CONF NAZ
PROV DIOC
161
G
11.
BIB.NAZ.NAPOLI

BIBL NAZ
VITT EMANUEL
161
G
11

Digitized by Google

CONCILIA GERMANIÆ,

QUORUM COLLECTIONEM

CELSISSIMI PRINCIPIS

JOANNIS MAURITII,

GLOR.MÆ MEM. ARCHI-EPISCOPI PRAGENSIS

SUMPTU,

CL. JOANN. FRIDERICUS SCHANNAT

PRIMUM COEPIT

P. JOSEPHUS HARTZHEIM Soc. JESU P. M.

CONTINUAVIT, ET PRELO DEDIT,

TOMUS VII.

EJUSDEM CELSISSIMI PRINCIPIS MUNIFICENTIA

EX HARTZHEMIANIS COLLECTIS

EDITUS, AUCTUS, ET NOTIS ILLUSTRATUS

A P. HERMANNO SCHOLL EJUSDEM SOCIETATIS.

COMPLECTITUR CONCILIA

AB ANNO MDLXIV. AD MDLXXXIX.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE III NA

COLONIÆ AUGUSTÆ AGRIPPINENSIUM,

TYPO VIDUÆ JOAN. WILHELMI KRAKAMP, ET HÆREDUM CHRISTIANI SIMONIS, Bibliopolarum.

ANNO MDCCLXVII.

CUM PERMISSU SUPERIORUM.

PERPETUÆ. GRATISSIMÆQUE.
MEMORIÆ.

REVERENDISSIMI. ET. CELSISSIMI.
DOMINI. DOMINI.

JOANNIS.
MAURITII.
GUSTAVI.

DEI. GRATIA. ARCHI-EPISCOPI. PRAGENSIS.

SEDIS. APOSTOLICÆ. LEGATI. NATI.
S. ROMANI. IMPERII. PRINCIPIS.

COMITIS. DE. MANDERSCHEID-BLANCKENHEIM.
ET. GEROLDSTEIN.

LIBERI. BARONIS. IN. JUNCKERATH.
DOMINI. IN. BETTINGEN. DAUN. ET. ERP.
UTRIUSQUE. SACRÆ. CÆSAREÆ. NEC. NON. GERMANIÆ.
HUNGARIÆ. ET. BOHEMIÆ. REGIÆ. MAJESTATIS.
CONSILIARII. INTIMI. ACTUALIS.

INCLYTI. REGNI. BOHEMIÆ. PRIMATIS.

ECCLESIARUM. METROPOLITANÆ. COLONIENSIS. ET. CATHEDRALIS.
ARGENTINENSIS. RESPECTIVE.
PRÆPOSITI. SENIORIS. AC THESAURARII.
ILLUSTRIS. ECCLESIÆ. COLLEGIATÆ. AD. S. GEREONEM.
PARITER. PRÆPOSITI.
NEC. NON. UNIVERSITATUM. COLONIENSIS. ET. CAROLO-FERDINANDEÆ. PRAGENSIS.
CANCELLARII. PERPETUI. ET PROTECTORIS. &c. &c.

OPERIS. HUJUS. PRIMI. AUTHORIS. ET. MUNIFICENTISSIMI. ETIAM. POST. FATA.
MECOENATIS.
TOMUM. HUNC. SEPTIMUM.
D. D. C.

Hermannus Scholl S. J.

FACULTAS Rev. P. PROVINCIALIS
CUM PRIVILEGIO CÆSAREO.

CUm Vidua JOANNIS WILHELMI KRAKAMP, & Hæredes CHRISTIANI SIMONIS, Bibliopolæ Colonienſes, typis vulgare deſiderent Tomum Septimum *CONCILIORUM GERMANIÆ, ex Hartzhemianis collectis a P. Hermanno Scholl, Soc. noſtræ Sacerdote, editum, auctum, & Notis illuſtratum;* Ego infra ſcriptus, ejusdem Societatis in Provincia Rheni Inferioris Præpoſitus Provincialis, poteſtate ad id mihi facta ab Adm. R. P. N. LAURENTIO RICCI, Univerſæ Societatis JESU Præpoſito Generali, iisdem ad primam hanc duntaxat prædicti Tomi editionem facultatem impertio; ſimulque communico Jus. Privilegii Cæſarei, quo Bibliopolis ac Typographis interdicitur, ne quis Librum ullum a Societatis noſtræ Patribus conſcriptum, citra conſenſum Superiorum recudere, aut alibi recuſum, intra fines S. R. Imperii inferre præſumat. In cujus rei fidem has iis manu propria ſubſcriptas, ac conſueto officii mei Sigillo munitas, dedi. Coloniæ 14. Martii 1767.

(L.S.)

HIERONYMUS DE WYMAR, Soc. JESU
ad Rhenum Inferiorem p. t.
Præpoſitus Provincialis m.pp.

INDEX

INDEX CHRONOLOGICUS
TOMI VII.
CONCILIORUM GERMANIÆ ET EPISTOLARUM &c. AD CONCILIA PERTINENTIUM.
A SÆCULI XVI.
ANNO MDLXIV. AD MDLXXXIX.

Annus Chriſti		Pagina
1564.	HARLEMENSIS Diœceſana Synodus I., ſub NICOLAO NOVATERRANO, I. Harlemenſium Epiſcopo.	1
	Statuta ejusdem Synodalia.	ibid.
1564.	*Epiſtola PII IV. Papæ ad Archi-Epiſcopum Bremenſem, de recipiendis, ſervandisque Concilii Tridentini Decretis.*	25
1565.	PRAGENSIA Statuta Diœceſana, ſub ANTONIO DE MUGLITIO, Archi-Epiſcopo Pragenſi, pro Reformatione Cleri. Nunquam antea typis edita.	26
	Reformatio Cleri ſæcularis.	ibid.
	Regularium Reformatio.	34
	Reformatio Monialium.	40
	Modus inſtituendæ Viſitationis, ſeu Capita habendæ Synodi in Tractu Glacenſi.	43
	Inſtructio Rmi D. Archi-Epiſcopi Pragenſis, data Reverendis DD. Præpoſito & Decano, Viſitatoribus a S. Romana Eccleſia conſtitutis in diſtrictu Pilsnenſi.	47
	Inſtructio Sacerdotum Catholicorum Regni Bohemiæ, quomodo ſe ſe in adminiſtranda indifferenti Communione, nuper a Summo Pontifice conceſſa, gerere, & quæ populo ſæpius tam in Concionibus, quam in confeſſionibus proponere & inculcare debeant, publicata ad Mandatum Rmi Dni Pragenſis, per Archi-Diaconos & Decanos Diœceſis Pragenſis.	48
	Decretum Capitulo Pragenſi pro Reformatione quarundam Cleri negligentiarum circa cultum Divinum in Eccleſia Metropolitana.	51
	Decretum Reformationis circa vitam & mores Cleri Pragenſis.	52
1565.	Concilium I. PROVINCIALE CAMERACENSE, ſub MAXIMILIANO A BERGIS, I. Archi-Epiſcopo Cameracenſi.	54
	Præfatio, editioni Concilii præmiſſa.	ibid.
	Acta Concilii I. Cameracenſis Provincialis.	
	Literæ Indictionis & Convocationis.	57
	Literæ prorogationis.	58
	Cohortatio Revmi Domini Archi-Epiſcopi.	60
	Oratio habita in initio Synodi Provinc. Camerac. die 25. Junii, per Rmum D. FRANCISCUM RICARDOTUM, Epiſcopum Atrebatenſem.	73
	Oratio deducens ex abjecta Conciliorum Generalium auctoritate eo ventum eſſe hodie, ut & Chriſtus negetur eſſe Deus, & ipſe quo-	

Annus Chriſti — *Pagina*

quoque Deus Trinus & Unus. Per Venerabilem Virum D. Rogerum Varlerium, Ss. Theologiæ Doctorem, ad Patres Conc. Provincialis Cameracenſ. die 15. Julii. 77
Concio in Synodo Provinciali Cameraci, recitata per Fratrem Joannem Carthenium, Carmelitam, Theologiæ Profeſſorem, die menſis Julii 22. 85
Oratio Matthæi Galeni, Veſtcappellii, habita ad PP. Concilii Provincialis in feſto B. Jacobi Apoſtoli, ad VIII. Calend. Auguſti. 89
Catalogus Patrum Sacri Concilii Provincialis Cameracenſis &c. 95
Canones & Decreta Sacri Concilii Provincialis Cameracenſis. 98
1565. Synodus Provincialis ULTRAJECTINA, ſub Friderico Schenckio, Archi-Epiſcopo Ultrajectenſi. 120
Acta hujus Concilii Provincialis.
Seſſiones undecim a die duodecima Octobris uſque ad ejusdem Menſis diem trigeſimam. *a pag.* 120
Statuta Synodalia, de conſilio & aſſenſu Prælatorum, & Capitulorum quinque Eccleſiarum Trajectenſium lecta & publicata. 135
Appendix Monumentorum ad Synodum Provinc. Ultrajectenſem. 141
1566. Synodus AUGUSTANA, ſub Ottone Truchsesio Cardinali, & Epiſcopo Auguſtano. 148
Epiſtola, editioni Statutorum præmiſſa. *ibid.*
Statutorum Synodalium Pars I. De his, quæ ad Catholicam Fidem & Religionem confirmandam, populoque tradendam pertinent. 152
Pars II. De cultu Divino, & Septem Eccleſiæ Sacramentis. 162
Pars III. De Reformatione, vitaque & honeſtate Eccleſiaſticis perſonis congruente. 181
Pars IV. De Judiciis, & aliis ad Forum Eccleſiaſticum pertinentibus. 206
1567. Synodus CAMERACENSIS Diœceſana, ſub Maximiliano a Bergis, Archi-Epiſcopo Cameracenſi. 215
Statuta Synodalia Diœceſana. 216
1567. Synodus CONSTANTIENSIS Diœceſana, ſub Marco Sitico, S. R. E. Cardinali, & Epiſcopo Conſtantienſi. 419
Literæ PII V. Papæ ad Marcum Siticum Cardinalem, de Concilio Tridentino in Synodo Diœceſana promulgando. 420
Marci Sitici Card. Literæ Indictionis & Convocationis. 421
Forma Mandati impeditorum & abſentium ad comparendum in Synodo. 423
Indulgentiæ a PIO V. Papa conceſſæ pro futura Synodo Conſtantienſi. 424
Acta primi, ſecundi, tertii, quarti & quinti diei Synodi Diœceſanæ Conſtantienſis *a pag.* 424
Oratio in primo die Synodi habita per Venerabilem & Egregium Virum, D. Fridericum Sandholtzer, S. Theol. Doctorem, Parochum, & Canonicum Eccleſiæ Collegiatæ S. Stephani Conſtantiæ. 439
Oratio in ultimo Synodi die habita per Venerabilem & Eximium Virum, D. Jacobum Curtium, Juris utriusque Doctorem, Canonicum Eccleſiæ Cathedralis Conſtantienſ. 444
Catalogus Prælatorum &c., qui vel per ſe, vel per alios in Synodo Conſtantienſi comparuerunt, vel contumaciter emanſerunt. 445
Statuta ejusdem Synodi Conſtantienſis, anno ſequente publicata. 453
Pars I. Statutorum, quæ præcipue circa doctrinam verſatur. 457
Pars II. Statutorum Synodalium Conſtant., quæ præcipue circa mores verſatur. 537

1567.

Annus Chriſti | *Paginæ*

1567. Breve PII V. Papæ ad Clerum Friſingenſem, de Synodo, ex Tridentini Decreto celebranda, & de erigendo, dotandoque Seminario. 585

Aliud Breve ejusdem SSmi PII V. ad Abbates & Præpoſitos Friſingenſis Diœceſis, quo eosdem ad mores reformandos, iterumque ad Seminarium exſtruendum hortatur. 586

1568. Synodus ULTRAJECTENSIS, ſub Friderico Schenckio Archi-Epiſcopo. 587

156.. Synodus WARMIENSIS, ſub Stanislao Hosio S. R. E. Cardinali & Epiſcopo Warmienſi. 593

Conſtitutiones Synodales Illuſtriſſimi Dni Stanislai, Cardinalis & Epiſcopi Warmienſ. ibid.

1569. Synodus SALISBURGENSIS Provincialis, ſub Joanne Jacobo, Archi-Epiſcopo Salisburgenſi. 230

Archi-Epiſcopi Joannis Jacobi Conſtitutiones & Decreta, in Provinciali Synodo propoſita. 232

Oratio habita in Synodi Provincialis initio, die 15. Martii, a Fr. Feliciano Ninguardo Morbinienſ. Doctore Theol., Rmi ac Illmi Archi-Epiſcopi Salisburgenſ. Conſiliario. 400

Oratio habita in fine Synodi, die 28. Martii, a Magiſtro Christophoro Spanbelio Roſenbergenſi, Paſtore Myldorffenſi. 405

Ordo atque proceſſus, in Synodo Provinciali, hoc anno 1569. Salisburgi ſub Rmo & Illmo D.D. Joanne Jacobo, hujus Provinciæ Metropolitano celebrandæ obſervandus. 409

1570. Joannis ab Hoya Epiſcopi Osnabrugenſis Mandatum ad Officialem Osnabrugenſem, ut Prælatos, Abbates, Præpoſitos, cæterosque e Clero ad Synodum bis quolibet anno venire compellat, & ad ea, quæ ſtatuta in illis fuerint, obſervanda adſtringat. 602

1570. Statuta Archi-Epiſcopalia TREVIRENSIA, pro Decanis, Paſtoribusque, & cæteris Eccleſiarum Rectoribus, ſub Revmo Jacobo ab Eltz, Archi-Epiſcopo Trevirenſi. 604

1570. Synodus I. MECHLINIENSIS Provincialis, ſub Illmo & Rmo D. Antonio Perrenot, Primo Mechlinienſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopo, & Tit. S. Petri ad Vincula Cardinali Granvellano. 608

Decreta & Statuta Synodi Provincialis Mechlinienſis, die undecima menſis Junii 1570. inchoatæ, & decima quarta menſis Julii ejusdem anni concluſæ. Præſidente Rmo in Chriſto Patre ac Dno, D. Martino Rythovio, Epiſcopo Yprenſi &c. nomine & loco Illmi ac Rmi in Chriſto Patris, ac Domini noſtri, D. Antonii Perrenot Archi-Epiſcopi Mechlinienſis, & Tit. S. Petri ad Vincula Cardinalis Granvellani. 609

1570. Synodus NAMURCENSIS, Præſidente Rmo in Chriſto Patre ac Dno, Dno Antonio Havetio, Epiſcopo Namurcenſi, &c. 632

1570. Synodus RURÆMUNDENSIS, ſub Rmo Dno Wilhelmo Damasi Lindano, Epiſcopo Ruræmundenſi. 646

Oratio Synodica Rmi Dni Wilhelmi Damasi Lindani, Epiſcopi Ruræmundenſis. 647

Conſtitutiones Synodales Eccleſiæ Ruræmundenſis, quæ pro Titulorum ordine Decretis S. Concilii Provincialis apte admodum reſpondent. 662

Annus Chriſti — *Pagina*

1571. Synodus I. Diœceſis GANDAVENSIS, ſub CORNELIO JANSENIO Epiſcopo. 674
Statuta primæ Synodi Diœceſis Gandavenſis. *ibid.*
Oratio, in I. Synodo Diœceſana Gandavenſi habita per D. ac M. PETRUM SIMONIS, Canonicum Graduatum & Archi-Presbyterum Eccleſiæ Cathedralis Gandavenſis, deinde Yprenſium Epiſcopum. 689
1571. Synodus I. Diœceſis BRüGENSIS, ſub REMIGIO DRIUTIO, Epiſcopo Brügenſi II. 802
Literæ Indictionis & Convocationis Synodi Diœceſanæ Brügenſis. *ibid.*
Summarium Actorum primæ Synodi Brügenſis. 804
Ejuſdem Decreta & Statuta. *ibid.*
1571. Synodus OSNABRUGENSIS Diœceſana, ſub Illmo Principe ac Dno JOANNE Comite DE HOYA, Osnabrugenſis, Monaſterienſis, ac Paderbornenſis Eccleſiarum Epiſcopo, in qua promulgatur Ss. Concilium Tridentinum. 697
Mandatum Officialis Osnabrugenſis, quo Clerum univerſum, Epiſcopali Juriſdictioni ſubjectum, in Synodo Feria III. poſt Dominicam OCULI Osnabrugi celebranda, comparere jubet ſub pœna ſexaginta Florenorum aureorum. *ibid.*
Acta Synodi Diœceſanæ Osnabrugenſis anni 1571.
Mandatum Domini JOANNIS, Epiſcopi Osnabrugenſis, ad Officialem Curiæ ſuæ Epiſcopalis, de promulgando Concilio Tridentino. 698
Reſponſio Officialis de habita Synodo, & promulgatione Concilii Tridentini facta. 703
Literæ PII V. Papæ, quibus JOANNI DE HOYA Epiſcopo poteſtatem facit, Catechiſmum Romanum recudendi pro Diœceſibus Osnabrugenſi, Monaſterienſi & Paderbornenſi. 704
1571. Synodus I. Diœceſana BUSCODUCENSIS, ſub Rmo Patre ac Dno LAURENTIO METSIO, II. Epiſcopo Buſcoducenſi. 705
Præfatio Rmi LAURENTII METSII. 706
Literæ Indictionis & Convocationis I. Synodi Buſcoducenſis. 707
Statuta I. Synodi Diœceſanæ Buſcoducenſis, celebratæ anno Domini 1571. menſis Maji die 8. & duobus ſequentibus. 708
1571. Synodus II. HARLEMENSIS, ſub GODEFRIDO A MIERLO, Harlemenſis Eccleſiæ Epiſcopo II. & ultimo, celebrata IIda die Octobr. 741
Statuta Synodi Diœceſanæ, juſſu & ex mandato Rmi Dni GODEFRIDI A MIERLO, Epiſcopi Harlemenſis, Harlemi publicata. *ibid.*
1573. Synodus PROVINCIALIS SALISBURGENSIS, ſub JOANNE JACOBO Archi-Epiſcopo, in qua Conſtitutiones, in præcedente Synodo anni 1569. propoſitæ, poſtquam eædem Romæ probatæ fuerunt, denuo promulgantur: a 24. Auguſti ad 3. Septembr. 744
Literæ GREGORII XIII. Papæ ad JOANNEM JACOBUM Archi-Epiſc. Salisburgenſem. *ibid.*
Præfatio JOANNIS JACOBI Archi-Epiſc. Editioni Conſtitutionum Synodalium præmiſſa. 746
Oratio habita ineunte Conventu Provinciali Salisburgenſi, a Fr. FELICIANO NINGUARDA, Morbin. Doctore Theologo, Rmi & Illmi Archi-Epiſcopi ac Principis Salisburgenſis Conſiliario. 747
Oratio habita in extremo Conventu Provinciali Salisburgi, ab eod. FELICIANO. 752

Annus Chriſti | *Pagina*

1574. Synodus II. PROVINCIALIS MECHLINIENSIS, habita Lovanii, Præſidente iterum Rmo MARTINO RYTHOVIO, Seniore Suffraganeo Illmi Archiep. & Cardinalis Granvellani. 755
Acta hujus Synodi. *ibid.*

1574. Synodus Diœceſana TORNACENSIS, ſub GUILBERTO D'ONGNYES Epiſcopo Tornacenſi. 769
Literæ Indictionis Synodi Diœceſis Tornacenſis. *ibid.*
Decreta & Statuta. 771

1575. Synodus Diœceſana CAMERACENSIS, ſub LUDOVICO DE BERLAYMONT, Archi-Epiſcopo Cameracenſi. *Acta hujus Synodi & Decreta deſiderantur, ſolasque Literas Convocationis afferimus*, pag. 793

1575. Synodus WARMIENSIS, Præſidente Rmo D. MARTINO CROMERO, Coadjutore & Epiſcopo deſignato. 795
Synodicæ Conſtitutiones Eccleſiæ Warmienſis. *ibid.*

1576. Synodus I. ANTVERPIENSIS, ſub FRANCISCO SONNIO, I. Epiſcopo Antverpienſi. 811
Statuta Synodalia, a Revmo Dno FRANCISCO SONNIO, Epiſcopo Antverpienſi, in Synodo prælecta & publicata. *ibid.*

1577. Synodus Diœceſana IPRENSIS, ſub MARTINO RYTHOVIO, Epiſc. Iprenſi. 825
Præfatio MARTINI Epiſcopi. 826
Incipit Liber Statutorum. 827

1577. Synodus WARMIENSIS, ſub MARTINO CROMERO, Coadjutore, & deſignato Epiſcopo Warmienſi. 871
Statuta Synodalia, die 15. Julii promulgata. *ibid.*

1578. GREGORII XIII. Papæ Breve ad MARTINUM GERSTMANNUM, Epiſcopum Vratiſlavienſem, de viſitandis omnibus ſuæ Diœceſis Abbatibus, ipſorum Monaſteriis, domibus, ac Monachis, cujusvis Ordinis, etiam quomodolibet exemptis, eorumque Reformatione &c. 886

1580. Synodus Diœceſana WRATISLAVIENSIS, ſub MARTINO GERSTMANNO, Epiſcopo Wratiſlavienſi. 873
Præmittuntur Literæ Epiſcoporum pro celebrandis Synodis tum Provinciali, tum Diœceſanis, & promulgatione Concilii Tridentini. *a pag.* 873
Literæ MARTINI Vratiſlavienſis Ep. ad Capitulum Vratiſlavienſe de Synodo ſuæ Diœceſis celebranda, promulgandisque in ea Decretis Concilii Provincialis Petricovienſis. 881
Reſponſio Ven. Capituli. 882
Literæ MARTINI Epiſc. Vratisl. ad Archi-Diaconos Vratiſlavienſem, Legnicenſem, Glogovienſem & Oppolienſem, de Generali Viſitatione, Synodo Diœceſanæ præmittenda. *ibid.*
Indictio Synodi Diœceſanæ Vratiſlavienſis. 883
Literæ Prorogationis. 884
Acta Diœceſanæ Synodi Vratisl., inchoatæ Calendis Septembr. 885
Conſtitutiones ejusdem. 892
MARTINI Epiſcopi Vratiſlav. Præfatio primæ editioni Conſtitutionum Synodalium præmiſſa. 907
Ejusdem Præfatio altera, quam edito a ſe Codici Statutorum Synodalium Vratiſlavienſium præfixit. *ibid.*

Annus Chriſti | *Pagina*

1582. Synodus VARMIENSIS, ſub MARTINO CROMERO, Epiſcopo Varmienſi. 908
Ejusd. Conſtitutiones. *ibid.*
1583. Synodus AUDOMARENSIS, ſub JOANNE SIX, Epiſcopo Audomarenſi. 913
Ejusdem Statuta Synodalia. *ibid.*
1583. Synodus CULMENSIS, ſub PETRO COSTKA, Culmenſi Epiſcopo. 971
Ejusdem Statuta. *ibid.*
1585. Synodus LEODIENSIS, ſub ERNESTO BAVARO, Epiſcopo Leodienſi, Præſidente illius nomine JOANNE FRANCISCO BONHOMIO, Epiſcopo Vercellenſi, Nuntio Apoſtolico. *Vide, quæ de hac Synodo notavimus pag.* 996. *ubi de Joanne Franc. Bonhomio egimus.*
1586. Concilium II. PROVINCIALE CAMERACENSE, celebratum in oppido Montis Hannoniæ, Præſidentibus Illmis & Rmis in Chriſto Patribus & Dominis JOANNE FRANCISCO BONHOMIO, Epiſcopo & Comite Vercellenſi, Nuntioque Apoſtolico, cum poteſtate Legati a latere, ac LUDOVICO DE BERLAYMONT, Archi-Epiſcopo & Duce Cameracenſi, S. R. I. Principe. 991
Præfatio Rmi Archi-Epiſcopi Cameracenſis, editioni hujus Synodi præmiſſa. *ibid.*
Oratio, ab eodem Illmo & Rmo Archi-Epiſcopo habita in ingreſſu Concilii. 992
Decreta hujus Synodi Provincialis Cameracenſis. 995
Edictum Regium de hujus Concilii Decretis obſervandis. 1031
1588. Conſtitutiones & Decreta pro Clero Diœceſis RATISBONENSIS, edita a JACOBO MYLLERO, Ss. Theol. Doctore, pro Eccleſia & Epiſcopatu Ratisbonenſi Vicario Apoſtolico. 1057
1589. Synodus TORNACENSIS, ſub JOANNE VENDUILLIO, Epiſcopo Tornacenſi. 1036
Præfatio Rmi JOANNIS VENDUILLII. *ibid.*
Statuta hujus Synodi Diœceſanæ Tornacenſis. 1037

FINIS INDICIS CHRONOLOGICI.

INDEX

INDEX ALPHABETICUS
CONCILIORUM GERMANIÆ
SÆCULI XVI.
AB ANNO CHRISTI MDLXIV. AD MDLXXXIX.

A.

Antverpienſe I. Anno MDLXXVI. pag. 811
Audomarenſe - MDLXXXIII. - 913
Auguſtanum - MDLXVI. - 148

B.

Brugenſe I. - MDLXXI. - 802
Buſcoducenſe I. MDLXXI. - 705

C.

Cameracenſe I. Provinc. - MDLXV. - 54
Cameracenſe XIX. Diœc. - MDLXVII. - 215
Cameracenſe XX. Diœc. - MDLXXV. - 793
Cameracenſe II. Prov. - MDLXXXVI. - 991
Conſtantienſe - MDLXVII. - 419
Culmenſe - - MDLXXXIII. - 971

G.

Gandavenſe I. - MDLXXIV. - 674

H.

Harlemenſe I. - MDLXIV. - 1
Harlemenſe II. - MDLXXII. - 741

I.

Iprenſe - - MDLXXVII. - 825

M.

Mechlinienſe I. Prov. - - MDLXX. - - 608
Mechlinienſe II. Prov. - A. MDLXXIV. pag. 755

N.

Namurcenſe - MDLXX. - 632

O.

Oſnabrugenſe - MDLXX. - - 602
Oſnabrugenſe - MDLXXI. - 697

R.

Ratisbonenſia Statuta - - MDLXXXVIII. - 1057
Ruræmundenſe MDLXX. - - 646

S.

Salisburgenſe Prov. MDLXIX. - 230
Salisburgenſe Prov. MDLXXIII. - 744

T.

Tornacenſe - MDLXXIV. - 769
Tornacenſe - MDLXXXIX. - 1036
Trevirenſia Statuta MDLXX. - 604

U.

Ultrajectenſe I. Prov. - - MDLXV. - 120
Ultrajectenſe - MDLXVIII. - 587

W.

Warmienſe - - MDLX... - - 593
Warmienſe - - MDLXXV. - 795
Warmienſe - - MDLXXVII. - 871
Warmienſe - - MDLXXXII. - 908
Wratiſlavienſe - MDLXXX. - 873

Deſiderantur in utroque Indice & in hoc Tomo duæ Synodi Atrebatenſes, altera Franciſci Richardoti, circa annum 1570. Altera Matthæi Moulartii, anno 1584.: uti & Synodus I. Leovardienſis, ſub Cunero Petri, primo ejus Diœceſis Epiſcopo anno 1570. celebrata, quas diu conquiſitas hucusque impetrare non potui. Inſerentur, ubi accepero, ſub initium Tomi ſequentis, una cum Statutis Synodalibus Eccleſiæ Biſuntinæ, quas Claudius a Bauma Archi-Epiſcopus, ex auctoritate Synodi Provincialis anno 1571. a ſe convocatæ, collectas, ac typis editas publicavit. Serius eædem ad me pervenerunt; quam ut hujus Tomi Conciliis adjungi potuiſſent.

CATALOGUS ROMANORUM PONTIFICUM

AB ANNO CHRISTI MDLXIV. AD ANNUM MDLXXXIX.

Nomen & Natio.	*Ordo Succeſſionis a S. Petro.*	*Ad it Pontificatum.*	*Sedit in Cathedra S. Petri.*	*Obiit.*
S. Pius V. *antea Michael Ghiſlerius, ex oppido Boſchi, agri Alexandrini in Inſubria.*	CCXXVII.	Anno Chriſti MDLXVI. VII. Idus Januar.	Annos VI. Menſes III. Dies XXIV.	Anno Chriſti MDLXXII. Kal. Maji.

Pontifex, ut in omni genere virtutum, ſic & in Fidei Catholicæ tuendæ, propagandæque ſtudio Summus, maximam in Eccleſia Chriſti dignitatem uſque adeo non ambivit, ut de ea ne quidem cogitarit: illamque demum oblatam, aliorum potius hortatione, precibusque, (a) *quam ſuæ voluntatis appetitione ſuſcepit.*

Ipſo die Natali ſuo, Feſto S. Antonii Abbatis, cujus & nomen (b) *olim geſſerat, conſecratus, mox eo ſuas contulit curas, ut vacillanti in Germania tot inter ſectas Religioni omni ope, auxilioque ſubveniret. Eodem, quo Pontifex renuntiatus eſt, anno 1566. ad indicta Auguſtæ Vindelicorum Imperii Comitia, in quibus præter conſultationes de bello Turcico, etiam cauſa Religionis agitanda ferebatur, Cardinalem Commendonum, Pontificii Legati nomine miſit, datisque ad Electores Eccleſiaſticos, ac cæteros Germaniæ Archi-Epiſcopos & Epiſcopos, qui Comitiis interfuturi erant, ad Duces etiam & Principes, ipſumque Imperatorem Maximilianum Literis, magno omnes ſtudio obteſtatus eſt, ne quod*

(a) Nolenti plane atque recuſanti, ſummus rei Sacræ Magiſtratus mandatus fuit, qui precibus amicorum ſuperatus, Reipublicæ cauſa Pontificem ſe creari permiſit. *Alph. Ciaconius in Vit. & Geſt. Summ. Pontificum.* Renuntiatum Pontificem ſtupor ſilentiumque defixit. Rogantibus cauſam reſpondiſſe ferunt: ſe in Monaſterio viventem ſibi & Deo, optime de æterna ſalute ſperaſſe: Creatum Epiſcopum & Cardinalem cœpiſſe timere: electum Pontificem pene deſperare. Quibus verbis ſignificavit, quàm ægre ſuſciperet datum ſibi Sacerdotium ſummum. *Anton. Sandin. in Vitis Pontif. Roman.*

(b) In Ordine S. Dominici, quem 15. ætatis anno fuerat ingreſſus, Michaelis nomen accepit. *Ciacon.* l. cit.

quod Eccleſiæ Chriſti detrimentum afferri, aut in Fidei negotiis, ſe inconſulto, quidquam ſtatui paterentur. Utrique, quod Pius formidaverat, malo præventum, atque illud inſuper ſingulari prudentia Commendoni Cardinalis effectum; ut Catholici, qui in conventu aderant, Principes ea, quæ in Tridentino Concilio de Fidei Dogmatibus ſtatuta ſunt, declaratis per Moguntinum Archi-Epiſcopum & Electorem votis, amplecterentur. (c)

Conceſſam a Pio IV. Anteceſſore quibusdam Germaniæ Provinciis ad repetitas Principum preces facultatem, SSmam Euchariſtiam Laicis ſub utraque ſpecie impertiendi, Pius V revocavit, addita declaratione, manere ſe in ea ſententia, in qua fuiſſet etiam tum, cum a Prædeceſſore ſuo ea licentia efflagitata, atque expreſſa fuit: nimirum, hac in re non eſſe recedendum a tam vetere, & a tot SS. Patribus approbato, & ſanctiſſime retento, Eccleſiæ Catholicæ inſtituto; uti docet Epiſtola ad Paſſavienſem Epiſcopum, quam paulo poſt integram dabo. (d)

Prin-

(c) Gratian. in Vita Commendoni Cardinal.

(d) De hac poteſtate, Laicis ſub utraque ſpecie SSmam Euchariſtiam dandi, a Pio IV. aliquibus Germaniæ Provinciis facta, vide dicta in Prolegomenis Tomi noſtri præcedentis pag. XIX. ubi & Epiſtola allata fuit, de eodem argumento a Pio IV. Papa ad Henricum Juniorem, Ducem Brunſuicenſem, anno 1564. data. Nunc alteram Pii V. ſubjiciam, cujus ſupra memini, qua facultatem iſtam, ab Anteceſſore inviriſsime conceſſam, penitus retractat.

Venerabili Fratri URBANO, Epiſcopo Patavienſi.

Venerabilis Frater. Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

CErtiores Nos fecit Nuntius noſter, qui apud Sereniſſimum Imperatorem electum reſidet, ſe abs te conſultum fuiſſe ſuper Communione ſub utraque ſpecie, utrum eam Diœceſanis tuis efflagitantibus concedere deberes: miſit etiam ſcriptum in quo, quæ in concedenda, aut denegandа ea re, commoda & incommoda eſſent, diligenter complexus es. Placuit Nobis zelus, quem in hac re ſignificaſti laudamus etiam prudentiam tuam, quod de re tam gravi nihil temere agendum putaſti; ſed Apoſtolicæ Sedis Nuntium, hoc eſt, per eum Sedem ipſam Apoſtolicam conſuluiſti. Sed Nos conſideratis Nobiſcum attentius iis, quæ abs te propoſita fuerunt, in eadem ſententia manſimus, in qua etiam tum, cum a Prædeceſſore noſtro ea licentia efflagitata, atque expreſſa fuit, fueramus: Non eſſe hac in re recedendum a tam vetere, & a tot SS. Patribus & ſanctiſſime retento, Eccleſiæ Catholicæ Inſtituto: nec debere te, vel quemquam alium moveri levium quorundam poſtulationibus inconſultis: qui ſi vere Catholici eſſent, Sanctam Matrem Eccleſiam magis revererentur, neque ejus diſciplinam & ritus tam temere abjicerent: & vere Catholicos potius, quam Hæreticos horum temporum, in uſu tam Divini, ac Venerabilis Sacramenti, ſibi imitandos eſſe ſtatuerent. Si ſub una ſpecie perinde Chriſtum integrum, ac ſub utraque ſumi credunt, ſicuti credere debent; cur una ſpecie contenti non ſunt? cur immutari ritum Eccleſiæ adeo antiquum, & ab omnibus Catholicis Nationibus per tot Sæcula obſervatum volunt? Si non credunt; hoc ipſo Catholicos ſe nomine tantum eſſe, re ipſa autem cum Hæreticis ſentire oſtendunt. Nam ſi vere Catholici eſſent, nullo pacto ſibi cum Hæreticis, ne de cæremoniis quidem, conveniendum eſſe putarent. Itaque metus ille, ne denegato eis uſu Sacri Calicis ad Hæreticos tranſeant, te movere non debet: Si enim id facturi ſunt, jam eos certum habeas, non eſſe pura, nec ſincera fide, nec pro veris Catholicis habendos.

Quamobrem debes, Frater, primum illud eniti, ut populus tibi commiſſus retinendum ſibi eſſe ſtatuat potius Eccleſiæ Catholicæ antiquiſſimum & ſanctiſſimum ritum, quam eum,

quo

Principes Chriſtianos, ut adverſus fidei hoſtes Eccleſiam Chriſti tuerentur, militibus, ære, ac maxime ſuis ad DEUM precibus juvit, quarum virtuti victoria non una tributa fuit, Navalis illa præcipue, quæ ad Echinadas Inſulas ſub Joanne Auſtriaco, ſummo Chriſtianæ claſſis Imperatore, de Turcis, poſt occupatam Cyprum Italiæ imminentibus, ſingulari DEI beneficio reportata, Selimi Turcarum Tyranni, & Chriſtianorum hoſtis infenſiſſimi vim fregit: Victoria Sæculis omnibus admirationi futura, immo, ex Spondani (e) *ſententia, omnium, quæ in mari poſt conditum Imperium Romanum relatæ fuerint, maxima. Nam, ut Sandinus ſcribit, ſine magna Chriſtianorum* (f) *clade, amplius quadraginta* (g) *hoſtium millia cæſa, decem amplius millia capta: centum nonaginta quinque triremes, aliaque complura navigiorum genera victorum in poteſtatem redacta. Demum plus quindecim captivorum Chriſtianorum millia reddita libertati.*

Victoriam tam inſignem Sanctus Pontifex ipſa, qua parta eſt, hora Cælitus ſibi manifeſtatam didicit (h), *aliosque ad agendas DEO pro illa gratias commonuit: ac dein gratiis publicis maxima religione perſolutis, ut perpetua tanti beneficii extaret memoria, ad honorem DEI & SSmæ Matris Dei conſtituit, ut quot annis deinceps Nonis Octobris anniverſaria reportatæ Victoriæ,* Commemoratio S. MARIÆ de Victoria *in Eccleſia recoleretur, Litaniisque ejusdem Deiparæ Virginis inſeruit:* Auxilium Chriſtianorum, Ora pro nobis. (i)

Multa

---

quo Hæretici utuntur: Si hortando, & monendo nihil profeceris; tu tuo te officio ſatisfeciſſe intelligere debebis. Quisquis receſſerit, non tua, ſed ſua culpa receſſerit. Atque in hac ſententia adeo conſtanter ac fortiter manere debes, ut nullius jacturæ aut periculi metu ex ea te dimoveri patiare; etiamſi temporalia bona amittenda eſſent, etiamſi ſubeundum eſſet martyrium. Pluris talis conſtantiæ præmium æſtimare debes, quam quantasvis opes, & temporalia bona. Martyrium vero adeo non eſt ſubterfugiendum homini vere Chriſtiano & Catholico, ut ſit etiam expetendum. & in ſingularis beneficii loco a DEO accipiendum: & felix habendus ſit, quicumque dignus habitus fuerit, qui pro Chriſto, & pro ejus Sanctiſſimis Sacramentis ſanguinem effundat. Datum Romæ apud S. Petrum, ſub annulo Piſcatoris, die 26. Maji 1568. Pontificatus noſtri anno 3. Jacobi de Laderchio Annal. Eccleſ. Tomo XXIII.

(e) Spondan. Annal. Eccleſ. Tom. II. ad Annum Chriſti 1571.

(f) Spondanus ſeptem millia ſexcentos e Chriſtianis deſideratos fuiſſe ſcribit.

(g) Aliter Spondanus: "Cæſorum vero hoſtium, ait, numerum triginta millium fuiſſe, " multi: cæteri viginti quinque tantum affirmant; captivorum trium millium & " quingentorum, atque in iis inſignes viri viginti quinque. Cuncti fere Duces " certamine perierunt, imprimisque Halis Baſſa Præfectus maris." De Navigiis porro hoſtium hæc tradit idem Spondanus: " Captæ fuerunt hoſtium centum ſeptemdecim triremes, biremes tredecim: quinquaginta circiter evaſerunt: reliquæ " cum navigiis partim litoribus illiſæ, partim undis abſorptæ, aut flammis ab" ſumptæ."

(h) Spondanus & Sandinus l. cit.

(i) Gregorius XIII., qui Pio V. ſucceſſit, ad grates SSmæ Dei Matri agendas inſtituit Feſtum SSmi Roſarii, in ſingulis Eccleſiis vel Capellis Roſarii, prima Dominica Octobris celebrandum, quod dein Clemens XI. ad Univerſam Eccleſiam extendit, & Benedictus XIII. Romano Breviario inſeruit. *Sandin.*

Nomen & Natio.	*Ordo Succeſſionis a S. Petro.*	*Adiit Pontificatum.*	*Sedit in Cathedra S. Petri.*	*Obiit.*

Multa poſtmodum magnaque Pius moliebatur, ut recte ea uteretur victoria, amplioresque ex illa fructus ac diuturniores in Chriſtianam Rempubl. redundarent. Sed optima ejus conſilia mors interrupit. Sub anni 1572. initium calculi morbo adflictari cœpit: quo dein invaleſcente, cum totis quadraginta diebus acutiſſimos ex dyſuria dolores invicta patientia, defixo ſemper in DEUM animo toleraſſet, demum Kal. Maji felici ſanctaque morte ad æternam beatamque vitam tranſiit, (k) *Pontifex vere Sanctiſſimus, ac vivum virtutum omnium exemplar* (l), *dignus, qui a Clemente X. Beatis, ac dein Sanctis a Clemente XI. adſcriberetur.*

Gregorius XIII. *antea Hugo Boncompagnus, Bononienſis.*	CCXXVIII.	Anno Chriſti MDLXXII. III. Idus Maji.	Annos XII. Menſes X. Dies XXVIII.	Anno Chriſti MDLXXXV. IV. Idus Aprilis.

Altero a Conclavis ingreſſu die a quinquaginta duobus Cardinalibus uno omnium conſenſu electus, Sacro Pentecoſtes die Summi Pontificatus inſignia accepit: adoptato Gregorii nomine, ob ſingularem, qua a teneris annis erga S. Gregorium M ferebatur pietatem, cujus & feſta die inter S. R. E. Cardinales adlectus fuit. Acri admodum & ſevero vir ingenio, & rerum magnarum capaci, varia eruditione, inſigni cumprimis peritia Juris præditus, quod Patria in Academia Bononienſi per octennium interpretatus olim fuit, magna nominis ſui fama & gloria.

Sub initium Pontificatus primum illi inter omnia negotium fuit, ut reſtaurato, quob ab Anteceſſore cum Hiſpanis, Venetis, Genuenſibus, aliisque contra Turcas ſancitum fuerat, fœdere, nova iterum

(k) S. Pii obitum, Spondanus ſcribit, Selimo Turcarum Imperatori fuiſſe gratiſſimum, propterea, quod ab ejus precibus, quibus acceptam apud Echinadas cladem tribuebat, longe plus ſibi timeret, quam a reliquorum, qui cum Pio fœderati fuerant, armis: ideoque per tres continuos dies Conſtantinopoli accenſis facibus, tormentisque exploſis, publica edita fuiſſe ſigna lætitiæ.

(l) De Pii V. Virtutibus, Sanctitatisque conſummatæ exemplis vide Gabutium, qui ipſius vitæ Hiſtoriam ſumma fide conſcripſit.

Præter complura alia, quæ ſalubriter ab ipſo, ſancteque conſtituta ſunt, renovata Innoc. III. Conſtitutione vetuit, ne Medici eos curarent, qui poſt tertium ab initio morbi diem peccata ſua Sacramentali confeſſione non expiaſſent. Quatuor Eccleſiæ Doctoribus quiotum addidit S. Thomam Aquinatem. *In poſtrema Miſſalis recognitione ab omnibus, qui Romanis ritibus utuntur, Pſalmum* Judica me Deus *Confeſſioni præmitti præcepit.* Bona L. 2. Rerum Liturgic. c. 2. §. 3. Ibid. c. 20. §. 5. *Initium Evangelii ſecundum Joannem, in quo Fidei Orthodoxæ quædam veluti anacephalæoſis continetur, in noviſſima Miſſalis recognitione Pius V. legi præcepit; cum antea certa ſine lege ex ſola conſuetudine a quibusdam dici, ab aliis omitti pro cujusque arbitrio ſoleret, ut Paris Craſſus teſtatur in Ceremoniali Summi Pontificis inedito.*

rum claſſis in hoſtem duceretur. Magni eam in expeditionem a Pontifice facti apparatus, fructu tamen & impenſarum pretio fere nullo, Ducum confœderatorum diſcordia & cunctatione illapſas omnium animis ſpes evertente.

Melioribus auſpiciis ac totius Chriſtianæ Reipublicæ utilitate longe maxima propenſiſſimum ſuum, ad bene merendum de Eccleſia, ſtudium collocavit in erigendis, dotandiſque per diverſas Orbis Catholici partes Collegiis, in quibus ſelecti ex Catholica juventute adoleſcentes, ſub probatorum cura moderatorum educarentur, ac pietate, virtuteque & ſcientiis imbuerentur; ut his exculti ornamentis dein in ſua ſinguli Patria Religionem Catholicam tuerentur & propagarent. Primum hæc inter fuit erectum Romæ Collegium Germanicum. Hujus initia jam ante fecerat Julius III. Papa ſub annum 1552., dum accitos e Germania adoleſcentes quinque & viginti in attributis ad id ædibus tum ſua, tum Cardinalium quorundam munificentia aluit, boniſque artibus inſtrui, & Chriſtianam ad diſciplinam formari curavit: Sed eares perfectam admaturitatem perducta non fuit: cum enim de ſtabili ad perpetuitatem annuo reditu novo Collegio proviſum non fuiſſet, laudatiſſimæ hujus Inſtitutionis primordia mox ab obitu Julii Papæ conciderunt. Donec Gregorius XIII Pontificium ad Solium evectus fuit, qui anno 1573. pro ſingulari ſuo in Germanicam Nationem ſtudio, jacentem ejus Collegii fortunam non modo ex integro reſtauravit, ſed plurimum etiam amplificavit, cenſumque annuum tam copioſum addidit, qui centum omnino ex Germanica juventute Alumnis inſtruendis, nutriendiſque ſufficiat. (m) *Ex qua Optimi Pontificis munificentia quantum in Germaniam noſtram uſque ad hodiernum diem redundaverit emolumenti, vel inde conjicias, quod illo ex Collegio quamplurimi prodierint Viri Illuſtriſſimi, qui vel animarum Rectores conſtituti, vel ad Collegiatarum, Cathedraliumque Eccleſiarum ſubſellia promoti, Infulis etiam Epiſcopalibus ornati, ampliſſimiſque Diœceſibus regendis præpoſiti, Religionem Catholicam non minus ſanæ doctrinæ præſidiis egregie defenderunt, quam vitæ probatiſſimæ exemplis illuſtrarunt.*

Atque horum deinceps Collegiorum alia atque alia ſuccedentibus annis ex eadem Gregorii erga cæteras etiam nationes beneficentia, pari provehendæ fidei ſtudio animata, tum Romæ (n), *tum alibi con-*

(*m*) Vide de hujus Collegii inſtitutione Spondanum, ac præcipue Bullarii Tom. II. Greg. XIII. Conſtit. 14.

(*n*) Neophytis, Græcis, Maronitis, Anglis Collegia Romæ erexit. Romanum præterea Collegium Societatis JESU fundavit, ingentibuſque beneficiis ac Privilegiis auxit.

conſurrexerunt, numero univerſim viginti tria, (o) *quæ ſuis munita redditibus, cenſibusque, ad noſtram uſque ætatem conſervata, etiamnum vigent, incredibili Eccleſiæ emolumento, fructuque, Sanctiſſimi vero Fundatoris immortali laude & gloria.*

Quin inexhauſta ejusdem ac indefeſſa liberalitas, inquit Sandinus (p), *Orbis noſtri finibus non contenta, penetravit etiam ad gentes veteribus incognitas, & præterito primum Sæculo repertas, conſtitutis quaternis millibus aureorum nummum, quæ uſque in Japoniam quotannis mitterentur, ad ſuſtentandos eos, qui cæleſti doctrina populos illos imbuerent. Nec ulla fere fuit ſub Sole Natio, quæ, ſi modo ſpes ibi aliqua Sanctæ Fidei dilatandæ affulgeret, Summi hujus Pontificis munificentiam experta non ſit.*

Nec minus ſolicite cavit, ne quod uſpiam Eccleſiæ Chriſti detrimentum adveniret. Damnatas a Pio V. Michaelis Baji, Univerſitatis Lovanienſis Decani, propoſitiones ſeptuaginta novem iterum damnavit: miſſo Lovanium Franciſco Toleto, Societatis JESU Viro doctiſſimo, qui Authorem ad eas retractandas induceret, quod ille ex ſententia confecit (q). *Gebbardum Colonienſem Archi-Epiſcopum, a Fide Catholica transfugam, exauctoravit.*

Certus, quantum Chriſtianæ Reipublicæ intereſſet, ſi optimi Eccleſiis regendis præficerentur Paſtores; magno ſtudio Cæſarem, Galliarumque Regem commonuit, ut ad vacantia ſuis in ditionibus beneficia non niſi digniores promoverent. Metropolitanis itidem injunxit, ut indicem virorum, moribus, literis & prudentia inſignium, quos quisque ſuis in finibus haberet, ad ſe mitterent, ne indignis Eccleſiarum regimen, curamque committeret.

Anno 1582. Publicavit correctionem Romani Calendarii, (r) *cujus emendandi negotium a pluribus antea Pontificibus fruſtra ſuſceptum, a Gregorio demum feliciter confectum fuit, veteri errore detecto, correctoque & in poſterum cauto. Suſcepta ea emendatio a Catholicis, non item a Proteſtantibus, qui antiquo in errore, licet agnito, perſeverare maluerunt, quam cum Romano Pontifice ſentire.* (s)

Gra-

(o) Ciacon. & Sandin.

(p) Sandin. in Vit. Pontific. Rom. ubi Greg. XIII. citat Conſtitutiones 14, 42, 53, 72 & 91. quas vide Bullar. Tom. II.

(q) Spondan. Nat. Alexand. Hiſt. Eccl. Tomo 8.

(r) Vide Bullarii Tomo 2. Gregorii XIII. Conſtitut. 74.

(s) Fuere tamen hos inter non pauci, qui re melius cognita, cum Catholicis ſenſere. " Adeo, ut etiam in Germania (Spondani verbis utor) inter Proteſtantes Bartho- " lomæus Sculterus, Gorlicienſis Senator, & clarus Mathematicus, cum primum " (*Calendarium Gregorianum*) prodiiſſet, illud omnino approbans, curaverit per " univerſam Luſatiam recipi, ſcriptumque ediderit contra ejus obtrectatores, quos " in clariſsima luce cæcutire ait, & ſtupidiſsimos, ac prorſus alienos a mente eſſe,

qui

Gratiani quoque, ac totius Juris Canonici emendationem, ſub Pio IV. & V. cœptam, cui & ipſe ſuam navaverat operam, abſolvit, totumque Juris Canonici a mendis expurgati corpus Romanis typis editum vulgavit.

Anno 1585. Poſtquam Japonios, Bungi, ac Arimæ Regum, & Omuræ Principis, non ita pridem ab Idololatria ad veri DEI cultum converſorum, Legatos, qui poſt triennii difficillimum iter 22. Martij Romam pervenere, obedientiæ erga Apoſtolicam Sedem, fideique teſſeras exhibituri, maximo ſuo ſolatio, totiusque Urbis incredibili gaudio excepiſſet; ipſe Gregorius XIII. vitæ terminum attigit, die decima Aprilis e vita ſublatus, fati genere tam repentino, ut prius de ejus obitu, quam de morbo certus rumor innoteſceret. Obiit anno ætatis LXXXIV. Pontificatus XIII minus duobus & triginta diebus. Pontifex, ſi quis unquam alius, de Republ. Chriſtiana optime meritus.

Propter plurima, quæ in populum Romanum contulit beneficia, & relicta in Urbe ſuæ Liberalitatis publica, nobiliſſimaque monumenta, Optimo Pontifici grata Civitas marmoream Statuam in Capitolio erigi decrevit, ubi hoc legitur Elogium:

GREGORIO XIII. PONT. MAXIMO
OB FARINÆ VECTIGAL SUBLATUM,
URBEM TEMPLIS ET OPERIBUS MAGNIFICENTISS. EXORNATAM,
H-S. OCTINGENTIES (*k*)
SINGULARI BENEFICENTIA
IN EGENOS DISTRIBUTUM:
OB SEMINARIA EXTERARUM NATIONUM
IN URBE, AC TOTO PÆNE TERRARUM ORBE
RELIGIONIS PROPAGANDÆ CAUSA
INSTITUTA:
OB PATERNAM IN OMNES GENTES CHARITATEM,
QUA EX ULTIMIS NOVI ORBIS INSULIS
JAPPONIORUM REGUM LEGATOS
TRIENNII NAVIGATIONE
AD OBEDIENTIAM SEDI APOSTOLICÆ EXHIBENDAM,
PRIMUM VENIENTES ROMAM,
PRO PONTIFICIA DIGNITATE ACCEPIT.
S. P. Q. R.

Cadaver ejus in Baſilica Sancti Petri, in Sacello, quod ipſe conſtruxerat, ac de ſuo nomine, & in honorem S Gregorii Nazianzeni, cujus Sacra Oſſa ſolenni pompa in illud tranſtulit, Gregorianum nuncupaverat, conditum fuit, ubi ipſius Statua cernitur. (u) Sixtus

" qui non perciperent, quantum hoc perfectius exiſteret antiquo. Et inter ratio-
" nes, quas adverſarii objiciebant, & ipſe confutat, primo loco eam ponit, qua
" dicerent, non quid, ſed quis diceret, ſpectandum eſſe: quaſi ſcilicet, inquit, res
" ipſa per ſe optima, ob malevolentiam jactam in perſonam, non ſit procuranda,
" ſed ſimul cum eadem rejicienda." *Spondan. Annal. Eccleſ. Tom. II. ad annum Chriſti 1582. n. XVII. Chriſtian. Wolfius in Compend. Elementor. Matheſ. univ. Tom. II. in Elem. Chronol. ait:* Principes, Statusque Imperii Proteſtantes intempeſtivo zelo religionis annum Julianum uſque ad A. 1700. retinuerunt.

(*t*) Hoc eſt, vicies centena aureorum millia.

(*u*) Spondanus, & Ciaconius.

Nomen & Natio.	*Ordo Succeſſionis a S. Petro.*	*Adiit Pontificatum.*	*Sedit in Cathedra S. Petri.*	*Obiit.*
Sixtus V. *antea Felix Perettus de Monte alto, Picenus.*	CCXXIX.	Anno Chriſti MDLXXXV. VIII. Kal. Maji.	Annos V. Menſes IV. Dies III.	Anno Chriſti MDLXC. VI. Kal. Septemb.

Humili licet ortu natus, nihil humile tamen, immo, ut Sandinus ait, nihil medium, ſed immenſa omnia volvebat animo, ipſamque natalium obſcuritatem ſuam in gloriam vertit. Pontificia redimitus corona fuit Kal. Maji, quem diem, ut ſcribit Spondanus, veluti fatalem habuit, variorumque eventuum memoria celebrem. Nam eo die natus, eodem inter Conventuales S. Franciſci vota profeſſus, eodem Ordinis ſui Vicarius conſtitutus, eodem purpura donatus, ac demum Pontifex coronatus fuit. Legatos Japonios, qui ejus conſecrationi ſpectatores interfuerant, quamdiu morati ſunt Romæ, baſilice habuit, magnificisque donatos muneribus dimiſit.

Ab initio Pontificatus Univerſale Jubilæum indixit, ad implorandam ſibi Divinam opem pro recta Eccleſiæ & Reipublicæ Chriſtianæ adminiſtratione: putatque van Eſpen, (x) *Sixtum V. primum fuiſſe inter Pontifices, qui eum in finem ſtatim a principio Pontificatus Jubilæum edita Bulla publicaverit. Ut publicæ quieti ac ſecuritati conſuleret, a facinoroſorum hominum licentia comprimenda regimen exorſus, Edictum promulgavit, quo Romanorum Pontificum Anteceſſorum ſuorum Conſtitutionibus, contra exules, proſcriptos, Sicarios, graſſatores &c. eorumque receptores ac fautores innovatis, eosdem tota ditione Eccleſiaſtica inquiri, capi, vinctosque Romam transmitti mandavit, pro ſcelerum gravitate puniendos, graviſſimis pœnis in negligentes decretis. Pro urgenda vero hujus Edicti executione, præcipuos quosdam e Sacro Collegio Cardinales legavit per Provincias, qui num cæteri officio fungerentur ſuo, intenderent. Qua Sixti cura, & vigilantia Cardinalium, editisque non paucis exemplis ſeveritatis, deſiderata diu tranquillitas, quæ poſt facilem nimis annorum præcedentium indulgentiam prope exulaverat, iterum reſtituta eſt.*

Pari invariata ſemper ſeveritate & conſtantia cum Sixtus cæteris etiam, quas pro aliorum flagitiorum improbitate coercenda, reſtaurandaque morum diſciplina, ediderat, Conſtitutionibus exequendis inſiſteret, faceretque, ut omnes intelligerent, non vana eſſe terricula, quas in Legum ſuarum transgreſſores ſtatuerat pœnas;

id

(x) Van Eſpen Juris Eccleſiaſt. Parte II. Tit. 7. c. 4. §. 21.

id affectus paulatim fuit, ut nulla in urbe, nulla extra urbem, eo Pontifice, fierent latrocinia, nullæ rapinæ, nullæ cædes, nullæ inſidiæ: rara admodum, aut omnino occulta meretricia & adulteria, tuta omnia, fueritque illa rixoſis & improbis hominibus communis vox: Memento, Sixtum adhuc vivere. (y)

Ad alia dein converſus, Præſentationis Bmæ MARIÆ Virginis, (z) SS. Franciſci de Paula, Antonii de Padua, Januarii & Sociorum, Nicolai Tolentinatis, Petri Martyris, Placidi, Eutychii, Victorini & Flaviæ *annua Feſta ſancivit:* Beato Didaco *Ordinis FF. Minorum de Obſervantia, Sanctorum cultum, memoriam* Sancti Bonaventuræ *Cardinalis,* (a) *ab Sixto IV. Sanctis Doctoribus adſcripti, pridie Idus Julii* Officio duplici *celebrari præcepit.*

De Cardinalium numero (b), *ætate, ac dotibus Conſtitutionem promulgavit. Præter Congregationem Inquiſitionis, quam confirmavit, quatuordecim alias inſtituit S. R. E. Cardinalium, maximo totius Chriſtianæ Reipublicæ, ac ditionis Eccleſiaſticæ emolumento. I. Pro Signatura gratiæ. II. Pro erectione Eccleſiarum, & Proviſionibus Conſiſtorialibus. III. Pro ubertate annonæ Status Eccleſiaſtici. IV. Pro Sacris Ritibus & Ceremoniis. V. Pro Claſſe paranda, & ſervanda, ad Eccleſiaſtici Status defenſionem. VI. Pro Indice Librorum prohibitorum. VII. Pro executione & interpretatione Concilii Tridentini. VIII. Pro Status Eccleſiaſtici gravaminibus ſublevandis. IX. Pro Univerſitate Studii Romani. X. Pro Conſultationibus Regularium. XI. Pro Conſultationibus Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum. XII. Pro viis, pontibus & aquis curandis. XIII. Pro Typographia Vaticana. XIV. Pro Conſultationibus negotiorum Status Eccleſiaſtici.*

Sacrorum Bibliorum Vulgatæ Verſionis Latinæ emendationem Lectiſſimis aliquot Cardinalibus, aliiſque tum Sacrarum Literarum, tum variarum Linguarum peritiſſimis Viris, demandavit: qui adbibitis MSS. codicibus antiquiſſimis, Hebraicis quoque ac Græcis fontibus inſpectis, veterum etiam Patrum conſultis Commentariis, verſionem illam (quod ſub Pio IV. & V. tentatum jam fuerat) priſtino nitori reſtituerent. Atque in eam rem Sixtus ipſe ſtudio tam ardenti, tantaque diligentia incubuit; ut, cum excuſum jam eſſet Sacrorum Bibliorum volumen, animadvertens, non pauca in illud preli vitio irrepſiſſe, quæ iterata diligentia indigere

(y) Sandin. Vit. Pontif. Roman.
(z) Natal. Alexand. Hiſt. Eccl. Tom. VIII. (a) Sandin.
(b) Septuaginta duntaxat creari ſtatuit: Sex Epiſcopos, Presbyteros quinquaginta, & Diaconos quatuordecim, atque ex iis Inſignes *Viros in Sacra Theologia Magiſtros ex Regularibus & Mendicantium Ordinibus, ſaltem quatuor, non pauciores.*

digere viderentur, totum opus ſub incudem revocandum decreverit, quod demum ſub Clemente VIII. nova editione, eaque caſtigatiſſima perfectum fuit. (c)

Ædificiorum tum Sacrorum, tum profanorum ſplendore ac multitudine deceſſores omnes (d) *ſuperavit. Laureti oppidum* (e) *mœnibus cinxit, & civitatis jure donavit, translato illuc a Recanatenſibus Epiſcopatu : ac Templum Bmæ MARIÆ Virgini, religione frequens, ſplendidiſſimum erexit, multisque donis ac ornamentis decoravit. Urbem ipſam Romanam renovare potius voluiſſe, quam inſtaurare, videri poterat: certe illam ſtratis viis publicis, aquæductibus, Xenodochiis, Templis, ſtatuis, obeliſcis & columnis antiquis, quæ neglectæ diu jacuerant, mira arte, ſumptu maximo erectis, aliisque quamplurimis admirandis operibus, longe auguſtiorem reddidit. Bibliothecam Pontificiam locupletiſſimam, prope hortos Vaticanos, amplo cubiculis, porticibus, aulis ædificio, a fundamentis exſtruxit, variaque & erudita picturarum venuſtate exornavit : Typographiam elegantiſſimam addidit. In æde Liberiana Sepulchrum S. Pio V., a quo in Cardinalium Collegium cooptatus fuerat, beneficii memor, operoſum ac nobile poſuit, Sacris ejus oſſibus, ex Templo S. Petri magna illuc pompa translatis.*

Immenſam præterea auri ſummam in cenſibus annuis conſtituendis, ad Virgines dotandas, ad oppreſſos ære alieno e carceribus eruendos, ad ſuccurrendum populo Romano in rei frumentariæ difficultatibus, collocavit. Denique quinquageſies centena aureorum millia Hadriana in arce repoſuit, vetuitque, ne inde extraherentur, niſi ob cauſas, quas in ſcripto hac de re diplomate, ipſe conſignaverat.

Pontifici tanto adhuc viventi, æneam Statuam in Capitolio Romani poſuere, addita tabula, monumento ut eſſet rerum geſtarum. (f)

Plurimum negotii Sixto V. fuit cum Galliæ Regibus, Principibusque, funeſtiſſimo Gallicorum tumultuum, bellique inteſtini, per hæreſin excitati tempore Unde, ut quidam volunt (g), *curis aſſiduis, laboribusque debilitatus, in morbum incidit, rebusque demum humanis exceſſit Anno Chriſti 1590. VI. Kal. Septembr. Pontifex ſplendidiſſimi & ſeveriſſimi Imperii.*

IMPE-

(*c*) Natal. Alexand. l. cit. (*d*) Spondan. (*e*) Sandin.
(*f*) Statuam hanc Nobiles aliquot Romani, Sixti forte ſeveritatem experti, accita manu plebeiorum, facto impetu dejicere conati ſunt, ac re ipſa fuiſſent dejecturi; niſi Proceres a Sacro Collegio miſſi, furentem multitudinem ſua auctoritate compeſcuiſſent. Ea tamen occaſione ſancitum eſt, ne Statuæ deinceps Pontifici viventi erigerentur. Spondan. Natal. Alexand. (*g*) Ciacon.

IMPERATORES OCCIDENTIS
AB ANNO MDLXIV. AD MDLXXXIX.

MAXIMILIANUS II.

FERDINANDI I. Fil. Patri anno 1564. in Imperio moderando ſucceſſit, Princeps Sapientiæ laude clarus, literarumque & literatorum amantiſſimus, quorum conſuetudine & alloquiis adeo delectabatur; ut non raro aulam habuerit Academiæ non abſimilem Virorum eruditorum frequentia. Præter Germanicam, ſeptem quoque Linguas alias, Bohemicam, Belgicam, Gallicam, Hiſpanicam, Hungaricam, Italicam & Latinam ita calluit, ut ſingulis, tanquam ſi nativæ omnes eſſent, uteretur. (*a*) Nec alia illi defuerunt ornamenta, Juſtitiæ præſertim, Clementiæ & Pietatis. Cæterum pacis amantior, quam illa ferrent tempora, indulgentiorem ſe nonnunquam Novatoribus præbuit, turbarum formidine, aut aliorum, hæreſi faventium, conſiliis abreptus. Ipſum tamen ab avita Fide Catholica nunquam declinaſſe, vita & facta probant.

Natus erat Viennæ Auſtriæ Kal. Auguſti Anno MDXXVIII. Pueritiam fere exegit in Hiſpania, quo ad Imp. Carolum V. Patruum miſſus fuerat, ut cum Philippo ejus filio, paris prope ætatis Principe, bonis literis, aliisque ad gubernandam Rempublicam artibus imbueretur.

Anno MDXLIV. prima rei militaris tirocinia in Bello Gallico, ac dein in Germanico poſuit ſub eodem Carolo V. Imperatore, cujus a latere nunquam diſcedens, non pauca edidit fortis animi, & Heroicæ virtutis documenta.

Anno MDXLVIII. in Hiſpaniam denuo profectus, Mariam Caroli filiam in Matrimonium duxit, cum eaque, poſt adminiſtratum integro triennio vice Soceri Regnum, in Germaniam rediit.

Anno MDLXII. 20. Septembris Pragæ Rex Bohemorum, ejusdemque anni 24. Novembris Francofurtenſibus in Comitiis Rex Romanorum, ac dein Anno MDLXIII. 8. Septembris Hungarorum etiam Rex Poſonii ſalutatus fuit.

Poſt obitum Ferdinandi Patris turbida habuit Imperii primordia. Author turbarum Joannes Sigismundus, Tranſylvaniæ Princeps: Is anno præcedente fidem induciarum, cum Ferdinando Imp. pactarum, abruperat, cumque ſe ad reſiſtendum Maximiliano imparem videret, opem imploravit a Solymanno II. Turcarum Imperatore; qui tanto liberalius illi ſua addixit auxilia, quanto vehementius, tum antiqua Hungariæ ſubigendæ cupiditate, tum etiam recentis dedecoris, quod nuper ex irrita Melitenſis Inſulæ oppugnatione acceperat, abolendi deſiderio ad arma capeſſenda incitabatur.

Ingentis igitur belli incumbente metu, indicta & celebrata fuerunt Auguſtæ Vindelicorum, coram Imperatore Maximiliano Comitia. Magna ibi Principum frequentia, magna eorundem in ſubſidiis addicendis conſenſio, quæ dein ampliſſima etiam, tantaque, quanta nulli fere Imperatorum antea, certantibus

veluti

(a) *Struv. Corp. Hiſt. Germ. Tom. II. Period. X. Sect. VI. §. I. n. 8.*

veluti ſtudiis contulerunt, publica Cæſaris excitati ſponſione, qua ſemetipſum, ſi vita ſuppeteret, ac valetudo ferret, exercitui adfuturum promiſerat. (*b*)

Magnis utrimque factis belli apparatibus, Solymannus ducentorum millium, vel ut alii, centum & quinquaginta millium, exercitum ducens, 6ta Auguſti prope Sigethum, validiſſimum totius Pannoniæ oppidum, ad Croatiæ confinia ſpatioſo in lacu ſitum, paludibusque circumcinctum, caſtra locat. Maximilianus 15. Auguſti cum Ferdinando fratre, quem exercitui præfecerat, Vienna progreſſus, Javarinum verſus movet. Numeraſſe fertur in caſtris amplius viginti quinque millia equitum, peditum octoginta millia, virorum fortiſſimorum tam ex Germania, Bohemia, Hungaria, quam ex Italia, cujus Principes valida ſubſidia aut ipſimet duxerant, aut egregiis ſub Legatis miſerant. His adjunxerunt ſe ſe voluntarii magno numero tum ex Italia reliqua, ipſaque urbe Roma, tum etiam ex Gallia, Anglia, aliisque Europæ Provinciis, fama præſentiæ Cæſaris, maximarumque rerum exſpectatione ad caſtra exciti. Huic tamen exſpectationi eventus non reſpondit. Nam Cæſar ab iis, quorum conſiliis utebatur, perſuaſus, ſuſtinendum potius id bellum, quam inferendum eſſe, ultra Javarinum non promovit, occaſionem præſtolans, quæ meliora conſilia ſuggereret. Ea cunctatione factum, ut diffluerent ſuppetiæ Sociorum, Sigethum caperetur, quem locum Serinius Comes, Vir fortiſſimus, plurimisque præclaris contra barbaros certaminibus inclytus, ad extremam uſque neceſſitatem glorioſiſſime tutatus fuit. Hic injecto ab hoſtibus interiorem in arcem igne, qui ob venti vehementiam extingui nulla arte poterat, inter flammarum, hoſtiumque magno impetu oppugnantium globos conſtitutus, inſigni ad poſteritatis memoriam commendatione virtutis, miraque animi conſtantia ad mortem inevitabilem ſe ſe comparavit. Nam veſtes pretioſas pro thorace, pro galea galerum gemmis ornatum aſſumpſit, aureasque manibus aptavit armillas: tum centum aureos in marſupio repoſuit, futurum interfecturo pretium: demum claves arcis, gladiumque Paternum arripuit, atque hoc cum apparatu, ipſa Vigilia Nativitatis Bmæ Virginis, cum ſuos, qui ex præſidio duorum millium & quingentorum adhuc ſupererant, circiter trecentos, ad fortiter moriendum potius, quam ad ſubmittenda turpiſſimæ ſervituti colla fuiſſet cohortatus, invocato JESU nomine, Cæſareoque vexillo præcedente, una cum ipſis confertiſſimos in hoſtes, in arcem irrumpentes ſe effudit, & magna Turcarum edita ſtrage, omnes, quatuor demptis, glorioſæ mortis ſocios habuit, ætatis tunc maxime florentis heros, annorum quadraginta & octo. Caput Serinii præciſum primo in caſtris perticæ infixum ſpectaculo fuit, dein ad Muſtapham Budæ Præfectum transmiſſum, qui illud ad Cæſarem perferendum curavit: ab hoc denique propinquis traditum, & in monumento Majorum magna pompa depoſitum. (*c*) Atque hic magnæ illius expeditionis exitus fuit, hoc uno felix, quod Chriſtianorum ſervatus fuerit exercitus, cum econtra Sigethi expugnatio barbaris caro admodum pretio ſteterit, ſeptuaginta ſuorum millibus, partim Præſidiariorum armis, partim peſte conſumptis, ipſoque amiſſo Solymanno Imperatore, bellica laude inter ſuos, multisque victoriis celeberrimo, quem tertio ante Sigethum occupatum die ſeu Apoplexia, ſeu aliud morbi genus in caſtris ex-

(b) *De aliis, quæ his in Comitiis acta ſunt, vide Spondanum Tom. II. Ann. Eccleſ.*
(c) *Spondan. L. cit. ad ann.* 1566. *n. XI.*

extinxit. Hujus vulgata morte, Turcis in Thraciam, ad jurandam Selymo, Solymanni filio & Succeſſori fidem, reverſis, Maximilianus Viennam rediit.

Bello haud ſatis e ſententia geſto, inferioris Auſtriæ Optimates eodem anno exeunte ad Comitia convocavit, de amplioribus in hoſtes auxiliis deliberaturos. Hi, novis plerique Religionibus imbuti, negavere ſe ſe quicquam facturos antea, quam Auguſtanorum dogmatum libertatem indulgeret. Commotus ad hæc Maximilianus, non ideo accitos eſſe, repoſuit, ut de Fidei negotiis, ſed de mediis ad arcendos a finibus Turcas conſultarent. Adverſum hos paranti bellum Principi, qua ratione ſuccurrendum eſſet, decernerent, Sacrorum cura Supremo Pontifici, ad quem unum ea res pertineret, relicta. Subſidiis deinde addictis, cum veluti præmium commeriti, poſtulata inſtaurarent, id unum retulere: aut eadem omnes, qua Cæſar, religione uterentur; aut, qui id nollent, res ſibi ſuas haberent, Auſtriaque excederent. Eadem in Bohemicis, Hungaricisque Comitiis Maximilianus paria ad petita reſpondit, ſingulos ad veterem Fidem cohortans, cujus ipſe cultorem ſe & propagatorem palam profitebatur. (*d*)

Sunt, qui anno 1568. a Maximiliano Cæſare nobilibus Proteſtantibus in Auſtria conceſſa fuiſſe ſcribunt, quæ hic ab eo negata vidimus: quæ ſi facta fuerit conceſſio, reſtricta tamen poſtmodum, ac dein penitus reſciſſa fuit. *Vide Spondan. Annal. Eccl. Tomo II. ad ann.* 1568. *n. XXV.* & *Gratian. in Vita Commendoni Cardin. L. III. Cap. IV. Hanſiz. Germ. Sacræ Tom. I. p.* 629.

Anno MDLXVII. reſtituta a Turcis quies fuit, pactis cum Selymo ad octennium induciis, ea reliquis addita conditione, ut pars utraque retineret, quod occupaverat: quæ pactio percommoda Maximiliani rebus accidit, cum pluribus arcibus, oppidisque per Schwendium, egregium Belliducem nuper occupatis, Hungariæ fines ad quadraginta milliaria Germanica cis ac trans Tibiſcum fuerint ampliati. (*e*)

Anno MDLXXII. Rudolphum filium Regem Hungariæ X. Kal. Octobris Poſonii inauguratum: anno dein MDLXXV. XXII. Septembris Pragæ Regem Bohemiæ, Kalendis vero Novembris Ratisbonenſibus in Comitiis Regem Romanorum coronatum vidit.

Sub ejusdem anni MDLXXV. exitum nova Maximiliano ipſimet corona Regni Poloniæ, poſt Henrici Valeſii diſceſſum in Galliam, a maxima Senatorum parte oblata fuit: quam tamen, dum tardius rem agit, & in conditionibus, quæ in tabulis electionis expreſſæ fuerant, confirmandis cunctatur, Stephanus Bathorius, Tranſylvaniæ Princeps, aliorum Procerum votis ad Regnum invitatus, ei præripuit, ducta in uxorem Anna, Sigismundi Auguſti Regis, Sorore, Cracoviæ coronatus. Adverſus quem dum bellum parat,

Anno MDLXXVI. in Comitiis Ratisbonenſibus, Octobri menſe celebratis, Maximilianus Cæſar, mœrore, curisque, ac ſimul varia corporis ægritudine, præſertim palpitatione cordis, & calculi doloribus confectus, mediis in deliberationibus, ac veluti e manibus Optimatum Imperii, ad æternitatem abripitur, Anno ætatis quadrageſimo nono, menſe ſecundo, die duodecimo: Regni ab obitu Patris anno duodecimo, menſe ſecundo, die decimo ſeptimo. Princeps ab omnibus multum laudatus, (*f*) ac præcipue de pacis & tranquillitatis ſtudio, quo factum eſt, ut minus caute multa Proteſtantibus indulſerit. Prolis numeroſæ Pater extitit, ſuſceptis ex Maria, Caroli V. filia, filiis novem, ac ſex filiabus. Ex his Anna, Philippo Regi Hiſpaniæ, & Eliſabetha, Carolo IX. Galliarum Regi, conjuges datæ. Patrem in Imperio moderando excepit

RUDOLPHUS II.

Viginti quatuor annorum Princeps. De quo, cum uſque ad annum Sæculi XVII. duodecimum Imperio præfuerit, agemus Tomo ſequente.

(d) *Spondan. ad ann.* 1566. *n. XVI.* (e) *Struv. Tom. II. de Maximil. II.*
(f) *Spondan. ad ann.* 1576. *n. XIV.*

CON-

CONCILIA GERMANIÆ

A SÆCULI XVI. ANNO LXIV.

SYNODUS I. DIOECESANA HARLEMENSIS

Anno Chriſti MDLXIV. Pii IV. Papæ V. Ferdinandi I. Imp. VI.

STATUTA SYNODALIA PER NICOLAUM(*) Epiſcopum Harlemenſem.

DOMINUS JESUS ASPIRARE DIGNETUR.

NICOLAUS, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA EPISCOPUS HARLEMENSIS. OMNIBUS ET SINGULIS PRÆLATIS, PRÆPOSITIS, ARCHI-DIACONIS, DECANIS, CAPITULIS, PASTORIBUS, VICE-PASTORIBUS, PRESBYTERIS, ABBATISSIS, PRIORISSIS, MONASTERIORUM QUORUMCUNQUE PRÆFECTIS, TOTIQUE ALII CLERO ET POPULO, IN CIVITATE NOSTRA HARLEMENSI, AC DIŒCESI NOSTRA UBILIBET CONSTITUTIS. GRATIA VOBIS ET PAX A DEO PATRE, ET DOMINO NOSTRO JESU CHRISTO, AC VIVIFICANTE NOS BONO ET BENIGNO SPIRITU SANCTO, UNO IN TRINITATE DEO, CONCEDATQUE VOBIS OMNIBUS COR UNUM, UT UNANIMITER IN FIDE AC DILECTIONE COLATIS EUM, ET FACIATIS EJUS VOLUNTATEM CORDE RECTO, ANIMOQUE VOLENTI, CUI HONOR ET GLORIA, ET NUNC ET SEMPER, ET PER ÆTERNA SÆCULA. AMEN.

QUoniam quidem Nobis ex Paſtorali officio incumbit, proſpicere gregi Nobis commiſſo, in quo Nos Spiritus Sanctus (licet tanto indignos munere) poſuit, regere Eccleſiam DEI, quam acquiſivit Sanguine ſuo,

(*) Nicolaus de Nova-Terra, ſeu Nova-Terranus (Vernaculo idiomate Niculant dictus) natione Batavus fuit, patria Egmondanus. Virtutum fama, ſcientiarumque facilem ſibi ad ampliſſima officia ac dignitates paravit aditum. Harlemenſis pridem Eccle-

ſuo, atque præſcribere, quid amplectendum, quidve fugiendum ſit fidelibus Eccleſiæ Paſtoribus, noſtris Coadjutoribus, atque univerſis ejuſdem Catholicæ Eccleſiæ Filiis: cum boni (juxta Ciceronis placita) Magiſtratus ſit, non ſolum videre, quid fiat, verum etiam providere, quid futurum ſit. Itaque veſtris orationibus confiſi, DEIQUE Opt. Max. auxilio freti, Statuta aliqua, ſive Synodalia Decreta haud parvo labore ſelegimus jam promulganda, non tam e noſtro penu, quam ex Sacris Canonibus, Sanctorumque Patrum Decretis, & æquitatis, juſtitiæque armario ac officina depromptis. Obſervatis etiam magnis abuſibus, qui in Eccleſia tam libere, ſcandaloſe, irreligioſe, atque impie paſſim deſignantur, quibus lege aliqua perlibenter obviam ire cupimus (quoniam nulla tam bona unquam data ſit lex, quam non peſſimi mores fecerint) ut Eccleſia pro ſpe & fiducia noſtra in DOMINUM JESUM, ſi non in totum, ſaltem aliquatenus priſtino aliquando vigori, nitorique reddatur: quoniam autem hic nihil quæritur, nihil ſpectatur, niſi imprimis honor ac gloria DEI, animarum veſtrarum ſalus, debitaque in Eccleſia obedientia, & Chriſtianæ Religionis integritas: Cumque Nos ex debito functionis (ut tenemur) pervigilamus pro vobis, quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri, vos etiam pro veſtro officio, debita erga Nos obſervantia, obedientiaque, qui didiciſtis obediendum Superioribus, nec reſiſtendum a DEO ordinatæ poteſtati: quique vicariam quoque a veſtris ſubditis obedientiam requiritis, libenter ſpero Præceptis his noſtris propter Dominum vos ſubditos exhibebitis. Ipſe enim dixit, ad eos, quorum munus (diſpari licet merito) Nobis incumbit: *Qui vos audit, me audit; qui vos ſpernit, me ſpernit.* Verba quoque Principis Apoſtolorum vos præ oculis habere ſemper deſideramus, qui ait: *Hæc eſt voluntas DEI, ut benefacientes obmuteſcere faciatis imprudentium hominum ignorantiam*, ſicut ſervi DEI, offerentes ſpirituales hoſtias acceptabiles DEO per JESUM CHRISTUM, & ut vos genus electum, regale Sacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis virtutes annuncietis ejus, qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen ſuum; utque in timore DEI perſeveranter tempore incolatus veſtri converſari, & fraterna charitate conglutinati, ad bravium ſupernæ felicitatis pervenire mereamini. Concedat vobis Princeps Paſtorum Dominus JESUS CHRISTUS, Amen.

De Synodi Celebratione.

I.

QUia perneceſſarium eſt, ut annuæ Synodi, juxta veterum Patrum obſervationem, in Cathedrali Eccleſia obſerventur; Paſtorum & Officiariorum conventus fiant, quo & ipſi in officio admoniti contineantur, & Epiſcopus per eosdem Diœceſis ſuæ ſtatum cognoſcat: Salus enim Eccleſiæ, terror hoſtium ejus: & fidei Catholicæ ſtabilimentum ſunt Synodi & Concilia, in Chriſti nomine congregata, quas etiam recte corporis Eccleſiæ nervos diximus. Neglectis enim Synodis, non aliter Eccleſiaſticus Ordo diffluit, quam ſi corpus humanum nervis ſolvatur. Idcirco ut juxta Paulum honeſte & ſecundum ordinem fiant in nobis, quos ante omnes ordinatos eſſe decet; ſtatuimus & ordinamus, ut Paſtores omnes noſtræ Diœceſis, cujuscunque ſtatus, aut conditionis fuerint, bis ſingulis annis, ac primo feria III. poſt Dominicam,

Eccleſiæ Præpoſitus, Hebronenſisque Epiſcopus conſecratus, ſub Georgio Egmondano, LX. Ultrajectenſium Præſule Suffraganei munere perfunctus, anno 1561. ex Philippi Hiſpaniarum Regis nuncupatione, a Pio IV. Pontifice probata, Harlemenſium primus Epiſcopus renuntiatus fuit. Anno 1564. die Aprilis 13. hanc, quam exhibemus, Synodum Diœceſanam celebravit. Cum annis circiter novem, difficillimo, ob invaleſcentes in Belgio hæreſes, tempore, vir jam ætate gravis, morbisque fractus, rexiſſet Eccleſiam, nec eſſet ferendis ultra laboribus par; onere ſimul ac dignitate ceſſit, anno 1569. 31. Octobr. Privato dein in otio annis ferme decem ſibi ac DEO vixit, demum in S. Maertensdic, Zelandiæ pago, anno 1579, vel, ut Valerius Andreas computat, 1580. Menſe Majo defunctus. *Heuſen. Batav. Sacra. P. II. a pag.* 291. unde & hanc Synodum tranſcripſimus.

cam, qua cantatur pro Introitu: *Miſericordia*, quæ eſt ſemper Dominica ſecunda poſt Paſcha: deinde ipſo Mauritii, XXII. Septembris perſonaliter ad Synodum in hac noſtra Diœceſana civitate, vel quocunque eos evocaverimus, compareant cum mundis ſuperpelliceo (ut vocant) lineo ac ſtola collari, & veſte paſtorali conſueta, raſis barbis, tonſa decenti in capite corona, precum honorariarum (a) librum ſecum omnes deferentes, ſub violatæ obedientiæ, & arbitraria pœna in negligentes infligenda.

II.

Ad Synodum profecturi non conſpiciantur per vias in vehiculis, aut cymbis navibusve diſſoluti, leves aut ſcurriles, ſecti, diſcolores, aut, ut hiſtriones, pileati, aut plumati, quo prætereuntibus in magnum Sacerdotii ſcandalum ridiculi fiant, ſuoque merito contemnantur ac deſpuantur, ſed ſacerdotaliter ac honeſte veſtiti, ut amictu externo internam morum gravitatem teſtentur, & inimici (iniquiſſimo hoc Sæculo) Judices erunt, veras ſe Paſtorum & venerabiles formas videre ac admirari, cogenturque vel inviti, quilibet debitum ipſis ſuis Paſtoribus honorem impendere.

III.

Nullus autem Paſtorum abſque legitima, neceſſariaque excuſatione, quam Epiſcopus ipſe merito admittere debeat, ſe a Synodo ſubtrahere & abſentare præſumat, qui ſecus fecerit, arbitrariæ Epiſcopi correctioni ſubjicietur.

IV.

Ante tertium campanæ pulſum omnes, ut ſupra dictum eſt, induti in Cathedrali Eccleſia præſentes ſe exhibeant, ac per Notarium Cameræ, aut alium ad hoc ordinatum evocati, per reſponſum, *Adſum*, dent ſigillatim nomina ſua, ac tempore per Nos vel Vicarium noſtrum illis præſcribendo, Cathedraticum ſuum perſolvant, quo ſeu arra data Epiſcopum agnoſcant, eique obedientiam ſe debere teſtentur: qui contra fecerit, arbitraria pœna punietur.

(a) *forſ:* horariarum.

V.

His peractis, omnes religioſe ſe component, apta ſibi, precibusque perſolvendis loca, in ambitu, aliisque templi Sacellis deligentes, ut Sacrum de Spiritu Sancto ſolenniter celebrandum audiant, atque poſt Offertorium attente Concionem latinam, quæ ad Clerum habebitur, Statutaque Synodalia, quæ prælegentur, auſcultent. Quibus finitis ad loca ſua, ad finem uſque Miſſæ, ſe ſe recipiant, nec quisquam eorum, qui Synodo ex more intereſſe tenentur, exire præſumat, priusquam Epiſcopus cum Prælatis in Sacrarium fuerit reverſus.

VI.

A prandio, quod ſobrie, honeſteque peragetur ab ipſis, Paſtores, Proviſores, Decani, aliique, quocunque nomine cenſebuntur, Officiarii, ad horam ſecundam ad Curiam Epiſcopalem, vel alium ipſis deſignandum locum, comparebunt, ubi Commiſſarii Epiſcopi cum aliquot viris doctis ac prudentibus & Notario præſentes erunt, ſub pœna arbitraria.

VII.

Ad Synodum præterea comparere teneantur Fratrum mendicantium Priores, Guardiani, ac Terminarii, tum virginum Monaſteriorum Rectores, ut ſi quid forte ab ipſis quærendum erit per Commiſſarios, præſto ſint.

VIII.

Peracta Synodo nemo, quorum nunc mentionem fecimus, domum proficiſcatur intra biduum, quo audientiæ mane ab hora octava uſque ad undecimam, poſt meridiem ab hora ſecunda uſque ad quintam fient, niſi licentia a Commiſſariis ad hoc deputatis obtenta, ſalvo, quod primum admittendi ſunt Paſtores, qui domi Sacerdotes ſubſidiarios non habent, ſub pœna arbitraria.

De Feriis.

Ut in Feſtorum dierum celebratione per totam Civitatem & Diœceſim noſtram uniformitas conſervetur, dies ſubſequentes Feſtos eſſe declaramus, & in eisdem ab omni opere ſervili abſtinendum eſſe præcipimus & mandamus (niſi pietate vel neceſſitate, aliud ſuadente,

dente, per Superiores Eccleſiaſticos in minoribus Feſtis diſpenſetur) videlicet: *Natalis Domini*, *Sanctorum Stephani*, *Joannis Evangeliſtæ*, *Innocentium*, *Davidis Regis & Prophetæ*, *Circumciſionis*, *Epiphaniæ*, *Agnetis*, *Converſionis Pauli*, *Purificationis*, *Annunciationis*, *Viſitationis*, *Aſſumptionis*, *Nativitatis*, & *Conceptionis Beatæ MARIÆ*, *Cathedræ*, & *ad vincula Petri*, *Mathiæ*, *Reſurrectionis Domini & duorum dierum ſequentium*, *Marci ante meridiem*, *Philippi & Jacobi*, *Inventionis & Exaltationis Sanctæ Crucis*, *Aſcenſionis Domini*, *Transfigurationis Domini*, *Pentecoſtes & duorum dierum ſequentium*, *Sacramenti Dominici Corporis*, *Nativitatis*, & *Decollationis Joannis Baptiſtæ*, *Adelberti*, *Paſſionis Petri & Pauli*, *obitus Sancti Martini*, *Magdalenæ*, *Jacobi majoris*, *Laurentii*, *Bartholomæi*, *Mathæi*, *Michaelis*, *Lucæ Evangeliſtæ*, *Simonis & Judæ*, *Omnium Sanctorum*, *Commemorationis animarum ante meridiem*, *Bavonis Patroni Eccleſiæ Cathedralis ſolenne*, *Willibrordi Patroni Diœceſeos*, *Catharinæ*, *Andreæ*, *Nicolai & Thomæ*; *nec non omnes dies Dominicos per anni circulum. Quos omnes & ſingulos feſtivos & celebres eſſe præcipimus obſervari*: Reliquos vero feſtivos cum tempore introductos, in Choro, & non in foro obſervari.

De Sacra Unctione.

Etſi Canonibus provide conſtitutum ſit, quod Chryſma quotannis per Epiſcopum renovetur, & vetus in Eccleſia comburatur, nec veteri quisquam, niſi neceſſitate coactus, utatur; quia tamen plerique ejusmodi Conſtitutiones Canonicas parvi facientes, quod non habeant adjectam pœnam, haud raro illas transgrediuntur; omnibus & ſingulis Parochialium Eccleſiarum Rectoribus in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus & mandamus, ut ſingulis annis novum Chryſma a Nobis accipiant, & vetus in Eccleſia exurant, nec veteri a Cœna Domini, niſi evidenti neceſſitate coacti, utantur: & ab accepto novo Chryſmate nullo omnino modo veteri Chryſmate utantur, ſub pœna noſtro arbitrio moderanda adverſus eos, qui contra feciſſe deprehenſi fuerint.

De promovendis ad Sacros Ordines.

Imprimis mandamus atque præcipimus omnibus per noſtram Diœceſim ſacris Ordinibus initiandis, ut juxta *C. 3. Tit. 6. Clementinarum* de non prius, quam decimo octavo ad Subdiaconatus, in vigeſimo ad Diaconatus, & in vigeſimo quinto ætatis ſuæ anno ad Presbyteratus Ordines promovendos ſe offerant, quando inde multa exorta eſſe ſcandala ſatis palam ſit. Neque Religioſi quocunque etiam privilegio ſe ſe munitos aſſerant (quod ſtatim Sacerdotes facti, ad confeſſiones hominum audiendas adhibeantur etiam contra Ordinariorum inhibitionem) ante vigeſimum quartum ætatis ſuæ annum ad Presbyterii Ordinem recipientur, juramento etiam atteſtantes, legitimam illam & expletam eſſe ætatem.

De vita & honeſtate Clericorum.

I.

Quia neglectis Eccleſiaſticis Conſtitutionibus non paucos deprehendimus barbam alere, veſtes inſcindere, coronam non radere; omnes & ſingulos cujuscunque gradus Eccleſiaſticos homines monemus, ut intra octo dies a præſentium publicatione barbam radant, & coronam pro ſuo cujuscunque ordine portent, veſtesque inſciſſas deponant. Et præcipimus ſub ſuſpenſionis a beneficio & viginti quinque Scutatorum pœna, in uſus pauperum eroganda, ne deinceps barbam alant, vel coronam creſcere ſinant, aut veſtibus inſciſſis utantur.

II.

Item licet Conſtitutionibus Canonicis Clerico vetitum ſit, niſi neceſſitatis cauſa, cauponas accedere; adverſus tamen eaſdem Conſtitutiones per Clericos, & maxime per illos, qui ruri habitant, ſæpe peccari eſt compertum: cum illi nullo ad gradum ſuum habito reſpectu totos ſæpe dies in tabernis publicis cum ruſticis perpotent. Ne ii impoſterum potandi cauſa tabernas accedant, ſub pœna quinque Scutatorum prohibemus, niſi ejusmodi cauſa ſubſit, quæ excuſationem mereatur, ut puta, ſi conciliandæ pacis & concordiæ inter aliquos ſarciendæ cauſa, Paſtor, vel Presbyteri a ſæcularibus ad tabernam vocentur, aut alia huic conſimilis cauſa ſubſit, quæ Presbyteri præſentiam exigat.

De

De cohabitatione Clericorum & Mulierum.

I.

Etſi Canonicæ Sanctiones variis pœnis Presbyteros & Clericos, concubinas (quarum proſtitutus pudor extra excuſationem ſit) publice alentes puniant, & noſtræ ſolicitudinis intereſſe noſcatur, ut ſuper his illud opponamus remedium, quod in Domino crediderimus opportunum; præſenti Decreto ſtatuimus, ne quis Clericus Harl. noſtræ Civitatis vel Diœceſis mulierem infamem, aut notoriam concubinam de cœtero publice ſub pœnis infra annotatis detinere præſumat. Monentes nihilominus publice concubinas detinentes, ut infra XL. dies a publicatione Conſtitutionis hujusmodi computandos, easdem a ſe dirimant atque amoveant, illisque ſimiles nullatenus recepturi; alioqui ſint ipſo jure beneficio officioque ſuſpenſi. Et ſi ex tunc ſe non correxerint, X. dierum ſpatio elapſo, ſciant excommunicationis ſe ſententiæ innodandos, ipſorumque beneficia vacatura, ac eorum collationes ad Superiores (juxta juris debitum) redituras. Quodſi adhuc eorum exceſſus remaneant nihilominus incorrecti, non obſtante frivolæ appellationis obſtaculo, bonis (quæ poſſident) ſpoliabuntur. Ita quos Dei timor a malo non revocat, ſaltem rigor debitus revocet diſciplinæ.

II.

Et quia præſcriptum Statutum hactenus parum obſervatum eſt, eo quod cenſuræ Eccleſiaſticæ tam ſtricte obſervatæ non fuerunt, quod rei familiaris & fortunarum mulctam non habuerunt, & ideo ea quærenda ſit pœna, quæ magis timetur. Ne quisquam Presbyterorum aut Clericorum, quocunque nomine quis cenſeatur, concubinam domi ſuæ alat, ſub præmiſſis cenſuris, & centum Florenorum pœna conjunctim, quotiescunque de concubinatu convictus fuerit, irremiſſibiliter per Fiſcum noſtrum exigendorum, & in pauperum ſuſtentationem per Nos erogandorum, prohibemus.

Ne quis recipiat aut foveat Monachos, & Sanctimoniales ſui Inſtituti deſertores, ſub excommunicationis pœna.

Nulla re magis per hanc tempeſtatem fœdata eſt Eccleſiæ Chriſti facies, quam profugorum Monachorum, & Sanctimonialium perfidia atque flagitiis: quorum, ut erat vitæ inſtitutum arctum prius & ſanctum, ita eo abjecto absque omni freno ad quævis flagitiorum genera provoluti ſunt: his enim auctoribus natæ ſunt hæreſes, ſacrilegia, inceſtuoſa connubia, & ſacrorum omnium prophanatio. Nec ab aliis magis, quam iis, quos iſti ſeduxerunt, ſunt hæc mala defenſa atque promota. Ideo magna ſeveritate opus eſt, ut flagitioſiſſimum hoc genus hominum reprimatur, atque ab Eccleſia fidelium, videlicet, ne plures eorum contagione inficiantur & pereant, ſubmoveatur. Proinde quod nuper in Diœceſana Synodo noſtra decreveramus, nunc renovamus, & ejus innixi auctoritati, qui dixit: *Quicquid ligaveritis ſuper terram, erit ligatum & in Cælis*; ſancimus unanimi totius Concilii conſenſu, judicio & ſententia, ac præcipimus, ne quis cujuscunque ſtatus vel conditionis fuerit, poſthac Monachas vel Monachos fugitivos, & extra Superiorum ſuorum obedientiam vagantes, quos noverit veridica aliorum relatione, aut Superiorum teſtimonio, vel alio quovis modo eſſe tales, recipere, fovere, aut ad Sacramenta, vel Eccleſiaſtica miniſteria admittere auſit, ſub excommunicationis, quam ipſo facto incurrant, pœna, qua & ſacri Canones feriunt eos, qui hujuscemodi apoſtatis fugitivis, atque excommunicatis communicant.

De Monachis, Sanctimonialibus, & Sacerdotibus conjugatis.

Quandoquidem compertum ſit, apoſtatas illos varia vitæ genera ſectari; quosdam enim ſæculare inſtitutum in omnibus aſſumpſiſſe, & pudicitia, quam Deo conſecraverant, proſtituta, Monachos Sanctimonialibus duplicato inceſtu ſub conjugii prætextu adhærere, quo vitio & Sacerdotes, ac majorum Ordinum quidam Clerici, contra ſacros Canones ſe contaminarunt. Quosdam

vero viduis & fœminis ſæcularibus ſe copulaſſe: in quo gradu & Sanctimoniales quædam, Deo ſub velamine dicatæ, ſe viris conjugii nomine proſtituerunt: quas nuptias omnes, quia priorem fidem irritam fecerunt, Deo abominabiles atque execrabiles declaramus, & pronunciamus illicitas, prophanas, ſacrilegas, atque inceſtuoſas eſſe, & nusquam tolerandas, & anathemati eos omnes, qui ita contraxerunt, eſſe innexos, proleſque inde ſuſceptas illegitimas eſſe, nec aliter, quam ſpurios & nothos habendas, ac proinde hæreditario nomine parentibus ſuis neque in mobilibus, neque in immobilibus ſuccedere poſſe aut debere.

De fugitivorum Monachorum diſpenſationibus male impetratis diligenter examinandis, & ne Eccleſias regant apoſtatæ.

In tertio genere verſantur Monachi apoſtatæ, qui Miniſteriis Eccleſiaſticis perfunguntur, & ſcortis ſeu concubinis adhærent: quorum quidam Religionis ſuæ habitum penitus abjecerunt, quidam non integrum, ſed partem ejus ob metum retinuerunt. De quibus ſtatuimus, ut ſeveriori Ordinis diſciplinæ pro tanti ſcandali expurgatione ſubmittantur, & carnis ſuæ petulantiam pœnitentiæ afflictione mortificent.

De Monachis, qui extra obedientiam degentes Divina tractant, & populo Sacramenta adminiſtrant.

I.

In genere quarto verſantur Monachi profugi, qui extra obedientiæ jugum, & Ordinis ſui obſervantiam (etiam habitu cum Religione rejecto) degentes, regimini ſe intromittunt Eccleſiarum, Sacramenta conficiunt, & populo adminiſtrant, cum ſint ipſi excommunicati, & Sacramentorum omnium expertes; Confeſſiones audiunt, cum abſolvendi non habeant poteſtatem, multis modis & populo imponentes, & ſe ipſos cenſuris gravioribus illaqueantes: nonnunquam etiam dogmata falſa diſſeminantes; quos cum animadverterimus eſſe propria quædam inſtrumenta, quibus Eccleſiaſtica diſciplina ſubvertatur, & pictatis obtentu ſpecie tam ſibi, quam populo perniciem adferre; mandamus & præcipimus ſub anathematis vinculo, ne quis tales Eccleſiarum regimini, aut Sacramentorum adminiſtrationi admoveat.

II.

Et cum etiam experientia quotidiana manifeſtet, quantum malorum agmen in Eccleſiam Dei invehant fugitivi & apoſtatæ Monachi, qui prætextu Apoſtolicæ, quam jactant, diſpenſationis, per obreptionem & ſubreptionem illicite præſumunt regere Parochiales Eccleſias; ſtatuimus & ordinamus, omnes tales regimine amovendos, & cuſtodiæ mancipandos, donec indultorum, quæ jactitant, ſeries & narratio pleniſſime in contradictorio judicio fuerit verificata, & probata in loco inſigni hujus Regionis, Catholicæ Majeſtatis ditioni ſubjecto, ubi eſt copia peritorum & doctorum hominum, & quod talia indulta nunquam poſſunt aut debeant purificari in contumaciam citatorum, & non comparentium, quorum intereſt: ſed quod juridice, & in figura judicii totum & omne id probetur, quod de metu & compulſione parentum, ſeu minorennitate Sanctiſſimo Domino noſtro Papæ ſuggeſſerint: accedente quoque præmiſſis Regiæ Catholicæ Majeſtatis, ejusque Concilii ſecreti beneplacito, ſine quo tales ad regimen Eccleſiarum, vel ad ſimplicia Beneficia neutiquam admittentur in noſtra Diœceſi.

III.

Fit quoque non raro, ut apoſtatæ præfati huc veniant ex regionibus alienis, in quibus eorum indulta prætenduntur purificata. Sed quia fere ſemper aut in contumaciam, aut levato velo, cauſa plene non cognita, nec diſcuſſa, fieri & factum hoc eſſe manifeſtum eſt: præcipimus & ſtatuimus, id eis in nullo penitus ſuffragari intra limites noſtræ Diœceſis, quoad aſſecutionem ſeu retentionem ſimplicium beneficiorum, multo minus ad alicujus Parochialis Eccleſiæ regimen vel obtinendum, vel retinendum.

IV.

His finitimæ ſunt Sanctimoniales quædam, Religionem bene & ſancte inſti-

inſtitutam profeſſæ, quas accepimus Religionis ſuæ habitum ſubinde deponere, & veſtes ſæculares Religionis tædio ſibi aptare, non absque gravi fidelium ſcandalo, & ſtatus ſui ignominia: Quippe quod ſicut mulier impudica cum veſte pudorem, ita Sanctimonialis Religionem cum veſte deponit. Quam indignitatem prohibere volentes, præcipimus, ne qua religioſa Virgo, ſub excommunicationis pœna, alium habitum, quam ſuæ Religioni convenientem, ſibi induat, aut alia videri volet Sponſa Deo conſecrata, quam ea, quam ſe eſſe profiteatur.

De Cæremoniis Eccleſiaſticis.

I.

Cum Cæremoniæ ſint pietatis incitamenta quædam & alimenta, quibus ſublatis ipſa quoque frigeat, langueſcat, atque emoriatur pietas, nulla unquam Religio absque cæremoniis potuit conſtare; idcirco cæremonias, priſcis hominibus, pia eruditione, & erudita pietate inſignibus, Catholicæ Fidei, & avitæ Religionis Chriſtianæ obſervantiſſimis uſitatas, retinendas, revocandasque cenſetur; non quidem propter ſpeciem operum, aut ſignorum externorum vim & meritum, ſed quod ad varios pietatis uſus valeant: nec item, quod in ipſis fiducia ſalutis ſit collocanda, quia exercitia quædam ſunt, quibus corpus ſimul cum mente ad Deum, ſeu cultum ejus attrahatur.

II.

Sic ſecundum doctrinam Apoſtolorum orant viri nudato, & fœminæ velato capite, & genua in terram figuntur, corpus cum ſpiritu humiliando, & tundendo pectus, quod malefactorum conſcientia dolere debeat & conteri.

III.

Sic in terroribus ac periculis inclamato nomine Chriſti ſignatur quis ſigno Crucis, qua Diabolo in homines poteſtas imminuta, ademptaque eſt. Idem cum itur dormitum, propter timores nocturnos fit: & mane quoque ſurgendo, quo tota die a malis protegatur hoc ſigno munitus, cum Tertulliano teſte, antiqui Chriſtiani olim ſive veſtes induerent, ſive deponerent, ſive domo prodirent, ſive aliud quid agerent, aut inceptarent, ad ſingulas actiones conſignarent ſe Cruce. Non poteſt enim negligere pietas vera Chriſti ſignum, aut a cogitatione ejus, quæ ſigno illo renovatur, eſſe otioſa. Sic cibum & potum ſumebant Benedictione præcedente, memores illius Apoſtolici: *Sanctificatur per Verbum DEI & Orationem.*

IV.

Hinc & aqua, & ſal, & herbæ, & ignis Paſchalis, & fructus novi, aliaque humanis uſibus neceſſaria (de quibus ad Adam, in quo peccavimus omnes, dictum eſt: *Maledicta terra in opere tuo*) benedicuntur & ſacrantur in nomine Chriſti per orationem, qua petit Eccleſiæ Miniſter Sacerdos, ut Deus illa ipſa ad ſanctificationem, & ſalutis noſtræ profectum, potentia & bonitate ſua contra adverſarias poteſtates, incantationes, magias, fraudes, & machinationes inimici, qui hominibus nocere non deſiſtit, concedat valere; & valent ubique fidelibus ob Benedictionem Sacerdotalem, per verbum Dei & orationem, quæ alioquin nullam adverſus ſpiritales nequitias & poteſtates inviſibiles in ſe ipſis virtutem babebant. Atque hinc adeo cum aſpergitur quis aqua benedicta, oratur mente & habitu, ut a peccatis amplius lavetur. Cum ſal ſumitur exorciſatum, ut vitam & ſermonem omnem concedat Deus habere, ſale Divinæ ſuæ Sapientiæ conditum.

V.

Cerei autem accenduntur in gloriam illius, qui lucem inhabitat inacceſſibilem, & illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum; ſed & Sancti luminibus honorantur, quos vivere cum Chriſto in gloria in regione lucis prædicatur. At in fide defunctis cæteris, lux ad ſepulturam præfertur, orando, ut lux perpetua luceat is.

VI.

Thura incenduntur, ſignificatione, quod oporteat orationes & deſideria piorum ſurſum ad Deum cum odore bonorum operum aſcendere.

VII.

VII.

Conſecrantur item Eccleſiæ, altaria, calices, pallæ, veſtes Sacerdotales, campanæ, aliaque Eccleſiæ vaſa, quæ uſibus eximuntur civilibus ſeu prophanis, & miniſterio tantum Sacramentorum Chriſti aptantur ac mancipantur: ut ſciatur, in Eccleſia non niſi Sacris & Divinis rebus vacandum, gratia Dei illic, ceu Numine quodam præſente. Campanis vero ab operibus & negotiis ſæcularibus ad orationem, laudes Dei & ſacra myſteria invitari, cogitando e tanto vaſorum apparatu, & tot conſecrationibus, quanta reverentia Sacrificium Corporis & Sanguinis Chriſti a rebus prophanis ſit ſecernendum, & dijudicandum.

VIII.

De quibus omnibus debet populus ſedulo ac frequenter doceri, ne cæremonias religioſiſſime inſtitutas in abuſum aut ſuperſtitionem vertat, ſed ad pietatem exercendam ipſis utatur: utque Proceſſiones, rebus ſæcularibus ac vanis præciſis, ſint graves, ordinatæ, honeſtæ, ac Chriſtiana Religione dignæ. Reprobi vero, & quibus ſtudia iſta pietatis vileſcunt, redarguantur.

De Miſſæ Cæremoniis, & de Celebratione Miſſarum, deque Divinis Officiis.

I.

Canon Miſſæ, quem tot jam Sæculis retinuit Eccleſia Dei, nihil continet, quod non ſit conſonum iis, quæ a tempore Apoſtolorum apud altaris Sacrificium ſupplicata, pronunciata, vel obſervata ſunt, id quod liquet ex antiquorum veteris Eccleſiæ Patrum ſcriptis, in quibus ipſa verba alicubi eſt reperire: ut prorſus ſacrilegium ſit, eum vel damnare, vel auctoritate privata immutare. Debet idcirco ille, quemadmodum hactenus factum eſt, in Miſſa religioſe ac ſubmiſſa voce, quo myſteriis tam tremendis ſua conſervetur auctoritas, pronunciari.

II.

Epiſtolæ & Evangelia pro reverentia, quæ eis debetur, ſemper pronuncientur in Miſſa lingua Latina. Dominicis vero & Feſtis diebus in Parochialibus Eccleſiis plebi lingua vernacula exponantur, ſive ante Sacrum ſolenne, ſive ſub ipſo.

De Organis.

Organa nihil laſcivum ſonent, aut ſæculare, ſed quod ipſa etiam plebs intelligat religioſum ac pium eſſe: & præſtiterit, Symbolum totum cani, ſimiliter Præfationem & Orationem Dominicam, quam partem relinqui organis, ſicut magno abuſu alicubi conſuetum eſt fieri.

De Campanis & Horologiis.

I.

Item prohibemus, ne campanis abutantur, quibus earum cuſtodia committitur, ad laſcivarum ineptarumque cantionum tinnitum; quandoquidem illæ ad convocandum populum ad audiendum Verbum Dei, & ut myſteriis interſint Divinis, avertendisque tempeſtatum cladibus conſecratæ ſint: neutiquam, ut ſonitu earundem, a pietatis contemplatione, ac ab iis, quibus pro ſalute ſua intendere debent, avocentur homines, coganturque propemodum vel inviti ad laſcivias dedecoraque (jam tunc poſtpoſita) memoriam revocare, quod ſane nefas eſt Chriſtiano.

II.

Nec convenit, ut ſub elevatione Sacræ Hoſtiæ cantentur Antiphonæ ad hoc Sacrificium non proprie pertinentes, quales alicubi dicuntur de pace, de Beata Virgine, de Sancto Sebaſtiano, aut alio quopiam Patrono, quæ melius Sacro peracto cantarentur.

III.

Et fraternæ charitatis redintegratio & pax nobis a Chriſto relicta poſcit, ut oſculum pacis, & ubi mos ejus dandi exolevit, in Miſſis ſolennioribus reſtituatur, ſic ut imaguncula Crucifixi Domini, Pacificatoris omnium, ab ore Sacerdotis pacem populo imprecantis, ad aſtantes deferatur, quam ordine in concordiæ & pacis ſymbolum oſculentur omnes.

IV.

Docendus item populus eſt frequenter de Miſſæ myſteriis, ut Miſſam audiens vota ſua ſacrificanti Sacerdoti con-

conjungat, & ad finem uſque, donec Benedictionem Sacerdotalem acceperit, perſeveret: ſæpiusque communicet, ſi non ſemper externa ſumptione Sacramenti, ſaltem ſpiritualiter deſiderio fructus Sacramenti & unionis cum Chriſto. Verum interim non minori diligentia monendi ſunt, ut qui peccati vinculo retinentur ligati, absque abſolutione, & veræ emendationis propoſito, a myſteriorum illorum Divinorum perceptione abſtineant. Palam vero criminoſi, & qui peccati certiſſimam occaſionem dimittere nolunt, ſive Sacerdotes ſint, ſive laici omnino a Communione abarceantur.

V.

Similiter docendus eſt populus, ut quamvis in Miſſa pie orent pro ſpe ſalutis, & incolumitatis ſuæ, incommodisque temporalibus vitandis, cavendas tamen eſſe omnes ſuperſtitiones, quales ſunt, polliceri alicui e certis Miſſis certam fortunam, ſecuritatem in aggreſſionibus temerariis, aut aliquid hujusmodi.

VI.

Item prohibemus, ne Presbyter Miſſam celebret, niſi prius Officium Matutinum, Laudes & Primam abſolverit.

VII.

Item prohibemus, ne quisquam Clericos peregrinos, aut noſtræ Civitatis vel Diœceſis incognitos, ſe aſſerentes Presbyteros, ad Sacrificium Miſſæ, vel etiam alia Divina officia, quæ ordinem requirunt, legenda, vel decantanda in noſtra Civitate, vel Diœceſi admittat; priusquam ejusmodi peregrini & incogniti Harlemi Vicario, vel Officiali noſtro, in aliis vero locis Officialibus, vel illius diſtrictus Proviſoribus probaverint ſe legitime ordinatos, & teſtimonium ab illis acceperint.

VIII.

Et quia Divinum Miniſterium honeſte peragi decet; omnibus Paſtoribus & Vice-Paſtoribus mandamus, ut dum in ſuis Eccleſiis Divina officia decantant, vel illorum decantationi interſunt, ſuperpelliciis, vel veſtibus ſacris induantur: nec niſi ſuperpelliciis induti, & ſtola ornati, ſubditis ſuis in Eccleſiis, vel extra eas, Sacramenta adminiſtrent, niſi loci diſtantia, vel aeris intemperies aliud ſuadeat, idque ſub pœna duodecim Scutatorum.

IX.

Cuſtodes Eccleſiæ, dum Divina officia decantant, ſuperpelliciis induantur.

Ne in privatorum domibus Miſſæ celebrentur.

Item quia res periculi & ſcandali eſt, privatis in ædibus, popinis & tabernis, plerumque in crapuloſis cœnaculis, & pollutis cubiculis Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium explicare; ſtatuimus & ordinamus, ne quisquam Presbyterorum, cujuscunque ſtatus, conditionis, dignitatis, vel ordinis fuerit, ſub excommunicationis latæ ſententiæ, ſuſpenſionis ab exercitio ordinis, & arbitraria inſuper pœnis, audeat privatis in ædibus quibuscunque, & apud quoscunque Miſſam celebrare. Quisquis autem in civitatibus ob valetudinem aut ſenium domi deſidere cogitur, curabit ſibi oratoria per Epiſcopum concedi, conſtitui, & conſecrari. Qui vero foris in villis aut agris domos, caſtella, arces poſſident, oratoria habentes, ſuo privilegio, quod ab Epiſcopis obtinuerunt, reverenter utantur: quod vero a Romana Sede impetrarunt, ad Synodum ſub pœna ſuſpenſionis ab ordinis exercitio, ſi Religioſi, aut in Sacris conſtituti fuerint: ſub excommunicationis pœna, ſi laici, aut ſæculares, citra ſuum ſumptum examinandum, ibique approbandum, vel rejiciendum adferant, exhibeantque.

Abuſus populi in audiendis Miſſis quomodo coercendus.

Animadvertentes, populum rudem & ſimplicem, Religionis antiquæ & veræ ignarum, actiones prope nullas in Miſſæ Sacrificio præter Hoſtiæ Sacroſanctæ oblationem obſervare, & hinc abuſum natum in civitatibus, ubi multæ celebrantur Miſſæ, ut ab altari ad altare diſcurrant, nulli Sacrificio plene intenti: In oppidis vero & pagis cœmiteria circumambulent, & de rebus nonnunquam prophanis tractent, donec detur ad Hoſtiæ elevationem ſignum,

num, qua vel e longinquo conſpecta, ac ſalutata, putant ſe hominis Chriſtiani officio abunde perfunctos; E ſalute fore populi fidelis exiſtimavimus, ſi hoc vitium gladio ſpiritus exſcinderetur. Idcirco Paſtoribus, & Verbi Divini Concionatoribus omnibus injungimus, ac mandamus; ut ubi irreligioſus hic abuſus irrepſit, frequenter doceant populum de tremendis, atque adorandis Miſſæ myſteriis, juxta Sanctorum Patrum doctrinam, & quod Chriſtianorum ſit, integro Sacro auſcultare, quo participes fiant confeſſionis, quam Sacerdos pro tota plebe facit, & omnium orationum, & benedictionis, qua eos dimittit. Et ſi quidem peccat in ea re tota (ut alicubi fit) ruſtica communitas; cenſemus Præfectum loci requirendum, ut abuſum talem coerceat ac prohibeat. Qui ſi forte hoc facere recuſet, prohibemus omnibus Paſtoribus, Vice-Curatis, & animarum Curatoribus quibuscunque, ne quis eum abſolvat, aut ad Sacramentorum perceptionem admittat, niſi certa fide polliceatur, ſe velle Regulis illis Eccleſiaſticis obtemperare. Si vero paucorum iſtud vitium eſt, & moniti non emendant, cera, vel rebus aliis, ad Eccleſiæ ornatum, vel pauperum ſubventionem pertinentibus, pro arbitrio Paſtoris & ædilium mulctentur.

Quando & ubi conveniat ſimul plures Miſſas dicere.

Ordinamus, ut in Eccleſiis Parochialibus, ad quas potiſſimum confluere ſolet populus, in unum collectus, & in minoribus Collegiis ac Monaſteriis, Sacerdotes, quibus dicendæ ſunt Miſſæ ſpeciales, eas finiant ante ſolemnis Miſſæ Evangelium, aut ad ſummum ante actionem, aut ab ejus Communione facta incipiant, ne populus in diverſa diſtrahatur. Ubi vero amplæ ſunt Monaſteriorum, vel Collegiorum Eccleſiæ ſic in oratoria diſtinctæ, ut in locis diverſis diverſus accipiatur populus, nec poſſint uni Miſſæ commode omnes eſſe intenti; poterunt ſingulis populorum turmis ſingulæ Miſſæ celebrari, quibus unusquisque populus ſit intentus.

Sub Concione nulli Sacerdotum liceat in eadem illa Eccleſia Miſſam celebrare.

Mandamus in virtute ſanctæ obedientiæ, ne poſt hac Sacerdotes privatas Miſſas ſub Verbi Dei Concione celebrent, quas populus audiens exiſtimat ſe Præcepto Eccleſiæ ſatisfeciſſe, ut habetur in *Decret. C. Omnes fideles, de audienda Miſſa & Concione Dominicis & Feſtivis diebus*: quoniam præterquam, quod tunc minus attentus eſt ad Concionatoris verba: ad hæc excommunicatis Verbo Dei (quod alligatum non eſt) intereſſe licet, Sacrificio Miſſæ non item.

De Oblationibus in Miſſa faciendis.

Varia fuerunt olim in lege veteri Sacrificia & Oblationes, Chriſti perfectum Sacrificium præfigurantes, quas unica Chriſtus hoſtia in Crucis ara conſummavit, ſemet ipſum pro nobis offerens. Hæc eſt Hoſtia ſempiterna, quam eandem in Miſſa Sacerdos, eorum omnium nomine, qui Chriſtum pro ſe oblatum cupiunt, offert ac ſiſtit ante Patrem. Fuerunt & aliæ Primitiarum, Decimarum, & liberalium votorum oblationes, quibus in Eccleſia præter Sacrificia ſpiritualia, mactationis vitiorum, gratiarum actionis, laudis & ſervitutis, quæ Divinæ Majeſtati debetur, ſucceſſerunt etiam rerum temporalium ad uſum miniſterii neceſſarium oblationes, quas olim in primitiva Eccleſia magnis ſtudiis offerebant in Miſſa, quo ſuffragiis ejuscemodi Sacerdotes, & Eccleſiæ Miniſtros ſuſtentarent. Unde adeo locupletatæ ſunt initio Eccleſiarum res, etiam perſecutionis tempore tanta copia; ut poſt Sacerdotum, & Miniſtrorum alimenta, partiti ſint eas, etiam in alimenta viduarum, orphanorum, & pauperum: in veſtes item & vaſa miniſterii, ornatum, & fabricam Eccleſiarum, de quibus extant adhuc antiqui Patrum Canones. Extant quoque orationes, quas ſecretas appellamus ſub offertorio Miſſæ, quibus oblationes populi Deo commendantur: qui mos offerendi ſemper fuit in populo fideli ad noviſſima uſque Sæcula. Verum res tam

altæ

altæ originis, & ratione tam ſancta ſubnixa, jam tota prope abire cœpit in deſuetudinem, hominibus piis cauſam & originem offerendi ad altare ignorantibus, & impiis, cupiditate Sacerdotum uſum illum introductum calumnioſe aſſerentibus. Quam ob rem Divini Verbi Concionatoribus, illis præſertim, qui de oblationibus populi non participant, ad cupiditatis ſpeciem tollendam præcipimus, ut populo veritatem rei iſtius, & utilitatem exponant, hortenturque omnes ſequi Majorum ſtudia, ut vel exigui munuſculi oblatione ſuam pro rebus a DEO acceptis oſtendant gratitudinem, quo etiam preces illæ in eos conquadrent, inculcentque eis, quod DEUS non tam ad dona, quam ad voluntatem & mentem piorum reſpiciat, ſicuti Dominus teſtatur in Evangelio de vidua, in Gazophylacium duo minuta æra mittente: quanquam locupletes & divites convenit eſſe liberaliores, quo gratitudinis ſignum de ſe amplioris præbeant, & teſtentur ſe a DEO, ad DEI honorem & cultum habere, quidquid habeant.

De Oblationibus pro Defunctis, & Exequiis pomposis.

Cum mortuus ſit Chriſtus pro vivis & defunctis, offertur etiam in Miſſa non tantum pro vivis, verum etiam pro defunctis. Quod rudes, & Saducæi craſſiores homines ignorantes, neque orant, neque Sacrificium expetunt, aut exequias, aut juſta pro parentibus, liberis, cognatis & amicis perſolvunt, non aliter ſane, quam ſi cum corporibus ſimul & animæ extinguerentur. Mandamus idcirco, ut Verbi Divini Concionatores populum hac de re diligenter ac pie informent ac doceant, ne animæ amicorum, in Chriſto defunctorum, ſuffragiis orationum, & oblationis Chriſti fraudentur. Qui modus ſemper fuit retentus in Eccleſia, atque etiam ante Chriſtum apud Judæos celebris. Neque enim ex unico Machabæi facto concluditur: Sanctum eſſe pro defunctis orare, & Sacrificium offerre, ut a peccatis ſolvantur; ſed quoniam ita pii, & de vera fide inſtructi Judæi absque hæſitatione credebant. Verum non probamus propterea pompoſos, & ſumptuoſos apparatus ſupra hominis conditionem, qui valent ad oſtentationem potius opum, quam ut defuncto ſuffragentur. Improbamus vero commeſſationes & ebrietates, quibus poſt exequias quidam indulgent, quaſi mortuorum amicorum memoriam vino abluere velint, ubi potius eadem via ſibi ſequendum eſſe cogitare debebant.

De Proceſſionibus, in quibus Sacra Hoſtia cum imaginibus Sanctorum circumfertur.

Nihil prope tam ſanctum eſt, quod ſæcularium hominum vanitas non trahat in abuſum. Eccleſia de theſauro Corporis Chriſti exultans, circumfert longis Proceſſionibus etiam extra ſacras ædes Hoſtiam illam ſalutarem, videlicet ſimul repræſentans itineris Chriſti hiſtoriam: qui dum quæreret ſalutem noſtram, in medio populi verſatus eſt, & univerſam Judæam circumambulavit docens, & ægrotos ſanans Diſcipulis comitantibus: quam ob rem & Sanctorum Reliquias & Imagines eorum, qui veſtigia ejus ſecuti ſunt, ſimul circumferimus, ſignificantes, illos nunc cum ipſo regnare & triumphare in Cœlis. Proinde quædam Proceſſiones etiam idcirco late ducuntur, in modum cœleſtis cujusdam exercitus, ordine compoſitæ, ſeu de Chriſti gloria & triumpho exultantes atque canentes. Qua de cauſa Crucis ſignum, & vexillum in aere ſuſtollunt, ad ſignificandum aereæ poteſtatis expugnationem: aliæ aguntur triſtes & ſolicitæ in tribulatione, quam peregrini hoc exilium incolentes, maxime, meritoque ſæpe patimur, veniam peccatorum, & miſericordiam pro avertenda vindicta ſupplicando. Quæ memoria debet piis eſſe non ſolum jucunda & læta, verum & ad compunctionem ædificatoria. Huc ſæcularis ſtultorum hominum vanitas irrepſit, ut adhibeantur quoque ludi prophani, & ſcurriles magno ſtrepitu, ac quaſi ad bellum procedendum eſſet, tympana pulſantur, & otioſa ſpectacula eduntur, rebus iſtis non congruentia (quibus populus delectatus) a rebus, quæ Proceſſione aguntur, avocatur. Manda-

mus

mus idcirco, ut juxta Cæſareæ Majeſtatis reformationem, quicquid non valet ad devotionem excitandam, a Proceſſionibus removeatur. Sed ſint Proceſſiones compoſitæ, graves & modeſtæ: abſint riſus, joci & confabulationes, & orent homines, aut ſuaviter corde & voce modulentur. Nec Beatæ Virginis, aut alterius cujuslibet Sancti plures, quam imago una uniuscujusque circumferatur, ne videamur magnas & parvas, cultas & incultas ſtatuas inſpicere, & non ſurſum mente in Cœlum ſubducta, rem ſignificatam potius cogitare. At ubi populus vanus noluerit abuſum hunc corrigere & inſolentiam prohibere, mandamus & præcipimus Sacerdotibus & Clero, ne talibus Proceſſionibus interſint, ubi iram Dei, non vero miſericordiam in nos provocamus.

De Stationibus & Supplicationibus.

Quantum in Proceſſionibus feſtivis peccat turba populi, tantum in Stationibus & Supplicationibus ſolet Clerus peccare, & populum devotum, nudis interdum plantis & capitibus incedentem, ſua inſolentia, confabulationibus, cachinnis, incompoſitis moribus & diſcurſibus ſcandalizare. Præcipimus idcirco, ut omnibus cujuscunque generis Proceſſionibus, Clerus exemplis bonis populum ædificet, & aut oret, aut cantet, cum gravitate per plateas incedens, nec dilabantur ad jentacula, nec in Eccleſiis, dum Sacrum in Stationibus peragitur, deambulent, aut confabulentur, ſed Choro omnes interſint, habeantque ſinguli Decani & Seniores ad Juniores reſpectum, puniantur que transgreſſores pœnis, quas Decanus injunget.

De Proceſſionibus ruralibus.

Proviſoribus, noſtrisque Commiſſariis committimus, ut ruri, ubi major eſt abuſus, per ſuas regiunculas Paſtores adhortentur, ut ad prædictum modum ſuas Proceſſiones inſtituant, nec vagi & incompoſiti agros diſcurrant, & præſertim rogationum tempore, quando Deum pro miſericordia & frugum conſervatione imploramus: transgredientes Paſtores aut ipſi in Synodis ſuis corrigant, aut Viſitatoribus noſtris indicent.

De Diſpenſatione Verbi Dei in Eccleſia.

I.

In Eccleſiaſtica Hierarchia primas partes ſibi vendicat Verbi Dei ſincera, orthodoxa, rectaque diſpenſatio, ne Verbum Dei purum adulterio, fermentove perverſæ doctrinæ contaminetur. Quare ante omnia proſpiciendum Nobis venit, ne ſcioli quidam, mox a Scholis trivialibus abſtracti, vix Symbolum Apoſtolorum ad verbum reddere gnari, ad legationem Verbi Dei illotis pedibus, audacter, ſine ullo pudore prorumpant; diſputare enim tales audent de iis, quæ ne ipſi intelligunt quidem, juvenes, indocti, inſtabiles, adulatores, nugivendi, indigni, qui analphabetos inſtituant, multo minus ut rebus tam arduis ſe ſe temerarii immiſceant. Unde tot nobis mala, periculaque in Eccleſia acciderunt. Quare diſtricte præcipiendo mandamus ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna, quam in his ſcriptis ferimus, ne quisquam ſe tentet ingerere in concionandi officium, niſi ſpecialiter ad hoc per Nos, aut noſtrum Commiſſarium examinatus rigide, admiſſus, approbatusque fuerit, per totam noſtram Diœceſim ubilibet locorum hoc Mandatum extendi volentes. Ne ſecundum Jacobum Apoſtolum plures Magiſtri fiant, priusquam didicerint, quæ docere debeant. Si qui contra fecerint, ſevere arbitrariæ noſtræ correctioni ſubjicientur.

II.

Ad Verbi Dei Doctorem, ſeu Concionatorem pertinet, ut Evangelium & Sacras Scripturas ſincere tractet & doceat, non ſecundum ſenſum, quem prius conceptum ipſe ad Scripturas attulit, ſed juxta ſenſum & interpretationem Sanctorum & orthodoxorum Patrum. Ita enim nec ipſe errabit, nec alios in errorem ſeducet. Hinc Canones ſuadent, Sanctorum Patrum homilias, ſeu Evangeliorum enarrationes in Eccleſia recitari. In anniverſariis quoque Sanctorum Martyrum diebus licebit ſecundum Africani Concilii Canones recitare eorum paſſiones poſt Evangelium,

gelium, ſi tamen certæ ſunt, & a fide dignis Scriptoribus proditæ.

III.

In Concione nihil prophani, incertum, fabuloſum, ridiculum, ineptum, leve (quibus provocentur homines diſſoluti ad riſum: ubi ad ſuſpiria & lachrymas incitandi ſunt; ut peccatores reſipiſcere diſcant) aut illo indignum loco adferatur: nihil ſuſpectum, nihil inconſtans, nihil, niſi quod tota probat Eccleſia, & a Majoribus acceptum eſt, ut ſic forma ſervetur ſecundum præceptum Apoſtoli ſanorum verborum & doctrinæ ſanæ, quibus Sancti Patres & Eccleſia Dei, quæ columna eſt & firmamentum omnis veritatis, uti conſueverunt. Hujusmodi diſciplinas a Miniſtris Verbi Dei in Eccleſiaſticæ Hierarchiæ Schola obſervari in Domino requirimus, atque mandamus omnibus, cujuscunque conditionis fuerint illi, quibus hoc munus injungitur.

A quibus Concionatori abſtinendum ſub Concionibus.

I.

A quæſtionibus item difficilibus & perplexis Eccleſiaſtes abſtineat: non oportet enim ad ingenii & eruditionis oſtentationem prædicare, ſed utiliter pro ædificatione populi. Idcirco debet ſe demittere ad captum auditorum, & nunc Catechiſtam agere, nunc interpretem Scripturarum, nunc vitiorum reprehenſorem, nunc Doctorem myſteriorum, & ſapientiam loqui inter perfectos, omnibusque omnia fieri, ad omnes Chriſto lucrifaciendos.

II.

Quæ in diſceptationem & contentionem revocari poſſunt, non attingant, niſi data occaſione, de iis ſecundum ſenſum receptum & Catholicum, ad utilitatem auditorum, ſufficiente inſtructione, modeſte, & præmediate ſe diſſerere velle, propoſuerint, omnem Scripturæ intelligentiam ad genuinæ charitatis Dei, & proximi ædificationem, velut ad certiſſimum ſcopum dirigant.

III.

Nec ſit contentioſa declamatio aut rixoſa: contendere enim verbis, inquit Apoſtolus, ad nihil utile eſt, niſi ad ſubverſionem audientium; ſed modeſta, ſobria, ſeria, gravis, nervoſa, qua potens ſit exhortari doctrina ſana, & eos, qui contradicunt, arguere. Caveat quoque ſcurriliter calumniari, ſcommata & dicteria in alium jacere, ſuum expuere livorem, & ſubſilire, incompoſitis moribus geſticulari, concitare plebem in abſentes, Clerum vel Magiſtratum, qui etiamſi reprehenſione dignum aliquid admiſiſſent, non eſt illorum causa ad plebis judicium referenda: quin potius contra in omni Concione admonendus eſt populus, ut pro Clero & Magiſtratu orent.

Quid ſubinde ſub Concionibus docendum.

I.

Subinde, quoties locus opportunus incidit, facienda Concionatoribus eſt mentio miſericordiæ, charitatis, & bonitatis Dei erga nos, quo dubitantes & anxios ad bene ſperandum, & amandum Deum inflamment: ita tamen, ut etiam juſtitiæ ejus, qua pro benefactis Cœlum, pro malefactis gehennam & æternum ſupplicium reddit, non obliviſcantur. Quæ malos a peccatis deterreant, & ad reſipiſcentiam, eleemoſynas, ſatisfactiones, & opera pietatis inducant, ne ſint, quales Pſeudo-Prophetæ, de quibus apud Ezechielem dicitur: *Deceperunt populum meum, dicentes: Pax, pax, & non eſt pax: & ipſe ædificabat parietem, illi autem liniebant eum abſque luto, & abſque paleis & temperamento.*

II.

Frequenter etiam per hanc emergentium undique hæreſum tempeſtatem confirmandus eſt populus Catholicæ fidei doctrina, ut ſuppullulantes zizanias vitare queant: hortandus, ut Verbum Dei attentus audiat, ſed a Catholicis & ſinceris, ne ſub melle Verbi Dei propinet adverſarius aconita. Inſtruendus de Sacramentis & eorum miniſteriis, ut eis ſecundum Eccleſiæ traditionem ad ſalutem ſuam religioſe utatur, ut Miſſæ officio libenter interſit, votis Eccleſiæ vota ſua conjungat, cum Sacrificium offerente Sacerdote ipſe quoque mortem Chriſti pro peccatis ſuis, cordis ſurſum elevati mani-

 bus,

bus, Patri offerat: ſequenti(*) confeſſione ſe expurget, corde mundo & avido ſalutarem Corporis Chriſti cibum excipiat, diebus feſtis ſanctis tantum incumbat operibus. Breviter ad omnia pietatis Chriſtianæ exercitia ipſum inſtruat & formet. Inculcet quoque ſedulo Decalogi Præcepta, eaque explicet: ad quod etiam proderit Catechiſmum pium & Catholicum ſæpius relegere, qualis eſt inſignis Doctoris D. Joannis Gropperi: & quem dedit Sereniſſimus, & ad amplificandam Eccleſiæ Chriſti latitudinem ſemper Auguſtus Imperator Ferdinandus.

Obſervanda Concionatoribus.

Item diſtricte præcipiendo in virtute ſanctæ obedientiæ omnibus Parochis mandamus, ut ſic ſermones ſuos dividant, ut ſuis ſubditis bis in anno Orationem Dominicam, articulos Fidei, Præcepta Decalogi, ſeptem Sacramenta, ac cognationem ſpiritualem, & publicam honeſtatem, quæ vel Matrimonium contrahendum impediunt, vel contractum dirimunt, explanent & declarent. Quod num recte fecerint, & quomodo illa explicuerint, ut conſtet: volumus & mandamus, quod omnes ſermones ſuos, priusquam prædicabunt, per epitomen collectos ſcripto tradant.

De audiendis Confeſſionibus.

Videmus pleroſque in Eccleſia adhuc juvenes, rerumque inexpertos, ſubinde etiam lubricos ſæculares Sacerdotes ad arcanas Confeſſiones hominum audiendas ſe ſe ingerere, magno animarum diſcrimine, Eccleſiæque ſcandalo. Quapropter diſtricte præcipiendo mandamus, ne quiſquam præſumat ſæcularium Sacerdotum, quorumcunque audire confeſſiones, niſi per Nos, aut ad hoc deputatos Commiſſarios noſtros approbati, admiſſique fuerint. Neque item Paſtores Parochiarum in ſubſidium ſuum tales adhibeant inconſultis Nobis, aut iſtis noſtris Commiſſariis, ſub arbitraria noſtræ correctionis pœna.

(*) *Legendum puto:* frequenti.

Ne Fratres quatuor Ordinum audiendis Confeſſionibus ſe intromittant, niſi ſint præſentati.

Exploratum habemus, quoſdam e Fratribus quatuor Ordinum mendicantium juvenes, imperitos, inexpertos Sacerdotes, fiducia Privilegiorum ſuorum audire paſſim confeſſiones, & quoslibet abſque judicio & diſcretione caſuum, quam nullam noverunt, abſolvere. Cui periculo obviare volentes, præcipimus, ne quis Fratrum Ordinum mendicantium confeſſiones audire præſumat, niſi legitime & ſecundum formam juris Nobis, vel Comprovincialibus Epiſcopis præſentatus, & de his, quæ ad officium illud pertinent, probe informatus ſit, & judicatus idoneus. Quod ſi Priores & Guardiani non compulerint ſuos Fratres ad ordinationis hujus obſervantiam, & diſſimulaverint; tales noverint, ſe ſe ab omni miniſterio Eccleſiarum noſtrarum cum ſuis Fratribus ſubmovendos. Ne vero habeant, quod de Præſentatione querantur, has gratis, ſalva Scribarum moderata mercede, eis impartiemur.

De Confeſſionibus Sanctimonialium.

Volentes conſulere infirmitati Sanctimonialium, quas nonnunquam pudor vel metus retinet a confeſſione libera, quando ad unum tantum Patrem, vel Confeſſorem eis familiariter notum, alligantur: unde fit, ut ſæpe non integre, ſed vix unquam libere conſcientiam ſuam exonerent, & tamen ad Sacroſanctam Communionem ſtatutis temporibus cum aliis accedant; Clementer indulgemus & concedimus, ut Sanctimonialibus bis aut ter in anno fiat poteſtas, alii, quam ſuo Presbytero, confitendi, ab Ordinario loci deputando, niſi proprius eorum Viſitator, aut Commiſſarius huic rei prius providerit.

De ægrotis tempeſtive inungendis.

I.

Et quod ſuos ſubditos adhortentur, ut diligenter & tempeſtive Parochum accerſant, ſi quando quiſpiam ægrotet, ad extremæ Unctionis Sacramentum ægroto communicandum, admonendumque, quo ad bene moriendum ægrotum inducant.

II.

II.

Et quoniam relatum Nobis eſt, impios quosdam homines infirmitatis ſuæ tempore Unctionem ſacram reſpuiſſe, & contempſiſſe; Statuimus, ut ſi quis Sacramentum illud tantopere nobis ab Apoſtolo Jacobo commendatum ſibi neglectim omiſerit adminiſtrari, absque ulla diſpenſatione, Eccleſiaſtica careat ſepultura.

De Cognitione ſpirituali.

Ne ex cognatione ſpirituali Matrimonia amplius, quam Jure Canonico prohibitum ſit, impediantur, quod propter Compatrum & Commatrum frequentem numerum facile fieret, & inde pericula multa enaſci poſſent; prohibemus omnibus Parochis, & Parochorum ſubſtitutis, ne plures, quam duos Compatres, & unam Commatrem ad maſculi Baptiſmum: & unum Compatrem, & duas Commatres ad puellæ Baptiſmum admittant, ſub pœna quinque Scutatorum, niſi huic Mandato noſtro pareant.

De Sacramenti Matrimonii adminiſtratione.

Qui Matrimonio jungi affectant, debent doceri, ut ſciant, qua Religione & Fide nubatur in Chriſto, & clandeſtina illa, quæ carnaliter, incitante ſola Venere, præter Eccleſiæ Chriſti ritum contrahuntur, non eſſe religioſa & Chriſtianis digna Matrimonia. Et quamvis illa (ubi contrahentes fuerint perſonæ legitimæ) ſint rata veraque Matrimonia, non tamen ob id eſſe Deo grata, utpote gratia Sacramentali deſtituta, donec vitium ſuum emendent, & Eccleſiæ legibus ſubdantur. Ideo jungendi Matrimonio admoneri debent, ut parentum & amicorum utantur conſilio, exemploque Tobiæ jejuniis & orationibus ſe ſe præparent, ac commendent gratiæ Dei, qua quod eſt reliquum vitæ deinceps peragendum erit: neque enim poſſunt filii Sanctorum, ut in Sacris dicitur, ita conjungi, ſicut gentes, quæ ignorant Deum.

De clandeſtinis Matrimoniis & Proclamationibus.

Nec præſumat Sacerdos Sacramento huic alibi, quam in Eccleſia, quæ eſt proprius Sacramentorum locus, benedicere, nec admittere, ſeu conjungere quoslibet ſibi oblatos, niſi quos poſt proclamationes ut minimum tres, tribus diebus feſtis ſibi ſuccedentibus ad populum in Concione publice factas, cognoverit nullis impedimentis irretitos, quosque examine facto exploratum habeat, nec cogi ad hanc copulam invitos a parentibus vel cognatis, ſed animo eam libero appetere.

De cuſtodia Euchariſtiæ & Chryſmatis.

I.

Cum decorem domus ſuæ diligat Dominus, & ideo æquum ſit, ejus Sacramenta pura & nitida conſervari, omnibus & ſingulis Paſtoribus & Vice-Paſtoribus præcipimus & mandamus, ut Venerabile & Sacroſanctum Corpus Dominicum, & Oleum Sanctum, quam diligentiſſime conſervent, ne corruptela vel fœditas quæpiam in eis inveniatur, ſub pœna decem Scutatorum a Paſtoribus & Vice-Paſtoribus, in eo negligenter verſantibus exigendorum.

II.

Et ſub ſimili pœna ab Eccleſiarum Cuſtodibus exigenda præcipimus, & mandamus, ut ante Sacroſanctam & Venerabilem Euchariſtiam perpetuo, tam interdiu, quam noctu ignis ardeat, vel in cereo, vel in lampade, ſumptu æditiuorum Eccleſiæ, vel eorum, qui hactenus ejusmodi lumen aluerunt.

De Eccleſiis ædificandis.

I.

Ne Eccleſiæ abſque dotibus conſtruantur, vel cujuslibet præſumpta auctoritate demoliantur, ac materia ſemel Deo dicata ad uſum humanum temere transferatur, ſub pœna obedientiæ diſtricte prohibemus, ne quiſpiam absque conſenſu noſtro, vel Vicarii noſtri Eccleſiam, ſeu Sacellum, vel Oratorium exſtruat, neve etiam conſtructum demoliatur, aut materiam illorum, quæ per vetuſtatem vel inundationem perierunt, & collapſa ſunt, quoque (*) auferat, vel ad humanos uſus transferat.

II.

Item prohibemus, ne quiſpiam Quæſtorum Eccleſiarum petitiones ſuas in

(*) *forte:* quoquo.

in aliqua Eccleſia noſtræ Diœceſis vel Civitatis faciat, niſi per literas noſtras, vel Vicarii noſtri Generalis admiſſus, nec Paſtores vel Vice-Paſtores quempiam Paſtorum (*) admittant ſine ejusmodi literis ſub pœna viginti quinque Scutatorum, tam a quolibet Quæſtore ſe ingerente, quam Paſtore vel Vice-Paſtore eundem admittente, exigendorum.

De Immunitate Eccleſiarum.

I.

Quia æquum eſt, jurisdictionem tam Eccleſiaſticam, quam ſæcularem in ſuo quamque jure conſervari, & pœnis in transgreſſores conſtitutis præcavere, ne jurisdictio cujuscunque turbetur; ſtatuimus & ordinamus, ne Eccleſiaſticam jurisdictionem quispiam quavis in re turbet, literas juſtitiæ vel gratiæ, aut alias quascunque a Judicibus Eccleſiaſticis emiſſas rumpat, earundem executores impediat, vel quovis alio modo perturbet.

II.

Cum ad utramque jurisdictionem, Eccleſiaſticam videlicet & ſæcularem ex æquo pertineat, mutuo auxilio ſubvenire, & jure concedatur cuilibet Judici, ſuam jurisdictionem etiam gladio defendere, nec Eccleſia alio, quam cenſurarum Eccleſiaſticarum mucrone utatur; ſtatuimus & ordinamus, quod ſi Clericus vel Presbyter per quemcunque Judicem ſæcularem, extra caſus de jure ſcripto permiſſos, in vincula ducatur, & per Eccleſiaſticum Judicem repetitus jurisdictioni Eccleſiaſticæ illico non reſtituatur; tum præter excommunicationis ſententiam, in quam ejusmodi Judex ſæcularis ipſo jure incidit, ejusdem Judicis diſtrictus tantisper Interdicto Eccleſiaſtico ſubjiciatur, dum captivus Eccleſiaſtico Judici reſtituatur, & Eccleſiæ ac captivo de injuriis ſatisfiat.

III.

Quod ſi Judicis, qui Clericum vel Presbyterum in vincula duxit, tanta ſit temeritas, ut vel eundem mutilet, vel interficiat; tum ipſo facto ejusmodi diſtrictus tam diu ſit interdictus, quousque Nobis, & læſo, aut occiſi amicis injuriam ſatisfaciant.

(*) *Legendum puto:* Quæſtorum.

IV.

Item excommunicamus omnes & ſingulos bonorum Eccleſiaſticorum, & ad Clericos, aut alias perſonas Eccleſiaſticas pertinentium, raptores, prædones, & occupatores. Et quia ejusmodi deprædationes & ſpoliationes, bonorumque ablatorum valor difficulter probari poteſt; conſtituimus & ordinamus, quod ejus deprædatio, modo ſemiplene probetur, per juramentum ſpoliati in ſupplementum probationis, quoad effectum ejusmodi ſufficienter probata cenſeatur, & deinde rerum ablatarum valor per ſolum ſpoliati juramentum comprobetur.

V.

Item, quia comperimus, in plerisque locis Judices ſæculares in actionibus perſonalibus coram (**) Eccleſiaſticis per arreſtationem bonorum, contra juris communis diſpoſitionem, in jus vocare; cui malo remedium adhibere cupientes, prohibemus omnibus & ſingulis laicis, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ne Clericos, vel ipſorum bona per juſtitiam ſæcularem arreſtent, nec eos coram Judicibus ſæcularibus in jus extra caſus a jure permiſſos vocent, nec in jure reſpondere cogant.

VI.

Item omnes & ſingulos Magiſtratus monemus, ut Statuta, ſi quæ habeant contra libertatem Eccleſiaſticam tendentia, intra tres menſes deleant; & prohibemus ſub pœna excommunicationis, ne impoſterum quicquam adverſus libertatem Eccleſiaſticam ſtatuant.

De Horis Canonicis.

Conſiderantes magna librorum jactura Horas Canonicas alterari, maxime qui multo pretio deſcripti ſunt, ex quibus in Choro Divinæ preces decantantur; ſtatuimus & ordinamus, ut quibus ex officio incumbit publice perſolvere preces, tam in noſtra Civitate Harlemenſi, quam aliis oppidis & villis noſtræ Diœceſis, in Choro ad uſum Trajectenſem (hactenus obſervatum) Horas Canonicas decantent, ex quibus quasdam frivolas, nullaque auctoritate ſub-

(**) *forte:* coram ſe Eccleſiaſticos.

ſubnixas lectiones ſubmoveblmus; aliasque ex probatis Authoribus ſubſtituemus. Diſpenſantes etiam, quoniam ad nauſeam uſque in Quadrageſima *Miſerere* toties, & *Septem Pſalmi* repetuntur, ut Preces majores duntaxat ad Matutinam dicantur, & Septem Pſalmi die Veneris ſolum devote legantur, & quando Vigiliæ pro Defunctis decantantur, tum ad omnes Horas pro Defunctis non agatur: cætera omnia pro more ſolito eo religioſius peragantur, quo minus gravantur Precum multitudine. Aliis Sacerdotibus ad Horarum decantationem non obligatis, & per viam proficiſcentibus, qui ſe Choro adſtrinxerunt, vel domi deſidentibus ob imbecillitatem, vel alia incommoda, & Paſtoribus, quoniam ſtudiis & infirmorum viſitationibus obligati ſunt, Horas præſcripſimus, quas imprimi etiam jubemus, quasque Deo perſolvent. Et ut nemo præſumat, Horas ſuas prætermittere, ſive celebraturus ſit, ſive non, domi, foriſque exiſtens, ſub obedientia mandamus. Non enim perſolvens Horarias Preces, quoniam perſonalis eſt actio, illius diei fructus (*) facit ſuos, immeritoque percipit. Quod ſi deprehenſum fuerit, ex contemptu, vel per jocum, aliquem ad Horas obligatum, omittere ſcienter bis aut tertio, cum ad noſtram, vel noſtri Officialis notitiam pervenerit, arbitrariæ correctioni ſubjaceat; ſi Capitularis fuerit, Decani ſui judicio corrigatur.

De Clericis non reſidentibus.

Ne Beneficia, quæ propter officia dantur, ſuis ſervitiis defraudentur, ſub pœna ſuſpenſionis ab officio & beneficio, & viginti quinque Scutatorum aureorum Franciæ, & alia noſtro arbitrio moderanda; præcipimus & mandamus omnibus & ſingulis Eccleſiaſticorum Poſſeſſoribus beneficiorum, quibus cura animarum imminet, vel quæ de jure, fundatione, vel ſtatuto, aut conſuetudine reſidentiam requirunt perſonalem, in iisdem intra trimeſtre reſideant, nec ab eisdem ſe deinceps abſentent, niſi Sedis Apoſtolicæ permiſſione, aut alia in jure permiſſa cauſa, quam Nobis, vel noſtro ad id deputato Commiſſario quotannis oſtendent, excuſetur, vel a Nobis, vel dicto Commiſſario noſtro licentiam obtineat, quam tamen nulli, niſi juſta cauſa ſubſiſtente, concedi volumus.

De Præbendis.

Quia plerique beneficiorum Patroni ſuo commodo inſervientes, filios ſuos, mercaturam, vel mechanicam exercentes, ad ea, dum vacant, præſentant, vel etiam nemine præſentato, haud raro ſupprimunt, & illorum dotes in ſuum patrimonium redigunt: Cui malo remedium quærere, & ne deinceps fiat, præcavere cupientes; ſtatuimus & ordinamus, quod nullus beneficium Eccleſiaſticum obtinens, illius fructus ſuos faciat, niſi qui tonſuram gerat, & eo animo ſit, ut Eccleſiaſticum Statum amplecti velit. Et ne deinceps beneficia ſupprimantur, omnibus & ſingulis Collegiatarum Eccleſiarum Decanis & Capitulis, jurisdictionis Eccleſiaſticæ Proviſoribus & Decanis, Parochialium Eccleſiarum Rectoribus, ac aliis Presbyteris & Clericis, Eccleſiarum Æditui & Cuſtodibus, ſub obedientiæ pœnis diſtricte præcipimus & mandamus, quod beneficiorum ſuppreſſorum, vel in præſentia Rectoribus carentium nomina, ac Patronos, & etiam dotes ſibi cognita, quamprimum Vicario, vel Officiali noſtro, aut ejus diſtrictus, in quo beneficia vacant, Archi-Diaconis, vel eorum Officialibus detegant, & impoſterum eisdem denuncient beneficiorum nomina, quæ tam diu vacaverint, quod illorum collatio, ſive proviſio ſecundum Lateranenſis Concilii Statuta ad Archi-Diaconos, vel ad Nos, aut etiam ad Sedem Apoſtolicam devoluta ſit.

De Conceſſione Præbendæ.

Omnes & ſingulos Archi-Diaconos, & Decanos, Præpoſitos, Vicarios, & Abbatiſſas, Prioriſſas, & alios quoscunque, ad quos beneficiorum collatio, ſeu inſtitutio, aut officiorum commiſſio pertinent, in virtute obedientiæ requirimus, ne cuipiam non idoneo beneficia curata conferant, aut quemquam in illis inſtituant, aut ad officiorum curatorum adminiſtrationem admittant; niſi prius per Nos, aut Officialem noſtrum,

(*) *forte: non prætermiſſum.*

ſtrum, ſive ad hoc per Nos deputatum Commiſſarium legitimo examine tentatum, & approbatum; nec quisquam ſine ejusmodi approbatione legitime demonſtrata, Parochialium Eccleſiarum, vel beneficiorum curatorum adminiſtrationi ſe quovis modo ingerat, ſub pœnis viginti quinque Scutatorum tam a Paſtoribus, quam Vice-Paſtoribus eosdem ſine legitimo teſtimonio admittentibus, quam ab eis, qui ſemet adminiſtrationi indebite ingerunt, irremiſſibiliter exigendorum.

De rebus Eccleſiæ non alienandis.

I.

Cum ſint plerique, qui magis ad carnem & ſanguinem reſpicientes, vel etiam proprio commodo ſtudentes, quam Eccleſiæ conſulentes, bona Eccleſiæ immobilia amicis & propinquis, ac aliis, Nobis inconſultis, in emphiteoſim dederunt, vel etiam vendiderunt, prætendentes, ex conſuetudine ſibi id licere: Cum igitur ejusmodi conſuetudo, ſi quæ fuerit, potius ſit corruptela dicenda, quam conſuetudo; quia non ſolum in damnum Eccleſiæ tendit, ſed etiam peccandi dat occaſionem. Quapropter Nos authoritate noſtra ordinaria ejusmodi conſuetudinem damnamus, & reprobamus, &, quod Jure Canonico declaratur, alienationes, vel emphiteoſis conceſſiones, citra authoritatem Epiſcoporum in cauſa a jure non conceſſa factas, irritas eſſe judicamus. Et ne ejusmodi alienationes contra noſtram, vel Succeſſorum noſtrorum authoritatem fiant; prohibemus ſub pœna mille Ducatorum, ſi Monaſterium, Capitulum, vel Collegium; vel centum Ducatorum, ſi ſingulares perſonæ hoc fecerint: & ſi ejusmodi contractum in Eccleſiæ, Capituli, vel Collegii damnum factum eſſe probetur; decernimus, quod alienatores, eorundemque hæredes ad damnum Eccleſiæ illatum reſarciendum obligentur, nec alienantium corpora Eccleſiaſticæ tradantur ſcpulturæ, priusquam per ipſos, vel illorum hæredes Eccleſiæ, vel loco, cujus bona indebite alienarunt, de reſarciendo damno ſufficienter cautum ſit.

II.

Prohibemus etiam, ne quis calices, libros, & alia Eccleſiarum quæcunque ornamenta citra neceſſitatem, & Officialis, ac Proviſorum, & Decanorum ejus diſtrictus, ubi oppignorationes fiunt, conſenſum, nec etiam cum illorum conſenſu publicis uſurariis oppignoret, ſub pœna viginti quinque Scutatorum, ejus loci ordinario Judici applicandorum, in quo ejusmodi oppignorationes fiunt. Et ne Officiales, Decani, vel Proviſores ejusmodi oppignorationes, niſi oppignorandi cauſam diligenter expenſam, jure approbatam eam viderint, approbent; ſub excommunicationis pœna, quam ipſo facto incurrent, prohibemus.

De Teſtamentis.

I.

Quia plerique alienis fortunis inhiantes, ac avaritiæ & cupiditatis pleni juſtitiam, & erga pauperes pietatem eo potiſſimum ſimulant, ut a piis hominibus eorum, quæ pauperibus, vel ad pios uſus legaturi videntur, Executores conſtituantur: & quo liberius in ejusmodi bonis in pios uſus relictis graſſentur, teſtatores eo illiciunt, ut rationibus Ordinario reddendis ipſos liberent; omnibus & ſingulis piorum legatorum Executoribus Nobis ſubditis præcipimus, & mandamus, ut ii, quibus a teſtatoribus injunctum eſt, certa & ſpecifica legata, quæ in hæreditate inveniuntur, in pios uſus erogent, & intra trimeſtre illa exſolvant: aut ſi legati ea ſit cauſa, ut longiorem tractum exigat, & ex pecunia numerata, quæ in hæreditate invenitur, fieri poſſit, ad illius intra trimeſtre procedant executionem, & eandem continuent, dum abſolverint. Si vero legata ſolvenda erunt ex ea, quæ ex auctione bonorum defuncti vendendorum redigetur, tum intra menſem ab eo tempore, quo pretium numerari poterit, legatum exſolvant, aut ſi tractu temporis egeat, executionem incipiant, & eandem continuent. Quod ſi hæreditatis quota, vel etiam tota hæreditas in pios uſus relicta ſit, nec facile ſciri poterit, quantum in hæreditate ſit propter æs alienum, quo pleræque hæreditates oneratæ ſunt, tum

tum intra annum hujuſmodi legata perſolvant. Si vero in hæreditate creditum ſit, quod intra annum, aut longius tempus exigi non poſſit, & legatum ex illo ſolvi debeat, tum infra menſem ab acceptata pecunia ad ſupradictum modum vel ſolvant legatum, vel incipiant & continuent executionem.

II.

Et ne ejuſmodi in pios uſus legata negligantur, omnibus & ſingulis Presbyteris & Clericis, Nobis ſubditis, in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus & mandamus, ut ſi quos in hujusmodi legatorum ſolutione remiſſos vel negligentes noverint, Proviſori, ac Decano ſui diſtrictus denuncient: quibus ſub pœna viginti quinque Scutatorum mandamus, ut & ipſi, quæ ſibi delata ſint, in proxima Synodo Vicario, vel Officiali noſtro deferant.

III.

Sed quia Executores per Canonicos Eccleſiæ & Diœceſis noſtræ Harlemenſis conſtituti, ultimas decedentium voluntates, propter annos gratiæ, qui defuncto cedunt, & tarde ſolvuntur, tam cito exequi non poſſunt, illis, ut ante triennium legata ad pias cauſas omnino exſolvant, ſub prædicta pœna mandamus.

IV.

Et præmiſſa omnia perſolvi, & de illis Vicario, aut Commiſſario noſtro in diſtrictu Harlemenſi, in aliis vero diſtrictibus Proviſori, & Decano juſtas rationes reddi volumus, etiamſi teſtatores a reddendis rationibus Executores ſuos liberaverint.

V.

Cœterum, ſi juſta ſubſit cauſa, quæ legatorum ad pios uſus ſolutionem intra præſcripta tempora impediat, Vicarius noſter eam prorogare poterit.

De Sepulturis.

I.

Quia plerique Parochi non ſatis diligenter Eccleſiarum & Cœmiteriorum religionem conſervant, ſed paſſim excommunicatos, aut alios ſepultura Eccleſiaſtica indignos in illis ſepeliunt; ne impoſterum aliqui excommunicati, vel qui ſibi mortem intulerunt, in Eccleſiis, vel Cœmiteriis conſecratis ſine noſtra, vel Vicarii noſtri Generalis licentia ſepeliantur; prohibemus ſub pœna viginti quinque Scutatorum, contra Parochos & Sacerdotes, & eorum quemlibet, & duodecim Scutatorum contra Cuſtodes, qui contrarium fecerint, irremiſſibiliter exigenda.

II.

Prohibemus inſuper ſub ſimili pœna tam Paſtoribus, quam Cuſtodibus, ne quemquam in Eccleſia, vel Cœmiterio nondum conſecrato, vel etiam execrato ſepeliant.

De Decimis.

I.

Etſi Decimas in ſignum univerſalis Dominii Omnipotens Deus ſibi reſervaverit, ac tribui Leviticæ dederit, & in illius locum Eccleſiaſticis ſuccedentibus aſſignaverit, & proinde laici easdem Eccleſiaſticis libere dimittere, & integre perſolvere jure Divino obligentur; in hoc tamen per multos peccatur: quod ex eo provenire creditur, quod Parochi & Concionatores alii, plebem non ſatis admonent debiti. Quapropter mandamus omnibus & ſingulis Paſtoribus & Concionatoribus, ut ſub meſſem quot annis bis plebem admoneant, quod decimas cuilibet debitas, de illis fructibus, de quibus decimæ ſolvi ſolent, integre exſolvant.

II.

Et quia oblationes in Parochorum ſuſtentationem debentur, ideo omnibus & ſingulis Terminariis, & aliis Prædicatoribus, qui vel ante quatuor feſta principalia, vel in ipſis feſtis concionabuntur, plebem ſui officii admoneant; mandamus & præcipimus: a quo tamen præcepto Parochos ipſos liberos eſſe volumus, ne, ſi illi ſibi debitas oblationes exigerent, avaritiæ notentur.

III.

Item omnibus & ſingulis tam Eccleſiaſticis, quam laicis ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ præcipimus & mandamus, ut decimas tam novalium, quam alias, illis, quibus de jure debentur, integras exſolvant, & eisdem

tam Eccleſiaſticis, quam laicis ſub ſimili pœna prohibemus, ne Decimatores quovis modo impediant, ſive impedientibus conſilium, vel auxilium dent, quominus decimas ſuas vendere, quibus velint, poſſint, ac etiam easdem colligere & avehere, quo velint, valeant.

De Conſecratione Eccleſiæ & Altaris.

Item omnibus & ſingulis Paſtoribus, & Presbyteris ſub excommunicationis, & viginti quinque Scutatorum pœnis prohibemus, ne quisquam in Eccleſia vel Altari nondum conſecrato, vel etiam execrato celebret, niſi de noſtra, vel Vicarii noſtri licentia ſpeciali.

De ludi literarii Magiſtris deligendis.

I.

Haud parvi pendendum eſt, quales hodie Scholis Magiſtri præficiantur, a quibus pendet totius pubis vel ſalus, vel perditio. Quo ſemel eſt imbuta recens ſervabit odorem teſta diu, ait ille. *Cum Sancto Sanctus eris, & cum perverſo perverteris*, dicit Regius vates: & Eccleſiaſticus: *Cum viro ſancto aſſiduus eſto, quemcumque cognoveris obſervantem timorem DEI.* Qualem puerum recipere, ſemperque habere deſideras, talem ipſi Præceptorem quære. Summa cura circumſpiciant, quibus commiſſus eſt Scholarum reſpectus, ubi & quomodo educatus ſit, qui alios educandos ſuſcipiet: ubi inſtitutus, & a quibus, qui alios in vitæ moribus inſtituet: ubi didicerint, quid, & a quibus Præceptoribus, qui alios erudient. Quomodo vixerit, vivatque, agatque, qui aliis vivendi normam præmonſtrabit. Narrat Quintilianus Leonidem, Alexandri Pædagogum, quibusdam eum vitiis imbuiſſe, quæ robuſtum quoque & maximum Regem ab illa puerili inſtitutione ſunt perſecuta.

II.

Securiores erunt Magiſtratus, qui in civitatibus Pædagogis Scholarum ſtipendia annua perſolvunt, ut priusquam addicant ipſis miniſteria ſcholaſtica, exhibeant examinandos Officiali, atque Scholaſtico Cathedralis Eccleſiæ, neque expedit admitti, niſi examinatos & approbatos per eosdem. Caveant etiam Pædagogi, Ludimagiſtri, Sacerdotes, vel alii quicunque, præſumere, ut vel publice, vel privatim doceant juventutem, niſi allato ad prædictos Examinatores probitatis requiſitæ teſtimonio, & hoc deinde examinato dimittantur, ſive in civitatibus, ſive pagis, aut vicis, Scholas aperire conſtituerint illi, quibus Præfectura commiſſa eſt. Idem obſervent neceſſe eſt, priusquam Præceptores admittant, ne pro pietate, ac ſana doctrina, corruptelas inextricabiles familiis ſuis accerſant.

III.

Decernetur in Synodo, quos libros Scholarum Magiſtri quicunque, tam illi, qui analphabetos a teneris annis, quam qui provectiores in liberalibus ſcientiis erudient, prælegere debeant; neque alios licebit privata authoritate, præterquam ex præſcripto, ſub gravi mulcta, ſive feſtis, ſive ferialibus diebus juventuti obtrudere.

IV.

Mulierculæ quoque, ſive Beginæ, quæ puellulas domi ſuæ inſtruent, ex vulgaris linguæ libellis, aut, ſi norint, latinis, qui ipſis item decernentur, ſuas inſtituent, ne in Scholas quascunque hæreticorum, aut ſchismaticorum libri introducantur. Non enim parum periculi ex mulieicularum temeraria curioſitate metuendum venit, niſi tempeſtive cohibeantur, minisque deterreantur.

V.

Quoties vero, ut varias ſcripturas legere diſcant puellulæ, epiſtolas, cantilenas, rythmos manuſcriptos, & id genus alias ſchedas diſcendas tradunt, prius Paſtori ſuo viſitandas ſemper exhibeant: approbatas ab eo duntaxat doceant, nec alias.

VI.

Denique quicunque ſcribere ex Profeſſo juventutem utriusque ſexus, ſive in civitatibus, ſive in pagis, aut villis, docere tentabunt, etiam Cuſtodes templorum ac ſacellorum in vicis, qui plerumque villicorum pueros inſtruere ſolent, præſcripta ſua, quæ pueris imitanda dabunt, itidem Paſtoribus prius oſtendant diſcutienda. Nam in iis quo-

que

que libere, qui parum orthodoxus eſſet, commodiſſimeque ſua venena, quibus juventutem corrumperet, evomuerit, niſi aliquo antidoto occurratur.

VII.

Circumſpecte igitur, proque ſuo officio optime fecerint Paſtores, ſi præter expectationem, ſubinde ſe ſe in Scholas iſtiusmodi ingeſſerint, viſuri, quid doceant, præſcribantque pubi Doctores tales, doctricesve; ut ſi ſecus, quam decretum fuerit, factum offenderint, graviter prius increpatos, neque admonitione prima emendatos, ad Officialem deferant, quamprimum corrigendos. Siquidem omnibus modis præcavendum, ſi unquam ſpes erit fundandæ bonæ Reipubl., ne juventutem corrumpi patiamur.

De delictis impunitis.

Item, ne delicta, ſeu commiſſa ſubditorum maneant impunita, & ex hoc tribuatur aliis audacia delinquendi; Statuimus, ut Prælati in terminis, eorum jurisdictioni ſubjectis, ſua jurisdictione libere utantur, tam in correctione, quam in judicio & animadverſione, & aliis, quæ ad hoc videbuntur expedire, ne in iis alter ab altero impediatur, ſed juvetur; & ſi aliquæ ſententiæ a Prælato in ſuum ſubditum propter ipſius exceſſus prolatæ fuerint, illæ ſententiæ ab aliis Prælatis inviolabiliter uſque ad ſatisfactionem condignam obſerventur, & etiam executioni, ſi opus fuerit, demandentur.

De Officiis Eccleſiaſticis.

Item ſtatuimus, ut Judices Eccleſiaſtici in judiciis ſuis officium ſuum, ſolum DEUM, & juſtitiam præ oculis habentes, fideliter exequantur; & ſi ſcienter per gratiam, vel per ſortes aliquem partium contra juſtitiam læſerint, præter pœnas a jure ſtatutas, quibus ſubjaceant, ipſo facto incurrant ſententiam excommunicationis a Nobis latam in iis ſcriptis, & nihilominus per Superiorem contra eos, ſi opus fuerit, gravius procedatur.

De Clerico ſacrilego.

Item cum magnum ſit ſcandalum, & plerisque laicis, qui cum Clericis ſunt infeſti, conſimilia committendi exiſtat quamplurimum incentivum, quod Clerici in Clericos ſacrilegium committere non verentur, ut Clericus injiciens manus violentas in Clericum, vel Eccleſiam, aut Eccleſiaſticam perſonam ſpolians, vel violentiam in immunitate committens, vel bona eorum ſæculari judicio occupans, aut aliquid horum, conſilium, auxilium, ſeu operam dans pro injectione hujusmodi, committendi, per omnes Eccleſias & Capellas Civitatis & Diœceſis noſtræ excommunicatus nuncietur: & cum de aliis conſtiterit per evidentiam facti, vel famam publicam, vel juramentum injuriam, vel damnum paſſi, ſi fuerit perſona fide digna, vel per fidem teſtium ſummarie faciendam; per Ordinarium moneatur, ut infra ſeptem dies, a tempore monitionis factæ, de delicto perpetrato ſatisfaciat competenter; alioquin a Nobis excommunicatus, excommunicatione, quam ferimus in his ſcriptis, per omnes Eccleſias, ut ſupra dictum eſt, publice nuncietur. Quod ſi infra quindecim dies non ſatisfecerit, ex tunc excommunicatus denuncietur campanis pulſatis, candelis extinctis, ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis: & ſi per annum in hujusmodi excommunicatione perſtiterit, ex tunc omnibus beneficiis Eccleſiaſticis, ſi quæ habet, ipſo facto ſit privatus, & illi, ad quos pertinet ipſorum beneficiorum collatio, ea conferant infra menſem; alioquin per Superiorem ex tunc conferantur, & nihilominus ſint inhabiles ad aliqua alia conſequenda.

De Clerico Clericum captivante.

Item, ſi Clericus Clericum alicujus quæſtionis occaſione, quam habuerit, captivaverit, vel ad captivandum ipſum conſilium, auxilium, vel operam adhibuerit; ſtatuimus, ut cauſam amittat ipſo facto, & excommunicatus publice, ut de aliis captivatoribus expreſſum eſt, nuncietur. Et ſi infra ſeptem dies liberationem ipſius captivi non procuraverit, aut infra alios quindecim

dies læſo, Nobis, & Eccleſiæ non ſatisfecerit, ex tunc omnibus beneficiis Eccleſiaſticis, ſi quæ habet, ſit ipſo facto privatus, & nihilominus in perpetuum inhabilis ad aliquod beneficium conſequendum. Et ſi ille, ad quem collatio hujusmodi beneficiorum pertinuerit, infra menſem de iis non ordinaverit, ea alii, vel aliis conferendo; collatio & ordinatio eorundem ad proximum Superiorem ſit ipſo facto devoluta: ſi vero beneficium non habuerit, ſit inhabilis in perpetuum ad obtinendum. Præterea omnis locus, ad quem hujusmodi ſacrilegus pervenerit, vel ubi biberit, vel comederit, aut pernoctaverit, ſit ipſo facto interdictus, eodem modo, ſicut de laicis captivatoribus eſt expreſſum.

De Clero Clericum occidente.

Item ſtatuimus, ut Clericus occidens, vel mutilans Clericum, vel eum uſque ad mortem captivum detinens, ſit ipſo facto ab omnibus beneficiis Eccleſiaſticis habitis, & a ſpe habendi penitus deſtitutus: & excommunicatus ab omnibus Eccleſiis, ut ſuperius dictum eſt, nuncietur: locus, ad quem venerit, vel ubi biberit, comederit, aut pernoctaverit, ut ſuperius dictum eſt, ſit ſuppoſitus ipſo facto Eccleſiaſtico interdicto. Et nihilominus contra ipſum ad alias pœnas per Nos, aut Capitulum, & Priores Harlemenſes, ſi opus fuerit, procedatur.

De ludis theatralibus.

Cum ex recepta conſuetudine populo ex theatris ſpectacula exhiberi ſoleant ad affectus hominum commovendos, qui hujusmodi magis, quam ſcriptis hiſtoriis inſtrui ſolebant, & memoria retinere poterant, cujusmodi ſunt pleræque ex Geneſi hiſtoriæ, utpote de lapſu Adæ, de oblatione Iſaac, de reconciliatione Jacob & Eſau. Item ex aliis variis hiſtoriis, & ipſa etiam Chriſti vita & morte. Quæ quoniam religioſe fiebant, & inſtructio populo erant, non autem offenſionis, aut ruinæ occaſio; Nunc autem rerum ordine inverſo, Rhetores iſti ac rythmici omnia ſua venena in theatris expuunt, ad Sacramentorum Chriſti, & Eccleſiæ, atque Miniſtrorum ejus contemptum & inhonorationem, totiusque populi Catholici ac fidelis magno ſcandalo, tum maxima cum laude ſuas partes foviſſe exiſtimantes, ac bene de omnibus meritos, quo magis alios ordines traduxerint. Quare in virtute ſanctæ obedientiæ omnibus Magiſtratibus, tam in noſtra civitate Harlemenſi, quam aliis noſtræ Diœceſis oppidis mandamus, & præcipimus, ne tales, vel ſimiles ludos theatrales admittant, niſi prius per Nos, vel noſtros ad hoc deputandos Commiſſarios viſi, & approbati fuerint, atque unus, aut alter ordinatus, qui intrinſecus libellum Rhetoricum illum vulgarem in manibus teneat, auſcultetque, an conveniat, quod foris exhibetur, cum eo, quod intus auſcultatur, agentibusque perſonis prælegitur. Qui ſecus fecerit ex perſonis illis, pœnæ arbitrariæ ſubjaceat, perpetuoque ab actis hujusmodi ſcenicis ſuſpendatur.

Ne in Monaſteriis Virginum choriſationes ac tripudia fiant.

Gravi piorum hominum querela ad Nos perlatum eſt, in Monaſteriis Sanctimonialium, virginumque Deo dicatarum, pudendæ conſuetudinis corruptela introductum, ut audeant nonnullæ non tantum per diem, ſed etiam noctu, dum animantia reliqua alto ſilentio quieſcunt, proque ſuo officio deberent pervigiles in orationibus privatis, atque communi etiam concentu preces matutinas Deo perſolvere, leves quosdam homines, cytharas, aliasve chordas percutientes admittere, idque cum fiſtulis, tympaniſque, aliarum Religioſarum, Miniſtrorumque Monaſterii quietem interturbantibus, quos nedum in conſueta receptacula, ſed in cubicula ſua etiam privata, aut interiora ipſa Monaſterii ſepta introductos, cum periculoſo ſuæ integritatis diſcrimine, audiunt ſæpe cantilenas ſæculares, ſubinde etiam ſcurriles ducendis choreis familiares frequentare, ipſæ quoque cum iis cantantes, trepudiantes, inſolenterque exilientes, quod certe grande nefas eſt in ſilentii, ſacratoque loco, tam inepta, ab omnique Religione abhorrentia deſignari, adeo, ut apud gentiles, ſi quid tale olim commiſſum fuiſ-

fet

ſet in Veſtalium virginum, miſera ſervitute Sathanæ famulantium conventu, non niſi capitali animadverſione expiandum cenſuiſſent. Quantum ergo id Deo diſpliceat, reputent pii omnes. Hinc enim fieri formidandum, quod noſtra ætate tot Monaſteria judicio Dei prophanata, atque everſa ſint. Quare omnibus & ſingulis Monialium, aut Virginum conventuum Moderatoribus, & quibusque ſæcularibus, vel quorumlibet Ordinum regularibus Abbatiſſis, Prioriſſis, ac quarumlibet ſacrarum virginum Rectricibus, in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus & mandamus, ne hujusmodi tripudia, & choreas in ſuis Monaſteriis, quibus præſunt, admittant, omnesque hujusmodi levitates coerceant, ut evitetur occaſio, qua imprudentes a Religione, & Chriſti Sponſi ſui, cui per Profeſſionem fidem dederunt, ſervitio avocentur potius, quam in eo corroborentur; cum ignorare non poſſint, ſe jam mundo cum omnibus ſuis pompis & oblectamentis renunciaſſe, ac in ſolius Chriſti, ſub cujus ſceptris militant, verba juraſſe.

De non admittendis perſonis larvatis in eisdem locis.

Proſpiciendum etiam vigilanter Monaſteriorum ſupradictorum Rectoribus, ac Rectricibus, ne fuco aliquo vel larvis perſonas alias ſumant intra, vel extra ſuorum ſepta Monaſteriorum, Moniales, Beguinæ, aut quæcunque communiter vivunt. Neque etiam quocunque tempore, adoleſcentes, juvenes, conjugatos, vel non conjugatos, aut etiam extraneas puellas larvatas, momos, mimosve intromittant, aut cum hujusmodi ſe ſe admiſceant, ſub excommunicationis pœna, quam ipſo facto incurrant, tam conſentientes, qui, vel quæ præſunt, quam qui hæc ipſis conniventibus deſignarunt. Turpe namque eſt homini, aliam ſibi formam inducere, præter eam, quam Deus Creator formavit, cum nullum brutum animal ſua ſponte admittat, aliam ſibi præter naturalem formam apponi. Fuci hujusmodi multis noxii fuere, & pudicitiæ inſidias tendere, eamque expugnare in primis votis habent.

De Excommunicatione.

I.

Cum excommunicandi poteſtas in hoc a Chriſto Eccleſiæ tradita ſit, ut impii, ſcelerati, contumaces, rebelles, & incorrigibiles ab Eccleſia, a Sacramentis & communione fidelium pellantur, tradanturque Sathanæ in interitum carnis, donec ſuffuſi pudore reſipiſcant, & abnegata impietate, digna pœnitentia pro flagitiis ſuis Eccleſiæ ſatisfaciant, ejusque ſe judicio ſubmittant; ſummopere Chriſtianis viris metuenda eſt, nec leviter in aliquem ſtringenda.

II.

Cavebit ergo Judex, ne ob alias cauſas, quam criminales, easque valde graves ac lethales, magno cum judicio, Divinam hanc cenſuram, qua nulla eſt major in Eccleſia, proferat in eos, qui aliter corrigi non poſſunt: ſic tamen, ut feriendo magis ſanet, quam ut prorſus interimat, atque ut ſpiritus ſalvetur in die Domini. In cauſis vero mere civilibus, juris civilis diſpoſitiones obſerventur.

III.

Excommunicati ſecundum Sacros Canones & Scripturas, ſub gravis reatus incurſu ab omnibus vitari debent, & a nemine recipi in conſortium vel familiaritatem, nec ante ad Sacramenta & communionem fidelium admitti, aut abſolvi, quam pœnitentia ducti veniam ſupplices poſtulent, ſpondeantque emendationem, & non modo Eccleſiæ digna pœnitentia pro perpetratis ſceleribus ſecundum Sacerdotum judicium ſatisfaciant, verum etiam illis, quibus injuriam intulere.

Epilogus & concluſio Statutorum noſtrorum.

NICOLAUS, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA, EPISCOPUS HARLEMENSIS, UNIVERSIS ET SINGULIS TAM CLERICIS, QUAM LAICIS NOSTRÆ CIVITATIS ET DIOECESIS, SALUTEM IN DOMINO.

Cum ad honorem & laudem Omnipotendis DEI, & ſalutem animarum,

rum, & ſubditorum noſtrorum, & libertatem Eccleſiæ, & Eccleſiaſticarum perſonarum, vobis tenore præſentis quædam Statuta jure duximus publicanda, & ſtatuere & addere aliqua, quæ ad horum fiant ſtatum & commodum ſubditorum. Eadem vobis tenore præſentis intimamus, & per vos volumus ſubditis noſtris ſolenniter intimari, & ſicuti intimata fuerint, mandamus & præcipimus inviolabiliter obſervari. Et in primo ſtatuimus, ut mores Clericorum, ac maxime Sacerdotum in melius reformentur, continenter & caſte vivere ſtudeant univerſi, quatenus in conſpectu Dei puro corde & mundo corpore valeant celebrare. Item a crapula & ebrietate omnes abſtineant diligenter. Abuſum quorundam Clericorum penitus decernimus abolendum, quod in quibusdam partibus ad potus æquales ſe obligant potatores, ut & ille judicio plus laudatur, qui plures inebriat, & fœcundiores calices exhaurit. Item Clerici, & maxime Sacerdotes officia, vel commercia ſæcularia, & maxime inhoneſta non ſtudeant exercere: Simoniæ vitium, & ſpecies uſurarum diſtrictius fugientes. Item, ne arma portent illicita, diſtrictius prohibemus. Item Presbyter duas Miſſas nullus celebrare præſumat in die, niſi neceſſitas jure permiſſa permittat, & tunc in priori Miſſa ablutionem non ſumat poſt ſanguinem. Item prohibemus, ne aliqui, qui mortem ſibi conſtruxerint, jugulum laqueo ſuſpendendo, vel qui ſuſpenſi, decollati, rotati, vel alias propter ſuum ſcelus interfecti, in Eccleſiis, vel Cœmiteriis non ſepeliantur, niſi de noſtra, vel noſtri Officialis fuerit licentia ſpeciali. Item prohibemus per pœnam excommunicationis latæ ſententiæ in iis ſcriptis, ne aliquis Decanus, vel Proviſor, de cauſis matrimonialibus ſe aliquatenus intromittat, ſed ad noſtram civitatem Harlemenſem transmittat, ubi eſt copia peritorum. Item prohibemus, ne aliqui Clerici, vel laici Eccleſias deſtructas per diluvium, vel per incendium, vel alias quocunque modo, ad alia loca transferant ſine noſtra licentia ſpeciali. Et ſi quæ facta fuerint per translationem, monemus ſub pœna excommunicationis ſententiæ latæ in his ſcriptis, ut infra menſem a tempore, Nobis ſatisfaciant de præmiſſis. Item præcipimus, ut quilibet Curatus habeat verſus de caſibus Epiſcopalibus, de quibus ſoli ipſi & Superiores habent abſolvere, ſeu illi, qui ab eisdem habent poteſtatem. Sunt autem hi, qui ſequuntur:

CASUS EPISCOPALES.

Qui facit inceſtum, deflorans, aut homicida,
Sacrilegus, Patrum percuſſor, vel Sodomita:
Transgreſſor voti, perjurus, ſortilegusque,
Et mentita fides, faciens incendia, prolis
Oppreſſor, blaſphemus, hæreticus, omnis adultus, (*)
Pontificem ſuper his ſemper devotus adibit.

Item præcipimus, ut oblationes, quæ ſolent fieri ad uſum fabricæ Trajectenſis Eccleſiæ majoris, deinceps ad uſum fabricæ Harlemenſis colligantur, ac Magiſtro fabricæ Eccleſiæ ejusdem deputando, ſingulis annis cum debito computu perferantur, ex omnibus per noſtram Diœceſim Parochiis.

Hæc Statuta præcipimus inviolabiliter obſervari, & in qualibet Eccleſia Parochiali per Sacerdotes quater in anno diebus feriatis & feſtivis publicari, & exponi populo diligenter; videlicet in feſto Pentecoſtes, in feſto Michaelis, & in feſto Circumciſionis, & in Dominica poſt Cineres, ſcilicet: *Invocavit*. Actum & datum in civitate Harlemenſi, anno Domini Milleſimo, quingenteſimo, ſexageſimo quarto, decima ſeptima die menſis Aprilis.

Cautum eſt Epiſcopi Harlemenſis edicto, ut omnes & ſinguli in principio Statutorum Synodalium ad Synodl convocationem nominati, hæc noſtra jam typis excuſa Statuta quamprimum citra dilationem ſibi comparent, atque etiam hæc ipſa in Eccleſiis Parochialibus, Monaſteriisque, ut in dubiis ad manum ſint, conſerventur, ſub nota violatæ obedientiæ, ſi quis ſtudio, aut malevolentia contra fecerit.

Ex Batavia Sacra Part. II. a pag. 294.

EPIS.

(*) *pro:* adultus *legendum videtur:* adulter.

Epiſtola PII IV. Papæ ad Archi-Epiſcopum Bremenſem, de recipiendis, ſervandisque Concilii Tridentini Decretis, data

Eodem anno Chriſti MDLXIV. (*)

PIUS PAPA IV.

VENERABILIS FRATER, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

SAcri Tridentini Concilii Decretis auctoritate Apoſtolica confirmatis, cujus confirmationis noſtræ literas, ad omnium Chriſti fidelium notitiam editas, divulgare & extare voluimus, oportet jam, quæ tam pie, & tam provide, ad reprimendas, extirpandasque hæreſes, & ad tollendos abuſus ſtatuta fuerunt, ubique debita reverentia ſuſcipi, ſanctiſſimeque ſervari. Hoc enim eſt ſummum illud, extremumque remedium, quod tam diu bonorum omnium votis ad ſananda graviſſima Eccleſiæ vulnera expetitum fuit. Id autem fruſtra tot Patrum ſtudio & diligentia, & tam diuturnis curis ac laboribus comparatum fuiſſet; niſi fideliter, ſedulo, ac diligenter ab omnibus, quorum id munus, atque officium eſt, Decreta tam ſancta, & tam utilia ad effectum adducerentur. Itaque mittendum duximus ad te, & cæteros Germaniæ Prælatos exemplar authenticum ipſorum Decretorum, in hac alma urbe juſſu noſtro impreſſorum, una cum exemplis literarum, quas ſuper eis edidimus: hortantes Fraternitatem tuam, & ſub obteſtatione Divini judicii monentes: ut tum Divini honoris, tum animarum ſalutis cauſa, pro Sedis quoque Apoſtolicæ & Sacræ Synodi reverentia, ea & exequaris ipſe, ac diligenter obſerves, & a Suffraganeis tuis cures ſuſcipienda, atque ſervanda: ſicut te pro officio, ac loco, in quo conſtitutus es, & pro inſigni tua virtute, atque prudentia facturum eſſe confidimus. Datum Romæ apud Sanctum Marcum ſub annulo Piſcatoris, die III. Octobris M.D.LXIV. Pontificatus noſtri anno quinto.

ANT. FLOREBELLUS LAVELLINUS.

(*) Ex multis, quæ Romana a Sede pro Tridentini Concilii receptione promovenda datæ ſunt, Epiſtolis, ſive Brevibus, unicam hanc exempli cauſa referimus ex Lunigio *Spicil. Eccleſiaſt. Cont. I. pag.* 313. qui undenam illam deprompſerit, pro more ſuo non prodit, nec Archi-Epiſcopi deſignat nomen, ad quem eæ literæ deſtinatæ ſunt.

Fuit is Georgius Dux Brunſuicenſis, hic enim Chriſtophoro fratri ſuo, qui ab anno 1511. uſque ad annum 1558. Metropolitanam haoc tenuerat Sedem, mox illius ab obitu ſucceſſit, præfuitque non ſolum ad annum uſque 1562, ut Author *Hiſt. Eccleſiaſt. German.*, *Bruxellis editæ*, ſcribit, ſed in annum 1566. quo ferendis contra Turcas ſubſidiis Georgium una cum Capitulo Bremenſi ſubſcripſiſſe teſtantur *Vindiciæ Summi Capituli, & Statuum Provinciæ Bremenſ. pag.* 96. Fuerat antea Georgius Eccleſiæ Metropolitanæ Colonienſis Præpoſitus, & Mindenſis ab anno 1553. Epiſcopus. Bremenſem Provinciam regendam ſuſcepit jam ſenio gravis.

Depravatus dudum ante ejus Provinciæ ſtatus erat, ob adoptatos a Bremenſibus Lutheri errores, Chriſtophoro Archi-Epiſcopo, Catholico quidem, ſed bellis continuis fracto, & ob exhauſtas ærarii vires, incaſſum obnitente: cui calamitati levandæ Georgius non tantum non appoſuit manum; ſed inclinantem ultro in pejus Diœceſin, ſua etiam opera & exemplo impulit in ruinam, cum Auguſtanæ Confeſſioni palam favit, Lutheranique Evangelii Miniſtris poteſtatem fecit, ſectæ ſuæ dogmata libere diſſeminandi.

Præter hanc, quam afferimus, Epiſtolam, alia ad eundem Georgium a S. Pio V., Pii IV. Succeſſore, ejusdem fere argumenti, anno 1566. 22. Januarii data fuit; ſed utraque fructu caruit apud Principem, Lutheri dogmatibus imbutum.

Hiſt. Eccleſiaſt. Germ. Gallice edita Bruxellis 1724. *David Chytræus in Proœm. Metropolis. Wilh. Dilichius in Urb. Bremenſ. Typo & Chronico.*

STATUTA DIOECESANA

SUB ANTONIO, ARCHI-EPISCOPO PRAGENSI, (*) QUONDAM AD CONCILIUM TRIDENTINUM ORATORE CÆSAREO.

Anno Chriſti MDLXV. Pii IV. PP. VI. Maximiliani II. Imp. I.

Nunc primum typis data.

CLERI SÆCULARIS REFORMATIO.

ANTONIUS, DEI GRATIA ARCHI-EPISCOPUS PRAGENSIS, SANCTÆ SEDIS APOSTOLICÆ LEGATUS NATUS, ET GENERALIS MAGISTER CRUCIFERORUM CUM RUBEA STELLA PER BOHEMIAM, MORAVIAM, SYLESIAM, ET POLONIAM, SACRATISSIMÆ CÆSAREÆ MAJESTATIS INTIMUS CONSILIARIUS, OMNIBUS PRAGENSIS NOSTRÆ DIOECESIS SUBJECTIS CLERICIS, SALUTEM IN DOMINO.

QUI diſſolutam Cleri Diſciplinam, tantarum Eccleſiæ calamitatum, & tot ſectarum miſere diſſectarum cauſam, atque originem eſſe arbitrantur, ii profecto non procul a vero aberrant, atque utinam non ipſam veritatem ſint aſſequuti. Neque ſane melior ac certior via, qua hi, qui a nobis

(*) Conrado Weſtphalo (quem aliqui Vechtenſem ſcribunt) Pragenſium Archi-Epiſcopo, propter Huſſitarum ſuſceptam ac defenſam hæreſin, per Martinum V. Papam anno 1426. ſua e Sede dejecto, & quinquennio poſt mortuo, nobiliſſima ea Metropolis annis circiter centum ac triginta ſex Præſule caruit, redditibusque, ac bonis, Hæreticorum violentia alienas in manus dilapſis, fere ſuppreſſorum inter Epiſcopatuum catalogum venit. Donec anno tandem 1561. Ferdinandus I. Imperator, idemque Bohemiæ Rex, tum Cleri Metropolitani, tum Catholicorum Bohemiæ Magnatum precibus motus, reſtituendæ in avitam dignitatem Pragenſis Eccleſiæ curam ſuſcepit, eidemque nuncupatum a ſe novum Archi-Epiſcopum, a Pio IV. Papa præficiendum curavit.

Erat is Antonius de Muglitio, natione Moravus, vir doctrina, prudentia, pietate, fideique adverſus Hæreticos propugnandæ ſtudio inſignis. Pridem ſacræ Militiæ dederat nomen in Regulari Equeſtri Ordine Crucigerorum cum rubea ſtella: miſſus deinde in Hungariam, ut Chriſtiano Exercitui Sanctioribus eſſet ab obſequiis, & militum animis monita ſalutis inſtillaret; tanta ſuæ commendatione virtutis, id munus geſſit, ut ab Inſtituti ſui Religioſis ad ſupremum & generale Ordinis Magiſterium; ab ipſo vero Imperatore, qui eum ſibi a Confeſſionibus eſſe voluit, anno 1553. ad Epiſcopatum Viennenſem, ac demum, quod ſupra diximus, anno 1561. ad Metropolitanam Eccleſiam Pragenſem, Romana Sede probante, eveheretur. Non diu poſt a Ferdinando Tridentum ablegatus eſt ad Concilium Oecumenicum, primum ibidem Cæſareos inter Oratores locum habiturus.

Præfuit ſuæ Eccleſiæ annis XVIII. in magna ſemper rerum penuria, proventibus aulæ Archi-Epiſcopalis Huſſitico tumultu direptis: unde coactus etiam fuit; ut ex redditibus Magiſterii Equeſtris ſui Ordinis, Archi-Præſulis dignitatem ſuſtentaret. Ferdinandi filium Maximilianum, hujus item filium Rudolphum, Regia Bohemiæ corona inſignivit. Forti ſemper ſtetit adverſus Hæreticos animo, impedivitque omni adhibito conatu in Bohemiæ Comitiis, ne Lutheranis poteſtas fieret, libere ſua dogmata eo in Regno profitendi, quanquam id ipſis antea Auguſtano in Conventu permiſſum Maximiliani tunc Cæſaris indulgentia fuiſſet. Obiit anno 1580.

Hiſt. Eccleſ. German. Bruxellenſis. Vitæ Archi-Epiſcoporum Pragenſium, edita Norimbergæ anno 1716. De Ordine Crucigerorum cum rubra Stella vide Hubneri Lexicon.

nobis diſceſſerunt, ad gremium Sanctæ Matris reducantur, excogitari poteſt, quam ea eſt, ſi collapſa diſciplina Eccleſiaſtica priſtino ſuo nitori reſtituatur, & Clerus, relictis depravatis moribus, & turpi ac diſſoluta vita, ex Sanctorum Canonum præſcripto vitam inſtituat. Cui rei, ut bonum initium pro Paſtorali noſtro munere daremus, ſtatueramus Provincialem Synodum hiſce diebus celebrare, & omnia Sacroſancti & Oecumenici Tridentini Concilii, in quo ultra biennium Sacræ Cæſareæ Majeſtatis Oratorem egimus, Decreta, quæ multa ſalubria, atque pene Divina, tam ad doctrinam, quam ad mores pertinentia continent, publicare; Quoniam vero operæ pretium eſſe judicamus, negotium hoc, propter graves & juſtas cauſas nonnihil differre; ut interim aliquod remedium his malis adferamus, & Eccleſiaſticos homines ad meliorem vivendi normam reducamus, omnes Pragenſis noſtræ Diœceſis Archi-Diaconos, & pleroſque Decanos, ad feriam quintam poſt Dominicam *Jubilate* ad Nos convocavimus: cum quibus adhibitis etiam Prælatis, & Canonicis noſtræ Metropolitanæ, diligenter de corrigenda Eccleſiaſticorum vita, & de regendis Eccleſiis egimus: eos autem Reformationis articulos, quos in hac convocatione, ex Fratrum noſtrorum conſilio conſcribi, & proponi curavimus, noſtris Archi-Diaconis, & Decanis tradidimus, ut in omnibus Parochiis ipſorum opera ante Feſtum Pentecoſtes publicentur. Porro omnibus Pragenſis noſtræ Diœceſis Clericis mandamus, & ſub obedientia Sanctæ Matris Eccleſiæ ſtricte præcipimus, ut hos a Nobis confectos Reformationis articulos recipiant, amplectanturque, & ex eorum præſcripto ſuas Eccleſias regant, & vitam ſuam inſtituant. Archi-Diaconis vero, & Decanis ſerio mandamus, ut ad Octavas intra feſtum Sanctorum Petri, & Pauli, ſingulas in tractibus ſuis Eccleſias diligenter viſitent, ut in eos, qui ſecundum præſcriptas a Nobis, & ab Archi-Diaconis, vel Decanis ſibi traditas Regulas non ſe geſſerint, pro ratione delicti animadvertatur, & contumaces ad Nos deferantur. Porro cum omnis ordinata reformatio a capite debeat incipi, ut cætera membra ad ejus exemplar ſeſe gerant, & componant; ideo Nos inſtituimus Viſitationem & Reformationem noſtræ Metropolitanæ Eccleſiæ primo quoque tempore facere, & omnia monumenta, privilegia, & omnes, quæ in Archivio reperiuntur, literas, diligenter perquirere, & percurrere, ut eo melius rebus afflictis, & fere perditis, conſulamus, & quæ correctione opus habebunt, corrigantur, & in bonum ordinem facilius ac melius redigantur.

Articuli Archi-Diaconis, Decanis, & cæteris Eccleſiarum Viſitatoribus ad bene munus Viſitationis peragendum neceſſarii.

Notificetur omnibus noſtræ Pragenſis Diœceſis ſubjectis Clericis, quod Nos ipſi, vel per noſtros ſpecialiter deputatos Viſitatores, ſingulis annis ſemel ſingulos tractus viſitaturi ſumus, & de Archi-Diaconorum, & Decanorum viſitationibus factis diligenter inquiſituri.

Archi-Diaconi ſingulas ſuas Parochias bis in anno, ſi id commode fieri poteſt, viſitent, vel a Decanis rationem viſitationis requirant.

Decani bis ad minus in anno ſubjectas ſibi Parochias viſitent.

Archi-Diaconi, Decani, aut alii Viſitatores habeant ſecum Notarium, qui omnia ſingilatim, ac diſtincte in viſitationibus deſcribat, vel ipſi interrogando ſingula deſcribant.

In Viſitationibus convocentur in domum Parochi alii Presbyteri, ſi ſunt, & aliquot ex civibus, vel oppidanis, ſeu ruſticis, de quibus fama eſt, eos & Catholicos, & probos viros eſſe.

Iſtorum ſinguli ſingilatim, ac diligenter examinentur, accepto prius juramento de veritate dicenda, & de calumnia, ad quod præſtandum laici non ſunt cogendi.

Primum de ipſo Parocho, ſeu Seniori quovis Presbytero, diligenter inquiratur, quomodo vivat, & quæ ſit publica, de ipſius vita, fama: quomodo

officio ſuo fungatur: Imprimis autem, an aliqua ſit de eo hæreſeos ſuſpicio. Hac eadem ratione de aliis Presbyteris (ſingulatim tamen) fiat inquiſitio.

De omnibus, quæ in unaquaque Parochia in viſitando Decani egerint, dent plenam ſuis Archi-Diaconis informationem. Archi-Diaconi autem de omnibus fideliter & exacte ad Ordinarium deferant.

Dent operam inprimis Archi-Diaconi, & Decani, ut in omnibus Eccleſiis ſana, & orthodoxa doctrina obſervetur, doceaturque.

Odia, ſi quæ ſunt, & inimicitiæ inter Sacerdotes alicujus Eccleſiæ, componantur omnino a Viſitatoribus: ſi componi non poterunt, is, qui author eſt ejus diſſenſionis, puniatur.

Omnes Parochi, & alii Clerici, jurent coram Archi-Diaconis, vel Decanis, in proxima viſitatione, quod nunquam velint deſerere Catholicam, & Orthodoxam Religionem, & quod ſemper velint permanere in obedientia ſui Ordinarii, & ejus legitimorum Succeſſorum.

Jurent etiam, quod nihil unquam velint ab Eccleſia quoquo modo alienare, neque oppignorare, ſed ſemper bona Eccleſiæ augere; & ea, quæ a ſe, vel aliis alienata ſunt, quantum fieri poteſt, recuperare.

De quibus Archi-Diaconi, ſeu Decani perquirere in Viſitationibus, & Ordinarium certiorem reddere debent.

Curent Archi-Diaconi per ſuos Decanos, ut in Viſitationibus omnium Parochiarum, etiam vacantium, & ab hæreticis occupatarum nomina diligenter deſcribantur, & Præbendarum, ſeu aliorum quorumcunque beneficiorum.

Dent operam Archi-Diaconi, ut ſingularum Eccleſiarum, & Præbendarum, atque Altarium ſingulatim omnium reditus deſcribantur, & unde iſti reditus percipiantur.

Archi-Diaconi perquirant, & deſcribi curent reditus recenter ab Eccleſia alienatos, & qua ratione, & a quibus alienati ſunt.

Curent Archi-Diaconi & Decani, ſingularum Parochiarum Patronos, ſeu Collatores legitimos, & aliorum beneficiorum deſcribi.

Dent operam Archi-Diaconi, & per ſuos Decanos efficiant, ut ſingularum Eccleſiarum antipendia, pluvialia, ornatus, mappas, calices, patenas, cruces argenteas, candelabra, libros, & cæteram omnem Eccleſiaſticam ſupellectilem, deſcribant diligenter, diſtincte, ac fideliter.

Singulorum quoque Parochorum, & Præbendariorum nomina deſcripta, cum iis, quæ ſuperius expreſſa ſunt, ad Ordinarium ab Archi-Diaconis deferri curentur.

Nomina Parochorum, & vitam, mores, an ſint Catholici, per omnia curent etiam deſcribi.

Articuli, ad celebrandum Miſſæ Sacrificium, & Officia peragenda pertinentes.

Divina Officia, & ipſum Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium, ut diſtincte, devote, ac reverenter peragantur.

Intra Summam nemo celebret, nec plures ſimul, quantum fieri poteſt, celebrent, præſertim tam propinque, ut ſe invicem impediant.

A Miſſarum celebratione nihil exigatur: ea tamen, quæ eleemoſynæ nomine offeruntur, poſſunt accipi, ſed non a pluribus: cavendum eſt enim ſummopere, ne Miſſa fiat quæſtus gratia.

Nemo Clericorum audeat in Miſſæ celebratione aliquas orationes, ſeu verba aliqua vulgaris linguæ inſerere.

Quæ officia in unaquaque Eccleſia antiquitus cantari erant ſolita, ne intermittantur: intermiſſa revocentur.

Coram excommunicato nemo celebret, neque quiſque excommunicatus celebret.

In Miſſarum celebratione, ut omnes cæremoniæ obſerventur, quas Catholica Eccleſia hactenus obſervavit. Coram Archi-Epiſcopo celebrans, in introitu ei dorſum non vertat, ſed ſtet in cornu Epiſtolæ, facie ad cornu Evangelii verſa. In fine Miſſæ, antequam benedictionem det, caput Pontifici humiliet, & inclinet.

Omnes

Omnes Presbyteri confiteantur auriculari, & exquiſitiori confeſſione ad minus ſemel in menſe.

Nemo non lotis manibus ad altare, celebrandi cauſa, accedat.

Cantilenæ vulgari lingua, quæ non ſunt Catholice confectæ, rejiciantur plane.

Tot ſint Sacerdotes in unaquaque Eccleſia, quot antiquitus ſolebant eſſe, & quot haberi commode, ac ali poſſunt.

Mortui, veteri & Catholico more, obſervatis omnibus cæremoniis ſepeliantur.

Caveant Parochi, ne aliquis puer diu absque Baptismo detineatur.

Cæmiteria, vel alia ſacra loca, non polluantur hæreticorum ſepultura: polluta etiam alio quovis modo, reconcilientur.

In Collectis non tantum pro Eccleſia, Pontifice, & pro toto Eccleſiæ ſtatu, pro Imperatore, Rege, & Principibus noſtris, ſed etiam pro Regina, orandum eſt.

Unusquisque Sacerdos ſciat memoriter recitare, *Gloria in excelſis DEO*, *Credo*, & Canonem, & ſciat, quæ ſint verba eſſentialia ipſius Conſecrationis.

Publicas pœnitentias nemo cuique imponat, neque indulgentias concedat, præter ſolum Ordinarium.

Non temere diebus Dominicis, & Feſtivis mutetur Miſſa ab Eccleſia ordinata, nec ſine gravi cauſa votiva, vel pro Defunctis, illis diebus Miſſa dicatur, omiſſa Ordinaria.

Inter Miſſarum ſolemnia muſica qualiscunque nihil laſcivum ſonet, aut petulans.

Interim, dum Miſſa celebratur, nullum cadaver (quod plerumque fit cum ſtrepitu) in templum feratur. Idem etiam inſtituatur cum ſponſis introducendis, ut hæc ante, vel poſt Sacrum fiant.

In celebratione Primitiarum abolemus convivia ſumptuoſa nimis, tripudia, & id genus alia multum ſcandaloſa.

Curent diligenter Archi-Diaconi, & Decani inveſtigare fundationes piorum hominum, an illis ſatisfiat: aut hac tempeſtate in hac tanta Sacerdotum penuria ſatisfieri poſſit, ut per unionem fundationum, aut converſionem ad alios pios uſus, mens fundatoris impleatur.

Sine lumine duarum candelarum, & ad elevationem tertiæ, aut pluribus, (*) nemo celebret, ſintque ornamenta, & vaſa omnia munda.

Abuſus maximus eſt, cum in perlegenda Miſſa Sacerdotes gravitatem nullam ſervant, ſed geſtu, ritu hiſtrionico plane Sacra pronunciant; cum tam tremenda myſteria in hoc præſtantiſſimo theſauro nobis a Chriſto relicto, gravi, & perpetuo vocis tenore proferenda ſint.

Verba Conſecrationis graviter, ſine ullo capitis motu pronuncient: & virtus conſecrandi non ſolitæ Sacrificantis, nec capitis nimiæ inclinationi in hoſtiam, nec ejus in modum crucis motui, ſed illis Domini verbis tribuatur.

In Crucibus formandis caveant Sacrificantes, ne circulos pro crucibus faciant. Capite cooperto nemo celebret, niſi ſint nimis intenſa frigora.

In Dedicationibus, Anniverſariis, lauta convivia, & compotationes fugiant omnes Clerici, & nullas ad talia convivia admittant ſuſpectas fœminas.

Celebrent ſemper cum miniſtro Clerico, aut in ejus defectum puero miniſtrante, ſuperpelliceo induto.

Celebraturi, & jam ſacris veſtibus induti, dum illis aliquantiſper expectare contingit, non fabulentur, non deambulent; ſed ſolliciti ſint de myſterio magno, quod ſunt peracturi.

Super altare, in quo celebratur, nemo pileum, chyrothecas, claves, aut alia prophana reponat.

In Sacrario, non ad altare, in Miſſali notentur, quæ fuerint legenda, & revideantur.

Inceſſus ad altare, a Sacris induto decens ſit, & honeſtus: par quoque eſſet, in illis veſtibus, quibus Sacerdos Chriſtum repræſentat, ab ipſo nemini hominum reverentiam aliquam fieri, ſeu inclinationem, nam ipſe ab omnibus honorari debet.

Subdiaconi, & Diaconi, lecturi Epiſtolam, & Evangelium, decenter prius coram altari genu flectant, dum *Kyrie*, &

(*) *forte:* plurium.

& Graduale canitur, ſeu proſa, poſtea Diaconus pro Evangelio, libro honeſte accepto, Benedictionem petat. Præſente vero Ordinario, Sacrificans Diacono non benedicat, ſed ipſe Ordinarius.

Abuſus magnus eſt, quod Sacerdotes paramentis induti, diu ad altare expectent Dominos, tanquam ad menſam temporalem accedentes.

Prohibeantur inter Miſſarum Solemnia mendicorum clamoſæ mendicationes, & circuitiones.

Articuli, qui ad vitam Clericorum corrigendam ſunt neceſſarii.

Unusquisque Sacerdos Officium ſecundum ritum hujus noſtræ Diœceſis, ſingulis diebus ſtatutis Horis peroret.

Clerici decenti habitu tam in Eccleſia, quam extra Eccleſiam incedant, & coronas convenientes deferant, & barbas radant.

Nemo Clericus domi ſuæ, vel alibi concubinas alat, vel cum illis ullam conſuetudinem habeat.

Nemo Clericus tabernas viſitet, aut cauponaria exerceat.

Nemo Clericus artem medicam exerceat, maxime tamen Religioſis id inhibendum eſt.

Perſonæ, de quibus aliqua oriri poteſt ſuſpicio, ejiciantur omnino ex domibus Clericorum.

Fœminæ ſuſpectæ non frequentent domos Clericorum, neque Clerici viſitent domos, in quibus mulieres aliquæ ſuſpectæ manent, vel convenire ſolent.

Filii, aut filiæ Clericorum, ex illegitimo thoro nati, non alantur in domibus Clericorum.

Deteſtandas uſuras nemo Clericorum ullo modo exerceat.

Nemo Clericus mechanica exerceat; vel aliis negotiis ſæcularibus ſe immiſceat.

Qui diſpenſationibus Apoſtolicis ſe ſe in aliqua re tuentur, nulla fides illis adhibeatur, ſi non oſtendant legitimas, & ſufficientes a Summo Pontifice, vel ab ipſius Legato, ſeu Nuncio, diſpenſationis literas.

Nullus Clericus illicitis venationibus ſit deditus, neque canes, aut aves ad venationes, ſeu aucupium alat.

Eccleſiaſtici nulla nova gravamina ſuis imponant ſubditis, impoſita absque ulla procraſtinatione tollant.

A luſibus alearum, cartharum, a choreis, & aliis indecentibus rebus Clerici abſtineant.

Nemo extraneum Clericum publice celebrare permittat, ſi non oſtenderit prius literas ſufficientes ſuæ anteactæ vitæ, & formata ſuæ promotionis habeat.

Nemo Clericus noſtræ etiam Diœceſis celebrare permittatur, ſi non habuerit ſuæ ordinationis formata.

Nemo vel agrum, fundum, aut ex mobilibus aliquid ad Eccleſiam, ſeu Parœciam pertinens, vendere aut alienare præſumat.

Ab ebrietate, quæ nedum Clerico, ſed quovis homine indigna eſt, temperent ſibi omnino Clerici.

Articuli, qui ad Eccleſiaſtica Beneficia pertinent.

Nemo duo, vel plura Beneficia, in eodem templo habeat, niſi prius Ordinarii conſenſu unita fuerint.

Nemo duo, vel plura curata Beneficia habeat, niſi ſpecialem conſenſum ad eam rem ab Ordinario habuerit.

Eccleſiarum Præbendæ, & reditus diſtinguantur, ut unusquisque ſciat, quod ſuum eſt.

Officia Eccleſiaſtica diſtinguantur in templis, ut unusquisque ſuo munere recte fungatur.

Nemo per Simoniam aliquod Beneficium adipiſci conetur.

Præpoſiti, Parochi, & alii Seniores Eccleſiaſtici, bene tractent ſuos Canonicos, ſeu Sacellanos.

Si aliquis Clericus tribus menſibus aliquod Beneficium absque Ordinarii confirmatione tenuerit, privetur eo.

Si Seniores Prælati plus poſſident, vel percipiunt in aliqua Eccleſia, quam ex jure, & veteri conſuetudine ad ipſos pertinet, omnino in ſpatio ſex menſium a die publicationis horum articulorum, reſtituant, retento eo, quod ipſo-

ipſorum eſt proprium: de qua re diligens fiat in unaquaque Eccleſia a Viſitatoribus inquiſitio.

Nemo Clericus cujuſcunque ſtatus, immiſceat ſe inpoſterum regimini rerum tam temporalium, quam ſpiritualium, antequam confirmetur ejus electio, ſeu præſentatio, vel priusquam inveſtituram habeat; qui aliter fecerit, ſuſpendatur a Beneficio, & ab officio.

Omnes Beneficiati, priusquam confirmentur ab Ordinario, vel ab ejus Vicario, jurent obedientiam ſuo Epiſcopo, & ejus legitimis Succeſſoribus.

Jurent item, quod ſemper velint permanere in fide Catholica, & quod nullam commiſerint Simoniam, in acquirendo eo Beneficio, ad quod confirmari petunt.

Si vero curatum eſt Beneficium, jurent, ſe diligentem, & fidelem habituros commiſſi ſibi gregis curam.

Confirmandi ad aliquod Beneficium ſancte jurent, quod nihil velint ab Eccleſia alienare, neque bona Eccleſiæ oppignorare, vel aliquem contractum in præjudicium, & detrimentum Eccleſiæ facere.

Curent Parochi, ut templa ab iis, quorum intereſt, reficiantur.

Nemo Parochiam ſuam relinquat ſine ſcitu, & conſenſu Ordinarii.

Qui aliquod Beneficium, ſeu curatum, ſeu incuratum ſit, volunt deſerere, duos integros menſes de ea re, ante commigrationem reddant Ordinarium, vel ipſius in ſpiritualibus Vicarium certiorem, & cauſas ſuæ commigrationis indicent.

Religioſi non ſuſcipiant curam Parochiarum ſine conſenſu Ordinarii.

Nemini cura animarum committatur, qui non agat vigeſimum quintum ætatis ſuæ annum.

Nemo concionandi munus ſuſcipiat ſine licentia Ordinarii, aut Archi-Diaconi, aut Decani, exceptis iis, quibus cura animarum commiſſa eſt.

In omnibus Parochiis certi conſtituantur termini, ut unusquisque certo ſciat, quæ ad ſuam curam ſpectant.

In Parochiis, propter controverſiam juris Patronatus vacantibus, conſtituat Ordinarius Vicarium ad litis deciſionem.

Qui vult ordinari ad aliquod Beneficium, adferat ſecum literas præſentationis, veri, & legitimi Patroni, ſeu is ſæcularis ſit, ſeu Eccleſiaſticus Patronus.

Locationes domorum, agrorum, & aliorum Eccleſiæ bonorum, ne fiant in fraudem, vel detrimentum Eccleſiæ.

Articuli, qui ad controverſias Clericorum dirimendas pertinent.

Clerici in gravioribus controverſiis ad tribunal ſui Ordinarii, vel ipſius in Spiritualibus Vicarii, confugiant.

Nemo Eccleſiaſticorum ſuam cauſam apud ſæcularem Magiſtratum tanquam reus examinari patiatur, ſed in prima inſtantia excipiat de foro incompetenti.

Qui ex Clericis actionem contra alium volent inſtituere, accipiant a Vicario Generali, aut ab Archi-Diacono citationem, In qua exprimantur, ad quæ actor reſpondere debeat, & quarum cauſa citatur.

In omnibus injuriis, gravaminibus, controverſiis, ad Ordinarium, vel ipſius in Spiritualibus Vicarium, Eccleſiaſtici confugiant.

Archi-Diaconi, & Decani conſtituuntur delegati Ordinarii in excutiendis cauſis in ſuis tractibus.

Articuli ad inſtruendum, & regendum populum pertinentes.

Parochi Evangelia pro more, & inſtitutione veteri ſingulis diebus Dominicis, & aliis feſtis populo explanent, & ſub fine Confeſſionem generalem ex agenda Pilsnenſi in vulgarem linguam traductam, ſequente populo dicant.

Parochi doceant populum articulos fidei, Decalogi præcepta, orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam explicent, præcipue in Quadrageſima, & Adventu Domini.

Clerici Catholicorum interpretationem, & doctrinam in inſtruendo populo ſequantur.

Nemo Clericus audeat cuiquam Sacramentum Euchariſtiæ præbere, niſi prius

prius conſtet, quod auriculari confeſſione confeſſus ſit.

Nemo Clericus turmatim confeſſionem fieri a communicaturis permittat, niſi antea auriculari confeſſione confeſſi ſint.

Efficiant Parochi, ut omnes Parochiani ad minus ſemel in anno auriculari confeſſione confiteantur, & communicent in Septimana ſancta.

Ante adminiſtrationem ſingulorum Sacramentorum faciant Parochi pias, & Catholicas ad populum in vulgari lingua admonitiones, & doceant uſum illius Sacramenti.

Parochi doceant ſuos Parochianos formam baptizandi in caſu neceſſitatis, & eſſentialem formam Baptiſmi, & ipſi latine baptizent: prohibeantque omnino laicos baptizare, præterquam in caſu neceſſitatis.

Moneant, & hortentur Parochi in concionibus, ne ullas Parochiani diebus feſtivis faciant nundinas, & ne opera mechanica exerceant, neque in Dedicationibus, neque in Patrociniis: præſertim tamen, ne id diebus Dominicis fiat, ad quæ diligentem apud ſæcularem Magiſtratum dent operam, ut id prohibeatur.

De hæreſi ſuſpectos moneant, & corrigant: & ſi nihil profecerint, ad Magiſtratum ſæcularem eos deferant, vel Ordinario indicent.

Incantationes, & alia maleficia prohibeantur diligenter.

Contra ebrietatem, quæ fons, & origo eſt multorum enormium malorum, ſæpius Parochi in ſuis concionibus invehant, & populum ab ea ſedulo dehortentur.

Euchariſtia non porrigatur ægroto, qui jam extra ſenſum, & rationem eſt, vel qui nauſeam habet.

Scholarum ratio habeatur maxima ad omnes Eccleſias.

Articuli neceſſarii, ut unaquæque Eccleſia rebus neceſſariis, & bono ordine instructa ſit.

Euchariſtia, Sacrum Oleum, Sanctorum Reliquiæ in loco decenti, tuto, & clauſo ſerventur.

Corpus Chriſti, quod in Ciborio propter ægrotos maxime ſervatur, bis, vel ter in menſe renovetur.

Corpus Chriſti in debito, & honorifico, quantum fieri poteſt, vaſe ſervetur.

Ciboria vel in choro ſint, vel in alio decenti loco.

Supra Ciboria ſignum aliquod eſſe debet conſpicuum, ut populus facile agnoſcat eſſe ibi Corpus Chriſti.

Ante Ciboria ardeat lucerna noctu, & interdiu.

Sacrum Oleum non ſit antiquum, ſed annuatim in feſto Paſchatis renovetur: & Archi-Diaconi, ſeu Decani maturius id ſumant, quam hactenus conſueverunt.

Antiquum Oleum in lampadibus templi, vel in benedictione ignis Sabbato in Albis comburatur.

Euchariſtia cum ad infirmos defertur, ſit is, qui defert, ſuperpellicio indutus, & comitatus campana, & lumine: ſit etiam capite aperto, ſi non ſint magna frigora.

Calices, Patenæ, & apparatus Eccleſiaſticus ſint pro neceſſitate uniuscujusque Eccleſiæ.

Calices, Patenæ, & ornatus ſint benedicta ab Epiſcopo, vel Abbate, facultatem habente.

Omnes Eccleſiæ ſint ab Epiſcopo conſecratæ, & ſingula ſeorſim Altaria.

Altaria omnia habeant præter Salvatoris imaginem, Patronorum, quibus dedicantur, imagines, ad pietatem, non laſcive depictas.

Lapis conſecratus in Altaribus ne confractus, vel commotus ſit, & pulveres ſæpius detergantur.

Sint libri neceſſarii in omnibus Eccleſiis, præcipue Miſſale, Antiphonarium, libri pro Catechumenis baptizandis, & copulandis Matrimonio.

Omnis apparatus, & ſupellex Eccleſiaſtica diligenter, & munde conſervetur.

In omnibus Eccleſiis ſit Crucifixus in medio, in altiori loco, & omnibus facile conſpicuus.

Prope oſtia ſint fontes cum aqua benedicta, & aſperſorio, quæ aqua ſingulis diebus Dominicis renovetur.

Fons

Fons Baptiſmi ſit bene clauſus, neque cuique ex eo aqua pro maleficio, vel medicamento detur.

In Ciborio recondatur Chriſma, Oleum Catechumenorum, & Oleum infirmorum, quæ in diſtinctis vaſculis ſerventur, ut facile dignoſci poſſint.

Sacrum Oleum nemini pro medicina, vel maleficio detur.

Crux, & aſperſorium ut ſit in omnibus Eccleſiis, pro mortuis ad ſepulchrum deducendis, & pro Proceſſionibus.

Thuribulum, vaſculum pro incenſo, imago ad dandam pacem, ampulla, candelabra pro altaribus, corporalia in omnibus Eccleſiis reperiantur.

Sanctorum Reliquiæ habeant ſingillatim inſcriptiones, quales, & cujus Sancti ſint.

In Eccleſiis nihil prophanum conſervetur, neque ulli prophani contractus fiant.

Cœmiteria Eccleſiarum ſint clauſa, ne animalia ingrediantur.

Libri comparentur ad Parochiam quamlibet, in quibus inſcribantur nomina baptizatorum, & unius Patrini, qui puerum de fonte levat: doceaturque populus, illum Patrinum vere contrahere ſpiritualem cognationem, non alios aſſiſtentes tantum. Inſcribantur etiam nomina matrimonium legitime contrahentium. Utrorumque & aſſignentur annus, dies, & locus, ubi illi baptizati ſint, & hi copulati.

Proceſſiones, antiquitus fieri ſolitæ, in omnibus Eccleſiis obſerventur.

Articuli, qui ad Matrimonium ſpectant.

Servetur antiquus mos, publicandi matrimonialiter conjungendos ter proxime præcedentibus Dominicis, aut aliis feſtis diebus, ante copulæ ſolennizationem.

Ne aliquis Matrimonio aliquos conjungat prohibitis ab Eccleſia temporibus.

Nemo alienos Parochianos Matrimonio jungat, niſi cum conſenſu veri Paſtoris.

Caveant, & prohibeant diligenter in concionibus Parochi, ne aliquis in gradu conſanguinitatis, vel affinitatis prohibito contrahat.

Prohibeant omnino, ne ulla Matrimonia clandeſtina contrahantur, ſed ut in facie Eccleſiæ, & ſolenniter fiant, ſolennizenturque.

Effectum dent Parochi, ut conjuges ſimul maneant, & cohabitent.

Adulteros privatim primo moneant, ut ab adulterio abſtineant: ſi moniti non abſtinuerint, publicent eos in concionibus: ſi neque hoc curaverint, moneant ſæcularem Magiſtratum, ut in tales ex legibus animadvertat.

Cauſæ matrimoniales ad ſolum Ordinarium, vel ipſius in Spiritualibus Vicarium rejiciantur. Poſſent tamen audiri, & cognoſci, qui procul, & pauperes ſunt, per ſuos Archi-Diaconos, & Decanos, qui de omnibus Ordinarium in ſcriptis inſtruant.

Articuli, qui ad Clericorum Teſtamenta pertinent.

Clericorum teſtamentum invalidum eſt, ſi non confirmetur ab Ordinario, vel ab ipſius in Spiritualibus Vicario.

Invalidum eſt teſtamentum Clericorum, in quo perſonis turpibus, aut ſuſpectis, aut ſuis ſpuriis legata aliqua relinquuntur.

Invalidum eſt Clericorum teſtamentum, ſi nihil Eccleſiæ, ad quam fuerunt, legaverint, quod uniuſcujuſque conſcientiæ committitur; ut pro ratione ſuarum facultatum aliquid Eccleſiæ in teſtamento relinquant.

Qui cum detrimento Eccleſiæ debita moriens reliquit, perſolvantur ea ex bonis defuncti, & quod ſupereſt, inter eos diſtribuatur, qui hæredes in teſtamento ſcripti ſunt, vel quibus legata relicta ſunt, ſervatis ſuperioribus.

Religioſus, cum nihil proprii habeat, nullum præſumat teſtamentum condere, neque alio quovis modo in ultima voluntate legare, vel donare.

Poſt mortem alicujus Clerici includantur mox, & diligenter obſignentur ipſius bona a Vicario, vel quovis

Presbytero, vel vicino Parocho, præſente Patrono, vel ipſius Miniſtro.

Bona inteſtatorum Clericorum, vel quorum teſtamentum invalidum, & nullum eſt, ad Ordinarium devolvantur, qui ea pro ſuo arbitrio in pios uſus convertat.* Quod ſi obtineri non poteſt, fiat ex conſuetudine hujus inclyti Regni, ut nimirum una pars Eccleſiæ, ad quam defunctus manſit, cedat, ſecunda Ordinario, tertia Patrono, ſeu Collatori. Excipitur tamen Metropolitana Eccleſia.

Articuli neceſſarii his, qui Sacris initiari volunt Ordinibus.

Nemo inpoſterum pro ſacris Ordinibus ad Ordinarium veniat absque literis teſtimonialibus.

Inprimis adferant ſecum hi, qui ad ſacros Ordines ordinari volunt, literas a Parocho ejus loci, ubi plurimum manſerunt, qui ſufficiens teſtimonium det de vita anteacta, & fide ipſius ordinandi.

Adferant item ſecum literas ſufficientes natalium, quæ demonſtrent, quod ex legitimo matrimonio nati ſint. Quæ literæ natalium in civitate, in qua nati ſunt, conficiantur, vel ab Archi-Diaconis, vel a Decanis, vel a Dominis.

Adferant etiam ſecum literas certæ proviſionis tituli, nam ſimplici, & incertæ proviſioni nulla fides dabitur.

Qui alienæ Diœceſis ſunt, literas dimiſſorias a ſuis Ordinariis adferant, cum teſtimonio vitæ, & Religionis.

Nemo ad ſacros Ordines admittetur, qui in Catechiſmo Catholicorum non ſit bene verſatus.

Nemo absque exactiori examine ad ſacros Ordines admittetur.

Nemo ad ſacros Ordines admittetur, niſi prius fidei confeſſionem fecerit.

Nemo ad Subdiaconatum admittetur ante annum decimum octavum.

Nemo ad Diaconatum ante annum vigeſimum admittetur.

Nemo ad Presbyteratum ante annum vigeſimum quintum admittetur.

Nemo, qui duas uxores, vel qui viduam habuit, ad ſacros Ordines admittetur.

Nemo enormi aliquo delicto pollutus ad ſacros Ordines admittetur.

Qui ſacris initiari volunt Ordinibus, ad examen veniant feria quarta quatuor temporum.

Omnibus notum ſit, Sabbato quatuor temporum, & aliis temporibus ab Eccleſia conſtitutis, ſacros Ordines inpoſterum nos tantum collaturos.

Qui caduco, vel aliquo gravi, & incurabili morbo laborant, vel qui membra habent inutilia, non ordinabuntur.

Ad ſacros Ordines alterius Diœceſis absque dimiſſorialibus admitti poſſunt, ſi ea Diœceſis, ex qua ſunt, vel nullum, vel hæreticum habeat Epiſcopum.

Articuli de pœnis delinquentium Clericorum.

Viſitatores pro ratione delicti pœnas delinquentibus imponant: qui publica fama laborant, eos, ſi ſe non purgaverint, pro ratione delicti puniant.

Si aliquod delictum impune Viſitatores reliquerint, ipſi eadem pœna, quam delinquens meruit, ab Ordinario, vel ab ejus peculiaribus Viſitatoribus puniantur. Nihilominus tamen puniendus eſt ſua pœna delinquens.

Pœnas pecuniarias nemo Viſitatorum in ſuos uſus convertat, ſed ad Ordinarium deferantur, qui eas, pro ſuo arbitrio, cum illius loci Archi-Diacono in pios uſus convertat.

Si aliquis Viſitatorum munera accipiet, & propterea lenior erit in pœnis irrogandis; triplum reſtituere Ordinario cogitur: quæ pecunia in pios uſus converti debet; delinquens autem nihilominus puniatur pro ratione delicti.

Deſcribant Viſitatores, quam pœnam pro aliquo delicto alicui impoſuerint: & liquido conſtet, quod in fabricam Eccleſiæ, ſi pecuniaria fuerit, converſa ſit.

Secreto delinquentes ſecreto puniantur, niſi ſit enorme aliquod delictum.

De levioribus delictis generalis fieri debet admonitio.

Viſi-

Viſitatores Parochorum, quos viſitant, ſumptibus viſitationes faciant.

Viſitatores, ne gravent ſumptibus Parochos, & pauperum rationem habeant.

Parochi deferant ad Ordinarium eos Viſitatores, qui oneroſi in viſitationibus fuerunt.

Vetuſtis noſtræ Metropolitanæ Eccleſiæ, & Dominorum, Sede vacante Adminiſtratorum Conſtitutionibus, nihil his noſtris derogari volumus, quin imo illa roboramus, & confirmamus.

REGULARIUM REFORMATIO.

ANTONIUS, DEI GRATIA, ARCHI-EPISCOPUS PRAGENSIS, LEGATUS NATUS, ET GENERALIS MAGISTER CRUCIFERORUM CUM RUBEA STELLA, PER BOEMIAM, MORAVIAM, SILESIAM, ET POLONIAM, SACRATISSIMÆ CÆSAREÆ MAJESTATIS CONSILIARIUS: OMNIBUS ABBATIBUS, PRÆPOSITIS, ET ALIIS MONASTERIORUM PER BOEMIAM RECTORIBUS, SALUTEM IN DOMINO, ET FRATERNAM BENEVOLENTIAM.

HAbuimus, & peregimus proxime, ſuperioribus diebus Archi-Diaconorum, & Decanorum noſtrorum convocationem, in qua adhibitis etiam noſtræ Metropolitanæ Eccleſiæ Prælatis, & Canonicis, de ſana, & orthodoxa doctrina, & de reſtituenda veteri Eccleſiaſtica diſciplina, nonnulla egimus. Eos autem doctrinæ, & reformationis articulos, qui tum propoſiti, & publicati ſunt, mandavimus per totam noſtram Diœceſim Archi-Diaconorum, & Decanorum opera divulgari; ut omnes noſtræ jurisdictioni ſubjecti Clerici ſecundum traditas a Nobis regulas Eccleſias ſuas regant, & vitam ſuam inſtituant. Quo ſane tempore duabus præcipue de cauſis, Fraternitates veſtras non convocavimus: earum prima eſt, ne videremur Diœceſanam Synodum celebrare, quam quidem propter juſtiſſimas, & graviſſimas rationes nonnihil diſtulimus. Secunda, quod eæ vivendi, & Eccleſias regendi regulæ, quas Clericis ſæcularibus tradidimus, in multis non ſunt accommodæ veſtris Monaſteriis, & veſtræ vitæ regulari. Quoniam vero Regularium vetus diſciplina adeo in hoc inclyto Bohemiæ Regno depravata, & pene collapſa eſt, quod exigua ipſius veſtigia appareant: plurimum autem ad ſplendorem, ad decus, & ad DEI Eccleſiæ utilitatem, atque ad totum Eccleſiaſticum Statum intereſt; ut Regularis quoque diſciplina reſtauretur, & ſuo priſtino, genuinoque nitori reſtituatur; Ideo valde operæ pretium eſſe exiſtimavimus, absque ulla procraſtinatione, priusquam Synodum Diœceſanam celebremus, nonnullas vobis regulas tradere: ex quarum præſcripto convenientem veſtræ Religioni una cum veſtris Fratribus vitam degatis, & veſtra Monaſteria ad laudem DEI Omnipotentis, & Religionis ornamentum, utilitatemque gubernetis. Mandamus itaque in virtute S. obedientiæ, & ſtricte vobis præcipimus, ut hos Reformationis, quos hic deſcriptos cernitis, articulos, reverenter accipiatis, obſervetisque, ac veſtros Fratres, & veſtra Monaſteria ex eorum præſcripto gubernetis. Quod ſi aliqui veſtrum aliter ſe gerere, in proxima viſitatione, quam Nos ipſi ſub Autumnum in omnibus Monaſteriis facturi ſumus, reperti fuerint, aut ſi qui Mandata hæc noſtra parvi fecerint, ii profecto non credant, ſe hoc impune laturos. Porro cum nonnulla Monaſteria privilegiis, & exemptionibus, neſcio quibus, immunes ſe hactenus ab Ordinarii jurisdictione, & ab ipſius viſitatione exiſtimarunt, & eo prætextu in liberiorem, aut diſſolutam vitam, ſecuri, & ſuæ Religionis, ac Regularis vitæ plane immemores, prolabebantur; Ideo hoc neceſſario Fraternitatibus veſtris ſignificandum eſſe duximus, omnes quascunque tandem immemorabiles exemptiones ſublatas eſſe omnino in hoc Sacroſancto Tridentino Concilio, atque omnes Regulares, & omnia regularia Monaſteria ſubjecta eſſe ſui Epiſcopi jurisdictioni, tanquam legitimi Ordinarii, & Sedis Apoſtolicæ delegati. Præterea Sanctiſſimus D. N. PIUS QUARTUS, qui vere pius dici poteſt, in ſpeciali quodam ſuo ad Nos Brevi tradidit, & commiſit noſtræ curæ, &

& noſtro regimini omnia inclyti hujus Bohemiæ Regni Monaſteria. Quæ autem ſit de ea re Sacræ Cæſareæ Majeſtatis, Domini Noſtri Clementiſſimi voluntas, nemo, credo, veſtrum eſt, qui ignorat. Quo vero majori cum reverentia hos Reformationis Canones a Nobis accipiatis, & majori cum ſtudio eos obſervetis, & ne vos amplius ſecuros & negligentes veſtræ antiquæ exemptiones reddant, non abs re eſſe arbitramur, priusquam ad regulas bene, & regulariter vivendi deveniamus, Decretum XI. Seſſ. XXIV. Concilii Tridentini, in quo omnes exemptiones tolluntur, præmittere. Datum, & actum Pragæ.

DECRETUM XXIV. Seſſionis Tridentini Concilii de ſublatis Exemptionibus.

QUoniam privilegia, & exemptiones, quæ variis titulis pleriſque conceduntur, hodie perturbationem in Epiſcoporum jurisdictione excitare, & exemptis occaſionem laxioris vitæ præbere dignoſcuntur; Decrevit Sancta Synodus, ut ſi quando, juſtis, gravibus, & fere neceſſariis ſuadentibus cauſis, aliquos honorariis titulis Protonotariatus, Acolythatus, Comitis Palatini, Capellani Regii, aut aliis hujusmodi in Romana Curia, vel extra, inſignibus decorandos eſſe placuerit; nec non alios cuicunque Monaſterio oblatos, vel quomodocunque addictos, aut ſub nomine ſervientium Militiis, ſeu Monaſteriis, Hoſpitalibus, Collegiis, aut quocunque alio titulo aſſumi, nihil ex his privilegiis detractum eſſe Ordinariis intelligatur. Quoniam ii, quibus ea jam conceſſa ſunt, vel inpoſterum concedi contigerit, ipſis Ordinariis, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatis, plene in omnibus, &, quoad Capellanos Regios, juxta Conſtitutionem Innocentii Tertii, quæ incipit: Cum Capellæ: *ſubjecti exiſtant; exceptis tamen iis, qui prædictis locis, aut Militiis actu ſerviunt, & intra eorum ſepta, ac domos reſident, ſubque eorum obedientia vivunt, ſive iis, qui legitime, & ſecundum Regulam earundem Militiarum Profeſſionem fecerint, de qua Ordinario conſtare debeat. Non obſtantibus privilegiis quibuscunque, etiam Religionis Sancti Joannis Hieroſolymitani, & aliarum Militiarum. Quæ vero privilegia reſidentibus in Curia Romana vigore Eugenianæ Conſtitutionis, aut familiaritatis Cardinalium, competere ſolent, ea in his, qui Beneficia Eccleſiaſtica obtinent, ratione prædictorum Beneficiorum, minime intelligantur, ſed Ordinarii jurisdictioni ſubjecti permaneant. Non obſtantibus quibuscunque inhibitionibus.*

Exſtant etiam aliquot Decreta ejusdem Concilii ſub Paulo Tertio, quæ Regularium exemptionibus derogant.

De Religioſorum Viſitationibus.

NOverint omnes, cujuscunque Ordinis Religioſi ſint, quod ſingulis annis viſitabuntur ab Archi-Epiſcopo, vel ab ipſius in Spiritualibus Vicario.

Qui diligenter de Monaſteriorum regimine, & vita Religioſorum, & de aliis rebus inquirent.

Omnium Ordinum Viſitatores ſingulis annis reddituri ſunt rationem ſuæ viſitationis Archi-Epiſcopo.

Religioſi celebrent generalia Capitula, in quibus Viſitatores idoneos ſibi eligant.

Religioſorum Viſitatores crebro ſuæ Religionis Monaſteria viſitent, & quæ correctione digna ſunt, corrigant.

Si Religionis Viſitatores leniores in puniendis delictis fuerint, vel negligentiores in negotio inquiſitionis, puniantur ab Archi-Epiſcopo.

Pœnæ delinquentibus ex inſtituto cujusque Regulæ ab Inquiſitoribus imponantur.

Canones de Profeſſione Regularium.

Nemo ad Profeſſionem alicujus Religionis admittatur ante completum juſtum probationis tempus.

Nemo Profeſſionem faciat ante annum ſuæ ætatis decimum ſextum, ſine ſcitu, vel licentia Archi-Epiſcopi, ſeu ipſius in Spiritualibus Vicarii.

Qui ante annum decimum ſextum Profeſſionem facere volet, debet prius ab Archi-Epiſcopo examinari, an ſponte, vel coactus, & quas ob cauſas id velit facere.

De iis, qui ante annum decimum ſextum Profeſſionem volent facere, reddatur mature certior Archi-Epiſcopus.

Reli-

Religioſi faciant ſolemnes Profeſſiones cum juramento, & aliis, quæ ex veteri conſuetudine, ſeu Conſtitutionibus adhiberi ſunt ſolita.

Qui per annum defert Religionis alicujus habitum, is tacite intelligitur profeſſus eſſe.

Religioſi non tranſeant ad Monaſteria alterius Ordinis ſine conſenſu Superioris, & ſine licentia Archi-Epiſcopi.

Nemo Religioſus credat ſe poſſe ex ſtrictiori ad liberiorem tranſire Regulam.

Nemo ad Religionem ſuſcipiatur, niſi certo conſtet, eum eſſe plane Catholicum, & quod honeſte prius vixerit.

De Prælatorum Religioſorum Electione.

Electiones Abbatum, ſeu aliorum Prælatorum fiant per vota ſecreta, ita ut numerus Electorum, non nomina ſciantur. Abſentium voces nemo in electionibus Abbatum, vel aliorum Superiorum ſuppleat.

Abbates, ſeu alii Monaſteriorum Rectores, ejusdem ſint Ordinis, ſeu Religionis, cujus eſt Monaſterium, cui præfici debent.

Duorum Monaſteriorum nemo curam gerat, neque duobus clauſtris quisquam præficiatur.

Nemo per literas votum det ad alicujus electionem, niſi propter graviſſimam cauſam ſuam abſentiam excuſet: de qua ante confirmationem electi, diligenter perquiret Archi-Epiſcopus.

Ad electionem Abbatis, vel alterius Prælati, ſi non ſunt ſufficientes in eo Monaſterio Fratres; ex aliis, ejusdem tamen Ordinis, accerſantur.

De morte Abbatum, vel aliorum Prælatorum alicujus Monaſterii reddatur quam primum Archi-Epiſcopus certior a Priore, vel aliis Fratribus.

Nulla Abbatis, vel Præpoſiti fiat electio ſine ſcitu Archi-Epiſcopi: qui ſuum Vicarium, vel Prælatum aliquem mittet, ut electioni interſit, & operam det, ut canonice nulla intercedente Symonia fiat.

Ubi non erit ſufficiens ad electionem Fratrum numerus, Archi-Epiſcopus ſua authoritate defectum hunc ſupplebit.

Abbatia, Præpoſitura, vel alia Prælatura, nemini debet committi, qui non fuerit antea profeſſus.

Prælaturæ Monaſteriorum nemini dentur, ante annum ætatis ſuæ vigeſimum quintum.

Abbates, ſeu alii Monaſteriorum Prælati, petant Confirmationem ſuæ electionis ab Archi-Epiſcopo, neque etiam conſecrari, ſeu benedici poſſunt, niſi prius confirmata fuerit eorum electio.

Prælati Monaſteriorum intra annum ſuæ electionis omnino conſecrentur, ſeu benedicantur.

Non Profeſſi non admittantur ad electionem ſuorum Prælatorum, neque apoſtatæ.

Antè electionem Abbatis, vel alterius Prælati, legantur Regulæ Ordinis de electione, & omnia prius fiant, quæ ex inſtitutione veteri fieri ſunt ſolita.

De convenienti Religioſorum vita.

Religioſi obſervent in omnibus Regulas ſuæ Religionis ſecundum primævam earum inſtitutionem.

Religioſi nunquam ex Monaſteriis prodeant ſine licentia Superiorum, quæ nemini dari debet absque magna, & juſta cauſa.

A feſtis Sæcularium, a nuptiis, a conviviis, & a compotationibus abſtineant omnino Religioſi.

Abbates, ſeu alii Monaſteriorum Rectores, non ſeorſim, ſed cum Fratribus ſuis prandeant, & cœnent.

Religioſi non habeant agros, vel fundos, vel domos conductitias.

Religioſi cum nullis plane fœminis ullam converſationem, vel ulla colloquia unquam habeant.

Ad dormitorium Fratrum non cuivis paſſim pateat aditus.

Religioſi nunquam ingrediantur clauſtra Monialium, neque ullam cum eis converſationem habeant.

Religioſi non in clauſtris, ſed ad cancellos, in eam rem exſtructos, Monialium confeſſiones audiant.

Ægroti non veſcantur carnibus diebus prohibitis in communi Refectorio, ſed ſeorſim, & ſeparatim ab aliis.

Religioſi non alant canes, aut aves, & omnino temperent ſibi a venationibus, & aucupiis omnibus.

Permittitur tamen eorum miniſtris venatio in ſylvis Monaſterii propriis.

Nemo Religioſus retineat, aut habeat apud ſe bona mobilia, aut immobilia quocunque modo acquiſita, ſed ſtatim Monaſterio incorporentur; neque quiſcunque Religioſus proprium peculium habeat.

Religioſi, cum nullum peculium habeant; neque teſtentur, neque legent quidquam, neque alio modo alienent, vel donent.

Religioſi, ſi teſtamenta fecerint, & ejus rei non egerint pœnitentiam, antequam moriantur, prohibeantur a ſepultura, tanquam facto ipſo excommunicati.

Quæ alicui Monaſterio legantur, vel donantur, vel aliunde proveniunt, ea non in uſum Prælatorum, ſed in utilitatem Monaſterii convertantur.

De bono Monaſteriorum Regimine.

In omnibus Monaſteriis tot ſint Religioſi, quot commode ali ex Monaſterii redditibus poſſunt.

Omnibus Abbatibus, & aliis Monaſteriorum Rectoribus hoc ſtricte mandamus, diligenter operam dent, ne ſoli in Monaſteriis degant, ſed curent omni ratione, ut plures habeant ſui Ordinis Fratres.

Abbates, & alii Prælati honeſte alant, & fraterne ſuos Fratres regant;

Provideant etiam, ut Religioſi convenientem habeant ſuæ Religionis habitum, & alia neceſſaria pro facultate cujusque Monaſterii.

Nemo Religioſus, ſolus, ſeu in Prioratu, ſeu in alio quovis officio degat, ſed habeat ſecum unum, vel duos, vel plures etiam, ſi fieri poteſt, ejusdem Religionis Fratres.

In omnibus Monaſteriis, ſeu Monaſteriorum templis cantentur eæ Miſſæ, & ea officia, ad quæ a fundatoribus Fratres aſtricti ſunt.

Dies feſti, qui in Diœceſi obſervantur, etiam a Religioſis in ipſorum Monaſteriis obſervari debent.

Abbates, ſeu alii Monaſteriorum Rectores, curent ſedulo, ut templi, & Monaſterii ædificia reficiantur, & ſingulis annis aliquid in fabricam ex Monaſterii redditibus ſeponant.

Abbates, ſive alii Monaſteriorum Rectores, deſcribant diligenter ſua Monaſteria, & ſuas Eccleſias, earumque bona omnia tam mobilia, quam immobilia, quæ in Archivium reponant.

Bona quoque omnia recentioribus temporibus alienata diligenter deſcribant.

Monaſteria ſint ſemper clauſa, neque quisquam Fratrum foras dimittatur absque ſpeciali Superioris conſenſu.

Monaſteriorum portæ, & muri ſint bene proviſi, ne aliquis absque ſcitu Superioris exire poſſit.

Nemo Abbas, vel alius Monaſterii Rector, apud ſe habeat alterius Ordinis, vel ſæcularem Clericum pro Sacellano, absque ſpeciali licentia Archi-Epiſcopi.

Non alatur magna, & inutilis in Monaſteriis familia.

Monaſteriorum Miniſtri ejiciantur, ſi non ſunt Catholici, probi, & modeſti.

Prælati Monaſteriorum non imponant nova gravamina ſuis ſubditis, impoſita tollant.

Prælati Religioſorum non extorqueant pecuniam a ſuis Monaſteriis absque magna ipſius Monaſterii neceſſitate.

Nullæ fœminæ, de quibus aliqua etiam minima oriri poteſt ſuſpicio, intromittantur in Monaſteria.

Nullæ fœminæ, neque Abbatum, vel Prælatorum cognatæ, neque Miniſtrorum uxores in Monaſteriis maneant.

Religioſi cum nullis plane fœminis ullam converſationem, vel ulla colloquia unquam habeant.

Abbates, vel alii Monaſteriorum Rectores nullas ſuſpectas fœminas in ſuis prædiis alant.

De

De Inſtitutione, ſeu Inſtructione Religioſorum.

In ditioribus Monaſteriis alantur Fratribus Præceptores probi, modeſti, & plane Catholici, qui eos in Grammatica, & Dialectica inſtruant, & jactis fundamentis aliquid ex Scriptura Sacra illis interpretentur.

Danda eſt opera, ut ejusmodi Præceptores ex Religioſis haberi poſſint.

Novitii inſtruantur in Divinis officiis, in cantu, & in obſervatione Regulæ.

Jejunia, quæ a Majoribus in unaquaque Religione obſervata ſunt, ne intermittantur, intermiſſa revocentur.

Nunquam Religioſi ad menſam accedant, priusquam eam ex more vegeri, & laudabili benedixerint.

Neque prius a menſa diſcedant, quam Deo gratias egerint, quod reverenter, ac devote fiat.

Inter prandendum, aut cœnandum legat unus ex Fratribus aliquid ex Scriptura Sacra, & cæteri diligenter, & acute audiant.

In templo, in clauſtro, in refectorio, in dormitorio magnum obſervetur a Religioſis ſilentium.

Ab ebrietate cohibeant omnino Religioſorum Prælati ſuos Fratres: imprimis autem ipſi ſobrietatem colant, & cæteris exemplo ſint.

Libri de hæreſi ſuſpecti, & obſcœni amoveantur plane ex Monaſteriis.

Religioſi ſingulis menſibus, etiam qui ſæpius celebrant, ſemel communicent: quod prima Dominica cujusque menſis faciant.

De Religioſis, qui ſunt extra Monaſterium.

Religioſi extra Monaſterium degentes agnoſcant ſuos Superiores, & eis debitam præſtent obedientiam.

Religioſi extra Monaſteria, ſeu absque habitu, ſeu in habitu vagantes, absque licentia ſui Superioris, conjiciantur in carceres ab Archi-Diaconis, vel Decanis, & ad ſua Monaſteria vincti mittantur, quod fiat cum expenſis Monaſterii.

Qui a ſuis Superioribus peregre mittuntur, habeant de ea re patentes ab iis literas.

Religioſi nullibi ſuſcipiant curam Parochiarum absque licentia Archi-Epiſcopi.

Religioſi non divertant ad diverſoria publica, cum peregre proficiſcuntur.

Religioſi in Parochiis, vel alibi degentes extra clauſtra, ſecundum præſcriptum ſuæ Regulæ vivant.

Religioſi fugitivi, ſeu apoſtatæ, annuatim ſunt a ſuis Superioribus requirendi, & cogendi ad ſua Monaſteria redire.

Qui a ſuis Superioribus monitus, non receperit depoſitum habitum, & clauſtrum non intraverit, in quindecim diebus a die monitionis, pro apoſtata habeatur, & puniatur.

De habitu, & veſtibus Religioſorum.

Religioſi deferant convenientem ſuæ Religionis habitum tam intra Monaſterium, quam extra.

Religioſi ampliores veſtes, cum amplioribus manicis, quam nunc in Bohemia ſolent, deferant, quæ neque exquiſitæ, neque ſumptuoſæ ſint.

Colores veſtium non alii ſint, apud Religioſos, quam Religionis regula requirit.

Religioſi nihil ſericei, neque ſub cappis, neque pileos ſericeos deferant.

Nullus Religioſus annulos deferat, niſi hunc ſolum, qui ſibi eſt a Conſecratore in conſecratione, ſeu benedictione impoſitus.

Religioſi ampliores coronas deferant, & eas ſæpius radi curent.

Calices habeant Religioſi altiores, quam Sæculares habent.

Religioſi non utantur frænis deauratis, vel nimium ornatis, & venuſtis.

Religioſi non deferant camiſias telæ pretioſioris, vel acu exquiſitiori elaboratas.

Supellex Religioſorum, & ipſius Monaſterii ſit paupertati, quam profeſſi ſunt, conveniens.

Reli-

Religioſi non cubent in lectiſterniis delicatioribus.

Religioſi non fulciant veſtes ſuas pellibus pretioſioribus.

Hos de habitu Religioſorum articulos Prælatos ipſos Regularium imprimis obſervare volumus.

MONIALIUM REFORMATIO.

ANTONIUS, DEI, ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA ARCHI-EPISCOPUS PRAGENSIS, LEGATUS NATUS, ET GENERALIS MAGISTER CRUCIFERORUM CUM RUBEA STELLA PER BOEMIAM, MORAVIAM, SILESIAM, ET POLONIAM, SACRATISSIMÆ CÆSAREÆ MAJESTATIS CONSILIARIUS: OMNIBUS MONASTERIORUM NOSTRÆ PRAGENSIS DIOECESIS, ET ALIIS MONIALIUM GUBERNATRICIBUS, SALUTEM IN DOMINO.

CUm omnium Monaſteriorum utriusque ſexus, quæ in hoc inclyto Regno Bohemiæ ſunt, cura, atque ſolicitudo ad Nos, tanquam ad verum, & legitimum Paſtorem pertineat: cumque Summus Pontifex in ſpeciali ſuo ad Nos Brevi, noſtro regimini, ſublatis omnibus planè exemptionibus, ea commiſerit, officii noſtri eſſe putavimus, veterem, & ſanctam Regularium diſciplinam, quæ in omnibus noſtris Monaſteriis extincta eſt, inprimis reſtituere. De qua re, quamprimum ex Sacroſancto Tridentino Concilio, in quo Oratorem Sacratiſſimæ Cæſareæ Majeſtatis per biennium egimus, domum reverſi ſumus, ſolicite nobiscum cogitare cæpimus, atque hiſce proximis diebus tradidimus religioſis Fratribus certas bene vivendi, & bene Monaſteria adminiſtrandi Regulas. Quo negotio abſoluto, de vobis quoque, & veſtrorum Monaſteriorum Reformatione cogitare cœpimus, & nonnullos Reformationis articulos, ex quorum præſcripto cum veſtris ſororibus vivatis, & veſtra clauſtra gubernetis, conſcripſimus, quos ad ſingulas Abbatiſſas, & alias Monialium Gubernatrices transmitti curabimus. Mandamus autem vobis in virtute ſanctæ obedientiæ, qua Nobis, & noſtræ Metropolitanæ Eccleſiæ aſtrictæ eſtis, ut has bene, & regulariter vivendi, ac clauſtra veſtra regendi Regulas reverenter a Nobis accipiatis, & ſecundum eas vos in omnibus geratis. Quod ſi aliquæ veſtrum Mandata hæc noſtra, quod non credimus futurum, contempſerint, vel neglexerint, in eas in proxima viſitatione, quam Nos ipſi, vel per noſtros Prælatos ſub initium Autumni facturi ſumus, graviter animadvertemus. Bene valete in CHRISTO JESU Domino noſtro, & pro Nobis, noſtræque Pragenſis Diœceſis omnibus Eccleſiis, DEUM in veſtris orationibus ſedulo orate.

Datum Pragæ &c.

De Monialium Profeſſione.

NUlla Virgo profiteri, ſeu velari permittatur ante annum ætatis ſuæ XVI. ſine licentia Archi-Epiſcopi.

Nulla virgo profiteri, ſeu velari permittatur, priusquam juſtum probationis tempus compleverit.

Si aliqua virgo diſſolute, & immodeſte ſe in probatione geſſerit, & Regulas Religionis non obſervaverit, non admittatur ad profeſſionem; imo ejiciatur e clauſtro, ne alias inficiat.

Quæ per annum defert in clauſtro alicujus Religionis habitum, tacite intelligitur profeſſa.

Virgines profeſſæ ſi fugerint ex Monaſteriis, requirantur diligenter, & reducantur in Monaſteria, & injungatur illis digna pœnitentia.

Virgines faciant ſuas profeſſiones ſolenniter cum juramento, & omnibus adhibitis, quæ ex præſcripto Regulæ adhiberi debent.

De Abbatiſſarum, ſeu aliarum inter Moniales Seniorum electione.

Abbatiſſarum, ſeu aliarum Gubernatricum electiones non fiant absque ſcitu, & conſenſu Archi-Epiſcopi: qui earum electionem approbabit, & confirmabit, priusquam regimen adeant, & priusquam benedicantur.

Abbatiſſæ, ſeu aliæ Monaſteriorum Præfectæ ejusdem ſint Religionis, cujus eſt Monaſterium, cui præfici debent.

Nulla

Nulla in Abbatiſſam, vel Monaſterii Gubernatricem eligatur, ante annum ætatis ſuæ XXX.

Nulla in Abbatiſſam, ſeu in Monaſterii Gubernatricem eligatur, quæ non egerit aliquot annos in Monaſterio poſt ſuam profeſſionem.

Nulla in Abbatiſſam eligatur, quæ non gefferit ſe prius honeſte, atque convenienter.

Quæ non ſunt profeſſæ, non admittantur ad electiones ſuarum Abbatiſſarum, ſeu aliarum Seniorum.

Abbatiſſæ curent omnino, ut intra annum a die ſuæ electionis benedicantur ab Archi-Epiſcopo.

De decenti Monialium vita, & inſtitutione.

Virgines profeſſæ obſervent in omnibus ſuæ Religionis regulas ſecundum primævam earum inſtitutionem.

Juniores virgines exerceantur in Divinis officiis, in obſervatione regulæ, & in cantu.

Hoc vel maxime curandum eſt, ne virgines unquam otioſæ ſint in clauſtris ſuis, ſed ſemper vel orationibus, vel aliis rebus honeſtis ſint occupatæ.

Nulla officia, nullæ Miſſæ intermittantur a Monialibus, quæ antiquitus cantari, vel peragi in ipſarum templo erant ſolitæ.

Jejunia, quæ antiquitus in aliquo virginum clauſtro obſervabantur, ne intermittantur.

Nunquam Moniales ad menſam accedant, niſi prius devote, ac compoſite oraverint.

Nunquam a menſa diſcedant, priusquam DEO Omnipotenti gratias egerint, quod conſona, atque clara voce omnes ſimul faciant, & perquam reverenter.

Inter prandendum, aut cœnandum magnum ſit apud virgines ſilentium, & legatur aliquid ex Sacris Scripturis.

In cibo, & potu frugalitatem maxime obſervent virgines, neque ſe nimium obruant.

Singulis menſibus ſemel confiteantur virgines DEO dicatæ, & communicent, quod faciant cujusque menſis prima Dominica.

Ex oratoriis ſuis nunquam virgines proſpiciant, neque ſe a quoquo conſpici patiantur.

Publica balnea omnibus Religioſis virginibus, etiam ſenioribus, ſeu provectæ ætatis, ſint prohibita.

Colloquia de rebus levibus, inanibus, ſcurrilibus, maxime tamen de obſcœnis prohibeantur omnino virginibus, omni loco, & tempore.

Abbatiſſæ, ſeu aliæ Monaſteriorum Gubernatrices non ſeorſim, ſed cum aliis virginibus in communi refectorio prandeant, & cœnent.

Literas, quæ ad virginem aliquam deferuntur, Abbatiſſa, ſeu Senior aperiat prius, & legat, & perlectas, det, ſi videbit (*), cui ſcriptæ ſunt.

Nullas literas virgines profeſſæ ex Monaſterio cuiquam ſcribant, aut mittant, niſi prius ab Abbatiſſa, ſeu ab alia Rectrice perlectæ fuerint.

De Monialium veſtitu.

Virgines profeſſæ deferant ſemper convenientem ſuæ Religionis habitum.

Veſtes Monialium, & totus habitus non ſit ſumptuoſus, neque exquiſitus, ſed conveniens paupertati, quam profeſſæ ſunt.

Sericei nihil plane deferant virgines religioſæ, neque ullos annulos geſtent.

Colores veſtium non alios Moniales habeant, quam eum, qui regulæ, quam profitentur, convenit.

Camiſias, tegumenta, ſtrophiola, & id genus alia ex tela confecta, non pretioſa, neque nimis elaborata, neque ſeta (**), aut exquiſitiori acu depicta, Moniales deferant.

Neque lectos habeant delicatos, neque nimis pretioſos, vel exornatos.

Abbatiſſæ provideant ſuis ſororibus veſtes, & cætera neceſſaria pro facultatibus Monaſterii.

(*) *forte:* ſi videbitur. (**) *forte:* ſerica.

De bono Clauſtrorum, in quibus Moniales ſunt, regimine.

Abbatiſſæ, & aliæ Monialium Gubernatrices dent operam, ut diligentes, ac fideles habeant bonorum Monaſterii œconomos. A quibus ſæpius rationes requirant, & accipiant, præſentibus aliquot Prælatis.

Curent diligenter Abbatiſſæ, omnes proventus Monaſterii ſui deſcribi, agros, fundos, & cætera omnia, & diligenter, ac fideliter deſcripta in Archivum reponant.

Bona recentioribus temporibus alienata, a Monaſteriis deſcribi quoque curent Abbatiſſæ, ſeu aliæ Monialium Gubernatrices.

Libros novos nullos coemant ſine ſcitu, & licentia Archi-Epiſcopi, vel Archi-Diaconi, in cujus tractu ſunt.

Moniales nunquam exeant ex ſuo Clauſtro, neque ad parentes, neque ad ſuos cognatos: Senioribus tamen exire liceat in Monaſterii, ſeu Religionis negotio.

In Monaſteria Virginum nullus plane admittatur vir, neque frater, neque cognatus, neque affinis alicujus Monialis, neque ipſius Abbatiſſæ.

Fœminæ etiam nullæ intromittantur, niſi certo conſtet, probas, & honeſtas eſſe matronas, ſeu puellas.

Nullos famulos, neque pueros alant virgines in ſuis clauſtris, neque illi intromittantur, qui in Monialium prædiis ſerviunt.

Fœminæ vel nullæ, vel paucæ ſæculares pro famulabus alantur in clauſtris Monialium. Quod ſi quas ali contigerit, ſint probæ, pudicæ, modeſtæ, neque paſſim vagentur, aut ullam cum viris converſationem habeant.

Neque in Dedicationibus, neque in Patrociniis, neque in ullis aliis Feſtivitatibus intromittantur ulli viri in virginum Monaſteria.

Neque ipſi Prælati, qui Monialium Monaſteria gubernant, neque Capellani, qui Monialibus a Sacris ſerviunt, his Feſtivitatibus, neque ullo alio tempore intromittantur.

Neque ulli Confeſſores, etiamſi Religioſi ſint, in clauſtra Monialium intromittantur.

Ad ægrotas deducant ſeniores virgines Confeſſorem, & iterum ad Monaſterii fores reducant; ægrota vero confiteatur aperto cubiculo, in quo jacet, ſenioribus virginibus ad fores ſtantibus.

Fores Monaſterii, ſemper, & noctu, & interdiu bene clauſæ ſint.

Interdiu oſtiaria habeat claves Monaſterii, noctu vero apud Abbatiſſam ſint.

Oſtiaria ſit proba, caſta, bonæ famæ, & ætate provecta.

Capellani etiam Monialium ſint vitæ honeſtæ, & ſi fieri poteſt, ætatis provectæ.

Alantur in omnibus Monaſteriis tot ſorores, quot commode ex redditibus Clauſtri ali poſſunt.

Abbatiſſæ honeſte alant ſuas ſorores, & ſolicite, atque caute eas regant.

De muris, portis, & aliis Monaſteriorum Clauſuris.

Muri Monaſteriorum, in quibus Moniales degunt, ſint alti, & ex omni parte bene proviſi, & bene muniti, ne aſcenſus, vel deſcenſus alicui pateat.

Fores, & aliæ Monaſteriorum clauſuræ ſint bene proviſæ, & fortiter munitæ.

Dormitorium virginum ſit bene proviſum, & bene clauſum, præcipue tamen noctu.

In omnibus virginum Monaſteriis extruantur prope fores clauſtri cancelli denſiores, per quos ſenior virgo loquatur cum iis, qui aliquod negotium in Monaſterio habent.

Ad quos cancellos nunquam juniores virgines accedant, neque cum quoquo loquantur ſine ſpeciali Senioris conſenſu, & licentia.

Cancelli iſti ſint ſemper noctu foribus ex aſſeribus compactis bene clauſi: ne ullus cum virginibus colloqui poſſit.

In

In omnibus Monialium clauſtris conficiantur alii pro confeſſione Cancelli, in loco idoneo: ita, ut Confeſſor in Templo ſedens confitentem Monialem audiat, virgo vero in Monaſterio genibus flexis commode confiteatur.

Cancelli in choris virginum ſint denſiores, neque per eos juniores virgines proſpiciant.

MODUS INSTITUENDÆ VISITATIONIS, SEU CAPITA HABENDÆ SYNODI IN TRACTU GLACENSI.

IN hoc genere conſcribendæ Synodi non infelicem operam navavit piæ memoriæ Fridericus Nauſea, Epiſcopus Viennenſis, edito libello Viennæ MDLI. Anno, ex Officina Ægidii Aquilæ, quem Viſitatoribus inprimis ad manus eſſe volo. Sed cum fidelis ille Antiſtes, alias ſupra gregem Chriſti vigilantiſſimus, non inciderit in hæc tempora, in quibus de multis inauditis antea controvertitur (nam neque Schwenckfeldius, neque Oſiander, & hujus farinæ reliqui, tum Eccleſiam novis ſuis dogmatibus infeſtabant) volui paucis articulos quoſdam proponere, de quibus Commiſſarii in Tractu Glacenſi compendioſe Clerum, & populum examinent.

Tria ſunt neceſſaria in Synodo. Primum, de Doctrina Catholicæ Fidei. Secundum, de moribus Cleri & populi. Tertium, de Eccleſiaſticis bonis. Hæc tria ſic cohærent, ſic copulata ſunt, eamque habent inter ſe neceſſitudinem, & connexionem, ut quantum in uno omiſſum ſit, tantum continuo detrimenti illatum univerſis exiſtimari debeat. Quod quidem quo propius intuemur, eo certe ipſum negotium apparet non modo difficilius, ſed propemodum viribus noſtris impar. Ut enim de doctrina, & moribus tum Cleri, tum populi taceamus (in quibus tamen, quæ ſit difficultas, nemo ignorat) in ipſis Eccleſiæ bonis præcipuus ſane nunc videtur eſſe difficultatis nodus, præſertim quoad reliquum in illa Provincia Clerum. Accedit, quod hæc non ſcribantur tam expedite, quam tuto dicantur. Quæ licet ita ſe habeant, dabimus nihilominus operam, ut ordine omnia, auxiliante Domino, perſtringamus, freti induſtria, ac fide Viſitatorum, eos diligentem in his inquiſitionem non tantum inſtituturos, ſed etiam, ſi quid a Nobis prætermiſſum viderint, pari ſtudio, & ſolertia completuros. Aggrediamur igitur Caput primum.

De Doctrina Fidei Catholicæ.

Circa primum inveſtigetur primo omnium.

1. AN Parochus, ſeu Miniſter, ſit legitime ordinatus, quando, & an habeat ſuam formatam.
2. An Catholicus ſit per omnia, an etiam Catholice doceat populum.
3. An Catholicos libros habeat, & quos: an etiam Lutheranicos, & quos: & in ſingulis, quos ſe habere, & legiſſe profeſſus fuerit, examinandus erit.
4. Quam verſionem Bibliorum habeat, Germanicam, vel Latinam.
5. An Canonem Scripturæ Sacræ recipiat, quem Carthaginenſe Concilium approbavit.
6. An libros Machabæorum, Epiſtolam Pauli ad Hebræos, Epiſtolam Jacobi, Apocalypſim Joannis recipiat tanquam Scripturam Canonicam.
7. An ſolam Scripturam Sacram velit eſſe Judicem Controverſiarum Eccleſiaſticarum, an etiam admittat Traditiones, veramque, & Catholicam, & concordem interpretationem Ss. Patrum, & Conciliorum.
8. An putet univerſalia Concilia, conſenſumque Catholicum univerſalis Eccleſiæ poſſe errare.
9. An Symbolum Athanaſianum teneat memoriter, ut recitet; an credat ea omnia vera eſſe, quæ de Trinitate, & unitate DEI aſſeruntur. Itemque de Incarnatione Filii, de unitate perſonæ, de diverſitate naturarum.
10. An credat humanam Chriſti naturam

ram commutatam in Divinam, poſtquam aſcendit in cœlum.

11. An Chriſtus deſcendit ad infernum.

12. An ſit infernus.

13. An imago DEI, quam Paulus virum appellat, ſit vera DEI creatura, an Filius DEI incarnatus, hoc eſt, partim creatus, partim Creator.

14. An ſit peccatum originale, cujus rei ſint omnes, qui naſcuntur ex concubitu viri, & fœminæ.

15. An concupiſcentia, cæterique defectus originales ſequuti ſint ipſum peccatum originale: an vero malum pœnæ, & non culpæ, præſertim in homine renato.

16. An ſola incredulitas ſit peccatum, & aliud præterea nullum.

17. An ſit diſcrimen inter veniale peccatum, & inter mortale.

18. An originale peccatum vere tollatur per Baptiſmum, an ſaltem tollatur, non ut non ſit, ſed ne eſſe imputetur.

19. An omnia ſive bona, ſive mala ex abſoluta neceſſitate eveniant, an ex ſuppoſitione.

20. An homo poſſit prævenienti gratiæ Dei præbere liberum aſſenſum, an vero non plus ſentiat homo, quid Deus in ſe agat, quam incus, quid malleus:

21. An neceſſaria aliqua ſit ad excipiendum juſtificatricem gratiam DEI diſpoſitio.

22. An ſola fides ſufficiat ad juſtificationem, an etiam opus ſit motu liberi arbitrii, & ipſa fide tanquam duce, & ſpe, & charitate, & pœnitentia in adultis.

23. An DEUS nos imputative juſtificet, an vere, atque realiter, addatque, ut ſua cuique homini inhæreat juſtitia a DEO infuſa, atque donata.

24. An Juſtitia DEI, qua homo juſtus efficitur, & exiſtit, ſit eſſentia Divina, an donum creatum?

25. An bona opera Sanctorum propter potentem gratiam Chriſti mereantur vitam æternam, an vero nulla bona opera ſint neceſſaria, nec DEUS ea curet, nec eorum ullus ſit apud Deum reſpectus.

26. An homo juſtificatus obligetur ad facienda præcepta Divinæ Legis, an vero lex neque ante, neque poſt juſtificationem ſit neceſſaria.

27. An homo poſſit opera Divinæ legis facere adjutus gratia Spiritus Sancti, non quoad veniale peccatum, ſed quoad mortale?

28. An homo in futura gratia Patria (**) habiturus ſit eam juſtitiam, eamque ſapientiam, qua DEUS ipſe juſtus, & ſapiens exiſtit eſſentialiter: an vero in homine ſint iſta dona creata, in DEO ipſe DEUS.

29. An homo relapſus in peccatum, poſſit pro temporali pœna ſatisfacere.

30. An impium ſit honorare Sanctos honore δυλίας, & orare, ut pro nobis intercedant.

31. An Chriſtus nos juſtificet ſecundum Divinam naturam excluſa humana, vel ſecundum utramque (*) humanam excluſa Divina, vel ſecundum utramque.

32. An Chriſtus paſſus mortem etiam ſecundum Divinam naturam, an ſecundum ſolam humanam: ſed tamen ſit, quod totus Chriſtus vere paſſus ſit, non totum Chriſti.

33. An ſint ſeptem Sacramenta, an duo tantum, vel tria, vel quatuor, & quæ ſint illa.

34. An Baptiſmus non ſit neceſſarius infantibus, cum non habeant activam fidem: an vero neceſſarius, ſed ut patrini ſpondeant fidem pro infante.

35. An Baptiſmus re ipſa tollat peccatum originale, & relinquat ſaltem vulnus naturæ.

36. An Confirmationis Sacramentum imprimat characterem, afferatque incrementum, & quaſi virile robur.

37. An in Euchariſtiæ Sacramento ſit verum, & naturale Corpus Domini, an ſaltem figura corporis, ſeu corporis efficacia.

38.

(*) *lege:* ſolam. (**) *forſ:* Patriæ.

38. An Judas, cæterique homines, qui indigne ſumunt Corpus Domini, ipſum corpus vere ſumant, vel non.

39. An ſolummodo in uſu communicantium ſit vere Sacramentum, an cum ſemel conſecratum eſt, maneat vere Sacramentum.

40. An ſub utraque ſpecie plus, an ſub una tantum, quantum ſub utraque.

41. An Sacramentum pœnitentiæ clave non errante, vel obice oppoſito vere abſolvat, & auferat peccatum in relapſis.

42. An pœnitentiæ ſint hæ tres partes: Contritio, Fides, & inchoata obedientia. An vero hæ: Contritio, Confeſſio, & Satisfactio.

43. An Satisfactio habeat tres partes Preces, Eleemoſynam, & Jejunium.

44. An extremæ Unctionis Sacramentum ſit juſtitiæ complementum, & an utile morientibus.

45. An ſint ſeptem gradus Sacri Ordinis.

46. An liceat laicis Sacramenta adminiſtrare, & docere populum, & regere Eccleſias, qui ſacris Ordinibus initiati non ſint, & an imprimat hoc Sacramentum characterem.

47. An cum propter adulterium ſeparantur conjuges, liceat innocenti parti aliam ducere, vel nubere alteri.

48. An Eccleſia ſit cœtus hominum Chriſtianorum inviſibilis, an viſibilis.

49. An Eccleſia poſſit de vero intellectu Catholicæ fidei, & moribus hominum Canones condere.

50. An Eccleſia habeat poteſtatem ſolvendi, & ligandi, ut queat contumaces excommunicare, recipere pœnitentes.

51. An non ſit neceſſarium, ut unum ſit Caput, ſeu unus Epiſcopus univerſalis, an vero omnes Parochi ſint æqualiter Capita ſuæ Eccleſiæ.

52. An Principibus etiam dyſcolis ſit præſtanda obedientia.

53. An pugnandum contra Turcas, & an contribuendum in bellum, contra infideles, & Turcas ſuſceptum.

54. An liceat vim vi repellere, & litigare coram Judicibus.

De Cæremoniis, quæ etiam pertinent ad Doctrinam Catholicæ Fidei.

1. An uſitatas, & veteres cæremonias, & ritus Eccleſiæ omnes retineat in ſua Eccleſia: an uſurpet, an aliquid immutarit, aliquid addiderit.

2. An omnes cæremonias ſervet circa Baptiſmum uſitatas, ut Exorciſmum, ut ſalem, ut unctionem, & reliqua.

3. An circa Miſſam nihil omittat, ac Canonem integrum legat, an reliqua omnia.

4. An ſub utraque, vel ſub una communicet.

5. An reſervet hoſtias conſecratas.

6. An cum adoratione veneretur, & populus pariter.

7. An uſitatas in copulando cæremonias obſervet.

8. An uſitatis veſtibus ad ſingula officia deſtinatis ſoleat uti.

9. An ſumat quotannis ſacrum Chriſma a ſuo Ordinario.

10. An fontem Baptismalem quotannis conſecret, an etiam ſalem, ignem, aquam, palmas, herbas, cereos.

11. An uſitatas proceſſiones ſtatutis temporibus habeat.

12. An templa, & altaria uſitato more exornet.

13. An ſepulturas, & funera curet fieri more Catholicorum, ut Miſſa legatur pro defunctis, & requiem canant, & ſi quæ alia generis hujusmodi.

14. An omnes dies feſtos obſervet, & celebret, ut Natalem Domini, ut Paſcha, ut Pentecoſten, Beatæ Vir-

Virginis, Apoſtolorum, & aliorum Sanctorum.

De Moribus, & Officio Cleri, & populi.

Sequitur ſecundum principale Caput, circa quod quærendum.

1. An legat ſuas Horas Canonicas quotidie, an exiſtimet peccatum, ſi omittat.
2. An ſæpe legat, & celebret Miſſam, quoties, ubi, & qua devotione, in quem finem, an pro pecuniis.
3. An audiat confeſſiones, & exploret peccata confitentium more Catholicorum, an jubeat peccata enumerari, quæ queant ſciri, an injungat pœnitentibus ſatisfactionem more uſitato.
4. An populum ſæpe communicet, an populus accedat frequenter, & cum devotione.
5. An diligenter ſuum officium faciat in baptizandis parvulis, an præſto ſit ſemper, vel tardet aliquando, vel negligat etiam. An non pueri moriantur nonnunquam non baptizati per negligentiam parentum.
6. An ſponſos & ſponſas copulet coram Eccleſia.
7. An doceat fideliter ſingulis diebus Dominicis, & aliis Feſtivis diebus: quem ordinem ſequatur, ex quibus libris, & poſtillis doceat: an habeat Homilias Chryſoſtomi, Auguſtini, Bedæ, & aliorum. Ut, ſi non habeat, emat, addat & Poſtillam Jeri. Itemque alios quoque libros ut emat, cohortandus erit.
8. An populus proficiat, an teneant ruſtici Symbolum fidei, an orationem Dominicam, an decem Præcepta, & alia de Sacramentis neceſſaria.
9. An populus obſervet Jejunia, Quadrageſimale, quatuor Tempora, in Vigiliis Beatæ Virginis, Apoſtolorum, & Martyrum.
10. An populus diebus Dominicis, & Feſtivis interſit concionibus, & Miſſæ.

(*) *forte*: facilior.

11. An uſitatos dies feſtivos ferietur.
12. An ſint Sectarii in populo, & Nobilibus: an Anabaptiſtæ, an Sacramentarii, an Valdenſes, an Nicolaitæ, Schwenckfeldiani, Oſiandrini, Illiricani, Majoriſtæ, Ariani, quorum opiniones quales ſint, ex catalogo ſuperiori de doctrina Catholicæ fidei poterunt colligi.
13. An uſurarii, adulteri, ſcortatores, meretrices, blaſphemi, decoctores, ebrioſi, raptores, fures, incantatrices, maleſici.
14. An etiam ſcholæ bene proviſæ ſint: an Magiſter, & collaboratores ſint Catholici: quos Authores proponant juventuti, quem Catechiſmum, & hic quo Authore editus, quomodo illum Magiſter, & collaboratores proponant, & interpretentur.
15. An Monachi vivant ſecundum regulam ſui Ordinis.
16. Quot ſint in ſingulis Monaſteriis Monachi, quot Presbyteri, quot laici, ſeu converſi: qualis Abbas, quomodo vivat, an caſte, an honeſte, an præſit bene, quomodo tractet ſuos fratres. Huc repeti poterunt articuli de doctrina ſupra annotati, & ſi quæ alia, quæ bene norunt monaſticæ vitæ curſum intelligentes.
17. Monialium cœnobia pari diligentia perluſtranda ſunt, an ſervent profeſſionis ſuæ regulas, & reliqua quæ uſus docebit inveſtiganda.

De Eccleſiaſticis Bonis.

CAPUT III.

De Eccleſiaſticis bonis felicior (*) eſt inveſtigatio, quam recuperatio: ſiquidem cum hæreſes manifeſtæ reſiduas Chriſtianæ, & antiquæ Religionis reliquias in hiſce Provinciis penitus delere non potuerunt: reperta alia via eſt, ne quid maneat reſiduum, adimendo Eccleſiaſticis ſuos proventus.

Inquirendum ergo primo. Quis habeat Jus Patronatus, & Collaturam.

2. Quæ

2. Quæ, & qualia ſint inſtrumenta fundationis, Privilegiorum, Immunitatum, redditũum, decimarum, & quæ ſint Eccleſiæ, an agri, an fundi, hortus, domus, cenſus pecuniarii, quot, & apud quos, an ſoluti ſunt hactenus.
3. An aliquid abreptum, vel ſilentio oppreſſum, vel extinctum, & qui id fecerint, quam diu hoc factum, & apud quos ea oppreſſa, vel extincta bona Eccleſiæ ſint, & quæ ſint: an vendita, aut oppignorata, an redimi poſſint, & quatenus.
4. Quæ, & quot Prælaturæ, quot Canonicatus ſive in Cathedrali Eccleſia, ſive in Collegiatis: quæ Altaria, quot Vicariatus, qui manſionariatus, & qui redditus olim, qui nunc, quid ſubtractum, quid alienatum, quæ ſteuræ de iſtis quotannis.
5. An Abbates ſint boni Patres familias, an rem monaſticam conſervent, adaugeant, recte diſpenſent, an etiam alienent, an frugaliter ipſi vivant: an ſatis, quantum ad neceſſitatem monaſticæ vitæ, & cultus, ſuppeditant ſuis fratribus.
6. In Monialium cœnobiis idem colluſtrandum, inprimiſque Collatores quales habeant: qua fide, induſtria, commodo adminiſtrent res virginum.

De bonis Eccleſiaſticis plura capita ſuggeret ſua cujusvis neceſſitas, quibus ſi recte uterentur Sacerdotes ad cultum Divinum, & ad conſervationem Catholicæ fidei adverſus venena hæreſum; nunc forſitan non abuterentur homines ſæculares. Quapropter nunc aliis remediis opus eſt, nuper recepta medicina inutilis eſt. Sapienti ſatis.

Poterunt etiam Viſitatores ſequi formulam viſitationis in Diœceſi Colonienſi habitam, & editam Anno MDLIII. (*)

INSTRUCTIO REVERENDISSIMI Domini Archi-Epiſcopi Pragenſis, data Reverendis Dominis Præpoſito, & Decano Viſitatoribus à Sancta Romana Eccleſia conſtitutis in diſtrictu Pilsnenſi XXV. Februarii anno Domini MDLXV.

ANTONIUS &c.

Cum conſideremus, & attendamus ob plurimas, ac diverſas occupationes, quibus in dies detinemur, Nobis fere impoſſibile fore ad indictam quaſi Synodum conſtituto termino præſentialiter, uti propoſueramus, proficiſci Pilsnam; diſcretioni, & legalitati Dilectionum veſtrarum, de quarum fidelitate, vigilantia, opere, atque labore, plenam in Domino obtinemus fiduciam, tenore præſentium committimus, & benigne requirimus, ut eo ad penultimam hujus menſis, quo Decani, & Parochi cum Clero illius diſtrictus ſunt vocati, vos conferatis, ſequentique die infraſcripta negotia tractentur, & explicentur, ut ex ſequentibus Capitibus patebit.

Conſtituatur ibidem Archi-Diaconus Georgius Netolicenus Decanus, & Parochus Pilsnenſis, & exponatur ei, quid ſit officium Archi-Diaconi: injungatur ei, ut honeſte præſit, & digne. Jubeantur reliqui Decani, & Parochi ei parere.

Fiat diligens inquiſitio de vita, moribus, & converſatione Decanorum.

A Decanis intelligantur eadem de Parochis. Puniantur exorbitantes ſecundum qualitatem exceſſuum.

Perquiratur de obſervatione, & intelligentia Canonum nuper a nobis publicatorum, ſic quoque eorum, quæ ad Ss. Communionem pertinent.

Debita quælibet Sacerdos, ſi quæ contraxit, ſtatim ſignata tradat, aut certe ſub pœna, quam nobis reſervamus, ante Dominicam *Oculi*, huc mittat, ad noſtras manus: nihilominus com-

(*) Vide illam Tomo VI. præcedente a pag. 622.

compellatur, quantum fieri poteſt, ad eorum ſolutionem.

Fiat inhibitio omnium tabernarum denuo ſub pœna carceris decem dierum; ſic quoque hominum diſſolutorum, præcipue mulierculaꝛum converſatione Clericis interdicatur.

Reliqua juxta noſtros Canones inquirantur, & conſtituantur diligenter.

Si qui adeo rebelles ſint, & dicto nolint eſſe obedientes (quod abſit) in noſtram præſentiam citentur.

Cauſæ Matrimoniales ibidem decidantur ſtatim nunc, ſi fieri poteſt. Serio autem cum Dominis Pilsnenſibus agatur, ut coerceant leves conſcientias, tentantes DEUM, cum pluribus contrahentes.

Controverſia inter Parochum in Cherovitz, & Nobilem de Piſlin componatur, ſi fieri poteſt: ſunt enim Pilsnam vocati.

Vobis tenore præſentium injungimus, ut de præmiſſis omnibus, & ſingulis, & eorum circumſtantiis univerſis diligenter inquiratis veritatem, & ea, quæ inveneritis, Nobis debite referatis: controverſias autem juſte componatis, & in hoc non operæ, aut labori veſtro parcatis. Teſtes quoque, ſi qui nominati fuerint, per cenſuram Eccleſiaſticam, & alia juris remedia compellantur veritatis teſtimonium perhibere, & eorum dicta in ſcriptis redacta Nobis fideliter præſentari curetis: ut quid certius, ſi opus fuerit, in præmiſſis diſponere poſſimus. De quibus omnibus Devotionibus veſtris licentiam, & facultatem authoritate Ordinaria omnimodam, & plenam impartimur. In cujus rei teſtimonium præſentes literas manu propria noſtra ſubſcriptas, Sigillo noſtro juſſimus communiri. Datum Pragæ, ut ſupra.

Ut autem cognoſcatur, qui ſint Canones nuper a Reverendiſſimo in publicatione indifferentis Communionis promulgati, eos ordine huc inſerere voluimus.

INSTRUCTIO SACERDOTUM Catholicorum Regni Bohemiæ,

quomodo ſe ſe in adminiſtranda indifferenti Communione nuper a Summo Pontifice conceſſa, gerere, & quæ Populo ſæpius tam in Concionibus, quam in Confeſſionibus proponere, & inculcare debeant: publicata ad Mandatum Rmi Dni Pragenſis per Archi Diaconos, & Decanos Diœceſis Pragenſis, menſe Auguſto MDLXIV.

ANTONIUS &c. ARCHI-EPISCOPUS PRAGENSIS, &c. OMNIBUS JURISDICTIONI NOSTRÆ SUBJECTIS CLERICIS SALUTEM IN DOMINO, ET PATERNAM BENEVOLENTIAM.

Quanta ſemper fuerit Ferdinandi Romanorum Imperatoris optimi & Sanctiſſimi in tollendis diſſidiis, quæ noſtra infelici ætate circa Religionem exorta, per multos jam annos Chriſtianum orbem miſere affligunt, & vehementer perturbant, cura, atque ſolicitudo, nemo omnium eſt, qui ignorat. Nam & aliquot colloquiorum, quæ in Germania, extirpandarum hæreſum cauſa inſtituta fuerunt, & Sacroſancti Tridentini Concilii, quod ante vigeſimum annum incœptum, ſub finem tandem hujus anni proximi elapſi concluſum eſt, ipſe primarius fuit author.

Porro quid in Imperii comitiis cum Principibus egerit, quoties, & quanta animi contentione ad unitatem Eccleſiæ eos hortatus ſit, quot itinera Religionis cauſa ſuſceperit, quot labores propter publicam totius Germaniæ, imo totius orbis Chriſtiani tranquillitatem ſuſtulerit, ne hoc quidem quiſquam ignorat. Neque vero deſperandum omnino exiſtimavit, ubi una, atque altera via non ſucceſſit: ſed pro ſingulari ſua pietate, & ſummo publicæ pacis ſtudio aliam, atque aliam experiri voluit; ut aliquando propoſitum ſibi publicæ tranquillitatis ſcopum aſſequeretur, & ut aberrantes oves ad ovile ſuum reduceret. Quoniam autem ex perſuaſione multorum piorum, ac proborum virorum putavit, multos, qui a nobis diſceſſerunt, eo, unde dilapſi ſunt, reduci, & nutantes in Religione

gione facile poſſe in gremio Sanctæ Matris Eccleſiæ, conceſſione indifferentis communionis retineri, omni ratione, & omni conatu hanc conceſſionem impetrandam eſſe ſtatuit. Cujus rei cauſa diligenter primum apud Sedem Apoſtolicam, ac multum laboravit. Neque ſe facile a ſuo incœpto terreri paſſus eſt, aliquoties repulſam paſſus. Nam cum Summus Pontifex negotium hoc Calicis ad Sacrum Tridentinum Concilium rejeciſſet, Concilium vero, auditis optimi Imperatoris precibus, poſt longam, & gravem diſputationem arbitrio Pontificis Maximi hoc totum tradidiſſet; finito Concilio abſque ulla mora, per crebras literas, & per ſuum Oratorem hanc indifferentem Communionem a Pio Quarto cum magna inſtantia pro ſuis Regnis ac Provinciis petiit. PIUS QUARTUS, qui nunc in Cathedra Principis Apoſtolorum reſidet, & univerſalem Eccleſiam cum magna dexteritate, pietateque regit, tot precibus, & tam ſancto Sancti Imperatoris zelo motus, cupiens pro paterna ſua Pietate multarum animarum ſaluti conſulere, permiſit tandem indifferentem Communionis uſum. Et ne ex ea mutatione aliquod detrimentum Catholica Eccleſia accipiat, patiaturque, neve perturbationem aliquam innovatio iſta pariat, in Archi-Epiſcoporum, & Epiſcoporum manus hanc communicandi libertatem tradidit, ut ii ea in ſuis Provinciis, & Diœceſibus faciant, & conſtituant, quæ Eccleſiæ utilitati, publicæ Chriſtianorum paci, communicantium ſaluti expedire judicaverint. Inter quos nobis etiam ſua Sanctitas ſingillatim ſcripſit literas, & noſtro arbitrio, onerans graviter noſtram conſcientiam, negotium indifferentis Communionis per noſtram Provinciam benigne committit. Pro noſtro itaque Paſtorali officio, & in gregem noſtrum, cujus ſalute nihil nobis eſt charius, ſtudio, exonerantes noſtram conſcientiam, cupientesque, ut omnia ad gloriam DEI Omnipotentis, ad augmentum Catholicorum, & ad ſalutem commiſſi nobis gregis fiant: caventes etiam, ne ea mutatio aliquod incommodum in inclyto Regno Bohemiæ adferat, omnes Juriſdictionis noſtræ ſubjectos Clericos, priusquam ardore devotionis ſub utraque communicare petentibus porrigant, bene prius inſtruere, & certas illis præſcribere voluimus regulas, ut ſciant, quos debeant ad Communionem ſub utraque admittere, & quos ab ea repellere. Præterea ut docere poſſint populum, quid de hoc Venerabili Euchariſtiæ Sacramento, & quid de uſu Calicis, modo conceſſo, ſentiat. Quas regulas omnes Parochi, & alii Clerici etiam Religioſi, ut non ſaltim deſcriptas habeant, ſed etiam pro Concionibus ſæpius eas populo explicent, atque inculcent, ſerio mandamus, & ſub excommunicationis pœna præcipimus.

REGULÆ INSTRUCTIONIS.

1. Confirmentur ſedulo ii, qui ſub una ſpecie hactenus communicarunt, eamque ad ſalutem non minus, quam ſub utraque, ſufficere moneantur. Idque præſertim propter eos Catholicos, qui hac conceſſione offendi videntur.
2. Doceatur populus, neminem cogi, ut ſub utraque ſpecie communicet; ſed poſitum eſſe hoc, in cujusque arbitrio.
3. Inculcetur hoc crebro in Concionibus, & Confeſſionibus, tantum ſumi ſub una, quantum ſub utraque.
4. Nulla gratia ad ſalutem neceſſaria eos defraudari, qui ſub una communicant ſpecie.
5. Doceatur populus, quod antea indifferens uſus Communionis fuerit in Eccleſia, & liberum fuiſſe, vel ſub una, vel ſub utraque communicare laicis:
6. Magnis deinde, ac juſtis cauſis Eccleſiam adductam fuiſſe, quod ſub una tantum ſpecie laicos communicarit.
7. Doceatur etiam populus, liberum fuiſſe ſemper, atque nunc eſſe, & ſemper futurum in Eccleſia, ea circa Sacramenta ſtatuere, quæ ex uti-

utilitate ipſius Eccleſiæ, & ſumentium commodo viderentur, ſalva ſemper Sacramentorum ſubſtantia.

8. Sedem Apoſtolicam non ultro obtrudere quibusdam Regnis, ac Provinciis uſum Calicis, ſed ad crebras, ac inſtantes Majeſtatis Cæſareæ preces indifferentem Communionem permittere.

9. Quicunque igitur devotionis cujusdam fervore maluerint ſub utraque communicare, quam ſub una, a nemine Sacerdote Catholico repellantur.

10. In omnibus Parochialibus, Collegiatis, & Monaſteriorum Eccleſiis, volumus porrigi ſub utraque legitime petentibus, & in Communione Sanctæ, & Catholicæ Eccleſiæ exiſtentibus.

11. Qui absque contritione, confeſſione, & abſolutione ad hoc Venerabile Euchariſtiæ Sacramentum ſeu ſub una, ſeu utraque accedere vellent, rejiciendi ſunt omnino.

12. Confeſſiones ſecundum vetus Eccleſiæ Catholicæ inſtitutum ſingillatim, & ſecreto, non turmatim, & publice fiant.

13. Monendus eſt diligenter populus, ut a legitime ordinatis Sacerdotibus hoc Venerabile Euchariſtiæ Sacramentum accipiat, & apud eos tantum confiteatur, & abſolutionem ab eis petat.

14. Doceatur etiam, eos tantum Sacerdotes poſſe conficere Corpus, & Sanguinem Domini noſtri JESU Chriſti, qui a legitimis Epiſcopis ordinantur.

15. Eos tantum Sacerdotes eſſe, & dici debere, qui a legitimis Epiſcopis ordinantur.

16. Nemo Catholicus a Sacerdote hæretico, vel ſchiſmatico permittatur accipere Communionem.

17. Diligentiſſime informetur populus, non eſſe ita de neceſſitate ſalutis, aut DEI præceptum, Communionem ſub utraque ita, ut ſine Communione ſub utraque, alii ſalutem conſequi nequeant ſub una communicantes.

18. Verba hæc ab Eccleſia longo uſu approbata: Corpus, & Sanguis Domini noſtri JESU Chriſti, &c. dicantur ſingillatim tam in porrectione Venerabilis Hoſtiæ, quam in porrectione Sanguinis Domini.

19. Neminem noſtri Sacerdotes ad Communionem admittant, qui non habeat annos diſcretionis.

20. Volentem ex ſuo more veteri ſub una communicare, nemo prohibeat, neque illi diſſuadeat.

21. Abſtemii, ſub utraque ſpecie communicare volentes, prohibeantur omnino, ne propter nauſeam id, quod biberint, cum maximo ſcandalo ejiciant.

22. Fiant crebræ ad populum exhortationes, ne propter hanc indifferentem Communionem una pars contemnat alteram, ſed ut in charitate mutua vivat.

23. Nulla ſit differentia in adminiſtrando hoc Venerabili Euchariſtiæ Sacramento ſub una, & ſub utraque ſpecie, neque templorum, neque altarium, neque Miniſtrorum, neque temporum.

24. Ante Communionem inſtruatur populus de veritate Corporis, & Sanguinis Domini noſtri JESU Chriſti, & de aliis, quæ ad gratiam iſtius Venerabilis Sacramenti pertinent, quod in lingua vulgari fiat.

25. Sanguis Domini noſtri Jeſu Chriſti nonniſi a legitimo Sacerdote laicis porrigatur.

26. Simplicem vero ablutionem etiam laicus porrigere poterit.

27. Calix, ex quo laici ſub utraque communicabunt, ſit conſecratus.

28. Non plures conſecrentur hoſtiæ, neque plus vini, quam numerus communicantium requirit.

29. Quod ſi aliquid ex Sanguine Domini noſtri JESU Chriſti poſt laicorum Communionem ſupererit, Sacerdos vel eodem die, vel ſequenti, cum magna reverentia id conſumat inter ſacrificandum, antequam ſumat ablutionem.

30.

30. Moneatur ſedulo populus, ut quando aliquem in adverſam valetudinem contigerit incidere, tempeſtive confiteatur, & communicet, non tum, cum vires plane proſtratæ ſunt, & ratio vacillat.

31. Quod ſi quis ægrotus ardore devotionis ſub utraque ſpecie omnino communicare velit, ſatisfiat ipſius voluntati, ſed caute tamen deferatur.

32. Fiant vaſcula cum orificio clauſo ad deferendum Domini noſtri JESU Chriſti Sanguinem ad ægrotos.

33. In domibus honeſtioribus poteſt in portatili celebrari Miſſa coram ægroto, circa quam ægrotus communicet.

34. Abſumantur a Sacerdotibus conſecratæ Hoſtiæ, quæ in Ciboriis propter ægrotos aſſervantur, & ſingulis menſibus mutentur.

35. Propter majorem reverentiam ex argenteo Calice communicent laici, niſi argenteus omnino haberi nequeat.

36. Rudioribus, & ineptioribus caute imponenda eſt in os Hoſtia Sacroſancta, & ſemper linteolum aliquod nitidum ſub mento communicantium teneatur.

37. Sub utraque ſpecie communicantibus caute porrigatur ex calice, ne aliqua guttula in terram decidat, vel in barba communicantis hæreat.

38. Qui valde ſunt rudes, & ſtupidi, neque intelligunt, quid ſumpturi eſſent, non debent admitti ad Communionem, donec informentur melius.

39. Liceat cuique indifferenter communicare, modo id devotionis affectu, non aliqua levitate faciat.

40. Oneramus graviter omnium noſtrorum Sacerdotum conſcientias, cum ſub utraque ſpecie porrecturi ſunt, ut cauti, ac diligentes ſint, ne contra noſtrum hoc præſcriptum quemquam ad Communionem admittant.

41. Qui autem has noſtras circa communionem ſub utraque regulas neglexerint, vel contempſerint, eos præter excommunicationis pœnam, ab officio, & beneficio ſuſpendemus.

DECRETUM CAPITULO *Pragenſi pro Reformatione quarundam Cleri negligentiarum circa cultum Divinum in Eccleſia Metropolitana.* (*)

ANTONIUS, &c.

Non Nos latet, Reverendi, Devoti, Nobis Dilecti, quam tenues apud noſtram Metropolitanam Eccleſiam ſint proventus, quibus perſonæ ad ejus miniſterium neceſſariæ commode ſuſtententur: attamen meminimus adhuc vacante Sede Archi-Epiſcopali auctiorem numerum Cleri, & Scholarium fere continuo, quam nunc eſt, fuiſſe; aut ſi par numerus cum hoc præſenti erat, certe videtur Nobis, quod omnia decentius, atque diligentius in templo peragebantur. Nam ut præſupponamus, omnes, & ſingulos veſtrum (quod plurimum optamus) ſuo fungi officio, eſto. Sed hoc ſane concedere oportebit, quod Vicarios ab aliquot jam annis non plures, quam tres in templo eſſe videamus, & ex illis vix unus ſit, qui huic muneri obeundo ſufficiat, reliquis duobus ineptis, nec bene inſtructis ad cantum, & accentum, aut ad alias conſuetudines, in hac Eccleſia peculiariter obſervari ſolitas, exercendas. Quod Nos provenire arbitramur, ex illorum otio, & ſupina negligentia, qua putant, illis jam ſufficere, quod ſint Sacerdotium adepti: neque illos amplius opus habere alio exercitio, quam in templo. Neceſſarium itaque cenſemus, illos eſſe officii ſui admonendos, ut ea omnia, quæ illis in Eccleſia ſingulis temporibus incumbunt facienda, vel cantanda, domi prævideant, & addiſcant, ut poſt-

(*) Duo hæc ſequentia Decreta annorum quidem ordine poſteriora ſunt præcedentibus; quia tamen eodem contenta volumine, rerumque etiam nexu inter ſe conjuncta, & eadem ſubſcriptione munita ſunt, nolui eadem a prioribus ſejungere.

poſtmodum ſuo legitimo accentu, ac melodia, & proſodica ſyllabarum quantitate proferantur, & cantentur: ne per ejuſmodi inſcitiam, quæ quotidie ab illis committitur, ab auditoribus ignorantiæ redarguantur. Quam reprehenſionem ſane nemo eorum evitare poteſt, qui in legendo elevanda deprimit, producenda corripit, ac e contrario deprimenda elevat, corripienda producit, aut interdum ſenſum disjungit. Unde facile colligere eſt, illos non intelligere ea, quæ vel canunt, vel legunt. Cujus rei addiſcendæ tanto deberent eſſe ſtudioſiores, quanto natura magis pronunciationem habent ineptam, vel bonarum literarum, & Muſicæ ſunt magis ignari; ut hoc ipſum diligentia ſua compenſarent, nunc præcipue, præſente hic Imperatoria Majeſtate, & tota Aula, quod antea in Scholis negligentia intermiſerunt. Illos nonnunquam deberent ſublevare Altariſtæ: ſed fere nullos adeſſe in Eccleſia videmus, exceptis ſolis Requianis, & aliis Sacerdotibus, qui ſuos peculiares labores habent, a quibus vix vacare poſſunt, ut Vicarios adjuvent. Unde accidit, ut neque Vicariorum onera bene expleantur, neque Miniſtrorum ad altare requiſitus numerus præſto adſit. Quod in proxime præterita Trium Regum ſolennitate cum dedecore experti ſumus, cum non adeſſent tot perſonæ, quot ſufficerent ad miniſterium Pontificalium, cum Nos ipſi pro antiqua, & peculiari conſuetudine hujus Eccleſiæ ſolenne Sacrum celebraremus. Cujus rei Nos eo magis puduit, quod putemus, præſentes ibi Sereniſſimos Archi-Duces, aliosque Aulicos, multo hæc diligentius, quam quenquam noſtrum obſervaſſe: nempe qui continuo verſantur in Aulis, quas Epiſcopi ſequuntur, ac diebus tam ſolennibus Pontificaliter Sacra peragunt; ii ſciunt dubio procul optime, quo numero perſonarum ad altare ſervientium, & cum quo apparatu decenter id fieri ſoleat, quod hic plane defuiſſe viſum eſt. Nec vero minore moleſtia tulimus, chorum ita fuiſſe diminutum, ut prophanis diebus plerumque videatur eſſe numeroſior, quam die illo ſolenni fuit. Cujus autem vitio id fiat, ignoramus, cum alias Chorales ex conſuetudine ſoleant intereſſe omnibus, & ſingulis Proceſſionibus, quæ diebus Dominicis habentur. Quid igitur obſtat, quo minus etiam interſint uni Sacro ſolenni, ut videantur tanquam Eccleſiæ Miniſtri aliquid facere ex devotione, ad quod faciendum ratione officii non obligantur. NOS certe non relinqueremus irremuneratum tam exiguum laborem, veluti ſemper facere ſolemus, quoties (ut vocant) recordatum Nos accedunt, faciemusque etiam plura libentius, ſi illis magis, quam nunc, Officia Divina cordi fore intelligemus. De diminuta ſchola mirari ſatis non poſſumus, quod illa indies magis, ac magis decreſcat, & majorem interitum minetur, non in numero puerorum tantum, ſed etiam in idoneitate perſonarum, quæ illorum diſciplinæ commode præfici poſſint. Cupimus itaque de his omnibus, & etiam aliis, quæ Nobis occurrerint, rebus Eccleſiæ noſtræ vel neceſſariis, vel utilibus, veſtram audire ſententiam, qua ratione, via, & modo ejusmodi neceſſitatibus obviari, atque ſuccurri poſſit; Noſtra ſane ope, & opera, prout debemus, nunquam eidem deeſſe volumus. Valete. Ex ædibus noſtris Archi-Epiſcopalibus Anno 1571.

DECRETUM REFORMAtionis circa vitam, & mores Cleri. Anno 1579.

ANTONIUS, DEI GRATIA, ARCHI-EPISCOPUS PRAGENSIS, SANCTÆ SEDIS APOSTOLICÆ LEGATUS NATUS, &c. UNIVERSIS ET SINGULIS PRÆPOSITIS, DECANIS, ET CAPITULIS, PRÆLATIS, CANONICIS, VICARIIS, ALTARISTIS, AC MONASTERIORUM QUORUMCUMQUE ABBATIBUS, PRÆPOSITIS, PRIORIBUS, ET ALIIS TAM CONVENTUALIUM, ET REGULARIUM, QUAM COLLEGIATARUM ECCLESIARUM PRÆLATIS, ARCHIDIACONIS ETIAM, ET DECANIS RURALIBUS, PAROCHIARUM RECTORIBUS, CONCIONATORIBUS, ET ALIIS PRESBYTERIS CURATIS, ET NON CURATIS, CLERICIS, QUOSCUNQUE ORDINES SACROS HA-

HABENTIBUS, PER DIŒCESIM NOSTRAM IN INCLYTO BOHEMIÆ REGNO CATHOLICIS UBILIBET CONSTITUTIS, AD QUOS HOC MANDATUM PERVENERIT, SALUTEM IN DOMINO.

QUamvis a Majoribus noſtris omnia, quæ ad vitam, honeſtatemque Cleri pertinent, tam diligenter, & exacte ſint præſcripta, ut nec plura, nec meliora nunc præſcribi, vel promulgari poſſint: ex quibus notum eſt omnibus, & veluti ob oculos poſitum, quid cuique in ordine, & vocatione ſua ſit ſequendum, vel fugiendum: cogimur tamen ſubcincte ea, quæ in Sacris Canonibus, Sanctionibus, & Statutis Eccleſiaſticis, antea tradita ſunt, nonnunquam repetere, & denuo inculcare. Nam videmus, & proh dolor! non ſine ſummo, animi noſtri mœrore experimur, quam plurimos a præſcripta, cognitaque bene vivendi regula, & norma deviare: præſertim vero ex convocationibus Parochorum, & Cleri, quas præcedentibus annis in quibusdam tractibus partim Nos ipſi, partim per noſtros idoneos, & probatos Commiſſarios celebravimus, plura, quam credere potuiſſemus, Cleri vitia Nobis innotuerunt. Deprehenduntur enim plurimi, debitæ honeſtatis obliti, habitum, & veſtitum decentem non ferre, ſed ita incedere, ut a laicis diſcerni non poſſint: alios in tabernis publicis potare, commeſſari, inebriari: quosdam Religioſos fratres etiam cartis luſoriis tempus impudenter perdere; quosdam maledicos, & blasphemos eſſe, rixas, & pugnas concitare, & alia perpetrare, quæ a perſonis Eccleſiaſticis omnino aliena eſſe debent: plerosque etiam Prælatos, & Sacerdotes, qui de Monaſteriorum, Parochiarumque proventibus, & Beneficiis Eccleſiaſticis vivunt, magno ſuo dedecore, famæ, & exiſtimationis periculo, maximoque aliorum ſcandalo, denique ſalutis ſuæ diſpendio, turpes, & infames mulieres, vel concubinas alere, & ex illis illegitimas ſoboles procreare: multos inſuper invenimus eo erroris, & dementiæ prolapſos, ut cum hæreticis putent ſibi licere, una cum Sacerdotio etiam copulatas fœminas poſſidere. Cum autem Sacerdotes, & qui ſe Divinis functionibus addixerunt, præcipue honeſtas deceat, ut exemplum vivendi ſint aliis: cumque ab Eccleſia Catholica inſtitutum ſit, ut cœlibes, & caſti ſint, quo ſe totos Divinis rebus dare poſſint; hoc malum concubinarium, quod tantopere Clericalem ordinem dehoneſtat, quod & DEUM, & homines graviſſime offendit, cum aliis ſupra dictis, nullo modo ferendum, vel tolerandum ducimus. Itaque Paſtoralis officii noſtri debito permoti, authoritate Nobis, licet indignis, conceſſa, & hac publica Conſtitutione mandamus, & ſevere præcipimus, ut quotquot in Diœceſi, & Jurisdictione noſtra ſunt Clerici, cujuscunque ordinis, ſtatus, conditionis, dignitatis, gradus, vel præeminentiæ fuerint, ut ad Sacros Ordines (*Canones*) ſe revocent, Statuta noſtra, & Anteceſſorum noſtrorum jam antea publicata, obſervent, ſeque eis accommodent: a prædictis vitiis, aliisque exceſſibus abſtineant, tabernas, publica convivia, ebrietatem, ludos prohibitos, maledicentiam, blasphemiam, rixas, manuumque conſertiones devitent: in omni vita, & converſatione tales ſe gerant, quales eſſe decet Viros DEO devotos, & conſecratos: & qui mulieres de incontinentia ſuſpectas, & infamatas concubinas habent, diſtricte præcipimus, ut eas intra menſis ſpacium poſt publicationem hujus mandati plane amoveant, nec unquam vel illas amotas recipiant, vel alias ſuperinducant. Quod ſi aliqui pertinaces, & intractabiles fuerint, qui corrigi noluerint, & mandato huic noſtro parere neglexerint; ii præter Divinam ultionem merito formidandam, etiam debita animadverſione, & dignis pœnis a Nobis afficientur. Per cenſuras enim Eccleſiaſticas contra eos, juſtitia mediante, procedi curabimus, ut primum ab officio ſuſpendantur, deinde omnibus fructibus, ipſisque Beneficiis priventur, & ex Diœceſi noſtra relegentur: Qua in re perficienda, ſi opus fuerit, brachium etiam ſæculare, & Magiſtratus civilis operam invocabimus. Hoc, ne quis ignorantiæ prætextu ſe

ſe tueri, vel excuſare poſſit, publico hoc mandato ſignificare, & omnibus notum eſſe voluimus. Actum Pragæ in Ædibus *ſolitæ* noſtræ Archi-Epiſcopalis Reſidentiæ, &c. 19. Menſis Decembris Anno 1578.

Diligenter collatum cum ſuo genuino Textu in Archivo Archi-Epiſcopali Pragenſi, ſub fide mea jurata aſſervato, per omnia concordare teſtor, Pragæ die 7. Octobris anno 1757.

(L.S.)

WENCESLAUS PROCOPIUS DUCHOWSKY mpp. Sac. Eccl. Regiæ Capell. OO. Sanct. Beneficiatus, Notarius Apoſtolicus, & Curiæ Archi-Epiſcopalis Archivarius juratus.

CONCILIUM PRIMUM PROVINCIALE CAMERACENSE

Eodem anno Chriſti MDLXV.

ACTA ET DECRETA SACRI CONCILII PROVINCIALIS CAMERACENSIS,

Præſidente R. P. Dn. MAXIMILIANO a BERGIS, (*) Archi-Epiſcopo & Duce Cameracenſi, Sacri Imperii Principe, Comite Cameraceſii, &c. Anno Domini MDLXV. celebrati.

MAXIMILIANUS A BERGIS, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA ARCHI-EPISCOPUS, ET DUX CAMERACENSIS, SACRI IMPERII PRINCEPS, COMES CAMERACESII, &c. UNIVERSO CLERO, ET POPULO NOSTRÆ PROVINCIÆ CAMERACENSIS, SALUTEM IN DOMINO PERPETUAM.

CUM interdum Nobiscum reputamus, quantopere noſtra cauſa hodie Sancta Mater Eccleſia laboret, & quantis denique vulneribus ipſius membra, pluribus emortuis, ſaucia ſint; ſane crudeles Nos merito Filios ab ea cenſendos non dubitamus, niſi languenti congruentia remedia adhibea-

(*) Maximilianus a Bergis anno 1556. Cleri primarii votis Cameracenſium electus fuit Epiſcopus LXVI. Mox, ac regendam ſuſcepit Diœceſin, magno ſe ſtudio procurandis ejusdem commodis & emolumentis, hæreſique circa Cameraceſium graſſanti, ex Eccleſiæ ſuæ finibus eliminandæ impendit.

Anno 1559. cum Cathedralis hæc Sedes ad Metropolitanæ dignitatem Pauli IV, Pontificis auctoritate fuiſſet evecta; ipſe primus ejusdem Archi-Epiſcopus renuntiatus fuit. Duas ibidem Synodos celebravit alteram Provincialem anno 1565. quam hic damus; Alteram Diœceſanam anno 1567., quam infra referemus.

Dum Annam Auſtriacam, futuram Philippi II. Hiſpaniarum Regis uxorem, comitabatur, apoplexia correptus, Bergæ ad Zomam deceſſit die 29. Auguſti anno Chriſti 1570., Præſulatus ſui decimo quarto. Translatus inde Cameracum, & in Eccleſia Metropolitana ſepultus fuit ſub magnifico monumento ad ſiniſtram majoris aræ erecto. *Joan. Bapt. Ludov. de Caſtillion. Sacra Belgii Chronolog. P. II.*

Digitized by Google

beamus: ut qui inficias ire non poſſimus, quin Sacrorum Canonum neglectu, morumque deformatione, ac vitæ diſſolutione, illius languori cauſam, immo & hoſtibus ejus contra illam arma dederimus. Proinde licet cauſas Nobis ſatis idoneas oblatas eſſe judicemus, ex Concilii Tridentini Mandato, quare Synodum noſtræ Provinciæ quamprimum cogeremus; tamen ea res Nos impulit maxime, quod veterem Eccleſiæ conſuetudinem hoc tempore reſtitui debere cenſeamus, cum aliis plurimis rationibus inducti, ac publico periculo moniti, tum ut quæ mala in Eccleſiam invexit vitæ diſſolutio, eadem morum reformatione tollantur. Eſt etenim in primis neceſſarium; cum impiorum hominum improbitas, ad conſilia Religionis evertendæ, ſceleratis animis conſpiret, paſſimque peſtilentiæ cathedras erigat; ut ad publicum naufragium avertendum, pii homines, quibus Chriſti gloria cordi eſt, conventus legitimos ſimul ineant, provideantque, collatis ſententiis, qua potiſſimum ratione has peſtes amoliri poſſint ab Eccleſia. Quod Majoribus noſtris, jam inde ab Apoſtolorum ætate, in more, & uſu fuiſſe, Eccleſiaſticis hiſtoriis abunde relatum eſt. Nam in Eccleſia ſi quid priſcorum ſæculo forte contigiſſet, ex quo detrimentum ullum Reſpub. capere, aut doctrinæ, morumque ſinceritas corrumpi poſſet; tum, quod ſinguli oneri ſuſtinendo ſatis ſe eſſe minime putarent, multorum aggregatione de communi inter ſe negotio ſalutariter decernebant. Spectabant enim certam ac firmam Chriſti promiſſionem, qua, collectis in ſuo nomine pluribus, medium ſe interfuturum pollicetur. Nec dubitabant, quin ſuam vim Spiritus Sanctus certis indiciis proderet, quocunque piorum Eccleſia legitime conveniſſet. Sic Petrus, Apoſtolorum Princeps, cum Spiritus primitias haberet, ipſe tamen ex Fratrum ſententia, & judicio, Gentiles veteris pædagogi jugo maluit eximere, quam id ſua ſolius auctoritate conſtituere: nec prius aut ipſe, aut Jacobus, ita Spiritui Sancto viſum eſſe, pronunciavit; quam Senatus Apoſtolici de ea quæſtione conſenſus eſt habitus. Hanc autem certiſſimam normam doctrinæ adverſus hæreſes aſſerendæ, morumque, ac diſciplinæ retinendæ, non eo tantum tempore ſervavit Eccleſia, quo Principum beneficio ſecuritas Chriſtianis data eſt; ſed eo quoque ſæculo, quo Faſces Imperii, Chriſtiani nominis interitum omni crudelitate molirentur. Cujuſmodi fuit ille Patrum congreſſus adverſus Samoſatenum ſæpius repetitus; illeque adverſus Novatum habitus, & Carthagine, & Romæ multorum Epiſcoporum Conventus. Quam utiliſſimam conſuetudinem, a Sanctis Patribus conſtabilitam, in quibus fuere Firmilianus, Cyprianus, Cornelius, compluresque pietatis maximæ viri, quamdiu poſterior Eccleſia retinuit, multo minus incommodi ab hæreticis impoſtoribus, perditiſque hominibus pertulit; quam ubi deſitum eſt, legitimo Provincialium conſeſſu, Sacros Conventus ſtatis temporibus haberi: nec dubium, quin exitialis ejus negligentiæ partus ad publicam calamitatem in hæc tempora reciderit. Nam cum tranquillis rebus diuturna quies nonnullos Ordinis Eccleſiaſtici languidiores ad officium præſtandum redderet, nec putarent in otio negotium moleſte quærendum eſſe; nactus hanc opportunitatem Satanas, aſtute machinas adornavit, quibus hodie Religionem hæreticorum adminiculo tentaret evertere. Cui malo occurri certe melius non potuit, quam iiſdem rationibus, quibus majores noſtri ſemper Eccleſiæ Chriſti propugnationem ſuſcepere, id eſt, Conciliis rite, ac pie collectis. Quorum ſi ullo unquam tempore auctoritas, uſuſque fuit neceſſarius; pericula profecto noſtra declarant, de re nulla potius nobis eſſe cogitandum. Quare cum ſæpius inter nos de periculo, quod maximum Eccleſiis impendet, depellendo quæreremus; hæc una, in cæteris, Sacra nobis anchora viſa eſt, ſi mature Concilium Provinciæ Cameracenſis haberetur; in quo cum de reſtauranda diſciplina, tum vero de doctrina Chriſtiana conſervanda inter Patres agitaretur. Huic autem inductioni noſtræ addidit animum invictiſſimi, atque Religio-

ſiſſimi

ſiſſimi Principis Philippi, Regis Catholici, omnium optimi, ac maximi pietas (in cujus ditiones tota pene noſtra Provincia patet) qui cum id ſibi vehementer placere, ac probari pro ſuo erga rem Chriſtianam ſtudio declaraſſet; tum nihil potius habuimus, quam ut diem diceremus ejus ineundi Concilii. Is vero fuit dies Joannis Baptiſtæ Nativitati Feſtus: quo die Fratres noſtri Suffraganei, Capitulorumque Cathedralium omnium Deputati, complures Abbates, item juſto numero Collegiorum, Decanorum, ac Sacerdotum plurimi, frequenti conventu ex tota Provincia (quod felix ſit, ac fauſtum) convenere. Qui omnes ſanẽte, ac religioſe moniti, eum ſibi in primis ſcopum ſpeẽtandum nobiscum cenſuerunt, uti ante omnia gloriæ Divinæ ſerviatur, ut quidquid Oecumenicum Concilium Tridentinum ſtatuerit, id Sacroſanẽtum omnibus ſit, & inviolabile: quidquid item anathemate damnaverit, id ut omnes exerentur: uti præterea in cultu, cæremoniis, moribus, diſciplina, cæterisque iis rebus omnibus, quibus legitima Eccleſiarum œconomia conſtitui debet, in his nihil non integrum, ac ſincerum admittatur; nihil, quod ſit ſanẽtum, ac purum, negligatur. Itaque ergo communi Fratrum noſtrorum Epiſcoporum Comprovincialium conſenſu, & aſtipulatione, duce & auſpice DEO, a quo omnis ſufficientia noſtra eſt, diẽtam Synodum Provincialem editis, ac promulgatis certis ſtatutis, & ordinationibus, ad diẽti Sacri Oecumenici, & Generalis Concilii executionem facientibus, feliciter abſolvimus. Quamobrem Deo primum Opt. Max. gratiam habentes, & agentes immortalem, vos omnes, & ſingulos per viſcera caritatis hortamur in Domino, ut parturientem, & totis jam viribus enitentem Eccleſiam, veſtris cum primis votis, ac precibus adjuvetis; quo innovationem veteris Patrum Sanẽtitatis in lucem edat. Molitur enim novum aliquid, & ſalutiferum DEUS in ſervorum ſuorum conatibus; eſtque id in expeẽtatione, ut convertat manum ſuam ad Nos; &, quod inquit Eſaias, excoquat, ac purget argenti noſtri ſcoriam, id eſt, ut priſtinæ Eccleſiaſticæ Sanẽtimoniæ ſtatum reſtituat. Quare æquum eſt, vos expromptum, & alacrem animum exhibere Numini, ne hanc optimi Patris gratiam pervicaciter abjiciatis. Hoc denique certum, & indubitatum habendum vobis eſt; niſi in Eccleſiæ ſinu, & gremio manſeritis, vobis nihil eſſe commune cum Chriſto. Ea enim tabernaculum eſt DEI viventis; Corpus eſt Chriſti, eleẽtorum capitis, & Antiſtitis; domicilium eſt Spiritus, omnium piorum Doẽtoris, & Sanẽtificatoris. Cujus quotquot participes effici cupiunt; illis neceſſe eſt, ut abomnibus hæreticorum impoſturis abhorreant, caveantque ſibi ab eo fermento, quo cœleſtis doẽtrinæ panem vitiant, & corrumpunt. Quod ipſi quidem facile conſequentur, ſi iis ſalutaribus remediis ſe muniant, quæ & in Concilio Tridentino, & Provinciali noſtro, Patres accuratiſſime deprompſerunt.

Quocirca etiam Beatiſſimi Summi Pontificis mandato innixi, vobis ſub inobedientiæ, & aliis gravioribus pœnis, & cenſuris Eccleſiaſticis, etiam in ipſis Decretis contentis, diſtriẽte præcipimus, & mandamus; ut eadem Decreta, & quæ in diẽta Synodo noſtra Provinciali ſtatuta ſunt, accurate obſervetis; & quilibet veſtrum, prout quemque concernunt, obſervet, & obſervari curet. Mandantes propterea Prælatis omnibus, ac Parochis, & Verbi DEI Concionatoribus, ut ea populis ſuis, quatenus hoſce, atque horum ſalutem reſpiciunt, quam ſæpiſſime (ſingulis ſuis ſermonibus ſcilicet eorum aliqua) annuncient, ac plane, dilucideque exponant. Ad hæc cum pietas, quam profeſſi ſumus, id exigat, ut Paulino præcepto moniti, pro iis, qui in poteſtate ſunt conſtituti, DEO Opt. Max. ſupplicemus; vos monemus, ac obſecramus, ut utriusque miniſterii, id eſt, Eccleſiaſtici, ac laici Principibus fauſta omnia, ac felicia, in oculis Domini, comprecemini, ut eorum cura, ac diligentia tranquillum, ac pacatum ſtatum Reipub. Chriſtianæ omnes Ordines retinere, & ſine trepidatione DEO ſervire

que-

queant. Eſtote igitur memores in orationibus veſtris Sanctiſſimi Patris PII Quarti, Pontificis Maximi, Præpoſitorumque veſtrorum, qui ſaluti veſtræ pro vobis advigilant: Cæſaris quoque, Regum, & præſertim Pientiſſimi Principis Philippi, Regis potentiſſimi, fortunam, incolumitatemque, & Regnorum ſtabilitatem DEO commendate; ut Divino ſemper præſidio ſeptus, & hoſtem Chriſtiani nominis fortiter a cervicibus fidelium repellat; & cum Eccleſiam Chriſti tuendam ſuſceperit, ejus conatus & ſancta conſilia, ipſe, per quem Reges regnant, & imperant, ſua benedictione fortunet. Datum in Civitate noſtra Cameracenſi, loco noſtræ Reſidentiæ, Anno Domini Millesimo, quingenteſimo, ſexageſimo quinto: Beatiſſimi vero Patris, ac Domini PII IV. Pontificatus anno ſexto, die tertia menſis Auguſti.

ACTA CONCILII PROVINCIALIS CAMERACENSIS

Præſidente R. P. Dn. MAXIMILIANO a BERGIS, Archi-Epiſcopo & Duce Cameracenſi, Sacri Imperii Principe, Comite Cameraceſii, &c.

Cum Cæremoniis & Orationibus, quæ in illo habitæ fuerunt.

Literæ Indictionis & Convocationis.

MAXIMILIANUS A BERGIS, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA ARCHI-EPISCOPUS ET DUX CAMERACENSIS, SACRI IMPERII PRINCEPS, COMES CAMERACESII &c. UNIVERSO CLERO ET POPULO NOSTRARUM PROVINCIÆ, CIVITATIS ET DIOECESIS CAMERACENSIS, SALUTEM IN EO, A QUO EST OMNIUM SALUS.

Eccleſiam ſuam pretioſiſſimo Filii ſui ſanguine redemptam DEUS Optimus Maximus eousque multo jam tempore jactari, affligi, labefactarique (exigentibus id noſtris, proh dolor, peccatis) permiſit, ut nemo bonæ mentis Chriſtianus non debuerit metuere, jam adeſſe diem, quo ſaltem in plerisque, & quidem præcipuis hactenus in eadem utcunque manentibus Regnis, & Provinciis, velut a fundamentis diſturbata penitus corrueret, evertereturque. At quod idem tamen ipſe vere pius & miſericors Dominus, totiusque conſolationis Pater, qui nunquam ita iraſcitur, ut miſericordiæ obliviſcatur, nondum omnino ſuæ clementiæ oculos ab eadem averterit, certiſſimum debet eſſe argumentum: quod procul dubio ipſe ſpiritu oris ſui eidem ſuggeſſerit, ut ad unicum illud tandem confugeret remedium, quo a primis ſuis incunabulis, ſimilibus agitata procellis, ad priſtinam tranquillitatem recuperandam, eodem ſuggerente, feliciter hactenus uſa fuit, Sacrum (dico) Oecumenicum & Generale Concilium. Quum enim unicam ſuam ſponſam (quæ etſi aliquando ſine ruga fuit, & macula; nunc eſt ita omnis generis tam doctrinæ, quam morum deformata ſordibus, ut genuinæ illius formæ vix ulla reſtent veſtigia) tanto dignatus ſit bono, ut poſt ſæpius repetitam, & per graviſſima, quæ inciderunt diſturbia & impedimenta, diſtractam Concilii Generalis convocationem, tandem ad optatum finem & conſummationem perduxerit legitime habitum Generale Concilium Tridentinum; æquum eſt certe, ut ipſius, qui bonorum omnium eſt dator, tantam benignitatem experti, gratias eidem ex animo agamus omnes, & in ſpem ſeriam, firmamque erigamur, futurum ut ejusdem dono & favore res Eccleſiaſticæ multo poſthac, quam anteà, felicius meliusque gerantur, & ſuccedant; ipſaque Eccleſia priſtinæ ſuæ dignitati, ſaltem magna ex parte, aliquando reſtituatur: maxime ſi (quod debemus) Divino primitus implorato auxilio operam adhi-

adhibeamus omnes, ut quæ ſaluberrime pro mitiganda ipſius DEI juſtiſſima ira, ipſiusque promerendis beneficiis ſunt conſtituta, debitæ & neceſſariæ demandentur executioni, & in praxin & obſervationem transmittantur. Nos itaque, non ignorantes, nobis non ſolum ex officio, verum etiam tam ex ipſius Sacri Concilii, quam Summi Pontificis confirmatorio mandato incumbere, Provincialem Synodum ad finem effectumque prædictum indicere, & convocare: cupientesque, quantum in nobis eſt, hac in parte, & officio & mandato prædictis, uti debemus, ſatisfacere, præhabita ſuper hoc cum Reverendiſſimis in Chriſto Patribus & Fratribus Epiſcopis noſtris Comprovincialibus, ac Capitulo Eccleſiæ noſtræ Metropolitanæ, eorumve reſpective ad hoc delegatis, matura deliberatione, dictam Synodum Provincialem in dicta civitate, Eccleſiaque noſtra Metropolitana, ad DEI Omnipotentis laudem & gloriam celebrare decrevimus. Illamque in dicta noſtra Eccleſia ad Dominicam [Quaſi modo] diem ſcilicet octavam poſt Sacratiſſimum Dominicæ Reſurrectionis diem, proxime futurum, incipiendam, proſequendam, & eodem Domino adjuvante abſolvendam indicimus, convocamus, atque decernimus. Quocirca Reverendiſſimos in Chriſto Patres & Fratres, Tornacenſem, Atrebatenſem, Audomarenſem, & Namurcenſem Epiſcopos noſtros Comprovinciales præfatos, acalios quoscunque, qui de jure vel conſuetudine Synodo Provinciali intereſſe debent, auctoritate noſtra Archi-Epiſcopli & Ordinaria ſerio requirimus, hortamur, & admonemus; eisque nihilominus, & eorum cuilibet in virtute ſanctæ obedientiæ, dictique Sacri Concilii Oecumenici ac mandati confirmatorii, ſub pœnis inibi contentis & comminatis diſtricte præcipientes mandamus, ut ad dictam Synodum, ſeu Concilium Provinciale ibi celebrandum intra eam diem conveniant, & perſonaliter compareant: [niſi forte juſto detineantur impedimento, quod per Procuratores ſuos legitimos, qui huic Concilio intereſſe debeant, probare tenebuntur] ipſique Comprovinciales noſtri Epiſcopi prædicti, quoscunque etiam ſuarum reſpective Diœceſium Abbates, Prælatos, & alios, qui de jure vel conſuetudine, aut privilegio intereſſe debent, ad illam quoque tunc convenire, & comparere faciant, ad audiendum inprimis a nobis, quæ ad rei, de qua agitur, pondus ſpectare videbuntur proponi: & deinde, communicatis nobiscum conſiliis, conſultandum de modo & ratione, cum quam maximo fieri poterit fructu, prædictam executionem in hac noſtra Provincia faciendi: ac ordinandum quoque, & concludendum, publicandumque, quæ ſecundum Sanctiſſimas dicti Concilii Oecumenici Conſtitutiones & Decreta, ad tollendum ex agro Dominico in medio tritici jacta jampridem inimici hominis pravæ falſæque doctrinæ zizania, ſuperſtitiones, omnisque generis abuſus & ſcandala e medio amovenda, moresque in melius reformandos, quam maxime utilia, neceſſariaque ex communi conſilio comperientur. Ad quam rem ut meliorem queat quisque præſtare operam, operæ pretium erit, ut diligenter perlectis, perpenſisque ejusdem Concilii Generalis Conſtitutionibus, & Decretis, diligenter quoque de defectibus, malisque omnibus, quæ in gregem ſibi commiſſum irrepſerunt, ſive ea fidei noſtræ orthodoxæ, ſanctæque Religioni adverſari, ſive morum emendationem, correctionemve poſtulare videbuntur, inquirat, eaque ita annotet, memoriæve commendet, ut in ipſa Synodo (ſicuti alioqui etiam ex officio quisque tenetur) fidelem, veracemque valeat facere relationem. Quo ſcilicet, DEO Spiritum ſapientiæ mentibus noſtris inſpirante, opportunis mediis, quæ in dicto Sacro Oecumenico Concilio ſancita ſunt, exequi, malisque omnibus & abuſibus prædictis obviare, &, quoad ejus fieri poterit, e medio omnia tollere poſſimus. Datum in Civitate noſtra Cameracenſi, anno a Nativitate Domini noſtri JESU CHRISTI Milleſimo, quingenteſimo, ſexageſimo quinto, menſis Decembris, die viceſima octava.

M. A BERGIS.

Ad præfati Reverendiſſimi & Illuſtriſſ. Domini Archi-Epiſcopi, Domini mei gratioſiſſimi Mandatum proprium.

G. de la Rue.

LITERÆ PROROGATIONIS, datæ XX. Aprilis.

MAXIMILIANUS A BERGIS, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA ARCHI-EPISCOPUS ET DUX CAMERACENSIS, SACRI IMPERII PRINCEPS, COMES CAMERACESII &c. UNIVERSIS ET SINGULIS CHRISTI-FIDELIBUS, SALUTEM IN DOMINO.

CUm Sacri Oecumenici & Generalis Concilii Tridentini Decreto ſancitum ſit, ut Provincialia Concilia, ſicubi omiſſa ſunt, pro moderandis moribus, corrigendis exceſſibus, controverſiis componendis, aliisque ex Sacris Canonibus permiſſis, renoventur; quodque propterea Metropolitani intra annum ad minus a fine dicti Concilii, &

& deinde quolibet ſaltem triennio poſt octavam Paſchæ Reſurrectionis Domini noſtri Jesu Christi, ſeu alio commodiori tempore, pro more Provinciæ, non prætermittant Synodum in ſua quisque Provincia cogere: atque deinde Beatiſſimus in Chriſto Pater & Dominus noſter, D. PIUS, Divina providentia Papa Quartus, præhabita deſuper cum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus matura deliberatione, de eorundem conſilio, pariter & aſſenſu, omnia & ſingula dicti Concilii Decreta confirmaverit, & ab omnibus Chriſti fidelibus ſuſcipienda & ſervanda eſſe decreverit, ac in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœnis a ſacris Canonibus conſtitutis, aliisque gravioribus, etiam privationis, arbitrio ſuo infligendis, univerſis & ſingulis Patriarchis, Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, & aliis quibusvis Eccleſiarum Prælatis, ut eadem Decreta in judicio & extra diligenter obſervent, & a ſubditis quisque ſuis faciant inviolabiliter obſervari, diſtricte præceperit & mandaverit: & ad hæc quoque prædicta Decreta, ad reformationem, & jus poſitivum tantum ſpectantia, illa præſertim, quæ tempora certa præſtituunt, veluti ad Provinciales, Diœceſanasque Synodos celebrandas, ac complures res hujusmodi exequendas, a Calendis Maji proxime præteriti, eos omnes, ad quos pertinent, obligare cœpiſſe; neque poſt eam diem excuſationem cujusquam, quod ea ignoraverit, admittendam eſſe, auctoritate Apoſtolica declaraverit: proinde nos nolentes noſtro in hac parte deeſſe officio, Synodum Provincialem in Eccleſia noſtra Cameracenſi, die octava poſt inſtans feſtum Paſchæ, jam pridem indiximus, & coegimus; illamque noſtris Comprovincialibus Epiſcopis, cæterisque Prælatis, Capitulis, Conventibus, Collegiis, ac perſonis, qui de jure vel conſuetudine intereſſe debent, ſignificavimus, & ad eam quoque diem & locum comparere juſſimus. Verum quia propter certas, arduas, & graves cauſas, quæ a perpaucis citra diebus obvenerunt, dicta dies rebus gerendis nondum ſatis commoda fore timetur, atque nonnullis noſtris Comprovincialibus minus opportuna: maturis deſuper cum Venerabilibus Fratribus noſtris, Capitulo Eccleſiæ noſtræ, conſilio & deliberatione præhabitis, eandem diem in feſtum Nativitatis Beati Joannis Baptiſtæ proxime futurum differendam & prorogandam decrevimus, ac differimus & prorogamus; ipſamque Synodum, ſeu Concilium Provinciale tunc in Eccleſia noſtra præfata celebrare ſtatuimus. Quocirca Reverendiſſ. in Chriſto Patres, ac Venerabiles Fratres Comprovinciales noſtros Epiſcopos, ipſorumque Eccleſiarum Cathedralium Capitula, ac alios quoscunque, qui de jure, vel conſuetudine intereſſe debent, iterum requirimus, monemus, & exhortamur, eisque nihilominus, & eorum cuilibet, in virtute ſanctæ obedientiæ, dictique Sacri Concilii Oecumenici, & Mandati confirmatorii, ſubque pœnis inibi contentis, diſtricte præcipientes mandamus, ut ad dictam Synodum ſeu Concilium Provinciale, tunc in præfata Eccleſia noſtra celebrandum conveniant, & perſonaliter compareant; ipſique Comprovinciales noſtri Epiſcopi prædicti, quoscunque ſuarum Diœceſium reſpective Abbates, Prælatos, Conventus, Capitula, & Collegia, aliosque, qui de jure, vel conſuetudine intereſſe debent, ad illud tunc quoque convenire & comparere faciant, ad faciendum, fierique videndum & audiendum ea omnia & ſingula, quæ in priori noſtro convocationis edicto, ſive mandato continentur. Atque, ut præſentes noſtræ literæ ad omnium, quorum intereſt, notitiam perveniant, earum exempla manu noſtra ſubſignata, ac contra ſigillo noſtro eisdem ſubimpreſſo, munita, valvis ſæpedictæ Eccleſiæ noſtræ, aliarumque Eccleſiarum noſtræ Provinciæ, affigi volumus; illosque ſic arctare, ac ſi ipſiſmet coram prælectæ & inſinuatæ forent, decernimus & declaramus. Datum in Civitate noſtra Cameracenſi die vigeſima menſis Aprilis, anno a Nativitate Domini noſtri Jesu Christi Milleſimo, quingenteſimo, ſexageſimo quinto.

M. a BERGIS.

Ad præfati Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi Domini Archi-Epiſcopi, Domini mei gratioſiſſimi Mandatum proprium.

De la Rue.

Quibus quidem literis Indictionis, & Prorogationis per certos Statores, Notariosque, ſeu Tabelliones publicos valvis Eccleſiæ Metropolitanæ Cameracenſis, & aliarum Eccleſiarum Cathedralium ejus Provinciæ affixis, earumque Epiſcopis & Capitulis, ac aliis, quorum intereſt, debite intimatis, anno Domini Milleſimo, quingenteſimo, ſexageſimo quinto, Indictione octava, menſis vero Junii die vigeſima, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini PII, Divina providentia Papæ Quarti, anno ſexto; cum jam complures adveniſſent ad dictum Concilium Provinciale vocati, præfatus Reverendiſſimus Dominus Archi-Epiſcopus Edicto publico, valvis dictæ Eccleſiæ Metropolitanæ, ac Palatii ſui Archi-Epiſcopalis affixo, juſſit intimari omnibus, qui Concilio Provinciali intereſſe debent, ut ipſo die Nativitatis

Divi Joannis Baptiſtæ feſto ab officio veſpertino in Aula juxta Sacellum ejusdem Palatii loco conſiſtoriali ad hoc ſpecialiter deſignato, & præparato comparerent.

Itaque die & loco ſic indictis, Reverendiſſimus Dominus Archi-Epiſcopus, & Reverendiſſimi Patres, Domini, Atrebatenſis, (Sede Epiſcopali Tornacenſi, per obitum bonæ memoriæ quondam Domini Caroli de Croy, Epiſcopi noviſſime defuncti, vacante) Namurcenſis, & Audomarenſis Epiſcopi Comprovinciales, ac Epiſcopus Chalcedonenſis, ejusdem Reverendiſſimi Archi-Epiſcopi Suffraganeus, ac in ſpiritualibus & temporalibus Vicarius Generalis, una cum inſignis Capituli Metropolitanæ Cameracenſis, Cathedraliumque Eccleſiarum Tornacenſis, Atrebatenſis, Namurcenſis, & Audomarenſis, Capitulorum delegatis, Reverendisque Dominis Abbatibus quamplurimis, ac Capitulorum primariæ Eccleſiæ Collegiatæ Sancti Gaugerici Cameracenſis, Beatæ Mariæ Walincurtenſis, Sancti Germani Montenſis, Condatenſis, Binchienſis, Anthonienſis, Arienſis, Sancti Amati, Sancti Petri Duacenſis, Sancti Audomari Lilerienſis, Sanctæ Gudilæ Bruxellenſis, Anderlechtenſis, Lirenſis, Turnhoutenſis, Teneramundenſis, Aloſtenſis, & plurium aliorum Capitulorum Diœceſis & Provinciæ Cameracenſis, reſpective Eccleſiarum Collegiatarum Delegatis, & Procuratoribus, ac quamplurimis Archi-Presbyteris, ſeu Decanis Chriſtianitatis, Curatisque Diœceſis Cameracenſis, & plurimorum quoque Abbatum, Abbatiſſarum, Priorum, & Præpoſitorum Procuratoribus, ad prædictam Synodum Provincialem ſpecialiter miſſis; ac multis denique tam ex Lovanienſi, quam Duacenſi Academiis, Sacræ Theologiæ, Jurisque Canonici Doctoribus, eo quoque per præfatum Reverendiſſimum Dominum Archi-Epiſcopum evocatis, convenerunt in loco conſiſtorii prædicto, ubi erectum erat Altare continens in medio ſignum Sancti Spiritus, cui aſcriptum erat illud ad Epheſ. IV. : *Nolite contriſtare Spiritum Domini.*

Illis autem omnibus conſidentibus, idem Reverendiſſimus Dominus Archi-Epiſcopus, quo controverſiis obviaret, quæ ex evocatione, aut ſedendi ordine, vel præcedentia [uti vocant] ſuboriri poſſent, declaravit, totum, quicquid ejus fieret, nemini præjudicio fore, quominus quilibet jus, quod ſibi competere prætendit, ſalvum retineat. Atque demum Patres, Ordinesque Synodi, ſeu Concilii Provincialis, ut ſepoſitis quibusque humanis affectibus, & paſſionibus, una ſecum de modo exequendi, & obſervandi Sacrum Oecumenicum, & Generale Concilium Tridentinum; (quandoquidem id quoque a Beatiſſimo Domino noſtro Papa mandatum eſſet) deque morum reformatione, ac reſtituenda, quoad ejus fieri poſſit, diſciplina Eccleſiaſtica, aliisque ad eam rem neceſſariis mediis, mature deliberarent, & conſulerent; ſequenti verborum forma cohortatus eſt.

COHORTATIO REVERENDISSIMI DOMINI ARCHI-EPISCOPI.

Quia ex literis Convocationis hujus noſtri Conventus cauſas abunde ſatis cognoviſtis, easdem hic repetere operæ precium non putamus; ſed reliquum eſſe, ut quæ nobis maxime ſalutaria compoſuit remedia Sacrum Oecumenicum Concilium Tridentinum, morbis ipſis nunc applicemus. Atque inprimis de modo, & ratione rei gerendæ mature conſulamus; idque eo animo, & zelo, quo res tanti momenti merito tractari debet, quippe libero, & immuni ab omnibus humanis affectibus, ac maligni ſpiritus ſuggeſtionibus, ut ſolam Dei gloriam ob oculos habuiſſe videamur, certo nobis perſuadentes illius Divinum Numen continuo nobis adſuturum, cui non minus apertæ ſunt, & patent noſtræ cogitationes, quam actiones. Adeo ut ſi intus non habeamus eam ſinceritatem, quæ noſtræ reſpondeat profeſſioni; certe verendum eſt, ne in nos conjiciatur, quod in Scriptura de Scribis & Phariſæis legitur: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe eſt a me.* Nam ſi hoc non immerito dictum fuit iis, qui ſpecie quadam Divini honoris promovendi, aliud ſpectant, inanem gloriam, aut ſimile quid aucupantes, multo magis in eos quadrat, qui, quod recte fit, ſi palam impedire non poſſunt vel non audent: affectu tamen, quantum poſſunt, remorantur. Porro ſi væ graviſſimum per Prophetam ſuum comminatus eſt Dominus eis, qui opus ſuum faciunt negligenter: quanto magis illis, qui non modo negligenter; ſed & illud ne fiat, impedire ſtudent: vel, ſi hoc nequeunt, dum recte fit, & quo debet animo, alio torquent. Ideoque, quod ad me attinet, Patres, & Fratres dilectiſſimi, profiteor me hic, Deo teſte, aliud nihil quærere, aut ſpectare, quam nudam Dei gloriam, & animarum ſalutem, ſtudiumque præſtandæ obedientiæ, quam Sanctæ Synodo Tridentinæ per Sedem Apoſtolicam confirmatæ debeo; ac proinde me ipſum, illius, ac præſentis quoque Synodi determinationi, in omnibus, prout vobis videbitur, & res poſtulabit, libenter ac reverenter ſum ſubmiſſurus, & accommodaturus.

rus. Vosque in viſceribus charitatis Domini noſtri Jesu Christi hortor, & moneo, (quamvis pro veſtra prudentia, & animi promptitudine hac admonitione mea nihil opus ſit) ut id ipſum quoque pari ſinceritate facere non gravemini. Cumque, ut jam dictum eſt, omnis actionis noſtræ ſcopus eſſe debeat Dei gloria, & animarum ſalus, ad quam inter alia dicti Sacri Concilii antidota, neceſſaria eſt in primis noſtri ipſius emendatio, reſtauratioque Eccleſiaſticæ diſciplinæ, noſtra certe culpa penitus collapſæ & obliteratæ; (utpote quorum incuria & negligentia omnes abuſus, & ex his ſcandala, hæreſeſque, mala denique omnia in Eccleſiam irrepſerunt) maximopere igitur nobis laborandum eſt, ut ea priſtino Eccleſiæ decori reſpondeat, & reſtituatur; & quidem in nobis ipſis (inquam) ne, dum alienorum morborum rationem habemus; noſtri ipſius languoris obliti, merito jubeamur trabem ex oculo proprio ejicere; nobiſque dicatur, quod imponimus opera gravia, quæ ipſi digito nollemus attingere. Quo igitur majori cum fructu remedia, per prædictæ Synodi Decreta nobis exhibita, opportune applicare poſſimus; vos omnes oro, obſecro, & obteſtor, ne præſentem hanc occaſionem, fortaſſe nunquam redituram, nobis elabi patiamur; ſed potius conjunctiſſimis animis omnes juxta Divi Pauli monitionem idem dicamus, idem ſentiamus, idem agamus omnes: Idque in ſpiritu humilitatis, & manſuetudinis. Abſit hoc loco indigniſſima omnis contentio, omniſque, qui non ſit ſecundum ſcientiam, zelus; ne ſecundum ejuſdem Pauli ſententiam ſic homines nos eſſe, & ſecundum hominem ambulare oſtendamus, uti Spiritus Dei expertes nos eſſe declaremus: neque enim aliud eſt Paulo ſecundum hominem ambulare. Abſit quoque omnis rancor, & amarulentiæ affectus; cum nihil æque rectum conſilium impediat, judiciumque ſubvertat, & obſcuret.

Hunc unanimiter nobis ſcopum præfigamus, ut dum membra quædam noſtra, Patrumque noſtrorum negligentia, deperdita, forſitan recuperare non poſſumus; ſaltem operam demus, ne malum hoc, quo perierunt, latius ſerpat. Immo, ſi qui aut vacillant adhuc, aut omnino jam ab Eccleſia diſceſſerunt, non tamen penitus inſanabiles ſunt, noſtra diligentia, & bono exemplo confirmentur, & reducantur. Alioqui dubitandum non eſt, nos idem manere judicium, quod olim per Prophetam ſuum comminatus eſt Dominus Paſtoribus, gregem ſibi commiſſam negligentibus, dicens: *Quod infirmum fuit, non conſolidaſtis: quod ægrotum, non ſanaſtis: quod confractum, non alligaſtis: quod abactum, non reduxiſtis: & quod perierat, non quæſiſtis.* Et paulo poſt adjunxit: *Vivo ego, dicit Dominus Deus, quod pro eo, quod facti ſunt greges mei in rapinam, & oves meæ in devorationem omnium beſtiarum agri, ecce ego ſuper Paſtores requiram gregem meum de manu eorum.* Et eandem fere, quamvis aliis verbis, tam gravem comminationem, etiam alibi ſæpius repetivit. Quam ut evadere commodius queamus, continuo ob oculos ponamus paratam nobis mercedem, ſi paſtorali noſtro muneri ſatisfacientes, gregis nobis commiſſi ſaluti proſpexerimus; & eas, quæ vel abactæ, vel transfugæ factæ ſunt oves, ad ovile reduxerimus; memores, quod ipſe Salvator noſter dixit: maximum gaudium in cœlis fore Angelis, ſuper uno peccatore pœnitentiam agente. Quod cum ita ſit, non dubium eſt, quin longe majus futurum ſit ibi gaudium, ſi nos ipſos in primis, noſtroque exemplo multas animarum chiliades ad rectam tam vitæ, quam fidei rationem nobiſcum revocaverimus. Quod tanto certe nobis eſt agendum affectu & ſtudio, ut nihil tam carum eſſe debeat, quod hujus cauſa libenter non abjiciamus; nihil tam ſuave, aut delectabile, quod tanto bono non poſtponamus. Et ſicut omnino confido, vos omnes in hoc negotio libenter omnem operam, ingenium, & laborem nobiſcum adhibituros: ita quoque ſpero, vos alacriter laboraturos, ut Eccleſiaſtica diſciplina reſtituatur; tollanturque e medio ſcandala, per quæ multa animarum millia, una cum auctoribus eorum jam pridem in infernum eſſe demerſa, vehementer eſt metuendum. Neque poſthac ſpero futurum, ut nos convinci patiamur, quod uſque adeo ſimus obcæcati vitiis, & paſſionibus noſtris, ut, dum ab illis recedere diſſerimus, noſtras in primis, & omnium denique nobis commiſſorum animas, in æternæ damnationis periculo ſimus diutius relicturi. Cujus tam piæ voluntatis nullum exhibere poterimus ſpecimen evidentius, quam ſi iis, quæ noſtra ſunt, poſtpoſitis, tantum quæramus, quæ ſunt Jeſu Chriſti: & perpendamus diligenter, quam ſemper fuerit DEO grata humilis obedientia, quantaque per illam ſimus aſſecuti beneficia; & quanta ex adverſo mala peperit tam inobediens ſuperbia, quam curioſa inobedientia; etiam ſi ſolum eam ſpectemus, qua primus noſter parens vetitum momordit pomum: quam tanti Divina fecit juſtitia, ut adhuc totus mundus pœnas ejus luat. Quæ res merito movere nos debet, ut nihil tergiverſantes obviis ulnis acceptemus, quæ ſancta Mater Eccleſia nuper ad hoc in viris & piiſſimis, & doctiſſimis, undequaque convocatis, congregata Tridenti in hunc nobis præſcripſit finem. Ne, ſi non faciamus, in tam repro-

bam videamur traditi ſenſum, ut etiam Spiritui Sancto, per os illius loquenti, reſiſtere velle videamur, nolleque intelligere, ut bene agamus; ſicque in manus Dei viventis (quod omnium maxime horrendum) culpa noſtra exigente incidamus. Meminerimus nobis, hoc eſt, Dei Sacerdotibus, dictum: *Vos eſtis ſal terræ:* ac proinde nobis ſtudioſe curandum eſſe, ne quid inſulſum, aut corruptum in nobis inveniatur; ſive ut nosipſi ab omni corruptione mundi ſimus. Alioqui certe quid expectare poterimus, & debebimus, quam ut tanquam ſal, quod evanuit, abjiciamur foras, & conculcemur ab hominibus? Neque enim eſt, quod ſperemus, niſi (dum adhuc durat longanimitas, & patientia Dei noſtri, ad pœnitentiam nos expectans) reſipiſcamus & ſerio ad illum convertamur: quin eadem nobis ſint eventura, quæ per totam fere Germaniam, Galliam, Angliam, Scotiam, toti pœne ordini noſtro jam pridem vidimus eveniſſe ad oculum; Canonicorum ſcilicet loca vacantia, poſſeſſiones eorum in prophanos uſus diſtractas, Epiſcoporum Sedes, & Parochorum Eccleſias, pulſis, immo conculcatis illis, hæreticis commiſſas. Taceo de Monaſteriis; cum lippis & tonſoribus notum ſit, multis in locis ea, Monachis, non ſolum expulſis, ſed & crudeliter trucidatis, direpta, & funditus everſa. Quæ certe nihil aliud ſunt, quam certiſſima argumenta iræ Dei noſtri, & juſtiſſima ipſius judicia: quod ſcilicet evaneſcere ſal terræ, quod erant ipſi, paſſi eſſent. Quod autem non mitiora oobis immineant, qui velut puſillus grex hic conſtituti ſumus in medio luporum, illorum certe nos merito moοere debent exempla, niſi (quod debemus) piæ Matris noſtræ Eccleſiæ conſiliis, monitisque acquieſcentes, quæ ipſa oobis præparavit, ad mitigandam juſtiſſimam Dei iram remedia, demiſſe, humiliterque ſumamus, illisque nos accommodemus. Quod ſi faciemus; non ſolum placabilem eum inveniemus, ſed & directorem habebimus eorum omnium, quæ ad eum finem acturi ſumus. Et, ut eam omnium veſtrum mentem, & intentionem eſſe credam, facit, quod tam alacriter, tanto numero, tantoque itineris labore vos huc conveniſſe videam. Quæ quoque mihi ſpem faciunt certiſſimam rei bene gerendæ. Maxime, quia non dubito, quin omnes ſe præparent jejuniis, & orationibus, ac aliis mediis, quæ Deo nos reconciliare, & gratiæ ejuſdem capaciores reddere ſolent; ſic ut impræſentiarum aliud nihil reliquum cenſeam, quam ut pro hac animi promptitudine nobis, immo potius Deo exhibita, immenſas ei, ac vobis omnibus gratias agam; eumque ex animo orem, ut nos omnes in hoc ſancto propoſito confirmare, & conatus noſtros ad ſibi gratum, nobisque ſalutarem deducere dignetur finem. Amen.

DEINDE Reverendiſſimus Dominus Archi-Epiſcopus reliquum eſſe dixit, ut Scribæ & Promotores conſtituerentur futuri Concilii. Quapropter aſtipulantibus reliquis Reverendiſſimis Patribus ac Dominis ibidem præſentibns, creavit Venerabiles Viros Dominos, Joannem le Ducq, Eccleſiæ Metropolitanæ, & Joannem Merchier, Primariæ Eccleſiæ Collegiatæ Sancti Gaugerici Cameracenſis Scholaſticos, & Canonicos, dicti Concilii Provincialis Scribas, & Secretarios, atque Auguſtinum Convers utriusque Juris Licentiatum, & Canonicum dictæ Eccleſiæ Metropolitanæ, & Dominicum Merlin Decanum, & Canonicum dictæ Eccleſiæ Sancti Gaugerici, ejusdem Concilii Promotores: atque ab eisdem reſpective fidelitatis juramenta recepit.

Hisque peractis, mandatum eſt ex parte Reverendiſſimi Domini Archi-Epiſcopi, ut die ſequenti, hora ſeptima matutina, omnes Patres, Abbates, Priores, Præpoſiti, & alii, convenirent in Palatio Archiepiſcopali, pontificalibus ornati inſigniis, aliisque veſtimentis, cujuscunque ordini congruis, induti, Reverendiſſimum Dominum Archi-Epiſcopum, ad Eccleſiam Metroplitaoam deducturi, ubi Reverendiſſimus Dominus Atrebatenſis in Choro ejusdem Eccleſiæ majori habiturus eſſet Orationem; ipſeque Reverendiſſimus Dominus Archi-Epiſcopus celebraturus Sacrum de Sancto Spiritu, quo gratia ipſius humiliter imploretur; precesque, in Conciliis Provincialibus fundi ſolitæ, devote perſolvantur, atque demum Concilium ipſum Provinciale Cameracenſe, quatenus id Patres legitime convocatum, & coactum eſſe judicaverint, aperiendum eſſe decernatur.

Die igitur vigeſima quinta menſis Junii, horaque prædicta Reverendiſſimus Dominus Archi-Epiſcopus, pallio, mitra, aliisque Pontificalibus inſigniis amictus, cruceque Archiepiſcopali ante eum delata, a Reverendiſſimis Dominis Epiſcnpis Comprovincialibus; Reverendisque Dominis Abbatibus, mitellatis, & pedis, ſeu baculis [ut vocant] paſtoralibus decoratis, Collegioque Metropolitano Cameracenſi, ac Tornacenſi, Atrebatenli, Namurcenſi, & Audomarenſi, Eccleſiarum Cathedralium Delegatis, atque Sancti Gaugerici, & Sanctæ Crucis civitatis Cameracenſis, Collegiatarum Eccleſiarum; Abbatiarumque Sancti Sepulchri, & Sancti Auberti Cameracenſis, & Beatæ Mariæ Virginis de Cantimprato Canonicis, & Religio-

ſis,

ſis, chlamydibus [quas cappas vocant] inſignitis, reliquiſque Collegiatarum Eccleſiarum deputatis, habitu canonicali; Archi-Presbyteris vero, ſeu Decanis ruralibus & curatis, abſentiumque Procuratoribus & Legatis, ſeu Nuntiis, ſuperpelliciis & ſtolis indotis; ac copioſa denique Cleri & populi multitudine, ad Eccleſiam Metròpolitanam e Palatio ſuo Archi-epiſcopali deductus fuit. Ubi cum ipſe Reverendiſſimus Dominus Archi-epiſcopus cum ſuis Suffraganeis, & aliis, flexis genibus, preces Domino obtuliſſet, omneſque in Cathedris & locis ſuis conſediſſent; [ubi etiam Magiſtratui dictæ civitatis, qui illum comitatus erat, locus condignus fuit deſignatus] Reverendiſſimus Dominus Atrebatenſis conſcendit ſuggeſtum in medio Chori conſtitutum, habuitque orationem non minus piam, & gravem, quam elegantem & doctam, ac præſenti negotio maxime accommodam: qua cum primis hujus noſtri temporis calamitatem deplorans, Eccleſiam in hæc uſque tempora ſemper ab hæreticis plus eſſe paſſam, quam ab ethnicis & paganis, pluribus exemplis confirmavit, ac denique media, quibus e medio hæreſes tolli poſſent, adduxit.

Qua quidem oratione habita, celebratum eſt per Reverendiſſimum Dominum Archi-Epiſcopum Miſſæ Sacrificium de Sancto Spiritu ſecundum morem Eccleſiæ Cameracenſis valde ſolenne, Epiſtolam decantante Abbate Maricolenſi: Evangelium vero, Abbate Sancti Gisleni in cella.

Peracto Sacro Reverendiſſimus Dominus Archi-Epiſcopus, & cæteri Epiſcopi in ſuis Cathedris ſedentes, juxta magnum Altare induti ſunt ſandaliis, & aliis ornamentis Epiſcopalibus; ſicque indutus Archi-Epiſcopos ſurrexit, & chlamydem quoque paſtoralem, quam cappam vocant, aſſumpſit. Atque interea, dum hæc fiunt, Chorus decantabat Pſalmum, Domino Cantore incipiente, *Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum &c.* quem cum Vicarii & Cantores muſici proſequerentur, vocati ſunt Scribæ & Secretarii Concilii Provincialis, juſſique aſtare Reverendiſſimo Domino Archi-Epiſcopo, ut, quæ fierent, videntes & audientes in acta redigerent. Decantato autem dicto Pſalmo, Diaconus aſſurgens, verſa ad Chorum facie, alta voce protulit, *Orate*; moxque Dominus Archi-Epiſcopus, Coepiſcopi, & reliqui omnes genua flectentes, orarunt detectis capitibus Altare verſus. Deinde idem Dominus Archi-Epiſcopus, & Coepiſcopi conſurgentes, cæteris in terram procumbentibus, ſteterunt absque mitris, incipientes orationem ſubſequentem, decantante eam Domino Metropolitano, Coepiſcopis vero remiſſiore voce legentibus; *Adſumus Domine Sancte Spiritus, adſumus quidem peccati immanitate detenti, ſed in nomine tuo ſpecialiter aggregati; veni ad nos, & eſto nobiſcum, & dignare illabi cordibus noſtris; doce nos, quid agamus, quo gradiamur, & oſtende quid efficere debeamus; ut, te auxiliante, tibi complacere in omnibus valeamus. Eſto ſolus ſuggeſtor, & effector Judiciorum noſtrorum, qui ſolus cum Deo Patre, & ejus Filio, nomen poſſides glorioſum; non nos patiaris perturbatores eſſe juſtitiæ, qui ſummam diligis æquitatem; non in ſiniſtrum nos ignorantia trahat; non furor inflectat; non acceptio munerum, vel perſonarum corrumpat: ſed conjunge nos efficaciter tibi, ſolius tuæ gratiæ dono; ut ſimus in te unum, & in nullo aberremus a vero: quatenus in nomine tuo collecti, ſic in cunctis teneamus cum moderamine pietatis juſtitiam; ut hic a te in nullo diſſentiat ſententia noſtra, & in futuro pro bene geſtis conſequamur præmia ſempiterna.* Chorus reſpondit: *Amen.* Poſtea vero Subdiaconus aſſurgens Chorum verſus, clara voce præfatus eſt, *Erigite vos.* Conſurgentibus omnibus, ac poſtmodum Dominis Cantore, & Succentore hanc Antiphonam incipientibus, proſequente eam Choro ad finem uſque: *Exaudi nos Domine, quoniam benigna eſt miſericordia tua, ſecundum multitudinem miſerationum tuarum reſpice nos, Domine.* Qua finita iterum Diaconus protulit, *Orate.* Sicque Dominus Archi-Epiſcopus, & Coepiſcopi cum aliis in terram proſtrati, aliquantiſper orarunt ſecreto; deinde Subdiaconus cecinit: *Erigite vos*, conſurgentibus omnibus: ſtantes autem Domini Archi-Epiſcopus & Coepiſcopi, abſolute protulerunt orationem, quæ ſubſequitur, decantante quidem eam Metropolitano, Coepiſcopis vero legentibus, idque ſine mitris: *Omnipotens ſempiterne Deus, qui ſacro verbi tui oraculo promiſiſti, ubi duo vel tres in nomine tuo congregati eſſent, te medium fore; adeſto propitius cœtui noſtro: & cor noſtrum illumina miſericors Deus, ut a bono miſericordiæ tuæ nullatenus aberremus; ſed rectum juſtitiæ tuæ tramitem in omnibus teneamus, per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Filium tuum, qui tecum &c.* Hac oratione peracta, iterum procumbebant omnes, & a tribus Canonicis, juſſu Domini Cantoris, Litania decantabatur in Eccleſia Cameracenſi legi ſolita uſque, *Ut Dominum Archi-Epiſcopum, & omnes Coepiſcopos, cum omni grege ſibi commiſſo, in ſuo apto ſervitio conſervare digneris.* Choro reſpondente, *Te rogamus audi nos.* Dicto articulo ter repetito. Quo decantato aſſurrexit Dominus Archi-Epiſcopus, & Coepiſcopi, detectis capitibus, cæteris vero non ſur-

ſurgentibus; tuncque Cruce ante ſe delata, tenens in manu pedum paſtorale, benedixit ſacræ Synodo his verbis, *Ut hanc ſanctam Synodum & omnes gradus Eccleſiaſticos benedicere digneris*; Choro reſpondente, *Te rogamus audi nos.* Et iterum, *Ut hanc ſanctam Synodum, ut omnes gradus Eccleſiaſticos, benedicere, & regere digneris; Te rogamus audi nos.* Et rurſus, *Ut hanc ſanctam Synodum, & omnes gradus Eccleſiaſticos benedicere, regere, & conſervare digneris; Te rogamus audi nos.*

Quibus ſic dictis iterum procumbebat Dominus Metropolitanus, & Coepiſcopi cum mitris, donec dicti tres Canonici decantaſſent Litaniam: *Ut cunctum populum Chriſtianum, pretioſo ſanguine tuo redemptum, conſervare digneris; Te rogamus audi nos. Ut Clerum & populum totius Provinciæ conſervare digneris. Fili Dei &c.*

Finita Litania, & conſurgentibus omnibus, Dominus Archi-Epiſcopus Altare verſus ſine mitra dixit: *Oremus.* Stantibus etiam ſine mitris Coepiſcopis, Diaconus cantabat, *Flectamus genua.* Interpoſita aliqua mora, donec Subdiaconus erigens ſe ſic decantaret, *Levate*; & Dominus Archi-Epiſcopus hanc proſecutus eſt orationem: *Da, quæſumus, Eccleſiæ tuæ miſericors Deus, ut Spiritu Sancto congregata, hoſtili nullatenus incurſione perturbetur, per Dominum &c.* Poſtea vero ante Dominum Archi-Epiſcopum imponebatur thuribulo incenſum ſubfumigans, & accedens Diaconus ante Altare, petiit ab eo benedici; tuncque cum libro clauſo præcedente Subdiacono, deferente thuribulum ſuffumigans, ac duobus pueris ſymphoniacis luminaria deferentibus, itum eſt ad locum quendam eminentiorem, quem vulgo appellant Doxale, ubi Evangelium decantatum fuit ab eodem Diacono Abbate Sancti Gisleni, ſcilicet Evangelium ſecundum Lucam, de miſſione Diſcipulorum, inclinantibus ante illud capita tam Metropolitano, quam Coepiſcopis, ſtantibus ſine mitris verſa facie ad Evangelium, & pedum tantiſper in manibus tenentibus, donec idem decantatum fuerat. Eoq; decantato, delatus fuit codex ad Metropolitanum, & cæteros Comprovinciales deoſculandus, primo quidem ad eos, qui dextro aſſidebant lateri, tum vero ad alios, qui ſiniſtro. Poſtremo iterum aſſurgens Dominus Metropolitanus cum ſuis Coepiſcopis, & reliquis omnibus, aperto capite incepit Hymnum: *Veni creator Spiritus*, proſequente eum Choro ad finem uſque, procumbentibus Patribus ſine mitris, & reliquis omnibus, donec primus ejusdem Hymni verſiculus decantatus fuerat; quo finito aſſurgentes, ſteterunt ad finem uſque. Expleto Hymno, Dominus Archi-Epiſcopus cecinit verſiculum, *Emitte Spiritum &c.* Reſpondente Choro, *Et renovabis faciem terræ.* Tunc Archi-Epiſcopus dixit, *Oremus*; *Deus qui corda fidelium &c.* Chorus, *Amen.* Quibus abſolutis, tractatum fuit inter ipſum Reverendiſſimum Dominum Archi-Epiſcopum, & Reverendiſſimos Patres, de apertione hujus ſacræ Synodi Provincialis; fuitque mandatum Scribis & Secretariis ejusdem, ut a ſingulis ſciſcitarentur, numne ad Dei gloriam & Eccleſiæ Catholicæ decorem, ſanctum Concilium Provinciale Cameracenſe legitime indictum, convocatum, & congregatum aperiendum videatur; illisque ſuper hoc per dictos Secretarios interrogatis, & idipſum aperiendum eſſe aſtipulantibus, (uti dicti Secretarii retulerunt) præfatus Reverendiſſimus Dominus Archi-Epiſcopus tam ſuo, quam Coepiſcoporum ſuorum nomine dictam ſanctam Synodum Provincialem Cameracenſem apertam eſſe decrevit & declaravit, ſub hac verborum forma: *Chriſti nomine invocato decernimus, ſanctam Synodum Provincialem Cameracenſem eſſe apertam, & ita judicamus.* Atque illico decantatum fuit, *Te Deum laudamus.* Reverendiſſimo Domino Metropolitano inchoante, & Choro idipſum proſequente ad finem uſque. Dataque deinde benedictione Archiepiſcopali, fuit per dictos Scribas & Secretarios indicta congregatio in diem craſtinum hora octava ante meridiem in palatio Archiepiſcopali ac loco conſiſtoriali prædeſignatis.

Altera vero die, quæ erat *vigeſima ſexta menſis Junii*, hora & loco præſcriptis, comparuerunt Reverendiſſimus Dominus Archi-Epiſcopus, & ejus Suffraganei, cæterique Prælati, & Ordines Eccleſiaſtici, illisque ad Sacrum audiendum procumbentibus, celebratum fuit per unum Reverendiſſimi Domini Archi-Epiſcopi Sacellanorum Sacrum de ſancto Spiritu, in quo Sacro Reverendus Pater Dominus Abbas ſancti Auberti Cameracenſis, tanquam primus & perpetuus dicti Reverendiſſimi Domini Archi-Epiſcopi Sacellanus, lecto evangelio dedit idipſum eidem Reverendiſſimo, & ejus Suffraganeis oſculandum. Sacro autem peracto, Reverendiſſimus Dominus Archi-Epiſcopus ſtans ante medium Altare, cum ſuis Coepiſcopis, clara & intelligibili voce oravit & dixit orationem præſcriptam: *Adſumus Domine Sancte Spiritus, adſumus peccati quidem immanitate detenti, ſed in nomine tuo ſpecialiter aggregati &c.* Qua oratione finita, omnibusque conſidentibus, lecta & publicata fuerunt Decreta ſubſcripta.

"VISUM

" Visum eſt Patribus operæ precium eſſe, ut hæc Sancta Synodus, quoad fieri poſſit, ſit frequentiſſima; tum ob negotia, quæ in ea geri debent, tum maxime propter gloriam Nominis Domini. Idcirco omnibus, quorum intereſt, & qui de jure aut conſuetudine tenentur huic Synodo adeſſe, mandamus, ne hinc recedant, niſi impetrata a nobis venia; reliquos hortamur, ne hinc quoque, priusquam abſolutæ ſint ſupplicationes publicæ, quas proceſſiones vocant, ſe moveant, nobis inſalutatis.

TENOR ALTERIUS DECRETI.

" Quoniam plurimum intereſt, ut præſentem habeamus gratiam Numinis, cujus aſpiratione hæc Sancta Synodus dirigatur; videtur neceſſarium, ut quanta maxima animi devotione poſſumus, hanc Spiritus Sancti gratiam oobis conciliemus, & ea ſcrutemur, quæ maxime conducunt ad unitatem & concordiam alendam inter nos; ut idem ſentiamus, idem ſpectemus omnes, idemque dicamus. Quapropter ſequuti antiquiſſimum morem Eccleſiæ, innovatum iis diebus a Patribus Remenſis Synodi, exiſtimamus operæ pretium facturos nos eſſe, ſi proxima ſexta feria, qui dies erit feſtus Apoſtolorum Petri & Pauli, publicæ ſupplicationi (quam proceſſionem vocant) omnes humiliter incumbamus, ac deinde Sacroſanctam Euchariſtiam manu Reverendiſſimi Domini Archi-epiſcopi, qui Miſſæ Sacrificium celebraturus eſt, devote recipiamus, ad declarandum unitatem voluntariam in nobis, & vinculum charitatis, & ut Deus clementer illabatur mentibus noſtris per donum Spiritus Sancti, quo recte procedere & feliciter claudi poſſit hæc Sancta Synodus.

Poſtea vero Domini Promotores hujus Sacræ Synodi petierunt evocari omnes citatos, monitos, & convocatos ad hujusmodi Synodum Proviocialem, & quoscunque alios de jure, vel conſuetudine eidem intereſſe debentes. Et ad eorum petitionem omnes evocati fuere juxta formam catalogi Notariis traditi; absque tamen præjudicio ordinis & præeminentiæ, aut præcedentiæ cujuslibet, uti & initio hujus Synodi per Reverendiſſimum Dominum Archi-Epiſcopum declaratum eſt. Et ad viſitanda & examinanda Procuratoria abſentium, Reverendiſſimus D. Archi-Epiſcopus Præſidens negotium tradidit Reverendiſſimo Epiſcopo Audomarenſi, & Reverendis Dominis Abbatibus, Marchianenſi, & Sancti Gisleni in cella, Venerabilibusque Viris, Dominis Leonardo de Garbecq, utriusque Juris Licentiato, inſignis Eccleſiæ Metropolitanæ Canonico, nec non Decano Tornacenſi, & Nicolao Maigrot Canonico Atrebatenſi, ac Nicolao Lengaingne Audomarenſi Canonico, quibus a meridie hora ſecunda ad eadem examinandum, & craſtina die hora octava referendum conſiſtorialiter validitatem aut invaliditatem eorundem, ſtatutæ & præfixæ ſunt; indictaque fuit congregatio loco & hora præſcriptis.

Die ergo *vigeſima ſeptima menſis Junii*, loco & hora conſuetis, cum celebratum eſſet in conſiſtorio Sacrum, lectaque per Reverendiſſimum Dominum Archi-Epiſcopum oratio præſcripta, *Adſumus Domine Sancte Spiritus &c.* rogarunt Promotores Concilii, num ne placeret eidem Domino Reverendiſſimo, & reliquis Patribus, quod procederetur ad contumaciam abſentium, & rejectionem procuratoriorum, quæ non videbantur ſufficientia. Ad quam petitionem reſponſum eſt per Dominum Archi-Epiſcopum, quod ea res differretur in aliud tempus commodius & magis opportunum; & interea procederetur ad lectionem Canonum & Decretorum Concilii Tridentini: cumque ob ſupplicationem publicam ac generalem per Reverendiſſimum Dominum Archi-epiſcopum in feſtum Sanctorum Petri & Pauli Apoſtolorum indictam; tum Sacrum quoque in Eccleſia Metropolitana ſolenniter ex more ejusdem Eccleſiæ tunc celebrandum; nonnullis viſum eſſet commode fieri non poſſe, ut omnes Decreto noviſſime publicato, quoad receptionem Venerabilis Sacramenti Euchariſtiæ manu Reverendiſſimi Domini Archi-Epiſcopi, ſatisfaciant; viſum fuit Patribus idem Decretum modo præſcripto moderari poſſe.

" Quia difficile videtur, & propemodum impoſſibile, ut omnes, qui huic Synodo interſunt, poſſint Euchariſtiam ſumere manu D. Archi-epiſcopi eo die, quo fiet proceſſio; Epiſcopi ſaltem, cum iis, qui altari Reverendiſſimo Domino Archi-Epiſcopo miniſtrabunt, manu ejusdem Reverendiſſimi communicent. Cæterum hortatur, ac præcipit, ut eodem die omnes, qui Sacerdotes eſſent, celebrarent; reliqui vero non Sacerdotes communicarent in loco aliquo ab eis eligendo: adhortans Patres, ut non ſolum illo die, ſed, quam ſæpiſſime poſſent, Miſſæ Sacrificium celebrent, ut Deus Spiritu ſuo nobis uberius ſemper affulgeat.

Deinde Reverendus Pater Dominus Matthæus Moullart, Abbas Sancti Gisleni in cella, juſſu Reverendiſſimi Domini Archi-Epiſcopi, ac reliquorum Patrum, conſcendit ſuggeſtum, ad hoc ibidem præparatum, le-

ċturus & publicaturus Canones & Decreta Sacroſancti Oecumenici & Generalis Concilii Tridentini; illaque legit, & publicavit ad Seſſionem ſeptimam uſque incluſive; fuitque indicta congregatio ad horam tertiam a meridie. Qua quidem hora Reverendiſſimo Domino Archi-Epiſcopo, & reliquis Patribus in Conſiſtorio, ſeu loco Synodali conſidentibus, lectaque per Reverendiſſimum Dominum Archi-epiſcopum oratione præſcripta, *Adſumus Domine Sancte Spiritus &c.* proſecuta & continuata fuit lectio & publicatio Decretorum Sacri Concilii Tridentini per eundem Reverendum Dominum Abbatem, ad Seſſionem decimam quintam incluſive; deinde ordinatum fuit, quod pulſaretur campana Præſulis, cujus pulſu ſemper indiceretur Seſſio ſeu congregatio Synodi.

Die itaque *vigeſima octava menſis Junii*, ad pulſum campanæ Præſulis Reverendiſſimo Domino Archi-epiſcopo, & aliis Patribus, Ordinibusque dictæ Synodi in Conſiſtorio ſolito conſidentibus, lecto Sacro, & oratione, *Adſumus Sancte Spiritus &c.* Reverendus Pater, Dominus Abbas Sancti Gisleni iterum conſcendit ſuggeſtum; dictique Sacri Concilii Decretorum lectionem & publicationem uſque ad vigeſimam quartam Seſſionem proſecutus eſt, & continuavit: dictumque fuit per alterum Promotorum, quod a meridie propter vigilias ſeu feſti ſolennitatem Sanctorum Petri & Pauli nihil ageretur.

Altero autem die, nempe *vigeſimo nono menſis Junii*, qui Beatis Petro & Paulo Apoſtolis ſacer erat, ſolenniter ſupplicatum eſt, atque præeunte Clero (Reverendiſſimoque Domino Archi-Epiſcopo Sacroſanctam Euchariſtiam portante) per urbem proceſſum; frequenti omnium Patrum, & Prælatorum Diœceſis, & Provinciæ, atque item inſignis Eccleſiæ Metropolitanæ, aliarumque Eccleſiarum, & Monaſteriorum civitatis Cameracenſis Canonicorum, Monachorum, & Sacerdotum conſeſſu, ornatu & cultu, prout cujusque ſtatus, gradusque, aut dignitas exigebat; ac copioſa denique Nobilium, & aliorum multitudine comitante. Supplicatione ſeu proceſſione hujusmodi abſoluta, illisque omnibus in ædem Divæ Virginis reverſis & receptis, ſolenniter celebratum eſt a Reverendiſſimo Domino Archi-epiſcopo Sacrum, aſſiſtentibus & miniſtrantibus eidem, Diacono, Abbate Sancti Gisleni in cella; Subdiacono vero, Abbate Maricolenſi. Ubi autem perventum fuit ad Communionem, receperunt primi Sacram Euchariſtiam, manu Domini Archi-Epiſcopi, Reverendiſſimi Domini Atrebatenſis, Namurcenſis, Audomarenſis, & Chalcedonenſis; deinde Diaconus & Subdiaconus; deinde alii Sacro aſſiſtentes Archi-Diaconi & Sacellani.

Die *trigeſima & ultima Junii* Reverendiſſimo Domino Archi-Epiſcopo, & Patribus, aliisque Ordinibus Eccleſiaſticis, ad pulſum campanæ Præſulis, ut conſtitutum erat, in Conſiſtorio ſub horam octavam matutinam debite congregatis, ibique conſidentibus poſt celebratum Sacrum, ac orationem: *Adſumus, Sancte Spiritus &c.* a Reverendiſſimo Domino Archi-Epiſcopo dictam, aſcendit ſuggeſtum ſolitum Reverendus Dominus Abbas Sancti Gisleni, legitque, & publicavit vigeſimam quartam Seſſionem; & illis quoque a meridie ſub horam tertiam iterum ad pulſum campanæ in eodem Conſiſtorio ſimiliter coactis, & conſidentibus, vigeſima quinta & ultima Seſſio Sacri Concilii Tridentini a præfato Abbate Sancti Gisleni e ſuggeſtu lecta & publicata fuit.

Die *prima Julii* ob vigilias Solennitatis Beatæ Mariæ Virginis, ſimiliter & *altero die ſubſequente*, non fuit habita Seſſio, aut congregatio Concilii Provincialis, ſed eo die celebravit Sacrum de Viſitatione Beatæ Mariæ in Choro majore Eccleſiæ Metropolitanæ Reverendiſſimus Dominus Epiſcopus Namurcenſis. Cui Sacro interſuerunt Reverendiſſimus Dominus Archi-epiſcopus, & reliqui ejus Suffraganei Atrebatenſis, Audomarenſis, & Chalcedonenſis Epiſcopi, ac Lobienſis, Letienſis, Aquiſcintenſis, Marchianenſis, Maricolenſis, Sancti Gisleni, pluresque alii Abbates, & Prælati.

Die vero *tertia menſis Julii* Reverendiſſimo Domino Archi-Epiſcopo, cæterisque Patribus, & Ordinibus Eccleſiaſticis, ad ſonum campanæ Præſulis ſub horam octavam matutinam, rurſus convocatis, eisque in conſiſtorio ſolito conſidentibus, a Sacro peracto, lectaque per Reverendiſſimum Dominum Archi-epiſcopum oratione: *Adſumus Sancte Spiritus &c.* Venerabilis vir Dominus Auguſtinus Convers, Jurium Licentiatus, Promotor Concilii, propoſuit, & allocutus eſt Reverendiſſimum Dominum Archi-epiſcopum, Suffraganeos, Abbates, & reliquos, in hunc modum: *Reverendiſſime Domine atque Illuſtriſſime Princeps, Reverendiſſimi Antiſtites, Venerandi Patres, Confratres dilecti, audiviſtis lecturam omnium & ſingulorum Canonum & Decretorum Concilii Tridentini; ſupereſt, ut juxta Capitulum ſecundum Seſſionis XXV. De Reformatione, unusquisque ea palam & publice recipiat, & profiteatur veram obedientiam Summo Romano Pontifici, & omnes hæreſes a Sacris Canonibus & Generalibus Conciliis, præſertimque a Synodo Tridentina damnatas, publice deteſtetur, & anathematizet. Quapropter omnes & ſingulos requiro,*

at

ut Decreta Synodi univerſalis Tridentinæ omnia, & ſingula jam lecta palam recipiatis, & tam in judicio, quam extra obſervari faciatis juxta mandatum ejusdem Synodi Tridentinæ, idque ſub ea verborum forma; quam in charta deſcriptam, & ex prædicto Capitulo deſumptam, primo præſentavit Archi-Epiſcopo, quæque poſtea per alterum Promotorem cuilibet porrecta fuit tenore hujusmodi:

Ego *N. omnia, & ſingula, quæ in Sancta Synodo Tridentina definita & ſtatuta ſunt, palam recipio; nec non veram obedientiam Summo Romano Pontifici ſpondeo & profiteor; ſimulque hæreſes omnes a Sacris Canonibus, & Generalibus Conciliis, præſertimque a prædicta Synodo Tridentina, damnatas, publice deteſtor & anathematizo.*

Reverendiſſimus igitur Dominus Archi-Epiſcopus accepta charta brevem habuit orationem, qua declarabat, quod etſi multa in dictis Decretis continerentur, quæ ipſis Epiſcopis eſſent non ſolum oneri, ſed moleſta quoque & diſpendioſa; tamen perpendens piam in hac re Patrum intentionem, & quod alia via Eccleſia reformari non poſſit, & hæreſes extirpari: libenter ſe illa omnia & ſingula recepturum, & profeſſurum dixit, juxta formulam in eadem charta deſcriptam; omnesque alios per viſcera Domini noſtri Jesu Christi, ut ad ſui imitationem idem præſtare vellent, ſerio cohortatus, & obteſtatus, ſuæ obedientiæ, fideique profeſſionem fecit juxta tenorem & formam dictæ chartæ, quam palam legit ad hunc, qui ſubſequitur, modum: *Ego Maximilianus a Bergis, Archi-Epiſcopus Cameracenſis, omnia & ſingula, quæ a Sancta Synodo Tridentina definita & ſtatuta ſunt, palam recipio; nec non veram obedientiam Summo Romano Pontifici ſpondeo & profiteor; ſimulque hæreſes omnes a Sacris Canonibus, & Generalibus Conciliis, præſertimque a prædicta Synodo Tridentina, damnatas, publice deteſtor & anathematizo.*

Deinde Reverendiſſimi Atrebatenſis, Namurcenſis, & Audomarenſis Epiſcopi Comprovinciales Decreta & Statuta Generalis Concilii Tridentini receperunt, & quilibet eorum prompte, brevi & utili monitione præhabita, recepit; Summoque Romano Pontifici veram obedientiam profeſſus eſt; ac hæreſes omnes, præſertim a dicto Concilio Tridentino damnatas, publice deteſtatus juxta tenorem dictæ chartæ, quam quilibet eorum legit.

Porro Delegati Metropolitanæ, & aliarum Cathedralium Eccleſiarum ſecundum dictæ chartæ tenorem profeſſionem facere ſtatim recuſarunt, prætendentes ſua quædam Privilegia debere manere ſalva. Quibus recuſantibus oblata eſt per Promotorem cedula, Reverendis Patribus Abbatibus, qui eandem recipientes ex ordine infraſcripto receperunt Decreta Concilii Tridentini, & profeſſi ſunt juxta formulam chartæ præſcriptæ. Et in primis Reverendi Patres, Domini Abbates infraſcripti, videlicet Lobienſis, Lætienſis, Sancti Landelini in Criſpinio, Altimontenſis, Maricolenſis, Sancti Dionyſii in Bocqueria, de Fidemio, de Sancto Gisleno in cella, Sancti Adriani Gerardimontenſis, Marchianenſis, Aquiſcintenſis; de Hanonio Montis Sancti Eligii juxta Atrebatum, de Hennin-Lietart, de Hamme, Sancti Joannis Valenchenenſis, Sancti Calixti de Ciſonio, Sancti Chriſtophori de Falenpino, Bonæ ſpei, Viconienſis, Sancti Foliani, Sancti Auberti Cameracenſis, de Cantimprato, de Chocques, de Aroaſia & Yacourtenſis.

Abbas vero Nynovenſis, Ordinis Præmonſtratenſis, ſimiliter recepit, & profeſſus eſt, ſalvis privilegiis, videlicet eis, quibus per Generale Concilium Tridentinum non eſt derogatum.

A meridie autem ad pulſum campanæ rurſum omnibus congregatis & conſidentibus, requiſiti per Venerabilem Virum, Dominum Dominicum Merlin, Decanum Eccleſiæ Sancti Gaugerici, dictique Concilii alterum Promotorem, Prior Monaſterii Sancti Andreæ juxta Ariam, & Prior Scholarium oppidi Montenſis, receperunt Decreta Concilii Tridentini, & profeſſi ſunt juxta chartæ ſibi traditæ tenorem.

Poſt hos requiſiti ſunt Deputati ſeu Procuratores primariæ Eccleſiæ Collegiatæ Sancti Gaugerici Cameracenſis, qui per organum honorabilis Viri, Domini Petri Regis junioris, Canonici, in utroque jure Licentiati, de ſuis quoque proteſtabantur exemptionibus. Cui Reverendiſſimus Dominus Archi-Epiſcopus biduum conceſſit ad maturius deliberandum, & dicti Capituli exemptiones in ſcriptis exhibendum.

Deinde Venerabiles Viri, Domini & Magiſtri, Laurentius Metſius Beatæ Gudulæ Bruxellenſis, & Adrianus Eelout Sancti Gummari Lyrenſis oppidorum, Eccleſiarum Collegiatarum Decani, Sacræ Theologiæ Baccalaurei, Procuratores ſex Eccleſiarum ſibi invicem confœderatarum, auctoritate Apoſtolica, Bruxellenſis, Lyrenſis, Anderlectenſis, Aloſtenſis, Teneramundenſis, ac Turnhoutenſis, Decreta Concilii Tridentini receperunt, & profeſſi ſunt vigore Procuratoriorum ſuorum juxta tenorem profeſſionis Reverendiſſimi Domini Archi-Epiſcopi. Hos ſecuti ſunt Arienſis, Melbodienſis, Binchienſis, Sancti Petri Duacenſis, de Lilers, Lenſſenſis, Condatenſis; Beatæ Mariæ ad aulam Comitis, & Anthonienſis, Capitulorum

Eccleſiarum Collegiatarum Procuratores, qui receperunt Decreta Concilii Tridentini, Romano Pontifici obedientiam ſpoponderunt, & publice profeſsi ſunt, ac hæreſes, a dicto Concilio damnatas, deteſtati ſunt, ſecundum dictæ chartæ tenorem.

Capituli Wallincurtenſis Procurator etiam profeſſus eſt juxta tenorem dictæ profeſsionis Reverendiſsimi Domini Archi-Epiſcopi; ſalvis tamen, moderamine & declaratione deſuper facienda, & impetranda a Sancta Sede Apoſtolica.

Abbatiſſæ & Capituli Nivellenſis Procurator allegavit eosdem alterius eſſe Provinciæ, videlicet Colonienſis, ideoque ad profeſsionem in hac Synodo faciendam non teneri; & quoad reſtitutionem, ſeu diminutionem decimarum, promiſit nomine, quo ſupra, ſtare ordinationi & decreto Reverendiſsimorum Patrum hujus Sacri Concilii provincialis.

Procuratores Capitulorum reſpective Beatæ Waldetrudis, & Sancti Germani Montenſis & Melbodienſis, oppidorum, ſimiliter quædam proteſtati ſunt, quorum proteſtationes per Patres non fuerunt admiſſæ.

Capituli Luthoſenſis Decanus & Procurator proteſtatus eſt juxta tenorem cedulæ per eum traditæ, & apud acta Scribarum Concilii reſervatæ, quæ per Patres quoque minime admiſſa fuit.

Capituli Beatæ Mariæ Namurcenſis, & aliarum ſecundariarum Eccleſiarum nomine Dominus Joannes Tamiſon Procurator, de privilegiis earundem proteſtatus eſt. Cui Reverendiſsimus Dominus Archi-Epiſcopus injunxit, ut proteſtationem ſuam exhibeat, ſi velit, intra biduum.

Ab his deventum eſt ad Archi-preſbyteros, ſeu Decanos Rurales, qui receperunt Decreta Concilii Tridentini, & profeſsi ſunt ſecundum tenorem cedulæ ſibi traditæ, videlicet Magiſter Nicolaus de Puteo, Decanus Chriſtianitatis *Cameracenſi*, Magiſter Joannes de la Tieullove, Decanus *de Caſtello*, Magiſter Andreas Francquaert, Decanus Chriſtianitatis *Avesnenſis*, Magiſter Nicolaus Caruin, Decanus Chriſtianitatis *Valenchenenſis*, Dominus Antonius Quarre, *de Bellomanſo*, Thomas de Decimis, Decanus *Binchienſis*, Dominus Thomas Pierart, procurator Domini Petri Baghuer, Decani Chriſtianitatis *Montenſis* infirmi, D. Servatius Carlier, Decanus *de Haſpra*, Dominus Sydrach ab Itria, Decanus *Hallenſis*, D. Joannes Rutgheerts, Decanus Chriſtianitatis *Bruxellenſis*, D. Bernardus Egidii, Decanus *Antverpienſis*, Dominus Judocus Vonckius, Decanus *Gerardimontenſis*, D. Egidius van Raffelghen, Decanus *Aloſtenſis*, Dominus Joannes de Moroval, Decanus *Sancti Brixii*, D. Andreas de Pumeroeul, Decanus *Chirvienſis*, D. Joannes Doncq, Decanus *de Pamella*, Dominus Joannes Hortenſis, Decanus *Melbodienſis*, & Dominus Antonius Godefridi, Decanus Chriſtianitatis *de Bavaco*.

Poſt hos Dominus Abbas de Nizella, eo quod ante meridiem non erat evocatus, cum reliqui Patres profiterentur, ſalvis privilegiis in favorem Ordinis Ciſtercienſis per modernum Pontificem confirmatis, recepit Decreta Concilii Tridentini, & profeſſus eſt juxta tenorem chartæ præſcriptum.

Deinde Reverendus Dominus Abbas Monaſterii Sancti Landelini in Criſpinio procurator in nomine Reverendi Patris D. Abbatis Grimbergenſis, & Abbatiſſarum de Foreſto, de magnis Bigardis, de la Turre, de Nazareth in Ath, de Oliva, & Guilenghien: Et Procurator Abbatis de Caſtello juxta Mortaingne, profeſſi ſunt ſimiliter juxta formulam præſcriptam.

Die Mercurii *quarta Julii* Reverendiſſimo Domino Archi-Epiſcopo præſidente, ac Patribus prænominatis, cæteriſque Dominis ad ſonum campanæ, ut moris eſt, in loco conſiſtoriali conſueto congregatis, & aſsidentibus, Venerabilis Vir Dominus Auguſtinus Conver: Promotor Concilii, rogavit ab eodem Reverendiſsimo Domino Archi-Epiſcopo præſidente, Reverendiſsimiſque Patribus Epiſcopis: An ne placeret, ut repeterentur acta diei præcedentis, quo omnibus conſtare poſſet, cum ea Scribæ recte & fideliter excepiſſent. Et Reverendiſsimo Archi-Epiſcopo, & Patribus id ſtatuentibus, repetita ſunt per Scribas acta. Quibus perlectis, cum Delegati Metropolitanæ, & aliarum Cathedralium Eccleſiarum perſiſterent in ſuis proteſtationibus, Reverendiſsimi Patres, etſi ſecundum rigorem in Concilio Tridentino præſcriptum, potuiſſent ſtatim dictos proteſtantes extra ſuam communionem ponere, & per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaque juris remedia, juxta Bullam confirmatoriam Summi Pontificis, ad receptionem Decretorum Concilii compellere; conceſſerunt tamen eiſdem biduum, quo diſcuterentur eorum exemptiones, juriſdictiones, & libertates, quibus innixi putabant ſe ad receptionem Decretorum Concilii Tridentini non obligari. Quod ut citius & exactius fieri poſſet; idem Reverendiſsimus D. Archi-Epiſcopus præſidens delegavit Reverendiſsimos Dominos Audomareoſem & Chalcedonenſem, Epiſcopos, ac Reverendum Patrem Dominum Abbatem Aquiſcintenſem, Magiſtros noſtros Dominos Judocum Tiletanum, Michaelem de Bay, & Joannem Heſſels a Lova-

Lovanio, Sacræ Theologiæ in Academia Lovanienſi Profeſſores, & Dominum Joannem Vendivilium, utriusque Juris Doctorem, ac in Univerſitate Duacenſi Jurium Profeſſorem, qui auditis illorum rationibus, & ſingulis bene diſcuſſis, hanc controverſiam componerent; Dominum vero Nicolaum Lengaingne, Canonicum Audomarenſem, dictique Reverendiſſimi Epiſcopi Audomarenſis Secretarium, ejusdem negotii componendi Scribam conſtituit.

Diebus *quinta & ſexta* ejusdem menſis diſcuſſio jurisdictionum & exemptionum agebatur in Palatio, coram Reverendiſſimis & Reverendis Dominis Deputatis, ideo in Conſiſtorio nihil tunc actum fuit.

Die *ſeptima Julii* Venerabilis Vir Dominus Auguſtinus Convers, utriusque Juris Licentiatus, Canonicus Eccleſiæ Metropolitanæ Cameracenſis, Promotor hujus Sanctæ Synodi provincialis, humiliter requiſivit a Reverendiſſimo Domino Archi-Epiſcopo præſidente, Reverendiſſimisque Patribus, cæterisque in Conſiſtorio conſueto congregatis, & aſſidentibus, ut ii, quibus biduum fuerat conceſſum, ad in ſcriptis reſpondendum ſuper receptione definitorum & Statutorum Sacri Concilii Tridentini, ac deteſtatione hæreſum omnium, a Conciliis Generalibus, præſertim a dicto Concilio Tridentino, damnatarum, ſuas nunc in ſcriptis intentiones tradere deberent: Reverendiſſimisque Patribus id annuentibus, & ſtatuentibus, ut tenor literarum Apoſtolicarum Sanctiſſimi Domini noſtri PII Papæ Quarti Confirmationis Decretorum & definitorum Sacri Concilii recitaretur; quo omnes intelligerent, quam ſevere idem Sanctiſſimus cuperet omnes compelli ad illorum receptionem & obſervationem; aſcendit ſuggeſtum Reverendus Pater Dominus Abbas Sancti Gisleni, ac dictarum literarum Apoſtolicarum tenorem a principio ad finem uſque legit, & publicavit.

TENOR LITERARUM CONFIRMATIONIS APOSTOLICÆ.

BULLA S. D. N. D. PII, DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ QUARTI, SUPER CONFIRMATIONE OECUMENICI GENERALIS CONCILII TRIDENTINI.

PIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

Benedictus Deus, & Pater Domini noſtri Jesu Christi, Pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, &c. *Vide pag. 936. Tomo præced.*

Quibus quidem literis Apoſtolicis lectis & publicatis ex parte Venerabilis Capituli Cameracenſis, Venerabilis Vir Dominus Gabriel Caille, Jurium Licentiatus, Canonicus, magnus Miniſter & Procurator ejusdem Capituli, palam profeſſus eſt juxta ea, quæ ſcripto exhibuit, & publice lecta fuerunt, quæ idem Procurator, quo ſupra nomine, in acta hujus Synodi provincialis redigi petiit ſub hac verborum forma, videlicet:

Ego Gabriel Caille, magnus Miniſter Capituli Eccleſiæ Cameracenſis, tam meo, quam Confratrum meorum nominibus, omnia & ſingula, quæ a Sancta Synodo Tridentina definita & ſtatuta ſunt, palam recipio; nec non veram obedientiam Summo Romano Pontifici ſpondeo & profiteor; ſimulque hæreſes omnes a Sacris Canonibus, & Generalibus Conciliis, præſertim a prædicta Synodo Tridentina damnatas publice deteſtor & anathematizo: proteſtando tamen validitatem Privilegiorum noſtrorum, jurisdictionum, & exemptionum nobis firmam fore auctoritate Sedis Apoſtolicæ, ſi Sanctiſſimus Dominus noſter Papa, noſtris rationibus exhibitis, det ſeu interpretationem, ſeu moderationem Decretis Concilii Tridentini.

Secundum quam formam Venerabiles Viri Domini Petrus Pintaflour, Jurium Licentiatus, Decanus & Procurator Cathedralis Eccleſiæ Tornacenſis, & deinceps Joannes Merlin, Canonicus & Procurator Cathedralis Eccleſiæ Atrebatenſis, ac denique Nicolaus Maigrot, Cathedralis Eccleſiæ Sancti Albani Namurcenſis Canonicus & Procurator, tam ſuis, quam ſuorum Capitulorum ſive Confratrum reſpective nominibus, palam profeſſi ſunt, ſuasque profeſſiones hujusmodi ſcripto exhibuerunt.

Pro Capitulo autem Cathedralis Eccleſiæ Sancti Audomari Venerabilis Vir Dominus Ludovicus Militis, Jurium Licentiatus, Canonicus & Archi-Diaconus, profeſſus eſt juxta formam & tenorem profeſſionis factæ per Reverendiſſimum Archi-Epiſcopum.

Ex parte Capituli primariæ Eccleſiæ Collegiatæ Sancti Gaugerici Cameracenſis Dominus Petrus le Roy, in utroque jure Licentiatus, & ejusdem Eccleſiæ Canonicus & Procurator, profeſſus eſt juxta formulam communem præſcriptam. At verbo nihilominus proteſtatus eſt validitatem privilegiorum ejusdem Eccleſiæ, jurisdictionum & exemptionum eidem firmam fore auctoritate Sedis Apoſtolicæ, & aliis, prout prolatum eſt ex parte Capituli Cameracenſis.

Eodem die ex parte Capituli Luthoſenſis, Dominus Euſtachius de Brabant, Decanus

nus & Procurator, profeſſus eſt nomine ejusdem Capituli juxta formulam profeſſionis Reverendiſſimi Domini Archi-Epiſcopi præſcriptam.

Item Dominus Joannes Tamiſon, Sacræ Theologiæ Baccalaureus, & Canonicus Eccleſiæ Beatæ Mariæ Namurcenſis, & ejusdem, & cæterarum dictæ Namurcenſis Diœceſis ſecundariarum Eccleſiarum; ſimiliter Collegiatæ Eccleſiæ Sancti Petri Namurcenſis Procurator, profeſſus eſt juxta formulam communem profeſsionum & deteſtationum factarum per Reverendiſsimum Archi-Epiſcopum, & ejus Suffraganeos Epiſcopos. Et ſimiliter juxta eandem formulam ex parte Capituli Sancti Amati Duacenſis, Atrebatenſis Diœceſis, Dominus Antonius Danielis, Canonicus & Procurator ejusdem Capituli profeſſus eſt.

Quibus ſic actis Reverendiſsimus Epiſcopus Atrebatenſis declaravit ex parte Reverendiſsimi Archi-Epiſcopi præſidentis, & ſuorum Coepiſcoporum, quod non obſtantibus præſcriptis proteſtationibus executio Decretorum Sacri Concilii Tridentini non deberet differri, nec retardari, ſed ea executioni demandari, ubi ita Patribus videbitur: Ac proinde Patres conſtituiſſe procedere ad ſtatuenda & publicanda præſentis Concilii provincialis Decreta, quorum quædam per Patres jam concepta erant, quæ ut omnibus proponerentur: Reverendus Pater Dominus Abbas Sancti Gisleni, accepta a Reverendiſsimo Archi-Epiſcopo charta continente Decreta, *Divinum cultum concernentia*, per Patres concepta, legit.

Quibus lectis, Reverendiſsimus Dominus Archi-Epiſcopus declaravit, ex conſilio etiam Jurisperitorum, ſibi, & Coepiſcopis ſuis Comprovincialibus duntaxat competere in ſtatuendis iſtiusmodi Decretis vocem definitivam, & deciſivam: Capitulis autem Cathedralibus, & Reverendis Dominis Abbatibus, aliisque Religioſorum Ordinibus vocem concedi conſultivam: ac omnibus ad Concilium provinciale convocatis, & comparentibus liberam fecit quidvis proponendi poteſtatem; ut omnibus per Patres bene perpenſis, concludatur per ipſos Patres, prout negotii qualitas poſtulabit. Deinde idem Reverendiſſimus Dominus Archi-Epiſcopus de conſilio & aſſenſu Reverendiſsimorum Patrum die Lunæ proxima per ipſos Patres ſuper eisdem ſtatutis ſic conceptis, & propoſitis, hora conſueta deliberandum & decernendum eſſe ſtatuit. Interim omnibus conceſsit facultatem, dicta Statuta a meridie excipiendi, & extrahendi, ac vocem quoque conſultivam ſcripto libere tradendi, & exhibendi, ut ſuper illis, Deo auxiliante, & Spiritum Sapientiæ mentibus eorum inſpirante, Reverendiſsimi Patres, ut præfertur, ſtatuere & decernere valeant. Et quoniam Patres operæ pretium eſſe putabant, conſtitui aliquem, qui juſſa Concilii capeſſeret, Reverendiſſimus Dominus Archi-Epiſcopus conſtituit Dominum Andream Francquart, Curatum & Canonicum Aveſnenſem, Archi-Presbyterum ſeu Decanum Chriſtianitatis ejusdem loci, hujus Concilii Curſorem, qui præſtitit juramentum fidelitatis ad hoc requiſitum.

Die Dominica *octava menſis Julii*, quæ erat Dedicationis inſignis Eccleſiæ Beatæ Mariæ Virginis Cameracenſis, Reverendiſſimus Dominis Atrebatenſis in choro ejusdem majore Miſſam celebravit, cui initium eſt: *Terribilis eſt locus iſte.* Eoque die nulla habita eſt Seſſio Concilii.

Die Lunæ *nona Julii*, Reverendiſſimo Domino Archi-Epiſcopo præſidente, cæterisque Patribus, & Prælatis, ac Cleri Ordinibus ad pulſum campanæ Prælulis in conſiſtorio ſolito convenientibus & conſidentibus, lecto Sacro ac oratione: *Adſumus Domine Sancte Spiritus &c.* primum propoſita ſunt quædam per diverſos circa materiam Decretorum in ultima Seſſione lectorum; deinde recitata fuerunt per Reverendum Dominum Abbatem Sancti Gisleni Statuta, per Reverendiſſimos Patres concepta: *De miniſteriis Eccleſiaſticis, & de vita & honeſtate Clericorum.* Et facta eſt cuilibet facultas a meridie ſubſequente in loco conſiſturiali excipiendi articulos dictorum Statutorum.

Die Martis *decima ejusdem menſis*, præfatis Reverendiſſimo Archi-Epiſcopo præſidente, & Patribus, cæterisque Prælatis, & Cleri Ordinibus, ad pulſum campanæ in conſiſtorio ſolito rurſum congregatis, & conſidentibus, peracto Sacro, lectaque per eundem Reverendiſſimum Dominum Archi-Epiſcopum oratione prædicta, ac eodem Domino Archi-Epiſcopo rogante a Patribus, & aliis ibi conſidentibus, num quis haberet aliqua circa materiam Statutorum die præcedente lectorum proponenda; complures diverſa attulerunt in medium, quæ parum ad eam rem accommoda Patribus videbantur. Deinde rurſum per dictum Dominum Abbatem lecta ſunt Decreta per Patres concepta: *De Scholis, & de doctrina & prædicatione Verbi Dei.* Et quia Reverendiſſimi Patres animadverterunt, quod proponendi diverſitas pareret confuſionem, idque non ſine gravi temporis jactura; aliam inierunt rationem procedendi magis expeditam: nimirum ordinem, quem ſervarunt Patres in Sacro Concilio Generali Tridentino, ſecuti. Atque hinc factum eſt, quod diebus *undecimo, duodeci-*

decimo, & decimo tertio ejuſdem menſis nulla ſit habita Seſſio conſiſtorialis.

Die *decima quarta menſis Julii*, Reverendiſſimo Domino Archi-Epiſcopo præſidente, aliiſque Patribus, Prælatis, & Cleri Ordinibus ad pulſum campanæ loco & hora ſolitis coactis, & conſidentibus, a Sacro peracto, lectaque oratione prædicta, lecta fuerunt Decreta ſub *titulo Seſſionis quartæ* Concilii Tridentini: *De libris hæreticorum ſuſpectis, & vetitis*: & ex *Seſſione quinta*, *De lectionibus Theologicis in Capitulis & Monaſteriis.*

Die *decima quinta Julii*, quæ erat octava Dedicationis inſignis Eccleſiæ Beatæ Mariæ Virginis, Reverendiſſimus Dominus Epiſcopus Audomarenſis celebravit Sacrum in choro dictæ Eccleſiæ; nec eo die habita fuit Seſſio Concilii, ſed Venerabilis Vir Dominus Rogerus Varlerius, Sacræ Theologiæ Doctor, habuit orationem in conſiſtorio, qua demonſtravit ex abjecta Conciliorum Generalium auctoritate, eo ventum eſſe hodie, ut a quamplurimis & Chriſtus negetur eſſe Deus; & ipſe quoque Deus Trinus & Unus.

Die *decima ſexta dicti menſis*, Reverendiſſimo Domino Archi-Epiſcopo præſidente, & Patribus, cæteriſque Prælatis, & Cleri Ordinibus ad pulſum campanæ loco & hora prædictis iterum congregatis, & conſidentibus, Sacro peracto, lectaque oratione ſæpedicta, lecta fuerunt Decreta a titulo: *De Miniſteriis*, uſque ad titulum: *De doctrina & prædicatione Verbi Dei* incluſive.

Die *decima ſeptima ejuſdem menſis*, præfatis Reverendiſſimis Dominis Præſidente, & Patribus, reliquiſque Prælatis, & Cleri Ordinibus, loco & hora conſuetis, pulſu campanæ Præſulis rurſum convocatis & conſidentibos, poſt peractum in conſiſtorio Sacrum, lectamque a Reverendiſsimo Domino Archi-Epiſcopo orationem ſæpedictam, fuit lectum Decretum: *De viſitatione*; item & aliud Decretum: *De reſidentia Epiſcoporum & Curatorum.*

Die *decima octava menſis Julii*, Reverendiſsimo Domino Archi-Epiſcopo præſidente, & Patribus, cæteriſque Prælatis, & Cleri Ordinibus, ad pulſum campanæ in conſiſtorio ſolito congregatis, & conſidentibus, a Sacro & oratione: *Adſumus Domine Sancte Spiritus &c.* per eundem Dominum Archi-Epiſcopum recitata, lecta, & publicata fuerunt Decreta hujus Synodi provincialis, *concernentia Matrimonium*; Item: *De Decimis, & Portione Canonica aſſignanda Paſtoribus.* Eodem autem die Deputati a Capitulo Cameracenſi dixerunt Synodaliter velle ſtare, & inhærere proteſtationi, & dictis a Capitulo, concernentibus materiam viſitationis.

Die *decima nona ejuſdem menſis*, præfatis Reverendiſsimis Dominis Præſidente, & Patribus, cæteriſque Prælatis, & Cleri Ordinibus more ſolito convocatis, & in conſiſtorio conſidentibus, peracto Sacro, lectaque oratione prædicta, fuerunt lecta & publicata *Decreta concernentia Purgatorium, Sanctorum imagines, Reliquias, Indulgentias, & Examen Epiſcoporum & Curatorum.*

Die *vigeſima Julii*, dictis Reverendiſſimis Dominis Præſidente, & Patribus, cæteriſque Prælatis, & Cleri Ordinibus, rurſus ad ſonum campanæ Præſulis in conſiſtorio congregatis, & conſidentibus, a Sacro & oratione conſuetis, lecta & publicata fuerunt Decreta: *De Seminariis, deque Monaſteriis virorum & mulierum.*

Die *vigeſima prima dicti menſis*, eiſdem Dominis Præſidente, & Patribus, cæteriſque Prælatis, & Cleri Ordinibus, loco & hora ſolitis ad ſonum campanæ congregatis, & conſidentibus, peracto Sacro, lectaque oratione prædicta, lecta & publicata fuerunt Decreta: *De poteſtate Eccleſiaſtica, & juriſdictione ejuſdem.*

Die autem *vigeſima ſecunda ejuſdem menſis Julii*, qua Divæ Magdalenæ feſtum celebrabatur, non fuit habita Seſsio; ſed a Veſperis ejuſdem diei Venerabilis & Religioſus Magiſter noſter Frater Joannes Cartenius, Carmelita, Sacræ Theologiæ Profeſſor, Concionem habuit in loco conſiſtoriali conſueto.

Die *vigeſima quarta menſis Julii*, Præſidente Domino Archi-Epiſcopo, ac Patribus, cæteriſque Prælatis, & Cleri Ordinibus, loco & hora conſuetis, ad ſonum campanæ conſiſtorialiter congregatis, a Sacro & oratione more ſolito peractis, ex Decreto dicti Domini præſidentis Archi-Epiſcopi, & Patrum, hujus Synodi provincialis Statuta publicata ſunt, & per præfatum Reverendum Dominum Abbatem Sancti Gisleni lecta, & promulgata: ante meridiem quidem a *Præfatione* uſque ad titulum: *De vita & honeſtate Clericorum*; a meridie vero, Reverendiſsimis Patribus, & aliis conſiſtorio rurſum congregatis, & conſidentibus, *reliqua Decreta Provincialia* lecta, publicata, & promulgata fuerunt.

Die *vigeſima quinta dicti menſis Julii*, quæ erat Divi Jacobi Apoſtoli, Venerabilis Vir Dominus Magiſter noſter Matthæus Galenus, Sacræ Theologiæ in Univerſitate Duacenſi Profeſſor, & Eccleſiæ Collegiatæ Divi Petri ejuſdem oppidi Præpoſitus, orationem habuit in choro Eccleſiæ Metropolitanæ Cameracenſis. Qua abſoluta, Reverendiſsimus Dominus Epiſcopus Chalcedonenſis, Suffraganeus & Vicarius Reverendiſsimi Domini

Archi-

Archi-Epiſcopi, & Ducis Cameracenſis, in ſpiritualibus & temporalibus Generalis, Sacrum inibi de Sancto Jacobo celebravit.

Et deinde hora quarta a meridie Reverendiſsimus Dominus Archi-Epiſcopus Præſidens in Reverendiſsimorum Patrum Comprovincialium, & aliorum Cleri Ordinum, ad ſonum campanæ, uti præfertur, in conſiſtorio ſolito congregatorum præſentia, exhortationem habuit, ad non ſolum Sacri Concilii Tridentini, ſed & præſentis quoque Synodi Decreta & Statuta diligenter obſervanda, eaque ut inviolabiliter obſervarent, communi dictorum Patrum conſenſu, & aſſenſu, ſub pœnis inibi reſpective contentis ſerio mandavit. Quo facto, hæc protulit verba: *Reverendiſſimi Patres, & Fratres, placetne, ut ad DEI Omnipotentis laudem huic Sacræ Synodo Provinciali finis imponatur?* Singulis Patribus reſpondentibus, *Placet.* Reverendiſsimus igitur Dominus Archi-Epiſcopus hanc clara & aperta voce legit orationem: *Exaudi, quæſumus, Domine ſupplicum preces, & confitentium tibi parce peccatis, & quia conſcientia remordente tabeſcimus, ne aut ignorantia nos traxerit in errorem, aut in præceps forſitan voluntas impulerit a juſtitia declinare; ob hoc te poſcimus, te rogamus, ut ſi quid offenſionis in hac Concilii celebritate contraximus, remiſſibile facere, & condonare digneris; illiusque te miſerante indulgentiam ſentiamus, ut in eo, quod ſoluturi ſumus aggratum Concilium, a cunctis primum abſolvamur noſtrorum nexibus delictorum: Et quoniam nulla eſt, Domine, humanæ conſcientiæ virtus, qua offenſæ tuæ voluntatis poſſint judicia experiri; & imperfectum noſtrum vident oculi tui; perfectionem deputa miſericors Deus, qua perfecto æquitatis fine, per te ſingula concludi peroptamus; & ſicut te in noſtris principiis auctorem popoſcimus, ita quoque in hoc fine judiciorum noſtrorum exceſſibus te adeſſe deprecamur, ut ignorantiæ parcas, errores corrigas: perfectis votis, perfectam operis efficaciam largiaris; & tranſgreſſoribus, tibi confitentibus, venia & remuneratio ſubſequatur ſempiterna: per Chriſtum Dominum noſtrum.* Patribus & aliis reſpondentibus: *Amen.*

Qua quidem oratione lecta, ac benedictione Pontificali omnibus ſolenniter impertita, eiſdem gratias egit hac forma verborum:

Quamvis non ignorem (Patres & Fratres chariſſimi) vos nullam a me expectare gratiam pro re hic optime geſta, quin eam potius malle ab eo recipere, cujus cauſam egiſtis, cujus gloriam potiſſimum ſpectatis, cujus denique honorem promovere ſtuduiſtis; non poſſum tamen, quin eo ſaltem nomine gratias vobis agam maximas, quod tanta animorum promptitudine, vereque ſincero bene faciendi ſtudio, zeloque, quod agendum erat, egeritis; hincque fit, ut facile mihi perſuadeam, & confidam, unumquemque veſtrum non minori ſtudio hoc apud ſuos, quibus præeſt, acturum, ut quæ in Sacro Oecumenico Concilio Tridentino ſancita, & hic jam acceptata & recepta ſunt, in primis ipſe præſtet, & ſecundum hic præſcriptum, & conſtitutum ordinem & modum obſervet ac deinde ſuo tam exemplo, quam verbo idem illos facere doceat. Ne, ſi aliter fiat, non hominibus tantum, ſed & Deo noſtro illudere voluiſſe, & ad oculum dumtaxat, quicquid factum eſt, feciſſe videamur. Cum perparum profuerit etiam Sanctiſſima ſtatuiſſe; niſi qui ſtatuunt, ea inprimis in ſe ipſis præſtiterint, exemplo Salvatoris ac Redemptoris noſtri JEſu Chriſti. Quis enim fructus, ſi cum avaritiam, ut idolorum cultum, abominandam prædicaverimus; ipſi quod magis, quæ noſtra ſunt, quæramus, quam quæ JEſu Chriſti, res ipſa nos convincat? In id ergo toti & mentis, & corporis nervis incumbamus, ut ipſi legem primum adimpleamus; ſicque vitam noſtram componamus, ut aliis ſit velut norma ſeu regula quædam, ad quam ſuam, ſuosque mores conformare debeant. Quod ſi fecerimus, magnum certe fructum in Republica Chriſtiana faciemus; idque nobis ille concedat, in quo, ſi nos confortet, poſſumus omnia; & ſine quo nihil. Ut confortet autem, quibus potero precibus omnium nomine fuſis, humiliter impetrare ſtudebo; idemque vos omnes rogo, ut pro me facere non gravemini.

Hisque dictis, Curſor dicti Concilii Provincialis juſſu Domini Archi-Epiſcopi, & aliorum Reverendiſſimorum Patrum Comprovincialium acclamavit omnibus & ſingulis pro felici Decretorum hujus Synodi Provincialis executione DEUM orantibus, quadraginta Indulgentiarum dies in Chriſto Domino noſtro auctoritate hujus Sanctæ Synodi miſericorditer elargitos eſſe.

Poſtremo Reverendiſſimorum Patrum auctoritate inhibitum fuit omnibus hujus Sanctæ Synodi Provincialis Decreta habentibus, ne ea extraneis ſcripto communicent. Expectent autem, qui horum tenentur deſiderio, omnium brevi impreſsionem.

Sed & intelligant omnes, apud Reverendiſsimos Patres jam conſtitutum, proximam Provincialem Synodum poſt octavas Paſchæ, anno Domini Milleſimo quingenteſimo ſexageſimo

geſimo

geſimo octavo, apud Tornacenſes celebrare; niſi tamen pro temporis utilitate, aut neceſſitate aliter viſum fuerit iisdem Patribus. Quibus peractis, Venerabilis Vir Dominus Gregorius le Duc, Jurium Doctor, Archi-Diaconus Valencenenſis, & Canonicus dictæ Eccleſiæ Metropolitanæ, clara voce dixit: *Recedamus in pace.* Reſpondentibus aliis: *In nomine Chriſti.* Tuncque omnes pariter ſurgentes pacifice receſſerunt.

SEQUUNTUR ORATIONES
IN CONCILIO PROVINCIALI CAMERACENSI AD PATRES HABITÆ.

Oratio habita in initio Synodi Provincialis Cameracenſis, Anno M. D. LXV. (*)

Per Reverendiſſimum Dominum FRANCISCUM RICARDOTUM, Epiſcopum Atrebatenſem.

CUM ipſe mecum ſæpenumero de Reip. Chriſtianæ fortuna, ac periculis cogitarem, Patres, quantum ex hiſtoria, monumentiſque Majorum colligi potuit, animadverti, majore ſemper moleſtia cum hæreticis eam, quam cum ethnicis, & paganis conflictatam eſſe. Nam poſteaquam Conſtantini Principis beneficio illud Imperium, quod prius Eccleſiam hoſtiliter afflixerat, ad eam tuendam ſuum omne robur traduxit, novum ſubito bellum longe funeſtiſsimum ex Ariani furoris motibus exarſit. Quod malum quanquam Sanctiſsimorum Patrum frequenti conventu ſempiternis tenebris oppreſſum putabatur, tamen improborum conſiliis latiſsime radices egit; nec eo tantum ſæculo turbulentiſsimum Eccleſiæ ſtatum reddidit, ſed longe poſt, per Gothos, & Vandalos, ferro ac flamma hæc peſtis emerſit. Poſt Arium autem e medio ſublatum, Macedonii, Neſtorii, Eutychetis, Monothelitarum incendio Reſp. denuo miſerrime conflagravit odio Principum virorum ad contentiones plane pernicioſas effervescente; nec potuit hoc malum reſtingui prius, quam exitialem partum ad interitum nominis Chriſtiani in lucem edidit, Mahumetem dico, monſtrum ex Arianis, Neſtorianiſque reliquiis conflatum. Quod quantum ſanguinis Chriſtiani fuderit, quam nobiles Provincias everterit ab Heraclii Principatu in hanc uſque diem, quis oratione ulla complecti queat? Neque præterea levia fuere ea vulnera, quæ Iſauro, & Copronymo, obtinentibus imperium, ab Iconoclaſtis accepit Eccleſia, ut ea taceam, quæ a Berengariis, Valdenſibus, Apraſianis, Uſſitis, recentioribus Sæculis pertulit. Quæ omnia ominis deterrimi portenta ſic ætas, & oblivio ex hominum memoria ſuſtulerant, ut ne veſtigium hujus mali ullum ad poſteros ſupereſſe videretur. Sed idem tamen accidit Eccleſiæ, quod corporibus affectis evenire ſolet: quæ ubi vel ſenio debilitata, vel pituita redundante vitiata fuerint, tum in his veteres morbi confertim recrudeſcant. Nam hoc tempore quicquid eſt ab hæreticis excitatum & invectum, quod integritatem doctrinæ Chriſtianæ labefactet, illud idem olim homines perditi prius per Eccleſias inſperſerant; Sancti autem Patres virtute & animi magnitudine profligaverant. At vero gliſcentibus vitiis, ea lues rurſus in Reip. viſcera fuſiſſime pervaſit; ſic ut hodie nobis non cum una aliqua ſecta, ſed cum plerisque omnibus ſit conflictandum. Ex quo illud quoque facile conjectura colligi poteſt, nullum ab his tenebris emergendi nobis exitum patere, dum Chriſtianus orbis languere vitiis, avaritia ſordere, per omnes libidinum partes diffluere, cupiditatibus ardere, voluptatum illecebris molleſcere non deſtiterit. Quare recte quidem a Majoribus noſtris eſt uſu conſtitutum, ut Synodis omnibus, declaratis adverſus hæreticorum paradoxa ſalutaribus anathematiſmis, morum quoque ac diſciplinæ præcepta traderentur. Cogitabant enim Viri Sapientiſſimi idem ſibi ad incolumitatem Eccleſiæ providendum, quod in corporibus curandis doctioribus medicis uſu venit, qui reſtitutis & confirmatis victus accuratam rationem præſcribunt, ne vel ingluvie, vel quovis intemperantiæ genere, depulſos ſemel morbos rurſus accerſant. Illi enim, cum probe noviſſent, ex licentia pari contemptum, ex contemptu audaciam prodire, ex audacia ſuperbiam; atque ex ſcopulis ſuperbiæ alluviones doctrinæ peſtilentis hæreticorum erumpere, herculeo labore contenderunt; non tantum hujus hydræ capita omnia præcidere, ſed peſtem totam hanc, poſitis adverſus omnem hominum improborum licentiam decretis, anteverterc. Quam conſuetudinem Oecumenica nuper habita Tridenti Synodus, auſpiciis Sanctiſſi-

(*) *Die 25. Junii.*

mi Patris PII, Pontificis Maximi, atque Optimi, collecta, ſibi in primis retinendam & aſſectandam ſtatuit; atque inter cætera ſapientiſſime mandavit, eum morem veterrimum, intermiſſum illum quidem negligentia, ſed maxime tamen neceſſarium, revocari omnino debere, ut ſtatis temporibus Provinciales Conventus haberentur; ne per incuriam ſpinetis & carectis, id eſt, vitiis ager Dominicus diutius inhorreſceret. Ut enim in hortis, ſolertia & aſſiduitate curatis, animantes venenatæ vix unquam deſident: ſic ubi in Eccleſiis nihil non incultum & expurgatum agricolarum induſtria fuerit, hæ ſoboles viperarum (hæreſes intelligo) ſe ſe facile non inſinuant. Atque in hanc ſententiam præclare vaticinatus eſt Eſaias, Hieroſolymorum urbem deſertum iri, ac tum demum dracones in ea habituros eſſe ſua cubilia. Illud vero minime mirum videri debet, Patres, ſi quæ Provinciæ atque populi rejectis civitatis ſanctæ legibus, & inſtitutis, Babylonicam deformationem induerunt, in his (quod inquit Joannes) ſerpentes deliteſcant, immundæ volucres nidulentur, dæmones inſidientur. Itaque cum variæ ſint rationes has peſtes ex Eccleſiæ terminis abigendi; parum tamen proficitur, quicquid tentaveris, niſi in Clero, in plebe, in omnibus Ordinibus Chriſtianæ Reip. veteris ſanctimoniæ & integritatis uſus inſtaurentur.

Atqui in hanc potiſſimum rem more Majorum Reverendiſſimus in Chriſto Pater, & Princeps Illuſt. Maximilianus a Bergis, Cameracenſis Archi-Epiſcopus, hunc cum ſuis Fratribus Epiſcopis conventum iniri decrevit, in quo ſerio de revocandis priſcorum moribus & inſtitutis ageretur: ne in nos idem probrum jure torqueri poſſit, quo Judaici Sacerdotii proceres Malachias (a) his verbis inſectatur: Sacerdos "Angelus
" Domini eſt, vos autem receſſiſtis de via,
" & offendiſtis plurimos in lege, & irritum
" feciſtis pactum Levi: propter hoc dedi
" vos contemptibiles, & abjectos omnibus
" populis." Neque enim major unquam, graviorque cauſa Patribus noſtris de ea re cogitandi, ac deliberandi fuit, ex quo tempore condita eſt Eccleſia, quam quæ nos non invitat tantum, ſed urget, & ruinæ periculo propemodum impellit. Mihi vero, quoniam hæc eſt Provincia mandata, ut brevi, facilique oratione aliqua, initia quædam huic aperiundæ Synodo ponerem; dicam ſane libere, Patres, quibus ex cauſis & incommodis tantopere res noſtræ laborent. In quo mihi neque laudem eruditionis, neque famam eloquentiæ quærendam, ſed libertatis, pietatiſque meæ teſtimonium apud vos ponendum eſſe putavi: vos pro veſtro candore attentum mihi animum ac benevolentiam præbete.

Id itaque cum apud me quærerem, quas præcipuæ res ſpectare debeatis, Patres, quibus e medio ſublatis Reſp. Chriſtiana ad tranquilliorem ſtatum ex perturbatiſſimo reduci queat; venit illud Salomonis ſcitum ac lepidum proverbium in mentem, "Per tria
" (inquit) movetur terra, (b) & quartum
" non poteſt ſuſtinere: Per ſervum, cum
" regnaverit; per ſtultum, cum ſaturatus
" pane fuerit; per mulierem odioſam, cum
" in matrimonium aſſumpta fuerit; & per
" ancillam, cum fuerit hæres Dominæ ſuæ."
Qua parœmia Regum ſapientiſſimus obſcure quidem, & adumbrate, ſed vere, ac ſubtiliter re nulla magis civium inter ſe, atque adeo generis humani ſocietatem conturbari demonſtrat, quam ſi ſervis, id eſt, ſcelere & ignavia perditis publicæ functiones deferantur; ſi ſtulti, vani ſcilicet & impuri homines, nulla diſciplina caſtigentur; ſi impoſtura patronos habeat in Rep., ſi Magiſtratum auctoritate ultima vulgi temeritas ſpoliet. Hinc vero illud quoque ex adverſo colligi poteſt, nihil ad Eccleſiæ incolumitatem (quæ noſtra eſt Reſp.) ſtabiliendam firmius comparari poſſe, quam ſi peccati mancipiis Eccleſiæ miniſteria minime pateant; ſi varios ac diſſolutos non ſaginet licentia; ſi corruptela in Eccleſiis nullius nitatur patrocinio; ſi denique, quæ ſunt Eccleſiæ propria, ancilla, id eſt, vulgi pertinax inſcitia, non auferat.

Otioſe fecero, Patres, ſi rerum noſtrarum ſtatum vobis magis notum, dicendo, aut explicatum reddere tentavero, quam res ipſa docet. Quid opus verbis eſt? Miſerias noſtras vulnera noſtra prædicant. Quid furor in improbis, quid in ſceleratis audacia, quid in hæreticis ſuperbia & pervicacia valeat; id non per internuntios, ſed oculis cernimus: Religiones, ſacras cæremonias, myſteria ſalutaria, Divina atque humana jura, majorum auctoritatem, mores, leges, canones, diſciplinam, omnino projecta, atque pene diſſipata, ruente ſemper in deterius hominum nequitia, ſenſu deprehendimus. Hæc vero mala, ſi quæritis, qua ratione, quibusve artibus tolli, & exterminari queant, dicam libere. Hoc efficite, Patres, ut quos Petrus ſervos corruptionis appellat, hi omni aditu miniſteriorum Chriſti prorſus arceantur; ut inſolentiam, contumaciam diſciplina comprimat; ne quis inveteratos abuſus, quavis ex cauſa natos, antiquitatis nomine defendat; Sacroſancta ut permaneat Eccleſiæ ſacrarum literarum, Canonum, Conciliorum auctoritas. Tum orietur nobis lux matutina; tum hanc tempeſtatem ſerenitas excipiet, tum
fine

(a) *Malach.* 2. (b) *Prov.* 30.

ſine trepidatione & metu habitabimus ſub culmo quisque ſuo, ſecure, & ſine periculo.

Gravis, duraque homini ad libertatem nato, omnis eſt ſervitus; ſed ea omnium eſt graviſſima, maximeque execranda, quæ Satanæ vinculis, & ergaſtulis, hominem cohibet, cujus arbitrio ad interitum ſempiternum per præceps in denſiſſimis tenebris agatur, ac iis ſervitutem ſervire cogatur, quibus imperare jure ſanctiſſimo debuerat. Quid enim infelicius eo eſſe homine poteſt, qui vinctus, ac cæcus, furiis ex barathri gurgitibus egreſſis, libidini, avaritiæ, ventri, concupiſcentiæ ſerviat, in quam quicquid intuleris, quicquid infuderis, minus tamen expleveris, quam dolium Danaidum, quam infernum, qui nunquam (*) dicit, ſufficit? Præclare quidem apud Platonem Sophocles ſenectæ commodis oblectatus, ſe ſe ejus beneficio a furioſis Dominis, id eſt, a motibus vitioſitatis manumiſſum gloriatur. Hominem igitur ſic affectum, ſic oppreſſum peccati tyrannide, quis ſperet commodum ad Remp. ullum allaturum eſſe, ubi Magiſtratum vel minimum quidem adierit? Sit autem id tolerabile, quod utilitate nulla, modo nulla quoque pernicie, hæc ſceleris mancipia ad functiones publicas ſe projiciant. Sed ut nullum ex hac ſervili genere fructum res Chriſtiana capere, ſic nec detrimenta vitare, & avertere poteſt, quæ in Remp. convehit, ubi cum in Eccleſia locum acceperit, quo libidinibus ſuis ſervire, liberiusque imperare libuerit, & licuerit: quanquam Chriſti teſtimonio magiſtratum in Eccleſia gerere, non imperare, ſed miniſtrare eſt. Putate, Patres, homine improbo (quem ſervum, non tam ex Stoicorum placitis, quam ex Chriſti documentis appello) ad præfecturam inaugurato, hominibus non hominem præfici, ſed belluam, eamque immaniſſimam & avidiſſimam. Quod enim monſtrum æſtuat ardentius, ſævit truculentius, inſultat petulantius, quam effrenis, & ſoluta concupiſcentia? Hanc autem flagitioſus homo magiſtratum adeptus, reliquis imperaturam, ſecum geſtat humeris, communi detrimento, publica pernicie, cæde & ſanguine Reip. ſaginandam. Quæ vel inflammata libidine, vel inflata ſuperbia, vel iracundia furens, vel avaritia flagrans, quas labes non affert in publicum? Eſt autem valde præpoſterum, Patres, cum in omni arte, & opificio optimus quisque quæratur artifex, cujus utamur opera, ſi quid res, uſusve poſtulet; in re tanti periculi, quod præcipuum eſt, tam ſupine negligi. Quæritur ergo Medicus, an non ſcientiſſimus? Quæritur navigio Nauclerus, an non expertiſſimus? Familiæ quæritur œconomus, an non fidiſſimus? Reo quæritur patronus, an non diſertiſſimus? Cur non idem vero provideri omnino debeat Chriſti languidis oviculis, jactatæ per Syrtes, & ſcopulos naviculæ, reis actis ad tribunal Divini judicii? Quandoquidem Miniſtrum Eccleſiæ neceſſe eſt doctrina medicum eſſe infirmitatis humanæ, ſapientia ductorem, precibus periculi depulſorem. Equidem nulla in re majore damno ab hominibus errari puto, ſi quid tamen erretur, quam in legundis functionum publicarum Præfectis. In quo cum Athenienſes, Lacedæmonii, Romani, frequenter legitimum delectum contempſerint, partas, & auctas virtute, fortuna, toto orbe florentiſſimas Reſp. funditus perdiderunt. Quare ſi reſtitui dignitatem Eccleſiæ volumus; volumus autem maxime, demus operam, quantam maximam poſſumus, ne ſervi præſint in Eccleſia, id eſt, qui nec liberaliter ſint in literis instituti, nec ad liberrimam legem Evangelii conformati, nec ſolutiori vitæ nuntium remiſerint. Cujus cautionis ſi accuratiſſimam, ac rectiſſimam formulam quærimus, exproṁptam nobis hanc exhibet Apoſtolus, eamque communem & Epiſcopis, & Presbyteris, ut ſint ornati, benigni, ſobrii, doctores, hoſpitales, non vino dediti, non percuſſores, non cupidi.

Huc pertinet & illud Moſaicum, ne in ſortem gerendi Sacerdotii veniat cæcus, ſurdus, claudus, attritus, eviratus, id eſt, ut ſit omnibus corporis, ac multo magis animi partibus integer, quicunque ad culmen tanti miniſterii ſit conſcenſurus. Adferet illud plurimum momenti, Patres, ad revellendas adulterinas plantationes hæreticorum. Sed illud quoque providendum magnopere judico, ne filii Belial, ſine jugo, pulli laſcivientes, vaccæ pingues Samariæ, voluptatum amatores magis quam Dei, cervicis duræ, rebelles, legem Dei blaſphemantes, expleri, & dilatari adverſus ſtimulum calcitrent, quos oportet diſciplina ſalutariter coerceri, vel optime conſtitutum ordinem Eccleſiæ in fœdiſſimum chaos abire.

Animo contemplemini, Patres, hominum ſtudia, mores, conatus, conſilia: quid magis abjectum, magisve exoletum in vulgo, quam timor Numinis, ſapientiæ rudimentum? Quid contemnitur protervius, quam Religio? Quid irridetur petulantius, quam Patrum auctoritas? Deficiet me tempus, ſi ſingula, quæ hoc loco dici poſſunt, annumerare contendero; ſi cædes, ſi libidines, ſi fraudes, ſi Divini nominis contumelias, ſi pretia, ac probra temulentiæ recenſuero. Quæ lerna malorum, quantum monſtri nobis & parit, & alit? Et quidem cum ſit tam abominandum & exitiale ſcelus, ha-

(*) *Prov.* 30.

betur tamen in pretio, ſi quis Tricongium illum Torquatum hac infamia vicerit. Nec deſunt, qui nunquam hauſiſſe ſe putent ſatis, niſi mentis interitu, morte memoriæ, inſania animi, in ſe periculum faciant, quantum veneni vinum habeat. Sapienter quidem Salomon oculorum ſuffoſſionem denuntiat ebrioſo, cui væ; cujus matri, væ; cujus patri, væ.

Diſciplina veterum revocanda eſt, Patres, ne ſtultus ſaturatus terram commoveat. Quid? paſſim ad Sacrorum participationem, ad myſteria tremenda, ad ſynaxes menſæ Domini venire, iis eſt integrum, quorum tota eſt ætas in omni flagitii genere verſata; quorumque eſt animus idem, qui fuit; non tactus conſcientia, non immutatus timore, non caſtigatus pœnitentia, non ſtabilitus gratia: cum in eo tamen veteres præcipuam diſciplinæ Chriſtianæ partem poſuerint, ut ſacris Myſteriis iis interdiceretur, qui nullum vel probatæ vitæ ſpecimen, vel mutatæ malitiæ præbuiſſent argumentum? Quæ ſeveritas Cenſoriæ poteſtatis non in humili tantum vitæ genere, ſed in viris auctoritate ſumma præditis valuit. Philippum enim, qui Chriſto dediſſe nomen Cæſarum primus dicitur, ſic ad officium reflexit Fabianus, Theodoſium Ambruſius, Arcadium Innocentius. Itaque paulo ſeverius eorum eſt hominum coercenda vanitas, qui & aſſiduitate & impunitate callum obducunt nequitiæ ſuæ. Eſt enim (c) (quod inquit Chriſtus) omnis victima ſale ſalienda. Sed non minus nobis dat negotii ad hæc mala, quæ ferimus, mulier odioſa, quam ſtultorum infinitus [d] numerus; idque maxime, ſi virum nacta ſit, liceat hanc mulierem odioſam, inveteratam quamlibet corruptelam, vel ſuperſtitione vanam, vel avaritia ſordidam, appellare. Hæc enim primum ſeſe latenter inſinuat; nec in lucem, niſi fuco illita, ſolet prodire: tandem ubi conſuetudinis nomen acceperit, inter homines palam irrepit ad familiaritatem, quæſtuque ſe facit commendabilem; amatur: & ut liberius meretrix fornicetur, ornata virginis veſtitu, falſas ambit nuptias, ut caſta, ac ſancta vulgo judicetur. Quæ ubi virum habuerit, atque inter honeſtas matronas locum acceperit, id eſt, ubi cumpta, ac picta ſophiſtarum ludibriis, inter receptas, ac laudatas Eccleſiæ conſuetudines annumerari cœperit; hæc mulier odioſa (quæ tantum nobis odii peperit) terram commovet, fomenta ſubminiſtrat hæreticis, defectioni parat initia, ſchiſmata concitat; omnia miſcet, omnia confundit, omnia conturbat. Hujus pellicis injuriis commotus Eſaias indignabundus exclamat: [e] " Quo modo " facta eſt meretrix civitas fidelis? Argen" tum tuum verſum eſt in ſcoriam: vinum " tuum mixtum eſt aqua." Sed in hoc exitiali malo illud eſt profecto deterrimum, quod ubi diuturnitate ſe, vel auctoritate aliqua confirmaverit, vix unquam revelli queat. Hedera, niſi fulcris ſubnixa, nec creſcere, nec vires augere poteſt. Sed ubi firmum aliquod pedamentum late complexa fuerit, quo velut adminiculo ſe pandat, & in ſublime ſcandat, tum adminiculatoris exitio ſui creſcit in immenſum. Sic exiſtimate, Patres, abuſus in Eccleſiis facile creſcere, hærereque firmiſſime, ſi ſint, qui fulciant. Admovete, Patres, huic peſtiferæ radici ſecurim, revellite plantationes, quas Pater minime plantavit; hanc ſtipulam excutite, quam non architectus, ſed ſubdolus operarius inſarſit ædificio: ex Domini templo nummulariorum æs, & cathedras evertite: abuſum omnem ex atriis Eccleſiæ propulſate. Mandetur auctoritate veſtra huic odioſæ, & adulteræ mulieri repudium; quæ terram noſtram, quæ Remp. noſtram, quæ civitatem noſtram commovet. Id ſi perficitis; illud quoque conſequemini, quod omnium poſtremo loco Salomon recenſuit, ne in Rep. noſtra ancilla hæreditatem uſurpet Dominæ. Eccleſia, Patres, nobis eſt & Mater, & Domina: Domini enim ſponſa eſt; habetque nobile peculium, dotem ampliſſimam, hæreditatem uberrimam, ſacras literas, oracula Divina, leges cœlitus traditas; ex quibus, velut ex uberrimo fundo, parat annonam filiis, expletque familiæ promptuaria. Ornavit eam Sponſus Chriſtus ampliſſimis muneribus; Prophetia, ad myſteriorum explicationem; dono linguarum, ad prædicationem; ſapientia, ad gubernationem; ſcientia, qua lucem dividat a tenebris. Addidit miniſteria, dedit operationis energiam, claves regni tribuit, legem conſignavit Evangelii, depoſitum credidit. Atque eas ob res omnes ab Apoſtolo columna, & firmamentum Veritatis appellatur. Sed in hanc hæreditatem tentat ancilla procax involare, cum indoctorum hominum temeritas ſacrarum rerum ſibi ſcientiam vindicat, & ex his perfidioſe corruptis, aut in alienum ſenſum converſis, matremfamilias arroganter oppugnat. Quod cum Tertulliani ſæculo Marcion, Praxeas, aliique hæretici eſſent aggreſſi, atque ex officina Scripturarum tela & arma adverſus Eccleſiam ſumpſiſſent; hos ipſe notatione ſacrilegii cohibet, quod nefarie veram, ac propriam Eccleſiæ poſſeſſionem uſurpaſſent. Hoc idem vero maximis conatibus ab iis tentari conſpicimus, qui ſæpe minus literas norunt, quam ſtellas antarcticas. Sic Agar, Ægyptium mancipium libere captat hæreditatem; nec ſibi putat acquieſcendum prius, quam omni

(c) *Marc.* 9. (d) *Eccle.* 1. (e) *Eſai.* 1.

omni poteſtate familiæ regundæ Dominam exturbaverit. Quid enim jactatur crebrius in foro, diverſoriis, conviviis, quam non eſſe audiendam Eccleſiam; eique nullam a Chriſto factam eſſe poteſtatem, hoc, illudve mandandi? Hæc nos vi eripi, aut dolis auferri ab improba ancilla, quæ officium deſerit, quam furor hæreticorum ſuſcitat, feremus? Eſt hoc pietatis veſtræ, Patres, ac diligentiæ, ut communi parenti, cujus eſtis alumni, filii, propugnatores conſtituti, ſua ſemper conſtet hæreditas. Sed ad eas res omnes, quas inſtaurandæ Reip. neceſſarias annumeravi, adferendus eſt fortis, conſtansque animus, nec dejectus ignavia, nec metu debilitatus, nec deſperatione fractus. Immanes enim machinas, ac velut Cyclopum ſcopulos, objecturus eſt piorum conatibus Satanas, quæ, ſi nos commovebunt, facile judicabimus molis rem eſſe tantæ, de qua nec dari conſilium recte, nec capi poſſit. Sed ut ſalutis publicæ propugnationem aggredi fortiter, atque conſtanter debeamus, cum multa alia, tum maxime Patrum exempla nos excitant; qui nullo unquam periculo potuere deterreri, quo minus omnia tentarent, modo conſcientiæ bonæ, ac rectæ teſtimonio niterentur. Id minime requiritur a nobis, Patres, ut aras Dæmoniorum, lucos, excelſa idoli Moloch, Sacra deteſtanda tollamus e medio, quod animo forti Ezechias, Oziasque Reges perfecerunt: minime quæritur, ut Baal Prophetis bellum denuntiemus, quod Helias fortiter auſus eſt: non id quæritur, ut ex carcere Babylonico regni Judaici reliquias rurſus educamus, ut novum templum, nova mœnia, novam Rempublicam armati conſtruamus. Quid igitur a nobis experimur, Patres? Ut ſit delectus in miniſteriis, in Clero, & plebe diſciplina, in cultu ſinceritas, in Eccleſia conſervetur dignitas, & auctoritas. Quæ omnia togata & incruenta victoria, Chriſto duce, & imperatore conſequi poſſumus. Qui cum fortem alligaverit, draconem antiquum vinxerit, inimicitias interfecerit, de tenebrarum poteſtatibus ſpolia victor retulerit, nos in clientelam receperit, Pontificatum noſtra cauſa perpetuum in cœlo gerendum ſuſceperit: cum copias omnes ad noſtram propugnationem eduxerit, cum Pontificem, Regem, Principesque noſtros, ad conſilia tuendæ Religionis, ac dignitatis Eccleſiaſticæ reſtaurandæ commoverit; ſperandum eſt, nec præſidium, nec vires, nec numen ullum nobis eſſe defuturum; modo neceſſitati voluntatem, voluntati conſilium, conſilio diligentiam, diligentiæ conſtantiam ac pietatem adjungamus. Dixi.

Oratio, deducens ex abjecta Conciliorum Generalium auctoritate conventum eſſe hodie, ut & Chriſtus negetur eſſe Deus, & ipſe quoque Deus Trinus & Unus.

PER VENERABILEM VIRUM DN. ROGERUM VARLERIUM,
Sacræ Theologiæ Doctorem, ad Patres Concilii Provincialis Cameracenſis habita anno M.D.LXV. die XV. Julii.

Etſi nihil (nihil inquam) in præcipuis Fidei, Religionisque noſtræ myſteriis tam fuit antehac unquam indubitatum, quod infauſti hujus Sæculi temeritate in quæſtionem non vertatur: quotquot tamen in tam reprobum nondum abierunt ſenſum, ut prorſus omne ejusdem fundamentum ſubvertentes, in lapidem illum angularem, qui facit utraque, unum impingant; & Jesum Christum Dominum, ac Servatorem noſtrum, æterni Dei Filium, verumque in Lege & Prophetis promiſſum mundi Meſſiam negent: quotquot (inquam) hucusque dementari ſe hactenus paſſi non fuerunt; quantumvis alioquin ex diametro de ſumma rerum inter ſe pugnent; in hoc nihilominus ad unum omnes conveniunt, quod ille, cum non arbitraretur rapinam ſe eſſe æqualem Deo, exinaniverit ſemetipſum, formam ſervi accipiens, ut filios Dei longe lateque diſperſos in unum congregaret; & in locum veteris illius, ingratæque Synagogæ, novam ſibi, ſuo ſanguine conſecrandam, ædificaret ex omnibus gentibus Eccleſiam: quodque eos, quos ad hoc ſuum ædificium delegerat opifices, quo eidem perficiundo fierent idonei, multis ipſe modis inſtituens, inſtruensque frequenter etiam præmonuerit plurimorum, quæ in illo eventura eſſent, malorum. Et quod hoc ipſum quandoque diſertis, apertisque fecerit verbis; quandoque parabolicis maluerit illa adumbrare prophetiis. Inter quas ea, qua Regnum cœlorum ſimile fecit homini agricolæ, ſemen bonum ſeminanti in agro ſuo; quia videtur noſtræ hujus potius, quam cujusvis alterius antehac actæ ætatis, velut vivam quandam præ ſe ferre imaginem; non abs re fore putavi, ſi eandem in medium huc producerem. Cum etenim Amplitudini tuæ, Reverendiſsime Domine, Princepsq; Illuſtriſsime, placuerit mihi (quamvis huc recens aſcito) mandare in celeberrimo iſto omnis generis præſtantiſsimorum virorum conſeſſu dicendi Provinciam, (non

ignorans equidem tuam mihi pro ratione voluntatem abunde debere ſufficere: ſepoſitis ſemel omnibus, quæ hinc deterrere me poterant, & forſan debebant, remoris) unum hoc agendum mihi credidi, ut quia dicendum eſſet, thema, de quo idem fieret, deligerem præſenti tam tempori, quam de quo agitur negotio, quam accommodatiſſimum. Qua de re ſolicito, obtulit ſe ſe non importune cum ſexcentis aliis (ut eſt hodie meſsis multa) Parabola hæc. In qua, quæ velut tantum facta narrantur, cum verius hodie & evidentius, quam hactenus unquam, evenire ad oculum conſpiciantur; præ cæteris viſa eſt idonea, quam velut fundamentum quoddam meæ, qualis qualis futuræ, oratiunculæ aſſumerem. Quippe cum ſcirem conventus iſtius potiſſimum eſſe finem ſalutarem Generalis Tridentini Concilii executionem; ipſam dicendi occaſionem hoc poſtulare cenſui, ut qui apud eundem foret habendus ſermo, de iis potiſſimum inſtitueretur rebus, quarum cauſa illud fuiſſet habitum; hæreſibus nimirum, & cauſis earundem, abuſibus, ſcandaliſque e medio tollendis. Idque ad hoc maxime, ut veluti digito demonſtrarem, neque has, neque illas ullo unquam Sæculo æque deſideraſſe Concilium Generale, atque hoc noſtro. Hinc vero eis omnibus, qui non omnino volent convinci, ex illis eſſe, qui nolunt, (*a*) ut bene agant, intelligere, concludendum relinquam, quod neceſſario ſequitur. Id quod dum totis equidem & viribus, & votis agam, ſi tuæ forſan de me exſpectationi parum ſatisfaciam, ſi tam celeberrimo iſto cœtu, quam hoc loco, parum digna in medium adferam; una cum Celſitudine tua, & Reverendiſſimos, & Reverendos, Eximiosque Patres, ac Dominos, & in ſumma, quotquot convenerunt, variis nominibus ornatiſſimos Viros, officioſe mihi rogandos putavi, ut, quicquid a me audituri ſunt, æqui bonique conſulere; dicendi quoque, quo uſurus ſum, modum, quantumvis parum gratioſum, ſusque deque ferre dignentur. Sed hinc ſatis, ad rem venio. Parabolam itaque, quam tam tempori huic, quam actui accommodandam ſuſcepi, Chriſtus Dominus apud Evangeliſtam ſuum Matthæum enarrans, (*b*) "Simile eſt (inquit) Reg-
" num cœlorum homini, qui bonum ſemen
" ſeminavit in agro ſuo. Cum autem dor-
" mirent homines, venit inimicus ejus, &
" ſuperſeminavit zizania in medio tritici, &
" abiit. Cum creviſſet autem, & fructum
" feciſſet herba, tunc apparuerunt & ziza-
" nia &c.

Diligentiſſimus ille omnium Sacræ Scripturæ myſteriorum indagator & interpres Divus Auguſtinus (*c*) edisſerens, poſt Dominum parabolam hanc: "Dum negligentius
" (inquit) agerent Eccleſiarum Præpoſiti,
" & dormitionem mortis acciperent Apoſtoli,
" venit diabolus, & ſuperſeminavit eos, quos
" malos filios interpretatur Dominus." Moxque in quæſtionem vertit, an hæretici ſint mali ii filii, an male viventes Catholici. Poſſe enim & hæreticos malos dici filios, eo quod ex eodem Evangelii ſemine & Chriſti nomine procreati, pravis opinionibus ad falſa dogmata convertantur. Cum tamen dicat parabola, in medio tritici ſeminatos; videri eos ſignificari potius, qui ejusdem communionis ſunt. At vero cum agrum non Eccleſiam, ſed hunc mundum interpretatus ſit Dominus, hæreticos intelligi debere concludit: quod ii ſcilicet non ſocietate unius fidei, aut unius Eccleſiæ, ſed ſocietate ſolius nominis Chriſtiani permiſceantur in hoc mundo bonis. Qui vero in eadem fide mali ſunt, paleam reputari potius, quam zizaniam: quod palea nimirum etiam fundamentum cum frumento idem habeat, radicemque communem. Et hæc fere Auguſtinus.

Ex quibus quisquis hujus noſtræ tempeſtatis ſtatum omnem, ut meretur, expendere volet; facile profecto comperiet, eſſe, quod modo dicebam, longe veriſſimum, nullius ſcilicet antehac ætatæ veriorem, quam hujus referre faciem modo enarratam parabolam. Cum etenim Chriſtus Dominus hominem bonum ſemen in agro ſuo ſeminantem ſeipſum faciat; agrumque ſuum, mundum hunc univerſum; inimicum autem, zizania furtim in eundem inſerentem, diabolum eſſe dicat; zizania vero, hæreſes, hominesque, quibus dormientibus ea feruntur: Eccleſiarum Præpoſitos, & cujusvis temporis Apoſtolos eſſe intelligendos, Divus Auguſtinus (ut modo dictum eſt) doceat. Quando (quæſo) quod narrat illa, uſu venit hactenus unquam perinde ac hodie? Quando (inquam) hactenus unquam eousque obdormiverunt Eccleſiarum Præpoſiti; eousque mortis dormitione capti fuerunt Apoſtoli, ut oportunitatem invenerit inimicus ille, tantam hujus farinæ zizaniorum molem ingerendi in Dominicum hunc agrum, quantam hodie? Quippe hodie in ſolas eas ſolius Europæ reliquias, quæ hactenus a Mahumetiſmo utcumque ſunt liberæ, congeſſit, & coacervavit ille, quæcunque fere antehac in quacunque ſpatioſi hujus agri parte ſerere potuit, illorum & ſpecies, & genera. Nec ea re contentus, etiam nova, hactenusque inaudita, & nec toti unquam vel Aſiæ, vel Aphricæ cognita, verum nunc demum adinventa, cum illis commiſcuit eorum & ſpecies, & genera. Quod ita eſſe, ubi exemplis plus ſatis, & evidentibus, & multis declara-

(*a*) *Pſal.* 35. (*b*) *Matt.* 13. (*c*) *In li. quæſt. Evang. ſecundum Matt.*

claravero, quantum contulerit ei ad facile, quod voluit, conficiendum Apoſtolorum Sæculi noſtri dormitatio, imo mortis forſan dormitio, res ipſa demonſtrabit ad oculum.

Ut vero fiat diſtinctius horum utrumque, dilucidiusque, duo illorum faciam genera. Quorum alterum ea contineat, quæ ipſum directe & immediate oppugnant Deum; alterum ea, quæ hujus Eccleſiam. Inter quæ, cum hæc illis ante multa ſæcula, diris omnibus devotis, viam aperuerint, quam veluti ex imo ad nos redirent Orco, priori de eisdem agam loco. Cum tamen eadem jam & ſuperis & inferis plus ſatis ſint nota, ea de ipſis in medium producam dumtaxat, quæ ad cognoſcendum, quem protulerunt in agro Domini, fructum, ex quo ſeri in eodem cœperunt, maxime faciunt. Sunt autem quatuor præcipua omnium capita: Confeſſioniſtarum, Sacramentariorum, Anabapriſtarum, & Afflaticiorum, qui θεοδίδακτοι dici volunt, in tot rurſus ſpecies, imo factiones potius exiguo temporis intervallo diviſa, ut, cum quinquaginta annos nondum habeant, difficile non fuerit (ſi tempus pateretur) bis quinquaginta de tota re contendentes, & inter ſe plusquam ex diametro diſſidentes, pugnantesque numerare ſectas.

Prima omnium ex Indulgentiarum quæſturis, aliisque (quos in eisdem prætexebat) abuſibus occaſione ſumpta, a minimis ſenſim progreſſa initiis, ubi aliquouſque jam ſibi confirmata videretur; volens (quo nullum videbat magis obſiſtere conatibus ſuis) obſtaculum removere, congeſtis in rogum unum, exuſtisque omnium, quantumlibet Oecumenicorum Conciliorum, Canonum, & Decretorum libris, Eccleſiæ auctoritatem ſemel & ſimul omnem e medio ſuſtulit: Controverſiarumque, quas & moverat, & motura adhuc erat, judicem, ſolam Canonicæ Scripturæ literam ipſa ſibi conſtituit: interpretatione ejusdem ſibi ſoli reſervata; nihil interim, tanquam fide credendum admittens, quod in eadem expreſſum non eſſet. An vero commodiorem poterat inveniſſe viam ad in illa revertendum Sæcula, de quibus loquens vir Sanctus Hilarius, graviter queritur, quod vel ſic ſcribuntur fides, ut volumus; vel ſic, ut volumus, intelliguntur? An alia, quam hac, tot venerunt in Dominicum hunc agrum [præcipue vero Germanicum] fidei confeſſiones, quot Principes? quot Civitates? imo [ut dixit quidam] tot fides, quot voluntates? Progreſſa igitur & ipſa eadem hac via ulterius; poſt ſublatas ſimpliciter omnes tam Apoſtolicas, quam alias Eccleſiæ Conſtitutiones, rejectas Indulgentias, eluſum ignem Purgatorium, Cæremonias, & Sacramenta partim prorſus ſublata, partim pro libito convulſa, mutilataque, irritata monaſtica vota, prophanata, direpta, ſubverſaque Templa & Monaſteria, tandem omne ſimul Evangelicæ legis & Sacerdotium, & Sacrificium abrogavit, abolevit, &, quantum in ſe fuit, ad nihilum redegit.

Secunda (quadriennio plus minus poſt illam nata) præter omnia hæc præſentiam Corporis & Sanguinis Chriſti Domini in ipſius cœna, & Euchariſtiæ Sacramento abnegavit. Cumque illa Chriſti crucifixi, & Divorum ejus Imaginibus non uſque adeo fuiſſet infeſta; hæc longe plus in easdem exercuit crudelitatis, intulitque ignominiæ, quam quotquot fuerunt unquam Iconomachi, Iconoclaſtæ, & quos Chriſtianocatigoros generali dicebant nomine. Earum quoque & rerum, & cæremoniarum, quæ adeo ſunt adiaphoræ & indifferentes, ut, ſi nihil habeant magnæ pietatis, nihil quoque queant habere impietatis, multas quidem intactas, inviolatasque reliquerat illa: At hæc eouſque ſubmovit, & has ad unam omoes, ut nec ſacratarum veſtium, nec luminarium, lichnorum, lampadumve, imo nec campanarum quidem reliquerit ullum in templis uſum: ne quid ſupereſſet ſcilicet, quo videretur aliquis adhuc deferri honos tremendo huic Sacramento; aut id, ſi fieret, amplius aliquid, quam panis crederetur ſubeſſe. Hoc nimirum agens, ut nullum inter Sacra & prophana reſtaret diſcrimen. Taceo de eis, qui in factione hac eo præſumptionis progreſſi ſunt, ut verba, quibus Corpus ſuum conſecravit Dominus, vel pro ſuo cerebro mutent; [cumque dixerit ille: *Hoc eſt Corpus meum*, dicant ipſi: Hic eſt panis meus] vel omnino omittant; dicantque dumtaxat: *Accipite, comedite, hoc facite in meam commemorationem.*

Nec de eo quicquam loquor, quem in Epiſtola quadam ad Erasmum Roterodamum ſcribit Julius Phlugius, Numburgenſis Eccleſiæ vere pius juxta ac doctus Epiſcopus, ſuperſtite adhuc Luthero exortum fuiſſe terræ filium quendam aſſerentem, non ſolum ad Euchariſtiam non eſſe neceſſaria Chriſti verba, ſed nec ſpecies panis & vini requiri: ſed ſufficere, ſi ſolo interiori motu cordis eadem ſumatur. At hinc ſatis.

Ex hac (cum vixdum triennis eſſet) tanquam ex equo Trojano prodiiſſe narrat Antonius Corvinus tertiam. Quæ quod pædobaptiſmum damnet, & in infantia baptizatos, ubi fidem conſecuti fuerint, denuo baptizandos doceat, Anabaptiſtarum dicta eſt. In tot, tam abſurdas, imo horrendas diſſecta ſectas, ut vel referre abominationes tantas horroris non parum habeat. Nihil

pro-

profecto ad has, quotquot ſuo ſæculo fuiſſe, ex Donato potiſſimum natas, Divus refert Auguſtinus. Cæterum cum conſultius putem, nihil, quam pauca de earum & multitudine & enormitate dici, omnia prætereo.

Quæ quarto demum ſucceſſit loco, inſignem certe prænarratis adjecit colophonem, præter omnia per illas ſublata, & verbi Dei tollens miniſterium, & Scripturam omnem, tanquam mortuam literam, rejiciens; non per hanc, ſed per viſiones, ſomnia, & afflatus Deum inſinuare ſe hominum animis ſuſtinens. Aquæ Baptiſmum non ſolis infantibus inutilem contendit, ſed nihilo pluris ipſum, quam ſuillum æſtimans balneum, una cum reliquis Sacramentis contemnit, abjicitque. Et hæc quidem quamvis ſit omnium noviſſima, longeque omnibus aliis recentior [annis nimirum plus minus viginti octo poſt primam nata] uſque adeo tamen mox, ubi prodiit, invaluit, ut omnium jam pridem numeroſiſſima facta feratur: In tantum, ut in præcipuis quibusque totius Germaniæ civitatibus [quin & in ipſa Auguſta] plures eſſe, qui hujus redoleant afflatus, quam Confeſſionem eam, quæ Auguſtana dicitur, non dubitaverit aſſerere Philippus Melanchthon, (*d*) qui primum ipſius auctorem Stencfeldium, per contumeliam nuncupans, centimanum eum ait eſſe, paſſimque milites habere, qui non ſolum ſcripta ipſius nomine ſpargant, ſed & ſeditiones moveant. Et nunc (inquit) loco quodam, editis contra me pagellis aliquot, nomine Stencfeldii repetitur κοκκισμὸς ille, gratiſſima cantilena phanaticis hominibus, non cogitatione ſcriptæ doctrinæ Deum ſe communicare mentibus hominum, ſed ſine medio. Cum etenim ille, Magiſtrum ſuum Lutherum ſecutus, religionem omnem conſtituerit in Scripturæ litera cum prædicationis miniſterio; non potuit non ægerrime ferre, quod hic juxta rejiceret & hoc, & illam. Atqui quare non æque rejiciat, aboleatque cum verbi miniſterio Scripturam, ſive Stencfeldius, ſive Snencfeldius, atque omne cum Sacerdotio Sacrificium Lutherus? Quæ nempe major ad hoc Luthero, quam ad illud Stencfeldio auctoritas? Præſertim cum non fuerit excucullatus, & alioqui plebeius hic Apoſtata, ſicut ille, ſed equeſtris ordinis homo, & præterea Scripturarum quoque majori ſubnixus præſidio? Quippe plures fieri Magiſtros, non una tantum prohibet Scriptura; at plures ſacrificare, ne una quidem.

Et hæc de zizaniis eis, quæ ad ſubvertendam Dei Eccleſiam ſeminanda hoc noſtro Sæculo putavit parabolicus ille inimicus. An vero vel pluribus, vel aliis ad hoc ipſum pro arbitrio conficiendum opus ei erat? At quis non credidiſſet ante ruiturum fuiſſe cœlum, quam eum, cum velut a ſummo tecti culmine ædificium illius inciperet diruere, minimo temporis ſpatio eo perventurum, ut disjectis procul parietibus, muris, columnisque ad unam omnibus, ipſum ejusdem funditus everteret fundamentum? Quis crediſſet unquam eum, cum a minimis initiis velut gradatim progrederetur, paucorum annorum tempore in tantum promoturum, ut poſt ſublatum omne tam Sacrificium, quam Sacerdotium, ſublatum a cœna ſua Chriſtum, ſublatum non infantum tantum, ſed omnem cum omnibus Sacramentis Baptiſmum, ſublatum denique cum omni Scriptura verbi miniſterium, in ſolis afflatibus, ſomniis, & neſcio quibus, niſi vere dæmoniacis ἰνδόνω ἀσμοις ſtatueretur omnis noſtræ Religionis certitudo? Qua in parte quantopere impiiſſimos ipſius conatus promoverit Apoſtolorum ſæculi hujus dormitatio, illis ipſis equidem æſtimandum relinquo. Qui ſi in tempore, quibus debebant, mediis ipſi, & ipſius præconi Luthero occurriſſent; facile profecto impediviſſent, ne tam verus hic fieret vates, cum accenſurum ſe ignem jactitaret, quem totus non poſſet reſtinguere mundus. At hinc latius paulo poſt. Nunc ad ea pergo recenſenda zizania, quibus, poſt everſam a fundamentis Eccleſiam, etiam ipſum Deum ſubvertendum eſt aggreſſus idem inimicus. Qui cum in ſupra dictis, quin, quo voluit, perveniret, impeditus non fuerit; quare non eadem, qua cœpit, ulterius progrediatur via? Quare cum exitialis cunei cuſpidem in Chriſti corpus indere permiſſus ſit, non couſque eundem adigat, ut non ſolum totum hoc, ſed & ipſe totus dividatur in ſe Deus? Præſertim cum eadem, quibus ad illud conficiendum uſus fuit armis, & argumentis, ad hoc quoque non minus ſint idonea, valida, efficaciaque. Eſſe ſcilicet a Patribus, a Conciliis, ab omni vetuſtate, tanquam a laceris, vetuſtisque Gabaonitarum pannis, & veſtibus, mucidoque pane cavendum; (*e*) Os Domini conſulendum; hujus ſolius verbo, ſoli Scripturæ inſiſtendum. Quicquid in hac expreſſum non ſit, a Chriſtiana fide alienum eſſe cenſendum &c.

Et cui [quæſo] alteri nituntur fundamento, qui paſſim hodie in Polonia, Bohemia, Sileſia, Moravia, Pruſſia, Joannis Campani, & Michaelis Serveti (quos primos equidem noſtro Sæculo hujus camerinæ motores fuiſſe credo) veſtigia ſecuti, prædicant, perſonarum in Deitate Trinitatem credere, nihil aliud eſſe, quam infernalem ex ea Cerberum facere; confuſionem in ipſa ponere; imaginarios Deos, imo meras Dæmoniorum illuſiones colere.

Nec

(*d*) *In Commentariis Epiſt. ad Ro.*

(*e*) *Joſ. 9.*

Nec minus interim inſiſtunt eidem, qui ex adverſo ſic Trinitatem aſſerunt, ut ſubſtantiæ Unitatem in illa negent. Quorum utri ſint magis in ipſam Deitatem blaſphemi, dubitet forſan quiſpiam. Atqui quod eodem ex fundamento (modo ſcilicet commemorato) plus quam contradictorie eandem oppugnent, extra controverſiam eſt. Sicuti & illud, quod (quantumvis hac in parte plus, quam ex diametro pugnent) Symbolum tamen illud, quod Athanaſii multis jam dicitur Sæculis, Sathanaſii eſſe dicendum æque contendant: quod ſcilicet æque confutet utrorumque blaſphemias; juxta nimirum affirmans & perſonarum Trinitatem, & ſubſtantiæ identitatem.

Quis vero & hæc ita eſſe, exemplis paucis demonſtrem; Lucas quidem Sternbergerus nuper [anno nimirum, ſi recte memini, LXI. ſup. MD.] in Moravia palam proteſtatus, Lutheri ſe eſſe diſcipulum; nec aliud profiteri, aut prædicare velle, niſi quod ab illo didiciſſet purum putum Dei verbum: mox omnes vetuſtiſſimi hæreſiarchæ Photini tam in tremendam in Deitate Trinitatem, quam Chriſti Domini Divinitatem reproduxit blaſphemias, publiceque prædicavit, Trinitatis nec nomen, nec rem eſſe ferendam: nullum eſſe Dei Filium, ſaltem naturalem: nullum Spiritum Sanctum, niſi vel columba ſit, vel ipſe Pater ſempiternus. Quibus contra Chriſti Domini Divinitatem, Incarnationem, ex Virgine nativitatem, Reſurrectionem, Dominicæ diei feriationem, Baptiſmatis inſtitutionem, tam abſurda, impia, blaſphemaque adjecit quam plurima, ut non ſolum Photinum, ſed & Ebionitarum & Judæorum omnium blaſphemiſſimos longe ſuperarit: hoc unico interim uſus ad ſtabiliendum, quæcunque effutiviſſet, argumento, quod non aliud, quam ipſe doceret, in Scripturis expreſſum haberetur; extra quas tamen nihil eſſet credendum. Ad eundem ſcilicet modum, & Deitatis Trinitatem, & Chriſti Domini Divinitatem oppugnans; ad quem Lutherus Indulgentias, Purgatorium, Papatum, Divorum cultum, & id genus alia. Quæ etſi in ſe maximi tam ſunt, quam credi debent momenti; cum his tamen, ne conferri quidem mereantur. An vero aliunde efficacius probari, convincique queat fundamenti hujus abſurditas, quam hinc; quod nimirum ex eo ſequitur, non eſſe credendam, nec in Deitate Trinitatem, nec in Chriſto Divinitatem? Et hæc de Sternbergero. Quem ſi quis miratur, quod Divi Joannis non cohibuerit auctoritas, ne Chriſtum Dominum negaret eſſe Dei Filium (cum conſtet eundem contra idem negantes Ebionitas ſuum ſcripſiſſe Evangelium) is intelligat ipſum, non ut olim Paulum Samoſatenum, hac ætate Matt. Flac. Illyricum cum ſexcentis aliis, negare non λόγον apud hunc Evangeliſtam ſignificare perſonam in Trinitate, verum totum ejusdem Evangelium, tanquam Platonicum ſomnium, prorſus rejicere.

Refert Polonus quidam, in patriam ſuam (quam Pinzoviam particulari vocat omine, graviter ejusdem deplorans miſeriam) veniſſe nuper e Gallicis Sacramentariorum ſcholis perſonatum quendam (ut ipſe loquitur) Eunomianum, qui ſimul & Judaiſmum, & Paganiſmum in eandem inducere conatus ſit. Quod ſcilicet & Chriſtum Dominum cum Judæis negaret, & Trinitatem cum Ethnicis vehementer oppugnaret. Veniſſe eodem & Ochinum quendam, ab Helvetiis patria pulſum, qui diverſa quidem ratione, non diverſa tamen, ab illo doceat. Sed ad eundem modum, & Chriſti Domini Divinitatem, & Sanctiſſimæ Deitatis Trinitatem oppugnet; ad quem Lutherus pridem Miſſæ Sacrificium, cum hoc ſcilicet ageret, ut idem aboleret. Inducebat nimirum diabolum ſecum diſputantem, & tam valida adverſus idem Sacrificium argumenta adducentem, ut ſolvere ea ipſe nequiverit; ſicque ad abolendum convictus fuerit. Non aliter hic ſub Spiritus nomine eundem ſecum diſputantem facit in dialogo, quem de Trinitate inſcripſit. In cujus Præfatione videtur ſerio hoc agere, ut ſe purget a ſuſpicione, qua impoſitum ſibi queritur, quod non recte de illa ſentiat. Idque ſic facit, ut etiamſi nihil unquam ea de re quis dubitaſſet, aut ſuſpicatus etiam fuiſſet; lecto dialogo toto, cogatur judicare, nihil minus eum, quam vel in Chriſto Domino Divinitatem, vel in Deitate Trinitatem credere. Revocat velut ex Orco ſpiritus ille, quicquid a Praxea, Ario, Eunomio, & ejus farinæ hæreſiarchis aliis fuit olim adverſus illam adductum argumentorum: quibus velut victus cedit ſpiritui Ochinus perinde, ac diabolo Lutherus. Contendit vero cum Sacramentariis (a quibus, etſi ex ipſis eſſet Helvetiis, ejectus fuerat) non minori ratione ſibi debere permitti Eccleſiæ de Trinitate doctrinam in diſceptationem vocare, quam ipſi permiſiſſent ſibi, An ſit Chriſti corpus in pane, & ſanguis in vino, inquirere: cum & eſſe, & adorari debere Concilia per errorem (ut ipſe loquitur) decreverint, ſtatuerintque.

Diſputat idem Ochinus in alio quodam dialogo, An Deus ſit, idque cum neſcio quo Philoſopho. Qui profeſſus omnis Religionis expertem eſſe ſe, Deum quidem permittit eſſe tanquam primum omnium motorem; nullam tamen admittit eundem gerere curam noſtri, & proinde ſupervacaneum eſſe docet, cum vel adorare, vel invocare: item vel boni aliquid ab eo ſperare, vel mali metuere,

mere. Omnis quoque Canonicæ Scripturæ tam veritatem, quam auctoritatem vehementer oppugnat. Cui contradicit quidem in ſpeciem Ochinus; ſed ſic, ut ſi quis rem totam diligenter excutiat, facile comperiat nihil aliud eum credere, quam quod dixit, cum quo diſputat, Philoſophus. En a quibus initiis, per quos gradus inimicus ille noſter, ſerpens antiquus, aſtutia ſua ad extremæ impietatis faſtigium, verum videlicet Epicuriſmum, Atheiſmumque hoc hominum genus perduxit. Atque hic erat, quem ſpectabat, ſcopus; hic, quem intendebat, finis; cum inconſutilem Chriſti tunicam paulatim diſſuendam ex Indulgentiis arrepta occaſione aggrederetur. Effecitque non multo temporis intervallo, ut non ſolum ſoluta, diſſutaque jam ſit tota illa, ſed & ipſe Dominus Jesus (ut Divus Joannes loquitur *(f)*) ſolutus. Et ipſe quoque in ſe & ſolutus, & omni providentia, Deoque digna auctoritate exutus Deus. Et hæc de hoc blasphematorum genere ſuffecerit retuliſſe exempla. De eis quoque, qui in Deitate ſic Trinitatem ſtatuunt, ut Unitatem adimant, unum ſaltem audiamus.

Refert Franc. Stancarus (Extravagantium Confeſſioniſtarum unus, per Sacramentarios Pinzovia pulſus) veniſſe non ita pridem eo etiam ex Gallicis Sacramentariorum Scholis Petrum Statorium, Georgium Blandratem, aliosque ejusdem fermenti quosdam, palam prædicantes, tres eſſe Deos, non ſecus quam tres inter ſe homines, diſtinctos: at Filium eſſe aliquanto minorem Patre & Spiritu Sancto. Interrogatos vero eosdem a quibusdam Poloniæ proceribus, unde hauſiſſent novum hoc, & eatenus in Polonia inauditum dogma, reſpondiſſe, ipſiſſimum eſſe Dei verbum, traditum ſibi a Præceptoribus ſuis Calvino, Bulingero, Petro Martyre, Wolfgango Muſculo, & ejus farinæ aliis. Quod vero fuiſſet eatenus inauditum in Polonia, id eam habere rationem; quod tam inſignem theſaurum Deus per fideles ſuos miniſtros his demum extremis temporibus voluerit mundo revelare.

Queritur idem Stancarus, quod ſicuti poſt Divi Pauli (cui ſe æquiparare hac in parte non dubitat) a Galatis diſceſſum per Pſeudo-Apoſtolos in Judaismum, ſic Pinzovienſes poſt ſuum ab ipſis diſceſſum, per Pſeudevangelicos in Arianismum & Eutychianismum ſint abducti.

Queritur præterea, quod poſt ſe condemnatum prius, quam auditum, pro conſilio miſerint in cauſa Religionis ad Tigurinos & Genevenſes: (quaſi ſcilicet non eſſet Deus in Iſrael, totaque Eccleſia, cum hoc eodem fecerint tempore, quo habebatur Generale Concilium Tridenti) illos vero Arianorum, Macedoniorum, Neſtorianorum, Eutychianorum, Apolliniſtarum, Timotheanorum, Acephalorum, Gajanitarum, Macarianorum hæreſes pro fide Catholica remiſiſſe &c. In quibus, quod illæ ipſæ ſint ad unum omnes, non ſolæ tamen, quas multis antehac Sæculis diris omnibus devoverunt prima illa quatuor vere Oecumenica Concilia, non dubito, Patres Ampliſſimi, probiſſime vos agnoſcere. Illa (inquam) Concilia, quæ, ut Dei Evangelia venerari ſe, diſerte teſtari ſæpe ſolet magnus Eccleſiæ Doctor Gregorius. Nec alio fuerunt in tota hac habita loco, quouſque noſtrum hoc nimia temeritate cæcum ſæculum, nulla eorum habita ratione, omnes illas, velut ex profundis Erebi tenebris erutas, in lucem revocare non dubitavit; nec revocare tantum, ſed & longe, quam fuerint unquam antehac, auctiores reddere. Non enim vel in Deitate Trinitatem, vel in Chriſto Domino Divinitatem (ut fit hodie) negavit unquam ſuperbus ille Presbyter Arius: at ſolam hujus cum Patre ὁμοουσίαν, ſive ſubſtantiæ cum æqualitate identitatem. Coacta fuit hac una de cauſa nobilis illa Synodus Nicæna, & condemnatus hæreſeos cum novo ſuo dogmate pertinax Arius.

Quo vixdum facto, non abſimile de Spiritu Sancto protulit Macedonius, Conſtantinopolitanus Epiſcopus. Non tamen ſimpliciter eundem (ut fit hodie) negans, ſed creaturam ipſum faciens, Patriſque ac Filii ſervum conſtituens. Coacta fuit & hujus ſolius occaſione, vix tredecim poſt illam annis, Synodus Conſtantinopoli, & damnatus itidem Macedonius. Et hæc quidem adverſus illos tum temporis. Cæterum adverſus longe magis tam in Dei Filium, quam Spiritum blasphemos, quid hodie? Ne Gry quidem. Non negavit olim Neſtorius, Conſtantinopolitanus quoque Epiſcopus, Chriſtum eſſe verum veri Dei Filium, (ut fit hodie) ſed tantum ex Virgine Matre (quam θεοτόκον, ſive Deiparam dici noluit) eſſe natum Deum: & proinde aliam in eo Dei, aliam hominis conſtituit perſonam.

Convocatum fuit non alia ratione Epheſinum Concilium, & damnatus, ut nuper illi, cum dogmate ſuo Neſtorius. In quo neſcio, an quis alius cum per omnia ſequatur hodie, quam Ludovicus Hetzerus, Anabaptiſticæ cujusdam ſectæ coryphæus. Præter quem tamen quamplurimi ſunt, quibus Virginem Mariam Dei Matrem dici ſummus eſt horror & religio: imo non pauci, non minus, quam olim Apollinaris, ne humanam quidem Chriſti naturam ex ea ſumptam admit-

(f) 1. *Joan.* 4.

mittunt. At eandem vel ex (*g*) Dei ſubſtantia derivatam, vel (*h*) Spiritus Sancti eſſe genitam, non ex illa aſſumptam creaturam aſſeverent. Et ii quidem magis in Matrem, quam in Filium videntur injurii. Humanam enim magis, quam Divinam, et ſubtrahunt naturam. Quam vero aperte & Divinam non pauci eidem tollant, ex narratis prius plus ſatis eſt patefactum. Cæterum adverſus utrosvis horum quid hodie? Nihil certe plus, quam prædictum eſt.

Non multo poſt damnatum Neſtorium Eutyches, Conſtantinopolitanus Abbas, ſic in Chriſto Domino affirmavit perſonæ unitatem, ut duarum in eodem naturarum non admitteret diverſitatem. Coacta fuit numeroſa illa Chalcedonenſis Synodus, & damnatus quoque Eutyches cum adhærente ſibi Dioſcoro, Alexandrino Epiſcopo. Damnatus fuit itidem in eadem Apollinaris, Antiochenus Epiſcopus, negans in Chriſto, ut carnem ex Virgine factam, ſic animam vere humanam, ſive rationem.

An vero minus hoc ipſum negant hodie, qui tradunt, Chriſtum ſecundum animam ſubſtantiam habere æternam? Quod vere nullus jam ſit numerus eorum, qui diſtinctas duas (*i*) in eodem negent naturas, & ſuperis & inferis notum eſt plus ſatis. Nec de eis tantum loquor, qui cum Eutychete ſic Divinam (*k*) cum humana confundunt, ut ex utraque unam faciant; ſed de eis potiſſimum, qui alteram ſimpliciter ipſi adimunt: & maxime Divinam. In quorum catalogum [præter commemoratos prius] merito certe videntur aſſcribendi quotquot [quam Papiſticam contemptim vocant] Eccleſiam mendaciter traducunt, quod hæc ſanctis Dei hominibus fecerit commune cum illo, quod huic volunt ipſi eſſe proprium: Orare ſcilicet, & intercedere pro nobis. Atqui ſi Deus eſt Chriſtus: Si is eſt, cui data eſt omnis poteſtas in cœlo & in terra; quorſum oret, & non potius miſereatur, & ignoſcat ipſe? Nempe Dei eſt, non orare, ſed miſereri ſemper, & parcere. Nec alio habendi ſunt loco Heydelbergenſes illi Pſeudo-Prophetæ, qui (ex Lutheriſtis Calviniſtæ nuper facti) in diſputatione Malbruni paucis retro menſibus habita, cum Wirtenbergenſibus palam ſuſtinuerunt nihil fuiſſe in Chriſto ejus Divinæ Majeſtatis, quæ ſit vere Filii Dei. Feruntur in eadem illa ſua logomachia viciſſim aliis alii & Thalmudicam Judæorum, & Alchoranicam Mahumetiſtarum improperaſſe doctrinam. Et tandem etiam Atheiſticam, velut Colophonis loco, non ſine pugionibus & pugnis adjeciſſe: ne quid ſcilicet prætermiſiſſe videri poſſent, quod ad ſuas illas vere pias (ſi Diis placet) doctrinas confirmandas conferre aliquid queat. Et ne adverſus hos quidem (quibus tota, nec ſola tamen, jam pridem ſcatet Germania) quicquam hodie. Imo ne in toto quidem Tridentino Concilio ulla ſit omnium hujus ſortis zizaniorum mentio, niſi quatenus ſub generali hæreſum comprehenduntur nomine. An vero tantopere nunc videntur negligendæ, quas tantopere horruerunt eorum temporum, quibus natæ primum fuerunt, vere pii Sanctique Apoſtoli, ut propter ſingulas putaverint habenda ſingula tanti nominis & momenti Concilia? Maxime cum parabolici noſtri inimici malignitas, velut in deſpectum illorum, quicquid in illis condemnatum fuit, jam reſuſcitaverit, & quidem non modico cum fœnore? Idque non ſine gravi indubie cauſa. Non ignorat nimirum veterator ille, non aliunde uberiorem ſibi poſſe obvenire meſſem, quam ex ſummo horum contemptu. Cum futurum non dubitet, quin rejectis his [quæ in ſumma ſemper fuiſſent & veneratione, & auctoritate habita] multo rejicerentur magis quæcunque poſt ſecuta alia. Qua in re cum omnino ei ſucceſſerit ex voto; quo jam non pervadit? Quid non pro libidine ſua conficit? Quid impietatis non introducit? Videmur ad oculum impræſentiarum multis in Nationibus & Regnis non minus quotidie incrementi accipere, non minus indies invaleſcere, quibus ipſum hodie Deum oppugnat, hæreſes & ſectæ, quam paucis retro annis eæ, quibus pene totam ipſius jam expugnavit Eccleſiam. Et quo ſint tandem evaſuræ, neſcio. At eas ipſas eſſe ſcio, ex quibus nata ſchiſmata non ſolum Aſiam, Aphricamque, ſed & Europæ noſtræ non pœnitendam partem, & Mahumeticæ impietati & Turcicæ ſubjecerunt tyrannidi. Quod vero non mitiora minentur nobis, vel unum hoc mihi videtur debere ſufficere, imo evidens eſſe argumentum; quod in illas potiſſimum ingruant gentes, quæ jam olim in ipſis ſunt veluti faucibus Turcicis, a quibus tamen ad nos indies accedunt propius. Unusquivis in ſuo hic abundet ſenſu. Mihi profecto (niſi magna brevi ſuccedat mutatio) videtur propediem futurum, imo jam in foribus eſſe, ut e duobus alterum eveniat, vel tollatur ſcilicet a nobis regnum Dei, (*l*) & detur genti facienti fructum ejus, (noſque cum ſcandalis, hæreſibus, reliquiſque abominationibus noſtris Mahumeticæ cedamus blaſphe-

(*g*) *Sic Menno Friſius in colloquio Wiſmarienſi.*
(*h*) *Sic Suencfeldius de duabus Chriſti naturis.* (*i*) *Sic Suencfeld. ibid.*
(*k*) *Servetus. Gulielmus Poſtellus in ſua abſconditorum clave.* (*l*) *Matt.* 21.

blasphemiæ) vel mittat, quos meſſis tempore miſſurum ſe dixit in parabola noſtra boni ſeminis ſator, *(m)* meſſores ſuos ad colligendum quidem triticum in horreum ſuum; zizania vero in faſciculos colliganda, & in ignem mittenda. Et hæc hinc dixiſſe ſufficiat. Quantumvis enim latus hic ſeſe aperit non aliena a propoſito meo dicendi campus; quia tamen alio vocans, receptuique canendum eſſe monens hoc non patitur tempus, huc totus convertor: idque eo magis, quod evidenter ſatis deductum, demonſtratumque jam confidam, Parabolam hanc non inepte præſenti & tempori, & actui applicandam me ſuſcepiſſe: Non tempori; Quod, quæ retuli, clare convincant, nullo unquam ſæculo tantis zizaniorum ſordibus defœdatum fuiſſe (de quo agit illa) agrum, atque hodie. Quando enim viſum hactenus unquam, auditumve fuit, rejecto omni & Sacerdotio & Sacrificio, rejectis Sacramentis ad unum omnibus, rejecta tam Scripturæ quam Eccleſiæ auctoritate, cum omnibus hinc dependentibus, ſimul negari & Chriſtum eſſe Deum, & Deum Trinum & unum? Ut taceam, quod omnium eſt maxime Atheum, vel non eſſe ſcilicet Deum; vel ſi ſit, omni ipſum vacare cura noſtri, & proinde ne adorandum quidem &c. Quod vero & actui huic non minus conveniat, æque eadem convincunt. Hic etenim cum a vobis, Patres Ampliſſimi, totus dependeat, in veſtro totus conſiſtat officio; hoc in primis mihi poſtulare videbatur, ut quantumvis, quæ hic deſiderentur, minime vos ipſi ignoretis, eorundem tamen aliqua ſaltem ratione moveremini; quo ſcilicet non ſolum vos ad præſtanda ea incitemini magis, ſed & quotquot vobiſcum huc convenerunt, ad accommodandum ſeſe vobis, obſequendumque promptiores reddantur. Hoc vero putavi, non poſſe majori facere me nec modeſtia, nec efficacia, quam ſi tantis agri vobis, veſtrique ordinis aliis commiſſi, ſordibus in medium adductis, & velut ob oculos poſitis, ipſis vobis expendendum, concludendumque relinquerem, quid facto hic opus ſit; maxime cum negare non queatis, quotquot eſtis, vos eos eſſe homines, quibus dormientibus tanta colluvies in ipſum invecta eſt, & proinde præcipuam ejus cauſam in vos redundare. Quod cum ita ſit; ut ita eſſe libenter & audiatis, & agnoſcatis, quantum habeat ad cauſam, quam agitis, pro arbitrio peragendam momenti, claro certe & evidenti docet exemplo Propheta ille, [*n*] qui refert, ad ſe aliquando veniſſe & coram ſe ſediſſe Viros Iſrael, qui venerant ad interrogandum Dominum. Dixiſſe vero Dominum ſibi, reſponſum ſe illis non daturum; cauſamque addidiſſe, quod non audiviſſent, agnoſcere non voluiſſent abominationes & ſuas, & Patrum ſuorum, ſimulque ſibi mandaſſe, ut easdem oſtenderet eis &c. Cum itaque idem ſit Spiritus, qui tum reſponſa dabat, & quem vos invocatis quotidie pro obtinendo optato hujus veſtri Conventus ſucceſſu & fine; quis dubitet, eundem non minus nunc a vobis, quam olim ab illis exigere, ut, ſi quod contenditis, conſequi velitis, (cum non aliunde, quam ab illo idem expectare debeatis) tantas iſtas abominationes, tanquam veſtra, Patrumque veſtrorum, non dico opera, ſed dormitatione introductas, pro veſtris reputetis: eoque majori cura, ſolicitudine, vigilantiaque, experrecti tandem, exterminandis eis toti incumbatis? Aut ſi ad eam rem parum jam videatur reſtare ſpei (quod ſcilicet diu nimirum ſit hac in parte ceſſatum) hoc ſaltem omni agatis ſtudio, ut ne ulterius ſerpant; ut ne in eas agri noſtri portiones, quæ nondum omnino illis obrutæ ſunt, prorepant. Inter quas quod hactenus numerari queant, quarum præcipue vobis cura incumbit, non tam veſtro, quam ſingulari Numinis Divini factum eſſe Beneficio, vos quoque agnoſcere non dubito. Ut vero eodem propitio non conſerventur tantum in quo ſunt, ſed ad meliorem reducantur ſtatum, & extra periculum illarum conſtituantur, quantopere ſit annitendum, abunde profecto circumjacentium, undequaque monent exempla. Qualia ſi vultis in eisdem non edi; ab abuſibus, & ſcandalis (tanquam omnium tam illorum, quam aliorum ſæculi hujus luctuoſiſſimi malorum cauſis) eas ſerio repurgetis oportet. Quod etenim hinc quotquot ſunt zizaniorum, hæreſumve ſpecies, occaſionem ſumpſerint, originem duxerint, incrementum acceperint, adoleverintque cum omnibus ex eis ſecutis, præterquam quod res ipſa clamat, etiam eorum, qui omnium ſunt ſive auctores, ſive propagatores, longe indubitatiſſimum [nihil pene aliud crepantia] faciunt ſcripta. Adeo ut ſi tam foret facile, quæ de eisdem nuſquam non inculcant, & obtundunt, refellere, falſaque demonſtrare, atque pleraque, quæ mordicus ſuſtinent, dogmata; non dubitarem polliceri, propediem futurum, ut quotquot de his moverunt controverſias, ſeipſas ſopiant, in ſe liqueſcant, per ſe pereant. Quippe ſuis ipſæ ſe conficerent pugnis, ſuis ſe perderent contradictionibus, ſuis ſua confutarent mendaciis mendacia; fieretque longe, quam fuit hactenus unquam verius, quod dixit olim Sanctus Chriſti Confeſſor Hilarius; Hæreticorum bellum pacem eſſe Eccleſiæ. Nam ſicut nunquam, quot ſunt hodie, fuiſſe ſimul hæreticorum ſectas deductum eſt cla-

(*m*) *Matt.* 13. (*n*) *Ezech.* 20.

clariſſime; ſic longe facilius fuerit [ſi vacet] non minus clare deducere, tam multifarium inter ipſos nunquam viſum fuiſſe bellum atque hodie. Bellum, inquam, quod gerunt non tantum & ſecum, & inter ſe, qui coryphæi inter eos habentur & anteſignani: ſed & cum eis, qui eorum maxime videntur fovere partes. Ut (exempli cauſa) primarius ille omnium architectus Lutherus & ſecum, & cum logodædalo ſuo Malanchthone. Nam quod horum uterque ut ſæpiſſime ſecum non minus, quam ex diametro pugnat, nec in ullis fere controverſæ doctrinæ ſibi per omnia conſtat dogmatibus; ſic hic ab illo in præcipuis quibuſq; pluſquam δὶς διὰ πασῶν, cum diu per omnia ſecutus fuiſſet, tandem receſſerit, & ſuperis, & inferis notius eſt, quam ut demonſtratione indigeat: cum alioqui adeo ei addictus, imo ſubditus fuerit, ut mox e vivis ſublato ipſo, palam ſit queſtus, quod nimium deformiter illuc uſque ei ſerviviſſet. Atqui quis neſciat, a propriis utriuſque diſcipulis Matth. Illyrico, Nic. Gallo, & ejus farinæ aliis, tota nimirum Stoicorum illorum Confeſſioniſtarum Schola, non parum probroſe improperatum huic fuiſſe, quod in materia lib. arbitrii & Manicheiſmo [cui immortuus fuit Luther] ad Pelagianiſmum defeciſſet; in Cœna Dominica ex Lutheraniſmo ad Calviniſmum tranſiſſet; in cauſa juſtificationis & Adiaphororum ad Papiſmum reverſus eſſet. Quem cum e medio ſuſtuliſſet ille, reſuſcitare ipſe ſtuderet; & revicturo feneſtras novas reædificaret, & id genus multa. An vero efficaciori queat argumento falſitatis in doctrina ſua æque convinci uterque? maxime cum a Veritatis Magiſtra, Catholica nimirum, ſive Papiſtica (ut ipſi vocant) Eccleſia æque receſſerint ambo. At ubi de hujus agitur corruptelis, & offendiculis, tam ipſi, quam quotquot ab eis & prodierunt, & maxima pro parte quam longiſſime receſſerunt, idem dicunt, idem ſentiunt, idem agunt ad unum omnes. Hic Confeſſioniſtarum, quotquot ſunt, ſectis & inter ſe, & cum Sacramentariorum, Anabaptiſtarum, Enthuſiaſtarum, Trinitariorum ſexcentis factionibus convenit ad amuſſim; cum alioqui ſingulæ ſingulis ſint pluſquam hæreticæ; imo cum nulla jam ſpes ſit ipſis, in veram aliquando redeundi concordiam, (quam tamen apertis mendaciis aſſerere nonnulli ſtudent) Syncretiſmum optant æque omnes; quo ſcilicet per ſimulationem tantiſper ab inteſtinis ceſſent bellis, quouſque conjunctis & animis, & armis, & Papam, & papiſtiſticam Eccleſiam, tanquam ſcandalorum omnium (ut loquuntur) lernam, vel omnino exterminaverint, vel eo ſaltem uſque repurgaverint, ut deſinat eſſe abominationum omnium mater, quæ fuit olim ſingulare (quod & ipſi fatentur) & humilitatis, & ſanctitatis exemplar &c.

Verum quia diutius his immorari non permittit jam dudum audita, finemque poſtulans, hora; cum multo plura tam huic, quam aliis quibusdam, ad inſtituti mei rationem ſpectantibus reſtent, quam ut nunc abſolvere valeam, (niſi veſtra, Patres Ampliſſimi, hactenus mihi præſtita audiendi patientia nimium abuſus fuiſſe velim videri) in aliam ea opportunitatem differens, reſervansque, ſermonem hic impræſentiarum abrumpam. Dicturus iterum, & proſecuturus illa quandocunque aures eis audiendis præbere lubebit; deducturusque etiam meridiana luce clarius, ad repurgandum tot zizaniorum fœditatibus Dominicum agrum, exterminandasque hæreſes, nullum reſtare jam alud remedium, quam tollere e medio ejusdem nimium diu diſſimulatos abuſus, & ex eisdem nata ſcandala. Maxime cum & Eccleſiæ, & Conciliorum auctoritas ad illud jam facta ſit prorſus inutilis, & inidonea; niſi quatenus ad horum amotionem valet: hincque concluſurus, quod cum Tridentinum Concilium optima, opportuniſſimaque ad eam rem præſcribat media, & pharmaca porrigat morbis his omnibus quam ſaluberrima; non ſolum citra tergiverſationem acceptanda, ſed & obviis ulnis, promptiſque animis ab omnibus amplexanda, & unanimi conſenſu in praxim, uſum, & obſervationem eſſe deducenda. Ne, ſi tam piis piæ Matris noſtræ Eccleſiæ conſiliis acquieſcere recuſemus, & hariolandi peccato, & idololatricæ maledictioni nos ſubjiciamus. DIXI.

Concio in Synodo Provinciali Cameraci, recitata per Fratrem JOANNEM CARTHENIUM Carmelitam, Theologiæ Profeſſorem, anno Domini M.D.LXV. menſis Julii XXII.

NUnc tandem ſentio, varia mihi opus eſſe dexteritate, facilique ſenſuum vigore, cum præſentem juxta ac celebrem Eccleſiam cerno: ſelectiſſimos videlicet dilectiſſimæ Sponſæ Chriſti vindices, pietate in Deum Reverendiſſimos, jugi Divinarum rerum lectione peritiſſimos, hæreticos coercendi auctoritate præſtantiſſimos, ipſamque demum cœleſtem Veritatem & tuendi ac eloquendi copia diſertiſſimos, ad quos verba facere jubeor.

beor. Sane vel ipſa caligine cæcutientior dicendus venirem, ſi comperta mihi benigniſſimi Spritus chariſmata, veſtris ex fictilibus vaſculis inſtar Solis relucentia, ac vehementius ingenii noſtri aciem renidentia, non refugerem; fugiens, non erubeſcerem; erubeſcens, non obmuteſcerem. Hoc inevitabili malo percellendus omnino prodiveram, niſi me bono animo eſſe juſſiſſet innatus pectori veſtro candor ſinceriſſimus, & caritas Spiritus Sancti largiſſime diffuſa in cordibus omnium noſtrum: quæ omnia ſuſtinens, & ſolido cibo grandiores, & lacte minores enutritos, grandium eloquentiam, & minorum infantiam, maximo cum oblectamento libenter audit. Et quum extra Deum nil in Deo ſint omnia, æqui bonique conſulenda erunt, quæ ſimplici ſtylo dicturus ſum; quandoquidem phalerata grandiloquentia Chriſtianiſmum ſæpe dejicit, quem humilis attollit infantia, quæ ad Chriſtianam unitatem, & caritatem muniendam atque firmandam commodiſſima proclivitas eſt, ac methodus ſaluberrima. Mihi igitur non ille fabularum effictus Helicon adeundus, non invocandæ Muſæ, non Delphicum Oraculum; non reliquæ deploratorum Gentilium næniæ ſunt implorandæ: ſed illius mihi in primis auxilio, & ſuggeſtione videor opus habere, cujus auſpicio & afflatu præſens hoc coactum eſt Concilium; cujus bonitate, & ductu ad finem optatum feliciter ſperamus perducendum. Is eſt Spiritus Chriſti bonus, omnipotens, & ſanctus: qui petentibus Patrem in nomine JEſu promittitur. *Veni ergo Sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium, & tui amoris in eis ignem accende.* Et vos, Reverendiſſimi Domini mei, & Patres optimi, una mecum obſecro, ſummi Patris filiam ſpecioſam, ſummi Filii matrem formoſam, ſummi Paracleti ſponſam gratioſam, totiusque cœleſtis ac terrenæ Eccleſiæ Reginam, gratiæ ac miſericordiæ Matrem ſalutare dignemini, cernui dicentes: *Ave Maria.*

Jam veſtris ſuffultus precibus, Eccleſiæ Chriſti Principes ſtrenuiſſimi, ac Patres optimi, recepto animo lubentius auſpice Spiritu Sancto rem ipſam pro virili attentare conabor, quod confidam, eundem Spiritum mihi ductorem fore, & nauclerum experientiſſimum, ne in hoc vaſto pelago, mihi jam ſulcando, naves cautibus illidam. Progredior igitur, & claſſicum canens in medium me confero campum; dabitque noſtræ Concioni thema, & initium Chriſtus Dominus, os, Verbum & Sapientia Patris, qui ſui amantes Diſcipulos, univerſos ipſorum Succeſſores, Epiſcopos & Sacerdotes alloquens apud Matthæum, [a] ſic ait: " *Vos eſtis* " *ſal terræ; ſi ſal evanuerit, in quo ſalietur?* " *Ad nihil valet ultra, niſi ut mittatur foras,* " *& conculcetur ab hominibus. Vos eſtis lux* " *mundi: non poteſt civitas abſcondi ſuper* " *montem poſita: neque accendunt lucernam,* " *& ponunt eam ſub modio, ſed ſupra candelabrum, ut luceat omnibus, qui in domo* " *ſunt. Sic ergo luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, &* " *glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt.* Quantæ ſit excellentiæ, & periculi Sacerdotii ſtatus ac dignitas, quatuor metaphoris hoc loco Chriſtus indicat. Quarum prima a Sale deſumpta eſt, ſecunda a Luce, tertia a Civitate montana, quarta a Lucerna accenſa. De quibus breviter ac lucide, quamvis ſimplici ac minus polito ſtylo, dicere inſtitui. Quamobrem obſecro, ut æquo, patientique animo, quæ dicturus ſum, veſtræ Reverendiſſimæ Dominationes audire dignentur.

Sicut lex evangelica ab Unigenito Dei Filio Chriſtianis tradita, lex eſt caritatis ac pietatis; lex inquam totius perfectionis, quæ terrena & carnalia ſpernere, ſpiritalia vero & cœleſtia jugiter appetere, ſummoque ac immortali Deo pura mente ferventer adhærere ſuaviter docet; ſic Chriſtianos decet, præ univerſis mundi nationibus pietate & caritate præditos eſſe, humiles, patientes, ſobrios, caſtos, exemplares, omni tandem virtute politos: alioqui Chriſtiano nomine, qui cenſeantur, indigni erunt. Neque enim ſatis eſt, fide duntaxat, & exterioribus aliquot cæremoniis colere Deum; adhæc Religio poſtulat Chriſtiana, Evangelii obſequi dogmatibus, & Conciliorum parere præſcriptis, hoc eſt, in omni virtutum genere ſemetipſum perſeveranter exercere, ſiquidem beato illo Cœlorum Regno frui præoptaverimus; quod nobis Chriſtus in ſuo ſanguine acquiſivit, & in ſuo Amen promiſit is idem Dei Filius. Proinde in Evangelio (*b*): " Quid (ait) " dicitis mihi: Domine, Domine, & non " facitis, quæ dico vobis: (*c*) Non enim omnis, qui dicit mihi: Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum, ſed qui fecerit voluntatem Patris mei, qui in cœlis " eſt. " Verum ut in humano corpore plura ac diverſa ſunt (*d*) membra, quæ eundem actum non habent, unum tamen corpus; ita & in Eccleſia Chriſti diverſi ſunt hominum ſtatus, diverſi gradus, omnes tamen unum corpus in Chriſto (*e*) conſtituunt, adeoque perficiunt: ſunt enim Clerici, & laici, ſunt Spirituales, ſunt & ſæculares, ſunt Prælati, ſunt & ſubditi, ſunt Religioſi, ſunt & nullo vinculo obligati. Unusquisque vero juxta vocationem ſuam, ad quam vocatus

(*a*) *Matth.* 5. (*b*) *Matth.* 7. (*c*) *Luc.* 6.
(*d*) *Rom.* 12. (*e*) 1. *Cor.* 12.

catus eſt, ſpontanee vivere, & in ea ſe ſe ad præſcriptum Evangelicum ultronee debet exercere. Quod ſi lex Evangelica jubeat omnibus promiſcue ſobrie, *(f)* juſte, ac pie vivere; quanto magis qui in ſublimiori & excellentiori ſunt dignitate conſtituti, inferiores ſobrietate, juſtitia, & pietate ſuperare debent? Nam ut D. ait Chryſoſtomus: Quemadmodum Saul ab humero ſurſum, ſuper univerſum eminebat populum; ita & qui Sacris initiatus eſt, aut aliis præeſt, omne vulgus populi in omni virtutum genere excellere debet. His enim dicitur: *Vos eſtis ſal terræ.* Inter Sacramenta myſticæ Legis, quæ in Sina monte data eſt, ſal diligentiſſime commendatur. "Quicquid (ait Scrip-" tura [*g*]) obtuleris Sacrificii, ſale condies; " nec auferes ſal fœderis Domini Dei tui de " Sacrificio tuo; in omni oblatione offeres " ſal." Ter in uno eodemque loco repetivit ſalis commendationem, ne forte primam aut ſecundam vocis nomenclaturam negligeres repetitam, aut curæ non magnæ putes Deo eſſe myſterium ſalis. Breviter quidem dixit: *Vos eſtis ſal terræ*, at in brevitate verborum grandis latet ſenſus, & rationi vis magna ſubeſt. Etenim ut ſal ſuperfluos (addam & noxios) carnium humores exſiccat, & putredines eliminat, ſic Apoſtolica doctrina neceſſaria Decalogi præcepta, cunctaque legalis juſtitiæ inſtituta, deſiccatis carnalibus cæremoniis, habebat purificare. Deinde ubique terrarum conſilio mundiſſimæ caſtitatis ſalire purulenta credentium corpora, ne putreſcerent, neque putenti corrumperentur luxuria. O quot millenas ſalierunt puellorum, puellarumque catervas, ſic ut eorum carnes omnino deſiccarentur, & decrepitam uſque ad ætatem, imo vel ad vitæ uſque finem incorruptæ durarent, continuata continentia imputreſcibiles, & exanthlata virginali pudicitia triumphatrices inclytæ! Sed ne, quæſo, quisque exiſtimet, quod dictum eſt: *Vos eſtis ſal terræ*, ad ſolos ſpectare Apoſtolos: quin potius & ad Epiſcopos, Eccleſiarum Paſtores, Verbi Dei Præcones, ad univerſos denique Sacerdotes, & Eccleſiaſticos Viros, qui aliis condiendis verbo & exemplo prælati ſunt, idem pertinere dictum autument. Quam ob rem? Quæ etiam analogia ſalis ad Sacerdotes? Audite. Sal a fœtore carnem vindicat, & a putredine; cibos condit, & ſapores palato gratiores efficit. Omnia ſine ſale inſipida; omnia cum ſale temperato ſunt ſapida. Ideoque neceſſarium condimentum eſt ſal. Cum ergo ait: *Vos eſtis ſal terræ*, perinde eſt, ac ſi dixeris, Veſtrum eſt verbo & exemplo alios a corruptela vitæ præſervare, & ab infecta præmunire doctrina, Deoque gratos & acceptos facere. Hæc eſt Reverendiſſimi Antiſtites, optimi Patres, & Compresbyteri cariſſimi, hæc eſt, inquam, vocatio noſtra, ne ſcilicet ullis perſecutorum arietibus, aut carnalium voluptatum cuniculis ab Evangelicæ veritatis ſincera confeſſione diſturbati deflectamus. Utrumque præſtare oportet virum Eccleſiaſticum, Paſtorem, & Doctorem, ut & ipſe ſit incorruptus fide & moribus: adhæc ut ab aliis omnem eximat corruptelam. Sequitur: *Si ſal evanuerit, in quo ſalietur? Ad nihilum valet ultra, niſi ut mittatur foras, & conculcetur ab hominibus.* Nihil ſapido ſale utilius: econtra nihil contemptius ſale fatuo, cujus ne ad agrum quidem ſtercorandum ullus eſt uſus, quia ſterilitatem ſecum adfert. Aliæ res licet deficiant, ad aliquid tamen aliud valent. Exempli gratia, Progignit vinum, cum vapeſcit, acetum: Ita profecto Prælati, Paſtores, Doctores & Eccleſiaſtici omnibus magno ſunt uſui, ſi recte doceant, & bene vivant: verum ſi deſipuerint, omnibus magno ſunt offendiculo. Sed quo pacto, quæret aliquis, ſal iſtud evaneſcit, aut infatuatur? Gemina ratione. Nam ſi quis habens ſcientiam, abutatur ea in ſuperbiam vitæ, & per mentis ſuæ elatam philautiam, ſuæ ſcientiæ loquatur adverſa, vel conſcientiæ contraria, ſciens veritatem, dum alteri invidet, & alteri dare locum ſuum æſtimat damnum; quia neque ſuperbus ſuperioritatem ſibi præferri, neque elatus paritatem ſuſtinere poteſt. Taliter niti, eſt veritatem in injuſtitia detinere; eſt lucernam ſub modio ponere; eſt mendacio veritatem impedire; eſt ſalem ſapientiæ in ſalem fatuum præpoſtere commutare; eſt verbum dicere contra Spiritum Sanctum. Et hoc fuit peccatum Phariſæorum, quando dixerunt *(h)*: Hic non ejicit dæmones, niſi in Beelzebub Principe dæmoniorum: quum probe ſcirent, quod in digito Dei, hoc eſt, in Spiritu Sancto ejiceret dæmones. Iſtud ſcelus Arii; iſtud ſcelus omnium hæreſiarchatum, quos ideo Spiritus Sanctus remedio pœnitentiæ judicavit indignos: quia cognoſcentes Deum non ut Deum glorificaverunt, neque gratias egerunt; ſed ſub nomine Chriſtiani, peccatores antiquos, veteranos Diaboli æmulati ſunt, peccatores inquam paganos, qui commutaverunt [ut habet *(i)* Paulus] veritatem Dei in mendacium; & coluerunt, & ſervierunt creaturæ potius, quam Creatori. Ubicunque talia contigerint, ubi Doctor, ſeu Magiſter ad hujusmodi exempla deliraverit, dicito, ſal terræ evanuiſſe; adeoque nihil, in quo ſaliri aut condiri debeat, reperiri uſpiam poſſe. Nam ubi taliter evanuerit, in quo ſalietur? Ubi ſic Sacerdos, aut Magiſter deliraverit, quo Doctore emendabitur? Vere nullo, & fruſtra effundes ſermonem,

(f) *Tit.* 2. *(g)* *Levit.* 2. *(h)* *Luc.* 11. *(i)* *Rom.* 1.

monem, ubi auditus non eſt. Propterea eum, qui hujusmodi eſt, tanquam hæreticum, poſt unam & alteram correptionem Paulus *(k)* vitare monet; ſciens, quia ſubverſus eſt, & delinquit, quum ſit proprio judicio condemnatus. Videtis, quo pacto Apoſtolus ſe conformat Evangelio? *Ad nihilum valet ultra*, ait Dominus [*l*], *niſi ut mittatur foras*, tanquam Ethnicus & Publicanus, *& conculcetur ab hominibus*; evitetur omnino, nec ei Ave [*m*] dicatur. Ideo talium viperarum, hoc eſt, hæreticorum Patres ac præceſſores, Phariſæos videlicet, foras miſit [*n*] Chriſtus, non ſolum a Regno Dei, ſed etiam a regno mundi & templi manufacti, quia non erat, unde ſaliretur, eo quod evanuerat ſal. Quia dicebant, & dicere non ceſſabant verbum contra Spiritum Sanctum, quando non per ignorantiam negabant, [*o*] ſed per invidiam blasphemabant eum, qui venerat, Jesum Christum, lamentabili querimonia dolenter querentem, [*p*] ac dicentem: " *Nunc & viderunt, & oderunt* " *& me, & Patrem meum, ut adimpleatur* " *ſermo, qui in Lege eorum ſcriptus eſt; Quia* " *odio habuerunt me gratis.*" Alia etiam ratione ſal iſtud infatuatur, ſi videlicet Viri Eccleſiaſtici dicta & facta vitiis ſcateant, ſi ambitione turgeant, Simonia diffluant, avaritia corrumpantur, voluptuaria libidine conficiantur: ſi cumulandis Sacerdotiis potius, quam virtutum negotiis incumbant, ſi extorquendis decimis potius, quam erogandis eleemoſynis invigilaverint, ſi tuendis & conſervandis auctoritatibus, libertatibus, exemptionibus & privilegiis ſuis potius, quam corrigendis pravis ſuis luxuriantibus moribus ſtuduerint. Etenim per hujusmodi remoras verbum Dei plauſibili ſuo fine fraudatur. Propterea terribili comminatione percellit Dominus hoc fatuo ſale redundantem, dum ait [*q*]: *Foras ejicietur, ut ab hominibus conculcetur*, hoc eſt, ut cæteris ſit ludibrio & contemptui, atrocius olim diſcruciandus: Servus enim ſciens voluntatem Domini, & non faciens, plagis vapulabit multis. Hanc ſalis metaphoram protulit Chriſtus, oſtendens per eam, quanto in periculo verſentur Paſtores & Doctores, ſi, quemadmodum dicit, munus ſibi creditum non exequantur.

Deinde lucis metaphoram ſubjungit, dicens: *Vos eſtis lux mundi.* Triplex eſt lux. Quædam non illuminata, ſed illuminans, non alicunde lucem mutuans, ſed ex ſeſe lucem irradians, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Et ille eſt, qui dixit [*r*]: *Ego ſum lux mundi.* Alia eſt lux prius illuminata, & poſtea illuminans, quales ſunt Apoſtoli, & Apoſtolici, prius a Deo illuminati, deinde alios illuminantes, quibus hic dicitur: *Vos eſtis lux mundi.* Alii ſunt illuminati quidem, ſed illam non habent facultatem, nec auctoritatem, ut alios illuminare, aut erudire poſſint, quales ſunt laici ſæculares, ac piæ mulieres. Nunc autem quemadmodum, quod dictum eſt ſuperius: *Vos eſtis ſal terræ*, non ad Apoſtolos dumtaxat, verum etiam ad univerſos Eccleſiaſticos ſpectare videmus; ita &, quod hic dicitur: *Vos eſtis lux mundi*, non ſolos Apoſtolos, ſed etiam omnes ſcientiam Dei habentes concernit: qui ſic a Patre luminum ſunt illuminati, ut aliis prælucere poſſint, & mortalium corda errorum tenebris obfuſcata illuminare. Quales omnes Viri Eccleſiaſtici juxta ſuam vocationem ſinguli eſſe deberent. Qua de cauſa & Spiritus Sanctus per Malachiam Prophetam [*s*] proteſtatur, dicens: " *Labia Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & le-* " *gem exquirunt de ore ejus, quia Angelus* " *Domini exercituum eſt.*" Porro autem natura luminis eſt, ut lucem ac ſplendorem quocunque feratur emittat: ad hæc ut tenebras ædibus illatas quantocius expellat; ſic & lucere debent viri vigiles Eccleſiæ verbo & exemplo, doctrina & vita univerſo Chriſtianiſmo. Quid facere debeant Eccleſiæ ſpeculatores, duabus metaphoris, ſalis & lucis oſtendit Chriſtus; duabus autem conſequentibus docet, quæ cavenda ſunt illis. Prior a civitate montana, poſterior a lucerna accenſa deſumitur metaphora. Quantum ad priorem attinet, ſic ait: *Non poteſt civitas abſcondi ſuper montem poſita.* Super montem ædificatur civitas, ut ſit tuta, & hoſtibus inacceſſibilis, ut tanquam e ſpecula hoſtem eminus præferociter adveorantem proſpiciens præmunire ſe poſſit, ac tela ejus ſecurius eludere. Sunt igitur Eccleſiaſtici & Apoſtolici Viri ſuper montem & petram Chriſtum ædificati, & conſtructi, ne vacillent, ne vincantur, ne quopiam terrore cedant imbelles. Deinde meminerint ſe in editiori loco poſitos, & ob id neceſſarium eſſe, ut quo propius Chriſto accedunt, eo firmiores ſint atque perfectiores; factoque doceant, Eccleſiaſticos ſe veros eſſe, atque Germanos. Adhæc ſolertem ſuæ vitæ rationem habeant, quia mons eminenti vertice quos ſuſtinet, velint nolint, omnibus reddit conſpicuos: Et quia a plerisque conſpiciuntur, ideo pluribus ſunt offendiculo, ſi male vivant. Quamobrem æternum væ eisdem Dominus interminatur, dicens: *Væ homini illi, per quem ſcandalum venit.* [*t*]

Poſtre-

(*k*) *Tit.* 3. (*l*) *Mat.* 5. (*m*) 1. *Joan.* 1. (*n*) *Matt.* 21.
(*o*) *Joan.* 11. (*p*) *Joan.* 15. (*q*) *Luc.* 12. (*r*) *Joan.* 8.
(*s*) *Malach.* 2. (*t*) *Matth.* 18.

Poſtrema ſequitur Evangelii metaphora, epilogi vice deſumpta: *Neque accendunt lucernam, & ponunt eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum, ut luceat omnibus, qui in domo ſunt.* Ac ſi diceret: Vos, quos jam dixi, eſſe lucem mundi, non iccirco luminoſam ſcientiæ ac ſapientiæ claritatem ex arcano theſauro lucis abyſſalis accepiſtis, ut ſub inerti ſilentio tegamini deſides, nec ut perpetuis contenti latibulis abſcondamini; verum ut per veſtrum miniſterium ſol juſtitiæ Chriſtus mundo illuceſcere poſſit. Lucernam proinde doctrinam dicit Evangelicam, quam ſub modio juxta Matthæum (*u*) ponere non licet, nec ſubter lectum, (*x*) ut Marcus habet, nec in abſcondito (*y*) ſecundum Lucam, ſed ſuper candelabrum. In abſcondito lucernam ponit, qui peccatorum tenebris verbum Dei obnubilat, & philautia ſua veritatis lumen obfuſcat. Ponit ſub modio, qui divitiis hujus ſæculi & curis avaritiæ Dei verbum ſuffocat. Pooit ſubtus lectum, qui ſecuritatis & quietis amans, otio marceſcit, luxu corrumpitur, voluptate diffluit. Docet ergo Chriſtus, quid Prælatum & Doctorem, quid Paſtorem & Sacerdotem eſſe deceat, nimirum ſal terræ, lucem mundi, montem excelſum, lucernam accenſam. Idem docet Paulus, licet aliis verbis, ad Titum (*z*) ſcribens: *In omnibus*, ait, *teipſum præbe exemplum bonorum operum, in doctrina, in gravitate, in integritate, verbum ſanum & irreprehenſibile: ut is, qui ex adverſo eſt, vereatur, nihil habens malum dicere de nobis.* Si alias unquam, hoc profecto tempore habemus adverſarios, ac noſtri inſtituti detractores & obloquutores plurimos, noſtra, proh dolor, culpa & vitio; quorum occludere ora non poterimus, niſi depravatiſſimos noſtros mores corrigamus. Non enim ſufficit ad extirpandas hæreſes & evellenda Eccleſiæ ſcandala, Synodos & Concilia cogere: non ſufficit, inquam, multa ſtatuere, & quæ diſciplinam concernunt Eccleſiaſticam decernere, niſi unusquisque pro viribus laboret, quæ decreta ſunt, ad effectum deducere. Si ſecus fiat, (quod abſit) fabula erimus omnibus hominibus; & Eccleſiæ hoſtes ea ratione evadent audaciores, & ad ſuas peſtilentes hæreſes diſſeminandas alacriores & ferventiores: Catholici vero, qui ab hac Synodo proſpera cuncta expectant, deſpondebunt animum; & periculum eſt, ne ipſorum nonnulli (quod Deus avertat) ad ſectarios deficiant. Propterea concludens Dominus ait: *Sic ergo luceat lux veſtra coram hominibus, ut videntes opera veſtra bona glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt.* Blasphematur ac dedecore afficitur Pater cœleſtis, quando noſtrum infamatur inſtitutum. Propter autem corruptos noſtros mores noſtrum inſtitutum dedecore afficitur. Quapropter ut tollatur omnis in Deum blaſphemia, & quod nos urit dedecus, vitam noſtram ad Synodi præſcriptum, ut reformemus, oportet. Nec decet, nec juvat dicere: Talem rationem vivendi reperi; Sic vixerunt, ita fecerunt, qui præceſſerunt nos; Talis inolevit conſuetudo. Hæc enim & hujusmodi verba nil aliud ſunt, quam folia ficus, quibus noſtram operire volumus turpitudinem. Sed noli, ait Scriptura, ſequi turbam malefacientem. Eſto, quod eorum nonnulli, qui nos præceſſerunt, forſitan vivendi rationem juxta Sacros Canones & Eccleſiaſticam diſciplinam tenere noluerunt; nunquid propterea Sacroſancta Concilia & Reformationem omnem contemnemus & negligemus? Abſit. Non enim Sacroſancta Oecumenica Concilia, quæ ad bonos mores & Eccleſiaſticam diſciplinam ſpectant, ideo decernuntur, ut contemnantur; imo potius ut per Provincialia Concilia ſuum ſortiantur effectum. Ea de cauſa huc convenerunt Reverendiſſimi Provinciæ Patres, ut juxta Decretum Concilii Tridentini collapſos Eccleſiæ mores reſtituerent, abuſusque tollerent: quorum Decreta contemnere fas non eſt. Quare unusquisque ad Synodi præſcriptum ſic ſuam inſtituat vitam, ut merito Sal terræ dici poſſit, Lux, Mons, & accenſa Lucerna. Audiamus Paulum ad Philippenſes (*zz*) ea de re nos monentem: Omnia [inquit] facite ſine murmurationibus & hæſitationibus, ut ſitis ſine querela & ſimplices filii Dei, in medio nationis pravæ ac perverſæ, inter quos lucetis ſicut luminaria in mundo. Et rurſus: Quæcunque ſunt vera, quæcunque pudica, quæcunque juſta, quæcunque ſancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, ſi qua virtus, ſi qua laus diſciplinæ, hæc cogitate & facite, & Deus Pacis erit vobiscum. Amen.

Oratio MATTHÆI GALENI Veſtcappellii, habita ad Patres Concilii Provincialis Cameracenſis, anno MDLXV. in feſto Beati Jacobi Apoſtoli, qui erat ad VIII. Calend. Auguſt.

Etsi permultæ fuerint, atque etiam nunc ſint cauſæ, Lectiſſime Archi-Epiſcope, & Princeps Illuſtriſſime, Reverendiſſimi Præſules, Patres, ac Domini Reverendi, & in uni-

(*u*) *Matth.* 5. (*x*) *Marc.* 4. (*y*) *Luc.* 11. (*z*) *Tit.* 2. (*zz*) *Phil.* 2. & 4.

univerſum ornatiſſimi Auditores; quæ me arcere debuerint hoc illuſtri, & venerando loco: attamen juſſus huc adſum præclara initia, progreſſus, atque ipſum adeo finem veſtræ Synodi mea deformaturus oratione. Nam ejus non ſolum rerum imperitiæ, inſcitiæ, atque infantiæ, verum etiam timiditatis partim ex his ipſis cauſis provenientis, partim naturalis, mihi ſum conſcius: ut vel domi, in noto auditorio, apud familiares, quotidianos, & meæ ruditati non omnino diſpares auditores dicturus, prælecturusve, ſupra quam credi queat, ſemper extimeſcam. Quid igitur nunc æquum eſt, fiat mihi verba facturo in iſta panegyri, poſt Eccleſiaſticos proceres, viros nulla non ingenii dote ſummos, ad non Provinciæ hujus modo, ſed orbis totius doctiſſimos, ſapientiſſimos, diſertiſſimosque homines; idque in ſolennitate, ſacra alteri e filiis tonitrui eloquentiſſimi Apoſtoli Jacobi? Omitto ea, quæ mihi cum cæteris peregrinis, delicatis, atque imbellibus, parumque exercitatis hominibus ſunt communia: unum illud non prætcribo, quod me vehementiſſime exterruit, & uſque adhuc exercet; nimirum, quod cum huc acceſſerim cum nonnullis ex præcipuis functionum ſcholaſticarum Academiæ Duacenſis titulis, qui tamen temere, caſu, & viciſſitudine quadam ineptis ad munia publica, ut & mihi, perſæpe obveniunt, imo obtruduntur vel maxime invitis; metuam, ne Spartæ hujus exiſtimationem mecum in diſcrimen adducam, qui ſolus eam exornare nequeam; neve collegas meos viros doctiſſimos, & facundiſſimos ex ſermonis mei incertiſſimo eventu ſitis æſtimaturi. Verum tanta fuit apud meam in eum antiquam obſervantiam auctoritas, & imperium Concilii Præſidis; ut cum perſuaſus a quibusdam, me dicendo aliquid vel adjumenti, vel ornamenti afferre poſſe rebus præſentibus, mandaſſet concionandi hanc Provinciam: maluerim equidem humili obedientia, & periclitatione vanam illam opinionem de me refellere, & teſtatam omnibus facere meam inopiam; quam callida detrectatione videri tueri eam, ac fovere voluiſſe. Cæterum quia ii, qui ante nos dixerunt, ea omnia præcerpſerunt, quæ hiſce negotiis judicabant convenientiſſima; & quia ad ſæpe quidem deſperatam, optatiſſimam nihilominus omnibus Divina miſeratione pertigimus metam; debebam fortaſſis Deum, ac vos, quemque pro ſuo merito, ac dignitate, laude, & gratiarum proſequi actione. Sed quia illum non tam iſtis declamatoriis gratiis oblectari perſuaſum habeo, quam grata mente, & ea actione gratiarum, quam Divina commendat victima, quæ Græcis etiam ita ſonat; vos non ſolum ſuperſtites ſitis, ſed vix dimidium facti adhuc habeatis; quod ſummum, ac difficillimum ſit reſtet vobis: quantum potero obteſtabor vos, ut ſupremam manum pulcherrimo operi admoveatis; & quod decreviſtis, exequamini. Alioquin omnia acta veſtra tam ſunt aliena a vera, ſolidaque gloria; ut cum ſumma turpitudine videantur conjuncta; involuta, & vos involutura magnis periculis, & malis; niſi (inquam) executionis colophonem ſtructuræ non tam veſtræ, quam Dei, addideritis. Ne quis autem id, quod inſtituo, noſtræ putet eſſe operæ, & non benignitatis gratuitæ Spiritus Sancti: priusquam rem aggrediar, peto, ut ne ſit grave nobiscum ejusdem Spiritus invocare bonitatem; quo is alas ſuas ſuper noſtras expandat aquas, & directione ſua nos complectatur, & gubernet. Veni S. S. &c.

Quid itaque indignius vobis, magisque fugiendum videri poteſt, Patres, quam id committere, quod Propheticarum prædictionum involucris eſt prohibitum; quod diſertis vetitum eſt præceptis; cujus omnes cuniculi, & doli veluti digito ſint indicati a Scriptura Sacra: denique quod virtuti, & rectæ rationis judicio refragetur? Hæc autem, ſi quis non perſpiciat redundare in Decretorum, & Spiritus Sancti dictatorum neglectu, & contempta executione; & velit a me nonnihil dimoveri circumjectam caliginem: faciam id tribus verbis, & quam potero planiſſime. Quis igitur neſcit, quoties, & quam ſævere Deus olim juſſerit Hebræis Jebuſæos, Hethæos, Gergeſæos, Canaæos, (a) & reliquos Palæſtinos tollere e medio, aras, delubra, lucos, excelſa, idola, & quicquid unquam eorum deſerviiſſet ſuperſtitioni, demoliri, & in nihilum redigere? Quis ignorat, quas intentaverit minas non geſturis morem? Hoc autem cum quædam tribus, Aſer, Zabulon, Nephtali, Ephraim, Manaſſe, & ſi quæ aliæ criminis hujus fuere conſortes, facere neglexiſſent, [b] miſſo ad eos Angelo graviſſime cum iis expoſtulavit, [c] & eas excuſſit lachrymas, ut locus ille loci fletus inde acceperit vocabulum; & ſe perdere nolle affirmaverit, quos ipſi conſervaſſent contra, quam eſſent juſſi; & ſincre ſe, iis exiſtere offendiculo illos, & communi ruina deturbari in damnationis barathrum. Conſtat autem ſatis, maledictas iſtas gentes figuraſſe civitatem, quam Auguſtinus vocat diaboli cum ſuis factionibus, vitiis, & eorum auctoribus, & ſectatoribus. Evertendi autem hæc pro ſua virili cuique e fidelibus privatim datum eſſe negotium, nemo dubitaverit, ut opinor: at Eccleſiaſtici Principes

unum

(a) *Exop. 23. Deut. 3. 12. a. 20.*
(b) *Joſ. 23. Joſ. 16. 17. Jud. 1.*
(c) *Ibidem 2.*

unum quidem Sacramentum feciſſe ſunt credendi, cum quisque ſuum inivit magiſtratum; alterum cum Tridentinis, hisque Provincialibus Decretis ſubſcripſerunt. Nam duplices hi canones mihi videntur Joſue, & Caleb, qui vobis tribunis, & centurionibus nos recenter in promiſſam inducentes terram, jubeant omnia *(d)* damnata monſtra internecioni dedere. Quocirca proſpicite diligenter, Patres, ne ſonticis, & interitui deſtinatis Chriſtianæ Palæſtinæ monſtris parcatis. Idque (ſicut illis uſu venit) vel impulſi intempeſtiva quietis, & ſecuritatis affectatione; vel capti fallaci ſpe, & avaritia. Nam quia principiis multa ſe ſe objicient impedimenta, & terriculamenta: propterea non oportet concidere animo, tranquillitati vanæ conſulere, & veræ jacturam æternam facere: ſed contra audentius ire, contra ſpem *(e)* in ſpem credere: & apud Deum credere conſtitutum, non niſi deſperatis rebus, & ſupremis ſubvenire momentis. Sane nihil eſt aliud, quam turpe, & Simoniacum lucrum, novo more improbos quodammodo tributarios facere, multare pecunia, & iis licentiam nequiter agendi certa ſumma vendere. Quod quantum nocuerit Eccleſiæ, profuerit vero civitati Diaboli; non eſt, qui neſciat. Quocirca ab hoc ſcopulo cavete Patres, quippe qui vel maxime omnium lædat omnes, & vobis inſidietur. Cæterum ne quis initio ſibi ludendum opinetur, antiquis indulgendum vitiis, ab uno, atque altero malo exemplo, aut facinore non ita eſſe abſtinendum: hiſtoria Acani *(f)* cujusdam ſatis nota occurrit; qui pro anathemate Deo conſecratam Jerichunta non ignorans, ſublecta ciſtella unica, caſtra Hebræorum univerſa turbavit, pudore fugæ affecit invictiſſimum exercitum, & ſe, ſuamque familiam in horrendum deturbavit exitium. Quid autem ciſtella unica in vaſtiſſimæ, opulentiſſimæque urbis gazis; quid coccineum pallium in tapetiis, pannis, veſtibus luxuriantis Orientis; quid aurei aliquot ſunt collati ad montes aureos, & argenteos, & tantæ Metropoleos, & Regni? Quapropter hæc propter noſtram correptionem ſcripta eſſe meminerimus: & exhorreamus maledictum Joſue, *(g)* Jerichuntem devotam penitus diris fundatum iri nece primogenii ipſius conditoris; concluſum appenſis portis interitu reliquorum liberorum; idemque manere infortunium eos, qui quicquam ex monſtris, noſtris canonibus anathematizatis, oſcitantia, aut impietate ſua putaverint ſibi ſuſcitandum. Porro quia ſubinde & nobilitatis iſtius æternæ ſplendor oculos perſtringit, & aucupium popularis auræ pervertit; & ſuperſtitiones novæ corrumpunt tyronum, ac recentium ducum animos; veniat in mentem diri illius Amalec, populi lambentis quidem, & adulantis, nihilominus cædentis, crudelis, inhumani, non commeatu tantum prohibentis Iſraëlem, ſed laſſum quoque perſequentis, & clade graviſſima, nec minus injuſta afficientis. Nemo igitur imperitus, parumque exercitatus, ac fortis dux malorum omnium capiti Agag *(h)* pinguiſſimo, ſeu [ut Hebræi malunt] voluptuario, quantumcunque trepidanti parcendum ſibi exiſtimet: ſed tanquam immanem tyrannum in fruſta concidat. Neque enim regius titulus tam diræ belluæ debet patrocinari, quo minus commeritas exſolvat pœnas. Abſit, ut hujusmodi operimenta, tecta, aut ſolaria (ita namque Agag Hebræi interpretantur) ſeveritatis offuſcent judicium. Non igitur cæteroquin bene nati impune ferre debebunt, ſi peſſimi, & tyrannici ſint exempli parvulis Chriſti; ſi gula & libidine ſint infames; ſi denique Simoniaca, Eccleſiaſticæ telluris non inutilia modo, verum etiam injuſtiſſima, & rapaciſſima ſint pondera; etiam ſi tota ſæcularis pompæ ambitio, & carioſæ, fumoſæque imagines hinc inde objiciantur, & ſpecioſe oſtententur, ac minitentur: niſi per Dei immutabilem pœnitentiam abdicari magiſtratu velimus, negato inficiationi loco, & omni ambitioſis conatu in peſſimum reprobationis omen mutato. Jam ſi plebecula quoque faſcinata pro Paſtore quopiam, Concionatore, Sacerdote, nominis hujus communione indigno intercedat; clamet (ut fit) columen eſſe Catholicæ Religionis, templi, atque urbis, ſeu pagi ſui decus: maluerimus Samueles, hoc eſt, Dei auditores, quam populares eſſe. Quin etiam, ſi iisdem malis conſiliariis, vel nobis ipſis ſuperſtitiones, aut abuſus hoc nomine ferendi videantur; quod indidem aliquid ad nos, fabricam (quod dici ſolet) vel ullam cultus Divini partem rediturum dictitetur: norimus nobis obedientiam, quam primitias manubiarum, potius eſſe Deo offerendas, magisque placere. Alioquin nulla triumphalis fornix erecta; nulla veneratio Senatus culpam eluere nobis poterit. At vero, quia cum inveteratis contagiis, quæque altiſſime egerunt radices, neceſſario diu eſt confligendum, iccirco conſtantia perpetua eſt opus; ne cætera quidem utcunque cum Regibus quibusdam Iſraëlitarum, & Judæorum obiviſſe videamur; *(i)* æterno tamen crimine vel vitulos Jeroboam, vel lucos, vel excelſa, vel offendiculum ſimile plebi, ad quod impingat, dereliquiſſe, aut

(d) Num. 14. *Deut.* 32. *(e) Rom.* 4. *(f) Joſ.* 7. *(g) Joſ.* 6.
(h) 1. *Reg.* 15. *(i)* 3. *Reg.* 12. 2. *Paral.* 12.

aut propoſuiſſe convincamur. Id quod evidentius typus nepotis Jehu, filii Joachaz, Regis Iſraëlitarum, Joas oſtendit; (*k*) qui cum ad moribundum, & fatali ægritudine correptum Heliſæum ſuum Patrem (ut appellabat) currum, & aurigam Iſraël officii cauſa veniſſet: Propheta alioquin rigidiſſimus, benigniſſime hominem excipiens, manus contrectans, & arcu cum ſagittis allato, per apertam Orientalem feneſtram juſſit ſagittam mittere, teſtatus ſagittam eſſe Divinæ potentiæ, ipſi, vel de avo, vel ob qualemcunque eam affectionem erga ſe [Heliſæum inquam] faventis indicium; deinde telis reliquis præcepit, ut terram feriret. Quod cum ter tantum feciſſet, ac deſtitiſſet; iratus Propheta, ſi (ait) vel quater, vel quinquies, vel ſexies, vel (ut Hieronymus noſter duntaxat habet, utque perfectus intelligatur numerus) ſepties percuſſiſſes; Syriam evertiſſes penitus: at nunc tribus modo cladibus affectam, uſque tibi experturus es infeſtam. Ergo quotquot filii ſumus Joachaz (qui Deum apprehendentem valet) & miſerationem Dei promptam, atque obviam nobis cernimus: fugiamus iſtius Joas [ita enim ſonat ejus vocabulum] deſperationem; & ne ceſſatio nobis ſit fraudi, inſiſtamus Syriæ uſque ad ima fundamenta exinanitioni. [*l*] Ut enim crabrones jubemur proverbio haud irritare, ne plus noceant; ut canes laceſſiti plus rabiunt; ut pili, ungues, herbæ, ſylvæ tanto citius, atque uberius proveniunt, ac luxuriant, quanto ſæpius demetantur, & cædantur; ut cloacæ, ſentinæ, ac camarinæ hoc gravius olent, quo magis commoventur, niſi funditus expurgentur: ita maledicta iſta reprehenſorum vitiorum natio eo magis ſæviet, & graſſabitur, quo frequentius, & juſtius condemnata fuerit; niſi ſemel aliquando ultimo afficiatur ſupplicio, & penitus intereat. Ex his pauculis umbris colligitis, Patres, maxime neceſſariam eſſe Palæſtinorum (*m*) illorum non tam veterum, quam pugilum veteratorum internecionem; cernitis, atque in numerato habetis ſtratagemata, quibus freti id facile queatis dare effectum. Non eſt igitur, quod clarioribus vos morer præceptis, aut teſtimoniis: tantum moneo, faciatis cum Deo conditore veſtro non dimidiata, ſed perfecta (*n*) opera; ne detis maculam (*o*) in iſtam veſtram gloriam: memores ſitis uxoris Loth (*p*), quæ affines his cyclopibus reſpectu ſolo proſecuta cives, commeruit lapideſcere, & in ſalis ſtatuam converti. Antequam arduum hoc, ac ſumptuoſum aggrederemini ædificium; ſedere, (*q*) ſumptus computare, & incommoda providere oportebat: nunc ſi opere tantum non abſoluto ſuperſedeatis, quidlibet cauſati; univerſi vobis illudent, & ipſam opprobrabunt inopiam. Antequam hoc ſacrum bellum indiceretis, licebat hoſtium (*r*) explorare atque æſtimare copias, & potentiam, deque induciis, ac pace agere, necdum irritatis conflictu, ac provocatione eorum animis: at nunc canonibus veſtris laceſſiti, confoſſi, & jugulati, quamnam diſcedendi ab armis ſpem poſſunt cuiquam facere? Quid Sacramenta toties facta a vobis, quid juramenta in verba utriusque Concilii iterata commemorem? Sane cum utraque veſtram Divinæ voluntatis arguant certam notitiam, eamque aliis impertiantur; ſervus gnarus plagis non injuria vapulet pluribus: denique præſtet, nunquam ad ſcientiam perveniſſe, quam ea accepta [ut Petrus ait] ad vomitum (*s*) revolvi: nemo non videt, quid oracula inſtrumenti etiam novi de coronidis hujus neceſſitate pronuntient. Quare his contenti poteramus haud intempeſtive jam perorare: veruntamen quo mali hujus (neglectus inquam obſervationis Conciliorum) dedecus, & probrum totum propius, atque exactius perſpiciatur ab omnibus; libet ſinuoſæ naturæ ejus fœdas quam latiſſime diducere latebras. Quid igitur vobis, hoc eſt, ſapientiſſimis Viris magis pudendum videri poteſt impudentia? Quid autem ſtultius, atque inſipientius, (obſecro vos) quidve magis puerile, quam præteritorum nullam habere rationem, maximis periculis, & ſudoribus partorum eſſe prodigos; ante malorum (ut ille monet) nequaquam meminiſſe? Cogitate ergo, Patres, quantæ molis ſit viſum, ac revera fuerit, noſtra hac tempeſtate, qua ad umbilicum malorum deventum eſt, Concilium Generale cogi, abſolvi, & approbari: quo ita a Capite Eccleſiaſtici corporis reformatio peteretur; ut ad calcem deduceretur? Viginti totis annis effici potuiſſe is mirabitur, qui recordabitur, jam inde a primo Lutheri furore huc a maleſanis hominibus, qui quidem Catholici etiam tum videri cupiebant, provocatum, appellatum, idque votis omnium expetitum fuiſſe: non quod ab eo ſibi non maxime metuerent; ſed quod fieri nullo modo poſſe haberent perſuaſiſſimum. Quinimo boni, & prudentes viri non pauci, videntes Pium IV. ſibi potiſſimum, ac ſuis, derogare Canonibus Tridentinis, ſubinde eos diffidebant unquam iri approbatum. Quantum igitur Summis Pontificibus, Monarchis, Imperatoribus, Regibus, Rebuspubl., Epiſcopis, Theologis, aliisque doctis, & ſanctis hominibus debeamus; quantum illi ſumptus, cura-

(*k*) 4. *Reg.* 13.
(*l*) *Pſal.* 136.
(*m*) *Alludit ad etymum hujus nominis.*
(*n*) *Deut.* 32.
(*o*) 2. *Mach.* 6.
(*p*) *Geneſ.* 19.
(*q*) *Luc.* 14.
(*r*) *Ibid.* 14.
(*s*) 2. *Pet.* 2.

curarum, periculorum, malorum, incommodorum devoraverint rei hujus gratia; quantum ſtudii, operæ, vigiliarum, commentationum, orationum, ſcriptionum, precum, jejuniorum, aliorumque bonorum operum fuerit ad hanc rem neceſſarium: quis eſt, qui non facile conjiciat? Omitto convocationes quatuor, traductionem unam, indictionem penultimam revocatam propter impedimentorum, & immanium periculorum evideotem præſentiam. Quid dicam de internis [ut ſic dicam] ſeditionibus, diſceptationibus, pugnis: quæ niſi partim morte, partim aliis infortuniis columnarum Synodi quaſi expiatæ fuiſſent; metuendum erat, ne iratus Deus progreſſum negaſſet ulteriorem. Hæc a nobis nimia brevitate perſtricta, qui non ſatis ponderis, atque argumenti autumat babere ad efficiendum id, quod volumus: is ex recentis memoriæ moleſtiis hujus Synodi res metiatur Tridentinas, & ex menſtrua hac mora, quam queruntur omnes, rei familiari, pietati, aſceſibus, ſtudiis, valetudini non mediocriter officere, annorum viginti ſpatium; millibus paucis transfretationes, emenſiooes orbis; ex Provinciali, nota, & pene voluptuaria profectione peregrinationes, per inſeſta, barbara, & formidabilia loca æſtimet. Hæccine igitur omnia, ac tanta, quæ Omnipotens Dei miſericordia vix toto ſæculo exorata, largita eſt nobis; patiemur vitio, & pervicacia noſtra Diabolum uno diſperdere momento, & ſolium impotentis arrogantiæ ſuæ iterum exæquare, aut præferre throno Creatoris ſui? Sed oblivioni [ſi ita velitis] tradantur præterita: quis tam vecors, quis tam cæcus, ac ſupinus, qui ea, quæ ante pedes, oculos, atque in manibus verſantur, non attendat? Quis vero diffiteatur, nunc eſſe maximam opportunitatem non a nobis promeritam, non ſapientia noſtra inventam, aut comparatam, nulloque modo debitam; ſed gratuito, & clementer oblatam, ac conceſſam a Numine, rem Eccleſiaſticam, rem noſtram, rem denique ſalutis óptime gerendi, & de Religione, & proximis ſingulariter merendi? Quis non ſentit omnium animos expetere, geſtire, & anhelare ad reformationem: & veluti gemiſcere in iſtis tenebris, & corruptionis vinculis? Videmus, audimus, ſentimus, ac ſcimus, non orthodoxorum tantum omnes ordines: ſed ipſos quoque adverſarios tangi voto, ac ſpe faciei melioris rerum noſtrarum. Itaque ſi nobis, atque illis non defuerimus; fore confido, ut, qui deteſtatione morum noſtrorum & primum deſeruerunt, & huc uſque oon reſipuerunt, neque ad caſtra Catholica ſunt reverſi; emendatæ vitæ exemplo redeant, & nobiſcum ducantur pœnitentia. Cavete igitur Patres, ne occaſione adeo præclara abutamini; arripite capillatam ejus frontem, ne poſt fruſtra perſequentes calvo eludat occipite. Videte, ne immemores diei veſtræ, *(t)* & eorum, quæ ad pacem Catholicam ſunt, neve obliti temporis viſitationis veſtræ [ut uſu frequentiſſimo legimus veniſſe] dein, ac propediem objiciamini excidio, atque interitui. Nam contemptus Divinæ clementiæ, ac patientiæ, & iniquitas, quæ hoc in vitio magnopere elucent, non poſſunt non ultricem implorare juſtitiam, ac furorem. Oportebat enim vos conſiderare gratitudinem ab unoquoque noſtrum poſtulare; ut clementes, ac mites io rebus noſtris, in iis, quæ ad Dei gloriam pertinent, & proximorum ſalutem, præ nobis ferremus, ac præſtaremus zelum Moſis *(u)*, Phinees, Mathathiæ. Etenim deſignatos, & quaſi latitantes in anathematismis veſtrorum Canonum gigantes tam eſſe Deo inviſos, ut vel unus ſuperſtes eum reddat Reipub. toti infenſum, ſatis notum eſt, & dudum hiſtoria *(x)* ſacra aliquoties nos docuit; & probrum cooſervationis talium in vita Divinæ gloriæ potiſſimum adverſari, neminem exiſtimo negaturum. Atqui fratribus noſtris, & toti Chriſti corpori quam injurioſa ſit, & iniqua eadem hæc diſſimulatio, & errorum, vitiorumque tolerantia; liquet vel ex hoc, quod in Divos & Angelos, quorum meritis, deprecationibus, procuratione, felix, ac propitium hodie nobis eſt Numen, ſit ingrata, & injuſta, utpote quorum beneficia non facit flocci, ac diſſipat; quod æque impia ſit in Eccleſiaſticos Principes ſimul, & ſæculares (qui dicuntur) quod Sanctorum viventium, & uſque nunc ſe ſe macerantium in toto orbe, vel certe hac Provincia pro impetranda gratia, felici fine, & optatiſſima omnium executione merita, officia, & benefacta projiciat, ac refutet; quod denique io plebeculam crudeliſſime debacchetur. Si namque ab hac opportunitate excidamus, quando illa adſeretur tandem a caligine ignoratioois Divinæ voluntatis? Si Simoniaci, ſi ſcortatores, ſi temulenti, comeſſatores, aliique perditi, & nequam homines ſuſtineantur io templis, quæ ſane invaſerunt admodum diu, & audaciſſime occupant: quando ſperabimus, ei datum iri Concionatores, & Catechiſtas idoneos, & fidos? Quando metuere deſinemus eidem, & nobis omnibus ab iſtorum contagione? Quando ab iſtorum meritis, Sacrificiis, precibus, prout oportet, noſtra juvabitur infirmitas? Iſti namque plus fellis, quam mellis habent. Merito igitur ſummo deſperans meliora plebs univerſa nos alloquens ad hunc modum quiritetur: Næ vos ſalutares Sacrorum

(*t*) *Luc.* 19. (*u*) *Exod.* 32. *Num.* 25. 1. *Mach.* 2. (*x*) *Joſ.* 6.

eſtis antiſtites; digni quibus animas, ac ſalutem noſtram crediderimus! Quouſque iſti timores nos intus excruciabunt: & foris hæreticorum pugnæ, inſidiæ, technæ, & non ſatis perſpectæ verſutiæ nos exanimabunt? Sed jam ſatis, ſuperque querimoniarum, rebus ipſis per ſe loquentibus. Neque eſt, quod quisquam hic, hoc eſt, in inſtante executione cauſetur terrores, aut diſcrimina. Neque enim cum infidelibus, Turcis, tyrannis, exercitibus infenſis, Regnis, aut Imperiis adverſis eſt nobis dimicandum: ſed cuique cum ſuis ſubditis, alumnis, filiis, civibus, & qualibet neceſſitudine devinctiſſimis, & (ut dictum eſt) ad reformationis auditum nomen exultantibus, & ultro, quo volumus, præcurrentibus. Contra vero in detrectatione officii, & contemptu exſtirpationis errorum, & vitiorum, quis fando conſequi valeat, quot caſus, & pericula conſpiciantur? Deum, ac ſuperos omnes irritamus maximopere. De mortalibus idem eſto judicium; niſi quod hi eo ſint procliviores etiam natura. Si abſoluta, confirmata, approbata, promulgata, recepta, & jurata Concilii Tridentini Decreta ſint inutilia, atque irrita: quod aliud unquam univerſale vel felicius, vel perfectius ſperare poſſumus? Quis alius nobis Pius, quis Carolus, quis Ferdinandus, Philippus olim nobis ſperandus eſt, qui deterrimis rebus perinde ſuccurrat: ſi horum abutamur pietate, fide, conſtantia, liberalitate? Si hoc ornatiſſimum, & celeberrimum Provinciale Concilium ſine ſuo fruſtretur: ſcilicet rebus quotidie in pejus tendentibus, & prolapſis, olim exiſtet aliud uſquam opportunius, & de executione certius? Quid repoſitum ſpei amplius in Diœceſanis Synodis? Quod ad alias attinet nationes, & Provincias, ubi plus immineat periculi: qui hactenus utramque in aurem dormitarunt; cognito eventu, vitio ſuo etiam prudentiæ laudem arrogabunt. Equidem ominari nihil poſſum tolerabilius, quam Principes noſtræ ingratitudini ſuccenſentes, gravaturos unquam noſtras interpellationes, querelasque audire: repudiaturos noſtras revocationes, & nos ad optime conſtitutorum obſervationem, & injunctionem relegaturos, & impudentiam noſtram refuſuros. Sanctorum vero vivorum quis non dedignetur laborare pro iis, quos videat ſeſe non accommodare, ſed vehementer refragari? Deo igitur, Divis, Angelis, ac mortalium optimis inimico, quam poſſumus, ſecuritatem (quæſo) polliceri? Atque utinam vane metuerem, fore; ut deſidioſa iſta perfidia, vel peſte, vel fame, vel bello, vel hiſce ſimul omnibus, opinione citius puniretur; utinam ſeditioſi iſti antiquum nos obtinere certentes, & id ſignum interpretantes, Dei claſſicum canentis, & furori eorum adſtipulantis, res novas, ac turbulentas non moliantur! Faxit miſericors Chriſtus, ut ne vociferentur, ſatis apparere, Tridentinas plantationes (*y*) non eſſe a Patre cæleſti plantatas, quippe quas ne ipſi quidem orthodoxi uſu recipiant; exequi optimi, ac doctiſſimi quique Romanæ Eccleſiæ nequeant, vel etiam renuant; commenta ſua ſola veritati conſentanea eſſe, æterna fore, & incrementum ſemper captura. Dicam his quid gravius; tametſi pene religio ſit: ſumma ope incumbamus in eorum, quæ ſtatuta ſunt, effectionem, Patres: ne ingratis juſti pereant, virique miſericordiæ colligantur [z] a facie ſuperventurorum malorum; ne Chriſti & Joſiæ noſtri, ſub quorum alis latere ſolemus, & gaudemus, propter noſtra peccata interimantur; & nos inſtar pupillorum, orbi, mæſti, atque inopes conſiliorum vagemur: ut oves absque paſtore, paſſim diripiamur, ac laniemur, & quocunque agamur, per præceps feramur, maximoque numero intereamus. Jam proximus tibi, o Belgium, hoc eſt, Francicus Ucalegon conflagrat hoc incendio. Sed mens jam refugit diutius iſtiusmodi immorari. Induamur igitur Spiritu Divinæ fortitudinis, Patres: ne committamus, ut ignavia nos debilitet, ac frangat; avaritia corrumpat; ſtemmata, & magna nomina pervertant; aura popularis depravet, ſuperſtitio dementet, diuturnitas terreat, deſperatio perdat, odium & invidentia excæcent, deliciæ emaſculent, timiditas enervet, atque effœminet. Si namque, quod noſtrarum eſt partium contulerimus; omnia ſuccedent ex ſententia. Quocirca quicunque iſtoc ſunt animo, ac propoſito, diras illas exterminandi gentes; opto, & precor (ſi quid ego optando poſſum) ut quemadmodum felices, ac fauſti huc advenerunt, ita læti, & ſalutares repetant penates ſuos; proſequatur eos Dei gratia interdiu quidem in hiſce vitæ humanæ æſtibus columna nubis; (*a*) nocturno autem tempore, variaque caligine hujus ſæculi, columna ignis. Quotquot vero ſecus affecti ſunt, & ab executione abhorrent, (quales ego hic nullos eſſe arbitror) mereri mihi videntur, ut media iis via dehiſcat; utque boni illi haud ſecus eos compellent, quam Paulus Judæos ejusdem pene factionis quondam: Mundi ſumus, ac redibimus ad noſtros a ſanguine omnium veſtrum; extergimus pulverem pedum noſtrorum in vos, jubemusque, ſanguinem veſtrum redundare in caput veſtrum. Et inter hos liberioris oris quispiam Stephanus abeuntes proſequatur non diſſimilibus dictis, iis, quibus ipſe ſuos alloquebatur olim perſecutores, & interfectores:

(*y*) *Matt.* 15. (z) *Eſa.* 57. (*a*) *Exod.* 13.

res: Duræ (inquiat) cervicis, *(b)* & incircumciſis auribus, & cordibus, vos uſque, & uſque reſiſtitis Spiritui Sancto, loquenti vobis pridem quidem de Cherubim Tridentinis, & propitiatorio non tam arcæ, quam Cathedræ Romanæ; nunc autem de ephod Cameracenſi. Quem non Sanctorum, qui meliorum nos admonuerit, odiſtis, perſecuti eſtis, & more Patrum veſtrorum, quantum in vobis fuit, occidiſtis? Sicut & nunc juſtorum, Principis, & ſuorum reorum, errantiumque membrorum abitis homicidæ; Sanctorum vero, & necdum extinctorum, ob contemptus veſtri perniciosiſſimum exemplum proditores. Neque enim lege ulla teneri vos putatis, aut patimini. Quocirca digniſſimos (ait) judicó, eſſe vos, quibus & gens, & locus, & templum, aut ſi quid iſtis carius habetis, aut magis complectimini, tollatur a ſinceris Romanæ fidei cultoribus; exopto, ut quantum nocituri eſtis Sanctiſſimorum Canonum deſpectu, & conculcatione, tantum inauditi ante, & horrendi exitii veſtri terrore juvetis; utque quo atrociori hinc abripiamini interitu, tanto mitius æterno cruciemini incendio. Sed faceſſant ſiniſtra, & triſtia omnia: & ſi qui uſquam ſunt, qui iſtum ad modum ſuum induxerunt animum, det (precor) Chriſtus iis idem nobiſcum ſapere, & hoc ipſum revelare iiſdem porro dignetur, cui cum Patre, Spiritu Sancto omnis honor, gloria, poteſtas, & imperium in ſæcula ſæculorum. Amen. Dixi.

(b) *Act.* 7.

CATALOGUS PATRUM SACRI CONCILII PROVINCIALIS CAMERACENSIS, AC ALIORUM, QUI PER SE, VEL PRO CURATORES SUOS IN EODEM COMPARUERUNT.

MAXIMILIANUS A BERGIS, Archi-Epiſcopus Cameracenſis, Præſidens.

Tornacenſis Epiſcopi Sedes vacat per obitum quondam bonæ mem. Caroli de Croy.

Franciſcus Richardot, Sacræ Theologiæ Doctor, Epiſcopus Atrebatenſis.

Gerardus ab Emmericourt, Epiſcopus Audomarenſis.

Antonius Havetus, Sacræ Theologiæ Doctor, Epiſcopus Namurcenſis.

Martinus Cuperus, Sacræ Theologiæ Doctor, Epiſcopus Chalcedonenſis, Suffraganeus, & Vicarius Generalis Cameracenſis.

CAPITULI inſignis Eccleſiæ Metropolitanæ Cameracenſis nomine, Robertus de Fourvye, Jurium Doctor, Præpoſitus, Petrus Boniface, Brabantiæ, Gregorius le Duc, Valencenenſis, Archi-Diaconi: Antonius de Nobeſcourt, Decanus, Henricus de la Hamaide, Cantor, Gabriel Caille, magnus Miniſter, ſive Præſidens, Jurium Licentiati, & Petrus Gemelli, Sacræ Paginæ Doctor, Canonici.

Capituli Cathedralis Tornacenſis nomine, Petrus Pintaflour, Decanus, Maximilianus Mannart, Cantor, U. J. Licentiati, & Joannes de la Haye, Hoſpitalarius, Sacræ Theologiæ Doctor, Canonici.

Capituli Cathedralis Atrebatenſis nomine, Antonius Garnier, Scholaſticus, Nicolaus Megrot, & Joannes Merlin, U. J. Licentiati, Canonici.

Capituli Cathedralis Audomarenſis nomine, Ludovicus Militis, Archi-Diaconus, & Philippus Doſterel, U. J. Licentiati, Canonici.

Capituli Cathedralis Namurcenſis nomine, Nicolaus Meigrot, ejuſdem Eccleſiæ Canonicus & Procurator.

ABBAS Sancti Landelini in Criſpinio.

Antonio Griſel, Abbate Sancti Sepulchri Cameracenſis, abſente, Auguſtinus Laloux, Prior Monaſterii & Conventus nomine.

Abbas Sancti Andreæ in caſtello Cameraceſii Joannes de la Pierre, Sacræ Theologiæ Baccalaureus formatus.

Abbas de Fidemio Philippus de Hennin.

Antonii Cambier, Abbatis Honocurtenſis, nomine, Joannes de la Lavende, Prior ejuſdem Monaſterii.

Ludovicus Bloſius, Abbas Lerienſis.

Dominicus Capurius, Abbas Lobbienſis.

Matthæus Moulart, Abbas Sancti Gisleni in Cella.

Nicolaus Fournier, Abbas Altimontenſis.

Abbas Sancti Dionyſii in Broqueria.

Fredericus Dyve, Abbas de Maricolis.

Abbatis de Afflighem Joannes, Abbas de Nyrove, Procurator.

Simon de Warluzel, Abbas Gerardimontenſis.

Rogerius de Montmorency, Abbas Sancti Vedaſti Atrebatenſis.

Abbas Aquiſcinctenſis.

Abbas Marchianenſis.

Abbas

Abbas de Hanonio.

Abbas Sancti Martini Tornacenſis, excuſatus a Domino Decano Tornacenſi.

Abbatis de Valcellis nomine, Abbas Nizellenſis.

Abbas Bonæ ſpei.

Abbas Sancti Foliani.

Gulielmi de Grene, Abbatis Sancti Michaelis Antverpienſis nomine, Abbas Sancti Landelini in Criſpinio, Procurator.

Gabrielis van der Beken, Abbatis Eynamenſis nomine, Laurentius Metſius, Decanus Eccleſiæ Collegiatæ Beatæ Gudilæ oppidi Bruxellenſis.

Abbas de Nizella.

Abbatis de Grimberghe nomine, Abbas Criſpinienſis Procurator.

Abbas Viconienſis.

Abbas de Dielegem excuſatus per literas Reverendiſſimo directas.

Petri Abbatis de Caſtello juxta Mortaniam nomine, Reverendiſſimus Atrebatenſis exhibuit Procuratorium.

Jacobi Veltacker electi, & nominati Abbatis de Tongreloo, Frater Gulielmus Duern, Paſtor in Duffele, Procurator.

Abbas de Ninove.

Joannes Pelet, Abbas Sancti Auberti Cameracenſis.

Carolus de Burgundia, Abbas de Cantimprato.

Abbas Sancti Joannis Valenchenenſis.

Abbas montis Sancti Eligii prope Atrebatum.

Abbas de Mareolo fuit excuſatus per Reverendiſſimum Atrebatenſem.

Abbas de Hennin Lietard.

Abbas de Aroaſia.

Abbas de Chocques.

Abbas Eeaucurtenſis.

Joannis, Abbatis Sancti Nicolai de Tornaco, D. Maximilianus Manart, Procurator.

Abbas de Ciſonio.

Abbas Sancti Chriſtophori de Falempino.

Abbas de Hamme.

Thomæ, Abbatis Sancti Bernardi ſupra Schaldam, D. Gulielmus van Duerne de Duffele, Procurator.

Mariæ de Bailleul, Abbatiſſæ de Cortenberghe, Abbas Criſpinienſis, Procurator.

Margarethæ de Hinckart, Abbatiſſæ de Melbodio, Jo. de Rametz, Procurator.

Margarethæ de Noyelles, Abbatiſſæ de Nivella, Dominus Alphonſus Deylleren, U. J. Licentiatus, Procurator.

Pro Abbatiſſa de Bourbourch, Chriſtophorus Preudhomme, Jurium Licentiatus, Procurator.

Catharinæ de Ligne, Abbatiſſæ de Thura, Abbas Criſpinienſis, Procurator.

Annæ de la Foſſe, Abbatiſſæ de Denain, Jo. le Duc, Scholaſticus Cameracenſis, Procurator.

Abbatiſſæ de Guillenghien, Abbas S. Landelini in Criſpinio, Procurator.

Franciſcæ de la Douve, alias Sanguyn, Abbatiſſæ de Foreſto, idem Abbas Sancti Landelini, Procurator.

Catharinæ van Straten, Abbatiſſæ de magnis Bigardis, Abbas Sancti Landelini in Criſpinio, Procurator.

Abbatiſſam de Oliva Reverendiſſimus D. Archi-Epiſcopus excuſatam habuit, attentis literis ab ea receptis.

Pro Abbatiſſa de Premiaco, Frater Bertrandus Heldebau, Procurator.

Pro Capitulo primariæ Eccleſiæ Sancti Gaugerici Cameracenſis Joannes a Prato, Joſephus Wyart, Petrus le Roy, U. J. Licentiatus, & Joannes van der Mere, magnus Miniſter, Canonici & Procuratores.

Capituli Beatæ Mariæ de Wallincourt Dominus Jacobus de Vado, Procurator.

Capituli Sancti Amati Duacenſis Antonius Daniel, Canonicus & Procurator.

Capituli Sancti Petri Duacenſis Matthæus Galenus, Præpoſitus & Procurator.

Pro Capitulo Arienſi Nicolaus de Mota, Cantor, & Petrus le Long, Scholaſticus ejusdem Eccleſiæ, Procuratores.

Pro Capitulo de Lens in Artheſia Jacobus de Gore.

Pro Capitulo Rothnacenſi Officialis Cameracenſis præſentavit literas excuſatorias.

Pro Capitulo Sonegienſi circumſpecti Philippus Leurent, & Joannes de la Barre, ejusdem Eccleſiæ Canonici & Procuratores.

Capituli Luthoſenſis Euſtachius de Brabant, Decanus, & Martinus de Caſtillon, Scholaſticus, Procuratores.

Pro Capitulo Anthonienſi Nicolaus Flamen, Decanus, & Joannes Ballini, Procuratores.

Capituli Condatenſis Jacobus de la Forge, Canonicus & Procurator.

Domicellarum Capituli Sanctæ Waldetrudis Montenſis Simon Boſquet, Procurator.

Pro Capitulo Sancti Germani Montenſis Petrus Faber, U. J. Licentiatus, Procurator.

Capi-

Capituli Sancti Quintini oppidi Melbodienſis nomine, Jacobus Meurant, Procurator.

Pro Capitulo Binchienſi Petrus Philicinus, Canonicus & Procurator.

Capituli Beatæ Mariæ ad Aulam Comitis Valencenenſis nomine, Jacobus Loubert, Decanus, & Franciſcus Calonnet, Procuratores & Deputati.

Capituli Bethunienſis nomine, Nicolaus Meigrot, & Matthæus Parent, Procuratores & Canonici Eccleſiæ Bethunienſis.

Pro Capitulis Sanctæ Gudulæ Bruxellenſis, Beati Gommari Lirenſis, Sancti Petri Anderlectenſis, Sancti Petri Turnhoutenſis, Beatæ Mariæ Teneramundenſis, ac Sancti Martini Aloſtenſis, Eccleſiarum Collegiatarum auctoritate Apoſtolica ſimul confœderatarum, Laurentius Metſius, Decanus Sanctæ Gudulæ Bruxellenſis, & Adrianus Elout, Decanus Sancti Gommari Lirenſis, Eccleſiarum Canonici, Procuratores.

Capituli Aveſnenſis Joannes Machon, Præpoſitus, & Andreas Franquart, Canonici, Procuratores.

Capituli Eccleſiæ Sancti Audomari oppidi Lillerienſis, Audomarenſis Diœceſis nomine, Antonius Garnier, & Claudius Brongniart, Procuratores.

Capituli Collegiatæ Eccleſiæ Beatæ Mariæ, ac ſecundariarum Eccleſiarum Namurcenſis Diœceſis, Joannes Tamiſon, Sacræ Theologiæ Baccalaureus, Procurator.

Pro Capitulo Eccleſiæ Collegiatæ Sancti Petri Namurcenſis idem Dominus Tamiſon, Procurator.

Pro Præpoſito de Aymeries D. Abbas Aquiscinctenſis.

Præpoſiti de Haſpra Auguſtinus Convers, J. U. Licentiatus, Procurator.

Prior de Cohem D. Joannes Maneſſier, Audomarenſis Diœceſis, propter impotentiam miſit literas excuſatorias.

Prior vallis Scholarium Montenſis.

Pro Prioriſſa de Nazareth, in oppido de Ath, Abbas Criſpinienſis Procurator.

Archi-Presbyteri, ſeu Decani Chriſtianitatis Diœceſis Cameracenſis, tam ſuis, quam Curatorum ſuorum Decanatuum reſpective nominibus.

Decanus Cameraceſii Magiſter Nicolaus de Puteo.

Decanus de Bellomanſo Magiſter Antonius Quarre.

Decanus de Caſtello Magiſter Joannes de la Thienloye.

Decanus de Chirma M. Andreas du Pomereul.

Decanus Sancti Brictii Tornacenſis M. Joannes du Moronval.

Decanus de Haſpra Dominus Servatius Carlier.

Decanus Valencenenſis D. Nicolaus Caruin.

Decano de Montibus D. Petro Baghet, D. Thomas Pierart, Procurator.

Decanus de Binchio M. Thomas de Decimis.

Decanus Melbodienſis D. Joannes du Gardin.

Decanus de Bavaco D. Antonius Godefredi.

Decanus de Aveſnes D. Andreas Franquart.

Decanus Pamellenſis D. Joannes Donctius.

Decanus Hallenſis D. Sydrack ab Ittria.

Decanus Bruxellenſis D. Joannes Rutgheerts.

Decanus Antverpienſis D. Bernardus Egidius.

Decanus Geraldimontenſis D. Jodocus Vonckius.

Decanus Aloſtenſis Egidius de Raſſelghem.

ACTORUM FINIS.

CANONES, ET DECRETA SACRI CONCILII PROVINCIALIS CAMERACENSIS,

Præſidente R. P. Dn. MAXIMILIANO a BERGIS, Archi-Epiſcopo & Duce Cameracenſi, Sacri Imperii Principe, Comite Cameraceſii, &c.

PRÆFATIO.

IN NOMINE SANCTÆ, ET INDIVIDUÆ TRINITATIS, PATRIS, ET FILII, ET SPIRITUS SANCTI.

SANCTA Synodus Provincialis Cameracenſis, in Spiritu Sancto legitime congregata, conſiderans fidem ſpiritualis ædificii, ac Religionis eſſe fundamentum, ſine qua neque Eccleſia ſubſiſtere, neque quiſquam Deo placere queat; ſtatuit in primis, more Majorum, ut ejus fidei confeſſio ante omnia præmittatur, ut quod corde creditur ad juſtitiam, id ore profiteantur omnes ad ſalutem. Quæ fides, cum Apoſtolo teſte, ſit una, eam ipſam, quam a Majoribus acceptam, ductamque a Chriſti & Apoſtolorum doctrina, Eccleſia Sancta Catholica, & Apoſtolica integram conſervavit; eadem Sancta Synodus ſuſcipit, & amplectitur. Quoniam vero hæc fides orthodoxa in primis verbo Dei nititur, quod verbum ſacris literis nobis eſt expreſſum, traditioneque Apoſtolica declaratum, ſed & Sacrorum Conciliorum Oecumenicorum, & univerſalis Eccleſiæ ſenſu fideliter explicatum; ea omnia Sancta Synodus in hunc, qui ſequitur, modum profitetur.

CREDIMUS, & confitemur omnes utriusque Teſtamenti Canonicas Scripturas, quas Spiritu Sancto auctore Divinitus traditas eſſe profitemur; ſed & ea omnia, quæ Symbolis in Eccleſia receptis comprehenduntur, nempe Apoſtolico, & eo, quo Sancta Eccleſia Romana, atque Catholica publice utitur, nempe Credo, &c. His, inquam, Symbolis comprehenſa, & quæcunque præterea de fide, & doctrina a Sacris Oecumenicis Conciliis ſunt definita, & tradita, maximeque a Sancto Generali Tridentino Concilio; nulla hæſitatione complectimur. Senſum vero Canonicarum Scripturarum omnium eum eſſe verum, & germanum credimus; non quem hominum, ſibi ſtulte ſapientium, vanitas intulerit; ſed quem Doctorum, ac Patrum conſenſus, uſusque Sanctæ Matris Eccleſiæ docuit, ac tradidit.

TRADITIONES ab Apoſtolis verbo, & uſu traditas, receptasque, ac conſervatas ab Eccleſia perpetuis temporibus, tametſi eas literis non mandaverint, tamen eas omnes, ut ab ipſius Chriſti ore per Apoſtolos acceptas, aut ab ipſis Apoſtolis Spiritu Sancto dictante, poſitas agnoſcimus, & ſuſcipimus.

SEPTEM Eccleſiæ Sacramenta, quæque de ipſis idem Sanctum Concilium Tridentinum mandavit, ac tradidit, ea omnia firmiſſime tenemus. Quæcunque vero ſtatuit adverſus omnes hujus Sæculi hæreſes, ea omnia recipimus; ſimulque deteſtamur, & anathematizamus, quicquid idem Sanctum Concilium Tridentinum anathemate damnat, & deteſtatur.

TITU-

TITULUS I.

De libris hæreticorum ſuſpectis, & vetitis.

CAPUT I.

QUo melius Tridentini Concilii Decreto fiat ſatis; ſcilicet ne libri vetiti, & ſuſpecti (quorum lectione corrumpi rudiores facile poſſint) in Eccleſias importentur; mandat Sancta Synodus, ut cum Magiſtratibus agant Epiſcopi, ut piæ memoriæ Caroli V. Cæſaris Edictum accurate ſervetur: Ne liceat Librariis, Bibliopolis, Typographis ullos libros inferre, edere, venales exponere, quorum catalogus non ſit viſus, & approbatus. Rogentur quoque iidem Magiſtratus, ut in ſingulos annos fidem ex formula Concilii Tridentini profiteantur iidem Typographi, ac Librarii; ſimulque obedientiam Sanctæ Sedi Apoſtolicæ cùm renunciatione, & abnegatione omnium hæreſum promittere teneantur.

CAPUT II.

Quæcunque præterea clam in vulgus inferri, & ſpargi poſſunt, quibus magicarum præſtigiarum, Divinationum, aliarumque hujusmodi rerum deteſtandus uſus retineatur, quibus Satanas homines perditos dementare ſolet; ea omnia (quoad fieri poteſt) prohibeant, execrentur, damnent, & exterminent Paſtores, Concionatores, Epiſcopi.

CAPUT III.

Libri, quibus preces varie continentur, plerumque falſis, ſuperſtitioſisque titulis aſperguntur: ea omnia purgari diligenter, & ad proportionem fidei reduci Epiſcoporum ſedulitate præcipit Sancta Synodus.

TITULUS II.

De lectionibus Theologicis in Capitulis, & Monaſteriis.

CAPUT I.

CLerum rerum ſacrarum non prorſus imperitum eſſe, neceſſe eſt, ſcilicet ut reliquis dux eſſe, lucemque Divini Verbi præbere poſſit: ac maxime, ut Divinarum Scripturarum deliciis oblectatus, & imbutus, voluptates, & illecebras carnis oderit, & abjiciat; malitque pane Patris familias educari, quam porcorum ſiliquis, & glandibus obbruteſcere. Quare Decretum Seſſionis quintæ Tridentinæ Synodi prorſus ſervandum Sancta Synodus denunciat.

CAPUT II.

Præcipit itaque in Collegiis, atque Monaſteriis doctos viros conſtitui, qui Theologiam doceant; quique in eo præſtando eum ordinem teneant, qui maxime auditoribus ſit commodus, ut lectionis adminiculo non doctiores tantum, ſed probiores evadant.

CAPUT III.

Curent autem Epiſcopi cum Capitulis, & Monaſteriis, quacunque ratione commodius fieri queat, propoſita ſive pœna, ſive præmio, ut frequens ſit auditorium. Qua in re plurimum valebit docentis induſtria, ſi ſit efficax in docendo; ut non tantum rem exponere, ſed auditorem dicendo retinere, & oblectare poſſit.

CAPUT IV.

Relinquatur autem Epiſcoporum, Capitulorum, & Abbatum judicio, qua hora, quibusve diebus ſit prælegendum.

TITULUS III.

De Scholis.

CAPUT I.

CUm non minore cura parentes proles ſuas inſtituere, quam nutrire, ac fovere debeant; æquum eſt, Eccleſiam liberos, quos Chriſto per lavacrum regenerationis peperit, omni diſciplina, ac ſalutaribus præceptis erudire. Docet enim Scriptura (*): *Filii tibi ſunt, illos erudi.* Neque enim juſta crementa juventus ad capeſcendam virtutem ſuſcipere facile poteſt; niſi a pueritia iis doctrinis imbuatur, quibus robur capere ad pietatem, & Religionem colendam poſſit. Quod quia plerisque

(*) Eccli. 7.

riſque locis partim parentum incuria, partim Paſtorum negligentia contemptum eſt; excuſſo timore Divino multorum temeritas, audacia, & peccandi licentia crevit. Quare, ut huic malo ſemel occurratur, ſtatuit Sancta Synodus: Id curent Epiſcopi, ut quamprimum Scholæ in urbibus, oppidis, & pagis Diœceſum ſuarum, ſi collapſæ fuerint, reſtituantur: ſi conſervatæ, colantur, & augeantur. Quibus Scholis quicunque præfuturi ſunt, ii diſcipulos fidei rudimenta doceant; Symbolum Apoſtolorum ſcilicet, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Decalogum, Eccleſiæ Præcepta, & formulam Confeſſionis: idque latine, & vernacule juxta formam Catechiſmi, qui rudibus, & pueritiæ paulo poſt excudetur.

Caput II.

Multos inopia prohibet, ne filios in Scholis literariis enutriant: quorum tamen ſalutis habenda eſt ratio, cum ſint & ipſi in Chriſti corpore, & familia. Quamobrem diebus feſtis, & maxime Dominicis, expleto veſpertino officio, jubet Sancta Synodus Ludimagiſtros docere eadem Rudimenta fidei, & Catechiſmi pro captu, & ingenio juventutis, quæ literas non didicit; nec non ſubinde per vices interrogare, ut ſciatur, an proficiat; atque huic negotio tam in pagis, quam oppidis Paſtores incumbant, aut Sacellani, aut Clerici, ſeu Matricularii. Parentes, ſi ſuos mittere negligant, moneantur; moniti, niſi pareant, Magiſtratui deferantur. Paſtores vero, aut Ludimagiſtri, ſi id contempſerint, ab Epiſcopo corrigantur: &, quantum fieri poſſit, in Scholis puerilibus puellæ ſeparentur a pueris.

Caput III.

Scholarum Magiſtri libros, auctoresque legant diſcipulis ex præſcripto Edicti Caroli V. Cæſaris piæ memoriæ. Si quos alios prælegere velint, non ante tamen id tenteut, quam Epiſcopo probati fuerint, aut ejus Vicariis. Nam plerumque libri Grammatici, ac Dialectici, ab hæreticis variis erroribus contaminati, in lucem emittuntur. Et, ut huic malo ſecurius obviam eatur, Sancta Synodus monet, & hortatur Magiſtratus, & alios, quorum intereſt, ut in ſingulos annos fidei ex formula Concilii Generalis Tridentini profeſſionem, & obedientiam Sanctæ Sedis Apoſtolicæ cum abnegatione omnium hæreſium, a dictis Magiſtris Scholarum, ſeu Ludimagiſtris recipiant.

Caput IV.

Mandat præterea Sancta Synodus, ut Preces, quas vocant Horarias, nemo apud ſe retineat; ſi quid in eis aſtu, & nequitia ſectariorum aſperſum ſenſerint, quod cum Eccleſiæ doctrina non conveniat. Quorum nihil poſthac proſtare, & exponi poſſit; quod non prius recognitum, & approbatum per Epiſcopum fuerit, aut per eos, quibus id negotii mandaverit.

Caput V.

In omnibus Parochiis ſint, qui doceant primam juventutem, maxime in his, quæ numeroſam plebem habent; Paſtorque ſingulis menſibus diligenter inquirat, quantum proficiat pueritia; idque maxime provideat, ut a teneris annis imbuatur timore, & amore Domini, nec corrumpatur ulla licentia, aut doctrina, quæ nec Religioni, nec bonis moribus reſpondeat.

Caput VI.

Decani autem Rurales, quos Chriſtianitatis appellant, ſingulis ſemeſtribus, aut ſaltem annis eas Scholas minores viſitent; referantque diligenter Ordinario; quæ ſit ratio inſtituendæ juventutis, quam quisque Præceptorum inierit.

TITULUS IV.

De Seminario.

Caput I.

CUm ad hæreſes extirpandas, & reddendum Eccleſiæ Dei priſtinum ſuum nitorem, & Clero, Sacerdotioque priſtinum ſuum decus; ac conſequenter, ut intra non multos annos Eccleſia mire floreat eruditione ſacra, pietate, vitæque puritate; habeantque ſingulæ Diœceſes, pleroſque omnes Miniſtros bene idoneos ad laudabi-

dabiliter obeundum munus ſuum, & non paucos excellentes eruditione, & pietate; nihil dici, aut cogitari poſſit exquiſitius illo Decreto Sacroſanctæ Synodi Tridentinæ, quo jubetur, ut in ſingulis Diœceſibus inſtituantur Seminaria Miniſtrorum; atque adeo jam inde ab initio Eccleſiæ vix quicquam præclarius, aut efficacius inſtitutum eſſe videatur, ad reddendum Eccleſiæ Dei florentiſſimum ſtatum Literarum ſacrarum cognitione, pietate, Religione, vitæque puritate; Sanctiſſimum, & utiliſſimum illud Decretum complectens Sancta Synodus, vehementer hortatur, & obſecrat omnes Ordinis Eccleſiaſtici viros, maximeque eos, qui bonis Eccleſiaſticis utuntur, in hanc rem & utiliſſimam, & ſingularis apud Deum & homines meriti, omnes conatus intendant, quo brevi perfici poſſit; ut uberem ſegetem Reipublicæ Chriſtianæ hæc literarum Seminaria proferant. Quæ ubi per ætatem maturuerit, ornet Eccleſiam, & expleat horrea Domini: neque enim melius opes Eccleſiaſticæ, neque ſanctius collocari poſſunt. Nam cum ſint varia officiorum genera, quibus caritas erga proximos exercetur; tamen hoc genus officii in cæteris eſt maxime laudabile: in quo genere cum Eccleſiaſtici prælucere cæteris debeant; debent & ipſi in tanta calamitate, ac neceſſitate promptum, hilarem, ac liberalem animum præbere. Quare præcipit Sancta Synodus, ut, quamprimum fieri poſſit, modus conſtituatur, facta omnium beneficiorum, atque eorum omnium, quorum Decretum Concilii Tridentini Seſſionis XXIII. Cap. XVIII. mentionem facit, æſtimatione, quo ad hæc Seminaria ponenda, & conſtituenda, ſufficiens contributio fiat.

Caput II.

Hic autem modus ubi certam, ac præſcriptam ſummam pecuniæ comprehenderit; tum videatur, quot quæque Diœceſis alumnos in literis ad Eccleſiarum adjumentum poſſit alere.

Caput III.

Id ubi conſtiterit; quæratur locus idoneus huic pædagogio, & accommodetur ſupellectile. Quærantur item Magiſtri, qui doceant: quæ omnia intra diem feſtum Divi Gregorii proximi perfici debebunt, vel citius, ut cuique commodum erit.

Caput IV.

Sint autem pueri, qui aſſumentur inſtituendi, ætatis non minoris, quam duodecim annorum: teneant prima literarum rudimenta; ſitque tempus ſtudii ſingulorum in Seminario quadriennium, aut eo plus, minusve, ut Epiſcopo viſum fuerit, & iis, quorum ex Concilio Tridentino intererit, ex Præceptoris, & eorum judicio, qui Seminario præfuerint: ne vel inutiles ſtudiis locum aliorum, qui frugi ſunt, occupent, vel bonæ ſpei juvenibus tempus ad confirmanda ſtudia præcludatur. Quo exacto ii, quos indoles commendaverit, quique bonam in literis operam navaverint, ad majora ſtudia mitti poterunt.

Caput V.

Et cum ſint tria hominum genera; alii pauperes, alii divites, alii mediæ cujusdam conditionis, & fortunæ, qui non ea quidem ſunt fortuna, ut poſſint ſine ſubſidio aliquo liberos ſuos in ſtudiis alere, ſed tamen partem aliquam ſumptuum ferre poſſunt; cujusmodi ſunt plurimi, qui filios habent magnæ indolis, & ſpei, ſi in literis alerentur; Decernit Sancta Synodus, inſtituenda eſſe duo genera portionum, ut pauperum filiis pro victu, & amictu in ſingulos conferantur libræ triginta ſex, quarum ſingulæ valent XL. groſſos Flandriæ. At mediæ conditionis hominum filiis, in ſubſidium ſtudii, octodecim libræ: plus, minusve, pro modo facultatum cujusque, & ingenio adoleſcentum tribuatur. Sic enim & pluribus ſuccurri poterit, & nullum hominum genus (quod quidem indigeat auxilio) conqueri poterit, ſuos filios, quos habebunt boni ingenii, a Seminariorum beneficio excludi; nulliusque virtutibus obſtabit res anguſta domi.

Caput VI.

Et cum admodum incerta eſſe ſoleant voluntas, & propoſitum adoleſcentum; nedum puerorum, quibus

locus petetur in Seminario; Pater, aut tutores declarabunt, ſe eſſe ejus propoſiti, ut, qui ex ſuis aſſumentur ad Seminarium, vitæ genus Eccleſiaſticum ſequantur; illudque animi ſui propoſitum jurejurando confirmabunt.

Caput VII.

Reliqua vero omnia, quæ ad utilitatem, atque commoditatem horum Seminariorum pertinebunt; ut ſunt collecta, rationes, proviſiones, officiarii; ea omnia providebuntur in Diœceſana Synodo.

TITULUS V.
De Doctrina, & Prædicatione Verbi Dei.

Caput I.

Quod Sacrum Concilium Tridentinum de explicanda doctrina in Sacris Literis expreſſa, eadem Synodus Provincialis ſervari præcipit: ſcilicet, ut Rectores Eccleſiarum omnem diligentiam adhibeant, ut ſingulis ſaltem Dominicis diebus, & feſtis ſolennibus populo ſibi credito Verbum Dei pure, & fideliter proponant, explicentque, ut res & opportunitas exegerint, vel Evangelium, vel Epiſtolam ejus diei. Omnis enim Scriptura, Divinitus inſpirata, utilis eſt ad docendum, arguendum, corrigendum, & erudiendum in juſtitia. Iidem Paſtores articulos fidei ſubinde, Sacramentorumque fructum, & uſum legitimum, maxime in illorum adminiſtratione, ſi ſit commodum, doceant; nec Præcepta Decalogi, & Eccleſiæ prætermittant, ut eorum miniſterio perfectus ſit homo, ad omne opus bonum inſtructus.

Caput II.

Hortatur præterea, ut iidem Paſtores Apoſtolicarum traditionum, ac ſacrarum cæremoniarum vim, & inſtitutionem pro re nata doceant. Sic enim religioſius, & utilius, ac majore reverentia ab omnibus, qui pietatem colunt, ſervabuntur.

Caput III.

Cæterum in exponendis quæſtionibus, de quibus controverſia nobis eſt cum hæreticis, non jactent temere convicia; ſed caritatem erga omnes, & benevolentiam præ ſe ferant. Explicent autem eas quæſtiones pure, ac ſimpliciter; doceantque, quid ſit credendum; ac ante omnia diluant hæreticorum calumnias, dicentium ſæpe, Eccleſiam id ſentire, quod re ipſa non ſentit; caveantque, ne cum volunt errorem hæreticorum fugere, in alium incidant. Quod ſi minus docti fuerint, quam ut ea dilucide, ac ſolide queant exponere: ſint contenti ſimplici doctrina Eccleſiæ; hortenturque plebem ad timorem Domini, Religionem, bonos mores; dehortenturque ab omni ſcelere, ac flagitio, atque ab his maxime vitiis, ad quæ propenſos ſenſerint eſſe populares ſuos.

Caput IV.

Paſtores non ferant quenquam in ſuis Eccleſiis concionari ſine mandato Ordinarii. Doceant autem pure, Chriſtiane, ac Catholice. Abhorreant non tantum ab omni hæreſi; ſed etiam ab omni ſuperſtitioſo, ac fabuloſo dogmate.

Caput V.

Mandat præterea Synodus Paſtoribus, ne libros apud ſe teneant, aut legant, ex quibus corrumpi Religio, bonique mores, ac ſtudium boni operis, timorque, & amor Domini languere poſſit; ut ſunt libri, qui laſciva, ſcurrilia, vana, & impura continent: ne horum librorum frequenti lectione ſeipſos, & populos ſibi creditos corrumpant. Proclive eſt enim, ut quæ quis ſtudioſe legat, & eadem doceat. Inſtruant autem Bibliothecas ſuas bonorum, & piorum auctorum libris, ab Academiis Catholicis approbatis, ex quibus doctrinam hauriant, quam ſalubriter ſuis popularibus docendo, & concionando poſſint effundere. Quisquis autem non paruerit, puniatur; & ſi libros ſuſpectos, aut reprobatos ſervaverit, agatur in eum, ut in ſuſpectos agi jure debet, niſi conſenſu Ordinarii, aut Eccleſiæ habeant ad refutationem: de quo conſenſu docere tenebuntur.

Ca-

Caput VI.

Si Paſtor impeditus vel ægritudine, vel alio quovis impedimento concionari non poſſit; teneatur ſæpe alienam operam certis temporibus, ex arbitrio tamen, atque mandato Ordinarii, ad id munus adhibere, & eos apud populum ſuum habere commendatos, tanquam operarios mercede ſua dignos. Quod ſi contempſerit, Epiſcopus ſumptu ejusdem Paſtoris id curet.

TITULUS VI.

De Cultu, Cæremoniis, & Officio Divino.

Caput I.

CUm in univerſo Cultus Divini genere præcipuum, ac ſanctiſſimum illud ſit, quod in offerenda Corporis ac Sanguinis Chriſti Euchariſtia Sacerdotes exequuntur; ante omnia Sancta Synodus proſpiciendum judicat, ne quid in tanto Myſterio celebrando per incuriam, inſcitiam, vel contemptum admittatur, ex quo ejus Myſterii dignitas apud populum minuatur: ne ex Sacerdotum ſordibus res, quæ Sacroſancta eſt, in contemptum abeat; idemque probrum Eccleſiaſticis inferri poſſit, quo filios Heli Sacerdotis ſummi infames fuiſſe ſacræ Literæ referunt, nempe quod nequitia, & improbitate populum revocarent a cultu, & Sacrificiis. Quare Sancta Synodus ante omnia, quod ad hanc rem attinet, quæcunque Sanctum Oecumenicum Tridentinum Concilium ſtatuit, obſervari mandat, atque omnibus modis hortatur, ut quicunque ad tremendum Miſſæ Sacrificium celebrandum acceſſerit, is in primis mentem puram, & attentam ad tanti Sacramenti myſterium perficiendum adferat: ne, niſi bonæ conſcientiæ teſtimonio præditus, & pœnitentia Sacramentali, ſi neceſſe fuerit, præparatus, & probatus, ac debita oratione prius accommodatus, ad Corporis & Sanguinis Chriſti Venerabile Sacramentum, Deo Patri offerendum, ſe conferat. Qui contra fecerit, a Paſtore, ſi ſit in Parochia; a Decano, aut Præpoſito, ſi ſit in Cathedrali, aut Collegiata Eccleſia, monitus, niſi reſipiſcat, Superiori denuncietur ſevere caſtigandus.

Caput II.

Quicunque ad celebrandum ſe obtulerit, ac pridie temulentus, inſolensve fuerit, aut crimen ullum notum admiſerit; a Rectore Eccleſiæ caſtigandus, non modo propter crimen admiſſum, ſed & ob ſcandalum, & irreverentiam illatam Sacramento denuncietur Epiſcopo, aut ejus Vicario, vel Officiali. Rector vero, ſi denunciare neglexerit, tanquam tanti ſceleris diſſimulator puniatur. Eſt enim valde præpoſterum, & indignum, quod velint Sacerdotes omnem a laicis reverentiam huic Sacramento exhiberi; nec ipſi tamen moribus, & Religione ſua exhibendam declarent.

Caput III.

In Miſſis, quæ in Choro canuntur, ſive ſint ſolennes, ſive Dominicæ, aut feriales; ſic canatur & a Choro, ac Presbytero, & reliquis, ut non tantum aures voluptatem, ſed mentes utilitatem capiant. Quoniam vero in his quædam ad doctrinam pertinent, & eruditionem fidelium, ut Epiſtola, Evangelium, Symbolum: quædam ad laudes, quædam vero ad preces; Statuit Sancta Synodus, ut quæ ad eruditionem leguntur, aut canuntur, ita legantur, & canantur, ut præſentes diſtincte exaudire ſingula verba poſſint. Quare in Symbolo canendo placet, nec organa, nec Muſicam adhiberi; niſi ſit ſimplex, ac talis, ut ſingula verba ſine repetitione poſſint intelligi. Quæ vero ad laudes pertinent; ut ſunt Hymni, *Gloria in excelſis*, *Sanctus*; in his Muſica locum habeat: ſed nec laſciva, nec choreis potius, quam Choro congruens; ſed gravis, ac movens pios affectus. Quæ vero in Miſſis ad preces referuntur, ea, ſive legantur, ſive canantur, ſic fiant, ut affectus deprecantis potius, quam exultantis lætitia demonſtretur. Id autem curent Epiſcopi in ſua quisque Eccleſia, aut Diœceſi.

Caput IV.

Organorum uſum in Miſſis ſic ſervari ſtatuit Sancta Synodus, uti Concilio Tridentino mandatum eſt: id eſt, ne

ne modulatione laſcivas cantiones imitentur. Cæterum, quæ in Choro cani debent ad inſtructionem, ea canantur voce, ut intelligantur mente: non autem organis, quæ ſic ædificare nequeunt, ut viva vox, piæ mentis interpres, & nuncia. Tamen ad ornatum cultus Divini liceat his modulis organicis uti in Proſis, Offertorio, *Sanctus*, & *Agnus*.

Caput V.

Sequentias, quas Proſas appellant, recognoſcant Epiſcopi, aut quibus hoc negotium dederint; antiquasque, & ſenſu commendabiles, & approbatas uſu veterrimo, conſervent. Cæterum, ſi quæ ſine legitima auctoritate invectæ ſunt, & cani cœperunt, eæ diligenter examinentur: ne ſit earum frequentior uſus in Eccleſiis.

Caput VI.

Cæremoniæ omnes, quæ ſignacula ſunt pietatis, & Religionis Chriſtianæ, quasque vel ab Apoſtolis, vel ab Eccleſiæ Catholicæ traditione quaſi per manum accepimus; ut ſancte, & pie ſunt invectæ, ſic religioſe conſerventur in Eccleſiis. In his autem, ubi fides, & devotio acceſſerit, Spiritus Sanctus operatur, ac præſentium mentes movet efficaciter.

Quæ vero particulares ſunt in ſingulis Eccleſiis hujus Provinciæ, de his Epiſcopi conſiderent, quam bene analogiæ fidei, & pietati Chriſtianæ conveniant; adhibeaturque Auguſtini judicium ſuper ea re ſcribentis ad Januarium *Epiſtola CXIX*.

Novæ autem cæremoniæ nullæ in Eccleſiis recipiantur ſine Epiſcopi judicio. Qui ſecus fecerit, puniatur; ſerventurque Decreta Concilii Tridentini, de cæremoniis Eccleſiaſticis confecta.

Superſtitiones omnes, ſi quæ in Eccleſiis cæremoniarum nomine inoleverunt, ut ſunt quidam præſcripti numeri cereolorum, & alia hujusmodi, per Epiſcopos, facta hujus rei diligenti diſquiſitione, prorſus tollantur; agaturque ſedulo, ut Decani rurales, & Rectores Eccleſiarum renuncient in Synodis Diœceſanis, quicquid circa hæc cognoverint eſſe corrigendum.

Caput VII.

In Choro cum pſallitur, Canonici omnes, qui in Choro fuerint, & Sacellani pſallant, nec ſint in ſedibus ſuis otioſi; nec putent ſe functos officio, ſi vicaria tantum opera cultum Divinum celebrari curent: modo tamen pſallere per valetudinem queant, nec aliis impediti juſtis de cauſis fuerint.

In omnibus Cathedralibus & Collegiatis Eccleſiis ſinguli Canonici teneantur per vices Altaris miniſterium ſubire, ordinem ſcilicet Sacerdotii conſecuti; & in Choro hebdomadarum officium, quod vocant, præſtare; nec omnia ea committant Capellanis, ut fit in quibusdam Eccleſiis: ſalvis tamen fundationibus Eccleſiarum, in quibus aliter ſit conſtitutum.

Caput VIII.

Legendas & hiſtorias Patrum, quæ legi ſolent in Eccleſiis, Epiſcopi diligenter per ſe, vel alios, quos ad hanc rem delegerint, examinent, ac repurgent: ne ſpuria, & incerta pro veris, certis, & germanis hiſtoriis legantur; & ea quidem ſic repurgata nec curſim, nec lentius legantur in Eccleſiis: utroque enim impeditur auditor, ne intelligat. Legantur autem diſtincte, preſſe, & intelligenter.

Caput IX.

Quoniam multitudine ſuffragiorum, precum, & Pſalmorum additiorum in pluribus Eccleſiis propter temporis anguſtiam fieri vix poteſt, ut attente, devote, ac religioſe ea omnia vel canantur, vel legantur; Placet Sanctæ Synodo, per Epiſcopos, & duos de Capitulo, aut de Monaſteriis, ut res poſtulaverit, ea reſcindi, quæ adjecta, & adventitia in ſervitio Divino cognoverint: ut ſanctius, & devotius perfici poſſit; ſitque tempus aliquod relictum ſtudiis, & Sacrarum Literarum interpretationi. Sit autem ejus rei poteſtas penes Epiſcopos, & Clerum in Synodo Diœceſana. Quod ſi Muſicam in hujusmodi ſervitio adhiberi contigerit; tollatur tamen illa prolixitas, quæ ad rem non pertinet, qua ſolent in fine Antiphonarum in Cathedralibus Eccleſiis maxime prolixius abuti.

Diſtri-

Diſtributiones Canonicis, & reliquis percipientibus ex præſcripto Synodi Tridentinæ aſſignentur matutino officio, Miſſæ majori, Veſperis, & anniverſariis officiis pro mortuis præſentibus. Qui matutino quidem officio, ac Veſperis ante primi Pſalmi finem; in majore Miſſa autem ante Epiſtolam abſolutam in Chorum ſe recipiant: nec inde exeant ante officium plane perfectum; niſi juſta, & rationabili cauſa urgente. Matutini tamen officii tempore licebit Canonicis Sacri audiendi cauſa Chorum relinquere, redituris tamen. Alioqui diſtributiones non recipiant.

In Choro colloquia nulla permittantur, ſed intendant omnes Divino cultui. Qui contra fecerit, niſi monitus quieſcat; privetur ejus horæ diſtributione.

Deambulationes in templis Divini officii tempore omnino tollantur; agantque Epiſcopi, & Capitula cum Magiſtratibus, ne id laicis quoquo pacto liceat; & pœna conſtituatur transgreſſoribus. Canonicis autem pereat ejus diei totum emolumentum diſtributionis ordinariæ: Capellanis vero arbitraria pœna, & Vicariis infligatur. Correcti ſi pergant, contumaceſque ſe præbeant; ut rebelles puniantur Superioris arbitrio.

CAPUT X.

Quoniam minime convenit prophana, & ſæcularia ſacris myſteriis adhiberi, vetat Sancta Synodus proclamationes in templis fieri earum rerum omnium, quæ ad ſæcularem negotiationem pertinent: maxime, quo tempore Miſſæ Sacrificium celebratur. Percuſſit enim Dominus Aaronis filios, quod ignem prophanum in Tabernaculum tulerint. Sed id liceat in egreſſu templi abſoluto Sacro.

CAPUT XI.

Quoniam certis feſtis diebus ſolent prætextu recreationis honeſtæ multa a perſonis Eccleſiaſticis patrari, quæ licentia creſcente grave pariunt fidelibus offendiculum, propter ſcurrilia quædam, & inepta, quæ parum decenter fieri quibusdam locis, & Eccleſiis ſolent, redolentque paganitatem potius, quam Chriſtianam modeſtiam; hinc fit, ut diſtricte mandet, ac præcipiat, ne quicquam horum futuris temporibus fieri patiantur Epiſcopi, ſive alii Superiores; ne in homines ordinis Eccleſiaſtici illud attribui jure poſſit Apoſtoli dictum: *Sedit populus edere, & bibere, & ſurrexerunt ludere.* (*)

Doceatur præterea populus dies feſtos religioſa pietate, non ingluvie, & temulentia colere. Cæterum cum diebus feſtis ut plurimum vulgus ad laxiorem, & diſſolutiorem vitam plerumque ſe ipſum effundat, quam reliquis diebus; quo majore reverentia, & pietate queant obſervari ab omnibus, videant Epiſcopi, ſintne aliqui feſti dies, quos præſtet eſſe profeſtos, id eſt, ut vocant, operarios; atque his diebus renuncient popularibus, integrum eſſe operas conſuetas exercere: nec non provideant iidem Epiſcopi, ut & in feſtis diebus, & in jejuniis indicendis uſum Metropolitanæ, quoad fieri poſſit, ſequantur, demptis Patroni feſtis.

CAPUT XII.

Supplicationes publicæ, quas Proceſſiones vocamus, prius, quam fiant, denuncientur populo, & cauſæ explicentur, cur ab Epiſcopo, aut Clero decretæ fuerint; quo religioſius, & majore fructu perfici queant. Populo autem in ſtatione collecto fiat concio. Poſt concionem celebretur Sacrum; moneanturque omnes, in templo eo toto tempore perſiſtere, orationique inſtare; quo melius & furorem Divinum avertere, & favorem conciliare poſſint. Ejus enim rei cauſa ut plurimum in Eccleſia ſupplicationes fieri ſolent.

Supplicationes, quas uſitato vocabulo Letanias dicimus, graviter, religioſeque, humili, & quaſi depreſſa voce cani debent; ut ea cæremonia pius, & attentus affectus deprecantis Eccleſiæ declaretur. Propterea ſtatuit Sancta Synodus, ne incongrua vociferatione, aut modulis minime convenientibus ejusmodi Letaniæ cantentur; quo populi devotio magis accendatur.

(*) 1. Cor. 10.

Caput XIII.

Archi-Epiſcopo, vel Epiſcopo, rem Divinam in Pontificalibus quoquo pacto in Eccleſia ſua celebranti ſemper inſerviant, & aſſiſtant Archi-Diaconi duo, aut dignitates proximæ, aut ſeniores Eccleſiæ Canonici, ut maxime viſum fuerit Epiſcopo.

Caput XIV.

Introducta conſuetudo, quæ potius corruptela dici poteſt, abigendi per ſtrepitum eos, qui Chorum tardius ingrediuntur, quam pro more conveniat, non ſine ſcandalo præſentium cultum Divinum interturbat. Cui ſcandalo Sancta Synodus providendum putavit: ne errorem errore graviore videantur caſtigare. Propterea mandat, eam conſuetudinem prorſus aboleri; nec prohiberi quenquam, quo minus Chorum ingredi poſſit: ita tamen, ut qui ſerius ſit ingreſſus, diſtributione ejus horæ privetur, niſi legitimo impedimento juſtam excuſationem habeat. Si quis tamen aliter ſe gerat in Choro, quam pro more decet, ab eo, qui præeſt officio, ſigno aliquo, aut manus attactu moneatur.

Caput XV.

In pagis, & Parochiis hora conſtituatur Miſſæ diebus feſtis & Dominicis celebrandæ: per hyemem hora nona; per æſtatem hora octava: neque ab eo more Parochus quavis de cauſa recedat. Extra Natalis Domini diem duas in die Miſſas nemo celebret; niſi neceſſitatis cauſa, & per Ordinarium cognita. Hora quoque Veſperarum in locis, ubi dici conſuetum eſt, paulo ante tertiam.

Qui tintinnabula, & campanulas ad harmoniam quandam pulſare ſolent, caveant omnino, ne hujusmodi pulſatione cantiones turpes, inhoneſtas, & vulgo jactatas imitentur; ſed potius hymnorum, & canticorum Eccleſiæ modulationes. Si quis non paruerit, puniatur; ut, qui multis labendi occaſionem præbuerit; & in re Sacris dicata, ſpurca, & inhoneſta attulerit.

In Eccleſiis, ſive Cathedralibus, ſive Collegiatis non conſtituantur Vicarii, qui Canonicas, quas vocant, horas in Choro canant; niſi aut Sacerdotes, aut in ſacris Ordinibus conſtituti, aut ſaltem Lectores ordinati, atque hi, quantum fieri poteſt, ſint cælibes, quorum mores, vitaque probata fuerit. Nec permittantur in Choro pſallere, niſi veſtitu, & habitu corporis Miniſtros ſe eſſe Dei, & Eccleſiæ demonſtrent.

Decani, ſeu Præpoſiti Collegiatarum Eccleſiarum ſtatuta Capituli auctoritate ordinaria, aut alias ſtabilita, & confirmata, maxime quæ Divinum officium ſpectant, ſervari; &, ſi antiquata ſint deſuetudine, reſtaurari diligenter curent: nec congregent Capitulum, qua hora Canonici in Choro eſſe debeant, quantum fieri poſſit.

TITULUS VII.

De Miniſteriis Eccleſiaſticis.

IN Miniſteriis Eccleſiaſticis non minor delectus adhibendus eſt, quam fuit in Ordine Sacerdotii Levitici: in quo cautum mandato Divino legimus, ne, qui vitio aliquo corporis laboraret, ad conſortium gerendi Sacerdotii vocaretur. Qua in re demonſtratum eſt, quantopere ſit providendum, ut in Eccleſia nemo miniſterium accipiat, quem nec ætas idonea, nec indoles, nec vitæ integritas, & eruditio commendaverit. Et eam ob rem mandat Timotheo Apoſtolus, ne cui cito manus imponat, nec peccatis alienis communicet. Si enim recte Moyſes ſoceri conſilium recepit, ut viros fortes, prudentes, alienos ab avaritia populo præficeret, qui ſæcularia obirent miniſteria; multo magis idem in rerum Divinarum procuratione debet obſervari. Quare Sancta Synodus inhærendo per omnia Decretis Sacri Concilii Tridentini, hæc, quæ ſequuntur, in Ordinibus, miniſteriisque conferendis omnino retinenda conſtituit.

Caput I.

In minoribus, & Sacris Ordinibus conferendis Epiſcopi Comprovinciales eum teneant ordinem, qui in Metropoli ſervabitur: ſcilicet, qui in Pontificali Romano habetur.

Ca-

CAPUT II.

Quotquot promovendi ſunt, pridie ejus diei, quo conferri Ordines debent, aut prius, ſi Epiſcopo ita videatur, veniant probandi; adſintque hora, ut minimum, octava ante meridiem. Qua hora vel Epiſcopus, vel doctus vir aliquis doctrinam Chriſtianam explicet, ſummaria quadam declaratione præcipuorum càpitum Catechiſmi, ut ſic diſcere queant, quæ Sacerdotii miniſterio conveniunt.

CAPUT III.

Hora autem poſt meridiem ſecunda pro more probabuntur juſto examine promovendi. In quo Subdiaconi nulli admittantur; niſi qui Grammaticam probe teneant, & intelligant, quæ legerint: Diaconi; niſi Catechiſmi Chriſtiani rationem reddant interrogati: utpote de Symbolo Apoſtolico, Præceptis Decalogi, & Eccleſiæ Sacramentis, & de his præterea, quæ conveniunt Ordini Diaconatus. Idem quoque fiat de Presbyteris. Qui omnes teneantur teſtimonium afferre vitæ, & probitatis ſuæ: quod teſtimonium Decanus ruralis, & Paſtor loci, in quo reſident, dare poterunt. Qui ſi ſecus, atque res habeat, teſtificati quacunque ex cauſa fuerint; ſevere puniantur. Dominica quoque die, ſive per menſem ante Ordines futuros, aut prius Paſtores Eccleſiarum nominatim denuntient populo eos, qui promoveri velint ad Sacros Ordines, ut liceat opponere, ſi quid vitii deprehendi poſſit: & hujus proclamationis factæ adferant teſtimonium.

CAPUT IV.

Eorum tituli, qui Subdiaconatus Ordinem quæſierint, ſi ſint Patrimoniales, an ſint ſufficientes, nec ne; aut per fraudem, aut dolum quæſiti; diligenter expendatur: nec recipiantur, niſi Decani ruralis, vel Officialis, aut utriusque teſtimonio per literas expreſſo comprobentur; ſintque ut minimum quinque librarum groſſorum in ſingulos annos. Si ſint Beneficiarii; ita valeant, dummodo conſtiterit, beneficium fructus idoneos habere. Juret autem promovendus, non alienaturum a ſe hujusmodi titulum patrimonialem, niſi aliunde ſit ſibi proviſum; agaturque cum civili Poteſtate, ut edicto caveatur, ne hujusmodi titulus alienetur. Beneficiarium vero non reſignaturum; niſi aliud beneficium ſufficiens ad ſe alendum ſuſceperit. Et, ne in ea re fraus committi poſſit, nullam Epiſcopi, aut ejus Vicarii reſignationem ſimplicem admittant; niſi ex literis procuratoriis, aut aliis conſtiterit id beneficium, quod reſignandum proponetur, tituli loco non eſſe. Si quis vero penſionem habuerit, quæ tituli loco ſit, ne extingui poſſit; niſi aliunde habeat, quo ſe alat. Qui fraudem in ea re, dolumve commiſerit; arbitrio Judicis ordinarii graviter caſtigetur.

CAPUT V.

Rejectus ab Ordinario, ſi Superiorem adeat, ut negatum beneficium ejus auctoritate obtineat; Superior illud beneficium illi nulla ratione conferat, niſi cognitis prius cauſis rejectionis. Et ſi idoneæ fuerint, cur rejici debuerit, omnino non conferat.

CAPUT VI.

Quotquot habent curata beneficia unita ſuis Eccleſiis, ut Capitula, & Abbates, non prius committant Paſtores iisdem beneficiis curatis, quam præſentati Ordinario fuerint, & accepti ab eo: quoniam populus ejus curæ commendatus eſt. A quo iidem Rectores poteſtatem, quam curam animarum vocant, accipient. Nec poſſint aut Abbates, aut Capitula admiſſos, & approbatos ab Ordinario Rectores revocare, niſi conſenſerit Epiſcopus; & iidem Rectores conſtituti mandatis Epiſcoporum omnino pareant; ab iisque corrigantur, ſi quid deliquerint.

CAPUT VII.

Curati adminicularios Sacerdotes non recipiant ad miniſterium Sacramentorum, & reliqua munera quacunque mercede; niſi Epiſcopo oblati, acceptique ab eo, & approbati fuerint, & ejus conceſſiónis literas habeant, & Paſtoribus oſtendant.

CAPUT VIII.

Monachi, cujuscunque ſint ordinis, aut ſtatus, ſæcularium confeſſiones non

non audiant; ac ne Sacerdotum quidem, niſi id Epiſcopus, habita hujus rei probatione, aut Vicarius conſenſerit. Cuicunque vero rite probato, Epiſcopus id conceſſerit; caveat ne loco indecenti, neve tempore, quo dedeceat, hoc Sacramentum Pœnitentiæ ad ludibrium diſciplinæ Chriſtianæ miniſtret.

Caput IX.

Qui præſunt fabricis Eccleſiarum, nullos Sacerdotes admittant ad ſuffragia, & Sacrificia legatorum piorum cauſa præſtanda; niſi ab Epiſcopo, aut ejus Vicario probatos, & ad id miniſterium deſtinatos Paſtoris voluntate. Cui, quod ad officium Eccleſiaſticum pertinet, pareant: ne per licentiam aditus improbis, & vagis ad Eccleſias concedatur cum detrimento, & ſcandalo publico. Et qui admiſſi fuerint, Paſtorem adjuvent in cultu, & officio Divino.

Caput X.

Matricularii, & Cuſtodes Eccleſiarum munera ſordida, & plane laica non obeant: ne ſint Publicani, ſilvarum cuſtodes, villici locaticii; nec veſtitu præ ſe ferant aliud, quam caſtum, & modeſtum Eccleſiæ miniſterium, cui ſunt attributi. Veſtes, ornamenta, ſupellectilem diligenter conſervent, exponantque, & reponant honeſte, ut dignum eſt. Qui id non honeſte præſtiterit, fructibus Epiſcopi judicio privetur; &, ſi neceſſe fuerit, officio ſubmoveatur.

TITULUS VIII.

De vita, & honeſtate Clericorum.

Caput I.

QUantum probri, & incommodi ebrietas adferat, cum omnibus Ordinibus Reipublicæ, tum Clero maxime, res ipſa docet. Atque eam ob rem ebrioſum hominem navigio jactato ſine ullo gubernaculo Salomon comparat. Nec enim ullum poteſt virtutis, aut mentis conſtans officium præſtare, qui temulentiam, & ebrietatem ſectatur. Propterea lege veteri Sacerdoti mandabatur, vino ut abſtineret, quo tempore munus Sacerdotii eſſet obiturus. Quare præcipit Sancta Synodus, ut quicunque in Clero, id eſt, in ſorte Domini fuerit annumeratus, ab hac ebrietatis, & crapulæ macula ſe prorſus abſtineat. Tollatur autem omnino turpis ea conſuetudo, qua mutuo ſe quandoque provocant ad hauſtus æquales, certantque hac infamia reliquos vincere. Iſaias (*) enim iis execrationem denunciat, qui potentes ſunt ad bibendum vinum. Quicunque vero ex Clero hanc normam contempſerit, niſi a Superiore monitus paruerit, caſtigetur: caſtigatus ſi non reſipuerit; ſuſpendatur ad tempus ſive ab officio, ſive a beneficio.

(*) Iſa. 5.

Caput II.

Homini Eccleſiaſtico, quacunque dignitate fulgeat, plus laudis affert frugalitas in menſa, quam ſumptus: plus dedecoris exquiſitus apparatus, quam ſimplex: plus moleſtiæ longus accubitus, quam brevis, & naturæ ſufficiens. Sit ergo cultus in menſa, & conviviis potius in gravitate, ſobrietate, & ſale conditis ſermonibus, quam in pompa, & deliciis: atque ita deteſtetur Clericus comeſſationes; quæ ventri ſic ſerviunt, ut menti noceant.

Caput III.

Conſortium mulierum Sacerdoti non convenit, quem caſtitas, & continentia ornare perpetuo debent: & ut ut caſtitas ſervari queat in muliebri conſortio, raro tamen bonum nomen retineri poteſt. Quare præcipit Sancta Synodus, ne, qui ſacros Ordines ſuſceperit, in familia ſecum habeat mulierem extraneam, de qua ſuſpicio facile ſiniſtra concipi poſſit. Quam ſuſpicionem vitare nequeunt, qui juvenes, cultas, procaces, otioſas, impudentes, mali nominis ac famæ, aut quas anteactæ vitæ macula contaminet, vel ſecum alunt, vel frequenter aut adeunt, aut admittunt. Si quis hac parte peccaverit, monitus, caſtigatusque, niſi animum & vitam mutaverit, graviter Ordinarii arbitrio puniatur.

Caput IV.

Clerici geſtu, vultu, habitu, & veſtitu ſtatum, & ordinem ſuum profitean-

fiteantur. Qui eam diſciplinam neglexerit; & eum veſtitum ambierit, qui deceat potius militem, aut laicum, quam Clericum, caſtigetur, cogaturque in ordinem redigi.

Caput V.

Nec familiam habeant Epiſcopi, reliquique omnes Ordinis Eccleſiaſtici, niſi recte inſtitutam, moribus probatam, cultu & veſtitu moderatam; quæ regulæ, ac diſciplinæ domeſticæ certum apud eos, qui foris ſunt, judicium præ ſe ferat.

Caput VI.

Clerici ne tabernas potorias adeant, neque diverſoria frequentent, niſi ſint viatores; nec omnino ſe miſceant laicis compotantibus. Vileſcit enim plurimum ex ea turpi, & indecora conſuetudine Eccleſiaſtici miniſterii dignitas.

Caput VII.

Sacerdote primitias celebrante, gratulatione publica æquum eſt auſpicium tanti miniſterii hilariter excipi: ſed ita tamen id conceditur a Sancta Synodo, ut eam gratulationem, ac lætitiam nulla turpitudo vitiet. Abſit igitur in convivio temulentia: ludicra omnia, cujusmodi ſunt ſaltationes, choreæ, & hujusmodi reliqua prorſus tollantur. Servetur autem decorum per omnia, ac Sacerdotalis dignitatis habeatur ratio.

TITULUS IX.

De Examine Epiſcoporum.

Eccleſia Cathedrali vacante fiant ante omnia publicæ ſupplicationes, & preces, quibus religioſe poſtuletur a Deo, ut Sedem tanti miniſterii nemo ſuſcipiat, & occupet, niſi quem ipſe vocaverit, & miſerit, quemque ad legitimam functionem dono ſpiritus ſui accommodaverit. Ubi autem vel electio, vel poſtulatio, aut nominatio facta fuerit; per eos, eumve, quorum aut cujus intereſt, auctoritate Metropolitani, aut, ſi defuerit, viciniores Epiſcopi Provinciæ affixis ſcedulis denuntiatoriis ad valvas vacantis Eccleſiæ denuntietur patere aditum omnibus, qui ſciant aut impedimentum, aut vitium eſſe aliquod, quamobrem electus, vel poſtulatus, aut nominatus minime promoveri debeat; ut libere, ac tuto eidem Epiſcopo, aut Archi-Epiſcopo denuntianti intra tempus definitum ſignificent: idemque aſſumptis ſecum duobus vacantis Eccleſiæ Canonicis, teſtes productos audiat, & examinet: quæraturque de natalium integritate, de ætate; an ſit annorum triginta; de vita, moribus, & exercitiis; de gradu, ſtatu, facultate, an Doctor, an doctus ſaltem; ſitque iis virtutibus præditus, quas Apoſtolus in Epiſcopo requirit; & an ſex menſium ſpatio in ſacro Ordine fuerit conſtitutus. Quæ omnia fideliter deſcripta, ac ejusdem Epiſcopi, aut Archi-Epiſcopi manu, ac ſigillo firmata, & obſignata mittantur ad S. D. Papam, ut ſufficienter inſtructus confirmare tutius electum, poſtulatum, aut nominatum queat. Sed & fidei, & obedientiæ profeſſionem, quam præſtare idem electus, poſtulatus, aut nominatus teneatur, mittat idem Archi-Epiſcopus, aut Epiſcopus vicinior ad Sedem; quo cognoſcatur electus, poſtulatus, nominatus eſſe communionis Catholicæ.

TITULUS X.

De Examine Paſtorum.

In Paſtoribus conſtituendis, aut inſtituendis ſervari præcipit Sancta Synodus, quicquid per Sacrum Tridentinum Concilium decretum eſt; nominenturque ab Ordinariis in Synodis Diœceſanis, qui examen ſancte, & nulla fraude exequantur, ut maxime convenire viderint Ordinarii, & ut habetur *Seſſione XXIV. Cap. XVIII.*

TITULUS XI.

De reſidentia Epiſcoporum, & Curatorum.

Caput I.

Sanctum Tridentinum Concilium mandat Epiſcopis, ut in Diœceſi ſua quisque reſideat. Id vero omnino ſervandum Sancta Synodus declarat. Nam cum prælucere reliquis doctrina,

& vita, vigilantia tutari greges ſuos, & pericula omnia ſpeculari, & avertere debeant; id quomodo præſtare poterunt abſentes? Itaque præſentia ſua doceant Epiſcopi, quanta ſolicitudine gregibus proſpiciant.

CAPUT II.

Ii vero, ſi abſint diutius ab Eccleſiis ſuis, nec juſta, aut neceſſaria cauſa, cur abſint, reddi poſſit; plane demonſtrant, de ſalute Eccleſiarum ſuarum ſe non eſſe valde ſolicitos, nec ſatis providere, ut nomen Epiſcopi re ipſa ſuſtineant. Quare ſervandum erit omnino Tridentini Decreti mandatum: id eſt, ne diutius, quam per trimeſtre in anno ſit abſens Epiſcopus a ſua Diœceſi; niſi cauſis legitimis excuſetur, quas exponere Metropolitano debebit. Qui ſecus fecerit, pœnis eodem Decreto contentis caſtigetur.

CAPUT III.

Dent autem operam Epiſcopi, ſi abeſſe ab Eccleſiis contigerit, id ne fiat Adventus, & Quadrageſimæ tempore; nec diebus feſtis ſolennibus, quibus maxime convenit Epiſcopos miniſterium obire ſuum in Eccleſiis.

TITULUS XII.

De Paſtorum reſidentia, & eorum officio.

CAPUT I.

PAſtores, ac Rectores Eccleſiarum Tridentini Concilii Decretum de Reſidentia ſervent. Quod ſi horum aliquibus non erit integrum, aut fortaſſe commodum, in Eccleſiis, quas obtinent, reſidere, Paſtoriſque munus exercere; intra dies quindecim poſt Purificationis feſtum eas Eccleſias idoneis, & approbatis reſignent. Id vero ſi contempſerint; conferat Epiſcopus, aut qui jus habet conferendi, monitis tamen prius Patronis, ut jure ſuo præſentandi utantur.

CAPUT II.

Paſtores non modo præſentia, ſed officio, ac miniſterio reſideant in ſuis Eccleſiis; ac per ſe, quantum liceat, doceant, Sacrificium offerant, Sacramenta miniſtrent.

CAPUT III.

Venerabile Corporis Chriſti Sacramentum ad ægros non perferant Rectores, niſi ſtola, & ſuperpellicio decenter ornati; lumine, & campanula præeunte; quo populus admoneatur officii ſui tum erga Sacramentum, tum vero erga laborantem infirmum.

Quæ *ſeptima Seſſione* Tridentini Concilii decreta, & explicata ſunt, nec aliud Sanctæ Synodo conſtitui ſuper hac re viſum eſt, quam ut ſerventur.

TITULUS XIII.

De Viſitatione.

CAPUT I.

EPiſcopi viſitando, cæterique, quibus viſitandi hæc Provincia jure, vel conſuetudine mandata eſt, Tridentini Concilii Decretum omnino ſervent, ac diligenter conſiderent, quid in gregibus Eccleſiæ ſit ægrum, aut ſanum; debile, aut firmum; confractum, aut ſolidum. Hæc enim proprie ad Epiſcopum pertinere nomen ipſum indicat. In id autem quantopere ſit incumbendum, Petrus & Paulus non præcepto tantum, ſed exemplo docuere, uti ex Actis Apoſtolorum facile colligitur. Quæ diligentia ſi contemnatur; reliquum eſt, ut ovilibus ad perniciem adductis, ſeverius ruinas, & interitum e manibus Paſtorum requirat Dominus. Quare Sancta Synodus ſerio præcipit, ut hoc tam ſalutare, ac neceſſarium munus omnes, quorum intereſt, nec perfunctorie, nec aliena, quantum fieri poſſit, opera ſubeant: ſequanturque & Epiſcopi, & Archi-Diaconi per omnia præſcriptum Concilii Tridentini.

CAPUT II.

In Viſitatione primum cognoſcant de fide, vitæ ſanctimonia, ac moribus; ſive viſitatio fiat in Monaſteriis, ſive Capitulis tam Cathedralibus, quam Collegiatis, vel etiam aliis Eccleſiis. Quoniam id præcipue ſpectandum eſt, ne doctrinæ ſinceritas ullo errore corrumpatur; nec præterea vitiis vita maculetur. Cognoſcant deinde de Regula, ac Statutis; an ſerventur, an negligan-

gantur; & ſingula rite, ac ordinate conſtituantur.

CAPUT III.

Externa etiam viſitando non negligant: ut ſunt habitus, decens tonſura, & hujusmodi reliqua.

CAPUT IV.

Sed illud præcipue ſpectent, quam recte, & diligenter Paſtores miniſteria ſua obeant; ſive docendo, ſive Sacramenta miniſtrando, & Venerabile Sacramentum, & Unctiones, & Baptiſteria honeſte conſervando. Cognoſcant præterea de bonis Eccleſiarum, ac ſupellectile, de Bibliothecis, & aliis hujusmodi, ne quid per negligentiam pereat. Provideant etiam, ut & fundationes obſerventur, & eleemoſynæ, liberalitate piorum hominum inſtitutæ, pauperibus nulla fraude diſtribuantur.

CAPUT V.

Omnia; ſi quæ deprehenderint viſitando, & ea publica fuerint, caſtigent publice: ſi occulta; ſic punient, ne offendiculum naſci poſſit. Sic deformata reforment, ut viſitationis fructus omnibus innoteſcat.

TITULUS XIV.

De Poteſtate, ac Jurisdictione Eccleſiaſtica.

CAPUT I.

NIhil dubitandum eſt, duplex eſſe forum Eccleſiaſticum a Chriſto nomine Clavium nobis inſinuatum: alterum Sacramenti Pœnitentiæ, quod proprie ad conſcientiam ſpectat, in quo reus non niſi ex propria confeſſione ſolvitur, & ligatur; alterum vero jurisdictionis, & regiminis externi: in quo reus non ſolum ex propria confesſione, ſed etiam per teſtes convincitur, & judicatur. Quo judicio publica delicta corriguntur, & puniuntur: ne per ea homines ab æterna beatitudine ſecludantur, ſed ad vitam æternam perveniant.

CAPUT II.

Cumque in hunc finem excommunicationis gladium, veluti nervum Eccleſiaſticæ diſciplinæ a Chriſto datum eſſe conſtet, quo contumaces, & rebelles a Sacramentis, & communione fidelium ſeparet, & præcidat; ſane juri Divino, nedum ſacris repugnat Canonibus, quod Judices laici, quibus de rebus Eccleſiæ diſponendi nulla eſt attributa poteſtas, non raro prohibeant, mandentque Judicibus Eccleſiaſticis, ne excommunicatum a jure declarent, & denuntient; aut ne quem excommunicent; vel ut latam excommunicationis ſententiam revocent. Proinde Sancta Synodus obſecrat, & obteſtatur in Domino Sereniſſimum, ac Invictiſſimum Regem Catholicum, aliosque Principes, Dominos, & Magiſtratus civiles, ut ab hujusmodi prohibitionibus, & mandatis abſtineant. Quin potius, ſi, quod abſit, Judicem Eccleſiaſticum ſua jurisdictione, & poteſtate abuti contigerit, id ad Superiores ejus Eccleſiaſticos referant; ſintque memores pœnarum a Sacris Canonibus ſuper his inflictarum.

CAPUT III.

Prohibet autem hæc Sancta Synodus, Decretis Concilii Sacri Generalis Tridentini inhærens, omnibus, & ſingulis Judicibus Eccleſiaſticis, ne leviter hujusmodi gladio feriant; ſed aliis, ubicunque commode fieri poterit, tam in procedendo ac definiendo, quam exequendo juris utantur remediis, prout dicti Sacri Concilii inviolabilis præcipit auctoritas. Et, ſi pecuniariam pœnam indixerit Judex, ad pios uſus mox, ut exactæ fuerint, aſſignentur.

CAPUT IV.

Utque diſpendioſæ litium protractioni obvietur, decernit, quod in omnibus actionibus perſonalibus, ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus, Judex curet, quo ad ejus fieri poſſit, reum comparere perſonaliter, atque ad factum ſuum proprium reſpondere, non admiſſo Procuratore; niſi de legitimo ipſius rei ſaltem ſummarie, aut veriſimiliter conſtet impedimento.

CAPUT V.

Ubi autem reus comparuerit, ſi interrogatus a Judice debitum fateatur, illico Judex dabit ei præceptum, ut ſolvat infra tempus de ſtylo, vel jure con-

conſtitutum; aut ſi illud ſtatim, ac ſimpliciter fateri nolit, ſufficere poterunt tres, aut quatuor actus, ſeu termini judiciales; videlicet petitio actoris, & reſponſio rei ad petita. Quæ ſi fuerit affirmativa, ſeu confeſſoria, ſtatim condemnetur. Sed ſi negativa fuerit, & illico probetur, continuo quoque poterit ferri ſententia definitiva; niſi reus in teſtes excipere, & contrarias defenſiones proponere velit. Quo caſu brevis ei terminus, ſeu dilatio pro ratione, & qualitate negotii præfigi debebit.

CAPUT VI.

Si vero in jus peremptorie vocatus, nec ſe ſiſtere, nec litem conteſtari velit, citetur iterato cum monitione, ut ad libellum, ſeu petitionem ſummariam actoris, cujus copia eidem tradetur, ſeu offeretur, reſponſurus compareat: deinde ſi tertio citatus, monitusque ſub pœna confeſſati, reſpondere detrectaverit, perinde habeatur, ac ſi contenta libelli, ſive petitionis confeſſus foret; præviaque alia citatione, ut cautius ac ſecurius procedatur, actor ad probandum, ſi teſtes habuerit, admittatur. Sin minus, juramentum illi ex officio Judicis deferatur: ut iis rite peractis, aliisque obſervari ſolitis, obſervatis, in cauſa concludatur, ut ſententia definitiva feratur.

CAPUT VII.

Quoniam non pauci in hac Provincia reperiuntur Presbyteri & Clerici, ſeu pro talibus ſe ſe gerentes, qui ſe Notarios publicos ſcribunt, & nominant; quorum imperitia non ſolum nullitatis, ſed etiam falſitatis, aliaque vitia perſæpe committuntur, cum maximo contrahentium, aliorumque injuria, & præjudicio: idcirco hæc Sancta Synodus, inhærens Decretis Sacri Generalis Concilii Tridentini, interdicit, & inhibet omnibus, & ſingulis Presbyteris, & Clericis prædictis, ne in negotiis, litibus, & cauſis rerum Eccleſiaſticarum, ſeu ſpiritualium hujusmodi officium in hac noſtra Provincia exercere præſumant; niſi prius a locorum Ordinariis prævio diligenti examine probati, & admiſſi fuerint. Alioqui quoscunque illorum actus, & actitata, ſeu inſtrumenta non publica, ſed privata fore decernit; & quibus in judicio, & extra, fides adhiberi non debeat: & ultra hoc etiam tanquam rebelles gravius arbitrio ſui Ordinarii puniendos.

CAPUT VIII.

Ut autem ratio fori, ac jurisdictionis exercendæ conſtituatur certa aliqua, ſive ſtipendiorum, ſive aliarum quarumcunque rerum, quibus gravari litigatores quoquo pacto poſſint; ſtatuit Sancta Synodus præſcriptam unam communem formam concipi, cujus erit uſus in Provincia, & a qua nemini reſilire liceat. Quod ut commodius perfici poſſit, ſtato die per Patres, Officiales ſuffraganeorum Epiſcoporum, aut alii ab iisdem Epiſcopis deputandi ad Metropolitanam Eccleſiam conveniant; atque cum ejus Eccleſiæ Officiali eam formam, ac regulam inter ſe conſtituent. Quæ poſtea Metropolitani, & Suffraganeorum auctoritate ſtabiliatur, ut ſervetur ab omnibus.

CAPUT IX.

Mandat præterea Sancta Synodus Provincialis, ut Epiſcopi ad ſua reverſi ſtatim in Synodo Diœceſana deſignent perſonas idoneas, quibus cauſæ Eccleſiaſticæ in partibus delegandæ committantur, juxta Decretum decimum Seſſionis XXV. Concilii Tridentini. Quæ perſonæ per Metropolitanum ad Sedem mittentur.

CAPUT X.

Cæterum, cum Sacrum Tridentinum Concilium alia multa decreverit, quorum nulla Provincialis hujus Synodi Decretis fit mentio, quia ſatis expreſſa, ac explicata ſint; ea omnia, ſive ad doctrinam, ſive ad Eccleſiaſticam reformationem, & morum correctionem pertineant, Sancta Synodus plane, atque integre ſervari debere, vimque, & auctoritatem inviolabilem habere declarat.

CAPUT XI.

Decernit præterea Sancta Synodus, ac mandat, ut in Diœceſanis Conventibus Epiſcopi omnia Decreta Concilii Tridentini, & quæ in hac ſtatuta, definitaque ſunt, legi ac publicari cu-

rent: eaque, ubi typis mandata fuerint, in omnibus Eccleſiis, ac a quibuscunque ſacris initiatis Ordinibus haberi præcipit.

TITULUS XV.

De Matrimonio.

CAPUT I.

Matrimonium res ſacra eſt; ſancta & arcta conjunctione Divinitus instituta, cum nondum inter homines peccatum natum eſſet. Quare nec ſuſcipi, nec tradi, niſi ſancte, ac religioſe debet; nec in prophanis rebus haberi vinculum, cujus DEUS auctor, & conjunctor eſt. Ac propterea Sancta Synodus Provincialis ſervari, ac recipi mandat, quæcunque de Matrimonio Sacrum Tridentinum Concilium decrevit: atque inter cætera, quæ ſequuntur, præcipit.

CAPUT II.

Doceant Paſtores, idque frequenter populares ſuos, in Matrimonio ſpectari debere fidem, prolem, & Sacramentum: fidem ſcilicet, quæ jus conjugii conſervet indiſſolubile: prolem, ut DEI beneficio ſuſcepta, ac donata, mutua benevolentia nutriatur, & inſtituatur religioſe: Sacramentum autem, ut exemplo Chriſti & Eccleſiæ, divortium conjuges non ſeparet. Separatos quacunque de cauſa alienus thorus non recipiat, niſi mors alterius interceſſerit.

CAPUT III.

Moneant Paſtores puberes, & aptos ad contrahendum Matrimonium, ne pietatem erga parentes deſerant; ſed eorum arbitrio, & conſilio ineant Matrimonia; malintque Jacob ſanctum virum imitari, quam reprobum Eſau.

CAPUT IV.

Moneant identidem parentes, ne per vim filios adigant ad hoc, illudve Matrimonium. Declarent præterea contracturi, an libere, an coacte conſentiant. Ubi nullam vim Paſtor cognoverit, nullumque impedimentum Canonicum; hos conjungat in Domino: ſi ſecus, differat.

CAPUT V.

Proclamationes ante Matrimonium veteri more conſuetas, & Decreto Tridentini Concilii mandatas, non omittant Paſtores; jurentque contracturi, nullo impedimento prohiberi, quod ſciant, quin conjuges inter ſe eſſe poſſint.

CAPUT VI.

Sponſalia loco, ac tempore fiant commodo: id eſt, non in œnopoliis, aut tabernis potoriis, ſed in loco ſacro; non poſt diſſolutas compotationes: cureturque, ut & ſponſus & ſponſa ſobrii, non ebrii, neque alias mente capti ſponſalia ineant.

CAPUT VII.

Matrimonia in facie Eccleſiæ fieri mandat Synodus, ac Paſtoribus præcipit, doceant conjugibus non tantum eſſe honorificum, ſed utile, fauſtum, & auſpicatum, ſi res ſacra, cujusmodi Matrimonium eſt, loco ſacro celebretur: & uberiorem Divinæ benedictionis fructum iis expectandum, qui pie, ac religioſe ritum Eccleſiæ ſequuti fuerint, quam his, qui contempſerint.

CAPUT VIII.

Ut vitetur impudentium hominum temeritas, qui vagi frequenter per fraudem & nefas, multas diverſis locis uxores ducere tentant: mandat Sancta Synodus, ſervetur Tridentini Concilii de ea re Decretum, ne temere ignotos, Paſtores cum Sacramenti contumelia conjungant.

CAPUT IX.

Qui falſum impedimentum ſciens, prudensque attulerit, quo Matrimonium futurum impediat; quique verum impedimentum ſciens reticuerit; excommunicationis pœna caſtigetur.

CAPUT X.

Si conjecturam habeat Paſtor impedimenti alicujus; Ordinarium conſulat, antequam jungat Matrimonio, de quibus dubitat.

CAPUT XI.

Gradus conſanguinitatis, & affinitatis, ſive naturalis, ſive ſpiritualis, quibus Matrimonium impediatur, Tridenti-

dentini Concilii Decreta conſtituunt. Quæ ſervari omnino debere, Sancta Synodus declarat.

CAPUT XII.

Suſceptores e Baptiſmo, aut Suſceptrices, quomodo, & cum quibus affinitatem trahant, idem Concilium Tridentinum ſtatuit: cujus normam obſervent, & ſequantur Paſtores. Qui nullos ad hoc munus recipiant, niſi qui annos diſcretionis attigerint; & ſciant, quæ ſcire debent ſuſceptores hujusmodi.

CAPUT XIII.

Clandeſtina matrimonia, ut ſunt ex Tridentini Concilii Decretis definita, nulla, & irrita fore, Epiſcopi denuntient, aut denuntiari curent; ſcilicet trigeſimo poſt die, quam id proclamatum fuerit.

TITULUS XVI.

De Decimis, Oblationibus, & Portione Canonica.

CAPUT I.

QUæ de Decimis ex Concilio Tridentino clariſſime mandantur, ea Sancta Synodus ſervari omnino præcipit, ſcilicet ut pro locorum conſuetudine, juxta Conſtitutiones Apoſtolicas, ac Edicta Regia, ſub pœnis, ejusdem Concilii Decreto contentis, perſolvantur; nec ſint populares in DEUM bonorum largitorem avari, & miniſtris ejus ingrati.

CAPUT II.

Oblationes ſolitas offerri in Eccleſiis non laici, Patroni nomine, ſed Paſtores ſoli recipiant: eſt enim hoc prorſus indecorum. Earum autem oblationum partem, quæ Patrono cedere debeat, iidem Paſtores fideliter reddant; ac de re tota, ne ullum offendiculum naſcatur, inter ſe conveniant; nec liceat Paſtoribus eas oblationes ullo pacto elocare.

CAPUT III.

Quod autem ad Portionem Canonicam aſſignandam Paſtoribus attinet, mandat Sancta Synodus omnibus Epiſcopis, diligenter in ſua quisque Diœceſi perquirant, quantos redditus, & proventus Paſtor ratione Paſtoralis beneficii poſſideat; efficiantque, juxta Tridentini Concilii Decreta, ut Paſtoribus ſit ſatis ad vitam commode ſuſtinendam; idque vel beneficiorum unione, vel cremento, & auctu portionis decimalis. Quod ſi nullas decimas beneficium habeat, provideatur tamen Paſtoribus populi ſubjecti ſymbolis, &, ut dicunt, contributione, vel alia ratione, quæcunque commodior inveniri poterit.

CAPUT IV.

In eam rem autem ex proportione, quotquot decimas percipiunt, æquabiliter contribuant, quantum cuique Paſtori, Epiſcopi judicio, ad victum ſufficiat.

CAPUT V.

At vero quo celerius, ac melius huic neceſſitati proſpiciatur, præcipit Sancta Synodus, ut mox, ubi ad ſua redierint, Epiſcopi adhibitis duobus Cathedralis Eccleſiæ Canonicis, duobusque, ſi fieri poteſt, Prælatis in eam rem diligenter incumbant; ut proxima Synodo Diœceſana omnibus Paſtoribus ſit ſufficienter proſpectum.

CAPUT VI.

Si uniones duarum Eccleſiarum fieri contigerit propter utriusque inopiam; unicus ambarum ſit Paſtor. Cui Sacellanum ad partem ſolicitudinis deligere liceat; admiſſum tamen ab Epiſcopo.

CAPUT VII.

In Eccleſiis, in quibus jura Paſtoralia vel conventione, vel auctoritate Magiſtratuum ſunt ordinata, ac terminata, ea jura maneant, ſi æqua fuerint: ſi minus; vel augeantur, vel minuantur, Epiſcopi ac Magiſtratus judicio. In quibus autem non ſunt determinata, ineatur ratio cum eodem Magiſtratu, ut fiat.

CAPUT VIII.

In Eccleſiis, quarum inſtaurari, ac refici Chorus eorum ſumptu debet, qui decimas capiunt, omnes Eccleſiaſtici, qui easdem decimas obtinent, etiam ſi Patroni non ſint, ex proportione decimarum,

marum, quas recipiunt, pro ſua quiſque portione conferat; ſive inſtaurari tantum iidem Chori debeant, ſive de integro ædificari. Chori autem, ſi de novo conſtrui debeant, totum ædificium eorum fiat arbitrio, qui ſumptum facere debent.

CAPUT IX.

In Eccleſiis autem, in quibus Chori ædificari, & reſtaurari ſumptu populi ex antiqua conſuetudine debent, maneat in ſuo robore conſuetudo.

CAPUT X.

Quædam Monaſteria decimas Paſtoribus, & Epiſcopis perſolvere recuſant ob quædam privilegia ſuo Ordini a Summis Pontificibus conceſſa: ſed quia in nonnullis Parochiis omnia propemodum prædia ſunt eorum Monaſteriorum; hinc fit, ut vix quicquam ſuperſit Patronis, & Paſtoribus ad onera ſuſtinenda. Quare Sancta Synodus hortatur dicta Monaſteria, ne privilegia ſua, detrimento Paſtorum, & Eccleſiæ ſic extendant, ut alligetur os bovi trituranti. Quod ſi contempſerint; nomine Provinciæ recurratur ad Sanctam Sedem Apoſtolicam.

TITULUS XVII.

De Purgatorio.

CAPUT I.

Cum de Purgatorio, ac ſuffragiis, quæ pro mortuis præſtantur, idem ſentiat Sancta Synodus, quod ſemper ſenſit Eccleſia, quodque maxime Tridentino Concilio definitum eſt; eadem Sancta Synodus præcipit ſervari, ac doceri, ſcilicet eſſe locum deſtinatum earum animarum purgationi, quæ ex hoc ſæculo migrant non plane purgatæ, neque ab omnibus pœnis debitis penitus abſolutæ; easque animas precibus, eleemoſynis, & Sacroſanctæ Euchariſtiæ Corporis Chriſti Sacrificio, pro benignitate Divinæ Clementiæ juvari. Quæ omnia ſic offerantur a piis, & fidelibus, ut neque pro damnatis, neque pro excluſis a gloria, neque pro iis, qui ſalutem æternam jam conſecuti ſunt, offerantur: ſed pro iis ſcilicet, qui nec tam bene vixerunt, ut ſtatim aſſumpti fuerint in gloriam; nec tam male, ut in damnationem ſempiternam inciderint.

CAPUT II.

Doceant præterea, moneantque populum Paſtores, ut hæc ſancta piorum exercitia, pie ac ſancte ſuſcipiantur; nec ferant ſuperſtitiones ullas inoleſcere, aut incerta dogmata, quæ nulla auctoritate, nulloque Eccleſiæ conſenſu probabilitatem habent: ſed turpis plerumque quæſtus faciendi inſtrumenta ſunt. Hæc quidem Epiſcopi diligenter curent, ut intelligant, quid recte, quid perperam in his, quod ad hoc attinet, agatur. Ubi primum intellexerint, hanc contagionem depellant: ne plebi imperitæ turpiter imponatur; aut hæreticis calumniæ inurendæ anſa præbeatur. Quicunque in hac re impoſturam feciſſe deprehenſus fuerit; graviter puniatur.

De doctrina autem Purgatorii, ac ſequentium articulorum, nempe de invocatione Sanctorum, de Imaginibus, Reliquiis, & Indulgentiis, copioſius, & uberius tractabitur in Catechiſmo, quem Patres excudi curabunt.

TITULUS XVIII.

De Monaſteriis Virorum, & Mulierum.

Ut in Monaſteriis tam virorum, quam mulierum regularis diſciplina, ubi conſervata eſt, firmius ſtabiliatur; ubi vero collapſa eſt, facilius reſtituatur: hæc ſtatuit, & decrevit Sancta Synodus.

CAPUT I.

Abbates, vel Præpoſiti, Abbatiſſæ, vel Præpoſitæ, Priores, ſeu Prioriſſæ quorumvis regularium locorum ſtudeant in primis, Concilii Tridentini Decretis ſatisfaciendo, ſuam, ſuorumque vitam ad ſanctæ Regulæ, ſecundum quam ſunt profeſſi, præſcriptum inſtituere, & componere.

CAPUT II.

Proinde frequenter Divinis interſint officiis, tanquam gregis Dominici veri & ſtrenui duces; inque oratorio id

id dumtaxat agi permittant, quod Dei laudem, animarumque ſalutem, nec non proximorum ædificationem efficaciter operari dignoſcatur: memores, quod Dei domus, domus orationis ſit; & maledictus, qui facit opus Dei negligenter.

CAPUT III.

Cæterum, quia menſæ communio charitatis unionem deſignat, & a Patribus, antiquitusque ſtatutum, obſervatumque fuerit in bene moratis cœnobiis, ut omnes eodem in loco cibum ſimul caperent; Statuit Sancta Synodus, ut Superiores ſevere prohibeant privatas menſas; cogantque omnes, qui legitime non fuerint impediti, ad unum convenire refectorium communis refectionis gratia.

CAPUT IV.

Si locis quibusdam lectio ſacra in conventuali Religioſorum menſa hactenus omiſſa fuerit, & minus uſitata; ejus uſus reſtituatur: Jejunia item conventualia, ſicubi minus fuerunt obſervata, juxta Regulæ; aut locorum bene reformatorum uniuscujusque Ordinis conſuetudinem.

CAPUT V.

Monet quoque Sancta Synodus univerſos Regularium Rectores, ut una cum ſuis ſubditis, corporis in Conventu nonnunquam ſumant refectionem; niſi per occupationes legitimas, aut hoſpitum multitudinem penitus impediantur.

CAPUT VI.

Hortatur inſuper Sancta Synodus, ut, quando commode fieri poterit, initio menſæ ipſorum Superiorum Sacræ Scripturæ, aut cujuspiam pii, & Catholici Doctoris prælectio habeatur; ut una cum corpore ſumat quoque & mens cibum. Porro expleta hujusmodi ſancta prælectione nulli ſermones irreligioſi ibidem miſceantur; ſed qui boni ſint, & honeſti.

CAPUT VII.

Omni diligentia curent, ut menſa ſit frugalis, vitenturque exceſſus; neque ipſi quenquam ad largius, ac immoderatius bibendum invitent: immo ne patiantur quidem, quoad ejus commode fieri poteſt; ne Prophetæ (*) comminatio in eos, eorumve convivas merito poſſit competere: Væ, qui potentes eſtis ad bibendum: Et viri fortes ad miſcendam ebrietatem.

CAPUT VIII.

Mandat Sacroſancta Synodus omnibus Superioribus, ut diligentiſſimam operam adhibeant, ne votum caſtitatis inter ſubditos periclitetur. Quibus etiam omnes occaſiones conſortii ineundi, ac familiaritatis cum mulieribus adimere adnitantur. Quæ profecto, ſi quandoque ad cœnobia venerint, non eis concedatur acceſſus, etiam ſi Religioſæ ſint & Moniales, ad Religioſos, vel loca regularia, aut conventualia; niſi ex certa quadam, & multum rationabili cauſa Superior facultatem fecerit.

CAPUT IX.

Cum Sacroſancta Synodus Tridentina & Oecumenica præceperit, ea, quæ ad communem vitam, victum, & veſtitum conſervanda pertinent, fideliter obſervari; mandat hæc Synodus omnibus Monachis, & Monialibus, Religioſisque, ut diligentiſſime paupertatis votum, tanquam ineffabilis cujusdam, & dulciſſimæ quietis cauſam cuſtodiant; neque proprietatis vitio violent. Caveant igitur, ne quid pecuniæ, aut alterius rei ſibi ita retineant, vel retinere deſiderent, ut communitati nolint eſſe commune; neve ad peculiares uſus eo utantur ſine Superioris conſenſu.

CAPUT X.

Ut autem huic peſtifero vitio obviam eatur; mandat Sancta Synodus omnibus omnium Ordinum Superioribus, ne ſubditis pecuniam pro quocunque cibo, vel potu, ſive veſtimentis, & quibuscunque neceſſariis adminiſtrent; ſed victus omnis, potus, ac veſtitus, & quicquid neceſſarium fuerit, decenter, &, prout ratio poſtulat, eis porrigatur. Reſcindant inſuper Superiores, & aboleant prorſus univerſa illa emolumenta, & jura, quæ antiquo more quibusdam Monaſteriorum

(*) Iſa. 5.

rum Officialibus concedi ſolebant. Breviter omnis illa pecunia, vel res, quam Monachus, vel Monialis acquirere ſive labore, ſive induſtria, ſive amicorum liberalitate, ſeu denique qualibet alia occaſione poſſit, Superiori mox tradatur: ita ut ad nutum ejus, tanquam res communis, expendatur.

Caput XI.

Et quo hæc omnia facilius, diligentius, nec non abſque tædio queant obſervari; præcipit Sancta Synodus cunctis cunctorum Monaſteriorum ſexus utriuſque Superioribus, quatenus ſecundum Regulam, ac Majorum inſtituta benigne, nec non placide ſubminiſtrent omnia in univerſum, quæ ſuis ſubditis neceſſaria fuerint, & convenientia: ne infirmioribus præbeant anſam detrimenti, votæ paupertatis valde gravidi, nonnihil congerendi, & apud ſe retinendi. In qua quidem re ſi negligentiores extiterint; admoniti, a ſuo Superiore omnino compellantur.

Caput XII.

Quandoquidem raro admodum terminantur fine bono, quæ malo inchoantur principio; abeſſe omnino vult Sancta Synodus a Religionis ingreſſu labem, etiamque ſpeciem deteſtabilis Simoniæ. Quocirca præcipit ſerio Sacros Canones inſecuta, ne Monachi, vel Moniales aliquem, vel aliquam ad profeſſionem recipiant mediante alicujus pecuniæ, aut muneris pacto; ne ea quidem ex cauſa, quod plures alere non poſſint ſine aliquo ſubſidio; cum Tridentina Synodus *Cap. III. De Regularib.* aperte velit, ne plures recipiantur in Monaſterium, quam ex propriis Monaſterii redditibus, vel ex conſuetis eleemoſynis commode ali poſſint. Vetat etiam Sancta Synodus, ne in ipſis diebus profeſſionum, & primitiarum fiat lautus ſumptus, lautusque apparatus, quantus pleriſque locis fieri ſolet; ſed ſint frugalia omnia, & moderata.

Caput XIII.

Porro Moniales ſtudeant quam accuratiſſime, quas de conſenſu Epiſcopi, aut Superioris viſitatoris juxta Tridentini Concilii Decretum educandas, & formandas ſuſceperint, convictrices puellas pie, & Catholice inſtituere; neque nimium curioſe veſtire, & ornare: verum, prout decet puellas, inter Chriſti ſponſas verſantes, cum modeſtia, & timore dumtaxat ornentur.

Caput XIV.

Inſuper quo Novitiorum, vel Novitiarum juvenum inſtitutio, & formatio, ubi laudabiliter continuata eſt, conſtantius conſervetur; ubi vero neglecta eſt, diligenter inſtauretur: mandat omnibus Monaſteriorum Superioribus Sancta Synodus, ut Regulæ, ac Statutorum Monaſterii, in quo juvenes cupiunt profiteri, lectio, & explicatio eiſdem Novitiis fiat: ne imprudentius voveant, ſi ipſis minus conſtet, ad quid ſe per profeſſionem obligent.

Caput XV.

Nunquam Religioſi foris pernoctent; niſi cauſa ægritudinis, negotiorum Monaſterii, viſitationis Parentum, vel amicorum eis conceſſerit Superior. In quo non nimium faciles ſe præbeant Superiores.

Caput XVI.

Cæterum monet Sancta Synodus Abbates, Abbatiſſas, & alios Monaſteriorum Præfectos, & Præfectas, ut ſui meminerint officii, ſeque non eſſe Dominos bonorum Monaſterii, immo ne fructuum quidem; ſed tantum diſpenſatores, & adminiſtratores: neque ſe pro libito diſpenſare poſſe, ſed ſecundum intentionem Eccleſiæ, & piorum Fundatorum. Proinde valde reprehenſibile eſſe eorum factum, qui ex bonis, vel etiam fructibus Monaſterii ſui ditant propinquos, vel amicos ſuos. Itemque eorum, qui ſuperfluum, & nimis faſtuoſum habent famulitium, & comitatum, & nimium equorum numerum; quique nimium ſplendide, & ſumptuoſe ædificant, præſertim ædificia non ſacra.

Caput XVII.

Poſtremo ſicubi in Monaſteriis tam virorum, quam mulierum, vel temporum lapſu, aut Prælatorum negligentia propter bellorum longam continua-

nuationem inſolentiæ, diſſolutiones, ac denique abuſus irrepſerint; mandat Sancta Synodus, ut in eorundem Monaſteriorum prima viſitatione omnia, & ſingula ſupradicta tollantur, penitusque extirpentur; ac ad Regulam, quam profeſſi ſunt, reducantur; quantumque fieri poterit, Decretis Concilii Tridentini conformentur.

TITULUS XIX.

De Sanctis.

CAPUT I.

SAnctorum, qui cum Chriſto regnant, venerationem, cultum, & invocationem Eccleſia ſemper probavit. Hæretici vero non hujus Sæculi tantum, ſed vetuſtiſſimi rejecerunt. Atque in his non hæreticus, ſed apoſtata Julianus Eccleſiæ ſanctam conſuetudinem irriſit, & damnavit; quaſi Chriſti Martyres pro Diis ea coleret. Quemadmodum autem Sancti Patres minime deſtiterunt ob hæreticorum, & gentilium contumelias, quin Martyribus debitum honorem conſtanter ſemper impenderint: ſic nec debent pii homines a legitimo cultu, & invocatione Sanctorum abduci; quicquid adverſus Eccleſiam latrent noſtri temporis hæretici. Sanctorum enim precibus infirmitatem mortalium juvari, firmiſſimis argumentis comprobatum eſt. Cujus rei teſtimonium Auguſtinus luculentum præſtitit. Nec dubium ullum ſtare poteſt, quin, cum nos diligant, in Cœlis ſalutem quoque noſtram votis, & precibus promoveant.

CAPUT II.

Doceatur tamen populus, alium eſſe cultum, quo DEUS, ac Mediator DEI ac hominum, homo CHRISTUS JESUS colitur: alium, quo Sanctos venerari pie debemus. Colimus enim DEUM, cum agnoſcimus Creatorem, conſervatorem, bonorum largitorem; quem expectamus Judicem, cui uni reddere rationem vitæ actæ debeamus; qui ſolus perdere, ſolus ſervare poſſit; cui ſoli Sacrificium offertur cordis, labiorum, & Sacroſanctæ Euchariſtiæ Corporis, & Sanguinis Domini. Quo genere cultus nec Angelorum ullum, nec Divorum, nec Virginem Deiparam colere licet.

CAPUT III.

Et quamvis Divos recte colamus, vocemusque Advocatos, & Interceſſores; non eo tamen ordine, atque loco, quo Chriſtus homo Advocatus, Mediatorque eſſe dicitur. Cujus rei admoneri debebunt populares a Paſtoribus, ut retundatur hæreticorum contumelia; qua dicunt Eccleſiam Catholicam Divos æquare Pontifici, & Mediatori noſtro Chriſto.

CAPUT IV.

Preces fidelium analogiam & proportionem fidei ſequantur. Quare admoneantur populares minus docti, ut, cum Sanctorum memorias viſitant, & eorum auxilium implorant, ac Chriſtiana conſuetudine orationem Dominicam recitant; intelligant, ſe eam non ad Sanctos, ſed ad DEUM dirigere, adjunctis ſibi comprecatoribus Sanctis.

CAPUT V.

Doceatur præterea populus, quo diſcrimine uſa eſt, & utitur Eccleſia in Letania, cum invocatur DEUS, & cum invocantur Divi. In ea enim facile perſpicitur, alium eſſe cultum, qui exhibetur DEO; alium, qui Sanctis defertur. Sic enim vulgus ſe non facile patietur abripi hæreticorum præſtigiis.

CAPUT VI.

Doceatur itaque populus, preces quidem Sanctorum admodum utiles, ad impetranda dona non modo corporalia, & temporalia, ſed ſpiritualia, & æterna; Sed tamen abominandam eſſe eorum vanitatem, ac ſuperſtitionem, qui certo pollicentur, non ex hac vita migraturos ſine pœnitentia, & Sacramentis eos, qui hunc, illumve ex Divis coluerint; qui ſecuritatem in rebus gerendis, fortunæ certum, ac optatum eventum iiſdem promittunt; & ſi qua alia hujuſmodi proferantur, & credantur. Veluti & illud quoque plane reprobandum eſt, ſi qui certo numero, præſcriptaque Miſſarum forma aliqua, aut precum, affirmant certas, deſignataſque animas e Purgatorio ſemper liberari.

TITU-

TITULUS XX.

De Imaginibus.

CAPUT I.

IMagines Chriſti, ac Divorum in templis habendas eſſe, univerſalis Synodus ſeptima tradidit, idemque Tridentinum Concilium confirmavit. Quibus recte ejus honoris externa ſigna exhibentur, cultusque, & invocationis, quam rei ſignificatæ deferimus; ut ſunt genuflexio, & reliqua hujus generis. Neque abſurdum, aut impium quoquo pacto videri debet; cum in ſignis prototypa veneramur. Sicuti nec vituperari debet, ſi ſceleratorum Principum, odio tyrannidis, populus imagines evertat. Sed, ne quid agatur in Eccleſia præpoſtere, quod ad hanc rem attinet, hæc Sancta Synodus, quæ ſequuntur, conſtituit.

CAPUT II.

Imagines in templis nullæ ſtatuantur; niſi Epiſcopi conſenſu, & judicio. Si quæ autem erectæ fuerint, ac præ ſe ferant quicquam, quod non deceat, neque prototypo congruat; tolli eas, aut mutari jubeto.

CAPUT III.

Doceatur præterea populus, imagini cultum nullum deberi aut propter materiam, aut propter elegantiam, aut propter pretium operis, aut propter quidvis aliud, quod ſit in artificio, aut imaginis ſubſtantia; ſed propter rem ſignificatam, ad quam hic cultus, & honos præcipue refertur. Et ſic admonendus eſt, animum orantis, aut venerantis in rem ſignatam referri; & non in ſignum: quod nec audit, nec videt, nec ſentit.

CAPUT IV.

Præterea admoneatur populus, imperitæ plebis cauſa maxime poſitas eſſe imagines; ut illarum aſpectu docti, & moniti patrocinium Divorum, & pietatem in Chriſto conſervemus, & eorum vitam imitemur.

CAPUT V.

Miracula nulla locum, aut auctoritatem habeant ſine judicio Eccleſiæ per Epiſcopum declarato: ne præſtigiæ Dæmonum, aut impoſturæ improborum hominum pro certis, veriſque miraculis, ad contumeliam nominis Divini habeantur.

TITULUS XXI.

De Reliquiis.

SAnctorum Reliquias ita venerari præcipit Sancta Synodus, ut ex Concilio Tridentino Decretum accepimus. Cum enim non tantum ſint monumenta, quibus Martyrum, ac Divorum memoria renovetur, ſed fuerint viva corporis Chriſti membra, ac templa Spiritus Sancti, olim ad ſempiternam gloriam excitanda; eo propenſiore devotione venerandæ ſunt. Sed, ut in his omnis tollatur abuſus, prohibet Sancta Synodus, ne quis novas, aut ignotas Reliquias populo venerandas offerat; niſi prius ab Ordinario probatæ fuerint: & in his, quas conſtiterit veras eſſe, ritus fieri vetat, quos Eccleſiæ & Religionis ſinceritas non approbat: nec niſi decenter, & tempore congruo circumferantur.

TITULUS XXII.

De Indulgentiis.

QUia per indiſcretas, & ſuperfluas Indulgentias & Claves Eccleſiæ contemnuntur, & pœnitentialis ſatisfactio enervatur; ideo prohibet Sancta Synodus, ne quis ullas novas, aut ignotas Indulgentias populo commendet, & promerendas offerat; niſi prius ab Ordinario viſitatæ fuerint, & probatæ. Ac præcipit etiam eadem Synodus, ut Parochi populum ſuum diligenter admoneant, ne circumforaneis quibusdam, aut etiam impreſſis libellis temere fidem adhibeant, qui ex levibus, vanis, & ſuperſtitioſis cauſis exorbitantes Indulgentias pollicentur; cum Indulgentiæ non niſi ex piis, & rationabilibus cauſis concedi debeant.

Poſtremo mandat hæc Sancta Synodus omnibus, & ſingulis Epiſcopis, Abbatibus, Capitulis, & aliis quibuscunque perſonis Eccleſiaſticis, & ſæcularibus, ut præmiſſa omnia, & ſingula, & quæ a Sacro Concilio Tridentino con-

conſtituta ſunt, diſtricte obſervent, & obſervari faciant, ſub pœnis inibi reſpective contentis.

Anno Domini Milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quinto, Menſis vero Julii, die vigeſima quinta, de Mandato Reverendiſſimi Archi-Epiſcopi Cameracenſis Præſidentis, & Reverendiſſimorum Attrebatenſis, Namurcenſis, & Audomarenſis, Epiſcoporum Comprovincialium, in Sancta Synodo Provinciali Cameracenſi, in Spiritu Sancto legitime congregata, aſſidentium: Nos Scribæ infra ſcripti, ab ipſa Sancta Synodo deputati, & jurati, præſcripta Decreta, & Statuta Synodalia, aliena manu fideliter ſcripta, & cum Originalibus collata, & concordata, in fidem omnium, & ſingulorum in eiſdem contentorum, ſubſcriptionibus noſtris conſuetis ſignavimus.

JO. le DUC manu propria ſignavit.

Ita eſt JO. MERCHIER.

SYNODUS PROVINCIALIS ULTRAJECTINA

Eodem anno Chriſti MDLXV.

ACTA CONCILII PROVINCIALIS TRAJECTENSIS

PER REVERENDISSIMUM ET AMPLISSIMUM DOMINUM,

D. FREDERICUM, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA

ARCHI-EPISCOPUM TRAJECTENSEM, (*)

Præſentibus Reverendiſſimis Epiſcopis Comprovincialibus, Abbatibus, & Prælatis, in Civitate Trajectenſi, & inſigni Eccleſia Metropolitana, indicti, & celebrati anno Domini Milleſimo, quingenteſimo, ſexageſimo quinto.

SESSIO PRIMA.

Habita die duodecima menſis Octobris.

In hoc Concilio Provinciali fuerunt præſentes:

Reverendiſſimus Dominus noſter Archi-Epiſcopus Trajectenſis.

Reverendiſſimus Dominus Nicolaus a Nova Terra, Epiſcopus Harlemenſis.

Reverendiſſimus Dominus Nicolaus de Caſtro, Epiſcopus Middelburgenſis.

Reverendiſſimus Dominus Joannes Knyff, Epiſcopus Groningenſis.

Reverendiſſimus Dominus Remigius Drutius, electus & confirmatus Leovardienſis.

Reverendiſſimus Dominus Joannes Mahuſius, electus & confirmatus Daventrienſis.

Qui quidem Epiſcopi ſunt Comprovinciales Reverendiſſimo Domino Archi-Epiſcopo Trajectenſi præfato.

Præter

(*) Cum Ultrajectenſis Eccleſia Cathedralis anno MDLIX. Pauli IV. Papæ auctoritate Metropolitanæ titulum ac prærogativas obtinuiſſet, eodemque anno per Georgii Egmondani, Epiſcopi LX. mortem ſuo fuiſſet Paſtore viduata; nominatus eſt a Philippo, Hiſpaniarum Rege, ad novam hanc Metropolim regendam, anno MDLX. Fridericus Schenckius, nobilis Ultrajectinus, ex Baronibus de Tautenburg, Georgii Schenckii, viri celeberrimi, Friſiæ Præfecti filius. Ratam hanc nuncupationem habuit Pius IV., Pauli Papæ Succeſſor, anno MDLXI., eodemque anno Fridericus

Præter hos adfuit Reverendiſſimus Dominus Wilhelmus Lindanus, Epiſcopus Ruremundenſis, vocatus per Reverendiſſimum Dominum Archi-Epiſcopum Trajectenſem, & admiſſus per ſuam Reverendiſſimam Pateroitatem Trajectenſem in Concilium hoc, non ea quidem ratione, quod eſſet Comprovincialis; ſed ſubditus ſuæ P. Reverendiſſimæ, tamquam Decanus Hagienſis, & tamquam Sacræ Paginæ Profeſſor, cujus opera atque conſilium ſuæ P. Reverendiſſimæ Trajectenſi uſui eſſe poterit in hac Synodo Provinciali.

Item fuerunt præſentes Abbates S. Pauli Trajectenſis, Inſulæ Beatæ Mariæ, partium Geldriæ: Præpoſitus, & Decanus Metropolitanæ, Præpoſitus S. Joannis, Decani S. Salvatoris, S. Petri, S. Joannis, & S. Mariæ Eccleſiarum Trajectenſium, una cum magna copia Canonicorum earundem quinque Eccleſiarum Trajectenſium.

Interrogati autem ſigillatim per Reverendiſſimum Dominum Archi-Epiſcopum omnes antedicti Epiſcopi Comprovinciales, Abbates, Prælati, Decani & Canonici ibidem præſentes, an ne vellent recipere, acceptare, & parere Statutis & Decretis Sacroſancti Concilii Oecumenici Generalis Tridentini factis; quantum ad Fidem noſtram Catholicam, Sacramenta, & ritus Eccleſiæ Catholicæ ſpectaret: Reſponderunt iidem Epiſcopi Comprovinciales, Abbates, Archi-Diaconi, Præpoſiti, & Decani ac Canonici præſentes omnes, uno ſucceſſive ore, ſe amplecti omnia & ſingula, in dicto Sacro Concilio Tridentino acta, concernentia Fidem noſtram Catholicam, Sacramenta, & ritus Eccleſiæ Catholicæ, & ſe penes illa vivere velle, & mori.

Inſuper recepto a Reverendiſſimo Domino noſtro Archi-Epiſcopo præfato, a prædictis Epiſcopis Comprovincialibus, Abbatibus, Archi-Diaconis, Præpoſitis, Prælatis, Decanis & Canonicis hujusmodi Reſponſo, declaravit quoque ſua P. Reverendiſſima, ſe quoque obviis ulnis amplecti ante dicta Sacri Concilii Tridentini circa Fidem Catholicam, Sacramenta, & ritus Eccleſiæ Dei decreta, & concluſa.

Quibus peractis Reverendiſſimus Dominus Remigius Drutius, electus & confirmatus Epiſcopus Leovardienſis, tam ſuo, quam

dericus ſolenni ceremonia in Archi-Epiſcopum conſecratus fuit. Magna fuit omnium Ordinum de oblato hoc ſibi Præſule gratulatio, tum ob merita Patris, resque ab eo nuper in bello Friſico præclare geſtas; tum ob egregia, quibus ipſe Fridericus eminebat, nobiliſſimæ indolis, ſcientiarumque, ac virtutum ornamenta: quæ cum longo uſu, ampliſſimorumque, quos cum laude geſſit, Magiſtratuum adminiſtratione perpoliviſſet; amorem illi apud omnes, exiſtimationemque non modicam conciliarunt. Juris utriusque, ſimulque Theologiæ laurea pridem antea inſignitus, Cameræ Imperialis & Aſſeſſor fuerat & Præſes, inſuper Trajecti ad S. Petrum Præpoſitus, ac S. Plechelmi Aldenzaliæ: Paſtoralibus etiam exercitus curis, Parochialem Rensburgenſem aliquamdiu rexit Eccleſiam: atque ita per varia genera publicorum & illuſtrium muniorum verſatus, ſic acceſſit ad Cathedram, ut ad omnes Archi-Epiſcopalis officii partes adimplendas, nec voluntas illi deeſſet, nec facultas. Mox a ſuſcepta dignitate eruditis ipſe ſermonibus commiſſum ſibi populum docuit. Primo Epiſcopatus anno Clerum ſuæ Diœceſis convocavit ad Synodum, in qua illi ſalutaria ad recte vivendum, tuendumque ſui ſtatus honorem præſcripſit monita. Annò dein MDLXV., poſtquam finita fuiſſet Tridentina Synodus Oecumenica, & a Pio IV. Pontifice confirmata; Provinciale Concilium, accitis ad illud Suffraganeis Epiſcopis, cæterisque, qui vocari ex jure conſueverunt, Ultrajecti celebrandum indixit, eo fine potiſſimum, ut Tridentini Canones & Decreta per univerſam Provinciam reciperentur. Qua tamen in re perſuadanda, ut ipſa, quæ ſubjiciam, Synodi acta probant, magno quidem ſtudio & admodum operoſe, ſed minus feliciter laboravit. Nam in iſta calamitate temporum, uti paſſim alibi, ita & in Belgio tanta morum invaluerat corruptela; ut non e populo ſolum, ſed etiam e Clero haud pauci a Catholica potius fide deſciſcere, & hæreſin amplecti mallent, quam emendari, vitamque veræ fidei regulis conformare. Unde factum, ut ab aliis ne impetrare quidem potuerit, ut in Synodo comparerent: alii vero quibusdam Tridentinæ Synodi Sanctionibus ſe ſubjicere tam pertinaciter abnuerint; ut ad illas amplectendas Regia debuerint poteſtate compelli. Verum & hujus adhibitæ poteſtatis fructus extitit minime diuturnus: paucis enim poſt annis, cum communibus belli civilis, malignis graſſantium in Belgio Sectariorum ſtudiis aucti, tumultibus Ultrajectenſis etiam Provincia fuiſſet involuta; Religio Catholica, quæ multorum in animis diu vacillaverat, ſubrui cœpit, ac dein prædominantibus Acatholicorum armis tantum non penitus collapſa fuit.

quam Reverendiſſimi Domini Joannis Mahuſii, electi & confirmati Epiſcopi Daventrienſis, nomimibus, exhibuit antedicto Domino noſtro Reverendiſſimo Archi-Epiſcopo literas clauſas IlluſtriſſimæDuciſſæ Parmenſis Gubernatricis, ad antedictum Reverendiſſimum Dominum noſtrum Archi-Epiſcopum ſcriptas, quibus innuit Sua Celſitudo Illuſtriſſima, de ſuo conſilio & adviſamento antedictos Reverendiſſimos Dominos Epiſcopos Leovardienſem & Daventrienſem, ad hoc Concilium Provinciale, non obſtante eo, quod nondum ſint conſecrati, admittendos eſſe, quo ſuis prudentia & conſilio in eadem Synodo Provinciali negotia ejusdem juvarent dirigere, ſuaque prudentia, doctrina, & experientia tractare.

Deinde Reverendiſſimus Dominus Epiſcopus Middelburgenſis exhibuit quoque ibidem certum Conſtitutionum & Deputationum Mandatum, per Decanum & Capitulum Eccleſiæ Cathedralis Middelburgenſis, de perſona Venerabilis Domini Magiſtri Thomæ Mertvorſtii, Canonici Eccleſiæ Collegiatæ S. Martini Middelburgenſis, factum, petens, quatenus Reverendiſſimus Dominus noſter Archi-Epiſcopus eundem quoque Dominum Thomam, ut Procuratorem & Commiſſarium antedictæ Eccleſiæ Cathedralis Middelburgenſis, ad hoc Concilium Provinciale ad deliberandum & tractandum admittere dignaretur.

Quem quidem Dominum Thomam, lecto prius ſuæ Deputationis mandato, Reverendiſſimus Dominus Archi-Epiſcopus ad idem Concilium Provinciale admiſit.

Quo facto, ſolutum & dimiſſum fuit Concilium per dictum Reverendiſſimum Dominum noſtrum Archi-Epiſcopum, in craſtinæ diei horam nonam antemeridianam, quam Sua P. Reverendiſſima præſentibus hujus Concilii hic in Capitulo comparituris præfixit. Actum anno & die præſcriptis, in Domo majori Capitulari Eccleſiæ Metropolitanæ Trajectenſis.

SES-

" Vidit lapſum hunc avitæ Religionis Schenckius Antiſtes (*ita Heuſſenius Batav. Sacræ P. II. pag.* 21.) & indoluit, alte ingemiſcens cum ſene Mathathia 1. Mach. 2. *Væ mihi, ut quid natus ſum, videre contritionem populi mei, & contritionem civitatis Sanctæ* &c. tædioque ex deploranda ſorte Eccleſiarum affectus, morbo contracto, exceſſit e vivis VIII. Kal. Septembr. anno 1580. ætatis 77. Sepultus in Metropolitana Ultraject. Eccleſia, juxta oſtium Sacriſtiæ, ubi ejus tumulus honorificus e lapide Lydio etiamnum viſitur, absque ullo Epitaphio.

" Infortunatus vere Præſul (*ait Cl. Hoynck van Papendrecht in ſua Hiſt. Eccl. Ultraj. pag.* 8.) qui ipſum illud, quod obtinuit, Imperium Eccleſiaſticum, a moleſtiis, contradictionibus, & anguſtiis omnibus auſpicatus eſt. Eccleſiam Ultrajectinam Sponſam ſuam viduam reliquit, ſtatim ab ejus obitu afflictam, oppreſſam, contritam; bonis dein omnibus, juribus, & prærogativis exutam, & nunquam deinceps integritati priſtinæ reſtitutam.

De monitis a Schenckio in prima Synodo (de qua ſupra in hac notatione facta eſt mentio) Clero ſuo Diœceſano datis, ſcribit Heuſſen. in Bat. Sacra: *Tenemus hæc ex fideli MS. ad Montfortienſes ex Synodo directo; ſed ſtudio eadem hic non damus; quia Synodalibus Statutis ejusdem Schenckii anni* 1565. *abunde continentur.*

Hoc porro celebratum a Schenckio Concilium, cujus acta referimus, Ultrajectenſe Provinciale primum, & ſimul ultimum fuit: ſicuti & ipſe Schenckius, poſt erectos novos in Belgio Epiſcopatus, Ultrajectinæ Metropolis Archi-Epiſcopus primus pariter fuit, idemque poſtremus. Cæteri, qui in iſta Provincia poſt eum Catholica moderati ſunt Sacra, Vicarii fuere Apoſtolici, a Romana Sede ad arbitrium conſtituti, & ad Pontificalia munia obeunda, non Ultrajectenſem ad Metropolim; ſed aſſumpto ex partibus infidelium titulo, Epiſcopi conſecrati. Atque horum Vicariorum Apoſtolicorum perpetua fuit ſeries a Sasboldo Vosmero, quem Gregorius XIII. anno 1583, qui ab obitu Schenckii tertius fuit, Vicarium conſtituerat, uſque ad Joannem van Bylefeld, a Clemente XI. anno 1717. ad id munus deſignatum. Hoc demum, Presbyterorum quorundam Ultrajectenſium, hoſtium Romanæ Sedis, Janſeniique & Quesnelli Sectatorum, artibus ex Belgii fœderati Provinciis proſcripto, fuerunt eorundem Presbyterorum e numero, qui in iſtud ovile Chriſti, prætenſo Vicariorum nomine ſe intruſere, non Paſtores futuri, ſed lupi, laceraturi gregem, & novarum opinionum, a S. Sede damnatarum, ac ab univerſa Eccleſia proſcriptarum veneno perdituri. Quin & eo progreſſi ſunt improbitatis; ut, licet omni legitima auctoritate eſſent deſtituti, ipſi tamen contra omnia Decreta Conciliorum & Canonum, contra graviſſima Romanæ Sedis edicta, Antiſtites ſuo e gremio ſibi elegerint, eosdemque per Epiſcopum, Sacrorum uſu prohibitum, ſacrilega manuum impoſitione Epiſcopos fecerint conſecrari. Ex ſimili conſecrationis illicitæ Sacrilegio ſupereſt adhuc hodie, qui fictitium Archi-Epiſcopi Ultrajectenſis & nomen & jura uſurpat.

SESSIO SECUNDA,

Habita die Jovis, undecima menſis Octobris, anno proxime præſcripto.

Reverendiſſimus Dominus noſter Archi-Epiſcopus Trajectenſis expoſuit Patribus Concilii Provincialis, qualiter Sancta Synodus Generalis Tridentina Seſſione viceſima quinta, Cap. ſecundo præceperit, & mandarit, prout ſequitur:

Cogit temporum calamitas, & invaleſcentium hæreſum malitia, ut nihil ſit prætermittendum, quod ad populorum ædificationem & Catholicæ fidei præſidium videatur poſſe pertinere; præcipit igitur Sancta Synodus Patriarchis, Primatibus, Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, & omnibus aliis, qui de jure, vel conſuetudine in Concilio Provinciali intereſſe debent, ut in ipſa prima Synodo Provinciali, poſt finem præſentis Concilii habenda, ea omnia & ſingula, quæ ab hac Sancta Synodo definita & ſtatuta ſunt, palam recipiant, nec non veram obedientiam Summo Romano Pontifici ſpondeant, & profiteantur; ſimulque hæreſes omnes a Sacris Canonibus & Generalibus Conciliis, præſertimque ab hac eadem Synodo damnatas, publice deteſtentur, & anathematizent, &c.

Idemque Reverendiſſimus Dominus noſter Archi-Epiſcopus Trajectenſis hæc inſequendo petiit, ut omnes Patres hujus Provincialis Concilii ita, ut ſupra lectum eſt, faciant, & ſubſcribant.

Comparuit eadem hac Seſſione nomine Reverendi Domini Abbatis Sancti Laurentii in Ooſtbrouck, Venerabilis D. Chriſtophorus Alberti, ejusdem Conventus Gubernator in temporalibus & ſpiritualibus deſignatus, ob adverſam ipſius Domini Abbatis valetudinem, qui quoque per Reverendiſſimum Dominum noſtrum Trajectenſem ad hoc Concilium fuit admiſſus.

Deinde præfatus Reverendiſſimus D. noſter Archi-Epiſcopus Trajectenſis de communi conſilio & aſſenſu ſuorum Epiſcoporum Comprovincialium admonuit & requiſivit omnes & ſingulos Canonicos prædictarum Eccleſiarum Trajectenſium, barbas geſtantes, ut infra trium dierum ſpatium ſuas reſpective abradi faciant barbas, ad minus forcipe ad latum culmum, ita ut deſit in Clero ſcandalum; idque ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis, & privatione quotidianarum diſtributionum, & ad eum modum easdem ſuas barbas exinde abradi, & ſi velint, gerere curent.

Eodem die Reverendus Dominus Abbas in Dickelingen, Patriæ Tranſyſulanæ, miſit Fratrem Antonium Bartholomæi, Sacellanum ſuum, Conventualem dicti Monaſterii, excuſaturum eundem Dominum Abbatem, prout id latius contineri dixit in literis ejusdem Domini Abbatis, ad Dominum Decanum Divi Petri Trajectenſis ſcriptis, & per hoc Concilium Provinciale tractanda & concludenda ſubſcripturum: quem Reverendiſſimus Dominus Archi-Epiſcopus Trajectenſis ad dictum Concilium Provinciale admiſit, ſalva tamen Reverendiſſimo Trajectenſi iteratione literarum, ad eundem ſuum Abbatem ſcribendarum.

Quo facto Reverendiſſimus Dominus noſter Archi-Epiſcopus Trajectenſis primo, deinde alii Comprovinciales Epiſcopi & Abbates, ſtipulatione ſolemni mediante, receperunt & acceptarunt Decreta Concilii Tridentini, quantum concernit orthodoxam fidem, Sacramenta, & ritus Eccleſiæ Catholicæ; execrantes, deteſtantes, & anathematizantes omnes & ſingulas hæreſes, per Concilia Generalia, & præſertim Sacrum Concilium Tridentinum damnatas, ſpondentes, & promittentes obedientiam Summo Pontifici in præmiſſis: Abbates autem adjecerunt, ſe quidem modo præmiſſo recipere, acceptare, execrari, deteſtari, & anathematizare, ſalvis juramento Sedi Apoſtolicæ præſtito, nec non juribus & privilegiis ſuorum Ordinum.

Deinde Archi-Diaconi, Prælati, Decani & Canonici quinque Eccleſiarum Trajectenſium (quorum nomina hic inferius ſunt inſerta) receperunt quoque & acceptarunt, ſtipulatione ſolemni etiam mediante, Decreta Sacri Concilii Tridentini circa articulos præmiſſos, videlicet, quoad Fidem, Sacramenta & Ritus Eccleſiæ Catholicæ: nomina autem eorundem Archi-Diaconorum, Prælatorum, Decanorum, & Canonicorum ſequuntur:

Reverendus Dominus Cornelius de Myerop, Præpoſitus & Archi-Diaconus: Joannes van den Vecht, Decanus Metropolitanæ Eccleſiæ: Bucho a Montzima, Præpoſitus Sancti Joannis.

Wilhelmus Taitz de Amerongen, Decanus Sancti Salvatoris: Jacobus Uten-eng, Decanus Sancti Petri: Adrianus de Zuylen, Decanus Sancti Joannis: Dominus Joannes ab Hogelande, Decanus Beatæ Mariæ: & Canonici quinque Eccleſiarum, videlicet Wouterus de Coddenort, Sancti Petri: Joannes Scetter, Sancti Salvatoris, Præpoſitus Zutphanienſis.

Lebuinus Ter Spille,
Arnoldus Collart,
Theodoricus de Zuylen, } Beatæ Mariæ.
Joannes Bogaert, Sancti Petri.

Rodolphus Muylart, Præpoſitus Leydenſis
Joannes a Bruhezen,
Gerardus Ram,
} Metropolitanæ.
Wychardus Scuerinck, Beatæ Mariæ.
Tylmannus de Morendael, S. Salvatoris.
Joannes de Duvenvoirdt, Scholaſticus Metropolitanæ.
Jacobus Cnuretorff, S. Salvatoris.
Joannes de Drolshagen, Scholaſbicus Beatæ Mariæ.
Gerardus de Veno, Metropolitanæ.
Gerardus Boſch, S. Petri.
Albertus de Bozichem, S. Salvatoris.
Wilhelmus Pyk, S. Joannis.
Joannes a Noirtwick, Beatæ Mariæ.
Theodoricus Boocamp,
Otto de Malſem,
Joannes Axelius,
Joanoes de Zuylen,
} Metropolitanæ.
Petrus Honthorſt, S. Salvatoris.
Bernardus Coesvelt, Beatæ Mariæ.
Joaones de Wael, Metropolitanæ.
Gerardus Knoop,
Bernardus Uyten-eng,
} S. Joanois.
Adelbertus a Nyeborch,
Heymannus Ruyſch,
} S. Salvatoris.
Gaſpardus Oom, S. Petri.
Joannes de Reneſſe, S. Joannis.
Florentius Herema, S. Salvatoris.
Maximilianus a Walſcapple, Metropolitanæ.
Albertus Boll,
Theodoricus de Zuylen,
Lambertus van den Borch,
Cornelius Junius,
} Beatæ Mariæ.
Egbertus Lueſſinck,
Valerius Cuyck,
Georgius de Reneſſe,
Gerardus Beyer,
} Metropolitanæ.

Reſpective Eccleſiarum Trajectenſium Canonici.

D. Thomas Mertvortius, Commiſſarius Eccleſiæ Cathedralis Middelburgenſis.

Item Fr. Chriſtophorus Alberti, Adminiſtrator in Ooſtbrouck, etiam Reverendi Domini Abbatis ſui, ibidem valetudinarii nomine acceptavit quoque, ut ſupra, per Abbates, ſtipulatione mediante, acceptatum ſuit.

Et quia plerique Canonicorum dictarum quinque Eccleſiarum Trajectenſium fuerunt abſentes, decretum fuit & ordinatum per præſentis Concilii Patres, quod iidem Canonici admoniti per ſuos reſpective Decanos, ſimili ſtipulatione recipient & acceptabunt Sacri Tridentini Concilii Decreta, in quantum Fidem Catholicam, Sacrameota, & Ritus Eccleſiæ concernit.

Inſuper decreverunt, unanimiterque ſtatuerunt ejusdem Concilii Patres, quod craſtioa die in Eccleſia Metropolitana Trajectenſi in Chori ſuperiore parte publice legentur omnes & ſinguli articuli, in Sacro Concilio Tridentino decreti, concernentes Fidem noſtram Catholicam, Sacramenta, & Ritus Eccleſiæ: & ſi dies ille craſtinus non ſufficiat legendis hujusmodi Decretis, quod reliquum fuerit, legetur diebus ſequentibus: decernentes, eosdem articulos teutonice legendos eſſe, ut omnes eos intelligant, & id quidem pulſata primitus ad certum temporis ſpatium magna campana.

Deinde Reverendiſſimus Dominus noſter Archi-Epiſcopus Trajectenſis authorizavit Dominum Adrianum Wilhelmi Schaeyk Nuntium hujus Concilii, ad intimandum Rectoribus Civitatis Trajectenſis, ut & ipſi hoc ipſum campana civitatis publicandum curent, nec non Curatis & Paſtoribus civitatis Trajectenſis.

Similiter Sua P. Reverendiſſima authorizavit quoque me Joannem de Lamzweerde, Notarium infra ſcriptum, ad excipiendum, annotandum, & deſcribendum omnia hujus Provincialis Acta Concilii.

Decernentes inſuper, quod exinde nihil aliud tractabitur, aut in hoc Concilio Provinciali procedetur ulterius, niſi primitus publicatis dicti Sacri Concilii Tridentini circa Fidem Catholicam, Sacramenta, & Ritus Eccleſiæ editis, ſtatutis, & decretis.

Quibus abſolutis, Patres Concilii ſtatuerunt ulterius, ad alia procedendum, vel in hac Domo capitulari, vel alio loco congruo, ubi Prælatis liberum erit, vel per ſe, vel per ſuos Legatos ſufficienti mandato ſuffultos comparere.

TERTIA SESSIO,

Habita die decima quinta menſis Octobris, Anno, ut ſupra.

REverendiſſimus Dominus noſter Archi-Epiſcopus Trajectenſis coram Provincialis hujus Concilii Patribus retulit, unam partem Concilii Sacri Tridentini feliciter eſſe abſolutam; nunc autem reſtare, ut ſecunda pars, quæ Reformationem continet, publice legatur, de Canone ad Canonem uſque ad finem continuando. Quo facto, dixit Sua P. Reverendiſſima, ſe communicaturam & reſponſuram ſuper articulis gravaminum, per Prælatos Eccleſiarum Trajectenſium, nec non Capitula, Suæ P. Reverendiſſimæ exhibitis, nec non moderatione deſuper per eosdem Prælatos, Archi-Diaconos, & Capitula reſpective conceptis: denique Suam P. Reverendiſſimam cum Patribus hujus Concilii

con-

conveniſſe, ut præmiſſis abſolutis, denuncientur in hac Synodo Provinciali crimina & exceſſus omnium & ſingulorum, quæ in eodem Concilio Provinciali denunciari poſſunt: mandans inſuper Sua P. Reverendiſſima mihi Notario infraſcripto ad Reformationum Canonum lecturam procedere, prout idipſum Suæ P. Reverendiſſimæ obſequens feci

QUARTA SESSIONE,

Nempe decima ſexta menſis Octobris, Anno, ut ſupra,

COntinuata fuit Canonum lectura Reformationum: quique hac Seſſione abſoluti non ſunt; Reverendiſſimus Dominus noſter Trajectenſis præfixit diem craſtinum ad eoſdem ulterius legendum.

Die decima ſeptima menſis Octobris, Anno, ut ſupra, fuit

QUINTA SESSIO.

QUa quidem Seſſione quandoquidem nec iidem Reformationum Canones ſunt abſoluti; ac proinde craſtinus dies facer eſt Divo Lucæ, Reverendiſſimus Dominus noſter præfixit Patribus Concilii diem perendinum, ad horam nonam hic comparituris.

Die decima nona menſis Octobris, qua fuit

SEXTA SESSIO,

Anno, ut ſupra.

ABſolutis Canonibus ſuper Reformatione, per Sacrum Tridentinum Concilium decretis, Reverendiſſimus Dominus noſter Archi-Epiſcopus Trajectenſis Patribus Concilii Provincialis, reliquoque Clero præſenti dixit & propoſuit, quod, quum jam ad finem uſque lecti ſint Canones & Decreta Reformationum, ac proinde Archi-Diaconi, Prælati, & Capitula Suæ P. Reverendiſſimæ nonnulla exhibuerint gravamina, declaravit Sua P. Reverendiſſima, ſe eadem gravamina velle viſitare, & cum ſuis Comprovincialibus Epiſcopis communicare, eoque facto denuo Capitulum, ſeu Patres Concilii deſuper convocare, & ſic Sua P. Reverendiſſima hujus diei Seſſionem abſolvit.

Die vigeſima ſecunda menſis Octobris, Anno, ut ſupra, fuit

SEPTIMA SESSIO.

PRiuſquam Patres hujus Concilii eſſent congregati, Reverendus Dominus Abbas Monaſterii in Dickelingen, Patriæ Transyſulanæ, ſtipulatione ſolemni præcedente, per me Notarium inferius deſcriptum facta, accepit, atque acceptavit omnia & ſingula Decreta Sacri Concilii Generalis Tridentini, in quantum Catholicam Fidem, Sacramenta, & Ritus Eccleſiæ, concernerent, & prout alii Abbates eadem receperunt, & acceptarunt: deteſtans, execrans &c.

Deinde congregatis in ſolito loco Concilii hujus Provincialis Patribus, Reverendiſſimus in Chriſto Pater, Ampliſſimusque Dominus Archi-Epiſcopus Trajectenſis dixit & propoſuit Archi-Diaconis, Prælatis, Decanis & Capitulis Eccleſiarum Trajectenſium, hodie indictum eſſe hoc Capitulum ad audiendum Reſponſum Suæ P. Reverendiſſimæ, & Epiſcoporum Comprovincialium, ſuper nuper exhibitis gravaminibus, (*) ex Decretis Sacri Concilii Tridentini collectis & reſultantibus, petente Sua P. Reverendiſſima ab Archi-Diaconis, Prælatis, Decanis, & Capitulis, ac toto Clero ibidem præſente, an ne parati eſſent idipſum Reſponſum audire. Unde antedicti Domini Archi-Diaconi, Prælati, Decani, & Capitula per os Reverendiſſimi Domini Joannis van den Vecht, Decani Metropolitanæ Eccleſiæ Trajectenſis, dixerunt, & declararunt, idem Reſponſum ſe cupere, & velle audire.

Reſponſoque hujusmodi dato, jubente Archi-Epiſcopo Reverendiſſimo, illud ipſum Reſponſum per me Notarium fuit ibidem palam lectum, tenoris ſubſequentis:

FREDERICUS, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA, ARCHI EPISCOPUS TRAJECTENSIS.

VIſis, diligenterque expenſis, & maſticatis gravaminibus pro parte Venerabilium Dominorum Archi Diaconorum, Prælatorum, atque Capitulorum quinque Eccleſiarum Trajectenſium, Nobis exhibitis, & ex Decretis, ſeu Canonibus Sacri Concilii Tridentini, ut aſſeritur, reſultantibus, habitaque deſuper matura cum Reverendiſſimis Confratribus noſtris Comprovincialibus Epiſcopis deliberatione, de eorundem conſilio & aſſenſu dicimus & declaramus, Nobis nullam alterationem, moderationem, ſeu interpretationem prænuntionatorum Sacri Concilii Decretorum permiſſam, idipſumque ſub certis, eisque graviſſimis pœnis inhibitum eſſe; & eapropter omnia & ſingula Decreta & Canones ejusdem Sacri Concilii, quoscumque etiam concernentia, inviolabiliter ſecundum eorundem tenorem ac ſeriem obſervanda eſſe, & obſervari debere.

Hinc eſt, quod vos univerſos & ſingulos requirimus in virtute ſanctæ obedientiæ, atque ſub

(*) *Gravamina hæc vide in Appendice, Statutis Synodalibus hujus Concilii mox ſubjicienda.*

ſub pœnis & cenſuris, in Sacris Canonibus, & Concilii Tridentini decretis, cautis, contentis, & expreſſis; quatenus omnia & ſingula ſæpe mentionati Concilii Tridentini Decreta acceptetis, & palam recipiatis, prout per eadem, nec non Sanctiſſimum Dominum noſtrum PIUM Pontificem Magnum mandatur.

Ita erat ſubſcriptum: *Fredericus a Tautenborch, Archi Epiſcopus Trajectenſis.*

Nicolaus a Nova Terra, Epiſcopus Harlemenſis.

Nicolaus de Caſtro, Epiſcopus Middelburgenſis.

Joannes Knyff, Epiſcopus Groningenſis.

Remigius Druitius, Electus Leovardienſis.

Joannes Mabuſius, Electus Daventrienſis.

Proinde lecta hujusmodi Declaratione & Reſponſo Reverendiſſimi Domini noſtri Archi-Epiſcopi, Reverendus Dominus Joannes van den Vecht, Eccleſiæ Metropolitanæ Decanus, tam ſuo, quam Reverendorum Dominorum Archi-Diaconorum, Prælatorum, & Capitulorum Eccleſiarum prædictarum nominibus, dixit, & declaravit, Decreta Concilii Tridentini, quantum ad morum & vitæ reformationem attinet, tamquam prorſus neceſſariam, ſe velle acceptare, ſalvis jurisdictionibus, juribus, privilegiis, libertatibus, ſtatutis, conſuetudinibus, & exemptionibus Archi-Diaconorum, Prælatorum, & Capitulorum quinque Eccleſiarum Trajectenſium, de quo expreſſe proteſtabatur; petens ſibi decerni per Reverendiſſimum Dominum noſtrum Archi-Epiſcopum ejusdem Reſponſi, & Declarationis copiam, & certum competentem terminum, ad deſuper deliberandum & communicandum cum Archi-Diaconis, Prælatis, & Capitulis prædictis. Unde præfatus Reverendiſſimus Dominus noſter, prævia aliquali deliberatione, antedictis Archi-Diaconis, Prælatis, & Capitulis conceſſit antedicti Reſponſi & Declarationis copiam, præfigens eisdem terminum ad deliberandum ad triduum, ac ipſis unum pro prima, ſecundum pro ſecunda, & tertium dies pro tertia dilatione aſſignando.

Quo facto, Reverendus Dominus Decanus Metropolitanæ Eccleſiæ prædictæ, alta & intelligibili voce interrogavit ab Archi-Diaconis, Prælatis, & Capitulis ibidem præſentibus, an ne haberent ſuam acceptationem, declarationem, & petitionem ſuperius factam, ratam, & gratam; quod autem nullus Archi-Diaconorum, Prælatorum, & Capitulorum, quicquam in contrarium diceret, ſed prorſus omnes tacerent, tacendo declararunt, ſe id ipſum habere ratum & gratum.

SESSIO OCTAVA,

Habita vigeſima quinta menſis Octobris, Anno, ut ſupra.

Poſtquam Reverendiſſimus Dominus noſter Archi-Epiſcopus Trajectenſis, Patribus hujus Concilii Provincialis dixiſſet, hunc diem præfixum eſſe Reverendis Dominis Archi-Diaconis, Prælatis, & Capitulis quinque Eccleſiarum Trajectenſium ad reſpondendum nuperæ declarationi, per Suam P. Reverendiſſimam factæ, &c. Interrogatum fuit per eandem Suam P. Reverendiſſimam ab Archi-Diaconis, Prælatis, & Capitulis prædictarum Eccleſiarum, an ne ſuum hujusmodi Reſponſum haberent paratum. Unde Reverendus Dominus Decanus Metropolitanæ Eccleſiæ prædictæ, tam ſuæ Eccleſiæ, quam Archi-Diaconorum, Prælatorum, & aliarum Eccleſiarum nominibus, exhibuit eorundem Dominorum Archi-Diaconorum, Prælatorum, & Capitulorum in ſcriptis Reſponſum ad manus Suæ P. Reverendiſſimæ, quod jubente eadem Sua P. Reverendiſſima ibidem per me Notarium infra ſcriptum palam fuit lectum, tenoris ſubſequentis:

RESPONSUM ARCHI-DIACONORUM, PRÆLATORUM, ET CAPITULORUM QUINQUE ECCLESIARUM TRAJECTENSIUM,

AD DECLARATIONEM

Per Reverendiſſimum Dominum noſtrum

Archi-Epiſcopum Trajectenſem,

Die viceſima ſecunda Octobris factam ſuper exhibitis gravaminibus per eosdem Prælatos, reſultantibus ex Decretis & Canonibus Sacroſancti Concilii Tridentini.

Reverendiſſime Pater, Archi-Præſul Ampliſſime.

Quoniam P. Veſtra Reverendiſſima declaravit, nullam alterationem, moderationem, ſeu interpretationem præmentionatorum Sacri Concilii Decretorum gravaminum, Veſtræ P. Reverendiſſimæ permiſſam, immo idipſum ſub certis, iisque graviſſimis pœnis eſſe inhibitum; ea propter omnia & ſingula Decreta & Canones ejusdem Sacri Concilii, quoscumque etiam concernentia, inviolabiliter ſecundum eorundem ſeriem & tenorem obſervanda eſſe, & obſervari debere:

Idque

Idque de conſenſu & conſilio duntaxat Confratrum Reverendiſſimæ P. Veſtræ Coepiſcoporum Comprovincialium; ſic nos ſentientes hujuſmodi ſubitaneo, ſine ulla nobiſcum communicatione habita, Reſponſo ac Declaratione gravatos, cupienteſque in termino nobis præfixo P. Veſtræ Reverendiſſimæ ſuper præmiſſo gravamine reſpondere, eidem P. Veſtræ Reverendiſſimæ in modum infra ſcriptum reſpondendum duximus, prout per præſentium tenorem reſpondemus, petentes, ut eadem Veſtra P. Reverendiſſima hoc noſtrum Reſponſum benigne accipere, æquique bonique conſulere dignetur.

Inprimis, quod nos cupientes ſatisfacere intentioni Patrum congregatorum in Sacroſancto Concilio Tridentino, nec non Regiæ Majeſtatis Catholicæ deſiderio, requiſito a Reverendiſſima P. Veſtra a nobis omnibus & ſingulis ſuffragio, prout hoc in communi Concilio Provinciali ſolemni more obſervari conſuevit, omnia & ſingula, quæ in Sacroſancto Concilio Tridentino decreta ſunt, in quantum concernunt Fidem noſtram Catholicam, adminiſtrationem Sacramentorum, nec non Ritus eorundem, publice communibus ſuffragiis, etiam ſtipulatione ſubſecuta tam a nobis, quam a veſtris Confratribus Coepiſcopis Comprovincialibus & Abbatibus, acceptavimus, & in publicationem eorundem conſenſum noſtrum adhibuimus.

Et quantum ad Reformationem attinet, eandem quoque tamquam prorſus neceſſariam, quantum ſpectat ad vitam & mores, lubenti animo amplexi ſumus; in quo utique nos noſtro officio functos eſſe credimus, deſiderioque Patrum Concilii, ac Sacræ Majeſtatis Catholicæ ſufficienter ſatisfeciſſe.

Verum, quoniam multa alia ſunt in Decretis prædictis contenta, quæ nihil commune habent cum Reformatione vitæ ac morum, quorum acceptatione Eccleſias noſtras, illarumque jura, juriſdictiones, & privilegia, libertates, exemptiones, bona, & laudabiliter hactenus obſervatas conſuetudines læderemus; hinc eſt, quod nos cupientes eadem ſervare illæſa, atque illibata, prout Cæſarea Majeſtas felic. record. in tranſlatione temporalitatis primo, deinde Regia & Catholica Majeſtas tempore ſuæ inaugurationis, & poſtremo P. Veſtra Reverendiſſima ante admiſſionem ad Archi-Epiſcopatum Trajectenſem, in eiſdem nos conſervare Sacroſancte addixerunt; non poſſumus eadem, in vim juramenti noſtri, Eccleſiis noſtris præſtiti, prout ibidem decreta ſunt, acceptare, de quo proteſtamur expreſſe.

Et quia hujuſmodi Veſtræ P. Reverendiſſimæ declaratio facta eſt cum conſilio dumtaxat privatim, & extra Concilium habito Comprovincialium Epiſcoporum, de quorum privato & particulari commodo, nec non adipiſcenda juriſdictione Archi-Diaconorum, & Capitulorum Eccleſiarum Trajectenſium agitur, cujus etiam ratione lites & quæſtiones habitæ ſunt, ſintque etiam inter illos nonnulli, qui nec Ordinem Epiſcopalem, nec juriſdictionem habent, & per conſequens votum deciſivum de jure habere non poſſunt: imo, quod amplius eſt, nobis ſpretis, inconſultis, & inauditis, licet tamen ratione juriſdictionis, nobis & Archi-Diaconis noſtris, votum etiam deciſivum competere dinoſcatur, prout etiam in duobus noviſſimis Conciliis Provincialibus Colonienſibus, ſub Reverendiſſimo Domino Adolpho, Archi-Epiſcopo Colonienſi, celebratis, habuimus.

Et quia nos quoque a P. Veſtra Reverendiſſima ad præſens Concilium vocati ſumus, ad conſultandum & pertractandum ſuper iis, quæ DEI gloriam, Eccleſiæ decus, unitatem Fidei, morum emendationem, atque animarum ſalutem reſpicere dinoſcuntur; eaque forma non ſit obſervata, imo ad hoc nequidem requiſiti ſumus, ita ut nullus tractatus, aut conſultatio nobiſcum habita, hanc Veſtræ P. Reverendiſſimæ Declarationem præceſſerit;

Dicere cogimur, honore & reverentia Veſtræ P. Reverendiſſimæ ſalvis, eandem Declarationem eſſe nullam, nullitatiſque vitio ſubjacere, atque proinde ad ejuſdem Declarationis obſervationem nos minime teneri, de quo etiam tenore præſentium expreſſe proteſtamur; non tamen eo animo & intentione, de quo ſimiliter expreſſe proteſtamur, ut progreſſum Sacri Concilii impedire velimus, ſed potius, ut eo facilius ſine noſtra læſione idem Sacrum Concilium ſuum conſequatur effectum.

Proteſtantes inſuper, quod ſi durante præſente Concilio Provinciali, aliquid tractetur, diffiniatur, aut terminetur, nobis inauditis & inconſultis ſeorſum, & extra Concilium, aut ſi quid tractatum, diffinitum, aut terminatum fuerit; quod hoc ipſum habeamus pro nullo. Ita erat ſubſcriptum: De mandato Reverendorum Dominorum Archi-Diaconorum, Prælatorum, & Capitulorum quinque Eccleſiarum prædictarum.

LAMSWEERDE Not. Secr.

Eodem:

Eodemque Reſponſo lecto, Reverendiſsimus Dominus Archi-Epiſcopus Trajectenſis hujusmodi Reſponſi petens copiam, juſsisque per Suam P. Reverendiſsimam dictis Archi-Diaconis, Prælatis, & Capitulis Trajectenſibus paululum ſecedere, ac prius communicato conſilio cum Epiſcopis Comprovincialibus, & Abbatibus, de omnium eorundem Epiſcoporum, & Abbatum conſenſu & aſſenſu, dixit, P. Suam Reverendiſsimam non putare, Archi-Diaconos, Prælatos, & Capitula prædicta in nullo gravatos, aut gravata eſſe, eo quod ſuper ſupplicatione certa quædam gravamina continente ratione certorum Decretorum, atque Statutorum Concilii Generalis Tridentini, Suæ P. Reverendiſsimæ oblata, ad communicationem habendam cum eadem Sua P. Reverendiſsima, & Epiſcopis Comprovincialibus non fuerint admiſsi, ex eo, & ob id, quod ſupplicantes non deberent eſſe Judices, aut conſultores in negotiis propriis, in dicta ſupplicatione contentis.

Secundo, quod Reverendiſsimi Domini Epiſcopi, electi & confirmati Leovardienſis & Daventrienſis, de jure vocem habent in negotiis ſuæ Eccleſiæ & Diœceſis, etiam ante conſecrationem obtentam.

Quantum attinet ad juramentum Imperatoriæ, atque Regiæ Majeſtatis ipſis præſtitum, hoc ſe poſſe allegare loco & tempore opportunis: juramentum autem a Sua P. Reverendiſsima præſtitum in nullo violatum eſſe, neque violandum; memores tamen eos eſſe debere, quod in juramentis intelligi debet excepta Superioris authoritas. Etſi ad illum finem Suæ P. Reverendiſsimæ porrecta eſſet ſupplicatio, ad invicem tractandum & colloquendum; hoc in Suæ P. Reverendiſsimæ poteſtate & arbitrio non fuiſſe, quum ex debito obedientiæ teneantur, in omnibus, & per omnia ſequi Decreta atque Statuta dicti Sacri Tridentini Concilii.

Et quoniam antedicti Prælati, Archi-Diaconi, & Capitula ſcripto primum, deinde verbo allegarunt, Comprovinciales Epiſcopos eſſe ſuſpectos; eo quod de ipſorum privato commodo hic agitur, nempe de exercitio jurisdictionis Eccleſiaſticæ, & aliis, prout latius in dicto Reſponſo in ſcriptis, per eos dato continetur;

Reſpondit Sua P. Reverendiſsima, antedictorum Epiſcoporum Comprovincialium nominibus, ſe merito ſuſpectos haberi non debere, quum nihil hic attentetur, niſi quod authoritate Sacri Concilii Generalis omnibus per univerſum orbem terrarum Epiſcopis permiſſum, indultum, & injunctum ſit, etiam ſub pœnis in ejusdem Concilii Generalis Decretis contentis, potiſsimum, quum ipſi in Concilio Generali præhabito, vota ſua in proprium commodum, & aliorum detrimentum non inveniantur protuliſſe, imo nec ejusdem Concilii Tractatibus interfuiſſe, excepto ſolo Reverendiſsimo Domino Epiſcopo electo Daventrienſi: quo in Concilio dicto præſente, non iſtiusmodi, ſed duntaxat negotia Fidei & Sacramentorum tractabantur: his addens Sua P. Reverendiſsima, quod Prælati & Capitula in hoc Concilio Provinciali vocem quidem haberent deciſivam in negotiis, ipſorum commodum non reſpicientibus. Ad quæ Reverendus Dominus Decanus Metropolitanæ Eccleſiæ Trajectenſis, quibus ſupra nominibus, reſpondit & dixit, quod maxime ſuſpecti haberi debeant iidem Epiſcopi Comprovinciales, quum ratione jurisdictionis Eccleſiaſticæ etiam in judicio contradictorio lites habitæ ſint, atque per ſententiam deciſivam in ſavorem Archi-Diaconorum, & Eccleſiarum Trajectenſium prædictarum, & quod propterea inſiſtat ſuo priori Reſponſo; maxime attento quoque, quod, quum votum deciſivum dependeat ex auctoritate jurisdictionis, non autem Ordinis Epiſcopalis, quod ideo Epiſcopi in Concilio præſentes, quum non habeant jurisdictionem, nec debeant etiam in præſenti Concilio ad votum deciſivum admitti, ſed ſolum illi, qui habent (& non ſunt ſuſpecti) hujusmodi jurisdictionem: proinde etiam Archi-Diaconos, Prælatos, & Capitula, habentes & habentia jurisdictionem Epiſcopalem, ad vota deciſiva reſpective admittendos eſſe, & admittenda, maxime attento, quod ſint in ea poſſeſsione.

Et ſuper Declaratione Suæ P. Reverendiſsimæ, qua declarat, eosdem Prælatos admittendos, ubi non agitur de illorum privato commodo, dixit idem Dominus Decanus nominibus, quibus ſupra, eosdem generaliter eſſe admittendos, quum hic de illorum privato commodo non agatur; ſed ſolum de damno communi vitando, & alii Epiſcopi Comprovinciales agant in præjudicium dictorum Archi-Diaconorum, Prælatorum, & Capitulorum de lucro captando.

Ad hoc ultimum Sua P. Reverendiſsima reſpondit, Epiſcopos Comprovinciales non certare de lucro captando propria auctoritate, ſed in vim legis, atque Statuti per Concilium Generale, per totum orbem terrarum promulgati, cui, velint, nolint, in vim jurisjurandi præſtiti, obedire tenentur & obligantur.

Deinde communicatione habita cum Epiſcopis Comprovincialibus, & Abbatibus, videl. Sancti Pauli Trajectenſis, Inſulæ Beatæ Mariæ, partium Geldriæ, & Abbate de Dicke-

Dickelingen, partium Tranſyſulaniæ, declaravit Sua P. Reverendiſſima, & declararunt antedicti Epiſcopi & Abbates, in omnibus, & per omnia, nullo excepto, parendum, atque obediendum eſſe ſæpedicti Tridentini Concilii Statutis atque Decretis: Abbatibus iisdem hoc adjicientibus, ſe hoc quoque declarare, ſalvis reſpective juribus & privilegiis ſuorum Ordinum.

Quo facto, redierunt Archi-Diaconi, Prælati, & Capitula quinque Eccleſiarum, (qui, dum proxime præſcripta declaratio fieret, ſeceſſerant) ad Reverendiſſimum Dominum noſtrum Archi-Epiſcopum Trajectenſem, atque repetentes per dictum Dominum Decanum Metropolitanæ Eccleſiæ, dixerunt, quod inſiſtant ſuo priori Reſponſo, atque proteſtationi, dicentes denuo ex cauſis præſcriptis nonnullos Epiſcopos Comprovinciales in hoc præſenti Concilio (quantum illorum proprium concernit commodum) eſſe ſuſpectos: eapropter illos, honore tamen & reverentia illorum ſalvis, non agnoſcant tamquam Judices: porrigens eo ipſo idem Dominus Decanus, nominibus, quibus ſupra, Reverendiſſimo Domino noſtro Archi-Epiſcopo novam aliam brevem petitionem, ſeu ſupplicationem, petens, quatenus Sua P. Revereodiſſima eandem dignaretur acceptare, prout eandem acceptavit Sua P. Reverendiſſima, dicens, quod eandem cum ſuis Comprovincialibus Epiſcopis viſitabit, & deſuper deliberabit in craſtinum diem, aut diem Sabbati ad horam nonam, quam Sua P. Reverendiſſima Patribus Concilii, ad hoc Capitulum comparituris præfixit: addens Sua P. Reverendiſſima, quod Reverendiſſimus Dominus Epiſcupus Harlemenſis hoc die non poſſit adeſſe, Suam P. Reverendiſſimam hoc ipſum ante dicto Domino Decano Metropolitano hora quinta hujus diei veſpertina indicaturam. Et petita tam Reverendiſsimurum Epiſcoporum Cumprovincialium, quam Archi-Diaconorum, Prælatorum, & Capitulorum nominibus, omnium præſcriptorum copia, ſolutum fuit hujus diei Concilium. Brevis autem illa petitio, ſeu ſupplicatio, prærnentionata ſequitur in modum infra ſcriptum:

QUia gravamina noſtra ad illum ſolummodo, & nullum alium finem Reverendiſſimæ Veſtræ P. exhibita ſunt, quam ut P. Veſtra Reverendiſſima eadem viſitare, eoque facto nobiſcum deſuper communicare (*) *pro moderatione obtinenda ab iis, quibus hoc in vim Concilii Tridentini permiſſum eſſe dinoſcitur; quod, quum factum non ſit, petimus, omnia & ſingula Decreta Concilii Tridentini, derogantia ac præjudicantia juribus, jurisdictionibus, privilegiis, libertatibus, exemptionibus; & laudabilibus conſuetudinibus Eccleſiarum noſtrarum, eorundemque Decretorum executionem ſuſpendi, donec & quouſque eandem moderationem a Summo Pontifice, aut Rege noſtro Catbolico obſuerimus.* (**)

Ita erat ſubſcriptum: *De mandato Reverendorum Dominorum Archi-Diaconorum, Prælatorum, & Capitulorum quinque Eccleſiarum prædictarum.*

LAMSWEERDE, Not. Secr.

Die viceſima ſexta menſis Octobris, fuit habita

NONA SESSIO,

Anno, ut ſupra.

QUa quidem Seſsione, jubente Reverendiſsimo Domino noſtro Archi-Epiſcopo, lecta ſunt quædam ex parte Abbatum, quæ Sua P. Reverendiſsima heri dixit fuiſſe omiſſa: videlicet, quod declararent, prout ſequitur:

QUio Abbates heri dixerunt, ſe in omnibus, & per omnia obedire velle Statutis & Decretis Concilii Tridentini Generolis, ſalvis eorum privilegiis & exemptionibus; interrogati a Nobis, quomodo hoc intelligerent, reſponderunt, ſe cupere, privilegia quidem, & exemptiones ſuas eſſe ſalvas, ſed non in illis caſibus, in quibus per Decreta Generalis Concilii Tridentini ſpecialiter, vel generaliter illis eſt derogatum; nam in illis, tomquam filii obedientiæ, obedire intendunt Sacro Concilio, & Sanctiſſimo Domino noſtro Papæ.

Qua quidem cedula Reſponſionis lecta, Reverendi Domini Abbates S. Pauli Trajectenſis, Inſulæ Beatæ Mariæ Virginis partium Geldriæ, & in Dickelingen partium Tranſyſulaniæ, rogati a Reverendiſsimo Domino noſtro prædicto, an ne ita ſentirent, reſponderunt, quod ſic, & approbarunt id, quod lectum fuit, uti prima facie apparebat.

Poſtmodum Reverendiſsimus Dominus Archi-Epiſcopus Trajectenſis docendo, quod Reverendiſsimi Domini Epiſcopi Leovardienſis & Daventrienſis electi & confirmati, non tamen conſecrati, per Suam P. Reverendiſsimam fuerint & ſiot admiſsi ad ordinandum, conſulendum, & tractandum cum Sua P. Reverendiſsima, ea, quæ in hoc Concilio Provinciali agenda & tractanda incumbunt, exhibuit Sua P. Reverendiſsima literas clauſas Illuſtriſsimæ Duciſſæ Parmenſis,

(*) *Supple:* velit. (**) *Sic legitur in Batav. Sacr. pro:* obtinuerimus.

tis, Gubernatricis, &c. Quæ quidem literæ, in parte, hanc materiam concernente, fuerunt ibidem per me Notarium infra ſcriptum lectæ, tenoris ſubſequentis:

HOogweerdige in Godt, beſondere goede Vrint; Alſoo van wegen de gekoren Biſſchoppen van Lewaerden, en van Deventer, ons te kennen gegeven is geweeſt, hoe dat zyluyden by U. L. gevoerdert, en beſchreven zyn geweeſt ten Concilio Provinciael binnen Utrecht, ende ons geconſulteert hebben, hoe zy hen deshalven zouden hebben te holden ende reguleren, hen latende duncken, dat zy behoiren geexcuſeert te zyn der comparitien aldair, aengeſien dat zy niet geconſacreert, noch geſtelt zyn in poſſeſſie van haire Bisdommen, konnen U. L. nyet verhalden, dat wy aengemerckt die voorſz. Biſſchoppen re vera gekoren zyn, hebben voor goet aengeſien in reſpecte van haire geleertheyt, ervarenheyt, goet leven, ende andere goede qualiteyten, dat zy hen aldair vuegen, ende veynden laten, ende hen belaſt alſo te doen, om met hairen goeden raydt die dingen ten beſten te holpen ſtueren, ende ordineren, tot voerderinghe ende hanthaldinge van onſen heyligen gelove ende religie, tot gemeyn welvaert der heyligen Kerken ende des geeſtelyken ſtaets, &c.

Geſchreven tot Brueſſele den tweden dag des maents Octobris, 1565.

En was onderteyckent,

MARGARETA.

Deinde Reverendiſsimus Dominus noſter Archi-Epiſcopus Trajectenſis, reſpondendo petitioni Reverendorum Dominorum Archi-Diaconorum, Prælatorum, & Capitulorum quinque Eccleſiarum Trajectenſium, dedit & exhibuit Sua P. Reverendiſsima eandem Reſponſionem in ſcriptis, cujus tenor ſequitur, & eſt talis:

FREDERICUS,

Archi-Epiſcopus,

PErſpecta ac mature viſitata ſupplicatione, continente petitionem ſuſpenſionis executionis nonnullorum Decretorum Sacroſancti Concilii Tridentini, nominibus Reverendorum Dominorum Archi Diaconorum, Prælatorum, & Capitulorum quinque Eccleſiarum Trajectenſium, die heſterna viceſima quinta Octobris, nobis exhibita & porrecta, habitaque deſuper deliberatione ac communicatione cum Reverendiſſimis Dominis noſtris Comprovincialibus Epiſcopis, ſimulque Abbatibus in Concilio hoc Provinciali congregatis, de eorundem conſilio & aſſenſu, dicimus & declaramus, non eſſe in noſtra facultate aut poteſtate, petitionis ab ipſis factæ ſuſpenſionem concedere.

Supereſt igitur, ſi opportunum aut neceſſarium eſſe videbitur, ut pari conſilio tractemus de cultu Divino, morum reformatione, atque emendatione vitæ, & aliis eodem pertinentibus.

Et erat ſubſcriptum:

De ſpeciali mandato Ampliſſ. Reverendiſſimi Domini, D. Frederici Archi Epiſcopi, aliorumque præfatorum aſſenſu; & ſubſignatum:

HENRICUS ZONNIUS, Not. Secr.

Qua quidem reſponſione Reverendiſſimi Domini Archi-Epiſcopi per me Notarium infra ſcriptum lecta, Reverendus Dominus Decanus Metropolitanæ Eccleſiæ, quibus ſupra nominibus, petiit cum dictis Archi-Diaconis, Prælatis, & Capitulis paululum ſecedere, & deſuper deliberare, prout de conſenſu Suæ P. Reverendiſſimæ ſeceſſit, & deliberavit: qui poſt parvum temporis intervallum cum eisdem Archi-Diaconis, & Prælatis rediens, dixit, eosdem Archi-Diaconos, Prælatos, & Capitula Eccleſiarum petere copiam hujus Suæ P. Reverendiſſimæ reſponſionis: quam quidem copiam eadem Sua P. Reverendiſſima eisdem Archi-Diaconis, Prælatis, & Capitulis annuit & conceſſit, una cum termino ad deſuper deliberandum. Et ulterius idem Dominus Decanus Metropolitanæ Eccleſiæ, quibus ſupra nominibus, dixit, Archi-Diaconos, Prælatos, & Capitula contentos eſſe, & contenta, quod inſuper procedatur ad Reformationem, prout in eadem Suæ P. Reverendiſſimæ Reſponſione. Ad cætera iidem Domini Archi-Diaconi, Prælati, & Capitula habita per ipſos deliberatione, reſponſuros ſe dixerunt Suæ P. Reverendiſſimæ.

Deinde per Reverendiſſimum Dominum noſtrum Archi-Epiſcopum Trajectenſem interrogatus Venerabilis Dominus Thomas Mertvorſtius, Canonicus Sancti (*) Middelburgenſis, anne acceptaret ea omnia, ad formam eam, qua Abbates acceptarunt Decreta Concilii; reſpondit idem Dominus Thomas Commiſſarius in ſcriptis, ut ſequitur:

CUm Reverendiſſimus in Chriſto Pater, & Archi Præſul Ampliſſimus, viceſima ſexta Octobris a me Domino Thoma Mertvorſtio, Commiſſario Venerabilium Dominorum Decani &

(*) *Supple:* Petri.

& Capituli Cathedralis Eccleſiæ Divi Petri Middelburgenſis, votum & mentem expeteret de Decretorum Concilii Tridentini acceptatione; reſpondi & reſpondeo per præſentes, me omnia & ſingula, quæ ab eodem Concilio Tridentino definita ſunt & ſtatuta, palam recipere, tam quæ Fidem, quam morum Reformationem, & Venerabilium Sacramentorum adminiſtrationem concernunt, & publice deteſtari & ſimul anathematizare omnes hæreſes, a Sacris Canonibus, & Generalibus Conciliis, præſertimque ab hoc Concilio Tridentino damnatas, ſalvis ſemper privilegiis & immunitatibus ſupra dictorum Dominorum meorum, Decani, Vice-Decani, & Capituli, quibus per eadem Decreta expreſſe derogatum non exiſtit: ſalvis itidem gratiis, aliisque privilegiis, poſthac per Sanctiſſimum Dominum, D. noſtrum Papam, Sanctamque Sedem Apoſtolicam eisdem concedendis, & ſeu antiquis renovandis, & moderandis.

Poſt hæc juſſit Reverendiſſimus Dominus noſter Archi-Epiſcopus Domino Commiſſario Reverendi Domini Abbatis S. Laurentii in Ooſtbrouck, ut adferat proxima vice plenum mandatum, ad recipiendum & acceptandum, prout ſupra per alios Abbates eſt receptum.

Die viceſima nona menſis Octobris, Anno, ut ſupra, fuit habita

DECIMA SESSIO.

QUa quidem Seſsione congregatis ibidem præſentis Concilii Provincialis Patribus, quum Reverendiſsimus Dominus noſter Archi-Epiſcopus Trajectenſis dixiſſet, hoc Capitulum eſſe indictum ad audiendum Reſponſum Dominorum Archi-Diaconorum, Prælatorum, & Capitulorum, petiviſſetque, anne iidem Domini paratum haberent ſuum Reſponſum; Reverendus Dominus Decanus Metropolitanæ Eccleſiæ illud ipſum Reſponſum exhibuit in ſcriptis ad manus Suæ P. Reverendiſsimæ: quod ibidem jubente Sua P. Reverendiſsima fuit lectum per me Notarium infraſcriptum, tenoris ſubſequentis:

REQUISITIO ARCHI-DIACONORUM, PRÆLATORUM, ET CAPITULORUM QUINQUE ECCLESIARUM TRAJECTENSIUM,

QUOAD DECLARATIONEM

FACTAM

per Reverendiſſimum Dominum noſtrum

Archi-Epiſcopum Trajectenſem,

Super Supplicatione per requirentes facta de ſuſpenſione executionis quorumdam Decretorum Concilii Tridentini.

REVERENDISSIME IN CHRISTO PATER, ARCHI-PRÆSUL AMPLISSIME.

QUamvis ex noſtris prioribus reſponſis, declarationibus, ac proteſtationibus, coram Reverendiſſima P. Veſtra factis, abunde teſtati ſumus, & ingenue declaravimus, nos nunquam intentionem habuiſſe, prout nec adhuc habemus, nos opponendi Sacroſancto Concilio Tridentino, ſed illud acceptaverimus, in quantum Fidem noſtram Catholicam, Sacramenta Eccleſiæ, Ritus eorundem, nec non Reformationem vitæ ac morum concernit, prout ad oculum eſt videre ex declaratione per nos viceſima ſecunda Octobris facta, ad quam nos referimus, ita, quod nos quoad Concilii mentem & præcipuam intentionem, putemus nos officio noſtro ac deſiderio Concilii, & Sacræ Regiæ ac Catholicæ Majeſtatis ſatisfeciſſe; Quia tamen in dictis Decretis multa ſunt, & continentur, quæ cum Fide noſtra Catholica, Reformatione vitæ ac morum nihil habent commune, ſed ſolummodo concernunt ademptionem juriſdictionum, libertatum, jurium, exemptionum, & laudabilium conſuetudinum noſtrarum, quibus Sacrum Concilium voluiſſe præjudicare, & nos privare, nobis inauditis; in animum inducere non potuimus. Rogavimus propterea obnixe, per Reverendiſſimam P. Veſtram ea Decreta, eorundemque executionem, pro ſua ſolita erga omnes humanitate, ſuſpendi, donec a S.D.N. Papa deſuper interpretationem, aut a Rege noſtro Catholico moderationem obtinuiſſemus. Et licet P. Veſtra Reverendiſſima ſecundum Decreta Sacri Concilii Tridentini, Bullæque per modernum Sanctiſſimum Pontificem ſuper illius Confirmatione promulgatæ jus, facultatem & poteſtatem habuerit, hujusmodi ſuſpenſionem nobis concedendi, attento, quod tam dictum Concilium,

quam Summus Pontifex in Bulla, ſuper dicta Confirmatione Concilii emanata, Sedi Apoſtolicæ interpretationem, & moderationem omnium difficultatum & controverſiarum (ſi quæ ex dicto Concilio, illiusque Decretis obortæ fuerint) expreſſe & diſertis verbis reſervaverit declarandas & decidendas, promittendo, eisdem difficultatibus, pro omnium Provinciarum neceſſitatibus, ea ratione, qua Sanctitati ſuæ commodior viſa fuerit, providere; decernendo irritum & inane, ſi ſecus a quoquam, quavis authoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attemptari, idque ſub indignatione incurſionis ira Omnipotentis DEI, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum, referendo deſuper ad Bullam prætactam, in qua quidem reſervatione moderationis & declarationis tacite procul dubio videtur eſſe comprehenſam congruum tempus, intra quod hujusmodi moderationis ſollicitatio a Sancta Sede Apoſtolica commode poſſet obtineri; præcipue quod aliquo conceſſo, omnia conceſſa videantur, ſine quibus ad illud perveniri non poteſt: nihilominus P. Veſtra Reverendiſſima viceſima ſexta Octobris declaravit, ſuæ amplitudini illam facultatem non eſſe conceſſam, ſeu permiſſam, & ſic petitam ſuſpenſionem nobis non poſſe concedere: quod ipſum Decretum quum tendat in graviſſimum præjudicium, imo ademptionem & ſubverſionem jurisdictionum, libertatum, jurium, exemptionum, privilegiorum, & laudabilium conſuetudinum noſtrarum, nobisque habeamus perſuaſum, eſſe contra mentem, non ſolum Concilii, ſed etiam Domini noſtri Papæ, nec non Sacræ Regiæ & Catholicæ Majeſtatis, qui alicui jus ſuum tollere, & indicta cauſa, contra jus naturæ, aliis jus quæſitum adimere non cupiunt; præſertim etiam cum Regiæ Majeſtatis nomine Illuſtriſſima Duciſſa Parmenſis ad Reverendiſſimam P. Veſtram Literas dederit, quibus diſerte contendit, prærogativis & præeminentiis Suæ Majeſtatis, ſuorum Vaſallorum, nec non ſubditorum, inter quos etiam Prælati, & Eccleſiæ Trajectenſes, tamquam repræſentantes primum Statum in Suæ Majeſtatis ditionibus & Dominiis Trajectenſibus connumerandi, & comprehenſi ſunt, per hujusmodi Concilii Decreta non eſſe derogatum; ſed potius ratione locorum & Provinciarum ſingularum Regionum, ita omnia venire moderanda, ut nemini querelæ poſſit eſſe locus; vehementer & obnixe rogamus Reverendiſſimam P. & Amplitudinem Veſtram, quatenus præmiſſis rationibus attentis, & maxime, quod executio bonæ partis Decretorum prætactorum erit irreparabilis, dignetur dictum Decretum ſuum innovare, & ſeu mitigare, & dictorum Concilii Decretorum executionem ſuſpendere, quoad noſtros Legatos ad S. D. N. Papam modernum, & ſeu Sacram Regiam Catholicam Majeſtatem, vel Illuſtriſſimam Dominam Gubernatricem pro obtinenda interpretatione vel moderatione miſerimus, & Reſponſum eorundem receperimus.

Et quantum concernit ulteriorem Declarationem P. V. Reverendiſſimæ, ut procedatur & tractetur de cultu Divino, morum Reformatione, atque vitæ emendatione, parati ſumus cum P. Veſtra Reverendiſſima ad eandem procedere, dummodo nihil agatur, aut concludatur circa præmiſſa nobis inconſultis, noſtrisque ſuffragiis non collectis.

Abſoluto jam quinque diebus Provinciali Concilio Trajectenſi, Reverendiſſimus Dominus noſter Trajectenſis ea, quæ ſequuntur, annotari hic præcepit, videl. Hæc Archi-Epiſcopus acceptanda non duxit, tamquam ſuæ derogantia authoritati, quæ non a Capitulorum ſuffragiis, ſed Canonibus, & poteſtate ſibi jure permiſſa, in hujusmodi pendere debeat. Actum IV. Novembris, anno 1565.

Qua quidem requiſitione per me Notarium infra ſcriptum lecta, juſſisque per Reverendiſſimum Dominum Archi-Epiſcopum antedictis Archi-Diaconis, Prælatis, & Capitulis paululum ſecedere, præviaque aliquali deliberatione, redeuntibusque Archi-Diaconis, Prælatis, & Capitulis, Sua P. Reverendiſsima ipſis dixit & reſpondit, ſibi non eſſe integrum, a priore ſuo Reſponſo recedere; ſed hic eſſe obſervandum, prout in Concilio Provinciali Cameracenſi actum eſt, in quo decretum eſſe dixit Sua P. Reverendiſsima, omnia & ſingula Decreta Sacri Concilii Generalis Tridentini fore & eſſe obſervanda, ſalvo, quod, ſi quispiam ſentiret, ſe hujusmodi Decretis gravatum eſſe, liberum eidem foret, adire Sanctam Sedem Apoſtolicam, pro moderatione aut interpretatione obtinenda.

Quum autem prædicti Archi-Diaconi, Prælati, & Capitula inhærerent dicto ſuo Reſponſo, & prætenderent, vigore executionis Decretorum præfati Sacri Concilii Tridentini ſibi damnum imminere irreparabile, &c.

Idem Reverendiſsimus Dominus noſter Archi-Epiſcopus dixit, non eſſe damnum cenſendum, quod per Sanctos Patres in Concilio Oecumenico ſtatutum fuit & diffinitum, longe minus irreparabile eſſe: nam Sua P. Reverendiſsima cavebit una cum ſuis Epiſco-

pis

pis Comprovincialibus (quorum intereſt, ſi opus fuerit) de reſtituendo eosdem Archi-Diaconos, Prælatos, & Capitula in integrum, & in priſtinum ſtatum, ſi a Sede Apoſtolica præfatorum Decretorum moderationem aut aliam proviſionem acquirere, & obtinere poterunt.

Quo quidem Reſponſo per Suam P. Reverendiſsimam verbo dato, iidem Domini Archi-Diaconi, Prælati, & Capitula paululum ſecedentes, & deliberatione inter ſe prævia habita, revertentes ad Reverendiſsimum Dominum noſtrum, Reverendus Dominus Decanus Metropolitanæ Eccleſiæ Trajectenſis, nominibus, quibus ſupra, ad præmiſſa reſpondit & dixit, quod, quantum concernit ulteriorem Declarationem P. Suæ Reverendiſsimæ proxime ſupra factam, Archi-Diaconos, Prælatos, & Capitula inhærere prioribus ſuis réſponſis, ac proteſtationibus, & ſe adhuc proteſtari de nullitate Decreti Suæ P. Reverendiſsimæ; item de gravamine, & appellando, aut alio juris remedio acquirendo, ipſis magis utili, neceſſario, & opportuno, petens, hanc ſuam proteſtationem apud Acta hujus Concilii annotari, ſibique deſuper confici & tradi inſtrumentum & inſtrumenta.

Deinde quæſitum fuit per Reverendiſsimum Dominum noſtrum Archi-Epiſcopum a præfatis Dominis Archi-Diaconis, Prælatis, & Capitulis, quum dixiſſent, ſe Decreta Sacri Generalis Concilii Tridentini, quoad Fidem & Reformationem morum, acceptaſſe, an nc in omnibus illis caſibus, in quibus morum reformatio, atque exceſſuum correctio Epiſcopis conceſſa eſt, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatis, Epiſcoporum jurisdictioni ſubeſſe, atque illis Decretis parere vellent. Ad quæ propoſita quum antedictus Dominus Decanus, nominibus prædictis, diceret, ſe ſuper propoſitis velle deliberare cum Reverendis Dominis Archi-Diaconis, Prælatis, & Capitulis quinque Eccleſiarum prædictarum; ac peteret propterea certum terminum deliberandi, & deſuper reſpondendi; Reverendiſsimus Dominus noſter Archi-Epiſcopus Trajectenſis cundem terminum petitum conceſsit, præfigendo eisdem diem perendinum ad deſuper reſpondendum ad horam nonam ante meridianam.

Cæterum, quia non vagus rumor erat, ea, quæ in hoc Concilio tractantur, paſsim evulgari, Reverendiſsimus Dominus noſter Archi-Epiſcopus una cum ſuis Epiſcopis Comprovincialibus ſtatuit & decrevit, quod ea, quæ in hoc Concilio Provinciali decernentur & ſtatuentur, non debeant conſcribi per aliquem privatum, ne aliis extraneis ab hoc Concilio communicentur, ac proinde in vulgus prodeant.

Emanato autem hoc Decreto, ſoluta eſt præſentis diei Seſsio, & continuata in diem perendinum.

Die triceſima menſis Octobris, fuit

UNDECIMA,

& hujus Provincialis Concilii

ULTIMA SESSIO,

Anno, ut ſupra.

LEctis ex Reverendiſsimi Domini Archi-Epiſcopi mandato, prius iis, quæ proxima Seſsione tractata & decreta ſunt, rogatisque Prælatis, Archi-Diaconis, & Capitulis, an ſuper nudius tertius, quantum Reformationem concernit, per Reverendiſſimum Dominum noſtrum propoſitis, & ab iisdem Archi-Diaconis, Prælatis, & Capitulis interrogatis, deliberaſſent; Reverendus Dominus Decanus Metropolitanæ Eccleſiæ prædictæ, tam ſuæ Eccleſiæ, quam Archi-Diaconorum, Prælatorum, & Capitulorum nominibus reſpondit, & Suæ P. Reverendiſſimæ dixit, quod quantum concernit reformationem vitæ ac morum, quam acceptarunt, parati ſint ad eandem procedere, ſalvis juribus, privilegiis, jurisdictionibus, libertatibus, & laudabilibus conſuetudinibus, ac ſtatutis eorundem, prout declaravit die viceſima ſecunda hujus menſis Octobris, cui Declarationi ſe per omnia inhærere dixit. Ad quæ Reverendiſſimus Dominus noſter Archi-Epiſcopus reſpondit, iſtud Reſponſum non congruere ſuo in nupera & ultima Seſſione facto quæſito, & Suam P. Reverendiſſimam per conſequens in Decretis atque Statutis Oecumenici Concilii ſuper hoc quæſito proditis & emanatis perſiſtere. Reverendo autem Domino Decano iterum inſiſtente ſuis allegatis proteſtationibus & appellationibus, declarando ulterius in vim privilegiorum, jurisdictionum, ſtatutorum, & conſuetudinum Eccleſiarum ſuarum ſe paratos eſſe incontinenti procedere ad vitæ reformationem, morum emendationem, correctionemque criminum & exceſſuum illorum, videl., quæ adhuc emendanda & corrigenda.

Et cum Reverendiſſimus Dominus noſter Archi-Epiſcopus ſuſtineret, in vim Decretorum prædictorum Sacri Tridentini Concilii ſibi in delinquentes jurisdictionem competere in illis caſibus, in quibus hoc diſerte & expreſſe ſtatuitur;

Dictus Dominus Decanus Metropolitanæ Eccleſiæ Trajectenſis dixit, ſe contrarium ſuſtinere nominibus, quibus ſupra: addendo, ipſis illam jurisdictionem, quam hactenus præfati Archi-Diaconi, Prælati, &

Capitula inviolabiliter exercuerunt, per Decreta Concilii Tridentini non eſſe ademptam, ſed relictam, & magis confirmatam, petens ad illum finem certos Canones in Concilio hoc Provinciali denuo relegi, ad finem, ut poſſit conſtare, quid Archi-Diaconis, Prælatis, & Capitulis ſit relictum, & quid in certis criminibus ipſis ſit ademptum, ſolisque Epiſcopis conceſſum; & id quidem, ne in exercitio juriſdictionis Eccleſiaſticæ fiat perturbatio.

Relectis autem ibidem de Suæ P. Reverendiſsimæ expreſſo conſenſu & mandato per me Notarium infra ſcriptum nonnullis Canonibus, Reverendus Dominus Decanus Metropolitanæ Eccleſiæ, nominibus, quibus ſupra, dixit & declaravit, dictos Canones ad illum finem eſſe lectos, ut conſtaret de eorum juriſdictione, quam tamquam Ordinarii hactenus exercuerunt, & quod eandem in vim dictorum Canonum adhuc exercere poſſunt.

Et quum proinde ageretur de exemptione Archi-Diaconorum, Prælatorum, & quinque Eccleſiarum Trajectenſium, idem Dominus Decanus Metropolitanus, quibus ſupra nominibus, reſpondit, & dixit, quod dictæ quinque Eccleſiæ Trajectenſes non ſunt mere exemptæ ab Ordinaria Reverendiſsimi Domini Archi-Epiſcopi juriſdictione: nam ab illorum ſententiis, in prima inſtantia latis, tam civilibus, quam correctoriis cauſis, liberum ſemper fuit, ad Reverendiſsimum Trajectenſem, ſed non ad ipſius Officialem appellare, prout adhuc liberum eſt. Et quod idem Reverendiſsimus in criminibus majoribus, etiam in prima inſtantia, poſsit cognoſcere conjunctim in Capitulo, prout ſæpius hoc obſervatum eſſe dixit, & clare exprimitur in libro Statutorum Eccleſiarum Trajectenſium.

Ad quæ Sua P. Reverendiſsima reſpondit, ſe acceptare claram atque dilucidam confeſsionem Decani prædicti, nomine & conſenſu quinque Eccleſiarum Trajectenſium ibidem præſentium, colore Provincialis Concilii veſtitam, ſcil. quod palam recognoverunt, ſe ab Archi-Epiſcopi ſui juriſdictione non eſſe exemptas, ſeu exempta, quominus cognoſcere poterit in civilibus, atque correctoriis cauſis inter Capitulares, ſeu Canonicos emergentibus, eo modo atque ritu, ſicut latius in ſupradicta Domini Decani Metropolitani confeſsione narratur, atque continetur. Et quoniam occaſione eorum, quæ de Ordinariis ſtatuit Concilium, ad ſe trahat, atque ſibi cognitionem primo loco competere exiſtimet; dixit Reverendiſſimus Dominus noſter, nomine Ordinarii, abſolute, & ſine diſtinctione prolati, contineri Epiſcopum *juxta tit.* & quæ ibi habent *Decret. in Rubrica De off. Judicis ordinarii.* Nam omne analogum, per ſe poſitum, capitur pro ſuo ſignificato famoſiore; unde antedicto Domino Decano Metropolitano, nomine earundem Eccleſiarum & Confratrum ſuorum ſuſtinente, & cupiente contrarium docere, fuiſſe videl. intellectum, ac mentem Concilii Tridentini contrariam, petiit legi quintæ Seſſionis ſub Paulo Tertio de lectione & prædicatione Sacræ Scripturæ decretos articulos, ubi bis verbis uti dixit: "Epiſcopi, Archi-Epiſcopi, Primates, & alii locorum Ordinarii," diſtinguendo ſic Epiſcopos ab aliis locorum Ordinariis. Item Seſſione Septima, quæ incipit: *Deinde ut* &c. ubi quoque ſic dicit: "Statuit Sancta Synodus, ut Epiſcopi, Archi-Epiſcopi, Primates, & alii locorum Ordinarii." Item in Bulla Confirmationis Concilii, ubi etiam Sanctiſsimus Dominus noſter utitur ordinatione eisdem verbis, ita ut conſtet, alios eſſe Ordinarios, quam ſolos Epiſcopos, addendo etiam, de jure illos debere cenſeri Ordinarios, qui ordinariam juriſdictionem exercuerunt, & adhuc actu exercent, ipſisque Eccleſiis, ac Prælatis illam ordinariam juriſdictionem attributam eſſe, non ſolum ex præſcriptione & longo uſu, ſed etiam ex *Cap. Irrevocabili.* & *De off. Ordinarii.* & ex ſententia *Panormitani in Cap. Cum ab Eccleſiarum*, eodem titulo dicendo, eos quoque eſſe Ordinarios, qui ordinariam juriſdictionem exercent.

Ad quæ Reverendiſsimus Dominus noſter Archi-Epiſcopus reſpondit, & dixit, quod licet ſuper præmiſsis ſint controverſiæ Doctorum, & opinionum diverſitas, attamen declaravit Sua P. Reverendiſsima, non eſſe ſuæ intentionis, Decanis, & Capitulis juriſdictionem ſuam ordinariam, ſi quam habeant, imminuere, aut e medio tollere, ſed in illis caſibus, in quibus Epiſcopis juriſdictio tribuitur & conceditur per Statuta Generalis Concilii privativa, & non cumulativa, ut in illis ſecundum Decreta ejusdem Concilii juriſdictio ſit apud Epiſcopos. Et prædicto Domino Decano Metropolitanæ Eccleſiæ, nominibus, quibus ſupra, inſiſtente ſuis prioribus reſponſis, proteſtationibus, & appellationibus de gravaminibus; acceptavit idem Decanus primam partem Declarationis P. Suæ Reverendiſsimæ, qua Sua P. Reverendiſsima declaravit, non intendere, Decanos, & Eccleſias Trajectenſes privare ſua juriſdictione, ſi quam habeant, prout dicebat, Prælatos, & Capitula habere; ſalvis interim juribus Archi-Diaconorum, tamquam Judicum ordinariorum. Super quo ultimo puncto Reverendiſſimus dixit, ſe velle deliberare cum Patribus Concilii, jubens fece-

ſecedere Prælatos & Eccleſias Trajectenſes: quibus reverſis, Reverendiſſimoque poſt communicationem habitam, iterum ſedente cum Patribus Concilii, juſſit per Nuntium Capituli aperiri valvas majoris Domus Capitularis Eccleſiæ Trajectenſis, atque habens in manibus ſuis quandam papyraceam cedulam, abſque eo, quod Prælatis & Eccleſiis prædictis quicquam reſponderit, ſuper dicto ultimo puncto, eandem mihi Notario legendam tradidit, cujus tenor ſequitur:

NOS FRIDERICUS, DEI & Apoſtolicæ Sedis gratia Archi Epiſcopus Trajectenſis, una cum noſtris Epiſcopis Comprovincialibus, in hoc Concilio Provinciali, in civitate Trajectenſi congregatis, inſiſtentes prioribus noſtris Declarationibus & Decretis, non obſtantibus quibuscumque per Archi-Diaconos, Prælatos, & Capitula quinque Eccleſiarum Trajectenſium allegatis, unanimi conſenſu decernimus & declaramus, juxta Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ, ſimul & Regiæ, Catholicæque Majeſtatis Decretum, omnia & ſingula Statuta & Conſtitutiones Sacroſancti Concilii Tridentini eſſe ſtricte in omnibus, & per omnia inviolabiliter obſervanda & obſervandas, & executioni demandanda & demandandas, prout eadem & easdem per præſentes obſervari, & executioni demandari præcipimus & jubemus ſub pœnis, ſententiis, & cenſuris, in Decretis dicti Sacri Oecumenici Concilii expreſſis, contentis, & comprehenſis. Et per hoc præſens Concilium concludimus, eique finem imponimus ad laudem, honorem, & gloriam Omnipotentis DEI, Eccleſiæque ſuæ ſanctæ.

Et ita erat ſubſcripta cedula: *De mandato Ampliſſimi, Reverendiſſimi Domini Archi-Epiſcopi Trajectenſis, atque cæterorum Epiſcoporum Comprovincialium.*

Et erat adhuc ſignata:

HENRICUS ZONNIUS, Secret. &c.

Quo quidem Decreto, & declaratione concluſionis Concilii Provincialis lecto & audito, Reverendus Dominus Decanus Metropolitanæ Eccleſiæ, nominibus, quibus ſupra, proteſtabatur de gravamine, nullitate, & appellando, ac alio juris remedio deſuper inveniendo: præſertim, quod de mandato illorum Epiſcoporum hoc Decretum promulgaverit, contra quos notoriæ cauſæ ſuſpicionis in hoc Concilio ſunt allegatæ, quæ primo & ante omnia ad arbitros remitti debuiſſent, antequam ad hujusmodi Decreti promulgationem perveniri potuit, referendo ſe deſuper ad jus commune, & petens, ſuas priores proteſtationes hic inſeri, easdem de novo repetendo, ſibique deſuper tradi Inſtrumentum, & Inſtrumenta.

Et Ego JOANNES de LAMZWEERDE, Clericus Tornacenſis Diœceſis, Publicus, Sacris Apoſtolica & Imperiali auctoritatibus Notarius admiſſus, ac per Reverendiſſimum Dominum Archi-Epiſcopum Trajectenſem, ad præſcripta Concilii Acta conſcribendum authorizatus: quia omnibus & ſingulis Seſſionibus hujus Concilii Provincialis præſens interfui, eaque ſic, ut præſcribuntur, fieri vidi & audivi; ideo ea omnia in hanc præſcriptam formam redegi, ſignoque & cognomine meis ſolitis ſubſcripſi, & ſignavi in fidem omnium præmiſſorum.

STATUTA SYNODALIA
ARCHI-EPISCOPI TRAJECTENSIS,

De conſilio pariter & aſſenſu Prælatorum & Capitulorum quinque Eccleſiarum Trajectenſium lecta & publicata, anno Domini Milleſimo, quingenteſimo, ſexageſimo quinto.

FREDERICUS A TAUTENBURCH, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS, NEC NON CATHOLICÆ REGIÆ MAJESTATIS GRATIA ARCHI-EPISCOPUS TRAJECTENSIS, OMNIBUS ET SINGULIS REVERENDIS DOMINIS ABBATIBUS, PRÆLATIS, PRÆPOSITIS, ARCHI-DIACONIS, DECANIS, CAPITULIS, PASTORIBUS, ABBATISSIS, PRIORISSIS, MONASTERIORUM QUORUMCUNQUE REGULARIUM PRÆFECTIS, TOTIQUE CLERO AC POPULO IN CIVITATE ET DIŒCESI NOSTRA METROPOLITANA ET PROVINCIA TRAJECTENSI UBILIBET CONSTITUTIS, SALUTEM IN EO, QUI EST OMNIUM VERA SALUS.

OFficii noſtri debitum explere cupientes, & libertatem, & Eccleſiaſticam juriſdictionem, & emunitatem Cleri & Eccleſiæ obſervare volentes, Statu-

Statuta *Synodalia* infra ſcripta mandamus & decernimus vobis & veſtrum cuilibet publicanda & intimanda, ac eadem præcipimus, & volumus inviolabiliter ſub ſententiis, cenſuris, ac pœnis inibi contentis obſervari.

Imprimis Epiſcoporum Trajectenſium, Prædeceſſorum noſtrorum, pro tempore veſtigiis in hac parte inhærendo, monemus primo, ſecundo, tertio, & peremptorie, omnes & ſingulos Presbyteros, Curatos, & huic Synodo ſubjectos, quatenus ſingulis annis feria tertia poſt Dominicam *Cantate*, atque in craſtino *Remign*, de mane hora primarum, perſonaliter compareant Trajecti in Eccleſia noſtra Trajectenſi cum ſuperpelliciis ac religionem induti, & inibi maneant uſque ad finem ſermonis, ac Statutorum & Mandatorum *Synodalium* publicationem peractam, & intra triduum a civitate Trajectenſi non recedant, niſi de noſtra, ſeu Vicarii noſtri Generalis ſpeciali licentia petita & obtenta, ac interim Curati, & Vice-Curati de Cathedratico, quod *Aſſum* vocatur, Collectori ad hoc deputato, ſatisfaciant, ſub excommunicationis, & trium ſcudatorum antiquorum pœnis, prout in Statuto noſtro Synodali plenius continetur.

Cum nuſquam Salvator noſter majorem exercuerit cenſuram, ac diſtrictionem, quam in aſſerenda dignitate, & æſtimatione Domus Patris ſui, quam & Domum orationis vocandam dixit: notumque ſit, in Eccleſias noſtræ Civitatis & Diœceſis, præſertim in noſtram ſummam Metropolitanam ædem, deteſtandum irrepſiſſe abuſum, ut tam Clerus, quam populus, inibi ſub Divinis obambulando, confabulando, & garriendo, incondito murmure, magnoque ſtrepitu, convexa templi faciant reboare, adeo & in tantum, ut nec ſacrificantis Sacerdotis, nec pſallentium in Choro voces nequeant exaudiri; ſtatuimus, præcipimus, & ordinamus, hunc abuſum penitus eſſe abolendum: edicentes, ne quis de cætero talia præſumat, ſed in quiete, modeſtia, & devotione, piis precibus Dominum DEUM ſanctificet, maxime dum Miſſarum peraguntur ſolemnia: idque ſub pœna arbitraria, nec non ſuſpenſione præſentiarum unius hebdomadæ, quam ad inſtantiam noſtri Fiſcalis, pro rei & perſonarum qualitate, in locis non exemptis; in exemptis vero per Syndicum cujusque Eccleſiæ, duxerimus infligendam. Præcipientes omnibus Paſtoribus, & Ordinum Mendicantium Concionatoribus, ut in ſingulis concionibus ſacris, hæc populi auribus diligenter inculcent, hortantes etiam Magiſtratus, ac Judices ſæculares, ut pro ſuo erga Domum DEI zelo, pium hoc noſtrum Statutum ſua quoque provehant auctoritate, pœnali judicio, multisque Statutis adverſus Edicto noſtro non parentes. Prohibemus quoque ſub anathematis pœna, ne in æde ſacra, ſeu Eccleſia agitentur convivia, aut comeſſationes; Domus quippe DEI non comeſſationis, ſed orationis eſſe debet. Vetamus etiam & interdicimus, ne poſt in domibus clauſtralibus, aut Collegiatis alicujus Eccleſiæ, ſeu infra emunitatem Eccleſiaſticam conſtitutis, celebrentur nuptiæ, neque puerperia teneantur, exceptis conjugatis, domos clauſtrales inhabitantibus; veterum Statutorum, ſuper hoc editorum, pœnis adjicientes quoque pecuniariam, noſtro arbitrio in pauperum uſus convertendam.

Item ſtatuimus, præcipimus, & ordinamus, ut Curati Parochialium Eccleſiarum ſub pœna privationis fructuum, in uſus ſubſtituendi eo caſu Paſtores (*) applicandorum, perſonaliter in ſuis Parochiis reſideant, ſuoque fungantur officio, niſi legitimam obtinuerint diſpenſationem, Vice-Curatis mox & prorſus amovendis, niſi fuerint ſufficientis doctrinæ, probatorum morum, ætatis maturæ, & inculpatæ vitæ, qui populum paſcere queant doctrina, moribus, & exemplo.

Cum experientia quotidiana manifeſtet, quantum malorum agmen in Eccleſiam DEI invehant fugitivi & apoſtatæ Monachi, qui prætextu Apoſtolicæ (quam jactant) diſpenſationis, per obreptionem & ſubreptionem illicite præſumunt regere Parochiales Eccleſias; ſtatuimus & ordinamus, omnes tales

(*) *forte:* Paſtoris.

tales a regimine amovendos, & cuſtodiæ mancipandos, donec indultorum (quæ jactant) ſeries & narratio pleniſſime fuerit in contradictorio judicio verificata & probata, in loco inſigni hujus regionis, Catholicæ Majeſtatis ditioni ſubjecto, ubi eſt copia peritorum & doctorum hominum: & quod talia indulta nunquam poſſint aut debeant purificari in contumaciam citatorum & non comparentium, quorum intereſt, ſed qui (*) juridice, & in figura judicii totum & omne id probetur, quod de metu & compulſione parentum, ſeu minorennitate Sanctiſſimo Domino noſtro Papæ (**) ſuggeſſerit.

Fit quoque non raro, ut apoſtatæ præfati huc veniant ex regionibus alienis, in quibus eorum indulta prætenduntur purificata; ſed quia fere ſemper aut in contumaciam, aut levato velo, cauſa plene non cognita, nec diſcuſſa, fieri, & factum hoc eſſe, manifeſtum eſt; præcipimus & ſtatuimus, id eis in nullo penitus ſuffragari intra limites noſtræ Diœceſis, quoad aſſecutionem, & retentionem ſimplicium beneficiorum, multo minus ad alicujus Parochialis Eccleſiæ regimen, vel obtinendum, vel tenendum; niſi doceant, dictam diſpenſationem legitime coram Ordinario ejusdem loci fuiſſe & eſſe purificatam.

Item ſtatuimus & ordinamus, ne Clerici beneficia Eccleſiaſtica obtinentes, aut Ordinibus ſacris initiati, nocte vagentur per plateas, neque habitum deferant ſæcularem, non calceos, aut caligas geſtent ſciſſas, ſed integras: non biſſo transverſo (***) deſtinatas, non ſubductura ſuffarcinatas: neque tabernas & loca inboneſta ingrediantur, non gladio accincti diſcurrant; ſed ad honeſtatem Eccleſiaſticam modis omnibus ſe componant, pœna transgreſſoribus ſecundum juris regulas infligenda. Statuimus quoque, Clero noſtro barbas non eſſe nutriendas, niſi rationabilis cauſa & probabilis obſervetur.

Præcipimus omnibus Abbatibus, Præpoſitis, Abbatiſſis, & Prioriſſis, cæteriſque Monaſteriorum Rectoribus, ne habitum Religionis monaſticæ, quem ab antiquo, ſecundum Regulæ & Ordinis inſtituta obtinent, in aliquo ſinant immutare. Quare veſtes Monachorum in factura, & præcipue veſtimenta Monialium, quæ nimium exorbitare, & ſæcularem curioſitatem referre cernuntur, ad veterem & conſuetum ante viginti quinque annos cultum reformentur, inobedientibus arbitraria noſtra pœna percellendis.

Urgentibus innumeris cauſis ſtatuimus, præcipimus, & mandamus, ut Clerici & Sacerdotes quicunque, per totam Metropolitanæ Diœceſis noſtræ Trajectenſis Provinciam conſtituti, a contubernio & cohabitatione ſua amoveant focarias, & concubinas, idque intra ſpatium trium ſeptimanarum a publicatione præſentium, ut ſcandalis & offendiculis innumeris exinde ſcatentibus (****), tandem & dignitas Cleri, quæ per hoc eviluit, in priſtinam æſtimationem reſtituatur, puraque ſacrificia offerantur puritatis amatori DEO; injungentes Fiſcalibus & Officialibus reſpective noſtris, ut quanto acrius de jure potuerint, contra inobedientes procedant ad pœnas Canonicas, & tales, quales noverint magis formidabiles fore, ſimpliciter & de plano, ſine ſtrepitu & figura judicii, cum in notoriis juris ordo minime ſit obſervandus.

Interdicimus & prohibemus, ne juniores ex Clero & nobilitate, ſine juſta & urgenti cauſa ad Monialium cameras aut triclinia accedant, nec interdiu ſeu noctu potando, aut alias vanitates exercendo converſentur: ſed Moniales ſinant penſum ſervitutis ſuæ in Choro perſolvere, ac in omnibus Ordinis regularis diſciplinam obſervare; ad quod in virtute ſanctæ obedientiæ omnes pio requirimus affectu, ne opus ſit, ad alia confugere, quibus hic periculoſus abuſus de medio tollatur.

Cum Virgines ſacras non deceat virorum cœtibus immiſceri, ſtatuimus, ut Moniales civitatis & Diœceſis noſtræ non reformatæ, a vagando arceantur, nec

(*) *forte:* quo. (**) *forte:* ſuggeſſerint. (***) *fors:* diſtinctas.
(****) *lego:* ſcaturientibus: *addendum etiam videtur:* occurratur.

nec in civitate Trajectenſi, vel alia in domo aliqua ſæculari pernoctent, niſi ex legitima cauſa,Superioribus probata, atque ab iiſdem licentia obtenta; quod tamen ultra triduum in civitate Trajectenſi, extra civitatem vero ultra ſpatium trium ſeptimanarum non debet extendi, niſi licentia a Nobis, aut Vicario noſtro obtenta.

Adhæc ſtatuimus, & diſtricte præcipimus, ne Abbatiſſæ, aut Prioriſſæ, uno eodemque tempore plures, quam duas Moniales exire permittant, etſi aliquando ſuos parentes in locis diſtantibus & conſanguineos inviſere cupiant, prout hoc minus canonice inolevit: non ad multas ſeptimanas, ut de facto contingit, ſed ad duas duntaxat hebdomadas præciſe hæc illis ex gratia concedantur, & non ultra, niſi ex juſta & rationabili cauſa Superiores ſuæ tempus laxius eis duxerint concedendum. Si in hoc vel Abbatiſſæ, vel Prioriſſæ, vel Moniales excellerint, vel deliquerint, ſciant ſe pecuniariam multam, pauperum neceſſitatibus erogandam, incurſuras.

Item ſtatuimus & ordinamus,quod ſi per noſtram Diœceſim electi, ſeu promoti in Abbates, aut Præpoſitos Monaſteriorum, adminiſtrare præſumpſerint in temporalibus ante confirmationem a Nobis, aut alias legitime obtentam, aut ſpiritualibus ſolemniis Abbatialibus, antequam a Nobis munus Conſecrationis fuerint adepti, ſe immiſcere præſumpſerint: eo ipſo ſint & cenſeantur privati omni jure per electionem, aut proviſionem ſibi quæſito; non enim ſine manuum impoſitione ſacram illam functionem ſuſcipere poſſunt.

Cum plerique Abbates, Præpoſiti Monaſteriorum, Abbatiſſæ & Prioriſſæ quotannis non curent debitum calculum & computum fieri de Monaſterii bonis, tam receptis, quam erogatis, colludentes cum ſuo receptore in præſentia paucorum, unde receptor ditatur, & Conventus damnificatur: ſtatuimus, ut tales faciant & curent tales receptores ſuos, in præſentia totius Conventus, ſuas reddere rationes liquide & pertinenter, adhibito etiam diſcreto viro, per Nos ad hoc deputando, qui in civitate Trajectenſi, aliiſque locis opportunis talibus interſit rationibus audiendis: incumbit enim noſtræ ſollicitudini providere, ne bona monaſtica detrimentum patiantur; imo potius incrementum acquirant, ſi quid ſuperſit, in pios uſus, æternoſque theſauros recondendum.

Item ſtatuimus de Hoſpitalarii, piorumque locorum Rectoribus, ut pertinentes & congruas quotannis rationes reddant, & pauperibus ac miſerabilibus ſuis perſonis de cunctis neceſſariis, de victu, veſtitu, & cæteris, juxta debitum conſuetumque ritum provideant, Nobis, ſi in hoc negligentes fuerint, officium ſuppleturis.

Item ſtatuentes, jus vetus innovamus, ut executio teſtamentaria ultimarum voluntatum ad pias cauſas, intra anni ſpatium a morte teſtatoris, non finita ſeu terminata, idque elapſis annis gratiæ & computatis, mox ad nos pleniſſime cum omnibus dependentibus & connexis, devolutio cauſarum executionum teſtamentorum tanquam ad Diœceſanum devolvantur, & devoluta cenſeantur; volentes, ut hæc conſtitutio ad præterita quoque trahatur.

Item prohibemus quoque ſub arbitraria correctione, ne peregrini importentur libri, aut diſtrahantur, niſi prius per eos, qui ad hoc commiſſi ſunt, fuerint approbati.

Item prohibemus ſub excommunicationis pœna, ne Monachi, vel quicunque Religioſi (exceptis Ordinibus Mendicantium) publice coram promiſcuo populo in ſuggeſtu concionari præſumant, niſi prius licentia a Nobis petita & obtenta: docent enim, quod nunquam didicerunt, cupiuntque agere Doctores, priuſquam fuerint diſcipuli, inanem vulgi auram captantes,& venantes, quæ ſua ſunt, non quæ Jesu Christi. Religioſi enim, qui ſub ſe habent Eccleſias Parochiales, ſive vocati ad regimen alicujus Parochiæ, in eadem duntaxat poterunt prædicare, dummodo tamen ſanam, piamque promant doctrinam, & dictæ curæ inſtitutionem rite fuerint aſſecuti.

Item renovantes vetera jura ſtatuimus,

mus, a correctione legitima in notoriis, ac manifeſtis criminibus appellari non poſſe; & ſi appellatum fuerit, appellationi non eſſe aliquatenus deferendum.

Frequenter contingit, ut Eccleſiarum Parochialium Rectores e ſuggeſtu & in concione ſacra pudendum in modum detonent in plebem, ac rixentur, ob non ſolutas oblationes, obventiones, aliaque, ut vocant, jura curæ Paſtoralis: unde & prædicantis evileſcit æſtimatio, animi nullo cum fructu irritantur. Quare ſtatuimus ſub excommunicationis pœna, ne Curati poſt hac in ſuggeſtu, aut Eccleſia taliter rem ſuam agant; ſed nihil ibi præter Verbum Dei pure prædicent, absque ullis affectibus: ſacrisque officiis ſummo cum fervore inſiſtant, proprii commodi reſpectum ſaluti animarum poſthabentes; poterunt tamen extra Eccleſiam locis & temporibus congruis, debitores & ceſſatores compellare, & juris tramite ad ſolutionem adigere.

Cum multis Collegiis & Monaſteriis incorporatæ ſint Eccleſiæ Parochiales, præcipimus illis viros exemplares, in Theologia, aut Jure Canonico præfici graduatos & promotos, aut ſaltem artium liberalium Magiſtros, aut alias examine debito præmiſſo repertos idoneos, qui non ſolum doctrina, verum etiam populum paſcant moribus & vita; in quo ſi fuerit ceſſatum, Fiſci noſtri erit officium, agere contra ceſſantes & contemnentes, ut per cenſuras, & arbitrariam mulctam ad hoc juridice compellantur.

Cæterum, quia Capitula & Monaſteria tam agunt comparce & exiliter cum his ſubſtitutis Parochis, ut honeſte ſe exhibere, nec hoſpitalitatem ſervare, nec ſuo muneri cum decore præeſſe queant, declinantes ad turpia lucella, & populi fervorem (*) placitis magis, quam piis concionibus abblandientes, unde poſtea ſcatent multa incommoda; ſtatuimus & ordinamus, ut talibus de honeſta & decente ſuſtentatione provideatur: æquum enim modis omnibus eſt, ut qui altario ſerviunt, de altario vivant, & non eſt alligandum os bovis triturantis in area fruges; maxime cum talia Collegia & Monaſteria ratione incorporatæ curæ, ut plurimum poſſideant decimas opimas, quæ pro neceſſitate Parochi ſublevanda abunde ſufficiant.

Denique ſtatuimus & ordinamus, ne Eccleſiæ vel Monaſteria ſolitas ſuas eleemoſynas, & conſuetas panis, frumenti, cibi, ac potus in uſus pauperum diſtributiones diminuant, extenuent, ac præſcindant, nec absque juſta & notoria cauſa ſiliginem dent, ubi triticum dare conſueverunt: & qui curam hoſpitalium gerunt, lectiſternia pro infirmis non diminuant, ſed augeant potius & multiplicent, ut in die illo gaudentes audire queant:

Eſurivi, & dediſtis mihi manducare:
Sitivi, & dediſtis mihi bibere:
Hoſpes eram, & collegiſtis me, &c.

Si hoc Mandatum non adimpleverint noſtrum, ſciant nos huic negotio vices noſtras interpoſituros.

Poſtremo ſtatuimus & ordinamus, ut ſexus utriusque Monaſteria, Eccleſiæ, piaque loca noſtræ jurisdictioni, ſeu legi Diœceſanæ ſubjecta, quotannis ad minus ſemel viſitentur per Suffraganeum, aut Vicarium Officialem noſtrum, vel illum, aut illos, quibus de jure aut conſuetudine competere dinoſcitur: & ibi, quæ noxia fuerint, evellant, eradicent, extirpent; quæ vero ſalutaria, ſeminent, ſerant, & plantent: &, ſi opus fuerit, noſtrum quoque miniſterium invocent, ad Dei gloriam, & animarum ſalutem, & ſanctæ Religionis conſervationem.

Item eadem noſtra auctoritate præcipimus & mandamus, quod in & ſuper omnibus Matrimoniis contrahendis in facie Eccleſiæ, ante ejusdem Matrimonii ſolemnizationem & benedictionem, duobus diebus Dominicis aut feſtivis, & uno non feſtivo, a ſe diſtantibus, per Presbyterum Parochialis Eccleſiæ fiant proclamationes, ſeu banna publica tempore Divinorum, ut, ſi qui ſciverint legitimum impedimentum, proponant, & publicent, & hoc præcipiatur ſub pœna excommunicationis, ac ipſi Presbyteri inveſtigent, utrum aliquod impedimentum obſiſtat;

(*) *forte*: favorem.

Alioquin hujusmodi Matrimonia nullatenus ſolemnizent, & iſtud præcipimus ſub pœna, Noſtro, ſeu Vicarii noſtri arbitrio taxanda, & moderanda.

Item præcipimus eadem noſtra auctoritate, & mandamus ſub pœna excommunicationis & viginti ſcudatorum antiquorum, ad uſum pauperum, ſi commiſſa fuerit, applicandorum, ne de ſolemnizatione quorumcunque Matrimoniorum aliter, quam ſupra, & ſimiliter de ſolemnizatione, & ne de proclamatione, ſeu bannorum abbreviatione, ſeu omiſſione, & cæteris caſibus, noſtræ ordinariæ poteſtati & auctoritati reſervatis, absque noſtra licentia ſpeciali vos, noſtræ Synodo ſubjecti, intromittatis, & Matrimonia clandeſtine contracta, & etiam qualitercunque contrahenda inter perſonas diverſarum Parochiarum non ſolemnizetis, niſi contrahentes de proclamationibus, modo quo ſupra in ambabus eorum Parochialibus Eccleſiis factis, legitime certificaverunt, & docuerunt ſufficienter: & quod hujusmodi Matrimoniorum ſolemnizationes & benedictiones non in Sacriſtiis, neque in domibus, aut cameris, ſeu locis privatis, ſed publice tempore Divinorum in facie Eccleſiæ honorifice celebrentur.

Item, ne ſanguis ſubditorum de manibus veſtris requiratur, vobis Rectoribus Parochialium Eccleſiarum, ſub excommunicationis & viginti ſcudatorum antiquorum, ad uſus pauperum applicandorum, pœnis, diſtricte præcipiendo mandamus, ut excommunicatos propter clandeſtinum Matrimonium contractum, & ejus intereſſentiam, ac exiſtentes in hæreſi, adulterio, fornicatione, perjurio, illicita cohabitatione, diſſidio, aut aliquo alio exceſſu notorio & manifeſto, vel qui ſunt uſurarii publici, vel peremptores, aut qui in feſtivitate Paſchali, vel ſaltem ſemel in anno vobis confeſſi non fuerint, Nobis, cum talia ſciveritis, aut ad hoc requiſiti fueritis, nominatim, & in ſpecie inſinuetis, prodatis, & reveletis; ut eorum crimina & exceſſus non maneant impunita.

Item præcipimus & mandamus, quod Monachi, etiam quicunque Eccleſiaſtici, aliquem, propter clandeſtinum Matrimonium contractum, vel propter alios caſus prohibitos in excommunicatione exiſtentem, non abſolvant, niſi talis excommunicatus a Nobis, ſeu Vicario noſtro deſuper abſolutionem in ſcriptis obtinuerit.

Item præcipimus & mandamus Procuratoribus, & Cuſtodibus Eccleſiarum Parochialium, & quarumcunque Capellarum, ac locorum ſacrorum, in quibus Venerabile Sacramentum conſervatur, ſub excommunicationis & duodecim florenorum pœna, toties quoties commiſſa fuerit, ad uſus pauperum applicandorum, ut candelam, ſeu lampadem ardentem ante Venerabile Sacramentum Euchariſtiæ hujusmodi die noctuque teneant, & in hoc nullatenus ſint negligentes.

Item auctoritate Apoſtolica, Regiæ Majeſtatis Decreto, nec non auctoritate noſtra ordinaria inhibemus omnibus & ſingulis Chriſti fidelibus, ne quis libros Fratris Martini Lutheri, Philippi Melantonis, Joannis Calvini, aliorumque hæreticorum, tam latino, quam almanico ſermone compoſitos, multisque ab orthodoxa fide alienis erroribus refertos, & propterea a Sede Apoſtolica damnatos, legere, tenere, emere, vendere, imprimere, deſcribere, aut prædictis libris quoquo modo favere præſumant; quinimo tales libros in termino trium dierum a notitia præſentis Mandati, ad manus Vicarii noſtri in Spiritualibus Generalis ferant, vel mittant debito igne comburendos, ſub pœnis, & cenſuris in literis Apoſtolicis, & Regiæ Majeſtatis Decreto contentis.

Item eadem noſtra auctoritate ordinaria prohibemus, ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna in his ſcriptis, ne quis aliquem excommunicatum in Eccleſia, vel Cemiterio ejusdem audeat ſepelire, ſeu cadaver excommunicati in Eccleſia, ſeu Cemiterio ponere ſuper terram; & ſi qui ſepulti ſunt, iterum exhumentur, dummodo eorum oſſa ab aliorum Chriſti fidelium oſſibus diſcerni poſſint; niſi amici, aut hæredes eorundem pro eis abſolutionis beneficium meruerint obtinere, ac creditoribus ſatisfecerint, & emendam præſtiterint de commiſſis condignam.

APPEN-

APPENDIX MONUMENTORUM
AD SYNODUM PROVINCIALEM ULTRAJECTENSEM.

LITERÆ CONVOCATORIÆ
A FRIDERICO SCHENCKIO, Archi-Epiſcopo Ultraject.
AD ABBATEM STAURIUM DATÆ,

Quibus omnes Friſiæ Abbates Ultrajectum evocat, habendoque ibidem Provinciali Concilio adeſſe jubet.

REVERENDE DOMINE ABBAS, SINCERE DILECTE.

Metropolitica noſtra auctoritate, Regiæ Majeſtatis, atque Illuſtriſſimæ Dominæ Duciſſæ, Gubernatricis harum ditionum Generalis, ordinatione ſubnixa, vobis indicimus & denuntiamus, Concilium Provinciale inchoandum, auſpicandumque menſis Octobris proxime futuri, die decima mane, apud Eccleſiam noſtram Metropolitanam & Cathedralem in civitate Trajectenſi, cum ſolemnitatibus debitis & conſuetis, fineque Canonico, DEI opitulante gratia, terminandum. Ad quod quidem Provinciale Concilium, qui de jure ad id vocari debent, vocati ſunt: prout & vos (per) *præſentes ſerio vocamus, una cum Abbatibus circumvicinis Ordinis veſtri, noſtræ Metropolitanæ Superioritati ſubjectis, quos tecum adducas, idque ſub pœnis Eccleſiaſticis, in vos, ſi emanſeritis, per dictum Concilium infligendis (quod fore non ſperamus) ad conſultandum, & tractandum ſuper iis, quæ DEI gloriam, Eccleſiæ decus, unitatem fidei, morum emendationem, atque animarum ſalutem reſpicere & concernere dinoſcantur. Valete in Domino. Ex arce noſtra Duerſtede 15. Septembr. anno 1565.*

FREDERICUS
Archi-Epiſcopus Trajectenſis.

ALIÆ EJUSDEM LITERÆ EX IPSA SYNODO DATÆ,

Quibus dictorum ſupra Abbatum, in Synodo non comparentium, inobedientiam incuſat, pœnasque contumacibus irrogandas minatur.

FREDERICUS A TAUTENBURG, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA, ARCHI-EPISCOPUS TRAJECTENSIS.

Notum facimus univerſis & ſingulis; quod cum nos inſequendo Sacri Oecumenici & Generalis Concilii Decretum, Sanctæque Sedis Apoſtolicæ confirmationem & Mandatum (quo omnia & ſingula dicti Concilii Decreta conſervando, eadem ab omnibus Chriſti fidelibus ſuſcipienda, & ſervanda eſſe decrevit, ac in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœnis, iisdem Sacris Canonibus conſtitutis., aliisque gravioribus, etiam privationis, arbitrio ejusdem Sanctæ Sedis Apoſtolicæ infligendis, univerſis & ſingulis Patriarchis, Archi Epiſcopis, Epiſcopis, & aliis quibusdam Eccleſiarum Prælatis, ut eadem Decreta in judicio & extra diligenter obſervent, & a ſubditis quisque ſuis faciant inviolabiliter obſervari, diſtricte præcepit & mandavit) ne noſtro deeſſemus officio, Synodum Provincialem ad decimam diem hujus menſis Octobris indixerimus, & ad eandem omnes noſtri Comprovinciales Epiſcopi, & ſeu Suffraganei, aliique Prælati, & Capitula, per Nos evocati, tanquam obedientiæ filii comparuerunt, in tantum, quod Divina gratia id ipſum Provinciale Concilium feliciter ſit inchoatum. Cumque nonnulli, & inter hos potiſſimum Prælati Friſiæ, atque Tranſiſulaniæ, per Nos tamen ſerio evocati, in prædicto Provinciali Concilio deſiderarentur, ſeque contumaciter abſentaſſent; Nos maturâ cum Venerabilibus Fratribus noſtris Comprovincialibus & Suffraganeis, Epiſcopis nimirum Harlemenſi, Middelburgenſi, Groningenſi, Leovardienſi, & Daventrienſi, nec non Epiſcopo Ruremundenſi, deliberatione præhabita,

eosdem ſic evocatos, prout revera ſunt, contumaces reputavimus: non indignum fore cenſentes, reliquis exemplo, pœna aliqua ſalutari feriri; niſi antiquius duxiſſemus, de nimia argui miſericordia, quam rigore. Quapropter eosdem Prælatos omnes & ſingulos, tam prius vocatos, quam nunc primo vocandos (etiamſi exemptionem ab ordinaria noſtra jurisdictione, quavis etiam Apoſtolica auctoritate, prætendant, & habeant Commiſſarium etiam noſtrum, & Archi-Diaconorum Trajectenſium, Leovardiæ reſidentem) iterato evocandos eſſe duximus, prout præſentium tenore evocamus, iisdem, & eorum cuilibet tam ordinaria noſtra, quam Sanctæ Sedis Apoſtolicæ (cujus in hac parte, tanquam ejusdem ſub titulo noſtra Archi-Epiſcopalis dignitatis delegatus) vice fungimur, totiusque Concilii Provincialis inchoati auctoritate diſtricte mandantes, ſub inobedientiæ, ac arbitrariæ correctionis pœnis, noſtro tam in qualitate prædicta, quam alias, ac totius Concilii Provincialis arbitrio infligendis, ac moderandis, quatenus infra duodecim dierum ſpatium a receptione & intimatione præſentium compareant, & quilibet eorum compareat perſonaliter Trajecti ad Concilium Provinciale inchoatum: ibidem ipſis injungenda, incumbentiaque officia & munia obituri, quo omnia communiter ad DEI gloriam, omniumque Chriſti fidelium ſalutem tractari & concludi poſſint. Niſi tamen iidem Prælati, & ſeu eorum aliquis, legitimam & in jure fundatam (præter tamen quamcunque exemptionem, quæ hac in parte militare non poteſt) cauſam & excuſationem habeant, ſeu habeat, quominus perſonaliter comparere poſſint, ſeu poſſit, ad quam coram Nobis, dictoque Concilio Provinciali allegandum, & ſimul ipſorum, ſeu ipſius conſtituendum, præſtandum, & ſubeundum, omniaque alia & ſingula faciendum & gerendum, quæ ipſi conſtituere, facere, & gerere poſſent, & deberent, ſeu poſſet, & deberet, ſi perſonaliter comparuiſſent, vel comparuiſſet, Procuratorem cum ſufficienti mandato mittant, ſeu mittat; ne ulterior eorum, ſeu ipſius contumacia & inobedientia Nos, alioqui invitos, ad pœnarum aliquarum declarationem, & ſeu tanquam inobedientium, imo rebellium conſtrictionem contra eosdem procedere cogat.

Ad evidentiam atque robur præmiſſorum, Nos, atque Comprovinciales noſtri Epiſcopi his literis ſubſcripſimus, easque noſtri ſigilli appenſione munivimus. Datum Trajecti ſub anno a Nativitate Domini Milleſimo, quingenteſimo, ſexageſimo quinto, menſis Octobris die decima quinta.

Sic ſubſcriptum:

FREDERICUS, Archi-Epiſcopus Trajectenſis. Nicolaus, Epiſcopus Harlemenſis. Nicolaus de Caſtro, Epiſcopus & Prælatus Middelburgenſis. Joannes Knyff, Epiſcopus Groningenſis. Remigius Drutius, electus Leovardienſis. Joannes Mabuſius, electus Daventrienſis.

Et ſic ſubſcriptum: de Mandato ſuprafati Ampliſſimi Domini Archi-Epiſcopi

HENRICUS ZONNIUS, Not.

Pro Sua & (*) Reverendiſſ. ſpecialiter deputatus.

GRAVAMINA PRÆLATORUM TRAJECTENSIUM, RESULTANTIA EX DECRETIS S. CONCILII TRIDENTINI,

Quorum ſupra in actis Concilii Provincialis frequens facta eſt mentio.

I. Sub PAULO III. Seſſione VI. Canone II.

TOllitur Archi-Diaconis ordinaria diſpoſitio de reſidentiis Paſtorum, & ſimplicium Beneficiatorum.

Seſſione eadem, Canone III.

Adimitur Archi-Diaconis correctio Clericorum Regularium, degentium extra ſua Monaſteria, prout etiam infra Seſſione VII. Canone XIV. iisdem tollitur jurisdictio in cauſis civilibus tam ſæcularium, quam Regularium Clericorum, extra ſuorum ſepta Monaſteriorum viventium.

II. Item ſub PIO IV. Seſſione IX. Canone VI.

Eximuntur eorum jurisdictioni Sacerdotes ſæculares, Capitulis non ſubjecti. Item eadem Seſſione Canone XIV. concubinatus punitio in ſimilibus Clericis, Archi-Diaconis ſublata, ſolis relinquitur Epiſcopis.

III. Seſſione VIII. Canone XIII.

Tollitur examen admittendorum ad quæ-

(*) *forte pro &, ſubſtituendum:* P.

quæcunque beneficia Eccleſiaſtica, & attribuitur Epiſcopis: prout & infra ſub Pio IV. Seſſione VIII. Canone XVIII. præſcribitur forma, ad quam inſtituendi Paſtores per Epiſcopos erunt examinandi, ſublato hic examine ab Archi-Diaconis.

IV. Sub JULIO III. Seſſione IV. Canone XII.

In fundandis inpoſterum beneficiis jubet iſte Canon inſtitutiones Epiſcopis, & non inferiori etiam reſervandas.

V. Sub PIO IV. Seſſione V. Canone V.

Permittitur ſolis Epiſcopis facere uniones Eccleſiarum Parochialium, beneficiorum Curatorum, atque Simplicium.

VI. Eadem Seſſione Canone VI.

Permittitur Epiſcopis ſufficere Vicarios in locum Paſtorum non idoneorum, & malæ vitæ Paſtores privare ſuis curis.

VII. Eadem Seſſione Canone VII.

Permittitur ſolis Epiſcopis Curatorum, & Simplicium beneficiorum de lo.o in locum alium translatio.

VIII. Eadem Seſſione Canone X.

Permittitur Epiſcopo, quosvis punire delinquentes Notarios, & a ſuis removere officiis.

IX. Seſſione VI. Canone III.

Archi-Diaconi viſitare non poterunt, niſi de licentia Epiſcopi, idque per ſe ipſos, & non per ſubſtitutos: cogenturque intra menſem Epiſcopo factæ viſitationis reddere rationem, & acta omnia eidem tradere.

X. Eadem Seſſione Canone XX.

Tolluntur hic Archi-Diaconis beneficiales, matrimoniales, criminales, applicanturque tribunalibus Epiſcoporum.

Reſolutio Gravaminum, ad Archi-Diaconos Inſignis Metropolitanæ Eccleſiæ Trajectenſis ex Decretis Sacri Concilii Tridentini reſultantium.

I. SUper primo gravamine dicendum eſt, ex communi jure ſcripto Decretalium Archi-Diaconis competere jus inſtituendi, omniaque & ſingula cognoſcendi, quæ inde dependent, inter quæ annumeranda venit diſpoſitio de Reſidentiis Paſtorum, & aliorum Clericorum: quod jus non ſolum ab ipſis a tempore non memorabili præſcriptum eſt; verum etiam diverſis pactis & concordatis, præſertim inter Epiſcopum & Archi-Diaconum Majoris Eccleſiæ Trajectenſis, abhinc trecentis, & amplius annis initis firmatum atque ſtabilitum, accedente etiam hujusmodi tranſactionibus Sedis Apoſtolicæ, & ejus Legatorum auctoritate & conſenſu. Quarum rerum ſi Concilium Tridentinum cognitionem habuiſſet, dubitari non debet, quin Venerandi illi Patres ejuscemodi Decreta in tam enorme Archi-Diaconorum præjudicium non tuliſſent; quum ſatis manifeſtum ſit, huc ipſos potiſſimum ſpectaſſe, ut functionem Epiſcopalem ad eum, quem in tenera adhuc primæva Eccleſia obtinebat, ſtatum reducerent, qui temporis progreſſu, creſcente indies fidelium multitudine, quorum unus idemque Epiſcopus ſolus curam commode habere non potuit, in aliam formam commutatus fuit; ipſis Epiſcopis ſua ſponte Paſtoralis ſuæ ſollicitudinis partem in Archi-Diaconos transfundentibus.

II. Super ſecundis gravaminibus reſpondendum eſt: Quandoquidem Archi-Diaconis cognitio atque correctio competit earum ſaltem cauſarum, quas a tempore immemorabili præſcripſerunt, vocenturque ea ratione *oculi Epiſcoporum*: quumque & nemini dubium eſſe poſſit, quin ſoli Epiſcopi, aut eorum Officiales, etiam ne quidem hoc tempore, quo Diœceſes imminutæ ſunt, cognoſcendis, puniendisque delictis quotidie ſe ſe offerentibus, ſufficiant, ut pluribus opus eſſent habituri Vicariis, aut Officialibus; certe rationes has penitius intuenti non poterit non videri conſultius, & magis ex honore & re Eccleſiæ futurum, quod eorum loco, quos ſibi novitios aſciſcerent Epiſcopi miniſtros, Archi-Diaconis jus ſuum relinqueretur illæſum, quorum auctoritas, utpote, qui in prima poſt Pontificalem dignitatem conſtituti ſunt, major, atque delinquentibus formidabilior erit; atque eorum, quos ad iſtam deſumerent functionem Epiſcopi: Alioqui inſignis iſta Archi-Diaconalis dignitas, cujus in omnibus Eccleſiis Trajectenſibus nominatio ad Catholicam pertinet Majeſtatem, umbratilis remaneret, & ſolum titularis: ad quam omnino præſumendum eſt, ſuam Catholicam Majeſtatem tam idoneas nominaturam perſonas, atque ad hanc obeundam Provinciam delecturi forent Epiſcopi, conſuleretúrque hoc modo publicæ utilitati: nam litigaturis duæ manerent ſalvæ inſtantiæ, prima coram Archi-Diacono, altera coram Archi-Epiſcopo:

qua-

quarum priorem ſi tollas, & magnis partes gravabuntur impenſis, Romam appellando, & crebriorea in tribunalia Eccleſiaſtica ob appellationum frequentiam irrepent abuſus.

III. Super tertio gravamine reſponderi poteſt: Quia tantæ multitudinis, quotidie ad beneficia Eccleſiaſtica convolantis examen per unum fieri Epiſcopum non poteſt, ſatius multo futurum, ut id oneris, per Archi-Diaconos præſcriptum, iis relinquatur, quos inpoſterum Catholica Majeſtas tales deligere poterit, qui & poſſint, & velint hac in re ſuo ſatisfacere officio.

IV. Quarto gravamini hoc pacto occurri poteſt: Quum ex immemoriali & præſcripto privilegio, ut ſupra dictum eſt, ab ipſis Epiſcopis, nec non Sede Apoſtolica, ejusve Legatis comprobato, Archi-Diaconis competat jus inſtituendi in omne beneficium, ita tamen, quod prima poſt recens erectum beneficium inſtitutio Epiſcopo reſervetur; ſupervacaneum eſt, aliquam hac in re inducere novitatem, & faciendarum inſtitutionum confuſionem, ut veterum beneficiorum ad Archi-Diaconos, noviter vero fundatorum inſtitutio pertineret ad Epiſcopos. Ex quo fonte magna prorumperet litium ſcaturigo, aliis beneficia ante præſens Concilium erecta eſſe, aliis contrarium affirmaturis.

V. Quintum præjudicium tolletur omnino, ſi iſtæ beneficiorum uniones conjunctim fiant, tam Epiſcopi, quam Archi-Diaconi auctoritate: quia id hujus potiſſimum intereſt, propter jus inſtituendi, quod in beneficiis habet, excepto tam in hac re, & id genus ſimilibus cauſis Archi-Diacono S. Salvatoris, cui in limitibus ſuis plane Epiſcopalis, & omnis alieni juris expers competit jurisdictio, iis ſolum, quæ Ordinis ſunt, exceptis: de cujus qualitate & præeminentia dignitatis (quia rara admodum eſt) facile cogitari poteſt, Concilium nihil ſciviſſe, ac proinde de inferendo eidem aliquo præjudicio non cogitaſſe.

VI. Ad ſextum gravamen per Superiora ſatis reſponſum eſt, nihil mali, aut periculi inde Eccleſiæ exoriturum; ſi emendatio, atque Paſtorum, munere ſuo non debite fungentium, correctio, Archi-Diaconis, prout eam hactenus habuere, relinquatur.

VII. Septima difficultas facile quoque conciliatur; ſi neceſſaria beneficiorum translatio conjunctim fiat, ut ſupra de unionibus dictum eſt. Alioqui Archi-Diaconi per indiſcretas translationes in juribus Inſtitutionum enormiter læderentur.

VIII. Ad octavum dici poteſt, cum Archi-Diaconis jus competat, corrigendi perſonas, Notariis multo digniores, ridiculum fore, ſi ii ipſorum correctione eximantur, præſertim quum ſuorum delicta Notariorum facilius queant indagare, quam Epiſcopi, quibus rarum cum ejusmodi perſonis colloquium, aut communicatio eſſe ſolet.

IX. Ad nonum reſponderi poteſt, quum Archi-Diaconis competat beneficiorum Inſtitutio, valde foret inconveniens, ab earum viſitatione Eccleſiarum præcludere Archi-Diaconos, quarum ipſi Paſtores & Beneficiatos inſtituiſſent; debere proinde id oneris relinqui Archi-Diaconis, quotannis aut per ipſos, aut perſonas idoneas (quas ad id deſumendas putaverunt) exequendum.

X. Ad poſtremum, quod profecto valde enorme eſt, & funditus evertit tribunal Archi-Diaconalis jurisdictionis, repetenda ſunt ea, quæ ſupra fuſius dicta ſunt, quia tantæ onerum moli, etiamſi ſinguli Epiſcopi ſenos aſſumerent Vicarios, totidemque Officiales, tamque ponderoſæ ferendæ ſarcinæ adhuc pares non eſſent, evitandæ gratia novitatis, quæ fere in omni Republica periculoſa, & magnarum ſolet eſſe ſuſcitatrix turbarum, Eccleſiæ utilius, atque conſultius fuerit, ſi veteri retenta conſuetudine, hiſce in cauſis prima maneat Archi-Diaconi inſtantia ſalva, atque incolumis: quumque, ut ſæpe dictum eſt, ad eosdem pertineat beneficiorum Inſtitutio, ex ea certe dependentia ad alienum trahi tribunal non debent, niſi natura ipſa inter ſe connexa divellere, & rerum rectum perturbare ordinem velimus. Quamvis autem Decreta Concilii Tridentini induſtriam videantur diligere Epiſcoporum, Archi-Diaconis repudiatis, quaſi illi tamquam veri populi Chriſtiani Paſtores, & locorum Ordinarii, ſuum rectius facturi forent officium; tamen ii ipſi Provinciam hanc, plerisque in locis, aliis cogentur delegare perſonis, propter impedimentum Privilegii de non evocando, Hollandis, Zelandis, Flandris, Geldris, Friſiis, & aliis circumquaque Provinciis, in quas ſe Eccleſiæ Trajectinæ Eccleſiaſtica jurisdictio extendit, jam pridem conceſſi, ut plane nullius momenti interſit, Epiſcopine, an Archi-Diaconi, per ſubſtitutas perſonas, primam cauſarum inſtantiam exerceant, niſi, quod jura hæc cum ſummo Archi-Diaconorum præjudicio & detrimento Epiſcopis attributa, pacem ſint & Eccleſiæ unitatem ruptura, & inconvenientia, atque abuſus, de quibus hactenus cogitatum non fuit, varios & multiplices introductura.

Quibus malis ut obviam iri poſſit, ſupplicant, Reverendiſſime Pater, Archi-Diaconi, Prælati, & Eccleſiæ veſtræ Trajectinæ, ipſos in veteri ſuo jure conſervare, &, quod

quod muneris V. Rma P. aliis committere cogeretur, iisdem juxta veterem conſuetudinem exercendum relinquat, parati juxta juris communis præſcriptum, ſi ipſi in ſuo officio convincantur deſides, aut negligentes, æquis animis perpeti, ut Reverendiſſima Paternitas ſua vigilantia ipſorum defectus ſuppleat, atque emendet.

Priuſquam iſta de gravaminibus his ventilaretur quæſtio in Synodo Provinciali; Prælati quinque Eccleſiarum Trajectenſium ſuas jam detulerant querelas ad tres civitatis, tractusque Ultrajectini Ordines, eoſdemque ſuas in partes pellectos, permoverunt, ut in diem 18. Auguſti anno 1565. generalia indixerint Comitia, " ad deliberandum circa " id, quod per Sanctum Generale Trajectinum (*) Concilium ſancitum eſt in diſpendium Eccleſiaſticorum, Cœnobiorum, aliarumque ſingularium perſonarum, Sedem habentium in territorio Ultrajectenſi: & ad concludendum, ſi poſſibile eſt, quo potiſſimum medio huic malo mederi poſſit; cum revera prædictum diſpendium tres Ordines concernat.

" Actum 15. Aug. Anno 1565.

Et ſubſignatum erat:

LAMZWEERDE, Secretarius &c.

Eratque ſubſcriptum: *Fiat.*

RENESSE.

Schenckius autem, poſtquam abſoluto apud Trajectum Concilio Provinciali, diſceſſum eſt, Prælatos ad obediendum Tridentinis Decretis urgere non deſtitit, atque hæc ad Fiſcalem Advocatum mandata transmiſit menſe Decembri, Prælatis eisdem proponenda.

Inſtructio pro Advocato Fiſcali Schayck.

CUrabit indici quinque noſtrarum Eccleſiarum Trajectenſium Capitulum generale, noſtroque nomine Prælatos & Canonicos affectuoſe requiret, ut quod hactenus detrectarunt, id nunc tandem facere non graventur, ſaluti animarum ſuarum, atque rerum indemnitati conſulentes: videlicet omnia & ſingula, quæ a Sancta Tridentina Synodo diffinita & ſtatuta ſunt, ut palam recipiant; nec non veram obedientiam Summo Romano Pontifici, ut ibi cautum fuit, ſpondeant & profiteantur coram Suffraganeo noſtro Reverendiſſimo, Epiſcopo Groningenſi, cui vices noſtras in hac parte committimus, idque intra novem dierum ſpatium; ne illis effluxis rationes eas inire cogamur, ad quas, ſicut norunt, injuncti debitum officii nos compellit. Novit ille, qui nihil ignorat, quam acerbum atque luctificum nobis ſit, a capite membra diſſentire, Clerumque noſtrum tantopere ea refugere, quæ & a Nobis, & a Provincialibus Epiſcopis, Abbatibus quoque tam prompte, tam obedienter ſuſcepta fuerunt. Publice notum eſt, quantum diſpendii Nos tulerimus adempta nobis Zelandiæ totius, atque majoris Hollandiæ partis Eccleſiaſtica juriſdictione: verum Summo Chriſtianiſſimi Monarchæ, Regiæque Majeſtati parendum fuit. Merito hæc Majorum exempla animos inferiorum inflectere deberent, memores, quam operoſum, plerumque periculi ſit negotium, Monarcharum, atque Oecumenici Concilii reſiſtere voluntati.

Actum in arce Duerſtede, X. die Decembris anno 1565.

Et ſic erat ſubſcriptum:

FREDERICUS a TAUTENBURCH, Archi-Epiſc. Traj.

Menſe anni ſubſequentis primo altera Mandata addit Schenckius.

SPECTABILIS, DILECTE!

QUanquam cæterarum quatuor Eccleſiarum noſtrarum Traj. Decani & Capitula ſecundum Sacri Tridentini Statuta Concilii monitores & excitatores eſſe doleant ſui ipſius; ne tamen frivole prætendant impoſterum, tempeſtive ſe præmonitos a Nobis non fuiſſe, & tempus velut pro forma huic peragendæ rei præfixum exſpiraſſe; præcipio tibi, ut quod a Decano & Capitulo Eccleſiæ noſtræ Metropolitanæ flagitaſti, hoc ipſum etiam expoſcas ab illis: nempe ut initio ineuntis hujus anni duos ex ſuis Capitulis eligant, nobiſcum proceſſuros ad emergentium correctionem delictorum, modo & ritu latius expreſſo, atque in Decretis dicti Oecumenici Concilii contento. Quod ſi renuant, præmiſſa debita proteſtatione publicum inde confectum inſtrumentum ad Nos protinus tranſmittas, hancque noſtra manu ſcriptam, & annulo Archi-Epiſcopali ſignatam, illis exhi-

(*) Non *Trajectinum*, ut apud Heuſſenium reperitur, Bat. Sacr. P. II. pag. 16.; ſed *Tridentinum* legendum arbitror: tum ob alia, tum ob ipſam notam Temporis: hoc enim Edictum evulgatum eſt menſe Auguſto, Concilium vero Trajectinum menſe Octobri celebratum.

exbibe, potiorem Procuratorio quovis. Vale, & incede Regia via, neque ad dexteram declinans, neque ad ſiniſtram.

Ex Duerſtede, 11. *Januar.* 1566.

Sic erat ſubſcriptum:

FRED. Arch. Traj.

Superſcriptio hujus Epiſtolæ erat talis:

Advocato noſtro Fiſcali

Mr. JOANNI SCHAYCK.

Prælati Trajectenſes mox ſequentem Schenckio Archi-Epiſcopo reddiderunt Epiſtolam

REVERENDISSIME DOMINE, AC ARCHI-PRÆSUL AMPLISSIME!

FUerunt hiſce diebus nonnulla nobis per Advocatum Fiſcalem ex parte Reverendiſſimæ Paternitatis Veſtræ propoſita: quorum cum exemplar, ſeu copiam ſcripto nobis tradi poſtulaſſemus; tandem decimo hujus menſis eam accepimus: quibus cum novem præſcripſiſſet dies, intra quos ad iſta reſpondendum eſſet; nihil nobis prius fuit, quam Reverendiſſimæ Paternitatis Veſtræ ſatisfacere voluntati. Nam continuo literas ad Reverendiſſimam P. V. perſcripſimus, quibus eam obnixe rogavimus, ut in propoſitis per Advocatum Fiſcalem negotiis tamdiu ſuperſedere dignaretur, donec Legati noſtri, quos eadem de cauſa ad Illuſtriſſimam Gubernatricem miſimus, ad nos redirent; non dubii, quin tum illud daturi eſſemus ad prædicta reſponſum, quod & Paternitati Veſtræ, ac ſuæ Celſitud. foret gratum. Verum quanquam benignum a Reverendiſſima Paternitate Veſtra reſponſum requireremus, idque per Venerabilem D. Egbertum Luſſinck, quem etiam ob hanc rem ad Reverendiſſimam Paternitatem Veſtram miſimus, tamen cum eædem noſtræ literæ ſine ullo nobis reſponſo redderentur, nihilque præterea etiam ore nobis referret D. Luſſinck, quippe qui ne admiſſus quidem fuerit ad colloquium, non potuerunt non ſatis mirari Prælati & Eccleſiæ Veſtræ Trajectenſes, quid illud ſibi vellet nullum reſponſum, utpote qui multum ſibi confidebant de ſolita Tua erga ſe humanitate ac benignitate; niſi forte integrum non fuerit, ante novem præſcriptos dies quicquam deſuper ſignificare. Id ſi ſit, paulo nunc latius Prælati & Eccleſiæ Veſtræ ſuam explicant poſtulationem.

In Concilio Provinciali nuperrime per Reverendiſſimam P. V. celebrato, Prælati & Eccleſiæ Veſtræ, a Reverendiſſima Pat. Veſtra rogati, ſolemniter ac publice declararunt, ſe acceptare omnia Sacri Oecumenici Concilii Tridentini Decreta & Statuta, in quantum fidem noſtram Catholicam, Sacramenta Eccleſiæ, ac ritus eorundem, nec non reformationem vitæ ac morum concernerent. Verum quia in iiſdem multa eſſet videre, quæ, quemadmodum nihil habeant cum fide Catholica, ac vitæ ac morum reformatione commune; ita juriſdictiones, libertates, jura, exemptiones, Privilegia, ac laudabiles conſuetudines Eccleſiæ Veſtræ non tantum læderent, aut gravarent, ſed in nonnullis omnino plane tollerent; Super hac re juxta Decreta Concilii Tridentini Sanctiſſimum Dominum noſtrum conſulere decreverunt pro interpretatione, idque nata occaſione ex obſcuritate vocularum: Ordinarii & Prælati: cum Eccleſiæ ſibi perſuadere non poſſint, Concilii Tridentini Sacros Patres voluiſſe, Eccleſias inauditas iiſdem privare, quemadmodum id latius in Concilio Provinciali decima Seſſione eſt explicatum: pro qua quidem re quum etiam Legati noſtri nunc agunt apud Illuſtriſſimam Dominam Gubernatricem, ſine cujus auctoritate & conſilio nihil Romæ Eccleſiæ veſtræ tentare conſueverunt, & maxime nunc temporis tentare non debent, eo quod S. C. ſimiliter executionem Sacri Concilii promovere ſtudeat; inhærentes priori ſuæ acceptationi ac reſponſionibus iterato Reverendiſſimam Paternitatem Veſtram Prælati & Eccleſiæ Veſtræ obſecrant & obteſtantur; ut eidem placeat, in hoc præſenti negocio tam diu differre, donec Legati noſtri revertantur, qui id ſine dubio ſunt relaturi, quod ad pacem Eccleſiæ Veſtræ, ad ſalutem commodum ſit, ac oſtentationem publicam prohibeat; maxime, quum Reverendiſſima Paternitas Veſtra non ignoret, moram parvi temporis in conſiderationem non venire: Ut taceamus, moram hanc utilem fore ad pacem augendam, ac publicum ſcandalum vitandum, parati interim, quemadmodum nunc binis literis monuit Illuſtriſſima Domina Gubernatrix, ad exceſſuum procedere correctionem cum Reverenda P. Veſtra, aut ejus vicem gerente, idque juxta eam formam, quam Reverendiſſima Paternitas Veſtra in Concilio Provinciali, Seſſione ultima, de atrocioribus criminibus publice acceptavit: quam, quia communis eſt utrique, Prælati & Eccleſiæ humiliter ſupplicant, ut dignetur in hac re obſervare, ac in cognitione factorum Domini Cornelii Nyenrode, quem etiam ante publicationem Concilii Joannes Wolf, Reverendiſſimæ Paterni-

ternitatis Veſtræ, ac Eccleſiæ majoris communis Fiſcus accuſavit, ac nunc hanc litem uſque ad producendos teſtes perduxit: Eccleſia Veſtra parata eſt, cauſam inſtructam ad Reverendiſſimam Paternitatem Veſtram quam breviſſime tranſmittere.

Eodem menſe Januario per Sereniſſimam Margaretam, Gubernatricem, ad prædictos Eccleſiarum Prælatos, Philippi Regis nomine, directi fuere ſequentes

ARTICULI,

Ex Concilio Tridentino deſumpti, quorum executio differri neutiquam poteſt.

I.

UT Sacro-Sancta Concilii Tridentini Decreta omnia palam recipiantur, non verbaliter, ut hactenus, ſed realiter & cum effectu coram Nobis, aut Commiſſario noſtro, maxime in illis, quæ ſumma verborum luce definita ſunt, adeo, ut nulla cavillatione, nullaque tergiverſatione vel elidi, vel in dubium revocari queant, prout ſequitur.

II.

Ut Decanus, ſeu Vice-Decanus, & Capitulum initio hujus anni, & ita conſequenter ſingulis annis duos eligant de Capitulo ad tractandas nobiſcum cauſas criminum & delictorum, ſecundum formam a dicto Concilio ſtatutam, atque præſcriptam, ſicut quoque Illuſtriſſima Domina Gubernatrix fieri præcepit ſuper iis, quæ a Domino Cornelio . . . . perpetrata prætenduntur.

III.

Ut Archi-Epiſcopus ſua auctoritate Capitulum indicat, quando res tractandæ nec ipſum, nec ſuos concernunt.

IV.

Ut interdicatur Archi-Diaconis, eorumque Officialibus & Decanis, ne amplius ſe intromittant cauſis, ſolius Epiſcopi cognitioni, & tribunali per Sacrum Concilium expreſſe reſervatis, cujuſmodi notorie ſunt cauſæ matrimoniales, & criminales. Quantum vero ad cognitionem aliarum cauſarum attinet, quia nonnulla Decreta, loquentia de Ordinariis, videntur in verbis obſcura, vel ambigua, & ad noſtrum non ſpectat officium, eadem interpretari; ſervetur quod hactenus obtinuit, donec & quouſque interpretationem a Sede Apoſtolica ſuper iis contigerit emanare.

V.

Ut per Archi-Diaconos, aut eorum Officiales, nemo inſtituatur, aut admittatur ad beneficia Eccleſiaſtica, niſi providendus, & inſtituendus primo per Nos, aut Vicarium noſtrum examinatus, & dignus repertus, & a Nobis liquido fuerit approbatus.

VI.

Ut Prælati & Canonici reſideant, & horis Canonicis interſint, ac ejus intuitu tales diſtributiones quotidianas recipiant, quales a Sacro Concilio decretæ & ſtatutæ ſunt.

VII.

Ut unuſquiſque Eccleſiaſticus ſecundum ſuum gradum & ordinem fungatur perſonaliter munere ſuo in Divinis Officiis.

VIII.

Ut Clerus vitam, moreſque ſuos reformet ſecundum dictorum Decretorum Sacri Concilii Conſtitutiones.

IX.

Ut barbas deponant, nec deinceps nutriant, ſub pœna Canonica, ſeu arbitraria ab Epiſcopo infligenda.

X.

Ut veſtitum deferant, ordini Clericali congruentem, non ſolum in tunica talari, ſed & in reliquo veſtitu.

XI.

Ut concubinas, focarias, ſuſpectaſque perſonas vere & cum effectu realiter amoveant, atque a domibus & conſortio ſuis arceant, ita, & tali modo, ut ceſſet probabilis ſuſpicio iterati, ſeu iterandi commercii; idque ſub pœnis, per Concilium Tridentinum comminatis & inflictis.

XII.

Ut Prælati, Curati, Paſtores, & alii, qui ſecundum vel Statuta, vel fundationis tenorem, perſonaliter in beneficiis ſuis reſidere tenentur, intra duos menſes proximos veniant, & ſe conferant ad reſidendum ibidem, ſub pœnis & cenſuris, in dictis Canonibus, nec non Bulla Apoſtolica, & Ordinatione Catholicæ Majeſtatis cautis & expreſſis.

Articuli iſti hoc pacto eis Regis nomine denuntiati fuere.

" XVI. Januarii 1566. intra nonam ac
" decimam horam comparuere coram Sena-
" tu Ultrajectino delegati quinque Eccleſia-
" rum Civitatis Traject.; Nimirum Vice-
" Decanus Metropol. Eccleſiæ, Decanus S.
" Salvatoris, Decani D. Petri, & S. Joannis,
" Vice-Decanus ad S. Mariam, quilibet cum
" Capitularibus ſuis aliquot: quibus Regis
" nomine imperatum erat, ut intra hujus &
" perendini temporis horam nonam & deci-

" mam, plane, ac abſolute reſpondeant, an " omnia ac ſingula Sacro-Sancti Tridentini " Concilii Decreta actu recipere, atque ad- " mittere velint: ac ſingulatim Articulos " quosdam ex eo deſumptos, ipſisque ſcripto " traditos, cum infra annexis tabulis; quo " non cogatur Senatus juſſu Regis, atque ad " inſtantiam Reverendiſſimi Domini mei " Archi-Epiſcopi Ultrajectini media adhibe- " re, cauſis hiſce conſentanea. Prædicti " vero delegati in ſe ſuſcepere ſinguli, id ſuis " intimare Capitulis, ac reſponſa eorum, ad " nos in perendinum diem perferre: dila- " tionem tamen poſtulantes, uſque dum ad " Aulam delegati reduces forent; aut certe " hac de re commonerentur, ab eisque re- " ſponſa tuliſſent. Quibus Senatus nomine " fuit repoſitum, quod certiorem hujus red- " derent Reverendiſſ. Archi-Epiſcopum.

" Actum, ut ſupra, me præſente

SCHRYVERS.

Monumenta hæc vetuli fide Heuſſenii, prout is eadem recenſet in Bat. Sacra P. II. pag. 15. *& ſeqq. Quæ eadem hac in cauſa deinceps geſta ſunt, enarrabimus ad Synodum Ultrajectenſem anni* 1568.

SYNODUS AUGUSTANA

Anno Chriſti MDLXVII. Pii V. PP. II. Maximiliani II. Imp. III.

SUB OTTONE (*) CARDINALI AUGUSTANO.

STATUTA SYNODALIA.

EPISTOLA,

EDITIONI STATUTORUM PRÆMISSA.

OTTO, MISERATIONE DIVINA, SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIÆ EPISCOPUS CARDINALIS ALBANENSIS ET AUGUSTANUS: UNIVERSIS ET SINGULIS ABBATIBUS, PRÆPOSITIS, DECANIS ET CAPITULIS, PRIORIBUS ET CONVENTIBUS, ATQUE RECTORIBUS ECCLESIARUM, CÆTERISQUE CIVITATIS ET DIŒCESIS NOSTRÆ AUGUSTANÆ CLERICIS ET PERSONIS ECCLESIASTICIS, TAM REGULARIBUS, QUAM SÆCULARIBUS, GRATIAM ET PACEM IN CHRISTO JESU PRECATUR.

UT pervetuſtum, ita præclare laudatum eſt in Eccleſia inſtitutum, Synodos tum Oecumenicas, tum Provinciales, atque Diœceſanas, quas vocant, celebrandi. Ac illarum quidem, quæ & Concilia Generalia & plenaria dicuntur, ſaluberrima eſt authoritas, ut Auguſtini verbis utamur: harum vero; quæ vel ab Archi-Epiſcopis in ſuis Provinciis, vel a ſingulis Epiſcopis intra limites ditionis ſuæ coguntur, riteque celebrantur, varii & præclari fructus reperiuntur. Cum enim in hiſce Synodis majores & minores Prælati (quos appellant) in Chriſti nomine legitime congregantur, quibus eruditi, ſapientes, & pii plerique viri ſolent adjungi; Eccleſiaſticarum ſane tum perſonarum, tum rerum corruptelæ certius agnoſcuntur: errores vero in Fide & Religione ſuborti dexterius ſubmoventur: tum Sacerdotalis diſciplinæ, ſive collapſæ, ſive convulſæ, vigor facilius reſtituitur: nec ſolum Clerici, ſed etiam omnis ætatis & ordinis homines, qui nomen Chriſto dederunt, de Chriſtiano officio, immortali DEO Patri, & Sanctæ Eccleſiæ matri præſtando, majore cum pondere admonentur: demum Eccleſiarum Magiſtri & Miniſtri, ex quibus maxime Synodus pendet, expeditius hac occaſione præſtant, quod Apoſtolus Paulus (inſignis Evangelii tuba) in omni Synodo præſtari vult, cum illic præſentes hoc præclaro verbo compellat: *Attendite vobis & univerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei, quam acquiſivit Sanguine ſuo.* Quapropter mirum non eſt,

Specta-

(*) De celeberrimo hoc Ottone Truchſeſio Cardinali vide ſub finem Synodi.

Spectatiſſimos Patres, & Apoſtolicos Viros nullis non ſæculis Synodos indixiſſe, & ſedulo celebraſſe, earumque Decreta omnibus obſervanda ſubditis promulgaſſe. Quod ut ſæpe ac diligenter ab Epiſcopis omnibus fiat, communc bonorum & ſapientum votum eſt, ac Eccleſiaſtica etiam lege videmus eſſe ſancitum. Hinc nobis extant, ac propitio DEO ſemper extabunt Sacrorum Conciliorum præclara volumina, in quibus optimi Pontifices & Antiſtites Eccleſiarum, non ſuæ tantum ætati, verum etiam toti poſteritati, fidem diligentiamque ſuam in illuſtrando Chriſti regno maximam declararunt.

Quo magis hoc Synodicum inſtitutum, Nobis, & omnibus DEUM, DEique Eccleſiam amantibus Epiſcopis & Paſtoribus cordi eſſe debet, utpote quod a Venerandis Patribus, adeoque ab ipſis primis Chriſtianæ fidei Principibus Apoſtolis ortum ducit, in Eccleſia porro Catholica ſemper eſt obſervatum, & in poſtremo etiam Concilio Tridentino jure confirmatur. Honoris autem gratia Concilium hoc nominamus, quod ſuperioribus annis ſingulari opera & pietate Pauli III. Julii III. & Pii IV. Pontificum laudatiſſimorum inceptum, continuatum, & abſolutum, toti demum orbi ſumma cum laude & conſolatione piorum promulgatum fuit. Etenim hoc diu optatum, & excellens lumen, miſertus noſtri DEUS oſtendit, quod in mediis errorum tenebris non poterat pleriſque tempeſtivius affulgere. Hoc præſidium & robur eſt ſingulare, quod ad negotium fidei & diſciplinæ, in Eccleſia perturbatiſſimæ, componendum, vigorique priſtino reſtituendum, a pluribus deſiderabatur. Quæ Synodus Tridentina, ſi rite perpendamus omnia, ſuperioribus, toto licet orbe celebratis, Conciliis Sacris & Oecumenicis poſtponenda non eſt, ſive doctiſſimos & præſtantiſſimos viros multarum nationum illic collectos reſpiciamus: ſive rationem rerum geſtarum & ſeriem legitimam expendamus: ſive demum leges de fide & diſciplina Eccleſiæ tam graviter, quam utiliter, pieque ſancitas animadvertamus.

Verum, ut de noſtra dicere Synodo pergamus, ad eam inſtituendam non ſolum vetus inſtitutum, Eccleſiaſtica Sanctio, & Concilium Tridentinum hortabantur, verum etiam ingens calcar addebat Pius V. Pont. Max., qui ſuis literis ad nos crebro datis, voluntatem noſtram ad hoc pium & Epiſcopale opus aggrediendum promptiorem reddidit, ac inflammavit. Scimus enim, quid quantumve Chriſti Domini & Salvatoris noſtri Vicario, ſublimem Petri Cathedram & Apoſtolicam Sedem Divino jure adminiſtranti, præ cæteris omnibus debeamus. Tum agnoſcimus Providentiam Divinam, in hoc ipſo Pontifice, qui nunc ſupereſt, Eccleſiæ Catholicæ mirabiliter opitulantem. Nec inviti fatemur, ſingularem reverentiam & obedientiam a nobis libenter illi tribui, qui, uti compertum habemus, ad hunc ſummum dignitatis locum citra omnem ambitionem evectus, perpetuum inculpatæ ſanctæque vitæ curſum tenet: quique præſtanti ſpiritus fortitudine, & ardenti in omnes charitate præditus, non ſolum Urbi, ſed etiam orbi ſe Paſtorem admirabilem æque, ac venerabilem præbet, re non minus, quam nomine Pius, ac imitando pietatis velut illuſtre quoddam & vivum exemplar Eccleſiæ Catholicæ datus. Hujus diligentiæ & indefatigabili ſtudio ſecundum DEUM acceptum ferre debemus, quod boni omnes novo illo purgatæ & inſtauratæ urbis Romanæ conſpectu exhilarantur: quod Sacri Concilii Tridentini leges in principe loco executioni feriæ demandantur: quod extinctis, præſertim in Italia, hæreſibus, fidei ſinceritas indies effloreſcit: quodque ſubmotis varii generis corruptelis, quæ paſſim Clerum antea deformabant, honeſta vitæ Clericalis diſciplina paulatim aſſurgit, ac velut poſtliminio revocatur. Quare ſi noſtra, & Eccleſiæ cauſa pro Magiſtratibus omnibus, tum vel maxime pro ſummo quidem hoc in terris Eccleſiæ Capite, & Dominici gregis ſupremo Paſtore, Princeps Paſtorum Chriſtus orandus eſt, conſervet ut illum nobis diu ſuperſtitem, quem ad ſanandos graviſſimos Eccleſiæ morbos, Medicum & Magiſtrum optimum dedit.

Cæterum, ut ad noſtram Synodum revertamur, meminiſtis, opinor, Fratres, & Filii in Domino dilectiſſimi, eam hoc anno mature quidem, ut ad Dominicam: *Cantate*, poſt Paſcha celebraretur, indictam; poſtea vero in eam Junii menſis diem, qui Sanctis Vito, Modeſto, & Creſcentiæ Martyribus eſt conſecratus, gravibus de cauſis, quas alio ſcripto publico explicuimus, prorogatam ac translatam eſſe. Nunc ſummas agimus gratias ſummo & clementiſſimo DEO, qui obedientiæ veſtræ alacritatem & fructum in eo nobis oſtendit, quod ad præſcriptum diem plerique veſtrum Dilingæ nobis adfuerint, & Sanctæ Synodi, legitime quidem indictæ & convocatæ, initium inde, unde oportebat, ſumpſerint: nihil habentes prius, quam ut a ſolennibus precibus & ſupplicationibus publicis, quas inſtituimus, operi tam arduo & præclaro Divini Spiritus præpotens gratia impetraretur. Nec vana profecto, ſed efficacia hæc pia vota fuerunt, cum res ipſa docuerit, Divinum Numen in progreſſu negotii nobis adeſſe, nos docere, ac ducere, noſtramque Synodum proſperare, & illum in medio noſtrum adeſſe, in cujus nomine conveneramus.

Cum enim diebus aliquot congreſſus nobis eſſent graves & quotidiani, in his autem tum ante, tum poſt prandium de multis & arduis rebus ad Cleri populique reformationem pertinentibus, ultro citroque conferremus, cumque de noſtra Eccleſia, hoc difficillimo tempore bene conſtituenda, multum laboraremus, tantum abeſt, ut tot ſententiæ, quot capita fuerint, ut unus etiam idemque ſcopus Divinæ gloriæ illuſtrandæ, & Eccleſiæ noſtræ reformandæ cunctis eſſe propoſitus plane videretur. Neque propterea nobis, noſtræve virtuti, ſed illius Nomini ſancto damus gloriam, qui hanc animorum in præcipuis quibusque conſenſionem peperit & conſervavit, quique omnem optatæ rei ſucceſſum in nobis & vobis ita fœliciter cœpit, atque perfecit.

Cum vero multa tunc rite conſtituta, publiceque prælecta & promulgata fuerint, quæ Synodus ex variis Clericorum Ordinibus conſtans approbavit: reliquum eit modo, ea ut in lucem proferantur, omnibusque in noſtra Diœceſi tum cognoſcenda, tum obſervanda tradantur. Delegimus ergo fidum & dilectum nobis Sebaldum Mayer, Typographum Dilingenſem, qui Decreta Synodi omnia prælo ſuo committeret, atque evulgaret: toto nimirum opere in partes quatuor diſtributo, ut eo rectius omnia percipiantur, ac fidelius retineantur. In prima parte tractatio eſt de his, quæ ad Catholicam Fidem & Religionem confirmandam, populoque tradendam maxime pertinent. Secunda, de Cultu Divino, & ſeptem Eccleſiæ Sacramentis docet. Tertia, de Reformatione agens, vitam & honeſtatem Eccleſiaſticis hominibus congruentem explicat. Poſtrema de Judiciis, & aliis ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus monet. Quæ Decreta omnia, bona fide nunc edita, & authoritate noſtra Epiſcopali legitime confirmata (ſalvum tamen ut ſit, & maneat judicium Sedis Apoſtolicæ, cui hæc omnia ſubmittimus) ſic vobis commendamus, ut eorum exemplaria quilibet Prælatorum & Parochorum non ſolum emat, & habeat, verum etiam in ſua Eccleſia relinquat ſucceſſori.

Præterea volumus & jubemus, ut noſtri Sacerdotes, & in majoribus Ordinibus conſtituti, ſive ſint ſæculares, ſive Regulares illi Clerici, ſæpe ac diligenter hæc Decreta legant, legendo intelligant, & eadem ſecundum ſanum intellectum tum per ſe, tum per alios ubique curent fideliter obſervari: nullius interim perſonæ, commodi, vel impedimenti ratione habita, quo minus id exequantur, quod Divinis literis & Sacris Canonibus eſt conſentaneum, quodque Catholicum, pium, honeſtum, æquum & ſalutare in hoc opere continetur. Mandamus præterea, ut in omnibus Collegiis, Parochiis, Monaſteriis, & religioſis domibus, hic liber velut autenticus aſſervetur, quem noſtri Viſitatores, cum hujus Diœceſis inſpicient Eccleſias, ſemper exhibendum ſibi curabunt, in illos etiam animadverſuri, qui hoc ipſo Decretorum codice deſtituti reperientur.

tur. Renovamus etiam & confirmamus Edictum, nuper a Nobis editum, quo Catechiſmum Romanum, in Concilio Tridentino promiſſum, & a Pont. Max. publicatum, vobis commendavimus, opus quidem illud multis nominibus prædicandum, & præcipue Parochis ad rectam ſui muneris functionem intelligendam neceſſarium, prorſusque dignum, quod omnes Clerici noſtri huic Synodalium Decretorum libro conjungant, & conjunctim aſſervent, evolvantque.

Poſtremo cum ſatis non ſit, Decretis & Canonibus Eccleſiaſticam Reformationem urgere, ſed timorem Divinum bonarum legum cuſtodem adeſſe imprimis oporteat, illud etiam atque etiam rogamus, & per viſcera JESU CHRISTI Domini & Salvatoris noſtri, Sacerdotes & Clericos, omnesque, quorum intereſt, ſancte obteſtamur; ut ſerio perpendant ſecum, DEUM æquiſſimum Judicem eſſe, cui, velimus nolimus, gregis Nobis concrediti, omnisque ſuſcepti miniſterii rationem reddere debeamus, & a quo ſuum cuique vel præmium, vel ſupplicium æternum certo certius ſit expectandum, etiamſi nullus nunc Magiſtratus aut videat, aut puniat. Idem Clementiſſimus DEUS Paſtores & Miniſtros Eccleſiæ Catholicæ nos faciat ſecundum cor ſuum, ut qui ſal terræ, & lux mundi eſſe debemus, ſecundum hujus Synodi Decreta verbo & exemplo cæteris præluceamus, noſtrumque miniſterium coram DEO & hominibus rite cohoneſtemus. Datum in oppido noſtro Dilingano, feriis SS. Hieronymi Presbyteri,& Othonis Epiſcopi, Confeſſorum. Anno poſt Chriſtum natum M. D. LXVII.

INDEX CAPITUM,

Quæ quatuor his Synodalium Decretorum partibus continentur.

CAPITA PRIMÆ PARTIS.

I. De una Fide Catholica profitenda.
II. Quæ ſit veræ fidei & Catholicæ confeſſionis formula.
III. A quibus dicta fidei formula exigenda, maximeque præſtanda ſit poſt Synodum.
IV. De libris prohibitis.
V. De Prædicatoribus Verbi Dei, & eorum officio.
VI. De feſtis diebus rite celebrandis.
VII. De obſervatione jejuniorum.
VIII. De cultu, invocatione, Reliquiisque Sanctorum.
IX. De Symbolo Apoſtolorum, Oratione Dominica, & Decalogo.

CAPITA SECUNDÆ PARTIS.

I. De cultu Divino.
II. De Sacramentis.
III. De Baptiſmi Sacramento.
IV. De Sacramento Confirmationis.
V. De Sacroſancto Sacramento Euchariſtiæ.
VI. De celebratione Miſſarum.
VII. De Pœnitentiæ Sacramento.
VIII. De Sacramento Extremæ unctionis.
IX. De Ordinis Sacramento.
X. De Matrimonii Sacramento.

CAPITA TERTIÆ PARTIS.

I. De vita & honeſtate Clericorum.
II. De cohabitatione Clericorum & Mulierum.
III. De filiis Clericorum.
IV. De Clericis non reſidentibus in Eccleſia, vel Præbenda.
V. De pluralitate Beneficiorum.
VI. De Clericis peregrinis.
VII. De Inſtitutionibus.
VIII. De renuntiationibus vel reſignationibus Beneficiorum.
IX. De Cathedralibus & Collegiatis Eccleſiis, ac earum Miniſtris.
X. De Decanis ruralibus.
XI. De Parochis, & eorum officio.
XII. De rebus Eccleſiæ non alienandis.
XIII. De locato & conducto.
XIV. De Teſtamentis.
XV. De Sepulturis & Exequiis.
XVI. De Perſonis Regularibus.
XVII. De Hoſpitalibus pauperum, infirmorum, peregrinorum, & aliis piis locis.
XVIII. De jure Patronatus.
XIX. De Eccleſiis ædificandis vel reparandis.
XX. De Immunitate Eccleſiaſtica.
XXI. Ne Clerici vel Monachi negotiis ſæcularibus ſe immiſceant.

XXII.

XXII. De Scholis.
XXIII. De ſumptibus in Collegium ſtudioſorum Clericorum conferendis.
Declaratio ulterior præcedentis Capitis, de Seminario Clericorum in Auguſtana Diœceſi conſtituendo, Prælatis poſt finem Synodi exhibita.

CAPITA QUARTÆ PARTIS.

I. De Conſtitutionibus.
II. De Reſcriptis.
III. De Officio Ordinarii.
IV. De Synodis.
V. De foro Eccleſiaſtico.
VI. De Vicario & Officiali.
VII. De Sigillifero & Notariis.
VIII. De Procuratoribus.
IX. De Proceſſu judiciario.
X. De Simonia.
XI. De Uſuris.
XII. De Pœnis.
XIII. De Sententia Excommunicationis.

DECRETORUM SYNODALIUM
DIOECESIS AUGUSTANÆ
PARS PRIMA,

De una Fide Catholica profitenda.

CAPUT I.

UNa Sancta & Catholica Fides eſt, & apud Chriſtianos omnes eſſe debet, quam niſi quiſque integram atque inviolatam conſervaverit, non ſolum juſtus & ſalvus in Chriſto eſſe non poteſt, verum etiam in æternum, ut pereat, neceſſe eſt. Viſum eſt igitur, omnes, qui ſunt Eccleſiæ noſtræ Auguſtanæ ſubjecti, per JESU CHRISTI Domini & Salvatoris noſtri Nomen Sanctiſſimum obteſtari, ſimulque mandare ſingulis, quam graviſſime & accuratiſſime poſſumus, cujuscunque ſint conditionis vel ordinis, ut ante omnia ſingularem habeant curam veræ Fidei & Catholicæ Religionis ſincere profitendæ, retinendæque. Et ne quiſque addubitare poſſit, quid corde ad juſtitiam credere, & ore ad ſalutem confiteri debeat hoc tempore, quo, ſicut Hilarius loquitur, tot fides propemodum, quot voluntates, totque doctrinæ, quot mores exiſtunt; operæ pretium duximus, certam quandam regulam, & ſummariam profeſſionem Catholicæ fidei proponere, & ab ea ipſa noſtram Synodum auſpicari. Etenim quo majoribus viribus, artibus, & fraudibus hoc agunt Sectarii, ut Catholicos a veræ fidei jure & poſſeſſione deturbent; eo magis ad nos pertinet hoc depoſitum cuſtodire, tum illius, quæ in nobis eſt, fidei rationem reddere, & quod Catholicum eſt, palam & ingenue confiteri. Igitur cum Sancta Romana & Apoſtolica Eccleſia, quæ prima nos Germanos Chriſtum & Chriſtianiſmum verum docuit, ſimulque cum graviſſimis Patribus Sancti & Oecumenici Concilii Tridentini, communiter & ſingulatim ita credimus, ita confitemur omnes, qui in hac Synodo ſumus congregati.

Quæ ſit veræ Fidei & Catholicæ Confeſſionis formula.

CAPUT II.

Ego N. firma fide credo & profiteor omnia & ſingula, quæ continentur in Symbolo Fidei, quo Sancta Romana Eccleſia utitur, videlicet: Credo in unum DEUM, Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium. Et in unum Dominum JESUM CHRISTUM, &c. *Vide reliqua Tomo præcedente ſub finem Concilii Tridentini in Bulla S. D. N. Pii Papæ IV. ſuper forma juramenti profeſſionis fidei. pag.* 940.

A quibus dicta fidei formula exigenda, maximeque præſtanda ſit poſt Synodum.

CAPUT III.

Conceptis verbis hanc fidei & veritatis Catholicæ profeſſionem edimus, ut germani Catholici, quemadmodum Vincentius Lirinenſis appellat, a Pſeudo-Catholicis, & legitimi a nothis & adulterinis Eccleſiæ filiis eo rectius diſcerni, atque dignoſci certius poſſint. Quæ quidem fidei profeſſio, cum alios omnes,

omnes, tum illos decet & ornat vel maxime, qui populo ad bene credendum Magiſtri, & ad rite gubernandum & miniſtrandum in Eccleſiis præficiuntur. Quare Sanctionem Pii IV. Pont. Max. In hac Synodo publicamus, & inpoſterum enixe volumus obſervari: nimirum ut ſupra dictam profeſſionem omnes tam ſæcularium, quam regularium Eccleſiarum Prælati, a Clericis ſuis tam ſæcularibus, quam regularibus exigant, recipiantque. Præterea omnes Clerici Beneficia Eccleſiaſtica obtinentes, intra unum & alterum menſem ut maxime, cum hæc Synodus abſoluta, editaque fuerit, eodem plane tenore, ut hanc ipſam fidei profeſſionem vel Prælatis, vel Decanis ſuis ruralibus, vel etiam Nobis, aut Vicario noſtro in Spiritualibus, ſine omni recuſatione, vel excuſatione faciant, ſerio decernimus & jubemus. Quod ſi quidam in eo repugnarint, hos volumus ad Nos, vel Vicarium noſtrum deferri, ut canonice puniantur.

Similiter inpoſterum proviſi de beneficiis quibuſcunque, curam animarum habentibus, priusquam ad poſſeſſionem admittantur, Nobis, vel Vicario noſtro eandem fidei profeſſionem reddere obligentur.

Nec aliter Cathedralis noſtræ Eccleſiæ Prælati & Canonici fidem ſuam non ſolum coram Nobis, ſeu Vicario noſtro, ſed etiam in Capitulo profiteantur.

Cæteri quoque Clerici omnes inpoſterum, priusquam ad beneficii poſſeſſionem admittantur, eandem fidei formulam coram Prælato ſuo diſerte pronuntient.

Ad eundem modum Profeſſores omnes in Gymnaſio noſtro Dilingano, ad novi anni initium quotannis coram ſuo Rectore ſolenni juramento interpoſito faciant. Quam formulam & promovendi, quoties novum gradum ſuſcipient, ſolenni etiam juramento accedente præſtent.

Demum Ludimagiſtri, cujuscunque ſint conditionis, qui vel publice, vel privatim domi ſuæ, vel alibi juventutem inſtituunt, etiamſi prima ſolum Grammatices fundamenta, vel Germanice ſcribere, aut legere docerent, cum primum in hoc admittuntur, & deinde ſingulis annis, ſi a Prælatis ad docendam juventutem recipiantur, coram iisdem, vel Decanis ruralibus medio juramento eandem fidei profeſſionem recitent, atque confirment.

Quod ſi quidam Clerici vel Ludimagiſtri, aut etiam alii, de fide ſuſpecti vel requiſiti comperientur, qui hanc ipſam fidei profeſſionem viva voce, vel, quod majoris eſt momenti, & præſtabilius etiam, ſcripto teſtari recuſabunt: hi Nobis per Prælatos, Decanos rurales, vel Parochos quam primum deferantur, ut juris remediis contra illos utamur, ac interea docendi munere fungi prohibeantur.

De Libris prohibitis.

CAPUT IV.

Fœda & peſtilens eſt contagio, a Chriſti ovibus ne corrumpantur, procul arcenda, quam hæreticorum congreſſus, ſermones & libri, non modo ſimplicibus, ſed etiam ſæpe doctis afferunt. Quorum quidem ſcripta dici non poteſt, quantopere fidei ſinceritatem vitient, quot qualesque ſectas pariant, quam dulcia, ſed lethalia venena propinent, quantam demum foveant peccandi licentiam, & impietatem. Quamobrem qui libri & authores hæretici a delectis Concilii Tridentini Patribus damnati, vel prohibiti fuerunt, Nos etiam hoc tempore damnamus, ac prohibemus, ſimulque inpoſterum lectionem damnatam & prohibitam illis eſſe volumus, quibus peculiaris ad legendum facultas non obtigit. Idem cenſemus de libris imprimendis, in quibus mille artifex Satanas aut Divini verbi ſenſum pervertit, aut ſanam & probatam Eccleſiæ Sanctæ doctrinam, aliqua ex parte contaminat & oppugnat.

Quod de libris hæreticorum a Nobis conſtitutum eſt, idem de libris impuris, amatoriis, inhoneſtis, famoſis: qui præterea ſuperſtitionem, artem magicam & divinationem docent, deque ſimilibus improbatæ lectionis operibus, ne circumferantur, accurate volumus obſervari.

De Prædicatoribus Verbi Dei, & eorum Officio.

CAPUT V.

Ad conſervationem & defenſionem veræ fidei, Catholicæque Religionis imprimis pertinet, ut ſint fideles Dei, Eccleſiæque Miniſtri, qui ſalutiferum Dei Verbum populo ſincere, ſine omni hæreſeos, erroris, falſique dogmatis ſuſpicione, vel admixtione proponant, quique in docendo methodum obſervent, ac audientibus fructum ſpiritualis ædificationis afferant, Domino meſſis cooperante.

Quod ut rectius efficiatur, in omnibus Parochialibus Eccleſiis curæ ſit Parochis, per ſemetipſos ſingulis diebus Dominicis, & ſolennibus quibusque feſtis, publice pro concione Verbum Dei evangelizare, ut etiam ſibi dictum ſinguli putent, quod gentium in fide & veritate Doctor Timotheo ſcripſit: *Tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac Evangeliſtæ, prædica verbum, inſta opportune, importune, miniſterium tuum imple.*

Præterea in civitate Auguſtana, inque oppidis noſtræ Diœceſis, & majoribus pagis, ubi id commode fieri poteſt, etiam in Adventu Domini, & præſertim ſalutari Quadrageſimæ tempore, ſicut Concilium Tridentinum admonet, Conciones aliquot diebus ferialibus poſthac inſtituantur.

Si qui ad concionandum non ſatis apti, vel alioquin legitime impediti erunt, & impedimenti ſui nobis juſtam rationem poſſunt afferre, illis permittimus, per alios, a Nobis, vel Vicario noſtro prius admiſſos, concionandi munus perficere. Nemo interim inpoſterum ad Parochialem Eccleſiam admittatur, niſi per ſe ille concionari velit, ac poſſit; ut ne, qui a Propheta dicuntur muti canes, neſcientes latrare, Chriſti ovibus præficiantur.

Inter doctos & probatos authores, qui hac ætate noſtra ſcripſerunt, ad Verbum Dei Catholice, ſolideque prædicandum, non parum momenti afferunt Eckius, Nauſea, Hofmaiſterus, Royardus, Landtſpergius, Clichtovæus, Helmeſius, Eyſengreinius, ut veteres interim Patres, præſertim quorum Homeliæ in templis recitantur, prætermittamus. Horum igitur, & ſimilium, qui ſunt probatæ fidei atque doctrinæ libri, a noſtris Concionatoribus in uſu maxime habeantur.

Qui vel legitime Parochus, vel alias a Nobis ad prædicandum admiſſus non eſt, cujuscunque etiam privilegii prætextu nitatur, a concionandi officio arceatur. Quomodo enim prædicabunt, niſi mittantur, vereque vocati & miſſi, & per oſtium ingreſſi merito cenſeantur?

Regulares nec in propriis quidem ſuis Monaſteriis, absque Superiorum facultate, & noſtra benedictione concionentur. Verum in reliquis Eccleſiis illi haud ſine authoritate noſtra, quam idoneis petentibus libenter & gratis concedemus, hoc ſibi munus arrogent ac uſurpent.

Et Parochi, & reliqui, quibus concionandi munus incumbit, quique a Nobis ad concionandum admittuntur, Evangelium, Sacrasque Scripturas non ſecundum ſuum privatum ſenſum, ac longe quidem minus juxta hæreticorum commentationes exponant: ſed quæ docent, communi Sanctorum Patrum, & Eccleſiæ Catholicæ ſenſu & conſenſu fideliter comprobent, tum laborem ſuum omnem ad ædificationem populi, & ſalutem animarum referre contendant. Citentur autem verba Scripturæ Sacræ non aliter, quam in recepta & probata veteri Bibliorum editione leguntur, ſitque ſana ſemper forma verborum.

Illud ſæpe ac multum inculcent populo, periculoſa hæc eſſe tempora, quæ Apoſtoli prædixerunt: ac proinde inprimis caveri oportere novas, varias, & peregrinas doctrinas, & peſtilentes hæreſes, paſſim modo graſſantes, quarum fructus teterrimos experimur: Illud ovium Chriſti eſſe proprium, ut cum ſuis Catholicis Paſtoribus, piisque majoribus, in Eccleſiæ Catholicæ unitate perſiſtant, idemque, quod majores tot Sæculis conſentientes crediderunt, & ipſi quoque corde & ore profiteantur, fugientes interim omnes peſtilentiæ Cathedras, & in Religione novationes, quæ contra unam, Sanctam, Catho-

Catholicam, Apoſtolicam, Romanam Eccleſiam, extra quam nulli ſalus contingit, invehi poſſunt, vincente Chriſto ſemper portas omnes inferorum in illa, quæ columna & firmamentum veritatis manet, Eccleſia.

Magnam dent operam Prædicatores, ut in recitandis, & confutandis hæreticorum opinionibus & argumentis, præſertim coram plebe, valde ſint providi & circumſpecti. Aut ſi ſatis inſtructi non ſunt, tacere præſtat, quam diſputare de noſtri temporis controverſiis, quæ in medium imprudenter adductæ, dubitationes augent plerisque potius, quam ædificant audientes, vel ſanant ægrotos.

Concionatores hæreticorum infinitis pene modis miſericordiam DEI efferunt, ſolamque fidem & ſola Chriſti merita coram vulgo mirifice jactant, atque commendant: Verum juſtitiæ Divinæ, pœnitentiæ, charitatis, bonorumque operum & meritorum raro, aut frigide faciunt mentionem. Tanto magis curent Catholici, piique Concionatores, ut non modo miſericordiam Dei ac fidem prædicent, verum etiam ut ex verbo Dei charitatem, pœnitentiam, obedientiam, opera bona & merita juſtificatorum in Chriſto facta proponant & urgeant diligenter. Nec ſolam Dei miſericordiam, ſed etiam juſtitiam ejus in remunerandis fidelium benefactis, puniendisque peccatis, præſertim, quæ data opera committuntur, auditoribus exponant, & inculcent, ſicut Dei verbo aperte docentur. Præcipue vero curam habeant neceſſariæ doctrinæ, quæ ſæpe repetenda eſt hoc tempore, de timore Dei & pœnitentia ſerio agenda, deque peccatis fugiendis, & per opera bona redimendis.

Refellenda inprimis, & quoad ejus fieri poteſt, omnium animis eximenda eſt hæc perſuaſio, multorum quidem errorum parens, nihil, niſi quod in Dei verbo ſcriptum extat, recipi, & probari oportere. Hoc fundamentum vel præcipuum eſt ſectariorum, quod toties Paulus evertit, quoties traditiones Apoſtolicas non ſcriptas, & verbum Dei non in charta expreſſum, ſed viva voce traditum, legemque ſpiritus nobis commendat. Certe Spiritus ille Sanctus, qui in verbo Dei ſcripto loquitur, in Eccleſia quoque loquitur, & nos docet, ac juxta Chriſti certiſſimam promiſſionem docebit omnem veritatem.

Adhæc verbi Miniſtri populum ſæpe ac multum hortentur ad obſervantiam, obedientiamque præſtandam mandatis Dei & Eccleſiæ, tum utriusque legitimi Magiſtratus, Eccleſiaſtici ſcilicet & ſæcularis. Mandata Dei ex Decalogo facile intelliguntur. Cæterum ad Eccleſiæ Præcepta, multis jam ignota pertinet, ut quilibet Chriſtianus Dominicos, reliquosque feſtos dies, ab Eccleſia inſtitutos celebret religioſe, ac proinde tunc Miſſæ Sacrificio, & Sacræ Concioni coram interſit, nullique ſervili operi ſerviat.

Præterea huc ſpectat, obſervare ſtatos dies jejuniorum, nimirum in ſancta Quadrageſima, quatuor temporibus jejuniorum, & in Vigiliis, quas vocant, vel profeſtis diebus ab Eccleſia præſcriptis. Neque tunc ſolum, ſed & ſextis feriis & Sabbatis totius anni ab eſu carnium abſtinere jubet Mater Eccleſia. Cujus etiam hoc præceptum eſt, ut unusquisque ſacri Paſchatis tempore, hoc eſt, a die Palmarum uſque ad octavam poſt Paſcha, proprio Sacerdoti ſua peccata rite confiteatur.

Similiter Eccleſiæ Præceptum requirit, ut quilibet, annos diſcretionis habens, ut minimum prædicto Paſchatis tempore Sacroſanctam Euchariſtiam accipiat reverenter.

Adhæc doceant non modo de obſervandis Dei mandatis, ſed etiam aliquando de conſiliis Evangelicis, præſertim paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ recte ac ſalubriter amplectendis. Præterea nefas eſſe moneant, eos, qui ad hæc obſervanda conſilia ſemel & ultro ſe aſtrinxerunt, fidem Deo & Eccleſiæ datam reſcindere, votaque ſua perfide violare.

Adhortandi ſunt omnis ordinis & conditionis fideles, ut ſuæ quisque vocationi ſerviat diligenter, & non modo fidem ſuam cum Eccleſiæ fide conjungat, ſed & vitam Chriſtiana profeſſione dignam

dignam gerat, providens bona coram Deo & hominibus continenter.

Illud permagni referre putent verbi Dei diſpenſatores, ſi ad auditorum ſuorum ingenium & captum, quoad ejus fieri poteſt, ubique ſe, doctrinamque ſuam norint accommodare, & apta morbis præſentibus remedia porrigant.

Symbolum Apoſtolorum, Orationem Dominicam, & decem Præcepta cum ex Catholicis authoribus, tum ex Catechiſmo Romano ſtudioſe omnes explicent: &, quantum fieri poteſt, pleraſque ſuas conciones ad aliquam partem vel dicti Symboli, vel ejusdem Dominicæ Orationis, vel Decalogi, aut ſaltem ad locum aliquem Chriſtianæ doctrinæ inſignem referre conentur, ut ita non ſibi modo, ſed & audientibus rectius conſulant.

Myſteriorum Dei diſpenſatoribus quoque convenit, de Sacramentis Eccleſiæ, & eorum myſteriis, & quid cæremoniæ illis adhibitæ ſignificent, ſi antehac unquam, nunc vel maxime populum admonere.

Et res ipſa poſtulat, rationem tum domeſticis, tum adverſariis reddi luculenter, cur aqua, ſal, palmæ, herbæ, & fructus novi ex veteri more benedicantur. Item, cur populus aſpergatur aqua benedicta, & ſal exorcizatum ſumat. Præterea, cur cerei in Eccleſia accendantur, thus adoleatur, Eccleſiæ, altaria, calices, veſtes Sacerdotales, & ſimilia conſecrentur, vel benedicantur. De aliis id genus Eccleſiæ ritibus, & ſolennibus cæremoniis ſuo tempore ſimplices utiliter commonefient.

Ab omni genere convitiorum & maledicentiæ omnino ſe abſtineant, quia ſecundum Apoſtoli ſententiam, ſervi Dei non litigioſi, ſed manſueti eſſe debent; ac proinde nullum etiam, tam oblique, quam aperte perſtringant.

Reverenter loquantur cum de omnibus, tum de utroque Magiſtratu, & præſertim Clero, apud populum, qui alioquin ad calumniandum & obſtrependum, plus ſatis eſt ſua ſponte proclivis.

Vitetur omnis mordacitas, abſit contendendi ſtudium & ſermo ſeditioſus, vel qui perturbet magis aut offendat, quam ædificet audientes. Horum animi, ut ſupradictum eſt, ſæpe ac ſedulo ſunt inhortandi ad obedientiam & reverentiam, utrique Magiſtratui privatim, publiceq; præſtandam. Quod ſi fortaſſe gravis & neceſſaria cauſa offerat ſeſe, ob quam Clerus, vel Magiſtratus officii ſui admonendus, aut etiam reprehendendus videatur, non id publice, ſed in privato congreſſu, neque ſecus, quam ex vera charitate & debita cum modeſtia, quoties id opus erit, fideles Dei Miniſtri facere curent.

In arguendis populi vitiis, præſertim gravioribus, ita vehementes & ardentes ſe præbeant Concionatores, ut fraternæ charitatis, & illius zeli, qui eſt ſecundum ſcientiam, minime obliviſcantur. Sit acris ſimul & ſalutaris objurgatio, quæ ex charitate non ficta procedens, non modo publica crimina redarguat, ſed etiam ægrotis mentibus præſentem afferat medicinam.

Sæpe populus pro concione admoneatur, ut pro Magiſtratu tam Eccleſiaſtico, quam ſæculari, & pro omnibus tam vivis, quam defunctis fidelibus Deum oret, ſicut & Apoſtoli ætate ſua, teſte Chryſoſtomo, fieri voluerunt.

Poſtremo, quod alios docent, id ipſi quoque vita & moribus præſtent Evangelii Prædicatores, Divinique verbi Præcones: Ut ne alioquin cum alios docuerint, ipſi forte, juxta dictum Apoſtolicum, reprobi demum inveniantur, ſeu, ut Chriſtus loquitur, in regno cœlorum minimi vel abjectiſſimi habeantur. Verum de vita & honeſtate Clericorum poſtea ſuo loco dicetur.

De feſtis diebus rite celebrandis.

CAPUT VI.

Dominicos dies, qui in memoriam & honorem auguſtiſſimæ Reſurrectionis Domini, & Redemptoris noſtri Jesu Christi ſunt & fuere ſemper inprimis venerabiles, ab omnibus omnino celebrari publice & religiòſe jubemus.

Feſtorum dierum ſunt quidam mobiles, quidam vero immobiles, ut mos vetus appellat.

Mobi-

Mobilia feſta, quæ citra diſcrimen ab omnibus noſtræ Diœceſis ſubditis pro ſolennibus haberi & obſervari, ac pro concione ſemper indici volumus, ſunt hæc:

Feſtum Paſchatis cum duobus diebus mox ſequentibus.
Feſtum Aſcenſionis Domini.
Feſtum Pentecoſtes cum duobus inſequentibus.
Feſtum Corporis Chriſti.

Immobilia feſta, ut etiam ante nos conſtitutum & obſervatum fuit, hæc recenſentur.

Menſe Januario.

1. Feſtum Circumciſionis Domini.
6. Epiphaniæ, quod & trium Regum dicitur.

Menſe Februario.

2. Feſtum Purificationis Beatæ Mariæ Virginis.
24. Sancti Matthiæ Apoſtoli.

Menſe Martio.

25. Feſtum Annuntiationis Beatæ Mariæ Virginis.

Menſe Aprili.

24. Feſtum Georgii Martyris.

Menſe Majo.

2. Feſtum Sanctorum Philippi & Jacobi Apoſtolorum.

Menſe Junio.

24. Feſtum Nativitatis Sancti Joannis Baptiſtæ.
29. Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli.

Menſe Julio.

4. Feſtum Sancti Udalrici.
22. Beatæ Mariæ Magdalenæ.
25. Sancti Jacobi Apoſtoli.

Menſe Auguſto.

2. Feſtum Sanctæ Aphræ Martyris.
10. Sancti Laurentii Martyris.
15. Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis.
24. Sancti Bartholomæi Apoſtoli.

Menſe Septembri.

8. Feſtum Nativitatis Beatæ Mariæ Virginis.
21. Sancti Mathæi Apoſtoli & Evangeliſtæ.
29. Sancti Michaelis Archangeli.

Menſe Octobri.

28. Feſtum Sanctorum Simonis & Judæ Apoſtolorum.

Menſe Novembri.

1. Feſtum omnium Sanctorum.
11. Sancti Martini Epiſcopi.
25. Beatæ Catharinæ Virginis.
30. Sancti Andreæ Apoſtoli.

Menſe Decembri.

6. Feſtum Sancti Nicolai Epiſcopi.
21. Sancti Thomæ Apoſtoli.
25. Nativitatis Domini & Salvatoris.
26. Sancti Stephani Protomartyris.
27. Sancti Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ.
28. Sanctorum Innocentum.

Præterea in ſingulis Eccleſiis feſtum Dedicationis & Patroni, & ſi quæ alia jam olim recepta, & hactenus obſervata ſunt, tam in foro, quam in Choro, ut vocant, ſolenniter celebrentur.

Admonendus eſt ſæpe populus de vero uſu & fructu dierum feſtorum. Is in eo verſatur, ut ſacro tempore fideles Deo, Diviniſque rebus libere & integre vacent: ut Sanctorum ſolennem memoriam religioſe celebrent: ut Verbum Dei, & Miſſæ Sacrificium audiant reverenter: ut orationi & pietati cumprimis vacent, Diviniſque officiis, & horis Canonicis libenter interſint: demum ut ſacrum hoc tempus non vanis & profanis, ſed piis, ſacriſque ſtudiis tranſigant.

Et graviter illi non ſolum a Concionatore arguendi, verum etiam a Magiſtratibus caſtigandi ſunt, quos nihil pudet, diebus feſtis & ſolennibus Sacra negligere, rebus mechanicis & negotiationibus operam dare: aut ita quidem feriari, ut, qui dies a nobis potiſſimum ſunt ſanctificandi, illis ad carnis, ventriſque ſtudium, & ad vitæ tum licentiam, tum turpitudinem, contra jus Divinum & humanum vel maxime abutantur.

De obſervatione Jejuniorum.

CAPUT VII.

Recte Auguſtinus ait: Qui vult orationem ſuam valere apud Deum, faciat illi duas alas, id eſt, eleemoſynam

& jejunium, ut aſcendat celeriter, & exaudiatur. Quare Parochi & Concionatores huc incitent auditores, ut hi eleemoſynas, & ſæpe jejunia cum oratione conjungant, & his piis operibus ſibi Deum, Deique gratiam ſtudeant in Chriſto promereri. Nec enim negari poteſt, quin horum trium operum unumquodque genus in Sacra Scriptura ſummopere commendetur, & Divinæ gratiæ promiſſionem expreſſam habeat, & præterea ſanctorum hominum tum teſtimoniis, tum exemplis mirifice comprobetur.

Cæterum jejunia, quibus diebus ea ſunt præſcripta nobis ab Eccleſia, quia cujuſque conſcientiam obligant, qui aut ætatis, aut ægritudinis, vel imbecillitatis, aliamve juſtam excuſationem adferre non poteſt, religioſe ſunt omnibus obſervanda. Dabunt igitur operam Parochi & Concionatores, ut non ſolum feſtos, ſed etiam jejuniorum dies, qui de præcepto eſſe dicuntur, mature pro concione denuntient, ne quis fortaſſe, cum non jejunat, ullum ignorantiæ, inobedientiæque ſuæ prætextum poſſit obtendere. Cæterum, ut ſalutares jejuniorum dies, qui paulatim in deſuetudinem apud multos abire videntur, certius agnoſcantur;

Primum jejunium ſolenne, quod inde a temporibus Apoſtolorum in Græca & Latina Eccleſia ſemper in uſu Catholicis fuit, eſt Quadrageſimæ jejunium: ſacrum & acceptabile tempus, ad pœnitentiam agendam peccatoribus proprie deſtinatum, quod a feria quarta Cinerum uſque ad feſtum Paſchatis protenditur, quanquam Dominicis diebus nulla, uti reliquis diebus, jejunatio, ſed a quibusdam tantum ciborum generibus abſtinentia fiat.

Eſt deinde jejunium quatuor temporum, & illud quoque pervetuſtum, principio circa initium Quadrageſimæ, deinde in hebdomada Pentecoſtes, poſtea in Septembri feria quarta poſt feſtum Exaltationis Sanctæ Crucis, & poſtremo in Decembri feria quarta poſt feſtum Luciæ, ita ſolitum obſervari, ut feria quarta & ſexta, ſimulque Sabbato tunc jejunium peragatur.

Sunt & alii dies jejuniis peculiariter conſecrati, ut vigilia Dominicæ Nativitatis, Pentecoſtes, Aſſumptionis Deiparæ Virginis, Nativitatis Beati Joannis Baptiſtæ. Item dies profeſti Sanctorum Apoſtolorum, exceptis vigiliis Sanctorum Philippi & Jacobi, tum Joannis Evangeliſtæ. Præterea jejunio conſecrata eſt vigilia Sancti Laurentii Martyris, & ea, quæ feſtum Omnium Sanctorum antecedit.

Diebus Sancti Marci & Rogationum, etſi nullus ad jejunandum præcepto Eccleſiæ aſtringatur; tamen ſecundum antiquum & laudabilem morem, qui & hactenus in noſtra Diœceſi obtinet, eſus carnium eſt interdictus.

Qui ad certorum dierum jejunium aut peculiari voto, aut ex certo vitæ inſtituto ſunt obſtricti, hi vota ſua Deo fideliter & pie reddant, nihilque dubitent, ſibi non minus, quam Nazaræis, & Rechabitis abſtinentiæ ſuæ mercedem a Deo eſſe donandam.

Præclara eſt Pii Pontificis ſententia, quam jejunantes, feſtosque dies celebrantes ob oculos merito habeant: Nihil prodeſt, inquit, homini jejunare & orare, & alia Religionis bona agere, niſi mens ab iniquitate, & ab obtrectationibus lingua cohibeatur. Qua de re Parochi pro concione populum admoneant ſæpe, ſimulque doceant verum uſum & fructum Chriſtiani jejunii: quod hodie, cum ventri & carni maxime ſtudetur, aut fœde contemptum, aut improbe neglectum, variisque corruptelis miſere obrutum jacet. Tanto vero magis jejunium utrumque ſpirituale & corporale, nunc urgendum eſt: Spirituale quidem, quo mens a vitiis, ſæculique voluptatibus abſtinet, quod nobis perpetuum eſſe jejunium debet: Corporale vero, cui crapula, ebrietas, comeſſationes, compotationes, & alia id genus carnis opera penitus adverſantur, quodque juxta Eccleſiæ mentem & inſtitutionem certis diebus, ab iis, qui præſtare poſſunt, & ab eſu carnium abſtinentiam exigit, & unicam in die refectionem permittit: licet alioquin vetitum non ſit, pro tenui, ut vocant, collatione, modici aliquid veſperi ſumere. Hæc jejunandi ratio & diſciplina Clero & popu-

populo inculcanda venit, præſertim quod hodie (proh pudor!) tum ab Eccleſiaſticis, tum a ſæcularibus ſtata jejunia nec in uſu, nec in pretio debito habeantur.

De Cultu, Invocatione, Reliquiiſque Sanctorum.

CAPUT VIII.

Obſervent Concionatores, populoque tradant hoc diſcrimen, quod in Eccleſia Catholica ſemper habitum fuit, inter cultum & honorem, qui Summo DEO, Diviniſque Perſonis, & qui Sanctis DEI cum Chriſto jam in cœlo regnantibus tribui debet. Honoramus, colimus, invocamus DEUM PATREM, DEUM FILIUM, DEUM SPIRITUM SANCTUM, ſed longe quidem ratione alia, multoque ſublimius, quam Sanctos, utpote DEI filios, Chriſti membra, & Divini Spiritus organa, præ cæteris fidelibus Divinitus honorata.

Peculiariter autem Sanctorum cultus adverſus novos & veteres Vigilantianos vindicetur: & defendatur conſtans Eccleſiæ mos, qui e ſacris literis, probatiſque Patribus comprobari poteſt, & a multis ſæpe Catholicis Theologis comprobatus fuit, ne quis dubitet, nos mortales fidis Sanctorum patrociniis apud DEUM juvari, & facilius exaudiri poſſe. Confirmetur etiam atque etiam, quod Auguſtinus ante mille ducentos annos & docuit, & ſcriptum in hunc modum reliquit: Populus Chriſtianus memorias Martyrum religioſa ſolennitate concelebrat, & ad excitandam imitationem, & ut meritis eorum conſocietur, atque orationibus adjuvetur.

Si quando Sanctorum Apoſtolorum, Martyrum, Confeſſorum, vel Virginum hiſtoriæ in medium adducuntur, eas ex libris & authoribus magis probatis petant Concionatores, ne hoc ſæculo contentioſo aut ineptis, vel ridiculis, vel parum firmis exemplis, & incertis prorſus hiſtoriis fidere videantur.

Non aſpernandæ, ſed honorandæ ſunt Reliquiæ & exuviæ Sanctorum, in quibus velut electis ſedibus DIVINUS ille Spiritus olim habitavit, ſuamque virtutem ſæpe adhuc exerit, & in reſurrectione demum ipſa corporum potenter exeret.

Loquimur autem non de ſuſpectis aut prorſus dubiis, ſed veris ac probatis Reliquiis, quas in decoris vaſculis reverenter aſſervari, neque ſine luminibus accenſis populo, ſicubi mos hic obtinet, commonſtrari jubemus. Quod ubi fiet, habeatur ad præſentes vel concio, vel monitio de vero cultu, & debita veneratione Sanctorum, & Sacrarum Reliquiarum, præſertim ut Vigilantianorum, qui paſſim hodie graſſantur, erroribus aliqua etiam ex parte occurratur. Interea omnem avaritiæ & quæſtus ſpeciem fugiant, qui Sacras Reliquias aut viſendas, aut contingendas aliis exhibent.

Reprehendantur, prohibeantur, penituſque tollantur ſuperſtitiones, impoſturæ, & abuſus omnes, ſi qui ſunt, aut in viſitatione futura reperientur apud ſimplices, in Sanctis, eorumque Reliquiis, vel Imaginibus præpoſtere honorandis, ut hinc Divino nomini vel honori nulla injuria, & fidelibus nullum inferri offendiculum poſſit.

De Symbolo Apoſtolorum, Oratione Dominica & Decalogo.

CAPUT IX.

Majoribus noſtris ſummo ſemper id ſtudio fuit, ut juniores & ſimplices ab ipſis velut incunabulis, quid Chriſtiani credere, quid orando ſperare, quidque diligendo DEUM & proximum operari deberent, breviter & ſummatim utcunque docerent.

Quapropter tam ſedulo & frequenter illi, velut cum ipſo materno lacte tradiderunt, & inſtillarunt Chriſti parvulis Symbolum Apoſtolorum, in quo fidei ſumma continetur, & Orationem Dominicam, in qua rerum ſperandarum & petendarum decens ordo cernitur, tum Præcepta Decalogi, in quibus charitatis amplitudo paucis eſt comprehenſa.

Igitur has tres veluti primas Chriſtianæ doctrinæ partes, antiqui non modo memoriæ mandabant, & identidem repetebant, verum etiam ab aliis, præ-

præſertim fidei ſuæ concreditis, ſæpe & fideliter dici poſtulabant.

Quod veteris pietatis exemplum primo Parentibus, & Patribus familias omnibus eſſe commune vehementer optamus: deinde Parochis, & Paſtoribus noſtris ita commendamus, ut in pagis præſertim, locisque aliis, ubi Catechiſmi perfectior explicatio facile tradi non poteſt, dicta ſaltem tria capita verbis germanicis ad finem Concionis diebus feſtis omnibus populo repetantur, atque ſic omnes quantumvis rudes & ſimplices, de Chriſtianæ Religionis atque doctrinæ ſumma breviter & ſæpe commoneantur, illaque fidelius ſecum ipſi recitare, & perpetuo meminiſſe poſſint.

Qui Sacerdoti peccata ſua confitentur, præſertim ſimplices, recte & utiliter interrogabuntur, an hæc dicta capita, Symbolum, Orationem, & Decalogum calleant. Qui ea ignoraverint, primo quoque tempore diſcere jubeantur, ſive id domi, ſive in templis faciant.

Præterea eisdem interminentur Confeſſarii, ſi diſcere tam neceſſaria nolint, arcendos eos eſſe a Communione Sacra, a contrahendo publice Matrimonio, & a Patrini functione: Nimirum, ut ſaltem timore & pudore quodam adacti, prima illa & ſcitu neceſſaria veræ pietatis elementa tenere, & recitare non prætermittant.

Ac de his præcipuis, quas diximus Catechiſmi partibus, multi multa præclare & copioſe ſcripſerunt, ut Cardinalis Wormienſis, Viennenſis, & Merſpurgenſis Epiſcopi, Sotus, Caniſius, Dietenbergius, Concilium Moguntinum & Colonienſe: ſed inter cæteros Catechiſmos non poſſumus Parochis & Concionatoribus noſtris non commendare poſtremum illum, qui nuper in lucem prodiit, ac diuturnæ bonorum expectationi abunde ſatisfecit, neque minus docte, ſolide, ac eleganter rem omnem abſolvit, Catechiſmum nempe Romanum, in Concilio Tridentino promiſſum, & Pii Quinti Pontificis Maximi juſſu editum, quem nos etiam primo quoque tempore tum latine, tum germanice Dilingæ curabimus recudendum.

Serio jubemus & volumus, ne quisquam tantum ſibi permittat, ut mutet aut omittat ex his aliquid, quæ ſapientes, piique majores noſtri, in primis illis, quæ diximus doctrinæ Chriſtianæ elementis recitandis tot Sæculis conſentienter latine, germaniceque privatim vel publice pronunciarunt.

Curent ergo Parochi, ſive Concionatores, ut hunc verborum tenorem, quem proponemus & veneranda tenuit antiquitas, tum ipſi ſequantur, tum aliis tradant, atque ab omnibus exigant.

Symbolum Apoſtolorum, vel duodecim articuli fidei.

Credo in Deum Patrem omnipotentem, Creatorem cœli & terræ.

Et in Jesum Christum Filium ejus unicum, Dominum noſtrum.

Qui conceptus eſt de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine.

Paſſus ſub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus & ſepultus.

Deſcendit ad inferos, tertia die reſurrexit a mortuis.

Aſcendit ad cœlos, ſedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis.

Inde venturus eſt, judicare vivos & mortuos.

Credo in Spiritum Sanctum.

Sanctam Eccleſiam Catholicam,

Sanctorum Communionem.

Remiſſionem peccatorum.

Carnis reſurrectionem.

Et vitam æternam,

Amen.

Die zwölf Artickel des Chriſtlichen Glaubens.

JCh glaub in GOtt Vatter allmechtigen, Schöpffer Hummels und der Erden.

Unnd in JEſum Chriſtum, ſeinen ainigen Sun, unſeren HErren.

Der empfangen iſt von dem Heyligen Geiſt, gebohren aus Maria der Junckfrawen.

Gelidten under Pontio Pilato, gecreutzigt, geſtorben und begraben.

Abgeſtigen zu der Hellen, am dritten tag widerumb aufferſtanden von den todten.

Auff-

Auffgeſtigen zu den Himmeln, ſitzet zu der gerechten GOttes des allmechtigen Vatters.

Von dannen er kommen wirdt zu richten die lebendigen und die todten.

Ich glaub in den Heiligen Geiſt.

Eine heilige, allgemeine, Chriſtliche Kirchen, gemainſchafft der Heyligen.

Ablaß der Sünden.

Aufferſtehung des Flaiſchs.

Und ein ewigs Leben.

Amen.

Oratio Dominica, ſeptem petitiones continens.

PAter noſter, qui es in cœlis, ſanctificetur nomen tuum.

Adveniat regnum tuum.

Fiat voluntas tua ſicut in cœlo & in terra.

Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie.

Et demitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.

Et ne nos inducas in tentationem.

Sed libera nos a malo,

Amen.

Das Vater unſer.

VAtter unſer, der du biſt in den Himmeln, geheiligt werde dein Nahme.

Zu komme dein Reich.

Dein Will geſchehe, wie im Himmel, alſo auch auf Erden.

Gib uns heut unſer täglich Brot.

Und vergib uns unſere Schulden, als auch wir vergeben unſern ſchuldigern.

Und füre uns nit in verſuchung.

Sonder erlöſe uns von dem ubel, Amen.

Salutatio Angelica.

AVe MARIA, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui JESUS CHRISTUS. Sancta MARIA, Mater DEI, ora pro nobis miſeris peccatoribus, Amen.

Der Engliſch Gruß.

GEgrüßt ſeyſt du Maria, voller genaden, der HErr iſt mit dir, du biſt gebenedeyt under den Weibern, und gebenedeyt iſt die frucht deines Leibs JEſus Chriſtus. Heilige Maria, Muter GOttes, bitt für uns arme Sünder. Amen.

Decem Præcepta.

Primum Præceptum.

UNum crede DEUM.

Secundum Præceptum.

Non aſſumes nomen Domini DEI tui in vanum.

Tertium Præceptum.

Memento, ut diem Sabbati ſanctifices.

Quartum Præceptum.

Honora Patrem tuum & Matrem tuam, ut ſis longævus ſuper terram, quam Dominus DEUS tuus dabit tibi.

Quintum Præceptum.

Non occides.

Sextum Præceptum.

Non mœchaberis.

Septimum Præceptum.

Non furtum facies.

Octavum Præceptum.

Non loqueris contra proximum tuum falſum teſtimonium.

Nonum Præceptum.

Non deſiderabis uxorem proximi tui.

Decimum Præceptum.

Non ſervum, non ancillam, non bovem, non aſinum, nec omnia, quæ illius ſunt.

Die zehen Gebot.

Das erſte Gebot iſt:

DU ſolt allein einen GOT glauben.

Das ander:

Du ſolt den Nammen GOttes nit eytel nennen.

Das dritt:

Du ſolt die Feyertag heyligen.

Das viert:

Du ſolt Vatter und Muter ehren.

Das fünfft:

Du ſolt niemand tödten.

Das ſechſt:
Du ſolt nit unkeuſch treiben.
Das ſibend:
Du ſolt nit ſtelen.
Das acht:
Du ſolt nit falſche Zeugnuß geben.

Das neunt:
Du ſolt nit begeren deines nechſten Haußfrawen.
Das zehent:
Du ſolt nit begeren deines nebenmenſchen Gut.

DECRETORUM SYNODALIUM DIOECESIS AUGUSTANÆ

PARS SECUNDA.

De Cultu Divino.

CAPUT I.

AD bene beateque vivendum ingens momentum adfert, cum rite homines animadvertunt, hac ſe lege conditos, & per Chriſtum Dominum reſtitutos eſſe, ut ſummum, æternumque Bonum non ſolum in hac mortali, ſed etiam in cœleſti vita ex toto corde, & ex tota anima, & ex omnibus viribus colant.

Sed cùm Chriſtiani omnes, tum Eccleſiaſtici homines, ad præſtandum Deo cultum, peculiari Religionis vinculo, vel maxime obligantur: Atque ut magis hic cultus intelligatur, & populo rectius explicetur (quod ſæpius fieri volumus) præcipue vero, ut Eccleſiaſtici noſtri in eo elaborent; de cultu Dei duplici exercendo, breviter hoc loco repetemus.

Eſt cultus primum internus, quo per intellectum & affectum homo Deo conjunctus, ſummum Authori ſuo & gratiſſimum defert obſequium. Defert autem fide non ficta, ſpe firma, charitate puro de corde profecta, & piis affectibus aliis, qui ex hiſce tribus fontibus Christi gratia proficiſcuntur.

Vult enim Deus, qui Spiritus eſt, a nobis inprimis coli ſpiritu: intimaque hominis voluntate ſe quæri, inveniri, adorari, & coli poſtulat. Hocque cultu interiore vel maxime delectatur, imo ſine hoc officium nullum ipſi gratum, aut homini eſſe poteſt ſalutare.

Eſt deinde cultus externus, profeſſio nimirum & teſtimonium quoddam interni cultus, quem externis quibuſdam, & viſibilibus indiciis ac ſignis fideles proferunt, atque declarant. Hoc externo cultu non opus eſſet, ſi tantum ſpiritu conſtaret homo, nec animam haberet cum corpore junctam, ac implicatam.

Quoniam vero geminus eſt homo, ut præclare dixit Baſilius, convenit geminum eſſe virtutum ſtudium, quod & corporis laboribus, & animæ exercitiis abſolvatur.

Igitur quemadmodum pia mens neceſſario Deum colit fide, ſpe, & charitate, ſic & pii hominis corpus a colendo Deo vacare nec poteſt, nec debet; quin externis & corporeis rebus latentem intus Religionem oſtendat, ſuamque erga Deum, animi & corporis authorem, gratitudinem explicet, ac debitæ proximo virtutis & pietatis exemplum præbeat, ſuumque corpus etiam rectius in officio contineat, ac illud demum præparet beatæ immortalitati, in qua ſummus, perfectusque cultus utrinque, tum corpore, tum anima Deo plene, & abſque labore ullo ab humana creatura reddetur.

Unde perſpici poteſt, cultum Divinum, qui Chriſtianos homines nunc cum primis decet, late quidem patere, & porrigi ad pia quævis officia, quæ in honorem Divinæ Majeſtatis intus & foris ab homine fiunt, aut poſſunt excogitari: Illos vero cultores magis Deo probari, ac perfectiores eſſe, qui rectius cultum interiorem, exterioremque conjungunt, & utrinque probant ſe Conditori & Salvatori ſuo prorſus eſſe deditos, atque devotos.

Nam cultus externus, niſi ad interiorem, veluti corpus ad animam, referatur, & ad Deum ipſum pure ordine-

dinetur, laudem apud homines fortaſſe, ut in hypocritis, ſed non apud Deum promereatur, neque ſalutem, vel utilitatem ulli ſolidam adfert. Illi vero ſe vere pios & religioſos, Deoque devotos exhibent, qui huc ſincere ac ſtudioſe contendunt, ut interiorem & exteriorem Deo cultum integre, libereque tribuant, & hoc in ſe experiantur, quod Propheta Regius, internum cum exteriore cultu conjungens, ſubinde perſenſit, ut ex animo caneret lætus: *Cor meum & caro mea exultaverunt in DEUM vivum.*

Quæ omnia tanto magis Eccleſiæ noſtræ Miniſtris, & Sacerdotibus omnibus dicta volumus, quo illi præ cæteris fidelibus ad Divinum cultum privatim, publiceque præſtandum, propius deputantur, & certius aſtringuntur. Neque aliter ſane ad beneficia Eccleſiaſtica, quam propter officia Divina, rite & legitime peragenda, eliguntur, & aſſumuntur. Neque ſolum pro ſe ipſis, ſed etiam pro vivis & mortuis ad Dei cultum nocte, ac die celebrandum peculiariter inſtituuntur, nimirum ut preces, dona, & Sacrificia pro peccatis populi in juſtitia & ſanctitate offerant, & Sancto Deo ſancti ſerviant omnibus diebus vitæ ſuæ.

Cum vero cultus Divinus hodie (proh dolor!) paſſim aut miſere neglectus, aut impie contemptus jaceat, omnes vero quæ ſua, non quæ Dei ſunt, curent; Prælatos omnes hortamur, & ſub Divinæ quidem indignationis comminatione ſingulis injungimus, ſingularem ut ipſi dent operam in eo reſtituendo, illumque poſthac diligentius, quam hactenus, ab Eccleſiaſticis exercendum curent: præſertim in adminiſtratione Sacramentorum, & in locis Deo, Divinoque cultui proprie conſecratis.

Sacerdotes & Clerici, cum ad pſallendas Deo laudes conveniunt, non vocis tantum modulatione, ſed & devotione corporis, debitum ſuæ ſervitutis penſum diurnum & nocturnum abſolvant: & ad Divina officia quotidie peragenda, corpore pariter & mente ſe ita componant, quo ſimul & Deo gratum cultum exhibere, & populo conſideranti devotione (*) augere valeant.

Maledictus enim, qui facit opus Domini negligenter: præſertim, ſi ex illis fuerit, quos Deus præ aliis ſanctos eſſe vult, & Magiſtros Religionis elegit.

Non ſine magno animi noſtri dolore cernimus, pleroſque, licet Eccleſiaſticis ſtipendiis fruantur, tamen Divini timoris, Eccleſiaſtici ſtatus & officii, cum ſacrarum Sanctionum prorſus obliviſcentes, nullam aut exiguam habere curam, Preces horarias quotidie recitandi: qui, præſertim dum peregrinantur, vel temporalium rerum curis impediuntur, vix Breviarii ſui meminerunt, atque ita in Deum & homines injurii, vivos & mortuos ſuffragiis debitis fraudant.

Hos primum ſerio admonitos volumus, quod Eccleſiaſtica bona inique occupent, & ſi ultra ſex menſes Horas Canonicas perſolvere intermittant, ad reſtitutionem perceptorum fructuum coram DEO & Eccleſia obligentur. Deinde Prælatis & Decanis injungimus, ut eoſdem inobedientes ſubtractione portionis fructuum, in eleemoſynas pauperum, aut alios pios uſus convertendæ, aut officii etiam ſui ſuſpenſione ſevere caſtigent.

Unum eundemque modum & ritum in Divinis officiis, & Horis Canonicis perſolvendis volumus obſervari, exceptis tantum feſtis quorundam Sanctorum ſpecialibus, ita ut Eccleſiæ inferiores Eccleſiam noſtram Cathedralem, quæ aliarum Mater & Magiſtra eſt, ſibi proponant, ac ſequantur. Unde quotannis, præſertim ad initium anni, Calendarium habere curent, quod noſtræ Cathedralis Eccleſiæ in Divino cultu ritum oſtendat.

Eſt hoc Sæculum ad novandas, mutandas, & profanandas cæremonias, aliaſque res Catholicæ Religionis perturbandas mire propenſum, & cupidum: eoque magis quam ſeveriſſime poſſumus, cunctis præceptum volumus, ut ſedulo retineantur cæremoniæ omnes, quarum eſt ſolennis uſus in adminiſtratione Sacramentorum, & quæ ordine fere traduntur in Agenda, ut veteres appellarunt: tum quæ ad ornatum templorum, ut ſint velut Divini cultus, & promovendæ pietatis apta inſtrumenta, accommodantur.

(*) *forſ.* devotionem.

Sunt quippe hujuſmodi ritus ex multa antiquitate, & Apoſtolica traditione profecti: ſunt Eccleſiæ conſtanti tum authoritate, tum conſuetudine comprobati: ſunt ſingulari cura, & Divina quadam providentia nobis, & populo DEI utiliter inſtituti, ac veluti per manus ad nos uſque transmiſſi: qui ut maxime vulgi captum, ingeniumque ſuperent, tamen ſuam etiam in ſilentio referunt, & conſervant Majeſtatem, atque authoritatem.

Prohibemus interim, ne cuiquam liceat novas excogitare, inducere, vel recipere cæremonias citra noſtram expreſſam facultatem, aut ſi quæ novæ, vel ſuſpectæ jam in quaſdam Eccleſias irrepſerunt, de his Decani rurales cognoſcant, & quamprimum ad Nos referre curent.

Ut honeſte ac ordine, ſicut Paulus jubet, in cultu Divino cuncta fiant, qui ad pſallendum ſunt in Eccleſia conſtituti, tempeſtive adſint, loti & veſte candida induti, veluti qui ſpirituales milites clangore tubæ, ad agendas excubias, & ad miniſtrandum cœleſti curiæ ſint acciti: quique non ſuo tantum, ſed & mille aliorum nomine in conſpectu DEI, & Angelorum ejus pſallere debeant.

Qui Chorum ingreſſi, Regem & Dominum ſuum, in Venerabili Euchariſtia præſentem, primum honorent, illique flectant genua reverenter, & ſuis deinde locis conſiſtentes, qua poterunt mentis attentione ac devotione pſallant, ac DEUM non labiis tantum, ſed in ſpiritu & veritate colant, ut lux eorum coram hominibus luceat, & Pater in cœlo glorificetur.

Prohibemus cum fidelibus omnibus, tum Eccleſiaſticis maxime, deambulationes & confabulationes in templis, præſertim, quo tempore Divina officia celebrantur; cum domus DEI, domus orationis a CHRISTO dicatur, & Religionis ac Sanctitatis omnis officina eſſe debeat Eccleſia.

Decanis autem & Prælatis aliis jubemus, ut ſuos in choro, temploque leviter agentes, ociantes, vel garrientes obſervent, ac eosdem citra perſonarum acceptionem puniant diligenter, ne domus Domini Clericorum irreverentia polluatur, & ſpectantes alii hoc illorum offendantur exemplo.

In cantandis Divinis officiis, & præcipue Miſſis, ſic habeat ſe Chorus, ut non tantum aures voluptatem, ſed & mentes utilitatem capere poſſint. Ea vero, quæ ad doctrinam & eruditionem fidelium pertinent, ut Epiſtola, Evangelium, Symbolum, Oratio Dominica, ita legantur, & canantur, ut præſentes diſtincte ſingula verba exaudire, & mente intelligere poſſint: interea vero a modulis organicis abſtineatur.

Organorum uſus multis in locis eſt immodicus, atque corrigendus, ne ſacras preces, & audientium pietatem impediat laſciva modulatio, neve muſica intempeſtiva, quæ neque ſimplex, neque gravis videatur, turpes vel profanas cantiones referens, effæminatos potius demulceat, quam pios animos paſcat. Nec decet ſacros Hymnos, ut ſunt: *Gloria in excelſis*, *Præfatio*, *Sanctus*, *Agnus*, abrumpi, vel aliis canticis aut modulationibus impediri, quo minus integre exaudiantur.

A noſtris Eccleſiis arceri volumus, nullumque illic locum habere cantiones hæreticorum, quantalibet modulationis & pietatis ſpecie vulgo blandiantur. Antiquas vero & Catholicas cantilenas, præſertim, quas pii majores noſtri Germani majoribus Eccleſiæ feſtis adhibuerunt, vulgo permittimus, & in Eccleſiis, vel etiam Proceſſionibus retineri probamus.

Horrendum eſt, in ſacris locis eam profanorum hominum videre perverſitatem, & impietatem impune graſſantem, qui absque omni reverentia & modeſtia nugantur, currunt, rident, important, & exportant onera, turbasque ſæpe graves movent etiam tunc, cum Sacerdotes Divina officia, vel tremenda Miſſæ myſteria exequuntur.

Monemus igitur Chriſtianos Magiſtratus, ut CHRISTI Domini in repurgando templo ſeveritatem imitantes, hos DEI Eccleſiæ, & Sacramentorum contemptores, bonorumque omnium perturbatores, pro ſui muneris ratione vel puniant, vel profligent, coer-

coerceantque, & pœnam juſtam ſtatuant templorum profanatoribus.

Non ſolum Agendam correctam & auctam, ſed etiam Breviarium luculentius ac meliore ordine, quam hactenus, digeſtum, brevi in lucem edendum curabimus; ne hac etiam in parte noſtro muneri, & Eccleſiaſticorum neceſſitati deeſſe videamur, atque ut cultus Divinus in noſtris ubique Eccleſiis eo decentius, quo uniformius, celebretur.

Cætera, quæ de cultu Divino hic inſeri poterant, Viſitatoribus noſtris fuſius & explicatius præſcribemus: ut non ſolum in genere, ſed etiam ſpeciatim intelligant, quæ poſt Synodum ad noſtras Eccleſias rite viſitandas, & in cultu Divino reſtituendas, maxime pertinent. Nunc porro de Sacramentis agemus, in quibus magis, quam uſquam alibi, cultum exerceri Divinum DEUS ipſe poſtulat, exercentes vero fructum eorum præſtantiſſimum aſſequuntur.

De Sacramentis.

CAPUT II.

Non ſine gravi dolore animadvertimus, ſeptem novæ legis Sacramenta, Divinæ gratiæ munera efficaciſſima in CHRISTO Domino inſtituta, & ab Apoſtolis, Apoſtolicisque Viris veluti per manus ad nos transmiſſa, tum in Eccleſia reverenter Sæculis omnibus obſervata, non ſolum nunc ab hæreticis hoſtiliter oppugnari, ſed etiam a multis Catholicis indigne tractari, ac quædam eorum fœde negligi, atque adeo a plerisque vim illorum & virtutem penitus ignorari. Idcirco nobis id maxime curandum & præcipiendum eſt, ut & ſincera de Sacramentis doctrina in noſtris Eccleſiis proponatur, & abuſus circa adminiſtrationem ſingulorum Sacramentorum ſuborti tollantur, ac, quoad ejus fieri poterit, funditus evellantur.

Cæterum, quantum ad Sacramentorum puram & neceſſariam cognitionem, eorumque ſalutarem virtutem & gratiam tum tradendam, tum diſcendam attinet, illud ab omnibus Diœceſis noſtræ Clericis volumus & jubemus obſervari, ut ſibi familiarem reddant nunquam ſatis laudatum, & prius a nobis commendatum Catechiſmum Romanum. Legant etiam illa, quæ de Sacramentis EUGENIUS IV. Pontifex Maximus in Concilio Florentino Armeniorum Legatis tradidit, quæque multi & Catholici Scriptores jam ante citati, & præter hos Epiſcopus Roffenſis, Gaſpar Scatzerus, Ruardus Tappart, Tilmannus Smelingus, aliique Theologi plures utiliter ediderunt. Ex his veluti puris fontibus petant Concionatores, quæ populum doceant de Sacramentorum inſtitutione, dignitate, virtute, aliisque rebus huc pertinentibus.

Nec ſolum in publicis concionibus, ſed etiam in ipſa Sacramentorum adminiſtratione, locus eſt commodus admonendi, quid in cujusque Sacramenti exhibitione nobiscum agat DEUS, & quid nos cum illo viciſſim agere debeamus. Ita fiet, ut populus majorem reverentiam his ſanctiſſimis deferat myſteriis, & fructum eorum efficaciorem ſentiat, minusque loci relinquat Sectariis, qui hodie Sacramenta pleraque aut impie contemnunt, aut multis defœdant erroribus, vel impuriſſime tractant.

Ut in adminiſtratione Sacramentorum omnis confuſio ac profanatio, quæ decorem Domus DEI offendit, evitetur, ſerio iterumque mandamus, in cæremoniis, orationibusque ſolennibus, quæ adhibentur, ritum unum & eundem in noſtris ubique Eccleſiis obſervari, quemadmodum Agenda, ut vocant, brevi a nobis in lucem edenda, commonſtrabit.

Sacramentorum dignitati, debitæque venerationi apud vulgus inprimis detrahit, quod Sacerdotes nonnulli tam irreligioſe, tam irreverenter, leviter, & negligenter in Sacramentorum adminiſtratione verſari conſpiciuntur;

Quare monemus omnes, qui hæc Sacra tractant, & ſub noſtræ, imo etiam iræ Divinæ gravi comminatione mandamus, ut hac in parte ſe corrigant delinquentes, ſeque aliis veræ pietatis exemplum, ut par eſt, ſtatuant. Igitur in Benedictionibus, Unctionibus,

bus, ritibus, & orationibus Sacramentorum præſcriptis nihil prætermittant, ſed omnia fideliter, caute, diſtinctè, graviter, integre, ac religioſe, neque in alia, quam latina lingua, ſuo loco & tempore adminiſtrent. Nec tamen erit abs re, ſi admonitiones, & nonnulla jam veteri uſu trita, ſecundum Agendæ noſtræ morem, vernacula lingua recitentur.

Multas & graves ob cauſas volumus & ordinamus, ut Sanctiſſimum Domini noſtri Jesu Christi Corpus, nec non Chriſma, Oleum Sanctum, cæteraque ad res ſacras pertinentia, ſub diligenti fortique cuſtodia & clauſura conſerventur. Claves, quibus ea recludantur, ſint penes Paſtorem, magnaque fide cuſtodiantur, ut ne ulla vel injuria, vel profanatio tremendis Chriſti myſteriis, rebusque ſacris irrogetur.

De Baptiſmi Sacramento.

CAPUT III.

Cum in Baptiſmo Redemptoris noſtri Mors, Sepultura, & Reſurrectio nobis cum ad contemplandum, tum ad imitandum velut ob oculos proponatur; Sacerdotes monitos inprimis volumus, ut primum, neceſſarium, & ſacroſanctum hoc regenerationis lavacrum celebrent accurate, utque ſuæ pietatis exemplo alios ad Christi gratiam, & Sacramenti hujus dignitatem atque virtutem plenius & religioſius contemplandam, excitent, ac impellant.

Tempeſtive præparentur, quæ ad Baptiſmi adminiſtrationem ſpectant, ut ordine, quiete, decenter, & citra tædioſam interruptionem, mature omnia coram populo peragantur.

Si uſquam alibi, tum in ipſa prolatione verborum, quibus hoc Sacramentum, ejusque virtus conficitur, eſt advigilandum; ut proinde provide ac diſtinctè dicendum ſit: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen.* Quæ verba, cum aliis, tum Parochis maxime, ſunt mandanda memoriæ, ut in his nihil varietur.

Animadvertant omnes Parochi, ne in ullo liquore alio, quam vera & naturali aqua, ſed ſolenni Benedictione, & Sacri Chriſmatis unctione ſanctificata, baptizent. Verum tempore neceſſitatis, aqua etiam non benedicta Baptiſmum adminiſtrare licebit.

Solennes baptizandi cæremoniæ, & myſticæ unctiones, cæterique ritus, quos conſtat, jam inde ab initio Religionis Chriſtianæ per univerſam Eccleſiam obſervatos eſſe, nulla ex parte aut varientur, aut prætermittantur: ſed ſicut Eccleſiæ noſtræ Agenda præſcribit, & antea nos conſtituimus, niſi neceſſitas aliud exigat, plene adhibeantur. Neque parum refert, de hujusmodi cæremoniarum ſignificatione populum ſæpe moneri, & de his interponi Germanicas exhortationes, quas in Agenda nova inſeri curabimus, ut, cum opus eſt, in promptu habeantur.

Obſtetrices & mulieres aliæ, quæ puerperis tempore partus frequenter adſunt, duplici nomine graviter ſunt admonendæ: primum, ne extra tempus neceſſitatis baptizandi officium uſurpent ſibi: deinde, ut formam baptizandi probe teneant, ac ſervent. Hanc formam niſi norint, ad munus obſtetricandi non admittantur, & de eadem omnes, quæ paſſim hoc ipſo munere funguntur, a ſuis Parochis examinentur. Quod ſi nonnullæ baptizandi veram ignorent formulam, ſtatim doceantur: at ſi nolint diſcere, a ſuſcepto obſtetricandi munere, ut merentur, prorſus excludantur.

Infantes a laicis baptizati, in Eccleſiam a parentibus, nutricibus, vel obſtetricibus, quamprimum fieri poteſt, adducantur. Ibi Sacerdos diligenter inquiret, an debita forma in baptizando fuerit obſervata, quæ ſi acceſſit, Sacerdos factum approbans, ſuppleat reliqua, quæ ſecundum Agendæ præſcriptum omiſſa videntur.

In aliis vero caſibus & dubiis, (*) citra Baptiſmum occurrentibus, quid Agenda moneat, videndum & ſequendum erit, & præſertim, ſi quem ſub conditione baptizare neceſſe ſit.

Cæterum, quod ad alios pertinet, qui ab hæreticis ipſorum more baptizati ad Eccleſiam Catholicam redeunt, obſervari volumus Synodi Provincialis Mo-

(*) *forſ:* circa.

Moguntinæ Decretum, ut, qui ritus circa Baptiſmum in illis ſunt prætermiſſi, Catholico more, ſecundum Agendæ noſtræ tenorem, caute & pie ſuppleantur.

Primum autem tales ab hæreticis baptizati, ut hos ritus, & ſolitas unctiones, atque precationes admittant, ſerio exhortandi, &, qua fieri ratione poteſt, promovendi (*) ſunt. Illis vero totum Baptiſma ſecundum Eccleſiæ noſtræ ritum tradatur, in quorum forte Baptiſmo debita quoque forma (**) fuerit obſervata.

Sit in qualibet Parochiali Eccleſia Baptiſmi fons, in quo ſemper prompta & nitida conſervetur aqua. Hæc quovis anno bis, ſemel quidem in Sabbato Sancto; ſemel autem in Sabbato Pentecoſtes ſolenni Benedictione, & Sacri Chriſmatis unctione ſanctificetur. Ex quo fonte ne quiſquam aquam ſurripere, & ea quomodolibet abuti poſſit, neve ullis injuriis vel immunditiei hæc aqua ſacra expoſita maneat, ſerio mandamus, fontem eundem diligenter concludi, mundumque ſervari. Tum ſingulis Parochis inhibemus, ne aquam ex fonte baptiſmali cuivis porrigant, ut in uſum profanum verti nullo modo poſſit.

Ne Baptiſmus forte dilatus periculum afferat infantibus, qui hoc lavacro ad ſalutem egent; ſedulo præcipimus, ut parentes, nutrices, & obſtetrices moram omnem abrumpant, &, quam fieri poteſt, citiſſime baptizandos infantes offerant, quibus & ſolennes cæremoniæ, ſi per tempus licet, adhibeantur. Nec feratur, ut ultra dies octo natis parvulis Baptiſma prorogetur.

Nemo baptizet Judæos, & Judæorum filios, aut filias, niſi in illis vitæ periculum timeretur, abſque noſtra, vel Vicarii noſtri expreſſa facultate. Refert enim prius inquiri, fictene, an vere baptizari tales cupiant catechumeni: tum ſintne in fide ſatis, ad hoc fidei Sacramentum capeſſendum inſtructi.

Obſervari volumus Decretum Concilii Tridentini, nimirum ut unus tantum, ſive vir, ſive fœmina, vel ad ſummum vir unus, & una fœmina, de quibus primum ſciſcitabitur Parochus, de fonte ſuſcipiant baptizandum. Quod ſi ultra deſignatos alii infantem tangentes acceſſerint, nullam cognationem ſpiritualem ſciant cum illis contrahi.

Illi tantum in compatres & commatres, ut vocant, admittantur, qui officio ſuo, cujus a Parocho admonendi ſunt, ſatisfacere poſſe videbuntur.

Animadvertant Parochi, priusquam ad Eccleſiam veniatur, cum parentibus baptizandorum illud agendum eſſe, ne compatres vel commatres eligant, qui nondum tenent fidei rudimenta, utpote Symbolum, & Orationem Dominicam, quique ad annos diſcretionis nondum pervenerunt.

Præterea ſciant & moneant iidem Parochi, in compatres admittendos non eſſe, qui ſunt perſonæ Regulares cujuſcunque Ordinis, & omnes præterea, qui juſto impedimento ceſſante, eo anno Sacerdoti peccata confeſſi non ſunt, neque in feſto Paſchatis Sacram ſuſceperunt Euchariſtiam, qui etiam hæreſi fortaſſe infecti, aut excommunicati reperiuntur. Neutiquam enim convenit, eos veluti comminiſtros, vel teſtes aſſiſtere Sacramentis, qui de illis male ſentiunt, vel quos a Divinis arcet Eccleſia, quive ſe ipſos ab unitate atque communione Catholica jam ſegregarunt.

Habeant ſinguli Parochi librum peculiarem, in quo baptizatorum & parentum eorundem, ac compatrum nomina, cognomina, diemque nativitatis & Baptiſmi accurate deſcribant. Eum librum diligenter cuſtodiant, & in eadem Eccleſia tuto loco conſervandum, & perpetuo relinquendum curent. Tum libri ejuſdem exemplum in fine Decembris Nobis, vel noſtro in Spiritualibus Vicario quotannis jubemus offerri.

Parvulos ſive divitum, ſive pauperum, niſi forte gravis neceſſitas aliter fieri poſtulet, non alibi, quam in loco ſacro, & coram conſpectu fidelium volumus baptizari.

Puerperæ a Parochis tum monendæ, tum adigendæ ſunt, ut poſt abſolutum

(*) *forte*: permovendi. (**) *adde*: non.

lutum puerperii tempus in primo ſtatim egreſſu ad Eccleſiam procedant, ſeque DEO clementiſſimo gratas & devotas oſtendant, ac tum benedictionem a Parochis ſolitam petant, accipiantque.

De Sacramento Confirmationis.

CAPUT IV.

Recte jam olim eſt conſtitutum, & a noſtris quoque Parochis volumus obſervari, ut ipſorum admonitione permoti parentes & alii, qui curam baptizatorum puerorum gerunt, eosdem Epiſcopo confirmandos offerant, neque ſinant, horum animas tam præſenti & ſalutari Sancti Spiritus medicina fraudari: alioquin, qui ea in re negligenter egerint, ſive Parochi, ſive Parentes, pœnis Canonicis ſubjacebunt.

Curent interim Parochi de Sacramenti hujus inſtitutione, præſtantia, fructu ſæpe docere, ſimulque ſeptem (*) Spiritus Sancti, quæ in hoc Sacramento conferuntur, & accipiuntur, ex profeſſo tractent.

Admonendi Patrini, præſertim rudiores in pagis, & qui confirmandi accedent, ut norint & cogitent ſecum, Sacramentum Confirmationis rem eſſe ſanctitatis plenam, inde ab initio Eccleſiæ magno in pretio ſemper habitam, magnoque conſenſu Sanctorum Patrum comprobatam, imo ab ipſis etiam Apoſtolis traditam: Eapropter huc magna religione, compoſitis moribus, ac ſine ullo tumultu, clamoreque, honeſte & pie præparatos accedere oportere, ut mentes illorum excellentibus donis Spiritus Sancti plenius imbuantur, & in gratia ſpirituali contra quævis adverſa corroborentur.

Ad Epiſcopum accedentes, qui primi erunt, flexis coram eo genibus, mente vero ad cœlum erecta, religioſe hoc accipiant Sacramentum. Deinde qui ſuccedunt alii, indecora feſtinatione vitata, ordine quodam & ſervata modeſtia ſubſequantur.

Ne putentur omnes idonei ad offerendum Epiſcopo eos, qui ſunt confirmandi (ſeptennes autem confirmandos ut minimum eſſe ſuademus, ac deſideramus) facultatem hanc offerendi duntaxat permittimus his, qui primum & ipſi Catholice confirmati, & ab excommunicationis ſententia liberi, vel gravioribus criminibus palam obnoxii non fuerint: tum qui eo anno ad Sacramentum Confeſſionis & Communionis acceſſerint, & prima fidei noverint rudimenta. Regulares autem perſonas, cujuſcunque ſint Ordinis, pro Patrinis huc accedere prohibemus.

Caveatur, ne poſthac laici plures, quam duos offerant Epiſcopo, præſertim, ut eo certius cognationis ſpiritualis incommodum, quod ſubſequenti Matrimonio impedimentum afferre poſſet, evitetur.

Qui adulti ad Confirmationem veniunt, Sacramentali Confeſſione ſuas primum conſcientias purgent. Gravibus autem ſceleribus contaminati & infames, vel ſententia excommunicationis ligati, niſi antea pœnitentiam agant, & rite abſolvantur, ab hoc Sacramento ſunt prorſus arcendi.

Singuli confirmandi ſuum habeant Patrinum, qui faſcia lintea, & munda frontem confirmati ſtatim liget, ut jam more confirmatum eſt.

De quibus rebus Parochi diſerte, & tempeſtive ſuos moneant, & præſertim ad Sacramenti hujus pium deſiderium, & fructum ſpiritualem eosdem incitent, & accendant.

Præterea curent, paratum & peculiarem habere librum, in quo excipiant nomina, quoad ejus fieri poteſt, confirmatorum, & Patrinorum: nimirum ut eo rectius poſtea, certiusque de cognatione ſpirituali, ſi qua intercederet, poſſit judicari.

De Sacroſancto Sacramento Euchariſtiæ.

CAPUT V.

Cum Euchariſtia ſit Sacramentum Sacramentorum, quo nihil ſublimius, aut ſanctius, aut auguſtius habet Eccleſia; graviter nobis & moleſte ferendum eſt, ſummum hoc myſterium a Sectariis, & impuris hominibus horrendum in modum profanari, & impie paſſim oppugnari, nequiterque contemni. Quare non poſſumus non admonere, ac jubere Parochos, ut populo dili-

(*) *Supple*: dona, *vel*: de ſeptem donis.

diligenter inculcent, quæ de aſtruenda hujus Sacramenti veritate, transſubſtantiatione, adoratione, ſumptione, & oblatione Sancta Synodus Tridentina, poſt clariſſima tot Patrum & Doctorum teſtimonia definivit.

Quoniam ſæpe accidit, ut ſimplices plerique hoc ducantur errore, ut ablutionem,ſeu purificationem ex calice capientes, credant ſe Domini Sanguinem ſumere; conſultius fore judicavimus, a Parochis vas quoddam honeſtum, atque illud, ubi commode haberi poteſt, argenteum ad manum haberi, unde communicantibus ablutio, ut vocant, a quocunque porrigatur. Ea de re populus, ne erret, aut offendatur, pro concione ſimul inſtruatur.

In qualibet Parochiali Eccleſia ſit tabernaculum, ſeu reſervatorium, uti vocant, in loco eminenti, conſpicuo, honorifico, mundo, qui etiam minime humidus videatur: ubi ſecundum antiquiſſimam Eccleſiæ conſuetudinem, quam etiam Sæculo Nicæni Concilii fuiſſe conſtat, Euchariſtia pro infirmorum viatico conſervetur. Et quo ſciri poſſit commodius, ubi adoranda Euchariſtia conſervetur, quæ primum honorem ab ingredientibus Eccleſiam promeretur; pia pictura & ſculptura quædam parata ſit, quæ ſpectantes, ad pietatis cultum, & Sacramenti hujus dulcem memoriam, Chriſtique Domini venerandam præſentiam excitet.

Sed & lumen ante Sacramentum Corporis CHRISTI, qui eſt lux indeficiens, & candor lucis æternæ, noctes atque dies accenſum volumus prælucere.

Sed in tabernaculo mundum, decens, & honeſtum vaſculum (alii pixidem nominant) quo Sacramentum hoc, quod eſt peregrinantium, & ex hac vita migrantium viaticum vere ſalutare, ad infirmos deferri, illisque inde porrigi poſſit.

Sit item Monſtrantia (ut vocant) quæ ad CHRISTI Venerabile Corpus ſuis temporibus exhibendum, & circumferendum ſerviat, eamque in locis illis, quibus facultates ad id ſuppetunt, argenteam, alibi vero ut minimum ex aurichalco deaurato conflatam, parari jubemus.

Tabernaculum, quod diximus, una cum vaſculo decenter parato diligenter claudi & muniri mandamus, nimirum ad irreverentiam, & injuriam omnem, ne hic accidat, prohibendam.

In hoc ipſo vaſculo tot hoſtiæ conſecratæ ſemper habeantur, quot præſenti ægrotorum neceſſitati probabiliter ſufficere videbuntur. Ubi Parochis omnibus injunctum volumus, ut hujusmodi Hoſtias, ſemel, aut bis menſe quolibet, reverenter in Miſſa ipſi ſumant, vel aliis porrigant in Communione. Alias interim novas in uſum infirmorum ad juſtum numerum conſecrare, & decenti in loco reſervare procurent.

Quando Sacerdos ad ægrotum cum Sacra Euchariſtia venturus accerſitur, niſi neceſſitas, aut periculum feſtinationem exigat, mittatur in tempore vel æditaus, vel alius, ad menſam in ædibus ægroti decenter præparandam, cui menſæ Sanctiſſimum Sacramentum veniens Sacerdos imponat, ardentibus interim duabus, ſi haberi poterunt, honeſtæ formæ candelis, ſeu cereis.

Paratis omnibus, quæ huc pertinent, Sacerdos Venerandam Euchariſtiam non ſine ingenti reverentia complectens, ad ægrotum graviter & mature procedat, ut compoſito ad pietatem vultu, ac toto corpore Religionem præ ſe ferente, veſteque candida & ſtola ornatus, in platea cernatur.

Præterea mundo impoſito velamine, Sacrum Domini Corpus ante pectus honeſte ferat, referatque, lumine ſemper prælucente, & ſonante tintinnabulo, ut hinc mentes audientium, ſive ſpectantium, ad honorandam CHRISTI præſentiam efficacius exſtimulentur.

Pauciores autem, quam duas Euchariſtiæ Sacræ particulas, ad infirmum deferri vetamus, præſertim, ut ne, cum Sacerdos in Eccleſiam redit, falſo exiſtimet populus, præſentem & adorandam Euchariſtiam adeſſe. Quod ſi per negligentiam, aut ob qualemcunque feſtinationem accidat, ut Sacerdos citra Euchariſtiam, in vaſculo conſervatam redeat, tum neque lumen præferatur, neque campanulæ ſignum ullum detur.

Hortentur ſæpe, ſeduloque curent Parochi, ut fideles, & præcipue viciniores, Sanctiſſimum hoc Sacramentum, Dominumque ſuum, ad ſervos ægrotos euntem, pro Chriſtiana pietate non gravatim comitentur, quin & religioſe deducant, ſimulque pro fratris ſui ſalute (quod fraternæ charitatis eſt proprium) pie comprecentur.

Non auget, ſed minuit debitam huic Sacramento venerationem, quod contra veteris Eccleſiæ morem SacroSancta Euchariſtia, ſæpe, & levibus de cauſis, paucisque, vel nullis præſentibus exportatur, atque circumfertur.

Quare conſtituimus & jubemus, ut poſthac hujusmodi frequens Sacramenti circumgeſtatio prætermittatur, præterquam in ſolenni feſto & octava Corporis Christi, & ſi aliquando ingenti de cauſa publicæ ſupplicationes inſtituentur, quibus multi præſentes & devoti Dei cultores adſint in Christi nomine congregati.

Serio prohibemus, quavis conſuetudine non obſtante, ut inpoſterum propter fruges, vel ad auram (ut vocant) benedicendam, cum Sanctiſſimo Sacramento in campum non eatur, cum multi inde abuſus ſoleant exoriri.

Item omnino interdicimus, ne quibus diebus Sacramentum hoc publice defertur, ludi profani, vana ſpectacula, & alia levitatis & vanitatis genera exerceantur. Vetamus præterea, ne poſt hujusmodi proceſſiones, eodem ipſo die comeſſationibus, ebrietatibus, choreis, aliisque carnis operibus homines vacent, quos tunc pietati, honeſtati, & gravitati Chriſtianæ, cultuique Divino, operam dare, vel maxime quidem oportebit.

Eximius, vereque ſuavis, & inexplicabilis eſt fructus, quem pii referunt ex digne ſumpta Euchariſtia. Quamobrem nec raro, nec leviter populus pro concione monendus erit, ut non ſemel tantum Paſchatis tempore, ſed in præcipuis etiam Eccleſiæ feſtis, adeoque, ſi fieri poteſt, ſæpius ad hunc cæleſtem, Divinumque Panem libenter & reverenter edendum accedat, utque immenſum hunc theſaurum cœleſtium divitiarum, quo primi Chriſtiani quotidie fruebantur, ſæpe & avide ſumant, Christo ipſo huc invitante.

In Sacra Euchariſtia diſpenſanda ſervetur, quod in Eccleſiis Catholicis tot jam Sæculis obtinet, ac Sacris etiam Conciliis, Conſtantienſi, & Tridentino comprobatum eſt: nimirum ut non modo fideles laici, verum etiam Sacerdotes non ſacrificantes, Corpus & Sanguinem Domini, adeoque totum Christum, Deum & hominem ſub una panis ſpecie ſumant. Qui ritus communicandi tanto diligentius in Eccleſia noſtra eſt omnibus retinendus, quo certius conſtat, hoc non obſcuro Symbolo Catholicos a Sectariis hodie plurimum diſcerni, & eos, qui uſum calicis, veluti rem neceſſariam ad ſalutem, tantopere urgent, Eccleſiæ Catholicæ tum deſertores, tum contemptores eſſe: quos juvat magis, de Sacramenti ſignis contendere, quam Euchariſtiæ virtutem & fructum quærere.

Nos vero in Sacerdotes illos graviter animadvertemus, qui manifeſte, vel occulte, in templis vel ædibus Communionem ſub utraque ſpecie porrexerint quibuscunque. Tum obligatos volumus Parochos ad indicanda nobis illorum nomina, qui Catholica Communione non contenti, Eccleſiæ adverſantur, & fideles offendunt, ut contra illos juris remedia, ſicut res ipſa poſtulat, experiamur.

Quoniam plurimum refert, qua fide, quo animo, quantaque religione ſint præditi, qui ad Euchariſtiam ſumendam accedunt: etiam atque etiam hortamur Parochos, & illis ſevere ſimul injungimus; ut tempeſtive ac ſtudioſe populum doceant, de ratione ſancte & legitime communicandi. Præterea velut ob oculos ponant auditoribus, quæ utilitates & gratiæ munera perveniant ad bene præparatos, & contra: quæ incommoda & pericula indigne communicantibus, in hoc & futuro ſæculo maneant. Unde Canonem Apoſtolicum ſedulo urgeant: *Probet ſe ipſum homo, & ſic de Pane illo edat.*

Quare curent etiam Parochi ſedulo, ne Sacroſanctam Euchariſtiam illi tribuant, qui teſtimonium ejus, cui confeſſionem fecit, adferre non poteſt, ne

ne Sanctum canibus, hoc eſt, indignis & impœnitentibus detur.

De celebratione Miſſarum.

CAPUT VI.

Semper docuit Eccleſia Catholica, & a ſuis Miniſtris conſtanter doceri vult, Euchariſtiam duabus de cauſis a CHRISTO Domino inſtitutam, & juxta CHRISTI inſtitutionem nobis retinendam eſſe. Altera eſt, ut cæleſte animæ noſtræ alimentum ſit, quo vitam ſpiritualem tueri & conſervare poſſimus. Altera, ut Eccleſia perpetuum Sacrificium habeat, quo peccatorum noſtrorum expiatio impetrari poſſit, & cœleſtis Pater ſceleribus noſtris ſæpe graviter offenſus, ab ira ad miſericordiam, a juſta animadverſionis ſeveritate ad clementiam traducatur. Nec vero, cum Salvator noſter DEO Patri ſeipſum in ara Crucis oblaturus eſſet, ullam ſuæ erga nos immenſæ charitatis illuſtriorem ſignificationem dare potuit; quam cum nobis viſibile Sacrificium reliquit, quo cruenti illius Sacrificii, in Cruce ſemel immolati, vis in nos derivaretur, ejusque memoria uſque in finem ſæculi, quotidie ſumma cum utilitate ab Eccleſia per univerſum mundum diffuſa coleretur. Hoc eſt, quod vir Apoſtolicus Irenæus confirmans dixit, docuiſſe Chriſtum novi teſtamenti novam oblationem, quam Eccleſia ab Apoſtolis acceperit, in univerſo mundo offerens DEO mundam illam oblationem, de qua prædixerat Malachias.

Quare Parochis & Concionatoribus omnibus, hoc etiam atque etiam ſerio injungimus, ut Sacrificii hujus a CHRISTO in extrema cœna inſtituti veritatem, dignitatem, & nunquam ſatis extollendam utilitatem, ejusque perpetuam in Eccleſia celebrationem ſingulari cura doceant, & Chriſtiani populi animis non minus ardenter, quam frequenter inculcent.

Quoniam autem vehementer optamus, & modis omnibus procurare debemus, ut Summum & Sanctiſſimum hoc Miſſæ Sacrificium, qua par eſt, fide, cura, pietate, reverentiaque in Altari tractetur, inprimis, qua poſſumus, ſeveritate maxima prohibemus, ne Sacerdos ullus, ſive ſæcularis, ſive Regularis, ad hoc tremendum Miſſæ Sacrificium offerendum unquam accedat, qui ſe norit excommunicatum, aut qui vitæ turpitudine, apertoque crimine notatus, vel etiam ſecreti peccati mortalis ſibi ſit ipſe conſcius. Etenim per pœnitentiam interiorem, & Confeſſionem Sacramentalem ſordes animi ſunt prius ab illo expurgandæ, qui hoc ſublime myſterium eſt confecturus.

Quod ſi forte neceſſitas incidat, quæ illum Miſſæ Sacrificium citra moram offerre cogat, & Sacerdotis, cui confiteri velit, deſit copia; non ſacrificet idem poſtea, niſi Sacramentali Confeſſione peracta, quamprimum id fieri poteſt. Sic enim pie & aperte monet ac ſtatuit Sacrum Concilium Tridentinum. Igitur ſic habeant Eccleſiæ noſtræ Miniſtri, ut recte vaſa Domini ferant, & inprimis, ut hanc mundam, ſanctam, & acceptabilem Hoſtiam pro vivis ac defunctis cum ſuo profectu offerant DEO, ipſos quoque mundos, & a mortali ſaltem peccato impollutos Altari miniſtrare oportere. Ad quam rem cum alia honeſtæ, piæque vitæ ſtudia, & exercitamenta quotidiana conferunt, tum vim quoque ſingularem adjungit frequens uſus Sacræ Confeſſionis, præſertim apud prudentem & peritum Confeſſarium, cui ſuam conſcientiam, ejusque vulnera integre detegant, præſertim, qui ſæpe Miſſam celebrant Sacerdotes.

Jam vero, ut minor ſit difficultas in Confeſſariis conquirendis Sacerdotibus, qui Regulares non ſunt, hanc facultatem damus, ut quem velint Confeſſarium a Nobis admiſſum, & approbatum eligant ſibi, reſervatis tantum Nobis, vel Sanctæ Sedi Apoſtolicæ caſibus, qui majorem fortaſſis, quam ordinariam abſolvendi facultatem requirunt.

Gravis & communis tamen, multorum Sacerdotum eſt abuſus, quod absque Miniſtro, vel nullo reſpondente, & ſilenter prorſus ab initio ad finem uſque Miſſas legant. Quare Sacros Canones in uſum revocantes, ſerio conſtituimus, ut poſthac quicunque Sacerdos

cerdos celebrat, ſi non duos, unum ſaltem ſibi præſentem, apteque reſpondentem Miniſtrum habeat, utque Confeſſionem generalem, Evangelium, & alia ſimilia, clara & intelligibili voce pronuntiet: Canonem vero utrumque tacite dicat, ſicut in Miſſali noſtro ſatis eſt annotatum.

Qua in re vigilantiam Prælatis, Decanis, & aliis Eccleſiæ Præpoſitis peculiarem demandamus, ut inveteratos abuſus, qui cum hac Conſtitutione pugnant, quamprimum corrigendos, & in ſuis Eccleſiis extirpandos procurent. Qui etiam prohibeant prorſus, ut neque mulier, etiamſi monialis foret, neque filius patri ſacrificanti poſſit inſervire.

Sacerdotes noſtri temporis, cum ob neglectum Sacrorum, tum ob ſuam in cultu Divino incuriam (quod negare non poſſumus) ſuum ordinem, & rei Divinæ uſum vulgo magis contemptibilem reddunt. Proinde per CHRISTUM, ſummum, æternumque Sacerdotem ſecundum ordinem Melchiſedech, & per Sacroſanctum illius Corpus & Sanguinem offerendum, Sacerdotes omnes Eccleſiæ noſtræ graviter obteſtamur, ſerioque monemus, ne ſinant, propter ſe nomen DEI vivi, & Sanctum Miſſæ Sacrificium amplius blaſphemari, Sanctumque Sacerdotium probro affici: quin potius officii ſui memores, tam ſacra & tremenda myſteria ſerio & graviter celebrent: nec ſolum præſenti animo, ſed etiam ad pietatem compoſito vultu & accommodato corpore, nec ſine timore, reverentia, ſtudio, & diligentia peragant univerſa, quæ ad Miſſæ principium, medium, ac finem ſpectant.

Igitur in principio Miſſæ officium legendum provide, taciteque percurrant, ne poſtea in dubitando, vel quærendo, ſibi, aliisque tædium afferant. In medio, præſertim, ubi Canonem legent, gerant ſe religioſius, majoreque cura tum ſignis, tum verbis intendant. Ad finem Miſſæ ne ſtatim procurrant foras, ſed veſtibus ſacris exuti paulum in templo precentur, DEOque ſe gratos & devotos oſtendant. Vitam autem honeſtati, ſobrietati, caſtitati, & pietati Sacerdotali congruentem, domi foriſque tranſigant continenter.

Amoveantur ab Altari ſordes, quæ bonorum & populi oculos interdum offendunt: & ſingularem dent operam Sacerdotes, ut in ſacris veſtibus nihil aut lacerum, aut ſordidum, immundumque reperiatur. Tum nihil deſit ex ſacris vaſis & ornamentis, quæ ab Epiſcopo ſunt conſecranda, & integra deinde tutis & mundis in locis conſervanda. Sæpeque laventur altaris mappæ, purificatoria, quæ cuivis calici propria ſunt adhibenda, corporalia item, & quæ ſunt hujus generis alia, Miſſæ Sacrificio ſervientia.

Miſſam recitaturi diligenter obſervent, quid Eccleſiæ noſtræ mos, quid Miſſalis (ut vocant) rubrica, quid temporis ratio legi poſtulet, nec ab uſu Eccleſiæ ordinario facile diſcedatur.

Caſtigentur ſevere, qui Miſſam integre non legunt, neque canunt; & plane tollatur abuſus, qui multis in locis irrepſit, & quem ſuperius attigimus, ut inter cantandum omittatur, aut abrumpatur Symbolum, aut Præfatio, vel Oratio Dominica. Nec decet circa elevationem Sacræ Hoſtiæ, ut fit, Antiphonas vel cantica intempeſtiva interponi, ne altum ſanctumque ſilentium, quod præſentibus myſteriis a Clero, populoque debetur, ſine gravi cauſa interrumpatur.

Si quando Sacerdos, dum Miſſam celebrat, ad precationem pro vivis vel defunctis faciendam populum inhortatur, ut precandi exemplum cæteris præbeat, precetur & ipſe flexis coram altari genibus Dominicam Orationem, ac deinde ad reliquam Miſſæ partem progrediatur.

Habent Fraternitates, ſeu Sodalitates quædam piorum, quæ paſſim reperiuntur, longum catalogum vivorum & mortuorum, pro quibus in Miſſa publice, Sacerdotem precari volunt. Verum, ne talis catalogi prolixitas audientes offendat, ſatis erit illorum meminiſſe, qui tribus annis proximis ex hac vita migrarunt. Alibi vero non prohibemus, ut hujusmodi Fraternitates eos, ſive vivos, ſive mortuos, recen-

cenſeant nominatim, quos Deo cupiunt aliorum precibus commendatos eſſe.

Sub Concione ſacra nullus recitet Miſſam, ne Verbi Divini auditores impediantur. Deinde quibus in locis hoc obſervari poteſt, privatæ Miſſæ ordine quodam inſtituantur, pro majore ſcilicet accedentis populi commoditate, quæ poſtulat, diebus præſertim feſtis, ſi duo ſint Sacerdotes, ut altera Miſſa bene mane, & altera ſub tempus prandii celebretur.

Nulli poſthac liceat, ſine facultate noſtra, in locis non conſecratis, vel in ædibus privatis Miſſam dicere, ſicut poſt Sacros Canones, & Imperiales Conſtitutiones, Concilium Tridentinum rite ſancivit.

Ejuſdem Concilii authoritate confirmati, abrogamus, prohibemus, ac tollimus eum abuſum, qui hactenus novis Sacerdotibus fuit, in hoſpitibus ad novas Miſſas invitandis: unde non ſolum donaria & oblationes aucupabantur, ſed etiam feneſtram multis aperiebant ad comeſſandum, compotandum, ſaltandum, aliaque prorſus indecora committenda, quibus primitiæ Sacerdotii, Summo Deo religioſe conſecrandi, polluuntur magis, quam cohoneſtantur.

De Pœnitentiæ Sacramento.

CAPUT VII.

Et Sacræ Literæ monent, & Sæculi noſtri perverſitas poſtulat, ut Pœnitentiæ virtus & Sacramentum a noſtris Concionatoribus vulgo vel maxime commendetur. Nam hoc eſt ſaluberrimum medicamentum, & unicum fere perfugium, peccatoribus omnibus poſt Baptiſmum lapſis, ad ſalutem neceſſarium, ut Deo & Eccleſiæ reconcilientur, & in Christo peccatorum ſuorum vinculis eximantur.

Quare Parochorum curam & operam poni in eo ſingularem jubemus, ut ſæpe ac multum annuntient fidelibus ſcelera eorum, utque ſcelerum pœnas in hoc & futuro Sæculo meritas proponant: hinc vero territos animos ad pœnitentiam ſalutarem adducant, ſicut poſt Joannem Baptiſtam & Prophetas, Petrus & Paulus Apoſtoli apud ſuos auditores feciſſe leguntur.

In ſancta Quadrageſima, quæ peccatoribus ad pœnitentiam agendam peculiariter eſt deputata, Concionatores omnes, de hoc Sacramento moneant, ac doceant diligenter, ac inter cætera ſpeciatim urgeant, diebusque Dominicis ſæpe Germanicis verbis proponant legem Eccleſiaſticam, in Concilio Lateranenſi latam, ut omnes intelligant, eos, qui ad annos diſcretionis pervenerunt, quotannis ad feſtum Paſchatis ſua peccata proprio Sacerdoti confiteri, & Sacram Euchariſtiam percipere oportere, niſi ab utroque Magiſtratu velint in utroque foro graviter caſtigari. Qua de re notus Canon extat: *Omnis utriusque ſexus* &c. quem Canonem Agenda noſtra nova integre citabit, alioſque caſus proponet, quos Dominicis diebus Quadrageſimæ fideles Parochi ſolent & debent populo recitare de his, qui ad Sacram Communionem accedere prohibentur.

Interim vero nos confirmamus, & non ſolum a Parochis commendari, ſed etiam a fidelibus aliis obſervari volumus veterem ac laudabilem Eccleſiæ noſtræ morem, ut ad pœnitentiam rectius exercendam unusquisque in Quadrageſima bis peccata ſua confiteatur.

Hortamur, & Concionatores noſtros in hoc ſedulos hortatores eſſe deſideramus, ut fideles & pii, non ſolum ſemel atque iterum in anno, ſed multo etiam ſæpius, ac præſertim in præcipuis Eccleſiæ feſtis ad Sacram Confeſſionem & Communionem accedant, neque pœnitentiam in longum tempus differant poſt lethalia peccata commiſſa, ſed ab illis quamprimum ſe curent abſolvendos, ut in Dei gratiam reſtituantur, & de remiſſione peccatorum certiores, & in conſcientia pacatiores fiant.

Ut rectius de Pœnitentia, & tribus ejus partibus, Contritione, Confeſſione, & Satisfactione populus doceatur, Concionatores noſtri Catholicos & probatos ſequantur authores. Ejusmodi vero ſunt præter alios Stanislaus Hoſius, Cardinalis: Michael Merſburgenſis Epiſcopus, Joannes Eckius, Albertus

bertus Piggius, Marianus Victorius, Gaſpar Schatzerus, quorum libris annumeratum in primis volumus Romanum Catechiſmum.

Maxime autem a Parochis noſtris monendi ſunt fideles, ad veram pœnitentiam, Deo gratam, & homini ſalutarem, hæc doctrinæ capita pertinere: Primum, ut qui peccavit, de omnibus, quæ vel bona prætermiſit, vel mala commiſit, ex animo doleat: Deinde, ut hic dolor confitendi & ſatisfaciendi voluntatem conjunctam habeat: Præterea, ut Sacerdoti, tanquam Christi Domini Vicario, animæ ſuæ morbos & vulnera aperiat: nec ſolum in genere, ſed etiam in ſpecie, peccata mortalia omnia, quorum meminiſſe poteſt, ſimpliciter enumeret, ac verecunde confiteatur. Quod Confeſſionis Sacramentum a Christo inſtitutum, & in Eccleſia ſemper uſitatum, tanto magis commendandum ac vindicandum eſt, quo ſtudioſius per Sectarios, & Pſeudocatholicos agit Satan, ut hanc velut Chriſtianæ virtutis arcem, & contra omnes animi peſtes neceſſariam ac efficacem medicinam, nobis eripere, aut ſaltem depravare conatur.

Evangelica Confeſſio ſuos habet ritus, & ſolennes cæremonias, quas tum a Sacerdotibus, qui ſunt a Christo Judices pœnitentium conſtituti, tum a confitentibus, etiam atque etiam volumus & jubemus obſervari.

Sacerdotes veſte candida & ſtola decenter ornati, in loco ſacro & conſpicuo, qui ſecretus vel clauſus non ſit, modeſte ſedeant, quando Confeſſiones excepturi ſunt, ſeque Christi locum tenere, & Judices ſpirituales eſſe ſciant, qui peccata hominum tum remittere, tum retinere poſſint.

Inprimis autem teneant certam, propriamque formam abſolvendi, quam ubique conformem & conſentientem volumus recitari; nec prætermittantur aliæ preces, quæ ante & poſt abſolutionem, ſicut Agenda noſtra declarat, ſolent adjungi.

Qui confitentur, aperto capite ad pedes Sacerdotis abjiciant ſe ſe, & demiſſo in terram vultu, ac verecunda voce, Chriſtianæ humilitatis proferant indicia, ut ſicut Cyprianus loquitur, apud Sacerdotes Dei dolenter confiteantur. Neque vero ſolum peccata gravia generatim narrando explicent, verum etiam illa, quæ peccati gravitatem valde augent, vel minuunt, recenſeant, ut inter ſcortationem & adulterium, inter furtum & ſacrilegium &c. diſcrimen intelligatur.

Severe admonemus & jubemus, ut abſolvendi uſus tantum maneat penes eos Sacerdotes, qui non ſolum Ordinis, verum etiam jurisdictionis poteſtatem in ipſos confitentes obtinent, quique peculiarem facultatem hoc munere fungendi prius a Nobis acceperunt. Excipimus autem mortis articulum, ubi proprii Sacerdotis copia non ſuppetit. Nam ut Concilium quoque Tridentinum docet, unicuique Sacerdoti tunc licet, cuivis peccata quævis condonare, imo etiam illum ab excommunicationis vinculo ſolvere.

Præterea ſummopere caveant Confeſſarii, ne falcem ſuam in meſſem alienam (ut dici ſolet) immittant, hoc eſt, ne manus imponant, & abſolutionem tribuant iis, qui ſunt vel hæretici, vel majori excommunicatione ligati, vel qualicunque ratione Pontifici Maximo, vel ordinario Superiori ſuo reſervati. Nam in hujusmodi caſibus, quos vocant, reſervatis, niſi peculiarem & extraordinariam habeant facultatem, abſolvendo nihil efficiunt, ac ſeipſos etiam in grave diſcrimen adducunt.

Qua in re, ut minor ſuperſit ſcrupulus, & ne peccatores propter caſus reſervatos a ſalutari confeſſionis remedio forte retrahantur, id Parochis omnibus per Diœceſim noſtram conſtitutis, & Confeſſariis aliis per Nos approbatis permittimus, hancque illis poteſtatem jam ante datam confirmamus, ut quoscunque laicos contritos & confeſſos a quibuscunque peccatis occultis, quantumvis gravibus & enormibus, quæ alioquin authoritati noſtræ ordinariæ reſervantur, poſſint abſolvere; exceptis duntaxat voluntariis homicidis, hæreticis, ſive ſchismaticis, & majori demum excommunicationi obnoxiis, qui ad Nos, vel Commiſſarios noſtros erunt mittendi.

Quo-

Quoniam vero late patent hujusmodi caſus excommunicationis, & ex his non minimi in Bulla: *Cœnæ Domini*, recenſentur, ſerio decernimus, ut Parochi & Confeſſarii omnes eandem Bullam non ſolum ad manum habeant, ac ponderent; verum etiam ut Parochi eam quotannis in ſua quisque Parochia, publicent, & exponant.

Dolemus interim vehementer, plerosque Parochos, veluti cæcos ſpeculatores & duces, parum aut nihil eſſe verſatos in iis, quæ ad caſus excommunicationis, ſorumque conſcientiæ ſpectant; ut inter lepram & lepram, inter gravia, leviaque peccata, inter caſus reſervatos & non reſervatos, nullum fere diſcrimen agnoſcant, ac obſervent.

Proinde operæ pretium putamus, non monere ſolum, ſed etiam præcipere Sacerdotibus, qui animarum ſunt medici, & pro illis juſto Judici Deo rationem ſunt reddituri, ut ſæpe legant, diſcant, atque cogitent, quæ ad fidelis Confeſſarii munus & regimen animarum, quæ ars artium, & ſcientia ſcientiarum dicitur, proprie ſpectant. Inde ſuos, & aliorum ſpirituales morbos agnoſcant: inde contra peccatorum peſtes, remedia opportuna petant, ut Christi loco ſedentes, ac judicantes, munere ſuo rite fungantur. Habeant igitur domi Methodum Confeſſionis pridem editam una cum Joannis Polanci Directorio, tam Confeſſariis, quam confitentibus utiliſſimo. Habeant Theologicam ſummam, ut eſt Sylveſtrina, vel Fumiana, vel ſimile opus de Officio Parochorum accurate conſcriptum. Semper vero meminerint, conſultius eſſe, in rebus præſertim gravibus, quæ ad conſcientiam ſpectant, ſuſpendere, quam præcipitare judicium, & potius ducant aliquando dubitare & quærere, quam temere definire.

Inſtruant & præmuniant ſe ſe Confeſſarii, adverſus præcipuas, quæ circa confitentes ſe ſolent offerre, difficultates. Harum una eſt, imparatos, ac de ſuis peccatis tantum leviter cogitantes, ad veram pœnitentiam & confeſſionem permovere poſſe: altera ſingularem quorundam pudorem, qui vel magnitudinem, vel multitudinem ſuorum criminum aperire verecundantur, arte depellere: tertia, ægrotos & periculoſe laborantes, ad veram animi converſionem ac pœnitentiam in fine vitæ perducere: quarta, eſt ſuavia vel aſpera remedia confitentibus ad illorum utilitatem & ſalutem ſcite accommodare, ut & puſillanimes conſolationem, & præfracti objurgationem, & in ſuo quisque ſtatu inſtructionem debitam habeat: poſtrema difficultas, ut alias omittamus, eſt in pœnitentiis injungendis moderate agere atque ſapienter.

Cæterum ad has, aliasque difficultates tum ſuperandas, tum mitigandas Confeſſarii paratiores erunt, ſi bonos authores, iisdem de rebus tractantes, legerint diligenter: Si præterea cum ſpirituali unctione, quæ docet de omnibus, prudentiæ lucem & experientiam rerum magiſtram conjunxerint: Si ſanctus denium zelus, qui eſt inprimis hic neceſſarius, acceſſerit, nimirum ad animas Satanæ laqueis eripiendas, Chriſtique regno lucrifaciendas.

Pœnitentiæ, quas vocant, ſeu fructus pœnitentiæ digni, qui poſt confeſſionem injunguntur, Sacerdotis arbitrio relinquuntur quidem; ſed tamen opus eſt non vulgari cautione, ut ab aliis, velut avaris, præter orationem, eleemoſynæ magis, quam jejunia: ab aliis vero, ſicut incontinentibus, jejunia potius, aut alia pietatis & juſtitiæ opera exigantur. Quibusdam pœnitentia nulla injungenda, nec abſolutio impartienda eſt, ut ſi mentis obſtinationem oſtendant in peccato iræ, quia non ignoſcunt adverſariis, vel quod obſtricti ſint uſuræ & rei alienæ, per fraudem vel injuſtitiam occupatæ crimine, ac nolunt, quod debent, reſtituere. Ut enim Auguſtinus docet, peccatum non remittitur, niſi reſtituatur ablatum.

Hortamur in Domino, & ſerio præcipimus, ſicut & in Concilio Tridentino præceptum extat, ut poſthac nullus Monachus, vel Regularis, quorumvis laicorum, aut etiam Sacerdotum audiat, vel audire poſſit confeſſiones, niſi beneficium ille habeat Parochiale, aut ad eam rem alioqui idoneus

ſit

ſit ab Epiſcopo judicatus, & ſpeciatim admiſſus.

Unde Mendicantium Fratrum, & quorumvis Religioſorum Præfectis mandamus, ut, quam fieri poteſt, citiſſime nobis offerenda curent nomina Religioſorum, quorum opera in confeſſionibus ſæcularium excipiendis poſthac uti velint: nimirum, ut illi poſt legitimum examen, ſi digni fuerint; ad abſolvendum admittantur, & approbati cenſeantur.

Volumus itidem & ſancimus, ut iidem Præfecti Monaſteriorum in Eccleſia, vel alio ſui Cœnobii loco conſcriptam, & affixam chartam habeant, quæ noſtro, vel Vicarii noſtri ſigillo munita ſit, in qua Confeſſariorum per Nos approbatorum nomina legantur, & agnoſcantur.

Sub graviſſimis pœnis, quas Canonicæ Sanctiones infligunt, & ſub indignatione iræ Divinæ prohibemus, & prohibitum perpetuo volumus omnibus Confeſſariis, ne ullius confitentis peccatum ſermone, ſigno, vel aliqua alia ratione prodant, quantumvis a quocunque jurati, aut juſſi, ſecretum, ut vocant, confeſſionis prodere moneantur.

Si vero aliqua in re, quam in confeſſione perceperunt, conſilio egeant, perſonæ mentionem nullam omnino faciant, ſed rem ipſam duntaxat referant ad peritiorem. Caveat præterea Confeſſarius, ne a quoquam ſibi confitente de peccatis alterius, expreſſo nomine, inquirat.

De Sacramento Extremæ unctionis.

CAPUT VIII.

Doceri volumus a Parochis, ac diligenter explicari, de Sacramenti hujus inſtitutione, utilitate, atque virtute, ſicut & Jacobus Apoſtolus docuit: qui nec patiantur Sacramentum hoc exeuntium (ut veteres appellant) vel a Catholicis negligi, vel a Sectariis, ſi prohibere poſſunt, indigne contemni. Hic etenim Dei gratia tribuitur, quæ peccata, & inprimis quidem leviora remittit, & animam a languore & infirmitate, quam ex peccatis contraxit, liberat, & in ſupremo mortis agone certantem animat, nec ſolum animæ, ſed etiam ſæpe corporis medicinam efficacem præbet.

Obſervent etiam Parochi, extremam Unctionem negandam eſſe pueris, amentibus, aut furioſis: tribuendam autem rationis uſum habentibus, & gravi morbo affectis ægrotis; quos ſenſibus utcunque vigere, & religioſi animi ſignificationem afferre præſtat, quam ut omni ſpe ſalutis amiſſa, & ſenſuum vigore ſublato inungantur.

In ungendis ægrotis nihil præpoſtere ac inordinate fiat, ſed quemadmodum Agenda noſtra præſcribit, ritus omnes religioſe & decenter, debitisque in locis corporis adhibeantur, lectis etiam Letaniis & Precationibus aliis pro veteri more.

Tum piam Sacerdos exhortationem adjungat, qualem fortaſſe in nova Agenda inſeri curabimus, ut meminerit ægrotus, morbum & dolorem omnem Chriſtiano patienter ferendum, & in Cruce ipſa gloriandum eſſe fidelibus, ad mortem vero uſque pro fide & pietate certandum, & demum in ſupremo mortis agone, juxta Christi morientis exemplum, Satanæ locum nullum relinquendum, ſed Dei voluntati parendum, & ad cœleſtem Patriam anhelandum eſſe. Deinde non erit abs re, aſtantes admoneri humanæ ſortis atque fragilitatis, ut hinc diſcant etiam & cogitent, qua via ſit ad fœlicitatem omnibus contendendum. Qui ſunt etiam excitandi, ut pro fratris ægroti ſalute communem Patrem rogent, & ſi moriendum ſit, recte, pieque moriendi gratiam illi precentur: morientem vero prorſus non ſinant deſtitui bonorum opera & adhortatione.

De Ordinis Sacramento.

CAPUT IX.

Per hoc Sacramentum Dei & Eccleſiæ Miniſtri non ſolum in ovile Dominicum ingrediuntur & agnoſcuntur, ſed etiam functionem & authoritatem ſuam ex profeſſo tuentur, exercentque. Unde doceant Parochi, Ordinum Eccleſiaſticorum collationem, atque Miniſtro-

niſtrorum inſtitutionem, Divinum inſtitutum & rem Eccleſiæ maxime neceſſariam eſſe, nullumque majorem aut gradum, aut honorem inter homines, quam apud Ordinatos, præſertim novi Teſtamenti Sacerdotes, reperiri.

Ab iisdem Parochis intelligat populus, ſicut recte ordinatis ſumma dignitas in terra debetur, ſic nihil illorum hominum genere contemptius atque infelicius, Eccleſiæque Dei pernicioſius eſſe, qui in Eccleſiaſtica miniſteria ſe ipſos arroganter ingerunt, vel a ſæcularibus Magiſtratibus intruſi, ea impudenter exercent munia, quæ ad Eccleſiæ Miniſtros legitime ordinatos, vocatos, & miſſos proprie ſpectant.

Præterea doceantur fideles, Miniſtris Eccleſiæ ordinatis poteſtatem duplicem, ordinis, & jurisdictionis, nec tamen utramque omnibus dari, cum multi ſint, variique gradus illorum, qui ſacris miniſteriis deputantur.

Tempus ordinandos examinandi, ut eſt jure conſtitutum, ita volumus obſervari. Tantum hoc adjungimus, ut ordinandi ad civitatem Auguſtanam veniant feria quarta, diem Sabbati, quo conferuntur Ordines, proxime præcedente. Sic enim maturius illi poterunt examinari de convenienti ætate, nativitate, conditione vitæ & doctrinæ, ac id genus aliis, quemadmodum Synodus Tridentina præſcribit.

Poſtulat penuria Clericorum, qui hoc tempore non ita multi ordinantur, & Eccleſiarum noſtrarum ingens neceſſitas requirit ſæpenumero, ut qui unum Ordinem accepere, ad proximum uſque ſuſcipiendum toto anno non poſſint expectare, ſicut alioquin juxta Tridentinum Concilium erat optandum. Jubemus igitur, ut qui ante finem anni ſe cupiunt ordinari, menſem unum atque alterum, antequam ordinarium tempus ordinationis accedat, ſe Nobis illi offerant examinandos, quam afferant vel utilitatem, vel neceſſitatem, ut putent ſecum ratione temporis & anni a Nobis diſpenſandum eſſe. Nos enim ea in parte faciemus, quod poteſtati, Nobis ab eodem Concilio collatæ, conſentaneum, & ipſis ordinandis utile judicabitur.

Omnino vetamus his omnibus, qui ſunt Examinatores ordinandorum, ne vel ipſi, vel eorum loco alii, pecuniam, aut munera ab ordinandis, tam pro examine, quam pro collatione quorumcunque Ordinum exigant, recipiantve, non obſtante quolibet more, vel privilegio, quod ea in parte prorſus abrogamus. Quod ſi quidam ad Ordines accipiendos pecuniam obtulerint, eos ab ordinatione repelli volumus, ac puniri.

Præterea modis omnibus caveri jubemus, ne circa titulos, ut vocant, in majoribus Ordinibus fraus aliqua intercedat. Quare inprimis omnes Prælatos, etiam exemptos, hortamur in Domino, atque tam Apoſtolica delegata, quam noſtra Epiſcopali authoritate eisdem reſpective mandamus; ne ulli menſæ ſuæ titulum fictitie donent, neque cautiones accipiant, quod quidam menſæ ſuæ titulos habentes, nihil unquam ab illis exigere poſſint. Quæ fraudis avaritiæque turpis nota, & Prælatos dedecorat, & ſacra obſcurat miniſteria, & Patrum adverſatur Canonibus, qui diſerte prohibent, ne quisquam ſine certo titulo, qui illi victum neceſſarium ſuppeditet, Sacris Ordinibus initietur. Nec eos quidem impune peccare ſinemus, qui hunc ſibi fucum fieri ſinunt, & fictitium menſæ titulum afferunt ad Ordines ſuffurandos. Præterea in illis duntaxat menſæ titulum feremus, qui ob Eccleſiæ vel neceſſitatem, vel utilitatem ordinandi videbuntur.

Examinari volumus eos diligenter, qui ad patrimonium, vel penſionem (ut vocant) petunt ordinari. Probandi ſunt enim hi tituli, & ne fucus lateat, inquirendum: nullusque ex illis admittendus, niſi Eccleſiæ neceſſitate, vel utilitate, ut ordinentur, poſtulante.

Demum quoniam permultum refert, & Apoſtolica jubet regula, ut probati tantum, & teſtimonium bonum habentes, ad Eccleſiæ miniſterium admittantur; ſerio ſtatuimus, & ab Officialibus noſtris volumus obſervari, ut ordinandi, præſertim ad Subdiaconatum, Diaconatum, & Presbyteratum, multo-

multoque magis ad curam animarum promovendi, diligentius, quam hactenus, examinentur: nullique manus cito & intempeſtive imponantur, neque Divina illa munera conſecrantur indignis.

Igitur paulo poſt dabimus examinandi formulam, quæ Concilio Tridentino, & Sacris Canonibus ſit conformis, quæque fideles & juſtos Examinatores de ratione ſui muneris moneat, ne vel indigni admittantur, vel digni rejiciantur.

De Matrimonii Sacramento.

CAPUT X.

Magnum hoc eſt Sacramentum, ſi Apoſtolo Paulo credimus, arctiſſimam & ſanctiſſimam Chriſti Sponſi & Eccleſiæ Sponſæ conjunctionem adumbrans, & repræſentans. Quod Parochi noſtri contra hæreticos defendere, & fidelibus ita commendare debent, ut intelligatur, hoc mundi initio inſtitutum, & in Evangelio confirmatum eſſe: utile quidem infirmis hominibus ad remedium, & Chriſtianis conjugibus ad officium mutuum præſtandum, Deique populum augendum neceſſarium; quod præterea conjugibus, in Domini nomine convenientibus, gratiam Spiritus Sancti conferat, ut ſit honorabile in omnibus connubium, & thorus immaculatus.

Hæc maris & fœminæ conjunctio individua eſſe prædicetur, quæ nec alicujus tertii conſortium ferre, nec duorum a ſe invicem ſeparationem, niſi per alterius mortem, vel ſolennem Religionis Profeſſionem alterius conjugum ante Matrimonii conſummationem, ullo modo admittere poſſit, cum indiſſolubile vinculum afferat, eoque gravius adulterii fœdum crimen deteſtandum eſt.

Quod ſi forte conjuges ob fornicationem ſe invicem dimiſerint; intelligant tamen, ſe innuptos manere debere, aut cum dimiſſo conjuge in gratiam redeundum: Neutri vero eorum, donec prior conjux vixerit, ad ſecunda Matrimonia tranſeundi jus & poteſtatem eſſe. Et licet aliquando quidem ob graves cauſas ſeparatio inter conjuges, quoad thorum, ſeu quoad cohabitationem, ad certum, incertumve tempus fieri poſſit, attamen Matrimonii vinculum diſſolvi non poteſt, quamdiu uterque conjux ſupereſt.

Adoleſcentes, & puellæ a Parochis graviter & ſæpe moneantur, ſuos Parentes, in quorum poteſtate ſunt, cum in aliis, tum in contrahendis Matrimoniis non offendere, ſed honorare; ut illis inſciis, aut invitis, nec Matrimonium inire, nec rei ſeriæ, præſertim cum honeſtate pugnantis, quicquam inchoare præſumant. Sed & Parentes monendi, ut ne liberos ad certa Matrimonia vi quadam, vel ſeveritate, vel minis adigant: tum, ne liberos ætatis maturæ tardius elocent: neve ipſis vel incontinentiæ, vel fugæ, vel diffidentiæ pœnitendam præbeant occaſionem.

Quod ad ſponſalia, quæ per verba de futuro, præſertim cum juramento contrahuntur, attinet, prohibemus, ne ſponſus ſponſam invitam, & viciſſim ſponſa ſponſum invitum deſerens, cum alio, vel alia contrahat. Quod priusquam fiat, ſponſalium diſſolutionem a Nobis, vel Curiæ noſtræ Judicibus peti jubemus: eaque, ſi cauſa petendi juſta ſit, non denegabitur.

Advigilent Parochi, ut in templo ter faciant tribus continuis feſtivis diebus inter Miſſarum ſolennia ſolennes e ſuggeſtu denuntiationes, ſeu proclamationes novorum conjugum, qui volunt contrahere, niſi Ordinarius in aliquo caſu aliud expedire judicaverit: ac prius etiam diligenter illud obſervent, ac examinent, an inter eosdem ullum ſecundum Canones impedimentum intercedat, præſertim cognationis naturalis, legalis, vel ſpiritualis. Tum admonenda eſt concio, ut quisquis impedimentum aliquod illis, qui proclamantur, poſſit opponere, id libere indicet, nec celet veritatem.

Curam habeant Parochi, Nobis, vel Curiæ noſtræ Judicibus denuntiandi, qui prohibitas nuptias contraxiſſe noſcuntur; ut contra eos, quæ juris ſunt, perſequamur.

Obſervent interim, quod Concilium Tridentinum de cognatione ſpirituali definivit: eam ſcilicet tantum contrahi ratione Baptiſmi, inter ſuſcipien-

pientes ac baptizatum ipſum, & illius patrem & matrem: nec non inter baptizantem & baptizatum, baptizatique patrem & matrem. Ita etiam ex Confirmatione cognatio ſpiritualis, quæ Matrimonium impediat, nec contrahitur, præterquam inter confirmantem & confirmatum, illius patrem & matrem, ac tenentem quoque: non obſtantibus in contrarium antiquis Eccleſiæ Sanctionibus, vel conſuetudinibus quibuscunque.

Prudenter, ac pie monet eadem Synodus Tridentina, quod Nos etiam maxime cupimus obſervari, ut antequam contrahant conjuges, vel ſaltem triduo ante Matrimonii conſummationem ſua peccata diligenter confiteantur, & ad Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum reverenter accedant, ad majorem ſcilicet Dei gratiam ſibi, ſuoque conjugio, cui varii progreſſus & exitus eſſe ſolent, impetrandam.

Ubi quis forte ſciens ac prudens (quod abſit) falſum Matrimonii detulerit impedimentum, ut qui legitime poſſunt contrahere, impediantur: vel ſi quis data etiam opera, quod novit inter illos impedimentum eſſe, tacuerit, ſevere caſtigetur.

Graves & dubii ſæpe caſus incidunt de contrahentibus, & eorum impedimentis, ac dinumeratione graduum conſanguinitatis: nam & quædam impediunt contrahendum Matrimonium, ſed contractum tamen non dirimunt. In his igitur monemus Parochos omnes, ne quid ipſi temere ſtatuant, ſed alios doctiores, & potiſſimum Nos, ac Vicarium noſtrum mature conſulant.

Severe mandamus, ut Parochi omnes & ſinguli in ſua quisque Parochia publicent, & aliquoties repetant pro Concione, præclarum Concilii Tridentini Decretum, quod plane tollit & irrita facit clandeſtina Matrimonia, quæ ſine certa & peculiari ſolennitate, teſtiumque præſentia, & Sacerdotis benedictione quovis modo contrahuntur. Secundum hanc Concilii definitionem, judicari & pronuntiari volumus in foro exteriore, & interiore, quantumvis vir & fœmina ex libero conſenſu, per verba de præſenti expreſſo, contraxiſſent, ut hactenus, non ſine gravi turpitudine, & multorum, præſertim Parentum, perturbatione, ac etiam offenſione publica, ſæpe factum eſſe conſtat.

Hoc ipſum Concilii Decretum, quod eſt magni ſane momenti, multosque graves corruptelas e medio tollit, Nos a Parochis toto anno poſt Synodum celebratam, ſæpe volumus publicari, nimirum Dominica quamlibet angariam, ut vocant, proxime ſubſequente, ac poſt annum etiam, quoties Parochis ita videbitur expedire. Curabimus autem idem Decretum in Agenda nova, non modo Latine, ſed etiam Germanice proponi, ut facilius ad manus habeatur, atque publicetur.

Habeat quisque Parochus librum, in quo conjugum novorum & teſtium, qui adeſſe debent, nomina, diemque & locum contracti Matrimonii deſcribat: quem librum diligenter apud ſe cuſtodiens, in Eccleſia ſucceſſoribus bona fide relinquat.

Inſtituant Parochi Chriſtianam & commodam exhortationem in ipſa novorum conjugum benedictione præſertim, ut contrahentes ad hoc Sacramentum ſinceros affectus afferant, voluntatem Dei ſequentes, qui Matrimonium ad prolem in timore Dei ſuſcipiendam, ad Eccleſiam Dei fœliciter augendam, & ob fornicationem vitandam, inſtituit, atque confirmavit. Inculcent etiam atque etiam dictum illud Angeli Raphaelis: His, inquit, qui conjugium ita ſuſcipiunt, ut Deum a ſe & ſua mente excludant, & ſuæ libidini ita vacent, ſicut equus & mulus, in quibus non eſt intellectus, Dæmonium poteſtatem habet ſuper eos.

Sciant etiam Parochi, ex gratia Concilii Tridentini nunc reſtringendum eſſe impedimentum, quod propter affinitatem ex fornicatione contractam inducitur, & Matrimonium poſtea factum dirimit: ita, ut hujusmodi affinitas Matrimonium poſtea contractum non dirimat amplius, niſi duntaxat illorum, qui in primo & ſecundo gradu conjunguntur.

Si quis intra gradus prohibitos ſcienter Matrimonium contraxerit, juxta

ta Synodum Tridentinam ſeparetur, & ſpe diſpenſationis conſequendæ careat. Idque multo magis locum in eo habeat, qui non tantum Matrimonium contrahere, ſed etiam conſummare auſus fuerit. Quod ſi ignoranter id fecerit, ſiquidem ſolennitates requiſitas in contrahendo Matrimonio neglexerit, eisdem pœnis ſubjiciatur. Si vero ſolennitatibus adhibitis, impedimentum aliquod poſtea ſubeſſe cognoſcatur, cujus ille probabilem ignorantiam habuit, tunc facilius cum eo, & gratis poterit diſpenſari.

Inter raptorem & raptam, quamdiu ipſa in poteſtate raptoris manſerit, nullum conſiſtere Matrimonium poteſt. Quod ſi rapta a raptore ſeparata, & in loco tuto & libero conſtituta, illum in virum habere conſenſerit, eam raptor in uxorem habeat: & nihilominus raptor, ac omnes illi conſilium, auxilium, & favorem præbentes, ſint ipſo jure excommunicati, ac perpetuo infames, omniumque dignitatum incapaces: & ſi Clerici fuerint, de proprio gradu decidant. Præterea teneatur raptor, mulierem raptam, ſive eam uxorem duxerit, ſive non duxerit, arbitrio Judicis decenter dotare.

Præceptum volumus Parochis omnibus, ne vagorum hominum Matrimoniis interſint, qui incertas ſedes habentes, aliquando prima uxore relicta, aliam, vel plures, illa vivente, diverſis in locis ducunt. Igitur hoc genus hominum vagantium, non facile ad Matrimonium recipiatur, niſi poſt diligentem inquiſitionem, & re prius ad Ordinarium delata. Quin etiam ſæculares Magiſtratus hortamur ſerio, ut iſti vagabundi, præſertim, ſi nota ſit illorum improbitas, ſevere coerceantur.

Et generatim injunctum volumus Parochis, ne peregrinos & ignotos ad Matrimonia jungenda unquam admittant, niſi probitatis ſuæ teſtimonia ex eis attulerint locis, ubi prius verſati fuerunt.

Ne permittantur, quoad ejus fieri poteſt, impuri concubinarii, tam ſoluti, quam uxorati, vivere in ſtatu damnationis: graviusque puniantur, poſtquam a Parocho, vel noſtro nomine, de peccato ſuo, ſtatuque publicæ turpitudinis admoniti, contempſerint obedire, & apertum fovere ſcandalum pergunt. Quod ſi per annum in concubinatu permanſerint, & cenſuras Eccleſiaſticas illis denuntiatas non curarint, ſevere quidem contra illos ad excommunicationem uſque pro qualitate criminis procedemus.

Prohibitum eſt, ac Nos etiam prohibemus ſub anathematis pœna, ipſo facto incurrenda, ne qui Nobiles, divites, & Magiſtratus quovismodo, directe vel indirecte ſubditos ſuos, vel quoscunque alios cogant, quo minus libere Matrimonia contrahant; ne legitima & neceſſaria contrahendi Matrimonii libertas violetur.

Quia ſancta res eſt Matrimonium, ſancteque tractandum, pie ſanxerunt Patres, non omnibus temporibus nuptias ſolenniter celebrandas eſſe. Unde nos Tridentinam Synodum ſequentes, volumus & jubemus, ſolennium nuptiarum prohibitiones diligenter ab omnibus obſervari, nimirum ab Adventu Domini noſtri Jesu Christi uſque in diem Epiphaniæ, & a feria quarta Cinerum uſque in octavam Paſchatis incluſive.

Probare non poſſumus, ſed corrigi vehementer optamus, præſertim a Magiſtratibus, varias, graves, & perniciofas corruptelas, quæ paſſim in nuptiis licenter & improbe committuntur. Non enim licet, Sanctorum filios ita conjungi, & Matrimonium ſuum tam præpoſtere auſpicari, ſicut gentes, quæ Deum ignorant. Igitur aut plane tollantur, aut temperentur illa levitatis, vanitatis, prodigalitatis, & laſciviæ ſtudia, quæ tum in templo, tum domi, ſub prætextu nuptialis hilaritatis hodie fiunt; dum plerique abjecto Dei timore, voluptatibus, ſaltationibus, comeſſationibus, impudicitiis, & aliis operibus carnis indulgentiſſime atque ſtultiſſime vacant.

Confirmamus, & renovamus Prædeceſſorum noſtrorum juſtam conſtitutionem, nimirum, ne vel Eccleſiaſtici, vel ſæculares Magiſtratus, cujuscunque præeminentiæ, vel conditionis fuerint, directe vel indirecte, ſine certa com-

commiſſione ipſis facta, cognoſcere, vel judicare præſumant de cauſis matrimonialibus, eorumque impedimentis, vel aliis ad Matrimonii rationem quomodocunque pertinentibus: præſertim, cum ad Epiſcopi cognitionem ejusmodi cauſæ, ut Synodus quoque Tridentina teſtatur, proprie ſpectent.

Si quis vero aliter fecerit, non modo pœnas, quæ Judicibus male judicantibus infliguntur, ſentiet; verum etiam ſex menſibus ab officio ſuſpenſus erit, pœnamque pecuniariam ex Judicis arbitrio ſolvet. Nobis vero erit curæ, ut, quod ad pœnas pecuniarias attinet, in pios uſus illæ, ſicut Synodus Tridentina ſancivit, poſthac convertantur.

DECRETORUM SYNODALIUM DIOECESIS AUGUSTANÆ

PARS TERTIA.

De vita & honeſtate Clericorum.

CAPUT I.

Nihil eſt propemodum, quod ad pietatem & Dei cultum homines efficacius inſtruat, quam eorum vita & exemplum, qui in ſortem Domini vocati Divina munera diſpenſant, & Eccleſiaſticis miniſteriis præficiuntur. Cum enim hi, veluti præcipue Dei, Eccleſiæque Miniſtri, a rebus Sæculi in altiorem locum evecti, omniumque oculis ſint expoſiti, ab iis quivis facile ſumit, quod imitetur, exemplum.

Curent ergo Clerici noſtri, ut quo digniore in Eccleſia Dei loco atque ordine ſunt, eo vitam inculpatiorem, moresque probatiores adferant, Divinoque illi oraculo: *Sancti eſtote, quoniam ego Sanctus ſum*: obſequentes, nemini ullam offenſionem dent, ne vituperetur miniſterium eorum; ſed in omnibus, juxta Canonicas Patrum Sanctiones & Apoſtoli monita, exhibeant ſe fideles Dei Miniſtros.

Summa porro Eccleſiaſticæ diſciplinæ in eo conſiſtit, ut Eccleſiæ Miniſtri Divini timoris & vocationis ſuæ memores, omnem criminis notam effugiant, bonum a bonis teſtimonium habeant, ſuum ordinem præclaris factis illuſtrent, ac demum vitam, moresque omnes ita componant; ut habitu, geſtu, inceſſu, ſermone, ſcientia, converſatione, aliisque rebus omnibus, nihil, niſi grave, moderatum, ac religione plenum præ ſe ferant. Levia quoque delicta, quæ graviora vulgi judicio in ipſis reputantur, ſedulo declinent, actionesque omnes ita inſtituant; ut augeatur in omnibus Dei gloria, & Eccleſiæ utilitas promoveatur. Siquidem ad unumquemque Clericorum hoc etiam pertinet, quod Paulus præcipit: *Exemplum eſto fidelium, in verbo, in converſatione, in charitate, in fide, in caſtitate: Attende tibi & doctrinæ, noli negligere gratiam, quæ in te eſt, miniſterium tuum imple.*

Omnes Diœceſis noſtræ Clerici, cujuscunque gradus, ordinis, vel conditionis fuerint, etiamſi ſtudiorum abſint gratia, ſi in Sacris Ordinibus conſtituti ſint, vel dignitatem, perſonatum, officium, beneficiumve aliquod Eccleſiaſticum habeant, intra menſem a fine hujus Synodi, habitum & tonſuram Clericalem, Ordini, Religioni, & dignitati ſuæ congruentem (ſi hactenus illis uſi non fuerint) ſumant: atque illis non ſolum in Eccleſia, ſed etiam domi, in plateis, & ubique locorum utantur. Si quis autem in hoc Synodi Tridentinæ, & hujus noſtri mandati transgreſſor fuerit, eum ab officio & beneficio per ſex menſes ſuſpenſum pronunciabimus. Qui, ſi nec hac noſtra monitione, nec ſuſpenſionis pœna, ad obediendum Eccleſiæ mandatis induci poterit, eum omni officio & beneficio, quod in noſtra quidem Diœceſi habuerit, privabimus, ac pro transgreſſionis qualitate ſeverius etiam in eum animadvertemus.

Abſtineant item ſe Clerici a choreis, luſibus jure prohibitis, illicitis venationibus, aucupiis, ac turpibus

ſpectaculis. Multo vero minus ſe pro ludionibus gerant, aliisque ridicule ſpectandos exhibeant.

Quod olim conſtitutum eſt, nunc etiam volumus obſervari, ut Clerici hoſpitia publica, tabernas, aut œnopolia, compotandi cauſa non ingrediantur. Qui ſecus fecerit, florenos quatuor dependat, quorum unam partem fabricæ templi, alteram delatori impartiemur. Eam pœnam feſtus dies graviorem efficiet. Peculiariter vero Prælatos & Decanos omnes, præſertim rurales, ſerio admonemus, ut hanc noſtram Conſtitutionem quam diligentiſſime & citiſſime executioni mandari curent.

Si qui porro male feriati, & luxui, ventrique dediti Clerici, ad hujuſmodi publica loca redire non ceſſent; hos volumus & jubemus non modo diligenter obſervari, verum etiam, ſi moniti corrigi nolint, pœna carceris, vel ſubtractione fructuum aut proventuum Eccleſiaſticorum, aut etiam novis mulctis impoſitis, ſevere a ſuis Prælatis puniri, ac demum illorum cauſam ad Nos quoque deferri, ut horum protervia & impudentia legitime coerceatur.

Abrogamus, & omnino ſublatam volumus corruptelam illam, quæ hactenus apud Sacerdotes unius (ut vocant) Capituli durat: quando vicini Parochi, vel Sacerdotes ad exequias celebrandas, aliave negotia tractanda a ſuo Decano rurali convocantur, & hinc ad publicum hoſpitium divertentes, multoque illic tempore deſidentes, plerumque intemperantiæ, luxui, & laſciviæ vacant, ut ſe carnales potius, quam ſpirituales eſſe vulgo declarent. Hos de cætero frugali quidem prandio, in domo Sacerdotis ſumpto, contentos eſſe jubemus.

Quemadmodum temporis & officii ratio poſtulat, Clericos noſtros a luxu veſtium, ſuppellectilis, & menſæ omnino revocamus, eosque ad frugalitatem domi, foriſque ſervandam hortamur: ut quæ bona ipſis Eccleſia ſuppeditat, non ſolum ad moderatam vitæ ſuæ ſuſtentationem, ſed etiam, quoad ejus fieri poteſt, ad communem Eccleſiæ, & pauperum utilitatem convertant: illudque ſtudioſe caveant, ne Christi Crucifixi patrimonium, cujus expenſi rationem Deo, & Nobis reddere debent, cupiditati, pompæ, libidini, vel turpitudini quarumcunque perſonarum ſervire videatur.

Demum ad Clericos pertinet, quod Paulus de Epiſcopis monet, ut ſint ſine crimine & irreprehenſibiles, ſobrii, non vinolenti, non percuſſores, vel litigioſi, ſed modeſti: non cupidi, neque turpe lucrum ſectantes, ſed domui ſuæ bene præpoſiti: profana & vaniloquia devitantes, neque verbis contendentes, ſed ſolicite ſeipſos probabiles exhibentes Deo: manſueti ad omnes, docibiles, patientes, cum modeſtia corripientes eos, qui reſiſtunt veritati: denique ut ſint hoſpitales, benigni, juſti, ſancti, continentes, habentes myſterium fidei in conſcientia pura.

De cohabitatione Clericorum & Mulierum.

CAPUT II.

Multæ ſæpe Summorum Pontificum Conſtitutiones, multarumque Synodorum Decreta, concubinatum tum omni hominum generi, tum Sacerdotibus maxime turpem, & jure etiam Divino prohibitum, e medio ſublatum voluerunt: Sed hominum malitia, maxime his periculoſis temporibus, omnibus honeſtatis ruptis repagulis, tanto turpius impudicitiæ ſordibus inhæret; quanto ſanctius & jure communi, & Synodalibus noſtris, ac Anteceſſorum noſtrorum Conſtitutionibus prohibitæ ſunt. Ne autem flagitium hoc diutius eos teneat, qui miniſteriis Divinis conſecrati ſunt, Sanctiſſimi Domini noſtri PII Quinti ſpeciali commiſſioni, Concilii Tridentini Decretis, ac Synodi Moguntinæ feriis Conſtitutionibus inhærentes, mandamus omnibus & ſingulis noſtræ Diœceſis, cujuscunque etiam conditionis Clericis, ut quamprimum concubinas, ſi quas habent, aut alias quaslibet mulieres, de quibus ſiniſtra poſſit haberi ſuſpicio, ex ædibus ſuis ejiciant, atque ab earum congreſſu ſe prorſus abſtineant, nec ſuſpectas alias mulieres adeant.

Si

Si qui huic noſtræ juſſioni non paruerint, ii ſecundum Decreta Concilii Tridentini, tertia parte fructuum, obventionum, ac proventuum beneficiorum ſuorum & penſionum, ipſo facto ſint privati: quæ tertia pars templi fabricæ, aut alteri pio loco, noſtro arbitrio applicabitur.

Hortamur autem in Domino Magiſtratus omnes, ut ſtatim a fine hujus noſtræ Synodi, mulieres illas, quæ cum Clericis in publico concubinatu vivunt, e Parochia illa, in qua Clericus degit, ejiciant, vel etiam, ſi opus ſit, & fieri poſſit, arceant longius: quod ipſum & nos quoque in oppidis & pagis, temporali noſtræ juriſdictioni ſubjectis, ut fiat, curabimus: contra eaſdem, ubicunque etiam in noſtra Diœceſi conſtitutæ fuerint, ad alias Canonicas pœnas, ſi neceſſarium videbitur, proceſſuri,

Quod ſi in eodem delicto cum eadem, vel alia fœmina Clerici poſtea perſeveraverint, ad graviores contra eos pœnas, ſecundum Canones & ejuſdem Concilii Tridentini Decreta: tandem etiam, ſi incorrigibiles fuerint, ad privationem omnium beneficiorum procedemus.

Clerici vero in Sacris Ordinibus conſtituti, etiamſi nullum beneficium Eccleſiaſticum habeant, & ipſi quamprimum concubinas ſuas, ſi quas habent, dimittant: quod niſi fecerint, vel ſi poſtea in eodem delicto cum eadem, vel alia deprehenſi fuerint, gravi pœna arbitrio noſtro infligenda, puniantur. Si incorrigibiles fuerint, ad beneficia Eccleſiaſtica obtinenda, & adminiſtranda inhabiles reddentur.

Ut autem ejectis ſemel concubinis, Clerici non ſolum a concubinatu, ſed etiam ab omni concubinatus ſuſpicione immunes ſint, nec in Diaboli laqueum periculoſius denuo incurrant: hortamur eos in Domino, ut quibus in locis viros miniſteriis domeſticis præficere poſſunt, ibi nullas plane mulieres in familiæ numero eſſe patiantur: in aliis vero locis, ſi vel matrem, vel patris, matriſve ſororem, aut aliam mulierem bonæ famæ, cognatione tam propinqua ſibi conjunctam habeant, ut vinculum naturale omnem turpitudinis ſuſpicionem facile excludat; illam domi ſuæ in matrem familias, ut aſſumant, licet. Talis, ſi haberi nequeat, nullam certe quadraginta annis minorem, quæque ab omni incontinentiæ ſuſpicione immunis ſit, ſibi adjungant.

De filiis Clericorum.

CAPUT III.

Quandoquidem non antiqui Canones ſolum, ſed Concilium etiam Tridentinum paternæ incontinentiæ memoriam in filiis Clericorum auferendam toties ſtatuerunt: idcirco nullo modo, cujuscunque diſpenſationis prætextu, liceat filiis Clericorum, qui ex legitimo Matrimonio nati non ſunt, in illis Eccleſiis, ubi eorum Patres beneficium Eccleſiaſticum habent, aut habuerunt, quodcunque, etiam diſſimile, beneficium obtinere, nec in dictis Eccleſiis quoquomodo miniſtrare, nec penſiones ſuper fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt, habere.

Si qui vero Pater & filius in eadem Eccleſia inveniantur, & filius beneficium ſuum intra trium menſium ſpatium non reſignaverit, aut cum alio permutaverit; contra eum ad declarationem privationis ſecundum Decreta Concilii Tridentini procedemus.

Ad eandem quoque Clericalis incontinentiæ maculam delendam, mandamus, ut ſi quis Clericus filium habuiſſe ex epitaphio aliquo deprehendatur, ea epitaphii pars, quæ Patris incontinentiam aperit, eradatur. Nec deinceps eodem in loco Clericus, ejusque filius ſepeliantur.

De Clericis non reſidentibus in Eccleſia, vel Præbenda.

CAPUT IV.

Cum Concilium Tridentinum præceperit, ut ea, quæ de reſidentia ſub Paulo Tertio, & Pio Quarto conſtituta ſunt, in Conciliis Provincialibus & Epiſcopalibus publicentur: Propterea ea omnia & ſingula publicantes, ac ad omnium notitiam perducentes, ipſa

ipſa Synodi Tridentinæ verba hoc loco recenſebimus.

EAdem Sacroſancta Synodus (*) eisdem Præſidentibus Apoſtolicæ Sedis Legatis, ad reſtituendam collapſam admodum Eccleſiaſticam diſciplinam, depravatosque in Clero & populo Chriſtiano mores emendandos, ſe accingere volens, ab iis, qui majoribus Eccleſiis præſunt, initium cenſuit eſſe ſumendum: Integritas enim præſidentium ſalus eſt ſubditorum. Confidens itaque per Domini ac Dei noſtri miſericordiam, providamque ipſius Dei in terris Vicarii ſolertiam, omnino futurum, ut ad Eccleſiarum regimen, onus quippe Angelicis humeris formidandum, qui maxime digni fuerint, quorumque prior vita ac omnis ætas, a puerilibus exordiis uſque ad perfectiores annos, per diſciplinæ ſtipendia Eccleſiaſticæ laudabiliter acta, teſtimonium præbeat, ſecundum Venerabiles Beatorum Patrum Sanctiones aſſumantur: omnes Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, & Cathedralibus Eccleſiis quibuscunque, quovis nomine ac titulo Præfectos monet, ac monitos eſſe vult, ut attendentes ſibi & univerſo gregi, in quo Spiritus Sanctus poſuit eos regere Eccleſiam Dei, quam acquiſivit Sanguine ſuo, vigilent, ſicut Apoſtolus præcipit, in omnibus laborent, & miniſterium ſuum impleant. Implere autem illud ſe nequaquam poſſe ſciant, ſi greges ſibi commiſſos mercenariorum more deſerant: atque ovium ſuarum, quarum ſanguis de eorum eſt manibus a ſupremo Judice requirendus, cuſtodiæ minime incumbant: cum certiſſimum ſit, non admitti Paſtoris excuſationem, ſi lupus oves comedit, & Paſtor neſcit: ac nihilominus, quia nonnulli, quod vehementer dolendum eſt, hoc tempore reperiuntur, qui propriæ etiam ſalutis immemores, terrenaque cœleſtibus, ac Divinis humana præferentes, in diverſis Curiis vagantur, aut in negotiorum temporalium ſolicitudine, ovili derelicto, atque ovium ſibi commiſſarum cura neglecta, ſe detinent occupatos: Placuit Sacroſanctæ Synodo, antiquos Canones, qui temporum atque hominum incuria pene in diſſuetudinem abierunt, adverſus non reſidentes promulgatos, innovare: Quemadmodum virtute præſentis Decreti innovat: ac ulterius pro firmiori eorundem reſidentia, & reformandis in Eccleſia moribus, in hunc, qui ſequitur, modum, ſtatuere, atque ſancire.

Si quis a Patriarchali, Primatiali, Metropolitana, ſeu Cathedrali Eccleſia ſibi quocunque titulo, cauſa, nomine, ſeu jure commiſſa, quacunque ille dignitate, gradu, & præeminentia præfulgeat, legitimo impedimento, ſeu juſtis & rationalibus cauſis ceſſantibus, ſex menſibus continuis extra ſuam Diœceſim morando abfuerit; quartæ partis fructuum unius anni, fabricæ Eccleſiæ, & pauperibus loci per Superiorem Eccleſiaſticum applicandorum, pœnam ipſo jure incurrat. Quod ſi per alios ſex menſes in hujusmodi abſentia perſeveraverit: aliam quartam partem fructuum, ſimiliter applicandam, eo ipſo amittat. Creſcente vero contumacia, ut ſeveriori Sacrorum Canonum cenſuræ ſubjiciatur, Metropolitanus, Suffraganeos Epiſcopos abſentes, Metropolitanum vero abſentem, Suffraganeus Epiſcopus antiquior reſidens, ſub pœna interdicti ingreſſus Eccleſiæ eo ipſo incurrenda, infra tres menſes per literas, ſeu Nuntium Romano Pontifici denuntiare teneatur: qui in ipſos abſentes, prout cujusque major, aut minor contumacia exegerit, ſuæ ſupremæ Sedis authoritate animadvertere, & Eccleſiis ipſis de Paſtoribus utilioribus providere poterit, ſicut in Domino noverit ſalubriter expedire.

EAdem Sacroſancta Tridentina Synodus (**) Reformationis materiam proſequens, hæc, quæ ſequuntur, in præſenti decernenda eſſe ſtatuit, & decernit. Cum Præcepto Divino mandatum ſit omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere: pro his Sacrificium offerre: Verbique Divini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, ac bonorum omnium operum exemplo paſcere: pauperum, aliarumque miſerabilium perſonarum curam paternam gerere, &

(*) *Ex Conc. Trident. Seſſ. VI. Cap. I. De Reform.* (**) *Ex Seſſ. XXIII. C. I. De Reform.*

& in cætera munia paſtoralia incumbere: quæ omnia nequaquam ab his præſtari & impleri poſſunt, qui gregi ſuo non invigilant, neque aſſiſtunt, ſed mercenariorum more deſerunt: Sacroſancta Synodus eos admonet, & hortatur, ut Divinorum Præceptorum memores, factique forma gregis, in judicio & veritate paſcant & regant.

Ne vero ea, quæ de reſidentia ſancte & utiliter jam ante ſub fœlicis recordationis Paulo Tertio ſancita fuerunt, in ſenſus a Sacroſanctæ Synodi mente alienos trahantur, ac ſi vigore illius Decreti quinque menſibus continuis abeſſe liceat: illis inhærendo, declarat Sacroſancta Synodus, omnes, Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, ac Cathedralibus Eccleſiis quibuscunque, quocunque nomine & titulo Præfectos, etiam ſi Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales ſint, obligari ad perſonalem in ſua Eccleſia, vel Diœceſi reſidentiam, ubi injuncto ſibi officio defungi teneantur: neque abeſſe poſſe, niſi ex cauſis & modis infraſcriptis. Nam cum Chriſtiana charitas, urgens neceſſitas, debita obedientia, ac evidens Eccleſiæ, vel Reipublicæ utilitas aliquos nonnunquam abeſſe poſtulent, & exigant: decernit eadem Sancta Synodus, has legitimæ abſentiæ cauſas a Beatiſſimo Romano Pontifice, aut a Metropolitano, vel, eo abſente, Suffraganeo Epiſcopo antiquiori reſidente, qui idem Metropolitani abſentiam probare debebit, in ſcriptis eſſe approbandas: niſi cum abſentia inciderit propter aliquod munus, & Reipublicæ officium Epiſcopatibus adjunctum: cujus quoniam cauſæ ſunt notoriæ, & interdum repentinæ, ne eas quidem ſignificari Metropolitano neceſſe erit: ad eundem tamen cum Concilio Provinciali ſpectabit, judicare de licentiis a ſe, vel a Suffraganeo datis: & videre, ne quis eo jure abutatur, & ut pœnis Canonicis errantes puniantur. Interea meminerint diſceſſuri, ita ovibus ſuis providendum, ut, quantum fieri poterit, ex ipſorum abſentia nullum damnum accipiant.

Quoniam autem, qui aliquantisper tantum abſunt, ex veterum Canonum ſententia non videntur abeſſe, quia ſtatim reverſuri ſunt: Sacroſancta Synodus vult, illud abſentiæ ſpatium ſingulis annis, ſive continuum, ſive interruptum, extra prædictas cauſas, nullo pacto debere duos, aut ad ſummum tres menſes excedere: & habere rationem, ut id æqua ex cauſa fiat, & absque ullo gregis detrimento: quod an ita ſit, abſcedentium conſcientiæ relinquit, quam ſperat religioſam & timoratam fore; cum Deo corda pateant, cujus opus non fraudulenter agere, ſuo periculo tenentur. Eosdem interim admonet, & in Domino hortatur, ne per illius temporis ſpatium, Dominici Adventus, Quadrageſimæ, Nativitatis, Reſurrectionis Domini, Pentecoſtes item, & Corporis Christi diebus, quibus refici maxime, & in Domino gaudere Paſtoris præſentia oves debeant, ipſi ab Eccleſia ſua Cathedrali ullo pacto abſint, niſi Epiſcopalia munia in ſua Diœceſi eos alio vocent.

Si quis autem, quod utinam nunquam eveniat, contra hujus Decreti diſpoſitionem abſuerit: ſtatuit Sacroſancta Synodus, præter alias pœnas adverſus non reſidentes, ſub Paulo Tertio impoſitas, & innovatas, ac mortalis peccati reatum, quem incurrit: eum pro rata temporis abſentiæ fructus ſuos non facere, nec tuta conſcientia, alia etiam declaratione non ſecuta, illos ſibi detinere poſſe: ſed teneri, aut, ipſo ceſſante, per Superiorem Eccleſiaſticum illos fabricæ Eccleſiæ, aut pauperibus loci erogare: prohibita quacunque contentione, vel compoſitione, quæ pro fructibus male perceptis appellatur, ex qua etiam prædicti fructus in totum, aut pro parte, ei remitterentur: non obſtantibus quibuscunque privilegiis cuicunque Collegio, aut fabricæ conceſſis.

Eadem omnino, etiam quoad culpam & amiſſionem fructuum, & pœnas de Curatis inferioribus, & aliis quibuscumque, qui beneficium aliquod Eccleſiaſticum, curam animarum habens, obtinent, Sacroſancta Synodus declarat, & decernit: ita tamen, ut quandocunque eos, cauſa prius per Epiſcopum cognita, & probata, abeſſe contigerit, Vicarium idoneum, ab ipſo Ordi-

Ordinario approbandum, cum debita mercedis aſſignatione relinquant. Diſcedendi autem licentiam in ſcriptis, gratisque concedendam, ultra bimeſtre tempus, niſi ex gravi cauſa, non obtineant. Quod ſi per Edictum citati, etiam non perſonaliter, contumaces fuerint: liberum eſſe vult Ordinariis, per cenſuras Eccleſiaſticas, & ſequeſtrationem, & ſubtractionem fructuum, aliaque juris remedia, etiam uſque ad privationem, compellere: nec executionem hanc quolibet privilegio, licentia, familiaritate, exemptione, etiam ratione cujuscunque beneficii, pactione, ſtatuto, etiam juramento, vel quacunque authoritate confirmato, conſuetudine etiam immemorabili, quæ potius corruptela cenſenda eſt, ſive appellatione, aut inhibitione etiam in Romana Curia, vel vigore Eugenianæ Conſtitutionis, ſuſpendi poſſe.

Poſtremo tam Decretum illud ſub Paulo Tertio, quam hoc ipſum, in Conciliis Provincialibus, & Epiſcopalibus publicari Sancta Synodus præcipit. Cupit enim, quæ adeo ex Paſtorum munere, animarumque ſalute ſunt, frequenter omnium auribus, mentibusque infigi, ut inpoſterum, Deo juvante, nulla temporum injuria, aut hominum oblivione, aut deſuetudine aboleantur. Hucusque Tridentinum Concilium.

Ejusdem quoque Tridentini Concilii Conſtitutionem, qua ſtatuitur, ut qui in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut portiones habent, ultra tres menſes ab iisdem Eccleſiis, cujuslibet ſtatuti, vel conſuetudinis vigore abeſſe non poſſint, in Cathedrali noſtra, & Collegiatis Diœceſis noſtræ Eccleſiis, obſervari volumus.

Omnes omnino, qui beneficia Eccleſiaſtica curam animarum habentia, vel alias perſonalem reſidentiam exigentia, aut jam habent, aut aliquando habebunt, Decretum Concilii Tridentini de reſidentia ſervent, ita ut non ſolum in Eccleſiis ſuis præſentes ſint, ſed Miſſas etiam celebrent, populum doceant, & Sacramenta adminiſtrent.

De pluralitate Beneficiorum.

CAPUT V.

Execrabilem eorum avaritiam, qui plura beneficia incompatibilia, maxime autem curata habent, veteres & recentes Canones conſtanter damnarunt. Unde & Patres Tridentini Concilii, hunc tam gravem & pernicioſum abuſum ab Eccleſia ſublatum eſſe volentes, ſapientiſſime conſtituerunt, ut, qui plures Parochiales Eccleſias, aut unam Cathedralem, & aliam Parochialem Eccleſiam obtinent, cogantur omnino, quibuscunque diſpenſationibus ac unionibus ad vitam non obſtantibus, una tantum Parochiali, vel ſola Cathedrali retenta, alias Parochiales omnes juxta ſpatium ſex menſium dimittere: alioquin tam Parochiales, quam beneficia omnia, quæ obtinent, ipſo jure vacare cenſeantur. Cui Conſtitutioni, cum ſit æquitatis pleniſſima, ſi qui parere neglexerint, contra eos ad pœnas ab eodem Tridentino Concilio præſcriptas legitime procedemus.

Illis vero, qui alias plura beneficia incompatibilia, vel unam Parochialem Eccleſiam cum alio beneficio incompatibili, vigore diſpenſationis Apoſtolicæ poſſident: ſub pœna Conſtitutionis Gregorii Decimi, in Concilio Lugdunenſi editæ, quæ incipit: *Ordinarii*, quam & Concilium Tridentinum innovat, mandamus (quemadmodum & ab Synodo Moguntina jam pridem mandatum eſt) ut intra trimeſtre tempus poſt hujus Synodi Diœceſanæ promulgationem, Nobis diſpenſationes ſuas, quarum prætextu hujusmodi beneficia obtinent, exhibeant; alioqui ſecundum eandem Conſtitutionem, & Decreta Concilii Tridentini, contra eos ad privationem procedemus.

Inpoſterum autem ad plures Parochiales Eccleſias nemo admittatur, cujuscunque etiam diſpenſationis prætextu. Sed nec ad alia quæcunque plura beneficia incompatibilia, vigore diſpenſationis alicujus quisquam prius admittatur, quam Nos ſecundum Decreta Concilii Tridentini, tanquam Delegati Apoſtolici, ſummarie & extrajudicialiter cognoverimus, hujusmodi diſpenſatio-

ſationes ſubreptionis, & obreptionis vitio non ſubjacere.

In reliquorum beneficiorum Eccleſiaſticorum collatione id obſervetur, ut unum ſolum beneficium Eccleſiaſticum ſingulis conferatur, quod ad vitam ejus, cui confertur, honeſte ſuſtentandam ſufficiat: ſin minus, liceat aliud ſimplex, ſufficiens beneficium, dummodo utrumque perſonalem reſidentiam non requirat, priori adjungere.

Omnes, qui curata habent beneficia, juxta Canonicas Sanctiones, intra annum ſub pœna privationis, Sacerdotes fiant. Qua in re diſpenſationes nemini ſuffragentur, niſi Nos, tanquam Delegati Apoſtolici, ſecundum Decreta Concilii Tridentini eas viderimus, approbaverimusque.

De Clericis peregrinis.

CAPUT VI.

Cum non infrequenter quidam, qui aut omnino Sacerdotes non ſunt, aut etiamſi Sacerdotes fuerint, infames tamen, irregulares, vel excommunicati ſunt, aliove impedimento laborant, ſe tanquam honeſti Sacerdotes Sacramentorum adminiſtrationi, concionandi muneri, Miſſarum celebrationi, & aliis Divinis officiis ingerant: Mandamus Decanis ruralibus, & omnium Eccleſiarum Rectoribus, ut in Decanatibus, vel Eccleſiis ſuis, vagos aut ignotos Sacerdotes, vel quos ſciverint alienæ Diœceſis eſſe, ad Sacramentorum adminiſtrationem, concionandi officium, Miſſarum celebrationem, aliaque Divina officia ne admittant, niſi vel per Nos, vel per Vicarium noſtrum approbati fuerint, atque de eo noſtris, vel Vicarii noſtri literis legitimam fecerint fidem.

Nulli autem peregrino, aut ignoto Clerico, vel Nos ipſi literas admiſſorias dabimus, vel a noſtro in ſpiritualibus Vicario dari permittemus, niſi ab Epiſcopo ſuo, vel ejus Vicario literas dimiſſorias attulerit, quæ de ejus ordinibus, & vitæ honeſtate teſtimonium ferant.

De Inſtitutionibus.

CAPUT VII.

Nullus omnino Diœceſis noſtræ Clericus ſæcularis, vel regularis, quodcunque beneficium Eccleſiaſticum, cum cura, vel ſine cura, absque Noſtra, vel Vicarii noſtri, aut ejus, ad quem jus inſtituendi pertinet, inſtitutione, vel commiſſione, literisque ſigillatis ſuper eo obtentis, ac (ſi in Capitulis ruralibus fuerit) Decano illius Capituli oſtenſis, poſſidere, regere, vel adminiſtrare, vel ſuo, vel alieno nomine audeat; alioqui contra eum ad pœnas Canonicas procedemus: minime enim ferendum eſt, ut quis absque ordinaria poteſtate, ſua, aut aliena fretus potentia, in beneficia Eccleſiaſtica, vel clam irrepat, vel palam etiam invadat, præſertim, ſi curata ſint beneficia: talis enim, ut nullam in ligando, ſolvendoque poteſtatis executionem habet, ita populum ſibi confitentem abſolutione ſua fallit, & fraudat beneficio Sacramenti.

Ut autem hæc noſtra Conſtitutio in executionem veniat, mandamus Decanis ruralibus, Camerariisque, ut in ſingulis Capitulis, vel Conventibus ſuis, literas inſtitutionis (ſi de aliquorum inſtitutione dubitaverint) vel commiſſionis, ſibi exhiberi procurent, ac de eis, qui literas inſtitutionis, vel commiſſionis non habent, vel eas exhibere noluerint, Nos, aut Vicarium noſtrum intra menſem a die requiſitionis faciant certiores.

Quoties autem Decani, vel Camerarii hujusmodi literas vel exigere, vel eorum nomina, qui aut non habent, aut eas exhibere nolunt, deferre neglexerint, toties ſex aureos, in uſus pios noſtro arbitrio convertendos, perſolvent.

De renuntiationibus, vel reſignationibus Beneficiorum.

CAPUT VIII.

Minime ferendi ſunt Clerici, qui leviſſimis de cauſis, ac exigua ſpe majoris lucri oblata, oves ſuas temere deſerunt, atque ad alias, non tam ut illas, quam ut ſemetipſos paſcant, non accep-

accepta prius ab Ordinario poteſtate, tranſeunt.

Prohibemus igitur omnibus Diœceſis noſtræ Eccleſiaſticis perſonis, ne beneficia ſua, ſive curata ea ſint, ſive non, propria authoritate deſerere, atque aliis ſe beneficiis obſtringere præſumant. Si qui vero beneficia ſua reſignare volent, ea vel ad noſtras, vel ad Vicarii noſtri in Spiritualibus, vel ad alterius Collatoris, ad hoc poteſtatem habentis, nulla autem ratione, ad laicorum manus reſignent: nimirum, ut de reſignationis cauſa poſſimus cognoſcere, & reſignationem ipſam, ſi cauſa juſta ſit, approbare. Hujus noſtræ Conſtitutionis transgreſſorem, præterquam, quod ad beneficia ſecunda, quæ affectat, non admittemus: priori enim beneficio ſuo, quamdiu Nobis videbitur, inſervire cogemus. Id ſi facere detractaverit, contra eum, tanquam contra inobedientem, ad pœnas Canonicas procedemus.

De Cathedralibus & Collegiatis Eccleſiis, ac earum Miniſtris.

CAPUT IX.

Præpoſiti, Decani, Scholaſtici, Cuſtodes, & reliqui, dignitates vel officia habentes, ex Moguntinæ etiam Synodi Decreto, continenter apud ſuas Eccleſias reſideant: quos ſi aliquando (quod tamen raro, & non ſine gravi cauſa fiet) abeſſe continget, alicui ex Capitularibus, qui ipſorum muneribus cum laude fungi poſſit, ſuas vices committant.

Quo autem hæc noſtra Conſtitutio certius executioni mandetur, omnes Præpoſiti, Decani, Scholaſtici, Cuſtodes, priusquam ad poſſeſſionem admittantur, ſcriptis fidem faciant, ſe continenter apud illam Eccleſiam, in qua Præpoſiti, Decani, Scholaſtici, vel Cuſtodes futuri ſunt, reſidere velle.

Decani tam Cathedralium, quam Collegiatarum Eccleſiarum, Clerum ſuæ curæ commiſſum ad agendam vitam, militibus CHRISTI dignam, tam verbo, quam exemplo, ſedulo adhortentur.

Intentos habeant oculos, ut quæcunque ad Chori diſciplinam pertinent, accurate obſerventur, nec quicquam in Divinis officiis præpoſtere, indecore, negligenterve fiat.

Concubinatum ſtatim poſt hujus Concilii finem ex omni Collegii ſui Clero auferant.

Ebrios, ſcortatores, aleatores, omnes denique Canonum transgreſſores, non ſolum verbis caſtigent, ſed etiam, ſi neceſſitas exigat, pœnis Canonicis ſubjiciant.

In puniendo nec iræ, nec odio locum præbeant, ſed ea Chriſtianæ charitatis ratio in pœnis infligendis ſervetur; ut animadvertere poſſint omnes, eas non ex privata aliqua affectione, ſed æquitatis ſtudio, ob illius, qui punitur, vel ſaltem Eccleſiæ publicam utilitatem inferri.

Si quam inter Clericos ſui Collegii ortam eſſe diſcordiam intelligent, vel ſoli, vel adhibito conſilio & auxilio Capituli, etiam in ſuis initiis opprimere curent: neque enim convenit, ut quos tanquam fratres, unanimes in Domo DEI verſari oportebat, litibus inter ſe digladientur.

Cæteri, qui vel dignitates, vel officia in Cathedrali noſtra, vel Collegiatis Eccleſiis habent, curent, ut officiis ſuis, ſecundum Canones, & uniuscujusque Eccleſiæ conſuetudinem faciant ſatis.

Canonici Decano ſuo obediant: cui ſi non ſolum inobedientes, ſed etiam rebelles fuerint, præter Divinam vindictam, quæ inobedientibus & rebellibus parata eſt, juſtam quoque indignationem noſtram ſentient.

Omnibus Divinis officiis, quoad ejus fieri poteſt, diligenter interſint, eaque diſtincte & reverenter decantent: neque diſtributionum ſint participes, niſi Divinis officiis integre, aut majori ſaltem ex parte in ipſo Choro interfuerint.

Eleemoſynas pauperibus pro modo facultatum ſuarum diſtribuant, memores Eccleſiaſticorum bona, eleemoſynas eſſe piorum.

Vicarii, quos vocant, Chori, ſuo nomini reſpondeant, Canonicisque in perſolvendis Divinis officiis auxilio ſint.

Si

Si quæ illis onera ratione fundationis, vel alicujus Collegii conſuetudine, incumbant, ea religioſe, diligenterque ſubeant.

Juniores quoque Canonicos non niſi ad Scholas & Univerſitates Catholicas mitti volumus: quibus ſerio injungatur, ut ſub pœnis, a Nobis, vel Capitulo, cujus ſunt Canonici, infligendis, vitam ſtudioſis, atque Canonicis dignam agant, ibidemque habitu Clericali omnino utantur.

Hi cum ad ſtudia dimittuntur, Capitulis ſuis ſufficientem cautionem præſtent, ſe ſe in Ordine Clericali permanſuros. Quod ſi, mutato propoſito, ab Ordine Eccleſiaſtico reſilierint, & ad Matrimonia, ſeu negotia ſæcularia ſe tranſtulerint, ad reſtitutionem omnium fructuum & ſumptuum Eccleſiaſticorum, quos interea perceperint, teneantur, & compellantur.

De Decanis ruralibus.

CAPUT X.

Nullus in Decanum electus, ante noſtram, vel Vicarii noſtri confirmationem, officio Decani fungatur, nec ſe hoc titulo ſcribi, vel nominari patiatur. Neminem autem, niſi probatæ vitæ, & ſufficientis eruditionis atque prudentiæ, eo dignitatis promoveri volumus.

Quocirca cum a regiunculæ ſuæ, vel Capituli, ut vocant, Sacerdotibus, electus fuerit, Nobis, vel Vicario noſtro in Spiritualibus, primo quoque tempore præſentabitur, qui diligentem prius de eo inquiſitionem habebimus, quam in Decanum eum confirmemus.

Profeſſionem deinde fidei coram Notario, & teſtibus, ſecundum formulam Pii IV. ab eo recipiemus.

Quo facto, in hæc verba jurabit:

EGo N. juro, ac promitto DEO Omnipotenti, & Beatæ MARIÆ Virgini, Patronæ Eccleſiæ Auguſtenſis, quod Epiſcopo Auguſtenſi, & ſuis Succeſſoribus Canonice intrantibus, fidelis & obediens ero: quod etiam ejus, ac Vicarii, Officialis, & Judicum ſuorum mandata fideliter exequar: præterea quod remoto omni dolo & fraude Decani officio pro viribus ſatisfaciam: Sic me DEUS adjuvet, & hæc Sancta DEI Evangelia.

Profeſſione fidei facta, ac juramento præſtito, ſi dignus eſt, confirmabitur, eaque confirmatio a Sigillifero in ſcripta redigetur.

Ad officium Decani pertinet, ut ſi quis ſive Clericus, ſive laicus, in ſua ditione hæreticus deprehendatur, ejus nomen ad Nos, vel Vicarium noſtrum ſine mora deferat, quo malum hoc prius, quam latius ſerpat, e medio tolli poſſit.

Non feret (ut titulo, de Clericis peregrinis diximus) in ſui Capituli diſtrictu ignotos Clericos, maxime ſi illi aut Sacerdotes, aut Monachi ſint profugi: nec quenquam ad concionandi, Sacramenta adminiſtrandi, Miſſamve publice celebrandi munus admittet, niſi ſe ad hoc admiſſum eſſe, per noſtras, vel Vicarii noſtri literas docuerit.

Capitula ruralia (ſicuti hactenus obſervatum eſt) bis ſingulis annis convocet, in quorum priore, poſt Miſſæ celebrationem, duas priores Synodalium noſtrarum Conſtitutionum partes; in poſteriore vero reliquas duas, aut ipſemet præleget, aut ab alio prælegi curet.

Quo autem Decani rurales, ad ea, quæ ſui ſunt officii, paratiores ſint, hos habeant, diligenterque legant libros: Concilium Tridentinum, Catechiſmum Romanum, Synodum Provincialem Moguntinam, Agendam, vel Obſequiale, & hæc noſtra Decreta Synodalia.

Si quid contra Canones, Concilium Tridentinum, vel noſtras Conſtitutiones, ab aliquo peccatum erit, id corrigent: Si quos vero notorios, & graviores exceſſus viderint perpetrari, quibus Eccleſia DEI ſcandalizetur, nec ipſi illis mederi poſſint: utpote, furtum manifeſtum, homicidium, vel notoriam uſuram: Item, ſi Clericum publice excommunicatum celebrare, poſt monitionem in lupanaria, vel tabernas intrare, rixis & ebrietatibus publice deditum eſſe, vel concubinam alere animadverterint, de illis Nos, vel Vicarium noſtrum certiores reddent.

Omnes Parochos, Vicarios, Capellanos, Primiſſarios, Sacerdotes denique & quoscunque Clericos, etiam Monaſteriorum regulares, Vicarios, & Capellanos, qui curam animarum in ipſorum Decanatu gerunt, aut alias Divina celebrant, ſi de eorum inveſtitura, aut commiſſione ſibi non conſtiterit, compellet in Capitulari congregatione ſuas inſtitutiones, vel commiſſiones oſtendere: ſi qui id facere vel noluerint, vel non potuerint, eos ultra menſem in ſuo Decanatu non feret, ſed ad Nos quoque, vel Vicarium noſtrum (ut titulo de Inſtitutionibus ſupra ſtatutum eſt) de eo referet.

Quoties Capitula convocabuntur, de beneficiis ſuis, in ditione ſua, ultra tempus, Collatoribus, & Patronis eorum præfixum, vacantibus, nec non de ipſorum Collatorum, & Patronorum nominibus diligenter inquiret, Nosque, vel noſtrum in Spiritualibus Vicarium, quam citiſſime fieri poterit, per literas de illis admonebit. Tempus autem a jure ad præſentandum, vel conferendum beneficia præfixum, in Patronis quidem, vel collatoribus Clericis ſunt menſes ſex, in Patronis vero laicis, menſes quatuor.

Sexto quoque menſe, Camerario, & ex prudentioribus ſuæ regiunculæ Sacerdotibus, uno atque altero, ſi ita videbitur, adjuncto, Eccleſias ſui Decanatus viſitabit, atque omnia, quæ in ſingulis Eccleſiis ſecundum Canones, ac Statuta noſtra Synodalia, tam in ſpiritualibus, quam temporalibus emendanda ſunt (ſi tamen illa leviora ſint, emendarique ab illo poſſint) emendabit: ſi quæ vero graviora ſint, & ab illo emendari non poſſint, de illis ad Nos, vel Vicarium noſtrum referet. Erit autem prima cura in viſitatione, circa ea, quæ Divinum cultum concernunt, ut nihil in illis deſideretur.

Non ſolum viſitationis, ſed quocunque etiam alio tempore, diligenter inſpicient Decanus & Camerarius, quæ in templis & ſacellis ſibi ſubjectis ſtatuæ ſint, vel picturæ: in his ſi quid minus Catholice, vel decore ſculptum, depictumve viderint, de eo Nos, vel Vicarium noſtrum certiores reddant, ut huic rei opportunis remediis occurramus. Inſoliti vero generis ſtatuas, vel picturas in templis habere, ſine noſtro, vel Vicarii noſtri conſenſu non permittent.

Quod ad Cathedraticum, primarios fructus, ſubſidia charitativa, & id genus alia pertinet, Decanus cum Camerario in illis, more antiquitus obſervato, exigendis ſe fideles præſtent, addita etiam, ſi opus erit, ne Eccleſia antiquo ſuo jure privetur, arreſtatione.

Singulis annis Decani rurales Nobis, vel Vicario noſtro, rationem de illis, quæ in ſuo Decanatu acta ſunt, reddant.

Sacerdotes omnes Decanis ſuis morem gerant: ad Capitulum vocati conveniant: ſi legitime impediantur, excuſatores mittant: Viſitantibus Decanis ſuam operam præſtent: ad interrogata bona fide reſpondeant: correptiones, admonitiones, & mandata eorum reverenter excipiant: ab iisdem vel a Camerariis moniti, æs alienum diſſolvant. Inobedientes, ſi qui fuerint, graviter a Nobis punientur.

De Parochis, & eorum officio.

CAPUT XI.

Ea, quæ de vita & honeſtate Clericorum, de cohabitatione etiam eorundem cum mulieribus ordinata ſunt, ad Parochos inprimis pertinent.

Ad Parochiales Eccleſias nemo promoveatur, niſi & ſciat, & velit populum docere, & Verbum Dei per ſe ipſum prædicare. Quocirca nemini, niſi diligenter prius examinetur, de Parochiali Eccleſia volumus provideri.

Iterum hortamur, & ſub obteſtatione Divini judicii, pœnisque Canonicis ſerio mandamus omnibus & ſingulis, qui Parochiales habent Eccleſias, ut & per ſe ipſos reſideant, & ſuas oves, de quarum ſalute ſummo Paſtori Christo rationem integram reddent, coram & legitime paſcant.

Nulla ratione ferendum eſt, ut quis duobus ſimul beneficiis curatis præſit, id quod Tridentina Synodus, ut titulo: *De pluralitate Beneficiorum*, dictum eſt, acerrime vetat.

Pa-

Parochorum eſt, parvulos (quæ eſt non poſtrema Eccleſiæ portio, & apta inprimis diſciplinæ) rudes quoque ſuæ Parochiæ, certis temporibus inſtruere, & catechizare: ut Symbolum Apoſtolicum, Precationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Decalogi Præcepta memoriæ mandent, & intelligant; idque ſecundum Decreta Concilii Tridentini, Dominicis & feſtis maxime diebus. Poſſunt tamen per Sacellanum, aut Pædagogum officia iſta minora ita præſtare, ut totam interim curam in mercenarios non rejiciant: ſiquidem Canones id non permittunt.

Parochi, & Sacerdotes, quibus cura animarum commendata eſt, habeant librum, ſicut ſuperius dictum eſt, in quo baptizatorum, & quoad ejus fieri poteſt, confirmatorum: Parentum item, Compatrumque eorum nomina & cognomina, una cum die nativitatis & Baptiſmi deſcribantur. Alium præterea librum eorum, qui in facie Eccleſiæ contraxerunt, in quo & teſtium nomina, cognominaque, dies & locus contracti Matrimonii annotentur.

Sit & tertius liber, in quo eorum, qui in ipſa Parochia moriuntur, & qui ibidem Eccleſiaſticæ ſepulturæ traduntur, nomina & cognomina, cum annotatione diei & anni, deſcripta ſerventur.

Atque hos omnes libros, diligenter apud ſe conſervatos, ſi vel mortem obierint, vel alio tranſierint, Eccleſiæ relinquant. Horum autem exempla, vel Nobis, vel noſtro in Spiritualibus Vicario, ad Calendas Januarias quotannis mittant.

Nullus Sacerdos pro hac nominum inſcriptione audeat vel minimum quid petere, vel ultro oblatum accipere.

Quantum ad Parochorum victum attinet, non poſſumus ſine gravi animi noſtri dolore referre, quod ab aliis quoque retro Epiſcopis Auguſtanis, Prædeceſſoribus noſtris, obſervatum eſt, quoſdam Prælatos, ac quædam Collegia eo cupiditatis deveniſſe, ut illis, qui curam animarum in Eccleſiis Parochialibus ſibi incorporatis vel unitis gerunt, vix paucula, quæ ad mediocrem eorum ſuſtentationem ſatis ſint, relinquant. Quorum cupiditati cum & antiquiores Canones, & Prædeceſſorum noſtrorum Decreta, tum ipſum quoque Concilium Tridentinum graviter adverſentur: Mandamus omnibus & ſingulis, qui incorporatas vel unitas habent Eccleſias Parochiales, ut Rectoribus illarum tantum proventuum aſſignent, quantum ad jura Epiſcopalia ſolvenda, hoſpitalitatem ſervandam, & vitam commode agendam ſatis eſſe poſſit: alioqui Nos ſecundum Decreta Concilii Tridentini prima noſtra viſitatione huic rei modum ſtatuemus, non obſtantibus illis, quæ idem Concilium voluit non obſtare.

Prohibemus quoque omnibus & ſingulis Eccleſiarum Collatoribus, ſeu Patronis, ne vel ab illis, quibus beneficia conferent, vel a præſentandis, aliqua juramenta, ſeu promiſſiones de non petendo congruam portionem extorqueant, vel etiam hujusmodi juramenta, & promiſſiones ſponte oblatas acceptent. Si qui fecerint ſecus, contra eos ad debitas pœnas progrediemur.

Nemo cujuscunque gradus, ordinis, vel conditionis, ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ, vel Noſtra, in caſibus hac in re a jure Nobis conceſſis, quamcunque penſionem ſuper beneficiis Eccleſiaſticis in earum collatione, vel præſentatione, aut quocunque alio modo, ſibi, vel cuicunque alii reſervet: nec quisquam penſionem aliter reſervatam ſolvat; donec eam exigens, reſervationem, & aſſignationem penſionis ejusmodi, literis jure validis, coram Ordinario comprobarit. Non gravetur autem penſione, vel fructuum reſervatione Parochialis Eccleſia, cujus verus annuus redditus centum Ducatorum ſummam valore non excedit.

Parochialium quoque Eccleſiarum Rectores, qui ſecundum Canones & Decreta Concilii Tridentini Vicarios habere poſſunt, atque eos per Nos legitime deputatos habent, congruam illis portionem aſſignent. Quod niſi fecerint, Nos ex officio noſtro, ut Parochiæ debitis officiis non fraudentur,

eam

eam aſſignabimus. Vicarii autem illi a Nobis deputati, ſine cauſa a Nobis approbata, per Parochos non amovebuntur.

Intolerabile eſt, quosdam laicos Parochiarum, quarum Patroni ſunt, per fas & nefas ſibi bona uſurpare: Sacerdotibus interim, quibus animarum cura committitur, tam parce & avare neceſſaria ſuppeditare, ut miſerrimam illi vitæ rationem ſubire cogantur. Hortamur igitur in Domino omnes & ſingulos laicos, cujuscunque etiam dignitatis, vel gradus fuerint, illisque ſub pœna excommunicationis in Decretis Concilii Tridentini expreſſa, & ſub obteſtatione Divini judicii mandamus, ut ſalutis ſuæ memores, ſi nihil ipſi in pios uſus convertere velint, ſaltem quæ a Majoribus ſuis religioſe collata ſunt, Eccleſiis nulla ex parte ſubtrahant, eaque in ſuos, vel aliorum, quamlibet etiam honeſtos uſus convertant: certum eſt enim, hujusmodi bonorum Eccleſiaſticorum ſpoliationem, immane ſacrilegium eſſe; cujus, qui rei ſunt, etiamſi forte in hoc mundo debitas pœnas non pependerint, juſtum tamen Dei judicium in futuro ſæculo neutiquam evadent.

Quocirca mandamus omnibus Decanis ruralibus, & Camerariis, ut, poſtquam intellexerint alicui beneficio, ſive per Clericos, ſive per laicos, in ſuo diſtrictu aliquid eſſe ſubtractum, vel Vicariis quibusdam nimis tenues aſſignari proventus; ut quamprimum vel Nos, vel Vicarium noſtrum ea de re certiores faciant, quo & dictos proventus augere, & harum Conſtitutionum noſtrarum transgreſſores debitis pœnis afficere poſſimus; Quanquam & in ſingulis viſitationibus, ut Vicariis Parochorum congrui & ſufficientes redditus aſſignentur, per Viſitatores noſtros admoniti, providebimus.

Sacerdotes, & Clerici, qui in Parochiis degunt, debitam Parochis exhibeant reverentiam, fidelemque eis in Divinis officiis celebrandis operam præſtent. Curæ autem animarum contra Parochi voluntatem nullus Sacerdos ſe immiſceat, niſi ex beneficiorum ſuorum fundatione, vel ſpeciali aliquo privilegio aliud aut liceat, aut incumbat. Sed neque Parochus collaboratorem, ut vocant, quemcunque ſibi aſciſcat, niſi eum a Nobis, vel noſtro Vicario legitime examinatum & approbatum ſciat.

Singula debita officia, quæ vel in fundatione expreſſa, vel laudabili conſuetudine introducta ſunt, ſtatis diebus & horis ſtudioſe exequantur, ut tam Deo, quam Viſitatoribus, & Decanis ruralibus, quoties opus erit, juſtam ſui muneris rationem reddere poſſint.

Moneant ſubditos ſuos Parochi, ut Dominicis & feſtis diebus officio Miſſæ & Concioni in ſuis Parochiis, ubi commode fieri poteſt, interſint, nec ab officio Miſſæ ante benedictionem Sacerdotis diſcedant, niſi legitimum forte impedimentum alio illos vocet. Negligentes a Parocho primum admoneantur: ſi rebelles ſint, ac populo ſcandalum adferant, re Nobis per Parochum denuntiata, contra ejusmodi ad excommunicationem, aliaque juris remedia procedemus.

Obſervent etiam Parochi, & ad ſe cumprimis pertinere ſciant, quæ ſuperius in prima & ſecunda Parte dicta ſunt de Prædicatione Verbi Dei, & eorum officio, de cultu Divino, de celebratione Miſſarum, & generatim reliqua omnia.

De rebus Eccleſiæ non alienandis.

CAPUT XII.

Ne quæ a Majoribus noſtris in pios uſus donata, legata, aut alia ratione relicta ſunt, noſtris temporibus diſſipentur: mandamus omnibus & ſingulis Abbatibus, Præpoſitis, Decanis, Prioribus, Abbatiſſis, Prioriſſis, Collegiis, item Clericis omnibus civitatis & Diœceſis noſtræ Auguſtenſis, ne qua bona immobilia, ſeu redditus & proventus Monaſteriorum, Collegiorum, vel beneficiorum ſuorum, neve qualescunque jurisdictiones, & immunitates Eccleſiaſticas, vel quæcunque jura Eccleſiaſtica vendant, obligent, vel quocunque modo in perpetuum, vel ad longum tempus, contra Canones alie-

alienent, locentve, absque ſpeciali noſtra facultate: quam quidem facultatem nulli concedemus, priusquam legitime probetur, iſtiusmodi venditiones, obligationes, alienationes in evidentem Eccleſiæ utilitatem cedere.

Si quis vero contra hoc noſtrum mandatum Eccleſiaſtica bona & jura alienaverit, vel obligaverit, decernimus, contractus, ſuper illis habitos, invalidos atque irritos eſſe: ac nihilominus contra transgreſſores ad Canonicas pœnas procedemus.

Ut ea, quæ ad Diœceſis noſtræ Parochias pertinent, quoad fieri poteſt, integra conſerventur; ſtatuimus, ut ſinguli Parochi, intra ſex menſes a publicatione hujus noſtræ Synodi, vocatis per publicum edictum, quorum intereſt, inventarium omnium & ſingulorum bonorum, tam mobilium, quam immobilium, jurium, actionum, annuorum cenſuum, debitorum, & aliorum quorumcunque ad ipſas Parochias pertinentium, cum eorum confiniis, & plena deſcriptione, per publicam perſonam in præſentia duorum ſaltem teſtium, diligenter confici procurent.

Inventarii hujus duo exempla per eandem publicam perſonam authentica forma conſcribantur, quorum alterum apud Parochialem Eccleſiam in archivo aliquo, vel alio loco bene munito & obſerato, qui duabus clavibus, iisque diverſis aperiatur, quarum unam Decanus ruralis illius Capituli, ſecundam vero Parochus habeat: alterum inventarii exemplum in loco a Nobis ad hoc deputato conſervetur.

Singulis autem decennis inventarium illud renovari volumus.

Quando per Nos, vel alios noſtro nomine viſitatio fiet, inventaria prædicta, quæ apud Nos fuerint, vel ſaltem eorum exempla, cum inventariis, quæ apud ſingulas Parochias erunt, conferentur: ut ſi quid ex iis, quæ in inventariis deſcripta ſunt, deſit, reſtituendum curetur.

Inhumanum plane eſt, non in Eccleſiæ ſolum, ſed etiam in defuncti Prælati, Parochi, Sacerdotis, vel alterius Clerici bona involare.

Prohibemus igitur, ne quis cujuscunque conditionis, vacantis alicujus Eccleſiæ, vel defuncti Sacerdotis, aut Clerici bona invadat, eave quoquomodo ſubtrahat. Si quis id facere præſumpſerit, præter æternæ damnationis pœnam, quam incurrit, Nos quoque contra eum ad Canonicas pœnas, donec oblata, ſubtractaque reſtituerit, ac Nobis, & Eccleſiæ de offenſa ſatisfecerit, procedemus.

Omnes Prælati, vel cujuscunque gradus, ordinis, aut conditionis Clerici, beneficia Eccleſiaſtica habentes, omnesque piorum locorum adminiſtratores, Eccleſiæ bona ſtrenue defendant, ac ſi quæ ablata, ſubtractaque Eccleſiæ norint, ea pro virili recuperare conentur.

Quæ de decimarum ſolutione, & contra occupatores bonorum Eccleſiaſticorum Concilium Tridentinum æquitati maxime conſentanea ſtatuit, ea deinceps prima Dominica poſt octavam Pentecoſtes ab omnibus Parochis pro Concione publicari volumus, ne quis forte per ignorantiam & oblivionem ejusdem Concilii cenſuras incurrat: atque ut Parochi horum Decretorum exemplum habere poſſint, placet Concilii verba huc transferre:

Non ſunt ferendi, (*) qui variis artibus decimas, Eccleſiis obvenientes, ſubtrahere moliuntur: aut qui ab aliis ſolvendas temere occupant, & in rem ſuam vertunt: cum decimarum ſolutio debita ſit Deo: & qui eas dare noluerint, aut dantes impediunt, res alienas invadant.

Præcipit igitur Sancta Synodus omnibus, cujuscunque gradus & conditionis ſint, ad quos decimarum ſolutio ſpectat, ut eas, ad quas de jure tenentur, inpoſterum Cathedrali, aut quibuscunque aliis Eccleſiis, vel perſonis, quibus legitime debentur, integre perſolvant. Qui vero eas aut ſubtrahunt, aut impediunt, excommunicentur: nec ab hoc crimine, niſi plena reſtitutione ſequuta, abſolvantur.

Si quem (**) Clericorum, aut laicorum, quacunque is dignitate, etiam Impe-

(*) *Ex Concil. Trident. Seſſ. XXV. Cap. 12. de Reformat.*
(**) *Ex ejusdem Concil. Trident. Seſſ. XXII. Cap. 2. de Reformat.*

Imperiali, aut Regali præfulgeat, in tantum malorum omnium radix cupiditas occupaverit, ut alicujus Eccleſiæ, ſeu cujusvis ſæcularis, vel regularis beneficii, montium pietatis, aliorumque piorum locorum jurisdictiones, bona, cenſus, ac jura, etiam feudalia, & emphyteutica, fructus, emolumenta, ſeu quascunque obventiones, quæ in miniſtrorum, & pauperum neceſſitates converti debent, per ſe, vel alios, vi, vel timore incuſſo, ſeu etiam per ſuppoſitas perſonas Clericorum, aut laicorum, ſeu quacunque arte, aut quocunque quæſito colore, in proprios uſus convertere, illosque uſurpare præſumpſerit, ſeu impedire, ne ab iis, ad quos jure pertinent, percipiantur; is anathemati tamdiu ſubjaceat, quamdiu jurisdictiones, bona, res, jura, fructus, & redditus, quos occupaverit, vel qui ad eum quomodocunque, etiam ex donatione ſuppoſitæ perſonæ pervenerint, Eccleſiæ, ejusque Adminiſtratori, ſive Beneficiato integre reſtituerit: ac deinde a Romano Pontifice abſolutionem obtinuerit. Quod ſi ejusdem Eccleſiæ Patronus fuerit: etiam jure patronatus ultra prædictas pœnas eo ipſo privatus exiſtat. Clericus vero, qui nefandæ fraudis & uſurpationis hujusmodi fabricator, ſeu conſentiens fuerit, eisdem pœnis ſubjaceat, nec non quibuscunque beneficiis privatus ſit, & ad quæcunque alia beneficia inhabilis efficiatur: & a ſuorum Ordinum executione, etiam poſt integram ſatisfactionem, & abſolutionem, ſui Ordinarii arbitrio ſuſpendatur.

De locato & conducto.

CAPUT XIII.

Perniciosſam conſuetudinem, qua Clerici, vel repræſentata pecunia, vel ad non modicum tempus bona Eccleſiæ in ſucceſſorum præjudicium, etiam laicis locant, eadem ratione, qua Synodus Tridentina, prohibemus, & locationes ipſas invalidas eſſe decernimus.

Cum indecorum ſit, ut Canonici, Clericique domos ſuas, Eccleſiaſticorum hominum uſibus conſecratas, laicis locent, ipſi interim vel per diverſoria diſcurrant, vel contra decorum ſe in alienarum ædium anguſtiſſimo aliquo angulo includant: ſerio mooemus, ne qui Canonici, vel Clerici, domos ſuas beneficiales, ad Eccleſiam pertinentes, perſonis laicis, præcipue uxoratis, & nullo modo illis, qui Catholici non ſunt, locent, vel etiam in illis nuptias celebrari, publicas ſaltationes, compotationes, aut alia ſæcularia negotia exerceri permittant.

Si quæ vero domus jam nunc ad modicum tempus alicui iſtorum locatæ, aut alio modo conceſſæ ſint, finito locationis, conceſſionisve tempore, non amplius locentur, concedanturve: ſin ad longum tempus locatæ fueriot; ſecundum Decreta Concilii Tridentini locationes irritæ ſint.

Meminerint autem ii, qui cum beneficiis domos quoque beneficiales habent, ſartas, tectasque eas conſervare: alioqui parte fructuum, quæ in hunc uſum convertetur, privandos ſe norint.

De Teſtamentis.

CAPUT XIV.

Cum res ſcandalo pleniſſima ſit, quod Clerici concubinis ſuis teſtamento aliquid relinquant: uſque adeo id prohibitum volumus, ut nec mentionem earum aliquam quacunque de cauſa, & quibuscunque, etiam ancillarum, aut aliis fictitiis nominibus faciant, ſed nec per interpoſitas perſonas illis quicquam tacite in fraudem legis relinquant.

Quod ſi concubinis ſuis aliquid quocunque modo legarint, id concubinis, quibus illegitime legatum eſt, ademptum, in pios uſus convertemus.

Nulla per Clericos de bonis, Eccleſiæ nomine acquiſitis, facta teſtamenta valida ſint, niſi prius, juxta Sacrorum Canonum præſcriptum, a Nobis examinata confirmentur.

De Sepulturis & Exequiis.

CAPUT XV.

Si qui in Eccleſiis ſepeliendi ſunt, ſepulchra eo in loco fiant, ubi Divinis officiis nil adferant impedimenti, ſintque ita profunda, ut ne quem fœtorem inducere poſſint.

Cœ-

Cœmeteria ubique diligenter clauſa, & a negotiis profanis libera ſint, & veluti loca ſacra reverenter habeantur, in quibus nec hæretici, excommunicati, manifeſte uſurarii, aliive a jure prohibiti, nec ulli omnino invito Parocho ſepeliantur. Sitque in cœmeteriis locus honeſtus reponendis oſſibus mortuorum, ubi ſemper vas cum aqua benedicta, & aſpergillo fidelium devotioni ſit expoſitum.

De Perſonis Regularibus.

CAPUT XVI.

Quod Sancti Patres ſæpiſſime caverunt, ut caſtitatis, obedientiæ, & paupertatis vota, non niſi a ſponte illa profitentibus, recipiantur, id multo magis hoc tempore obſervandum erit, quo homines libertati carnis dediti, hujusmodi vota & ſacra vincula paſſim ſine omni verecundia negligunt, & diſſolvunt.

Nemo igitur cujuscunque dignitatis, vel conditionis, vi, metuve aliquem cogat, vel dolo malo inducat, ad monachatus Profeſſionem. Maxime vero id in Virginibus, Viduis, & quibuscunque mulieribus caveri volumus. Cum Tridentinum Concilium eos, qui id faciunt, aut conſilium, auxilium, vel favorem ad hoc præbent, aut præſentiam, conſenſum, vel authoritatem interponunt, excommunicationis vinculo conſtringat.

Nihil a Regularibus in ingreſſu Monaſterii præter honorem Dei, & ſalutem animarum ſuarum quæratur, ac proinde faceſſat omne ambitionis, avaritiæ, luxus, otiique ſtudium.

Sed nec ipſa Monaſteria, vel eorum Præfecti, aut aliquis eorum nomine, ab illis, qui profeſſionem faciunt, profeſſionis nomine pecuniam aliquam, aut quævis bona Novitiorum, neque convivia, cujuscunque conſuetudinis prætextu, exigant. Nihil etiam ex Novitii bonis ante illius profeſſionem, etiamſi ſponte offeratur, excepto victu & veſtitu illius temporis, quo in probatione ſunt, accipiant. Neque plures, quam ex redditibus propriis Monaſteriorum, vel ex conſuetis eleemoſynis commode poſſint ſuſtentari, in ſuorum numerum admittant.

Omnes poſt votum ſolenne præſtitum, ſui Ordinis regulam, maxime quæ ad obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis cultum pertinent, quam arctiſſime obſervent.

In quibus Monaſteriis conſuetudo adhuc locum retinet, ut Monachi, vel Canonici regulares, bona quædam immobilia ad uſumfructum, vel adminiſtrationem habeant: pro victu, potu, veſtimentis, & ſimilibus pecuniam aliquam ad ſe recipiant: hanc nos conſuetudinem, ſecundum Decreta Concilii Tridentini omnino abrogatam eſſe volumus.

Privatæ menſæ in omnibus & ſingulis Monaſteriis ſint interdictæ. Conveniant autem omnes, qui legitime non impediuntur, refectionis gratia in unum refectorium, ibique, quæ regula circa menſam obſervanda præſcribit, obſervent. Sed & Monaſteriorum Prælati, vel Rectores, niſi hoſpitum multitudine, aut alias legitime impediantur, cibum cum fratribus ut plurimum in communi refectorio ſumant.

Ne vero ex ſordida Prælatorum quorundam tenacitate, paupertatis votum alicui grave fiat: volumus, ut victus, potus, veſtitus, omnia denique neceſſaria, decenter, & benigne fratribus, juxta vocationis, & regulæ ſuæ rationem, ſubminiſtrentur.

Habitum, atque tonſuram ſinguli ſecundum ſui Ordinis præſcriptum, ſive domi, ſive foris, palam ferant.

Divina officia, tam diurna, quam nocturna, quæ in omnibus Eccleſiis diligenter peragi debent, multo majori diligentia, pietateque in Monaſteriis, ſecundum ſingulorum Ordinum regulas, & Monaſteriorum fundationes, vel laudabiles conſuetudines, ſtatis horis & locis celebrentur.

Quanto quisque in Monaſterio dignitate, vel officio major eſt, tanto in Divinis miniſteriis ſtudeat eſſe frequentior, ferventiorque: nec ſe ab iis facile ſubducat, niſi vel neceſſitatis, vel majoris utilitatis ratio ita poſtulet.

Bibliothecæ in Monaſteriis, ubi eæ non ſunt, inſtituantur; ſi quæ vero aut bellorum cladibus, aut Abbatum, Præpoſitorumve negligentia di-

reptæ, aut aliqua ex parte dilaceratæ, diminutæve ſunt, reſtituantur: repurgentur quoque a libris prohibitis, maxime vero hæreticorum.

Ædificia omnia ſive templi, ſive Monaſterii, ſarta, tectaque ſerventur, neque nimis ſumptuoſa, picturisque laſcivis & ſæcularibus ornata, ſed Religioſis, paupertatem & ſimplicitatem Evangelicam profeſſis, congrua ſint: obſerveturque ſecundum regulam clauſura Conventus, nec ullo pacto mulieres virorum Monaſteria ingredi permittantur.

Hortamur quoque Abbates, Prælatosque omnes in Domino, ut juniores fratres, eos maxime, qui bonæ ſunt indolis, & in ſuis Monaſteriis in literis erudiri non poſſunt, ad Catholica Gymnaſia, ſtudendi gratia mittant, ibique in aliquo Monaſterio, vel Collegio Eccleſiaſtico, ubi diſciplina vigeat, honeſte ac pie in officio contineantur: ditiores vero Prælati, etiam alios bonæ indolis & ſpei adoleſcentes, qui ſe velint ad Eccleſiæ inſerviendum aſtringere, in Catholicis Gymnaſiis alant.

Singulorum Monaſteriorum Prælati, omnesque Religioſi menſa utantur frugali & ſobria, cui nunquam deſit ſacra lectio. Cum nemine autem vel ipſis poculis certent, vel a ſuis id fieri permittant. Imo vero ad æquales hauſtus ab aliis invitati, religioſa modeſtia conſtanter repugnent: Deo magis, quam pravis hominum voluntatibus ſervire parati.

Caveant, ne ex bonis, vel fructibus Monaſterii ſuos ditent propinquos, vel amicos: neve quicquam bonorum mobilium, ſive immobilium, tanquam proprium poſſideant, vel ſuis Religioſis poſſidendum, aut aliis donandum relinquant.

Officia in Monaſterio pro cujusque dignitate diſtribuant, ac ſi quos ibidem ſanguine ſibi junctos habent, videant, ne cum certa animarum ſuarum pernicie, a carne & ſanguine ſeducantur.

Capitulares congregationes ad diſciplinæ conſervationem frequenter habeantur, quibus ipſi etiam Prælati, quoad fieri poterit, interſint. In quibus contra honeſtatem, vel Ordinis regulam admiſſa puniantur.

In omni tam ſpiritualium, quam temporalium adminiſtratione ita ſe gerant, ut amari, quam timeri malint.

Qui in Monaſteriis officio aliquo funguntur, ſecundum cujusque Ordinis regulas, ac Monaſteriorum laudabiles conſuetudines, ſedulo id præſtent: ex quibus, qui bona temporalia Monaſterii curant, quotannis coram Abbate, & Senioribus, accepti & expenſi rationem reddant.

Monachi ſecundum Decreta Concilii Chalcedonenſis ſanctæ quieti operam dent, jejuniis & orationibus vacent, in quibus locis ſe Deo ſemel devoverunt (niſi eorum regula & profeſſio, vel ob ingentes neceſſitates juſſio Epiſcopi aliud poſtulet) remaneant, nullisque ſe Eccleſiaſticis, vel ſæcularibus turbis immiſceant.

Cum non pauci Monachi Sacerdotum habitu extra ſepta Monaſterii ſui oberrent, Sacramentorumque Eccleſiaſticorum adminiſtrationi non ſolum citra noſtrum conſenſum, ſed etiam contra Canones, ſuasque regulas ſe ingerant: ſecundum Decreta Synodi Moguntinæ monemus eorum Prælatos, & Superiores, ut vagabundos hosce Monachos diligenter inquiſitos, ad ſua Monaſteria redire modis omnibus curent: quod niſi fecerint, Nos tam contra non redeuntes Religioſos, quam non revocantes, & non recipientes Prælatos, jure agere compellemur.

Mandamus quoque Monachis omnibus extra ſua Monaſteria viventibus, præter eos, qui voluntate Superiorum ſuorum in Eccleſiis, Monaſterio incorporatis, ſeu unitis agunt, ut ubicunque tandem in Diœceſi noſtra latuerint, intra ſpatium trium menſium ad ſua Monaſteria revertantur, & ſe ſuorum Superiorum obedientiæ ſubdant.

Statuimus præterea, ut ſecundum ordinationem Synodi Moguntinæ, Monaſteriorum Abbates, & Prælati cujuscunque Ordinis, Nobis ſubjecti, Regulares perſonas, in apoſtaſiam ex quacunque cauſa lapſas, juxta cujusque Ordi-

Ordinis diſciplinam, regulam, & probatum morem, pœnitentes benigne recipiant: nec pro exceſſibus graviores eis pœnas, quam quæ in Sacris Canonibus, & regulis Ordinum expreſſæ ſunt, imponant; ut propter exceſſus, nec victus, nec veſtitus neceſſarius eis ſubtrahatur.

Si qui ab hæreticis, ſuis fuerint Monaſteriis ejecti, ad alia ejusdem Ordinis Monaſteria ſe conferant: qua in re ſi difficultatem experiantur, de ea Nos certiores reddant: dabimus enim operam, ut in aliquo ſui Ordinis Monaſterium alicubi recipiantur: vagari autem eos cum certa animarum ſuarum pernicie non permittemus.

Quod de diligenti Sanctimonialium clauſura, prohibitoque aliorum ad eas ingreſſu Summus Pontifex Pius Quintus ſpeciali diplomate, & ante illum Concilium Tridentinum ſtatuit, & præcipit, id Nos inviolabiliter, & ſub pœnis in ejusdem Concilii Decreto contentis, obſervari mandamus, cujus quidem Decreti hæc ſunt verba:

Bonifacii Octavi (*) Conſtitutionem, quæ incipit: *Periculoſo*, renovans Sancta Synodus, univerſis Epiſcopis ſub obteſtatione Divini judicii, & interminatione maledictionis æternæ, præcipit, ut in omnibus Monaſteriis ſibi ſubjectis, ordinaria, in aliis vero, Sedis Apoſtolicæ auctoritate, clauſuram Sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter reſtitui, & ubi inviolata eſt, conſervari maxime procurent: inobedientes, atque contradictores per cenſuras Eccleſiaſticas, aliasque pœnas, quacunque appellatione poſtpoſita, compeſcentes, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis. Quod auxilium ut præbeatur, omnes Chriſtianos Principes hortatur Sancta Synodus, & ſub excommunicationis pœna, ipſo facto incurrenda, omnibus Magiſtratibus ſæcularibus injungit.

Nemini autem Sanctimonialium liceat, poſt profeſſionem exire a Monaſterio, etiam ad breve tempus, quocunque prætextu, niſi ex legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda: indultis quibuscunque & privilegiis non obſtantibus. Ingredi autem intra ſepta Monaſterii nemini liceat, cujuscunque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerit, ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna, ipſo facto incurrenda. Dare autem tantum Epiſcopus, vel Superior licentiam debet in caſibus neceſſariis, neque alius ullo modo poſſit, etiam vigore cujuscunque facultatis, vel indulti hactenus conceſſi, vel inpoſterum concedendi.

Et quia Monaſteria Sanctimonialium, extra mœnia urbis, vel oppidi conſtituta, malorum hominum prædæ, & aliis facinoribus ſine ulla ſæpe cuſtodia ſunt expoſita: curent Epiſcopi, & alii Superiores, ſi ita videbitur expedire, ut Sanctimoniales ex eis ad nova, vel antiqua Monaſteria intra urbes, vel oppida frequentia reducantur, invocato etiam auxilio, ſi opus fuerit, brachii ſæcularis. Impedientes vero, vel non obedientes, per cenſuras Eccleſiaſticas parere compellant.

Quæ de Abbatiſſæ, Prioriſſæ, & quocunque alio nomine Præfectæ, electione, ut ne minor ſit quadraginta annis, & poſt factam profeſſionem octo annos laudabiliter vixerit, & reliquis eodem pertinentibus, Concilium Tridentinum ſtatuit, firmiter obſervari volumus.

Monemus ſecundum Conſtitutionem Concilii Tridentini Moniales omnes, ut ſaltem ſemel ſingulis menſibus confeſſionem peccatorum faciant, & Euchariſtiæ Sacramentum ſumant. Quo autem commodius afflictis quarundam conſcientiis conſulatur, ſecundum ejusdem Tridentini Concilii ordinationem, bis, aut ter in anno extraordinarium Confeſſarium ipſis offeremus, qui omnium confeſſiones audiat.

Ad Profeſſionem ante decimum ſextum annum expletum nemo, ſive vir, ſive mulier, admittatur.

Cætera quoque omnia, quæ de Regularibus, & Monialibus in Concilio Tridentino conſtituta ſunt, obſerventur.

(*) *Ex Conc. Trident. Seſſ. XXV. Cap. V. De Regularibus &c.*

De Hoſpitalibus pauperum, infirmorum, peregrinorum, & aliis piis locis.

CAPUT XVII.

In Viennenſi & Tridentino Concilio ingens piorum locorum neglectus cauſam præbuit, ut Epiſcopis eorum viſitatio ſedulo mandaretur.

Ut igitur in viſitatione hujuſmodi locorum, ſecundum Decreta Concilii Tridentini per Nos inſtituenda, nihil, quod oculos noſtros offendere poſſit, quodque reformatione egeat, inveniamus: mandamus omnibus & ſingulis piorum locorum Adminiſtratoribus, etiamſi eorundem locorum cura penes laicos ſit, atque ipſa loca exemptionis privilegio ſint munita, ut omnia, quæ ad cultum Divinum, pauperum ſuſtentationem, atque ipſorum bonorum adminiſtrationem pertinent, quam diligentiſſime exequantur: quod niſi fecerint, contra eos ad excommunicationis, privationis, aliaſque Canonicas pœnas procedemus.

Prima cura piis in locis ſit de animarum ſalute: habeant igitur ſingula proprios Sacerdotes, vel, ſi habere non poſſint, a Parochis ſaltem frequenter inviſantur, qui infirmos Verbo Dei, Sacramentorum adminiſtratione, aliiſque modis conſolentur.

Medici quoque per oppida conſtituti, accepto convenienti ſtipendio, ægrotos in ejuſmodi locis agentes diligenter curent. Quod ſi locorum redditus tenuiores ſunt, quam ut inde in Medicos aliquid impendi poſſit, hortamur eos in Domino, ut Christum in membris ſuis agnoſcere, & Chriſtiana charitate pauperum neceſſitatem ſublevare velint.

Nullus autem piorum locorum Adminiſtrator, bona ad certum aliquem uſum inſtituta, alioſum avertat. Quod ſi alicubi ſine Sedis Apoſtolicæ, vel noſtra facultate factum ſit, in priorem uſum bona revocentur, neque inpoſterum ulla mutatio circa res ad pia loca pertinentes fiat, niſi Nos ex cauſa per Concilium Tridentinum approbata, vel alias legitima, eam faciendam decreverimus.

Si qua igitur pia loca viduis alendis inſtituta ſunt, ea viduis alendis ſerviant: ſi qua mendicis alendis, ſerviant mendicis: ſi qua alendis orphanis, ſerviant orphanis: ſi qua peregrinis, hoſpitio recipiendis, ſerviant peregrinis hoſpitibus: & ſic de aliis: Habeaturque in omnibus ratio, ut ad ejuſmodi loca perſonæ, quæ vere pauperes, miſerabileſque, præſertim vero Catholicæ, & ibidem oriundæ, recipiantur: nec tamen peregrini omnino excludantur, quoad ſine pauperum ejus loci præjudicio fieri poteſt, propter illud Christi: *Hoſpes eram, & collegiſtis me.*

Mendicantes, qui ad labores ferendos robuſto ſatis corpore videntur, indiſcuſſa cauſa non recipiantur: ſed neque alii, quibus victus aliunde ſuppetit, oſtiatim mendicare permittantur.

Collegia, vel Monaſteria, quibus Hoſpitalia, vel alia loca pia unita ſunt, ædificia eorum locorum ſarta, tectaque conſervent, & quæcunque inſtitutionis earum ratio poſtulat, onera ſuſtentent: quod niſi fecerint, Canonice contra eos ad privationem, excommunicationem, aliaſque pœnas procedemus.

Piorum locorum, ſive Eccleſiaſtici, ſive laici Adminiſtratores, qui juramentum de fidelitate in ſuo munere ſervanda nondum præſtiterunt, intra duos menſes ab horum Statutorum evulgatione, illud præſtent. Poſthac autem ad adminiſtrationem nemo admittatur, qui non ante eodem juramento ſe aſtrinxerit.

Adminiſtratores omnes adminiſtrationis ſuæ rationem ſingulis annis, ſecundum Decreta Concilii Tridentini, Ordinario reddant.

Quæ præterea in Viennenſi, & Tridentino Concilio de piis locis, eorumque adminiſtratione conſtituta ſunt, inviolabiliter obſerventur.

De jure Patronatus.

CAPUT XVIII.

Mandamus omnibus perſonis Eccleſiaſticis, ut intra ſex menſes, laicis vero, ut intra quatuor menſes, a die vacationis cujuſlibet beneficii idoneam Nobis perſonam præſentent: quam

Ca-

Canonice examinatam vel inveſtiamus, vel repellamus: quod ſi intra præſcriptum tempus officio non fecerint ſatis, authoritate noſtra ordinaria, ipſis vacantibus beneficiis de idoneis perſonis providebimus. Quod autem ſine noſtra inſtitutione, vel commiſſione aliqui beneficiis Eccleſiaſticis, maxime autem Parochialibus Eccleſiis, a laicis, vel etiam Clericis, qui plenum jus providendi non habent, præficiantur, id nullo modo feremus.

Mandamus item Patronis omnibus, vel quorumcunque locorum Dominis, ſub interminatione Divinæ iræ, quam non effugient, & ſub pœna excommunicationis, ne Sacerdotes, qui per Nos examinati, & probati, de quibuscunque beneficiis Eccleſiaſticis legitime inveſtiti ſunt, aliquo modo publice, vel occulte, per ſeipſos, vel alios divexent; ſed ſinant illos Divina officia peragere, curæque animarum libere præeſſe.

Quod ſi contra quamcunque perſonam Eccleſiaſticam querelam aliquam habuerint, eam coram Nobis, vel Vicario noſtro explicent, ut auditis utriuſque partis rationibus, æqua feratur ſententia.

Nullum quoque Sacerdotem indignis modis tractando, vel acerba comminando, vel alio quocunque modo, directe, vel indirecte ad beneficii ſui reſignationem cogant. Nam præterquam, quod DEI omnium rerum inſpectoris horrendum judicium non evadent, noſtram quoque in vindicandis Eccleſiaſticarum perſonarum injuriis, atque oppreſſionibus, æquiſſimam iram experientur.

Sed nec reſignationes Patroni acceptent, nec poſt factas reſignationes prius alios præſentent, quam Nos dictas reſignationes, examinatis cauſis, legitime approbaverimus.

De Eccleſiis ædificandis, vel reparandis.

CAPUT XIX.

Quam Nobis Concilium Tridentinum facultatem dat circa Eccleſias, quæ vetuſtate, aut alias collapſæ ſint, ea facultate, ubi res poſtulabit, utemur. Explicatur autem hiſce ſequentibus Concilii Tridentini verbis.

CUm (*) illud quoque valde curandum ſit, ne ea, quæ ſacris miniſteriis dedicata ſunt, temporum injuria obſoleſcant, & ex hominum memoria excidant; Epiſcopi etiam, tanquam Apoſtolicæ Sedis delegati, transferre poſſint, beneficia ſimplicia, etiam juris patronatus, ex Eccleſiis, quæ vetuſtate, vel alias collapſæ ſint, & ob eorum inopiam nequeant inſtaurari, vocatis iis, quorum intereſt, in matrices, aut alias Eccleſias locorum eorundem, ſeu vicinorum, arbitrio ſuo: atque in eiſdem Eccleſiis erigant Altaria, vel Capellas, ſub eisdem invocationibus, vel in jam erecta Altaria, vel Capellas transferant cum omnibus emolumentis & oneribus prioribus Eccleſiis impoſitis. Parochiales vero Eccleſias, etiam ſi juris Patronatus ſint, ita collapſas refici, & inſtaurari procurent ex fructibus, & proventibus quibuscunque, ad easdem Eccleſias quomodocunque pertinentibus. Qui ſi non fuerint ſufficientes, omnes Patronos, & alios, qui fructus aliquos, ex dictis Eccleſiis provenientes, percipiunt, aut in illorum defectum, Parochianos omnibus remediis opportunis, ad prædicta cogant, quacunque appellatione, exemptione, & contradictione remota. Quod ſi nimia egeſtate omnes laborent, ad matrices, ſeu viciniores Eccleſias transferantur, cum facultate, tam dictas Parochiales, quam alias Eccleſias dirutas, in profanos uſus, non ſordidos, erecta tamen ibi cruce, convertendi.

Ad ædificandas Eccleſias noſter primum conſenſus, ſecundum Canones, requiratur: deinde antiquus in iis, & conveniens decor obſervetur.

Cujuscunque generis mercatura, etiam librorum, præſertim hæreticorum, & picturarum, ac omnes profani actus a templis, cœmeteriis, templorum veſtibulo & porticu procul arceantur.

Vinum, frumenta, linum, lana, pannus, ciſtæ, aliaque ſimilia in Eccleſiis, Sacellis, & Sacrariis non reponantur,

(*) *Ex Concil. Trident. Seſſ. XXI. Cap. 7. De Reformat.*

tur, niſi forte aut hoſtilis incurſus, aut repentina incendia, aut alius fortuitus caſus incolas cum rebus ſuis ad loca ſacra confugere coegerit: qua neceſſitate ceſſante, illico rurſum inde eximi illa mandamus.

Nec vaſa, ullave onera contra decorem per templa & ſacella portentur.

Procuratores Eccleſiarum Parochialium, quorum eſt annuos redditus Eccleſiarum colligere, eosque in ædificationem, reparationem, & conſervationem templorum, atque vaſorum ſacrorum: in emptionem item aliarum rerum, quæ ad Divina officia rite peragenda neceſſaria ſunt, impendere, officio ſuo diligenter cum conſilio Parochi fungantur: nec quicquam ex illis in privatum ſuum, vel alterius uſum convertant, aut converti patiantur. Singulis annis accepti & expenſi rationem coram Parocho, & aliis ad hoc deputatis reddant.

Abuſum autem illum Eccleſiæ detrimentoſum, quo poſt ſubductas rationes, ſive poſt computum, ut vocant, convivia, vel compotationes expenſis Eccleſiæ celebrantur, omnino ſublatum eſſe volumus. Parochi quoque, qui ea, quæ a Procuratoribus Eccleſiarum ſcribendi ignaris accepta ſunt, vel expenſa, annotare ſolent, annotationis hujus nomine nec vinum, nec quidquam aliud ſibi ſolvi permittant. Exhortamurque Magiſtratus, & Patronos, ut in ſuis territoriis ſuum Nobis auxilium ad tollendum hunc abuſum non gravatim præſtent.

De Immunitate Eccleſiaſtica.

CAPUT XX.

Nemo cujuscunque gradus, ordinis, vel conditionis, contra noſtram voluntatem, & Canonicas Sanctiones Clericos captivare, vel in vincula conjicere præſumat. Qui ſecus fecerit, ipſo facto in ſententiam excommunicationis ſe incurrere ſciat.

Si quem Clericum in aliquo delinquere contingat, eum ad Nos, vel Vicarium noſtrum deferri volumus, ut pro delicti qualitate eum aut ſimpliciter citari, aut perſonaliter apprehendi, invocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis, curemus.

Sed nec juriſdictionem in Eccleſiaſticas perſonas, aut earum bona, contra juris Canonici & civilis Conſtitutiones ſibi quisquam vendicet, nec Clericum coram ſæculari Judice conveniat; quod ſi fecerit, eo ipſo ſecundum Statuta Synodalia Provinciæ Moguntinæ, cauſa cadat, nec ad ejus proſequutionem, etiam coram Eccleſiaſtico Judice, ulterius admittatur.

Ad munia quoque civilia, præſertim, ſi ſordida, ſi profana, ſi ludicra, ſi Clericis indigna ſunt, a nullo Magiſtratu vocentur.

In reliquis omnibus ea ſerventur, quæ in favorem Eccleſiaſticarum perſonarum, & Eccleſiaſticæ libertatis, Sacris Canonibus, & Imperialibus Conſtitutionibus decreta ſunt. Hortamur proinde Magiſtratus omnes, ut ſevere in eos, qui libertatem Eccleſiaſticam perturbant, vel impediunt, animadvertant.

Quod de immunitate Eccleſiarum, & cœmeteriorum conſtitutum eſt, ut nemini iis in locis violentia inferri, aut ob quodcunque delictum invitus inde extrahi poſſit, inviolabiliter cum omnibus, niſi quis forte vel publicus latro, vel nocturnus agrorum depopulator eſſet, obſervari volumus. Alioqui contra transgreſſores Canonum ad Canonicas cenſuras progrediemur.

Ne Clerici, vel Monachi negotiis ſæcularibus ſe immiſceant.

CAPUT XXI.

Prohibemus omnibus & ſingulis noſtræ Diœceſis Clericis, cujuscunque gradus, ordinis, vel conditionis, ne contra Sacrorum Canonum Sanctiones, ſæculari militiæ ſe tradant, & ad trucidandos, ſauciandos, infeſtandos homines, ſocios ſe aliis adjungant, idque ſub pœna privationis omnium beneficiorum, quæ in noſtra Diœceſi habent, aliisque pœnis pro delicti gravitate, per Nos, vel alios ordinarios eorum Judices ſtatuendis. Nemo militans Deo (inquit Apoſtolus) implicat ſe negotiis ſæcularibus, ut ei placeat, cui ſe probavit.

Nemi-

Nemini Clericorum liceat, (quod & Synodus Moguntina ſtatuit) domi ſuæ laicis compotandi locum, vel tabernam, ut vocant, aperire.

Ab omni genere mercaturæ ſe abſtineant, neque proxenetas quoquo modo ulla in re agant: artes tamen honeſtas, quæ ad victum comparandum neceſſariæ ſint, non prohibemus.

In negotiis profanis, & Sacerdotali officio indignis, ſine noſtro conſenſu laicis non inſerviant. Caveant autem maxime, ne mulierum aſſeclæ, vel anteambulones ſint, aut alio modo contra Ordinis ſui decorem ancillentur.

Uſuram, laicis etiam interdictam, nulla ratione Clerici exerceant. Quocirca nemo Clericorum lucrum aliquod ratione mutui quærat, vel accipiat.

De Scholis.

CAPUT XXII.

Ne Chriſtianæ juventuti pro lacte Catholicæ Religionis exitiale hæreſeos venenum, dolo malo a Ludimagiſtris propinari contingat: volumus, ut omnes Ludimagiſtri (quod antea quoque a Nobis conſtitutum eſt) ſecundum formulam PII IV. Pont. Max. fidei faciant profeſſionem. Quod idem Prælatos omnes cum Præceptoribus, qui junioribus Monachis præficiuntur, ſtudioſe volumus obſervare.

De moribus etiam eorundem Magiſtrorum diligens inquiſitio fiat: quomodo enim is pueros ad bonos mores informabit, qui ipſe corruptis & perditis eſt moribus.

Similiter, qui privatim pueros ſuos inſtituendos curant, eos in Domino hortamur, ut diligenter inquirant, & obſervent, qua Religione, quibusque moribus illi ſint, quos ſuis pueris præfectos volunt, cum non leviter ea in re a multis peccetur.

Nemo noſtræ Diœceſis, ſive Clericus, ſive laicus, ad Gymnaſia hæreticorum vel ipſe proficiſcatur, vel ſuos ſtudiorum gratia mittat. Qui ſecus fecerit, eum nos graviter & ſevere puniemus.

Curabitur quoque, ut in celebrioribus locis honeſtæ ſint matronæ, quæ puellas legere, & ſcribere doceant: quæ & ipſæ Catholicæ fidei profeſſionem ſecundum PII IV. formulam ſupradictam facient: nec permittent, ut improbatæ lectionis libri, in puellarum ſibi concreditarum manibus verſentur.

Quæ de Profeſſore Theologiæ in Collegiis & Monaſteriis inſtituendo, Concilium Tridentinum ſtatuit, ea, ubi commode fieri poſſunt, quamprimum effectui mandari, ac firmiter deinceps obſervari volumus. Nec dubitamus, rem tam ſanctam, & hoc tempore cum primis neceſſariam, piis omnibus gratam fore, & a Prælatis ſolicite promovendam.

De ſumptibus in Collegium ſtudioſorum Clericorum conferendis.

CAPUT XXIII.

Satis res ipſa docet, Catholicam Religionem in Germania noſtra vehementer oppugnatam, concuſſam, & afflictam jacere: nec illi facile ſubveniri poſſe, niſi ſuppetant nobis idonei Miniſtri, Paſtores, & Doctores Eccleſiarum. Deinde negari non poteſt, horum Miniſtrorum, qui præſentibus Eccleſiæ malis obviam ire velint, & poſſint, Nobis, & alibi paſſim gravem penuriam eſſe, & hinc ea, quæ, proh dolor! ſentimus vulnera, indies augeri, dum deſunt, qui frangant panem parvulis fame pereuntibus, quique munia Eccleſiaſtica decenter obeant, & meſſem amplam quidem, ſed deſertam, vel incultam, ac prorſus horridam curent. Viſum eſt igitur prudentiſſimis Patribus Concilii Tridentini, hoc unum, & præſentiſſimum remedium labenti Religioni adferre, ut ſelecti aliquot adoleſcentes pie ac religioſe in qualibet Diœceſi inſtituantur, ac deinde probe inſtituti Eccleſiaſticis miniſteriis paulatim obeundis præficiantur. Quod Clericorum Seminarium non ſolum his temporibus utile, ſed etiam neceſſarium, omnibus Epiſcopis ab eadem Synodo, & Pontifice Max. commendatum eſt, ut quilibet Præſulum pro modo facultatum, & ſuæ Diœceſis amplitudine, ſtudioſos hujusmodi adoleſcentes ad hunc finem inſtituendos, alendosque procuret. Quibus quidem Scholis, ut mi-

minori impenſa provideatur, facultas Epiſcopis, & Archi-Epiſcopis ab eadem Synodo data eſt, fructus ac proventus huc neceſſarios ex Eccleſiaſticis bonis petendi, & ad hujuſcemodi erigenda, & conſervanda Seminaria convenienter, & fideliter accommodandi.

Quod cum ita ſit, cupimus plane, ut par eſt, Sacro Concilio Tridentino parere, & præſenti Eccleſiæ noſtræ neceſſitati facere ſatis: illudque tandem effectum reddere, quod multis abhinc annis, non ſine maximis curis & graviſſimis expenſis noſtris, duntaxat ſumus auſpicati, & ægre quidem hucusque ſuſtinuimus: nimirum, ut in oppido noſtro Dilingano Collegium aliquod præclarum, & bene conſtitutum extet, veluti commune Seminarium, ad bonas plantas Eccleſiæ noſtræ agro nunc, & impoſterum inſerendas, & in noſtris Parochiis, Collegiis, & Monaſteriis diſtribuendas, ut eo rectius & Catholicam Religionem conſervare, & Miniſtros in Sacris ſolide inſtitutos ad manum habere poſſemus.

Ad hoc autem opus tam pium, ſanctum, & neceſſarium, quod Synodus Tridentina, Pontifexque Nobis commendant, promovendum, rationem hanc ſequi placuit, ut ſtatim poſt hanc Synodum vigeſima pars ex quibuscunque redditibus, proventibus, vel fructibus Eccleſiaſticis beneficiorum, & Monaſteriorum cujuscunque Ordinis, vel Religionis detrahatur, Fratribus S. Joannis Hieroſolymitani, & Mendicantibus duntaxat exceptis. Et hanc fructuum vigeſimam partem juxta majorem ſingulorum beneficiorum taxationem, quæ hactenus facta reperietur, exigi jubemus: ſi vero beneficia quædam nondum taxata reperiantur, deſignari volumus in hac Synodo quosdam, ad hoc peculiariter deputandos, qui Nobiscum etiam conferant, quibus anni temporibus hæc vigeſima pars colligi, & a quibus accipi, tum accepti etiam ratio quotannis reddi debeat, nimirum, ut nihil deſit huic præclaro inſtituto, ad commune Eccleſiæ noſtræ bonum conſervando, propagando, & perpetuando.

Declaratio uberior præcedentis Capitis, de Seminario Clericorum in Auguſtana Diœceſi conſtituendo, Prælatis poſt finem Synodi exhibita.

INter cæteras leges, quas Concilium Sacrum & Oecumenicum Tridentinum ſapienter, pieque condidit, non eſt ſane poſtrema de Seminario Clericorum inſtituendo. Quod inſtitutum ut rectius cognoſcatur, ac minore negotio in Auguſtana Eccleſia executioni mandetur, ſicut præſens Eccleſiæ, & Religionis Catholicæ tum utilitas, tum neceſſitas poſtulat, non erit abs re paulo fuſius explicare, quibus in rebus hæc Seminarii conſtituendi ratio verſetur: quales ſtudioſos, vel alumnos complectatur: quos requirat ſumptus, & unde illi petendi: demum quem uſum & fructum adferat hujus præclari operis non ſolum inſtitutio, ſed etiam conſervatio, propagatioque.

Eſt igitur hoc Seminarium fere nihil aliud, quam parata & expedita quædam via, certum ſtudioſorum Clericorum ejusdem Diœceſis numerum ab Epiſcopo eligendi, & convenienti in loco alendi, ac docte ſimul & religioſe educandi; ut illi probe & pie inſtituti, Eccleſiaſticis functionibus, & miniſteriis penitus addicantur, & poſtea vel Parochiis, vel Collegiis, vel Monaſteriis, vel Scholis, inſtitutionis, & doctrinæ ſuæ fructum adferant ſalutarem, quemadmodum idoneos Dei, Eccleſiæque Miniſtros decet, & horum temporum poſtulat calamitas.

Aſſumuntur autem, & cooptantur ad hoc Seminarium non quilibet ſtudioſi, ſed ut minimum annos duodecim nati, ex legitimo Matrimonio procreati, dociles & ſpectatæ indolis adoleſcentes, qui legere, ac ſcribere utcunque norint: non divites, niſi ſuo illi ſumptu inter alios educari poſſint, ſed pauperum præcipue filii, & in varias claſſes pro ſua ætate, & ingenii, doctrinæque facultate diſtribuendi: qui ante omnia voluntatem adferant, & ſpem de ſe præbeant, Eccleſiaſticis miniſteriis perpetuo inſerviendi, ac libenter illis obtemperandi Præfectis, qui non ſolum honeſtam & Chriſtianam, ſed Eccleſiaſticam quoque diſciplinam ab omnibus

nibus exigent, illoſque veluti operarios in Dominicam meſſem excolendam extrudent, cum ipſis videbitur opportunum.

Quorum alumnorum, dum in hoc Seminario inſtituentur, hoc munus proprium, hæc vivendi ratio erit; ut tonſura & habitu Clericali ſemper utantur: ut ab ipſo veluti flore juventutis, in timore Domini, & pietatis ſtudiis educentur, & Miſſæ Sacrificio ſingulis diebus interſint: ut ſaltem quovis menſe Sacerdoti peccata conſiteantur, & juxta Confeſſoris judicium Sacroſanctam ſumant Euchariſtiam: ut Eccleſiæ alicui, feſtis præſertim diebus, inſerviant pro ſuo quiſque gradu, & cæremoniis Eccleſiaſticis aſſueſcant: ut Grammatices, cantus, computus Eccleſiaſtici, aliarumque bonarum artium diſciplinam, quæ futuris Sacerdotibus convenit, quotidie diſcant: præterea, ut qui in minoribus ſtudiis utcunque profecerunt, gradibus quibusdam ad altiora ſuo tempore provehantur, & partim in libris Eccleſiaſticis, ac Divinis literis, partim in his, quæ ad miniſterium Eccleſiarum, adminiſtrationem Sacramentorum, Verbi Dei prædicationem, & curam, ſeu regimen animarum pertinent, mature ac ſedulo exerceantur. Hæc, aliaque id genus plura præſcribenda, quæ ad ſtudioſos ac probos adoleſcentes pie ac docte formandos conferent, reverenter illi & obedienter obſervare contendent: hanc etiam pœnam ſubituri, ut qui ex ipſis forte diſcoli, incorrigibiles, aut falſæ fidei, vel malorum morum ſcabiem aliis affricare poſſent, hi non ſolum acriter caſtigentur, ſed etiam, ſi ita videbitur, veluti peſtes abjiciantur, & expellantur.

Nunc ad ſumptus conveniendum eſt, qui certe non poſſunt non neceſſarii eſſe, ad hujusmodi Collegii, in quo multi ſimul alantur, fabricam inſtituendam, & conſervandam: ad Præceptores, ac Miniſtros ſuſtentandos: ad victum, & veſtitum alumnis toto anno ſuppeditandum: ac demum ad alios uſus familiæ bene regendæ, & in officio continendæ convenientes: ut eo quietius ac fructuoſius alumni in ſuis ſtudiis domi verſentur, omniaque, prout hujus negotii ratio poſtulat, rectius adminiſtrentur: præſertim hac ætate, qua magna rerum ad victum neceſſarium difficultate laboramus, nec modicos requirit ſumptus ad multos ſimul alendos, quibus ad vitam honeſte, commodeque in ſtudiis tranſigendam, deeſſe nihil debeat.

Hic jam Sacra Synodus Tridentina viam oſtendit, ſumptus, & redditus comparandi, quibus operis hujus inſtitutio, & progreſſio indiget. Hæc via in eo conſiſtit, ut quilibet Epiſcopus in ſua Eccleſia hujusmodi inſtituat Seminarium pro modo quidem ſuarum Facultatum, & ſicut Diœceſis ſuæ amplitudo ferre poterit. Atque ut minore impenſa toti operi conſulatur, poteſt & debet idem Epiſcopus Diœceſis ſuæ ſtatum, Eccleſiarum inſuper, ac beneficiorum etiam Regularium, licet exempta quoque forent, conſiderare, & ex omnibus Eccleſiaſticis hujusmodi proventibus tantum detrahere, quantum ſatis eſſe queat ad hujusmodi Seminarium erigendum, conſervandumque. Unde inter alios Archi-Epiſcopus Mediolanenſis decimam quidem partem fructuum menſæ Epiſcopalis, & Capituli, & quarumcunque dignitatum, perſonatuum, officiorum, præbendarum, portionum, & prioratuum cujuscunque ordinis, vel conditionis fuerint, in ſua Synodo detraxit, eamque fructuum decimam Diœceſis ſuæ Seminario applicavit, & incorporavit.

Ubi, ne ullus aut metuere, aut ſuſpicari poſſit, ne forte dicti proventus, & ſumptus non legitime colligantur, neve collecti bona fide non expendantur, & adminiſtrentur; illud in primis obſervatur, ut certi, fideque digni viri tum ab Epiſcopo, tum a Capitulo Cathedralis Eccleſiæ, tum a reliquo Clero eligantur, qui partem, vel portionem ex dictis proventibus Eccleſiaſticis detrahant, in taxando interim æquam rationem habentes ſingulorum beneficiorum (Fratribus Sancti Joannis Iheroſolymitani, & Mendicantibus duntaxat exceptis) quique detractam eam portionem, nec non beneficia aliqua, præſertim ſimplicia, & vacantia, huc etiam applicare poſſint, & incorporare. Præterea jubet dicta

Synodus hoc obſervari, ut Epiſcopus rationes redditıuum, & proventuum hujus Seminarii quotannis exigat, accipiatque, adhibitis etiam viris aliis, quorum duo a Capitulo majoris Eccleſiæ, duo etiam a reliquo Clero in hoc fuerint deputati.

De quibus omnibus, ac etiam pluribus, prudentiſſimi ac graviſſimi Patres Concilii Tridentini non tantopere curaſſent, neque minutim ea præſcribere voluiſſent, niſi certum & ſingularem uſum, & fructum ex hoc Seminarii inſtituto, ſibi, & Eccleſiæ promittere potuiſſent. Viderunt haud dubie (quod res eſt) referre plurimum, quo pacto effloreſcens & lubrica illa ætas adoleſcentum, quæ ad mundi voluptates ſequendas prona eſt, a Chriſtianis hominibus recte ac pie inſtituatur, & a teneris quidem annis ad pietatem, & Religionem Catholicam informetur. Neque poteſt negari, hanc vel maximam videri cauſam Religionis noſtræ Catholicæ, in Germania præſertim, tam graviter oppugnatæ, afflictæ, atque concuſſæ, quod hactenus in juventute probe, & Catholice inſtituenda minus advigilemus, & ne Sectariorum quidem, in ſuis pueris ad omnem impietatis doctrinam provehendis, curam incredibilem, ac diligentiam perpetuam imitemur. Si vero Seminarium, uti dictum eſt, in hac Diœceſi, & aliis erigeretur, minus profecto laboraremus hac extrema fere penuria bonorum Miniſtrorum, Parochorum, & Concionatorum, qui paſſim deſiderantur: non fame perirent tot parvuli, quia non eſt frangens illis panem ſalutaris doctrinæ: non ita deſerta, inculta, & horrida prorſus Domini meſſis jaceret; in qua non modo pauci, ſed etiam indigni, inepti, ac deplorandi operarii ſubinde reperiuntur.

Qui vero huic Seminarii inſtituto, ad commune præſentis Eccleſiæ bonum promovendo, cum poſſint, dare operam nolunt, hi, ſi verum fatebimur, apud ſapientes quidem improbæ cupiditatis notam vix effugient, velut qui ea, quæ ſua ſunt, nimium quærant: hi Sacro Concilio Tridentino debitam & promiſſam obedientiam, & obſervantiam negant: hi non ſolum præſentem, ſed etiam futuram poſt nos Eccleſiam maxima & certiſſima utilitate fraudant: hi neceſſarias bonorum & fidelium Miniſtrorum operas, quæ aliunde parari, & ſperari difficillime poſſunt, quaſi de induſtria negligunt, & excludunt, ingenti ſane cum præjudicio, damno, & periculo tot mille animarum, propter malos Miniſtros (proh dolor!) nunc paſſim pereuntium: hi imminentem nobis Catholicæ Religionis ruinam pro nihilo fere ducere cenſebuntur, & qui deſerere magis, quam amare videantur Sanctam Matrem Eccleſiam; cui juvandæ alioquin non ſolum facultates, ſed etiam labores & ſudores omnes, adeoque vitam ſuam & ſanguinem ipſum debeant impendere, in hac præſertim ſumma rerum ſacrarum profanatione, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ graviſſima perturbatione, quam undique vicini hæretici quotidie nobis augere non deſiſtunt. Hi denique, dum rem privatam publicis Eccleſiæ commodis anteponunt, hoc unum efficere videntur, ut, quod Chriſto in ejus parvulis alendis, & Eccleſiæ in Miniſtris ejus formandis tribuere detrectant, id demum non ſolum ſuo merito, & irato Deo amittere, ſed etiam in manus hoſtium, qui Chriſtum in ejus Eccleſia perſequuntur (velint, nolint) tandem aliquando tradere cogantur. De quibus verendum eſt prorſus, ne magno ſuo malo confirment, & vel inviti demum comperiant, verum dictum eſſe illud, quod non habet Chriſtus, rapit fiſcus. Et illud, quod honeſtati detrahitur, turpitudini reſervatur. Quod pietas non impetrat, impietas diſſipat.

Hæc breviter dicta, vel explicata ſint de univerſo Seminarii inſtituto, ejusque utilitate, fructu, & neceſſitate. Unde ſatis intelligi poteſt, Reverendiſſimum, & Illuſtriſſimum Cardinalem Auguſtanum &c. gravibus & legitimis cauſis, ac præſertim auctoritate Sacroſancti Concilii Tridentini, in quod ipſe una cum aliis ſancte juravit, huc eſſe permotum, ut de Seminario erigendo præſentem Dilingæ Synodum, ſerio admoneret, ac ejusdem Concilii jure id, quod per ſe honeſtum, æquum eſt, poſtularet.

Hinc

Hinc conſtat etiam, eundem Illuſtriſſimum, & Reverendiſſimum Dominum in hoc pio, ſancto, & neceſſario inſtituto promovendo, non propriam utilitatem ullam ſpectare, & quærere, neque rem urgere Collegii Societatis Jesu Dilingæ, ſed publico duntaxat Diœceſis Auguſtanæ commodo, & neceſſitati conſulere. Multo vero minus hoc venatur pius Princeps, ut Clerum ſuum, cui hactenus libenter & gratioſe pepercit, novis gravare oneribus cogitet: ſed totam hanc cauſam in eum finem, quem Sacrum Concilium requirit, pro ſui ratione muneris dirigere, ac promovere contendit.

Quod, ut certius etiam ac evidentius perſpiciatur, etiam atque etiam cupivit idem Reverendiſſimus & Ampliſſimus Præſul, a Diœceſana Synodo præſente eos deputari viros, qui ſuum in hac cauſa judicium interponerent, ac ſerio deliberarent, ſtatuerentque de rationibus omnibus, ad hoc promovendum in hac ſumma Eccleſiæ neceſſitate inſtitutum neceſſariis: præſertim, ut aperte viderent omnes, nihil præterquam, quod æquum ſit, atque legitimum, ex Eccleſiaſticis proventibus ſecundum juſtam taxationem, & debitam proportionem colligi: ea vero, quæ collecta fuerint, in neceſſarios tantum Seminarii uſus ita converti, ut accepti & expenſi ratio ſingulis annis reddatur. Quod ſi fortaſſe Synodo viſum non eſſet, ut ubi alii ex Eccleſiaſticis bonis decimam petunt, colliguntque partem, Reverendiſſimus Dominus vigeſimam accipiat, erit minore etiam portione contentus, eaque tam moderata, ac tolerabili, ut nullus ſe inde gravari merito queri poſſit. Tantum monuit, ac petivit, ne res tam ſancta, pia, & hoc tempore neceſſario urgenda, ne, inquam, ea propter cujuscunque hominis reſpectum, cupiditatem, contentionem omnino prætermittatur; ut quæ ad ſummam Summi Dei gloriam, & hujus Diœceſis communem utilitatem, ac ſingularem Religionis noſtræ Catholicæ profectum, vel maximum pondus adfert, & poſteris etiam noſtris, ac utrique Reipublicæ majorem in modum prodeſſe poſſe videatur.

Nec eſt, quod objiciat quisquam, alia etiam extare & erigi poſſe privata Seminaria (Scholas vocant) unde boni Clerici paulatim colligi, & Eccleſiis applicari poſſint. Nam longe alia eſt hujus Seminarii, quod Tridentina urget Synodus, & Scholarum earum ratio, quæ non modo Cathedrali, ſed etiam Collegiatis, ac multorum Monaſteriorum templis adhærere ſolent. Non ſunt illæ quidem negligendæ, ſed conſervandæ, ac reſtituendæ, ut in illis etiam, ſicuti Sacri Canones jubent, juventus rite & Catholice a Catholicis, probis & doctis Magiſtris inſtituatur, &, ut hactenus conſuetum eſt, cultui Divino deſerviat. Verum nunc ex profeſſo agitur de quodam Seminario generali, quod profecto, quoquo vertamus oculos, rectius alibi, quam Dilingæ in hac quidem Diœceſi neque inchoari, neque conſervari poteſt. Hic etenim extat hujus Diœceſis unicum, idemque publicum Gymnaſium, non ſolum bonis legibus, ſed etiam præclaris variarum artium ſtudiis inſtructum, & a multis ſæpe commendatum. Hic præterea Ordinarius fixam fere ſedem tenet, & perpetuus Inſpector ſimul & Promotor Seminarii commodiſſime eſſe poteſt. Quod ſi hoc acceſſerit Seminarium, bonorum certe ſtudioſorum, Eccleſiaſticis miniſteriis deputandorum, major, quam in Scholis aliis delectus erit: tum Præceptores plures, doctiores, probatiores, ac religioſiores, magisque firmi ad manum habebuntur. Hic delecta juventus a peccandi occaſionibus, mundique voluptatibus & periculis longius aberit. Hic in bonis diſciplinis, & variis linguis haud dubie ſolidius inſtruentur, majoresque progreſſus facient adoleſcentes, dum ab una claſſe in aliam, & a liberalibus diſciplinis ad ſacra ſtudia ordine quodam progredientur, ſuæque doctrinæ teſtimonium honeſtum, ut fieri ſolet, in promotionum gradibus capient. Hic ſuggerentur quotidiana & perpetua cunctis præſidia & excitamenta veræ pietatis. Hic ab uno veluti Capite, ac Præſide, & iisdem propoſitis legibus cuncti rectius gubernabuntur, & in officio poterunt contineri, ut inde a primis annis circa Sacra verſentur, & in

cæremoniis Eccleſiaſticis mature exerceantur. Quid multa? Hic velut in pulcherrima Religionis officina, non unius, atque alterius, ſed quarumlibet hujus Diœceſis Eccleſiarum, etiam Regularium operarii præparabuntur, quorum ſit uſus paſſim tum in docendo, tum in regendo, tum in concionando, tum in miniſtrando, quoties ita commodum & neceſſitas Eccleſiæ flagitabit. Quapropter privatæ illæ Scholæ, quas diximus, tantum abeſt, ut huic publico Seminario adverſentur, quod etiam mutuas ſibi invicem operas præſtent.

Reliqua prudentes latius expendent ſecum, parvoque negotio ſtatuent, procul dubio præclariſſimum hoc eſſe Seminarii inſtitutum, quantumvis multos habeat aut apertos oppugnatores, aut frigidos Promotores: tum animadvertent, quicquid hic agitur, ad pium ſtudium, & neceſſarium officium boni Præſulis pertinere: poſtremo intelligent, vix ullum medium, aut remedium adferri poſſe, quod ad Catholicam Religionem, in hoc Epiſcopatu defendendam, vel ad diſciplinam Eccleſiaſticam in Clero reſtituendam commodius, ac efficacius videatur.

DECRETORUM SYNODALIUM DIOECESIS AUGUSTANÆ

PARS QUARTA.

De Conſtitutionibus.

CAPUT I.

SAcrorum Canonum, & Generalium Conciliorum, maxime autem Tridentini, tam in iis, quæ ad doctrinam, quam, quæ ad mores pertinent, Conſtitutiones & Decreta, ab omnibus ſubditis noſtris tam Clericis, quam laicis, firmiter obſervari volumus, eorumque transgreſſores vel ſecundum expreſſas in Sacris Canonibus pœnas, vel ſi pœnæ expreſſæ non ſint, noſtro arbitrio Canonice puniri.

Catechiſmum ex Decreto Concilii Tridentini ad Parochos, Pii V. Pont. Max. juſſu editum, omnes noſtræ Diœceſis Parochi, ut non ſemel antea monuimus, habeant, diligenterque legant.

Conſtitutiones inſuper, quas Laurentius Campegius, S. R. Eccleſiæ Cardinalis, & Sedis Apoſtolicæ per Germaniam Legatus, Ratiſbonæ anno Domini M.D.XXIV. ad Reformationem Cleri Germaniæ, extirpandoſque abuſus edidit, & publicavit, ab omnibus Nobis ſubjectis ſervari volumus. (*)

Provincialis quoque Synodi Moguntinæ Conſtitutiones ſuum robur obtineant.

Hujus autem Synodi noſtræ Statuta quo certius ad aliorum notitiam deducantur: ſtatuimus, ut harum Conſtitutionum Synodalium liber in Cathedrali noſtra, & Collegiatis aliis Eccleſiis, Monaſteriiſque tam virorum, quam mulierum, ſimul atque typis excuſus fuerit, in Choro, vel alio loco, ad quem facilis unicuique pateat acceſſus, ſervetur.

Mandamus præterea, ut quilibet Prælatus, ſive ſæcularis, ſive regularis, Canonicis, vel Monachis ſuis, ſingulis annis: Decanus item ruralis in Capitulari, ut ſupra dictum eſt, congregatione, hæc noſtra Statuta Synodalia vel per ſe, vel per alium prælegi curet. Ipſi vero Prælati, Decani rurales, Camerarii, Parochi, cæterique Presbyteri noſtræ Diœceſis, hæc noſtra, & Concilii Tridentini Decreta apud ſe habeant, ſerventque, ac diligenter perlegant, atque ex illis, quæ ad Sacramentorum uſum, cultum Divinum, morumque diſciplinam pertinent, plebi communicent. Quem vero huic noſtro mandato non paruiſſe, viſitationis, vel alio tempore intelligemus, in eum vel per Nos, vel per Vicarium noſtrum graviter animadvertemus.

De Reſcriptis.

CAPUT II.

Salubriter in Concilio Tridentino conſtitutum eſt, ut Ordinarius loci apud

(*) Vide has *Conſtitutiones CAMPEGII Cardinalis* Tomo noſtro VI. præcedente, a pag. 196.

apud Eccleſiam ſuam reſidens, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, ſi quando de crimine publico inquirere cœpit, vel reum ad pœnam condemnavit, de ſubreptione & obreptione gratiæ ſuper abſolutione criminis, vel pœnæ, per ſe ipſum ſummarie cognoſcat, ipſamque gratiam, ſi eam per falſi narrationem, aut veri taciturnitatem obtentam eſſe, legitime conſtiterit, non admittat.

Quocirca mandamus omnibus Diœceſis noſtræ Auguſtanæ Presbyteris, ne quenquam poſthac, cui vel quæſtio, vel pœna ab Ordinario conſtituta fuit, habeant pro abſoluto: niſi præter Apoſtolicas, noſtras quoque, tanquam Apoſtolicæ Sedis eo caſu delegati, literas oſtenderit; quas, qui non habebit, ad Nos, ut de veritate, vel falſitate precum, ex delegatione Apoſtolica cognoſcere, & juſtam ſuper illis ferri poſſimus ſententiam, mittatur.

Similiter quæcunque gratia, a Sancta Sede Apoſtolica conceſſa, nemini ante ſuffragetur, quam juxta Concilii Tridentini Decretum, impetratorias preces veras fuiſſe, noſtris literis approbaverimus: proinde, qui ſine hujusmodi literis, gratia ſibi conceſſa, in quibuscunque Diœceſis noſtræ partibus uti voluerit, eum per Parochos ad Nos mitti mandamus; ut tanquam delegati Sedis Apoſtolicæ, de obreptione, vel ſubreptione gratiæ, ſummarie, & extrajudicialiter cognoſcere poſſimus.

De Officio Ordinarii.

CAPUT III.

Ut ea, quæ ad noſtrum, tanquam Ordinarii officium, ex Concilii Tridentini Decretis, pertinent, rectius a Nobis obſerventur: volumus, & mandamus, proxima viſitatione, vel Synodo noſtra de ſequentibus articulis, a Prælatis, Decanis, atque ab ipſis etiam Viſitatoribus, relationem Nobis fieri.

An quæ uniones ante publicationem Concilii Tridentini a quadraginta annis citra factæ ſint: quæ ſint illæ: & quo modo factæ ſint.

An quæ ſint Parochiæ, quibus unus Rector non ſufficiat: quam illæ amplæ ſint, & quos habeant proventus: item incorporatæ ſint, nec ne.

An quæ ſint Parochiæ, quæ ob locorum diſtantiam, vel difficultatem aliam, novas Parochias erigi poſtulent.

An quæ Parochiæ pauperes ita ſibi vicinæ ſint, ut ex pluribus una commode fieri poſſit, & debeat.

An cuiquam minus literato, vel ſenio confecto Parocho, aut Vicarius, aut Coadjutor ſit aſſignandus.

An in Eccleſiis vetuſtate collapſis, beneficia aliqua ſimplicia ſint, quæ ſecundum Decreta Concilii alio eſſent transferenda.

An quæ Parochiales Eccleſiæ vetuſtate collapſæ, vel reparandæ: vel quia reparari non poſſunt, matricibus, aut vicinioribus Eccleſiis ſint conjungendæ.

An quæ Parochiales Eccleſiæ tanta egeſtate laborent, ut Nobis ex officio, de opportuno remedio illis ſit providendum.

An aliquibus in locis, aut Parochiales Eccleſiæ deſint, aut certis limitibus non ſint terminatæ.

De Synodis.

CAPUT IV.

Ad Synodum conveniant omnes Prælati, tam ſæcularium, quam regularium Eccleſiarum, & quicunque jubentur a Concilio Tridentino citra exceptionem in Synodo comparere: tum etiam, ſi qui alii Presbyteri, vel Clerici noſtræ Diœceſis, jure, privilegio, vel conſuetudine Synodo intereſſe debent.

Capitula vero tam Cathedralis noſtræ, quam Collegiatarum omnium Eccleſiarum, Procuratores duos, vel ſaltem unum, qui Eccleſiaſticus & idoneus ſit, ad Synodum mittant.

Capitulorum ruralium nomine, ordinarie comparebit Decanus cum Camerario.

Qui legitimo impedimento venire prohibentur, Procuratorem Clericum, eumque idoneum, cum abſentiæ juſta excuſatione, ad Synodum mittant, qui eorum, a quibus mittitur, locum in Syno-

Synodo tueatur: paratus etiam, quæcunque in Synodo decreta fuerint, eorundem nomine recipere, & approbare.

Quotquot alieno nomine comparent, ſufficientia habeant mandata, quibus doceant, ſe poſſe & Synodo intereſſe, & tractare de omnibus, quæ ſecundum jus commune, Decreta Concilii Tridentini, & Diœceſis Auguſtanæ conſuetudinem, tractanda veniunt: Conſtitutiones item in Synodo faciendas acceptare, omniaque & ſingula facere, quæ neceſſaria erunt: etiamſi talia eſſent, quæ mandatum requirerent magis ſpeciale, cum promiſſione, quod ea, quæ per Procuratores acta erunt, abſentes, a quibus mittuntur, rata ſint habituri. Habeant etiam iidem Procuratores, qui pro legitime impeditis comparent, mandatum legitimum, ad proponenda legitima impedimenta, eaque, ſi opus fuerit, probanda.

Qui ad Synodum conveniunt, tam eundo, quam redeundo, & in ipſo Synodi loco, ſingularem modeſtiam, ſobrietatem, pietatemque præ ſe ferant, præſertim in hoſpitiis; ne ullum aliis, ex eorum dictis, factisve, ſcandalum, vel Synodo dedecus adferatur.

Qui ad Synodum veniunt, maxime Abbates, ornamenta ſuæ dignitati & ſtatui convenientia ſecum adferant. Nec quisquam Clericus, ſive ſæcularis, ſive regularis, ſine decenti habitu compareat.

Ante abſolutam Synodum, nemo ſine ſpeciali facultate diſcedat: diligenterque illis, quæ in Synodo fiunt, & dicuntur, omnes attendant.

Synodi ſcopus erit, ut omnia, quæ ad puritatem fidei conſervandam, vel reſtituendam, & ad Cleri, populique reformationem pertinent, juxta Summorum Pontificum, Conciliorum Generalium, Provincialium, & Diœceſanorum Decreta, conſtituantur, & ordinentur.

Prælati, & quicunque de jure, vel conſuetudine Seſſionem in Synodo noſtra habent, ſi quæ contra Nos, vel contra Miniſtros noſtros, aut quemcunque alium gravamina, vel querelas habuerint, ea libere in Synodo proponendi habeant facultatem.

Poſt Prælatos, Decani rurales, ſi quid in Synodo proponendum habeant, & ipſi proponant.

Poſt hos, ſi quis ex reliquo Clero ſe ab aliquo, cujuscunque gradus, ordinis, vel conditionis, gravatum exiſtimet; cauſam Synodo libere per ſupplices libellos exponat: quæ ſi ad cognitionem Synodi pertinebit, ſine mora illi ſubveniemus: ſin minus, eum ad ordinarios Judices, commendata illis negotii æquitate, remittemus.

Laicis quoque querelas ſuas, quæ vel ad noſtram, vel ad Synodi cognitionem pertinent, libere proponendi facimus poteſtatem, ut ex Synodi conſilio, ſuus juſtitiæ detur locus.

Omnibus tam laicis, quam Clericis, qui querelas in Synodo proponere volent, de Advocatis, Procuratoribusque Synodalibus providebimus: ſed & ipſos, qui haſce querelas afferunt, benigne, vel privatim audiemus, vel ſi idoneos exiſtimabimus, ad eas proponendas in Synodum admittemus.

Ne quem vero vel verecundia, vel metus a querela neceſſario proponenda, deterreat: duobus, vel tribus id negotii dabimus, ut ſeparatim omnes & ſingulos, ſive Clericos, ſive laicos, audiant, conquerentiumque nomina pariter & querelas ſummo ſilentio tegant.

Querelis auditis, adhibito Synodi Theologorum, & Juriſconſultorum conſilio, quæ admonitionem poſtulabunt, admonitione: quæ correctionem, vel executionem, correctione, vel executione, emendanda curabimus. Statuto etiam Synodali, ſi opus erit, inpoſterum quibusdam occurremus.

De foro Eccleſiaſtico.

CAPUT V.

Ut juris, juſtitiæque ratio fidelius obſervetur, & pro cujusque negotii difficultate, inceptæ lites maturius finiantur: ſtatuimus, ut nec Vicarius, nec Officialis, nec quisquam alius, qui ad judicium noſtrum Eccleſiaſticum exercendum pertineat, prius recipiatur, quam

quam vel coram Nobis, vel coram eo, cui vices noſtras commiſerimus, fecerit profeſſionem fidei, ſecundum formulam Pii IV. Pont. Max., ac juraverit, ſe in illis, quæ ad officium ſuum, & Eccleſiaſtica jura pertinent, fore fidelem.

De Vicario & Officiali.

CAPUT VI.

Vicarius, atque Officialis alienam neceſſitatem, ſuam eſſe exiſtimantes, ſingulis, quoad poterunt, juſte ac benigne ſuccurrant: dilationes, quantum expedire cenſuerint, moderentur: exceptiones vero & appellationes fruſtratorias repellant, teſtiumque multitudini modum imponant. Nec tamen ita feſtinent, quin cuncta, quæ inquirenda ſunt, diligenter inquirant, rerumque ordinem plena inquiſitione diſcutiant.

Quod ſi in cauſarum tractatione, grave dubium oriatur, nihil ſine Juriſconſultorum conſilio interloquendo, vel definiendo pronuntient.

Non ferant, ut dum pro tribunali ſedent, Notarii, Procuratores, vel quicunque alii, probroſis, ignominioſisve verbis, eos, qui in judicio comparent, excipiant: ſed neque ipſos litigantes, mutuis ſe conviciis, vel injuriis afficere patiantur: non enim convenit, ut ubi injuriæ vindicandæ ſunt, ibi injuriæ alicui inferantur.

Nullus in judicii loco aut pertinaci diſceptatione, aut inconditis clamoribus perſtrepat, tumultumve aliquem excitet: qui ſecus fecerit, eum Vicarius, vel Officialis noſter pro exceſſus qualitate, vel indicta multa, vel alias legitime puniat: ſi vero exceſſus magnitudo requirat, rem totam ad Nos referendam curet.

Judices noſtri tam Advocatos, & Procuratores, quam ipſos litigantes diligenter audiant, illiſque benigne reſpondeant.

Cum ex partium reſponſionibus, teſtiumque examine magna pars cauſæ dependeat; ipſimet, & partes reſpondentes, & teſtes audiant. Si vero legitima de cauſa, teſtium examini, vel partium reſponſioni intereſſe non poſſunt, non niſi peritis ſuas partes ad ea ſubdelegent.

Vicarium ſi abeſſe contingat, vices ſuas Officiali, ac e contrarie Officialem ſi abeſſe contingat, vices ſuas Vicario committat: utroque vero abſente, vel Sigillifer, vel alius Clericus ad eam rem idoneus, in eorum locum ſubrogetur.

De Sigilliſero & Notariis.

CAPUT VII.

Sigillifer, & Notarii, quæ coram Vicario, vel Officiali fiunt, potiſſimum vero, quæ a teſtibus dicuntur, pro ſuo quiſque officio, diligenter, fideliterque deſcribant.

Judicio perſonaliter interſint. Quod ſi neceſſaria cauſa impediuntur, permiſſu Vicarii, vel Officialis eum ſuo loco ſubſtituant, qui Conſiſtorio noſtro præſtiterit juramentum.

Reliquo tempore aut ipſimet domi ſint, aut alium certe ſuo loco relinquant, qui partibus citationes ſcribere, aliave neceſſaria petentibus ſatisfacere poſſint.

Originalia omnium, quæ a partibus producuntur, cum actis retineant: ſi qui vero articuli, vel id genus alia, ad examinandos teſtes Commiſſariis mitti debeant, eorum exempla, ſervatis apud ſe originalibus, mittant.

Secreta judicii, cauſarumque, maxime vero dicta teſtium, Judicumque ſententias, donec dicta teſtium publicata, vel ſententiæ latæ ſint, nemini patefaciant.

De Procuratoribus.

CAPUT VIII.

Nullus ſine ſolito fidelitatis juramento, in Procuratorem Conſiſtorii noſtri Auguſtenſis admittatur, cujus diligentia, probitas, fidelitas, conveniens eruditio, & exercitatio non ſit ante perſpecta, vel commendata.

Procuratores plures quatuor, niſi cauſarum multitudo exigat, non recipiantur: poterunt tamen eſſe pauciores.

Cauſas, quas in judicio defendunt, una cum eorundem meritis, & proceſſibus

ſibus ſuper illis habitis, diligenter memoriæ mandent, habeantque in ſcriptis omnia, quæ in ſingulis cauſis vel acta ſunt, vel proxime agenda: ut ſive a Judice, ſive a partibus interrogati, de prædictis prompte reſpondere poſſint.

Clientum ſuorum partes ita defendant, ut ab omni convitiandi, vel maledicendi temeritate, & licentia ſe abſtineant: alioqui juxta Imperiales Conſtitutiones, bonæ æſtimationis ſuæ jacturam pati cogentur.

Non etiam clientes per interpoſitas perſonas, vel per ſe ipſos callide ad ſe trahant, quin imo ipſosne, an alios judicii noſtri Procuratores ipſi clientes habere velint, in ipſorum cujusque arbitrio, & facultate relinquant: multo vero minus eorundem, in quibus cauſis jam tum Procuratores habent, mandatum in ſe recipiant, cauſasque ipſas in judicio proponant; niſi forte a prius conſtitutis Procuratoribus ſubſtituantur, vel illi Procuratoris officio legitime renuntient, aut ob legitimas cauſas a partibus principalibus revocentur.

Præter taxam, quæ a Nobis, ac Prædeceſſoribus noſtris, Epiſcopis Auguſtanis, præfinita eſt, nihil exigant: ſi quæ tamen a Collegiis, Monaſteriis, Prælatis, vel aliis cujuscunque conditionis hominibus ſtipendia habeant, ea percipere non prohibentur: ſed & ſi litigator, officii gratia, munus aliquod mediocre, ſponte ſua, obtulerit, id ſecundum Imperiales Conſtitutiones accipere poterunt.

Nullam cum clientibus de certa litis parte, expenſis etiam in eventum victoriæ ſolvendis, aut alio litis acceſſorio, pactionem ineant: nec ceſſionem juris in ſe recipiant: clientesve ſuos, certa propoſita pœna, vel per ſe ipſos, vel per alios, de ipſius cauſæ victoria ſecuros reddant: denique nihil cum illis, quod Jure Canonico, vel civili prohibitum ſit, paciſcantur: ne timore litis, homines ad omnia illis danda, concedendave impellantur, aut ipſi Procuratores, ſpe lucri, ad calumnias excogitandas excitentur.

In quibus cauſis Procuratores ſunt, in illis clientes ſuos omni conſilio, & auxilio juvent: caveant tamen, ne in ſtruendis calumniis, litibusque malitioſe protrahendis, ſuam eis operam præſtent: alioqui arbitrio Vicarii, vel Officialis noſtri, ad tempus ab officio procurationis ſuſpendantur, aut, ſi calumniæ magnitudo exegerit, omni etiam officio priventur.

In nulla cauſa, quantumlibet parvi momenti, & ut maxime partes conſentiant, utriusque partis defenſionem in ſe recipiant. Ubi etiam ſemel alicujus partis ſecreta, tanquam Procuratores cognoverint, contrarios in eadem cauſa Procuratores poſtea non agant. Si tamen in cauſis impedimentorum, diſpenſationum, & ſimilibus, quæ ad eundem tendunt finem, ambæ partes eundem Procuratorem petent, poterit eo caſu Vicarius, vel Officialis noſter id permittere: ita tamen, ut ſalarii nomine ab utraque parte non plus Procurator accipiat, quam ſi alterius ſolum partis Procurator eſſet.

Nullus Procurator de facto Principalis ſui in judicio ante reſpondeat, quam ab eodem Principali plene ſuper eo fuerit informatus: atque tunc ſub pœna perjurii, veritatem, quam accepit, reſpondere teneatur.

Reſponſiones partium principalium ad poſitiones, vel articulos, volumus a Judicibus noſtris, in alterius partis abſentia recipi, remotis Advocatis, & Procuratoribus.

Ne quæ ob defectum mandati dubitationes oriantur, nullus, juxta fœl. mem. Chriſtophori, Epiſcopi Auguſtani, Prædeceſſoris noſtri Conſtitutionem, neque actoris, neque rei Procuratorem agere permittatur, niſi de ſufficienti mandato legitime apud acta doceat. Conjunctæ tamen perſonæ, conſortes ejusdem litis, & reorum abſentium defenſores, cum cautione de rato, admitti poterunt. Sed & ſi qua alia juſta ſubſit cauſa, quare Procurator cum cautione de rato admitti debeat, in Judicum arbitrio poſitum erit, eum admittere.

Sine Vicarii, vel Officialis noſtri facultate, Procuratores a judicio non abſint, vel recedant, nec alios, dum abſunt, quam juratos judicii noſtri Procuratores ſubſtituant.

Qui

Qui Procuratores non habent, vel habere non poſſunt, illis Judices noſtri Procuratores ex officio aſſignent: qui, ſi ob timorem, vel gratiam, aut partium potentiam, operam ſuam præſtare detrectarint, vel nimis magnam arrham, immodicumve ſalarium exegerint; Judices ad ſatisfaciendum officio, eos compellant, eamque moderationem in arrhis, ſtipendiisque taxandis ſequantur, ut nec litigatores graventur, nec Procuratores juſta laboris ſui mercede fraudentur.

In cauſis ſummariis, maxime vero matrimonialibus, in quibus ſimpliciter de plano, ac ſine ſtrepitu, & figura judicii proceditur, principales ipſi actiones, & reſponſiones ſuas per ſe ipſos, interpoſito juramento, ſecundum judicii noſtri ſtylum proponent: niſi forte legitima ſubſit cauſa, propter quam ad agendum, reſpondendumque Procurator admitti debeat.

Procuratores partibus, maxime victricibus, perſuadeant, ut literas, & ſententiam latam accipiant; ne, ſi absque illis diſceſſerint, majorem poſtea moleſtiam, ſi de ſententia probare non poſſint, ſubire cogantur.

In appellationibus hoc obſervent, ut cum nullam ſpem victoriæ ſupereſſe vident, partibus, ut appellent, ne perſuadeant.

Quod ſi appellandum ſit, alternative non appellent: ſi vero alternative appellaverint, intra decem dierum ſpatium a die interpoſitæ appellationis, Judici, a quo appellant, ſignificent, coram quo appellationem proſequi velint: quod niſi fecerint, appellatio eo ipſo deſerta ſit.

Non perſuadebunt Procuratores victis, vel Judicem, vel Notarium, vel alium judicii Miniſtrum authorem fuiſſe, quod cauſa ceciderint.

De Proceſſu judiciario.

CAPUT IX.

In omnibus tam ſummariis, quam non ſummariis cauſis, citatio adhibeatur, ac legitimatio perſonarum, Judicis, actoris, rei, atque Procuratorum ante omnia fiat: etenim niſi hæc, quaſi prima judicii facta fuerint fundamenta, quicquid ſuperſtruxeris, corruet.

Fundata per citationem, & legitimationem perſonarum, jurisdictione, in cauſis ſummariis, in quibus ſecundum Clementinam: *Diſpendioſam*, *de Judiciis*, ſimpliciter, & de plano, ac ſine ſtrepitu judicii, & figura proceditur (quibus ſecundum ſtylum Curiæ noſtræ annumeramus cauſas, quæ decem aureos non excedunt) petitiones, ac reſponſiones, in ipſo litis exordio, vel ſcripto, vel verbis ſummarie fieri poterunt: ita tamen, ut ſi verbis fiant, actis inſerantur: & ſi partes nil probare voluerint, atque jam concluſerint, extemplo ſententia fieri poterit.

Si vero aliquid probare, vel alio modo ulterius procedere voluerint, poterunt hi termini obſervari.

Ad libellandum.
Ad reſpondendum libello.
Ad articulandum.
Ad dicendum contra articulos.
Ad producendum omnia.
Ad dicendum contra producta.
Ad concludendum & audiendum ſententiam diffinitivam.

Hos tamen terminos omnes, ſemper obſervare neceſſe non erit, verbi gratia: quando petitiones, & reſponſiones ſummarie propoſitæ fuerint, nec terminus ad libellandum, nec terminus ad reſpondendum libello, neceſſarius erit.

Si teſtes ſuper ſummariis petitionibus examinari debent, termini ad articulandum & dicendum contra articulos ſupervacanei ſunt.

Si factis probationibus partes concludant, non erit neceſſarium, terminos ad producendum omnia, & dicendum contra producta, obſervare.

In reliquis vero cauſis, in quibus non proceditur ſimplicitur, & de plano, ac ſine ſtrepitu judicii, & figura; hi termini ſubſtantiales obſervabuntur.

Ad libellandum.
Ad reſpondendum libello.
Ad litem conteſtandum.
Ad jurandum de calumnia.
Ad articulandum.
Ad dicendum contra articulos.

Ad producendum omnia.
Ad dicendum contra producta.
Ad concludendum & audiendum ſententiam diffinitivam.

In omnibus terminis, tam ſubſtantialibus, quam non ſubſtantialibus, Vicarius, vel Officialis noſter, arbitrio ſuo, ſecundum locorum diſtantiam, ac negotii qualitatem, dilationes dare poterunt.

De Simonia.

CAPUT X.

Quam grave & deteſtandum crimen Simonia ſit, non ſolum Sacri Canones, ſed etiam Imperiales Conſtitutiones teſtantur. Quamobrem Patrum ſequentes veſtigia, Sacrorum Ordinum, beneficiorum Eccleſiaſticorum, Sacramentorum, & Sacramentalium qualescunque emptiones & venditiones, & omnem omnino Simoniam, quocunque etiam illa nomine vocetur, ſub pœnis in Sacris Canonibus comprehenſis, in Diœceſi noſtra prohibemus, & abrogamus.

Ad evitandum omnem avaritiæ, ac Simoniæ non modo maculam, ſed & ſuſpicionem, volumus, ut Notarii noſtræ Diœceſis, quibus ſalarium certum conſtituemus, pro literis dimiſſoriis, aut teſtimonialibus nihil prorſus accipiant, nedum decimam aurei partem, quam Concilium Tridentinum iis permittit, quibus pro officio exercendo nullum eſt certum ſalarium conſtitutum.

De Uſuris.

CAPUT XI.

Manifeſti uſurarii, juxta Conſtitutionem Lateranenſis Concilii, nec ad Communionem Altaris admittantur, nec oblationes eorum, vel eleemoſynæ recipiantur, nec Chriſtiana ſepultura (ſi in hoc peccato deceſſerint) donentur. Manifeſtum autem uſurarium eum declaramus, qui per ſententiam, vel confeſſionem in judicio factam, aut aliter per rei evidentiam, quæ nulla tergiverſatione celari poteſt, uſurarius eſſe comprobatur.

Mandamus inſuper Conſtitutionem de iisdem uſurariis in Concilio Lugdunenſi editam, quæ incipit: *Quanquam uſurarii*, ſingulis annis in Quadrageſima, Dominica *Judica*, pro Concione per Parochos publicari, atque ab omnibus impoſterum quam diligentiſſime obſervari. Verba autem Conſtitutionis ſunt hæc:

Quanquam uſurarii manifeſti, de uſuris, quas receperunt, ſatisfieri expreſſa quantitate, vel indiſtincte in ultima voluntate mandaverint: nihilominus tamen eis Eccleſiaſtica ſepultura denegetur, donec de uſuris ipſis fuerit (prout patiuntur facultates eorum) plenarie ſatisfactum, ut illis, quibus facienda eſt reſtitutio, ſi præſto ſint ipſi, aut aliis, qui eis poſſint acquirere, vel eis abſentibus, loci Ordinario, aut ejus vices gerenti, ſive Rectori Parochiæ, in qua teſtator habitat, coram aliquibus fide dignis de ipſa Parochia (quibus quidem Ordinario, Vicario, & Rectori, prædicto modo, cautionem hujusmodi eorum nomine liceat præſentis Conſtitutionis authoritate, recipere, ita quod illis perinde actio acquiratur) aut ſervo publico, de ipſius Ordinarii mandato, idonee de reſtitutione facienda ſit cautum. Cæterum, ſi receptarum uſurarum ſit quantitas manifeſta, illam ſemper in cautione prædicta exprimi volumus: alioquin aliam, recipientis cautionem hujusmodi arbitrio moderandam, ipſe tamen ſcienter non minorem, quam veriſimiliter creditur, moderetur: & ſi ſecus fecerit, ad ſatisfactionem reſidui teneatur. Omnes autem Religioſos, & alios, qui manifeſtos uſurarios contra præſentis Sanctionis formam, ad Eccleſiaſticam auſi fuerint admittere ſepulturam, pœnæ Lateranenſis Concilii contra uſurarios promulgatæ, ſtatuimus ſubjacere. Nullus manifeſtorum uſurariorum teſtamentis interſit, aut eos ad confeſſionem admittat, ſive ipſos abſolvat, niſi de uſuris ſatisfecerint, vel de ſatisfaciendo pro ſuarum virium facultatum, præſtent (ut præmittitur) idoneam cautionem. Teſtamenta quoque manifeſtorum uſurariorum aliter facta non valeant, ſed ſint irrita ipſo jure.

De

De Pœnis.

CAPUT XII.

Ne vero quiſquam temere has noſtras Conſtitutiones transgrediatur, ſtatuimus, ut quibus caſibus vel jure communi, vel Statutis noſtris Synodalibus certæ aliquæ pœnæ conſtitutæ ſunt, illæ ſine omni remiſſione infligantur; niſi cauſa accedat, propter quam mitigari debeant. Quibus vero caſibus nullæ pœnæ vel jure communi, vel noſtris Synodalibus Decretis ſtatutæ ſunt, vel Nos, vel Vicarius noſter arbitrariam pœnam pro perſonarum transgreſſionis qualitate ſtatuemus.

De Sententia Excommunicationis.

CAPUT XIII.

Sententias excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, ſive ab homine, ſive a Canone latas, a nemine prorſus cujuscunque ordinis, vel conditionis, negligi, aut contemni, vel earum executionem, publicationemve impediri volumus. Contra eum, qui ſecus fecerit, ad pœnas Canonicas procedemus.

Excommunicatos porro, poſtquam denuntiati ſunt, & notorios Clericorum percuſſores, nec ad Sacramenta Eccleſiaſtica, nec ad Divina officia, ante abſolutionem legitime obtentam, nemo admittat: abſolutio autem neque a Nobis, neque a Judicibus noſtris prius dabitur, quam qui excommunicatus eſt, Eccleſiæ, & cui injuria, vel damnum eo nomine illatum eſt, ſecerit ſatis.

Vicarius, & Officialis noſter, & omnes, qui in Diœceſi noſtra jus excommunicandi habent, levibus ex cauſis excommunicationis ſententiam contra neminem ferant: ſerventque in cauſis judicialibus & criminalibus, quod Concilium Tridentinum ſtatuit: ut quandocunque executio realis, vel perſonalis, in qualibet parte judicii, propria authoritate ab ipſis fieri poterit, potius per mulctas pecuniarias, quæ piis locis ibi exiſtentibus, eo ipſo, quod exactæ fuerint, aſſignentur: ſeu per pignorum captionem, perſonarumque diſtrictionem, per ſuos proprios & alienos executores faciendam: ſive etiam per privationem beneficiorum, & alia juris remedia, quam per cenſuras Eccleſiaſticas interdicta procedant. Sæcularis autem Magiſtratus Eccleſiaſticum Judicem in ferenda excommunicatione ne impediat, aut latam ab eo revocari mandet.

Quantum vero ad facultatem abſolvendi excommunicatos attinet, qui propter caſus, Summo Pontifici, vel Nobis reſervatos, in majorem excommunicationem inciderunt: alibi monuimus Parochos, & Confeſſarios omnes, ut in hujusmodi caſibus, neminem ſine ſpeciali facultate & commisſione temere abſolvant: ſed ad Superiores, vel alioqui legitimam abſolvendi poteſtatem habentes, ejusmodi pœnitentes remittant.

Lünig Spicil. Eccleſ. Contin. II.

OTTO Truchſeſius, ſub quo habita hæc Synodus fuit, clariſſima fama ſui nominis orbi Chriſtiano notiſſimus, uti Eccleſiam virtutibus ac meritis, ita acceptis ab Eccleſia honoribus, illuſtriſſimam, ex qua natus eſt, Truchſeſiorum de Waldburg familiam exornavit. Prima literarum, bonarumque artium fundamenta poſuit Tubingæ: inde, ut Sacris, profanisque ſcientiis amplius perpoliret animum, exteras ad Academias, ad Dolanam in Burgundia, ad Papienſem ac Paduanam in Italia ſe contulit: Bononiæ ſub Hugone Boncompagno, qui poſtea Summus Pontifex ſub Gregorii XIII. nomine fuit, Jurisprudentiæ operam dedit: ubi nobiliſſimos eorundem Studiorum ſocios habuit Alexandrum Farneſium, Chriſtophorum Madrucium, ac Stanislaum Hoſium, Cardinalium dein dignitate, magnarumque rerum geſtarum gloria inſignes. Nec ſegniter ipſe horum veſtigia preſſit paria ad ornamenta, laudesque adipiſcendas. Inter Canonicos primum Cathedrales Auguſtanos, tum inter Tridentinos Capituli Decanus, dein a Paulo III. Romæ inter Cubicularios Pontificios adſcriptus eſt. Mox ab eodem Pontifice ad Norimbergenſem Principum Germaniæ Conventum, ſub Apoſtolicæ Sedis Internuncii nomine miſſus, dum eo in munere verſatur, a primario Eccleſiæ Cathedralis Auguſtanæ Clero Epiſcopus eligitur in locum Chriſtophori a Stadion, eodem anno 1543. eisdem in Comitiis vita defuncti. Atque ex eo tempore, quo Epiſcopali ornatus mitra fuit, certantibus veluti Studiis aula utraque Pontificia, Cæſareaque, in Ottone amplio-

ribus honoribus illuſtrando collaborarunt. Nam anno, qui ſecutus eſt 1544. Sacræ Rom. Eccleſiæ Cardinalis a Paulo Papa creatus, nec diu poſt bello Smalcaldico ſummus rei frumentariæ Præfectus a Carolo V. conſtitutus, ſubin a Pontifice, & Nationis Germanicæ, & Germanici in Urbe Collegii Protector; itemque in Supremo Inquiſitionis contra hæreticam pravitatem tribunali Aſſeſſor renuntiatus fuit. Ad has dein dignitates oova rurſum alia, nobiliſſimaque honorum ornamenta, Elvacenſis nimirum Eccleſiæ Principatus, Præpoſitura Friſinganæ, Herbipolenſis Adminiſtratio acceſſere. Pius IV. Albanenſis eum in Italia Epiſcopum dixit: inde Pius V. ad Sabinenſem tranſtulit: Gregorius vero XIII. ad Præneſtinam regendam evexit.

Magna hæc fuere præmia, ſed virtutum longe majorum, quibus Otto eminuit, rerumque maximarum, quas pro Eccleſia & Fide Catholica & ſuſcepit fortiter, & feliciter perfecit. Erat Princeps vitæ ad ultimum uſque finem integerrimæ: veræ & avitæ Religionis tuendæ, ſervandæque ſtudioſiſſimus, nec aliud curis ſuis, laboribusque præfixum habere videbatur centrum, quam ut illam vel conſolidaret, ubi integra adhucdum ſtabat; aut, ubi collapſa jam fuerat, & hæreſi depravata, priſtino eam vigori, puritatique reſtitueret: nihil Proteſtantium adverſum ſe odia, nec arma veritus: ſpoliationes etiam & exilia non ſemel infracto animo perpeſſus.

Anno 1544. Salisburgenſi in Synodo, cum de inſtituenda rurſum Wormatiæ proximis in Comitiis, circa fidei controverſias diſputatione ageretur; Otto, rem indignam & periculi plenam eſſe ratus, in conventu civili, laicoque, de quæſtionibus fidei, dudum in Eccleſia definitis, recoqui judicium, nedum quidpiam decerni; profeſſus eſt palam, amittere ſe denos Epiſcopatus, & Patrimonium, & ipſam vitam malle, quam ulla in diſceptatione cum Lutheri Sectatoribus conſentiret. Eodem fidei ſtudio impulſus, Chriſtianæ juventutis, ad veram pietatem, easque ſcientias, quæ Clerum præcipue ornant, rectæ inſtitutioni procurandæ ſe ſe impendit, dicique vix poteſt, quantum laboris, quantum æris, in hac unà re, ad conſervandam fidei puritatem non utiliſſima ſolum, ſed maxime neceſſaria, promovenda collocaverit. Perſtat etiamnum hujus ejus Munificentiæ luculentiſſimum plane monumentum Dilingæ, ubi in fundati a ſe Collegii, convictusque, & Academiæ incrementa, quinquagiota aureorum millia expendiſſe ſcribitur.

Anno 1547. Catholica Sacra, quæ decennio ante a Lutheranis Auguſtana ex urbe proſcripta fuerant, a Carolo V. Cæſare in eandem denuo revocata, nec diu poſt Clerum univerſum ſuis ſedibus reſtitutum vidit.

Anno 1548. ut cultum Euchariſticum, poſt invecta Auguſtanam in urbem Lutheri dogmata pridem intermiſſum, novo & inſigni Sacram ad pompam ſpectaculo reſtauraret; Caroli Cæſaris, aliorumque Imperii Principum ad celebranda ibidem Comitia, frequentiſſimo numero confluentium, præſentia utendum ratus, Theophoriæ ſolennitatem, ipſo ejusdem feſto, apparatu, quo potuit, maximo adornavit. Inſtituta proin ſupplicatione publica Ferculum Euchariſticum Otto ipſe, Epiſcopali ſpectabilis amictu circumtulit, ſtipantibus ad latera hinc Friderico Palatino, inde Joachimo Brandeburgico Electoribus, necdum vel Lutherum amplexis, vel aperte profeſſis. Cooopeum, ſub quo Euchariſtia deportabatur, e quatuor perticis ſuſpenſum, ſuſtentavere totidem Sereniſſimi ac Nobiliſſimi Principes, Maximilianus Archi-Dux Auſtriæ, Henricus Dux Brunſwicenſis, Albertus Parens, & Guilielmus Filius Duces Bavariæ. Sequebatur Carolus Imperator, cum Ferdinando Fratre, Rege Germanorum: Poſt hos Sebaſtianus Heuſſenſteinius, & Adolphus Comes Schaumburgicus, hic Colonienſis, ille Moguntinus Archi-Epiſcopus & Elector: Principum deinde ingens caterva, primæque Nobilitatis ex Germania, Hiſpania, Italia, Belgio, quam plurimi, ardentibus ſinguli inſtructi cereis, atque in claſſes ſuas juſto ordine diſtributi. Et ſane celebritas hæc, (*inquit P. Ignat. Agricola, Hiſt. Prov. Germ. Superior. P. I. Dec. IV., unde iſta deprompſimus*) a prima illa, quam Otto inſtituit, cultus Euchariſtici inſtauratione, ſi non Majeſtatem, quam tuoc habuit, religioſitatem tamen priſtinam in præſens uſque tempus conſervavit.

Cætera, quæ ad celeberrimi hujus Epiſcopi & Cardinalis, nunquam ſatis commendandi, laudes pertinent, brevi compendio dabo Stilo Raderi, a quo in *vita V. P. Petri Caniſii* his verbis depingitur: " Vir conſilio magnus, nec minor pietate, idemque " maxima apud Pontificem Maximum & Cæſarem authoritate: Inclytum Sacri, " purpuratique Senatus Cardinalium ornamentum: exemplum Præſulum: Catho- " lici nominis in Germania reſtitutor & conſervator: quoque major Epiſcopatus " & Principatus gradu, tanto modeſtior in communi, domeſticaque vita. Nemo

tam

" tam humilis erat fortunæ, quem ipſe vel aditu, vel colloquio prohiberet, imo " ſæpe ultro invitabat: ægreque ferebat, ſi qui in publicum prodeunti occurrentes, " majeſtate viri territi, longius de via cederent: quos ipſe accerſitos ultro compel- " labat, quam ob rem filii Patrem fugerent, quos ipſe quæritaret. Idem Juven- " tuti Germaniæ, cujus pietate, nobilitate & frequentia plurimum delectabatur, " Academiam condidit: Societati JESU, quæ illam regeret, & ad optimos mores, " ac diſciplinas erudiret, contubernium conſtituit. Periiſſet Catholica Rhætia & " Vindelicia, niſi mature his Provinciis Cæleſtis Atlas humeros ſubjeciſſet." Hæc Raderus.

Obiit piiſſimus Princeps Romæ, magno bonorum omnium luctu IV. Non. Aprilis, anno Chriſti MDLXXIII. Ætatis undeſexageſimo. Cadaver in Germanicæ Nationis Templo, S. Mariæ de anima, primo depoſitum, dein quadraginta circiter poſt annos, curante Joanne Godefrido Epiſcopo Bambergenſi & Herbipolenſi, Matthiæ Imp. apud Paulum V. Legato, Dilingam delatum, ibidemque demum pompa ſolenni in Templo PP. Societatis JESU, ad aram S. Hieronymi reconditum fuit. *Vide de eo P. Ign. Agricol. in Hiſt. Prov. Germ. Sup. Corbinian. Khamm in Hierarch. Auguſtana. Spond. in Annal. Eccleſ. Ciaccon. aliosque.*

SYNODUS CAMERACENSIS
DIOECESANA
Eodem anno Chriſti MDLXVII.
Menſe Octobri.

Præſidente R. P. Dn. MAXIMILIANO a BERGIS, Archi-Epiſcopo, ac Duce Cameracenſi, Sacri Imperii Principe, Comite Cameraceſii.

Mandatum Lucerna eſt, & Lex Lux. Prov. 6.

MAXIMILIANUS A BERGIS, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA ARCHI-EPISCOPUS, ET DUX CAMERACENSIS, SACRI IMPERII PRINCEPS, COMES CAMERACESII &c. UNIVERSIS ET SINGULIS ECCLESIÆ NOSTRÆ METROPOLITANÆ, AC MONASTERIORUM, ET ECCLESIARUM QUARUMCUMQUE PRÆLATIS, ABBATIBUS, ABBATISSIS, PRIORIBUS, PRÆPOSITIS, DECANIS, CAPITULIS, ARCHI-PRESBYTERIS, PLEBANIS, VICE-PLEBANIS, RECTORIBUS, CANONICIS, CAPELLANIS, PRESBYTERIS, CLERICIS, NEC NON ET LAICIS NOSTRARUM CIVITATIS ET DIOECESIS CAMERACENSIS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

QUum Eccleſiarum Prælatis ſub obteſtatione Divini Judicii, & gravi interminatione mandatum ſit, ut ſolicite curent a ſuis omnibus obſervari, quæcumque Sacrum illud Oecumenicum Concilium Tridentinum, non ſolum pro fidei tuendis dogmatibus, ſed etiam pro Eccleſiæ reformatione, ſancte & pie decrevit: Nobis quoque ſedulo curandum exiſtimavimus in hac noſtra Diœceſana Synodo, ut non ſolum ex Patrum ſententia dicti Concilii Decreta, & Canones publicentur, verum etiam ab omnibus una cum Synodi Provincialis, nuper a Nobis habitæ, Conſtitutionibus ac Decretis, recipiantur, & diligenter obſerventur. Id vero quo fieri poſſit commodius, & horum temporum neceſſitati efficacius provideatur, nonnulla Decretorum Capita congeſſimus, ab omnibus noſtræ Diœceſis Ordinibus inviolabiliter obſervanda. Non tam, quo novi quippiam ſtatuere velimus, quam ut de illis exequendis, & obſervandis, quæ tum Concilium Tridentinum, tum Provincialis noſtra Synodus decrevit, certa quædam, facilis, & commoda ſit omnibus & ſingulis conſtituta ratio. Itaque omnes in Domino

mino paterne hortamur, & monemus, ut vitam, ſtudia, actionesque ſuas diligenter ad Conciliorum illorum Canones & Decreta conforment, atque inſtituant, ac munia Eccleſiaſtica, quibus funguntur, exerceant, digne Deo ambulantes in ſua quisque vocatione, ut ſobrie, juſte, & pie viventes in hoc ſæculo, ſecuri expectent beatam ſpem, & adventum gloriæ magni Dei.

TITULUS I.

De vita & honeſtate Clericorum.

Decreta obſervanda omnia, quæ vitam & honeſtatem Clericorum ſpectant.

CAPUT I.

CUm hoc tempore nihil ſit, quod magis homines plebeos ad pietatem & cultum Divinum incitet, quam vitæ inculpatæ, ſanctimoniæ, ac denique puritatis exempla, ab illis profecta, qui ſe Divino cultui dedicarunt; decernimus, & ordinamus, ut quæcumque in Concilio Tridentino, & noſtro Provinciali, de vita & honeſtate Clericorum graviter ac pie ſtatuta ſunt, accurate omnes & religioſe obſervent, & vitam ac mores ſuos in habitu, geſtu, ſermone, ac converſatione ita componant, ut eorum actiones cunctis adferant venerationem, & juxta Chriſti verbum, Lux ipſorum luceat coram hominibus, ut videntes opera eorum bona, glorificent Patrem noſtrum, qui in Cœlis eſt.

Comeſſationes & ebrietates vitandæ.

CAPUT II.

Quia vero gulæ vitium malorum fere omnium incentivum eſt; præcipimus, ac mandamus Presbyteris, Clericisque omnibus, ut non ſolum a comeſſationibus, crapula, ebrietate, & inſanis compotationibus, verum etiam ab omni popinarum & tabernarum ingreſſu (niſi viatores ſint) abſtineant, ſub pœna alias etiam per Nos decreta: nimirum, ut ubi primum in hujusmodi locis inventi fuerint, præter correctionem noſtram arbitrariam, pœna unius floreni mulctentur, cujus tres partes in pauperes ejus loci, quarta in eum, qui detulerit, diſtribuantur. Quod ſi ſecundo in eo fuerint deprehenſi, pœnam quoque duplicari ad eundem uſum volumus. Si vero tertio (quod abſit) inventi fuerint, tanquam in obſtinatos, ſeu rebelles ſeverius agetur.

Incontinentiæ ſuſpicio Clericis vitanda.

CAPUT III.

Clericum nihil ita decet, ut mentis, corporisque mundities & puritas. Proinde, quæ Generali Tridentina, & Provinciali noſtra Synodo conſtituta ſunt adverſus eos, qui nominis proſtituti, aut incontinentiæ ſuſpectas mulieres adeunt, vel apud ſe fovent, ea omnia firma eſſe volumus: ac Promotoribus, & Decanis ſevere mandamus, ut in id diligenter incumbant, ne per negligentiam ea labes in Clero hæreat. Mulieres vero prædictas, niſi ter monitæ ab illorum conſortio ſe ſe retraxerint, & abſtinuerint, juxta præſcriptum Concilii Tridentini, extra oppidum, vel Diœceſim, brachii ſæcularis adminiculo, ſi opus ſit, pro delicti, ſeu ſcandali qualitate prorſus abjiciendas curent.

Paſtores Notarii publici munus non exerceant, præterquam in caſibus a jure permiſſis.

CAPUT IV.

Cum vero Paſtores, qui profanis rebus, & ſæcularis fori negotiis ſe ſe implicant, &, publicorum Notariorum inſtar, civiles ſtipulantur contractus, rem exerceant ſuo munere (utpote ſpirituali) indignam, Sacris Canonibus prohibitam, ac talem, quæ multis offendiculo ſit; diſtricte præcipimus, ne quis Paſtorum Notarii, ſeu tabellionis publici munus exerceat inpoſterum, præterquam in caſibus, ipſis a jure permiſſis. In teſtamentis autem, ſeu ultimis voluntatibus, ac piis legatis deſcribendis, communes formulas ſequantur, in Manuali noſtro præſcriptas.

TITU-

TITULUS II.
De Archi-Presbyteris, ſeu Decanis Parochorum.

Quæ perſpicienda ſint Decanis circa Eccleſiarum Viſitationem.

CAPUT I.

CUm Archi-Presbyteri munus ſit, Eccleſiarum quarumdam ſolicitudinem gerere, easque ſingulari quadam annua viſitatione recognoſcere: volumus, & mandamus, ut quam diligentiſſime advigilent, ne quid in illis Eccleſiis deſit, quod ad Divinum officium pro ſua dignitate peragendum requiritur.

Quid Decanis agendum circa Divinum cultum.

CAPUT II.

Cum autem Deus in ſpiritu & veritate adorandus ſit; ſolicite etiam perſpiciant Decani noſtri in Eccleſiarum viſitatione, an non irrepſerint in eas aliqua ſuperſtitioſa & vana in ceremoniis, proceſſionibus, peregrinationibus, Imaginum, & Reliquiarum, ac Sanctorum veneratione, quibus mentes Chriſtianæ a ſincero Dei cultu ſenſim dimoveri poſſint. Ubi vero hujusmodi aliquid compertum habuerint; volumus Nobis, noſtrisque Vicariis quamprimum denunciari, ut ab omni irreverentia repurgatis Eccleſiis, in vera pietate fideles omnes contineamus.

De Decanorum & Parochorum Capitulis.

CAPUT III.

Majores noſtri Decanorum Capitula ſtatis temporibus fieri conſtituerunt: idque comprimis, ut Paſtoribus Sacra Decreta ſæpius explicentur: ut diſciplina, ſi qua parte neglecta eſt, reſtituatur: utque de ſtatu ac rebus Eccleſiarum certiores fiant Epiſcopi. Caveant autem Paſtores, ne per temulentiam, vel petulantiam, aut aliam licentiam tale quid committant, unde ſcandalum oriri, dignitasque Ordinis Eccleſiaſtici minui poſſit. Porro ſi quis Paſtorum eo die deprehendatur ebrius, aut rixas, aliudve ſcandalum admiſiſſe, octo dierum jejunio in pane & aqua caſtigatus, ſex etiam florenorum pœna mulctetur, arbitrio noſtro in pios uſus applicandorum.

TITULUS III.
De Lectionibus Theologicis.

Ter ut minimum in hebdomada Lectionem Sacram in Eccleſiis Cathedralibus & Collegiatis habendam.

CUm Clerus, qui in Dei ſortem adſcitus eſt, otio torpere non poſſit, ſed continuo piis occupari exercitiis, utpote meditationibus, orationibus, Divinarumque literarum lectione, ac ſtudio; hinc mandamus omnibus Clericis, tam Regularibus, quam ſæcularibus, ut ea omnia obſervent, quæ de lectionibus Theologicis tam per Concilium Tridentinum, quam noſtrum etiam Provinciale præſcripta ſunt. Ac proinde quicumque Præbendas Sacris Lectionibus affectas poſſident, ii ſuo fungantur munere, & hora, qua fieri poterit, commodiore, ad hoc conſtituenda, ter ut minimum in hebdomada Theologiam doceant; niſi tamen ex Præbendarum illarum inſtitutione ad pauciores Lectiones eos obligatos eſſe conſtet. Alias juxta dicti Concilii Tridentini Decretum, eosdem per fructuum ſubtractionem ad id præſtandum cogemus.

In Eccleſiis autem Collegiatis, ubi Clerus eſt numeroſior, in quibus tamen nulla Præbenda Theologiæ Prælectori deſignata eſt, ne illo ſpirituali exercitio fruſtretur, prædicti Generalis Concilii authoritate illam, quæ primo vacatura eſt, hoc ipſo Decreto, illi oneri ex nunc affectam perpetuo declaramus.

TITULUS IV.
De Officio Divino.

De modo perſolvendi Divinum Officium.

CAPUT I.

ORatio aliud vere non eſt, quam hominis cum Summo DEO, ac Divis colloquium. Attente igitur & religioſe cum timore ac tremore Divinum officium perfici debet, ne vel labiis tantum Deum colere dicamur, aut opus Dei negligenter peragere. Idcirco præcipimus omnibus Clericis, quo-

quocumque illi cenſeantur nomine, gradu, & dignitate, ut Divinum officium, mente devota, compoſito corpore, digna reverentia, modeſtia gravi, pronunciatione non præcipitata perſolvant, ad Summi Dei laudem & honorem, Eccleſiæ decorem, & populi ædificationem. Si autem id in omnibus Eccleſiis commode fieri poſſe non videatur, ob Divini officii nimiam prolixitatem, cupimus idipſum exponi; ut ſi res ita poſtulare videbitur, per aliquam officii moderationem illis ſuccurramus, ut & bene orare, & ſacris Studiis vacare opportune queant.

De quotidianis diſtributionibus.

CAPUT II.

Ut autem Divinum officium, quod ſtatis quotidianis horis inſtitutum, & perſolvi conſuetum eſt, ſedulo ac debite ab omnibus, ad quos ſpectat, frequentetur; volumus quam diligentiſſime obſervari, & in praxim ac conſuetudinem deduci illud Tridentini Concilii, Seſſ. XXI. C. 3. & XXII. Seſſ. C. 1. ac proinde, quo id commodius fieri poſſit, omnes & ſingulos fructus, proventus, & obventiones, tam dignitatum, quam Canonicatuum, & officiorum, cum juſta declaratione, ubi & in quibus conſiſtunt, quamprimum Nobis reſcribi: ut illorum tertiam partem debite ſeparare, & in diſtributiones quotidianas convertere, easque inter dignitates obtinentes, & cæteros, qui Divinis intererunt, proportionabiliter juxta dicti Concilii Generalis Decreta, dividere queamus.

Canonici, & obtinentes dignitates, per ſe obeant Eccleſiaſtica munia.

CAPUT III.

Cum autem dignitates, & Canonicorum præbendæ ſpecialiter inſtitutæ cenſeantur, ad Divini officii cultum, cæteraque Eccleſiæ munia obeunda; prædicti Generalis Concilii Decretis innixi, jubemus, ut omnes, dignitates & Canonicatus hujuſmodi obtinentes, per ſe ipſos, & non per ſubſtitutos, ea omnia officia & munera exequantur, ad quæ ratione dignitatis, Canonicatus, aut officii aſtringuntur.

Piæ fundationes temere non immutentur.

CAPUT IV.

Mandamus inſuper, ut ſuffragia, quæ a Chriſti fidelibus Deo pro vivis ac defunctis exhibentur, qualia ſunt Miſſæ Sacrificium, eleemoſynæ, orationes, cæteraque ſimilia, devote & pie offerantur, & perſolvantur: diſtricte prohibentes, ne ullæ fundationes piæ in alium, quantumvis meliorem uſum (Fundatoris mente ac intentione relictis) convertantur, aut mutentur; niſi prius cauſa cognita, obtentaque a Nobis licentia. Quæ vero ſecus in alium uſum converſæ, ſeu mutatæ reperientur, absque ulla mora, in ſuum priſcum ſtatum reſtituantur.

TITULUS V.
De Parochorum Exercitiis.

Quibus exercitiis Paſtores ſe exercere debeant diebus ſacris.

CAPUT I.

Diebus Dominicis ac feſtis, quibus rerum externarum ſolicitudinem, fideles ſuos Deus exuere jubet; ut quieſcente a ſuis quotidianis occupationibus corpore, animus alacrior rebus intendat Divinis, ac in Deo ipſo reficiatur liberius, ſuaviusque, non autem ut illis diebus inerti otio totus homo diffluat. Æquum igitur & rationi conſonum eſt, ut qui præſunt Eccleſiis, Divinis exercitiis circa ſuos tum maxime vacent. Proinde jubemus, ut Paſtores omnes Miſſarum & Veſperarum officium horis opportunis celebrare ſtudeant, utque ſub ipſa Miſſa populares ſuos, Chriſtiane, pie, ac ſancte inſtituant: Epiſtolæ, & Evangelii textum ex ſuggeſtu perlegant primo, idque vernacule, & tum commode explicent, pro ſua, gregisque capacitate, eaque interponant frequenter, quæ omnibus neceſſaria ad ſalutem cenſentur. Sub ipſa autem Veſperarum hora, Scholis præſint Dominicalibus ipſi, aut eorum ſubſtituti, doctrinamque Chriſtianam juventuti laicæ ſuccincte & dilucide proponant.

De

De Parochorum Bibliotheca.

CAPUT II.

Ut autem privato ſtudio doctiores evadant Parochi, ac doceant commodius: volumus, ut Bibliothecam habeant inſtructam libris, non ſolum optimis, verum etiam Paſtorali officio maxime accommodis. Habeat igitur omnis Paſtor inprimis veteris & novi Teſtamenti ſacrum volumen, idque latine & vernacule, in quo præ aliis omnibus, die & nocte delicietur, tanquam in ſuaviſſimo Myſteriorum omnium fonte. Ad Sacramentorum adminiſtrationem & doctrinam, habeat Catechiſmum Romanum ad Parochos, & Petri Caniſii, Joannis Viguerii Inſtitutionem Theologicam, & Sanctorum Patrum (pro ſua quisque facultate) libros aliquot, Scripturæ Sacræ interpretationes, homilias, & ſermones, complectentes: quales multi extant, veterum, Auguſtini, Chryſoſtomi, Gregorii, Leonis, Emiſſeni, Bedæ, &c. Neotericorum, ut ſunt Sermones Eckii, Epitome Sermonum Frederici Nauſeæ: Epitome Sermonum Joannis Feri, Sermones Lantſpergii, Poligrani, Hoffmeſteri, Topiarii. Ad Hæreticorum dogmata reprimenda, locis communibus ſe muniant Eckii, Clingii, Horantii, Confeſſione Cardinalis Hoſii, Panoplia Lyndani. Et ut veram Catholicam doctrinam ab hæretica diſcernere queant; comparent ſibi, ac diligenter perlegant inſtructionem Paſtorum, a Reverendiſſimo Confratre noſtro Atrebatenſi Epiſcopo, rogatu noſtro ad hunc finem conſcriptam. Ad Confeſſionis munus, utantur Aurea armilla, & Summa Sylveſtrina, vel Angelica, Confeſſionali Antonini, Directorio Polanci, quod ut breviſſimum eſt, ita ſane optimum.

Sacellani ab Ordinario vocati, quamdiu curis vacant Parochialibus, fructus Sacellaniarum ſuarum etiam abſentes recipiant.

CAPUT III.

Eccleſiarum ſolicitudo, in qua conſtituti ſumus, Nos frequentiſſime admonet, rebus Chriſtianis ita undique perturbatis, nihil eſſe, quod prius Nobis curandum ſit, quam Eccleſiis omnibus Paſtores idoneos præficere, qui populum, erroribus partim diſtractum, partimque nutabundum, ſuo & exemplo, & verbo reducere, atque conſtabilire ſtudeant. Verum, cum horum exiguus admodum ſit numerus, cogimur certe nonnunquam, etiam inviti, admittere non tam idoneos, quam præſens neceſſitas poſtulat. Quamobrem ſtatuendum duximus, atque præſenti Decreto ſtatuimus, ut Eccleſiarum quarumvis tam noſtræ Metropolitanæ, quam Collegiatarum Sacellani (non tamen Vicarii dictæ noſtræ Eccleſiæ) qui per Nos vocati, animarum curam ſubire conſenſerint, ſuarum Sacellaniarum fructus integros, ut præſentes, recipiant, quamdiu in illo vere Divino exercitio perſtiterint.

De Portione Canonica.

CAPUT IV.

Ut Paſtoribus omnibus congrua aſſignetur portio, juxta Sacri Concilii Tridentini, & noſtri Provincialis Decreta; volumus, ut qui ſibi de illa provideri petent, adeant primo Collatores cum ea morum modeſtia, quam utriuſque gradus poſtulat, afferentes ſecum libellum ſupplicem, continentem ſub juramento omnia Eccleſiæ bona certa, utpote decimas, terras, fundationes, cenſusque reliquos annuos; ut inter ſe de dicta portione amice conveniant. Si vero id obtineri non poſſit, tum ad Nos, vel noſtros Vicarios, cum eodem libello ſupplice recurrant; ut vocato Collatore, auditisque utriusque rationibus, inducatur ad eam portionem voluntarie præſtandam. Quod ſi nolit, Nos tunc totam controverſiam, poteſtate Nobis per dictum Concilium Tridentinum conceſſa, terminabimus.

TITULUS VI.
De Sacramentis.

Inviſibilis Sacramentorum gratia per ſigna exteriora ſe ſe hominum ſenſibus ingerit.

CAPUT I.

NAtura comparatum videmus, homines, qui corpore conſtant & anima, per rerum corporea ac ſenſibilia

lia adminicula, in cæleſtium atque inviſibilium pertingere cognitionem. Hinc ſapientiſſime, planeque admirabili conſilio factum credimus; ut ea Myſteria, quibus reconciliandi & juſtificandi in CHRISTO eramus, non ſolum ſpiritualibus gratiis, cæleſtibusque donis, refertiſſima eſſent; verum etiam ſignis quibusdam externis, ac variis cæremoniis exornata, atque inſtructiſſima: quo rerum iſtarum contemplatione, ceu viſibili quadam doctrina, inviſibilis illa gratia hominibus, natura craſſioribus, innoteſceret. Quæ quidem omnia nec ridenda, nec ſuperflua, nec vana, aut inutilia eſſe, hi perſpectum habent, quorum mentes verus DEI, atque CHRISTI Spiritus ſuo lumine perfudit.

Ante Sacramentorum adminiſtrationem, DEUS pura mente invocandus eſt.

CAPUT II.

Cum igitur Sacramenta Divinam gratiam nobis conferant, quam DEUS ipſe ſua pietate inexhauſta largitur; admonendos cenſemus Paſtores omnes, ut Sacramenta adminiſtraturi, ſumma animi devotione, Omnipotentis DEI implorent auxilium, quo in illis plane Divinis functionibus, mundam, rectamque mentem afferant, & externo etiam corporis habitu, pie, reverenter, ac religioſe omnia perficiant: hac etenim ratione popularium animos, ad eorumdem venerationem reduci poſſe, ſperamus.

Quibus Cæremoniis utendum ſit in Sacramentis.

CAPUT III.

Cæterum in ſignis externis, ac cæremoniis, ne qua malevolis relinquatur offenſio, utque juxta Apoſtoli ſententiam, idipſum dicant omnes, perfecti in eodem ſenſu, atque ſententia: ſtatuimus, ac jubemus, ut in Sacramentorum adminiſtratione, Parochi ſequantur hujus Diœceſis traditiones ac regulas, in Manuali noſtro expreſſas.

Quid docendum in Sacramentorum adminiſtratione.

CAPUT IV.

Ne autem populus in Sacramentorum contemptum adducatur rerum Divinarum ignorantia, per impoſtores, qui quæcumque ignorant, blaſphemant; injungimus Paſtoribus, juxta Tridentini Concilii Decreta, ut in Sacramentorum adminiſtratione, de eorum inſtitutione, virtute, uſu & efficacia præſentes inſtituant, atque informent. Qua in re præſtanda, exhortationum formulis, Manuali noſtro vernacule appoſitis, non parum juvare poterunt rudiores.

Qui Sacramenta adminiſtrare poſſint, & quibus.

CAPUT V.

Cum autem jure nemo debeat in meſſem alienam manum mittere; ſtatuendum duximus, ut nullus Sacerdos, ceſſante mortis periculo, extra limites ſuæ Parochiæ, Eccleſiaſtica Sacramenta adminiſtrare præſumat, ſine Paſtoris loci ſpeciali licentia.

Pro Sacramentorum adminiſtratione nihil exigendum, ſed oblatum licite recipi poſſe.

CAPUT VI.

Inſuper cum priſcæ Eccleſiæ Catholicæ Patres æquiſſima naturæ lege, operario mercedem, militi ſtipendium, ac Paſtori alimoniam ex grege deberi judicarent, non dubitarunt, etiam Eccleſiæ miniſteria retributione juſta ac honeſta compenſanda; unde ſane in hanc uſque diem mos iſte, qui adhuc eſt in Eccleſia, originem ſuam traxiſſe videtur. Nunc vero cum videamus, quamplurimos vociferari (idque præpoſtero judicio) venum Sacra exponi, ſi ex miniſteriis Sacramentorum aliqua retributio conferatur: ne vel in hac re offendiculo infirmioribus ſimus, utque, ſi non crimen, criminis tamen ſiniſtram illam, atque iniquam ſuſpicionem amputemus; prohibendum cenſemus, ac inhibemus Paſtoribus, ne ratione adminiſtrationis Sacramentorum inpoſterum quicquam exigant, juxta antiquum noſtræ Diœceſis Decretum: oblatum tamen ex laudabili illa conſuetudine, benigne recipiant. Interea tamen meminerint laici, Miniſtros, qui Altario inſerviunt, de Altario vivere debere: videantque, ne grati animi officio neglecto, in gravem ingratitudinis

dinis culpam coram Deo incidant. Ac etiam probe intelligant, per poteſtatem ordinariam ad honeſtam quandam retributionem ſe cogi poſſe, maxime, ubi nullæ perſonales Decimæ percipiuntur: aut ubi Eccleſiarum dos tam eſt anguſta ac tenuis, ut ad Paſtoris ſuſtentationem omnem commode ferendam non ſufficiat.

Quæ de Sacramentis in Conciliis præſcripta ſunt, quam diligentiſſime obſervanda.

CAPUT VII.

Poſtremo mandamus Paſtoribus, ut in Sacramentis adminiſtrandis, aliisque officiis Eccleſiaſticis, ac Divino cultu, ea omnia quam diligentiſſime obſervent, quæ ſive in genere, ſive in ſpecie de his, in Conciliis, Generali Tridentino, ac Provinciali noſtro præſcripta ſunt.

TITULUS VII.

De Baptismo.

Baptiſmus non differendus, neque per laicos extra neceſſitatem miniſtrandus.

CAPUT I.

Sacramentorum, ſi vel neceſſitas, vel utilitas ſpectetur, inter cætera primas non immerito Baptismus obtinet: in quo regenerantur fideles, expurgantur peccata, datur Spiritus Sanctus, diffunditur charitas, Cælum reſeratur, exſpoliatur Sathan, ac in adoptionem filiorum Dei tranſeunt homines, natura alioquin corruptiſſimi, iræque Divinæ obnoxii. Nulli igitur tam eximiarum gratiarum theſaurum præcludendum cenſemus. Ac proinde præcipimus Paſtoribus, ut ſtudioſe fideles doceant, eisque noſtra etiam authoritate injungant; ut quo citius & commodius poſſint, proles ſuas regenerandas Eccleſiæ offerant, nec Suſceptorum quorumvis, vel abſentia, vel mora, Baptismum ſine licentia Parochi differant diutius, quam ad ſecundum diem a partu: neque hujus rei gratia infantes per laicas perſonas baptizari procurent, nam illud maximo ſalutis periculo non caret. Iſtud vero extra neceſſitatem factum, ut Eccleſiæ traditioni contrarium eſt, ita irregularitatis cenſura caſtigatur.

Baptiſmus nemini denegandus.

CAPUT II.

Præcipimus deinde omnibus Paſtoribus, ut requiſiti, ſine ulla contradictione, vel dilatione, infantibus quibuslibet, etiam ex illegitimo thoro natis, Baptismum benigne conferant.

Qua forma, quibusve cæremoniis Baptismus conferri debeat.

CAPUT III.

Præcipimus etiam Paſtoribus omnibus, eorumque Vicariis, ut in Baptiſmi Sacramento adminiſtrando, omnibus cæremoniis conſuetis, prout in Manuali noſtro expreſſæ ſunt, utantur: & latine orationes omnes, exorcismos, atque formam ipſam proferant, idque tractim, perfecte, ac reverenter: ſciantque ejus vernaculam tranſlationem ſolius interpretationis gratia appoſitam eſſe.

Ubi Baptismus conferri debeat.

CAPUT IV.

Præterea Conſtitutioni Clementinæ inhærendo, renovamus antiquum noſtræ Diœceſis Decretum: prohibemusque, ne quis Paſtorum Baptiſmi Sacramentum adminiſtrare præſumat, niſi in Eccleſiis, in quibus fontes ſacri deputati ſunt, & conſecrati, excepto tamen ſemper neceſſitatis, mortisque periculo.

De numero Suſceptorum, atque cognatione ſpirituali.

CAPUT V.

Generalem etiam Ordinationem Concilii Tridentini de numero Suſceptorum, volumus, ac præcipimus diligenter ab omnibus Parochis, eorumque Vicariis obſervari; ut unus tantum, vel vir, vel mulier, juxta Sacrorum Canonum inſtituta, vel ad ſummum unus, & una baptizatum de Baptiſmo ſuſcipiant: inter quos, & baptizatum ipſum, & illius Patrem & Matrem: nec non inter baptizantem & baptizatum, baptizatique Patrem & Matrem tantum, ſpiritualis cognatio contrahatur.

Suſceptores a Parentibus electi, Libro inſcribendi ſunt.

CAPUT VI.

Ad hæc ex ejusdem Concilii ordinatione, præcipimus Paſtoribus omnibus, eorumque Vicariis, ut antequam ad Baptismum conferendum accedant, diligenter ab iis, ad quos ſpectabit, ſciſcitentur, quem, vel quos elegerint, ut baptizandum de ſacro fonte ſuſcipiant: & eum, vel illos tantum ad eum ſuſcipiendum admittant, & in libro eorum nomina cum nominibus baptizati, ac ejus parentum, & diem & locum, fideliter conſcribant.

De Suſceptorum delectu habendo.

CAPUT VII.

Poſtremo omnibus mandamus Paſtoribus, eorumque Vicariis, ut in conferendo Baptismo, Suſceptorum delectum habeant, inquirantque ab illis ſerio ac diligenter, num credant, ſicuti Sancta Mater Eccleſia Catholica, & Apoſtolica Romana credendum docet, ac prædicat: ſi palam profiteantur, ſe ita credere, admittant illos: ſin minus, rejiciant, aliosque a Parentibus, aut iis, quibus competit, poſtulent. Quod ſi Catholicos habere commode non poſſint, ipſi tum Paſtores declarent, ſe tanquam Patres ſpirituales prolis inſtituendæ curam ſuſcipere, aſſumpto Cuſtode aſtante, vel alio aliquo viro. Repugnat etenim prorſus Paſtorali officio, prolem baptizandam, hæreticis credere, illamque ipſis inſtituendam committere.

TITULUS VIII.

De Pœnitentia, & peccatorum confeſſione.

Inſtruendus populus, ut frequenter peccata ſua confiteatur.

CAPUT I.

Pœnitentia, quæ ſecunda poſt naufragium tabula a Patribus deſcribitur, multis nominibus procul dubio nobis commendanda eſt, qui & natura ipſa fragiles ſumus, & variis tentationum procellis circumcincti, non ſine ſalutis frequenti ac multo periculo, iſtud enatamus mare. Docendus proinde eſt populus a Parochis, & frequentiſſimis exhortationibus inducendus, ut hanc tam ſalutarem animarum medicinam non ſpernat; ſed ei ſe totum credat, eaque utatur ex animo, quoties in vitiorum ſcopulos incidiſſe ſe ſenſerit. Nobis ſane, qui ſemper offendimus, pœnitendum eſt ſemper, & eluendæ ſunt animarum maculæ illæ teterrimæ frequentibus lacrymis, contritione vera, nec non ſincera peccatorum confeſſione. Quoties anima aliquo peccati pondere opprimitur, toties juvanda eſt, atque ſublevanda; ne oppreſſa magis ac magis, tandem in malorum omnium profundiſſimam abyſſum, contemptum peccati ſcilicet, juſto Dei judicio, corruat.

Si autem ad illam frequentem Pœnitentiam, & peccatorum Confeſſionem Sacramentalem, populus induci nequeat; adnitantur Paſtores, ut, ſi qua ratione fieri poſſit, populus ultro, & ex bona devotione, in ſolennioribus ſaltem feſtis, confiteatur, & communicet. Quod ſi nec iſtud impetrare poterunt, Decretum Eccleſiæ ſervari omnino volumus, ut ſemel ſaltem in anno, proprio Paſtori confiteantur omnes, Sacramque in Paſchate Euchariſtiam devote ac reverenter ſumant: alioquin per cenſuras, aliasque pœnas compellantur.

De iis, qui in Quadrageſima non confitentur ante Palmarum Dominicam.

CAPUT II.

Quia vero nonnulli ſalutis propriæ tam ſunt immemores, tamque ad omnem virtutem tardi; ut protrahant, quantum poſſunt, ſuorum peccatorum confeſſionem, in proximos, ultimosque Paſchæ dies, imo horas, maximo cum Paſtorum, & officii Divini impedimento; idcirco admoneri omnes volumus, ut a principio Quadrageſimæ ſe ad peccatorum confeſſionem præparent, ac dignis pœnitentiæ operibus vacent: damusque poteſtatem Paſtoribus, ut quos deprehenderint confeſſionem diſtuliſſe a Paſchate præcedentis anni, in ipſam Dominicam Palmarum anni ſequentis, hos (ſi expedire judicaverint) remittant uſque ad octavas Paſchæ. At nihilominus præcipimus, ut illi in

ea

ea hebdomada rurſum ſe Paſtoribus ad confeſſionem faciendam præſentent, utque Euchariſtiam devote recipiant.

Confitentium in Paſchate nomina Libro inſcribenda.

CAPUT III.

Ne vero ſubditorum noſtrorum quiſquam, aut malitia, aut errore, aut negligentia nimia ductus, ſe ab hac confeſſione ſubtrahat: volumus, ac præcipimus, ut Parochi omnes, cæterique Sacerdotes, per eos aſſumpti ad confeſſionis munus ſubeundum, nomina eorum omnium protinus in certo catalogo conſcribant, quorum tempore Quadrageſimæ confeſſiones audierint. Catalogum autem a ſe deſcriptum Sacerdotes aſſumpti, Paſtoribus, a quibus ſubſtituti fuerint, infra Octavam Paſchæ fideliter tradant.

De alio totius Parochiæ conficiendo Catalogo.

CAPUT IV.

Ut autem Parochi dijudicare queant absque ullo errore, num omnes confeſſionem ſubierint: mandamus, ut ſingulis annis inter Paſcha & Pentecoſten, totam Parochiam, ſingulasque familias viſitent, aut per Cuſtodem viſitari faciant, & omnium nomina in catalogo, ad hanc ſolam viſitationem deſignato, bona fide conſcribant; ut hujus cum Confeſſorum catalogo collatione facta, ſi qui fraudem fecerint vel in confeſſione, vel Euchariſtiæ ſumptione, deprehendantur commodius: atque hos Paſtores ad ſaniorem mentem reducere ſatagant, moneantque modeſte, ac pie ſemel atque iterum, teſtibus etiam, ſi opus erit, adhibitis, perquiſita hujus omiſſionis cauſa. Qui vero moniti obedire recuſaverint, hi infra menſem aut Promotori noſtro, aut Officiali deferantur.

Quis Confeſſionis verus Miniſter ſit, & quis proprius ſit Sacerdos.

CAPUT V.

Inſuper, ut unusquisque Sacerdos ſe intra ſuæ auctoritatis terminos contineat, Ordinationem generalem Concilii Tridentini inſequendo declaramus, nullum Sacerdotem etiam Regularem, confeſſiones ſæcularium, etiam Sacerdotum, poſſe audire, nec ad id idoneum reputari; niſi aut Parochiale beneficium obtineat, aut a Nobis, vel Vicariis noſtris per examen, aliasve idoneus judicetur, & approbetur, ejusque literas habeat. Proinde etiam proprium Sacerdotem cenſendum dicimus, qui Rector Eccleſiæ Parochialis ſit, aut qui a Rectore aſſumptus eſt, noſtroque, vel Vicariorum noſtrorum judicio probatus, & admiſſus.

Qui in Collegiatis Eccleſiis Confeſſiones audire poſſint.

CAPUT VI.

Præterea cum nullius momenti ſit abſolutio illa, quam Sacerdos in eum profert, in quem neque ordinariam, neque delegatam jurisdictionem habet; ſtatuimus, ut in Eccleſiis Collegiatis, & aliis, nullus Sacerdos confeſſiones audire præſumat Canonicorum, Capellanorum, aut aliorum habituatorum, niſi ipſorum proprius Paſtor: Præpoſitus videlicet, aut Decanus, vel Delegatus, utpote Sacerdos, qui ad iſtud munus per ipſum Præpoſitum, Decanum, aut Capitulum, ſeu illos, quibus hoc competit, electus, nominatus, & aſſumptus ſit, ac per Nos, noſtrosve Vicarios probatus, & admiſſus.

De modo, eligendi Confeſſores, ac nominandi in Eccleſiis Collegiatis, & earundem ſubalternis.

CAPUT VII.

Ut autem eorum, qui confeſſionibus præficiendi erunt, recte inſtituatur electio, & nominatio; mandamus Præpoſitis, & Decanis, curam animarum habentibus, ut prima quaque opportunitate de conſilio duorum Canonicorum ſeniorum, præter Paſtores Eccleſiæ, alios tres, quatuor, quinque, aut plures pro numero ſubditorum eligant, & nominent, ex gremio Eccleſiæ, ſive Canonicos, ſive Capellanos, viros inculpatæ vitæ, graves, ætatis maturæ, ac titulo eruditionis inſignitos, ſi haberi poterunt, eosque Nobis præſentent; ut per Nos, & noſtros Vicarios admiſſi, poſſint & confeſſiones audi-

audire, & abſolutionem impertiri. Quod quidem etiam præſtabunt Decani, aut Præpoſiti in aliis Eccleſiis ſubalternis ſibi ſubditis. Qui vero huic muneri ex officio vacabunt, juxta Concilii Tridentini præſcriptum, pro præſentibus in Choro habeantur, diſtributionesque integras recipiant: ſimiliter illi, qui aut confitentur, aut Sacrum celebrant.

Ut Canonici, aliique Sacerdotes ſemel in anno proprio Sacerdoti confiteantur.

CAPUT VIII.

Poſtremo cum contingat ut plurimum Præpoſitos, vel Decanos, Paſtores eſſe ſuorum ſuppoſitorum, non immerito præcipiendum duximus; ut omnes Canonici, Capellani, & alii omnes, qui Eccleſiis Collegiatis, aut Capitulis ſubſunt, ſuis ſemel Paſtoribus propriis in anno confiteantur, videlicet in Paſchate: aut ſaltem eo tempore alteri confitendi licentiam impetrent: non enim minus Sacerdotes, quam laicos obligat Cap. *Omnis utriusque ſexus.*

TITULUS IX.

De Confirmationis Sacramento.

De Confirmationis utilitate.

CAPUT UNICUM.

CONfirmationem in Sacramentorum numero habitam fuiſſe ſemper, cum Sacræ Literæ, & veterum orthodoxorum Scripta, tum Concilia Generalia, & noviſſime Tridentinum ſatis teſtantur. Quamobrem etiamſi de hac re nihil ſtatuendum duximus, admonendos tamen cenſemus Paſtores, ut diligenter ac frequenter doceant (eo præcipue tempore, quo Ordines Sacri conferuntur) ſingularem fidelibus hoc Sacramento conferri Spiritus Sancti gratiam, quæ omnibus tum utilis, tum neceſſaria eſt, hoc noſtro maxime perturbato Sæculo, quo innumeris tum errorum, tum etiam perſecutionum tentationibus agitari Catholicos contingit: quam quidem gratiam nemo ſine gravi periculo ac peccato negligere, multo minus contemnere poteſt.

TITULUS X.

De Euchariſtia & Miſſa.

Quod obſervanda ſint omnia, quæ de Euchariſtia & Miſſa per Concilium Tridentinum decreta ſunt.

CAPUT I.

IN Lege veteri, in qua Religionis Chriſtianæ Myſteria variis figuris adumbrata fuere, non obſcurum eſt, multo pluribus, quam alia, Euchariſtiæ Myſterium præfiguratum: quod illud rem longe Sanctiſſimam contineret, quodque Sacramentum hoc omnium præſtantiſſimum, atque auguſtiſſimum poſteris futurum ſignificaret. Non igitur abs re factum credimus, ut circa Corporis & Sanguinis CHRISTI myſteria, ac circa Miſſæ actionem omnem, advigilandum eſſe Epiſcopis, Concilium Tridentinum ſerio præceperit: in quo quamplurima de his ſancte decreta ſunt, quæ ab omnibus integre ſervari volumus, ac præcipimus. Ac proinde inter cætera diſtricte mandamus, ac præcipimus omnibus Presbyteris, tum Sæcularibus, tum etiam Regularibus; ne quis cujusvis perſonæ intuitu, in domibus, atque omnino extra Eccleſiam, & ad Divinum tantum cultum dedicata Oratoria, per Nos deſignanda, & viſitanda, Sanctum hoc Sacrificium peragat.

De vagis Sacerdotibus.

CAPUT II.

Præcipimus etiam ex eodem Concilio, Præpoſitis, Decanis, Paſtoribusque omnibus, & quarumvis Eccleſiarum tam Regularium, quam Sæcularium Præfectis, ne quem vagum aut ignotum Sacerdotem ad Sacrum celebrandum quoquo modo admittant.

De Euchariſtiæ conſervatione.

CAPUT III.

Adhæc præcipimus omnibus Eccleſiarum Præfectis, Paſtoribus, Prioribus, & aliis, ut diligenter advigilent circa calicum, corporalium, ac ornamentorum omnium munditiam & decorem: utque ſingulis menſibus, in ſuis Eccleſiis Hoſtias, in uſum infirmorum, ſeu alias conſervari ſolitas, ut mini-

minimum ſemel innovent, easque mundo & honeſto loco conſervent. Quod ſi quis negligens in his inventus fuerit, eum graviter puniri curabimus.

Miſſæ inſtitutionem ac utilitatem populo exponendam.

CAPUT IV.

Poſtremo, ut populus majore reverentia Sacris Myſteriis intendat, illaque frequentet religioſius, atque cum majori fructu; ex eodem Tridentino Concilio præcipimus omnibus Paſtoribus, alijsque Verbi Dei Præconibus, ut in ſuis Concionibus Miſſæ inſtitutionem, cæremonias, myſteria, utilitatem, atque præſtantiam, breviter, dilucide, atque frequenter exponant.

TITULUS XI.
De Sacris Ordinibus.

De Literis Teſtimonialibus Ordinandorum.

CAPUT I.

PEriculoſum cenſet Apoſtolus, alicui cito manus imponere, quod qui iſtud tentant inconſideratius, peccatis ſe alienis facile commaculent. Proinde inhærendo Concilii Tridentini Decretis, volumus, ut promovendorum ad majores Ordines diligentiſſima habeatur ratio: præcipimusque, ut nullus inpoſterum promoveatur ad Ordines Sacros, qui non exhibeat literas Nobis, aut noſtris Vicariis a Parocho ſuo, vel alio, cui id commiſerimus, in quibus de natalibus, ætate, moribus, & vitæ inſtitutione, legitimum, ſufficiensque detur teſtimonium.

Ut Sacris initiati non commigrent de Eccleſia in Eccleſiam ſine licentia Epiſcopi.

CAPUT II.

Cum autem nullus ordinari debeat ſecundum Decreta Concilii, qui non ſit aut utilis, aut neceſſarius illi Eccleſiæ, cui adſcribitur; præcipimus etiam ex eodem Concilio, ne quis commigrare audeat de Eccleſia, in qua per Nos adſcriptus eſt, & deſtinatus, in aliam Eccleſiam, aut Diœceſim, quacumque etiam occaſione, ſine Noſtra, aut Vicarii noſtri ſpeciali licentia. Contra vero facientibus, juxta dicti Concilii Generalis Decretum, Sacrorum exercitium interdicimus, & interdici volumus.

TITULUS XII.
De Matrimonio.

De Matrimonii dignitate, atque præparatione.

CAPUT I.

CUm conſtet, in Matrimonio habendam eſſe rationem non ſolum Divinæ inſtitutionis, ſed etiam Sacramenti, & gratiæ, quam in illo conſequuntur fideles; admonendos duximus Parochos, hujus Miniſtros, & perſonas, qui illud ineunt; ut ſacratiſſimarum rerum harum memores, diligenter obſervent, quæ de illo ſancte & pie ſtatuta ſunt in Concilio Generali Tridentino, noſtroque Provinciali.

Sponſalia in loco ſacro, coram proprio Sacerdote, celebranda.

CAPUT II.

Antiquum hujus noſtræ Diœceſis Decretum innovantes, præcipimus, ne Sponſalia contrahantur a quoquam, niſi coram proprio, aut alterius contrahentium Parocho, idque loco Sacro. Qui vero aliter contraxerint, niſi illa debite ante octo dies repetant, atque iterent, ad Matrimonii ulteriorem celebrationem non admittantur, Nobisque, aut noſtris Vicariis eorum nomina deferantur.

De ordine ſervando in Matrimonii celebratione.

CAPUT III.

Inſuper, ut ab ipſis Sponſalibus ad Matrimonii celebrationem certus quidam, ac debitus ordo ſervetur, Decretis Concilii Tridentini inhærendo, præcipimus, ut antequam Matrimonium contrahatur, ter a proprio utriusque contrahentium Parocho, tribus continuis diebus Dominicis, aut feſtivis a ſe diſtantibus (generali & antiquo Eccleſiæ more) in Eccleſia, inter Miſſarum ſolemnia publice denuntientur, inter quos Matrimonium ſit contrahendum.

Interea autem dum fiunt ejusmodi denuntiationes, volumus etiam ex eodem

dem Concilio, exhortari, & induci contrahentes a Parochis, ut antequam contrahant, vel ſaltem triduo ante Matrimonii conſummationem, peccata ſua diligenter confiteantur, & ad Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum pie accedant.

Poſt vero dictas denuntiationes, ſi nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem Matrimonii in facie Eccleſiæ procedatur, ubi Parochus, viro & muliere interrogatis, & eorum mutuo conſenſu intellecto, dicat: *Ego vos in Matrimonium conjungo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, prout in noſtro Manuali præſcribitur.

Sacris deinde intendant contrahentes Miſſæ actionibus, & poſtremo ab eodem ſuo Parocho, ejusve Vicario Benedictionem Sacerdotalem humili corporis demiſſione, ac mente devota, in templo ſuſcipiant. Hujus autem Benedictionis, dictæque exhortationis formulas, volumus, Paſtores ex dicto noſtro Manuali ſumere, easque diligenter obſervare.

Adhæc juxta præſcriptum dicti Concilii Generalis, hortentur Parochi contrahentes, ut ante dictam Benedictionem Sacerdotalem, in eadem domo non cohabitent.

De forma ad veri Matrimonii contractum neceſſaria.

CAPUT IV.

Ut autem Matrimonia legitima ſint ac rata, ſervari volumus, quæ per Concilium Tridentinum ſuper hac re decreta ſunt, videlicet, ut præſente Parocho, vel alio Sacerdote, de noſtra, ſeu ipſius Parochi licentia, & duobus, vel tribus teſtibus, Matrimonia celebrentur. Qui vero aliter Matrimonium contrahere attentabunt, eos ad ſic contrahendum omnino inhabiles, ac ejusmodi contractus irritos & nullos, juxta dicti Concilii Decretum declaramus.

Inſuper Parochum, vel alium Sacerdotem, qui cum minori teſtium numero: & teſtes, qui ſine Parocho, vel Sacerdote hujusmodi, contractui interfuerint, nec non ipſos contrahentes, graviter arbitrio noſtro, ſeu Officialium noſtrorum, declaramus puniendos.

Nomina contrahentium, teſtiumque, ac loci, Parochi libro inſcribenda.

CAPUT V.

Porro, ne qua in his tam ſeriis contractibus fraus committatur, ex eodem Tridentino Concilio obſervari volumus, & omnibus Parochis præcipimus, ut eorum quilibet ſpecialem habeat Librum, in quo contrahentium nomina, ac teſtium, diemque, & locum contracti Matrimonii deſcribat. Quem Librum defuncto Paſtore, in Eccleſiæ ſcriniis, loco ſcilicet tutiſſimo, reponendum cenſemus.

Parochi frequenter publicent, quæ de Matrimonio, & ſolemnium Nuptiarum certis temporibus prohibitione, ſtatuta ſunt.

CAPUT VI.

Et ne hæc tam ſalutaria præcepta quemquam latere queant, volumus prædicta omnia, & quæ de prohibitionibus ſolemnium Nuptiarum certis temporibus (quibus juxta ritum & morem Eccleſiæ vacandum eſt orationibus, nimirum ab Adventu Domini, uſque ad diem Epiphaniæ, & a feria quarta Cinerum, uſque ad octavam Paſchatis incluſive) in dicto Concilio Generali ſtatuta ſunt, frequenter per Parochos populo publicari, ut ab omnibus inviolabiliter obſervari poſſint.

TITULUS XIII.
De extrema Unctione.

Qua ætate recipi poſſit, quoties, & quali præparatione.

Extremæ Unctionis Sacramentum cum non parvam hominibus adferat utilitatem; docere Paſtores volumus, Unctionem illam licite omnibus in mortis periculo conſtitutis miniſtrari poſſe, etiam illis, qui decimum quartum annum non compleverint: & in qualibet gravi & perículoſa infirmitate illam poſſe iterari. Suſcepturi tamen hoc Sacramentum, juxta antiqua hujus noſtræ Diœceſis Decreta, prius confeſſione (ſi fieri poſſit) mundentur.

TITU-

TITULUS XIV.
De Sepultura Eccleſiaſtica, & Exequiis.

Quibus ſit concedenda Eccleſiaſtica Sepultura.

CAPUT I.

PAtriarchis, & Sanctis Patribus non parva fuit olim cura, cineres ſuos decenti ut recondereunt loco, carnis nimirum reſurrectionem & docentes, & exſpectantes. Nobis ſane Chriſtianis non minor eſſe debet Sacræ Sepulturæ ſollicitudo, qui idem cum illis credimus, ſperamus, exſpectamusque. Hinc admonendum frequenter populum per Paſtores volumus, ut dum mortis periculum imminere ſibi metuunt, Eccleſiaſticis Sacramentis communiri ne differant. Decernimus etenim & ordinamus, ut juxta Eccleſiæ Conſtitutiones, nulli inpoſterum Sacra concedatur Sepultura, niſi qui ad mortem, fidelium more, digne ſe præparaverit, nimirum per Confeſſionem, Euchariſtiæ, & Extremæ Unctionis ſuſceptionem. Prævento tamen per inopinatum ac ſubitaneum vitæ exitum, Sacra Sepultura non negetur, dummodo conſtet, vitam ac mores illum, dum viveret, inſtituiſſe Catholicorum regulis conformia, & tempore ab Eccleſia præſcripto Sacramentis communicaſſe.

Ut Heredes Defunctis juſta rependant.

CAPUT II.

Mandamus præterea omnibus Paſtoribus, ut modeſte moneant filios, heredesque eorum, qui ex hoc Sæculo in Eccleſiæ communione migrarunt, ut pietatem & gratitudinem erga mortuos conſervent, utque juxta hujus Diœceſis laudabilem conſuetudinem, moremque Majorum, Chriſtianæ charitatis officia omnia rependant, pro ſuo quisque modulo ac facultate: utpote preces, eleemoſynas, Eccleſiæ ſuffragia, ac Miſſæ Sacrificium; ſed in his gerant ſe prudenter Paſtores, evitentque omnino ſordidum quæſtum, & omnem avaritiæ labem. Heredibus autem ipſis, in virtute ſanctæ obedientiæ mandamus, ut Parentum defunctorum exequias non differant ultra ſex hebdomadas a die obdormitionis, niſi juſtis cauſis per Nos, aut Paſtores probandis.

De Sacerdotibus, qui ad Exequias concurrunt.

CAPUT III.

Poſtremo, cum non a malo ſolum, ſed ab omni ſuſpicione mali, cavere diligenter Eccleſiæ Miniſtri debeant, quorum vita lux eſſe debet, & ad pietatem incitamentum: mandamus proinde omnibus Clericis, & Presbyteris, ut in Eccleſiis, in quibus adſcripti ſunt, honeſte ſe contineant, & proprio inſerviant officio, Divinaque ibidem peragant myſteria, nec lucri cujusvis gratia, in alienas ſe Parochias conferant, eo maxime tempore, quo funerales Exequias celebrari contingit; niſi a Parocho præmoniti ſint, aut a defuncti heredibus expreſſe requiſiti, ut vel Sacrum faciant, vel ſua præſentia Chorum ac tumulum cohoneſtent.

TITULUS XV.
De Religioſis.

Religioſi Decreta ſervent Conciliorum.

CAPUT I.

PLurimum ſplendoris Reipublicæ Chriſtianæ adfert vita Monaſtica, cum in priſca Patrum diſciplina Religionem profeſſi ſe ſe continent. Hinc obſervanda cenſemus ea omnia, quæ de Religioſis & pie & ſancte in Conciliis tam Generali Tridentino, quam noſtro Provinciali decreta ſunt.

De Victus atque Veſtitus communione.

CAPUT II.

Mandamus inſuper omnibus Superioribus, ut in reſtituenda, retinendaque totius vitæ Monaſticæ baſi, communione ſcilicet Victus ac Veſtitus, ſerio ac diligenter incumbant, prout in noſtro Provinciali Concilio luculenter definitum eſt. Confidimus enim, hoc jacto fundamento, multa alia, quæ ad vitam Monaſticam pertinent, per ſanctam orationem & meditationem, etiam cum Sacræ Religionis dignitate, vel ultro reditura. Qui autem hoc præſtare neglexerint, diſtrictum Dei judicium, noſtramque reprehenſionem ſciant ſe incurſuros.

Ut ejuſdem Religionis idem veſtitus ſit, eademque vivendi ratio.

CAPUT III.

Quoniam vero Religioni non parum offenſionis conciliat diverſa illa veſtiendi ratio, ac vivendi modus, in illis præcipue, qui eundem Ordinem & Regulam profeſſi ſunt; volumus Superiores omnem adhibere diligentiam, ut illi omnes, qui ejusdem Regulæ cenſentur, ſimilibus etiam utantur cibis, veſtibus, iisdemque cæremoniis, ac Religionis exercitiis, utque omnibus in rebus uniformitati ſemper ſtudeant.

De Clauſura Monaſteriorum.

CAPUT IV.

Ne autem Monachorum exercitia interturbari contingat, qualia ſunt oratio, lectio, meditatio, hisque ſimilia, quæ natura ſua ſedatiſſimam quietem requirunt: præcipimus, a Superioribus adhiberi diligentiam, ut extranei, & hoſpites extra clauſtra Monachorum excipiantur, nec prius quisquam admittatur ad ædes interiores, vel colloquia Religioſorum, quam Superiores expenderint, quos, vel excludi, vel admitti expediat. In Monaſteriis autem Sanctimonialium ea, quæ de clauſura earumdem Seſſ. XXV. Cap. 5. in Sacro Concilio Generali Tridentino decreta ſunt, diligenter obſervari mandamus.

De Confeſſoribus Sanctimonialium.

CAPUT V.

Poſtremo, ut Sanctimonialium conſolationi, ſimul ac paci conſultum ſit, juxta Concilii Tridentini Decretum, mandamus, ut illis præter ordinarios Confeſſores, alii extraordinarii a Nobis, & aliis Superioribus, bis aut ter in anno offerantur: quibus volumus, ut omnes ſe humiliter præſentent, ut ſcilicet confiteantur, ſi illis ita videbitur; ſin minus, ut ſaltem pia aliqua commonitione inſtituantur, quo omnis contentionis & æmulationis tollatur occaſio.

TITULUS XVI.
De Hæreticis.

De Hæreticorum familiaritate fugienda, & eorum Libris non legendis, aut retinendis.

CAPUT I.

Hæreticorum ſermo (Divo Paulo teſte) ut cancer ſerpit, nec ulla unquam efficaciore methodo, peſtiferum iſtud malum cohiberi a quoquam poteſt, aut vinci, quam remotiſſima fuga: ut merito Apoſtolus illos nec in domum recipi, nec etiam ſalutari voluerit. Hinc monemus omnes Nobis ſubditos, atque etiam præcipimus in Domino, ut Hæreticorum omnium vitent cohabitationem, familiaritatem, atque commercium, quantum poſſint.

Adhæc interdicimus omnibus lectionem, & retentionem Librorum aperte Hæreticorum, vel de hæreſi ſuſpectorum, aut per edicta publica, ſive alias prohibitorum, ſub pœnis a jure, & Sacris Conciliis conſtitutis, vehementisque de hæreſi ſuſpicionis: diſtricte mandantes omnibus Paſtoribus, ut ſi quos Hæreticos, aut Librorum hujusmodi lectores ſciant in ſuis Parochiis, illos Nobis, aut Curiæ noſtræ Promotori denuntient.

De Hæreticorum Baptiſmo.

CAPUT II.

Cum in his Religionis diſſidiis, multi ſuas proles per Hæreticos baptizari curarint; mandamus Paſtoribus omnibus, ut diligenter inquirant, & conſcribant eorum nomina, illosque & privatim & publice moneant; ut easdem proles, ita baptizatas, ſine ulla dilatione Eccleſiæ præſentari curent, aut reconciliandas, aut baptizandas, prout expedire judicaverint. Inobedientes autem, ſi quos invenerint, denuntient Nobis, aut noſtris Vicariis, ut jure compellantur. Cæterum in recipiendis hujusmodi infantibus, inquirant diligenter Paſtores, de forma & modo, quibus apud Hæreticos baptizati ſunt. Et ſi facta inquiſitione, certo conſtiterit, Baptismum debite adminiſtratum fuiſſe, ſervata ſcilicet forma debita, & materia; non baptizent ne

ne conditionaliter quidem: ab Hæreticis tamen relicta ſuppleant, utpote exorciſmos, preces, catecheſim, & cæremonias, mutatis mutandis, prout in Paſtorum Manuali expreſſum eſt. Si vero id certo cognoſcere non poſſint, aut habeant juſtam cauſam dubitandi, utrum rite ac debite baptizati ſint; ſecundum antiquam Eccleſiæ formam procedant, conferantque conditionaliter Baptiſmum, ſub hac verborum forma: *N. ſi tu non es baptizatus, Ego te baptizo in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen.* At ſi certo conſtiterit, vel formam viciatam fuiſſe, vel materiam neglectam (cum ſine his Baptiſmus conſtare nequeat) baptizentur ſine conditione.

De Matrimoniis contractis Hæreticorum miniſterio.

CAPUT III.

Quia vero ad Matrimonii integritatem, nonnulla requiruntur per Decreta Concilii Tridentini, quæ ab Hæreticis non ſervantur, utpote Sacerdos proprius, teſtes &c.; mandamus Paſtoribus, ut diligenter inquirant, atque conſcribant eorum nomina, qui Hæreticorum miniſterio Matrimonia ſua celebrarunt, eoſque admoneant, ut ab invicem ſecedant; eo quod re ipſa Matrimonia hujuſmodi irrita & nulla ſint, quæ poſt Concilii Tridentini publicationem ita contracta ſunt. Si autem Matrimonium ratum inire velint, ſponſalia contrahant, ut denuntiationibus tribus factis, Catholico more de novo Matrimonium ſecundum Eccleſiæ Decreta in facie Eccleſiæ ſolemnizent. Paſtores tamen hæc non perficiant, niſi prius obtenta poteſtate a Nobis, vel a Vicariis noſtris, neque hujuſmodi hæreticos ab excommunicatione abſolvant, quam per hæreſim incurrerunt, vel per communionem, quam cum hæreticis habuerunt. Si per Paſtores admoniti, obtemperare recuſaverint; deferantur Nobis, ut opportuno juris remedio compellantur.

De modo recipiendi Hæreticos ad communionem.

CAPUT IV.

Paſtoribus autem, quibus authoritate Apoſtolica poteſtas facta fuerit abſolvendi ab hæreſi, mandamus, ut in recipiendis Hæreticis, hanc ſequantur formam, per Coepiſcopos hujus noſtræ, & alterius Provinciæ de Theologorum conſilio traditam: nimirum, ut illos in foro conſcientiæ tantum ſine ulla difficultate abſolvant, qui ſimplicitate, aut levitate, aut vi quadam adacti, ad Hæreticorum conciones ſe contulerint. Eos vero, qui errori conſenſerunt, & vere hæretici fuerunt, hæreſim aliquando defendentes, admittant quidem ad Confeſſionem, & abſolvant, ſed non ad Euchariſtiæ Communionem, niſi prius certo tempore probentur. Qui autem errori flagitium addiderunt, Romanamque abjurarunt Eccleſiam, utpote Conſiſtoriales, Imaginum fractores, Altarium, & Eccleſiarum everſores, Sacramentorumque conculcatores, ſæviore adhuc diſciplina probandi erunt, nec prius ad Sacram Communionem admittendi, quam trium, quatuor, aut quinque menſium, aut alio certo temporis ſpatio dignis pœnitentiæ fructibus purgati ſatis, & probati exiſtimentur. In mortis tamen articulo ad Communionem Sacram admitti poterunt, etiamſi tempus pœnitentiæ illis injunctum non abſolverint, ſalva ſemper in his, aliiſque omnibus & ſingulis prædictis, Sanctæ Sedis Apoſtolicæ authoritate & obedientia.

Ex Statut. Synodal. Eccleſ. Camerac. edit. Pariſ. P. I.

SYNODUS SALISBURGENSIS
PROVINCIALIS
Anno Chriſti MDLXIX. Pii V. PP. IV. Maximiliani II. Imp. V.
SUB JOANNE JACOBO, ARCHI-EPISCOPO SALISBURG.

PRÆMONITIO.

TRes ſub Archi-Epiſcopo Joanne Jacobo Salisburgi celebratæ ſunt Synodi. Prima anno 1562. quo Synodus Oecumenica, poſt decem annorum intervallum, a Pio IV. Papa Tridentum revocata, novis ibidem ſtudiis continuanda erat: qua de cauſa Salisburgenſis Archi-Epiſcopus Provinciæ ſuæ Coepiſcopos ad Metropolim evocavit, ut cum iisdem & de rebus, Tridenti in Generali Concilio proponendis, & de mittendis eo Legatis conſultaret. Altera, quarto poſt Tridentinum Concilium jam abſolutum & Romano a Pontifice confirmatum anno, nimirum 1569. Provincialis hæc fuit, eademque celeberrima, in qua de Canonibus Tridentinis recipiendis, moribusque ad præſcriptam in Generalis illius Concilii Decretis normam reformandis, actum. Tertia demum anno 1573. In hac eorum, quæ præcedente in Synodo Provinciali ſtatuta ſunt, poſtquam eadem Romani Pontificis auctoritate fuere confirmata, nova iterum facta eſt promulgatio, & executio commendata.

Primam Tomo præcedente prætermiſimus: non enim congruum eſt viſum, Tridentinarum Seſſionum ſeriem, quam ab anno 1545. quo Concilium illud Generale cœptum, uſque ad annum 1564. quo finitum fuit, ordine continuo retulimus, inſerta particularis hujus Synodi narratione interturbare. Hoc proin loco, magis opportuno, ejusdem mentionem afferemus, prout illam deſcribit Hanſizius, cujus & verbis utemur ex *Tomo II. German. Sacræ pag. 626.*

Mentio Synodi Salisburgenſis, celebratæ anno Chriſti MDLXII.

„ INvitatus (*Joannes Jacobus Archi-Epiſcopus*) ad Concilium Tridentinum per literas PII IV. deliberationem ſuſcepit cum Epiſcopis Friſingenſi, Ratisbonenſi, Patavienſi, Brixinenſi, cæterisque, quos evocatos ad Synodum anno 1562. conſuluit, quid potiſſimum ex uſu rei Catholicæ apud Sacroſanctum illum Eccleſiæ Senatum proponendum cenſerent. Acceſſerant Salisburgum etiam Bavariæ Ducis Alberti Legati. Diſceptatum de uſu Calicis & Conjugio Sacerdotum, num ea Ferdinandi Cæſaris exemplo de Tridentinis peti, ex uſu foret. Spes erat, fore, ut his conceſſis, & revocarentur ad Eccleſiæ ſinum, qui defecerant; & firmarentur, qui vacillarent. Huc animum præcipue Bavarus intendebat, ut mederetur invidiæ, qua ritus Catholici laborabant non apud vulgus modo, Novatorum vocibus incantatum; ſed apud alios quoque, qui ſupra vulgus perperam ſapere volebant: ac reperti ſunt inter ipſos animarum Curatores nonnulli Zwinglio, pars Luthero, alii Illyrico Flaccio, Manetis etiam erroribus alii clam addicti: qui facem ſtrenue ſubjiciebant, irritabantque Legum Romanarum odium oſtentu pietatis, fide tanto proniore, quo multos paſſim alienaverat intemperantia Sacerdotum. Miſſi ſunt e Synodo Salisburgenſi Tridentum menſe Aprili Hercules Rettinger Epiſcopus Laventinus, Felicianus Ninguarda ex Ordine Prædicatorum, Archi-Epiſcopi Theologus, idemque poſtea Scalenſis Epiſcopus, ac Nuntius in Germaniam Apoſtolicus: præterea Joannes Bapt. Flicker Secretarius: quorum mandata die Seſſionis XXmæ (IV. Junii) una cum Gallorum & Helvetorum mandatis recepere Patres, Legatis Bavaris paulo ſerius ingreſſis. *Hac Hanſizius.*

Mo-

Moram inter hos Archi-Epiſcopi Salisburgenſis Legatos, & Oratorem Magni Melitenſium Magiſtri controverſiam de loco in Concilio digniore, & qua demum ſententia eadem fuerit deciſa; vide apud *Pallavicinum in Hiſtoria Concilii Tridentini.*

Alteram Salisburgenſem Synodum, ut uberrimus inde fructus in Diœceſin ſuam, totamque Provinciam redundaret, magnis ſtudiis, ingentique apparatu, & quatuor a finito Tridenti Concilio annorum impendio adornavit. Nam ut Tridentina Decreta, quæ ad morum reformationem pertinent, aptius ad captum atque indolem iſtarum Regionum accommodarentur; ſimulque nihil prætermitteretur eorum, quæ ſuis a Prædeceſſoribus, Archi-Epiſcopis Salisburgenſibus jam olim fuerant definita, uſuque recepta; ingens condi curavit novarum, antiquarumque Conſtitutionum volumen, Provinciali hac in Synodo promulgandum. A Feliciano Ninguarda, quem ſupra laudavimus, id præcipue confectum exiſtimat Hanſizius, meritoque illud magnis laudibus deprædicat, tanquam opus abſolutiſſimum, ac veluti corpus Juris Sacri Provinciæ Salisburgenſis, omnium Superiorum Archi-Præſulum Statuta complectens, dilucidans, extendens, atque ubi res poſcebat, attemperans: ad Religionis Catholicæ conſervationem, hæreſumque extirpationem directum, ac veluti auream regulam, & amuſſim vitæ tum Clericalis, tum Paſtoralis, tum & Regularis.

Nec ſine cauſa ſuſceptus hic fuerat a Joanne Jacobo Archi-Epiſcopo labor. Erant enim non pauca, quæ & vigilantiam ejus excitarent, & curas ad remedia quam efficaciſſima excogitanda, adhibendaque impellerent. Nam ſerpentes circumquaque per viciniam hæreſes, impendentem Salisburgenſi Provinciæ cladem non minitabantur ſolum, ſed mali dogmatis venenum non uno jam loco infuderant. Augebant periculum collapſi, depravatique in populo, ac in ipſo maxime Clero mores, & graſſantia paſſim vitia, quæ faciles hæreſi, molleſque aditus paravere. Ac in Clero quidem Salisburgenſi tanta tunc fuerat diſſolutio diſciplinæ, vitæque irreligioſæ perverſitas; ut ejusdem fama Romam etiam pervaſerit. Quare Summus Pontifex Pius V. graves ad Joannem Jacobum literas dedit, acribus eum ſtimulis exhortans, ut maturato Reformationis feriæ remedio, extremam, quæ Diœceſi immineret, perniciem arceret. Literas has ex Lunigio damus.

BREVE PII V. PAPÆ

Ad Joannem Jacobum Archi-Epiſcopum Salisburgenſem, de Clero reformando, & ad morum correctionem adigendo.

VENERABILIS FRATER, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Relatum eſt Nobis a viris, rerum Germaniæ peritis, & DEI zelo præditis, pleroſque eorum, qui beneficia & dignitates obtinent, quos oporteret, officii ſui memores, Laicis exempla præbere, recte beneſteque vivendi; abjecto DEI timore, & ſine ulla hominum verecundia, concubinas palam habere, easque perinde, ac ſi legitimæ eorum uxores eſſent, in Eccleſiis, & aliis locis publicis conſpici, vulgo iisdem, quibus illi vocantur, officiorum & dignitatum nominibus appellatas: eoque hæreſes tantopere creviſſe, ac multiplicatas fuiſſe; quod Eccleſiaſtici, tam turpiter & nequiter vivendo, omnem plane exiſtimationem amiſerint, & in ſummam non apud Hæreticos modo, ſed etiam Catholicos, contemptionem venerint. Quo tam gravi ſcandalo commoti, ad illud tollendum non mediocriter pro noſtri officii ſolicitudine exarſimus. Niſi enim tam nefandum concubinatus vitium extirpetur, nullam ſpem reliquam eſſe videmus, reprimi poſſe hæreſes: Sed timemus (quod DEUS avertat) ne brevi tempore iſtæ, quæ ſuperſunt, Catholicorum reliquiæ amittantur, & omnis prorſus Catholicæ Religionis cultus apud vos extinguatur. Etſi autem te hortatione noſtra non egere confidimus; tamen pium animum tuum Apoſtolicis monitis & hortationibus incitandum duximus. Proinde Fraternitatem tuam etiam atque etiam hortamur & monemus, ut, cum ſcias, ruinam populi eſſe improbos Sacerdotes, & pro tua prudentia intelligas, ſi Eccleſiaſtici corrigantur, ſperari poſſe, futurum, ut Laici quoque emendentur, atque ita hæreticis propagandarum hæreſum materia ſubtrahatur; Clerum tam Diœceſis tuæ, quam Civitatis, primo quoque tempore viſites, & vita omnium, ac moribus inquiſitis, quæcunque in eis corrigenda repereris, DEUM tantum reſpiciens, corrigas; & cum alia vitia, tum imprimis tam deteſtandum concubinatus vitium extirpes: ſubjectos tibi ordinaria tua, exemptos autem noſtra, quam tibi, quatenus opus ſit, tenore præſentium delegamus, auctoritate, juxta Canonicas Sanctiones coerceas

ad

ac punias. Quia vero Suffraganeos quoque tuos ad idem hortandos duximus, petimus, ut noſtras ad ſingulos eorum literas, quas cum his conjungendas eſſe juſſimus, diligenter cures perferendas.

Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris, die XVII. Junii M. D. LXVI. Pontificatus noſtri anno primo.

Ex Lunig Spicil. Eccleſ. Contin. II.

Ad corruptum adeo Cleri Salisburgenſis Statum non diu poſt novum vicina ex Auſtria Religionis periculum acceſſit. Nam anno 1568. Maximilianus Cæſar, neceſſitate temporum adactus, Auſtriacæ Nobilitati libertatem Religionis, quam hactenus fruſtra flagitaverant, indulſit: qua re perterritus Archi-Epiſcopus graviſſimis literis tum a ſemetipſo, tum ab Alberto Bavariæ Duce, Catholicæ fidei tuendæ ſtudioſiſſimo datis, interceſſit, effecitque, ut ea conceſſio certis legibus adſtringeretur. Sed ſero nimis, fructuque perexiguo limitationis hujus adhibita cautela fuit: Nam patefacto ſemel hoc oſtio libertatis, omnia ruerunt in pejus: moxque non in Auſtria ſolum, ſed in Styria etiam, & Carinthia, qua Salisburgenſis Diœceſis extenditur, cum Nobilibus oppidani, plebeique paſſim & coloni, potentiorum exemplis, ſtimuliſque incitati, novos ad ritus tranſeuntes, Catholicorum in Eccleſias, earumque opes involarunt.

Atque hoc demum extremo rei Catholicæ diſcrimine permotus Archi-Epiſcopus, ſepoſitis aliis, quibus hucusque diſtentus fuerat, negotiis, cæterisque obſtaculis perruptis, meditatam diu Synodum Provincialem in annum 1569. indixit. Celebrata illa fuit a Martii die 14. uſque ad 28., in eaque ſequentes Conſtitutiones, jam antea congeſtæ, Coepiſcoporum, cæterorumque Prælatorum examini fuere propoſitæ; quæ cum omnibus placuiſſent; Archi-Epiſcopali primum auctoritate, ac dein etiam Romani Pontificis ſententia, ut infra videbimus, confirmatæ ſunt.

Archi-Epiſcopi Joannis Jacobi Salisburgenſis Conſtitutiones & Decreta, in Provinciali Synodo Salisburgenſi propoſita Anno M. D. LXIX.

PRÆFATIO.

JOANNES JACOBUS, (*) DEI GRATIA SALISBURGENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, SEDISQUE APOSTOLICÆ LEGATUS, UNIVERSO CLERO AC POPULO PROVINCIÆ SUÆ, SALUTEM IN DOMINO EXOPTAT SEMPITERNAM.

PRobe ac vere admodum docuit Eccleſiaſtes, (*a*) *omni negotio tempus*, opportunitatemque, & multam hominis afflictionem eſſe. Quod nos Chriſtiani Catholici calamitoſis hiſce temporibus, multis miſerandisque modis experimur: nulla tamen in re magis, quam in orthodoxæ Religionis reformandæ negociis. Etenim, cum Petri navicula (quæ CHRISTI eſt Eccleſia) Naucleris ſuis, Prælatis nimirum quamplurimis, ſupine dormitantibus, ociantibusque, a LUTHERI, ejusque farinæ hominum, perinde ut vetuſtiſſimorum hæreticorum procellis & tempeſtatibus agitari cœpiſſet, quibus ab initio per rerum, temporisque opportunitatem, cum, ut neceſſitas efflagitabat, occurſum non eſt, talem, heu, ſuſtinuit jacturam, quam DEO ſic connivente, vel

(*a*) Eccleſ. 8.

(*) Joannes Jacobus e nobiliſſima inter Tiroleoſes familia de Kuon, ſeu Kuen, Patre Jacobo, Supremo apud Maximilianum I. Imp. & Ferdinandum Archi-Ducem, *Camerario*, & Poteotiana de Baronibus Firmianis, ſeptendecim prolium, maſcularum fere omnium, matre genitus fuit. Clericalis vitæ tirocinium poſuit inter Canonicos Eccleſiæ Metropolitanæ Salisburgenſis, dein Brixioenſi etiam in Cathedrali Decani dignitatem adeptus, talem ſe utrobique probavit; ut ad ſummum ejus Provinciæ Magiſtratum evaſerit.

Anno 1560. Michaele Kuenburgio Salisburgenſium Antiſtite, decima ſeptima die Novembris repentino fati genere e vivis ſublato, ejusdem Menſis die 28., adeoque ab obitu

vel Summorum Principum conatus, & poſt feſtum, ut dici ſolet, adhibita ſtudia reparare minime valuere. Uſque adeo late ex antiquorum hæreticorum ſopitis, & rurſus a noſtri ævi Novatoribus excitatis, ſcintillis, ſparſum eſt incendium, ut priuſquam ad reſtinctionem cordatiores ſuam conferrent operam, vorax hæreſeon flamma per animarum infinita domicilia graſſata, atque populata eſt. Quid enim tot tantiſque Comitiis, Synodis, Conventibus, colloquiiſque, & viſitationibus inſtitutis, quid denique tot cum privatis, tum publicis conſultationibus, ob hujuſcemodi ſedandos fluctus, qui in Religionis, & vitæ, morumque reformationis naviculam irruerant, aliud eſt effectum, quam quod res propemodum concitatior facta ſit & deterior? Quia Dominus auxilio ſuo nobis factus erat longinquus, eo quod, cum tempus, & opportunitas cymbæ ſubveniendi & providendi in promptu eſſet, ocio ſe dederint nautæ, in rem ſuam, quam Dei negocium attentiores tantiſper, donec pientiſſimus, & multæ miſericordiæ Dominus, æterni Patris Filius, magis volens ſanam mentem, vitæ genitricem, quam ob errorum nebulas interitum, mortemque peccatoris: is, inquam, jam olim forma, imago, & ſubſtantia Dei cum eſſet, neque rapinæ loco duceret, æqualem ſe Deo haberi, quin tanto ab faſtigio Divinitatis, ad imam ſervi formam ſe demittens, homini mortali & ſimilitudine & habitu par factus, & ita inventus, humili ſtudio Patri cœleſti ad mortem uſque factus obediens, nos ut omnes jam antea, ceu diaboli mancipia, tenebrarum vinculis nexos, redimeret, in libertatem vindicaret, & Deo Patri, cui ob primorum parentum prævaricationem facti eramus inimici, reconciliaret: is idem hiſce ſupremis nutantis mundi temporibus, hanc Petri navem, Sponſam ſuam Eccleſiam Catholicam, nimis fluctuare, in eaque piorum Chriſtianorum multitudinem vehementer tribulatam, atque vexatam, vocem illam Apoſtolicam, *Domine (b) adjuva nos, perimus*, ſubinde ingeminantem conſpiciens, atque hiſce permotus cœleſtis patriæ Pater, tametſi jam longe a nobis abeſſet, deſerere tamen noluit, ſed perinde ut Apoſtolis, naufragio proximis, affuit præſto: ita nunc hæreticorum motibus imperitans, in mediis tempeſtatum procellis auxiliares percommode attulit manus. Nam licet permulti ſervorum oſcitarent ſegniter, non paucos tamen deprehendit fideles, atque vigilantes, quos Oleo Sancto ſuo Deus unxerat, a quorum facie exterminavit & cecidit hoſtes, cæterorumque perverſe odientium in fugam convertit turbam. Quo beneficio ſecuta eſt & ſerenitas, & non contemnenda tranquillitas, ita ut nautis reſpirandi facultas

obitu Michaelis duodecima, illius in locum, Metropolitani Cleri ſuffragiis electus eſt Archi-Epiſcopus.

Mox primordia ſui regiminis, quod anno 1561. ineunte cœpit, magnorum operum molitionibus illuſtravit, nec minus ſtrenue deinceps etiam tum univerſi populi ſibi commiſſi emolumentis, tum vero præcipue corrigendis Cleri mnribus ſe ſe impendit, ut habitæ ab illo Synodi, editæque in eisdem Conſtitutiones teſtantur. Miti erat, pacatoque ingenio Præſul, & ad omnium gratiam, amoremque ſibi conciliandum facto: Nec illi quidquam fuit antiquius, quam pacem colere cum unoquoque mortalium. Eaque cauſa tum cæteris omnibus, tum Imperii Principibus, Auguſto præſertim Saxoniæ, & Alberto Bavariæ, Ducibus, Romaniſque etiam Imperatoribus, chariſſimum fuiſſe tradunt, qui res ejus geſtas perſcripſere.

Anno 1579. die 24. Februarii, D. Mathiæ Apoſtolo Sacra, dum animi cauſa ſpectandis ſuo in Palatio ſcenicis ludis aſſideret, ſubitanea nervorum reſolutione ſtupefactus, in paralyſin incidit. Tanto importunius id ei malum evenit, quod vel maxime tunc Catholicorum in Stiria, Carinthiaque per heterodoxos turbatæ res præſidium ipſius, opemque expoſcerent. Cum in eo refovendo vis omnis medica fruſtra fuiſſet conſumpta; ne quid Eccleſia detrimenti pateretur, anno 1580. ex Senatuſconſulto Cleri Metropolitani, Pontificalis adjutor officii adjunctus illi fuit Georgius a Kuenburg, idemque dein anno 1586, quo Joannes Jacobus vivere deſiit, in Metropoli regenda ſucceſſit. *Hanſizius German. Sacræ Tom. II.*

(*b*) Marci 4.

tas data ſit gratiſſima. Inter quos quam incredibilem operam Chriſtianiſſimus & Invictiſſimus Romanorum Imperator Carolus V., nec minus Germanus ejus Frater, ei in Imperio Succeſſor, piiſſimus Ferdinandus (quorum recordatio in benedictione eſt) Comitiis ſuperioribus, in componendis controverſæ Religionis, & Reformationis articulis adhibuerint, id in orbe Chriſtiano magis quam notum eſt. Horum namque per illud tempus ſtudio res eo redacta fuit, ut in Religionis negocio hominum diſtracta multitudo reddita ſit pacatior, & motus quoque ſiſterent. In Reformatione vero, ſeu emendandis corruptis moribus, Eccleſiaſtico uſque adeo patefacta eſt Ordini janua & via munita, ut cum ejus ineundæ certiſſima illi fuerit oblata demonſtratio, eam obviis, ut dicitur, manibus acceptarit, & propterea maximam habuerit gratiam. In promovenda deinceps & defendenda Univerſali Synodo, ſub eorundem Feliciſſimorum Imperatorum tutela & protectione Tridenti celebrata, ut in iis, quæ ad Religionem reſtituendam, morum & abuſionum pravitatem corrigendam ſpectare viderentur, quid, quæſo, diligentiæ vel operis omiſſum eſt? Quantum enim uterque Imperator, alter quidem ſub Paulo & Julio, alter ſub Pio IV. Pontificibus Maximis, per hujuſcemodi Patrum ſelectiſſimorum Conventus, pro ſublevandis Eccleſiæ calamitatibus, & adverſariorum injuriis, & calumniis expellendis deſudaverint, nemo eſt, qui id ignoret. Neque vero ſanctiſſimo ſuo ſtudio, quod Divinæ Clementiæ acceptum ferimus, defraudati ſunt. Nam ea in Synodo Sanctiſſima, eorundem Pontificum ſucceſſivis temporibus interveniente authoritate, cum ex omnibus pene Chriſtiani orbis partibus ſelectiſſimi, doctiſſimique Patres, & ſupremorum quorumque Chriſtianitatis Regum, Principumque Legati interfuerunt, ſic optime diſſidiis omnibus atque diſceptationibus, in Religionis cauſa natis, nec non vitæ, morumque reſtitutioni eſt proſpectum; quod nemo illius Synodi Canonibus, vel Decretis, citra temeritatis notam, quicquam vel adjicere, vel demere queat. At quid utilitatis & ſubſidii noſtris regionibus, Sectarum peſtiferis dogmatibus infectis, utiliſſima illa poſſint afferre Decreta; niſi a Nobis, noſtriſque Suffraganeis Coepiſcopis, cæteriſque ſuo in ordine Prælatis, ea accepta, amplexata, & noſtræ Provinciæ Clero, populoque non tantum promulgata, ſed etiam executioni fuerint demandata? Quid enim pharmacum bonum, a perito medico præſcriptum, infirmo proderit; ſi id eidem aut ſubtractum, aut intempeſtive adhibitum, aut denique a valetudinario plane rejectum fuerit? Ne itaque vel de Nobis, vel noſtris Coepiſcopis, quod de infirmorum ſalute parum Nobis curæ fuerit, ulla exiſtat ſiniſtra ſuſpicio, neve clamor ille Propheticus in nos inſurgat, nimirum: Infirmi (c) fuimus, & non conſolidati: ægroti, & non ſanati: confracti, & non alligati: abjecti, & non reducti: perditi, & ubique errantes, diſperſi, & non requiſiti: famelici & ſitibundi, & non ſaturati & potati. En igitur vobis languentibus pharmaca illa ſaluberrima, infirmitatique veſtræ inprimis accommodata, a Medico omnium optimo, Spiritu Sancto, in Sacro Tridentino, & Oecumenico Concilio compoſita, offerimus, porrigimus, & in viſcera pietatis veſtræ infundimus: quæ, ſi a vobis ocyus, & ſine repulſa (quod plane ſperamus, idque invitis, ſeu nauſeantibus, ſi qui fuerint, ſerio mandatum volumus) acceptabuntur, Chriſtianorum nemini dubium eſt, quin ea ad teterrimos quoſque languores ſenſim tollendos, eorumque in locum priſtinam, avitamque ſanitatem reſtituendi, admirabilem ſint habitura efficaciam. Hæc vero ſunt, ad quæ ſupra annuimus, Sacratiſſima Patrum Tridentini Concilii Decreta, & Canones: non quidem documenta nova, ſed ex Sacrarum Scripturarum medullis, & primævæ Chriſti Eccleſiæ Sanctitate, eruditioneque incomparabilium Patrum, Doctorumque monumentis excerpta, & concinnata. Ad horum vero regulam noſter Clerus a ſummo ad infimum uſque, non tantum functionis ſuæ adminiſtrationem, ſed & vitæ curricu-

(c) Ezech. 34.

riculum dirigat, volumus; idque, ut ita fiat, negocium hoc pro viribus executioni mandari ſtudebimus. Quod negocium, ut optimo procederet modo, conſultum cenſuimus, hoc ipſum per Synodum Provincialem præſtandum eſſe: ut non ſolum a noſtris Coepiſcopis, & Suffraganeis, cæterisque Prælatis illa ipſa, quæ offerimus, Decreta ſuſciperentur; ſummoque ſtudio ad effectum optatum, & frugem perducantur; verum etiam pro captu iſtarum regionum, quoad ea, quæ morum duntaxat Reformationem concernunt, accommodarentur, aliaque ſecundum Provinciæ noſtræ uſum adderentur. Perinde ſiquidem, ut non quævis pharmaca, tametſi per ſe bona, non tamen omni morbo, vel homini æque conveniunt: ſed antequam adhibeantur, ſingulorum morborum cauſæ, naturæque conſtitutiones ſeparatim ſunt explorandæ; ita & Nos, noſtrique Coepiſcopi, & Prælati, noſtrorum in Chriſto ſubditorum hominum conſtitutionibus, naturis, & neceſſitatibus conſideratis, pharmaca illa a Sacro Concilio Tridentino, quoad morum reparationem congeſta, noſtris juxta jam nunc aptata, quibusdam in locis nonnihil auctiora, & magis explicata tradere, eaque ſtudioſe obſervari voluimus. Tempus autem ipſum tacito pede præterire nolentes, ex omni Metropolitanatu noſtro Coepiſcopos noſtros, in certum Conventum Eccleſiaſticum congregavimus, ut veſtris votis (ſi fieri poſſet) ſatisfaceremus, ut noſtram, coram Deo, ac hominibus teſtatam faceremus voluntatem & conſcientiam. Eam vero Synodum, Deo auſpice, Summi Pontif. Pii V. Patris Sanctiſſ. nutu, cui parere fas eſt, incœpimus, ac porro ſedulis conſultationibus celebratam, feliciter, & cum utilitate (quemadmodum plane ſperamus) Dei Opt. Max. favore, & gratia abſolvimus. Id vero jam pridem Nobis præſtandi animus fuit, paratiſſ., & magna cum voluptate quidem per Nos effectum fuiſſet: haud ignorantes Decretum illud Concilii Tridentini, (cc) quod Metropolitanis, horumque ſimilibus quibusque, iſtius negocii executionem annali temporis ſpatio poſt idem ipſum Concilium, niſi graviſſimis de cauſis impeditis, præcipit, & injungit. At diverſorum ſane negotiorum ſarcinis, adverſitatumque cumulis Nos prementibus, ab iſthoc neceſſario, & ſaluberrimo opere abſtracti, & detenti ſumus. Nihil enim magis, ex eo potiſſimum tempore, quo Nos Deus Opt. Max. licet præter meritum noſtrum, ad functionis Archi-Epiſcopalis munus vocare dignatus eſt, Nobis in votis fuit, quam quod vita comite, ad hoc tam optatum tempus, opportunitatemque uſque adeo avide deſideratam, contingere, facultatemque Reformationis inſtituendæ nanciſci commode poſſemus. Poſt multa itaque impedimenta, occaſione, Omnipotentis Dei nutu arrepta, poſthabitis aliis omnibus, quæ graviter nobis incumbunt, officio, ut par eſt, fungi decrevimus. In hac proinde noſtra Provinciali Synodo, ex Reverendis octo Coepiſcopis & Suffraganeis noſtris, Illuſtriſſimus Dominus Erneſtus, utriusque Bavariæ Dux &c. Friſingenſ. Epiſcopatus Adminiſtrator: Urbanus Patavien., Urbanus Gurcen., Chriſtophorus Chiemen., Petrus Seccovien. Eccleſiarum Epiſcopi coram præſentes: Eccleſiæ porro Ratisbon. Chriſtophori Brixin. qui & S. R. E. Cardinalis: & Martini Herculis Laventini Epiſcoporum Legati, una cum Venerabilibus Abbatibus, cæterisque Prælatis, Præpoſitis, Archi-Diaconis, & Decanis: tum etiam Capitulorum tam Metropoliticæ, quam Cathedralium & Collegiatarum Eccleſiarum, & communis Cleri totius noſtræ Provinciæ, amandatis, & Procuratoribus, Nobiscum in Dei nomine convenerunt, ac primum Spiritus Sancti auxilio implorato, debitisque rite abſolutis cæremoniis, Dei Omnipotentis & Eccleſiæ cauſam ſtudioſiſſime (quantum is, a quo (*d*) omne datum optimum, omneque donum perfectum deſcendit, Pater luminum gratiæ conceſſit) in commune contulimus: ſemotis tandem omnibus, quæ ſuperflua videbantur, Reformationem, quam omni opera, & ſtudio molimur, judicio & aſſenſu noſtro, Coepiſcoporum, & Suffraganeorum,

(cc) Trid. Seſſ. 24. c. 2. Decret. de Reform.

(*d*) Jacob. 1.

rum, Prælatorumque noſtrorum, & eorum, qui a cæteris, ut diximus, ad hoc negotium tractandum ablegati ſunt, conſilio, in Canones quosdam & Decreta, Divinæ Legi, ac Patrum Traditionibus conſentanea, contraximus, quæ jam nunc vobis communicamus, publicamus, eaque, ceu Reipublicæ Chriſtianæ, & noſtro inprimis commiſſo gregi ſalutifera, ſine cunctatione ad effectum ut deducatis, in Domino mandamus. Cum itaque hiſce Conſtitutionibus (quarum arbitrium penes Sanctam Sedem Apoſtolicam ſemper eſto) nihil novi, nihil difficile, nihil inuſitati, nihil a Sacris Literis, vel Patrum ſententia abhorrens, ſed omnia hæc ex Verbo Dei, & Sacroſanctorum tam Oecumenicorum, quam Particularium, etiam hujus noſtræ Provinciæ, Conciliorum Sanctionibus deſumpta ſint: ea, inquam, ipſa Decreta vobis proponimus: hac ducti fiducia, ſi ea omnia (cum renovata, & huic noſtro calamitoſo Sæculo accommodata, & juxta Tridentini, aliorumque ſupradictorum Conciliorum Conſtitutiones limata, formataque ſint) veſtris pectoribus, & fideli memoriæ altius infigantur; fore, ut ea vobis, univerſoque gregi noſtro exoptatiſſimum ſint allatura fructum. Quare vos omnes per viſcera miſericordiæ Domini noſtri Jesu Christi obteſtamur, ut haſce Synodales Conſtitutiones, omni cum pietate, ſummiſſione, amore, atque adeo hilari vultu, non amara, ſed ſuaviſſima pocula animabus veſtris, amplectamini, iisque in Spiritu Sancto inebriemini. Cervicibus etiam veſtris præter jugum & onus Chriſti (quod Salvator (e) ipſe & jucundum & leve teſtatus eſt) aliud nihil imponimus. Quod ipſum tollite ſuper vos, & diſcite a me (inquit idem Chriſtus) quia mitis ſum, & humilis corde, & invenietis requiem animabus veſtris.

(e) Matth. 11.

CONSTITUTIONES & DECRETA,

IN PROVINCIALI SYNODO SALISBURGENSI condita Anno M. D. LXIX.

AD LAUDEM OMNIPOTENTIS DEI.

Nos JOANNES JACOBUS, Dei gratia Eccleſiæ Salisburgenſis Archi-Epiſcopus, & S. Sedis Apoſtolicæ Legatus, de conſilio & aſſenſu Reverendorum Dominorum Coepiſcoporum, & Suffraganeorum noſtrorum, atque reliquorum Prælatorum, ac aliorum, qui de jure, vel conſuetudine huic noſtræ Synodo intereſſe debuerunt, in hac ipſa noſtra Provinciali Synodo has, quæ ſequuntur, Conſtitutiones & Decreta, ſtatuimus, atque edidimus.

De Religione, & Fide Catholica.

CONSTITUTIO I.

Quare iſtarum Synodalium Conſtitutionum tractatio a Religione, & Fide Catholica exordium capiat.

CAPUT I.

Cum omnis vitæ bonæ, beatæque via, qua unus Deus in Trinitate, & viciſſim Trinus in Unitate, per Fidem, Sanctiſſimæ noſtræ Religionis fundamentum, colitur, & ſincera pietate cognoſcitur, in veræ, & Catholicæ Religionis tramite, non autem hæreticorum diverticulis, conſtituta ſit: commodiſſimum fore duximus, has noſtras Conſtitutiones, inſtar directorii cujusdam, quod viam ad bene, beateque vivendum, ceu digito monſtraret, idque vel inprimis ad uſum Cleri noſtri ſtatuentes, hanc ipſam tractationem a Religione, & Fide Catholica auſpicari.

Ut tam Laici, quam Clerici unam, ſolamque Fidem Catholicam in Provincia Salisburgenſi obſervent, atque colant.

CAPUT II.

Quare primo omnium conſtituimus, & ordinamus, ut omnes, tam Laici, quam Clerici noſtræ Provinciæ, unius Sacræ Fidei profeſſionem, veramque regulam teneant, & profiteantur, ſicuti ea a Chriſto tradita, & edocta,

ſta, a Sanctis Apoſtolis prædicata, a Sanctorum Patrum orthodoxis Conciliis, & Scriptis rite expoſita, probata, & confirmata eſt: nec quicquam credant, colant, aut venerentur, quod Rom. Eccleſia, aut Patrum Decreta, a veritate Catholica alienum, & repudiandum cenſent.

De Tridentini, aliorumque Conciliorum Conſtitutionibus.

CONSTITUTIO II.

Patres hujus Synodi Concilii Tridentini Sanctiones amplecti, ſuisque ſubditis easdem impoſterum obſervandas exhibere pollicentur.

CAPUT I.

Licet in præcedenti Synodo Salisburgenſi,(*) anno M.D.XLIX. ſub Archi-Epiſcopo & Principe Domino Ernesto, fel. record. celebrata, Concilii Tridentini tunc, Pauli III. Pont. Max. authoritate incœpti, actis, decretisque omnibus, non tantum eo tempore jam editis, verum etiam inpoſterum edendis atque ſanciendis, ſe parituros, eaque omnia ſervaturos, ut obedientiæ decet filios, omnes, qui eidem Provinciali Concilio interfuerunt Patres, totius Provinciæ nomine polliciti fuerint; nihilominus ad majorem noſtrum in ipſius univerſalis Concilii Tridentini Canones, & Decreta oſtendendum animum, præſertim, ut ipſius Sacroſancti Concilii, & Summi Pontificis Pii IV. fel. record. mandato, tanquam filii obedientiſſimi pareamus, omnia & ſingula ab eodem Concilio condita, & definita, optimo animo palam recipimus, atque amplectimur, & omnibus noſtris ſubditis tam Clericis, quam laicis, ea obſervanda exhibere promittimus, & ut ab ipſis executioni mandentur, pro viribus, & quoad ejus fieri poterit, curabimus. Quod ſi aliqua difficultas hac in re exorta fuerit, Reverendiſſimus Metropolitanus conſulatur. Quia autem ipſa Oecumenica Tridentina Synodus (**) præcipit, quod ſi in recipiendis Decretis aliquæ difficultates oriantur, de his referatur ad Sanctiſſimum D. N. ut Provinciarum neceſſitatibus, pro Dei gloria & Eccleſiæ tranquillitate conſulat: Nos in his, quæ ad Reformationem pertinent, nonnulla vel addendo, vel explicando, ad Provinciæ noſtræ captum & neceſſitatem accommodavimus, quæ omnia & ſingula, Sanctæ Sedi Apoſtolicæ, & ipſi Sanctiſſimo D. N. vel corrigenda, vel approbanda ſubjicientes, rogamus S. Suam, ut matura habita deliberatione, Provinciæ noſtræ, prout S. S. melius viſum fuerit, conſulere dignetur.

De Profeſſione Catholicæ Fidei præſtanda &c.

CAPUT II.

Et quia ſupradicta Sancta Synodus Tridentina Patriarchis, Primatibus, Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, & omnibus aliis, qui de jure, vel conſuetudine in Concilio Provinciali intereſſe debent, præcipit, ut in ipſa prima Synodo Provinciali, poſt finem ejusdem Tridentini Concilii habendà, non ſolum ea omnia & ſingula, quæ ab ipſa univerſali Synodo definita, & ſtatuta ſunt, palam recipiant: ſed & veram obedientiam Summo Romano Pontifici ſpondeant, & profiteantur: ſimulque hæreſes omnes, a Sacris Canonibus, & Generalibus Conciliis, præſertim vero ab eadem Synodo Tridentina damnatas, publice deteſtentur, & anathematizent: idemque inpoſterum, quicunque in Archi-Epiſcopos, Epiſcoposque promovendi, in prima Synodo Provinciali, in qua ipſi interfuerint, omnino obſervent; Nos omnes a primo uſque ad ultimum, qui huic noſtræ Provinciali Synodo interfuimus, atque ſubſcripſimus, hoc ipſum, juxta ſequentem verborum formam præſtitimus. Videlicet:

Ego N. omnia & ſingula, quæ in Sacroſanctis Univerſalibus Synodis, præſertim Tridentina, definita & ſtatuta ſunt, palam accepto, nec non veram obedientiam Summo Pontifici Romano ſpondeo, & profiteor, ſimulque hæreſes omnes a Sacris Canonibus, & Generalibus Conciliis, præſertim a prædicta Synodo Tridentina damnatas, publice deteſtor, & anathematizo.

(*) Brevem hujus Synodi mentionem ex *Hundii Metropoli*, & *Hanſizii Germ. Sacr. Tom. II.* vide in Tomo noſtro VI. præcedente, *pag.* 415.

(**) Seſſ. 25. cap. De recipiend. & obſerv. Decret. Concil.

De eadem inpoſterum obſervanda.

CAPUT III.

Deinde itidem a noſtris Succeſſoribus inpoſterum fieri, in prima Synodo Provinciali, cui ipſi interfuerint, dignum & æquum judicavimus.

De eadem Fidei Profeſſione in Synodis Diœceſanis, & etiam ab omnibus Beneficiatis præſtanda.

CAPUT IV.

Poſtremo eodem Sacri Tridentini Concilii innixi Decreto, omnibus & ſingulis, qui ſive in præſenti habeant, ſive in futurum beneficia Eccleſiaſtica ſint habituri, & qui in Synodo Diœceſana convenire debent, ut ſupra, in ea Synodo, quæ quoque tempore celebrabitur, faciant, & obſervent, ſerio mandamus, atque injungimus. Quod ut quam citiſſime fiat, cuilibet Epiſcopo in ſua Diœceſi erit curæ. Quapropter ipſam Synodum Diœceſanam quilibet Epiſcopus non tardabit celebrare. Si qui vero huic Decreto parere neglexerint, ſecundum Sacrorum Canonum formam punientur.

Ut hujus, atque præcedentium, futurarumque Synodorum Statuta obſerventur.

CAPUT V.

Cæterum Sacrorum etiam Canonum Statuta omnia, ac Conſtitutiones Provinciales, tam a noſtris Prædeceſſoribus, quam a Nobis in præſenti Synodo editas, ab omnibus noſtris Provincialibus non ſolum cognitas eſſe, ſed etiam diligenter obſervari mandamus. Dicit enim Canon primi Carthaginenſis Concilii: Si quis Statuta ſupergreſſus corruperit, vel pro nihilo habenda putaverit, ſi laicus eſt, communione; ſi Clericus eſt, honore privetur.

De Agendario in lucem emittendo, eodemque ab omnibus Parochis omnino obſervando.

CAPUT VI.

Inſuper cum in diverſis colloquiis Provincialibus, Salisburgi celebratis, ſemper fuerit pro neceſſitate hujus Provinciæ determinatum, atque ſtatutum, ut liber Agendorum hujus Archi-Epiſcopatus, juxta moderni temporis calamitoſi neceſſitatem accommodaretur, eique adderentur, quæ digna, & noſtris Parochis, atque eorum Cooperatoribus & Vicariis neceſſaria eſſe viderentur, præſertim circa Sacramentorum clariorem intelligentiam, ipſorumque adminiſtrationis inſtructionem: & nunc ſolicitudine noſtra opus jam ſit perfectum a Nobis, ac noſtris Coepiſcopis, aliisque Prælatis, & reliquis in hac Sancta Synodo congregatis perluſtrandum, perlegendumque exhibitum, & ab omnibus approbatum, noſtris etiam Sacerdotibus valde ex uſu fore judicatum, ideoque acceptatum: omnibus & ſingulis noſtræ Provinciæ Parochis, Parochorumque Cooperatoribus & Vicariis, & aliis quibuscunque animarum, ſive Eccleſiarum quomodocunque curam habentibus, mandamus ac præcipimus; quod in adminiſtrandis Sanctiſſimis Sacramentis, & circa ipſorum inſtructionem erudiendis populis, atque celebrandis benedictionibus, & id genus aliis exequendis, quæ in noſtris Eccleſiis juxta rerum, ſive temporum neceſſitatem conſueverunt hactenus celebrari: alium modum, vel formam, poſtquam hic liber in lucem excuſus venerit (quod brevi futurum ſperamus) nolint ſervare, neque aliam doctrinam populum docere, quæ doctrinæ, in hoc ipſo libello traditæ, ſit contraria, vel quomodocunque ab ipſa aliena; ſed huic libello in omnibus & per omnia, unumquemque ipſorum ſe accommodare volumus, & ſancimus.

Quomodo, & quando hæ Conſtitutiones Synodales, quoque loco publicari, & promulgari debeant.

CAPUT VII.

Ne autem quis ſub prætextu ignorantiæ transgreſſionem ſuam excuſare valeat; ideo ſtatuimus & ordinamus, ut hic Conſtitutionum noſtrarum liber in omnibus Metropolitanæ noſtræ ditionis Eccleſiis Cathedralibus ſub Epiſcopi Sigillo, aliquo in loco commodo, omnibusque patulo, legendus exhibeatur, harumque Conſtitutionum copiæ fide dignæ, per manum Notarii publici ſubſcriptæ, in Monaſteriis, Eccleſiis

quo-

quoque Collegiatis, & domibus Parochorum, circa unamquamque Eccleſiam Parochialem, infra tres menſes poſt earundem Conſtitutionum publicationem, habeantur, & retineantur impreſſæ: ita quod unusquisque & conditionis ſuæ, dum legerit, recordari, & quomodo ſe gerere debeat, inſtrui poſſit.

De Conſuetudine.
CONSTITUTIO III.

Conſuetudinem antiquam, hactenus in Eccleſia Catholica obſervatam, etiam impoſterum conſtanter eſſe retinendam.

CAPUT UNICUM.

MAgna vis eſt, & non levis authoritas in Eccleſia, rationabilis ac rectæ conſuetudinis. Nam licet multa in libris non inveniantur Apoſtolicis, neque in poſterioribus Scripta Conciliis; nihilominus quia per univerſam cuſtodiuntur Eccleſiam, nonniſi ab ipſis Apoſtolis tradita, & commendata, & Verbo Dei minime contraria creduntur: quinimo & conſuetudo in particularibus etiam Eccleſiis vim Legis obtinuit, ut in his rebus, in quibus nihil certi Divina ſtatuit Scriptura, obſervationes populi Dei, vel inſtituta Majorum pro Lege teneantur: potiſſimum autem mos illorum, quibus populorum congregatio regenda commiſſa eſt. Cum autem noſtris temporibus piæ fidelium conſuetudines a quibusdam parum admodum curentur, & Canon dicat, ridiculum eſſe, & ſatis abominabile dedecus, ut traditiones, quas antiquitus a Patribus ſuſcepimus, patiamur infringi: tanto itaque magis præcipimus & mandamus, ut conſuetudines piæ ac Chriſtianæ, quæ multis temporibus per noſtram Provinciam circa ferias, jejunia, benedictiones, orationes, peregrinationes, cantica, pias recordationes, ac repræſentationes Chriſti Salvatoris noſtri actorum, & geſtorum, quæ ſuis quibusque & ſtatutis diebus, & temporibus celebrari, obſervarique ſolitæ fuerunt, futuris quoque temporibus nequaquam omittantur; ſed ita, ut per manus piorum Patrum, atque Anteceſſorum noſtrorum recepimus, obſerventur. In Parochos enim Eccleſiarum Parochialium, atque aliarum Rectores, & quoscunque, qui in præmiſſis negligentes fuerint, Nos, cæterique Provinciæ Epiſcopi, & Suffraganei, meritas pœnas certo ſtatuere non intermittemus.

De Cæremoniis Eccleſiaſticis.
CONSTITUTIO IV.

Ut ritus ac cæremoniæ Eccleſiaſticæ obſerventur.

CAPUT UNICUM.

QUoniam cæremoniæ a Patribus in Eccleſia potiſſimum ſunt inſtitutæ, tum ut mentes ſimplicium (quæ alias ob tarditatem intellectus difficulter moventur) in Dei cognitionem eleventur, tum ut eorundem, atque aliorum Chriſtianorum corda in commemorationem beneficiorum a Divina bonitate collatorum, ac ſubinde ad pias & utiles cogitationes, gratiarum actiones, & laudes Altiſſimi, aliquo modo veherentur, atque ut ad Divina myſteria, non cum levitate, & irreverenter, ſed cum aliquali maturitate & majeſtate accederetur: tum ob alias rationabiles cauſas penes Sacros Canones, & Doctores Sanctos deſcriptas, quibus Chriſti fideles ad pietatem excitarentur; illas non abolendas, neque in minimo immutandas, ſed ſincere & pie, omnique diligentia retinendas, & obſervandas cenſemus, atque jubemus: eas præſertim, quæ ab antiquo per noſtram Provinciam, in qualibet Diœceſi juxta Catholicæ Eccleſiæ traditionem, ſunt obſervatæ: quales ſunt, quæ in Sacramentorum adminiſtratione adhiberi conſueverunt: quibus adnumeramus, ut templa (velut orationum, & Divini cultus, & Sacramentorum officinæ) per loca idonea habeantur: ad quorum ornatum (ſimul etiam velut Divini cultus, & promovendæ pietatis inſtrumenta) in iis ſigna Crucis, aliasque Sanctorum imagines, vexilla, veſtes ſacras, altaria, & vaſa ſacra, conſervari, & in uſu poſita eſſe volumus. Si qua tamen alicubi cæremoniis ludrica magis, quam ſeria fuerint admixta, quæ majeſtatem auferant: & jocum, ac riſum potius, quam devotionem excitent, ludumque magis, quam veram repræ-

repræſentent hiſtoriam; illa per Epiſcopos, cum diſcretione tamen, ſubmoveri volumus, atque præcipimus. Inſuper ſtatuimus, ut Paſtores, & Verbi Dei Concionatores quovis tempore, & per omnem occaſionem plebem doceant, quæ per tales cæremonias myſteria ſignificentur.

De Hæreticis, atque eorum Libris.

CONSTITUTIO V.

Doctrinam, quæ Tridentini, & aliorum Conciliorum Generalium Sanctionibus adverſatur, eſſe erroneam, ejusque Sectatores eſſe hæreticos, ac pro hæreticis damnandos.

CAPUT I.

CUm in unaquaque facultate non ſolum ea, quæ ad ipſius ſubſtantiam faciunt, ſint perluſtranda, verum & quæ illi ſunt contraria, ut vitari poſſint, tanquam nociva, pariter ſint inquirenda, atque cognoſcenda: ideo & Nos perluſtratis omnibus, Eccleſiæ Catholicæ convenientibus, & ſaluti noſtræ neceſſariis, operæ pretium eſſe duximus, etiam quæ illis contraria ſunt, aſſignare, ut tanquam ſaluti noſtræ noxia, poſſint vitari. Contraria autem Chriſtianæ veritati declaramus eſſe omnia & ſingula, quæ de articulis Fidei, de ſeptem Sacramentis Eccleſiæ, de Sacrificio Miſſæ, de Purgatorio, de mortuorum ſuffragiis, de invocatione, & interceſſione Sanctorum, de Indulgentiis, de Sanctorum imaginibus, & id genus aliis, aliter docentur, quam Sancta Romana & Univerſalis Eccleſia, Generalia Concilia (quorum poſtremum fuit Sacroſanctum Tridentinum Concilium) docuerunt, docent, prædicant, & obſervant, noſtraque hujus Provinciæ Decreta præcipiunt. Quapropter univerſos, qui impia & peſtifera dogmata inter alios ſparſerunt, vel ipſi tenent, docent, prædicant, aut tuentur, vel ejuscemodi faverint, eos tanquam hæreticos homines, & Eccleſiæ Dei peſtes devovemus: eorum doctrinam & ſcripta non ſecus, quam peſtilentiſſima venena evitanda, a nemine Chriſtiano, & qui iram Dei effugere velit, habenda, legenda, vel quovismodo publicanda eſſe, cum Sacrorum Conciliorum, Summorumque Pontificum Conſtitutionibus, & Romanorum Imperatorum Catholicorum mandatis, ſentimus, atque decernimus: taleſque præpoſteros, & a Fide Chriſtianæ Eccleſiæ averſos homines, etiam a noſtræ Provinciæ omnibus utriuſque ſexus Chriſti fidelibus, pro erroneis, hæreticis, cæcorumque ducibus habendos, & reputandos ſerio mandamus: inhibentes, atque mandantes, ne eorum damnata doctrina, ſive publice, ſive privatim in noſtra Provincia quoquo modo doceatur, vel audiatur, neque illorum quicunque libri legantur, emantur, dono accipiantur, vel quoquo modo venales proponantur, ſub pœnis tam in Sum. Pont. & Concilii Tridentini condemnatione, quam Cæſareæ Majeſtatis fel. record. Caroli V. ac noſtrorum Prædeceſſorum Archi-Epiſcoporum, & Coepiſcoporum Salisburgenſ. Provinciæ publicatione expreſſis, & comprehenſis.

Nemini vel Clerico, vel Sæculari licere, hæretica ſcripta, ſeu libros penes ſe habere, niſi, qui ejus rei gratia veniam a Sede Apoſtolica habeat.

CAPUT II.

Et ſi qui timore Dei poſtpoſito, pœnisque tam ſpiritualibus, quam temporalibus ſpretis atque contemptis, hactenus hujusmodi libros auſu temerario tenuerint, vel quomodocunque habuerint, & adhuc etiam habent, ut a ſe illos rejiciant, & de perpetrato delicto pœnitentiam agant, ordinamus, atque præcipimus. Quod ut fiat, ſub eisdem ſupra ſcriptis pœnis, & aliis temporalibus a Nobis, noſtrisque Coepiſcopis, juxta delinquentium protervitatem, & contumaciam imponendis, ac ſuſpicione hæreticæ pravitatis, ſtatuimus, & mandamus; ut omnes qualescunque Prælati, Præpoſiti, Decani, Canonici, Parochi, Prædicatores, Eccleſiarum Proviſores, Cooperatores, Beneficiati, Capellani, & quorumcunque Ordinum Religioſi, ac paſſim quicunque Clerici, Moniales, & utriusque ſexus Laici, & Sæculares, cujuscunque ſint dignitatis, & conditionis, per noſtram Provinciam ubilibet conſtituti,

qui

qui abſque Sanctæ Sedis Apoſtolicæ licentia in ſcriptis obtenta, Lutheranorum, Zwinglianorum, Oecolampadianorum, Anabaptiſtarum, Calviniſtarum, Trinitariorum, atque hujus generis omnium aliorum hæreticorum libros, ſermones, ſcriptave penes ſe habeant, ea omnia infra ſpatium unius menſis, ab inſinuatione hujus noſtri mandati Provincialis legitime computando, noſtris, atque noſtrorum Coëpiſcoporum Officialibus, Archi-Diaconis, aut Commiſſariis noſtris cum effectu aſſignent, tradant, atque præſentent, nullo eorum penitus reſervato, vel retento. Cuncta enim ſcripta, quæ Deum ad iracundiam provocarent, & animas violarent, ne in hominum quidem venire aures, jam olim pientiſſimi Imperatores Theodoſius, & Valentinianus A. A. prohibuere, publica lege ſancientes, ut ſi quis, vel Epiſcopus, vel Clericus nefarias hæreticorum doctrinas ſequeretur, ab Eccleſiis Sacroſanctis ejiciantur: laici vero hac eadem in culpa deprehenſi, anathematis fulmine percuterentur: juxta etiam hæretica pravitate libros infectos incendi, ac perfectiſſimo interitui mancipari: eos vero, qui tales libros, ſeu ſcripta haberent, vel legerent, ultimo ſupplicio affici præceperunt: nec immerito, quemadmodum enim hæretici damnati ſunt ab Eccleſia, ita quoque eorum ſcripta exploſa: quandoquidem D. Ambroſio teſte, nulla exhibeatur fides Chriſto ab iis, qui evacuant, atque diſtrahunt paſſionem ejus.

Quod Epiſcopi debeant habere Corycæos, qui Bibliopolarum, aliorumque inferentium libros inſpiciant, obſervent, & ſuſpectos tollant. &c.

CAPUT III.

Et ne Diabolo cooperante, hujuscemodi infecti libri a perverſis hominibus in hanc noſtram Provinciam, ſive alias quomodocunque inpoſterum introducantur; unusquisque Epiſcopus curam habebit, non ſolum in civitate ſua Epiſcopali, ſed in aliis ſuæ Diœceſis locis, aliquos inſtituendi, qui introductos libros antequam a quoquam videantur, ſigillatim perluſtrent, & ſi qui hujusmodi inventi fuerint peſtiferi, introductor condignam luat pœnam, a Sacris Canonibus determinatam, & libri tales igni tradantur.

Corycæi indicem vetitorum librorum exacte cognoſcant, & juxta ejusdem regulas, prohibita, & iis ſimilia ſcripta e medio auferant &c.

CAPUT IV.

Hi vero, qui ad hoc fuerint deputati, diligenter animadvertere debent, non ſolum regulas cum indice librorum vetitorum in Sacro Concilio Tridentino editas (quas accurate ſervari volumus) verum etiam quoscumque alios libros, ab aliis, in indice non contentos, poſt Tridentinum Concilium in lucem emiſſos, haud ſegniter eſſe perluſtrandos, atque percunctandos: indies enim a ſerpente maligno ſimiles ſuſcitantur ſpiritus, qui non diſſimiles emittunt fœtus venenoſos.

Ut quotannis Typographi, & Bibliopolæ juxta formam ſuperius deſcriptam Fidei Catholicæ facere teneantur Profeſſionem.

CAPUT V.

Ordinamus quoque, ut in ſingulos annos, juxta formulam ſuperius deſcriptam, ex Concilio Tridentino excerptam, coram ab Ordinariis locorum Deputatis omnes noſtræ Provinciæ Typographi, Bibliopolæ profiteantur, ſimulque obedientiam Sanctæ Sedi Apoſtolicæ, cum renuntiatione & abnegatione omnium hæreſum polliceri teneantur. Quod ut nunc poſt hujus noſtræ Provincialis Synodi tractationem præſtare incipiant, Epiſcopi locorum curabunt.

De cuſtodiendis gregibus, ne hæreſeos labe inficiantur.

CONSTITUTIO VI.

De diligentia Prælatorum, & Parochorum, circa tam clancularioram, quam manifeſtorum hæreticorum inquiſitionem, correctionem, & extirpationem.

CAPUT I.

Quia etiam nonnunquam ſub ſpecie Religionis, variæ inſurgunt Sectæ, & conventicula damnoſa,

quibus erumpentibus, perverſiſſima venena, atque peſtiferi errores inter Chriſti fideles ſeminantur; ideo præcipimus & mandamus omnibus Prælatis, & Clericis, præſertim autem Eccleſiarum Parochialium Rectoribus noſtræ Provinciæ, ut diligenter vigilent ſuper greges ſuos, ne ipſis dormientibus, Pſeudo-Prophetæ, & falſi Apoſtoli, ſive ſuperſtitioſæ aliquæ Religionum umbræ emergant, hominesque inficiant: quæ, ſi radices egerint, difficillime eradicari poſſint. Idcirco quisquis intra limites cujuscunque Parochiæ de hæreſi aliqua, errore, vel ſuperſtitione, ſive jam orta, ſive futura, & nova, quomodocunque diffamatus fuerit; Plebanus, ſive Rector illius Eccleſiæ, teneatur eundem ſub pœna privationis beneficii ſui, & alia arbitraria, ſtatim & recta ſuo Ordinario denuntiare; ut principiis obſtari, & ignis, dum adhuc in favilla eſt, extingui, atque populus Chriſtianus a futura perditione tam temporali, quam perpetua cuſtodiri valeat. Hæreſi autem notandi ſunt, quicumque in fide pertinaciter vacillant, qui ſe ab orthodoxa Eccleſia avertunt, qui cum Sancta, orthodoxa, & Catholica fide pugnantia ingerunt, & docent, aut qui falſam opinionem contra Chriſtianæ Religionis fidem tuentur: imo & eos, qui vel probabili argumento a Catholicæ Religionis judicio, & tramite detecti fuerint deviare, ſub hæreticorum vocabulo cenſendos, cum his nihil quicquam communicandum: Hæreſim enim crimen eſſe publicum (nam quod in Religionem Divinam committitur, in omnium fertur injuriam) in mortem quoque hæreticorum inquiſitionem extendi voluere ipſi etiam Piiſſ. Impp. Gratian. Valentinian. atque Theodoſ. Quia ſi in criminibus (inquiunt) Majeſtatis, licet memoriam accuſare defuncti; non immerito & hæreticum debere ſubire tale judicium: & longe gravius eſſe, æternam, quam temporalem offendere Majeſtatem.

De obſervandis iis, qui ex locis ſuſpectis veniunt, & conventiculis vitandis.

CAPUT II.

Eos quoque obſervare debent Parochi, qui ex hæreticorum locis, ſive de hæreſi ſuſpectis veniunt, ſingulorumque dicta & facta animadvertant, ac de eorum vita, conſuetudine, & ratione cognoſcant: & ſi qua de iis ſuſpicio fuerit, Ordinarium admoneant. Pari modo animadvertere debent Plebani, ſi in illorum Parochiis occulta conventicula & ſuſpecta, ſive in die, ſive in nocte, in quibuscunque angulis fieri cœperint, ut ea ſtatim ſub pœna præmiſſa Ordinariis indicent.

Neminem, niſi cui hoc ſpecialiter licitum eſt, de Religione diſputare, ſeu concionari debere.

CAPUT III.

Imperatoris etiam Martiani Auguſti legem antiquam (e), noſtris autem temporibus repetere neceſſariam, amplectentes, prohibemus, ne quisquam cujuscunque conditionis de Fide Chriſtiana extra Scholas univerſalium Studiorum, in noſtra Provincia vigentium, publice turbis coadunatis, vel etiam in locis privatis, populo tamen illic conveniente, tractare, neque niſi Ordinarii loci ſuper eo licentia obtenta, diſputare conetur. Cui id quoque addimus, ne Laici occulta conventicula in arcibus, domibus, vel in angulis, Prædicationis officium ſibi illic vendicantes, celebrent. Qua conſcientia, quo Spiritu, audet quis hoc Sanctum prædicandi munus ſibi uſurpare non vocatus, & a Superioribus, qui pro ſuorum ſubditorum animabus DEO reddere debent rationem, non deſtinatus? Audiant, quid dicat Apoſtolus: *Quomodo (f) prædicabunt, niſi mittantur?* Abſtineant igitur, & caveant, & ſi quispiam deprehenſus fuerit, juxta Sanctiones Canonicas, ſevere puniatur. DEUS enim, qui Lux vera eſt, in angulis non latens, illorum nequitiam, licet occultam, faciet palam.

De

(e) L. Nemo Clericus. C. de Summa Trinit. & Fide Cath.

(f) Rom. 10.

De Magicis artibus, ſortilegiis, veneficiis, incantationibus, divinationibusque, & id genus aliis probibitis.

CONSTITUTIO VII.

Magica inſania, hujusque ſpecies, ſtudium, & ſequela probibentur.

CAPUT UNICUM.

REprobamus quoque, & damnamus omnes divinationes, incantationes, ſortilegia, præſtigia, artemque Magorum, & maleficarum, ac Pythoniſſarum: quibus decepti homines, bona poſſe ſibi evenire, vel mala vitare, futura prædicere, theſauros abſconditos invenire, & id genus alia perficere ſibi perſuadent. His etiam eos adjicimus, qui credunt verbis quibusdam, quorum formam benedictionem appellant, aut certis characteribus, ligaturis, modis, vel obſervantiis, aut quibuscunque hujus generis præſtigiorum dœmoniacorum aliis, quæ ſpecies ſunt idololatriæ, quibus ſimplices ſeducti, putant, hiſce hominum mentes poſſe perturbare, hominum & brutorum animalium languores curare, vel eis morbos inducere, corporum figuras immutare, ventis, tempeſtatibus, fulguribus, aëri, ac mari imperare. Statuentes, & ordinantes, ut ſi quispiam talium repertus, ac judicialiter convictus fuerit, juxta Jurium Sanctiones, acerrime puniatur. (*g*) Inſuper quodſi aliquis Clericus, aut laicus, talem aliquem repererit, vel ſciverit cujuscunque ſexus, vel conditionis hominem, Clericum, ſive laicum, hiſce erroribus involutum, aut alias dœmoniacis familiaritatibus, conventionibus, pactionibus, ſive confœderationibus eſſe deditum, Epiſcopo ſuo, vel ejus Officiali illum patefacere debet; nec eſt, quod delatoris nomen, ſuſpicionemque propterea formidet, cum fides, atque induſtria ejus, tam laude, quam honeſtate, ac pariter pietate non careat; cum ſcelus tale detexerit, & veritatem in lucem deduxerit. Epiſcopus deinde, depoſitore non manifeſtato, magna adhibita prudentia atque diligentia, omni cum charitate operam dabit, ut illum lucrifaciat; ſin minus, juxta Canones procedat. Si vero quispiam talis occultus fuerit, & in Confeſſione Sacerdoti duntaxat errorem ſuum aperuerit; tunc Confeſſor talem, vel tales (ſi plures fuerint) paterne inſtruat, qualiter hæc tantummodo illuſiones ſint dœmoniacæ, quæ a quocunque vero Chriſtiano alienæ eſſe debeant: ac ſubinde adhortetur, ut deinceps ab illis prorſus abſtineat. Quod ſi ſe facturum, pollicitus fuerit, ipſum Sacerdos eſt lucratus. At ſi illum in viam reducere non poterit, vel is de errore apud alios diffamatus fuerit; eum non abſolvat, ſed Ordinarium, ſive ipſius Pœnitentiarium prius conſulat, ab eoque authoritatem, illum abſolvendi, ſi pœnituerit, accipiat, perſonam tamen non deſignando, neque nominando.

De Electionibus Epiſcoporum.

CONSTITUTIO VIII.

Qui, & quomodo ad Epiſcopatus dignitatem ſint eligendi, ſive poſtulandi.

CAPUT I.

QUanta diligentia Eccleſiarum Epiſcopi eligi debeant, officium ipſorum ſatis demonſtrat. Præficiuntur enim curæ animarum, pro quibus CHRISTUS mortuus eſt, pretioſiſſimumque Sanguinem ſuum fudit. Quo factum eſt, ut Majores noſtri in eo negocio diu, multumque deſudarint: tum etiam Leo, & Anthemius Rom. Impp. ante annos MC., quemadmodum Epiſcopus ſit eligendus, publica (*b*) lege, non minus ſancte, quam eleganter conſtituerunt; ut ſi quemquam ad Epiſcopatus gradum provehi, DEO authore, contigerit, eum puris hominum mentibus, nuda electionis conſcientia ſincero omnium judicio proferendum. Nemo enim (ajunt) gradum Sacerdotii,

(*g*) Extra de Sortileg. & C. de Malefic. & Mathem. per tot. tit. Anthem. Imp. in L. Nulli licere. C. de Epiſc. & Cleric.

(*b*) L. Si quemquam. C. De Epiſc. & Cleric. Huic L. concordat C. Per noſtras. cum glo. I. Extra de Jur. Patron.

dotii, pretii venalitate mercetur; quantum quiſque mereatur, non quantum dare ſufficiat, æſtimetur. Profecto enim quis locus tutus, & quæ cauſa eſſe poterit excuſata, ſi veneranda Dei templa pecuniis expugnentur? Quem murum integritatis, aut vallum ſidei providebimus; ſi auri ſacra fames in penetralia veneranda proſerpat? Quid denique cautum eſſe poterit, aut ſecurum, ſi Sanctitas incorrupta corrumpatur? Ceſſet Altaribus imminere profanus ardor avaritiæ, & a Sacris adytis repellatur piaculare flagitium. Itaque caſtus & humilis eligatur. Non pretio, ſed precibus ordinetur Antiſtes. Si quis vero hanc Sanctam, & venerandam Antiſtitis Sedem pecuniæ interventu ſubiiſſe, aut ſi quis, ut alterum ordinaret, vel eligeret, aliquid accepiſſe detectus fuerat; is adinſtar publici criminis, & læſæ Majeſtatis accuſatione propoſita, a Sacerdotii gradu retrahebatur. Neque hos ſolum deinceps honore privari, ſed perpetua quoque infamia damnari, eadem lege decretum fuit; ut eos, quos par facinus coinquinaret, & æquaret, utroſque ſimilis pœna comitaretur. Quare tandem in Concilio Baſileenſi Seſſ. XII. univerſale editum eſt Decretum, quod eligentibus normam præſcribit, qualiter ſe ad digne eligendum præparare, qualem virum eligere debeant. Inſuper & vias, ſecundum quas electiones ordinari debeant, exponit. Sed quia ſatis exploratum habemus, quod noſtris temporibus a regula præſcripta ſæpius circa electiones receſſum ſit; ideo futura pericula, quantum poſſumus, præcavere volentes, hac noſtra Provinciali Conſtitutione mandamus; ut quoties poſthac ſe actus electionis, ſive Epiſcopalis, ſive alicujus alterius Prælationis, ſeu dignitatis electivæ offert, hi, ad quos eligendi jus pertinet, ante omnia publicas ſupplicationes & preces, quibus devote a DEO poſtuletur; ut neminem permittat, ad illam miniſterii Sedem aſſumi, niſi quem ipſe vocaverit: quemque ad legitimam functionem dono Spiritus Sancti accommodaverit, faciant: deinde ſe dicto Baſileenſis Concilii Decreto per omnia, & exacte conforment, nihilque horum, quæ vel ad præparationem, aut perſonæ eligendæ excuſſionem, ſeu etiam viæ procedendi electionem, requiruntur, prætermittant. Nos enim, & noſtri Coepiſcopi, totum id, quod ſecus factum fuerit, præſenti hac noſtra Conſtitutione annullamus, reprobamus, ſuoque effectu carere decernimus. Inſuper & ipſi eligentes, qui contrarium fecerint, a Divinis ſint ſuſpenſi per unum menſem ipſo facto, beneficioque eligendi ulterius, pro hac vice, qua deliquerunt, ſint privati. Quod ſi Commiſſarii, quos Nos Ordinarii pro dirigendis electionibus ad Eccleſias vacantes mittere ſolemus, electionibus, quæ contra formam Decreti Baſileenſis fiunt, interfuerint, vel eorum abſentiæ affectatæ conniverint, in eos quoque Nos digna pœna animadvertemus.

De omnibus Sacris Ordinibus ab electis, ſive poſtulatis, infra ſtatutum tempus ſuſcipiendis, deque eorundem conſecratione.

CAPUT II.

Statuimus etiam, & ordinamus, quod exinde Capitula noſtræ Metropoliticæ, atque Eccleſiarum Cathedralium, ad Epiſcopatus nullum eligant, poſtulent, vel aſſumant, niſi ſit Sacerdos, aut promittat, ſe velle Ordines, quos nondum habet, poſt adeptam Canonicam confirmationem, omnes intra tempus a jure ſtatutum: deinde conſecrationis munus intra tres menſes, abſque fraude, dilatione, aut tergiverſatione ſuſcipere. Quod ſi non præſtiterit, ſecundum Tridentini Concilii (*i*) deciſionem puniatur. Conſecratio vero, ſi extra Curiam Romanam fiat, in Eccleſia, ad quam promotus fuerit, aut in Provincia, ſi commode fieri poterit, celebretur.

De

(*i*) Seſſ. 23. C. 2. Decret. de Reform.

De Electionibus minorum utriusque ſexus Prælatorum.

CONSTITUTIO IX.

Monaſteriis Religioſorum vacantibus, quomodo providendum ſit de Prælatis.

CAPUT I.

CUm noſtris temporibus uſu veniat, quod pleraque Monaſteria Conventuales non habeant, aut in aliquibus, dum modo vacaverint, debitum numerum eorum, qui Canonicam electionem celebrare poſſent, inveniri non detur; ideo ſtatuimus & ordinamus, ne Monaſteria vacantia maneant, ſed de conſenſu Ordinarii electio, vel poſtulatio Prælati, advocatis duobus, vel uno Prælato ejusdem Ordinis, Monaſteriis ſic vacantibus per viam compromiſſi ſimplicis provideatur, & etiam de perſona alicujus Presbyteri ſæcularis: ita tamen, ut ad poſtulationem hujusmodi ſæcularis Presbyteri, quamdiu Religioſus ejusdem Ordinis reperiri poterit, non procedatur: neque poſtulatio rite facta confirmetur ab Ordinario; niſi poſtulatus habitum religioni debitum induerit, atque profeſſionem tali Ordini competentem, ſolemniter fecerit. At ſi ſufficientes fuerint, & habiles in uno qualicunque Monaſterio Conventuales, pro eligendo, vel poſtulando illorum Prælato; tunc Capitulum ſextum Decreti Reformationis Seſſionis XXV. Tridentini Concilii obſervabunt: non neglectis etiam, quæ in ſuperiori titulo de electionibus Epiſcoporum ſunt præſcripta.

Qualis, & quomodo in Prælatam monialem ſit eligenda, ſive poſtulanda.

CAPUT II.

In electione vero, ſive poſtulatione uniuscujusque Monaſterii Monialium Prælatæ, eadem quoque obſervabuntur, quæ de viris conventualibus ſunt dicta: niſi quod eis ſunt addenda, quæ in ſequenti Capitulo ejusdem Synodi ſunt tradita, quæ ſic ſe habent: Abbatiſſa, (k) & Prioriſſa, & quocunque alio nomine Præfecta, vel Præpoſita appelletur, eligatur non minor annis quadraginta, & quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionem, laudabiliter vixerit. Quod ſi his qualitatibus non reperiatur in eodem Monaſterio; ex alio ejusdem Ordinis eligi poſſit. Si hoc etiam incommodum Superiori, qui electioni præeſt, videatur; ex iis, quæ in eodem Monaſterio annum trigeſimum exceſſerint, & quinque ſaltem annis poſt profeſſionem recte vixerint, Epiſcopo, & alio Superiore conſentiente, eligatur. Duobus vero Monaſteriis nulla præficiatur. Et, ſi quæ duo, vel plura quocunque modo obtinent; cogantur, uno excepto, intra ſex menſes, cætera reſignare. Poſt id vero tempus, niſi reſignaverint; omnia ipſo jure vacent. Is vero, qui electioni præeſt, Epiſcopus, ſive alius Superior, clauſtra Monaſterii non ingrediatur, ſed ante cancellorum feneſtellam, vota ſingularum audiat, vel accipiat. In reliquis ſerventur ſingulorum Ordinum, vel Monaſteriorum Conſtitutiones.

De examine Electorum, ſive Poſtulatorum in Metropolitanum, ſive in Epiſcopos, ad Sum. Pont. Rom. transmittendo.

CONSTITUTIO X.

Cur ſequens examinis forma, Electis vel Poſtulatis in Metropolitanum, ſive Epiſcopos, præſcribatur.

CAPUT I.

QUoniam ob varios diverſarum nationum mores, Sacroſancta Synodus Tridentina (l) mandavit, & ſtatuit, ut in qualibet Provinciali Synodo per Metropolitanum habenda, præſcribatur quibusvis ejusdem Provinciæ locis propria examinis, ſeu inquiſitionis, aut inſtructionis faciendæ forma, Sanctiſſimi Rom. Pont. arbitrio approbanda, quæ magis eisdem locis utilis atque opportuna eſſe videbitur: ita tamen, ut cum deinde hoc examen, ſeu inquiſitio de perſona promovenda perfecta fuerit; ea in inſtrumentum publicum redacta, cum toto teſtimonio, ac profeſſione fidei ab eo facta,

Hh 3 quam-

(k) Conc. Trid. Seſſ. 25. C. 7. Decret. de Reform.
(l) Seſſ. 24. C. 1. Decret. de Reform.

quamprimum ad Sanctiſſimum Rom. Pontif. omnino tranſmittatur: ut ipſe Sum. Pont. plena totius negocii, ac perſonarum notitia habita, pro gregis Dominici commodo, de illis, ſi idonei per examen, ſeu per inquiſitionem factam reperti fuerint, Eccleſiis poſſit utilius providere: Nos hanc ſequentem formulam, a Pio IV. Pont. Max. fel. record. jam approbatam, & a moderno Summo Pontifice Pio V. approbandam, in noſtra Provincia ſemper obſervandam exhibemus.

Quomodo ad inquiſitionem ſit procedendum, & de teſtium qualitatibus.

CAPUT II.

Cum ſupradictum, de aliquo ad Provinciæ noſtræ Epiſcopatum electo, vel poſtulato, examen erit faciendum; Metropolitanus, ſive alius vicinior Epiſcopus, mandato prius a Sum. Pont. accepto, adſiſtentibus ad minus tribus Prælatis, vel Canonicis, aliiſque honoratis Eccleſiaſticis perſonis, Notario fideli, probato, ac legitimo pariter præſente, qui de omnibus juridicum conficere poſſit proceſſum, teſtes ad hoc vocatos, qui ad minus quatuor probi, graves, docti, & omni exceptione majores eſſe debent, infra ſcripto modo juxta ſingula, quæ in Decreto Concilii Tridentini continentur, & a Sacris Canonibus in eo, qui ad Eccleſias Cathedrales ſit aſſumendus, requiruntur, interrogabit. Quod etiam in examine electi in Metropolitanum, per viciniorem Coepiſcopum eſt obſervandum.

Interrogationes autem fiant, hæ videlicet:

An natalibus, (*m*) ætate (annorum enim triginta, nec minus eſſe debet) moribus & vita, ac aliis, quæ a Sacris Canonibus requiruntur, plene ſit præditus. An incommodo, aliquo crimine vel vitio, quibus jure repelli poſſe videatur, ſit diffamatus: ſcilicet, an ſententias aliquas tutatus ſit hæreticas, vel cum hæreticis, ipſorum opinionibus quaſi aſſentiendo, conſuetudinem habuerit, vel alias turpem vitam duxerit.

Item, an ſex menſium ſpatio in Sacro Ordine antea fuerit conſtitutus.

An in Univerſitate Studiorum Magiſter, vel Doctor, aut Licentiatus in Sacra Theologia, vel Jure Canonico merito ſit promotus, aut publico alicujus Academiæ teſtimonio idoneus ad alios docendos approbatus. Si vero nobilis, & in examine habilis ac ſufficiens fuerit repertus, ſimiliter admitti poterit.

Si autem Regularis fuerit, a Superioribus ſuæ Religionis ſimilem fidem de moribus & vita habere debebit.

Teſtium ſinceritatem ac fidem in hoc negotio inquiſitionis maxime requiri.

CAPUT III.

Ipſi autem teſtes de hujuſcemodi ornamentis, qualitatibuſve interrogati, quibus promovendus debet eſſe dotatus: præ oculis Deum habentes, & manibus ſuper pectus poſitis, ſincere, abſque fraude reſpondeant, quomodo hæc ipſa ſciant, plane, aperte, affirmantes, vel negantes, quod ipſi in conſcientia affirmandum, vel negandum eſſe judicaverint. Unde Sacra Synodus (*n*) Tridentina: "Prædicti autem " omnes unde inſtructio, ſeu teſtifica- " tio erit ſumenda, hæc fideliter, & " gratis referre teneantur: alioquin " eorum conſcientias graviter oneratas " eſſe ſcient, ac Deum, & Superiores " ſuos habebunt ultores."

Quod Electus, ſive Poſtulatus doctrinæ ſuæ ſpecimen aliquod edere debeat.

CAPUT IV.

His autem peractis Metropolitanus, ſive alius Epiſcopus, quicunque fuerit Examinator, duobus vel tribus adhibitis Theologis, totidemque juris Canonici peritis, de promovendi aptitudine aliquod faciat periculum, eidem aliquas quæſtiones Theologicas, tum etiam Pontificias proponendo, ab ipſo diſcutiendas.

De Fidei Profeſſione Electi, ſive Poſtulati jam examinati, ab eodem præſtanda.

CAPUT V.

Poſtremo eſt Electo, ſive Poſtulato, jam examinato Fidei facienda Profeſſio,

(*m*) Ex Conc. Trid. Seſſ. 22. C. 2. de Reform.

(*n*) Ibid.

feſſio, cujus exemplar eſt, quod ſequitur, Nobis a Sum. Pont. PIO IV. fel. record. tranſmiſſum.

Forma Profeſſionis Fidei præſtanda ab Electo, ſive Poſtulato, examine completo, coram ſuo Metropolitano, vel alio Coepiſcopo Examinatore, ac Notario, & Teſtibus.

EGo N. firma fide credo, & profiteor omnia & ſingula, quæ in fidei continentur Symbolo, quo Sancta Romana Eccleſia utitur in Miſſa, videlicet:

Credo in unum DEUM, Patrem Omnipotentem, factorem Cœli & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium. Et in unum Dominum JESUM CHRISTUM, Filium DEI unigenitum, &c. *Vide formam hanc Profeſſionis Fidei integram, in fine Tomi VI. præcedentis, Concilio Tridentino ſubnexam.*

Quibus finitis omnibus, proceſſus per Notarium ſuper his confectus, tectus, & obſignatus, ad Sanctiſſ. Rom. Pont. quam primum erit mittendus.

De Confirmationibus minorum Prælatorum, atque Prælatarum, ab Ordinariis præſtandis.

CONSTITUTIO XI.

Electi, ſive Poſtulati, aut Præſentati utriusque ſexus minores Prælati, quomodo, & ubi confirmandi ſint.

CAPUT I.

CUm deprehenderimus, in Confirmationibus electionum, ſive poſtulationum, aut præſentationum minorum utriusque Prælatorum ſæpius negligenter admodum agi: ita ut magis ludus, aut ſpectaculum aliquod, quam actus Eccleſiaſticus videatur exhiberi; Majorum noſtrorum, a quibus magna in æſtimatione tales Confirmationes habitæ, & nonniſi cum maturitate, & ſeveriori tractatu fuerunt impenſæ, zelum & Sanctiones in priſtinum uſum reducere ſatagentes, ſtatuimus, & ordinamus, quod poſt hac nullis Electis, vel Poſtulatis, aut legitime Præſentatis, impendantur Confirmationes, niſi prius, tempore & loco Confirmationis habendæ, publicatis, & cæteris, quæ infra notantur, obſervatis. Ea vero publicatio non ſolum in eo loco, in quo Electus, vel Poſtulatus, aut Præſentatus, ſive Electa, vel Poſtulata degit, ſed etiam ubi Confirmationis actus celebrandus eſt, affixione edictorum fiat: ut ſi quis forte hujusmodi Electis, ſive Poſtulatis, aut Præſentatis quidquam voluerit objicere, ante Confirmationem id poſſit facere: hoc autem non tam opportunitas, quam neceſſitas facere jubet. Sancimus præterea, ut duo ſaltem homines Eccleſiaſtici bonorum morum, vitæque probatæ ad loca, in quibus ipſi confirmandi per anni ſaltem ſpatium vitam duxerunt, mittantur: qui non ſolum confirmandis contradicentes, ſive opponentes (ſi qui fuerint) audiant; ſed etiam eorum locorum nonnullos circa ea, quæ ſequuntur (ubi confirmandorum examinis forma præſcribitur) medio juramento, de fide, doctrina, & moribus confirmandi interrogent, atque examinent, eos præſertim, qui talium noſcuntur diuturnam & intimam habuiſſe converſationem. Quo facto, omnibusque authentice deſcriptis, & in inſtrumenta redactis, manuque, & ſigillo uniuscujusque Amandati corroboratis, negotium totum ad Ordinarios, ſive ipſorum Commiſſarios perferant, vel perferri curent, ſiquidem illi, caſu quodam impediti, hoc agere nequirent.

De ſtudio, ac diligentia adhibenda in hujusmodi Confirmationibus.

CAPUT II.

In ipſo autem die Confirmationis celebrandæ, Ordinarius, vel ipſius Commiſſarius viam & proceſſum Electionis, ſive Poſtulationis, aut Præſentationis ſtudioſe inquirat: quo Canonice reperto, ad indagandam perſonæ promovendæ habilitatem, ſufficientiam, & induſtriam, non ſegniter, ſed tali cum ſtudio procedat, quale officium, ad quod Electus, ſive Poſtulatus, vel Electa, aut Poſtulata, confirmari debet, exigit. Quod ut diligenter præſtetur; ſequentes primo circa Prælatos admittendos & confirmandos, deinde circa Præ-

Prælatas, obſervabuntur modi & formæ.

De examine promovendi ante Confirmationem.

CAPUT III.

Per diem unum atque alterum, juxta Ordinarii, ſive ejus Commiſſarii diſpoſitionem, Electi, ſive Poſtulati, aut Præſentati, coram locorum Ordinariis, ſive ipſorum Commiſſariis, in præſentia ad minus trium virorum Eccleſiaſticorum ſufficientium, atque intelligentium, in aliqua dignitate conſtitutorum, privatim in loco ſeparato, debent examinari:

Primo circa habilitatem, hoc eſt, an aliquo detineantur impedimento Canonico, quin poſſint confirmari.

Secundo de fide, eruditione, converſatione, vitæ, morumque honeſtate, ſtudioſe fiat inquiſitio. Ad quorum majorem percipiendam informationem, Ordinarii, ſive illorum Commiſſarii, inſtrumenta in locis promovendorum a ſuis Amandatis confecta, coram eisdem Examinatoribus, ipſis confirmandis e loco examinis interim emiſſis, legi faciant.

Tertio examinentur in his (ſi Regulares fuerint) quæ concernunt ipſorum Regulas: alias de his, quæ ſua concernunt officia: deinde in his, quæ curam reſpiciunt animarum.

Quibus omnibus peractis, ſi digni, & idonei judicati fuerint confirmandi, die ſequenti, vel alia, ad commoditatem Ordinariorum, ſive eorum Commiſſariorum confirmentur. Si vero quispiam minus aptus ad officium inventus fuerit; infirmetur Electio, ſive Poſtulatio, aut Præſentatio: & provideatur Eccleſiæ, vel officio, de alio aptiore, atque magis idoneo. Approbato itaque confirmando, ſequens adhibebitur modus procedendi.

De modo procedendi circa Confirmationem, & quale juramentum, Fideique Profeſſio confirmando incumbant.

CAPUT IV.

Loci Ordinarius, ſive ipſius Commiſſarius, determinatis, die, loco, & hora Confirmationis, per aliquem ſuum Officialem, omnes Prælatos, Canonicos, Conſiliarios (ſi qui illic pro loci ratione exſtant) alioſque in dignitatibus conſtitutos, ad eum actum convocabit. Quibus tempore jam præfixo congregatis, Ordinarius, ſive ipſius Commiſſarius per ſuum Notarium, aut alium quendam Officialem, univerſo cœtui proclamabit, confirmandum ibidem præſentem, nomine N., legitime ac Canonice in Abbatem, ſive Præpoſitum Eccleſiæ N. Electum, ſeu Poſtulatum, aut Præſentatum bonorum virorum teſtimonio, deinde prævio examine, juxta Canonum præcepta habilem, idoneum, atque ſufficientem eſſe repertum, dignumque habitum, qui tali Eccleſiæ N. præficiatur. Quamobrem cum Reverendiſſimus Archi-Epiſcopus, ſive Epiſcopus N. & N. &c. hunc præfatum Reverendum Patrem, vel Dominum, in Prælatum jam nominatæ Eccleſiæ N. velit confirmare, eos omnes, ut huic actui interſint, juſſerit congregari. Et ut omnibus præſentibus de Confirmatione Canonicæ Electionis, ſive Poſtulationis, aut Præſentationis, conſtet, debitiſque modis hac in re procedatur; eundem Reverendiſſimum Dominum Ordinarium, ejusve Commiſſarium, mandaſſe, promovendi, confirmandique Electionem, ſive Poſtulationem, aut Præſentationem, in omnium adſtantium conſpectu pro more perlegi. Poſt hæc legatur inſtrumentum.

Perlecto autem hujuſcemodi coram omnibus, Electionis, ſive Poſtulationis, aut Præſentationis inſtrumento, confirmandus ad præſtandum juramentum debitum, atque præſcriptum, a Notario, vel alio ad hoc negotium deputato, præſente hujus actus Promotore, ad conſpectum Domini Præſidentis, Archi-Epiſcopi ſcilicet, vel Epiſcopi, ſive utriuslibet Commiſſarii ducatur.

Quo cum pervenerit, a Præſidente interrogari debet hunc in modum:

Dominus Præſidens ad confirmandum:

Vis ſolitum & conſuetum præſtare juramentum, atque fidei profeſſionem?

Confirmandus reſpondere debet.

Reverendiſſime in Chriſto Pater, D. D. &c. (ſi ipſe eſt Ordinarius: ſin autem Commiſſarius tantum fuerit; dicat) Reverende Domine Commiſſarie digniſſime, volo.

Quo dicto Reverendus Confirmandus, qui hac in re a Promotore erit inſtruendus, flexis genibus, & manu dextera ſuper librum Evangeliorum extenſa, ſequens præſtabit Juramentum, atque Fidei Profeſſionem.

Fidei Profeſſio & Juramentum, a Confirmando præſtandum.

Ego N. electus, ſive poſtulatus, in Abbatem, ſive Præpoſitum, Monaſterii, vel Eccleſiæ N. Diœceſis N. firma fide credo, & profiteor omnia & ſingula, quæ continentur in Symbolo Fidei, quo Sancta Romana Eccleſia utitur, videlicet: Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium, & in unum Dominum noſtrum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum. Et reliqua, ſuperius in fine decimæ Conſtitutionis contenta, ubi integra ipſius Profeſſionis Fidei forma traditur. Item & vobis Reverendiſſimo & Illuſtriſſimo Principi, ac D. D. N. Archi-Epiſcopo Salisburgenſi, Apoſtolicæ Sedis Legato: vel Epiſcopo N. Domino meo Clementiſſimo, veſtrisque Succeſſoribus Canonice intrantibus, veram obedientiam ſpondeo, & profiteor: promittens (ſi regularis fuerit) Regulam N. (ſi vero non fuerit regularis) Statuta meæ Eccleſiæ N., in me, & meis Canonice ſubjectis, tum etiam antiquas, ſanctas, bonas, laudabiles, & honeſtas conſuetudines, libertatibus, privilegiis, ac juribus Eccleſiaſticis non adverſantes, inviolabiliter obſervaturum. Non ero in conſilio, vel facto, contra veſtram perſonam, neque Eccleſiam vobis commiſſam: & conſilia, quæ audiero, vobis, vel Eccleſiæ veſtræ contraria, vobis revelabo: Conſilium etiam veſtrum nulli pandam: Auxilium vobis, contra qualemcunque hominem, quidpiam tentantem adverſus veſtram perſonam, vel Eccleſiam vobis commiſſam (ſalvo ordine meo in his, quæ ad ipſius juſtam ſpectant defenſionem) exhibebo. Res quoque & poſſeſſiones Eccleſiæ meæ, vel Monaſterii non vendam, non infeudabo, non oppignorabo, neque ullo quovis titulo alienabo, niſi in caſibus a jure conceſſis: Jura Eccleſiæ mihi commendatæ pro poſſe defendam, & amiſſa recuperabo: Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia. Deinde jusjurandum adverſus omnem Simoniam, infra circa finem Conſtitutionis de modo præſentandi, acceptandi, ſeu promovendi Clericos ad quævis beneficia Eccleſiaſtica, præſertim curata, poſitum, immediate præſtabit, mutatis ſolum mutandis.

De examinati Confirmatione, & literarum Confirmationis exhibitione.

CAPUT V.

Quibus ſic præſtitis, Dominus Præſidens eum confirmet, juxta conſuetudinem illius Diœceſis: & deinde ipſius Confirmationis literas accommodas, eidem Confirmato exhibendas, quanto citius expediri mandet.

De inquiſitione, & examine Electarum, ſive Poſtulatarum in Prælatas.

CAPUT VI.

Si vero Monialis aliqua a ſuo Monaſterio, in quo eſt profeſſa, Canonice, juxta ſupra dicta, in ipſius Prælatam fuerit electa, vel ab alieno poſtulata: tunc Ordinarius illius Diœceſis, in qua ſitum eſt illud Monaſterium, Prælata deſtitutum, antequam eidem Monaſterio Electam præficiat, ſive Poſtulatam, ſi non perſonaliter, ad minus per ſuos Commiſſarios, Moniales illius Monaſterii, in quo Electa, ſive Poſtulata habitum ſuſcepit, profeſſionemque fecit, & aliquamdiu commorata eſt, medio juramento, manibus videlicet dextris ad ſiniſtram pectoris partem, ut fieri aſſolet, adhibitis, pro eruenda veritate, prius diligenter examinabit circa ætatem, vitam, mores, prudentiam, honeſtatem, converſationem, induſtriam, habilitatem, ſufficientiam, atque tempus Profeſſionis ſupradictæ Monialis, ab ipſis in Prælatam electæ, ſive ab alio Monaſterio poſtulatæ: quarum informatione percepta, ſi idonea, & officio par com-

perta fuerit; examinetur, quo conſtare poſſit, an cæterarum Monialium teſtimonia, hujus aptitudini correſpondeant, nec ne. Quod ſi voto, & expectationi ſatisfeciſſe, & idonea, habilis, abſque ullo impedimento Canonico, ac ſufficiens reperta fuerit; Monaſterio, a quo electa, ſive poſtulata fuerit, præficiatur.

De Juramento cum Fidei Profeſſione, ab ipſis Monialibus proponendis præſtando.

CAPUT VII.

Sed antequam confirmetur, Fidei Profeſſionem, & Juramentum præſtabit ſupra ſcriptum, primo Latine, deinde Germanice, hoc eſt, in linguam Germanicam verſum, atque translatum. Quo præſtito, confirmetur, & Confirmationis literæ cum ſubſcriptione & ſigillo Ordinarii eidem dentur.

A quibus, & quomodo confirmanda informatio ſumenda.

CAPUT VIII.

Hi vero, qui propter Electæ, ſive Poſtulatæ informationem ſuſcipiendam, non ſolum ipſam, ſed & alias Moniales debent examinare, ſive Epiſcopi fuerint, ſive alii quicunque, juxta ea, quæ ſuperius ex Concilio Tridentino dicta ſunt, clauſtra Monaſterii non ingrediantur; ſed ante cancellorum feneſtellas, ſingularum informationes audiant & accipiant: quibus in locis & promovendæ ſemper erunt confirmandæ; niſi Ordinarius, neceſſitate aliqua adductus, expediens arbitrabitur, per ſe, vel ſuos Commiſſarios ingredi, pro his tamen rebus peragendis duntaxat, quæ ante dictas feneſtellas cancellorum expediri non poſſunt.

De Renuntiationibus dignitatum, & beneficiorum Eccleſiaſticorum.

CONSTITUTIO XII.

Ne ulla Renuntiatio, ſeu Reſignatio ſine cauſa Canonica fiat, & quomodo fieri, & acceptari debeat.

CAPUT UNICUM.

Renuntiationes, Reſignationes, & dimiſſiones dignitatum, & beneficiorum Eccleſiaſticorum, præcipue, quibus cura animarum annexa eſt, ſicut apud Patres ſemper, ita apud Nos merito debent eſſe odioſæ, neque ſine bona aliqua & Canonica cauſa admitti: cum enim inter Paſtorem & Eccleſiam quaſi Matrimonium aliquod ſpirituale contrahatur; tolerari non debet, ut facilis fiat inter eos ſeparatio. Quod ut eo ſtrictius obſervetur, ſtatuimus, & ordinamus, ne Renuntiationes, ſeu Reſignationes dignitatum & beneficiorum, maxime curatorum, aliter, quam ad manus Ordinariorum, ad quorum officium tam inſtitutiones, quam deſtitutiones jure pertinent, aut ad eorum Officiales, qui ad hoc ab Ordinario habeant mandatum ſpeciale, fiant. Qui tamen etiam Reſignationum cauſas primum diligenter examinent, ſi ſint juſtæ; quæ niſi tales ſint, Reſignationes non admittantur. Quoties etiam fieri contigerit Reſignationes beneficiorum, quæ de jure Patronatus laicorum fuerint; Ordinarii non inſtituant, niſi quos Patroni Canonice præſentaverint. Volumus etiam, quod hujusmodi Reſignationes fiant omnino pure, & in nullius favorem; ne magis ſucceſſiones, quam dimiſſiones appareant. Præſtet etiam reſignans per ſe ipſum, aut ſuum Procuratorem, ad hoc ſpeciale mandatum habentem, juramentum, juxta formam circa finem ſequentis Conſtitutionis deſcriptam, quod in Reſignatione nulla illicita, vel de jure prohibita pactio intervenerit. Nolumus etiam, quod pacta & conſenſus privati penſionum ſuper beneficiis reſignatis, abſque authoritate Sedis Apoſtolicæ, interveniant: quæ pacta, ſi acceſſerint, nullam obtineant firmitatem. Quod ſi Reſignatio aliqua ſecus, quam ſtatuimus, fiat, ipſa non valeat: & proviſio, ſeu præſentatio ad eum devolvatur, cui alias de jure proprio, ſeu communi, aut de conſuetudine competit. Si vero Renuntiatio juſte & Canonice fuerit facta, pro rata habeatur, atque admittatur: ſed ei nulla dabitur poſſeſſio, neque confirmatio, quouſque fidei non fecerit Profeſſionem, ad finem proximæ Conſtitutionis poſitam.

De modo præſentandi, acceptandi, ſive promovendi Clericos, ad quævis beneficia Eccleſiaſtica, præſertim curata.

CONSTITUTIO XIII.

De idoneis ad Beneficia Eccleſiaſtica aſſumendis, ineptiſque ad ſuos Patronos remittendis; & de pœnis eorum, qui acceptando præſentatos, magis affectibus, quam conſcientia reguntur.

CAPUT I.

CUm juxta Sacrorum Canonum traditiones ad beneficia Eccleſiaſtica debent præſentari, promoveri, vel aſſumi, qui digni ſunt, atque idonei, & quibus vitæ honeſtas, atque literarum ſcientia ſuffragantur: cujus tamen contrarium ſæpius fieri, non ſine magno Eccleſiæ incommodo experimur; ideo præſentis Statuti tenore omnibus & ſingulis dignitatum, Perſonatuum, Eccleſiarum, Canonicatuum, atque quorumlibet Beneficiorum Eccleſiaſticorum Patronis, Collatoribus, & Electoribus, per noſtram Provinciam ubivis locorum conſtitutis, mandamus; ut ad beneficia qualiacunque, ad quæ ipſis, vel eorum cuilibet, jus providendi, vel præſentandi competit, quando vacaverint; intra tempora a Sacris, præſertim Concilii Tridentini Canonibus ſtatuta, legitimo impedimento ceſſante, dignas, & idoneas perſonas præſentent: non attendentes affectionem ſanguinis, familiaritatis, lucri, vel commodi cujuscunque, ſed judicium rectæ rationis, Eccleſiarum profectum, atque ſalutem animarum, quæ talibus committuntur. Quod ut efficacius fiat, & doli, fraudesque in talibus penitus excludantur; volumus & ordinamus, quod omnes ad quæcunque beneficia præſentati, non inſtituantur, niſi prius a noſtro, cæterorumque Epiſcoporum noſtræ Provinciæ Officialibus, eorumque adjunctis, juxta formam, a Tridentino Concilio traditam, inferius deſcriptam, inſtar ordinandorum, ſufficienter examinati, & idonei reperti, atque propterea admiſſi. Quod ſi tales non fuerint, ut beneficiis, ad quæ præſentantur, præeſſe poſſint; eos decernimus ad ſuos Patronos, & Præſentatores, cum denuntiatione inhabilitatis ſuæ remittendos. Qui Patroni, ſi exinde in tempore ad hoc de jure ſtatuto, alium idoneum Ordinariis non præſentaverint, jure præſentandi pro illa vice privati ſint: Ordinarioque, in cujus Diœceſi beneficium eſt conceſſum, de eodem ſecundum Deum providere liceat. Quod ſi Capitula, aut ſinguli Canonici in conferendis Canonicatibus vacantibus ſe ſuſpectos reddiderint, & magis ſecundum ſuos affectus, quam rectum judicium, atque Eccleſiarum honorem, & utilitatem attendere voluerint; Ordinariorum erit, in his etiam pœnali judicio proſpicere, ut omnia debito modo, & Canonice fiant. Si vero ab Ordinariis abſque alia præſentatione fuerit providendum; id juxta Sacri Concilii Tridentini, & præſentis noſtræ Synodi Sanctiones præſtare non negligant, quod ab aliis præſtari deſiderant: ne Omnipotentis Dei iram & indignationem, Sacrorumque Canonum pœnam incurrant.

De quorundam Conciliorum Conſtitutionibus obſervandis circa Præſentatorum acceptationem: & ſine cauſa evidenti, abſentiæ alicujus veniam nemini concedendam.

CAPUT II.

Præterea etiam animadvertendum eſt, (o) ne hujuscemodi inferiora beneficia Eccleſiaſtica, præſertim curam animarum habentia, perſonis non ſolum dignis & idoneis, ſed etiam, quæ in loco reſidere, ac per ſe ipſos curam exercere valeant, juxta Conſtitutionem Alexandri III. in Lateranenſi Concilio, quæ incipit: *Quia nulli* &c. & aliam Gregorii X. in Generali Lugdunenſi Concilio, quæ incipit: *Licet Canon* &c. editam, conferantur: aliter autem facta collatio, ſive proviſio, omnino irritetur, & Ordinarius collator pœnas Conſtitutionis Concilii Generalis, quæ incipit: *Grave nimis* &c. ſe noverit incurſurum. Quapropter cum Eccleſia, a cura animarum non immunis, digno com-

(o) Ex Conc. Trid. Seſſ. 7. c. 3. Decret. de Reform.

committi debeat; talis ad hanc dignitatem perſona quæratur, quæ in loco reſidere, & curam ejus per ſe ipſam valeat exercere: niſi forte de licentia ſui Epiſcopi, vel ſtudio literarum, vel pro aliis honeſtis cauſis (dum non ultra tempus a Concilio Tridentino præfixum) contigerit aliquem abeſſe. Quam Nos Conſtitutionem repetentes, volumus eandem ſtricte obſervari. Hoc etiam adjicimus, quod ſi Officiales noſtri, atque Suffraganeorum noſtrorum, aut Nos ipſi, pro concedenda licentia abſentiæ a beneficiis & Eccleſiis curatis, interpellati fuerimus; ea licentia nulli concedatur, niſi audita & approbata cauſa, propter quam quis credit ſe merito abeſſe poſſe: quæ licentia tamen ultra unum annum nulli concedi debet, nec finito anno in alium annum prorogari; niſi novæ & Canonicæ cauſæ abſentiæ emerſerint, vel priores adhuc durantes tales ſint, quibus jus commune alias licentiam non denegat.

Nullum Vicarium, ſine Ordinarii authoritate, vel conſtituendum, vel etiam dimittendum eſſe.

CAPUT III.

Quod ſi cauſa fuerit perpetua, vel authoritas major pro abſente venerit: ita quod neceſſe fuerit, Eccleſiam, & animarum regimen alteri committere; exinde volumus, & ordinamus, quod nullus Vicarius ad aliquam Eccleſiam, ſeu beneficium curatum, ſine conſenſu Epiſcopi aſſumatur, neque etiam deſtituatur, ſine conſenſu ejusdem, in cujus Diœceſi Eccleſia, vel beneficium ſitum fuerit: ita, ut ſi aliquis Paſtor Vicarium ſuum, quem cum authoritate Epiſcopi aſſumpſit, amovere voluerit, id fiat ex cauſa rationabili, coram Ordinario producta, & per cognitionem Ordinarii approbata.

Paſtores non reſidentes, de proventibus Eccleſiarum nihil percipere debere, niſi quod ultra ſufficientem Vicariorum ſuſtentationem, & ſartorum tectorum conſervationem, reliquum fuerit.

CAPUT IV.

Cum autem plerumque contingat, Paſtores non reſidentes, proventus Eccleſiarum cum pecuniis abſentiarum, quas vocant, ita extenuare; ut laborantibus apud Eccleſias parum admodum relinquatur: cæteri, tanquam Vicarii, & Cooperatores, ſtipem quaſi a plebe ſibi commiſſa, & pro Sacramentorum adminiſtratione exigere etiam ab invitis cogantur, quod utique tolerandum diutius non eſt. Quare noſtris, ac Coepiſcoporum, ac Suffraganeorum noſtrorum Officialibus (coram quibus omnes conceſſiones Eccleſiarum, & beneficiorum, dummodo cauſæ, de quibus jam mentionem fecimus, adfuerint, fieri volumus) ſerio committimus & mandamus, quod in conſtituendis conceſſionibus primo omnium id agant, ut Vicario, cooperariis Sacerdotibus, & Capellanis, de proventibus Eccleſiarum, ubi aliunde ipſis proviſum non ſit, neceſſaria conſtituantur: deinde provideatur ædificiis domorum Parochialium ſatis: & tunc demum aſſignetur portio abſenti Paſtori de reliquo, ſi quod ſuperfuerit: dummodo ex legitima cauſa, & cum licentia ſui Epiſcopi juxta diſpoſitionem Concilii Tridentini, abſit, vel abfuerit.

Ad curam animarum non niſi legitimæ ætatis homines, ac jam Presbyteros, aut quamprimum futuros, admitti debere.

CAPUT V.

Licet Sacroſanctum Concilium Tridentinum (*p*) decreverit, neminem deinceps ad dignitates quascunque, quibus animarum cura ſubeſt, promovendum eſſe, niſi qui ſaltem XXV. ſuæ ætatis annum attigerit, & in Clericali Ordine verſatus, doctrina, ad ſuum munus exequendum neceſſaria, ac morum integritate, commendetur, juxta Conſtitutionem Alexandri III. in Concilio Lateran. promulgatam, quæ incipit: *Cum in cunctis* &c.; nihilominus ad majorem hujus rei explicationem, & noſtræ conſcientiæ ſatisfactionem, renovando Decretum præcedentis Synodi Salisburgen. ſtatuimus, & ordinamus: ne cuiquam, cujuscunque ſit conditionis, & dignitatis, Parochialis Eccleſia conferatur; niſi etiam poſt con-

(*p*) Seſſ. 24. C. 12. Decret. de Reform.

conditiones, a Sacro Concilio Tridentino ſupra ſcriptas, revera ſit Sacerdos, vel intra annum a die adeptæ poſſeſſionis, Sacerdos efficiatur: præſertim, cum etiam in alio loco ejuſdem Capituli dicat eadem Sancta Synodus Tridentina, neminem deinceps ad dignitatem, Canonicatum, aut portionem recipi debere, niſi, qui eo Ordine Sacro ſit initiatus; quem illa dignitas, præbenda, aut portio requirit, ut infra tempus a jure, & ab ipſa Sancta Synodo ſtatutum, initiari valeat. Quamobrem & Nos iis, qui Parochialibus Eccleſiis, necdum Sacris initiati, præſunt, mandamus, ut infra ſpatium ſex menſium, ab hujus Synodi publicatione, non ſolum Sacerdotalem ſuſcipiant characterem, ſed & Miſſas celebrent: quod ſi quispiam negligeret, vel diutius, quam decet, ſine legitima cauſa differret; eum immediate illo Parochiali beneficio privatum eſſe, ipſum beneficium vacare, declaramus.

Quomodo Eccleſiis vacantibus ſit providendum, & de promovendorum examine, ac Confirmatione.

CAPUT VI.

Ut autem Parochialium Eccleſiarum vacantium proviſio omnium pectoribus magis infigatur, dignum duximus, huic noſtræ præſenti Conſtitutioni Tridentini Concilii Decretum hujus rei gratia editum, eſſe inſerendum, quo commodiſſime docetur, quonam modo hujuſcemodi Eccleſiis vacantibus immediate ſit providendum, & promovendi a quibus, & quomodo ſint examinandi, & confirmandi. Decretum vero eſt, (*q*) quod ſequitur.

EXpedit maxime animarum ſaluti, a dignis atque idoneis Parochis gubernari. Id ut diligentius, ac rectius perficiatur; Statuit Sancta Synodus, ut, cum Parochialis Eccleſiæ vacatio, etiamſi cura Eccleſiæ, vel Epiſcopo incumbere dicatur, & per unum, vel plures adminiſtretur, etiam in Eccleſiis patrimonialibus, ſeu receptivis nuncupatis, in quibus conſuevit Epiſcopus uni, vel pluribus, curam animarum dare, quos omnes ad infra ſcriptum examen teneri mandat, per obitum, vel reſignationem, etiam in curia, ſeu aliter quomodocunque, contigerit, etiamſi ipſa Parochialis Eccleſia reſervata, vel affecta fuerit generaliter, vel ſpecialiter, etiam vigore indulti, ſeu privilegii in favorem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, ſeu Abbatum, vel Capitulorum: debeat Epiſcopus ſtatim, habita notitia vacationis Eccleſiæ, ſi opus fuerit, idoneum in ea Vicarium, cum congrua, ejus arbitrio, fructuum portionis aſſignatione, conſtituere, qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de Rectore provideatur. Porro Epiſcopus, & qui jus Patronatus habet, intra decem dies, vel aliud tempus, ab Epiſcopo præſcribendum, idoneos aliquot Clericos ad regendam Eccleſiam, coram deputandis Examinatoribus nominet. Liberum ſit tamen etiam aliis, qui aliquos ad id aptos noverint, eorum nomina deferre, ut poſſit poſtea de cujuslibet ætate, moribus, & ſufficientia diligens fieri inquiſitio, & ſi Epiſcopo, aut Synodo Provinciali, pro regionis more videbitur magis expedire, per edictum etiam publicum vocentur, qui volunt examinari. Tranſacto conſtituto tempore, omnes, qui deſcripti fuerint, examinentur ab Epiſcopo, ſive, eo impedito, ab ejus Vicario Generali, atque ab aliis Examinatoribus non paucioribus, quam tribus: quorum votis ſi pares, aut ſingulares fuerint, accedere poſſit Epiſcopus, vel Vicarius, quibus magis videbitur. Examinatores autem ſingulis annis in Diœceſana Synodo ab Epiſcopo, vel ejus Vicario ad minus ſex proponantur, qui Synodo ſatisfaciant, & ab ea probentur: Advenienteque vacatione cujuslibet Eccleſiæ, tres ex illis eligat Epiſcopus, qui cum eo examen perficiant; indeque ſuccedente alia vacatione, aut eosdem, aut alios tres, quos maluerit, ex prædictis illis ſex eligat. Sint vero hi Examinatores Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licentiati in Theologia, aut Jure Canonico, vel alii Clerici, ſeu Regulares, etiam ex Ordine Mendicantium, aut etiam Sæculares, qui ad id videbuntur magis idonei: jurentque omnes ad Sancta Dei Evangelia, ſe, qua-

(*q*) Conc. Trid. Seſſ. 24. C. 18. Décret. de Reform.

cunque humana affectione poſtpoſita, fideliter munus executuros: Caveantque, ne quidquam prorſus occaſione hujus examinis nec ante, nec poſt accipiant: alioqui Simoniæ vitium tam ipſi, quam alii dantes incurrant; a qua abſolvi nequeant, niſi dimiſſis beneficiis, quæ quomodocunque etiam ante obtinebant; & ad alia inpoſterum inhabiles reddantur. Et de his omnibus non ſolum coram Deo, ſed etiam in Synodo Provinciali, ſi opus erit, rationem reddere teneantur; a qua, ſiquidem contra officium eos feciſſe compertum fuerit, graviter ejus arbitrio puniri poſſint. Peracto deinde examine renuntientur, quotcumque ab his idonei judicati fuerunt ætate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus, ad vacantem Eccleſiam gubernandam opportunis: ex bisque Epiſcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum judicaverit, atque illi, & non alteri collatio Eccleſiæ ab eo fiat, ad quem ſpectabit eam conferre. Si vero Jurispatronatus Eccleſiaſtici erit, ac inſtitutio ad Epiſcopum, & non alium pertinet, is, quem Patronus digniorem inter probatos ab Examinatoribus judicabit, Epiſcopo præſentare teneatur, ut ab eo inſtituatur. Cum vero inſtitutio ab alio, quam ab Epiſcopo erit facienda; tunc Epiſcopus ſolus ex dignis eligat digniorem, quem Patronus ei præſentet, ad quem inſtitutio ſpectet. Quod ſi Jus Patronatus laicorum fuerit, debeat, qui a Patrono præſentatus erit, ab eiſdem Deputatis, ut ſupra, examinari, & non, niſi idoneus repertus fuerit, admitti. In omnibusque ſupra dictis caſibus, non cuiquam alteri, quam uni ex prædictis examinatis, & ab Examinatoribus approbatis, juxta ſupra dictam regulam de Eccleſia provideatur; nec prædictorum Examinatorum relationem, quominus executionem habeat, ulla devolutio, aut appellatio, etiam ad Sedem Apoſtolicam, ſive ejusdem Sedis Legatos, aut Vice-Legatos, aut Nuntios, ſeu Epiſcopos, aut Metropolitanos, Primates, vel Patriarchas, interpoſita impediat, aut ſuſpendat: alioquin Vicarius, quem Eccleſiæ vacanti antea Epiſcopus arbitrio ſuo ad tempus deputavit, vel forſan poſtea deputabit, ab ejus Eccleſiæ cuſtodia, & adminiſtratione non amoveatur; donec aut eidem, aut alteri, qui probatus & electus fuerit, ut ſupra, ſit proviſum: alias proviſiones omnes, ſeu inſtitutiones, præter ſupra dictam formam factæ, ſubreptitiæ eſſe cenſeantur: non obſtantibus huic Decreto exemptionibus, indultis, privilegiis, præventionibus, affectionibus, novis proviſionibus, indultis conceſſis quibuscunque Univerſitatibus, etiam ad certam ſummam, & aliis impedimentis quibuscunque. Si tamen adeo exigui redditus dictæ Parochiales fuerint, ut totius hujus examinationis operam non ferant; aut nemo ſit, qui ſe examini quærat ſubjicere; aut ob apertas factiones, ſeu diſſidia, quæ in aliquibus locis reperiuntur, facile graviores rixæ, ac tumultus poſſint excitari; poterit Ordinarius, ſi pro ſua conſcientia, cum Deputatorum conſilio ita expedire arbitrabitur, hac forma omiſſa, privatum aliud examen, cæteris tamen, ut ſupra, ſervatis adhibere. Licebit etiam Synodo Provinciali, ſi qua in ſupra dictis circa examinationis formam addenda, remittendave eſſe cenſuerit, providere.

De Juramento, quo ſe promovendus a labe Simoniæ alienum teſtari debet.

CAPUT VII.

Poſtremo ad tollendam omnem Simoniam, quæ in collatione, ſive præſentatione, aut electione, vel renuntiatione, ſeu qualicunque promotione ſupradictorum beneficiorum Eccleſiaſticorum ſolet oriri, ordinamus, & ſancimus, ne cuiquam per electionem, ſive poſtulationem, aut collationem, vel renuntiationem, pro beneficio hujusmodi præſentato, ſeu quomodocunque promoto, concedatur poſſeſſio, neque confirmatio; niſi prius infra ſcripto jurejurando ab omni labe Simoniæ ſe immunem oſtenderit.

Jusjurandum, a quocunque, ad quodlibet beneficium Eccleſiaſticum promovendo, præſtandum.

Ego N. electus, vel poſtulatus, ſive præſentatus, vel quomodocunque proviſus ad beneficium N. juro per hæc San-

Sancta Dei Evangelia, me non cupiditate, avaritia, vel otii ſectandi ſtudio, beneficium hoc Eccleſiaſticum ambiviſſe, vel expetiviſſe: multo minus impetrandi ejus cauſa Patronum, Collatorem, Religiantem &c. aliquo munere, pollicitatione, ſpe futuri lucri, ſeu aliquo contractu nominato, vel innominato, induxiſſe, aut corrupiſſe: neque id ulla alia machinatione, qualem humana calliditas excogitare poteſt, procuraſſe; ſed ad hoc ipſum beneficium comprimis ſpirituali & Religionis zelo, & in Domo Dei conſtanti fide, vel veritate Catholica inſerviendi affectu, promotum & adductum eſſe: cui beneficio, ſeu functioni Eccleſiaſticæ in omnibus, quæ ad eam requiruntur, pro virili, ac rite incumbam; Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta ipſius Evangelia.

De Fidei & obedientiæ Profeſſione ejusdem.

CAPUT VIII.

Quo Juramento præſtito promovendus, antequam confirmetur, vel ad beneficii oblati poſſeſſionem admittatur, debet coram Ordinario, vel ejus Officiali Fidei Profeſſionem facere, obedientiam Summo Pontifici præſtare, & omnes hæreſes publice deteſtari, atque anathematizare, juxta infra ſcriptam verborum formam, videlicet:

Fidei Profeſſio ſub juramento facienda a promoto in Parochum, vel alium quomodocunque Beneficiatum.

Ego N. promotus in Parochum (vel quicquid Eccleſiaſticæ conditionis fuerit) Eccleſiæ N. hujus Diœceſis N. firma fide credo, & profiteor omnia, & ſingula, quæ continentur in Symbolo Fidei, quo Sancta Romana Eccleſia utitur, videlicet: Credo in unum Deum, Patrem Omnipotentem, factorem cœli & terræ, viſibilium omnium, & inviſibilium. Et in unum Dominum noſtrum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum. Et reliqua ſuperius in fine X. Conſtitutionis contenta, ubi integra ipſius Profeſſionis Fidei forma traditur. Item: & vobis Reverendiſſimo D. D. N. Archi-Epiſcopo Sal. &c. (ſi præſens Ordinarius fuerit, ſin vero alius, ejus loco ſurrogatus fuerit, dicat) & Reverendiſſimo D. D. N. Archi-Epiſcopo Salisburgenſi &c. Apoſtolicæ Sedis Legato: vel Epiſcopo N. Domino meo Clementiſſimo, veſtrisque, vel ſuis Succeſſoribus, Canonice intrantibus, veram obedientiam ſpondeo, & profiteor, promittens, me talem pro viribus meis velle exhibere, qualem hoc ipſum requirit beneficium, cujus bona tam mobilia per inventarium mihi conſignanda, quam immobilia, absque Reverendiſſimi Domini mei Ordinarii &c. conſenſu & licentia, non vendam, neque impignorabo, aut quocunque titulo alienabo, ſive commutabo. Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

De Confirmatione Promoti, & ne Officiales eundem injuſta exactione premant.

CAPUT IX.

Quibus peractis, confirmetur, & literæ Confirmationis ei authenticæ exhibeantur: ſed a Notariis, Scriptoribus, aliisque Epiſcoporum Officialibus, & Miniſtris, pro omnium opera, ſumptu, ac labore in hujuscemodi literis conficiendis, quibus ejusdem beneficii Collatio, Confirmatio, Inſtitutio, Proviſio continentur, promotus admodum non gravetur. Quod ut fiat, quilibet Epiſcopus in ſua Diœceſi, pro ſimilibus ſuorum Officialium, ac Miniſtrorum laboribus, & ſumptibus ſatisfaciendis, aliquod juſtum conſtituet præmium, dum non excedat ſummam a Concilio Tridentino præſcriptam. Si vero a Sancta Sede, vel ab Apoſtolicis Legatis, ſive Nuntiis quispiam legitime, & absque fraude, tali aliquo proviſus fuerit beneficio, poſt ſupra ſcriptam Fidei Profeſſionem, ſine alia mora ei dabitur poſſeſſio.

De pluralitate Beneficiorum.

CONSTITUTIO XIV.

Ut ex pluribus beneficiis unum retineatur, vel cæterorum tituli, jura & diſpenſationes Ordinariis pro ampliori deliberatione edantur.

CAPUT I.

Quandoquidem ſine gravi Eccleſiarum detrimento accidere non ſolet,

ſolet, ut aliquis plura, quam unum (maxime ſi curata ſint) occupet beneficia: ideo Decretum ſuperioris Synodi Salisburgenſis renovando præcipimus, & mandamus; ut omnes & ſinguli cujuscunque ſint conditionis & præeminentiæ, Prælati, Presbyteri, & Clerici, qui plura obtinent, vel actu, maxime incompatibilia, habent beneficia, unum duntaxat ex his, quod optaverint, retineant, alia vero in ſpatio ſex menſium, a publicatione horum Statutorum Provincialium computando, Canonico modo dimittant; niſi a Sede Apoſtolica legitimam diſpenſationem obtinuerint. Quod ſi putaverint, ſe omnia illa de jure communi, vel ſpeciali retinere poſſe: tunc his omnibus, qui illius ſpei, vel opinionis fuerint, ſub pœna privationis injungimus; ut in dicto ſpatio ſex menſium ſuis quilibet Ordinariis, vel illorum Vicariis, aut Officialibus generalibus, titulos ſuorum beneficiorum, jura quoque & diſpenſationes obtentas edant, atque oſtendant; ad quorum examinationem poſtea ſuper retentione, vel dimiſſione hujusmodi beneficiorum agetur, quod Canonicum & juſtum fuerit: quamvis Sanctæ Synodi Tridentinæ Decretum hac de re editum, ſatis ſit clarum, videlicet:

Plura Beneficia, contra Canones impetrata, ac retenta, cadere in privationem.

CAPUT II.

Quicumque (r) de cætero plura curata, aut alias incompatibilia beneficia Eccleſiaſtica, ſive per viam unionis ad vitam, ſeu Commendæ perpetuæ, aut alio quocunque nomine & titulo, contra formam Sacrorum Canonum, & præſertim Conſtitutionis Innocentii III. quæ incipit: *De multa* &c. recipere, ac ſimul retinere præſumpſerit; Beneficiis omnibus, juxta ipſius Conſtitutionis diſpoſitionem, ipſo jure, etiam præſentis Canonis vigore, privatus exiſtat.

Quomodo ſubveniendum his, quibus exiguum accidit beneficium.

CAPUT III.

Cum autem beneficia Eccleſiaſtica non ſint æqualiter dotata, & nonnunquam aliqua tam exilia, quod eorum proventus ad debitam ſuſtentationem unius Sacerdotis non ſufficiant: qui forſitan defectus nonnunquam occaſionem dedit, plura conquirendi beneficia; idcirco, ne bovi trituranti obturetur os, & cuilibet Clerico, pro modulo ſuæ dignitatis & conditionis, competens aſſignetur ſuſtentationis portio; Nos, atque alii Ordinarii, poſtquam in proxima, per Nos inſtituenda viſitatione, de præmiſſis inquiſitionem diligentem fecerimus, debitis & Canonicis modis, &, in quantum authoritas noſtra ſe extendit, honeſte providebimus. Ad hoc vero inſtitutum, voluimus Decretum Sacri Concilii Tridentini, ea de re juxta antiquos Canones editum (s), in medium adducere, quod ſic ſe habet:

Decretum de pluralitate Beneficiorum tollenda.

CAPUT IV.

Cum Eccleſiaſticus ordo pervertatur, quando unus plurium officia occupat Clericorum; Sancte Sacris Canonibus cautum fuit, neminem oportere in duabus Eccleſiis conſcribi. Verum quoniam multi improbæ cupiditatis affectu, ſe ipſos, non Deum, decipientes, ea, quæ bene conſtituta ſunt, variis artibus eludere, & plura ſimul beneficia obtinere non erubeſcunt; Sancta Synodus debitam regendis Eccleſiis diſciplinam reſtituere cupiens, præſenti Decreto, quod in quibuscunque perſonis, quocunque titulo, etiamſi Cardinalatus honore fulgeant, mandat obſervari; ſtatuit, ut inpoſterum unum tantum beneficium Eccleſiaſticum ſingulis conferatur, quod quidem, ſi ad vitam ejus, cui confertur, honeſte ſuſtentandam non ſufficiat; licet nihilominus aliud ſimplex ſufficiens, dummodo utrumque perſonalem reſidentiam non requirat, eidem conferri. Hæc-

(r) Trident. Seſſ. 7. Cap. 4. Decret. de Reform.
(s) Seſſ. 24. C. 17. Decret. de Reform.

Hæcque non modo ad Cathedrales Eccleſias, ſed etiam ad alia omnia beneficia, tam ſæcularia, quam regularia quæcunque, etiam commendata, pertineant, cujuscunque tituli, ac qualitatis exiſtant. Illi vero, qui in præſenti plures Parochiales Eccleſias, ut unam Cathedralem, & aliam Parochialem obtinent, cogantur omnino, quibuscunque diſpenſationibus, ac unionibus ad vitam non obſtantibus, una tantum Parochiali, vel ſola Cathedrali retenta, alias Parochiales infra ſpatium ſex menſium dimittere: alioquin tam Parochiales, quam beneficia omnia, quæ obtinent, ipſo jure vacare cenſeantur; ac tanquam vacantia libere aliis idoneis conferantur: nec ipſi antea illa obtinentes, tuta conſcientia, fructus poſt dictum tempus retineant. Optat autem Sancta Synodus, ut reſignantium neceſſitatibus commoda aliqua ratione, prout Summo Pontifici videbitur, provideatur.

De aſſumendis ab Epiſcopis, ſive aliis minoribus Prælatis, Coadjutoribus.

CONSTITUTIO XV.

Ne Prælati Coadjutores ſibi cooptent, niſi forte aliquis per accidens aliquod ſit redditus ad functionem inhabilis: & hoc caſu, qui, & quomodo cooptandi.

CAPUT UNICUM.

Optandum eſſet, quod Prælati omnes erga ſuas Eccleſias ea ducerentur affectione, qua in ſuos cognatos plerumque rapiuntur: ſed (proh dolor) multi ſunt, qui magis quæ ſua ſunt, & carnis, quam Jesu Christi promovere curent. De quibus recte dicit Chriſtus: Filios (t) hujus ſæculi prudentiores eſſe filiis lucis, in generatione ſua. Nonnulli enim ſub colore pietatis & auxilii, ſimulato deſiderio ſuis Eccleſiis ſubveniendi, ſibi dari procurant Succeſſores, quos nominant Coadjutores; non quod illorum indigeant opera, ſed ut eis ſuas relinquant Prælaturas, tanquam hæreditarias. Id quod hujus ſæculi homines forte prudenter factum exiſtimant, cum Paulus Apoſtolus ejuſcemodi (u) conatus prudentiam carnis vocet: qua, cum mors ipſa ſit, anima occidatur: quare coram Deo ſtultitia eſt talis prudentia, & abominabilis iniquitas. Huic itaque malo volentes occurrere, ordinamus, & ſtatuimus, ne inpoſterum in hac noſtra Provincia, aliqua hujusmodi admittatur Coadjutoris electio, ſive poſtulatio, niſi Prælatus, qui Coadjutorem petit, Regularis non fuerit, & ad ſuo ſatisfaciendum officio inhabilis effectus ſit: utpote ſenio admodum confectus, vel contractus, ſive valetudinarius, & viribus mentis, vel corporis deſtitutus, aut in maximis utilibus, atque neceſſariis ſuæ Eccleſiæ diuturnis negotiis, præcipue ſpiritualibus occupatus; ipſius tamen cauſa (ſi Epiſcopus fuerit) a Sede Apoſtolica (ſed ſi alius minor extiterit) a ſuo Ordinario rationabiliter approbata, dummodo non ſit cum futura ſucceſſione. Proinde talis electio, ſeu poſtulatio, penes Capitulum illius Prælaturæ, vel Dominum, qui de Jure Patronatus, ordinarie, cum vacat, quemlibet idoneum habet præſentandi poteſtatem, manere debet libera: tandem ab eo, ad quem ſpectat Confirmatio, approbanda, atque confirmanda eſt. At ſi quis Prælatus Regularis fuerit, & Coadjutorem poſtulaverit; nullus ei omnino eſt concedendus: ſed ſi inhabilis, & impar officio fuerit; ab eo liberetur, atque removeatur, & alius illo aptior ſubſtituatur: ita tamen, ut remoti, juxta ipſius merita, congruens habeatur ratio.

De vita, qualitatibus, & officio Epiſcoporum, atque cæterorum Prælatorum.

CONSTITUTIO XVI.

Quibus dotibus præditi eſſe debeant Epiſcopi, cæterique Prælati.

CAPUT I.

Si unquam Paſtoribus, præſertim Epiſcopis, qui inter Paſtores, Apoſtolorum vice, primatum tenent, opus fuit, ea pectori infigere, quæ ipſis competunt, atque de jure Divino conveniunt; nunc in iſtis calamitoſis, ac turbu-

(t) Luc. 16. (u) Rom. 8.

turbulentiſſimis temporibus eſt pernecesſarium. Duo autem potiſſimum ſpectare videntur ad Epiſcopum, ſeu alium quemcunque Prælatum, quorum alterum ad mores & doctrinam, alterum vero ad functionis ſolicitudinem ſpectat: utrumque (x) a D. Paulo Apoſtolo præſcriptum extat. Primo ſiquidem Epiſcopum, ſeu Prælatum, oportet eſſe irreprehenſibilem, ſobrium, prudentem, ornatum, pudicum, continentem, hoſpitalem, doctorem: non vinolentum, non percuſſorem, non ſuperbum, non iracundum, ſed modeſtum: non litigioſum, ſed benignum: non turpis lucri cupidum, ſed juſtum, ſanctum, & amplectentem eum, qui ſecundum doctrinam eſt, fidelem ſermonem; ut potens ſit, exhortari in doctrina ſana: & eos, qui contradicunt, arguere &c. Deinde ut curam animarum pervigilem gerant, & non ſolum ſibi ipſis, ſed & univerſo gregi, in quo Spiritus Sanctus eos poſuit Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei, quam acquiſivit Sanguine ſuo, attendant. Quod ſi non præſtiterint, Summo Paſtori Chriſto & rationem, & pœnas daturi ſunt, teſtante eodem Apoſtolo, cum ſubditos ad obedientiam adhortatus, ait: (y) Præpoſitos rationem pro animabus ſubditorum olim reddere oportere. Cura autem, qua Paſtores fungi debent & Prælati, non eſt tyrannidem in ſubditos exercere, vel cum tumore eis imperare, ipſorum bona inique uſurpare; ſed Dei pabulo paſcere, in neceſſitatibus etiam corporalibus ſubvenire, captivos redimere, tumultuoſos in lenitate ſpiritus corrigere, ignorantes inſtruere, devios atque diſperſos conquirere, & ad viam ſalutis reducere, hallucinantes dirigendo a rugientis voragine tueri & defendere, a falſis, peſtiferisque doctrinis immunes conſervare, & id genus alia, quæ diligentioribus cognita eſſe debent. Ii enim, quam maxime caveant Ezechielis Prophetæ, imo Dei ultoris comminationes, dicentis: Væ (z) Paſtoribus, qui paſcunt ſemetipſos! Nonne greges a Paſtoribus paſcuntur? Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod craſſum erat, occidebatis; gregem autem meum non paſcebatis. Quod infirmum fuit, non conſolidaſtis: & quod ægrotum, non ſanaſtis: quod confractum, non alligaſtis: quod abjectum, non reduxiſtis: & quod perierat, non quæſiſtis: ſed cum auſteritate imperabatis eis & cum potentia. Et diſperſæ ſunt oves meæ, eo quod non eſſet Paſtor: & factæ ſunt in devorationem omnium beſtiarum agri, & diſperſæ ſunt. Erraverunt greges mei in cunctis montibus, & in univerſo colle excelſo, & ſuper omnem faciem terræ diſperſi ſunt greges mei, & non erat, qui requireret, non erat, inquam, qui requireret. Propterea Paſtores audite Verbum Domini: Pro eo, quod facti ſunt greges mei in rapinam, & oves meæ in devorationem omnium beſtiarum agri (neque enim quæſierunt Paſtores mei gregem meum, ſed paſcebant Paſtores ſemetipſos, & greges meos non paſcebant) Ecce ego ipſe ſuper Paſtores requiram gregem meum de manu eorum, & ceſſare eos faciam, ut ultra non paſcant gregem, nec paſcant amplius Paſtores ſemetipſos: & liberabo gregem de ore eorum, & non erit ultra eis in eſcam. Quare unusquisque noſtrum hæc ipſa quam diligentiſſime animadvertet, ne coram Divina juſtitia, Summo Paſtore Christo Jesu, infidelis miniſter inveniatur.

De officio Epiſcopi, ejusque Vicario.

CAPUT II.

Porro quoniam perverſa ſunt, in quæ incidimus, tempora, & homines ad omne malum procliviores; ideo neceſſarium eſt, ut ea, quæ ſunt Epiſcopalis functionis, eo diligentius exerceantur. Verum enimvero cum crebro accidat, ut & Nos, vel Coepiſcoporum noſtrorum quispiam, graviſſimis occupationibus detenti, in muneris noſtri continuatione, ceu per interruptionem quandam, inevitabili modo præpediamur, diſtrahamurque; ideo, ne quid inde ſequatur detrimenti, quod ad Nos attinet, diligenter providebimus. Cæteris vero, & imprimis noſtris illis Epiſcopis, quorum Diœceſes paulo amplius extenduntur, mandamus, atque adeo

(x) 2. Tim. 3. & ad Titum 1. (y) Hebr. 13. (z) Ezech. 34.

adeo hortamur; ut diſpoſitiones Innocentii III. & quæ habentur in C. *Quoniam.* & in C. *Inter cætera. de off. Ord.* ſtricte atque exacte cuſtodiantur. Ita, quod vel Epiſcopi ea, quæ ſunt Pontificalis Ordinis, per ſe ipſos exequantur; aut a tempore publicationis horum Statutorum, infra ſex menſes, aliquem ex Epiſcopis conſtituant ſuum in Pontificalibus Vicarium: cui pro dignitate Epiſcopali ita provideant largiter; ne pro impartiendis Sacramentis, aliisque juribus Pontificalibus exactiones populares imponere, ſit neceſſe: ne ſpiritualia venalia habere judicentur: ſalvis tamen procurationibus honeſtis, atque debitis, juxta C. *Cum ſit Romana. de Simon.* & juxta formam Concilii Tridentini.

Epiſcopum, qui concionari non poteſt, aptos Concionatores, & alios, quo cætera miniſteria rite exequantur, juſto ſtipendio alere debere.

CAPUT III.

Simili modo ſancimus, & volumus, ut illi, qui donum prædicationis non habent, viros idoneos ad tam ſanctum, & inprimis neceſſarium officium ſalubriter exequendum, quanto citius aſſumant, potentes in opere & ſermone, qui plebes ſibi commiſſas vice ipſorum ſolicite viſitent, easque non minus exemplo, quam verbo ædificent. Et quia Epiſcopis in audiendis confeſſionibus, injungendis pœnitentiis, cæteriſque ad ſalutem animarum pertinentibus, eos cooperari oportet; æquiſſimum eſt, ut condigna ferant præmia, & ad neceſſitatem victus nihil illis deſit.

Epiſcopos vigilantes, & circumſpectos eſſe debere.

CAPUT IV.

Neque tamen hoc quisquam eo decretum eſſe arbitretur, quod Nobis Epiſcopis interim utramvis in aurem otioſe dormiendum putemus: imo pro viribus quisque ſtudere debet, ut ovium exactam habeat notitiam, & curam: ſed & præcipue cooperatoris (per quem oves juxta reguntur) fidem & diligentiam exploret, & in eo valde oculatus ſit, ut ſuum quisque munus in Eccleſia fideliter exequatur. Cum etenim omnes oves noſſe ſupra vires noſtras ſit, Compaſtores tamen, & in opere Dei Coadjutores noſtros convenit noſſe: ut ſciamus, quomodo præſint, quomodo doceant, quomodo traditiones & ritus Eccleſiæ ſervent, quomodo vivant, ædificentne, an corrumpant gregem.

Decretum exhortatorium ad Epiſcopos: quibus præſcribitur modus, & forma vivendi.

CAPUT V.

Et ut omnia ſupra ſcripta Nobis magis ſint cordi & curæ, dignum judicavimus, Sanctiſſimum Sacri Concilii Tridentini admonitorium Decretum, (*a*) Noſtri, aliorumque Epiſcoporum, & Prælatorum cauſa editum, hic quoque annotandum eſſe, quod eſt tale, videlicet: Optandum eſt, ut ii, qui Epiſcopale miniſterium ſuſcipiunt, quæ ſuæ ſint partes agnoſcant, ac ſe non ad propria commoda, non ad divitias, aut luxum, ſed ad labores, & ad ſolicitudines, pro Dei gloria vocatos eſſe intelligant. Nec enim dubitandum eſt, & fideles reliquos ad religionem, innocentiamque facilius inflammandos, ſi Præpoſitos ſuos viderint, non ea, quæ mundi ſunt, ſed animarum ſalutem, ac cœleſtem patriam cogitantes. Hæc cum ad reſtituendam Eccleſiaſticam diſciplinam præcipua eſſe, Sancta Synodus animadvertat; admonet Epiſcopos omnes, ut ſecum ea ſæpe meditantes, factis etiam ipſis, ac vitæ actionibus, quod eſt veluti perpetuum quoddam prædicandi genus, ſe muneri ſuo conformes oſtendant. Inprimis vero ita mores ſuos omnes componant, ut reliqui ab eis frugalitatis, modeſtiæ, continentiæ, ac, quæ Nos tantopere commendat Deo, ſanctæ humilitatis exempla petere poſſint. Quapropter exemplo Patrum noſtrorum in Concilio Carthaginenſi, non ſolum jubet, ut Epiſcopi modeſta ſupellectili & menſa, ac frugali victu contenti ſint; verum etiam in reliquo vitæ genere, ac tota ejus domo caveant, ne quid appareat, quod a ſancto hoc inſtituto ſit alienum, quod-

(*a*) Trident. Seſſ. 25. C. 1. Decret. de Reform.

quodque non ſimplicitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum præ ſe ferat. Omnino vero eis interdicit, ne ex redditibus Eccleſiæ conſanguineos, familiaresve ſuos augere opibus ſtudeant: cum & Apoſtolorum Canones prohibeant, ne res Eccleſiaſticas, quæ Dei ſunt, conſanguineis donent: ſed ſi pauperes ſint, iis, ut pauperibus, diſtribuant, eas autem non diſtrahant, nec diſſipent illorum cauſa. Immo quam maxime poteſt, eos Sancta Synodus monet, ut omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquosque carnis affectum, unde multorum malorum in Eccleſia Seminarium extat, penitus deponant. Quæ vero de Epiſcopis dicta ſunt, eadem non ſolum in quibuscunque beneficia Eccleſiaſtica, tam ſæcularia, quam regularia obtinentibus, pro gradus ſui conditione obſervari, ſed & ad Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales pertinere decernit: quorum conſilio apud Sanctiſſimum Romanum Pontificem, cum univerſalis Eccleſiæ adminiſtratio nitatur; nefas videri poteſt, non iis etiam virtutum inſignibus, ac vivendi diſciplina eos fulgere, quæ merito omnium in ſe oculos convertant.

Epiſcopos ea negotia, quibus ipſi intereſſe non poſſunt, gravibus & bonæ exiſtimationis viris demandare debere.

CAPUT VI.

Hoc unum poſtremo etiam monendum, & ab Epiſcopis eſt quam diligentiſſime animadvertendum, quod aliquando, diverſis Eccleſ. cauſis emergentibus, ipſi perſonaliter negotiis præeſſe cum non poſſint, ita, ut aliis in quibusdam actionibus, vices ſuas committere cogantur; ne authoritatem ſuam, juxta præcedentis Salisburgenſis Synodi, atque omnium aliorum Canonum, juriumque Sanctiones, alii, quam Eccleſiaſtico homini, probo, ac ſufficienti rem committant, ordinamus, atque præcipimus. Unde & ultima Colonienſis (*b*) Synodus ſancit & ſtatuit, ut Epiſcopi, qui functionem munerum ſuorum non per ſe, ſed per Miniſtros, aut Commiſſarios, ſeu Collectores ſolent obire, vices ſuas non committant hominibus levibus, vitioſis, nec etiam conjugatis: ſed tantum Eccleſiaſticis, gravibus, & probatæ opinionis viris. Idem fere & Moguntina. (*c*) Turpe eſt enim (ut bene alias annotatum eſt) Clericos, ſive actiones Eccleſiaſticas, laicorum ſubire debere judicium.

De Reſidentia Epiſcoporum, aliorumque minorum Prælatorum, & Paſtorum omnium, ac Beneficia Eccleſiaſtica quomodolibet habentium.

CONSTITUTIO XVII.

Eccleſiarum Rectorum Reſidentiam omnibus modis eſſe neceſſariam: venia autem abſentia quouſque ſit concedenda.

CAPUT I.

Quanta ſit ovibus neceſſaria proprii Paſtoris præſentia, nullus ſanæ mentis eſt, qui ambigat: cum Veritas ipſa, Summus omnium Paſtor CHRISTUS, duplici ratione inſinuaverit, tum quia alienum oves non ſequuntur, ſed ab eo fugiunt, eo quod ejus vocem non cognoſcunt: (*d*) tum quia mercenarius, & qui non eſt Paſtor, cujus non ſunt oves propriæ, videns lupum venientem, dimittit oves, & fugit, & lupus rapit, atque diſpergit, mercenarius autem fugit, quia mercenarius eſt, & non pertinet ad eum de ovibus. Sed verus Paſtor, cujus ſunt oves propriæ, a ſuis ovibus cognoſcitur vere, & ejus vocem oves audiunt: & quum eas emiſerit, ante eas vadit, & oves illum ſequuntur, quia vocem ejus ſciunt: & quum lupus venit, ſe opponit, & vitam ponit pro ovibus ſuis. Quapropter non immerito omnes leges Eccleſiaſticæ, omnia jura Canonica ſanxerunt, & ſanciunt, clamaverunt,

(*b*) Concilium Provinciale Colonienſe ſub Adolpho III., Archi-Epiſc. Col. celebratum anno 1549. Cap. Quibus poſſint Archi-Diaconi munus ſuum committere. *Vide illud Tomo præcedente pag. 542.*

(*c*) Moguntina Synodus Provinc. ſub Sebaſtiano pariter anno 1549. celebrata, Cap. 77. *Vide Tom. præced. pag. 585.* (*d*) Joann. 10.

verunt, & clamant, Paſtores ſuis ovibus a Deo commiſſis debere reſidendo præeſſe, ut cognita earum neceſſitate, eis, cum opus eſſe viderint, poſſint prodeſſe, & animas ſuas pro ipſis ponere. Ideo & Sacroſanctum optime ait Concilium Tridentinum: (*e*) Cum præcepto Divino mandatum ſit omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, pro his Sacrificium offerre, verbique Divini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, ac bonorum omnium operum exemplo paſcere, pauperum, aliarumque miſerabilium perſonarum curam paternam gerere, & in cætera munia Paſtoralia incumbere: quæ omnia nequaquam ab his præſtari & impleri poſſunt, qui gregi ſuo non invigilant, neque aſſiſtunt, ſed mercenariorum more deſerunt: Sacroſancta Synodus eos admonet, & hortatur; ut Divinorum præceptorum memores, factique forma gregis, in judicio & veritate paſcant, & regant. Unde & D. Gregorius (*f*): Qui regimen animarum ſuſcipit, hunc cenſura Eccleſiaſtica ſuſceptum gregem deſerere, & remotæ vitæ otiis vacare non ſinit. Quod cum a multis haud parum fuerit neglectum, lac ab eis tantum mulgendo, lanamque detondendo, & avaris mercenariis (utinam nec lupis quandoque) curam illarum committendo; hinc factum, ut plurimæ interierint, aliæ a lupis raptæ, aliæ diſperſæ, aliæ præ timore partim in cavernis, partim denſiſſima inter arbuſta abſconditæ. Qua de cauſa Sacroſanctum Oecumenicum Tridentinum Concilium, a Spiritu Sancto edoctum, ut uniuſcujusque Paſtoris ovibus conſuleret; omnibus ſub reatu peccati mortalis, & diverſis temporalibus pœnis (vileſcente ſpirituali pœna, & conſcientia parum firma) mandavit Paſtoribus, Epiſcopis, ac reliquis cujuscumque conditionis, animarum curam habentibus, ut in propria reſidentia maneant, hoc eſt, ſemper præſentes adſint, nec uſquam a caulis ovium Chriſtianarum diſcedant; niſi hoc urgentiſſimæ, & inevitabiles cauſæ fieri jubeant, quibus nimirum vel grave damnum avertitur, vel maxima utilitas Eccleſiæ accedere poteſt: Ita tamen, ſi Epiſcopus fuerit, ut evidens illa cauſa vel Summo Pontifici, vel Metropolitano, vel ei, qui hujus locum tenet antiquiorem, innoteſcat, & approbetur: niſi cum abſentia inciderit propter aliquod munus, & Reipublicæ officium, Epiſcopatibus adjunctum, cujus cauſæ ſunt notoriæ, & interdum repentinæ, ne eas quidem Metropolitano, vel ejus locum tenenti, ſignificare tenebitur. Meminerint tamen diſceſſuri, ita ovibus ſuis providendum, ut quantum fieri poterit, ex ipſorum abſentia nullum damnum accipiant. Quoniam autem qui aliquantiſper tantum abſunt, ex veterum Canonum ſententia non videntur abeſſe, quia ſtatim ſunt reverſuri: Sacroſancta Synodus Tridentina decernit: illud abſentiæ ſpatium ſingulis annis, ſive continuum, ſive interruptum, extra prædictas cauſas, nullo pacto debere duos, aut ad ſummum tres menſes excedere: & haberi rationem, ut id æqua ex cauſa fiat, & absque ullo gregis detrimento. Quos etiam admonet, & in Domino hortatur, ne per illius temporis ſpatium Dominici Adventus, Quadrageſimæ, Nativitatis, Reſurrectionis Domini, Penteceſtes, item & Corporis Chriſti diebus, quibus refici maxime, & in Domino gaudere Paſtoris præſentia oves debeant, ipſi ab Eccleſia ſua Cathedrali ullo pacto abſint; niſi Epiſcopalia munia in ſua Diœceſi eos alio vocent. Si vero quempiam, qui Epiſcopus non fuerit, ſed alius inferior Prælatus, vel quomodocunque curam animarum habens, vel exercens, abeſſe contingeret; ejus abſentiæ legitimam & gravem cauſam per Epiſcopum ſuum debere ante diſceſſum cognoſci, ac in ſcriptis probari. Cui tamen ultra bimeſtre tempus abeſſe minime conceditur. Interim admonetur, ut Vicarium idoneum, ab ipſo Ordinario approbandum, cum debita mercedis aſſignatione relinquat.

Ideo, ut non ſolum Sanctiſſimis Conciliorum, Tridentini præcipue, Sanctionibus ſatisfiat, & pœnæ, hujus rei

 cauſa

(*e*) Seſſ. 23. C. 1. Decret. de Reform. & Seſſ. 6. Decret. de Reform.
(*f*) Tom. II. Expl. 3. in I. Reg. C. 14.

cauſa determinatæ ſubterfugiantur: ſed & Nos Summo Paſtori Chriſto ut pareamus, conſcientiæ, officio, ac ovium nobis commiſſarum ſaluti conſulamus; per præſens Decretum mandamus, atque præcipimus omnibus & ſingulis, præſentibus & futuris noſtris Coepiſcopis & Suffraganeis, Abbatibus, Præpoſitis, Decanis, Parochis, cæteriſque omnibus, curam animarum gerentibus, ne ſub pœnis, a Sacro Concilio Tridentino aſſignatis, quiſquam, niſi juxta ipſius Concilii conceſſionem, a ſua Eccleſia ſe abſentare audeat.

Canonicis, qui in ſuis Eccleſiis dignitates & officia gerunt, præcipitur continua reſidentia.

CAPUT II.

Sunt & alii, qui in Eccleſiis tam Collegiatis, quam Cathedralibus, licet Præpoſiti non ſint, ſive Decani, neque animarum curis dotati, aliis tamen titulis & officiis cum emolumentis inſigniti, Scholaſtici ſcilicet, Cuſtodes, & Cantores, qui pro ſuis officiis non minus, quam Præpoſiti & Decani reſidere debent; cum conſtet (ut optime annotavit Sancta Synodus (g) Moguntina) harum dignitatum officia, Majores noſtros ideo in Eccleſiis inſtituiſſe; ut eſſent, qui diſciplinam Eccleſiaſticam, tanquam inſpectores & moderatores conſervarent. Jam vero videmus, ea ab iis occupari, qui dignitatum titulos tantum gerunt, & emolumentis gaudent; & tamen ab Eccleſiis ſuis abſunt, nihil minus quam vocationibus ſuis reſpondentes. Quare ſtatuimus, ut poſthac omnes, qui in Eccleſiis Cathedralibus, vel Collegiatis non ſolum Præpoſitorum, vel Decanorum; ſed etiam Scholaſticorum, vel Cuſtodum, aut Cantorum dignitatibus (quatenus hæ ad noſtram, aut Comprovincialium noſtrorum pertinent diſpoſitionem) jam potiuntur, aut impoſterum ſunt potituri, præſentes ſuis Eccleſiis utilem, & nomine dignam operam præſtent: non abſentes, fructus tantum auferant. Neque liceat cuiquam abſenti ullam harum dignitatum gerere, ſed quiſque tali titulo inſignitus, ſuæ Eccleſiæ non abſens, neque conducta aliorum opera, ſed reſidendo præſens ipſe inſerviat.

De reſidentia, officio, ac diligentia Beneficiatorum.

CAPUT III.

Alii vero ſunt Beneficiati, Eccleſiaſticis redditibus fruentes, qui licet nullo peculiari officio in Eccleſiis præfulgeant, neque curam animarum habeant; illis tamen Eccleſiis, vel Capellis, quarum fructus, vel fructuum partem annuatim accipiunt, quotidie in Pſalmis, Hymnis, & Canticis Deum laudando, vel Sacra faciendo, inſervire, devotiſque illorum locorum populis in ſpiritualibus, & temporalibus, præſertim pauperibus prodeſſe, & pro illorum animabus, qui ſuis beneficiis, vel Eccleſiis annuos reliquerunt redditus, vel quomodocunque aliis donis illas Eccleſias, vel beneficia dotaverunt, coram Divina Bonitate preces effundere teneantur. Non enim gratis, neque ut eis ipſi futuri Beneficiati abuterentur, illa in ſua tantum commoda trahentes, tot, tantique utriusque ſexus pii homines, his ipſis Eccleſias & Capellas infinitis dotarunt bonis & proventibus. Nos pias eorum mentes iri defraudatum nolentes (cum ea bona ex illorum medullis, & ſudore pauperum conſtent) ſed cultui Divino, Beneficiatorumque ſaluti conſulere volentes, mandamus, & præcipimus omnibus & ſingulis, beneficia Eccleſiaſtica, perſonalem reſidentiam de jure, ſive conſuetudine exigentia, in titulum, ſive in commendam obtinentibus; ut juxta antiqua, & Sacri Concilii Tridentini Decreta, abſque tergiverſatione in locis ſuorum beneficiorum reſideant: Neque volumus authoritate ejuſdem Concilii (h) Tridentini, privilegia, ſeu indulta perpetua de non reſidendo, aut de fructibus in abſentia percipiendis, alicui ſuffragari.

Indul-

(g) Moguntina Provincialis ſub Sebaſtiano Cap. 71. *Vide Tom. præced. pag. 583.*
(h) Trid. Seſſ. 6. C. 2. Decret. de Reform.

Indulgentias rationabiles firmas manere, interim tamen curam animarum negligi non debere.

CAPUT IV.

Indulgentiis (*i*) vero & diſpenſationibus temporalibus, ex veris & rationabilibus cauſis tantum conceſſis, & coram Ordinario legitime probandis, in ſuo robore permanſuris: quibus caſibus nihilominus officium ſit Epiſcoporum, tanquam in hac parte a Sede Apoſtolica Delegatorum, providere; ut per deputationem idoneorum Vicariorum, & congruæ portionis fructuum aſſignationem, cura animarum nullatenus negligatur: nemini quoad hoc privilegio, ſeu exemptione quacumque ſuffragante.

De Epiſcoporum Vicariis, ſive Officialibus Generalibus, atque eorum Aſſeſſoribus.

CONSTITUTIO XVIII.

Qui ad Officialatus, ſeu Vicariatus Generalis dignitates, ac munera, ſint adſciſcendi.

CAPUT I.

VAria rerum, & controverſiarum negocia, quæ indies, vix ulla interpoſita quiete, ob hominum diverſa ſtudia & contentiones, immenſo pene cumulo ſe ſe offerunt, in cauſa ſunt, ut tanto oneri non ſufficiant Epiſcopi, quantumvis ſuis Diœceſibus præſto ſint, & omnibus, quod dici ſolet, nervis laborent, & fatigentur: idcirco jam olim apud Eccleſias Cathedrales, præcipue, quæ cum amplis Diœceſibus conjunctæ ſunt, conſuetudo ex neceſſitate orta eſt; ut Epiſcopus quilibet in diſponendis rebus, aliisque occurrentibus negociis, aliquem ſibi adſciſcat Cooperatorem, quem vocant Officialem, ſive Vicarium Generalem. (*k*) Quam laudabilem, antiquiſſimamque conſuetudinem, Nos, noſtrique Coepiſcopi, tanquam inevitabilem libenter amplectimur, eamque paſſim per noſtram Provinciam retineri mandamus, hac tamen conditione, quam ſub præcepto ſervari volumus: ne Nos, aut Coepiſcoporum noſtrorum aliquis, quempiam ad hoc officium, niſi idoneum, virum ſcilicet Eccleſiaſticum, honeſtum, bonorum morum, maturæ ætatis, atque prudentem aſſumat. Abſurdum enim foret, in iis rebus, quæ forum Eccleſiaſticum ſpectant, Religioſum prophani, Sacerdotem laici, Superiorem inferioris judicio, & cenſuræ ſubjectum eſſe debere. Quapropter ne quid tale inconditum, atque præpoſterum in noſtris accidat Eccleſiis; jubemus, ut in noſtra Metropolitica, & qualibet Cathedrali Eccleſia, talis Judex, Officialis, ſive Vicarius Generalis præficiatur, qui Sacris initiatus, in cognoſcendis, diſcernendis, ac examinandis controverſiarum cauſis, iisque judicandis, nec non & in quarumcunque aliarum actionum ſententiis ferendis, juxta Canones optime ſit peritus: ut inter lepram & non lepram ſciat diſcernere, ne innocentes condemnet, vel reos juſtificet. Nec mirum. Nam ſi Archi-Diaconi, quibus, teſte experientia, Synodoque Tridentina, (*l*) in quibusdam determinatis duntaxat partibus uniuscujusque Diœceſis, ſua exercenda eſt officii facultas, juxta Sacros Canones, præſertim Tridentinæ Synodi, Magiſtri in Theologia, ubi fieri poterit, ſeu Doctores, aut Licentiati in Jure Canonico debeant eſſe: quanto magis id obſervandum venit in deligendis Officialibus, ſeu Vicariis Generalibus, quorum authoritas, non ad unam tantum partem ſuarum Diœceſium reſtringitur, ſed longe, lateque per Diœceſes ſuo-

(*i*) Conc. Trid. Seſſ. 6. C. 2. Decret. de Reform.

(*k*) *Sequens notatio editioni hujus Synodi adjecta legitur apud Lünig Spicil. Eccleſ. Contin. III.* " Scimus, quod multis in locis hæc duo nomina: *Officialis* & *Vicarius*, diſtinguuntur, cum his diverſa prorſus officia tribuantur. In noſtra vero Metropolitana (Salzburg.) & in nonnullis aliis Eccleſiis Cathedralibus Provinciæ noſtræ confunduntur inter ſe hæ voces: *Officialis* & *Vicarius*; uti etiam factum eſt in Sacroſancta Synodo Tridentina Seſſ. 24. C. 16. Decret. de Reform. quia ſub unum idemque officium omnino cadunt. Propterea ſive ſit unum plane munus, ſive diſtincta; de utroque Decreta iſta intelligi volumus."

(*l*) Trid. Seſſ. 24. C. 12. Decret. de Reform.

ſuorum Epiſcoporum extenditur? Cujus rei gratia & Generales Vicarii, ſive Officiales in omnibus paſſim, etiam Sacris Canonibus nuncupantur, & primi, ſive proximi poſt Epiſcopos dinoſcuntur, ita, ut etiam Archidiaconi eorum communiter ſubſint authoritati: qui licet oculi dicantur Epiſcopi; Vicarius tamen Generalis, ſeu Officialis, veluti alter eſt Epiſcopus, eo quod ejusdem per omnia vices gerit. Quod ut ſic fiat, Sacrum Tridentinum (*m*) Concilium ſtatuit, & Synodus Moguntina (*n*) Epiſcopos cavere jubet; dum ipſi officiis ſuis præeſſe non poſſunt, ne vices ſuas hominibus dubiæ famæ, aut ab ordine Eccleſiaſtico prorſus alienis committant: ſed in ſuum locum, quoties ſuis muneribus per ſe non præſunt, viros bonos, graves, peritos, prudentes, & inprimis Eccleſiaſticos ſubſtituant.

Vicarium Generalem, ſeu Officialem, citra Epiſcopi expreſſum mandatum, ſeu datam facultatem, nil agere poſſe.

CAPUT II.

Ipſi vero Officiales, ſive Vicarii Generales, licet ad tale aſſumantur officium, nihil tamen (quod etiam præcedens Synodus Salisburgenſis præcipit) in civitatibus, ſive extra, poſſunt, neque debent exercere, ſeu quicquam peragere, niſi juxta facultates, eis ab Archi-Epiſcopo, vel ſuis Epiſcopis præſcriptas, horumque ſigillis munitas. Unde & Synodus Ancyrana (*o*) ait, Vicariis Epiſcoporum non licere, vel Presbyteros, vel Diaconos ordinare, id eſt, ad Ordines promovere: ſed nec Presbyteris civitatis, ſine Epiſcopi præcepto, amplius aliquid imperare: nec ſine authoritate literarum ejus in unaquaque Parochia aliquid agere. Cujus rei cauſa eſt, quod cum ad Ordinariorum beneplacitum, plerumque ſint mutabiles, a jure nulla eis determinata aſſignatur poteſtas.

De Juramento præſtando a Vicario Generali, ſeu Officiale.

CAPUT III.

Nemini autem Generalis Officialatus, ſeu Vicariatus literæ cum facultatibus dentur authenticæ, niſi prius in manibus ſui Epiſcopi, ſuæ fidei cum juramento fecerit profeſſionem, ex Sacro Tridentino Concilio deſumptam, videlicet:

Fidei Profeſſio cum Juramento ab Officialibus, ſive Vicariis Generalibus, atque eorum Aſſeſſoribus præſtanda.

Ego N. a vobis Reverendiſſimo D. D. N. Epiſcopo noſtro N. aſſumptus in Generalem Vicarium, ſive Officialem hujus ſuæ Diœceſis N. firma fide credo, & profiteor omnia & ſingula, quæ continentur in Symbolo Fidei, quo Sancta Romana Eccleſia utitur, videlicet: Credo in unum Deum, Patrem Omnipotentem, factorem cœli & terræ, viſibilium omnium, & inviſibilium, & in unum Dominum noſtrum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, & reliqua ſuperius in fine X. Conſtitutionis contenta, ubi integra ipſius Profeſſionis Fidei forma traditur. Item: Et vobis Reverendiſſimo D. D. N. veram obedientiam ſpondeo & profiteor: cui etiam promitto, in omnibus perficiendis examinibus, proceſſionibus, inquiſitionibus, ſententiis, viſitationibus, reliquisque actionibus ſimilibus mihi commiſſis, atque committendis, me non aliter, quam Sacri Canones docent, atque exigunt, proceſſurum: Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

Officiales ne ſint pathetici, id eſt, ne ab affectionibus regantur.

CAPUT IV.

Præſtito itaque hujusmodi juramento, & ab Epiſcopis ſuarum facultatum literis authenticis acceptis, meminiſſe debent ipſi Officiales, ſive Vicarii Generales, ne in ſuis actionibus reſpectores ſint perſonarum, neque amatores pecuniarum, ſive aliorum mune-

(*m*) Trid. Seſſ. 24. C. 16. Decret. de Reform.
(*n*) Syn. Mog. anni 1549. Cap. 77. vide Tomo præced.
(*o*) Synod. Ancyr. Can. 13.

munerum: nec odio, aut amore ſe moveri ſinant; ſed juxta Canones, Deum ſemper præ oculis habentes, procedere, ſuaque omnia acta dirigere debent, ac tenentur.

Officiales neminem ſibi, niſi authoritate Epiſcopi, ſubdelegent.

CAPUT V.

Animadvertentes interim, cum aliquo impediuntur negocio, vel ab aliqua detinentur corporis infirmitate, ita ut ſuo ſatisfacere non poſſint muneri, ne Officialatus, ſeu Vicariatus vices, aliis committant: præſertim cum in jure cautum ſit, ne Vicarius ſubſtituat Vicarium, ſed ſuis Ordinariis Epiſcopis hoc faciendum permittant: (*p*) quos ea de re, cum neceſſe fuerit, certiores facient, ut illi id præſtare non negligant: niſi ipſis ab Epiſcopis in facultatibus datis, poteſtas ſubſtituendi conceſſa fuerit; quia tunc & ipſi hoc idem curare poterunt, dummodo viros habiles, Eccleſiaſticos, idoneos, ac ſufficientes ſubſtituant.

Sede vacante, a Capitulo conſtituendum eſſe Officialem, ſeu Vicarium Generalem, ſeu pro tempore exiſtentem approbandum.

CAPUT VI.

Et quia, vacante Sede per mortem alicujus Epiſcopi, authoritas Officialis, ſive Vicarii Generalis, ſolet exſpirare; Sacroſancta Synodus Tridentina, (*q*) ne jacturam patiatur juriſdictio Eccleſiaſtica, ſtatuit, Capitulum omnino teneri, infra octo dies poſt mortem Epiſcopi Officialem, ſeu Vicarium conſtituere, vel exiſtentem confirmare: qui ſaltem in Jure Canonico ſit Doctor, vel Licentiatus, aut alias, quantum fieri poterit, idoneus: ſi ſecus factum fuerit, ad Metropolitanum hujusmodi deputationem declarat eſſe devolutam. Quod ſi caſus accideret in Metropolitana, ſive exempta quadam Eccleſia, ejusdemque Capituli Patres circa hoc negocium eſſent remiſſiores; tunc antiquiori Coepiſcopo, in Metropolitana: & propinquiori Epiſcopo, in exempta, Vicarium idoneum, ſive Officialem conſtituendi poteſtas conceditur. Qui tamen ſive antiquus, ſive a Capitulo recens conſtitutus, confirmatusque, omnium ſui miniſterii actionum a die, qua fuit conſtitutus, ſive confirmatus, usque ad inveſtituram novi Epiſcopi, requiſitus rationem reddere debet.

De Aſſeſſoribus.

CONSTITUTIO XIX.

Qualis Officiali ſit arrogandus Aſſeſſor.

CAPUT I.

CÆterum cum in nonnullis noſtræ Provinciæ Cathedralibus Eccleſiis moris ſit, ad majorem Sacrorum Canonum obſervantiam, ſecurioremque Officialium, ſive Vicariorum Generalium, in rebus peragendis intelligentiam, ſuo Officiali alium, utriusque tamen juris peritum, tanquam conſultorem aſſignare, virum quem Aſſeſſorem vocant, qui omnibus actionibus Officialatus aſſiſtere debet, ut ſuo conſilio, atque peritia nihil fiat, vel ſtatuatur, quod Sacris contrarium videatur Canonibus: Hanc itaque conſuetudinem non improbamus, ſic tamen, ut nullus in Aſſeſſorem aſſumatur, niſi doctrinæ reſpondeant etiam mores, gravitas, prudentia, ſagacitas, & modeſtia: profuerit etiam, Eccleſiaſticum, vel ſaltem cœlibem eum eſſe hominem. Is tamen, niſi juramento, quod ſupra Officialibus injunctum eſt (mutato ſolum verbo: Processurum, in dictionem: Consulturum) prius dato, ad muneris ſui functionem non admittetur.

De officio Aſſeſſoris, & quid in eo agere, vel omittere debeat.

CAPUT II.

Præterea monendi ſunt tales Aſſeſſores, quod tametſi Officialibus, adjuvandi, & communicandi conſilii cauſa ſint adhibiti; non tamen hoc eo intelligi, ut & ipſi judicent, ſententiam ferant, vel præſideant: ne ex iſta viciſſitudinaria quadam commixtione apud plebejos ambiguum fiat, uter ſit potior,

(*p*) De Offic. Vicarii. C. 4.

(*q*) Seſſ. 24. C. 16. Decr. de Reform.

tior, Officialisne, an vero Aſſeſſor. Qui error, ne cui unquam obrepat; ſancimus, quod in qualibuscunque Officialatus, ſive Vicariatus Generalis, aut cujuslibet fori noſtri Eccleſiaſtici, ſive (ut vocatur) Conſiſtorii actionibus, quibus licet quandoque plures cum poteſtate ſententiam dicendi interſint, pro examinandis ad Sacros Ordines; ſeu ad Eccleſias, præcipue curatas, promovendis, aliisque emergentibus negociis, Ordinariorum juſſu, & mandato expediendis; Aſſeſſores votum tantum habeant conſultivum, & non deciſivum: idque duas ob rationes: Primo, quia cum ut plurimum Aſſeſſores hujuscemodi meri ſint laici, &, ut ſupra monuimus, a laicis Sacerdotes parum decenter judicari. Secundo, quoniam Aſſeſſores Officialibus in ſupplementum quoddam ſunt adjuncti: Nam ſi Officialis eſſet Juris Canonici ſatis peritus, Aſſeſſoris opera minime indigeret. Itaque Aſſeſſoris ſuffragium per ſe nihil præſtat; ſed quod ferre debet Officialis ſuffragium, id Aſſeſſoris conſilio, & ingenio limatum, accommodatum, & Canonice formatum eſſe debet. Hinc dicitur Aſſeſſor, quaſi aſſidens Judici in cauſarum cognitione ſuum præbens conſilium. Ejus igitur eſt officium, non judicare, ſed Præſidi judicanti aſſidere, & in cauſis, cognitionibus, poſtulationibus, libellis, edictis, decretis, atque id genus aliis, aſſidendo conſulere: Itaque & in noſtra Provincia Aſſeſſores Officialibus, ſive Vicariis noſtris debent aſſidere.

De Prædicatione Verbi Dei, & Officio Eccleſiaſtæ.

CONSTITUTIO XX.

Munus Prædicationis diligenter eſſe curandum a Prælatis, vel eorum ſurrogatis.

CAPUT I.

PErinde ut corpus noſtrum carnale nutritur pane frumentario, ſic anima paſcitur Verbo Dei: & quanto anima præſtantior eſt corpore, tanto ſpiritualis cibus excellentior eſt corporali. Munus autem hujus diſtribuendi panis præcipue Epiſcopis (nam hi Apoſtolorum locum obtinent) poſt deinde cæteris Prælatis, nec non Parochis incumbit: nam hi Epiſcopis, in quorum partem ſolicitudinis arrogati ſunt, auxilio eſſe debent. Quamobrem ut officio ſatisfaciamus, noſtrorum Prædeceſſorum veſtigia ſecuti, Sacro etiam Concilio Tridentino idem ſuadente & mandante, omnes Epiſcopos, & alios minores Eccleſiarum Prælatos, atque Parochos, in Domino hortamur, ut (qui id poſſunt, & legitime impediti non fuerint) per ſe ipſos, ſaltem in Eccleſiis reſidentiæ, Sanctum Chriſti Evangelium velint prædicare. Si vero contigerit, Epiſcopos, & alios prædictos legitimo detineri impedimento; juxta formam Generalis Tridentini Concilii, viros idoneos ad hujusmodi Prædicationis officium ſalubriter exequendum omnino aſſumant. Si quis autem hoc adimplere contempſerit, diſtrictæ ſubjaceat ultioni. Dies vero, in quibus conciones hujusmodi debent haberi, Sacra Synodus Tridentina oſtendit, inquiens: Omnibus ſaltem Dominicis, & ſolemnibus diebus Feſtis: tempore autem jejuniorum Quadrageſimæ, & Adventus Domini quotidie, vel ſaltem tribus in hebdomada diebus; & alias, quotiescunque id opportune fieri poſſe, ipſi judicaverint Prælati.

Ut Concionatores Verbi Dei non tam ſint diligentes in ſua doctrina, quam etiam cauti, orthodoxi, & prudentes, & quorum Doctorum enarrationibus potiſſimum uti debeant.

CAPUT II.

Hi vero, qui ad hoc prædicandi officium fuerint ab Ordinariis, ut idonei aſſumpti, perquam diligenter, & caute circa hoc miniſterium ſe habeant. Humani enim corporis ventriculus, ut cibo male cocto, crudo, difficili, aut intoxicato, vel debilitatur, vel humidum radicale (prout Phyſici loquuntur) plane extinguitur; ſic anima Verbo Dei, vel male digeſto, vel juxta crudam literam cocto, vel veneno hæretico adulterato, male afficitur, & tandem perimitur. Quo fit, ut Verbi Dei Prædicatoribus in adminiſtratione cibi illius nobiliſſimi, prudenter admodum incedendum ſit; ne vel ad ſiniſtram, ſcilicet Judæorum fermentum,

vel

vel ad dexteram, id eſt, hæreticorum & ſchiſmaticorum virus, & blaſphemias declinent. Quod ne fiat, omnibus & ſingulis Divini Verbi Prædicatoribus præcipimus, injungimus, & mandamus; ne Verbum Dei ex proprio metiantur ingenio, idque juxta ſua ſomnia, & conjecturas temere interpretentur: vel opiniones, aut eum ſenſum, quem ipſi ſibi inde eliciunt; ſed omnino ad intellectum, quem Sancta Mater Eccleſia, atque Sedes Apoſtolica, Doctoresque, & Patres ab eis recepti, inſtinctu Spiritus Sancti tradiderunt, & tenent, populo exponant. Quod tunc præcipue fiet, ſi antiquorum illorum Eccleſiæ Catholicæ Doctorum Sanctorum, Dionyſii, Clementis, Ignatii, Cypriani, Athanaſii, Cyrilli, Hilarii, Baſilii, Jo. Chryſoſtomi, utriusque Gregorii, Nazianzeni, & Nyſſeni, Hieronymi, Ambroſii, Auguſtini, Gregorii Magni, Thomæ Aquinatis, & Ven. Bedæ, Haimonis, & id genus aliorum: ac etiam recentiorum, quæ non ſolum in Scholis univerſalibus, & ſanis a labe hæretica, legi, & obſervari ſolent; ſed & a Romana Eccleſia ſcripta non reprobata legant. Veluti Dionyſii Carthuſiani, Joannis Eckii, Friderici Nauſeæ, Michaelis Epiſcopi Merſeburgenſis, Joannis Feri, Joannis Hoffmeiſteri, Egidii Topiarii, Roiardi, Jodoci Clichtovei, Antonii a Königſtain, & his ſimilium homilias & poſtillas: ac ſermones etiam Theſauri novi, ex quibus orthodoxæ doctrinæ congruas, & ad Eccleſiæ Dei ædificationem commodas prædicationes colligere poterint. Sed animadvertere debent, ut ſemper etiam ſecundum proprietatem linguæ ſtudeant prædicare. Ab aliis vero damnatis, & prohibitis authoribus, niſi a Sede Apoſtolica quiſpiam facultatem eorum libros legendi adeptus fuerit, eos prorſus abſtinere volumus: quorum ſcripta eisdem Prædicatoribus noſtris, quemadmodum & aliis utriusque ſexus, cujuscumque ſint conditionis, perſonis, horum lectionem, librorumque talium uſum, ſub pœnis ſupra in articulo de hæreticis deſcriptis, ſerio prohibemus, atque interdicimus.

Modus vitandi hæreticorum ſcriptorum lectionem.

CAPUT III.

Ne ſint autem Concionatores noſtri anxii, neque ſoliciti, dicentes, ſe neceſſario debere hæreticorum libros legere, ut eorum fallaciis, peſtiferisque dogmatibus, in ſuis ſermonibus pro fidelium inſtructione poſſint, technas illorum ſolvendo, obviare, atque reſpondere: ne dicant, quomodo illorum laqueis deluſum populum extricare, cautioremque reddere poterimus, niſi eorum dolos perceperimus, ipſorum ſcripta legendo? Quia habent complures Catholicos Scriptores, qui hoc optime in ſcriptis jam præſtiterunt, & indies juxta neceſſitatem, Superiorum authoritate innixi, præſtare non deſinunt: quorum annotationibus eruditis, hæreticorum fraudes, & venena, ſub melle exhibita, luce clarius deteguntur, oraque obſtrepentia illis clauduntur: ex quibus Prædicator quilibet, Fidei Catholicæ partes defendendi avidus, non ſolum ea ipſa perverſa hæreticorum dogmata, ſed & conveniens ad illorum ſingula reſponſum juxta uniuscujusque rei neceſſitatem elicere poterit, quibus in unaquaque materia ab hæreticis tractata, fidelem populum, veritatem aperiendo, erroneisque doctrinis reſpondendo, rectius, atque tutius poterit inſtruere; quam ſi ipſos hæreticorum libros legeret, & illis proprio captu, & ingenio reſpondere vellet: quia non omnibus contingit, Divinarum literarum penetrare myſteria. Et quoniam a noſtræ ætatis hominibus nulla eſt prodita hæreſis, quæ non etiam antiquitus in Eccleſia Dei graſſata ſit: Ita Deus Opt. Max. hodie non minus, quam olim pia & præclara excitat ingenia, quæ non ſolum technas, & dolos hæreticorum detegunt; ſed & modum atque viam incautis tradunt, ut illorum laqueos evitent, neque uſpiam impingant: illaqueatis vero, quomodo ſe ſe explicent. At ii non propterea in hæreticos ſtylum exacuunt, ut ad nova quædam commenta reſpondeant (nihil enim dictum eſt, quod non dictum ſit prius) ſed ut repetitas hæreſium doctri-

doctrinas denuo Sanctorum Eccleſiæ Patrum convellant argumentis : ne ſi (ut bene ait D. Cyprianus (r)) falſas eorum criminationes contemneremus refutare, videamur crimen agnoſcere, vel nobis tacentibus, noſtræ tribuatur diffidentiæ, & ipſi in ſua glorientur malitia. Propterea non fruſtra nos docuit Sapiens, ſtulto juxta ipſius ſtultitiam eſſe reſpondendum, ne ſibi ſapiens eſſe videatur. Ex horum itaque ſcriptis, tanquam ex penu, debet eruere argumenta Concionator, ad evertendam impiam, & adulterinam hæreticorum doctrinam, idque longe tutius fecerit, quem ex illorum peſtilentiſſimis libris; ex quibus incautus lector, antequam prævideat, labe aliqua aſpergi, & infici poteſt facillime.

De modeſtia & ratione inter concionandum obſervanda.

CAPUT IV.

Prædicatores inſuper neque Divino verbo prophana, incerta, aut fabuloſa debent inepte miſcere, neque inter prædicandum rixari, aut furioſe contendere : nec Epiſcopos, aliosve Prælatos, ſive Civiles Magiſtratus, cum auditorum offenſione, aſperius objurgent; ſed modeſte potius admoneant. Nullius hominis Chriſtiani cujuſcunque ſexus cenſuræ ſe palam vociferando ſubjiciant ; ſed populum Præpoſitis ſuis, etiam diſcolis, juxta doctrinam Apoſtolicam, obedire doceant, atque hortentur. Ab obſcuris, nodoſis, & difficilibus quæſtionibus abſtineant. Non laudem, non quæſtum, ſed animarum ſalutem anxie quærant. Fidem & opera, miſericordiam & juſtitiam Dei, conjunctim inculcent, nec alterum ab altero ſeparent. Vitia quoque deteſtentur, ad virtutes exhortentur, & alliciant : Et in ſumma qualem ipſi gregem Chriſti eſſe voluerint, tales ipſi priores ſint; ut quod alios docuerint, ipſi primum præſtent, & exhibeant : idque Chriſti exemplo, qui primum incœpit facere, deinde docere. Exemplum enim dedit nobis, ut quemadmodum ipſe fecit, ita & nos faciamus. Præterea Tridentini Concilii, & hujus noſtræ Synodi Provincialis Decreta, & Conſtitutiones, præſertim, quæ ad mores, & diſciplinam Chriſtianam pertinent, inculcare non deſinant. Neve etiam quidquam obſcure exponant, & doceant, quo adſtantium aures incertæ, ſuſpenſæ, vel offenſæ relinquantur.

Quibus locis, & quando non ſit concionandum.

CAPUT V.

Cum præterea ex concionibus, quæ in privatis locis, puta ſacellis caſtrorum, vel quæ ab hominum converſatione remotiores ſunt, ut in campeſtribus, ſylveſtribus, aliisve ſolitariis locis fiunt, plerumque ſuſpiciones naſcantur, Verbumque Dei non angulis, ſed publico gaudeat; Ideo prohibemus, ne in ſimilibus locis, in quibus ante annos viginti, nulli habiti ſunt ſermones, nec poſthac prædicetur (præterquam in diebus Dedicationum, & unius Patroni, ubi ab antiquo conſuetum fuerit, his diebus ſermones fieri) ſub pœna ſuſpenſionis a munere prædicandi ad quatuor menſes, quoties Prædicatorem hæc facere contigerit.

Neminem ſine legitimo mandato concionari debere.

CAPUT VI.

Et cum nullus prædicare debeat, niſi mittatur ; ideo Prælatis Eccleſiarum, cæterisque omnibus, quibus Prædicatoribus opus eſt, mandamus, ne aliquem huic muneri præficiant, niſi ſit à ſuo Ordinario examinatus ad hoc, atque admiſſus.

De Theologis, ab Epiſcopis, ſuis Eccleſiis Cathedralibus, aliisque Collegiatis deſignandis, atque deputandis.

CONSTITUTIO XXI.

In Metropolitana, & quatuor præcipuis Cathedralibus Eccleſiis &c. eruditum Theologum ali debere, qui cæterum Clerum, Sacras Literas ſtatutis horis prælegendo, informet.

CAPUT UNICUM.

Cum nobis Epiſcopis magna Sacerdotum eſſe debeat cura, juvenum præ-

(r) S. Cyprian. in Tract. contra Demetrian.

præcipue, ac eorum, quibus animarum cura ex officio non incumbit, de quorum numero cumprimis ſunt, qui apud Metropoliticam, Cathedrales, ac Collegiatas Eccleſias Divino inſerviunt cultui: Ne igitur tales horis a miniſterio vacantibus, otio dediti in laqueos incidant diaboli, ſed eorum opera nobis in aliis officiis Eccleſiaſticis uſui eſſe poſſit; non tantum renovatam, ſed ampliatam quoque deciſionem Cap. 1. & 4. De Magiſtris. a Conc. Lateran. pridem inſtitutam, & a ſuperiore Synodo Salisburgen. ſub Illuſtriſſimo D. Erneſto celebrata, pariter amplexatam, & a Sacro Concilio Tridentino, (s) tanquam hac noſtra ætate valde neceſſariam, renovatam, atque promotam volumus. Ideo ut Prædeceſſorum noſtrorum pias & laudabiles imitemur ſanctiones, & Sacri Tridentini Concilii pareamus determinationi, noſtræque ſubveniamus, conſulamusque neceſſitati; ordinamus & ſtatuimus, ut in noſtra Metropolitana, & Cathedralibus Eccleſiis Friſingen. Ratiſpon. Paſſavien. & Brixinen. nec non & in aliis Collegiatis opulentioribus Eccleſiis habeatur Theologus, Sacerdos doctus, & approbatus, licet in eadem Facultate Doctoratus inſignibus non fuerit decoratus, qui ipſos Sacerdotes, & alios Clericos, & egenos Scholaſticos (qui parentum opibus, neque juvari, neque ſuſtentari in Univerſitatibus poſſunt) hora pomeridiana in Sacris Literis edoceat, & in his præſertim informet, quæ ad cujusque miniſterium & curam animarum ſpectare dinoſcuntur. Cui circa victum provideatur, quemadmodum Canon iſte, & Sacroſanctum Concilium Tridentinum diſponunt. In Eccleſiis vero Collegiatis, in quarum facultatibus non eſt, ut Theologum ſuſtentent, curent Decani & Capitula; ut Canonicis, & aliis Sacerdotibus conſtituatur tempus quotidianum, quo aliquid in Sacris Literis legant; ne torpentes & ſomno dediti, tempus irrecuperabile male perdant. Ordinarii autem Decanis, contra reluctantes, inobedientes, & inertes, ut in aliis licitis, honeſtis, & neceſſariis, ita & hoc loco ſuppetias pro conſervanda obedientia ferant. Qui ſi in officio ſuo negligentiores fuerint, per Ordinarios corripiantur; ipſique Ordinarii Decanorum negligentiam ſuppleant.

De conſideratione ab Epiſcopis habenda in admittendis iis, qui ad Sacros Ordines aſpirant.

CONSTITUTIO XXII.

Præfatiuncula ad ſequentis materiæ tractationem.

CAPUT I.

Monente Apoſtolo, manus (t) cito nemini eſſe imponendas, ſed unumquemque, antequam ad Sacrorum miniſterium admittatur, eſſe probandum, ut dignus, non criminoſus, neque inhabilis pro tanto munere adſciſcatur: itidem & a Sanctiſſimis Conciliis & Patribus ut cuſtodiatur, copioſe ſancitum atque præceptum cum ſit: multos tamen propter noſtrorum temporum malitiam ab eadem Apoſtoli doctrina, & Majorum noſtrorum limitibus longe diſceſſiſſe (proh dolor) non ſine magna animi noſtri perturbatione perſpexerimus; in hiſce noſtris Conſtitutionibus, renovando Decretum prætéritæ Salisburg. Synodi, ſuper hoc nonnulla ſtatuere atque ordinare neceſſario duximus.

De examinatione Ordinandorum, & a quibus ea fieri debeat.

CAPUT II.

Licet hoc munus eos examinandi atque approbandi, qui ſe in ſortem Domini adſcribi deſiderant, proprium ſit Epiſcoporum, qui juxta antiquorum Canonum, etiam Tridentinæ Synodi (u) traditiones, Sacerdotibus, & aliis prudentibus viris, peritis Divinæ Legis, ac in Eccleſiaſticis Sanctionibus exercitatis ſibi aſcitis, eorundem Ordinandorum genus, perſonam, ætatem, inſtitutionem, mores, doctrinam, & fidem, & reliqua diligenter deberent inveſtigare; nihilominus propter varias

(s) Trident. Conc. Seſſ. 5. Cap. 1. Decret. de Reform.
(t) 1. Tim. 3. & 5.
(u) Conc. Trid. Seſſ. 23. C. 7. Decret. de Reform.

varias & diverſas, quæ indies ipſis occurrunt, occupationes, quibus admodum implicati detinentur: quod præſertim his evenit, qui ampliſſimas habent Diœceſes; eis indulgendo conſentimus, ut, qui per ſe ipſos hoc præſtare non valent, per ſuos Officiales, ſive Vicarios Generales, & alios Sacerdotes, eos præſertim, qui in Cathedralibus Eccleſiis illa obtinent officia, quibus ex antiqua conſuetudine hoc munus eſt injunctum, nec non & alios (ſi viſum fuerit) graves tamen & pios, ac hujus negotii peritiam habentes, atque in majorum Ordinum aliquibus ſaltem conſtitutos: laicos enim, & eos, qui in minoribus tantum ſunt Ordinibus, ab hoc munere prorſus excludimus. Non negamus autem, quin boni viri, Sacris etiam non initiati, veluti Aſſeſſores, & Cathedralium Eccleſiarum Ludimoderatores, ut illi, ne Sacris Canonibus derogetur, intendant; & hi, ut uniuscujusque promovendi in humanioribus literis ſufficientia comprobetur, animadvertant, & experiantur; hujusmodi Ordinandorum examini poſſint intereſſe, ſed non judicare. Turpe eſt enim Clerico, quod in his, quæ ad Eccleſiæ miniſterium attinent, illius, qui vel laicus, vel inferioris miniſterii, quam ipſe in Eccleſia eſt, ſubeat judicium.

Summos Scholaſticos & Cantores, vel eorum Vicarios idoneos, examini Ordinandorum intereſſe debere.

CAPUT III.

Hortamur quoque, & paterne injungimus noſtræ Metropoliticæ, atque Cathedralium Eccleſiarum ſummis Scholaſticis, & Cantoribus, ut hac in re officiis ſuis facto reſpondeant, & dum futuri Eccleſiæ Dei Miniſtri probantur, ipſi perſonaliter cum Officialibus, atque in Spiritualibus Vicariis Generalibus ſuorum Ordinariorum, interſint, atque his cujuslibet Eccleſiæ Cathedralis minorem Scholaſticum, nec non & Theologum ab illius Eccleſiæ Epiſcopo aſſumptum, vel alium ad Epiſcopi beneplacitum adjungant. Quod ſi tales quandoque fuerint abſentes; aliqui alii Sacerdotes, hujus rei non ignari, mature ab Ordinario in abſentium locum ſubrogentur. Si autem proventus officiorum ſummi Scholaſtici & Cantoris, ita tenues extiterint, quod mercedem laboribus debitam non ferant: volumus, quod Epiſcopi, & Capitula proviſionem aliquam faciant, ut tam neceſſaria in Eccleſiis officia pinguiora, & talia reddantur, ne omnino extinguantur.

Electionem, promotionem, atque examen Ordinandorum, tanquam rem maximi momenti, non ſegniter, ſed ſumma fide, ac ſolicitudine eſſe peragendam.

CAPUT IV.

Et quia in hujusmodi eligendis Eccleſiæ Miniſtris, maxima eſt difficultas, neque res ipſa per tranſennam contuenda, vel agitanda, ſed ſumma cum diligentia eſt tractanda: Nos illos, qui huic negotio a Nobis, ſive ex ipſorum officiis præficientur, ſerio hortamur, admonemus, atque ſub interminatione diſtricti Dei Judicii, ipſis injungimus, ne rem illam tam arduam perfunctorie agant: ſed memores etiam, quod ſi ſecus, quam debent, egerint, alieni ſe peccati (ut Paulus dicit) participes faciunt: memores tandem, quod ſicut boni operis ſibi comparat fructum, qui rectum ſectatur in eligendo Sacerdotum judicium: ita gravi ſemetipſum afficiat damno, quia ad ſuæ dignitatis Collegium ſublimat indignum, ſuo per omnia ſatisfaciant officio: nullius poteſtatem pertimeſcant, non corrumpantur cupiditate præmii, nihil moliantur odio, neque amor, favorve eorum obnubilet judicium; ſed eam mercedem exſpectent, quam ipſis dabit juſtus Judex in illa die, qua mali pœnis, boni vero præmiis afficientur.

Parentes admonentur, ut filios, Sacris Miniſteriis dedicandos, a prima juventa in bonis literis, atque moribus educent.

CAPUT V.

Ut autem Ordinandi, idoneos coram Examinatoribus ſe facile poſſint exhibere, ſuis Parentibus erit curæ; ut, ſi quos filios ad hoc tantum Eccleſiæ miniſterium conſtituerint mancipare,

illos a primis cunabulis Eccleſiaſticæ diſciplinæ ſubmittant. Hos enim majores noſtri demum idoneos Sacris adminiſtrationibus cenſuere, quorum omnis ætas a puerilibus exordiis, uſque ad provectionis annos per diſciplinæ Eccleſiaſticæ ſtipendia cucurriſſet. Neque enim poterit de ejus profeſſione dubitari, cui pro laboribus multis, pro moribus caſtis, pro actibus ſtrenuis, celſioris loci præmium debetur.

De modo inquirendi, & examinandi Ordinandos.

CAPUT VI.

Forma vero, juxta quam ad Ordines aſpirantes in ordinario examine probari debeant, peculiari libello, noſtra opera & ſolicitudine brevi in publicum, juxta ritum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, emittetur: Interim autem ordinamus, ut Sacris initiandi, in his primo & principaliter diligenter probentur articulis: Nempe de perſona, affectu, fide, ſcientia, & doctrina, ætate, libertate, continentia, bigamia, moribus, & natalium, corporumque defectibus &c. De perſona: an hujus, vel alterius Diœceſis ſit oriundus: &, ſi alienigena, an a ſuo Epiſcopo literas habeat dimiſſoriales; quas ſi non præſentaverit, prorſus ejiciatur. De affectu vero: an voluntarie, & proprio motu, vel parentum, aut aliorum perſuaſione petat ad Ordines promoveri. De Fide: an ſemper crediderit, & credat, quæ Sancta Mater Eccleſia docet, vel, ſi de ipſis quandoque dubitaverit: & quid de unoquoque ſentiat, vel credat, an etiam ſit neophytus. De ſcientia atque doctrina: quia labia Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam. De ætate, quia nulli eſt Sacer Ordo conferendus, niſi convenienti tempore, a Sacro Concilio Tridentino determinato, fuerit præditus. De moribus vero: quia ſi oculus corporis initiandi fuerit nequam, totum corpus erit tenebroſum: & ne, dum alios docere voluerit, ipſe reprobus inveniatur. De libertate autem: an Domino alicui, vel mulieri jure matrimoniali ſit aſtrictus. De continentia: an continens perpetuo perſeverare voluerit. De bigamia: an uxorem unquam duxerit: & ſi habuerit, an unam duntaxat, & virginem. De natalium autem, vel corporis defectu: quia ſi ex illegitimo thoro fuerit procreatus, vel aliquo membro mancus; ſecundum Sacras Canonum Sanctiones, neque in numerum Miniſtrorum Altaris Dei poteſt aſſumi. Deinde & circa reliqua progrediatur, quæ in Concilio IV. Toletano Cap. 18. enumerantur, quæ & in Decretis habentur Canonicis. Cap. *Qui in aliquo. D.* 51. Ita tamen, quod circa ætatem jura noviſſima Concilii videlicet Tridentini (*x*) obſerventur: in quo eſt definitum, ut nullus inpoſterum ad Subdiaconatus Ordinem ante vigeſimum ſecundum, ad Diaconatus ante vigeſimum tertium, ad Presbyteratus ante vigeſimum quintum ætatis ſuæ annum promoveatur. Quapropter, ut Examinatores unumquemque probandum citius, & in conſcientia ſecurius expediant; ſtatuimus etiam, & ordinamus, juxta Sacri Concilii (*y*) Tridentini inſtructionem, ut Ordinandorum quilibet, legitimæ ætatis a parentibus, & Præceptoribus ſuæ educationis, inſtitutionis, eruditionis, honeſtatis &c. nec minus a Parochis, vel Prælato aliquo, ſi caſu apud quempiam in proximo triennio, ante illud tempus commoratus fuerit, vitæque ſuæ conſuetudinem egerit, literas ſecum afferant teſtimoniales. A qua teſtimoniorum exhibitione, præcedentis Synodi Saliſburgen. ſequentes decretum, nullum plane ſive Regularem, ſive Clericum ſæcularem, qualiſcumque ſit conditionis & dignitatis, excipimus, quia volumus apud omnes æqualitatem obſervari: Ita tamen, ut Regulares ſuæ converſationis, ac vitæ teſtimonium a ſuis exhibeant Prælatis.

Ne quiſpiam Ordinandus, cujuſcunque ſit gradus & conditionis, ab examine ſit immunis; niſi gradu aliquo Theologico decoratus fuerit: qui etiam, licet ipſe non ſit examinandus, alios tamen examinare debebit, ut de ipſius eruditione periculum fiat.

CAPUT VII.

Simili modo, juxta ejuſdem Saliſburgen. Synodi Conſtitutionem ordinamus,

(*x*) Seſſ. 23. c. 12. Decret. de Reform.

(*y*) Ibid. c. 5. de Reform.

namus, & ſtatuimus, ut ordinandi indifferenter omnes, cujuscumque ſint gradus, dignitatis, & præeminentiæ, tam Clerici ſæculares, quam Regulares, in ordinario examine juxta ſupraſcripta omnia interrogentur,atque probentur; niſi quiſpiam Doctoratu, vel Licentia, ſive Baccalaureatu in Theologia fuerit inſignitus: tales enim circa doctrinæ ſufficientiam abſque examine (niſi circa ea, quæ doctrinæ tentamen non attingunt) erunt admittendi. Et ut de ipſius eruditione periculum etiam fiat, alios, unum, vel alterum ordinandos ipſe examinabit.

Quis ordinandos Epiſcopo præſentare debeat.

CAPUT VIII.

Quia etiam abuſum non exiguum in actu conferendorum Ordinum irrepſiſſe reperimus: quod cum ordinandi, pro ſuſcipiendis Ordinibus, per Archidiaconum aliquem Epiſcopo debeant præſentari, non per ipſum,neque per aliquem alium in dignitate conſtitutum, ſed per laicum, vel nullius reputationis ſimplicem Clericum præſententur: quod in vilipendium vertitur ipſius Sacramenti Ordinis. Quapropter ad majorem tanti Sacramenti collationis Majeſtatem oſtendendam, talem abuſum tollentes, volumus atque præcipimus, ut deinceps ordinandorum præſentatio, qualibet vice per Archi-Diaconum, vel ad minus, eo impedito, per aliquem alium Sacerdotem, alicujus dignitatis hominem, Archi-Diaconi vice & nomine conſtituatur, qui etiam uſque ad finem officii Epiſcopalis maneat, & diligenter attendat, quomodo ordinandi ſe in recipiendis Ordinibus honeſte, & devote gerant, & poſtquam aliquis Ordinem ſuſcepit, ad librum cantionum accedat, aliiſque ſit in cantando officio auxilio. Pœnas autem his, qui indignos ad Ordines admiſerunt, ſtatuimus, quas Concilium Ilerdenſe commemorat.

Quis Ordines conferre debeat, & de Dimiſſorialibus concedendis, nec ne.

CAPUT IX.

Epiſcopi (z) autem per ſemetipſos, ſi poſſunt, Ordines conferant: ſin minus, per ſuos ordinarios Suffraganeos, ſi qui habent. Quodſi uterque etiam in una Diœceſi fuerit ægritudine impeditus, ſubditos ſuos non aliter, quam jam probatos, & examinatos, ad alium Epiſcopum nominatum ordinandos dimittant. Si vero quiſpiam ad Sacros Ordines aſpirans, in longinquas partes ſtudiorum, vel alterius rei gratia profecturus, literas petat Dimiſſoriales, ut temporibus ſuis ab alio Catholico Epiſcopo Sacris Ordinibus valeat initiari, ſtatuimus & ordinamus; ut nullus noſtrum, aut Officialium noſtrorum Generalium, vel in Spiritualibus Vicariorum, cuipiam ſuæ Diœceſis, ad Ordines aſpiranti, ſupradictas Dimiſſoriales literas ad quoscunque Epiſcopos ulterius generaliter concedat, quemadmodum hactenus male uſurpatum eſt; ſed ad unum, vel duos nominatim determinatos. Quæ (a) etiam concedi non debent, niſi is, qui illas obtinere deſiderat, juſtas & relevantes ſuæ petitionis aſſignaverit cauſas, in literis exprimendas: & ab Examinatoribus in fide, moribus, & literis, rite & ſufficienter pro illius ætate ipſe ſupplicans fuerit probatus, & ab omni Canonico impedimento immunis repertus. Nonnulli enim eruditionis & vitæ non ſatis probatæ, aut alioquin cenſuris Eccleſiaſticis obnoxii, conſcientiam eorum, quibus noti ſunt, ſubterfugientes, ad remotiores Diœceſes quærunt ſe conferre, ut ab ignotis Epiſcopis Ordines, qua poſſunt fraude, valeant extorquere.

Ea, quæ ad ordinandorum promotionem ſpectant, gratis conferri debere: at, ſi alicubi conſuetudo aliud obtineret, Notariis taxatur modus exactionis.

CAPUT X.

Ultimo, quoniam ab Eccleſiaſtico Ordine omnis avaritiæ ſuſpicio abeſſe debet;

(z) Conc. Trid. Seſſ. 23. c. 5. Decret. de Reform.
(a) Conc. Trid. Seſſ. 7. c. 11. & Seſſ. 23. c. 9. Decr. de Reform.

debet; renovantes Conſtitutionem prioris noſtri Concilii Salisburgenſis, mandamus cum Decreto Sacri Concilii (*b*) Tridentini, ne pro examine ordinandorum, ſive pro collatione quorumcunque Ordinum, etiam Clericalis Tonſuræ: ne pro literis dimiſſoriis, aut teſtimonialibus (quas formatas vocant) nec pro ſigillo, nec alia quacunque de cauſa, etiam ſponte oblatum, Epiſcopi, ſive eorum Officiales, vel Vicarii, aut Examinatores, vel alii Ordinum Collatores, aut eorum Miniſtri, quovis prætextu quicquam accipiant: Notarii vero, ſive alii Scribæ, vel Miniſtri, in iis tantum locis, in quibus non viget laudabilis conſuetudo gratis dandi, pro ſingulis literis dimiſſoriis, aut teſtimonialibus, hoc eſt, formatis, ſextam tantum unius Taleri partem, & non majorem (ne ſumma a Concilio Tridentino præſcripta excedatur) accipere poſſint; dummodo eis nullum Salarium pro officio exercendo ſit conſtitutum: nec Epiſcopo ex Notarii commodis aliquod emolumentum ex eisdem Ordinum collationibus directe, vel indirecte provenire poſſit: tunc enim gratis operam ſuam eos præſtare omnino teneri decernit. Contrarias taxas, ac ſtatuta & conſuetudines, etiam immemorabiles, quorumcunque locorum, quæ potius abuſus & corruptelæ, Simoniacæ pravitati faventes, nuncupari poſſunt, penitus caſſando & interdicendo: & qui ſecus fecerint, tam dantes, quam accipientes, ultra Divinam ultionem pœnas a Jure indictas ipſo facto incurrant.

De Præpoſitis, & Decanorum, atque Scholaſticorum Cathedralium, & aliarum Collegiatarum Eccleſiarum officiis.

CONSTITUTIO XXIII.

Præpoſiti qui, & quare ſic dicantur: & de eorundem officio.

CAPUT I.

Quanquam omnes, qui in aliquo officio aliis præponuntur, Præpoſiti rite dicantur; uſus tamen in omnibus per Germaniam Eccleſiis, non ſolum Cathedralibus, ſed etiam aliis Collegiatis obtinuit, eos nuncupari Præpoſitos, qui omnibus Canonicis, etiam (quod ad dignitatis gradum attinet) Decanis præſunt: Quibus propterea convenit, non ut de Eccleſiæ redditibus luxurientur (quem abuſum quoque Colonienſis Diœceſis formula reprehendit) vel ubilibet diſſolutam vitam agant: neque ut (ſicuti alii dicunt, & aliqui faciunt) titulo una cum redditibus gaudeant, & fruantur: & quovis in loco, vel angulo, tempus immodica libertate abſque ullo Eccleſiæ fructu conſumentes, Præpoſiturarum proventus ad vitæ humanæ delicias & faſtum impendant, vel alias ad inſatiabilis avaritiæ barathrum corradant; ſed ut non ſolum in Præpoſiturarum locis juxta ea, quæ ſuperius in Conſtitutione de Reſidentia ex Concilio Moguntino dicta ſunt, reſideant, verum etiam Eccleſias, quarum emolumento victitant, & viris Canonicis præſunt, certis quibusdam perſonis, proprio ſumptu conſtitutis, cuſtodiant, tueantur, atque defendant, & breviter in omni vita ſua cum erga Clerum, tum etiam ſæculares homines tales ſe gerant, & exhibeant, ut in ædificationem Eccleſiæ Dei exemplum, norma & ſpeculum Sanctitatis & innocentiæ ubique agnoſcantur. Hanc enim ob cauſam, & non propter luxum, ſeu avaritiam talis dignitas eſt inſtituta: quod & veterum Sacratiſſimi Canones teſtantur, Chriſtiana modeſtia jubet, & ratio ipſa docet. Cum etenim hoc in ſæcularibus quoque officiis uſuveniat, ut is, qui delegatam jurisdictionem cum emolumento ſuſcipit, eam omni conatu in juſtitiæ tramite contra calumniantium iniquitates conſervare, tuerique ſtudeat; quanto magis id fieri debet in officio ſpirituali, & tam ſublimi gradu collocato, ut is, qui illic præeſt, tanquam in ſpecula poſitus, ea, quæ Eccleſiæ nocitura, ceu a longinquo proſpicit, declinare, Eccleſiamque ſuam una cum iis, qui ei ſubſunt, in optimo ſtatu pro virili conſervare debeat? Nec ab

(*b*) Seſſ. 21. c. 1. Decret. de Reform.

ab re, nam qui cæteros ejuſdem Collegii dignitate, honore, & reddituum facultate antecellit, æquum eſt, eundem quoque labore, ſolicitudine, & largitate præire juxta id, quod dicitur: Qui ſentit emolumentum, is debet etiam ſentire onus; Quam ob cauſam optimo jure vocantur Præpoſiti, (*c*) ut loco, præeminentia: authoritate, & virtutum exemplo cæteris præponantur, & cum uſus poſtulat, intra & extra Eccleſiam primi ſemper adſint, ejusque jura ſtudioſe tueantur. Sed utinam noſtrnrum aliqui non etiam tangerentur Colonienſis poſtremæ Synodi (*cc*) querela (quod tamen dolendum eſt) quæ lamentatur, Præpoſitos quosdam, ad quos præſtito juramento pertineat Jura & Statuta Eccleſiarum tueri, atque defendere, nihil agere minus: ſed percipere tantum amplos fructus, cæterum Eccleſias, quarum cauſa illos percipiunt, relinquere indefenſas, immemores jurisjurandi, & ejus, quod beneficium detur propter officium; Quare Nos, noſtrique Coepiſcopi, ut noſtro ſatisfaciamus muneri, & huic malo provideamus, omnes hujusmodi Præpoſitos ex intimo pectore cohortamur, eisque injungimus, ut ſuis ſatisfaciendo conſcientiis, in propriis poſthac reſideant Præpoſituris, & ſuis, juxta laudabiles, & approbatas locorum & Eccleſiarum conſuetudines, ſatisfaciant obligationibus; niſi ex mandato noſtro a ſuis Epiſcopis tanquam Sacrorum Canonum contemptores acerrime puniri velint. Et ſi aliqui eſſent Præpoſiti (quos tamen paucos hujusmodi in noſtra Provincia eſſe credimus) qui ex ſuis Præpoſituris tam exiles colligerent proventus, qui ad vitam eorum honeſte ſuſtentandam ſufficere non poſſent, ſupplicent particulariter Sedi Apoſtolicæ, ut aliqua Præbenda Canonicalis in eadem ſuæ Præpoſituræ Eccleſia exiſtens, uniatur perpetuo ipſi Præpoſituræ, una cum titulo ipſius Canonicatus: ſic enim confidimus fore, ut Sanctiſſimus D. N. ſingularum Præpoſiturarum neceſſitatibus provideat, adeo ut ex annuis tam Præpoſituræ, quam unius Canonicatus redditibus cum diſtributione quotidiana, quæ vocatur præſentia, ſecundum dignitatis exigentiam honorifice reſidendo, vivere poſſint.

De officio Decanorum.

CAPUT II.

Decanorum vero officium licet ubique non ſit idem, eo quod juxta Eccleſiarum Statuta, quæ ſingulis ſunt peculiaria, variatur: uſus nihilominus ubique fere obtinet, Decani officium eſſe, pervigili ſtudio curare, ut Clerici, horumque imprimis Sacerdotes, munus ſuum Eccleſiaſticum diligenter obeant, atque devote, nec perfunctorie velut in tranſcurſu, ut dicitur, exequantur. Item ut tam Canonicorum, quam Vicariorum mali mores & exceſſus mature, digneque corrigantur. Ideo volumus & ordinamus, ut Decani ſuo huic officio præcipue & diligenter intendant, animadvertantque, ne in Eccleſiis, Divinorum Officiorum præſertim tempore, a Clericis præcipue, tumultus, rixæ, diſſenſiones excitentur, cachinni, ſive diſſoluti riſus audiantur, neque colloquia habeantur, nec levitates aliquæ perpetrentur: ſed omni cum devotione, & pietate, ac tremore procurent Sacra peragi, & reliqua Divina Officia celebrari, juxta ea, quæ a Sacris Canonibus ſunt tradita, & a ſuperiore Synodo Salisburgenſi. Quum enim pſallendi gratia ibidem conveniatur, muta vel clauſa labia nemo tenere debet: ſed omnes pariter, ſenes cum junioribus, præſertim, qui cæteros honore & dignitate præcedunt, cum inferioribus, in Pſalmis, Hymnis, & Canticis Deo alacriter concinentes, nomen Domini laudent, ipſique de tantis ab eo receptis beneficiis gratias agant. Quapropter nemo, qui ad horas decantandas tenetur, (*d*) tum, cum publice aut preces horariæ, vel Sacra cantando peraguntur, quemlibet librum, ſive literas, aut ſcripturas alias legat, vel privatim officium dicat: nam hiſce moribus debitum officium intermittitur, animi offenduntur, cæteri pſallentes quodammodo interturbantur, & a pſallendi conſonantia (quæ in Choro maximo ſtudio debet obſer-

(*c*) L. unic. §. pro ſecundo. in fi. C. de caduc. tollen.
(*cc*) Conc. Colon. anni 1549. *Vide Tom. præced. pag.* 543.
(*d*) Ex Conc. Colon. anni 1536. C. 5. de Metrop. *vide Tom. præced. pag.* 260.

obſervari) retrahuntur. Porro Decani munus requirit, (*e*) ut ſuos Canonicos, ac cæteros ad piorum rituum obſervationem provocet, deſuetos reducat, & ad agendam vitam Clericis dignam perpetuo cohortetur, ac impellat, & a negotiis ſtatui ſpirituali haud convenientibus, mundaniſque curis, ac ſollicitudinibus dehortetur, ne magis mundo, quam Chriſto militare videantur: comeſſationes, ebrietatem, proſtibula, & id genus peſtilentiſſimos fomites gravi comminatione illis interdicat: in officium redigat, adeoque compellat, delinquentes emendet, increpet, caſtiget; inobedientes vero juxta ipſorum demerita corrigat, ac puniat. Quod ut rectius fiat, nihilque horum, quæ nunc recenſendo monuimus, intermittatur, ſeu negligatur; mandamus & præcipimus ſerio, ut Decani apud ſuas Eccleſias perſonaliter (juxta ea, quæ ſuperius ex Concilio Moguntino ſunt dicta) reſideant, & officio ſuo per ſe ipſos ſtrenue perfungantur, ſub pœna privationis fructuum Decanalium, pro rata temporis, quo abſque cauſa rationabili non reſederint: niſi forte neceſſitatis cauſa, ab Ordinariis ſuis prius approbanda, eos abeſſe contigerit. Quo caſu Capitulari alicui, qui ſuſcepti officii rationem reddere queat, quemque inferiores revereantur, vices ſuas committant: niſi talem abſentis Vicarium peculiaria Collegiorum Statuta deſignent. Inſuper etiam ordinamus, ut Decanus quilibet non ſolum in ſuo reſideat Decanatu, ſed etiam, ut (ſive eo propter aliquam rationabilem cauſam impedito, alius loco ipſius) a principio uſque in finem Divinis ſemper interſit Officiis. Videmus enim (*f*) Decanis abſentibus, vel officio ſuo ſegniter perfungentibus, leviſſimorum quorumque Canonicorum & Vicariorum, atque aliorum Clericorum, etiam Studioſorum, in Choris canentium inſolentiam adverſus meliores fere prævalere, pietatem & zelum bonorum haberi ludibrio, officia negligi Divina, neque ab omnibus perſolvi: Cantum præcipitari, diſciplinam prorſus nullam eſſe: breviter, licere pravis quibuſque, quidquid libeat facere. Et ne ſub prætextu & colore aliarum rerum peragendarum, hoc noſtrum pium ac ſanctum defraudetur inſtitutum; Ordinamus, quod nullus Decanus in aliis quibuſcunque occupetur officiis: ſed hoc ſolo quilibet contentus eſſe debet, ut ei, quemadmodum in conſcientia tenetur, pro ſua virili ſatisfacere poſſit. At ſi in aliqua Eccleſia proviſio, Decanatui applicata, pro Decani ſuſtentatione juxta ipſius perſonæ & dignitatis gradum haud fuerit ſufficiens, & omnino debet a Capitulo augmentari; ut nullus cauſam habeat, ſub prætextu egeſtatis, ſeu tenuitatis, Eccleſiæ curam deſerendo, ſe aliis actionibus implicare, vel immiſcere. Quamobrem non illaudabilem tum noſtræ, tum aliarum quarundem Eccleſiarum conſuetudinem arbitramur, qua Decanis ſuis duplicata quotannis conceditur Præbenda; ut relictis omnibus aliis officiis, atque occupationibus, quorum gratia aliqua inde adipiſci poſſunt emolumenta, ſe penitus ad honorem & gloriam Dei, Eccleſiarumque ſuarum utilitatem, ac propriarum conſcientiarum ſatisfactionem, ſuorum officiorum mancipent ſervituti.

De Summorum Cuſtodum officio ac diligentia.

CAPUT III.

Summorum vero in cunctis Cathedralibus ac Collegiatis Eccleſiis Cuſtodum, qui etiam Theſaurarii, ſeu Sacriſtæ, appellantur, officium eſt, non ſolum ſuarum Eccleſiarum, ſed & rerum in eis, & in Sacrariis contentarum curam habere; ut omnia, præſertim Venerabilis Sacramenti Corporis Chriſti Tabernacula, Sanctorum reliquorum Altaria, Sacerdotalia indumenta, ac id genus alia Eccleſiaſtica ornamenta, & reliqua bona ſint tuta & bene clauſa, ac munita, providere: & cum opus eſt, per perſonas idoneas illa reparare, renovare, munda & nitida facere

(*e*) Ex eod. Conc. Colon. C. 2. de Metrop. *vide ibid. pag.* 259.
(*f*) Ex Conc. Colon. anni 1549. Cap. Quod non liceat Decanis. *V. Tom. præc. pag.* 543.

cere, præcipue Calices, Corporalia, Altarium mappas, ſive pallia, vel linteamina, Albas, & cætera. Præterea Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento de lampadibus, ſive cereis, & in aliis rebus neceſſariis Eccleſiæ providere: Et ut Chorus cum tota Eccleſia ab inquinamentis ſedulo repurgetur, Canonicorumque, ac aliorum Sacerdotum, atque Clericorum omnium ſedes mundentur, idque ſuis æditiuis mandare, cæteraque eis injungere debent, quæ ipſi tenentur, juxta illorum munus præſtare. Deinde ut horis debitis, ſignis congrua pulſatione præmiſſis, laudes Divinæ celebrentur, negligentes non ſint. Animadvertere inſuper debent, ut in accendendo, ſeu extinguendo lampades & laternas, æditui ſint pervigiles: ne aut ſupra modum lucendo oleum depereat, aut minus lucendo obſcurior Eccleſia remaneat: ſed ut omnia diſcrete ac moderate adminiſtrentur.

De Summorum Cantorum officio.

CAPUT IV.

Summorum autem Cantorum Provincia eſt, ut Divinum Officium in Choro per ſingulas horas non curſim ac feſtinanter, ſed ſenſim ac pedetentim: non truncate, ſed integre, diſtincte, & cum interſpiratione decenti, præſertim in medio cujuslibet verſiculi Pſalmorum, debitam faciendo inter ſolemne ac feriale officium differentiam, devote, reverenterque ab omnibus perſolvatur, præſertim a Vicariis, regentibus Cantoribus & Lectoribus: qui ſæpe vociferatoribus magis, quam concinentibus ſimiles, incompoſite clamitant. Cum enim omnia, quæ ad Dei gloriam & fidelium utilitatem ſpectant, rite & ordine juxta Apoſtolica, & antiqua majorum & Apoſtolicorum Virorum inſtituta, peragi debeant: inter quæ Pſalmorum & Hymnorum decantatio haud minimam partem obtinet; quis non videt, etiam hic ordinem & gratiam quandam requiri? Sacræ ſiquidem literæ eum execrantur, qui Divinum negotium negligenter agit. Non minus itaque execrabiles videntur, qui Divinorum Officiorum Cantica, Pſalmos, Hymnos, Antiphonas, & id genus alia, indecore & abſurde peragunt. Ferri etenim non debent, qui, cum Angelorum & Cœleſtium Spirituum in Pſalmis & Hymnis Deo decantandis, in Eccleſia Dei ſpeciem quandam repræſentent, inconcinnos clamores edendo, agreſti & incondita vociferatione, & ad feritatem barbaricam compoſito ſono rigidas voces extorquentes, audientium non raro animos, quos mulcere debuerant, exaſperando magis, ac obſtrependo conturbent. Si qui ergo in Choro vel diſſonantium vocum confuſo ſtrepitu verba diſcerpere, lacerare, & obruere, vel clamoris ſtrepitu, incuſſo quodam audientibus horrore, aures & animos percellere, atque turbare fuerint deprehenſi; eos Cantor Summus corrigere, atque aſperiores voces mediocritate quadam leniri, quantum ejus fieri poteſt, curet. Neque id admodum difficile fuerit: quandoquidem multi ejuscemodi ſtentoreas voces de induſtria, & pene repugnante natura, ſibi comparare ſoleant: perinde ac ſi laudabile ſit, clamoſum quemque ſua voce, citra ullam loci & cantionis rationem, poſſe vincere. Quod ſi eſſent, qui emendationem vel temeritate, vel naturæ vitio reſpuerent; ii exauctorentur, eorumque in locum aptiores aſſumantur.

De Summorum Scholaſticorum officio, quod eſt, de Cura adhibenda circa ludos literarios, & eorum moderatores.

CAPUT V.

Summorum demum Scholaſticorum munus eſt, ſuis Scholis de Catholicis, piis, doctis, ac diligentibus Ludimoderatoribus providere: Scholas ſæpe, & Scholares, præſertim Præbendarios, viſitare, & quæ illis prælegantur lectiones, ac quomodo in ſtudiis, & in moribus proficiant, intelligere: atque diligenter animadvertere, ne aliqui inter eos ſint hæreſis labe infecti, vel libros habeant hæreticos, aut quomodocunque prohibitos, ſive ſtudioſo juveni non convenientes. Quod ſi quisquam talis (quod Deus avertat) inter ipſos repertus fuerit; illico ab aliis debet ſeparari, ne tota maſſa corrumpatur, juxta ſua demerita puniendus.

dus. Sint quoque ſoliciti, ut ipſi Studioſi, præcipue Præbendarii, ſub diſciplina & correctione ſuorum maneant Præceptorum, neve per civitatem ulla deferant arma, neque noctu ſint vagantes, aut tumultuoſi; ſed domi manentes, quieti omni cum modeſtia perſeverent, ſuis prælectionibus, earumque repetitionibus aſſiduam navent operam.

De animadverſione in negligentes Officiarios ſupradictos.

CAPUT VI.

Horum autem omnium, ſi quisquam ſupradictorum Officialium quidquam ad ſuum ſpectans officium, animadvertere neglexerit (exceptis Præpoſito, & Decano, qui admonendi ſunt ab Ordinario) ab Archi-Diacono, cui ſecundum jura ſupradicta minora officia ſubſunt, vel a ſuo increpetur Decano, etiam (ſi opus eſt) in Capitulo. Et, ſi ipſe Decanus negligentiam talium parum curaverit, vel alias proprio ſuo officio ſegniter fungetur; ab Epiſcopo loci emendetur. Quod ſi non profecerit, & de ſua negligentia ipſe Decanus, vel aliorum quispiam Officialium, ſe non emendaverit; omnino deponatur: quandoquidem Sacra etiam Scriptura maledictioni ſubjiciat eum, qui opus Dei negligenter operatur. Illius igitur loco alius quispiam ſubſtituatur, qui ſaniore mente, conſcientiaque ductus, prædictis omnibus pro Dei honore, & Eccleſiæ commodo rectius invigilet.

Quæ qualitates requirantur circa ejusmodi Officiarium.

CAPUT VII.

Nullus autem ad quamlibet ſupradictarum dignitatum, vel aliarum ſimilium, præſertim in Eccleſiis Cathedralibus promoveatur; niſi talis perſpectus fuerit, qui ſuo muneri ſatisfacere valeat. Et antequam admittatur, ei poſſeſſio non detur, niſi prius ſecundum Sacri Concilii Tridentini Sanctionem, (*g*) non ſolum coram Epiſcopo, ſive ejus Officiali, ſed etiam in Capitulo, orthodoxæ ſuæ Fidei publicam fecerit profeſſionem, & in Romanæ Eccleſiæ obedientia ſe permanſurum ſpoponderit, ac juraverit, juxta formam ſuperius in Articulo de Tridentini, aliorumque Conciliorum Conſtitutionibus deſcriptam: exceptis Præpoſitis, a ſuis Ordinariis confirmatis, qui cum aliis minoribus Prælatis facere habent cum juramento Fidei Profeſſionem ſuperius (*b*) peculiariter eis præſcriptam.

De Canonicis.

CONSTITUTIO XXIV.

Præfatiuncula ad ſequentia.

CAPUT I.

Quoniam experti ſumus, apud Metropoliticam, & Cathedrales, aliasque Collegiatas noſtræ Provinciæ Eccleſias non paucos exortos eſſe abuſus, & a nonnullis Canonicis parum ea curari, quæ ipſorum exigit officium; neceſſarium duximus, infraſcriptis Conſtitutionibus & Decretis eis ſubvenire.

Minorennes, ſed tamen puberes nobiles Germanos, ex ſpeciali gratia ad titulum Canonicatuum admitti poſſe; dummodo alio Canonico impedimento non fuerint irretiti.

CAPUT II.

Licet Sacrum Concilium Tridentinum ſtatuerit, neminem ad dignitates, vel perſonatus, quibus etiam nulla animarum ſubeſt cura, niſi XXII. compleverit annum, admitti; nihilominus, ſi diſpenſatio Sedis Apoſtolicæ acceſſerit, quæ in ſingulis caſibus & perſonis petenda erit, ad titulum Canonicatuum Eccleſiarum Cathedralium Domicelli, alioquin in cæteris idonei, & majores XIV. annis poſſint aſſumi: qui tamen vel in ſervitiis Eccleſiaſticis Metropolitanæ, aliarumve Cathedralium Eccleſiarum, vel in Sacris Literis, apud aliquod univerſale Catholicum Gymnaſium uſque ad annum XXII. inſtruantur, & quibus, ſi de ſuo non poterunt ſe ſuſtentare, Capitula dictarum Eccle-

(*g*) Seſſ. 24. C. 12. Decret. de Reform.
(*b*) Supra Conſtit. XI. Cap. 4.

ſiarum Cathedralium teneantur interim pro eorum neceſſitate providere, prout infra Cap. VI. & VII. cautum eſt. Hac tamen id fiat moderatione, ut ii ad annalem Canonicatus Præbendam non admittantur, antequam Capitulares extiterint: quod eorum nemini conceditur, niſi in Subdiaconatus ordine ſaltem ſit conſtitutus: qui neque ante XXII. annum ulli confertur. Quinimo ordinamus, & ſerio præcipimus, ne in numerum Capitularium, præſertim Metropoliticæ & Cathedralium Eccleſiarum, quisquam Domicellus aſſumatur, neque admittatur, licet Subdiaconus, tempore congruo fuerit ordinatus; niſi ſecundum ſui Capituli conſcientiam idoneus & dignus fuerit judicatus. Pravis enim moribus deditos, & ignavos, a Capitulari dignitate & emolumento tantisper volumus detineri, donec emendatione vitæ, ac profectu virtutum hunc mereri videantur locum: & ſi incorrigibilis quisquam erit, ſeu minus idoneum ſe exhibere perſeveraverit; ad dimiſſionem Canonicatus debitis modis, juris ſcilicet remediis, tanquam inhabilis & inſufficiens prorſus cogatur: ſed ſi ſe emendaverit, & profecerit, admitti poterit, atque debet.

Sine Juramento ac Profeſſione Fidei Catholicæ neminem ad Canonicatus poſſeſſionem admitti debere.

CAPUT III.

Nemini autem de qualiscunque Eccleſiæ Cathedralis Canonicatu proviſo ſuffragetur poſſeſſio, niſi ſecundum determinationem Concilii Tridentini (*i*) non tantum coram Epiſcopo, ſeu, eo impedito, coram Generali ejus Officiali, ſive Vicario, ſed etiam in Capitulo, orthodoxæ ſuæ Fidei publicam fecerit Profeſſionem, & in Romanæ Eccleſiæ obedientia ſe permanſurum ſpoſponderit, ac juraverit, juxta formam ſuperius in Conſtitutione de examine Electorum, ſive Poſtulatorum in Metropolitanum, ſive in Epiſcopos &c. deſcriptam, a PIO IV. Pont. Max. traditam.

Minorennes Canonicos, etiam præſentiarum diſtributione, non tamen annali præbenda gaudere poſſe.

CAPUT IV.

Aſſumpti vero in numerum Canonicorum juvenes hujuſcemodi, licet ob ætatis defectum ad Præbendam annalem non admittantur, volumus tamen tum in gratiam commodioris ipſorum ſuſtentationis, tum ut Divinis ferventiores interſint, ut quotidiana & integra diſtributione, quæ vulgo præſentia nuncupatur, dummodo in Choro præſentes fuerint, gaudeant.

Juniores æque, ac majores natu Canonicos Clericali veſtitu incedere debere.

CAPUT V.

Ordinamus inſuper, & ſtatuimus, ut juvenes Canonici, Domicelli, ſive Domicellares nuncupati, licet in Sacris Ordinibus non fuerint conſtituti, non ſolum in Eccleſia, ſed etiam extra, tam in domibus, quam per civitatem, in quibus eorum ſunt Canonicatus, adinſtar aliorum Canonicorum Sacris initiatorum, indumenta Clericalia deferre debeant: cui Decreto ſi quis ſuæ conditionis immemor contrafecerit, pro prima vice a Decano loci objurgetur: ſi ſecundo deliquerit, acerrime ab Ordinario puniatur.

De cura & inſtitutione Domicellorum.

CAPUT VI.

Quoniam porro juventus iſtis calamitoſis præſertim temporibus ad mundanas illecebras valde eſt prona, haud exigua junioribus Canonicis adhibenda eſt cura; ut non tantum in literis, verum etiam in moribus ac diſciplinis Eccleſiaſticis, non ſegniter erudiantur, ut adultiores effecti eorum opera Eccleſiæ utilitatem, bonorum vero morum exempla, populo fructum afferre poſſint. Bonum etenim eſt viro, ut Eccleſiaſtes inquit, (*k*) portare jugum Domini a juventute ſua: nam adoleſcens, ad quam vitæ rationem aſſuefactus eſt in juventute, ab ea, cum ſenuerit, vix recedet. Ad cujus corroborationem ait Eccleſiaſticus: Fili (*l*) a

(*i*) Trid. Seſſ. 24. C. 12. Decret. de Reform.
(*k*) Eccle. 11.
(*l*) Eccli. 6.

a juventute tua excipe doctrinam, & uſque ad canos invenies ſapientiam. Quam ob cauſam ordinamus, & ſtatuimus, ut quotiescunque aliquis talis Domicellus, ſive Domicellaris juvenis in numerum Canonicorum alicujus Cathedralis Eccleſiæ aſſumitur, & ibidem per tempus aliquod perſeverare voluerit, præſertim primo anno, qui eſt velut probationis, eum a Capitulo Summo Scholaſtico, vel alicui Canonico ſeniori commendandum eſſe, qui illius plenam habeat curam: & ſuper omnia de Præceptore Catholico ei provideatur. Et ſi a loco Canonicatus ſtudiorum, vel alicujus negotii gratia diſceſſerit, vel abfuerit; ſuorum erit parentum, ſi ſuperſtites ſint, pro virili laborare, ut coram DEO & mundo ſibi ipſis meritum, & filio laudem, ad DEI gloriam, Eccleſiæque ſuæ utilitatem comparent.

De ſuſtentatione Domicellorum in liberalibus Studiis, & Fidejuſſione.

CAPUT VII.

Ne vero eorundem Canonicorum juniorum commodo aliqua obſtet difficultas; volumus, ut in aliqua Academia, ſeu Univerſitate Catholica operam dent Studiis, & imprimis Theologiæ, ubi in humanioribus literis prius nonnihil fuerint progreſſi. At ne forte parentes, illi præcipue, quibus ob liberorum multitudinem uſus domeſticus eſt contractior, vel alias facultates ſunt tenuiores, graventur; ſtatuimus, ut Capitula hujuscemodi Domicellis ad ea, quæ jam diximus, amplectenda ſtudia, per tempus juxta eorum Statuta præſcriptum, ſubſidium mediocre (quantum ſcilicet pro modulo perſonæ, & quæ de eâ ſpes eſt, ſufficit) ſuppeditent: hac tamen conditione, ut ipſi Domicelli, antequam a ſuis Capitulis quidquam tale accipiant ſubſidii, fidejuſſores, aut alias ſufficientem cautionem exhibeant, qui Capitulis ſpondeant, omnem ſummam pecuniarum, quæ hoc modo, ut dictum eſt, in ſtudioſos Domicellos impenſa fuerit, plane reſtitutam iri, ſi forte progreſſu temporis contingeret, eundem Domicellum ſuſcepti Clericatus pœnituiſſe. Non eſt enim æquum, neque juſtum, ut quod exponendum eſt pro educandis Clericis, ad Eccleſiarum & Fidei Catholicæ utilitatem, malitioſe uſurpetur a laicis cum dedecore, & detrimento Eccleſiæ Catholicæ; cum interim eisdem plane ſumptibus, & eodem tempore alii ſincerioris mentis educari, atque inſtrui potuerint, qui ſibi laudi, & Eccleſiæ utilitati, & Catholicæ Fidei gloriæ futuri erant.

Quod bona pars Canonicatuum conferatur, juxta Decreta Concilii Tridentini, Doctoribus &c.

CAPUT VIII.

Quibus vero in Cathedralibus Eccleſiis Capitulares Canonici, etſi non omnes, & in omnibus, majori tamen ex parte præditi eſſe debeant qualitatibus, ex Sacroſancto Tridentino Concilio Seſſ. 24. C. 12. Decret. de Reform. ſatis eſt clarum, quod præciſe obſervari mandamus.

Canonicos legitime accedente tempore, aptitudine & habilitate, Presbyterio initiari debere.

CAPUT IX.

Sequi cupientes antiquam hujus noſtræ Provinciæ laudabilem, & ſanctam conſuetudinem, nec non & renovantes Decretum ultimæ præcedentis Synodi Provincialis Salisburgenſis, ſimul atque Sacroſancti Concilii Tridentini Decreto (*m*) parere volentes; decernimus, atque ſtatuimus ſub pœna privationis Canonicatuum, quod Canonici tam Cathedralium Eccleſiarum, quam aliarum Collegiatarum, quamprimum ad juſtam pervenerint ætatem, juxta Decretum Concilii Tridentini, & laudabilem conſuetudinem Provinciæ, & Cathedralium Eccleſiarum (niſi Canonica impedimenta, vel urgentes, ac rationabiles cauſæ pro arbitrio & judicio Ordinarii obſtent) Sacro Presbyterii Ordine initientur, mox primitias, ut vocant, id eſt, primam Miſſam celebrent, idque ultra intervallum ſex menſium minime differant.

Quam

(*m*) Seſſ. 24. C. 12. Decret. de Reform.

Quam diu Canonicis, occurrente negotio, a Canonicatibus abeſſe liceat.

CAPUT X.

Licet Sacroſancta Synodus Tridentina (*n*) ſtatuerit etiam, ne obtinentibus in Eccleſiis Cathedralibus, aut Collegiatis Canonicatus, Præbendas, aut portiones, liceat vigore cujuslibet ſtatuti, aut conſuetudinis, ultra tres menſes ab iisdem Eccleſiis quolibet anno abeſſe: ſalvis nihilominus earum Eccleſiarum Conſtitutionibus, quæ longius ſervitii tempus requirunt; nihilominus conſiderantes Nos, hoc ipſum Decretum cum annexa executione regionum noſtrarum Eccleſiis obſervatu difficillimum fore, & variis de cauſis multa inde exſpectanda eſſe incommoda, his præſertim, qui longo itinerum ſpatio patriam, vel parentes a ſuis Canonicatibus habent diſtantes, a quibus varias, & aliquando urgentiſſimas ob cauſas avocantur, ibique exigente neceſſitate longius commorandum fuerit; res ipſa poſtulare videtur, hoc ipſum Decretum ita in hac noſtra Provincia eſſe moderandum (cum conſenſu tamen & approbatione Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, ſine cujus aſſenſione nihil præſumimus) ut ei præter omnem difficultatem Canonicus quilibet valeat acquieſcere, atque obedire. Noſtra autem circa hoc moderatio eſt, quod Canonicis Cathedralium Eccleſiarum, rationabilem, & licentia dignam aliquo proficiſcendi, ibidemque aliquamdiu juxta eorum urgentes neceſſitates commorandi habentibus cauſam, a ſuis Epiſcopis, & a Capitulis approbandam, ſi locus, ad quem proficiſcerentur, diſtabit ultra tres diætas, ut eis a ſuis Ordinariis ultra tres menſes, a Tridentino Concilio permiſſos, etiam quartus, at ſemel tantum in anno, concedatur: quibus completis, ſi ad ſuorum Canonicatuum reſidentias reverſi non fuerint: vel denuo propter easdem, vel alias ſimiles rationabiles cauſas, obtenta etiam a ſuis Ordinariis licentia, diſceſſerint; tantum de Præbendis annalibus, ſecundum proportionem, ab eis dematur, quantum illud requirit tempus, quo abſentes fuerunt. Æquum enim non eſt, ut is, qui ſuis, vel amicorum incumbit negotiis & utilitatibus, tantum de Altari accipiat, quantum ille, qui continue & aſſidue ſuæ inſervivit Eccleſiæ. Satis nempe eſt, ut talibus ex gratia quatuor & quinque menſium remittantur ſervitia.

Quomodo in Reſidentia, & inter horarias decantationes ſe gerere debeant Canonici.

CAPUT XI.

Reſidentiæ vero ſatisfeciſſe is intelligitur, ut revera eſt, qui non ſolum in loco ſui Canonicatus vel beneficii reſidet; ſed etiam ea omnia præſtat, quæ illa exigunt beneficia, propter quæ ipſis tanta accedunt emolumenta. Nam multi aberrant, qui exiſtimant, ſeſe non Divini operis in Eccleſia exercendi, ſed quietis & inertiæ tantum cauſa, Canonicatus eſſe adeptos: perinde atque ſatis ſit, paucis quibusdam Clericis, admodum ignaris, tenui pretio conductis, curam Divini Officii committi: quod deinde ejuscemodi mercenarii, non ſervatis temporum interſtitiis, ſyncopando transcurrunt, interim ipſis Canonicis vita torpentibus. Quamobrem Nos paterne admonemus omnes noſtræ Provinciæ, Cathedralium præcipue Eccleſiarum, Canonicos, ut non tantum Sanctis Oecumenici (*o*) Tridentini Concilii, atque aliorum omnium præcedentium, Decretis pareant, quæ ad hoc exequendum atque præſtandum, eos compelli mandant; ſed & ſuis conſcientiis conſulant, atque proſpiciant, quod Divina per ſe, & non per Subſtitutos, obire debeant officia. Igitur in Choro eis voce canora pſallendum eſſe meminerint: nec vero mutos ſpectatores tanquam in ſcena quadam ſe exhibeant: a confabulationibus, literarum, vel quorumcunque librorum lectione illic penitus abſtineant: nec Horarum quidem preces tuno legendo abſolvere liceat, quod etiam ſuperius dictum eſt; ſed uno omnes ore tam majores, quam infimi, Pſalmorum, Hymnorumque canticis horis ſtatutis, quas Canonicas vocamus, Deum reverenter, devote, diſtinctisque verbis

(*n*) Seſſ. 24. C. 12. Decret. de Reform.

(*o*) Ibid.

verbis collaudent. Eam enim ob cauſam ibidem convenitur: & a Canonicis quidem Horæ Canonicæ, non Horæ Vicariæ nuncupantur. Dei nomen reverenter, diſtincte, devoteque laudent. Illi tamen non intelliguntur, qui ſenio, vel voce minus idonea, vel alia legitima de cauſa, pſallere non poſſunt.

De miniſterio Canonicorum circa Pontificalia.

CAPUT XII.

Hoc etiam non eſt prætereundum, quod cum a Reverendis Canonicis, vel Nobis, vel in Eccleſiis Cathedralibus ſuis Epiſcopis, eſt miniſtrandum, hucusque malus obtinuit uſus, ut duo ex iis, qui infimum in Capitulo locum habent, ad Epiſcoporum miniſteria vocentur: & ſæpe contingat, eos ſolos per totius anni Feſta hiſce miniſteriis occupatos eſſe, cæteris perpetuo vacantibus, & feriantibus. In quo bina committuntur vitia, nam ſeniores longa intermiſſione deſueti, modum obliviſcuntur miniſtrandi, juniores vero per non uſum addiſcere nequeunt. Cui abuſui volentes providere, ut labor omnibus communis fiat Canonicis, tum ne duo duntaxat totum pondus diei & æſtus ſubeant, & alii otioſi remaneant, tum ne ſeniores ea, quæ in juventute didicerunt, tandem dediſcant, ſed juniores omnes addiſcant, quæ præſtare tenentur; ordinamus & ſtatuimus, quod quotiescunque Nos, vel noſtri Coepiſcopi pro ſolennitate celebraturi, aut alia Pontificalia exercitaturi ſumus, ut mutatis vicibus, alternatim ex tota Canonicorum ſerie deligantur, qui ad Feſtiva miniſteria parati ſint: habita tamen ratione ſeniorum, ita ut ſeniores in majoribus, juniores vero in minoribus inſerviant Feſtivitatibus, quod munus diſcernendi erit Summi Cantoris. Ii vero, qui ad hoc miniſterium delegati fuerint, Epiſcopo celebranti, vel alias Pontificalia exercenti, aſſiſtant, atque decenter comminiſtrent.

De Veſtitu, cultu, & moribus Canonicorum in communi.

CAPUT XIII.

Veſtitu proinde decenti & honeſto, tam extra, quam in Eccleſia aſſidue utantur: veſte chorali quoque munda obtegantur in Eccleſiis. Ab illicitis venationibus, aucupiis, choreis, tabernis, luſibusque abſtineant: & licitis etiam raro indulgeant, ne magis hujus ſæculi, quam Jesu Christi Sacerdotes eſſe videantur. Et in ſumma, tali morum integritate polleant, ut Sacerdotis vocabulo digni ſint, & ſuarum Eccleſiarum Senatores merito dici poſſint.

De Præſentiarum diſtributione, & quibus eæ dentur.

CAPUT XIV.

Quoniam a Sacris Canonibus, Sanctiſſimisque Patribus in Eccleſiis tam Collegiatis, quam Cathedralibus, non ſolum annales Præbendæ, ſed etiam diſtributiones quotidianæ (quæ vulgo dicuntur præſentiæ) ſunt inſtitutæ, ut Divinus cultus a Canonicis magis frequentetur, atque diligentius peragatur; Nos hanc ſanctiſſimam laudantes inſtitutionem, eamque conſervare volentes, Decretum præcedentis Salisburgenſis Synodi renovamus, ipſumque obſervari mandamus, in quo ſancitum fuit, deciſionem *C.* 1. *de Cleric. non reſid. Lib.* 6. obſervandam eſſe: videlicet, ut hæ ipſæ diſtributiones quotidianæ ſolum præſentibus, qui interſunt Divinis, dentur, conſuetudine non obſtante. Et qui aliter de diſtributionibus ipſis quidquam acceperit (exceptis illis, quos infirmitas, ſeu juſta, rationabilis, & corporalis neceſſitas, aut evidens Eccleſiæ utilitas excuſaret) rerum ſic acceptarum dominium non acquirat, nec faciat eas ſuas: imo ad omnium reſtitutionem, quæ contra hujusmodi noſtram Conſtitutionem acceperit, teneatur. Et idem de diſtributionibus, quæ dantur pro defunctorum anniverſariis, illa Conſtitutio decernit obſervandum. At ſi quis de quotidianæ diſtributionis privatione non curans, Divina negligeret, aut raro viſitaret, is ipſe juxta Concilii tertii

Aurelianen. Decreta puniatur. (*p*) Cui Conſtitutioni non ſolum ſimplices Canonicos, ſed & Præpoſitos, Decanos, atque alios Officiales ſubjacere intelligimus. Eſt præterea animadvertendum, quoniam iſta pecuniarum numeratio & diſtributio ſpeciem habet, ac ſi inter fœneratores, nummularios, menſariosve nummorum verſura fieret, atque propterea apud imperitum vulgus offendicula exoriantur; quapropter neceſſarium arbitramur, earum præſentiarum diſtributiones in alio extra Chorum loco, a populi conſpectu ſeparato, commodius fieri poſſe, atque debere.

Numeratio Præſentiarum quare ſit inſtituta, & de ejusdem continuatione, auctione, & diſtributione.

CAPUT XV.

Cum autem ſupradictæ diſtributiones quotidianæ ea de cauſa ſint inſtitutæ, ut non tantum diebus Feſtivis, ſive in majoribus duntaxat ſolemnitatibus, ſed quotidie cultus Dei majori diligentia celebretur a Canonicis, quapropter & nomen inde acceperunt, quia hæ non Feſtivæ, ſed quotidianæ vocantur diſtributiones; ſtatuimus itaque, ut non ſolum in ſolemnitatibus, & aliis Feſtis diebus, ſed etiam omnibus diebus ferialibus pro ſingulis Horis, & ſumma Miſſa, quotidiana & honeſta detur diſtributio, habita dierum Feſtorum a ferialibus conſideratione: ita ut plus in diebus Feſtis, & magis in ſolemnitatibus, quam in aliis diſtribuatur diebus. Et quia in nonnullis forſitan Eccleſiis, tam Cathedralibus, quam Collegiatis, pro diebus ferialibus nullæ habeantur diſtributiones, in Feſtivis vero quandoque tam tenues, ut non ſolum in ferialibus, ſed etiam in ipſis diebus Feſtis, multoties propterea cultus Divinus ab iis, in quibus amor Dei refrixit, negligatur; rurſus ordinamus, ut in omnibus Eccleſiis tam Cathedralibus, quam Collegiatis, pro hujusmodi quotidianis diſtributionibus peculiares redditus non habentibus, a propriis Capitulis huic piæ inſtitutioni, pro quotidianis ſcilicet diſtributionibus faciendis, tantum ex ſuis annalibus præbendis applicetur, quantum juxta ſuperius deſcripta, cum conſenſu ſuorum Epiſcoporum judicabitur fore ſufficiens & condignum. Quo vero modo & ratione iſthæc augmentatio ſit perficienda, id S. Concilii Tridentini Decretum (*q*) haud negligendum edocet, cujus verba hæc ſunt: Cum beneficia ad Divinum cultum, atque Eccleſiaſtica munia obeunda ſint conſtituta, ne qua in parte minuatur Divinus cultus, ſed ei debitum omnibus in rebus obſequium præſtetur; ſtatuit Sancta Synodus, in Eccleſiis tam Cathedralibus, quam Collegiatis, in quibus nullæ ſunt diſtributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut veriſimiliter negligantur: tertiam partem fructuum, & quorumcunque proventuum & obventionum, tam dignitatum, quam Canonicatuum, Perſonatuum, portionum & officiorum ſeparari debere, & in diſtributiones quotidianas converti: quæ inter dignitates obtinentes, & cæteros Divinis intereſſentes proportionabiliter, juxta diviſionem ab Epiſcopo, etiam tanquam Apoſtolicæ Sedis Delegato, in ipſa prima fructuum deductione faciendam, dividantur: Salvis tamen conſuetudinibus earum Eccleſiarum, in quibus non reſidentes, ſeu non ſervientes, nihil, vel minus tertia parte percipiunt: non obſtantibus exemptionibus, ac aliis conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, & appellationibus quibuscunque: creſcenteque non ſervientium contumacia, liceat contra eos procedere juxta juris ac Sacrorum Canonum diſpoſitionem.

Exhortatio ad Canonicos, ut pro conſervando & augenda præſentiarum pecunia libenter quidpiam contribuant, quod ipſum, ſi ſoliciti fuerint, ad eos redundabit.

CAPUT XVI.

Neque hoc cuipiam Capitulo, ſive Canonico minus æquum, aut durum eſſe videatur: cum neque Capitulis, nec Canonicis quidquam ſuorum redditutum dematur, neque abſtrahatur: ſed partim tantum ipſorum reddituum ex uno veluti marſupio in aliud eisdem Canonicis, ſi ſuo ſatisfecerint miniſte-

(*p*) C. 8. 14.

(*q*) Seſſ. 21. C. 3. Decret. de Reform.

niſterio, pariter exhibendum transferatur; ut hoc modo Divino cultui ſint intentiores. Quapropter noſtri Canonici, cultus Divini cupidi, magis debent lætari, quod eorum laborum peculiaris habeatur ratio. Nec credimus, Canonicorum quempiam eam ob rem triſtatum fore, niſi illius hominum generis ſit, qui non, quæ Jesu Chriſti & Eccleſiæ, ſed quæ ſua ſunt, tantum quærunt: quibus Nos neque connivere, nec eorum injuſtæ cupiditati arridere, ſed prorſus adverſari & repugnare animati ſumus; ne coram Divina Majeſtate cum animæ detrimento pro ipſis ratio Nobis ſit reddenda. Si enim, Scriptura dictante, nemo de altari vivere poſſit, niſi qui ſerviat altari; conſequens eſt, indigniſſime agere eos, qui alimenta expetunt ab Eccleſiis, quibus debitum officium nullo modo exhibent: ſtipendium autem nonniſi militanti debetur. Ideo Apoſtolus victu, adeoque ipſa vita indignos judicat homines otioſos, qui panem non labore ſuo partum, cum gravamine aliorum edunt. Sed quanto graviori, putandum eſt, eos Divinæ ſubjacere ultioni, qui cenſus Eccleſiæ, Sanctorum Martyrum patrimonia, & piæ plebis donaria, ad Divini miniſterii ſuſtentationem collata, otioſe abſumunt, atque abliguriunt, pro iis non curantes debita Eccleſiis rependere obſequia? Propterea audiant hujusmodi (ſi qui ſunt recalcitrantes Canonici, & reſiſtentes Divinæ juſſioni) quid ſuper hoc idem Apoſtolus dicat, quod ſi quis non obedit verbo noſtro per Epiſtolam; hunc notate, & ne commiſceamini cum illo, ut confundatur, & nolite quaſi inimicum exiſtimare, ſed corripite ut fratrem.

Quod nullus ad præſentiarum perceptionem admitti debeat, niſi a principio Divinorum usque ad finem in Choro præſens perſeveraverit.

CAPUT XVII.

Porro ne quiſquam vana perſuaſione ductus, ſomniet, nos frivolas hic & momentaneas condere Sanctiones, aut ex levitate, ad quamvis legem adduci nebulam atque impoſturam poſſe, maliciose cogitet, Divinis paululum tantum ſe præſentando, acceptaque præſentiarum ſtipe, ſe mox ſubducat, putans, ſe huic noſtræ Conſtitutioni, ſuoque officio ſatisfeciſſe; eum, quicunque fuerit, ex traditione ſuperioris Synodi Salisburgenſis, item Colonienſi penultima (*r*), & Moguntina, (*ſ*) nec non & aliis Synodis adſtipulantibus, commonendum eſſe duximus, ne ſuæ ſupinitati vel deceptioni ignorantiam prætexere poſſit. Cupientes igitur ex rebus Divinis etiam temporaneum capere emolumentum, neceſſarium fuerit, eos cultui Divino integre, hoceſt, a principio ad finem uſque intereſſe: ita quod ſi quis ab ultimo Kyrie eleyſon exinde toti Miſſæ, & a primo Pſalmo uſque in finem, Matutinis ac reliquis horis, minime interpellatim (niſi forſan neceſſitate evocante, petitaque & obtenta a Præſidente Chori licentia) non interfuerit, pro illa hora abſentes cenſeantur (ſalvis Eccleſiarum conſuetudinibus, ſi quæ forte circa hoc arctiores exiſtant) & conſequenter in totum illius horæ, aut officii præſentia, hoc eſt, emolumento carebunt. Neque vero hoc in caſu quemquam diverticulo, ſeu effugio juvari ullo volumus: utpote ſi arbitretur, ſe & ſacris & lucris pariter feciſſe ſatis, ſi circa idem ipſum, quo præſentiarum nummi diſtribuuntur, momentum in Choro adfuerit, tanquam Sacræ cujusdam ignaviæ, non devotionis mercedem accepturus: etiam ſi ante præſentiarum perceptionem, durante Divino Officio intra Eccleſiæ continentia ſit, extra Chorum tamen ſtans, deambulans, colloquens, confabulans, vel ſeria & ludicra tractans (ut in nonnullis noſtræ Provinciæ Cathedralibus Eccleſiis ſæpe numero fit) tanto magis pro abſente cenſendus erit, quanto minus Chriſtus, omnium ſummus & maximus Sacerdos, Dei Eccleſia dignos judicavit, qui in Templo Hieroſolymitano columbas vendebant, & rem nummariam

(*r*) Syn. Colon. Prov. anni 1536. C. 10. de Metropol.
(*ſ*) Mogunt. Prov. anni 1549. C. 72. *vide utramque Tom. præced.*

riam exercebant. Quamobrem tales rerum Divinarum illuſores non ſolum præſentiarum nummis carere, verum etiam meritæ ſubjici animadverſioni jubemus: ne pietas & impietas, gravitas & levitas pari paſſu ambulare, & æquali præmio procedere videantur.

Rem Sacram a Canonicis non tam propter lucrum, quam pietatem, eſſe ſectandam.

CAPUT XVIII.

Tametſi vero ſpes præclara Nos foveat, Canonicos noſtros conſcientiæ, vel ſaltem iræ Divinæ ſtimulis tandem excitatos, officio ſuo functuros eſſe gnaviter; hos tamen omnes & ſingulos juxta hortamur, atque adeo rogamus, & per viſcera Domini noſtri Jesu Chriſti obſecramus, ut non magis lucri, quam devotionis gratia, rem ſacram curent, ſed potius eam Chriſtiano affectu & ſponte & ex animo frequentent, ut cum Propheta vere poſſint dicere: Voluntarie (*t*) ſacrificabo tibi, & confiteor nomini tuo, quoniam bonum eſt. Pietas enim, teſte Apoſtolo, ad omnia utilis eſt, quæ & in hoc, & in futuro ſæculo ſuas a DEO habet promiſſiones: nam hi, qui eam colunt, ultra remunerationem ſpiritualem, conſequentur etiam temporalem ſuſtentationem, Scriptura aſſerente: Non alligabis os bovi trituranti. Et: Dignus eſt operarius mercede ſua. (*u*) Et, qui in Sacrario operantur, quæ de Sacrario ſunt, edunt. Et rurſus: Qui Altari deſerviunt, de Altari participant. Sed interim meminerint, ſe vivere, non ut edant; ſed edere, ut Chriſto vivant, Salvatoris verba ſemper recolentes, dicentis: Primum (*x*) quærite Regnum Dei, & hæc omnia adjicientur vobis.

Canonicorum Excitatio ad Pietatem, & Cultum Divinum.

CAPUT XIX.

Neque vero grave fuerit Canonicis, quod eos hoc noſtro mandato officii ſui admonemus: nempe, ut Sacro integro ſemper interſint, & Horas Canonicas uno animo & voce cantando in Choro abſolvant. Quandoquidem non ſolum res ipſa hoc ab eis efflagitare videatur, verum etiam diligentiæ ſuæ præmium temporale haud aliunde, quam ex Canonicatus ſui præbenda, hoc eſt, bonis Eccleſiaſticis percipiant, & idem ipſum S. Tridentini & aliorum Conciliorum Sanctiones præcipiant: tum quoque Prophetarum voce moveri debent, qui nusquam non inclamant: (*y*) Jubilate Deo omnis terra: Cantate & exultate & pſallite. Cantate Domino canticum novum, cantate Domino omnis terra. Cantate Domino, & benedicite nomini ejus, annuntiate de die in diem ſalutare ejus. Iſtam autem Propheticam cohortationem ad Eccleſiaſticos homines imprimis ſpectare, dubium non eſt. Huc namque perinde, ut ad communes ad Deum pro ſe ipſis, & univerſo populo ſupplicationes conſtituuntur, Eccleſiaſticisque bonis invitantur. Quanto itaque magis quis in dignitate poſitus eſt, tanto minus dedignari debet, hoc ipſum præſtare, Sacra Scriptura atteſtante his verbis: (*z*) Quanto major es, humilia te in omnibus; & coram Deo invenies gratiam: quoniam magna potentia Dei ſolius, & ab humilibus honoratur. Propterea etiam David cum eſſet & Rex, & Propheta, non eſt dedignatus, ſaltando coram Domino, Arcam Teſtamenti Domini in Jubilo & clangore buccinæ comitari: (*a*) quem cum Michol uxor riſu exciperet, ajebat: Ante Dominum, qui elegit me potius, quam Patrem tuum, & quam omnem domum ejus, & præcepit mihi, ut eſſem Dux ſuper populum Domini in Iſrael, & ludam, & vilior fiam plus, quam factus ſum, & ero humilis in oculis meis &c. Et ſi tantus Rex & Propheta propter figuram duntaxat non dedignabatur illa omnia in honorem Dei facere; quanto magis a noſtris Canonicis in templo, imo & in præſentia præfigurati Salvatoris noſtri Jesu Chriſti, laudes & gratiarum actiones ob tanta nobis præſtita beneficia, aliaque mirabilia, extra omnem dedignationem debent decantari?

(*t*) Pſalm. 53. (*u*) 1. Timoth. 5. & 1. Corinth. 9. (*x*) Matth. 6.
(*y*) Pſalm. 97. & 95. (*z*) Eccli. 3. (*a*) 2. Reg. 6. & 1. Paralip. 15.

tari? Recordentur verborum Chriſti, ubi ait: Omnis (*b*) qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui in cœlis eſt: qui autem negaverit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo, qui in cœlis eſt. Et alibi: Nam (*c*) qui me erubuerit, & meos ſermones; hunc Filius hominis erubeſcet, cum venerit in Majeſtate ſua, & Patris, & Sanctorum Angelorum. Non indignemini igitur Reverendi Canonici, ſed potius cum gratiarum actione ſuſcipite & amplectamini hæc noſtra pia monita: Penſum veſtrum Pſalmis & Hymnis, loco & tempore, juxta prædicta abſolvite: ſenes & juvenes laudes dicere Domino non deficite, neque erubeſcite; ne & Redemptor noſter vos erubeſcat in illa die, quando cœli movendi ſunt & terra. Nam & ſitus iſtarum veſtrarum Eccleſiarum Cathedralium, & aliarum Collegiatarum, ad hoc vos incitare videtur, qui quandam naſcentis Eccleſiæ Miniſtrorum repræſentat vetuſtatem (quorum erat cor unum (*d*) & anima una, quotidie perdurantium unanimiter in Templo, & frangentium circa domos panem, in orationibusque perſeverantium, DEUM collaudantium & gratiam ad omnem plebem habentium) eo quod omnium Canonicorum habitacula, ſacras ædes, quibus proxima eſſe ſolent, cingant, ut procul a promiſcua multitudine ſeparati, Divinis pariter laudibus jugiter inſiſteretis, indicat, juxta illud Prophetæ: Ecce nunc benedicite Domino omnes ſervi Domini, qui ſtatis in domo Domini, in atriis domus Dei noſtri. (*e*) Viam interim Canonicis ad negotia pro Eccleſiæ, Epiſcopi, & Capituli neceſſitate obeunda, minime præcludimus, iis enim quouſque ſunt occupati, neque diutius, non ſolum a Choro, ſed etiam (cum opus fuerit) a Reſidentiæ loco abeſſe licebit. Verum Decanos, aut illos, quibus ea cura pro tempore incumbit, monitos eſſe volumus; ne extra magnam neceſſitatem tempore Divinorum ſuos onerent Canonicos, neque etiam eo tempore Capitula celebrent; ne ob illa Divinum officium, vel ſuſpendatur, vel præcipitetur, vel denique ab ipſis negligatur Canonicis: ſed illa aut maturius, aut ſerius habere curabunt, ut non tantum ſimplices Canonici, ſed etiam ipſi Prælati Divinis officiis commodius intereſſe queant, debet enim Dei cultus omnibus aliis anteponi.

Canonicis plures titulos Canonicatuum in gratiam nobilitatis Germanicæ ob certas rationes concedi.

CAPUT XX.

Cum Sancta Synodus Tridentina ad Dei laudem & Eccleſiæ fructum, præcedentium Oecumenicorum Conciliorum, Chalcedonenſis præcipue, Sanctiones ſecuta, (*f*) decreverit, neminem in duabus Eccleſiis conſcribi oportere, quia qui uni eſt intentus, alteri inſervire non poteſt, & alterius locum occupat, qui ei miniſtrare poſſet: præſertim, quoniam & Nos ejuſdem Sacri Tridentini (*g*) Concilii auctoritate innixi, alioque Decreto mox ordinaverimus, ſtatuerimusque, unumquemque Canonicum non diu poſſe, neque debere a reſidentia ſui Canonicatus abeſſe: illud impedimentum, redditüum tenuitas affert, effugere eo minus potuimus, quo magis his calamitoſis temporibus noſtræ Eccleſiæ plurium Canonicorum præſidio egent, neque iis ſuppreſſione præbendarum, imminutioneque Canonicatuum ſatis bene conſuli judicamus: quamobrem ancipiti conſilio diu deliberantes, communi tandem conſenſu, in eam ſententiam deſcendimus, ut in omnibus Eccleſiis Cathedralibus moderna Canonicorum quantitas ad minorem & determinatum reducatur numerum: veluti 40. ad 25. vel 20: & 30. ad 20. vel 16: & 24. ad 16. vel 12: & ſic de ſingulis, de communi conſenſu Ordinarii & Capituli: ita tamen, ut tot ſuperſint, quot Divino cultui celebrando, ac dignitati Eccleſiæ commode ſufficiant: qui propterea, juxta ea, quæ ſuperius ſunt dicta, continue debeant reſidere, & anali-

(*b*) Matth. 10. (*c*) Luc. 9. (*d*) Actor. 1. (*e*) Pſalm. 133.
(*f*) Trid. Seſſ. 24. C. 17. Decret. de Reform. Chalced. C. 70. & 21. q. 2. C. Si quis.
(*g*) Seſſ. 24. C. 12. Decret. de Reform.

nalibus præbendis ſoli gaudere: cæteris ab iſto determinato numero amotis, cum a reſidentia, tum ab emolumentis annuis liberis remanentibus, vocem tantum activam & paſſivam retinentibus: dummodo a cœtu Capituli in numerum ipſorum fuerint acceptati, qui etiam a reſidentia reſtrictum numerum excedere non debent: ita, quod omnibus, his videlicet, & aliis reſidentibus computatis, prior quantitas non tranſeatur. Et ne hujusmodi Canonici, a Capituli emolumentis annalibus amoti, remaneant absque indigna ſui ſuſtentatione, eis facultas conceditur, ut in alia Cathedrali Eccleſia ipſorum quilibet poſſit cum emolumentis annalibus in Canonicum promoveri; vel jam promotus perſeverare, ita tamen, ut ibidem, juxta Sanctiones ſupraſcriptas, reſidendo, eis frui mereatur: quemadmodum & verſa vice aliis Canonicis, jam de præbenda unius Eccleſiæ proviſis, ut in alia, vel pluribus aliis Cathedralibus Eccleſiis, ſimilem, vel ſimiles Canonicatus titulares, ſolo voto in Electionibus gaudentes, facultatem conceſſam intelligimus: hac etiam ratione, ut quotiescunque titularis alicujus Eccleſiæ Canonico ibidem reſidendi loaus per alterius obitum, vel renuntiationem fuerit oblatus, eam acceptare poſſit: dummodo, ſi alium ſimilem alio in loco antea habuerit, illum prius Capitulo illius loci, vel alteri idoneo renuntiaverit, vel titulum ſolum, abſque annali fructu, ſibi retinuerit. Quæ res, titulum alicujus Canonicatus abſque obligatione reſidentiæ, & utilitate integræ annalis præbendæ tantum habendi, nemini videatur nova; quandoquidem talis mos jam antea in nonnullis noſtræ nationis Germanicæ Eccleſiis fuerit uſitatus: in quibus hujusmodi Canonici titulares, per vacantiam aliquorum Canonicorum reſidentium, in illorum locum ſecundum ordinem ſuſcipiuntur. Quod cum etiam in noſtra Provincia (modo tamen infraſcripto) executioni demandatum fuerit; unusquisque, niſi rationis expers fuerit, luce clarius perſpiciet, non ſolum Canonicatibus noſtris tenuioribus, ſed etiam Cathedralibus longe melius, quam antea, proſpectum fore Eccleſiis: uti de unoquoque ſingulatim ſine difficultate poſſumus ac volumus docere. Nam illis, quibus ampliori proventu opus eſt, ut ſe pro dignitate ſuſtentent, ea ratione ſubvenietur, quod plures ex continua unius Eccleſiæ, quam plurium, ut antea, reſidentia conſequentur redditus annales: quia duarum Eccleſiartim proventus, qui antea multis, & ſæpe eisdem, dividebantur Canonicis, nunc unius tantum Eccleſiæ, prioris Canonicorum multitudinis duntaxat medietati, & alterius alii reſervantur annales redditus dividendi: ita, quod unusquisque tantum nunc, & utilius de unius Canonicatus reſidentia obtinere poterit, quantum antea de duabus reſidentiis accipiebat: quia tantum eſt, & melius, quidpiam in uno loco habere integrum, quam in duobus locis, valde præſertim diſtantibus, diviſum: eo quod cundo, & redeundo, & ſingulis annis in duobus locis rem domeſticam inſtruendo, ſive mutando (uti a noſtris fit Canonicis) non parum conſumitur pecuniarum: quibus profecto expenſis parcetur, ſi in una perſeveraverint reſidentia, & uniuscujusque ipſorum magis tuta erit conſcientia, quia ſuo ſatisfacient muneri. Quod etiam neque hic novum eſſe quisquam cenſebit, cum eadem lex & conſuetudo, tum in aliis quibusdam Germaniæ, tum etiam in noſtris partim Eccleſiis obſervetur: neminem ſcilicet in uno anno poſſe, pro utraque conſequenda præbenda, in duabus Eccleſiis reſidere. Id quoque ſic fieri conſultius erit: quia licet Cathedrales Eccleſiæ magnum habeant Canonicorum numerum, annales præbendas accipientium; pauci tamen, & quandoque (præcipue in ſolennitatibus) vix quarta pars eorum, in ipſius Eccleſiæ miniſterio, cum magna populi admiratione, utinam etiam non offenſione, deprehenduntur, eoque (*b*) cum in una reſideant, ab alia abeſſe cogantur: ſub cujus mutationis loci prætextu magna quoque temporis pars privatis negotiis, ne dicam, ſolatiis ac recreationibus teritur. Conſulitur præterea noſtris Cathedralibus

(*b*) *ſorſ.* Eo quod.

libus Eccleſiis de pluribus perſonis ad regendum idoneis, eo quod Canonicis permittatur, ut in diverſis adſcribantur Eccleſiis. Poſtremo, licet in duabus noſtri Canonici conſcribantur Eccleſiis, in una tamen duntaxat unusquisque reſidere tenebitur, cujus proventibus etiam ſolis, juxta Sacræ Synodi Tridentinæ intentionem, illum ſuſtentari decrevimus, ſolo alterius titulo, absque ipſius Eccleſiæ detrimento, ſed potius beneficio, ei remanente: eo quod talium Canonicorum ratione & favore a multis inſidiis & inconvenientiis, quemadmodum ſupradictum eſt, ipſæ præſervantur Cathedrales Eccleſiæ. Quæ tamen omnia & ſingula judicio & cenſuræ S, S. Apoſtolicæ ſubmittimus, ſine cujus auctoritate nihil decernimus. (*i*)

Pinguiores Canonicatus in ſuo ſtatu & numero relinquendos eſſe.

CAPUT XXI.

In iis vero Cathedralibus Eccleſiis, quæ vel uberes habent redditus, vel ſufficienter, juxta S. Concilii Tridentini permiſſionem, ſimplicibus beneficiis ditari poſſunt, ita ut antiquus Canonicorum ſuorum numerus, juxta illorum gradum & conditionem, absque alterius Cathedralis adminiculo, poſſet ſuſtentari; eos debere minui, non intelligimus: ſed volumus, ut eorundem Canonicorum quantitas in priſtino perſeveret ſtatu, & ut in eisdem Eccleſiis omnes reſideant: hac tamen conditione, ut eorum quilibet, quemadmodum & alii, in alia Eccleſia titulum retinere, vel obtinere valeat. Et ſi quis in hujuscemodi Eccleſiis reſidere renuerit; alteri Canonicatum renunciare neceſſe erit: in aliis vero Cathedralibus Eccleſiis fiet, ut jam dictum eſt.

Quomodo Epiſcopi, Præpoſiti, ac Decani Eccleſiarum de reſidendo in uno loco, inter Canonicos diſponere, ac componere debeant, ſi forte inter aliquos ſuborietur diſceptatio.

CAPUT XXII.

Et quia hæc noſtra Conſtitutio circa ſelectionem Canonicorum reſidendorum ab aliis titularibus, & econverſo, in unaquaque Cathedrali Eccleſia faciendam, aliquam fortaſſis in principio difficultatem pati poſſet ex eo, quod aliqui forſitan in una libentius, quam in alia, cupiant reſidere; Epiſcopi, & ipſarum Eccleſiarum Cathedralium Præpoſiti, atque Decani, poſtquam ab ipſis cum ſuis Capitulis, de numero reſidentium certa ac determinata fuerit concluſio facta, omni charitate procurabunt, ut omnia absque tumultu & ſecundum ordinem prudenter fiant: cuilibet Canonico de reſidentiæ Canonicatu, juxta uniuscujusque beneplacitum, in quantum poſſibile fuerit, proſpiciendo: ita tamen, ut, cui in una reſidendum eſt, in alia (juxta quæ ſuperius ſunt dicta) titulo tantum gaudeat. Et ſi alicubi inter aliquos orirетur diſceptatio, qui contra præfixum illius Eccleſiæ reſidendorum numerum, ibidem optarent locum habere reſidentiæ; tunc, ſi aliter illorum diſſenſio ſedari non potuerit, ordinamus, ut Domicelli, id eſt, nondum Capitulares exiſtentes, qui adhuc pro annali præbenda reſidere non poſſunt, juxta neceſſitatem a junioribus incipiendo, vel omnes, ſi opus fuerit, titulum Canonicatus duntaxat retineant, aliis jam Capitularibus reſidentiam relinquentes: ſi vero aliquo in loco omnes jam fuerint Capitulares, vel tot non fuerint Domicelli, quibus a titulo reſidentiæ amotis, reliquis aliis omnibus etiam reſidendi, ſecundum deciſionem illius Eccleſiæ non adeſſet locus, & inter ipſorum nonnullos adhuc de illius loci reſidentia perſeveraret controverſia; tunc ſtatuimus, ut Seniores, hoc eſt, qui illius Eccleſiæ priores fuerunt Canonici, uſque ad numerum determinatum,

(*i*) Cum Sanctiſſ. D. N. de hac Conſtitutione, quæ ad pluralitatem Canonicatuum pertinet, fuiſſet conſultus; Sanctitas ſua, rei novitate commota, reſpondit, ſe neque concedere, neque prohibere; ſed illis, qui eam conſiderunt, melius conſiderandam relinquere. *Notatio Editoris hujus Synodi, apud Lunig Spicil. Eccleſ. Cont. III.*

tum, reſidentiæ loco debeant gaudere, reliqui vero titulum duntaxat retinere, & in alio loco reſidentiam facere. Sed ſi contingeret, quod aliquis ex junioribus jam Capitularibus, nullibi reſidentiæ locum poſſet adipiſci, talis alicubi ultra præfixum illius loci numerum, dummodo antea ibidem is ipſe Capitularis extiterit, reſideat, hac tamen conditione, quod quamprimum aliquis locus reſidendorum per obitum alicujus in illa vacaverit Eccleſia, nullus illius loco, ſed titularis duntaxat ſubſtituatur, ut determinatus reſidendorum numerus non excedatur.

De ſufficiendis Canonicis in locum defunctorum.

CAPUT XXIII.

Quando vero quiſpiam reſidentiæ Canonicorum ex hac migraverit vita, ex titularibus ſenior, vel alius per ordinem ſequens, ſi prior renuerit; eſt in locum defuncti aſſumendus, deinde in loco titularis, ad reſidentiam aſſumpti, alius erit creandus. Sed ſi titularium nullus, loco defuncti, in illa reſidere vellet Eccleſia, tunc alius quicunque aſſumatur, ab illis dandus, quibus de jure convenit collatio.

Epiſcopos, ex gratia Apoſtolicæ Sedis, Canonicatus in aliis Eccleſiis obtinentes, nonniſi inevitabili de cauſa ad fructuum perceptionem, aut reſidentiam, admitti debere.

CAPUT XXIV.

Quanquam ſuperius ex Sacris Literis, & Oecumenicis Conciliis ſatis commonſtravimus, omnia jura, tam Divina, quam humana clamare, Noſque ibidem propterea ordinavimus, omnes Paſtores, præſertim Epiſcopos, qui Apoſtolorum vices gerunt, in propriis Diœceſibus reſidendo, ſuis debere ovibus præeſſe: nihilominus, quia quandoque evenit ex gratia Sedis Apoſtolicæ, confirmatis Epiſcopis priores ſuos Canonicatus relinqui, vel alios ipſis conferri; ad majorem hujus rei obſervantiam ordinamus & ſtatuimus, ne hujuſmodi Epiſcopi confirmati, ad reſidentiam ſuorum Canonicatuum admittantur; niſi ab Epiſcopatu quiſpiam expulſus fuerit: vel pro eo tempore duntaxat, quo illis a Concilio Tridentino permiſſum eſt, abeſſe a ſuo Epiſcopatu: ſed titulis duntaxat, cum utraque voce frui debeant. Piaculum enim eſt, & omnem contra conſcientiam, quod propter cupiditatem Epiſcopus propriam relinquat Diœceſim, & ſibi a Spiritu Sancto commendatis non non præſit ovibus.

De moderatione & reſtrictione Statutorum Capitularium, & pæna æquitatem transgredientium.

CAPUT XXV.

In reliquis vero Nos, noſtrique Coepiſcopi, ac cæteri Prælati, hac in Synodo congregati, omnia tam Metropoliticæ, quam Eccleſiarum Cathedralium ac Collegiatarum totius Provinciæ noſtræ Capitula, in Domino Jesu requirimus, admonemus, ipſiſque injungimus, ut ſua revideant, ac contemplentur Statuta: & ubi laxiora, & licentioſa eſſe cognoverint, contrahant: ſuorum memores officiorum ac miniſteriorum, vocationem ſuam conſiderent: eoque modo & forma moderentur Statuta, ut Canonicorum ſplendor, cultuſque Divinus, cui ipſi Canonici diligenter, cum exhibitione miniſteriorum, abſque tergiverſatione debent intereſſe, reviviſcant, populuſque Chriſtianus eorundem exemplo ædificetur. Si qui vero ſui ſtatus immemores, Divini cultus, atque ſuorum officiorum negligentes, otioſi, rixoſi ſive litigioſi, aut percuſſores: ſuſurratores, delatores, ſcortatores, luſores, aut aliis criminibus irretiti fuerint, manſuete primo erunt admonendi, juxta doctrinam Chriſti: quam fraternam admonitionem ſi quis nihili fecerit, & in ſuo luto perſeveraverit; corripiatur, & ſi opus fuerit, etiam in Capitulo, coram reliquis Canonicis corrigatur, dicente Apoſtolo: (*k*) Peccantes, publice videlicet, coram omnibus eſſe corrigendos, ut & cæteri timorem habeant. Tum, ſi reſipiſcere non admodum curaverit; fructus participare prohibeatur, a Sacriſque arceatur, donec ad meliorem vitæ frugem revertatur:

(*k*) 1. Tim. 5.

tur: ſic tamen, ut regula obſervetur Apoſtolica: (*l*) Corripite inquietos, conſolamini puſillanimes, patientes eſtote ad omnes: ita quod neque ira, neque odium, neque rancor ullas ſibi vendicet partes. Quod ut omnino fiat, Capituli, vel ſaltem Officialium, præſertim Decanorum, erit munus & officium, ne, ubi poſt hujus noſtræ Provincialis Synodi communicationem & juſſionem negligentiores in his reperti fuerint, neceſſe ſit, eorum negligentiam, cum ſuo dedecore, juxta juris communis diſpoſitionem per Superiores ſuppleri. Quod ipſum quoque fiet, ſi Officiales ipſi, præcipue Decani, quibus aliorum cura principaliter eſt commiſſa, eisdem criminibus fuerint irretiti.

De Archi-Diaconis, Archi-Presbyteris, & ruralibus Decanis.

CONSTITUTIO XXV.

De Archi-Diaconatus, Archi-Presbyteratus, & Decanatus ruralis dignitatibus.

CAPUT I.

QUamquam Archi-Diaconatus & Archi-Presbyteratus inter Cathedralium Eccleſiarum, & alter ipſorum, etiam Collegiatarum officia connumeretur in Dei Eccleſia, uti in jure habetur Canonico; nihilominus quoniam per noſtras Diœceſes, ob ipſarum amplitudinem, multi, juxta regionum exigentiam, ſint inſtituti, quorum præcipue eſt habenda conſideratio; peculiarem de ipſis, ab aliis Officialibus, ſuperius deſcriptis, diſtinctam habere voluimus rationem: eo maxime, quia in noſtris Cathedralibus Eccleſiis Archi-Presbyterorum tituli non ſunt uſitati: quorum officio fere funguntur, qui nominantur Præpoſiti, atque magna ex parte Decani: & Archi-Diaconorum officium ſubeunt, quoad jurisdictionem exercendam, Ordinariorum Vicarii Generales, qui vocantur etiam Officiales, ab ipſis Epiſcopis propterea inſtituti: quod de aliis per Diœceſes diſtributis, præſertim Archi-Diaconis, non eſt aſſeverandum: cum ipſi ſuorum Ordinariorum, tanquam Sub-Officiales, exerceant jurisdictionem, juxta formam tamen ac regulam eis præfixam. Ideo de ipſis merito particularis habenda eſt ratio. Circa quod hoc unum prius eſt animadvertendum, jurisdictionem ſcilicet Plebanorum non ad titulum Provinciæ noſtræ Archi-Presbyterorum proprie ſpectare; ſed eos illam tantum exercere debere, quibus a ſuis committitur Ordinariis, quemadmodum & aliis eandem facultatem obtinentibus, qui propterea & Decani vocantur rurales: quorum officia licet ab Archi-Presbyteris nomine videantur diſcrepare, revera tamen ſunt idem: cujus etiam teſtimonium reddit Jus Canonicum (*m*), & formula Viſitationis Diœceſis Colonienſis. Quamobrem non tantum de Archi-Presbyteris, ſed & de hiſce ruralibus Decanis, ſermo debet fieri: præſertim cum per noſtram Provinciam horum nominum reperiantur quamplurimi.

De diverſa poteſtate Archi-Diaconorum, Archi-Presbyterorum, & Decanorum ruralium.

CAPUT II.

Cum hujuscemodi Archi-Diaconi per noſtram Provinciam conſtituti æqualis ubique non ſint poteſtatis, neque auctoritatis: & alii ipſis minoris dignitatis eisdem Archi-Diaconis ſecundum jura ſubjecti, ſive ſint Archi-Presbyteri, ſeu rurales Decani, inter ſe, quoad facultatem eis conceſſam exercendam, multum ſint differentes (*n*): nihil enim in ipſa exercenda jurisdictione contra ſuorum Ordinariorum Decretum ordinare, neque agere poſſunt; Ideo, ut quilibet eo certior ſit, quænam ſuæ functionis ſint negotia, hac præſenti noſtra ſancimus Conſtitutione, ut, quando quiſpiam a Nobis, aut Provinciæ noſtræ Coepiſcopis, in Archi-Diaconum, aut ruralem Decanum aſſumitur, ſeu alicui Archi-Presbytero, vel alteri aliqua exercendi poteſtas committitur, huic ſpecialis conſtitua-tur

(*l*) 1. Theſſ. 5. (*m*) De Offic. Archidiac. c. 7. 8.
(*n*) De Offic. Archipresb. c. 1. De Archipresb. c. 4.

tur & aſſignetur commiſſio, atque mandatum, ſigillo noſtro, aut illius Epiſcopi, a quo aſſumitur, munitum, ac corroboratum: in quo peculiariter cauſæ exponantur, in quibus, & quouſque aſſumptus cognoſcere, tractare, corrigere, ordinare, atque determinare habeat, una cum ſufficienti, bona & clara inſtructione: ut quomodo in talibus, ſecundum Sanctiones Canonicas, ſe gerere debeat. Quæ nullus talium ſub indignatione ſui Ordinarii, & pœna condigna, audeat præterire. In reliquis vero, quæ præter jurisdictionem exercendam, ad unamquamque ſpectant dignitatem ſupradictam, præſertim ad Archi-Diaconatum, & Archi-Presbyteratum, ſe juribus unusquisque talis accommodabit Canonicis, quæ habentur *Lib. primo Decretal. tit. 23. & 24.*

Quales perſonæ requirantur ad ſupradicta officia: quæ etiam conſtitui non debent, niſi prius Fidei fecerint Profeſſionem.

CAPUT III.

Ad ſupradictas autem dignitates & officia, ad Archi-Diaconatus præſertim, aſſumi non debent, niſi viri Sacerdotio inſigniti, ætate maturi, graves, vita honeſti, prudentes & commendabiles, atque eruditione & experientia probati. Decet enim, ut cum ipſi noſtram, & Epiſcoporum perſonas referunt, ipſi tales ſe exhibeant, quales Epiſcopos eſſe oportet. Ex familia enim, & miniſtris relucet, quales ſint Domini. Unde & Tridentinum Concilium, Decretum de Archi-Diaconis ſtatuens (o), ait: Archi-Diaconi, qui oculi dicuntur Epiſcopi, ſint in omnibus Eccleſiis, ubi fieri poterit, Magiſtri in Theologia, ſeu Doctores, aut Licentiati in Jure Canonico: qui etiam In ſupradictis dignitatibus & officiis, vel aliis ſimilibus confirmari non debent; niſi prius in manibus ſuorum Ordinariorum, vel eis impeditis, coram Generalibus eorum Vicariis, ſeu Officialibus, orthodoxæ ſuæ fidei publicam fecerint profeſſionem, & in Romanæ Eccleſiæ, & ſuorum Epiſcoporum obedientia ſe permanſuros ſpoponderint, ac juraverint.

De Juſtitia & æquitate, ab Archi-Diaconis, & cæteris hujusmodi Officialibus exercenda.

CAPUT IV.

Ipſi vero Archi-Diaconi, Archi-Presbyteri, & rurales Decani, & hujus generis alii, tale a ſuis Epiſcopis conſecuti cum authoritate officium & dignitatem, tales ſe reddant; ut conceptæ de ipſis exſpectationi, & ſuo muneri, ac ſuorum Epiſcoporum ſatisfaciant voluntati: non lucrum, neque munera reſpicientes, ſed, quod juſtum eſt & rectum, judicantes: nemini ad malum, vel turpitudinem habenas laxantes, neque illorum pravis actibus conniventes; verum eos juxta demerita acriter punientes, & unicuique, quod æquitas exigit, tribuentes. Et ſi contigerit, eos quandoque ita impediri, (p) quod functionem munerum ſuorum non per ſe, ſed per Miniſtros, aut Commiſſarios, ſeu Collectores, neceſſario debeant obire; vices ſuas hominibus non committant levibus, vitioſis, aut etiam conjugatis: ſed tantum Eccleſiaſticis, gravibus & probatæ opinionis viris (quod etiam Epiſcoporum eſt, ut ſuo loco diximus). Unde hæc Synodi Moguntinæ verba (q) extant: Caveant autem Epiſcopi, & Archi-Diaconi, dum ipſi officiis ſuis præeſſe non poſſunt, ne vices ſuas hominibus dubiæ famæ, aut ab ordine Eccleſiaſtico prorſus alienis, committant; ſed in ſuorum locum, quoties ſuis muneribus per ſe non præſunt, viros bonos, graves, peritos, prudentes, & imprimis Eccleſiaſticos, ſubſtituant: nec unquam crimina ſubditorum per ſe, aut ſuos ſubſtitutos, mulcta pecuniaria punire præſumant; ſed aliis debitis, & a jure conſtitutis pœnis, coerceant.

Archi-

(o) Seſſ. 24. C. 12. Decret. de Reform.
(p) Ex Conc. Colon. anni 1549. C. Quibus poſſint Archi-Diaconi. *Tom. præced.*
(q) Syn. Mog. anni 1549. Cap. 77. *Tom. præced.*

Archi-Diaconi nati &c. non præſumant exercere officium, antequam Ordinario ſe præſentarint, & ab ipſo approbati fuerint, & Fidei profeſſionem præſtiterint.

CAPUT V.

Unum autem circa hoc non eſt prætereundum, quod cum in diverſis noſtræ Provinciæ locis non pauci in aliqua dignitate conſtituti, quorum alii ſunt Præpoſiti, alii Archi-Presbyteri, alii Parochi, & id genus alii: utinam vero non concubinarii, indocti, avari, turpis lucri cupidi, & infames viri, qui ſupradictam Archi-Diaconorum, & Decanorum ruralium, non ex ſpeciali vocatione, ſed quaſi ex ſuorum anteceſſorum hæreditaria ſucceſſione, ſibi omnimodam tribuunt poteſtatem: ita ut ſibi perſuadeant, ſe eo officio & jurisdictione ob quamcunque cauſam non poſſe deſtitui: quo fit, ut nonnunquam, ſi non in pluribus, in ſuis adminiſtrationibus, cum animarum jactura & perditione, Ordinariorum dedecore atque gravamine, populorum ſcandalo, & cauſarum, partiumque periculo verſentur. Cui incommodo, omniumque piorum virorum juſtæ querelæ, mederi cupientes, ordinamus & ſtatuimus, ne quisquam impoſterum, cujuscunque dignitatis, vel beneficii, aliquod ſupradictorum officiorum, Archi-Diaconatus videlicet, vel ruralis Decanatus, aut hujus generis alterius, ſuæ (etiam ex privilegio aliquo, ſibi a noſtris Prædeceſſoribus conceſſo) annexum habens dignitati, ſub pœna amiſſionis dignitatis, vel beneficii, & inſuper alia, a ſuo Ordinario imponenda, hujusmodi officio fungi, neque in minimo illud exercere audeat; niſi prius ſuo ſe præſentaverit Ordinario, & ab ipſo ſecundum Sacrorum Conciliorum, præſertim Tridentini, Sanctiones, & ſupraſcriptas noſtras leges fuerit ſufficienter approbatus, atque admiſſus: Deinde & orthodoxæ ſuæ Fidei, quemadmodum & alii, in manibus ſui Epiſcopi publicam fecerit profeſſionem. Noſtra equidem ſententia non eſt, cuiquam loco, vel dignitati in minimo ſuorum privilegiorum, a noſtris Anteceſſoribus ipſis conceſſorum, derogare: nam hujusmodi loca, ſive dignitates, ſuis privilegiis privare, vel deſtituere non intelligimur, dum hoc ſtudemus, ut ad regimen illorum locorum, ſive dignitatum, tales fuerint viri aſſumpti, qui ad ſupradicta Archi-Diaconatus, vel Decanatus ruralis, aut alterius ſimilis officii munera exercenda, juxta Sacros Canones, & has noſtras Conſtitutiones, idonei fuerint & ſufficientes. Cujus ſanæ mentis procul dubio fuerunt & noſtri Prædeceſſores, talium privilegiorum largitores. Non parum enim eſt, quod talia loca, ſive dignitates, annexa habere poſſunt hæc officia, ad Nos pertinentia, ſi ad illa habiles aſſumpti fuerint homines. Idcirco ſi hoc ipſo deſtitui nolint privilegio; procurent tales aſſumere, qui etiam annexorum officiorum muneribus valeant reſpondere: alias nullum prorſus admittendum eſſe decernimus. Qua in re neque alicui fit injuria, cum hujuscemodi munera mere ſint Epiſcoporum officia, quibus ſuis providere ac conſulere debent ovibus, ſibi a Spiritu Sancto commiſſis.

De Parochis, atque eorum Cooperatoribus.

CONSTITUTIO XXVI.

Eandem prope ſolicitudinem requiri in Parocho, quæ in Epiſcopo.

CAPUT I.

Quoniam ſuperius in Conſtitutione de modo præſentandi, acceptandi, ſeu promovendi Clericos ad quævis Beneficia Eccleſiaſtica, præſertim Curata, ſatis diffuſe oſtenſum ſit, quales debeant eſſe, & quomodo experiendi, qui ad Parochiales Eccleſias ſunt aſſumendi; idcirco in præſenti articulo de ipſorum duntaxat munere noſter erit ſermo. Cum Parochi in partem ſolicitudinis Epiſcoporum in his, quæ ad curam animarum pertinent, ſint vocati; eis pariter convenit, ea conſiderare, quæ ſupra non ſolum de ipſis Parochis, ſed etiam de Epiſcopis, ad curam animarum ſpectantia ſunt dicta. Ideo Parochus diligenter conſideret officium Epiſcopi circa curam animarum; ut & ipſe pro ſua virili illud expleat in

in ſua Eccleſia: quod apte fiet, ſi quemadmodum noſtrum eſt Mandatum atque Decretum, ſequentia accurate conſiderabit, atque exequetur.

De tribus virtutibus, quibus Parochi præditi eſſe debeant, & quarum prima eſt: Oves ſuas cognoſcere, atque etiam de libris ab ipſis in promptu habendis, in quibus oves ſuas ſingulatim deſcribant.

CAPUT II.

Cum Salvator noſter, Summus Paſtor Chriſtus, tres Paſtoris, cui ſunt oves propriæ, deſcriberet proprietates (r), hanc primo poſuit loco, ut ſuas nominatim vocare ſciat oves: quod haud facere poſſet, niſi illas ſingulariter omnes cognoſceret: Nos omnibus & ſingulis noſtræ Provinciæ Parochis, quibus oves propriæ, illorum ſunt Parochiani, mandamus atque præcipimus, ut quisque libros in procinctu habeat tres: Primum quidem, in quo omnes totius Parochiæ utriusque ſexus homines, nominibus propriis & cognominibus, ſenes & juvenes, magnos & parvos, una cum cujuslibet ætate ac conditione inſcribat. In Secundo annotabit eos, qui vel ex hac mortali ad æternam, vel ex ſua Parochia in aliam commigraverunt, & commigrabunt. In Tertio Parochianorum ſuorum natos infantes utriusque ſexus, & ſeparatim alienigenas, in ſuam Parochiam habitatum venientes conſignabit. Circa quæ magna ab ipſis Parochis adhibenda eſt diligentia, ut omnium tam veteranorum, quam adventitiorum ſuorum ſubditorum, ſive incolarum mores & ſtudia non oſcitanter inquirant, animadvertant, atque cognoſcant, præſertim quoad fidem orthodoxam, & Sacramentorum perceptionem. Deinde, quas mulieres ſecum habeant, conjugatasne, an concubinas, vel ſuſpectæ pudicitiæ. Si conjugatas, an conſanguinitatis, vel affinitatis vinculo viris ſint conjunctæ, ſciſcitentur. Diligenter quoque ac ſtudioſe omnes ſuarum Parochialium pauperes, præſertim puellas nubiles, viduas, orphanas, pupillos, ægrotos, ſenio confectos, aliasque perſonas, utraque miſericordia, ſpirituali & temporali indigentes, obſervent, atque intelligant. Meminerint enim ovium ſuarum exactam, & piam habeant notitiam, admonente his verbis (s) Salomone: Diligenter agnoſce vultum pecoris tui, tuosque greges conſidera. Et hoc, ut eos nominatim poſſint vocare. Quid eſt enim, oves ſuas nominatim vocare, niſi ſuorum ſubditorum ſingulos determinate, ac ſufficienter noviſſe? Veritate ipſa dicente: (t) Ego cognoſco oves meas, & cognoſcunt me meæ. Quod nil aliud eſt, quam omnium mores contemplari: quid ſingulis expediat, perpendere: in omnes eſſe manſuetum & humanum, non imperioſum, rigidum, ſeverum, vel auſterum: ſed omnibus in Chriſto ſe conformet, juxta illud Apoſtoli: (u) Factus ſum infirmis infirmus; ut infirmos lucrifacerem: omnibus omnia factus ſum, ut omnes facerem ſalvos: unicuique ſecundum propriam capacitatem, ac indigentiam providendo, in adverſitatibus ſubveniendo, vel conſolando, ad meliora adhortando, a malis dehortando, & ad æternam fœlicitatem invitando. Quemadmodum enim medicus corporum diſpoſitiones, complexiones, atque morborum diverſitates conſiderat; quatenus unicuique medicamentum, ſuæ diſpoſitioni ac morbo conveniens, apponat: ne quod uni prodeſſet, alteri obſit; ſic Parochus, & quilibet hujusmodi Paſtor, cum ſit animarum medicus, ſingulorum inclinationes, ſtudia & affectus attendere debet; ut unumquemque per media aptiora a malo poſſit retrahere, & ad virtutes provehere. Quod factu quidem eſt nonnihil difficile, ſed utiliſſimum tamen. Propterea non inepte Divus ait (x) Gregorius: Qui ad curam animarum eligitur, duræ, & aſperæ vitæ debere eſſe judicatur: quia magna profecto perfectio, exercitatio, functio, diſcretio exigitur in bono Parocho, ac quocunque alio Prælato. Idcirco non ſine cauſa dicebat Moyſes: (y) Date ex vobis ſapientes & gnaros, quo-

(r) Joan. 10. (s) Proverb. 27. (t) Joan. 10.
(u) 1. Cor. 9. (x) In Tom. II. Exp. in I. Reg. C. 14.
(y) Deut. 1.

quorum converſatio ſit probata in tribubus veſtris, & ponam eos vobis Principes.

De Secunda Parochi proprietate, quæ eſt: ſuis ovibus notis optime proſpicere, illarum ſaluti conſulendo.

CAPUT III.

Et quia non ſatis eſt Parocho, ſuos ſubditos,ſufficienter eos cognoſcendo, nominatim vocare; ſed illis etiam prout neceſſitatem expoſtulare judicaverit, pro utroque homine neceſſaria, in quantum ſuæ permittunt vires, ſuppeditare: Supremus enim Paſtor, Chriſtus JESUS, Paſtoris veri deſcribendo proprietatem oſtendit, inquiens: (z) Et educit eas. Quid eſt autem, Paſtorem oves ſuas proprias educere, niſi ipſarum neceſſitatibus, optime antea cognitis, pro viribus ſuccurrere? Is nempe Paſtor ſuos educit ſubditos, qui de via ad Patriam, de carne ad Spiritum, de mundanis deſideriis ad Divinorum contemplationem, de ſtabulo famis, ad panem intellectus & vitæ, quæ Spiritualis alimoniæ paſcua ſunt, de tenebris ignorantiæ ad lumen ſcientiæ, de luto ſpurcitiæ ad lavacrum, quo anima expurgatur, viam commonſtrat, atque adeo manu ducit. Hoc autem tum fieri ſciant Parochi, cum in omnibus ſuis concionibus, quæ frequentes eſſe debent, ſingulis præſertim Dominicis diebus, & Feſtivis, & extra conciones, uti opus fuerit, inſtruent, docebunt, admonebunt, exhortabuntur, & ſi res poſtulaverit, increpabunt. Ideo & Sancta Synodus Tridentina (a) omnibus mandat Parochis, ut inter Miſſarum ſolemnia, aut Divorum celebrationem, ſacra eloquia, & ſalutis monita vernacula lingua ſingulis diebus Feſtis & ſolemnibus explanent, eademque in omnium cordibus, poſtpoſitis inutilibus quæſtionibus, inſerere, atque eos in lege Domini erudire ſtudeant. Debent quoque Parochi (ut & præcedens Salisburgenſis ſtatuit Synodus) parvulos, quæ pulchra Eccleſiæ portio eſt, & apta diſciplinæ pietatis, non negligere: ſed, quemadmodum & alios rudes ſuarum Parochiarum, certis temporibus inſtruere, & catechizare. Quando autem hoc fieri debeat, Concilium Tridentinum peculiari Decreto (b) indicat his verbis: Saltem Dominicis, & aliis Feſtivis diebus, pueros in ſingulis Parochiis fidei rudimenta, & obedientiam erga DEUM & parentes, diligenter ab iis, ad quos ſpectabit, doceri curabunt Epiſcopi. Quod ſi aliqui negligenter præſtiterint, a ſuis coerceantur Epiſcopis, & ſi opus fuerit, etiam per cenſuras Eccleſiaſticas, præcipiente hoc eodem Concilio Tridentino. Suos præterea ſubditos imprimis ad panis Sacramentalis, id eſt, Sacramentorum perceptionem, educere debent: ſine quibus homo ſpiritualis nec vivere, nec ſalvari poterit. Ad quæ ut cum majori omnes accedant reverentia, animique devotione; debent Parochi in his, quæ ad ipſorum ſpectant miniſterium, quemadmodum & Epiſcopi, cum hæc per ſe ipſos erunt populo adminiſtranda, illorum vim & uſum, pro ſuſcipientium captu, in vulgari noſtra lingua Germanica explicare, juxta ea, quæ in Catechiſmo Romano, ſane utiliſſimo, & his temporibus maxime neceſſario (qui etiamnum in linguam Germanicam translatus, ab omnibus vel exiguo ære comparari poteſt) cui Sancta Synodus Tridentina formam præſcripſit, continentur: omnibus etiam obſervatis, quæ in libello Agendorum noſtræ Eccleſiæ Salisburgenſis jam compoſito, & brevi in lucem venturo, annotantur. Proinde quam vigilantiſſime obſervent, & annotent eos Parochi, qui forte ſanioris doctrinæ (quæ nusquam niſi in Eccleſia Catholica eſt) paſcua nauſeaturi ſint: vel qui ab hæretica labe vindicati, in errores relapſi, & inſtar canis ad vomitum reverſi fuerint: vel denique, qui ſe ex ovili Catholico penitus ſubducere ſtudent, & magis delectantur cum lupis, Evangelicæ pellis apparentia obtectis, ululare, quam cum ovibus Chriſti in fidei concordia & ſinceritate converſari: quorum (proh dolor) iſtis temporibus non parvus eſt numerus, de quibus recte prædixit Apoſtolus: (c) "In noviſſimis diebus inſtabunt tempo-

(z) Joan. 10. (a) Seſſ. 24. C. 7. Decret. de Reform.
(b) Ibid. Cap. 4. Decret. de Reform. (c) 2. Timoth. 3.

tempora periculoſa, & erunt homines ſe ipſos amantes, cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, parentibus non obedientes, ingrati, ſceleſti: ſine affectione, ſine pace: criminatores, incontinentes, immites, ſine benignitate: proditores, protervi, tumidi,& voluptatum amatores magis, quam Dei: habentes ſpeciem quidem pietatis, veritatem autem ejus abnegantes, & hos devita. Ex his enim ſunt, qui penetrant domos, & captivas ducunt mulierculas, oneratas peccatis, quæ ducuntur variis deſideriis ſemper diſcentes, & nunquam ad ſcientiam veritatis pervenientes. Quemadmodum Jannes & Mambres reſtiterunt Moyſi; ita & hi reſiſtunt veritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem, ſed ultra non proficient: inſipientia enim eorum manifeſta erit omnibus, ſicut & illorum fuit." Si quis igitur hoc modo, & ſub ſpecie veri ſeductus, a via veritatis Catholicæ, ut ovicula errans deflectere deprehenſus fuerit; eum Parochus non ſolum ad ovile, ſed etiam ad paſcua, quantum poterit, omni cum amore & charitate reducat, memor doctrinæ Summi Paſtoris Chriſti, (*d*) dicentis: "Quis ex vobis homo, qui habet centum oves, & ſi perdiderit unam ex illis, nonne dimittit nonaginta novem in deſerto, & vadit ad illam, quæ perierat, donec inveniat eam? Et cum invenerit eam, imponit in humeros ſuos gaudens, & veniens domum, convocat amicos, & vicinos, dicens illis: congratulamini mihi, quia inveni ovem meam, quæ perierat. Dico vobis, quod ita gaudium erit in cœlo ſuper uno peccatore pœnitentiam agente, quam ſuper nonaginta novem juſtis, qui non indigent pœnitentia." At ſi hujuſmodi ovem perditam Paſtor de ore leonis & beſtiarum agri, id eſt, a falſa & perverſa doctrina hæreticorum, qui inſtrumenta ſunt diaboli, etiam omni adhibita cura & ſolicitudine, ad Sanctam Catholicam Eccleſiam retrahere haud potuerit, Epiſcopum, tanquam univerſalem illius Diœceſis Paſtorem, nulla interpoſita mora, ejus rei certiorem faciat. Satis enim fuerit Parocho hoc tantum effeciſſe; Nam qui fecit, quod potuit, legem adimplevit.

Quod Parochi non tantum quoad Spiritualia, ſed etiam temporalia, ſuis ſubditis pro viribus opitulari, & illis in omnibus, quantum ejus fieri poteſt, ſuccurrere debent.

CAPUT IV.

Parochorum præterea munus eſt, non ſolum ad Spiritualia ſupra ſcripta, ſed etiam ad temporalia, ſuos ſubditos educere paſcua: hoc eſt, eis quomodocunque indigentibus pro virili opitulari, aliosque ad idem faciendum hortari. Quod autem circa hoc Parochis dicimus; & aliis quibuscunque Beneficiatis, maxime Paſtoribus, dixiſſe intelligimus. Non enim ea bona, quibus gaudent, a tot tantisque piis utriuſque ſexus perſonis (quarum animæ vivunt in Cœlis) eis ſunt credita ad luxum, neque ad augendas proprias, aut cognatorum divitias; (*dd*) ſed partim ad ipſorum vitam honeſte, ut fidelem Dei Miniſtrum, & pietatis Chriſtianæ Magiſtrum decet, traducendam: partim vero ad Eccleſiam, pro conſervando cultu Divino, ejusque ornatu & ſplendore ſpectabit: quod reliquum eſt, pro ſublevanda viduarum, orphanorum, pupillorum, atque aliorum pauperum & peregrinorum inopia diſtribuent, atque elargientur. Quinimo non tantum de ſuperfluis, ſed etiam de aliis bonis, quibus ſecundum ipſorum dignitatem Paſtores indigent, genium ſuum nonnihil defraudantes, hoc eſt, eo frugalius victitantes, pauperibus & egenis, in magna neceſſitate conſtitutis, ſubvenire tenentur; exemplo D. Martini, Turonen. Eccleſiæ olim Epiſcopi, qui cum, non quidem Epiſcopus, ſed adhuc in caſtris hominum militans, nihil præter arma & veſtem haberet, & nudum pauperem vidiſſet, mediam chlamydem nudo algenti præbuit. Quod ſi adhuc ſæcularis fecit, quanto magis Parochis & Paſtoribus itidem conveniet? Præſertim, cum & hoc illis Sacræ injungant Literæ, (*e*) dicen-

(*d*) Luc. 15. (*dd*) Ex Decr. Urb. primi, & Simplicii, cujus Decretum recitatur cau. 12. qu. 2. c. de Redditib. Idem habetur ex Conc. Conſtantin. 4. c. 15. & Carthag. 4. c. 101. quod habetur D. 81. c. Ad reatum. (*e*) Luc. 3.

dicentes: Qui habet duas tunicas, det non habenti: & qui habet eſcas, ſimiliter faciat. Et D. Hieronymus (*f*) aliena eum rapere dicit, qui ultra neceſſaria ſibi retineat. Neque enim minus eſt criminis, habenti tollere, quam, cum poſſis, & abundans ſis, indigentibus denegare. Eſurientium panis eſt (inquit D. Ambroſius) quem tu detines: (*ff*) nudorum indumentum eſt, quod tu recludis: tantorum te ergo ſcias invadere bona, quantis præſtare poſſis, quod velis. Nam ſi cuilibet Paſtori, neceſſitatis caſu, etiam anima (teſte Chriſto) pro ovibus ſuis ponenda eſt; quanto magis atque promptius hæc fluxa & temporalia bona (juxta illud: (*g*) Pellem pro pelle, & cuncta, quæ habet homo, dabit pro anima ſua) in egenos ſibi commiſſos exponere non dubitabit. At ſi quorum Parochiales proventus tam fuerint tenues, quod ultra neceſſarium victum nihil ſibi pios in uſus reliquum facere poſſent; his implorandum erit Epiſcoporum ſuorum ſubſidium, quibus incumbet, ejuſcemodi egeſtati pro pietate ſua, quantum ejus fieri poteſt, ſubvenire.

De tertia Parochi proprietate, quæ continet vigilantiam, ſolicitudinem, & charitatem, qua etiam animam ſuam pro ovibus ſuis, ſi neceſſitas expoſtulaverit, exponere debet.

CAPUT V.

Quod ſi fidelis Paſtor his omnibus, præſcripto modo, perfunctus fuerit, meminerit etiam, quam maxime ſibi enitendum eſſe, ut ſubditos ab omnibus nocivis, atque inimicis, tueatur, ab eo præcipue, qui (*h*) tanquam leo rugiens circuit, quærens, quem devoret. Quid enim prodeſſet ovibus, eas nominatim vocari, & ad optima quæque paſcua educi; niſi etiam a beſtiarum dentibus, & ungulis vindicarentur? Ideo ne id negligentiæ a noſtris committatur Parochis, omnium Paſtor CHRISTUS, loco ſuperiori tertiam aſſignando Paſtoris proprietatem, eos inſtruit (*i*) dicens: Et cum proprias oves emiſerit, (id eſt, prædicto modo ad paſcua eduxerit, atque de tenebris ignorantiæ, & omnis immunditiæ, ac peccati, in veritatis lucem, ac virtutum ſplendorem tranſtulerit) ante eas vadit, non ut Dominus, non ut Princeps, ſed ut optimus ac fortis Miniſter, propugnaculum, ac velut robuſtus armiger, ſuum præcedens gregem, maximos habentem, atque timentem inimicos, ubique ac diverſis artibus vitæ ipſius inſidiantes: ut hinc inde reſpiciendo, omniaque perluſtrando, non ſolum tutam ab inimicorum inſidiis reddat viam; ſed etiam, ſi quid periculi, aut inſidiarum apertum fuerit, vel inſidiatores repererit; ſe illis opponere & vitam pro charis ovibus exhibere præſto ſit. Sic præceſſit CHRISTUS, ſic Apoſtoli, ſic etiam omnis Parochus, ſeu Paſtor, ſuos præcedere debet ſubditos. Non enim ſervus (*k*) major eſt Domino ſuo. Quod & Salvator ipſe noſter, optimus Paſtor, poſt trium veri Paſtoris proprietatum deſcriptionem, nominatim videlicet, oves ſuas vocandi, & illas ad paſcua educendi, illaſque præcedendi, oſtendit, paulo poſt ſubjungens: Bonus Paſtor (*l*) animam ſuam dat pro ovibus ſuis.

Proſequitur inſtructionem circa officium Parochi.

CAPUT VI.

Cæterum cum Paſtor quilibet ſit velut ſignum, ad quod omnium ſubditorum oculi diriguntur, idcirco Parochi ſuos etiam præire debent Parochianos, in via DEI eos exemplariter præcedendo, & in virtuoſa converſatione ambulando: quia nihil magis ædificat ſubditos, vel ad omnem ipſorum tantum confert profectum virtutum; ut bona & irreprehenſibilis eorundem vita. Frequens namque occurſus, & quotidianus aſpectus, in habitum vertitur, atque in cordibus ſubditorum veram in virtutibus conſtantiam operatur. Quod optime præſtabunt, ſi id, quod verbo docuerint, opere prius ipſi compleverint, exemplo Chriſti, qui (*m*) cœpit primo facere, deinde docere: non ignorans, exempla & opera magis movere, quam verba. Et qui ſecus faciunt, ante oves profecto non eunt,

(*f*) S. Hieron. D. 42. C. 1. (*ff*) D. Ambr. D. 47. C. Sicut ii. (*g*) Job. 2. (*h*) 1. Petr. 5. (*i*) Joan. 10. (*k*) Joan. 15. (*l*) Joan. 10. (*m*) Actor. 1.

eunt, ſed in devia eas ire ſinunt. Quod fit, ſi aliud ſubditis ſuadeant, ipſi vero aliud agant: de quibus recte dicit Apoſtolus: (n) Qui alios docent, ſe ipſos non docent: qui prædicant non furandum, furantur: qui dicunt non mœchandum, mœchantur: qui abominantur idola, ſacrilegium faciunt: qui in lege gloriantur, per prævaricationem legis Deum inhonorant. Quod nil aliud efficit, quam opere omnia ea ſubvertere, ac deſtruere, quæ verbo conantur ſuis ſubditis perſuadere. Idcirco Apoſtolus Paulus ſuum perdilectum diſcipulum Timotheum, (o) ne in hoc munere impingeret, admonet, dicens: Eſto exemplum fidelium in verbo, in converſatione, in charitate; ut profectus tuus manifeſtus ſit omnibus. Hoc enim faciens, te ipſum ſalvum facies, & eos, qui te audiunt. Et ad Titum: (p) In omnibus te ipſum præbe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in gravitate, verbum ſanum irreprehenſibile: ut is, qui ex adverſo eſt, vereatur, nihil habens malum dicere de nobis. Sed ad quid tantum temporis conſumimus, ad hoc perſuadendum, cum univerſalis omnium Paſtor Chriſtus dicat: (q) Sic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt? Unde Alcuinus (r) ad hujus, & ſupradictorum omnium corroborationem hanc pulcherrimam tradidit ſententiam: Paſcere oves, eſt credentes in Chriſto, ne a fide deficiant, confortare, terrena ſubſidia, ſi neceſſe eſt, ſubditis providere, & exempla virtutum, cum verbo prædicationis, impendere, adverſariis obſiſtere, errantes ſubditos corrigere.

Quas præterea virtutes ſequi debeat Paſtor, & quæ vitia vitare.

CAPUT VII.

Oportet præterea, unumquemque Paſtorem in virtute & ſapientia ſtabilem eſſe, ne affectionibus indulgeat, ne perſonarum acceptor ſit, ne alterum præ altero pungat, vel odioſe taxet, ne privato amore & odio corrumpatur: ſed Deum ſemper præ oculis habeat, jugiter formidet, ne per ſuam imperfectionem aut injuſtitiam, aliquem ex ſuis offendat commiſſis. Paſtor quippe eſt Judex, & caput, ſive principium gregis ſui. Talis autem, ſecundum Philoſophum, animata quaſi eſſe debet juſtitia, lexque viva, nuſquam ab æquitatis devians tramite. Quod ſi unuſquiſque præſtiterit Parochus, verus Parochialium ſuorum Paſtor erit, & Summo Paſtori Chriſto gratiſſimus, & ſubditi eum, & non alienum ſequentur. De quibus omnibus plura undique ex Sacris Literis, & Patrum monumentis adduci poſſent, ſi tantam prolixitatem Sanctiones (quæ breves & dilucidæ eſſe debent) paterentur, & ea lecturientibus non eſſent paſſim obvia. Quambrem omnes & ſingulos Provinciæ noſtræ Paſtores in Domino hortamur, ut non tantum ea, quæ ſupra dicta ſunt, ſed &, quæ conſcientia ipſis digne ſuppeditabit, in effectum ducant, eos etiamnum ex S. Concilii (s) Tridentini Decreto commonentes, atque adeo præcipientes omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, ut oves ſuas cognoſcant, pro his ſacrificium offerant, verbique Divini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, ac bonorum operum omnium exemplo paſcant, pauperum, aliarumque miſerabilium perſonarum curam paternam gerant, & cæteris muniis Paſtoralibus incumbant.

De collaboratoribus Paſtorum, eorumque mutuo officio, atque illorum ſuſtentatione.

CAPUT VIII.

Cæterum cum omnes fere Parochiales noſtræ Provinciæ Eccleſiæ tam ſint amplæ, quod Parochi ſoli ſuis ovibus haud valeant ſatisfacere; idcirco eis in partem ſolicitudinis ipſorum alii adjuncti ſunt Sacerdotes: non ut illi integrum ſuſcipiant laborem, & otioſos reddant Parochos, quemadmodum multi hujus temporis Parochi, non ſolum contra Canones, ſed etiam contra Sacras Scripturas, & proprias conſcientias (quod dolendum eſt) faciunt, dignitate tantum & fructibus gaudentes;

(n) Rom. 2. (o) 1. Timoth. 4. (p) Tit. 2. (q) Matth. 5.
(r) In 21. cap. Joan. (s) Seſſ. 23. C. 1. Decret. de Reform.

tes; ſed ut Parochus una cum Sacerdotibus, ſuis collaboratoribus, curam animarum conjunctis viribus & animis exerceant: alioquin eorum utrimque nomina fallerent, & hæc res aliud in fronte, aliud in receſſu (quod parum laudatæ fidei eſſet) haberet. In hos autem potius conveniret, quod D. Gregorius (*t*) inquit, ſcilicet: Nonnulli cum curam animarum ſuſcipiunt, putant ſe ſic aliorum ſolicitudinem gerere, ut ſibi ipſis valeant per ſolicitudinem vacare; & tamen quietem, quam in Prælatione quærunt, nunquam inveniunt: ſicque, ut, dum impetrare a Domino gratiam tantæ puritatis nequeunt, quaſi iram incurriſſent Domini, pertimeſcant: quia eum, quem ſe putabant in Prælatione habituros, amorem quietis intimæ amplecti non poſſunt. Ipſi vero cooperatores in officio ſuo ita ſe exhibere tenentur, ut ipſa actio cooperatorum titulo correſpondeat. Non minus enim, quoad curam animarum exercendam, & plebes eis commiſſas Divino pabulo paſcendas, requiruntur, quam ipſi Parochi. Ne autem pro habita fide, diligentia, & labore ſuo, quo digni ſunt, defraudentur præmio, Parochi omnino animadvertant, ut ſecundum dignitatem, ac eorundem laborem, commode & honorifice poſſint ſuſtentari; ne fervore laboris deficiant, vel indignentur. Nam & Apoſtolus Paulus (*u*) jubet, tales duplici honore eſſe afficiendos. At ſi horum quiſpiam deſidioſus, iners, malis moribus præditus, & incorrigibilis fuerit deprehenſus; talem illico amoveri mandamus: ita tamen, ut ob ejuſcemodi culpam apud Ordinarium accuſetur, atque convincatur. Quem modum etiam obſervari volumus in ſuſcipiendis ipſis cooperatoribus: ita ut nullus ſuſcipiatur, niſi ab Ordinario, vel ejus Generali Officiali, vel Vicario, ſufficiens fuerit approbatus. Et hæc omnia juxta ea, quæ ſuperius in Conſtitutione de modo præſentandi, acceptandi, ſeu promovendi Clericos ad quævis beneficia Eccleſiaſtica, præſertim curata, C. III. & IV. de Parochorum Vicariis, & ipſis cooperatoribus, ſunt tradita, atque deſcripta.

De diſciplina, vita, honeſtate, & moribus Clericorum.

CONSTITUTIO XXVII.

Clericos, cum ſint Chriſti milites, ſoli Deo militare debere.

CAPUT I.

Quandoquidem communis hominum vita ſuper terram militia eſt, quæ alias in cœleſtem, atque ſæcularem dividitur: Clerici autem, qui Deo non ſolum in Baptiſmi, ſed etiam in Ordinis Sacramento nomina dederunt, cœleſtem ſibi merito vendicant militiam, quæ Divinis deputata laudibus, ad ſimilitudinem Æterni Sacerdotis, Domini noſtri Jesu Christi, dicente Scriptura: (*x*) Eſtote ſancti, quia & ego ſanctus ſum: undequaque ſanctitatem ſapere, atque ſpirare debet; vita, geſtu, converſatione, moribus, & habitu a ſæculari ſecernatur militia, tum ne nomen Dei propter ipſos inter gentes blaſphemetur, & ipſorum miniſterium vituperetur: Sacrorum Canonum, Tridentini præſertim Concilii, dogmata, & noſtrorum Anteceſſorum veſtigia ſequi volentes, hæc, quæ ſequuntur, præcedentis Synodi Salisburgenſis Sanctiones renovando, edidimus Decreta, ab omnibus, tam ab Epiſcopis, Præpoſitis, Abbatibus, quam ab aliis Clericis, Canonicis, Parochis, & quibuſcunque Sacerdotibus, atque in Sacris Ordinibus, etiam minoribus, conſtitutis, nec non & utriuſque ſexus Religioſis, ſub pœna condigna, omnino obſervanda.

Clericos inculpate vivere debere.

CAPUT II.

Cum enim Sacerdotii majeſtas, atque dignitas, paſſim apud plebem, non aliam ob cauſam, quam propter multorum Eccleſiaſticorum hominum levem, ſcurrilem, inconcinnam, & pene abominabilem vitam, obſorduerit, viluerit, & propemodum conciderit; operæ pretium, imo neceſſarium fuerit, Nos tandem e ſomno expergiſci, & relictis peccatorum tenebris, ad lucis opera

(*t*) Tom. 2. Exp. L. 5. in c. Reg. 14.

(*u*) 1. Tim. 5.

(*x*) Levit. 11.

opera recurrere; antequam malorum ruina, & præſertim furor Dei (qui etiam hac noſtra infœlici ætate per multa Regna & Nationes cum lachrymabili Eccleſiarum detrimento & ſtrage pervagatus eſt, neque dum ceſſare videtur) nos obruat, & opprimat. Ne autem ſtatus Eccleſiaſticus plane contemptum, atque perditum eat; ex D. Pauli verbis nos omnes commonefaciendi ſerio ſumus, qui ait: (y) Nemini demus ullam offenſionem, ut non vituperetur miniſterium noſtrum: ſed in omnibus exhibeamus nosmetipſos, ſicut Dei miniſtros in multa patientia, in tribulationibus, in neceſſitatibus, in anguſtiis, in plagis, in carceribus, in ſeditionibus, in laboribus, in vigiliis, in jejuniis, in caſtitate, in ſcientia, in longanimitate, in ſuavitate, in Spiritu Sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei, per arma juſtitiæ a dextris, & a ſiniſtris &c. Et alibi (z): Sive ergo manducatis, ſive bibitis, vel aliud quid facitis; omnia in gloriam Dei facite. Sine offenſione eſtote Judæis & gentibus & Eccleſiæ Dei: ſicut & ego per omnia omnibus placeo, non quærens, quod mihi utile eſt, ſed quod multis, ut ſalvi fiant, &c. Quod ſi Clerici noſtri re ipſa præſtiterint id, quod Apoſtoli verbis admonentur; non ſolum ora detrahentium obturabunt; verum etiam eos ad ſui imitationem inducent: quia nihil eſt (ut bene animadvertit (a) Synodus Tridentina) quod alios magis ad pietatem & Dei cultum aſſidue inſtruat, quam eorum vita & exemplum, qui ſe Divino miniſterio dedicarunt. Cum enim a rebus ſæculi in altiorem ſublati locum conſpiciantur, in eos tanquam in ſpeculum reliqui oculos conjiciunt, ex iisque ſumunt, quod imitentur. Quapropter ſic decet omnino Clericos, in ſortem Domini vocatos, vitam, moresque ſuos omnes componere; ut habitu, geſtu, inceſſu, ſermone, aliisque omnibus rebus, nil niſi grave, moderatum, ac religione plenum præ ſe ferant: levia etiam dicta (quæ in ipſis maxima forent) effugiant; ut eorum vita cunctis afferat venerationem.

Decenti veſtitu domi & foris uti debere Clericos.

CAPUT III.

Quoniam vero uniuscujuscunque Principis exercitus, ut ab alieno diſcernatur, peculiaria, ac diſtincta uſurpat indumenta & ſigna; idcirco non incongruum judicavimus eſſe, ab ipſorum Clericorum habitu, ſeu amictu initium capere: ut cœleſtis militiæ ſtipendiarii, ab hujus ſæculi militibus, breviter Clerici a laicis dignoſcantur. Jam pridem enim ex diverſorum hominum relatione, non ſine perturbatione animi accepimus, noſtrorum Clericorum permultos, & communiter quidem, domi ſuæ ita nudos verſari; ut membra eorum nihil, niſi camiſia, thorax, & caligæ obtegant: & illæ non ſatis quidem, ſed tam diſſolute, ut vix caligæ coxendicem cooperiant: ſicque ſpurce inambulantes, non pudere, adventantes ad ſe quoscunque excipere: quorum vita tam barbara, & ab ingenuo pudore adeo aliena eſt, ut domeſtica tunica (quam noſtro vulgari ein Leibrock vocant) ſe cooperire minime curent: alios vero, tametſi hujuscemodi veſte interiori non careant, ita tamen eas habere curtas & conciſas; ut fimbria vix ultra zonam ſe extendat: nonnullos per civitatum, oppidorum, vel aliorum locorum, ubi degunt, vicos & plateas, pileo tectos, & brevi diploide, ſeu pallio amictos, cerdonum more, incedere: non paucos per hyemem faſtigiata geſtare capitia, ex omni parte pellicea, vel pellibus ſuffulta, quaſi gentem Scythicam, ſeu Sarmaticam imitaturi; ita ut magis ſub Bacchi alicujus, vel Martis, quam Christi ſignis militare videantur. Tales itaque abuſus, habitusque abſurdos, indecentes, ac portentoſos, partim emendare, partim e medio penitus tollere cupientes, mandamus omnibus, & ſingulis Eccleſiaſticis perſonis, cujuscunque conditionis, & dignitatis, ſub pœna ab Ordinariis imponenda; ut tam domi, quam foris, tam in Eccleſia, quam extra, non alio, quam Clericali utantur habitu, unicuique congruenti ac decenti: ſimplici & honeſto: non limbis ad

(y) 2. Cor. 6.

(z) 1. Cor. 10.

(a) Seſſ. 22. c. 1. Decret. de Reform.

ad veſtium extremitates, neque laciniis: non caligis, vel manicis ſciſſura hiantibus, atque diffluentibus: ab ornatu delicatiore, utpote monilibus, torquibus, ſeu catenis, corollis, & ſimilibus illecebris penitus abſtineant. Si enim Apoſtolorum Principes in mulieribus modeſtiam deſiderarunt habitus, quem jubent eſſe verecundum, non intortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veſte pretioſa: ſed quod decet mulieres, promittentes pietatem per bona opera; quam turpis putanda eſt in Clericis, tanto gradu ſublimioribus, deformiſſima illa noſtræ tempeſtatis habituum variatio, & auri vana coruſcatio?

De forma veſtimenti Clericalis.

CAPUT IV.

Forma vero honeſtioris, & accommodatioris indumenti hæc erit: quod & domi ſuæ, & alienæ, vel ubicunque locorum fuerint, ubi res poſtulat, exteriorem veſtem deponere, domeſtica tunica (de qua etiam paulo ſuperius) quæ vel minimum ad mediam ſuram, ſeu ſpithamam infra genua, promiſſa ſit, protegantur, ita tamen, ut ea tunica pectus & ventrem, uſque ad genua fibulis aduncis, vel nodulis connexa, ſeu faſcia quadam circum latera conſtricta, cooperiat: ne anterius, patente veſte, ipſum pectus, venter & inguina promineant, & obſcœnum quodammodo conſpectum de ſe præbeant. Eam porro tunicam intrinſecam Clericorum, in publico incedentium, circumdabit toga talaris: caput vero teget mitra quadrangularis, quam communiter biretum vocant. Quod ſi hyemalis, vel alias auſterior tempeſtas, capitis calidius poſtularet tegumentum, poterunt ſibi applicare capitia hemisphærica, vel pellibus, vel alia materia, quæ magis placebit, ſuffulta: cui deinceps nihilominus mitram quadrigonam imponent. Peregrinantibus contractiore, & ad iter commodiore, uti licebit habitu, ſimplicitate tamen quadam conſpicuo, in quo ſpiritualis conditionis honeſtas, atque decorum eluceat.

De armis Clericorum.

CAPUT V.

Licet autem Clerici, qui militiæ Chriſti ſunt adſcripti, in carne ambulent; ſecundum carnem tamen militare non debent. "Nam (*b*) arma militiæ noſtræ non carnalia ſunt, ſed potentia Deo, ad deſtructionem munitionum, conſilia deſtruentes, & omnem altitudinem, extollentem ſe adverſus ſcientiam Dei, & in captivitatem redigentes omnem intellectum in obſequium Chriſti, & in promptu habentes, ulciſci omnem inobedientiam, cum impleta fuerit veſtra obedientia." Hinc etiam D. Ambroſius (*c*) ait: Milites Chriſti non pila ferrea, non gladios, non arma quærere; ſed dolorem, fletum, orationes & lachrymas arma Clericorum, & vera munimenta Sacerdotes eſſe. Quare Sacri Canones, ne Clerici armis uterentur, ſed nec portarent quidem, prohibuerunt. Decet enim Clericos, ut profeſſionis ſuæ vocabulum religioſis moribus, & religioſo habitu præbeant, imitantes Moyſen, qui licet eſſet Dux Hebraici populi a Deo conſtitutus, non tamen ad bella vadit, non pugnat contra inimicos, ſed orat: & donec orat, vincit populus. Oret ergo Sacerdos Eccleſiæ indeſinenter, ut vincat populus antiquum ſerpentem, qui dicitur Diabolus. Quapropter ſtatuimus, ut Clerici Provinciæ noſtræ ab omni genere armorum, utpote gladiis, pugionibus, pilis, fuſtibus, bombardis &c. (niſi hoſtilitatis periculum aliud ſuadeat, vel peregrinandum ſit) penitus abſtineant: qui ſecus fecerint, Canonum graves pœnas ſubeunto. Et ſi quis percuſſor repertus fuerit, tanto magis & gravius punietur, & ſecundum enormitatem delicti mulcta augmentabitur. Nam ſi cui arma ferre non licet, quanto minus in homines vi armata graſſari eidem licebit?

Cleri-

(*b*) 2. Corinth. 10. (*c*) S. Ambroſ. in Orat. contra Auxent. L. 5. Epiſt.

Clericos a malorum hominum conſuetudine, publicis ſpectaculis, Choreis, Conviviis ſuſpectis &c. abſtinere debere.

CAPUT VI.

Omnes præterea, imprimis illi, qui in majoribus Ordinibus conſtituti ſunt, erga homines, tam domi, quam foris, honeſte ſe gerant, & (ut dici ſolet) exemplariter. Bono viro nihil turpe faciendum, etiamſi ex omni parte lateat: etiamſi omnes homines, Deumque ipſum celare poſſimus; nihil tamen in nobis avare, nihil injuſte, nihil libidinoſe, nihil incontinenter eſſe faciendum, nihil, quod pœnitere poſſit; ſed ſplendide, conſtanter, graviter, honeſte omnia. Quoniam diverſis obſervationibus (ait Auguſtinus *Lib. de Doctrina Chriſtiana*) nulla diſciplina melior gravi, & prudenti Chriſtiano, niſi, ut eo modo agat, quo agere viderit Eccleſiam, ad quam forte devenerit, ad diſcendum, quod opus eſt. Converſatio, ſeu conſuetudo eorum ſit cum bonis, & ex bonis eligant optimos, quibuscum victitent; ut & ipſi meliores ſubinde reddantur. Nam, ut eſt in Proverbiis: (*d*) Qui cum ſapientibus graditur, ſapiens erit: amicus ſtultorum ſimilis efficietur. Chorearum, ludorum, ſpectaculorumque vanitates procul fugiant: cum etiam Senecæ (*e*) Judicio nihil damnoſius bonis moribus, quam in ſpectaculis deſidere, quod tunc facilius vitia ſurrepant: ſed ſi quid in aliquibus ex ſordida converſatione ſervile eſt, id honeſtorum convictus excutiet. Choreas autem hic peculiariter Clericis noſtris prohibendas eſſe, neceſſario duximus: quoniam ad aures noſtras pervenit, eos non ſolum nuptiarum, ad quas nonnunquam invitantur, choreis ac tripudiis ſe immiſcere; verum etiam ad alias quascunque ſe ultro conferre, & illic mutato habitu, vel etiam nec mutato quidem, inter promiſcuam plebem, quovis ſcurra vilius ſaltare, diſcurrere, ac turpiſſimos de ſe motus, & geſticulationes præbere: hinc fieri, ut non raro inter eos, & mechanicam cohortem turbæ ac ſimultates exoriantur: quaſi vero nulla alia ſuorum morum pravitate ſe ſe vulgo exoſos, & infeſtos reddiderint; niſi etiam iſthac levitate homines laicos exaſperent, invidia ſe onerent, & publica offendicula edant. Cum itaque Canon (*f*) ſalubriter præcipiat, miniſtros Altaris, vel quoslibet alios Clericos a ſpectaculis, quæ in nuptiis, aut ſcenis exhibentur, ſe continere debere; eo magis nos cupimus, & ſerio mandamus, ut a ſaltationibus illis penitus ſint alieni: & ſi ad nuptias invitati fuerint, poſſint quidem accedere, memores tamen ſint Eccleſiaſtici decoris, & nonniſi Clericali honeſtate dignos geſtus præ ſe ferant: ſecus facientes Eccleſiaſticis pœnis ſubjecti ſunto. Convivia etiam publica, præſertim hæreticorum, & ſchiſmaticorum, omnino vitent, ea enim tum propter alias, tum hanc quoque cauſam prohibentur: cum Sacerdotalis ſenſus tenuis eſſe debeat, ne pinguis venter craſſam mentem generet: Feſta namque mundanorum (ut B. Thomas (*g*) refert) ſunt in epulis & deliciis corporum; ſed feſta ſpiritualium verſantur in delectatione ſpiritus. Porro meminerint Clerici, ut a fœminarum cœtu & conſuetudine, quantum ejus fieri poteſt, ſe contineant, neque velint cum ſtolido illo malle cum mulieribus eſſe, quam cum Philoſophis: ne audiant etiam id, quod quidam ad fatui illius verba reſponderat: nempe & ſues in cœno libentius, quam in pura aqua verſari. Demum juxta Patrum antiquas traditiones neque comam ultra medium cervicis, neque barbas, inſtar militum, vel laicorum, nutriant, & in omnibus præterea geſtibus, inceſſu & ſtatu, ſe Sacris Patrum Sanctionibus accommodent, ut nemini ſint offendiculo, ſed exemplo, illud dictum Salvatoris recolentes: Sic (*h*) luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt. Et: (*i*) Qui ſcandalizaverit unum de puſillis iſtis, qui in me credunt, expedit ei, ut ſuſpendatur mola aſinaria

in

(*d*) Prov. 13. (*e*) Senec. ad Lucil. Ep. 5. & Ep. 35.
(*f*) C. Non oportet. De Conſt. D. 5. (*g*) S. Thom. ſup. Joan. 7. Lect. I. in fi.
(*h*) Matth. 5. (*i*) Matth. 18.

in collo ejus, & demergatur in profundum maris.

Ne ſæcularibus negotiis ſe immiſceant.

CAPUT VII.

Cumque ſecundum Apoſtolum (*k*) nemo militans Deo, ſe ſe negotiis ſæcularibus implicare debeat: qua de re multa providentia vetitum eſt, ne Clerici, vel Monachi mercaturam, & quamlibet cujuscunque generis negotiationem, ac id genus alia, quibus turpis lucri cauſa moventur, exerceant. Quocirca omnibus & ſingulis noſtræ Provinciæ Sacerdotibus, aliisque Clericis, ac Monachis, ne monopolia, propolia, mercaturas, vilius ſcilicet tempore meſſis, vel vindemiarum, emendo, ac poſt deinceps carius vendendo frumenta, vina, annonam, jumenta, equos, ſeu alias quascunque res animatas, vel inanimatas, quas inhoneſto lucro, quovis modo, vel tempore comparare, & turpiori diſtrahere, tam incommodo, quam ſcandalo aliorum hominum ſtudent, nec non & id genus omnes alias negotiationes prohibemus, atque interdicimus, ſub pœna privationis omnium beneficiorum (ſi quæ habebunt) & ſuſpenſionis Clericalis functionis: & ſi beneficia eis non fuerint, ſub pœna alia poſitiva, & condigna, ab Ordinario imponenda.

Ne exerceant monopolia & negotiationes.

CAPUT VIII.

Cum enim Lege Imperiali, (*l*) etiam inter Laicos Monopolia, privatione bonorum, & perpetui exilii pœna ſint damnata; quis ea feret inter Eccleſiaſticas perſonas? Neque vero cætera quoque mercandi, & lucrandi avara ſtudia iis ſunt concedenda: præſertim, cum difficile ſit, Leone Papa (*ll*) teſte, inter ementis, vendentisque commercium non intervenire peccatum: & Leges (*) Civiles aſſerant, inter contrahentes quodammodo naturale eſſe, ut ſe ſe invicem decipiant; indigniſſimum foret, ejuscemodi tenebrarum retibus ſe implicare viros, Deo conſecratos. Bene igitur Canonum (*m*) Statutis firmatum eſt, ut quicunque in Clero eſſe voluerit, emendi vilius, & vendendi carius ſtudio non utatur, quod turpe hoc ſecum afferat lucrum. Turpe autem lucrum ſectatur, quicunque meſſis, vel vindemiarum tempore annonam, vinum, vel quolibet tempore quidvis aliud, non ex neceſſitate, ſed propter cupiditatem, vilius coemit, quod deinceps, inſatiabili avaritia ductus, longe carius vendat. Quæ res Deo non poteſt non diſplicere: quandoquidem Chriſtus vendentes & ementes de Templo exturbans ſignificare voluit, talem mercatorem abominabilem eſſe Deo. Qua de cauſa motus D. Chryſoſtomus (*n*) non veritus eſt dicere, nullum Chriſtianum eſſe debere mercatorem, aut ſi voluerit eſſe, de Eccleſia, hoc eſt, cœtu Chriſtianorum projiciendum, dicente Propheta: (*o*) Quia non cognovi negotiationes, introibo in potentias Domini. Mercatorem etenim non vacare mendacio, & perjurio, eorumque ſubſtantiam ſtabilem eſſe non poſſe, neque ad bonum proficere, eo quod de malo congregetur: perinde enim, ut ſi triticum, aut aliud hujusmodi cernas in cribro, dum huc & illuc jactatur, omnia grana paulatim deorſum cadere, ac tandem in cribro nihil, niſi inania remanere; ſic de ſubſtantia negotiatorum nihil remanere, niſi ſolum peccatum. Proinde Baldus, (*p*) Juris tam Civilis, quam Canonici, interpres clariſſimus, de ſalute mercatorum propemodum deſperare videtur, cum alicubi dubitabundus exclamat: O quo vadit igitur anima mercatoris! Si quis itaque rem ideo comparans, ut amplius quidpiam ſibi lucrifaciat, ex eo mercatorum numero ſit, qui de Eccleſia Dei ejicitur; merito omnes cujuscunque ſtatus Clericalis, a tali quæſtu abhorrere debent; ne diaboli

(*k*) 2. Timoth. 2.
(*l*) L. un. C. de Monop. & convent. Negociat. illicit. [*ll*] De Pœnit. C. Qualitas. D. V.
(*) L. item ſi precio. §. Quemadmodum. ff. Locat. L. in cauſæ II. §. Idem. ff. De minoribus.
(*m*) C. Canonum &c. Quicumque. 14. q. 4.
(*n*) Super Matth. Homil. 38. (*o*) Pſal. 70.
(*p*) Bald. in c. Cum cauſa. extra de Teſtib. in fi. Jaſon refert hoc dictum Baldi in L. Si quis in conſcribendo. in 4. Not. Zaſ. in §. Æque. numero 19. Inſt. de Actionib.

boli reticulis intricentur, nec tam ſæva cupiditate Sacerdotium, cui Divino inſtituto inaugurati ſunt, contaminent. Id quod ſanctè monet Vir ipſe Sanctiſſimus, Leo Romanus Pontifex, (q) virum nempe Catholicum, & præcipue Sacerdotem Domini, ſicut nullo errore implicari, ita quoque nulla cupiditate violari debere, juxta id, quod ſcriptum eſt: Poſt concupiſcentias tuas ne eas. Mens enim divitiarum avida, nec abſtinere novit a vetitis, nec gaudere conceſſis, nec pietati adhibere conſenſum.

Nemini Eccleſiaſticorum, niſi qui mixtum, aut merum habent Imperium, licere exercere rem metallicam.

CAPUT IX.

Prælatis autem, temporales Principatus dignitati Eccleſiaſticæ annexos habentibus, non ad illorum lucrum, ſed ob ipſorum ſuſtentationem Principatuum, eorundemque conſervationem Jurium, ac bonum publicum, & utilitatem incolarum, permittimus, atque concedimus, ut metallorum, ſaliſque fodinas habere, fovere, eiſque (cum opus fuerit) neceſſaria ſuppeditare, & exinde temporibus ſuis emolumenta colligere valeant: ita tamen, ut non ipſi, ſed per alios eis præſint, neque illis tantum inhient, ut propterea ab eis negligantur Divina, quæ illis omni modo ſunt anteponenda. Aliis vero minoribus, cujuſcunque ſint conditionis, vel dignitatis, hoc ipſum, & hujus generis quæcunque alia prorſus denegamus, cum ipſi non ob publicum, ſeu fiſcale bonum, quibus nec ærarium, nec fiſcus eſt; ſed propter turpis lucri cupiditatem hujuſcemodi amplectuntur prohibitas, Clericoque homine indignas negotiationes. His tamen, qui aliqua inopia laboraverint, ab Ordinariis ſuis de ſufficienti ſuſtentatione proſpiciatur. Si quis autem huic noſtræ Conſtitutioni adverſum agere deprehenſus fuerit, is noverit, pœnis atque cenſuris Eccleſiaſticis ita in ſe animadverſum iri; ut intelligat, ea enormitate nos haud mediocriter læſos eſſe, & data gravi pœna aliis omnibus exemplo ſit futurus.

Ne Clerici exerceant Cauponariam.

CAPUT X.

Aliud quippiam fere ſimile noſtro ſuccurrit animo omnes admonendi Clericos, præſertim Parochos, ſive rurales, ſive urbanos, quod omittendum nullo modo exiſtimavimus. Licet enim Sanctæ Literæ, Chriſtus ipſe, Apoſtoli & Prophetæ, ac Sacri Canones doceant, Clericos, præſertim Paſtores, Parochos, & alios eſſe debere hoſpitales: non tamen caupones, ut tabernam exerceant, vel œnopolium in domibus ſuis, præcipue Parochialibus, inſtituant, vina menſuratim divendendo, ruſticos, ſeu alios quosvis homines bibulos, ad diurnas, nocturnasve potationes, vel comeſſationes precibus, vel pretio ſuſcipiant: Cum accidere ſoleat, ut non raro compotores illi mero æſtuantes, in omnem libidinem deſpument, & clamoſa vociferatione jubilantes, obſcœnas, petulantes, & nonnunquam aperte impias, ſub alicujus Pſalmi prætextu, cantilenas ſtentoreis vocibus cantando, aures omnium non ſolum oppleant, verum etiam inquietiores ad contemptum Religionis exſtimulent: vel, ut ſues, grunniendo & ructando homines afficiant fœda moleſtia: vel vini furiis exagitati, omnis generis rixas, conflictus, & ſæpe clades committant: Adeo, ut locus ille hara, porcorum ſtabulum, omnis ſpurcitiæ & fœditatis lerna, atri denique cacodæmonis latibulum potius, quam domus religioſa, & Chriſtianorum Sacerdotum receptaculum videri poſſit. Cum itaque hinc revera permulta offendicula & mala exiſtant: tum etiam Sacris Canonibus, (r) ne ullus Clericus tabernam, aut ergaſterium habeat, recte cautum ſit:. ſi enim huic generi hominum edendi, vel bibendi cauſa (niſi id peregrinationis cauſa fiat) tabernas ingredi nephas ſit; quis eorum citra ſummum dedecus, & exiſtimationis detrimentum, vino redolentem cauponem, ne dicamus, impurum lenonem agere poſſit? Quamobrem ſerio mandamus, atque jubemus, ſi qui noſtrorum Parochorum, vel aliorum Sacerdotum, tali quæſtu tabernario irretiti ſunt;

(q) Leo Papa I. Epiſt. 15.

(r) C. Nulli Clerico. cum C. ſequ. Diſt. 44.

ſunt; ab eo abſtinere illico incipiant, nec eorum quiſquam porro ejuſcemodi audere in mentem inducat. Hujus autem Conſtitutionis noſtræ, non minus, quam præcedentis, Eccleſiaſticis pœnis & cenſuris roboratæ, Parochos noſtros, cæteroſque Clericos memores eſſe jubemus.

Quibus vinum ex annuis redditibus venit, id non per ſe, ſed ſæculares perſonas, venundari licere.

CAPUT XI.

Non prohibemus tamen, quin omnes illi utriuſque Sexus Eccleſiaſtici, qui non minimam ſuorum proventuum partem in vino colligunt, & ex veteri conſuetudine, hactenus obſervata, jus publice vinum vendendi habent, morem antiquum, quoad vini venditionem, obſervare valeant: hac tamen conditione, ne per ſe ipſos, ſed per ſæculares aliquos, hoc vendendi munus expleant: &, ne in propriis domibus, in quibus ipſi Parochi, ſive alii venditores Eccleſiaſtici, habitant, quemquam potare permittant.

Clericos ab omni ſtudio avaritiæ alienos eſſe debere.

CAPUT XII.

At quoniam nullus Clericorum pietatis gratia, ſed ſola cupiditatis & avaritiæ cauſa, ad ſupradictas movetur negotiationes; eos omnes, in quantum poſſumus, in Domino hortamur, atque rogamus & obſecramus, ut ab omni labe cupiditatis & avaritiæ prorſus velint abſtinere, & cavere, illaſque ut peſtem vitare & fugere: quia nihil deteſtabilius in Clerico, præſertim Sacerdote, quam avaritia, quæ omnium eſt cauſa malorum; Ex eo enim tempore, quo abominabile hoc vitium in Eccleſia Dei pullulavit, atque ſuccrevit, quemadmodum ad Ruſticum Narbonenſem Divus ait Hieronymus, perit lex de Sacerdote, & viſio de Propheta. Et hoc ideo, quod nemo Deo poſſit ſervire, & Mammonæ: aut enim unum odio habebit, & alterum diliget: aut unum ſuſtinebit, & alterum contemnet. Ubi eſt enim theſaurus tuus, ibi & cor tuum. Recordentur verborum Apoſtoli, (*s*) dicentis: "Nihil enim intulimus in hunc mundum; haud dubium, quod nec auferre quid poſſumus. Habentes autem alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſimus. Nam qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & deſideria multa inutilia & nociva, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. Radix enim omnium malorum eſt cupiditas: quam quidem appetentes erraverunt a fide, & inſeruerunt ſe doloribus multis. Tu autem, o homo Dei, hæc fuge: ſectare vero juſtitiam, pietatem, fidem, charitatem, patientiam, & manſuetudinem."

Clericos temulentiam & crapulam, ceu venena fugere debere.

CAPUT XIII.

Cæterum ſi Deus eos, qui tempore Veteris Legis ſe Divinæ conſecrarunt militiæ, Sacerdotes præcipue, atque Levitas, vino, & omni, quod inebriare poterat, eo præſertim tempore, quo Tabernaculum teſtimonii, ſeu atrium interius ingreſſuri erant, abſtinere juſſerit, (*t*) atque ſub pœna mortis præceperit: quando nobis, noſtriſque Clericis, vinum erit bibendum, qui Deo conſecrati, quotidie ferme Divina, non in figura, ſicuti illi, ſed realiter, & in veritate tractamus? Si igitur bibentes vinum Sacerdotes durum videntur exſpectare judicium; de his, qui inebriantur, quid fiet? illis præſertim, qui ſic ebrii tempore Divinorum ingrediuntur Eccleſiam, propriam ibidem cum aliorum offenſione, in conſpectu Salvatoris noſtri Jesu Chriſti, & Sanctorum Angelorum oſtentantes inſaniam, a vino generatam? Quamobrem tam deteſtabile vitium, crapulæ ſcilicet, temulentiæ, ebrietatis, ac compotationis, quantum in nobis eſt, avertere a Clero Provinciæ noſtræ deſiderantes, ut noſtræ conſcientiæ ſatisfaciamus, & Concilio Tridentino (*u*) pareamus, ſubditorumque ſaluti conſulamus,

(*s*) 1. Tim. 6. (*t*) Num. 6. Levit. 10. & Ezech. 44.
(*u*) Seſſ. 22. C. 1. Decret. de Reform.

lamus, ſerio mandamus, eum Sacerdotem, Diaconum, vel Subdiaconum, vel cujuscunque Ordinis, qui ſe inebriaverit, aut quem ebrium poſthac publice fuiſſe, vel ad æquales hauſtus potando certaſſe conſtiterit, per Ordinarios ſuos Judices pro qualitate delicti ita puniri, ut cæteri illius exemplo ab hoc crimine avocentur. Quod ſi aliquis præmiſſorum a crapula & ebrietate, poſt alteram punitionem non abſtinuerit, nec monitus a ſuo Superiore deſtiterit; hunc volumus uſque ad condignam ſatisfactionem, quam cujuslibet Epiſcopi noſtræ Provinciæ arbitrio committimus, ab officio & beneficio ſuſpendi.

Ut, niſi peregrinationis neceſſitate compulſi, tabernas & œnopolia non ingrediantur.

CAPUT XIV.

Ut autem cauſa amputetur, quæ ſæpius Presbyteris, & cæteris Clericis, occaſionem dedit, ut crapulæ dediti, etiam nimio vino perfunderentur, præſertim vero in popinis, atque tabernis publicis, ubi non raro ſine omni pudore, etiam in conſpectu laicorum epotandis calicibus ſtudent, alter alterum ad bibendi certamen provocando: qua re non tantum alios pernitioſe offendunt, ſed etiam ebrios, contentioſos, clamoſos, ſicuti rudentes aſini, geſticulatores, obſcœnos, tam lingua, quam pedibus titubantes, ita, ut ille dicit, neque pes, neque mens officium faciat, ſe omnium riſui & contemptui exponant: & quis omnia, quibus ſe vitiis bibuli illi contaminant, recenſere poſſit? cum ebrietas omnium vitiorum lerna ſit, &, Divo Auguſtino teſte, in utroque ſexu cuncta mala appetat & nefanda committat: &, ut Apoſtolus (*x*) ait, Regna cœleſtia appetentibus denegat. Ideo non tam Sacrorum Canonum, quam etiam Anteceſſorum noſtrorum, Archi-Epiſcoporum Salisburgenſium, Statuta & ordinationes ſequentes, mandamus, ut Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, Monachi, vel quicunque Eccleſiaſtici, edendi, vel bibendi cauſa, & omnino ſine cauſa evidenter rationabili & honeſta, tabernas publicas, aut loca vicina, tabernis ſervientia, vel alias publica, niſi peregrinationis cauſa compulſi, non ingrediantur. Quod ſi fecerint, juxta arbitrium Ordinariorum, ſecundum gravitatem delicti, gravius & levius puniantur: ita tamen, quod Ordinarii in puniendis ebriis non ſint nimium remiſſi. Quod ſi quis deprehenſus, conſuetudinem hanc malam non deſerat, per ſententiam ſui Epiſcopi privetur beneficio, ſi quod habet: ſi autem non habeat, carcere puniatur, neque ad exercitium miniſterii ſui, ac vini potionem admittatur, donec ſpem & fidem dederit, ſe impoſterum abſtinere velle.

Quibus Conviviis intereſſe liceat Clericis, & quomodo illic ſe componere debeant.

CAPUT XV.

Non vetamus tamen, quin Sacerdotes, ac reliqui Clerici, amicitiæ, charitatis, confabulationis, benevolentiæ gratia poſſint ſe mutuo, & etiam ſæculares amicos, bonæ famæ viros, quandoque non in hoſpitiis publicis, ſed in propriis, aut amicorum domibus ad refectionem invitare; ſive ab ipſis invitari, & inter ſe, abſque Dei & proximi offenſione, læti eſſe: dummodo ebrietatem, omnium vitiorum fomitem & nutricem devitent, & præ oculis Deum ſemper habeant: inter convivandum modeſtiam & mediocritatem adhibentes, omnem luxum fugiant: ne de patrimonio Crucifixi ſe inimicos faciant Crucis Chriſti, ſicuti faciunt illi, quorum Deus venter eſt, qui terrena tantum ſapiunt, & non Divina: illudque Divi Gregorii præ oculis ſemper habeant, qui (*y*) ait: Convivia communia, quæ ex intentione impendendæ charitatis fiunt, non eſſe vituperanda, ſed laudanda: veruntamen ſciendum eſſe: quia tunc ex charitate veraciter prodeunt, cum in eis nulla abſentium vita mordetur, nullus ex irriſione deprehenditur, nec in eis inanes ſæcularium negotiorum fabulæ, ſed verba ſacræ lectionis audiuntur: cum non plus, quam neceſſe ſit, ſervitur

(*x*) 1. Cor. 6.

(*y*) S. Greg. Epiſt. 37. Lib. 2. ad Natalem D. 44. c. Convivia.

vitur corpori, ſed ſola ejus infirmitas reficitur, ut ad uſus exercendæ virtutis habeatur. Hæc itaque ſi vos in veſtris conviviis agitis, abſtinentium (fateor) magiſtri eſtis. Ad convivium (z) itaque congregati Presbyteri, quisquis eorum vel loco, vel eruditione, vel ætate dignior eſt, is preces ad benedicendum menſæ incipiat, cæteri reſpondeant: quo facto, quisque, ut ſibi commodum videtur, accumbat, ita tamen, ut digniori ſuus honos reſervetur: ne ſi quis temere vel incogitantius agat, illud Chriſti (a) audire cogatur: Surge amice, & da locum huic. Inter comedendum adſit, qui ex Sacris quid legat, ita ut pariter cum corpore etiam anima alimentum capiat. Sumpto cibo, hymnus dicatur exemplo Chriſti. In ſumma, quod ad locum convivii attinet, ea ratione utantur Clerici; ne ex infami angulo infamem contrahant maculam, & ſacram perſonam vituperio exponant.

Alea prohibetur Clericis.

CAPUT XVI.

Vinum ac comeſſationes plerumque ſequitur ludus, dicente (b) Scriptura: Sedit populus manducare, & bibere, & ſurrexerunt ludere. Cum igitur ludus, ſeu alea etiam de Jure Civili (c) Laicis prohibita ſit, adeo ut non ſolum luſores, verum etiam inſpectores puniantur, & pecunia hoc modo perdita, jure poſſit repeti; quanto minus huic & aliis ſimilibus ludis ſe immiſcere, licebit Clericis? Quare Nos S. Tridentini Concilii (d) Canones, atque Statuta Provincialia & Synodalia ſequentes, volumus, ne Clerici, in majoribus Ordinibus conſtituti, ad aleas, taxillos, vel chartas, neque etiam in privato, lucri gratia, in pecunias ludant. Quinimo vel ludos voluptuoſos, occaſione quorum, ſub quadam civilitatis imagine, ad procacitatis materiam devenitur, penitus improbamus. Cui noſtro Statuto ſi quispiam contrafecerit, juxta Canones puniatur. Et ſi quis ſæpius, vel in hoſpitio publico, aut alias palam itidem perpetraverit, duplici pœna plectatur.

De continentia Clericorum.

CAPUT XVII.

Ultimo, quia ex ſuperfluis comeſſationibus, atque ebrietatibus communiter carnis ardor commovetur, dicente Scriptura: (e) Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria; ideo non indignum judicavimus, poſt illorum narrationem & hujus immediate habeamus rationem: præſertim, cum non parvo hæc res egeat remedio, eo quod permulti in hac noſtra Provincia circa hoc delinquant Clerici. Licet enim quamplurima ſuper eorundem Clericorum, atque Monachorum, ac Monialium continentia, diverſa Sanctorum Patrum, atque Anteceſſorum noſtrorum, ſalubria emanaverint Statuta, atque Decreta; quæ tamen ob corruptiſſimam hominum naturam, & ad quæque vitia proclivitatem, raro ſatis ad effectum ſunt traducta: ita ut in eodem deteſtandæ libidinis Clerus uſque adeo inſorduerit fœtore, donec callum contraxerit, & in perverſam ſit deductus conſuetudinem. Nos, qui quaſi undecimam circa horam in Domini Sabaoth miſſi ſumus vineam, ut de illa extirpemus nociva, noſtro cupientes ſatisfacere muneri, decrevimus, hanc vineæ partem, nobis commiſſam, in quantum cunctorum largitor nobis vires ſuppeditaverit, ab omnibus expurgare immunditiis. Quod ut præſtemus, hac Sancta Synodo approbante, neceſſarium duximus, aliquid, non autem novum, ſed a veteribus nobis traditum, repetere, atque renovare. Quare Clericos omnes, Sacris præſertim initiatos, primo hortamur, rogamus, & per viſcera Salvatoris noſtri JESU CHRISTI obſecramus, ne impudicitiis amplius indulgeant, neque concubinis adhæreant: ſed univerſi continenter & caſte

(z) Ex Conc. Maticenſ. ſive juxta aliam literam, Nannetenſi, quod & recitatur Diſt. 44. c. Quando. (a) Luc. 14. (b) Exod. 32.
(c) Ut in Tit. ff. De aleæ luſu & aleatorib. L. ult. c. De Religioſ. & ſumptib. fun. & aleatorib. Et Auth. de Sanct. Epiſcopis & Cleric. §. Interdicimus.
(d) Seſſ. 22. C. 1. Decret. de Reform. (e) Epheſ. 5.

caſte vivere ſtudeant; quatenus in conſpectu Omnipotentis Dei, puro corde tantum Sacrificium offerre, Sanctiſſimum Sacramentum adminiſtrare, & digne Sacrificanti inſervire valeant, cujus cauſa ab omni etiam jubentur matrimonio abſtinere. Si enim Paulus Apoſtolus etiam laicos conjugatos admonet, ut aliquanto tempore ab uſu conjugali abſtineant, quo commodius vacent orationi; quanto magis Sacerdotes, quotidie ad altare Dei adſtantes, veluti pudicitiæ & caſtitatis cuſtodes, a conjugio, & carnis operibus vacare debent? Unde & Juſtinianus (*f*) Rom. Imp. Clericis matrimonia non convenire dixit, non ſolum ob carnis libidinem, ſed &, ne liberi, ac nepotes ipſis faceſſerent negotium, & in Sacris peragendis irritarent. Convenit enim (inquit (*g*) idem) hujusmodi eligi & ordinari Sacerdotes, quibus nec liberi ſint, nec nepotes: etenim fieri vix poteſt, ut vacans hujus quotidianæ vitæ curis, quas liberi creant parentibus maximas, omne ſtudium, omnemque cogitationem circa Divinam liturgiam, & res Eccleſiaſticas conſumat: tum etiam indecens eſſe, Clericum in propriam ſobolem, & cognatos, impendere facultates, quas pii homines ſumma in Deum ſpe, ad Sanctiſſimas Eccleſias adferunt, ut in pauperes & egentes, aliosque pios uſus conſumantur: & Sacerdotem affectionibus carnalium liberorum, cum ipſe fidelium ſpiritualis Pater ſit, minime impeditum eſſe oportere. Quid, quæſo, hoc aliud eſt, quam quod Apoſtolus (*h*) ait, eum, qui ſine uxore eſt, ſolicitum eſſe de iis, quæ Domini ſunt: qui vero uxorem habet, ſolicitum eſſe de iis, quæ ſunt mundi, quomodo placeat uxori, & talem propterea diviſum eſſe? Quamobrem Clericos noſtros a fœminarum conſuetudine & commercio ſegregatos eſſe, tum Eccleſiæ naſcentis antiquiſſima conſuetudo, tum alia quoque graviſſima nos movent exempla. Quod ſi vero preces noſtræ, & admonitiones in aliquibus duræ cervicis locum habituræ non ſint, præcedentis Synodi Salisburgenſis veſtigia ſequentes, eis omnibus & ſingulis, cujuscunque ſint præeminentiæ, dignitatis, ac conditionis, etiam Monachis, itidem obſervari mandantes, ſub pœnis a Conciliis, præſertim Tridentino (*i*), ſancitis, quas una cum pœnis Juris contra inobedientes exequi ordinamus, atque præcipimus. Et ſi forſan in non Beneficiatis executio, quæ de fructuum ſuſpenſione, aut beneficiorum privatione aliquid ſtatuit, fieri non poſſit; volumus tamen, illorum pœnas eſſe ſuſpenſionem ab executione Ordinis, & privationem emolumentorum, quæ ſui miniſterii ratione alicui dantur, ac inhabilitatem ad beneficia & dignitates futuras. Et ſi quis prorſus incorrigibilis reperitur, perpetuæ depoſitionis pœna plectetur. Ad quas tamen pœnas gradatim per Superiores procedi debet, inſtar graduum, in Decretis ſupra dictorum Conciliorum obſervatorum.

Quo Clerici non ſolum a publicis tabernis, ſed & Concubinarum fœdo convictu abſtineant, ea quæ ſequuntur, ſervare illis præcipitur.

CAPUT XVIII.

Et quia per noſtram Provinciam nonnulli, quinimo infiniti ſunt Clerici, Eccleſiarum Rectores, & alii Sacerdotes ſimplices, quorum aliqui ſub colore cibum quotidianum ſumendi, publica etiam cum plebeis hominibus, & horis extraordinariis, ſæpe, & utinam non quotidie, ad compotandum ingrediuntur hoſpitia, in quibus poſt longas potationes communiter in profana incidunt colloquia, & ſæpe ad verbera, ac quandoque ad arma & vulnera deveniunt: alii vero, tabernas evitare putantes, in propriis ædibus cibum capiunt, & ſub prætextu rei familiaris, mulieres & plerumque ſuſpectas, conducunt, quas honeſtatis, & cujusdam coloris gratia, coquas nominant, easque perinde ut uxores proprias fovent: aliquando etiam, ut accepimus, cum illis clam, adhibitis quoque clandeſtinis teſti-

(*f*) Auth. Sed neque Curialem. c. De Epiſcopis & Cler. & Conſt.
(*g*) Græca in prætermiſſ. poſt L. repetita. c. eod. tit. (*h*) 1. Cor. 7.
(*i*) Conc. Trid. Seſſ. 25. C. 14.

teſtibus, matrimonium prætenſum, & quod ipſo jure nullum, ſed Sacrilegium eſt, contrahunt, fatuas illas mulierculas vaniſſima quadam honeſtatis umbra ludificantes, atque in fraudem tam Divini, quam humani Juris promittunt, matrimonium eorum, hoc modo contractum, indiſſolubile fore, liberosque ab iis procreandos legitime natos iri: quin patiuntur inſani illi homines, ſcortilla ſua, a ſe, tanquam a maritis, publice denominari: quo quid abſurdius, quid etiam nefarius dici poteſt? Huic itaque impudentiæ occurrere volentes, ea quæ ſequuntur, ſancienda duximus, & obſervari, ſub pœnis non ſolum ſuperius de concubinariis, & tabernas viſitantibus, atque aliis a ſupra dictis Conciliis ſtatutis, ſed & gravioribus mandamus, atque præcipimus.

Sacerdotes ampliorem alentes familiam, quibus œconomis uti debeant.

CAPUT XIX.

Conſtituimus autem, ut Sacerdotes omnes, ii præſertim, qui amplam habent familiam, pecora & prædia, ut plerumque habent rurales Parochi, qui in propriis ædibus ſibi, & ſuis domeſticis debent providere de cibis, aliquam aſſumant mulierem conſanguineam, veluti matrem, ſororem, amitam, vel neptem: dummodo adultiores ſint, & nulla infamia, vel alias ſiniſtra ſuſpicione laborent. Qualem ſi quiſpiam Sacerdos habere non potuerit, ei concedimus, ut aliquam aliam bonæ famæ nuptam, & honeſtam cum viro marito ſuo, conducat mulierem, ad minus quadraginta quinque annorum; ut uterque, ipſa quidem in his, quæ ſunt mulieris, & maritus in aliis inſerviat officiis. Vix enim hujusmodi reperietur Sacerdos, qui juxta fœminæ coquinariam operam, non etiam indiguerit ſervitio virili. Quamobrem haud mediocriter iis conſultum arbitramur, ſi rei ſuæ domeſticæ, vel per cognatas, vel alias ſuſpicione carentes perſonas, quæ caſtitatis, ſeu continentiæ Sacerdotalis teſtes eſſe poſſint, conſulant: quod ſi præſtiterint, Deum non offendent, & mundum non ſcandalizabunt, propriæque conſcientiæ ſatisfacient, ac ſuæ neceſſitati conſulent.

De convictu privatorum Sacerdotum.

CAPUT XX.

Aliis vero Sacerdotibus ſimplicibus, quibus familia non eſt, neque etiam, ſi habere cuperent, illam ex defectu reddituum ſuſtentare valent, mandamus ut ſupra. Quod ſi in oppidis aut villis degerint, ibidem Parochialibus Eccleſiis ſervientes, quemadmodum ſunt cooperatores, vel alias ſimplicia beneficia habentes; ut tales omnes apud Parochos eorum locorum ſumant cibum, niſi quiſpiam in domo habitaret paterna, aut conſanguineorum absque ſcandalo: tunc ut ibidem apud ſuos perſeveret, concedimus. In Civitatibus autem, ubi frequens Sacerdotum, eorum maxime, qui nuncupantur Vicarii, ſolet eſſe numerus, quibus difficile caderet, propter ipſorum multitudinem apud Parochos cibum capere, ſtatuimus, ut in qualibet Civitate (cujus rei curam habebunt Ordinarii) una, vel duæ, aut plures, juxta neceſſitatem ipſorum Sacerdotum ſimplicium, conducantur domus, in quibus pariter convictitent, atque habitent. Quod ut commode fiat, hic obſervabitur modus: Unicuique enim tali domui conductæ, ſive ad hoc opus pium determinatæ, aliquis optimæ opinionis vir prudens, & conjugatus, cujus uxor non ſit infamis, aut ſuſpecta, præficietur, qui in eadem domo una cum uxore & familia ſeparatim habitet, & Clericis, eandem domum incolentibus, in una menſa, vel pluribus, ut ipſorum numerus poſtulaverit, de cibo provideat. Similiter cum aliquis decubuerit, ut ei de omnibus proſpiciat neceſſitatibus. Ipſi vero domus Procuratori, vel œconomo, hebdomadatim pro unoquoque illorum, ex eis redditibus tantum dabitur, quantum ab Ordinariis locorum fuerit conſtitutum. Præterea ordinamus quoque, ne in talibus conductitiis domibus inter ipſos Sacerdotes, vel alios Clericos, ibidem commorantes, excitentur tumultus; ut in qualibet tali domo unus ex ipſis, qui Ordinario aptior viſus fuerit, conſtitua-

ſtituatur, cui parere reliqui teneantur.

Comminatio in prævaricatores.

CAPUT XXI.

In his autem omnibus, & ſuperioribus hujus Conſtitutionis Capitulis, ſi qui transgreſſi fuerint, omnino juxta noſtras Sanctiones, absque remiſſione puniantur: Et ſi Officiales, Capitula, Præpoſiti, Abbates, Archi-Diaconi, Decani (etiam rurales) in puniendis, ſive annotandis, & Ordinariis denuntiandis transgreſſoribus, ac conſervandis Statutis noſtris deſides, ſuique immemores eſſe voluerint officii; Nos, noſtrique Coepiſcopi, non tantum erga transgreſſores ad pœnas debitas procedemus, ſed & negligentiam ſurrogatorum noſtrorum ſupplentes, in ipſos juxta demerita negligentiæ animadvertemus ſtrictius: ita quod ſic contra negligentes Officiales noſtros procedetur, quemadmodum circa alios eſt conſtitutum. Et ſi ipſi transgreſſores fuerint deprehenſi, in duplo ab Ordinariis ſuis plecti debent, ut ſubditi exemplum ſumant.

De Conjugio Clericis vitando &c.

CAPUT XXII.

Poſtremo cum nonnulli in Sacris conſtituti, omni timore DEI prorſus poſtpoſito, contra propriam conſcientiam, omnemque æquitatem, ac omnia jura, Eccleſiæque Catholicæ conſuetudinem, cum maximo fidelium ſcandalo, ſe mulieribus publice & ſolemniter jure matrimoniali (proh dolor) copulant, atque conjungunt: quorum impietati ſuccurrere volentes, cum Sacris Canonibus declaramus, hujuscemodi in Sacris conſtitutorum copulas non nuptias, neque matrimonium eſſe; ſed contubernia, ab omni pietate Chriſtiana aliena, filiosque, ex tali deteſtando connubio procreatos, non legitimos, ſed (*k*) ab omni hæreditate paterna alienos, mandantes omnibus & ſingulis in Sacris conſtitutis, ſub pœna privationis omnium beneficiorum illico incurrenda, & alia ab Ordinariis, illis tanquam hæreſeos labe infectis imponenda, ne quisquam tantam temeritatem & flagitium audeat committere: & ſi quis, ſui ſtatus immemor, hactenus prævaricatus fuerit, infra ſpatium quindecim dierum ab hujus Conſtitutionis publicatione, relicta uxore ſcortatoriá, pœnitentiam agat, & a ſuo Ordinario, præmiſſa abjuratione tantæ enormitatis, abſolutionem accipiat. Si quis enim (inquit (*l*) Sacroſancta Synodus Tridentina) dixerit, Clericos in Sacris Ordinibus conſtitutos, vel Regulares caſtitatem ſolemniter profeſſos, poſſe matrimonium contrahere, contractumque validum eſſe, non obſtante lege Eccleſiaſtica, vel voto, & oppoſitum nil aliud eſſe, quam damnare matrimonium: poſſeque omnes contrahere matrimonium, qui non ſentiunt ſe caſtitatis, etiamſi eam voverint, habere donum; anathema ſit: cum DEUS id recte petentibus non deneget, nec patiatur nos ſupra id, quod poſſumus, tentari.

De obligatione, & modo Canonicas dicendi Horas.

CONSTITUTIO XXVIII.

Clericos ad Horarum Canonicarum preces aſtringi.

CAPUT I.

Quoniam, ut ſupra dictum eſt, militiæ noſtræ Clericalis arma non carnalia, ſed ſpiritualia ſunt: inter quæ cum orationes primum teneant locum, Divo Auguſtino dicente: Glorioſiſſimam Chriſtiani pugnam eſſe orationem, qua pro noſtris, & Chriſtiani populi peccatis apud DEUM inceſſanter inſtare debemus, Divina atteſtante Majeſtate: (*m*) Si peccaverit anima, agat pœnitentiam pro peccato, orabitque pro ea Sacerdos. Et alibi: (*n*) Inter veſtibulum & altare plorabunt Sacerdotes, miniſtri Domini, & dicent: Parce Domine, parce populo tuo, & ne des hæreditatem tuam in opprobrium, ut dominentur eis nationes. Quare dicunt in populis: ubi eſt DEUS eorum? Omnes

(*k*) Ex C. 4. De Clericis conjugat. Ex C. Cum multa, qu. ult. cau. 15. & ex Glo. ibid.
[*l*] Seſſ. 24. Can. 9. [*m*] S. Auguſt. Serm. 2. in Fer. 6. poſt 3. Domin. Quadrag.
[*n*] Levit. 5. Joel. 2.

Omnes Eccleſiaſticæ militiæ conſecratos admonuiſſe pariter voluimus, ſe precibus, ſupplicationibusque quotidianis, Deo perſolvendis, addictos eſſe debere, illis præcipue, quæ ab Eccleſia antiquitus ſunt inſtitutæ, & nuper a Sanctiſſimo D. N. Pio V. renovatæ: & quibus præciſe ſunt obligati hi, qui Sacris initiati, aut beneficiis dotati, vel religioſi profeſſi ſunt. Ita enim Sacri (*o*) præcipiunt Canones, hoc Pſaltes David ipſe innuit: Septies (*p*) in die (inquiens) laudem tibi dixi. Et iterum: Media nocte ſurgebam, ad confitendum tibi. Idem & Religioſiſſimi Legum Latores ſuis ſuaſerunt Sanctionibus, (*q*) dicentes: Ut omnes Clerici, cujuscunque Eccleſiæ ſint, per ſe ipſi, & nocturnas, & matutinas, & veſpertinas preces pſallant: neque in abſumendis tantum Eccleſiæ facultatibus Clerici videantur, titulum quidem Clericorum ſuſtinentes, ſed officium, quod in cultu Domini Dei verſatur, negligentes. Item, Clericos ea re maxime conſtitui, ut ſuis precibus benevolentiam Dei Clementiſſimi Rebuspublicis acquirant. Quam ob cauſam noſtros quoque Clericos admonitos eſſe volumus, ut obligationis hujus immemores eſſe nolint, niſi in conſpectu Summi Dei ingrati, vacui & infideles miniſtri comparere velint. Cum enim ipſius miniſtri, atque pro totius Eccleſiæ neceſſitatibus interceſſores ſimus; ſi id ipſum agere neglexerimus, Deum Optimum Maximum debita laude, & gratiarum actione, & Eccleſiam interceſſionis fructu defraudaſſe, ac nos ipſos inutiles ſervos reddidiſſe reperiemur: ut qui id, quod ex miniſterio facere debuimus, non præſtitimus. Unde, quia ex multis fide dignis edocti ſumus teſtimoniis, non paucos Beneficiatorum, & aliorum Clericorum, Sacris initiatorum, etiam Sacerdotum, eaſdem Horas Canonicas quotidie celebrare non admodum curare: quinimo & nonnullos Divina Miſſarum ſolemnia, nec unius horæ quidem precibus abſolutis, & ſæpius non inceptis, peragere non (*qq*) erubeſcunt, quod non tam ſcandaloſum, quam impium plane eſt. Quæ irreligioſa crimina, ceu piacula, e medio tollere cupientes, Sacrorum Canonum Decretis innixi, prioris Saliſburgenſis Synodi Sanctiones renovantes, hæc, quæ ſequuntur, ſtatuimus.

Clericum pœna amiſſionis fructuum teneri ad recitationem Horarum Canonicarum.

CAPUT II.

Imprimis, ut quilibet habens beneficium (*r*) cum cura, vel ſine cura, ſi ultra ſex menſes, ab obtento beneficio, Divinum officium dicere diſtulerit, legitimo ceſſante impedimento, beneficiorum ſuorum fructus ſuos non faciat, pro rata omiſſæ recitationis horarum: ſed eos, tanquam injuſte perceptos, in fabricas hujusmodi beneficiorum, vel pauperum eleemoſynas erogare teneatur. Si vero ultra dictum tempus in ſimili negligentia contumaciter quis permanſerit, legitima monitione præcedente, ipſo privetur beneficio: cum propter officium detur beneficium. Officium autem omittere quis intelligatur, quoad hoc, ut ſuſpendi, & fructibus privari poſſit, ſi in octo diebus illud bis ſaltem non peroraverit: quoad beneficii vero privationem, intelligatur is preces intermiſiſſe, qui eas in quindecim diebus bis ſaltem non celebraverit: Quæ pœna in plura habentibus beneficia toties, quoties aliquis contrafeciſſe convincatur, eſt repetenda: quorum omnium (quod gravius eſt) Deo inſuper eos rationem reddere oportebit.

Clericos in Sacris conſtitutos, non Sacerdotes, intermittentes orationem Horarum, ſuſpendi a promotione ſequentium Ordinum.

CAPUT III.

Qui vero non Beneficiatus, Sacris tamen initiatus, eas ipſas horas prætermiſerit Canonicas, præter peccatum mortale, quod toties, quoties eas omiſerit, committit, graviter etiam a

(*o*) C. Eleutherius cum c. ſequ. Diſt. 91.
(*p*) Pſ. 118.
(*q*) Conſt. Græca in prætermiſſis. poſt L. repetita. C. De Epiſcopis & Clericis.
(*qq*) *legendum:* non erubeſcere.
(*r*) Ex Conc. Lateranenſ. ſub Leon. X. Seſſ. 9. c. 9.

ſuo eſt plectendus Ordinario. Is enim, ſi Subdiaconus fuerit, ad Diaconatum non promoveatur, ſed uſque ad proximum tempus celebrandorum Ordinum ſuſpendatur: qui neque tunc erit admittendus, niſi ſufficientes, & fide dignas ſecum attulerit teſtimoniales literas, quod a die ſuſpenſionis ipſas horas Canonicas diligenter peroraverit, negligentiamque præteritam ſtudioſe emendaverit. Idem per omnia, & circa Diaconos, hoc ipſum negligentes, volumus obſervari, ne ab ordine Presbyterii, donec negligentiam & omiſſa emendaverint, atque diligentiam a ſe adhibitam patefecerint, ſuſpendantur.

De pœna Sacerdotis ſimplicis, negligentis Horas Canonicas.

CAPUT IV.

Si autem contigerit, Sacerdotem aliquem tam vecordem eſſe, quod ſui miniſterii penſum abſolvere prætererit; hunc volumus primo admonitione privata per ſuum corripi Superiorem: ad quam ſi ſe non emendaverit, publice perpetuæ ſuſpenſionis pœna populo denuntietur. Quam contemnens, ſi ab ipſa publicatione intra menſis ſpatium ad cor non redierit, neque obedientiæ & correctioni ſe ſubmiſerit; exinde per noſtros, aut Coepiſcoporum noſtrorum Officiales, vel Nos ipſos, proceſſu inſtituto contra talem, ad perpetuam ſuſpenſionem miniſterii Sacerdotalis, ſententialiter & ſummarie procedatur.

Ante Miſſæ celebrationem Matutinarum preces prius abſolvendas eſſe, & qua pœna negligentes maneat.

CAPUT V.

Si quis demum Sacerdos Divinum Miſſæ miniſterium tractare præſumpſerit, niſi prius Matutinas preces ad minimum peroraverit; ultra gravem Dei, quam incurrit, indignationem, ſui etiam beneficii fructibus, ſi Beneficiatus fuerit, ad tres menſes carebit: ſi autem Beneficiatus non fuerit, ipſo facto a Miſſarum celebratione quatuor menſibus ſuſpenſus erit, omnique emolumento, quod inde fuiſſet conſecutus, privabitur.

Ut Epiſcoporum Officiarii in hujuſmodi animadvertant negligentes.

CAPUT VI.

Ut autem hæc noſtra tam neceſſaria conſtitutio ſuum eo melius conſequi poſſit effectum, non tantum noſtri, ac Coepiſcoporum noſtrorum Officiales, ſive Vicarii Generales, Archi-Diaconi, & Decani rurales, diligenter debent attendere; verum etiam Monaſteriorum, & aliarum Eccleſiarum Metropoliticæ, atque Cathedralium, & Collegiatarum Prælatis, Decanis, & Capitulis injungimus & mandamus, ut & ipſi huic negotio vigilanter intendant, neque eos, qui contra hanc fecerint conſtitutionem, inter ſe tolerare audeant: ſed hi, ad quos de Jure, vel conſuetudine, iſtud officii ſpectabit, pœnis præmiſſis contra delinquentes animadvertant: cæteri vero proximioribus ſuis Superioribus denuntient: alias in celatores, tanquam participes criminis, ad debitas pœnas procedetur. Omnes autem pœnas, pro qualitate delicti, vel minuere, vel mutare cum videbitur, pro arbitratu ſuo Ordinarius poterit.

De Horis Canonicis, cum devotione perorandis.

CAPUT VII.

Illud autem quam diligentiſſime mente tenere noſtri debent Clerici, ſi ſuo ſatisfacere in Eccleſia voluerint muneri, ut non tantum vocis modulatione, ſed & cordis devotione juxta illud Sapientis: (*s*) De omni corde ſuo laudavit Dominum, ipſas horas Canonicas curent abſolvere; ne illorum numero adſcribantur, de quibus ait Dominus: (*t*) Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe eſt a me: quibus oratio hujuſmodi parum prodeſſe poterit: quia ſi cor non orat, ſecundum vetus illud proverbium, in vanum fere lingua laborat. Propterea bene ait Apoſtolus Paulus: (*u*) Nam ſi orem lingua, tantum ſcilicet, abſque mentali & cordis meditatione, ſpiritus meus, hoc eſt, voluntas quidem mea, quæ labia ad orandum movet & impellit, orat, mens autem mea ſine fructu eſt: Quid ergo eſt? (inquit idem) Orabo

(*s*) Eccli. 47. (*t*) Iſa. 29. Matth. 15. & Marc. 7. (*u*) 1. Cor. 14.

Orabo ſpiritu, orabo & mente: Pſallam ſpiritu, pſallam & mente: Hoc eſt, non ſolum vocali locutione, mota a voluntate, ſed & mentis elevatione orabo. Nam cum pſallere idem ſit, quod canere, orationem ſonat vocalem, quæ a mentis meditatione ſeparata omnino non debet eſſe; ſi quis ſpiritu & mente una cum vocis modulatione cupit orare, ut oratio grata fiat coram Divina Majeſtate.

De Clericis peregrinis, & aliis, abſque ſuorum Ordinariorum Dimiſſorialibus literis ab alienis Epiſcopis ordinatis.

CONSTITUTIO XXIX.

Neminem, extraneæ non ſolum Provinciæ, ſed etiam Diœceſis (niſi devotionis gratia, & viſis formatis, fide dignis) ad exercenda Sacerdotalia eſſe admittendum, niſi a ſuo Ordinario &c.

CAPUT I.

QUantum malum pleriſque Eccleſiis noſtris hiſce temporibus acceſſerit, ex inordinata, ac nimium licentioſa acceptatione Presbyterorum, maxime peregrinorum & incognitorum, nemo eſt, qui neſciat. Quod ſi antiquiſſimos Canones, atque Sanctorum Patrum traditiones revolverimus, ſtatim inveniemus, quanto labore ſemper deſudaverint, ne hic Epiſcopus alterius Clericum, eo inconſulto, colligeret, vel peregrinis, ignotis & vagantibus Clericis inter notos daretur locus; honeſtati enim contrarium eſt, & a Patrum inſtitutionibus alienum, ſine conſenſu Epiſcoporum, Clericos aliarum Diœceſium indifferenter in Eccleſiis admittere.* Volentes (x) igitur, mala futura (ut tenemur) prævavere, ac majorum veſtigia imitari, Sacrorumque Conciliorum, maxime Tridentina Decreta amplecti, præſenti Edicto, de conſilio noſtrorum Coepiſcoporum concluſo, prioris Synodi Salisburgenſis Conſtitutionem hac de re factam renovando, omnibus & ſingulis tam Prælatis, Capitulis, Presbyteris, curatis, & non curatis, quam laicis, jus Patronatus ad unum, vel plura beneficia habentibus: cæteriſque omnibus, per noſtram Provinciam ubilibet conſtitutis, diſtricte prohibemus, ne aliquem alienæ Provinciæ Presbyterum, neque etiam eum, qui licet Provincialis fuerit, de una tamen in alteram Diœceſim etiam ejuſdem Provinciæ peregrinatur, in Vicarium, Proviſorem, Cooperatorem aut Capellanum, in Eccleſia, ſeu beneficio ſuo, nec non in caſtra, villas, domos pro exercendo officio Sacerdotali aſſumant: non ad Divina, niſi devotionis cauſa, & viſis formatis, in forma fide digna admittant; niſi ſufficienter, & in ſcriptis doceat, & coram Officialibus, Archi-Diacono, aut Decano noſtro aliquo rurali, ſub cujus ditione morabitur, de ſuſceptione omnium Ordinum, tam minorum, quam majorum fidem faciat, offeratque literas teſtimoniales ab Epiſcopo ſuo, aut illo, ex cujus Diœceſi proxime receſſit, continentes quidem, quod in fide Catholica, & unitate Sanctæ Romanæ Eccleſiæ permanſerit, & in ea adhuc duret: Item, a quo victus ſive ſuſtentationis honeſtæ proviſionem, ſeu titulum habeat: nec non & ultimam cauſam, quare in hanc Provinciam noſtram ſe receperit. Quod ſi Officiales, Archi-Diaconi, vel Decani rurales noſtræ, aut aliorum Coepiſcoporum noſtrarum Diœceſium, & hi, qui ratione talium admiſſionum a noſtris Ordinariis commiſſionem, vel mandatum habebunt, Clericum aliquem, & maxime Sacerdotem ſic, ut præmiſſum eſt, peregrinum, vel extraneum, aliter, quam jam definitum eſt, ad exequendum officium & miniſterium ſuum admiſerint, priventur ſtatim officiis & facultate, quam ab Epiſcopis ſuis habuerint, & nihilominus pro arbitrio Epiſcopi puniantur; Clerici vero, & Sacerdotes, qui ſic furtive Provinciam noſtram, aut alienam Diœceſim irrepſerint, ab eadem Provincia noſtra, utpote illis aliena Diœceſi, perpetuo excludantur.

A

(x) Trid. Seſſ. 23. C. 16. Decret. de Reform.

Ab alienis Epiſcopis, abſque ſuorum Ordinariorum Dimiſſoriis, quomodocunque ordinatos, ad Sacerdotium non admitti, niſi Ordinariis ſuis, vel eorum Vicariis Generalibus, ſe ſe præſentaverint &c.

CAPUT II.

Quoniam evenire ſolet, ut nonnulli temerarii, eruditionis, morum, & vitæ non ſatis probatæ, aut alioquin Eccleſiaſticis obnoxii cenſuris, conſcientiam & examina eorum, quibus noti ſunt, ſubterfugientes, aut ad alios pro dimiſſorialibus literis impetrandis accedant, ut abſque prævio examine ubivis locorum poſſint ordinari, aut (quod pejus eſt) ad remotiores ſe conferant Diœceſes, ut ab ignotis Epiſcopis Ordines, quo poſſunt dolo & fraude, extorqueant, ut ita ordinati domum redeuntes, in noſtra Provincia miniſtrare valeant; quorum fraudem & temerariam audaciam reprimere volentes, mandamus omnibus Abbatibus, Præpoſitis, Archi-Diaconis, Decanis, maxime ruralibus, Parochis, Parochorumque Cooperatoribus, ſive Vicariis, reliquisve Sacerdotibus, ac Sacriſtis, & Æditiis, atque omnium utriuſque ſexus Monaſteriorum Præfectis, ſive Miniſtris, nec non & omnibus Laicis, cujuscunque ſint dignitatis, præeminentiæ, & conditionis, Capellas in ſuis domibus, arcibus, ſive Palatiis habentibus, ne (ſi fuerint Eccleſiaſtici) ſub pœna amiſſionis omnium dignitatum, graduum, & beneficiorum (ſed ſi laici) ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, eo ipſo incurrendæ, aliquem talium, alicubi locorum Divina celebrare, neque Sacramenta miniſtrare permittant, aut eis concedant: niſi prius ſuo Ordinario Epiſcopo, vel illius Officiali, aut Vicario Generali ſe præſentaverit, & ab eo, quod admitti debeat, teſtimonium patentibus literis obtinuerit.

De examine eorum, qui aliunde ferunt Dimiſſoriales, & qua pœna fraudulenti ſint afficiendi.

CAPUT III.

Ipſi autem Epiſcopi, ſive eorum Officiales, aut Vicarii Generales, cum talium aliqui ſe eis præſentaverint, imprimis ubi, & a quibus, ac quomodo ſint ordinati, diligenter inquirent: & ſi quiſpiam literarum Dimiſſorialium, ab aliquo Legato, ſive Nuntio Apoſtolico obtentarum, vigore alibi fuerit Sacris initiatus; is tunc interrogetur, quam ob cauſam non ſuum pro ipſis Ordinibus ſuſcipiendis, vel ſaltem literis Dimiſſorialibus impetrandis, quemadmodum omnes jubent Canones, acceſſerit Ordinarium. Qui ſi aliquam legitimam, juſtam, & rationabilem, ac ſufficientem, teſtibus idoneis comprobatam adduxerit cauſam, illico admittetur, atque ei admiſſionis literæ gratis dabuntur: ſi vero nullam ob cauſam, ſed propter improbos mores, vitæque inhoneſtatem, vel eruditionis inſufficientiam, aut aliquod impedimentum Canonicum, repertus fuerit, (quod per examen debet fieri) ſui Epiſcopi conſpectum ſubterfugiſſe, & mendaciis ac fallaciis a Legato, ſive Nuntio Apoſtolico literas dimiſſorias obtinuiſſe; ſeptem diebus carceribus, ſubtracto vino plectetur, & a Sacrorum miniſteriis eo uſque, quo omne Canonicum evacuaverit impedimentum in ipſo repertum, arceatur. At ſi quiſpiam inventus fuerit, a nullo literis Dimiſſoriis impetratis, dolo vel fraude, ſive aliter quomodocunque ab extraneo ordinatus Epiſcopo, per integrum menſis ſpatium carceri mancipabitur, tribus diebus in hebdomada panis & aquæ jejunio affligendus, deinde non ſolum uſque ad Canonicorum impedimentorum, quorum cauſa ſui Epiſcopi cenſuram ſubterfugerat, evacuationem, verum etiam ad majorem ipſius delinquentis pœnam diutius, & quam diu, juxta Tridentini(*) Concilii deciſionem, proprio Ordinario videbitur expedire, ſit ſuſpenſus.

Ubi, & quomodo puniti tempore, ſuſpenſionis degere debeant.

CAPUT IV.

Ne vero hujuscemodi ſuſpenſi interim eant vagabundi, neque in ſuorum corporum neceſſitatibus quidquam patiantur detrimenti, tum ut in moribus, & literis, diſciplinaque Eccleſiaſtica melius erudiantur, in aliquibus illarum Diœceſium reponi debent Mona-ſte-

(*) Trid. Seſſ. 23. C. 8. Decret. de Reform.

naſteriis, a quibus non tantum victum, ſed & amictum capiant, & ipſi vicisſim, ne illis fruſtra graves efficiantur, illorum locorum Conventualibus in Horis Canonicis, atque aliis Divinis Officiis decantandis, ſive celebrandis Sacrorum Ordinum functionibus, quibus ſunt ſuſpenſi, exceptis, eſſe tenebuntur auxilio.

De vita Regulari utriuſque ſexus Religioſorum, Canonicorum Regularium, & Monachorum, etiam Mendicantium.

CONSTITUTIO XXX.

Præfatiuncula, ſive exhortatio ad ſequentium obſervantiam.

CAPUT I.

CUm Monaſteria ea de cauſa ſint inſtituta, ut Divini cultus ſint velut officinæ, Chriſti Eccleſiæ ſplendor, pietatis, innocentiæ, prudentiæ, & virtutis ſpecimen, hominum eruditorum fontes, atque pauperum hoſpitia, ſummopere, quinimo neceſſario (ut inquit & Synodus Tridentina (*y*)) curandum eſt, ne quæ hactenus in pia eorum perſeveraverunt inſtitutione, deſolentur, ſed omnino foveantur: & ubi ipſorum vetus & regularis diſciplina eſt collapſa, omni modo inſtauretur. Quod ut fiat, omnes Abbates, Præpoſitos, Priores, Decanos, Abbatiſſas, Prioriſſas, cæterosque, quorumcunque Monaſteriorum Præſides in Domino ſerio hortamur: & ſi exhortatio noſtra in aliquibus fructum parere non poterit, cum (z) Sacro Tridentino Concilio ipſis omnibus præcipimus ſub pœna privationis omnium graduum, & alia poſitiva, a ſuis Ordinariis imponenda, ut ſuos ſubditos, & ſe ipſos ad Regulam, quam profeſſi ſunt, præſcriptam, (zz) vitam inſtituant, ac componant: atque imprimis, quæ ad ſuæ profeſſionis perfectionem, ut obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis, & ſi quæ alia ſunt alicujus Regulæ & Ordinis peculiaria vota, & præcepta, ad eorum reſpective eſſentiam, nec non ad communem vitam, victum & veſtitum conſervanda pertinentia fideliter obſervent: Et ne in quoquam prætereatur, Ordinarii, & Superiores alii omnem adhibebunt diligentiam, præſertim in ipſorum Monaſteriorum viſitationibus, quas opportune inſtituere non prætermittent. Ut autem omnium Monaſteriorum utriusque ſexus, Ordinariis ſubjectorum, Præfecti noſtram apertius intelligant mentem; nonnulla, quæ Nobis, noſtrisque Coepiſcopis reſtauratione, atque emendatione neceſſario videntur digna, ipſis præſcripſimus, omnino executioni mandanda; quæ non tam ex Sacro Tridentino Concilio, quam ex priori Salisburgenſi Synodo ſunt deſumpta: ita quod nihil novi obtruditur; ſed antiqua erunt renovata, & juxta hujus calamitoſi temporis neceſſitatem accommodata.

Ut ſui Ordinis Regulam teneant, ac rite obſervent.

CAPUT II.

Imprimis volumus & mandamus, ut uniuscujusque utriusque ſexus Monaſterii Præſes regulam, quam cum aliis ſuis Conventualibus, ſive Canonicis Regularibus, aut Monialibus profeſſus eſt, tanquam caput inter membra, ſtricte teneat & ſervet; ut a ſuis ſubditis facilius ſervari faciat: quia tunc vere cum Chriſto, (*a*) cujus vices gerit in Monaſterio, poterit dicere: Quicunque vult poſt me venire, hoc eſt, ſub mea diſciplina eſſe; abneget ſemetipſum, & tollat Crucem ſuam quotidie, & ſequatur me. Et qui non accipit Crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus. Quodſi ſecus agerent, tales Præſides merito inter eos connumerandi forent, de quibus Chriſtus ait: (*b*) Dicunt & non faciunt: alligant enim onera gravia & importabilia, & imponunt in humeros hominum ſibi ſubditorum; digito autem ſuo nolunt ea movere. Nam ſubditi (ut ſuperius diffuſe ſatis dictum eſt) exemplo magis

(*y*) Trid. Seſſ. 25. C. 1. De Reg. & Mon. (z) Loc. cit. (zz) *fortaſſe rectius:* componant, ac vitam inſtituant. (*a*) Matth. 16. Marc. 8. Luc. 9. (*b*) Matth. 23.

gis trahuntur, quam verbo. Quapropter eis omnibus Monaſteriorum Præfectis (*b*), ut ſibi commiſſos non ſolum verbis, ſed etiam exemplis, ac bonis operibus, ad ſuorum inſtitutorum obſervationem velint inducere: quod fiet, ſi ipſi utriusque ſexus Prælati, quemadmodum in menſa, ita etiam in Choro, atque cæteris omnibus actionibus (niſi graviores occupationes obſtent) primi fuerint: at non ita, ut apud nonnullos Prælatos more perverſiſſimo receptum eſt; ut poſthabitis Ordinum Regulis, & Conſtitutionibus, ut meri Domini, & quaſi fruges tantum conſumere nati, ad primos recubitus, & ſupremas Cathedras primi curſitent: & non ſolum a ſubditis, verum etiam plerisque aliis, ſuperbo titulo, utpote Clementiſſimi, vel (quod pene in vulgatiori vocabulo eſt) gratioſi Domini, vel Dominæ (ſi Prælatæ ſint) ſalutari geſtiant: contra illud Salvatoris, (*c*) dicentis: Vos autem nolite vocari Rabbi: Unus eſt enim Magiſter veſter, omnes autem vos fratres eſtis. Qui major eſt veſtrum, erit minimus veſter. Summa enim Monachi (teſte (*d*) Iſidoro) virtus eſt humilitas, ſummum vitium ejus ſuperbia eſt. Si qui igitur ab hac monaſtica modeſtia, humilitate, ſolicitudine, ac pietate alieni eſſe deprehenſi fuerint, tales ab Ordinariis Epiſcopis, vel aliis ſuis Superioribus omnino a ſuis amoveantur Prælaturis, & juxta demerita acerrime, ut aliis ſint exemplo, puniantur. Nam qui ſe exaltaverit (dixit Dominus) humiliabitur, & qui ſe humiliaverit, exaltabitur. (*e*)

Qui & quomodo ſint acceptandi, & non cogendi ad quemquam Ordinem, & quod ante ætatem legitimam nemo ad Profeſſionem ſuſcipiatur.

CAPUT III.

Deinde curabunt Monaſteria ſua juxta cujuscunque neceſſitatem piis, honeſtis, religioſis, ac notis fratribus, vel ſororibus, non adventitiis, & ignotis ſuſtentare. Et ſi profeſſos, quantum ſatis eſt, non habeant, dent operam, ut bonæ ſpei juvenes ad habitum recipiant, ita tamen, ne aliquem cogant: nemo enim invitus monaſticis diſciplinis ſubjici debet, (*f*) quod ſi quidem aliquis non eligit, nec optat, id certe non diligit: quod autem non diligit, facile contemnit: nullum ergo bonum, niſi voluntarium. Quapropter David (*g*) voluntarie ſe Deo ſacrificaturum pronuntiat. Neque porro ante ætatem legitimam, ad profeſſionem quemquam accipiant. In quacunque enim religio ne tam virorum, quam mulierum (inquit Sacra (*h*) Synodus Tridentina) profeſſio non fiat ante decimum ſextum annum expletum: nec qui in minori tempore, quam per annum poſt ſuſceptum habitum, in probatione ſteterit, ad profeſſionem admittatur. Profeſſio autem antea facta, ſit nulla, nullamque inducat obligationem ad alicujus Regulæ, vel Religionis, vel Ordinis obſervationem, aut ad alios quoscunque effectus. Finito autem tempore probationis alicujus, illius Superior eundem Novitium, vel Novitiam, ſi judicaverit habilem ad profitendum, admittat; ſi minus, e Monaſterio dimittant.

De aſſumendis & confirmandis Monialibus.

CAPUT IV.

Libertati vero profeſſionis Virginum Deo dicandarum, proſpiciens Sancta Synodus (*i*) Tridentina ſtatuit, atque decernit, ut ſi puella, quæ habitum regularem ſuſcipere voluerit, major duodecim annis ſit, non ante eum ſuſcipiat, nec poſtea ipſa, vel alia, profeſſionem emittat, quam exploraverit Epiſcopus, vel eo abſente, vel impedito, ejus Vicarius, aut aliquis eorum ſumptibus ab eis deputatus, virginis voluntatem diligenter, an coacta, an ſeducta ſit: an ſciat, quid agat; & ſi voluntas ejus pia, ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requiſitas, juxta Monaſterii illius, & Ordinis Regulam, nec non Monaſterium fuerit idoneum, libere ei profiteri liceat: cujus profeſſionis tempus ne Epiſcopus ignoret, teneatur Præfecta Monaſterii eum ante menſem certiorem facere: quod ſi Præfecta certiorem Epiſcopum non fecerit, quamdiu Epiſcopo videbitur, ab officio ſuſpenſa ſit.

Nullam

(*b*) *Supple*: præcipimus. (*c*) Matth. 23. (*d*) De Sum. bon. Lib. I. (*e*) Matth. 23. (*f*) Cau. 20. qu. 3. c. præſens. (*g*) Pſ. 53. (*h*) Seſſ. 25. c. 15. de Regularib. & Monial. (*i*) Ibid. c. 17.

Nullam debere cogi, vel invitam adduci ad ingreſſum Monaſterii, vel habitum ſuſcipiendum.

CAPUT V.

Anathemati pariter Sancta Synodus Tridentina (*k*) ſubjicit omnes & ſingulas perſonas, cujuscunque qualitatis, vel conditionis fuerint, tam Clericos, quam Laicos, ſeu Sæculares, vel Regulares, atque etiam qualibet dignitate fungentes: ſi quomodocunque coegerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcunque mulierem invitam, præterquam in caſibus in jure expreſſis, ad ingrediendum Monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum cujuscunque Religionis, vel ad emittendum profeſſionem: quique conſilium, auxilium, vel favorem dederint, quique ſcientes, eam non ſponte ingredi Monaſterium, aut habitum ſuſcipere, aut profeſſionem emittere, quoquo modo eidem actui vel præſentiam, vel conſenſum, vel auctoritatem interpoſuerint. Simili quoque anathemati ſubjicit eos, qui ſanctam virginum, vel aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi, quoquo modo ſine juſta cauſa impedierint. Eaque omnia & ſingula, quæ ante profeſſionem, vel in ipſa profeſſione fieri oportet, ſerventur non ſolum in Monaſteriis Epiſcopo ſubjectis, ſed etiam in aliis quibuscunque. Ab his tamen excipiuntur mulieres, quæ pœnitentes, aut convertitæ appellantur, in quibus Conſtitutiones earum ſerventur.

De his, qui facta profeſſione, ex Ordine diſcedere cupiunt.

CAPUT VI.

Quicunque autem Regularis prætendat, (*l*) ſe per vim & metum ingreſſum eſſe Religionem, aut etiam dicat, ante ætatem debitam profeſſum fuiſſe, aut quid ſimile, velitque habitum dimittere quacunque de cauſa, aut etiam cum habitu diſcedere ſine licentia Superiorum; non audiatur, niſi intra quinquennium tantum a die Profeſſionis, & tunc non aliter, niſi cauſas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore ſuo, & Ordinario. Quod ſi antea habitum ſponte dimiſerit; nullatenus ad allegandum quamcunque cauſam admittatur, ſed ad Monaſterium redire cogatur, & tanquam apoſtata puniatur: interim vero nullo privilegio ſuæ religionis juvetur.

De cura erudiendi & informandi Monachos, & Monachas juniores.

CAPUT VII.

Statuimus etiam & ordinamus, ut in virorum Monaſteriis præter vitæ regularis, ac cæremoniarum Ordinis Inſtructorem, qui ejusdem profeſſionis, & maturus, prudens, ac exemplaris eſſe debet, alius quoque vir pius, ac doctus habeatur, ſi ille ad hoc præſtandum inſufficiens, ſeu impotens fuerit judicatus, qui Novitios, & alios juvenes in humanioribus inſtruat literis, deinde in liberalibus artibus: quia (teſte Sancto (*m*) Hieronymo) Monachus, qui liberalibus in adoleſcentia eſt eruditus ſtudiis, jugum Chriſti collo ſuo impoſuit. Et ſi qui inter eos bonæ fuerint indolis, alicujusque exſpectationis, ad Univerſitates bene Chriſtianas, aliquot annis Theologiæ operam daturi, mittantur: ita tamen, quod illic non alio in loco, uti etiam Tridentinum (*n*) determinat Concilium, quam in Monaſteriis, & in habitu Religionis, quam profeſſi ſunt, ſub cura & oculis honeſtorum Præceptorum degant. At ſi quispiam eorum ſtupidior fuerit, quam quod literarum doctrinam aſſequi poſſit, is in Monaſterio circa Sacerdotii neceſſaria ad minus, ut fieri poterit, inſtituatur; quod ſi nec ad ea percipienda fuerit aptus, tunc a Sacrorum Ordinum limine, tanquam inutile pondus terræ arceatur. Moniales vero unam ex ſenioribus profeſſis Deum timentem, & in Regulis, ac Conſtitutionibus ſui Ordinis bene educatam, prudentem, patientem, & charitati ſtudentem, eligant, quæ Novitias, aliasque juvenculas in his, quæ ad ipſarum ſpectant profeſſionem, inſtruat, & in Lege Domini quotidie meditari doceat. Reliquæ vero Moniales circa quodque Monaſterium habeant Prædicatorem, qui ad minus omni die Dominica earum Eccleſiis concionetur.

Ut

(*k*) Ead. Seſſ. & Tit. c. 18. (*l*) Trid. ibid. cap. 19. (*m*) Ad Ruſticum.
(*n*) Seſſ. 25. c. 4. de Regul. & Mon.

Ut Religioſi utriuſque ſexus circa Divina, tam diurna, quam nocturna officia, aliaque munia Monaſtica diligentes ſint.

CAPUT VIII.

Eos quoque utriuſque ſexus (non diſcernentes hic nec maſculum, nec fœminam, eo quod unum omnia in Chriſto conſiſtant) Religioſos admonere volumus, ut Divina Officia, tam diurna, quam nocturna, non ſolum juxta ea, quæ ſuperius omnibus Eccleſiaſticis ſunt præſcripta, ſed etiam majori cum diligentia, ac intimo ſpiritus fervore quotidie abſolvant. Religioſi enim præ aliis debent invigilare Divinis Officiis, præcipiente hoc D. Gregorio: (*a*) & inter Leges (*b*) quoque Civiles bene ſancitum eſt, ut Monachi circa Divina Miniſteria non ſint deſides, ſed aliis omnibus derelictis, Dei Omnipotentis miniſteriis inhæreant, nocturnas, matutinas, & veſpertinas preces pſallant. Quamobrem univerſalis Eccleſia Ordines Monaſticos ob id maxime approbavit; ut ſæcularibus negotiis prorſus abdicatis, Divinis laudibus, ſacrisque lectionibus, ac ſpiritualibus contemplationibus, nonnulliſque exercitiis eis convenientibus, penitus ſint intenti, atque occupati. Unde D. Hieronymus monaſticæ vitæ hominis officium deſcribens, ait: (*c*) Monachus (quod idem intelligendum eſt & de Monacha) de manu & oculis ſuis librum nunquam debet deponere, ſed Pſalterium ad verbum diſcere, ſine intermiſſione orare, ſenſu vigilare, vanis cogitationibus aditum præcludere, corpore pariter & animo in Deum tendere, iram patientia vincere, & Scripturarum ſcientiam amare; ſi carnis vitia voluerit vitare, ac nullis mentis perturbationibus (quæ ſi inſederint, ad maximum inducunt delictum) locum dare: aliquid operis ſemper facere, ne a diabolo inveniatur otioſus, ſed ſemper occupatus. Et ſi nulla ſint, quæ manibus operari liceat, libros tamen ſacros deſcribere ipſis maxime conveniret, ut & manus cibum operetur, & anima lectione ſaturetur. Nam & Ægyptiorum Monaſteria hunc morem ſervaſſe leguntur, ut nullum abſque operis labore ſuſciperent, non tam propter victus neceſſitatem, quam propter animæ ſalutem, ne pernitioſis cogitationibus vagarentur (in deſideriis eſt enim omnis otioſus) neve inſtar fornicantis Hieruſalem, omni tranſeunti ſuos divaricarent pedes. Dum eſſem juvenis (inquit idem (*d*) Hieronymus) & ſolitudinis me deſerta vallarent, incentiva vitiorum, ardoremque naturæ ferre non poteram: quem cum crebris jejuniis frangerem, mens tamen cogitationibus æſtuabat: ad quam edomandam, cuidam fratri, qui ex Hebræis crediderat, me in diſciplinam dedi; ut poſt Quintiliani acumina, Ciceronis fluvios, gravitatemque Frontonis, & lenitatem Plinii, alphabetum diſcerem, & ſtridentia, anhelantiaque verba meditarer. Quid ibi laboris inſumpſerim, quid ſuſtinuerim difficultatis, quoties deſperaverim, quotieſque ceſſaverim, & contentione diſcendi rurſus inceperim; teſtis eſt conſcientia tam mea, qui paſſus ſum, quam eorum, qui mecum duxerunt vitam: & gratias ago Domino, quod de amaro ſemine literarum dulces fructus carpo.

Monaſticis perſonis non concedi licentiam evagandi.

CAPUT IX.

Quoniam (*e*) itaque ſolitaria vita, & in ea contemplatio res plane Sacra eſt, & quæ ſuapte natura animas ad Deum adducat; conſequens eſt, ut patientiam & modeſtiam, quam leges & publica diſciplina, & ipſorum Monachorum nomen expoſcit, ſtudioſe unuſquiſque Monachus perpetuo obſervare procuret. Quod ut rectius ipſis procedat, jubemus, ut magni Chalcedonenſis (*f*) Concilii Decretum frequenti ſtudio ob oculos ponant, quo cautum eſt: Monachos oportere quieti

(*a*) C. Quia tua. 12. q. 1. (*b*) L. Generaliter. §. Eos tamen. & L. 41. prætermiſſorum. C. de Epiſc. & Cler.
(*c*) S. Hieron. ad Ruſticum Monachum de vivendi forma. (*d*) Loc. cit.
(*e*) Auth. de Monach. & Aſcet. Coll. X. in princ. L. Decernimus. in fi. C. De Epiſcopis & Cleric.
(*f*) C. 4. §. Eſto autem. Auth. de Monach. & Aſcet. Collat. X.

ti operam dare, jejunia & orationes obſervare, nullas ſæculares actiones tractare, in locis, in quibus ſe ſemel Deo voverunt, permanere, nunquam ſua Monaſteria relinquere; niſi forte propter urgentes neceſſitates a ſuis jubeantur Epiſcopis, vel ab his (quod nos juxta jura nova addimus) qui Epiſcoporum loco ipſorum ſupremam habent curam, ne nomen Domini blaſphemetur. Quare libertas illa peregrinandi, ſeu exeundi, prætextu, parentes, ſive alios amicos inviſendi, vel quidpiam aliud faciendi, omnino eſt moderanda, aut penitus tollenda; niſi a ſuis Superioribus talium cauſa ſufficiens, & omnino neceſſaria fuerit judicata, & tunc in ſcriptis eſt danda. Unde & Concilium Tridentinum: (*g*) Nec liceat Regularibus a ſuis Conventibus recedere, etiam prætextu, ad Superiores ſuos accedendi; niſi ab eiſdem miſſi, aut vocati fuerint. Qui vero ſine prædicto mandato, in ſcriptis obtento, repertus fuerit; ab Ordinario locorum, tanquam deſertor ſui inſtituti, puniatur. At ſi nulla rationabilis aſſignata fuerit cauſa, prorſus denegetur. Qua ratione enim parentum, vel conſanguineorum curam allegabunt, quibus cognatio in terra nulla eſt, utpote qui cœleſtem vitam affectent?

De tribus Regularis vitæ fundamentis, quorum primum eſt obedientia: quam ſi quiſpiam violaverit, eum juxta illius regulam, abſque venia puniri debere.

CAPUT X.

Sunt præterea & regularis vitæ fundamenta eiſdem Religioſis omnibus apprime inculcanda, quæ communiter ſunt tria, Obedientia, Paupertas & Caſtitas: quia ſi hæc, quæ totius monaſticæ diſciplinæ baſes ſunt, & ſuſtentamenta, exacte non fuerint conſervata, totum corruere ædificium neceſſe eſt. Et cum horum primum Obedientia teneat locum, afferente Domino: (*h*) Si quis vult me ſequi, deneget ſemetipſum, ſuis Superioribus obediendo, dicente Apoſtolo: (*i*) Obedite Præpoſitis veſtris, & ſubjacete eis: ipſi enim pervigilant, quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri; & ſequatur me: Qui pariter obediens factus eſt (*k*) uſque ad mortem. Idcirco hanc ipſam obedientiam primo ipſis commendare decrevimus, ad illorum memoriam Samuelis auream reducentes ſententiam: Melior eſt obedientia, quam victima, & auſcultare magis, quam offerre adipem arietum: quoniam quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ, nolle acquieſcere. Quamobrem ita ſibi vivendum meminerint, ita peragere omnia ſtudeant, quo undique reprehenſione careant. Si qui vero tanti voti fuerint immemores, protervi facti, & recalcitrantes, ſuis Prælatis obedire non curantes; juxta demerita, ſecundum eorum Sanctiones, abſque venia puniantur. Quod ſi quidquam prodeſſe non poterit; ſuis Ordinariis indicetur, ut ab ipſis coerceantur.

Ne Prælatus Monaſterii cuiquam Monacho licentiam det, extra Monaſterium ex quacunque cauſa commorandi, ſine ſui Epiſcopi Ordinarii expreſſo conſenſu.

CAPUT XI.

Sunt autem Religioſorum multi, qui obedientiam, quæ eſt cor profeſſionis, & primum ac principale fundamentum vitæ regularis, ſubterfugere volentes, diverſimode illam relinquant: quorum nonnulli, quibus vix aliqua conſcientiæ ſcintilla remanet, ne datam fidem & profeſſionem penitus fallere videantur, miras technas, fucos, & colores adhibent; ut ſub ſpecie majoris devotionis, & publicæ utilitatis, Prælatos ſuos artificioſe perſuadendo, omnibus ſuis viribus adhibitis, diverſiſque rationibus coloratis aſſignatis, procurent veniam, a propriis Monaſteriis diſcedendi, facultatemque, in aliud Monaſterium ſe transferendi, vel alicui Parocho, aut alteri Paſtori, ſeu Eccleſiæ inſerviendi impetrent, ſed eam potiſſimum ob cauſam, ut ab obedientiæ jugo ſe ſubtrahant. Idcirco, præ-

(*g*) Seſſ. 25. c. 4. De Regul. & Mon. Hoc idem fere habetur & de Offic. Jud. Ord. c. 7. §. Porro. in fi. Auth. de Mon. & Aſcet.

(*h*) Marc. 8. (*i*) Hebr. 13. (*k*) Philip. 2.

ſertim cum ſatis compertum habeamus, Monaſteriorum Prælatos, absque legitima & rationabili cauſa, ſed ſolum, tum ut ſubditorum ſummis precibus morem gerant, tum quia admodum gratos hujusmodi Religioſos non habeant, eorum noxiis petitionibus connivere, & facultatem a Monaſteriis ſuis diſcedendi, aliisque inſerviendi, vel ad tempus, vel (quod pejus ac nefandiſſimum eſt) ad dies illorum vitæ concedendo: quo fit, ut tales plerumque Religionis habitum deponant, & mundanis illecebris delibuti, indies evadant corruptiores: quod exacte perpendens D. Auguſtinus, (*l*) omnis bonæ religionis exemplar & ſpeculum, cum ex animo proferret, ſe fateri, coram Domino Deo noſtro (quem teſtem ſibi ſuper animam ſuam invocat) quod jam inde, quo Deo ſervire cœperit, difficile expertus ſit meliores; quam qui in Monaſterio profecerunt: ſed rurſus neque deteriores, quam qui in Monaſterio defecerunt. Qua de cauſa etiam leges Civiles (*m*) ante mille annos caviſſe liquet, ne Monachis poteſtas eſſet, e Monaſteriis exeundi, dicente Imperatore: Qui apud Sacroſanctas Eccleſias, & Monaſteria permanent, non divagantes, neque circa Divina miniſteria deſides, ſed aliis omnibus derelictis, Dei Omnipotentis miniſteriis adhæreant. Nos itaque delinquendi occaſiones, quantum poſſumus, amputare volentes, & utriusque partis Prælatorum ſcilicet, & ſubditorum ſaluti, atque Monaſteriorum (quæ ea de re corruunt) neceſſitati conſulere cupientes, de voluntate & judicio noſtrorum Coepiſcoporum, atque cæterorum Prælatorum, hac in Synodo noſtra Provinciali congregatorum, omnibus & ſingulis Abbatibus, Præpoſitis, Decanis, Prioribus, cæterisque Monaſteriorum Prælatis, & Præſidibus, per Provinciam Salisburgenſem ubilibet conſtitutis, Ordinariorum tamen jurisdictioni duntaxat ſubjectis, in virtute ſanctæ obedientiæ, atque inflictione dignarum pœnarum, quas noſtro, & cuilibet noſtrorum Coepiſcoporum, arbitrio in ſua Diœceſi reſervantes mandamus; ne alicui fratri, aut conventuali, ſive Canonico, ſive Monaſterii profeſſo, impoſterum ex quibuscunque cauſis licentiam ſe transferendi extra locum, & Monaſterium profeſſionis ſuæ ad alium locum, ſeu Monaſterium, non tamen alterius Ordinis, concedat, ſine ſui Epiſcopi & Ordinarii expreſſa voluntate & conſenſu. Speramus etenim fore, quod per hoc medium Prælati Monaſteriorum ſint a ſuis fratribus conventualibus, & Canonicis majorem habituri ſubjectionem & obedientiam: Sicut etiam circa Prælatos Monaſteriorum, ne perſonæ in alia loca transferantur, ſtatuimus; ita volumus etiam in Monaſteriis Monialium per omnia obſervari, ut nulla perſona, ibi regulam profeſſa, ſine voluntate & conſenſu ſui Epiſcopi, ad cujuscunque inſtantiam, vel ex quacunque cauſa, in alium locum Regularem, non tamen alterius Ordinis, transferatur.

Ut Religioſi, qui etiam cum bona Superiorum venia aliquamdiu extra Monaſterium fuere, illuc ſe recipiant: & qui ſui Ordinis habitum temere depoſuerunt, acerrime puniantur. Si qui vero aliquam prætenderint legitimam, extra adhuc commorandi, cauſam; Ordinarus ſuis legendam, atque approbandam exhibeant.

CAPUT XII.

Si qui vero ſunt Religioſi, qui in præſentiarum quomodocunque extra Monaſteria commorandi, a ſuis licentiam habent Monaſteriorum Prælatis (quorum non parvum credimus per noſtram Provinciam eſſe numerum) eos per præſentem noſtram Conſtitutionem certos facimus, nos hujusmodi omnium, & ſingulorum, qualemcunque abrogaſſe & revocaſſe licentiam: ipſis ſub pœna carceris, & alia, a ſuis Ordinariis Epiſcopis juxta demerita imponenda, (*n*) ut intra unius menſis ſpatium ab harum publicatione ad ſua Monaſteria, reſtitutis primo Collatoribus beneficiis, ſi quæ illis ſint commendata, ſine mora redeant, ibique ſub Præ-

(*l*) Diſt. 47. c. Quantumlibet.
(*m*) L. Qui in Monaſter. & L. Generaliter. §. Eos tamen. C. De Epiſcopis & Cleric.
[*n*] *Supple*: mandantes,

Prælatorum ſuorum obedientia vivant & perſeverent. Et hi puniri debent acerrime, qui ſui Ordinis habitum depoſuerunt temere, memores vulgatiſſimi apud nos Germanos proverbii: Aut protervam, aut inſigniter ignavam pecudem eſſe debere, quæ velleris ſui gerendi faſtidium accipit. Si vero quiſpiam rationabilem & urgentem emanendi prætenderit cauſam, is eandem cum literis ſui Prælati teſtimonialibus diſcutiendam ſuo præſentabit Ordinario.

Quando, & quamdiu liceat Monachis, propter adminiſtrationem Parochialem abeſſe a Monaſteriis.

CAPUT XIII.

Non prohibemus tamen, quin cujuscunque Monaſterii Prælatus in caſu neceſſitatis poſſit per tempus aliquod cuicunque Parocho, vel qualicunque Eccleſiæ, ex ſuis clauſtralibus unum, vel plures concedere, nam hoc charitas expoſtulat: ita tamen, ut tempus illud menſem unum, vel tres ad ſummum, non excedat: & ſi neceſſitas id longius exigeret, facultas ab Ordinario Epiſcopo impetretur, qui etiam ultra annum nemini eam concedere debet, niſi maxima ſæcularium Sacerdotum eſſet penuria. Illos tamen excipimus, qui ob ſuam doctrinam, & majorem noſtrarum Diœceſium utilitatem, ab Ordinariis in Theologos, ſive in diverſarum Eccleſiarum aſſumuntur Prædicatores: quibus ob majus, & publicum bonum, facultas & licentia conceditur, ad juſſum & beneplacitum ſuorum Ordinariorum, extra ſua Monaſteria commorandi: ita tamen, ut tales ſe in omnibus exhibeant, quales eorum requirit & poſtulat profeſſio, ne Nomen Domini propter ipſos blaſphemetur: reliquis autem omnibus prorſus denegetur.

Monachos Eccleſiis, Monaſterio unitis, ſive commendatis, miniſtrare poſſe, dummodo regulariter ibidem vivant.

CAPUT XIV.

Inter hæc autem Parochiales non intelliguntur Eccleſiæ, quæ Monaſteriis ſunt annexæ, ſive unitæ, penes quas domunculæ habentur clauſtrales, in quibus, ſicut & in Monaſteriis, quorum ſunt membra, a pluribus conventualibus ibidem habitantibus, vivitur regulariter: quibus Parochialibus Eccleſiis libere poſſunt Præfecti Monaſteriorum, quibus ſunt incorporatæ, quoſcunque ex ſuis ſubditis idoneos, prius tamen ab Ordinario examinatos, & approbatos, præficere; dummodo tales deputati cum ſuis confratribus in eadem cohabitent manſione, omniaque cum eis habeant communia. Aliis vero Eccleſiis Parochialibus, ſive aliter Beneficiatis, in quorum domibus nulla hactenus fuit uſitata vitæ regularis obſervantia, licet earum collationes ad diverſos ſpectant Monaſteriorum Prælatos; attamen nolumus, quemquam ſuorum Monaſteriorum, ſive aliorum Religioſum præfici poſſe: niſi quemadmodum dictum eſt ſuperius de aliis Eccleſiis, in caſu neceſſitatis, & tunc etiam obſervatis omnibus ibidem notatis.

Monachum ad Parochiæ curam, ob ſæcularium Sacerdotum defectum, admiſſum, habere debere conſortem, tanquam vitæ inſpectorem ac teſtem, niſi fratrum penuria aliud facere cogeret.

CAPUT XV.

Ordinamus inſuper, & ſtatuimus, quotieſcunque neceſſitas expoſtulaverit, alicui Parochiali Eccleſiæ de aliquo Religioſo providendum eſſe; provideatur quidem, ſed de licentia ſui Superioris, & ad tempus, & hac quoque conditione: ut nullus (niſi Fratrum penuria aliud facere cogeret) abſque Socio ſui Ordinis eidem Eccleſiæ præficiatur: ut alter alterius vitæ teſtis bonus, ac æmulator, nec non & uterque inſimul communis profeſſionis zelator eſſe, atque ea, quæ ſuæ ſunt religionis, obſervare poſſit. Hi vero, qui Eccleſiis Parochialibus in caſu neceſſitatis præficiendi ſunt Religioſi, procurent Prælati, & maxime Ordinarii, ut omnino idonei, maturi, docti, honeſti ſint, & exemplares: & quouſque in hoc perſeveraverint ſtatu, quantum poſſibilitas permittit, boni & diligentes vitæ regularis obſervatores. Cum enim Religioſi erga DEUM & Eccleſiam ſe

ſe magis adſtrinxerunt, quam cæteri præſtiterint Clerici; ideo, ſi erraverint, magis nocent: ſi deliquerint, magis offendunt, & ſcandalizant: ſi extra regulam ceſſerint, magis damnabuntur: quorum omnium Prælati, ſi debitam curam non habuerint, exactam Altiſſimo reddent rationem.

Monachos extra Monaſterium in Parochiis, vel alibi degentes, habitu regulari, & aperto ſemper, uti debere; niſi aliqua rationabilis cauſa aliter poſtulaverit, ab Ordinario approbanda. &c.

CAPUT XVI.

Admonere quoque volumus omnes tales Religioſos, ad Eccleſiarum curam, ſive ad quidpiam aliud Eccleſiæ Catholicæ utile exercendum, per tempus aliquod ab Ordinariis ſuis Epiſcopis, de ſuorum Prælatorum conſenſu vocatos, ne eo tempore, quemadmodum neque alias unquam illis licet, religionis ſuæ, quam profeſſi ſunt, habitum deponant, niſi Sacrorum Canonum pœnas velint incurrere. Et ſi qui depoſuerunt, immediate recipiant, ſub aliis pœnis, præter illas, quæ a Sanctis Canonibus ſunt decretæ, a ſuis Ordinariis imponendis. Quem habitum neque in abſcondito, ſed palam ferre debent (neminem enim ejus debet puduiſſe, cujus honorem & emolumentum habet) ita quod neque ipſi talem uſurpabunt authoritatem: neque a ſuis Superioribus cuiquam eorum Regularium dabitur licentia, (*n*) occulte ferendi habitum ſuæ religionis; niſi in longinquis & periculoſis itineribus, ex obedientia obeundis, vel ſi oportuerit eos in curiis Principum ob magni momenti negotia aliquamdiu commorari: tunc haud incommode, ſed pene neceſſaria diſpenſatione id concedetur, iſthac tamen conditione & moderatione, ut ſuper habitum Ordinis, qui integer debet eſſe, veſtem Clericalem poſſit deferre: & hoc non in gratiam ipſorum Religioſorum, ſed ad majorem fructum puſillorum. Nam & Apoſtolus Paulus (*o*) cum infirmis factus eſt infirmus, ut infirmos lucrifaceret. Hinc Sanctiſſimus Chriſti Martyr Sebaſtianus propterea ſub chlamide terreni imperii, Chriſti militiam gerebat abſconditam, ut Chriſtianorum animos in tormentis deficientes, fortiter & ſancte in fide confirmaret, & ita Martyrium conſtanter ſubirent.

Monachos ex ſtrictiori ſe non poſſe conferre ad laxiorem Ordinem; niſi a Sancta Sede obtenta facultate.

CAPUT XVII.

Alii vero ſunt utriusque ſexus Religioſi, qui ut ſuorum Prælatorum ſubterfugiant obedientiam, & majorem adipiſcantur libertatem, Religione ſua cum habitu, propria audacia, & temeritate relicta, contra omnes Sacrorum Canonum Sanctiones, laxiorem ingrediuntur Ordinem: quibus volentes obviare, atque eorum conſcientiæ conſulere, præſertim, ut & Sacro Tridentino Concilio pareamus; mandamus ſub pœna condigna cuicunque utriusque ſexus Religioſo, ne etiam cujuscunque facultatis vigore, absque Sanctæ Sedis Apoſtolicæ conceſſione, ad laxiorem transferatur Religionem. Cui Decreto ſi quis temerarius contrafecerit; ſtatuimus, ut habitu transmutato, ad ſuum profeſſionis Ordinem captivus reducatur, & ſecundum Canones puniatur, & in carceribus uſque ad ſui Ordinarii beneplacitum detineatur, nec liberandus, niſi optimam ſuæ emendationis dederit exſpectationem.

De Religioſis, ſive in habitu, ſeu absque, deſertoribus ad curam animarum non admittendis.

CAPUT XVIII.

Alii autem ſunt, qui poſtpoſito prorſus fere Dei timore, (*p*) absque Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, vel ſuorum Ordinariorum authoritate, & ſuorum Prælatorum licentia, extra obedientiæ jugum, & Ordinis ſui obſervantiam, partim in habitu, partim habitu cum Religione rejecto degentes, magna ex parte mulieribus matrimoniali jure ſe copu-

(*n*) Trid. Seſſ. 25. Cap. 19. de Regularib. & Monialib. (*o*) 1. Cor. 9.
(*p*) Ex Conc. Colonienſ. Provinc. anni 1549. C. De Monachis, qui extra obedientiam. *Vide Tom. præced. pag. 551.*

copulantes, regimini ſe intromittunt Eccleſiarum, Sacramenta conficiunt, & populo adminiſtrant: quod auditu eſt horrendum, cum ſint excommunicati, & Sacramentorum omnium adminiſtratione deſtituti. Confeſſiones audiunt, cum abſolvendi poteſtatem non habeant, multis modis populum decipientes, & ſe ipſos cenſuris gravioribus illaqueantes, nonnunquam etiam falſa dogmata diſſeminantes. Quos cum animadverterimus, eſſe diaboli quædam inſtrumenta, quibus Eccleſiaſtica diſciplina ſubvertatur, & pietatis prætenſa ſpecie tam ſibi, quam populo perniciem adferre; omnibus & ſingulis cujuſcunque ſint gradus, dignitatis, præeminentiæ, & conditionis, in noſtra Provincia commorantibus, mandamus & præcipimus ſub anathematis vinculo, ne quiſpiam tales non ſolum Eccleſiarum regimini, aut Sacramentorum adminiſtrationi, ſive Sacrarum Miſſarum celebrationi admoveat, vel retineat; ſed neque ſuſcipiat, foveat, aut eis quidquam ſubſidii conferat, vel auxilium quomodocunque præſtet: niſi in his, quæ charitatis neceſſitas poſtulaverit. Alia ex parte omnes, quantum poſſumus, rogamus, atque obſecramus, ut potius hujuſcemodi apoſtatas ad pœnitentiam, & ad reditum in ſua Monaſteria adhortari velint. Quod ut fiat, Ordinarii locorum omnem movebunt lapidem.

Apoſtatas a nullo, præſertim in dignitate conſtituto tolerari, multo minus foveri debere.

CAPUT XIX.

Sicut enim plerumque Monaſteriorum Prælati in culpa ſunt, quod utriuſque ſexus Religioſi, Monachi, ac regulares Canonici, a ſuis apoſtataverint Ordinibus; ita non poſſumus, præſertim Ordinarios, aliosque Paſtores, & Parochos omnino excuſare, quin eorum etiam culpa elapſi non redierint. Niſi enim ipſi in noſtris Diœceſibus, & Eccleſiis fuiſſent tolerati, atque etiam a multis ipſorum, in ſuam damnationem ad Divina exercenda admiſſi; haud quaquam a ſuis tam diu abſuiſſent Monaſteriis. Cum autem apoſtatæ in ſua nequaquam ſint apoſtaſia ferendi: quandoquidem, ut Sapiens dicit: (*q*) Homo apoſtata, vir inutilis, graditur ore perverſo, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, pravo corde machinatur malum, & omni tempore jurgia ſeminat: huic exemplo veniet perditio ſua, & ſubito conteretur, nec habebit ultra medicinam: Et cum apoſtaſia plerumque cum hæreſi conjuncta ſit; ideo Sacratiſſimi Imperatores Valentinianus, & Martianus (*r*) ejuscemodi maleficiatos homines non ſolum omnibus pœnis, quæ legibus adverſus hæreticos conſtitutæ ſunt, teneri; verum etiam extra Romani Imperii ſolum repelli voluerunt. Quis igitur non intelligit, etiam ſine jactura populi Chriſtiani hoc genus hominum tolerari non poſſe.

Ut apoſtatæ ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ &c. ad ſua Monaſteria in ſpatio duorum menſium proximorum, a præſentium publicatione, redeant.

CAPUT XX.

Quamvis autem contra apoſtatas, ſuique Ordinis deſertores, tanquam contra excommunicatos, nec non ob celebrationem Sacrorum Myſteriorum, & miniſtrationem Sacramentorum in excommunicatione, ſicut contra irregulares hactenus obſtinatos, & contumaces, ſecundum utriusque Juris (*s*) Sanctiones, ad pœnas Canonicas procedere poſſemus; nihilominus, cupientes magis in ſpiritu lenitatis, quam vindictæ, cum illis incedere: ideo eos omnes, & ſingulos, cujuſcunque Ordinis, utriuſque ſexus Profeſſos, Monachos videlicet, & Canonicos regulares, nec non & Moniales, qui abſque ſpeciali Sedis Apoſtolicæ, & eo quidem ſufficienti indulto, ac conceſſione, aut ſuorum Prælatorum Canonica licentia & conſenſu (quorum legalitatem judicare & examinare, Nobis, & Coepiſcopis noſtris reſervamus) in Provincia noſtra extra ſua Monaſteria miniſtrant, habitant, & vivunt, auctoritate

(*q*) Prov. 6. (*r*) L. Eos, qui. C. De apoſtatis.
(*s*) C. 1. & C. A nobis. Extra De apoſtat. & L. Eos.

tate noſtra Metropolitica, & Ordinaria requirimus, & ipſis, atque eorum cuilibet, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, & quam in his ſcriptis ferimus, mandamus; ut in ſpatio duorum menſium proximorum poſt præſentium publicationem, ſe ſe ad ſua Monaſteria recipiant, ſuis Prælatis, ſicut tenentur, obediant, a miniſterii tamen Eccleſiaſtici, quod ratione Ordinis, quem habent, ipſis incumbit, exercitio, donec abſoluti, atque cum ipſis legitime diſpenſatum fuerit, abſtineant, ac Superioris ſui pœnam debitam, Canonicam, & Regularem ſuſtineant, & quilibet eorum ſuſcipiat. Ne tamen iſti (ss), jam elapſi forſitan pœnæ formidine, & quod timuerint, pœnam duriorem futuram, quam regula tradat, & Canones imponant, ſimul ac futuris caſibus providendo, renovamus Statutum quoddam antiquum, ea in re multum commodum in hæc verba, quæ ſequuntur:

Pœnitentes quando mereantur veniam, & quomodo ſint ſuſcipiendi.

CAPUT XXI.

Etſi contra Monachos, & regulares Canonicos, & Moniales, de ſuis clauſtris, propter aliquos enormes exceſſus, aut animi levitate, temere fugientes, in ſæculo ſæculariter per aliquot temporum ſpatia converſantes, & tandem pœnitentia ducti, ad clauſtra, de quibus profugere præſumpſerant, humiliter redire volentes, certæ & variæ pœnæ, juxta qualitatem & quantitatem excedentium, a Sanctis Patribus ſint ſtatutæ; Quidam tamen Abbates, & Abbatiſſæ, ac cæteri Magiſtratus, pœnis, Sacris Canonibus, ſive in ſui Ordinis regula contra hujuſmodi profugas perſonas expreſſis, non exiſtentes contenti, graviores, & quaſi importabiles pœnas, ipſis in ſui reverſione imponere non verentur: vel (quod deterius eſt) eaſdem perſonas, quantumcunque humiliter poſtulantes aditum ad ſua clauſtra, de quibus taliter exiverunt, admittere unanimiter contradicunt. Cum igitur juxta Sacrorum Canonum diverſas auctoritates, (t) pœnæ non ampliandæ, ſed potius ſint reſtringendæ, & longe ſecurius ſit, de miſericordia, quam crudelitate reddere rationem: cum etiam Dominus per os Prophetæ pollicitus ſit, dicens: (u) Peccator in quacunque hora converſus fuerit, & ingemuerit, omnium iniquitatum ſuarum amplius minime recordabor: Noſque advertentes, quod ubi Paterfamilias largus diſpenſator exiſtit, non decet familiam eſſe tenacem; Ideo, ut peccandi venia, & occaſio pejus aliquid faciendi perſonis talibus præcludatur, provida deliberatione hujus Sacri Concilii decrevimus ſtatuendum, & ſub pœna ſuſpenſionis univerſis Abbatibus, Abbatiſſis, & cæteris monaſticis Magiſtratibus, cujuſcunque Ordinis, vel conditionis exiſtant, aut quocunque nomine appellentur, injungimus firmiter & diſtricte, ut ſuis fratribus & ſororibus, in apoſtaſiæ labem ex quacunque cauſa prolapſis, deſiderantibus, ac petentibus cum humilitate & devotione regreſſum, ſinum miſericordiæ, (x) quem Sancta Mater Eccleſia nulli pœnitenti claudere conſuevit, more pii Patriſfamilias, qui filium primo prodigum, & poſtmodum pœnitentem paterne recepit, liberaliter ſtudeant aperire: ita quod hujuſmodi perſonas, redire ad ſua clauſtra volentes, quantumcunque eorum exceſſus graves fuerint, vel enormes, juxta cujuslibet Ordinis diſciplinam, ſive regulam, & conſuetudinem obſervatam, ſine qualibet contradictione recipiant, & admittant, ita tamen, quod propter exceſſus, nec victus, nec veſtitus ſubtrahatur eiſdem; ſed alias, ſicut prædiximus, regulariter puniantur: alioquin prædictam ſuſpenſionis ſententiam per Ordinarios locorum, ſeu Officiales eorum, in omnes contradictores, procedente tempore, juxta quod eorum protervia meruerit, præcipimus promulgari.

De

[ss] *Addendum forte:* diffidant, *vel ſimile quid.*
(t) C. Pœnæ. De Pœnit. Diſt. 1. L. Interpretatione. L. Reſpiciendum. L. Hodie. ff. De pœn. & L. Factum cuique. §. fi. ff. De reg. Jur.
(u) Ezech. 18.
(x) Tex. in L. ult. §. Æquum. C. De Summ. Trin. & Fid. Cath.

De his, qui ob diffidentiam ad ſua Monaſteria redire pertimeſcunt.

CAPUT XXII.

Caſu autem, quo aliqui, nec præ dicto Statuto contenti, aut ſuis Prælatis ex aliquibus cauſis forte diffiderent, hiſce omnibus, & ſingulis injungimus, quod quilibet in præfato duorum menſium ſpatio ſe ſe ſuo Epiſcopo & Ordinario præſentet, cauſas ſuæ apoſtaſiæ, ac diffidentiæ erga ſuum Prælatum fideliter & vere exponat: qui exinde cognitis cauſis, atque a Prælato, ſi opus fuerit, informatione ſumpta, quod juſtum fuerit, inter ipſos judicabit.

De pœna & proceſſu perſeverantium in apoſtaſia.

CAPUT XXIII.

Si vero aliqui tam duræ cervicis, & obſtinati perſeveraverint, quod neque ſuis ſe præſentare voluerint Epiſcopis, nec ad ſua redire Monaſteria: vel, ſi ſe præſentaverint, decretis ipſorum, atque mandatis contumaciter obedire renuunt; tales omnes, & ſingulos, excommunicationis ſententia innodatos, a noſtra Provincia perpetuo decernimus excludi: ita quod ad Prælatorum inſtantiam, etiam ſinguli Epiſcopi noſtræ Provinciæ, ipſis literas ad Archi-Epiſcopos, vel Epiſcopos aliarum Provinciarum, ubicunque apoſtatæ illi detinentur, impertiantur, ut eorum delicta & cenſuræ, quibus fuerint innodati, cunctis manifeſtentur, & innoteſcant.

Ne quis apoſtatas occultet, vel domo excipiat.

CAPUT XXIV.

Cæterum, ut talem deteſtandæ apoſtaſiæ peſtem ex noſtra penitus propellamus Provincia, mandamus, & præcipimus omnibus & ſingulis Abbatibus, Præpoſitis, Decanis, Prioribus, Abbatiſſis, Prioriſſis, Capitulis, omnibusque Sacerdotibus, curatis, & non curatis, atque quarumlibet Eccleſiarum, ſive Capellarum Præfectis, ſeu illarum curam habentibus, nec non & Patronis laicis, Comitibus, Baronibus, Equitibus, Nobilibus, aliisque quibuscunque, per Provinciam noſtram ubilibet conſtitutis, Eccleſiaſticis quidem perſonis, ſub pœna excommunicationis, laicis vero ſub amiſſione jurium Patronatus, & aliorum Eccleſiaſticorum jurium, pro una vice, atque pœna, & inhibitione ingreſſus Eccleſiæ ad duos menſes; ne tales apoſtatas penes ſe ultra octo dies, poſt lapſum duorum menſium præmiſſorum, ſcienter detineant, nec alios, quocunque tempore in futurum, vel ad ſtatus, Capellanias, aut qualemcunque functionem Eccleſiaſticam recipiant. Patroni laici tales in ſuos Capellanos non conducant, non Eccleſias, Capellas, Beneficia, vel Altaria providenda committant: Sed a talibus, niſi ab Ordinariis, & Epiſcopis, atque Prælatis ſuis habeant literas admiſſionis, ſive teſtimoniales, quomodolibet intertenendis omnino abſtineant. Alioqui contra transgreſſores, Nos, cæterique Epiſcopi noſtræ Provinciæ, aut Officiales noſtri, ad dictas pœnas, juſtitia mediante, procedemus.

De Caſtitate, quæ eſt alterum Monaſticorum fundamentum, ad quam utriusque ſexus Religioſi apprime exhortantur amplexandam, atque conſervandam.

CAPUT XXV.

Subſtantialis monaſticæ Profeſſionis hoc unum pariter eſt Caſtitatis conſervatio, quæ, Divo Auguſtino teſte, per edomitas vitiorum furias, munda & honeſta totius corporis habitudo, &, ut alio loco dicit, virtus eſt, quæ ſub jugo rationis impetum libidinis refrænat. Cum enim, ut (y) Juſtinianus in ſuis authenticis dicit, DEUS præcipue ſuorum Sacerdotum puritatem quærat, & in ſacris ordinationibus nihil perinde diligendum, quam caſte viventes, & ipſam caſtitatem eligentes, primum principium, & fundamentum manifeſtum, ſecundum Divinas regulas, & reſiduæ virtutis conſtitutam: merito Apoſtolus Paulus (z) diſcipulum ſuum ad caſtitatem hortatur: id quod omnes

(y) §. Si quis autem. Auth. Quom. oport. Epiſc. & §. Hæc autem. Auth. eod. tit. & c. Cauſam. in gloſ. ult. in princ. Extra de probat.

(z) 1. Tim. 5.

omnes Clerici, imprimis vero Monachi ad ſe ſpectare ſciant. Qui etiam plurimis exemplis & ſcripturis præterea a Nobis commonefaciendi eſſent: ſed cum ſuperius in Conſtitutione de diſciplina, vita, honeſtate, & moribus Clericorum, ſatisque in communi cum aliis Clericis, ipſis utriusque ſexus Religioſis, quæ ad hoc caſtitatis munus ſpectant, ſint præſcripta; idcirco hic immorari diutius nolumus, ne idipſum cum tædio repetatur. Omnes tamen Canonicos regulares, Monachos, & Moniales admonere volumus, ut hujus ipſorum voti, quod eſt ſecunda baſis cujusque profeſſionis, meminiſſe velint, & illa, quæ ſupra circa hoc conſtituta & tradita ſunt, oblivioni mandare nolint. Nam ſi ſæcularis Clericus propter ſacros characteres, quibus eſt initiatus, hæc ille ſervare tenetur; quanto magis Religioſus, qui non ſolum in Sacris eſt conſtitutus, ſed & voluntaria promiſſione ſolemniter, publice, & in conſpectu Eccleſiæ ſuam omnem Deo conſecravit, ac ſpopondit mentis, corporisque munditiam & caſtitatem, ea ipſa præſtare aſtringitur? Quod ſi non præſtiterit, multo magis profecto Deum offendit & mundum, quam Clericus ſæcularis, ex conſequenti acerbius plectendus. Qua pœna non multo minus & reliqui transgreſſores utriuſque ſexus Religioſi profeſſi ſunt afficiendi, licet in Sacris non ſint conſtituti; quia profeſſio majorem fere vim habet obligationis, quam Sacer ordo: eo quod illa expreſſe, hic vero implicite tantum Deo promittit caſtitatem. Quidquid enim Deo (*a*) libera mente promittitur, ſive exhibetur, nullo pacto eſt revocandum, neque defraudandum: melius enim foret, omnino non voviſſe, quam votum non præſtitiſſe. Si quis virorum (inquit (*b*) Dominus) votum voverit Domino, aut ſe conſtrinxerit juramento, non faciet irritum verbum ſuum: ſed omne, quod promiſerit, implebit. Item: Vidua & repudiata, quidquid voverit, reddet. Et alibi: (*c*) Cum votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere; quia requiret illud Dominus Deus tuus. Et ſi moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum. Si nolueris polliceri, absque peccato eris. Ruina eſt enim (*d*) homini (ait Sapiens) devotare (*dd*) Sanctos, & poſt vota retractare. Conſiderent ergo utriusque ſexus Religioſi, in quo ſtatu ſint, & quid Deo promiſerint, nec non & Chriſti ſententiæ meminerint dicentis: (*e*) Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt Regno Dei: quia ſi retro reſpicientes Regno Dei non ſunt apti; multo minus erunt digni, qui ex toto retro convertuntur, Satanam ſequentes, de quibus etiam ait Apoſtolus (*f*): Quædam converſæ ſunt retro poſt Satanam.

Ut fœminæ abſtineant a Monaſteriis virorum.

CAPUT XXVI.

Ut autem tollatur in hoc Caſtitatis voto peccandi occaſio, quæ apud effœminatos quosdam hactenus non infrequens fuit; mandamus, ne in Monaſteriis religioſorum virorum, ſub qualicunque prætextu, ſeu colore, mulier retineatur: ſed in omnibus ſuis officiis viri habeantur: neque cuiquam mulieri clauſtri concedatur ingreſſus, ſub pœna ſuperius in Clericos concubinarios deſcripta, inſinuando etiam excommunicationem a Summo Pontifice Pio V. eſſe inſtitutam, contra mulieres clauſtra virorum ingredientes.

Quomodo circa fœminarum miniſteria ſe gerere debeant, qui Parochiales adminiſtrant Eccleſias.

CAPUT XXVII.

Quando vero neceſſitate poſtulante, aliqui Religioſi, juſſu Epiſcopi ſui, Eccleſiis Parochialibus, vel aliis officiis, extra Monaſteria præficiuntur, & opere muliebri propter rem domeſticam, uti in Parochialibus, præſertim ruralibus eſt Eccleſiis, carere haud poſſunt; tunc modum reliquis Clericis Sacerdotibus, maxime Parochis, præſcrip-

(*a*) C. Quod Deo. 33. q. 5. & 17. q. 1. c. Ananias. & c. 12. c. Scimus vos.
(*b*) Num. 30. (*c*) Deut. 23. (*d*) Prov. 20.
(*dd*) *alias:* devorare, *ſed Beda legit:* devotare, *ſeu* devovere. Et favent ei lectioni LXX. & Chaldæus. *Vide Tirinum in Commentariis.* (*e*) Luc. 9. (*f*) 1. Tim. 5.

ſcriptum, omnino ſub eadem pœna obſervabunt.

De pœna Religioſorum prævaricantium legem Caſtitatis.

CAPUT XXVIII.

Poſtremo ut eorundem Religioſorum animos ab hujus voti violatione avertamus, tum etiam Monaſteriorum bonis conſulamus, ſtatuimus, ne quispiam qualiscunque ſit, qui concubinam tenuiſſe, vel foviſſe, aut filios procreaſſe, deprehenſus fuerit, præter pœnam competentem, ad nullam ſui, vel alterius Monaſterii, ſive qualiscunque Eccleſiæ Prælaturam, absque peculiari Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione poſſit, neque per Electionem, ſive Poſtulationem, vel Præſentationem aſſumi. Ita enim non ſolum Divinæ offenſioni & ſcandalis obſtabitur, ſed etiam Monaſteriorum bona conſervabuntur, quæ per ejuscemodi ſcandaloſos, & male moratos Prælatos, tum in ſuſtentandis eorum concubinis, tum nutriendis, atque ditandis liberis, ſolent perire.

De voto paupertatis, quod eſt tertium vitæ regularis fundamentum, & quomodo utriusque ſexus Religioſi illud obſervare debent.

CAPUT XXIX.

Sequitur tertium regularis vitæ fundamentum, quod eſt paupertatis votum, quo utriusque ſexus Religioſis, ſine expreſſo ſuorum Superiorum conſenſu quidquam proprii habere, ſive retinere non licet. Et cum non ſine magno animi noſtri dolore acceperimus, quod in noſtra Provincia, etſi in profeſſione tam Monachorum & Canonicorum regularium, quam Monialium paupertas voveatur; voto tamen raro admodum ſatisfiat, quod nullo modo eſt tolerandum. Quamobrem huic fundamento, ne totum deſuper conſtructum Religioſorum ædificium corruat, opportunum adhibere volentes fulcrum, Sacri Concilii Tridentini authoritate innixi, præcedentis Salisburgenſis Synodi Decretum, hac de re editum, renovantes, omnibus & ſingulis Monaſteriorum, etiam Canonicorum regularium, ſub noſtra, aut Epiſcoporum noſtrorum juriſdictione conſtitutorum, Abbatibus, Præpoſitis, Decanis, Prioribus, Abbatiſſis & Prioriſſis, cæterisque tam virorum, quam mulierum Superioribus Monaſteriorum, ſub pœna ſuſpenſionis ab adminiſtratione ſuorum officiorum, diſtricte mandamus, ut in ſpatio unius menſis poſt publicationem harum noſtrarum Conſtitutionum, apud uniuscujusque Monaſterii Monachos, Canonicos, & Moniales diligentem de peculio, vel proprietate uniuscujusque faciant inquiſitionem: & quidquid occultatum apud quemlibet invenerint, ad ſe recipiant, atque juxta regulæ tenorem de his diſponant, delinquentes paterne corripiant, ac in futurum, ne tales transgreſſiones amplius fiant, debito modo provideant. Quod ſi Prælati in his exequendis fuerint remiſſi, Nos, ac cæteri Ordinarii, eorum negligentiam pro debito noſtri Paſtoralis officii ſupplebimus. Unde & Concilium Tridentinum: (g) Nemini Regularium tam virorum, quam mulierum, liceat bona immobilia, vel mobilia, cujuscunque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis acquiſita, tanquam propria, aut etiam nomine Conventus, poſſidere, vel tenere; ſed ſtatim ea Superiori tradantur, Conventuique incorporentur. Nec deinceps liceat Superioribus, bona ſtabilia alicui regulari concedere, etiam ad uſumfructum, vel uſum, adminiſtrationem, aut Commendam. Adminiſtratio autem bonorum Monaſteriorum, ſeu Conventuum, ad ſolos Officiales eorundem temporaneos, & ad nutum Superioris amovibiles, pertineat: mobilium vero uſum ita Superiores permittant: ut eorum ſupellex ſtatui paupertatis, quam profeſſi ſunt, conveniat, nihilque ſuperflui in ea ſit: nihil etiam, quod ſit neceſſarium, eis denegetur. Quod ſi quis præterea quidquam tenere deprehenſus, aut convictus fuerit; is biennio activa & paſſiva voce privatus ſit, atque etiam juxta ſuæ regulæ & ordinis Conſtitutiones puniatur.

(g) Conc. Trid. Seſſ. 25. c. 2. de Regularibus, & Monial.

De diligentia Superiorum circa Monaſticarum Sanctionum obſervantiam, & tam conſervationem, quam inſtaurationem Bibliothecarum.

CAPUT XXX.

In reliquis vero, quæ præter hæc tria vota, aliaque ſupradicta, ad uniuscujusque Monaſterii regulæ, & Conſtitutionum ſpectant obſervantiam, Superiores ipſi, ut omnia recto incedant tramite, officioſe animadvertent. Qui præterea ſumma cum diligentia ſuis quoque proſpicere debent Bibliothecis, ne libri illic pulveribus, ſeu carie pereant, neque hinc inde diſtrahantur, aut divendantur, ſive veteres ſint, vel novi authores: quos omnino tales, quales ſunt, conſervari, purgari, ornari, & evolvi volumus, atque præcipimus. Et in quibus quatuor Sanctorum Doctorum Eccleſiæ, Ambroſii, Hieronymi, Auguſtini, Gregorii opera non habentur, ea quamprimum mandamus comparari, & in eisdem Bibliothecis reponi: in quibus tempore viſitationis ſi defectus fuerit repertus, ab Ordinariis Prælati puniantur.

De fovendis & conſervandis Monaſteriorum Scholis, & ab iis, quæ Scholis carerent, inſtituendis.

CAPUT XXXI.

Poſtremo antiquam & laudatam conſuetudinem, quæ apud pleraque viguit Monaſteria, qua pauperes Scholares in Scholis penes ſe conſtitutis educati, ipſisque vitæ neceſſaria adminiſtrata ſunt, omnino approbantes, atque multum commendantes, cum experientia docuerit, ex hoc tam pio opere non ſolum Monaſteriis, verum & aliis Eccleſiis multum accreviſſe utilitatis; omnibus & ſingulis Monaſteriorum Prælatis, in virtute ſanctæ obedientiæ committimus & mandamus, ne dictam ſanctam conſuetudinem interire, neque in deſuetudinem venire patiantur: ſed potius pietati magis magisq; ſtudentes, Scholas a ſuis Prædeceſſoribus jam inſtitutas reſtaurare, pinguioraque ipſis pauperibus ſtudioſis emolumenta erogare ſint inclinati. Quæcunque vero Monaſteria literarum Scholis hactenus caruiſſent, eorum Prælati omnibus modis curent, tales inſtitui; ne tam utile, ac minime intermittendum opus, illic per ſocordiam Prælatorum retardetur, aut penitus excludatur: ne etiam Dei Omnipotentis indignationem, atque hominum exacerbationem incurrant.

De Monaſteriis, ab Ordinariorum obedientia olim exemptis, & Sanctæ Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjectis, nunc vero Ordinariis iisdem reſtitutis.

CONSTITUTIO XXXI.

Nimiam licentiam multis nocuiſſe Monaſteriis.

CAPUT I.

Non mentitur profecto vetus illud proverbium, quo dicitur: importunam, & male conſideratam libertatem non raro noxiam, ſæpius pernicioſam eſſe. Cum enim antiquitus Monaſteria ob ſuorum incolarum ſanctimoniam, fideique zelum, authoritate Summorum Pontificum a ſuis Ordinariis fuiſſent ſubmota, & Sanctæ Sedi immediate ſuppoſita; factum eſt, ut cum procul ſe a Summo Pontifice, ſic procul quoque ab ejusdem cenſura ſe eſſe arbitrarentur: & interim quoque ab Epiſcoporum (quos minime verebantur) viſitationibus eſſent immunes, ſua libertate uſque adeo perdite ſunt abuſi; ut bonorum morum conſuetudine ſenſim deficiente, tandem regula & amuſſis vitæ religioſæ propemodum conciderit, & in contemptum abierit. Quamobrem Sacroſancta Synodus Tridentina, a Spiritu Paracleto ſalubriter edocta, idem ipſum, quod ſuperiori proverbio comparavimus, in aliquot noſtrorum temporum Monaſteria ſentiens quadrare, id, quod ſequitur, promulgavit Decretum.

De

De inſtituendis congregationibus Monaſteriorum exemptorum, ſeu ipſis ſubjiciendis Ordinariis.

CAPUT II.

Monaſteria (*b*) omnia, quæ Generalibus Capitulis, aut Epiſcopis non ſubſunt, nec ſuos habent ordinarios regulares Viſitatores, ſed ſub immediata Sedis Apoſtolicæ protectione ac directione regi conſueverunt, teneantur infra annum, a fine præſentis Concilii, & deinde quolibet triennio ſe ſe in Congregationes redigere, juxta formam Conſtitutionis Innocentii III. in Concilio Generali, quæ incipit: *In ſingulis.* ibique certas regulares perſonas deputare, quæ de modo, & ordine de prædictis congregationibus erigendis, ac ſtatutis in eis exequendis, deliberent, ac ſtatuant. Quod ſi in his negligentes fuerint, liceat Metropolitano, in cujus Provincia prædicta Monaſteria ſunt, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, eos pro prædictis cauſis convocare. Quod ſi infra limites unius Provinciæ non ſit ſufficiens talium Monaſteriorum numerus, ad erigendam congregationem; poſſint duarum vel trium Provinciarum Monaſteria unam facere congregationem. Ipſis autem congregationibus conſtitutis, illarum Generalia Capitula, & ab illis electi Præſides, vel Viſitatores, eandem habeant authoritatem in ſuæ congregationis Monaſteria, ac Regulares in eis commorantes, quam alii Præſides ac Viſitatores in cæteris habent Ordinibus: teneanturque ſuæ congregationis Monaſteria frequenter viſitare, & illorum reformationi incumbere, & ea obſervare, quæ in Sacris Canonibus, & in hoc Sacro Concilio ſunt decreta. Quod ſi etiam Metropolitano inſtante, prædicta exequi non curaverint, Epiſcopis, in quorum Diœceſibus loca prædicta ſita ſunt, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis ſubdantur.

(*b*) Ex Conc. Trid. Seſſ. 25. de Regularib. & Monial.

Concluditur authoritate Sacroſancti Concilii Tridentini, ut Monaſteria exempta, Sedique Apoſtolicæ immediate ſubjecta, rurſus ſubjiciantur ſuis Ordinariis &c.

CAPUT III.

Nos vero, & noſtri Coepiſcopi, atque cæteri Prælati, in hac noſtra Synodo congregati, conſiderantes in iſta Provincia admodum pauca hujusmodi exempta eſſe Monaſteria, multoque pauciora in uno ordine convenientia, (& quod pejus eſt) pauciſſima iisdem Monaſteriis ſubjecta; ita quod nobis impoſſibile videatur, ex his omnibus, etiamſi unius ejusdemq; eſſent Ordinis, unam poſſe inſtitui Provinciam: neque ea aliis Provinciis, tum propter itinerum diſtantiam, tum ob alias non paucas rationes eſſe unienda: præſertim ſi illa optantur retineri ſub obedientiæ diſciplina; conſultius eſſe decrevimus, ſupplicare Sanctiſſimo Domino noſtro, quod ſingulis Ordinariis, id petentibus, concedat per ſpeciale Privilegium, ut omnia & ſingula hujusmodi per noſtram Provinciam, cujuscunque ſint Ordinis, conſtituta Monaſteria, quæ hactenus authoritate Apoſtolica ab Ordinariis ſuis fuerunt exempta, & Sanctæ Sedi immediate ſuppoſita, in poſterum eis Ordinariis, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis, ſubdantur.

De Fratribus mendicantibus.

CONSTITUTIO XXXII.

Ut Monachi mendicantes Epiſcopis ſuis ſint in licitis & honeſtis ſubditi, & privilegiis ſuis moderate utantur: & de eorum audiendis confeſſionibus, ac vita.

CAPUT UNICUM.

CUm Ordines mendicantium a Sede Apoſtolica recepti, non in præjudicium, vel ſubtractionem Juris Epiſcopalis, aut ipſorum Parochorum, ſed magis in ſubſidium illis, atque in partem ſolicitudinis ſint inſtituti, approbati, atque ſpecialibus Privilegiis & prærogativis a quibusdam Pontificibus donati; decet utique, ut ea ipſa ſua privilegia in hoc ſubſidium, propter

ter quod Ordines ipſi a principio inſtituti ſunt, & non in contrarium dirigant. Quare Nos eosdem Fratres, quorumcunque ſint Ordinum mendicantium, & per noſtram Provinciam ubilibet conſtitutos, hortamur, ut ſe per omnia & in omnibus hiſce noſtris Conſtitutionibus Provincialibus conforment, nec ſuis privilegiis in libertatem carnis, aut diviſionem unitatis Eccleſiaſticæ abutantur, ſed ita ſe Nobis ac ſuis Ordinariis ſubmittant; ne ex eorum ſeparatione Chriſti fideles ſcandalizati, ad debita juris remedia Nos contra ſe convolare, atque res ad unitatem reducere compellant. Specialiter autem ſtatuimus, & volumus, quatenus ipſi Fratres mendicantium moderationem ſuorum privilegiorum, per fœlicis recordationis Leonis Papæ X. Decretum, in Lateranenſi Concilio Seſſ. XI. publicatum, & Sanctiones, ab Oecumenico Tridentino Concilio, præſertim in Conſtitutione de Regularibus & Monialibus Seſſ. 25. editas, factam, omnino, cum moderatione tamen etiam novi privilegii, ipſis a moderno Pio V. Pontifice Maximo donati, obſervent, neque ultra limites ibidem conſtitutos, ſe extendant, ſub pœnis in eisdem Decretis comprehenſis & expreſſis, & aliis ab Ordinariis, uti jura concedunt, infligendis. Confeſſores quoque, a Superioribus mendicantium Ordinariis (ut tenentur) præſentati, confitentes ſibi fideliter conſcribant, ac regeſta Parochis, ad quorum Eccleſias pertinent, poſt Feſta Paſchalia transmittant. In reliquis vero, quæ ipſorum religioſam concernunt obſervantiam, procurabunt ſe tales omnibus exhibere, quales eorum Regulæ & Conſtitutiones, juxta ſupradictas noſtras Sanctiones, expetunt, atque requirunt; ne propter ipſos & alii convitientur Religioſi, ſed gratias agant Deo Omnipotenti: alias ad eorum exceſſus tollendos, ſi eis a ſuis Superioribus tempore congruo non fuerit proviſum, & removenda omnia ſcandala, ordinamus, Sacri Concilii Tridentini, aliorumque Canonum auctoritate innixi, ut ab Ordinariis locorum Epiſcop. corrigantur: quod non in ipſorum confuſionem, ſed ad fidelium fiet ædificationem. Nam ait Synodus (*i*) Tridentina: Regularis non ſubditus Epiſcopo, qui intra clauſtra Monaſterii degit, & extra ea ita notorie deliquerit, ut populo ſcandalo ſit, Epiſcopo inſtante, a ſuo Superiore intra tempus, ab Epiſcopo præfigendum, ſevere puniatur, ac de punitione Epiſcopum certiorem faciat: ſin minus, a ſuo Superiore officio privetur, & ut delinquens, ab Epiſcopo puniri poſſit.

De Monialibus.

CONSTITUTIO XXXIII.

PRÆFATIUNCULA.

CAPUT I.

Quamvis nonnulla, quæ etiam regularis vitæ viris communia ſunt, Monialibus ſupra præſcripſerimus Sanctiones & Decreta, nihilominus cum mulieres ſexus ſint fragilioris, ita, ut facilius, quam viri, ſeducantur, Apoſtolo Paulo (*k*) dicente: Adam non eſt ſeductus, mulier autem ſeducta in prævaricatione fuit; neceſſarium judicavimus, prioris Synodi Salisburgenſis de Monialibus publicatam Conſtitutionem renovare: ut non ſolum eidem, ſed & Sacri Concilii Tridentini Decreto, ſimili ratione concinnato, pareamus, noſtro muneri ſatisfacientes, & Monialium ſaluti, honeſtati, & exiſtimationi conſulamus, hæc pauca peculiariter ſubſcribi ſtatuta juſſimus.

De Monaſteriis clauſis, & reſtringenda vita Monialium.

CAPUT II.

Imprimis decernimus & mandamus, ut ipſæ Moniales ſuis arcte contineantur clauſtris, nullum evagandi locum quærentes. Quod ut fiat, Monaſteria, quæ ab antiquo fuerunt clauſa, minime aperiri, & quæ a paucis annis ex libertate inconceſſa fuerunt aperta, Epiſcoporum auctoritate recludi jubemus: ita quod non ſolum indecens illa conſuetudo, quinimo intolerabilis abuſus, receptandi virorum promiſcue, atque fœminarum, ſeu utriuſque ſexus in

(*i*) Conc. Trid. Seſſ. 25. C. 14. De Regularib. & Monial.

(*k*) 1. Tim. 2.

in ſpecie cœtum profanum, convivandi, confabulandi, garriendi, diſcurrendive gratia, auferatur. Quæ res tanto abſurdior, & a Moniali devotione alienior eſt; quanto amplius hominum vulgus experitur, illic magis nugarum & ſcurrilitatis officium ſæpenumero, quam pietatis & religioſæ diſciplinæ domicilium eſſe: adeo, ut rerum novarum famam, & quid paſſim agatur, citius ibi, quam apud lippos & tonſores, reſcire quis poſſit.

Quibus liceat ingredi Monaſteria clauſa.

CAPUT III.

Inhibemus quoque, ne viri Laici, ſeu Eccleſiaſtici, exceptis Superioribus, vel Confeſſoribus, & hi quidem, non niſi poſtulante neceſſitate, & ſemper una cum gravi & prudenti comite, Virginum Monaſteria ingrediantur. Illi quoque, quorum opera indigent Moniales, ut ſunt medici, aut mechanici (Superiore tamen Virginum, ſeu Confeſſore comitati) acceſſum ſibi interdictum eſſe non arbitrentur. Abbatiſſas proinde, & Prioriſſas, & omnes alias, quibus neceſſaria incumbunt officia, quorum cauſa cum colonis, aliisque Monaſteriorum ſubditis, plerumque negotium eſt, nolumus (dummodo extra loca regularia, & absque levitate fiat, & ſuſpicione) in ſuis impediri officiis. Et ut hæc ipſa Monialium pectoribus magis inſigantur, tum ut apertius intelligatur, quid hac de re ſtatuerit Synodus Tridentina, ſequens ab ea editum Decretum hic recenſeri dignum duximus. Et eſt tale:

Moniales non ſolum viros intra Monaſteria non admittere, ſed etiam ipſas evagari minime debere: & de Monaſteriis extra Civitates poſitis.

CAPUT IV.

Bonifacii (*l*) Octavi Conſtitutionem, quæ incipit: *Periculoſo*, renovans Sancta Synodus, univerſis Epiſcopis, ſub obteſtatione Divini Judicii, & interminatione maledictionis æternæ, præcipit, ut in omnibus Monaſteriis ſibi ſubjectis, Ordinaria, in aliis vero Sedis Apoſtolicæ auctoritate, clauſuram Sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter reſtitui, & ubi inviolata eſt, conſervari maxime procurent: inobedientes, atque contradictores per cenſuras Eccleſiaſticas, aliasque pœnas, quacunque appellatione poſtpoſita, compeſcentes, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis. Quod auxilium ut præbeatur, omnes Chriſtianos Principes hortatur Sancta Synodus, & ſub excommunicationis pœna, ipſo facto incurrenda, omnibus Magiſtratibus ſæcularibus injungit. Nemini autem Sanctimonialium liceat, poſt profeſſionem exire a Monaſterio, etiam ad breve tempus, quocunque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa, ab Epiſcopo approbanda, indultis quibuscunque, & privilegiis non obſtantibus. Ingredi autem intra ſepta Monaſterii nemini liceat, cujuscunque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerit, ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia, in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna, ipſo facto incurrenda. Dare autem tantum Epiſcopus, vel Superior licentiam in caſibus neceſſariis, neque alius ullo modo poſſit, etiam vigore cujuscunque facultatis, vel indulti, hactenus conceſſi. Et quia Monaſteria Sanctimonialium, extra mœnia urbis, vel oppidi conſtituta, malorum hominum prædæ, & aliis facinoribus ſine ulla ſæpe cuſtodia ſunt expoſita; curent Epiſcopi, & alii Superiores, ſi ita videbitur expedire, ut Sanctimoniales ex eis ad nova, vel antiqua Monaſteria intra urbes, vel oppida frequentia reducantur, invocato etiam auxilio, ſi opus fuerit, brachii ſæcularis, impedientes vero, vel non obedientes, per cenſuras Eccleſiaſticas parere compellant.

De Confeſſione & Communione Monialium.

CAPUT V.

Admonemus inſuper omnes Epiſcopos, & cæteros Superiores Monaſteriorum, Monialium curam habentes, ut juxta Sacri Tridentini (*m*) Concilii Decre-

(*l*) Conc. Trident. Seſſ. 25. C. 5. De Regularibus, & Monial.
(*m*) Ead. Seſſ. & Tit. cap. 10.

Decretum attendant diligenter, ut in Conſtitutionibus earum admoneantur Sanctimoniales, ut ſaltem ſingulis menſibus confeſſionem peccatorum faciant, & Sacroſanctam Euchariſtiam ſuſcipiant, ut eo ſe ſalutari præſidio muniant ad omnes oppugnationes Dœmonis fortiter ſuperandas.

Earundem Monialium Monaſteria, quæ Sanctæ Sedi Apoſtolicæ hactenus immediate fuerunt ſubjecta &c. ab Epiſcopis Ordinariis impoſterum eſſe gubernanda.

CAPUT VI.

Poſtremo declaramus ex Decreto Oecumenici (*n*) Tridentini Concilii, omnia Sanctimonialium Monaſteria, Sanctæ Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjecta, etiam ſub nomine Capitulorum Sancti Petri, vel Sancti Joannis, vel alias quomodocunque nuncupentur, ab Epiſcopis, tanquam dictæ Sedis Delegatis, impoſterum eſſe gubernanda, non obſtantibus quibuscunque.

De Eccleſiis, ſive Sacellis, vel Altaribus, annuis redditibus dotatis, & ſecundum Fundatorum inſtitutionem non proviſis, neque officiatis.

CONSTITUTIO XXXIV.

De proviſione Beneficiorum vacantium.

CAPUT I.

Animo perturbato intelleximus, non pauca per Provinciam noſtram eſſe Templa, Sacella, & Altaria, convenientibus annalibus pro Divinis celebrandis donata proventibus, juxta piorum Fundatorum mentes nullis officiis curari: ita quod non ſolum injuſte, ac inique bona ſubtrahantur Eccleſiaſtica, & illorum ſancta, utiliſſimaque Eccleſiæ defraudetur inſtitutio; ſed etiam Domus Dei cultu ſpolientur Divino, & eorum participatione cum ſcandalo priventur Chriſti fideles. Quibus providere cupientes, omnibus qualiumcunque beneficiorum curatorum, & non curatorum, Eccleſiarum, ſeu Capellarum, aut Altarium Collatoribus mandamus, ſub pœna privationis ipſius collationis, ſive præſentationis; ut intra trium menſium ſpatium, ab hujus noſtræ Conſtitutionis publicatione, ſuis Ordinariis confirmatoribus, pro illis ſuis beneficiis (ſi quæ hactenus vacarunt non proviſa) idoneos & habiles Sacerdotes præſentent, & fructus, eorundem vacationis tempore interceptos, atque uſurpatos, intra anni terminum in ipſorum beneficiorum utilitatem exponant, vel in pauperes erogent. Quod ut ſine fraude fiat, locorum Archi-Diaconi certiores reddentur.

Epiſcopi ut præſentatos, nonniſi idoneos, confirment: & de modo approbandi eosdem.

CAPUT II.

Mandamus præterea ſub indignatione Omnipotentis Dei, omnibus Ordinariis Epiſcopis, & aliis quibuscunque, ad quos quorumcunque Præſentatorum ſpectat confirmatio, ut (*o*) quotiescunque tempore opportuno, a Jure determinato, Jus Patronatus habentes, neminem idoneum præſentaverint confirmandum, ipſi illico alicui habili & idoneo conferant, eumque confirment: ita tamen, quod ex hoc nullum Patronis præjudicium impoſterum generetur. Et ſi (*p*) aliquem poſt tempus præſcriptum, licet idoneum, præſentaverint Patroni, eum admittere non tenentur Epiſcopi; niſi ex gratia ſingulari, vel aliquod rationabile ſe oppoſuerit impedimentum, a Jure permiſſum, & ab Ordinariis approbatum: quia tunc etiam aliquem præſentandi longius conceditur tempus. Sed ne Eccleſiæ patiantur, ab Ordinariis œconomi eis interim ſunt præficiendi, qui debeant fructus percipere, & eos in Eccleſiarum utilitatem expendere, aut futuris perſonis fideliter reſervare. Si autem Epiſcopi, (*q*) ubi ad eos ſpectat, conferre diſtulerint; per eorum Capitula ordinetur. Quod ſi ad Capitula perti-

(*n*) Conc. Trid. Seſſ. 25. C. 9. De Regularib. & Monial.
(*o*) Ex cap. 2. 3. De Suppl. neglig. prælat.
(*p*) De Suppl. neglig. prælat. c. 4. De offic. Judic. Ordin. c. 4.
(*q*) Ex Concil. Lateran. & de conceſſ. præb. c. 2.

pertinuerit, & infra præſcriptum terminum hoc non fecerint; Epiſcopi ſecundum DEUM hoc cum religioſorum virorum conſilio exequantur: vel ſi omnes forte neglexerint, Metropolitanus, de ipſis ſecundum DEUM abſque illorum contradictione diſponat.

De tempore præſentandi.

CAPUT III.

Tempus (r) autem congruum ad præſentandum, Laico conceditur quadrimeſtre, Eccleſiæ vero, etiam Monaſterio, ſemeſtre, licet a Laico jus acquiſierit Patronatus. Et ſi eo tempore, quo vacant, Collatores eis ſufficienter de Sacerdotibus approbatis non proſpexerint; volumus ſimiliter eos, Jure præſentandi pro illa vice duntaxat privari, & redditus (ſi quos interim acceperunt) in illarum Eccleſiarum, ſive Altarium, utilitatem, aut pauperum ſubventionem exponi.

De pœna præſentantium indignos.

CAPUT IV.

Patroni autem, (s) indignos ſcienter præſentantes, præter mortale peccatum, quod perpetrant, abutentes poteſtate, ſibi a Sancta Sede conceſſa, non ſunt audiendi: qui ſi fuerint Clerici, ea vice privantur Jure præſentandi, non autem, ſi ſunt Laici: ut elicitur ex C. 4. de off. Ord. cujus ſententiæ ſunt eodem in loco, & Innoc. Hoſtien. & nonnulli alii.

Quibus præſentare liceat.

CAPUT V.

Animadvertere quoque debent Patroni, (t) neminem poſſe ſe ipſum in Sacris conſtitutum præſentare, ſed bene quemcunque alium idoneum, &, ſi laici fuerint, etiam filium proprium. (u) At ſi duo fuerint, tunc unus eorum ab altero, & ſi plures, a majori parte, tanquam a Collegio (ut inquit Panormitan.) vel a pluribus, reſpectu aliorum, inter ſe diſcrepantium, poteſt præſentari. (x) Et, ſi duo fuerint Patroni, quorum alter hunc, alter vero alium præſentaret idoneum, qui ab Epiſcopi conſcientia melior fuerit judicatus, is admittetur, ſecundum Joan. And. in c. Cum autem. & Pan. in c. Cum autem. eod. titulo.

De officio Beneficiatorum.

CAPUT VI.

Beneficiatis vero Clericis injungimus ſub pœna privationis omnium ſuorum beneficiorum, ne in ſuis officiandis Eccleſiis, Sacellis, vel Altaribus quidquam eorum prætermittant, quæ a Fundatoribus ſunt inſtituta.

Ut Officiales circa vacantes Eccleſias perquirendas, ſint vigilantes.

CAPUT VII.

Ut autem hæc omnia ſupraſcripta ad effectum deducantur, curam habebunt noſtri, noſtrorumque Coepiſcoporum Officiales, & Archi-Diaconi: qui, cum quidpiam haud obſervatum intellexerint, ſuos Ordinarios Epiſcopos certiores facere non tardabunt. Et ne Officiales, Archi-Diaconoſque noſtros quidquam talium latere poſſit, omnibus & ſingulis tam Laicis, quam Clericis in noſtra Provincia commorantibus, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub noſtra, noſtrorumque Coepiſcoporum indignatione, mandamus & præcipimus; ut ſi qui Eccleſiam aliquam, vel Capellam, aut Altare ſciunt, juxta illorum Fundationem non eſſe de idoneis Sacerdotibus proviſa, vel non officiata, velint, nulla interpoſita mora, ſuorum Ordinariorum Officialibus, ſive Archi-Diaconis indicare: quod non ſolum de præſenti, ſed etiam de futuro intelligimus, atque volumus obſervari.

De

(r) Ex 6. Tit. de Jure patronat. c. 2. Et ex Concil. Lateran. quod & recitatur de Conceſſ. Præbend. c. 2. (s) De Supple. neglig. Prælat. c. 2.
(t) Ex Pan. c. Conſuluit. de Jure patron.
(u) Ex glo. in d. c. Conſuluit. Pan. in c. Quoniam. tit. eod.
(x) Ex Sum. Armil. de Jure patron. §. 10.

De Eccleſiis collapſis.

CONSTITUTIO XXXV.

Præfatiuncula ad ſequentia Capita.

CAPUT I.

QUandoquidem ædes noſtras ſæpe maximis ſumptibus & ſplendore, ut corpora noſtra a tempeſtatum injuria vindicent, protegant, atque tueantur, exſtructas, ſicubi per longi temporis uſum, vel in contignatione, parietibus, feneſtris, vel tectis vitium aliquod contraxerint, inſtauramus, tignos injungimus, obturamus, contegimus, ac undique ſolicite reficimus; quanto magis hoc fieri debere in ædibus Deo conſtructis, & dedicatis, in quibus precium Redemptionis noſtræ inhabitat, Jesus Chriſtus, cujus Sacratiſſimum Corpus & Sanguis illic conſecratur, Deo Patri offertur, ipſa Sacramenta, vitæ noſtræ remedia miniſtrantur, animæ verbo Dei paſcuntur, & omnium denique fidelium Chriſtianorum piæ preces a ſuperno Numine exaudiuntur, ut ſarta tecta, integraque ab omni detrimento & injuria conſerventur; & neceſſitas, & imprimis Chriſtiana pietas efflagitat. Quare cum audierimus, nonnullas in Provincia noſtra ruinoſas eſſe Eccleſias, & Capellas, alias vero ſemi dirutas; volentes ex debito officii noſtri Divino ſubvenire cultui, & domorum Dei providere neceſſitati, præſertim ut Sacræ Tridentinæ (y) Synodi pareamus Sanctioni; hæc quæ ſequuntur, ſtatuimus Decreta, ex eadem Synodo Tridentina fere deſumpta, neceſſitati tamen noſtræ Provinciæ accommodata.

De ruinoſis Parochialibus Eccleſiis reſarciendis, & collapſis reficiendis.

CAPUT II.

Si quæ (z) in noſtra Provincia reperiantur collapſæ Parochiales Eccleſiæ, Parochos actualiter habentes ſub ſe, illas volumus (cujus curam habebunt Ordinarii) ex fructibus & proventibus quibuscunque, ad easdem Eccleſias quomodocunque pertinentibus, refici & inſtaurari. Qui, ſi ſufficientes non fuerint, omnes Patroni, & alii, qui fructus quoscunque, ex dictis Eccleſiis provenientes, percipiunt: aut in illorum defectu, Parochiani omnibus remediis opportunis ad prædicta cogantur, quacunque appellatione, exemptione, contradictione remota. Quod ſi nimia egeſtate omnes laborent, Epiſcopi illarum Parochialium Eccleſiarum Ordinarii ſuo auxilio, & ſubſidio eisdem reſtaurandis non deerunt Eccleſiis: quamvis certi ſimus, paucas per noſtram Provinciam eſſe Parochias, quibus etiam ad ſarta tecta conſervanda, non adſint ſufficientes redditus.

De Eccleſiis, etiam non Curatis, ſed fideli populo utilibus, & redditus annales habentibus, inſtaurandis, & aliis loco minus commodis transferendis.

CAPUT III.

Aliarum vero non curatarum Eccleſiarum, ſive Capellarum, vetuſtate, ſive quomodocunque collapſarum, ſi quæ ſufficientibus dotatæ ſunt proventibus, & in locis utilibus ac commodis extant populis Chriſtianis, tales ex ſuis redditibus omnino reædificari, ac reſtaurari volumus, atque mandamus. (a) At ſi aliquæ ſimiles in locis eſſent, fideli populo inutilibus, veluti campeſtribus: vel adeo tenues haberent fructus annuos, quibus reſtaurari non poſſent; tunc Sacri Tridentini Concilii authoritate concedimus, ut Epiſcopi eorundem locorum Ordinarii hujusmodi Eccleſiarum titulos, cum omnibus emolumentis & oneribus, illarum tamen Patronorum interveniente conſenſu, in matriculas, ſeu eorundem locorum, vel viciniorum, ſecundum, quorum intereſt, arbitrium, Eccleſias alias, juxta Concilii Tridentini traditionem, poſſint transferre, & antiquas, ruinoſasque funditus deſtrui mandare: (b) hac tamen conditione, ut in quolibet tali loco crux erigatur, & quod lapides, cementum, ferramenta, ligna, & id genus alia eorundem locorum, ad profana haud adhibeantur ædificia, niſi Epiſcoporum authoritas, ex juſta cauſa inter-

(y) Seſſ. 21. C. 7. Decr. de Reform.
(a) De Eccl. ædifican. c. 4.

(z) C. 1. & c. De his, qui. De Eccl. ædific. vel repar.
(b) De Conſ. Diſt. 1. c. Ligna.

interceſſerit: quod enim ſemel Deo conſecratum eſt, ad mundanos uſus transferri non debet.

A brutorum acceſſu munienda eſſe Sacella, atque Altaria, extra Eccleſias conſtructa.

CAPUT IV.

Sacella quoque, & Altaria, extra Eccleſias conſtructa, cunctis aperta, procurent Epiſcopi, ut ita ſepiantur, ne brutis pateant animalibus.

De profanantibus Eccleſias, vel cœmiteria.

CONSTITUTIO XXXVI.

Quomodo plectendi ſunt, qui loca Sacra polluunt.

CAPUT UNICUM.

QUoniam non ſine dolore intelleximus, nonnullas quandoque Eccleſias & cœmiteria per noſtram Provinciam conſtituta, a quibusdam, vel temere, vel incogitanter pollui: cui inconvenienti conſulere cupientes, ſtatuimus, ut quicunque Eccleſiam, vel cœmiterium violenta ſanguinis, aut voluntaria humani ſeminis execraverit effuſione, vel infidelis, aut hæretici, ſeu excommunicati ſepultura, acerrime, juxta Canones puniatur, & ut expenſis, pro reconciliatione impendenda, ſi quidquam fuerit exponendum, ſatisfacere teneatur: Si vero ſolvendo non fuerit, talis pro Diœceſani arbitrio, publice puniatur: qui ſi rebellem ſe oſtenderit, per brachium ſæculare coerceatur.

De rebus Eccleſiarum, & Monaſteriorum non alienandis.

CONSTITUTIO XXXVII.

Ne res Eccleſiæ alienentur, neque diſſipentur, aut diſtrahantur, ſed tanquam propriæ conſerventur.

CAPUT I.

CUm (*c*) Eccleſiarum bona non humani, ſed Divini Juris, & ideo in nullius, niſi Dei Optimi Maximi bonis ſint, cujus Divinæ Majeſtati a fidelibus oblata, atque ſecretorum cœleſtium uſibus dedicata ſunt, dicente Apoſtolico (*d*) Canone: Omnium negotiorum Eccleſiaſticorum curam Epiſcopus habeat, & ea velut Deo contemplante diſpenſet: nec ei liceat, ex eis aliquid omnino contingere, & parentibus propriis, vel aliis (quæ Dei ſunt) condonare; Nos, noſtrique Epiſcopi, ac cæteri Prælati, hac in Synodo congregati, præteriti Salisburgenſis Concilii Conſtitutionem, ſuper hoc concinnatam, renovantes, ſtatuimus & mandamus, ne quisquam Epiſcopus, Abbas, Præpoſitus, Decanus, Parochus, vel qualiscunque Sacerdos, aut Clericus alius (quod & de Monialibus intelligimus) ea, quæ ad ſuas Eccleſias, Monaſteria ſpectant, vel beneficia, tanquam ſua, & propria tractent, ſive uſurpent; ſed ut Chriſti patrimonium in eum uſum, in quem Fundatores pio in Deum animo deputaverunt, deſtinent, & diſtribuant. Ea enim, (*e*) quæ ad Eccleſiæ Jura pertinent, vel pervenerint, tanquam ipſam Sacroſanctam & religioſam Eccleſiam, intacta convenit venerabiliter cuſtodiri: ut ſicut ipſa Religionis & Fidei Mater perpetua eſt, ita ejus patrimonium jugiter ſervetur illæſum.

(*c*) §. Sacræ res. Inſt. De rer. diviſ. L. In tantum. §. Sacræ. ff. eod. tit.
(*d*) Apoſtolorum Can. 39. c. Monemus. cum c. ſequ. 12. q. 2. Auth. De non alienand. aut permut. reb. Eccleſ.
(*e*) Impp. Leo & Anthemius. in L. Jubemus. c. De Sacroſ. Eccleſ.

De non alienandis rebus Eccleſiaſticis immobilibus, ſeu mobilibus inſignioribus, ſine Ordinariorum licentia, in ſcriptis obtenta.

CAPUT II.

Inſuper licet Oecumenica Concilia, Sanctorum Patrum Traditiones, Summorum Pontificum Decreta, Imperatorumque Leges, omnia denique tam Divina, quam humana ſtatuant Jura, (*f*) bona Eccleſiis ſemel dicata ab eis nunquam eſſe ſubtrahenda, neque profananda; nihilominus cum a multis contrarium tentari perſpexerimus, omnibus, ut ſupra, pariter inhibemus, ipſisque ſub pœna privationis, adminiſtrationis, & ſuſpenſionis officiorum ipſorum, ne de rebus ſuarum Eccleſiarum, aut Monaſteriorum, ſeu beneficiorum immobilibus alienationes, ſive quomodolibet contractus perpetuos, ſine ſuorum Epiſcoporum petita & obtenta licentia in caſibus a Jure permiſſis, aut alias cum authoritate Sedis Apoſtolicæ facere audeant. (*g*) Neque etiam res mobiles inſignes, aut notabiles, contra Juris formam, & a ſuis Ordinariis obtentam in ſcriptis licentiam, quomodocunque alienare præſumant. Quod ſi ſecus factum fuerit, ultra pœnas jam nominatas, contractus ipſos etiam annullamus, nullumque robur firmitatis obtinere decernimus.

Ne rerum Eccleſiaſticarum Diſpenſatores æs alienum contrahant, neque res Sacræ oppignorentur, niſi in evidenti neceſſitate & utilitate.

CAPUT III.

Statuimus quoque & ordinamus, quod præfati rerum Eccleſiaſticarum Diſpenſatores nullum mutui debitum contrahant, neque obligationes bonorum Eccleſiaſticorum hujus occaſione faciant; niſi (ſi opus fuerit) conſtare & probari poſſit, pecuniam mutuo receptam, in utilitatem Monaſterii, Eccleſiæ, vel beneficii eſſe converſam.

De conſcribendis prædiis, & redditibus Eccleſiarum, ipſisque ſub tuta cuſtodia conſervandis.

CAPUT IV.

Et quia ſæpe contingit, quod prædia & redditus Eccleſiarum, Capitulorum, & Monaſteriorum, a paucis, & ab his tantum, qui in officiis conſtituti ſunt, vel fuerunt, plene cognoſcantur: quo fit, ut aliquando propter negligentiam Officialium, & ſtatum temporum inæqualem, aliqua deperdantur, vel deſtruantur; ideo ſtatuimus, quod prædia & redditus Eccleſiarum, juxta diſtinctionem officiorum, ſub ſigillis Prælatorum, Capitulorum, & Conventuum, pleniſſime conſcribantur, & cuſtodiantur.

De rationibus, propter annuos redditus præſtandis.

CAPUT V.

Ne etiam res Eccleſiaſticæ in uſus non debitos convertantur, & fidelitas Prælatorum clarius eluceſcat, majorum noſtrorum veſtigia ſequentes, & antiquas Conſtitutiones renovantes, definimus, ut de bonis Eccleſiæ ſemel in anno Prælatus cujuslibet Eccleſiæ conventualis, Conventui ſuo de omnibus redditibus, & proventibus Monaſterii, plenam faciat rationem, & ejusdem rationis regiſtrum, manibus Fratrum conventualium ſubſcriptum, e veſtigio ſuo Ordinario tranſmittat. Qui Prælati etiam bis, vel ter in anno, a ſuis Officialibus Monachis, vel Laicis computationem diſcretam, & fidelem recipiant. Alioqui Prælatus, qui præmiſſa poſthabuerit, & lapſo anno, intra duos menſes huic Statuto non ſatisfecerit; ab ingreſſu Eccleſiæ tam diu ſit ſuſpenſus, donec ſe obedientem oſtenderit, & abſolutionem a ſuo Ordinario impetraverit.

Præla-

(*f*) C. Nulli liceat. De reb. Eccleſ. alienandis, vel non. L. Jubemus. C. De Sacr. Eccleſ. §. Quia vero. Auth. De non alienan. aut permut. reb. Eccleſiaſt.

(*g*) C. Caſellas. cum c. ſequ. 10. q. 2. c. Apoſtolicos. 12. q. 2. L. Sancimus. c. De Sacris Eccleſ. c. 1. extra De pignorib. §. Iisdem pœnis. Auth. De non alienan. aut permut. reb. Eccleſiaſt.

Prælatos, vel quomodocunque Beneficiatos, qui ſui juramenti immemores, propria temeritate bona Eccleſiaſtica alienaverint, tanquam perjuros, & ſuæ Eccleſiæ defraudatores, acerrime puniri debere.

CAPUT VI.

Et quia non tam jure, quam longa conſuetudine introductum eſt, ut Prælati in receptione confirmationis ſuarum Electionum, atque Sacerdotes curati, & non curati, quando eos ad ſuas Eccleſias, & beneficia inſtituere, (*b*) per Ordinarium contingit, inter cætera ſe jurejurando aſtringant, de non alienandis bonis Prælaturarum, & beneficiorum ſuorum, Epiſcopo ſuo inconſulto; reperimus tamen liquido, quod nonnulli, ſui juramenti quoque non memores, in Celſitudinis Divinæ offenſionem, Monaſteriorum, Eccleſiarum, & beneficiorum damnum, ipſorum Ordinariorum injuriam, ac ſalutis animarum ſuarum diſpendium, propria auctoritate, alienationes facere non vereantur: Quod exinde fieri ſtrictius prohibemus. Quicunque enim, temeritate ſua non depoſita, ſimile quidquam poſthac facere attentaverit, contra eum, ac eos, non tantum ad pœnas, ſuperius expoſitas, ſed etiam tanquam contra perjuros Ordinarii procedi facient.

De Inventariis bonorum Eccleſiaſticorum tam mobilium, quam immobilium conſcribendis, eo tempore, quo illarum Eccleſiarum datur poſſeſſio.

CAPUT VII.

Ut autem tam Eccleſiarum Paſtores, quam Beneficiati, circa bona Eccleſiaſtica eo diligentiores ſint, & res Eccleſiaſticæ eo minus deperdantur, atque illicitis attentationibus maturius occurri poſſit; ideo ſtatuimus & ordinamus, quod ab omnibus Beneficiatis, curatis, & non curatis, tempore, quo poſſeſſiones ſuorum beneficiorum accipiunt, debita Inventaria & inſcriptiones omnium bonorum, tam mobilium, quam immobilium, ad ipſa beneficia ſpectantium, fiant per Notarium publicum, ſi haberi poterit, alias in præſentia perſonarum, fide dignarum, puta Officialium, Archi-Diaconi, aut Decani ruralis, vel Commiſſarii alterius illorum, item Patroni, aut alterius ejus nomine: unius ad minus Presbyteri, & vitricorum Eccleſiæ, annotando omnia vaſa Sacra, veſtes, ſupellectilia, fundos, agros, domos, cum qualitatibus & confinibus ſuis. Quo Inventario confecto, unum exemplar apud ſe retineat Beneficiatus, alterum tradatur Patrono beneficii, ſive vitrici, & tertium Superioritati Eccleſiaſticæ præſentetur, ad eum quidem effectum; ut cum Beneficiatum a ſuo beneficio cedere, vel decedere contigerit, inventaria primum conſpiciantur, & cum inventum fuerit aliquid deeſſe, hoc de bonis cedentis, vel decedentis, reſtaurari, Eccleſiæque, vel beneficio reſtitui valeat.

Clericos, præſertim Beneficiatos, ſtudioſe inquirere debere qualeſcunque occupatores, ſeu detentores, aut ſpoliatores rerum Eccleſiaſticarum, tam immobilium, quam mobilium, eoſque ſuis patefacere Ordinariis.

CAPUT VIII.

Item ſtatuimus & ordinamus, ut omnes Clerici, præcipue autem Beneficiati, ſtudioſe inquirant, ſi qui ſunt detentores injuſti, ſeu occupatores & ſpoliatores bonorum Eccleſiaſticorum, & decimarum, ſive etiam prædiorum, tam urbanorum, quam ruſticorum, domorum & cenſuum, etiamſi fuerint per aliquem contractum alienata, impignorata, ſeu alias obligata. Et ſi quid horum repererint, ad Ordinarium illius loci, in qualibet Diœceſi noſtræ Provinciæ proximum, deferant; ut contra tales illicitos detentores, debita poſſit fieri proviſio, atque injuſte alienata, vel obligata, in priſtinum reduci ſtatum.

Modus conſervandi Eccleſiarum indemnitatem.

CAPUT IX.

Tandem circa hunc articulum ordinamus, ut quoties ſe caſus obtulerit, quo uni, aut alteri Eccleſiæ, vel beneficio, circa illorum proventus, aut liberam

(*b*) *fors:* inſtitui.

beram Beneficiati adminiſtrationem rerum, ad Eccleſiam, vel beneficium ſpectantium, impedimentum, ſeu diminutio aliqua inferri voluerit; ex tunc Beneficiatus illud ſuo Ordinario tempeſtive denuntiet, ut indemnitati Eccleſiarum, & beneficiorum eo citius conſuli poſſit.

De pœna abutentium bonis Eccleſiaſticis.

CAPUT X.

Porro autem juſtum eſt, ut Prælati, atque Beneficiati quicunque, bonis Eccleſiaſticis, quæ pia devotione fidelium, ad cultum Divinum, atque ædificationem populi Chriſtiani, devota ſunt, (i) non abutantur, neque ea male profundant, ſed ad neceſſaria vitæ, & beneficiorum conſervationem applicent: de eo autem, quod ſupereſt, pauperibus quoque ſuam partem tribuant. Commonemus enim omnes, & ſingulos Beneficiatos, quod non tantum contra eos, qui bona Eccleſiarum & beneficiorum injuſte alienant; (k) ſed & contra eos, qui fructibus, ab eorundem beneficiorum bonis perceptis, perperam utuntur, Ordinarii ſinguli ad dignam emendationem, atque ſi opus fuerit, etiam ad privationis pœnam ſint proceſſuri.

De immunitatibus, & privilegiis Eccleſiarum, & Clericorum.

CONSTITUTIO XXXVIII.

Admonetur Magiſtratus ſæcularis, ut defendat, ac conſervet immunitates & privilegia Eccleſiarum.

CAPUT I.

CUm Eccleſiarum, atque Eccleſiaſticarum perſonarum immunitates, & privilegia non ſolum a Summis Pontificibus, ſed etiam a ſupremis Principibus conceſſa, deceat eſſe manſura: ideoque tam juri, quam æquitati congruit, ut Principes ſæculares, & Magiſtratus Civiles in hiſce conſervandis ſint eis auxilio, eorumque Decreta fideliter exequantur, ſuoſque ſubditos cogant obſervare, ut jurisdictio, & libertas, ac immunitas Eccleſiaſtica, Imperatorum Legibus, & a Sacris Canonibus, ipſis Eccleſiis, Epiſcopis, ac reliquis Clericis tributa, ac firmata, conſervetur. Quod ut fiat, Principes omnes, & reliquos Magiſtratus ſæculares, una cum Sacro (l) Tridentino Concilio obnixe rogatos eſſe volumus: noſtris vero in temporalibus ſubditis Præfectis, & hujus generis Officialibus aliis, ſub noſtra, noſtrorumque Coepiſcoporum graviſſima indignatione, itidem ab ipſis obſervari, ſerio præcipimus. In quibus vero hæc ipſa immunitas, & libertas conſiſtat Eccleſiaſtica, utrumque Jus (m) Civile, & Canonicum ſatis eſt plenum, quibus in locis cenſuræ etiam deſcribuntur, quas contrahunt merito transgreſſores, a Sacro Tridentino Concilio pariter renovatas, atque corroboratas.

Ne quis Clericorum Sæculari ſe ſubdat Domino, neque de manu Laici Prælaturam aut beneficium, Curatum, vel non Curatum, ejuſdemque inveſtituram accipere præſumat.

CAPUT II.

Hanc quoque Eccleſiaſticam libertatem tueri cupientes, diſtricte prohibemus, ſub pœna ſuſpenſionis a perceptione fructuum beneficii, ne quisquam noſtræ Provinciæ Clericus, cujuscunque Ordinis, cuiquam ſæculari Domino, vel perſonæ, cui prius in nullo penitus fuerat obligatus, ſub colore defenſionis, vel protectionis, absque ſui Epiſcopi licentia, ſe ſubjectum conſtituat vel cenſualem: nec quisquam Prælaturam, aut beneficium aliquod curatum, vel non curatum, ejuſdemque beneficii inveſtituram, a manu Laicorum, contra expreſſam Canonum inhibitionem, recipiat ſub pœna nullitatis actus, atque inhabilitatis ad omnia in futurum beneficia.

Ne

(i) C. Epiſcopus. 14. q. 1. (k) C. Quoniam quicquid. 16. q. 1.
(l) Seſſ. 25. Cap. 20. Decret. de Reform.
(m) De Immun. Eccleſ. c. 10. Et in 6. tit. eod. c. 5. Et Clem. c. 1. Item c. De Epiſcopo & Cler. & privil. eorum. Et in L. Placet. c. De Sacroſ. Eccleſ.

Ne ob delictum, vel culpam, aut debitum miniſtri, plectatur, aut cogatur Eccleſia.

CAPUT III.

Quamvis Jura (*n*) etiam diſponant, quod delictum miniſtri non debeat in detrimentum Eccleſiæ vergere, neque bona Eccleſiarum, vel beneficiorum, ob debita miniſtrorum (quæ in eorum utilitatem notabilem verſa non ſint) contracta, eſſe obligata, cum propter alienum debitum Eccleſia gravari non poſſit, cujus conditionem miniſtro meliorem, non deteriorem facere licet; Comperimus tamen, jura illa, atque Eccleſiarum privilegia a nonnullis minime obſervari: imo nonnunquam creditores miniſtro debitori favent, & a quo vivente debitorum ſuorum ſolutiones bene conſequi poſſent, ſtudioſe, uſque dum obierit, debita exigere negligunt; ut poſtea in bonis Eccleſiarum & beneficiorum pro libito bacchari poſſint: ex quo fit, ut nonnunquam morientibus miniſtris, non tantum bona defuncti, ſed & Eccleſiarum, & beneficiorum ita diſtrahantur, & perdantur; ut vel nullum amplius miniſtrum, & poſſeſſorem nanciſci poſſint, aut ſi utique aliquem acquirant, is ære alieno gravatus, vel bonis, ac proventibus Eccleſiæ, vel beneficii, admodum diminutis, debitam ſuſtentationem habere non poſſit, ut in brevi cogatur, quod acceptaverit, relinquere. Quare hujus Statuti tenore, Officialibus, Archi-Diaconis, Decanis, Fiſcalibus, & Curſoribus quarumcunque Diœceſium noſtræ Provinciæ, ſerio præcipimus, ut quilibet in ſuo diſtrictu & officio diligenter attendat, & inquirat, ſi quis Presbyteros beneficiatos, Curatos, vel non Curatos, qui ſuorum propriorum, atque ad beneficium ſuum ſpectantium bonorum fuerint improbi diſſipatores, aut debitorum tardi ſolutores, in ſuo habeat diſtrictu. Quorum ſi aliquem indagaverit, hunc abſque ulteriori dilatione requirat, illique diem certam pro reddenda ratione ſuæ adminiſtrationis aſſignet: quam rationem etiam die ſtatuto, ab eo, in præſentia duarum, vel trium perſonarum honeſtarum recipiat: in qua ſi debita enormia, & quæ facultatibus Beneficiati non, aut vix reſpondeant, invenerit; illico ſibi ſtatuat terminum ſolutionis, ſimul ac edicto publico emiſſo denuntiari omnibus faciat, quod creditores iſtius diſſipatoris curent ſibi ſatisfieri: Cæteri vero quicunque ſibi caveant, ne debita aliqua, aut credita cum eodem contrahant, cum certificatione, quod ſi ultra hanc admonitionem forſan cum ipſo contraxerint, vel antiqui debitores poſt admonitionem ſibi factam ſolutionem fieri diſtulerint; quodcunque debitum remanſerit, eo a beneficio cedente, vel decedente, quoad ſucceſſorem pro indebito cenſeri, nullique penitus ſolutioni ſubjacere ſciat. Quod ſi quis temerario auſu, & ſua potentia abutens, bona beneficii pro debito prætenſo invadere præſumpſerit; contra talem Ordinarii locorum, tanquam contra violatorem Eccleſiaſticæ libertatis, & pacis, ad pœnas Canonicas procedant. Officiales autem, & quicunque ſurrogati, in officiis exiſtentes, ſi circa inquiſitiones diſſipatorum Clericorum, atque proceſſum, jam ſupra ſibi præſcriptum, contra tales inſtituendum, negligentes fuerint, eos, ac eorum quemlibet, poſtquam de negligentia affectata ſufficienter & legitime conſtiterit, ad ſolutionem reſtantium debitorum condemnamus.

De judiciali foro Eccleſiaſtico.

CONSTITUTIO XXXIX.

De conſervanda Juriſdictione ſpirituali, quam Laicalis Magiſtratus uſurpare nullo pacto debet.

CAPUT I.

Qualem cauſarum Eccleſiaſticarum, tam perſonarum, quam rerum, cognitio, & juriſdictio, etiam contentioſa, requirat Judicem, non tan-

(*n*) C. Fraternitatem. de Donationibus. L. Qui fundum. §. Si tutor. ff. Pro empt. Et L. Ignorantis. ff. De procurat.

tantum humanæ, (*o*) ſed etiam Divinæ oſtendunt traditiones, quod non Laica, ſed Eccleſiaſtica eſſe debeat perſona, quemadmodum unusquisque, qui Sacras Literas, Concilia, & Canones antiquos, atque Imperatorum Leges perluſtraverit, facile inveniet. Unde Sacratiſſimus Imperator (*p*) Conſtantinus, merito Magnus nuncupatus, cum Epiſcopi, qui ad Synodum Nicænam convenerant, ei libellos obtuliſſent, in quibus nonnullorum adverſus alios cauſæ continebantur & querelæ, quibus convocatis dixit: DEUS vos conſtituit Sacerdotes, & poteſtatem dedit, de Nobis quoque judicandi, & ideo Nos a vobis recte judicamur; vos autem non poteſtis ab hominibus judicari: propter quod DEI ſolius inter vos exſpectate judicium, & veſtra jurgia, quæcunque ſunt, ad Divinum reſerventur examen. Vos etenim nobis a DEO dati eſtis Dii, & conveniens non eſt, ut homo judicet Deos. Et piiſſimus Imperator Valentinianus: Mihi cum unus de populo ſim, fas non eſt, talia perſcrutari; verum Sacerdotes, quibus hæc cura eſt, apud ſemetipſos congregentur, ubi voluerint &c. & Chriſtianiſſimus Imperator (*q*) Juſtinianus: Si quis contra aliquem Clericum, aut Monachum, aut Diaconiſſam, aut Monaſtriam, aut aſcetriam, habeat aliquam actionem, adeat prius Sanctiſſimum Epiſcopum, cui horum unusquisque ſubjaceat. Quod Nos, noſtrique Coepiſcopi, per noſtram Provinciam omnino obſervari volentes (præſertim contra quosdam ventoſos, qui non ſolum Sacris Canonibus, ſed etiam Imperialibus Legibus contrafacientes, omne Jus Eccleſiaſticum ſibi uſurpare nituntur: cujus farinæ homines imperioſos, etiam inter noſtros, nedum Coepiſcoporum noſtrorum Præfectos Provinciales comperiri audimus) vetera noſtrorum Prædeceſſorum Statuta Provincialia innovantes, has, quæ ſequuntur, præſcribimus Leges.

Ne Clericus citetur ad forum Sæculare, & quæ pœna hujus Sanctionis transgreſſoribus immineat.

CAPUT II.

Imprimis ſtatuimus & ordinamus, ut in omnibus cauſis, de jure vel conſuetudine ad forum Eccleſiæ ſpectantibus, nulla perſona Eccleſiaſtica (*r*) quomodolibet ad Judicium trahatur ſæculare, vel ei reſpondeat. Quod ſi ſecus factum fuerit, Actor, ſi laicus fuerit, in criminali cauſa, etiamſi ſententiam pro ſe obtinuerit, cauſa cadat: in Civili vero, integra manente cauſa, ſententia ipſa viribus careat, & irrita, ac pro nulla habeatur. Sed ſi Actor Clericus fuerit, eum ultra præmiſſa, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrere declaramus: Judex vero, quicunque fuerit, qui hujusmodi perſonam Eccleſiaſticam per ſe, vel per alium, directe, vel indirecte, quovis quæſito colore, præter Juris communis diſpoſitionem ad ſuum tribunal trahit, vel coram ſe litigare, aut reſpondere compellit, aut cautionem, vel fidejuſſionem exigit: aut impedimentum, vel moleſtiam infert, aut procurat, quominus in foro Eccleſiaſtico libere agere, & ſuam cauſam defendere poſſit; præter Omnipotentis DEI iram, & noſtram, noſtrorumque Coepiſcoporum indignationem, ſe Bullæ in Cœna Domini cenſuram illico incurriſſe ſciat, a qua etiam abſolvi ab habente authoritatem non poterit; niſi prius omni damno, & intereſſe ad plenum ſatisfecerit, condignam-

(*o*) In Decretal. Sexto, & Clement. De foro competenti. Auth. Ut Clerici apud propr. Epiſcopum conveniantur primum, & poſtea apud Civil. Judic. Correcta eſt autem hæc Conſtitutio per L. Statuimus. C. De Epiſcop. & Cler.

(*p*) In Hiſtor. Eccleſ. & c. Continua. §. Item Conſtantinus. cum c. Sacerdotib. 11. q. 1. & c. Futuram. 12. q. 1. De his quoque Pomponius Lætus in vita Conſtantini.

(*q*) C. De perſona Presbyteri. 11. q. 1. Juſtinian. in §. Si quis contra. Auth. De Sanctiſſ. Epiſcopis. Et Martianus Imp. in L. Cum Clericis. Item Leo & Anthemius in L. Omnes. & Auth. Cauſa. Fridericus item Imp. in L. Statuimus. c. De Epiſc. & Cler. §. Sed neque pro qualibet. Auth. ead. ut ſupra.

(*r*) C. Nullus Judicum. 11. q. 1. uſque ad c. Judices. & c. Pervenit. uſque ad c. Clericum, ibid.

dignamque pœnitentiam egerit. Et ſi talis Judex ex noſtris, ſive noſtrorum Coepiſcoporum fuerit Præfectis, vel ex aliis Officialibus Laicis, ultra prædicta etiam ab omni Præfectura, & alio quocunque officio illum deponi jubemus, absque ſpe, ullum unquam a Nobis, ſeu a noſtris Coepiſcopis, recuperandi gradum, vel officium.

Criminoſos Clericos, ubi de fuga timor eſt, a ſæculari Magiſtratu ſimpliciter capi, & Ordinariis præſentari poſſe &c.

CAPUT III.

Cum autem nonnunquam accidat, Clericos, in crimine aliquo ſcandaloſo deprehenſos, per ſæculares Judices, & Officiarios, propter Eccleſiaſticorum Judicum defectum, capi, & deinde Ordinariis præſentari: quod licet Canonibus, Clericorumque immunitatibus ſit adverſum; nihilominus, cum criminum enormitas, aut nimium ſcandalum, ſeverius aliquid poſtulet, aliquatenus tolerari volumus, præſertim, ſi magnum eſſet facinus, & de fuga rei dubitaretur: ita tamen, ne tales captivi Sacerdotes, vel Clerici apud ſæculares Poteſtates examinentur, vel in minimo moleſtentur, neque plus viginti quatuor horis detineantur: ne, quod ſub cuſtodiæ nomine geri dicitur, in pœnam convertatur; ſed ad ſuos Ordinarios, vel eorum Officiales ſub bona cuſtodia mittantur.

Quibus Viris proſpectum eſſe debeat Conſiſtorio, & a quibus iidem ſe abſtinere debeant.

CAPUT IV.

Foro autem Eccleſiaſtico, quod & Conſiſtorium vulgo nuncupatur, de viris, tanto tribunali dignis, idoneisque, ac correſpondentibus provideatur; ita ut Judices ipſi Eccleſiaſtici ſint, ætatis maturæ, vitæ honeſtæ, famæ integræ, atque Jurium periti, & in Sacris conſtituti, inque reddendo judicio non ſegnes, atque in judicando omnino juſti. (s) Quibus & ſub pœna depoſitionis ab officiis ſuis, atque perpetuæ infamiæ, inhibemus, ne a partibus, coram ſe litigantibus, vel litigari veriſimiliter ſperantibus, munera quæcunque accipiant, niſi ſint eſculenta, vel poculenta, quæ ad ſummum in tribus diebus conſumi poſſunt: nec tamen eadem affectent, poſtulent, aut exigant, ſed ultro oblata, ad declinandum incivilitatem recipiant. Cum enim Jura Civilia, etiam mutuantem pecuniam Judici, una cum Judice relegationis pœna jubeant afficere; quanto magis puniendi fuerint, qui acceperint munera, (t) quæ excæcant oculos ſapientum, & mutant verba etiam juſtorum. Omnes autem Judices (ut etiam Juſtiniano (u) Imperatori placet) ſecundum voluntatem & timorem Dei, & Principis ordinationem, ſic adminiſtrationes ſuas gubernare ſtudeant; ut nullus eorum aut cupiditati ſit deditus, aut violentias aliquas vel ipſe inferat, vel ulli alii inferri permittat. Quod ſi Judex ipſe non fuerit jurisperitus, juxta ſupra dicta Aſſeſſorem ſibi conducat, jurium gnarum, & qui rerum, negotiorum, & proceſſuum juridicorum experientiam habeat.

Ut quilibet Judex Eccleſiaſticus ſuum habeat Notarium, Procuratores, & Curſorem unum, vel plures, juxta neceſſitatem, omnes Juratos, &c.

CAPUT V.

Statuimus etiam & ·dinamus, quod quilibet Judex Eccl .ıaſticus per noſtram Provinciam habeat ſuum Notarium, (x) ſuos pariter Procuratores tales, qui foro Eccleſiaſtico ſint conformes, atque jurati: inſuper & Curſorem, vel Curſores, juxta cauſarum & negotiorum multitudinem, qui etiam ſint ad officia jurati, & non tantum mandata & literas hinc inde deferant, & domeſticis Dominorum ſuorum

(s) C. Qui recte. & c. Non licet. 11. q. 3. Et c. Non ſane. 14. q. 5. Et c. De pœn. Judicum, qui male judic. vel ejus, qui Judic. vel adverſar. corrumpere curavit. per tot. tit. L. Quisquis. c. Si cert. petat.

(t) Deut. 16. Exod. 23.

(u) L. 1. §. Optamus. c. De offic. Præf. Prætor. & c. Cum olim. ibi gloſ. in verb. conceſſimus. Extra. De conſuet. (x) C. Quoniam contra. De probationib.

rum negotiis ſtudeant; ſed etiam per ſuum diſtrictum ad vitam & transgreſſiones Clericorum advertant, atque inquirant: & quoties aliquem reprehenſibilem invenerint, Judici eum denuntient. In locis vero noſtræ Metropoliticæ, & Cathedralium Eccleſiarum, ubi majora vigent Conſiſtoria, volumus & ordinamus, ut in quolibet dictorum locorum, ultra generales cauſarum Procuratores, ſpecialiter unus habeatur Procurator Fiſcalis, non quidem, ut ex Sacerdotum, vel Clericorum delictis Fiſco Epiſcopali quæſtum faciat; ſed ut in facinoroſos Clericos advertat, atque, ut tales Canonicis pœnis afficiantur, contra eos proceſſus legitimos inſtituat, ſimul ac diligenter curet, ne cauſæ Eccleſiaſticæ a ſuo tribunali decidant, & forſan ob Eccleſiaſticorum negligentiam a ſæcularibus Judicibus vindicentur, & uſurpentur. Quod ſi facto evenerit, volumus, quod Nobis, aliisque Epiſcopis noſtræ Provinciæ talis uſurpatio abſque dilatione indicetur.

Ne corporalis pœna convertatur in mulctam.

CAPUT VI.

Nolumus etiam, atque omnino prohibemus, ne pro delictis, quæ per Judicem Eccleſiaſticum puniri debent, pœna pecuniaria facile imponatur. Caſu autem, quo hoc fieri contigerit, nolumus tamen, quod talis pecunia in noſtrum, aut Coepiſcoporum noſtrorum judicium, ſed in piæ alicujus cauſæ uſum convertatur: ne ubi animarum ſalus quæri debeat, quæſtum nos quæſiiſſe a quopiam, videamur.

De honeſtate Judicum, Notariorum, Procuratorum, & Curſorum Conſiſtorii.

CAPUT VII.

Prohibemus etiam hac noſtra Synodali Conſtitutione, ne Judices, Notariique, cauſarum Procuratores, Curſores, aut aliæ perſonæ Conſiſtoriales, cum perſonis in judicio comparentibus, ſive Clientulis, quidquam inhoneſte aut turpiter agant, nullius pudicitiam attentent, ad laſciviam & inhoneſta perpetranda non ſolicitent. Nam quisquis de hoc convictus fuerit, etiamſi actus conatum non ſit ſecutus, ſtatim ab officio cadat, & ſevere arbitrio Ordinarii juxta delicti qualitatem puniatur, atque ab actis Conſiſtorialibus per totam noſtram Provinciam excludatur. Quod ſi actus ſolicitationem ſecutus fuerit, etiam corporali pœna per Ordinarium affligatur.

De publicandis Citationibus, Mandatis, Executorialibusve.

CAPUT VIII.

Quia autem aliquando propter temeritatem, & auſum iniquum aliquorum, ad hos, qui vel citari, aut quibus mandata, executoriales, vel aliæ literæ Ordinariorum intimari debent, tutus non patet acceſſus: ne hujus igitur cauſa vel impediatur Juſtitia, vel digna animadverſio in male meritos ſupprimatur; idcirco provida & neceſſaria deliberatione volumus & ordinamus, ut contra tales, Citationum, Mandatorum, & Executorialium edicta apud Parochialem ipſorum Eccleſiam publice & legitime per noſtros Nuntios juratos, aut ipſos Prædicatores proponantur: quod ſi & circa hanc publicationis formam, ipſis executoribus periculum aliquod immineat; volumus, quod hujusmodi citationes, mandata, executoriales, & aliæ literæ Ordinariorum, in noſtra Metropolitica, in his, quæ noſtram Diœceſim contingent: alias in Cathedralibus Eccleſiis noſtræ Provinciæ, tribus diebus Dominicis continuis, in ambone publicentur, dummodo hi, quos negotium concernit, a Cathedrali Eccleſia infra unam dietam ſint conſtituti: quod ſi remotius abſint, ad quindecim dies, ita ut præmiſſum eſt, publicentur ſolemniter; intra quos ſi non obtemperaverint, contra tales, ac ſi perſonaliter requiſiti fuiſſent, procedatur: ne malitia his patrocinetur, quibus debita pœna merito irrogari debeat.

De

De cauſa in citationibus aſſignanda, & Advocatis, Procuratoribusque, etiam extraneis, a partibus citatis aſſumendis.

CAPUT IX.

Tandem quo minus erretur, & unusquisque ſtatim ex ipſa citatione intelligere valeat, an cauſa, propter quam ad forum Eccleſiaſticum citatur, ſit talis, quod in eo foro merito conveniri & reſpondere debeat: igitur ſtatuimus & ordinamus, ut poſt hac in tota Provincia noſtra exprimatur in citationibus, in cauſis civilibus tantum, ſpecialis cauſa, vel cauſæ, ob quas, vel quam aliquis citatur. Concedimus quoque, quod partes citatæ, & præſertim Laicæ, in cauſis ad forum Eccleſiaſticum ſpectantibus, Advocato, & Procuratoribus, etiam extraneis, citra tamen præjudicium juratorum Procuratorum, & conſuetudinis Conſiſtorii illius, in judicio Eccleſiaſtico uti poſſint: dummodo tamen libellos, producta, & alia neceſſaria idiomate Latino inducant & proponant, atque in omnibus proceſſum, morem, & obſervationes Conſiſtorii Eccleſiaſtici obſervent. Qui autem ſe huic foro conformare noluerint; hos ad turbationes & confuſiones vitandas, & maxime propter appellationes, in quibus acta cauſarum etiam ad exteras nationes facile devenire poſſent, recipere non poſſumus.

De Notariis fori Eccleſiaſtici.

CONSTITUTIO XL.

Quales ſint cooptandi Notarii, & de Juramento, fideique profeſſione eorum.

CAPUT UNICUM.

QUoniam ex imprudentia, aut malitia quorundam Notariorum, noſtris foris Eccleſiaſticis quandoque non pauca, neque minima cum partium detrimento accidere poſſunt incommoda; idcirco ordinamus & ſtatuimus, ne quisquam in Notarium cujusvis noſtræ Provinciæ fori Eccleſiaſtici adſciſcatur, niſi alicujus provectæ fuerit ætatis, non infamis, neque ulla cenſura irretitus, honeſtus, prudens, & in ſua arte peritus, atque tempore aliquo in ea verſatus: ita ut coram Epiſcopo, vel ejus Generali Vicario, ſive Officiali altero, ejus peritiæ per examen ſufficienter reddat rationem: deinde ſequentem cum juramento faciat ſuæ fidei, ac fidelitatis confeſſionem.

Fidei & fidelitatis confeſſio, cum Juramento a promoto in fori Eccleſiaſtici Notarium facienda.

EGo N. promotus in Notarium hujus Conſiſtorii N. omnia & ſingula, quæ in Sacroſancta Tridentina Synodo, & aliis univerſalibus Conciliis definita & ſtatuta ſunt, palam accepto, ſimulque hæreſes omnes, a Sacris Canonibus, & Generalibus Conciliis, præſertim a prædicta Synodo Tiidentina, damnatas, publice deteſtor, & anathematizo: nec non & veram obedientiam Summo Pontifici Romano, & vobis Reverendiſſimo DD. &c. (ſi præſens Ordinarius fuerit, ſin vero alius ejus loco ſurrogatus eſſet, *Vobis* omittatur) veſtrisque, vel ſuis Succeſſoribus, Canonice intrantibus ſpondeo, & Conſtitutionibus, mandatisque veſtris, vel ſuis, obtemperabo: nec non & inſtituta officii, ſive Officialium Conſiſtorii honeſta juſſa ſervabo: Secretaque ejusdem Conſiſtorii, ſive fori Eccleſiaſtici, & cauſarum nemini propalabo, præſertim atteſtationes teſtium, & conſilia Aſſeſſorum, & concluſas ſententias Judicum, donec publicatæ, prolatæ, & per eum, vel eos, ad quem, vel ad quos ſpectat, fuerint ſubſcriptæ: promittens, me in omnibus omnem daturum operam, ut injunctum mihi munus ſine querela, fideliter, juxta formam fori hujus Diœceſis exequar.

De Decimis, Oblationibus, & Collecturis.

CONSTITUTIO XLI.

Decimas veteri ac novo Jure perſolvendas eſſe.

CAPUT I.

QUoniam officii noſtri eſſe novimus, ea, quæ ad S. Fidei Catholi-

tholicæ ſuſtentationem ſpectant, integra conſervare, diſtricta colligere, & quæ longiſſimo temporum intervallo interierunt, recuperare, & in priſtinum ſtatum revocare: nedum ea, quæ cognoſcimus, ad noſtri Ordinis qualitatem pertinere, aut non corrigendo, aut (quod nefas eſt) ſilentio prætereundo, ſocordiæ & negligentiæ culpam incurramus; nonnulla de Decimis in medium producere cenſuimus neceſſarium. (y) Leges namque non ſolum humanæ, ſed etiam naturales, & Divinæ, conſulentes Sacerdotibus, ac miniſtris Eccleſiarum, pro hæreditaria portione omni populo præceperunt, Decimas fructuum ſuorum locis Sacris præſtare; ut nullo labore impediti per res illegitimas, ſpiritualibus poſſint vacare miniſteriis: quas Leges Chriſtianorum cœtus longis temporibus cuſtodivit intemeratas. Nunc autem paulatim prævaricatores Legum pene Chriſtiani omnes oſtenduntur, dum ea, quæ non tantum humanitus, ſed & Divinitus ſancita ſunt, adimplere negligunt, magnum facinus perpetrantes. Qua de re non ſolum in anima, verum & in temporalibus a DEO puniuntur bonis, quibus Patres noſtri abundabant, quando in ſolvendis Decimis propriis non parcebant redditibus. Idcirco non incongrue Divus ait Auguſtinus: (z) Majores noſtri ideo copiis omnibus abundabant, quia Decimas DEO dabant, & Cæſari cenſum reddebant. Modo autem, quia diſceſſit devotio DEI, acceſſit indictio Fiſci. Nolumus partiri cum DEO Decimas, modo autem tollitur totum. Hoc tollit Fiſcus, quod non accipit Chriſtus. Ita quod duplici afficiuntur jactura, qui aut in nullo, aut male, & perperam ſua annua decimant bona: quia ſuas damnant animas, DEUM offendentes; & quod inique ſibi collocant, accipit alter. Quibus malis ex officii noſtri debito conſulere volentes, ſtatuimus & decernimus, ut mos antiquus inter fideles obſervetur, & Decimas Eccleſiaſticis famulantibus DEO populus omnis inferat, quibus Sacerdotes in ſui ſuſtentationem, & pauperum ſubventionem, aut Eccleſiarum reparationem uti poſſint, ac deinde merito ſuis orationibus pacem populo, ac ſalutem impetrent. Si quis autem iſtis noſtris ſaluberrimis ſtatutis contumax fuerit, juxta demerita acerrime puniatur. Omnes autem omni cum charitate & modeſtia, atque prudentia prius ſunt admonendi, & bene inſtruendi: quod munus erit Prædicatorum Verbi Divini, qui cum ſe occaſio offert, populum circa jus ipſum decimandi, & debitum ſolvendi fideliter non (a) permittent docere: ita tamen, ne cupiditas Paſtorum charitatem exſuperet ovium; ſed ita prudenter debitum doceatur, ut ordinatio Divina quam optime a populo percipiatur, atque diligatur.

Ex omnibus fructibus Decimas dari debere.

CAPUT II.

Cum igitur Decimæ tributa ſint egentium animarum, quas Dominus in ſignum univerſalis Dominii pro miniſtris Eccleſiæ ſibi retinuit, cumque Canonicæ Sanctiones (b) jubeant, eas de omnibus fructibus cum integritate perſolvi; ſtatuimus & ordinamus, quod Laici ipſi de agris & novalibus, ac de omnibus his fructibus, quos in qualibet Diœceſi, ſeu Parochia decimari ab antiquo ſolitum eſt, his, ad quos pertinet, & liquidum jus habent, nullis deductis expenſis, ſive meſſorum ſit pretium, familiæ, aut mercenariorum: etiam juxta locorum conſuetudines, ſi de uno fundo, & uno anno, pluribus vicibus creſcant, atque proveniant plures fructus, omnino integre, etiam ſemine non retento, neque cenſibus, & tributis annuis deductis: Et ſimiliter

(y) Ex Concil. Matiſconen. 2. c. 5. Geneſ. 14. & 28. Exod. 22. & 23. Levit. 27. Numer. 5. & 18. Malach. 3. 2. Paral. 31. Nehem. 13. Luc. 10. 1. Cor. 9. & 10. Et c. Revertimini. cum ſequentib. 16. q. 1. c. Decimas. uſque ad c. Majores. 16. q. 7. Et de Conſecrat. Diſt. 5. c. Quadrageſima. Et extra. De Decimis. prim. & oblat. per tot. tit.

(z) Recitantur eadem hæc S. Auguſtini verba cit. ſupra. c. Majores. cau. 16. q. 7. Et in L. Lucius Titius. ff. De Jure Fiſci.

(a) *Legendum puto:* non prætermittent.

(b) Locis ſupra citatis.

liter in locis, ubi conſuetudo eſt, de animalibus, atque aliis licite acquiſitis, & ſecundum uniuscujusque Diœceſis conſuetudinem decimari ſolitis & conſuetis, ſine fraude qualibet tribuant integre, atque ſub pœnis Canonicis ſolvant. Quod ut efficaciter fiat, Nos, cæterique Epiſcopi noſtræ Provinciæ apud ſubditos noſtros in temporalibus debitis mandatis pœnalibus, & aliter, prout juſtum fuerit, providebimus: adhortantes ſæculares Poteſtates in Domino, ut pro obedientia Omnipotenti debita, & ſuſtentatione Miniſtrorum præcipue Eccleſiæ, apud ſuos ſubditos id agant, ut Decimæ omnes tam majores, quam minores, fideliter, & ſine fraude & dolo ſolvant, memores illius Sancti Ambroſii (c) exhortationis: Quicunque recognoverit in ſe, quod fideliter non dederit Decimas ſuas, modo emendet, quod minus fecit. Quid enim eſt, fideliter dare, niſi ut nec pejus, nec minus aliquando offerat de grano, aut de vino, aut de fructibus arborum, aut de pecoribus, aut de horto, aut de negotio, aut de venatione ſua?

Oblationes, & Collecturas, juxta antiquum hujus Provinciæ conſuetudinem fieri præcipitur.

CAPUT III.

Quod autem ad Oblationes & Collecturas attinet, volumus & mandamus, ut juxta antiquam, & ſemper obſervatam hujus noſtræ Provinciæ laudabilem conſuetudinem, ſuis fiant temporibus.

De Sacroſanctis Sacramentis Eccleſiæ DEI, ac eorundem adminiſtratione.

CONSTITUTIO XLII.

De ſeptem Sacramentis, eorumque virtute, & quæ publicitus de hiſce ſint enuntianda.

CAPUT I.

NOs, noſtrique Coepiſcopi, aliique minores Prælati, nec non & cæteri, in hac noſtra S. Synodo de jure vel conſuetudine congregati, totam hanc noſtram Salisburgenſis Eccleſiæ repræſentantes Provinciam, noſtrorum Prædeceſſorum ſequentes veſtigia, Synodique Salisburgenſis Provincialis præteritæ renovantes Decreta, cum Sancta Catholica Romana Eccleſia, & omnibus Oecumenicis Conciliis, ſeptem fatemur eſſe Sacramenta, quibus delentur peccata, confertur gratia, & cœlorum aperitur janua: Baptiſmum, Confirmationem, Pœnitentiam, Euchariſtiam, Ordinem, Matrimonium, & Extremam Unctionem. Quæ propterea, tanquam ſaluti noſtræ neceſſaria, cum omnibus & ſingulis circa ipſa a Sacris Oecumenicis, præſertim Florentino, & Tridentino Conciliis tradita, recipimus atque amplectimur, & a noſtris ſubditis utriusque Sexus, Clericis & Laicis, idem fateri, illaque recipi, & amplecti, ſub Omnipotentis Dei indignatione, & noſtra animadverſione, mandamus & præcipimus: Ordinantes omnibus, animarum curam habentibus, præſertim Parochis, atque eorundem cooperatoribus, ſive Vicariis, & Verbi Divini Concionatoribus, ut hæc ipſa ſeptem Sacramenta, & quid circa unumquodque ipſorum ſit credendum, ſimul ac eorum virtutes & efficaciam, juxta ea, quæ a ſupradictis duobus Generalibus Conciliis, tum etiam ex Catechiſmo Romano, nuper Decreto Concilii Tridentini, ſolicitudine Pii V. noſtri Pontificis Maximi condito, ſunt præſcripta, ſuum doceant populum: iis tamen juxta diligentiſſime obſervatis, quæ in noſtro Agendorum (d) deſcribuntur libro, brevi, Deo dante, in lucem prodituro, in quo tum in communi, tum in particulari quam breviter, cum Sacrarum etiam Scripturarum approbatione evidens, atque eſſentialis uniuscujusque doctrina, & cujuslibet adminiſtrationis exhibetur inſtructio.

Decla-

(c) In Sermone Quadrageſimæ, cujus initium: Ecce nunc tempus. Recit. cau. 16. q. 7. c. Quicumque.

(d) *De hoc Libro Agendorum Eccleſ. Salisburgenſ. hæc apud Lunig legitur Notatio Editoris hujus*

Declaratio Sacramentorum magna ex parte refertur ad librum Agendorum.

CAPUT II.

Multa etenim non ſolum ad Sacramentorum declarationem, ſed etiam eorundem miniſtrandorum inſtructionem, tum ut nonnulli orti tollantur abuſus, ipſorum miniſtris eſſent præſcribendæ leges & ſtatuta; ſed quoniam conſultius judicavimus, hæc ipſa in Agendorum, de quo ſupra, opuſculo deſcribi debere: eo quod liber ille, propter continuam Sacramentorum adminiſtrationem, noſtrorum Clericorum uſui frequentior futurus eſt, quam iſtarum Synodalium Sanctionum Codex: idcirco ea omnia, quæ nobis circa illa ipſa viſa ſunt digna atque neceſſaria, in eodem Agendario concinnari curavimus, Ordinantes, atque ſub pœna privationis omnium dignitatum, graduum, vel beneficiorum, ſi quæ illis fuerint: vel alias ſuſpenſionis cujuslibet gradus Eccleſiaſtici, & alia gravi a ſuis Ordinariis imponenda pœna, mandantes omnibus & ſingulis, cujuscunque ſint gradus & conditionis, Sacramentorum miniſtris, omnia & ſingula, quæ in Agendario circa adminiſtrandorum Sacramentorum conſiderationem, & obſervantiam, ſunt contenta atque præſcripta, ad unguem omnino ſervari, ac ſi huic noſtræ Sanctæ Synodo ad verbum eſſent inſerta.

Etiam hic nonnulla tractari de Sacramentis, in libro Agendorum non contenta.

CAPUT III.

Quanquam in jam nominato Agendorum libro, quæ pro adminiſtrandorum Sacramentorum inſtructione viſa fuere neceſſaria, abunde ſint deſcripta; nihilominus & nonnulla alia hoc in loco, tum in communi, tum in particulari annotare cenſuimus non indigna, neque inutilia, quinimo neceſſaria.

Miniſtros Sacramentorum inculpatæ vitæ, bonorumque morum eſſe debere, licet Sacramentorum virtus accipienti non adimatur propter miniſtri iniquitatem.

CAPUT IV.

Licet Sacramentorum virtus accipienti non adimatur propter miniſtri iniquitatem; Miniſtros tamen admonemus, ut in adminiſtrandis ipſis Sacramentis inculpate ſe gerant; ne, dum ipſi alios a peccatis lavant, ipſi inquinentur. Cum enim Sacramenta ſint utique Sacra, decet, ut ab innocentibus, & incontaminatis manibus conſecrentur, recte tractentur, & devote adminiſtrentur.

De conſtituenda commoditate adminiſtrandorum Sacramentorum, in locis a Parochia diſtantibus.

CAPUT V.

Eos præterea, quibus cura ineſt animarum, admonitos eſſe volumus, atque illis ſub Omnipotentis Dei indignatione, & noſtra interminatione præcipimus, ut ſuper greges ſuos omni cum ſolicitudine vigilent & attendant; ne cum neceſſitas expoſtulaverit, in adminiſtrandis Sacramentis deficiant. Et quoniam nonnullæ per noſtram Provinciam Parochiales extant Eccleſiæ, quarum pars populi extra Civitatum & oppidorum mœnia conſiſtit, & alicubi ſatis longe diſtat: quo fit, ut Parochi, atque eorum cooperatores, ſeu Vicarii, nocturno, tum etiam diurno tempore,

hujus Synodi: Liber Agendarii, cujus hic & aliis in locis Synodus meminit, debebat eſſe unus, ac duas partes complectebatur: Unam de doctrina & inſtructione Sacramentorum: de Benedictionibus, Proceſſionibus, Ritibus Eccleſiarum in adminiſtrandis Sacramentis, aliisque rebus agendis alteram. At vero poſt Synodum a Sancta Sede approbatam, quasdam ob cauſas, viſum eſt, ut is liber in duo opuſcula divideretur: Et hæc quidem pars, quæ eſt de rebus agendis, ſeorſim imprimeretur, Agendariumque inſcriberetur: Illa vero de doctrina & inſtructione Sacramentorum &c. etiam ſeorſum, quam Manuale Parochorum appellari placuit, & ita factum eſt. Cum itaque Synodus hiſce in locis non ad ſecundam partem, ſed ad primam ſemper ſe referat; animadvertas oportet, non Agendarium, ſed Manuale Parochorum intelligendum, ac conſulendum eſſe. Id quod clarius, diſtinctiusque ex ejus Libri epiſtola accipies. *Hæc apud Lunigium, Contin. III. Spicileg. Eccleſiaſtici, ubi hujus Synodi Decreta & Conſtitutiones referuntur.*

pore, ſeu quoties neceſſe fuerit, hominibus illis nonniſi magna cum incommoditate, atque Sanctorum Sacramentorum non minimo periculo & dedecore, præſertim hyemali tempore, ſubvenire poſſunt: cui incommodo ſuccurrere volentes, mandamus, ut Epiſcopi partes hujuſcemodi commodiori uniant Parochiæ, aut etiam, invitis Rectoribus, ex Conſtitutione Alexandri III., & Decreto Concilii Tridentini (*e*), novas conſtituant Parochias.

De ſuſtentatione Sacerdotum recentiorum Eccleſiarum curatarum.

CAPUT VI.

Illis autem Sacerdotibus, (*f*) qui de novo fuerint Eccleſiis, noviter erectis præficiendi, competens aſſignetur portio, arbitrio Epiſcopi, ex fructibus ad Eccleſiam matricem quomodocunque pertinentibus: & ſi neceſſe fuerit, compellere poſſit populum ea ſubminiſtrare, quæ ſufficiant ad vitam dictorum Sacerdotum ſuſtentandam, quacunque reſervatione generali, vel ſpeciali, vel affectione ſuper dictis Eccleſiis non obſtantibus. Neque hujusmodi ordinationes & erectiones poſſint tolli, nec impediri, ex quibuscunque proviſionibus, etiam vigore reſignationis, aut quibusvis aliis derogationibus, vel ſuſpenſionibus.

Juſtam proviſionem Sacerdotum circa numeroſam plebem fieri debere.

CAPUT VII.

Ex Decreto pariter Concilii (*g*) Tridentini etiam ordinamus, ut Epiſcopi in omnibus Eccleſiis Parochialibus, vel Baptismalibus, in quibus populus ita eſt numeroſus, cui unus, & alter Rector pro Eccleſiaſtica adminiſtratione non ſufficiat, eos ipſos tot ſibi Sacerdotes ad hoc munus adjungere, quot ſufficiant ad Sacramenta exhibenda, & cultum Divinum celebrandum, compellant.

De Ceremoniis circa Sacram. adminiſtrationem, juxta Catholicæ, Romanæ, & univerſalis Eccleſiæ traditionem, obſervandis.

CAPUT VIII.

Curabunt (*h*) etiam Epiſcopi, ut in ſuis Cathedralibus Eccleſiis in omnium Sacramentorum adminiſtrationibus, atque id genus aliis, præſertim in Sponſorum benedictionibus, ritus ſerventur & ceremoniæ, ſecundum traditiones Sanctæ Romanæ & univerſalis Eccleſiæ. Alii vero omnes inferiorum Eccleſiarum qualiumcunque Rectores, in his omnibus a Cathedralium Eccleſiarum obſervatione, nulla ex parte diſcedant, ſed eis omnino ſe uniformes reddant.

De Sacramentorum explanatione, cum adminiſtrantur, ab Epiſcopis, atque Parochis facienda.

CAPUT IX.

Epiſcopi præterea (*i*) in adminiſtrandis Sacramentis, illorum vim & uſum, pro eorum, qui ſumpſerint, ſive adfuerint, intelligentia diligenter explicare debent: Quod & Parochi, cæterique Sacramentorum Adminiſtratores præſtare non deerunt, juxta normam, in Agendario prodituro traditam, adhibita ſemper circa unumquodque Catechiſmi Romani explanatione.

De Baptiſmo.

CONSTITUTIO XLIII.

Baptiſmum infantium ultra octiduum non eſſe differendum.

CAPUT I.

CUm hoc ſalutiferum Baptiſmi Sacramentum principium ſit, quo mortalibus Regni cœleſtis aperitur janua, non immerito reliquis præponitur: circa quod præter ea, quæ in Agendorum libro continentur, quæ omnino obſervari volumus, atque præcipimus, hæc paucula etiam illis addere decre-

(*e*) Trident. Seſſ. 21. C. 4. Decret. de Reformat.
(*f*) Trident. Loco cit. (*g*) Eodem loco, quo ſupra.
(*h*) Ex Concilio Meldenſi, de iis, quæ ad Sacramentorum adminiſtr. gen. pertinent. §. 8.
(*i*) Ex cit. Concilio Meldenſi, eod. Tit. §. 10.

decrevimus. Et imprimis ordinamus atque ſtatuimus, omnibus, quorum ea eſt cura, mandantes, ne ultra octiduum infantes a ſuis nativitatibus differant, Sacerdotibus propriis, aut eorum vices gerentibus, in Eccleſiis Parochialibus offerre baptizandos. Quod ſi quiſpiam non præſtiterit, illum latæ ſententiæ excommunicationem incurriſſe declaramus, niſi aliqua rationabili cauſa ductus, a Parocho licentiam, aliquantiſper differendi impetraverit, quæ tamen brevis debet eſſe: quia non eſt juſtum, ut res, quæ tam magna, tam præclara creditur, negligentius, aut tardius, quam expedit, protrahatur. Propterea bene ait Divus Auguſtinus (*k*): Rogo vos Fratres, ut quicunque aut filium, aut vernaculum ſuum baptizari deſiderat, jam nunc eum Eccleſiæ offerre non differat.

De inſtruendis obſtetricibus, circa ſubitaneum Baptiſma.

CAPUT II.

Statuimus etiam, cum ſalus animæ ab hoc maxime pendeat Sacramento, ut obſtetrices, quæ ſæpius, neceſſitate imminente, infantes baptizare ſolent, poſtquam a ſæculari Poteſtate, aut his, quibus eas aſſumere competit, ſunt aſſumptæ, locorum Plebanis ſtatim præſententur; ut ab eisdem (quemadmodum & in Agendis habetur) doceantur, atque inſtruantur, in quibus caſibus, & ſub qua forma ipſæ Baptiſmum impendere valeant: ne cum irrecuperabili & miſeranda infantium jactura eas errare contingat.

Quibus non liceat niſi in Eccleſiis baptizari.

CAPUT III.

Licet in Agendario ſit ſancitum, neminem niſi in Eccleſia baptiſmali, ut in loco ad ſuſcipienda Sacramenta ordinato (niſi aliud cogat neceſſitas) baptizari debere; nihilominus, quia nonnulli fraudulenter idipſum interpretantes, in domibus Æditųorum, aut Parochorum, ad ipſas Parochiales Eccleſias pertinentibus, ſuos procurant, cum eorundem Sacerdotum applauſu, & conſenſu (proh nefas) baptizari filios, aſſerentes, perinde eſſe, ac ſi in Eccleſiis fieret: eo quod hujuscemodi domus cum ipſis Eccleſiis, quibus, vel earum cœmiteriis, communiter ſunt annexæ, aut contiguæ, pro eadem re habeantur; coacti ſumus in hac Sancta Synodo talium malitiæ obſtare, hoc Decretum edere: Omnibus Parochis, atque eorundem in cura animarum regenda cooperariis, præcipientes, ne Baptiſma, nobiliſſimum Sacramentum, non ſolum in propriis, aut amicorum, ſed neque etiam in Parochorum, aut Æditųorum domibus (quantumvis Eccleſiis Parochialibus contiguis, aut annexis) ſeu alio in loco, quam in Eccleſiis baptiſmalibus, cuiquam conferant; niſi evidentiſſima alicujus infantuli emerſerit neceſſitas, propter quam abſque illius periculo ad Eccleſiam acceſſus haberi nequeat: vel niſi Regum, Principum, & etiam Illuſtrium extiterint liberi, quibus deferri conceditur, dummodo in aliquo eorundem Arcis, ſive Palatii Sacello, debitis modis & ceremoniis ab Ordinario Parocho, ſeu ab alio ab eo miſſo, baptizentur, & ita Ordinario ex aliqua juſta cauſa viſum fuerit. Quicunque autem Sacerdos contrarium facere præſumpſerit; ab officii Sacerdotalis exercitio, uſque ad ſui Ordinarii beneplacitum, ſit ipſo facto ſuſpenſus, aliaque corporali pœna ab Ordinario corripiendus.

De diligentia circa illitionem Chriſmatis.

CAPUT IV.

Cavere quoque debent Parochi, ne Sacrum Chriſma in baptiſmate a Laicis attingatur; ideoque parare ſibi debent bombycem, ſeu linteolum aliquod, quo ſtatim poſt unctionem ipſimet abſtergant Chriſma, ne obſtetrices, aut nutrices, ſive Compatres, aut Commatres tangant, ſed ipſi Sacerdotes a Baptiſmate igni tradant.

De

(*k*) S. Auguſtin. Serm. 7. de tempore.

De Confirmatione.

CONSTITUTIO XLIV.

Ut Epiſcopi frequentent uſum Confirmationis, & quot annorum debeat eſſe confirmandus.

CAPUT I.

QUoniam in opuſculo Agendorum de virtute hujus Sacramenti, deque ipſius Miniſtris, nec non & de populorum inſtructione, a Parochis facienda, eſt ſufficienter explicatum; idcirco ne idem repetamus hoc in loco, aliud circa ipſum ſtatuere nolumus: Epiſcoporum tantummodo negligentiam hic loci redarguendam, apud quos hoc ipſum Sacramentum hactenus minus eſt frequentatum, eosdemque una admonendos eſſe, operæ pretium judicavimus; ut impoſterum ſubditos ſuos, quotquot adhuc eodem Sacramento initiati non ſunt, conſuetis ceremoniis confirment, & inſigniant; quod & Nos (DEO auxiliante) obſervabimus, atque idem a Coepiſcopis noſtris obſervari mandamus: ut hoc tam utili Sacramento curent, vel per ſe ipſos, aut (ipſis impeditis) per alios Epiſcopos, in majoribus quidem & amplioribus Diœceſibus in annis quatuor, ſingulo anno eam majorem, quam poterit, partem: in minoribus vero Diœceſibus, in duobus annis, ſingulo anno dimidiam partem inſigniri. Sed animadvertant, ne minori, quam ſeptem annorum ætatem habenti, hoc Confirmationis Sacramentum exhibeant.

Ut Concionatores competenti tempore hoc Sacramentum populo exponant, atque declarent.

CAPUT II.

Quandoquidem Sacramenti hujus uſurpatio tam apud Metropolim, quam Cathedrales Civitates, neſcimus qua remiſſione, retroactis annis adeo fuerit infrequens, ut apud pleroſque oblivioni tradita, & juventuti pene ſit incognita; ordinamus & mandamus, ut non ſolum Parochi, ſed & Concionatores Verbi Divini in ſuis ſermonibus vim atque virtutem hujus Sacramenti fideliter edoceant plebem: ut quid circa illud credere debeant, ſciant, & quid per hujus Sacramenti ſuſceptionem conſequantur, cognoſcant. Quod eo præſertim tempore fieri volumus, quo Epiſcopi ad ipſos ea de re ſunt profecturi: de quorum adventu iidem Prædicatores & Plebani ſuos ſemper facient certiores Parochianos, quibus etiam diem denuntiabunt, in qua Epiſcopi Confirmationis actum habituri ſint.

Tempore, quo Epiſcopi hoc Confirmationis Sacramentum ſunt miniſtraturi, viſitationes juxta per eandem partem Diœceſis fieri debere.

CAPUT III.

Hiſce etiam temporibus poterunt, imo debent viſitationes (de quibus infra particularis habetur Conſtitutio) & Inquiſitiones per eam partem cujuslibet Diœceſis (quæ tunc per Epiſcopum, vel in Pontificalibus ejus Vicarium peragetur) celebrari: quia multo melius quid circa unamquamque Eccleſiam neceſſario ordinandum fuerit, ſive in Pontificalibus, ſeu in aliis Spiritualibus, etiam (ſi opus fuerit) in temporalibus, in præſentia ipſius Ordinarii, vel ejusdem Suffraganei, ordinari, diſponi, atque expediri poterit.

De Spirituali cognatione circa Baptiſmi & Confirmationis Sacramenta contracta.

CAPUT IV.

Quantum vero ad ſpiritualem ſpectat cognationem, quæ in ſupradictis duobus Baptiſmi, & Confirmationis contrahitur Sacramentis, ſatisque pro neceſſitate in Agenda, juxta Sacri Tridentini Concilii, & Pii V. Pontificis Maximi limitationem, ſunt edocta, ea omnia omnino ſervari volumus, atque ſtatuimus. Quapropter Eccleſiarum Paſtores diligenter animadvertent, ne illos, qui tali fuerint vinculo irretiti, matrimonialiter invicem copulent.

De

De Pœnitentia.

CONSTITUTIO XLV.

De uſu confitendi peccata, & qualitatibus Confeſſorum.

CAPUT I.

CUm in ſæpe nominata Agenda nedum eſſentialia Pœnitentiæ, & Confeſſorum qualitates requiſitæ, verum & quomodo ad Pœnitentiam populi ſint a ſuis propriis Sacerdotibus inducendi, diſponendi, inſtruendi, atque præparandi, nec non & in ipſo Confeſſionis actu audiendi, & pœnitentes abſolvendi, atque id genus alia, ad hoc ipſum Pœnitentiæ Sacramentum ſpectantia, cum omnibus tam Papalibus, quam Epiſcopalibus caſibus, etiam cenſuris & irregularitatibus, diffuſe ſatis & competenter ſint aſſignata, Confeſſoribusque ipſis præſcripta: quæ ad unguem prorſus obſervari volumus, mandamus, & præcipimus; idcirco in eisdem hic repetendis immorari nolumus, niſi quod Nos, noſtrosque Coepiſcopos admonemus, ut Deo, noſtrisque ſatisfaciamus conſcientiis, & Confeſſorum, confitentiumque conſulamus animabus, ne quispiam a Nobis, ſeu quoquam noſtrorum Coepiſcoporum admittatur in Confeſſorem, niſi illis quinque qualitatibus, eodem in libro Agendorum deſcriptis, fuerit inſignitus, & ita per rigoroſum examen repertus. Tales enim Sacerdotes, qui confeſſionibus ſunt præficiendi, viri debent eſſe integri, maturi, nullo crimine publice diffamati, non ebrioſi, non leves, non cupidi, non ad quæſtum intenti, neque exploratores nimirum curioſi; ſed ab his vitiis prorſus alieni, prudentes, patientes, ſilentii tenaces, ſenſibus perfecti, modeſti, de animarum ſalute ſoliciti, eruditi, ut inter lepram, & non lepram, ac lepram & lepram diſcernere ſciant: ne intricatam confitentium conſcientiam extricare ignorantes, ſe ipſos & illos perdant, opusque Dei deſtruant, juxta illud: Cæcus cæcum ducens, ambo in foveam cadunt.

In quibus admonendi ſint Confeſſores.

CAPUT II.

Illud quoque ab Epiſcopis oblivioni non eſt tradendum, ut cum aliquos præmiſſo examine inſtituunt Confeſſores, non prætermittant eos admonere, & injungere illis ſub pœna condigna, in audiendis confeſſionibus, & injungendis pœnitentiis, rebusque alienis reſtituendis, ac pœnitentibus abſolvendis, atque caſibus, cenſurisque reſervatis, ne eorum jota quidem prætereant, quæ in libro traduntur Agendorum.

De Pœnitentiariis inſtituendis, ubi non habentur, & eorum officio.

CAPUT III.

Ut Sacri Tridentini (*l*) Concilii non modo pareamus Conſtitutioni, verum etiam noſtræ Provinciæ conſulamus neceſſitati, antiqua Prædeceſſorum noſtrorum veſtigia ſequentes, & prioris Salisburgenſis Synodi Decretum renovantes, ordinamus & ſtatuimus, ut in noſtra Metropolitica, ac qualicunque alia Cathedrali Eccleſia aliquis Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel Jure Canonico, annos quadraginta natus, ſeu alias, qui aptior pro loci qualitate reperiatur, ſecundum Synodi Tridentinæ determinationem ab Ordinario in Pœnitentiarium, ubi non habetur, inſtituatur, ſemperque retineatur, ac foveatur: qui perſonam ſui Epiſcopi repræſentans, ipſiusque omnem abſolvendi poteſtatem habens, non ſolum a caſibus & cenſuris, ſuo Ordinario reſervatis, pœnitentes ad ſe recurrentes valeat abſolvere; ſed etiam reliquos Confeſſores in caſibus intricatis, ſeu non intellectis, illum conſulentes poſſit edocere, atque inſtruere, ſive illis in caſibus non conceſſis, authoritatem petentibus ſuccurrere, & miſſos a Plebanis, ſive etiam ab Archi-Diaconis, vel ruralibus Decanis, aut aliis Officialibus, ſive minoribus Prælatis, propter aliqua delicta occulta, ſeu publica, juxta rei exigentiam expedire. Qui tamen neque a confitentibus, neque a pœnitentibus, aut eis, qui ipſum conſulunt, ſuper pretio aliquo

(*l*) Seſſ. 24. c. 8. Decr. de Reform. De Pœnitentiis & remiſſionib. C. primo.

quo paciſcatur, neque quidquam exigat, ſed ſuo contentus ſit ſtipendio: Qui etiam, cum vacat, quandoque veluti ſemel, aut bis in hebdomada, non tantum Confeſſoribus, verum & cæteris Sacerdotibus, conſcientiæ prælegat caſus, illosque interpretetur.

Neque ſimplici Sacerdoti, aut extraneo, licere abſolvere, niſi is fuerit legitime deputatus: neque expoſito, a caſibus non conceſſis, niſi obtenta prius facultate.

CAPUT IV.

Ut autem protervorum obſtemus temeritati, puſillorumque occurràmus ſimplicitati, ſtatuimus, atque præcipimus omnibus Sacerdotibus, ne (exceptis locorum Parochis, eorumque Cooperatoribus, ſeu Vicariis approbatis) quiſpiam, præter excommunicationem, quam hujusmodi temerarios contrafacientes ſe incurriſſe ſciant, ſub pœna carceris trium menſium, & alia ab Ordinario loci, juxta facti enormitatem infligenda, audeat in Confeſſorem ab Ordinario non admiſſus, quemquam ſine neceſſitate imminente, etiam in caſibus non reſervatis: vel ad Confeſſiones audiendas expoſitus, in caſibus, ſeu cenſuris, ſibi non conceſſis, ſed Superioribus reſervatis, abſolvere.

De publicatione Confeſſorum.

CAPUT V.

Ne vero quiſpiam pœnitentium decipi poſſit, ordinamus, ut in foribus cujuslibet Eccleſiæ, ubi Confeſſiones audiri, & Confeſſarii plures eſſe ſolent, affigatur tabella, in qua nomina & cognomina Confeſſorum approbatorum ſint deſcripta.

De annotatione, & animadverſione in eos, qui Confeſſionem intermiſerint.

CAPUT VI.

Cæterum cupientes noſtrorum ſubditorum ſaluti conſulere, & Conſtitutioni Capituli: *Utriusque ſexus*, volentes ſatisfacere, quam diſtrictius ſub his pœnis, quæ ibi ſtatuuntur, obſervari præcipimus: Decretum prioris Synodi Saliſburgenſis renovantes, ordinamus & ſtatuimus, injungendo omnibus Sacerdotibus, per noſtram Provinciam ubilibet conſtitutis, etiam Regularibus exemptis, & non exemptis, atque mendicantibus, quod quilibet eorum omnes ſibi confitentes, tam pro prima, quam ſecunda Confeſſione, quolibet anno, in regeſtum diligenter conſcribat, ac quilibet Paſtor tribus hebdomadis, poſt feſtum Paſchæ proximis, tam ſuum, quam cooperatorum, & deputatorum a ſe Confeſſorum, regeſta conferat: atque exinde, quas perſonas ipſi ſciverint inobedientes, & mandatis Eccleſiæ non paruiſſe, noſtris Officialibus, Archi-Diaconis, vel Decanis ruralibus, ante feſtum Pentecoſtes, una cum transmiſſione regeſtorum, in ſcriptis ſignificent. Quæ ſubinde quilibet Officialis, Archi-Diaconus, & Decanus ruralis ſuo Epiſcopo præſentet. Ita tamen, quod antequam denuntientur, prius per Paſtores ſuos de facienda Chriſtiana Confeſſione paterne admoneantur: qui ſi proterve in impietate ſua perrexerint, tunc demum ad Superiores deferantur; ut coram ipſorum inobedientium Superioribus, pro obedientiæ debitæ præſtatione ſolicitari, vel ex officio Paſtorali, Canonico modo, contra tales procedi valeat.

De Confeſſione Sacerdotum, & ejus rei teſtimonio.

CAPUT VII.

Hoc unum etiam non eſt prætereundum, quinimo maxime conſiderandum, quod multi Sacerdotum Sacramentalem ſuorum peccatorum confeſſionem penitus omittunt, alii vero vix ſemel in anno ſua confitentur peccata, qui quotidie graviſſime offendunt Deum, & ſcandalizant proximum, multas perpetrantes iniquitates: Quorum impietati pro noſtri Paſtoralis officii debito volentes ſuccurrere, illorumque ſaluti conſulere, ordinamus, & ſancimus, ut Sacerdos quilibet ſimplex, vel Beneficiatus, Parochus, vel Cooperator, ſeu Vicarius, quotiescunque confitetur, a ſuo Confeſſario teſtimonium in ſcriptis accipiat; ut tempore viſitationis, vel ab Ordinario requiſitus, oſtendere poſſit. Quod ſi quis non obſervaverit, tanquam propriæ conſcientiæ immemor, privatus bene-

beneficiis, etiam acerrime juxta Canones puniatur: ut non ſolum ſæcularibus ſit exemplo; ſed etiam ipſius anima lucrifiat. Si Laici ex præcepto ſaltem ſemel in anno obligantur confiteri, ut placeant DEO, & ſuæ conſulant conſcientiæ, & ſatisfaciant Eccleſiæ; quanto magis Sacerdotes, qui quotidie pro ſe, & DEI populo orare debent, & ſæpe Divina myſteria contrectant, non ſolum ſemel in anno, ſed totiens, quotiens ſe DEUM mortaliter offendiſſe ſciant, atque comprehendant, hoc agere tenentur, ut immaculati aſſiſtant DEO Omnipotenti.

De Sententiis Excommunicationum, aliarumque Cenſurarum & irregularitatis.

CONSTITUTIO XLVI.

Pœnas cenſurarum Eccleſiaſticarum, & irregularitatis &c. per Jura recentiora non revocatas &c. in ſuo robore permanere.

CAPUT I.

Pœnas cenſurarum Eccleſiaſticarum quarumcunque, & irregularitatis, quæ in Sacris Conciliis Oecumenicis, Patrum Decretis, & Summorum Pontificum Decretalibus, atque Anteceſſorum noſtrorum Statutis Provincialibus inveniuntur, neque per jura recentiora revocatæ, vel emendatæ, aut contraria, legitima & Canonice præſcripta conſuetudine, non ſunt abolitæ, decernimus in ſuo robore permanere: quibus eas etiam connumeramus cenſuras, quæ hiſce noſtris Provincialibus inſertæ ſunt Statutis.

De excommunicatione moderate uſurpanda.

CAPUT II.

Quamvis autem excommunicationis ſententia gladius ſit, & nervus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & ad continendos in officio populos valde ſalutaris; nihilominus eam, quæ ab homine, hoc eſt, Judice Eccleſiaſtico poteſt infligi, volumus & ſtatuimus cum Sacroſancto Tridentino Concilio, poſthac, niſi magnam ob cauſam, haud eſſe inferendam, & tunc etiam parcius, præſertim in cauſis Civilibus, ubi vel legum diſpoſitio obſervari, vel alia temporalis pœna uſurpari poteſt; cum experientia doceat, ſi temere, aut levibus ex rebus incutiatur, magis contemni, quam formidari, & perniciem potius parere, quam ſalutem. Verum ſi neceſſarium, ut inferatur, fuerit judicatum; tunc, obſervatis tamen, quæ ex Sacris Canonibus in libro Agendorum ſunt deſcripta, poterit inferri. Præ oculis autem Judex ſemper habeat, & obſervet Decretum, a Tridentino Concilio ſuper hoc editum, quod etiam in aliis cenſuris inferendis haud erit prætereundum.

De animadverſione Decreti Conſtantienſis Concilii ſuper ipſis cenſuris obſervandi.

CAPUT III.

Ad vitandum quoque ſcandala, ac multa pericula, ſubveniendumque conſcientiis fidelium timoratis, ſtatuit hæc Sancta Synodus, ut Decretum a Conſtantienſi Concilio ſub Martino quinto ſuper eiſdem cenſuris publicatum, & ab Eccleſia Catholica acceptatum, approbatum, & uſitatum, diligenter ab omnibus, præſertim Clericis, & maxime Prælatis, animadvertatur, atque obſervetur, quod eſt tale: Chriſti fidelibus tenore præſentium miſericorditer indulgemus, quod nemo deinceps a Communione alicujus, in Sacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut aliis quibuſcunque Divinis, vel extra, prætextu cujuscunque ſententiæ, aut cenſuræ Eccleſiaſticæ, a jure, vel ab homine generaliter promulgatæ, teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Eccleſiaſticum obſervare; niſi ſententia, vel cenſura hujusmodi fuerit in, vel contra perſonam, Collegium, vel Univerſitatem, Eccleſiam, vel locum certum, vel certam terram, a Judice publicata, vel denuntiata ſpecialiter, & expreſſe: Conſtitutionibus Apoſtolicis, & aliis in contrarium facientibus, non obſtantibus quibuſcunque: Salvo, ſi quem pro ſacrilega manuum injectione in Clericum, ſententiam latam a Canone, adeo notorie conſtiterit

rit incurriſſe; quod factum non poſſit aliqua tergiverſatione celari, nec aliquo ſuffragio excuſari: Nam a communione illius, licet denuntiatus non fuerit, volumus abſtineri juxta Canonicas Sanctiones.

De pœna Sacrificantium, in excommunicatione conſtitutorum.

CAPUT IV.

Clericos etiam admonitos volumus, ut cum acciderit, eorum quempiam aliqua irretiri cenſura, præſertim excommunicationis ſententia: quam non raro poſt nimias potationes, ob violentas in alios Clericos manus, quamplurimi incurrunt; a Divinis, Miſſarum præcipue celebratione, abſtineant, quouſque abſolutionem impetraverint. Quod ſi temerarius quispiam obſervare contempſerit, præter irregularitatem, quam incurrit, ordinamus & præcipimus, ut talis Sacrorum Canonum, noſtrorumque Statutorum contemptor unius menſis carcere mulctetur, absque remiſſione, ter in hebdomada affligendus in pane & aqua, deinde ad beneplacitum ſui Ordinarii ſuſpendatur a Miſſa.

Cætera in Agendario eſſe perquirenda.

CAPUT V.

In reliquis vero ad ipſas cenſuras & irregularitatem ſpectantibus, omnia & ſingula obſervari volumus & mandamus, quæ in libro Agendorum ſunt annotata: ubi quid unaquæque ſit, deſcribitur & caſus Epiſcopales a Papalibus ſecernuntur.

De Auguſtiſſima Euchariſtia, & Miſſæ celebratione.

CONSTITUTIO XLVII.

Circa Sacramentum Euchariſtiæ omnia, quæ in Agendario præſcripta ſunt, eſſe obſervanda.

CAPUT I.

QUoniam in Agenda, tanquam Clericis noſtris magis familiari, & domeſtica, quæ ad hujus tanti Sacramenti conſecrationem, Miſſæ celebrationem, populi circa ea ipſa inſtructionem, atque obligationem, ad Sanctamque Communionem, tum in vita, tum in articulo mortis præparationem atque diſpoſitionem, & id genus alia ſpectant, diffuſe admodum, & ampliſſime ſint deſcripta, & ex Sacris Conciliorum, etiam Tridentini, Canonibus, Patrumque orthodoxorum ſcriptis, & Summorum Pontificum traditionibus comprobata: quæ omnia & ſingula, ac ſi huic noſtræ Sanctæ Synodo de verbo ad verbum eſſent inſerta, volumus ac mandamus, ſub eisdem pœnis, eo in libro expreſſis, & aliis, a Nobis juxta demerita imponendis, omnino ſervari, & inviolabiliter cuſtodiri: idcirco, ne illa ipſa hac in Synodo repetere videamur, omnibus prætermiſſis, quædam duntaxat Decreta ad majorem firmitatem, & obſervantiam eorum, quæ de hoc tremendo Sacramento in eodem Agendorum opuſculo, ſunt ſancita, ſtatuere dignum, quinimo propter quorundam ſceleſtiſſimorum protervitatem, neceſſarium duximus.

De modo conſecrandi Euchariſtiam, cui ſi quiſpiam temerarius contrafecerit, quomodo ſit pleƈtendus.

CAPUT II.

Quicunque Sacerdos, omni timore Dei poſtpoſito, auſus fuerit Sacratiſſimam Euchariſtiam extra Sanctiſſimam Miſſæ celebrationem conficere, vel vinum absque pane, aut e converſo conſecrare: vel tremendum Miſſæ Sacrificium non ſecundum Catholicæ Eccleſiæ, ab hac noſtra Provincia ſemper obſervatam traditionem, jejuno ſtomacho, ac tempore opportuno, cum omnibus requiſitis, hactenus ab Eccleſia Catholica ſancitis, & obſervatis, & in libro Agendorum annotatis, celebrare; ut hæreticus, omnibus ſpoliatus beneficiis, ſi quæ habet, acerrime puniatur.

De pœna celebrantium, vel quomodocunque communicantium Sacerdotum, ſine prævia Sacramentali Confeſſione.

CAPUT III.

Similiter ſi Sacerdos aliquis repertus fuerit, graviter, ſive mortaliter

Deum

Deum offendiſſe, & proximum ſcandalizaſſe, & immemor doctrinæ Apoſtoli dicentis: Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat: Qui enim manducat & bibit indigne, judicium ſibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini; absque ſuæ conſcientiæ diſcuſſione, Sacramentali Confeſſione mediante, hoc tremendum Sacrificium celebraſſe, vel quomodocunque communicaſſe (ut ſupra) mulctetur: nam qui tale ſcelus audent perpetrare, profecto ab infectione hæreſis alieni eſſe non poſſunt: præſertim, qui in eodem ſcelere non erubeſcunt perſeverare, uti (proh dolor) reperiuntur nonnulli: quos acerbius omnino volumus, atque præcipimus a locorum Ordinariis puniri, omnibusque beneficiis, & officiis privari, & a Divinorum celebratione uſque ad Ordinarii beneplacitum ſuſpendi: qui cum illis haud diſpenſabit, niſi prius condignam in talibus cognoverit emendationem & contritionem.

De pœna non ordinatorum, temere Sacrificantium, aut quidpiam aliud Divinum tractantium.

CAPUT IV.

Simili modo ſi quispiam vir ſceleſtus, Sacris rite non initiatus (immemor exemplorum Regis Oziæ, qui cum opus uſurpaſſet Sacerdotale, & a Sacerdotibus Domini admonitus, non deſtiterit, lepra in ultimum uſque vitæ ſuæ diem, ſic perſeverans, fuit percuſſus: & Dathan, Chore, & Abiron, qui ea de re a terra ore operto, cum tabernaculis ſuis, omnique eorum ſubſtantia, in infernum uſque vivi fuerunt abſorpti: & ducentorum quinquaginta virorum, qui illorum trium conſenſerant facinori, ab igne a Domino egreſſo pariter fuerunt conſumpti) auſus fuerit hoc tantum Corporis & Sanguinis Domini Myſterium peragere, Miſſam dicendo, vel absque Miſſæ celebratione, aut quidpiam aliud Divinum facere, quod Sacerdotibus, aut Levitis duntaxat, convenit, ut hæreticus, temerarius, ſceleſtiſſimus, Sacrilegus, absque venia & miſericordia puniatur; ne ira Dei tanquam talibus conniventes ſuper nos veniat, & ignis de cœlo deſcendens nos conſumat, aut terra ore aperto nos vivos abſorbeat, & infernus nos ſepeliat.

De non porrigendo Sacramento, niſi confeſſis.

CAPUT V.

Sub pœna graviſſima mandamus deinde omnibus Parochis, eorumque Cooperatoribus, ſeu Vicariis, & quibuscunque hujus Venerabilis Sacramenti miniſtris, ne cuiquam, ſive in Paſchate, ſive alio tempore, ſive in vita, ſive in ultimo vitæ articulo, Sacratiſſimum Chriſti Corpus exhibeant; niſi de illius communicandi Sacramentali Confeſſione præmiſſa, certo conſtiterit. Sunt enim non pauci homines profani, qui nihili facientes ſententiam Apoſtoli dicentis: Quicunque manducaverit panem hunc, & biberit calicem Domini indigne, reus erit Corporis & Sanguinis Domini, & immemores verborum Chriſti, eos increpantis, qui eo ſe conferunt, veſtem non habentes nuptialem, hoc eſt, animæ candorem, ſuis indiſcuſſis conſcientiis, pleni immunditiis, ad hanc tremendam accedunt Agni immaculati menſam.

Ut Parochi ea obſervent, quæ in præcedenti Conſtitutione de Pœnitentia, Capite ſexto, ſunt dicta: in annotandis videlicet omnibus, & ſingulis utriusque ſexus ſuis capacibus Parochianis, qui tempore Paſchatis, præmiſſa Sacramentali Confeſſione communicarunt, & qui id agere contempſerunt.

CAPUT VI.

Ordinamus præterea, & Parochis omnibus, tam ruralibus, quam aliis, ſub pœna privationis eorundem beneficiorum, & alia ab Ordinariis imponenda præcipimus, ut ea omnia & ſingula quam diligentiſſime circa hoc Euchariſtiæ Sacramentum Paſchali tempore obſervent, quæ in præcedenti Conſtitutione de Pœnitentia cap. 6. ſunt dicta, annotantes omnes & ſingulos utriusque ſexus, capaces Parochianos, qui juxta præceptum Catholicæ Eccleſiæ communicarunt, præmiſſa Confeſſione, vel

vel contempſerunt communicare, ut ex noſtri Paſtoralis officii debito contra tales Canonice procedere valeamus.

Euchariſtiæ contemptores Sacra privandos eſſe Sepultura.

CAPUT VII.

Renovantes inſuper prioris Salisburgenſis Synodi Decretum, juxta Sacros Canones editum, ſtatuimus etiam, & ſub Omnipotentis Dei indignatione, ac noſtra animadverſione mandamus, ut nullus utriusque ſexus, cujuscunque ſit conditionis, gradus, vel dignitatis, in loco ſacro ſepeliatur, qui tempore Paſchali (ſi Communionis capax fuerit) præmiſſa Sacramentali Confeſſione non communicavit; niſi de conſilio ſui Plebani ad tempus præfixum abſtinendi licentiam obtinuerit, vel ante mortem Sacram Euchariſtiam petierit. At ubi quem contigerit morte inopinata inconfeſſum obire, ſepultura præfata talem carere nolumus, maxime ſi aliqua pœnitentiæ oſtenderit ſigna: Si tamen ipſius Curato conſtiterit, illum ipſum tempore Paſchali, vel paulo poſt, de ipſius Parochi conſenſu, præcepto Eccleſiæ ſatisfeciſſe, nec aliud obſtiterit Canonicum impedimentum. Volumus tamen, ut prius Ordinario, vel ipſius Officiali indicetur, & Parochus de ſupra ſcriptis fidem faciet.

De pœna Sacerdotum, qui Euchariſtiam parum caute conſervant.

CAPUT VIII.

Ordinamus quoque, ut Parochi, qui in Viſitationibus, vel alias Sacram Euchariſtiam (quam in ſuis Eccleſiis pro infirmis, quemadmodum in Agenda eſt dictum, habere ſemper debent paratam) ſub optima cuſtodia, omnique cum honore & reverentia haud tenuiſſe, deprehenſi fuerint, acerrime juxta Canones puniantur.

Penes quos claves St. Euchariſtiæ, & Sacrorum liquorum conſervari debeant.

CAPUT IX.

Mandamus etiam Parochis omnibus, ne (ſub pœna privationis omnium ſuorum beneficiorum) claves ad Sacratiſſimam Euchariſtiam, vel ad Sacros liquores, Æditius, ſive aliis laicis viris, multo minus fœminis relinquant, neque unquam ad illorum manus pervenire permittant: quas claves penes ipſos Parochos, vel ſuos Cooperatores, ſeu Vicarios, ſemper detineri, ac conſervari volumus, atque præcipimus.

De Sacris Ordinibus.

CONSTITUTIO XLVIII.

Refert ſe ad ea, quæ ſuperius in Conſt. 22. & in Agendario ſunt dicta.

CAPUT UNICUM.

QUæ circa hoc Sacri Ordinis Sacramentum volumus obſervari, ſuperius ex Sacrorum Conciliorum, præſertim Tridentini, Canonibus in Conſtitutione, de conſideratione ab Epiſcopis habenda in admittendis iis, qui ad Sacros Ordines aſpirant, & in Agenda, ſatisque pro neceſſitate ſunt præſcripta, illa ab Epiſcopis, iſta a Parochis, quam diligenter animadvertenda.

De Matrimonio.

CONSTITUTIO XLIX.

Relatio ad Agendarium, in quo ſatis traduntur, quæ ad hujus Sacramenti adminiſtrationem videntur neceſſaria.

CAPUT I.

QUia in libro Agendorum, quid & quantum hoc ſit Sacramentum, & quæ celebrationem ejus præcedere, vel ſequi debeant, quidque in ea omnino agendum, & quomodo progrediendum, ex Sacrorum Conciliorum, præſertim Tridentini, Sanctionibus, & antiquiſſima hujus noſtræ Provinciæ conſuetudine ſatis eſt declaratum ſuperius: Ubi præterea non ſolum, qui & quales a Parochis ad hoc Sacramentum debent admitti, vel rejici, & conſanguinitatis, affinitatis, etiam ex fornicatione contractæ, & ſpiritualis cognationis impedimenta, ſecundum Concilii Tridentini, & moderni Pontificis Max. PII Quinti deciſionem modificata, edocentur; verum etiam tempora, per idem Tridentinum Concilium dilatata, in quibus nuptiæ ſolenniter poſſunt celebrari, annotantur,

tur, ac Sponſorum benedictiones deſcribuntur: nec non id genus alia, ad hoc ipſum Matrimonii Sacramentum pertinentia. Quæ omnia & ſingula, ac ſi hac in Sancta Synodo de verbo ad verbum eſſent deſcripta, approbamus, & ab omnibus Parochis, eorumque Cooperatoribus, vel Vicariis, atque aliis quibuscunque Clericis, ſive Laicis, ſub pœnis eo in loco, juxta Sacros Canones aſſignatis, & aliis, a ſuis Ordinariis infligendis, ſervari mandamus atque præcipimus. Ideo ne bis idem inculcetur, paucis, quinque duntaxat articulis, in Agenda omiſſis, negotium hoc expediemus.

De ritu benedicendi Deſponſatos.

CAPUT II.

Licet in Agenda forma Sponſos benedicendi ſit tradita, nihilominus, quia admoniti ſumus, hujusmodi benedictiones nonnunquam in caſibus, ubi impendi debent, ab ipſis Parochis, ſeu eorum Cooperatoribus negligi; huic morbo volentes mederi, ſtatuimus & ordinamus, ut Sacerdotes, deſponſatos in facie Eccleſiæ conjungentes, ipſis rite atque more Eccleſiaſtico benedicant, illis exceptis, qui juxta Canones in Agenda excipiuntur.

Quibus liceat decidere cauſas matrimoniales.

CAPUT III.

Et quia cauſæ matrimoniales, & ab eis dependentes, ut ſunt floris deſtitutionis virginalis, ultimæ (*) ſobolis educandæ, divortii, & id genus aliæ, propter animarum periculum, quod in ipſis vertitur, graves dicuntur: quapropter a ſolis Epiſcopis, vel eorum Officialibus, ſeu Vicariis Generalibus, aut ab aliis, ab ipſis Ordinariis ſurrogatis, debent tractari, audiri, atque decidi; Ideo inhibemus, atque interdicimus omnibus noſtræ Provinciæ Chriſti fidelibus, tam Sacerdotibus, & Clericis aliis, quam utriuſque ſexus Laicis, quibus a Concilio Tridentino permiſſum non eſt, ut nullus ipſorum de cauſis prædictis, in ea parte, quæ jus, vinculum, aut fœdus matrimoniale contingit, cognoſcere, concordare, tranſigere, aut definire præſumat. Aliter enim hujusmodi temerarii transgreſſoris, & transgreſſorum proceſſus, ſententias, concordias, & transactiones judicamus, & decernimus (ſicut revera ſunt) nullas, inefficaces, & quæ merito nullum debeant ſortiri effectum: ipſos etiam Sacerdotes, qui ſe talibus tractatibus immiſcuerint, declaramus excommunicationis ſententia innodari: Laicos vero Judices, & tractatores talium negotiorum, una cum partibus, inter quos de facto actum eſt, a participatione Sacramentorum Eccleſiaſticorum, donec errorem ſuum emendaverint, & ab Ordinario ſuo cum plenaria ſatisfactione abſolutionem Eccleſ. obtinuerint, ſuſpendimus. Juſtum enim eſt, ut qui ſe de Sacramentis, aut Sacramentalibus, ad ſe non pertinentibus, temerario auſu tractandis intromittit, privatione ejus, quod ſibi non competebat, puniatur.

Matrimonium clandeſtinum a Concilio Tridentino laudabiliter eſſe abolitum.

CAPUT IV.

Notum eſt, ante Tridentinum Concilium, & noſtra, & aliorum tribunalia perplexis contentionibus, rixis, tumultibus, ex clandeſtini Matrimonii copula moleſtiſſime fuiſſe vexata: quæ nunc clanculario illo, & fraudulento contractu ſublato, ejusdem Tridentini Concilii beneficio in ſtatum tranquilliorem (quod Divinæ Bonitati acceptum ferimus) vindicata ſunt, atque ſubinde majorem exſpectamus quietem. Quis enim populus, quæ Civitas, quæ denique Reſpublica non irritaretur ex furtivis illis Matrimoniis, imo fornicationibus, quæ plerumque plus aloes (ut eſt in proverbio) quam mellis ſecum ferunt? Quo pacto autem contractus iſte, ut legitimus ſit, fieri debeat, id in Agenda ex Tridentini Concilii doctrina explicatum eſt.

De divortiis, & eorum accurata tractatione.

CAPUT V.

Veriſſimum eſt, quod dici ſolet, difficile eſſe, ut bono peragantur exitu, quæ malo inchoata ſunt principio. Cum

(*) *forte*: illegitimæ.

Cum igitur omnibus paſſim notum ſit, quam plerumque perverſa intentione, & injuſto affectu, matrimonia coeant & inchoentur; nemini debet eſſe mirum, ſi ſæpius male cœpta matrimonia peſſimo perficiantur exitu, totque videamus quotidie turpia fieri divortia. Cui nonnunquam accedit incommodo, quod conjuges, qui ſeipſos disjungunt, vel etiam a Judice competente ſeparantur, vim atque virtutem divortii non intelligunt, & cum Judices hiſce in cauſis procedentes rem ita accelerant, ut in negotio tam magni momenti prius feratur ſententia, quam de origine, ac meritis cauſæ ſatis conſtat: quo ſit, ut divortia plerumque non pœnam delicti, ſed magis occaſionem frequentis adulterii, aliorumque tegumenta vitiorum præſtent. Ad tollendam igitur peccatorum, & præcipue adulterii frequentiam, ne in infinitum pereant animæ, Sacro moniti Tridentino Concilio, ſtatuimus, ut quoties poſthac divortii cauſa ad Eccleſiaſticum Tribunal (cui ſoli tales cauſæ decidendæ committuntur) deducta fuerit; Judices ipſi ſumma diligentia (ex officio) inquirant perſonarum conditionem, qualitatem, converſationem, & cæteras perſonarum circumſtantias, quæ disjungi ratio poſtulat, tum etiam cauſam, qua divortium fieri petitur. Hæc autem ſecum conferant, & ſi quid doli, fraudisve intervenerit, aut rei circumſtantiæ rationi repugnaverint; ad ſententiam finalem nonniſi cum plenaria cauſæ cognitione procedant. In principio cauſæ partes inſtruantur, quod etiam per ſententiam ſeparationis thori vinculum Sacramenti matrimonii non diſſolvatur, ſed quod uterque conjugum nihilominus eo ipſo firmiſſime conſtrictus ſit, atque maneat: ita quod nulli, vel ducere uxorem, vel alteri nubere detur facultas: quinimo ſi alter eorum cum alio quocunque, vel quacunque coeat, ab adulterii crimime non ſit immunis, ſed cæteris gravius peccet, quodque ad mutuum convictum iterum compelli poſſit.

De pœna conjugum, pertinaciter diſſidentium, & non cohabitantium.

CAPUT VI.

Statuimus quoque atque diſtrictius mandamus, ne Parochi apud ſuas Eccleſias tolerent quomodolibet conjugatos, qui non cohabitant, niſi ſint per Judicium Eccleſiaſticum ſeparati, aut ab eodem literas habeant teſtimoniales & ſufficientes, quod disjunctim habitare ob juſtam cauſam (quæ literis teſtimonialibus inſeri debet) poſſint: maxime autem, quod conſtet, partem impetrantem tali disjunctioni cauſam non dediſſe. Quicunque autem nec Canonice ſeparati, nec toleratione digni inventi fuerint, a perceptione quorumcunque Sacramentorum, niſi in caſu extremæ neceſſitatis conſtituti, ſint ſuſpenſi. Quod ſi in eadem pertinacia & propoſito ſeparationis etiam in extremis conſtituti permanſerint, nec ſe emendare, atque Eccleſiaſticis Statutis, ſi ſupervixerint, conformare velle promiſerint; maneant ſuſpenſi, & mortui Eccleſiaſtica careant ſepultura.

De Extrema Unctione.

CONSTITUTIO L.

Ut Extremæ Unctionis Sacramentum apud Parochos in crebriorem uſum, juxta Agendarii præſcriptum modum, reducatur: & qua pœna id negligentes maneat.

CAPUT UNICUM.

Quanquam in Agenda quid, qualeque ſit hoc Sacramentum, a Chriſto inſtitutum, ab Apoſtolis uſitatum, & ab Eccleſia univerſali ſemper in magna æſtimatione habitum, ſatis ſit oſtenſum, atque Sanctarum Scripturarum teſtimoniis comprobatum, ac Sacrorum Conciliorum, præſertim Tridentini, Sanctionibus corroboratum: ubi & quomodo, & quando, & quibus a Parochis ſit miniſtrandum, pariter eſt traditum: quæ omnia & ſingula, ac ſi huic noſtræ Synodo de verbo ad verbum eſſent inſerta, volumus atque præcipimus obſervari; nihilominus cum non ſine maximo animi noſtri

noſtri mœrore perceperimus, non ſolum in pagis, verum & in Civitatibus, hoc tam utiliſſimum Sacramentum, ex mera negligentia Parochorum, eſſe pene extinctum, & oblivioni traditum: quæ res in Dei Eccleſia magnum parit ſcandalum, & ex hac vita decedentibus non parum detrimenti affert; cupientes ex debito noſtri Paſtoralis officii, Parochorum conſcientiis conſulere, & fidelium, in Domino morientium, incommodo ſubvenire, ordinamus & mandamus omnibus Parochis tam in Civitatibus, quam villis, ne ſua negligentia & incuria, ſine hoc Unctionis Sacramento ex hac vita emigrare quemquam ſuorum patiantur. Idque ut dexterius fiat, ægrotantes pro officio ſuo frequentius viſitare, illiſque, poſtulante neceſſitate, & hoc, & aliis neceſſariis Sacramentis, juxta ea, quæ in Agenda præſcripta ſunt, rite ſubvenire, & ſi opus fuerit, temporalibus ſubſidiis conſulere debent. Quod ſi a quoquam, perditæ conſcientiæ Paſtore neglectum fuerit, ita ut ſua incuria quiſpiam ſuorum Parochialium abſque Extrema Unctione ad alteram tranſierit vitam; volumus (quod & ſub anathemate obſervari præcipimus) ut talis Parochus illico a ſuo Ordinario privetur omni beneficio Eccleſiaſtico. Si quis vero non ex negligentia Parochorum, ſed ſua culpa, qui a ſuo proprio Sacerdote, vel ejus Cooperatore admonitus, atque perſuaſus, noluit ex manifeſto contemptu conſentire, abſque hoc ipſo diſceſſerit Sacramento, anathemate notatus, in Sacro haud ſepeliatur loco, id quod etiam in Agenda annotatum eſt.

De Funeribus, Sepultura & Exequiis.

CONSTITUTIO LI.

De ritu inferendi fideles mortuos Sepulturæ.

CAPUT I.

Licet in Agendorum libro, quam pium, laudabile, a Deo & Eccleſia valde commendatum opus ſit morientium ſepultura in Domino & Eccleſia, ex Sacris Literis, earumque orthodoxis interpretibus oſtenſum eſt ſatis: ibidem quoque modus ſepeliendi cum ſuis ceremoniis, & ſanctiſſimis orationibus eſt traditus; attamen animi noſtri maxima commotione accepimus, alicubi tam in villis, quam oppidis noſtrarum Diœceſium, homines vita functos, abſque ullius Sacerdotis comitatu, procul omni cruce, atque lumine, ceu beſtiarum cadavera, ad ſepulturas nefandum in modum efferri: alios vero nonnunquam neque Parochi, neque alterius cujuſpiam Cooperarii Presbyteri præſentia gaudentes, ſed unico tantum Cleriçulo, nullis ſacris veſtibus induto, veteris forſitan amicitiæ cauſa comitatos, ſine orationibus vel ceremoniis, plusquam Ethnico more, ad ſepulchra rapi: quod ſine dedecore Chriſtianæ pietatis, publico offendiculo, & Paſtorum ſupina negligentia accidere non poteſt. Quam impietatem atque barbariem, ne quid Chriſtianus noſter populus, vel cum brutis, vel infidelibus, vel Stoicis tandem, & apathis quibusdam hæreticis commune habeat, avertere, ac penitus e medio tollere enitentes, ordinamus & mandamus (ſub pœna privationis omnium beneficiorum) omnibus Parochis in Civitatibus, & extra commorantibus; ne quempiam, cujuscunque ſexus, in Chriſto & Eccleſia defunctum (pro qualitate tamen loci) ad ſepulturam ſinant deferri, niſi ipſe Parochus, ſive ad minus cooperatorum ſuorum unus, lineo illo indumento (quod vulgo Chorrock appellant) amictus, & ad collum appenſa ſtola, funus prævia cruce, luminaribus, & aqua benedicta adornatum, conducat, idque precibus, &, ſi Clericorum plures interfuerint, lugubri cantu, more Catholico proſequatur, omnesque ceremonias in levando funere, ejusque proceſſione, & inhumatione (juxta Agendæ traditam inſtructionem) ſub pœna prædicta, omni fraude ac negligentia ſemotis, adhibeat.

De Proceſſione funerali.

CAPUT II.

Si itaque, ut prædictum eſt, plures una cum Parocho funeri adfuerint Clerici, omnes quidem chorali (de qua

qua ſupra) veſte induti, in Cathedralem, Parochialem, vel defuncti ædibus viciniorem Eccleſiam conveniant: deinde congruo proceſſionis ordine, bini & bini prodeuntes, Pſalmos, aliasque ſacras preces, juxta ritum Catholicæ Eccleſiæ cantantes, modo ſupraſcripto, cruce ſcilicet præcedente, ad defuncti ſe conferant ædes. Quo cum pervenerint, precibus ac ceremoniis (in Agenda deſcriptis) a Parocho rite peractis, mortuum cum candelis accenſis ad ſepulturam uſque, eundem ſervantes ordinem, comitentur, inde non diſcedentes, quouſque ſepulturæ traditum fuerit corpus.

De ſumptibus funerum.

CAPUT III.

Expenſas pro pollinctoribus, libitinariis, ſepelientibus, ædituis, campanariis, candelis, & aliis, ad funus parandum neceſſariis, hæredes defuncti exſolvant, & Parochus nonniſi a ſponte dantibus quidquam accipiat. Quod ſi demortui facultates id non ferant, pie & honeſte ſepeliatur, nec quidquam vel Parochus, vel Eccleſia exigat.

De compellendis hæredibus, ad pias ceremonias defuncto adhibendas.

CAPUT IV.

Si vero pie defuncti hæredes, vel amici ita ſe impie geſſerint, ut religioſum funeris inſtitutum contemnentes, crucem, Clericos, & luminaria adhibere noluerint; ab Epiſcopo, ſive Archi-Diacono, vel rurali Decano, aut Parocho, mediante ſæculari brachio (ſi neceſſe fuerit) eas pietatis ceremonias admittere cogantur, & piarum exequiarum contemptores a ſuo puniantur Ordinario.

Ut poſt funeralia reliqui dies exequiarum celebrentur, pauperibusque eleemoſynæ erogentur.

CAPUT V.

Volumus etiam, & ſtatuimus, ut ſecundum piiſſimam Catholicæ Eccleſiæ traditionem, & hujus noſtræ Provinciæ ſemper obſervatam conſuetudinem, poſt funeralia exequiæ ſeptimi, trigeſimi, & anniverſarii celebrentur defunctorum, & pauperibus eleemoſynæ erogentur.

Ne quid ultra morem ſolitum in exequiis habendis exigatur.

CAPUT VI.

Cavere autem debent Parochi, & Sacerdotes alii, ne pro hujuscemodi Divinis celebrationibus quidquam exigant, aut petant, vel quidpiam aliud committant, quod Simoniacæ labis, aut avaritiæ ſuſpicionem ſapiat, ſed juxta piam conſuetudinem, quod eis datur, accipiant.

De modo impoſterum circa exequiarum ſumptus conſtituendo.

CAPUT VII.

Et quia circa hujusmodi funeralia, exequias, & anniverſaria, hujusque generis alia, partim ob ruditatem & inurbanitatem ſubditorum, partim ob quorundam Eccleſiaſticorum avaritiam & cupiditatem, nonnulla quandoque exiſtunt indecora; quilibet Ordinarius in proxima Synodo Diœceſana, vel viſitatione futura, utriusque partis auditis querelis & rationibus, juxta rei neceſſitatem conſtituet modum & ordinem, ut poſthac unusquisque ſciat, quantum dare vel accipere debeat.

De modeſtia in parentaliis ſervanda.

CAPUT VIII.

Quoniam autem non ſemel apud Nos, noſtrosque Coepiſcopos auditum eſt, in parentaliis, cæterarumque exequiarum conviviis, quæ in defunctorum memoriam nonnunquam exhiberi ſolent, tam inſolenter & immodeſte ſe gerere Clericos, ut aliis hominibus maxima offerant ſcandala; ad quorum emendationem antiquum Sacri Concilii Maticenſis, vel ſecundum aliam literam, Nanetenſis, Decretum huc repetendum, & inſerendum duximus non indignum, cujus verba hæc: Nullus Presbyterorum, quando ad anniverſarium diem, XXX., aut VII. vel III. alicujus defuncti, aut quacunque vocatione ad Collectam convenerit, ſe inebriare ullatenus præſumat, nec precatus amore Sanctorum, vel ipſius animæ bibere, aut alios ad bibendum coge-

cogere, vel ſe aliena precatione ingurgitare, nec plauſus & riſus inconditos, & fabulas inanes ibi referre, aut cantare præſumat, aut turpia joca, vel urſo, vel tornatricibus (*ll*) ante ſe fieri patiatur, nec larvas Dœmonum ante ſe ferri conſentiat: quia hoc diabolicum eſt, & Sacris Canonibus prohibitum. Quæ omnia volumus a noſtræ Provinciæ Sacerdotibus obſervari: cui ſi quispiam contrarium fecerit, ultra pœnas, ſuperius circa ebrioſos, & inhoneſte viventes Clericos ſtatutas, pro ſui Ordinarii arbitrio acrius puniatur.

Qui a Sacra Sepultura ſint arcendi.

CAPUT IX.

Admonere præterea volumus Parochos, & omnes alios Eccleſiarum Rectores, ne non baptizatos, etiam Sanctorum infantulos, vel hæreticos, ſchiſmaticos, excommunicatos, deſperatos, Simoniacos, uſurarios, ac quoscunque peccatores publicos, in loco ſacro ſepeliri permittant; niſi in ultimo vitæ argumentum non vulgare oſtenderint pœnitentiæ. Alias ſi quis hoc noſtrum, ex Sacris Canonibus deſumptum Decretum, cuſtodiri non curaverit, Sacrorum Canonum, & hujus noſtræ Synodi reus erit.

De Simonia.

CONSTITUTIO LII.

De vitanda Simonia, quavis hæreſi peſtilentiore.

CAPUT I.

Licet inter caſus Papales, in libro Agendorum deſcriptos, etiam Simonia contineatur; nihilominus cum Deo & Eccleſiæ ita ſit abominabilis, quod omnia reliqua crimina longiſſime ſuperet, dicente Canone: (*m*) Tantam eſſe labem hujus criminis, quod quilibet criminoſi admittantur ad ejus accuſationem, & omnis Sacerdos peccator ad Miſſam cantandam, præter Simoniacum, quem quælibet etiam meretrix accuſare poteſt. Quinimo tolerabilior (inquit (*n*) Tharaſius Conſtantinop. Epiſcopus) eſt Macedonii, & eorum, qui circa ipſum ſunt, Spiritus Sancti impugnatorum impia hæreſis, quam hæc Simoniaca peſtis: quia illi creaturam & ſervum Dei Patris, & Filii, . Spiritum Sanctum delirando fatentur; iſti vero Spiritum Sanctum efficiunt ſuum ſervum, de quo genere hominum Chriſtianus ſcriptor recte exclamat:

O Simon mage, o miſeri ſequaces!
Qui res Divinas, quæ bonitatis
Debent eſſe ſponſæ, vos rapaces
Ob aurum & argentum adulteratis!

Quapropter ab omnibus Chriſti fidelibus, tanquam flamma vorax, tales debent vitari. (*o*) Sicut Simoniaca peſtis (inquit Sanctiſſimus Summ. Pontif. Lucius) ſui magnitudine alios morbos vincit; ita ſine dilatione, mox ut ejus ſigna per aliquam perſonam claruerint, de Eccleſia Dei debet eliminari, atque repelli: tum quod noſtris temporibus, hoc tam deteſtabile crimen non parum in quamplurimis ſciamus vigere hominibus, eo deductis, ut nec ſalutis propriæ, neque miniſterii, quod gerunt, memores, atque famæ facti ſint plane prodigi: ut cordibus noſtrorum Clericorum, atque etiam laicorum, hoc tantum ſcelus vitandum magis affigatur, ne officii noſtri obliti arguamur, Anteceſſorum noſtrorum circa hoc abominabile crimen Provincialem Conſtitutionem, ex Sacris Canonibus deſumptam, hoc in loco renovare & repetere duximus dignum atque opportunum: cum hic finem impoſuerimus Sacrarum rerum collationibus atque miniſtrationibus. (*p*) Non ſolum enim in beneficiorum collatione, ſed etiam in Presbyterorum in Eccleſiam introductione, & Sacramentorum adminiſtratione, nubentiumque benedictione, & mortuorum ſepultura a dantibus & recipientibus hoc horribile conflatur monſtrum. Quare diſtricte omnibus & ſingulis, cujuscunque ſint conditionis, gradus & dignitatis, præcipiendo interdicimus, ne quisquam pro beneficiorum collatione, præſentatione; aut electione, ſive renuntiatione, aut alicujus alterius Sacramenti adminiſtratione,

(*ll*) *Id eſt*: Saltatricibus. *Freſn.* (*m*) De Simonia. c. 7. (*n*) 1. q. 1. Eos, qui per. (*o*) De Simonia. c. 6. (*p*) De Simonia. c. 8. 9.

tione, ſeu nubentium benedictione, vel defunctorum ſepultura paciſcatur de pecunia, aut re alia æquivalente, ſibi, vel alteri danda; ſed volumus juxta Sacros Canones, beneficiorum collationes, præſentationes, electiones, renunciationes, confirmationes, beneficiatorum introductiones, gratis concedi, & Sacramenta absque venalitate adminiſtrari: atque id genus alia ſimiliter peragi omnibus mandantes Parochis, aliisque curam animarum habentibus; ut ea ipſa Sacramenta, atque reliqua ſpiritualia, omnibus ſuis ſubditis exigentibus (ad ea tamen percipienda idoneis) pro loco & tempore congruis, absque dilatione adminiſtrent, & ſecundum Catholicæ Eccleſiæ ritum exhibeant. Si quis autem contra Sanctionem iſtam quid commiſerit, is portionem non tantum cum Simone (q), verum & cum Giezi (r) ſe noverit habiturum: quem propterea niſi condignam egerit pœnitentiam, ad Eccleſiaſticam ſepulturam ſuſcipi prohibemus, & prorſus vetamus.

Qui circa hanc labem plectendi veniant.

CAPUT II.

Ut etiam omnis ad Simoniam aditus intercludatur, declaramus, non ſolum Simoniæ actores, ſed etiam ejus mediatores, internuntios, & interpretes, atque Notarios, Simoniaca inſtrumenta conficientes, hanc Simoniæ labem incurrere.

Juſtas exactiones non eſſe negligendas.

CAPUT III.

Verum quia rationis, & explorati Juris eſt, quod ſocii paſſionum, ſint etiam ſocii conſolationum; permittimus & concedimus Sacerdotibus, ut ea, quæ in conſolationem laborum ſuorum, juxta Ordinariorum determinationem, dari conſueta ſunt, nedum accipere, ſed etiam tanquam debitum exigere valeant: Dignus (s) eſt enim operarius mercede ſua. Siquidem eis ſpiritualia (t) ſeminarunt, dignum quoque eſt, ut etiam de illorum temporalibus pro ſua ſuſtentatione aliquid metant.

De Rogationum Proceſſionibus.

CONSTITUTIO LIII.

De cauſa & origine ſupplicum precum, vel, ut vocant, proceſſionum, earumque frequentatione.

CAPUT I.

Quandoquidem ad Deum rogationes abſolute & ſimpliciter ſunt utiles & neceſſariæ, Sacra Scriptura atteſtante, & infinitis locis ad eas nos admonente; quanto magis erunt commodæ, ſi a nobis cum jejuniis & ſacrorum locorum viſitatione celebrentur. Cujus rei magnum nobis illud eſt teſtimonium, quod apud Viennam Galliarum, tempore Sancti Mamerti, Viennenſis Archi-Epiſcopi contigit: ubi cum incendia crebra, terræ motus aſſidui, & nocturni audirentur ſonitus, ita ut homines ſe ſilveſtres ingererent, & ut pavidi cervi per anguſta portarum uſque ad fori loca penetrarent, nec ullis orationibus, & ſimplicibus precibus ullo modo ceſſarent: tandem rogationum proceſſionibus, quas ſupra dictus Sanctiſſimus Viennenſis Antiſtes ſuperno Numine inſpiratus excogitaverat, penitus fuerunt liberati. Ad cujus rei mirabilis exemplum, in prima Aurelianenſi (u) Synodo fuit ſancitum, hujusmodi rogationum proceſſiones tribus diebus ante Domini Aſcenſionem debere in illa Provincia celebrari: cujus ſanctam & fidelibus utilem inſtitutionem univerſalis Eccleſia eſt amplexata, ab omni Chriſtiano populo cuſtodiendam. Deinde ad illorum trium inſtar dierum non ſolum in diverſis Eccleſiis pluries, determinatis tamen temporibus, hujuscemodi rogationum Proceſſiones celebrari eſt inſtitutum; verum etiam cum quidpiam a Deo ſit implorandum, talibus rogationum Proceſſionibus totiens, quotiens opus eſt, ſupplicatur. At cum non ſine magna hujus Sacræ Synodi perturbatione audierimus, quibusdam in locis ob Parochorum incuriam eas neque neceſſitate imminente obſervari, neque præfixis temporibus tum ab Eccleſia univerſali, tum a ſuis particularibus

(q) Act. c. 8. (r) 4. Reg. 5. (s) Luc. 10. (t) 1. Cor. 9.
(u) Conc. I. Aurelian. c. 29. De Conſecr. D. 3. c. Rogationes.

bus Eccleſiis determinatas, cuſtodiri, ſed ut abolitas relinqui; illas omnino reſtituere volentes, ut noſtro ſatisfaciamus Paſtorali debito, & omnium noſtrum conſulamus utilitati, ordinamus, & ſtatuimus, ut annuatim ſtatutis ſaltem temporibus, præter alias ab univerſali Eccleſia inſtitutas, non ſolum juxta hujus Provinciæ, ſed etiam cujuslibet particularis Parochialis Eccleſiæ antiquiſſimam & laudabilem conſuetudinem, Parochi ſuas habeant rogationum, ſive ſupplicationum Proceſſiones: infra ſcriptis tamen animadverſis, & populis ſuis quam diligentiſſime expoſitis, ac declaratis.

De ritu ac ceremoniis Litaniarum, ſeu Proceſſionum.

CAPUT II.

Parochi cum Sacras rogationum Proceſſiones ſunt celebraturi, chorali veſte induti, prægeſtata cruce proficiſcantur, quos laici viri primo loco, mox fœminæ, at ſeparatim ſequantur, a quacunque levitate, riſu, colloquio, & confabulatione, & id genus aliis, quibus magis DEUS ad iram provocatur, quam ad exauditionem inducitur, abſtinentes, ſed devoto animo, & ſpiritu humiliato, ac contrito, ad DEUM Pſalmis, Hymnis & aliis piis precibus acclamantes: & animadvertentes, ne a Laicis cantilenæ recitentur hæreticæ, ſed a Catholica Eccleſia approbatæ: Et cum ultra unius diei iter ad aliquem Sacrum locum eſt proficiſcendum, ibique pernoctandum, ut viri a mulieribus maneant ſeparati, & a crapula abſtineant, præſertim potatione: ſcientes, ebrioſos DEO eſſe abominabiles, ne pro gratia impetranda, DEI in ſe concitent indignationem: maxime, cum hujusmodi piæ ſupplicationes cum jejunii obſervatione, quæ ad alliciendam DEI gratiam magnam vim habet, ſint inſtitutæ. Deinde ſuos admonere debent Parochi, ne quiſpiam ordinem in Proceſſione citra neceſſitatem deſerat, antequam ad Eccleſiam, unde profecti ſunt, redierint. Quæ omnia, ut ex ſententia ſuccedant, curabunt pariter Parochi, aliquos ex ſuis Parochialibus honoratiores cæteris præfici, quibus curæ ſit, ut hæc omnia pio ſerventur ordine, neque vero liceat ſolis Laicis ſine Clericis celebrare publicas ſupplicationes & litanias: quin etiam Sacroſanctæ Crucis ſignum penes ſe habere, ac deinceps loco Sacro reponere debent: quod etiam ante mille annos antiquorum Romanorum Imperatorum legibus ſancitum (*x*) fuit, quibus exilii pœna cautum erat, ne quis ejuſcemodi Proceſſiones ulla injuria afficeret. Conſpicientes itaque conſuetudinem hanc litaniarum non eſſe novum quoddam, vel temerarium inventum (ut impii homines calumniari ſolent) ſed apud antiquiſſimos Chriſtianos in frequenti uſu & maxima veneratione habitam; non decet nos ab illis majorum noſtrorum laudatiſſimis moribus degenerare, ſed ſubinde in cultu Divino proficere ad gloriam DEI, animæque noſtræ ſalutem.

De Cantionibus, diverſis temporibus in Eccleſiis cantandis.

CONSTITUTIO LIV.

Ut plebi ſtatis anni temporibus ſolitæ, ac approbatæ in Eccleſiis maneant cantiones vulgares, in Agendario deſcriptæ, aut ab Ordinariis approbatæ.

CAPUT UNICUM.

UT antiquiſſimæ, & laudabiles hujus noſtræ Provinciæ piæ perſeverent conſuetudines, approbamus morem antiquum, quo in Eccleſiis juxta diverſitates temporum diverſæ cantilenæ a fideli, ante & poſt conciones, canuntur populo a Prædicatoribus inceptæ; ita tamen, ut nulla cantio cantetur, quæ in Agendorum libro cujuſcunque Diœceſis non contineatur, aut ab Ordinario nnn ſit approbata: ubi ſuis Feſtivitatibus, & temporum diverſitatibus ſuæ accommodatæ ſunt cantilenæ, quas, nec alias in Eccleſiis volumus, atque mandamus cantari. Quod ſi alicubi haud fuerit obſervatum, præcipimus, ut Parochus, vel Concionator, qui aliam in Agendario non contentam canere inceperit, vel cani

(*x*) Auth. Sed novo jure. c. De Epiſc. & Cler. & §. Omnibus autem. Auth. De Sanctiſſ. Epiſc.

cani permiſerit; ut omnibus beneficiis privetur, & in carcere, tanquam traditionum Eccleſiaſticarum contemptor, & de hæreſi ſuſpectus, acerrime puniatur.

De diebus Feſtis, & eorum Sanctificatione.

CONSTITUTIO LV.

Inſtructio & Annuntiatio Feſtorum dierum ex Agendario diſcenda.

CAPUT UNICUM.

CUm in libro Agendorum, quid ſit dies Feſtus, & quales, ac quot, qui per hanc noſtram Provinciam tum de præcepto, tum de conſuetudine ſunt celebrandi, & quomodo ſanctificandi, atque obſervandi, ſatis ſit oſtenſum atque deſcriptum; ideo longiori mentione opus hoc loco non eſt: cum illic ex mandato noſtro declaratum abunde ſit, quomodo Parochi, & cæteri ejus conditionis Clerici, ſingulis diebus Dominicis, juxta antiquum morem Eccleſiæ Catholicæ, tempore ſummi officii plebi indicent, atque manifeſtent, quot, & quales de præcepto, vel conſuetudine, in illa ſequenti hebdomada habeantur dies Feſti, & quomodo ſint obſervandi, quodque in iis præ cæteris diebus, major diligentia cultui Divino, & Verbi Dei concionibus, debeatur, & alia, quæ latius in Agenda non ſolum ſub hoc ipſo titulo explicata, ſed etiam in capite de inſtruendis fidelibus, ad intelligentiam conſecrationis (quæ vulgo vocatur Miſſa) tanti Sacrificii Corporis & Sanguinis Chriſti annotata: ubi ex Sacris Canonibus (y) etiam edocetur, unumquemque fidelium omnibus diebus Feſtis ſub præcepto teneri, Miſſam a principio introitus, uſque ad benedictionem, quæ in fine datur, audire, ibique eo uſque perſeverare, ſi peccatum mortale noluerit quis incurrere.

De obſervatione Jejuniorum.

CONSTITUTIO LVI.

De indicendis, atque obſervandis Eccleſiæ jejuniis, & pœna prævaricantium.

CAPUT UNICUM.

LIcet in Agenda non minus de jejuniis, quam diebus feſtis inſtructionem dederimus Sacerdotibus, eorumque Cooperatoribus, ſeu Vicariis, ac reliquis animarum curam gerentibus: ubi traditum eſt, quid jejunium, & in quibus diebus, & quomodo ſit jejunandum, & in quibus etiam, præter jejunii dies, a carnibus ſit abſtinendum, ut ipſi ſuis ſubditis inter concionandum, diebus præſertim Dominicis, ea maxime, quæ in illa ſequenti occurrunt hebdomada, explanent & inculcent: eoque magis, cum Diaboli fraude, hominumque effrænata libidine atque gula, eo res (proh dolor) redacta ſit, quod magna pars hominum, Deum ventrem ſuum conſtituentes, rejecto Chriſti jugo ſacratiſſimis æque, ac ſaluberrimis jejuniis, toties a Prophetis, imo Chriſto ipſo, ejusque Apoſtolis, nobis inculcatis, nuntium pene remiſerint; adeo, ut nec indictis jejuniorum diebus a carnium eſu abſtineant: a quo ſcelere nefario, etiam Clericorum noſtrorum quosdam, & quandoque Paſtores ipſos, una cum ſuis Collaboratoribus, immunes haud eſſe, nonniſi maximo dolore percepimus. Quod tanto pejus eſt, quanto magis iſthæc nefanda lues in Sacra Sacerdotum penetralia irrepſit, & qui aliis vitæ ſobrietate ad ſalutem præire deberent, eos pari ingluvie irretitos, pernicioſiſſimo exemplo ad inſatiabilem infernalis voracitatis rictum ſecum trahere videntur. Cui horrendo ſceleri ex noſtri officii debito providere volentes, Prædeceſſorum noſtrorum Conſtitutiones, juxta Sacros Canones editas, renovantes, ordinamus & ſtatuimus, atque ſub Omnipotentis Dei indignatione, & noſtra animadverſione præcipimus; ut jejunia, & a carnibus abſtinentia

(y) De Conſecr. D. 1. c. Omnes fideles. & c. Miſſas. & c. Cum ad.

nentia, in omnibus diebus, in Agenda notatis, ab omnibus utriusque ſexus Clericis, & ſæcularibus, his duntaxat exceptis, qui de jure ob adverſam valetudinem, ſeu alias legitimas cauſas, excipiuntur, obſervatis tamen obſervandis, ſerventur & cuſtodiantur. Cui noſtro imo Chriſti, & antiquiſſimo Eccleſiæ Catholicæ Statuto, a Chriſti fidelibus ſemper obſervato, ſi quis laicus contra fecerit, carnes præſertim comedendo; a Magiſtratu juxta demerita plectetur: ſed ſi Clericus fuerit, & talem nequitiam perpetraverit; omnibus beneficiis privabitur, & in carcere, triduo quidem in hebdomada ſolo pane & aqua emacerandus, tanto tempore detineatur, quouſque firmiſſimam ſuæ contritionis & veræ pœnitentiæ ſignificationem dederit: qui neque tunc erit liberandus, niſi hæreſi prius abjurata, in fide Catholica ſe perſeveraturum ſpoponderit; ut tandem (juxta Prophetæ illius adhortationem) diſcat converti ad Dominum Deum noſtrum in toto corde ſuo, (z) in jejunio, & planctu, & fletu, & impoſterum exemplo Davidico humiliet animam ſuam (a) in jejunio.

De diſciplina populi.

CONSTITUTIO LVII.

Præfatio, continens ex corpore naturali comparationem Sæcularis Status ad corpus Myſticum, cujus veluti anima cenſentur Clerici.

CAPUT I.

Quoniam nos omnes utriusque ſexus in Chriſto baptizati, Clerici & Laici, unum, teſte Apoſtolo, corpus ſumus, eodem aſſerente: (b) Quicunque in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis: quod nil aliud eſt, quam Chriſti Corpus effici, ut idem alibi teſtatur, inquiens: Vos (c) autem eſtis Corpus Chriſti, quod eſt unum: & rurſus: Unus panis, (d) unum corpus: multi ſumus omnes, qui de uno pane & de uno calice participamus. Quemadmodum enim ſe habent membra ad corpus unicum naturale, ita & nos in uno Chriſti corpore convenimus myſtico; ut ſicut illud ex anima & corpore, & corpus diverſis ex membris, diverſas actiones habentibus, conſtituitur, ita & hoc: cujus animæ locum pars obtinet ſpiritualis, quæ eſt Eccleſiaſtica, reliquam vero corporis compaginem Laicalis repræſentat ſtatus. Quapropter ſicut naturale corpus concutitur & patitur, ſi vel anima affligitur, aut minimum corporis membrum læditur, ſeu infirmatur; eundem in modum hoc Chriſti corpus myſticum patitur, atque angitur, ſi vel Spiritualis, aut Laicalis pars peccando infirmatur: cui non ſecus, atque naturali corpori, pro recuperanda priſtina ſanitate ſunt adhibenda pharmaca, ad morbos quoscunque depellendos idonea. Quare cum nemo ignoret; non alteram tantum, ſed utramque hujus corporis myſtici partem, ſpiritualem ſcilicet, & corpoream, quæ eſt Eccleſiaſtica, & Laicalis, ut variis morbis affici, ſic opportunis quoque medelis indigere; quam ob cauſam eandem ipſam inſtituimus Synodum, ut parti utrique conſulatur. Præſcriptis autem remediis, ad neceſſitatem ſpiritalis corporis ſpectantibus, operæ pretium, & omnibus modis neceſſarium judicavimus, ei parti, ſine qua anima recte valere vix poteſt, ſaluberrimis remediis ſubvenire, ut tandem & anima & corpus, ſcilicet & Eccleſiaſticorum ſimul ac Laicorum uterque cœtus, ex æquo curetur; ne ſalvo tantum capite, cætera Myſtici illius corporis membra languere, vel negatis pharmacis penitus interire patiamur.

De reverentia populi in Clerum, & obedientia erga proprios Sacerdotes.

CAPUT II.

Licet autem in ſupraſcriptis noſtris Conſtitutionibus, tum etiam in Agendario ſparſim diverſis in locis quamplurima ad populi communem diſciplinam ſint tradita; nihilominus ut ea omnia, & alia his ſimilia, ad hoc inſtitutum perneceſſaria, magis in promptu ſint, & cordi ac memoriæ facilius mandendden-

(z) Joel. 1. (a) Pſal. 34. (d) 1. Cor. 10. (b) Gal. 3. (c) 2. Cor. 2.

dentur, non inconſultum exiſtimavimus, illorum aliqua hoc in loco una cum aliis opportunis præceptis attexere. Quæ ut congruo ſequantur ordine, hinc initium apte ſumi credidimus, ut poſtquam fidelis populus Dei, quæ ſit Catholica, & Apoſtolica Eccleſia, unica columba & ſponſa Chriſti, extra quam ſalus non eſt, cognorit ex Concionatorum orthodoxorum admonitionibus, ſuorumque Magiſtratuum exemplo, ejusdem Eccleſiæ Antiſtites, Prælatos, Paſtores, ac Sacerdotes amare, obſervare, ac revereri diſcat, memor antiqui cujusdam Canonis, (*e*) in Concilio Matisconenſi ſecundo, tempore Pelagii ſecundi, circiter annum Domini 580. editi, qui incipit: Et quia ordinatione Sacerdotum &c. cui conſonant verba D. Pauli dicentis: Qui bene (*f*) præſunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo & doctrina. Et hoc non tantum, ſed etiam eis, præſertim quibus commendati ſunt, absque contradictione obedire, Apoſtolo Paulo iterum aſſerente: Obedite (*g*) Præpoſitis veſtris, & ſubjacere eis; ipſi enim pervigilant, quaſi rationem pro animabus veſtris redditurí: eoque magis, ne in illorum albo ſint cenſendi, de quibus ait Dominus Deus: Populus tuus (*h*) ſicut hi, qui contradicunt Sacerdoti. Melior eſt enim (inquit Summus Dei Sacerdos (*i*) Samuel) obedientia, quam victimæ, & auſcultare magis, quam offerre adipem arietum: quoniam quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare, & tanquam ſcelus idololatriæ, nolle acquieſcere. Si autem Epiſcopis (*k*) non obedierint omnes Presbyteri (ait Sanctiſſimus Principis Apoſtolorum diſcipulus Clemens Romanus) Diaconi ac Subdiaconi, & reliqui Clerici, omnesque Principes tam majoris ordinis, quam inferioris, atque reliqui populi, tribus, & linguæ non obtemperaverint; non ſolum infames, ſed & extorres a Regno Dei, & conſortio fidelium, ac a liminibus Sanctæ Dei Eccleſiæ alieni erunt. Nam Prælatorum, atque aliorum Sacerdotum eſt, populos inſtruere: & populorum eſt, ſuis Sacerdotibus obedire, dicente Domino: Qui vos audit, (*l*) me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit, & qui vos recipit, me recipit, & qui me recipit, recipit eum, qui me miſit. Nihil enim (inquit idem) injuſtius vel inhoneſtius eſt, quam filios Patribus rebelles, aut Clericos, vel Laicos Doctoribus, ſeu diſcipulos Magiſtris inobedientes vel protervos exiſtere. Novimus enim primum hominem per inobedientiam cecidiſſe, idcirco omnes hoc vitium ſummopere cavere monemus. Et paulo poſt: Epiſcopum, quaſi Chriſti locum tenentem, honorare omnes debent, eique ſervire, & obedientes ad ſalutem ſuam fideliter exiſtere, ſcientes, quod ſive honor, ſive injuria, quæ ei defertur, in Chriſtum redundat, & a Chriſto in Deum. Audire ergo eum attentius oportet, & ab ipſo ſuſcipere doctrinam fidei, monita autem vitæ a Presbyteris inquirere, a Diaconibus vero ordinem diſciplinæ. Contradictio etenim populi, qua ſuis contradicit Paſtoribus, plerumque non minima cauſa eſt, quod aliquando mala Eccleſiæ contingant: ſunt enim illa hæreticorum & ſchismaticorum, omniumque perturbationum initia, cujus rei non pauca (proh dolor) Nationes, atque Regna ſuæ perniciei atque ruinæ nobis exempla reliquere.

Quod Prælatis & Parochis, etiam dyſcolis, ſit obediendum.

CAPUT III.

Et ſi Epiſcopi, aut alii Prælati, vel Parochi aliud (quod abſit) agant, quam doceant; nihilominus tamen eis (niſi in fide, quod omen Deus avertat, erraverint) omnino a fideli populo eſt obediendum, veritate ipſa, Salvatore noſtro, Jesu Chriſto teſtante: Omnia, quæ dixerint (*m*) ac præceperint, non quæ egerint, eſſe ſervanda, fore enim, ut aliud dicant, & aliud agant.

De

(*e*) Ex Conc. II. Matiscon. c. 15.
(*f*) 1. Timoth. 5.
(*g*) Hebr. 13.
(*h*) Oſeæ 4.
(*i*) 1. Reg. 15.
(*k*) Ex Epiſtola 3. de offic. Sacerd. & Cler.
(*l*) Luc. 10. Matth. 10.
(*m*) Matth. 23.

De ſupercilio plebejo vitando, id eſt, ne Clerum judicare, vel carpere præſumant.

CAPUT IV.

Hoc præterea populo inculcandum fuerit, ne vel ſuos, vel alios Prælatos, Paſtores, Sacerdotes, ſeu Perſonas Eccleſiaſticas, licet parum ſpectatæ vitæ, temere judicent, vel reprehendant: cum facta Paſtorum oris gladio ferienda non ſint, quanquam reprehendenda recte videantur: neque vero his obloquantur, non verbis contumelioſis aut injurioſis, non illuſoriis, minus autem maledictis inceſſant, non cantica ignominioſa de ipſis effingant, vel ficta depromant, neque aliud quidpiam in dedecus Eccleſiaſticæ dignitatis vel ordinis committant: non ſegniter præ oculis habentes, quanta his immineat condemnatio, qui teſte Scriptura, peccant in parentes, inter quos non minimum locum tenent Paſtores, ac Sacerdotes. Quis (*n*) enim dubitat (inquit Gregorius) Sacerdotes Chriſti, Regum & Principum, omniumque fidelium Patres & Magiſtros cenſeri? Si enim Cham (*o*) Pater Chanaan, quia Patris pudenda non operuit, ſed cæteris fratribus promulgavit, in ſemine ſuo fuit maledictus; quanto magis, & multo amplioris condemnationis rei efficientur, qui Patribus, legatione Dei fungentibus (quos ceu parentes animæ, ut eos Sanctus Hieronymus (*p*) vocat, amare debent) contumeliam inferunt? Hoc ipſum olim egregrie obſervabat Conſtantinus, qui, ut legimus, (*q*) hanc memorabilem edidit ſententiam: Se cum propriis oculis videre contingeret, Sacerdotem Dei, aut aliquem eorum, qui monachali habitu circumamicti ſunt, peccantem, chlamydem ſuam exſpoliaturum, & eum, ne ab alio videretur, coopertrurum. Quo exemplo (deſideratiſſimi filii) commonemini, ut quemadmodum fide, religione ac honoris ſplendore huic adæquari ſtudetis; ita quoque ſubmiſſione, ac devotione eidem ſimiles, & quantum in vobis eſt, etiam ſuperiores fieri, modis omnibus contendatis: adeo ut hoc propoſito exemplo, ceu calcari, ſtimulati, eum, qui ſine exemplo cum tanta laude ſe geſſerat, accumulato ſtudio certatim vincere conemini. Sed hoc quidem diximus, cautos vos reddere cupientes, quod ſi Clericis & Sacerdotibus (animarum Patribus) aliquid durius evenire perſpexeritis, & ſi quid forte horrorem piis mentibus ingerere poſſit; non perfrictæ frontis hominem Chamum, ſed cæterorum filiorum pudorem ac modeſtiam æmulantes, paterna verenda pie obtegatis, ut ea vobis, quæ illis, omnium bonorum compenſatore Deo annuente, accedat gratia, & rerum proſper ſucceſſus.

Malos Sacerdotes a Deo propter populi peccata quandoque dari.

CAPUT V.

Admonendus quoque populus eſt, male feriatos Sacerdotes propter ſubditorum malignitatem & flagitia, pœnæ cujusdam loco a Deo dari, ut ſi quoties malus fuerit populus, & via illorum prava in conſpectu Dei, tunc eorum merito evenire, ut etiam a ſimilibus regantur Paſtoribus, atque Sacerdotibus, dicente Domino Deo per os Eſaiæ (*r*) Prophetæ: Sicut populus, ſic Sacerdos: & ſicut ſervus, ſic Dominus ejus: & ſicut ancilla, ſic Domina ejus: ſicut emens, ſic ille, qui vendit: ſicut fœnerator, ſic is, qui mutuum accipit: ſicut qui repetit, ſic qui debet: diſſipatione diſſipabitur terra, & direptione prædabitur: luxit & defluxit terra, & infirmata eſt; defluxit orbis, infirmata eſt altitudo populi terræ, & terra infecta eſt ab habitatoribus ſuis; quia transgreſſi ſunt leges, mutaverunt jus, diſſipaverunt fœdus ſempiternum. Propter hoc maledictio vorabit terram, & peccabunt habitatores ejus, ideoque inſanient (ecce) cultores ejus. Et per Oſeam: (*s*) Sicut populus, ſic Sacerdos: & viſitabo ſuper eum vias ejus, & cogitationes ejus reddam ei: & comedent, & non ſaturabuntur: fornicati ſunt, & non ceſſaverunt, quoniam Dominum dereliquerunt in non cuſtodiendo

(*n*) D. 96. c. Quis. (*o*) Gen. 9.
(*p*) De vit. Cleric. ad Nepotianum. Et D. 95. c. Eſto.
(*q*) Nicol. I. ad Ludov. Imp. Germ. Et ad Michaelem Imp. Conſtant. Et habetur D. 96. c. In ſcripturis. (*r*) Iſa. 24. (*s*) Oſeæ 4.

endo &c. Quæ vero pœna utroſque maneat, idem mox indicat Propheta: Corrues hodie (inquit) & corruet etiam Propheta tecum. Quod ſi noſter populus probiores ac moratiores Sacerdotes habere, ut par eſt, maluerit, ſe ipſum corrigat, vitam emendet, Deum pro ſe, & Paſtoris ſui ſalute imploret; ſic fiet, ut Divina bonitas ejuſcemodi datura ſit Paſtores, qui ſcientia, & exemplo viam veritatis doceant, & obſequentes ſubditos ad vitam perducant glorioſam. Convertimini filii, (t) quia ego vir veſter: & aſſumam vos unum de civitate, & duos de cognatione, & introducam vos in Sion, & dabo vobis Paſtores juxta cor meum, & paſcent vos ſcientia, & doctrina, ſic dicit Dominus Omnipotens.

De reconciliatione populi per Pœnitentiam.

CAPUT VI.

Præterea, ut populum noſtrum Deo per viam pœnitentiæ acceptiorem reddamus, ideo præcipimus, ut Conſtitutio Capituli: *Utriusque ſexus*, quæ Laicos, atque quorumcunqe aliorum ad debitam Deo & Eccleſiæ per Pœnitentiam faciendam reconciliationem adducit, ſub pœnis eadem in Conſtitutione comprehenſis, & aliis, a Nobis, noſtriſque Coepiſcopis addendis, ab omnibus noſtræ Provinciæ Chriſti fidelibus, qui ad annos pervenerint diſcretionis, ac uſum habuerint rationis, ſecundum formam & modum in Agenda, & ſuperiori Capitulo de Pœnitentia traditum, obſervetur. Et ne quispiam, prætextu ignorantiæ, conetur ſe excuſare, omnium Eccleſiarum Parochialium Rectoribus ſerio injungimus, ut prædicta Conſtitutio quolibet anno in omnibus ſuis Parochialibus Eccleſiis, ſingulis Quadrageſimæ Dominicis, per ipſos, vel eorum cooperatores, ſeu Vicarios, populo aperte prælegatur ac declaretur, ſalutaribus ſemper adjunctis admonitionibus.

De inſtructione populi circa Pœnitentiæ uſum.

CAPUT VII.

Et quoniam nulla pœnitentia ad reconciliandum Deo peccatorem ſufficere poteſt, niſi pœnitens ex intimo cordis, in jejunio, planctu, & fletu converſus fuerit, & omnia Dei & Eccleſiæ Sanctæ mandata, quantum humana permittit fragilitas, ſervare ſtatuerit; jubemus, ut Parochi, cæterarumque Eccleſiarum Rectores, verbique Concionatores, juxta ea, quæ etiam in Agenda paſſim dicta ſunt, quemadmodum jejunia, & a carnium eſu abſtinentia ſtatutis diebus, item Feſtorum celebratio, Sacroſanctæ Miſſæ devota & integra auſcultatio, & totus denique Dei cultus ſit peragendus atque obſervandus, populum non minus fideliter, quam diligenter inſtruant atque edoceant.

De oratione populi.

CAPUT VIII.

Quandoquidem vero non ſat eſt peccatori, ſe Deo per pœnitentiam coram Confeſſore reconciliaſſe, niſi deinceps, quod bene incepit, ad bonum quoque finem perducat, & recte, inculpateque vivendo pergat, dicente Salvatore: Qui (u) perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit. Perſeverare autem nemo melius poteſt, quam oratione mediante, multum enim valet deprecatio (x) juſti aſſidua. Elias Propheta homo erat ſimilis nobis, paſſibilis, ac oratione effecit, ut non plueret (y) ſuper terram annos tres & menſes ſex: & rurſum eo orante Cœlum dedit pluviam, & terra dedit fructum ſuum. Propterea recte nos admonet Sanctiſſimus Apoſtolus Jacobus: (z) Orate pro invicem, ut ſalvemini. Idcirco inſtruendus quoque eſt populus, ut orationibus ſit intentus, & precando aſſiduus, quandoquidem in Sacris Scripturis tot habeamus promiſſiones propter frequentem & continuam orationem, & Chriſtus ipſe nobis ſancte polliceatur, nos accepturos, quidquid credentes orando petituri ſimus: & quo fœli-

(t) Jerem. 3. (u) Matth. 24. (x) Jacob. 5.
(y) 2. Reg. 17. (z) Jacob. 5.

fœlicius atque dexterius nobis ſuccedat oratio, jubet nos mutuo remittere peccata, ut hac ratione Cœleſti Patri ampliorem præbeamus occaſionem, ut & is erratis noſtris ignoſcat: hinc legimus, Apoſtolos, & cæteros Chriſtianos, in naſcentis Eccleſiæ primordiis unanimiter in orationibus perſeveraſſe.

De oratione peragenda in Eccleſia, ſive Templo, utpote orationis domo.

CAPUT IX.

Admoneantur porro fideles Chriſtiani, quod etſi oratio devota Deo ſit ubique grata, nihilominus Divinæ bonitati eam ipſam longe acceptiorem fieri, ſi in domo orationis, quod Dei Templum eſt, oretur. Id enim diſertis verbis teſtatur Deus ad Salomonem de templo ſibi tum exſtructo loquens: Elegi (*a*) locum iſtum mihi in domum ſacrificii (inquit) Si clauſero Cœlum, & pluvia non fluxerit, & mandavero & præcepero locuſtæ, ut devoret terram, & miſero peſtilentiam in populum meum; converſus autem populus meus deprecatus me fuerit, & exquiſierit faciem meam, & egerit pœnitentiam a viis ſuis peſſimis; & ego exaudiam de Cœlo, & propitius ero peccatis eorum, & ſanabo terram eorum: Oculi mei quoque erunt aperti, & aures meæ erectæ ad orationem ejus, qui in loco iſto oraverit. Elegi enim, & ſanctificavi locum iſtum, ut ſit nomen meum ibi in ſempiternum, & permaneant oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus. Si enim in templo illo, in quo bruta duntaxat, in figuram veri Sacrificii Corporis Salvatoris noſtri, Jeſu Chriſti, ſacrificabantur animalia, tam grata oratio fiebat Deo, ita ut etiam Filius Dei ipſum viſitare voluerit, & vendentes ac ementes ex illo flagellis expulerit, menſaſque mercium ſubverterit, dicens: Scriptum eſt: Domus mea domus orationis vocabitur: vos autem feciſtis illam ſpeluncam latronum; quanto magis ergo credendum eſt, orationes noſtras Deo gratiores eſſe, quæ in templo, in quo ipſe, verus Dei Filius unigenitus conſecratur, atque ſub panis & vini ſpeciebus præſens videtur & adoratur, cujus vetera illa tantum umbra fuerunt & figura? Ideo bene ait Alcuinus: (*b*) Si Filius Dei in templo, in quo caro brutorum animalium offerebatur, ambulare voluit, quanto magis noſtram orationis domum, in qua caro & ſanguis ejus conſecratur, viſitare gaudebit? Propterea & Apoſtoli poſt Aſcenſionem Chriſti quotidie erant perdurantes in templo. His igitur exemplis moti noſtri in Chriſto fideles, hanc domum Dei viſitare, ibique ſupplices preces effundere, & Deum Patrem per Jesum Chriſtum, Filium ejus unigenitum, exorare non ceſſent, ut quod obtineri deſideratur, facilius impetretur. Et ne, quemadmodum accidit Judæis, a templo propellantur orantes, vel ad iram magis provocetur Chriſtus, quam ad indulgentiam, operæ pretium fore duximus, verba Decreti Gregorii X., in Concilio Lugdunenſi publicati, eo quod obſervatione digniſſima ſint, hic recenſere, quæ etiam ex ſuperioris Synodi Salisburgenſis authoritate ſequenda, & cuſtodienda eſſe volumus.

De modeſtia & devotione exercenda in Templis.

CAPUT X.

Decet Domum Dei Sanctitudo: decet, ut cujus in pace factus eſt locus, ejus cultus ſit cum debita veneratione pacificus. Sit itaque ad Eccleſias humilis & devotus ingreſſus, ſit in eis quieta converſatio, Deo grata, inſpicientibus placita, quæ conſiderantes non ſolum inſtruat, ſed & reficiat: convenientes ibidem, nomen illud, quod eſt ſuper omne nomen, a quo aliud non eſt ſub Cœlo datum hominibus, in quo ſalvos fieri credentes oporteat, nomen videlicet Jesu Chriſti, qui ſalvum fecit populum ſuum a peccatis eorum, exhibitione reverentiæ ſpecialis attollant, & quod generaliter ſcribitur: ut in nomine Jesu omne genu flectatur, ſinguli ſingulariter in ſe ipſis implentes, præcipue dum aguntur Miſſarum myſteria, glorioſum illud nomen quandocunque recolitur, flectant genua cor-

(*a*) 2. Paralip. 7. Idem fere & 3. Reg. 9.
(*b*) Alcuin. in C. 10. Joan. ubi legitur: Et ambulabat JESUS in Templo &c.

cordis ſui, quod vel capitis inclinatione reſtentur. Attendant in locis eisdem intentis præcordiis Sacra ſolemnia, devotis orationibus inſiſtatur, nullus in locis eisdem, in quibus cum pace & quiete vota convenit celebrari, ſeditionem excitet, conclamationem moveat, impetumve committat. Ceſſent in illis univerſitatum & ſocietatum quarumlibet concilia: conciones & parlamenta ceſſent vana, & multo fortius fœda & profana colloquia: ceſſent confabulationes quælibet. Sint poſtremo quæcunque alia, quæ Divinum poſſunt turbare officium, aut oculos Divinæ Majeſtatis offendere, ab ipſis prorſus extranea; ne ubi peccatorum eſt venia poſtulanda, ibi peccandi detur occaſio, aut deprehendantur peccata committi. Ceſſent in Eccleſiis, earumque cœmeteriis negotiationes, & præcipue nundinarum ac fori cujuscunque tumultus: omnis in eis ſæcularium judiciorum ſtrepitus conquieſcat, nulla inibi cauſa per Laicos, criminalis maxime agitetur: ſint loca eadem a Laicorum cognitionibus aliena. Ordinarii locorum hoc faciant obſervari, ſuadenda ſuadeant, interdicta, authoritate hujus Canonis compeſcant, ad hoc alios etiam in Eccleſiis ipſis magis aſſiduos, & ad præmiſſa idoneos, deputando. Et nihilominus proceſſus judiciorum ſæcularium, ac ſpecialiter prolatæ ſententiæ in eisdem locis, omni careant robore firmitatis. Qui vero præmiſſas inhibitiones animo petulanti contempſerit, præter proceſſum Ordinariorum, & deputandorum ab ipſis, Divinæ ultionis & noſtræ poterunt acrimoniam formidare; donec ſuum confeſſi reatum, a ſimilibus firmato propoſito deliberaverint abſtinere. His vero hæc, quæ ſequuntur pauca nos addere judicavimus, non minus neceſſaria, quæ ab omnibus pariter obſervari volumus.

De mercatoribus, nundinarum tempore a liminibus, porticibus, & continentiis templorum arcendis.

CAPUT XI.

Inveterata pene cum in noſtra Provincia, tum in reliqua fere Germania, & depravata conſuetudo, ne dicamus, Sacrilegium, & abominabilis impietas inolevit, ut nundinarum diebus, mercimoniorum cumulus, emptionis, venditionisque ſtrepitus, hominumque mutuo contrahentium turbæ, non ſolum cœmiteria, verum etiam omnia templi limina, porticus atque ambitus occupent; ut vix ad cultum Dei contendentibus pateat acceſſus, clamores denique, rixæ, ac fœminarum garrulæ voces, totius intima templi pervagantes, hominum aures ita oppleant; ut quid inter Sacrum agatur, vix percipiant, & perſtrepentium objecto faſtidio, orationes cœptas, ipſumque Divinum cultum penitus deſerere cogantur: tacemus nunc diſcurrentium per Eccleſias immodeſtiam, qui ſtudio emendi, vendendi, ſpectandi, decipiendi, nonnunquam etiam furandi, ceu furiis agitati, inſanorum modo, tanquam per theatra & profaniſſima quædam loca divagantur, non magis honorem ac reverentiam Divinis rebus, quam Pagani, vel Judæi, exhibentes. Quæ res Judæorum impietatem & avaritiam ampliſſimo ſcelere ſuperare plane videtur. Nam illi ſolemnitatum tempore, quæ ad holocauſta, victimas, & cætera Sacrificia, Judæorum ritu, neceſſario celebranda, ut oves, boves, columbas, & his ſimilia, illic vendendo diſtrahebant; noſtri vero in locis Sacris, neque ea, quæ ad Eccleſiam, vel Dei cultum ſpectant, venalia habent, ſed mammonæ iniquitatis operam dantes, eas exponunt merces, quæ animos variis illecebris irritant: cum interim emptores nonnulli, & viciſſim venditores, mutua inter ſe certent vafritia, qua alter alterum immodico lucri ſtudio circumvenire queat. Cui hominum inſano generi leges contrahendi præſcribere, noſtrum inſtitutum non eſt. Hoc autem officii noſtri eſſe arbitramur, ut zelo Chriſti admoniti, hujuscemodi collybiſtas, menſarios, & mercatores a liminibus templi repellamus. Nec vero nobis obſtabit illud Jure conſulti dictum, inveteratam nempe conſuetudinem pro lege ſervandam eſſe: quod tametſi loco ſuo falſum ſit minime, nos tamen potius movebimur alterius ſententia: Quod videlicet ratio-

ratione introductum non eſt, ſed errore primum, deinde conſuetudine obtentum; id in aliis ſimilibus non obtinere: mala enim conſuetudo ex longo tempore, non confirmatur. Quamobrem ex ea, qua fungimur, authoritate, ſummis Cathedralium Eccleſiarum Cuſtodibus, cæterarumque Parochis, Vicariis, ac Æedituis quoque, omnibusque aliis perſonis, quæ hactenus vel cœmiteria, porticus, ambitus, vel alia quæcunque loca ſacrata, accepta ſtipe mercatoribus, vel cæteris quibuscunque circulatoribus ex locato conceſſerunt, modis omnibus præceptum eſſe in perpetuum volumus, ut ab hac illicita locatione, ſive nundinarum, ſive quocunque alio tempore, non ſolum abſtineant: quin etiam illos, ſi ad ejuscemodi locum aliquem ſacrum, vel religioſum, vendendi cauſa ſe contulerint, ſine mora, vel per ſe, vel alios, inde arceri curent. Prævaricatores autem hujus noſtræ ſaluberrimæ Conſtitutionis non ſolum iram & indignationem ejus, qui mercatores de templo flagellis pepulit, ſed & cenſuras Eccleſiaſticas, aliasque meritas pœnas certo ſe incidiſſe noverint.

Ne, præſertim inter Sacra, vel Conciones, utenſilia ferantur per Templa.

CAPUT XII.

Huic deteſtando negotiationis abuſui affine eſt id, quod etiam longa quadam, ſed peſſima conſuetudine in uſum venit, ut tam viri, quam fœminæ, tam inter tremendi Myſterii celebrationem, quam Sacras etiam Conciones, per Templa paſſim cum utenſilibus, vaſisve, qualibet materia impletis, vel vacuis, ſeu quibuscunque aliis rebus, perinde, ut per publicas plateas tranſeant, atque diſcurrant: idque non ſolum ad contumeliam domus Dei, ſed etiam eorum, qui Sacris officiis intenti ſunt, ſcandalum & offenſionem. Cum itaque Chriſtus Dominus & acerrimus Domus ſuæ vindex ipſo facto prohibuerit, ne quisquam vas, vel ſimile quidpiam per templum transferret; æquum non eſt, ut Nos, veſtigia ejusdem inſequi cupientes, talia negligamus. Sancimus itaque, ac decernimus, ut Eccleſiaſtæ, Verbique Divini Concionatores, primis poſt hujus Synodi noſtræ publicationem concionibus, plebem admoneant; ut poſthac ab ejuscemodi profanatione abſtineant, & Sacroſanctas Eccleſias majori veneratione colant. Hoc etiam muneris omnibus & ſingulis Æedituis commiſſum eſſe volumus, ut, dum Sacra & Conciones fiunt, portas Eccleſiarum cuſtodiant, ac ne quid interim profani transportetur, obſervent, ſed hujusmodi bajulos a foribus abigant: quod ſi facere neglexerint, carcere puniantur.

De non ingrediendo Eccleſias cum armis majoribus, aliisque profanis.

CAPUT XIII.

Pari ratione interdicimus, ne quispiam cum venaticis canibus, volucribus, aut bombardis, ſeu haſtis, & hujus generis aliis armis, Eccleſias ingredi audeat: melius enim (ut Theodoſius Imperator olim dicebat) religionis nomine, (c) quam armorum præſidio quisque munitur.

Ne mendici inter Sacra homines eleemoſynarum exactione turbent.

CAPUT XIV.

Præterea ne mendici quæſtus gratia per Eccleſias vagentur, quos extra januas conſiſtere volumus, cujus rei curam quoque habebunt Æeditui.

De uſurariis & fœneratoribus extirpandis.

CAPUT XV.

Cæterum his, quæ ad cultum Divinum ſpectant, prolixe tractatis, res poſtulare videtur, ut etiam de externis moribus, & honeſtate populi, noſtros commonefaciamus. Quod cum ad communem fidelium diſciplinam pertinere videtur, inter alia primo loco cenſuræ ſubjicienda occurrit uſura, ſeu fœnus Deo odioſum, hominibus vero, ſive æternam, ſive temporaneam politiam ſpectes, pernicioſum peccatum: quod cum hiſce calamitoſis temporibus omni pene hominum ſtatui commune ſit, in capite poni placuit. Olim

(c) In Codice Theodoſiano, & prætermiſſis. C. Juſtiniani.

Olim enim mercatores potiſſimum, & divites avari efficiebantur uſurarii; hodie autem non illius generis homines ſolum, ſed etiam nobiles, cives, plebeji, atque ruſtici (& utinam non etiam Eccleſiaſticæ ſortis homines) iſthoc deteſtando (proh dedecus) crimine mirum in modum ſunt infecti; ita ut vix vicinus vicino, affinis affini, neque conſanguineus conſanguineo, licet in magna neceſſitate conſtituto, exiguum quid mutuo dare velit pecuniarum, niſi certior fiat, ſe plus dato recepturum. Quam uſurariam voraginem deteſtantes, hac Sacra approbante Synodo, tam Clericis, quam laicis, ne pecunias quomodocunque mutuent, nec propolia, ſeu præemptiones deteſtabiles faciant, neque alios quoscunque contractus uſurarios, vel actus damnatos exerceant, mandamus. Cui noſtro Decreto ſi quis contrafeciſſe, vel facti evidentia deprehenſus, ſive judicialiter convictus, aut in extremis, vel in vita ſponte & clare confeſſus fuerit, talis noverit ſe pœnas Canonicas, tanquam manifeſtus & notorius fœnerator & uſurarius, incidiſſe. Cujus rei Doctrina cum apud Canoniſtas abunde tractetur, eam hic latius recenſere ſupervacaneum judicavimus: Univerſis autem ſub pœna excommunicationis inhibemus Prælatis, Archidiaconis, Decanis ruralibus, Plebanis, & cæteris quibuscunque, Religioſis, & ſæcularibus Clericis, ne aliquem dictorum criminum ſic, ut præmiſſum eſt, manifeſte reum, ſatisfactione, ac reſtitutione inique acceptorum non præmiſſa (ad quam tamen eosdem induci volumus omnibus modis poſſibilibus) Eccleſiaſticæ tradant ſepulturæ. Ut autem a tam abominabili crimine noſter abſtineat populus, Parochi, atque Concionatores Verbi Dei (quos præſenti Conſtitutione exhortamur) ſæpius hujus vitii enormitatem inter concionandum reprehendant, populo fideliter, quid ſit criminis, declarantes, & ab hujusmodi uſurariis contractibus, tanquam a peſte, & fraternæ dilectionis extinctione, dehortentur. Et quia ruſtica ſimplicitas, ſive inurbanitas, exiguum forſitan in hujusmodi re habet judicium, ſuam cupiditatem, atque affectum ſequens, talia perpetrat, nullius momenti peccatum exiſtimans; ideo a Parochis majori cum diligentia & ſolicitudine eſt commonefacienda, & ad ſaniorem intellectum ac rationem reducenda. In communi autem volumus obſervari, ut omnes Parochi, & Prædicatores hac de re tribus anni temporibus, nempe in feriis Nativitatis Domini, in Quadrageſima, & in Aſſumptione B. Virginis Mariæ, peculiaribus ad hoc inſtitutum Concionibus, populo criminis hujus abominationem, & cauſas, cur a Chriſtiano homine angue pejus odio haberi, evitarique debeat, & quæ pœnæ etiam hac in vita ſint talibus conſtitutæ declarent: ut ſi non proximi, vel Dei amore, ſaltem pœnæ formidine ab hoc tam nefando abſtineant delicto.

De invocatione brachii ſæcularis pro evellendis publicis criminibus & flagitiis, præſertim blaſphemia, adulterio, concubinatu, ſive fornicatione publica, cum ebrietate, & id genus aliis.

CAPUT XVI.

Ut etiam ab aliis omnibus deteſtandis criminibus plebs fidelis abſtrahatur, atque in viam juſtitiæ & ſalutis reducatur; a Parochis & Concionatoribus, loco & tempore opportunis, admoneantur: quod ſi ob ſuam protervitatem non paruerint, ſed in omni luto flagitiorum volutari perrexerint; ne mala creſcant, & Reſpublica Chriſtiana quid durius propter impunitatem facinorum patiatur, Nos quoscunque Principes ſæculares, Poteſtates & Magiſtratus hujus Provinciæ cum omni ſinceritate obteſtamur, hortamur, atque per viſcera miſericordiæ Dei noſtri, & ſalutem animarum, ipſis non minus ac nobis commiſſarum, obſecramus, ut juſtitia poſtulante, gladio (ex vindicis Dei manu dato) utantur in facinoroſos, eumque ſtringant in blaſphemos, quos Deus odit, in adulteros ſuam poteſtatem exerceant, in concubinarios, ſeu fornicatores publicos; ne opus ſit nos gementes cum Jeremia (*d*) Propheta

(*d*) Jerem. 23.

clamare: Quoniam adulteriis repleta eſt terra. Stringatur gladius in ſtupratores, atque inceſtuoſos: quod aliquanto commodius accidet, ſi quæſtuaria lenocinia tam vetularum quarundam, quam male feriatorum nebulonum coerceantur. Explodatur ebrietas, & omnium compotationum genera: Si enim, docente Sancto (e) Paulo, cum ebriis ne commiſceri quidem debemus, nec cibum cum ipſis ſumere; ut quid communicamus iisdem?

De homicidiis, ſive homicidis tollendis.

CAPUT XVII.

Homicidia quoque poſtquam cœperunt pecunia redimi, cœperunt etiam multiplicari. Modo ſatis conſtat, quantum Deo exoſi ſemper fuerint viri ſanguinum. Tollenda eſt igitur pecuniæ cupiditas, ut tollatur occidendi crudelitas.

De puniendis fraudulentis & impoſtoribus.

CAPUT XVIII.

Homicidio proximum eſt defraudare proximum, dicit enim Scriptura: Qui (f) defraudat pauperem, homo ſanguinis eſt: qui aufert in ſudore panem, quaſi qui occidit proximum ſuum: qui effundit ſanguinem, & qui fraudem facit mercenario, fratres ſunt. Et alibi: Virum (g) ſanguinum & doloſum abominabitur Dominus. Hinc enim in quibusvis negotiis furta, latrocinia, rapinæ, falſa teſtimonia, uſuræ prodeunt, & circumventiones. Fraude & dolo fraterna extinguitur charitas, peſſundantur leges, pereunt quævis (dum tolerantur) bonæ ordinationes, perduntur reſpublicæ, & (quod omnium peſſimum eſt) ſi per poteſtatem non vindicetur; Deus vindex eſt. Qui ergo non vult habere vindicem Deum, ipſe vindicet, qui a Deo ad vindictam poſitus, & cui gladius ad vindicandum traditus eſt. Non enim omnia poſſunt per Sacerdotum monita reduci, ſed neceſſe eſt, ut gladius ſæcularis, ubi opus fuerit, gladio ſpirituali ſuffragetur.

De cura lactantium circa infantes.

CAPUT XIX.

Admoneri mandamus omnes & ſingulos Parochianos utriusque ſexus, ſub cura quorumlibet Presbyterorum Provinciæ Salisburgenſis degentes, quod non audeant filios, vel filias ſuas, ſaltem per annum unum a die nativitatis eorum, ſecum communi lecto ad lactandum, ſeu dormiendum, tenere & collocare: ne negligentia vel culpa eorum ſuffocentur, ut ſæpe contingit, unde ipſimet parentes homicidii vel parricidii rei inveniantur: & ſub prætextu frigoris non ſunt facienda bona, ut proveniant mala. Quem caſum nobis ſpecialiter reſervamus, præcipimusque tam Presbyteris Parochis (extra confeſſionem tamen) quam ipſis Parochianis, quod ſcientes dictam tranſgreſſionem ſtatim revelent Nobis, aut Vicariis noſtris, hoc eſt, Officialibus.

Ad Principes & alios Dominos, in Provincia Salisburgenſi ſæcularem Jurisdictionem habentes, eorumque delegatos Magiſtratus.

CONSTITUTIO LVIII.

De poteſtate ac Imperio Principum, & Magiſtratuum in ſubditos exercendo, eosque in unitate Catholicæ Eccleſiæ retinendo.

CAPUT I.

Quoniam inter membra corporis Chriſti myſtici partis exterioris, quam Laici obtinent, primum tenet locum temporalis poteſtas: ut ſicut omnia membra cujuslibet corporis humani a capite, mediante intellectus virtute, ſive ratione, ad totius conſervationem ſubjecti reguntur; ita etiam omnia hujus Corporis Chriſti membra a poteſtate temporali, mediante Spiritualis virtutis (quæ animæ tenet locum) inſtructione, debeant dirigi, atque gubernari, ne corpus totum offendatur. Idcirco omnes & ſingulos Principes & Magiſtratus ſæculares per ipſum Corpus Chriſti, cujus mem-

(e) 1. Cor. 5. (f) Eccleſiaſt. 34. (g) Pſalm. 5.

membra non infima ab eodem Salvatore conſtituti ſunt (nam omnis (*b*) poteſtas a Deo eſt) admonitos atque rogatos eſſe volumus, pro inſtauratione & conſervatione Corporis Chriſti in hiſce noſtris regionibus: ut non ſolum ſe ipſos, ſed etiam (quemadmodum & ſuperius in Conſtitutione de Immunitatibus, & privilegiis Eccleſiarum, & Clericorum, eſt dictum) ſuos ſubditos in unitate Chriſti corporis velint retinere, amplecti, conſervare, & quæ pro ſalute hujus corporis ab Eccleſia Catholica, a Sacris Conciliis, præſertim (*i*) Tridentino (quod ea etiam de re Sacratiſſimum Imperatorem, Reges, Reſpublicas, & Principes omnes admonere non eſt oblitum) & ali hac Sancta Synodo, tanquam pharmaca neceſſaria & ſalutifera, omnibus noſtris in Chriſto ſubditis inſtituta & exhibita ſunt, executioni mandare.

Principes non ſolum liberales eſſe in Eccleſias, ſed etiam earundem privilegia & immunitates tueri debere.

CAPUT II.

Quandoquidem Principes (ut Juſtinianus Chriſtianiſſimus Princeps ſcriptum (*k*) reliquit) nihil Divinarum rerum, & quæ cuſtodiri juſtum eſt, negligere, ſed per omnia ſtudere debeant, ut communis Reipublicæ ſtatus ex magni Dei, & Servatoris noſtri JESU Chriſti erga homines amore fructum afferat: & cum labiis regat Rex, & cor Regis in manu Dei ſit, & quocunque voluerit, inclinet illud, hoc eſt enim, quod firmat Imperium, quod Regna & Principatus conſervat. Nam pax Eccleſiæ, Religionis unitas, autorem facti in ſublime provectum grata ſibi tranquillitate cuſtodit. Neque enim parva ei viciſſitudo a potentia Divina tribuitur, per quem nullis rugis Eccleſia diviſa ſecernitur, nullis inſertis maculis variatur. Scriptum eſt enim, quia cum Rex juſtus ſederit ſupra ſedem, non adverſabitur ei quidquam malignum. Quamobrem Principes, ac Magiſtratus ſummos, in Chriſto pie admonemus, atque adeo hortamur, ut meminiſſe velint, quam glorioſi, potentes, atque felices, tum in veteri, tum in novo teſtamento extiterint Reges, Principes, cæterique Primates, qui cultui faventes Divino, Eccleſiæ Catholicæ jura & immunitates non ſolum conſervando, & ſtabiliendo, verum etiam privilegiis maximis, opibus, atque redditibus dotando, auxerunt, & ab hæreticorum, aliorumque hoſtium inſultatione defenderunt: & viciſſim, quam infelices, infortunati, omnibusque copiis, & viribus fuerint deſtituti, qui contemptis rebus Divinis, Sacroſanctam aut neglexerunt Eccleſiam, vel eam, ut lupi rapaces, fraude, ac præda invaſerunt, immemores antiqui Proverbii: Aurum habere Toloſanum, hoc eſt, miſere perire omnes, quicunque a Sacris rebus non abſtinent manus violentas: eorum etenim miſerabilem exitum tam veteres, quam recentiores Hiſtoriæ ſignificant. Cujus rei etiam noſtræ ætatis exempla, ſi non eſſent odioſa, & locus hic ferret, recenſeri poſſent. Quapropter ipſos Principes, & Magiſtratus omnes, in Domino iterum atque iterum obſecramus, rogamus, atque obteſtamur, ut antiquos, piiſſimos, religioſiſſimosque ſuos Prædeceſſores (quorum memoria in benedictione eſt) imitari, Eccleſiam Catholicam (juxta ſanctam & paternam Sacri Concilii Tridentini, & hujus Sanctæ Synodi, hic & ſupra in Conſtitutione de immunitatibus, & privilegiis Eccleſiarum, & Clericorum, factam admonitionem) cum omnibus ſuis juribus & immunitatibus, libertatibus ac privilegiis, non modo per ſe, ſed & miniſtrorum & officialium ſuorum ſtudio defendere, ac tueri velint, cum quod quisque per alium, idipſum per ſe facere, vel admittere dicatur; ne delegatorum ſuorum peccata olim luere cogantur, neve dictum illud Sapientis in eos quadret: Ut Judex (*l*) populi, ſic & miniſtri ejus. Quin bonorum illorum Principum exemplo, ſuis potius divitiis, opibusque Eccleſias adjuvent, inſtaurent, exornent, eorumque miniſtros ali curent. Nam ſi apud Eth-

(*b*) Rom. 13.
(*i*) Trid. Seſſ. 25. c. 20. Decret. de Reform.
(*k*) Auth. de Monach. in fi. Coll. X.
(*l*) Eccleſiaſt. 10.

Ethnicam antiquitatem Toloſani (ut legitur) ex privatis fortunis auxerunt ſacram pecuniam, ut magis Deum ſibi reconciliarent; quanto magis id Chriſtianis faciendum, ut verum atque æternum, non fictum aliquem ſibi reconcilient Deum. Annon ingratitudinem noſtram & avaritiam reprehendunt Judæi, qui in tabernaculis Domini ædificandis adeo luculenter (*m*) ſuas conferebant opes, ut artifices venire compulſi dicerent Moyſi, plus offerre populum, quam neceſſarium eſſet: quapropter Moyſes præconis voce publicitus proclamari juſſerat, ne quidquam præterea offerretur ad opus Sanctuarii. Neque vero diffidant Principes, quod ſi Eccleſiam viribus omnibus foverint, adjuverint, conſervarint; fore, ut ſicut fidelis David, cæterique Deo dilecti Reges ac Principes, in iſthac mortali vita bonis omnibus affluant, & poſt deinceps certum in cœlo ac definitum locum, ubi beati ævo ſempiterno fruantur, ſint habituri. Pientiſſimus eſt enim Deus, qui nunquam deſerit ſperantes in ſe, maxime vero Principes, quos poſuit ad regendum populum ſuum, quem redemit ſanguine ſuo. Si quos enim fideles conſtituit Deus Principes, fieri non poteſt, quin eorum omni loco & tempore curam gerat: ſcit equidem Pater cœleſtis quibus indigeant, quorum etiam capilli ſunt numerati: veruntamen Regnum Dei primum debent quærere & juſtitiam ejus; deinde omnia ea, quæ ad animi, corporiſque dotes ſpectant, adjicientur eis, Divinoque afflatu, ſine quo nemo unquam magnus evaſit, ſubinde adjuvabuntur.

De prudentia & circumſpectione Principum circa delegatos ſuos, quos inferiores Magiſtratus vocant.

CAPUT III.

Hoc præterea noſtrorum temporum neceſſitas adhortatur Principes, atque Magiſtratus, ut oculos ſuos perpetuo vigiles in omnes angulos terrarum ſuarum, & jurisdictionum conjiciant, atque prævideant, ne quid perperam ullibi fiat. Cum vero humana natura per ſe tanta laborat caligine, ut nihil fere, niſi quod coram eſt, ſentire, vel circumſpicere queat; ideo Principum oculi fideles eſſe debent adminiſtri, quos delegatos Magiſtratus, Præfectos, Præpoſitos, Capitaneos, vel alio nomine, pro cujusque Regionis more appellare ſolent. Hi non lippi, non cæci, vel alio vitio corrupti, ſed limpidi, perſpicaces, hoc eſt, homines vigiles, puri, innocentes, & ab omni labe avaritiæ, libidinis, & imprimis hæreſeos alieni ſint, neceſſe eſt. Nullum enim vitium terrius, atque nocentius eſt in Magiſtratu, quam hæreſis: quæ unius viri exemplo in ſubditos derivatur, ac tandem, ut cancer ſerpens, brevi per univerſam Regionem graſſatur: cui vitio, imo flagitio proximum eſt avaritia, quæ hominum mentes ita obſtrictas tenet, ut eas nullo tempore reſpirare permittat: tum etiam ſubditorum animos non raro in ipſos Principes, tametſi immeritos, perniciosiſſime excitet. Habere autem quæſtui Rempublicam, non modo turpe eſt, ſed ſceleratum, & nefarium: quamobrem abſtinentia, & continentia, multitudinis benevolentiam ſibi comparare debent, illaque politica præcepta, noſtræ etiam Chriſtianæ legi convenientiſſima mordicus teneant, ſcilicet: Subditorum ſic tueantur utilitatem, ut quidquid agant, ad eam referant, obliti commodorum ſuorum. Deinde, ut totum corpus ſuæ jurisdictionis curent; ne cum partem aliquam tuentur, reliquas deſerant. Imprimis autem operam dabunt, ut quisque ſubditorum Catholicam, & Apoſtolicam Religionem gnaviter obſervet, atque in timore Domini ambulet: proxime vero curabunt, ut juris & judiciorum æquitate ſuum quisque teneat; ut neque tenuiores propter imbecillitatem circumveniantur, neque locupletibus ad ſua vel tuenda, vel recuperanda obſit invidia. Meminerint bono Magiſtratui non minori curæ eſſe debere, qualis Reſpublica poſt mortem ſuam futura ſit, quam qualis hodie ſit. Sed hæc omnia ut rectius accidant, neceſſarium fuerit, viros deligere ad Magiſtratum timentes Deum, in quibus ſit veritas, & qui oderint

(*m*) Exod. 36.

rint avaritiam, qui etiam bona exiſtimatione noti ſint, & in exercenda juſtitia plurimum repoſuerint ſolicitudinis: qui proinde imperium inter ſubditos aliter, quam pater inter filios, non exerceant: ut diligant quidem eos, ſi crimine vacui ſint; coerceant vero ac puniant, ſi criminibus videantur obnoxii. Populo autem, quocunque ſe verterint, pietatis, honeſtatisque ſpecimen præbeant: cum enim vulgus plerumque dependeat ab ejuscemodi ſuis Præfectis, eorumque exemplo vel in malam, vel bonam partem facile trahatur; admodum neceſſarium fuerit, ut Religioni, cultuique Divino dediti ſint, ut quod ſubditi ex Paſtorum ſuorum orthodoxa percipiunt doctrina, id Magiſtratuum ſuorum actionibus, ceu auctario, & calcari quodam excitati æmulentur. Si itaque Principes ſubjectos ſuos ejuscemodi Magiſtratibus gubernari curabunt, dubium non eſt, quin pacato, atque tranquillo in ſtatu vitam ſuam bene, ac ſuaviter traducere poſſint.

Ut Epiſcopi & Prælati alii, Jurisdictioem temporalem habentes, circa delegationes ſuorum Officialium, ſeu Magiſtratus gerentium, ſint pariter cauti, ac diligentes.

CAPUT IV.

Ne autem Nobis, noſtrisque Coepiſcopis, cæterisque Prælatis, Jurisdictionem temporalem habentibus, hoc ipſum, quod aliis cum veritate perſuadere conamur, apud Nos parum obſervari, in eodemque luto nos hærere, objiciatur: Quare de oculis noſtris hanc trabem ejicere volentes, ut facilius de oculis aliorum Principum ſæcularium ejiciamus feſtucam, omnibus noſtræ Provinciæ Epiſcopis, Abbatibus, Præpoſitis, aliisque quibuscunque, Jurisdictionem temporalem habentibus Prælatis, ſub Omnipotentis Dei indignatione mandamus, ut (quod & nos præſtare, atque obſervare promittimus) neminem ſuis Jurisdictionibus præficiant, vel Magiſtratum creent, niſi Catholicum Chriſtianum ſe ore, atque opere profiteatur, & fidem Catholicam pro viribus, citra omnem ſimulationem, ſe protecturum ſpondeat. Eos vero, qui pridem, nulla Religionis prævia inveſtigatione, accepti atque delegati eſſent, diligenter animadvertant, atque inquirant; & ſi quis eorum ſuſpicione aliqua hæreſeos notatus fuerit, alio ſinceriore huic ſuffecto, amoveatur.

De Scholis, & earum Moderatoribus.

CONSTITUTIO LIX.

De inſtructione Ludimoderatorum.

CAPUT I.

QUanta pro educanda & inſtituenda juventute ſit adhibenda diligentia, id non modo Sacræ, verum etiam profanæ abunde teſtantur literæ. Filii tibi ſunt, inquit Eccleſiaſticus (*n*), erudi eos a pueritia, & noli ſubtrahere diſciplinam a puero, ne infœlix fiat. Nam ſicuti terra fructuoſa eſt juventus, quæ ſi negligitur, multas producit ſpinas. Cum itaque educatio, & diſciplina mores faciant, & in homine cum animo creſcere debeat ætas, cum ætate juſtitia, & fides eo perfectior, quo ſenior; id autem fieri vix poterit, niſi adſint, qui inſtituant, informent, & viva voce erudiant: habet enim neſcio quid latentis energiæ viva vox, & in aures diſcipuli (teſte (*o*) S. Hieronymo) de Doctoris ore transfuſa, fortius ſonat. Quam ob cauſam Scholæ inſtitutæ ſunt, ubi non ſolum in literis, ſed imprimis pietate, ac moribus eſt inſtituenda juventus: nam prius animas, & poſtea linguas fieri eruditas oportet, adſtipulante (*p*) Juſtiniano. Statuimus itaque, ut in ſingulis, omnibusque noſtræ Provinciæ civitatibus, oppidis, & caſtellis, juxta cujusque loci neceſſitatem Scholæ publicæ, ſeu ludi literarii habeantur, in quibus honeſta ingenia erudiantur, atque ad uſum, commodumque Reipublicæ Chriſtianæ idonea reddantur. Quamvis proinde nullum munus Reipublicæ afferre majus, meliusve poſſumus, quam ſi doceamus, atque erudiamus juventutem; non

(*n*) Eccleſ. 7. (*o*) S. Hieron. ſuper illud Matth. 22. Magiſter ſcimus, quia verax es, &c.
(*p*) In proœmio Pandect. §. Illud vero. circa fi.

non tamen perinde omnes Scholæ Magiſtri, ſeu Præceptores præſtare, atque conferre videntur. Reperiuntur enim alicubi clanculariæ Scholæ, in quibus aliqui, ſed non optimi plebis, liberos ſuos malunt inſtitui, ut juxta humaniorum literarum principia, etiam recentioris doctrinæ venena imbibant, quibus ita a teneris imbuti, tanquam in herba inficiuntur, & enecantur, ut ad nullius frugem veræ Eccleſiæ pervenire queant: quæ Scholæ penitus extirpandæ, & nullo in loco Chriſtiani nominis tolerandæ ſunt. Privatas quoque, & quas Poeticas vocant, improbamus, cenſentes, publicas magis habendas, atque fovendas, in quibus una cum bonis moribus bonæ doceantur literæ. Licet enim inter patrios parietes adoleſcentes educari, & erudiri; conſultius tamen fuerit, id in publico fieri: ut qui olim publicis præficiendi ſunt functionibus, ii quoque in publico diſcant. Quomodo autem, & quales ſint ad regendas Scholas acceptandi, paulo poſt dicetur.

De Scholis instituendis, augendis, & conſervandis.

CAPUT II.

Porro cum Sacerdotum quoque penuria, qua paſſim laboratur, permultas exigat Scholas, ut plurimi erudiantur ſtudioſi juvenes; ideo mandamus noſtræ Metropoliticæ, cæterisque Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum, & Monaſteriorum Præpoſitis, Abbatibus, Decanis, atque Capitulis, ut qui penes ſuas Eccleſias, & Monaſteria Scholas habent, easdem ſuſtentare non deſiſtant; ſed omni diligentia conſervent, & augeant: non habentes autem, ſub pœna diminutionis fructuum & proventuum, pro arbitrio Ordinariorum taxandæ, in ſpatio ſex menſium Scholas pro loci commoditate, atque neceſſitate inſtituant, Magiſtros idoneos honeſto ſtipendio adſciſcant, & puerorum ingenia ad Reipublicæ Chriſtianæ uſum pie informari curent.

De ſubſidio contribuendo ad alendos egenos Studioſos.

CAPUT III.

Quo vero ſtudioſa juventus, & bona ingenia, quorum virtutibus obſtat res anguſta domi, paupertas ſcilicet, alantur, emergant, atque ad bonam frugem perveniant; Nos quidem animati ſumus in hunc tam pium, ac neceſſarium uſum, ſubſidia quædam præbere, haud ambigentes, quin etiam Nobis Senatus noſtri Capituli, Prælati, atque hujus noſtræ Civitatis Salisburgenſis Decurionatus, auxiliares ſint adhibituri manus: ut exemplo noſtro cæteri quoque Coepiſcopi, Prælati, Civitates &c. idem faciant, & hac quoque in parte laboranti Reipublicæ ſuccurrant. Quod ut omnino agant, ſerio hortamur, atque præcipimus.

De Ludimoderatorum delectu, atque eorundem Fidei profeſſione.

CAPUT IV.

Cum autem in delectu Ludimoderatorum, Magiſtrorum, Præceptorum, atque Pædagogorum haud vulgaris adhibenda ſit diligentia, Nos ſuperioris Synodi Salisburgenſis renovantes Conſtitutionem, ordinamus & ſtatuimus, ne a quoquam, cujuscunque ſit ſtatus, dignitatis, gradus, vel conditionis, quispiam Scholæ Rector, Præceptor, Magiſter, Didaſcalus, vel collaborator, ſive publicus, ſive privatus, qui diſcentes, cujuscunque ſexus, vel ætatis, etiam ſi unus tantum fuerit, in Scholis, vel domi, aut alibi, publice, vel privatim, quascunque lectiones triviales, cujuscunque artis, vel linguæ, etiam Germanicæ, tametſi gratuito legeret, interpretaretur, aut repeteret, conſtituatur; niſi prius ſuo Ordinario, vel ejus Officiali, Vicario Generali, aut Commiſſario, ad hoc deputato, fuerit præſentatus, ut de cujusque Religione, fide, moribus, vita, converſatione, atque eruditione, periculo facto, pueri ſub illorum ferula eo ſecurius & utilius militare poſſint. Qui pædotribæ etiam neque ab Ordinariis admittantur, niſi primo Catholicæ Fidei fecerint Profeſſionem, ſuperius in titulo de Tridentini, aliorumque Conciliorum Conſtitu-

ſtitutionibus inſertam, atque deſcriptam.

De non aſſumendis, neque admittendis in Ludimoderatores, vel Collaboratores, ſeu Pædagogos &c. qui in Univerſitatibus, ſive Scholis infectis, aut ſuſpectis, operam dederunt literis; niſi per triennium proxime præteritum, inter Catholicos, & Catholice fuerint converſati: cujus rei ſufficiens habere debent teſtimonium.

CAPUT V.

Interdicimus autem, ne quiſpiam eorum, qui in univerſali quadam, ſeu particulari cujuſcunque loci Schola, ubi reprobæ religionis doctrina dominatur, ſtuduit, ab aliquo noſtræ Provinciæ in Rectorem, vel Collaboratorem, ſive Pædagogum aſſumatur; niſi per triennium ſaltem inter Catholicos, Catholice fuerit converſatus: cujus in ſcriptis, vel alias fidedignum habeat teſtimonium, & exhibita coram Ordinario, vel Officiali fidei Catholicæ profeſſione, cum juramento, quod illius doctrinæ opiniones, libros, picturas, chartas, ſcripta, ſive calamo exarata, ſive typis expreſſa abjicere, relegare, atque penitus delere, neque eorum quidquam penes ſe tenere, vel ſectarium quid profiteri; ſed per omnia Catholicam & Apoſtolicam Jeſu Chriſti doctrinam ſequi & obſervare velit.

De Authoribus Juventuti prælegendis.

CAPUT VI.

Mandamus denique, ac ſtatuimus, ut cujuſcunque ordinis, vel gradus pædotribæ hujus noſtræ Provinciæ, hoc tantum prælegant, doceantque, quod illius ætatis innocentiæ convenit, & ingeniorum capacitas fert: perpetuo caventes, ut non ſolum libri, a Concilio Tridentino damnati, & peculiari Catalogo comprehenſi, ſed neque his ſimiles juxta infecti, contagioſi, aut de labe hæreſis ſuſpecti, vel ulla alia obſcœna, famnſa, turpiave ſcripta, cujuſcunque ſint facultatis, legantur, aut doceantur: quæ, & id genus alia, cum ſuis authoribus omnino per univerſam noſtram Provinciam exauthorati, rejicique volumus, atque præcipimus. Eadem lege & ſtatuto privatarum quoque ſcholarum Magiſtros & ſingulorum puerorum, qualiſcunque conditionis ſint, Pædagogos, ut cæteros ligari, & aſtringi volumus, ac decernimus. Cujus rei rationem habebunt in civitatibus quidem Cathedralibus ſummi Scholaſtici, in aliis vero Archidiaconi, & rurales Decani, exceptis ſcholis, quæ ſingulis Monaſteriis, ſive Prælatis ſubditæ ſunt, quarum curam gerent accuratam ipſi Prælati.

De diligentia Magiſtrorum, circa inſtituendam Juventutem tam in moribus, quam doctrina.

CAPUT VII.

Præterea Ludimoderatores ſoliciti, atque adeo aſſidui ſint, cum prælegendo, tum etiam ſtudioſorum profectum ſolicitando, eoſque & in moribus, & bona diſciplina, potiſſimum vero in fide Catholica, frequenter inſtituendo, examinando, ac retinendo. Lynceis oculis circumſpiciant, ne commiſſa fideliter bonæ ſpei ingenia inſtigante diabolo a ſubdolis, ac perverſis hominibus ſeducantur, corrumpanturque. Si vero in Scholaſticorum grege deprehenderentur (quod Deus avertat) vel religione infecti, vel moribus adeo corrupti, ut nec verberum, nec verborum ullo remedio curari poſſent; hi tanquam ſcabioſæ pecudes a caulis repellantur, & juxta delictum puniantur. Reſecandæ ſunt enim (q) putridæ carnes, inquit S. Hieronymus, & ſcabioſa ovis a caulis repellenda eſt; ne tota domus, maſſa & pecora ardeant, corrumpantur, putreſcant, intereant: quoniam horum temporum hæreſes, cum in ſcintilla quadam adhuc deliteſcerent, & in principio extinctæ non eſſent, earum flamma (heu) per totam Germaniam populata eſt. Quamobrem, ut ipſa juventus in ædificio fidei eo firmius jaciat fundamentum, ut etiam cum ſenuerit, non recedat ab ea Catholica doctrina; jubemus, ut ſaltem feſtis diebus piis atque Chriſtianis Catechiſmis (Lutheri, Calvini, Melanchtonis, & hujus farinæ procul abactis) atque inſtitutionibus Fidei, ut-

pote

(q) 24. q. 3. c. Reſecandæ.

pote a Petro a Soto, Caniſio, Groppero, Merſeburgenſi, Dietenbergio, & Catechiſmo Romano in compendium redacto, nec non ab aliis nonnullis orthodoxis viris utiliter conſcriptis, exerceantur.

De methodo docendi, ac diſciplinæ modeſtia.

CAPUT VIII.

Quod ad reliquum docendi genus attinet, Ludimoderatores, ac cæteros Præceptores, atque Informatores omnes exhortatos cupimus, ut eum modum, ſeu methodum, in erudiendo, quæ ſibi ipſis laudi, diſcipulis vero, ſeu ſcholaſticis ſuis, commodo futura ſit, obſervent: id quod ipſi ex politiorum authorum lectione potius, quam noſtra inſtructione petent. Hoc interim animadvertant, ut ad ingeniorum diverſitatem ſe accommodent. Quod (*r*) enim in omni genere cauſarum, id quoque in hoc Didaſcalico neceſſe eſt, benevolum, attentum, atque docilem faciant auditorem. Benevolos autem facient, ſi eos pueros, qui & morum & literarum doctrinam prompto ac facili accipiunt ingenio, laudis & gloriæ triumpho vehant, quo liberalia ingenia, ceu calcari excitantur, ac ſubinde promptiores efficiuntur: duriores vero ac tardiores, diligentiorum juvenum exemplis ſi ſtimularint, & juxta ferulam etiam cum manſuetudine tractaverint. Nihil enim fœdius eſt Præceptore furioſo (ut teſtatur Sanctus & æque doctus Vir (*s*) Hieronymus) qui cum debeat eſſe manſuetus & humilis ad omnes, ex diverſo, torvo vultu, trementibus labiis, rugata fronte, effrenatis convitiis, facie inter pallorem & ruborem variata, clamore perſtrepitat, & errantes non tam a bono retrahit, quam ad malum ſua ſævitia præcipitat. Sua porro induſtria & facilitate attentos facient, ac dociles, ſi nihil intermiſerint, quod adoleſcentium ingenia allicere valeat. Itaque in docendo non pigri, non laſſi, neque invidi ſint, ſed fideles. Qua in re illis optanda foret mens Annii Senecæ, qui præclare admodum (*t*) dicere ſolebat, ſe cupere, omnia, quæ ſciret in alium transfundere, & in hoc gaudere, quod aliquid diſcat, cum doceat: nec ſe ullam rem delectare, quantumvis eximia & ſalutaris eſſet, quam ſibi uni ſciturus ſit: ſi cum hac exceptione detur ſapientia, ut illam incluſam teneret, nec enuntiaret, potius rejecturum: Nullius enim boni ſine ſocio jucundam eſſe poſſeſſionem. Quod ſi docendo, & inſtruendo æque fideles, ac diligentes fuerint, non dubium eſt, quin Reipublicæ Chriſtianæ laboris ſui utiliſſimos fructus ſint producturi: ipſi vero non minus, quam antiquitus, & vivendi, & diſcendi Præceptores erunt: & omnium ſententia beati putandi, quamvis conſenuerint vires, atque defecerint, neque in futuro ſæculo ſua mercede fraudabuntur.

De ſtipendiis Ludirectorum.

CAPUT IX.

Verum enim vero cum omnis mercenarius ſua mercede dignus ſit, Prælatis, ac cæteris Magiſtratibus omnino curandum eſt, ut Ludimagiſtris digna decernantur & honeſta ſtipendia, ut egenos gratis, nulloque penitus accepto pretio inſtituere poſſint. Quocirca Innocentii III. Decreta, (*u*) ac reliqua, in Concilio Lateranenſi promulgata, hac de re edita, prorſus obſervari volumus. Siquidem vero Monaſteriorum, vel aliarum Eccleſiarum Prælati, ſive Capitula, in hisce curandis fuerint negligentes, in eos Ordinarii dignis pœnis, vel tempeſtive animadvertant.

Ne Scholaſticis mendicantibus liceat vulgares, neque infectas, aut novas, ab Eccleſia Catholica non approbatas decantare cantilenas.

CAPUT X.

Non ſolum vulgi, quod rerum novarum ſemper cupidum eſt, verum etiam aliorum quorundam hominum, quibus antiquæ Chriſtianitatis pietas ſordeſcere videtur, curioſitate, mos hinc inde ingruit, quem & in hac noſtra Metro-

(*r*) Cic. L. 1. Rhet.
(*s*) S. Hieron. ſuper Epiſt. ad Tit.
(*t*) Senec. ad Lucil. Ep. 6.
(*u*) De Magiſtris. Et ne aliquid exigatur pro licentia docendi. c. 1. & in ſequent. 2. 3. & 4.

Metropolitana Civitate gliſcere audimus, ut quidem non infimæ conditionis homines, atque cives, egenos, ſcholaſticosque juvenes oſtiatim, pro depellenda fame cantantes, ditiorumque opem implorantes, minime exaudiant, neque ſua eleemoſyna dignentur, niſi cantilenas in lingua vulgari compoſitas occinant. Aliquos enim hoc palam admittere, alios, ne quid de ſe ſuſpicionis emergat, ejuſcemodi cantillatores intra domos & veſtibula recipere, ut illic tanquam remotis arbitris, patris, matrisve familias titillantes, & curioſas aures, nova quadam cantilena demulceant, Latinis, & Eccleſiaſticis, tametſi veræ pietatis plenæ ſint, omnino repudiatis. Manifeſtum autem eſt, eas ipſas cantiones (quas vulgus nunc ſpirituales vocat) ex magna parte revera novas eſſe, & antiquæ pietatis nihil habere: cæteræ, tametſi rerum Divinarum, & Evangelii encomia reſonare videntur, infectis tamen rithmis mixtæ, venena ſub melle, amarumque dulci mixtum, ſyreneis quibusdam modulis ſimplicium auribus inſtillant: quædam vero aperte impiæ ſunt, & conviciis refectæ, quæ tamen non paucis in locis, plebeculæ faſcinatæ pro veris hymnis, atque Davidicis Pſalmis obtruduntur. Uſque adeo mille artifex eſt humani generis hoſtis, ut complurimos ſub ſpecie pulchri decipiat. Cujus calliditati hac etiam in parte occurrere ſtudentes, in Chriſto mandamus, & ſerio jubemus, ut noſtræ Provinciæ Ludimoderatores quicunque, ſuos ſcholaſticos impoſterum & verbis, & verberibus ab ejuſcemodi novellis cantilenis, ceu diaboli laqueis, plane dehortentur: tergiverſantes autem flagris acriter coerceant. Quod ſi ab hac perdita conſuetudine quis, nulla monitione, vel caſtigatione motus, deſiſtere nollet; res ad ſummum Scholaſticum deferatur, ut is dyſcolum illum non modo ex grege Scholaſtico, verum etiam ipſa Civitate ejici curet. In oppidis vero, ubi Præceptoris monitioni locus non fuerit, Magiſtratus authoritas & pœna accedat. In illarum itaque cantilenarum Teutonicarum locum Eccleſiaſtica reſponſoria, Antiphonas, cæteraſque pietatis ſinceræ cantiones reſtitutas volumus. Porro ſubditis noſtris quibuscunque, ſive in Civitatibus, ſive in oppidis, cujuscunque ordinis, vel conditionis, etiamſi ex Curiæ noſtræ familia fuerint, modis omnibus, ac ſub gravi noſtra indignatione interdicimus; ne poſthac ullos pueros, vel etiam adultiores ſcholaſticos, qui alia, quam Latina, & Eccleſiaſtica cantica cecinerint, ante, vel intra fores admittant, vel nummis, vel eſculentis, vel aliaquacunque re, ad eorum, de quibus dictum eſt, pſeudo-Pſalmorum decantationem alliciant: Idque pandocheis, œnopolis, cæteriſque publicis hoſpitibus, cumprimis interdictum volumus; adeo, ut ne hoſpitibus, vel combibonibus, ſive advenæ ſint, ſive incolæ, ejuſcemodi libidinem permittant. In hujus noſtræ Conſtitutionis transgreſſores (qui ſingulari ſtudio notari curabuntur) pœna arbitraria pro modo obſtinatiæ acriter animadvertemus.

De cura & officio vulgarium Scholarum Magiſtrorum.

CAPUT XI.

Poſtremo, ut etiam in Scholis Teutonicæ linguæ, ordo, atque decorum ſervetur, jubemus, ut earum moderatores puellas ſeorſim a pueris maſculis inſtituant, neque confuſe mixtos, ut pecora quædam teneant, ſeduloque curent, ne quid commercii pueris cum puellulis ſit: ſic fiet, ut utriuslibet ſexus pars diſciplinæ ſuæ diligentius incumbat, & ad pudicitiam in primis quoque annis aſſueſiat. In cæteris omnibus, ut pietate imprimis, & Catholicæ fidei præceptis, literis legendis & ſcribendis, boniſque moribus juventutem inſtituant, non minus, atque latinitatis Præceptoribus, mandatum eſſe omnino volumus, pœna negligentibus pro arbitrio, non ſuo, ſed Magiſtratus conſtituta.

Viſitatores Scholarum inſpectionem curare debere.

CAPUT XII.

Ut autem ea omnia, quæ ſupra recenſuimus, rite, ordineque ſuccedant, & absque fraude peragantur; ſancimus, ut

ut cum in qualibet Diœceſi viſitationes celebrantur ordinariæ, ipſi Ludimoderatores cujuslibet loci viſitandi, ſe Viſitatorum examini præſentent, ut de ſua conditione, ac profeſſione rationem reddant, & de interrogatis reſpondeant.

De Scholaſticis Juvenibus, ad Chorales cantiones aſſuefaciendis.

CAPUT XIII.

Volumus etiam, ut hi, qui in Scholis noſtræ Metropoliticæ, Cathedralium, Collegiatarum, Monaſteriorum, & Civitatum Eccleſiarum docentur, diebus feſtis, & aliis quoque, juxta cujusque Eccleſiæ conſuetudinem, ad veſpertinas preces, atque ſummum officium, Chorum ingrediantur, Deum illic una cum Clero in Hymnis, Pſalmis & canticis laudaturi. Bonum eſt enim viro, ab adoleſcentia ſua portare jugum Domini: nec parum proderit, ſi ritus & ceremonias Eccleſiarum ab ipſa pueritia videant & aſſueſcant: tardius enim excidit, & firmius hæret id, quod quisque in juventute vel vidit, vel didicit.

De Seminario Clericorum.

CONSTITUTIO LX.

De utilitate Seminariorum, & a quibus ea ſint inſtituenda.

CAPUT I.

Licet pro noſtræ Provinciæ Eccleſiis de Sacerdotibus providendis præter ordinarias Civitatum, oppidorumque Scholas, alias præterea ab omnibus, primum noſtra Metropolitica, deinde Cathedralibus, atque Collegiatis Eccleſiis, nec non & Monaſteriis inſtitui, ſtudioſos gratis erudiri, atque magna ex parte alimentis ſublevari, ut tandem ſuæ doctrinæ fructum metentes, Sacerdotio apti ſint, & Eccleſiæ neceſſitati ſubveniri poſſit, jam olim curatum ſit; veruntamen (neſcimus, quo malo, vel negligentia potius) nos ſpe concepta defraudatos eſſe, noſtrasque Eccleſias in priori fere neceſſitate laborare conſpicientes: tametſi enim complurimi fuerint aliti, atque edocti, pauci tamen ad frugem, & Eccleſiæ utilitatem pervenere; ſed propter nimiam vivendi libertatem, atque licentiam, ſuperintendentium negligentia conceſſam, ſecundum ſua deſideria ambulantes, parum in literis, minus in bonis moribus profecerunt, neque proficiendi ſtudium fuit: adeo, quod ejuscemodi dyscolis bacchantibus Eccleſiæ miniſteria, etiamſi maxime vellent, tuto committenda non ſint, cum nec doctrina, nec moribus, nec exemplis reſpondeant. Hinc (proh miſeria) fit, ut Eccleſias plane deſertas relinquere, aut viliſſimos, & quovis ruſtico imperitiores homines, contra noſtram voluntatem Eccleſiis præficere cogamur. Cui deflendæ neceſſitati Nos, noſtrique Coepiſcopi, ſuccurrere & conſulere cupientes, noſtraque in hoc negotio conſilia jam pridem conferentes, non aliud opportunius eſſe remedium cenſuimus, quam quod in noſtra Metropolitana, & cæteris Cathedralibus Eccleſiis, Collegia inſtituantur, in quibus bonæ ſpei juvenes, ad Eccleſiæ venerabiles conditiones aſpirantes, in literis humanioribus, juxta & Divinis, ac optimis moribus, Eccleſiaſticaque diſciplina diligentiſſime erudiantur, ibique (ut contra cujusvis ſubdoli ſpiritus afflatum, & impoſturam communiti ſint) ſub accurata & continua alicujus excellentis Rectoris, ac Præceptorum retineantur diſciplina tantiſper, donec in literis, moribus, & pietate tales progreſſus fecerint, ut ſuæ probitatis, ac diligentiæ gloriam conſecuturi, à trivio ſcholaſtico ad Domum Dei perinde, ut portum tutiſſimum, hoc eſt, ad Sacros Ordines, & Eccleſiæ Sanctiſſima miniſteria, & Verbi Dei præconia, tanto honore digni acceptentur, & in eo vitæ genere ita ſtrenue militent, ita præclaro ſe gerant; ut locis Eccleſiaſticis vacantibus illic, tanquam in ſtationes, concionando, Sacrificando, orando, Divinaque miniſteria obeundo, optimis de ſe exhibitis exemplis, pro ſalute Reipublicæ Chriſtianæ, pro conſervatione Eccleſiæ Dei, pro ſe ipſis denique, contra Diabolum, hæreſes, inferorum portas, cum laude ac victoria pugnare, & dimicare poſſint. Alioquin fieri vix poſſet, ut Eccleſiis noſtris recte conſuleretur. Adoleſcen-

tium etenim ætas (quod bene Tridentina Synodus admonuit) quæ ad mundi prona eſt voluptates ſequendas, niſi a teneris annis, antequam vitiorum habitus totum hominem poſſideat, recte inſtituatur, & ad pietatem & religionem informetur, in eisdemque per aliquod temporis ſpatium exercitata detineatur, ita ut habitum optimi viri Eccleſiaſtici adepta fuerit; nunquam perfecte, & ſine maximo, ac ſingulari propemodum Dei Omnipotentis auxilio, in diſciplina Eccleſiaſtica poterit perſeverare. Eam vero rem ſic ſe habere, noſtra, & aliæ forſitan plures orthodoxæ Eccleſiæ non ſine maximo incommodo expertæ ſunt. Atque tametſi ad hanc non vulgarem neceſſitatem, tum temporis maturo judicio penſitatam, & Divino inſtinctu conſilium captum, Tridentinæ Synodi Sacratiſſima auctoritas acceſſerit; nihilominus graviſſimis occupationibus inevitabili modo diſtracti, & præpediti, tam ſalutare, & a Deo datum conſilium hactenus neque Nos, neque noſtri Coepiſcopi, valuimus executioni mandare: quamvis alias quoque ejusdem rei gratia non parum laboraverimus, ſed fruſtra: cum multa, & inexſpectata intercciderent, quæ huic negotio damnoſam inducerent moram. Nunc tandem, remotis magna ex parte impedimentis, hoc opus, eousque intermiſſum, poſthabitis omnibus aliis, alacri animo aggredi cœpimus; ne in opere Domini remiſſiores, vel Spiritui Sancto reſiſtere videremur: ſed ut defectuum incommoda ab Eccleſiis noſtris ocius declinaremus, per hanc præſentem noſtram Conſtitutionem decernimus, ut in hac noſtra Civitate Metropolitana, ac deinceps in quatuor noſtræ Provinciæ primariis Civitatibus, Friſingenſi, Patavienſi, Ratisbonenſi & Brixinenſi, certæ domus ſeligantur: eæque in formam Collegii cum auditoriis, habitationibus, atque aliis, juxta formam Concilii Tridentini, pro certo numero ſtudioſorum juvenum, eorumque Præceptorum neceſſariis componantur: ita ut in ſemeſtri ſpatio ab iſtarum Conſtitutionum publicatione, ad uſum habitationis, atque literariæ exercitationis paratæ, accommodatæque ſint. Ordinarii autem eorum locorum de domibus ad hunc uſum, ſitu, loco, & commoditate circumſpici curabunt. Quod negotium, ſi (uti ſperamus) executioni fuerit mandatum, non dubitamus, quin brevi non ſolum idoneos Sacerdotes & Eccleſiaſtas, ſed etiam pios, doctos & impigros ſcholarum Magiſtros (quibus æque indigemus) ſimus habituri. Si enim dictorum quolibet loco tres duntaxat Rectores, animarum ſcilicet Cuſtodes, & educandæ juventutis moderatores, nec non & Magiſtratus haberentur, qui pietatis cultores, fidei Catholicæ propugnatores, atque promotores, tum etiam literarum, morumque informatores egregii forent; fieri non poſſet, quin hujus noſtræ Provinciæ populum haud multo poſt in meliori, tranquilliori, atque beatiori ſtatu conſpecturi eſſemus. Quod ut ex voto accidat, etiam Principes ſuam impendent operam, cujus rei gratia etiam ſuperius a nobis pie ſunt admoniti: ut nempe ſingulis Regionibus, vel ut alias vocantur, Præfecturis ſuis, tales præficiant Magiſtratus, & Officiarios, quales Chriſtiana pietas, & publica neceſſitas requirit. Nos itidem, noſtrique Coepiſcopi, cæterique Prælati, omnem navabimus operam, ut ſuæ diligentiæ noſtram conjungentes, ex noſtrarum ſcholarum Seminariis, eisdem ſuis Regionibus, commodis tum Clericis, tum etiam Pœdotribis proſpiciamus. Speramus etenim indubie, nos inde præclarum fructum brevi temporis curriculo collecturos eſſe. Faxit Divina bonitas, ut quod bene inſtituimus, optime ſuccedat ad gloriam Nominis ſui, & Chriſtianæ Eccleſiæ Salutem.

De conſcribenda forma Seminariorum.

CAPUT II.

Quod cæterum ad ejusmodi Collegiorum, vel Seminariorum ſuſtentationem attinet, Sacri Tridentini Concilii ea de re Conſtitutio & Nobis, & cæteris Coepiſcopis noſtris &c. modum ac viam præſcribit: quam ſequi, & quid porro neceſſarium ſit, collatis ſuffragiis, decidere conſentaneum fuerit. At ut ſingula pro hujuscemodi conſervan-

ſervandis Collegiis rite diſponantur, curabimus quandam formam, ſeu ordinationem, præciſe juxta Oecumenici Tridentini Concilii traditionem, peculiariter ac ſeparatim conſcribi, ad cujus præſcriptum quævis Seminaria, per noſtram conſtituenda, & regenda venient Provinciam.

De alendis Scholaſticis a quatuor inferioribus Suffraganeis.

CAPUT III.

Cum vero cæteri noſtri Suffraganeatus, utpote Gurcen. Chiemen. Seccovien. & Lavantinus, ob ſuam tenuitatem ejuſcemodi Collegiis exſtruendis non ſufficiant: ne tamen eorum fructu penitus careant; decernimus, quod eorum quilibet certum ſtudioſorum juvenum numerum (quantum opes ſuæ ferent, atque a Nobis præſcribetur) in noſtro Salisburgenſi Seminario, ſuis impenſis alat, quorum operam tandem in ſuæ Eccleſiæ commodum vertere quiſque poſſit.

De Xenodochiis, quæ Hoſpitalia dicuntur.

CONSTITUTIO LXI.

De incommodis Xenodochiorum reparandis.

CAPUT I.

CHriſtus omnium Paſtor pientiſſimus, Apoſtoli, Prophetæ, & omnes Sacræ Scripturæ, inter omnia pietatis opera hoc unum maxime commendant, ut pauperum curam habeamus. Itaque Salvator ipſe juramento affirmavit, ut quoties alicui egenorum vel minimo (quos fratres appellare non dedignatur) vel beneficii, vel malefacti aliquid impendiſſemus, perinde id habiturum, atque ſi in ſeipſum collocatum foret. Quid enim gravius (inquit S. Ambroſius) quam fratres noſtros pauperiores ſuperbo deſpicere oculo? Conformes nobis intolerabili repellere faſtidio? noſtra indignos gratia judicantes, quod ſint inopes, cum paupertas, quam theſaurus, Deo ſit acceptior? Hinc merito Valentinianus & Martianus, Chriſtianiſſimi Imperatores, humanitatis opus eſſe dicebant, egenis proſpicere, & operam dare, ut pauperibus alimenta non deſint. Quis autem pauperior eſt (Juſtinianus ait) hominibus, qui & inopia tenti ſunt, & in xenone repoſiti, ſuis corporibus laborantes, neceſſarium victum ſibi afferre non poſſunt? Quamobrem imprimis neceſſarium, & ex uſu fore duximus, ut incommodis, quæ circa Xenodochia, eorumque redditaum diſpenſationem, non ſine pauperum detrimento jam pridem irrepſerunt, occurramus, ne longius cum pernitie progrediantur. Hac etiam in parte conſcientiæ, animarumque noſtrarum ſaluti conſulentes, hoc negotium dexterius nos aggredi vix poſſe exiſtimavimus; niſi Sacri Tridentini, & cæterorum Conciliorum, una cum Ss. Patrum, & Anteceſſorum noſtrorum pias ſequeremur Sanctiones, & juxta ſuperioris Synodi Salisburgenſis normam, peculiarem paucis quidem articulis comprehenſam, ederemus Conſtitutionem.

De Xenodochiorum Oeconomis.

CAPUT II.

Imprimis itaque præcipimus, ut (x) Hoſpitalia & Xenodochia quæcunque a ſuis Adminiſtratoribus, vel Oeconomis, quocunque nomine cenſeantur, etiam quomodolibet exemptis, fideliter & diligenter gubernentur, Conſtitutionis Concilii Viennenſis, quæ incipit: Quia contingit &c. forma ſervata: quam quidem Conſtitutionem eadem Sancta Synodus innovandam cenſuit, & innovat cum derogationibus in ea contentis. Æquum enim eſt, & cumprimis pium, ut ea, quæ pro ſublevanda miſerabilium paupertie, a piis hominibus pie ſunt data & conſtituta, ut etiam pie non modo adminiſtrentur, ſed conſerventur quoque, quin etiam augeantur. In omnibus autem hujuſmodi caſibus Cœleſtem iracundiam Sacroſanctarum rerum Adminiſtratores exſpectent, ſi qualecunque lucrum ex hujuſmodi gubernationibus ſibimet acquiſierint: vel ſi hoc committi ab alio conſenſerint, & non graviſſima pœna, & interminatione, quod perpe-

(x) Ex Conc. Trid. Seſſ. 7. Decret. de Reform.

perperam factum eſt, corrigere ſtudeant: quod & Juſtinianus Imperator (*y*) Lege publica olim ſerio admonuit, quod propter pauperum emolumenta hodie, omnique tempore inculcandum eſt.

De ratiociniis Oeconomorum.

CAPUT III.

Deinde juxta idem Sacrum Tridentinum (*z*) Concilium jubemus quoque, ut Adminiſtratores cujuslibet Hoſpitalis, Xenodochii, vel alias pii loci, ſingulis annis Ordinario ſuæ adminiſtrationis rationem reddant, conſuetudine, vel privilegiis quibuscunque, huic noſtræ ſententiæ adverſantibus ſublatis, niſi ſecus forte in inſtitutione, & ordinatione talis loci expreſſe (quod non putamus) cautum ſit. Quod ſi ex conſuetudine, vel privilegio, vel Conſtitutione quadam loci, aliis ad id deputatis ratio reddenda foret; tunc una quoque adhibeatur Ordinarius: ſecus autem conceſſæ liberationes Adminiſtratoribus minime ſuffragentur.

De Viſitatione Xenodochiorum, eorumque reductione, in quantum poſſibilitas permittit, ad Fundatorum inſtitutionem.

CAPUT IV.

Sed ea omnia ut certo fiant ordine ac fine, ſuperioris Synodi Salisburgenſis renovantes Conſtitutionem, hac de re editam, volumus, ut quanto citius fieri poteſt, ſinguli noſtræ Provinciæ Epiſcopi quæcunque ſuarum Diœceſium Hoſpitalia viſitent, aut per ſuos Commiſſarios Eccleſiaſticos, ad hoc oneris exequendum aptos & idoneos, viſitari curent. Viſis ergo tam primævæ, quam ſubſequentium Fundationum literis, inter reformandum huc præcipue ſint intenti, ut cuncta ad eam dirigant utilitatem, ad quam ipſa conſtituta ſunt Xenodochia. Quod ſi forſitan ratio temporum, aut aliæ circumſtantiæ, quæ omnes diligenter a Viſitatoribus ponderari debent, antiquam diſpoſitionem tolerare non poſſent; eam ſic moderabuntur, ut licet primæ inſtitutioni non ex omni parte reſpondeat, tamen, quantum fieri poterit, ab eadem non longe recedat. Et ante omnia ſtudioſiſſime provideant, ut Xenodochia collapſa in Monaſteriis, vel aliis locis, ubi olim fuerunt, inſtaurentur, & in uſum priſtinum reſtituantur. Cujusmodi viſitationem ſemper fieri volumus, quando Nos, vel Coepiſcopi noſtri, viſitationes annuas (de quibus infra ſub titulo de Viſitationibus Ordinariorum) habituri ſumus.

De Viſitationibus.

CONSTITUTIO LXII.

De neceſſitate, ac utilitate Viſitationum.

CAPUT I.

Si quis Oeconomiam (quæ domeſtica quædam Respublica & Monarchia privata eſt) conſiderat, is deprehendet, Patrem familias, ampliſſimam familiam habentem, ex omni parte circumſpectum eſſe debere, atque non ſolum, quid domi agatur, curare, verum etiam, ut in villis, (*a*) prædiis, omnique ſuo rure ſingula diligenter adminiſtrentur, diſpicere, fundos circuire, cognoſcere, quomodo culti ſint, quæ opera facta, infectaque ſint: Villicos interrogare, quid operis, quando, & quam bene ſit confectum, quæ durare poſſint, quid reſtet, aut quæ reliqua ſint conficienda. Quod ſi opus non appareat, & villicus dicat, ſe feciſſe ſedulo, ſervos non valuiſſe, tempeſtates malas fuiſſe, ſervos aufugiſſe: ubi eas, aliasque cauſas multas dixerit, ad rationem operum, operarumque revocabit. Sic Pater quoque familias in Evangelio: Redde (*b*) rationem villicationis tuæ, inquit. Et in hunc prope modum, Booz (*c*) inviſit meſſores: Et Patriarcha Jacob, qui cum filios ſuos alibi, in Sichimis haberet, (*d*) oves ſuas paſcentes, eo (cum ipſe id tum curare non poſſet) miſit filium Joſeph, ut an circa fratres ſuos, & pecora cuncta ſuccederent proſpere, & quid ageretur, diligenter perluſtraret, idque Patri renuntiaret. Quam diligen-

(*y*) L. Si quis. in fi.
(*z*) Seſſ. 22. c. 9. Decret. de Reform.
(*a*) M. Cato de re Ruſt.
(*b*) Luc. 16.
(*c*) Ruth. 2.
(*d*) Gen. 37.

gentiam, atque curam ſi non adhiberet Paterfamilias, Oeconomi, Villici, atque ſervi non ſolum agenda omitterent, & quilibet pro ſua libidine viveret; ſed etiam tota ejus Oeconomia ſenſim periret, domus negligeretur, fundus incultus dereſeretur, pecora interirent, bonaque pernicioſe diſſiparentur. Idem quoque accidit his, quos Deus in imperio quodam, ſive Eccleſiaſtico, ſive Sæculari collocavit. Niſi enim ſubditorum vitam, mores, religionem, ſtudia & doctrinam intueantur, inquirant, examinent, reprehendant, & corrigant; fit, ut quilibet in ſuo ſtatu & functione evadat remiſſior, & nimia licentia deterior. Hinc oriuntur Magiſtratus contemptio, diverſa ſtudia novitatis, rebellio, diſſenſiones, ſchismata, hæreſes, factiones, & quævis alia flagitia. Impunitate enim, nimiaque licentia, omnes hominum conditiones corrumpi, hæc noſtra ſæcula variis exemplis calamitoſis edocuerunt, præſertim vero in ſtatu ſpirituali: ubi nonnunquam, quo ſanctiores eſſe debebant, eo corruptiores comperti ſunt: qua perverſitate Chriſtianæ, Catholicæque Eccleſiæ graviſſima & deploranda mala illata ſunt, cum (e) nemo (teſte Auguſtino) Eccleſiæ Dei amplius noceat, quam qui perverſe agens, nomen Sanctitatis, & Sacerdotis habet. Delinquentem namque hunc redarguere nullus præſumit, & in exemplum vehementer extenditur, quando pro reverentia ordinis peccator honoratur: Epiſcopum itaque, qui talium crimina non corrigit, magis dicendum eſſe canem impudicum, quam Epiſcopum. Conſentire (f) enim videtur erranti, qui ad reſecanda, quæ corrigi debent, non occurrit. Non (g) autem facile remitti pœnam, ſed depravata emendare, ac corrigere, publice intereſt: & in hoc Summi Numinis ſperatur venia, per quod multorum ſalus & incolumitas procuratur. Quapropter incaute admodum, & imprudenter agunt Principes, qui cum ampla habeant territoria, ſubditorum tamen vitam, & ſtudia neque ipſi animadvertant, neque per alios idoneos viros inquiri curent. His imprudentiores ſunt ſpirituales Prælati, a Spiritui Sancto poſiti, regere Eccleſiam Dei, qui oves ſibi commiſſas rariſſime viſitant, vel per probatos viros viſitari mandant: qua negligentia illas non modo perdunt, ſed etiam ſibi ipſis damnationem accelerant. Inviſere igitur Principes diligenter debent ſuas Regiones, ſubditorumque mores, & conatus inveſtigare; ſed magis hoc faciendum eſt Eccleſiæ Prælatis: illi enim curam duntaxat corporum, hi vero animarum (quæ longe pluris eſt) exercent. Attendite vobis (inquit Apoſtolus (h) Paulus) & univerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei, quam acquiſivit Sanguine ſuo. Sed quomodo univerſo gregi attendere poterunt Epiſcopi, niſi per crebras viſitationes illius intelligant neceſſitatem? Quis autem viſitationes non maximopere neceſſarias eſſe videt, qui ſtatum, ac vitam Eccleſiaſticorum intuetur? Apoſtolorum quidem Anteſignani Petrus ac Paulus, cæterique omnes non ceſſabant, quas fundaverant, illas viſitando contemplari Eccleſias, ut eas in fide corroborarent, & quæ componenda fuerant, componerent. Hoſce imitati ſunt ſui diſcipuli Timotheus, Titus, Clemens Romanus, & alii denique Sanctiſſimi Pontifices Romani, & omnes Epiſcopi orthodoxi. Cum autem iſtorum Patrum familias cura, hoc eſt, Epiſcoporum, cæterorumque Prælatorum ſolicitudo viſitandi, circumſpiciendi, & inveſtigandi pernicioſa quadam ſomnolentia in totius Eccleſiaſticæ Oeconomiæ detrimentum ſæpius interquieſceret, neceſſum fuit, eam modis omnibus reſuſcitari. Quare non ſolum a Summis Pontificibus Romanis, verum etiam a Sacris Conciliis, juxta antiquam conſuetudinem ſancitum, atque decretum eſt, unumquemque Epiſcopum ſuam Diœceſim viſitare debere (uti Tarraconenſe, (i) & Toletanum IV., (k) ac Braccarrenſe II. (l) teſtan-

(e) C. Nemo. Diſt. 83. (f) C. Conſentire. ead. Diſt.
(g) L. Si operis. c. De pœn. L. Provinciarum. c. De Feriis. (h) Actor. 20.
(i) Tarracon. c. 7. & 10. q. 1. c. Decrevimus. (k) Tolet. IV. c. 35. & Tit. ut ſup. c. Epiſcopum per. (l) Braccar. II. c. 1. & Tit. ut ſup. c. Placuit.

teſtantur Concilia: poſtremo etiam Concilio Tridentino, (*m*) & aliis compluribus etiam Salisburgenſibus, a noſtris Prædeceſſoribus celebratis, itidem atteſtantibus) tum etiam Archi-Epiſcopum totam Provinciam (ſi expedire viſum fuerit) poſt ſuam Diœceſim, viſitare poſſe, aſſignata tamen prius cauſa, & in Concilio Provinciali approbata. Quare ut & noſtræ conſulamus conſcientiæ, & Paſtoralis officii debito ſatisfaciamus, Sanctorum Patrum exempla ſequentes, Sacrorumque Conciliorum, etiam Salisburgenſis Synodi Decreta amplectentes, Anteceſſorum quoque noſtrorum Archi-Epiſcoporum obſervationes, conſuetudinem, & Statuta Provincialia repetentes, ſtatuimus, ut Ordinarii curent commiſſas ſibi oves omni ſolicitudine ab inſidiis inimici generis humani, qui circuit, tanquam Leo rugiens, quærens, quem devoret, diligenter cuſtodire, ac ſubinde (cui legi & Nos, atque Succeſſores noſtros etiam ſubjicimus) per ſe, aut ſi legitime impediti fuerint, per ſuos Officiales, ſeu Vicarios Generales, aut viros idoneos, graves, prudentes, & in Sacris conſtitutos, ad hoc negotii deputatos, Diœceſes ſuas quotannis viſitent. Si vero unius anni ſpatium tanto negotio perficiendo non ſufficeret, forte propter Diœceſis illius amplitudinem; ſaltem ejus majorem partem luſtrent, ita ut reliquum ſequentis anni exiguo tempore confici queat. Viſitatores autem informia reforment, iniqua æquent, mala corrigant, vitioſa emendent, & quæ reparatione digna fuerint, ea reparent. Quod negotium quanto magis eſt utile, ac neceſſarium, eo citius in uſum ferri, ac reduci oportet. Quamobrem volumus, atque hortamur, quod quilibet noſtrorum Coepiſcoporum hoc præſenti anno, poſt octavas Corporis Chriſti, prima data occaſione huic initium det. Quod ſi horum quicunque abſque rationabili cauſa (quam Nobis, aut Succeſſoribus noſtris ſcripto exponere debet) intermiſerit, is pœnas ſuſtinebit Canonicas.

De ordine viſitandi quasque Eccleſias.

CAPUT II.

Viſitatio autem imprimis a Metropolitana, & Cathedralibus inchoanda eſt Eccleſiis: deinde cum aliis, in ipſis Metropolitana, & Cathedralibus Civitatibus conſtitutis Eccleſiis Parochialibus, vel Collegiatis, aut quomodocunque Beneficiatis, cum omnibus utriusque ſexus Religioſorum continuanda eſt Monaſteriis. Poſthæc ad alias, per Diœceſes, tam Collegiatas, quam Parochiales, & quomodocunque beneficiatas transeundum eſt Eccleſias, nec non virorum & mulierum Monaſteria: ubique tam in Civitatibus, quam extra, diligenter perluſtrando Hoſpitalia: nusquam prætereundo Bibliothecas (ſi quæ alicubi reperiuntur) & puerorum Scholas, ſtudioſorum Collegia, & Seminaria, poſteaquam fuerint conſtructa, & in uſum redacta. Interea præ omnibus aliis diligentiſſime animadvertant, & ſcrutentur vitam, mores, & diligentiam Archi-Diaconorum, Decanorum ruralium, atque omnium aliorum Officialium, ut de hiſce, aliisque occurrentibus, vel Metropolitano, vel cujusque Diœceſis Epiſcopo, certiſſima poſſit reddi ratio.

De viſitatione Prælatorum, & Officialium Eccleſiaſticorum.

CAPUT III.

In viſitatione vero Metropoliticæ, Cathedralium, & omnium cæterarum Collegiatarum Eccleſiarum, ante omnia, vita, mores, & diligentia Prælatorum, aliorumque Officialium ſunt juxta diſtinctionem ſuorum officiorum inveſtiganda, & ſi opus fuerit, emendanda. Nam ſi iſti, qui præſunt, fuerint improbi, parum certe præclari exſpectandum erit de plebe commiſſa: & ſi ductores cæcutiunt & hallucinantur, fieri non poteſt, quin una cum ſuo grege vel in devia tendant, vel in præcipitia ruant. Hæc vero, quæ ſequuntur, potiſſimum ſunt expiſcanda. An cujusvis ordinis Clerici recte vivendo, Eccleſiasque frequentando, Clericis reliquis, ac ſæcularibus bonum præbeant exemplum. An tam extra, quam intra

(*m*) Conc. Trid. Seſſ. 24. c. 3. Decret. de Reform.

intra Eccleſias, Canonica ſervari curent ſtatuta, ad ſua officia ſpectantia. An omnia diligenter corrigant, ac reprehendant, quæ in Canones, noſtraſque Synodales Sanctiones, & ſtatum Clericalem committuntur. An ſint acceptores perſonarum, hoc eſt, an ditioribus conniveant ob ſpem lucri, vel favoris, in pauperes vero prætextu juſtitiæ ſint ſeveriores. An bonorum, ad ſua officia ſpectantium, diligentem curam habeant. Et imprimis an Divina rite, ac decenter celebrentur. An Sacellis & altaribus, juxta Fundationum requiſita, per omnia ſit proſpectum.

De viſitatione minorum Clericorum.

CAPUT IV.

Dehinc viſitandi ſunt Canonici, Vicarii, ac cæteri Clerici, præſertim Beneficiati, apud quos videndum eſt, an juxta ſupraſcripta ſuo ſatisfaciant muneri: ſi qui ſint inobedientes, rebelles, contumaces, negligentes, aliqua labe infecti, vel malis moribus imbuti, infames, ſuſpecti, ebrioſi, venatores, concubinarii, blaſphemi, ſcandaloſe incedentes, percuſſores, iracundi, impatientes, ſuſurrones, tumultuoſi: & præcipue an libros legerint, vel tenuerint infectos, atque prohibitos: an jejunia Eccleſiæ obſervent &c.

De viſitatione Sacrarum ædium, &c.

CAPUT V.

Proinde viſitandæ ſunt earundem Eccleſiarum officinæ, quomodo cuſtodiantur, præſertim an Eccleſiæ ipſæ ab æditiuis, debitis horis bene claudantur, clauſiſque portis omnes Eccleſiarum anguli ſedulo perluſtrentur; ne quid ſacrilegii, vel pollutionis accidat. Item arca Sanctiſſimi Sacramenti Corporis Chriſti, & Sacræ Unctionis, & fons Baptiſmatis, quomodo ſint bene munita, & qua habeantur reverentia. Poſtremo Sacraria cum omnibus vaſis, aliiſque Eccleſiarum ornamentis, quomodo conſerventur.

De viſitatione Parochialium Eccleſiarum.

CAPUT VI.

Parochiales etiam Eccleſiæ tam in Civitatibus, quam extra, non ſunt prætereundæ. Meminerint autem Viſitatores, ut imprimis ab Archi-Diaconis, vel ruralibus Decanis ejus plebis, quam inviſuri ſunt, informationem accipiant: cum vero deinceps ad aliquam pervenerint Parochiam, primo Parochum, una cum omnibus Clericis ejus loci convocabunt: quibus congregatis Viſitatorum aliquis, habita præfatione opportuna, Parochum interrogabit, an ipſe principalis Rector ſit, vel Vicarius mercenarius, vel Ordinaria authoritate admiſſus, nec ne: ſi quidem Vicarius alicui præeſt Parochiæ, videndum, qua de cauſa, vel privilegio abſit Parochus: Deinde an aliquis ipſorum adſit, monaſtica quadam religione imbutus, & ſi quiſpiam affuerit, qua authoritate & licentia, & cur ſine habitu monaſtico incedat, quærendum eſt.

De inquirendo numero Cooperatorum retinendorum, & Concione in viſitationibus habenda.

CAPUT VII.

Præterea inquiratur, quot habere debeat Parochus Cooperatores, & quot habeat: & an huic Parochiæ aliæ ſint filiales Eccleſiæ: & ſi quæ, vel Altaria aliqua, annuis redditibus peculiariter dotata fuerint: an ipſis juxta illarum fundationem ſit de idoneis Sacerdotibus proviſum. Quibus peractis, admonebitur Parochus, ut pulſu campanæ die ſequenti, hora Sacri celebrandi, populus convocetur ad concionem, quam aliquis habebit ex Viſitatoribus: in ea populum adhortabitur, ut vitam in timore Dei exigant, in ſinceritate Fidei Catholicæ perſeverent, ſuiſque Prælatis tam ſpiritualibus, quam ſæcularibus, obediant: Præcepta Dei, & Eccleſiæ obſervent, & id genus alia, juxta neceſſitatem loci. Poſtremo admonebitur, ut ſi quid controverſiæ cuiquam ſit contra Parochum, ſeu cooperatorem aliquem, aut ſi defectum quis pateretur in cauſa præſertim ſpirituali, is contra Parochum, vel Cooperatorum quempiam, Viſitatores accedat, qui eum benigniter audient, eique juxta rei neceſſitatem ſuccurrent.

De

De quibus inveſtigandum ſit apud Parochos, & eorundem Cooperatores.

CAPUT VIII.

Ante quidem, & poſt concionem, inveſtigandum fuerit de fide, eruditione, ac doctrina Parochi & Cooperatorum, & quomodo Verbum diſſeminetur Divinum, frequenterne, & Catholice: an Sacramenta omnia, ad ipſos ſpectantia, adminiſtrentur: an calleant omnia, quæ ad ſua ſpectant officia: an Divinum officium in Eccleſia canendo, legendoque, rite geratur: an Sacroſancta Euchariſtia cum Chriſmate, & Sacra Unctione, Sacro Fonte, Sanctisque Reliquiis, ſecure, decenterque cuſtodiantur: an Sanctiſſimo Corporis Chriſti Sacramento lumen continue adhibeatur: an ea, quæ ſuperſunt, veſtes, calices, patenæ, corporalia, mappæ, libri, & reliqua ejus generis inſtrumenta, & ornamenta, quæ ad Altarium & Eccleſiæ miniſterium, & ad Divina officia ſunt neceſſaria, ſufficiant, vel deſint: & an recte, mundeque aſſerventur, Sacrisque Altaribus debitus honor impendatur: an Eccleſiæ ab ædilibus ſarta tecta conſerventur: an ab Æditius, conſtitutis temporibus, præcipue noctu (ſive interdiu, ſi opus eſt) claudantur: an domus Parochialis a ruinis vindicetur: an ullæ rerum Eccleſiaſticarum alienationes fiant. Quæ omnia, & ſi quid præterea animadverſione dignum fuerit, in viſitatione cujuslibet filialis, vel beneficiatæ Eccleſiæ obſervanda ſunt. Ut autem cunctorum exacta ſumatur notitia, omnia perluſtrabuntur. Si vero de Parochi, Vicarii, vel Collaboratoris alicujus fide, ſinceritate, atque doctrina, non plane conſtaret; ſi quidem res poſtularit, Viſitatores eundem, qualiscunque ſit, ſemel ſaltem ad plebem concionantem auſcultabunt, & arrectis auribus, præſentique animo, an forte ſono quodam ſit proditurus mentem maleſanam, animadvertent. Non enim inepte Philoſophus quidam homini cuipiam dicebat: Loquere, ut te videam: conſiderans id, quod Chriſtus ad Phariſæos dicebat: Quomodo (*n*) poteſtis bona loqui, cum ſitis mali. Et rurſus: Bonus homo de bono theſauro profert bona: malus autem de theſauro ſuo quid niſi mala? Sic etiam illi audiendi ſunt, quid proferant. At ne technis, vel ſtrophis quibusdam decipiantur, caveant Viſitatores: cum falſi fratres, inſtar ſui magiſtri Diaboli, ſoleant eſſe verſipelles ac ſubdoli. Et ſi Viſitatoribus viſum fuerit, ut majorem Parochi ſufficientiæ, & ſinceritatis cognitionem, informationemque ſuſcipiant; poterunt ipſum Parochum audire ad populum concionantem: ex una enim concione ſatis ſuperque percipi poterit, quid ceræ & mellis in illo contineatur.

De morum Inquiſitione.

CAPUT IX.

Porro inveſtigandi ſunt mores, atque vita, tam Parochi, quam ſuorum cooperatorum: numnam in habitu decenti, cum tonſura incedant Clericali: num ſint infames, adulteri, concubinarii, vel prætenſo matrimonio irretiti, fœneratores, aleatores, ebrioſi, crapulatores, maledici, contentioſi, percuſſores, tabernarii, ſeu tabernas ſolicitantes: cujus exercitii quid faciant: num ſtudeant, & quibus libris: qui, quotque illis ſint, quam diligentiſſime inſpiciatur: qui ſi fuerint vel infecti, vel ob authorem ſuſpecti, tollantur, & loco ipſorum Catholici illis tradantur: Clerici vero horum lectores acriter puniantur. Singulari quoque ſtudio explorandum eſt, an Sacramentaliter confiteantur, & ſæpe, ac quoties in anno: & an Canonicas dicant horas, & Miſſam jejuni celebrent: an Eccleſiæ obſervent inſtituta jejunia, neque carnes vorent diebus prohibitis: an eorum aliquis, cenſura irretitus, Sacra celebraverit. Quæ omnia ex ſenioribus & ſanioribus laicis illius Parochiæ, vel etiam aliis vicinis Sacerdotibus expiſcari poterunt.

De inquiſitione populari, & educatione Juventutis, atque viſitatione Xenodochiorum.

CAPUT X.

Poſthæc quærendum eſt diligentiſſime, an Parochiani in articulis fidei

(*n*) Matth. 12.

dei, decem Præceptis, oratione Dominica, ac cæteris populi Chriſtiani rudimentis rectè ſint inſtitui: an omnes Dominicis, aliiſque feſtis diebus, ad Parochiam conveniant, Miſſam, Verbique Dei prædicationem audituri, & hiſce ad finem uſque (quod plane fieri oportet) interſint: an in Eccleſiis, præſertim ſub Sacro, garriant, nugas, fabulasve tractent, vel in ipſis Eccleſiis, cœmiteriis, aut porticibus obambulent: an ſemel in anno ſaltem rite confiteantur, & Sacroſanctam percipiant Euchariſtiam: an omnes, qui convenientem attigerunt ætatem, ſint Sacro Confirmationis Sacramento inſigniti. Deinde circumſpiciendum vigilantiſſime, an in illa Parochia ullus hæreticus deliteſcat, aut ſchismaticus, ſeu ea de re ſuſpectus: an hæreſis aliqua clanculum ſtruatur, vel in aliqua domo, prædio, agro, aut quovis alio loco conventicula fiant, aut receptores, fautores, defenſores, ſeu miniſtri cujuſcunque ſectæ, ab Eccleſia Catholica alienæ, reperiantur. Contumaces, obſtinati, vel rebelles, de cœtu fidelium removeantur. Item videndum, an ſortilegia, divinationes, incantationes, ſuperſtitiones, atque id genus alia, quibus mens humana a Deo vivo per diaboli fraudes ſeducitur, exerceantur: an perjuria, blaſphemiæ, ſeditiones, conſpirationes, conjurationes, ſuſurrationes, rixæ, inimicitiæ, percuſſiones, ſacrilegia, ſtupra, adulteria, uſuræ, ebrietates, & ſimilia crimina, ob quæ iratus Deus in nos gladium iræ ſuæ vibrat, aperte vel clam perpetrentur. Utrum cenſuræ Eccleſiaſticæ ſint in uſu, vel contemptu: an omnia Eccleſiæ ſuſcipiantur, ac participentur Sacramenta: an dies feſti, & cum piis ceremoniis, jejunia rite obſerventur Eccleſiaſtica: & an decimæ ſolvantur, & oblationes fiant, ac Parocho debita præſtetur obedientia, ac reliquis Presbyteris conveniens honos & reverentia exhibeatur. Deinde intelligendum eſt, quo pacto, & a quibus illius Parochiæ pueri in moribus & literis inſtituantur: &, ſi aliquod ibidem reperitur Hoſpitale, Xenodochium, vel Ptochotrophium, ejus pariter accurata fuerit habenda conſideratio.

De inveſtigatione pauperum Xenodochii.

CAPUT XI.

In viſitandis autem ejuſcemodi Hoſpitalibus, præter ea, quæ ſuperius in Conſtitutione de Hoſpitalibus ſunt ſtatuta, interrogandi maxime fuerint pauperes, quomodo tractentur: an eis omnia exhibeantur, quæ in Inſtitutione illius Hoſpitalis continentur: & an infirmis debita adhibeantur remedia, accerſitis Medicis. Hæc & alia ſimilia, quæ Viſitatoribus pro ſua circumſpectione & prudentia facile occurrent, in qualiſcunque Parochiæ viſitatione obſervabuntur.

De admonitione & correctione lapſorum in hæreſes, nec non aliorum criminoſorum.

CAPUT XII.

Quibus peractis, ſeorſim vocabuntur, qui de aliquo accuſati crimine, eos privatim juxta neceſſitatem admonendo, increpando, & etiam corrigendo: illos maxime, qui quomodocunque a fide Catholica, ſeu ipſius ceremoniis, aut piis conſuetudinibus diſſentiunt: hic enim ſecuris ad radicem eſt apponenda, ut ſeducti, per Verbum Dei in viam veritatis, & unitatem reducantur Eccleſiæ, & qui contumaces fuerint & rebelles, e cœtu exturbentur. Deinde Viſitatorum aliquis, convocato populo, concionem habebit, quam auditorum captui, loco ac tempori accommodabit: ita tamen, ut crimina communia in viſitatione reperta, acerrime arguantur, & populus ad pœnitentiam, vitæque emendationem, & innocentiam, pacem, concordiam, religionemque Catholicam obſervandam, vehementi cohortatione inducatur, atque inſtruatur.

Viſitationes per eadem loca, eademque tempora fieri debere, in quibus Epiſcopi Sacramentum conferunt Confirmationis.

CAPUT XIII.

Hic autem non eſt prætereundum, quod ſuperius in Conſtitutione

de

de Confirmatione Cap. III. eſt ordinatum, ut viſitationes per illam partem, eodemque tempore fiant, quam, & quando Epiſcopus, ſive ejus in Pontificalibus Vicarius, illam collationis Sacramenti confirmationis gratia, eſt peragraturus, ut eodem tempore non ſolum ejusdem Epiſcopi functione non confirmatis ſatisfiat; verum etiam aliis occurrentibus ſubveniatur neceſſitatibus: præſertim Eccleſiis, ſeu altaribus, aut cœmiteriis inventis non conſecratis, aut pollutis, ſeu violatis: quibus per Epiſcopum omnino eſt ſubveniendum; ut, quæ non ſunt conſecrata, conſecret, &, quæ fuerunt polluta, aut violata, reconciliet.

Per viſitationes Generales non tolli ſpeciales, quæ ab inferioribus Officialibus fieri ſolent.

CAPUT XIV.

Per has vero viſitationes Generales tolli non intelligentur ſpeciales, quæ ab Archi-Diaconis, ſeu Decanis ruralibus, vel Capitulis, viſitandi authoritatem habentibus, peraguntur: ita tamen, ut Viſitatoribus Generalibus ipſi Archi-Diaconi, vel alii inferiores, aut Capitulorum inſtituti Viſitatores, viſitationis habitæ infra menſem rationem reddere, & depoſitiones teſtium, ac integra acta exhibere teneantur: non obſtantibus quacunque conſuetudine, etiam immemorabili, atque exemptionibus & privilegiis quibuscunque. Quinimo volumus, ut etiam de ipſorum Archi-Diaconorum, Decanorum ruralium, aliorumque ſimilium Officialium vita, moribus, ſolicitudine, adminiſtrationeque, a Generalibus Viſitatoribus diligens fiat inquiſitio.

De Viſitatione Archi-Diaconorum, & aliorum Eccleſiaſtica munera ferentium.

CAPUT XV.

In inquiſitione autem Archi-Diaconorum, & Decanorum ruralium, atque aliorum hujus generis Officialium, poſt debitam vitæ & morum factam inveſtigationem, explorandum pariter fuerit de illorum officiis, an eisdem ſatisfaciant, & quomodo: an ſint ſufficientes, ſoliciti, prudentes, expediti, & juſti, vel injuſti, avari, munerum cupidi, pœnas pecuniarias imponentes, perſonarum acceptores, delicta non punientes, ſed diſſimulantes, juſtitiam & æquitatem petentibus morem non gerentes, & an id genus alia, quæ ad ſe ſpectant, præſtent, nec ne.

De Viſitatione Monaſteriorum.

CAPUT XVI.

In viſitationibus vero utriusque ſexus Monaſteriorum, præter ea, quæ ſuperius de Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum Prælatis, Canonicis, atque Clericis aliis, annotata ſunt (quæ etiam in utriusque ſexus Religioſis viſitandis omnino obſervari volumus) ordinamus, ut magna cum animadverſione exploretur, ſigillatim Religioſos interrogando, quomodo tria vota cuſtodiantur, & regulæ illorum Ordinis, cum ſilentio & jejuniis, ſerventur: An in Choro ſint ſoliciti: An inter ejus Monaſterii perſonas ſit pax & concordia, an vero ſimultates & rixæ: An juxta neceſſitatem omnibus victus & amictus ſuppetat: An in habitu ſuæ religionis incedant, & in communi menſa victitent: Et, quomodo in ſtudiis proficiant, quibus authoribus ſtudeant, & a quibus Præceptoribus juniores inſtruantur.

De inquiſitione Prælatorum religioſorum.

CAPUT XVII.

Deinde an Prælati Sacra peragant, & infulati Pontificalia exerceant, vitamque a Conventu ſegregatam agant, an communem: Num ſæpe celebrent Capitula, ſubditosque exhortationibus ſolicitent: An Cameras ſubditorum viſitent: An ſint benigni, affabiles, humani, hoſpitales, charitatem exercentes.

De viſitatione Officialium monaſticorum.

CAPUT XVIII.

Itaque viſitentur & reliqui Monaſteriorum Officiales, veluti Prælatorum Vicarii, Priores, Decani, Cellarii, Sacriſtæ, Procuratores, & id genus alii, quocumque nomine nuncupentur, ſinguli juxta ſuorum offi-

ciorum neceſſitatem, officinæque illorum perluſtrentur.

De ratiociniis Monaſteriorum.

CAPUT XIX.

Item, an rationes Monaſteriorum ab Officialibus omni anno coramſenioribus reddantur, & quotiens: easque volumus & ab ipſis Generalibus Viſitatoribus perluſtrari.

De numero Conventualium perquirendo.

CAPUT XX.

Denique an ex Conventualibus illius Monaſterii, quod tum viſitatur, aliquis deſit, ubi ſit, quid faciat, quantum temporis abfuerit, & qua authoritate: an in habitu, vel extra. Sic itaque deprehenſus, ab Ordinario poſtea citetur, & juxta demerita puniatur.

De viſitatione Monialium.

CAPUT XXI.

Circa Monialium incluſionem & cuſtodiam maxima quoque adhibenda eſt ratio, atque inquiſitio: ut ea omnia ſerventur, quæ ſuperius in Conſtitutione de Monialibus ex Sacris Conciliorum, etiam Salisburgenſis prioris, & Tridentini Canonibus ſunt annotata.

In viſitationibus utriusque ſexus Religioſorum tam ea, quæ in hac, quam quæ in ſuperiori Conſtitutione XXX. ſunt notata, obſervari prorſus debere.

CAPUT XXII.

Hæc & alia omnia, ſuperius in Conſtitutione de utriusque ſexus Religioſis deſcripta, in illorum viſitationibus prorſus obſervari volumus.

Adhortatio ad Monaſteria, ab Ordinariis Epiſcopis exempta.

CAPUT XXIII.

Quod autem ad Regulares, præſertim mendicantes exemptos, eorumque viſitationes attinet, eos penes ſuorum Ordinum & Privilegiorum relinquimus prærogativas: quos tamen omni cum charitate & benignitate admonemus, ut ſe una cum ſuis viſitationibus his noſtris conformare velint Conſtitutionibus: quod ſi in ſpatio decem menſium proximorum non præſtiterint; Nos, noſtrique Coepiſcopi, in ſupplementum negligentiæ ſuorum Prælatorum, circa eadem Monaſteria id effecturos ſtatuimus, quæ Nobis de jure conveniunt, & a Sacris Canonibus, & Tridentina Synodo, conceduntur, absque violatione tamen novi privilegii, eis a moderno PIO V. Pontifice Maximo conceſſi: quemadmodum diffuſius dictum eſt ſuperius in Conſtitutione de Mendicantibus. Non enim ſolum iniquum, ſed & ſcandaloſum, malique exempli foret, ſi aliis Religioſis debite reformatis, ipſi interim licentia in mediis vitiis ſorderent.

De ſcopo & ſumma Viſitationis.

CAPUT XXIV.

Omnium autem earum viſitationum præcipuus ſcopus eſto (ut optime docet Sacroſancta Synodus (*m*) Tridentina) ſanam, orthodoxamque doctrinam, expulſis hæreſibus inducere, bonos mores tueri, pravos corrigere, populum cohortationibus & admonitionibus ad Religionem, pacem, innocentiamque accendere: cætera, prout locus, tempus, & occaſio feret, ex viſitantium prudentia ad fidelium fructum conſtituere. Quæ ut facilius, fœliciusque ſuccedant, monentur prædicti omnes, & ſinguli, ad quos viſitatio ſpectat, ut paterna charitate, Chriſtianoque zelo omnes amplectantur: ideoque modeſto contenti equitatu, famulatuque, ſtudeant quam celerrime, debita tamen cum diligentia, viſitationis negotium abſolvere.

De viſitationnm ſumptibus, atque eorum moderatione.

CAPUT XXV.

Quod ad ſumptus viſitationis habendæ attinet, volumus ea, quæ Tridentino (*n*) in Concilio hac de re tradita ſunt, obſervari: quam Sanctionem hinc interſeri debere putavimus, ea ſic habet: Caveant Viſitatores, ne inutilibus ſumptibus cuiquam graves, oneroſive ſint: neve ipſi, aut quispiam ſuorum, quidquam Procurationis cauſa pro viſitatione, etiam teſtamentorum ad pios uſus, præter id, quod ex reli-

ctis

(*m*) Seſſ. 24. c. 3. Decret. de Reform.

(*n*) Ibid.

Digitized by Google

ctis ad pias cauſas jure debetur, aut alio quovis nomine nec pecuniam, nec munus, quodcunque ſit, etiam qualitercunque offeratur, accipiant: nec obſtante quacunque conſuetudine, etiam immemorabili: exceptis tamen victualibus, quæ ſibi, ac ſuis frugaliter, moderateque pro temporis tantum neceſſitate, & non ultra, erunt miniſtranda. Sit tamen in optione eorum, qui viſitantur, ſi malint ſolvere id, quod erat ab ipſis antea ſolvi, certa pecunia taxata, conſuetum: an vero prædicta victualia ſubminiſtrare: ſalvo item jure conventionum antiquarum cum Monaſteriis, aliisve piis locis, aut Eccleſiis, non Parochialibus inito, quod illæſum permaneat. In iis vero locis, ſeu Provinciis, ubi conſuetudo eſt, ut nec victualia, nec pecunia, nec quidquam aliud a Viſitatoribus accipiatur, ſed omnia gratis fiant; ibi id obſervetur. Quod ſi quiſquam, quod abſit, aliquid amplius in ſupradictis omnibus caſibus accipere præſumpſerit, is præter dupli reſtitutionem, intra menſem faciendam, aliis etiam pœnis, juxta Conſtitutionem Concilii Generalis Lugdunenſis, quæ incipit: Exigit &c. nec non & aliis pœnis, in Synodo Provinciali, arbitrio Synodi, abſque ulla ſpe veniæ mulctetur. Patroni vero in iis, quæ ad Sacramentorum adminiſtrationem ſpectant, nullatenus ſe præſumant ingerere, neque viſitationi ornamentorum Eccleſiæ, aut bonorum ſtabilium, ſeu fabricarum proventibus immiſceant; niſi quatenus id eis ex inſtitutione ac fundatione competat: ſed Epiſcopi ipſi hæc faciant, & fabricarum redditus, in uſus Eccleſiæ neceſſarios & utiles, prout ſibi expedire magis viſum fuerit, expendi curent.

De Pœnis.

CONSTITUTIO LXIII.

Ut delinquentes meritis afficiantur pœnis.

CAPUT I.

MAnifeſtum eſt, gravem nobis a Deo imminere vindictam, & rebuſpublicis perniciofiſſimum eſſe, ſi ſcelera impunita maneant; quandoquidem vel uno ſaltem peccante, ira Dei ſuper omnem populum veniat. Qui enim (o) vitiis nutriendis parcit ac favet, ne contriſtet peccantium voluntatem; is non tam eſt miſericors (ut S. Auguſtinus ait) quam qui non vult cultrum rapere puero, ne audiat plorantem, & non timet, ne vulneratum doleat, vel extinctum. Impunitas certe Summum illum Sacerdotem Heli (p) Sacerdotio pariter privavit, ac filiis: adeo perniciofum eſt, omnibus licere, quidquid libet. Quamobrem quidam Romanus Conſul, peſſimum ſub eo Magiſtratu vivere, dicebat, ſub quo maxima licentia eſſet quibuslibet. Ea quippe in facinoroſos lenitas quid aliud eſt, quam in bonos crudelitas? Cum bonis noceat, qui malis parcit: &, ut Seneca (q) inquit: Ad poſteros vitia transmittit, qui præſentibus culpis ignoſcit. Non raro ipſi etiam in ſuſpicionem ſceleris cadunt, qui malefactis connivent, dicente Scriptura: Non tantum, qui faciunt, ſed etiam, qui conſentiunt facientibus, participes delictorum judicantur: & error, cui non reſiſtitur, approbatur, veritaſque indefenſa opprimitur. Sacris etiam Patrum traditionibus docetur, inferiorum ordinum culpas ad neminem magis referendas, quam ad deſides, negligenteſque Rectores: qui multam ſæpe nutriunt peſtilentiam, dum auſterioremdiſſimulant adhibere medicinam. Quod nos conſiderantes, & approbante Sacro Concilio, Divinam vindictam effugere volentes, omnibus & ſingulis noſtris, noſtrorumque Coepiſcoporum, & Suffraganeorum Officialibus, Vicariis, Archi-Diaconis, Decanis ruralibus, & quibuscunque aliis rerum, perſonarum, & negotiorum Eccleſiaſticorum Judicibus, atque Fiſcalibus diſtricte mandamus, ut tam de Clericis, quam laicis facinoroſis, qui ratione delictorum in Eccleſiaſticum forum incidunt, diligenter inquirant, & contra delinquentes quoscunque ad pœnas, Sacris Canonibus, atque Provincialibus hiſce noſtris Statutis comprehenſas, abſque indulgentia (quam juſtis cauſis Nobis tantum, ſingulisque Coepiſcopis noſtris, cuilibet in ſua Dice-

(o) 23. q. 5. C. Qui vitiis. (p) 1. Reg. 2. (q) Senec. de morib.

ceſi faciendam, reſervamus) procedant & executionem faciant: ita tamen, quod ad ſententias majorum pœnarum, ut ſunt damnationes in Monaſteria temporales, vel perpetuæ: ad longum tempus, vel perpetuis carceribus, aut exilio deputare, flagellis corpora ſubmittere, dignitatibus Eccleſiaſticis, aut beneficiis privare, perpetuo deponere, aut degradationi reali adjudicare, manus ſuas nequaquam extendant, absque ſuorum Epiſcoporum præcedente notitia, & expreſſo in ſcriptis mandato ſpeciali.

Ne mulcta ob avaritiam exigatur.

CAPUT II.

Inhibemus etiam præmiſſis noſtris, ac reliquorum Epiſcoporum noſtræ Provinciæ officiariis, ne pro corrigendis exceſſibus, & criminibus puniendis, a Clericis, vel Laicis pœnam pecuniariam, ſibi ipſis, vel etiam noſtro, aut Epiſcoporum Fiſco applicandam, exigant, vel imponant: nec alia agant, quæ Canonum adverſantur inſtitutis, & de radice cupiditatis, & avaritiæ prodire videntur. Si quæ tamen pecuniaria mulcta imponenda ſit, illa in pauperum ſubventionem, vel Eccleſiæ fabricam, aut alios pios uſus convertatur.

Ne pœna excedat delictum.

CAPUT III.

Quoniam autem Sacri Canones conſtituunt, ut in pœnis Canonicis infligendis debitus ordo ſervetur, & non in quolibet crimine vel delicto, maxime leviori, ſtatim a principio a magis rigoroſa pœna incipiatur, ob id potiſſimum, quod odio debeant haberi peccata, non homines: Nemo enim prudens (ut recte animadvertit (*r*) Seneca) punit tantum, quia peccatum eſt; ſed ne peccetur: res quidem optima eſt, non ſceleratos extirpare, ſed ſcelera: non igitur ſævienti, ſed medenti animo quis plectendus eſt, cum aſperitatis nimiæ increpatio nec increpationem recipiat, nec ſalutem. Itaque Juris Conſultus quidam (*s*) judicantes admonet, ne quid durius, aut remiſſius conſtituant, quam cauſa depoſcit: nec enim aut ſeveritatis, aut clementiæ gloriam affectandam, ſed perpenſo judicio, prout quæque res poſtulat, ſtatuendum eſſe. Cavendum vero imprimis eſt, ne reſpectu nocentis, innocens patiatur: ſatius enim eſt (ut præclare dixit (*t*) Ulpianus) impunitum relinqui facinus nocentis, quam innocentem damnare: ibi namque pœna eſſe debet, ubi noxa eſt. Quam ob cauſam ſtatuimus, ut Officiarii, & Judices Eccleſiaſtici noſtræ Provinciæ ſe diſpoſitioni, & ordinationibus Canonicis in pœnis infligendis, quantum ejus fieri poteſt, accommodent: ne (quod Leges (*u*) quoque prohibent) Judices ſint legibus ſeveriores: æquitatem etenim ante oculos ſemper habere, imo in levioribus cauſis proniores ad lenitatem eſſe, in gravioribus vero pœnis ſeveritatem legum cum aliquo temperamento benignitatis ſubſequi debent. In pœnis (*x*) præterea imponendis cauſa, obedientia, emendatio, & animus ejus, qui deliquerit, & viciſſim contumacia, impatientia, atque incorrigibilitas delinquentis, diligenter obſerventur, nam juxta eas circumſtantias pœnæ vel remittendæ, vel acuendæ venient.

De Synodis celebrandis.

CONSTITUTIO LXIV.

De inſtitutione, diviſione, uſu, commodo, neceſſitate, ac tractatione Synodorum.

CAPUT I.

Quid autem Clerici, populique Chriſtiani exceſſibus, malis moribus, controverſiis, abuſibus, perperam commiſſis ſcandalis, communique neceſſitati prodeſſent viſitationes, niſi Conſtitutiones Synodales certas quasdam pœnas, ceu colophonem iis adjicerent? Neque vero vix ullam legem latam fuiſſe conſtat, quam non pœna conſtituta corroboret, atque firmet. Propterea Sancti Apoſtoli, poſt Chri-

(*r*) Senec. de morib. (*s*) Martian. in L. Reſpiciendum. ff. de Pœn.
(*t*) L. fi. in fi. C. De his, qui Latron. occid. L. Prægnantis. ff. de Pœn. L. Abſentem. ff. eod.
(*u*) L. Cenſemus. c. eod. tit. L. Quodſi Epheſi. ff. De eo, quod cert. loc. &c.
(*x*) D. L. Reſpiciendum. ff. de Pœn.

Chriſtum primi inſtitutores noſtri, cum imminenti neceſſitati providendum eſſe cognoſcebant, congregabantur, & collatis conſiliis, quid circa emergentes caſus ſtatuendum eſſet, decernebant: id quod Apoſtolicarum (y) actionum hiſtoria teſtatur. Horum autem veſtigia ſecuti Eccleſiæ Catholicæ Patres idem non modo obſervarunt, verum etiam omni poſteritati obſervandum reliquerunt. Eas autem Congregationes, ſeu Conventus, Concilia, vel Synodos nominabant. In his opera dabatur, ut novis erroribus, vel controverſiis, aut quibuscunque aliis periculis emergentibus, novis obſtaretur Decretis ac remediis: antiquis vero morbis renovatis, antiqua quoque renovarentur pharmaca. Nos itaque eorundem cum Apoſtolorum, tum Sanctiſſimorum Patrum veſtigia ſequi, haud minus utilitas, quam neceſſitas poſtulat. Quod ſi a Nobis, atque aliis Eccleſiæ Antiſtitibus, negligeretur, facile accideret, ut tam ſalutarium Sanctionum uſus non tantum in deſuetudinem atque contemptum abiret; ſed etiam penitus interiret. Proinde duobus modis ejuscemodi Concilium, vel Synodus olim celebrabatur. Altero quidem modo omnes totius Chriſtianitatis univerſaliter convocabantur Prælati, præſertim majores, & tales Synodi Oecumenicæ fuerunt appellatæ: Altero vero modo unius duntaxat Provinciæ Epiſcoporum, reliquorumque Prælatorum cœtus convenire ſolebat: & hæ Provinciales Synodi, ſeu Concilia Provincialia nuncupabantur. His equidem præſunt*, ac præeſſe omnino debent Metropolitani. Illis vero Generalibus Conventibus ſemper vel per ſe ipſos, vel per Legatos, Summi præfuerunt & etiamnum præſunt Pontifices Romani, quorum authoritate quemadmodum olim, ſic hodie quoque celebrantur. Quamobrem ad Summorum Pontificum beneplacitum juxta neceſſitatem hactenus fuerunt celebrati, debentque celebrari, ita quod ab Apoſtolis hucusque decem & ſeptem ſolum hujusmodi fuerunt convocatæ Synodi Oecumenicæ: Provinciales vero ex Decretis Eccleſiaſticis, ſingulo quoque anno convocabantur, uti Antiochenum, (z) Carthaginenſe III. (a) Aurelianenſe II. (b) & V. (c) ac Toletanum IV. (d) & XII. (e) & Lateranenſe ſub Innocentio III. (f) celebratum, teſtantur Concilia: quinimo ſecundum Chalcedonenſe (g), & Decretalem Epiſtolam Hormisdæ Sanctiſſimi Pontificis Summi, ad Hiſpaniæ Epiſcopos ſcriptam, & alios, bis ſingulis annis cogebantur celebrari: cujus conſuetudinis mentionem facit & Concilium Toletanum IV. c. 3. & D. Gregorius Epiſt. 31. lib. 12. atque Juſtinianus (h) Imperator, qui ſub Bonifacio ſecundo, Joanne item ſecundo, Agapeto primo, Sylverio, Vigilio & Pelagio Romanis Pontificibus, ante mille annos Imperii habenas rexit, in ſuis Authenticis. ' Sancti Apoſtoli, & Patres (inquit) definierunt bis in unoquoque anno fieri debere Synodos Sanctiſſimorum Sacerdotum (Epiſcoporum) in unaquaque Provincia, & emergentes cauſas excuti, & competentem accipere correctionem: Unam quidem in quarta ſeptimanæ Sanctæ Pentecoſtes, alteram vero Octobris menſe. Tandem propter diverſa impedimenta, quibus Coepiſcopi detinebantur, ne omni anno non ſolum bis, ſed neque ſemel congregari valerent, illud annale ſtatutum, juxta Matisconenſis Concilii ſecundi Sanctionem, in triennium fuit transmutatum, id eſt, ut hæc ipſa Concilia Provincialia de triennio in triennium differri poſſint, ita tamen, ut quilibet Epiſcopus, ſecundum Magni Gregorii Pontificis Maximi, virique Sanctiſſimi, Ordinationem & Decretum, ſingulis annis ſuæ Diœceſis minorum Prælatorum convocet Conventum, in quo de corrigendis exceſſibus, & moribus reformandis, controverſiisque diſcutiendis, juxta ſuorum Conciliorum Provincialium Conſtitutiones, diligens cum Dei timore habeatur tractatio, qui Conventus Diœceſana Synodus appellatur. Cui determinationi fidem faciunt & alia Concilia, etiam præ-

(y) Act. 1. 6. 15. & 22. &c. (z) c. 20. (a) c. 2. (b) c. 2.
(c) c. 12. (d) c. 3. (e) c. 12. (f) c. 6. (g) c. 18.
(h) §. Sancti igitur Apoſtoli. Auth. De Ordinat. Cleric. & Epiſcop. coll. 10.

præcedens ultimum Provinciale Salisburgenſe, cui tanquam optime conſideratæ & Synodus Oecumenica ſubſcripſit Tridentina, idem concludendo. Itaque tres Synodorum celebrandarum ſunt ſpecies: Oecumenicarum, ad Summorum Pontificum beneplacitum: & Provincialium de triennio in triennium: & Diœceſanarum, ſingulis annis convocandarum. Quod Sanctum a Deo datum Decretum, ſi in hac noſtra Provincia fuiſſet cuſtoditum, in qua ab anno 49. ad hunc diem uſque præſentem, nulla Provincialis, & Diœceſanæ in quibusdam locis pauciſſimæ, cum non parva noſtrarum Eccleſiarum jactura (proh dolor) ſunt celebratæ: quæ longa intermiſſio (ut ſuſpicari licet) in fide diſſenſionibus, erroribus, abuſibus, diſcordiis, inobedientiæ, contentionibus, atque rebellionibus, haud anguſtam aperuere feneſtram. Nam, ut quidam probe admodum dixit: Salus Eccleſiæ, terror hoſtium ejus, & fidei Catholicæ ſtabilimentum ſunt Synodi. Unde Sacroſancta Chalcedonenſis Synodus magna, illarum quatuor una, quas Sanctus Gregorius (*i*) Sanctis Dei comparavit Evangeliis, Canone 18. ad ſupradictorum corroborationem ait: Pervenit ad noſtras aures, quod in Provinciis conſtituta Epiſcoporum Concilia minime celebrentur: hoc ex eo probatur, quod multæ, quæ correctione opus habent, Eccleſiaſticæ res negligantur. Statuit ergo hæc Synodus ſecundum regulas Patrum (temporibus ſcilicet ab Eccleſia ſtatutis) in unum convenire per ſingulas Provincias Epiſcopos, ubi ſingula, quæ emerſerint, corrigantur. Idem affirmat & quartum Toletanum (*k*) Concilium, inquiens: Nulla pene res diſciplinæ mores ab Eccleſia Chriſti magis depulit, quam Sacerdotum negligentia, qui contemptis Canonibus, ad corrigendos Eccleſiaſticos mores Synodum facere negligunt. Ob hoc a Nobis univerſaliter definitum eſt, ut, quia juxta Patrum antiqua Decreta bis in anno difficultas temporis fieri Concilium non ſinit, ſaltem vel ſemel a nobis celebretur. Sic etiam pie admodum Juſtinianus (*l*) ad Synodos celebrandas Epiſcopos olim cohortatus eſt, ubi conqueritur, multos eo maxime in peccata fuiſſe delapſos, quod non fuerint habitæ Synodi, juxta ea, quæ a Sanctis Apoſtolis & Patribus definita ſunt. Si enim hoc fuiſſet obſervatum (ait) quilibet metuens gravem in Synodo accuſationem, ſtuduiſſet utique & ſacras ediſcere liturgias, & temperanter vivere; ne condemnationi Divinorum Canonum ſubjaceret. Qui autem Sacros Canones cuſtodiunt, eos Domini Dei adjutorio dignos eſſe: qui vero eos transgrediuntur; hoſce ſemetipſos judicio reddere obnoxios: & majori condemnationi ſubjacere Epiſcopos, quibus concreditum, & commiſſum eſt, & Canones inquirere, & conſervare; ſi quod eorum prætermiſſum fuerit, indemnatum atque impunitum reliquerint. Si enim illa (idem inquit) quæ a Laicis peccantur, generales leges non concedunt extra inquiſitionem & vindictam manere, quomodo a Sanctis Apoſtolis & Patribus ſuper omnium hominum ſalute Canonice ſtatuta deſpici patiemur? Sed cur prolixius ad hoc perſuadendum hunc protrahimus ſermonem, cum hoc ipſum expreſſe ac dilucide præcedens Synodus Provincialis noviſſime hic Saliſburgi celebrata fateatur, his verbis: Interim enim, quod Synodales Conventus ceſſarunt, apicis Epiſcopalis authoritas ſimul & obedientia corruit: Divinus cultus confuſus, & abſque ordine jacet, omniumque criminum radix licentia omnis generis ſceleribus aperuit januam. Nos igitur, Sacro hoc approbante Concilio, præmiſſis, ut tenemur, providere volentes, mandamus, quod Synodi tam Diœceſanæ, quam Provinciales in ſuum denuo, juxta Conciliorum Baſileenſis & Tridentini Decreta, reſtituantur locum. Præterea Nos, noſtrique Coepiſcopi, ac reliqui hac in Sancta Synodo congregati, ut non ſolum Conciliorum (præſertim Tridentini, (*m*) dicentis, Concilia ſicubi omiſſa ſunt, pro moderandis moribus, corrigendis exceſſibus, controverſiis componendis, aliisque ex Sacris Canonibus permiſſis, reno-

(*i*) S. Greg. Epiſt. 24. L. 1. ad Joan. Conſt.
(*k*) Tolet. IV. c. III.
(*l*) d. Auth. de Ordin. Cleric. &c. in princ.
(*m*) Trid. Seſſ. 24. c. 2. Decret. de Reform.

renoventur) Sacris pareamus Canonibus, ſed etiam conſcientiæ ſatisfaciamus, & noſtræ Provinciæ quieti, obedientiæ, & ſubditorum ſaluti conſulamus; Anteceſſorum noſtrorum exempla ſequentes, & prioris Salisburgenſis Synodi Conſtitutionem renovantes, ſancimus, atque præcipimus, ea, quæ ſequuntur, perpetuis temporibus ſub Omnipotentis Dei indignatione, & Sacrorum Canonum incurſione diligenter cuſtodiri, ac inviolabiliter obſervari.

De Synodis Diœceſanis.

CAPUT II.

Primo quidem, ut juxta noviſſimorum Conciliorum, maxime Tridentini Conſtitutionem, annuatim in ſingulis Diœceſibus noſtræ Provinciæ per ipſos Epiſcopos, vel his Canonice impeditis, per duos ſaltem uniuscujusque Commiſſarios, viros Sacris initiatos, honeſtos, doctos, Religionisque zelum habentes, Archi-Diaconis, vel ruralibus Decanis adjunctis, in locis, ab ipſis Ordinariis deputandis, Synodi celebrentur Diœceſanæ. Quod ſi contingeret, ab aliquibus noſtræ Provinciæ Archi-Diaconis, ſeu ruralibus Decanis (quod tamen absque ſui Ordinarii conſenſu, fieri non decet) cum ſuis ſubditis Parochis, aliisque Sacerdotibus, Synodos celebrari; cum ſatis exploratum habeamus, ſolos Archi-Diaconos, vel rurales Decanos, in Synodis celebrandis parum proficere, neceſſarium ducimus, eis etiam per Nos, atque noſtros Coepiſcopos (qui nomine noſtro præſideant) ſemper Commiſſarios adjungi.

Singulo quoque triennio Provinciales Synodos eſſe habendas.

CAPUT III.

Provinciales vero Synodos de triennio in triennium celebrandas omnino mandamus, decernentes, ac ſtatuentes, ne loca tam pro Diœceſanis, quam Provincialibus Synodis faciendis, in eadem ſemper Civitate, vel oppido, aut loco, ſed pro qualitate diſtantiarum, maxime in latis Diœceſibus, locis mutatis, convocentur: ne vel propter itineris longitudinem, expenſarum onus, aut prolixam, & latam diſtantiam, a ſuis Eccleſiis, rebusque domeſticis, aliqui præter modum ſe gravari ſentiant.

Synodis habendis nunc certum tempus præfigi non poſſe.

CAPUT IV.

Tempus autem pro quibuscunque celebrandis Synodis aliquod conſtituere, cum propter occurrentium negotiorum inæqualitatem, tum etiam ob perſonarum comparentium varietatem, judicamus eſſe ſuperfluum.

De controverſiis in Synodis proponendis, ac dirimendis.

CAPUT V.

Quoniam vero hæ Synodi non tantum ad mores reformandos, exceſſusque, & abuſus tollendos, ſed etiam controverſias diſſolvendas, a principio (ut dictum eſt) ſunt inſtitutæ; ideo volumus, cuilibet eſſe liberum, tam Laicis, quam Clericis, ſuas querelas, gravamina, atque controverſias proponere: ita tamen, quod tales propoſitiones in ſcriptis, omnique cum modeſtia fiant Chriſtiana; ne ubi quis æquitatem ſibi adminiſtrari cupierit, ob reprehenſibilem immodeſtiam ſe ipſum culpabilem, & pœna faciat dignum.

De publicatione Conſtitutionum Synodalium.

CAPUT VI.

Conſtitutiones quoque, ac alia omnia, quæ in eisdem tam Diœceſanis, quam Provincialibus Synodis fuerint concluſa, determinata, atque deciſa, volumus ac mandamus, ut ſemper ultima die ipſius Conventus toti congregationi Synodali publicentur.

De inſpectoribus defectuum conſtituendis.

CAPUT VII.

Ut autem omnium, quibusvis in Synodis, tam Diœceſanis, quam Provincialibus, pleniorem Nos, noſtrique Coepiſcopi, ſumamus notitiam; jubemus, ut ſinguli noſtræ Provinciæ Epiſcopi providas, idoneas, & honeſtas deputent perſonas, quæ per totum an-

num ſimpliciter, & de plano, absque ulla jurisdictione inveſtigent, ac inquirant, quæ correctione, vel emendatione digna ſunt, & ea fideliter ad Nos, vel ad ſuos Ordinarios perferant, in futura Synodo Diœceſana, vel Provinciali (ſi res ita expoſtulaverit) decidenda.

De fine hujus Sanctæ Synodi.

Gratiarum actio ad Deum propter bonum Synodi finem.

CAPUT I.

HÆc ſunt, quæ Divinæ Bonitatis auxilio in hac Sancta Synodo ad Dei gloriam & honorem, Eccleſiæque Catholicæ ædificationem, ac hujus Provinciæ publicam utilitatem, ex præcepto Sacroſancti Concilii Tridentini, & adhortatione Domini noſtri PII V., Pontificis Maximi, officioque noſtro decerni, ſtatuique cœpta, atque peracta ſunt. Qua de re Nos, noſtrique Coepiſcopi, ac cæteri, qui huic Sancto interfuimus Conventui, immortales Divinæ Majeſtati agimus gratias: quam conjunctis, ſupplicibusque votis rogamus, & obſecramus; ut, quemadmodum ea, quæ ad Eccleſiæ ſuæ commodum in Provincia noſtra fuerant præſcribenda, ad optatum perduxit finem: ſic quoque laudabiliter, atque utiliter ſancita, paſſim fideles noſtros ſubditos utrisque manibus acceptare, & fructum apud eos centuplum afferre jubeat, neque revertantur vacua, ſed faciant, quidquid in illis mandatur, & proſperentur in his, ad quæ miſimus ea, ad laudem & gloriam Nominis ſui, quod eſt amplificatum, atque benedictum in omne ævum. Amen.

Approbatio Synodalium Conſtitutionum per Metropolitanum.

CAPUT II.

Ut vero omnia, hac in Provinciali Synodo conſtituta, ſuum habeant robur, debitumque ſortiantur effectum; NOS JOANNES JACOBUS Eccleſiæ Salisburgensis Archi-Epiſcopus, et Sanctæ Sedis Apoſtolicæ Legatus, omnia & ſingula, in hac Synodo, de conſilio & aſſenſu RR.DD. Coepiſcoporum noſtrorum conſultata, decreta, & ſtatuta (ut moris eſt) approbamus, ratificamus, atque authoritate Metropolitica, in quantum ea ſe extendit, per hujus Decreti noſtri interpoſitionem confirmamus, In Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti Amen.

De obſervatione harum Conſtitutionum Synodalium.

CAPUT III.

Deinde eadem authoritate noſtra, qua hac in parte fungimur, ea ipſa Statuta, præſentes Conſtitutiones, per Nos, noſtrosque Coepiſcopos & Suffraganeos, ac reliquos, hac in Synodo exiſtentes, editas, ab omnibus & ſingulis Epiſcopis, Abbatibus, Præpoſitis, Decanis, Archi-Diaconis, & aliis perſonis, in Eccleſiaſtica Dignitate conſtitutis, Eccleſiarum Metropoliticæ, & Cathedralium, ac Collegiatarum Capitulis, & ſingularum Canonicis, atque Monaſteriorum Conventibus, Parochialium quoque Eccleſiarum Rectoribus, Presbyteris, Religioſis, Cooperatoribus, Beneficiatis, Capellanis, & quibuscunque Clericis, & Laicis, per Provinciam, Diœceſim, & Civitatem noſtram Salisburgenſem, ubilibet reſidentibus, & conſtitutis, prout eos, ac eorum quemlibet reſpective attingunt, concernunt, vel ad eosdem quomodolibet ſpectare poterunt, ea impoſterum inviolabiliter obſervari volumus: Mandantes nihilominus omnibus, etiam ſingulis Epiſcopis, eorumque Vicariis, & Officialibus Generalibus, Archi-Diaconis, Decanis ruralibus, cæterisque omnibus, quibus ſuper præmiſſis intendere quomodolibet commiſſum eſt, atque conditio ſuorum officiorum ſe extendit Provinciæ noſtræ Salisburgenſis prædictæ: Quibus omnibus, & ſingulis, etiam per præſentes committimus, & mandamus, quatenus ipſi, & eorum quilibet, Statuta, Conſtitutiones, & ordinationes hujusmodi, & horum ſingula, per ſe ipſos obſervent, & per Diœceſium, & Civitatum ſuarum ſubditos Clericos firmiter obſervari curent, prout Nos quoque ea omnia (Deo adjutore) obſervabimus, & per Diœceſis, & Civitatum noſtrarum ſubditos,

ditos, tam Clericos, quam Laicos, inviolabiliter, & ſerio obſervanda curabimus, atque mandabimus: Contradictores & prævaricatores per pœnas in hiſce expreſſas, cenſuras Eccleſiaſticas, & alia Juris remedia ſtrictiſſime coercebimus.

Proteſtatio de ſalvo Judicio, & Auctoritate Apoſtolica.

CAPUT IV.

Proteſtamur autem ſolemniter, & expreſſe in optima juris forma, quod in his noſtris Provincialibus Conſtitutionibus noluerimus, neque intentio noſtra ullo pacto fuerit, hæc ipſa Statuta amplius vel intelligi, vel extendi debere, niſi in quantum authoritas, facultas, & poteſtas noſtri juris Metropolitici ſe extendit. In his enim, quæ Sanctæ Sedis Apoſtolicæ authoritatem contingere poſſunt, eidem Nos, ut tenemur, plane cedimus, eamque in ſua firmitate & robore prorſus permanere volumus. Quinimo hæc ipſa omnia & ſingula, quæ in hac Sancta Synodali Congregatione acta, ſancitaque ſunt, cum omni, qua debemus, humilitate & reverentia, obedientiaque, auctoritati, judicio, & cenſuræ ipſius Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, omnium Eccleſiarum Matris & Magiſtræ, emendanda, corrigenda, atque confirmanda exhibemus atque ſubjicimus. Actum in Civitate noſtra Salisburgenſi die Lunæ 28. menſis Martii, Anno a Redemptoris noſtri Nativitate Milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono.

In quorum omnium robur, teſtimonium, atque fidem perpetuo obſervandam, hi, qui ſequuntur, Reverendiſſimus & Illuſtriſſimus Metropolitanus, Reverendiſſimi Coepiſcopi, abſentiumque Legati, Reverendi Abbates, Præpoſiti, & Capitulorum quatuor ſupremarum Eccleſiarum Cathedralium Mandatarii, atque Archi-Diaconi, & Decani rurales, ac communis Cleri Procuratores, ſuo, cæterorumque omnium, quotquot huic Synodo de jure, vel conſuetudine interfuere, his, quæ a ſe, unanimi atque concordi ſpiritu in Deo congregatis, conſtituta ſunt, propria manu ſubſcripſerunt, & ea partim ſecretorum & annulorum impreſſione ad perpetuam rei memoriam & firmitatem obfirmarunt &c.

Idem JOA. JAC. ARCHI-EPISCOPUS SALISBURG. m. pp.

Urbanus Epiſcopus Patavienſis m. ppria.

Urbanus Epiſcopus Gurcenſis ſſt.

Chriſtophorus Epiſcopus Chiemenſis m. ppria.

Petrus Epiſcopus Seccovienſis m. ppria.

Erneſtus Adminiſtrator Friſingenſis, Bavariæ Dux m. propria.

Jo. Thomas a Spaur, Coadjutor Brixinenſis m. ppria.

Caſpar Macer, S. Theologiæ Doctor &c. Eccleſiæ Ratiſponenſis Orator &c.

Conſtantinus, Præpoſitus Sancti Andreæ, Eccleſiæ Cathedralis Lavantinenſis &c.

Chriſtophorus Præpoſitus Salisburg. Wilhelmus de Trautmansdorff, Decanus Salisburgen. Antonius Comes Lodroni, Canonicus Salisburgenſ.	Joannes ab Adelshauſen, Decanus Friſingenſis. Joachimus a Wembling, Canonicus Friſingenſis.	Joannes Eberhardus a Thürhaim, Canonicus Ratiſponenſis. Ulricus a Raiderbuech, Canonicus Ratiſponenſis.	Bernhardus Schuartz, Decanus Patavinus. Conradus Schwägerius, S. Theologiæ Doctor, Canonicus Patavinus.	Blaſius Aliprandinus, Canonicus & Suffraganeus Brixinenſis.

Benedictus Abbas Sancti Petri Salisburgen. m. pp. ſubſcripſi, Ord. Sancti Benedicti.	Georgius Abbas de monte S. Georgii &c. Ord. S. Benedicti.	Stephanus Præpoſitus & Archi-Diaconus Pämburg. Canonicus Regularis.	Laurentius Præpoſitus & Archi-Diaconus Seccovien. Canonicus Regularis.

Joannes David Præpoſitus Rotto Archi-Diaconus Styriæ.	Georgius Agricola, J. U. Doctor, Archi-Diaconus Carinthiæ inferioris.

Bartholomæus Unſedl, Parochus in Burckhauſen.	M. Chriſtophorus Spadelius, Paſtor Myldorffenſis, ſubſcripſit m. ppria.	Thomas Nobilis Parochus in Salvelden propria manu ſe ſubſcripſit.

Supraſcripti Patres nomine ſuo, & omnium, qui huic interfuerunt Conventui, ex Decreto ipſius Sacri Provincialis Concilii, non ſolum ſubſcripſerunt originali Conſtitutionum ipſius Sanctæ Synodi, verum etiam unuſquiſque ipſorum eidem originali cum propriæ manus ſubſcriptione proprium appoſuit Sigillum, uti ex ipſo originali conſtat.

IN NOMINE SANCTISSIMÆ AC INDIVIDUÆ TRINITATIS. AMEN.

UNiverſis & ſingulis hoc præſens publicum inſtrumentum lecturis, audituris, pariter & inſpecturis, pateat evidenter, & notum ſit, quod Anno a Nativitate Domini noſtri JESU Chriſti Millesimo, Quingenteſimo, Sexageſimo Nono, Indictione Duodecima, die vero ſubſcripta, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini PII, Divina Providentia Papæ Quinti, Anno quarto, cum Sacri Canones, tum etiam Sacrorum Oecumenicorum Conciliorum, præſertim Concilii ſuperioribus annis Tridenti celebrati, Conſtitutiones, Synodos tam Provinciales, quam Diœceſanas celebrare præcipiunt, atque demandant; Ideo Reverendiſſimus in Chriſto Pater, ac Illuſtriſſimus Princeps & Dominus, Dominus JOANNES JACOBUS Archi-Epiſcopus Eccleſiæ Metropolitanæ Salzeburgenſis, Apoſtolicæ Sedis Legatus &c. Dominus noſter Clementiſſimus, tanquam Paſtor gregis, ſibi a Deo noſtro Salvatore commiſſi, vigilantiſſimus, ac Zelotes diſciplinæ Eccleſiaſticæ & Religionis Sacræ fortiſſimus, veſtigiis Sanctorum Patrum Inhærendo, cupiens ex Paterno, & Paſtorali, & ardente affectu, Sacræ Religioni, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ jamjam labeſcenti, & ruinam minanti in ſubſidium (adjuvante Deo) venire, ne easdem ſerpens antiquus, & humani generis perpetuus hoſtis, obruat & funditus extirpet; diem Lunæ poſt Dominicam Oculi, Quadrageſimæ, quæ fuit decima quarta menſis Martii prædicti anni ſexageſimi noni, pro Synodo Provinciali celebranda conſtituit, atque præfixit. Ad quam omnes Reverendiſſimos, Reverendosque in Chriſto Patres, & Venerabiles Viros, Dominos Epiſcopos, Suffraganeos, Abbates, Præpoſitos, Prælatos, Archi-Diaconos, Decanos rurales, & Clerum per Diœceſim & Provinciam Salzeburgenſem conſtitutos, ſibi Reverendiſſimo ac Illuſtriſſimo Principi & Metropolitano Salzeburgenſi, ratione ſuæ Metropolis Salzeburgenſis, ſubjectos, & incorporatos, per literas authenticas citari & evocari curavit. Advenientibus die & termino præſcriptis, comparuerunt omni cum obedientia Salisburgæ in Aula Archi-Epiſcopali, & veteri Cancellaria ibidem, ad hanc Synodum præordinata, Reverendiſſimus, ac Reverendi in Chriſto Patres, & Domini, Dominus Urbanus Epiſcopus Patavien., Urbanus Gurcen., Chriſtophorus Chiemenſis, Petrus Percicus Seccovien., reſpective Eccleſiarum Epiſcopi, & Suffraganei: Reverendiſſimi ac Illuſtris Prin-

Princeps & Domini, Dominus Erneſtus, Comes Palatinus Rheni, ac utriusque Bavariæ Dux &c. Eccleſiæ Friſingenſis Adminiſtrator, & Thomas Brixinenſis Eccleſiæ Coadjutor, & ejusdem Eccleſiæ Epiſcopi, Domini, Domini Chriſtophori, Sacræ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis Legatus, & nomine Eccleſiæ Ratisponenſis Venerabilis Dominus Caſpar Macer, Sacræ Theologiæ Doctor, Canonicus ibidem, ac Dominus Conſtantinus, Præpoſitus Sancti Andreæ vallis Lavantinæ, tam pro ſe, quam nomine Reverendi Domini Herculis Epiſcopi Lavantinen. & Capitulorum præſcriptarum Eccleſiarum Nuntii: nec non Abbates, Præpoſiti, Archi-Diaconi, Decani rurales, & Cleri, in dicta Provincia Salzeburgenſi conſtituti, plures in eorum propriis perſonis, abſentium vero legitimi, & conſtituti Procuratores & Mandatarii. Omnibus præſcriptis comparentibus, & ordine ſedentibus, in noſtrorum Notariorum ſubſcriptorum præſentia, præſcriptus Reverendus Pater, Dominus Urbanus Epiſcopus Gurcen., die ſupraſcripta, quarta decima Martii, hora ſeptima ante Meridiem, cauſas hujus convocationis Synodalis brevibus germanicis verbis propoſuit & recenſuit. Deinde duo Brevia, a Sacroſancta Sede Apoſtolica, unum videlicet Reverendiſſimo Domino Archi-Præſuli Salzeburgenſi, alterum vero ſuis præſcriptis Coepiſcopis, transmiſſa, ſumma cum reverentia publice legi curavit. Sumpto vero prandio denuo in unum hora prima convenerunt, loco, quo ſupra, & determinarunt die ſequenti initium dandum eſſe Synodo &c. Et ſic dies ipſa fuit abſoluta. Altera vero die Martis immediate ſequente, omnes præſcripti ad hanc Synodum vocati, mane circa horam ſextam, ad majoris campanæ pulſum, in præſcripto loco præordinato, omni cum obedientia convenerunt, & Reverendiſſimum Dominum Archi-Præſulem Salzeburgenſem &c. eorum Metropolitanum, ad Chorum Eccleſiæ Metropoliticæ reverenter ac proceſſionaliter conduxerunt: eo perventum, & ibidem locatione, ac proteſtatione facta, videlicet, quod ſi forte contigerit, aliquos debito in loco non ſedere, & ſententiam etiam ſub verbo *Placet* proferre, congregationibus intereſſe, & alios quoscunque actus facere, durante Synodo, nulli propterea præjudicium generetur, nullique novum jus acquiratur &c. His peractis, ſtatim idem Reverendiſſimus Dominus Metropolitanus, indutus veſtibus Pontificalibus & mitra, cum baculo Paſtorali, ſummum Altare acceſſit, & Officium de Sancto Spiritu, cum Choro & organis ſumma cum devotione decantavit: cui ipſa Sacra Synodus, cum ſuis ſedulis precationibus, uſque ad finem interfuit, Divinum illud Numen intimo ex corde, pro fœlici inchoatione & ſucceſſu hujus Synodi invocantes, oratione per Reverendum, ac Clariſſimum Virum, Sacræ Theologiæ Doctorem, Dominum Felicianum a Morbinio, ac Reverendiſſimi Domini Metropolitani Salzeburgenſis &c. Conſiliarium Eccleſiaſticum, in ſuggeſtu habita. Officio & oratione ſic finitis, Reverendiſſimi Patres, & alii Prælati, acceperunt pluvialia & mitras, Clerus vero ſuperpellicia. Reverendiſſimus Dominus Metropolitanus, tanquam Præſidens, ante dictum Altare in ejus Cathedra ſedens, Chorus, ſive Cantores inceperunt Antiphonam: *Exaudi nos Domine* &c. qua finita Diaconus clamavit: *Flectite genua.* &: *Levate.* Omnes Prælati & Clerus flexerunt genua, & preces effuderunt. His & aliis conſuetis precibus, per Dominum Præſidentem abſolutis, ſtatim fuerunt cantatæ Litaniæ: In medio earundem Dominus Præſidens vertit ſe ad Synodum, benedictionem cantando, videlicet: *Ut hanc Sacram Synodum* &c. Deinde publice dictis duobus Brevibus Apoſtolicis repetitis, & Capitulo Concilii Baſileen. XV. Seſſionis, per præfatum Reverendum Patrem, Dominum Felicianum, Doctorem, prælectis: adhibitis etiam & celebratis omnibus & ſingulis aliis ſolemnitatibus, ceremoniis, concionibus, collectis &c. in præmiſſis neceſſariis, requiſitis & conſuetis: poſtmodum ex Reverendiſſimi Domini Præſidentis Commiſſione, Magiſter Ceremoniarum Patres præſentes interrogavit, dicendo videlicet: *Placetne vobis Patribus ille actus, jam celebratus?*

Quilibet deſuper reſpondit : *Placet.* His omnibus peractis, Synodus præfatum Reverendiſſimum Dominum Metropolitanum ad ſuum Palatium reconduxit. Deinde eadem die, hora fere ſecunda a prandio, omnes Prælati convocati denuo convenerunt in Curia Archi-Epiſcopali, in loco ſupraſcripto, ad hoc deputato. Quibus omnibus ibidem congregatis, Reverendiſſimus Dominus Metropolitanus, perlecta ab ipſo oratione : *Mentes noſtras* &c. cauſas convocationis hujus Provincialis Synodi per Reverendiſſimum Dominum Epiſcopum Gúrcenſem latine repeti voluit, & articulos, ſive propoſitiones, hac in Synodo tractandas, legi juſſit. Poſtea illis quasdam Conſtitutiones prius conceptas, ad prælegendum, deſuperque conſultandum, & quæ huic Sacræ Synodo ſint neceſſaria & fructuoſa agenda, tractanda, ac etiam, ſi opus foret, in aliquibus corrigenda, emendanda, & concludenda tradidit, & aſſignavit. Qui quidem Domini vocati, ſive Synodus, debita cum reverentia hujusmodi Conſtitutiones ad manus receperunt, quas & eadem die ſummo cum ſtudio perlegere, deſuperque conſultare inceperunt. Tertia vero die, quæ fuit Mercurii, decima ſexta ejusdem menſis Martii, hora ſexta, audita prius Miſſa in Capella Divi Joannis Baptiſtæ, in Curia Archi-Epiſcopali ſita (quod ſingulis diebus actum, atque obſervatum eſt) in loco ſolito convenerunt, & uſque ad horam prandii conſultare ſuper Conſtitutionibus, a Reverendiſſimo Metropolitano eis exhibitis, proſecuti ſunt: quod & a prima hora poſt meridiem, uſque ad horam cœnæ eſt cuſtoditum. Et deinde diebus ſequentibus eadem forma uſque in finem Synodi eſt obſervata. Tandem easdem Conſtitutiones, una cum eorundem conſultationibus deſuper habitis, & factis, prænominato Reverendiſſimo Domino Metropolitano cum humillima ſubjectione præſentarunt, ſe ſe ſuæ Reverendiſſimæ Dominationis præceptis, atque mandatis ſubmittentes. Reverendiſſimus vero Metropolitanus ſupranominatas Conſtitutiones itaque concluſas, atque ſtabilitas, & in unum librum redactas, penultima die ejus Synodi, quæ fuit vigeſima ſeptima Martii, denuo in publica & Generali Congregatione illis exhibuit ratificandas. Quæ ab omnibus, nemine contradicente, fuerunt ratificatæ. Deinde ab omnibus fuit ſtabilitum, ut die ſequenti, ultima hujus Synodi Seſſio celebraretur, & in eadem ſupradictæ Conſtitutiones juxta conſuetudinem publice, ſub Summo Officio approbarentur, & a Reverendiſſimo Metropolitano confirmarentur. Quod & factum eſt. Nam vigeſima octava ipſius Martii, quæ fuit ultima hujus Sacræ Synodi, in prædicta Metropolitica Eccleſia, ad Sacratiſſimæ & Individuæ Trinitatis laudem & honorem Officium per Reverendiſſimum Patrem & Dominum Epiſcopum Patavien. omnibus præſcriptis, ad hanc Synodum vocatis intereſſentibus, & Deo Omnipotenti gratias agentibus, fuit decantatum, oratione per Venerabilem, ac Egregium Virum, Dominum Chriſtophorum Spandelium, Artium & Philoſophiæ Magiſtrum, Parochum Civitatis Muldorffen. Salzeburgenſis ditionis habita. Qua finita, Sacroque expedito, & Antiphona: *Exaudi nos Domine* &c. cum Collecta: *Omnipotens ſempiterne Deus* &c. & Litaniis decantatis, aliisque neceſſariis & conſuetis ſolemnitatibus adhibitis, prædicti Domini Patres Synodales per Promotorem, ac Subpromotorem, tresque Notarios interrogati, atque requiſiti, omnia & ſingula in hac Sacra Synodo acta, actitata, ſtatuta, conſtituta, decreta & concluſa per verbum: Placet affirmarunt, ratificarunt, & approbarunt, ac rata & grata habuerunt, ac quilibet eorum affirmavit, ratificavit, & approbavit: Reverendiſſimusque Dominus Archi-Epiſcopus ea omnia ſimiliter approbavit, atque authoritate Metropolitica (ut moris eſt) confirmavit. Quibus omnibus, & id genus aliis requiſitis peractis, ac finito etiam Cantico: *Te Deum laudamus* &c. & ſolemni data per Reverendiſſimum D. Metropolitanum benedictione, huic ſolemniſſimo actui finis eſt impoſitus. Et in majorem hujus ſanctæ concluſionis fidem, & evidens teſtimonium, eadem die convenerunt omnes in Aula Reverendiſſimi Archi-Epiſcopi in loco con-

gre-

gregationum ſolito, in quo hujuſmodi Conſtitutionibus Synodalibus, Decretis, actis, & ſtatutis, in uno volumine conſcriptis, propriis manibus ſubſcripſerunt, & eorum appreſſis ſigillis, illa corroborarunt, & ſic ſeſe omni cum humilitate ſub protectione & tutela Sanctiſſimi, ac Clementiſſimi Domini, Domini PII Papæ, Sacræ univerſalis Eccleſiæ Summi Pontificis pariter, atque Reverendiſſimi Principis, & Domini Metropolitani Salzeburgenſis &c. recommendantes, & ſubjicientes. Super quibus omnibus & ſingulis præmiſſis, prælibatus Reverendiſſimus Dominus Metropolitanus Salzeburgenſis &c. ſuæ Reverendiſſimæ Dominationi, & aliis ſua intereſſe habentibus, unum vel plura publicum, vel publica fieri atque confici Inſtrumentum, & Inſtrumenta petiit. Acta ſunt hæc Salzeburgæ in locis & diebus ſupra ſpecificatis, præſentibus ibidem Honorabilibus, ac Egregio viris Dominis, Magiſtro Erneſto Loher, Georgio Pfingſtl, Capellanis dicti Reverendiſſimi Domini Salzeburgen. &c. Erhardo Satlperger, Vicario Chori: Chriſtophoro Lechner, Sacellano arcis: Georgio Stroemair Beneficiato, & Andrea Sever, Sacellano ſupra Montem Monialium, Presbyteris, teſtibus ad omnia præmiſſa vocatis, rogatis, atque ſpecialiter requiſitis.

(L.S.) Et Ego Paulus Götſchler, Publicus Apoſtolica auctoritate Notarius &c. ac Reverendiſſimi Archi-Epiſcopi Salisburgenſis Eccleſiæ &c. Capellanus, Quia præſcriptis omnibus & ſingulis, dum ſic, ut præmittitur, fierent, & agerentur, una cum ſubſcriptis meis Connotariis, & teſtibus, tam in Eccleſia Metropolitica, quam loco præſpecificatis præſens interfui, eaque omnia & ſingula ſic fieri, vidi & audivi; Idcirco hoc præſens publicum Inſtrumentum, manu aliena fideliter ſcriptum, exinde confecimus, ſubſcripſimus, publicavimus, & in hanc publicam formam redegimus, ſignisque, & nominibus noſtris ſolitis & conſuetis ſignavimus. In quorum omnium & ſingulorum fidem, & teſtimonium præmiſſorum, ad hæc ſpecialiter vocati, conſtituti, & requiſiti.

(L.S.) Et Ego Magiſter Joannes Stuedler, Publicus, Sacris Apoſtolica, & Imperiali auctoritatibus Notarius, ac Archi-Diaconalis Eccleſiæ Garſſen. Salzeburgenſis Diœceſis Scriba juratus, Quia præſcriptis omnibus & ſingulis, dum ſic, ut præmittitur, fierent, & agerentur, una cum præ- & ſubſcriptis meis Connotariis, & teſtibus, tam in Eccleſia Metropolitica, quam loco præſpecificatis præſens interfui, eaque omnia & ſingula ſic fieri vidi, & audivi; Idcirco hoc præſens Inſtrumentum publicum, manu aliena ſcriptum, exinde confecimus, ſubſcripſimus, publicavimus, & in publicam formam redegimus, ſignisque & manibus noſtris ſolitis & conſuetis ſignavimus. In quorum omnium & ſingulorum fidem, & teſtimonium præmiſſorum ſpecialiter vocati, conſtituti, & requiſiti.

(L.S.) Et Ego Matthæus Schmeckhenpfril, Publicus Sacris Apoſtolica & Imperiali auctoritatibus Notarius, in Archivio Romanæ Curiæ deſcriptus, ac cauſarum Conſiſtorii Salzeburgenſis Scriba juratus, Quia omnibus & ſingulis præſcriptis, dum ſic, ut præmittitur, fierent, & agerentur, una cum præſcriptis meis Connotariis, & teſtibus, tam in Eccleſia Metropolitica, quam loco præſpecificatis præſens interfui, eaque omnia & ſingula ſic fieri vidi, & audivi; Idcirco hoc præſens publicum Inſtrumentum, manu aliena fideliter ſcriptum, exinde confecimus, ſubſcripſimus, publicavimus, & in hanc publicam formam redegimus, ſignisque & nominibus noſtris ſolitis & conſuetis ſignavimus. In quorum omnium & ſingulorum fidem, & teſtimonium præmiſſorum, ad hoc ſpecialiter vocati, conſtituti, & requiſiti.

Oratio

Oratio habita in Synodi Provincialis Salisburgenſis initio, die XV. Menſis Martii, Anno Domini M. D. LXIX.

A F. FELICIANO NINGUARDA MORBINIENS. DOCTORE THEOLOGO, REVERENDISSIMI, ET ILLUSTRISSIMI ARCHI-EPISCOPI, AC PRINCIPIS SALISBURGENSIS CONSILIARIO.

JAm cum Beatiſſimo Apoſtolorum Principe, Simone Petro, (*a*) ad nos reverſi indubitanter profecto per Allegoriam quandam exclamare poſſumus: Nunc vere Nos conſpicere, Dominum cœlitus ſuum miſiſſe Angelum, qui hanc noſtram tam amplam & nobilem Salisburgenſem Provinciam, duabus arctiſſimis prævaricationum catenis vinctam, quatuor quaternionum tartareorum militum cuſtodiæ traditam, inter duos milites, ſæcularia ſcilicet deſideria, & mundanas voluptates, profundiſſimo peccatorum ſomno immerſam, at rurſum ſupernæ gratiæ ſplendore illuſtratam, de manu Herodis Luciferi, omnique plebis Judæorum (hominum videlicet incredulorum, hæreticorum, & novitati ſtudentium) eripuit exſpectatione. Plurimi namque ejus fuerunt ſententiæ, & palam affirmare non erubuerunt, magnam, ne dicam maximam, illius Provinciæ utriusque ſtatus hominum partem, ita præſentis ſæculi illecebris eſſe deditam, & tanquam ad Sireneos quoſdam ſcopulos defixam, quod vix inde evelli ac liberari queat: & Clericos imprimis, a Synodis, earumque vivendi regulis, & in ſumma, ab omni Eccleſiaſtica diſciplina prorſus alienos eſſe. Iſthæc, inquam, vulgi quidem, ac multorum etiam haud plebejorum, ſed tamen invidorum hominum opinio, fama & vociferatio: quaſi vero nullus, vel pœnitentiæ, vel correctioni locus eſſet reliquus: quali vero in Iſrael amplius non eſſet Deus. Adeo cæci fuerunt illi, quod non conſiderarunt Dei Opt. Max. potentiam, clementiam & miſericordiam ſuper omnia ejus opera eſſe, & humanas vires infinitis modis ſuperare: qui ſperantes in ſe nunquam deſerens, multorum piorum hominum precibus flexus [cum ſeptem millia virorum (*b*) ſibi reliquiſſet, qui ſua ante Baal haud curvaverint genua] Divina ſua inſpiratione, ſuique univerſalis Vicarii, S. D. N. D. PII Quinti Pontificis Maximi impigra admonitione, noſtrique Reverendiſſimi Domini Metropolitani, D. Joannis Jacobi, ſummi totius hujus Provinciæ Paſtoris vigilantiſſimi, continua ſolicitudine, & omnium veſtrum obedientia, ac promptitudine, hoc tanti ponderis ac momenti negotium, cum in locum, io quo nunc maxima cum ſpe boni principii, melioris medii, optimique finis verſatur, perduxit. Quod utinam, hoſce videlicet fœlices progreſſus, maturius atque crebrius hæc noſtra ſenſiſſet Eccleſia, non tot ſane irruiſſent abuſus, vitia, prævaricationes, rixæ, controverſiæ, diſceptationes, offenſiones, rebelliones, ſcandala, ſacrilegia; ſed neque etiam, quæ apparent hæreſes, pullulaſſent. Magnæ etenim virtutis ſunt & potentiæ (qualem, Patres, jam nunc tractatis) Synodi, ita quod non incongrue dixerit ille, Eccleſiæ ſalutem, hoſtium terrorem, & Fidei Catholicæ ſtabilimentum, celebrationem eſſe Synodorum. Hoc idem Chalcedonenſis (*c*) magna illa Synodus affirmat, & Concilia propterea intermitti, ait, quod multæ, quæ opus habent correctione, res negligantur Eccleſiaſticæ. Quod cum ita ſe habeat, mirari quilibet facile poterit, cur res tam ſalubris & neceſſaria jam inde a longiſſimi temporis ſpatio, cum tanto Eccleſiæ damno, & Prælatorum non exiguo dedecore, ſuæque conſcientiæ gravi ſcrupulo, hucusque infecta delituerit. Verum quam in cauſam, in variasne & graviſſimas occupationes, vel Prælatorum negligentiam & peccata, aut totius, utriusque tam ſæcularis, quam ſpiritualis ſtatus populi recalcitrantis enormia vitia, hujus rei culpa ſit rejicienda, id Domino Deo, qui eſt cardiognoſtes, dijudicandum relinquo. Cui imprimis, una vobiscum, Reverendiſſimi Patres, habeo gratiam, quod is tandem noſtri eſt miſertus, atque id, quod tanquam in obſcuro vinctum detinebatur ergaſtulo, in lucidam educi permiſerit libertatem, a vobis omnibus Præſulibus, cæterisque Auditoribus aſſidue exſpectans, ne hoc tantum donum, ſudario involutum, terræ latebris mandetis, ſed nummulariis ad menſam exhibeatis, ut veniens cum uſuris exigat illud, vobisque dicat: Euge ſervi boni & fideles, quia ſuper pauca fuiſtis fideles, ſuper multa vos conſtituam, intrate io gaudium Domini veſtri. Quomodo autem hoc a Deo optimo datum ad nummulariorum menſam ſit exhibendum, & quemadmodum ad hoc tanti momenti negotium vos componere debeatis, ſi benignas mihi adhibituri eſtis aures, recenſere incipiam.

Reve-

(*a*) *Act.* 12. (*b*) 3. *Reg.* 19. & *Rom.* 11.
(*c*) *Conc. Chalcedon. c.* 18.

REverendiſſime, Ampliſſimeque Archi-Præſul Metropolitane, Clementiſſime Princeps, hujus laudatiſſimi Conventus Præſes digniſſime! Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Antiſtites, Patres, Principes, ac Domini benigniſſimi: Reverendi, Generoſi, Nobiles, & quotquot præterea hic adeſtis, Venerandi, Spectabiles, Clariſſimi, Doctiſſimi, atque Ornatiſſimi Viri! Sapientes Ethnici olim, & antiquiſſimi Legum latores, ut pleniorem condendis Legibus darent firmitatem, tametſi fide in unicum DEUM, Creatorem univerſitatis, & quem miſit, JESUM CHRISTUM, deſtituti, ſed ſolo rationis lumine ducti, cum magni momenti rem eſſent cœpturi, aut quas populo ſalutares fore ſperaſſent, Leges laturi, ad Divina prius, quam ad humana, ſeſe convertebant, cunctaque a Deo exordientes, in ipſum omnia demum referebant (quorum pauca exempla, veſtra pace, quæ ex profanis Ethnicorum ſcriptis jam olim didici, in hoc exordio mihi recenſere liceat) Minos etenim a Jove prius leges petiit, quam Cretenſibus promulgaverit: Sic Numa ab Ægeria edidit Romanis: Sic Trismegiſtus a Mercurio tradidit Ægyptiis: Sic Solon, ex ſeptem Græciæ Sapientibus unus, a Minerva acceptas dedit Athenienſibus: Sic Lycurgus ab Apolline condidit Lacedæmoniis: Sic & hujus generis alii plerique Diis, quos colebant, acceptas ferebant leges. Rectius autem, & longe præſtantius hoc ipſum præſtiterunt, qui veri Dei veram agnitionem habuerunt. Cujus rei exemplum nobis præbuit in veteri teſtamento Moyſes ille Sanctiſſimus, legem Hebræis exhibens, quam in monte a Deo acceptam (ut revera erat) ſe Iſraelitis, irrefragabili ſententia obſervandam, proferre prædicavit. Sic denique in novo teſtamento Salvator noſter Christus, licet ipſe Deus eſſet, Patri tamen Cœleſti Evangelium, quod ab eo hauſerat, ob reverentiam ſemper acceptum retulit. Hinc [d] dicit: Sermonem, quem audiſtis, non eſt meus; ſed ejus, qui miſit me, Patris. Si igitur vel ipſis Ethnicis, a luce veritatis plane alienis, tanta in negotiis tractandis fuit religio, ut a ſuis, quos Deos immortales putabant, agendi primordia caperent; quanto magis nobis conveniet Chriſtianis, Patrem cœleſtem, cum Filio, & Spiritu Sancto invocare, ut is actiones noſtras aſpirando præveniat, & adjuvando proſequatur, ut cuncta noſtra actio (quemadmodum pie precatur Eccleſia) & operatio ab eo incipiat, ac bene cœpta per eundem optime finiatur? Quamobrem, Vigilantiſſimi Præſules, hac in Sancta Synodo Reformationis Conſtitutiones tractaturi (licet non novas, ſed antiquas pleraſque, inveteratis abuſibus, ſcandalis, erroribusque corrigendis accommodandas) veſtris affectionibus & paſſionibus depoſitis, ſæcularibus deſideriis excluſis, carnalibus voluptatibus ejectis, & reliquis mundanis illecebris omnibus penitus abdicatis, ad Superos vos prius convertite, & quem nunc Spiritum Paracletum voce invocaſtis, eundem continue non deſinatis, etiam corde ſolicitare, ſupernorumque Civium Patrocinia implorare. Proximum fuerit, Codices tam Canonicos, quam Divinos conſulere, & ex iis huic veſtro populo utiliſſimas leges præſcribere: ſic non vana, non nova proferetis dogmata: ſic non humanæ, non ex proprio cerebro confictæ, ſed a DEO Opt. Max., a quo omne deſcendit bonum, delapſæ videbuntur traditiones: ſic veſtras, quas laturi eſtis, Deo acceptas referetis Conſtitutiones: ſic veſtris Decretis auctoritatem dabitis: ſic tandem eas firmabitis, ac perpetuæ poſteritati commendabitis. A quibus vero hæ Reformationis Conſtitutiones ſint incipiendæ, quæſo attendite. Liceat autem mihi, Patres! Vobiscum exemplis aliunde, & peregre quaſi adductis, loqui, quandoquidem ea inſtituto noſtro minime incongrua, neque extra rhombum fore ſperem. Solon, ille Græciæ Sapientiſſimus, populum umbræ, Principem ſtipiti conſueverat comparare: quandoquidem ſicut umbra ſtipitis rectitudinem ſequitur, vel curvitatem; ſic populus Principis mores. Propterea & Plato in civium moribus reformandis, ut Magiſtratus prius corrigerentur, multum elaborabat, ſciens, bene conſtituto Magiſtratu, etiam populum, qui illius veſtigia ſequeretur, reformatum iri: nec injuria, cum etiam Sacra teſtetur Scriptura, talem fore populum, qualis eſſet Magiſtratus. Reformato itaque Principe, vel Magiſtratu, præter difficultatem reformabitur & populus. Quomodo etenim is, & cui tandem imperabit, qui ſuis non poteſt cupiditatibus imperare? Refrænet primum cupidines [inquit Tullius] ſpernat voluptates, iracundiam teneat, coerceat avaritiam, & cæteras animi labes repellat; tum aliis incipiat imperare, cum & ipſe improbiſſimis dominis, dedecori ac turpitudini, parere deſierit. A Principibus igitur & Magiſtratibus inchoandæ ſunt Reformationis Conſtitutiones. Sed a quibus Principibus, Magiſtratibusve (obſecro) ſæcularibusne, an ſpiritualibus? Ab his, inquam, a quibus animarum pendet judicium, ligandi, ſolvendique auctoritas. A Prælatis nimirum, cæteriſque Sacerdotibus, Dei Miniſtris, quorum cenſuram mundani quoque Principes, infima-

(d) *Joan.* 14.

infimarum rerum, terrenarum ſcilicet (ut recte dicit (*e*) S. Bernardus) poteſtatem habentes, ſubire coguntur. Magna etenim eſt hæc ſpiritualis poteſtatis auctoritas, qua non ſolum animæ judicantur, ſed etiam ſæcularium Magiſtratuum judicia difficillima decernuntur. Si difficile & ambiguum [inquit (*f*) Dominus Deus] apud te judicium eſſe proſpexeris, aſcende ad locum, quem elegerit tibi Dominus Deus tuus: veniesque ad Sacerdotes Levitici generis, & facies, quodcunque dixerint, ſequerisque ſententiam eorum. Qui autem ſuperbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, ex Decreto Judicis morietur homo ille. Si itaque in umbra illa & figura tanta a Deo Sacerdotibus conceſſa fuerat auctoritas; quanto excellentior ea eſt habenda, quam res figurata, corpus ipſum, inditam habet? Illa etenim teſtamenti novi duntaxat auctoritatem præ ſe ferebat. Quam agnoſcens Conſtantinus ille maximus (*g*) incendio datis Epiſcoporum, aliorumque Sacerdotum, ſibi oblatis libellis, Deos eosdem nuncupavit. Vos, inquit, a Deo Sacerdotes eſtis conſtituti, & nobis dati, ut Dii, qui ab hominibus judicari non debetis; ſed homines a vobis. Sacerdotes namque, quos nos vocamus Epiſcopos, non ut ſibi æquales, ſed majores, & imagines Divinas venerabatur. Agnoſcite itaque [Præſules digniſſimi, vosque, cæteri Paſtores, ac Sacerdotes ſummi Dei] veſtræ ſublimitatis dignitatem, dignitatisque ſanctitatem, atque ſanctitatis & officii veſtri celſitudinem. Civitatis enim Hieruſalem a Deo facti eſtis ſpeculatores. Vos, Sanctiſſimi Antiſtites, ſoli veris Apoſtolis ſuffecti, eos refertis: Vos ex officio, primarii Prælati, ex annulo, Eccleſiæ ſponſi: Vos ſoli ſanctioris vitæ apicem, non in progreſſu, ſed firmiſſimo ſtatu profiteri tenemini: Vos ſub Chriſti Vicario, Summo Pontifice Romano, Conciliorum eſtis moderatores, & hæreſum, abuſuum, deformitatumque omnium Judices: Vos, & reliqui Sacerdotes omnes, animarum eſtis cuſtodes: Vos hujus Eccleſiæ faciem, fuligine obductam, poteſtis repurgare, & nive candidiorem reddere, nutantem firmare, & collapſam erigere. In vobis hujus noſtræ Provinciæ ſalus tota recumbit, omnium ora in vos obverſa conſpiciunt, vosque, ut Numina, venerantur. Conſiderate igitur dignitatem veſtram, illamque [ut decet] ſanctitate, doctrina, magnanimitate, ſolicitudine, & pietate conſolidate; ut nil inconſultum, nil quod a Chriſti legibus, vel Sacris Canonibus ſit diſſonum, in medium afferatis, nihil quidquam prætermittendo, quod contra hæc ipſa exortum eſſe cognoveritis; adeo, ut veſtro exemplo terreni Principes, & cuncti populi fideles, ad ſuam quoque Reformationem eo citius & facilius inducantur, fiantque cordatiores.

Sanctitate, inquam, veſtram conſolidare debetis ſublimitatem, ut non ſolum ejus verbis pareatis, qui (*h*) dixit: Sancti eſtote, quoniam & ego ſanctus ſum; verum etiam omnem impendatis operam, ut a Deo commiſſos greges faciatis ſanctos: idque juxta Apoſtoli (*i*) verba apud fideles efficietis exemplo. Quo vero? In verbo, in converſatione, in Charitate non ficta, ut profectus veſter omnibus ſit manifeſtus. Hæc namque facientes, vosmetipſos una cum illis, qui veſtram audiunt doctrinam, incolumes conſervabitis. Quid enim magis in timore Dei ſubditos tenere poteſt, quam inculpata Paſtoris vita? Quis tam duræ cervicis populus, tam ferrei, vel ſaxei cordis, ſeu adamantini pectoris ſubditus, qui licet nequiſſimus ipſe fuerit, ſanctam, laudabilem, exemplarem, & irreprehenſibilem ſui Rectoris, Parochi, vel quomodocunque Prælati perſpiciens vitam, eum ipſum, valedictis vitiis, non ſit ſecuturus? Quæ ovis, quantumvis errabunda, ſuum videns Paſtorem, per rectam ſemitam incedentem, ad eum illico non accurret? Conſolidate, inquam, hanc veſtram dignitatem ſanctitate: conſolidate eam doctrina, & magnanimitate. Non ſat enim fuerit, Patres animarum eſſe pios, ſed etiam doctos eſſe oportet, atque animo robuſtos, ut ſubditorum animas non tantum exemplo, ſed etiam doctrina exhortari, & adverſantes arguere poſſint. Hic opus, hic labor eſt, & (ut D. ait [*k*] Auguſtinus) magnum onus, gravis ſarcina, proclivum arduum: nec ſe remorari patiantur, ſequens illud Poetæ dictum.* Pauci, quos æquus amavit Jupiter, aut ardens evexit ad æthera virtus. Cumprimis etenim a quovis animarum curam habente, eſt curandum, ne ſit tanquam canis mutus, qui latrare non valet; ſed quemadmodum tradit [*l*] Apoſtolus: In omni doctrina & patientia, Dei Verbum prædicet, opportune & importune inſtet, arguat, obſecret, increpet. Quod ſi Domini Sacerdotes, monente [*m*] D. Auguſtino, diligenter attenderimus, eos in grandi periculo verſari cognoſcemus, non ſolum quidem Epiſcopos, ſed etiam cæteros Presbyteros, & omnes Eccleſiarum Miniſtros: Quandoquidem eos Spiritus Sanctus conteſtetur, (*n*) dicens: Clama, ne ceſſes: quaſi

(*e*) *S. Bern. de Conſid. ad Eugen. L. I.* (*f*) *Deut.* 17.
(*g*) *Lib.* 10. *Eccl. Hiſt.* & *cau.* 12. *q.* 1. *c. Futuram.* (*h*) *Levit.* 11.
(*i*) 1. *Tim.* 4. (*k*) *S. Auguſt. de Verb. Domini. Serm.* 21.
(*l*) 1. *Tim.* 4. (*m*) *Hom.* 7. (*n*) *Iſa.* 58.

quaſi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo ſcelera ſua, & domui Jacob peccata ſua. Et iterum: Si non annuntiaveris iniquo iniquitatem ſuam, ſanguinem ejus de manu tua requiram. Quod utinam iſtis miſerrimis temporibus ab omnibus Dei miniſtris non per tranſennam conſideraretur. Sed vereor, ne multi vano reſpectu, aut (quod dolendum eſt) timore quodam mundano retracti, hoc penitus negligant. Vix alia cauſa eſt, quæ ad arguendos adverſarios, Dei diſpenſatorem faciat pigriorem, quam timor verbi aſperi. Dum enim ſuperborum hominum detractiones, irriſiones, opprobria, & inſultationes, bonorumque temporalium diminutiones metuuntur, tunc minus etiam, quam oportebat, æterna promoventur. Hinc fit, quod dum cenſus ac reddituum pericula timentur, peccatorum vulnera excreſcant, medicamenta vero deficiant, & breviter ut dicam, tam Divinæ, quam humanæ leges intereant. Sed [dicam Patres! quod ſentio] ego certe magis hoc nobis timendum fore exiſtimo, ne, dum temporalibus inhiantes, poſthabemus æterna; nobis aliquo modo id eveniat, quod cani Æſopico, id eſt, utrumque amittamus. Deus enim quandoque permittit, ut illis, qui ob metum alicujus damni temporalis negligunt ſpiritualia, id accidat, quod timebant, juxta (*o*) illud: Timor, quem timebam, evenit mihi, & quod verebar, accidit. Et alibi: Væ! (*p*) qui fugerit a facie formidinis, cadet in foveam: & qui ſe explicaverit de fovea, tenebitur laqueo: quia formido, & fovea, & laqueus ſuper te ſunt. Quaſi dicat: Incidet in Scyllam, cupiens vitare Charybdim. Non ſic igitur, non ſic, Patres ampliſſimi! Quia (*q*) mille veſtrum a facie terroris unius, & a facie terroris quinque fugietis, donec relinquamini quaſi malus navis in vertice montis, & quaſi ſignum ſuper collem. Propterea pientiſſimus exſpectat Dominus, ut miſereatur veſtri, ſi forte omnem vanum repulſuri terrorem, & pro ſuæ legis, atque gregis defenſione viriliter pugnaturi ſitis. In ſilentio enim, & ſpe, ac oratione pugna veſtra eſſe debet, & fortitudo: quod ſi præſtiteritis, quis adverſum vos prævalebit? Recordemini cantici (*r*) Moyſis, quod unus perſequebatur mille, & duo fugarunt decem millia. Recordemini temporis Machabæorum, (*s*) quod cum populus Dei a Ptolomæi gentibus infinitis obrueretur, Sancta Hieruſalem, expulſis civibus, deſerta jaceret, arx vero a canibus inhabitaretur, Sanctum conculcaretur, & omnis a Jacob eſſet ablata voluptas, cumque tibia defeciſſet & cithara; conventus in Domino eſt congregatus, & venerunt in Maſphat, locum orationis, jejunantes, & ciliciis induti, cineribusque conſperſi, ſciſſis veſtimentis, ac legis expanſis libris, voce magna in Cœlum clamaverunt, dicentes? Quid faciemus iſtis, & quo eos ducemus? Sancta tua conculcata ſunt, & contaminata, & Sacerdotes tui facti ſunt in luctum, & humilitatem. Et ecce, nationes convenerunt adverſum nos, ut nos diſperdant. Tu ſcis, quæ in nos cogitant. Quomodo poterimus ſubſiſtere ante faciem eorum, niſi tu Deus adjuves nos? Et tubis clamaverunt voce magna, & glorioſi apparuerunt in conſpectu Dei, cum victoria mirabili. Recordemini Sanctiſſimi Antiſtitis Ambroſii, qui etiam magnum illum Theodoſium Imperatorem non veritus eſt corripere. Ad memoriam reducite Auguſtinum, Joannem Chryſoſtomum, Hilarium, & id genus alios quam plurimos Antiſtites Sanctos, qui ſua ſolicitudine Crucis inimicis murum pro ovibus ſuis ſe opponere non dubitaverunt. Et ſi in bonis, aut corpore [quod omen Deus avertat] quid adverſi eſſetis laturi; ne tum quidem præcordia veſtra ullo perſtringi terrore patiamini. Eſtisne veri Paſtores, aut mercenarii? Si Paſtores; nonne hoc vobis ex officio competit? dicente [*t*] Summo Paſtore Chriſto: Bonus Paſtor animam ſuam ponit pro ovibus ſuis. Cujus rei ſe ipſum Chriſtus omnibus præbuit exemplum. Sic eum imitantes fecerunt Apoſtoli: ſic reliqui Sancti Antiſtites gregis Dominici. Non enim eſt diſcipulus ſupra Magiſtrum, nec ſervus major Domino ſuo. Si me perſecuti ſunt (inquit Chriſtus) & vos perſequentur. Nolite igitur in cuſtodiendo grege Dominico vobis commiſſo, eos timere, qui vel bonis temporalibus, aut vitæ propriæ minantur, ſed eum (*u*) timete, qui vos in gehennam poteſt præcipitare.

Porro conſolidare veſtri officii debetis dignitatem omni ſolicitudine ac pietate: Non oportet enim (ut bene ait Homerus) Principem virum tota nocte dormire, ſed boni, vigilantisque Paſtoris eſt, greges continuo circuire, indoctos omni cum charitate docere, atque inſtruere, inſtructos in fide retinere, meticuloſos animare, ægros inviſere, anxios ſolari, captivos Domini redimere, errantes reducere, oppreſſos defendere, & perditos requirere, juxta id, quod Salvator noſter, Bonus Paſtor, optimo exemplo vos Patres docuit, relictis (*x*) nonaginta novem ovibus in deſerto, perditam tantisper, donec reperta fuerit, quæritare oportere; ne de

(*o*) *Job.* 3. (*p*) *Iſa.* 24. (*q*) *Iſa.* 30. (*r*) *Deut.* 32.
(*s*) 1. *Mach.* 3. (*t*) *Joan.* 10. (*u*) *Matth.* 10. (*x*) *Luc.* 15.

de illorum numero reperiamini, de quibus ait Dominus: Væ (*y*) Paſtoribus Iſrael, qui paſcebant ſemetipſos! Nonne greges a Paſtoribus paſcuntur? Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod craſſum erat, occidebatis: gregem autem meum non paſcebatis. Quod infirmum fuit, non conſolidaſtis: & quod ægrotum, non ſanaſtis: quod confractum eſt, non alligaſtis: & quod abjectum, non reduxiſtis: & quod perierat, non quæſiviſtis; ſed cum auſteritate eis imperabatis & potentia. Et diſperſæ ſunt oves meæ, eo quod non eſſet Paſtor, & factæ ſunt in devorationem omnium beſtiarum agri, & diſperſæ ſunt. Proſpicite igitur optimis Conſtitutionibus vobis, & cuncto gregi, a Spiritu Sancto vobis commiſſo, quorum ſanguinem de manibus veſtris requiret, deque illorum animabus rationem a vobis depoſcet Dominus, quod magnum profecto eſt, & ab ipſis Paſtoribus omni momento conſiderandum. Si (*z*) etenim [Optimi Antiſtites] in illo metuendo judicii die vix poterit unusquisque pro ſe ipſo rationem reddere; quid de Sacerdotibus, gregis Domini cuſtodibus, futurum erit, a quibus non ſolum propriæ, verum etiam omnium ſubditorum ſuorum requirentur animæ? Et ideo conſiderate Patres, conſiderate Paſtores, conſiderate Sacerdotes, periculum veſtrum, ne deſitis & vobis ipſis, & cuncto gregi veſtro. Die, noctuque diligenter ac jugiter attendite, ut his ſpiritualia paſcua ſic adminiſtretis, ut pro eis rationem bonam mereamini reddere. Quod facilius poterit fieri, ſi quibusdam legibus in hac Sancta Synodo, hujus rei gratia convocata, vitam, moresque humanos corrigentibus, vobis, veſtrisque ſubditis, non tantum infimis, ſed etiam mediocribus, ac in ſummo gradu populi conſtitutis, verbo & exemplo renovatam, recte vivendi normam præſcripſeritis. Iſtam ſiquidem temporum noſtrorum calamitas, bella, ſeditiones, rebelliones, hæreſes, quibus Germania ſcatet, poſtulant: his niſi in tempore objiciantur repagula, latius brevi graſſaturam illam omnium adverſitatum peſtem, ac ſubinde propius ad nos acceſſuram, vehementer timendum eſt. Quid igitur moramur? quem exſpectamus? cur non collatis viribus tanto incendio, paries cum proximus ardeat, occurritur? Tempus eſt, Patres, tempus eſt, Paſtores, tempus eſt, Sacerdotes, ut a ſomno expergiſcamini. Redite ad cor, revocate ſenſum: quid vobis immineat, perpendite: in omnes veſtrarum Diœceſium angulos circumſpicite, peſtem agnoſcite, diram ejus virulentiam probe examinate, ac diligenter conſiderate: hiſceque veſtris Conſtitutionibus, ceu præſentaneis remediis ſuccurrite. Si enim horum malorum cauſa eſt, quod lux verſa ſit in tenebras; Vos operam date (ſi fieri poteſt) ut tenebræ revertantur in lucem, vel nova lux exoriatur. Sin vero illi cauſæ id acceſſit, quod ſal eſt infatuatum; nunc per vos reſipiſcat, vel novum ſal ex terra eruatur. Si denique hæc omnium potiſſima cauſa eſt, quod Paſtores ſuo defuerint officio, vel partim ſint facti mercenarii, partim lupi; nunc ad ſe redeant, & boni Paſtoris virtutem induant, animamque ſuam [ſi res poſtulaverit] ſuis pro ovibus ponere diſcant. Quod ſi futurum non eſt, verendum (heu) fuerit, ne eveniat, quod Chriſtus his comminatus eſt verbis: Malos [*a*] male perdet, & vineam ſuam aliis locabit agricolis, qui reddant fructum in tempore: aut, ne ſal infatuatum ejiciatur foras, & conculcetur ab hominibus. De pravis autem, & in ſua malitia induratis Paſtoribus, ſeu mercenariis, & qui ſua rapacitate & avaritia in lupos jam evaſere, vix aliud ſperandum eſt, quam quod Dominus illis minatur per Prophetam, idque in eum pene modum, ut ſupra dictum eſt. Audite Paſtores mali, verbum Domini: Vivo (*b*) ego, dicit Dominus Deus, pro eo, quod facti ſunt greges mei in rapinam, & oves meæ in devorationem omnium beſtiarum agri, eo quod non eſſet Paſtor (Neque enim quæſiverunt Paſtores mei gregem meum, ſed paſcebant ſemetipſos, greges autem meos non paſcebant) Ecce ego ipſe ſuper Paſtores requiram gregem meum de manu eorum, & ceſſare eos faciam, ut nec gregem, neque ſemetipſos amplius paſcant: Et liberabo gregem meum de ore eorum, & non erit ultra eis in eſcam. Et (ut alius (*c*) Propheta dicit) dabo vobis Paſtores juxta cor meum, & paſcent vos ſcientia & doctrina.

Hæc, Reverendiſſimi Patres! ſunt Verba Dei, de Cœlo tonantis. Orandum igitur eſt a no is omnibus pro Petro, quem (ut a principio diximus) ab Herode comprehenſum in carcere includi videmus, ut Angelus Dei cum lumine veniat, & in habitaculo carceris refulgeat, latusque dormientis percutiat, atque eum a ſomno, ut velociter reſurgat, excitet, & catenæ de manibus ejus excidant: ut Angeli juſſu, ſe ad Evangelii pacis præparationem præcingat, ac calceet, ſeque ornamentis virtutum, quæ bonum decent Paſtorem, induat; ut ſic inſtructus ſequatur Angelum Dei, Jeſum ſcilicet, Servatorem noſtrum, ad portam uſque ferream, hæreticorum, ac falſorum fratrum cuſtodia obfirmatam, quæ ultro aperietur eis.

(*y*) *Ezech.* 34.
(*b*) *Ezech.* 35.
(*z*) *Ex D. Auguſt. Hom.* 7.
(*c*) *Jerem.* 3.
(*a*) *Matth.* 21.

eis. Ad hoc itaque exemplum vos, inclyti Patres, & Paſtores ovium, & quotquot diſcipulos Domini vos eſſe profitemini, excitari oportet. Sic ad hoc vos componite negotium, ut gregi veſtro in tantis periculorum turbinibus optime conſulatis. Si quid adhuc ſpiritus charitatis in vobis; ſi quæ viſcera miſericordiæ erga vosmetipſos ſuperſunt; ne in tantis anguſtiarum fluctibus atque procellis, quibus agitatur navis Eccleſiæ, cujus bona pars vos eſtis, populus pretioſiſſimo Chriſti Sanguine redemptus, vobis commendatus pereat, & vos cum ipſis; ſalutaribus ſuccurrite Conſtitutionibus, tactique dolore cordis intimo, cum oratione, lachrymis, & clamore valido, in humilitate, & patientia non ficta, & pœnitentiæ dignis fructibus, qui ſunt ſincera morum Reformatio, & nova vita: in luctu & planctu, in cinere & cilicio Dominum accedite, ipſumque dormientem his verbis interpellate: Magiſter! adjuva nos, (*d*) perimus. Exurge Domine, & ſalva nos! Quamobrem vos iterum atque iterum Apoſtoli verbis commoneo & exhortor, ut attendatis vobis, & univerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos, & Paſtores ad regendam Eccleſiam Dei, quam acquiſivit ſanguine ſuo. Quod ſi feceritis, haud dubium eſt, quin brevi temporis ſpatio non unam, ſed innumeras errantes, atque perditas oves ad caulas Eccleſiæ Catholicæ, avitumque Dei Optimi Maximi cultum reducturi; verum etiam totum gregem veſtrum, atque vosmetipſos impoſterum incolumes, & ab inferorum etiam portis tutos quoque ſitis conſervaturi. Hac tandem ratione Magiſter excitatus evigilabit, & cum imperio ac poteſtate exſurget Dominus, ventos doctrinæ falſæ, & furias inſanorum hæreticorum increpabit, diſſipabit, & ſilebunt: mari imperabit, & æſtus rebellionum, ſeditionum, atque factionum quieſcet, & optata concordiæ, tranquillitatisque ſerenitas redibit, ut ceſſante omni tempeſtate, cum gaudio & gratiarum actione, ſecunda aura, ad jam diu deſideratum feramur portum. Ex quo non ſolum humanum genus, ſed & Cœlicolæ indicibili afficientur lætitia, rurſusque cantabunt Angeli: Gloria in Excelſis Deo, & pax hominibus in terra bonæ voluntatis. Nunc aliud non reſtare video, Patres ampliſſimi, quam ut negotium ipſum, quapropter in Spiritu Dei conveniſtis, aggrediamini, quod ut vobis ex ſententia cedat, & toti Reipublicæ Chriſtianæ uſui, atque emolumento ſit futurum, faxit is, qui eſt Trinus & Unus.

Oratio habita in fine Synodi Provincialis Salisburgenſis, Anno M.D.LXIX. die XXVIII. Martii.

A MAGISTRO CHRISTOPHORO SPANDELIO, ROSENBERGENSI, PASTORE MYLDORFFENSI.

QUandoquidem, Ampliſſime Princeps, idemque Archi-Præſul Reverendiſſime, Vosque cæteri Eccleſiarum Principes, & Antiſtites Clementiſſimi, Prælati, Archi-Diaconi, & Presbyteri, perpetua obſervantia colendi, Doctores non tam virtutibus, quam ſapientia, atque doctrina Clariſſimi! præter meam exſpectationem mihi demandata eſt ad vos provincia dicendi, quam equidem uberiori malim, optarimque doctrina, majorique rerum cognitione fuiſſe commiſſam, quam mihi, homini certe obſcuro, & nulla neque eruditione, neque dicendi ornato facultate, quam imprimis a dicturo aliquid utile, humanæque ſocietati neceſſarium atque commodum, non tam Demoſthenes, Græcorum Orator diſertiſſimus, quam Romanæ eloquentiæ parens Cicero deſiderare videtur: dum uterque docet, nihil ab Oratore in medium eſſe proferendum, quod ingenio, labore, atque induſtria non ſit elaboratum. Verum cum mihi plane de vobis, Auditores, perſuaſerim, vos ſimplici, & tumultuariæ orationi meæ æquas præbituros aures, facile in hunc conſcendi locum, veſtramque ampliſſimam coronam prodii: qua quid potiſſimum dicerem, cum diu multumque mecum cogitaſſem, exiſtimavi tandem, me nullum in hunc locum aptius, commodiusque argumentum afferre poſſe, præter id, quod partim in hujus Ampliſſimæ Synodi Provincialis, a vobis laudabiliter, & pie omnino celebratæ, encomio atque laude verſabitur, partim in exhortatione quadam mea, qua etſi minime indigere videamini, tamen præcipue eo ſpectandum vobis erit, ut ea, quæ ſingulari veſtra ſapientia, conſilio prudenti, & Divino quodam ductu, atque fervore Eccleſiæ Catholicæ Matris noſtræ chariſſimæ, ſalutis & emolumenti ergo, in hac veſtra celeberrima congregatione decreviſtis, executioni quoque mandetis, inque uſum primo quoque tempore transferatis. Cæterum, ut oratio mea ad id, de quo nunc breviter dicere decrevi, revertatur, non poſſum, Patres Ampliſſimi, etiamſi mihi eſſet Ciceronis, vel Iſocratis (cujus domus armamentarium & Sapi-

(*d*) *Marci* 4. *Luc.* 8. *Matth.* 8.

entium ſermonum officina fuiſſe commemoratur) facundia, ſatis mea oratione celebrare piiſſimos veſtros conatus, ſtudia, ſaluberrimosque labores, quos in hac Sancta Synodo ſuſcepiſtis, ſuſceptos tandem Divino auxilio ad finem ſalutarem perduxiſtis, non ut, more hominum vanæ gloriæ cupidorum, tranſituram aliquam veſtris compararetis nominibus gloriam, ſicut multos multa ſæpe, vana adductos gloria, tentaſſe legimus; ſed potius, ut labeſcentis (proh dolor) & ruinam propemodum minantis Eccleſiæ, rationibus & commodis, hoc veſtro ſaluberrimo Conventu opem ferretis, orthodoxam, Sacroſanctam, atque Catholicam noſtram Religiouem (extra quam cœleſtem & perpetuam beatitudinem conſequi nemo poterit) conſervaretis, gloriam & laudem Dei noſtri proveheretis, ſchiſmata & hæreſes extirparetis, veram pietatem plantaretis, vitia, abuſus de medio tolleretis: proborum morum, multumque violatam diſciplinam Cleri reſtauraretis: denique, ut pulcherrimam Eccleſiaſticæ politiæ harmoniam reſarciretis, eamque priſtino nitori reſtitueretis. Quare, aut quo negotio, Patres Obſervantiſſimi, quid Omnipotenti DEO acceptius? quid Filio ipſius dilectiſſimo gratius? quid ſalubrius Sponſæ Filii Eccleſiæ, quam adeo dilexit, ut eam non auro corruptibili, vel argento, ſed pretioſiſſimo Sanguine ſuo redimere dignatus ſit, facere potuiſſetis? quid veſtris nominibus, atque muneribus honeſtius, magnificentiusque? quid denique Reipublicæ Chriſtianæ utilius, vel magis neceſſarium, a vobis hoc veſtro conventu tractari, definirique potuiſſet? Suſcepiſtis me hercule negotium ſanctiſſimum, & veſtris officiis, atque nominibus digniſſimum, convenientiſſimumque. Nam ideo vos, Patres, vos, inquam, appellamini a Spiritu Sancto per Jeremiam [*e*] Prophetam Speculatores, & ab Apoſtolo [*f*] Paulo Epiſcopi. Cur ſic? Ut invigiletis & attendatis vobismet ipſis, & univerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos, regere & paſcere Eccleſiam Dei, quam acquiſivit Sanguine ſuo. Hoc graviſſimum Apoſtoli dictum diligenter vobis, Patres, conſiderandum eſt, in quo docet Apoſtolus, quæ veſtri muneris ſit ratio, quidve potiſſimum vos facere deceat: videlicet, ut Eccleſiam ſalubri Verbi Dei pabulo paſcatis, & diligenti cura inſpiciatis, attendatis, excubiasque habeatis, ne lupi in gregem, fidei, atque curæ veſtræ commiſſum, graſſentur: aut vulpeculæ illæ callidæ, de quibus apud Ezechielem (*g*) ſcriptum eſt, vineam Domini demoliantur. Etſi vero, Patres, ejusmodi attentio (cujus hoc loco Apoſtolus meminit) ſemper Eccleſiis ſalutaris, & neceſſaria a Patribus judicata fuit, tamen imprimis, maximeque neceſſaria, & utilis judicanda eſt his præſertim graviſſimis, atque difficillimis temporibus, quibus non ſolum hæreticorum pravitas, ſchismaticorum contrariæ opiniones, apoſtatarum obſtinata malitia, qua ſe ab Eccleſia Catholica ſeparavere, verum etiam plurimorum Sacerdotum, parum conſiderantium, quid Sacra Concilia, quid veterum ſaluberrima Decreta, quid Synodales Conſtitutiones pie & utiliter ſtatuerint, ſcandaloſa atque pernicioſa vivendi ratio, non exigua incommoda atque calamitates in agrum & vineam Domini Sabaoth importavit, eamque ita devaſtavit, ut non immerito in noſtri Ordinis homines dicere poſſem graviſſimam illam querelam, qua Deus olim per Jeremiam (*b*) de malis conqueſtus eſt Paſtoribus dicens: Paſtores multi perdiderunt vineam meam, conculcaverunt prædium meum deſiderabile in deſertum ſqualidum. Poſſem ſane multa alia hoc loco commemorare mala, quæ partim incuria Eccleſiæ procerum, non ſatis perpendentium id, quod Spiritus Sanctus per Apoſtolum dicit: Attendite vobis ipſis, & univerſo gregi &c. partim cauſa delictorum noſtrorum in vineam Domini ſunt introducta; verum cum non ambigam, hæc incommoda vobis antea probe eſſe perſpecta; duo tamen [ut alacres quodammodo, atque ſtrenuos in officio vos reddam, & ad conſiderationem aliquam præſentis Eccleſiæ ſtatus, non parum hoc tempore labefactati, extimulem] commemorabo, ut cognita eorum malorum gravitate & magnitudine, remedium opportunum atque conveniens adhibeatis, ſimul atque diligenter conſideretis, quidnam veſtri muneris ratio a vobis requirat. Primum eſt ipſa hæretica pravitas, quo certe nihil atrocius, nihil peſtilentius nominari, aut excogitari poteſt: idque eas ob cauſas, primum, quod hæretica lues plurimos in pernicioſiſſimos errores deducit, eosque ſegregat ab Eccleſia Catholica, quam ideo Apoſtolus firmamentum & columnam veritatis appellat, quod ſola vera ſit, cæteræ falſæ: & quod ſola verum Scripturæ Sacræ ſenſum & intellectum teneat: quod fallere neſciat, errare ignoret, & ſeptem vera Sacramenta habeat, denique veram ſalutis viam demonſtret: & quod ſit ſupra Chriſtum, & fundamentum Apoſtolorum, tanquam firmiſſimam petram exſtructa & fundata, adverſus quam portæ inferorum hactenus non prævaluerunt, neque prævalebunt (licet interdum jactari habeat neceſſe inter graviſſimas maris procellas, & duriſſimos ſcopulos, hoc

(*e*) *Jerem.* 6.
(*b*) *Jerem.* 12.
(*f*) *Act.* 20.
(*g*) *Ezech.* 12. *Cant.* 2.

hoc eſt, inter tyrannos, ſchismaticos, atque hæreticos periclitari; tamen eam Filius Dei, fidelis atque potens naviculæ ſuæ gubernator, potenter eam (ſicut hactenus fecit) adverſus omnia incommoda defendet, nec ſubmergi permittet. Veriſſimum enim eſt, quod Nazianzenus inquit: Tingitur quidem navicula, verum ſubmergi minime fas eſt. Deinde hanc quoque habet naturam peſtifera hæreſis, quod non modo ab Eccleſia eos, quos miſere captivos tenet, ſegreget, verum etiam a tramite, & veræ ſalutis via in perpetuam damnationem (quod dictu horrendum) ſecum rapit: denique quidvis tragœdiarum, tumultuum, atque malorum hydra illa exſuſcitat. Id quod ſatis teſtantur deploranda exempla noſtræ Germaniæ, quæ olim propter Religionis Catholicæ ſtudium exteris quoque nationibus admirationi fuiſſe dicitur; nunc vero quantum ſit impiorum hæreticorum impiis, & plane inter ſe pugnantibus dogmatibus & opinionibus, ſchismaticorum, ſectariorumque conſpurcata atque deformata colluvie, credo, neminem veſtrum eſſe, Auditores, qui illud ignoret. Sublata eſt in locis noſtræ miſeræ atque calamitoſæ Germaniæ plurimis pietas, vera fides, Religio orthodoxa: ſublata honeſtas, ſublatæ optimæ & ſaluberrimæ leges, Sanctorum Patrum Sanctiſſimæ Conſtitutiones, everſa Monaſteria plurima, profanorum facta habitacula, cum olim fuerint domicilia Religioſorum, piorumque hominum, qui vigiliis, indefeſſis laboribus, atque ſtudiis ſuis Religionem Catholicam plantaverunt, eamque longe lateque propagaverunt, Deumque aſſidue, jejuniis, orationibus, atque eleemoſynis coluerunt. Ex templis ejecta altaria, exterminatæ ſanctorum hominum & amicorum Dei imagines, ſublatum Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium, quo gratiſſima Hoſtia pro ſalute & incolumitate tam vivorum, quam mortuorum Omnipotenti Deo offerebatur. Templa, in quibus olim Majores noſtri, piiſſimi, Religionisque Catholicæ ſtudioſiſſimi homines, Deo atque Sanctis ejus gratiſſimos cultus præſtitere, nunc falſa religione, erronea, hæreticaque doctrina conſpurcata cernimus. Quæ quidem modo commemorata, certe nullo alio auctore, niſi ſchismate & impia hæreticorum pravitate defluxiſſe, quis audebit negare? Quare cum hæreſis tantum ſit malum, neceſſe erit, Ampliſſimi Patres, & Eccleſiarum Rectores, ut conſideratis ſedulo veſtris officiis, illam a patria & Provinciis veſtris longe propulſetis. Id quod opinione mea facillime fieri poterit, ſi frequentiores habueritis viſitationes, ſi hæreſeos ſuſpectos ejeceritis, ſi Eccleſiis atque Parochiis veſtris pios, honeſtos, fidei atque doctrinæ probatæ Paſtores præfeceritis: diligenter in gregem Dominicum oculos veſtros & mentem converteritis: denique ea, quæ hac Synodo decreviſtis, ſtrenue executi fueritis. Dixi nunc paucis de primo malo Eccleſiæ. Audiemus porro de altero, quo his duriſſimis temporibus Eccleſia laborat. Illud vero quid aliud eſt, niſi Cleri mala vivendi ratio: quam ſi paulisper conſiderare volumus, reperiemus certe paucos Eccleſiarum Miniſtros, quibus cura & officium eorum Paſtorale, honeſta vita, ſancti mores, vera Religio, atque pietas vere cordi ſit, cum præ cæteris Sacerdotes officii ſui ſtudioſiſſimi, & pietate, atque honeſtis moribus prædit eſſe deberent, ſuisque auditoribus honeſto præcedere exemplo, ſicut Apoſtolus ſuum diſcipulum Timotheum diligenter docet. Et ipſe quoque animarum noſtrarum Paſtor, cœleſtisque Doctor, Chriſtus, dicens ad Apoſtolos ſuos, quos jam totius mundi Paſtores & Sacerdotes elegerat: Sic luceat lux veſtra (*i*) coram hominibus, ut videant veſtra bona opera, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt. Quæ quidem Cleri ſcandaloſa vita, quantum hactenus Eccleſiis obfuerit, quantumque detrimenti ordini noſtro Sacerdotali attulerit, me tacente, facile intelligere poteſtis. Etenim ut de aliis quamplurimis incommodis, quæ ex laxata Eccleſiaſtici ſtatus diſciplina, & inhoneſta Cleri vita ſecuta ſunt, taceam; quis non videt multa, eaque gravia ſecuta offendicula, quibus multi offenſi, non ſolum ab Eccleſia ad partes adverſarias defecere, ſed etiam Eccleſiarum miniſtros, noſtram doctrinam, noſtraque Sacramenta contumelia afficere non dubitaverunt? Unde Apoſtolus, quippe non ignorans, quam pernicioſum ſit, miniſtrum Eccleſiæ turpiter & ſcandaloſe vivere, diligenter hortatur Eccleſiæ Doctores & Paſtores, ut ſint exemplum & forma bonorum operum, nec cuiquam dent offenſionem: ne tali occaſione etiam officium & miniſterium eorum vituperetur. Quis non animadvertit ex tali vitioſa licentia ſecutum extremum contemptum Cleri? quo quid quæſo [præſertim apud nos Germanos] contemptius, quid nomine Sacerdotis otioſius eſſe poteſt? aut quid magis ab omnibus fere ludibrio exponitur & ſubſannatur, ipſo Clero? cum olim nihil venerabilius, nihil honorabilius, nihil ſanctius ordine Sacerdotali fuerit judicatum; Quemadmodum ex graviſſimo Conſtantini Imperatoris dicto videre eſt, quo dixiſſe fertur, plus honoris deberi Sacerdoti, quam Regi. Cæterum quæ cauſa & origo hujus contemptus ſit, facile cognoſcere poterimus, ſi conſideraverimus verba illa, quæ ſcripta ſunt apud Malachiam

(*i*) *Matth.* 5.

lachiam (k) Prophetam, per quem Deus ejusmodi pœnam Sacerdotibus, legem & viam Domini deferentibus, comminatur, dicens: Labia Sacerdotis cuſtodient ſcientiam, & legem ex ore ejus requirent; vos autem receſſiſtis de via, & ſcandalizaſtis plurimos in lege: irritum feciſtis pactum Levi, dicit Dominus exercituum. Propter quod dedi vos contemptibiles omnibus populis. Ex his, & aliis quamplurimis, quæ hoc loco commemorare poſſem, niſi antea vobis perſpecta intelligerem, nunc, Patres Ampliſſimi, animadvertere poteſtis, quam juſte, quamque opportune & neceſſario hæc Sancta Synodus convocata, atque celebrata fuerit: qua etſi ſingulari veſtra prudentia, ſtudio commendabili, denique Divino quodam zelo erga Religionis noſtræ Catholicæ conſervationem, Leges optimas ſanciiſtis, deque rebus utiliſſimis, & Eccleſiæ Filii Dei apprime neceſſariis, conſultationes ſuscepiſtis: idque in hunc maxime finem, ut (ſicut jam dictum) Religio noſtra conſervari, Eccleſia ab hæreſibus repurgari, Clerus ad Sanctorum Patrum Statuta, & Sacros Canones deduci, Eccleſiaſtica diſciplina, hoc tempore multum labefactata, reſtaurari poſſit; tamen, Patres, in his labores veſtri Sanctiſſimi, Deoque gratiſſimi quieſcere non debent, ſed ulterius ſeſe extendere, donec competentibus viis & mediis in ſcopum propoſitum devehantur. Quare, Ampliſſimi Principes, cum honeſtum & utile ſit (quemadmodum Xenophon, Plato, & Ariſtoteles docent) publicas leges condere, ac humanam ſocietatem ad earum obſervationem aſtringere; decebit certe, & omnino neceſſarium erit, ut omni ſtudio incumbatis in id, ne Leges duntaxat, Statuta, atque Canones conditi a vobis videantur: ſed potius, ut ea, quæ hoc conventu veſtra ſumma diligentia, vigiliis, atque cura tractata, & definita fuere, ea, qua decet, diligentia obſerventur, inque uſum eorum, quorum nomine conſcripta ſunt, transferantur. Etenim quid prodeſſet, ſi Princeps, aut Magiſtratus quiſpiam, conſcriberet optimas quasque leges, quibus pax, concordia, honeſta ſubditorum diſciplina, religio, cultus Divinus, & alia ad hominum externam ſalutem ſpectantia facile conſervari poſſent, eas vero in uſum non transferret, nec obſervari curaret? Certe parum prodeſſet, talisque Princeps non ſolum negligens, ſed etiam inanes quodammodo labores ſuſcepisſe diceretur. Sic quid commodi afferret, ſi Magiſter quiſpiam utiles leges diſcipulis ſuis præſcriberet, quibus non tam ſolida doctrina, quam agreſtes mores bene & recte informari poſſent; diſcipulos vero ad earum legum obſervationem non aſtringeret? Certe fruſtra laboraſſe diceretur. Sic parum commodi veſtræ Leges & Decreta vobis adferent, niſi ea executioni mandaveritis, operamque dederitis, ut a cunctis, veſtris imperiis ſubjectis, cuſtodiantur, obſerventurque, & transgreſſores ſeveriſſime puniantur. Ne itaque, Patres, temere de rebus graviſſimis, totique Eccleſiæ ſaluberrimis, conſultaſſe, & hanc Sanctam Synodum celebraſſe videamini, opus erit, ut quam citiſſime fieri poterit, veſtra Decreta promulgentur, & ab omnibus ſtricte obſerventur. Et habetis certe cauſas graviſſimas, quæ vos monent, ne labores veſtros differatis, ſed mature ad effectum deducatis. Poſtulat hoc ipſum a vobis mandatum Dei, quo non tam politico, quam Eccleſiaſtico Magiſtratui ſevere mandat, ut mala & inhoneſta de medio tollat, bona atque honeſta defendat. Porro qua ratione mala tolli poſſunt, ſi Magiſtratus ſecurus dormit, connivet, nec ſuum officium facit? Poſtulat a vobis veſtra profeſſio, veſtrique officii ratio, nam ideo vocamini per Regium Prophetam Principes, ut veſtra auctoritate & poteſtate, a Deo vobis tradita, veram religionem, verosque cultus tueamini, hæreſes deteſtemini, nec eas in Eccleſiis veſtris ſpargere permittatis. Ideo quoque vocamini Paſtores, oculi, & Epiſcopi, conſtituti a Deo ſupra Filii ſui Eccleſiam: non ut voluptati, aut mundanæ gloriæ operam detis, ſed ut vobis & univerſo gregi attendatis, ejusque curam diligentem ſuſcipiatis: ſalubri doctrina, quam ſola Eccleſia Catholica habet, paſcatis. Quare ne nomine tantum, ſed multo magis re ipſa Paſtores, oculi, & Epiſcopi dici mereamini, attendite, circumſpicite, quærite commoda remedia: incumbite in hoc, ut hæreſes, abuſus, offendicula, & quidquid malorum in Eccleſiam incuria veſtra irrepſit, ex Eccleſia rurſum ejiciatur. Quod ubi a vobis factum fuerit, Patres, nemini certe dubium relinquetur, quin propediem ſint ſecuturi uberrimi fructus, & commoda veſtris Eccleſiis ſaluberrima. Etenim ſi alias ſæpe temporibus ſuperioribus Synodi (ſicut paſſim in hiſtoriis cernere eſt) ingentes fructus, atque utilitates attulerunt; quis non audebit etiam ſimiles ex hac veſtra ampliſſima Congregatione ſperare? Sed fiet; credite mihi, Divino auxilio, dummodo ſeduli veſtrarum optimarum Conſtitutionum executores fueritis, ut ſublatis malis, & ſcandaloſis vitiis, enormitatibus, abuſibus ex agro & vinea Domini Sabaoth (cujus præcipue vos, Patres, cultores eſſe debetis) ſit ſecuturus ſtatus Eccleſiarum tranquillior, hæreſeon profligatio, in Clero verecundia, honeſtas, pietas, in Sacris obeundis major devotio:

(k) *Malach.* 2.

votio: redibit quoque toti Ordini Eccleſiaſtico ſuus honos. Dominus Daus noſter largiatur ſuam gratiam, ut ea, quæ hac ampliſſima & Sanctiſſima Synodo definita atque decreta ſunt, ad Nominis ſui gloriam, Eccleſiæ Catholicæ reſtaurationem atque conſervationem, totiusque Reipublicæ Chriſtianæ ſalutem & emolumentum cedant, & fœlicem ſortiantur effectum, per Dominum noſtrum JESUM CHRISTUM, cui ſit laus & honor cum Patre, & Spiritu Sancto in ſæcula ſæculorum, Amen.

Ex Lunig. Spicileg. Eccleſiaſt. Contin. III.

Sequens additamentum, ex MS. Romano deprομptum, R. P. Petrus Lazzari, Soc. JESU, pro ſuo in rem Literariam promovendam ſtudio, ad P. Hartzheim p. m. Roma transmiſit: quod cum accuratam Synodi Provincialis inſtituendæ, & celebrandæ normam, rerumque in ea agendarum ordinem complectatur, minime prætermittendum hoc loco, putavi.

ORDO ATQUE PROCESSUS,

IN SYNODO PROVINCIALI, HOC ANNO 1569. SALISBURGI SUB RMO ET ILLMO D. DNO JOANNE JACOBO, HUJUS PROVINCIÆ METROPOLITANO, CELEBRANDÆ, OBSERVANDUS.

CATALOGUS OFFICIORUM,

Quæ ſingulis quibusdam perſonis, quarum opera Synodo neceſſaria eſt, a Rmo Dno Metropolitano ſunt diſtribuenda.

ANte Synodum conſtituendus eſt *Metator*, quem vulgo *Forerium* appellant.

Magiſter Cæremoniarum, una cum Subſtituto, qui huic in rebus agendis auxilio ſit.

Duo, tres, quatuorve *Curſores*, qui & *Pedelli* nuncupantur.

Epiſcopus quidam eſt determinandus, qui prima die Sacrum cantet de Spiritu Sancto, quod forte a Rmo Dno Archi-Epiſcopo (ſi ita viſum fuerit) commodius peragetur.

Minores Prælati duo, vel totidem ſeniores Canonici, qui in Miniſterio Levitarum inſerviant Epiſcopo, Sacrum celebranti.

Regentes Chori duo.

Oratores duo ad minus, quorum alter prima, & alter ultima die in Synodo declamet.

In prima Seſſione Synodi, quæ in ſummo Templo celebrabitur, *primus* eligitur *Promotor* a Rmo Archi-Præſule, *ſecundus* a Coepiſcopis præſentibus, & abſentium Legatis. Et *tertius* a reliquis Prælatis. Eorum Promotorum unus in *Syndicum Synodi* definietur.

Poſt hæc conſtituantur *Notarii*, quantum ſatis eſt.

Deinceps juſſu Rmi Archi-Epiſcopi declarabitur *Referendarius*, & alii tres. Alter quidem ab Epiſcopis Suffraganeis, Alter a Prælatis, Tertius a Delegatis.

Item [ſi viſum fuerit] etiam *Teſtes Actorum Synodalium*, quotquot libuerit, decerni poterunt, licet neceſſarii eſſe non videantur.

In ſecunda autem Congregatione, quæ poſt meridiem (ſi libuerit) celebrabitur in Cænaculo, quod Cancellariam antiquam vocant, ab Archi-Epiſcopo definientur:

Primo Epiſcopus quidam, qui Rmi Archi-Epiſcopi loco dicat, & eo abſente, vices ipſius gerat.

Secundo creabuntur tres, aut quatuor *Conſultores*, & totidem a Coepiſcopis præſentibus, & abſentium Legatis, cæteri vero a reliquis Prælatis, & alii a Capitulorum Cathedralium Deputatis.

Tertio unus & alter eligitur *Director* omnium actionum Synodi, qui etiam deinde componat Decreta, & Conſtitutiones. Conſultius tamen fuerit, ut horum duo eligantur, quorum alter ſit Epiſcopus, alter vero alterius cujusdam gradus, idoneus vir, *Epiſcopo Directori* adjunctus.

Quarto conſtituatur *Lector* Conſtitutionum Synodalium in omnibus.

Sed pene fuerit neceſſarium, ut Rmus Dous Archi-Epiſcopus in Concilio, quanto citius habendo, ſupradictis omnibus Officiis de perſonis idoneis proſpiciat, ut qui electi fuerint, ſe tempore opportuno, ac congruo diſpoοant.

Adſint *Cuſtodes*, ſive *Satellites* ad utramque Chori januam, qui plebem ab introitu arceant.

ORDO ATQUE PROCESSUS, IN SYNODO PROVINCIALI hoc anno 1569. *Salisburgi ſub Rmo & Illmo Dno Joanne Jacobo, hujus Provinciæ Metropolitano, celebranda, obſervandus.*

INprimis Rmus Metropolitanus duas hebdomadas ante initium Synodi aliquem idoneum *Metatorem* conſtituat, qui omnibus ad Synodum venturis, de convenientibus juxta uniuscujusque gradum proſpiciat hoſpitiis, & curam habeat, cum Prælati advenerint, ut eorum quilibet per *Curſores* ad ſuum deſignatum hoſpitium deducatur.

Item octiduum ante ipſam Synodum enunciandus eſt *Magiſter Cæremoniarum*, qui cuncta tam in Eccleſia, quam extra, quæ ad negotium ſpectant, diſponat.

Huic ſubſtituetur alius, qui loco, & juſſu ipſius officium exerceat, ſi quando fuerit opus. Præterea duo, vel tres *Curſores*, qui nuncupantur & *Pedelli*, qui non ſolum *Cæremoniarum Magiſtro*, verum etiam reliquis Officialibus pareant, & quæ eis injuncta fuerint, diligenter exequantur, & in Congregatione, vel Concilio ad januas expectent.

Magiſter quoque *Cæremoniarum* duobus, vel tribus diebus ante inchoationem Synodi, Chorum cum tota Metropolitana Eccleſia purgari, & in Choro pro Rmo Metropolitano, aliisque ſuis Coepiſcopis, ac cæteris Prælatis, & Prælatorum, Capitulorumque Legatis, Archi-Diaconis, ac Decanis ruralibus, nec non Salisburgenſibus Canonicis, ac reliquis Sacerdotibus, & Clericis, Cantoribusve, ſedilia juxta infraſcriptum ordinem diſtribuenda, parari, ac per Edituos componi mandabit.

Parentur etiam ſedilia pro Conſiliariis Rmi, & aliorum Epiſcoporum Aulicis, ex utroque latere Altaris, & retro.

Idem curabit Sacellum Sancti Joannis, quod in Curia eſt, inſtrui, ut illic Patres quotidie Sacrum commode audire poſſint.

Idem quoque fiet in Cancellaria veteri, in qua Patres congregabuntur.

Cum autem advenerit dies, pro inchoanda Synodo conſtituta, antequam prima actio in ſummo Templo celebretur, Patres omnes veſperi præcedenti, vel ſummo mane per *Curſores* in Aulam Rmi Domini Archi-Epiſcopi vocabuntur, qui in antiqua Cancellaria in præſentia Rmi Domini Metropolitani congregati, hæc, quæ ſequuntur, primo diſcutiant.

An Conſiliarii laici Epiſcoporum, ſeu aliorum Prælatorum (ſi qui fuerint miſſi) ad tractatus Synodales admitti debeant. Nam in præcedenti Synodo Provinciali ex Decreto ipſius Synodi, eorum nullus fuit admiſſus.

Utrum eadem die debeat, ſub officio de Spiritu Sancto offerri.

Quæ perſonæ in *Promotores*, *Referendarios*, *Notarios*, *Teſtes* (ſi habere voluerint) ſint eligendæ, determinabunt; ne, ſi hoc ipſum poſtea in ſolemni electione in Eccleſia majori, tempore ſummi Officii (ut moris eſt) facere voluerint, ulla exoriatur diſcordia.

Die autem ſequenti, vel eodem die, quo mane, competenti hora, hæc ipſa habita fuerit conſultatio, ad juſſum Domini *Magiſt. Cæremoniarum* fiat pulſus circa horam ſextam, cum majori campana: quo finito, Rmus Dominus Archi-Epiſcopus, & omnes ſtatus Synodi eum ſequentes, qui interim, quo magna pulſatur campana, in aula ipſius Rmi Metropolitani debent congregari, debito, & honeſto modo, atque pro ſuo quisque gradu, & conditione inductus, Eccleſiam Metropoliticam ad rem Divinam ingrediantur, quibus a *Magiſtro Cæremoniarum* ſedilia, juxta infraſcriptum ordinem aſſignabuntur.

Rmus Archi-Epiſcopus ſedi ſuæ ſolitæ, ad dextrum cornu ſummi altaris extructæ, inſideat. Extra vero hanc ſedem, ſtatim in eodem loco, & latere in ſediliis ad hoc paratis, collocabuntur præſentes Epiſcopi primum, deinde Legati, ſi qui fuerint ab abſentibus Epiſcopis miſſi.

In ſiniſtro vero latere Chori, circa ſummum quoque altare e regione Coepiſcoporum, cæteris minoribus Prælatis, Abbatibus, & Præpoſitis infulatis, aſſignabuntur ſedilia ipſis parata.

In communibus ſedilibus Dominorum Canonicorum Salisburgenſis Eccleſiæ, tam ſuperioribus, quam inferioribus, fiat talis collocatio & ordo, quod in ſedilibus dextri lateris primo ſtatuantur omnes Salisburgenſes Canonici, quotquot præſentes fuerint, quorum ſeriem ſtatim ſequentur ii, qui ex cæteris Cathedralium Eccleſiarum Canonicis Legati affuerint.

Sedilia porro ſiniſtri lateris Chori, tam ſuperiora, quam inferiora, occupent minores Prælati, qui mitra Epiſcopali non ſunt inſigniti, vel eorum abſentium Abbatum,

&

& Præpoſitorum amandati. Deinde Eccleſiarum Collegiatarum Procuratores: Poſt hos Archi-Diaconi, non Prælati, & Rurales Decani, atque Procuratores communis Cleri, obſervata tamen cujuslibet Epiſcopatus ſtatione.

Et ſi forſan ſupradicta ſuperiora, & inferiora ordinaria ſedilia omnes requiſitas perſonas capere non valuerint, inferiorum graduum perſonæ in medio Chori transverſim collocabuntur, quibus propterea ſedilia commoda præparabuntur, cujus rei curam habebit ipſe *Cæremoniarum Magiſter*, qui etiam non negliget, ut reliqui Clerici Sacerdotes, ac *Cantores* ordinarii, penes cantus pulpitum, ſua pariter diſpoſita habeant ſedilia.

Conſtituatur ſuggeſtum pro *Oratore* prope Cancellos Chori e regione Rmi.

Seſſionibus itaque [ut præmiſſum eſt] diſpoſitis, omnibusque locatis, *Cæremoniarum Magiſter*, nomine Rmi Domini Metropolitani, hanc ſequentem enunciabit proteſtationem.

Proteſtatio Seſſionum.

Cum in hujusmodi actibus, ſediliumque diſtributionibus facile contingere poſſit, ut locationum & ſeſſionum exacta non ſit facta examinatio, & diſtributio. Ideo Rmus Dominus Noſter Metropolitanus declarat, atque decernit, hanc præſentem ſeſſionum diviſionem, nulli Eccleſiæ, vel perſonæ in ſua prærogativa præjudicare debere, neque in minimo præjudicium aliquod generare.

Facta proteſtatione, illico ſummum de Spiritu Sancto incipiatur officium, quod omni cum ſolemnitate, organis adhibitis, cantabitur, nullo alio actu intermixto, neque quoquam, quod in ſimilibus obſervatur, prætermiſſo, niſi quod Celebrans ſolemnem non dabit benedictionem.

Ipſum autem ſummum officium celebrabit Rmus Dominus Archi-Epiſcopus, Epiſtola vero & Evangelium duobus minoribus Prælatis, vel duobus ſenioribus Canonicis decantanda committantur.

Finita Miſſa, Archi-Epiſcopus officians, depoſita caſula, ſe induet Pluviali. Idem facient omnes Prælati alii, in eadem Seſſione præſentes, & mitras albas, vel qualescumque habuerint, capiti imponant, ſolo Rmo Archi-Epiſcopo, vel Sacrum faciente excepto: talis enim habebit mitram opere Phrygio contextam, vel gemmis ornatam. Prælatis igitur ſic indutis, & ornatis, omnibus ſuis in locis, juxta cujusque præcedentiam conſidentibus, Rmus Archi-Epiſcopus, ſive Celebrans, Diacono & Subdiacono hinc inde ſociatus, baculum Paſtoralem manu ferens, accedet coram altari, & in ſua Cathedra in medio Chori poſita ſedebit, vultu verſus Prælatos obtento, & ſtatim Cantores hanc incipient Antiphonam, Choro ad finem uſque proſequente.

ANTIPHONA.

Exaudi nos Domine, quoniam benigna eſt miſericordia tua: ſecundum multitudinem miſerationum tuarum reſpice nos Domine.

VERSUS.

Salvum me fac Domine, quoniam intraverunt aquæ uſque ad animam meam.
Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto.

Repetatur Antiphona.

Exaudi nos Domine, quoniam &c.

Qua Antiphona cantata, Diaconus alta voce clamabit

Orate.

Quo dicto, omnes Prælati flectent genua, & per aliquod intervallum detectis capitibus, ſtabunt orantes, quo usque Diaconus (quod paululum fieri debet) iterum clamaverit:

Erigite vos.

Et tunc omnibus Prælatis ſurgentibus, & ſtantibus, ipſe Præſidens, vel Celebrans pariter erectus, hanc ſequentem, alta voce dicet Orationem.

Oremus.

Levita ſubjunget: *Flectamus genua. Levate.*

Adſumus Domine Sancte Spiritus, adſumus peccati quidem immanitate detenti, ſed in nomine tuo ſpecialiter congregati, veni ad nos, & eſto nobiscum, & dignare illabi cordibus noſtris, & doce nos, quid agamus, quo gradiamur, & oſtende, quid efficere debeamus, ut te auxiliante, tibi in omnibus complacere valeamus. Eſto ſalus, ſuggeſtor, & effector judiciorum noſtrorum, qui ſolus cum Deo Patre, & ejus Filio, nomen poſſides glorioſum. Non nos patiaris perturbatores eſſe Juſtitiæ, qui ſummam diligis æquitatem: non in ſiniſtrum nos ignorantia trahat, non favor inflectat, non acceptio munerum, vel perſonæ corrumpat: ſed junge nos efficaciter tibi ſolius tuæ gratiæ dono, ut ſimus in te unum, & in nullo aberremus a vero: quatenus in Nomine tuo collecti, ſic in cunctis teneamus cum moderamine pietatis juſtitiam, ut hic in nullo a Te diſſentiat ſententia noſtra, & in futuro pro bene geſtis conſequamur præmia ſempiterna.

Qua oratione perfecta, reſpondebit Chorus: *Amen.*

Quibus ſic peractis, omnes flectent genua, & Levitæ Ordinarii in Dalmaticis ſuis rubeis ante Altare ſtantes, *Lætaniam* incipiant, & proſequantur. Cantoribus, & aliis reſpondentibus, uſque ad illum locum. *Ut obſequium ſervitutis noſtræ Tibi rationabile facias. Te rogamus audi nos.* Quo dicto, ſive cantato, Præſidens, ſeu officium cantans ſurgit, & baculum Paſtoralem in ſiniſtra manu tenens, ſtans verſus Synodum dicet:

Ut hanc præſentem Synodum viſi†tare digneris.
Te rogamus audi nos.

Ut hanc præſentem Synodum viſitare & re†gere digneris.
Te rogamus audi nos.

Ut hanc præſentem Synodum viſitare, & regere, & bene†dicere digneris.
Te rogamus audi nos.

Choro ſemper reſpondente *Te rogamus audi nos.*

Quo facto, Præſidens, ſive Celebrans, iterum ſedeat, Levitis in habitu ſuo, ſeu Dalmatica *Lætaniam* perficientibus.

Completa vero *Lætania*, ſurgent omnes: & Præſidens, vel Celebrans, depoſita mitra, ſtans verſus Altare dicat. *Oremus.*

Et Levita Canonicus ſubjunget: *Flectamus genua. Levate.*

Da, quæſumus, Eccleſiæ tuæ, Miſericors Deus, ut Spiritu Sancto congregata, ſecura Tibi devotione ſervire mereatur. Per Dominum noſtrum JEſum Chriſtum &c.

Qua Collecta finita, *Oraturus* benedictionem a Rmo Archi-Epiſcopo accipiet, & Orationem proſequetur.

Finita oratione, *Magiſter Cæremoniarum* faciat brevem inductionem, quomodo nunc ordo poſtulet, ut propius ad inchoationem Synodi, & ejusdem Synodi ſubſtantialia procedatur &c. Sed quia nonnullis perſonis pro tractandis his, quæ in Synodo volvenda, & decidenda ſunt, opus ſit, ideo debeat præ omnibus ad electionem talium perſonarum procedi. Et primo ad electionem trium *Promotorum*, qui juxta antiquam hujus Provinciæ obſervationem tres eſſe debent. Unus a Rmo Metropolitano eligendus, Alter a Coepiſcopis præſentibus, & abſentium Legatis. Tertius a cæteris Prælatis.

Hac propoſitione facta, Rmus Metropolitanus ſurget, & ſtans ante ſedile ſuum, ſuis adhibitis Conſiliariis Eccleſiaſticis, ad hos actus Synodales deputatis, qui ibidem ſemper aſtare debent, Unum eliget *Promotorem*, quem poſtea per unum ex aſtantibus ſuis Conſiliariis faciet nominari. Quod & alii obſervabunt.

Poſtea tres illi electi *Promotores* ducantur a *Magiſtro Cæremoniarum* in conſpectu Rmi Archi-Epiſcopi, qui in manus ſuæ Rmæ Dominationis promittent, ſe cauſas atque negotia Synodi fideliter velle promovere, & proponere.

Exinde hi tres electi unum ex ſe eligent, & conſtituent, qui ſit velut *Syndicus* Synodi, ut ea, quæ aliquo modo videntur habere proceſſum judiciorum, ſolus proponat.

Quo facto *Syndicus* ſtatim proponat, quomodo in perſcribendis his, quæ in Synodo agentur, ac diſcutientur, nonnullis opus ſit *Notariis*, qui ipſa Synodi acta fideliter conſcribant: ac proinde petet, ut eorum aliqui deputentur.

Ad hoc *Magiſter Cæremoniarum* etiam circa *Notarios* eumdem proceſſum tenebit, quem circa *Promotores*, petendo votum ab Epiſcopis, & abſentium Legatis, & *Promotoribus* tantum.

Notarii vero electi promittent ad manus Rmi Archi-Epiſcopi, ſe omnia acta præſentis Synodi fideliter conſcribere velle.

Deinde *Syndicus* reproducat Breve Apoſtolicum, citationes, ac vocationes Epiſcoporum, aliorumque Prælatorum, comparendi ad Synodum, atque reſponſiones eorumdem, petens ea perlegi.

Rmus Dominus Archi-Epiſcopus reſpondebit propter brevitatem temporis, & præſentis actus prolixitatem: *Nos omnes & ſingulas literas oblatas, & reproductas pro lectis habemus, excepto Brevi Apoſtolico, quod legi volumus.*

Tunc *Syndicus* Breve Apoſtolicum uni ex *Notariis* exhibebit, alta voce perlegendum.

Quo perlecto, idem *Promotor Syndicus* amplius ad Rmum D. Metropolitanum inſtabit, & petet, vocatos & citatos non comparentes, contumaces reputari, pœnasque Canonicas incidiſſe declarari: atque eorum contumacia non obſtante, decernendum ad ulteriora procedi.

Ad quod Rmus Dominus Archi-Epiſcopus, ſi qui ſunt, qui ad hanc Synodum vocati non comparuerunt: *Nos eosdem omnes & ſingulos reputamus contumaces, atque eorum contumacia non obſtante decernimus, ad ulteriora procedendum. Declarationem vero pœnarum, quas ſic contumaces merito inciderunt, Nos uſque ad finem Synodi reſervamus.*

Poſt hæc *Syndicus* (ut in Synodo debita obſervetur forma) petet legi *Decretum Seſſionis XV. Concilii Baſilienſis.*

Ad

Ad quod Rmus Archi-Epiſcopus per *Notarium* unum legendum decernet, ac mandabit.

Quo perlecto, *Promotor Syndicus* amplius proponet, quomodu etiam aliquibus opus ſit perſonis, quæ conſultata referant, & congregationi Synodali exponant. Quare petet, ut Rmus Dominus Archi-Epiſcopus, & cæteri Epiſcopi præſentes, ac abſentium Miſſi, atque a Capitulis Eccleſiarum Metropoliticæ, & Cathedralium, quatuor eligant *Referendarios.*

Ad hoc Rmus Dominus Archi-Epiſcopus ſurget, & vocatis ſuis Conſiliariis Eccleſiaſticis, deliberabit, quem in *Referendarium* velit nominari, quod obſervabunt & reliqui.

Electis itaque *Referendariis*, Rmus Dominus Archi-Epiſcopus per *Syndicum Promotorem* ad ſe unum vocabit *Notariorum*, cui mandabit, vel mandari faciet, ut alta voce, quæ ſequuntur, proclamet:

Primo: quod quicumque habuerit proponere gravamina, veluti querelas, abuſus, ſcandala, controverſias, violationes, & id genus alia, a Sancta Synodo providenda; ea omnia cum ſubſcriptionibus nominum ſuorum, in ſcriptis redigant, & ad manus Promotorum *conſignent, & hi pariter tradent illis, qui una ſecum ad conſultandum ſuper articulis proponendis fuerint electi, ut in Decretis a Synodo conſtituendis, omnibus ſatisfiat.*

Secundo, ut Prælati & omnes Sacerdotes alii, ad Synodum vocati, ſe in hoſpitiis & extra, ut Clericos decet, honeſte gerant, ne alicui ſcandalo, aut offenſioni ſint.

Tertio, ut nullus ad præſentem Synodum vocatus, inde ſine ſpeciali Rmi D. Archi Epiſcopi licentia in ſcriptis obtenta recedat.

Quarto, ut omnes vocati, a prandio, audito ſigno Campanæ conveniant in Curia Rmi D. Archi-Epiſcopi in antiqua Cancellaria. Ita etiam omnibus diebus & horis, quando auditur Campana magna, quæ durante Synodo non deberet pulſari, præter quam pro convocatione hujusmodi Congregationum.

Poſt hæc *Syndicus Promotor*, una cum *Notariis* inquiret, an hucusque acta omnibus placuerint. Et approbatione facta, ſeu nullo contradicente, *Syndicus* requiret *Notarios* ſuper inſtrumentum omnium præmiſſorum, teſtibus adhibitis, quatenus opus fuerit.

Demum Rmus D. Archi-Epiſcopus e ſede ſua ſurget, & ad ſummum Altare ſe conferet, ibique flexis genibus incipiet, ſequente Choro.

Antiphona. *Veni Sancte Spiritus &c.*

Deinde Rmus cantabit Verſiculum:

Emitte Spiritum tuum & creabuntur.

Et Chorus reſpondebit:

Et renovabis faciem terræ.

Poſtea dicet Collectam ſequentem Rmus.

Oremus.

DEUS, qui corda fidelium Sancti Spiritus illuſtratione docuiſti, da nobis in eodem Spiritu recta ſapere, & de ejus ſemper conſolatione gaudere. Per Chriſtum Dominum noſtrum.

Et Chorus reſpondebit. *Amen.*

Deinde Rmus D. Archi-Epiſcopus in eodem loco ſtando, manens, infraſcripto modo dabit Benedictionem.

℣. *Sit Nomen Domini benedictum.*
Chor. ℟. *Ex hoc nunc & uſque in ſæculum.*
℣. *Adjutorium noſtrum in Nomine Domini.*
Chor. ℟. *Qui fecit Cœlum & terram.*

Oremus.

Benedicat vos Omnipotens DEUS (hic vertet ſe ad populum) *Pa✝ter, & Fi✝lius, & Spiritus ✝ Sanctus.*

Chorus ℟. *Amen.*

A PRANDIO.

Hora prima poſt meridiem, ad pulſum Campanæ, cujus curam habebit *Magiſter Cæremoniarum*, iterum fiet Synodalis Congregatio, ſolius tamen Cleri, in Curia Rmi Archi-Epiſcopi & cænaculo, vulgo in der langen Cantzley: qui locus ad hoc ornari debet competenter, cujus curam habebit *Magiſter Cæremoniarum.*

Quibus autem congregatis, Rmus D. Archi-Epiſcopus ſurget, & detecto capite, reliquis omnibus idem facientibus, hanc ſequentem dicet Orationem, quæ etiam in principio ſequentium Congregationum, ſemper ab ipſo Metropolitano, ſive ab ipſius vicem gerente, erit dicenda:

Oremus.

Mentes noſtras, quæſumus Domine, Paracletus, qui a te procedit, illuminet, & in omnem, ſicut tuus promiſit Filius, inducat veritatem: Qui cum eodem Filio, & Spiritu Sancto regnas Deus per omnia ſæcula ſæculorum.

Cæteri reſpondebunt: *Amen.*

Poſtea ſedentibus omnibus, Rmus D. Archi-Epiſcopus jubebit uni ex ſuis Coepiſcopis, quem prius ad hoc elegerit [qui etiam in tota Synodo vices ipſius gerat] ut

cauſas iſtius Synodalis convocationis, & alia, juxta ſpecialem conſultationem, quæ propterea facta eſt, proponat, qui in hæc, vel ſimilia verba ſuum faciet ſermonem:

AMpliſſimi Patres: Licet in literis hujus Sacri Conventus indictionis, ſatis ſuperque aſſignatæ ſint cauſæ, cur Rmus Dnus noſter Metropolitanus hanc Sanctam convocaverit Synodum; nihilominus, quo magis omnibus vobis fiat, etiam nunc oretenus Sua Rma Dominatio eas coram tota Synodo publicari cupit. Cauſæ autem ſunt, quæ ſequuntur.

Primo: propter prioris Concilii Provincialis Salisburgenſis anno 49. *ſub Rmo & Illmo Erneſto fel. rec. celebrati, Conſtitutionem, qua fuit ſancitum, juxta Concilii Baſilienſis Decretum, ut de triennio, in triennium Synodus celebretur Provincialis.*

Secundo: propter Oecumenicum Concilium Tridentinum, quod non ſolum idem decrevit, ſed etiam mandavit, ut immediate poſt finem ejusdem Tridentini Concilii, in unaquaque Provincia Synodus celebretur Provinciales, & ipſius Tridentini Concilii Acta publicentur, atque acceptentur.

Tertio: ut Summo Chriſti Vicario, PIO QUINTO, Pontifici Maximo, obediatur, qui ſæpius, ut id fieret. Brevibus Apoſtolicis admonuit, atque injunxit.

Quarto: ut noſtræ ſatisfaciamus conſcientiæ, & tot tantisque erroribus, enormitatibus, ſacrilegiis, abuſibus, incommodis, ſeditionibus, rebellionibus, & derogationibus privilegiorum, & immunitatis Eccleſiaſticæ, ſalutaribus proſpiciamus remediis. Quod ſi maturius factum fuiſſet, procul dubio in tantas non incidiſſemus calamitates & miſerias.

Ex his itaque omnibus quatuor conſiderandi, atque decernendi elicientur articuli. Acceptationis ſcilicet Oecumenici Tridentini Concilii, & Confeſſionis Religionis Catholicæ, atque utriusque Status Eccleſiaſtici, & Laicalis morum reformationis, ac Cleri, Eccleſiarumque gravaminum.

Quod autem ad priores duos, Oecumenici Tridentini Concilii acceptationem, & Fidei Catholicæ confeſſionem attinet, cum quilibet fidelis Chriſtianus, de plano eos amplecti debeat, quemadmodum & præterita Synodus Salisburgenſis, cujus tempore jam Tridentinum Concilium erat inceptum, amplexa fuerat, nil aliud erit conſultandum, niſi ut ipſis duabus ſatisfiat Conſtitutionibus.

Quoad quartum vero, de gravaminibus ſcilicet, Articulum, licet propter Principum ſæcularium Oratorum abſentiam hic articulus in hac Synodo, exacte haud poſſit diſcuti, ita ut neceſſe ſit, ipſum in aliud uſque tempus magis commodum reſervari, cui etiam Principum ſæcularium Oratores interſint; nihilominus non inconſultum erit, ſi hac de re aliqualis edatur Conſtitutio, qua Principes commonefiant, ut & Sacroſancta obſervavit Synodus Tridentina, ne a ſuis, in conſervandis privilegiis, & immunitatibus Eccleſiaſticis, degenerare velint anteceſſoribus.

Hic etiam aſſignari poterit cauſa, quare ſæculares Principes ad Synodum hanc Provincialem non ſint invitati.

Ex ſupradictis igitur articulis tertius in ordine diffuſius & exactius, atque omni adhibita conſideratione & diligentia erit ventilandus, ut tot tantisque proſpiciatur enormitatibus, ſcandalis, abuſibus, & id genus aliis infinitis malis. Et hujus rei gratia hæc Sancta Synodus potiſſimum eſt congregata, ut non tantum Oecumenici Tridentini Concilii pareatur Decreto, & PII Quinti, Pontificis Maximi piiſſimæ obediatur admonitioni, ſed etiam ut noſtræ ſatisfiat conſcientiæ, & urgentiſſimæ huic noſtræ Provinciæ conſulatur neceſſitati.

Quod ut debito modo & congruo ordine procedat, eligi debent certæ quædam perſonæ, id eſt, zu einem Ausſchus, *quæ de jam propoſitis articulis una cum* Promotoribus, *& etiam (ſi viſum fuerit) cum* Referendariis *conſultent, & quatuor partes fiant.*

Primo Rmus D. Archi-Epiſcopus tres, vel quatuor ex ſuis Conſiliariis Eccleſiaſticis eliget perſonas.

Idem facient præſentes Epiſcopi, & abſentium Legati.

Idem a Capitulis Cathedralium Eccleſiarum Deputati.

Idemque Prælati & Archi-Diaconi.

Et hi omnes, ſupradictis diligenter & accurate conſideratis articulis, omniumque Prælatorum, aliorum Patrum perluſtratis, in ſcriptis eorum datis querelis, quid viſum fuerit neceſſario decidendum, atque conſtituendum, conſultent. Quæ deinde omnia inter ipſos conſultata, coram Patribus per *Referendarios*, vel alios referenda,

&

& tandem in Conſtitutiones, & Decreta redigenda ſunt.

Quod ut poſtea bene ac decenter fiat, duo a Rmo Metropolitano ſunt eligendi, qui auxilio etiam *Promotorum*, omnium Actorum hujus Sanctæ Synodi ſint, (ut moris eſt, ac neceſſarium, & in aliis præcedentibus Salisburgen. Synodis obſervatum) *Directores*, & ex conſultatis atque concluſis Decretorum & Conſtitutionum compoſitores. Quare Rmus Dominus Archi-Epiſcopus duos deſignabit.

Tunc Rmus D. Archi-Epiſcopus dicet: Nos in omnium, quæ hic tractantur, *Directores*, & hujus Sanctæ Synodi Conſtitutionum edendarum Compoſitores eligimus tales: N. & N.

Quo facto, Dnus Epiſcopus, Rmi Dni Metropolitici vices gerens, ſuum in hæc verba continuabit ſermonem, inquiens:

CÆterum, Patres Ampliſſimi, hoc unum etiam vos latere nolo, quod Rmus Dnus noſter, Dnus Metropolitanus, in hujus Sanctæ Synodi, & omnium noſtrum gratiam præſtitit. Sua enim Rma Dominatio, tanquam hujus Provinciæ ſupremus Paſtor vigilantiſſimus, ac prudentiſſimus, ut huic Sancto Conventui optime conſuleret, & nos cum ſalutari exitu, & fine hujus Sacroſanctæ Synodi, quam citius propter imminentes dies ſanctos, ad noſtras Eccleſias redire permitteret, curavit, tum ex variis habitis viſitationibus, tum ex quorumdam Coepiſcoporum, aliorum Prælatorum, Paſtorum, atque infinitorum utriusque Status Eccleſiaſtici, & Laicalis piorum virorum relatione intellecta (non ſine animi ſui exacerbatione) ſcandala, enormitates, abuſus, rebelliones, ſchismata, & id genus alia innumera mala, per hanc noſtram Provinciam (proh dolor) ſuborta, in unum colligi, eisque debita ac convenientia pharmaca adhiberi, hoc eſt, Formam Conſtitutionum ſupradictis enormitatibus, atque abuſibus obſtantium edi, ex præcedentibus Salisburgen. Provincialibus Statutis Synodalibus, præſertim, quæ ex ſuperioris Synodi Salisburgen. anno 49. celebratæ, Sanctionibus deſumpta, & juxta Occumenici Tridentini Concilii Sanctiones, reformata, huicque miſerrimo tempori accommodata ſint. Quod opus huic Synodo noſtræ imprimis, & his præſertim, quibus ad hoc peragendum cura commiſſa eſt, utile futurum eſt, quod non abſque longo temporis ſpatio, & diligentiſſima diſcuſſione, maximoque labore, ab ipſis hoc præſtari potuiſſet, quod in tam anguſto intervallo, temporis penuria fieri haud permiſiſſet. Quare Dominorum Directorum *erit, una cum Dominis* Promotoribus, *& etiam (ſi placuerit)* Conſultoribus, *ne in longum nimis protrahamus tempus, receptis omnium Patrum (qui dare voluerint) in ſcriptis querelis, & remediis opportunis, ipſis quam diligenter conſideratis, illa omnia cum his, quæ a Rmo Dno Metropolitano jam in omnium noſtri gratiam collecta, & accommodata ſunt, conferre, & diligenter cuncta perpendere, an ea omnia, quæ a Patribus in ſcriptis ſunt exhibita, in Rmi Archi-Epiſcopi annotatis ſint contenta, vel illis aliqua alia addenda, vel mutanda, & magis accommodanda, de communi eorum conſenſu accommodare, & diſponere. Quibus peractis, conſultum judicatur, ut a principio hic coram toto Conventu perlegantur, & ſi quid alicui ex Patribus corrigendum, vel mutandum, aut alias accommodandum viſum fuerit, notare, id deinceps* Directoribus, *ac* Promotoribus *exhibere poſſit. Quod (ut recto ordine procedatur) ſic fiet: cum unus ex* Notariis, *cui hoc injunctum fuerit munus, accommodatas Conſtitutiones coram Synodo perlecturus eſt, ſemper titulum uniuscujusque Conſtitutionis pronunciet, & ſingula Capitula ſigillatim nominabit, ut unusquisque Patrum, quidquid ei interim occurret, notare poſſit. Quapropter ſi quibus ejusccmodi quid, quod aut recte non perceperit, aut ei ſcrupulum injecerit, annotandi ſtudium, & animus fuerit, hi ſibi vel pugillares, vel calamum ſcriptorium comparent. Perlecta autem unaquaque Conſtitutione, antequam incipiatur alia, placitum Patrum per* Promotores, *&* Notarios *ſuſcipietur, & ſi quippiam aliquis, quod objiciat, habuerit; eisdem* Directoribus, *&* Promotoribus *illico in ſcriptis exhibebit, qui conſideratis plurium vocibus, & etiam annotatis, ſi quæ digna fuerint conſideratione, Conſtitutionem illam, uti conſultius judicatum fuerit, denuo accommodabunt: quod circa unamquamque obſervabitur Conſtitutionem. Tot autem in una Congregatione perlegentur Conſtitutiones, quantum quoque tempus ferre poterit. At ne tempus fruſtra conſumatur, non inconſultum fuerit, ſi Domini* Directores, *cum aliis Reverendis Dominis ſupra jam nominatis,*

natis, hodie incipiant elaborare, ut craſtina die, vel ſaltem perendie id, quod jam dictum eſt, executioni faciant mandari.

Ut vero auſpicatum huic Sanctæ Synodo demus initium, craſtina die, audito Sacro in Eccleſia Sancti Joannis, qua eſt in Aula Rmi D. Archi Epiſcopi, omnes ſigillatim juxta Sacri Oecumenici Tridentini Concilii Sanctionem, Fidei Catholicæ faciemus profeſſionem, ſub his verbis, videlicet:

Ego N. omnia & ſingula, quæ in Sacroſancta univerſali Synodo Tridentina definita, & ſtatuta ſunt, palam accepto, nec non veram obedientiam Summo Pontifici Romano ſpondeo, & profiteor, ſimulque hæreſes omnes a Sacris Canonibus, & Generalibus Conciliis, præſertim a prædicta Synodo Tridentina damnatas publice deteſtor & anathematizo.

Quam profeſſionem ex ipſius Oecumenici Concilii Decreto, quilibet Epiſcopus omnibus Capitulis, & Eccleſiis principalibus ſuæ Diœceſis, antea fieri mandaſſe debuiſſet, quemadmodum & Conſtantiæ, Auguſtæ, Dilingæ, Aichſtadii, Ingolſtadii, & in aliis Germaniæ locis eſt peractum.

Quibus finitis, *Syndicus Promotor*, cum *Notarius* a Patribus quæret, an omnia & ſingula hac in Congregatione acta, omnibus ipſis placeant: & approbatione facta, ſeu nullo contradicente, *Notarii, Syndico* requirente, in inſtrumentum omnia redigent, teſtibus adhibitis, quatenus opus fuerit.

Deinde *Magiſter Cæremoniarum* per unum *Curſorem*, alta voce indicabit omnibus Patribus, ut die ſequenti poſt ſextam, audito ſigno campanæ, omnes conveniant ad audiendum Sacrum in Eccleſia Sancti Joannis, quæ eſt in Aula, in qua quotidie ad Sacrum convenient.

Quo facto, Patres ad ſua hoſpitia eundi copiam habebunt.

Quid SECUNDA DIE ſit agendum.

SEquenti die curabit *Magiſter Cæremoniarum*, hora ſexta matutina pulſari campanam, ad congregandum Patrum conventum, deputatam, ut ante ſeptimam in ſæpedicto Sacello Sancti Joannis, ad hoc conſtituto, Sacrum habeatur, quo finito Patres fidei Catholicæ facere poſſint profeſſionem: ad quem actum curabit idem *Magiſter Cæremoniarum* per *Curſores* vocari & omnes Saliſburgenſes Canonicos.

Patres vero cum eo convenerint, *Magiſter Cæremoniarum* collocabit, juxta præcedentis diei Seſſionem, in ſummo Templo habitam.

Quibus omnibus diſpoſitis, quidam Prælatus celebrabit Miſſam, & id quotidie fieri debet ab aliquo Prælato, die præcedenti per *Magiſtrum Cæremoniarum* admonito.

Finita Miſſa, *Syndicus* accipiet de Altari formam profeſſionis fidei Catholicæ faciendæ, in Charta quadam deſcriptam, ex Sacroſancto univerſali Concilio Tridentino deſumptam, cujus tenor eſt, ut ſequitur, videlicet:

Ego N. omnia & ſingula, quæ &c. ut ſupra.

Quam præſentabit primo Rmo D. Archi-Epiſcopo, ab ipſo prius præſtandam, deinde ſigillatim reliquis omnibus Epiſcopis, & Prælatis, ipſorum ſervato Ordine.

Quo actu finito, Patres ad ſua hoſpitia redibunt, exceptis *Directoribus, Promotoribus, Conſultoribus, & Notariis*, qui aſcendent locum congregationis, hoc eſt, veterem, ſeu longam Cancellariam, ubi commiſſo ſatisfacient officio, ibi uſque ad horam prandii perſeverantes, *Pedellis* ante januam ſtantibus, & cum diſcedere voluerint, inter ſe horam, poſt meridiem iterum conveniendi denuntiabunt. Quo facto diſcedant & redeant ad pulſum Campanæ. (*)

[*] *Notatio adjecta in MS. a margine*: Teſtes ſemper adſint præſentes foribus, & dictis audientes ſint.
Item Notarii in publicis Conventibus omnia in Protocollum redigant: in privatis Conciliis adſunt, tamquam privati Scriptores.
Item Teſtes interſint, quos Notarii inſcribant in Actis, & requiſitionibus.

POST MERIDIEM.

SUmpto prandio, hora determinata, ſupradicti *Directores, Promotores, Conſultores*, una cum *Notariis* etiam convenient in loco congregationis, & ita cuncta diſponent, ut die ſequenti, vel ad ſummum perendie, poſt Sacrum, ante prandium Decretorum ac Conſtitutionum lectio incipi poſſit. Quod ut quotidie deinde procedat, *Directores, Promotores*, ac reliqui deputati ſua diligentia, ſolicitudine ac prudentia curabunt, atque diſponent, omnibus a *Notariis* in ſcripta redactis, ſingulorum vota, & demum concluſiones negotiorum annotando, & ſi quid infectum fuerit reliqui, id in ſequentem conjiciatur diem.

Pro-

Proceſſus negotiorum DIEI TERTII vel QUARTI.

HOra ſexta ad juſſum *Magiſtri Cæremoniarum* repetatur pulſus Campanæ, pro Synodi Congregationibus determinatæ, quo audito Patres ad ſupradictam Sancti Joannis Eccleſiam ſe ad Sacrum conferant. Interim a *Magiſtro Cæremoniarum* per ſuos Pedellos, aut alios, ad hoc deputatos, diſponetur locus Congregationis, ut omnes ad ſcribendum neceſſaria in promptu habeant.

Peracto Sacro, aſcendent Patres locum Congregationis, & omnibus in ſuis locis juxta ordinem diſpoſitis, Rmus Dominus Præſidens, vel ipſius vicem gerens, detecto capite ſtando, quod & alii idem facient, ſequentem dicet Orationem, videlicet:

Oremus.

Mentes noſtras &c., ut ſupra pag. 413.

Qua finita, ſedentibus Patribus, unus *Notariorum*, cui injunctum fuerit hoc munus, alta voce incipiet legere initium Decretorum, & Conſtitutionum, ſupradicto ſervato ordine, Titulum ſcilicet cujusque Conſtitutionis ſemper recitando, cujuslibet Capituli numerum aſſignabit, & ſequentem nunquam proſequetur Conſtitutionem, antequam de perlecta Conſtitutione, Patrum beneplacitum per *Syndicum Promotorem*, & *Notarios* fuerit per verbum (placet) aſſumptum. Et ſi forte aliqui [quemadmodum dictum eſt in præcedenti Congregatione] aliter, ſive melius quædam accommodanda, ſeu mutanda, augenda, minuendave annotaverint, ea ipſa *Syndico* & *Notariis* illico exhibebunt, *Directoribus*, atque aliis *Promotoribus*, & *Conſultoribus* tradenda: qui ſemper conſideratis plurimorum ſuffragiis, & etiam, ſi quæ fuerint conſideratione digna, annotatis, Conſtitutionem ſic correctam juxta annotata emendabunt. Quod circa unamquamque aliam Conſtitutionem obſervari volumus.

Lector vero *Notarius* Conſtitutionum proſequetur legere uſque ad horam prandii.

Patres ad hoſpitia pro ſumendo prandio disceſſuri, per *Lectorem* admonebuntur, ut poſt meridiem tali hora, vel audito campanæ ſolitæ pulſu, omnes ad Congregationis locum conveniant, ut lectio Conſtitutionum ſuum habeat progreſſum.

Directorum autem, Promotorum, & Conſultorum fuerit, omnem adhibere diligentiam & operam, ut quotidie perlegantur Conſtitutiones inceptæ, ne ullum fruſtra diſcedat tempus, quod Patribus ante Dominicam Palmarum reditum ad ſuas Eccleſias recludere poſſit.

Proceſſus rerum gerendarum per DIES SEQUENTES.

IN ſequentibus vero diebus quotidie ante, & (ſi viſum fuerit) poſt prandium horis ſemper determinatis fiet progreſſus modo ſupraſcripto in lectione, & auditione, & emendatione (ubi opus fuerit) Conſtitutionum uſque ad finem. Quibus peractis, omnibusque accommodatis; toti negotio, talis, qui ſequitur, imponetur finis.

Proceſſus conſtituendi finis in DIE SYNODI ULTIMO.

ULtimo die Concluſionis Synodi pulſabitur ad ſummum officium mane hora ſexta, & Patres omnes Rmum Metropolitanum comitabuntur ex Aula ad Eccleſiam, & Seſſiones eo modo fient, quo primo die ſunt habitæ.

Inſiſtentibus itaque Patribus ſuis quibusque ſedibus, Epiſcopus ad Sacrum faciendum adornatus, ſummum de Trinitate officium, duobus Prælatis minoribus, vel duobus Canonicis ſenioribus Salisburgenſibus, & in miniſterio Levitico inſervientibus.

Decantato Symbolo Apoſtolico *Declamator*, a Rmo Metropolitano accepta benedictione, ſuggeſtum aſcendet, & perorabit, Epiſcopo celebrante ad cornu altaris ſedente, reliquis vero in ſuis locis manentibus.

Finita declamatione, Epiſcopus cœptam proſequatur Miſſam &c.

Poſt Miſſam Rmus D. Metropolitanus una cum Coepiſcopis, ac cæteris minoribus Prælatis, induet ſe Pluviali, & poſitis mitris ſupra Capita, Metropolitanus Leviticis aſſiſtentibus paratis, ad majus Altare veniet, & genua flectet in faldiſtorio, juxta inferiorem gradum ante medium altaris ſibi parato, depoſita Mitra Cantoribus incipientibus & proſequentibus Antiphonam, ut ſupra in primo die.

ANTIPHONA.

Exaudi nos Domine &c.
℣. *Salvum me fac Deus* &c.
Gloria Patri & Filio &c.
Exaudi nos Domine &c.

Ea itaque Antiphona incœpta Rmus Metropolitanus ſurget, & mox ſedebit ante Altare, mitram habens ſuper caput: idem facient & cæteri Prælati, in ſuis tamen locis perſeverantes.

Reperita autem ea ipſa Antiphona, ſurgent omnes, & mitris depoſitis Rmus Dnus Metropolitanus ſtans verſus Altare, ſequentem dicet Orationem:

Oremus.

Omnipotens ſempiterne Deus, qui Sacri Verbi tui oraculo promiſiſti, ubi duo vel tres in Nomine Tuo congregati eſſent, Te medium fore: Adeſto Cœtui noſtro propitius, & cor noſtrum illumina Miſericors, ut a bono Miſericordiæ Tuæ nullatenus aberremus, ſed rectum Juſtitiæ Tuæ tramitem in omnibus teneamus. Per Dominum noſtrum JEſum Chriſtum Filium tuum, qui tecum &c.

Poſt hæc cantabuntur Lætaniæ per Levitas Ordinarios, ut io prima die.

Quibus finitis, *Syndicus Promotor Synodi* brevem faciet omnium actorum recapitulationem; Deinde legantur Statuta, ſive Decreta Synodaliter concluſa, uſque ad finem una, aut altera die.

Quibus lectis, *Magiſter Cæremoniarum* & *Syndicus*, adhibitis *Notariis* & *Teſtibus*, Patres omnes ſigillatim interrogabunt: Numquid omnibus placeant conſultata & perlecta. Cujus rei Notarii publicum conficient Inſtrumentum, ſingulorum ſuffragia annotantes.

Poſt hæc *Syndicus* una cum aliis *Promotoribus* accedent Rmum Dnum Metropolitanum, eumque interpellabunt, ut omnia, & ſingula ſic conſtituta, concluſa, auctoritate Metropolitica confirmare dignetur.

Tunc Rmus D. Metropolitanus Decretum Confirmationis in ſcriptis interponet, ipſumque leget, quod erit ſequentis tenoris, videlicet:

NOS JOANNES JACOBUS, DEI gratia Eccleſiæ Salisburgenſis Epiſcopus, & Sanctæ Sedis Apoſtolicæ Legatus, omnia & ſingula in hac Synodo conſultata, decreta, & ſtatuta (ut moris eſt) approbamus, ratificamus, atque auctoritate Metropolitica, in quantum ea ſe extendit, per hujus Decreti noſtri interpoſitionem confirmamus, In Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

Proteſtamur autem ſolemniter, & expreſſe, in optima juris forma, quod in his noſtris Provincialibus Conſtitutionibus noluerimus, neque intentio noſtra ullo pacto fuerit, hæc ipſa Statuta amplius vel intelligi, vel extendi debere, niſi in quantum auctoritas, facultas, & poteſtas juris Metropolitici ſe extendit. In his enim, quæ Sanctæ Sedis Apoſtolicæ auctoritatem contingere poſſint, eidem nos, ut tenemur, plane cedimus, eamque in ſua firmitate & robore prorſus permanere volumus. Quinimo hæc ipſa omnia & ſingula, quæ in hac Sancta Synodali Congregatione acta, ſancitaque ſunt, qua debemus, omni cum humilitate, & reverentia, obedientiaque, authoritati, judicio, & cenſuræ ipſius Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, omnium Eccleſiarum Matris & Magiſtræ, emendanda, corrigenda, atque confirmanda exhibemus, atque ſubjicimus.

Interpoſito Decreto, *Promotor Syndicus* cum *Compromotoribus* ſuis, nomine Epiſcoporum, Capitulorum, Prælatorum, & totius Cleri, gratias aget Rmo Metropolitano. Deinde petent, ſibi horum Statutorum & Ordinationum copias decerni.

Ad quod Rmus D. Metropolitanus reſpondebit: *Decernimus.*

Tum poſtea *Promotor Syndicus* rurſus accuſabit contumaciam vocatorum, non comparentium, petendo, contra tales procedi ad pœnas Canonicas debere.

Ad hoc reſpondens Rmus D. Metropolitanus dicet:

Nos, tametſi pœnas contumaciter abſentium, jam nunc proclamare juſte poſſemus, eas tamen rationabilibus ex cauſis, modo ſuſpendimus, atque alias pro arbitrio noſtro declarandas & infligendas reſervamus.

Quo facto, *Magiſter Cæremoniarum*, & *Syndicus* Synodi ad Altare majus venient, & flexis genibus canere incipient:

Te Deum laudamus &c.

Cantoribus deinde in finem uſque proſequentibus.

Quo completo, Rmus D. Metropolitanus, ſtans ante ſummum Altare, depoſita Mitra, ſequentem cantando dicet Collectam:

Oremus.

Exaudi, quæſumus, Domine, ſupplicum preces &c. ut in Pontificali.

Qua concluſa, *Levita* adhuc ſacris veſtibus indutus, intonabit:

Humiliate vos ad Benedictionem.

Reſpondet Chorus:

Deo gratias.

Et tunc Rmus Metropolitanus his verbis dabit Benedictionem:

BENEDICTIO.

Chriſtus Dei Filius, qui eſt initium, & finis, complementum vobis tribuat charitatis.

Chorus: *Amen.*

Officians.

Et, qui vos ad expletionem hujus fecit pervenire Concilii, abſolutos vos efficiat ab omni contagione delicti, ut de omni reatu liberiores effecti, abſoluti etiam per donum Spiritus

tus Sancti, felici reditu veſtrarum ſedium cubilia repetatis illæſi.

Chorus: *Amen.*

Officians.

Benedictio DEI Omnipotentis, Pa†tris, & Fi†lii, & Spiritus † Sancti, deſcendat ſuper vos, & maneat ſemper.

Chorus: *Amen.*

Qua Benedictione data, Levita ſtans juxta Rmum Metropolitanum, dicet alta voce:

In Nomine Domini noſtri JEſu Chriſti eamus cum pace.

Ad quod reſpondebunt omnes Patres: *In Nomine Chriſti.*

Poſtea Magiſter Cæremoniarum proclamet, ut omnes Status Synodi tali hora in Curia Rmi D. Metropolitani compareant, ad recipiendam abſolutam abeundi veniam.

Ne diſcedant, niſi prius ex ſingulis Ordinibus aliqui deligantur, qui ſubſcribant Decretis & Conſtitutionibus Synodalibus, & appendant ſigilla.

Nota, faciendum in Cancellaria magna.

Epiſcopus Chiemenſis in ultima Congregatione poſt finem omnium, nomine Rmi Metropolitani aget gratias de exhibita obedientia, & diligentia: & omnibus, nomine Rmi Archi-Epiſcopi, licentiam dabit abeundi, cum adhortatione de obſervandis Decretis.

SYNODUS CONSTANTIENSIS DIOECESANA,

Anno Chriſti MDLXVII. (*) Pii V. PP. II. Maximiliani II. Imp. III.

SUB MARCO SITICO, (a) S. R. E. CARDINALI, ET EPISCOPO CONSTANTIENSI, CELEBRATA.

(*) *Errore contigit, ut Synodus præcedens Salisburgenſis anni MDLXIX. huic anteriori præponeretur in Typo: unde factum, ut turbaretur ordo chronologicus.*

ACTA SYNODI CONSTANTIENSIS.

ETſi Reverendiſſimus in Chriſto Pater, & Illuſtriſſimus Princeps ac Dominus, Dominus Marcus Siticus, S. R. E. Tituli Sancti Georgii in Velabro, Presbyter Cardinalis, Epiſcopus Conſtantienn. & Dominus Augiæ Majoris, per ſe haud immemor eſſet, quid a Patribus Sacroſancti Oecumenici Tridentini Concilii, (cui ipſe, uti Sanctæ Sedis Apoſtolicæ Legatus, una cum quibusdam aliis celeberrimis Cardinalibus, ſuis in ea legatione Collegis, interfuiſſet) de Cleri & populi moribus reformandis, Eccleſiarumque defor-

(a) Marcus Siticus circa annum 1533. Vetuſta apud Rhetos, Clariſſimaque natus eſt ſtirpe Aniſiorum, quam vulgari appellatione ab Embs, ſeu ab Alten- & Hohen-Embs, gemino caſtro, inter Brigantium & Veldkirchium ſito, vocamus. Patrem habuit Theodoricum Comitem ab Embs, Matrem Claram de Medices, Sororem Joannis Angeli Medicæi, Cardinalis, qui anno 1559. Pontificium ad Solium Sacri Collegii ſuffragiis evectus, multis Nepotem hunc ſuum & beneficiis & honoribus cumulavit. Anno 1560. Caſſanenſi in Italia Epiſcopatu, qui a Pii Papæ creatione vacaverat, ab illo donatus, mox Legatus cum Cornelio Muſſo, Epiſcopo Bituntino, miſſus eſt ad urgendam rurſus, intermiſſi pridem Concilii Tridentini celebrationem, ad Ferdinandum I. Imperatorem. Anno 1561. S. Rom. Eccl. Cardinalium Collegio adſcriptus, nec diu poſt ad Conſtantienſis Eccleſiæ Cathedram, Canonicorum nominatione promotus, eodem ipſo anno exeunte Tridentum e Pii Pontificis voluntate ſe contulit, ut Oecumenico ibidem Concilio cum Cardinalibus, Joanne Puteo, Hercule Mantuano, Hieronymo Seripando, Stanisbo Hoſio, & Ludovico Simonetta, pari cum ipſis Legati a latere nomine ac dignitate præſideret. Abſoluto demum anno 1564. Concilio Tridentino, novaque, poſt Ferdinandi I. obitum, ad Maximilianum II.

deformitatibus tollendis, actum & decretum eſſet: nihilque magis in votis haberet, quam ut Eccleſia per ejusmodi reformationem, hoc noſtro exulceratiſſimo tempore, magis, quam alias unquam neceſſariam, ſuo priſtino reſtitueretur nitori, ipſeque, quod ſui muneris, ſibique, quemadmodum & aliis Eccleſiæ Præſulibus, ab eodem Concilio injunctum eſſet, quantum pro rerum, temporum, & perſonarum conditione fieri poſſet, pro viribus exequeretur; Attamen cum ejus rei, pro dignitate gerendæ, opportunitatem expectaret, Sanctiſſimus in Chriſto Pater ac Dominus noſter, Dominus PIUS, Divina Providentia PAPA V., ut ſponte currenti ſtimulum adderet, & in bono ſuo propoſito confirmaret, ad Celſitudinem ſuam Reverendiſſimam & Illuſtriſſimam, literas in forma Brevis, ſub annulo Piſcatoris, miſit, ejus, qui ſequitur, tenoris.

DILECTO FILIO NOSTRO,

MARCO SITICO, Tituli Sancti Georgii in Velabro, Presbytero Cardinali, ab Altaemps nuncupato.

PIUS PAPA QUINTUS.

Dilecte Fili noſter, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem. Commiſſi Nobis ex alto Paſtoralis officii debitum, coadjuvante Domino, fideliter exequi cupientes, ſoliciti corde reddimur & ſolertes, ut noſtræ providentiæ miniſterio, Oecumenicum Concilium Tridentinum, quod nuper tanta Patrum inibi intereſſentium concordia & labore, fœliciter (cuncta regentis bonitate) abſolutum fuit, per univerſos, qui Chriſtiana pietate cenſentur, ubique ſuſcipiatur: & ut id ubilibet, ſemotis obſtaculis, facilius ſubſequi poſſit, illius executionem nonnunquam, aliquibus ex Sacræ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, quos in partem Apoſtolicæ ſolicitudinis evocavit Altiſſimus, committendo, opem & operam impendimus efficaces. Hinc eſt, quod Nos, licet nobis clare conſtiterit, te, qui Eccleſiæ Conſtantien. Provinciæ Maguntin. ex conceſſione ſeu diſpenſatione Apoſtolica, præeſſe dignoſceris, omnia & ſingula, quæ in dicto Concilio definita, ordinata, & ſtatuta fuerunt, prompto & alacri animo ſuſcepiſſe, ac nihil eorum, quæ ad gregis tibi commiſſi curam, & illius animarum ædificationem & propagationem pertinent, omiſiſſe: Volentes tamen te fortiori animo, in illorum executione procedere, quo illam noveris a nobis effectuoſiori voluntate exoptari; Motu proprio, non ad tuam, vel alterius nobis oblatæ petitionis inſtantiam, ſed ex mera animi noſtri deliberatione, circumſpectionem tuam monemus, & hortamur attente, tibi per Apoſtolica ſcripta mandantes, ut quamprimum ad Eccleſiam tuam hujusmodi perveneris, omni adhibita diligentia, omnia & ſingula, quæ in Concilio hujusmodi decreta & ſtatuta fuerunt, tanquam gregi tuo præfato ſalubria & utilia, in Synodo Diœceſana, per te quanto citius, ad DEI Omnipotentis laudem, convocanda, & celebranda, publices, ac publicari, & a Clero, & populo, tuæ curæ commiſſo, recipi, & devote ſuſcipi, ac fideliter obſervari facias: & nihilominus, ut facilius ad præmiſſorum executionem devenias, & qui in Civitate & Diœceſi tuis, illud Chriſtiana charitate, ut debent, complecti noluerint, Eccleſiaſticarum cenſurarum & pœnarum ſaltem formidine reſipiſcant, & mores ſuos in melius reforment, & mutent: omnibus & ſingulis pro tempore exiſtentibus Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Decanis, Canonicis, Rectoribus Eccleſiarum, & quibuscunque aliis beneficia Eccleſiaſtica, in Civitate & Diœceſi præfatis, in titulum vel in commendam, aut alias obtinentibus, cujuscunque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, vel conditionis fuerint, & quacunque dignitate, tam mundana, quam Eccleſiaſtica præfulgeant: Nec non Univerſitatibus, & Studiorum generalium Magiſtris, & Doctoribus, ſeu in illis Magiſtratus aliquos, vel eorum curam habentibus, & penes quos Reformationis negotium exiſtit,

etiam

II. Imperatorem Legatione perfunctus, ordinandis coram Conſtantienſis Eccleſiæ ſuæ rebus ſeſe impendit, atque hanc, quam damus, Synodum anno 1567. magno apparatu, magnaque frequentia reſidui Catholici Cleri (multi enim in communi illo, funeſtiſſimoque exortarum hæreſum tumultu, ad Zwinglii, aliasque Sectas defecerant) celebravit, ſaluberrimasque in eadem, Tridentinis Decretis accommodatas, edidit Conſtitutiones. Præfuit Eccleſiæ Conſtantienſi ad annum uſque 1589., quo illa, in Andream Auſtriacum, Cardinalem translata, ſe ſe abdicavit. Obiit anno 1595. Ætatis ſecundo & ſexageſimo. Nepotem habuit cognominem, Marcum Siticum, ex fratre, Jacobo Hannibale, Comite ab Embs, & Hortenſia Borromæa [Sancti Caroli Borromæi Sorore] Cardinalem pariter, & Salisburgenſem Archi-Epiſcopum, celeberrimi, quod Salisburgi etiamnum floret, Lycæi Fundatorem, multis ab Hanſizio noſtro [German. Sacræ Tom. II.] laudibus commendatum.

etiam ſi tam illi, quam Abbates, Priores, & alii Beneficiati hujuſmodi, etiam per ſpeciale Sedis præfatæ privilegium, quomodolibet exempti fuerint, & quocunque alio ſimili, aut diſſimili privilegio, vel facultate muniti exiſtant, ſub amiſſionis omnium & ſingulorum fructuum, redituum & proventuum, Monaſteriorum, dignitatum & beneficiorum, per eos quomodolibet obtentorum, nec non illorum privationis, ac excommunicationis latæ ſententiæ, & aliis, tam a Sacris Canonibus ſancitis, quam etiam arbitrio tuo, infligendis pœnis, diſtricte præcipiendo mandes, ut die, a te pro Synodi hujuſmodi celebratione præfigenda, legitimo ceſſante impedimento, ad locum per te ſtatuendum, ſe congregent, illosque ſic congregatos, omnia & ſingula, quæ juxta ipſius Concilii Decreta, per te in eadem Synodo ſtatuta & ordinata quomodolibet fuerint, acceptare, & recipere moneas, cogas, & compellas: Ac poſtquam illa acceptaverint, & receperint, eos ad illorum omnium obſervationem, omnino teneri decernas, & declares, contradictores quoslibet & rebelles, per easdem cenſuras & pœnas, aliaque opportuna juris & facti remedia, appellatione poſtpoſita, compeſcendo, & legitimis ſuper eis habendis ſervatis proceſſibus, ſententias, cenſuras, & pœnas ipſas, etiam iteratis vicibus, aggravando, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis. Nos enim tibi præmiſſa, ac alia quæcunque in præmiſſis neceſſaria vel opportuna, quomodolibet viſa fuerint, gerendi, exercendi, ac exequendi, plenam & liberam, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium, facultatem concedimus, & impartimur. Non obſtantibus Conſtitutionibus & Ordinationibus Apoſtolicis, ac Monaſteriorum, & aliorum Regularium, beneficiorum & ordinum, quorum illa extiterint, ac Eccleſiarum quarumlibet, etiam juramento, Confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis Statutis & conſuetudinibus, nec non quibusvis exemptionibus, privilegiis, indultis, & literis Apoſtolicis, ſub quibuscunque tenoribus & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus & inſolitis clauſulis, irritantibusque & aliis Decretis, in genere, vel in ſpecie, in præmiſſorum præjudicium quomodolibet conceſſis, confirmatis, approbatis, & innovatis, quibus omnibus, etiamſi de illis, eorumque totis tenoribus, ſpecialis, ſpecifica & expreſſa mentio, aut aliqua alia forma ad hoc ſervanda foret, tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, præſentibus inſerti forent, pro ſufficienter expreſſis habentes, (illis alias in ſuo robore permanſuris) hac vice duntaxat, ſpecialiter & expreſſe derogamus, contrariis quibuscunque: Aut ſi aliquibus, communiter vel diviſim, ab eadem ſit Sede indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint, per literas Apoſtolicas, non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, ſub annulo Piſcatoris, die tertia Januarii 1567. Pontificatus noſtri Anno primo.

V. Ca. Glorierius.

Qua quidem vere pia ac paterna ejusdem Sanctiſſ. D. N. Papæ adhortatione per antedictum Reverendiſſimum & Illuſtriſſimum Dominum Cardinalem recepta, viſa, & perlecta, ubi ex eadem intellexit, neceſſitatem parendi ſibi impoſitam, nihil amplius ſibi ea in re cunctandum eſſe duxit, & idcirco Synodum Epiſcopalem, in civitate & Eccleſia ſua Conſtantienn. ad diem Dominicam decimam quartam poſt Trinitatis, qua in Eccleſia Dei canitur: Protector noſter aſpice Deus, & reſpice in faciem Chriſti tui, &c. Anno Domini Milleſimo, quingenteſimo, ſexageſimo ſeptimo, in honorem Omnipotentis Dei, & Eccleſiæ Catholicæ reſtaurationem, ſalutem & exaltationem, celebrare ſtatuit, atque literas Indictionis, ſeu Convocationis omnium Statuum Eccleſiaſticorum, tam exemptorum, quam jurisdictioni ſuæ ordinariæ ſubjectorum, in civitate & Diœceſi Conſtantien. commorantium, in forma ſubſcripta decrevit & emiſit, una cum formula mandati, quo impeditorum & abſentium Procuratores, in Synodo comparere deberent, cujus ſingulæ ſingulis citationibus additæ fuere. Præterea Prælatis, & aliis Eccleſiaſticis Statibus, a jurisdictione Epiſcopali exemptis, ultra prædictas citationis literas, præinſertum Breve Apoſtolicum, in originali exhiberi, & cuilibet exemplum ejusdem authenticum tradi curavit.

LITERÆ INDICTIONIS ET CONVOCATIONIS.

MARCUS SITICUS, miſeratione Divina Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, Tituli Sancti Georgii in Velabro, Presbyter Cardinalis, Epiſcopus Conſtantienn. & Dominus Augiæ Majoris, &c. Reverendiſſ. Venerabilibus, Religioſis, & Honorabilibus, Nobis in Chriſto Dilectis & Devotis, univerſis & ſingulis Abbatibus, Abbatiſſis, Præpoſitis, Prioribus, &

Prælatis, tam Regularium, quam Sæcularium, quorumcunque Ordinum, nec non noſtræ majoris Conſtantien. ac aliarum Collegiatarum Ecclefiarum Præpoſitis, Decanis, Cuſtodibus, & Canonicis, Parochialiumque Eeclefiarum Rectoribus, Decanis, Camerariis, Paſtoribus, Parochis, Vice-Parochis, Clericis, & Beneficiatis quibuscunque noſtræ Conſtantienſis Diœceſis, tam exemptis, quam ordinariæ juriſdictioni noſtræ ſubjectis, qui de jure vel conſuetudine Synodo Dieeceſanæ intereſſe debent, & tenentur: Salutem & ſynceram in Domino charitatem. Paſtoralis ſolicitudinis cura, qua circa gregem, Nobis ex alto, quamvis immerentibus, commiſſum, ſedulo invigilamus, indeſinenter Nos admonet, tollendis ex agro Dominico, pravæ, falſæque Doctrinæ zizaniis, ſuperſtitionibus, abuſibus, pravisque Cleri moribus, non tam opportuna, utilia, & neceſſaria remedia adhibenda, quam ad reſtituendum Eccleſiæ Dei priſtinum ſuum nitorem, Sacerdotioque ſuum decus, Seminaria juventutis & Miniſtrorum Eccleſiæ erigenda & inſtituenda eſſe, quæ brevi tempore uberem Reipublicæ Chriſtianæ ſegetem, viros videlicet, pietate, eruditione, vitæque puritate inſignes proferant, horreaque Domini expleant. Cum autem hujusmodi errorum ſpinis extirpandis, exceſſibus corrigendis, reducendique intermiſſam curam juventutis inſtruendæ, nulla commodior & potior via ſe ſe oſtenderet, quam ut ex Sacroſancti Concilii Tridentini, & Summi Pontificis confirmatorio Mandato, Synodum Epiſcopalem indieeremus, & convocaremus: Nos hac in parte & officio noſtro, & mandatis prædictis ſatisfaeere cupientes, habita ſuper hoc matura deliberatione, Synodum Diœceſanam, in Civitate & Eccleſia noſtra Conſtantienſi, ad DEI Omnipotentis laudem & gloriam, Eccleſiæ vero Catholicæ incrementum, celebrare decrevimus, illamque in dicta noſtra Eccleſia Cathedrali, ad Dominicam decimam quartam poſt Trinitatis, pridie Kalendas Septembris, qua in Eeclefia Dei canitur: Protector noſter aſpiee Deus, & reſpice in faciem Chriſti tui &c. proxime futuram, incipiendam, proſequendam, & adjuvante Domino, abſolvendam, indicimus, convocamus, atque decernimus: Quocirea vos omnes & ſingulos præfatos, exemptos & non exemptos, ac alios quoscunque, qui de jure vel conſuetudine Synodo Epiſcopali intereſſe debent, auctoritate noſtra ordinaria, & vigore Sacroſancti Concilii Tridentini, nobis in hac parte conceſſa, ſerio requirimus, hortamur, & admonemus, vobisque, & cuilibet veſtrum, in virtute ſanctæ obedientiæ, dictique Sacri Oecumenici Concilii, & Mandati Confirmatorii, ſub pœnis inibi contentis, & comminatis, diſtricte præcipientes, mandamus, ut ad dictam Synodum celebrandam, prædicto die Dominico, in hac civitate Conſtantienſi compareatis, & altero die ſequenti, Lunæ ipſis Kalend. ejusdem menſis, hora primarum, in præmemorata Eccleſia noſtra majori, ac ibidem in Choro & loco Seſſionis, induſiis choralibus induti, & alias habitu & ornatu condecentibus & ſolitis, prout cujusvis ſtatus & ordo expoſtulat, conveniatis: ubi Miſſa de Spiritu Sancto, ex more, ſolemniter celebrata, ea, quæ ad Eccleſiæ augmentum, totius Cleri diſciplinam & mores, inſtituendamque juventutem, neceſſaria & utilia fore videbuntur, quantum de jure vel conſuetudine Nobis permiſſum erit, veſtra omnium & communi opera & conſilio tractaturi, & concluſuri ſumus. Ad quam rem, ut quisque veſtrum meliorem queat præſtare operam, neceſſarium eſt, ut diligenter perlectis & perpenſis ejusdem Concilii Generalis Decretis & Conſtitutionibus, diligenter quoque de defectibus, malisque omnibus, quæ in Eccleſiam, ejusque Miniſtros irrepſerunt, & quæ ad inſtituendum & ſuſtentandum Seminarium juventutis pertinere videbuntur, inquirat, & ita annotet, aut memoriæ commendet, ut in ipſa Synodo, ea de re fidelem, veracemque valeat facere mentionem. Ne autem ob abſentias veſtras, Eccleſiæ interim debitis obſequiis, atque pueri & ſenes, tum quoque morientes, Sacramentorum adminiſtratione defraudentur, volumus, & ordinamus, quod unumquodque Capitulum, ſeu Collegium, ſimul ac Decani, & Camerarii rurales, & eorum Capitula per tres, aut ad minus duos idoneos ex ſingulis Collegiis & Capitulis eligendos, & deputandos, (plenum tamen ad hoc mandatum, juxta formam, quam vobis una hic admittimus, habentes,) pro ipſa Synodo eelebranda, absque mora compareant. Certificantes eos, qui ſic evocati, ſive exempti, ſive non exempti fuerint, absque rationabili & Canonico impedimento, in dictam Synodum venire neglexerint, vel recuſaverint, Nos contra ipſos contumaces, ad cenſuras & pœnas a jure, & ſæpedicto Generali Concilio, ejusque Mandato Confirmatorio, infligi, & imponi hoc caſu ſolitas & conſuetas, & nihilominus etiam ad executionem eorum, quæ tam de contributione ad inſtitutionem Seminarii, quam morum reformatione ſtatuentur, eorum abſentia, diſſenſu, & contradictio-

ne

ne minime obſtante, ſine dubio & irremiſſibiliter proceſſuros. In cujus rei fidem, officii noſtri Vicariatus ſigillum præſentibus eſt ſubimpreſſum. Datæ Conſtantiæ, in Palatio noſtro Epiſcopali: Anno a nato Salvatore, Milleſimo, quingenteſimo, ſexageſimo ſeptimo. Die vero nono menſis Junii. Indictione decima.

Ex ſupradicti Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi Domini Cardinalis & Epiſcopi Conſtantienn. expreſſo Mandato.

Joannes Gœtz D. ad præſens negotium ſpecialiter deputatus Notarius ſſt.

FORMA MANDATI IMPEDITORUM ET ABSENTIUM, AD COMPARENDUM IN SYNODO.

MUTATIS MUTANDIS.

NOS Præpoſitus, Decanus, & Capitulum Eccleſiæ Cathedralis Conſtantien. vel: Nos Abbas & Conventus Monaſterii in Marchthal, Ordinis Præmonſtratenſis, vel: Nos Abbatiſſa & Capitulum Eccleſiæ Collegiatæ in Buochaw, Ordinis Canoniſſarum ſæcularium, vel: Nos Præpoſitus, & Capitulum Eccleſiæ Collegiatæ Sancti Pelagii, in Epiſcopali Cella, vel: Nos Cuſtos, & Capitulum Eccleſiæ Collegiatæ Sancti Nicolai, in oppido Marchdorff, vel: Nos Decanus, Camerarius, Capitulares, & quicunque alii Presbyteri, Sacellani, & Clerici ſæculares, in Capitulo rurali Rotenburgen. &c. Conſtantien. Diœceſis, habitantes: cunctis notum facimus, & hiſce noſtris literis atteſtamur. Cum Reverendiſſimus in Chriſto Pater, & Illuſtriſſimus Princeps, ac Dominus noſter, D. MARCUS SITICUS, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, Tituli Sancti Georgii in Velabro, Presbyter Cardinalis, Epiſcopus Conſtantien. ac Dominus Augiæ Majoris. &c. Pro Decretorum Sacroſancti Oecumenici Concilii Tridentini publicatione, Clerique ſui abuſibus & pravis moribus tollendis & reformandis, Synodum Epiſcopalem, in civitate & Eccleſia Cathedrali Conſtantien. celebrandam, ad diem Dominicam ultimam menſis Auguſti, proxime futuram, tam ſua ordinaria, quam Apoſtolica, & ſibi vigore dicti Concilii attributa auctoritate, indixerit, noſque omnes & ſingulos ad eandem evocaverit. Quandoquidem autem nobis omnibus in propriis perſonis comparere, tum ut nobis omnibus abſentibus, Eccleſiæ nobis commiſſæ, ſuis debitis obſequiis, atque pueri, ſenes & morientes, Sacramentorum adminiſtratione interim non defraudentur, tum ex plurimis aliis cauſis, incommodum & quodammodo impoſſibile ſit; Nos uti filii obedientiæ, etſi non perſonaliter, tamen per Procuratores noſtros, in eadem Synodo comparere cupientes, omnes capitulariter congregati, ex certa noſtra ſcientia, ſpontanea voluntate, & matura præhabita deliberatione, omnibus melioribus modo, via, forma, cauſa & effectu, quibus melius & efficacius poſſumus & debemus, conſtituimus, creavimus, & ordinavimus, prout præſentium tenore facimus, conſtituimus, creamus & ordinamus, in noſtros veros, certos, indubitatos & legitimos Procuratores ac Nuncios ſpeciales, videlicet Venerabiles & Perdoctos Viros, (vel ſi non ſint Decani aut graduati) Honorabiles Viros, Dominos N. N. Parochum in N. & N. N. Rectorem Eccleſiæ Parochialis in N. Confratres noſtros, conjunctim & diviſim. Dantes & concedentes eisdem, & eorum cuilibet, plenam & omnimodam auctoritatem & poteſtatem, pro nobis, noſtroque, & Eccleſiarum, ac beneficiorum noſtrorum nomine, in prædicta Synodo comparendi, intereſſendi, aſſiſtendi, ea, quæ noſtra, Eccleſiarumque, & beneficiorum noſtrorum neceſſitas, gloria inſuper Dei, Eccleſiæ Catholicæ reſtauratio, & morum reformatio requirit, conquerendi, allegandi, proponendi, deliberandi, & conſulendi: præterea omnia & ſingula, quæ in Sancta Synodo Tridentina definita & ſtatuta ſunt, recipiendi; nec non veram obedientiam Summo Romano Pontifici præſtandi & promittendi, ſimulque hæreſes omnes, a Sacris Canonibus & Generalibus Conciliis, præſertim vero a prædicta Oecumenica Synodo Tridentina damnatas, deteſtandi & anathematizandi, eaque omnia juramento, ſi opus fuerit, in animas noſtras præſtando confirmandi & corroborandi: & generaliter omnia alia faciendi, dicendi, gerendi, exercendi & procurandi, quæ circa præmiſſa, pro rerum proponendarum, temporum & perſonarum conditione & qualitate neceſſaria, & ipſis Procuratoribus noſtris expedire viſa fuerint, etiam ſi talia forent, quæ mandatum exigerent magis generale, vel ſpeciale, quam præſentibus eſt expreſſum. Promittimus denique bona fide loco juramenti, nos firmum, ratum, & gratum habituros omne id, & quicquid per dictos noſtros Procuratores, in præmemorata Synodo, noſtro nomine, actum, factum, dictum, geſtum & procuratum fuerit, ſub obligatione omnium & ſingulorum bonorum noſtrorum mobilium & immobilum, præſentium

&

& futurorum : & qualibet alia juris vel facti renunciatione ad hæc neceſſaria pariter & cautela. In quorum omnium & ſingulorum fidem & teſtimonium, nos has præſentes literas, Sigillo Capituli noſtri communitas, prænominatis Procuratoribus noſtris tradidimus. Dat., &c.

Si Domini Abbates, aut reliqui Prælati regulares perſonaliter comparebunt, quemadmodum tenentur, a ſuis Capitulis & Conventibus, nullo indigebunt mandato.

Quamvis Dominæ Abbatiſſæ in Synodo comparere non ſint aſtrictæ, tenentur tamen, cum propter Eccleſias Monaſteriis ſuis incorporatas & ſubjectas, tum reformationem morum, contributionem ad futurum Seminarium, & alias cauſas, Procuratores Clericos, ſuo loco mittere.

Si Præpoſiti & Decani Eccleſiarum Collegiatarum, vel Decani & Camerarii Decanatuum Ruralium, a ſuis Collegiis & Capitulis, in Procuratores deputabuntur, nomina dignitatum & officiorum ſuorum, ab initio mandati, omittenda ſunt.

Accidit interea, quod ſupranominatus Sanctiſſ. D. N. Papa ad eundem Reverendiſſimum & Illuſtriſſimum Dominum Cardinalem, literas ſuas, in forma Brevis, miſit: in quibus omnibus Chriſti Fidelibus vere pœnitentibus & confeſſis, qui in hac Synodo, Miſſæ celebrationi & benedictioni, per eundem Dominum Cardinalem elargiendæ, interfuerint, & ibi pro Chriſtianorum Principum pace & concordia, ac hæreſum extirpatione, Sanctæque Eccleſiæ exaltatione, pias ad Deum preces effuderint, plenariam omnium peccatorum indulgentiam conceſſit. Quas quidem idem Reverendiſſimus Dominus Cardinalis, triduum ante Synodum, in valvis Eccleſiæ Majoris Conſtantienſis per literas ſuas patentes, promulgari & publicari mandavit. Tenor autem earundem literarum Pontificiarum ſequitur, & eſt talis.

DILECTO FILIO NOSTRO, MARCO SITICO, Tituli Sancti Georgii in Velabro, Presbytero Cardinali, ab Altaempi nuncupato.

PIUS PAPA QUINTUS.

Dilecte Fili noſter, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Cum ſicut nobis nuper exponi feciſti, tu Synodum tuam Diœceſanam, concedente Domino, propediem celebrare, & in ea Miſſam ſolennem in Pontificalibus celebrare intendas. Nos ad ea, quæ Chriſti fidelium animarum ſaluti, ſimulque tuæ ſpirituali conſolationi proficere conſpicimus, libenter paternæ noſtræ charitatis favorem dirigentes, de Omnipotentis Dei miſericordia, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi, omnibus & ſingulis utriusque ſexus Chriſti fidelibus, vere pœnitentibus & confeſſis, qui in die, qua dictam Miſſam in Pontificalibus, ut præfertur, in ipſa Synodo celebraveris, ejusdem Miſſæ celebrationi, in toto vel in parte, & benedictioni per te poſt Miſſarum ſolennia ſupra populum elargiendæ, devote interfuerint, ſeu qui eadem die Eccleſiam Conſtantien. etiam devote viſitaverint, & ibi pro Chriſtianorum Principum pace & concordia, ac hæreſum extirpatione, Sanctæque Matris Eccleſiæ exaltatione, pias ad Deum preces effuderint, plenariam omnium & ſingulorum peccatorum ſuorum indulgentiam, & remiſſionem, miſericorditer in Domino concedimus & elargimur. Contrariis non obſtantibus quibuscunque. Præſentibus poſt dictam diem minime valituris. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, ſub annulo Piſcatoris, die triceſima Julii, 1567. Pontificatus noſtri Anno ſecundo.

V. Cæ. Glorierius.

Prædictis igitur indictionis literis, per Tabellionem publicum in eisdem ſubſcriptum, die Dominica viceſima menſis Julii, Anno Domini milleſimo, quingenteſimo, ſexageſimo ſeptimo, indictione decima, Pontificatus ejusdem Sanctiſſimi Domini noſtri, Domini Pii Papæ Quinti, Anno ejus ſecundo, in valvis Eccleſiæ Cathedralis Conſtantien. publice affixis, & extra civitatem, per Pedellos & Nuncios, omnibus quorum intereſt, debite intimatis, ad tempus &, diem præfixum, in magna & copioſa frequentia in civitate Conſtantien. convenere, Domini Abbates, Præpoſiti, Priores, Decani, Camerarii, Parochi & alii Eccleſiaſtici viri, ex iis locis civitatis & Diœceſis Conſtantien. qui adhuc Catholicam Religionem utcunque retinent, quorum nomina a calce hujus operis, appoſita ſunt: Reliqui, partim privilegiorum ſuorum prætextu, emanſerunt, non paucos vero licentioris vitæ conſuetudo, contumacia & aſſuetæ libertatis amor, nec non perturbatæ a ſe Eccleſiaſticæ diſciplinæ conſcientia, debitæ obedientiæ jugo ſubtraxit.

Acta primi diei Synodi.

Die itaque Lunæ, qui erat primus menſis Septembris, mane hora ſexta, finito pulſu majoris campanæ, [qua præcedente

dente die Dominica, hora prima pomeridiana, pro ingreſſu Synodi, per integram horam, & deinde quotidie bis, ante ſingulas Congregationes, per quartam horæ pulſabatur) Reverendiſſimo & Illuſtriſſimo Domino Cardinale in ſuo purpurato, & Cardinalitio habitu, Reverendiſſimis ac Reverendis Dominis, Jacobo, Epiſcopo Aſcalonenn. & Abbatibus, jus Pontificiorum ornamentorum habentibus, cum baculis Paſtoralibus, mitris, & reliquo Pontificali habitu: cæteris vero Præpoſitis, Canonicis, Decanis, Presbyteris & Clericis, ſuis plerisque veſtimentis Eccleſiaſticis indutis, in ſummo templo Conſtantienn. extra chorum, (eo quod is, pro tanta multitudine, debite in ſedes collocanda, haud capax eſſet) convenientibus: eodemque Reverendiſſimo Domino Cardinale ſubſellium, ei ante medium altare, infra cancellos paratum, quod vulgo Faldiſtorium vocatur, occupante, Venerabilis & Egregius Vir, Dominus Bartholomæus Mezlerus, Juris utriusque Doctor, Canonicus Eccleſiæ Majoris Conſtantienn., Dominos Prælatos, & alios ad Synodum vocatos, juſſu Reverendiſſimi D. Cardinalis, in hæc concepta verba allocutus eſt:

REverendiſſimi, Reverendi, Venerabiles, Religioſi, & Honorabiles Viri, ac Domini. Quoniam non propter faſtum & pompam hujus ſæculi, ſed propter gloriam Dei, ſuæque Eccleſiæ reſtaurationem & reformationem convenimus, idcirco Reverendiſſimus in Chriſto Pater, & Illuſtriſſimus Princeps ac Dominus noſter, Dominus Cardinalis & Epiſcopus Conſtantienn. &c. Dominus noſter obſervandiſſimus, non valde admodum referre putavit, ut quilibet veſtrum, in eam ſedem, eumque ordinem collocaretur, qui ejus ſtatui & dignitati reſponderet, ac conſentaneus eſſet, maxime cum cujuslibet privilegia & prærogativæ, Reverendiſſimæ & Illuſtriſſimæ Celſitudini ſuæ, non probe perſpecta eſſent: quamvis eum ordinem ac modum collocandi, qui ab Anteceſſoribus ſuis obſervatus fuiſſe reperitur, ſummo conatu obſervari anniſus fuerit. Quo autem Celſitudo ejus Reverendiſſima & Illuſtriſſima, controverſiis illis obviam eat, quæ ex evocatione, aut ſedendi ordine, vel præcedentia, ut vocant, ſuboriri poſſent; ipſa declaravit, quemadmodum ego ex ejus juſſu & mandato declaro, hanc præſentem, ſeu potius futuram Seſſionem, collocationem & ordinem, nemini præjudicio fore, quo minus cuilibet jus, quod ſibi competere prætendit, ſalvum remaneat, de quo, coram Notario ad conſcribenda Acta hujus Synodi deputando, proteſtor, hancque meam proteſtationem ad Acta ejusdem Synodi conſcribi peto.

Hac proteſtatione facta, Reverendi & Nobiles Viri, Domini Joannes Matthæus Hundpiſs a Waltrams, Præpoſitus, & Philippus a Freyberg, Decanus Eccleſiæ Majoris Conſtantienn., Reverendiſſimo Domino Cardinali, ille ad dextram, hic vero ad ſiniſtram, in ſedibus paulo ſubmiſſioribus ſubſellio Reverendiſſimi Domini Cardinalis, aſſidebant, Capitulum ſuum Cathedrale repræſentantes: Reverendus Dominus Epiſcopus Aſcalonenn., idemque Suffraganeus Conſtantienn. ſellam ſuam in medio inter Faldiſtorium & menſam, [quæ quaſi in umbilico coronæ aſſidentium Prælatorum, pro Domino Vicario in Spiritualibus, Dominis Promotoribus Synodi, & Actuario, nec non actis, libris & ſcripturis neceſſariis, ibidem parata erat,] occupabat: reliquis autem Eccleſiæ Cathedralis Canonicis, infra Abbates ſedendi dabatur locus. Deinde Notarius, qui poſtea in Actuarium præſentis Synodi deputatus fuit, catalogum omnium ad Synodum vocatorum recenſebat: deputandi autem in Promotores illius, in circulo, unus in dextro, alter in ſiniſtro latere ſtabant, atque Prælatos, & alios per Notarium, eorum nominibus, pro cujuslibet dignitate, ſtatu, & gradu, & juxta antiquam conſuetudinem, ex ordine lectos & vocatos, in ſedilia ad utrumque latus medii templi, quod intra columnas majores eſt, & qua in longitudinem patet, primo Reverendiſſimum Dominum Abbatem Sancti Galli, a dextro, ejusque primo loco, Legatum Reverendiſſimi Domini Abbatis Campidonenn. a ſiniſtro, ac ejus primo loco, Reverendiſſimum Dominum Abbatem Hæremitarum, a dextro, ejusque ſecundo loco, Reverendum Dominum Abbatem in Salem, a ſiniſtro latere, & ejus ſecundo loco, & ita ſucceſſivè, donec ad tenuioris ſtatus Presbyteros & Clericos perventum fuit, qui circulum inferius claudebant, & in multa tranſverſa ſcamna, quæ in eum uſum ita inter ſe diſpoſita erant, ut ambitus, tranſitusque liber undequaque eſſet, locabantur.

Quibus factis, Reverendiſſimus Dominus Cardinalis, Pontificalibus ornamentis indutus, mitratusque & baculum paſtoralem tenens, Reverendum & Eximium Virum, Dominum Theodoricum Greiſs, utriusque Juris Doctorem, ſuum in Spiritualibus Vicarium, in hæc verba allocutus fuit: *Volumus & jubemus a Patribus, & iis, qui huic Synodo interſunt, ſciſcitari: numne, ad DEI gloriam & Eccleſiæ Catholicæ decorem, Synodus Diœceſana Conſtantienn. legitime indicta, convocata & congregata, eis aperienda videatur.*

Proinde idem Dominus Vicarius, audito ejusmodi mandato, ſtans in circulo, ſeque erga Synodum, ſeu Congregationem vertens, eandem in talibus verbis interpellatus eſt: *Reverendiſſimus in Chriſto Pater & Illuſtriſſimus Princeps ac Dominus, Dominus Marcus Siticus, S. R. E. Tituli S. Georgii in Velabro Presbyter Cardinalis, & Epiſcopus Conſtantienn. hic præſens, interrogat omnes & ſingulos Dominos Prælatos, & alios huc vocatos, an ne, ad DEI gloriam & Eccleſiæ Catholicæ decorem, Synodus Diœceſana Conſtantienn. legitime indicta, convocata & congregata, eis aperienda videatur. Et ſi aliquis cauſas habeat, ob quas id fieri non debeat, fas ei eſto, ut id publice proponat.*

Hoc dicto, & plerisque Prælatis, ac aliis, *Placet*, reſpondentibus, Reverendiſſimus D. Cardinalis, Synodum aperiendam eſſe decrevit in hæc verba: *Chriſti nomine invocato, decernimus, Synodum Conſtantienſ. legitime convocatam & congregatam, apertam eſſe, & ita judicamus, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Facto ſigno Crucis.

Mox idem Reverendiſſimus D. Cardinalis, ſtans contra Altare, depoſita Mitra, canticum Sanctorum Ambroſii & Auguſtini: *Te Deum laudamus*, inchoavit, proſequentibus illud Cantoribus Eccleſiæ Cathedralis, (qui ſuper cancellos erant) & organis, alternatis verſibus, ut moris eſt. Flectebat autem genua ad verſiculum *Sanctus* &c. & *Te ergo quæſumus*, &c. Quo cantico finito, Dominus Vicarius Reverendiſſimum D. Cardinalem clara voce alloquebatur, in hunc modum:

Reverendiſſime in Chriſto Pater, & Illuſtriſſime Princeps, Domine obſervandiſſime. Quum ex more & conſuetudine celebrandarum Synodorum, introductum ſit, quod aliqui honeſti viri Eccleſiaſtici in Promotores Synodi, qui curent, ut omnia rite & decenter fiant, nec ea, quæ in Synodis neceſſario fieri debent, intermittantur; & præterea aliqui in Scribas, ſeu Notarios, qui acta omnium Congregationum, fideliter conſcribant, deputari conſueverint. Proinde ex officio mihi injuncto, Reverendiſſimam & Illuſtriſſimam Celſitudinem veſtram ſupplex oro, & requiro, ut ea aliquos idoneos viros, ad ejusmodi officia, deputare & nominare dignetur.

Cui Reverendiſsimus D. Cardinalis ejusmodi verbis reſpondit:

Nos duos, unum ex Capitulo Eccleſiæ noſtræ Cathedralis, alterum ex inferiori Clero, videlicet Dominum Bartholomæum Metzler, Jurium Doctorem, Canonicum. & Joannem Fætz, Capellanum dictæ Eccleſiæ noſtræ, in Promotores, Joannem Gætz vero, etiam Jurium Doctorem, in Actuarium præſentis Synodi deputamus: niſi Domini Prælati, vel alii, aliquid habeant, quod contra eos opponant.

Quos quidem ſic deputatos, prænominatus Dominus Vicarius publicavit, in hunc modum:

Reverendiſſimus Dominus & Illuſtriſſimus Princeps noſter, Dominum Bartholomæum Metzler, Canonicum, & Dominum Joannem Fætz, Capellanum hujus Eccleſiæ, in Promotores, atque Doctorem Joannem Gætz in Actuarium præſentis Synodi deputavit, niſi aliquis ex hoc cœtu Synodali habeat, quod contradicat. Et ſi quis aliquid opponere voluerit, hoc jam nunc ei facere licebit.

Ubi autem aliquantisper præſtolatum fuit, & nullus contradictor apparuit, Dominus Vicarius, deputatos Dominos Promotores & Notarium Actuarium hoc modo affatus eſt:

Cum nemo prodeat, qui contra vos quicquam opponat, vos hic ad Sancta Dei Evangelia præſtabitis juramentum, quod quilibet veſtrum officium ſibi injunctum, fideliter, rite, debite, & diligenter exequi velit, omni dolo & fraude excluſis.

Quod quidem juramentum iidem Domini Promotores & Notarius, mox ad delationem Domini Vicarii, ad Sancta Dei Evangelia, in librum, quem duo Reverendiſſimi Domini Cardinalis Sacellani, coram eo tenebant, præſtiterunt.

Quo facto, omnes flexerunt genua, & Reverendiſſimo Domino Cardinale præcinente Antiphonam: *Veni Sancte Spiritus* &c. Cantoribusque eam proſequentibus, Dominus Cardinalis verſiculum: *Emitte Spiritum tuum* &c. cecinit. Reſpondente Choro: *Et renovabis faciem terræ.* Dominus Cardinalis dixit: *Oremus. Deus qui corda fidelium* &c. Chorusque reſpondit: *Amen.*

His expeditis, habita eſt publica ſupplicatio, quam proceſſionem vocant, circa Templum, & quo in circuitu debitus ordo, qui ſeſſioni conformis eſſet, obſervaretur, Actuarius Synodi catalogum omnium præſentium denuo recenſuit, inverſo tamen ordine, ita ut Crucem Reverendus Dominus Decanus Eccleſiæ majoris cum reliquiis, eundem vero Scholaſtici Eccleſiæ, cum Ludimagiſtro, mox Decani, Camerarii, & Legati Capitulorum ruralium: deinde Religioſi Or-

dinis

dinis Sancti Pauli, & Wilhelmi, Ordinis Carmelitarum, S. Auguſtini, Franciſci, & Dominici: Poſtea Succentores cum pueris Symphoniacis, & Sacellanis Eccleſiæ Cathedralis: Deinceps Canonici Eccleſiarum Collegiatarum extra civitatem Conſtanticon. (exceptis iis, qui erant ex Collegio Epiſcopalis cellæ) ſequerentur. Quorum veſtigiis illico Canonici Eccleſiarum S. Joannis, S. Stephani, Conſtaotiæ, ac Epiſcopalis cellæ inſiſtebant. Poſt quos legebantur Legati Dominarum Abbatiſſarum & trium Collegiorum in Seckingen, Lindaw & Buchaw. Eos Præpoſiti ſæcularium, hos vero Præpoſiti Regularium Collegiorum: deinde Carthuſiani & Prælatorum Legati, atque ipſi Prælati cum Canonicis Eccleſiæ Majoris Conſtantienn. ſubſecuti ſunt, Reverendus Dominus Epiſcopus Aſcalonenn. Reverendiſſimum Dominum Cardinalem mitratus præceſſit, & demum ipſe Reverendiſſimus Dominus Cardinalis proceſſiouem a tergo clauſit, quem Dominus Vicarius in Spiritualibus, cum aulicorum Comitatu, & reliqua turba ſecutus eſt. Inter circumeundum Cantores Reſponſorium: *Emendemus in melius* &c. &: *Spiritus ubi vult ſpirat*, cum aliis ejus generis & propoſito accommodis cantionibus cecinerunt.

Poſt Proceſſionem, Prælatis & Canonicis Eccleſiæ Cathedralis, aliisque proceribus ipſius Synodi, eo ordine, quo antea extra Chorum ſederant, io ſedilibus Chori collocatis, & reliquis ex inferiori gradu Cleri, media Chori occupare juſſis, Reverendiſſimus Dominus Cardinalis, depoſito pluviali, ſeu cappa chorali, & caſali induto, concomitantibus Diaconis, videlicet Reverendis, & Nobilibus Viris, Dominis Philippo a Freyberg, Decano prænominato, & Conrado a Stadion, in ſuis Dalmaticis, ſtipantibusque eundem ex utroque latere, Reverendis & Generoſis Viris, Dominis Præpoſito antedicto, & Chriſtophoro Gotfrido ex Comitibus in Zimbern, &c. Canonicis prædictæ Majoris Eccleſiæ, pluvialibus indutis, ſe ad ſummum, ſolenne, & Sacrum Miſſæ officium, de Spiritu Sancto celebrandum præparavit: & ubi facta incenſi benedictione e Sacrario exivit, mox organa Introitum incœperunt, & ita totum officium, una cum Cantoribus, alternatis verſibus, ut moris eſt, ad finem uſque continuarunt. In quo quidem officio a Domino Cardinale, ſolenni ritu & ex libri Pontificalis præſcripto, peracto, aliquot perſonæ, in parvo tamen numero, propter conſequendam gratiam & indulgentiam, auctoritate Apoſtolica, ut ſupra dictum eſt, promiſſam & publicatam, Sacram Euchariſtiam, ex manibus ejusdem Reverendiſſimi Domini Cardinalis ſumpſerunt.

Abſoluto Sacrificio Miſſæ, Reverendiſſimus Dominus Cardinalis, una cum ſuis aſſiſtentibus, & Diaconis, altari relicto, intravit Sacrarium, ibidemque depoſita caſula, & reſumpto pluviali, mitratus, & pedo ſuffultus ad ſummum Altare rediit, concomitantibus eum Aſtantibus, in ſuis pluvialibus, & Diaconis in Dalmaticis, Succeotoribusque ioterim Pſalmum: *Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum*, &c. a Domino Vice-Cantore inchoatum modulantibus.

Ubi autem Reverendiſſimus Dominus Cardinalis ad altare pervenit, genua flexir, depoſitaque mitra, & Prælatis quoque ſuas mitras detrahentibus, & genua in ſua quisque ſede flectentibus, hanc Antiphonam incepit, Choro cum Cantoribus eam ad finem uſque proſequente. *Exaudi nos Domine, quoniam benigna eſt miſericordia tua: ſecundum multitudinem miſerationum tuarum, reſpice nos Domine.* Qua finita, Vice-Cantor inchoavit Pſalmum: *Salvum me fac Deus*, &c. in octavo tono, choro cum Cantoribus eundem, in cantu Chorali & Muſicali, alternis verſibus proſequentibus, & poſt Pſalmum eandem Antiphonam repetentibus. Interim Reverendiſſimus Dominus Cardinalis, mitratus, in Faldiſtorio ſeu ſella prope ſummum altare ſedit.

Repetita autem Antiphona, ſurrexit, & depoſita mitra, quemadmodum etiam Prælati ſuas deponebant, & una cum univerſa multitudine genua flectebant, orationes ſubſequentes decantavit: *Adſumus Domine Sancte Spiritus*, &c. ſupra pag. 411. Item, *Omnipotens ſempiterne Deus, qui ſacro Verbi tui oraculo* &c. ſupra 418. Ad utrasque Chorus reſpondit: *Amen.*

Hiſce orationibus peractis, iterum procumbebant omnes, & a duobus Succentoribus Litania decantabatur in Eccleſia Conſtantienn. legi conſueta, uſque: *Ut nos exaudire digneris.* Quo hic omiſſo canebatur: *Ut Dominum Cardinalem & Epiſcopum noſtrum, omnesque Prælatos, cum univerſo grege ſibi commiſſo, in Sancta Religione & in apto ſuo ſervitio, conſervare digneris.* Cui Chorus reſpondebat: *Te rogamus audi nos.* Quo decantato, aſſurrexit Dominus Cardinalis, cæteris vero oon ſurgentibus, mitratus, & in ſiniſtra manu teoens pedum Paſtorale, Synodo, facto ſigno crucis, benedixit, his verbis: *Ut hanc præſentem Synodum viſitare, diſponere & benedicere digneris.* Choro reſpondente: *Te rogamus audi nos.* Deinde Reverendiſſimo Domino Cardinale, iterum genua flectente, Succentores Litaniam proſequendo, dixerunt: *Ut cunctum populum Chriſtianum, precioſo ſanguine tuo redemptum, conſervare digneris.* Quibus Chorus reſpon-

dit: *Te rogamus audi nos.* Succentores: *Ut Clerum & populum totius Diœceſis conſervare digneris.* Chorus: *Te rogamus audi nos.* Poſtea Succentores ſolitam Litaniam eo loco, quo ab ea digreſſi ſunt, nempe: *Ut nos exaudire digneris, &c.* reſumpſerunt, & uſque ad finem proſecuti ſunt.

Finita Litania, omnibusque conſurgentibus, Dominus Cardinalis, verſus altare, depoſita mitra, dixit: *Oremus.* Stantibus quoque ſine mitris Prælatis, Diaconus cantabat: *Flectamus genua.* Interpoſita parva mora, Hypodiaconus ſe erexit & decantavit: *Levate.* Tum Reverendiſſimus Dominus Cardinalis hanc proſecutus eſt orationem: *Da, quæſumus, Eccleſiæ tuæ, miſericors Deus, ut Spiritu Sancto congregata, hoſtili nullatenus incurſione perturbetur, per Dominum noſtrum, &c.*

Quibus factis, Dominus Cardinalis reſumpta mitra, ſedensque in ſella, thuribulo, quod a Diacono portabatur, incenſum ſubfumigans imponebat, illique, & ipſi Diacono Evangelium decantaturo, more ſolito, benedixit: tuncque Diacono cum libro clauſo præcedente, Subdiaconoque thuribulum ſuffumigans deferente, & duobus pueris ſymphoniacis luminaria deferentibus, itum eſt in locum eminentiorem, quem cancellos vocant, ubi Evangelium ſecundum Lucam: *Convocatis JEſus duodecim &c.* de miſsione Diſcipulorum, ab eodem Diacono decantatum fuit, inclinantibus erga illud capita Reverendiſsimo Domino Cardinale, & Prælatis omnibus, ſtantibus verſa facie ad Evangelium, absque mitris, & pedum tantiſper in manibus tenentibus, donec illud cantatum fuerat. Quo decantato, a Diacono delatus fuit Codex Domino Cardinali deoſculandus, præcedentibus eum prædictis ceroferariis, & ſubſequente Hypodiacono thuribulum ferente, tumque primum Diaconus a Reverendiſsimo Domino Cardinali, deinde viciſsim Dominus Cardinalis a Diacono ſuffumigatus fuit.

His abſolutis, Reverendiſsimus Dominus Cardinalis, cum Prælatis, & reliquis omnibus flexis genibus verſus Altare, aperto capite incepit Hymnum: *Veni Creator Spiritus*, proſequentibus eum Cantoribus & Muſicis, procumbentibus Domino Cardinale, & Prælatis ſine mitris, & cæteris, quouſque primus ejusdem Hymni verſiculus decantatus fuerat.

Finito autem Hymno, Reverendiſsimus Dominus Cardinalis, & reliqui Synodi Patres Chorum egreſsi, omnes priores ſedes ſuas occuparunt, ibidemque Dominus Cardinalis Synodum affatus eſt hiſce verbis:

Venerabiles Viri, ac Fratres in Chriſto dilectiſſimi, Non dubitamus, quin & ex Concilii Sacroſancti Decretis, tum literis noſtris citatoriis, præſentis cauſæ, ac negotii neceſſitatem ipſi agnoſcatis: Hortamur itaque vos in Domino, ut ſincero animo, ſepoſitis humanis affectibus, huic negotio mecum quam diligentiſſime invigiletis, ut tandem & Eccleſiæ Dei priſtinus nitor reſtitui, morum corruptela tolli, ac ipſa Eccleſiaſtica diſciplina quaſi poſtliminio revocari queat. Cætera ex oratione Synodali, ut ſperamus, plenius intelligetis.

Quibus dictis, mox Venerabilis & Clariſsimus Sacræ Theologiæ Doctor, Dominus Fridericus Sandholtzer, Parochus & Canonicus Eccleſiæ Collegiatæ S. Stephani in civitate Conſtantienſ. ſuggeſtum aſcendit, & orationem recitavit, quæ a calce horum actorum annexa eſt.

Qua oratione finita, alter Promotorum, Synodo, quæ a prandio agenda eſſent, & quædam alia dictu neceſſaria indicavit, his, quæ ſequuntur, conceptis verbis:

Reverendiſſimi, Reverendi, Venerabiles, Religioſi, Nobiles, Egregii & Honorabiles Viri ac Domini, Domini obſervandi. Reverendiſſimus in Chriſto Pater, & Illuſtriſſimus Princeps ac Dominus noſter, Dominus Cardinalis, & Epiſcopus Conſtantienſ. mandat, & præcipit, ſub pœna excommunicationis, omnibus & ſingulis hic præſentibus, & ad hanc Synodum vocatis, ne aliquis abſque impetrata venia, & Amplitudinis ſuæ Reverendiſſimæ & Illuſtriſſimæ conſenſu, hinc diſcedat, donec hæc Synodus ad debitum finem perducta, & cum benedictione tota dimiſſa fuerit. Deinde ut omnes, durante hac Synodo, in diverſoriis & hoſpitiis ac aliis ubique erga omnes, ſe decenter & honeſte gerant, ut eorum bona converſatio, cæteris, præſertim autem laicis, ſit in exemplum, & omnia ea evitare ſtudeant, quibus populi aures & oculi offendi ſolent. Et demum, ut omnes hora ſecunda pomeridiana, finito pulſu majoris campanæ, in hoc loco, ſine ſacris veſtibus, in habitu tamen Clericali, ac cujuslibet gradui, ſtatui & ordini convenienti, de negotiis Synodalibus tractaturi, compareant.

Poſtremo Reverendiſſimus Dominus Cardinalis, data Benedictione Epiſcopali, dicendo: *Sit nomen Domini benedictum* &c. cœtum Synodalem, ut ſe prandio recrearet, dimiſit.

Ubi vero hora ſecunda pomeridiana ejusdem diei, omnes in ſummo templo, & ſedibus deputatis convenere, Reverendiſſimus

mus quidem Dominus Cardinalis in purpurato, reliquis autem in ſuo quisque, extra Divina officia conſueto habitu, Reverendus Dominus Epiſcopus Aſcalonenn. ſupradictam Orationem: *Adſumus Domine Sancte Spiritus*, &c. clara voce recitavit.

Quo facto, & cunctis ad Synodum vocatis ſedentibus, ſecundus Promotor ſtans prope Reverendiſſimum Dominum Cardinalem, vertit ſe erga conſeſſum Synodalem, & univerſum populum, & dixit: *Reverendiſſimus in Chriſto Pater, & Illuſtriſſimus Princeps ac Dominus Cardinalis & Epiſcopus Conſtantienn. ſub pœna excommunicationis præcipit ac mandat, ut omnes Laici, & alii, qui jure vel conſuetudine, Synodo intereſſe non debent, nec ad eandem vocati ſunt, hinc recedant, & huic Synodo, quo liberius celebrari poſſit, nullum impedimentum inferant.* Quo dicto, Laici omnes, paucis Reverendiſſimi Domini Cardinalis familiaribus exceptis, egreſsi ſunt templum, & qui Latinum edictum oon intellexere, ab Ædituis, & aliis miniſtris ad hoc deputatis, egredi juſsi fuere.

Omnibus itaque templi portis obſeratis, primus Synodi Promotor ſtans in circuli medio, conſeſſum allocutus eſt his verbis: *Reverendiſſimi, Reverendi, Venerabiles, Religioſi, Nobiles, Eximii & Honorabiles Viri, Patres, Doctores, Magiſtri, & cæteri Domini mei præſtantiſſimi. Quia nedum Sacrum Tridentinum, ſed & alia vetuſtiora Concilia, & antiqui Sacri Canones, pro reformatione morum, ſtatuerunt, & mandarunt, ut in qualibet Diœceſi, Synodus Epiſcopalis, ſemel ſaltem in anno celebretur: Ideoque Reverendiſſimus in Chriſto Pater & Illuſtriſſimus Princeps noſter, Dominus Cardinalis & Epiſcopus Conſtantienn. hic præſens, nunc capta opportunitate, pro præmiſſorum debita executione hanc Synodum celebrare decrevit. Ad quam univerſos & ſingulos Dominos Prælatos, regulares & ſæculares, exemptos & non exemptos, ac totum Clerum Civitatis & Diœceſis ſuæ, & cæteros, qui de jure vel conſuetudine, Synodo intereſſe debent, per ſuas literas convocavit.* (Hic Dominus Promotor faciem a Synodo avertit ad Dominum Cardinalem, debitam reverentiam ei exhibendo) *Quapropter Reverendiſſime & Illuſtriſſime Princeps, ut hujusmodi Convocationis literæ, per Actuarium hujus Synodi, publice perlegantur: ego ejusdem Synodi Promotor, per Celſitudinem veſtram Reverendiſſimam & Illuſtriſſimam, huic Sanctæ Synodi Præſidentem, deputatus, fieri peto, & per Reverendiſſimam Dominationem veſtram, decerni poſtulo & exoro.*

Ad quam Domini Promotoris petitionem, Reverendiſſimus Dominus Cardinalis reſpondit: *Decernimus.* Quo Decreto audito, Actuarius Synodi literas indictionis & convocationis ejusdem, una cum earundem executione, per eum in valvis Eccleſiæ Cathedralis, & per Curſores deputatos extra civitatem Coſtantienn. facta, publice perlegit.

Deinde idem Dominus Promotor, verſus Synodi Patres talia verba ſubjunxit: *Audiviſtis, Reverendiſſimi Patres, & Domini obſervandi, literas hujus convocationis, quæ omnibus & ſingulis, qui de jure vel conſuetudine, Synodo intereſſe debent, transmiſſæ fuere, legitime inſinuatas eſſe. Ut igitur inobedientes & contumaces ab obedientibus diſcernantur, peto catalogum omnium ſpecialiter vocatorum, per Notarium hujus Synodi perlegi. Et ubi quis ſe nomine vel dignitate ſua, nominari audiet, mox reſpondeat, ſeque verbo: Adſum, adeſſe ſignificet. Qui vero tanquam Procurator alicujus Conventus, ſeu Capituli, vel alias alieno nomine hic fuerit, ille prodeat, & ſuum mandatum vel procuratorium, Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi Domini noſtri Vicario in Spiritualibus hic præſenti, id, num ſufficiens ſit, examinaturo, & recognituro, atque ſuo tempore huic Synodo, vel Reverendiſſimo Domino Cardinali, tanquam Ordinario, de eo relaturo exhibeat. Et ſi Patribus, & cæteris hujus Synodi membris placuerit, Domino Vicario unum vel plures, pro iis expediendis, adhibere, id ipſum ex permiſſione ejusdem Reverendiſſimi Domini Cardinalis facere poterunt, modo eum, vel eos, hac nocte nominent, & præſentent.*

Quo dicto, Notarius Synodi omnium & ſingulorum ad Synodum vocatorum catalogum recenſuit. Proinde ſinguli comparentes, ſua audientes nomina, in medium prodierunt, ſeque, an proprio, vel alieno nomine adſint, aperuerunt, quique ab aliis Legati fueruot, ſua mandata ſeu Procuratoria, Reverendo Domino Vicario in Spiritualibus, ad menſam ſedenti, eadem recognituro exhibuerunt: quamvis etiam non pauci aliorum nomine adfuerint, qui de nullo mandato docere potuerunt. Cui quidem Domino Vicario a Reverendiſſimo Domino Cardinale injunctum fuit, ut omnia mandata diligenter recognoſceret, an videlicet eadem, formulæ transmiſſæ conſentanea eſſent, omnesque neceſſarias clauſulas, & præſertim eam haberent, quæ profeſſionis fidei, per juramentum faciendæ, mentionem facit: quodque eos, qui imperfecta procuratoria protuliſſent, notaret, & Domino Car-

 dinali

dinali de ſingulis fideliter referret. Quo minus autem ejus judicium alicui ſuſpectum videri poſſet, Reverendiſſimus Dominus Abbas Monaſterii Hæremitarum, & Reverendus Dominus Abbas domus Petri, Ordinis Sancti Benedicti, nomine Prælatorum: pro parte autem Eccleſiarum Collegiatarum, Venerabilis Dominus Præpoſitus Eccleſiæ Collegiatæ in Waldkirch: & inſuper nomine communis Cleri, Venerabiles Domini Joſephus Rör, Decanus Capituli ruralis Friburgenn. & Magiſter Gregorius Rauch, Rector Eccleſiæ Parochialis in Wickenſpach, a Sacra Synodo eidem adjuncti fuere.

Qua deputatione facta, prior Synodi Promotor, eandem ex præſcripto hoc modo allocutus eſt: *Reverendiſſimus & Illuſtriſſimus Princeps ac Dominus noſter, Dominus Cardinalis & Epiſcopus Conſtantienn. ut Decreta Sacri Concilii Tridentini exequeretur, nova Statuta Synodalia, ex eisdem Decretis extracta, & eisdem, quantum hujus Diœceſis, & ejusdem Statuum, & perſonarum conditio & qualitas ferre potuit, conformia, fieri curavit. Quorum perlectio nunc fiet. Proinde Reverendiſſima & Illuſtriſſima ejus Amplitudo, vos Reverendiſſimos, Reverendos, & Venerabiles Patres, Dominos Prælatos, Doctores, Decanos, & Clerum univerſum, exhortatur in Domino, ut quam diligenter auſcultetis, & ea notetis, quæ ulteriori conſideratione indigere putaveritis; ut eo rectius ſuo tempore, ſuper iis deliberare, & ſententias veſtras dicere: & præterea, ut Dominationi ejus Reverendiſſimæ & Illuſtriſſimæ, pro exceſſibus corrigendis & moribus reformandis: atque pro Eccleſiaſticæ libertatis conſervatione, aliisque incumbentibus negotiis, ſalutari veſtro conſilio & auxilio, juxta datam vobis deſuper induſtriam, aſſiſtere poſſitis. Et ut hæc ipſa efficacius fieri valeant, idem Reverendiſſimus Dominus Cardinalis & Præſidens, cuilibet veſtrum dat & concedit liberam facultatem dicendi & proponendi omnia ea, quæ pro prædictorum expeditione, utilia & neceſſaria judicaveritis.*

His dictis, Venerabilis Dominus Balthaſar Wurer, Philoſophiæ Magiſter, & Sacræ Theologiæ Baccalaureus, in hujus Synodi Lectorem deputatus, ex mandato Reverendiſſimi Domini Cardinalis, ſuggeſtum conſcendit, & nova Statuta Synodalia, uti jam coocepta erant, perlegere inchoavit, & primum ea, quæ ſunt ſub Titulo: *De Sancta Trinitate & fide orthodoxa*, *&c.* legit & publicavit.

Quo titulo ad finem uſque perlecto, primus Synodi Promotor, ut profeſſio fidei Catholicæ, juxta Pii IV. Pont Max. & Sacri Concilii Tridentini præſcriptum, ab omnibus fieret, a Domino Cardinale, hiſce verbis petivit:

Reverendiſſime in Chriſto Pater, & Illuſtriſſime Princeps. Cum juxta Decreta Sacri Concilii Tridentini, & Conſtitutionem S.D.N. Domini PII Papæ IV. fel. recor. omnes in Synodo præſentes, Profeſſionem Fidei Catholicæ, cujus ſummarium in jam perlecto primo Statutorum titulo, comprehenſum eſt, facere teneantur. Ego tanquam deputatus Promotor, peto a Reverendiſſima & Illuſtriſſima Celſitudine veſtra, decerni & mandari, ut ex Decretis Concilii, Capitulum ſecundum de Reformatione, viceſimæ quintæ Seſſionis, & deinde prædicta Conſtitutio, quondam Domini PII Papæ IV. publice perlegatur, & eidem Decreto, & Conſtitutioni, ab omnibus ſatisfiat.

Decernente autem & mandante Reverendiſſimo Domino Cardinale, ut id, quod Dominus Promotor petiverat, rite & legitime fieret, Dominus Lector Capitulum ſecundum de Reformatione, Seſſionis viceſimæ quintæ, cujus initium eſt: *Cogit temporum calamitas.* & Conſtitutionem, ſeu Bullam Pii IV. fel. record. incipientem: *Injunctum nobis Apoſtolicæ ſervitutis officium, &c.* alta & intelligibili voce perlegit.

Quibus perlectis, mox Reverendiſſimus Dominus Cardinalis ſe erigens, genuaque flectens, & utramque manum libro Sanctorum Evangeliorum, quem Reverendi Domini Præpoſitus, & Decanus Eccleſiæ Conſtantienn. tenebant, imponens, Catholicæ fidei juratam profeſſionem fecit, ſub hac verborum forma;

Ego Marcus Siticus, miſeratione Divina Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, Tituli Sancti Georgii in Velabro Presbyter Cardinalis, & Epiſcopus Conſtantienn. juxta formam jamjam perlectam ſpondeo, voveo, & juro, ſic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

Hæc jurandi formula, io quadam charta grandibus literis, ut facile a quovis videri poſſent, deſcripta, ſupra librum tenebatur, ſecundum quam omnes, mutato nomine, jurarent.

Facta hujusmodi profeſſione, Reverendiſſimus Dominus Cardinalis, in ſuum locum reſedit, librumque Evangeliorum ad ſe recepit, duobus Reverendiſſimæ Dominationis ſuæ Sacellanis, eum utrinque tenentibus, & ut omnes idem præſtarent, per primum Promotorem, huoc in modum adhortatus eſt: *Reverendiſſimus & Illuſtriſſimus Princeps noſter,*

ſter, nobis omnibus dedit exemplum: idcirco adhortatur nos omnes, atque præcipiendo mandat, ut idem, quod ipſe fecit, & nos faciamus. Proinde omnes, juxta ordinem a Notario prælegendum, accedant, ſeque obedientes Eccleſiæ filios, & acerrimos Fidei noſtræ Catholicæ propugnatores exbibeant.

Qua admonitione intellecta, Reverendi Domini Præpoſitus, & Decanus Eccleſiæ Cathedralis Conſtantienn. uti Legati Venerabilis Capituli ejusdem Eccleſiæ, eandem profeſſionem, genua flectentes, & ambas manus in librum Evangeliorum ponentes, præſtiterunt, quos Reverendiſſimi Domini Abbates S. Galli & Hæremitarum, & deinde etiam alii Prælati, Religioſi, Presbyteri & Clerici, juxta ordinem catalogi ab Actuario recenſiti ſequebantur.

Verum antequam iidem Domini Abbates Sangallenſis, & Hæremitarum, nec non Legati Dominorum Prælatorum Ordinis Præmonſtratenſis: Item Reverendi Domini Abbatis Monaſterii S. Blaſii, cum quibusdam aliis Prælatis, presbyteris & Clericis, tam exemptis, quam non exemptis, prædictam fidei profesſionem præſtiterunt, de ſalvis ſuis juribus, privilegiis & exemptionibus, & Helvetiorum quidam de prætenſis quibusdam legibus & conditionibus, a politicis Magiſtratibus ſibi præſcriptis, proteſtati ſunt. Quam quidem proteſtationem utcumque factam, Reverendisſimus Dominus Cardinalis, cum eam reſponſo ſeu impugnatione, & ut refelleretur, indignam putaret, ſurda aure tranſire permiſit: quandoquidem in ea profesſione nihil omnino fiebat, quod eorum juribus, privilegiis & exemptionibus contrarium, aut damnoſum, a quoquam ratione prædito, judicari poſſet: tum quod Celſitudo ejus Reverendisſima talem profesſionem, ab exemptis a jurisdictione Epiſcopali, non propria, ſed Apoſtolica auctoritate requireret, & acceptaret.

Hac profesſione totum illius diei reſiduum conſumptum fuit, auditaque hora quinta, Dominus Cardinalis ſurgens in palatium abivit, & Prælatis pariter abeundi facultatem conceſſit, atque Reverendo Domino Epiſcopo Aſcalonenn. ut ejus loco reliquorum profesſionem reciperet, commiſit.

Eadem denique profesſione ab omnibus in catalogo contentis facta, Notarius Synodi, ſi aliqui forſan Prælati, aut Clerici, quorum nomina nondum annotata eſſent, & præſertim presbyteri & Clerici Cathedralis, & aliarum Eccleſiarum civitatis Conſtantienn. adeſſent & interveniſſent, eos, ut accederent, & profesſionem fidei Catholicæ, ſicut & cæteri facerent, adhortatus eſt. Qua adhortatione audita, quidam alii presbyteri Eccleſiarum Collegiatarum S. Stephani, & S. Joannis in civitate Conſtantienn. acceſſerunt, & Catholicam Religionem juramento ſuo profeſſi ſunt.

Hora ſexta jam audita, prædictus Reverendus Dominus Epiſcopus Aſcalonenn. ex injuncto ſibi munere Synodum pro hac vice cum benedictione dimiſit, ſecundus autem promotor proxime ſequentem congregationem indixit, & quædam alia ſibi commiſſa intimavit, in hunc modum: *Reverendiſſimi, Reverendi Patres, & Honorabiles Viri, ut craſtina die, quæ erit ſecunda menſis Septembris, hora ſexta matutina, veſtibus, cujuscunque Ordini ac ſtatui congruentibus, induti, hic comparere, & donec lectio novorum Statutorum continuatur, & finiatur, hic permanere curetis, Reverendiſſimus & Illuſtriſſimus Dominus Cardinalis & Epiſcopus noſter jubet & præcipit: præterea mandat omnibus & ſingulis in hac Synodo præſentibus. ſub pœna excommunicationis, ne quis inter Laicos in hoſpitiis, aut aliis quibuscunque locis, quicquam vel diſputet, vel loquatur de his omnibus, quæ in hac Synodo tractantur.*

Acta ſecundi diei.

Altera die hujus Synodi, videlicet ſecundo menſis Septembris, ad pulſum campanæ, convenerunt omnes hora conſtituta, Miſſaque de tempore, per Venerabilem Virum, Dominum Hadrianum Manzium, præpoſitum Eccleſiæ Collegiatæ in Waldkirch, celebrata, & oratione: *Adſumus Domine Sancte Spiritus, &c.* per Reverendum Dominum Epiſcopum Aſcalonenſem lecta, prænominatus Dominus parochus Uberlingenn. poſtquam Laici abire juſſi ſunt, novarum Conſtitutionum Synodalium prælectionem continuavit, uſque ad titulum: *De adminiſtratione extremæ Unctionis*, excluſive.

Ubi autem horam decimam ſonuit, congregatio mandato Reverendisſimi Domini Cardinalis, conceptis verbis a ſecundo promotore prolatis, & benedictione Epiſcopali dimiſſa, horaque ſecunda pomeridiana, pro continuatione perlectionis Decretorum Synodalium, conſtituta & indicta fuit.

A prandio autem, Reverendisſimo Domino Cardinale præſidente, aliisque Prælatis & Cleri ordinibus, ad campanæ pulſum, loco & hora ſolitis, coactis & conſidentibus, & lecta prædicta oratione, nova Decreta Synodalia, a Domino Lectore uſque ad titulum: *De cultu Divino & cæremoniis*, excluſive, lecta & promulgata fuerunt.

In-

Interim Domini Deputati ad reviſionem mandatorum Procuratorum, in Reverendiſſimi Domini Abbatis Hæremitarum hoſpitium ſeceſſerunt, ejusmodique mandata perlnſtrantes, ea, quæ minus ſufficientia, ſeu imperfecta fuerunt, manu Reverendi Domini Vicarii in Spiritualibus, notari ſecerunt, & de iis ad Synodum retulerunt.

Veſperi autem facto, & hora ſexta imminente, Synodus cum benedictione dimiſſa, & hora ſexta matutina ſequentis diei pro continuanda Statutorum lectione, per ſecundum Promotorem præfixa fuit.

Acta tertii diei Synodi.

TErtio itaque die Synodi, nempe Mercurii, tertio menſis Septembris, mane hora ſexta, eisdem Dominis Præſidente, & Prælatis, reliquisque Cleri ordinibus, ad ſonum majoris campanæ, in ſummo Templo, conſiſtorialiter congregatis, ac Sacro per unum ex Decanis ruralibus, & oratione more ſolito peractis, Dominus Lector, poſtquam Laici receſſerunt, & valvæ Eccleſiæ obſeratæ fuere, jubente eodem Reverendiſſimo Domino Præſidente, reliqua Synodalia Decreta, ante meridiem quidem, uſque ad titulum *De Sepulturis:* a meridie vero, Reverendiſſimo Domino Cardinale, & aliis ſtatibus Eccleſiaſticis rurſum congregatis & conſidentibus, ad finem uſque legit, recitavit & promulgavit.

Quo facto, prior Dominorum Promotorum, ex Decreto Reverendiſſimi Domini Præſidentis, ſingulos hujus Synodi ordines, in claſſes diviſit, & loca idonea, in quibus de materiis Statutorum, eodem & præcedentibus diebus prælectorum, inter ſe tractarent, conſultarent, & deliberarent, eis diſtribuit, hujusmodi utens verborum contextu:

Reverendiſſimi Domini, Reverendi Patres, & Honorabiles Viri. Reverendiſſimus & Illuſtriſſimus Princeps, Dominus Cardinalis, Epiſcopus & Præſidens noſter, concedit vobis omnibus ſpatium conſultandi & deliberandi ſuper Conſtitutionibus Synodalibus perlectis, & a vobis auditis, uſque in craſtinum diem, ad horam ſextam ante meridiem, & aſſignat vobis, ſecundum ſingulorum ſtatum & conditionem, in certas claſſes diſtributis, loca idonea, in quibus de hiſce, quæ lecta ſunt, inter vos conſultetis, & deliberetis. Nempe

Et primo pro ipſo Reverendiſſimo Domino Cardinale, & ejus Conſiliariis Synodalibus, Palatium Epiſcopale in hac civitate, & aulam, a Celſitudine ſua Reverendiſſima ad hoc deputatam.

Secundo pro deputatis Venerabilis Capituli Eccleſiæ Cathedralis Conſtantienn. locum Capitularem ipſis conſuetum.

Tertio pro Abbatibus, Præpoſitis regularibus, & Procuratoribus abſentium Abbatum, Abbatiſſarum, & Præpoſitarum, hypocauſtum aliquod in curia Canonicali Domini Præpoſiti Sancti Stephani.

Quarto pro Præpoſitis, Decanis, Capitulis, & Procuratoribus Eccleſiarum Collegiatarum, ſtubam majorem in taberna Dominorum Canonicorum Eccleſiæ Cathedralis.

Quinto pro Decanis ruralibus, Camerariis, & omnibus Clericis ſæcularibus, Eccleſiam Sancti Joannis.

Sexto pro Religioſis, & Procuratoribus Monaſteriorum tam virorum, quam mulierum quorumcunque, tam Mendicantium, quam aliorum minorum Ordinum, Monaſterium Prædicatorum.

Quæ quidem in claſſes diſtributio, ſcripta in templo affixa fuit, ne aliquis de ſua claſſe & loco, in quem ſe conferret, dubitaret.

Demum ſecundus Promotor, mandante Domino Cardinale, ea, quæ ſequuntur, publice denunciavit: *Reverendiſſimi Domini, Reverendi Patres, & Honorabiles Viri. Reverendiſſimus & Illuſtriſſimus Dominus Cardinalis & Epiſcopus noſter jubet, & præcipit, ut omnes in loca ſibi jam aſſignata concedant, & quælibet claſſis inter ſe tractet de perlectis Statutis Synodalibus, & quæcunque ad reſpondendum paratæ erunt, poterunt id Reverendiſſimæ & Illuſtriſſimæ Amplitudini ſuæ, per Dominum Vicarium in Spiritualibus, (qui ea de cauſa, in Eccleſia Cathedrali, vel in ſuis ædibus ſui copiam faciet) ſignificare, ut ipſa in Palatio ſeparatim earum, ſi voluerint, audiat reſponſiones & gravamina, quæ in ſcriptis edi debent. Generale autem omnium reſponſum, Dominatio ſua Reverendiſſima in hac Eccleſia, in communi congregatione, cras ad horam ſextam ante meridiem, poſt peractum Sacrum, audiet, & propterea mandat, ut ad eandem ſedulo compareatis. Præterea Reverendiſſimus Dominus Abbas Sancti Galli, eadem hora, in hac Eccleſia Cathedrali cantabit Sacrum Miſſæ Officium. Ideoque idem Reverendiſſimus Dominus Cardinalis jubet, ac mandat, ut vos omnes & ſinguli, in communi & conſueto habitu, hic compareatis, & DEUM Opt. Max. pro gratia & miſericordia, Eccleſiæ Catholicæ Sponſæ ſuæ, & nobis omnibus impertienda, devote imploretis.*

Qui-

Quibus dictis, & Congregatione ſolita Benedictione dimiſſa, Reverendiſſimus Dominus Cardinalis, cum familia ſua receſſit, Domini Prælati vero, & reliqui Cleri Ordines, in ſuas quisque claſſes, ſuper Decretis prælectorum Statutorum Synodalium conſulturi & deliberaturi, ſe contulerunt. Superioribus autem ſex claſſibus ſeptima, in Sacello, ſeu angulo quodam Eccleſiæ Cathedralis, pro Clero rurali Helvetiæ, qui ſe a quinta claſſe ſeparavit, ad ejus petitionem, ſuperaddita fuit.

Acta quarti diei.

Die inſuper Jovis, qui fuit quartus menſis Septembris, cum Reverendiſſimus Dominus Cardinalis, & reliqui Status Eccleſiaſtici omnes, hora præfixa præſto adeſſent, Reverendiſſimus Dominus Abbas Sancti Galli, Sacrum & ſolenne Miſſæ Officium de Sanctiſſima Trinitate, in ornamentis Puntificalibus celebravit, duobus ex Canonicis Eccleſiæ Cathedralis Conſtantienn. videlicet Venerabilibus & Nobilibus Viris, Dominis Joanne Jacobo, & Jacobo Chriſtophoro utroque Blarero ex Wartenſee, & duobus ex ditionis ſuæ Parochis ei in Altari miniſtrantibus. Inter quos Diaconus Evangelium decantaturus, benedictiunem a Domino Cardinale & Præſidente recepit, eidemque poſtea librum ad oſculandum reportavit.

Deinceps Oratione, ſeu Collecta: *Adſumus Domine Sancte Spiritus*, &c. per Dominum Epiſcopum Aſcalonenſem decantata, Laicisque a templo excluſis, & ejus januis clauſis, & Reverendiſſimo Domino Cardinale, cum ſuis Conſiliariis Synodalibus, videlicet Reverendis, Venerabilibus, Nobilibus, Egregiis, & eruditione præclaris Viris, Dominis Jacobo Epiſcopo Aſcalonenn. Philippo a Freyberg Decano, Canonicis Eccleſiæ Conſtantienn. Theodorico Greis, utriuſque Juris Doctore, Vicario, & Officiali, Friderico Sandholtzer, Sacræ Theologiæ Doctore, Parocho, Canonicis Eccleſiæ Collegiatæ Sancti Stephani Conſtantiæ, Balthaſaro Wurer, Sacræ Theologiæ Baccalaureo, Parocho Uberlingenn. ſupradictis, Chiliano Blanckenſtain, Rectore Eccleſiæ Parochialis in Güntzburg, Auguſtenn. & Joanne Bühelman, Artium Magiſtris, Vicario perpetuo Eccleſiæ parochialis in Pfullendorſ, ac Decano Capituli ruralis Lintzgäw, Conſtantienn. Diœceſis, nec non Joanne Gœzio, utriuſque Juris Doctore & Actuario præſentis Synodi, in locum Capitularem prope Sacrarium, ſingularum claſſium ſententias & reſponſa auditurus receſſit. Ibi omnes claſſes, excepta prima, quæ fuit Venerabilis Capituli Eccleſiæ Conſtantienn. ſeparatim ſua reſponſa, ſuasque ſententias, in ſcriptis obtulerunt, in quibus plerique duorum aut trium menſium deliberationem poſtularunt. Quibus viſis, Reverendiſſimus Dominus Cardinalis, ſupranominatum Dominum Doctorem Fridericum Sandholtzer, ad ſingulas easdem claſſes miſit, & admoneri juſſit, ut ſua reſponſione propius ad rem accederent, ſeque Decretis Sacri Concilii Generalis conformarent.

Quo facto, Reverendiſſimi Domini Abbates Cœnobiorum Sancti Galli, & Hæremitarum, Honorabilem Virum, Dominum Florinum Flörch, Rectorem Eccleſiæ Parochialis in Altſtetten, tam ſuo nomine, quam aliorum Prælatorum Helvetiæ, reliquus vero Clerus Catholicus ejusdem terræ, quantum ejus in Diœceſi Conſtantienn. ſita eſt, Honorabilem Virum, Dominum Georgium Finck, Parochum Badenſem, ad Reverendiſſimum Dominum Cardinalem & Præſidentem cum mandato exactius reſpondendi ablegarunt. Qui quidem Legati propoſuerunt: Sentire quidem Dominos ſuos Reverendiſſimos, ac alios Prælatos, atque adeo totum Clerum Cisrhenanum, nec eos latere, quantopere Eccleſiæ Catholica propter turpem & ſcandaloſam Clericorum vitam laboret, & propterea maxima reformatione indigeat, ſeque ſua ſponte paratos eſſe, ut vitam tam ſuam, quam eorum, qui eis ſubeſſent, emendarent, & Decretis Sacri Concilii parerent, eoque nomine antedictos duos Prælatos infra annum, a die publicati Concilii, conventum egiſſe, atque ea de re, maxime vero de arctiori Monaſteriorum clauſura, & aliis ejus generis diſciplinam monaſticam concernentibus, ſedulo tractaſſe, & eadem pro parte executos eſſe. Sibi quoque propoſitum Reverendiſſimi Domini Cardinalis, quod dicti Concilii Decretorum executionem, tanto zelo meditaretur, vehementer probari. Præſentem autem profeſſionem Fidei Catholicæ, & omnia ea, quæ de doctrina ac morum reformatione tractant, ſummopere placere, ſeque eadem pronis ulnis amplecti, acceptare, & deoſculari, atque pro ſua virili laboraturos, ut eadem opere complerentur. Neque Seminarii erectionem, tanquam pium, utile, & neceſſarium inſtitutum, eis diſplicere, modo Clerus Helvetiæ ubique ſua immunitate frueretur, & a Magiſtratibus politicis, ea in re non impediretur, ſine quorum auctoritate, is nil prorſus conſentire auderet. Verum in prælectis Statutis Synodalibus non pauca eſſe, quæ hoc tempore in executionem deduci nequirent, ut ea eſſent, quæ de Fidei Catholicæ expertibus a parvulorum ex Baptismo ſuſceptione arcendis, & quædam capita de reformatione Matrimonii. Item de Decimis,

& collatione Beneficiorum, & ſi quæ ſunt ſimilia. Cujus rei culpam paci publicæ, inter Helvetios Catholicos, & eos, qui Zwinglianum dogma ſectantur, aſſcribebant. Nam ſi aliquis Sacerdos, maxime in iis locis, in quibus Catholici Sectarios, & eorum doctrinam nonnunquam etiam in uno eodemque Templo, ob tranquillitatem communem, ſecum tolerare coguntur, talia exequi conaretur, is in vitæ & corporis periculo futurus eſſet. Se itaque Reverendiſſimum Cardinalem rogare, ut conſtitutionem pacis publicæ, & diſcrimen, quod illius violatores ſubire poſſent, pro ſua prudentia diligenter ſecum perpendat. Præterea Prælatis Monaſteriorum ad ea, quæ de Eccleſiis incorporatis, & contra eorundem exemptiones & privilegia, in Statutis diſponuntur, reſpondere difficile videri, eo quod eorum cœnobia, ex Decimis incorporatarum Eccleſiarum fundata eſſent, iisque exemptionibus & privilegiis, quæ eorum Anteceſſores, ex gratia Sedis Apoſtolicæ, conſecuti eſſent, per ſuum reſponſum, vel expreſſo conſenſu renunciare, eis admodum grave & durum eſſet: & idcirco eos Reverendiſſimum Dominum Cardinalem obſecrare, ut ea in re ſuam ſententiam aliquo modo mitigaret. Et poſtremo Legatus ſæcularis Cleri Helvetiæ, aſsiſtente ſibi Parocho Lucernenſi, ſubjunxit: Univerſo Clero nil gratius, lætiusque accidere poſſe, quam ut Reverendiſsimo Domino Cardinali, uti ſuo Epiſcopo & Superiori, in omnibus, quæ juberet, & mandaret, debitam obedientiam, ſine quorumvis impedimento, præſtare deberet, & poſſet, hoc illum haud gravate facturum, modo in tali obedientia ita defendi poſſet, ut propter illud a nemine injuria, & moleſtia afficeretur. Se ſane quamplurima habere gravamina conqueſtu neceſſaria, & potiſsimum, quod in aliquibus locis, cum bonis Eccleſiaſticis, non melius ageretur, quam apud Sectarios, & quod interdum multa agere, ac etiam concionari cogerentur, quæ contra eorum conſcientiam eſſent, & de quibus juſtam rationem Deo, & Eccleſiæ reddere non poſſent. Sed quoniam in iis hoc tempore nullum remedium ſperandum eſſet, præſtaret tacere, quam multa ſine fructu loqui. Et quandoquidem eis ultra ea, quæ profeſsionem fidei, ſynceritatem doctrinæ, & reformationem morum concernunt, quidquam conſentire integrum non eſſet, orarent ipſi humiliter, ſe in ea re excuſatos haberi.

Quibus propoſitis, Reverendiſſimus Dominus Cardinalis, præhabita cum ſuis Conſiliariis deliberatione, per prænominatum Dominum Doctorem Fridericum Sandholtzer, eisdem Dominorum Prælatorum, & Cleri Ciſrhenani Deputatis reſpondit: Non eſſe omnino, quod Domini Prælati ſuis incorporationibus, exemptionibus & privilegiis timerent. Nam quoad incorporationes, nihil prorſus in Statutis prælectis contineri, quod juri & æquitati non conſentaneum, & quod in veteribus Sacris Canonibus non expreſſum, atque adeo in ipſis incorporationum diplomatibus, non cautum ſit. Quis enim iniquum judicaverit, vel quis cavillabitur Decretum, diſponens, Miniſtrum Eccleſiæ, qui omnia illius onera ſuffert, ex decimis & proventibus ejusdem congruam portionem, & neceſſaria alimenta Sacerdotali dignitati condigna habere debere, incorporationum juribus, in reliquis illæſis permanentibus? Quod autem ad exemptiones & privilegia attinet, Celſitudinem ſuam Reverendiſſimam & Illuſtriſſimam illius animi & intentionis plane non eſſe, eos per ſe, contra eorundem tenorem, in aliquo gravare, & quamvis tanquam Epiſcopus Conſtantienn. quod abſit, tale quid conaretur, attamen illud ſibi, uti Cardinali S. R. E. (cui Reverendiſſimos Dominos Abbates Sancti Galli, & Hæremitarum immediate ſubjectos, agnoſceret) minime liceret. Quod vero Sanctiſsimus D. N. Papa, & Sacrum Concilium Tridentinum, eorundem, quemadmodum & aliorum, exemptionibus & privilegiis, in aliquibus derogaſſet, quæ pro neceſſitate materiarum, hinc inde in hiſce Statutis reperita eſſent, id Dominationi ſuæ Reverendiſſimæ & Illuſtriſſimæ attribui non poſſe; quandoquidem ipſa hac in parte non Legislatoris, ſed executoris tantum officio fungeretur: ac etiam ſuo, id eſt, Cardinalium ſtatui, ordini, & dignitati, non parum derogatum eſſet, quod quidem ipſam patienter ferre oporteret. Cæterum quod multa in Statutis ſancita eſſent, quæ hoc tempore, cum ob pacem publicam, tum plura alia impedimenta, obſervari non poſſent, nollet Amplitudo Sua Reverendisſima & Illuſtrisſima, ad impoſſibile quenquam obligari, modo unusquisque pro ſalute Reipub. Chriſtianæ, id ageret, quod in ſuis viribus eſſet, & ſine magno periculo fieri poſſet. Utque etiam conſiderarent, hæc Statuta non ſolum præſenti Sæculo, verum etiam futuris condita eſſe, in quibus aliquando, ut Dominatio ſua ſperaret, ejusmodi impedimenta ceſſatura eſſent. Quod denique totus Clerus Helveticus, prælecta Decreta Synodalia, quoad doctrinam, profeſſionem fidei, & reformationem morum, tanta benevolentia amplecteretur, id Celſitudini Suæ Reverendisſimæ & Illuſtrisſimæ longe gratisſimum eſſe, eundemque ſe adhortari, ut verbis ſuis tam liberaliter oblatis, factis reſponderet, & Deum rogare, ut eum in ſuo bono propoſito confirmaret. Se inſuper ſperare, ubi Catholici Magi-

Magiſtratus Helvetiæ, de Seminario, & aliis, quæ in perlectis Statutis, ex ſumma neceſſitate, ſancte, juſte, & pie conſtituta ſunt, probe informati fuerint, eos illa omnia facile conſenſuros.

Et cum jam tempus prandii inſtaret, data per Dominum Epiſcopum Aſcalonenſem pontificali benedictione, per ſecundum Promotorem, mandante Reverendisſimo Domino Cardinale, abeundi licentia conceſſa fuit, his verbis:

Reverendiſſimi Domini, Reverendi Patres, & Honorabiles Viri. Cum reſponſa a quibusdam ex cœtu veſtro data admodum gravia, & conſultatione digna videantur, Reverendiſſimus & Illuſtriſſimus Dominus Cardinalis, quemadmodum me vobis proponere juſsit, adhibitis doctis & prudentibus Viris, ſuper iis diligenter & mature deliberabit, & ad horam ſecundam poſt meridiem, eos, qui nondum plene & perfecte reſponderunt, audiet, & omnia ea vobiscum tractabit, quæ ad Chriſtianam unanimitatem, pacem, charitatem, & æquitatem, quantum ſalvis Decretis Sacri Concilii Tridentini, fieri poteſt, & denique ad piam & concordem hujus Synodi concluſionem facere videbuntur: & idcirco mandat, ut eadem hora ſecunda, huc revertamini.

Hora igitur ſecunda pomeridiana, Reverendisſimo Domino Cardinale, & reliquis Eccleſiaſticis Statibus, ad pulſum campanæ in loco conſueto, denuo congregatis, lectaque per ſæpenominatum Reverendum Dominum Epiſcopum Aſcalonenſem, oratione prædicta, & Dominis Prælatis, aliisque nonnullis Cleri Ordinibus ultrarhenanis, pleniorem ſententiam ab eis petitam cunctantibus, Reverendisſimus Dominus Cardinalis, intelligens priorem difficultatem, absque ulteriori duorum aut trium menſium deliberatione reſpondendi, plerisque adhuc inhærere, ne nihil in hac Synodo effectum eſſet, ſuper iis, quæ fidei profesſionem, & vitæ ac morum reformationem concernunt, concludere, reliqua vero, quæ de Seminario, & aliis, quæ propter Magiſtratuum ſæcularium impedimenta, & ſine eorundem auxilio, difficulter ad effectum deduci poſſe videntur, ſtatuta ſunt, ad duos menſes ſuſpendere, & omnibus Cleri ordinibus, ſuper iis interim deliberandi ſpatium asſignare decrevit, finali deciſione, poſt bimeſtre tempus, prout juris eſt, ſibi nihilominus reſervata.

Quod quidem Decretum, ut Dominorum Prælatorum, & communis Cleri ſuffragiis, ſaltem conſultivis, non deciſivis, ſtabiliretur, confirmareturque, Reverendiſſimus Dominus Cardinalis, ſingulas claſſes (qui ſuam ſententiam ſcripto, vel viva voce protulerunt) eorumve deputatos, ſeorſum ad ſe, ſuosque Conſiliarios, in Sacrarium accivit, eisque ſuam intentionem aperuit, eos de ſua ſententia percontando.

Primum igitur Deputatis ex tertia, id eſt, Dominorum Prælatorum claſſe interrogatis, illi receſſerunt, & cum ſua claſſe deliberarunt, atque dein redeuntes reſponderunt: Majori parti ſuæ claſſis ſummopere placere, ut hæc Synodus tali, ut prædictum eſt, Decreto concluderetur, ſeque ob id Reverendisſimo Domino Cardinali, quod eis petitam deliberationem concedere vellet, maximas agere gratias. Verum ſe hoc Decretum ita intelligere, ut nihilominus, etiam poſt elapſos duos menſes, ſua gravamina, & impedimenta, quæ obſtent, quo minus omnia ea, quæ de Parochiis, Scholis, Decimis, & aliis ejus generis in novis Statutis ſanciuntur, obſervari queant, proponere poſſint. Alioquin ſi ipſis ea poſt bimeſtre proponendi facultas adempta eſſe deberet, non poſſent ipſi, absque ulteriori deliberatione, etiam in priorem partem Decreti conſentire. Quibus Reverendiſsimus Dominus Cardinalis reſpondit: Se quoque ejusmodi Decretum aliter non intelligere, nec aliter ſentire, quam ut ad impoſsibilia, & alia, quæ ob evidentia & notoria impedimenta fieri nequeunt, nemo obligetur, ſive priorem, ſive poſteriorem partem Decreti reſpiciant.

Deinceps Deputati quartæ & quintæ claſsis, id eſt, Cleri transrhenani Eccleſiarum Collegiatarum, & Capitulorum ruralium, de ſua ſententia interpellati, dixerunt: Perlecta Decreta Synodalia ſibi, ſuisque claſſibus ſat bene arridere, ſeque ea, quæ de doctrina, fide, & profeſsione Catholica, nec non de morum reformatione, quatenus ad honeſtatem habitus, ſobrietatem, ſedulitatem in Officiis Divinis, & miniſteriis Eccleſiaſticis, & alia hujusmodi pertinent, diſponant, lubenti animo acceptare, & vitam ſuam eisdem in poſterum ita conformaturos, quod Reverendiſsimus Dominus Cardinalis brevi longe aliam faciem Cleri ſui viſurus ſit, & eatenus quoque Decretum, a Reverendiſsimo Domino Cardinale promulgandum, ſibi placere. Sed iis, qui cum concubinis (quas ipſi honeſtiori vocabulo ancillas vocant) rem ſuam domeſticam adminiſtrant, præcipue illis, qui in rure habitant, ſeque majori ex parte, agricultura & pecoribus ſuſtentare compelluntur, easdem deſerere, ſeu amovere, graviſsimum & quodammodo impoſsibile videri. Et ideo eosdem Reverendiſsimum & Illuſtriſsimum Dominum Cardinalem, obnixe rogare, ut hac in parte, ſuam ſententiam mutare non dedignaretur.

Quibus Dominus Cardinalis reſpondit : Se in iis, quæ Sacrum Concilium Tridentinum, & vetuſtiores Sacri Canones decreverunt, & conſtituerunt, quicquam immutandi poteſtatem nullo modo habere, nec ſe hic Legislatoris, ſed Executoris tantum munere fungi. Proinde ſe illos paterne adhortari, ut conſiderantes maximum ſcandalum, & defectionem ab Eccleſia, quæ inde orirentur, colla ſua, quemadmodum & aliæ pleræque claſſes, obedientiæ & diſciplinæ jugo ſubderent. Nec eſſe, quod impoſsibilitatem cauſarent, cum plures honeſtæ & grandævæ ætatis ancillæ, quam Sacerdotes, reperirentur, atque volenti, adnitenti, & auxilium Divinum imploranti, ea in re nihil impoſsibile eſſet.

Poſtea Religioſi ſextæ claſsis ſuper ſua ſententia denuo auditi propoſuerunt : Se ex perlectis Conſtitutionibus nihil penitus animadvertiſſe, quod non pium, honeſtum, Catholicum, & Eccleſiaſtico Statui dignum ſit, ſeque nullam juſtam cauſam, ob quam illæ acceptari non debeant, prætendere poſſe, & proinde etiam nullam ulteriorem deliberationem petere. Quinimo ſe easdem Conſtitutiones, quantum eos, ac eorum Monaſteria concernerent, cum debita reverentia ſuſcipere, & ut apud ſuos, quantum injuria horum temporum pateretur, & poſsibile eſſet, inconcuſſe obſervarentur, omni ſtudio conaturos eſſe. Quod vero ad Seminarium attinet, placere quidem eis illud inſtitutum vehementer, verum quum plerique illorum paupertatem tam verbis, quam factis profiterentur, ſe id facultatibus ſuis, nihil vel parum promovere, vel adjuvare poſſe. Quo reſponſo audito, Reverendiſsimus Dominus Cardinalis ad illud replicavit, ſe ejusmodi reſponſione, quemadmodum etiam priori (quod piiſſimum & elegans in ſcriptis ediderant) uti ſibi valde grata & accepta, optime contentum eſſe, & propterea eos cum bona gratia & venia a ſe dimiſit. Salvo tamen jure Seminarii, contra eos, quibus de bonis Eccleſiaſticis abunde proviſum eſſet, & qui de jure ad ejus contributionem tenerentur.

Demum ſeptimæ claſſis, id eſt, Cleri cisrhenani, ſeu Eccleſiarum Collegiatarum, & Capitulorum ruralium Helvetiæ Deputati, reſumpti & de ſuo judicio ſuper prædicto Reverendiſſimi Domini Cardinalis Decreto interrogati, reſponderunt : Sibi neutiquam adverſari, ut Decretum Reverendiſſimi Domini Cardinalis, in forma ſingulis claſſibus propoſita, ſolenni pronunciatione promulgetur. Se namque illud prono animo acceptare: quandoquidem, ſi ipſi ſe in eo immorigeros exhiberent, futurum eſſet, quod per Magiſtratus politicos ad hoc adigerentur.

Re itaque hoc pacto compoſita, quædam pauca Capitula ruralia, ſua varia gravamina, voce & ſcripto, coram Reverendiſſimo Domino Cardinale propoſuerunt. Sed quoniam ea talia fuere, quibus hoc infelici tempore, per Reverendiſſimum Dominum Cardinalem, & præſentem Synodum nullum remedium adhiberi potuerit, nec etiamnum poſſit, eadem in aliud commodius & magis opportunum tempus rejecta fuerunt.

Et quoniam reſtabat, ut juxta C. 10. de Reformatione, Seſſione vigeſima quinta Concilii Tridentini, aliquot idonei viri, in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti, eligerentur, quibus cauſæ Eccleſiaſticæ a Sede Apoſtolica in partibus delegandæ, ad audiendum, cognoſcendum, & decidendum, committerentur, Reverendiſsimus Dominus Cardinalis quosdam infraſcriptos, ipſi Synodo nominandos, & cum jam tarda hora eſſet, congregationem dimittendam, aliumque diem & horam pro concluſione hujus Synodi, per ſecundum Promotorem, indicendum duxit, his ſequentibus verbis:

Reverendiſſimus & Illuſtriſſimus Dominus Cardinalis & Præſidens, in Judices delegatos pro cauſis, a Sede Apoſtolica impoſterum delegandis, nominat, videlicet Reverendos Dominos Decanum Eccleſiæ Cathedralis Conſtantienn. nec non Abbates in Crucelinga, & domo Petri, atque Parochum Eccleſiæ Collegiatæ Sancti Stephani, eosque Sanctiſſimo D. N. Papæ quamprimum ſignificabit : ſi qui autem juſtas & rationabiles cauſas habuerint, ob quas ipſi ad tale officium minus digni vel idonei ſint, easdem craſtina die allegare poterunt. Præterea Reverendiſſima & Illuſtriſsima Celſitudo ſua præſentem Congregationem dimittit, & aliam, tam ad Sacrum Miſſæ Officium in hoc Templo, per Reverendiſsimum Dominum Abbatem Hæremitarum pro gratiis Deo agendis, celebrandum, Item ad audiendum concionem vernaculam a Reverendo Domino Suffraganeo, & orationem latinam, a Venerabili & Egregio Viro, Domino Jacobo Kurzio faciendam, quam pro reliquis reſtantibus negotiis Synodalibus finiendis, indici juſsit, & mandavit, in craſtinum diem, mane ad horam ſextam. Quam Dominationibus veſtris, & vobis omnibus annuncio, & intimo. Quo publice proclamato, & ſolita Benedictione facta, omnes diſceſſerunt.

Acta quinti & ultimi diei.

ULtimo ipſius Synodi die, nempe Veneris, quinto Septembris, cum omnes

ad

ad eandem pertinentes Domini Abbates, & alii jus Mitræ, & Pontificalium veſtimentorum habentes, eiſdem ornati, reliqui vero quisque ſuo ſacro habitu amicti, hora ſexta antemeridiana, ad ſonum campanæ, frequentes adeſſent; Reverendiſsimus Dominus Abbas Hæremitarum, ſolenne Sacrum de Beatiſsima Virgine MARIA, in Pontificalibus ornamentis peregit, Reverendo Domino Henrico Abbate in Fiſchingen, & ſupradicto Domino Conrado a Stadion, tanquam Diaconis, ei miniſtrantibus.

Quo finito, Reverendus Dominus Epiſcopus Aſcalonenſis Pontificalibus indutus, & genuflexus incepit Antiphonam: *Propitius eſto*, &c. Choro & Cantoribus eam proſequentibus. Dein Vicecantor inchoavit Pſalmum: *Adjuva nos Deus*, &c. Choroque eundem proſequente, & prædicta Antiphona repetita, idem Dominus Epiſcopus Aſcalonenſis orationes: *Noſtrorum tibi Domine*, &c. &: *Mentibus noſtris*, &c. cantavit. Eoque poſtea dicente: *Oremus*, Diaconus, qui Reverendiſsimo Domino Abbati Hæremitarum Miſſam celebranti, in Altari miniſtraverat, ſubjunxit: *Flectamus genua*, Subdiaconus poſt parvum intervallum: *Levate*, Tum Dominus Epiſcopus Aſcalonenſis, orationem: *Deus, qui nos juſtitiam loqui*, &c. recitavit, prout hæc omnia in libro Pontificali continentur. Quo peracto, Diaconus, incenſo benedicto, & recepta a Reverendiſsimo Domino Cardinale benedictione, quemadmodum etiam in prædicto Miſſæ officio fecerat, duobus pueris ſymphoniacis, cum candelis præcedentibus, & Subdiacono cum thuribulo ſuffumigante ſubſequente, cantavit Evangelium: *Reſpiciens JEſus in Diſcipulos*, &c. & librum Evangeliorum eidem Domino Cardinali, pro more, oſculandum præbuit. Deinde Dominus Epiſcopus Aſcalonenſis genua flectens, incepit Hymnum: *Veni Creator Spiritus*, &c.

Quo quidem Hymno, cum Verſiculo: *Emitte Spiritum tuum*, &c. & oratione: *Deus, qui corda fidelium*, &c. abſoluto, idem Reverendus Dominus Epiſcopus Aſcalonenſis, accepta a Reverendiſsimo Domino Cardinale benedictione, ſuggeſtum aſcendit, & concionem habuit ad Clerum & populum; in qua, de Synodorum neceſſario uſu & celebratione diſſeruit, & auditores omnes una admonuit, ut ſuis piis orationibus firmum emendationis propoſitum, gratiamque & miſericordiam a DEO impetrare eniterentur.

Finita concione, Reverendiſsimus & Illuſtriſsimus Dominus Cardinalis, poſtquam Laici iterum abire juſsi ſunt, ſubducto omnium claſsium calculo, invenit majorem illarum partem, in eam ſententiam, de qua præcedenti die actum erat, condeſcendiſſe, & propterea eam in ſcripturam referendam, & ſecundum eandem pronunciandum decrevit: quemadmodum etiam mox eo mandante, per Dominum Lectorem ex ſuggeſtu pronunciata, publicata, & promulgata fuit, in hunc modum:

Chriſti Nomine invocato. Nos MARCUS SITICUS, miſeratione Divina Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, Tituli Sancti Georgii in Velabro, Presbyter Cardinalis, & Epiſcopus Conſtantienſis, conceptis, propoſitis, & promulgatis Synodo noſtræ Epiſcopali, Conſtitutionibus Synodalibus, omniumque Statuum Eccleſiaſticorum ad eandem Synodum vocatorum, reſponſionibus, excuſationibus, & gravaminibus auditis, bonoque conſilio, ac matura deliberatione, nec non totius Synodi communi conſenſu præcedente, hanc Synodum noſtram in nomine Domini concludendum, pronunciandumque, decernendum, & declarandum duximus, prout Apoſtolica, & ordinaria auctoritate pronunciamus, decernimus, & declaramus. Omnes & ſingulas Conſtitutiones, huic Synodo prælectas, Fidei Profeſsionem, vitæque ac morum Cleri reformationem concernentes, ab omnibus perpetuo, firmiter & inviolabiliter obſervari: Nec non (*) *Prælatos, Decanos, Procuratorem noſtrum Fiſcalem, & alios, pro ratione cujuslibet officii, eas in Civitate & Diœceſi noſtra, executioni demandari debere. Super reliquis vero, quæ Seminarium, & alia, quæ propter Magiſtratuum ſæcularium impedimenta, & citra eorum auxilium, difficulter ad effectum hoc tempore deduci poſſe ab aliquibus videntur, concernunt, eisdem Statibus noſtris Eccleſiaſticis deliberandi, ſuaque reſponſa ad Nos mittendi, vel ſaltem Viſitatoribus noſtris, brevi ablegandis exhibendi, duorum menſium proxime futurorum ſpatium concedimus: eaque interim ſuſpendimus, & eo termino effluxo, ea etiam, quatenus Sacri Concilii Tridentini, & antiquorum Canonum Decreta nobis permittunt, omnino decidendi, declarandi, & determinandi facultatem reſervamus.*

Hic loci, ſi legitimus celebrandarum Synodorum modus ſtricte obſervatus fuiſſet, contumacia omnium, ad hanc Synodum vocatorum non comparentium, neque ſe legitime excuſantium, nec pro ſe mittentium, vel etiam minus legitime, & cum inſufficienti procuratorio comparentium, accuſari, & ſententia Reverendiſsimi Domini Cardinalis, in Canonicas pœnas condemnari debebant. Verum Celſitudo ſua Reverendiſsima & Illuſtriſsima, conditionem, iniquitatem, & diffi-

(*) *Addendum videtur:* per, *vel in fine hujus commatis pro*: demandari, *legendum*: demandare.

difficultatem horum temporum perpendens, aliisque de cauſis, animum ſuum rationabiliter moventibus, illud pro hac vice omittendum duxit. Et idcirco promulgato præinſerto Decreto, Venerabilis & Eximius Vir, Dominus Jacobus Curtius, utriusque Juris Doctor, & Canonicus Eccleſiæ majoris Conſtantienſ. Latinam Orationem, in qua Clerum ad emendationem vitæ, & obſervationem prælectorum Statutorum admonuit, ex ſuggeſtu habuit, quam inferius ſuo loco videre licet.

Qua Oratione abſoluta, Reverendus Dominus Vicarius in Spiritualibus, Synodum hiſce verbis allocutus fuit: *Reverendiſſimi Domini, Reverendi Patres, & Honorabiles Viri. Reverendiſsimus Princeps, Cardinalis, Epiſcopus & Præſidens noſter, vos omnes & ſingulos per me interrogari mandavit. Num vobis placeat, ut ad Dei Omnipotentis laudem huic Sacræ Synodo Epiſcopali finis imponatur?* Omnibus autem per *Placet* reſpondentibus, Dominus Epiſcopus Aſcalonenſis deponens Mitram, & ſtans verſus Altare, cantavit orationem: *Exaudi, quæſumus, Domine ſupplicum preces, & confitentium tibi parce peccatis, & quia conſcientia remordente tabeſcimus, ne aut ignorantia nos traxerit in errorem, aut in præceps forſitan voluntas impulerit a juſtitia declinare: ob hoc te poſcimus, te rogamus, ut ſi quid offenſionis in hac Synodi celebritate contraximus, remiſſibile facere, & condonare digneris, illiusque te miſerante indulgentiam ſentiamus; ut in eo, quod ſoluturi ſumus aggregatam Synodum, a cunctis primum abſolvamur noſtrorum nexibus delictorum: Et quoniam nulla eſt, Domine, humanæ conſcientiæ virtus, qua offenſæ tuæ voluntatis poſsint judicia experiri, & imperfectum noſtrum vident oculi tui, perfectionem deputa, miſericors Deus, qua perfecto æquitatis fine, per te ſingula concludi peroptamus, & ſicut te in noſtris principiis auctorem popoſcimus, ita quoque in hoc fine judiciorum noſtrorum exceſſibus te adeſſe deprecamur, ut ignorantiæ parcas, errores corrigas: perfectis votis, perfectam operis efficaciam largiaris, & transgreſſoribus, tibi confitentibus, venia & remuneratio ſubſequatur ſempiterna: per Chriſtum Dominum noſtrum.* Choro reſpondente: *Amen.*

His omnibus magna omnium attentione, expeditis, Laicisque in Templum admiſſis, Dominus Epiſcopus Aſcalonenſis inchoavit canticum: *Te Deum laudamus*, quod Chorus in muſica, & organis proſequutus eſt.

Quo expleto, ac Benedictione Pontificali omnibus ſolenniter impertita, ambo Promotores, nomine totius Synodi, Notarium actuarium ejusdem ſolenniter requiſiverunt, ut omnia & ſingula in hac Synodo acta, propoſita, & decreta, diligenter & fideliter conſcribi, & regiſtrari, eisque & aliis, quorum intereſt, aut inpoſterum intererit, unum, vel plura de iis omnibus conficiat, & confecta tradat inſtrumentum, & inſtrumenta. Quod quidem Notarius ſe facturum pollicitus eſt, atque Teſtes ibidem præſentes, ut omnium & ſingulorum, quæ in hac Synodo vidiſſent, & audiviſſent, memores eſſent, requiſivit.

Deinde alter Promotor annuncians finem Synodi clara voce proclamando: *Annuncio vobis Reverendiſſimi Domini, Reverendi Patres, & Fratres Dilectiſſimi, præſenti huic Synodo finem impoſitum eſſe, recedamus igitur in pace.* Cui Chorus, & omnes alii læti reſpondebant: *In nomine Domini.*

Poſtremo præfatus Dominus Doctor Jacobus Curtius, primum Omnipotenti Deo, pro ſua infinita gratia & bonitate nobis exhibita, deinceps vero Dominis Prælatis, & aliis, qui huic Synodo interfuerunt, nomine Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi Domini Cardinalis, & ex ejus juſſu, gratias egit his verbis:

Poſtquam præſens negotium, non absque inenarrabili quadam Divina gratia, ad finem fæliciſſimum deductum eſt, nihil præterea reliquum, niſi ut pro tanto beneficio, oſtendamus nos ipſos Superis, quam gratiſſimos. Quapropter, non quidem quas debemus, ſed quas, pro humana imbecillitate noſtra, poſſumus, obnixiſsime gratias agimus, qui ſummus in ſummis habitat, Patri indulgentiſsimo; Generis humani Redemptori Filio JEſu Chriſto: atque qui Triadem illam Omnipotentem abſolvit, e Patre, Filioque procedens, adorando Spiritui: Chriſtiparæ ſemper Virgini, Beatiſſimæ Matri Mariæ: Divis Eccleſiæ hujus Tutelaribus, ſive Patronis, Conrado, & Pelagio: tum & univerſis Cælicolis. Et a Divinis ad humana deſcendens, mandato Reverendiſsimi in Chriſto Patris, & Illuſtriſsimi Principis ac Cardinalis noſtri, ago etiam vobis omnibus & ſingulis, quotquot adeſtis, gratias ſemper duraturas: quod ad Omnipotentis DEI, & ſuæ Sanctæ Fidei honorem, tum & Eccleſiæ Cathedralis noſtræ, & univerſæ Diœceſis commodum & ornamentum, veſtra præſentia hanc Synodum decorare, illuſtrare, & quæ neceſſaria videbantur, definire, diſcernere, ac concludere non dedignati ſitis. Amplioribus, fuſioribus-

que

que verbis vobis gratias agerem, niſi mihi conſtaret vere ac ſynceriſsime, quod apud Illuſtriſſimum Principem noſtrum, hoc obſequium veſtrum, grato, memorique animo ad annos Neſtoreos conſervabitur.

Quo dicto, omnes pariter ſurgentes, pacifice receſſerunt.

Acta & facta ſunt hæc omnia, Anno Domini, Indictione, Pontificatu, & loco ſupra dictis. Præſentibus tum ibidem Honorabilibus Viris, Dominis Antonio Curtio, Archi-Presbytero in Trabedone; Comenn. Diœceſis, ſupradicti Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi Domini Cardinalis & Epiſcopi Conſtantienn. Sacellano, Georgio Mnlitore, Canonico Eccleſiæ Collegiatæ S. Mauritii Auguſtæ, & Magiſtro Paulo Kleindinſt, Vicario Eccleſiæ Cathedralis Auguſtenn., Reverendiſſimique & Illuſtriſſimi Dnmini Cardinalis & Epiſcopi Auguſtani Sacellanis, Teſtibus ad præmiſſa vocatis & requiſitis.

Et quia ego Johannes Gœrz us, Balingenſis, Conſtantienn. Diœceſis, Jurium Doctor, atque ſupradicto Reverendiſſimo & Illuſtriſsimo Domioo Cardinali & Epiſcopo Conſtantienſi a conſiliis, Sacris Apoſtolica & Imperiali auctoritatibus publicus, in Archivo Rom. Curiæ immatriculatus, & in Conſiſtorio Cameræ Imperialis approbatus, & inſcriptus Tabellio &c. ab eodem Reverendiſsimo Domino Cardinale, cum conſenſu hujus Synodi, in Actuarium ejusdem deputatus & juratus, omnibus & ſingulis præmiſsis interſui, eaque vidi, & audivi: Idcirco præſcripia Decreta, Statuta, & Acta Synodalia, in fidem eorundem, manu propria ſubſcripſi, ad hoc debite requiſitus.

JOHANNES GOETZIUS D.
& Notarius ſſt.

SEQUUNTUR ORATIONES IN SYNODO DIOECESANA CONSTANTIENN. HABITÆ ANNO M.D.LXVII.

Oratio in primo die Synodi habita, per Venerabilem & Egregium Virum, Dominum FRIDERICUM SANDHOLTZER, Sacræ Theologiæ Doctorem, Parochum, & Canonicum Eccleſiæ Collegiatæ S Stephani Conſtantiæ.

NUlla hodie vel prior quæſtio auditoris animo, vel juſtior occurret, illa, quam qua fiducia ego homo ingenio tenui, eruditione minima, facundia impediriſsima, ſeu potius nulla, audeam in præſentia virorum, quorum ingenium & doctrinam, quorum etiam in dicendo elegantiam ignorare non poſſum, comparere, & eum locum, qui ne mediocribus quidem, ſed Inſigni alicui atque Egregio Viro debeatur, occupare? Sed quam magnæ ſunt, Patres Ampliſsimi, obedientiæ vires ac violentiæ, tam æquum eſt, huic auſui meo veniam dari. Invitus, mihi credite, hanc meis humeris imparem Provinciam imponi ſum paſſus, veras cauſas allegavi multas, ſed durum erat, contra ſtimulum calcitrare. Reverendiſsimus Pater, ac Princeps noſter, Dominus meus Clementiſsimus, ita juſsit, cujus auctoritati refragari, in re honeſta, ac negotio maxime pio, infandum nephas exiſtimari queat. Patiamini igitur me, pro ſolita humanitate veſtra, libere, ac breviter dicere. Primo qualiter vir bonus, & Eccleſiaſticus affectus eſſe debeat, erga proximum ſuum, imo vero erga Eccleſiam Dei, quam Chriſtus acquiſivit Sanguine ſuo precioſo: in quo verſatur cardo actionum, officiorumque noſtrorum omnium. Secundo, quia nemo ignorat, diſciplinam ac mores Cleri, heu! nimium a ſua vetuſtate degeneraſſe, de reformatione ejusdem, pro injuncti officii ratione, adjiciam paucula. Tertio, quanta cura ac ſtudio Scholæ ſint conſtituendæ, attingam, cum ſine his, nec Doctrinæ ſynceritas revocari, aut manuteneri, nec Eccleſia priſtino nitori reſtitui unquam poſſe videatur. Dominus dignetur nobis largiri oculos mundi cordis, quibus cernuntur ſpiritualia: aures puras, quibus percipiuntur arcana cœleſtis ſapientiæ; ut quod noſtra imbecillitate non habemus, nec poſſumus, de ſuæ bonitatis abundantia largiatur. Amen.

Quemadmodum vigilaos agricola, quamvis nulla in parte ſibi dormitandum, aut ceſſandum putat, tamen arborum radicibus ante omnia proſpicit, nimirum intelligens, hinc proficiſci totius arboris incolumitatem: Itidem & ædiles, quibus ea delegata eſt Provincia, canales quidem non negligunt, ſed ipſis fontibus, primam impartiuot curam, eo quod his vitiatis, plurimum incommoditatis ad univerſam perveniat Rempublicam; Proinde Sancti Patriarchæ, quorum omnis vita nobis vivendi formam depingit, quocunque terrarum demigrabant, ſummo ſtudio

dio parabant ſibi fontes, aqua ſalubri ſcatentes: pro his belligerabantur, hos obturatos refodiebant, quos & poſteritas, ut rem ſacram, a majoribus traditam, venerabatur. Ita mihi quidem in Religione conſtituenda, aut reformanda Eccleſia, adprime neceſſarium videtur, ut animi Laicorum ac Miniſtrorum, a craſsioribus affectibus ſint quam defecatiſsimi, ſintque eo modo comparati, ut cupiant ſincere exequi ſuum officium, nocere nemini, prodeſſe vero quam poſsint pluribus. Ex iſto limpidiſsimo fonticulo, ac puriſsima ſcaturigine, mirum, quam pellucidi rivuli deriventur ad univerſam Rempublicam, & ad ſingula Eccleſiæ membra, tanquam unguentum, quod deſcendit a capite in barbam Aaron, & in oram veſtimenti ejus.

Nam occultus quidam naturæ ſenſus, a recta ratione confirmatus, per gentes omnes humanum genus docuit, eum, qui aliorum in ſe ſuſciperet curam, nec impenſis, aut laboribus parceret, excelſum, ſublimem, magnum virum eſſe, dignum non humanis tantum, ſed Divinis etiam honoribus. Quem natura, vel DEUS potius, ſingulari quodam munere, quam ſimillimum ſibi dediſſet, in aliorum magis, quam in ejus ipſius commoda, atque utilitates. Maximum quoddam eſt, quod Chriſtus, Princeps Paſtorum, hoc nobis exempli reliquit, ad hoc nos præ cæteris provocavit. Ille Paſtor bonus, & Princeps Paſtorum venit quærere, & ſalvum facere, quod perierat, hic animam poſuit pro ovibus. Quin nos iſtum imitemur, nos ipſos, & noſtram ſalutem aliorum ſaluti poſthabendo? Quis non velit coadjutor eſſe tanti Paſtoris, imo vero tanti Regis, cui Pater mundum univerſum, atque ipſos Angelos ſubjecit? Quis non tanti præmii cupiditate accendatur, atque inflammetur? Fulgebunt, inquit Scriptura, ſicut ſtellæ firmamenti, qui ad juſtitiam erudiunt multos. Nemo vero ad juſtitiam erudiet alium, niſi prius ſibi ipſi attendat, niſi arborem bonam, dein & fructus bonos faciat. Diſpono vobis regnum, inquit Chriſtus, ut edatis & bibatis &c. Qui paſcit ac curat hic res proximi, ille lege Taſionis paſcetur in regno Dei, valde emphatice dictum eſt: Petre, paſce, paſce, paſce.

Sed nunc omnes ſumus Paſtores, dicet aliquis, nec omnibus ſuppetit facultas. Verum id quidem, invenias, qui rem nullam habent: at iſti voluntatem conferant in commune, & votis, fauſtisque precationibus, interdum quoque exhortationibus, atque incitationibus adjuvent laborantes. Non prodis ipſe in aciem, quia vel naturæ vires, vel opes ſortuna ademit? At certe prodeuntes voce, votis, bonis omnibus ad victoriam adjuva, contribue voluntatem, qui facultatem non potes. Quod res Eccleſiaſticæ apud noſtrum pleroſque frigent, nec diligenter hactenus commiſſo muneri invigilavimus; inde eſt fortaſſe, quod nihil ab ullo ſit recte, qui non ex opere delectationem quandam percipit. Non equos, non oves, non domos, non naves, aut artem denique aliquam probe curabit, atque exercebit is, qui ex ipſa voluptatem non capiat. At delectari re aliqua nemo poteſt, qui eam non amet, niſi ea jucunda illi ſit & chara. Quapropter neceſſe eſt, regentem atque adminiſtrantem diligere id, cui præeſt gubernando, ſive ea ſit inanimis res, ſenſus omnis vitæque expers, ſive animata: multo omnium maxime, ſi ſit homo, quem ſi quis negligit, nunquam ſic reget, quemadmodum officium poſtulat: nempe ad illius, qui regitur, utilitates omnia referat, hoc enim demum eſt paſcere. An divites fructum ſuarum opum, exiſtimabunt voluptatem, tanquam pecudes, aut vanam poſsidendi jactantiam? Ut arcæ potius credantur eſſe, quam homines, qui aurum continent, non utuntur? O! quantas occaſiones, qui inter nos authoritate ſunt præditi, maximarum ac pulcherrimarum rerum prætermittunt, dum vana illa honoris ſpecie, umbraque acquieſcunt. Poſſent veneratione ac majeſtate ſola, jura & leges fulcire, ac ſuſtentare, quietem, pacem, charitatem, religionem, bonos mores in Eccleſia Dei fundare, ac conſtituere, denique ea perficere morum gravitate, cum paſtorali manſuetudine juncta, quæ vix ullis vel armis perficerentur vel viribus. An major aliunde comparari poteſt authoritas, quam dum multi affectos ſe beneficio recordantur, & dum homines omnes vident ſe hæc ſive naturæ, ſive induſtriæ, ſive exiſtimationis bona, juvandis habere quam plurimis parata; ut non unius eſſe hominis bona exiſtimentur, ſed omnium, nec ſecus illa aſpiciat quisquam vel curet, quam propria. Flagitioſe igitur honorati homines delinquunt, qui præſtantiſsimæ occaſionis leviſsimum ſibi fructum deſumunt, & pulcherrimo omnium in humano genere inſtrumento, ad opus inaniſſimum, abutuntur.

Nos ergo quicunque ſumus, quum ceu ſalutare Numen quoddam, gentibus poſsimus ac populis conſulere, ſive ſcriptis monumentis, ſive ſcholaſticis profeſsionibus, ſive concionibus, atque orationibus popularibus, ſive privatis colloquiis, ſive ſecretis confeſsionibus, a vitiis dehortando, ac deterrendo, incitando, atque impellendo ad pietatem, conſolando mœſtos, jacentes tanquam porrecta manu erigendo, domando contumaces, lentendo aſperos, denique quicquid

quid eſt in pietate vel fractum, conſolidando, vel pravum, corrigendo. Tam ſublimem, inquam, conditionem cum ſimus nacti, ad ſordida nos demittemus? Ad militiam Dei altitonantis cum ſimus aſſcripti, ſæcularibus negotiis implicabimur? Quid in homine nobilius aut præſtantius mente, ac ratione? At ſicut mens in corpore voluntatem cohibet, reprimit affectus, ceu populos ſibi ſubjectos: ita nos decet, ſubjectos nobis docere meliora, incitare ad pulchra, ad omne genus honeſtatis, ac laudis extimulare. Quale, quam contra rerum naturam eſſet monſtrum, ſi ipſa ratio, quam etiam gentilis Ariſtoteles cognovit ad optima nos ſemper adhortari, ſuadeat peſſima? & judicium ac ſanitas mentis, hominem ad inſaniam rapiat? Si Paſtores verbo, vel exemplo mala ducent, & vulgi pravos affectus concitant, quantum erit incendium? quæ ruina? quis poterit cadentes res ſiſtere humanas? Si fons communis, unde univerſi hauriunt, & medicina publica, in quam unam intentos cuncti habent oculos, venenum habeat infuſum, quis ullam poterit in poſterum ſalutis micam ſperare? Publicus Pater eſt Paſtor, Prælatus, aut quivis etiam de (*) choro, formator morum ad modeſtiam, temperantiam, humanitatem, quæ non in verbis tantum, & levi quadam aura evaneſcunt, ſed ita alte in animos penetrant, ut ad res atque opera tranſeant. In quo ut probiſſime perfunctus erit officio, & maximam operæ ſuæ laudem ac fructum colliget, ſive humanis vocibus aliquid tribuendum cenſeat, ſive, quod eſt veri atque abſoluti ſapientis, altius ſibi ſpectandum ſtatuat, & teſtimonio conſcientiæ ſuæ velit acquieſcere, præmiumque immortale expectare. Atque id quidem per omnes ſtatus, ordinesque hominum fieri debebat, ut quisque erga alium, munus ſuum, atque officium diligenter, & bona, quod dicitur, fide obiret. Nusquam tamen minus ceſſare convenit, quam Superiorum erga inferiores. Quemadmodum enim compoſitio hæc univerſi confeſtim interiret, ſi vel cœlum deſineret ſalutarem illam vim terræ immittere, vel terra excipere, illaque ad uſus mortalium uti, ac diſpenſare: Ita in Eccleſia, imo quacunque domo, omnia peſſum eant, ac diſſolvantur, neceſſe eſt, ſi is, qui præeſt, aliis curis a gubernaculo diſcedat, & qui ſubditus eſt, non præcipientis voci, ac voluntati obtemperet, ſed animo quisque ſuo. Si viri fortes materiam quærunt virtutis ſuæ exercendæ, an majorem requirunt, quam obviam ire malis alienis & benefacere omnibus? Parumne habet medicus negotii, qui in corpore valetudinario laborat, ne ſerpat morbus, ne invaleſcat? Econtra quam indecorum eſt homini religioſo ac docto, non plus prodeſſe, quam quemvis de vulgo & inerudita multitudine? Multi acquirunt beneficia (ut vocant) opes, honores, eruditionem, in quem tandem uſum? Quibus in rebus conſumuntur iſta? an ut voces & venerationes hominum tantum colligamus? Ecqua tandem in re melius, aut ſe dignius exercebit acumen illud ingenii ac judicii? an ut de Deorum inſaniis atque impietate aliquid commentetur? aut celebret vetera vel recentia latrocinia, & eorum tempora diligenter & anxie conſignet? aut argutias quæſtionum, ac diſputationum araneas texat, ac retexat? aut ineat ea, quæ nec inveniat unquam, vel inventa in ullum poſſit accommodare vitæ uſum? Percurrat omnia, nihil reperiet, quod æque debeat facere, vir tantis Dei muneribus inſtructus, quam pro virili ſua juvare Eccleſiam, & homines a Diaboli factione, ad Dei partes traducere; ne non aliquam optimo Numini referat gratiam, a quo accipit omnia, & ne olim defoſſi in ſudario talenti reus peragatur. Jam ſi ſpeculatores dormiunt, ſi cuſtodes vel ipſi lupos ſubmittunt, vel tacite eos intuentur: ſi ſal terræ infatuatum fuerit, quomodo fatua hæc ſaliemus? Quo confugiemus, ſi pernicies eſt ipſi eadem immiſſa ſaluti? Meminerimus ſaltem, quo titulo ab Apoſtolo Paulo ſint donati: is ſe, atque illos auſus eſt vocare coadjutores, & cooperatores Christi Jesu. At Chriſti opus eſt quærere, & ſalvum facere, quod perierat. Tum meminerint ipſi, ſe eſſe Apoſtolos, id eſt, miſſos: quo vero miſſos? Declarat idem ille, qui mittit: Ite, prædicate Evangelium omni creaturæ: at Evangelium bonus eſt nuncius. Quam turpe, quam deforme, abominandum, nepharium, impium, Sacerdotem Chriſti, & Dei Omnipotentis, non modo oves non diligere, ſed deglubere, devorare, & inſtar mancipiorum viliſſimorum tractare ea, quæ ſui juris non ſunt, ſed alieni. Qui tales ſunt, ii peſſimo exemplo, atque incitamento ſunt ſpectatoribus, ad ſimilem deformitatem: neque enim dedecere arbitrantur, quod ille fecerit Magiſter morum, lux, dux, & ſal vitæ noſtræ, tum detrahunt fidem, atque authoritatem ſacris monitis. Ipſos itaque decet præſtare primos, ad quæ hortantur cæteros. Sic mundus converſus eſt ad pietatem, cum homines viderent eosdem ſe habere operis authores, quos conſilii, nec ab oratione vitam diſcrepare. Nemo facile explicet, quantum ejusmodi præcipiendi ratio, virium ac momenti habeat, ad efficientiam eorum, quæ conatur. Neque vero hæc ſunt ſolum diligenter prudenti ac pio Sacerdoti meditanda, ſed quoties res poſtulabit, exercendus eſt zelus ille, zelo Chriſti ſimillimus: proferenda eſt libertas: non tacendum, non diſſimulandum,

(*) *fors legendum*: de Clero.

non connivendum. Propter Sion (clamat ille) non tacebo, & propter Hieruſalem non quieſcam; & alio loco: Exulta vocem tuam, tu, qui evangelizas Sion &c. Paulus hortatur Timotheum, inſtet opportune, importune: non quod importunum velit eſſe Verbum Dei, aut Prædicatorem ipſum; ſed quod quum homines vitiis detorti, & depravati importunitatem eſſe arbitrantur, ipſi opportunitatem eſſe ſciant. Si quid interim adverſi accidat, ſciant nos in hoc aſſimulari Apoſtolis Chriſti, imo ipſi Chriſto. Quid beatius, quam paucis ærumnis, atque adeo exiguis laboribus, tantam margaritam comparare? Ego vero cenſeo, inquit Apoſtolus, non eſſe vitæ hujus mala omnia atque incommoda digna cœleſti illa fœlicitate, quæ revelabitur in nobis. Et hæc quidem de prima noſtræ orationis parte, ſcilicet, quomodo vir pius & Eccleſiaſticus erga proximum, & erga Eccleſiam affectus eſſe debeat, ſufficiant.

De reformatione morum, Reverendiſſime Princeps, Reverendi, nec non Ampliſſimi Patres, quoniam ſparſim quædam notata ſunt, quid aliud nunc dicam, quam quod Dominus in Evangelio Matthæi ſuis Diſcipulis inculcat? Sic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt. Quapropter cum ſecuris ad radicem arboris, hoc turbulentiſſimo tempore ſit poſita, tempus certe eſt, ut vitam noſtram ad Sacrarum Literarum præſcriptum, & ad Sanctæ Synodi Tridentinæ Decreta reformemus. Omnes certe peccavimus, omnes ſimul inutiles facti ſumus, nemo itaque ſe ab emendatione putet exemptum eſſe debere, ne ſint illa Decreta aranearum telis ſimilia, quod Anacharſis Philoſophus nimium vere de quibusdam legibus pronunciaſſe fertur. Sed unusquisque noſtrum, illa ad ſe in ſolidum pertinere arbitretur: imo quo ſublimiori loco quemque noſtrum collocavit Opt. Max. Deus, hoc latius patebit officii ejus fructus, hoc plures homines ad vitæ ſynceritatem inflammabit. Quicquid in Principibus conſpexit populus, libenter imitatur: pudebit inferioris ſubſellii homines non facere, quod vident a ſuo Præpoſito fieri. Sed audiamus Paulum, morum integerrimorum optimum formatorem: Omnia, inquit, facite ſine murmurationibus & hæſitationibus, ut ſitis ſine querela, & ſimplices Filii Dei, in medio nationis pravæ ac perverſæ. Et alibi: Quæcunque ſunt vera, quæcunque juſta, quæcunque pudica, quæcunque ſancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, ſi qua virtus, ſi qua laus diſciplinæ; hæc cogitate, & facite, & Deus pacis erit vobiscum. Quid vobis videtur? num ſatis appoſite Divus Apoſtolus rem univerſam, ſemel, ac una periodo complexus eſt, quam tota Synodus per multa capita promulgat, atque inculcat? Anne amœniſſimus ille virtutum Chorus, olim per Apoſtolicam tubam, omnium gentium populis commendatus, jam demum ab eorum moribus exulatum ibit, quos Spiritus Sanctus poſuit regere Eccleſiam Dei? Excludat ergo hypocriſin veritas, improbitatem juſtitiæ ſtudium, vagas, & heu nimium ſcandaloſas libidines pudicitia profliget, diſſolutam atque effrænem vitam compeſcat ſanctitas. Si vere & ex animo amamus Dominum, ſaltem pro virili illius exemplum conemur exprimere, ut paulatim in illum transformemur. Quis Paulum Apoſtolum tam fecit admirabilem, annon amor & immenſus quidam zelus? Quis Petrum tam fortem, quis Athanaſium, Chryſoſtomum, Ambroſium tam invictos? annon charitas Dei diffuſa in cordibus illorum, per Spiritum Sanctum, qui datus eſt illis? Quot Martyrum mortibus, ad hujus momentaneæ vitæ contemptum, & ad animi conſtantiam animamur? Quot virginum exemplis ad continentiam accendimur? Quot Sanctorum monumentis ad pietatem ſolicitamur? Paracletus, quem mittet Pater in nomine Filii, nos conſolatur, erigit, armat, monet, mutat, transformat, modo ipſi cooperanti gratiæ nos accommodemus. Qui paterne nos hactenus toleravit peccantes, non dubium, quin clementer recepturus ſit ad ſe redeuntes: ſi immittit adverſa, emendat, ſi proſpera, allicit. Satis jam mundo, vitiisque, ſordidiſſimis Dominis inſervivimus, ſatis intemperanter noxia toxica ingurgitavimus; evomamus ex animo pravas cupiditates, quæ militant adverſus Deum, libidinem dico, avaritiam, luxum, arrogantiam, iracundiam, invidentiam: relinquamus porcorum ſiliquas, redeamus cum Deo, tam clemente Patre, in gratiam: ille proferet ſtolam & annulum, parabitque lautiſſimam menſam.

Annon illos manet execratio Divina, qui perſeverantes in peccatis, tandem calle ducto nolunt intelligere, ut bene agant: qui dicunt Deo: recede a nobis, ſcientiam viarum tuarum nolumus. O vere miſeros homines & exitio devotos, qui tanquam victimæ pingues ſaginantur ad cædem, quos tanta Dei bonitas, non vel tandem emollit ad emendationem male actæ vitæ. Data eſt valetudo proſpera, datæ ſunt opes, ac reliqua vitæ commoda, ut ſi peccatum odiſſe non poſſint, eo quod per ſe turpiſſimum; ſaltem ideo incipiant odiſſe, quod tam amabili diſplicet Patri. An divitias bonitatis ejus contemnemus? Verſatur quidem virtus circa difficilia, ſed fidamus ex animo Deo noſtro, in eoque omnem ſpem, & vitæ noſtræ anco-

ram-

ram collocemus: ambulantes in via Domini, progrediamur cum alacritate Spiritus, cum ſolicita cautione, ne relabamur in ea, quæ ſumus deteſtati: maneamus in Chriſto, ſub ſignis Eoclefiæ Catholicæ militemus, & per nos pudefient, ac convertentur, qui prius odio perſecuti ſunt profeſſionem noſtram. Tempus breve eſt, vita fugit, mors acceleratur cuique noſtrum propior fortaſſe, quam ſuſpicamur: ne nobis ipſis deſimus, cooperemur (quod antea etiam dixi) gratiæ, pro ſua quisque virili: empti ſumus precio, glorificemus & portemus Chriſtum in corpore noſtro. Et cum hæc quidem pertineant ad omnes, præcipue tamen ad eos, qui primas tenent in Eccleſia: hi ſunt poſiti, ut luceant omnibus, qui in domo, quæ eſt Eccleſia, imo etiam iis, qui foris ſunt, ut ingrediantur. Nam Divo Apoſtolo non eſt ſatis, ſi Epiſcopus habeat bonum teſtimonium ab his, qui ſunt intus, ni etiam ab his, qui foris ſunt, habeat. Paſtor es? Chriſti vicem geris? ne dedecora nomen illius, cujus titulo gaudes, ſed glorifica Nomen ſanctum illius: glorificabis autem, ſi populus e vita tua conſpexerit in te habitare Chriſtum: ſi te viderit in laboribus indefatigabilem, in tentationibus invictum, in perſecutionibus alacrem, paratum & animam pro ovibus ponere. Tum improbi quoque, qui prius te oderant, videbunt, & erubeſcent: jubet enim Sanctus Petrus, ut benefacientes obmuteſcere faciamus impudentiam hominum inſipientium. Summa, hoc agamus omnes, ſummates pariter & infimates, una cum medioximis, ut quicquid eſt inviſum oculis Dei, a noſtris auferamus cordibus & moribus. Efficaciſſima, mihi credite, Patres, expugnandi Schismaticos, & ad caulas Eccleſiæ Catholicæ reducendi ratio fuerit, ſi conſpexerint in nobis mores ingenuos, hoc eſt, a prioribus iſtis alieniſſimos: ſi ſenſerint nos non ex invidia, odio, livore, pertinacia eos impugnare: ſi viderint nec ſitire aurum, nec ambire poſſeſſiones, ſed præter eorum ſalutem, & Chriſti gloriam, nihil quærere. Hoc, hoc nobis ſincero affectu agentibus, aderit ipſe Deus. Neque vero convenit, ut hoc ſolo argumento, nos valde Chriſtianos & Catholicos homines declaremus, ſi illos diris execrationibus devoveamus; ſed ſi piis votis ſalutem illis, & meliorem mentem, ab optimo Deo optemus: ſi indefeſſo ſtudio ab errore, quos poſſumus, revocemus: ſi exemplo malo neminem illorum alienemus.

Reſtat nunc, ut de Scholarum inſtitutione paucula, (nimirum pro temporis anguſtia) ſubjiciamus, in eum finem, ut & hac in parte, Amplitudines veſtræ, matura deliberatione habita efficiant, ut juxta Sanctæ Synodi Tridentinæ, aliorum Conciliorum Decreta, Eccleſia Dei inpoſterum magis ac magis ornetur frugi ac doctis hominibus. Neque hoc ita difficile fuerit efficere, ſi pro ipſius rei exigentia, alacres & promptos animos attulerimus. Adferemus autem quam alacerrimos, ſi vel paululum noſtra ſupra plebeiæ ſecis extulerimus judicia. Nunquam ego inducere animum potui, ut crederem, quenquam veſtrum fore, qui ſanctiſſimo, pariterque utiliſſimo inſtituto, non omnem ſuam operam impenderet, nedum ut quisquam exiſtat, qui vel privato compendiolo, vel aliquo pravo affectu ſeductus, contradiceret, vel etiam humilius de tanta re, quam par eſt, ſentiret. An non inter Chriſtianos prima cura debetur Eccleſiæ, tum inſtituendæ, tum moderandæ? Ita enim Chriſtus Servator noſter, benedictus in ſæcula, diſerte monet: Primum quærite Regnum Dei, &c. Eſſe vero Regnum Dei Eccleſiam, ac cœtum fidelium in hac vita, cui plantandæ, ac conſtituendæ cura Apoſtolis initio, eorumque Succeſſoribus demandata ſit, ſciunt omnes, qui ſacras literas non ignorant. Quis vero neſcit, ſementem Eccleſiæ juventutem eſſe, quam mox ab utero Chriſto Domino in peculium conſecramus, inſerimusque. Hanc ergo ſementem quicunque ſusque deque facit, & ea, quæ ad moderationem illius neceſſaria ſunt, quaſi puerilia contemnit, perinde mihi facere videtur, ac ſi quis agrorum ſuorum tenuem initio herbulam faſtidiat, tuerique, ac provehere dedignetur, propterea, quod tanquam tenera & immatura adhuc, plenas nondum in altum erigat ariſtas. Dignusne talis videtur, qui uberem aliquando & maturam meſſem in horrea ſua colligat? & non magis, qui cum fame luctetur, & per illius experientiam eruditus diſcat, quam curam, colendis agris, & immaturæ ſementi, debeat impendere. Qui rerum gerendarum principia contemnunt, mirum non eſt, ſi infœlices progreſſus ad perfectionem illarum faciant. Scite dictum eſt illud, Dimidium facti, qui bene cepit, habet. An non ſat proprie loquuti ſunt Patres Oecumenici Concilii, cum Seminarium appellarunt iſta juventutis Gymnaſia? Annon pro temporis exigentia, neceſſario cenſuerunt, ea ipſa tuenda, ac provehenda eſſe? Quid enim aliud ad doctrinam Catholicam propagandam accommodatius? An filii hujus Sæculi perpetuo hac in re nos vincent ſua prudentia? At magni ſunt faciendi ſumptus, inquit aliquis? Quid? ſumptibusne parcendum, ubi cum tanto lucro conjuncti ſunt ſumptus? Lucrum immenſum eſt, pietatis gratia facere ſumptum. An deſunt Eccleſiæ ſuæ opes? an illæ uſpiam collocari poſſunt melius, honeſtius, utilius? Alibi locus ſit frugalitati, ibi nemo

parcus, nemo ſordidus appareat. Nullæ ſie admittantur cauſationes, omnia præoccuparit honeſtatis, ac ipſa neceſſitatis perſuaſio. Meminerimus in hoc omnes omnium oculos conjectos, hoc efflagitare a nobis quoscunque ſanæ mentis laicos; niſi forte credimus, eos ſuorum liberorum, atque adeo totius poſteritatis nullam habere rationem: Hoc unicum, metum incutiet adverſariis. Te appello Reverendiſſime & Illuſtriſſime Præſul, ac Princeps, vosque Patres Reverendos, mihique infinitis nominibus Venerandos, ut hic viros vos præſtetis ſtrenuos: res præclaras animo complectamini, zeloque ſpiritus, quæ ſemel bene conſtituta ſunt, proſequamini, &c. Me nunc tempus admonet, vela colligere: ſi quid erratum, aut ſecus quam oportuit, dictum eſt, hujus Synodi & Eccleſiæ ſubjectum ſit judicio. Dixi.

Oratio in ultimo Synodi die habita per Venerabilem & Eximium Virum, Dominum JACOBUM CURTIUM, Juris utriusque Doctorem, Canonicum Eccleſiæ Cathedralis Conſtantienſ.

CUm ex his, quæ in præſenti Epiſcopali Synodo, juxta Sacroſancti Oecumenici Tridentini Concilii, & Summi Pontificis confirmatorii Mandati (ut vocant) ſententiam, hinc inde a vobis ſedulo ventilata & trutinata ſunt, quid cuique ſequendum, fugiendumve, abundanter ſatis compertum ſit, Viri Auditores ornatiſſimi; tantum ſupereſt, ut conatu omni, totisque viribus in hoc incumbamus omnes, quæ nunc communi calculo decreta, & conſtituta ſunt, præ oculis habeamus, ſemper & unice, ſatisfaciamusque his officioſe, ac quam diligenter omni tempore. Ad hoc pro injuncto humeris meis munere, in præſentiarum, etſi vos exhortari debeam, non exoptanda quidem mihi inſignis aliqua dicendi peritia, cum videam omnes vos, naturali quodam ſtimulo, pro innata ſingulari facilitate, ad diligentem horum omnium obſervationem quam avidiſſimos. Noſtis ſiquidem & ipſi pulcherrime, quantum etiam Ethnicorum Respublicas, ſuæ Leges, Conſtitutionesque fideliter cuſtoditæ, ſemper corroboraverint, quantumque ab ipſis, ut inviolatæ ab omnibus permanerent, elaboratum ſit. Nam præter pœnas varias, hinc inde apud Jurisconſultos de contemptoribus Legum, Conſtitutionumque obvias, conſtat etiam apud authores haud infimos, parentes erga filios proprios, limites paternos nonnunquam exiliiſſe, & ſæpenumero in violatores filios, immanitatem admirandam exercuiſſe. Zalcucus namque Legem ſtatuit Locris, ut in adulterio deprehenſis eruerentur oculi: quam legem cum filius ejus temeraſſet, eidem oculum excuti juſſit, & ſibi alterum, ut legem eam probaret firmius. Epaminondas victorem filium interfecit, quod contra edictum congreſſus eſſet cum hoſtibus. Hos imitatus Lucius Brutus, filios ſuos, Tarquinii dominationem, contra edictum reducentes, comprehenſos, primum virgis cædi, hinc ad palum ligatos, ſecuri percuti voluit. Nec eſt, quod quis hie nobis Spartanos objiciat, qui Lycurgum, licet ſalubres ſanctiones illis excogitaverit, ſæpe tamen lapidibus aggreſſi, denuo publico furore etiam privatum oculo, dulci patria expulerint. Nec ingratitudo Athenienſium obſtabit hic, quibus etſi Solon tam præclaras, tamque utiles Leges obtulerit, ut ſi his uti voluiſſent, quaſi ſempiternum habituri fuiſſent imperium; Cypri attamen ſenectutem profugus exegerit, neque ei in patria, de qua optime meruerat, humari contigerit, Nec turbabit nos, quod Anacharſis Philoſophus, dum Athenienſium ſanctiones, ut patriæ conſuleret, apud ſuos introducere conatus, a fratre loci ejus Rege, ſagitta confoſſus ſit. Sic namque ſemper res humanæ fuerunt diſpoſitæ, ut virtutis fuerint ingratitudo, inobedientia, & invidia æmulæ: Nihilque tam precioſum atque conducibile usquam ſancitum, ac propoſitum, quod malignantium hominum natura, heu heu tandem non ſubverterit. Hinc tot Principum, Regumque diſcordiæ: Hinc tot civitatum ſubverſiones, & hominum calamitates, & miſeriæ: Hinc & ſemel ut dicam, O tempora! O mores! Chriſtianæ fidei tam variæ opiniones, & ſententiæ. Sed quid prophanis exemplis hactenus uſus, cum & Sacra Scriptura ubique ſcaturiat, quam acerrime Divina ira ſemper ad vindictam contemptorum legum proceſſerit, tarditatemque ſupplicii gravitate compenſaverit? Nonne Achan, quod mandatum Domini prævaricatus, retinendo ex Hierichonte quædam ſpolia, ſuis conſumptis omnibus, ipſe a populo Iſraëlitico tandem juſſu Domini lapidatus? Nonne Saul, quod ſpreto præcepto Samuelis, holocauſtum obtuliſſet, Regemque Agag Amalech, & greges ovium reſervaſſet, reprobatus? Ozias Rex, quod more Sacerdotum voluerit adolere incenſum, ſtatim in fronte leproſus factus eſt. Ligna colligens Sabbato homo quidam, mandato Domini lapidibus demolitus eſt. Core, Dathan, & Abiron cum univerſa ſubſtantia, & ſequacibus, quod Moyſi obtemperare recuſaſſent, a terra vivi deglu-

titi

titi ſunt. Sic quoque Nadab & Abihu, filii Aaronis, quia præter inſtitutum, igne alieno uſi fuiſſent coram Domino, ab igne extincti ſunt. Et quod demirandum ſummopere, ex ſexies centenis millibus virorum Iſraëliticorum, qui in Ægypto numerati, quia mandata Domini aſpernati, ſolus Caleb & Joſue, terram promiſſionis ingreſſi ſunt. His ſimillima, quaſi infinita, ſi referre cuperem, me dies deficeret. Quin & Protoplaſtes Adam, mandatum Creatoris omnium Dei prætergrediens, ſe, ac poſteros ſuos, nos ſcilicet omnes, cunctis calamitatibus, æternæque iræ, mortique, quamvis immortales, tradidit. Quos tandem JESUS CHRISTUS, præcepto Patris ſatisfaciens, Sanguine ſuo precioſiſſimo in ara Crucis, Agnus omnis expers maculæ, hoſtia pro nobis fieri ſuſtinens, rurſus redemit, ac reſtituit. Cujus Chriſti, ut veri, indubitatique Legislatoris veſtigia & mandata, non modo ſecuti, ſed etiam concionati Apoſtoli, & Martyrum, & Confeſſorum infinita ubivis gentium millia, nihil exiſtimaverunt ſibi ipſis contingere poſſe fœlicius. Atque hæc ubique terrarum & locorum profundendo gnaviter, etiam horrendos cruciatus, ac mortes crudeliſſimas, judicarunt quam leviſſima. Nam ut cæteros innumeros heroas taceam, quoties organum electum, ac Divinarum Conſtitutionum proclamator maximus, Divus ille Paulus, in propagandis CHRISTI JESU legibus naufragium fecit? Quoties virgis cæſus? Quoties lapidibus obrutus eſt? Verum, ut finem tandem noſtra capiat oratio, non enim eo dicta ſunt hæc omnia, ut vos veluti dormientes brevi-loquentia mea excitarem, ſed potius ut currentes incitare velle viderer, Viri Auditores ampliſſimi, atque quam benevoli, cum Conſtitutionum fidelis ac ſedula obſervatio adeo neceſſaria ſit, ut ea neglecta, neque humana ſocietas quidem conſtare, neque Reſpublicæ etiam minimæ ullatenus gubernari, neque quidquam ſuo in ordine permanere rite valeat: cum transgreſſores promeritis pœnis ſemper notati, unaque DEUM ultorem habuerint: cumque ipſi gentiles, ſeu ethnici, vero, hoc eſt, Chriſtiano lumine deſtituti, hac in re tam vigiles extiterint: Reſtat tantummodo, ut & nos, quæ in præſenti hac Diœceſana Synodo, gliſcente in nobis Sancti Spiritus dono, concluſa, & decreta ſunt, obſervemus quam ſtudioſiſſime. Quod fiet eo facilius, ſi quisque paulo altius animo penſitet, quantum Clericorum a laicorum vita, tali tamque neceſſario tempore diſcrepare debeat: Et quam magna diſpenſationis, ſeu villicationis noſtræ ratio nobis injuncta, quando ad Angeli tubam excitabuntur mortui: Si otium malorum omnium ſentinam, locum apud nos habere non paſſi, ſed Apoſtolo adhortante, omnibus veluti ſtrenui militis partibus defuncti, ſpiritualibus armis inſtructi, adverſus omnes Satanæ aſſultus obſtiterimus: Si apud Patrem, potentis & amici Advocati noſtri JESU CHRISTI, in quem ſolum ſpei noſtræ pedem figere debemus, miſericordiæ ſcutum imploraverimus, (Si enim ille pro nobis, quis contra nos?) Et ſi cogitaverimus, quam ineffabile gaudium, qui actionum munia decenter hic obierint, apud DEUM Opt. Max. illos omnes maneat, ubi nec certamen ullum, nec labor, nec periculum, ſed æternus triumphus, ac immortalis firmitas. Dixi.

Catalogus Prælatorum, Capitulorum, Decanatuum, & Præfectorum

omnium utriusque ſexus Monaſteriorum Catholicorum, ad Synodum Epiſcopalem Conſtantienn. die primo menſis Septembris, Anno M.D.LXVII. in civitate Conſtantienſ. celebratam, vocatorum, tam exemptorum, quam non exemptorum: & inſuper eorum, qui vel per ſe, vel per alios comparuerunt, vel etiam contumaciter omnino emanſerunt.

REverendiſſimus & Illuſtriſſimus Dominus MARCUS SITICUS, S. R. E. Tituli S. Georgii in Velabro Presbyter Cardinalis, Epiſcopus Conſtantienſ. &c. Præſidens, ac Synodum convocans.

Canonici Eccleſiæ Cathedralis Conſtantienſis, præſentes.

1. Reverendus Dominus Jacobus Elinerus, Epiſcopus Aſcalonenſis, Suffraganeus, & Canonicus Conſtantienn.
2. Reverendus & Nobilis Dominus Johannes Matthæus Hundpiſs a Waltrams, Præpoſitus.
3. D. Philippus a Freyberg, Decanus.
4. D. Gotfridus Chriſtophorus ex Comitibus in Zimmern, &c.
5. D. Jacobus Curtius, J.U.D.
6. D. Bartholomæus Metzlerus, U.J.D.
7. D. Chriſtophorus ab Haideck.
8. D. Johannes Jacobus Blarerus a Wartenſee.
9. D. Wolfgangus a Danckhartsweiler.
10. D. Cunradus a Stadion.
11. D. Jacobus Chriſtophorus Blarerus a Wartenſee.

Omnes Canonici, cum Succentoribus, & reliquo Clero Eccleſiæ Conſtantienn.

Abbates.

Reverendiſſimus D. Othmarus, Abbas Monaſterii S. Galli, Ordinis S. Benedicti.

Nomine Reverendiſſimi D. Georgii, Abbatis Monaſterii Campidonn., Ordinis S. Benedicti, D. Jacobus Surg a Syrgenſtain, Decanus ejusdem Monaſterii, & D. Georgius Gaiſt, Vicarius Eccleſiæ Parochialis S. Laurentii, extra muros oppidi Imperialis Campidonenn.

Reverendiſſimus D. Joachim, Abbas Monaſterii S. Mariæ Virginis loci Hæremitarum, vulgo Ainſidlen, Ordinis S. Benedicti.

Reverendiſſimus D. Georgius, Abbas Monaſterii Salem, vulgo Salomonsweiler, Ordinis Ciſtertienn.

Nomine Reverendi D. Caſpari, Abbatis Monaſterii S. Baſilii, Ordinis S. Benedicti, Frater Caſparus Thomæ, Major Cellarius, & Frater Johannes Strœlinus, Vicarius Eccleſiæ Parochialis in Schœnaw, ambo Conventuales ejusdem Monaſterii.

Nomine Reverendi D. Nicodemi, Abbatis Monaſterii S. Georgii in ſylva Hercinia, Ordinis S. Benedicti, Reverendus D. Abbas Petridomus.

Nomine Reverendi D. Johannis, Abbatis Monaſterii Duplicis aquæ, vulgariter Zwifaltach, Ordinis S. Benedicti, Frater Georgius Kopff, Artium Magiſter, Præpoſitus in Mochenthal, Conventualis dicti Monaſterii.

Reverendus D. Wilhelmus, Abbas Monaſterii Crucelingenſ. Ordinis Canonicorum Regularium S. Auguſtini.

Reverendus D. Johannes Theobaldus, Abbas in Rheinaw, Ordinis S. Benedicti.

Nomine Reverendi D. Chriſtopori, Abbatis Monaſterii in Wetinga, Ordinis Ciſtertienn. prædictus D. Abbas Monaſterii in Rheinaw.

Reverendus D. Daniel, electus & confirmatus in Abbatem Monaſterii S. Petri in Hercinia ſylva, Ordinis S. Benedicti.

Reverendus D. Chriſtophorus, Abbas Monaſterii Petridomus, extra muros civitatis Conſtantienſ. Ordinis S. Benedicti.

Reverendus D. Martinus, Abbas Monaſterii S. Geprgii in Stain, Ordinis S. Benedicti.

Nomine Reverendi D. Hieronymi, Abbatis in Mury, Ordinis ſancti Benedicti, prædictus D. Abbas Monaſterii Rheinaw.

Nomine Reverendi D. Geruici, Abbatis Monaſteriorum in Weingarten & Ochſenhauſen, Ordinis S. Benedicti, (qui biduo ante initium Synodi diem clauſit extremum) Frater Rupertus Reichlin a Meldeck, Præpoſitus in Hofn, Frater Balthaſarus Aigner, Artium Magiſter, ambo Conventuales in Weingarten, & Frater Johannes Zembrot, Artium Magiſter, Conventualis in Ochſenhauſen.

Reverendus D. Caſparus, electus & confirmatus in Abbatem Monaſterii Augiæ majoris Brigantinæ, Ordinis S. Benedicti.

Nomine Reverendi D. Martini, Abbatis Monaſterii Wyblingen, Ordinis S. Benedicti, Frater Daniel Georg, Conventualis ibidem.

Nomine Reverendi D. N. Abbatis Monaſterii Montis Angelorum, Ordinis S. Benedicti, Procuratores Decanatus Lucernenſis.

Nomine Reverendi D. Balthaſaris, Abbatis Monaſterii S. Georgii in Eisne, Ordinis S. Benedicti, Frater Leonardus Kepfing, Conventualis Monaſterii ibidem, & Magiſter Vitus Molitor, Vicarius Eccleſiæ Parochialis in Friſenhoven.

Reverendus D. Georgius, electus in Abbatem Monaſterii S. Trudperti in Hercinia ſylva, Ordinis S. Benedicti.

Nomine Monaſterii S. Johannis in Valle Thuræ, Ordinis S. Benedicti, Reverendiſſimus D. Abbas Monaſterii S. Galli, cui hoc incorporatum exiſtit.

Reverendus D. Henricus, electus in Abbatem Monaſterii in Fiſchinga, Ordinis S. Benedicti.

Nomine Reverendi D. Jacobi, Abbatis Monaſterii S. Urbani, Ciſtertienn. Ordinis, prædictus D. Abbas in Reichenaw.

Reverendus D. Fridericus, electus & confirmatus Monaſterii in Thennenbach, Ordinis Ciſtertienſ.

Nomine Reverendi D. Henrici, Commendatarii Eccleſiæ Parochialis Cellæ ſanctæ Mariæ, olim Abbatiæ, Ordinis S. Auguſtini, Canonicorum Regularium, prædictus D. Abbas in Crucelinga.

Nomine Reverendorum DD. Michaelis Augiæ minoris, Martini Rotenſis, Benedicti in Schuſſenried, & Chriſtophori in Marchtal, Monaſteriorum Abbatum, Ordinis Præmonſtratenſis, Frater Adamus Muolter, Augiæ minoris, & Frater Bernhardus Schwärtlin, Marchthalenn. Monaſteriorum Profeſſi, Artium Magiſtri.

Johannitæ.

Reverendiſſimus Princeps, D. Adamus a Schwalbach, Magiſter Ordinis S. Johannis Hieruſalemitani per Germaniam, & Commendator in Haitersheim.

D. Commendator S. Johannis in Fryburgo.

D. Commendator S. Johannis in Oppido Imperiali Uberlingenn.

D. Com-

D. Commendator S. Johannis in Tobel.
D. Commendator S. Johannis in Vilinga.
D. Commendator S. Johaonis in Oppido Imperiali Rotweil.
D. Commendator S. Johannis in Hemmendorf.
D. Commendator S. Johannis in Rordorf.
D. Commendator S. Johannis in Küsnach.
D. Commendator S. Johaonis in Bübicken.
D. Commendator S. Johaonis in Wädiſchweil.
D. Commendator S. Johaonis in Oppido Newenburgo.
Horum Johannitarum nullus omnino comparuit, nec etiam excuſatorem miſit.

Ordo Militaris Theutonicorum.

Reverendus, Nobilis & Strenuus Vir, D. Sigismundus ab Hornſtaio, Ordinis Theutonicorum, Balivus per Alſatiam & Burgundiam, & Commendatarius in Alſchhuſa.
D. Commendatarius domus Theutonicorum in Mainaw.
D. Commendatarius domus Theutonicorum in Oppido Imperiali Ulmenn.
D. Commendatarius domus Theutonicorum in Bückhaim.
D. Commendatarius domus Theutonicorum in Hitzkirch.
Horum Theutonicorum nullus prorſus comparuit, ſed prædictus D. Balivus, uti reliquorum Superior, ſe, ac ſuum Ordinem, exemptione & prætenſis privilegiis ſuis excuſavit.

Univerſitas Fryburgenſis

Dominus Rector, & Regentes Archi-Gymnaſii Fryburgenſis citati quidem fuere, ſed non comparuerunt: eam, per Vicarium Eccleſiæ Parochialis Fryburgenn. ſuum excuſatorem, prætexentes cauſam, quod in mandato convocationis, Univerſitatis ſuæ oulla ſpecifica facta fuiſſet mentio.

Carthuſiani.

Venerabilis & Religioſus Pater Mathias Viglius, Prior Carthuſiæ Fryburgenn.
Venerabilis & Religioſus Pater N. Prior Carthuſiæ Ytingenn. vocatus quidem fuit, ſed morte præveotus, comparere noo potuit.

Præpoſiti Regulares.

Venerabilis & Religioſus D. Michael, Præpoſitus Monaſterii Waldſee, Ordinis S. Auguſtini, Canonicorum Regularium.
Pro parte Præpoſiti & Capituli Monaſterii Wengenn. in Oppido Imperiali Ulma, ejusdem Ordinis, nemo comparuit.
Nomine Monaſteriorum Beuren & Riedern, ejusdem Ordinis, quorum Præpoſituræ vacant, Reverendus D. Abbas in Crucelinga, eorundem Viſitator & Superior.
Nomine Reverendi D. Henrici ab Yeſteten, Commendatarius Præpoſituræ omnium Sanctorum in Oppido Friburgo, prædicti Ordinis, idem D. Abbas in Crucelinga.
Venerabilis D. Rupertus Reichlin a Meldeck, Præpoſitus Monaſterii Hofa, Ordinis S. Benedicti.
Nomine Monaſterii in Beraw, & Præpoſiturarum in Klingnaw, & Wiſslicken, Ordinis S. Benedicti, ſupradicti Procuratores Monaſterii S. Blaſii, ad cujus diſpoſitionem illa perinent.
Nomine Præpoſituræ in Klingencella, Ordinis S. Benedicti, prænominatus D. Abbas in Stain, ad cujus diſpoſitionem illa pertinet.
Nomine Præpoſituræ in Rötze, Ordinis S. Benedicti, præmemoratus D. Abbas Monaſterii Petridomus, ad cujus diſpoſitionem illa pertinet.

Collegiatæ Eccleſiæ.

Pro parte Eccleſiæ Collegiatæ S. Stephani in civitate Conſtantienſi, D. Fridericus Sandholtzer, ſacræ Theologiæ Doctor, Parochus: Viagrius Roder, & Adamus Ulman Canonici, Alexander Fabri, & Melchior Löw, Sacellani ejusdem Eccleſiæ.
Pro parte Eccleſiæ Collegiatæ S. Johannis Conſtantiæ, D. Sebaſtianus Wagner, & D. Samuel Gœtz, Canonici ibidem.
Pro parte Eccleſiæ Collegiatæ S. Pelagii in Epiſcopali cella, D. Hieronymus Kid, Præpoſitus: Beatus Georgius Blarer a Wartenſee, Cuſtos: Jacobus Schwartz, Rector Eccleſiæ Parochialis in Arbon: & Joachimus Stäbinger, Canonici ejusdem Eccleſiæ.
Pro parte Eccleſiæ Collegiatæ Beronenn. vulgo Münſter Argoviæ, D. Onuphrius Weiſſenbach, Cuſtos, & D. Wilhelmus Bletz, Canonici ibidem.
Pro parte Eccleſiæ Collegiatæ S. Margarethæ in Waldkirch, D. Adrianus Mantz, Artium Magiſter, Sacræque Theologiæ Baccalaureus, Præpoſitus: & D. Johannes Chryſoſtomus Nayer, Canonicus ejusdem Eccleſiæ.
Pro parte Eccleſiæ Collegiatæ S. Leodegarii Luceriæ, D. Nicolaus Has, Præpoſitus.
Pro parte Eccleſiæ Collegiatæ S. Cyriaci in Wyſenſtaig, nemo comparuit.
Pro parte Eccleſiæ Collegiatæ S. Verenæ in Zurzach, D. Ludovicus Edlibach, Artium Magiſter, Præpoſitus: & D. Johannes Fürer, alias Röslin, Canonicus ibidem.

Pro

Pro parte Eccleſiæ Collegiatæ in Werda, nemo omnino comparuit.

Pro parte Eccleſiæ Collegiatæ S. Crucis in Horb, D. Balthaſar Faber, Vice-præpoſitus, Parochus, & Canonicus ibidem.

Pro parte Eccleſiæ Collegiatæ S. Mauritii in Ehinga ad Neccarum, D. Melchior Zangerus, Artium Magiſter, Præpoſitus, & D. Bartholomæus Straub, Canonicus ibidem.

Pro parte Eccleſiæ Collegiatæ in Bettenbrunna, D. Petrus Hochrath, Præpoſitus.

Pro parte Præpoſiti & Capituli Eccleſiæ Collegiatæ S. Petri in Stauffa Algoiæ, Procuratores Capituli ruralis Stifenhofenn.

Pro parte Eccleſiæ Collegiatæ in Wolfeck, D. Thomas Algôwer, Parochus in Dietmans, & vicem gerens Præpoſituræ ejusdem Eccleſiæ.

Pro parte Eccleſiæ Collegiatæ Cellæ Ratholdi, D. Joannes Dentzler, Artium Magiſter, Parochus, Cuſtos, & Canonicus: & D. Thomas Dietrich, Sacellanus ejusdem Eccleſiæ.

Pro parte Eccleſiæ Collegiatæ S. Nicolai in Marckdorf, D. Fœlix Beck, Artium Magiſter, Cuſtos, & Canonicus ibidem.

Pro parte Eccleſiæ Collegiatæ S. Jacobi in Hechinga, D. Franciſcus Buckenmayer, Rector Eccleſiæ Parochialis ibidem.

Abbatiæ Virginum.

Pro parte Reverendiſſimæ Dominæ Abbatiſſæ, & Capituli Eccleſiæ Collegiatæ in Büchaw, Ordinis Canoniſſarum ſæcularium, nemo prorſus comparuit.

Nomine Reverendiſſimæ D. Abbatiſſæ, & Capituli Eccleſiæ Collegiatæ S. Fridolini in Seckinga, Ordinis Canoniſſarum ſæcularium, D. Andreas Fäſslin, Parochus, & Jacobus Sandholtzer, Artium Magiſter, ejusdem Collegii œconomus, Laicus.

Pro parte Reverendiſſimæ D. Catharinæ, Abbatiſſæ, & Capituli Eccleſiæ Collegiatæ Mariæ Virginis in Lindaw, Ordinis Canoniſſarum ſæcularium, Procuratores Capituli ruralis Lindaw.

Nomine Reverendarum DD. Barbaræ in Rotenmünſter: Veronicæ Vallis S. Crucis: Helenæ in Wald: Luciæ in Hegbach: Mariæ in Guttenzell: Aphræ in Feldbach: & Annæ in Baind, Monaſteriorum Abbatiſſarum, & Conventuum ordinis Ciſtertienn. ſupradictus Reverendiſſimus D. Abbas in Salem, uti earundem Generalis Superior, & Viſitator.

Pro parte Reverendæ D. Mariæ, Abbatiſſæ, & Conventus Monaſterii Günterſthal, Ordinis Ciſtertienn., ſupra nominatus Dominus Abbas Monaſterii Thennenbach, tanquam ejusdem Viſitator.

Nomine DD. Abbatiſſarum, & Conventuum Monaſteriorum in Ratthuſa, in Wunnenthal, in Frawenthal, in Magtenaw, in Wirmſpach, in Thennicken, & in Gnadenthal nemo comparuit.

Nomine Reverendæ D. Mariæ Cleophæ, Abbatiſſæ, & Conventus Monaſterii Horti Mariæ in Söflinga, Ordinis S. Claræ, Frater Joachim Härtle, Ordinis Fratrum Minorum de Obſervantia, Prædicator, & Confeſſarius ibidem.

Nomine Reverendæ D. Abbatiſſæ, & Conventus Monaſterii Ordinis S. Claræ in oppido Freyburgenn. Frater Egidius Gruntner, Guardianus cœnobii Fratrum Minorum de Obſervantia in eodem oppido.

Nomine Reverendæ D. Abbatiſſæ, & Conventus Monaſterii Ordinis S. Claræ in oppido Vilingenn. Frater Jodocus Schüsler, Ordinis Fratrum Minorum Conventualium Magiſter provincialis, & pauperum Sororum Ordinis S. Claræ, nec non Sororum tertiæ Regulæ S. Franciſci, de Pœnitentia nuncupatarum, per Germaniam ſuperiorem Viſitator.

Monaſteria Virginum per Præpoſitas & Magiſtras regi ſolita.

Pro parte Reverendæ D. Præpoſitæ (ſe ſe nunc Abbatiſſam vocantis) & Conventus Monaſterii Münſterlingenn. Ordinis Canoniſſarum regularium, nunc S. Benedicti, Reverendiſſimus D. Abbas Hæremitarum ſe procuratorem conſtituit.

Nomine Præpoſitæ, & Conventus Monaſterii Inzkofen, Ordinis S. Auguſtini Canoniſſarum regularium, Dominus Franciſcus Buckenmayer, parochus in Hechinga.

Nomine Dominæ Beatricis, Magiſtræ, & Conventus Monaſterii Urſpringen, Ordinis S. Benedicti, D. Simon Buſler, parochus in Enendbeuren.

Pro parte Monaſteriorum Amptenhuſæ, Fridenweiler, & Hermanſchweil, nemo comparuit: in altero enim nulla amplius Soror extat, pro tertio vero ſupra memoratus Dominus Abbas in Rheinaw, nomine D. Abbatis in Mure, Viſitatoris, ſe ſe in procuratorem obtulit.

Nomine Magiſtræ, & Conventus Monaſterii in Berg, Ordinis S. Benedicti, procurator D. Abbatis in Zwyfaltach, Viſitatoris ejusdem, ſe procuratorem conſtituit.

Monaſteria & Prioratus Ordinum non mendicantium.

Nomine Prioris, & Conventus Monaſterii in Reichenbach, Ordinis S. Benedicti, quidam ſæcularis Presbyter, absque mandato,

dato, & qui non edito ſuo nomine diſ-ceſſit.

Pro parte Cœnobii S. Udalrici in ſylva Hercinia, Ordinis S. Benedicti, D. Abbas Monaſterii S. Petri prædictus, qui Priorem illius cœnobii ſe appellat.

Pro parte Monaſterii Seilden Ordinis, nemo comparuit.

Pro parte præceptorum Dominorum S. Antonii in oppido Fryburgenn. & in Utznach, nemo comparuit.

Monaſteria Ordinis Prædicatorum.

Pro parte Monaſterii Ordinis Prædicatorum in civitate Conſtantienſi, Frater Nicomedes, prior, & Frater Melchior Koch, Conventualis ejusdem.

Pro parte Fratrum Ordinis prædicatorum in oppido Fryburgenn. Frater Matthæus Wagner, profeſſus illius Monaſterii.

Pro parte Prioris, & Conventus Monaſterii prædicatorum in oppido Imperiali Rotwilæ, Frater Richardus Gyſelius, Prior provincialis Fratrum & Sororum reformatorum, ejusdem Ordinis, ſuperioris Germaniæ.

Pro parte Prioriſſæ, & Conventus Monaſterii Zofinga, in civitate Conſtantienſi, nemo comparuit.

Pro parte Prioriſſæ, & Conventus Monaſterii Vallis S. Catharinæ, prope oppidum Dieſſenhofen, Reverendiſſimus D. Abbas Hæremitarum ſe conſtituit procuratorem.

Pro parte Prioriſſæ, & Conventus Monaſterii Kirchberg, prænominatus Frater Richardus, prior provincialis.

Pro parte Prioriſſæ, & Conventus Monaſterii Löwenthal, prædictus Frater Melchior Koch.

Pro parte Prioriſſarum, & Conventuum Monaſteriorum in Stetten, in Adelhuſa, S. Agnetis, & Pœnitentium in oppido Fryburgenn., prænominatus Prior provincialis.

Pro parte Monaſteriorum Sieſſen (in quo nulla perhibetur eſſe profeſſa) Aufhof prope Neidingam & Eſchenbach, nemo comparuit.

Pro parte Prioriſſæ, & Conventus Monaſterii S. Catharinæ in ſuburbio Fryburgenn. Joachimus Landolt, Artium Magiſter, & Vicarius Eccleſiæ parochialis Beatæ Mariæ Virginis in oppido Fryburgenſ.

Nomine Prioriſſæ, & Conventus cœnobii Habſtal, ſupradictus Parochus in Hechinga.

Pro parte Prioriſſæ, & Conventus Monaſterii Hedinga, idem Parochus in Hechinga, & ſupra nominatus Frater Nicomedes, prior Conſtantienn.

Congregationes Sororum, ſeu incluſoria ejusdem Ordinis.

Nomine Sororum incluſorii in oppido Enga, ſupradictus Frater Nicomedes, prior Conſtantienn.

Pro parte Sororum incluſoriorum in oppido Rotwilenſ., in oppido Bintzdorf, in Hirnlinga, in oppido Horb, in Oberndorf, in oppido Haigerloch, & Gruoln, ſupra nominatus D. Prior provincialis prædicatorum.

Nomine Sororum congregationis in Hirſthal, ſupra dictus D. Suffraganeus Conſtantienn. earundem Viſitator.

Nomine Sororum congregationis in oppido Marisburgo, in oppido Imperiali Pfullendorf, in oppido Imperiali Buchhorn, in Nollenberg, in Enendach, & in Waldshut, nemo comparuit.

Monaſteria Ordinis S. Franciſci.

Nomine Guardianorum, & Conventuum Monaſteriorum in civitate Conſtantiæ, in oppido Imperiali Uberlinga, in oppido Luceria, in oppido Briſacenn., & oppido Vilingenn. ſupra dictus Frater Jodocus Schüſsler, Magiſter provincialis Minorum Conventualium.

Pro parte Monaſterii S. Franciſci in oppido Fryburgenſ. ſupra nominatus Frater Egidius Gruntner, Guardianus.

Pro parte Monaſterii Franciſcanorum in oppido Newenburgo, nemo comparuit.

Congregationes, ſeu incluſoria Sororum S. Franciſci, quæ plerumque de tertia Regula nuncupantur.

Nomine cœnobii S. Galli in oppido Imperiali Uberlinga, in Bäche, in oppido Pfullendorf, in Möckinga, congregationis in oppido Vilinga, quæ vulgo dicitur, die Vetterſamlung. Item in Gorhaim, in Laitz, in oppido Imperiali Rauenſpurgo, in oppido Sulgaw, in oppido Riedlinga, & in oppido Brigantino, prænominatus D. Provincialis Minorum Conventualium.

Pro parte incluſoriorum in oppido Ehinga ad Danubium, in oppido Munderkünga, in Unlenga, in Ogelſpeuren, duarum Congregationum prope oppidum Rotenburgum, Oberclauſen, & Silchen, & unius prope oppidum Wurtzach, item in oppido Waldſee, in Warthuſa, & in loco dicto zu dem Wald, ſupra dictus Frater Joachimus Hertel, Confeſſarius & prædicator in Söflinga, qui ſe harum Congregationum Viſitatorem eſſe perhibet.

Nomine incluſorii an der Wyſs, in oppido Uberlinga. Item in Kyſsleck, in oppido Seckinga, in Gruenenberg, & S. Adelhaidis, nemo comparuit.

Nomine Matris, & Sororum domus dictæ zum Lämlin, in oppido Fryburgenſ., ſupra nominatus Magiſter Joachimus Landolt, Rector Eccleſiæ Fryburgenſis: nomine alterius Congregationis in oppido Fryburgo, nemo comparuit.

Monaſteria Ordinis S. Auguſtini Conventualium.

Pro parte Monaſterii S. Auguſtini in civitate Conſtantienſ. Frater Marcus Scheurmaiſter, Viceprior ibidem.

Nomine Priorum, & Conventuum Monaſteriorum, Ordinis S. Auguſtini, in oppidis Fryburgenſ. & Briſacenſ., D. Wernherus Wurer ex Schemberg, Artium Magiſter, Subdiaconus.

Nomine Monaſterii Ordinis S. Auguſtini, in Oberndorf, Frater Chriſtophorus Füchslin, prior ibidem.

Pro parte Monaſterii ejusdem Ordinis in Uttenweiler, nemo comparuit.

Pro parte incluſorii domus S. Catharinæ in parochia Wolmatingen, Ordinis S. Auguſtini, nemo comparuit.

Monaſteria Fratrum Carmelitarum.

Nomine Monaſterii ejusdem Ordinis, in oppido Imperiali Ravenſpurgo, Frater Johannes Buck, prior ejusdem.

Pro parte Monaſterii ejusdem Ordinis, in oppido Rotenburgo ad Neggarum, nemo comparuit.

Monaſteria Ordinis S. Wilhelmi.

Pro parte Monaſterii S. Wilhelmi in ſuburbio Fryburgenſ. zun Oberriedern vulgo vocati, nemo comparuit, verum ſubnominatus Prior in Syon, priorem illius excuſavit, dicens mandatum convocationis ad eum non perveniſſe.

Nomine Monaſterii S. Wilhelmi in oppido Menga, Frater Georgius Zorner, prior ejusdem, tam pro eodem Monaſterio, quam Eccleſia parochiali S. Martini in eodem oppido, ſuo cœnobio incorporata.

Nomine Prioratus in Syon, Ordinis S. Wilhelmi, prope oppidum Klingnaw, Frater Cunradus Schmidlin, prior ibidem.

Monaſteria Fratrum Ordinis S. Pauli, primi Hæremitæ.

Nomine Prioris, & Conventus Monaſterii in Rorhalden, Frater Georgius Nopper Conventualis ibidem.

Pro parte Monaſteriorum S. Pauli in Langenaw, & in Argenhart, nemo comparuit.

Incluſoria Sororum incerti Ordinis.

Nomine Congregationis Sororum in Altdorf, Legati Reverendi Domini Abbatis in Weingarten, ſe procuratores conſtituerunt.

Pro parte Congregationum in oppido Weil Thurgoæ, in Abbatiscella, in Schweitz, in Muttenthal, in Seedorf Vraniæ, in Newenkirch Decanatus Surſee, in Bergke, in Rauchacker, S. Obrechti Decanatus Rotweil, in Margrethenhuſa, in Egeshaim, in Bondorf, & in Itinga, nemo comparuit.

Multa alia ſunt ejusmodi Incluſoria, quorum nomina partim in oblivionem venerunt, & quæ partim injuria temporum interciderunt. Eorum denique Cœnobiorum, Eccleſiarum Collegiatarum, & Incluſoriorum, quæ Schismaticorum potentia & tyrannide occupata, vel deſtructa ſunt, in hoc Catalogo nulla fit mentio.

Capitula & Decanatus rurales.

1. Decanatus Augiæ majoris, miſit D. Jacobum Awer, Rectorem Eccleſiæ parochialis S. Johannis, & D. Marcum Bodmer, presbyterum in Augia majori.
2. Decanatus oppidi Stain, miſit D. Johannem Hoffelin, Decanum, & D. Gallum Hasner, Camerarium, Rectores Eccleſiarum parochialium in Gailinga, & Singa.
3. Decanatus oppidi Steckboren, miſit D. Conradum Boſch, Rectorem Eccleſiæ parochialis Dieſſenhofen.
4. Decanatus oppidi Newkirch Kleckgoviæ, miſit D. Caſparum Wenglin, Rectorem Eccleſiæ parochialis in Obereckingen, Decanum, & D. Henricum Fögelin, parochum oppidi Kaiſerſtul, Camerarium.
5. Decanatus oppidi Stuelingen, miſit D. Johannem Nöplin, Vicarium Eccleſiæ parochialis in Ewatinga, Decanum, & D. Zachariam Franck, parochum in Schwaningen, Camerarium.
6. Decanatus oppidi Waldshut, miſit D. Fridolinum Straubhar, parochum in Waldkirch, Decanum, D. Johannem Landtman, Rectorem Eccleſiæ parochialis oppidi Thuengen, & D. Johannem Krieſsbaum, Rectorem Eccleſiæ parochialis in Lautingen.
7. Decanatus oppidi Engen, miſit D. Huldricum Stocker in Denga, Camerarium, & D. Joachimum Oſtwald in Blumenfeld, Eccleſiarum parochialium Rectores.
8. Decanatus oppidi Stockach, miſit D. Felicem Vetter, parochum in Mindersdorf,

Decanum: D. Georgium Tornarium, Rectorem Eccleſiæ in Frickenweiler, Camerarium: & D. Beatum Frey, Rectorem Eccleſiæ in Hewdorf.

9. Decanatus Lintzgöw, miſit D. Johannem Bühelman, Artium Magiſtrum, Vicarium perpetuum Eccleſiæ parochialis oppidi Pfullendorf, Decanum: D. Johannem Seldenhorn, parochum, & Canonicum in Marchdorf, Camerarium: & D. Johannem Hendſchuch, Rectorem Eccleſiæ parochialis in Hedwangen.

10. Decanatus oppidi Möſkirch miſit D. Johannem Fäſslin, Vicarium perpetuum Eccleſiæ parochialis in Sauldorf, Decanum: & D. Cunradum Mocken, Plebanum in Hewdorf, Camerarium.

11. Decanatus oppidi Imperialis Lindaw, miſit D. Johannem Häckler, Vicarium Eccleſiæ parochialis in Waſſerburg, Decanum: & D. Cunradum Lerch, Rectorem Eccleſiæ parochialis in Oberraitnaw, Camerarium.

12. Decanatus Thüringa, miſit D. Johannem Brasperger, Parochum in Thüringa, Decanum: & D. Bartbolomæum Lochmayer, Parochum in Capel, Camerarium.

13. Decanatus S. Galli, miſit D. Caſparum Blarer in Bernang: & D. Maximilianum Albertum Wezelium in Rorſchach, Eccleſiarum parochialium Rectores. Ex eo Capitulo etiam adfuit in familia Reverendiſſimi D. Abbatis S. Galli D. Florinus Flörck, Rector Eccleſiæ parochialis oppidi Altſtetten.

14. Decanatus oppidi Weil, miſit D. Georgium Forſter, in oppido Liechtenſtaig: & D. Cunradum N. apud S. Crucem, Eccleſiarum parochialium Rectores.

15. Decanatus Tigurinus, miſit D. Georgium Finck in Thermis Helvetiorum, & D. Georgium Dettickhofer in oppido Rapperſchweil, Eccleſiarum parochialium Rectores.

16. Decanatus oppidi Regensperg, eosdem miſit Procuratores, quos Decanatus Tigurinus.

17. Decanatus oppidi Bremgarten, miſit D. Georgium Vogt, Rectorem Eccleſiæ parochialis oppidi Zug.

18. Decanatus oppidi Lentzburg, nunc oppidi Mellinga, miſit D. Michaelem Schindler, Rectorem Eccleſiæ parochialis in Sarmenſtorf.

19. Decanatus Hochdorf, miſit D. Henricum Suterum, Rectorem Eccleſiæ parocbialis in Reuti.

20. Decanatus oppidi Williſaw, miſit D. Wilhelmum Schœdlerum, Rectorem Eccleſiæ parochialis in N.

21. Decanatus oppidi Lucernenſis, miſit D. Cbriſtophorum Bindeti, in Stantz, Decanum: D. Henricum Hail, in Altdorf apud Uros, Camerarium: & D. Joannem Horolanum, in Luceria, Eccleſiarum parochialium Rectores.

22. Decanatus oppidi Surſee, miſit D. Petrum Witſchait, Presbyterum.

23. Decanatus & Confratres præſentiæ oppidi Freyburg, miſerunt D. Joſephum Rör, Decanum: D. Balthaſarum Hagman, Sacræ Theologiæ Doctorem, Sacellanos: & prædictum D. Magiſtrum Joachimum Landolt, Rectorem Eccleſiæ parochialis Beatæ Mariæ Virginis in oppido Fryburgenn.

24. Decanatus oppidi Breiſach, miſit D. Oſtwaldum Thuring, in Gundlinga, Camerarium: D. Hieronymum Löffer, in Unkirch: & D. Nicolaum Beringer, in Münzinga, Eccleſiarum parochialium Rectores.

25. Decanatus ruralis & Clerus oppidi Newenburgi, miſit D. Huldricum Mileck, Artium Magiſtrum, Parochum: & D. Jacobum Geiger, Sacellanum Eccleſiæ in Newenburgo.

26. Decanatus oppidi Endinga, miſit D. Michaelem Rieck in Saſpach, Decanum: D. Michaelem Bantelin in Weil, Camerarium: & D. Andream Kym, in Oberbergen, Eccleſiarum parochialium Paſtores.

27. Decanatus Wyſenthal, miſit D. Andream Fäslin, Parochum in Seckinga.

28. Decanatus oppidi Vilingæ, miſit D. Bernhardum Braun, in Vilinga, Decanum: & D. Johannem Lang, in oppido Fürſtenberg, Parochos, Artiumque Magiſtros, Camerarium.

29. Decanatus Wurmlinga, miſit D. Georgium Möringer, in oppido Mülhaim, Decanum: & D. Johannem Spät, Artium Magiſtrum, in oppido Möringa, Eccleſiarum parochialium Rectores, Camerarium.

30. Decanatus oppidi Imperialis Rotwilæ, miſit D. Johannem Pfeiffer, Parochum in Deislinga, Decanum: & D. Johannem Ul, Artium Magiſtrum, Parochum Eccleſiæ parochialis S. Crucis in Rotwila.

31. Decanatus oppidi Ebiogæ, miſit D. Johannem Helle, in oppido Schemberg, Camerarium: & Joachimum Wey, in Guotenſtain, Eccleſiarum parochialium Paſtores.

32. Decanatus oppidi Dornſtetten, nunc oppidi Horb, miſit D. Abrahamum Beichter, Plebanum in Dieſſen.

33. Decanatus oppidi Haigerloch, miſit D. Georgium Abrahamum Satler, Artium Magiſtrum, Parochum in ſuperiori Haigerloch, Decanum: & D. Georgium Grien, Parochum in Hairgenzimmern.

34. Decanatus oppidi Herrenberg, miſit D. Georgium Gout, Presbyterum.

35. Decanatus oppidi Tubingenn. nunc oppidi Rotenburgenn., miſit D. Ludovicum Jung, Vicarium perpetuum Eccleſiæ Parochialis in Rotenburg, Decanum: & Stephanum Ruede, Parochum in Boltringa, Camerarium.

36. Decanatus oppidi Hechingæ, miſit D. Cunradum Strobel, Parochum in Rangendingen, Camerarium: & D. Johannem Nopp, Parochum in Stainhofen.

37. Decanatus ruralis oppidi Trochtelfingæ, miſit D. Franciſcum Fudingerum, Parochum in Oberſtetten, Camerarium: & D. Georgium Beck, Rectorem Eccleſiæ parochialis in Hætinga.

38. 39. 40. Decanatus oppidi Imperialis Eſſelingæ, alias Nællingæ, Item oppidi Kirchen, & oppidi Kanſtatt, miſerunt D. Antonium Wurer, Magiſtrum, in Newhuſa, prope Eſslingam: & D. Johannem Schall, in Neidlinga, Eccleſiarum parochialium Rectores.

41. Decanatus oppidi Geislingæ, miſit D. Johannem Algöwer, Artium Magiſtrum, Vicarium Eccleſiæ parochialis in Dontzdorf.

42. Decanatus ruralis oppidi Blawbeuren, miſit D. Johannem Mayer, in Tiſchinga, Decanum: & D. Simonem Büfler, in Enendbeuren, Eccleſiarum parochialium Rectores, Camerarium.

43. Decanatus ruralis oppidi Ehingæ ad Danubium, miſit D. Georgium Leichr, in Gundershoſa, Decanum: Hieronymum Hyrſen, in Opfinga: & Georgium Michel, in Grieſinga, Eccleſiarum parochialium Rectores.

44. Ex Decanatu oppidi Münſingæ auf der Alb, D. Jacobus Haldner, Plebanus in Eglinga, inter plurimos Sectarios ſolus Catholicus, vel ſaltem inter pauciſſimos, ſuperſtes comparuit.

45. Ex Decanatu oppidi Riedlingæ comparuere D. Martinus Gerſtenmayer, Parochus in Emerfeld: & D. Cunradus Rudolphus, Parochus in Ineringen.

46. Decanatus oppidi Munderkingæ, miſit D. Martinum Fabrum, Paſtorem in Digerfeld, Decanum. Quibus ſeſe adjunxit D. Michael Kindſcher, Plebanus in Emeringa, loco D. Joannis Hofmailleri, Artium Magiſtri, Conventualis Marchtalenſis, & Vicarii Eccleſiæ parochialis in Munderkinga, qui in itinere morbo correptus fuit.

47. Decanatus oppidi Imperialis Bibrach, miſit D. Melchiorem Fänlin, in Warthuſa, Decanum: & D. Jacobum Schulthaiſs, in Aſmanshard, Camerarium, Eccleſiarum parochialium perpetuos Vicarios.

48. Decanatus Lauphaim, miſit D. Blaſium Schnitzer, in Sulminga, Decanum: D. Martinum Stuher, in Schwendi: & D. Johannem Fabri, in Labetzhuſa, Eccleſiarum parochialium Rectores.

49. Decanatus Dietenhainn, miſit D. Gabrielem Schik, in Regliſsweiler, Decanum: & D. Johannem Mayer, in Eroltzhaim, Eccleſiarum parochialium Rectores.

50. Decanatus oppidi Wurtzach, miſit D. Blaſium Hag, Paſtorem in Aindurnen, Decanum: & D. Bartholomæum Kyblin, Artium Magiſtrum, Paſtorem in Ziegelbach, Camerarium.

51. Decanatus oppidi Sulgaw, miſit D. Johannem Einhard, Artium Magiſtrum, in Sulgaw, Decanum: D. Severinum Walther, in Herbertingen, Camerarium: & D. Huldricum Kircher, Artium Magiſtrum, in Monte Buſſo, Eccleſiarum parochialium Rectores.

52. Decanatus oppidi Mengenſ. miſit D. Georgium Boſch, in Hoſskirch, Vicarium, Camerarium: & Leonhardum Haine, in oppido Schæra, Eccleſiarum parochialium Paſtores, Artiumque Magiſtros.

53. Decanatus oppidi Imperialis Revenſpurgi, miſit D. Caſparum Fœſerum, in Grienkraut, Decanum: D. Nicolaum Klawfligel, in Wolfhardsſchwendi, Eccleſiarum parochialium Rectores, Camerarium: & D. Chriſtianum Hugonem, Sacellanum, in Xenodochio oppidi Ravenſpurgenn.

54. Decanatus oppidi Imperialis Eisne, miſit D. Georgium Biggel, in Chriſtentzhoſa, Camerarium: & D. Gregorium Rauch, in Wiggenſpach, Paſtores, Artium Magiſtrum, & Vice-Decanum.

55. Decanatus Stivenhofen, miſit D. Antonium Höwmoſs, in Stivenhoſa, Decanum: & Jacobum Forſter, in Fiſcha, Eccleſiarum Paſtores, Artium Magiſtrum, Camerarium.

56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. Ex Decanatu oppidi Frawenfeld, oppidi Winterthur, Wetzicken, oppidi Araw, oppidi Burgdorf, Wimnaw, oppidi Beuren, Munſingæ, Helvetiæ oppidi Bœblingæ, oppidi Imperialis Reutlingæ, oppidi Urach, & oppidi Geppingæ, nemo comparuit, quia nullus Catholicus Clericus in illis repertus fuit.

Summa omnium, qui huic Synodo interfuerunt, 188. Perſonæ, vel circiter, exceptis iis, qui in Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi Domini Cardinalis, & Prælatorum familia fuere, ac præterea Cantoribus, Sacellanis, & aliis minoribus Clericis Cathedralis & aliarum Eccleſiarum Civitatis Conſtantienn.

STA-

STATUTA
EJUSDEM SYNODI CONSTANTIENSIS,
ANNO SEQUENTE PUBLICATA.

MARCUS SITICUS, MISERATIONE DIVINA S. R. E. TITULI SANCTI GEORGII IN VELABRO PRESBYTER CARDINALIS, EPISCOPUS CONSTANTIENSIS ET DOMINUS AUGIÆ MAJORIS, UNIVERSIS ET SINGULIS ABBATIBUS, PRÆPOSITIS, DECANIS, ET CAPITULIS, NEC NON PRIORIBUS, ET CONVENTIBUS, ATQUE ECCLESIARUM RECTORIBUS, CÆTERISQUE CIVITATIS ET DIOECESIS NOSTRÆ CONSTANTIENS. CLERICIS ET PERSONIS ECCLESIASTICIS, TAM REGULARIBUS, QUAM SÆCULARIBUS, SALUTEM AC SINCERÆ DILECTIONIS AFFECTUM IN CHRISTO JESU, DOMINO NOSTRO.

NEmini ſane obſcurum eſſe arbitramur, quo pacto Sanctiſſimus quondam & Beatiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus noſter, Dominus PIUS QUARTUS, digna DEI Providentia, Sacroſanctæ Romanæ ac univerſalis Eccleſiæ Pontifex Max. (cujus memoria in benedictione eſt) ſecum reputans & perpendens, quantopere hiſce noſtris, poſt hominum memoriam, turbulentiſſimis temporibus (quibus & pietatis ſinceritas tot erroribus contaminata, & veteris diſciplinæ ſeveritas omnium fere Ordinum luxu, cupiditateque diſſoluta eſt) Sancta Mater Eccleſia, propter ſcelera noſtra, & improbos Cleri mores laboret, quantisque vulneribus ipſius membra, compluribus emortuis, ſaucia ſint: ut excellens in Rempubl. Chriſtianam, ſuæ curæ, ſolicitudinique Divinitus traditam, ſtudium teſtaretur, inveteratis Eccleſiæ morbis, ſalutari adhibita medicina conſuleret, iisque diſſidentium opinionum malis, quibus Religio Chriſtiana jam diu vexatur, mederetur, & ad veram in fide concordiam, omnes Chriſti fideles reduceret: quamprimum ad hoc ſummum faſtigium evectus fuit, in Oecumenici Concilii celebrandi rationem, quo uno remedio, omnium mentes ad ſanitatem reduci poſſe videbantur, omnes ſuas curas, cogitationesque collocaverit, ac primo quoque tempore Synodum Generalem, aliquoties antea inceptam, temporum injuriis intermiſſam, bellorum procellis jactatam, & inimicorum noſtrorum inſidiis ſæpe diſſipatam, Tridentum denuo convocaverit, & in eadem promovenda nullis laboribus, ſumptibusque, quantumvis magnis & incredibilibus, pepercerit. Quod quidem omnium bonorum animos adeo erexit, ut ſpem certam eis attulerit, id Eccleſiæ Catholicæ tam graviter laboranti, magnaque ex parte convulſæ, atque collapſæ, ſalutare remedium, verumque & firmum ſubſidium afferre poſſe. Nec eos ſpes ſua fefellit. Quid enim ejusdem Summi Pontificis ſagax ſolertia, per ſuos Legatos, una cum Reverendiſſimis & Doctiſſimis Patribus, celeberrimisque & præſtantiſſimis Doctoribus & Theologis, ex omnibus pene Chriſtiani nominis Nationibus collectis, in eodem Concilio perfecerit: quanquam iidem vel animi magnitudine, ejus negotia ſuſceperint, tractaverint, & geſſerint, vel conſtantia, concordia, fœlicitateque, DEO duĉtore, confecerint; ipſa Sacri Concilii Decreta, quæ in omnium jam manibus verſantur, abunde teſtari poterunt. Quoniam autem omnibus Chriſtianis, atque adeo univerſæ Eccleſiæ Catholicæ membris, præſertim ejusdem Prælatis, & Magiſtratibus, inglorium, probroſum, & ignominioſiſſimum eſſet, tot ſaluberrimas Leges tantis impendiis, ac tot, tantisque exantlatis laboribus condidiſſe, at absque executione & aliquo fructu, neglexiſſe, & deſeruiſſe; Idcirco tam antedictus prior, quam modernus Pontifex, uterque & re & nomine Pius, omni ſtudio annitentes, ut mores Sacerdotum, qui cæteris ſcientia & vitæ integritate prælucere debent, cenſoria ſeveritate, ad Evangelicæ ſynceritatis nor-

normam dirigerentur, ejuſdem Sacri Concilii Decreta, mores & vitam Clericorum concernentia, primum in ſuis familiis, urbeque, & Curia Romana, deinde in reliquis Italiæ locis & Epiſcopatibus, quantum in hac rerum omnium perturbatione, morumque & diſciplinæ corruptione, atque pro temporum noſtrorum conditione & infelicitate fieri potuit, ad effectum deduxerunt, & in ea re fœlicius perficienda, modernus S. D. N. Papa PIUS V. (qui noctes & dies nihil aliud, quam Eccleſiæ repurgationem, pacem, & tranquillitatem, omnium Chriſtianorum ſalutem, impietatis everſionem, & pietatis incrementum meditatur) continenter occupatus eſt. Quod quidem eximium & perpetuum in Eccleſia Dei reſtauranda, & reformanda ſtudium non permittit Sua Sanctitas, ſe in Italiæ limitibus continere; verum idipſum ad cæteras quoque Chriſtiani Orbis Nationes, quemadmodum univerſalis ei in omnes Eccleſias impoſita cura requirit, extendere nunquam deſinit, ut ſaucio, debilitatoque Chriſtianæ Reipub. corpori, ex aliqua ſaltem parte, & quantum ei deſuper conceſſum fuerit, medeatur. Crebro itaque ejus Sanctitas, cum viva voce, tum literis ſuis, quarum tenorem infra ſuo loco ſubjungi curavimus, Nos, ut & alios quoſdam Epiſcopos, ut Synodum Diœceſanam quamprimum inſtitueremus, & convocaremus, omniaque & ſingula in prædicto Sacro Tridentino Concilio decreta & ſtatuta, ad Dei Omnipotentis laudem, publicaremus, atque a Clero & populo curæ noſtræ commiſſo, quantum in Nobis eſſet, devote recipi, & fideliter obſervari faceremus, clementer, paterneque adhortata fuit, & auctoritate Apoſtolica mandavit. Proinde Nos pro ſumma noſtra in Chriſtum Servatorem ac Dominum pietate, ac juvandæ Religionis Catholicæ deſiderio, proque ea, qua eundem Pontificem Max. Chriſti vices in terris gerentem proſequimur, obſervantia, & plurimis aliis rationibus inducti, præſertim vero, quod vetus Inſtitutum, Eccleſiaſtica Sanctio, & graviſſima Sacri Concilii Tridentini, cui in propria perſona interfuimus, Decreta, idipſum a Nobis efflagitabant, ejus Sanctitati, humiliter, ut par erat, obediendum, ac Synodum indicendam & celebrandam duximus, ad ea validiſſime pertractanda, atque adeo perficienda, quæ inprimis ad Dei Opt. Max. laudem, honorem & gloriam, ac totius ſuæ Eccleſiæ utilitatem, conſervationemque, atque Decretorum Sacri Concilii executionem potiſſimum ſpectarent. Cæterum ubi plerique veſtrum, Religioſi Prælati, Venerabileſque Decani, & Presbyteri, tam veſtro, quam aliorum abſentium nomine, in præſentia noſtra, & Synodali Congregatione, frequentes comparuiſtis, tenetis nimirum adhuc in recenti memoria, quaſdam tunc neceſſarias & ſalutares Conſtitutiones, ex Sacris Canonibus, ejuſdemque Concilii Tridentini Decretis, nec non Eccleſiæ Moguntinæ (cui noſtra Conſtantienſ. ſubeſſe dignoſcitur) & noſtris veteribus Synodalibus Statutis depromptas, & eas quidem, quæ rebus Eccleſiarum Civitatis & Diœceſis noſtræ ægrotis, & prope deſperatis, deploratiſve, recreationem aliquam afferre, perturbatam Cleri, & reliquorum vitæ ac officii diſciplinam reſtituere, vacillantem Religionem confirmare, & conſervare, conſervatamque propagare poſſe viderentur, editas, prælectas, & promulgatas, ac eas, quæ de doctrina & morum reformatione tractant, veſtrum omnium communi calculo receptа, & approbata eſſe. Ac cum permulti e cœtu veſtro, in ea, quæ de temporalibus diſponunt, ut eſt contributio ad Seminarium, & ejus generis quædam alia, quæ propter Magiſtratuum ſæcularium impedimenta, & citra eorum auxilium, difficulter hoc tempore, ad effectum deduci poſſe, ab aliquibus videbantur, ſimpliciter conſentire gravarentur: Nos omnibus Statibus noſtris Eccleſiaſticis, ſuper iis deliberandi, ſuaque reſponſa ad Nos mittendi, duorum menſium tum proxime futurorum ſpatium conceſſimus, & ejuſmodi Decreta interim ſuſpendimus: facultate tamen eadem, prædicto termino effluxo, quatenus Sacri Concilii Tridentini, & antiquiorum Canonum Decreta permittunt, omnino decidendi, declarandi, & determinandi, Nobis reſervata. Quandoquidem autem aliqui

qui conſenſerint, ſeque Sacro Tridentino Concilio, & nobis morigeros exhibuerint, plerique vero aut nullum penitus reſponſum adhuc dederint, aut tale, quale a piis & Catholicis Viris non expectaviſſemus, & Nobis ab ejusdem Sacri Concilii Decretis recedere minime liceat; Nos virtute præfatæ reſervationis, Divina freti bonitate & potentia, ſperantesque, quod illa Eccleſiæ ſuæ eam aliquando conceſſura ſit gratiam, ut hæc omnia executioni demandentur, tenore præſentium literarum, auctoritate Apoſtolica Nobis hac in parte commiſſa, ac etiam noſtra ordinaria, omnes & ſingulas Conſtitutiones in noſtra Synodo prælectas, tam eas, quas in eadem ad bimeſtre tempus ſuſpendimus, quam alias, doctrinam, & fidei noſtræ profeſſionem, vitæque, ac morum reformationem concernentes, ab omnibus perpetuo, firmiter, & inviolabiliter obſervari debere, pronunciamus, decernimus, & declaramus. Quocirca vobis omnibus & ſingulis, ſub inobedientiæ, & aliis gravioribus pœnis & cenſuris Eccleſiaſticis, ſerio præcipimus, & mandamus: ut easdem Conſtitutiones noſtras Synodales, quanto maximo poteſtis amore & pietate ampleẞamini, legatis, atque ad earum ſententiam & rationem vos totos accommodetis, easque accurate obſervetis, & quilibet veſtrum, prout quemque concernunt, obſervet, & ab aliis quoque, quantum in eo fuerit, obſervari curet. Mandantes inſuper omnibus Parochis, & Verbi Dei Præconibus, ut eas populis ſuis, quatenus eos & eorum ſalutem reſpiciunt, quam ſæpiſſime annuncient, ac plane, dilucideque exponant. Eſtote igitur ſtrenui Duces in vera Religione, quæ ad paucos redacta eſt, conſervanda, ac in veteri dignitate, ſynceritate, & diſciplina tuenda: Eſtote etiam memores, damnatam & deteſtandam Cleri vitam, huic malo, in quo, proh dolor! verſamur, majori ex parte, anſam præbuiſſe; & dubium non ſit, quin, cum Clerus ſal terræ eſſe deberet, & is infatuatus ſit, nec ad eam rem, ad quam maxime oporteret, utilis ſit, omnem fere hujus tempeſtatis culpam, omnium Sapientum judicio, in ejusdem flagitia, ſocordiam, & ſupinam negligentiam conjiciendam eſſe. Omnes ſapientes, peritique Viri unanimi ſententia hoc aſſerunt, hocque efflagitant penitus, ut prius Clerus, Eccleſiarumque Miniſtri ac Doctores, a vitæ ſordibus repurgentur, quam ulla cum adverſariis noſtris de doctrina concordia expectari queat. Nec parvum momentum videtur, quod pernicioſa horum temporum contagio, non modo tam longo tempore non ceſſat, ſed multis etiam, variisque amplificata acceſſionibus, ſubinde grandeſcit: quippe quod Clerus noſter, tam ſuperior, quam inferior, tantis Eccleſiæ ærumnis & calamitatibus, nullo modo neque afficitur, neque affligitur; ſed longe magis inſoleſcit, gulæque, crapulæ, & libidinibus indulget, ac quaſi in Dei, hominumque contemptum, omni vitiorum genere ſe coopertum, ſua ſponte & palam cognoſci, quam minima aliqua in re emendatum, animadverti velit: ut cætera interim Clericorum vitia, quæ cum populo communia habent, prætereamus. Quæ ſane morum turpitudo, vehementer & tantopere imperiti populi animos offendit, ut ſubinde magis magisque a Catholica noſtra Religione alienior efficiatur, atque Sacerdotium una cum Sacerdotibus, doctrinam juxta, atque Doctores, execretur, dirisque devoveat: ita ut protinus ad quamvis Sectam deficere potius paratus ſit, quam quod ad Eccleſiam redire velit. Oportet igitur ante omnia, ut ejusmodi Miniſtrorum vitia, quæ Deo ſtomachum moverunt, & ad ſumendum hoc de Nobis acerbiſſimum ſupplicium provocarunt, ab Eccleſia Chriſti repellamus, ut in ipſos malorum fontes, unde hæc, quæ jam patimur, promanarunt, oculos conjiciamus: & ea, quæ Divinos oculos offenderunt, quæ hoſtium animos a nobis alienarunt, & quæ tacitas etiam amicorum cogitationes vulnerant, e medio auferamus: ut ipſæ denique malorum radices extirpentur, quæ licet ſine aliquorum dolore, evelli non poſſint, patienter tamen ab illis & æquo animo ferendum eſt, ſi Eccleſiam ſalvam eſſe cupiunt: ſæpe etenim uruntur & reſecantur membra, ut unius hominis ſalus & vita conſervetur. Hoc profecto tempo-

temporum conditio requirit, hoc a nobis ipſa petit Eccleſia, Sanctiſſimus Pontifex, Invictiſſimus Imperator, Sereniſſimus Archi-Dux Auſtriæ, fortiſſima Helvetiorum gens, hoc omnes clamant, hoc denique omnes Principes, Reges, Reſpublicæ, Populi, Nationes, & Provinciæ: hoc filii & hoſtes, Catholici & Sectarii poſtulant, hoc modo ipſa ſaxa loquuntur, hoc tot multarum Nationum incendia, cædes, ruinæ, hoc tot Martyrum, qui paſſim pro Eccleſia Chriſti trucidantur, effuſus ſanguis & luctuoſæ voces, tantusque ruentium Eccleſiarum fragor efflagitat. Quæ quidem mala omnia, cum iram, indignationemque Divinam præ ſe ferant, toto Cœlo errant, qui ſibi, niſi Deo placato, ullam ſalutis ſpem pollicentur: quo quidem irato, omnes labores fruſtra ſuſcipiuntur, inanes ſunt omnes illi conatus, qui Divina miſericordia deſtituuntur, & ſpes fallaces, quæ non unica placati Dei clementia & bonitate nituntur. Si autem Deum placare cupimus, omnem ab illius Eccleſia turpitudinem & ſordes, ut removeamus, neceſſe eſt: ſi lethale aliquod vulnus hoſtibus infligere volumus, certe ut medelam prius vulneribus noſtris adhibeamus, opus eſt. Quod ſi ferventer & perſeveranter fecerimus, in ſpem magnam, indubitatamque erigimur, nos, poſterosve noſtros, Eccleſiam ſuo ſplendori reſtitutam, lætam, florentem, atque beatam in Chriſti Optimi Maximi gloriam & laudem, aliquando viſuros, nobisque longe meliora, tranquilliora & fœliciora tempora, quæ nunc habemus plus quam tragica & exulceratiſſima, affulſura eſſe: & denique rem omnem Chriſtianam, etiam politicam, jam undique convulſam, priſtinæ ſuæ dignitati reſtitutum iri, & nos in fraterna pace & fidei concordia viventes, omnia optata a cœleſti Numine conſecuturos, remiſſionem videlicet peccatorum, gratiam, robur, & conſtantiam, liberationem ab omni malo, ac ipſam demum vitam beatam & immortalem, ubi nec fames urget, nec annona premit, nec hoſtis terret, nec morbus affligit, nec ulla mala excruciant, ſed omnia tranquilla, glorioſa, fœlicia, jucunda, & gaudiorum plena ſunt. Quàm vitam, ut aſſequamur, bonorum omnium largitor, ſua gratia & benedictione nobis omnibus clementer concedere dignetur, Amen. Valete in Domino. Ex urbe, quarto Nonas Aprilis, Anno a nato Salvatore, M.D.LXVIII.

Ex ſupradicti Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Domini Cardinalis & Epiſcopi Conſtantienſ. Mandato.

Joannes Gœtzius D.
& Secretarius ſſt.

INDEX TITULORUM, QUI DUABUS HIS SYNODALIUM DECRETORUM PARTIBUS CONTINENTUR.

TITULI PRIMÆ PARTIS.

I. De Sancta Trinitate, & Fide Orthodoxa Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ, fideliter & firmiter tenenda.
II. De libris ſuſpectis, prohibitis, & permiſſis.
III. De Lectionibus Theologicis in Capitulis & Monaſteriis.
IV. De Scholis privatis & particularibus.
V. De Seminario.
VI. De doctrina & Prædicatione Verbi Divini.
VII. De Sacramentis in genere.
VIII. De adminiſtratione Sacramenti Baptiſmi.
IX. De adminiſtratione Sacramenti Confirmationis.
X. De Sacramento Eucharistiæ.
XI. De Sacrificio Miſſæ.
XII. De Sacramento Pœnitentiæ.
XIII. De adminiſtratione Sacramenti Extremæ Unctionis.
XIV. De Sacramento Ordinis, nec non de examine Ordinandorum, & qualitatibus in eis requiſitis.
XV. De Sacramento Matrimonii.
XVI. De cultu Divino & Cæremoniis.
XVII. De Feſtis diebus.
XVIII. De jejunio & delectu ciborum.
XIX. De Symbolo Apoſtolorum, Oratione Dominica, Salutatione Angelica, & Decalogo, æqualiter ubique ab omnibus dicendis.

TITULI SECUNDÆ PARTIS.

I. De vita & honeſtate Clericorum.
II. De Cathedrali & Collegiatis Eccleſiis, earumque Miniſtris.

III.

III. *De officio Decani ruralis.*
IV. *De Parochis, ſeu Paſtoribus Eccleſiaſticis.*
V. *De Inſtitutione Canonica.*
VI. *De Collatoribus Beneficiorum, & Jure Patronatus.*
VII. *De portione Canonica.*
VIII. *De pluralitate Beneficiorum.*
IX. *De Clericis in Eccleſiis ſuis, & Beneficiis non reſidentibus.*
X. *De renunciationibus Beneficiorum.*
XI. *De Regularibus.*
XII. *De Immunitate Eccleſiaſtica.*
XIII. *De rebus Eccleſiarum diligenter curandis, iisque non alienandis.*
XIV. *De Procuratoribus Fabricarum.*
XV. *De Decimis & Oblationibus.*
XVI. *De filiis Clericorum.*
XVII. *De Exequiis & Sepulturis.*
XVIII. *De poteſtate ac Juriſdictione Eccleſiaſtica.*
XIX. *De Viſitatoribus.*
XX. *De Synodorum Celebratione.*

STATUTORUM SYNODALIUM CONSTANT.

P A R S P R I M A,

QUÆ PRÆCIPUE CIRCA DOCTRINAM VERSATUR.

De Sancta Trinitate, & Fide orthodoxa Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ fideliter & firmiter tenenda.

TITULUS I.

Profeſſionem Fidei omnibus aliis eſſe anteponendam.

CAPUT I.

In nomine Sanctæ et Individuæ Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.

NOS MARCUS SITICUS, Miſeratione Divina Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, Tituli S. Georgii in Velabro Presbyter Cardinalis, Epiſcopus Conſtantienn. &c., una cum Prælatis, Decanis, Presbyteris, Religioſis, & aliis Eccleſiaſticis Statibus Civitatis & Diœceſis noſtræ Conſtantienn. in Synodo, quam in eadem Civitate noſtra celebravimus, in Spiritu Sancto legitime congregati. Conſiderantes, Fidem Religionis, & cujuslibet alterius ſpiritualis ædificii, eſſe fundamentum, ſine qua neque Eccleſia ſubſiſtere, neque Deo quisquam placere poſſit; Principio more Majorum ſtatuimus, ut ejus fidei Profeſſio reliqua omnia præcedat, ut quod corde creditur ad juſtitiam, id ore confiteantur omnes ad ſalutem. Quæ fides in Jesum Christum, cum juxta Apoſtolum, ſit una, eam ipſam, & quam Sancta Eccleſia Catholica & Apoſtolica a Majoribus acceptam, ductamque a Chriſti & Apoſtolorum doctrina, integram conſervavit: nos ſuſcipimus, veneramur, & amplectimur. Quandoquidem vero hæc Fides orthodoxa in primis Verbo Dei nititur, quod Sacris Scripturis nobis eſt expreſſum, traditioneque Apoſtolica declaratum, ſed & Sacrorum Oecumenicorum Conciliorum, & univerſalis Eccleſiæ ſenſu fideliter explicatum, illud tanquam Sacratiſſimorum Oraculorum nobis Divinitus revelatorum conſervaculum, devotiſſime recipimus.

Generalis Confeſſio Fidei Chriſtianæ & Catholicæ.

CAPUT II.

Credimus, & confitemur omnes utriusque Teſtamenti Canonicas Scripturas, quas Spiritu Sancto auctore Divinitus traditas eſſe profitemur: ſed & ea omnia, quæ Symbolis Apoſt. Nicæno, & Athanaſii in Eccleſia Chriſti receptis comprehenduntur, præſertim autem Nicæno, quo Sancta Romana & Catholica Eccleſia publice utitur, & cujus tenor infra ſequetur, his inquam Symbolis comprehenſa, & quæcunque inſuper de Fide & doctrina a Sacris Generalibus Conciliis tradita, & definita ſunt, maxime vero a Sancto Oecumenico Concilio Tridentino, nulla dubitatione complectimur. Senſum autem omnium Canonicarum Scripturarum, non eum germanum, & verum eſſe credimus, quem hominum ſibi ſtulte ſapientium vanitas intulerit; ſed quem Sanctorum Patrum & Doctorum conſenſus, uſusque Sanctæ Matris Eccleſiæ docuit, & tradidit.

De traditionibus Eccleſiæ.

CAPUT III.

Præterea traditiones, ab Apoſtolis verbo & uſu traditas, atque ab Eccleſia receptas, & perpetuis temporibus conſervatas, quamvis eas literis non mandaverint, eas tamen omnes, ut ab ipſius Chriſti ore per Apoſtolos acceptas, aut ab ipſis Apoſtolis, Spiritu Sancto dictante, poſitas, pie agnoſcimus, & ſuſcipimus.

Septem Sacramenta ab Eccleſia agnoſcuntur, & hæreſes noſtri Sæculi deteſtantur.

CAPUT IV.

Septem Eccleſiæ Sacramenta, & quæ idem Sanctum Concilium Tridentinum de ipſis mandavit, & tradidit, ea omnia firmiſſime tenemus: & porro quæcunque adverſus hujus Sæculi hæreſes & ſchiſmata ſtatuit, ea omnia recipimus, ſimulque deteſtamur, & anathematizamus, quicquid idem Concilium anathemate damnat, & deteſtatur.

Sanctam Romanam Eccleſiam, uti reliquarum Matrem & Magiſtram, in omnibus, quæ fidei ſunt, eſſe ſequendam.

CAPUT V.

Quum igitur ea Fides, taliter a Verbo Dei expreſſa, & ab ipſis Apoſtolis tradita, potiſſimum autem per Apoſtolos Chriſti Petrum & Paulum prædicatione Evangelii, proprio ipſorum ſanguine ſignati, Romanæ Eccleſiæ relicta ſit, atque in eam omnes Eccleſiæ, quæ ubique ſunt in toto terrarum orbe, religioſe conſpiraverint, & Sacramenti ſocietate confœderatæ & conjunctæ ſint, eaq; per Pontific. & Epiſcoporum perpetuo continuatam ſucceſſionem ad nos pervenerit; non dubitamus, hanc unam & eandem, atque adeo veram eſſe fidem, in qua nos ſalvos fieri oporteat, & extra quam nulla mortalibus ſalus contingere poſſit: nihilque proinde aliud credendum, tenendum, aut docendum eſſe, quam quod Sancta Romana Eccleſia, omnium reliquarum Eccleſiarum Mater & Magiſtra, credit, tenet, & docet; cum neceſſe ſit, eum a veritate & capite deficere, qui a Catholicæ & Romanæ Eccleſiæ fide recedit. Idcirco nos hortamur, & in Domino obteſtamur, & ſingulos Clericos & Laicos, Diœceſano jure nobis ſubjectos, ut idem nobiſcum credant, & ſentiant, & nedum iis, quæ in Sacris Bibliis expreſſa ſunt, ſed etiam his, quæ Sancta Eccleſia Catholica & Romana habet, & cum omnium orthodoxorum conſenſu, probata & recepta ſunt, tenaciter & firmiter adhæreant, neque a Fidei, Evangelii, & Romanæ Eccleſiæ veritate, quam acceperunt, & in qua omnes populi Chriſtiani ſtant, & ſalvantur, ulla ratione, aut perſuaſione, ſe avelli patiantur, ſed in eo, quod recte & pie hactenus docti ſunt, & crediderunt, perſeverent.

Neceſſum eſſe, ut omnibus certa Profeſſionis Fidei formula proponatur.

CAPUT VI.

Ne (*a*) autem aliquem, hac noſtra tempeſtate, inter tot opinionum fluctus, in tot ſectarum procellis, & in tanta rerum Eccleſiaſticarum omnium perturbatione, dubitare contingat, quid ſit credendum, & quæ ſit vera fides, per quam nos ſalvos fieri oporteat; ſummopere neceſſarium eſſe duximus, certam quandam & ſummariam Catholicæ Fidei Profeſſionis formulam, a vere Catholicis, jurisjurandi Religione confirmandam, præſcriptam docere, eamque non novam, ſed inde ab Apoſtolis uſque ad noſtra tempora deductam, & propagatam: nec etiam ex propriis noſtris capitibus, ſed ex Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, & Sacroſancti Oecumenici Concilii Tridentini præſcripto, exemplo, auctoritate, & decreto. Proinde cum Sancta Romana & Apoſtolica Eccleſia, omnium reliquarum Matre & Magiſtra, ac etiam doctiſſimis & graviſſimis ex toto orbe Chriſtiano, in magno numero congregatis ejuſdem Sacri Concilii Patribus, Nos omnes, qui in hac Synodo in Dei nomine congregati ſumus, ita, ut ſequitur, integro & ſyncero corde credimus, & confitemur.

(*a*) Decretum de Symbolo Fidei Seſſ. 3. C. 1. & 12. de Reform. Seſſ. 24. C. 2. de Reform. Seſſ. 25.

mur. Quam fidem, niſi quiſque integram, inviolatamque ſervaverit, procul dubio in æternum peribit.

Veræ & Catholicæ Fidei Profeſſionis Formula.

CAPUT VII.

Ego N. firma fide (*b*) credo, & profiteor omnia & ſingula, quæ continentur in Symbolo Fidei, quo Sancta Romana Eccleſia utitur, videlicet: Credo in unum Deum, Patrem Omnipotentem, factorem cœli & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium, & in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia ſæcula: Deum de Deo, lumen de lumine: Deum verum de Deo vero: genitum non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt, qui propter noſtram ſalutem deſcendit de cœlis, & incarnatus eſt de Spiritu Sancto, ex Maria Virgine, & homo factus eſt. Crucifixus etiam pro nobis, ſub Pontio Pilato paſſus & ſepultus eſt: & reſurrexit tertia die ſecundum Scripturas, & aſcendit in Cœlum, ſedet ad dexteram Patris: & iterum venturus eſt cum gloria, judicare vivos & mortuos: cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum, Dominum & vivificantem: qui ex Patre Filioque procedit, qui cum Patre & Filio ſimul adoratur & conglorificatur: qui locutus eſt per Prophetas. Et unam Sanctam, Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam. Confiteor unum Baptiſma, in remiſſionem peccatorum, & expecto reſurrectionem mortuorum, & vitam venturi ſæculi, Amen.

Apoſtolicas & Eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque ejuſdem Eccleſiæ obſervationes, & conſtitutiones firmiſſime admitto, & amplector.

Item Sacram Scripturam juxta eum ſenſum, quem tenuit & tenet Sancta Mater Eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu & interpretatione Sacrarum Scripturarum, admitto: nec eam unquam, niſi juxta unanimem conſenſum Patrum, accipiam, & interpretabor.

Profiteor quoque ſeptem eſſe vere & proprie Sacramenta novæ Legis, a Jesu Christo Domino noſtro inſtituta, atque ad ſalutem humani generis, licet non omnia ſingulis, neceſſaria: ſcilicet Baptiſmum, Confirmationem, Euchariſtiam, Pœnitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem, & Matrimonium, illaque gratiam conferre: & ex his Baptiſmum, Confirmationem, & Ordinem ſine Sacrilegio reiterari non poſſe.

Receptos quoque & approbatos Eccleſiæ Catholicæ ritus, in ſupradictorum omnium Sacramentorum ſolenni adminiſtratione recipio, & admitto.

Omnia & ſingula, quæ de peccato originali, & de juſtificatione in Sacroſancta Tridentina Synodo definita, & declarata fuerunt, amplector, & recipio.

Profiteor pariter, in Miſſa offerri Deo, verum, proprium & propitiatorium Sacrificium, pro vivis & defunctis: atque in Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento, eſſe vere, realiter, & ſubſtantialiter Corpus & Sanguinem, una cum anima & Divinitate Domini noſtri Jesu Christi, fierique converſionem totius ſubſtantiæ panis in Corpus, & totius ſubſtantiæ vini in Sanguinem, quam converſionem Catholica Eccleſia transſubſtantiationem appellat.

Fateor etiam ſub altera tantum ſpecie totum atque integrum Chriſtum, verumque Sacramentum ſumi.

Conſtanter teneo, Purgatorium eſſe, animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis juvari. Similiter & Sanctos, una cum Chriſto regnantes, venerandos, atque invocandos eſſe, eoſque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum Reliquias eſſe venerandas.

Firmiſſime aſſero, imagines Chriſti & Deiparæ ſemper Virginis, nec non aliorum Sanctorum habendas & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem, atque venerationem impertiendam.

Indulgentiarum etiam poteſtatem, a Chriſto in Eccleſia relictam fuiſſe, illarumque uſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem eſſe affirmo.

Sanctam Catholicam & Apoſtolicam Romanam Eccleſiam, omnium Eccleſiarum Matrem & Magiſtram, agnoſco,

(*b*) Decretum Seſſ. 3. & Bulla Pii IV. quæ incipit: *Injunctum.*

ſco, Romanoque Pontifici, Beati Petri Apoſtolorum Principis Succeſſori, ac JESU CHRISTI Vicario, veram obedientiam ſpondeo, ac juro.

Cætera item omnia a Sacris Canonibus, & Oecumenicis Conciliis, ac præcipue a Sacroſancta Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio, atque profiteor: ſimulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcunque ab Eccleſia damnatas, & rejectas, & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio, & anathematizo. Hanc veram Fidem Catholicam, extra quam nemo ſalvus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo, eandem integram & inviolatam, uſque ad extremum vitæ ſpiritum conſtantiſſime (DEO adjuvante) retinere, & confiteri, atque a meis ſubditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. ſpondeo, voveo, ac juro, ſic me DEUS adjuvet, & hæc Sancta DEI Evangelia.

A quibus poſt hanc Synodum, præſcripta Profeſſionis Formula exigenda, & præſtanda ſit.

CAPUT VIII.

Ut veri, germani, & Catholici Chriſti fideles a Pſeudo-Chriſtianis, & legitimi a nothis & adulterinis Eccleſiæ filiis, facilius, certiusque diſcerni poſſint, nos hanc veræ & ingenuæ fidei, veritatisque Catholicæ Profeſſionis formulam edendam duximus. Quam quidem Profeſſionem omnes, qui Chriſto nomen dederunt, tum maxime illos præſtare decet, & convenit, qui in Religionis negotiis, populo præſunt, & Eccleſiarum gubernacula tenent. Quapropter (c) Pii IV. Pontificis Maximi fœl. rec. Conſtitutionem, præſcriptam Profeſſionem in ſe continentem, perpetuis futuris temporibus, ſtricte, & inviolabiliter ſervari mandamus: & in primis, ut Eccleſiæ noſtræ Cathedralis Prælati & Canonici, qui nunc ſunt, & inpoſterum aſſumentur, fidem ſuam non tantum coram Nobis, ſeu Vicario noſtro, verum etiam in Capitulo, juxta præſcriptam formulam, profiteantur.

Deinde (d) ut omnes, tam regularium, quam ſæcularium Eccleſiarum Prælati a Clericis ſuis regularibus & ſæcularibus, quos jam ſub ſe habent, & inpoſterum ſuſcipient, eandem exigant & recipiant.

Idem (e) ut Sacrarum Militiarum Sancti Joannis Hieroſolymitani, & Ordinis Theutonici Superiores, in Diœceſi noſtra commorantes faciant, auctoritate Apoſtolica Nobis hac in parte conceſſa, eis injungimus & præcipimus.

Præterea (f) omnes Clerici, Beneficia Eccleſiaſtica poſſidentes, cujuscunque gradus & conditionis illi fuerint, ad minus intra duos menſes, poſtquam hæc Synodus abſoluta, & edita fuerit, hanc ipſam Fidei Profeſſionem, quilibet ſuo Prælato, & rurales, Decanis & Confratribus ſuis capitulariter congregandis, vel etiam Nobis, aut Vicario noſtro in Spiritualibus, absque omni excuſatione faciant. Quod ſi aliqui id recuſaverint, hos ad Nos, aut Vicarium, vel Procuratorem noſtrum Fiſcalem deferri volumus, ut ſecundum formam Sacrorum Canonum puniantur.

Providendi (g) autem inpoſterum de Beneficiis Eccleſiaſticis quibuscunque, eandem Fidei Profeſſionem, coram Nobis, vel Vicario noſtro, priusquam inſtituantur, reliqui vero Clerici coram Prælatis ſuis, antequam ad Profeſſionem admittantur, præſtare omnino teneantur.

Cæterum cum Sacrum Concilium Tridentinum, & inſuper quoque Sanctiſſimus Dominus noſter PIUS Papa Quintus, idem ab Univerſitatibus Studiorum generalium expoſcat, utque Canones & Decreta ejusdem Concilii ab eis integre recipiantur: atque ad eorundem normam, Doctores, Magiſtri, & alii in eisdem, circa ea, quæ Catholicæ Fidei ſunt, doceant, & interpretentur: ſeque ad hoc inſtitutum initio cujuslibet anni, ſolenni juramento obſtringant. (h) Nos Univerſitatibus Catholicis Diœceſis noſtræ Conſtan-

(c) C. 2. de Reform. Seſſ. 25. & in d. Bulla. (d) Eadem Bulla Pii IV.
(e) Eadem Bulla. (f) d. c. 2. Seſſ. 25. (g) Ead. Bulla.
(h) Bulla Pii V. incipiens: *In Sacroſancta.* Et c. 2. de Reform. Seſſ. 25.

ſtantienn. præſentibus & futuris, earumque Rectoribus & Regentibus, auctoritate ordinaria mandamus, ut Præcepta omnia, quantum in eis fuerit, debitæ executioni demandent, & præſertim Fidei noſtræ Profeſſionem in præſcripta, & nulla alia forma, ad cujuslibet novi anni principium, coram Rectore ſuo, ſolenni juramento confirmandam, ab omnibus & ſingulis Doctoribus, Magiſtris, & Profeſſoribus tam privatis, quam publicis exigant, eosque, qui eandem præſtare recuſaverint, ab Univerſitatibus ſuis excludant: vel ab eis, qui jam ſemel vel pluries præſtiterunt, & amplius præſtare recuſaverint, pœnam condignam ſumant. Quam Profeſſionem & promovendi, quoties novum gradum ſuſcipient, ſolenni accedente juramento, etiam edere teneantur. Et generaliter tam Rectores, Doctores, Magiſtri, & Profeſſores, quam Scholaſtici & promovendi, omnia ea faciant, quæ in Bulla prænominati Sanctiſſimi D. N. Papæ ea de re edita, incipiente: In Sacroſancta, latius continentur. Similiter Profeſſores, quos favente Deo, ad futurum noſtrum Collegium, vel Miniſtrorum Eccleſiæ Seminarium, aſſumpturi ſumus, etiam quotannis, ad novi anni auſpicium, coram Præſidente ſuo, & Præſidens coram Superintendentibus & Profeſſoribus, ſolenni interpoſito juramento faciant.

Ludimagiſtri (*i*) denique, qui vel publice, vel privatim juventutem inſtituunt, etiamſi prima ſolummodo, ſive Latinarum, ſive Germanicarum literarum Rudimenta docerent, cum primum ad hoc ſuſcipiuntur, & deinde ſingulis annis, coram Prælatis: ſi ab eis recipi conſueverint, ſin minus, coram Decanis ruralibus, vel legitimis locorum Parochis, eam ipſam Fidei Profeſſionem recitent, & juramento confirment.

Quod ſi in locis Catholicis Civitatis & Diœceſis noſtræ, aliqui Clerici, vel Ludimagiſtri, vel etiam alii de fide ſuſpecti, a Prælatis, Decanis, aut Parochis ſuis, vel etiam Viſitatoribus noſtris, ad hanc Fidei Profeſſionem, viva voce, vel etiam ſcriptura propria faciendam, requiſiti, eandem recuſaverint, hi per eosdem Viſitatores noſtros, Prælatosve, Decanos, vel Parochos ſuos, Nobis, Vicariove, vel Procuratori noſtro Fiſcali, legitimis & promeritis pœnis, quantum pro conditione temporum fieri poteſt, in eos animadverſuris, deferantur.

Qualiter de Sanctiſſima Trinitate ſit credendum & docendum.

CAPUT IX.

Præcipimus denique & mandamus omnibus Paſtoribus, Concionatoribus, & reliquis Presbyteris Diœceſis noſtræ, quibus Verbi Dei diſſeminandi munus vel jam conceſſum eſt, vel inpoſterum concedetur, ut Superbenedictæ Trinitatis fidem, non anxia nimis & ſcrupuloſa, ſed plana & ſimplici oratione, ſimplici populo, juxta Sacræ Scripturæ, & prædictorum trium Symbolorum traditionem, exponant: eumque unum Deum in Trinitate, & Trinitatem in Unitate credere & confiteri edoceant. Unum, eundemque Deum in eſſentia, & in Perſonis trinum, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum.

De Libris ſuſpectis, prohibitis, & permiſſis.

TITULUS II.

Magiſtratus politici admonentur, ne Libros de hæreſi ſuſpectos & prohibitos inferre, & venales exponere patiantur. (k)

CAPUT I.

Cum librorum ab Hæreticis & Schiſmaticis editorum lectio, non ſolum ſimpliciores corrumpere, verum ſæpe etiam doctos, & alioquin non improbos homines, in varios errores, & a Fidei Catholicæ veritate alienas opiniones inducere ſoleat. Nos quo melius Tridentini Concilii Decreto, de libris vetitis & ſuſpectis edito, & ſœl. record. D. PII Papæ IV. ſuper eo ſubſecutæ approbationi, & publicato Mandato, cui in aliquo contraire nec volumus, nec poſſumus, (imo eos ipſos libros,

(*i*) Eadem Bulla.

(*k*) Ex Decreto de editione & uſu ſacr. Libr. Seſſ. 4. De Libr. delectu. Seſſ. 18. & ex Indice libr. prohibitor.

libros, qui a delectis ejuſdem Sacri Concilii Patribus, damnati, & prohibiti fuerunt, Nos etiam hoc noſtro Decreto damnatos, & prohibitos declaramus) ſatisfieri queat: omnes & ſingulos Magiſtratus Politicos & Catholicos Civitatis & Diœceſis Conſtantienſ. in Domino requirimus, & adhortamur: ut in ſuis ditionibus, oppidis, & pagis proſpiciant, & ſtatuta pœna caveant, ne Librariis & Bibliopolis, ullos libros, quorum catalogus, ante expoſitionem ad vendendum, non ſit viſus, & approbatus, inferre, & venales exponere: nec Typographis quicquam, quod Religionem noſtram Chriſtianam ullo modo concernit, edere liceat, niſi id antea a Nobis, vel Succeſſoribus noſtris Epiſcopis Conſtantienſ. pro tempore exiſtentibus, tanquam Ordinariis, vel Theologis noſtris ad hoc deputandis, examinatum & probatum fuerit.

Deputantur Executores hujus Statuti, & Viſitatores Officinarum Bibliopolarum.

CAPUT II.

Quod ut executioni demandetur, Nos, quo ad libros Friburgi Brisgoæ imprimendos, Dominis Doctoribus Sacræ Theologiæ in Academia Friburgenſ. publice profitentibus, quo vero ad libros alibi editos, & venales exponendos, in Civitate noſtra Conſtantienſ. Vicario noſtro in Spiritualibus, & Concionatori Eccleſiæ noſtræ majoris, pro tempore exiſtentibus, aut alteri eorum, & tam in Friburgenn. quam aliis oppidis & locis Diœceſis noſtræ, Eccleſiarum Parochialium eorundem locorum Rectoribus, vices noſtras, conſulto tamen Vicario noſtro, & ejus ſpectato reſponſo, virtute hujus Decreti, committimus; Ita ut ejusmodi noſtri Deputati, medio juramento Nobis præſtito, ope & conſilio Magiſtratus loci, ſeu alicujus docti, pii, & Catholici Viri, ſive Clerici, ſive Laici, ab eodem Magiſtratu ad hoc nominandi, & per ipſum Vicarium approbandi, libros venales fideliter & ſtudioſe, gratis ac omni ſpe alicujus quæſtus, ſeu mercedis remota, examinent, Officinasque Bibliopolarum fixas, quater in anno, aut quotiescunque eis expedire viſum fuerit, viſitent, libros ſuſpectos & prohibitos comburant, pœnas propterea commiſſas exigant, & in uſus pauperum, ſeu alias ad pias cauſas, arbitrio Magiſtratus loci convertant. Interim Nos apud Sereniſſimum Archi-Ducem Auſtriæ, reliquosque Principes, nec non Dominos Helveticos, ac etiam Comites, Barones, & Nobiles, Civitatesque Imperiales, & alios ſublimiores Magiſtratus Catholicos Diœceſis noſtræ, literis & Nuntiis noſtris, efficere curabimus, ut ipſi tam piæ & neceſſariæ rei exequendæ, ſuas manus admoveant.

Libri non ſolum hæretici, ſed etiam laſciva, ſcurrilia, vana, & impura continentes prohibentur.

CAPUT III.

Omnibus præterea Paſtoribus, Concionatoribus, Presbyteris, & Clericis Civitatis & Diœceſis noſtræ, ſeveriter prohibemus, ne libros apud ſe teneant aut legant, ex quibus Religio corrumpi, timor & amor Domini, bonique mores ac ſtudium boni operis, languere poſſint: ut ſunt libri, nedum hæretici, verum etiam illi, qui laſciva, ſcurrilia, vana, inhoneſta, famoſa, amatoria, & impura continent, quique ſuperſtitionem, artem magicam, & divinationem docent: ne horum librorum frequenti lectione, ſe ipſos, & populos ſibi creditos corrumpant. Proclive eſt enim, ut quæ quis ſtudioſe legat, eadem & doceat. Inſtruant autem Bibliothecas ſuas bonorum & piorum Authorum libris, ab Academiis Catholicis, & Inquiſitoribus hæreticæ pravitatis approbatis, ex quibus eam doctrinam hauriant, quam ſuis popularibus docendo & prædicando, ſalubriter poſſint effundere.

Quisquis autem huic noſtro Mandato non paruerit, puniatur: & ſi libros ſuſpectos aut reprobatos ſervaverit, Procurator noſter Fiſcalis actionem in eum inſtituat, quæ in ſuſpectos de hæreſi, jure inſtitui debet; niſi alicui peculiaris eorundem, ad refutationem Adverſariorum, habendi & legendi facultas obtigerit, de qua docere teneatur. Laicis vero libros, qui Religionem corrumpunt, vel hæreſes ſapiunt, vel continent, pariter prohibemus.

Qui

Qui Libri potiſſimum a Clericis legendi ſunt.

CAPUT IV.

Clerici poſtquam decimum quartum annum attigerint, ut Legem Domini, in cujus ſorte ſunt, dies, noctesque meditari poſſint: habeant ſacrorum librorum, ſi non copiam, certe neceſſarium delectum, omnino vero Modum examinandi Sacrorum Ordinum Candidatos, Authore Joanne Holthuſio Kempenn. donec Nos, vel Examinatores noſtri, ex noſtra permiſſione, alium elegerimus, nec non Teſtamentum vetus & novum, Catechiſmum ad Paſtores, ex promiſſione Sacri Concilii Tridentini Romæ editum, Decreta & Canones ejusdem Concilii, item Concilii Provincialis a Domino Sebaſtiano, Archi-Epiſcopo Mogunt. piæ mem. edita, & a moderno Reverend. Domino Archi-Epiſc. Metropolitano noſtro propediem, ut ſperamus, edenda, ſi a Sede Apoſtolica approbata fuerint, & has noſtras Diœceſanas Conſtitutiones: Parochi vero, & Concionatores, ut Eccleſiaſticos ritus cognoſcere, curamque animarum recte adminiſtrare, & Verbum Dei pro Concione evangelizare poſſint, præter eos libros, quos ſupra diximus, ſibi etiam comparent, Sacerdotale Romanum, & Summulam Thomæ Cajetani. Item unum atque alterum bonum & Catholicum Homeliarium. Inter doctos autem & probatos Authores, qui ætate noſtra ad Verbum Dei Catholice, ſolideque prædicandum, ſcripſerunt, præ cæteris commendantur Eckius, Clitoveus, Nauſea, Hofmaiſterus, Landſpergius, Helmeſius, Royardus, & Eiſengrinius, ut de veteribus interim Patribus, præſertim, quorum Homeliæ extant, & in Eccleſiis recitantur, taceamus: horum igitur & ſimilium, qui probatæ ſunt fidei atque doctrinæ, libri, ab iis Paſtoribus & Concionatoribus, qui ob tenuiores fortunas, magna veterum Sanctorum Patrum opera, lucubrationes & volumina, emere non poſſunt, in uſu maxime habeantur. Hortamur etiam, ut in lectione Paſtoralis Sancti Gregorii, & Sancti Joannis Chryſoſtomi de Sacerdotio, aſſidue verſentur.

De Lectionibus Theologicis in Capitulis & Monaſteriis.

TITULUS III.

Concilium Tridentinum de Lectione Theologica obſervetur. (l)

CAPUT I.

Ut Collegia & Cœnobia, maxime vero Eccleſia noſtra Cathedralis, bonis, doctis, & eruditis Viris, qui rerum Sacrarum & Theologicarum periti exiſtant, ac reliquis duces eſſe, luceemque Divini Verbi præbere poſſint, ornentur, & illuſtrentur, omnino neceſſe eſt; ut Decretum de Lectione & Prædicatione Sacræ Scripturæ, Seſſionis quintæ Tridentinæ Synodi obſervetur. Qua de re ſuo tempore agemus, obſervarique volumus.

De Theologica Lectione in celebrioribus Monaſteriis & Collegiis inſtituenda.

CAPUT II.

Et ut apud celebriora Monaſteria, & Collegia Catholica Diœceſis noſtræ Conſtantienſis, quam primum commode id fieri poterit, in ſuis Monaſteriis, & Collegiis, ultra eos Pædagogos, qui juventutem in Grammaticis, aliisque literarum & linguarum Rudimentis, erudiunt (de quibus ſuo loco dicetur) ſimilem Lectionem Theologicam, ſi non per proprios Conventuales, aut Collegas, quod maxime optaremus: ſaltem per alios idoneos Eccleſiaſticos & Catholicos Viros, ſive Laurea doctorali inſigniti ſint, ſive non, inſtituant, & perpetuo conſervent, eorundem Cœnobiorum, ſeu Monaſteriorum Prælatis, Conventibus, & Capitulis, etiam exemptis, auctoritate Nobis a Concilio indulta, præcipimus: Collegiorum autem prædictorum Præfectos, ſeu Regentes ordinaria noſtra auctoritate in Domino adhortamur. Quod id ipſum & Nos, in Monaſterio Augiæ majoris, quam primum id commode fieri poterit, facturos pollicemur.

Curan-

(l) Ex C. 1. de Reform. Seſſ. 5.

Curandum, ut Theologi ſe captui Auditorum accommodent, & Auditorium frequens ſit.

CAPUT III.

Qui quidem Theologi in docendo eum ordinem teneant, qui Auditorum captui maxime commodus ſit, & illi hujusmodi lectionis adminiculo non doctiores tantum, ſed & probiores evadant. Curent autem Prælati cum Capitulis & Conventibus, (quemadmodum & Nos apud Eccleſiam Cathedralem, & Monaſterium noſtrum Augiæ majoris, quantum in Nobis fuerit, faciemus) quacunque ratione commodius fieri queat, ſive pœna, ſive præmio propoſito, ut hujusmodi Auditorium Theologicum frequens ſit. Qua in re docentis induſtria plurimum valebit, ſi in docendo ſit efficax, ut non ſolum rem exponere, ſed auditorem dicendo retinere, & oblectare poſſit.

De Scholis privatis, ſeu particularibus.

TITULUS IV.

De prima Juventute in literis & moribus probe inſtituenda. (m)

CAPUT I.

Magna profecto & præcipua cura habenda eſt, ut Juventus noſtræ Civitatis & Diœceſis, a primo ætatis flore, non minus Chriſtianæ pietatis inſtitutis, & incorruptis moribus, quam puris literarum Rudimentis imbuatur, inſtituaturque. Quod quia pleriſque in locis Parentum partim incuria, partim vero Paſtorum & Magiſtratuum negligentia, excuſſo timore Divino, contemptum & intermiſſum eſt, multis audaciæ, temeritatis, & peccandi licentiam præſtitit.

De privatis puerorum Scholis in Cœnobiis & Collegiis erigendis, & reſtaurandis.

CAPUT II.

Quapropter, ut huic malo ſemel occurratur, omnibus Prælatis, atque Monaſteriorum & Collegiorum quorumvis per Civitatem & Diœceſim noſtram, Præpoſitis, exemptis Apoſtolica, non exemptis vero ordinaria auctoritate præcipimus, ut juxta Patrum antiquorum Decreta, apud ſingula Collegia & Cœnobia, etiam Fratrum mendicantium, in quibus aliquot puerorum, ſeu novitiorum numerus ſuſtentari ſolet, Ludi literarii, ſicubi non ſunt, aut temporum incuria interciderunt, erigantur, & reſtaurentur, erectique, & reſtaurati conſerventur, colantur, & augeantur: atque Eccleſiarum Prælati, & alii, quibus id muneris ex officio incumbit, ſolerter provideant, ut Pædagogi & Magiſtri idonei ſint & probi, vitæque omnino inculpatæ: qui ea prælegant, quæ puerorum ſeu adoleſcentium ætati conveniunt, dummodo non ſint obſcœna, ſuſpecta, aut contagioſa.

De Scholis Parochialibus oppidorum & pagorum Diœceſ. Conſtantienſ.

CAPUT III.

Simili ratione hæc obſervanda ſunt in Scholis Parochialibus oppidorum & pagorum Diœceſis noſtræ Conſtantienſis. In quibus curent Parochi, ſeu Eccleſiarum Rectores, ſi in præmiſſis defectus, aut negligentia appareat, ut Nobis tanquam Ordinario, & Magiſtratui loci id denuncient: quibus etiam injungimus, ut diligenter circumſpiciant, ne quid in iis, quæ ad veram eruditionem, aut ad pietatem & cultum Dei attinent, negligatur. Non tamen per hoc prohibemus, ut Magiſtratus politicus, adjunctis quibusdam honeſtis & peritis viris, Parochos hac in re adjuvet, & officium ſuum præſtet.

Pædagogi pueros præcipue fidei Rudimenta edoceant.

CAPUT IV.

Quibus Scholis quicunque præfuturi ſunt, ii diſcipulos ſuos fidei Rudimenta, Symbolum videlicet Apoſtolorum, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Decalogum, Eccleſiæ Præcepta, & Formulam Confeſſionis latine & vernacule, juxta formam Catechiſmi minoris Dn. Petri Caniſii, vel modi examinandi Sacrorum Ordinum Candidatos, a ſupradicto Domino Joanne Holthuſio, Ludimoderatore Eccleſiæ Auguſtanæ, ad inſtar Cate-

(m) Ex eod. C. 1. de Reform. Seſſ. 5. & aliis locis.

Catechiſmi per quæſtiones digeſti, doceant. Quem equidem modum non ſolum futuris Clericis, ſed & Laicis, valde profuturum arbitramur, quandoquidem is omnem pietatem, & veram Chriſtiani hominis inſtitutionem, ſuccincta brevitate, in ſe contineat.

Parochi curent, ut pueri, qui ob inopiam literis operam dare non poſſunt, in fide Catholica inſtruantur.

CAPUT V.

Plurimos inopia prohibet, ne liberos in Scholis literariis enutriant, quorum tamen ſalutis etiam habenda eſt ratio, cum & ipſi ſint in Chriſti corpore & familia. Quamobrem diebus Feſtis, & maxime Dominicis, Parochi peracto prandio, eam Juventutem, quæ literas non didicit, pro cujusvis ætatis captu & ingenio, eadem fidei Rudimenta, juxta præſcriptum Catechiſmi quondam Reverendi Domini Michaelis, Epiſcopi Merſenburgenſis, vel prædicti Catechiſmi minoris Domini Petri Caniſii, edoceant: atque ut ſciatur, an & quomodo profecerit, ſubinde per vices interrogent, & examinent. Huic autem negocio, tam in Pagis, quam Oppidis, Eccleſiarum Paſtores vigilanter incumbant, & ubicunque ſe multitudini ſatisfacere nequire perſpexerint, Sacellanos ſuos, aut alios minores Clericos, ac etiam Ædituos idoneos, (quorum officium erit, hoc tam pium onus, quantumvis moleſtum, ob Chriſti gloriam, proximi ſalutem, & commune Reipubl. Chriſtianæ bonum, patienter ſubire) ſibi in adjutorium adhibeant. Parentes, ſi ſuos liberos mittere negligant, moneant, monitosque, ni pareant, Magiſtratui deferant: & omnino enitantur, ne ſe a Sectariis & Adverſariis noſtris, in hoc diligentia & ſedulitate vinci patiantur. Idque etiam eis curæ ſit, ut quantum fieri poſſit, puellæ cum in Scholis, tum in Templis, a pueris ſeparentur.

De Ædituis & Pædagogis pagorum, & minorum Eccleſiarum Parochialium.

CAPUT VI.

In omnibus Parochiis ſint, qui doceant primam juventutem, maxime in his, quæ numeroſam plebem habent: In minoribus autem Pagis, & aliis, in quibus hactenus nulli Ludimagiſtri fuere, & ubi facultates pro eo alendo non ſuppetunt, aliquis Sacellanorum, ſi qui in illis Eccleſiis ſunt, addita ſibi ex Decimis, ſeu Fabricarum proventibus, ad conſueta ſui beneficii emolumenta, ſi illa laboribus ſuis condigne non reſponderent, competenti mercede, ad hoc munus ſubeundum, cogatur. In iis vero Eccleſiis, in quibus nullæ Capellaniæ reperiuntur, Parochi auxilio Decanorum ruralium, ſeu etiam Viſitatorum noſtrorum adjuti, curent, ut in ſuis Eccleſiis nulli Æditui, quantum poſſibile fuerit, niſi minoribus initiati, (*n*) & ſoluti, vel, ubi cœlibes præſto non erunt, ſaltem unicæ uxoris, ejusque virginis mariti, juxta Decretum Sacræ Tridentinæ Synodi, & qui, ut minimum, juventutem in legendo Latinas & Germanicas literas, in cantionibus Eccleſiaſticis, in Catechiſmo vernaculo, & reliquis fidei Rudimentis, erudire poſſint, conſtituantur. Et cum Patrono Eccleſiæ, Magiſtratu loci, ſeu communitate Parochianorum rationem ineant, ut tales Æditui, una quoque Ludi moderatoris officio fungantur, atque ex Decimis, aut fabricarum Parochialium proventibus, ſingulorumve Parochianorum, vel Scholaſticorum contributionibus, vel etiam Scribæ munere adjuncto, ſuſtententur. Paſtores denique ſingulis menſibus viſitando, diligenter inquirant, quantum pueritia proficiat: idque maxime provideant, ut a teneris annis, timore & amore Domini imbuatur, nec ulla licentia, aut doctrina, quæ nec Religioni, nec bonis moribus reſpondeat, corrumpatur. Hæc tamen Viſitatoribus noſtris, pro Eccleſiarum, perſonarumque, & locorum conditione moderanda relinquimus.

Decanis incumbit onus viſitandi Scholas.

CAPUT VII.

Decani autem rurales, ſaltem ſingulis ſemeſtribus, omnes Scholas minores, ſi quæ in ſuis Decanatibus ſunt, vel per ſe, vel per aliquos ſuorum Confratrum, viſitent, Nobisque in proxima

(*n*) C. 17. de Reform. Seſſ. 23.

xima Synodo, vel alias diligenter referant, quæ ſit ratio inſtituendæ juventutis, quam quisque Præceptorum inierit: quantum ea proficiat, qualia ingenia foveat, & qui bonam pietatis & eruditionis ſpem de ſe præbeant; ut eorum in ſeligendis juvenibus, ad futurum Seminarium, præ cæteris ratio haberi poſſit. Curent autem Decani rurales, & Eccleſiarum Prælati, ut omnes Ludimagiſtri, ut ſupra quoque a Nobis conſtitutum eſt, Profeſſionem fidei, juxta formulam Pii IV. Pontificis Maximi faciant, ne juventus pro Catholicæ Religionis lacte, venenum hæreticorum, in animæ ſuæ perniciem, imbibat.

De pari & concordi omnium Scholarum privatarum docendi modo.

CAPUT VIII.

Experientia docet, juvenum ingenia, ex diſſimili & varia docendi ratione plus deſtrui, quam ad majorem ſtudiorum ſpem erigi: Sæpe enim contingit, quod Scholaſtici ex una Schola in aliam proficiſcentes, unius auctoris Grammaticam, ſeu Dialecticam, aut aliam quamcunque artem, quam in priori Schola, magno ſudore memoriæ commendarunt, in alia non minore labore dediſcere, & alterius auctoris diſcere: nonnunquam etiam, quod inopia preſſi, alios libros emere non poſſunt, ſtudia penitus deſerere cogantur. Idcirco Nos juventuti & bonis ingeniis conſulere cupientes, communem, pium, & utilem modum, ſeu rationem docendi in omnibus Catholicis Civitatis & Diœceſis noſtræ particularibus Scholis, pari paſſu & ex æquo ſervandum, ope & conſilio quorundam doctorum Virorum, eorumque ſelectiorum Ludi moderatorum publice edi, precibusque & literis noſtris, apud Magiſtratus politicos impetrare curabimus, ut conſenſu ſuo, hunc tam pium & neceſſarium conatum noſtrum adjuvent, opeque, defenſione, & favore, tam eundem modum, quam præcedentia Decreta noſtra proſequantur.

De Seminario.

TITULUS V.

Hic notandum eſt, quod ea, quæ ſub hoc Titulo dicuntur facta eſſe, propter deliberationem a Synodo petitam, eique conceſſam, fieri non potuerunt: ſed fient in proxima Synodo, Deo volente, & interim Reverendiſſ. & Illuſtriſſ. Domini Cardinalis providentia ſupplebuntur.

Seminariorum erectionem, ad hæreſes & ſchismata extirpanda plurimum conferre.

CAPUT I.

Ad hæreſes & ſchismata extirpanda, Eccleſiæque Dei priſtinum ſuum nitorem, nec non Clero, & Sacerdotio ſuum decus reddendum, & conſequenter efficiendum, ut Eccleſia intra non multos annos, eruditione, pietate, & vitæ puritate mire floreat, ſingulæque Eccleſiæ Miniſtros idoneos ad bene & laudabiliter obeundum munus ſuum, habeant, nihil utilius & exquiſitius Statui, dici, aut excogitari potuit, Decreto illo Sacroſanctæ Synodi Tridentinæ, (o) quo jubetur, ut in ſingulis Diœceſibus Seminaria Miniſtrorum Eccleſiæ inſtituantur: atque adeo jam inde ab initio naſcentis Eccleſiæ, ad conſervandum & reſtituendum eidem Statum, Sacrarum Literarum cognitione, pietate, religione, & vitæ honeſtate florentiſſimum, vix quicquam præclarius aut efficacius Inſtitutum eſſe videatur. Ideo Nos hujusmodi ſanctiſſimum & utiliſſimum Decretum complectentes, omnes & ſingulos Eccleſiaſtici Ordinis Viros, maximeque eos, qui bonis Eccleſiaſticis fruuntur, & abundant, in Christo Jesu Domino noſtro, vehementer hortamur, & obſecramus, ut in hanc rem longe fructuoſiſſimam, atque ſingularis apud Deum & homines meriti, omnes conatus intendant, quo eorum auxilio & liberalitate adjuti, in Religionis noſtræ Catholicæ defenſionem, Eccleſiæque, & totius Diœceſis noſtræ ſalutem & ornamentum, apud eandem Eccleſiam noſtram Cathedralem, ejusmodi Seminarium, in ſex, aut ſeptem claſſes, pro quantitate contributionum, & ingenio-rum

(o) C. 18. de Reform. Seſſ. 23.

rum qualitate diſtribuendum, brevi erigere, & uberem ex eo Reipublicæ Chriſtianæ ſegetem producere valeamus: quæ ubi per ætatem maturuerit, Eccleſiam DEI ornet, & horrea Domini expleat: neque enim melius opes Eccleſiaſticæ, neque ſanctius collocari poſſunt. Nam cum varia ſint officiorum genera, quibus charitas erga proximos exercetur; hoc tamen officii genus, per quod non ſolum pauperibus ſubvenitur, verum etiam Reipub. Chriſtianæ & Eccleſiæ rebus afflictis, peneque deploratis, interea quoque conſulitur, præ cæteris omnibus maxime, laudabile, & commendandum eſt: in quo genere cum Eccleſiaſticis, reliquis hominibus prælucere conveniat, debent & ipſi in tanta calamitate & neceſſitate Eccleſiæ, hilarem, promptum, & liberalem animum, in promovendo, augendo, & dotando hujusmodi Seminario exhibere.

Centeſimam partem fructuum Eccleſiaſticorum annuatim ad Seminarium contribuendam eſſe.

CAPUT II.

Cum autem ad ejusmodi Collegii fabricam inſtituendam, & mercedem Præceptoribus & Miniſtris ſolvendam, alendamque juventutem, & ad alios ſumptus, non pauci redditus neceſſarii ſint; Nos Capitulo noſtro, ac majore parte Dominorum Prælatorum, Decanorum, & reliquorum Presbyterorum hujus Synodi, nec non Procuratorum Cœnobiorum Monialium, expreſſe conſentiente, & approbante ſtatuimus, & ordinamus: ut in poſterum centeſima pars ex integris fructibus & proventibus menſæ noſtræ Epiſcopalis & Capituli noſtri, nec non quarumcunque Abbatiarum, Prælaturarum, Prioratuum, dignitatum, Perſonatuum, officiorum, Præbendarum, Beneficiorum, penſionum, portionum, Monaſteriorum cujuscunque ordinis & ſexus (exceptis Fratribus Ordinis Sancti Joannis Hieroſolymitani, nec non Gymnaſiis publicis & univerſalibus, in quibus Seminaria diſcentium, & docentium, ad commune Eccleſiæ bonum promovendum, actu habentur, ac etiam Fratribus Ordinis mendicantium) etiam Ordinis militaris Fratrum Theutonicorum, Xenodochiorum, ſeu Hoſpitalium, quæ dantur in titulum, vel adminiſtrationem, juxta Conſtitutionem Concilii Viennenſis, (*p*) quæ incipit: *Quia contingit*: fabricarum Eccleſiarum, & Sacellorum, Fraternitatum, aliorumque Collegiorum, & ſacrorum locorum Civitatis & Diœceſis noſtræ, tam exemptorum, quam Diœceſano jure Nobis ſubditorum, juxta Decreta Concilii Tridentini, annuatim ad feſtum Sancti Martini perſolvatur. Nec arbitramur, quenquam hac tantula contributione, ad tam pium & neceſſarium opus, gravari poſſe: quum Clerus aliorum quorundam Epiſcopatuum decimam, aliorum vero vigeſimam partem omnium proventuum Eccleſiaſticorum, ad ſimilia Seminaria contribuere conſenſerit. De taxa autem tolerabili, quid, & quantum quisque ſolvere debeat, interim Decani cum Capitularibus ſuis tractent, donec Viſitatores illud moderentur, & certum quid conſtituant.

Deputantur Collectores contributionis ad Seminarium.

CAPUT III.

Ad cujus quidem contributionis collectionem, in Civitate noſtra, futurum Seminarii Oeconomum, extra Civitatem vero Camerarios Capitulorum ruralium, quemlibet in ſuo Decanatu, deputamus, ipſisque injungimus, ut ejusmodi contributiones tam Cœnobiorum, & Collegiorum, quam cæterarum Eccleſiarum, earumque addictarum perſonarum in diſtrictu cujusvis Decanatus ſitorum, & commorantium, inter dictum Feſtum Sancti Martini, & Sancti Nicolai Epiſcoporum exigant, & Summam exactam Oeconomo Seminarii præſentent, rationem fidelem reddant: & ſolvere recuſantes, eidem Oeconomo, judicialiter contra eos proceſſuro, denuntient. Volumus autem, ut Camerariis, pro hujusmodi laboribus ſuis, de quinquaginta florenis unus perſolvatur.

Quo-

(*p*) C. Quia contingit, de religioſ. domib. in Clem.

Quomodo annui proventus contribuentium ſint æſtimandi.

CAPUT IV.

Ne autem inter dictæ contributionis exactores & contribuentes, rationе æſtimationis annuorum proventuum, contentio, vel lis oriatur, cuivis Prælato, ſeu perſonæ contribuenti permittimus, ut ipſemet, conſcientiam ſuam ſequendo, æſtimationem annuorum proventuum Monaſterii, Collegii, Eccleſiæ, vel beneficii ſui, bona fide faciat, & infra menſis proximi a fine hujus Synodi ſpatium, Oeconomo Seminarii in ſcriptis ſignificent. Caſu vero, quo aliqui Prælati, vel alii Monaſteriorum & Cœnobiorum Præpoſiti, utriusque ſexus, ſuas facultates detegere gravarentur, aliquot ex ipſis, hinc uſque ad feſtum Sancti Martini Epiſcopi proxime futurum, ad Nos, noſtrosve Conſiliarios ad hoc deputandos, ablegare poterunt, qui de Summa annuatim in poſterum præſtanda, æqualitate cum cæteris omnibus ſervata, paciſcantur, tranſigant, & concordent. Contra quam tranſactionem & æſtimationem, taliter bona fide ſemel factam, amplius quisquam urgeri non debet, donec Nos, Sigillifer noſter, aut ipſe Oeconomus, de majori fructuum æſtimatione informati fuerimus.

Deputatur Oeconomus Seminarii, & defertur ei Juramentum.

CAPUT V.

Conſtituimus inſuper cum conſilio & conſenſu Dominorum Prælatorum, & cœtus Synodalis, in Oeconomum Seminarii talem N. N. Qui Nobis & Synodo, Juramentum corporale, ad Sancta Dei Evangelia, præſtitit, ſe Collegio futuro, fidelem & integrum diſpenſatorem, Nobisque, & Superattendentibus, Regentibus, ſeu Viſitatoribus Collegii obedientem fore, ejusdemque Collegii commoda, pro virili promoturum, & damna averſurum, ſingulorum contributiones, ſumma fide, cura, & diligentia exacturum, in ædificationem & utilitatem ipſius Collegii, nec non ejusdem perſonarum ſuſtentationem, cum conſilio eorundem Superattendentium, & in nullos alios uſus expoſiturum, & ſingulis annis, Nobis, & dictis Regentibus, ſeu etiam, ſi ita res ferat, huic Synodo futuris temporibus celebrandæ, vel Synodis celebrandis, de ſua adminiſtratione, honeſtam rationem redditurum.

Quid ſit officium Oeconomi Seminarii.

CAPUT VI.

Hujus officium erit, ſingulorum contribuentium ſubſidia, & alios proventus Seminarii fideliter colligere, & ſublevare, cum Superattendentium & Regentium conſilio, ejusdem ædificia & ſtructuras regere, gubernare, & promovere: frumenta, vina, & alia ciborum genera juſto tempore comparare: coco, cellario, & aliis miniſtris Collegii, bono regimine præeſſe: ut prandium & cœna debitis horis parentur, efficere, Præceptoribus ſua ſtipendia, ſingulis quatuor temporum anni terminis, numerare: lectiſternia, linteamina, & veſtimenta puerorum, ſecundum diſpoſitionem Statutorum Collegii, item vaſa vinaria & culinaria, aliaque inſtrumenta domeſtica, & ſupellectilia neceſſaria, emere, eaque una cum ædibus, quantum poſſibile fuerit, ſarta tecta conſervare, collapſa & conſumpta reparare, atque omnium actorum ſuorum rationem reddere, & denique omnia ea facere, quæ bonum & fidelem Patremfamilias decent.

Deputantur quatuor Superattendentes, Regentes, & Viſitatores Seminarii. (q)

CAPUT VII.

Quandoquidem vero ejusmodi Seminarium, juxta diſpoſitionem Sacri Concilii Tridentini, per Nos, tanquam Epiſcopum Conſtantienſ. cum conſilio duorum de Capitulo noſtro, quorum alter a Nobis, alter ab ipſo Capitulo, eligatur, itemque duorum de Clero Civitatis noſtræ, quorum quidem alterius electio ſimiliter ad Nos, alterius vero ad Clerum pertineat, erigi, inſtitui, regi, & gubernari debeat. Nos pro ea vice, ex Capitulo noſtro, Dominum Jacobum Curtinum, Canonicum, & ex Clero Civitatis noſtræ Dominum Fridericum Sandholzer, Parochum

(q) C. 18. de Reform. Seſſ. 23.

chum, & Canonicum Eccleſiæ Collegiatæ Sancti Stephani, illum utriusque Juris, hunc vero Sacræ Theologiæ, Doctores, in Superattendentes, Regentes, & Viſitatores, ex noſtra parte, nominavimus, & deputavimus. Idem vero Capitulum noſtrum, Dominum N. Canonicum Eccleſiæ noſtræ Conſtantienſ. Reliquus autem cœtus hujus Synodi, nomine totius Cleri Dominum N. pro ſua parte, nominarunt, & deputarunt. Qui etiam Nobis loco totius Synodi, fide manu data, loco juramenti promiſerunt, ſe in hoc munere, absque dolo & fraude, honeſte, fideliter, & diligenter verſaturos, ipſum Collegium, ubi in eſſe pervenerit, ejusque ſingulas claſſes & lectiones, ſingulo quoque menſe, ut minimum ſemel viſitaturos: omnes defectus, tam in Præceptoribus, quam Diſcipulis & Miniſtris Nobis relaturos, honorem, utilitatem, & augmentum Collegii, & per conſequens etiam Eccleſiæ Dei, cujus negotium agitur, promoturos, ejusque damna & dedecus præcauturos, atque Statuta & Ordinationes, ſub præſenti titulo edita, & in poſterum edenda, quantum in eis fuerit, executuros eſſe. Nihilominus ſingulis annis generalis Viſitatio ejusdem Seminarii per Deputatos tum noſtros, tum Prælatorum, & totius Cleri Civitatis & Diœceſis noſtræ, ſumptibus Collegii, inſtitui poterit, ne hoc pium opus futuro tempore labefactari poſſit.

Regentes Seminarii Alumnos ſuſcipiendi poteſtatem pro parte habeant, & quamdiu officium eorum durare debeat.

CAPUT VIII.

Habeant autem iidem quatuor Regentes, quam primum locum huic Seminario inchoando aptum, atque unum vel duos Præceptores nacti fuerimus, uſque ad proximam futuram Synodum Epiſcopalem, una Nobiscum, vel eo, quem noſtro nomine, eis adjungendum duxerimus, pueros bonis ingeniis præditos, & ſubſcripto modo qualificatos, ex Civitate, & quibuslibet aliis partibus, & Capitulis Diœceſis noſtræ Conſtantienſ. (quorum Clerus ad hoc opus contribuendo, Nobis, & huic Synodo debitam obedientiam præſtat) in hoc Seminarium deligendi, & aſciſcendi, plenam & omnimodam poteſtatem. Qui omnes & ſinguli, (excepto Scholarcha, qui ratione officii, ab hoc munere nunquam amovendus eſt) in futura Synodo denuo confirmari, vel alius, aliive in eorum, ſeu alterius eorundem locum, ſurrogari poterunt. Caſu vero, quo unus vel plures eorundem, antequam tempus Synodi inſtaret, e vita migrarent, aut alias minus idonei forent, tum Nos, vel alii, ad quos, ut ſupra, ſpectat, alium, ſeu alios in eorundem locum deputabunt, & futuræ Synodo confirmandos præſentabunt.

Ratio & modus, quo hujusmodi contributionis onus redimi, ſeu extingui poterit.

CAPUT IX.

Verum, ne hoc gravamen perpetuum, ſed ejus redimendi ratio & facultas aliqua ſuperſit, ſubſcripto videlicet modo id fieri poſſe arbitramur: ſicubi Monaſteria, vel Collegia ſub ſuo jure Patronatus, ſimplicia beneficia Eccleſiaſtica haberent, quibus absque notabili Divini cultus diminutione carere poſſent, ut quodlibet Monaſterium, & Collegium, ſi ipſi placeret, eorum unum, vel alterum, Seminario, accedente auctoritate noſtra, & Sedis Apoſtolicæ, in perpetuum incorporet, ſervatis de jure ſervandis, & tum in ea Summa, quam hujusmodi beneficium, ſeu beneficia incorporata in annuis proventibus habent, exoneratum ſit.

De promiſſione, ſeu cautione, per Alumnos Seminarii, & eorum nomine præſtanda, nec non eorundem gratitudine.

CAPUT X.

Ut autem ejuscemodi Collegium diutius conſervari, & indies augeri, & incrementum ſumere poſſit, inſtituimus & ordinamus: Quoniam adoleſcentium voluntas & propoſitum admodum incerta eſſe ſoleat, nedum puerorum, quibus locus in Seminario petetur; Idcirco Parentes, aut conſanguinei, tutoresve, ſeu curatores eorum, primum declarabunt, ſe ejus eſſe propoſiti, ut qui ex ſuis aſſumentur in Collegium,

vitæ genus Eccleſiaſticum ſequantur, illudque animi ſui propoſitum jurejurando confirmabunt.

Deinde, ſi aſſumendi, poſtmodum bonam ſtudiorum de ipſis conceptam ſpem irritam facerent, vel aliud fortaſſe, quam propoſitum ac promiſſum vitæ genus, quod abſit, eligerent, & ad meliorem fortunam, ſeu ampliorem referendi gratiam facultatem aliquando pervenirent, deceret profectò, ut juxta arbitratum boni viri, ad minus dimidiam partem illius, quod in Seminario inſumpſerunt, eidem rependant. Et poſtremo, etſi Deo adjuvante, in propoſito perſeverarent, ut tenentur, genusque vitæ non mutarent, nihilominus tamen Eccleſiis Civitatis & Diœceſis noſtræ, præ cæteris omnibus, inſerviant, ac inſuper per omnes dies vitæ ſuæ, ſe erga Collegium, & Præceptores ſuos, gratos exhibeant: & per quos profecerint, & ad pinguiorem fortunam pervenerint, atque ad tantam dignitatem, ſtatum, & conditionem (quos perſeverantes & vocationi ſuæ ſatisfacientes, procul dubio conſequentur) evecti fuerint, reverenter agnoſcant. Deceretque ex animi gratitudine aliqua ex parte ſaltem, prout poſſent, ſumptus factos reficere, ut verbi gratia pro quolibet anno, quem in Seminario tranſegerunt, ut minimum decem, & ſi extra Diœceſim noſtram, ex noſtra permiſſione & conſenſu, vel Eccleſiæ Catholicæ, vel alicui Seminario Miniſtrorum ejusdem inſervirent, viginti florenos numerarent, ut eo pacto aliis quoque, ſuæ ſortis hominibus, manus adjutrices porrigi poſſint, & Seminarium una Eccleſiæ morbis mederi queat. Nihilominus tamen etiam hæc ipſis pueris indicentur, & præterea fide manu data ipſi promittere debent, ſe ea omnia, quæ præſcripta ſunt, fideliter obſervaturos. Caſu autem, quo aliquis bonæ ſpei & indolis puer, Parentes, Tutores, Curatores, & amicos hujusmodi non haberet, quales ſupra diximus; is propterea, ſi locus in Collegio ſit vacuus, Nobisque, & Regentibus ita expedire viſum fuerit, minime abjici, & negligi, ſed ſub ſpe futuræ gratitudinis recipi debet.

(r) d. C. 18. de Reform. Seſſ. 23.

Poſſidentes Decimas, Magnatesque, Nobiles, & alias opulentas perſonas interpellandas eſſe, ut hoc Seminarium favore & beneficiis proſequantur.

CAPUT XI.

Ad hæc Nos apud Hoſpitalia pauperum, & Laicos Civitatis & Diœceſis noſtræ, Decimas poſſidentes, quos Sacroſanctum Concilium ab ejusmodi contributione immunes eſſe noluit, ut & ipſi præſtatione portionis ſuæ, ſe tanti boni participes faciant, ſedulo operam noſtram præſtare, nec non Magnates, Nobiles, & opulentas perſonas, maximeque eos, qui liberis carent, interceſſione, & literis noſtris, ut in ultimis voluntatibus ſuis, hanc novellam plantationem commendatam habeant, enixe ſollicitare curabimus: quod ut quilibet Prælatus, & alii Viri Eccleſiaſtici, data locorum, & perſonarum opportunitate, per ſe diligenter faciant, eos admonemus.

E qualibet Regione Cisrhenana & Ultrarhenana, pueri in Seminarium ſuſcipiantur, ſecundum ratam Summæ contributæ cujuslibet Regionis.

CAPUT XII.

Ad æquitatem inſuper, ſeu paritatem, in terris Imperii & Helvetiæ, quantum earum noſtræ ſubeſt Diœceſi, conſervandam, ordinamus & ſancimus: ut numerus puerorum & juvenum cujuslibet terræ, quantitati contributionis ex eadem terra fieri ſolitæ reſpondeat, arbitrio tamen noſtro.

Ubi itaque locus Collegio aptus comparatus, & neceſſaria ſupellectili proviſus fuerit, atque præfinitus contribuendi modus certam & notabilem pecuniæ ſummam comprehenderit, tum Nos cum ſupranominatis Regentibus, & Viſitatoribus calculum ſubducemus, & videbimus, quot ea Epiſcopatus noſtri Alumnos, ad Eccleſiarum adjumentum, alere poſſit. Quos etiam mox ſuſcipi curabimus.

Quæ qualitates in Alumnis ad Seminarium ſuſcipiendis requirantur.

CAPUT XIII.

Pueri vero, (r) qui aſſumentur inſtituendi, ſint pauperes (quorum Parentes

Digitized by Google

rentes eis annuatim quindecim florenos ſuppeditare non poſſunt) non minoris ætatis, quam duodecim annorum, ex thoro legitimo nati, & qui mediocriter latine ſcribere, & legere ſciant: nec ſint Apoſtatæ, Apoſtatarumve filii, aut contagioſo morbo infecti, vel corpore adeo vitiati, ut a Sacrorum Ordinum ſuſceptione prohiberi poſſint: nec aſſumantur, niſi Sacramentum Confirmationis ſuſceperint, primaque tonſura initiati fuerint. Ditiorum tamen filios, quemadmodum Sacrum Concilium non excludit, ita & Nos non excludimus, nec ſimilem gratitudinis menſuram ab eis expoſcimus, modo ſuo ſumptu & extra Collegium, niſi cubicula vacua in Collegio ſuppetant, alantur, ac ſtudium Deo & Eccleſiæ inſerviendi præ ſe ferant.

Quamdiu Alumni in Seminario ſuſtentari debeant.

CAPUT XIV.

Duretque tempus ſtudii eorum, qui gnaviter & diligenter literis incumbunt, bonamque & conſtantem ſpem, de ſerviendo Eccleſiæ de ſe præbuerint, donec ad ætatem, qua ad Subdiaconatus Ordinem promoveri poſſint, pervenerint; ut tanto minus, ubi locum mutaverint, a propoſito reſilire poſſint, quanto arctiori vinculo Deo & ejus Eccleſiæ alligati ſunt. Qui ubi Hypodiaconi facti, & ſimplicibus forſan vacantibus beneficiis, aut patrimoniis ſufficientibus, per Nos approbatis, proviſi fuerint, præcipue autem ii, quos indoles commendaverit, quique bonam in literis operam navaverint: ad majora ſtudia Philoſophiæ, ſeu Theologiæ, atque Juris Canonici, promovere, & transmittere curabimus. Hi vero, qui in ſtudiis ſuis remiſſiores, & ab inſtituto vitæ genere deviaſſe videntur, mox ex Collegio ablegari debent, ne inutiles ſtudiis, loca aliorum, qui frugi ſunt, occupent, & bonæ ſpei juvenibus tempus ad confirmanda ſtudia, per eos præcludatur.

Præceptores una cum diſcipulis quotidie Miſſam audiant.

CAPUT XV.

Ut autem horum Juvenum animi a teneris annis ad pietatem & devotionem erudiantur, atque cantionum & rituum Eccleſiaſticorum aſſueſcant: Volumus, ut omnes, una cum Præceptoribus Sacrum quotidie ante omnes lectiones audiant: quas etiam veſperi cum Salutatione Beatæ Mariæ Virginis, aliisque precibus ſuo tempore præſcribendis, concludi volumus. Ita ut initium & finis ſtudiorum a Deo ſit, & in eum dirigatur, qui totius vitæ noſtræ ſcopus eſt. Quid autem Feſtis diebus circa Sacra faciendum ſit, certa regula præſcribi nequit, cum adhuc de loco nil certi conſtet, niſi quod eisdem diebus ad concionem audiendam, in ſummum Templum deducantur, donec ea de re aliter diſpoſuerimus.

Quoties Præceptores cum alumnis peccata ſua confiteri & communicare debeant.

CAPUT XVI.

Præceptores una cum diſcipulis, qui decimum quartum ætatis annum excesserint, ſingulis ſaltem menſibus Parocho, ſeu Confeſſario eis deputando, ſua peccata confiteantur, & juxta Confeſſarii judicium, Corpus Domini noſtri Jeſu Chriſti publice ſumant, atque per hujusmodi laudabile exemplum, cum Deo Optimo Maximo inprimis placere, tum alios quoque ad ſimile faciendum invitare, & quodammodo impellere ſtudeant.

Pro modo creſcentium Facultatum, & numero alumnorum, plures vel pauciores claſſes inſtituantur.

CAPUT XVII.

Verum cum hoc opus, absque magnis ſumptibus, (qui tam brevi, ut optaremus, tempore, comparari nequeunt) doctisque & piis Præceptoribus (quos etiam Clericos, ſi eorum copia haberi poſſit, vel ſaltem cœlibes eſſe convenit) inſtaurari non poſſit. Primum unam atque alteram, & deinde creſcentibus Collegii proventibus, pro modo earundem, tertiam, poſtea quartam, & ita paulatim etiam reliquas Decurias erigere curabimus.

Bini Alumni unam ſpondam cum lecto parato, ſecum in Collegium afferant.

CAPUT XVIII.

Curandum etiam præcipue erit, ut bini juvenes in Seminarium aſſumendi, unam ſpondam cum lecto parato, in quo dormiant, ſecum afferant, & diſcedentes Collegio relinquant.

De æquali habitu & victu Alumnorum Seminarii.

CAPUT XIX.

Quo magis autem æqualitas, dilectionisque & fraternæ charitatis vinculum inter Juvenes Collegiatos retineatur, conſerveturque; ordinamus, ut omnes, quantum fieri poteſt, eundem tam in veſtibus, quam calceamentis, habitum geſtent honeſtum & Clericalem. Idem quoque in cibo & potu, pro ratione cujuslibet ætatis, ingenii & eruditionis, obſervari volumus.

Seminario in toto vel in parte dotato, contributio pro rata remittatur.

CAPUT XX.

Succedente vero caſu, quo per uniones effectum ſuum ſortientes, vel aliter, Seminarium hoc, in toto vel in parte dotatum reperiatur, tunc contributio ſingulorum Prælatorum & Perſonarum Eccleſiaſticarum, & portio ex ſingulis beneficiis & proventibus Eccleſiarum, ut ſupra, detracta, in totum vel in partem, prout res exegerit, & pro rata remittatur. Reliqua, quæ de Seminario, neceſſitate poſtulante, conſtituenda erunt, apud ejusdem futura ſtatuta reperire licebit. Quominus autem Nos, & Prælati, totusque Clerus noſter, hac piiſſima intentione & propenſa in Deum, ac ejus Catholicam Eccleſiam voluntate, fruſtremur: Nos caſu, quo Perſonæ Seminarii hujusmodi, propter aliquorum vim & potentiam, ingruentesve hæreſes, ſchiſmata, bella aut tumultus, vel quasvis alias juſtas ac legitimas cauſas, ſive impedimenta, officia ſua, tam in docendo, quam in ſtudendo, & aliis rebus, amplius præſtare non poſſent, ejusdem Seminarii, ſeu Collegii, cum majoris partis Prælatorum, ac Statuum Eccleſiaſticorum Catholicorum Diœceſis noſtræ, ad illud contribuentium, conſilio & conſenſu, in aliquem alium locum Catholicum ejusdem noſtræ Diœceſis, transferendi Facultatem, Nobis, & Succeſſoribus noſtris reſervamus.

De Doctrina & Prædicatione Verbi Divini.

TITULUS VI.

Nemo, niſi auctoritate Ordinaria examinatus, & admiſſus, Verbum Dei prædicare præſumat, & quatenus Regularibus & exemptis, concionandi officium ſit concedendum. (s)

CAPUT I.

Concionandi officium Verbum Dei ſibimet nemo uſurpare poteſt, nec debet, niſi legitime vocatus, & Ordinaria Eccleſiaſtica poteſtate admiſſus, dicente Apoſtolo: Quomodo prædicabunt, niſi mittantur? Sic Chriſtus non niſi miſſus prædicavit, ipſo apud Eſaiam teſtante: Spiritus Domini ſuper me, eo quod unxerit me, ad Evangelizandum pauperibus miſit me: neque etiam ejus Præcurſor, de quo ſcriptum eſt: Fuit homo miſſus a Deo: ſed nec Apoſtoli hoc feciſſent, niſi mandato a Chriſto accepto, ubi ad eos ait: Ite, ecce ego mitto vos. Eapropter Nos Evangelicæ & Apoſtolicæ regulæ, Sacræque Tridentinæ Synodi Decretis innitentes, ordinamus & præcipimus, ne quisquam in poſterum in Diœceſi noſtra, quantumvis exemptus, & quamcunque Religionem profeſſus, publice concionari præſumat, niſi, Presbyter ſæcularis ſi fuerit, a Nobis, aut Vicario noſtro, & Examinatoribus noſtris, juxta modum, infra ſub titulo de adminiſtratione Sacramenti Ordinis, & de Examinatoribus, debite examinatus & admiſſus ſit. Si vero Regularis fuerit, etiam in Eccleſiis ſui Ordinis prædicare non poſſit, niſi a ſuo Superiore, de vita, moribus, & ſcientia examinatus & approbatus fuerit, & cum licentia ſeu permiſſione ab eodem impetrata, ſe coram Nobis, aut Vicario noſtro in Pontificalibus, antequam

(s) Ex C. 2. de Reform. Seſſ. 5. & C. 4. de Reform. Seſſ. 24.

quam concionari incipiat, præſentaverit, benedictionemque a Nobis petierit, & obtinuerit. In Ecleſiis vero, quæ ſui Ordinis non ſunt, ultra Superioris ſui, etiam noſtram facultatem & conceſſionem (quam in officio Sigilli noſtri gratis expediri jubemus) habere teneatur. Omnes vero & ſingulos aliter, quam præmiſſum eſt, publice vel privatim, Prædicationis officium uſurpare præſumentes, præſentis Statuti vigore, excommunicationis vinculo innodamus, & excommunicatos publice declarari mandamus, & niſi reſipuerint, alia competenti pœna a Nobis, vel Vicario noſtro, plectendos eſſe decernimus: quandoquidem non parum referat, quis, qualisve ſit, cui alios in Religione Chriſtiana inſtituendi, & docendi poteſtas tradatur, ne peregrinis forte & hæreticis doctrinis imbuti, ad gravem Dominici gregis perniciem, in ovile Chriſti, non ſatis probati recipiantur.

Quales Concionatores a Paſtoribus impeditis ſurrogari debeant.

CAPUT II.

Curæ ſit Parochis, ut ſingulis Dominicis, & ſolennibus quibusque Feſtis diebus, Verbum Dei in ſuis Eccleſiis per ſemetipſos publice pro concione evangelizent, per hoc tamen Paſtores, quibus animarum cura incumbit, non prohibentur, quin ſi ipſi juſta ex cauſa, munus hoc explere nequeant, Vicariorum Sacerdotum, Sacellanorum ſuorum, vel aliorum opera utantur, dummodo non ignotos quosque, aut vagos Sacerdotes, & Monachos absque Prælatorum ſuorum teſtimoniis, & priusquam ad curam animarum regendam, & concionandi officium ſubeundum, per Nos, vel Vicarium noſtrum admiſſi fuerint, multo minus ſuſpectos de fide, aut flagitioſos, per quos populus ſeduci, ac corrumpi facilius, quam recte doceri ſolet, temere admittant.

Quid, quomodo, & quibus temporibus, Verbum Dei prædicandum ſit.

CAPUT III.

Hortamur itaque omnes & ſingulos Paſtores, Concionatores, & Eccle-

ſiarum Rectores, ut ſingulis Dominicis, & ſolennibus Feſtis diebus, tempore autem Quadrageſimæ, Adventus Domini, in Civitate Conſtantienſ. & inſignioribus oppidis & pagis Diœceſis noſtræ, ubi id commode fieri poteſt, ſaltem duobus in hebdomada feriatis diebus, populo ſibi concredito Verbum Dei ſalutiferum, ſincere, pure, & fideliter, ſine omni hæreſeos, erroris, falſique dogmatis ſuſpicione vel admixtione, proponant, explicentque vel Evangelium, vel Epiſtolam ejus diei, vel etiam alias Sacras Scripturas, ut res & opportunitas exegerit, idque non ſuo, ſed orthodoxorum & Sanctorum Patrum ſenſu & interpretatione tractent, & doceant. Ita namque nec ipſi errabunt, nec alios in errorem ſeducent. Hinc Canones ſuadent, Sanctorum Patrum Homelias in Eccleſia recitari, quibus & Sanctorum Martyrum paſſiones, a fide dignis tamen Auctoribus proditæ, in eorundem anniverſariis diebus poſt Evangelia addi poterunt. Omnis enim Scriptura Divinitus inſpirata utilis eſt ad docendum, arguendum, corrigendum, & erudiendum in juſtitia, ut perfectus ſit homo Dei, ad omne opus bonum inſtructus. Curent autem omnino, ut in docendo bonam obſervent methodum, ac ita, Domino meſſis cooperante, audientibus ſpiritualis ædificationis fructum afferant.

Quæ maxime Paſtoribus, & Prædicantibus in concionibus evitanda ſint.

CAPUT IV.

In Concione nihil prophanum, fabuloſum, incertum, aut hoc loco indignum, nihil ſuperſtitioſum, nihil ſuſpectum, nihil inconſtans, nihil niſi quod tota probat Eccleſia Catholica, & a Majoribus noſtris acceptum eſt, adferatur. Et omiſſis odii, invidiæ, inſectationis, quæſtus, ambitionis, & conſimilibus nequam affectibus Evangelium pacis ſincere & pacifice annuncient.

A diſſi-

A difficilibus & perplexis quæſtionibus abſtinendum, ſeque auditorum captui accommodandum eſſe. (t)

CAPUT V.

A quæſtionibus item difficilibus & perplexis Eccleſiaſtes prorſus abſtineat: non enim ad ingenii & eruditionis oſtentationem, ſed pro ædificatione Eccleſiæ & populi prædicare, omnibusque omnia ad omnes Chriſto lucrifaciendos fieri oportet. Idque permagni referre putet Verbi Dei Diſpenſator, ſi ubique ad auditorum ſuorum ingenium & captum, quantum poſſibile fuerit, ſe doctrinamque ſuam accommodare, & apta præſentibus morbis remedia adhibere noverit.

Concionatores a convitiis, ſcurrilibus, & ſcommatibus, ac etiam ab invectionibus in Clerum & Magiſtratum abſtineant.

CAPUT VI.

Et demum ſummopere caveant, ſcurriliter calumniari, ſcommata & dicteria in alios jacere, ſuum livorem exſpuere, & ſubſilire, auram popularem ſibi conciliando, plebem in abſentes Clerum & Magiſtratum concitare, quin potius in omni concione populus, ut pro Clero & Magiſtratu Deum oret, quo eosdem, eorumque actus proſperet, & ſi in officiis ſuis, vel alias deliquerint, ad pœnitentiam, & meliorem mentem convertat, admonendus eſt. Ab omni denique convitiorum & maledicentiæ genere prorſus ſibi temperent, qui ſecundum Apoſtoli ſententiam, Servi Dei, non litigioſi, ſed manſueti eſſe debent.

Argumenta hæreticorum provide eſſe recitanda.

CAPUT VII.

Deinde magnam adhibeant operam, ut in hæreticorum opinionibus & argumentis recitandis, & confutandis, præſertim coram imperita plebecula, providi ſint, & circumſpecti. Vel ſi ſe non ſatis inſtructos ſenſerint, eis tacere præſtiterit, quam de noſtri Sæculi controverſiis multa inepte diſputare. Quæ quidem imprudenter in medium adducta, pleriſque dubitationes potius augent, quam audientes ædificant, vel ægrotos valetudini reſtituunt.

Quid præcipue Concionatores docere, & interpretari debeant.

CAPUT VIII.

Idcirco qui paſcendi gregis Dominici curam ſuſceperunt, ea doceant præcipue, quæ ad pietatem, concordiam, & tranquillitatem facere, & ad captum rudis populi accommodata eſſe cognoverint. Cujusmodi eſt ſimplex, cum ex probatis Catholicis Auctoribus, tum ex Catechiſmo Romano petita explanatio Orationis Dominicæ, Symboli Apoſtolorum, Præceptorum Decalogi, & Eccleſiæ Sacramentorum, eorumque fructuum ae myſteriorum, & uſus legitimi (quod maxime eo tempore, quo illa adminiſtrantur, commode fieri poteſt) eorum item, quæ in Sacrificio Miſſæ aguntur, & aliarum cæremoniarum Eccleſiæ: præterea cohortatio ad pœnitentiam, in qua Chriſti Salvatoris commemorent beneficia, ac pœnas nunquam intermorituras, quæ in malo obſtinatis paratæ ſunt, ob oculos ponant. Sed ne aliqui de miſericordia deſperent, rurſum eos ſublevent, ac ſolentur, ceſſantes, ac torpentes excitent, animo dejectos in ſpem erigant, voluptuariis, resque mundi admirantibus, vitæ brevitatem, & æternos ignis cruciatus ſubinde ingerant; ut ſaltem futuris malis territi, peccare deſinant, atque ad meliorem frugem ſe recipiant, & pleraſque ſuas conciones ad aliquam ejusdem Orationis Dominicæ, vel dicti Symboli, vel Decalogi partem, tanquam ad locum communem, quantum fieri poteſt, referre conentur: ut eo pacto non tantum ſibi, ſed & audientibus rectius conſulant.

Ita miſericordiam Dei extollendam eſſe, ut ejus juſtitiæ interim nemo obliviſcatur.

CAPUT IX.

Hæreticorum noſtri temporis Prædicatores infinitis fere modis miſericordiam Dei efferunt, ſolamque fidem, & ſola Chriſti merita coram vulgo mirifice jactant, & commendant: verum per-

(t) Ex Decreto de Purgatorio Seſſ. 25.

perraro interim, aut valde frigide juſtitiæ Divinæ, pœnitentiæ, charitatis, bonorumque operum, & meritorum mentionem faciunt. Tanto plus a piis & Catholicis noſtris Concionatoribus elaborandum eſt, ut non ſolum miſericordiam Dei, & fidem in Chriſtum prædicent, ſed etiam charitatem, pœnitentiam, obedientiam, bona opera, & merita juſtificatorum, in Chriſto, & per Chriſtum facta, ex Verbo Dei proponant, & ſedulo urgeant. Nec ſolum miſericordiam, verum etiam juſtitiam Dei in remunerandis fidelium benefactis, puniendisque peccatis, ut ex Verbo Dei aperte docemur, ſuis ſubditis exponant, & inculcent. Potiſſimum autem curam habeant neceſſariæ, & hoc tempore ſæpius repetendæ doctrinæ, de timore Dei & pœnitentia ſerio agenda, deque peccatis fugiendis, & per bona opera redimendis.

Prædicatores eam fidem, quæ per dilectionem operatur, commendent, populumque ad Chriſtianam puerorum & familiæ educationem, & demum ad omnia bona opera, maxime vero ad orationes, jejunia, & frequentem Sacramentorum perceptionem adhortentur.

CAPUT X.

Plebibus ſuis omnino perſuadeant, ut jam antea diximus, non ſolam & quamlibet fidem, qua in Deum creditur, ſed eam demum ſalutiferam fore, quæ per dilectionem operatur, ac ſic ad bona, & potiſſimum miſericordiæ erga proximum opera, & præſertim ad eleemoſynam, ſedulo cohortentur: Patres & Matres familias, ut liberos & familiam Chriſtiane educent, graviter, & continue commonefaciant: populum ſæpe ac multum hortentur ad devotas, frequentes, & continuas orationes, & obſervantiam ac obedientiam Mandatis Dei, & Eccleſiæ, tum utriusque legitimi Magiſtratus, Eccleſiaſtici videlicet & ſæcularis, præſtandam: ut Dominicos & reliquos feſtos dies ab Eccleſia inſtitutos, religioſe celebret, utque adulti ordinaria & conſueta jejunia, Quadrageſimæ videlicet, Quatuor temporum, & Vigiliarum diligenter obſervent: populum præterea admoneant, ut frequenter, & ut minimum ad quatuor ſummas Feſtivitates, vel ſaltem in Quadrageſima, & tempore Paſchali, proprio Sacerdoti peccata ſua confiteantur, & Sacram Euchariſtiam percipiant.

Concionatores non ſuo, aut novo, ſed Sanctorum Patrum, & Eccleſiæ Catholicæ ſenſu Sacras Literas interpretentur.

CAPUT XI.

Omnes, quibus concionandi munus incumbit, vel quibus id a Nobis permiſſum eſt, Evangelium, & alias Scripturas Sacras, non ſecundum ſuum privatum ſenſum, ut antea quoque attigimus, & multo minus juxta hæreticorum commentationes interpretentur: ſed ea omnia, quæ docent, communi Sanctorum Patrum, & Catholicæ Eccleſiæ ſenſu & conſenſu comprobent: tum etiam omnem ſuum laborem ad ædificationem populi, & ſalutem animarum referre enitantur. Verba Sacræ Scripturæ non aliter, quam in recepta & probata veteri Bibliorum editione leguntur, citent, ſitque verborum forma ſemper ſana.

Populum, ut in unitate Eccleſiæ Catholicæ perſiſtat, neque ſe hæreticorum verſutia ab eadem abduci permittat, admonendum eſſe.

CAPUT XII.

Sæpe & frequenter illud inculcent populo, hæc noſtra ea eſſe tempora, de quibus Apoſtoli prædixerunt: & propterea ſummo ſtudio novas illas, variasque & peregrinas doctrinas, & peſtilentes hæreſes, paſſim jam graſſantes, quarum teterrimos fructus totus Orbis Chriſtianus, ineffabili ſui ipſius pernicie, experitur, caveri oportere: ovium Chriſti illud ſemper fuiſſe, & etiamnum eſſe proprium, ut cum ſuis Paſtoribus, piisque Majoribus, in Eccleſiæ Catholicæ unitate perſiſtant, idemque, quod noſtri Majores unanimi tot Sæculis conſenſu crediderunt, & ipſi quoque eorum veſtigia ſequentes, corde & ore profiteantur: & interim omnes peſtilentiæ cathedras, ac in Religione novationes fugiant, quæ adverſus unam, Sanctam, Catholicam, Apoſtolicam, & Romanam Eccleſiam, invehi quidem, ſed prævalere non poſſunt, vin-

vincente Chriſto omnes inferorum portas in illa, quæ columna & firmamentum eſt, & perpetuo manebit, Eccleſia.

Falſam illam perſuaſionem, nihil, niſi quod in Sacra Scriptura expreſſum ſit, recipi debere, refellendam eſſe.

CAPUT XIII.

Hæc falſa, & multorum quidem errorum parens perſuaſio nil, niſi quod in Sacra Scriptura veteris & novi Teſtamenti expreſſum reperiatur, recipi, & probari debere, validis inprimis argumentis refellenda, ex omnium animis, quoad ejus fieri poteſt, eximenda eſt. Hoc enim vel præcipuum Sectariorum eſt argumentum, quod vas electionis Divus Paulus toties evertit, quoties Traditiones Apoſtolicas non ſcriptas, & Verbum Dei non in charta expreſſum, ſed viva voce traditum, & legem Spiritus nobis commendat. Ille ſane Spiritus Sanctus, qui in ſcripto Verbo Dei loquitur, in Eccleſia quoque absque dubio loquitur, nosque juxta certiſſimam Chriſti Salvatoris noſtri promiſſionem, omnem ſemper docet & docebit veritatem.

Qualiter de traditionibus & conſuetudinibus Eccleſiæ docendum ſit.

CAPUT XIV.

Et cum traditiones Eccleſiæ tanquam arctiſſima quædam Chriſtianæ Religionis, & pacis vincula, conſervare, cuſtodireque omnes ex æquo deceat, neque dubitandum ſit, traditiones & conſuetudines univerſales, præſertim eas, quas per Orbem tota frequentat Eccleſia, ab Apoſtolis in ſinum Eccleſiæ transfuſas, vel a Sacrorum Generalium Conciliorum auctoritate profectas eſſe; nos eas ſimili Religione, qua ea, quæ Sacræ Scripturæ præſcribit auctoritas, complectimur, obſervari, & doceri, omnino præcipimus. Ac ne quisquam contra eos de ſuggeſtu quid temere effutiat, mandamus, atque Vicario, & Procuratori noſtro Fiſcali injungimus, ut ſi qui ritibus Eccleſiæ antiquandis, vel novandis, privata auctoritate ſtudere comperti fuerint, in eosdem ſeveriter animadvertant.

Conſilia Evangelica etiam eſſe commendanda.

CAPUT XV.

Deinde non modo de obſervandis Mandatis Dei doceant, ſed aliquando etiam de Conſiliis Evangelicis, paupertatis potiſſimum, caſtitatis & obedientiæ, recte, pie, & ſalubriter amplectendis, & poſtea nephas eſſe moneant, eos, qui ſe ultro ad eadem Conſilia capeſſenda, ſemel voto obſtrinxerint, fidem Deo & Eccleſiæ datam, irritam facere, votaque ſua perfide violare.

Cauſam benedictionis Aquæ, Salis, Herbarum, & aliarum rerum populo enucleandam eſſe.

CAPUT XVI.

Res ipſa quoque poſtulat, tum domeſticis, tum adverſariis noſtris, luculentam reddi rationem, ob quam aqua, ſal, cerei, palmæ, herbæ, & novi fructus, ex veteri more benedicantur, item populus aqua benedicta aſpergatur, & ſal benedictum ab eo ſumatur. Cur inſuper cerei in Eccleſia accendantur, thus adoleatur, Eccleſiæ, altaria, calices, veſtes Sacerdotales, campanæ, & ſimilia conſecrentur & benedicantur, & de aliis id genus Eccleſiæ ritibus & cæremoniis ſimpliciores opportuno tempore commoneſiant.

Concionatores in vitiis arguendis vehementes ſint, ita tamen, ne fraternæ charitatis obliviſcantur.

CAPUT XVII.

In populi peccatis, vitiisque redarguendis, præſertim gravioribus, ita vehementes & ardentes ſe præbeant Verbi Dei Miniſtri, ut fraternæ charitatis, & illius zeli, qui ſecundum ſcientiam eſt, minime interea obliviſcantur: objurgatio acris ſimul ſit & ſalutaris, quæ ubi ex charitate non ficta proceſſerit, non tantum publica crimina corripiat, ſed ægrotis quoque mentibus præſentem adferat medicinam. In fine demum cujuslibet concionis, communis pro utroque Magiſtratu Eccleſiaſtico & ſæculari, & pro omnibus fidelibus, tam vivis, quam defun-

defunctis, ad Deum fiat interceſſio: quemadmodum & Apoſtoli, Chryſoſtomo teſte, ſua ætate fieri voluerunt.

Verbi Dei Præcones in omnibus ſe Decretis Concilii Tridentini conforment.

CAPUT XVIII.

Generaliter autem quicquid Sacrum Concilium Tridentinum de explicanda Sacroſancta Scriptura, atque Chriſtiana, Catholica, & Eccleſiaſtica Doctrina præcipit, eadem & nos doceri, prædicari, & inconcuſſe ſervari præcipimus: huc quoque ea, quæ ab initio, ſub titulo: *De Libris ſuſpectis*, &c. Item infra: *De Parochis*, &c. & reliqua omnia ſub diverſis titulis comprehenſa, & officium Concionatoris concernentia, repetita eſſe volumus.

Eccleſiaſtes non verbo tantum & doctrina, ſed etiam bono exemplo præeſſe ſtudeat.

CAPUT XIX.

Ad poſtremum & ante omnia tamen, meminerit Concionator, ut exemplo Divi Pauli, corpus ſuum caſtiget, & in ſervitutem redigat, atque id ipſum, quod alios docet, ipſe quoque vita & moribus præſtet; ne, ubi aliis ſalubriter prædicaverit, eosque ad pietatem adducere niſus fuerit, ipſe interim in ſervitute ventris, & aliis peccatis inſordeſcendo illis opprobrio fiat.

De Sacramentis in genere.

TITULUS VII.

Septem Eccleſiæ Sacramenta tenenda & credenda, eaque juxta Sacræ Scripturæ, Sanctorum Patrum, & Sacrorum Conciliorum, præſertim autem Tridentini, traditionem, docenda & explicanda eſſe. (u)

CAPUT I.

PAſtores, Verbi Dei Præcones, & Eccleſiarum Parochialium Rectores doceant, quemadmodum non ſolum Tridentinum Concilium, ſed univerſa Eccleſia docet, & in nova Lege ſemper docuit, ſeptem eſſe Eccleſiæ Sacramenta Divinitus inſtituta, per quæ omnis vera juſtitia vel incipit, vel cœpta augetur, vel amiſſa reparatur, & per quæ velut apta remedia & inſtrumenta, Deus peccatis noſtris mederi, & nobis gratiæ ſuæ munera impartiri voluerit, eaque non ritus eſſe ſimplices, ut Sectarii noſtro tempore impie confingunt, ſed Sacroſancta ſignacula & ſigna efficacia, quæ eadem rite ſuſcipientes, gratiam eis conferendo, ſanctificent. Sacramentorum vero gratiam non ex ipſa rerum externarum virtute, nec ex Miniſtri merito, ſed ex internæ & Divinæ operationis virtute, metiendam eſſe. Super reliquis, quæ circa Sacramenta, tam in genere, quam in ſpecie, dicenda, tenenda, credenda, & docenda ſunt, eosdem ad Sacram Scripturam, Sanctorum Patrum monumenta, & Sacrorum Conciliorum ab Eccleſia approbatorum, præſertim autem Tridentini, Decreta, Canones, & Conſtitutiones, & demum ad Catechiſmum ex ejusdem Concilii Decreto, & Pii V. Pontificis Maximi moderni juſſu, nuper editum remittimus. In ſequentibus etenim ea ſolum attingemus, quæ abuſus hactenus circa Sacramenta commiſſos, eorumque reformationes, & alias neceſſarias ac laudabiles obſervationes concernunt.

Declarandum eſſe populo, quid in cujusque Sacramenti collatione agatur.

CAPUT II.

Hæc tamen (x) generaliter præmittenda, & ſtatuenda duximus, ut populus, ne hæc tanta Dei beneficia, quæ ad omnium ſalutem a Salvatore noſtro inſtituta ſunt, ignorentur, aut otioſa ſpectacula eſſe exiſtimentur, nec ſuo habeantur loco, vel etiam indigne tractentur, in eorum adminiſtratione, ſi commode fieri poterit, ac etiam in concionibus, ubi inciderit locus ſeu occaſio, inſtruatur, quid in Sacramenti cujusque collatione agatur: quis ſit ejus fructus, quid velint ſigna externa & cæremoniæ, quomodo Dei virtus præſens inviſibiliter eis adſit, quomodo etiam digne, vel indigne percipiantur, & iis ſimilia.

(u) Ex Decreto de Sacramentis, Seſſ. 7. & aliis.

(x) C. 7. de Reform. Seſſ. 24.

Uniformitatem in orationibus, cæremoniis, & ritibus, circa Sacramenta, & alia in Eccleſia ſequendam & retinendam eſſe.

CAPUT III.

Utque confuſio & ſchiſmata in Eccleſia Dei vitentur, atque Apoſtolicis traditionibus, & Sacris Canonibus debita reverentia habeatur, orationum, cæremoniarum, ac rituum receptam uniformitatem Parochos noſtros in omnibus, quantum fieri poteſt, circa Sacramentorum adminiſtrationem, & alia Divina officia, ſequi, & retinere volumus, atque jubemus.

Sacramenta, & omnia Eccleſiaſtica officia in nulla alia, quam latina lingua, adminiſtranda eſſe.

CAPUT IV.

In omnibus Eccleſiis latina lingua, cui veluti Divino inſtrumento, in ara Crucis Sacris uſibus dedicato, Eccleſia occidentalis Religionem Chriſtianam fert acceptam, in adminiſtratione Sacramentorum, aliiſque officiis Eccleſiaſticis, per univerſam noſtram Diœceſim retineatur, & ſicubi excluſa ſit, revocetur, reſtituaturque: quum teſte Baſilio Magno, myſteriis ſua ſilentio conſervetur auctoritas atque Majeſtas. Quæ vero juxta antiquas Agendas, hoc eſt, librum Divinorum officiorum & rituum in lingua noſtra vernacula pronunciari conſueverunt, absque aliqua immutatione, in uſu conſerventur.

Sacerdotibus pro adminiſtratione Sacramentorum, & quorumcunque Divinorum Officiorum, de pecunia, aut alia re paciſci non liceat.

CAPUT V.

Sacerdos de pecunia, aut qualibet alia re, pro reconciliatione pœnitentium, aut alicujus Sacramenti, vel quorumcunque Sacramentalium adminiſtratione, ſibi danda minime curet, ſed eadem ſine mora, pro temporis, loci, perſonarumve neceſſitate, ſecundum ritum Eccleſiæ adminiſtret: verumtamen, quia jure, ratione que dictante, ſocii paſſionum ad conſolationum ſocietatem, merito admittuntur, id quod in hujusmodi, ex veteri & laudabili conſuetudine, debetur, & quatenus de jure liceat, exigi permittimus, ſi absque magno ſcandalo fieri queat: extra actum autem adminiſtrationis Sacramentorum, dignum eſt, ut provideatur neceſſitati eorum, ad cujus quoque obſervationem laicos & hortamur, & quantum de jure eſt, aſtringi, & compelli volumus.

De Sacramentis in ſpecie, & primum de adminiſtratione Sacramenti Baptiſmi.

TITULUS VIII.

Cæremonias & orationes circa Baptiſmum in Eccleſia Catholica conſuetas, non omittendas, & populo ſæpius exponendas eſſe.

CAPUT I.

ET ut a Sacro Baptiſmo exordium capiamus, ſolennes illas cæremonias & orationes circa Baptiſmum, in Eccleſia Catholica hactenus uſitatas, & in Agendis Eccleſiæ noſtræ deſcriptas, niſi neceſſitas aliud ſuadeat, minime omittendas, earumque ſignificationes populo ſæpius exponendas eſſe decernimus, ut profeſſionis ſuæ, qua Chriſto initiatus eſt, admoneatur.

In aqua benedicta & Chriſmatis unctione ſanctificata, nec aliter baptizandum eſſe.

CAPUT II.

Et ne Presbyteri Parochiales in aqua prophana baptizare præſumant, ſed ſolenni benedictione, & Sacri Chriſmatis unctione ſanctificata, juxta ritum Sanctæ Matris Eccleſiæ, ab antiquo obſervatum, ſolo neceſſitatis caſu excepto, Baptiſmum adminiſtrent, eis injungimus, & ſub graviſſima pœna prævaricantibus infligenda mandamus.

Quæ qualitates in Suſceptoribus, vel Patrinis requirantur.

CAPUT III.

Patrini quoque, olim ſuſceptores, ſponſores, ſeu fidejuſſores parvulorum, communi vocabulo, a rerum Divinarum Scriptoribus vocati, qui ad ſalutarem

tarem ablutionem celebrandam, ex vetuſtiſſima Catholicæ Eccleſiæ conſuetudine adhiberi ſolent, provectæ ſint ætatis, noſtræque Catholicæ Religionis Profeſſores, atque confirmati, & in fide probe catechizati & inſtructi, quo non ore ſolum, ſed & mente ac ſerio, ad interrogata reſpondere, quod ſui officii ſit, intelligere, & parvulos, ubi adoleverint, & neceſſitas exegerit, in fide Catholica & orthodoxa inſtituere poſſint. Id enim ipſorum, quam pro infantibus baptizandis, Deo & Eccleſiæ faciunt, ſponſio requirit. Ætate vero nondum provectos, aut fide Catholica non imbutos, atque cum Eccleſia in ejusdem Sacramentis non participantes, ad tantum munus admitti non debere, & ipſa ratio ſuadet, & nos ſub gravi pœna, hæc facere negligentibus, per nos infligenda, præcipiendo decernimus: ne exors & excluſus ab Eccleſia, alium ejus participem facere velle, quod ipſe non habet, atque infans infantem offerre, & qui, quod promittit, non intelligat, ideoque multo minus, quod non intelligit, docere queat, ſe Deo pro alio ſponſorem conſtituere videatur.

Unus tantum, vel ad ſummum unus & una baptizandum ex Sacro Fonte ſuſcipiant, & tam eorum, quam renati nomina in Catalogum referantur.

CAPUT IV.

Præterea (y) cum non raro ex impedimentis cognationum ſpiritualium difficultates & pericula evenire conſueverint, ad quæ cohibenda, ut Decretis Sacri Concilii Tridentini pareatur, quemadmodum tenemur, ordinamus, ut unus tantum, ſive vir, ſive mulier, juxta Sacrorum Canonum Inſtituta, vel ad ſummum unus & una, baptizatum de Baptiſmo ſuſcipiant: proinde Parochus, antequam ad Baptiſmum conferendum accedat, ab iis, ad quos ſpectabit, diligenter ſciſcitetur, quem, vel quos elegerint, ut baptizatum de Sacro Fonte ſuſcipiant: & eum, vel eos tantum ad illum ſuſcipiendum admittat, & eorum nomina in librum, de quo ſub titulo: *De Parochis*, dicetur, deſcribat: doceatque eos, quam cognationem cum baptizato, & illius Parentibus contraxerint, ne ulla ignorantia excuſari valeant: & ut alii, qui ultra deſignatos, baptizatum tetigerint, ſciant, ſe cum baptizato, ejusque parentibus cognationem ſpiritualem nullo pacto contracturos. Si autem Parochi culpa vel negligentia, ſecus factum fuerit, arbitrio noſtro, ſeu Vicarii noſtri, eum puniendum eſſe definimus: & ubi talis abuſus inolevit, quod plures, quam duo ad ſuſceptionem infantis adhibeantur, populus ab illa prava conſuetudine diligenter dehortetur, & paulatim abſtrahatur.

Baptiſmus ante meridiem in ſobrietate, ſublatis comeſſationibus, ante vel poſt Baptiſmum conſuetis, adminiſtrari debet.

CAPUT V.

Et ut debita reverentia huic tanto myſterio omnino exhibeatur, Parochos omnes, reliquosque Eccleſiarum Parochialium Rectores & Miniſtros, ſerio adhortamur, ut mane intra Divina officia, in conſpectu Eccleſiæ, ut magna ratione Eccleſiaſticis Patribus viſum fuit, aut mox poſt ea peracta, non autem tempore pomeridiano, poſt epulas & prandia, (niſi neceſſitas, aut periculum infantium, ratioque temporis & perſonarum Baptiſmum accelerare expoſcat) in ſobrietate & accurata devotione, Baptiſmum adminiſtrent. Comeſſationes denique, & parum ſobria convivia, quæ poſt Baptiſmum in quibusdam locis Diœceſis noſtræ fieri conſueta ſunt, a Parochis, & Presbyteris devitari, & per civiles Magiſtratus inhiberi, aut ſaltem ad moderationem Chriſtianis dignam reduci volumus.

Unctiones in baptizatis omiſſas expleri debere, & quo pacto Laici in neceſſitate baptizare poſſint.

CAPUT VI.

Quum circa Sacrum Baptiſma, non raro contingere ſoleat, ut myſticæ illæ unctiones, jam inde ab initio Religionis Chriſtianæ, per univerſam Eccleſiam adhiberi ſolitæ, vel ex neceſſitate, propter mortis infantibus imminentis me-

(y) C. 2. de Reform. Matrim. Seſſ. 24.

metum, & plerumque ex contemptu omittantur; Nos Parochis noſtris, aliisque Sacramentorum adminiſtratoribus, per Diœceſim noſtram conſtitutis, hanc curam ſerio injungimus, & præcipimus, ut tam mares, quam fœminas, in neceſſitate parvulos in vernacula lingua, ſervatis verbis ſubſtantialibus, in quibus Sacramenti virtus conſiſtit, videlicet: Ego te baptizo in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen, baptizare doceant, & quod etiam Parentes, ſi ſumma neceſſitas id exigat, proprios infantes baptizare poſſint. Deinde ut de taliter baptizatis ſedulo inquirentes, ſi compererint, debitam verborum formam alioqui obſervatam eſſe, Baptiſmum quidem ſic traditum approbent, eos autem, qui dum baptizarentur, Sacras Unctiones non receperunt, ſerio admoneant, & diligenter inducere tentent, ut ſolitas unctiones cum Sacro Oleo in pectore, & ſcapulis tantum, in vertice vero cum Chriſmate ſolo, adjunctis ſolitis precationibus, aliosque ritus omiſſos, in ſe ipſis, ſecundum vetuſtiſſimum Eccleſiæ morem, per Catholicum Sacerdotem, caute & pie ſuppleri curent. Quod ſi in tali Baptiſmo nec debitam formam obſervatam deprehenderint, hiſce ſic fruſtra & inutiliter baptizatis, totum Baptiſma, juxta Eccleſiæ ritum, conferant.

De Baptiſteriis, & aquæ baptiſmalis benedictione, & conſervatione.

CAPUT VII.

Curent Parochi, ut ſingulorum Eccleſiæ Parochiales ſingulos Sacros habeant Fontes, in quibus aqua baptiſmalis ſolenni ritu & conſueto tempore, cum Sacri Chriſmatis unctione, benedicta & reparata, toto anno pura & bene clauſa diligenter conſervetur: adeo, ut nullus unquam defectus in eo appareat.

Mulieres puerperium egredientes, mox Templum accedant, & a Parocho benedictionem recipiant.

CAPUT VIII.

Ubi antiquus & laudabilis ille mos, ut puerperæ, cum primum poſt partum domo exeunt, mox ad Eccleſiam Deo gratias acturæ, & benedictionem a Presbytero Parochiali ſuſcepturæ accedant, hactenus permanſit, eundem Parochi inviolabiliter conſervent. Ubi vero in deſuetudinem abiit, ut is in uſum revocetur, curent, & puerperas ad illud faciendum, ſedulo admoneant, & inducant.

De adminiſtratione Sacramenti Confirmationis.

TITULUS IX.

Populum de Sacramento Confirmationis ſæpius edocendum eſſe, & quibus temporibus id fieri conveniat.

CAPUT I.

Ultra ea, quæ Sacrum Oecumenicum Concilium Tridentinum de Sacramento Confirmationis ſtatuit, & Catechiſmus ex ejusdem Concilii Decreto editus, docenda tradit, (quæ omnino teneri, doceri, & obſervari volumus) etiam ea ordinamus, & præcipimus, ut Vicarius noſter in Pontificalibus, & Concionator Eccleſiæ Cathedralis, qui pro tempore fuerint, in eadem Eccleſia noſtra, omnesque Parochi, & Eccleſiarum Rectores Diœceſis noſtræ, quilibet in ſua Eccleſia Parochiali, ordinarie in feſto Pentecoſtes, & ſequentibus feſtis diebus, & alias quotiescunque in anno eis occaſio dabitur, de hujus Sacramenti origine, myſterio, & Chriſmatis arcano, ſubditos ſibi doceant, eosque ad ejus deſiderium accendant: ut Nobis, quod ex officii noſtri debito, crebro facere inſtituimus, aut ſi qua juſta cauſa impediti fuerimus, eidem Vicario noſtro, Diœceſim noſtram ad confirmandos baptizatos, circumeuntibus, ad ejusdem Sacramenti ſuſceptionem parati, & prompti ſint, faciliusque ea, quæ ipſo adminiſtrationis tempore dicentur, agenturve, intelligant.

De Unctione Chriſmatis in Confirmatione.

CAPUT II.

Et præſertim populum diligenter inſtruant, cur hoc Sacramentum ab initio ſola manuum impoſitione exhibitum, mox ſub ipſis Apoſtolorum temporibus, ex eorundem traditione, adhibita Chriſmatis unctione, conferri cœ-

cœpit. Quoniam, cum ab initio, ad evidentiorem recentis adhuc fidei commendationem, Spiritus Sanctus viſibili ſigno influeret confirmatis, externa tum unctione, quæ illam internam deſignaret, non erat opus. Adulta vero poſtea Eccleſia Chriſti & ſtabilita fide, cum externa ſigna apparere ceſſarent, nec jam Spiritus Sanctus amplius viſibiliter deſcenderet; illico in locum viſibilis ſigni, unctio Chriſmatis adhiberi cœpit, quæ his, qui confirmarentur, internam & ſpiritualem unctionem repræſentaret, utque quid intus ageretur per gratiam, foris aliquo viſibili ſigno innoteſceret, & ſimilitudo externi elementi, fidem verbi confirmaret.

Nemo, niſi ætatis annum ſeptimum exceſſerit, & in fide Chriſtiana inſtructus, confirmetur. (z)

CAPUT III.

Quanquam autem omnibus poſt Baptiſmum, Confirmationis Sacramentum adminiſtrari poteſt, minus tamen id fieri expedit, antequam pueri rationis uſum habuerint, atque in fide Chriſtiana mediocriter inſtructi fuerint, ac ut minimum Symbolum Apoſtolorum, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Decalogum memoriter recenſere ſciverint. Quare ſi duodecimus annus non expectandus videatur, ſaltem uſque ad ſeptimum certe, hoc Sacramentum differre, maxime convenit. Neque enim Confirmatio ad ſalutis neceſſitatem inſtituta eſt, ſed ut ejus virtute optime inſtructi & parati inveniremur, cum nobis pro Chriſti fide pugnandum eſſet: ad quod ſane pugnæ genus pueros, qui uſu rationis adhuc carent, nemo aptos eſſe judicarit.

Jejunis tantum, & adultis, non niſi peccata ſua confeſſi, & abſoluti fuerint, Confirmationem eſſe adminiſtrandam. (a)

CAPUT IV.

Ex quibus conſequitur, ut qui adulta jam ætate confirmandi ſunt, ſiquidem hujus Sacramenti gratiam & dona conſequi cupiant, eos non ſolum fidem & pietatem afferre, ſed graviora etiam peccata, quæ admiſerunt, ex animo delere oporteat. Qua in re elaborandum eſt, ut peccata etiam prius confiteantur, & Paſtorum cohortatione, ad jejunia, & alia pietatis opera ſuſcipienda incitentur, admoneanturque, laudabilem illam antiquæ Eccleſiæ conſuetudinem renovandam eſſe, ut non niſi jejuni hoc Sacramentum ſuſcipiant: quod quidem fidelibus facile perſuaderi poſſe exiſtimandum eſt, ſi hujus Sacramenti dona, admirabileſque effectus intellexerint.

De ætate & qualitate confirmandorum, ac quibus, & quando illud Sacramentum adminiſtrari debeat.

CAPUT V.

Qua in re Parochorum erit officium, curare, ut pueri curæ & ſolicitudini ſuæ commiſſi, cum ab eorum Parentibus, & Patrinis, tum per ipſos, alioſque Eccleſiarum ſuarum Miniſtros, ac etiam Ludimagiſtros, Symbolum Apoſtolorum, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Præcepta Decalogi bene edocti, jejuni, & non niſi ad minus ſeptimum ætatis ſuæ annum exceſſerint, atque ſi qui decimum quartum annum compleverint, Sacramenti Confeſſione purgati, ad Confirmationem deducantur: & noſtri denique, & Vicarii noſtri in Pontificalibus muneris erit, hoc Sacramentum ſemper ante meridiem adminiſtrare, & neminem, niſi per ſuum proprium Parochum, ſi in vicinia habitaverit, & commode adeſſe poterit, ſin minus, per noſtrum, vel Vicarii noſtri Sacellanum, vel alium ad hoc deputatum Presbyterum, antea probe examinatum, & tam quoad ætatem, quam alia prædicta, idoneum repertum, (quod quidem Parochus, vel alius ad hoc deputatus, eo juramento, quo Nobis devinctus eſt, atteſtari debet) ad Confirmationem admittere.

Quo tempore Confirmatio in Civitate Conſtantienſ. ſit adminiſtranda.

CAPUT VI.

Ut autem in adminiſtratione hujus Sacramenti nullus in Civitate & Diœceſi

(z) Ex Catechiſmo Romano.

(a) Ex Catechiſmo Romano.

ceſi noſtra defectus appareat, & omnes Chriſti fideles ejus participes, ut par eſt, fieri queant, prædicto Vicario noſtro in Pontificalibus præſenti noſtro Decreto injungimus, ut in poſterum non ſolum iis temporibus, quibus minores Ordines conferri ſolent, & quando Eccleſiæ, Altaria, Sacella, vel alia pia loca conſecrantur, ſeu reconciliantur, ſed quotannis poſtridie Feſtivitatis Pentecoſtes, hora primarum, poſtquam eodem, vel præcedenti die, ſermo de hoc Sacramento, ejusque uſu, myſterio, & fructu, ad populum in Eccleſia noſtra majori habitus fuerit, cunctis petentibus, prædicta tamen forma exacte ſervata, idem in conſpectu Eccleſiæ ibidem congregatæ, ſolenniter adminiſtret.

Quo modo & ordine, per ſingulas Diœceſis Conſtantien. Regiones, Confirmationis Sacramentum adminiſtrandum ſit.

CAPUT VII.

Deinde ut annuatim octo, & ſingulo quoque trimeſtri duas Regiones Epiſcopatus noſtri, quas Capitula ruralia vocant, nomine noſtro, juxta modum viſitandi, quem ſuo loco & tempore deſcribemus, viſitanda, ac omnia ea, quæ neceſſitas expoſtulaverit, benedicenda, conſecranda, & reconcilianda, aliaque, quæ ſuum officium concernunt, facienda ſibi proponat. Ita tamen, ut id Decanis eorundem Capitulorum, tribus aut ſaltem duobus menſibus antea, & mox Decani ſuis ſubjectis Paſtoribus, ſeu Confratribus, absque mora notificent, ut liberos ad futuram Confirmationem per ſe, vel alios, inſtruere, ea, quæ conſecratione & reconciliatione indigent, inveſtigare, & omnia neceſſaria ad eadem præparare valeant. Adveniente autem die præfixo, totus Clerus Decanatus viſitandi, in ſede Decanali, id eſt, in quo Capitulum congregari conſueſcit, conveniat, Nos, vel Vicarium noſtrum excepturus, viſurusque, & auditurus de eorum viſitatione, Baptizatorum Confirmatione, Eccleſiarum, Altarium, & Cœmiteriorum, aliarumque rerum Eccleſiaſticarum ſui Capituli benedictione, dedicatione, conſecratione, & reconciliatione, rationem cum eis iniri, tractari, & deliberari. Dabunt autem tam Vicarius noſter, quam Paſtores operam, ut juventus confirmanda, die conſtituta, primo mane, in Sedis Decanalis, aliisve Eccleſiis, & Sacellis, in quibus viſitatio, conſecratio, vel reconciliatio aliqua facienda fuerit, pro multitudine vel paucitate perſonarum, amplitudine vel anguſtia Decanatus, ac conditione & qualitate locorum, primum ad Sacrum Miſſæ, & Concionem de Sacramento Confirmationis habendam, deducatur, & deinde quælibet perſona confirmanda, taliter, ut prædictum eſt, qualificata, & per ſuum Parochum, vel alium Presbyterum, ejus nomine, ſi ipſe impeditus ſit, & patrinum, Epiſcopo confirmanti præſentata, interrogatione Epiſcopi & atteſtatione Paſtoris, ſeu examine, de quibus ſupra, præcedentibus, & non aliter confirmetur. Et ubi hæc in uno Decanatu peracta fuerint, mox ad ſecundum, & deinde ad tertium confinem, & propinquum, & ita juſto ordine de uno ad alium deveniatur uſque ad ultimum. Quam regulam Vicario noſtro in Pontificalibus perpetuam eſſe, eamque in aliquo transgredi non licere volumus. Quam & Nos, ubi hoc munus obire poterimus, Deo favente, obſervare ſtudebimus: & ita fiet, ut Diœceſis noſtra, quæ in ſexaginta ſex Regiones, ſeu Decanatus, diviſa eſt, quolibet octennio per Nos, vel per Vicarium noſtrum in Pontificalibus, tota perluſtretur ad dictæ Confirmationis effectum, nullique noſtrorum ſubditorum ſe Sacramento Confirmationis, & aliis, quorum adminiſtratio Nobis incumbit, privari, juſta conquerendi occaſio relinquatur.

De qualitate & officio præſentantium ad Confirmationem.

CAPUT VIII.

Præſentantes autem aliquem ad Confirmationem debent eſſe adulti, & ipſi confirmati; ut qui nondum adverſus carnis, mundi, ac Satanæ tentationes roborati ſint, per confirmatos jam dudum, atque exercitatos ſenſus habentes, (quibus confirmandi fides cognita & explorata ſit) ut dicunt Sacri Doctores,

ſtores, Epiſcopo præſententur. Quamobrem admonendi quoque ſunt iſti officii ſui, curandumque, ut tanti Sacramenti perceptio digne, ac reverenter peragatur, quemadmodum in primitiva Eccleſia obſervatum legimus.

De Cognatione Spirituali, quæ inter præſentantem ad Confirmationem, & præſentatum contrahitur. (b)

CAPUT IX.

Et cum æque inter Patrinum, ſeu præſentantem ad Confirmationem, & præſentatum, illiusque Patrem & Matrem, ac inter ſuſcipientem ex Sacro Fonte & ipſum baptizatum, cognatio ſpiritualis, contractum matrimonialem impediens, & dirimens contrahatur; Statuimus & mandamus, ut quilibet Parochus omnium & ſingulorum, per ſe, vel alium ejus nomine, ad Confirmationem deductorum, & eorum Patrinorum nomina, in Catalogum, ſpecialiter ad hoc deputandum, de quo ſub titulo: *De Parochis*, agemus, quam diligenter referat: quo melius ejusmodi impedimentum futuris temporibus probari poſſit. Quod ut minus eveniat, conſultum videtur, ut in quolibet loco, duo patrini viri ſenes & honeſti, liberis carentes, deputentur, qui omnes confirmandos Epiſcopo confirmanti præſentent.

Munera, a Suſceptoribus confirmatis dari conſueta, probibentur.

CAPUT X.

Quum Confirmationis Sacramentum unum ſit ex iis, quæ absque piaculo reiterari non poſſunt, nec debent: Illud autem a quibusdam avaris & impiis hominibus, ſpe munerum, quæ confirmatis elargiri ſolent, ſæpius aliquando reiteratum fuiſſe, compertum ſit; Proinde prohibemus, ne Suſceptores in Sacramento Confirmationis, iis, quos ſuſceperint, ſeu adduxerint, vel eorum Parentibus, quicquam omnino largiantur, & per hoc alicui iterandi hoc Sacramentum occaſio præbeatur.

De Sacramento Euchariſtiæ.

TITULUS X.

Quid docendum ſit de hoc Sacramento.

CAPUT I.

DE Sacroſancto Myſterio Sacramenti Euchariſtiæ ea omnia, quæ Sancta Oecumenica Synodus Tridentina decrevit, per Paſtores & Concionatores Civitatis & Diœceſis noſtræ Conſtantienſ., nec aliter quovis modo docendum & prædicandum eſſe decernimus, & ſtatuimus, docerique & prædicari eis graviter injungimus. Præſertim autem, quod tantum miraculum in hoc Sacramento, non ex Sacerdotis merito, ſed virtute Chriſti fiat, quod & in cæteris Sacramentis obtinet. Nam intra Sanctam Eccleſiam Catholicam, in myſterio Corporis Chriſti, nihil a bono Sacerdote majus, nihil a malo minus perficitur: quia non in merito Conſecrantis, ſed in verbo efficitur Creatoris, & in virtute Spiritus Sancti. Si enim in merito eſſet Sacerdotis, nequaquam ad Chriſtum pertineret. Nunc autem ſicut ipſe eſt, qui baptizat, ita ipſe eſt, qui per Spiritum Sanctum, hanc ſuam efficit carnem, & vinum tranſit in ſanguinem. Sed hoc ſolum intereſt, quod malus Sacerdos ſibi tantum nocet, indigne tanta myſteria tractans. Nam quod ad Corporis Dominici veritatem attinet, æque percipit hic, cui dicit Apoſtolus: Qui manducat indigne, judicium ſibi manducat; atque is, cui dicitur: Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet & ego in eo.

Nemo, niſi Confeſſione exploratus & abſolutus, ad participationem hujus Sacramenti admittendus. (c)

CAPUT II.

Nemo admittendus eſt, niſi cujus conſcientia Parocho, aut cui ſuper hac re legitime facta eſt poteſtas, per Confeſſionem Sacramentalem, explorata ſit, & qui pœnitenti ac contrito corde Corpus Domini dijudicans acceſſerit, quemadmodum jubet Apoſtolus, cum ait: Probet

(b) C. 2. de Reform. Matrim. Seſſ. 24.
(c) C. 7. de Euchariſt. Sacramen. Seſſ. 13. & Canon. 11. ibidem.

Probet autem ſemetipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat: ne cum Juda, qui cœnæ Dominicæ ad judicium interfuit, locum Diabolo præbeat; proinde mens ab omni affectu peccandi longe abſit. Nam ſi adhuc habet voluntatem peccandi, Euchariſtiæ perceptione magis gravatur, quam purificatur. At contra, quamvis quis peccato mordeatur, ſi tamen pœniteat, & de cætero peccandi voluntatem nullam habeat, confidens de miſeratione Domini, ad Euchariſtiam intrepidus & ſecurus accedat.

Qua pœna non confitentes, nec communicantes plectendi ſint.

CAPUT III.

Qui præſtituto ab Eccleſia tempore, videlicet Paſchali, proprio Parocho, vel ex ejus conceſſione, alteri Presbytero Catholico, confeſſi non fuerint, nec communicaverint, eosdem Parochi a communione Eccleſiæ excludant, & interim etiam eorum nomina ad Nos, vel Vicarium in Spiritualibus, vel Procuratorem noſtrum Fiſcalem ſingulis annis ſcripto deferant, expoſitis una cauſis, quas extra confeſſionem cognoverint. In quos omnes idem Vicarius noſter, ad implorationem Procuratoris Fiſci noſtri, cenſuris, & aliis pœnis acriter animadvertat: iis exceptis, qui Parochi ſui conſilio, juſta de cauſa ſumptionem in aliud tempus produxerint. Parochi vero tales deferre negligentes, pœnas dent, noſtro, vel Vicarii noſtri arbitratu.

Quatenus publice facinoroſi homines ad Communionem ſint admittendi.

CAPUT IV.

Adulteri, Concubinarii, Concubinæ, Fœneratores, ac Blasphemi, & alii ejusmodi facinoroſi homines, ſemel ſub ſpe emendationis ad Pœnitentiam & Communionem admiſſi, ſi poſtea eos in eodem luto peccatorum hærere, cognitum fuerit, amplius ad Sacram Communionem ne recipiantur, donec eos poſtea vitam & mores emendaſſe Parochi perſpexerint.

Parochi confitentes in Catalogum redigant, & non confitentes a participatione reliquorum Sacramentorum, & aliis beneficiis Eccleſiæ excludant.

CAPUT V.

Nulli autem Sacerdoti, (*d*) ſive Regulari, ſive ſæculari, liceat alteri, quam ſuo Parochiano, & cujus ipſe verus & legitime inſtitutus Paſtor, vel ab eodem delegatus ſit, hoc Sacramentum adminiſtrare; niſi aliquis peregre proficiſcatur, aut morbo correptus ſui Paſtoris copiam habere non poſſit, tum enim neceſſitas legem non habet. Et cum, ut percepimus, ſæpe contingat, in aliquibus Diœceſis noſtræ locis hoc Sanctiſſimum Sacramentum non paucis interdum adminiſtrari, qui neque confeſſi & abſoluti, nec alio modo, ut Catholicos Chriſtianos decet, præparati ſunt; Nos Paſtoribus præcipimus, ut ſaltem tempore Paſchali, omnium ipſis, vel eorundem Coadjutoribus & Subſtitutis confitentium nomina, diligenter, & quantum fieri poteſt, annotent, & annotari faciant, in eum finem, ut non confeſſos a confeſſis diſcernere, eosque a participatione hujus Sacramenti, nec non Extrema Unctione, Chriſtiana ſepultura, & aliis Eccleſiæ Catholicæ Beneficiis, prout facere tenentur, excludere poſſint. Qui vero hujusmodi annotationem ſemel vel pluries intermiſiſſe ac neglexiſſe, per Viſitatores noſtros, vel etiam Decanos, aut alios Præfectos noſtros repertus fuerit, is gravi pœnæ a Nobis, vel Vicario noſtro infligendæ ſubjaceat.

Quatenus alteri, quam ſuo Parocho confeſſus, ad Euchariſtiam admittendus ſit.

CAPUT VI.

Qui vero extra prædictos caſus, cum permiſſione Parochi ſui, (quod omnino requiritur, nec facile & absque juſta cauſa deneganda eſt) alteri, quam ſuo Paſtori confeſſus fuerit, is teſtimonium adferat, ſe confeſſum eſſe: cujus etiam conſcientiam nihilominus verus ejus Parochus in principalibus Chriſtianæ Religionis articulis, excu-

(*d*) C. 7. de Pœnitentiæ Sacram. Seſſ. 14. & c. Omnis utriusque, de Pœnitent. & Remiſ.

excutere non omittat. Ac generatim ſinguli Parochiani rudiores, ſemel ſaltem in anno, quum ad menſam Dominicam accedunt, in articulis fidei, Præceptis Domini, oratione Dominica, & Eccleſiæ Sacramentis, maxime Baptiſmi & Euchariſtiæ, prius examinandi ſunt.

Euchariſtiæ Sacramentum quando & quoties in anno ſumendum.

CAPUT VII.

Sed ne forte (*e*) aliqui ad hoc Sacramentum percipiendum ſegniores reddantur, quod tantam præparationem adhibere, grave admodum & difficile ducant, fideles ſæpe admonendi ſunt, omnibus eam legem propoſitam eſſe, ut Sacram Euchariſtiam accipiant: & propterea conſtitutum ab Eccleſia, ut quicunque provectæ ætatis, ſemel ſaltem ſingulis annis, in Paſcha non communicaverit, ab Eccleſia arceatur. Neque tamen fideles hoc ſatis habeant, ſe illius Decreti auctoritati obtemperantes, ſemel tantummodo quotannis, Corpus Domini accipere, verum ſæpius iterandam Euchariſtiæ communionem exiſtiment. Utrum autem ſingulis menſibus, vel hebdomadis, vel diebus, id magis expediat, certa omnibus regula præſcribi non poteſt. Veruntamen illa eſt Sancti Auguſtini norma certiſſima: Sic vive: ut quotidie poſſis ſumere. Quare Parochi partes erunt, fideles crebro adhortari, ut quemadmodum corpori in ſingulos dies alimentum neceſſarium ſubminiſtrare putant, ita etiam, ſi non quotidie, ſaltem ſingulis hebdomadibus aut menſibus, aut ad minus in quatuor principalioribus Feſtivitatibus anni, hoc Sacramento alendæ, & nutriendæ animæ curam non abjiciant. Neque enim minus ſpirituali cibo animam, quam naturali corpus indigere perſpicuum eſt.

Quæ ætas in pueris communicandis requiratur, & an ratione orbati communicandi ſint, & quando.

CAPUT VIII.

Qua vero ætate (*f*) pueris Sacra Myſteria danda ſint, nemo melius conſtituere poterit, quam Parentes, & Sacerdotes, cui illi peccata confitentur: ad illos namque pertinet explorare, & a pueris percunctari, an hujus admirabilis Sacramenti cognitionem aliquam acceperint, & guſtum habeant. Amentibus præterea, qui tunc a pietatis ſenſu alieni ſunt, Sacramenta dare minime oportet: quamvis ſi, antequam in inſaniam inciderint, piam & religioſam animi voluntatem præ ſe tulerint, licebit eis in fine vitæ, ex Concilii Carthaginenſis Decreto Euchariſtiam adminiſtrare, modo vomitionis, vel alterius indignitatis & incommodi periculum nullum timendum ſit.

De cuſtodia Euchariſtiæ.

CAPUT IX.

Hoſtia vitalis pro infirmorum viatico in loco mundo & honorato, accenſo ad eum perpetuo lumine, conſervetur.

De Proceſſionibus, quas vocant, quæ fiunt cum Euchariſtia.

CAPUT X.

Eadem ſi in ſolennibus Feſtivitatibus aut magnis Supplicationibus circumferetur, (quod niſi ex Catholico inſtituto, aut gravi cauſa, præſentibusque devotis cultoribus, fieri non debet,) quicquid veram devotionem non excitat, ludique omnes prophani removeantur.

Qualiter Sacra Euchariſtia ad infirmos portanda ſit.

CAPUT XI.

Sed & quando a Presbyteris (quos tunc habitu Chorali indutos eſſe convenit) ad infirmos defertur, lumen præferri, & campanella fidelibus ſignum dari, præcipimus. Caveat tamen Presbyter, ut pauciores duabus particulis, ad infirmum non deferat, ne populus in redeuntis manibus, vacuum vaſculum adoret. Sin autem contigerit forte, ut ſine Euchariſtiæ Sacramento, ad Templum reverti cogatur, lumen præferri, aut ſignum dari prohibeat.

(*e*) Ex Catechiſmo Romano.

(*f*) Ex eod. Catechiſmo.

De Sacrificio Miſſæ.

TITULUS XI.

Quomodo ſingulis diebus Dominicis plebs ad audiendam Miſſam ſe præparabit.

CAPUT I.

Docendus (*g*) eſt populus, ut qui juxta antiquum Eccleſiæ ritum, ſingulis diebus Dominicis, ad communicandum Corpori & Sanguini Dominico, ſe non præparat, Miſſæ ſaltem Parochiali, hiſce, aliisque Feſtis diebus interſit: ut tametſi inter Sacrificantem & aſſiſtentes, juxta morem antiquum, non ſit tam frequens Sacramentalis Communio, ſit ſaltem Sacræ Doctrinæ, piæ exhortationis, precationis, laudis, & gratiarum actionis communio, ut ſic quodammodo omnes ſpiritualiter communicent, cum deſiderio etiam Sacramentaliter communicandi. Ne vero populus ab hac Miſſa Parochiali, & ab auditione Verbi Dei diſtrahatur, placuerit Nobis, ut ſi quæ aliæ Miſſæ die Dominico ſint legendæ, hæ vel finiantur ante Concionem Verbi Divini, vel inchoentur primum poſt eandem finitam.

Declarandum populo, quid agatur in Miſſa.

CAPUT II.

Populus generatim doceri debet, (*h*) quid agatur in Miſſa, & quibus partibus conſtet. Conſtat ſiquidem Pſalmodia, quam vocamus Introitum: invocatione & glorioſa celebratione Sanctiſſimæ Trinitatis, quæ in Canticis Kyrie eleyſon, & Gloria in Excelſis Deo peraguntur: Precatione, ſeu Collecta, recitatione verborum Propheticorum aut Apoſtolicorum, quam Epiſtolam vocamus: Sacris Canticis, quæ vocamus Gradualia, & Alleluja: & quæ ſequuntur, lectione Evangelica, Symboli recitatione, ſeu Profeſſione Fidei Catholicæ, cantico, quod non ſine myſterio Offertorium appellatum eſt: gratiarum actione, quæ dicta eſt Præfatio: religioſa commemoratione mortis, Conſecrationeque Corporis & Sanguinis Dominici, quæ in Canone: Rurſus precationibus, inter quas eſt precatio Dominica: ſequitur oſculum Pacis, Symbolum Chriſtianæ charitatis, mox Communio. Dein iterum Sacrum Canticum, quod Commune appellatur, & Precatio. Poſtremo loco, Sacerdos totum populum velut in ſuam tutelam receptum, Deo benedictione tradit, atque commendat, ut perſeveret in affectu pietatis, & mutuæ charitatis: quorum cum admonetur populus, incipiet nedum credere, ſed & ſentire, quod in Miſſa nihil non ſit pium ac venerandum.

Quod Presbyteri non niſi idonei, &, ſi alicujus peccati mortalis ſibi conſcii fuerint, confeſſi & abſoluti, Miſſam celebrent.

CAPUT III.

Cum (*i*) in univerſo Cultus Divini genere præcipuum & ſanctiſſimum illud ſit, quod in offerenda Corporis & Sanguinis Chriſti Euchariſtia, Sacerdotes exequuntur, ante omnia cum hac noſtra Synodo proſpiciendum judicamus, ne quid in tanto myſterio celebrando, per incuriam, inſcitiam, vel contemptum admittatur, ex quo ejus Myſterii dignitas apud populum minuatur; ne ex Sacerdotum ſordibus res, quæ Sacroſancta eſt, in contemptum abeat: idemque probrum Eccleſiaſticis inferri poſſit, quo filios Heli, Summi Sacerdotis, infames fuiſſe Sacræ Literæ teſtantur, nempe quod nequitia & improbitate populum revocarent a cultu, & Sacrificiis. Quare quod ad hanc rem attinet, quæcunque Sanctum Oecumenicum Tridentinum Concilium ſtatuit, obſervari mandamus. Atque in primis omnibus modis hortamur, ut quicunque ad tremendum Miſſæ Sacrificium celebrandum acceſſerit, is mentem puram & attentam, ad tanti Sacramenti Myſterium perficiendum, adferat: ne niſi bonæ conſcientiæ teſtimonio præditus, & Pœnitentia Sacramentali, ſi neceſſe fuerit, præparatus & probatus, ac debita ora-

(*g*) Decretum de obſervan. & evitan. in celebratione Miſſæ, Seſſ. 22.
(*h*) C. 8. de Sacrificio Miſſæ, Seſſ. 22.
(*i*) C. 7. de Euchariſtiæ Sacram. Seſſ. 13.

oratione prius accommodatus, ad Corporis & Sanguinis Chriſti Venerabile Sacramentum Deo Patri offerendum ſe conferat. Ut autem temeritati, Statuta Eccleſiaſtica, quantumvis ſalubria & neceſſaria, contemnentium, obvietur, ſancimus, ut quilibet Presbyter, quo purior ad Divinam rem faciendam accedat, ſaltem ſingulis hebdomadibus, etiam ſine conſcientia peccati mortalis, peccata ſua confiteatur, niſi eum, ob mortalis peccati culpam, frequentius id facere oportuerit. (*k*) Diaconi vero, Hypodiaconi, Acolythi, & alii Clerici, beneficia Eccleſiaſtica poſſidentes, ſingulo ſaltem menſe, ſemel Presbytero idoneo, & ad hoc poteſtatem habenti, peccata ſua confiteantur, & ii, qui ex defectu ordinis, & alia juſta cauſa impediti, non celebrant, ad Sacram Euchariſtiam in illa Eccleſia, ex cujus proventibus egunt, publice accedant, & teſtimonium cujuslibet factæ confeſſionis a Presbytero abſolvente recipiant, vel in librum, quem Paſtores, & alii confeſſiones audientes, ad hoc paratum habere debent, annotari faciant, quo quilibet Nobis, aut Viſitatoribus noſtris, vel aliis ſuis Superioribus, ſe huic Decreto noſtro obedienter paruiſſe, ſi res ita expoſtulaverit, fidem facere poſſit. In hoc tamen excipitur caſus, ſi quis non poſſit habere copiam Confeſſoris. Verum, ſi neceſſitate urgente, Sacerdos ſine prævia neceſſaria confeſſione, celebraverit, poſtea quamprimum confiteatur. Si quis autem contra hanc noſtram Sanctionem fecerit, a Decano, aut Præpoſito, ſi ſit in Cathedrali, aut Collegiata Eccleſia: a Paſtore, ſi ſit in Parochia: ſi vero ipſemet ſit Paſtor, a Decano rurali monitus, niſi reſipiſcat, Nobis, aut Vicario, Procuratori ve Fiſcali, vel etiam Viſitatoribus noſtris, denuncietur ſevere caſtigandus.

Temulenti & criminoſi celebrantes Ordinario denunciandi.

CAPUT IV.

Quicunque (*l*) pridie ebrius, ſcandaloſusve fuerit, aut ullum aliud notum crimen admiſerit, a Decano rurali, Rectore Eccleſiæ, vel alio ſuo Superiori, non modo propter crimen admiſſum, ſed & ob ſcandalum & irreverentiam Sacramento illatam, Nobis, ſeu Vicario, vel Fiſcali noſtro caſtigandus denuncietur. Decani vero & Rectores, aliive Superiores, ſi tales denunciare neglexerint, tanquam tanti ſceleris diſſimulatores, puniantur. Eſt namque valde præpoſterum & indignum, quod Sacerdotes omnem a laicis reverentiam huic Sacramento, ut par eſt, exhiberi velint, nec ipſi tamen moribus & religione ſua exhibendam declarent.

Ignoti & alieni Presbyteri, quatenus ad celebrandum Miſſas admittendi ſint.

CAPUT V.

Parochi (*m*) ignotis & alienæ Diœceſis, rei Divinæ in Eccleſiis ſuis faciendæ facultatem ne permittant, niſi literas teſtimoniales, ſeu dimiſſorias Ordinarii ſui, a Nobis approbatas, vel, ſi ex antiquiores ſint, etiam ſcriptum teſtimonium, de vita & moribus ab iis Ordinariis, in quorum Diœceſi poſt illud permanſerint, afferant, & oſtendant.

Diſtincte & intelligibiliter in Miſſa legendum & canendum, & quatenus Muſica adhibenda ſit.

CAPUT VI.

In Miſſis, quæ in Choro canuntur, ſive ſint ſolennes, ſive Dominicæ, aut feriales, ſic canantur tam a Presbytero celebrante, quam Choro, & reliquis, ut non tantum aures voluptatem, ſed mentes utilitatem capiant. Quoniam vero in his quædam ad doctrinam pertinent & eruditionem fidelium, ut Epiſtola, Evangelium, Symbolum: quædam ad laudes, quædam autem ad preces: Statuimus, ut quæ ad eruditionem faciunt, ita legantur & canantur, ut præſentes ſingula verba diſtincte exaudire poſſint. Quapropter in Symbolo canendo placet, nec Organa, nec Muſicam adhiberi, niſi Muſica ſit ſimplex, ac talis, ut ſingula verba ſine repetitione intelligi poſſint.

(*k*) C. 13. de Reform. Seſſ. 23.
(*l*) Decreto de Obſervan. in Miſſa, Seſſ. 22.
(*m*) Eodem Decreto.

ſint. Quæ vero ad laudes pertinent, ut ſunt Hymni, Gloria in excelſis, Sanctus, in his Muſica locum habeat: non tamen laſciva, nec choreis potius, quam choro congruens: ſed gravis ac movens pios affectus. Quæ autem ad preces referuntur, ea ſive legantur, ſive canantur, ſic fiant, ut affectus deprecantis potius, quam exultantis lætitia demonſtretur. Volumus etiam & diſtricte mandamus, ut Symbolum integrum ad finem uſque decantetur, neque Præfatio decurtetur, nec etiam Oratio Dominica cantando omittatur.

Quatenus Organorum uſus admittatur.

CAPUT VII.

Organorum (*n*) uſum in Miſſis ſic ſervari ſtatuimus, uti Concilio Tridentino mandatum eſt; id eſt, ne modulatione laſcivas cantationes imitentur. Cæterum, quæ in Choro cani debent ad inſtructionem, ea canantur voce, ut intelligantur mente, non autem organis, quæ æque ædificare nequeunt, ut viva vox, piæ mentis interpres & nuncia. Liceat tamen ad ornatum cultus Divini his modulis organicis uti in Kyrie eleyſon., Gloria in excelſis, in Proſis, Offertorio, Sanctus, & Agnus Dei.

Quæ ſubmiſſa voce, & quæ alta in Miſſa legi oporteat.

CAPUT VIII.

Canon Miſſæ, ſola Dominica oratione, pacis exoptatione, Agni Dei invocatione, & poſtrema populi ſalutatione excepta, ſubmiſſa voce, ſummaque devotione pronuncietur, quemadmodum hactenus a Catholicis factum eſt, ut myſteriis tremendis ſua conſervetur Majeſtas. Reliquæ vero Miſſæ, quæ Catechumenorum dicitur, partes, debita religione, atque alta & intelligibili voce legantur, adſitque legenti ſemper miniſter, qui Eccleſiæ nomine reſpondeat Sacrificanti.

Sacrificans ſtudeat compoſitis geſtibus, & mediocritatem teneat inter feſtinationem & prolixitatem.

CAPUT IX.

Ut nimia (*o*) feſtinatio in lectione aut celebratione Miſſæ religioſas aures, oculoſque offendit, ita incondita prolixitas faſtidium potius, quam devotionem parit. Quapropter cunctis Civitatis & Diœceſis noſtræ Presbyteris devotam mediocritatem, & toto ſacratiſſimæ actionis tempore decorum, quod ex corporis geſtu & veſtium ſacrarum compoſitione, ipſoque vultu eluceat, commendamus: præcipimusque, ut ii, qui ſingulares, ſeu etiam peregrinos geſtus affectant, ſe communi conſuetudini, quæ magis ad Romanæ Eccleſiæ inſtitutum accedat, accommodent, ut ab omni indecoro & abſurdo capitis, o[illegible] veliqui corporis motu abſtineant, [illegible] capite celebrare non præſuman[illegible].

Miſſam ex libro legendam, non memoriter dicendam eſſe.

CAPUT X.

Edicimus quoque, ut Presbyteri propter erroris caſum, qui in omni Miſſæ parte gravis, in Canone gravior, in ipſa vero Conſecratione graviſſimus eſt, Miſſam ex libro Miſſali legant, non memoriter dicant, aut canant.

Sacerdos celebrans nihil faciat, quod a propoſito ſuo ſit alienum, & quod a debita devotione eum retrahat.

CAPUT XI.

Porro ſtatuimus, ne Sacerdotes, vel eorum Miniſtri, antequam Miſſa finita fuerit, ab Altari recedant: neve vaſa, aut linteola ſacra colligant, aut cuiquam rei tollendæ, vel movendæ cauſa manus admoveant, nec candelas reſtinguant, niſi abſoluto Evangelio, quod poſt benedictionem dicitur. Nec quicquam prorſus, quod a propoſito alienum ſit, eosque a debita devotione retrahat, faciant.

Sub

(*n*) Eodem Decreto.

(*o*) Ex eod. Decreto.

Sub Elevatione nihil a Sacrificio Miſſæ alienum cantari debet.

CAPUT XII.

Sub Elevatione Sacræ Hoſtiæ Antiphonæ ad hoc Sacrificium tantum pertinentes, cantentur. Quamquam melius, & veteri Eccleſiæ convenientius eſſet, præſentiam Dominici Corporis & Sanguinis, in altiſſimo ſilentio proſtratos contemplari.

A Miſſis privatis abſtinendum.

CAPUT XIII.

Miſſas privatas (*p*) in privatis locis aut domibus, quoniam Sacrum Concilium improbat, & Nos, ut par eſt, improbamus, & prohibemus; niſi Presbyter celebrare volens, a Nobis, vel Vicario noſtro, ex juſta & rationabili cauſa celebrandi facultatem in decenti Oratorio, ad eum uſum tantum deſtinato, & a Nobis, vel Vicario noſtro viſitato & approbato, impetrarit.

Certæ horæ Miſſarum celebrandarum, & Veſperarum decantandarum obſerventur.

CAPUT XIV.

Horæ (*q*) celebrandarum Miſſarum, & Veſperarum decantandarum, in ſingulis Decanatibus, oppidis, & pagis, hiberno & æſtivali tempore ita inſtituantur, ne, uti hactenus factum, indies mutentur, varientur, & in alicujus, etiam Magiſtratus, gratiam anticipentur, vel differantur, atque populus nullum ad Sacra conveniendi certum tempus habeat.

Nihil, quod ad rem ſacram faciendam non pertinet, in Altare ponatur.

CAPUT XV.

Prohibemus etiam, ne Sacerdotes celebrantes pileum, ſeu byretum, chirotecas, aut quodcunque denique hujus generis impertinens in Altare ponant.

Plures Miſſæ eodem die celebrandæ, debitis intervallis, pro commoditate populi, & ita diſtribuantur, ne unus Presbyter ab alio perturbetur.

CAPUT XVI.

In Eccleſiis, ubi plures Miſſæ celebrari ſolent, is ordo ſervetur, ut pro populi commoditate prima diluculo, reliquis deinceps debito intervallo diſtributis, poſtrema autem, quo tardius liceat, celebretur. Quod ſi eodem tempore pluribus locis Miſſa celebranda ſit, rationem ineant Parochi, ne Sacerdotes inter ſe, alius ab alio, perturbentur. Caveant autem Presbyteri, ne ante horam tertiam matutinam, nec poſt duodecimam meridianam, niſi ex cauſa jure permiſſa, Miſſam celebrent.

Choreæ, ludi, & alii abuſus in novis Miſſis prohibentur.

CAPUT XVII.

Sumptuoſa convivia, (*r*) inebriationes, ludos, choreas, & omne inanium oblectamentorum genus, cæterosque omnes abuſus, qui populi temeritate, aut Sacerdotum avaritia, in novarum Miſſarum ſeu primitiarum, ut vocant, celebratione, nec non & Templorum Dedicatione irrepſerunt, prorſus interdicimus, eosque, qui in hoc genere aliquid peccarint, puniendos eſſe decernimus.

De conditione, habitu, & officio miniſtrantium Presbyteris celebrantibus.

CAPUT XVIII.

Volumus præterea & ordinamus, ut celebranti Sacerdoti unus ſaltem Miniſter adſiſtat, isque Clericus, ubi haberi poſſit, atque talari veſte & lintea tunica chorali indutus ſit. Curent etiam hujusmodi Miniſtri, ut Miſſale, ac urceolos, & alia, quæ ad Miſſæ miniſterium requiruntur, ſuis locis in Altari collocent, & candelas accendant, priusquam Sacerdos eo accedat: quem niſi his omnibus præparatis, confeſſionem ordiri omnino prohibemus. Sacerdote rem Divinam faciente, Miniſtri per Eccleſiam ne vagentur, neve dent operam collocutionibus, aut aliis pro-

(*p*) Ex eod. Decreto. (*q*) Ex eod. Decreto.
(*r*) C. 1. de Reform. Seſſ. 22. & C. 12. de Reform. Seſſ. 24.

prophanis rebus, ſed compoſito corpore, nullo indecenti geſtu adhibito, modeſte, ut debent, Sacerdoti adſiſtentes inſerviant.

De prævia præparatione Preſbyteri antequam ad Altare accedat.

CAPUT XIX.

Preſbyteris quoque injungimus, ut antequam ad Altare accedant, Miſſam perlegant, & ſingulas partes ita præparatas & notatas habeant, ut Celebrantes neque errent, neque hæreant. Sacris autem veſtibus induti, cum nemine colloquantur, neque loquentibus aures præbeant, mentemque & oculos ab omnibus amoveant, quibus diſtrahi poſſint: neque ex Sacrorum cuſtodia (quam vulgo Sacriſtiam vocant) exeant, niſi cum ad Altare eundum erit, quod tum graviter & modeſte fiat.

De Sacramento Pœnitentiæ.

TITULUS XII.

Concionatores in materia pœnitentiali remittuntur ad Decreta Sacri Concilii, & Catechiſmum, auctoritate ejus editum.

CAPUT I.

MAgni quidem refert, quomodo Verbi Divini Præcones Sanctæ Pœnitentiæ Sacramentum, ſecundum poſt naufragium tabulam, & ejus partes, commendent populo. Nos tamen hoc loci, quosvis de Clero, pietatis & veteris Religionis ſtudioſos, ad Decreta Sacri Concilii Tridentini, & Catechismum Romanum, ejusdem auctoritate editum, remittimus.

Nullus Preſbyter confeſſiones audiat, niſi ab Ordinario examinatus, & approbatus fuerit.

CAPUT II.

Id tamen (*s*) inter cætera admonere voluimus, quod & in Concilio decretum eſt, Nos non permiſſuros, ut Regulares cujuscunque Ordinis, aut alii Sacerdotes confeſſiones audiant, niſi prius a Nobis, vel juratis Examinatoribus noſtris, idonei reperti, & ſcripto approbati ſint.

(*s*) C. 15. de Reform. Seſſ. 23.

Fideles cohortandos eſſe, ut ſæpius quidem in anno, præcipue autem in Quadrageſima bis confiteantur.

CAPUT III.

Parochi & Concionatores cohortentur, & moneant fideles, ut ſæpius quidem in anno, præcipue autem in Quadrageſima, & in ea ad minimum bis, plenam, quantum fieri poteſt, peccatorum ſuorum confeſſionem & enumerationem faciant.

Confeſſionem in Sanctam uſque Hebdomadam non differendam, nec Confeſſarios ſe confeſſionis tempore abſentare debere.

CAPUT IV.

Parochi ſæpe cohortentur, & moneant fideles, ne confeſſiones, quæ in Quadrageſima & Paſchæ tempore fieri debent, uſque ad Sanctam Hebdomadam differant. Caveant quoque Paſtores & Confeſſionarii, ne iis temporibus, quibus confeſſiones frequentiores eſſe ſolent, etiam alio ad funera, & alia ſacra officia vocati, illud audiendæ confeſſionis munus, in ſuis Eccleſiis, ſine magna & neceſſaria cauſa intermittant, aut ullo modo differant.

Canones pœnitentiales Confeſſariis bene noti ſint & perſpecti.

CAPUT V.

Confeſſarii Canones pœnitentiales bene noverint, & de Pœnitentia, quam cuique peccato præſcripſerunt, confitentes admoneant: ut tanto diligentius a peccatis cavere ſtudeant, quanto in Pœnitentiis Canonum mitigandis, benigniorem in ſe Eccleſiam experiuntur.

Ex quibus potiſſimum libris Preſbyteri officium Confeſſarii diſcere valeant.

CAPUT VI.

Adhortamur etiam, ut Confeſſarii probatam aliquam confeſſionis ſummam legant, qualis eſt Beati Antonini, Caymi Mediolanen. aut Thomæ Cardinalis Cajetani: & præſertim Methodum confeſſionis, ante paucos annos Dilingæ impreſſam: ex qua criminum differentias, magnitudines, cauſasque optime diſcant, ut ſalutarem medicinam ſuo tem-

tempore adhibere, & condignam ſatisfactionem injungere valeant.

Confitentes peccata ſua in ſpecie, & cum ſingulis circumſtantiis enumerare debent.

CAPUT VII.

Ad hæc Paſtoribus & Confeſſariis (*t*) aſſidue advigilandum eſt, ut populus ſuæ fidei & cuſtodiæ commiſſus, peccata ſua, præſertim graviora, in confeſſionibus, in ſpecie enumerare aſſueſcat: indicando etiam, quoad ejus fieri poteſt, circumſtantias loci, temporis, numeri, perſonæ, & ſimilium, quæ fere peccata ſemper vel leviora, vel graviora reddunt: quod tamen ita intelligi volumus, ut ad expreſſionem loci & perſonæ, in individuo, ſeu ſpecie ſpecialiſſima, non deveniatur. Confeſſiones etenim in genere ſolum factæ, in Sacramento Pœnitentiæ minime ſufficiunt, nec veræ confeſſiones ſunt. Quamobrem ita confitentes, bona conſcientia abſolvi non poſſunt, nec debent: ubi namque confeſſio non eſt, ibi nec abſolutio eſſe poteſt.

Quilibet ſua peccata per ſe confiteatur, ita tamen, ut in aliqua parte deficiens, diligentia Confeſſarii adjuvetur.

CAPUT VIII.

Ad Sacramentum Pœnitentiæ, quo a peccatis liberamur, nemo ſine debita præparatione accedat, ut in ſpiritu humilitatis, & amaritudine animæ ſuæ, non expectata Confeſſarii interrogatione, ipſe peccata ſua confiteri poſſit: cujus tamen diligentia adjuvandus erit, ubi aliqua in parte deficere videbitur.

De Caſibus Summo Pontifici, & Epiſcopo reſervatis.

CAPUT IX.

Confeſſarii (*u*) in caſibus reſervatis non ſint temerarii, ſed tales, juxta veterum Conciliorum Decreta, ad ſuperiores & legitimos Judices, pro beneficio abſolutionis, excepto articulo mortis, remittant. Et quoniam Anteceſſorum noſtrorum vetera Statuta Synodalia, præcipuos caſus reſervatos in ſpecie exprimunt, Nos eosdem huc inſerendos duximus: atque omnibus Paſtoribus & Confeſſariis ſevere inhibemus, ne de eiſdem caſibus, ſe abſque noſtra, vel Vicarii noſtri ſpeciali conceſſione, abſolvendo intromittere audeant, ſed perſonas in eiſdem delinquentes ad Nos, vel Vicarium noſtrum remittant. Qui quidem Vicarius easdem in caſibus Epiſcopalibus, noſtra Ordinaria, in Papalibus vero, Apoſtolica auctoritate, ubi illud in noſtris erit facultatibus, injuncta pœnitentia ſalutari, gratis abſolvet, vel abſolvi procurabit. Ubi autem in caſibus Papalibus abſolvendi poteſtate deſtituti eſſemus, eas informabit, quo pacto abſolutionis beneficium a Sede Apoſtolica conſequi valeant. Confeſſiones vero, & abſolutiones in caſibus hujusmodi, præterquam in mortis articulo, aliter factas, quemadmodum nullæ & invalidæ ſunt, ita & irritas, inefficaces, & viribus penitus carere, decernimus.

Præcipui autem caſus ſunt tales.

Primo omnis hæreticus, aut fautor, vel participator hæreticæ pravitatis.
Item rebaptizatus, reconfirmatus, vel reordinatus.
Item Symoniacus.
Item committens Sodomiticum crimen.
Item abutens quomodolibet Sacramentis Eccleſiæ, utpote Hoſtia, Chriſmate, vel alia re ſacra.
Item quilibet cum Sanctimonialibus coiens.
Item non ordinatus celebrans, vel miniſtrans in ordine, quem non habet.
Item quilibet Sacerdos proditor confeſſionis.
Item Sacrilegus.
Item latro.
Item opprimens, vel negligens propriam prolem.
Item homicidium, facto, præcepto, conſilio, conſenſu, auctoritate propria, ſeu auctoritativa exhortatione, vel quovis alio modo commiſſum.
Item in ſe ſterilitatem, vel abortum quomodolibet procurans.
Item incendiarius.
Item Eccleſiam conſecratam ſanguinis, vel ſeminis effuſione polluens.

Item

(*t*) C. 5. de Pœnit. Sacrament. Seſſ. 14.

(*u*) C. 7. de Pœnitent. Sacram. Seſſ. 14.

Item raptor.
Item uſurarius.
Item voti transgreſſores.
Item ſcienter coiens cum infideli.
Item inceſtum in tertio aut proximiori gradu conſanguinitatis, vel affinitatis committens.
Item celebrans in Eccleſia interdicta, vel Altari non conſecrato, aut mobili ſine licentia, vel ſine indumentis, aut non jejunus.
Item conjux, qui & quæ in mortem conjugis effectualiter machinatus, vel machinata fuerit.
Item quilibet dejerans, ſeu veniens contra ſuum juramentum.
Item quilibet (excepto caſu urgentis neceſſitatis) ſcienter baptizans propriam prolem, vel illam tenens in Baptiſmo, aut Confirmatione.
Item excommunicatus, vel ſuſpenſus, aut interdictus in ordine ſuo miniſtrans, vel qui taliter ligatus aliquem ordinem ſuſcepit.
Item ſcienter ſepeliens corpus excommunicati in cœmiterio, vel etiam non excommunicati tempore interdicti.
Item Sacerdos, cujus negligentia, vel culpa aliquid inhoneſtum, vel aliquod ſcandalum circa Sacramenta evenit.
Item falſarius literarum vel monetæ.
Item ille, qui virginem defloraverit, oppreſſerit, vel rapuerit.
Item quilibet manus violentas injiciens in Clericum, Monachum, vel quamcunque aliam perſonam religioſam, nec non Patrem, vel Matrem ſuam.
Item quilibet Eccleſiæ, vel Cœmiterii, aut Immunitatis, vel libertatis Eccleſiaſticæ violator.
Item quilibet conjugatus contrahens Matrimonium, vivente uxore, cum ſecunda, vel intrans Religionem, vel recipiens Sacrum Ordinem, conjuge in vita, conſummato jam Matrimonio, & contra.
Item omnis adulter utriusque ſexus.
Item promotus per alium, quam per proprium Epiſcopum, ſine licentia.
Item furtive, ſeu per ſaltum, vel extra ſtatuta tempora promotus.
Item qui Matrimonium poſt ſponſalia jurata, cum alia, quam ſponſa contraxerint.
Item qui, vel quæ antequam certificetur de morte prioris conjugis, ſecundo contraxerit.
Item illi, quibus ſolennis pœnitentia fuerit injungenda.
Item quilibet irregularis.
Item omnes clandeſtine contrahentes Matrimonium, & generaliter quilibet excommunicatus a Canone, vel Conſtitutione Synodali.

Paſtoribus, & Confeſſariis approbatis conceditur facultas, laicos in omnibus caſibus reſervatis & occultis (tribus tantum exceptis) abſolvendi.

CAPUT X.

Porro ne propter caſus reſervatos, homines a ſalutaris Confeſſionis remedio retrahantur, dum vel in promptu Sacerdotem non inveniunt, qui eos abſolvere poſſit, vel etiam famæ ſuæ, & ſumptui timent, ſi longius pro abſolutione conſequenda ablegentur. Nos pudori ſimul & ſumptibus ſubditorum noſtrorum conſulere volentes, præſenti Decreto, Paſtoribus omnibus per Diœceſim noſtram conſtitutis, riteque ordinatis & vocatis, & aliis Confeſſariis, per Nos, vel Vicarium noſtrum approbatis, concedimus, hancque poteſtatem illis, auctoritate Ordinaria, ab Anteceſſoribus noſtris jam antea datam confirmamus, ut deinceps quoscunque laicos, contritos, & confeſſos, a quibuscunque peccatis occultis, quantumvis gravibus & enormibus, quæ alioqui auctoritati noſtræ Ordinariæ reſervari debebant, abſolvere poſſint, exceptis duntaxat hæreticis & ſchismaticis, voluntariis homicidis, & majori excommunicationis vinculo innodatis, ad Nos, Vicarium, vel Pœnitentiarium noſtrum mittendis. Quo autem ad Clericorum peccata, tam publica, quam occulta, nihil ex veteri Statuto intelligatur innovatum.

Quatenus illi, qui aliena non reſtituunt, cum eis facultas ſit reſtituendi, abſolvendi ſint.

CAPUT XI.

Caveant Confeſſarii, ne ante debitam ſatisfactionem illos abſolvant, quibus cum facultas ſit aliena reſtituendi, vel legata ad pias cauſas facta per-

perſolvendi, illisque ut id facerent, ſuperiori confeſſione præceptum ſit, ipſi tamen id præſtare neglexerint: ab hoc vero eos excipimus, qui periculoſe ægrotant: ita tamen, ut admoneantur, ut id, quod debent, quam primum perſolvant.

De fœneratoribus, & iniquos contractus exercentibus, absque ſatisfactione non abſolvendis.

CAPUT XII.

Iidem omni adhibita diligentia conſcientiam examinent ſingulorum, qui fœnerantur, & iniquos contractus exercent: neque quenquam in his caſibus abſolvant, niſi debita reſtitutio aut ſatisfactio, ex Canonum præſcripto, prius intercedat.

Peccatis publicis pœnitentiam publicam injungendam.

CAPUT XIII.

Iidem, quemadmodum a Sancta Tridentina Synodo juſſum eſt, publice peccantibus, publicam pœnitentiam imponant: ita tamen, ut in ea imponenda magna prudentia, & nonnunquam etiam in gravioribus caſibus, Vicarii, & Pœnitentiarii noſtri, vel etiam Seniorum Decanorum ruralium conſilio utantur: neque illud publicæ pœnitentiæ genus, niſi data a Nobis facultate, alia ſecreta pœnitentia commutare audeant.

Ubi, & quo diei tempore tam virorum, quam mulierum confeſſiones audiendæ ſint.

CAPUT XIV.

Sacerdotes, niſi ex cauſa neceſſaria, mulieres ante Solis ortum, vel poſt ejus occaſum, confitentes ne audiant: neve in locis abſconditis, vel in privatis ædibus, ceſſante infirmitatis, aut alia juſta cauſa, ſed publice in Eccleſia in ſedibus, in quibus tabella inter confitentem & Confeſſarium interjecta ſit, cujusque ſive maris, ſive fœminæ, confeſſionem audiant. Hæc tamen, ſi commode fieri poſſit, ita ſerventur.

Medici ægrotos ad confeſſionem cohortentur, & niſi paruerint, ab eorum curatione abſtineant.

CAPUT XV.

Salutarem Innocentii Tertii Conſtitutionem, in Generali Concilio editam, Nos ad uſum revocantes, præcipimus, ut Medici ad ægros in lecto jacentes adducti, antequam illorum curam ſuſcipiant, eos plane moneant, ut idoneo Confeſſario de eorum peccatis confiteantur. Quibus etiam denuncient, niſi id quatridui ſpatio ad ſummum præſtiterint, ſe eorum curationi defuturos. Parochum quoque de eo, qui in ejus Parochia morbo affectus teneatur, certiorem fieri curabunt, qui pro ſui officii ratione ſtatim ægrum convenire, & cum eo agere debet, ut per hoc Sacramentum Deo reconcilietur. Jubemus autem Medicos, excommunicationis pœna iis præpoſita, quam ipſo jure ſubeant, ſi ſecus fecerint, tranſacto quatriduo, ab illorum curatione omnino abſtinere; niſi certo cognoverint, eos poſtquam in morbum inciderint, confeſſos eſſe.

Promiſſio de Pœnitentiario aſſumendo.

CAPUT XVI.

Nos interim, ne Pœnitentiarii Eccleſiæ noſtræ Cathedralis munus hac in parte ceſſet, & Decretis Sacri Concilii ſatisfiat, illud pro tempore doctæ, probæ & habili alicui perſonæ injungemus, cum unione Præbendæ, quæ primo quoque tempore vacaverit. Huc denique omnia illa, quæ ſuperius de Pœnitentia & Confeſſione, ſub titulis de Sacramento Euchariſtiæ, & de Sacrificio Miſſæ, ſcripſimus, referimus, & relata eſſe volumus.

De adminiſtratione extremæ Unctionis.

TITULUS XIII.

Qualiter ægrotus, dum integris ſenſibus ungendus, a Presbytero conſolari, & ad ſpem æternæ beatitudinis erigi debeat.

CAPUT I.

Extremæ Unctionis Sacramentum curet Parochus, ut ægroto, dum inte-

integris eſt ſenſibus, adhibeatur. Idem cum ad ungendum infirmum acceſſerit, diligenter eum conſoletur: exhortetur, ut bono animo ſit, & a curis ac deſideriis hujus vitæ ad cœleſtis beatitudinis cogitationem ita erigat, ut abjecto mortis metu, ſe a Deo in æternam requiem vocari gaudeat. Omnes vero, qui adſunt, moneat, ut preces Chriſto Domino pro eo faciant.

Sacramentum extremæ Unctionis eſſe reiterabile, & prohibetur Presbyteris, ne orationes & cæremonias ſolitas omittant.

CAPUT II.

Cæterum unctio illa Sacramentalis in eodem homine toties repeti debet, quoties poſt reſtitutam ſemel ſanitatem, morbum aliquem exitialem redire contigerit. Caveant autem ſedulo omnes Paſtores & Presbyteri, ne ſeptem Pſalmos Pœnitentiales, aliasque pias Orationes & Cæremonias, circa infirmum intermittant, ſub pœna vindictæ Divinæ, ac noſtræ indignationis.

Paſtores, labore ſaluti animarum poſtpoſito, in adminiſtratione hujus Sacramenti, omnem diligentiam adhibeant, & populum admoneant, ne illud negligat.

CAPUT III.

Quia in adminiſtratione & uſu hujus Sacramenti in nonnullis locis magnam audimus negligentiam eſſe, proinde monemus Paſtores, ne ipſi laborem, pro animarum ſibi commiſſarum ſalute refugere velint, quo minus hoc Sacramentum ad infirmos deferant, orationesque ſolitas, & ab Eccleſia præſcriptas, pro ſalute infirmi Deo offerant, ſed in hac re diligentiam ſuam oſtendant.

Populo etiam, qui in diſſuetudinem hujus Sacramenti, vel ex negligentia Paſtorum, vel ex ignorantia populi, pervenit, perſuadeant, ne tanti Sacramenti uſu & fructu carere velint, jam in agone conſtituti, præſertim cum Apoſtolus Chriſti S. Jacobus ita fieri jubeat.

(*x*) C. 4. de Reform. Seſſ. 23.

De Sacramento Ordinis, nec non de examine Ordinandorum, & qualitatibus in eis requiſitis.

TITULUS XIV.

Duodecim præcipue conditiones in Ordinandis requiruntur.

CAPUT I.

Accurate complexa eſt Tridentina Synodus omnem diligentiæ rationem, quam in conferendis Ordinibus adhibere debeant Epiſcopi, ut Eccleſiæ idoneos Sacerdotes, & alios Miniſtros habeant. Quamobrem & nos iis admonitionibus obſequentes, idem ſtudium in exequendo præſtabimus, quod in præcipiendo adhibitum eſſe intelligimus. Ut igitur nedum futuri noſtri Examinatores certam methodum, viam & modum in examinando habeant, ſed adoleſcentes quoque ſcire poſſint, quæ in Clerico qualitates requirantur, & quomodo ſe ad futurum examen præparare debeant; operæ pretium duximus, eas, quæ ſequuntur, regulas eis præſcribere. Quas, poſtquam hæc Statuta impreſſa & publicata fuerint, exacte & ad amuſſim ſervari præcipimus. Sunt autem qualitates & conditiones in ordinandis, & ſingulis ſeptem Sacris Eccleſiæ Miniſteriis, ſeu Ordinibus initiandis, neceſſario requiſitæ, & proinde a Vicario noſtro in Spiritualibus, priusquam examinentur, & admittantur, diligenter inveſtigandæ, præcipue numero duodecim, & eæ, quæ ſequuntur.

De prima conditione.

CAPUT II.

Prima conditio (*x*) & Sacramento Ordinis maxime conveniens, ut ordinandus ſecundum ritum Sanctæ Matris Eccleſiæ, adhibito Sacro Oleo, & Chriſmate baptizatus, & confirmatus ſit: quod ſi a Schismaticis, omiſſa unctione Chriſmatis, baptizatus ſit, ea quæ perperam & in contemptum Eccleſiæ in eo intermiſſa ſunt, a Sacerdote Catholico compleantur. Si vero nondum fuerit confirmatus, a Nobis, vel

vel Vicario noſtro in Pontificalibus, priusquam ad ordinem aliquem promoveatur, confirmetur.

De ſecunda conditione.

CAPUT III.

Secunda, ut antequam ad Sacros Ordines aliquis promoveatur, ſit inſignitus Clericali Tonſura, quæ vulgo prima, & eadem initiatus, Tonſuriſta vocatur: quæ quidem Tonſura Ordo non eſt, ſed ſolummodo diſpoſitio quædam & præparatio ad Sacros Ordines ſuſcipiendos. (y) Hæc Tonſura ex homine laico efficit Clericum, facitque bonorum & beneficiorum Eccleſiaſticorum, ubi decimum quartum ætatis ſuæ annum compleverit, participem.

De tertia conditione & ætate ſingulorum Ordinum.

CAPUT IV.

Tertia conditio eſt, ut Sacris initiandus, juſtam & legitimam habeat ætatem, nimirum juxta Ordinis aſſumendi rationem, ſive is regularis ſit, ſive ſæcularis: cum differentia, quæ hucusque ea in re inter eos obſervata fuit, per Concilium Tridentinum ſublata ſit, & idem Concilium non minorem ætatem in Regularibus, quam in aliis requirat. Et rejiciendi ſunt penitus, qui juſtam ætatem nondum conſecuti fuerint, qui communi vocabulo Minorennes appellari ſolent. (z) Requiritur autem in Tonſuriſta ad minimum ſeptem, in Acolytho vero, & qui aliis inferioribus Ordinibus initiari deſiderant, duodecim annorum ætas, ſi ſimul cum Acolythatu conferantur. Et demum reqnirunt Sacri Concilii Decreta in Subdiacono viginti duos, in Diacono viginti tres, & in Presbytero viginti quinque annos: ita tamen, ut non omnes in ea ætate conſtituti, ſed digni duntaxat, & quorum probata vita ſenectus ſit, ad hos Ordines aſſumantur.

De quarta conditione.

CAPUT V.

Quarta, ut in ordinando (a) nullus ſit natalium, ut dici ſolet, defectus, id eſt, ut ex vero & legitimo matrimonio ſit procreatus: nam omnes ex illicito & inhoneſto thoro quovis modo nati, ab omnibus Ordinibus arcendi ſunt, niſi cum eis legitime fuerit diſpenſatum.

De quinta conditione.

CAPUT VI.

Quinta, ut ordinandus ſit liberæ conditionis, hoc eſt, ex liberis Parentibus, non ſervis, vel ſaltem ex libera matre natus. Qui enim ſervos habent Parentes, Eccleſiaſticos Ordines ſuſcipere nequeunt, niſi antea literas habeant manumiſſionis a ſuo Domino, & in libertatem aſſerti fuerint.

De ſexta conditione.

CAPUT VII.

Sexta conditio, ut is, qui Sacris initiari velit, corpore ſit integro, ſano & perfecto, ac etiam bene compos mentis. Nam qui vel ratione deſtituti fuerint, vel corpora & membra habuerint mutilata, truncata, vel nimium læſa, ut ſunt claudi, gibboſi, monoculi, manus vel digitos habentes amputatos, elingues, item nimium blæſi, titubantes ſermone, aut aliquo membro carentes: ſimiliter phrenetici, inſani, lunatici, morbo comitiali laborantes, & alii hujuscemodi, qui inſigni aliquo mentis, aut corporis vitio laboraverint, ad Ordines admitti non poſſunt, neque debent.

De ſeptima conditione.

CAPUT VIII.

Septima, ut is, qui ad Ordines (b) promoveri cupit, non ad alium, quam ſuæ Diœceſis Epiſcopum ſeſe conferat. Neque enim decet aliquem extra ſuam Diœceſim ab alieno Epiſcopo ordinari: niſi literas habeat, quas vocant dimiſſorias, a ſuo Ordinario conceſſas, ut alibi ordinari poſſit.

De octava conditione.

CAPUT IX.

Octava conditio, ut ordinandus ab omni conjugii vinculo ſit plane liber & ſolutus. Quoniam mariti a Sacris Ordinibus, præſertim majoribus, arcentur. Conjuges tamen poſt primas nup-

(y) C. 6. de Reform. Seſſ. 23.
(a) C. 5. de Reform. Seſſ. 23.
(z) C. 12. de Reform. Seſſ. 23.
(b) C. 16. de Reform. Seſſ. 23.

nuptias, defunčta uxore, ſi eam virginem duxerint, ad Sacros Ordines admitti poſſunt. Similiter maritus, uxore etiam ſuperſtite conſentiente, & aliquem ex approbatis monaſticis Ordinibus profitente, & utroque caſtitatem vovente, ordinari poteſt.

De nona conditione.

CAPUT X.

Nona, ut ordinandus (c) non ſit infamis, ſed publicum honeſtatis, bonorum morum, vitæque & converſationis ſuæ retroačtæ habeat teſtimonium ſcriptum, fide dignum & ſufficiens; cum infamibus portæ dignitatum non pateant.

De decima conditione.

CAPUT XI.

Decima conditio, ut promovendus (d) nec majori, nec minori excommunicatione ſit innodatus, neve irregularis aut ſuſpenſus, aut quavis alia cenſura Eccleſiaſtica detentus.

De undecima conditione.

CAPUT XII.

Undecima, ut Sacris initiandus, (e) literarum ſcientiam, & eam eruditionem, quam cujuslibet Ordo ſuſcipiendus poſtulat, ſecum afferat: ne minus dignus ſtatim a ſtiva ad Eccleſiaſtica munia confugiat. Quum Dominus per Prophetam dixerit: Quoniam tu ſcientiam repuliſti, & ego repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi. Subſtantia ſiquidem Sacerdotii ſunt eloquia divinitus tradita, uti Dionyſius ille magnus appoſite dixit. Quam vero & quantam eruditionem quilibet Ordo requirat, poſt dicemus.

De duodecima conditione.

CAPUT XIII.

Duodecima conditio, ut quilibet promovendus, (f) quantumvis moribus, ſcientia & ætate idoneus, juxta Sacri Concilii ſententiam, antequam Sacris majoribus Ordinibus initietur, beneficium Eccleſiaſticum, quod ad vičtum ſibi honeſte ſufficiat, pacifice poſſideat. Cum nedum Ordini Clericali, ſed & toti Chriſtianæ Religioni, non modico cedat dedecori, ut Divinis obſequiis mancipati, in ſui ſtatus contemptum, mendicare cogantur: & ex ejusdem Concilii prohibitione, patrimonium vel penſionem obtinentes, poſthac ordinari non poſſint, niſi quos Epiſcopi, pro Eccleſiarum ſuarum neceſſitate vel commoditate, aſſumendos judicaverint.

Conditiones præſcriptas omnes a Clericis ſæcularibus, & pleraſque etiam a Religioſis probari debere.

CAPUT XIV.

Præter has conditiones, reperiuntur adhuc & aliæ quædam in Sacris Canonibus, quæ faciunt, quo minus aliquis Sacris initiari poſſit, aut debeat. Præſcriptæ autem ſunt potiſſimæ, maximeque uſitatæ & communes. Quas omnes ordinandi, partim etiam Religioſi, ſeu Monachi, antequam Subdiaconatus gradum ſuſcipiant, infra ſpecificatis modis probare, & teſtatas facere debent: hačtenus enim reipſa comperimus, plures omnis honeſtatis oblitos, aliter depoſuiſſe & affirmaſſe, cum de hujusmodi conditionibus rogarentur, quam res ipſa ſeſe habuerit: nec etiam defuiſſe, qui literas teſtimoniales falſas, ac minus fide dignas attulerint.

Quæ prædičtarum conditionum, ſine literarum aut vivo teſtimonio, cujuslibet conſcientiæ committantur.

CAPUT XV.

Quapropter quilibet ordinandus, tam regularis, quam ſæcularis, de prima, quinta, ſexta, ſeptima, očtava, & decima conditione interrogatus, ſub pœna excommunicationis & irregularitatis, ſine ullo fuco & mendacio, ipſam veritatem dicat, niſi quis primæ conditionis, quod videlicet Sacramentum Confirmationis ſuſceperit, ex libro Parochiali, ac etiam quintæ, quod liberæ ſit conditionis, ſcripto Superioris, vel Magiſtratus ſui teſtimonium legitime adferre poſſit. Ubi autem quis ſe manumiſſum reſponderet, is, niſi Regula-

(c) C. 5. de Reform. Seſſ. 23.
(d) C. 3. de Reform. Seſſ. 25.
(e) C. 11. de Reform. Seſſ. 23.
(f) C. 2. de Reform. Seſſ. 21.

gularis eſſet, manumiſſionis hujusmodi literas omnino exhibere compellatur.

Quas conditiones Religioſi Prælatorum ſuorum literis probare debeant.

CAPUT XVI.

Reliquas conditiones, præter undecimam, Monachi, ſeu Regulares, non aliter, quam ſcriptis Teſtimoniis, ſeu, ut vocant, præſentationibus Prælatorum ſuorum, quæ easdem conditiones omnes, vel ſaltem id, quo Nobis, uti Ordinario, & Sacris Canonibus ſatisfiat, continere debent, probare compellantur: undecimam vero conditionem, id eſt, ſufficientem eruditionem, & literarum ſcientiam, (g) proprio examine (cui ſe non minus, quam alii ſubjicere tenentur) probare debent.

De ſecundæ conditionis, & omnium Ordinum probatione.

CAPUT XVII.

Sæculares autem Clerici ſecundam conditionem, ſeu ſuſceptionem primæ Tonſuræ, exhibitione teſtimonii literalis, quod vulgus formatam vocat, vel matriculæ, in quam omnes Clerici referri ſolent, quemadmodum & alii poſteriores Ordines, probare poterunt.

Quatenus prima Tonſura inſignitus privilegio fori gaudeat.

CAPUT XVIII.

Hic obiter notandum duximus, (h) quod Clericus prima tantum Tonſura inſignitus, fori privilegio non gaudeat, niſi beneficium Eccleſiaſticum habeat: aut Clericalem habitum & Tonſuram deferens, alicui Eccleſiæ ex mandato noſtro inſerviat, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua Schola, vel Univerſitate, de noſtra licentia, quaſi in via ad majores Ordines ſuſcipiendos, verſetur.

Pueri Symphoniaci prima ſaltem Tonſura initiati ſint, habitumque Clericalem, ac Tonſuram deferant.

CAPUT XIX.

Quo magis Cultus Divinus, & Clericorum numerus augeatur, Sacrique Concilii Tridentini (i) menti ac intentioni ſatisfiat, ſtatuimus, ac definimus: ut in noſtra Cathedrali, Collegiatisque, & Parochialibus Eccleſiis, ac etiam Monaſteriis Civitatis & Diœceſis noſtræ Conſtantienſ., in quibus aliquot pueri Symphoniaci (quos vulgo Chorales vocant) haberi, & ali conſueverunt, non recipiantur, nec ad ejusmodi Eccleſiarum miniſterium deputentur; niſi aliquo minorum Ordinum, vel ſaltem prima Tonſura initiati fuerint, habitumque Clericalem, & eandem Tonſuram deferant.

De legitimæ ætatis & nativitatis probatione.

CAPUT XX.

Quoniam circa ætatis præſertim, & nonnunquam etiam legitimæ nativitatis probationem, multas & varias fraudes hactenus commiſſas eſſe, exploratum nobis eſt: Idcirco easdem pro viribus præcavere volentes, ſtatuimus & mandamus, ut quilibet ad Subdiaconatus Ordinem promovendus, legitimam ætatem & nativitatem ſuam, uno ex infraſcriptis modis probare teneatur. Primus, ut Parochum illius loci, in quo ipſe natus & baptizatus fuit, una cum libro ſeu catalogo baptizatorum, & uno atque altero ſene, honeſto, & ordinando nullo ſanguinis, aut alterius neceſſitudinis vinculo conjuncto viro, ex eadem, vel vicina Parochia, Ordinandi tamen, ejusque Parentum notitiam habeant, ſi haberi poſſit, ad Decanum & Capitulum rurale, cui Parochia, in qua ordinandus baptizatus fuit, ſubeſt, eo tempore, quo ipſi capitulariter congregari ſolent, adducat, atque Decanum & Capitulum requirat, ut ipſi perſpecto catalogo, atque Parocho, & reliquis adductis viris, medio juramento præſtando, examinatis, ei ætatis & nativitatis teſtimonium, prout rem ſeſe habere compererint, in ſcripto, & ſub ſigillo Capituli ſui præbeant. Qui taliter requiſiti, eidem ordinando, ejusque petitioni morem gerant. Catalogum, quantum ipſum concernit, una cum anno, menſe,

(g) C. 12. de Reform. Seſſ. 23.
(i) C. 17. de Reform. Seſſ. 23.

(h) C. 6. de Reform. Seſſ. 23.

ſe, & die Sacramentalis ablutionis, & Parentum nominibus, & num iidem Parentes, tempore nativitatis, legitimi conjuges fuerint, nec ne, inferant. Parochumque prædictum, & alios viros adductos, vel etiam abſentes, auctoritate noſtra ordinaria, quam eis hac in parte committimus, citent, juratos recipiant, & ſuper prædictis examinent, literasque teſtimoniales in forma authentica & fidedigna, ex qua ea, quæ prædicta ſunt, diligenter obſervata fuiſſe appareat, concedant. Et quamvis forte Parochus de ætate & natalibus ordinandi, ex propria ſcientia nihil deponere poſſet, debet tamen de fide & integritate catalogi, de chirographo Anteceſſorum ſuorum, & num illud recognoſcere valeat, item de parentela, & fama publica originis ipſius ordinandi diligenter interrogari. Quod ſi Magiſtratus illius loci laicis ſubditis ſuis prohiberent, ne in ea re juratum teſtimonium ferrent, nec Nobis, vel Decano & Capitulo, uti Commiſſariis noſtris, hac in parte obedientiam præſtarent, licet a vere Catholicis Nobis longe meliora polliceamur; Tum ordinando liceat, aliquot Parochos, ſeu alios Clericos ejusdem, vel aliarum vicinarum Parochiarum, in teſtes nominare, & producere: Quos Decanus & Capitulum, loco priorum contumacium, eodem modo, quo proprium Parochum, examinare teneatur. Alter modus huic affinis, ut idem, quod de Decanis & Capitulis ruralibus diximus, per Prælatos Monaſteriorum, vel Præpoſitos, Decanos, ſeu Cuſtodes, & Capitula Eccleſiarum Collegiatarum, vel etiam juratos Commiſſarios noſtros, ſicubi in iis partibus fuerint, fiat; Nam ut ipſi auctoritate noſtra libros Parochiales revidere, & teſtes modo prædicto citare, compellere, juratos recipere, & examinare poſſint, & valeant, facultatem eis concedimus. Horum autem modorum uſus eſſe non poterit, donec Catalogi Eccleſiarum fiant, & uſque ad viginti & plures annos continuentur. Tertius igitur modus erit, ut ordinandus a ſuo Magiſtratu ſæculari teſtimonium ſcriptum, & non obſcuro & ignoto, ſed alicujus Principis, Comitis, Baronis, Inſignis Nobilis, Civitatis vel oppidi, vel etiam Judicii Provincialis, celebri & noto Sigillo ſignatum, vel Inſtrumentum publicum a Tabellione noto, atque a Sede Apoſtolica, vel Judicio Cameræ Imperialis, aut ſaltem a Nobis antea approbato, confectum afferat. In quo Magiſtratus, vel Tabellio atteſtetur, ſe perſonas fidedignas, quarum nomina exprimant, mediante juramento examinaſſe, qui de ætate & nativitate ordinandi, hoc, vel alio modo deponant. Præſertim autem ſpecificentur nomina Parentum, ac ubi & quando Matrimonium inter ſe contraxerint, & ſolennizaverint. Num pro legitimis conjugibus habeantur, aut habiti, nominati, & reputati fuerint. Quæ ſit, aut fuerit eorum ſtatus conditio, & reputatio: ac non ſolum annus, ſed etiam dies, vel menſis nativitatis ordinandi, ſi poſſibile ſit, exprimatur. Quartus denique modus erit, ut promovendi ad majores Ordines, ex hac Civitate, vel locis eidem vicinis oriundi, ac etiam remotiores, ſi voluerint, Paſtorem ſuum cum libro Parochiali, poſtquam factus fuerit, vel aliquot perſonis, ut ſupra qualificatis, ad Vicarium, & Examinatores noſtros, librum prædictum viſuros, & teſtes, vel per ſe ipſos, vel ſi ipſi occupati fuerint, per aliquem Notariorum noſtrorum examinaturos, ſecum afferant.

De honeſtate vitæ, & bonorum morum probatione.

CAPUT XXI.

Ad Acolythatus, (*k*) & alios minores Ordines promovendi, bonum tam ſtudiorum, quam converſationis ſuæ, a Parocho, ac etiam Præceptore, ſeu Magiſtro Scholæ, in qua educantur, teſtimonium habeant, nec absque eo quovis modo admittantur: hi vero, qui ad Subdiaconatus ordinem erunt aſſumendi, integro menſe ante ordinationem Vicarium noſtrum in Spiritualibus adeant, eique ab Univerſitate, Facultate, vel Schola, in qua ſtuduerunt, teſtimonium gradus, eruditionis, & diligentiæ, honeſtæque, pudicæ, & laudabiliter in eadem transactæ vitæ exhi-

(*k*) C. 5. de Reform. Seſſ. 23.

exhibeant. Quo viſo, Vicarius noſter Parocho loci originis ipſorum ordinandorum, vel illius, in quo ipſi extra Scholas, dies ſuos ut plurimum transegerunt, aut alteri Sacerdoti, cui magis expedire videbitur, committat, ut nominibus, ac deſiderio eorum, qui promoveri velint, publice in Eccleſia propoſitis, de ipſorum moribus, vita, & converſatione, a ſenioribus, gravibus, honeſtis, & fide dignis viris diligenter inquirant, & literas teſtimoniales, ipſam factam inquiſitionem continentes, ad eundem Vicarium noſtrum quamprimum transmittat. Et quoniam facile contingere poſſet, quod quis in intermediis annis, inter ſuſceptum Hypodiaconatus, & Presbyteratus Ordinem, vitam ſuam antea laudabiliter inſtitutam, in malum mutaret; Statuimus, ut in Presbyterum ordinandus, novum converſationis ſuæ, ab iis Parochis, in quorum Parohia intermedio tempore vixit, afferat teſtimonium. Quod ſi aliquem interim ſe male geſſiſſe compertum fuerit, illum pro facti qualitate, ad unius, vel dimidii, aut quartæ partis anni, vel donec emendatio vitæ in eo eluceat, a Presbyteratus Ordine arceri, & retardari volumus: cum præſtet, paucos eſſe bonos, quam multos inutiles Sacerdotes.

De temporibus ac interſtitiis Ordinationum, & quædam etiam de Ordinum officiis in genere.

CAPUT XXII.

Ordinationes, ſeu collationes Sacrorum Ordinum ſtatutis a jure temporibus, in Cathedrali Eccleſia noſtra vocatis, præſentibusque ad id ejusdem Eccleſiæ noſtræ Canonicis, publice celebrentur. Et tam majores, quam minores Ordines (*l*) per temporum interſtitia, niſi Nobis ex juſta cauſa aliud expedire magis videretur, nec eodem die duo Ordines, etiam Regularibus, conferantur: ut Clerici eo accuratius, quantum ſit hujus diſciplinæ pondus, edoceri poſſint, ac in unoquoque munere, juxta cujusque Ordinem, ſe exerceant, idque in ea, cui adſcripti erunt, Eccleſia: niſi forte ex cauſa ſtudiorum abſint: atque ita de gradu ad gradum aſcendant, ut in eis cum ætate vitæ meritum, & major doctrina accreſcat: quod & bonorum morum exemplum, & aſſiduum in Eccleſia miniſterium, atque major erga Presbyteros, & ſuperiores Ordines reverentia, & crebrior, quam antea Corporis Chriſti communio, maxime comprobabunt: cumque a minoribus ad altiores gradus, & Sacratiſſima Myſteria ſit ingreſſus, nemo iis initietur, quem non ſcientiæ ſpes, majoribus Ordinibus dignum oſtendat. Hi vero non, niſi poſt annum, a ſuſceptione poſtremi gradus minorum Ordinum, ad majores, utpote ad Subdiaconatum promoveantur: promoti autem ad Sacrum Subdiaconatus Ordinem, ſi per annum ſaltem in eo non ſunt verſati, ad altiorem gradum aſcendere non permittantur. Idem de Diaconis præcipimus: nullus enim ad Presbyteratus Ordinem, niſi qui pie & fideliter in miniſteriis anteactis ſe geſſerit, & qui in Diaconatu ad minus integrum annum miniſtraverit, admitti debet, niſi Eccleſiæ vel neceſſitas, vel utilitas judicio noſtro aliud expoſcat.

De officio cujusque Ordinis in ſpecie, & primum Tonſuriſtæ.

CAPUT XXIII.

Illis, qui prima Tonſura initiati ſunt, ex officio incumbit, ut quotidie & diligenter Pſalmum illum pœnitentialem quinquageſimum, Miſerere mei Deus &c. orent, Templum frequenter & devote viſitent, atque bonis literis, linguis, & artibus ſedulo vacent.

De officio Oſtiarii.

CAPUT XXIV.

Oſtiarii partium eſt, fores Eccleſiæ cuſtodire, Eccleſiam ſuo tempore claudere & aperire, dignos ad Templum recipere, indignos, utpote infideles, hæreticos, excommunicatos, & alios, quibus Templa ingredi jure interdictum eſt, ab iis arcere, & ejicere. Ne populus propius ad Sacerdotem rem Divinam facientem, accedat, prohibere: Campanas pulſare: in Eccle-

(*l*) Ex C. 8. 11. 12. 13. & 14. de Reform. Seſſ. 23.

Eccleſia dormientes, vendentes,ementes, deambulantes, colloquentes, aliave ratione officia Divina perturbantes, & quovis modo indecore atque irreverenter ſe babentes, monere: ſi pertinaces ſint, expellere, aut ad Superiorem deferre: infra Eccleſiam mendicantes excludere, Eccleſiam verrere: canes denique & alia bruta abigere, &, quicquid Eccleſiam dedecet, amovere.

De officio Lectoris.

CAPUT XXV.

Lectoris in Eccleſia muneris eſt, Prophetias, quæ in Miſſa legendæ ſunt, & Lectiones, quæ ex veteri & novo Teſtamento, in Matutinis dici ſolent, pronunciare, Pſalmos canere, ſeu legere, & pueros in Scholis prima fidei rudimenta docere.

De officio Exorciſtæ.

CAPUT XXVI.

Exorciſtæ officium eſt, energumenis manus imponere, ſuper inquietos, qui a ſpiritibus immundis vexantur, aut dæmoniorum illuſionibus & terriculamentis agitantur, nomen Domini invocare, & adjuratum ſpiritum ejicere, vel compeſcere: nemini enim id facere, aut ejiciendi dæmones cauſa exorciſmos legere licet, niſi Exorciſtæ Ordine ſit initiatus. Is exorciſmos memoriæ mandare debet, idque ex libris, Epiſcopi judicio comprobatis: & illud, cum res poſtulaverit, ut eo munere fungi oporteat, non agere, niſi conſulto & conſentiente Epiſcopo: nemini autem, ne Sacerdoti quidem, permittendum, ut id munus exequatur, niſi Epiſcopus ejus ætatem & mores probarit. Cavendum denique eſt, ne ullus in exorciſmis intercedat quæſtus, neve ulla curioſa percunctatio, præſertim, quæ ad divinationem pertineat.

De officio Acolythi.

CAPUT XXVII.

Acolythus dicitur aſſectator, comes, ſeu miniſtrans, quia olim conſtitutos in majoribus Ordinibus proxime comitabatur: ejus officium erat accendere lumina, portare funalia, & cereos in ſignum lætitiæ, ut animi fidelium incitarentur ad contemplandam Evangelicam lucem, & erigendam mentem ad veram lucem, quæ eſt Chriſtus, unde & Ceroferarii nominantur: Item Epiſcopo, & Sacerdoti celebraturo, altare, urceoloſque vini, & aquæ ad Miſſæ ſacrificium præparare, eiſque in Sacro Officio inſervire, atque Diaconos & Subdiaconos ad Altaris obſequium aſſectari. Acolythus præterea, quemadmodum & reliqui trium proxime præcedentium minorum Ordinum initiati, obligatus eſt, ut quotidie ſeptem Pſalmos Pœnitentiales diligenter & devote oret.

Officio Æditui, ſeu Sacriſtæ, & aliis ejuſcemodi miniſteriis nullos alios, quam conſtitutos in minoribus Ordinibus fungi debere.

CAPUT XXVIII.

Ut Sanctorum Ordinum functiones, (*m*) a Diaconatu ad Oſtiariatum, ab Apoſtolorum temporibus in Eccleſia laudabiliter receptæ, & pluribus in locis aliquamdiu intermiſſæ, juxta Sacros Canones in uſum revocentur, ne ab hæreticis tanquam otioſæ traducantur; Sancta Synodus Tridentina illius priſtini moris reſtituendi deſiderio flagrans, decrevit, ut in poſterum ejuſmodi miniſteria, non niſi per conſtitutos in dictis Ordinibus, exerceantur. Quapropter Nos hoc Decretum in Civitate & Diœceſi noſtra, ad executionem & effectum deducere cupientes, Præpoſitum, Decanum, & Capitulum Cathedralis noſtræ, omneſque & ſingulos aliarum Eccleſiarum,ac Monaſteriorum Prælatos, Decanos, & Paſtores in Domino hortamur, & illis præcipimus, ut in eiſdem Cathedrali, Collegiatis, & Parochialibus Eccleſiis, ſi eis populus frequens ſit, & Eccleſiæ proventus id ferre queant; hujuſmodi functiones reſtituendas, Ædituorumque, ſeu Sacriſtarum, & aliorum ejus generis Eccleſiæ miniſtrorum officia, hiſce minoribus initiatis, in Monaſteriis, Regularibus: in ſæcularibus vero Eccleſiis, ſæcularibus Clericis, quantum commode fieri poterit, conferenda,

(*m*) C. 17. de Reform. Seſſ. 23.

da, & ex aliqua parte rедituum aliquorum ſimplicium beneficiorum, vel fabricæ Eccleſiæ, aut utriſque illorum, vel etiam ex iis proventibus, quibus hactenus Æditui, vel Sacriſtæ ſuſtentati fuere, eas functiones exercentibus, ſi ſæculares Clerici fuerint, ſtipendia aſſignari curent: quibus, ſi negligentes fuerint, ex parte mulctari, aut in totum privari poſſint. Quod ſi miniſteriis quatuor minorum Ordinum exercendis Clerici cœlibes præſto non erunt; ſuffici poſſint etiam conjugati, vitæ probatæ (dummodo non bigami) ad ea munia obeunda idonei, & qui Tonſuram & habitum Clericalem in Eccleſia geſtent.

De officio Subdiaconi.

CAPUT XXIX.

Hypodiaconi eſt officium, (*n*) ut Presbyteris, in Sacro Miſſæ Officio miniſtret, Epiſtolam canat, panem & calicem cum patena ad Altare deferat, vinum Celebranti miniſtret, & corporalia lavet. Incumbit illi, & in ordinatione ab Epiſcopo eidem injungitur, ut quotidie Horas Canonicas diligenter dicat; quod ſi ex deſidia, aut alia cauſa non juſta facere neglexerit, graviter delinquit. Ad hæc cum primis futuro Subdiacono incumbit, ut cœlebs vivat, & caſtitatem inviolatam ſervet: ſiquidem votum & fidem Deo ſemel datam violare, & temere infringere, grande nephas eſt. Qui etiam hoc Sacro Ordine initiatus eſt, & Deo ſeſe jam dedicavit, non poteſt ad negotia ſæcularia, quæ abjuravit, redire, neque matrimonium contrahere, fidemque Deo & ejus Eccleſiæ promiſſam, irritam facere. Sciantque Hypodiaconi, maxime eos decere, ſi ſaltem diebus Dominicis & ſolennibus, cum Altari miniſtraverint, Sacram Communionem perceperint. Poſtremo in hunc Ordinem cooptatus, ante omnia curet, neceſſe eſt, ut alium hominem induat, veteri exuto, relictis puerilibus actibus, omnem laſciviam, mores ineptos & incompoſitos abjiciat, virilem perſonam gerat, gravitatem aſſumat, vitæ honeſtati ſtudeat, ſeria tractet, ea videlicet, quæ ad ſalutem ſuam, & proximi ædificationem ſpectare videbuntur: ita ut omnibus modis dignum ſeſe præbeat, qui ad ſequentes, & majores Ordines recte promoveri poſſit.

De officio Diaconi.

CAPUT XXX.

Munus Diaconi eſt, Epiſcopis & Presbyteris miniſtrare, baptizandos & ordinandos offerre, Evangelium legere, canere, & prædicare, Horas Canonicas quotidie orare, & denique ea omnia, ad quæ Subdiaconi tenentur, præſtare.

De officio Presbyteri.

CAPUT XXXI.

Presbyteri ſunt Seniores, propter dignitatem, doctrinam, & morum gravitatem: horum officium eſt, prædicare, ſolvere, ligare, conſecrare, & Sacramenta adminiſtrare. Sacerdos itaque ubi quis factus fuerit, diligenter officii ſui partes animo ſecum reputet, nimirum, ut ſtrenuum Chriſti Militem agat, in vinea Domini Sabaoth impiger ſit operarius: In Sacris Concionibus ſeſe exerceat: Fidem Catholicam modis omnibus propagare ſtudeat, contra adverſarios tueri, propugnare, murum aheneum pro domo Dei ſe opponere: Sacramenta Eccleſiæ Chriſti fidelibus recte & ordinate diſpenſet, & breviter, in ea re ſit totus, ut Eccleſiæ Catholicæ miniſteria, officiumque ſuum Paſtorale, recte, digne, & cum ſubditorum fructu, & animarum ſalute adminiſtrare valeat. Sacerdos omnibus modis turpe fugiat otium, ac deſidiam, concubinatum, publicas tabernas, malorum commercia & conſuetudinem, rixas, contentiones, vaniloquia, colloquia prava, quæ bonos corrumpunt mores: Contra vero ſemper aliquod honeſtum habeat exercitium, ne diabolus eum inveniat otioſum. Itaque aſſidue aut oret, aut legat, aut ſtudeat, aut ſcribat, aut doceat: ita ut ſemper hoc conetur, quod ad Eccleſiæ incrementum, proximi ædificationem, & animæ ſuæ ſalutem ſit utile futurum.

Rrr 3 De

(*n*) Ex C. 13. de Reform. Seſſ. 23.

De Examine & Cenſura, a ſingulorum Ordinum Candidatis exigenda, & primo illius, qui petit militiæ Clericali aſſcribi.

CAPUT XXXII.

Curandum eſt, ut is, qui militiæ Clericali nomen dare cupit, (quem Tonſuriſtam vocamus) nedum Pſalmum: Miſerere mei Deus &c. orare, ſed in primis etiam Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum Apoſtolorum, & Præcepta Decalogi prompte recitare ſciat, utque recte & diſtincte legere norit. Hic per Vicarium noſtrum in Spiritualibus, vel aliquem alium Examinatorum noſtrorum juratorum, cui ipſe id committendum duxerit, examinari, & idoneus repertus, ad Nos, vel Vicarium noſtrum in Pontificalibus, accedente atteſtatione Examinatoris, quod eum dignum & aptum invenerit, initiandus præſentari debet: poterit tamen idem Vicarius noſter in Pontificalibus, ſi ei tantum vacaverit, tales per ſe examinare, & idoneos inventos absque Examinatorum noſtrorum præſentatione, & extra legitima tempora, & quovis ſacro Civitatis & Diœceſis noſtræ loco, (quod in aliis ſequentibus Ordinibus ſibi omnino interdictum eſſe ſciat) initiare, & in Clerum referre.

De examine Oſtiarii, Lectoris, Exorciſtæ, & Acolythi.

CAPUT XXXIII.

Quatuor minores Ordines (*o*) legitimis, ut ſupra quoque admonuimus, & conſuetis ordinationum temporibus, & interſtitiis, iis, qui non ſolum bene legere, & exponere, ſed & mediocriter conſtruere, ac latine loqui, & intelligere valeant, conferantur. Volumus & ſtatuimus inſuper, ut ii, qui ad hos Ordines aſſumuntur, juxta ſupradictum modum examinandi Johannis Holthuſii, ſumpto initio ab interrogatione: Quid ſit Catechiſmus, uſque ad explicationem Decalogi & interrogationem: Quid primum Præceptum in ſe contineat: examinati, prompte & expedite, cum intellectu reſpondere ſciant. Hoc examen uſque ad ſuſceptionem Acolythatus, ſi quis tempore priorum Ordinationum non voluerit, vel ad reſpondendum minus aptus fuerit, differri poterit. Unica etenim examinatione in horum quatuor minorum Ordinum aſſumptione contenti erimus.

Acolythatus ordine initiandus, Confeſſione purgatus, & infraſcriptis Cæremoniis præparatus eſſe debet.

CAPUT XXXIV.

Utque Acolythus eo dignius promoveatur, pietas & Religio ſuadet, ut confeſſione ſeſe purget, peccata eluat, & ita ad hujus gradus ſanctitatem præparatus, veſteque chorali indutus, mediocri corona in capite tonſus, & cereum in manibus geſtans, ad ſuſcipiendum hunc gradum accedat.

Prælati aliis, quam ſuis regularibus ſubditis, minores Ordines conferre prohibentur.

CAPUT XXXV.

Et quandoquidem Sacrum Concilium (*p*) Abbatibus, ac aliis quibuscunque, quantumvis exemptis, inhibuerit, ne cuiquam, qui regularis eorum ſubditus non ſit, Tonſuram inpoſterum, vel minores Ordines conferant, quibusvis privilegiis, præſcriptionibus, aut conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, derogando: proinde eosdem in Domino adhortamur, eisque, qui exempti ſunt, Apoſtolica, qui vero jurisdictioni noſtræ ſubſunt, Ordinaria auctoritate præcipimus, ut eidem Decreto obtemperent, niſi Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, vel noſtram in eos animadverſionem experiri malint.

In Hypodiaconum diligentiſſimum Examen requiri.

CAPUT XXXVI.

Inprimis ordinandi (*q*) in Hypodiaconos non negligenter examinandi, imperitique & ignavi nullo modo admittendi ſunt: præſertim, cum, ut diximus, ab hoc Ordine ad ſæcularem ſtatum amplius reſilire non liceat. Quare diligens de eis cenſura ſumenda, & nemo facile admittendus eſt, niſi in quo tanta

(*o*) C. 11. de Reform. Seſſ. 23. (*p*) C. 10. de Reform. Seſſ. 23.
(*q*) Hæc & alia quæ ſequuntur, variis locis Decretorum Concilii fundantur.

tanta eruditio, & ingenii acrimonia, quæ in eo requiritur, qui animarum curam adminiſtraturus eſt, appareat. Non raro enim accidere videmus, eos, qui, cum ſemel inepti, & omnium rerum prorſus imperiti, vel ex favore & gratia, vel ad aliquorum, præcipue autem Magnatum interceſſionem, ad Ordinem iſtum promoti fuerint, & deinde cum bona conſcientia ad reliquos Ordines ſuperiores, ob ruditatem & imperitiam, promoveri non poſſint, neque illis amplius integrum ſit, ab hoc gradu ad ſæcularia negotia redire; perfidos fieri apoſtatas. Quod ut impoſterum caveatur, conſultiſſimum ſane fuerit, neminem ad hunc Ordinem admitti, niſi & is idem ad Diaconatum & Presbyteratum, imo ad regendum curàm animarum idoneus & dignus ſit, vel brevi fieri videatur.

Quo propoſito Subdiaconatus Ordo (qui non neceſſitatis, ſed liberæ voluntatis eſſe debet) recipiendus ſit.

CAPUT XXXVII.

Porro nullus ad hujus Ordinis ſuſceptionem cogi debet. Eſt namque hoc Sacramentum non neceſſitatis, ſed liberæ voluntatis & electionis. Quare & Ordines iſti omnes non privati commodi, utilitatis, emolumenti, aut etiam pigritiæ, & turpis otii gratia ſuſcipi debent, nec propter commodiorem & faciliorem ſui, ſuorumque vivendi rationem: non præterea propter patrimonium Chriſti, id eſt, propter ſplendida, opima, & pinguia beneficia Eccleſiaſtica: non denique ob mundanam & inanem gloriam. Qui enim hoc faciunt, graviſſime delinquunt, horrenda a Deo ſupplicia haud dubie expectaturi. Idcirco qui in hunc Ordinem cooptari cupit, zelo Domus Dei, Divini cultus amplificandi, Eccleſiæ Chriſti, jam miſere laboranti, & vehementer afflictæ ſuccurrendi, atque adeo Deo Opt. Max. totum ſeſe offerendi cauſa, & pietate ducatur oportet: & inprimis, non quæ ſua ſunt, quærat, ſed quæ Jesu Christi.

Super quibus materiis Hypodiaconus examinandus ſit.

CAPUT XXXVIII.

Eruditio proinde in futuris Hypodiaconis non vulgaris requiritur. Statuimus igitur, ut diligenter examinetur in diſciplinis, & Artibus liberalibus, quæ in publicis Scholis & Academiis prælegnntur, ut in Grammatica, Dialectica, Rhetorica, & Poëſi: ſumatur experimentum, quid boni Authores Latini ſcribant, doceant, & tractent: præcipue autem ex eo inveſtigandum eſt, num bona Grammatices fundamenta jecerit, eaque omnia, quæ legit, bene intelligat, & juxta Canones Grammaticales exponere ſciat, hoc eſt, ex tempore latina vernacule, & vernacula latine reddere, latine loqui, & reſpondere, latine & congrue ſcribere, literas componere, & ejus generis alia Grammaticæ præcepta teneat, & accommodare ſciat. Conſultum quoque videretur, ut illis, qui ſimul examinantur, argumentum aliquod vernaculum proponeretur, quod omnes ſeorſum, in eodem tamen loco permanentes, & quilibet per ſe latinum facerent, & Examinatores, aut aliqui ex iis, præcaverent, ne alter alterius ope, conſilio, vel emendatione uteretur. Ex qua re facile eluceſceret, & cognoſci poſſet, qua quiſque doctrina præditus, & dignusne eſſet, qui ad hunc gradum promoveretur. Deinde continuetur cum ſubdiaconando Catechiſmus, ſeu modus examinandi Joannis Holthuſii, ſumpto principio a quæſtione: Quid primum præceptum Decalogi in ſe contineat, uſque ad titulum, de Sacrificio Miſſæ: poſtea ſciſcitetur, & curetur diligenter, ut futurus Hypodiaconus Breviarium habeat: inde experimentum ſumatur, an Rubricas intelligat, quas & interpretetur, & ſenſum earum explicet: quæraturque, quo pacto Horæ Canonicæ ſint dicendæ, & abſolvendæ. Quia autem neceſſarium quoque eſt, ut miniſtri Eccleſiæ in functione officiorum & ordinum ſuorum interdum canant, quæſtio etiam habenda erit de cantu, maxime chorali, ſeu Gregoriano.

Majo-

Majorum Ordinum Candidatos antea confiteri, & ſuſcepto Ordine communicare debere.

CAPUT XXXIX.

Omnino e re & ſalute futuri Subdiaconi, Diaconi, & Presbyteri fuerit, & ita quoque obſervent, & antequam Ordines illos Sacratiſſimos ſuſcipiant, confeſſione Sacramentali peccata ſua eluant, & deinde ſuſcepto Ordine communicent: ut eo dignius & majori cum fructu, Eccleſiæ Dei inſervire, & in vinea Domini laborare poſſint.

De Cenſura Diaconi.

CAPUT XL.

Diaconum in primis cognoſcere oportet, quæcunque & Acolythus, & Subdiaconus ſcire tenetur. Et proinde Examinatores noſtri quaſdam quæſtiones ex prima & ſecunda parte Catechiſmi, ſeu modi examinandi, ſuper quibus antea examinatus fuit, cum Diaconando repetat, ut inde ejus memoriæ & diligentiæ, & utrum ea, quæ antea didicit, oblitus fuerit, necne, experimentum ſumi queat. Poſtea continuetur cum illo prædictus Catechiſmus, inchoando a titulo, de Sacrificio Miſſæ, uſque ad titulum de Virtutibus Theologicis. Præterea ſciat memoriter reſpondere ad graviores quæſtiones, quæ circa fidem Catholicam verſantur, & præcipue, quæ infœlici hoc ſæculo in controverſiam trahuntur: Detque operam, ut nihil, niſi quod pium, orthodoxum & Catholicum ſit, ſentiat, dicat, doceat, & profiteatur.

De examine Presbyterorum.

CAPUT XLI.

Qui ad Ordinem Presbyterii aſſumendus eſt, exacte ſcire debet quæcunque in Acolythis, Hypodiaconis, & Diaconis requiruntur: & propterea quaſdam earum quæſtionum, quæ in tribus prioribus Catechiſmi partibus continentur, ut antea de Diaconis definitum eſt, in ejus examine repetendas & tum demum ſæpedictum Catechiſmum, incipiendo a titulo de Virtutibus Theologicis, uſque ad finem, & titulum de Miſſa incluſive continuandum eſſe arbitramur: idque ut ſedulo & diligenter fiat, Examinatoribus noſtris injungimus. Ad hæc interrogetur, quod ſit officium Presbyterorum, quid nomen ipſum ſignificet, & unde deſcendat: proponatur quoque ei liber obſequiorum, vel Agenda, ſeu Obſequiale, ut vocant, ſecundum uſum Epiſcopatus noſtri: & examinetur, num Rubricas intelligat, an perfecte ſciat, qui ritus & cæremoniæ, quis modus denique & ordo in Sacramentis adminiſtrandis, & præcipue in Miſſæ celebratione ſit obſervandus, & quo pacto in ea ſit procedendum: quid ante, quid poſt Miſſam orandum, hoc eſt, quis ſit acceſſus, quis receſſus Altaris, & quomodo Sacerdos ſe præparare debeat, ut digne ſacrificet. Denique ſciat, quid illæ ſacræ veſtes, quibus Sacerdos ſacrificaturus induitur, myſtice ſignificent. Item quid quælibet pars Miſſæ ſignificet: Qui ſint defectus, qui in Miſſa contingere poſſunt: & quo pacto, ſi (quod Deus avertat) contingerent, iis ſit ſuccurrendum. Cæterum major pars eorum defectuum, qui celebranti accidere poſſunt, indicantur in eo libello, cui titulus: Tractatus de adminiſtratione Sacramenti Euchariſtiæ, & Miſſæ celebratione. Quo pacto autem Presbyter, Eccleſiæ alicui Parochiali, vel animarum Curæ præficiendus, examinari debeat, infra ſub titulo de Parochis, videre licebit.

De nominatione & Juramento Examinatorum.

CAPUT XLII.

Examinatores ultra Vicarium noſtrum in Spiritualibus, (r) qui pro tempore erit, coram proxima futura Synodo, Deo volente, nominabimus, & ab eadem approbari curabimus. Quod nunc ob perſonarum penuriam, qua laboramus, fieri non potuit. Interim tamen efficiemus, ut a tempore publicationis præſentium Conſtitutionum, eædem ab iis Examinatoribus, quorum opera hactenus uſi fuimus, vel in poſterum utemur, quam diligentiſſime obſerventur. Qui juramentum infraſcriptum præſtabunt.

Exa-

(r) C. 18. de Reform. Seſſ. 24.

Examinatores

Nobis, & huic Synodo corporale ad Sancta Dei Evangelia præſtabunt juramentum, ſe munus ſuum circa examinationem Ordinandorum, Concionatorum, Confeſſariorum, & admittendorum ad Curam animarum regendam, & eligendorum ad Beneficia, juxta modum & formam in Decretis Sacri Concilii Tridentini, & in præſentibus Conſtitutionibus Synodalibus eis præſcriptam, quacunque humana affectione poſtpoſita, fideliter, ſyncere, & diligenter executuros, & nullum, niſi idoneum, habilem, & juxta Sanctiones ejusdem Concilii, & has noſtras Conſtitutiones qualificatum, admiſſuros: ſe etiam occaſione ejusmodi examinis, nec ante, nec poſt, quicquam prorſus exacturos, ſeu recepturos, prout ultionem Divinam, & pœnam, eis, ſi ſecus fecerint, paratam, & a Sacro Concilio expreſſam, evitare voluerint.

De Salariis Examinatorum.

CAPUT XLIII.

Porro cum omnis Mercenarius dignus ſit mercede ſua, utque prænominati, & alii futuri Examinatores eo majorem in hoc pio negotio diligentiam adhibeant, nec tot labores fruſtra perferre cogantur; Nos eos, qui in hac noſtra Civitate Beneficia Eccleſiaſtica poſſident, eo tempore, quo hujusmodi examinibus occupabuntur, in Eccleſiis ſuis pro præſentibus habendos, & reputandos eſſe decernimus: & præterea eosdem, & alios, qui Beneficia non habent, pro ejusmodi in gratiam noſtram ſuſceptis laboribus ita remunerabimus, ut nullam de Nobis conquerendi occaſionem eis relinquamus. Et nihilominus uſque ad proximam Synodum, de modo, via, & ratione, quibus Examinatores, juxta Decretum Sacri Concilii qualificati, eis ſurrogari, & decenter ſuſtentari valeant, ſedulo cogitabimus. Volumus enim, & prohibemus ſevere, ne juxta mentem Sacri Concilii, ab ordinandis, ac etiam Presbyteris ordinatis, ratione examinis quicquam prorſus exigatur, accipiaturve.

Quod Vicarii Officium ſit in Examine.

CAPUT XLIV.

Cæterum ut labores inter ſeptem Examinatores ex æquo diſtribuantur, & examinandi celerius, quo fieri poterit, expediantur, ſtatuimus & ordinamus, Vicarii noſtri perpetui muneris eſſe debere, adhibito uno ex ſenioribus Examinatoribus, vel ſolus, ſi magna ordinandorum copia adſit, omnes ſupra numeratas ordinandorum qualitates, ſeu conditiones, excepta undecima, examinare, literasque teſtimoniales, diſpenſationes, patrimonia, præſentationes, obligationes, & ejus generis alias, quas ordinandi ad qualitates ſuas probandas afferent, recognoſcere, approbare, vel rejicere: & deinde toti examini apud omnes & ubique præeſſe, idque noſtro nomine, induſtria & conſilio ſuo regere, auctoritatem ſuam interponere, & diligenter præcavere, ne aliquid eorum, quæ Decreta Concilii, & hæc noſtra Statuta exigunt, omittatur.

De Ordine interrogandi, approbationeque, vel reprobatione ad Ordines adſpirantium, & diſtributione laborum inter Examinatores.

CAPUT XLV.

Reliqui vero Examinatores, ſi ordinandorum multi ſunt, in tres, ſi pauciores, in duas Claſſes, ita ut in qualibet ad minus duo ſint Examinatores, diviſi, examina ſingulorum Ordinum inter ſe diſtribuant, ea ratione, ut una Claſſis minorum Ordinum Candidatorum, altera ad Subdiaconatum, & tertia, ſi extet, ad Diaconatum promovendorum: & poſtquam illi omnes examinati fuerint, reliquorum nondum Examinatorum examen communi opera & auxilio perficiant. Ultra octo autem ad ſummum ſimul non examinentur: & ſervetur inter eos juſtus & æqualis ordo, ut unus poſt alterum a principio quæſtionum, cuilibet ordini, uti ſupra dictum eſt, peculiariter accommodatarum, inchoando, uſque ad ultimam, interrogetur, nullique in ea re parcatur. Præterea unaquæque Claſſis interrogationes in duas aut tres partes, pro Examinato-

rum numero, æqualiter inter ſe diſtribuat, & una interrogante, reliqui auſcultent, & ſingulorum reſponſiones, ſive idoneæ ſint, ſive non, fideliter annotent: & ubi ad finem quæſtionum perventum fuerit, Vicarius noſter Examinatorum illius claſſis judicio & conſilio, pro ratione eruditionis, & aliarum qualitatum examinatos, ſua ſententia vel probet, vel improbet: Idque in præſentia Notarii, cujus officii eſt, approbatis & admiſſis teſtimonia, ſeu titulos examinis ſcribere. Volumus autem omnino, ut quicunque ſaltem duas tertias quæſtionum ſibi propoſitarum non ſolverit, vel apte ad ea (*non*) reſponderit, approbari, & admitti nullo modo poſſit.

Qui ſex milliaribus & infra a Conſtantia commorantur, feria ſecunda: qui vero remotius, feria quarta, ante Ordinationis diem ſe examini ſubjiciant.

CAPUT XLVI.

Quoniam autem in tanto rigore, (*s*) tantaque diligentia examinis, non modo ſæcularium, verum etiam regularium Clericorum, impoſſibile erit, ut in qualibet Ordinum collatione omnes ordinandi, in duobus vel tribus diebus, ut antehac factum eſt, examinentur: Idcirco ſtatuimus, ut illi, qui infra ſex milliaria Germanica, a Civitate Conſtantienſi commorantur, die Dominica Veſperi, reliqui vero, qui remotius habitant, feria tertia, ante diem collationis Sacrorum Ordinum, etiam Veſperi, in hac Civitate compareant, & ſequenti die in loco conſueto ſe examini ſubmittant.

De Examinatorum opera, & collatione Ordinum gratuito præſtanda.

CAPUT XLVII.

Nos interim ſumma vigilantia curabimus, ut ea, quæ Sacrum Concilium de Examinatorum opera, & Ordinum collatione gratuito præſtanda, deque modo ſolutionis teſtimoniorum, &, ut vocant, formatarum, ſeu titulorum, a Notariis non excedendo, ſalubriter definivit, obſerventur, debitæque executioni demandentur.

De Literis dimiſſorialibus concedendis, vel non, & de earundem taxa.

CAPUT XLVIII.

Ne autem (*t*) quiſquam hanc noſtram ordinandorum cenſuram facile effugere poſſit, Nos nulli Diœceſano noſtro literas teſtimoniales, quas Dimiſſorias dicunt, ut ab alio Epiſcopo extra noſtram Diœceſim ordinari poſſit, absque juſta & legitima cauſa, & etiam prævio examine, ſi id neceſſum eſſe arbitrabimur, concedemus, atque Vicario noſtro, ut id faciat, mandamus. Verum ubi ex juſta & legitima cauſa, utpote ſi conſtaret aliquem in aliena Diœceſi beneficium Eccleſiaſticum poſſidere, dandæ forent, tum ultra octo cruciferos, Notario pro ſcriptura numerandos, gratis, tam in ſigillo, quam in aliis officiis noſtris: ſi vero dubium ſit, num ipſe extra Diœceſim noſtram beneficium habeat, vel ſi, quod DEUS avertat, Nos, vel Vicarius noſter in Pontificalibus infirmitate, vel alia juſta cauſa impediti, Sacros Ordines conferre non poſſemus, non niſi præcedente debito & diligenti examine, & approbatione, & gratis, ut dictum eſt, concedantur, ac ejusmodi dimiſſionis cauſa in iis exprimatur. Præterea Dominis Abbatibus, aliiſque Prælatis, & Collegiis, nec non Capitulo Eccleſiæ noſtræ, ſub pœnis a Sacro Concilio expreſſis, prohibemus, ne contra tenorem Decreti ejusdem Concilii, aliquibus Clericis ſæcularibus, ut ab aliis ordinentur, ejusmodi literas dimiſſorias concedant.

Nullus, niſi alicui certæ Eccleſiæ utilis, & neceſſarius ordinetur.

CAPUT XLIX.

Quandoquidem Sacroſancta Tridentina Synodus (*u*) veſtigiis ſexti Canonis Concilii Chalcedonenſis inhærendo, ſtatuit, ut inpoſterum nullus ordinetur, qui illi Eccleſiæ, aut pio loco, pro cujus neceſſitate aut utilitate aſſu-

(*s*) Ex C. 7. de Reform. Seſſ. 23.
(*t*) Ex C. 10. & 11. de Refor. Seſſ. 7. & C. 10. de Refor. Seſſ. 23. & C. 1. de Refor. Seſſ. 24.
(*u*) Ex C. 16. de Reform. Seſſ. 23. & C. 2. de Reform. Seſſ. 21.

aſſumitur, non adſcribatur, ubi ſuis fungatur muneribus, ne incertis vagetur ſedibus, & ſi aliquis inconſulto Epiſcopo, locum ſuum deſeruerit, ei Sacrorum Exercitium interdicatur, cum nullus in univerſum ordinari debeat, qui judicio ſui Epiſcopi, ſuis Eccleſiis non ſit utilis & neceſſarius. Idcirco Nos eidem Decreto parendo, idque, quantum poſſumus, exequendo, Vicario noſtro in Spiritualibus ſevere præcipimus, ut nullum de cætero ad Hypodiaconatus, & reliquos majores Ordines admittat, niſi is duodecimam ſupradictarum in Clericis requiſitarum conditionum probaverit: id eſt, ut certæ Eccleſiæ adſcriptus ſit, vel adſcribi petatur: ut beneficium Eccleſiaſticum, quod ad victum ſibi honeſte ſufficiat, pacifice poſſideat: vel ſi beneficium tale nondum habeat, ſaltem ad unum hujusmodi præſentetur, & ſervatis iis, quæ in hiſce noſtris Conſtitutionibus, C. 4. infra in tit. de Collatoribus beneficiorum &c. diſpoſita ſunt, ad illud Canonice inſtituatur. Cum non deceat eos, qui Divino miniſterio aſſcripti ſunt, cum Ordinis dedecore mendicare, aut ſordidum aliquem quæſtum exercere: compertumque ſit, complures aliquando, qui variis artibus & fallaciis confinxerunt, ſe beneficium Eccleſiaſticum, aut etiam idoneas facultates obtinere, perperam admiſſos eſſe. Nec Vicarius noſter eas obligationes, quæ vulgo Patrimonia dicuntur, & hactenus in frequenti uſu fuere, loco beneficii aliter, quam infraſcriptis conditionibus recipiat, approbet, vel admittat.

Quo pacto, & quamdiu Patrimonia loco beneficii recipi, & admitti debeant.

CAPUT L.

Porro quum perpauca in Diœceſi noſtra reperiantur beneficia, quæ non actu Preſbyteros requirant, & proinde eorundem Collatores & Patroni, haud injuria ſe gravatos conquererentur, ſi beneficia ſua, præſertim cum illa pleraque curam habeant animarum annexam, iis conferre, vel ad eadem præſentare deberent, qui infra duos, aut plures annos proxime ſequentes, officium Eccleſiis ſuis debitum, præſtare non poſſent. Propterea Nos, ſub ſpe Confirmationis S. D. N. Papæ, prædictum Sacri Concilii Decretum, (*x*) pro neceſſitate Civitatis & Diœceſis noſtræ, infraſcripto pacto moderandum eſſe duximus: ut videlicet ab iis Subdiaconandis, qui adhuc certæ Eccleſiæ adſcripti non ſunt, obligationes penſionum, ſeu patrimoniorum, vel aliæ facultates, ſeu propria bona hæreditaria recipiantur, & approbentur: quæ quidem perpetua, vel ad tempus illud, donec ordinandus ſufficiens beneficium Eccleſiaſticum legitime conſecutus fuerit, reſtricta ſint: ſed ad Hypodiaconatus, & Diaconatus Ordinem ita admiſſi, earundem virtute ad Preſbyterii dignitatem non amplius, nec ullo modo admittantur; niſi beneficium Eccleſiaſticum legitime collatum pacifice poſſideant. Patrimonia autem, facultates, ſeu bona hæreditaria, vel penſiones Eccleſiaſticæ, loco beneficii non admittantur, niſi in ſorte ad ſummam quingentorum aureorum Rhenenſium valorem aſcendant, quibus ordinandus, donec vixerit, ſe decenter ſuſtentare valeat.

Obviatur fraudi, hactenus circa Patrimonia commiſſæ.

CAPUT LI.

Sed quoniam (*y*) antehac quædam perſonæ tam Eccleſiaſticæ, quam laicæ, honoris ſui parum memores, in fraudem legis, antequam alicui ordinando obligationem Patrimonii dederunt, literas, quas vocant Reverſales, vel renuntiationis, quod ipſe inpoſterum hujusmodi Patrimonio non uſurus, nec ad illud ſe ſe obligantem ſuper eo unquam impetiturus ſit, ab eo exegerunt, & ordinandi eas etiam dederunt, Epiſcopum ordinantem enormiter decipiendo: Ad obviandum igitur huic fraudi, injungimus Vicario noſtro in Spiritualibus, ut nullius Patrimonium admittat, & approbet; niſi is præſente Notario & Teſtibus, Juramentum ad Sancta Dei Evangelia præſtet, literas hujus-

(*x*) C. 2. de Reform. Seſſ. 21.

(*y*) C. 2. de Reform. Seſſ. 21.

hujusmodi obligationem non fictitiam, aut imaginariam continere, nec ſe, ut præfertur, literas reverſales, vel renunciationis in præjudicium, aut remiſſionem Patrimonii dediſſe, vel feciſſe, nec ſe unquam, donec ſufficiens beneficium Eccleſiaſticum legitime conſecutus fuerit, daturum, vel facturum eſſe, nec ſe ullam fraudem circa Patrimonium a ſe allatum, intercedere ſcire.

Tria Juramenta a quolibet Clerico ſæculari in Presbyterum ordinando præſtanda.

CAPUT LII.

Cum Clerum noſtrum in Catholica Religione, in bona diſciplina, & noſtra debita obedientia continendi firmius vinculum non habeamus, quam Juramentum; Idcirco volumus, & mandamus, ut Vicarius noſter in Spiritualibus omnibus Clericis ſæcularibus, antequam in Presbyteros ordinentur, hæc tria, quæ ſequuntur, Juramenta (z) coram Notario & Teſtibus noſtro nomine deferat, & ab eis recipiat, videlicet: Ego N. N. omnia & ſingula, quæ in Sancta Synodo Tridentina definita, & ſtatuta ſunt, palam recipio: nec non veram obedientiam Summo Romano Pontifici ſpondeo, ſimulque hæreſes omnes a Sacris Canonibus, & Generalibus Conciliis, præſertim a prædicta Synodo Tridentina damnatas, publice deteſtor & anathematizo. Profiteor (a) quoque & ore, & corde eandem fidem, quam Summi Romani Pontifices, Sanctaque Romana Eccleſia, & Apoſtolica Sedes, & Sacra approbata Generalia Concilia, auctoritate Evangelica & Apoſtolica tradiderunt: ſpondeoque & juro per Deum Omnipotentem, & hæc Sacroſancta Evangelia, me in unitate Sanctæ Catholicæ Eccleſiæ, & communione Romani Pontificis per omnia ſemper, & ſine dubio permanſurum, nec me ab eisdem quorumlibet perſuaſionibus, vel quocunque alio modo unquam averſurum, nec contra ea aliquid ſenſurum, docturum, aut prædicaturum, nec Canonicis Regulis ulla ratione contradicturum. Quod ſi aliquando (quod abſit) contra præmiſſa aliquid facere, ſentire, docere, vel prædicare præſumpſero, ab ordine meo cadam, anathemati, Canonumque ſeveritati ſubjiciar, & perpetua ac nunquam delebili infamia noter. Deinde Reverendiſſ. & Illuſtriſſ. Domino Cardinali & Epiſcopo Conſtantienſ. ejusque ſucceſſoribus Epiſcopis Conſtantienſ. legitime intrantibus, ac eorundem Vicario & Officiali pro tempore exiſtentibus, fidelis ero, & mandatis eorundem obediam, ac ea reverenter exequar. (b) Poſtremo citra Canonicam inſtitutionem, ſeu inveſtituram nullum uſque in Civitate & Diœceſi Conſtantienſi miniſterium Eccleſiaſticum in aliqua Eccleſia vel Parochia, ſine ejusdem Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi Domini Cardinalis & Epiſcopi Conſtantienſ., ejusve Vicarii, vel Succeſſorum, vel ipſius Eccleſiæ, ſeu Parochiæ legitimi Paſtoris conſenſu, non ſubibo, ſolo imminentis mortis articulo, periculove excepto. Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

Quatenus Regulares ad præſcripta Juramenta teneantur.

CAPUT LIII.

Regulares ad alterum præſcriptum Juramentum, quod eſt de fidelitate & obedientia Nobis præſtanda, adſtringi non conſueverunt. Illud autem, quod præcedit, & ſubſequitur, non minus, quam ſæcularibus Clericis deferri mandamus: ea tamen in poſteriori addita limitatione, quod jurabunt, ſe abſque Prælatorum ſuorum mandato, extra Eccleſias Ordinum ſuorum, nullum usquam in Civitate & Diœceſi noſtra Conſtanc. miniſterium Eccleſiaſticum, in aliqua Eccl. vel Parochia, ſine noſtra, Vicariive, vel Succeſſorum noſtrorum inſtitutione, ſive inveſtitura, vel ipſius Eccl. ſeu Parochiæ legitimi Paſtoris conſenſu, non ſubiturum, ſolo imminentis mortis articulo, periculove excepto. Presbyteri vero, hujusmodi Juramenta præſtantes, non tantum eadem propria manu in Protocollo ſubſcribant, ut hactenus factum fuit, ſed idem etiam Notarius faciat, atque Teſtes,

(z) Ex C. 2. de Reform. Seſſ. 25.

(a) Hæc verba ex veteri deſumta ſunt Juramento.

(b) C. ult. de Reform. Seſſ. 6. C. 8. 9. & 13. de Reform. Seſſ. 14. & c. 1. de Reg. Jur. in Sexto.

ſtes, locum & tempus annotet, ut inde, ſi opus fuerit, publicum Inſtrumentum confici queat.

Qui abſque Beneficio Eccleſiaſtico in Presbyteros ordinari poſſint.

CAPUT LIV.

Verum ut interim etiam Paſtoribus, qui magnas & populoſas habent Parochias, quibus citra aliorum auxilium per ſe ſufficere non poſſunt, conſulatur: ſi enim virtute Patrimonii nullus, & non niſi, qui beneficium Eccleſiaſticum Canonice collatum, pacifice poſſideret, in Presbyterum ordinari deberet; conſequeretur, ut ipſi Coadjutorum ſubſidio forent deſtituti. Concedimus igitur, & injungimus Vicario noſtro, ut eos Diaconos, pro quibus legitimi Paſtores literis ſuis intercedent, quosque pro ſuis futuris Coadjutoribus ei præſentabunt, modo per omnia qualificati fuerint, & præinſerta tria Juramenta præſtiterint, virtute Patrimonii, tempore ſuſcepti Subdiaconatus Ordinis exhibiti, admittat, & in Presbyteros ordinari faciat. (*c*) Reſervantes Nobis nihilominus facultatem, a Sacro Concilio Nobis permiſſam, etiam alios patrimonium, vel penſionem tantum habentes, quos ad hoc aſſumendos judicaverimus, pro neceſſitate, vel commoditate fidei Catholicæ, & Eccleſiarum noſtrarum, in Presbyteros ordinandi.

Ordinandos per Examinatores, de tenore & virtute Juramentorum præſtandorum, nec non de continentia & caſtitate ſervanda, eorumque, quæ appetunt officiorum magnitudine, & difficultate admonendos eſſe.

CAPUT LV.

Cum autem inprovida juventus continentiam & caſtitatem in futurum ſervandam, atque arctam illam Eccleſiaſticam diſciplinam, cui ſe adſtringunt, levem ducere, negotiumque, quod agunt, adeo arduum,& difficile, non ea maturitate & gravitate, qua convenit, perpendere ſoleant, imo rudiores nonnunquam, quid agant, prorſus non intelligant: Proinde Examinatoribus noſtris injungimus, & præcipimus, ut alternatis vicibus, ordinandos omnes, ſingulis ſextis feriis ante collationem Ordinum, poſtquam examinati, & in matriculam relati ſunt, in unum locum congregatos, oratiunculam, nec refert, ſi ſit vernacula, ad dimidiæ horæ ſpatium, vel circiter, habenda, officii & dignitatis Sacerdotalis, præcipue autem continentiæ, & eorum, quæ in præſcriptis Juramentis continentur, & ad quæ quilibet Clericus, virtute Decretorum Sacri Concilii, & hujus Synodi, obligatus eſt: quo denique affectu & propoſito, ſolius videlicet Dei & ſuæ Eccleſiæ cauſa, & non potius propriæ commoditatis & ventris gratia, quærentes, quæ ſua ſunt, non quæ Jesu Christi, ad Ordines capeſſendos adſpirare debeant, ſedulo, diligenter, ac fideliter, breviterque, & ſummarie admoneant, & exhortentur. Nec eſſe, ut ſperent, ſe, ſi concubinas foverint, & tam diſſolute, ut antehac, vixerint, id impune ullo modo laturos eſſe.

De Sacramento Matrimonii.

TITULUS XV.

Mandatum de Reformatione abuſuum circa Matrimonium.

CAPUT UNICUM.

Matrimonium res ſacra eſt, Sancta & arcta conjunctione Divinitus inſtituta, quare nec ſuſcipi, nec tradi, niſi ſancte & religioſe, debet. Propterea quæcunque de Matrimonio Sacrum Tridentinum Concilium decrevit, diligentiſſime obſerventur. Ne autem Matrimoniorum contrahendorum, & ſolennizandorum ratio, tempora, & impedimenta quenquam lateant: conſtituimus Mandato de Reformatione abuſuum circa Matrimonium, vernaculo, quo melius id a Parochis publicari, & a populo intelligi queat, brevi a Nobis in publicum edendo, omnibus patefacere, quæ & Concilii, & noſtræ hujus Synodi ſententia ſit. Ideoque de his plura nunc proponere ſuperſedebimus. Ut autem tenor illius Mandati in perpetuum conſervetur, & temporum injuria non intercidat, aut in oblivionem dedu-

(*c*) Ex C. 2. de Reform. Seſſ. 21.

deducatur, eundem hic de verbo ad verbum inſerendum duximus, qui talis eſt.

Mandatum Publicationis Decretorum Sacri Concilii Tridentini de Reformatione Matrimonii.

MARCUS SITICUS, MISERATIONE DIVINA S. R. E. TITULI SANCTI GEORGII IN VELABRO PRESBYTER CARDINALIS, EPISCOPUS CONSTANTIENSIS, AC DOMINUS AUGIÆ MAJORIS, &c. UNIVERSIS ET SINGULIS ECCLESIARUM PAROCHIALIUM DIŒCESIS NOSTRÆ CONSTANTIENSIS RECTORIBUS, PASTORIBUS, SEU PAROCHIS, EORUNDEMQUE VICARIIS, ET GENERALITER OMNIBUS PRESBYTERIS, EX INSTITUTIONE CANONICA, AUT ALIA NOSTRA COMMISSIONE CURAM ANIMARUM EXERCENTIBUS, SALUTEM IN DOMINO.

POſtquam Sacroſancta Oecumenica Tridentina Synodus, hoc noſtro tempore, ex ſingulari Dei beneficio, in Spiritu Sancto legitime congregata, ſuumque tandem ab omnibus piis & Catholicis cordibus diu exoptatum, felicem & concordem exitum ſortita, ejus quoque Decreta & Conſtitutiones publicatæ, & a S. D. N. confirmatæ fuerint, eæque inter alia, vobis & univerſo Clero Eccleſiæ, & Diœceſis noſtræ Conſtantienſ. intimata, & quantum pro temporum, perſonarum, & locorum conditione poſſibile fuerit, Nobisque ex alto conceditur, executioni demandanda, quædam ſalubria & ſumme neceſſaria, de Sacramento Matrimonii, ejusque clandeſtino & prohibito contractu, diſponant: & inſuper omnibus Ordinariis præcipiant, ut quam primum poterint, tam ſalutaria præcepta populo publicari, ac in ſingulis ſuarum Diœceſum Parochialibus Eccleſiis explicari curent. Nos itaque ejusdem Sacroſancti Concilii Decretis obedienter, uti tenemur, parere, omnesque abuſus ex Eccleſia penitus ſublatos, & eam, tam in capite, quam in membris, reformatam, ſuoque priſtino nitori reſtitutam videre, ex animo deſiderantes, prædicta Sacri Concilii Decreta, Matrimonii Sacramentum, ejusque Reformationem concernentia, publicanda, & quædam alia, pro neceſſitate & conditione temporis, & Epiſcopatus noſtri, circa controverſias & cauſas matrimoniales, ex vereribus Sacris Canonibus diſponenda, atque præſentem publicationis formam, ad ejusdem diſſonantiam, varietatem, diſparitatem, & confuſionem evitandam, vulgari lingua prælo excuſam, vobis proponendam duximus. Proinde auctoritate Ordinaria, vobis & ſingulis, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ea fide, qua nobis, uti Epiſcopo & Ordinario veſtro, devincti eſtis, præcipimus, & mandamus: Quatenus infraſcripta Decreta, ſeu Leges matrimoniales, prima vice infra menſis, poſt hujus Mandati, ſeu horum Statutorum editionem proxime venturi ſpatium: deinde ſequenti anno, ſingulis quatuor temporibus, ſeu Angariis: eo autem elapſo, ſingulis quibusque ſemeſtribus, in Eccleſiis veſtris Parochialibus, pro concione publice legatis, & publicetis, atque eadem, quantum in vobis fuerit, diligenter exequamini, pieque, juſte, & fideliter in iis verſemini, & officium veſtrum, ſecundum ea, omni iniquitate, partialitate, dolo, ac fraude prorſus ſecluſis, ita dirigatis, prout Omnipotentis Dei iram, & noſtram effugere volueritis ultionem. Certificantes omnes veſtros ſubditos, quod ejusmodi Decreta, quoad Matrimonium clandeſtinum, poſt triginta dies, a die primæ publicationis robur in judicio & extra habituræ ſint. In quorum omnium fidem, Nos has literas Sigillo noſtro Pontificali communiri, & manu Secretarii noſtri ſubſcribi juſſimus, & mandavimus. Die ſexta menſis Septembris, ſub anno Domini Milleſimo, quingenteſimo, ſexageſimo ſeptimo, Indictione decima.

Decreta autem, ſeu Leges Matrimoniales, earumdemque Publicationis forma, ſequuntur, & ſunt tales.

1. UNdächtige liebe Kinder in Chriſto. Nachdem ſich etliche Zeit vnnd Jar her, bey dem hail. Sacrament der Ehe, allerley Mißbrauch, zu groſſem Nachthail der Seelen Hayl und Seligkeit zugetragen, Derowegen dann das hailig allgemain newlich zu Trient gehalten

halten Chriſtenl. Concilium ein notwendig Einſehen zu thun fürgenommen, vnd darauff etlich haylſame, zu Abſtellung ſolcher Mißbreuch dienſtliche Ordnungen vnd Satzungen auffgericht, vnnd beſchloſſen. Hierauff und damit dieſelbigen menigklichem eröffnet werden, vnd ſich mit Vnwiſſenheit niemand zu entſchuldigen hab, hat der Hochwürdigſt Fürſt und Herr, Herr Marcus Sittig, der Heiligen Romiſchen Kirchen des Titels S. Georgii in Velabro Prieſter Cardinal, Biſchoff zu Coſtantz, vnd Herr der Reichenaw, ꝛc. vnſer gnädigſter Herr vnd Ordinari, mir als ewerm Pfarrherrn, wie auch allen andern Seelſorgern jr fürſtlichen Gnaden Biſtumbs Coſtantz, ernſtlich aufferlegt vnd beuolhen, euch ſolche vorgemelte des hailigen Concilii Satzungen vnd etliche andere auß den geiſtlichen Rechten gezogne vnd darzu dienſtliche Ordnungen, offenlich zu verkünden, damit ſich ein jede Perſon in heyraten vnd andern ehelichen Sachen darnach wiſſe zu richten.

2. Derhalben (*d*) ſollen jhr alle und ein jeder wiſſen, wiewol kein Zweyfel iſt, dann daß die haimlichen Ehen, ſouer und ſolang ſie die haylich Chriſtenlich Kirch geduldet, und nit vnkräfftig machet, rechte vnd wahre Ehen ſeyen, vnd derwegen deren Mainung, die da fürgeben vnd halten, daß ſolche nit wahre vnd rechte Ehe ſeyen, billich zuuerwerffen, (wie dan das Hailig Concilium dieſelbig, vnd auch deren Mainung, die mit Vngrund ſagen, daß die Ehen der Sün und Töchtern, die one Bewilligung jrer Vättern und Mütern beſchloſſen werden, vntüchtig vnd krafftlos ſeyen, vnd daß die Eltern ſolche zertrennen, auffheben, vnd nichtig machen mögen, als vngerecht vnd irrig, verwürfft vnd verdampt) Vnd aber deſſen vnangeſehen, die hailig Kirch Gottes dieſelben Winckel-Ehen, auß rechtmäßigen Vrſachen, alwegen verbotten, gehaſſet, vnd die offenlichen Ehen denſelben fürgeſetzt hat. So befindt doch jetzo das Hailig Concilium, auß täglicher Erfarung ſollich der Kirchen bißher beſchehen Verbieten, von der Welt vngehorſame wegen, unfruchtbar vnd vnverfängklich ſein, vnd hat derwegen bedacht vnd betrachtet die groſſen vnd ſchweren Sünden, die auß ſollichen Winckel-Ehen entſpringen, ſonderlich deren Perſonen, die in ihrem verdammlichen Weſen verharren, in dem, daß ſie den erſten Gemahel, dem ſie die Ehe heimlich verſprochen, verlaſſen, vnd ein andern zu vermainter Ehe nemmen, vnd mit demſelben in ewigem Ehebruch leben. Vnd dieweil vorberürt Verbot der heiligen Chriſtlichen Kirchen (die von verborgnen vnd haimlichen Dingen nit vrthailt) zu Abſtellung diß groſſen Ubels nit gnůgſam iſt, noch demſelben begegnet werden mag, es ſey dann, daß ein ſtärcker vnd kräfftiger Mittel fürgewendt, vnd an die Hand genommen werde, Derhalb hat das vorgedacht hailig Concilium geordnet und gebotten, daß hinfürter zuuor vnd ehe ſich zwey mit einander verheyren, drey einander nachuolgende Sonnoder Feyertäg, durch jren aignen Pfarherrn, vnder dem Ampt der Heiligen Meß, oder vnter der Predig auff der Cantzel offenlich verkündt, vnd ſo nach ſolchen drey beſchehnen Verkündungen, niemand erſcheint, der ainiche rechtmäßige Verhinderung anzaigt, jnen der offenlich Kirchgang zugelaſſen ſein, vnd ſie, wie von Alter her, eingefürt, auch auff vorgehende des Pfarrers Frag, vnd darauff eruolgte beyderthail Bewilligung, mit denen Worten, Jch gib und füg euch zuſamen, Jm Namen GOtt des Vatters, vnd des Suns, und des Hailigen Gaiſts, oder andern dergleichen Worten, nach eines jeden Biſtums Brauch vnnd Herkommen zuſamen geben werden ſollen.

3. Souer aber die Ehe-Gemecht, oder deren eins, beſorgten, daß jr Ehe, (ſo die Kirch frey vngezwungen vnd vnverhindert haben will) von wegen ſouil vorgehender Verkündigung, durch jre Eltern oder andere, der ehelichen Freyheit, vnd dem Rechten zuwider, verhindert werden möchte, oder wölte, vnnd der Pfarrer deſſen glaubwürdige Anzaigung hette (darinn vnſer gnedigſter Herr eines jeden Pfarrers Gewiſſen beſchwert,

(*d*) C. 1. de Reform. Matrim.

ſchwert, und ſouer einiche Gefahr darinnen gebraucht wurde, jren fürſtlichen Gnaden die gebürende Straff vorbehalten haben will) Alßdann vnnd ſonſt nit, mag der Pfarrer die newen Eheleut nur einmahl in ſtatlicher Verſamlung der Chriſtlichen Gemain offenlich auff der Cantzel verkünden, vnd darnach, ſo kein Hinderung angezaigt wirt, zuſamen geben, doch daß ihnen der Kirchgang vnnd Beyſchlaff vor der andern und dritten Verkündigung, nit geſtattet vnnd zugelaſſen werde. Oder ſo jnen der Weg nit gefellig, daß ſie zum wenigſten, vor aller Verkündigung, von ihrem Pfarrer, in Gegenwürtigkeit zwayer oder dreyer ehrlicher vnpartheyiſcher, vnnd bayden Perſonen gefelliger Männer in der Kirchen, oder einem jeden andern ehrlichen Orth, welches der Pfarrer, ſo offt es an ihn begert wirdt, zuthůn ſchuldig ſein ſoll, ehelich zuſamen gegeben, demnach die drey Verkündigungen vor dem Beyſchlaff, in maſſen, wie oblaut, vollbracht, vnd ſouer keine rechtmäßige Verhinderungen, (welche hieniden ſonderbarlich erzelt) erſcheinen, nach altem Brauch eingefürt werden. Es were dann, daß der Ordinari, oder gaiſtlich Richter, daß die vorgeſagten Verkündungen gar vnderlaſſen bleyben möchten, auß bewögl. vnd rechtmeßigen Vrſachen, erkennen vnnd bewilligen wurde. Welches das heylig Concilium ſeiner Fürſichtigkeit vnnd Vrthail haimgeſetzt haben will.

4. Welche aber hierüber anderſt, dann in jres aignen Pfarrers, da ſie bayde, oder zum wenigſten jren eins Haußhäblich ſitzt, wohnet oder dient, oder eins andern Prieſters mit deß Pfarrers oder Biſchoffs Bewilligung, ſampt zwayer oder dreyer ehrlicher Männer Gegenwürtigkeit, ſich mit einander verheyren wurden, dieſelben macht das heylig Concilium, zu ſolchem vermainten Heyrat, gantz unfähig vnd vntüchtig, ſpricht vnd erkennt auch mit demſelben Decret, dieſelben für nichtig, vnbindig vnd krafftlos.

5. Wo aber ein Pfarrer oder anderer Prieſter ainiche Eheleut in weniger Zeugen Beyweſen, dann oblaut, zuſamen geben, oder das ainige Zeugen, oder andere Perſonen, on des Pfarrers oder eines andern Prieſters, mit des Pfarrers oder Biſchoffs Erlaubnus, Gegenwürtigkeit, ainiche Ehegemecht zuſamen gekupelt, oder zuſamen gegeben hätten, die ſollen ſampt denſelbigen vermainten Eheleuten, auß Gebot des heiligen Concilii, nach Erkantnus des gaiſtlichen Richters hart geſtrafft werden.

6. Vnd dann ermant das Heilig Concilium alle vnnd jede newe Eheleut mit allem Ernſt, daß ſie vor dem offenlichen Kirchgang unnd Empfahung des Prieſterlichen Seegens in einem Hauß nit wohnen, oder ſonſt zuſamen ſchlieffen.

7. Es ordnet und verbeut auch das Haylig Concilium, daß die neuen Eheleut von niemand anderm, dan von jrem aignem Pfarrherrn, oder andern Prieſter, mit des Pfarrers oder Biſchoffts Bewilligung, eingefürt unnd eingeſegnet werden ſollen, unuerhindert ainicher Freyheit oder Gewonheit, ob die gleichwohl uber Menſchen Gedächtnuß in Vbung geweſen were, die mehr ein Verderbung, oder Zerrüttung zunennen iſt, dann ein Gewonheit. Souer aber ein Pfarrer oder anderer Prieſter, er ſey geiſtlich oder weltlich, andere dann ſeiner Pfarr Vnterthonen, one ihres Pfarrers außtruckenl. Bewilligung, zuſamen geben, einfüren, oder einſegnen wurde, Ob er auch gleichwol deſſen auß Krafft einer Freyheit oder unuerdechtlicher Gewonheit, befugt zu ſein vermainte, Der ſoll gleich von Stund an, ohne weiter Vrthail und Erklärung von ſeinem Kirchen-Dienſt, auch deſſelben Gefällen und Einkommen, ſo lang gefallen und verſchalten ſein und bleiben, biß er von des Pfarrers (dem ſolcher Eingriff beſchehen) Biſchoff oder geiſtlichen Richter, ain Abſolution und Erledigung erlanget.

8. Ein jeder Pfarrer ſoll ein eigen Bůch, darein er die Namen der Eheleut, die er alſo zuſamen gibt, oder durch andere in ſeinem Namen zuſamen gegeben werden, auch die Nahmen der Zeugen, ſampt dem Tag und Ort, da ein jede Ehe beſchloſſen und zuſamen gegeben worden iſt, fleißig verzaichne und

bey

bey ihme behalte, daſſelbig im Fall der Notturfft, zu Gezeugknuß verloffener Sachen, haben fürzulegen, dann bey welchem Pfarrer ſollich Büch in künfftigen Viſitationen nit gefunden wirdt, der ſoll derhalb durch den Fiſcal beklagt, und von dem Gaiſtlichen Richter, nach ſeinem Verdienſt geſtrafft werden.

9. Verer ermant das allgemain hailig Concilium alle newe Eheleut, daß ſie zuuor und eh ſie einander nemmen, oder zum wenigſten drey Tag vor der Hochzeit, jre Sünden beichten, und das hochwürdig Sacrament des Leibs und Bluts unſers lieben Herren Jeſu Chriſti empfahen. Und ſo uber ſolches etliche Prouintzen oder Biſtumb, anderer löblichen Gebreuchen und Ceremonien ſich hierin gebrauchen, iſt des hayligen Concilii Wünſchen und Begehren, daß ſie alſo bleiben und gehalten werden.

10. Dieweil dann vor dieſer Zeit ein löblicher Brauch im Biſtumb Coſtantz geweſen, und noch an etlichen Orten iſt, daß die Eheleut, vor dem Kirchgang beichten, und die Abſolution empfahen ſollen, So iſt unſers gnädigſten Fürſten und Herrn von Coſtantz ernſtlicher Will und Beuelch, daß hinfürter an den Catholiſchen Orten, jrer Fürſtl. Gnad. Biſtumbs, die newen Eheleut, bey Vermeydung hoher Straff, nit eingeführt werden, ſie haben dann, vor dem Kirchgang, jhrem Pfarherrn, oder andern Prieſtern, mit des Pfarherrn Bewilligung, gebeichtet, und, daß ſolches beſchehen ſey, dem einfürenden Pfarherrn (ſouer er des kein gut Wiſſen, oder er ſie mit gedachten Sacramenten ſelbs nit verſehen hette) ein glaubwürdigen ſchrifftl. Schein, von den Prieſtern, die ſie gehörter maſſen verſehen, erſchaint, und fürgelegt.

11. Souer ſich aber in der Beicht, ein oder mehr vorbehaltene Caſus befinden würden, die der Pfarrer zu abſoluiren nit Gewalt hette, ſonder für unſern gnedigſten Herrn von Coſtantz, oder jr Fürſtl. Gnad. verordneten Pœnitentiarium, oder jhr bayder Obern zu weiſen weren, So wöllen jr Fürſtl. Gnad. nach Gelegenhait und Geſtalt diſer Zeyten bewilligt haben, daß darumb der Kirchengang und Hochzeyt nit eingeſtellt werde, ſonder ohne Abſolution und Raichung vorgenants hochwürdigen Sacraments des Altars, ſo vil die Perſon belangt, an deren der Mangel iſt, jhren Fürgang hab, doch daß dieſelbig Perſon, dem einfürenden Pfarrer verſpreche, daß innerhalb Monatsfriſt ſich an gebührenden Orten, umb die Abſolution bewerben wölle.

12. Weiter ſtatuirt, ſetzt und ordnet hochgedachter unſer gnedigſter Herr von Coſtantz, zu mehrer Erleuterung und Befürderung des alles, ſo obſteht, wann ſich begebe, daß ainiche Perſonen, zu Entfliehung vorgeſchribener Chriſtenl. Ordnung, an Sectiſche Ort ziehen, und jhnen daſelbſt ein Ehe machen laſſen, und darnach ſich wiederum in jhr Pfarr begeben wurden, daß alsdann jr Pfarrer (wann die weltl. Oberkeit ſie alſo an dem Ort wonen, und bleiben laſſen wurde, welches doch nit ſein ſoll) ſie als Bännig, und als die, ſo unehlicher Weyß bey einander ſitzen, und nie mit einander zu Kirchen gangen weren, achten und halten, ſie auch mit der That in der Heil. Chriſtl. Kirchen Bann gefallen ſein, an der Cantzel offenlich publiciren und verkünden, und ſie darauf mit Entziehung der Heil. Sacramenten, Verſagung Chriſtenl. Begräbd, mit Reden, Eſſen, Trincken, und andern Dingen, als Bännige vermeiden, bey ſchwärer Straff, ſo lang und vil, biß ſie umb jhr begangne Mißhandlung Penitentz und Büß würcken, Abſolution von dem Ordinario erlangen, und von ihme Pfarrern, mit vorgehender Beicht, und andern notwendigen Stucken, auff ein news eingefürt und eingeſegnet werden. Wann ſie aber alſo ain gantz Jar verächtlich im Bann verharren, und das, ſo hievor ſteht, nit thün würden, Alßdann ſoll ſie der Pfarrer, ſeinem Decano, und der Decanus dem Biſchoffl. Fiſcal deferiren und anzaigen. Welcher dann zur Aggravation und Anrüffung des weltl. Gwalts wider ſie procedirn ſoll, ſo lang und vil, biß ſie zü gebürender Gehorſame der Kirchen gebracht werden.

13. Gleichergeſtalt ſoll gegen denen vermainten Eheleuten, die einer Ver-

darzu gehört die Schwagerſchafft, die auß unehlicher Vermiſchung entſpringt, die hindert aus Ordnung des Hail. Concilii, allein bis in den andern Grad, deſſelben mit eingeſchloſſen, Als wann einer ein Weib unehelicher Weiß beſchlafft, ſo mag er deſſelben Schweſter oder Baſen im andern Grad nit zur Ehe haben, dann es hat das Heyl. Concilium die uberigen und weitern, das iſt, den dritten und vierten Grad abgethan, und nachgelaſſen, dergeſtalt daß ſie den beſchloſſnen Heyrat nit zertrennen, Aber den künfftigen, der noch nit beſchloſſen iſt, den verhindern ſie, wie von Alter her. Aber die Schwagerſchafft, die man nennt ſecundi generis, das iſt, Schwagers Schwagerſchafft, die hindert weder den beſchloßnen noch den künfftigen ehelichen Contract. Item Impedimentum Ordinis, Wann einer ein oder mehr der mehrern Weyhinen vom Biſchoff empfangen hat, das iſt, wann einer Prieſter, Diaconus, oder Subdiaconus iſt. Item Voti, ſeu Religionis, wann der Partheyen eine oder bayd Raimgkeit gelobt, oder in einem beſtätem Orden Profeſſion gethan haben. Item Cognationis ſpiritualis, (e) Gevatterſchafft, die entſpringt aus den zwayen Hail. Sacramenten des Tauffs und der Confirmation, mit Namen zwiſchen den Gevattern und Gotten, das iſt, denen, die Kinder aus dem Tauff heben, oder zu der Confirmation führen, und denen, die ſie alſo aus dem Tauff gehebt, oder zu der Confirmation geführt haben. Item zwiſchen den Gevattern, und der Gotten Vatter und Muter, Dergleichen auch zwiſchen dem der taufft, dem der confirmirt, und dem getaufften oder confirmirten, und deſſelben Vatter und Muter. Die uberigen Fäll und Verhinderungen der Gevatterſchafft, die biß anher im Brauch geweſen, ſeind von dem Hayl. Concilio, auß bewögenden Vrſachen, aufgehebt, und nachgelaſſen. Item Impedimentum præcontractus matrimonialis, wann der Partheyen eine oder bayd zuvor ein Eegemahel haben, der noch im Leben iſt, Es ſey dann der offenlich Kirchgang mit denſelben beſchehen oder nit, mit welcher Verhinderung auch die verſtrickt ſeind, deren Ehemänner oder Eeweiber vor ſiben und mehr Jahren von Land gezogen, und man nit waißt, ob dieſelben lebendig oder todt ſeyen. Item Pollutionis adulterinæ, wann die Partheyen, bey Lebzeiten jr eines oder bayder vorigen Eegemaheln, ehebrüchiſcher Weiß mit einander zu ſchaffen gehabt, welche einander zur Ehe nit haben mögen, Es ſey dann, daß ſie ſich zuvor vorm gaiſtl. Richter mit dem Ayd purgieren, ſeubern, und entſchuldigen, daß ſie das, oder die vorigen abgeſtorbnen Ehegemecht, zum Tod nit befürdert, und zu denſelbigen im geringſten nit Vrſach gegeben haben, daß ſie auch bey Lebzeiten derſelben einander zur Ehe nit genommen, noch ein Vertröſten oder Glauben gegeben haben, daß ſie nach Abſterben jrer Ehegemahlen einander nemmen wöllen. Item Raptus, das iſt, wann einer ein Tochter, gleichwol mit jrem Willen, jren Eltern, ohne derſelben Willen, raubt und entführt, zwiſchen denſelben mag kein Ehe beſtehn, dieweil die Tochter in des Raubers Gwalt iſt. Wann aber die Tochter vom Rauber abgeſündert, und an einem ſichern Ort, auf freyen Fuß geſtellt wirt, und ſie jn zur Ehe zu haben begert, Alsdann ſoll er ſie zur Ehe nemmen, und nicht deſto weniger er, und alle, die jme jren Gunſt, Hilff, Rath und That darzu gegeben, mit der That in den Bann gefallen, auch ewigklich ehrloß und aller Würdigkeiten unfähig ſeyn, und ſo er ein Clericus were, ſein empfangne Grad dardurch verwürckt haben, und über das ſoll ein ſolcher Rauber, das geraubt Weib, ſie begere ihn zur Ee zu haben, oder nit, nach Erkantnuß des geiſtl. Richters, auch nach jrem Stand, und wie ſich gebürt, außzuſteuren ſchuldig ſein. (f) Vnd letſtlich Impedimentum Juſtitiæ publicæ honeſtatis, das iſt vor der Zeyt geweſen, wann zwiſchen zwayen vollkommenlichs Alters, ein Verſpruch künfftiger Ehe, die man Sponſalia de futuro nennt, beſchehen, und dann jren eins, vor dem Verſpruch gegenwürtiger Ehe, oder vor der Hochzeyt, oder dem Beyſchlaff

(e) C. 2. de Reform. Matrim.
(f) C. 3. de Reform. Matrim. Item C. 3. 4. & 8. extra, de Sponſal. & Matrim.

15. So aber der klagend Thail ſagt Ja, er hette der Junckfrawſchafft halb allein, oder der Junckfrawſchafft und Schwängerung halb ſamptlich Anſprach, an ſein Gegenthail, ſo ſoll der Pfarrer die Sach für den gaiſtlichen Richter weiſen, der beklagt ſey gleich der Ee anred oder nit, Wann aber die Klägerin ſagte, Sie hette uber die ehlich Verſprechung, allein der Schwängerung halb Anſprach, an jren Widerthail, und derſelb were des ehelichen Verſprechens anred, und wölt ſie aber auß obgehörter Vrſach nit haben, ſo ſoll die Sach abermals für den gaiſtlichen Richter gewieſen werden. Wäre er aber der ehelichen Verheiſſung nit bekantlich, alßdann ſoll die Klägerin jr freye Wal haben, jr Anſprach der Schwängerung halb, wa ſi wil, vor dem gaiſtlichen oder weltlichen Richter, jrs Gefallens, zu ſuchen, zu rechtfertigen und zu erörtern.

16. Wann aber ein Pfarrer, auß gemeinem Geſchray, oder auß einer oder mehr ſonderbaren Perſonen Anzeigen, vernommen, oder von ihm ſelbs wiſſen hette, daß zway, die einandern gern haben wölten, einander verwant wären, oder einer Hinderung halb, einander nit haben möchten, Alßdann, wann ſie zu jm kommen, oder er zu jhrem Heyrat beſchickt wirdt, ſoll er ſie, ehe er ſie zuſamen gibt, zum drittenmal, laut des Heiligen Concilii Satzung, offentlich verkünden, Es were dann, daß die Parthenen beſorgten, oder ſonſt ein vermutlicher Argkwohn vorhanden, daß ſollich Geſchrey, von böß willigen zu Verhinderung jrer Ehe, argliſtiger Weiß entſprungen und aufkommen were, Alßdann ſoll er ſie vermög der Satzung zuſamen geben, und darnach erſt dreymal verkünden, und nach Außweiſung der Ordnung fürfaren. Wann dann vor, in mitte, oder nach ſolchen drey Verkündungen, etliche Perſonen, deren ſeyen vil oder wenig, vor dem Pfarrer erſcheinen, und hernach uolgender Verhinderungen eine oder mehr anzaigen, ſo ſoll er bayde Parthenen, in bayden fällen, nemlich, daß er ſie zuſamen gegeben, oder daß ſie einander noch kein ehlichen Verſpruch gethan hetten, und aber uber ſoliche Anzaigung einander zu haben begeren, für den gaiſtlichen Richter, umb Erholung einer Declaration, ob ſie einander haben mögen oder nit, weiſen, und darneben dem gaiſtlichen Richter, oder einem geſchwornen Procuratorn des Biſchofflichen Hofs, den die Partheyen brauchen wöllen, die Geſtalt der Verhinderung, und die Namen der Perſonen, die jhme ſolche angezeigt, oder die er waißt, derſelben ein Wiſſen haben, oder von denen das Geſchray der Verhinderung, vor oder nach der erſten Verkündigung, entſtanden, zu ſchreiben. Was dan der geiſtlich Richter erkent, und jhme Pfarrer der Vrthailbrief mit des geiſtlichen Gerichts Jnſigel verſigelt (on welchen der Pfarrer den Partheyen in dieſem, wie auch in allen andern Fällen kein Glauben geben ſoll) zu erkennen geben wirdt, dem ſoll der Pfarrer getrewlich und fleiſſig nachkommen.

17. So und wann aber die Partheyen einer Verhinderung halb verſchrait ſeind, und jhr eheliche Verhaiſſung haimblicher Weiß und in ſein des Pfarrers, auch zwayer oder dreyer Gezeugen Abweſen, oder ſonſt wider die Satzung des Heiligen Concilii beſchehen iſt, ſollen ſie vom Pfarrer gefragt werden, Ob ſie einander zu haben begeren, Sagen ſie bayde oder jren ains, Nain, ſoll jnen der Pfarrer aufferlegen, daß ſie einander müſſig gehen, und unbekümmert laſſen, dann jr Verſprechen ſey unkrefftig, dieweil es wider Ordnung der Kirchen beſchehen, Es were dann, daß das Weibsbild ainiche Verhinderung zwiſchen jnen ſein vernainte, und nit allein der Ehe, ſonder auch entnomner Junckfrawſchafft oder Schwängerung halb, an jren Widerthail Anſprach hette, Alsdann ſollen ſie mit einander für den gaiſtlichen Richter gewieſen werden. Antwurten ſie aber Ja, daß ſie einander zu haben begeren, ſo ſollen ſie gleicher Weiß für den gaiſtlichen Richter gewiſen werden, welcher, ſo ſich die Verhinderung in gewonlichem und ordentlichem gehaltnem Proceß befindt, jhren vermainten ehelichen Contract, mit ſeiner Vrthail caſſieren, aufheben, und vernichtigen; So

halten, und anderſt dann obſteht, gehardelt würde, derſelbig ſoll nach Erkantnuß des Ordinarii ernſtlich geſtrafft werden.

23. So und wann einer, (*b*) oder aine, ſich inerhalb den vorgeſchribnen, verbotnen Graden, derſelben Wiſſenſchafft verheyren wurde, der oder dieſelb ſoll von ſeinem vermainten Ehegemahel, mit des gaiſtlichen Richters Vrtail widerumb abgeſündert werden, und aller Hoffnung ainiche Päbſtliche Diſpenſation, Gnad oder Bewilligung zu erlangen, gentzlich beraubt ſein, und ſoll daſſelbig nit allein in dem ſtat haben, der ſich Wiſſenhafft der Verhinderung, alſo vermeſſenlich verheyren, ſonder vil mehr in dem, der ſollichen vermainten Heyrat, mit dem Beyſchlaff volſtrecken darff. Gleiche Mainung ſoll es haben mit dem, der gleichwol die Verhinderung nit waißt, und ſich aber nit mit vorgehender Verkündigung, oder vor ſeinem Pfarrherrn, in Beywesen zwayer oder dreyer Gezeugen, vermög des Hailigen Concilii Satzung, verheyrat hat. Dann der, ſo die hailſamen Gebot der Kirchen verachtet, iſt nit würdig, daß jme der Kirchen Gnad unnd Gütigkeit zu Hilff und Gutem kommen und erſchieſſen ſolle. So er aber ſich dieſer Trientiſchen Satzung gemeß halten, unnd ſich hernach ein Verhinderung befinden wurde, deren er ainich glaubwürdig Wiſſen nit gehabt hette, Alsdann iſt verhoffenlich, daß jme durch Päpſtliche Diſpenſation und Gnad, deſter leichter und vergebenlich geholffen werden möge. Dann das vilberürt Concilium geſetzt unnd geordnet hat, daß hinfürter in Ehe-Sachen, kaine Päbſtliche Diſpenſationes unnd Begnädigungen, oder doch gar ſelten, unnd daſſelbig allein auß guten vernünfftigen und bewöglichen Vrſachen, und auch vergebenlich gegeben werden ſollen.

24. Vnd damit die gemainen Prieſter, denen die Päpſtliche Diſpenſationes, Brieff, und Bullen, auch deren Stylus, Schrifften, Sigel, Vnderſchreibungen, und Zaichen unbekant ſeind, darmit nit betrogen werden, Iſt unſers gnedigſten Herren von Coſtantz ernſtlicher Will unnd Befelch, daß ſie, wann jnen dergleichen, Diſpenſationes und Bullen, die Ehe und ander Sachen betreffend, fürkommen, nit annemen, exequieren, und ins Werck richten, Sie ſeyen dann zuvor dem gaiſtlichen Richter, damit er ſehen künd, ob ſie gerecht ſeyen, oder nit, gezaigt und fürgelegt, und dem Pfarrer oder Decan, darunder die Perſonen, ſo dieſelben außgebracht, geſeſſen, von dem gaiſtlichen Richter ſchrifftlich, under des gaiſtlichen Gerichts Inſigel committirt und bevolhen, was jnen ſich darinnen zu halten gebüre. Wie dann ſolchs bisher bey dem Stifft Coſtantz je und allwegen in ſtetem Brauch gehalten worden.

25. Hierauff ſollen alle und jede Pfarherrn, wann etliche Perſonen, ainer oder mehr obgeſchribner Verhinderungen halb, verſchrait, und einander, laut dieſer des Hailigen Concilii Ordnung genommen haben, oder zu nemmen Willens ſeind, Oder daß ſie einander haimlicher Weiß genommen, unnd dannoch bey einander zu bleiben begeren, dieſelben one Verzug, für den gaiſtlichen Richter, unnb Erholung einer Declaration, ob ſie einander haben mögen, oder nit, remittieren, unnd weiſen.

26. Wann dann eine oder mehr Perſonen, ſolcher Verhinderungen halb, oder in andern hievor gemelten Fällen, von jrem Pfarherrn, alſo mit einander, für den gaiſtlichen Richter gewiſen, Oder einem Thail den andern, innerhalb einer beſtimpten Zeyt, mit Ladung fürzunemmen, unnd die Sachen außfündig zu machen auferlegt, und ſie ſich darin ſeumig erzaigen wurden, So ſollen jre Pfarherrn ſie zum andern mal, in Beywesen zwayer oder dreyer ehrlicher Männer, darzu ermanen, und wa ſie dann in jhrer Vngehorſame verharren, ſie von allen Sacramenten unnd Gemainſchafft der Kirchen außſchlieſſen, ſo lang und vil, biß ſie hierinn jrem Pfarherrn gebürende Gehorſame laiſten, und jme zu Beweiſung jhrer Gehorſame, den Vrtheil-Brief, vom geiſtlichen Gericht außgangen, fürlegen. Wann ſie aber alſo ein gantz

Jar

(*b*) C. 5. de Reform. Matrim.

Jar verharren, und mit der Chriſtlichen Gemaln nit communicieren wurden, ſollen ſie durch jhre Pfarherrn, oder Decanum, dem Biſchofflichen Fiſcal angezalgt, und durch denſelben, wider ſie, zu dem Bann und andern Cenſuren der Kirchen, biß zu Anruffung des weltlichen Gewalts, procediert, unnd darmit zu Gehorſame gezwungen werden.

27. So bald dann die Partheyen, in ſolchen gewiſen unnd andern Eheſachen, jhren Pfarherrn des gaiſtlichen Richters Vrthail-Brief (wie ſie dann zu thun ſchuldig) uberantwurtet, Sollen ſie die Pfarherrn dieſelben, auf nechſtvolgenden Sonn- oder gebannen Feyrtag, in Verſamblung der gantzen Kirchen, offenlich, an der Cantzel, verkünden, damit menigklich wiſſe, was die Vrthail vermög, Ob die Partheyen Eheleut ſeyen, und zuſamen gehören, oder nit. Souer aber ein ſolche offenliche Verkündigung an der Cantzel, on Aergernuß unnd groſſe Gefahr, nit beſchehen möcht, alsdann mögen die Pfarherrn, dieſelben, allein denen, die ſie betreffen, ſonderbarlich verkünden.

28. Vnd dieweil ſich offtermals begibt, (*i*) daß die Betler und andere Landfarer, die kein bleibend Ort, noch ainich gewiß Haimweſen haben, von ainem Ort zum andern ſtraiffen, jre rechte Eheweiber verlaſſen, und bey jrem Leben, nit nur aine, ſonder etwa mehr vermainte Eeweiber, an mancherley Orten nemmen, Welches Vbel, das Hailig Concilium zu verhüten und fürzukommen begirig, alle Menſchen, daß ſie ſich mit ſolchen Leuten, nit leichtlich in ein eelich Verſprechung begeben, und alle weltliche Oberkaiten, Vätterlich ermant, daß ſie gegen denſelben ein ernſtlich Einſehen haben. Vnd gebeut allen Pfarherrn und Seelſorgern, daß ſie bey Vermeidung ſchwärer Straff, ſolche vermainte Ehen, nit zuſamen geben, einfüren, oder einſegnen, Es ſey dann, daß die zuvor ain fleiſſige Inquiſition unnd Erforſchung jres Vatterlands, Thuns und Laſſens, unnd aller Sachen gehalten, unnd was ſie alſo befunden, an den gaiſtlichen Richter gelangen laſſen, unnd von jm weitern Bevelch, was jnen darinnen zu thun ſey, empfangen haben.

29. Weiter iſt unſers gnedigſten Fürſten unnd Herrn von Coſtantz ernſtlicher Bevelch, Will unnd Mainung, wa etwan hin und wider an Catholiſchen Orten des Biſtumbs Coſtantz, etliche Eheleut einander verlaſſen, unnd von ehelicher Beywohnung abgewichen, Oder wa das hinfürter beſchehen wurd, daß dieſelben von jren Pfarherrn unverzogenlich ermant werden, daß ſie innerhalb nechſts Monatsfriſt wiederum zuſamen keren, Lieb und Leyd mit einander leiden, unnd alles das thun, das ehrlichen Eheleuthen gebürt, unnd wol anſteht, Es were dann, daß ſie auß rechtmeſſigen Vrſachen, vom gaiſtlichen Richter geſchaiden, und jhren Pfarherrn glaubwürdige, mit des gaiſtlichen Gerichts Inſigel verwarte Schein und Vrthail-Brief ſolcher Schaidung fürgelegt wurden. Souer aber ſolche ſelbs abgewichne Eheleut, innerhalb beſtimpter Zeyt, nit wieder zuſamen kommen, und ſich jren Pfarherrn hierinn ungehorſam erzaigen wurden, Alßdann ſollen die, an denen die Beywohnung erwindt, von jrem Pfarherrn von allen Sacramenten und Gemainſchafft der Kirchen außgeſchloſſen, unnd wider ſie, inmaſſen, wie hievor von denen, die für den gaiſtlichen Richter gewiſen werden, unnd demſelben nit nachſetzen, geſagt iſt, procediert und gehandelt werden.

30. Es ſollen (*k*) vom Advent unſers HErren JEſu Chriſti an, bis auf der Hailigen Drey-Künig Tag, unnd dann von dem äſcherigen Mittwoch, biß auf den Sonntag Quaſimodo, derſelben Tagen eingeſchloſſen, keine Hochzeyten gehalten, noch Ehen eingefürt werden. Sonſt iſt ſolches zu allen Zeyten im Jar vom Hayligen Concilio bewilligt, doch dergeſtalt, daß es alles mit Zucht und Erbarkeit zugehe, und ſonderlich zu den andern Zeyten, die bißher verbotten geweſen, als da iſt, die Pfingſten- Kreutz- und Ablaß-Woch, keine Spil,

als

(*i*) C. 7. de Reform. Matrim.

(*k*) C. fin. de Reform. Matrim.

als Trummen, Pfeiffen, und dergleichen offentlich gebraucht werden.

31. Vnd nachdem (*l*) die zeitlichen irdiſchen Begirden, etlicher Oberkeiten Augen und Gemüt dermaſſen verblent haben, daß ſie jre Vnderthanen, ſondertich die Reichen, und die groſſer Erbſchafften gewärtig ſeind, mit Peenen und Tröwworten dahin treiben, daß ſie wider jren Willen, ſich mit denen verheyren müſſen, die jren Herien, als Oberkaiten gefällig ſeind, und jnen von denſelben ernennt, und fürgeſchlagen werden. Dieweil nun ungötlich, unbillig, und wider Recht iſt, die Freyheit der Ehe zu ſchwächen, oder jemands zu benemmen, und daß Gewalt und Vnrecht von denen kommen und herflieſſen, von denen man billich alle Recht, Billichait, Schutz und Schirm gewertig ſein ſolt. So gebeut das Heil. Concilium allen Chriſtglaubigen, was Stands, Würden, oder Weſens die ſeyen, bey Peen des Banns, in den ein jeder, der hierwider handelt, mit der That gefallen ſein ſoll, daß ſie weder jre Vnderthanen, noch jemands andern, nach jrem Willen, zu heyren zwingen, noch jhnen die Freyheit der Ehe nemmen, oder ſie daran verhindern, weder mit Worten noch mit Wercken, weder haimlich noch offenlich, in kein Weiß noch Weg.

22. Vnd ſollen die Pfarherrn dem allem, wie in allen vorgehenden Puncten geordnet, gebotten, und verbotten wirt, jres beſten und höchſten Vermögens, ſtracks nachkommen, darinn ein Gleichhait halten, und niemands verſchonen, auch die Decani die hinläßigen Pfarrern und Vbertreter dem Fiſcal anzaigen, als lieb jnen und jr jedem ſey, hochermelts unſers gnedigſten Herrn ſchwere Straf und Vngnad zuvermeiden.

Ex ſupradicti Reverendiſſ. & Illuſtriſſ. Dni Cardinalis & Epiſcopi Conſtantienſ. Mandato.

Joannes Gœtz, D. ſſt.

Ut autem præſcriptæ Leges Matrimoniales, earumque publicationis forma, ab exteris etiam intelligi poſſint, & iis, qui Latina lingua plus, quam Vernacula delectantur, ſuo deſiderio non fruſtrentur, eas latine reddi curavimus in hunc modum.

I. DEvoti dilecti in Chriſto. Cum ab aliquibus temporibus & annis hactenus in Sacramento Matrimonii, varii abuſus, in grave ſalutis animarum præjudicium, eruperunt, & evenerunt. Quapropter Sacroſanctum generale Oecumenicum nuper Tridenti celebratum Concilium neceſſariam animadverſionem facere decrevit, ac proinde nonnullas ſalutares, ad amovendos hujusmodi abuſus, opportunas ordinationes & conſtitutiones concluſit & edidit. Ideo ut illæ univerſis innoteſcant, & nemo ſe ignorantia excuſare poſſit, Reverendiſſimus in Chriſto Pater, & illuſtriſſimus Princeps & Dominus, D. Marcus Siticus, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli S. Georgii in Velabro Presbyter Cardinalis, Epiſcopus Conſtantien. & Dominus Augiæ majoris &c. Noſter Clementiſſimus Dominus & Ordinarius, mihi, ut veſtro Parocho, ſicut etiam omnibus aliis animarum Curatoribus, in ipſius Epiſcopatu Conſtantien. ſerio commiſit & mandavit, vobis ejusmodi prædictas Sacri Concilii Conſtitutiones, & quasdam alias, ex Jure Canonico excerptas, & ad hoc opportunas ordinationes, publice denunciare, ut quisque in Deſponſationibus, aliisque Matrimonialibus negotiis ſe gerere ſciat. (*m*)

2. Propterea omnes & ſinguli ſcire debetis, tametſi dubitandum non eſt, clandeſtina Matrimonia, libero contrahentium conſenſu facta, rata & vera eſſe Matrimonia, quamdiu Eccleſia ea irrita non fecit: & proinde jure damnandi ſint illi, ut eos Sancta Synodus Tridentina anathemate damnat, qui ea vera ac rata eſſe negant, quique falſo affirmant, Matrimonia a filiis-familias, ſine conſenſu parentum contracta, irrita eſſe, & parentes ea rata vel irrita facere poſſe. Nihilominus Sancta

(*l*) C. 9. de Reform. Matrim.
(*m*) Ex C. 1. de Reform. Matrim. Seſſ. 24.

ĉta Dei Eccleſia ex juſtiſſimis cauſis illa ſemper deteſtata eſt, atque prohibuit. Verum cum Sancta Synodus animadvertàt, prohibitiones illas propter hominum inobedientiam jam non prodeſſe, & gravia peccata perpendat, quæ ex iisdem clandeſtinis conjugiis ortum habent, præſertim vero eorum, qui in ſtatu damnationis permanent, dum priore uxore, cum qua clam contraxerant, relicta, cum alia palam contrahunt, & cum ea in perpetuo adulterio vivunt. Cui malo cum ab Eccleſia, quæ de occultis non judicat, ſuccurri non poſſit, niſi efficacius aliquod remedium adhibeatur; Idcirco prædictum Sacrum Concilium ordinavit & præcepit, ut in poſterum antequam Matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium Parocho, tribus continuis diebus Feſtivis, In Eccleſia, inter Miſſarum ſolennia, vel ſub prædicatione Verbi Divini, in ſuggeſtu publice denuncietur, inter quos Matrimonium ſit contrahendum: quibus denunciationibus factis, ſi nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem Matrimonii, in facie Eccleſiæ procedatur. Ubi Parochus, viro & muliere interrogatis, & eorum mutuo conſenſu intellecto, vel dicat: Ego vos in Matrimonium conjungo in nomine Patris; & Filii, & Spiritus Sancti: Vel aliis utatur verbis, juxta receptum uniuscujusque Provinciæ ritum.

3. Quod ſi aliquando probabilis fuerit ſuſpicio, Matrimonium (quod Eccleſia liberum, incoactum & non impeditum habere vult) per parentes, (*n*) aut alios, contra jura & libertatem Matrimonii malitioſe impediri poſſe, ſi tot præceſſerint denunciationes, & Parochus veriſimilem illius haberet notitiam (in quo Reverendiſſimus & Illuſtriſſimus Dominus noſter cujuslibet Parochi conſcientiam onerat, & ſi is aliqua fraude ea in re uteretur, condignam pœnam ſibi reſervat) tunc & non aliter, Parochus hujusmodi novos conjuges, ſemel duntaxat, in frequenti Eccleſiæ congregatione, pro ſuggeſtu publice denunciare, & deinde, ubi nullum impedimentum allegatum fuerit, conjungere poterit. Ita tamen, ut Matrimonii ſolenniſatio & concubitus, ante ſecundam & tertiam denunciationem, eis non concedatur. Ubi verò hic modus eis non placeret, ut ſaltem ante omnem denunciationem, ab eorum Parocho, in præſentia duorum aut trium honeſtorum, non partialium virorum, & qui ipſis partibus ad hoc idonei videntur, in Templo aut quolibet alio honeſto loco matrimonialiter conjungantur: ad quod quemlibet Parochum, quoties id à ſuis Parochianis ab eo poſtulatum fuerit, aſtrictum eſſe vult. Deinde ante Matrimonii conſummationem tres denunciationes in Eccleſia fiant, ut ſi aliqua ſubſunt impedimenta (quæ omnia inferius in ſpecie recenſentur) facilius detegantur, & demum eorum Matrimonium pro veteri conſuetudine ſolenniſetur: niſi Ordinarius expedire judicaverit, ut prædictæ denunciationes remittantur, quod illius prudentiæ & judicio Sancta Synodus relinquit.

4. Qui vero aliter, (*o*) quam præſente Parocho, (ſub quo ambo, vel ſaltem alteruter, domicilium habet, ſeu moratur) vel alio Sacerdote, de ipſius Parochi, ſeu Ordinarii licentia, & duobus vel tribus teſtibus, Matrimonium contrahere attentabunt, eosdem Sancta Synodus ad ſic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujusmodi contractus irritos & nullos eſſe decrevit: Prout eos eodem Decreto irritos facit & annullat.

5. Inſuper Parochum (*p*) vel alium Sacerdotem, qui cum minore teſtium numero, & teſtes, qui ſine Parocho vel Sacerdote, hujusmodi contractui interfuerint, nec non ipſos contrahentes, graviter arbitrio Ordinarii puniri, Sacrum Concilium præcipit.

6. Præterea idem Sacrum Concilium (*q*) hortatur, ut conjuges ante benedictionem Sacerdotalem, in Templo ſuſcipiendam, in eadem domo non cohabitent.

7. Statuitque benedictionem (*r*) a proprio Parocho fieri, neque a quoquam,

(*n*) Ex eod. C. 1.
(*o*) Ex eod. c. 1.
(*p*) Ex eod. c. 1.
(*q*) Ex eod. c. 1.
(*r*) Ex eod. c. 1.

quam, niſi ab ipſo Parocho, vel ab Ordinario, licentiam ad prædictam benedictionem faciendam, alii Sacerdoti concedi poſſe: quacunque conſuetudine, etiam immemorabili, quæ potius corruptela dicenda eſt, vel privilegio, non obſtante. Quod ſi quis Parochus, vel alius Sacerdos, ſive Regularis, ſive ſæcularis ſit, etiamſi id ſibi ex privilegio vel immemorabili conſuetudine licere contendat, alterius Parochiæ ſponſos, ſine illorum Parochi licentia Matrimonio conjungere, aut benedicere auſus fuerit: ipſo jure tandiu ſuſpenſus maneat, quandiu ab Ordinario ejus Parochi, qui Matrimonio intereſſe debebat, ſeu a quo benedictio ſuſcipienda erat, abſolvatur.

8. Habeat Parochus librum, (*s*) in quo conjugum & teſtium nomina, diemque & locum contracti Matrimonii deſcribat: quem diligenter apud ſe cuſtodiat, ut illum caſu neceſſitatis, in teſtimonium rei geſtæ, edere poſſit. Nam apud quemcunque Parochum talis liber in futuris viſitationibus non reperietur, ille propterea per Procuratorem Fiſci accuſari, & juxta demeritum puniri debebit.

9. Cæterum Sancta Tridentina Synodus (*t*) conjuges hortatur, ut antequam contrahant, vel ſaltem triduo ante Matrimonii conſummationem, ſua peccata diligenter confiteantur, & ad Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum pie accedant. Si quæ Provinciæ aliis, ultra prædictas, laudabilibus conſuetudinibus & cæremoniis hac in re utuntur, eas omnino teneri Sancta Synodus vehementer optat.

10. Et quum ante hæc tempora, in Diœceſi Conſtantienſ. laudabilis conſuetudo fuerit, & in pleriſque locis Catholicis uſque in præſentem diem obtinuerit, ut conjuges ante Matrimonii ſolennizationem peccata confiteantur, & abſolutionem recipiant: Proinde Reverendiſſ. Dominus noſter Conſtantien. vult & ſub gravi pœna mandat, ut in poſterum novi conjuges, in locis Catholicis ſui Epiſcopatus non introducantur, eorumve Matrimonia ſolennizentur, niſi prius a proprio Parocho, ſeu alio Presbytero cum Parochi conſenſu, Confeſſione Sacramentali expiati fuerint: & caſu, quo alii Presbytero confeſſi fuiſſent, fide dignum teſtimonium in ſcriptis, quod huic mandato noſtro paruerint, a Presbytero abſolvente, Parocho, eorundem Matrimonium ſolenniſaturo (niſi hoc aliunde ei conſtaret) exhibuerint.

11. Si autem in Confeſſione unus vel plures caſus reſervati apparerent, a quibus Parochus abſolvendi facultatem non haberet, & proinde ad Reverendiſſimum Dominum noſtrum, Epiſcopum Conſtantien., ejusve Pœnitentiarium, vel eorundem Superiorem remittendi eſſent, Dominatio ejus Reverendiſſima, juxta horum temporum ſtatum & qualitatem, conſenſit, & conſentire vult, ut ob id nuptiæ, earumque ſolenniſatio non retardentur; ſed quoad eam perſonam, quæ ejusmodi caſibus detinetur, ſine abſolutione & Sacra Communione, ſuum progreſſum habeant. Ita tamen, ut interim eadem perſona Parocho promittat, ut intra menſem, in locis debitis, pro abſolutione conſequenda, poſſibilem diligentiam facere velit.

12. Porro Reverendiſſimus Dominus noſter Epiſcopus Conſtantien. pro majori omnium præmiſſorum declaratione, promotione & executione, ſtatuit, ordinavit, & decrevit; Si contingeret, aliquas perſonas, ad præſcriptas Chriſtianas Conſtitutiones evitandas, pro contrahendo, ſeu ſolennizando Matrimonio, ad hæreticorum loca proficiſci, & poſtea in ſuam Parochiam redire; quod tunc eorum Parochus (ubi Magiſtratus politicus eos ibidem commorari & manere pateretur, quod tamen minime fieri debet) ipſos pro excommunicatis, quique illegitimo modo ſibi invicem cohabitant, & Matrimonium nunquam ſolennizaverunt, tenere & reputare, atque eos ipſo facto in excomunicationem lapſos eſſe, in ſuggeſtu publice denunciare, eosque ſubtractione Eccleſiaſticorum Sacramentorum, denegatione ſepulturæ Chriſtianæ, colloquio, eſu, potu, & aliis rebus, tanquam excommunicatos, ſub gravi

(*s*) Ex eod. c. 1. (*t*) Ex eod. c. 1.

gravi pœna vitare debeat : donec & quousque de patratis exceſſibus pœnitentiam egerint , abſolutionemque ab Ordinario impetraverint, & ab ipſo Parocho , confeſſione & aliis neceſſariis præcedentibus , de novo ſolenni more introducti & benedicti fuerint. Caſu vero, quo hujusmodi conjuges integro anno , in contemptum Eccleſiæ, in tali excommunicatione perdurarent, & præſcripta non facerent, Parochus eos ſuo Decano, & Decanus Procuratori Fiſcali deferre ac denuntiare, & ejusmodi delatione facta,idem Fiſcalis ad aggravationem excommunicationis,& invocationem brachii ſæcularis contra eos procedere debeat, donec ad debitam Eccleſiæ obedientiam reducantur.

13. Et quod id ipſum cum iis aſſertis conjugibus obſervari debeat, qui ratione alicujus impedimenti , quod ipſis, vel uni ex eis , ſive per ſe, ſive Parochi, aut aliorum ſignificatione vel admonitione, notum eſſet, ſua prætenſa Matrimonia, in aliis, quam in ſuis Eccleſiis, etiam Catholicis , etiam ſub prætextu alicujus earundem privilegii, ſolennizaverint : donec & quousque illi ad Eccleſiæ obedientiam compellantur, & per Judicis Eccleſiaſtici declarationem (ad quam remitti debent) lata ſententia aut legitime conjungantur, aut omnino ſeparentur.

14. Ut autem Parochi & animarum Paſtores ſciant , quomodo ſe in remittendis cauſis Matrimonialibus gerere debeant, Reverendiſſimus Dominus & Illuſtriſſimus Princeps noſter , Dominus Epiſcopus Conſtant. mandat & præcipit, ut Parochus, ubi ex alterutrius partis querela, vel ex communi fama, aut unius vel plurium ſingularium perſonarum relatione , etiam in confeſſione, aut alioquin extra confeſſionem , intellexerit , aliquam perſonam adverſus aliam actionem matrimonialem prætendere, utraque parte ad ſe vocata , primo partem agentem, in præſentia alterius partis, nec non duorum aut trium virorum , qui neutri parti aliquo neceſſitudinis vinculo conjuncti ſunt, interroget , Anne verum ſit , quod pars adverſa ſe ipſi agenti fide matrimoniali obſtrinxerit, quemadmodum ipſi Parocho allata querela , ſeu alio modo innotuerit. Si itaque interrogatus negative reſponderit, & pars adverſa quoque negaverit, ambos domum remittat. Si vero pars agens affirmative reſponderit, pars adverſa interrogetur , an id verum ſit. Si illa quoque affirmaverit , interrogetur ulterius, num agentem in conjugem habere, eique fidem ſervare velit ? (ad quod expoſita ſibi prius ſalute,ac etiam periculo animæ ſuæ , diligenter admoneri debet.) Si iterum affirmative reſponderit, Parochus, ubi matrimonialis promiſſio , coram eo, & in duorum aut trium teſtium præſentia, juxta prædictam Sacri Concilii Conſtitutionem, facta non eſt, eis indicet, quod eorum contractus, tanquam contra jus & Eccleſiæ ordinationem initus , irritus & invalidus ſit : Si autem ipſi adhuc ejus intentionis & voluntatis fuerint, ut matrimonialiter conjungantur, quod ipſe virtute officii ſui eos de novo conjungere velit. Ubi tunc eorum bonam voluntatem & ultroneum conſenſum viderit, eos juxta Sacri Concilii Conſtitutionem , & ejus ſervata forma , conjungat : niſi alterutra partium diceret , ſe cum aliqua alia perſona Matrimonium contraxiſſe, vel quod alias cum alia perſona de contracto Matrimonio diffamata eſſet : quo caſu Parochus eos ſimul ad Judicem Eccleſiaſticum remittat. Ubi vero pars rea ad interrogationem Parochi negative reſponderit, quod videlicet cum parte agente Matrimonium non contraxerit: vel, quod quidem contraxerit, ſed tamen ſe ideo eam habere nolle , quod forma & Conſtitutione Sacri Concilii non ſervata, contraxerint; Tunc Parochus partem ream de fide ſervanda & ſalute animæ ſuæ rurſus admoneat. Si tamen eam in propoſito ſuo perſeverare viderit, partem agentem , ſi fœmina ſit , ſciſcitetur , num ratione deflorationis vel imprægnationis, contra reum actionem habere prætendat. Si illa negat, Parochus eis injungat, ut in poſterum ſe invicem dimittant, & quietos relinquant. Nam ſi Matrimonium inter eos contractum non ſit, tum eos liberos eſſe: ſin vero contractum ſit, tunc ejusmodi contractum, ob non ſerva-

tam

tam Eccleſiæ formam, invalidum eſſe. Caſu vero, quo pars agens hujusmodi Parochi reſponſo non contenta foret, ſed juſtitiam implorarer, ambæ partes ad Judicem ordinarium, expenſis partis ſuccumbentis, remittantur: vel ſi pars rea ejusmodi remiſſioni obtemperare nollet, poterit illam pars agens citatione convenire. Quando autem pars rea coram ſuo Paſtore confeſſa fuiſſet, quod cum agente Matrimonium contraxiſſet, ſed illum ex jam dicta cauſa habere nollet, Parochus poſt præmiſſi ſui reſponſi declarationem, eandem ad Judicem Eccleſiaſticum, vel Pœnitentiarium Conſtantienſem, pro obtinenda abſolutione, eo quod præmiſſam fidem non ſervaverit, remittat. Qui eam, facta prius confeſſione, & injuncta pœnitentia, gratis abſolvat, nec Paſtor eandem ad Sacramenta Eccleſiaſtica interim admittat, donec ab Ordinario ſigillatum documentum, quod abſolutus ſit, obtulerit.

15. Ubi vero pars agens interrogata affirmaret, ſe deflorationis tantum, vel deflorationis, & impraegnationis ratione ſimul, actionem contra adverſarium habere; tum Parochus cauſam ad Judicem Eccleſiaſticum remittat, ſive reus Matrimonium contractum fateatur, ſive non. Si autem Actrix aſſereret, ſe ultra actionem matrimonialem, ſolum ratione impraegnationis cauſam adverſus reùm habere, & ipſe contractum matrimonialem non negaret quidem, ſed tamen ob intermiſſam Concilii formam, eam habere recuſaret, tunc cauſa etiam a Parocho ad Judicem ordinarium remittatur. Si vero Matrimonium diffiteretur, tum in electione Actricis erit, actionem ſuam nomine impraegnationis, ubi libuerit, vel coram Eccleſiaſtico, vel ſæculari Judice inſtituere, proſequi, & terminare.

16. Si autem Parochus ex publica fama, vel ex unius aut plurium ſingularium perſonarum relatione intellexiſſet, vel per ſe ſciret, quod duo Matrimonium inter ſe contrahere cupientes, ſibi invicem ſanguine conjuncti eſſent, vel propter aliquod aliud impedimentum, legitimi conjuges eſſe non poſſent: tum Parochus, ſive ipſi eum accedant, ſive ipſe ad eorum Matrimonium requiratur, antequam eos conjungat, juxta Sacri Concilii Decretum, ter publice proclamet: niſi partes formidarent, aut alioqui veriſimilis ſuſpicio ſubeſſet, quod talis fama a malevolis, ad impediendum eorum Matrimonium, (*u*) fraudulenter exorta & ſparſa eſſet: quo caſu eos vigore hujus Conſtitutionis conjungere, & deinde ter denunciare, & ſecundum ejusdem Conſtitutionis formam procedere debet. Ubi vero ante, intra, vel poſt hujusmodi trinam proclamationem, unus vel plures, coram Paſtore comparerent, & ſubſequentium impedimentorum unum vel plura, notificarent, tunc ipſe utramque partem in utroque caſu, videlicet, quod eos conjunxerit, vel quod partes Matrimonium nondum contraxerint, vel ultra talem notificationem, invicem contrahere deſiderarent, ad Judicem ordinarium, pro obtinenda declaratione, an Matrimonium inter eos conſiſtere poſſit, (*x*) nec ne, remittere, & propterea Ordinario, vel uni ex juratis Procuratoribus Curiæ Epiſcopalis, cujus opera partes uti voluerint, qualitatem impedimenti, & nomina illorum, qui illud ei ſignificarunt, aut quos ſcit ejus notitiam habere, vel a quibus fama impedimenti, ante vel poſt primam denunciationem emerſit, literis ſuis notificare: & demum id, quod Ordinarius declaraverit, & ipſi Parocho per literas ſententiæ, Curiæ Conſtantien. ſigillo corroboratas (ſine quibus partibus a Parocho in hoc, ſicut etiam in omnibus aliis caſibus, nulla fides adhibeatur) ſignificatum fuerit, fideliter & diligenter exſequi debet.

17. Quando autem partes ratione alicujus impedimenti diffamatæ fuerint, ac eorum contractus matrimonialis clandeſtine, atque in Paſtoris, & duorum, vel trium teſtium abſentia, aut alias contra Sacri Concilii Conſtitutionem initus ſit, a Parocho interrogari debebunt, an ſe mutuo matrimonialiter conjungi petant. Si una pars, vel ambæ negative reſponderint, Paſtor eis injungat, ut ſe invicem miſſos faciant,

Vvv 3

(*u*) C. 1. de Reform. Matrim. Seſſ. 24. & ſupra §. 3.

(*x*) Ut antea §. 13.

ciant, & quietos relinquant: quandoquidem eorum contractus, ob neglectam Eccleſiæ ordinationem, invalidus ſit: niſi fœmina aliquod impedimentum inter eos exiſtere, inficias iret, & non tantum ratione Matrimonii, verum etiam deflorationis aut impraegnationis, actionem contra partem adverſam prætenderet, tum partes ſimul ad forum Eccleſiaſticum remittantur. Ubi vero affirmative reſponderint, quod ſe invicem habere deſiderent, tunc ſimili modo ad Judicem Eccleſiaſticum remittantur. Qui, ubi impedimentum aliquod, conſueto & ordinario, eo nomine inſtituto & ſervato proceſſu, apparuerit, earum prætenſum contractum matrimonialem ſua ſententia caſſare, tollere, & annullare debet. Si autem hujusmodi allegatum, vel aliquod aliud impedimentum non probaretur, tunc Judex (prævia declaratione, quod partium matrimonialis contractus, tanquam contra ordinationem Sacri Concilii factus, nullus & invalidus ſit) partes rurſus ad earum Parochum remittat, eique mandet, ut eas, ſi voluerint, juxta ejusdem Concilii Conſtitutionem, denuo matrimonialiter conjungat. Quod ſi autem partes Paſtorem ſuum partialem & ſuſpectum haberent, quod eas in libertate contrahendi impedire niteretur, poterit eas Judex ordinarius, in duorum aut trium honeſtorum virorum præſentia, juxta formam a Sacro Concilio traditam, matrimonialiter conjungere, & poſtea Parochum de hoc in ſua ſententia informare.

18. Idem in omnibus aliis contractibus matrimonialibus, in quibus nullum ſubeſt impedimentum, obſervetur: dum Parochus uni vel alteri parti, aliquo cognationis vinculo attineret, & ipſæ eum ſuſpectum haberent, quod illi eorum contractus matrimonialis diſpliceret, & ideo eundem impedire conari poſſet, (a quo tamen quilibet Parochus, niſi gravem pœnam experiri malit, abſtinere, ſibique cavere debet) tunc enim partes Decanum illius Capituli, cui Parochus ſubeſt, ſeu ipſum Judicem Eccleſiaſticum ſimul accedere poterunt: qui eas eodem modo, quo eorum Parochus debebat, juxta Tridentinam Conſtitutionem, conjungere teneatur. Ita tamen, ut Decanus, vel Judex ordinarius, in tali, & omnibus aliis caſibus, quibus ex conceſſione præſentis Statuti, alterius Eccleſiæ ſubditos conjungere poſſunt, eorundem Parochum, illius in ſcriptis informet, eique una locum, annum, menſem, diem, & horam, cum nominibus teſtium, qui contractui interfuerunt, ſignificet: quo ipſe illud ad alias conjunctiones matrimoniales, in ſuo ſpeciali ad hoc deputato libro (de quo ſuperius dictum eſt) annotare poſſit, prout ratione ſui officii, ſub condignæ pœnæ evitatione, facere tenetur.

19. Ubi autem quandoque acciderit, quod perſonæ, quæ Matrimonium inter ſe contrahere cupiunt, inæqualium opum, ſtatus, & conditionis eſſent, & una pars vel ambæ, verum una magis, quam altera, Parocho conjuncta eſſet, (ut ipſe ab omni ſuſpicione, quod eas ex favore perſonæ, quæ ei plus, quam altera conjuncta fuerit, copulaverit, liberetur, & eximatur) Parochus easdem perſonas, cum ab eo conjungi petierint, a ſe ad ſuum Decanum, vel ipſum Ordinarium, pro matrimoniali conjunctione remittere poterit: niſi illius Parentes, qui ei in nullo, vel remotiori gradu, quam altera pars, conjunctus eſt, in ejusmodi conjunctionem expreſſe conſenſerint.

20. Et quanquam Parentum conſenſus, ad liberorum ſuorum Matrimonia confirmanda, ſeu validanda, neceſſario & de jure non requiratur: nihilominus tamen pueri a ſuo Paſtore pro concione ſæpe docendi & adhortandi ſunt, ut ſuos Parentes ſummo honore proſequantur, illisque obediant, & ſe absque eorum conſenſu non deſpondeant. Attamen, ubi quandoque juvenes hujusmodi ſuorum Parochorum doctrinæ non parerent, ipſi Parochi, eo non attento, ſe juxta præſentis ordinationis tenorem gerere debebunt.

21. Ut autem legitima impedimenta Matrimonii cunctis manifeſta fiant, & quilibet homo Chriſtianus ſciat, qualiter ſe in contrahendo Matrimonio gerere debeat, ſibique ab infamia, decore, & damno cavere, & denique ipſi Paſtores ea, uti decet, pro eorum deci-

deciſione, ad Judicem ordinarium remittere poſſint; Idcirco ſupradictus Reverendiſſimus Dominus noſter, Dominus Cardinalis & Epiſcopus Conſtantienſis eadem omnibus ſuæ Diœceſis ſubditis, per hanc publicam editionem, notificare voluit. Et ſunt hæc, quæ ſequuntur:

I. Impedimentum conſanguinitatis, uſque ad quartum gradum incluſive.

II. Item affinitatis primi generis, ut ſunt præmortui mariti, vel uxoris conſanguinei, cum quibus a ſuperſtite conjuge licite Matrimonium non contrahitur, etiam uſque ad quartum gradum incluſive. Huc pertinet affinitas, ex illegitima commixtione oriens, quæ ex diſpoſitione Sacri Concilii Tridentini, (y) duntaxat uſque in ſecundum gradum incluſive, impedit, ut ſi quis ſe citra Matrimonium cum aliqua muliere commiſcuerit, tum illius ſororem aut cognatam ſecundi gradus, in uxorem legitimam habere non poterit. Sacrum enim Concilium reliquos, & ulteriores, hoc eſt, tertium & quartum gradus ſuſtulit, & remiſit hoc pacto, ut illi Matrimonium contractum in poſterum non dirimant, ſed contrahendum, ut ab antiquo, impediant. Sed affinitas, quæ dicitur ſecundi generis, hoc eſt, affinitatis affinitas, Matrimonium contrahendum non impedit, neque contractum dirimit.

III. Item impedimentum Ordinis, quando quis unum vel plures majorum Ordinum ab Epiſcopo recepit, id eſt, ubi quis in Presbyterum, Diaconum, vel Subdiaconum ordinatus fuit.

IV. Item Voti, ſeu Religionis, quando una, vel altera, aut ambæ partes, caſtitatem voverunt, aut aliquem approbatum Ordinem profeſſæ ſunt.

V. Item cognationis ſpiritualis, hoc eſt, Compaternitas, quæ ex duobus Sacramentis, Baptiſmi & Confirmationis, oritur, videlicet inter ſuſceptores, ſeu levantes, & ſuſceptos, ſeu levatos, hoc eſt, inter eos, qui pueros, vel etiam adultos, ex Sacro Fonte ſuſcipiunt, vel ad Confirmationem tenent, & eos, quos ſic ex Sacro Fonte ſuſceperunt, vel ad Confirmationem tenuerunt, eorumque Patrem & Matrem: Item inter baptizantem & baptizatum, baptizatique Patrem & Matrem, ac inter confirmantem & confirmatum, confirmatique Patrem & Matrem. Reliqui caſus & impedimenta cognationis ſpiritualis, quæ hactenus in uſu fuere, a Sacro Concilio, ex rationabilibus cauſis, ſublata & remiſſa ſunt.

VI. Item Impedimentum præcontractus matrimonialis, quando partium una, vel ambæ, antea conjugem habent adhuc viventem, ſive earundem Matrimonium in facie Eccleſiæ ſolennizatum ſit, ſive non. Quo impedimento etiam illi irretiti ſunt, quorum mariti vel uxores, ante ſeptem vel plures annos, derelicto conjuge, ex patria receſſerunt, & incertum ſit, num in vivis agant, nec ne.

VII. Item pollutionis adulterinæ, quando partes, tempore vitæ unius, aut utriusque earum priorum conjugum, ſe invicem, legitimo thoro violato, cognoverunt. Hi legitime Matrimonium contrahere nequeunt, niſi prius ſe coram Judice Eccleſiaſtico, Juramento purgaverint, quod in mortem ejusdem prioris vel priorum conjugum, machinati non fuerint, nec minimam ejusdem mortis occaſionem præbuerint: Deinceps, quod vivente eodem priore conjuge, vel prioribus conjugibus, Matrimonium invicem non contraxerint, nec de contrahendo poſt eorundem obitum, ſibi mutuam fidem dederint.

VIII. Item Raptus, (z) hoc eſt, quando quis aliquam mulierem, etiamſi ejus conſenſus accedat, ejus Parentibus, absque illorum conſenſu, rapit & abducit. Inter quos, quamdiu ipſa in poteſtate raptoris manſerit, nullum poteſt conſiſtere Matrimonium. Quod ſi rapta a raptore ſeparata, in loco tuto & libero conſtituta, illum in virum habere conſenſerit, eam raptor in uxorem habere tenetur: & nihilominus raptor ipſe, ac omnes illi conſilium, auxilium & favorem præbentes, ſunt ipſo jure excommunicati,

(y) Ex C. 4. de Reform. Matrim. Seſſ. 24.
(z) Ex C. 6. de Reform. Matrim. Seſſ. 24.

ti, ac perpetuo infames, omniumque dignitatum incapaces: & ſi Clerici fuerint, de proprio gradu decidant. Tenetur præterea raptor mulierem raptam, ſive eam uxorem duxerit, ſive non duxerit, arbitrio Judicis ordinarii, decenter dotare.

IX. Item ultimo loco (*a*) impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis: hoc ante hæc tempora fuit, quando inter duas juſtæ ætatis perſonas, promiſſio de futuro Matrimonio, quæ Sponſalia de futuro nominantur, facta eſt, & altera illarum, antequam Matrimonium per verba de præſenti ratificatum fuit, vel ante nuptias, vel ſaltem antequam Matrimonium per copulam carnalem conſummaretur, ex hac luce migravit: vel quando Sponſalia de futuro, inter perſonas, quæ ſeptimum ætatis annum excedunt, per alia Sponſalia de præſenti diſſolvuntur: vel quando ejusmodi Sponſalia de præſenti inter conjunctas perſonas contracta ſunt, & Matrimonium, ob talem cognationem effectum habere non poteſt: vel quando inter puerum & puellam, infra ſeptimum ætatis ſuæ annum exiſtentes, Sponſalia de futuro contracta ſunt, & puer puellam, ut ſibi deſponſatam ad ſe in domum ſuam recepit, dein vero Matrimonium, eo quod puella, poſtquam ſeptimum ætatis ſuæ annum exceſſit, Sponſalibus contradixit, & ulterius in ea conſentire recuſavit, nullum effectum habuit. In talibus & ſimilibus caſibus, partes hactenus etiam cum ejusmodi ſeparatorum & dimiſſorum ſponſorum conjunctis, uſque ad quartum gradum, etſi alioquin nullum aliud impedimentum inter eos fuit, Matrimonium inter ſe contrahere non potuerunt. Quod quidem impedimentum publicæ honeſtatis a Sacro Concilio, hoc pacto ſublatum fuit, ut Matrimonium cum ſeparati & dimiſſi Sponſi, ſeu Sponſæ conjunctis tantummodo impediat, quando Sponſalia valida fuerunt, & hoc ſolum in primo gradu. Nam in reliquis & ulterioribus gradibus, quemadmodum etiam in omnibus caſibus, in quibus Sponſalia quacunque ratione valida non erunt, præfatum Sacrum Concilium impedimentum Matrimonii omnino ſuſtulit & extinxit. In hoc tamen ea Sponſalia valida cenſeri debent, quæ contrahuntur inter perſonas, quæ ambæ ſeptimum ætatis ſuæ annum compleverunt, & quæ per aliquod legitimum impedimentum, ad Matrimonium inter ſe contrahendum, non impediuntur, etiamſi hujuscemodi Sponſalia de futuro, per Sponſalia de præſenti tollantur: vel ſi altera illarum moriatur, antequam ad eos annos perveniat, in quibus ex conceſſione juris, Matrimonium ſeu ſponſalia contrahere poſſit: vel antequam Matrimonium ſolennizetur, ſeu copula carnali conſummetur.

22. Quo minus autem Matrimonia per cognationem ſpiritualem (*b*) impediantur, sæpedictum Sacrum Concilium conſtituit & ordinavit, ut in poſterum unus tantum ſive vir, ſive mulier, juxta Sacrorum Canonum inſtituta, vel ad ſummum unus & una, baptizatum de Baptiſmo ſuſcipiant: Et quilibet Parochus, antequam ad Baptiſmum conferendum accedat, diligenter ab iis, ad quos ſpectabit, ſciſcitetur, quem vel quos elegerint, ut baptizatum de Sacro Fonte ſuſcipiant: & eum vel eos tantum ad illum ſuſcipiendum admittat: & tam eorum, quam infantis & parentum nomina, una cum anno, menſe & die, in quibus infans baptizatus fuit, in ſpeciali ſuo ad hoc deputato libro, diligenter deſcribat: ut per hoc non ſolum cognatio ſpiritualis, ſed etiam infantis ætas, baptiſmus, & nativitas vel legitima, vel illegitima, & ſimilia, ad multa occurrentia dubia reſolvenda, demonſtrari & probari queant. Et præterea ſuſceptores inſtruat, doceat, & adhortetur, qua ſpirituali cognatione, ipſi baptizato infanti & illius parentibus conjuncti, & ad quæ propterea præſtanda obligati ſint, ne per ignorantiam ſe excuſare valeant. Quod ſi alii, ultra duos ad ſummum, hoc eſt, marem & fœminam, qui præ aliis & primo deſignati & nominati fuerint, ſuſceptores eſſe vellent, & præter Parochi voluntatem

(*a*) Ex C. 3. de Reform. Matrim. Seſſ. 24. Item C. 3. 4. & 8. extra, de Sponſ. & Matrim.
(*b*) Ex C. 2. de Reform. Matrim.

luntatem, baptizatum tetigerint, illi virtute Conſtitutionis Sacri Concilii Tridentini, cum infante baptizato & ejus Parentibus, cognationem ſpiritualem nullo pacto contrahent, Conſtitutionibus in contrarium facientibus non obſtantibus. Si Parochi culpa vel negligentia ſecus factum fuerit, arbitrio Ordinarii puniatur.

23. Si quis intra præſcriptos gradus (*c*) prohibitos, ſcienter Matrimonium contrahere præſumpſerit, per præſentiam Judicis Eccleſiaſtici ſeparetur, & ſpe diſpenſationis conſequendæ careat: idque in eo multo magis locum habeat, qui non tantum Matrimonium contrahere, ſed etiam conſummare auſus fuerit. Quod ſi ignoranter id fecerit, ſiquidem ſolennitates a Sacro Concilio requiſitas, in contrahendo Matrimonio neglexerit, eisdem ſubjiciatur pœnis. Non enim dignus eſt, qui Eccleſiæ benignitatem facile experiatur, cujus ſalubria præcepta temere contempſit. Si vero ſolennitatibus Concilii adhibitis, impedimentum aliquod poſtea ſubeſſe cognoſcatur, cujus ille probabilem ignorantiam habuit: tunc facilius cum eo & gratis diſpenſari poterit. In contrahendis autem Matrimoniis vel nulla omnino dabitur diſpenſatio, vel raro: eaque ex cauſa & gratis concedetur.

24. Et ne ſimpliciores Presbyteri, quibus Apoſtolicæ Diſpenſationes, literæ, & bullæ, earumque ſtylus, ſcripturæ, ſigilla, ſubſcriptiones, & ſigna incognita ſunt, in iis decipiantur; Reverendiſſimus Dominus noſter Conſtantienſis jubet & mandat, ut omnes Presbyteri, ejus generis diſpenſationes & literas, Matrimonium, & quascunque alias cauſas concernentes, ubi eis præſentatæ fuerint, non acceptent, exequantur, vel ad effectum deducant, niſi Ordinario in eum finem, ut videat, an aliquo falſitatis vitio laborent, prius oſtenſæ & exhibitæ ſint: atque Parocho, vel Decano, ſub quo perſonæ impetrantes commorantur, literis ſigillo Curiæ Conſtantienſis ſignatis commiſſum & ſignificatum fuerit, quid ei in ea re, de jure faciendum competat: quemadmodum hoc in Curia Conſtantienſi inveterata conſuetudine, a tempore immemorabili obſervatum fuit.

25. Proinde omnes & ſinguli Parochi, quamprimum aliqui de uno vel pluribus præmemoratorum impedimentorum infamati ſunt, & ſervata forma Sacri Concilii, invicem Matrimonium vel contraxerunt, vel contrahere deſiderant, vel etiam clandeſtine, & ita omiſſa forma Concilii, contraxerunt, & nihilominus in tali ſuo contractu permanere contendunt, eos absque dilatione ad Judicem Eccleſiaſticum, pro obtinenda declaratione, an in eodem contractu licite permanere poſſint, nec ne, remittere debent.

26. Ubi vero una vel plures perſonæ, ratione hujusmodi impedimentorum, aut in aliquo alio præſcriptorum caſuum, a ſuo Parocho, tali modo ad Ordinarium remiſſæ, non parerent, vel altera partium, cui injunctum eſſet, ut alteram, infra præfixum tempus, in jus citaret, & cauſam ſuam ſententia decidi curaret, in hoc moram faceret, tum earum Parochus, in præſentia duorum aut trium honeſtorum virorum, eas ſecundo ad hæc admoneat. Et ſi deinde in ſua contumacia perduraverint, eas ab omnibus Sacramentis & Communione Eccleſiæ excludat, donec & quousque ei debitam obedientiam ea in re præſtiterint, & ad eandem probandam, literas ſententiæ ab Ordinario emanatas exhibuerint. Si autem integro anno ita perſeveraverint, & cum Eccleſ. non communicaverint, per ſuum Parochum, ſeu Decanum, Procuratori Fiſci Curiæ Conſtantienſis deferantur: qui tunc contra eas ad excommunicationis ſententiam, & alias cenſuras Eccleſiaſticas, uſque ad invocationem brachii ſæcularis, procedere, & ſic ad obedientiam easdem compellere debet.

27. Quam primum autem partes, in hujusmodi remiſſis & aliis cauſis Matrimonialibus, ſuo Paſtori, literas ſententiæ a Judice Ordinario latæ præſentaverint, (prout ſemper facere tenentur)

(*c*) C. 5. de Reform. Matrim. Seſſ. 24.

tur) ipſe Paſtor easdem proximo Dominico ſeu alias Feſtivo die, in Congregatione totius Eccleſiæ, pro ſuggeſtu publice denuntiet, ut tenor ſententiæ, & num partes legitimi conjuges ſint, aut ſecus, omnibus innoteſcat. Si autem ejusmodi publicatio in ſuggeſtu, absque ſcandalo & magno periculo fieri non poſſet, tum Parocho iis ſaltem, quorum intereſt, clam ſeu privatim eas denunciare liceat.

28. Et quia multi ſunt, (*d*) qui vagantur, & incertas habent ſedes, & ut improbi ſunt ingenii, prima uxore relicta, aliam, plerunque plures, illa vivente, diverſis in locis ducunt. Cui morbo cupiens Sancta Synodus (Tridentina) occurrere, omnes, ad quos ſpectat, paterne monet, ne hoc genus hominum vagantium, ad Matrimonium facile recipiant. Magiſtratus etiam ſæculares hortatur, ut eos ſevere coërceant: Parochis autem præcipit, ne illorum Matrimoniis interſint, niſi prius diligentem inquiſitionem fecerint, & re ad Ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.

29. Ulterius Reverendiſſimus Princeps & Dominus noſter Conſtantienſis ſevere mandat, & præcipit, ſi alicubi ultro citroque in Catholicis locis Diœceſis Conſtantienſis aliqui conjuges ſe invicem deſeruiſſent, & a matrimoniali cohabitatione receſſiſſent, aut ſi hoc in futurum fieret, ut illi absque mora, a ſuis Parochis & Paſtoribus admoneantur, ut infra proximi menſis ſpatium, ſibi invicem reconciliati cohabitent, & mutua conjugali dilectione ſeſe pertractent, & omne id agant, quod honeſtos conjuges decet: niſi a Judice Eccleſiaſtico ex legitimis cauſis ſeparati, Parochis ſuis divortii literas fide dignas, & Curiæ Conſtantienſis ſigillo corroboratas, oſtenderint. Caſu vero, quo aliqui ex illis, qui propria auctoritate & ſine judicio Eccleſiæ, ab invicem diſceſſerunt, ſic admoniti, infra præfixum tempus, ad conjugalem cohabitationem non redirent, & Parocho ſuo ſe in hoc inobedientes exhiberent: tunc illi, per quos ſtat, quo minus cohabitatio redintegretur, ab ipſo Parocho ab omnibus Sacramentis & communione Eccleſiæ excludantur, tractenturque, & eo modo contra eos procedatur, quo ad Judicem Eccleſiaſticum emiſſi, & remiſſioni non parentes, ut ante dictum eſt, coërceri debent.

30. Ab Adventu (*e*) Domini Jeſu Chriſti uſque in diem Epiphaniæ, & a feria quarta Cinerum uſque in octavam Paſchatis incluſive, antiquas ſolennium nuptiarum prohibitiones diligenter ab omnibus obſervari Sancta Synodus (Tridentina) præcipit: in aliis vero temporibus, nuptias ſolenniter celebrari permittit. Ita tamen, ut omnia pudice, honeſte, & cum reverentia fiant, & præſertim reliquis temporibus, quibus hactenus ſolennizatio nuptiarum prohibita fuit, ut ſunt dies Rogationum, nec non Octava Pentecoſtes, & Corporis Dominici, inſtrumentorum muſicorum, utpote tympanorum, tubarum, fiſtularum, & ſimilium uſus publicus, nemini concedatur.

31. Quoniam vero (*f*) ita plerunque temporalium Dominorum, ac Magiſtratuum mentis oculos terreni affectus atque cupiditates excæcant, ut viros & mulieres, ſub eorum jurisdictione degentes, maxime divites, vel ſpem magnæ hæreditatis habentes, minis & pœnis adigant, cum iis Matrimonium invitos contrahere, quos ipſi Domini vel Magiſtratus illis præſcripſerint. Quare cum maxime nefarium ſit, Matrimonii libertatem violare, & ab iis injurias naſci, a quibus jura expectantur; præcipit Sancta Synodus (Tridentina) omnibus, cujuscunque gradus, dignitatis & conditionis exiſtant, ſub anathematis pœna, quam ipſo facto incurrant, ne quovis modo, directe, vel indirecte, ſubditos ſuos, vel quoscunque alios cogant, quo minus libere Matrimonia contrahant.

32. Et demum Parochi hiſce omnibus, quemadmodum in ſingulis præcedentibus punctis & articulis, conſtitutum, mandatum, & prohibitum fuit, ſumma diligentia, ſtricte & pro virili pareant, erga omnes æqualitatem

(*d*) C. 7. de Reform. Matrim. Seſſ. 24.
(*e*) Ex C. fin. de Reform. Matrim. Seſſ. 24.
(*f*) C. 9. de Reform. Matrim. Seſſ. 24.

tem ſervent, & nulli parcant: Decani vero Parochos negligentes, & hanc Conſtitutionem transgredientes, Procuratori Fiſcali deferant, prout ipſi & eorum quilibet, ſæpedicti Reverendiſſimi Domini noſtri gravem indignationem & animadverſionem evitare voluerint.

Ex ſupradicti Reverendiſſ. & Illuſtriſſ. Domini Cardinalis & Epiſcopi Conſtantienſis Mandato.

Joannes Gœzius D. ſſt.

De Cultu Divino & Cæremoniis.

TITULUS XVI.

Negligentes in Eccleſiis Parochialibus, portione aliqua beneficiorum ſuorum priventur.

CAPUT I.

QUo diligentius Divina Miniſteria in Eccleſiis Parochialibus deinceps perficiantur; cupimus inprimis & præcipimus, virtute Concilii Tridentini, in ſingulis oppidis, & aliis locis Diœceſis noſtræ certum ſtatui modum, quatenus negligentes, pro ſingulis ſuis negligentiis, in certa portione ſui beneficii irremiſſibiliter priventur, quæ cæteris præſentibus, pro fideli officii ſui executione, cedat in præmium, vel in alios pios uſus convertatur.

Omnis Presbyter ſaltem Dominicis & Feſtis ſolemnibus Miſſam celebret.

CAPUT II.

Omnibus & ſingulis Presbyteris (*g*) cujuscunque gradus, ſtatus, aut conditionis fuerint, ex mandato a Sacro Tridentino Concilio Nobis injuncto, mandamus, ut ſaltem diebus Dominicis, & Feſtis ſolennibus Miſſam celebrent, niſi infirmitate, vel alia juſta cauſa impediantur. Si autem curam habuerint animarum, vel alicujus officium ſeu beneficii fundatio plures Miſſas requireret, tam frequenter, ut ſuo muneri ſatisfiat.

(*g*) 23. Seſſ. C. XLIII.

Miniſtrantes Sacrificanti ad Sacrum Myſterium intenti, a quorumvis librorum lectione abſtineant.

CAPUT III.

Diaconi & alii Presbytero ſacrificanti miniſtrantes abſtineant a lectione quorumvis librorum, etiam ſacrorum, ne interim a devotione Sacri Myſterii & meditatione eorum, quæ per Sacerdotem in altari fiunt, diſtrahantur.

De Horis Canonicis perſolvendis.

CAPUT IV.

Vetuſtiſſimum Eccleſiæ inſtitutum, quo ſancitum eſt, ut Clerici majoribus Sacris Ordinibus initiati, vel Sacerdotiis præſidentes, horarias preces, quas Canonicas appellamus, ſingulis diebus perlegant, innovando: eisdem Clericis omnibus, in virtute ſanctæ obedientiæ, mandamus, ut easdem preces quotidie, niſi infirmitate impediantur, publice in Eccleſia, vel privatim domi ſuæ, aut ubicunque fuerint, debite perſolvant. Non ſuffecerit autem preces iſtas horarias utcunque permurmuraſſe, ſed ut in Concilio Agathenſ. cautum eſt, Clericus ex intimo affectu, elevataque mente in ſolum Deum, nocturnum hoc, diurnumque ſuæ ſervitutis penſum exolvat. Maledictus enim, qui facit opus Domini negligenter. Alioqui in precantes competet: Populus hic labiis me honorat: cor autem longe eſt a me. Quam maxime vero orantem cavere oportebit, ne alio reſpiciat, quam ad Deum. Quod ſi externæ gloriæ aucupandæ, aut lucri gratia, & denique ex more potius, quam mente orare inſtituat, pars ejus inter hypocritas reputabitur, de quibus Dominus in Evangelio pronunciavit, quod ament in Synagogis & in angulis platearum ſtantes orare, ut videantur ab hominibus, proindeque mercedem ſuam receperint. Et quum pro certo compertum habeamus, plurimos hac noſtra tempeſtate eo temeritatis & impietatis proceſſiſſe, ut haſce preces Canonicas, nedum ſæpenumero prorſus intermittant, ſed etiam non deeſſe, qui modum easdem pre-

precandi ignorent, imo etiam, qui libro precationum ejusmodi, quem Breviarium vulgo vocamus, careant; Idcirco Decanis tam noſtræ Cathedralis, quam Collegiatarum Eccleſiarum, ac etiam Capitulorum ruralium, & inſuper quoque Viſitatoribus noſtris generalibus & ſpecialibus, qui pro tempore erunt, omnibusque aliis Eccleſiarum Præfectis, ſevere injungimus, ut quotiescunque Eccleſias & Capitula ſua viſitaverint (tenentur autem ea ſpeciales Viſitatores quotannis ut minimum bis perluſtrare) non tantum Presbyteros, ſed etiam Diaconos, Hypodiaconos, & inferiores Clericos Beneficia Eccleſiaſtica habentes, jurisjurandi religione examinent, anne penſum ſuum, ſive in Choro, ſive domi ſuæ quotidie abſolverint, & abſolvere ſoleant: ſed & eorundem Confratres & Clericos vicinos juramento adſtrictos interrogent, numne ſciant aut credant, eos, quos diximus, preces debitas perſolvere ſolitos eſſe. Et ſi quos remiſſiores in hoc repererint, eosdem ſub debito juramenti Nobis præſtiti, vel præſtandi, Nobis, aut Vicario, ſeu Procuratori noſtro Fiſcali referant.

Tempore Divinorum Officiorum nemini in Eccleſia deambulare liceat.

CAPUT V.

Deambulationes in Templis, Divini Officii tempore, omnino & omnibus prohibeantur, agantque Præpoſiti, Decani, & Paſtores cum Magiſtratibus, ne id laicis quoquo pacto liceat, & pœna conſtituatur transgreſſoribus: Canonicis autem pereat ejus diei totum emolumentum ordinariæ diſtributionis. Sacellanis vero, & Vicariis, & aliis Clericis arbitraria pœna infligatur. Correcti ſi pergant, contumacesque ſe præbeant, ut rebelles puniantur.

Exequiæ Mortuorum die Feſto non peragantur.

CAPUT VI.

Inſuper intelleximus, nonnullos Paſtores exequias mortuorum, plerumque Dominicis, vel aliis Feſtivis diebus, etiam contra ſubditorum voluntatem peragere, officiis Feſtorum & Dominicarum interim neglectis, magis commodum temporale, quam ſalutem animarum quærendo: hujusmodi igitur abuſibus obviare volentes, præcipiendo inhibemus, ne Parochi & alii Presbyteri, talia de cætero attentare præſumant, ſed feſtivitatum officiis, ſuminas Miſſas de eis celebrando, ſe conforment, prout condignam pœnam & correctionem, ac noſtram gravem evitare voluerint indignationem.

Ludimagiſtri & Scholaſtici, absque habitu Clericali, Chorum non ingrediantur, & ab ejulatu & indecenti clamore abſtineant.

CAPUT VII.

Præcaveant denique Ludimoderatores, & ii, qui in Choro imperium in eos habent, ut ſunt Cantores, vel etiam Præpoſiti, Decani & Paſtores, ut eorum diſcipuli in Cantu Eccleſiaſtico omnem ejulatum & indecentem clamorem, a rudioribus Scholaſticis hinc inde fieri ſolitum, evitent: & non tantum voce moderata, ſed & decenti Clericali habitu, & linea tunica chorali, quantum fieri poteſt, in Templis & Choris utantur.

De Feſtis diebus.

TITULUS XVII.

Dies Feſti in certum numerum rediguntur, cæteri vero ita abrogantur, ut nihilominus peragantur Divina.

CAPUT I.

Nec ab re, (b) imo juſtis de cauſis adducti, ac reformationem Cleri Germaniæ, per quondam Dominum Laurentium S. R. E. tituli S. Anaſtaſiæ Presbyterum Cardinalem, Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ, & Sanctæ Sedis Apoſtolicæ Legatum de latere factam, ſequuti, Feſtorum multitudinem conſtringendam eſſe duximus. Statuentes ordinamus, ut in Civitate & Diœceſi noſtra Conſtantienſi de cætero Dominica Dies, quæ in gloriam Domi-

(b) Ex Reformatione Ratisbonen.

Dominicæ Reſurrectionis, ad Nos uſque a primitiva Eccleſia maxime celebris ſemper habita eſt: Dies quoque Nativitatis Chriſti, Sancti Stephani, Joannis Evangeliſtæ, & Innocentum, Circumciſionis, Epiphaniæ, Paſchæ cum feria ſecunda & tertia duntaxat: Aſcenſionis Domini, Georgii, Pentecoſtes, cum feria ſecunda & tertia, Corporis Chriſti, & præſertim quatuor Beatæ Virginis, Purificationis, Annunciationis, Aſſumptionis, & Nativitatis, Natalia Apoſtolorum, Jo. Baptiſtæ, Magdalenæ, Laurentii, Michaelis, Omnium Sanctorum, Martini, Nicolai, & Catharinæ, ac in Civitate Conſtantienſi dies Dedicationis Eccleſiæ noſtræ Cathedralis, & Conradi Epiſcopi Patroni noſtri, celebres quoque & Feſti habeantur. In cæteris autem Feſtivitatibus quacunque ratione inſtitutis vel receptis, & quæ ſub præcepto celebrari debeant, permittimus, liberumque cuique facimus, ut Sacro audito, ad operas ſuas, quibus ſuam, ſuorumque alimoniam quærere cogitur, redire poſſit. Feſtis autem Dedicationum, & Patronorum principalium cujuslibet Eccleſiæ & loci, quoad celebrationem eorum, in iis Eccleſiis & locis nihil derogantes. Mandantes inſuper vobis, ut æquitate ubique ſervata, Feſtos dies jam ſpecificatos obſervetis, & a Parochianis veſtris obſervari faciatis.

Dies Feſtos non ingluvie & temulentia, ſed religioſa pietate colendos eſſe. (i)

CAPUT II.

Cæterum cum diebus Feſtis, vulgus ut plurimum ad laxiorem & diſſolutiorem vitam ſeipſum effundat, quam reliquis diebus: Quo igitur majore reverentia & devotione, ab omnibus obſervari queant, doceatur populus, dies feſtos religioſa pietate, orationibus, & aliis piis operibus, non ingluvie & temulentia colere, Sanctorumque ſolennem memoriam devote celebrare, ac Verbum Dei & Miſſæ ſacrificium reverenter audire, & ut idem a Clericis fiat, quo magis plebecula, exemplo Paſtorum commota, ad paria facienda invitetur, præcipimus.

Diebus Feſtivis nullas operas fieri, atque etiam mercaturas, omniaque prophana & ludicra exercitia omitti debere.

CAPUT III.

Adhortentur Parochi & Concionatores populum, ut in diebus Feſtivis, qui ad celebrandas Dei & Sanctorum laudes ſalutariter inſtituti ſunt, nullum opus fiat eo tempore alienum: ne quid ematur aut vendatur, præter id, quod ad victum illius diei, vel ad ægrotorum curationem neceſſarium ſit. Ne officinæ aut omnino, aut aliqua ex parte apertæ habeantur. Ne fiant nundinæ, ſed quæ feſto die fieri conſueverunt, in antecedentem vel ſequentem diem profeſtum transferantur. Curent etiam Parochi, quantum poſſunt, ne iis præſertim diebus, perſonati homines incedant, ne certamina, aut alia ludicra & inania ſpectacula fiant; atque Choreæ & ſaltationes, feſtivitatibus nuptialibus exceptis, omnino ne agantur. Sed populum ſibi commiſſum erudiant, unumquemque eo potiſſimum tempore in Divinis Officiis & Concionibus audiendis, frequentem eſſe, ac in precibus, recolendiſque maximis Dei beneficiis, aſſidue verſari debere.

De Jejunio & delectu ciborum.

TITULUS XVIII.

Jejunium, uti Divinum Præceptum, doceri & obſervari, ejusque contemptores coërceri debere. (k)

CAPUT I.

Ad perpetuam vitæ ſobrietatem Paſtores, & Concionatores noſtri, (ſumpta ex Sacris Literis commonitione) ſedulo cohortentur plebem Chriſtianam, ut cibi, potusque moderatione, carnis laſciviam comprimentes, ad pietatis exercitia mentem liberius intendere queant. Eos vero, qui imbecillitate corporis, vel alia neceſſitate non excuſantur, etiam ad ſtata Eccle-

(i) Decreto de Invocatione Sanctor. Seſſ. 25. & ibidem in Decreto de ciborum delectu

(k) Decreto de ciborum delectu &c. Seſſ. 25.

Eccleſiæ jejunia obſervanda inducant: ipſumque jejunium Divini Præcepti eſſe doceant. Tempora vero jejunandi, prout ſalubritati corporum, & animarum expedire videtur, ab Eccleſia ordinata, & totius Chriſtiani orbis conſenſu recepta, & jam inde ab Apoſtolorum temporibus, in Græca & Latina Eccleſia a Catholicis ſemper obſervata ſunt. Quæ qui extra neceſſitatem non obſervaverint, veluti Eccleſiaſticæ diſciplinæ violatores, & temerarii conſuetudinum Eccleſiæ contemptores, pœnarum ſeveritate coherceri debent. Nam negari non poteſt, quin horum trium, Orationis videlicet, Eleemoſynæ, & Jejunii, unumquodque genus in Sacris Literis ſummopere commendetur, & expreſſam Divinæ gratiæ promiſſionem habeat, & inſuper ſanctorum hominum cum teſtimoniis, tum exemplis mirifice comprobetur.

Stata totius anni, & ab Eccleſia præcepta Jejunia.

CAPUT II.

Ut autem apud omnes Eccleſias Civitatis & Diœceſis noſtræ, in dierum jejuniorum denunciatione & obſervatione, juxta communem Eccleſiæ Catholicæ conſuetudinem & præſcriptum, uniformis æqualitas ubique ſervetur: & iidem, quippe qui paulatim apud pleroſque in deſuetudinem abire videntur, certius agnoſcantur. Sciant Parochi, & Eccleſiarum Rectores, omnes homines adultos ſingulis Quadrageſimæ diebus, Dominicis exceptis, ab ipſo die Cinerum, eo incluſo, incipiendo, uſque ad feſtum Paſchæ, jejunii lege obſtrictos eſſe. Sunt enim illi quadraginta dies, quaſi totius anni decima quædam, quæ in obligatione jejunii, pro fidelium omnium ſalute, Deo conſecratur. Eſtque hoc quadrageſimale jejunium ſacrum & acceptabile tempus, peccatoribus ad pœnitentiam agendam proprie deſtinatum. Eoſdem præterea ex præcepto Eccleſiæ feria quarta & ſexta cum Sabbato in ſacris quatuor anni temporibus, quorum primum eſt circa principium Quadrageſimæ, ſecundum in hebdomada Pentecoſtes, tertium in Septembri feria quarta poſt feſtum Exaltationis Sanctæ Crucis, & poſtremum in Decembri feria quarta poſt feſtum Sanctæ Luciæ: Item in Vigilia Natalis Domini, Pentecoſtes, Aſſumptionis Beatiſſimæ Virginis Mariæ, omnium Sanctorum Apoſtolorum, exceptis Joannis Evangeliſtæ, & Philippi & Jacobi vigiliis: diei inſuper feſti omnium Sanctorum, Nativitatis Jo. Baptiſtæ, & Beati Laurentii, jejunium ſervare teneri. Qui ad aliorum certorum dierum jejunium, aut peculiari voto, aut ex aliquo vitæ inſtituto, aut ex conſuetudine cujusque loci ſunt aſtricti, hi ſua vota & ſuas laudabiles conſuetudines, Deo fideliter & pie reddant, nihilque dubitent, ſibi non minus, quam Nazaræis & Rechabitis abſtinentiæ ſuæ mercedem a Deo donandam eſſe.

Quibus diebus, extra præſcripta jejunia, a carnibus, & aliis quibuſdam cibis, abſtinendum ſit, & quare.

CAPUT III.

Huic Jejuniorum obſervationi jungendus eſt ciborum delectus, itidem totius Eccleſiæ conſenſu, ad noſtra usque tempora retentus. Monendi igitur ſunt fideles, ut ſecundum antiquum & laudabilem morem, qui & hactenus in locis Catholicis noſtræ Diœceſis obtinuit, præſcriptis jejuniorum diebus, ſimiliter ſextis feriis & Sabbatis per totum annum, a carnium, & per totam Quadrageſimam, etiam ovorum ac aliorum ciborum eſu, quos Eccleſiæ conſuetudo per eos dies hucusque vitare perſeveravit, ſibi temperent, non quidem ab iis velut immundis, abſtinentes: ſed edomandi corporis cauſa, propter animam ab irrationabilibus motibus amplius humiliandam. Non tamen exiſtiment Chriſtiani, ſola carnis abſtinentia ſe Deo gratos eſſe poſſe: (cum meminerint, primos homines, qui carnem nondum guſtaverant, ob vitæ nequitiam diluvii immiſſione deletos) ſed cum abſtinentia carnis etiam cæterorum ciborum moderationem conjungant, aliarumque rerum delicias & luxuriam fugiant, & ita carnis vitia coerceant, ut ab eis liberi mentes ad cœleſtium rerum amorem & contemplationem erigant, & ad pietatis opera expe-

expediti inveniantur. Parum enim prodeſt homini, ſe per jejunium a cibo temperaſſe, ſi animus in peccatis ſit intemperans. Volumus etiam, ut Paſtores tribus diebus ante Feſtum Aſcenſionis Domini, qui dies Rogationum dicuntur, & præſertim in Sancti Marci Evangeliſtæ Letania, ad jejunium, quod devotionis, non inſtitutionis eſt, populum exhortentur.

Quomodo jejunandum ſit.

CAPUT IV.

Eccleſia ex ſua primæva inſtitutione in diebus jejuniorum ab iis, qui hoc præſtare poſſunt, non ſolum ab eſu carnium abſtinentiam, ſed & unicam tantum in die eamque modicam refectionem exigit: quamvis alioquin vetitum non ſit, pro tenui, ut vocant, collatione, veſperi aliquid modici panis ſumere, vel electuarium aliquod.

Qui a prædicta abſtinentia & jejuniis eximantur.

CAPUT V.

Ab his autem omnibus excipimus, quos urgens neceſſitas, vel imbecilla ætas, a jejunii lege eximit, & eos quoque, qui evidentis morbi, alteriusve juſtæ cauſæ excuſationem habent: Sed horum judicium, eorundem legitimis Parochis relinquimus, & vices noſtras eis hac in parte, uſque ad noſtram revocationem, committimus: idque quod ad morbum attinet, de Medici, ubi ejus copia haberi poteſt, conſilio.

De Symbolo Apoſtolorum, Oratione Dominica, Salutatione Angelica, & Decalogo æqualiter ubique ab omnibus dicendis.

TITULUS XIX.

Majores noſtros, ſummam fidei & ſpei, charitatisque noſtræ, erga Deum & proximum exercendæ, tam ſe, quam alios ſemper docuiſſe.

CAPUT I.

Summo ſemper ſtudio piiſſimis Majoribus noſtris fuiſſe clarum eſt, ut juniores & ſimpliciores, a teneris annis, ſummatim, & ſuccincte docerent, quid Chriſtiani homines credere, quid precibus ſperare, & quid Deum & proximum diligendo, operari deberent. Qua de cauſa ipſi Symbolum Apoſtolorum, in quo fidei noſtræ ſumma, & Orationem Dominicam, in qua petendarum & ſperandarum rerum ordinata diſpoſitio, atque Præcepta Decalogi, in quibus charitatis erga Deum & proximum exercendæ amplitudo, brevibus continetur, parvulis Chriſti, veluti cum ipſo lacte materno, ſumma cura & diligentia tradiderunt, & inſtillarunt. Has itaque tres, tanquam potiores Chriſtianæ doctrinæ partes, iidem Majores noſtri, jam inde ab Apoſtolorum temporibus, non tantum memoriæ commendabant, & frequentius ſecum repetebant, ſed & ab aliis, ſuæ præcipue fidei commiſſis, recitari exigebant. Quibus inſuper, ineffabili pietate ducti, Angelicam Salutationem addiderunt, in Glorioſiſſimæ Virginis Mariæ laudem & honorem, quippe quam, eo quod Sol Juſtitiæ, Christus Deus noſter, ex ea ortus eſſet, & ob alias præclariſſimas in ea virtutes, ſumma ſemper veneratione dignam cenſuerunt.

Orationem Dominicam & Capita Fidei noſtræ, ſingulis diebus Dominicis populo pro Concione recitari debere.

CAPUT II.

Ut igitur antiqua verborum ſeries, Religio & devotio paſſim conſervetur, Nos primo Parentes, & Patres-familias quoscunque adhortamur: ut prædictum veteris pietatis exemplum, ſibi valde commune, quotidianum, & familiare eſſe debere perſuadeant. Deinde Paſtoribus, & Rectoribus Eccleſiarum quibusvis, in virtute ſanctæ obedientiæ, præcipiendo mandamus, ut ubique, in pagis autem potiſſimum, & aliis locis, in quibus plenior Catechiſmi explicatio facile tradi non poteſt, ſingulis diebus Dominicis, finita concione, prædicta tria Capita, addita Angelica Salutatione, in ſubſcripto (& nullo alio) verborum contextu, populo vernaculo ſermone, tractim & diſtincte, ita prælegant, ut legentem repetitione ſubſequi, & omnes, quantumvis

vis rudes & ſimplices, de Chriſtianæ Fidei, doctrinæque ſumma paucis edoctis, ea ſecum repetere, & fideli memoriæ mandare poſſint. Interim autem caveant Paſtores enixe, ne quisquam ex his, quæ Majores noſtri, nedum pii, ſed & ſapientiſſimi, in primis illis Chriſtianæ doctrinæ elementis recitandis, tot Sæculis pari conſenſu, cum latine, tum germanice, privatimque & publice pronunciarunt, quicquam mutare, vel omittere præſumat.

Quibus mediis rudiores, ut capita fidei noſtræ perdiſcant, adigendi ſint.

CAPUT III.

Quoties laici, præſertim ſimpliciores, Sacerdoti peccata ſua confitentur, toties ab eo examinari debent, anne eadem tria capita cum Angelica Salutatione calleant. Qui eadem ignoraverint, primo quoque tempore, ſive domi, ſive in Eccleſia, diſcere jubeantur: ea Confeſſarii adjuncta objurgatione, eos, qui talia diſcere nolint, indignos eſſe Sacra Communione & Matrimonio: & ex ea etiam cauſa a Patrini functione prorſus repelli volumus: ut hoc ſaltem timore & pudore quodam compulſi, prima illa & cuilibet Chriſtiano homini ſcitu neceſſaria veræ pietatis elementa tenere, ac recitare enitantur, & curent.

Tenor Symboli Orationis Dominicæ, Salutationis Angelicæ, & Decalogi.

CAPUT IV.

Curent ergo omnino Paſtores, & Concionatores noſtri, ut eum verborum tenorem, quem infra proponemus, & veneranda obſervavit antiquitas, tum ipſi ſequantur, tum aliis omnibus tradant.

Symbolum Apoſtolorum, vel duodecim Fidei articuli.

1. Credo in Deum Patrem Omnipotentem, Creatorem Cœli & terræ.
2. Et in Jesum Christum, Filium ejus unicum, Dominum noſtrum.
3. Qui conceptus eſt de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine.
4. Paſſus ſub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus & ſepultus.
5. Deſcendit ad inferna, tertia die reſurrexit a mortuis.
6. Aſcendit in Cœlos, ſedet ad dexteram Dei Patris Omnipotentis.
7. Inde venturus eſt judicare vivos & mortuos.
8. Credo in Spiritum Sanctum.
9. Sanctam Eccleſiam Catholicam, Sanctorum Communionem.
10. Remiſſionem peccatorum.
11. Carnis reſurrectionem.
12. Et vitam æternam, Amen.

Die zwölff Articul des Chriſtenlichen Glaubens.

1. Ich glaub in Got, Vatter allmechtigen, Schöpffer Himmels und der Erden.
2. Vnd in JEſum Chriſtum ſeinen ainigen Sun unſern Herren.
3. Der empfangen iſt vom Hayligen Gaiſt, geborn auß Maria der Junckfrawen.
4. Gelidten under Pontio Pilato, gecreutziget, geſtorben und begraben.
5. Abgeſtiegen zu den Hellen, am dritten Tag wieder aufferſtanden von den Todten.
6. Auffgefaren zu den Himmeln, ſitzet zu der Gerechten GOttes Vatters des allmechtigen.
7. Von dannen er künfftig iſt zu richten die Lebendigen und die Todten.
8. Ich glaub in den Hailigen Gaiſt.
9. Ein haylige allgemaine Chriſtenliche Kirchen, Gemainſchafft der Hayligen.
10. Ablaſſung der Sünden.
11. Aufferſtehung des Flaiſchs.
12. Und ein ewigs Leben, Amen.

Oratio Dominica, ſeptem petitiones continens.

1. Pater noſter, qui es in cœlis, ſanctificetur Nomen tuum.
2. Adveniat regnum tuum.
3. Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo & in terra.
4. Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie.
5. Et dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.
6. Et ne nos inducas in tentationem.
7. Sed libera nos a malo, Amen.

Des

Des HErren Gebet, genant das Vatter unſer.

1. Vatter unſer, der du biſt in den Himmeln, gehailiget werde dein Nam.
2. Zukomm uns dein Reich.
3. Dein Will geſchehe wie im Himmel, alſo auff Erden.
4. Unſer täglich Brot gib uns heut.
5. Und vergib uns unſere Schulden, als wir vergeben unſern Schuldigern.
6. Und füre uns nit in Verſuchung.
7. Sondern erlöß uns von dem Ubel, Amen.

Salutatio Angelica.

Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui JESUS. Sancta Maria, Mater Dei; ora pro nobis peccatoribus, Amen.

Der Engliſch Gruß.

Gegrüßt ſeyſt du Maria, voller Gnaden, der HErr iſt mit dir, du biſt geſegnet under den Weibern, und geſegnet iſt die Frucht deines Leibs JEſus, Hailige Maria, Muter GOttes, bitt für uns arme Sünder, Amen.

Decem Præcepta.

1. Unum cole Deum; vel non habebis Deos alienos coram me.
2. Non aſſumes Nomen Domini Dei tui in vanum.
3. Memento, ut diem Sabbati ſanctifices.
4. Honora Patrem tuum & Matrem tuam, ut ſis longævus ſuper terram.
5. Non occides.
6. Non mœchaberis.
7. Non furtum facies.
8. Non loqueris contra proximum tuum falſum teſtimonium.
9. Non deſiderabis uxorem proximi tui.
10. Non ſervum, non ancillam, non bovem, aut aſinum, nec omnia, quæ illius ſunt.

Die zehen Gebot.

1. Das erſt Gebot iſt. Du ſolt glauben in einen GOt.
2. Das ander. Du ſolt den Namen GOttes nit üppigklich in deinen Mund nemmen.
3. Das drit. Du ſolt den Feyrtag hailigen.
4. Das viert. Du ſolt Vatter und Muter in Ehren halten.
5. Das fünfft. Du ſolt nit tödten.
6. Das ſechſt. Du ſolt nit unkeuſch ſein.
7. Das ſibent. Du ſolt nit ſtelen.
8. Das acht. Du ſolt nit falſche Zeugknuß geben.
9. Das neunt. Du ſolt keines andern Eeweibs begeren.
10. Das zehent. Du ſolt keins frembden Guts begeren.

STATUTORUM SYNODALIUM CONSTANT.

SECUNDA PARS,

QUÆ PRÆCIPUE CIRCA MORES VERSATUR.

De vita & honeſtate Clericorum.

TITULUS I.

Clerici Fidelibus præeant in verbo, in converſatione, in charitate, in fide, & in caſtitate: & in omnibus ſeipſos exemplum præbeant bonorum operum.

CAPUT I.

Quamvis de vita & moribus Clericorum ſupra nonnulla attigerimus, Sacri tamen Concilii auctoritas, & rerum inevitabilis neceſſitas requirit, ut & hic pro ratione officii noſtri aliqua admoneamus. Fatendum eſt utique, Eccleſiaſticum Ordinem, ſi antehac unquam, hoc certe corruptiſſimo Sæculo, maxima repurgatione & reformatione paſſim indigere, ut graviſſimi abuſus & horrendiſſima ſcandala ex eo tollantur, quæ non ſolum vulgi oculos & animos mirum in modum offendunt, ſed etiam ab irato nobis Deo ſeveriter vindicantur, ut Clerus nullo unquam tempore majori laicorum invidiæ, odio, prædæ, & rapinæ expoſitus fuiſſe videatur. Res ſane ipſa declarat, ac priſca Sæcula meminerunt, quam tranquilla, florens, ac fœlix denique fuerit Eccleſia, dum Miniſtri

hibitum, perſančte ſunt conſtituta; Sed hominum malitia, hiſce præſertim exulceratiſſimis temporibus, omnibus honeſtatis & verecundiæ ruptis repagulis, tanto turpius impudicitiæ ſordibus inhæret: quanto ſalubrius, & jure communi, & Anteceſſorum noſtrorum Conſtitutionibus prohibitæ ſunt. Proinde & Nos quoque in hac Civitate noſtra Conſtantien. Decretorum Concilii executionem tentantes, anno proxime præterito, in valvis Eccleſiæ noſtræ affixo edicto, ſerio mandavimus, ut qui Sacris miniſtrant, a tam fœdo & ſcandaloſo concubinatus, fornicationisque crimine abſtinerent, prout hæc in eodem noſtro mandato latius continentur. Quoniam autem Nos, non modo debito officii noſtri nobis incumbentis, ſed & jam dictis Canonum & Decretorum auctoritate moti, imo publica honeſtate & conſcientia propria inducti, intermittere non poſſumus, quin culpabilem Cleri noſtri ſtatum, quo ad hanc rem attinet, emendare ſtudeamus. Intolerabile namque videtur, quod contra aperta Sacræ Scripturæ teſtimonia, Sanctorumque Patrum auctoritatem, & Conciliorum Decreta, paſſim plerique concubinis adhæreant. Quis enim in Miniſtrorum Dei Collegio talem patiatur, quem Paulus hominum conſortio indignum judicet, cum quo etiam ne quidem cibum ſumendum putarit? Quare Nos ne flagitium hoc diutius eos, qui miniſteriis Divinis mancipati ſunt, teneat, Sanctiſſimi Domini noſtri, Domini PII V. Pontificis Maximi ſpeciali commiſſioni, Conciliique Tridentini Decretis, & Synodi Moguntinæ Conſtitutionibus inhærentes, prædictumque Mandatum noſtrum (quod præſentibus Conſtitutionibus noſtris inſeri volumus, & ad univerſum Clerum Civitatis & Diœceſis noſtræ extendimus) innovando, in virtute ſanctæ obedientiæ mandamus, ne qui Sacros Ordines ſuſceperint, in familia ſecum habeant concubinam, aut ſi quam nunc habent, infra quindecim dies proximos, poſt finem præſentis Synodi, (quorum quinque pro primo, quinque pro ſecundo, & reliquos quinque dies pro tertio & peremptorio termino, & canonica monitione, eis, & eorum cuilibet aſſignamus) amoveant, atque ab earum congreſſu omnino abſtineant; nec etiam aliam quamcunque ſecum detineant mulierem extraneam, de qua ſuſpicio ſiniſtra facile concipi poſſit: quam ſuſpicionem vitare nequeunt, qui juvenes, cultas, procaces, otioſas, impudentes, mali nominis ac famæ, aut quas anteactæ vitæ macula contaminet, vel alunt, vel frequenter adeunt, aut admittunt. (*n*) Niſi remotis protinus talibus, reſipiſcant, & animum, vitamque mutent: ſin minus, Nos ex Sacri Concilii inevitabili Decreto, eum, qui talis eſt, pro prima transgreſſionis vice, tertia parte omnium fructuum, obventionum, ac proventuum beneficiorum ſuorum quorumcunque, ac etiam penſionum privare cogemur: quæ quidem pecuniaria mulcta non ad noſtrum Fiſcum, ſed ad fabricas Eccleſiarum, aliosve publicos & pios uſus applicabitur. Sin vero in delicto eodem cum eadem, vel alia fœmina perſeverantes, ſecundæ monitioni adhuc non paruerint, non tantum fructus omnes ac proventus quorumcunque beneficiorum & penſionum, eo ipſo amittant, ſed etiam a beneficiorum ipſorum adminiſtratione, pro noſtro arbitrio ſuſpendentur. Si vero ita ſuſpenſi, nihilominus eas non expulerint, aut cum iis etiam verſabuntur, tunc beneficiis ac officiis privabuntur perpetuo. Illis itaque, qui per viros domeſtica ſua miniſteria expedire non poſſunt, nullas fœminas admittimus, niſi aut propinqua ſanguinis neceſſitudine, id eſt, matres, avias, ſorores, amitas, materteras, vel neptes ex fratribus & ſororibus junctas, aut alias annorum quadragenario numero majores, omni ſuſpicione carentes, & publico teſtimonio caſtas, cum quibus non tantum naturale vinculum, ſed etiam ætatis maturitas aliquid turpe agere prohibeat. Quo firmius autem hæc noſtra Conſtitutio obſervetur, & executioni demandetur, præcipimus quibuscunque Presbyteris Civitatis & Diœceſis noſtræ Conſtantienſis, ut notorias tam Clericorum, quam aliorum concubinas, confitentes non abſolvant, niſi

(*n*) C. 14. de Reform. Seſſ. 25.

De Clericorum Tonſura, vultu, habitu, & geſtibus, atque de ludicris, choreis, & aliis ſtatum Clericalem dedecorantibus evitandis.

CAPUT IV.

Inſuper Clerici (*l*) in Sacris Ordinibus conſtituti, vel ſi dignitatem, perſonatum, officium, beneficiumve aliquod Eccleſiaſticum habeant, cujuscunque illi gradus, ordinis vel conditionis fuerint, etiamſi ſtudiorum cauſa abſint, debita tonſura, inceſſu, geſtu, vultu, habitu & veſtitu, religioni & dignitati ſuæ congruente, ſtatum & ordinem ſuum profiteantur: abſint ludicra omnia, ſaltationes, choreæ, exquiſitus apparatus in menſa & longus accubitus. Servetur autem decorum per omnia, ac Sacerdotalis dignitatis habeatur ratio. Si quos autem hactenus Tonſuræ aut habitus ſui puduit, vel aliqui ſtatus ſui obliti fuerint, illis præcipimus, ut intra menſem a fine hujus Synodi, habitum & Tonſuram Clericalem reſumant, atque illis non modo in Eccleſia, verum etiam domi, in plateis, & paſſim ubique locorum utantur. Si qui vero Synodi Tridentinæ, & hujus noſtri mandati tranſgreſſores fuerint, eos per dimidium annum ab officiis ſuis ſuſpenſos declarabimus. Quod ſi nec hac noſtra admonitione, nec ſuſpenſionis pœna, ad parendum Eccleſiæ mandatis induci poterunt: eos omnibus beneficiis, quæ in Civitate & Diœceſi noſtra habent, privabimus: & prout tranſgreſſionis qualitas exegerit, ſeverius in eos, juſtitia mediante, animadvertemus.

Quo genere veſtimentorum Clericis uti liceat.

CAPUT V.

Ne in Clericali habitu, aut ſtudioſius exquiſita cultus elegantia, aut nimis abjecta negligentia & affectatæ ſordes appareant, in omni veſtitu color tantum niger adhibeatur, niſi fortaſſe officium aliquod vel dignitatis gradus, alium colorem requirat, varii tamen coloris veſtes non deferantur. Omnem habitus & ornamenti novitatem Clerici fugiant, nec ſerico veſtimento, pileo vel alio ornamento, domi aut foris utantur. Tunicæ eorum ſint longæ, & ad talos uſque demittantur, præſertim, qui in Civitatibus habitant: a turgidis & diſſectis caligis abſtineant; Calceos nec inciſos, nec cornutos ſeu roſtratos portent: pileolos ſeu byreta quadrata & crucis formam referentia, & nulla alia, niſi peregre proficiſcantur, in uſu habeant: torques, armillas, ac monilia reſpuant, & annulum non induant, niſi quibus propter officii munus, aut honoris gradum, ſit jure conceſſus.

De Clericorum armis, & quatenus eorum uſus eis conceſſus ſit.

CAPUT VI.

Et cum Clericorum arma ſint Orationes & lachrymæ; Idcirco edicimus, ne Clerici arma cujusvis generis ad offenſionem, vel etiam ad defenſionem ferant, exceptis cultellis ad domeſticum vitæ uſum accommodatis: niſi forte per loca minus tuta iter eis faciendum ſit, tunc honeſtis, & ſtatui Clericali competentibus armis utantur: & ut minus armis indigeant, paci & tranquillitati ſtudeant, rixas, jurgia, & convitia evitantes, ut ſic juxta Apoſtoli vocem, nemini dent ullam offenſionem, ne vituperetur miniſterium eorum, ſed in omnibus ſe ſe exhibeant, ſicut Dei Miniſtros.

Clerici a faſtu, luxu, & avaritia abſtineant, & familiam Chriſtianis moribus inſtitutam habeant.

CAPUT VII.

Contra Ordinem & dignitatem Clericorum inprimis ſunt, faſtus, luxus, & avaritia, quas res etiam plebs in Clero execratione dignas ducit. Proinde Clerus ab omni veſtium, ſupellectilis & menſæ luxu prophano, faſtuoſo, ac carnali, prorſus alienus eſſe debet: a quibus etiam eundem, quemadmodum temporis & officii ratio requirit, revocamus, atque ad frugalitatem domi, foriſque ſervandam hortamur: ut bona, quæ Eccleſiæ benignitas ipſis ſuppeditat, non tantum ad moderatam vitæ ſuæ ſuſtentationem conferant,

(*l*) C. 12. de Reform. Seſſ. 24.

iracundiæ nobis immittat, ſi tam varias ac graves tribulationes patiamur, ſi tot diſcrimina nos aggrediantur; Apertum eſt enim, totius populi Chriſtiani peccata, hæc & longe majora mala promeruiſſe, præſertim autem noſtra, qui in ſortem Domini vocati ſumus, & Sacerdotes Dei Altiſſimi nuncupamur: ad quos ſpectat Chriſtum placare, pro peccatis populi orare, apud illum interceſſores & mediatores exiſtere, peccata hominum, ut inquit Divus Hieronymus, comedere, & precibus noſtris conſumere. Verum vocationem noſtram irritam fecimus, a Deo diſceſſimus, ab ejus ſemitis declinavimus, Majorum noſtrorum, Sanctorum videlicet primitivæ Eccleſiæ Patrum veſtigia, fidei & dilectionis zelum, & morum integritatem dereliquimus, Sanctuarium ejus polluimus, & inter alia innumera delicta, corpora noſtra, quæ in Templa Spiritus Sancti dedicata, & conſecrata ſunt, impura fornicatione & libidine adeo contaminavimus, & jugiter contaminamus, ut oratio & interceſſio noſtra, cultusque, quem Deo impendimus, non admodum gratus & acceptus eſſe poſſit. Nam Chriſtus propter vitam noſtram impudicam & luxurioſam, aures ad preces & oblationes noſtras convertere dedignatur, Sacrificia noſtra contemnit, holocauſta noſtra tanquam abominabilia reſpuit, & orationes noſtras non audit, dicente Propheta: Non accipiam Sacrificium de manibus veſtris, quia polluti eſtis. Unde refert Auguſtinus, Deo magis placere rugitum leonum, ſive mugitum boum, vel grunnitum porcorum, quam cantum Presbyterorum luxuriantium. Viri enim Eccleſiaſtici ad hoc deputati ſunt, ut in caſtitate Deo famulentur; quale namque erit obſequium illorum, ſi mens polluta fuerit? aut quomodo Sacrificium offerent Deo, ſi eorum vita maculata extiterit? Nonne hoc Ezechielis Prophetæ eis haud injuria objici poterit: Sacerdotes contempſerunt legem meam, polluerunt Sanctuaria mea, ac inter ſanctum & prophanum non habuerunt diſtantiam, & inter pollutum & immundum, nusquam intellexerunt? Item illud Iſaiæ: Pacta veſtra mihi ſunt moleſta, & cum extenderitis manus veſtras, avertam a vobis oculos meos: & cum multiplicaveritis orationem veſtram, non exaudiam, quia immundi & polluti eſtis? Similiter & illud, quod Dominus ad Sacerdotes loquitur, per os Malachiæ Prophetæ, dicentis: Non eſt mihi in vobis voluntas, & munus non ſuſcipiam de manu veſtra. Si igitur juſtam iram Dei, infinitis demeritis noſtris in nos concitatam, declinare, ſi vindictam & pœnam, quam peccata noſtra efflagitant, a cervicibus noſtris avertere, ſi Eccleſiæ laboranti, & pene prorſus corruenti ſuccurrere, ſi ei ſuam dignitatem & priſtinum ſplendorem reſtituere, ſi orbi Chriſtiano pacem, quietem, & tranquillitatem conciliare, ſi, ne malum hoc, quo plurimi enormibus vitiis & peccatis noſtris offenſi, ab Eccleſiæ Catholicæ unitate defecerunt, latius ſerpat, præcavere, & ut hi, qui aut vacillant adhuc, aut omnino a nobis diſceſſerunt, non tamen penitus inſanabiles ſunt, noſtra diligentia & bono exemplo confirmentur, & reducantur, curare: imo ſi non omnibus bonis & fortunis noſtris exui, omnes ſimul perire, & in ſalute tam animæ, quam corporis periclitari velimus; opus certe erit, ut derelicta liberiori peccandi conſuetudine, & deteſtatis concubinarum, aliarumque impudicarum mulierum amplexibus, ad Crucem Chriſti ſerpamus, vitam noſtram emendemus, fructus pœnitentiæ dignos agamus, & ut ſcandala e medio tollantur, curemus: idque omnino faciamus, quod nos Beatus (*) Jacobus in ſua Canonica docet, dicens: Mortificate membra veſtra, quæ ſunt ſuper terram, ne incidatis in fornicationem, immunditiam, libidinem, & malam concupiſcentiam, quia propter talia venit ira Dei in Filios. Item, quod Dominus præcepit, loquens ad filios Levi: Docebitis, inquit, filios veſtros, ut caveant ab immunditia, & non moriantur in ſordibus ſuis: Eſtote Sancti, quoniam ego Sanctus ſum &c. Quæ omnia cum Reverendiſſimi & Piiſſimi Patres Sacroſancti Concilii Tridentini, nuper in Spiritu Sancto legitime congregati, & feliciter finiti, ad reſtaurandam pacem & ſalutem Eccleſiæ, neceſſaria eſſe

(*) Leguntur hæc in Epiſt. ad Coloſſ. c. 3. v. 5.

eſſe intelligerent, veſtigia Sanctorum Patrum, priſcorumque Conciliorum, & Sacrorum Canonum imitantes, inter cætera ſaluberrimum Decretum contra Clericos concubinarios, quod in viceſima quinta Seſſ. C. 14. de Reform. generali habetur, ediderunt. Quandoquidem autem ejusdem Sacri Concilii Conſtitutiones & Decreta, prout a Sanctiſſimo Domino noſtro Papa, & eadem Sacroſancta Synodo Tridentina, nobis injunctum fuit, & officii noſtri ratio poſtulabat, jam dudum in Synodo Epiſcopali publicaviſſemus, & quantum pro rerum, temporum, & perſonarum conditione poſſibile nobis fuiſſet, debitæ executioni demandaviſſemus, niſi plurimorum Epiſcopatus noſtri Magiſtratuum tam Eccleſiaſticorum, quam ſæcularium auxilio & adjutorio deſtituti, & quibusdam aliis urgentibus & rationabilibus cauſis impediti fuiſſemus. Attamen ut tandem Sacroſancto Concilio, & injuncto Nobis muneri ſatisfiat, & paulatim a Nobis ipſis, nec non Capitulo noſtro Cathedrali, & univerſo Clero Civitatis noſtræ Conſtantienſ. inchoando, omnia ſcandala, principe vero loco concubinatus crimen, prout Sanctiſſimus Pontifex requirit, Invictiſſimus Imperator expetit, & Sereniſſimus Archi-Dux Auſtriæ, Ferdinandus jure quodammodo efflagitat, e medio Eccleſiæ noſtræ auferantur: præterea reliquis Diœceſanis & ruralibus Clericis exemplum aliquod bonum & honeſtum eis imitandum proponamus, & omnis ſe in futura Synodo Epiſcopali, quam, Deo favente, brevi celebrare intendimus, per matricis, & aliarum Eccleſiarum Civitatis noſtræ perſonas, quemadmodum hactenus ſæpiſſime factum fuit, excuſandi materia præſcindatur; vos omnes & ſingulos, in viſceribus charitatis & miſericordiæ Domini noſtri Jesu Christi monemus, hortamur, & requirimus, ut vitam inpoſterum agatis vocatione veſtra dignam, eamque omnibus vitiis, auſpice Deo, a quo omnis perfectio eſt, exploſis, in melius emendetis, atque Sacris Canonibus, & potiſſimum Oecumenici Concilii Tridentini Decretis, quod quidem & Nos, quantum nobis deſuper a Patre luminum datum fuerit, facturi ſumus, conformetis: præterea eos, qui ſe hactenus, Divino adjuti auxilio, a deteſtando concubinatus crimine abſtinuerunt, aut in præſenti abſtinent, in tam felici & laudabili propoſito uſque in finem perſeverent: reliquis vero, qui libidinoſis amplexibus indulgent, & focarias inhoneſtas, vel alias ejus generis ſubintroductas mulieres fovent, tam exemptis, quam juriſdictioni noſtræ Ordinariæ ſubjectis, his quidem auctoritate noſtra Ordinaria, illis autem Apoſtolica, qua virtute prædictæ Sacroſanctæ Oecumenicæ Synodi, hac in parte fungimur, in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub pœnis & cenſuris in eadem Synodo expreſſis, vel alias arbitrio noſtro infligendis, directe & ſevere præcipiendo mandamus, ut concupiſcentiis ſuis, honori Divino, & ſaluti cum Eccleſiæ Catholicæ, tum animarum ſuarum poſtpoſitis, concubinas ſuas, ſi quas habent, & alias quascunque mulieres de incontinentia ſuſpectas, infra quindecim dierum ſpatium, quorum quidem quinque pro primo, quinque pro ſecundo, & reliquos quinque pro tertio & peremptorio termino, & omni canonica monitione, aſſignamus, a ſe procul amoveant, nec eas accedant, vel readmittant, aut etiam alias aſſumant, ſeu introducant. Quod ſi quis contra hanc ſaluhrem noſtram admonitionem, auſu temerario facere præſumpſerit, Nos contra tales ad ſuſpenſionis, excommunicationis, depoſitionis, beneficiorum privationis, ſeu fructuum ſubtractionis, & alias tam juris communis, quam dicti Sacri Concilii pœnas, prout delicti qualitas exegerit, indubie procedi curabimus, adeo ut Nos ejusmodi criminis acerrimos ultores cognoſcant, & cæteri eorum exemplo territi a ſimilibus deſiſtant. Sed quoniam parum conduceret, leges condere, niſi eſſent, qui eas exequerentur: Idcirco provido viro Jacobo Ruſt, Fiſci noſtri Epiſcopalis Procuratori, in virtute juramenti ſui Nobis præſtiti, per hæc ſcripta mandamus, ut per ſe, & ſuum Subſtitutum, ac alios, ad hoc idoneos, de transgreſſoribus hujus noſtri Mandati, nulla perſonæ, dignitatis & ſtatus habita ratione, ſedulam & diligentem inquiſitionem

nem

nem faciat, & eos, quos culpabiles, hujuſmodi noſtri edicti contemptores repererit, vel ad Nos referat, vel contra eos ad juris & ſæpedicti Concilii pœnas procedat, ſeque in hoc munere tam vigilantem exhibeat, ut nullam in eum animadvertendi occaſionem habeamus. In quorum omnium teſtimonium, & fidem, præſentes literas inde fieri, & Sigilli noſtri Pontificalis juſſimus & fecimus ſubimpreſſione communiri. Actum & decretum Conſtantiæ in Aula noſtra Epiſcopali, anno a Chriſto nato, Milleſimo, quingenteſimo, ſexageſimo ſexto, Die vero decima ſeptima menſis Junii. Indictione nona, &c.

MARCUS SITICUS,
CARDINALIS CONSTANT.

Ejuſdem Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi Domini Cardinalis & Epiſcopi Conſtantien. Mandato,
Joannes Gœzius, D. ſſt.

De duplici Clericorum miniſterio.

CAPUT XII.

Clericis, & imprimis Presbyteris, duplex Divinis & humanis legibus injunctum eſt miniſterium: alterum, ut in commiſſum ſibi populum, DEUM propitium habere cunctis rationibus enitantur, quod non tantum ſolennibus Sacrificiis efficitur, ſed etiam precibus, quæ a pio corde proficiſcuntur, teſte Jacobo, qui nos ad precandum cohortans, inquit: Orate pro vobis invicem, ut ſalvemini: Multum enim valet deprecatio juſti aſſidua. Omnibus quidem dictum eſt, Petite, & accipietis; Clericis vero, ut ſemper petant, nec pro ſemetipſis tantum, ſed & pro totâ Eccleſia Dei, ut vincat populus, qui ſub eis eſt, hoſtes illos inviſibiles, impugnantes eos, qui volunt pie vivere in Chriſto; ut ſtent ſicut Moyſes, levatis ſemper interioribus animi manibus in Cœlum, in confractione, in conſpectu Domini, ad avertendam iram ejus, ne diſperdat populum ſuum: deinde ut offerant dona ac Sacrificia pro peccatis, quemadmodum ſcriptum eſt: Quoniam ſancti erunt DEO ſuo, & non polluent Nomen ejus: incenſum enim Domini & panes DEI ſui offerunt, & ideo Sancti erunt. Alterum Clericorum miniſterium eſt, ut ſint Religionis Magiſtri, & proinde ut librum Legis, hoc eſt, Biblia, a manibus eorum nunquam deponant, & in Lege Domini meditentur die & nocte: ut judicia Domini vera, juſtificata in ſemetipſo, deſiderabilia ſuper aurum & lapidem pretioſum multum, dulciora ſuper mel & favum, totis præcordiis amplectantur, exquirant, ſcrutenturque; idque non propria præſumptione, aut humano ſenſu, ſed Spiritu Sancto dictante, qui abſcondit hæc a ſapientibus & prudentibus in oculis ſuis, & revelat ea parvulis. Unde ſcriptum eſt: Labia Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem exquirunt ex ore ejus, quia Angelus Domini exercituum eſt.

Summa boneſtæ vitæ a quovis Clerico inſtituendæ.

CAPUT XIII.

Summa autem bonæ diſciplinæ, quæ Eccleſiaſticos præſertim homines decet, in eo conſiſtit, ut Divini timoris, vocationisque ſuæ memores, omnem criminis notam effugiant, ut bonum habeant a bonis teſtimonium, ſuamque vocationem præclaris factis illuſtrent, ac demum vitam, omnesque mores ſuos ita componant, ut inceſſu, geſtu, habitu, converſatione, affabilitate, ſermone, ſcientia, & aliis rebus omnibus nihil niſi grave, moderatum, pudicum, & religione plenum præ ſe ferant, ſibique a levibus etiam delictis, quæ vulgo in Clericis majora reputantur, enixe caveant: quorum demum actiones omnes huc unice ſpectent, ut DEO laudem & gloriam, Eccleſiæ utilitatem & reſtaurationem, atque proximo ædificationem & venerationem adferant ſingularem.

De Cathedrali & Collegiatis Eccleſiis, earumque Miniſtris.

TITULUS II.

De Canonicorum vita & officio.

CAPUT I.

Canonicorum vita eorum reſpondeat titulo & nomini, ſint re ipſa, ut ſunt nomine, Canonici, id eſt, Regula-

gulares, neque enim clam eſt, primam eorum originem Monaſticæ diſciplinæ fuiſſe. Imitentur Apoſtolos, & naſcentis Eccleſiæ Miniſtros, quorum erat cor unum, & anima una: qui quotidie (ut in Actis Apoſtolicis legimus) perdurantes unanimiter in templo, & frangentes circa domos panem, ſumebant cibum cum exultatione, & ſimplicitate cordis, perſeverantes in orationibus, collaudantes DEUM, & habentes gratiam ad omnem plebem. De tali conventu Pſaltes dixit: Ecce quam bonum, & quam jucundum, fratres habitare in unum. Qui & compellans, & provocans ejuſcemodi conventum, ait: Ecce nunc benedicite Domino omnes ſervi Domini, in atriis domus DEI noſtri. Porro Eccleſiæ iſtæ Collegiatæ quandam vetuſtatem ſpirant, & Eccleſiæ primitivæ inſtitutum præ ſe ferunt, quod vel forma ædificiorum oſtendit, quæ Canonicos prope templum, in unum pene habitaculum collocavit, ut procul a promiſcua multitudine ſeparati, Divinis pariter laudibus jugiter inſiſterent.

Ut Præpoſiti, Decani, Scholaſtici, Cuſtodes, & Cantores, apud Eccleſias ſuas perpetuo reſideant.

CAPUT II.

Haud obſcurum eſt, majores noſtros Præpoſitorum, Decanorum, Scholarcharum, Cuſtodum, & Cantorum dignitates & officia, ideo in Eccleſiis inſtituiſſe, ut eſſent, qui diſciplinam Eccleſiaſticam tanquam inſpectores & moderatores conſervarent: jam vero cernamus, ea in aliquibus Eccleſiis ab iis occupari, qui dignitatum tantum titulos gerunt, & emolumentis gaudent, & interim tamen a ſuis Eccleſiis abſunt, nihil minus quam nominibus ſuis reſpondentes. (o) Quapropter Moguntinam ea de re nuperrimam publicatam Conſtitutionem, ad effectum deducentes, ſtatuimus, ut poſthac omnes, qui in Præpoſitorum, Decanorum, Scholarcharum, Cuſtodum, vel Cantorum dignitatibus jam præfulgent, aut in poſterum ornandi erunt, ſuis Eccleſiis præſentes, utilem & appellatione ſua dignam operam præſtent. Nulli cuiquam abſenti ullam harum dignitatum gerere, aut fructus auferre liceat: ſed quilibet tali titulo inſignitus ſuæ Eccleſiæ non abſens, neque conducta aliorum opera, ſed ipſe reſidendo præſens inſerviat.

De Officio Decanorum, vel aliorum, qui Canonicorum Collegiis præſunt.

CAPUT III.

Tam Cathedralis noſtræ, (p) quam Collegiatarum Eccleſiarum Decani, vel ubi nulli Decani eſſe ſolent, Præpoſiti, aut Cuſtodes, Clerum curæ ſuæ commiſſum, ad agendam vitam illis, qui ſub Chriſto militant, dignam, diligenter admoneant, & in officio continueant, idque non tantum verbis & correctionibus, verum etiam exemplo. Quoniam Decanorum, aliorumve Prælatorum vel probitatem, vel improbitatem, totum fere Collegium plerumque ſequi ſolet, vigiles habeant oculos, ut cuncta, quæ ad laudem Dei, & diſciplinam Chori ſpectant, obſerventur: neve quid in Divinis Officiis intermittatur, neque negligenter, præpoſtere aut indecore aliquid fiat. Concubinatum, ſicubi eſt, mox poſt hujus Synodi exitum ex Collegiorum ſuorum Clero auferant, ſcortatores, ebrios, aleatores, percuſſores, & denique omnes alios Sacrorum Canonum & harum noſtrarum Conſtitutionum transgreſſores, non verbis modo caſtigent, ſed etiam pœnis Canonicis, ſi ita res ferat, ſubjiciant. In caſtigando tamen nihil ex rancore, ira, vel odio fiat, ſed pœnæ ex Chriſtiana charitate ita orientur, ut omnes colligere poſſint, eaſdem magis ob caſtigati, vel Eccleſiæ ſaltem utilitatem, quam ex aliqua privata affectione infligi. Si quam inter Collegiorum ſuorum Clericos diſcordiam ortam eſſe animadverterint, ipſi eandem vel ſoli, vel Capituli ſui conſilio & auxilio, ſine cunctatione ſopiant, vel ſopire, aut pacificare enitantur: non enim eos, qui tanquam fratres unanimes in domo Dei verſari debent, ullo modo decet, ut rixis & litibus inter ſe digladientur.

Digni-

(o) Adſtipulatur C. 3. de Reform. Seſſ. 21. Item C. 3. de Reform. Seſſ. 22. & C. 12. de Reform. Seſſ. 24.

(p) C. 12. de Reform. Seſſ. 24.

Dignitates & officia habentes, eisdem ſatis faciant.

CAPUT IV.

Reliquis autem, (*q*) qui in noſtra Cathedrali, vel Collegiatis Eccleſiis dignitates vel officia habent, ut ſunt Archi-Diacones, Cuſtodes, Cantores, & ejusmodi, ſerio mandamus, ut muneri & vocationi ſuæ, pro ratione cujuslibet officii, ſecundum Sacros Canones, & uniuscujusque Eccleſiæ laudabilem & approbatam conſuetudinem ſatisfaciant, niſi pœnis in negligentes officia ſua conſtitutis, ſubjacere malint.

Canonici Præpoſitis ſuis reverenter pareant, Divinisque officiis ſedulo inſiſtant, & mites ſint erga pauperes.

CAPUT V.

Canonici omnes, quotquot fuerint, Decanis, aliisve Præpoſitis, & Superioribus ſuis, obedientiam & reverentiam exhibeant: ubi vero aliqui, eisdem vel inobedientes, vel rebelles fuerint, præter Divinam indignationem, quæ tales absque dubio manebit, nos etiam ſeverius in eos animadvertemus: præterea omnibus Divinis officiis, quoad ejus fieri poteſt, diligenter interſint, eaque devote, reverenter, & diſtincte decantent, conſiderentque, non illud tantum requiri, quod præſentes ſint, ſed etiam quod præſentes Deo & lingua & mente pſallant: pauperum denique non obliviſcantur, quibus pro modo facultatum ſuarum eleemoſynas diſtribuant, memores ſe ipſos quoque ex eleemoſynis vivere, ſatiusque eſſe, Patrimonium Chriſti in pauperum & Eccleſiæ uſum convertere, quam turpiter aut inutiliter profundere.

Sacellani quoque ſua officia ſedulo exequantur.

CAPUT VI.

Sacellani vero, vel Vicarii, ut vocant, ſua quoque officia gnaviter & diligenter exequantur, atque Canonicis in Divinis Officiis perſolvendis auxilio ſint: ſi qua illis onera, vel virtute fundationis, vel ex conſuetudine alicujus Eccleſiæ, injuncta reperiantur, ea ſedulo & religioſe ſubire curent.

De tertia parte fructuum in quotidianas diſtributiones convertenda.

CAPUT VII.

Quantum fieri poteſt, (*r*) præcipimus, & per noſtros Viſitatores ordinari mandamus, ut in Eccleſiis Collegiatis, etiamſi eædem ſint Parochiales, ubi plures Sacerdotes ſunt, & parva vel nulla præſentiarum diſtributio eſt, tertia pars redituum, vel quantum cujusque Eccleſiæ conditio ferre poteſt, in quotidianas diſtributiones convertatur, quo majori diligentia templa viſitentur, Sacraque peragantur.

Canonici æque ut alii, omiſſis confabulationibus, pſallere, & nulla Capitularia, ſeu alia negotia, dum Sacra peraguntur, tractare debent.

CAPUT VIII.

In choro cum pſallitur, Canonici omnes, qui in choro fuerint, quemadmodum & Sacellani, pſallant: nec ſint in ſedibus ſuis otioſi, nec putent, ſe officio ſuo functos, ſi Vicaria tantum opera cultum Divinum celebrari curent: modo tamen pſallere per valetudinem queant, nec aliis juſtis cauſis impediti fuerint. Nemini inſuper, aliis in choro pſallentibus, ſeorſim aliquid legere, aut horas ſuas Canonicas dicere, aut fabulari, aut aliis levitatibus intendere permittatur. Nec etiam dum Sacra celebrantur, & præcipue ſummum officium peragitur, negotia ſive Capitularia, ſive alia tractent.

Canonici onus Miſſarum celebrandarum non in alios rejiciant.

CAPUT IX.

In Cathedrali noſtra, (*s*) & Collegiatis Eccleſiis, ſinguli Canonici Ordinem Sacerdotii conſecuti, Altaris miniſterium per vices ſubire, & in choro hebdomadarum, quod vocant, officium

(*q*) Eod. C. 12. Seſſ. 24. & C. 15. de Reform. Seſſ. 24.

(*r*) C. 3. de Reform. Seſſ. 21. C. 3. de Reform. Seſſ. 22.

(*s*) C. 12. de Reform. Seſſ. 24.

um præſtare (*ss*), nec omnia ea committant Sacellanis, ſeu Vicariis, ut in quibusdam Eccleſiis ſit, ſalvis tamen fundationibus approbatis, in quibus aliter ſit conſtitutum.

Gratiæ expectativæ in Eccleſiis Collegiatis auferuntur: in Cathedrali autem, ex cauſa & ſub conditione tolerantur.

CAPUT X.

Quum gratiæ illæ, (*t*) quas expectativas vocant, ad Canonicatus & Beneficia vacatura, per Sacrum Concilium Tridentinum ſublatæ ſint, ita ut amplius nemini, etiam Collegiis, Univerſitatibus, Senatibus, & aliis ſingularibus perſonis, etiam ſub nomine indulti, aut ad certam ſummam, vel alio quovis colore, concedi, nec hactenus conceſſis cuiquam uti licere, atque non ſolum noſtra Cathedrali, ſed & quædam Collegiatæ Eccleſiæ Epiſcopatus noſtri, certum expectantium hujusmodi numerum habere conſueverint. Ut igitur ejusdem Concilii Decreta debite exequamur, nos ejusmodi expectantias omnes, in Eccleſiis Collegiatis, hac noſtra Conſtitutione tollimus, & volumus, ut inpoſterum Canonicatus vacantes, nonniſi adultis, & juxta Decreta Sacrorum Canonum, & præſertim Concilii Tridentini qualificatis, conferantur. Alioqui collatio aliter facta ſit nulla & invalida. Attamen Capitulo Cathedralis Eccleſiæ noſtræ, ob protectionem & favorem Catholici Ordinis Equeſtris, quibus eandem Eccleſiam noſtram hactenus proſequutus eſt, & inpoſterum, ut ſperamus, proſequetur, ſub ſpe approbationis Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ, permittimus, ut eum numerum expectantium, quem hucusque habuit, retineat, ea tamen conditione, ut tales expectantes Clerici ſint, atque in Seminario noſtro, vel in aliqua Univerſitate Catholica, ut capite ſequenti audietur, ſtudeant, bonisque literis incumbant.

(*ss*) *ſupple*: debent.
(*t*) C. 19. de Reform. Seſſ. 24.

De ſtudio juniorum Canonicorum, aliorumque Eccleſiæ Beneficiatorum.

CAPUT XI.

Ne Juvenes otio & deſidia torpeſcant, eorumque ingenia, quæ ſæpenumero, ſi exercerentur, optima & feliciſſima haberent, ullatenus negligantur: tam Cathedralis, quam Collegiatarum Eccleſiarum Civitatis & Diœceſis noſtræ junioribus Canonicis, ejusdemque Eccleſiæ noſtræ expectantibus, atque etiam iis Clericis, quibus Beneficia in Eccleſia noſtra, quæ Scholaſticorum Præbendæ dicuntur, vel jam collata ſunt, vel in poſterum conferentur, injungimus & mandamus; ut ad eas dignitates & gradus, ad quos aſpirant, ſe aſſiduo ſtudio, uſque ad vigeſimum quintum ætatis ſuæ annum præparent, dignosque & idoneos reddant, & ſub pœnis a Capitulo, cujus ii ſunt Canonici expectantes, vel Beneficiati, infligendis, atque etiam ſi incorrigibiles eſſe pergerent, ſub pœna privationis Canonicatuum ac Beneficiorum ſuorum, jurisque, quod ad eadem conſecuti ſunt, quam a Nobis expectent, absque noſtra, & Capitulorum ſuorum permiſſione & conſenſu, nusquam alibi, quam in Seminario noſtro, vel in aliis Catholicis & approbatis Gymnaſiis, in Sacra Theologia, Jureve Canonico, vel Philoſophia ſtudeant, habitumque Clericalem in iis geſtent, ac vitam Canonicis, Clericis & Studioſis dignam agant, & præterea ſingulo quoque anno Nobis, vel Vicario noſtro, & Capitulis ſuis, ubi alibi, quam in Seminario noſtro ſtuduerint, diligentis ſtudii ſui teſtimonium exhibeant. Ultra hæc Canonicos, & alios Eccleſiarum Collegiatarum Miniſtros ad ea, quæ ſub titulis de vita & honeſtate Clericorum, Item de Clericis in Eccleſiis & Beneficiis ſuis non reſidentibus, & alibi per Nos ſtatuta ſunt, remittimus.

De Officio Decani ruralis.

TITULUS III.

Uniuscujusque Decanatus ſtatum, Epiſcopo notum & perſpectum eſſe debere.

CAPUT I.

MAximam profecto vim ac neceſſitatem habet illa Domini ſententia

tia per Prophetam dicentis : Speculatorem dedi te domui Iſrael : & alio item loco, Diligenter agnoſce vultum pecoris tui, & conſidera ſuper greges tuos: ut Epiſcopi gregem ſibi a Deo commendatum , quanta maxima poſſunt vigilantia, obſervent, neque oculos ab eo unquam dejiciant : animadvertentes, quid ei opus ſit, & confractas partes alligare , infirmas conſolidare , ægrotas ſanare , abjectas oves reducere , perditas requirere, & recuperare poſſint. Quandoquidem vero Epiſcopi propriis oculis omnia perluſtrare nequeunt , & propterea ultra Vicarios & Viſitatores, in ſingulis Diœceſium ſuarum regiunculis certos & probatos viros deligere conſueverunt, qui inveſtigent, an Populus ambulet in viis Domini , an aliquid ſit , quod Epiſcopi cognitionem & medicinam deſideret: an aliquid, quod corrigi & emendari debeat ; quæque comperecerint , ad Epiſcopos ſuos fideliter deferant : hos in aliquibus locis Archi-Diaconos , in aliis Archi-Presbyteros (*tt*), in noſtra autem Diœceſi Decanorum ruralium nomine cenſentur.

De Electione & Confirmatione Decanorum.

CAPUT II.

Cum aliquis, vacante Decanatu , a regiunculæ ſuæ , quam Capitulum vocant, Sacerdotibus legitimo electionis proceſſu rite ſervato, in Decanum electus fuerit, is primo quoque tempore Nobis, vel Vicario noſtro in Spiritualibus confirmandus præſentari debet. Interim caveat electus , ſibique ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ipſo facto committenda , interdictum ſciat , ne officio Decani fungatur, nec ſe talem nominare , tenere, vel ſcribere præſumat, aut ab aliis nominari, teneri, vel ſcribi aliquo modo patiatur , antequam confirmationem ſuam a Nobis, vel Vicario noſtro obtinuerit. Nullus autem in Decanum ruralem eligi poſſit, niſi aliquis ex Parochialium Eccleſiarum illius Capituli , cujus Decanatus vacat, Paſtoribus, ſeu Vicariis perpetuis , Canonice inſtitutis , & qui apud ſuam Eccleſiam continuo reſideat, niſi Nobis ex magna & legitima cauſa aliter viſum fuerit ; nec aliquis in Electione Decani, aut aliis negotiis Capitularibus, votum habeat, nec ad Capitulum ullo modo admittatur , niſi & ipſe Parochus, vel Vicarius perpetuus alicujus Eccleſiæ ejusdem Capituli, legitimeque a Nobis, vel Vicario noſtro inſtitutus ſit. In primis autem curent electores, ne quenquam, niſi ſpectatæ, probatæque vitæ, ſufficientis eruditionis atque prudentiæ in Decanum eligant, ſcituri, quod nos fornicatores & concubinarios , aliisve enormibus vitiis contaminatos, in Decanos electos , nullo modo confirmaturi , ſed habita inquiſitione , negligentiam eorum in eligendo , alterius magis idonei & exemplaris , etiam ex Sacellanis , ſi inter Paſtores idoneorum copia non eſſet, electione, toties, quoties id contigerit, auctoritate noſtra ordinaria ſuppleturi ſimus.

De Inquiſitione, & aliis, quæ Confirmationem Decani præcedere debent.

CAPUT III.

Electo aliquo in Decanum, & Nobis, ſeu Vicario noſtro per literas, (ejus enim præſentia , ante factam inquiſitionem , non requiritur) ad confirmandum præſentato, ſiquidem ſpes ſit, quod Vicarius noſter in Pontificalibus, vel aliqui alii noſtri Viſitatores, brevi viſitationis cauſa , in illud Capitulum venturi ſint, detur electo ſimplex commiſſio , & in eadem per juramentum fidelitatis Nobis præſtitum, ei mandetur: ut vice Decani, donec vel ipſe, vel alius idoneus, habita inquiſitione, confirmatus fuerit, fideliter fungatur. Interim vero Viſitatoribus noſtris, in eundem Decanatum migraturis , ſub Sigillo Vicariatus noſtri committatur, ut de vita & converſatione , doctrina & eruditione , aliisque qualitatibus electi , tres vel quatuor ſeniores Capitulares, & totidem ex Sacellanis ſenioribus ejusdem Capituli , medio juramento præſtando , auctoritate noſtra examinando, diligentem inquiſitionem habeant, & potiſſimum interrogent, an ne electus honeſtæ & probatæ vitæ ? Item an doctus, & earum rerum , quæ ad Parochum, & curam animarum pertinent

(*tt*) *ſupple* : vocant.

tinent, peritus ſit? anne officium ſuum Paſtorale diligenter præſtiterit? an de Catholica Religione bene & ſincere ſentiat? an de hæreſi vel ſecta aliqua, aliquando diffamatus fuerit? num concubinam & filios, vel filias habeat, & quot? an ſcortator, potator, luſor, blaſphemus, percuſſor, vel aliis ejus generis vitiis affectus ſit? Quo facto iidem Viſitatores noſtri, Nobis, vel Vicario noſtro, de ſua inquiſitione, fidelem relationem faciant, dictaque teſtium Examinatorum in ſcripto exhibeant. Verum ubi brevi tempore, eidem loco, ſeu Capitulo, nulla immineret viſitatio, id quod jam antea de Viſitatoribus noſtris diximus, alicui ex Commiſſariis noſtris juratis, ſive illi in Curia noſtra, ſive extra habitent, ſumptibus noſtris committatur. Ubi autem electus, ex facta inquiſitione, probatæ vitæ, dignus & idoneus repertus fuerit, tum huc vocatus, coram Vicario noſtro, atque Notario, & teſtibus juratam fidei profeſſionem, ſecundum Pii IV. formulam, faciat, & Decanatus juramentum, ſub ea, quæ ſequitur, verborum forma, præſtet. Quibus factis, confirmationis Beneficium ei conferatur.

Forma Juramenti Decanorum ruralium.

CAPUT IV.

Forma autem Juramenti Decanorum ruralium talis eſt: Ego N. juro & promitto Deo Omnipotenti, & Beatæ Mariæ Virgini, Sanctisque Pelagio & Conrado, Eccleſiæ Conſtantien. Patronis, quod Reverendiſſimo Domino Epiſcopo Conſtantienſ., & ſuis Succeſſoribus, Canonice intrantibus, eorumque Vicario & Officiali pro tempore exiſtentibus, fidelis & obediens ero: ejusdem Reverendiſſimi Domini Epiſcopi, & ejus Eccleſiæ commoda promovebo, & damna avertam: officium, ad quod electus ſum, juxta modum & formam, Decanis in Statutis Synodalibus præſcriptam, fideliter exercebo, absque dolo & fraude, & non modo non interero aliquibus conſpirationibus, ſeu tractatibus, contra eundem Reverendiſſimum Dominum Epiſcopum, ejusque Eccleſiam Conſtantien. ſed eos, qui me ſciente fierent, vel ab aliquibus attentarentur, pro viribus impediam, & præveniam: & ſi minus poſſim, de illis ſaltem eundem Reverendiſſimum Dominum meum Epiſcopum Conſtantien. admonebo, ac eos, qui hujusmodi conſpirationum, ſeu tractatuum auctores fuerint, ei deſeram. Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

Decani annua Capitula convocent, & in eisdem Statuta Synodalia prælegi faciant, & exequantur.

CAPUT V.

Decani ſciant, ſe in partem ſollicitudinis Epiſcopalis vocatos eſſe, & propterea Capitula ruralia, quater ſingulis annis, aut ſaltem bis, ubi id, propter amplitudinem Decanatus, hactenus ita obſervatum fuit, convocent, in quibus, poſtquam ſolennis Miſſa, vel pro defunctis, vel de Spiritu Sancto, more conſueto, ſolenniter cantata, & concio ad populum ab aliquo eorum, a Decano ad hoc prius admonito, habita fuerit, (quæ in ſingulis Capitulis, ante negotia capitularia, fieri debent) aliqua pars præſentium Conſtitutionum noſtrarum Synodalium, & præſertim ea, quæ pro temporum, rerum, & perſonarum neceſſitate, opportuna viſa fuerint, vel ab ipſis Decanis, vel eorundem juſſu, ab alio Confratrum, capitulariter congregatis prælegantur. Id autem eo ordine fiat, ut præſentes Conſtitutiones omnes, a principio ad finem uſque, in biennio, vel ad ſummum in triennio, penitus perlegantur. Quas quidem Conſtitutiones ipſi Decani, tanquam earundem a Nobis deputati Executores, inviolabiliter obſervent, & ab aliis, quantum in eis fuerit, obſervari faciant.

Qui exceſſus a Decanis in Capitulo corrigi, & qui ad Ordinarium deferendi ſint.

CAPUT VI.

Lectis Statutis Synodalibus, conferant Decani cum ſuis Confratribus de iis, quæ ad boni Paſtoris officium, & ad curam animarum recte gerendam pertinent, & conſulant de difficultatibus, gravaminibus, & incommodis cujuslibet Eccleſiæ, quorum explicatio,

vel

vel remedium, aliorum conſilium, & operam requirat. Si quid ab aliquo Confratrum, ſeu etiam Sacellano, aut quovis alio Clerico, in ſuo Decanatu habitante, contra Canones, Concilium Tridentinum, vel has noſtras Conſtitutiones peccatum fuerit, id cum Confratrum conſilio corrigant. Si quos vero notorios & graviores Cleri & populi exceſſus, quibus Eccleſia Dei ſcandalizatur, & quibus ipſi mederi non poſſint, quorumque correctio ad Decanos non ſpectet, ut ſunt adulterium, furtum manifeſtum, homicidium, uſura manifeſta, fornicatio, & alia hujusmodi majora & notoria delicta, commiſiſſe compererint; Item ſi Clericum excommunicatum, ſuſpenſum, vel interdictum, publice in Eccleſia Miſſam celebrare, vel alia miniſteria Eccleſiaſtica peragere: & ſi aliquem Clericum, cujuscunque gradus aut dignitatis fuerit, poſt admonitionem, ſe lupanaribus, tabernis, ludis publicis, ſpectaculis, rixis, temulentiis, & aliis illicitis actibus publice immiſcere, vel concubinam alere animadverterint, (de quibus omnibus Decani, tanquam Epiſcoporum oculi, in ſuo quisque diſtrictu, ſedulo inquirere tenentur) eos omnes, vi juramenti Nobis præſtiti, infra unum menſem, a tempore notitiæ computandum, Nobis, Vicario, vel Procuratori noſtro Fiſcali, deferant, & notificent.

Decanus hæreticos & ſuſpectos de hæreſi Ordinario deferre tenetur.

CAPUT VII.

Si quis Clericus vel laicus hæreticus eſſe, vel male ac perverſe, in rebus fidei noſtræ, docere & ſentire, detectus fuerit, officium Decani inprimis eſt, eundem Nobis, vel Vicario, Procuratorive noſtro Fiſcali indicare, & deferre; ut tantum malum, priusquam latius ſerpat, quantum poſſibile fuerit, e medio tollatur. Idem quoque ad habentes, ſeu legentes libros hæreticos, & prohibitos, vel aliis modis ſe de hæreſi ſuſpectos reddentes, extendimus, niſi admoniti reſipiſcant.

Ignotos Clericos per Decanos a Sacris arcendos eſſe.

CAPUT VIII.

Ignotos Clericos, maxime ſi illi aut Sacerdotes, aut Monachi ſint profugi, Decanus in ſua ditione non ferat: nec quenquam ad concionandum, Sacramenta adminiſtrandum, Miſſamve publice dicendum, admittat: ſed potius prohibeat, ab eisque arceat, & repellat, niſi ſe per noſtras, vel Vicarii noſtri literas, ad hoc admiſſum eſſe docuerit. Eum vero, vel eos, qui ſe ſine conſenſu Decani, vel contra ejus admonitionem, in ejusmodi Eccleſiarum miniſteria, propria auctoritate ingeſſerint, Nobis, vel Vicario noſtro quamprimum ſignificare ſtudeat.

Decanus omnes Presbyteros & Clericos, ſuas Inveſtituras, Commiſſiones, ſeu, ut vocant, inducias exhibere compellat.

CAPUT IX.

Præterea ordinamus, ut quilibet Decanus, infra unius menſis ſpatium, a publicatione & editione præſentium Statutorum, omnes ſuos Confratres, Parochos, Vicarios, Sacellanos, & denique Sacerdotes & Clericos quoscunque, etiam Regulares, cujuscunque Ordinis, qui vel curam animarum, in aliqua Eccleſia ſæculari, ſui diſtrictus, adminiſtrant, vel aliud Eccleſiæ ſæcularis miniſterium exercent, ſi de eorum inſtitutione, ſeu inveſtitura, commiſſione, vel, quas vocant, induciis, ſibi non conſtiterit, ſuas inveſtituras, vel commiſſiones infra quindecim dierum proxime ſequentium ſpatium ſub pœna ſuſpenſionis, ſibi oſtendere, auctoritate noſtra in ſcriptis requirat. Si qui id facere noluerint, vel non potuerint, mox Decanus eosdem ab Ordinum ſuorum executione ſuſpendat. Sit autem forma ſuſpenſionis, quam Decani in contumaces ſcripto ferant, talis: Quia tu N. ſub pœna ſuſpenſionis admonitus, ut infra quindecim dierum ſpatium, titulum, inveſtituram, commiſſionem, vel inducias tui beneficii oſtenderes, ejusmodi admonitioni non paruiſti: Idcirco ego N. Decanus Capituli N. auctoritate Ordinaria mihi con-

conceſſa, te in his ſcriptis, ab Eccleſiæ miniſterio ſuſpendo, & ſuſpenſum denuncio. Actum die &c. Quam formam etiam in aliis cenſuris infligendis, juxta cauſarum exigentiam obſervari volumus. De cætero autem Decanus nullum infra ſuum Decanatum, in alicujus Eccleſiæ miniſterio, niſi ei prius titulum, inveſtituram, commiſſionem vel inducias, noſtro, vel Vicariatus noſtri ſigillo ſignatas, oſtenderit, admittat, aut toleret: quod ſi Decanus quempiam talium, literas ſuas, ut prædictum eſt, ſibi non exhibentem, in regimine beneficii, vel miniſterio Eccleſiaſtico, ultra prædictam quindenam, toleraverit, eum, ut jam antea mandatur, non ſuſpendendo; tunc aliis quindecim diebus elapſis, ipſe Decanus, propter hujusmodi negligentiam, ſuſpenſionis ſententiam ipſo facto incurrat.

Decanus de Beneficiis vacantibus inquirat, & Ordinarium de iis certiorem reddat.

CAPUT X.

Statuimus quoque, ut Decanus in ſingulis Capitulis, ac etiam extra Capitulum, ubicunque occaſionem habuerit, de omnibus Beneficiis in Decanatu ſuo vacantibus, quæ ultra tempus Beneficiorum Collatoribus, & Patronis, a jure præfixum, vacaverint: nec non de eorundem Collatorum, ſeu Patronorum perſonis, & nominibus diligenter inquirat, illaque Nobis, vel Vicario noſtro, quam primum commode poſſit, ſic tamen, ut id ultra unius menſis, a die notitiæ computandi ſpatium non differat, ſcripto notificet. Mandamus etiam quibuscunque Clericis, ſub gravi pœna, arbitrio noſtro infligenda, ut a Decanis de iis requiſiti & interpellati, quæcunque ea de re ſciverint, eis non celent. Quo vero ad tempus inſtitutionis faciendæ de præſentatis ad Parochiales, ſervetur tempus præfixum in Bulla S. D. N. Papæ, quod erit bimeſtre, juxta Inſtitutionem Pii V.

Decani in Eccleſiis & Beneficiis vacantibus, per ſe, vel alios, primo menſe, authoritate hujus Statuti: eo autem elapſo, ex commiſſionis miniſtrare poſſunt.

CAPUT XI.

Cum Decanis ruralibus a Nobis permiſſum ſit, ut Eccleſiis Parochialibus vacantibus, per menſis ſpatium, a die vacationis computandum, per ſe, vel alios idoneos, auctoritate noſtra, miniſtrare, & fructus beneficii vacantis pro rata temporis, & ratione laborum ſuſceptorum recipere poſſint: prout hæc infra, ſub titulo de Parochis, latius continentur: Ut autem non tantum Eccleſiæ Parochiales, ſed & Sacella, & reliqua Beneficia Eccleſiaſtica, poſt ejusmodi elapſum menſem, debito non fraudentur obſequio, eisdem Decanis præcipiendo injungimus, ut eodem primo menſe elapſo, ſi interim nulli alii Presbyteri eis præficiantur, conſiderent, quo pacto, & per quos, Eccleſiis ſeu beneficiis vacantibus, debita miniſteria impendi valeant, idque per ſe, vel alios idoneos, ſi reperiri poſſint, fieri efficiant: ita tamen, ut illi commiſſiones ſeu inducias, ſuper iis, a Nobis, vel Vicario noſtro, ſub pœna in eos, qui in alienis Eccleſiis miniſtrant, conſtituta, petant & recipiant, easque ubi expiraverint, & interim Eccleſiis vel beneficiis proviſum non fuerit, renovari curent.

Decani Mandata & Proceſſus Ordinarii fideliter exequantur, & nuncios ejus benigne excipiant, defendantque.

CAPUT XII.

Porro Decani Mandata & Proceſſus noſtros, Vicariique, & Officialis noſtrorum, pro tempore exiſtentium, maxime contra Confratres ſuos, reverenter & fideliter exequantur, neque aliqua excuſatione ſe tueri præſumant: ſed quamprimum ea ipſis præſentata fuerint, infra tempus debitum, ſecundum loci diſtantiam, Sacerdotibus, contra quos ea Decreta fuerint, executionem ſcribant, eisque copias cum executionibus a tergo ſignatis, per juratum Pedellum Capituli ſui, ad eum diem, in quem

quem executiones hujuſmodi ſcripſerint, mittant. Quod ſi hujuſmodi Proceſſus, ad inſtantiam Sigilliferi, Fiſcalis, vel aliorum Officialium noſtrorum emanati fuerint, absque eorundem expenſis; ſi autem ad inſtantiam privatarum perſonarum, cum moderatis expenſis, eidem Pedello ſolvendis, videlicet ſex cruciferis pro milliari. Nuncios noſtros, cum talibus proceſſibus ad eos venientes, benigne recipiant, eosque ab inſidiis quorumcunque, quantum in eis fuerit, protegant, neque eos quovis modo, ut in itinere offendantur, prodant, ſed auxilio & conſilio ſint, quo tuto domum redire poſſint. Contra autem prohibemus ſevere Pedellis & nunciis noſtris, ne a Decanis, Camerariis, vel aliis invitis, eſum, potum, vel diverſorium exigant, aut ulla alia moleſtia eos afficiant.

Decano judicialis cognitio, & amica compoſitio in iis, quæ Ordinarii auctoritatem requirunt, prohibetur.

CAPUT XIII.

Decanus caveat, ne ſe intromittat de judicando inter Confratres ſuos, ſuper diſcordiis, ſeu differentiis quarumcunque cauſarum; ſed ſi ipſi inter ſe, vel cum aliis, ratione decimarum, annuorum redituum, injuriarum, & aliarum rerum, diſcordes fuerint, eos ad Tribunal noſtrum Eccleſiaſticum remittat. Per hoc tamen ei non inhibetur, quin inter Confratres, vices ſuas amicabiles, interponere, eosque amice concordare poſſit, maxime in cauſis auctoritatem noſtram ordinariam non requirentibus, ut ſunt injuriæ & cauſæ prophanæ: in Eccleſiaſticas vero, Decimarum, redituum, bonorum, prædiorum, & rerum beneficialium, cauſas, ſe etiam amicabili transactione, intromittere nullo modo præſumat: cum ipſe, absque ordinaria noſtra conceſſione, uni beneficium auferre, & alteri dare, nequaquam poſſit, & valeat.

Nec Decanus per ſe, coram judicio ſæculari, compareat, neque alios Clericos id permittat.

CAPUT XIV.

Decanus quoque non patiatur quenquam Sacerdotum coram judicio ſæculari, ſaltem in perſona rea, comparere, & multo minus ipſe compareat: eos vero Sacerdotes, qui taliter in perſona rea comparuerint, mox ab omni miniſterio Eccleſiaſtico ſuſpendat, neque ea cauſa ſuſpenſum quovis modo ad officii ſui excuſationem admittat, ſed eum ad Nos, vel Vicarium noſtrum, cum plena facti informatione, puniendum remittat.

Decanus ſenis quibusque menſibus Eccleſias & Scholas viſitare debet.

CAPUT XV.

Singulo quoque ſemeſtri, (u) Decanus cum Camerario, & ſi ita ei viſum fuerit, uno atque altero ex prudentioribus ſui diſtrictus Decanalis Presbytero, ſibi adjuncto, omnes Scholas, ut ſupra in titulo de privatis Scholis, ſancitum eſt, nec non Eccleſias & Sacella conſecrata ſui Decanatus viſitet, atque omnia, quæ in iis, juxta Canones & Conſtitutiones noſtras Synodales, tam in ſpiritualibus, quam temporalibus emendanda judicaverit, ſi tamen illa leviora ſint, emendarique ab eo valeant. Si quæ vero graviora ſint, & ab illo emendari non poſſint, de illis Nobis, ſeu Vicario noſtro referat.

Picturas & ſtatuas Templorum inſpiciendas, & ſi quæ inſolitæ ſint, de iis ad Ordinarium referendum eſſe.

CAPUT XVI.

Et inſuper non ſolum viſitationis, (x) ſed alio quocunque tempore diligenter inſpiciant Decanus & Camerarius, quæ in ſui Decanatus Templis, Sacellis, & Oratoriis ſint picturæ & imagines: & ſi quid contra Catholicam Religionem, Eccleſiæque decorem, ſculptum, depictumve repererint, id Nobis, vel Vicario noſtro ſignificent, quo illi rei opportunum remedium

(u) C. 3. de Reform. Seſſ. 24.

(x) Decretum de Invocatione Sanctorum. Seſſ. 25.

medium juſto tempore adhibere valeamus; inſolitas autem picturas vel ſtatuas in Eccleſiis fieri, ſine noſtro, vel Vicarii noſtri judicio, non permittant, ut in his veteris Eccleſiæ decorum, Sacrarumque Hiſtoriarum veritas, & imaginum honeſtas, maturiore deliberatione circa eas præcedente, conſervetur.

In exigendis Juribus Epiſcopalibus antiqua conſuetudo obtineat.

CAPUT XVII.

Cæterum quod ad Cathedraticum, primarios fructus, ſubſidia charitativa, & reliqua ejus generis attinet, Decanus cum Camerario, in illis, quæ circa eorum exactionem antiquitus ſunt obſervata, ſe fideles & diligentes præſtent, adhibito etiam, ſi neceſſitas id poſtulet, ne Eccleſia ſuo jure privetur, arreſtationis remedio.

Clerici Decanis ſuis obedientiam & reverentiam præſtent.

CAPUT XVIII.

Decanatuum quorumvis Clerici ſuis Decanis obediant, & ad Capitulum vocati compareant: ſi vero, quo minus veniant, legitime impediantur, excuſatores mittant, Decanos viſitantes adjuvent, vitia & defectus, de quibus interrogabuntur, bona fide indicent: ſi ab eis de aliqua re admoneantur, ſeu corripiantur, vel quid illis mandetur, cum reverentia ſe morigeros exhibeant, de debitis a Decano, vel Camerario admoniti ſatisfaciant. Eos namque, qui ut inobedientes & rebelles Nobis delati, & convicti fuerint, gravi pœna afficiemus.

Bona defunctorum Clericorum, a Decanis in Inventarium redigantur, & arreſtentur.

CAPUT XIX.

Ne res & bona a Clericis derelicta, ab inhiantibus rebus alienis, diripiantur, injungimus Decanis noſtris, eamque facultatem, uſque ad revocationem noſtram, eis concedimus, ut quam primum aliquis Clericus diem vitæ ſuæ clauſerit extremum, Decanus, in cujus diſtrictu defunctus habitavit, vel ſi ei non vacaverit, Camerarius, aut aliquis ex quatuor Conſiliariis Capituli, juſſu Decani, adjuncto ſibi Scriba Capituli, vel Notario publico, ſi eum habere poſſit, atque duobus teſtibus Clericis, vel ſi non adſint, laicis, omnes & ſingulas res & bona, per eundem derelicta, noſtro nomine in Inventarium fideliter redigat, & in ſequeſtrum, ſeu arreſtum ponat, donec de veris & legitimis hæredibus conſtiterit: pro quibus laboribus hæredes defuncti Decano, Notario, ſeu Scribæ, competenter ſatisfacere teneantur: ubi autem de dividenda hæreditate inter hæredes non conveniret, aut alias eorundem bonorum derelictorum nomine, inter aliquos controverſia oriretur, tunc Decanus de iis rebus contendentes, ad Conſiſtorium noſtrum, pro conſequenda juſtitia remittat.

Decani Clericos illegitime natos Ordinario denuncient, eorumque bona derelicta deſignent, & ſequeſtrent.

CAPUT XX.

Et cum Nos de longiſſima conſuetudine ab aliquot ſæculis introducta, in bonis mobilibus & immobilibus omnium Clericorum Civitatis & Diœceſis noſtræ, ex thoro illegitimo natorum, jus ſuccedendi habeamus: omnibus & ſingulis Decanis & Camerariis ejuſdem Diœceſis noſtræ mandamus, ut quilibet Decanus ſe de natalibus quorumcunque Clericorum ſui Decanatus diligenter informet, & ſi quoſcunque ex eiſdem natalium defectum pati repererit, una cum eorundem, & Eccleſiarum, quibus miniſtrant, nominibus, Nobis quantocius propalare ſtudeat, & quamprimum ipſis Decanis & Camerariis, utriſque vel alteris eorundem, de morte alicujus Clerici illegitime nati conſtiterit, quæcunque bona per eum derelicta, eo modo, quo in proxime præcedenti Capite dictum eſt, in Inventarium conſcribant, atque ſub firmo arreſto, auctoritate noſtra ponant, aut poni faciant: inhibentes omnibus, ne eadem diſtrahant, aut alienent, vel in uſus ſuos convertant: & interim talis Presbyteri, ſeu Clerici obitum Nobis, vel Sigillifero noſtro, abſque mora intimuent,

ſinuent, & notificent. Secus facientes, volumus ipſo facto ab officiis ſuis eſſe ſuſpenſos, donec a Nobis, vel Vicario noſtro, abſolutionis beneficium obtinere meruerint.

Generale præceptum a Decanis obſervandum, & deputantur eis Camerarii in perpetuos Vicarios.

CAPUT XXI.

Ne autem Decani tot tantisque laboribus ſoli graventur, volumus & mandamus, ut cujuslibet regiunculæ Camerarius, vel eo impedito, ſenior ex quatuor Conſiliariis (qui in omnibus Capitulis Decanis adjungi ſolent & debent) ſui Decani perpetuus Vicarius, cooperarius, & adjutor ſit, eaque omnia, quæ Decanus, infirmitate, neceſſaria abſentia, vel alia juſta cauſa impeditus, facere non poteſt, Camerarius, vel ſenior Conſiliarius, Decani tamen præſcitu, conſilio, & juſſu, perficiat, & expediat, atque Decano in omnibus rebus licitis & honeſtis obedientiam præſtet. Generaliter autem Decanus, Camerarius, & ſenior Conſiliarius, non tantum ea, quæ ſparſim hinc inde in hiſce Conſtitutionibus, eis injuncta ſunt, ſed reliqua omnia, quisque in ſuo diſtrictu, fideliter & pro viribus exequatur: iidem quoque ad futuras Synodos vocati compareant, diligenterque invigilent, ut Parochi ſubditos ſuos doceant, corrigant, & veluti fideles Paſtores, in via Catholicæ doctrinæ contineant, ne irregularitate contracta miniſtrent, neve in foro conſcientiæ, in dubiis reſpondeant, niſi peritiores prius in conſilium adhibuerint; ad hæc ut ab extorſionibus & exactionibus illicitis & inſolitis abſtineant, & libertatem Eccleſiaſticam, quantum in eis eſt, tueantur: ad quæ omnia Camerarii, nedum in ſuis Capitulis, verum etiam hic, coram Vicario noſtro in Spiritualibus, quam primum quisque poſt electionem ſuam, ad reddendam rationem officii ſui, vel ob alia negotia huc venerit, juramento ſe aſtringere debent.

Decani & Camerarii ad annuam rationem reddendam obligantur.

CAPUT XXII.

Poſtremo Decani & Camerarii ſingulis annis adminiſtrationum ſuarum coram Nobis, vel Vicario, & aliis Officialibus noſtris, ad quorum officia id ſpectat, fidelem & ſinceram rationem reddere teneantur: & quamvis ipſi ad ea omnia præſtanda ex officio & vigore juramenti, quod facere conſueverunt, aſtricti ſunt; Nos nihilominus debitæ gratitudinis memores, ſi ſe diligentes, ſedulos, & fideles in ſuis officiis exhibuerint, omnem eis gratiam & promotionem, cuivis labori & diligentiæ, noſtri cauſa ſuſceptis, condignam & correſpondentem pollicemur.

In proxima viſitatione Decani minus idonei deponantur, & apti in eorum locum ſurrogentur.

CAPUT XXIII.

Sed quandoquidem apud quosdam nefandiſſimus ille abuſus invaluit, ut plerumque indignos, & maximis vitiis irretitos, in Decanos eligant, quo minus illi alios reprehendendi, corripiendique habeant occaſionem: idcirco Nos hoc præſenti Statuto, Viſitatoribus noſtris ſpecialibus, in quosvis diſtrictus ſeu Capitula brevi ablegandis, committimus, & mandamus, ut quam primum in aliquod Capitulum pervenerint, de vita, habilitate, & aptitudine Decani, & etiam aliorum Confratrum Capitularium diligenter inquirant, & de eo, quod in tali inquiſitione repererint, Nos, vel Vicarium noſtrum certiores reddant. Tum Nos, vel idem Vicarius noſter, ſi & noſtro, & Viſitatorum judicio, Decanum minus idoneum invenerimus, eundem ab officio deponemus, & Capitulo mandabimus, ut dignum & idoneum eligat, Nobisque confirmandum præſentet. In qua Confirmatione ea, quæ ſupra in præſenti titulo, capite tertio definita ſunt, ſtricte & ad amuſſim obſervari volumus.

De Parochis, ſeu Paſtoribus Eccleſiaſticis.

TITULUS IV.

Parochi remittuntur ad ea, quæ paſſim in hisce Conſtitutionibus eis præſcripta ſunt, & admonentur, ut honeſtam vitam ſinceritati doctrinæ conjungant.

CAPUT I.

QUia hactenus de adminiſtratione Sacramentorum, de cultu Divino, cæteriſque, ſummo ſtudio ac pietate, a quovis Sacerdote, præſertim iis, quibus animæ cura demandata eſt, peragendis, diximus, ſupervacaneum fuerit, ſi ea omnia hic denuo repetere velimus: quare unumquemque ad ſuperius dicta, etiam in hoc puncto, relegamus: id unum ſerio præcipientes omnibus & ſingulis Parochis, ſeu Paſtoribus Eccleſiaſticis, cæteriſque Verbi Divini Præconibus, & omnibus, quibus Sacra miniſtrare conceſſum eſt, quatenus ita ſuis præſint vocationibus; ut Doctorum legitimorum fidelem operam ac miniſterium nuſquam negligere videantur, quin maxime & inprimis vitam piam & honeſtam doctrinæ ſinceritati copulent.

De examine Parochorum, eorumque Coadjutorum, & omnium, ad curam animarum admittendorum.

CAPUT II.

Sed quoniam in eo Sacerdote, cui animarum cura incumbit, (y) major probitas, eruditio, prudentia & gravitas, quam in aliis requiritur, & de jure, ac etiam ex inveterata Diœceſis noſtræ conſuetudine, nullus ad curam animarum regendam admitti debeat, niſi diligenti & bona fide, de iis omnibus, quæ cura Paſtoralis neceſſario requirere ſolet, prius examinatus, & ita dignus judicatus fuerit, cui ea cura & adminiſtratio concredatur; Proinde omnino neceſſarium judicamus, ut ad unguem teneat, quæcunque alibi de Acolytis, Hypodiaconis, Diaconis, & Presbyteris diximus, utque Sacramentorum adminiſtrationem perfecte ſciat, cumprimis Baptiſmi, Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, Matrimonii, & extremæ Unctionis. Volumus itaque, ut diligenter examinetur, qui ritus, quæ ceremoniæ, quis modus denique & ordo in Sacramentis adminiſtrandis obſervandus ſit. Poſt hæc quæratur, quod ſit diſcrimen inter veteris & novæ legis Sacramenta, quæ virtus, quis effectus cujuscunque Sacramenti, quæ item materia, quæ forma, quæ partes, quæ diviſiones & diſtinctiones ſint Sacramentorum: quæ in ſingulis Sacramentis conſideranda, & quomodo Populo adminiſtranda ſint. Cura ſit Examinatoribus, ut quilibet Paſtor, & ad curam animarum admittendus, nec non & Monachi, quibus ex privilegio confeſſiones audire conceſſum eſt, ſciant, qui ſint caſus reſervati Summo Pontifici, qui Epiſcopis, quæ ſint peccatorum diſcrimina, quo pacto peccatum originale differat ab actuali, mortale a veniali. Exacte ſciat conditiones bonæ confeſſionis, quæ ſint munia & officia Confeſſarii, quæ confeſſuri.

Parochus ab una Eccleſia ad aliam tranſiens, denuo examinari debet.

CAPUT III.

Et quamvis aliquis etiam antea curam animarum rexerit, Parochumque egerit, & certis forte de cauſis, priorem Parochiam reſignaverit, & ad aliam promovendus ſit, non tamen prius aſſumatur, inſtituatur, aut inveſtiatur, quam denuo ſe ſe juſto examini ſubmittat, ſi non ob aliam cauſam, vel ideo maxime, ut ex eo intelligatur, quonam pacto priorem Parochiam rexerit, & eam, cui jam præficiendus eſt, inpoſterum regere, & adminiſtrare poſſit: facile enim fieri poteſt, ut is, qui minori Eccleſiæ gubernandæ ſufficiens fuerit, ad majorem minime idoneus ſit futurus.

Examinandi ad Parochias, debent literas Ordinationis ſuæ exhibere.

CAPUT IV.

Curent quoque Examinatores noſtri, ut a promovendis ad Parochias, maxime ſi extra-Diœceſani fuerint, vel de

(y) C. 18. de Reform. Seſſ. 24.

de eorum ordinatione dubium ſit, literas teſtimoniales, (quas formatas vocant) exigant, ut ex eis illis conſtet, legitimene ab aliquo Epiſcopo Catholico, juxta Sacrorum Canonum Decreta, ordinati ſint. Non raro ſiquidem contingit, quod aliqui præſunt Parochiis, & Divina peragunt, Sacramentaque adminiſtrant, etiam in locis Catholicis, qui neque rite ordinati ſunt, neque Sacramenta more Catholico adminiſtrant: id quoque ne inpoſterum fiat, aut ullo modo contingere queat, ſumma cura & diligentia ab Examinatoribus noſtris adhibeatur.

Sacellani & reliqui inferiores Clerici, Parochis, & aliis Eccleſiarum Rectoribus legitimis, reverentiam & obedientiam præſtent.

CAPUT V.

Ut tanto firmior inter Parochos, aliosque Eccleſiarum Rectores, & ſuos, ſi quos habent, ſibi adjunctos Sacellanos & Symmiſtas, perſiſtat diſciplinæ Eccleſiaſticæ honeſtas, volumus, & mandamus, quod ſinguli Sacellani, ubicunque fuerint, ſuis Parochis legitime inſtitutis, debitam reverentiam exhibeant in omnibus negotiis & officiis, ad Eccleſiam ſuam ſpectantibus, ſive ea in fundationibus expreſſa, ſive ex conſuetudine introducta ſint, ſuis locis, temporibusque exequendis, (niſi fundationum ſuarum tenore ſpecialiter & expreſſe ab illis privilegiati fuerint) cæterisque morum honeſtatem concernentibus, ac aliis omnibus licitis & honeſtis, obedientiam & omnem fidelitatem, bona fide promittant, ac præſtent: nec non fidelem & paternam correctionem, ſi quando exorbitarint, nullo modo recuſent. Ubi autem aliquis incorrigibilis eſſet, & Parocho ſuo debitam obedientiam detrectaret, eum ab eodem Parocho, ſub debito juramenti præſtiti, Nobis, aut Vicario, ſeu Fiſcali noſtro deferri volumus. Qui tum Fiſcalis noſter, absque omni mora, ad pœnam condignam, jure procedat.

Paſtores ignotos, & non rite admiſſos, in Eccleſiis ſuis celebrare, & Sacramenta adminiſtrare non permittant. (z)

CAPUT VI.

Paſtores, & alii legitimi Eccleſiarum Rectores, non ferant quenquam in ſuis Eccleſiis concionari, confeſſiones audire, vel alia Sacramenta adminiſtrare, quem per Nos, vel Examinatores noſtros non examinatum, & ad hoc rite admiſſum ſciant, nec etiam vagabundos & ignotos paſſim advenientes Presbyteros, in eisdem celebrare permittant. Eum vero, vel eos, qui ſe absque eorundem Parochorum conſenſu, & contra eorum voluntatem, in hujusmodi Eccleſiarum miniſterium immittere, & ingerere audent, Nobis, ſeu Fiſcali noſtro deferre teneantur, ſub pœna arbitrio noſtro infligenda. Niſi enim hoc fiat, doctrinas peſtilentes præcavere, & lupos ab ovilibns Diœceſis noſtræ abigere, atque diſciplinam Eccleſiaſt. & bonum ordinem, qui in Eccleſia Dei nunquam non adeſſe debet, conſervare minime poſſumus.

Nemo alienis Parochianis Sacramenta adminiſtret.

CAPUT VII.

Maximus proh dolor! abuſus apud plurimos invaluit; ut ſuis juribus & finibus non contenti, (*a*) alterius Parochianis temere & præter neceſſitatem Sacramenta, & alia Divina miniſteria adminiſtrare præſumant contra Canonicas Sanctiones: & quamvis eorundem in foro pœnitentiali Judices non exiſtant, nec ligandi & ſolvendi in eos receperint poteſtatem, nihilominus tamen, ſe propria auctoritate eorundem Judices faciendo, eos pro libitu ſuæ voluntatis abſolvunt, & ligant, ſicque ipſis, qui proprios ſpernunt Sacerdotes, minime abſolutis, ſalutiferum noſtræ peregrinationis viaticum, (quod non niſi prius a criminum labe mundatis proficit) cum in eorum, qui id non dijudicantes indiſcrete recipiunt, tum ipſorum adminiſtrantium anima-

(z) Decreto de obſervandis in Miſſa. Seſſ. 22. & C. 16. de Reform. Seſſ. 23.
(*a*) C. 13. de Reform. Seſſ. 24. & alibi.

animarum maximum periculum, conferre non verentur. Per quod fit, quod veri Parochi, qui curam eorundem recipiendo, ſuam pro ipſis animam obligarunt, dum ſibi hoc pacto ſubtrahuntur, ipſorum ægrotantium ſtatum ignorantes, quod in eis eſt infirmum, ſanare, & conſolidare non poſſunt, nec etiam alligare confractum: & demum cum neceſſariæ curationis non adhibentur remedia, invaleſcentibus morbis, læſiouſque ad interitum dilatatur. Unde proprii Sacerdotes de animabus ſic pereuntibus ſuperno Judici non poſſunt reddere rationem. Quapropter Nos Patrum noſtrorum, qui Sanctæ Eccleſiæ Dei, & perſonis Eccleſiaſticis, certos terminos, quos transgredi non licet, poſuerunt, ſtatuta conſiderantes, univerſis Presbyteris, tam Regularibus, quam aliis, cujuſcunque ordinis, conditionis, ſive ſtatus exiſtant, in Civitate & Diœceſi noſtra degentibus, ſub pœna ſuſpenſionis, & ſub debito fidei, quam in receptione ſuorum Ordinum Nobis præſtiterunt, & denique ſub interminatione Divini judicii, firmiter inhibemus, eosque per viſcera miſericordiæ Domini noſtri Jeſu Chriſti obſecramus, ne quis alienum Parochianum, cujus cura per Anteceſſores noſtros, vel Nos, aut Vicarium noſtrum, alteri commiſſa eſt, (ſola neceſſitatis cauſa, quæ legem non habet, excepta) ad confeſſionem recipiat, eive Eccleſiaſtica Sacramenta porrigat, niſi proprii Sacerdotis ad hoc petita & obtenta facultate.

Eccleſiarum Rectores quinque habeant libros, in quos baptizatos, confirmatos, communicantes, matrimonia contrahentes, & defunctos referant.

CAPUT VIII.

Omnes Parochi, (*b*) & Eccleſiarum Rectores libros apud Eccleſias ſuas, ac earundem expenſis, habeant quinque, vel unum magnum, in quinque partes diviſum. Primum, in quo Baptizatorum, eorumque parentum, ſive illi ſint legitimi conjuges, ſive non, (quod quidem ipſum fideliter annotari debet) ac etiam ſuſceptorum, ſeu patrinorum: Secundum, in quo Confirmatorum, & eosdem ad Confirmationem adducentium, ut ſupra ſub titulo de Sacramento Confirmationis, ſtatutum eſt: Tertium, in quo Clericorum, & etiam laicorum, ſtatuto ab Eccleſia tempore confitentium & communicantium: Quartum, in quo eorum, qui Matrimonia, vel coram Parocho, vel in facie Eccleſiæ contraxerunt: Et quintum, in quo mortuorum & Eccleſiaſticæ ſepulturæ traditorum nomina & cognomina, cum annotatione diei & anni deſcribantur: & retineantur hujusmodi libri, propriis Parochorum manibus, quantum fieri poteſt, pure & legibiliter ſcripti, in qualibet Eccleſia Parochiali, ad perpetuam memoriam & publicam neceſſitatem. Nec omittant Decani, & quicunque alii noſtri Viſitatores, quoties Eccleſias Parochiales viſitabunt, de illis ſciſcitari, & curare, ut debito modo atque in authentica & fide digna forma, conficiantur, & compleantur: eosque, qui ab eis admoniti, ea in re negligentes fuerint, puniendos Nobis, ſeu Procuratori noſtro Fiſcali deferre teneantur. Hæc enim diligentia, cum ad natalia, impedimenta matrimonialia, ætatem, & multa alia, tum vero ad hoc præcipue conducit, ut Paſtoribus ovium ſuarum ratio melius conſtet.

Qualiter Eccleſiis vacantibus, de futuro Paſtore, ac etiam tempore vacationis providendum ſit.

CAPUT IX.

Indemnitati Eccleſiarum Parochialium, (*c*) quæ propter earum longam vacationem, grandia in ſpiritualibus & temporalibus diſpendia frequenter patiuntur, occurrere volentes, ſtatuimus, inhærendo Decretis Concilii Tridentini, & Bullæ Sanctiſſimi D. N. Pii V. ut quamprimum aliqua Eccleſia Parochialis per obitum ſui Paſtoris, vel alio modo vacaverit, Decanus ruralis illius Capituli, ſub quo Eccleſia vacans exiſtit, illud ſtatim Nobis, vel Vicario noſtro, una cum perſona, & nomine illius, vel illorum, ad quos collatio, nominatio, ſeu præſentatio Eccleſiæ vacantis pertinet, ſignificet: & interim ipſe

(*b*) C. 1. & 2. de Reform. Seſſ. 24.

(*c*) Seſſ. 24. C. 18.

ipſe Decanus, debita onera & miniſteria, eidem Eccleſiæ, in cura animarum, ac Divinis officiis, per ſe ipſum, vel alios idoneos Vicarios, ſi eos habere poſſit, qui deinde a Nobis, vel Vicario noſtro approbentur, impendere, & ſuſtinere obligatus ſit, donec dictæ Eccleſiæ de Rectore provideatur: ita tamen, ut congrua portio fructuum Parochiæ vacantis, pro rato temporis, & ratione laborum ſuſceptorum, eidem Decano, vel alii Vicario aſſignetur, & perſolvatur. (*d*) Poſtquam autem de legitima vacatione alicujus Eccleſiæ Parochialis certificati erimus, Nos Collatorem, ſeu Patronum ejusdem adhortabimur, vel per Vicarium noſtrum amice adhortari curabimus, ut intra decem dies, idoneos aliquot Clericos, ad regendam dictam Eccleſiam, coram Examinatoribus deputatis, nominet, & ex fructibus beneficii Vicario ibidem poſito, pro ſuis laboribus, de prædicta congrua portione ſatisfieri, ac reſiduum ejusdem, in reſtaurationem domus, vel alios utiles uſus beneficii converti curet. Qui ſic nominati, ubi a Nobis, vel Vicario noſtro, & ab Examinatoribus noſtris, una cum aliis, qui tanquam ad id apti delati ſint, examinati fuerint, & eorundem judicium, anne plures unum, & quem ex pluribus magis aptum & qualificatum repererint, ad Nos relatum fuerit, Nos eundem magis idoneum & approbatum, ſi collatio alterius ſit, admittemus: vel ſi præſentatio ad alium, inſtitutio vero ad Nos pertinuerit, inſtituemus, vel per Vicarium id fieri mandabimus, ſervata tamen diſtinctione Juris Patronatus Eccleſiaſt. & laicorum, quam Concilium Tridentinum in his adhibendam cenſuit. Caſu vero, quo Collatores & Patroni, in conferendo vel præſentando, officium ſuum intra tempora a jure, & Concilio, & Bulla Sanctiſſimi D. N. præfixa, non præſtitiſſent, devolutio fiat, quemadmodum in prædicta Bulla Sanctiſſimi D. N. præfinitum eſt. In his vero, quæ ad collationem noſtram pertinebunt, omnes & ſingulos, pro conſecutione illius vacantis Eccleſiæ, legitimo examini ſubjicere ſe volentes, per edictum publicum, in valvis noſtræ Cathedralis & vacantis Eccleſiæ, ad certum diem evocati, eique, qui in examine, juxta formam prædicti Concilii Tridentini, primas tulerit, beneficium auctoritate ordinaria, conferri, omniaque ea, quæ Sacrum Concilium Tridentinum in C. 18. de Reform. Seſſ. 24. diſpoſuit, tam per Vicarium, quam Examinatores noſtros fieri faciemus, eisque, ut ita, quantum pro temporum conditione fieri poterit, faciant, hac præſenti Conſtitutione injungimus: & quod de Parochialibus Eccleſiis diximus, id etiam ad beneficia non curata, quantum ad notificationem vacationis, extendi volumus.

Obſervandi Parochi & Concionatores, quomodo quisque doceat.

CAPUT X.

Et ut peſtilentes doctrinæ, & perniciosi errorum Magiſtri, ex Eccleſiis ejiciantur, mandamus, & injungimus Viſitatoribus noſtris, nec non Archi-Diaconis, & Archi-Presbyteris, ſeu Decanis ruralibus, nunc exiſtentibus, aut in poſterum futuris, ut ſuam quisque ſibique commiſſam Regiunculam, vel Decanatum, crebro & ſedulo luſtrantes, ſi quos compererint Paſtores, aliosve Eccleſiæ Miniſtros, in exponendis Sacris Scripturis, & adminiſtrandis Sacramentis, ab orthodoxorum Patrum communi conſenſu, & recepta Eccleſiæ conſuetudine & auctoritate deflectentes: tales Nobis, aut Fiſcali noſtro, pro exceſſuum qualitate, vel corripiendos, vel e miniſterio Eccleſiæ prorſus abjiciendos denuntient. Iidem, ſi quos in Decanatibus, ſeu regiunculis ſuis, viros, doctrina & pietate excellentes, & ad Parochias, aliaque miniſteria Eccleſiæ idoneos cognoverint, Nobis, vel Vicario noſtro, in locum abjectorum ſufficiendos, aut alioqui deſtitutis Eccleſiis præficiendos, commendent.

Generale Præceptum Parochis obſervandum.

CAPUT XI.

Meminerint poſtremo omnes Parochi & Presbyteri, quibus cura animarum,

(*d*) C. 18. de Reform. Seſſ. 24.

marum incumbit, ut Decreta Sacri Concilii Tridentini de Matrimonio, juxta formam & modum ſupra, ſub titulo de Sacramento Matrimonii, & in Mandato noſtro eo nomine emanato, ipſis præſcriptum, diligenter explicent, atque obſervari faciant: pueros fidei rudimenta, quemadmodum eis ſuperius, in titulo de Scholis privatis, injunctum fuit, & obedientiam tam erga Parentes, quam Superiores, doceant, vim & uſum Sacramentorum exponant, jejunia, dies feſtos, & devotionem erga Deum commendent, ſacra eloquia & ſalutis monita explanent, oves ſuas agnoſcant, pro his Sacrificia offerant, & bono exemplo paſcant, pauperum, aliarumque miſerabilium perſonarum curam paternam gerant, & generaliter omnia ea, quæ bonum & fidelem Paſtorem decent, & Sacrum Concilium ab eis requirit, faciant, & inprimis eorum, quæ ad officii ſui eſſentiam pertinent, notitiam habeant certam & indubitatam, veluti ſunt abſolutiones, aliorumque Sacramentorum collationis formæ ſubſtantiales.

De Inſtitutione Canonica.

TITULUS V.

Nulli prorſus alicui Eccleſiæ abſque Canonica Inſtitutione, miniſtrare liceat.

CAPUT I.

Cum in cunctis Sacris Miniſteriis (e) ætatis maturitas, morum gravitas, & literarum ſcientia requirenda ſit: præſenti perpetuo prohibemus edicto, ne deinceps aliquis Sacerdos ſæcularis vel regularis, quodcunque beneficium Eccleſiaſticum, ſive id animarum curam habeat, ſive non, ſine noſtra, vel Vicarii noſtri in Spiritualibus, aut ejus, ad quem jus inſtituendi pertinet, inſtitutione, ſeu, ut vocant, inveſtitura, vel ſaltem commiſſione, literisque ſigillatis, ſuper eo obtentis, atque Decano illius diſtrictus, (ſi Eccleſ. in aliquo Capitulo rurali ſita fuerit) oſtenſis, poſſidere, & regere, imo ne minimum quidem miniſterium, vel ſuo, vel alieno nomine ſubire audeat, niſi nomine, juſſu, & conſenſu veri & legitimi illius Eccleſiæ, vel beneficii Poſſeſſoris id faceret, præterquam ſi per literas Sedis Apoſtolicæ fuerit proviſus. Si quis vero hoc noſtrum Decretum contempſerit, contra eundem ad reſtitutionem fructuum, quos hoc caſu ſuos non facit, nec facere poteſt, & alias pœnas Canonicas procedemus. Nequaquam enim ferendum eſt, ut quis absque Ordinaria poteſtate, vel ſua, vel aliena fretus potentia, in miniſterium Eccleſiæ, ejusque beneficia, vel clam irrepat, vel palam irrumpat, maxime ſi beneficia curata ſint: quum tales nullam in ligando & ſolvendo poteſtatis executionem habeant. Concedimus tamen, ut Decanus ruralis illius loci, beneficio, poſtquam primo vacare inceperit, per ſe, vel alium, quem eligendum duxerit, per primum proximum menſem, & non ultra, ex hac noſtra commiſſione in Divinis Officiis providere poſſit, ſervato tamen moderamine, ſuperius, in titulo de Decanis ruralibus, expreſſo.

Pro executione præcedentis Conſtitutionis deputantur Decani, & Camerarii rurales.

CAPUT II.

Quo fortius autem hæc noſtra Conſtitutio obſervetur, & executioni demandetur: Decanis & Camerariis ruralibus præcipimus, quemadmodum ſub titulo de Decanis ruralibus, etiam ſtatuimus, ut in ſingulis Capitulis, ſeu Conventibus ſuis, ab iis, de quorum inſtitutione vel commiſſione dubitaverint, literas inſtitutionis vel commiſſionis ſibi exhibere procurent, atque eos, qui easdem non habent, vel exhibere noluerint, intra menſem a die requiſitionis, Nobis, vel Vicario noſtro ſignificent. Quoties vero Decani, vel Camerarii, hanc literarum exhibitionem petere, vel Nobis ſignificare neglexerunt, toties quinque aureorum in pios uſus arbitrio noſtro convertendorum pœnam luant.

Qua

(e) C. 7. de Pœnitent. Sacram. Seſſ. 14. & C. 16. de Reform. Seſſ. 23.

Quæ a Clerico inſtituendo exigenda, & præſtanda ſint.

CAPUT III.

Nullus autem ad aliquod beneficium Eccleſiaſticum a Vicario noſtro in Spiritualibus inſtituatur, niſi poſt conſuetam proclamationem & terminum effluxum perſonaliter compareat, & ea, quæ ſequuntur, faciat. Primum, ut literarum teſtimonialium ordinum ſuorum exhibitione, vel matricula Clericorum, doceat, ſe ordines illos, quos beneficium requirit, habere, ſi de iis dubium ſit. Secundo, ut literas dimiſſoriales Epiſcopi ſui, & teſtimoniales vitæ antea tranſactæ, ſi extra-Diœceſanus ſit, exhibeat. Tertio, ut coram Notario & teſtibus juret, quod nullum pactum, inter ipſum & Patronum, verbo vel literis, ratione illius beneficii vel miniſterii interceſſerit, nec unquam interceſſurum ſit, vel ſi pacta interceſſerint, ea examinentur, approbentur, vel rejiciantur, & alias procedatur, ut infra Cap. IV. ſub titulo de Collat. Beneficiorum &c. ſtatuimus. Quarto, ut ad curam animarum regendam, ſi beneficium ſit Parochiale, & ipſe antea a Nobis, vel Vicario noſtro admiſſus non ſit, prævio examine admittatur, & admitti petat. Quinto, ut ſi prius Eccleſiæ Parochiali præfuerit, & ad curam animarum admiſſus ſit, jam vero ſi ad aliam Eccleſiam inſtituendus ſit, nihilominus ſe novo examini ſubjiciat, ut C. III. in titulo de Parochis &c. diſpoſuimus. Sexto, ut coram Notario & teſtibus profeſſionem fidei Catholicæ, juxta formam, ſub titulo de Sancta Trinitate, præſcriptam, faciat, ſi beneficium, ad quod aſpirat, ſit Parochiale. Septimo, ut ſubſcriptum & ſolitum inveſtiendorum juramentum, etiam coram Notario & teſtibus præſtet, ſive beneficium curatum ſit, ſive non curatum.

Juramentum inſtituendorum Clericorum.

CAPUT IV.

Ego N. Reverendiſſimo D. Epiſcopo Conſtantienſi, ejusque Vicario, & Officiali pro tempore exiſtentibus, fidelis ero, & mandatis eorundem obediam, ac ea reverenter exequar, res, decimas, bona, & jura Eccleſiæ & beneficii mei, ad quod inſtitui peto, nec non calices, libros, & alia ornamenta, ſi qua ad illud ſpectantia habeat, non alienabo, ſed conſervabo, & defendam: & in quantum ablata, vel alio quocunque modo alienata fuerint, ſummis viribus recuperare ſtudebo. Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

De Collatoribus Beneficiorum, & Jure Patronatus.

TITULUS VI.

Patronos, & Collatores Eccleſiaſticos, infra ſex, laicos vero infra quatuor menſes, a die vacationis, ad beneficia vacantia, pure, & libere nominare, præſentare, & ea conferre debere.

CAPUT I.

Quoniam in iis Eccleſiis, in quibus Miniſtri, juxta Sacrorum Canonum diſpoſitionem, legitime miſſi, vocati, & inſtituti non ſunt, plurimum animarum periculi verſatur in eo, quod Sacramenta Eccleſiaſtica iis adminiſtrant, eosque ligant, & abſolvunt, in quos ipſis nulla attributa eſt jurisdictio & poteſtas: ex quo certo conſequitur, eorundem prætenſorum Paſtorum abſolutiones nullius prorſus eſſe momenti: Idcirco hiſce obviare, & ſaluti animarum conſulere cupientes, omnibus & ſingulis Eccleſiarum & beneficiorum Eccleſiaſticorum Patronis, & Collatoribus, tam Laicis, quam Clericis, ſub privatione Juris-Patronatus, ſeu collationis, & aliis pœnis, de jure in eos ſtatutis, præcipimus, exemptos vero in Domino adhortamur, eisque auctoritate Apoſtolica mandamus, ut Eccleſiaſtici Patroni ad Eccleſias & beneficia ſui Juris-Patronatus, infra ſex, Laici vero infra quatuor menſes, a die vacationis computandos, vel alia tempora, in Jure vel Fundationibus expreſſa, idoneas perſonas pure & libere nominent, & præſentent, ac etiam, qui jus conferendi habent, ea conferant, ſine omni eorundem fructuum & proventuum partis reſervatione, & etiam absque prævia, & a nominando, præſentando, ſeu providendo recep-

recepta, vel extorta obligatione, quas reſervales vocant, quemadmodum de jure & virtute fundationis facere tenentur. Alioquin, ſi infra prædicta legitima tempora non nominent, præſentent, vel conferant, nominatio, præſentatio, vel collatio pro ea vice, ad Superiorem, prout de jure devoluta cenſeatur, & quo ad Parochiales & Juris-Patronatus, devolutio fiat, juxta tenorem Bullæ S. D. N. Pii Papæ V.

Ne Patroni, & Magiſtratus Clericos in executione officiorum ſuorum impediant, vel minis, aut mala tractatione expellant.

CAPUT II.

Mandamus etiam omnibus Patronis, & quorumcunque locorum Dominis, ſeu Magiſtratibus, ſub interminatione Divinæ iræ, quam alioquin procul dubio non effugient, & ſub pœna excommunicationis, ne Sacerdotes illos, qui per Nos debite examinati, & approbati, ac etiam ad Eccleſias, vel beneficia Eccleſiaſtica legitime inſtituti ſunt, per ſe ipſos, vel alios, publice vel occulte divexent, ſed eosdem Divina ſua Officia exercere, & exequi, curamque animarum libere adminiſtrare ſinant, nec mala tractatione, aut minis, vel alio quocunque modo, directe, vel indirecte, ad reſignandum ſeu deſerendum Eccleſias, & beneficia ſua, cogant. Nam præter id, quod judicium & vindictam Divinam non effugient: Nos etiam oppreſſis perſonis Eccleſiaſticis contra eorum oppreſſores, debitis & opportunis remediis, pro viribus ſubveniemus: nec Patroni hujusmodi eorum aſſertas reſignationes aliquo modo recipiant, nec alios præſentent, priusquam reſignatio facta, legitima ex cauſa admiſſa fuerit.

Ad quæ Presbyteri & Clerici ſuis Patronis, & Collatoribus teneantur.

CAPUT III.

Viciſſim autem Presbyteris, & Clericis univerſis per Civitatem & Diœceſim noſtram, præcipiendo injungimus, ut ſe non ſolum honeſte, pudice, ſobrie, & probe, ut Clericos decet, gerant, ſed etiam Patronis, & Collatoribus ſuis omnem debitam reverentiam exhibeant, officioque ſuo gnaviter fungantur, & in iis, ad quæ vigore fundationum & officii ſui tenentur, obedientiam præſtent, ea adjecta comminatione, quod ſi ea non fecerint, & Patroni, ſeu Collatores eadem Nobis, Vicariove, aut Fiſcali noſtro conqueſti fuerint, Nos ad privationis, & alias juris pœnas proceſſuri ſumus: & promittimus etiam eisdem Patronis, & Collatoribus, Nos apud Conſiſtorium noſtrum effecturos, ut debitum & celerius, quantum de jure fieri poterit, juſtitiæ per Fiſcalem noſtrum & ſumptibus noſtris urgendæ, conſequantur complementum.

De examinandis, recognoſcendis, approbandis, vel rejiciendis pactis, & literis reverſalibus, quæ hactenus circa nominationes, præſentationes, & collationes per abuſum irrepſerunt.

CAPUT IV.

Et quandoquidem aliqui Patroni, & Collatores, antequam aliquem ad beneficium, Nobis confirmandum, vel admittendum, præſentant, cum eo de variis rebus paciſcuntur, utpote, quod in omnibus ipſis Patronis, ſeu Collatoribus obedire, vel juſtitiam coram eis active, vel paſſive, vel conjunctim ſubire, vel etiam, quando eis viſum fuerit, beneficium iterum derclinquere, & reſignare velit, & ejusmodi cumplura alia: quæ quandoquidem cum juribus, & Sacris Canonibus ex diametro pugnant; Nos Vicario noſtro in Spiritualibus, & Sigillifero noſtro, ſerio injungimus, ut virtute juramenti, quo Nobis devincti ſunt, ille nullum ad aliquod beneficium Eccleſiaſticum admittat, inſtituendumque, vel inveſtiendum decernat, hic vero hujusmodi admiſſionis, inſtitutionis, vel inveſtituræ literas minime ſigillet, niſi admittendus vel inſtituendus, in propria perſona, coram ipſo Vicario, Sigillifero, atque Notario, & duobus teſtibus, in officio Sigilli, vel in ædibus ejusdem Vicarii noſtri, compareat, & (ultra profeſſionem fidei Catholicæ, quam ad Parochialem Eccl. inſtituendus, juxta formam ſuperius, in titulo de Sancta Trinitate &c. annotatam, facere tenetur) corporale præſtet juramentum, quod nullum ejusmodi pactum, vel ver-

verbo, vel literis interceſſerit, nec unquam, quod ad ejus perſonam attinet, interceſſurum ſit, nec etiam ſe idem beneficium ceſſurum, vel reſignaturum, donec ad aliud Canonice inſtitutus fuerit. Quod ſi tale juramentum præſtare non poſſet, eo quod pactum, promiſſio vel obligatio aliqua, vel verbalis, vel literalis, interceſſiſſet, tum interrogetur, qualianam fuerint illa pacta, ſi obligatio fuerit verbalis: ſi vero literalis, jubeatur illius exemplum producere. Quo facto, examinentur illa pacta, num iis, ad quæ Clerici de jure, etiam absque obligatione, tenentur, & quæ in proxime præcedenti Capitulo recenſentur, conformia ſint, nec ne. Ubi igitur pacta prædictis conformia fuerint, in novum ad hoc deputandum inveſtiturarum Protocollum referantur, totusque obligationis tenor, ſi literalis fuerit, eidem inſeratur. Quorum per Vicarium noſtrum approbatione facta, & juramento per admittendum vel inſtituendum, ad Sancta Dei Evangelia præſtito, in nominatione, præſentatione, vel collatione, nulla alia, quam per ſe patefacta, & per Vicarium noſtrum approbata pacta, interceſſiſſe, nec ſe quicquam aliud inpoſterum, ratione illius beneficii, cum Patrono, aut Collatore ſuo, ſine conſenſu noſtro, pacturum, nec etiam idem beneficium ceſſurum, vel reſignaturum, donec ad aliud canonice inſtitutus fuerit; præcedente ſolita proclamatione & examine, de quo ſupra, ſub titulo de Sacramento Ordinis, aliisque ſervandis ſervatis, nominatus, ſeu præſentatus hujusmodi, inſtituatur, inveſtiaturque: vel ſi alicui ab eo, cui id jus ex privilegio vel inveterata conſuetudine competit, collatum ſit, is per ſententiam Vicarii noſtri rite admittatur. Ubi vero pacta prædictis & juri communi conformia non fuerint, Vicarius noſter eadem rejiciat, petitamque inſtitutionem nominato, ſeu præſentato deneget, juramentumque tempore ſuſcepti Ordinis Presbyteratus præſtitum, ei ad memoriam revocet, & ſub pœna perjurii prohibeat, ne citra inſtitutionem Canonicam, aliquod miniſterium Eccleſiaſticum, in aliqua Eccleſia, vel Parochia, ſine noſtro, vel illius legitimi Paſtoris conſenſu, ullo modo ſubeat, ſolo imminentis mortis articulo, periculove excepto, in quo quilibet Presbyter, ad curam animarum admiſſus, abſente vel deficiente vero Paſtore, Sacramenta adminiſtrare poteſt. In admittendis & inſtituendis Vicariis perpetuis Eccleſiarum incorporatarum, ſervetur etiam a Vicario noſtro, ultra præmiſſa, Conſtitutio noſtra, infra ſub titulo de Portione Canonica.

Beneficia Eccleſiaſtica ſine diminutione conferri, & eorundem vacantium fructus in augmentum eorum converti debere.

CAPUT V.

Et cum quidam Patroni, & Collatores, timorem Domini poſtponentes, non ſolum aliquam portionem fructuum beneficiorum ſibi reſervent, verum etiam tempore eorundem vacationis, integros fructus in ſuum vel alium uſum, contra Fundatorum vota, & extremas voluntates, convertant, horrendum per hoc Sacrilegii crimen committendo; Ideoque eos ſerio admonemus, ut Divinam iram & vindictam (quæ talibus procul dubio imminet) conſiderantes, a tam nefario ſcelere abſtineant: Jure nihilominus contra tales Nobis competenti ſalvo. Per hoc tamen eis non prohibemus, quin fructus hujusmodi beneficiorum, tempore vacationis, fideliter colligant, & in eorundem augmentum, dummodo ſucceſſori non debeantur, vel ſi ea ſufficienter dotata fuerint, noſtro accedente conſenſu, in alios pios uſus, detractis tamen congruis portionibus, pro interim ſervientibus in eis convertant. Huc etiam ea, quæ ſupra in titulo de Parochis, C. Indemnitati, conſtituimus, repeti, & referri volumus.

Collatores & Patronos Beneficiorum ſui officii admonendos eſſe.

CAPUT VI.

Non parum interim referre exiſtimamus, omnes, qui de Sacerdotiis, ſeu beneficiis Eccleſiaſticis quamcunque diſponendi poteſtatem habent, ſpeciatim & diligenter admoneri, ut hiſce Synodalibus Canonibus per omnia ob- tempe-

temperent, niſi in eo ipſo, in quo deliquerint, puniri velint. Attamen quod ad Patronos laicos attinet, hanc cenſuram eatenus moderamus, ut ſi Vicarius noſter in Spiritualibus, præſentatos ab eis, quod inidonei ſint, inſtituere recuſet, ipſis inutilium loco, alios magis idoneos intra legitimum tempus, iterum præſentare liceat, modo tamen dolus abſit.

De Portione Canonica.

TITULUS VII.

Habentes Eccleſias incorporatas, earundem Vicariis ad congruam portionem tenentur.

CAPUT I.

CUm os bovis triturantis (*f*) alligari non debeat, Sacris jubentibus Canonibus, univerſos & ſingulos Prælatos, Collegiaque, & Capitula Civitatis & Diœceſis noſtræ, in Domino exhortamur, ut Eccleſiarum Parochialium ipſis, & eorum menſis unitarum & incorporatarum, noſtræ Diœceſis, Vicariis, de congrua & competenti portione, ſeu præbenda, unde decenter ſuſtentari, jura Epiſcopalia, & Archi-Diaconalia ſolvere, hoſpitalitatem erga pauperes, & alios, ſtatui ſuo congruentem, tenere, & alia impendentia onera ferre valeant, uti de jure tenentur, provideant. Alioquin Nos ex officio Paſtorali nobis incumbenti, talem eorum negligentiam ex earundem Eccleſiarum decimis & proventibus, juſtitia mediante, juxta tenorem Bullæ S.D.N. Papæ, ſupplere curabimus.

Proviſio, ne præſcriptæ conſtitutioni, renunciatione, vel literis reverſalibus fraus fiat.

CAPUT II.

Quoniam autem apud aliquos Prælatos, Collegia, & Capitula, in fraudem hujus legis, talis abuſus invaluit, ut a Vicariis ſuis, quos ad ejusmodi Eccleſias ipſis incorporatas, aſſumunt, renunciationem hujus noſtræ proviſionis, ſeu literas, quas vocant, reverſales, extorqueant, in quibus ſeſe obligando promittunt, quod ea portione, quam ipſi Prælati, Collegia, ſeu Capitula eis deputandam ducunt, perpetuo contenti eſſe, nec beneficio juris ac hujus Statuti uti velint. Quo fit, ut Parochiani raro Paſtorem idoneum, & qui oneribus ſufferendis par ſit, conſequantur. Idcirco ut hujusmodi fraudibus obvietur, decernimus, & diffinimus, ut in poſterum nullus Vicarius, per Nos, vel Vicarium noſtrum in Spiritualibus, ad tales Eccleſias inſtituatur, inveſtiatur, ſeu admittatur, niſi præſens corporale juramentum præſtet, ſe nullam ejusmodi obligationem, ſeu renunciationem dediſſe, aut feciſſe, nec etiam unquam daturum, vel facturum eſſe.

Viſitatorum eſt proſpicere, ut Paſtores congruam habeant portionem.

CAPUT III.

At quo celerius ac melius Eccleſiarum incorporatarum Vicariorum, & aliorum Paſtorum neceſſitati proſpiciatur, Viſitatoribus noſtris propediem ablegandis, hoc præſenti Decreto injungimus, & præcipimus; ut in proxima earundem Eccleſiarum viſitatione, in eam rem diligenter, & quantum eis poſſibile fuerit, incumbant, ut in proxima noſtra futura Synodo, omnibus Vicariis, ac etiam aliis Paſtoribus, quarum Eccleſiæ incorporatæ non ſunt, ex proportione, ſeu æquali contributione eorum, qui decimas percipiunt, ſeu aliis modis, quantum eis ad victum & onera ferenda ſufficiat, competenter ſit proſpectum.

De pluralitate Beneficiorum.

TITULUS VIII.

Plura Beneficia, curata præcipue, ab eodem haberi, & retineri non poſſe.

CAPUT I.

IN profeſſo eſt, (*g*) plura Beneficia, præſertim ea, quibus animarum cura ſubmiſſa eſt, non ſine graviſſimo Eccleſiarum damno, animarumque ſalutis neglectu, ab uno obtineri: cum unus vix in eadem, tantum abeſt, ut in pluribus Eccleſiis, plura officia rite peragere, aut rebus earum neceſſa-

(*f*) C. 4. de Refor. Seſſ. 21.

(*g*) C. 4. & 5. de Refor. Seſſ. 7. C. 16. de Refor. Seſſ. 24.

neceſſariam curam impendere queat. Qua de cauſa non modo a vetcribus Sacris Conciliis, & Canonibus, ſed etiam a Sancta Tridentina Synodo, debitam regendis Eccleſiis diſciplinam reſtituere cupiente, ſalubriter cautum fuit, neminem in duabus Eccleſiis conſcribi oportere, & qui plures Parochiales Eccleſias, aut unam Cathedralem, & aliam Parochialem obtinerent, una tantum Parochiali, vel ſola Cathedrali retenta, alias infra ſex menſium ſpatium, omnino dimittere cogantur, diſpenſationibus quibuscunque, ac unionibus ad vitam non obſtantibus: alioquin tam Parochialis, quam reliqua beneficia omnia, quæ obtinerent, ipſo jure vacare cenſerentur. Nos igitur Mandato a Sanctiſſimo D. N. Papa percepto, humiliter, uti tenemur, obtemperare cupientes, ut eidem Sacri Concilii Conſtitutioni, ab omnibus ſatisfiat, præcipimus. Si qui enim eidem non obtemperaſſe detecti fuerint, contra eos, ad ejusdem Conſtitutionis pœnas, legitime procedi curabimus.

Diſpenſationes ad plura Beneficia habentes, eaſdem recognoſcendas Ordinario exhibeant.

CAPUT II.

Illos vero, qui plura beneficia incompatibilia, præter Parochiales Eccleſias, vel unam Parochialem cum aliis beneficiis incompatibilibus poſſident, monemus, eisque præcipiendo injungimus, ut intra trimeſtre tempus, poſt hujus noſtræ Synodi exitum, Nobis, vel Vicario noſtro, diſpenſationes, quarum prætextu, ejusmodi beneficia obtinent, oſtendant. Quod ni fecerint, juxta ejusdem Concilii Decreta, & in iis allegatos Canones, eisdem jure mediante privabuntur.

Diſpenſationes ad plura Parochialia revocatas, ad alia vero incompatibilia Beneficia recognoſcendas eſſe.

CAPUT III.

Porro inpoſterum ii, qui plures ſibi Eccleſias Parochiales conferri deſiderabunt, penitus non admittantur, cum diſpenſationes quoad Eccleſias Parochiales, & curatas, in dicto Concilio revocatas eſſe conſtet. Ubi autem ad alia plura beneficia incompatibilia, vigore diſpenſationis, admitti poſtulaverint, non prius admittantur, quam Nos auctoritate Apoſtolica delegata, ſecundum Concilii Tridentini Decreta, num ejusmodi diſpenſationis, ſurreptionis, & obreptionis vitio ſubjaceant, nec ne, ſummarie, & extrajudicialiter cognoverimus.

(*b*) C. 1. de Reform. Seſſ. 23.

Uni unicum tantum Beneficium conferatur, niſi unum ad honeſtam ſuſtentationem non ſufficiat, & fructus indebite percepti reſtituantur.

CAPUT IV.

In collatione autem reliquorum Eccleſiaſticorum beneficiorum id obſervetur, ut in poſterum unicum tantum beneficium Eccleſiaſticum ſingulis conferatur: quod quidem ſi ad vitam ejus, cui confertur, honeſte ſuſtentandam, non ſufficiat, aliud ſimplex ſufficiens, dummodo utramque perſonalem reſidentiam non requirat, eidem conferri liceat; fructus vero ab aliquibus, contra Sacros Canones perceptos, & quos de jure ſuos facere non potuerunt, quique deinceps taliter percipientur, fabricæ Eccleſiarum, & ornamentis beneficiorum, ex quibus percepti ſunt, jam nunc attribuimus: Dantes & concedentes Procuratoribus fabricarum, Vicario noſtro in Civitate, & Decanis in Diœceſi, eosdem ab iis, qui eos hactenus injuſte perceperunt, vel eorundem hæredibus, recuperandi poteſtatem.

De Clericis in Eccleſiis & Beneficiis ſuis non reſidentibus.

TITULUS IX.

Parochi, & alii Clerici, quorum Beneficia perſonalem reſidentiam requirunt, apud Eccleſias ſuas præſentes ſint.

CAPUT I.

Qui diutius ab Eccleſiis ſuis abſunt, (*b*) nec juſtam, aut neceſſariam cauſam ſuæ abſentiæ reddere poſſunt,

ſunt, plane demonſtrant, ſe de Eccleſiarum ſuarum ſalute non valde eſſe ſollicitos, nec ſatis providere, ut nomen Paſtoris re ipſa ſuſtineant. Quare omnibus omnino, qui beneficia Eccleſiaſtica, curam animarum habentia, vel alias perſonalem reſidentiam exigentia, aut jam habent, aut aliquando habebunt, præcipimus, ut Decretum Sacri Concilii, de Reſidentia, ſervent, atque non modo præſentia, ſed & officio ac miniſterio, in ſuis Eccleſiis reſideant, ac per ſe, quantum fieri poteſt, doceant, Sacrificium offerant, Sacramenta adminiſtrent, & reliqua faciant, ad quæ de jure, ac juxta piorum Fundatorum voluntatem, aſtricti ſunt. Si quis autem, contra ejusdem Decreti diſpoſitionem, abfuerit, eundem præter alias pœnas, adverſus non reſidentes, in Sacris Canonibus ſtatutas, ac mortalis peccati reatum, quem incurrit, pro rata temporis abſentiæ, fructus ſuos non facere, nec tuta conſcientia, alia etiam declaratione non ſecuta, illos ſibi retinere poſſe, ſed per Nos, aut alium ſuum Superiorem Eccleſiaſticum, ipſo ceſſante, fabricæ Eccleſiarum, vel pauperibus illius loci, erogari teneri, decernimus. Quod ſi horum aliquibus integrum, aut fortaſſe commodum non erit, in Eccleſiis, & beneficiis, quæ obtinent, reſidere, debitumque miniſterium exercere; infra ſex menſes, a fine hujus Synodi proxime venturos, eadem aliis idoneis & approbatis perſonis, noſtro, vel Vicarii noſtri accedente conſenſu, reſignent; alias, ſi non reſederint, aut reſignaverint, procedetur contra illos, juxta pœnas Concilii Tridentini.

Canonicis ultra tres menſes quolibet anno, ad ſummum, a ſuis Eccleſiis abeſſe non licet.

CAPUT II.

Præterea in Cathedrali, (*i*) & quibusvis aliis Eccleſiis Collegiatis Civitatis & Diœceſis noſtræ, Dignitates, Canonicatus, aut Portiones obtinentibus, non liceat vigore cujuslibet Statuti aut conſuetudinis, ultra tres menſes ad ſummum, a ſuis Eccleſiis quolibet anno abeſſe, ſub pœna in ſæpedictis Sacri Concilii Decretis comprehenſa: Salvis nihilominus earum Eccleſ. ſtatutis, quæ longius ſervitii tempus requirunt.

Nemini Beneficium curatum conferatur, niſi infra annum in Presbyterum ordinari queat; cuicunque autem tale collatum fuerit, is infra annum in Presbyterum promoveri teneatur.

CAPUT III.

Quandoquidem ad Eccleſias Parochiales aſſumpti, ſecundum Canonicas Sanctiones intra annum ad Presbyterii gradum promoveri teneantur: decernimus, & definimus, nulli beneficium curatum conferri debere, niſi per ætatem, eruditionem, & alias in Paſtore requiſitas qualitates, in Presbyterum ordinari queat, utque omnes, qui curata beneficia habent, ſub pœna privationis, ſe infra annum a die collationis in Presbyteros ordinari petant, & curent. Si qui diſpenſationes de non promovendo habuerint, eæ nemini ſuffragentur, niſi Nos, vel Vicarius noſter, tanquam Delegati Apoſtolici, juxta Sacri Concilii Decreta, eas viderimus, & de earum veritate cognoverimus.

De Renunciationibus Beneficiorum.

TITULUS X.

Beneficiorum Reſignationes in nullius alterius, quam Ordinarii manus fieri, nec eas, niſi ex juſta cauſa, admitti debere.

CAPUT UNICUM.

Res eſt deteſtatione digniſſima, (*k*) quod quidam Paſtores & Clerici ex cauſis etiam leviſſimis, & exigua ſpe majoris lucelli oblata, oves ſuas ſibi a Deo per miniſterium Epiſcoporum concreditas, Eccleſiasque, & beneficia ſua, propria auctoritate deſerunt, atque ad alias oves, non tam ut illas, quam ut ſemetipſos paſcant, tranſeunt. Univerſis igitur Epiſcopatus noſtri Eccleſiaſticis perſonis ſerio prohibemus, ne in poſterum beneficia ſua, ad quæ Canonice inſtituti ſunt, ſive curam animarum habeant, ſive non, absque noſtra,

(*i*) C. 12. de Reform. Seſſ. 24.

(*k*) C. 16. de Reform. Seſſ. 23. & alibi.

ſtra, vel Vicarii noſtri permiſſione, ſeu licentia, dimittere, & ad alia tranſire ullo modo præſumant. Caſu vero, quo aliqui legitima cauſa moti, beneficia ſua reſignare voluerint, ea vel ad noſtras, vel Vicarii noſtri in Spiritualibus, vel ad alterius Collatoris, ad hoc poteſtatem habentis, nullatenus autem ad laicorum manus reſignent: quo Nobis videre liceat, num allegata reſignationis cauſa juſta & ſufficiens ſit, nec ne. Qua ſubexiſtente, reſignationes ejusmodi fieri non recuſabimus. Vagas autem illas, ac ſine legitima cauſa, ad alias Eccleſias tranſitiones, uti Sacris Canonibus inimicas, neutiquam ferendas, admittendasque arbitramur. Si qui vero hanc noſtram neceſſariam Conſtitutionem violaverint, ad beneficia illa, quæ propria temeritate invadere conſtituerunt, nullo modo admittantur; ſed prioribus ſuis beneficiis inſervire, per Cenſuras Eccleſiaſticas, aliasque pœnas Canonicas compellantur: nec interim quisquam alius, ad hujusmodi reſignata & dimiſſa beneficia inſtituatur: niſi forte tales renunciationes, ex cauſa rationabili, auctoritate noſtra approbarentur.

De Regularibus.

TITULUS XI.

Diſciplinam monaſticam collapſam reſtaurari debere.

CAPUT I.

IN Monaſteriis tam virorum, (*l*) quam mulierum, regularis diſciplina ubi conſervata eſt, firmius ſtabiliatur, ubi vero collapſa eſt, facilius reſtituatur: ſtatuimus, & decernimus, ut Abbates, Præpoſiti, & Priores utriusque ſexus, quorumvis regularium locorum, in primis Concilii Tridentini Decretis ſatisfaciendo, ſuam, ſuorumque vitam ad Sanctæ Regulæ, ſecundum quam ſunt profeſſi, præſcriptum, inſtituere, & componere ſtudeant, & proinde frequentes Divinis interſint Officiis, tanquam gregis Dominici veri & ſtrenui Duces, inque Oratorio ea duntaxat agi permittant, quæ ei loco conveniunt.

(*l*) C. 1. de Regularib. Seſſ. 25.

Regulares perſonæ communem habeant menſam, & refectorium, in quo moderate vivant, adhibita Sacra Lectione: nec Prælati ſine juſta cauſa, ſeorſum ab eis comedant.

CAPUT II.

Cæterum, quia menſæ communio charitatis unionem deſignat, quantum fieri poteſt, in una menſa, aut uno refectorio veſcantur omnes, ubi, ſi Lectio Sacra hactenus omiſſa foret, ejus uſus reſtituatur; nec tolerandum, ut Regularium Rectores ſemper cum laicis, aut in privatis refectoriis, niſi neceſſariam & honeſtam hoſpitalitatem exercere opus ſit, epulentur. Convenientius enim eſt, ut inter Fratres, quibus præſunt, quoties id fieri poteſt, veſcantur frugaliter & moderate. Ad hæc omnes vitentur exceſſus in bibendo, omnisque luxus & ſuperfluitas. Ait namque Apoſtolus: Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria, ſed impleamini Spiritu Sancto. Et Salomon: Luxorioſa res vinum, & tumultuoſa ebrietas, quicunque his delectatur, non erit ſapiens. Item, Vivere de Altario Sacerdoti licet, luxuriari non permittitur.

Moniales, puellas ad educandum ſuſceptas, non curioſe, ſed decenter veſtitas, in Dei timore, pie & Catholice inſtituant.

CAPUT III.

Moniales ſtudeant quam accuratiſſime, quas de conſenſu Epiſcopi, aut ſuperioris Viſitatoris educandas, & formandas ſuſceperint convictrices puellas; pie, Catholice, & juxta Regulæ ſuæ inſtitutum, inſtruere, neque nimium curioſe veſtire, aut ornare, verum prout decet puellas inter Chriſti Sponſas verſantes, cum modeſtia & timore Dei.

Abbates, & alii Monaſteriorum Præfecti fugiant faſtum, & recordentur, ſe bonorum Eccleſiarum ſuarum non Dominos, ſed diſpenſatores eſſe.

CAPUT IV.

Meminerint Abbates, & alii Præfecti, aut Monaſteriorum Præfectæ, ſe non eſſe Dominos, aut Dominas bonorum

rum Monaſterii, imo ne fructuum quidem, ſed tantum diſpenſatores & adminiſtratores, neque ſe pro arbitrio diſpenſare poſſe, ſed ſecundum intentionem Eccleſiæ, & piorum Fundatorum. Proinde reprehendendi ſunt, qui ſuperfluum & nimis faſtuoſum habent famulitium, comitatum, & nimium equorum numerum: quique nimium ſplendide & ſumptuoſe ædificant, præſertim ædificia non ſacra.

In Cœnobiis tria vota ſubſtantialia ſerventur, & contraria evitentur.

CAPUT V.

Inprimis autem in Monaſteriis (*m*) curandum eſt, ut caſtitatis, obedientiæ, & paupertatis vota ſerventur, hoc præſertim tempore, quo totus mundus non niſi carnis libertatem ſpirat. Proinde crapula, ebrietas, otium, converſatio muliercularum, & impudicitia omnis procul arceantur a Monaſteriis: quæ habitacula pœnitentium, & Sanctorum Virorum eſſe debent, eorum videlicet, qui aut propria, aut totius mundi delicta defleant, & miſericordiam Dei invocent, & Deo noctesque diesque ſerviant.

De hoſpitibus, qui ad Monaſteria divertunt.

CAPUT VI.

Quandoquidem diverſi generis homines ad Monaſteria divertunt, alii ut curam animarum quærant, alii ut conſilia, tanquam a Sanctis viris expetant, alii ut ſanguine junctos, vel amicos inviſant, alii ut cibum ac neceſſaria corporis acquirant, alii ut crapulentur; Omnibus igitur modis cavendum eſt, ut nulli crapulæ vel ebrietatis occaſio detur: multo minus, ut Religioſi eos ad talia incitent, vel cum illis ad æquales hauſtus bibant, vel bibentibus arrideant, jocentur, ocioſa, vel inhoneſta loquantur; ſed ſemper religioſam illam, modeſtam & ſanctam ſeveritatem, in verbis & factis oſtendant, præſertim illi Religioſi, quorum cum hoſpitibus converſari officium eſt: ut veluti lumen ſint, qui ſæcularium hominum vaniloquia, temulentiam, aliaſque ſcurrilitatis, immodeſtiæ, ac peccatorum tenebras fugent, & repellant: Scientes quoniam de omni verbo otioſo, quod loquuti fuerint homines, rationem ſunt reddituri. Quicunque autem ex fratribus hanc religioſitatem præ ſe ferre neſciunt, ad curam hoſpitum nequaquam admittantur. Quod ſi ita factum fuerit, non parum inde emolumenti & pietatis ſæculares homines capient, & ad bonam frugem exemplo hujusmodi perducentur. Proinde Chriſtus jubet, ut ſic luceat lux noſtra coram hominibus, ut videant opera noſtra bona, & glorificent Patrem noſtrum, qui in Cœlis eſt. Debent enim Eccleſiaſtici homines eſſe candelæ incenſæ ſuper candelabrum, & non in obſcuro poſiti, ut religioſitatis, pietatis, & ſanctitatis ſuæ exemplis, mundanis hominibus viam ſalutis, & quomodo Deo ſerviendum ſit, oſtendant. Neque interea curandum eſt, ſi quos hac de cauſa ſibi inimicos reddant, ſcientes illud Pauli: Si hominibus placere vellem, Dei ſervus non eſſem.

De Religioſorum viſitatione.

CAPUT VII.

Volumus itaque, (*n*) ut Cœnobia diligenti ſtudio reformentur, ad cujusque Ordinis regulam, juxta Concilii Tridentini Decreta & Statuta antiquorum. Capitula ergo tam Generalia, quam Provincialia, viſitationes ſuis temporibus facere non omittant, neque ab illis recedatur. Cœnobia exempta, quæ nulla Capitula habent, aut viſitationes faciant, aut a Nobis, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, illud expectent.

Extra Cœnobia Monachis non eſſe habitandum, & quædam de habitu Monachorum.

CAPUT VIII.

Sancta Tridentina Synodus prohibet, quod & Nos obſervari volumus, ne quis Regularis, ſine ſui Superioris licentia extra ſuum Cœnobium vivat, prædicationis, vel lectionis, aut cujusvis pii operis prætextu. Qui autem ſtudiorum gratia ad Univerſitates mittuntur,

(*m*) C. 1. de Regularib.

(*n*) C. 8. de Regularib. Seſſ. 25.

tur, in Conventibus Monaſteriorum habitent. Cæterum, ſi qui Religioſi in Apoſtaſiam, ex quacunque cauſa, inciderint, ſi cum humilitate redire voluerint, juxta cujusque Ordinis, vel regulæ diſciplinam ac conſuetudinem, benigne recipiantur, neque graviores pœnas hujusmodi imponant, quam Sacri Canones & regulæ Ordinum expreſſe imponunt, ita tamen, ut pro exceſſu neque victus, neque veſtitus neceſſarius eis ſubtrahatur. Cavendum tamen, ne regulares induſia curioſis netricum operibus elaborata habeant: nec veſtes fimbriis, aut filo ſerico parergis quibusdam, ad ſplendorem & ſæcularem ornatum factas deferant. Sed veſtitus, juxta regulam cujusque Ordinis, ad ſimplicitatem ſit compoſitus, ut corpus tegat & foveat, & frigus atque aeris injuriam arceat. Qui enim mollibus veſtiuntur, in domibus Regum ſunt, non in Monaſteriis. Si qui Religioſi ab hæreticis ex ſuis Monaſteriis ejecti fuerint, ad alia ejusdem Ordinis Monaſteria, ad quod illis (ſi fuerit opus) auxilium feremus, ut recipiantur. Vagari autem eos, in certam animarum ſuarum perditionem, non permittemus. Si quis habitum ſponte dimiſerit, ad Monaſterium redire cogatur, & tanquam Apoſtata puniatur: nulloque ſuæ religionis privilegio juvetur. Nullus Regularis cujuscunque facultatis vigore, ad laxiorem religionem transferatur. Nec volumus, ut quisquam occulte ferat habitum ſuæ religionis, juxta Concilii Tridentini Decretum. Mandamus inſuper omnibus Monachis, extra ſua Monaſteria viventibus, ut intra ſpatium trium menſium ad ſua Monaſteria redeant, & obedientiæ Superiorum ſuorum ſubdantur. Contra Canones quoque eſt, quod Monachi Sacerdotum habitu, extra ſepta Monaſterii ſui oberrent, & adminiſtrationi Sacramentorum ſe immiſceant. Monemus igitur Superiores, ut hujusmodi vagos Monachos diligenter inquirant, & ad ſua Monaſteria revocent: quod niſi fecerint, tam contra non redeuntes, quam contra non revocantes jure agemus.

(*o*) C. 7. de Regularib. Seſſ. 25.
(*q*) C. 14. de Regularib. Seſſ. 25.

De electione Superiorum.

CAPUT IX.

Omnis electio (*o*) Superiorum, Abbatum, Abbatiſſarum & Officialium, atque aliarum Præpoſitarum, absque ulla fraude fiat, per vota ſecreta, ita ut ſingula nomina eligentium nunquam publicentur, neque quorumcunque abſentium ſuffragia adjiciantur: ſi quis contra hanc Conſtitutionem electus fuerit, juxta Tridentini Concilii Decreta, electio ſit nulla: & qui ſe eligi hac injuſta ratione permiſerit, deinceps ad omnia officia in religione obtinenda, inhabilis exiſtat. Abbatiſſa, & Priorisſa, aliæque Præfectæ, & Præpoſitæ eligantur, juxta idem Tridentinum Concilium, quæ non ſint minores annis quadraginta, & quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixerint. Quod ſi talis in eo Monaſterio non inveniatur, ex alio ejusdem Ordinis Monaſterio eligatur. Si autem hoc ipſum incommodum videatur Superiori, qui electioni præeſt, tunc ex eodem Monaſterio ſumatur, quæ trigeſimum annum exceſſerit, & quinque annis laudabiliter poſt profeſſionem vixerit, ſed Nobis, vel alio Superiore conſentiente.

Cenſuræ & interdicta, a Regularibus in eorum Eccleſiis publicentur.

CAPUT X.

Cenſuræ & interdicta, (*p*) nedum a Sede Apoſtolica emanata, ſed etiam a Nobis promulgata, a Regularibus in eorum Eccleſiis publicentur, atque ſerventur. Similiter & dies feſti ab exemptis omnibus, etiam Regularibus, ſerventur, quos Epiſcopus præcepit.

Si Monachus, extra ſuum Monaſterium, delinquat, a quo ſit puniendus.

CAPUT XI.

Regularis Nobis non ſubditus, (*q*) ſive in Monaſterio degat, ſive non, ſi tamen extra deliquerit notorie, ut ſit populo ſcandalo, volumus, ut a ſuo Superiore puniatur, atque Nos de pœna certiorem reddat, ne Nos ad punien-

(*p*) C. 12. de Regularib. Seſſ. 25.

niendum ipſum ex officio compellamur.

De clauſura Monaſteriorum Virginum.

CAPUT XII.

Quoniam Conſtitutio (r) Bonifacii octavi, & Concil. Tridentin. præcipit univerſis Epiſcopis, ſub obteſtatione Divini Judicii, & interminatione æternæ maledictionis, ut in omnibus Monaſter. ipſis ſubjectis, Ordinaria, in aliis vero Sedis Apoſtolicæ authoritate, clauſura Sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter reſtituatur, ubi vero adhuc inviolata eſt, conſervetur, inobedientes per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas, etiam brachio ſæculari ſuper hoc invocato, ſi opus fuerit, compeſcendo. Proinde & Nos hujus rei curam, ubi magis nobis vacaverit, ſuſcipiemus: præterea Monialibus profeſſis exire a ſuo Monaſterio non liceat, nec ad breve tempus quidem, quocunque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa, a Nobis approbanda, indultis quibuscunque & privilegiis non obſtantibus.

De Confeſſione Monialium.

CAPUT XIII.

Monemus, ſecundum Conſtitutionem Concilii Tridentini, (s) omnes Moniales, ut ad minimum ſemel ſingulis menſibus, confeſſionem peccatorum faciant, & Venerabile Euchariſtiæ Sacramentum ſuſcipiant.

De Profeſſione præſtanda.

CAPUT XIV.

Profeſſio, (t) ante decimum ſextum annum expletum, non fiat, nec prius, quam per annum, poſt ſuſceptum habitum, in probatione ſteterit, aut profeſſio pro nulla habeatur. Nulla quoque renunciatio vel obligatio antea facta, etiam cum juramento, vel in favorem cujuscunque cauſæ piæ valeat, niſi cum licentia noſtra, vel noſtri Vicarii, & juxta Concilium Tridentinum fiat. Statuit quoque Sancta Synodus, ut puella, quæ habitum regularem ſuſcipere voluerit, major ſit duodecim annis. De cæteris quoque volumus, ut ea, quæ Sancta Synodus Tridentina præcipit, ſerventur.

De Immunitate Eccleſiaſtica.

TITULUS XII.

Magiſtratus ab Eccleſiaſticæ libertatis diminutione dehortantur.

CAPUT I.

Cum omnibus palam ſit, (u) non tam Pontificio, quam etiam civili jure, pro Eccleſiarum, Cœmiteriorum, & rerum ad eas pertinentium, atque eorum, qui in ſortem Domini delecti ſunt, pro Magiſtratuum, imo totius Reipublicæ ſalute, quotidie apud Deum interpellant, libertate & immunitate, plurimas ſaluberrimas Leges & Conſtitutiones ſancitas eſſe. Comperimus tamen infelici hac rerum omnium perturbatione, nedum Eccleſiarum quarundam bona, verum etiam ipſas Deo dicatas Eccleſias, in prophanos uſus ceſſiſſe, Clericosque ad munia civilia, etiam ſordida, interdum coactos, & quæſtiones contra ipſos, eorumque, & Eccleſiarum bona inſtitutas eſſe: ſimiliter etiam cauſas matrimoniales, decimarum, & alias, etiam mere Eccleſiaſticas, coram ſæcularibus Statibus & Judicibus intentari, & definiri. Quapropter omnes & ſingulos in Domino adhortamur, ut ſi non Divini Judicii reſpectu, vel eorum ſaltem, quæ legibus ſancita ſunt, memores, nedum ab injuſta hac Eccleſiaſticæ libertatis diminutione & oppreſſione deſiſtant, Eccleſias, Clericos, & res ipſorum ſuæ reſtituendo atque permittendo immunitati, ſed etiam in eos, qui libertatem Eccleſiaſticam perturbant, vel impediunt, ſevere animadvertant.

Nemo Clericos capiat, ſed ubi deliquerint, Ordinario deferat.

CAPUT II.

Et inprimis quoſvis Magiſtratus, ac alios, cujuscunque illi gradus, ordinis vel conditionis fuerint, admonemus, eiſque auctoritate Ordinaria prohibemus, ne absque noſtra permiſſione,

(r) C. 5. de Regularib. Seſſ. 25.
(t) C. 15. 16. & 17. de Regularib. Seſſ. 25.
(s) C. 10. de Regularib. Seſſ. 25.
(u) C. 20. de Reform. Seſſ. 25.

ne, & contra Canonicas Sanctiones, Clericos & Religioſos quosvis, in Civitate & Diœceſi noſtra conſtitutos, invadere, capere, vel in vincula conjicere, nec etiam mulctam, vel quamcunque aliam pœnam eis imponere præſumant. Si vero quis auſu temerario contrafecerit, ſe ſciat in ſententiam excommunicationis ipſo facto incurrere. Ubi autem aliquis Clericorum deliquerit, is Nobis, vel Vicario noſtro deferatur, ut ſecundum quod delicti qualitas exegerit, vel ſimpliciter citari, vel perſonaliter auxilio brachii ſæcularis ad hoc, ſi opus ſit, implorato, apprehendi, & juxta demeritum ſuum, per Nos, juſtitia mediante, puniri poſſit.

Laicis in Clericos nulla competit jurisdictio, nec munia civilia, nec exactiones eis imponere licet.

CAPUT III.

Nec aliquis in Eccleſiaſticas perſonas, aut eorum bona, contra utriusque juris Conſtitutiones, jurisdictionem aliquam ſibi uſurpet, nec exactionem aliquam jure non permiſſam, ſine permiſſione noſtra, ab eis extorqueat. Ad officia quoque civilia Clericis prohibita & indigna, a nullo Magiſtratu vocentur, cogantur ve. In reliquis omnibus ea quoque ſerventur, quæ Sacris Canonibus, & Imperialibus Conſtitutionibus, in Eccleſiaſticarum perſonarum & libertatis Eccleſiaſticæ favorem, conſtituta ſunt. Ubi autem aliquis contra hanc noſtram Conſtitutionem in vincula conjectus, mulctatus, aut alia pœna affectus, vel ſi exactione, aut aliquo alio onere, contra libertatem Eccleſiaſticam gravatus fuerit, is curet, ut Nos, vel Vicarium noſtrum, de eo quamprimum certiores reddat. Quod ſi intermiſerit, gravem noſtram ultionem & pœnam expectet.

Ex Eccleſiis, Cœmeteriis, & aliis locis ſacratis neminem invitum compellendum, extrahendumve eſſe.

CAPUT IV.

Inviolabiliter quoque obſervetur, quicquid de immunitate Eccleſiarum, Cœmiteriorum, & aliorum locorum ſacrorum conſtitutum eſt; quod videlicet nemini violentia inferri, aut quisquam invitus cujuscunque delicti nomine, extrahi debeat, niſi is, qui extrahendus eſt, vel publicus ſit latro, vel ſacrilegus, vel nocturnus agrorum depopulator, ne contra transgreſſores Sacrorum Canonum, & hujus Statuti, ad Canonicas cenſuras procedere compellamur.

De rebus Eccleſiarum diligenter curandis, iisque non alienandis.

TITULUS XIII.

Clericos in conſervandis & recuperandis bonis Eccleſiaſticis ſtrenuos eſſe decet.

CAPUT I.

Cuncti Prælati, Paſtores, & alii Clerici, Beneficia Eccleſiaſtica habentes, omnesque piorum locorum Adminiſtratores, cujuscunque ordinis, ſtatus, gradus, vel conditionis fuerint, juramenti ſui, tempore inſtitutionis, ſeu confirmationis præſtiti, memores, ſtrenui ſint bonorum & jurium Cœnobiorum, Eccleſiarum, & Beneficiorum ſuorum defenſores: ac non modo ea, quæ juſto titulo poſſident, tueri, & conſervare, ſed etiam, quæ eisdem vi, aut aliquo iniquo modo ablata & ſubtracta compererint, omnibus ſuis viribus recuperare conentur.

Ne alicui bona Eccleſiaſtica, ſine cauſæ cognitione abalienare liceat.

CAPUT II.

Cum muneri Epiſcopali incumbat, providere, ne ea, quæ a Majoribus noſtris in pios uſus elargita, legata, aut alia ratione relicta ſunt, quovis modo diſſipentur, ſerio præcipimus omnibus & ſingulis Abbatibus, Præpoſitis, Decanis, Prioribus, Abbatiſſis, & Prioriſſis, quorumvis Monaſteriorum ac Collegiorum, & denique omnibus Presbyteris & Clericis Civitatis & Diœceſis noſtræ Conſtantienſ., ne aliqua prædia, aut bona immobilia, ſeu redditus & proventus Cœnobiorum, Collegiorum, Eccleſiarum, vel Beneficiorum ſuorum, ullasve jurisdictiones, immunitates, vel

vel jura Eccleſiaſtica , quæ & qualiacunque ſint , vendant , permutent , obligent , vel alienent , aut locent contra Sacros Canones , quocunque modo in perpetuum, vel ad longum tempus , ſine ſpeciali obtenta facultate : quam Nos nullatenus daturos ſciant , niſi antea ſufficienter probatum fuerit, alienationem ex juſtis & legitimis cauſis factam eſſe, & in evidentem Eccleſiæ utilitatem redundare. Ubi vero aliquæ res , bona, vel jura Eccleſiaſtica , contra hoc noſtrum Decretum alienata, vel obligata fuerint , declaramus ultra pœnam , quam Nobis contra transgreſſores reſervamus , tales contractus irritos, invalidos, & inanes eſſe.

Res, & ornamenta Eccleſiarum ſingulis annis inſpici, & in indicem referri debere.

CAPUT III.

Ne ex incuria aut negligentia , damna Eccleſiis accidant , Capitulis tam noſtræ Cathedralis, quam Collegiatarum, aliarumque Eccleſiarum Rectoribus, & Curatoribus , mandando injungimus, ut ſingulis annis ſemel ad minimum ; omnes Eccleſiarum res & ornatus inſpiciant, & in indicem ſingula diligenter conſcribant, quo, ſi quid deperierit, facilius deprehendi, & ſarciri, & ratio ab his, quibus ea cura commiſſa eſt, expoſci, & reddi queat.

De domorum & fundorum Sacerdotalium reparatione & ſtructura.

CAPUT IV.

Clerici noſtræ Civitatis & Diœceſis domos, fundoſque dotales beneficiorum ſuorum collapſos , inſtaurent, quantum neceſſitas expoſtulaverit, reparataque in debita ſtructura conſervent, & negligentes per Decanos rurales , ac alios , ad quos de jure vel conſuetudine ſpectat, eorum proventuum domibus, fundiſque applicandorum, ſubtractione mulctentur.

Omnium Eccleſiarum & Beneficiorum prædia, jura, & reditus in Inventarium redigi, & literas Originales in publica cuſtodia conſervari debere.

CAPUT V.

Ne ea, quæ ad Eccleſias Collegiatas & Parochiales pertinent, pereant, ſed quantum fieri poteſt, integra apud eas permaneant, ſtatuimus, & præcipimus, ut omnium hujusmodi Eccleſiarum (ubi id commode, tranquille, & pacifice fieri poteſt) prædia, cum eorum confiniis, jura item, actiones, & reditus, tum communes, tum etiam ad ſingulas dignitates, ſeu beneficia pertinentes, debitaque, & alia quæcunque bona, ſive mobilia ſint, ſive immobilia, in libro ad id deputando, vel inventario, vocatis ad hoc per publicum edictum, quorum aliquo modo intereſſe poterit, per publicam perſonam, in duorum ſaltem teſtium præſentia, exactiſſime conſcribantur. Literæ vero originales jurium, prædiorum, & cenſuum tam communium, quam ad ſingula beneficia pertinentium, non apud ſingulos poſſeſſores, nec apud Patronos relinqui, ſed in publica & bene munita cuſtodia illius Eccleſiæ , in qua beneficia hujusmodi exiſtunt, (cujus clavium una apud Prælatum, vel Parochum illius, altera apud Patronum, ſi Eccleſia, vel beneficium Juris-Patronatus laicorum ſit , & tertia apud Decanum ruralem , ſi Eccleſia Parochialis, & non Collegiata ſit) aſſervari debent: Unde ſi occaſio exegerit, depromi, & ſingulis perſonis, ſub cautione redhibitionis edi poſſint. Prædicti autem libri, ſeu inventarii duo exempla, per eandem publicam perſonam in forma authentica conſcribantur, quorum alterum apud Eccleſiam Parochialem, in præmemorata cuſtodia, alterum vero in loco a Nobis ad hoc deputato conſerventur. Quotiescunque deinde Viſitatores noſtri eas Eccleſias viſitabunt, inventaria illa, quæ apud Nos erunt, vel ſaltem eorum exempla, ſecum ferent, ut ea cum ſingularum Eccleſiarum inventariis conferre , videreque poſſint, an quid ex illis, quæ in inventariis deſcripta ſunt, deſit, curaturi, ut illud Eccleſiæ reſtituatur, & ea, quæ

in

in hujuſmodi inventariis pro rerum, temporum, & perſonarum immutatione immutanda fuerint, immutentur, & renoventur.

Decretum Sacri Concilii contra bonorum Eccleſiaſticorum occupatores.

CAPUT VI.

Quæ de bonorum Eccleſiaſticorum occupatoribus Sacrum Concilium Tridentinum (*x*) ſtatuit, cum juſtitiæ & æquitati maxime conſentanea ſint, ab omnibus Parochis, ſingulis annis, prima Dominica poſt feſtum Sanctæ Trinitatis, pro concione publicari volumus, ne quis forte per ignorantiam, ejusdem Concilii cenſuras incurrat. Tenor autem illius Decreti, quod eſt Caput undecimum Seſſionis vigeſimæ ſecundæ, talis eſt: Si quem Clericorum, vel laicorum, quacunque is dignitate etiam Imperiali aut Regali præfulgeat, in tantum malorum omnium radix cupiditas occupaverit, vel alicujus Eccleſiæ, ſeu cujusvis ſæcularis, vel regularis beneficii, montium pietatis, aliorumque piorum locorum jurisdictiones, bona, cenſus, ac jura, etiam feudalia, & emphyteutica, fructus, emolumenta, ſeu quaſcunque obventiones, quæ in Miniſtrorum & pauperum neceſſitates converti debent, per ſe, vel alios, vi, vel timore incuſſo, ſeu etiam per ſuppoſitas perſonas, Clericorum, aut laicorum, ſeu quacunque arte, aut quocunque quæſito colore, in proprios uſus convertere, illosque uſurpare præſumpſerit, ſeu impedire, ne ab iis, ad quos jure pertinent, percipiantur, is anathemati tamdiu ſubjaceat, quamdiu jurisdictiones, bona, res, jura, fructus, & reditus, quos occupaverit, vel qui ad eum quomodocunque, etiam ex donatione ſuppoſitæ perſonæ, pervenerint, Eccleſiæ, ejusque Adminiſtratori, ſive Beneficiato integre reſtituerit, ac deinde a Romano Pontifice abſolutionem obtinuerit. Quod ſi ejusdem Eccleſiæ Patronus fuerit, etiam Jure-Patronatus, ultra prædictas pœnas, eo ipſo privatus exiſtat. Clericus vero, qui nefandæ fraudis & uſurpationis hujusmodi fabricator, ſeu conſentiens fuerit, eisdem pœnis ſubjaceat, nec non quibuscunque beneficiis privatus ſit, & ad quæcunque alia beneficia inhabilis efficiatur, & a ſuorum Ordinum executione, etiam poſt integram ſatisfactionem & abſolutionem, ſui Ordinarii arbitrio, ſuſpendatur.

(*x*) C. 11. de Reform. Seſſ. 22.

De Procuratoribus Fabricarum.

TITULUS XIV.

Qui legitimi & ordinarii fabricarum Eccleſiarum Procuratores ſint & eſſe debeant.

CAPUT I.

Quorundam fide dignorum didicimus relatione, quod Magiſtratus quidam ſæculares, nomine quidem Catholici, a paucis annis, perſecutorum Religionis noſtræ Catholicæ exemplum imitati, unicum Procuratorem, quem Sectariorum more, ſpiritualium Adminiſtratorem appellant, multarum, & omnium ſimul Eccleſiarum, quas in ſua ditione habent, conſtituere inceperint: qui omnium Eccleſiarum, Sacellorum, ac eorundem fabricarum reditus & proventus colligant, & confundant, atque ſuis Magiſtratibus ſæcularibus ſolis, geſtorum ſuorum rationem reddentes, res Eccleſiarum eo modo adminiſtrent, ut Parochiani, ex quorum majorum bonis, & piis legatis, ejusmodi proventus ut plurimum conſtituti fuere, nec etiam Nos, ut omnium Eccleſiarum, & rerum Eccleſiaſticarum Civitatis & Diœceſis noſtræ Conſtantienſ. verus & unicus Ordinarius, Judex, ac Superior, Parochusque, & alii, quorum intereſt, ſciant, aut ſcire poſſint, in quosnam uſus, hujusmodi bona & proventus convertantur, & Parochiani, aliique pii homines, paſſim per hoc a piis legatis, ornandisque & reſtaurandis Eccleſiis retrahantur. In quibusdam prætera locis eum abuſum invaluiſſe comperimus, quod laici duntaxat in Eccleſiarum fabricarum Procuratores conſtituantur, qui cum rebus & pecuniis hujusmodi, absque Paſtorum ſcitu & conſenſu, proprium commodum quærant, atque mercaturas & contractus interim vitioſos exerceant, & eos

eos in alios privatos uſus, pro nutu convertant, nec de perceptis, expoſitis, & aliis per eos geſtis, in Parochorum tanquam principalium Procuratorum, & aliorum, quorum intereſt, præſentia, rationem reddant. Quæ omnia uti Sacris Canonibus, laudabilique ac inveteratæ conſuetudini, & Anteceſſorum noſtrorum Conſtitutionibus Synodalibus contraria, cum valde pernicioſa & intolerabilia ſint: Ideoque Nos Eccleſiarum indemnitati, & ſubditorum ſaluti providere cupientes, præſenti Decreto ordinamus: ut deinceps cujuslibet Eccleſiæ Diœceſis noſtræ legitimus Rector, ſeu Paſtor, tanquam principalis, & cum eo duo laici Parochiani, vel tot, quot neceſſarii & opportuni fuerint, Procuratores fabricæ conſtituantur. Qui quidem laici, hujusmodi procurationis officia, citra eorum privatum commodum, cum conſilio & conſenſu Parochi exerceant, utilitatemque Eccleſiæ promoveant, & de omnibus per eos receptis, expoſitis, actis, & factis, in præſentia Parochi, coram his, qui ad hoc deputati ſunt, vel coram Viſitatoribus noſtris, ſi ita expedire Nobis viſum fuerit, ſingulis annis rationem reddant, & taliter ſe in eo exhibeant, prout Deo in extremo judicio, ſe de eo reſponſuros ſperaverint.

Ne fiant comeſſationes, ſumptibus Eccleſiæ eo tempore, quo rationes fabricarum redduntur.

CAPUT II.

Caveant autem & prohibeant Parochi, ne comeſſationes illæ, quæ in aliquibus locis, eo tempore, quo Procuratores fabricarum rationem reddunt, non ſolum ab iis, qui cum rationibus occupati ſunt, ſed ab aliis quoque, non ſine magno Eccleſiarum damno, fieri ſolent, de cætero non fiant: & ubi aliqui admoniti, ab hoc abſtinere noluerint, eos ad reſtitutionem compellendos, ad Nos, vel Vicarium noſtrum deferant.

Singularum Eccleſiarum Procuratores, pro literis & pecuniis fabricæ, ciſtam cum duabus vel pluribus ſeris habeant.

CAPUT III.

Volumus etiam in ſingulis Eccleſiis, ciſtas, in quibus literæ redituum, ac jura, nec non pecuniæ, & pretioſiores Eccleſiar. earumque fabricarum res aſſerventur, diverſas quoque in eisdem ſeras, & ad minimum duas fieri, & clavium unam ſemper apud Parochum, ſeu Rectorem Eccleſiæ cuſtodiri: ſic ut tales ciſtæ, non ab uno ſolo Procuratore, nec unquam abſente Parocho, ſeu Rectore, aperiri poſſint, & debeant. Huic vero Conſtitutioni, in Eccleſiarum fraudem, non parentes, ipſi Rectores Nobis, vel Vicario noſtro denuncient, debita admonitione prævia excommunicandos.

De Decimis & Oblationibus.

TITULUS XV.

Decretum Sacri Concilii de præſtatione Decimarum.

CAPUT I.

Cum Domino teſtante, mercenarius dignus ſit mercede ſua, ſtatuimus, & decernimus, ut Decimæ, (y) quæ jure debentur Divino, tam majores, quam minores, ſine fraude, vel diminutione perſolvantur. Ne autem, quod Sacrum Concilium Tridentinum, de Decimarum ſolutione conſtituerit, quenquam lateat, aut aliquis per ignorantiam vel oblivionem ejusdem Concilii cenſuras incurrat: Conſtitutionem illius de Decimis præſtandis, huc inferendam duximus. Quæ ut ſingulis annis prima Dominica poſt Trinitatis feſtum, ab omnibus Parochis, pro concione publicetur, eis injungimus. Illius autem Decreti, quod eſt Caput duodecimum de Reformatione, Seſſionis vigeſimæ quintæ, verborum tenor talis eſt: Non ſunt ferendi, qui variis artibus, Decimas Eccleſiis obvenientes ſubtrahere moliuntur, aut qui ab aliis ſolvendas temere occupant, & in rem ſuam vertunt: cum Decimarum ſolu-

tio

(y) C. 12. de Reform. Seſſ. 25.

tio debita ſit DEO, & qui eas dare noluerint, aut dantes impediunt, res alienas invadunt. Præcipit igitur Sancta Synodus, omnibus cujuscunque gradus & conditionis ſint, ad quos Decimarum ſolutio ſpectat, ut eas, ad quas de jure tenentur, inpoſterum Cathedrali, aut quibuscunque aliis Eccleſiis, vel perſonis, quibus legitime debentur, integre perſolvant. Qui vero eas aut ſubtrahunt, aut impediunt, excommunicentur, nec ab hoc crimine, niſi plena reſtitutione, abſolvantur.

Decimas novalium ad Parochos, non ad eos, qui veteres Decimas percipiunt, ſpectare.

CAPUT II.

Et licet Decimæ novalium (quæ terræ, ſeu agri ſunt noviter culti, vel ad culturam redacti) non ad laicos, vel alios, qui veteres Decimas jure percipiunt, ſed ad ſolos Parochos de jure ſpectent: nihilominus tamen quidam Magiſtratus ſæculares, ac etiam Eccleſiarum Patroni, & alii, hoc infelici Sæculo, quo omnes fere omnia ſibi impune licere putant, ejusmodi Decimas non tantum ex ſuis prædiis & novalibus non ſolvunt, ſed ab aliis quoque debitas, ipſi vi & propria auctoritate percipere, & ſublevare, atque ita Eccleſiam ſpoliare, & Sacrilegium committere non erubeſcunt. Et præterea Parochos in tanto timore & ſervitute tenent devinctos, ut nedum actione contra eos non experiri, ſed ne petere quidem hujusmodi Decimas audeant: imo Patronorum aliqui Eccleſiis ſui Juris-Patronatus, mercenarios vel eo maxime præficiunt, & ad easdem illos, vel alios non præſentant, ne dum legitime inſtituti ſint, ratione Decimarum, competentem contra eos actionem intentent, & ita ipſi Patroni liberiorem deprædandi Eccleſiam facultatem habeant. Ut igitur huic malo aliquo remedio occurratur: omnibus & ſingulis Parochis, quibus aliquod Decimarum jus competit, ſub pœna perjurii mandamus, ut nullo perſonarum habito reſpectu, quascunque Decimas omnium & ſingulorum novalium, quæ infra hominum memoriam, intra cujuslibet Eccleſiæ Parochialis limites, facta ſunt, & inpoſterum fient, vel amica petitione, vel via juris exigant, & recuperent, quemadmodum vigore juramenti per eos præſtiti, facere tenentur. Ubi autem aliquis Parochorum, metu in conſtantem virum cadente, vel alicujus periculi inde proventuri timore, ejusmodi Decimas jure, vel alia ratione exigere non auderet, is quamprimum Nobis, vel Vicario, ſeu Procuratori noſtro Fiſcali id referat, ut actione, nomine, & expenſis illius Eccleſiæ, ad quam tales Decimæ pertinent, inſtituta, vel alia ratione, ejusdem Eccleſiæ indemnitati, quantum temporum conditio ferre poteſt, proſpicere valeamus.

De conſuetis Oblationibus ſolvendis.

CAPUT III.

Simili modo Oblationes in Eccleſiis antiquitus offerri ſolitæ, præſertim vero quatuor offertoria, ad quæ omnes adulti, cum Eccleſia Catholica communicantes, ex antiquiſſima Eccleſiæ conſuetudine laudabiliter introducta, in quatuor principalioribus feſtis anni tenentur animarum Paſtoribus, iis maxime, qui inopia premuntur, & quibus ad vitam communem ſuſtinendam ſatis non ſit, integre ſolvantur, & ſubinde Parochiani ad eas ſolvendas opportuno tempore, a ſuis Parochis penuria laborantibus, ſi bene præſint, admoneantur: ita tamen, ut diſcretione & gravitate ſervata, avaritiæ ſuſpicionem effugiant.

De Filiis Clericorum.

TITULUS XVI.

Illegitimis Clericorum Filiis, in Patrum Eccleſiis miniſtrare, aut Beneficium poſſidere non licere.

CAPUT I.

UT paternæ incontinentiæ memoria, (z) a locis DEO conſecratis, quos maxime puritas, ſanctitasque decet, longiſſime arceretur, Sacrum Concilium Tridentinum veterum Canonum auctoritate, & rei indignatione commotum, ſancivit, ne illegitimi Clerico-

(z) C. 15. de Reform. Seſſ. 25.

ricorum filii, in Eccleſiis ſuorum Patrum beneficia poſſiderent, vel miniſtrarent. Quo autem tam ſalubris Conſtitutio ad effectum deducatur, ſtatuimus, filiis Clericorum, qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio, in Eccleſiis, ubi eorum Patres beneficium aliquod Eccleſiaſticum habent, aut habuerunt, quodcunque etiam diſſimile, beneficium obtinere nephas eſſe: nec cujuſcunque diſpenſationis prætextu, in dictis Eccleſiis quoquo modo miniſtrare, nec penſiones ſuper fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt, eis habere ullo modo licere. Quod ſi in præſenti Pater & filius, in eadem Eccleſia beneficia obtinere reperiantur, cogatur filius ſuum beneficium reſignare, aut cum alio permutare extra Eccleſiam, intra trium menſium ſpatium, alioquin contra eum, virtute ejuſdem Tridentini Decreti, ad declarationem privationis procedere cogemur.

Clericorum filios plura beneficia obtinentes, omnia, uno ſolum retento, dimittere debere.

CAPUT II.

Quandoquidem filii Clericorum, qui ſuper defectu natalium Canonis ſolutionem, utque unum beneficium Eccleſiaſticum obtinere poſſint, a Sancta Sede Apoſtolica impetrarunt, duo, aut plura beneficia, quantumvis compatibilia, ac etiam legitime collata, poſſidere non valeant, niſi ſpeciali gratia, vel diſpenſatione (in qua concedentem, de natalium defectu, informatum fuiſſe appareat) ſuper eo obtenta. Mandamus, ut tales plura beneficia abſque diſpenſatione legitima poſſidentes, intra duorum menſium ſpatium, alterum, quod voluerint, in effectu dimittant. Alioquin omnia eorundem beneficia, eo ipſo vacare cenſeantur. Salvo nihilominus Nobis, vel aliis, quorum intereſt, jure ſuper fructuum injuſte perceptorum reſtitutione competenti.

De Exequiis & Sepulturis.

TITULUS XVII.

Exequias ad priſtinam pietatis rationem revocandas, & pro eis ab invitis nihil exigendum eſſe.

CAPUT I.

Mandamus & injungimus omnibus Paſtoribus, & aliis, qui cœmiteria, & jus ſepeliendi vita defunctos habent, ut vetus Eccleſiæ inſtitutum, mortuorum funera piis precibus & officiis more ſolenni proſequendi, multis in locis, avaritia, ambitione, vel negligentia depravatum, ad priſtinam pietatis rationem revocare ſtudeant. Exequiarum, ſepulturæ, & anniverſariorum cauſa, nemini quicquam paciſci, aut exigere liceat, neque etiam petere, vel quid aliud committere, quod Simoniacæ labis, aut ſordidæ avaritiæ ſuſpicionem habeat. Pias tamen conſuetudines, quæ Miniſtris Eccleſiæ, gratitudinis ergo, & pro ſua commodiori ſuſtentatione, aliquid elargiri permittunt, in his ſervari jubemus: neque ea, quæ eleemoſynæ nomine ultro data fuerint, accipi prohibemus, imo & pia etiam legata exigi volumus.

De panno funeri, & pheretro imponendo.

CAPUT II.

Dent operam Parochi, ut in ſingulis Parochiis, communibus Parochianorum ſumptibus, comparetur niger pannus cum alba Cruce, ſicubi hactenus non fuit, qui pheretro imponi ſolet, idque omnibus in funere gratis commodetur. Quod ſi Parochiani id recuſarint, ſinguli Parochi, & alii Eccleſiarum Parochialium Procuratores, ſumptibus earundem Eccleſiarum, pannum ad ejuſmodi uſum emant, pro quo defunctorum hæredes, Eccleſiæ illi, quæ pannum comparavit, aliquot denarios, ſeu cruciferos, pro qualitate panni & loci, quibus pannus ſolvi, &, ubi opus fuerit, renovari, & reſarciri poſſit, elargiri teneantur. Si vero nobiles, vel divites homines, ſerico, vel alio precioſo panno uti voluerint, pecunia ſua comparandum curent: quod inpo-

inpoſterum ad hujusmodi funerum uſum nullo modo adhibeatur, ſed illi Eccleſiæ, in qua defunctus ſepultus fuerit, illico poſt funus, acquiſitum ſit, & in ejus ornamenta convertatur.

Certam taxam iis, qui dant operam in funere, ac modum quoque ſtatuendum eſſe, ut pauperes a ſepulturis & exequiis non excludantur.

CAPUT III.

Statuant Decani & Capitula ruralia, quantum in ſuis diſtrictibus, mercedis cauſa, iis, qui dant operas in funere, & qui campanas pulſant, pro modo laboris dandum ſit: quibus etiam & quamdiu in exequiis pulſare debeant, certa regula præſcribatur, ac etiam modus, quo pauperes & miſerabiles perſonæ, quibus defunctis aut nihil ſupereſt, aut ita parum, ut ſua impenſa humari non poſſint, a Parocho ſumptibus Eccleſiarum ſepeliantur, & exequiis debitis non fraudentur. Quæ omnia per Nos, vel Viſitatores noſtros, ſi bene, Chriſtiane, & Catholice ſtatuta fuerint, confirmari; ſin minus, reprobari, & reformari volumus.

In funere, ſine prævio Ordinarii judicio, neminem laudandum eſſe.

CAPUT IV.

Nemini quenquam in funere laudare liceat, niſi & eum, quem laudare velit, Nos antea dignum, ut laudetur, cenſuerimus, & laudationem ſcriptam probaverimus. Liceat tamen in funere concionem habere, quæ tota ad humanam miſeriam fidelium oculis proponendam, omnesque ad vigilandum cohortandos referatur, ne cum hora, qua non putaverint, Dominus venerit, eos inveniat dormientes.

Quatenus funera in Eccleſia ſint tumulanda.

CAPUT V.

Templorum decori, hominumque ea intrantium ſalubritati conſulentes, mandamus, ne aliquis in Eccleſia Parochiali, vel Sacello Deo conſecrato, in limitibus Parochiæ ſito, ſine præſcitu & conſenſu illius Eccleſiæ legitimi Paſtoris, monumentum aliquod faciat, vel funus eidem inferat. Si qui vero boni Catholici, & Eccleſiæ Patroni, Fundatores, ſeu Benefactores, in Eccleſiis ſepeliantur, ſepulturæ eo in loco fiant, in quo Divinis Officiis nihil impedimenti adferant: ſepeliantur autem tam profunde, ne quem fœtorem inducere poſſint.

Nullum de jure prohibitum in Cœmeterio, vel alio loco ſacro, ſepeliri debere.

CAPUT VI.

Cœmiteria vero ad Chriſti fidelium ſepulturam peculiariter conſecrata, diligenter ubique, ne pecoribus pateat ingreſſus, clauſa, & ab omnibus negotiis prophanis omnino libera ſint, & veluti loca ſacra reverenter habeantur: in quibus nec hæretici, nec excommunicati, nec manifeſti uſurarii, nec alii a jure prohibiti, nec prorſus ulli alii, invito Parocho, tumulentur. Nulli tamen, nomine alicujus defuncti interpellanti & petenti, Parochus in cœmiterio ſuo, etiamſi in Parochia ſua defunctus peregrinus ſit, ſepulturam competentem denegare auſit, niſi, ut ante dictum eſt, defunctus talis ſit, quem Canones in terra conſecrata ſepeliri vetent. Ubi autem aliquis defunctum, contra prohibitionem Paſtoris, vi, & propria auctoritate, in Eccleſia, cœmiterio, vel alio loco conſecrato ſepeliret, eundem Parochus Nobis ſignificare non differat, ut contra eum, tanquam immunitatis Eccleſiaſticæ violatorem, ad cenſuras procedere, vel alia remedia, quibus Eccleſiæ libertas conſervetur, quærere valeamus. Curent autem Parochi, ut in omnibus cœmiteriis ſit locus honeſtus pro oſſibus mortuorum reponendis, cui vas, cum aqua benedicta & aſpergillo, ſemper adſit.

De Poteſtate ac Jurisdictione Eccleſiaſtica.

TITULUS XVIII.

Duplex eſſe forum Eccleſiaſticum, Pœnitentiæ videlicet & Jurisdictionis.

CAPUT I.

HOc omnibus planum minimeque dubium eſt, duplex eſſe forum Eccleſiaſticum, a Chriſto ſub nomine Clavium nobis inſinuatum, alterum Sacra-

Sacramenti Pœnitentiæ, quod proprie ad conſcientiam ſpectat, in quo reus, non niſi ex proprii oris confeſſione vel ſolvitur, vel ligatur: alterum autem Jurisdictionis & externi regiminis, quod vulgo contentioſum dicitur, in quo reus non tantum ex propria confeſſione, verum etiam per teſtes convincitur, & judicatur: quo judicio tam controverſiæ inter & contra Eccleſiaſticas perſonas, atque cauſæ mere ſpirituales deciduntur, quam publica delicta corriguntur, & puniuntur, ne homines ab æterna beatitudine per ea ſecludantur, ſed ad vitam æternam perveniant.

Conſiſtoriales bonam & indilatam juſtitiam adminiſtrare, ac promovere, atque Statuta Conſiſtorialia obſervare debent.

CAPUT II.

De foro conſcientiæ ſuperius, ſub titulo de Sacramento Pœnitentiæ actum eſt. Nunc de foro contentioſo etiam quædam neceſſaria ſtatuemus, quandoquidem ad noſtrum quoque officium pertineat, duo illa pari diligentia curare, ut juris, juſtitiæque via omnibus pateat, & lites inceptæ, quantum uniuscujusque negotii qualitas permittit, quam maturiſſime finiantur. Ideoque Vicario in Spiritualibus, Officiali, Advocatis, Sigillifero, Fiſcali, Notariis, Procuratoribus, Commiſſariis, Subſtitutis, Nunciis, ſeu Pedellis, & quibuscunque aliis perſonis noſtris conſiſtorialibus, qui noſtro nomine & loco, cuilibet petenti, bonam & indilatam juſtitiam, quivis in ſuo officio, pro viribus adminiſtrare, & promovere aſtricti ſunt, ſerio mandamus, eosque in virtute juramenti Nobis præſtiti, requirimus, ut id, quod eorum muneris eſt, ſine omni perſonarum reſpectu, ſedulo & diligenter exequantur: ut ultra veterem taxam, neminem gravent, & quilibet eorum pro officii ſui ratione, Statuta noſtra Conſiſtorialia exacte obſervet. Qui enim temere contra ea fecerit, ille ultra pœnam in eisdem Statutis expreſſam, indignationem noſtram haud modicam expectet.

Statuta Curialia ſingulo ſemeſtri prælegantur, & pœnæ commiſſæ exigantur.

CAPUT III.

Quo firmius autem eadem Statuta (quæ cujuslibet officium graphice depingunt) ab omnibus obſerventur, Vicario noſtro, qui nunc eſt, & pro tempore fuerit, injungimus, & præcipimus, ut omnibus Conſiſtorialibus in unum congregatis, ſingulo quoque ſemeſtri, Statuta Conſiſtorialia prælegat, vel prælegi faciat, atque tam ipſe Vicarius, quam Procurator noſter Fiſcalis, eadem ſtricte exequatur; mulctasque & pœnas a transgreſſoribus, & eas maxime, quæ contra negligentes, & qui præfixa hora ſeu tempore in Conſiſtorio non comparent, ſtatutæ ſunt, exigant, minimeque remittant. Verum quandoquidem Statuta noſtra conſiſtorialia, pro noſtrorum temporum ratione, aliqua mutatione, ſeu reformatione opus habere videantur: Nos brevi, Deo volente, adhibitis ad hoc aliquibus piis, doctis, & peritis viris, ea diligenter revidebimus, & ubi reformatione indiguerint, ita reformabimus, & ad moderationem omnia dirigemus, ut nemo de iis jure queri poſſit.

Moderni & futuri Conſiſtoriales juratam fidei faciant Profeſſionem.

CAPUT IV.

Ne autem aliqui extra Religionis noſtræ Catholicæ ſinceritatem conſtituti, in Conſiſtorium, & Curiam noſtram Epiſcopalem, Nobis ignorantibus, irrepant, ex quo vera Religio & juſtitia periclitetur: Idcirco eidem Vicario noſtro mandamus, ut infra quindenam, a fine hujus Synodi proxime futuram, omnes Curiales ſuos convocet, & juratam fidei Catholicæ Profeſſionem, juxta formulam, ſupra in titulo de Sancta Trinitate, inſertam, ab omnibus & ſingulis noſtro nomine exigat, & recipiat. Præterea ſtatuimus, ut impoſterum nemo ad aliquod Conſiſtorii noſtri officium, etiam Commiſſariatus extra Curiam, aliquo modo recipiatur, niſi vel Nobis, vel Vicario noſtro, ultra conſuetum fidelitatis, & de

de obſervandis Statutis juramentum, eandem etiam fidei profeſſionem præſtiterit.

Ut nemo Eccleſiaſticas perſonas ad judicium ſæculare trahere præſumat.

CAPUT V.

Magnum abuſum & Sacris Canonibus, & Imperialibus Legibus contrarium, omnino tollere & abolere affectantes, vetera Prædeceſſorum noſtrorum Statuta Synodalia innovamus, & præcipiendo mandamus, ut nullus Eccleſiaſticam perſonam, ad judicium ſæculare trahere præſumat: feudalibus tantum cauſis exceptis, quas prout juris eſt, tractari permittimus. Quod ſi l us actor contra fecerit, a jure ſuo cadat, judicatumque non teneat, nec amplius ad ejus cauſæ querelam, etiam coram Eccleſiaſt. Judice, admittatur, & Judex talis omni judicandi poteſtate ſit privatus, Clericus vero actor alium Clericum trahens, vel trahi procurans, ultra præmiſſa, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat. Quod ſi Clericus ut reus ad judicium ſæculare vocatus fuerit, in illud non conſentiat, nec reſpondeat, ſub cauſarum ſuarum ſic motarum, etiam ſi in hujusmodi vetitis judiciis pro ipſo judicaretur, perditione ſeu amiſſione, præter alias juris pœnas. Et quicunque Judex ſæcularis, aliquem Clericum coram ſe litigare, aut reſpondere compulerit, directe, vel indirecte, per ſe, vel alium, aut cautionem, vel fidejuſſionem exegerit, aut impedimentum, & moleſtiam intulerit, vel procuraverit, quo minus Eccleſiaſticæ perſonæ, in foro Eccleſiaſtico libere agere, & defendere poſſint, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat: a qua abſolvi non debet, niſi prius omni damno & intereſſe reſtituto. At ſub ſimilibus pœnis, Judex ſæcularis Clericis, in cauſis prophanis, coram eo in foro ſæculari agentibus, juſtitiam non deneget.

Clerici contra ſuum Epiſcopum, ejusque jurisdictionem, nulla laicorum defenſione utantur.

CAPUT VI.

Præterea Anteceſſorum noſtrorum Conſtitutionem innovando, inhibemus, ne de cætero quæcunque Eccleſiaſtica perſona Civitatis & Diœceſis noſtræ Conſtantienſ. Nobis ſubjecta, jus aliquod Civitatis, auxilium, ſubſidium, ſeu defenſionem laicorum, contra Nos, vel jurisdictionem noſtram, ſibi qualitercunque procuret, aſſumat, aut invocet, aut aſſumptum retineat. Contrarium autem facientes, eo ipſo excommunicationis ſententiæ, novem dierum monitione præmiſſa, ſubjaceant, & nihilominus gravem noſtram expectent ultionem.

Judices Eccleſiaſtici, cauſas prophanas laicorum, judicandas non aſſumant.

CAPUT VII.

Viciſſim Judicibus noſtris Eccleſiaſticis ſtricte prohibemus, ne aliquas cauſas, quas laici ad invicem habent, judicandas ſibi ullo modo aſſumant, niſi tales ſint, quæ ad forum noſtrum Eccleſiaſticum de jure, vel inveterata & antiquiſſima conſuetudine, pertinere noſcantur.

Quæ cauſæ de jure & conſuetudine ad forum Eccleſiaſticum pertineant.

CAPUT VIII.

Cæterum ut tam Clerici, quam laici ſcire poſſint, quæ cauſæ de jure, & aliquot ſæculis præſcripta conſuetudine, ad forum noſtrum Eccleſiaſticum pertineant: eas pleraſque omnes hic inſerendas duximus. Nempe omnes cauſæ matrimoniales, earumque impedimenta, quemadmodum ea ſuperius, ſub titulo de Sacramento Matrimonii, commemorata ſunt, & quæ ex eis dependent, ſeu emergunt, ut ſunt divortii, adulterii, ſævitiæ, deflorationis, taxæ, dotis, aſcriptionis prolis, legitimationis, ubi dubitatur, num quis ex thoro legitimo natus ſit, nec ne. Item cauſæ hæreſis, blaſphemiæ in DEUM & Sanctos, violationis Templorum, ac aliorum ſacrorum locorum: injuriarum, quibus perſonæ Eccleſiaſticæ a laicis afficiuntur, & contra: Sacrilegii, & ſpoliationis Eccleſiarum, aliorumque piorum locorum, uſuræ, & aliorum criminum Eccleſiaſticorum, quorum

coërcitio & punitio de jure ad Epiſcopos pertinet, ſive ea ab Eccleſiaſticis, ſive a laicis perpetrata ſint. Præterea cauſæ beneficiales, Juris-Patronatus, fundationis, & privationis beneficiorum, decimarum majorum & minorum, jurium Epiſcopalium, Archi-Diaconalium, Decanalium, & Parochialium, annuorum redituum, ſeu cenſuum, & quorumvis proventuum, jurium, & ſervitutum Eccleſiarum, Monaſteriorum, Sacellorum, Fabricarum, Xenodochiorum, leproſoriorum, & aliorum piorum locorum, teſtamentorum quoque & legatorum ad pias cauſas: Omnes cauſæ contra Clericos ordinariæ noſtræ jurisdictioni ſubjectos, movendæ, ſive ſint reales, ſive perſonales, ſive civiles, ſive criminales, etiam hæreditariæ, eorum bona derelicta concernentes: cauſæ inſuper viduarum, orphanorum, & miſerabilium perſonarum, atque eorum, quibus juſtitiæ adminiſtratio ab aliis denegata fuit, & tandem etiam eorum laicorum, qui in obligationibus ſuis, foro ſuo renunciarunt, & ſi quæ ſunt aliæ ſimiles.

Ut cauſæ & actiones præmemoratæ nusquam alibi, quam coram Judice Eccleſiaſtico tractentur.

CAPUT IX.

Mandamus propterea omnibus & ſingulis Prælatis, Presbyteris, & Clericis, ac etiam laicis, jurisdictioni noſtræ ſubjectis, ut prædictas cauſas & actiones, ſi quæ eis nunc competunt, vel inpoſterum competierint, nusquam alibi, quam coram Nobis, ſeu Judicibus noſtris Eccleſiaſticis inſtituant, & proſequantur, & quilibet ſuos ſubditos, ut in cauſis & actionibus Eccleſiaſticis eis competentibus, idem faciant, inſtigent, cohortentur, & impellant. Contra autem, Nos omnibus, quibus fori noſtri Eccleſiaſtici uſus neceſſarius eſt, bona fide promittimus, Nos apud Judices & Conſiſtoriales noſtros, pœnis, & aliis remediis effecturos, ut id, quod eis antea præcepimus, exequantur, & obſervent.

Quomodo citationes, & alii proceſſus intimari debeant, & quæ ſit forma executionis.

CAPUT X.

Quandoquidem citationes, monitoria, edicta, & alii proceſſus a Judicibus noſtris decreti, propter majorem expenſarum devitationem, ex antiquiſſima conſuetudine, per Decanos rurales, Paſtores, & Clericos, intimari, & inſinuari conſueverint, & circa ejusmodi inſinuationem non parvi abuſus inoleverint: Idcirco ſtatuimus, & in vim præſtiti juramenti præcipimus, ut Decani, Parochi, Clerici, & Nuncii noſtri jurati, literas noſtras, atque Vicarii, & Officialis noſtri, noſtraque, & eorum Mandata, reverenter ubique recipiant, ac infra Dominicam diem, a tempore requiſitionis proxime ſequentem, ſine dolo & fraude, diligenter exequantur, diemque executionis tam in actu, quam in ſcriptura, nequaquam prolongent, Nunciosque literarum non tantum non prodant, ſed pro viribus defendant. In quibus quidem executionibus, dies, menſis, annus, nomen exequentis, & ejus, contra quem executio facta eſt, & locus executionis, a tergo proceſſus originalis, & annexæ copiæ, propria manu exequentis, apponantur in hac, vel in effectu ſimili verborum forma: Executum eſt hoc Mandatum, vel executus eſt hic Proceſſus, per me N. Parochum, vel Vicarium, vel Sacellanum Eccleſiæ in N. contra N. in faciem, vel ad domum, vel publice pro concione, vel affixione in valvis Eccleſiæ meæ Parochialis &c. Juxta qualitatem mandati & facti: Actum die tali, menſis talis, & anni talis. Et curent exequentes, ut proceſſum originalem & ſigillatum, parti ad cujus inſtantiam decretus eſt, & copiam annexam illi, contra quem emanavit, oſtenſo tamen originali, præſentent, & tradant. Si vero proceſſus ſit edictum publicum, in quo trina proclamatio requiritur, ut in cauſis matrimonialibus impedimentorum fieri ſolet, tum ita formetur executio: Executum eſt hoc edictum per me N. &c. in Eccleſia Parochiali N. in publica concione, prima vice Dominica tali,

ſecun-

ſecunda, Dominica N. vel tali feſto die, tertia denique Dominica tali: & caveant ſub pœna falſi, ne quis executionem ſcribat, niſi ipſemet, per ſe, & non per alium, proceſſum in faciem, vel alio modo, ut præſcriptum eſt, inſinuaverit: ut hujusmodi executioni, in judicio legitima fides adhiberi poſſit. Alioquin ſi ſecus factum fuerit, exequens a Judicibus noſtris graviter puniatur, partibus nihilominus, per male factas & indebitas executiones, gravatis ſeu neglectis, jure ſuo illæſo, & ſalvo permanente.

Quibus temporibus Proceſſus judiciales executioni mandari debeant.

CAPUT XI.

Proceſſus, & Mandata noſtra, & noſtrorum Judicum, quocunque tempore anni, etiamſi feriæ, ſeu vacantiæ ſint, a Presbyteris, & Clericis, atque Nunciis noſtris recipi, & inſinuari debent: excepto Natalis Domini, & Paſchatis tempore, in quo inter feſtum Sancti Thomæ Apoſtoli, & trium Regum, atque inter Dominicam Palmarum, & Quaſimodo geniti, proceſſus quidem recipi, ſed eorundem executio, donec prædicta tempora elabantur, differri debet. Idem dicimus de iis, qui ægroti in lecto decumbunt, & quibus eorum parentes, conjuges, vel liberi adultæ ætatis, defuncti ſunt, quibus infra triceſimum obitus diem, ejusmodi proceſſus inſinuari non debent, ne afflictis afflictionem addere velle videamur: niſi cauſa matrimonialis, vel periculum in mora eſſet, tum enim quocunque tempore, etiam infra triceſimum diem obitus intimari poſſunt, & debent.

Quibus diebus audientia judicialis in foro noſtro habeatur, & in quibus nulla.

CAPUT XII.

Ut autem dies judiciales in Parochorum, & aliorum notitiam deducantur, quo melius partes litigantes, (ne fruſtra itinerando, vel diutius expectando, inutiles & majores ſumptus faciant) pro conſequenda juſtitia huc remittere poſſint: Nos eos dies, quibus per circulum anni, juſtitia adminiſtrari non ſolet, quas Ferias, vel Vacantias appellamus, huc inſerendas, & a diebus judicialibus diſcernendas duximus. Primum igitur cunctis notum eſſe volumus, omni die judiciali, ſi adſint partes litigantes, vel alia negotia, duas in Conſiſtorio noſtro haberi ordinarias audientias: alteram mane hora primarum, alteram hora veſperarum, ab hac tamen regula excipiuntur omnes Dominici, & alii feſti dies, ſupra ſub titulo, de Feſtis diebus, enumerati: Primæ deinde Feriæ ſunt a feſto Divi Thomæ Apoſtoli uſque ad alterum diem poſt Hilarii: Secundæ, inter Dominicas Eſto mihi, & Invocavit, quæ Bacchanales dicuntur: Tertiæ, inter Dominicam Palmarum, & Quaſimodo geniti: Quartæ, a Dominica Vocem jucunditatis, uſque ad alterum poſt feſtum Aſcenſionis Domini: Quintæ, inter feſtum Pentecoſtes, & Dominicam Trinitatis: Sextæ, a feſto Sancti Jacobi Apoſtoli, uſque in ſequentem poſt feſtum Sancti Bartholomæi Apoſtoli, propter meſſem: & ultimæ denique vacantiæ a feſto Sancti Michaëlis uſque in alterum poſt feſtum Sancti Galli, propter vindemias inſtitutæ: niſi partes præſentes, iis feriis, quæ non in honorem Dei, ſed ob utilitatem communem, vel alias cauſas inſtitutæ, ut ſunt Bacchanales, meſſium, & vindemiarum, ſua ſponte renunciarent: tum enim, quemadmodum hactenus factum fuit, privatim in Judicum noſtrorum ædibus, audientur, & expedientur. Præterea in ſubſequentibus diebus, qui partim Feſta Chori, & partim Feſta Conſiſtorialia ſunt, ante meridiem nulla habetur audientia. Videlicet in menſe Januario feſtum Sancti Ivonis, Sebaſtiani, & Converſionis Pauli: In Februario, Sanctæ Agathæ, Dorotheæ, & Cathedræ Petri: In Martio, Sancti Fridolini, & Gregorii: In Aprili, Sancti Marci: In Majo, Inventionis Sanctæ Crucis, & feria ſecunda poſt feſtum Trinitatis: In Junio, Sanctorum Joannis & Pauli: In Julio, Viſitationis Mariæ, Udalrici, Margaretæ, & Annæ: In Auguſto, Sancti Gebhardi: In Septembri, Sanctæ Verenæ, Felicis, & Regulæ, & Exaltationis Sanctæ Crucis: In Octobri, Sancti Galli, Lucæ Evangeliſtæ, &

& undecim mille Virginum: In Novembri, Omnium animarum, & Præſentationis Mariæ: In Decembri, Sancti Elogii, Barbaræ, Conceptionis Mariæ, & Luciæ. Quum autem proceſſus noſtri, eorumque contentæ citationes, admonitiones, vel mandata, plerumque ad nonam, & nonnunquam etiam ad decimam quintam diem, poſt inſinuationem fiant, Presbyteros, & Clericos omnes, hic obiter admonendos duximus, quod dies ille, in quo executio ſcribitur, in numero novem vel quindecim dierum non computatur, & ultimus citato vel admonito currit, donec Judex in poſteriori audientia, hora veſperarum pro tribunali ſederit: ubi vero ultimus dies currentis termini, in diem Dominicum, vel feſtum, vel in vacantias inciderit, quod tum terminus erit ad proximum ſequentem diem juridicum. Quæ ſi Clerici noſtri noverint, partes litigantes ita remittere, & inſtruere poterunt, ne fruſtra itinerando & tempus & ſumptus perdant.

Ad quorum proceſſuum executionem quilibet Clericus teneatur.

CAPUT XIII.

Quo minus Parochi & Clerici noſtri executionibus proceſſuum graventur, curabimus Nuncios, ſeu Pedellos literatos habere, qui per ſe abſque Presbyterorum opera, proceſſus exequantur. Attamen Clerici, qui noſtræ juriſdictioni ſubſunt, eos proceſſus, quos exequendos partes ipſæ attulerint, vel ſi Nuncii jurati perſonas, contra quas proceſſus diriguntur, domi ſuæ non invenirent, vel ſi Clerici eos minori periculo inſinuare poſſent, quam Nuncii, eos nihilominus exequantur, quilibet Parochus, vel Rector Eccleſiæ, contra Parochianos ſuos, tam Clericos, quam laicos, & quilibet Sacellanus & inferior Clericus, contra Parochum ſuum: Decani vero vel Camerarii rurales, contra eos Parochos & Presbyteros Capituli ſui, qui unici ſunt in ſuis Eccleſiis, & nullos minores Clericos ſub ſe habent, exequantur.

Rei in actionibus perſonalibus, in propria perſona, comparere, & ad factum ſuum reſpondere debent.

CAPUT XIV.

Utque diſpendioſæ litium protractioni obvietur, decernimus, ut in omnibus actionibus perſonalibus, ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus, Judices noſtri, Vicarius videlicet, & Officialis, curent, reum, quoad ejus fieri poteſt, perſonaliter comparere, & ad factum ſuum proprium, non admiſſo Procuratore, reſpondere, quemadmodum in cauſis matrimonialibus hactenus factum fuit, niſi legitimo ipſius rei impedimento ſummarie ſaltem aut veriſimiliter conſtet.

Quomodo, in quibus caſibus, & contra quos ſententia excommunicationis ferenda ſit.

CAPUT XV.

Quamvis excommunicationis gladius (*a*) Eccleſiaſticæ diſciplinæ & jurisdictionis nervus, & ad populos in officio continendos valde ſalutaris, & præterea ad compellendos reos, ut juri ſe ſiſtant & judicatis pareant, neceſſarius quodammodo ſit: ſobrie tamen, magnaque circumſpectione exercendus eſt. Proinde Vicario, & Officiali noſtro, & aliis, qui in Civitate & Diœceſi noſtra jus excommunicandi habent, ſerio prohibemus, ne levibus ex cauſis excommunicationis ſententiam contra aliquem ferant: ſerventque in cauſis judicialibus, tam civilibus, quam criminalibus, illud, quod Sacrum Concilium Tridentinum ſancivit, videlicet, ut quandocunque executio realis vel perſonalis in qualibet parte judicii, propria auctoritate ab eis fieri poterit, contra quoscunque tam Clericos, quam laicos, potius per mulctas pecuniarias, quæ piis locis ibi exiſtentibus aſſignentur, ſeu per pignorum captionem, perſonarumque diſtrictionem, per ſuos proprios aut alienos Executores, faciendam, ſive etiam per privationem beneficiorum, aliaque juris remedia, quam per Eccleſiaſticas Cenſuras & inter-

(*a*) C. 3. de Reform. Seſſ. 25.

terdicta procedant: Quod ſi executio realis vel perſonalis adverſus reos, hac ratione fieri non poterit, ſitque pertinax erga Judices contumacia, tunc eos etiam anathematis mucrone, arbitrio eorum, præter alias pœnas ferire poterunt; in cauſis quoque criminalibus, ubi executio realis vel perſonalis, ut ſupra, fieri poterit, erit a cenſuris abſtinendum. Sed ſi dictæ executioni facile locus eſſe non poſſit, licebit Judicibus noſtris, hoc ſpirituali gladio in delinquentes uti: ſi tamen delicti qualitas, præcedente bina ſaltem admonitione, etiam per edictum, id poſtulet.

Qualiter, & quibus pœnis contra contumaces procedendum, quominus cenſuris Eccleſiaſticis opus ſit.

CAPUT XVI.

Et quandoquidem excommunicationis ſententia, quantumvis cuilibet Chriſtiano homini plurimum formidanda, non tantum parum timeatur, ſed paſſim etiam contemptui & ludibrio habeatur: hinc fit, quod proceſſus diu multumque protelatur. Cum igitur malo nodo malus quærendus ſit cuneus, ſtatuimus & diffinimus, ut ſi quis in cauſis civilibus ſeu prophanis, in quibus ſalus animæ principaliter non verſatur, peremptorie in jus vocatus, nec ſe ſiſtere, nec litem conteſtari velit, iterato citetur, cum admonitione, ut ad libellum, ſeu petitionem ſummariam agentis, cujus copia eidem una mittatur, & tradatur, reſponſurus compareat: deinde ſi tertio citatus monitusque ſub pœna confeſſati, reſpondere detrectaverit, perinde habeatur, ac ſi contenta libelli ſive petitionis confeſſus fuiſſet: demum ut cautius & ſecurius procedatur, actor prævia alia citatione, ſi teſtes habuerit, admittatur, ſin minus, juramentum illi ex officio Judicis deferatur: Quibus rite peractis, aliiſque obſervari ſolitis, obſervatis, in cauſa concludatur, & ſententia diffinitiva feratur, in cauſis vero mere ſpiritualibus, & in quibus ſalus animæ vertitur, a veteri conſuetudine non recedendum eſſe cenſuimus.

Qualiter contra eos procedendum ſit, ad quos non patet facilis vel tutus acceſſus.

CAPUT XVII.

Ubi autem ad reum difficilis eſſet acceſſus, ſufficeret una citatio peremptoria in faciem, cum inſerta copia libelli, ſeu ſummariæ petitionis, adjuncta monitione, ut eidem, ſub pœna confeſſati, reſponſurus compareat, eaque certificatione, quod inpoſterum, quotiescunque per ſe, vel Procuratorem ſui copiam non fecerit, vel Judici non paruerit, non amplius in faciem, ſed in valvis Eccleſiæ noſtræ Conſtantienſ. ſit citandus. Caſu autem, quo nullus omnino ad eum tutus pateret acceſſus, nullusve Nuntius, qui ob metum, potentiam, vel tyrannidem rei, citationem in faciem, vel ad domum inſinuare auderet, aut vellet, is in valvis duarum aut trium domicilio ejus propinquiorum Eccleſiarum Parochialium, ad quas tutus eſt acceſſus, cum prædicta clauſula, & per edictum publicum citari, & deinde eo modo, de quo in præcedenti Capite dictum eſt, contra eum, uſque ad ſententiam diffinitivam, incluſive, procedi poterit.

Quibus pœnis ad executionem rei judicatæ deveniendum ſit.

CAPUT XVIII.

At ubi ad executionem rei judicatæ perventum, & condemnatus in ſolvendo, vel ſatisfaciendo negligens fuerit: eidem primum non ſub excommunicationis, ſed pecuniaria pœna, ad minus trium aureorum, vel plurium, juxta cauſarum, & perſonarum qualitatem, in leproſorium, aut xenodochium, vel ſi illud non indiguerit, nullumve in eo loco eſſet, in aliorum pauperum uſum, vel ſi Eccleſia ipſius loci, ubi condemnatus domicilium habet, reſtauratione egeat, maleve ornata & inops ſit, ejusdem fabricæ aſſignandorum, mandetur, ut ſententiæ & rei judicatæ pareat. Ubi autem condemnatus ne hac quidem pœna commoveretur, tum ad pignorum captionem, perſonæ diſtrictionem, beneficii privationem, excommunicationis inflictionem, vel alia juris, & a Sacro Concilio permiſſa remedia confugiendum erit.

Judex

Judex commiſſas mulctas piis locis aſſignare debet, quibus eaſdem exigere negligentibus, Seminarium ſubſtituitur.

CAPUT XIX.

Commiſſa aliqua mulcta pecuniaria, Judex cauſæ in Decreto excommunicationis, vel aliarum ſequentium pœnarum, ſeu juris remediorum, eandem xenodochio, leproſorio, aliisve pauperibus Chriſti, vel fabricæ Eccleſiæ, ut prædictum, pro ſuo arbitrio, applicet, illudque in Decreto inſeri curet, & Procuratores illius loci pii, cui mulctam aſſignavit, admoneat, ut eandem a condemnato amice & extrajudicialiter, ſin minus per ſententiam & Decretum Judicis Eccleſiaſtici, infra trium menſium ſpatium, exigant: Ubi autem, effluxis tribus menſibus, Procuratores illius pii loci, mulctam hujusmodi non exegiſſent, aut ſaltem pro eadem exigenda judicialiter non inſtitiſſent, tunc Oeconomum Seminarii noſtri, loco ejusdem Seminarii, in jus eorum, quibus mulcta primum aſſignata fuit, hoc præſenti Decreto ſurrogamus, & ſurrogatum eſſe volumus.

Excommunicatos eſſe vitandos.

CAPUT XX.

Præcipimus deinde, ut excommunicationis cenſura, jure non tantum humano, ſed & Divino id ipſum poſtulante, ab omnibus timeatur: utque excommunicati in familiari converſatione vitentur, & a nemine recipiantur, quemadmodum antiquiſſima Concilia, ſub gravis reatus incurſu, fieri præceperunt: utque in Clericos contrafacientes, præter id, quod minorem excommunicationem incurrunt, Procurator noſter Fiſcalis ſevere animadvertat, ei hoc noſtro Decreto injungimus, & mandamus.

De Viſitatoribus.

TITULUS XIX.

Totam Diœceſim ſingulo biennio, particulares autem Eccleſias bis ſaltem quotannis, viſitari debere.

CAPUT I.

POſtremo (*b*) ut ea omnia, quæ in hac Synodo mandavimus, atque publicavimus, firmius manu teneantur, & obſerventur; curabimus poſthac, ſecundo quoque anno totam Diœceſim noſtram, & Capitula, ſeu Decanatus quosvis, quotannis ad minus bis, per Decanos, ſeu alios eorundem Superiores, viſitari, quorum quisque in ſuo Capitulo, ſuorum Confratrum & rerum Eccleſiaſticarum ſibi ſubjectarum diligentem inquiſitionem faciet, ut poſtea de enormioribus exceſſibus, defectibusque, Nos, aut Vicarium noſtrum, vel etiam Generales Viſitatores noſtros, certiores facere queat.

De Generalibus Viſitatoribus, & eorum juramento.

CAPUT II.

Delegabitur autem hoc viſitandi munus (*c*) Archi-Diaconis Eccleſiæ noſtræ Cathedralis, & Vicariis noſtris in Pontificalibus & Spiritualibus, ſeu etiam aliis probis, doctis, ac boni nominis viris: qui non ſolum Parochos, & eorum Eccleſias, ſed etiam Cathedralem, Collegiatas, & Regularium Eccleſias, Scholas, & Seminaria, juxta Tridentini Concilii præſcriptum, ira, odio, amore, & affectibus pravis remotis, viſitabunt, curabuntque, ut omnium Eccleſiarum & Capitulorum Statuta examinentur, revideantur, &, juxta formam & præſcriptum Decretorum Sacri Concilii, & præſentis Synodi, reformentur, Nobisque ad confirmandum exhibeantur. Et aſtringentur Viſitatores juramento, non perfunctorie, ſed fideliter ac diligenter tam ſalutare, neceſſariumque munus effecturos, ita ut cognoſcant de fide, vitæ ſanctimonia, ac moribus, cum Paſtorum, tum ſuarum ovium, quo minus in poſterum doctrinæ ſinceritas ullo errore corrumpatur, vitiisque vita maculetur, & rectius, atque diligentius Paſtores miniſteria ſua obeant, & quod de ſingulis viſitationibus Nobis, ſeu Vicario noſtro in Spiritualibus, fidelem ac veracem relationem ſint facturi. Interim caveant Viſitatores, ne cuiquam inutilibus ſumptibus ſint graves, nec quicquam pro viſitatione poſtulent, aut accipiant, exceptis tantum victualibus, quæ frugaliter, moderateque adminiſtrentur.

De

(*b*) C. 3. de Reform. Seſſ. 24.

(*c*) Eod. C. 3. de Reform. Seſſ. 24. & alibi.

Digitized by Google

De Synodorum Celebratione.

TITULUS XX. & ult.

Synodum quotannis celebrari debere.

CAPUT I.

CUm autem Synodorum celebrandarum ratio, (*d*) in tanta rerum Eccleſiaſticarum perturbatione, ad conſervandam unitatem fidei,& morum honeſtatem, atque totius gregis ſalutem, neceſſaria ſit; decernimus, Synodos noſtras Diœceſanas in poſterum, niſi juſtis cauſis impediamur, anniverſarias eſſe, imo toties, quoties neceſſitas Eccleſiæ, & Diœceſis noſtræ poſtulaverit, celebrari debere. Quibus non ſolum Ordinariæ noſtræ jurisdictioni ſubjecti, ſed etiam exempti, qui de jure ad illud aſtringuntur, omnes intereſſe teneantur.

Deputantur Executores horum Statutorum.

CAPUT II.

Cum autem parum eſſet leges condere, niſi eſſent, qui eas exequerentur: idcirco in Executores præſentium Statutorum Synodalium, ordinamus, & deputamus Cathedralis noſtræ, Collegiatarumque Eccleſiarum, & Monaſteriorum Prælatos, atque Decanos rurales, quemlibet in ſua Eccleſia, Monaſterio, vel Decanatu, in iis, quæ ipſis de jure, & harum Conſtitutionum virtute, commiſſa & demandata ſunt. Præ cæteris autem omnibus, Vicarius & Officialis, nec non Sigillifer & Procurator noſter Fiſcalis, eorumque jurati Subſtituti, & alii, quos in poſterum deputabimus, ſupradicta omnia, quantum cuilibet, pro ratione ſui (*e*) incumbit, & eis de jure licet, ad debitum effectum deducant, quod ut faciant, eis in vim juramenti ſui Nobis præſtiti, præcipimus.

Omnia in hac Synodo ſtatuta, judicio & approbationi Sedis Apoſtolicæ ſubjiciuntur.

CAPUT III.

Poſtremo omnia & ſingula, quæ in hac Synodo a Nobis determinata, decreta, ſtatuta, & acta ſunt, Nobis declaranda reſervamus, illaque ea, qua debemus obedientia & reverentia, auctoritati ac judicio Sanctiſſimi Domini Papæ & Sedis Apoſtolicæ, emendanda, corrigenda, augenda, minuenda, approbanda, vel rejicienda ſubjicimus.

JOANNES GOEZIUS U. J. D.
in Actuarium & Notarium præſentis Synodi deputatus iſt.

Lunig Spicil. Eccleſ. Contin. II.

(*d*) C. 2. de Reform. Seſſ. 24.

(*e*) *Supple*: officii.

BREVE PII V. PAPÆ

AD CLERUM FRISINGENSEM, (*)

De SYNODO, ex Tridentini Concilii Decreto celebranda, & de erigendo, dotandoque Seminario.

Eodem anno MDLXVII.

DILECTIS FILIIS ABBATIBUS, CAPITULIS, PRÆPOSITIS, CANONICIS, ET CLERO UNIVERSO IN FRISINGENSI DIŒCESANA SYNODO CONGREGANDIS.

DILECTI FILII, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

PRæter alia, quæ in Sacro Oecumenico Tridentino Concilio ad tollendos abuſus, & reformandam Eccleſiaſticam diſciplinam, utiliter admodum & provide ſtatuta ac ſancita fuerunt, nemo eſt, qui non intelligat, quantopere Decretum ejus de Diœceſanis Synodis habendis ſalubre, & hoc tam calamitoſo Eccleſiæ tempore neceſſarium fuerit. Itaque vos omnes & ſingu-

ſingulos in Domino hortandos duximus, ut ipſius Eccleſiæ neceſſitatem vobiſcum reputantes, in veſtra Synodo celebranda fideliter & diligenter officium veſtrum Deo, ipſique Eccleſiæ præſtetis, & quæ juxta Sacros Canones, ipſiusque Tridentini Concilii Decretum, in tali Synodo agenda, conſtituenda, corrigendave fuerint, ita agatis, conſtituatis, & corrigatis, ut ipſa Eccleſia fructum, quem optamus, ex hujusmodi Synodi celebratione percipiat, nosque religioſum & pium ſtudium veſtrum collaudare in Domino debeamus. Quia vero Seminarium, ſicut idem Concilium decrevit, in eadem Eccleſia inſtituere in primis expedit, atque adeo neceſſarium eſt, in quo pro Diœceſis Friſingenſis magnitudine certus puerorum & adoleſcentium numerus bona ad virtutem & pietatem indole præditorum, qui ſpem afferunt, ſe Eccleſiæ, ipſique Diœceſi eſſe utiles evaſuros, ſub virorum fidei, vitæque probatiſſimæ cura atque regimine alatur, & bonis moribus ac diſciplinis Eccleſiaſticis inſtruatur: ad eos autem alendos, quia non parvis ſumptibus opus eſt; veſtrum officium eſt, ut pro rata veſtrorum Eccleſiaſticorum redituum portione ſubſidium aliquod annuum in tam pium & utile opus propenſe conferatis. Quod ut faciatis, vobis in virtute ſanctæ obedientiæ mandamus, atque præcipimus. Qua eadem de re vobiscum mandato noſtro coram aget dilectus Filius, Magiſter Joannes Philſterus, Canonicus Friſingenſis, qui has vobis literas reddet, ejus orationi fidem habeatis. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris, die ultima Februarii, M. D. LXVII. Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Lunig Spicil. Eccleſ. Contin. II.

(*) Mauritius de Sandicell, Friſingenſium Antiſtes quinquageſimus, anno 1566. 18. Octob. ob virium corporis imbecillitatem Epiſcopali onere, curaque regendæ Diœceſis ſe abdicaverat. Ejus in locum ex Cathedralis Collegii votis, eodem ipſo anno, ut *Meichelbeckius Hiſt. Friſingenſis T. II.* ſcribit, ſuffectus eſt Erneſtus Dux Bavariæ, duodecim tunc annorum Princeps. Nondum tamen ea ſuffragatio a Romano Pontifice rata habita fuiſſe videtur menſe Februario anni 1567., cum duo hæc, quæ exhibemus, ad Clerum Friſingenſem data fuere Brevia Apoſtolica de Synodo celebranda.

Prima hæc eſt Eccleſiaſtica dignitas, quæ Erneſto collata fuit, ad quam plura dein & ampliora ex aliarum Eccleſiarum Infulis ornamenta acceſſere: nam anno 1573. Epiſcopus Hildeſienſis: anno 1581. Leodienſis: anno 1580. Archi-Epiſcopus Colonienſis, loco Gebhardi Truchſeſii, ac demum 1585. Epiſcopus etiam Monaſterienſis renuntiatus fuit, unde frequentior ejusdem hoc noſtro in opere recurret mentio.

Aliud Breve ejusdem Ssmi PII V.

Ad ABBATES quorumcunque Ordinum, & PRÆPOSITOS Friſingenſis Diœceſis, quo eosdem ad mores reformandos, iterumque ad Seminarium exſtruendum hortatur.

Anno eodem.

DILECTIS FILIIS, ABBATIBUS QUORUMCUNQUE ORDINUM, ET PRÆPOSITIS, IN FRISINGENSI DIŒCESI CONSTITUTIS.

DILECTI FILII, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

CUm nobiſcum ipſi cogitamus, quæ res materiam præbuerit tot, tantisque peſtiferis hæreſibus, quæ in Germania ortæ per univerſas poſtea fere Chriſtiani nominis Provincias propagatæ fuerunt, tanti mali cauſam præcipue fuiſſe, judicamus corruptos Prælatorum mores, qui officii ſui immemores, ac ſalutis obliti, Eccleſiaſticorum bonorum fructus & reditus non in pios & honeſtos, ut debuerant, uſus convertentes, ſed ad voluptates ſuas, ad luxum, ad pompas, & vanitates ſæculi abutentes, eandemque vivendi licen-

centiam iis, quibus præerant, permittentes, & exemplo eos ſuo corrumpentes, maximum apud laicos odium, contemptionem, & invidiam non immerito contraxerunt. Ita enim factum eſt, ut populos, illorum vitæ nequitia vehementer offenſos, hæretici facile hæreſum ſuarum venenis infecerint, eisque quidquid voluerint, quamvis impium, & Catholicæ veritati aperte repugnans, perſuaſerint. Quod cum ita ſit, huic malo nullum conſtat aptius, nec magis neceſſarium adhiberi poſſe remedium; quam, ut ii, qui licenter & inhoneſte ad hoc tempus vixerunt, de ſalute ſua & de commiſſo ſibi officio diligentius cogitantes reſipiſcant, & ſeſe ac vitam ſuam corrigant, recordantes, ſe actionum ſuarum in tremendo Judicii die rationem eſſe æterno illi Judici reddituros. Itaque de veſtra, & eorum ſimul, quibus præeſtis, ſalute ſolliciti, in Domino vos hortamur, & paterne admonemus; ut unusquisque veſtrum in vitam & mores ſuos diligenter inquirens, in ſeipſo corrigat, quidquid corrigendum eſſe, ſua eum conſcientia monuerit; & dum poteſt, dum tempus habet, præteritas culpas & negligentias pœnitentia ac morum mutatione redimere properet; & cum vitæ honeſtioris exemplo, tum etiam hortando, monendo, arguendo, & increpando, eos, quibus præeſt, corrigere, & ad bonam, ut dicitur, frugem reducere ſtudeat, quidquid in eis emendandum & reformandum noverit, ſecundum Sacros Canones, & Ordinis ſui regularia inſtituta emendans, atque reformans. Etſi autem communiter aliis literis omnes, qui Diœceſanæ Friſingenſi Synodo interfuturi ſunt, hortati ſumus, ut ad Seminarium, in Civitate Friſingenſi ex Decreto Sacri Tridentini Concilii inſtituendum, de reditibus beneficiorum Eccleſiaſticorum conferant; tamen his quoque literis vos proprie hortamur, ut prompto animo in opus tam pium, quantum æquum fuerit, pro modo redituum veſtrorum conferatis, cum nullam in rem, vel Deo gratiorem, vel Eccleſiæ ac toti Diœceſi ſalubriorem, eam pecuniam erogare poſſitis. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris, die ultima Februarii, M.D.LXVII. Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Lunig Spicil. Eccleſ. Contin. II.

SYNODUS ULTRAJECTENSIS

Anno Chriſti MDLXVIII. Pii V. Papæ III. Maximiliani II. Imp. IV.

SUB FRIDERICO SCHENCKIO, ARCHI-EPISCOPO.

NOvam rurſus Anno 1568. Ultrajecti ſub Frid. Schenckio Archi-Epiſcopo habitam fuiſſe Synodum, ex *Heuſſenii Batavia Sacra* diſcimus. Illius convocandæ eadem cauſa fuit, quæ prioris Concilii Provincialis Ultrajectini, anno 1565. (*) ab eodem Archi-Epiſcopo celebrati: nimirum ut Concilium Tridentinum plene ac integre, quoad omnia ejusd. Statuta reciperetur. Qua in re quid geſtum fuerit, Heuſſenii verbis & fide damus.

"Cum Eccleſiaſticus ordo, inquit Heuſſenius, Archi-Diaconi ſcilicet, & quinque Eccleſiarum Collegia adhuc diſcrimen aliquod facerent, & aſſererent, Fidei quidem ſe Profeſſionem, errorum reformationem, cætera omnia (Concilii Tridentini) libenter admittere; at quæ de extraordinaria jurisdictione capita eſſent, & quædam alia ambigui ſenſus, ea nullo modo poſſe: ante biennium factam eſſe a Parmenſi Interpretationem, hac ſe uſuros; Inſtabat his interim, apud Trajectum in Synodo congregatis, Dux Albanus, literis ad eos Belgica lingua datis Bruxellis XI. Maji anno 1568. latine a nobis redditis."

FER-

(*) Vide ſupra hoc Tomo *pag.* 120. ubi Provincialem Synodum Ultraject. anni 1565. ex ejusdem *Heuſſenii Batav. Sacra* retulimus.

FERDINANDUS ALVAREZ TOLETANUS, DUX ALBANUS, REGIUS PRÆFECTUS, AC EXERCITUS GUBERNATOR.

REverendi in Domino Patres, Reverendi, Venerandi, Ampliſſimi, Circumſpecti, & ſingulariter Dilecti. Quandoquidem Rex, Dominus noſter Clementiſſimus, nobis ad Regias Belgii Provincias delegatis, ſpecialiter & ante omnia commendarit ac juſſerit, omnem operam ac diligentiam adhibere atque impendere, ad verum, avitum, Catholicumque fidei cultum, qui actis retro temporibus (cui Deus medeatur) validiſſime, ut notum eſt, concuſſus, graviſſimum diſpendium tulit, reſtaurandum, reſarciendum, conſervandumque: mandarit inſuper diſerte, ſe velle ac decernere, ut Decreta Tridentini Concilii quoad omnes & ſingulos articulos ab Eccleſiaſtico Ordine obſerventur, atque operi mandentur, tanquam medium propoſito ſuo promovendo congruentiſſimum: cum ſi idem Ordo Eccleſiaſticus, ſicut eminentior eorum ſtatus exigit, in vitæ inſtituto, moribus, ac diſciplina aliis præluceat, bi ad eorum normam facilius, quæ fidei atque morum boneſtatis ſunt, ſectentur; prætermittere non potuimus, quin Reverendiſſimum in Deo Patrem, ac Dominum Archi-Epiſcopum Ultrajectinum hujus commoneremus, quo ipſe juxta hoc Regis conſilium ac beneplacitum obſervari, & executioni mandari curet dicti Tridentini Concilii Decreta, atque Diœceſis ſuæ Clerum quantocius convocet, ad hæc eis denuntianda, eis præcipiendum, apud eos inſtandum, modis omnibus eos compellendos, ut ad prædicta Decreta, & ad ſingulos articulos in eis contentos, ſe ſe conforment, vitam, moresque componant, ac inſtituere non deſiſtant: cum hoc ſit Regis beneplacitum. Cæterum idem Rex jubet, ut prædictus Archi-Epiſcopus ea auctoritate, quæ in præfatis Concilii Decretis ei defertur, ſine mora fruatur, ſepoſitis excuſationibus & effugiis omnibus, & non obſtantibus privilegiis, exemptionibus, oppoſitionibus a vobis prætenſis, vel prætendendis, aut interjectis appellationibus, tanquam nullis ac invalidis habendis, prout ex prædicto Archi Epiſcopo plenius cognoſcetis; cui fidem adhibere, obedientiamque, uti dictum eſt, integram præſtare ex Regis Imperio, ſi vobis ac ſaluti conſultum vultis, tenemini. Celare vos interim non poſſumus, quod propoſitum nobis ſit, præfato Archi-Epiſcopo ad præſtanda, quæ juſſa ſunt, atque ad comprimendum immorigeros omni vi, atque opere ſuccurrere; certiſſime perſuaſum habentes, id eſſe Regis noſtri beneplacitum, ſicut & Reverendiſſimo Archi Epiſcopo addiximus operam noſtram, quam rogati etiam præſtabimus ad exequendum tale, quod & Rex vos (*) celare juſſit, tantummodo ut cauti ſitis.

Datæ Bruxellis V. Idus Maji, anno 1568. Subſcriptum erat: *F. F. A. Dux Albanus.* Et paulo infra: *Berthy.* Dorſo inſcriptum erat: *Reverendo in Deo Patri, Reverendis, Venerandis, Ampliſſimis, Circumſpectis, ſingulariter Dilectis Epiſcopis, Præpoſitis, Abbatibus, Archi-Diaconis, Decanis, Canonicis, aliisque Eccleſiaſtici Ordinis Viris, in Synodo Diœceſis Trajectenſis modo Ultrajecti congregatis.*

Inferius habebatur: *Tranſumptum hoc collatum cum autographa Epiſtola ſubſignata ut ſupra, huic conſentit, per me*

LAMZWEERDE.

Cumque adhuc quandam dubietatem circa nonnulla per Tridentinum decreta obtenderent Prælati, urgente receptionem Archi-Epiſcopo; deprecatum Bruxellas mittunt, quibus ſevere Albanus reſpondét, omnino gerendum morem eſſe; idque ita Regem velle, nam quæ nuper a Parmenſi conceſſa dicerent, ea iniquam temporum conditionem extorſiſſe. Reſponſum eſt Gallico ſermone.

SOn Excellence ayant vû le rapport de ces Remonſtrances & pieces y jointes, declare; qu'eſtant tres bien informés de la volonté du Roy, qui eſt, que Sa Majeſté entend & veult, les Decrets du St. Concile General de Trente être punctuelement executez & obſervez en tous ſes Royaumes, Pays, & Etats, ſans reſtriction, limitation, ni alteration quelconque, & nommement en ces Pays, ou il y en a tant plus de beſoing, comme le deſordre, y eſt plus avant venu, afin memes d'y oſter les ſcandales, que y ſont, icelle Son Excellence n'auroit peu laiſſer de fare entendre aux Remonſtrans l'ordonnance de Sa dite Majeſté, & à ces fins envoyer a Utrecht Commiſſaires, pour de la part de Sa Majeſté aſſiſter à l'Archevêque, pour plus facile & prompte execution de celuy Concile; par quoy ces Remonſtrans feront bien, de ſe conformer en choſe ſi ſaincte & pieuſe, au bon vouloir tant de Sa Sainteté, que de Sa Majeſté, ſans ſe arreſter, ni delayer à pretext, que paſſe deux ans pour la difficulté du tems, & eſtimant, que ce ſeroit pour

(*) *addendum videtur:* non

pour peu de mois l'un leur pouvoit avoir accordé d'advertir Sa dite Majeſté de leur Remonſtrance alors exhibée, pour y avoir, ſon ordonnance, ce que preſentement ceſſe, n'ayant Sa Majeſté voulu entrer en quelque particuliere examination de ſes dites Remonſtrances, n'y donner particulier ordonnance; ainſi reſolu & arreſte generalement, que tous les Eccleſiaſtiques, & aultrez ſubjects euſſent à ſe conformer, & ſimplement acquieſcer au dite Concile General. Fait par Son Excellence à Bruxelles le XV. jour de Juin a. 1568. & ainſi eſtoit ſubſcript: *F. F. A. D. d'Alva;* & encore plus-bas: *Berthy.*

Plus-bas: *Collationée ceſte Apoſtille avecque l'Originale Apoſtille eſcripte au marge de certaine requeſte, & ſoubſignée comme deſſus, accorde ceſte copie. Temoing moy*

LAMSWEERDE.

Subinde 4. Julii ſequentes Articuli *clarius elucidati* per Reverendiſſimum Archi-Epiſcopum Trajectenſem, præſentibus Regiis Commiſſariis, quinque Eccleſiarum Capitulis fuere propoſiti.

ARTICULI clarius, quam nuper elucidati ex Concilii Tridentini Statutis & Decretis, per Prælatos & Capitula, atque Canonicos V. Eccleſiarum Trajectenſium receptis, & acceptatis excepti, & obedienter ſervandi.

PRimo, ut non ſolum inferior Clerus, ſed etiam V. dictarum Eccleſiarum tam capita, quam membra, in moribus & veſtitu abjiciendo, ſcilicet caligas, calceos, ſagula, & indumenta perſonis Eccleſiaſticis indigna, deinde in converſatione honeſta, vitando Monaſteria Virginum & Religioſarum, tabernas, choreas, venationes, luſus & cantica indecora, a Sacris Canonibus (quos ſervari vult Concilium Tridentinum) interdicta; ad hæc in Chori frequentatione & tertiæ partis omnium fructuum ratione diſtributionum, horis Canonicis intercedentibus(*) præſtandarum aſſignatione, ſe præbeant obedientes Concilio Tridentino: aſſignatione, inquam, facienda tam ex fructibus dignitatum, quam officiorum, ſcilicet Scholaſtriarum, Theſaurariarum, & certarum Præpoſiturarum, atque Canonicatuum & Præbendarum in dictis quinque Eccleſiis provenientibus; his etiam in omnibus Collegiatis Eccleſiis per totam noſtram Diœceſim ſimiliter inviolate obſervandis: & Epiſcopo præſatorum fructuum quantitas indicetur, ut proportionabiliter diviſionem ex eis faciat, ſecundum latiorem dicti Concilii tenorem.

Pariter obediant eidem Concilio quoad reſidentiam, ne ultra tres menſes quolibet anno abſint. Item in honeſtate vitæ, ne vel attonſis ſint crinibus, vel barbas deferant: pariter & in incontinentia, ut concubinas amoveant, nec earum contubernia repetant, nec alias ſuperinducant, aut recipiant.

Ut quoque obediant in recipiendis Ordinibus Sacris: ut dimidia ſaltem pars Canonicorum ſint Presbyteri, cæteri vero Diaconi & Subdiaconi, poſtquam Ordines unicuique Præbendæ & Canonicatui (ſecundum Concilium) fuerint aſſignati & annexi: & utrum tunc Poſſeſſores eorundem Canonicatuum, vel eorum Succeſſores tantum ad dictos Ordines teneantur, conſulendus erit Sanctiſſimus Dominus noſter Pontifex Romanus, ante Feſtum Remigii proximum.

Ut omnes in Eccleſia per ſe Divina & non per Subſtitutos obeant, ac officia ſua adimplere debeant; alioqui ad id compellendi juxta Concilium.

Ut habentes Beneficia curata, ſeu Dignitates, quibus cura imminet animarum, vel quibus ex fundatione, Statuto, vel conſuetudine annexus eſt ordo Sacerdotalis & Presbyterii, curent hi primo quoque tempore ſe in Sacerdotes ordinari: maxime, ſi ultra annum fuerint in poſſeſſione talium dignitatum; cum intra annum a tempore adeptæ poſſeſſionis ad Sacerdotium ſe promoveri curare debuiſſent.

Ut cauſæ Matrimoniales, criminales, & incontinentiam vitæ concernentes, non Decani, Archi-Diaconi, aut aliorum inferiorum judicio, etiam viſitando, ſed Epiſcopi tantum examini & jurisdictioni relinquantur.

Ut Epiſcopo in Choro & in Capitulo, & actibus publicis ſit prima ſedes & locus, & præcipua rerum agendarum auctoritas; qui ſi aliquid Canoni-

(*) *legendum puto:* intereſſentibus.

cis ad deliberandum proponat, nec de re ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpectante agatur, Epiſcopus ipſe Capitulum convocet, vota exquirat, & juxta ea concludat.

Ut in executione Teſtamentorum ad pias cauſas ſe regulent Executores ſecundum Concilium Tridentinum, quod ſe refert ad jus ſcriptum; proinde anno elapſo cogantur Epiſcopo reddere rationes, eique omnia tradere & aſſignare monumenta, literas, regiſtra, ſcripta & reliqua omnia, quæ ad eandem rationem reddendam neceſſaria fuerint, ſeu alias quomodolibet opportuna.

Ut negotium Seminarii a Sacro Tridentino Concilio præſcripti ad effectum deduci, & absque moris inchoari poſſit; cum Epiſcopus ad illud perficiendum duos de Capitulo aſſumere debeat, ex parte ſua nominat Dominum Theſaurarium, Magiſtrum Joannem Bruheſen, & de reliquo Clero Abbatem Sancti Pauli.

Ut Archi-Diaconi, & Capitula, ſeu alii quivis neminem ad Eccleſiaſticum beneficium inſtituant, niſi prius examinatum, & approbatum ab Epiſcopo.

Ut Capitula quinque Eccleſiarum mox nominent ex ſuo gremio, qui una cum Archi-Epiſcopo ſint habituri cognitionem cauſarum ſuper delictis, & aliis, prout in Decreto Concilii latius eſt expreſſum, ne vel ex officio, vel ad partis inſtantiam juſtitia denegari videatur diutius.

Denique ut non ſolum hi Articuli, ſed alia omnia, quæ in Decretis dicti Sacri Tridentini Concilii continentur, non ſolum a Clero hujus noſtræ Metropolis, ſed etiam ab omnibus per totam noſtram Diœceſim nobis ſubjectis devote recipiantur, & fideliter obſerventur.

Hi Articuli fuerunt per Reverendiſſimum Archi-Epiſcopum Trajectenſem præſentibus Regiis Commiſſariis propoſiti, dati, & aſſignati Prælatis, & Capitulis quinque Eccleſiarum Trajectenſium, pro Regiæ Majeſtatis voluntate, ac mente dicti Reverendiſſimi ab ipſis ad admuſſim obſervandi, & accomplendi. Actum Trajecti in Aula Archi-Epiſcopali, die quarto menſis Julii, Anno a Nativitate Domini ſupra Milleſimum, quingenteſimum, ſexageſimo octavo.

DISCEPTATIO PRÆLATORUM SUPER PRÆCEDENTES ARTICULOS.

Ex Copia Copiæ Authenticæ.

REVERENDISSIME IN CHRISTO PATER, ARCHI-PRÆSUL AMPLISSIME.

NOs Prælati, & Capitula quinque Eccleſiarum veſtrarum Trajectenſium, cupientes Paternitati veſtræ Reverendiſſimæ pium noſtrum deſiderium pariter, & voluntatem circa univerſalem obſervationem Decretorum Sacroſancti Concilii Tridentini demonſtrare, atque conſequenter tam hiſce poſterioribus, quam prioribus Articulis per Paternitatem veſtram Reverendiſſimam nobis propoſitis reſpondere; dicimus, atque declaramus juxta ea, quæ in ultima acceptatione Decretorum dicti Concilii Tridentini una cum P. veſtra Reverendiſſima diximus, & declaravimus, nos in omnibus, & per omnia dictis Concilii Tridentini Decretis realiter, & cum effectu parere, ac obedire velle, ac proinde P. veſtræ Reverendiſſimæ liberum eſſe, juxta auctoritatem Eidem a præfato Concilio attributam, ad eorundem Decretorum executionem, ac eorum, quæ nondum ſunt emendata, & inobedientium correctionem procedere; obnixe P. veſtram Reverendiſſimam rogantes, ut in exequendo ejus rationem habere dignetur, ut nihil exequatur, quod contra expreſſum textum Concilii, vel dubium videri poſſit.

Quia vero in Articulis, heſterno die per veſtram Paternitatem Reverendiſſimam exhibitis, nonnulla continentur, quæ videntur non ſatis convenire intentioni Decretorum dicti Concilii, & in ſe continere quandam dubietatem; viſum nobis fuit inprimis, quantum attinet ad aſſignationem tertiæ partis omnium fructuum ratione diſtributionum pro intereſſentibus horis Canonicis, videri nobis Canones, ea de re in Concilio præſcripto mentionem facientes, non habere locum in quinque Eccleſiis noſtris Trajectenſibus, attento, quod præſcripti Canones loquantur de illis Eccleſiis duntaxat, ubi nullæ ſunt præſentiæ, aut tam tenues, ut veriſimiliter negligantur. Jam vero licet in confeſſo ſit, præſcriptis Eccleſiis veſtris de præſcriptis diſtributionibus ſic ſatis eſſe proviſum,

ut

ut ob eam ſaltem cauſam non negligantur; tamen ut cultus Divinus cumulatius frequentetur, eique plures quotidie interſint, offerunt præmiſſarum Eccleſiarum ſingulæ quotidianas diſtributiones ad mille florenos annuos pro Horis Divinis intereſſentibus, atque ibidem permanentibus augmentare: & quatenus hæ noſtræ allegationes, & oblationes non ſatisfaciunt Reverendiſſimæ Paternitatis veſtræ ſententiæ, & intentioni, ſtatuunt juxta beneficium dicti Concilii hanc quæſitionem ad Sedem Apoſtolicam referre: parati interim ſub Feſtum Remigii proximi præmiſſorum mille florenorum ſummam præſentiis applicare.

Secundo quoad barbam, & crines, licet nihil decretum ſit in Decretis ante dicti Concilii; tamen referunt ſe dictæ Eccleſiæ veſtræ ad Decretum ea de re factum in ultimis Statutis Synodalibus.

Tertio, quandoquidem Canones Concilii præſcripti loquentes de contentis tertii Articuli, clari ſunt, & manifeſti, non præſentes videlicet Præbendarum poſſeſſores, ſed earundem ſucceſſores tantum eſſe obligatos ad eorum (de quibus agitur) Ordinum ſuſceptionem.

Et quia ſequens quartus Articulus commode exequi non poſſit ex eo, quod non inveniantur aliquibus Præbendis certa onera annexa eſſe; paratæ tamen ſunt Eccleſiæ veſtræ, quoad commode fieri poterit, effectum ſuum perſonaliter peragere.

Quoad cauſas criminales in ſexto Articulo expreſſas, Eccleſiæ veſtræ inhærentes Canoni tertio ſextæ Seſſionis Concilii Tridentini, referunt ſe ulterius ad diſpoſitionem Juris Communis, & Doctores.

Quantum ad executionem Teſtamentorum ad pias cauſas, octavo Articulo comprehenſam, Eccleſiæ veſtræ referunt ſe ad Canonem octavum XXII. Seſſionis, cujus tenori ſe ſe plene ſubmittunt: reliquos Articulos tam præſentes, quam ſubſequentes Eccleſiæ veſtræ acceptant, ſalvo, quod in examine inſtituendorum ad Dignitates, Canonicatus, & Beneficia iidem non rejiciantur, niſi legitimis de cauſis, Archi Diaconis, Decanis, & Capitulis exprimendis nominatim: tam ad executionem Seminarii, quam Cauſarum Criminalium cognitionem ſuos Commiſſarios. Actum IX. Julii, anno LXVIII. Paulo inferius ſcriptum erat: *Concordat præſens Copia cum originali reſponſo Reverendiſſimo dato, quod atteſtor ſubſcriptus*

LAMSWEERDE, Secr.

Ad hæc ſequentes a Reverendiſſimo Archi-Epiſcopo 13. Julii redditæ ſunt Literæ.

REVERENDI, VENERABILES, EXIMII DOMINI, CONFRATRES SINCERI, IN CHRISTO JESU PLURIMUM NOBIS DILECTI.

Poſt dies caniculares, quæ ſenili ætati moleſtiores fere ſunt, opitulante DEO reviſere vos conſtituimus: interea petentes benigno charitatis affectu, ut in iis, quæ patent omnium obtutibus, antiquorum Canonum (quæ Concilium Tridentinum confirmavit, ac innovavit) diſciplinam obſervetis in victu, habitu, veſtitu, & barbis radendis, quum permiſſio Synodalis de lato culmo non ſit uſitata; fit enim, ut ſi puſillum quid concedatur, id protinus gliſcat & excreſcat in majus. Ut videt populus, ſic & judicat, & per exteriora prudentes nonnunquam interiora colligunt. Conſulimus igitur bona fide, ut notam cenſoriam modis omnibus quivis diligenter evitet, dies enim, ut ait Apoſtolus, mali ſunt. Crebrius Horis Canonicis omnibus & Choro intereſſe oportebit, alioqui id, quod cupitis, probabile nunquam fiet.

Propter noſtram abſentiam vices noſtras Vicario noſtro pro tempore delegamus, cum veſtris Deputatis Capitulorum proceſſuro in cauſis criminalibus, & ex delicto incontinentiæ carnis provenientibus; eundem quoque Vicarium ſubſtituimus in negotio Seminarii, concluſione tamen nobis integra: rem hanc maturari multa expoſcere videntur.

Supereſt, ut quiſque ſuo munere fungi ſatagat, quum beneficium dari propter officium omnibus ſit in ore. Omnipotens DEUS veſtras Dominationes in utriusque hominis ſoſpitate conſervet.

Ex Duerſtede decima tertia Julii anno 1568. Ita erat ſubſcriptum: *Fredericus, Archi-Epiſcopus Trajectenſis, totus veſter.* In dorſo earundem: *Reverendis, Venerabilibus, Eximiis Dominis, Decanis, Capitulis, & Canonicis quinque noſtrarum Eccleſiarum Trajectenſium, nobis ſincere in Chriſto JEſu dilectis Confratribus.* Paulo inferius: *Concordat præſens copia cum originali miſſiva. Subſcripta ut ſ. quod atteſtor,* ſubſignatum:

LAMZWEERDE,
Notarius, Secr.

Hæc

Hæc ex Heuſſenii Batavia Sacra deprompſimus, mutato tamen ob chronotaxin ordine. Nolui enim pari, qua ille rerum confuſione, narrationem interturbare, & ea, quæ annorum ſeries aliis ſubjicienda monet, præcedentibus anteponere.

An dein poſt repetitas toties ab anno 1565. uſque ad huncannum 1568 Archi-Epiſcopi Ultrajectini monitiones, precesque, & Regia ſimul Mandata ab Duce Albano propoſita, quinque Eccleſiarum Ultrajectenſium Prælati ad Synodum Tridentinam integre quoad omnes Articulos, Statutaque, recipiendam, cervices inflexerint, incertum.

Dicit quidem Heuſſenius Bat. Sac. T. II. pag. 20. Hæc Albani juſſa, Eccleſiaſtico Ordini exhibita, Concilii acceptatio amplior, ac promulgatio ſubſecuta eſt juxta Joannem Meurſium in Hiſt. Albani, ac Petrum Borrium Annalium Belgicorum pag. 164. & ſeq.: ubi inter cætera legere eſt: Albanus Dux Decreta Tridentini Concilii anno 1570. executioni mandari juſſit. Verum an his Albani juſſis obtemperatum re ipſa fuit, Prælaris Eccleſiarum, quoad prætenſorum Privilegiorum capita, de quibus in hac Synodo agebatur, conſentientibus?

Idem Heuſſenius pag. 19. aliud pro ejusdem Concilii promulgatione, quæ anno 1566. facta eſſet, recitat teſtimonium in hæc verba:

" Anno 1613. Feſto S. Michaelis in Majo fui apud D. Victorem Scorelium; is mihi " affirmavit, Concilii Tridentini publicationem tentatam Ultrajecti anno 1565. die " 10. Octobris, ſed appellantibus Capitulis plerisque, & aliis, non proceſſiſſe. " Verum ſolennem publicationem poſtea factam 22. Junii 1566. Lecto in Metro- " politana Eccleſia ex eodem Concilio latine, per continuos dies ad finem uſque. " Fueruntque ſuper hac publicatione confecta acta per N. Wolff, adhibitis teſtibus " ipſo Domino Victore Scorelio præfato, & N. Blockhoven apoſtatante poſtmo- " dum, & Concionatore hæret. Trajectenſi, tunc Vicario S. Salvatoris.

" Exinde per aliquot dies fuit idem Concilium publicatum Teutonice ex domo publica. " Et ſi bene recordor aſſerebat D. Magiſter Bernardus Steenwicanus, publicatum " Delfis in Auguſto anni ejusdem 1566. aut inſequentis.

Verum quis ille, qui teſtimonium iſtud anno 1613. ex ore Scorelii excipiſſe ſe ſcribit? Non ipſe Heuſſenius, nam hic uſque ad anni 1719. diem 13. Februarii vixit, ac præterea verba ſuperius recitata, tanquam aliena, apoſtrophis notat: quis alius igitur, qui anno 1613. Scorelio adfuit, atque iſta de publicatione Tridentini affirmantem audivit?

Extat in Collegii noſtri Colonienſis Bibliotheca Tridentini Concilii editio Antwerpienſis anni 1596. in hujus libri præliminari foliolo Programmatis inſtar eadem omnino, quæ ex Heuſſenio deſcripſi, leguntur verba, antiquo prioris Sæculi charactere exarata, hoc uno diſcrimine, quod Heuſſenianum iſtud comma (Lecto in Metropolitana Eccleſia ex eodem Concilio latine) clarius noſtro in codice ſic reddatur: Lecto in Metropolitana Eccleſia ex *odeo* eodem Concilio latine &c. Præterea poſt has voces: N. Wolff, additur in exemplari noſtro: *Notarium.* Demum alia manu ſubjungitur: *Acta publicationis ſunt ſub Scholaſtico aſſ.* Cum autem Author hujus MS. nec ſuum, nec alterius, qui anno 1613. Scorelii iſtud teſtimonium excepiſſe ſcribitur, deſignet nomen, nec de illius auctoritate teſtetur; merito a quodam Bibliothecæ prædictæ Præfecto de MS. illius incerta fide hæc notata fuere: *Quam fidem inveniat, aut quid probabit obſcuri, ignotique hominis relatio?* Atque hæc eo ſolum fine relata ſunt, ut palam fiat, quam infirmum ſit, nulliusque auctoritatis iſtud allatum ab Heuſſenio incerti hominis chirographum.

Cæterum quod tam Archi-Epiſcopus, quam Metropolitanæ Ultrajectenſis Epiſcopi Suffraganei, ac etiam dictarum quinque Eccleſiarum Prælati, cæterique, qui Synodo interfuere, omnia Tridentini Concilii Decreta, quæ ad fidei dogmata, moresque reformandos pertinent, communi conſenſu receperint, tum ex utriusque Synodi actis, tum ex Jacobi Torrii, Archi-Epiſcopi Epheſini, & poſt Schenckium primum, ultimumque Archi-Epiſcopum Ultrajectenſem, tertii in eadem Provincia Vicarii Apoſtolici relatione patet, cujus adnecti hoc loco meretur teſtimonium. Hic in ſua deſcriptione Religionis Catholicæ in Hollandia, eique confœderatis Provinciis, Ss. Domino noſtro Alexandro VII. atque Eminentiſſimis ac Reverendiſſimis S. R. E. Cardinalibus Sacræ Congregationis de propaganda Fide, Kal. Aprilis Anno Domini MDCLVI. exhibita, pag. 73. ſic ait: "Synodus & Concilium Tridentinum " receptum, ac publicatum. Enumeratis itaque veteribus, novisque Epiſcopis, " eorumque Vicariis Apoſtolicis, atque eorum Provinciis haud abs re erit, innecte-

"re,

" re, ac verbo præciſius repetere de Concilio Tridentino, in Metropoli Ultrajectina, ac ejus Suffraganeis Diœceſibus, initio erectionis præfatorum novorum Epiſcopatuum, & antequam dira hæreſis invaluiſſet in Provinciis confœderatis, publicato, quod Ultrajecti quidem a ſupra nominato Archi-Epiſcopo Schenckio a Toutenburgh ſub initium menſis Auguſti anni 1565. publicatum, & uti in præfata Metropolitana, ita & in omnibus illius Archi-Diœceſis Eccleſiis, & locis recipi & obſervari mandatum fuit.

" Eodem quippe anno idem Archi-Epiſcopus convocavit Concilium Provinciale, quod decima Octobris inchoatum, 30. menſis ejusdem fuit abſolutum, eique interfuere Comprovinciales, ſeu Suffraganei Epiſcopi &c. Eoque in Concilio Seſſ. 1., præfata die 10. Octobris habita, omnes unanimiter declararunt, ſe ſe amplecti omnia & ſingula in Sacro Concilio Tridentino Decreta, concernentia Fidem, Sacramenta, ac ritus Eccleſiæ Catholicæ: affirmantes, & firmiter ſtatuentes, ſe penes illa vivere, & mori velle: & aliis in Seſſionibus id actum, quod lecti fuerint Canones ejusdem Concilii, Reformationem morum concernentes, quam Reformationem in praxin deducendam & reſolverunt, ac promiſerunt, & de facto in praxin deducere inceperant, antequam fera peſſima, hæreſis, devoratum veniſſet reſolutiones optimas quasque." *Hæc Torrius.*

SYNODUS WARMIENSIS

SUB STANISLAO HOSIO, S. R. E. CARDINALI, ET EPISCOPO WARMIENSI.

Synodum hanc præcedentibus poſtponendam, & hoc inſerendam loco putavi propterea, quod nullibi annum, quo celebrata fuerit, deſignatum exhibeat. Illud vero videtur ſimilius, quod non ante finitam Synodum Tridentinam; id enim ex ipſa Stanislai Hoſii Præfatione colligitur, adeoque non ante annum 1564. nec ſerius poſt annum 1565. fuerit convocata: nam qui ad eam convenerant, in edita Fidei Profeſſione, Pio IV. Pontifici Maximo, ejusque Succeſſoribus exhibendam eſſe obedientiam profitentur: Obiit autem Pius IV. anno 1565. menſe Decembri. Atque hoc ipſo anno 1565. meſſis tempore habitam eam fuiſſe Synodum arbitror potius, quam anno præcedente, tum quod Commendonus tunc in Polonia fuerit, ac forte in reditu Warmiæ Stanislaum denuo inviſerit: tum quod eo anno inter S. R. E. Cardinales a Papa Pio IV. fuerit relatus, quem ei titulum Stanislaus in Synodi hujus ingreſſu tribuit.

CONSTITUTIONES SYNODALES

ILLUSTRISSIMI DOMINI STANISLAI, CARDINALIS ET EPISCOPI WARMIENSIS.

STANISLAUS (*) DIVINA MISERATIONE S. ROMANÆ ECCLESIÆ TITULI S. PANCRATII PRESBYTER CARDINALIS, EPISCOPUS WARMIENSIS, UNIVERSO CLERO DIŒCESIS NOSTRÆ, SALUTEM IN DOMINO.

CUm a Sacra Synodo Tridentina ſalubriter decretum fuerit, ut primo quoque tempore, poſteaquam ea feliciter eſſet abſoluta, cum Diœceſanæ, tum Provinciales Synodi celebrentur, ac omnia & ſingula, quæ ab illa Sancta Synodo definita & ſtatuta ſunt, palam omnes recipiant, nec non veram obedientiam Summo Romano Pontifici ſpondeant, & profiteantur: ſimul hæreſes omnes, a Sacris Canonibus & Generalibus Conciliis, præſertim ab eadem

(*) Longum & operoſum foret, dignum tanto Viro, quantus Hoſius fuit, elogium contexere. Breviſſimum dabo, ea recenſendo, quæ Spondanus in Annalibus Eccleſiaſticis, dum de ejus obitu ſcribit, ad annum Chriſti 1579. n. XX. commemorat.

" Nonis

dem illa Synodo damnatas, publice deteſtentur, & anathematizent, idemque non in præſenti modo, verum & in futurum omnes faciant, qui Beneficia Eccleſiaſtica ſint habituri. Nos huic S. Synodi Oecumenicæ Decreto ſatisfacere volentes, Synodum & ipſi Diœceſanam congregavimus, parum quidem, ut videri poterat, ad eam rem opportuno meſſis tempore, ſed ad meſſem ſpiritualem faciendam, nullum eſſe viſum eſt Nobis tempus magis opportunum, quam quo præſens adfuit *Illuſtriſſimus & Reverendiſſimus D. JOANNES FRANCISCUS COMMENDONUS S. R. E. Presbyter Cardinalis, & St. D. N. ad Sereniſſimum Regem Poloniæ, & omnes terras illius Majeſtati ſubjectas, Legatus de Latere*, cujus & prudentia, & doctrina, rerumque uſus non-mediocris ad res recte conſtituendas, & auctoritas ad robur addendum his, quæ conſtituta forent, magno Nobis adjumento eſſe potuit. Poſteaquam igitur, qui vocati fuerant, ad hanc Synodum venerunt, primum admonuimus illos, ut confeſſionem fidei ſuæ facerent, quam ſtatim omnes, principio Prælati & Canonici, tam Cathedralis, quam Collegiatæ Eccleſiarum, deinde Archi-Presbyteri & Plebani, & quotquot Sacerdotes aderant, in ea, quæ ſequuntur verba, ſumma cum alacritate fecerunt.

Credimus, & confitemur Canonicas utriusque Teſtamenti Scripturas eſſe Sacroſanctas, & Divinitus inſpiratas; Articulos Fidei, qui continentur in Symbolis Apoſtolorum, & Conciliorum Niceni & Conſtantinopolitani primi, nec non omnia, quæ de Fide ſuperioribus Oecumenicis Conciliis, & noviſſime in Sancta Synodo Tridentina definita, firmiſſime amplectimur, & tenemus. Sacrorum vero Librorum Canonem eum agnoſcimus, & credimus, quem eadem S. Synodus declaravit, & confirmavit. Nec ad illorum interpretationem privata innitimur prudentia, ſed eum ſenſum & expoſitionem retinemus, quem unanimis conſenſus Patrum, & communis Eccleſiæ Catholicæ uſus docuit, & tradidit. Traditiones ſine ſcripto ab Apoſtolis acceptas, & continua ſucceſſione in Eccleſia Catholica conſervatas, tanquam vel oretenus a Chriſto, vel a Spiritu Sancto dictatas ſuſcipimus, & veneramur. Inſuper de ſeptem Eccleſiæ Sacramentis, in primis autem de Auguſtiſſimo Euchariſtiæ Sacramento, & Miſſæ Sacrificio, cæterisque dogmatibus adverſus hæreſes his temporibus exortas, cum eadem Sancta Synodo Tridentina ſentimus & credimus, damnantes & deteſtantes omnem hæreſin, quam eadem Sancta Synodus damnavit, atque anathematizavit. Poſtremo Sanctam Romanam Apoſtolicam omnium Eccleſiarum Matrem agnoſcimus, & Reverendiſſimo Patri P. noſtro PIO IV. Pontifici Maximo, ejusque Succeſſoribus debitam in Chriſto obedientiam exhibemus, & exhibendam profitemur.

Poſt

" Nonis Auguſti, inquit, Stanislaus Hoſius, S. R. E. Cardinalis, natione Polonus,
" & Epiſcopus Warmienſis, Majorque Pœnitentiarius, ex hac vita deceſſit Romæ,
" anno ætatis Septuageſimo ſexto, ſepultus in Eccleſia S. MARIÆ Transriberanæ:
" Vir, ut breviter, vereque habet ejus Epitaphium, in marmore nigro ibi politum,
" vitæ Sanctitatis, eruditionis, & eloquentiæ gloria celeberrimus, ac Catholicæ
" Fidei acerrimus propugnator: qui antiquæ probitatis, & Epiſcopalis vigilantiæ
" præſtantiam in humilitate, caritate, caſtitate, & beneficentia expreſſit: Hæreticas
" Sectas ſcriptis & conſiliis ſapientiſſime & ferventer oppugnavit: multos ab
" erroribus revocavit: graviſſimis Legationibus pro pace Eccleſiæ DEI, cum apud
" Carolum V. & Ferdinandum Cæſſ., tum præcipue in Sacro Concilio Tridentino
" Pii IV. Pontificis nomine feliciſſime perfunctus: Chriſtianæ Reipublicæ plurimum
" profuit, omnium virtutum laudibus & exemplis abundans.
" Quæ ne putes hyperbolice dicta, ſi legas vitam ejus a Stanislao Reſcio editam, atque
" elogia Petramellarii, & Victorelli, aliorumque plurimorum; profecto reperies,
" longe parcius eo Epitaphio cum ejus memoria actum eſſe, quam dignitas & præ-
" ſtantia viri, ingentiaque merita poſtularent: maximeque ſi præclariſſima ejus
" Scriptorum monumenta perſpexeris: quæ quantæ auctoritatis & utilitatis ſint,
" ex eo apparet; quod ipſo vivente bis & trigeſies in diverſis Orbis Chriſtiani par-
" tibus impreſſa, & ex Latina in varias alias linguas traducta fuerint.

Hæc Spondanus Annal. Eccleſiaſtic. Tom. II. ad Annum Chriſti 1579. *n.* XX.

Poſt hanc Confeſſionem Fidei editam, de unanimi omnium voluntate conſtitutum eſt, ut quicunque curam agerent animarum, Concilii Tridentini Decreta, quæ Nos in noſtram Diœceſim inferri curabimus, apud ſe habeant, & diligenter legant, quo ex eorum præſcripto cognoſcant, quid illos in docendo populo ſequi, quasque hæreſes anathemate notatas, & vitare, & populo declarare oporteat: nec quisquam deinceps ad ullum Sacerdotium five curatum, ſive abſque cura admittatur, niſi prius curatus poſt obedientiam more ſolito Epiſcopo præſtitam, ſubſcriptam fidei confeſſionem fecerit.

Caveant etiam ſibi diligenter ab omnibus hæreticorum poſtillis, & quibuscunque libris aliis ab eis conſcriptis, ac ſi quos habuerint, eos vel Epiſcopo, vel ipſius Officiali tradant. In eorum autem locum unusquisque Parochus habere teneatur, vel Joannis Eckii, vel Hoffmeiſteri, vel Feri, vel Michaelis Epiſcopi Mersburgenſis, vel Poligrani poſtillam, ſive ſermones. Adjungant etiam confeſſionem fidei Petricoviæ factam, ſive Germanica, ſive Latina lingua editam. Admonuimus autem Clerum omnem, qui tum præſens aderat, ut diligenter etiam atque etiam illa verba ſecum expenderent, quibus confeſſi ſunt, ad Scripturarum Canonicarum interpretationem non ſe privatæ inniti prudentiæ, ſed eum ſenſum & expoſitionem retinere, quam unanimis conſenſus Patrum, & communis Eccleſiæ Catholicæ uſus docuit, & tradidit. Neque enim aliunde natæ ſunt hæreſes, quam quod privatæ ſuæ prudentiæ quidam inniti, quam communem totius Eccleſiæ ſenſum & conſenſum in Scripturis interpretandis ſequi maluerunt. Contra quales etiam a Propheta ſcriptum legimus: *Væ Prophetis inſipientibus, qui ſequuntur ſpiritum ſuum, & nihil vident.* Quod itaque nonnullos, hac ætate noſtra cœcitate percuſſos, & amentia videmus, quam aliam cauſam eſſe dicemus, niſi quod ſuum, & non Eccleſiæ Spiritum in Scripturis interpretandis ſecuti ſunt? Qui vero de ſuo loquitur, mendacium loquitur, cum Spiritus veritatis, a quo ſanæ Scripturarum intelligentiæ Lux eſt, non uni alicui, qui ſe ipſum ſegregavit, ſed Eccleſiæ ſit promiſſus univerſæ. Quisquis igitur ab ea præciſus eſt, in tenebris eſt, & in tenebris ambulat, & tenebræ excœcaverunt eum, nec ullo modo Sacræ Scripturarum intelligentiæ lumen aſſequi poteſt. Non eſt Nobis cum hæreticis de Scripturis, ſed de ſano earum intellectu certamen, qui ſi mallent in exponendis Eccleſiæ, quam ſuorum ipſorum ſpiritum ſequi, jam omnes eſſent controverſiæ ſublatæ. His ita de Fide conſtitutis, quod ad morum reformationem attinet, in hunc modum, de communi omnium ſententia ſtatuimus.

De Conſtitutionibus.

PRincipio, quicquid ea de re conſtitutum eſt a Sacro Concilio Tridentino, id in univerſum ab omnibus firmiter obſervari præcipimus. Deinde vero, quam Synodum habuit Anteceſſor noſter fœlicis recordationis LUCAS, Epiſcopus Warmienſis, Anno MCCCCXCVII. die XX. Februarii, eam acceptamus, & ejus quoque Decretis omnes parere volumus. Statuimus etiam, ut præſens libellus Conſtitutionum Synodalium, & in Cathedrali, & in Collegiata Eccleſiis noſtris, tam ab Archi-Presbyteris, quam Parochis noſtris deſcriptus habeatur, & frequenter legatur, præcipue quoties Fraternitates ſuas Sacerdotes peregerint; ut eorum lectionem non intermittant, ſub pœna extinctionis fraternitatum earundem. Teneantur etiam Præpoſiti fraternitatum, intra menſem a die peractæ fraternitatis, Nos, aut Officialem noſtrum, de eo, quod lectæ ſint hæ Conſtitutiones, vel coram, vel per literas certiores reddere. Libellum etiam hunc in Eccleſia ſua loco congruo parieti publico quisque curet affigendum infra ſex menſes. Qui ſecus fecerit, Synodales pœnas non effugiet.

De Electione.

Ad Epiſcopatum Eccleſiæ noſtræ Warmienſis nullus deinceps, niſi juxta Decretum S. Concilii Tridentini ſex menſibus ante vocationem in Sacro Ordine conſtitutus fuerit, eligatur, aut aſſumatur.

De Renuntiatione.

Ad Eccleſiaſticas dignitates, animarum curas, aliaque Sacerdotia, quæ ad noſtram diſpoſitionem, ſive approbationem pertinent, nullus poſthac Coadjutor, vel Reſignatarius, niſi prius diligenter examinatus, & approbatus fuerit, a Nobis, aut Vicario noſtro admittatur, nec fiat ulla renuntiatio coram Officiali, vel alio quocunque, niſi in manibus noſtris: nec a ſuo beneficio, authoritate propria penſiones conſtituere quiſquam audeat, ſub gravi pœna in eum per Nos conſtituenda.

De qualitate Ordinandorum.

Neminem ordinari debere ſtatuimus, niſi prius ſuper hæreſibus, quæ jactantur hoc tempore, quid de illis, & contra, quid de Romana Catholica & Apoſtolica Eccleſia ſentiat, diligenti examinatione exploretur; ac niſi publicum a primario Sacerdote vel Magiſtratu Patriæ ſuæ, aut ejus loci, ubi majorem vitæ ſuæ partem exegit, de probatis ſuis moribus teſtimonium attulerit, ac ſufficienti ſcientia inſtructus fuerit. Quod quo diligentius fieri poſſit, ſtatuimus, ut quicunque Sacros Ordines ſuſcepturi ſunt, quarta feria ante Sabbathum, quod eſt illis conferendis deſtinatum, ad Eccleſiam noſtram Cathedralem, aut ad locum, ubi Sacros Ordines conferemus, veniant, ut duo dies inter examen & ordinationem intercedere queant.

De Clericis peregrinis.

Ne quis Plebanus Presbyterum alterius Diœceſis in Capellanum recipiat, aut publice celebrare vel prædicare permittat, niſi prius coram Nobis, juxta ſupraſcriptam formulam orthodoxæ fidei ſuæ profeſſionem fecerit, & per literas noſtras ſe approbatum, receptumque eſſe oſtendat. Idem in fraternitatum, & quorumcunque aliorum Vicariorum, ſive Altariſtarum non Diœceſanorum admiſſione obſervari volumus: cui rei Eccleſiarum Parochi intendere, taleſque Vicarios arcere, aut Nobis, noſtriſque Succeſſoribus denunciare teneantur.

De Archi-Diacono.

Archi-Diacono Eccleſiæ noſtræ mandamus, ut hæc Decreta Synodalia Parochis publicet, & exequenda curet: ut Capitula ruralia nonnunquam congreget, & omni cura provideat, quod diligenter officio ſuo Parochi fungantur: ne irregularitate contracta miniſtrent, ne in foro conſcientiæ in dubiis conſulant, niſi prius a peritioribus edocti, ac ut ſemel ad minimum in anno Eccleſias viſitent, & tam de ſpiritualibus, quam temporalibus rebus curam habeant; ſi quæ non poterint emendare, ad Nos referant. Archi-Presbyteris quoque mandamus, ut in inquirendis hæreticorum libris, aut de hæreſi, Schiſmateve ſuſpectis, nullam diligentiam prætermittant, nec aliis ordinationibus Eccleſiaſticis utantur, quam quas Catholicas eſſe, conſtiterit, quales Nos in Diœceſim noſtram importari curabimus.

De Parochis, ſive Presbyteris curatis.

Hortamur in Domino, ut omnes curati officium ſuum in Miſſis celebrandis, ſermonibus faciendis, confeſſionibus audiendis, in Quadrageſima præſertim Sacramentis adminiſtrandis nihil diligentiæ prætermittant: ut poſt ſermonem, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum, Decalogi præcepta, Confeſſionem generalem diſerte pronuncient, lente & tractim, vulgari idiomate, ut ex ejuſmodi recitatione proficere valeant ignorantes.

Et quoniam non raro accidit, ut Clerici beneficia Eccleſiaſtica curata, abſque commiſſione, ſive inſtitutione noſtra de facto occupent, atque nulla ligandi aut abſolvendi poteſtate præditi, populum Dei decipiant; Mandamus, ut quilibet (*) Presbyter, in Capitulo proximo ſui Archi-Presbyteratus literas hujuſmodi commiſſionum, ſeu inveſtituram ſibi petat exhiberi: ſi qui nullas habuerint, eos intra ſpacium unius menſis ad Nos deferant.

Idem de beneficiis non curatis, & ad ea intruſis fieri volumus.

Quin & hoc prohibemus, ne habentes literas inveſtituræ aut Commendæ,

(*) *intellige:* Archi-Presbyter.

dæ, authoritate propria ſe in poſſeſſionem ingerant, ſed a vicinis Parochis, uno aut duobus, vel quibuscunque præſentibus, convocata ad id plebe, adhibitis orationibus & ſolennitatibus, juxta formam inveſtituræ & Agendæ, ſe introduci requirant, & faciant ſub pœna Synodali. Ponent autem Presbyteri executores notam executionis hujusmodi in calce literarum noſtrarum cum annotatione ſui nominis, diei, menſis, & anni. Si qui vero Presbyteri introducere aliquem ſine noſtris literis præſumpſerint, pœnæ excommunicationis ſubjacebunt.

Omnes autem Parochi in ſuis Eccleſiis duos libros habebunt; Primum, in quo Baptizatorum: Secundum, in quo eorum, qui Matrimonia contraxerunt, nomina, & cognomina, cum annotationibus dierum, menſis, & anni deſcribantur. Nobis vero curæ futurum eſt, ut imprimentur in Diœceſim noſtram Ordinationes, ſive Agendæ Eccleſiaſticæ, & Manualia Sacerdotum, ſeu manipuli Curatorum, & tractatus Sacerdotales, quos ſinguli Parochi ſibi comparare tenebuntur.

Volumus autem, ut Parochi Eccleſias ſuas a pulveribus, araneis, & quibuscunque immundiciis aliis purgari, & eas mundas ac nitidas conſervare curent, præſertim imminentibus aliquibus Feſtis ſolennioribus.

Nullus etiam Curatus alienum Parochianum ad Sacramentorum participationem admittat, niſi vel ab ipſius Parocho licentiam obtinuerit, vel viator is fuerit, aut in extrema neceſſitate conſtitutus.

Turpem etiam illum abuſum, quo nonnulli merces in Eccleſiis & Cœmeteriis venales exponunt, deteſtantes, mandamus, ne Curati quibuscunque tandem in locis id fieri permittant. Si qui Parochi Teutonicos & Polonos in ſua Parochia habent, ſi ſuppetunt facultates, Capellanum alere debebunt, qui Verbum Dei altero idiomate prædicet, & confeſſiones audiat. Quod ſi talem habere nequiverint, aut eorum facultates tenuiores fuerint, quam ut eum alere queant, qua de re penes Epiſcopum, aut ejus Officialem erit judicium, tum per ſe fideliter hoc officio fungentur, ſi linguam utramque calluerint: ſin minus, quo poterunt meliore modo per interpretem defectum hunc in prædicando ſupplere curabunt. Idem obſervabitur, ubi Parochus duas Eccleſias Parochiales in hac tanta Sacerdotum penuria ſibi commiſſas habuerit. Alternis enim vicibus in eis Officia Divina celebrabit, ac Verbum Dei prædicabit. Doceant autem ſubinde Catechiſmum, præcipue Adventus & Quadrageſimæ tempore. Curati explicato Evangelio, quæ vitia declinare, & quas virtutes ſectari oporteat, populum doceant: præcipue vero contra ea vitia declament, quibus vulgo peccatur a plurimis, verbi gratia, contra ebrietatem, & contra uſuras, quas vulgo vocant intereſſe: quæ vitia nunc ita ſunt pervulgata, ut propemodum pro peccatis non habeantur. Quamobrem ſubinde illud inculcent, quod neque fornicarii, neque adulteri, neque fures, neque avari, neque ebrioſi, neque maledici, neque rapaces Regnum Dei poſſidebunt. Et illud ex Evangelio: Mutuum dantes, & nihil inde, hoc eſt, nullum intereſſe, nullum lucrum inde ſperantes. Rapacitatis genus eſſe doceant, cum dederis mutuam pecuniam, aliquid ex ea lucri conſequi velle; ſed ſic tamen hoc in aliorum vitia invehendi munere fungantur, ne forte, cum aliis prædicaverint, ipſi reprobi efficiantur. Sed meminerint, quod Presbyteros oportet eſſe ſine crimine, non iracundos, non ebrios, ſed benignos, ſobrios, caſtos, ſanctos, continentes, ut forma facti gregis, in omnibus præbeant ſeipſos exemplum bonorum operum in doctrina, in integritate, in gravitate, ſobrie, juſte, & pie viventes: ut ſint domui ſuæ bene Præpoſiti, nec magis verbo, quam exemplo ſuas oves a vitiis abſtinere doceant, cum vere dictum ſit: *Quod cujus vita deſpicitur, ejus doctrina facile contemnitur.*

Nec Presbyteri cauſas Eccleſiaſticas judicent, neque pœnas infligant, excepto eo, quod faciunt in foro conſcientiæ. Similiter ne quis in matrimoniales, & alias cauſas quascunque ad noſtrum forum ſpectantes, vel in qua-

quatuor caſus infra ſcriptos Nobis ſpecialiter reſervatos (etiamſi dubium ſit, an ſit talis caſus) ſe ullatenus intromittere audeant.

De officio Decani, & Canonicorum.

Decano tam Cathedralis, quam Collegiatæ Eccleſiæ curæ eſſe debebit, ut Clerum ſuum ad obſervationem piorum rituum non magis verbo, quam exemplo provocet: ut ad agendam vitam Clericis dignam perpetuo cohortetur: ut ebrioſos, aleatores, percuſſores, ſcortatores, & officii ſui immemores corripiat, & ſuo ſingulos officio ſatisfacere compellat. Canonici curent eſſe, quod audiunt: neque ſolo nomine, ſed reipſa ſint Canonici, hoc eſt, Regulares; quod autem de Canonicis dicimus, idem de aliis quoque Prælatis intelligi volumus.

De vita & honeſtate Clericorum.

Clericus in habitu, coronæ tonſuram, & inceſſum decorum ſervabit, veſteque talari induetur. A luxu, ab ebrietate, & ludis a jure prohibitis, quales ſunt chartarum, & taxillorum, atque omni ludicra levitate abſtinebit: Ab uſuris præſertim, a mercatura, & ab omnibus avaritiæ ſordibus. Tabernas nunquam ingredietur, nec arma geſtabit, niſi viator fuerit.

Nec habebit in domo fœminas ullas, niſi aut arcta ſanguinis neceſſitudine ſibi junctas, aut ſint ejus ætatis, quod in eas nulla ſuſpicio cadere poſſit, verecundas, ſobrias, & publico teſtimonio caſtas. Quod ſi quem habere concubinam, nec eam abjicere velle cognoverimus, in eum, quod eſt a Sacro Concilio Tridentino Canone 14. Seſſionis ultimæ decretum, executioni mandandum, primo quoque tempore curabimus.

Prohibemus etiam, ne quis in Sacris conſtitutus, quaſcunque tandem fœminas, vel ad fraternitates, vel ad mercatum, vel alio quocunque ſecum ducere qualitercunque audeat, ſub pœna Synodali. Qui vero talem denunciaverit, dimidiam partem pœnæ hujusmodi illi applicabimus.

Prohibemus autem, ne quis Parochus Sacramentum aliquod ex rancore, vel propter jura Parochialia non ſoluta Parochianis deneget, vel eis ingreſſum Eccleſiæ interdicat, ſed contra eos jus aliquod, ſi quod habet, coram Judice competente proſequatur.

De Sacramentorum adminiſtratione.

In adminiſtratione & uſu Sacramentorum hoc inprimis curæ Parochis eſſe debebit, ut ne qua confuſio, ne qua ſint in Eccleſia Dei ſchismata; ſed eandem omnes ceremoniarum, orationum, & rituum receptam conſuetudinem ſequantur. Populus etiam quid agatur in cujusque Sacramenti collatione, frequenter doceatur.

De Baptiſmo.

Baptiſmum in facie Eccleſiæ, & non alibi peragi, nec ſolennes ceremonias & orationes circa illum omitti, niſi aliud ſuaſerit neceſſitas imminens, ſed earum ſignificationem populo ſæpius exponi mandamus: Suſceptores quoque, ſeu Sponſores, quos vulgo Patrinos vocant, ſint ætatis provectæ, & in Fide Catholica bene inſtructi, quos admoneri volumus officii ſui, quod ipſi fidei juſſores ſe pro parvulis conſtituant, dum pro illis reſpondent; Itaque tenentur eos, cum adoleverint, docere Symbolum, & Orationem Dominicam, & Decalogum, ac omne ſtudium adhibere, ut vitam agant Chriſto ac profeſſione in Baptiſmo facta dignam.

Quamobrem ad hoc munus non ſunt admittendi hæretici, aut communionem Catholicam abhorrentes. Eſt Canon Concilii Tridentini, qui ſic habet: *Unus tantum ſive vir, ſive mulier, juxta Sacrorum Canonum inſtituta, vel ad ſummum unus & una baptizatum de Baptiſmo ſuſcipient; Inter quos & baptizatum ipſum, & illius Patrem & Matrem, nec non inter baptizantem & baptizatum, baptizatique Patrem & Matrem tantum ſpiritualis contrahatur cognatio.* Parochus, antequam ad Baptiſmum conferendum accedat, diligenter ab iis, ad quos ſpectabit, ſciſcitetur, quem, vel quos elegerint, ut baptizatum de Sacro Fonte ſuſcipiant, & eum, vel eos tantum, ad illum ſuſcipien-

piendum admittat: & in libro eorum nomina deſcribat, doceatque eos, quam cognationem contraxerint, ne ignorantia ulla excuſari valeant. Quod ſi ultra deſignatos baptizatum tetigerint, cognationem ſpiritualem nullo pacto contrahant, Conſtitutionibus in contrarium facientibus non obſtantibus. Si Parochi culpa, vel negligentia ſecus factum fuerit, arbitrio Ordinarii puniatur. Ea quoque cognatio, quæ ex Confirmatione contrahitur, confirmantem & confirmatum, illiusque Patrem & Matrem, ac tenentem non egrediatur, omnibus inter alias perſonas hujus ſpiritualis cognationis impedimentis omnino ſublatis. Canonem hunc in concionibus populo ſemel vel iterum, ad verbum lingua vernacula volumus recitari, atque diligenter omnes admoneri, ut ei pareant, ne quiſquam ignorantiam prætendere poſſet.

De Confirmatione.

Parochi ſuo tempore de Confirmationis origine: quid ſibi velint externa ſigna: quomodo ſit ad hoc Sacramentum accedendum, quodque prius confiteri oporteat: quod ſit in eo Suſceptorum officium, populum diligenter docebunt, atque ad ejus deſiderium accendent.

Ingens hic lacuna eſt, 4. foliis exſectis in exemplari, quod unicum accepimus. Deſiderantur articuli de reliquis Sacramentis. Circa Matrimonium inſertum fuit Decretum Tridentini de Matrimoniis clandeſtinis: tum adduntur ſequentia:

Parochi admonebunt officii ſui Matrimonium contracturos, & quid in hoc Sacramento agatur, docebunt. Peregrinos & ignotos non conjungent, niſi legitimis teſtimoniis docuerint, ſe, ubi antea verſati fuerant, nullis Matrimonii vinculis adſtrictos eſſe, ſibique per ſuum Parochum licere, per alium Parochum copulari. Nulla ludicra poſt conjunctionem Sacerdotalem in Eccleſia fieri permittant: utque Sacramento debitus honor habeatur, procurent. Quod ad gradus conſanguinitatis, & affinitatis attinet, qui Matrimonium contrahendum impediunt, & contractum dirimunt, Decretum Concilii Generalis obſervabunt. Si quis Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, ac Decalogum neſcierit, non prius cum Sponſa conjungatur, quam ea didicerit. Ac licet quidem quocunque die aliquis, etiam per verba de præſenti Matrimonium contrahere poſſit, ſolennitas tamen Matrimonii prohibetur a prima Dominica Adventus uſque ad Feſtum Epiphaniæ incluſive, & a Feria quarta Cinerum uſque ad octavam Paſchæ incluſive, & juxta antiquam laudabilem conſuetudinem hujus Diœceſis Varmienſis, a Dominica Rogationum uſque ad Feſtum Trinitatis incluſive.

De Sacro Chriſmate.

Ut Sacramentis Eccleſiaſticis debita reverentia tribuatur, ſtatuimus, ut ſingulis annis de qualibet ſede Presbyter unus pro Chriſmate adferendo ad Eccleſiam noſtram Cathedralem, aut eum locum, in quo conſecratum id fuerit, mittatur, expenſis omnium Parochialium Eccleſiarum ad illam ſedem pertinentium; ita tamen, ut pro diſtantia loci & numero Eccleſiarum, quam minimo ſumptu id fiat: & adferens præter ſumptum itineris nullum inde commodum percipiat, & quod idem Presbyter illud reverenter deferat ad locum dictæ ſedis magis inſignem, utque idem ab eo loco ad ſuas Eccleſias faciant aliarum Eccleſiarum Parochi poſt novi Chriſmatis conſecrationem, in die Cœnæ Dominicæ fieri ſolitam, nemo ſub depoſitionis pœna veteri Chriſmate in ullis Eccleſiis utatur. Nec pro Sacramentis, aut Sacramentalibus quidquam exigatur.

Mandamus etiam, ne quiſquam pro Chriſmate pecuniæ quidquam tribuat, neve quid vel hoc, vel quorumcunque Sacramentorum nomine a quopiam exigatur: ſed quoties neceſſitas poſtulaverit, ſemota quavis cunctatione, nulla prorſus pactione intercedente, Sacramenta miniſtrent. Verum quia ratione, jureque dictante, ſpiritualia ſeminantibus licet etiam carnalia metere, & qui ſocii ſunt paſſionum ad ſocietatem conſolationum merito admitti debent; Permittimus etiam, Judicis auxilio implorato, exigi, quod Parochis

chis ex conſuetudine debetur, ad cujus obſervationem laicos & hortamur, & quantum de jure eſt, aſtringi volumus, atque compelli.

De Conſecratione, Benedictione, & Cæremoniis Eccleſiaſticis.

Eccleſias, Altaria, Cœmiteria recens facta conſecrari, quæ vero fuerint execrata, reconciliari volumus: Itidem vaſa, veſteſque ſacras, aquam, ſal, palmarum ramos, frutices, herbas, cereos, cineres, agnum Paſchalem, fructus novos, & ſi quæ ſunt alia, quæ de jure vel conſuetudine conſecrari aut benedici conſueverunt, ſuo quoque tempore & loco, ſuiſque ritibus & orationibus benedici volumus: ſi quid vero locorum aut rerum non conſecratum, aut execratum fortaſſe fuerit, Nobis intra ſpatium unius menſis indicari præcipimus ab his, quorum hæc eſſe cura debet, ut in hac quoque parte muneri noſtro ſatisfacere valeamus. Volumus etiam, ut de cæremoniis his, & quid ſibi velint, populus per Parochos diligenter inſtruatur. Prohibemus etiam, ne quis in Eccleſia vel cœmiterio, ſanguinis vel ſeminis humani effuſione notorie pollutis, rem Divinam faciat, aut mortuos ſepeliat, aut in talibus Cœmiteriis nondum conſecratis ſive reconciliatis circuitus, proceſſiones, aut cæremonias ullas Eccleſiaſticas peragat, donec aut conſecrata fuerint, aut reconciliata.

De Feſtis diebus, & jejuniis.

Feſta celebria Diœceſis noſtræ ſunt; primo omnia tota duplicia Feſta totius anni, deinde duplicia & ſemiduplicia infra ſcripta, videlicet Nicolai Epiſcopi, Thomæ Apoſtoli, Matthiæ Apoſtoli, Philippi & Jacobi Apoſtolorum, Nativitas S. Joannis Baptiſtæ, Petri & Pauli Apoſtolorum, Mariæ Magdalenæ, quod Feſtum non ut hactenus factum eſt, in Dominicam transferri, ſed in loco ſuo celebre permanere volumus: Jacobi Apoſtoli, Laurentii Martyris, Bartholomæi Apoſtoli, Matthæi Apoſtoli & Evangeliſtæ, Michaelis Archangeli, Simonis & Judæ Apoſtolorum, Martini Epiſcopi, Elizabethæ Viduæ, Catharinæ Virginis & Martyris, quæ feſta ſupradicta omnia celebritate fori, & chori celebria eſſe perpetuo, declaramus. Feſtum S. Marci Evangeliſtæ uſque ad meridiem juxta morem antiquum celebretur.

Statuimus, ut dies animarum poſt Feſtum omnium Sanctorum, non ſolum in oppidis, verum & in villis noſtræ Diœceſis ea, qua par eſt, celebritate ad meridiem uſque celebretur, & eo die conciones fiant, in quibus doctrinæ Sancti Concilii Trident. de Purgatorio populo promulgentur. Qui diligenter etiam, ut fidelium animas orationibus, & eleemoſynis, potiſſimum autem acceptabilis Altaris Sacrificio juvare ſtudeat, admonentur.

Statuimus, & ordinamus Feſtum S. Stanislai Epiſcopi & Martyris, in Cathedrali, & ab omnibus Eccleſiis per totam Diœceſim noſtram ad octavam diem Maji perpetuo obſervandum, quod ſit ſemiduplex Eccleſiæ, cum eodem officio Eccleſiaſtico, quod de S. Alberto Epiſcopo & Martyre teneri conſuevit. Collecta tam in Horis Canonicis, quam in Miſſa, ſecreta & complenda exceptis, uſque dum aliud cum tempore a Nobis vel Succeſſoribus noſtris ordinatum fuerit. Interea ſupradictas orationes ſpeciales de hoc Sancto transmitti curabimus ad Archi-presbyteros, qui eas ſuis Presbyteris communicent. Si qua interim legenda probata pro ſecunda & tertia lectionibus in Matutino haberi commode nequiverit, de homilia, quæ pro prima lectione legatur, eandem ſecunda & tertia lectione ſuppleri poſſe permittimus, niſi feſtum ipſum in diem Dominicam inciderit, quo tunc homilia Dominicalis pro tertia lectione legenda, neceſſaria foret. Mandamus itaque hoc Feſtum Calendario omnium Breviariorum & Miſſalium aſſcribi & annotari, ſimulque primo loco memoriam hujus Sancti in Martyrologio Eccleſiarum poni & legi. Feſtum Viſitationis Mariæ Virginis, & Inventionis S. Crucis, per quendam ex Anteceſſoribus noſtris abrogatum, reſtitui, & ſolenniter ſuis locis ab omnibus celebrari volumus.

Tabernæ Feſtis & Dominicis diebus ante Sacrum in Eccleſia peractum non

non pateant, nec in eis, aut alibi quiſquam perpotare audeat, vel vinum ſublimatum, & omne genus potionis propinare; ſi quis inventus fuerit in tabernis ante Sacra peracta, mulctam non effugiet: ſed nec importari quicquam in civitatem, nec emi, nec vendi quicquam volumus, antequam in Eccleſia res Divina,ſeu Miſſa major fuerit abſoluta. Quod per caſtrorum Præfectos, & Magiſtratus oppidorum noſtrorum diligenter provideri curabimus.

Quoties admonendus eſt populus de jejunio, non alii dies recenſeantur, quam qui ſunt ex præcepto Eccleſiæ; ſunt autem hi: Quatuor Tempora, Quadrageſima tota, ſic quod die Cœnæ Domini jejunium non ſolvatur, omnium Apoſtolorum vigiliæ, præter vigilias Philippi & Jacobi, & B. Joannis Evangeliſtæ, Vigilia Nativitatis Domini, Pentecoſtes, Joannis Baptiſtæ, Laurentii, omnium Sanctorum, & Aſſumptionis B. Mariæ Virginis ex præcepto. Alii dies ex præcepto Eccleſiæ non jejunentur. Cæteræ vigiliæ Virginis Glorioſæ regulariter de conſuetudine, dies Marci & Rogationum, ſecundum antiquam conſuetudinem jejunentur, ſic tamen ut ovorum eſus non interdicatur. Adventus Domini ex neceſſitate jejunandus non eſt, niſi ubi fuerit conſuetudo.

Inter Paſcha & Pentecoſten non eſt jejunandum ex præcepto, diebus Rogationum exceptis, quibus tamen utimur lacticiniis & ovis. Si quis per adverſam valetudinem jejunare non potuerit, Parochus re perſpecta num ita ſe habeat, poterit illi concedere facultatem quibuslibet prohibitis etiam cibis veſcendi, dummodo ſine ſcandalo id fiat, utque ſervet illud, quod eſt in ſermone quodam Auguſtino inſcripto: Qui jejunare non prævalet, ſecreto ſibi ſoli, aut ſi alius infirmus ſit,cum ipſo in domo ſua præparet, quod accipiat, & eos, qui jejunare prævalent, ad prandium non invitet, quia ſi hoc non fecerit, non ſolum Deus, ſed & homines poſſunt intelligere, illum pro infirmitate non poſſe, ſed pro regula jejunare non velle, ſufficiat illi, quod ipſe jejunare non prævalet, & magis cum gemitu & ſuſpirio, & animi dolore manducet, pro eo, quod aliis jejunantibus ipſe abſtinere non poteſt; crebrius autem infirmo conſilium hoc Auguſtini & Chryſoſtomi, Parochus inculcabit. Qui jejunare non valet, largiorem det eleemoſynam, ferventior ſit in precationibus, majorem habeat alacritatem in audiendis Divinis colloquiis, in quibus corporis infirmitas nihil obſtare poteſt, inimicis reconcilietur, omne odium & vindictæ cupiditatem ex animo effugiat.

De Inventariis.

Mandamus ſub pœna arbitrio noſtro contra eos, qui neglexerint, ſtatuenda, quod promoti ad Eccleſias Parochiales mox poſt habitam poſſeſſionem debent de omnibus inventis coram vitricis, & iis, qui ſunt ex Parochia magis inſignes, inventarium duplicatum facere, quorum unum apud Parochum, alterum apud vitricos, ſeu Parochianos permaneat. Ut ſi deinceps ſuas Eccleſias reſignare pure, aut ex cauſa permutationis decreverint, aut etiam deceſſerint, hujusmodi Parochias eodem modo, quo ipſi eas acceperint, vel meliori, ſi eas ad minimum triennio poſſederint, dimittant; Parocho vero cedente vel decedente, primum & ante omnia ex bonis inventarium Eccleſiæ reſarciatur.

Abuſum illum, quo Curati communitatibus mobilia vendunt,tanquam oneroſum Eccleſiis reprobamus. Parochus, ſi receperit ad ſe Parentes, vel conſanguineos utriusque ſexus, inventarium facere debet, coram fide dignis perſonis & Parochianis, de quibuscunque bonis per eos introductis; alioquin poſt mortem Parochi nihil exigere poterunt & debebunt.

De Sepulturis.

Sepelientes notorios hæreticos, ſeu ſchiſmaticos, publice excommunicatos, aut nominatim interdictos, vel manifeſtos uſurarios excommunicati ſunt, exemptione quacunque non obſtante. Qui Sacram Euchariſtiam in Paſchate ſumere detrectaverint, nec non excommunicati, interdicti, uſurarii manifeſti, qui ſeipſos interficiunt, vel in ſuis ſceleribus interficiuntur, blaſphemi, impo-

impœnitentes, & omnes, qui notorie in peccato mortali decedunt, Eccleſiaſtica carere debent ſepultura. Et ſi tales ſepulti ſunt, exhumari debent, & oſſa eorum extra loca ſacra projici. Statutum autem hoc una cum aliis, quæ populum reſpiciunt, ſæpius prædicari & inculcari volumus, ne transgreſſores ignorantiam valeant allegare. Parochiani cujuscunque linguæ fuerint, ſi diebus Dominicis & Feſtivis fideliter ad Eccleſiam ſuam Parochialem confluere, Divinaque & Prædicationes ad ædificationem fidei audire neglexerint, & per ſuos Parochos moniti, ſe emendare non curaverint, careant Eccleſiaſtica ſepultura.

De Scholis.

Ad Scholarum regimen nullus admittatur, niſi qui prius eandem, quam Sacerdotes, fidei confeſſionem fecerit. Quæ cura penes Archi-Presbyteros & Parochos eſſe debebit. Quis vero Catechiſmus, & qui libelli pueris legi debeant in Scholis, tunc ſtatuetur a Nobis, cum eos invehendos in Diœceſin noſtram curaverimus. Quod ne ſecus fiat, Parochi providebunt.

De Pœnis.

Statuimus & ordinamus, ut pœnæ Canonicæ, tam in corpore juris clauſæ, quam in Synodalibus Statutis alias editis, annexæ, transgreſſoribus horum Statutorum, ſicubi ſpecialis pœna expreſſa non eſt, infligantur. Nobis earum lectionem, moderationem, aut aliam quamlibet arbitrariam pœnam, earum loco, pro qualitate perſonarum, locorum, vel transgreſſionis exigendam, reſervantes.

Ex Conſtitutionibus Synodalibus Diœceſis Varmienſis, quas Brunsbergæ apud Georgium Schönfels, anno MDCXII. editas, ex Bibliotheca ſua Zaluskiana, ſingulari gratia nobiscum communicavit Illuſtriſſimus & Reverendiſſimus Dominus Comes de Zaluski, Epiſcopus Kiovienſis.

JOANNIS ab HOYA,

EPISCOPI OSNABRUGENSIS,

Mandatum ad Officialem Osnabrugenſem, ut Prælatos, Abbates, Præpoſitos, cæterosque e Clero ad Synodum bis quolibet anno venire compellat, & ad ea, quæ ſtatuta in illis fuerint, obſervanda adſtringat.

Anno Chriſti MDLXX. Pii V. Pontificis V. Maximiliani II. Imp. VI.

NOS CONRADUS VAN DEN BURG, JURIS LICENTIATUS, COLLEGIATÆ ECCLESIÆ S. JOANNIS OSNABRUGI DECANUS, ET REVERENDISSIMI AC ILLUSTRISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI, DOMINI JOANNIS, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA EPISCOPI OSNABRUGENSIS, MONASTERIENSIS, ET PADERBORNENSIS, CLEMENTISSIMI NOSTRI PRINCIPIS AC DOMINI CONSTITUTUS OFFICIALIS OSNABRUGI. UNIVERSIS ET SINGULIS PRÆLATIS, ABBATIBUS, PRIORIBUS, PRÆPOSITIS, COLLEGIATARUM DECANIS, PAROCHIALIUM ECCLESIARUM PASTORIBUS, CAPELLARUM, ORATORIORUM, DIVINORUMQUE RECTORIBUS, CURATIS ET NON CURATIS, PRESBYTERIS, BENEFICIATIS, NEC NON QUIBUSCUNQUE STATUS ECCLESIASTICI PERSONIS, PER CIVITATEM ET DIŒCESIM OSNABRUGENSEM CONSTITUTIS, NOSTRÆQUE JURISDICTIONI SUBJECTIS, SALUTEM IN DOMINO.

NOtum proinde omnibus & manifeſtum hinc præſenti Decreto facientes: cum ad manus noſtras paucis ante diebus XIII. ſcilicet proxime elapſi menſis Januarii, ſerioſum alte memorati Clementiſſimi noſtri Principis ac Domini

mini ſcripto comprehenſum Mandatum (quod cum debita ac ſubmiſſiſſima reverentia ſuſcipientes, huic noſtro Decreto de verbo ad verbum inſeruimus) clementiſſime directum ſit tenoris ſequentis:

JOANNES, (*) DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA EPISCOPUS OSNABRUGENSIS, MONASTERIENSIS, ET PADERBORNENSIS &c.

HONORABILIS ET SINCERE NOBIS DILECTE!

QUanquam Sacroſanctis Oecumenicis Conciliis, & Canonicis Conſtitutionibus, ſeriisque earum Ordinationibus, pro conſervatione doctrinæ Catholicæ, nec non diſciplinæ Eccleſiaſticæ ſalubriter, ſufficienterque cautum & proviſum eſſe reperiatur, ut quolibet anno bis Diœceſana Synodus celebretur, in eaque omnes uniuscujusque Epiſcopatus Diœceſanæ jurisdictioni ſubjecti Prælati, Sacerdotes, & Paſtores (quo in ea errores & defectus, quos in ſibi commiſſæ curæ diſtrictu irrepſiſſe compererint, fideliter deponant, & Synodi ſuper iis ordinationem, ejusque ſalutaria Statuta, & concluſionem cum debita reverentia expectent) ſub pœnis Canonicis obedientiſſime comparere teneantur.

Hiſce tamen ſupramemoratis non obſtantibus, non ſine magna animi noſtri perturbatione, re ipſa comperimus hujus noſtræ Diœceſis Osnabrugenſis Paſtores, noſtræque ordinariæ jurisdictioni ſubjectos Curatos, non ſolum in magnum præallegatarum Canonicarum Conſtitutionum contemptum, ſed & in notabile Sæcularium ſcandalum, hoc præcipue deplorato & diſſidiis intricato tempore, potiſſima fere ex parte ex dictis annuis Synodis contumaciter omnino, & absque legitima cauſa emanere.

Cum autem officii noſtri Paſtoralis ſit ſimilibus gravioribus exceſſibus opportunis remediis in tempore occurrere, tibi ſerio & clementiſſime committimus, quatenus omnes & ſingulos Paſtores, cæterosque alios Eccleſiaſtici Status Viros, Diœceſanæ noſtræ jurisdictioni ſubjectos, & Synodalibus Conventibus de jure vel conſuetudine intereſſe obligatos, moneas, iisque diſtricte Nomine noſtro ſub comminatione pœnæ, Sacris Canonibus contra ſimiles contumaces expreſſæ, & alterius inſuper notabilis arbitrariæ mulctæ pecuniariæ mandes, ut rejecta omni remora in conſuetis noſtris Osnabrugenſibus Synodis infallibiliter, & obedientiſſime

(*) Poſt obitum Franciſci, Comitis de Waldeck, Epiſcopi Osnabrugenſis, vacantem ad Cathedram, Cleri ſuffragiis poſtulatus fuit anno 1553. Joannes, ex Comitibus de Hoya, vir inſigni eloquentia, eruditione, prudentia, & ſtudio promovendæ Religionis Catholicæ clarus. Natus erat Wiburgi in Finnia, Patre Joanne, Comite Hoyano, Matre Margaretha, Guſtavi Suecorum Regis Sorore, quæ Patri, ob egregiam virtutem in bello præſtitam deſponſata fuit. Poſt hauſtas in Suecia Literas humaniores, altioris doctrinæ & linguarum ſtudio primum in Gallias, dein in Italiam profectus, tam felici progreſſu animum excoluit, ut præter multiplicem eruditionem, ſeptem etiam linguarum, Suecicæ, Germanicæ, Latinæ, Græcæ, Gallicæ, Italicæ, & Hiſpanicæ perfectam acquiſierit notitiam, ſingulis loquendo, ſcribendoque expeditiſſime uſus. Eas ob cauſas a Carolo V. Cæſare expetitus, ab eoque in Imperiali Camera Spirenſi Supremus cauſarum Judex conſtitutus fuit, priusquam Osnabrugenſem ad Cathedram vocaretur. Epiſcopale porro munus tanta ſua laude geſſit, ut anno 1566. poſtquam Bernardus Raesfeldius Monaſterienſium Epiſcopus Pontificali dignitati renuntiaſſet, ad hanc pariter Diœceſim regendam, ac dein etiam anno 1566. ad Paderbornenſem, ex Remberti Epiſcopi obitu vacantem poſtularetur. Quæ in tribus his Diœceſibus pro fide Catholica tuenda, hæreſibusque extirpandis præclare geſſerit, vide apud *P. Michaelem Strunck Annal. Paderbornenſium Parte III.*
Obiit in arce Ahuſana, anno Chriſti 1574. Ætatis quadrageſimo quinto. Multis acerbe deplorantibus, in uno Principe tot congeſtas naturæ, gratiæque dotes præmaturo fato interiiſſe: Nam præter egregiam, quam laudavimus, linguarum peritiam, non modo in Jure Civili & Canonico, ſed in Theologicis etiam Studiis, rebusque omnibus, ad Fidem, ac diſciplinam Eccleſiaſticam pertinentibus, apprime verſatus fuerat. Præfuit Eccleſiæ Osnabrugenſi annis viginti & uno: Monaſterienſi ſeptem, & aliquot menſibus: Paderbornenſi annis ſex, & paulo amplius. *P. Mich. Strunck Libr. ſupra cit.*

tiſſime, prout tenentur, compareant, iis reverenter, ut bonos Eccleſiaſticos decet, interſint, nec ſub ullo quæſito colore (niſi urgente & legitima ex cauſa, vel corporis adverſa valetudine diſtenti, de quibus tamen certam fidem facere teneantur) ab iis emanere præſumant. Si jam vero ſpretis hiſce noſtris ſalutaribus monitionibus (quod tamen de nullo confidimus) unus vel plures a ſæpedictis Synodis ſe abſentare obſtinate præſumerent, tibi hiſce expreſſe mandatum volumus, contra tales rebelles, & contumaciter abſentes non ſolum ad pœnas Canonicas, ſed & comminatam mulctam pecuniariam ſummarie in continenti procedas, eosque in pœnam utramque incidiſſe declaratos, ad actualem ſolutionem competentibus mediis de facto conſtringas.

Quo etiam promptius & expeditius ſeriam hanc noſtram voluntatem per omnia (quacunque e medio ſublata remora) exequaris, vigore hujus omnibus noſtris Droſſardis, Quæſtoribus, & Officiatis ſæcularibus quibuscunque, tam Monaſterienſis, quam Osnabrugenſis noſtri Epiſcopatus (in quorum diſtrictu declarati rebelles habitaverint) ſerio mandamus, ut, quatenus egeas ad tuam, vel tui legitimi Mandatarii requiſitionem promptam tibi operam pro emonitione & reali executione ſimilium mulctarum impendant, rebellesque Paſtores, & Vice-Curatos ad pleniſſimam ſatisfactionem via executiva compellant, a qua reali aſſiſtentia nulli ſe Officiali ſubtrahere ſub quovis quæſito titulo audeant, prout prætactos omnes pro omnimoda noſtræ quoad hoc firmiſſimæ voluntatis executione Mandatis noſtris morem geſturos, clementiſſime confidimus. Datæ ex noſtra Epiſcopali Reſidentia Iburgenſi, Veneris die XIII. Januarii, Anno Milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo.

Subſcriptio.

JOHANNES Epiſcopus Osnabrug. Monaſter. & Paderbornenſis.

COMES DE HOYA.

Wilhelmus Flattan, Secretarius.

Superſcriptio.

Honorabili, ſincere Nobis dilecto Conſiliario Conrado von der Burg, Curiæ noſtræ Epiſcopalis Osnabrugenſis Officiali, & Decano ad S. Joannem, Juris Licentiato.

Lunig Spicil. Eccleſ. Tomo II. pag. 591.

STATUTA ARCHI-EPISCOPALIA
TREVIRENSIA
Pro Decanis, Paſtoribusque, & cæteris Eccleſiarum Rectoribus,
Eodem anno MDLXX. edita.

JACOBUS (*), DEI GRATIA, SANCTÆ TREVERENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, SACRI ROMANI IMPERII PER GALLIAM ET REGNUM ARELATENSE ARCHI-CANCELLARIUS, AC PRINCEPS ELECTOR, DECANO, PASTORIBUS, RECTORIBUS, VICARIIS, SACELLANIS CAPITULI CHRISTIANITATIS IN CIVITATE NOSTRA TREVERENSI.

ETſi de veſtra fide & diligentia non dubitamus, quin ea, quæ a Commiſſariis noſtris in Viſitatione Generali Anno ſuperiori vobis noſtro nomine mandata ſunt, libenter atque integre obſervetis, & quantum in vobis eſt, obſer-

(*) Jacobus ab Eltz, perantiquo & Illuſtri genere natus, ex Eccleſiæ Trevirenſis Decano, ejusdem creatus eſt Archi-Epiſcopus anno 1567. Vir, in quo præter optimam indolem, ſcientiamque non vulgarem, quam tum Lovanienſi, tum aliis in Academiis hauſerat, multa, præclariſſimaque eminebant ornamenta virtutum: eximia

obſervari curetis; tamen ut intelligant omnes, quam Nobis curæ ſit, & cordi plena executio earum rerum, ſine quibus Paſtores ſuum munus recte adminiſtrare nequeunt, utque conſtet Hierarchia illa membrorum inter ſe, & cum capite ordinata, & myſtica conjunctio, quæ Spiritu Dei coagmentatur, & vivificatur, neve Eccleſiæ unius Capituli divulſæ ſuo potius arbitrio vagæ ferantur, quam communi totius corporis ſenſu, atque conſilio regantur, & defendantur: hæc infra ſcripta Capita obſervari poſthac ſerio a vobis volumus.

I. Eccleſias omnes Parochiales, quæ Decanatus veſtri finibus continentur (quocunque nomine ſive jure cenſeantur, quomodocunque annexæ, ſive incorporatæ, & per quemcunque gubernentur, ſive per proprium Paſtorem, ſive Vicarium, & hunc ſive perpetuum, ſive amovibilem) cum Rectoribus ſuis Decano & Capitulo volumus eſſe ſubjectas, nec ulla hic exceptio, aut exemptio valeat. Ut autem certius Eccleſiarum hujusmodi atque Rectorum ſtatus, vocatio, miſſioque cognoſcatur (quomodo enim, ut ait Apoſtolus, prædicabunt, niſi mittantur) volumus atque decernimus tenore præſentium, neminem ad gubernationem ullius in veſtro Decanatu Eccleſiæ, aut ad docendum, aut Eccleſiaſticum quodcunque Sacramentum adminiſtrandum admitti, nec pro Paſtore, Vicario, Rectore, aut Sacramentorum Diſpenſatore a Synodalibus, Cuſtodibus, ac populo, ad quem mittitur, agnoſci, ac recipi debere, qui non primum pro tempore Decano oſtenderit, atque exhibuerit præter literas inſtitutionis, ſive commiſſionis, ad quemcunque ea pertineat, noſtrum quoque diploma, ſive literas commiſſionis, approbationisque noſtræ, in quibus inter cætera Commendationis noſtræ Documenta Profeſſionis quoque fidei mentio expreſſa fiat, atque ſimul pro tempore Decano præſtito primum conſueto fidelitatis, & obedientiæ juramento jus Decanale, atque Capitulare perſolverit, quod poſthac declaramus duorum florenorum aureorum, ex quibus dimidiatus florenus aureus Capitulo, reliquum Decano cedere præſen-

mia cumprimis Religio, pietasque in Deum, ac vitæ integritas: amor Eccleſiaſticæ diſciplinæ, pudicitiæ tuendæ ſtudium, odium luxus, & profani ſplendoris fuga: ingens animi modeſtia, tranquillitas & manſuetudo, ſimulque ſingularis quædam tum in homines quoscunque, tum in egenos præſertim ac miſeros humanitas & benevolentia. Ante oblatam ſibi Epiſcopi dignitatem quindecim ferme annis, raro tunc exemplo, Sacerdotii fuerat munere condecoratus. Mox a peracta in Cleri Comitiis ſuffragatione cum Princeps Elector ſalutaretur; Patrem ſe potius, & Eccleſiæ ſuæ Paſtorem appellari voluit, talemque re ipſa in omni deinceps vita probavit, de hac una re ſemper ſolicitus, ut commiſſum ſibi populum ſana fidei, morumque doctrina paſceret, atque ab hæreſum erroribus, vitiisque aut expurgaret, aut immunem conſervaret. Eum in finem Societatis JESU Patribus ſtabile Treviris Collegium, Templumq; attribuit, ac dotare inſtituit: Alterius etiam Collegii Confluentiæ, pro eorundem habitatione, fundamenta jecit. A Sectariorum quorumcunque conſuetudine adeo abhorruit, ut palam in aula edixerit Proceribus, nemini poſthac ſuo in Palatio locum fore, quem a Romana alienum Religione ſciret: quod cum Aulicorum nonnulli mitius interpretarentur, neque idcirco ſe ſubducerent; juſſit eos, niſi errorem malint deponere, alibi victum & focum quærere. Ratisbonenſibus in Comitiis anno 1576. celebratis, dum Principes novis opinionibus addicti, pro libertate Religionis, Maximiliani Cæſaris edicto omnibus permittenda, ſummis animis decertarent, præclara hæc Jacobi, digna Archi-Epiſcopo & Principe Catholico fuit audita vox: *Ante optare, ſibi cutem toto corpore, per caput etiam avulſam, detrahi, quam liberam cuique Religionem probare, aut Catholicam pati fidem ulla labe maculari.* Diligentiſſimam in Clero, a corruptelis, quæ eidem ex ea temporum iniquitate adhæſerant, expurgando, pravisque moribus caſtigandis operam poſuit, tum frequentibus ejusdem per probatiſſimos viros inſtitutis viſitationibus, tum ſaluberrimis etiam conſtitutionibus, eundem in finem editis. Cætera Præſtantiſſimi Principis geſta prolixius legere eſt tum apud *Browerum Annalium Trevir. Tom. II. Lib. XXII.* tum apud *Fridericum Reiffenbergium Hiſt. Soc. JESU ad Rhenum inferiorem Tom. I.* Obiit anno Chriſti 1581. Ætatis 71. magno non ſubjecti tantum populi, ſed exterorum etiam Principum luctu.

ſentium tenore decernimus, non obſtantibus privilegiis, exemptionibus, & conſuetudinibus quibuſcunque.

II. Idem quoque ſervari volumus in iis, ſi quos ab una Eccleſia ad aliam contigerit forte transferri. Nec non & in Religioſis, aliisque quibuscunque Eccleſias quomodocunque incorporatas regentibus, quos niſi præter literas commiſſionis ordinarias, & conſuetas noſtræ approbationis teſtimonium exhibuerint, & reliqua, quæ ſupra memorata ſunt, præſtiterint, nolumus a Decano, Capitulo, Synodalibus, Cuſtodibus, populoque pro legitimis Rectoribus recipi, atque admitti.

III. Hos omnes ita, ut dictum eſt, miſſos, inſtitutos, & approbatos volumus per Decanum bis ſingulis annis temporibus idoneis, & ad hoc præfinitis, vel a vobis præfiniendis convocari ad Congregationem Capitularem, a qua nemo omnium abeſſe debebit ſub pœna quatuor florenorum aureorum, quorum unus Nobis, ſecundus Archi-Diacono, tertius pro tempore Decano, quartus Capitulo cedat, niſi abſentiæ ejusmodi allegentur cauſæ, quæ Definitoribus, & quatuor aliis Paſtoribus Concapitularibus per Decanum & Definitores nominandis rationabiles probentur.

IV. In congregatione autem Capitulari prædicta poſt Sacrum de Spiritu Sancto, Decano, vel alio ejus nomine, & præſcripto celebrante, & duobus ex Paſtoribus Diaconi & Subdiaconi vice fungentibus, decantatum, primum exhortatione tempori, loco, & perſonis accommodata, per Decanum, ſive alium a Decano nominandum ex dignioribus Paſtoribus habita mox inquiſitionem diligentem fieri volumus, tum de moribus & vita Paſtorum, ac Rectorum, tum de officio cujusque Paſtorali in adminiſtratione Eccleſiarum, & Sacramentorum, & breviter nunc quidem juxta capita ejus inſtructionis, quæ Decanis & Paſtoribus a Viſitatoribus relicta eſt (quam inſtructionem volumus ſingulos ad omnes Congregationes adferre, & pro tempore Decanis exhiberi, atque diligentiſſime per ſingulos articulos examinari) deinde vero juxta Statuta Capitularia, ubi a Nobis fuerint perfecta, ac confirmata.

V. Si quis Paſtor, ſive Rector etiam in Eccleſia ſua reſidens, ſive propter populi multitudinem, ſive propter quamcunque aliam cauſam aſſumere velit Vicarium, ſive Sacellanum adminicularium, eum non prius concionari, aut alia Paſtoralia munera volumus exercere, quam habeat a Nobis approbationis, & ſufficientiæ teſtimonium, quod & pro tempore Decanis, ac deinde in prima Capituli congregatione exhibere teneatur.

VI. In hac quoque Congregatione id volumus diligenter, ac ſevere ſervari, ut Paſtores, atque Rectores omnes fideliter exponant, ac referant, num inter ſuos habeant criminoſos, ſcandaloſos, ac præcipue hæreticos. Nam ſicubi tales ſint, eos Decanus primo quoque tempore ad Nos inter alia Congregationis acta referendos curet. Interim vero, ſi quid eis humanitus acciderit, ut ſi mors eos forte contigerit, præcipimus tibi Decano, atque omnibus Paſtoribus tui Capituli ſub gravi indignatione noſtra, ne quem eorum, quos conſtiterit in hæreſi ex hac vita deceſſiſſe, ad Eccleſiaſticam ſepulturam, aut Eccleſiaſtica ſuffragia, exequias, vel oblationes admittere præſumatis. Non enim, qui vivus contempſit fidelium communionem, mortuus eum eis communem ſepulturam meretur.

VII. Ut autem etiam venienti morbo occurramus, & futurum antidotum contra hæreſim, qua nulla eſt peſtis pernicioſior, comparemus: Cum non minus lectio librorum, quam auſcultatio verborum fidei ſanitatem inficiat, & corrumpat, nolumus ullum librum vendi, aut venalem exponi, niſi permiſſu Paſtoris ejus loci, ad quem libri venales deferuntur. Curent igitur Paſtores, ut habeant indicem librorum prohibitorum authoritate Concilii Tridentini (quem obſervari integre volumus) & juxta regulam decimam examinent Catalogum librorum, qui vendendi ſint, ſi approbandus videtur,

tur, ſubſcribant ſua manu: alioqui Librarius, aut venditor, qui ſine licentia & approbatione Paſtoris libros vendiderit, aut alteri legendos tradiderit, amiſſione librorum mulctetur. Quod ſi Paſtor in re ambigua dubius hæreat, ad Decanum referat, qui ſi nec ipſe difficultatem explicare queat, conſilium Decani Facultatis Theologicæ, qui in noſtra Univerſitate Trevirenſi eſt, ſequatur.

VIII. Poſtremo, ne quis negligentiæ aut impunitati locus relinquatur, volumus, ut ſingulis annis Decanus, quando maxime commodum ei videbitur, ſemel Decanatum ſuum circumeat, Nobisque factæ viſitationis per literas rationem reddat, præſertim ſi quid contra præſcripta Generalis Viſitationis, aut Statuta tradenda commiſſum invenerit, omnesque Paſtores, Eccleſias, atque Cœmeteria coram viſitet, & juxta inſtructionem ſibi ac illis a Viſitatoribus relictam, aut Statuta tradenda Decanatus inquiſitionem faciat, Synodalium jura, & authoritatem conſervet, eosque ad ſtrenue ac fortiter munere ſuo fungendum hortetur, ac denique computationi fabricarum Hoſpitalium, non quidem ut interſit (quod intelligimus Decano nimis difficile, & moleſtum) ſed jam rite factæ, a quibus fieri debet, & per Paſtorem loci, aut Rectorem approbatæ noſtro nomine ſubſcribat, omnemque iniquitatem in ea prohibeat.

IX. Ut autem Decanus tres aureos florenos, qui pro tempore Decanis a decedentibus Paſtoribus debentur, facilius accipiat, nemo hæreditatem, aut quæcunque bona defuncti adeat, niſi prius conſtiterit, ſatisfactum Decano.

X. Cæterum ne tantæ rei executionem, quæ ad cultum Dei & ad communem ſalutem inprimis pertinet, ulla difficultas impediat, aut etiam retardet, mandamus præſentium tenore Officialibus, & Fiſcalibus noſtris, ac quibuscunque Officionatis, ut quum a Decano vel Capitulo in ſupradictis omnibus & ſingulis requiſiti fuerint, Decanis aſſiſtant, opem & auxilium ferant, neve quicquam, quod obſervationi aut executioni quocunque modo adverſari poſſit, obſiſtere patiantur. Rebelles vero ſuſpenſione ab officio & beneficio, etiam carceris, ſi opus fuerit, pœna in ordinem & obedientiam redigant. Reliquos vero Capitaneos, Balivos, & Officionatos, quocunque nomine appellentur, qui ſpirituali noſtræ jurisdictioni parent, hortamur, & paterne in Domino requirimus, ut ipſi quoque fide & diligentia ſua hæc Decreta noſtra ob communem utilitatem edita, tueri, & Decanis, atque animarum ſuarum Paſtoribus authoritate & favore ſuo adeſſe non graventur. Datæ in Civitate noſtra Treverenſi, die octava menſis Aprilis, Anno MDLXX.

Legite, expendite, utimini, & bene valete.

SYNO-

SYNODUS I. MECHLINIENSIS
PROVINCIALIS
Eodem Anno Chriſti MDLXX.

SUB ILLUSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO DOMINO ANTONIO PERRENOT, PRIMO MECHLINIENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPO, ET TIT. S. PETRI AD VINCULA CARDINALI GRANVELLANO. (*)

INDEX DECRETORUM & TITULORUM
Synodi I. Provincialis Mechlinienſis.

Decretum de apertione Concilii Provincialis Mechlinienſis.
Decretum ſuper abſentia Illuſtr. Cardinalis & Revmi D. Archi-Epiſcopi Mechlinienſis.
Decretum, quod nulli præjudicium fiat ex ordinatione evocationis aut Seſſionis in hac Synodo.
De recipiendis Decretis Concilii Tridentini.
Decretum primum.
Tenor receptionis Decretorum, & Profeſſionis Fidei.
Decretum de abſentibus, & eorum Procuratoribus.
Decretum de facienda Decretorum receptione, Profeſſione, & deteſtatione in Synodo Diæceſana.
Decretum de reviſendis Statutis & Juramentis Eccleſiarum.
De Sacramentis.
De Ordinandis.
De Sponſalibus & Matrimoniis.
De Officio & cultu Divino.
De Feſtis.
De Jejuniis.
De Imaginibus.
De Indulgentiis.

De

(*) Cum erecta Mechliniæ eſſet Sedes Archi-Epiſcopalis, Collegio S. Rumoldi ad Metropolitani Capituli dignitatem anno 1559. per Paulum IV. Pontificem Maximum elevato; primus novam hanc Metropolim anno 1561. regendam accepit Antonius Perrenottus Granvellanus, fama nominis & rerum geſtarum orbi literato notus. Patria Biſuntinus erat, filius Nicolai Perrenotti, Toparchæ Granvellani, viri apud Carolum V. Cæſarem cumprimis gratioſi, Cancellarii, aliisque magnificis muneribus in ejusdem aula, imminuta nunquam Principis gratia, perfuncti. Magna hinc a Paternis meritis redundavit æſtimatio in filium, multo tamen major a propriis ejusdem animi dotibus, quas in præſtantiſſimis Europæ Academiis mirum in modum excoluit. Eccleſiaſticum vitæ genus amplexus, Canonicus primum Biſuntinus, dein ibidem Archi-Diaconus, nec diu poſt Eccleſiæ Atrebatenſi Epiſcopus datus fuit. Ex eo tempore ad varias in Galliam, Angliam, aliasque Legationes a Carolo V. adhibitus, adeo ſuam Imperatori probavit operam & in rebus agendis dexteritatem, ut hic ſummo eum habuerit in pretio, & cum Regnis cederet, Filio etiam ſuo Philippo II. ſingularibus ſtudiis commendarit: qui deinceps Viri prudentiam uſu ipſo compertam tanti fecit, ut nihil fere nec privatis, nec publicis in rebus, niſi ex Perrenotti ſententia ſtatueret.

Anno 1561. a Pio IV. Cardinalis creatus, & ab Atrebatenſi Eccleſia Cathedrali ad Mechlinienſem Metropolim regendam translatus fuit. Sed cum tanta ejus auctoritas, ac potentia tum apud Philippum Regem, tum apud Margaretham, quæ pro Rege Belgium tunc moderabatur, minus grata Belgii Proceribus eſſet, declinandam ſuo diſceſſu putavit invidiam. Anno igitur 1564. in Hiſpaniam a Philippo evocatus, ſuis eidem conſiliis adfuit. Poſt Pii IV. obitum ad eligendum illi Succeſſorem Romam profectus, indeque, Neapolitani regni Prorex a Rege conſtitutus, Neapolim ſe contulit: Nec diu poſt iterum accerſitus in Hiſpaniam, totius regni negotia adminiſtravit eo tempore, quo Philippus in Luſitaniam ad capeſſendam ejus Regni poſſeſſionem abierat. Biſuntinæ demum Metropolis Archi-Epiſcopus nominatus cum eſſet, ante quam eam regendam ſuſciperet Eccleſiam, obiit Madritii, Septuagenario jam major. *Moreri Dict. Hiſtor. Caſtillion Sacra Belgii Chronolog. P. II.*

De Superſtitione.
De Epiſcopis, & eorum officio.
De Sigillis.
De Miniſtris Eccleſiæ, eorumque Reſidentia.
De Decanis Chriſtianitatum, Paſtoribus, & eorum officiis.
De Vita & boneſtate Clericorum.
De Correctione Clericorum.
De Scholis.
De Schola Dominicali.
De Seminariis.
De Unionibus.
De Elocatione & conſervatione bonorum Eccleſiaſtic.
De Regularib. & Monialibus.
De Literis Apoſtolicis, & Judicibus delegatis.
De Uſuris.
De Viſitationibus.

DECRETA ET STATUTA

SYNODI PROVINCIALIS MECHLINIENSIS,

Die undecima Menſis Junii, Anni Milleſimi, quingenteſimi, ſeptuageſimi; Pontificatus Sanctiſſ. in Chriſto Patris, ac Domini noſtri, D. PII, Divina providentia Papæ Quinti anno quinto inchoatæ, & decima quarta die menſis Julii ejuſdem Anni concluſæ.

Præſidente in ea Reverendiſſimo in Chriſto Patre, ac Domino, D. MARTINO RYTHOVIO, EPISCOPO YPRENSI, (*) tanquam Seniori Comprovinciali, nomine & loco Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi in Chriſto Patris, ac Domini noſtri, D. ANTONII PERRENOT, ARCHI-EPISCOPI MECHLINIENSIS, & Tituli S. Petri ad Vincula CARDINALIS GRANVELLANI.

DECRETUM

De apertione Concilii Provincialis

Mechlinienſis, pronunciatum a Reverendiſſimo Domino Præſidente.

CHRISTI nomine invocato, præſentem Synodum Provincialem Mechlinienſem, primo ab Illuſtriſſimo Cardinale Granvellano, D. Reverendiſſimo Archi-epiſcopo Provinciæ Mechlinienſis convocatam & coactam, & iterato, quatenus opus erat, a Nobis indictam, poſt debitam deliberationem cum noſtris Confratribus Epiſcopis Comprovincialibus, de eorundem conſilio & aſſenſu, tanquam legitime congregatam, aperiendam eſſe decernimus, & aperimus; apertamque indicamus & declaramus in his ſcriptis, inhibentes, ne quis ab ea recedat ſine noſtro conſenſu.

DE-

(*) Martinus Balduini, a natali loco Rythoven, Brabanticæ Campiniæ Municipio, Rythovius cognominatus, primus Cathedralem apud Iprenſes Sedem obtinuit anno 1562. Lovanii antea ad S. Petrum Decanus fuerat, S. Theologiæ Doctor, Profeſſor Regius, & Academiæ Cancellarius. Eodem, quo Epiſcopalem dignitatem adiit, anno, Oecumenico Concilio Tridentino, ac dein etiam anno 1567. Colloquio Wormatienſi interfuit. Anno 1570. abſente, ut ſupra diximus, Archi-Epiſcopo, & Cardinali Granvellano, Provinciali Synodo Mechlinienſi præſedit, inter Comprovinciales Epiſcopos Senior. Iisdem hujus Synodi Patribus anno 1574. denuo congregatis præſedit Lovanii, ubi prioris Synodi Decretis quædam addita, quædam inſuper adhibita moderatione temperata. Verum ſecundæ hujus Congregationis acta, ut Havenſius teſtatur, nunquam in lucem ſunt edita. Anno 1577. convocato Eccleſiæ ſuæ Clero, Diœceſanam Ipris Synodum ipſe celebravit: cujus Conſtitutiones infra dabimus. Edidit Manuale Paſtorum, in Cleri ſui uſum a ſe concinnatum, illudque Pariſienſibus excuſum typis, Archi-Presbyteris & Paſtoribus ſuæ Diœceſis diſtribuit. Vir erat multiplici eruditione, Sacrarum Literarum ſcientia, Religionis propagandæ zelo, & vitæ integritate maxime præſtans. Poſt multos pro Eccleſia Dei ſuſcep-

DECRETUM *ſuper abſentia Illuſtriſſ. D. CARDINALIS, & Reverendiſſimi Archi Epiſcopi Mechlinienſis.*

ETſi non dubitet Synodus Provincialis Suæ Sanctitati notas eſſe cauſas, propter quas Illuſtriſſimus Cardinalis, & Reverendiſſimus D. Archi-Epiſcopus Mechlinienſis Provincia ſua ad tempus relicta, ad urbem ſe contulerit; Volens tamen officio ſuo ſatisfacere juxta Decreta Tridentina, excuſationem ſibi a Generali Vicario exhibitam & poſitam recepit, & admiſit: ſed ex ſingulari affectu, quo erga ſuum Archi-Epiſcopum tenetur, illum rogat, & hortatur, ut quamprimum ceſſantibus cauſis licebit, ad Eccleſiam ſuam redeat; ut ipſius præſentia & auctoritate univerſi Ordines Eccleſiaſtici in hac Provincia in officio ſuo rectius contineantur.

DECRETUM, *quod nulli præjudicium fiat ex ordine Evocationis, aut Seſſionis in hac Synodo, pronuntiatum a Reverendiſſimo Domino Præſidente.*

HAbita cum noſtris Cnnfratribus Epiſcopis Comprovincialibus ſuper ordine Eccleſiarum matura communicatione, de ipſorum conſilio & aſſenſu, ad evitandas quæſtiones, quæ inde in principio oriri poſſent; declaramus, omne id ſine præjudicio ordinis & honoris futurum, quidquid in præſenti Provinciali Concilio accidet, ex Eccleſiarum evocatione, aut Deputatorum ſeſſione: quodque nemo per hoc aliquid novi juris quoquo modo prætendere poterit in futurum. Ne tamen quæſtiones de ordine Eccleſiarum cum alicujus injuria diſſimulare velle videamur, liberum erit omnibus, ſuo tamen loco, rationes, ſi quas habeant, proponere, a Patribus examinandas.

De recipiendis Decretis Concilii Tridentini.

HÆc Synodus Provincialis Mechlinienſis in Spiritu Sancto legitime congregata, imprimis & ante omnia, volens ſatisfacere diſpoſitioni Concil. Trid. Cap. ſecundo Seſſ. 25. in quo de recipiendis Decretis ejuſdem Conc. Trident. & obedientia, Profeſſione fidei, ac hæreſeon deteſtatione agitur, poſt publicam Decretorum ejuſdem Concilii lectionem, ſtatuenda duxit, & ſtatuit ea, quæ ſequuntur.

DECRETUM PRIMUM.

IMprimis ordinat & præcipit, ut omnes & ſinguli, qui ad hanc Synodum convenerunt, ſimpliciter & ſine ulla proteſtatione ea omnia & ſingula, quæ a Sancta Synodo Tridentina definita & ſtatuta ſunt, palam recipiant; nec non veram obedientiam Summo Romano Pontifici ſpondeant, & profiteantur, ſimulque omnes hæreſes a Sacris Canonibus, præſertimque ab eadem Synodo Trid. damnatas, deteſtentur, & anathematizent ſecundum tenorem ſchedulæ ſequentis.

Tenor receptionis Decretorum, & Profeſſionis Fidei.

EGo N. omnia & ſingula, quæ a Sancta Synodo Trid. ſtatuta, & definita ſunt, palam recipio; nec non veram obedientiam Summo Romano Pontifici ſpondeo, & profiteor, ſimulque hæreſes omnes, a Sacris Canonibus, & Generalibus Conciliis, præſertimque ab eadem Synodo Tridentina damnatas, deteſtor & anathematizo.

DECRETUM *de abſentibus, & eorum Procuratoribus.*

EAdem Synodus attendens, quod Procuratores abſentium ſpeciale mandatum non habeant ad hoc, ut in hac Synodo Provinciali conſtituentium nominibus, & pro eis Decreta Concil. Trident. recipiant, obedientiam

ſuſceptos labores, toleratosque Gandavi carceres, peſte ſublatus eſt Audomari 9. Octobris Anno 1583. Defuncti oſſa tumulata primum Audomari apud Moniales S. Francisci, dein Ipras translata ſunt, ubi etiamnum ejus viſitur Epitaphium.
Vide de illo Havenſium Carthuſian. in Comment. de erection. novor. in Belgio Epiſcopat. & Caſtillion. Sacr. Belgii Chronolog. P. II.

am Summo Romano Pontifici ſpondeant, ac profiteantur, & hæreſes deteſtentur; ſtatuit & ordinavit, ut abſentes ad hanc Synodum evocati, intra decem dies proxime ſequentes, ſuis, aut aliis ad hoc ſpecialiter conſtituendis procuratoribus mandatum mittant ſpeciale, cujus virtute ipſorum nominibus, & pro eis, dictam receptionem, profeſſionem, & deteſtationem ſimpliciter, & ſine ulla proteſtatione realiter, & cum effectu faciant, ſicuti præſentes in hac eadem Synodo univerſi, tam Epiſcopi, quam alii fecerunt: ſi qui autem in transmittendo mandato ſpeciali fuerint defectuoſi, & in hac Synodo Provinciali dictam receptionem, profeſſionem, & deteſtationem non fecerint; mandat eadem Synodus, ut in proxima Synodo Diœceſana poſt hanc Provincialem celebranda compareant, & dictam receptionem, profeſſionem, & deteſtationem ſecundum formam in hac Synodo Provinciali deſcriptam, & obſervatam, ſimpliciter, & ſine ulla proteſtatione faciant.

DECRETUM de facienda Decretorum receptione, profeſſione, & deteſtatione in Synodo Diœceſana.

STatuit & ordinat eadem Synodus, ut omnes & ſinguli, qui de jure vel conſuetudine, aut ex diſpoſitione Concil. Triden. Synodo Diœceſanæ intereſſe debent, & in hac Synodo Provinciali Decretorum receptionem prædictam, obedientiæ profeſſionem, & hæreſeon deteſtationem non fecerint, in proxima futura Synodo Diœceſana illam faciant, ſub pœnis in Concilio Trid. expreſſis, non obſtante exemptione quacunque. Mandat etiam, ut Epiſcopi hujusmodi receptionem, profeſſionem, & deteſtationem in ſuis Synodis non admittant, niſi ſecundum formam in hoc Provinciali Concilio obſervatam.

DECRETUM de reviſendis Statutis & Juramentis Eccleſiarum.

UT autem Decreta Concilii Trid. ab omnibus præſentibus in hac Synodo Provinciali jam recepta, & ab aliis, ſive in hac eadem, ſive in futuris Diœceſanis recipienda, ab omnibus fideliter obſerventur, & ne quid ſucceſſu temporis contra eadem Decreta ex lectione antiquorum Statutorum, aut Juramentorum, (quæ omnia, qua parte Decretis aut Statutis Tridentini repugnant, irrita decernit & inania) in uſum recipiatur; Voluit & præcepit eadem Synodus omnibus & ſingulis Provinciæ Mechlinienſis Epiſcopis, ut in Eccleſiis ſuarum reſpective Civitatum & Diœceſium, etiam exemptis, Statuta & Juramenta diligenter viſitent, examinent; & ſi in ullo Decretis Concilii Tridentini repugnent, mutent, & reforment, & Tridentinis Decretis accommodent. Injungit etiam earundem Eccleſiarum univerſis Prælatis, Præpoſitis, Decanis, & Capitulis, ut Epiſcopo viſitanti, & Statuta vel Juramenta, ut præmittitur, corrigenti, & reformanti pareant, ſub pœnis arbitrio ipſorum imponendis.

De Sacramentis.

DE legitimo uſu, virtute, & efficacia Sacramentorum, cæterisque eodem pertinentibus, non minus copioſe, quam Catholice, & religioſe ſtatuit Sacroſanctum Concilium Trident., cujus Decreta, & Canones omnes cum Synodus Provincialis Mechlinienſis reverenter receperit, ea non aliter obſervari præcipit, quam ſi de verbo ad verbum hic inſerta forent. Et quæ ſequuntur, ſuperaddenda cenſuit.

CAPUT I.

Imprimis, ut ſtudiis Anabaptiſtarum (quorum hæreſis late ſerpit) potentius occurratur, & ut certius deprehendantur, qui multis artibus infantes ſuos Sacro Baptiſmo ſubtrahunt, & quo cautius lateant, ſubinde alio, atque alio migrant; Synodus Provincialis Mechlinienſis hortatur, & requirit omnes & ſingulos Magiſtratus quarumcunque Civitatum, oppidorum, & locorum, ne quam obſtetricem ad obſtetricandum parturientibus admittant, niſi prius a Curatis loci, ubi dictæ obſtetrices morantur, teſtimonium ſinceræ & Catholicæ fidei habeant, & niſi jurent

jurent ſingulis ſeptimanis die Sabbati cujusque loci Paſtori denuntiare nomina & cognomina puerperarum, quibus adfuerunt, cum numero prolium ſuſceptarum: Curati vero infra quindecim dies a tempore ſcientiæ indicabunt Epiſcopo, aut ejus Vicario nomina & cognomina matrum, quæ proles ſuas baptizari non fecerint, idque ſub pœna ſuſpenſionis, aliasque arbitraria.

CAPUT II.

Si quis proles habeat non baptizatas, aut grandiores aliquæ ſint non baptizatæ; mandat Synodus parentibus, ut curent proles ſuas infra decem dies a publicatione præſentium in Parochia, in qua natæ ſunt, aut morantur, baptizari; ipſæque non baptizatæ, ſi ad annos diſcretionis pervenerint, ſtatim facient ſe in fide inſtrui, ſive catechiſari, & baptizari in Eccleſia Parochiali, in qua morantur; quas Curatus, ubi noverit, tenebitur infra quindecim dies a tempore ſcientiæ Epiſcopo, aut ejus Vicario denuntiare ſub pœnis prædictis.

CAPUT III.

Quoniam in admittendis Patrinis in Baptiſmo non eadem adhuc ubique ſervatur ab omnibus ratio, diſtricte mandat hæc Synodus, ut ſerio Statutum Concil. Trid. Cap. 2. de Reform. Seſſ. 24. obſervetur a Paſtoribus, ita, ut ad ſuſcipiendum infantem in Baptiſmate unum tantum virum, ſive mulierem, aut ad ſummum unum & unam admittant, quorum nomina in libro deſcribant, aliosque a ſuſceptione prohibeant. Et ſi qui ſint, qui Paſtoribus invitis ſe ingerant, præter deſcriptos ad tangendum baptizandum inſtar Patrinorum, declarent aperte illos vere non eſſe Patrinos, nec cognationem ſpiritualem contrahere.

CAPUT IV.

Quia ſuperioris temporis negligentia, probatiſſimus ille Chriſtianæ Eccleſiæ mos quibusdam in locis eſt collapſus, quo puerperæ certo poſt partum die referre Domino Deo gratias ſolent; Statuit Sancta Synodus, ut ubique conformiter in uſum revocetur, ac puerperæ ad Miſſæ Sacrificium veniant, & contra negligentes, ſeu piæ conſuetudinis violatores, procedatur.

CAPUT V.

Quod ad Sacramentum Pœnitentiæ attinet; mandat Synodus Paſtoribus omnibus, ut regiſtrum conficiant omnium, quorum tempore Quadrageſimæ confeſſiones recipiunt, atque ut in illud omnes alii, etiam Religioſi, ad confeſſiones audiendas admiſſi, eos deſcribi curent, quorum confeſſiones exceperunt, & a Paſtoribus auditi non ſunt, nec alios, quam ſic deſcriptos, ad Sacramenta, etiam Matrimonium, aut Sepulturam admittant: & proinde etiam omnibus ſubditis mandat, ut in hoc regiſtro tempore opportuno ſe inſcribi faciant.

CAPUT VI.

Paſtores, & alii Confeſſarii extra caſum neceſſitatis a caſibus Epiſcopis reſervatis neminem abſolvant, niſi ad hoc ab Epiſcopis ſpecialem commiſſionem habuerint. Caſus autem Epiſcopis reſervati ſunt hi: Raptus virginum, homicidium, incendium ex deliberata voluntate procuratum, Simonia; Sodomia, hæreſis, apoſtaſia, inceſtus cum conſanguineis aut Sanctimonialibus, injectio manuum violenta deliberato propoſito cum læſione in Parentes facta, ſortilegium, adulterium notorium, & omnia delicta, quæ excommunicationem majorem a Canone, vel ab homine latam, annexam habent, & omnia alia delicta prædictis graviora. Meminerint autem Epiſcopi, ut in notoriis criminibus pro temporum & perſonarum qualitate publicam pœnitentiam in uſum revocent.

CAPUT VII.

Sacroſancta Euchariſtia pie & utiliter ad populi devotionem interdum in publicis ſupplicationibus defertur, potiſſimum vero in Feſto, Sacro Chriſti Corpori proprie conſecrato, ejusque Octava. Sed ne nimia frequentia minuat reverentiam, rarius extra prædicta tempora id fiat; & non niſi in arduis cauſis pacis, aut publicæ neceſſitatis: in illis autem Proceſſionibus, ad quas populus non tam orandi, quam ſpectandi gratia confluere ſolet, abſtineatur;

in communibus autem ſupplicationibus circumgeſtari poterunt Sanctorum Reliquiæ.

CAPUT VIII.

Paſtores etiam Venerabilis Corporis Chriſti Sacramentum ad ægrotos nunquam perferent, niſi decenter & reverenter ornati ſtola & ſuperpellicio, & Cuſtos ſuperpellicio indutus, lumen & campanulam ſonantem præferat, quo populus ſui moneatur officii, tum erga Sacramentum, tum erga laborantem infirmum: &, quando fieri poteſt, antequam Sacra Euchariſtia ad ægrotum deferatur, præmittatur confeſſio.

CAPUT IX.

Sed neque Sacrum Oleum infirmorum, etiam ſine Sacra Euchariſtia, unquam ad ægrotos deferant Paſtores, niſi ſuperpellicium induti & Stolam.

De Ordinandis.

DE qualitatibus eorum, qui ad Sacros Ordines promovendi ſunt, accurate ſtatuit Concil. Trid. de quibus hæc Synodus quædam, diligentioris obſervationis cauſa, repetenda duxit, & ſtatuenda.

CAPUT I.

Nullus ad minores Ordines deinceps admittatur ſine teſtimonio probitatis & literaturæ a proprio Parocho, & Magiſtro Scholæ, in qua ſtuduit: Ad majores autem promovendus, etiam teſtimonium habeat de præmiſſis proclamationibus juxta ordinationem Concilii Tridentini Capite 6. Seſſione 23.

CAPUT II.

Ad ſingulos majores promovendi feria quarta vel quinta ante ipſam ordinationem tempeſtive in civitate, aut loco, ubi Epiſcopus ordines conferre decreverit, adſint, ſuper ætate, vita, doctrina, & natalibus, nec non ſuper valore beneficii, patrimonii, aut penſionis (cujus titulo promoveri intendunt) ab Epiſcopo, ſeu Deputatis examinandi.

CAPUT III.

Nemo ad Sacros Ordines inpoſterum promoveatur, qui ex beneficii, patrimonii, aut penſionis fructibus, ſeu emolumentis annuis non habeat ad minimum triginta Carolinos. Qui titulus erit in regiſtris Epiſcopi, & literis ordinationum exprimendus.

CAPUT IV.

Juret etiam ordinandus, quod titulum, quem pro ſua futura promotione exhibet, vere, & ſine ulla fraude poſſideat; quodque illum non reſignabit, alienabit, aut in illius extinctionem conſentiet, niſi ſibi de novo ſufficienti titulo fuerit proviſum.

CAPUT V.

Poſſint nihilominus Epiſcopi, ob Eccleſiæ neceſſitatem, quosdam ætate & moribus idoneos, etiam ſine titulo, ad Sacros Ordines promovere; cum conditione tamen, quod illis de congruo titulo providebunt.

De Sponſalibus, & Matrimoniis.

QUæ de Sponſalibus ex diſpoſitione Juris communis, & de Matrimoniis per Concil. Trident. decreta ſunt, eadem Provincialis Synodus hic innovat; & ad eorum commodiorem obſervationem ordinat, quæ ſequuntur.

CAPUT I.

Quum Concil. Trid. Matrimonia clandeſtina annullet, & omnes inhabilitet ad contrahendum aliter, quam ſecundum formam ab eodem Concilio deſcriptam; ex ordinatione ejusdem Concilii mandat Paſtoribus, ut ſæpius populo in ſuis concionibus hanc Matrimonii nullitatem, & perſonarum inhabilitatem in memoriam revocent.

CAPUT II.

Quia coactæ nuptiæ triſtem plerumque & luctuoſum habent exitum, diligenter inquirant Paſtores, an Matrimonium contracturi ſponte & animo deliberato, non vi, aut metu Parentum, amicorum, aut aliorum coacti ad Matrimonium procedant. Quod ſi invenerint aliquem, vel aliquam ex contrahentibus coactum ad contrahendum, nullo modo ad conjunctionem eorum procedere audeant, neque alteri vices ſuas committant, ſub pœna ſuſpenſionis ab officio & beneficio.

CAPUT III.

Si Sponſalia & Matrimonium contrahere volentes diverſarum ſint Parochiarum, ſub eodem Decanatu, Parochus, in cujus manibus ſponſalia contracta ſunt, literas teſtimoniales hujusmodi ſponſalium alteri Parocho dirigat, ut ad proclamationes neceſſarias procedat, atque ad Matrimonii ſolemniſationem non admittantur deſponſi, niſi prius conſtito de neceſſariis proclamationibus, hinc inde in facie Eccleſiæ, & in diebus Dominicis ſeu Feſtivis factis, neminemque eſſe, qui Matrimonio contrahendo ſe opponere velit, aut impedimentum aliquod Canonicum denunciare.

CAPUT IV.

Si Sponſalia & Matrimonium contrahere volentes diverſorum ſint Decanatuum, ſub eodem tamen Epiſcopatu; Paſtores a ſuis Decanis, tam ſuper ſponſalibus contractis, quam ſuper proclamationibus, atteſtationes ſignatas & approbatas habere debeant; nec ante ad Matrimonii ſolenniſationem deſponſi admittantur, quam tota res hoc modo ad Decanos delata fuerit: Decani autem ratione examinis hujus negotii non ultra ſex Stuferos recipiant, & Paſtores non ultra quatuor.

CAPUT V.

Si autem Sponſalia & Matrimonium contrahere volentes diverſorum ſint Epiſcopatuum, Paſtores a ſuis Epiſcopis, tam ſuper ſponſalibus contractis, quam ſuper proclamationibus, atteſtationes approbatas habere debeant; neque ante ad Matrimonii ſolenniſationem deſponſi admittantur, quam ſuorum Epiſcoporum literis ad hoc expreſſam facultatem habuerint: atque Epiſcopi ratione hujusmodi literarum pro Notario & Sigillifero non ultra octo Stuferos recipi permittant.

CAPUT VI.

Ut quoque multis periculis, quæ ex hominum malitia, & fraude provenire poſſunt, in Matrimoniis contrahendis occurratur; inhibet Synodus omnibus Paſtoribus, eorumque vicem gerentibus, ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis, ne quem alterius Regni, vel Regionis, aut vagum, & ignotum ad Matrimonium admittant, ſine licentia Epiſcopi ſui in ſcriptis obtenta. Hortaturque Synodus Ordinarium, ne dictam licentiam ſine cauſæ cognitione, & matura deliberatione concedat.

CAPUT VII.

Tempus clauſum a Concil. Trid. reſtrictum eſt; proinde diligentius obſervetur. Si tamen ex legitima & urgente cauſa aliqui per Epiſcopum ad Matrimonium illo tempore contrahendum admittantur, abſtineatur a ſolennitate nuptialis convivii, a choreis, & ſimilibus inſolentiis, quæ tempori non congruunt, ſub pœna viginti florenorum Rhenenſium, ad pium uſum applicandorum.

De Officio, & cultu Divino.

QUæcunque Sacroſanctum Concil. Trid. ſtatuit & ordinavit de Officio Divino debite peragendo, hæc omnia Provincialis Synodus Mechlinienſis mandat diſtricte obſervari; & quæ ſequuntur, ſuperaddenda cenſuit.

CAPUT I.

Ante omnia Divinum Officium fiat ſtatis horis, tractim, ſemper integre, diſtincte, devote, & reverenter per eos, ad quos proprie pertinet; obſervato tamen diſcrimine dierum ſolemnium a ferialibus & minus ſolemnibus.

CAPUT II.

Diſtributiones Chori diſpenſentur ſecundum præſcriptum Concil. Trid. arbitrio Epiſcopi; ſic tamen, quod in majoribus horis, ſcilicet Matutinis, ſumma Miſſa, & Veſperis notabiliter majores ſint, quam in minoribus horis; nec tamen in minoribus tam exiguæ ſint, ut negligantur.

CAPUT III.

Deinde non alii diſtributiones recipiant, quam qui ſtatis horis in Choro interſunt, videlicet in Matutinis ante finem primi Pſalmi, ſimiliter in Veſperis, & in aliis horis: In Miſſis vero tam de tempore, quam anniverſariorum ante primam Collectam, & inibi a principio

cipio uſque ad ultimam cujusque officii orationem incluſive, excepta neceſſitatis cauſa, permanſerint: & tunc demum & non antea, plumbetorum ad hoc ab Epiſcopis ordinandorum diſtributio fiat; cæteri vero, quavis colluſione, aut remiſſione excluſa diſtributionibus careant, niſi excuſentur ex cauſis expreſſis in Capitulo, Conſuetudinem, De Clericis non reſidentibus. in Sexto. Si autem in quibusdam Eccleſiis ex fundatione, ſtatuto, vel conſuetudine, citius intereſſe Divino Officio teneantur, vel diutius in eo permanere, non vult Synodus illis derogatum eſſe.

CAPUT IV.

Et ne Conſtitutio dicti Capituli, Conſuetudinem, ac Decretum Concil. Trid. reddantur illuſoria prætextu alicujus Statuti de diebus luſivis aut recreationis; ſtatuit eadem Synodus Provincialis hujusmodi Statutum, tanquam corruptelam ex regiſtris Capitulorum delendum, & expungendum eſſe, & loco illius obſervandum, quod dicto Capitulo, Conſuetudinem, diſponitur; ita videlicet, ut ſi quis in negotiis Eccleſiæ, aut Epiſcopatus, vel ob infirmitatem, aut corporalem neceſſitatem, ſtatis horis intereſſe nequiverit, pro intereſſente Divinis habeatur; atque ut talis diſtributionibus gaudeat. Sub quibus quidem exceptis caſibus etiam eos comprehendi cenſet Synodus, qui pro conſervanda, aut recuperanda valetudine aerem ad tempus mutare, aut alias publica aut legitima cauſa juxta dictum Cap. Conſuetudinem, abeſſe coguntur.

CAPUT V.

Intelligit autem Synodus Provincialis in Eccleſiæ negotiis occupari non ſolum eos, qui Capituli, vel Fabricæ negotia tractant, ſed & Epiſcopum, Archi-Diaconum, Pœnitentiarium, atque illos omnes, qui propria dignitatum vel præbendarum ſuarum munia obeunt, aut Epiſcopis Ordines conferentibus, viſitantibus, ac in aliis Epiſcopatus negotiis occupatis adſunt, vel aliquo ab eis miſſi, conſilium & operam ſuam impendunt; quos pro eo tempore, fraude & dolo ſecluſis, decernit pro præſentibus reputari, & omnibus emolumentis gaudere debere, ſicuti ſi perſonaliter Divinis intereſſent.

CAPUT VI.

Illos quoque, qui ſub Divinis Officiis aut celebrant, aut ad celebrandum ſe præparant; vult hæc Synodus pro eo tempore præſentes in Divinis reputari, modo tamen abſoluto Sacrificio, ſine notabili mora in Chorum redeant.

CAPUT VII.

Quoniam in Divino Officio quandoque, & potiſſimum in feſtis, quæ certis Diœceſibus propria ſunt, in Hiſtoriis, quæ leguntur, & Sequentiis Miſſarum quædam occurrunt, quæ ſubinde pios offendunt: Curent Epiſcopi, ut quod in eo officio purgandum videtur, & corrigendum, expurgent, & corrigant; aut loco officii hujusmodi jubeant officium de communi cantari.

CAPUT VIII.

Nemo quoque, cum publice Preces horariæ cantantur, vel Sacrificium Miſſæ peragitur, prophanum quippiam, aut ab inſtituto alienum legat; neque etiam dormiat, aut fabuletur, ſub pœna privationis diſtributionum ejus officii; & ſi ſemel correptus, ſecundo aut tertio circa præmiſſa deliquerit, ultra amiſſionem diſtributionum graviter puniatur.

CAPUT IX.

Inſolentiæ omnes e ſacris locis omnino arceantur, & nemo Eccleſiæ beneficiatum, aut habituatum, ſerius cum habitu decenti Chorum intrantem, audeat manuum vel pedum plauſu, vel ſibilis, aut alia quacunque ratione ineptiore ejicere, aut ab ingreſſu prohibere; ſufficiat autem eum privatione diſtributionis multari.

CAPUT X.

Cohibeant Epiſcopi Cantores, Organiſtas, & Campanarios, & alios quoscunque a laſciva, militari, & quavis indecora muſica in cantu, organis & campanis, ſub pœna decem Stuferorum, ad pios uſus arbitrio Epiſcoporum applicanda. Et ſi ſemel puniti non abſtinuerint, pœna carceris, ac alias arbitraria plectantur. Deambulationes quoque

que ac prophana colloquia impediant, ac delinquentes tempore Divini officii pœnam trium Stuferorum, & extra tempus Divini Officii duorum incurrant ipſo facto; quam pœnam Epiſcopi exequi curent.

CAPUT XI.

Convivia quoque & negotiationes in ſacro loco nullo modo admittantur: proclamationes vero forenſes, non niſi extra Templum, & poſt Divinum Officium plene abſolutum fiant; atque ut laici ab his efficacius comprimantur, Magiſtratuum locorum aſſiſtentiam implorent Epiſcopi, ut etiam ipſorum auctoritate ordinatio ad impediendum hujusmodi inſolentias fiat, & publicetur.

CAPUT XII.

Requirantur quoque locorum Magiſtratus, ut in omnibus Parochiis edicto publico mandent, tempore, quo Divinum Officium peragitur, aut Verbum Dei prædicatur, tabernas non niſi pro viatoribus aperiri, neque aliquod genus ludi publice, aut privatim inſtitui, & omnino abſtineri a tripudiis, & aliis inſolentiis, quibus Parochiani a viſitatione Divini Officii, & Verbi Dei auditione diſtrahi poſſent, ſub pœnis arbitrio eorum imponendis: Ipſi quoque Epiſcopi per ſuas Diœceſes in ſingulis Parochiis ſub certis pœnis ſuis nominibus ſimilem inhibitionem fieri procurent.

CAPUT XIII.

Denique ut omnis irreverentiæ circa Divinum Officium, maxime autem circa Sacrificium Miſſæ, tollatur occaſio, ſtatuit & ordinat, ne quis ſæcularis aut regularis in privatis ædibus, atque omnino extra Eccleſiam, & ad Divinum tantum cultum dedicata oratoria, ab Epiſcopis deſignanda & viſitanda, aut olim ad Divinum cultum deſignata ac appropriata Sanctum Miſſæ Sacrificium peragere præſumat. Si quis autem huic ordinationi contravenerit, tam ipſe, qui celebrat, quam is, qui Sacerdotem ad celebrandum requiſivit, aut admiſit, arbitrio Epiſcopi puniatur.

CAPUT XIV.

Altarium portatilium uſus ad populi commoditatem, urgente neceſſitate late permiſſus fuit; ſed ne quod ad tempus tantum, & ex gravi cauſa conceſſum eſt, contra Canones, & ad irreverentiam Sacroſancti Myſterii Miſſæ trahatur in conſuetudinem, curent Epiſcopi, ut quamprimum fieri poteſt, in ſingulis Eccleſiis Altaria iterum conſecrentur; eoque facto, ibidem Altarium portatilium uſus interdicatur.

CAPUT XV.

In Eccleſiis autem, in quibus binationes in uſu fuerunt, ut ancillis & famulis de matutinali Miſſa provideretur; vult Synodus, ut illis ſublatis, Epiſcopi commodam rationem ineant retinendæ Miſſæ matutinæ, & imprimis accurate ſe informent de qualitatibus & oneribus Sacellaniarum in Eccleſiis Parochialibus erectarum, ut illarum Poſſeſſores ad perſonalem reſidentiam compellant, aut etiam per contributionem Parochianorum, honeſto Sacerdoti ſtipendia vitæ conſtituant, qui & Miſſam matutinalem peragat, & Paſtori occupato aut infirmo in adminiſtrandis Sacramentis ſubveniat: idque conditione tali, quod conſuetum in ſimilibus ſtipendium a Parochianis recipere, & retinere poſſit.

CAPUT XVI.

Mandat etiam Synodus, ut omnes ſe accommodent in lectione Horarum, tenori Bullæ Apoſtolicæ per Pium P. quintum editæ, & hic publicatæ.

CAPUT XVII.

Cætera autem, quæ circa Divinum Officium ſtatuenda & ordinanda hic deſiderantur, quia varia ſunt, & commode uniformiter definiri non poſſunt, Epiſcopis cum duobus Canonicis Eccleſiarum Cathedralium, quorum unus ab Epiſcopo, alter a Capitulo eligetur, Synodus committit, ut viſitatis & repurgatis Eccleſiarum ordinationibus & cæremoniis, ſtatuant, quod viderint pietati, decori Eccleſiæ, & populi ædificationi convenire.

De Feſtis.

Quum C. 12. Seſſ. 25. ſub titulo de Regularibus & Monialibus, cautum ſit, dies Feſtos in qualibet Diœceſi conſtitutos, ab omnibus, exemptis

emptis etiam Regularibus, uniformiter obſervandos eſſe, operæ pretium fuerit declarare, quos feſtos dies Synodus Provincialis per totam Provinciam Mechlinienſem obſervari decreverit.

CAPUT I.

Sunt autem iſta, præter dies Dominicos, Feſtum Nativitatis Chriſti, Stephani Protomartyris, Joannis Apoſtoli, & Evangeliſtæ, Sanctorum Innocentium, Circumciſionis Domini, Epiphaniæ, Converſionis Pauli, Purificationis Beatæ Mariæ, Cathedræ Petri, Mathiæ Apoſtoli, Annuntiationis Mariæ, Feſtum Paſchæ cum feria ſecunda & tertia ſequente, Marci Evangeliſtæ, Philippi & Jacobi, Inventionis Sanctæ Crucis, Feſtum Aſcenſionis Domini, Feſtum Pentecoſtes cum feria ſecunda & tertia ſequentibus, Trinitatis, Venerabilis Sacramenti, Nativitatis Sancti Joannis Baptiſtæ, Sanctorum Petri & Pauli, Viſitationis Beatæ Mariæ, Magdalenæ, Jacobi, Laurentii, Aſſumptionis B. Mariæ, Bartholomæi, Nativitatis Beatæ Mariæ, Matthæi Apoſtoli, Michaelis, Lucæ, Simonis & Judæ, omnium Sanctorum, Martini, Catharinæ, Andreæ Apoſtoli, Nicolai, Conceptionis B. Mariæ, & Sancti Thomæ Apoſtoli.

CAPUT II.

In prædictis Feſtis, & etiam aliis Patronorum Parochialium Eccleſiarum principalibus, Synodus Provincialis interdicit omnibus ſuæ Provinciæ Chriſti-fidelibus opera manualia & ſæcularia quæcumque, mercatum item & forum rerum venalium, atque judicialia exerceri; ita tamen, ut Epiſcopis in illis Feſtis, quæ minus celebria ſunt, ad populi commoditatem, liceat aliquid pro ſua diſcretione relaxare. Si quis autem huic ordinationi contravenerit, mulctetur pœna pecuniaria unius floreni, ad pium uſum applicanda.

CAPUT III.

Si forum aut nundinæ incidant in aliquo ex celebrioribus Feſtis, ſerventur illæ vel ante, vel poſt Feſtum, prout Magiſtratus cujusque loci judicaverit maxime expedire. Et vetat Synodus Provincialis omnibus Magiſtratibus, & ſæcularibus Judicibus, ne cuiquam ex omnibus prædictis Feſtis violandi, ſeu prophanandi licentiam concedant; ſed eos, qui ab ipſis licentiam hujusmodi requirunt, ad Epiſcopum, ejusve Vicarium, vel Paſtorem, remittant: alioqui contra eos, tanquam Synodalium Statutorum transgreſſores, & alias, prout de jure, procedatur.

CAPUT IV.

Quoniam Sanctus Rumoldus Archi-Epiſcopus & Martyr, Patronus eſt Eccleſiæ Metropolitanæ Mechlinienſis, ideoque per totam Provinciam Mechlinienſem merito veneramur; Ordinat Synodus, ut primo Julii, quo Martyrium ſubiit, aut proximo die convenienti, per Civitatem & totam Diœceſim Mechlinienſem, tanquam duplex, & in reliquis Eccleſiis, ſeu Monaſteriis ejusdem Provinciæ, ad inſtar Feſti novem Lectionum celebretur. Similiter etiam Feſtum Patroni ſingularum Eccleſiarum Cathedralium, intra Civitatem tanquam duplex; extra vero tanquam novem Lectionum celebretur.

CAPUT V.

Feſtum Annuntiationis B. MARIÆ ſi quando inter Dominicam Palmarum, & Dominicam Quaſi modo, inciderit, feria tertia poſt Dominicam Quaſi modo, tam a populo, quam a Clero celebretur: & ſi aliud Feſtum in hac feria tertia inciderit, illud in feriam quartam ſequentem transferatur.

De Jejuniis.

CAPUT I.

Vigiliæ ſingulis annis per totam Provinciam Mechlinienſem ab univerſis ætatem habentibus, nec legitime excuſatis, ſub periculo peccati mortalis jejunandæ, præter Quadrageſimam, & quatuor anni tempora, ſunt Vigilia Pentecoſtes, Nativitatis Sancti Joannis Baptiſtæ, Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum, Sancti Laurentii Martyris, Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis, Sancti Matthæi Apoſtoli, Sanctorum Simonis & Judæ, omnium Sanctorum, Sancti Andreæ Apoſtoli, & Nativitatis Domini. Quæ ſi diebus Do-

Dominicis aut Lunæ evenerint, Sabbatis præcedentibus jejunentur: in locis autem, ubi vel plura vel ſtrictius obſervata fuerint, hortatur Synodus, ut piàm conſuetudinem obſervent.

CAPUT II.

Inſuper in Feſto Sancti Marci, quo ſupplicationes pro laudabili Eccleſiæ more fiunt, & in diebus Rogationum abſtineatur per totam diem a carnibus, & jejunetur ad minus uſque ad prandium.

De Imaginibus.

CAPUT I.

Cum Domum Dei deceat Sanctitudo, pro executione Decreti de invocatione & veneratione, ac Reliquiis Sanctorum, & Sacris Imaginibus, Seſſ. 25. ſtatuit Sancta Synodus, ut e Templis & locis Sacris tollantur imagines, ſculpturæ, aulæa, quæ gentilitatem, aut mendaces Ethnicorum Fabulas, Satyrorum, Faunorum, Syrenarum, Terminorum, & Nympharum, ac id genus alia, repræſentant. Similiter quæcumque figuræ laſcivæ, procaces, & ob pudendam nuditatem, vel alias obſcœnæ & ſuperſtitioſæ, quæ fidelium mentes a religione & devotione diſtrahunt, & ſæpius graviter offendunt. Neque poſthac ulla imago, aut ſtatua in Eccleſiam, vel locum Sacrum recipiatur, niſi ab Epiſcopo admiſſa fuerit. Proinde Epiſcopi in viſitationibus curabunt imagines ſupradictas reformari, aut prorſus tolli, prout judicaverint expedire.

CAPUT II.

Provideant præterea Epiſcopi, ne ad ornatum ſupplicationum Venerabilis Sacramenti, aut Reliquiarum quarumcunque, exponat quiſquam ullas ſimiles imagines, ſculpturas, aut aulæa, idque ſub pœna arbitrio eorum infligenda: Implorato etiam ad hoc, ſi opus ſit, contra ſæculares, auxilio brachii ſæcularis.

CAPUT III.

E domibus & hortis Eccleſiaſticorum ſimiliter prædictæ imagines tollantur, præcipue quæ laſcivæ, procaces, & ob pudendam nuditatem, vel alias tam obſcœnæ, ut pias mentes offendant. Et ſi Clerici poſt publicationem hujus Concilii prædictas imagines infra trimeſtre e ſuis domibus non ejecerint, curent Epiſcopi, ut contra illos ad condignam punitionem procedatur.

De Indulgentiis.

Monet pios ſuos filios eadem hæc Synodus, ne circumforaneis quibuſdam, aut etiam cum privilegio impreſſis libellis temere fidem habeant, qui ex levibus aut ſuperſtitioſis cauſis, incertiſque revelationibus immodicas, & plus æquo exorbitantes pollicentur indulgentias, potiſſimum ſi promiſſiones contineant certorum effectuum, periculorum ſcilicet evitationem, a gladiis, a tormentis, ab aquis, a peſte, aut liberationem certam a purgatorio: quemadmodum & Miſſis quibuſdam, & precibus certo numero recitandis affixas alicubi videre licet.

De Superſtitione.

Cum recte moneat Sacroſancta Trid. Synodus, ut omnis ſuperſtitio tollatur; docet hæc Synodus omnem illum rerum uſum eſſe ſuperſtitioſum, qui ſine Verbo Dei & Eccleſiæ doctrina fit, præſcriptis aliquibus ritibus & obſervantiis, quarum rationabilis cauſa reddi non poteſt, & fiducia in eis collocatur, certo expectandi aliquem eventum, qui ſine illis ritibus ex Sanctorum interceſſione non ſperaretur; aut quæ in cultu Sanctorum ex temeritate, ac quadam levitate potius, quam pietate, & vera in Deum religione, fieri videntur.

De Epiſcopis, & eorum officio.

Quæ de Epiſcopis Oecumenica Synodus Tridentina pro Eccleſiæ collapſæ reformatione ſalubriter ſtatuit & ordinavit, eadem Synodus Mechlinienſis hic repetenda & innovanda duxit; ſicuti etiam repetit & innovat, ac ad illorum obſervationem ea, quæ ſequuntur, ſtatuit.

CAPUT I.

Vacante Eccleſia Cathedrali, obſervatiſque iis, quæ de indicendis ſupplica-

plicationibus & precibus Concilium Trident. ordinavit; Sancta Synodus Mechlinienſis ſtatuit, quod ubi de electione, poſtulatione, aut nominatione per eos, vel eum, quorum intereſt, facta conſtiterit; ſtatim auctoritate & juſſu Metropolitani, ſi in Provincia adfuerit, aut, eo abſente, ſenioris Suffraganei in Provincia præſentis literis denuntiatoriis, ſeu monitoriis legitime expeditis, tam ad valvas Eccleſiæ vacantis, quam ad valvas Eccleſiæ principalis loci reſidentiæ electi, vel nominati affixis; moneantur omnes & ſinguli, qui ſciunt Canonicum impedimentum quodcunque, quare electus, poſtulatus, aut nominatus, ad Eccleſiam vacantem aſſumi non debeat, ipſum infra certum tempus, in literis prædictis exprimendum, Metropolitano, vel ſeniori Suffraganeo reſpective denuntiare.

CAPUT II.

Nemine vero infra præfixum terminum ſe opponente, Metropolitanus, aut ſenior Suffraganeus ex officio inquiret, & informationem faciet, cum duobus per eum aſſumendis, de natalibus, ætate, vita, moribus, doctrina, & gradu promovendi, & de Eccleſiæ vacantis ſtatu, aliiſque omnibus, quæ a Sacris Canonibus, & Concil. Trident. Decretis requiruntur. Quæ omnia fideliter deſcripta, & in publicum inſtrumentum redacta, una cum Profeſſione fidei a promovendo coram Epiſcopo cum iiſdem facta, quamprimum ad Sanctiſſimum Romanum Pontificem tranſmittantur.

CAPUT III.

Inter cæteras Epiſcoporum functiones non infimum locum habet oratio pro populo, & communis Sacrificii oblatio, de quibus, ſi bonum habeant teſtimonium, non parum inde eis auctoritatis accedet. Quapropter ſæpius publice & religioſe in ſuis Eccleſiis celebrent, & ut Canonicis ad frequentationem Divini officii incitamentum præbeant; ipſi etiam, quando per Epiſcopalia munera licet, Divinis officiis interſint.

CAPUT IV.

Prædicationis quoque officium, quod Epiſcopis proprium eſt, tum per ſeipſos, tum per alios cum omni diligentia & ſolicitudine exerceri curent.

De Sigillis.

CAPUT I.

IN Epiſcoporum functionibus præ cæteris conſpicuum eſſe debet, quod ait Chriſtus, gratis accepiſtis, gratis date. Quum autem in gratioſis conceſſionibus & diſpenſationibus; item in collationibus, inſtitutionibus, & aliis quibuslibet proviſionibus, quæ gratis fieri debent, occaſione ſigilli varia jura ſoleant exigi; ſtatuit Provincialis Synodus, omnia illa jura, tanquam non ſatis probata conſuetudine introducta, plane remittenda & relinquenda eſſe, & nihil inde accipi poſſe.

CAPUT II.

Pro literis autem & ſigillis, ac regiſtratione, cæteriſque eodem ſpectantibus, qui id oneris habent, & inſtrumenta examinare, regiſtra conficere & conſervare debent, ratione illius ſumptus, & pro qualitate laboris, quem ſubeunt, ſtipendium moderatum, pro conſuetudine accipere poſſint: Sed quod in communibus & mediocribus negotiis non excedat ſummam viginti vel triginta Stuferorum; nunquam vero, ne in maximis quidem, accipere poſſint ultra coronatum.

CAPUT III.

Cæterum, ſi in relaxatione bannorum matrimonialium, aut ſimilium ordinationum, quod interdum quidem, ſed tamen non niſi ex legitima cauſa, fieri debet, eleemoſyna aliqua in pium uſum deſtinata, ditioribus imponatur; id non debet a quopiam in calumniam trahi, nec ſupradicta Conſtitutione vetari intelligimus.

CAPUT IV.

Quod autem de Epiſcopis, eorumque ſigillo nunc conſtitutum eſt, id etiam, eodemq; jure ad omnes alios Præſentatores, Collatores, eorumque Præſentationes, Collationes, Inſtitutiones, & quamlibet aliam proviſionem, cujuscunque gradus aut ordinis ſint, omnino pertineat; nec ulli eorum liceat præ-

prætextu jurium ſigilli ultra prædictum ſtipendium quidquam accipere.

CAPUT V.

In Eccleſiis autem tam Cathedralibus, quam Collegiatis & Parochialibus, in Electione, Præſentatione, Nominatione, Inſtitutione, Confirmatione, Collatione, vel alia quavis proviſione; item in admiſſione ad poſſeſſionem, cæterisque ſimilibus, id obſervetur, quod Cap. 14. Seſſ. 24. in Concil. Trid. conſtitutum eſt, & ſub eisdem pœnis.

CAPUT VI.

Ne quis vero pium uſum in dicta Conſtitutione alio trahat, quam quo vere pertinet; Decernit Synodus hoc demum in pium uſum pro præſentis loci intelligentia converti, quod vel in fabricam Eccleſiæ, vel in pauperum eleemoſynas, vel in Seminarii ſubſidium deſtinatur.

De Miniſtris Eccleſiæ, eorumque reſidentia.

IN deſignandis Miniſtris & Officio Eccleſiæ tanto major delectus adhiberi debet, quanto digniora officia obeunt: & ut omnia ab eis decenter & bono ordine fiant, & vagabundi errones excludantur; imprimis quæcunque Concil. Trident. huc ſpectantia ſtatuit, ea omnia, velut repetita, Provincialis Synodus firmiter obſervari præcipit, & pauca ſuperaddenda cenſuit.

CAPUT I.

Itaque mandat Synodus, ut Epiſcopi circa Electorum, aut Nominatorum examen, juxta Concil. Trid. diſpoſitionem, ſint diligentes, quo in idoneis ad miniſteria Eccleſiæ præcludatur via.

CAPUT II.

Denique cum dignitates in Eccleſiis Cathedralibus & Collegiatis ad conſervandam, augendamque eccleſiaſticam diſciplinam ſint inſtitutæ, ut, qui eas obtinent, pietate præcellant, & aliis ſint exemplo; ſtatuit eadem Synodus, omnium Eccleſiarum & Monaſteriorum Abbates, Præpoſitos, Prælatos, Decanos, Archi-Diaconos, Archi-Presbyteros, Pœnitentiarios, Cantores, Scholaſticos, & Theſaurarios, & alios Beneficiorum, quibus aut cura animarum annexa eſt, aut onus ſimile incumbit, poſſeſſores, ad perſonalem reſidentiam in Eccleſiis ſuarum dignitatum, aut beneficiorum obligari, & perſonaliter reſidere debere: & ſi ultra tres menſes, poſtquam a locorum Epiſcopis moniti fuerint, perſonaliter reſidere neglexerint, aut diſtulerint, fructibus ſuarum dignitatum, aut beneficiorum priventur.

CAPUT III.

Si qui autem ex prædictis ſe ſe privilegio perpetuo aut temporali tutos, & exemptos a perſonali reſidentia putent, dictum privilegium Epiſcopo, ſeu ejus Vicario infra tres menſes exhibeant, ut cognoſcat, an ex veris & rationabilibus cauſis conceſſum ſit, nec ne. Si vero infra dictos tres menſes non exhibuerint, effectu, & fructu privilegii omnino careant.

CAPUT IV.

Omnes tam exempti, quam non exempti, Sæculares, & Regulares, & quicunque Monachi, per Epiſcopum ad publicas Proceſſiones, ex quacunque cauſa indictas vocati, accedere, & tempeſtive intereſſe compellantur, exceptis iis, qui ob clauſuram ſtrictiorem excuſantur: in quibus Proceſſionibus, & aliis quibuscunque, nec non in omnibus conſeſſibus quæcunque Collegia & Monaſteria Capitulis, ſeu Clero Cathedralium Eccleſiarum, primum, ſeu digniorem deferant, non ſolum in Eccleſiis & locis Patronatus Cathedralium, ſed etiam in Eccleſiis & locis dictorum Collegiorum & Monaſteriorum: Cætera autem Collegia non Cathedralia, & Monaſteria, quoad præcedentiam, hactenus inter eos obſervatam conſuetudinem & concordiam (ſi quæ ſit) teneant, & ſequantur.

CAPUT V.

In Eccleſiis Cathedralibus hic ordo tam in Choro, quam Capitulo, & Proceſſionibus, omnibusque conſeſſibus, ad ſopiendas de præcedentia controverſias, perpetuo obſervandus decernitur: primo quidem, qui in dignitate conſti-

tuti

tuti ſunt, omnes non conſtitutos in dignitate præcedant, & inter eos, qui in dignitate ſunt, poſt Decanum Eccleſiæ Cathedralis primum locum Archi-Diaconus habeat.

CAPUT VI.

Monet & hortatur Synodus omnes & ſingulos Presbyteros, ne tantæ dignitatis gradum otioſe ſuſcepiſſe videantur; ut diebus Dominicis & Feſtis majoribus Sacrum Miſſæ Officium peragant. Cæteri vero Clerici beneficiati in loco ſuorum beneficiorum actu reſidentes, ſive ſint ſimplicis tonſuræ, ſive in Sacris, aut minoribus Ordinibus conſtituti, ſaltem in quatuor majoribus feſtivitatibus anni, Paſchæ videlicet, Pentecoſtes, Nativitatis Chriſti, & Aſſumptionis B. Mariæ, vel omnium Sanctorum, in Eccleſiis, in quibus reſident, publice ſub ſummo Sacro de manibus Celebrantis reverenter & devote ſumant Sacroſanctum Corpus Domini Noſtri JESU CHRISTI, ſub pœna ſuſpenſionis, & privationis omnium fructuum, ad ratum unius menſis, mediatim Fabricæ, mediatim Seminario applicandorum, & alias arbitraria, niſi apud Epiſcopum, vel ejus Vicarium ſe legitime excuſaverint.

CAPUT VII.

Ut autem digne valeant accedere ad Sacratiſſimam menſam Domini, & acceptum DEO offerre Sacrificium; omnia peccata, ſaltem mortalia, ſincere proprio Paſtori, aut Prælato, vel alteri legitime admiſſo Sacerdoti confiteantur: & ſi ſcienter aliis confeſſi fuerint, veram abſolutionem non conſequuntur.

CAPUT VIII.

Præcipit etiam Paſtoribus, & Eccleſiarum Rectoribus, ne quem vagum & ignotum Sacerdotem, ſine licentia Epiſcopi ſui Diœceſani in ſcriptis obtenta, ad celebrationem Miſſarum, ad Sacramentorum adminiſtrationem admittant, ſub pœna duorum florenorum per Paſtores, ſeu Rectores incurrenda, & vagorum Sacerdotum correctione arbitraria. Epiſcopi autem prædictam licentiam non concedant, niſi viſis literis Sacerdotii, & commendatitiis, & teſtimonialibus Epiſcopi, vel Vicarii loci ultimæ eorum reſidentiæ.

CAPUT IX.

Nullus quoque Extradiœceſanus, ſive peregrinus, quantumcunque notus, recipiatur ad habitationem, & deſervituram alicujus beneficii in aliena Diœceſi, ſine literis commendatitiis Epiſcopi, a quo ultime diſceſſit.

De Decanis Chriſtianitatum, Paſtoribus, & eorum Officiis.

DE his, qui ſub Epiſcopis populi curam gerunt, eorumque officio in Concilio Tridentino multa præclare ſtatuta ſunt, quæ omnia Synodus Provincialis pro dignitate rerum obſervare præcipit, &, quæ ſequuntur, in ſupplementum ſuperaddidit.

CAPUT I.

Cum a Concil. Trid. conſtituta ſit certa ratio providendi Rectoribus Eccleſiarum Parochialium de competentia vivendi; Mandat Synodus Provincialis Epiſcopis, ut iisdem, juxta præſcriptum dicti Concilii, de Portione Canonica provideant. Quæ quidem computatis certis fructibus & emolumentis, ac incertis, ſeu accidentalibus, quæ ad certam ſummam communibus tribus, aut quatuor annis ultime præteritis redigi poſſint, in ſingulis Parochiis non infra viginti, in nullis autem ſupra quadraginta libras groſſorum Flandriæ conſtituatur, moderatione tamen Epiſcopi ſemper ſalva.

CAPUT II.

Cum eadem ſit ratio de Paſtoribus, & Archi-Presbyteris, ſeu Decanis ruralibus, qui & ipſi Paſtores Paſtorum ſunt, & eorum officium in obſervatione morum, tam Paſtorum, quam laicorum ſui diſtrictus conſiſtat; Statuit hæc Synodus, ut ſicuti Paſtores in ſuis Parochialibus, ita omnes Archi-Presbyteri, ſeu Chriſtianitatum Decani, in ſuorum Decanatuum limitibus ad perſonalem reſidentiam compellantur.

CAPUT III.

Archi-Presbyteri rurales in ſingulis Diœceſibus pro diſcretione Epiſcoporum aſſumantur, qui poſſint Paſto-

ribus vita, conſilio, & exemplo prodeſſe; & non pluribus præficiantur Eccleſiis, quam poſſint commode regere: ac ſint arbitrio Epiſcoporum amovibiles.

CAPUT IV.

Pro traditione novi Chriſmatis nihil accipiant; expenſas tamen, ſeu ſumptus, ejus cauſa neceſſaria factos, arbitrio Epiſcopi recipere poterunt tempore convocationis, aut viſitationis.

CAPUT V.

Caveant Chriſtianitatum Decani, ne alibi, quam in templo, aut loco ſaltem decenti & honeſto, neque aliis, quam perſonis Eccleſiaſticis, & in mundis, ac diſtinctis capſulis Sacrum Chriſma, & reliqua Sacramentalia diſtribuant, aut deferenda committant: Illis autem, qui hæc Sacramentalia ſuſceperint deportanda, mandat Synodus ſub pœna duorum florenorum, ad uſus Seminarii applicandorum, & alias arbitraria, ut Sacro Chriſmate, & aliis Sacramentalibus acceptis, ſtatim ſe domum modeſte & reverenter conferant, ac tum maxime a crapula & ebrietate abſtineant.

CAPUT VI.

Vacatione Eccleſiæ Parochialis occurrente, licet Synodus plurimum optaret, circa examen promovendi ad illam, obſervari diſpoſitionem Concil. Trid., attendens nihilominus, quod in quibusdam Diœceſibus propter nimiam Sacerdotum inopiam, illa ſervari non poteſt; omnia & ſingula circa hujusmodi examen neceſſaria, locorum Epiſcopis auctoritate ejusdem Concilii committit, decernens collationes & proviſiones, poſt examen ipſorum judicio neceſſarium, factas, firmas eſſe & validas.

CAPUT VII.

Paſtores inſtituti diligenter advigilent ſuper ſuorum Parochianorum vita, converſatione, & religione, ac illos frequenter moneant, viſitent, hortentur, & corripiant: infirmos conſolentur, & ad patientiam inſtruant, ac Eccleſiaſtica Sacramenta, non ſolum, quando ad hoc requiſiti fuerint, ut adminiſtrent, ſed propoſita ipſis Sacramentorum utilitate ac neceſſitate, etiam ſe ad illa adminiſtranda offerant paratos, & illos ad petendum ea ſibi adminiſtrari ſalutari admonitione inducant.

CAPUT VIII.

Cum frequenter varia ſequantur incommoda, lites, & contentiones ex eo, quod in una eademque Eccleſia plures Paſtores auctoritate pares, toti Parochiæ præſint; Synodus Provincialis in ſequendo diſpoſitionem Concil. Trid. ſtatuit, & ordinat, ut Epiſcopus in hujusmodi locis unicuique Paſtori ſuum proprium & peculiarem aſſignet populum, deputando cuique certas plateas, vicos, & regiones, quarum quisque curam gerat: aut diverſas portiones ad unum Paſtorem reducat; qui tamen ſub ſe tot habeat adjutores, quot erunt populo neceſſarii, aut utiliori modo, prout loci qualitas exegerit, provideat.

CAPUT IX.

Et ſi diverſi Catechiſmi, & alii libelli extent, ex quorum lectione Paſtores parvo negotio poſſint populum ſibi creditum utiliter inſtituere, nihilominus hæc Synodus, ſecundum Concil. Trident. diſpoſitionem ſtatuit, & ordinat, ex Catechiſmo Trid. colligendam & edendam eſſe lingua vernacula quandam epitomen, quæ pro ſingulis Sacramentis brevem formam contineat, qua illorum vis & uſus clare & diſtincte explicetur. Quam epitomen, cum extiterit, Paſtores diligenter ediſcere, & populo opportune proponere, tam in concionibus, quam in Sacramentorum adminiſtrationibus teneantur: ac ſemper, quantum fieri poteſt, in ſuis concionibus ſerio aliquid inculcent, non ſolum, quod ad bonos mores, ſed etiam, quod ad ſinceram fidem pertinet, veris & vivis rationibus doctrinam Catholicam explicando, citra diſputationem. Inſtruant etiam populum de cæremoniis & myſteriis Miſſæ, dum ſe offert occaſio.

CAPUT X.

Paſtores quoque ab omnibus ad ſuas Parochias commigrantibus, ſuper vita & fide illorum literas teſtimoniales ulti-

ultimi ipſorum Paſtoris requirant; quas ſi non exhibeant, Curiæ Epiſcopali inſinuent, ut eas exhibere compellantur.

CAPUT XI.

Paſtoribus, & quibuſcunque Sacerdotibus inhibet Synodus ſub pœna ſuſpenſionis, ne per ſe, vel alium, directe vel indirecte ſtipulentur pro Miſſis votivis, ad piorum poſtulationem celebrandis; ſed quod eis ſponte oblatum fuerit, accipiant: caveant quoque, ne ſtipendium plurium Miſſarum ſimul venentur; ſed qui ratione beneficii, aut alterius fundationis ad Miſſam certo die celebrandam obligantur, ab aliis eodem tempore abſtineant, niſi ſubſiſtente cauſa, & per alium ſibi incumbens onus adimpleant; qui contra fecerint, ſeveriter puniantur.

CAPUT XII.

Pro Exequiis autem ſeptenariis, tricenariis, aut anniverſariis ſimiliter nihil ſtipulentur, ſed officiis peractis demum recipiant, aut a recuſantibus, & poſt gratioſam monitionem ſolvere differentibus, juridice exigant, quod ex laudabili conſuetudine ſolvi conſueverit.

De vita & honeſtate Clericorum.

QUæ a Summis Pontificibus & Ss. Synodis, maxime a Synodo Trid. de Clericorum habitu, vita, honeſtate, & modeſtia retinenda, & ſimul de luxu, comeſſationibus, luſibus, & quibuſcunque criminibus vitandis, copioſe & ſalubriter ſancita ſunt, eadem ſub iisdem, aut etiam majoribus pœnis, tanquam hic repetita Synodus Provincialis ſervari præcipit & mandat: Et ſtatuit ea, quæ ſequuntur.

CAPUT I.

Nulli Clericorum, omnium autem minime hi, qui in Eccleſia actu miniſtrant, barbam nutriant, & capillitium dependens a fronte ad auriculas ſenſim & rotunditer præcidatur: Tonſuram & Coronam in vertice conſpicuam, & notabilis magnitudinis pro gradu Ordinis ſui ſemper gerant.

CAPUT II.

Quo autem luxus vani hujus ſæculi a Dei Miniſtris arceatur, nullus Clericorum nimis pretioſis, aut ſtatui incongruentibus in poſterum utatur veſtibus, neque caligis follicantibus, & peregrina forma levitatem præferentibus.

CAPUT III.

Dum in publicum prodeunt, qui in Sacris Ordinibus conſtituti ſunt, pileum Sacerdotalem & veſtem geſtent talarem, potiſſimum qui in oppidis agunt: Qui vero ruri, ut minimum ad dimidium tibiarum uſque promiſſam habere debeant. Porro Clerici viatores, aut peregrinantes ita ſe decenter, ſuaque profeſſione digne gerant, ut eorum moribus, verbis, habituque modeſto per omnia glorificetur Deus.

CAPUT IV.

Clerici, qui in Academiis, aut Scholis majoribus vel minoribus vivunt, & in alio, quam ſui beneficii loco reſident, intra menſem a die publicati hujus Concil. Provincialis, corona, pileo, caligis ſimplicibus, & veſtitu, ordini ſuo & vocationi congruo, utantur; & ſingulis annis hujus rei teſtimoniales literas, ſigillo Univerſitatis, ſi in ea reſideant, munitas, aut Ludimagiſtri manu, ſi in privatis Scholis agant, conſcriptas, ei, cui literas teſtimoniales ſtudii exhibere debent, tempore congruo transmittant. Qua in re ſi defectuoſi fuerint, fructibus ſuorum beneficiorum priventur.

CAPUT V.

A tabernarum frequentatione, ebrietate, comeſſationibus, & ſuſpecta cum mulieribus converſatione & cohabitatione omnino abſtineant, neque prandia ad veſperarum horas protrahant, neque choreas ducant, aut per plateas, vel domos nocte & interdiu larvati incedant: & ſi per quemquam contrarium factum fuerit, privatione diſtributionum & fructuum ſui officii, ſeu beneficii per menſem puniatur, & creſcente contumacia, creſcat ſimiliter & pœna.

De

De correctione Clericorum.

MUlta præclare ſtatuta ſunt in Concilio Trid. de correctione delinquentium, ſine qua diſciplina conſiſtere non poteſt; quæ quidem ut nihil attinet repetere, ita diſtinctiſſime obſervari Synodus Provincialis mandat: & ne res neceſſaria moras patiatur, ſi de jurisdictione, aut per quos correctio fieri debeat, ſuboriatur quæſtio, ſtatuit Synodus Provincialis breviter, quod ſequitur.

CAPUT I.

Ut litium & diſcordiæ occaſio præſcindatur, quoniam in aliquibus Decretis Concil. Trid., de jurisdictione & correctione loquentibus, dubitari poſſet, an Capitulis Cathedralium & Collegiatarum Eccleſiarum omnis jurisdictio & correctio, extra formam Decretis Concil. Tridentini præſcriptam, ſublata ſit; placuit Synodo Provinciali, per modum proviſionis, & donec declaratio ſuæ Sanctitatis, ſuper difficultatibus, circa præmiſſa occurrentibus, obtenta fuerit; Capitula Cathedralium, & aliarum Eccleſiarum, tam qunad Canonicos, aut in dignitate exiſtentes, quam quoad Capellanos, Vicarios, & alios Eccleſiarum habituatos, retinere jurisdictionem & cognitionem tam in criminalibus, quam civilibus per præventionem: hoc eſt, poterunt Capitula Epiſcopum, dolo & concluſione ſublatis, prævenire; iis tamen tantum caſibus, quibus hactenus jurisdictionem habuerunt: quam quidem præventionem, auctoritate Epiſcopi citatio, etiam ſine ſcitu Deputatorum facta, excludet.

CAPUT II.

In Canonicos vero, etiamſi in dignitate exiſtant, Collegiatarum Eccleſiarum, nec non Capellanos, Vicarios, & alios quoscunque Eccleſiarum Cathedralium ſeu Collegiatarum Beneficiatos, Epiſcopi in criminalibus & civilibus cauſis jurisdictionem & correctionem ſine Deputatis Capitulorum exercere poterunt, niſi a Capitulis præventi fuerint, ut dictum eſt; ſic tamen, quod Capitula in illis caſibus, in quibus conceditur eis punitio, ſequantur Decreta Concilii Trid.; alioquin, illorum correctione non obſtante, poterunt delinquentes per Epiſcopos iterato puniri.

CAPUT III.

Nullus poſthac Archi-Diaconus, Archi-Presbyter, aut Decanus ruralis cauſas concubinatus, aut criminales, ſicuti nec matrimoniales, audeat cognoſcere, aut etiam inchoatas terminare, ſub pœna ſuſpenſinnis a Divinis, & alias arbitraria, Epiſcopi judicio in refractarios aut temerarios infligenda.

De Scholis.

AB inſtitutione inchoanda eſt Chriſtiana diſciplina, ut rudiores nonnihil deguſtent doctrinæ veritatem, & obedientiæ neceſſitatem, priusquam pœnis urgeantur. Proinde Provincialis Synodus Mechlinienſis attendens, quod inſtitutionis labor erit facilior & fructus uberior: ſi juventus a teneris annis aſſueſcat religionis initiis; ſtatuit & decrevit ea, quæ ſequuntur.

CAPUT I.

Curent Epiſcopi, ut quamprimum in oppidis & pagis ſuarum Diœceſium Parochiales Scholæ, ſi collapſæ ſint, reſtituantur: ſi conſervatæ, colantur & augeantur. Sed præter Parochiales non admittantur multæ: nullæ autem omnino de novo inſtituantur; niſi de conſenſu Epiſcopi, aut ejus Vicarii: Et a Scholaſtico, aut aliis, quibus id oneris incumbit, omnes interdum viſitentur.

CAPUT II.

Scholis tantum præficiantur Præceptores probe examinati, & qui fidei ſuæ integram profeſſinnem fecerint. In inſtitutione ſequantur antiquam & probatam formam: ac juventutem ſibi concreditam omnium primo Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum fidei, Decalogum Præceptorum, & formulam confeſſionis, ſi neſciant, lingua vernacula edoceant.

CAPUT III.

His, qui ad linguam Latinam inſtituuntur, unica in Scholis prælegatur

tur Grammatica, eaque Deſpauterii in compendium contracta. Inter auctores, eos tantum juventuti proponant, de quibus conſtat, quod probati ſint: & ſiquidem de aliquo non certo conſtet, Epiſcopum, aut Vicarium conſulant, priusquam prælegendum ſuſcipiant. Illi autem auctores, qui per gentilitatem, aut turpes amores juvenum mores corrumpere poſſent, a Scholis arceantur.

De Schola Dominicali.

CAPUT I.

CUm non omnes quotidianas Scholas frequentare poſſint, ſed multi per hebdomadam artificiis, aut aliis domeſticis occupationibus diſtinentur, quorum tamen parentes ſæpe ad inſtituendas ſuas proles inidonei ſunt; ideo ad ſatisfaciendum Decreto Concilii Trid. curent Epiſcopi, præter quotidianas Scholas, etiam Dominicales in omni Parochia inſtitui: in quibus una aut altera hora, diebus Dominicis & Feſtivis, lingua vernacula bene & diſtincte, omnes prima principia Religionis, videlicet Orationem Dominicam, Symbolum Apoſtolorum, & alia ſupra dicta memoriter edoceantur, addita per Paſtorem, aut Sacellanum facili, & qualem illa ætas admittit, explicatione ad guſtum aliquem intelligentiæ, ut omnes rebus ſacris debitam reverentiam ab initiis primæ ætatis tribuere diſcant.

CAPUT II.

Etſi hæ Scholæ non proprie inſtituantur ad literas diſcendas, aut artem ſcribendi atque legendi; poterit nihilominus juventus in his doceri, poſtquam in prædictis utcunque inſtituta fuerit: & curent Epiſcopi quosdam libellos deſignari, ad inſtituendam juventutem ſecundum hanc formam aptos.

CAPUT III.

Ad petulantiam cohibendam, & vitanda pericula, in omnibus Parochiis maſculi a puellis, quantum fieri poterit, ſeorſim inſtituantur: atque puellis, quæ ſæpe erunt grandiuſculæ, una aut altera honeſta Matrona præficiatur, quod ad ſexus illius inſtructionem magis congruit: maſculis autem viri ad hoc idonei.

CAPUT IV.

Et niſi aptior locus inveniatur, poterunt hæ Scholæ in Templis inſtitui, ut etiam reverentia cohibeantur: atque illis Paſtores ſinguli in ſuis Parochiis ſuperintendant: ſed quia his etiam ſua incumbunt officia; ac ſæpe ad ægrotos, aut alia Paſtoratus exercitia vocantur, alii Paſtorum & Magiſtratuum, ſeu notabilium judicio deſignentur, neceſſe eſt, qui juventuti ad ſtatutam horam fixe ſemper adſint, ne diffluat.

CAPUT V.

Paſtores tam e ſuggeſtu, quam privatim, Parentes frequenter admoneant, ut ad has Scholas pueros ſuos mittant: Et quia pauperes plerumque negligentiores ſunt circa ſuarum prolium inſtitutionem, debent & illi per ſubtractionem eleemoſynarum menſæ pauperum cogi; ut quas habent proles, ad has Scholas mittant. Publicent quoque Paſtores, quod ad Euchariſtiæ, aut Matrimonii Sacramenta admittere non poſſint, niſi imprimis fidei principiis ſufficienter inſtructos; ac ut conſulatur verecundiæ, ſi quos pudor ab his remoretur, præcipit Synodus Paſtoribus, ac aliis Concionatoribus, ut quando tempus patitur, in fine concionum ſuarum lingua vernacula diſtincte & clare Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam, & Symbolum Apoſtolicum pronuntient.

CAPUT VI.

Ut autem Scholæ iſtæ non fruſtra inſtitutæ videantur, ſed cum fructu frequententur; ineunda erit Magiſtratibus loci cujusque ratio a Parentibus obtinendi, ut juventus has Scholas diligenter frequentet; tantisper ſaltem, donec quæ Religionis Chriſtianæ ſunt, noverit; idque ſub certa mulcta, a Parentibus, ſi moniti ſuas proles ad Scholas venire non curent, exigenda.

CAPUT VII.

Epiſcopi Magiſtratus requirant, & mandent, in omnibus Parochiis abſtineri tempore, quo in Scholis juventus inſti-

inſtituitur, a tripudiis, & aliis inſolentiis, quibus juvenes a viſitatione harum Scholarum diſtrahi poſſent, idque ſub pœnis, arbitrio eorum imponendis. Ipſi quoque Epiſcopi per ſuas Diœceſes in ſingulis Parochiis ſub certis pœnis ſimilem inhibitionem ipſorum nomine fieri procurent.

CAPUT VIII.

Cum hæc res maximi momenti ſit, & ad reſtitutionem Religionis proximum gradum ſervet, non debet grave videri, quod Magiſtratus ſumptuum aliquid vel moleſtiæ ſubeant, ſi (quod in quibusdam Diœceſibus factum eſt) oſtiatim deſcribant Parentes & proles in quodam catalogo, qui tradatur his, qui Scholæ præſunt, ut ex eo deprehendi poſſint, qui negligentiores ſunt.

CAPUT IX.

Sumptum, qui neceſſarius erit, ut honorariis donentur, qui labores ſubeunt, ſi forte non inveniantur, qui pietatis intuitu gratis facere velint, ex publico ærario ſumere licebit, impetratis ad eam rem, ſi opus erit, Suæ Majeſtatis literis, quales in quibusdam locis pro hujusmodi Scholarum inſtitutione libenter dedit; cum nihil in meliores uſus collocari poſſit, quam quod ad recte inſtituendam juventutem, & a teneris annis ad pietatem imbuendam impenditur: Paſtores autem, etiam nulla remunerationis oblata mercede, officia ſua in dirigenda hac Schola, & in brevi admonitiuncula pro captu juventutis facienda præſtent, ut ſuo exemplo alios ad imitationem invitent. Magiſtratus autem ſæculares decet, non ingratos eſſe erga eos, ſi diligentes ſint; cum qui bene præſunt, duplici honore ſint digni.

De Seminariis.

CAPUT I.

NE diutius, ut pia, ita prorſus neceſſaria, Seminariorum inſtitutio, a Concilio Trid. decreta, differatur; Ordinat & mandat Synodus Provincialis, ut, ubi hactenus illorum inſtitutio facta non eſt, in proxima Synodo Diœceſana, aut alias commodiori tempore, ita tamen, ut ultra ſex menſes non differatur, Epiſcopi Diœceſani omnia & ſingula, ad hanc rem opportuna & neceſſaria conſtituant, ſecundum ejusdem Concilii Trid. ordinationem: & prima futura Synodus Diœceſana non ſolvatur, donec certa erigendi Seminarii ratio in ſingulis Diœceſibus fuerit conſtituta.

CAPUT II.

Atque ante omnia, quæ ad inſtituendos vel alendos pueros ſunt in aliquibus Eccleſiis deſtinata Seminaria, ſub Epiſcopi cura cenſeantur applicata.

De Unionibus.

UT Beneficiorum uniones, & Miſſarum reductiones aliquando neceſſariæ ſunt, potiſſimum in ejusmodi caſibus, quales in Concil. Trident. expreſſi ſunt; tamen ut citra juſtam cauſam non obſcurentur fundationes per uniones, aut reductiones non legitimas; ſtatuit Synodus Provincialis, quæ ſequuntur.

CAPUT I.

Omnes uniones perpetuæ, a quadraginta annis citra factæ ſeu conceſſæ, ſive in totum ſortitæ ſint effectum, ſive non, infra ſex menſes a præſentis Statuti publicatione Epiſcopo, aut ejus Vicario, ſeu Officiali exhibeantur, ut ab ipſo examinentur, viſitentur, & approbentur, aut reprobentur.

CAPUT II.

Miſſas quoque tenuiter fundatas, & in beneficii titulum non erectas, ſtatuit per Epiſcopos, vocatis quorum intereſt, ad proportionem quatuor, quinque, aut ſex groſſorum Flandriæ, prout attentis circumſtantiis judicaverint expedire: ſed non ultra in ſingulas Miſſas reduci poſſe.

CAPUT III.

Quoad Beneficia certis Miſſis onerata, ſi præter id, quod ex Miſſarum celebratione poſſeſſor pro ſuſtentatione ſua habet, nihil amplius emolumenti ex eodem beneficio ratione groſſorum fructuum, aut diſtributionum recipiat, ſimilis Miſſarum reductio fieri poterit. Qui vero alios fructus, aut diſtri-

diſtributiones ex beneficiis, quæ obtinent, accipiunt, eorum in reductione facienda, aut deneganda, diligens conſideratio habeatur; ita nimirum, ut ſi omnibus computatis honeſte vivendi competentiam Rector beneficii habeat, reductio negetur; ſin minus, pro discretione & prudentia Epiſcoporum, juxta taxam præſcriptam fieri poſſit. In poſterum vero nullæ novæ fundationes Miſſarum infra dictam taxam admittantur.

CAPUT IV.

Minora Beneficia etiam ejusdem Eccleſiæ ſic uniantur, ut ſi non ſufficiant ad honeſtum & tolerabilem victum; ſaltem ad titulum, in promotione ad Sacros Ordines requiſitum, poſſint ſufficere.

De elocatione & conſervatione bonorum Eccleſiaſticorum.

CAPUT I.

ELocationes bonorum Eccleſiaſticorum, quæ anticipatis ſolutionibus fiunt, nullatenus Succeſſores obligent, quocumque privilegio vel indulto fulciantur, ſicut Cap. 11. Seſſ. 25. Conc. Trid. latius decernitur.

CAPUT II.

Nullæ locationes rerum Eccleſiaſticarum fiant, ultra novem annos ſine obſervatione ſolemnitatum, quæ de jure requiruntur in alienatione bonorum Eccleſiæ.

CAPUT III.

Locationes autem infra tempus currentis arendæ non prius renoventur, quam uno anno quoad decimas; & quoad alia bona ad ſummum triennio ante finem currentis arendæ: quodque pro renovatione dictæ arendæ Poſſeſſores beneficiorum non recipiant arrhæ nomine ultra ſex florenos: Collegia vero & Monaſteria nihil exigant ſupra conſuetas pitancias, ſalvo in omnibus Epiſcopi moderamine: locationes autem, quæ ad longum tempus factæ ſunt, & per Sedem Apoſtolicam, aut Ordinarium confirmatæ, examinentur per Epiſcopum cum aliquo de Capitulo per Epiſcopum aſſumendo.

CAPUT IV.

Quamvis longo rerum uſu apud omnes receptum ſit, neminem ad poſſeſſionem alicujus beneficii admitti, niſi jurejurando promittat, bona ſui beneficii fideliter conſervare, & alienata pro virili recuperare; attamen multorum a ſuis beneficiis abſentia aut negligentia plurima quotidie deperdi, aut obſcurari experimur. Hinc Synodus Provincialis omnibus & ſingulis Beneficiatis mandat, ut bonorum & reddituum ad beneficia, per eos poſſeſſa, ſpectantium ſpecificationem in ſcriptis Superiori Eccleſiaſtico, aut Paſtori cujusque Eccleſiæ, ſeu loci, in quo beneficia fundata ſunt, infra trimeſtre poſt publicationem præſentium, ſub pœna duorum florenorum exhibeant, & Superior ex dictis ſpecificationibus, addita etiam ſpecificatione bonorum ſui beneficii, unum Regiſtrum in Archivis Eccleſiæ conſervandum fideliter conficiat, atque ipſius copiam authenticam Epiſcopo tradat.

CAPUT V.

Literas vero Originales, Regiſtra, & alia quæcumque Monumenta, quæ vetuſtate conſumuntur, curent iidem beneficiorum Rectores infra præfixum tempus in authenticam formam tranſumi, eaque tranſumpta in qualibet Eccleſia reſpective ſub tuta & fideli cuſtodia trium clavium (quarum unam Superior Eccleſiaſticus, aliam Senior Rector fabricæ, & tertiam Senior Rector menſæ S. Spiritus habeat) cum aliis monumentis conſervetur: & ſi quid ex prædictis monumentis pro creditorum aſſecutione levari neceſſum ſit, Rectoribus beneficiorum non aliter tradatur, quam ſub recepiſſe, & promiſſione de reſtituendo.

CAPUT VI.

Si vero aliqua monumenta ex prædictis apud poſſeſſores beneficiorum, aut heredes, aut executores eorum exiſtant, infra dictum tempus trium menſium, ad dictam cuſtodiam deferant, & in ea recludi curent; quod ſi neglexerint, & eorum culpa vel negligentia aliquid deperditum inveniatur, damnum omne reſarcient, & graviter puni-

entur., Quapropter mandat Synodus Archi-Presbyteris, ſeu Decanis Chriſtianitatum, ut diligenter hujus Statuti executioni invigilent, literas, manualia, & quæcunque beneficiorum monumenta, quæ in domibus mortuariis invenerint, fideliter ſervari, & ad cuſtodiam prædictam transportari curent.

CAPUT VII.

Quia frequenter bona Eccleſiarum, Monaſteriorum, Beneficiorum, & aliorum piorum locorum pereunt, aut obſcurantur continuata poſſeſſione longiſſimi temporis in una eademque familia, ſine ullo arendæ renovatæ documento; Synodus Provincialis, volens etiam huic malo providere, mandat omnibus Prælatis, Capitulis, Paſtoribus, & quorumcunque beneficiorum & locorum piorum Rectoribus, ut tempore ſupra ſtatuto arendas bonorum ſuorum in ſcriptis renovent, cum expreſſa ſpecificatione limitum, quatenus fieri poteſt, quodque arendas antiquas, in Archivis prædictis, poſtquam plenariam ſolutionem aſſecuti fuerint, deponant.

De Regularibus & Monialibus.

Religioſorum Conventus, & univerſa Monaſteria, ſecundum regulam ſuæ profeſſionis recte inſtituta, id ſunt in populo Chriſtiano, quod arces, militum præſidio bene inſtructæ, in regione, hoſtium incurſionibus expoſita: ac proinde etiam totius populi intereſt, ut quæ de Monaſteriorum Reformatione in Conc. Trid. copioſe conſtituta ſunt, executioni fideliter mandentur: quod ut citra longiorem dilationem fiat, hæc Synodus diſtricte præcipit, quæ ſequuntur.

CAPUT I.

Imprimis autem, ut ſubſtantialia vota in omnibus Cœnobiis tam virorum, quam mulierum, veraciter obſerventur, plurimum conferet, ſi ea auferantur, quæ proprietati, totius Religionis pernicioſæ peſti, occaſionem & fomenta ſubminiſtrant. Præcipit ergo hæc Synodus, ut victus, veſtitus, cæteraque vitæ ſubſidia ſingulis ex communi pro neceſſitate indigentiæ, & Monaſterii facultatibus ſubminiſtrentur, non in pecuniis, ſed in ſpecie rerum: penſiones autem vitales, aut reditus perpetuos nulli permittantur recipere: neque liceat eis ratione officiorum, vel miniſteriorum pecuniam corradere, aut conſervare, etiamſi in pios uſus convertere velint; ſed omnia in communem uſum convertantur.

CAPUT II.

Deinde ut vitæ puritas ſit integrior, introitus mulierum a virorum Cœnobiis penitus excludatur, nec in clauſtrum eis ullus ſit aditus, niſi de expreſſo Superioris conſenſu, & in cauſis plane neceſſariis.

CAPUT III.

Hoſpites in virorum Monaſteriis juxta regulam excipiantur in menſa Abbatis, Præpoſiti, vel Prioris, vel alio honeſto loco: cui præficiatur Monachus, a Superiori nominandus, qui eos benigne excipiat, maxime Religioſorum conſanguineos, advocatis iis, quorum cauſa venerint: ſit tamen menſa frugalis, viteturque prorſus ebrietas, & potationes ad æquales hauſtus; ſed nec protrahatur refectio ultra ſeſqui horam, nec deſit ſacra lectio. Ad dormitorium autem ſe conferant veſpertino tempore ante horam nonam, qui hoſpitibus adfuerunt.

CAPUT IV.

Quod de clauſura in Monialium Cœnobiis, vel reſtituenda, vel confirmanda, tam ſerio in Concilio Trid. conſtitutum eſt, ut nihil fere religioſius commendetur Epiſcopis, nihil etiam magis formidanda comminatione præcipiatur; hæc Synodus citra moram ex communi Decreto inchoandum, & executioni mandandum duxit, ab excluſione omnium cujuſcumque generis, ordinis, aut ſtatus ſint, ſive Eccleſiaſtici, ſive ſæculares, juxta formam, & ſub pœnis in eodem Concil. comprehenſis.

CAPUT V.

Hoſpitalitati in Monaſteriis Sanctimonialium deputetur conveniens locus, ubi amici, & potiſſimum conſanguinei Monialium decenter & honeſte, frugaliter tamen, excipiantur: ſed ſit locus ille ſic ſecluſus a clauſtro, ut

in

in eum non pateat ulli Monialium, immo ne Abbatiſſæ quidem, ulterior introitus, quam uſque ad Cancellos, per quos colloquia cum amicis haberi poterunt.

CAPUT VI.

Sed & hoc in utrisque tam virorum, quam Monialium Cœnobiis diligenter obſervetur, ut ad Divinum Officium ſimul conveniant & collaborent: in eodem Refectorio omnes comedant, & in eodem Dormitorio cubent, niſi quos ætas, aut infirmitas, vel aliud legitimum excuſet impedimentum. Ad Dormitorium ſe recipiant mox poſt Completorium: & ſic claudatur, ut nemo inde exire poſſit ſine conſenſu Superioris.

CAPUT VII.

Quod ad libertatem profeſſionis Deo dicandarum Virginum de examine, per Epiſcopum faciendo, utiliter admodum ordinavit Conc. Trid. Cap. 17. Seſſ. 25., diſtrictiſſime, & ſub pœnis ibidem expreſſis ſervetur. Caveatur autem diligenter & ſerio, ne pactionibus illicitis, aut Simoniæ vitio obnoxiis, Sacræ Religionis profeſſio contaminetur: nec ulli omnino in mulierum Monaſteriis profiteri liceat, etiam examine jam facto, niſi ſolemniter, & verbo expreſſo; idque in manu profeſſionem recipiendi poteſtatem habentis: & ſi quis, non habens ad id legitimam poteſtatem, profeſſionem recipere attentaverit, ſecundum Canones puniatur.

CAPUT VIII.

Etſi veſtis non adferat Sanctitatem, non tamen ſine gravi cauſa a Patribus ſemper ſtudioſe curatum fuit, ut Religioſis ejusdem Ordinis & Regulæ uniformis eſſet etiam exterior habitus, quem Canones ſine legitima cauſa, absque periculo cenſurarum, ne ad breve quidem tempus, permittunt deponi.

CAPUT IX.

Hanc concordem Patrum Religioſorum ſententiam ſecuta Synodus Provincialis ordinat, & mandat Abbatibus, Præpoſitis, & aliis Religioſorum Superioribus univerſis, ut citra dilationem inter ſe ineant commodam rationem reſtituendæ conformitatis in ſuo quisque Ordine, non tantum in habitu, ſed etiam in Divino cultu & ritibus agendi: & quantum fieri poteſt, in cæteris omnibus monaſticæ vitæ exercitiis; ac nullo modo patiantur ſic deformari Religionis habitum, ut non ſit certum & notorium indicium ſui Ordinis: neque ſic occultari, aut transformari, ut Religioſi, dum foras prodeunt, a Sæcularibus vix diſcernantur.

CAPUT X.

Si autem Abbates, Præpoſiti, & alii Superiores Regularium iſta vel non curent, vel negligenter differant, ab Epiſcopis moneantur: & ſi moniti non pareant, Epiſcopi in Abbatiis & Præpoſituris ſibi ſubjectis Ordinaria, in aliis Apoſtolica auctoritate negligentiam ſuppleant.

CAPUT XI.

Hæc autem ſic conſtituta ſint, ut ad fideliorem obſervationem eorum, quæ in Concil. Trid. ordinata ſunt, pertineant. Quod ſi forte (licet meliora ſperet Synodus) Moniales alicubi ita inobedientes, aut refractariæ ſint, ut ſupradictis ordinationibus pertinaciter reſiſtant, aut parere recuſent; nulla ibi vel veſtiatur, vel ad Profeſſionem admittatur, donec ad obedientiam veniant: & contra rebelles procedatur juxta Decreta Concilii Tridentini.

De Literis Apoſtolicis, & Judicibus Delegatis.

CAPUT I.

Synodus Provincialis Mechlinienſis mandat, ut diſpenſationes ad incompatibilia beneficia per illos, qui ea obtinent, infra trimeſtre a die publicationis hujus Concilii Epiſcopis præſententur examinandæ, ſub pœna in Conſtitutione Gregorii decimi expreſſa, ad quam ſe refert Conc. Trid.

CAPUT II.

Inhærendo quoque ordinationi Concil. Trid. de deſignandis in ſingulis Conciliis Provincialibus aliquot perſonis pro Judicibus delegatis, de Concilio Reverendiſſimorum Patrum Epiſcoporum Provinciæ Mechlinienſis,

 ſtatuit

ſtatuit & declarat præſenti Decreto, infra ſcriptas perſonas aptas eſſe, & juxta Conſtitutionem Bonifacii octavi idoneas, ut ipſis præter Ordinarios locorum poſthac cauſæ Eccleſiæ, & ſpirituales, ac ad forum Eccleſiaſticum pertinentes, in partibus delegandæ, a Sua Sanctitate committantur. Quarum perſonarum nomina, cognomina, & qualitates decernit eadem Synodus in hunc finem ad Suam Sanctitatem tranſmitti debere.

In Archi-Epiſcopatu Mechlinienſi pro idoneis nominati & deſignati ſunt: *D. Rumoldus Vergheeſt, U. J. Licentiatus, & Eccleſiæ Metropolitanæ Decanus: D. Renobertus de Malpas, U. J. Doctor, ejuſdem Eccleſiæ Cantor & Canonicus: D. Ægidius Mermans, Jurium Licentiatus, & prædictæ Eccleſiæ Canonicus.* Lovanii: *Reverendus Pater D. Joannes Hanterus, Abbas Vlierbacenſis: Reverendus Pater D. Carolus van der Linden, Abbas Parcenſis: Reverendus Pater D. Joannes van der Linden, Abbas Sanctæ Gertrudis.* Bruxellæ: *D. Maximilianus Morillon, Jurium Licentiatus, Archi-Diaconus Eccleſiæ Metropolitanæ Mechlinienſis, & Reverendiſſ. Archi Epiſcopi noſtri Vicarius Generalis: D. Laurentius Sterck, Cantor & Canonicus Eccleſiæ Collegiatæ Bruxellenſis.*

In Epiſcopatu Antverpien. *D. ac M. Rogerus a Taxis, J. U. Licentiatus, Decanus Eccleſiæ Cathedralis, & Officialis: Reverendus Pater D. Guillelmus de Greve, Abbas Monaſterii Sti Michaelis, Antverpien.: D. Cornelius Cornely, Cantor ejuſdem Cathedralis Eccleſiæ: D. Godefridus Venſels, J. U. Doctor, & Canonicus ejuſdem Eccleſiæ: Franciſcus Doncker, Canonicus & Scholaſter ejuſdem Eccleſiæ, Sacræ Theologiæ Baccalaureus.*

In Epiſcopatu Gandenſi, *D. ac M. Marcus Sterck, Eccleſiæ Cathedralis Gandenſis Decanus: D. Clemens Crabeels, St. Theologiæ Licentiatus, & ejuſdem Eccleſiæ Archi-Diaconus: D. Andreas Zutter, J. U. Doctor: & D. ac M. Henricus Eydeghem, Eccleſiæ Collegiatæ Sanctæ Pharaildis Decanus.*

In Epiſcopatu Buſcoducenſi, *D. ac M. Lucas Dielen, U. J. Licentiatus, & Eccleſiæ Cathedralis Decanus: Reverendus Pater D.... Abbas Monaſterii Beruenſis: Joannes Typoots, U. J. Licentiatus, Canonicus dictæ Cathedralis Eccleſiæ, & Officialis: & Petrus Coolem, ejuſdem Eccleſiæ Cathedralis Canonicus: M. Henricus Verrepæus, Collegiatæ Eccleſiæ Beckenſis Decanus.*

In Epiſcopatu Brugenſi, *D. ac M. Nicolaus de Heere, U. J. Licentiatus, & Cathedralis Eccleſiæ Brugenſis Decanus: Reverendus Pater D. Petrus Belchier, Monaſterii de Eeckhout Abbas: D. Jacobus Eckius, U. J. Licentiatus, ejuſdem Eccleſiæ Archi Diaconus: D. Jacobus Pamele, St. Theologiæ Licentiatus, & dictæ Eccleſiæ Canonicus.*

In Epiſcopatu Yprenſi, *D. Joannes Snick, Eccleſiæ Cathedralis Decanus: Reverendus D. Hieronymus a Grimberge, Monaſterii Sti Winnoci Abbas: D. Nicaſius Ghryſel, U. J. Licentiatus, & ejuſdem Eccleſiæ Cathedralis Archi Presbyter: Reverendus D. Matthæus Morman, Cœnobii de Vormezele Præpoſitus: D. Joannes a longa Cruce, Præpoſitus Collegiatæ Eccleſiæ Sancti Petri, oppidi Casletenſis: ac D. Godefridus Laureyns, ejuſdem Eccleſiæ Decanus.*

In Epiſcopatu Ruremond. *Magiſter Theodoricus Haen, Decanus Eccleſiæ Cathedralis Ruremond. M. Albertus Dazius, Juris Canonici Licent., ac Eccleſiæ Neomagenſis Præpoſitus: M. Stephanus Heidanus, Eccleſiæ Neomag. Scholaſticus: D. Guillelmus Werdt, Canonicus dictæ Eccleſiæ Cathedralis.*

Si vero quempiam ex prænominatis ante proximam Synodum Provincialem, aut Diœceſanam, ex hac vita diſcedere contigerit; Epiſcopus cum conſilio Capituli, alium uſque ad proximam Synodum ſubſtituet: quam ſubſtitutionem Epiſcopus quoque ad Summum Romanum Pontificem transmitti curabit.

De Uſuris.

QUoniam uſura jure Divino & Canonico omnibus Chriſtianis ſub pœna peccati mortalis interdicitur, neque facienda ſunt mala, ut eveniant bona; Synodus ſtatuit & ordinat, ne quis Tutor, aut Curator ſub prætextu augmentandi patrimonii pupillorum, aut ſub eorum curatela exiſtentium, pecunias illorum, ſub certo lucro ſingulis annis ultra ſortem recipiendo, mutuo dent, retenta facultate repetendæ ſortis, quando ad majorem ætatem pervenerint, aut matrimonium contraxerint, aut alias ad illorum voluntatem & arbitrium; declarando omnes

omnes hujuſmodi contractus uſurarios, & contra, ut præmittitur, mutuantes, tamquam contra uſurarios, ad pœnas juris procedendum.

De Viſitationibus.

QUæ de Epiſcoporum viſitatione S. Synodus Trid. ſtatuit & ordinavit, ea omnia Synodus Provincialis Mechlinienſis a Viſitatoribus quibuscunque fideliter obſervari præcipit.

CAPUT I.

Caveant Epiſcopi, ne occaſione viſitationis, ſive per ſe, ſive per Vicarios ſuos, cuiquam graves & oneroſi exiſtant, ſed victualibus, quæ ſibi, ac ſuis frugaliter, & moderate pro temporis neceſſitate & viſitandorum qualitate miniſtrabuntur, contenti ſint: relicta tamen his, qui antiquitus taxam habent, optione ſubminiſtrandorum victualium, aut ſolvendæ taxæ, juxta Decretum Concilii Trid. Ubi autem taxa non invenitur, ſervetur apud eos juris communis diſpoſitio.

CAPUT II.

Decani Chriſtianitatis viſitare debeant ubique, etiam ubi hactenus non viſitarunt, & ſubſidia viſitationis, ubi hactenus non fuerunt, Epiſcopi judicio conſtituantur; & ſi quid immoderatum alicubi fuerit, ejusdem judicio moderetur.

Etſi alia ſint, quæ reformatione opus habeant; tamen cum non omnia eodem tempore fieri poſſint, & quædam in Concilio Diœceſano commodius peragantur, ut de reparatione Eccleſiarum, de emolumentis penorum, & lucris ex venditione vinorum, nonniſi in pium uſum convertendis, poſt deductos ſumptus: ſimiliter de non onerandis illis, qui ad beneficii poſſeſſionem admittantur: ſolutione jurium poſſeſſionis, priusquam ad perceptionem ſuorum fructuum pervenerint, & id genus aliis; Epiſcopi in proxima Diœceſana Synodo ſtatuant pro æquitate. Interim mandat eadem Provincialis Synodus, ut omnia & ſingula ſupradicta, & imprimis, quæ in Sacro Concil. Trid. decreta & ſtatuta ſunt, inviolabiliter obſerventur, ſub pœnis in iisdem contentis: ſubmittens ſe, ſuaque omnia beneplacito Sanctæ Sedis Apoſtolicæ: quam humillime rogat, ut eadem, quo meliorem habeant progreſſum, ſua auctoritate roborare dignetur. Actum Mechliniæ Anno D. milleſimo, quingenteſimo, ſeptuageſimo, Menſis Julii die decima quarta.

Sic ſubſignatum:

Martinus Rythovius, Epiſcopus Yprenſis, Præſes hujus Concilii, ſubſcripſi.

Franciſcus Sonnius, Epiſcopus Antwerpien. ſubſcripſi.

Wilhelmus Damaſi Lindanus, Epiſcopus Ruremond. ſubſcr.

Cornelius Janſenius, Epiſcopus Gandaven. ſubſcripſi.

Remigius Druitius, Epiſcopus Brügenſis, ſubſcripſi.

Laurentius Metſius, Epiſcopus Buſcoducen. ſubſcripſi.

Maximilianus Morillon, Vicarius Generalis Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. D. Cardinalis Granvellani, Archi-Epiſcopi Mechlinienſis, ejus nomine ſubſcripſi.

Et ſic ſcriptum inferius:

Lecta & publicata fuerunt hæc Decreta per me Antonium Robyn, Scribam juratum Concilii Provincialis Mechlinien. Die decima quinta menſis Julii, anni XV.c. LXX.

Et ſignatum: *Per me Antonium Robyn.*

Et in eodem ſigno ſic ſcriptum:

Suſtine & abſtine.

Et inferius ſic ſcriptum, & ſignatum:

Similiter per me Philippum Boſtium, Scribam & Secretarium.

SYNO-

SYNODUS NAMURCENSIS

Eodem Anno Chriſti MDLXX.

Præſidente Reverendiſſimo in Chriſto Patre ac Domino, D. ANTONIO HAVETIO, (*) DEI & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopo Namurcenſi, & conſentientibus Patribus, qui ad Synodum convenerunt.

INDEX TITULORUM HUJUS SYNODI.

I. De Profeſſione Fidei, & receptione Decretorum Generalis Concilii Tridentini, & Provincialis Synodi Cameracenſis.
II. Formula Profeſſionis Fidei, ab omnibus, qui ad Synodum convenerunt, recitata.
III. De Sacramentis.
IV. De Baptiſmo.
V. De Confirmatione.
VI. De Pænitentia.
VII. De Sacra Euchariſtia, Miſſarum celebratione, & Divini Officii perſolutione.
VIII. De Sacerdotibus, qui incertis vagantur ſedibus.
IX. De Sacris Ordinibus, & Sacris initiandis.
X. De Matrimonio.
XI. De Extrema Unctione.
XII. De Vita & honeſtate Clericorum.
XIII. De Quæſtoribus.
XIV. De Libertate & Juriſdictione Eccleſiaſtica.
XV. De Sententia Excommunicationis.
XVI. De Officio Decanorum & Paſtorum.
XVII. De Teſtamentis, & Teſtamentorum Executoribus.
XVIII. De Jejuniis.
XIX. De Feſtis.
XX. Dies Feſti in Namurcenſi Diœceſi ſervandi.
XXI. De Regularibus & Sanctimonialibus.
XXII. De Executione Statutorum Synodalium.

DE-

(*) Antonius Havet, Arteſius, ex pago Simencourt, Patre moletrinam agente ortus, natalium ignobilitatem egregiis dotibus compenſavit. Sacrum Prædicatorum Ordinem complexus Atrebati, & Pariſios ad Sanjacobeum miſſus Gymnaſium, ſic eminuit altioribus in Studiis, ut ad gradus meruerit promoveri. Laurea donatus, pro ſua inferioris Germaniæ Provincia diffinitor ſedit in Comitiis Ordinis, Romæ anno MDLIII. habitis. Exinde cum Atrebatenſi Conventui aliquamdiu præfuiſſet; ob ſingularem, qua præcelluit, facundiam, ad aulam Bruxellenſem accitus, a Maria Auſtriaca, Hungariæ Regina Vidua, Belgii Gubernatrice, Coocionator Regius, mox &, ut eidem eſſet a Sacris conſcientiæ arcanis, delectus eſt: utroque dein munere apud Margaritam quoque Parmenſem functus. Hac inſtante a Philippo II., Hiſpaniarum Rege, primus Namurcenſium Epiſcopus deſignatus, & Pio IV. Papa probante, conſecratus fuit ipſo feſto SS. Trinitatis, anno MDLXII. Eodem anno cum Franciſco Richardoto Atrebatenſium, & Martino Rythovio Iprenſium, Epiſcopis, Tridentinam ad Synodum e Belgio miſſus, Seſſioni XXIII. & ſequentibus uſque ad finem interfuit. Inde redux Anno MDLXV. Cameracenſi Concilio Provinciali cum Epiſcopis Comprovincialibus adſtitit. Anno MDLXX. a 9. die uſque ad 12. Julii Namurcenſem Synodum Diœceſanam, cujus hic Statuta referimus, cum Clero ſuo celebravit. Inter graviſſimos Belgici belli tumultus, ardua multa perpeſſus, anno MDLXXVIII. die 30. Novembr. ad quietem & laborum ſuorum mercedem evocatus eſt, poſtquam Diœceſi ſuæ cum magna prudentiæ laude, curaque ſingulari præfuiſſet annis XVI. *Quetif. Scriptor. Ordin. Prædicat. Tom. II. Havenſ. de erection. Novor. in Belg. Epiſcop. Caſtillion. Sacra Belgii Chronol. p. II.*

DECRETA & STATUTA.

I. De Profeſſione Fidei, & receptione Decretorum Generalis Concilii Tridentini, & Provincialis Synodi Cameracenſis.

SAncta Synodus Diœceſana Namurcenſis unam eandemque Fidem, quam hactenus ſervat Eccleſia Catholica, profitetur: hæreſes omnes a Sacris Conciliis Oecumenicis, & Eccleſiæ judicio damnatas, rejicit, ac deteſtatur. Et quæcunque Sancta Tridentina Synodus tam de Fide, quam morum reformatione ſancivit, una cum omnibus, quæ Provinciali Concilio Cameraci nuper habito, ſunt conſtituta, recipit. Et Romano Pontifici, quem Chriſti in terris Vicarium, Beati Petri Succeſſorem, totiusque Eccleſiæ Catholicæ Supremum Paſtorem agnoſcit, obedientiam promittit.

II. Formula Profeſſionis Fidei, ab omnibus, qui ad Synodum convenerunt, recitata.

EGo N. omnia & ſingula, quæ in Sancta Synodo Tridentina definita, & ſtatuta ſunt, palam recipio, nec non veram obedientiam Summo Romano Pontifici ſpondeo, & profiteor, ſimulque hæreſes omnes, a Sacris Canonibus & Generalibus Conciliis, præſertimque a prædicta Synodo Tridentina damnatas, publice deteſtor, & anathematizo.

III. De Sacramentis.

QUia Eccleſiæ facies, in hac quoque Diœceſi nimis multis abuſibus & vitiis eſt deformata, adeoque pravis conſuetudinibus, quæ temporis ſucceſſu invaluerunt, priſcorum Patrum ſaluberrima Decreta antiquata ſunt, ut eorum vix reliqua eſſe videantur veſtigia: viſum eſt in præſenti Synodo, ad præſcriptum Oecumenici Concilii Tridentini, & Synodi Provincialis Cameracenſis conſtituere, quæ ad Eccleſiæ Reformationem, & perverſarum conſuetudinum abolitionem, videbuntur maxime convenire. Et ut a Sacramentis exordiamur, quæ de illorum legitimo uſu & efficacia copioſe ac dilucide Concilium Tridentinum & Synodus Cameracenſis ſtatuerunt, volumus ab omnibus obſervari.

IV. De Baptiſmo.

CAPUT I.

BAptiſmi Sacramentum, qua decet reverentia, Paſtores adminiſtrent. Ejus efficaciam ac neceſſitatem diligenter populo, ſuo tempore explicent. Et quia omnibus ad ſalutem eſt neceſſarium, nunquam in longum tempus ejus ſuſceptio differatur, cum absque ſummo infantium periculo, & ſalutis diſcrimine id raro fieri poſſit.

CAPUT II.

Exorciſmi & cæremoniæ omnes, ex laudabili Eccleſiæ conſuetudine præmitti ſolitæ, debite obſerventur, & ne temporis ſucceſſu, propter hominum ignorantiam, negligantur, ut in contemptum veniant, Paſtorum erit, eas per opportunitatem interpretari, & quid ſignificent, populo explicare; ut per cæremonias intelligat ea exprimi, quæ tota vita meditari, & opere implere debent, qui per Baptiſmi ſuſceptionem Chriſto ſunt conſecrati.

CAPUT III.

Decretum vigeſimæ quartæ Seſſionis Sacri Concilii Tridentini, quo ad unum, aut ad ſummum duos reſtringitur numerus eorum, qui per ſuſceptionem Baptizati ſpiritualem contrahent cognationem, ab omnibus obſervetur. Neque paſſim omnes, qui ſe offerunt, aut a parentibus ſunt vocati, prolem e Sacro Fonte ſuſcipere permittantur; ſed illi duntaxat, qui provectæ ſunt ætatis, & judicio Parochi tales, qui velint & poſſint ſuo tempore præſtare, quod ſe facturos ſpondent.

CAPUT IV.

Nomina vero duorum Suſceptorum, inter quos contrahetur ſpiritualis cognatio, Paſtores libello inſcribant, quem in hunc & ſimilem uſum ſemper habeant, & Succeſſoribus relinquant.

CAPUT V.

Admoneantur Suſceptores, ſponſionem, quam pro parvulis Deo & Eccleſiæ faciunt, hoc requirere, ut cum ad ætatem pervenerint, in qua rectæ inſtitutionis ſunt capaces, eos in Fide Catholica, per ſe, vel per alios curent inſtitui, ſeque rationem a Deo exigendos, ſi forte ſua negligentia, ſanæ fidei loco perfidiam imbibant aut hæreſim.

V. De Confirmatione

CAPUT I.

NE ſalutare & efficax remedium Dei benignitate Chriſti militibus conceſſum, quo ad reſiſtendum fidei hoſtibus, & univerſis ſalutis adverſariis, armentur, propter hominum craſſam ignorantiam æquo diutius differatur, aut negligatur: admoneant Paſtores ſubditos ſuos, ut filios ſeptennes ad Epiſcopum adducant, Confirmationis Sacramento muniendos: quod ſemel ſuſceptum, nulla ratione repetatur.

CAPUT II.

Qui decem aut duodecim ſunt annorum, vel natu majores, non confirmentur, niſi prævia pœnitentia, & peccatorum confeſſione, ad ſuſcipiendam Spiritus Sancti gratiam, quæ per Sacramentum confertur, ſe reddiderint idoneos. Ea enim, non abſque gravi crimine & irreverentia, per peccatum excluditur.

CAPUT III.

Nullus per primæ Tonſuræ ſuſceptionem Clero aſcribatur, aut ad gradum aliquem Eccleſiaſticum promoveatur, qui non ſit confirmatus.

VI. De Pœnitentia.

CAPUT I.

CUm Pœnitentiæ Sacramentum in peccatum lapſis non ſit minus neceſſarium, quam non regeneratis Baptiſmus: omnibus expedit, ut frequenter per ſalutaris Sacramenti ſuſceptionem Deo ſtudeant reconciliari. Verum quia plerique adeo propriam negligunt ſalutem, ut bene monentes non audiant; præcipimus, ut omnes Eccleſiæ Decretum, quo ad minus ſemel in anno jubentur Chriſtiani proprio Sacerdoti confiteri, inviolate quavis excuſatione poſtpoſita, obſervent: qui tergiverſantur, non obtemperandi quærunt occaſiones, aut plane non acquieſcunt, tamquam Sacramenti contemptores, de hæreſi habeantur ſuſpecti.

CAPUT II.

Sacerdos confeſſiones excepturus, in Eccleſia locum ſibi deligat aptum, in quo ſedeat eo habitu, qui Sacramentorum Miniſtrum decet, indutus. Neque verborum aut vultus auſteritate advenientes deterreat, ſed benigne excipiat, auditos admoneat, quam grave ſupplicium juſto Dei judicio, propter admiſſa peccata, ſit infligendum: quanta item adhibenda ſit diligentia, ne dimiſſa iterent, & ne facile ad ea, quæ ſemel diſplicuerunt, redeant: remedia adhibeat, quæ pro perſonarum & criminum qualitate, maxime judicaverit opportuna: tandem ſalutari impoſita ſatisfactione, quos abſolutione cenſebit non indignos, abſolvat.

CAPUT III.

Si quos deprehenderit, qui admiſſa non deteſtantur crimina, in peccandi propoſito perſiſtentes, aut qui peccatorum occaſiones nolunt evitare, eos acriter objurgatos, abſque beneficio abſolutionis dimittet, donec veram ex animo pœnitentiam eos agere, certis indiciis deprehendet, ad quam omnibus modis conabitur inducere.

CAPUT IV.

Diligenter advertant Paſtores, & quicunque eorum loco confeſſionibus audiendis præſunt, ut prudenter dijudicent inter peccata, quæ audiunt: num quæ ſint Summi Pontificis, vel Epiſcopi judicio reſervata, ne ſi ab iis temere tentent abſolvere (cum inefficax ſit hujusmodi abſolutio) & ſe & confitentes fallant.

CAPUT V.

Omnia peccata, Epiſcopi judicio reſervari ſolita, reſervamus: prohibentes, ne quis abſque poteſtate a Nobis conceſſa, ab iis abſolvere præſumat. Sunt autem peccata Epiſcopo reſervata, præter ea, quibus major excommunicatio-

catio eſt annexa: Homicidium, incendium voluntate deliberata procuratum, injectio manuum violenta in Parentes, veneficium, adulterium manifeſtum, inceſtus cum Sanctimonialibus vel conſanguineis, concubitus contra naturam, raptus Virginum, hæreſis, apoſtaſia, Simonia.

CAPUT VI.

Si quis poteſtatem abſolvendi a dictis criminibus Epiſcopo reſervatis, vel ea majorem a Summo Pontifice obtinuerit, illa non utatur in hac Diœceſi, niſi Nobis de ea certo conſtiterit, ne ſimili prætextu ſub ovina pelle lupi ſe inſinuent, & gregem corrumpant.

CAPUT VII.

Nemo ſibi non ſubditi, abſque Paſtoris conſenſu, confeſſionem audire præſumat, cui ſpecialis poteſtas a Sede Apoſtolica, aut a Nobis non ſit conceſſa. Nec Sacerdotibus liberum ſit, cuicunque voluerint confiteri, ſed illis tantum, qui facto examine, per Nos ad confeſſiones audiendas judicati fuerint idonei. Paſtoribus tamen permittimus, dum neceſſitas occurrit, Sacramenta tractandi, neque per Nos admiſſi copia haberi poteſt, ut Confeſſarium idoneum ſibi deligant, a quo in dicta neceſſitate abſolvantur.

VII. De Sacra Euchariſtia, Miſſarum celebratione, & Divini Officii perſolutione.

CAPUT I.

Sacerdotum incuria, & ea, quæ paſſim cernitur circa Miſſæ Sacrificium irreverentia, fit, ut tremendum & Sacroſanctum Myſterium ſuo loco non habeatur, ſed a pleriſque viliſiat, & paulatim abeat in contemptum. Cui malo ut occurratur, volumus ab omnibus Sacrorum Miniſtris obſervari, quæcunque per Generale Concilium Tridentinum, & Synodum Provincialem Cameracenſem celebraturis præcipiuntur.

CAPUT II.

Multos offendunt Sacerdotum quorundam incompoſiti mores, & dum celebraturi ſunt, tanta levitas, ut videantur non ad rem ſeriam aut ſacram, ſed ludicram potius vel profanam ſe ſe accingere. Quare præcipimus Sacerdotibus omnibus, ut dum Sacris ſunt operaturi, eam præ ſe ferant in vultu maturitatem, & in geſtibus gravitatem, quæ eum decet, qui Chriſti perſonam ſit repræſentaturus.

CAPUT III.

Qui adeo ſunt impudentes, ut cum pridie temulenti fuerint, multoque vino & longa potatione obruti, ac abſorpti, rem tamen Divinam non verentur peragere, anhelitu ex nimia potatione fœtido, & ſtomacho adhuc eructante vinum, parvi facientes, quod Deum, quem Sacrificio debebant reddere placatum, ad iram provocent, & rei efficiantur Corporis & Sanguinis Domini, pœna graviſſima noſtro arbitrio mulctabuntur.

CAPUT IV.

Impuro concubinatu, vel alio quovis notorio crimine infames, aut ſuſpecti, ad celebrandum ſe ſe ingerere non præſumant, donec ſublata omni ſiniſtræ ſuſpicionis occaſione, & vita in melius commutata, ſe infamia liberaverint. Qui contra hanc prohibitionem ſacrificare auſi fuerint, ſuſpenſione a Divinis, ac aliis pœnis arbitrariis caſtigabuntur.

CAPUT V.

Sacerdotum munere non recte funguntur, ſed abutuntur, qui duntaxat ex quadam conſuetudine, nulla ſui probatione prævia (quam ab omnibus Chriſtianis requirit Apoſtolus) vel quotidie, vel frequentiſſime Dominicum accedunt Altare, cum Deo diſpliceat eorum Sacrificium, qui ſordibus polluta conſcientia audent offerre: Qui itaque male ſibi ſunt conſcii, per Pœnitentiæ Sacramentum, Deum ſibi ſtudeant reddere propitium: tum perſolutis matutinis precibus, ac juſtis præmiſſis præparationibus, ad celebrandum ſe componant.

CAPUT VI.

Populus non ſolum Paſtorum ac Sacerdotum exemplo diſcat omni cum reverentia ſuo tempore ad S. Euchariſtiæ ſumptionem accedere, ſed verbo

etiam diligenter doceatur, non ſolum ſine fructu Dominicum Corpus ab illis manducari, qui in peccatis ſunt, ſed ad judicium, ſalutis antidotum ſumi. Quare quicunque peccati vinculo detinentur aſtricti, Divinorum Myſteriorum perceptione jubeantur abſtinere, donec per pœnitentiam remiſſionem fuerint conſecuti; publicis autem criminibus obnoxii, ſive Sacerdotes ſint, ſive laici, prorſus a Sacra Communione, & menſa Dominica arceantur.

CAPUT VII.

Quæ in Synodo Provinciali Cameracenſi de muſica & organorum uſu, pro obſervatione Decreti Sacri Concilii Tridentini, ſunt conſtituta, ubique volumus obſervari; præcipimus, ut Præfatio & Dominica Oratio in ſolemni Miſſæ Officio integra a Sacerdote decantetur, nec cantu, nec organis deinceps ſupprimatur.

CAPUT VIII.

In Divino Officio ea tantum convenit decantari vel legi, quæ ſolida ſunt, & ad ædificationem faciunt tam proferentium, quam auditorum. Quare Eccleſiarum Rectores, & Præfecti diligenter advertant, an in ſuis Eccleſiis aliqua ſint immixta officio Eccleſiaſtico falſa, incerta, vel non veroſimilia: quæ ſi deprehenderint, ad Nos deferant, ut eorum loco ex Scriptura vel veteribus, ac probatis Scriptoribus ſolida ſubſtituantur.

CAPUT IX.

Eorumdem erit diligenter obſervare abuſus omnes, qui circa Divini Officii perſolutionem paſſim committuntur, una cum ſuperſtitionibus diabolica arte excogitatis, quæ cum cæremoniis ſanctè inſtitutis paulatim irrepſerunt: ut noſtro judicio damnatæ, aboleantur, & quæ ſunt depravata, corrigantur.

VIII. *De Sacerdotibus, qui incertis vagantur Sedibus.*

CAPUT I.

NOn ſine magna multorum offenſione extranei, & ignoti Sacerdotes, incertis ſedibus vagantes, & cum totius Ordinis dedecore ſtipem emendicantes, Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium vili pretio venale proſtituere, ſæpe deprehenduntur. Cui malo commodiori ratione occurri non poteſt, quam ſi in hac Diœceſi Sacerdotum officio fungi prohibeantur. Idcirco præcipimus omnibus Prælatis, Decanis, Paſtoribus, & Eccleſiarum Rectoribus, ne vagos hujusmodi & ignotos ad rem Divinam peragendam admittant: qui contra fecerint, duobus aureis coronatis mulctabuntur.

IX. *De Sacris Ordinibus, & Sacris initiandis.*

CAPUT I.

PRæſentis temporis calamitas poſtulat delectum haberi exactiſſimum eorum, qui Sacris debent initiari, quod malis, quibus Chriſtiana Reſpublica miſere laborat, magnam occaſionem præbuerit Miniſtrorum Eccleſiæ vita nimium diſſoluta, & mores vocationi minime reſpondentes, inter quos plurimi ad Sacrorum Ordinum functionem deprehenduntur prorſus inepti. Quare una cum iis, quæ Sacrum Concilium Tridentinum decrevit, ea quoque, quæ de admittendis ad Eccleſiaſtica miniſteria in Provinciali Synodo Cameracenſi ſunt conſtituta, exacte volumus obſervari.

CAPUT II.

Nemo deinceps Diaconus, vel Subdiaconus ad ſuperiorem gradum promoveatur, niſi ante juxta Conſtitutionem Concilii Tridentini, in Eccleſia, cui eſt adſcriptus, aut alia, Ordinis, in quo eſt conſtitutus, miniſterio laudate fuerit functus. Neque enim temere infringenda eſt, antiquitus in Eccleſia obſervata conſuetudo, qua ii demum ad ſuperiores Ordines promoveri ſolent, qui in minorum functione ſe declaraverint idoneos.

CAPUT III.

Si quis examine per Nos facto deprehenſus inidoneus, qui ad Sacros Ordines promoveatur, ſe ab alio Epiſcopo ordinari, non impetrato a Nobis conſenſu (qui inidoneo nunquam concedetur) curaverit: ad Ordinum exerci-

ercitium in hac Diœceſi non admittatur. Quod ſi a Superiore, vel in ipſa urbe Roma fuerit initiatus, tamdiu a ſacra functione arceatur, dum per Nos judicabitur aptus.

CAPUT IV.

Noverint Clerici omnes, quibus de Eccleſiaſticis beneficiis eſt proviſum, ſicut & omnes, qui Subdiaconatus ordine, aut Superioribus ſunt inſigniti, ſe quotidie ad penſum precum, quas Canonicas vocamus, perſolvendum, obligatos: eas ſi qui convincentur negligere, graviter noſtro arbitrio punientur.

CAPUT V.

Præcipimus omnibus, qui ad dictarum precum lectionem ſunt adſtricti, eum precandi ritum ſervent, qui in Eccleſiis, quibus ſunt adſcripti, ſervari conſuevit: aut ſi malint, illum obſervent, qui in Eccleſia Romana eſt probatus. Nec quis deinceps ſibi perſuadeat ſe ſatisfacere, ſi ritum ſervet Breviarii Romani, Pontificis Summi authoritate ſuppreſſi.

CAPUT VI.

Qui ſe examini ſubjiciet, ut Sacris initietur, ante omnia interrogetur, quo affectu ductus, Ordinem Eccleſiaſticum petat, an ejus propoſitum pium ſit, ſanctum, ac firmum, an rectam habeat fidem, & an dogmatibus fidei (quæ hac tempeſtate ab adverſariis controvertuntur) firmiter credat, quæ Romana Eccleſia, eademque Catholica & Apoſtolica profitetur, & docet. Vitam vero anteactam, teſtimonio virorum fide dignorum, qui ejus converſationem multo tempore cognoverint, talem doceat, ut ex ea, de vita deinceps laudabiliter inſtituenda, conjectura vero ſimilis fieri poſſit.

X. *De Matrimonio.*

CAPUT I.

OMnia, quæ de Matrimonii Sacramento Sancta Tridentina Synodus decrevit, & quæ illius Decretis addidit Cameracenſis Synodus, ab omnibus volumus obſervari, Paſtoribus injungentes, ut frequenter populo inculcent, & in memoriam revocent, Matrimonia clandeſtina, Concilii Tridentini Decreto, inefficacia eſſe ac nulla.

CAPUT II.

Sponſalia contrahere permittantur, qui poſt maturam deliberationem conſtituerunt ſuo tempore propter finem, in quem Matrimonium eſt inſtitutum, legitime conjungi. Laudabilem conſuetudinem, qua hactenus obſervatum eſt, ut publice in loco ſacro, præſentibus ſide dignis teſtibus, Sponſalia contrahantur, omnes obſervent: nec quiſquam in privatis domibus, multo minus in œnopoliis aut tabernis potoriis, ea audeat contrahere, ſed neque poſt nimiam potationem, qua ſæpe contingit, in multis uſum rationis ſic ſopiri, ut poſtridie digeſto vino, quid egerint, ignorent.

CAPUT III.

Poſt contracta Sponſalia, tertio recitentur nomina eorum, qui Matrimonio volunt jungi, idque fiat tribus Dominicis diebus, aut Feſtis ab invicem diſtantibus, in Eccleſia, Divini Officii tempore, quo populus frequens convenire ſolet; ſi quis ſciat vel veroſimiliter opinetur, nominatos legitime conjungi non poſſe, id ſuo tempore Paſtori indicare teneatur: cui non licebit alios conjungere, quam inter quos, nec ipſe, nec alius credit eſſe impedimentum, quo Matrimonium reddatur illicitum.

CAPUT IV.

Si quis certo ſciat, vel veroſimili conjectura credat, inter eos, quorum nomina publice ſunt recitata, impedimentum eſſe, quo Matrimonium reddatur illegitimum, idque favore, odio, negligentia, vel quia ſua putet non intereſſe, aut alia quacunque ex cauſa celaverit, gravi pœna mulctabitur.

CAPUT V.

Quia nimis facili & frequenti remiſſione proclamationum, quas bannos vocant, fit, ut a pleriſque nihili fiant, & paulatim contemnantur; ſtatuit præſens Synodus, ne cui poſthac, niſi juſtis & urgentibus ex cauſis, & ubi certo conſtiterit, nihil eſſe, quo Matrimonium poſſit impediri, proclamatio bannorum remittatur.

CAPUT VI.

Temporibus, quibus Eccleſiæ authoritate conſtitutum eſt, ne qui Matrimonio jungantur (quæ nunc Concilii Tridentini Decreto ſunt contractiora) nemo deinceps ſperet, ſe a Nobis impetraturum conſenſum, contrahendi Matrimonium. Neque enim rectæ rationi eſt conſentaneum, tum coire Matrimonia, & celebrari nuptias, cum rationis cauſa a carnali conjuges abſtinere jubentur. Qui in fraudem Sanctæ Conſtitutionis ad aliam ſe conferunt Diœceſim, duntaxat contrahendi cauſa, decem coronatis aureis, in Eccleſiæ & Seminarii uſum inſumendis, mulctabuntur.

CAPUT VII.

Indignum eſt, Chriſtianos re Sacra, tanquam profana abuti, & gratiam, quæ in Sacramento offertur, negligere, vel ea ſe reddere indignos. Quapropter admoneant Paſtores Matrimonii vinculo jungendos, ut ſe ad Sacramenti Eccleſiæ, quo gratia confertur, ſuſceptionem præparent, & per pœnitentiam ac peccatorum confeſſionem impedimenta, quæ gratiam excludunt, auferri curent.

CAPUT VIII.

In nuptiarum conviviis ſervetur modeſtia, quæ Chriſtianos decet, verum cum id ægre admodum impetrari poſſit, & raro contingat, nuptias celebrari abſque maximis & non ferendis exceſſibus; præſenti Decreto ſtatuimus, ne poſthac nuptiarum celebratio in ea differatur tempora, quibus ex laudato Eccleſiæ inſtituto orationibus eſt vacandum, ac ob id Matrimonium contrahere vetitum.

CAPUT IX.

Indiſſolubili vinculo per mutuam fidem adſtricti ſunt conjuges, nec temere ab invicem ſeparandi. Et quia ſubinde contingit, pacis adverſario, occaſiones diſcordiæ ſuggerente, eos ab invicem diſcedere, & cum aliis illicita adulteria perpetrare: Prohibemus, ne privata authoritate aliqui ſe ſe ſeparent, etiamſi juſta forte ſit divortii cauſa: quæ ubi a nobis erit diſcuſſa, ſi legitima videbitur, tum demum, noſtra authoritate, ſeparabuntur.

XI. De Extrema Unctione.

CAPUT I.

Sacerdotes Sacram Unctionem miniſtraturi, Oleum Sacrum, qua convenit reverentia, in capſa decenti ad infirmum deferant: Populum doceant, Dei benignitate Sacramentum hoc Chriſtianis conceſſum, quo tanquam firmiſſimo præſidio, hinc emigraturi, adverſus diaboli impetus muniantur: & quia tum maxime inſtat ac urget adverſarius, omneſque verſutiæ nervos intendit, quo exituros ſecum pertrahat in exitium, non ſine magno ſalutis diſcrimine negligi.

CAPUT II.

Eximatur & error nimium Inſulſus, qui multorum animos hactenus occupavit, quo rudes & imperiti ſibi perſuadent, actum eſſe de vita infirmi, ſi hoc ſuſceperit Sacramentum, cum Unctionis Sacræ efficacitate (ſi recte ſuſcipiatur) laboranti præſtetur alleviatio, aut ipſa reſtituatur ſanitas, ſi ejus expediat ſaluti.

XII. De Vita & Honeſtate Clericorum.

CAPUT I.

Clerici omnes, potiſſimum qui Eccleſiaſtico funguntur miniſterio, aut Eccleſiæ bonis ſuſtentantur, juxta Decretum S. Concilii Tridentini, morum internam gravitatem, decenti habitu, ſuo ordini congruente, exterius exprimant. Utantur ergo, cum in publicum prodeunt, qui in oppidis agunt, veſtibus talaribus non ſordidis, neque nimium pretioſis: qui vero ruri, paulo brevioribus veſtiantur. Neque prolixas, præter regionis morem alant barbas. Tonſuram ſingulis menſibus jubeant renovari. Qui huic Decreto ubi divulgatum erit, parere non voluerit, neque habitum dignitati convenientem geſtare, ab Ordinis exercitio amovebitur, & beneficii fructibus privabitur.

CAPUT

CAPUT II.

Quod Sacrorum Miniſtris non ſolum ſuus non tribuatur honos, ſed ipſum etiam Sacerdotis nomen, in maxima olim apud omnes veneratione habitum, contumeliæ loco ſubinde proferatur, non niſi vita nimis diſſoluta, & depravatis Clericorum moribus factum eſt: quibus, dum ſal facti ſunt inſulſum, non aliud juxta Domini prædictionem fuit expectandum, quam ut ab hominibus conculcarentur. Quare viſum eſt neceſſarium, ut qui hactenus a publicis vitiis, Divini Judicii metu non abſtinuerunt, deinceps a Nobis, quoties cum aliorum offenſione manifeſtum crimen admiſerint, acri & ſevera punitione coerceantur.

CAPUT III.

Qui Divino addicti ſunt miniſterio, ne contra decorum, comeſſationibus ſint dediti, quibus ad Sacram functionem ſe reddant ineptos, & præter innumera pene mala, quæ ex illis conſequuntur, turpem etiam infamiæ notam ſibi inurant: Decretum Provincialis Synodi Cameracenſis, quo Eccleſiæ Miniſtri ad comeſſandum & potandum, œnopolia, & potorias tabernas frequentare prohibentur, ab omnibus volumus obſervari; ne tempus, qund poſt abſolutum Divinum Officium ſupereſt, potando perdant, ſed ſtudio ſacro aut honeſto exercitio inſumant. Qui poſt admonitionem aut pecuniariam mulctam frequentes in tabernis conſpiciuntur, fructuum Eccleſiaſticorum privatione corrigantur. Impuro concubinatu aut ſcortatione infames pœnis, a Sacro Concilio Tridentino conſtitutis, coerceantur.

CAPUT IV.

Divino mancipati Miniſterio, contra Apoſtoli doctrinam faciunt, dum ſe totos profanis implicant negotiis; Idcirco prohibemus, ne quis Sacris initiatus, aut Clericus, qui Eccleſiaſticis ſuſtentatur emolumentis, negotiationibus quæſtum faciat, aut lucrum ſectetur: qund multo minus liceat per uſuras, aut aliud medium inhoneſtum & illicitum. Qui poſt præſentis Decreti divulgationem, mercaturas exercere, profanum gerere Magiſtratum, tabellionum, & ſimilium officio fungi convincetur, fructuum privatione, & aliis pœnis graviter noſtro arbitrio punietur.

CAPUT V.

Non liceat Sacerdotibus nobilium aut divitum ſervitio ſe ſe mancipare, quo in negotiis profanis, & a Sacerdotum functione alienis, ſerviant: quod hac ratione Sacerdotii dignitas vilipendatur, & in contemptum veniat.

XIII. De Quæſtoribus.

CAPUT I.

QUia hactenus nullo remedio obviari potuit abuſibus & malis, quæ per eos, quos eleemoſynarum Quæſtores vulgus appellat, admittuntur; conſulto ſtatuit Tridentina Synodus, ne quis poſthac Quæſtuarium officium exercere permittatur, quocumque tandem nomine, titulo, vel indulto illud facere prætendat: quod per hanc Diœceſim exacte volumus obſervari.

CAPUT II.

Si quis Paſtor, vel Paſtoris Vicarius, vel Eccleſiæ Rector Quæſtorem admiſerit, & Quæſtuarium officium exercere permiſerit, aut ſe inconſulto, id facere volentem non impediverit, & templo non interdixerit, quinque coronatis aureis mulctabitur: ſi ſemel mulctatus, rurſus deprehendatur Quæſtorem admiſiſſe, pœnæ graviori, ad noſtrum arbitrium, ſubjacebit.

XIV. De Libertate & Juriſdictione Eccleſiaſtica.

CAPUT I.

LOca omnia Deo conſecrata, ſacris duntaxat uſibus, non profanis ſervire debent, & ne Dei domus in latronum ſpeluncam convertatur, ac negotiationis domus efficiatur Dei Templum; prohibemus in Sacris locis, aut templis, mercaturas exerceri, aut profana tractari negotia. Paſtoribus injungimus, ut templa curent munda conſervari, quæ tantum Divini Officii tempo-

tempore pateant, alias clauſa ſint nec aperiantur, niſi juſta ex cauſa.

CAPUT II.

Non eſt ferendus abuſus, quem paſſim committunt, qui templa adeunt non orandi cauſa, vel audiendi Verbum Dei, ſed ut obambulent, confabulentur, nugentur, & alia tractent a religione aliena: qui ſuo ſtrepitu moleſti ſunt & impedimento, non tantum illis, qui Divinum perſolvunt officium, ſed & omnibus, qui orationis cauſa convenerunt. Quare præcipimus omnibus, qui Eccleſiis præſunt, ut quos in Templis & Oratoriis (potiſſimum tempore Divini Officii) inambulantes invenerint, egredi jubeant: ſi audire nolint, ad Nos deferant ſevere puniendos, ſi Clerici ſunt; ſi autem Laici, ad Magiſtratum, quem rogamus, ut mulctam conſtituat, qua coerceantur.

CAPUT III.

Proclamationes rerum venalium, & aliarum, quæ rem Eccleſiarum non concernunt, deinceps non fiant in templis, neque tempore Divini Officii, ſed ante, vel eo perſoluto, loco alio convenienti.

CAPUT IV.

In Eccleſiis, aut locis Sacris nemo ſepelire audeat corpora non baptizatorum, vel eorum, qui ob ſchiſma, hæreſim, vel excommunicationis ſententiam ab Eccleſia præciſi hinc deceſſerunt.

CAPUT V.

Contingit ſæpenumero Sacerdotiorum annuos proventus, negligentia poſſeſſorum minui, & paulatim perire, magno ſucceſſorum incommodo & detrimento. Cui malo non videtur commodiori ratione poſſe obviari, quam ſi agri, fundi, & omnes annui proventus, in tabulis deſcribantur: quæ apud Eccleſiarum Præfectos, aut noſtrum Vicarium accurate aſſerventur: hæ ut mature conficiantur, præcipimus omnibus, ut ſinguli ſui Sacerdotii bona omnia, aperte & dilucide deſcripta, ad eos, qui Eccleſiis præſunt, deferant, eademque in libris ſcripta apud ſe aſſervent, Succeſſoribus tradenda. Qui infra trimeſtre, a præſentis Conſtitutionis divulgatione, non paruerit, pœna arbitraria punietur.

CAPUT VI.

Nulli liceat Eccleſiæ bona, quæcunque ea fuerint, privata authoritate oppignorare. Qui id feciſſe deprehendentur, tamdiu ab Eccleſiaſtica functione amoveantur, dum alienata vel oppignorata integra reſtituerint.

CAPUT VII.

Delicta Miniſtrorum Eccleſiæ, & cauſæ omnes ad ejus forum pertinentes ab Eccleſiaſtico duntaxat Judice cognoſcantur, & judicentur. Si alius, cujuſcunque tandem conditionis fuerit, impediat, quo minus Judex ſuo fungatur officio, quos puniendos cenſuerit, coerceat, ac latam ſententiam exequatur, tanquam Eccleſiaſticæ libertatis turbator & hoſtis habeatur.

CAPUT VIII.

Clericis inhibemus, ne in delicti cauſa, alterius, quam Judicis Eccleſiaſtici juriſdictioni ſe ſubjiciat: qui contra fecerit, immunitate Eccleſiaſtica deinceps non gaudeat.

CAPUT IX.

Ut in cauſis controverſis, citius, quod æquum eſt, decernat Eccleſiaſticus Judex, ne (uti hactenus factum eſt) cum maximo diſpendio multorum, in nimis longum tempus proceſſus protrahantur, & extendantur, præter ea, quæ in noſtro foro ſervanda præſcripſimus; etiam quæ Cameracenſis Synodus, quarto, quinto, & ſexto Capitibus, Tit. de Juriſdictione Eccleſiaſtica conſtituit, decernimus obſervanda.

CAPUT X.

Ejusdem Provincialis Synodi præcepto parere volentes, quo jubet in Diœceſana Synodo Viros aliquot deſignari idoneos, quibus cauſæ Eccleſiaſticæ in partibus delegandæ, committantur; ſubſcriptos, tamquam ad eam functionem aptos nominamus, rogantes, ut eorum nomina, per Reverendiſſimum Archi-Epiſcopum Cameracenſem, quando commode fieri poterit, ad Sedem Apoſtolicam mittantur.

In

In Comitatu Namurcenſi deſignati ſunt *D. Lambertus Maloteau*, *Eccleſiæ Cathedralis Namurcenſis Decanus*: *D. Joannes Brugius, Jurium Licentiatus*, & *ejusdem Eccleſiæ Archi-Diaconus*: *Reverendus Dominus Guilielmus Douppaix*, *Monaſterii Floreffienſis Abbas*: *M. Petrus Doſt*, *Decanus Eccleſiæ Collegiatæ B. Mariæ in Civitate Namurcenſi.*

In Brabantia Gallica, *Reverendus Dominus Lambertus Hanchart*, *Abbas Gemblacenſis*, & *Decanus Eccleſiæ Collegiatæ Nivellenſis M. Jacobus Giſlenus.*

XV. De Sententia Excommunicationis.

CAPUT I.

QUemadmodum ægra membra tum demum ſunt a corpore reſecanda, cum corporis ſaluti alia ratione conſuli non poteſt; ita anathematis ſententia nemo ab Eccleſia eſt ejiciendus, dum aliis remediis ſanari poteſt. Quare Decretis Sacri Concilii Tridentini inhærentes, ſtatuimus, ne quis poſthac, niſi contumaciæ convictus, & qui aliis juris remediis corrigi non poteſt, excommunicationis gladio feriatur.

CAPUT II.

Et quia non ſtringitur in quemquam dicta ſententia, ut pereat, ſed rubore ſuffuſus reſipiſcat; admoneant Paſtores anathematis ſententia ligatos, ut ſuæ ſalutis habita ratione, cito ad mentem redeant, & corpori, a quo ſunt præciſi, reſtituantur: ne ſi forte in contumacia animo obdurato perſiſtentes, caſu aliquo ſubito, vel inexpectata morte opprimantur, a ſpe ſalutis (quæ extra Eccleſiam nemini contingit) prorſus excidant. Qui animo pertinaci integri anni ſpatio in excommunicatione perſeverant, tamquam Eccleſiaſticæ poteſtatis contemptores, de hæreſi ſuſpecti habeantur.

CAPUT III.

Paſtores, & qui eorum vices gerunt, Dominicis diebus in frequenti Eccleſia, omnes ſibi ſubditos per latam ſententiam a reliquorum communione præciſos, nominatim clara voce, quæ ab omnibus exaudiri & intelligi poſſit, recitent; ne quis per ignorantiam cum illis converſetur, ut ſuffuſi rubore ſtudeant citius Eccleſiæ uniri. Denuncient inſuper eodem vinculo adſtrictos, qui publice ex uſuris faciunt quæſtum, & qui decimas bona fide nolunt exolvere. Qui negligentia vel favore huic Decreto non paruerint, Decanorum arbitrio punientur.

CAPUT IV.

Maxime erubeſcunt a piorum conſortio ſeparati, dum ſe vident a ſancta ſocietate alienos, & tanquam bonorum converſatione indignos, ab omnibus vitari. Idcirco præcipimus omnibus, ut juxta Sacrorum Canonum Conſtitutionem a ſocietate eorum, quos per Eccleſiaſticam ſententiam publice denunciatos, Ethnicorum loco habere debent, abſtineant: ſicut & illorum, qui ob Clerici manifeſtam percuſſionem, ſimilem ſententiam incurrerunt. Qui ab eorum conſortio & familiaritate ſe continere nolunt, tamquam criminis fautores & ſocii ſevere puniantur.

CAPUT V.

Abſolutio ab excommunicatione a Judice, qui eam intulit, eſt petenda, præterquam in mortis articulo, quo conceditur cuivis Sacerdoti poteſtas abſolvendi ab omnibus criminibus, etiam Apoſtolicæ Sedi reſervatis. Hoc caſu abſolutus, ſi forte priſtinæ ſanitati reſtituatur, facto declaret, ſe in contumacia non perſiſtere, & tam Judici, quam parti læſæ infra menſis ſpatium faciat ſatis; quod ſi tergiverſetur, aut nolit, eadem rurſus ſententia feriatur, donec reſipiſcat.

XVI. De Officio Decanorum, & Paſtorum.

CAPUT I.

DEcanis Chriſtianitatis ante omnia ſit curæ, ut Paſtores, quos ſibi habent ſubditos, vitæ ac morum integritate ſint conſpicui, ac Paſtorum munere recte fungantur tam in ſanæ Fidei annunciatione, quam Sacrorum Myſteriorum adminiſtratione. Quæ per Nos pro Dominici gregis ſalute conſtituentur, annuncient: ſolicite advertant, an Catholica Fides ubique ſincere prædicetur, an ſectæ uſquam diſſeminentur, aut

aut alia, quæ Chriſtianæ pietati adverſantur. Singulis annis omnes ſibi Eccleſias ſubditas viſitent, niſi per Nos, aut Archi-Diaconum eas viſitari contingat; Conſuetos conventus, quibus Paſtores omnes intereſſe cogantur, & delicta ſubditorum, quæ per ſe non facile corrigere poſſint, referre, obſervent, & fidei proteſtationem in hac Synodo a Patribus factam, ab omnibus exigant. Omnibus denique, quæ agenda ſunt, abſolutis, ſobrii domum dimittantur Paſtores, neque ad comeſſandum conveniant: ne cum populi offenſione, ad compotandum potius, quam ad ſeria tractanda conveniſſe videantur.

CAPUT II.

Decani inſuper, facta diligenti inquiſitione in ſingulis Eccleſiis, ad Nos referant, an Sacerdotiorum oneribus ſatisfiat, eaque ſerventur, ad quæ inſtitutores eos, qui hæc obtinent, voluerunt obligatos. Si quæ forte ſint, quorum proventus ſint tenuiores, quam ut alendis ſufficiant, qui oneribus ſatisfaciunt; de his, quod maxime videbitur expedire, ex uſu Eccleſiæ eſſe, & piorum voluntati magis conſentaneum, noſtro judicio conſtituetur.

CAPUT III.

Paſtores id eſſe ſtudeant, quod dicuntur, nec ſibi blandiantur, aut falſo perſuadeant, ſuo ſe munere probe functos, ſi Miſſas tantum celebrent, & Sacramenta miniſtrent, niſi etiam Verbi Divini prædicatione, & ſalutaris doctrinæ annunciatione creditum ſibi populum paſcant. Quod ſi forte per ſe præſtare non poſſunt, ſuis ſumptibus per alios fieri curent. Qui hac in re ſunt negligentes, Divini judicii metuant auſteritatem, quo animarum, ſua incuria pereuntium, ſanguis ab ipſis requiretur.

CAPUT IV.

Sicubi Paſtores invenientur indoctiores, quam qui pro ſuo munere populum docere poſſint, aut ob ſenium vel vitium aliquod ad verbi miniſterium ſint inidonei, neque per alios populum curant recte inſtitui, ſi per Decanos admoniti, nolunt obtemperare, ad Nos deferantur; ut juxta Sancti Tridentini Concilii tenorem, vel ipſis invitis, fructuum portionem aſſignemus illis, quibus prædicandi munus videbitur committendum.

CAPUT V.

Magnam præbuerunt occaſionem errorum Magiſtris ſe ſe inſinuandi, errores diſſeminandi, & rudem populum pervertendi, qui (ſuſcepta animarum cura, lanam tantum quæſiverunt, ovium ſalute neglecta) ad Paſtoralis muneris functionem fuerunt inepti, ut qui neque veram doctrinam aſſerere, neque inter veritatem & errorem potuerunt diſcernere. Quare animarum cura nemini poſthac credatur, niſi vitæ ac morum integritate & doctrina talis ſit, qui velit & poſſit populum recte docere, & pro auditorum captu Verbum Dei explicare. Itaque ad Paſtoratum nominatus, ſi facto diligenti examine deprehenſus fuerit idoneus, tum demum ad munus Paſtorale admittatur, ubi promiſerit juramento medio ſe ſe pro viribus ſuæ vocationi ſatisfacturum.

CAPUT VI.

Ut autem exactior habeatur delectus eorum, quibus animarum cura deinceps committetur, obſervetur, quoad fieri poterit, ordinatio Concilii Tridentini Cap. 18. Seſſ. 24. expreſſa.

Examinandi onus committit præſens Synodus *D. Joanni Brugio, Jurium Licentiato, & Eccleſiæ Namurcenſis Archi-Diacono: Arnoldo Maſio, & Joanni Galotio, Sacræ Theologiæ Licentiatis: & D. Lamberto Paradyſio, U. J. Licentiato.*

Pro Gallica Brabantia, *M. Nicolao Ghyſens, & M. Alphonſo Dryllaren, U. J. Licentiatis.*

CAPUT VII.

Quia proventus quarumdam Eccleſiarum ſunt tenuiores, ut quam ſufficere poſſint Paſtori honeſte alendo, decernit præſens Synodus obſervandum, quod in Cameracenſi Synodo Diœceſana conſtitutum eſt, his verbis:

Ut Paſtoribus omnibus congrua aſſignetur portio, juxta S. Concilii Tridentini Decreta volumus, ut qui ſibi de illa provideri petent, adeant primo

mo Collatores, cum ea modeſtia, quam utriusque gradus poſtulat, afferentes ſecum libellum ſupplicem, continentem omnia Eccleſiæ bona, ut ſunt agri, decimæ & cenſus annui, ac inter ſe amice conveniant. Quod ſi fieri non poterit, tum ad Nos, aut noſtrum Vicarium, cum eodem libello ſupplici veniant. Et ſi portio æquo minor judicabitur, neque induci poterit Collator, ut eam augeat, tum demum poteſtate, per dictum Concilium Nobis conceſſa, utemur.

CAPUT VIII.

Ut autem in fidei rudimentis populus inſtituatur, & Dei præcepta, quæ ſe ſervaturum ſpopondit, utcunque ſciat, proponant Paſtores, vel qui eorum loco Divini Verbi miniſterium ſuſcipient, Catechiſmum juſſu Tridentini Concilii, & Summi Pontificis editum, aut libellum, Invictiſſimi Imperatoris Ferdinandi juſſu excuſum, vel alium ſimilem, quo Chriſtianæ doctrinæ Summa continetur, explicandum, quem ſic diſtribuent, ut ſingulis annis (ſi fieri poterit) aut ſaltem quovis biennio totum explicent.

CAPUT IX.

Studeant Paſtores, quoad fieri poterit, omnes ſibi ſubditos cognoſcere, & diligenter advertant, quam ſinguli ſuæ ſalutis habeant rationem. Quos a recto deviantes viderint, revocent. Quos rarius ad Eccleſiam convenire, & ſacris intereſſe concionibus conſpexerint, officii ſui admoneant. Si bene monentes audire nolint, tanquam de hæreſi ſuſpecti, ad Nos deferantur.

CAPUT X.

Vigili inſuper cura circumſpiciant, an lupi ovium vellcribus induti, ſubingrediantur, vel clam ſe inſinuent, per quos grex Dominicus a vera fide & Catholica Religione abducatur in errores: illisque ſe objiciant ſtrenue, nec patiantur ſibi creditas oves ſeduci aut corrumpi, pro quibus ſciunt ſe rationem Domino Deo reddituros.

CAPUT XI.

Habeant & parvulorum rationem, quos per ſeipſos, vel Ludimagiſtros ſanæ fidei, curent doceri Chriſtianæ Religionis rudimenta, quo paulatim intelligant, quare Chriſtiani dicantur, & quid promiſerint, dum per ſalutaris lavacri ſuſceptionem, fidelium numero ſunt adſcripti. Ante omnia autem doceantur Apoſtolorum Symbolum, Dominicam Orationem, Salutationem Angelicam, & Decalogi Præcepta.

CAPUT XII.

Et quia plerisque in locis munus inſtituendi parvulos, Eccleſiarum Æditui (quos Matricularios vulgus vocat) incumbit, quorum negligentia Scholæ multis in locis ſunt collapſæ; præcipit Sancta Synodus, ut per ſe ipſos munus ſuum exerceant, & collapſas Scholas reſtituant. Qui ad docendum pueros ſunt inepti, per alios curent inſtitui. Deinceps vero ad prædictum munus nemo admittatur, niſi ætate, moribus & doctrina aptus ſit, qui parvulos prima rudimenta recte docere poſſit.

XVII. De Teſtamentis, & Teſtamentorum Executoribus.

CAPUT I.

Non eſt ferendus abuſus, qui paſſim cernitur circa teſtamentorum executionem, quo ſæpenumero fit, ut defunctorum extrema voluntas ſuum non ſortiatur effectum, & quæ in pios uſus erant inſumenda, in alios contra fas, & æquum expendantur. Quare præcipimus, ut qui a deceſſuro nominati ſunt Executores, ſi onus ſuſcipere velint, ante omnia curent defuncti bona deſcribi, præſentibus fide dignis teſtibus, quæ ubi erunt deſcripta, una cum teſtamento, infra menſem a morte Teſtatoris, ad noſtri fori Judicem deferant, per quem in dubiis, ſi quæ oriantur, Executores inſtruantur, & ſi in muneris ſuſcepti functione fuerint negligentes, corrigentur.

CAPUT II.

Graviter delinquunt, qui contra jus & æquum ſuo commodo ſtudentes, bona, quæ diſtribuenda ſuſceperunt, in proprios convertunt uſus, & ſuum ex illis faciunt quæſtum, & ne voluntati Teſtatoris ſatisfaciant, tergiverſantur,

tur: quæ certa ſunt & manifeſta, controvertunt, iniquos proceſſus temere ſuſcipiunt, non ſuo, ſed eorum periculo, quibus bona teſtamento ſunt relicta. Id ne quis poſthac faciat, ſtatuimus, ut ſi Executores abſque juſta & evidenti cauſa litem inſtituant, & per Judicis ſententiam in expenſas condemnentur; eas de ſuis, non Teſtatoris bonis refundere cogantur.

CAPUT III.

Ne longo tempore defraudentur, quibus bona teſtamento ſunt relicta, decernimus, ut infra anni ſpatium (ſi fieri poterit) Teſtatoris voluntati ſatisfiat. Quod ſi Executores negligentes fuerint, teneantur Paſtores, eos ad Nos deferre, pro negligentia mulctandos.

XVIII. De Jejuniis.

CAPUT I.

UT juxta Conſtitutionem Provincialis Synodi Cameracenſis, in jejuniorum obſervatione Namurcenſis Eccleſia Metropolitanæ ſit conformis; indicimus ſervanda jejunia, quæ per Diœceſim Cameracenſem obſervari conſueverunt, ſuntque præter Quadrageſimæ & quatuor temporum jejunium, quæ ſequuntur: Vigilia Nativitatis Beati Joannis Baptiſtæ, Ss. Petri & Pauli Apoſtolorum, S. Laurentii Martyris, Aſſumptionis B. Mariæ Virginis, S. Matthæi Apoſtoli, Ss. Simonis & Judæ Apoſtolorum, Omnium Sanctorum, S. Andreæ Apoſtoli, & Nativitatis Domini. Reliqua hactenus in Namurcenſi Diœceſi obſervata, fidelium devotioni relinquimus.

CAPUT II.

In Feſto B. Marci Evangeliſtæ, & tribus diebus Rogationum, quibus ex laudabili conſuetudine populus ad Deum placandum orationibus ſolet vacare, quæ, ut jejunio conjunctæ Deo ſint gratiores, ab eſu carnium abſtineat, & uſque ad meridianum tempus jejunet.

XIX. De Feſtis.

CAPUT I.

NOn ſanctificantur, ſed polluuntur potius dies Feſti præpoſtera illa conſuetudine, qua plerique ab opere ſervili & licito abſtinentes, comeſſationibus vacant; Ea ut aboleatur, doceant Paſtores, qua ratione ſanctificentur dies feſti, & a pernicioſa conſuetudine dehortentur populum.

CAPUT II.

Doceatur itaque populus, ideo feſtis diebus ab opere ſervili ceſſandum, ut orationibus abſque diſtractione vacet, Eccleſiam frequentet, Miſſæ Sacrificio & Sacris Concionibus interſit, quibus tam quæ fidem concernunt, quam quæ ad vitam recte inſtituendam, & fugienda vitia pertinent, diſcat.

CAPUT III.

Hæc ut ab omnibus exactius obſerventur, & comeſſationum auferatur occaſio, præcipimus diligenter obſervari, quæ de tabernis tempore Divini Officii claudendis ſtatuit Synodus Provincialis Cameracenſis. Paſtores admoneant juſtitiæ Miniſtros, ut edicti Regiæ Majeſtatis memores, acriter animadvertant in eos, qui aliis, quam iter agentibus, Divini Officii tempore, tabernas aperiunt, & qui alia ratione, cum multorum offenſione, dies feſtos violant: Qui a Paſtoribus admoniti, ſi ſui officii negligentes fuerint, ad Nos deferantur.

CAPUT IV.

Quia ex Feſtorum nimia frequentia nullus ſperandus eſt fructus, cum ad paucorum obſervationem ægre induci poſſit populus, decernimus Feſtis in hac Diœceſi hactenus ſervatis, nulla eſſe addenda, præter Feſtum D. Albani, vigeſima prima Junii celebrandum. Adimenda cenſemus, & fidelium devotioni relinquenda, quæ in Cameracenſi Diœceſi non ſervantur, excepto Feſto Divi Lamberti.

XX. Dies Feſti in Namurcenſi Diœceſi ſervandi.

DIes Nativitatis Domini, S. Stephani, S. Joannis Evangeliſtæ, Sanctorum Innocentium, Circumciſionis Domini, Epiphaniæ, Purificationis Beatæ Mariæ, S. Mathiæ Apoſtoli, Annunciationis Beatæ Mariæ Virginis, Paſchæ

Paſchæ cum feria ſecunda & tertia ſequentibus, Ss. Philippi & Jacobi Apoſtolorum, Inventionis Sanctæ Crucis, Aſcenſionis Domini, Pentecoſtes cum feria ſecunda & tertia ſequentibus, S. Trinitatis, Venerabilis Sacramenti, S. Albani Martyris, Nativitatis B. Joannis Baptiſtæ, Ss. Petri & Pauli Apoſtolorum, Viſitationis Beatæ Mariæ Virginis, S. Mariæ Magdalenæ, S. Jacobi Apoſtoli, S. Laurentii Martyris, Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis, S. Bartholomæi, Nativitatis Beatæ Mariæ Virginis, S. Lamberti Martyris, S. Matthæi Apoſtoli, S. Michaelis Archangeli, Ss. Simonis & Judæ Apoſtolorum, Omnium Sanctorum, S. Martini, S. Catharinæ, S. Andreæ, S. Nicolai, Conceptionis Beatæ Mariæ Virginis, S. Thomæ Apoſtoli.

XXI. De Regularibus, & Sanctimonialibus.

CAPUT I.

Qui Monaſticam, vel Regularem profeſſi ſunt vitam, Deo reddere debent, quæ promiſerunt; ut autem in Monaſteriis, tamquam in Schola diſciplinæ ac virtutum exerceantur, & quæ profectum plerumque impediunt, amoveantur: obſervari ab omnibus poſtulat præſens Synodus, quæ nuper Reverendiſſimus Archi-Epiſcopus Cameracenſis, juſſu Illuſtriſſimi Ducis Albani, ad Nos miſit. Ea ſunt:

CAPUT II.

Religioſi ad præſcriptum Regulæ, quam ſunt profeſſi, vitam inſtituant, & mores componant: ante omnia eis ſit curæ, ut exactiſſime obedientiam, paupertatem & caſtitatem ſervent.

CAPUT III.

Ut autem proprietatis occaſio, una cum nomine e Monaſteriis tollatur, voces iſtæ & ſimiles, portio mea, portio tua, tanquam pernicioſæ & profeſſioni parum convenientes, ſicut meum & tuum, tam in cibo, potu, veſtibus, quam cæteris omnibus, prorſus non audiantur, cum olim eas vel joco proferre Monachis Religio fuerit.

CAPUT IV.

Ad vitæ ſuſtentationem neceſſaria, ut ſunt cibus, potus, & ſimilia, ex æquo omnibus ſuppeditentur. Sed pecunia, qua quiſque ſibi neceſſaria compararet, prorſus negetur, juxta Decretum Benedicti duodecimi & Patrum.

CAPUT V.

In una menſa reficiantur omnes, & ad dormiendum, ad idem conveniant dormitorium, extra quod non concedantur Monachis cubicula, quæ comeſſationibus vel potationibus ſerviant, vel præbeant occaſionem.

CAPUT VI.

Ut autem ab hominum turba ſeorſim viventes, Divinorum meditationi & contemplationi abſque impedimento intendant: non pateat facile profanis in clauſtrum ingreſſus, a quo mulieres prorſus arceantur.

CAPUT VII.

Qui præſunt Monaſteriis, curent ſubditos certis horis poſt Divinum perſolutum officium, in iis, quæ ſunt religionis, recte inſtitui, ut dum lectioni ſacræ vacant, & potandi occaſio, & otium, omnium malorum lerna, evitetur. Hac ratione erunt Monaſteria, quod eſſe debent, Scholæ diſciplinæ, ac virtutum.

CAPUT VIII.

Rariſſime permittantur Monaſterium egredi, illis exceptis, quibus incumbit ex officio domeſtica curare negotia: concedetur autem exitus pro diſcretione Prælati, quadriennio vel ſexennio ſemel, illis, qui ætate & moribus ſenes ſunt. Ubi perpetua Clauſura ex promiſſione, vel laudabili & ſancta conſuetudine hactenus eſt ſervata, deinceps exacte obſervetur.

CAPUT IX.

Abbates, & Prælati exemplo ſint ſubditis, vita & morum integritate & doctrina. Divino Officio frequentius (dum per negotia licebit) interſint. Eorum menſam lectio ſacra & ſobrietatis virtus exornent, ut una cum cibo corporali, ſpirituali quoque alimonia reficiantur convivæ. Turpe autem eſt,

& indecorum, ut luxum eorum menſæ redoleant, aut ſint, qui ad æquales hauſtus invicem provocent.

CAPUT X.

Qui Monaſteriis Sanctimonialium præſunt, quamprimum curent exacte obſervari, quæ in Tridentino Concilio de Reformatione & Clauſura dilucide ſunt conſtituta.

XXII. De Executione Statutorum Synodalium.

CAPUT I.

FRuſtra ſtatuuntur, quæ mox vel negliguntur, vel ob ignorantiam non ſervantur. Ne præſentis Synodi Decreta cum Divini cultus, & ſubditorum detrimento negligantur; Præcipimus omnibus Prælatis, Decanis, Paſtoribus, Sacerdotibus, & Clericis hujus noſtræ Diœceſis, ut cum omnibus, quæ in Generali Concilio Tridentino, & Provinciali Cameracenſi, etiam quæ in hac Synodo ſunt decreta, inviolate obſervent; qui præſunt aliis, a ſibi ſubditis ſervari curent.

CAPUT II.

Ne quis ignorantiæ prætextu ſe excuſet, omnibus præcipimus, ut quæ in Concilio Tridentino, Cameracenſi, & hac Synodo ſunt conſtituta; vel Typis excuſa, vel deſcriptâ habeant.

Acta hæc ſunt & conſtituta Namurci, Anno Domini Milleſimo, quingenteſimo, ſeptuageſimo, Menſis Julii die duodecima, Præſidente Reverendiſſimo Domino ANTONIO HAVETIO, EPISCOPO NAMURCENSI, & conſentientibus Patribus, qui ad Synodum convenerunt, manu Notariorum ſubſignata.

JOANNES TANTELIER, Secretarius Epiſcopi Namurcenſis.

Guil. Chaſtrevinus, Synodi Scriba.

SYNODUS RURÆMUNDENSIS

Eodem Anno Chriſti MDLXX.

VI. Septembris

SUB REVERENDISSIMO DNO WILHELMO DAMASI LINDANO, EPISCOPO RURÆMUNDENSI, CELEBRATA.

NOTATIO DE SYNODIS, a WILHELMO DAMASI LINDANO Epiſcopo, Ruremundæ celebratis.

Quinque Syoodos ſub Revmo Willhelmo Damaſi Lindano, Ruræmundenſium primo Epiſcopo, celebratas, Havenſius Carthuſianus *in Commentar. de Erection. novor. in Belgio Epiſcopatuum*, & ex hoc Knippenbergius *in Hiſt. Eccleſiaſt. Ducat. Geldriæ*, recenſent.

Primam anno 1569. 24. Maji, poſtquam ejuſdem Menſis die 11. ſui Epiſcopatus poſſeſſionem adiiſſet. In hac præmiſſa ad Clerum Oratione, ex omnium, qui frequenti numero aderant, conſenſu, Trideotinum Concilium Oecumenicum promulgavit: tum Diœceſin in Archi-Presbyteratus novem diſtinxit, videlicet: Ruræmundenſem, Falckenburgenſem, Venlonenſem, Gravienſem, Neomagenſem, Batenburgenſem, Geldrienſem, Keſſelenſem, Weertenſem: eiſdemque Decanos ex Paſtorum ſuffragiis dedit. His pro initio ita conſtitutis, Clerum de vita emendanda, ſcandaliſque tollendis, ac de cura Paſtorali magno fervore cohortatus, Syoodum ſolvit, ſinguloſque in pace dimiſit.

Alteram habuit anno 1570. 6ta Septembris, non diu poſt abſolutum Concilium Provinciale Mechlinienſe, quod, ut Havenſius ait, Lindano potiſſimum urgente, celebratum fuit. Ejuſdem Provincialis Concilii Statuta in Diœceſana hac ſua congregatione publicavit, novas ſimul pro Clero ſuo Conſtitutiooes, Provincialibus Decretis accommodatas addidit, & ut executioni mandarentur, ſerio egit. In eadem hac ſecunda Synodo Seminarii Ruræmundenſis jacta fuiſſe fundamenta, ſcribit Havenſius,

venſius, Clerumque a Lindano permotum, ut, quo citius illud exſurgeret, & neceſſario ad alimenta ſuppeditanda dotaretur ſumptu; ad nummum ducenteſimum perſolvendum conſentiret.

Tertiam convocavit anno 1571. Frequentiſſima ea fuit, Decanorumque & Paſtorum ferme omnium concurſu celebrata; quid actum vero ſit, quæ conditæ leges, nec Havenſius, nec Knippenbergius memorant, ſeduli cæteroquin rerum Ruræmundenſium Scriptores.

Quartam coegit anno 1572. In hac ſingularum totius Diœceſis Ruræmundanæ Eccleſiarum, beneficiorumque publicæ tabulæ & codices fuerunt exhibiti: Capituli Cathedralis Statuta, quæ Lindanus Epiſcopus digeſſerat, 3. die Maji prælecta & publicata: Scholæ etiam Theologicæ apud Ruræmundenſes erigendæ ſuſcepta ratio. Sed hoc Lindani de Schola excitanda conſilium, licet probatum a Rege, ratumque habitum, ſucceſſu tamen caruit, tum ob expugnatam eodem anno, multorum e Clero cæde, ab Auriaci militibus Ruræmundam, tum ob cæteros, qui deinde ſecuti ſunt, belli Belgici tumultus, quibus ærarium Regium, unde petenda ſubſidia erant, exhauſtum fuit.

Quinta his demum Synodus ſucceſſit anno 1573. De qua ſic ſcribit Havenſius: *Indicta eſt quoque eodem anno & celebrata Synodus Diœceſana, cujus acta Decanis transmiſſa ſunt. Et Schola Dominicalis inſtaurata, magna juventutis frequentia, & fructu haud contemnendo.*

Ex his quinque Synodis unicam tantum anni 1570. ſupra ſecundo loco relatam exhibeo, prout eadem altero, poſtquam celebrata fuerat, anno nimirum 1571., typis Colonienſibus apud Maternum Cholinum excuſa fuit, una cum præfixa eidem Oratione Synodali, a Lindano Epiſcopo ad Clerum habita. Aliarum, quas recenſui, Congregationum Statuta, geſtaque prelo nunquam ſubjecta fuere: eorundem vero Autographa, ut Ruræmunda ad me præſcriptum, funeſtiſſimo incendio anni 1665., quo tota fere civitas deflagravit, cum Aula & Tabulario Epiſcopali interierunt.

De Revmo Lindano Epiſcopo vide dicenda inferius ſub initium Conſtitutionum hujus Synodi.

ORATIO SYNODICA
REVERENDISSIMI DOMINI WILHELMI DAMASI LINDANI, Epiſcopi Ruremundenſis.

GRaviſſime juxta ac veriſſime David ille Rex Propheta eximius, Reverendi DD. Venerab. V. ac FF. Chariſſ. inter ſingularia Dei encomia, quibus Dei laus egregie prædicetur, & illuſtretur, canit, *Sacerdotes tui induantur juſtitiam, & Sancti tui exultent.* Siquidem quotidiano uſu diſcimus, Sanctum Dei Populum, & precioſo Agni illius immaculati Christi Jesu Sanguine ſanctificatum, incredibili perfundi gaudio, ineffabili demulceri lætitia, ubi Ordinem Sacerdotalem ſuo recte, ac rite fungi videt officio, ſuoque reſpondere nomini Sacerdotali. Quando igitur Dei populus Sacerdotes Dei Altiſſ. viderit pietati devotos, ſobrietati deditos, non ventri mancipatos, non ebrietates aut comeſſationes ſectantes, continentiæ ſtudioſos, Divino cultui ſancte famulantes, ſive, ut David loquitur, juſtitia, omnique virtute indutos, atque pietatis omne genus fructu locupletatos; futurum eſt, ut Sancti & pii omnes exultent, ac præ ſolido animi gaudio gratulabundi & ovantes geſtiant, Deumque laudibus celebrent, quod ſua Majeſtate dignos ſibi deligere dignatur ſuæ Religionis Sacroſanctæ adminiſtros.

Quæ Davidis Prophetarum eximii Prophetia, ut & noſtro Sæculo tandem locum habeat, magna ex parte Reverendi DD., Venerabiles Viri, & Filii Chariſſ. in nobis ſitum eſt. Nimirum ut ſua quisque pro virili ſatagat, hanc quam accuratiſſime induere juſtitiam, quæ Sacerdotibus Chriſti ſit digna: & quæ noſtræ dignitati, nobis ex ampliſſimo hoc, ſimul & honoratiſſimo Sacerdotali officio emananti reſpondeat.

Quod

Quod ut luculentius ab omnibus intelligatur, paucis juſtitiæ hujus Sacerdotalis indolem inveſtigabimus, parteſque potiores explicabimus: Quod dum breviter ſimul, & perſpicue facere conamur; linguis, quæſo, favete, & auribus.

Juſtitia hæc, qua indutos optat Divinus Propheta omnes Chriſti Sacerdotes, tribus potiſſimum partibus abſolvitur: Fidei orthodoxæ doctrina & profeſſione, piæ vitæ converſatione, ac religioſo Dei cultu. Has juſtitiæ Sacerdotalis partes, ſi pro ſua quisque virili moribus, nomini ſuo dignis, ſtatuerit exprimere, procul dubio futurum ominor, ut non modo Sancti, ſed totus adeo mundus exultet; Deoque laudes canat gratulatorias, quod ſui nominis Miniſtros elegerit, quorum vita pura, incontaminata, & religioſa, Nomen ejus glorioſiſſimum in dies magis, atque magis illuſtretur, & prædicetur. Ea namque juſtitiæ, ſive virtutis eſt indoles, ut vel malos & improbos, adeoque virtutis hoſtes, & oſores in ſui rapiat admirationem, atque laudem. Licet enim invidi, ea relicta, contabeſcant, ſuisque vitiis virtutum hoſtibus pereant, & ad tempus quoddam virtutem quaſi odiſſe videantur; tamen dum ad ſe redeunt, ac rerum ipſarum citra perſonarum hypotheſin conſiderant naturam; non poſſunt non laudare, ſummisque laudibus vehere, quod humana mens, ut ut Adami vitio labefactata, jacet, ac cæcis involuta tenebris caliginoſa cœcutit, præſtare videt, vereque laudabile cenſet ac honorabile. Quo igitur Dei laudes ex proba, piaque Chriſti Sacerdotum vita concinant non modo Sancti, piique Dei cultores, ſed etiam improbi, prophani, hominesque irreligioſi, atque totus adeo mundus; age, nunc dicamus de illis juſtitiæ Sacerdotalis partibus, quibus piorum Chriſti Sacerdotum vitam decet eſſe exornatam, vereque decoratam.

Hujus pars prima, ac veluti virtutis omnis fundamentum eſt Fides Chriſti orthodoxa, quæ a Chriſto Jeſu Domino Dei Filio cœlitus ad nos delata, ab Apoſtolis orta, & a Patribus orthodoxis, ſanæque doctrinæ Magiſtris ad nos uſque derivata & propagata, toto mundo fulget conſpicua. Hoc ipſo enim, quod Evangelica & Apoſtolica Chriſti Domini doctrina nunc tempeſtatis, ſi unquam alias, variis dogmatum controverſorum ſpeciebus a ſchiſmaticis, phanaticisque hæreticis acerrime oppugnatur & exagitatur: ſive, uti Chriſtus loquitur, cribratur, atque tetro aſſiduæ quaſi luctæ pulvere nonnihil obſcuratur, contaminatur, obfuſcatur; adeo tamen non obtenebratur, ut ſplendeſcat magis: haud aliter, quam arcus chalybeus aſſiduo tractatus uſu. Quod pluribus rationibus hic demonſtrare, opinor ſupervacaneum, quum dogmata illa Eccleſiaſtica ſui indole, rerumque difficultate obſcuriſſima, de juſtificatione, de fidei natura, de hominis lapſu & juſtificatione, de Sacrificii Chriſtiani uſu & efficacia, aliaque ſexcenta nunc ſint impio hoſtium Eccleſiæ Chriſtianæ conatu facta luculentiora, & explicatiora, adeoque ſplendidiora & illuſtriora; quam fuerunt fortaſſis intra annos mille, aut forte amplius. Hanc autem orthodoxam Chriſtianæ Eccleſiæ fidem in vobis ad unum omnibus relucere, equidem non dubito, Chriſto Domino laus & gloria immortalis: cum anno ſuperiore univerſi in Sacroſancta Oecumenici Concilii Trid. verba, Synodice hic congregati, juraveritis alacriter ſane non minus, quam incunctanter. De quo haud infrequenter Deo. Opt. Max. gratias agimus, ſupplicantes, ut Chriſtum Jesum donet habitare uſque & uſque in cordibus noſtris per fidem, charitate operantem, quæ nos faciat mandatorum ſuorum præſtatione, legisque impletione florentes, omnique opere bono fructificantes: ne vacui conſtituamur illa tremendi judicii die, quando a nuptiis reverſus Dominus noſter Paſtorum Princeps veniet nobis vigilantibus, ſuumque gregem accurate puro Verbi Dei pabulo paſcentibus, piæque vitæ exemplis foventibus & nutricantibus, atque ad ſeriam virtutis omnis æmulationem excitantibus, illam immarceſſibilem æternæ gloriæ coronam redditurus. Hoc tamen gaudium, de ſincera veſtra in Chriſtum fide concep-

tum,

tum, non leviter mihi ſubinde obfuſcat quorundam non tam malitia, ut equidem arbitror, quam imprudentia, aut juvenilis potius quædam temeritas, rerumque inexperientia, qua ſibi non recte conſulentes, audent libros & damnati nominis, & vetitæ lectionis, poſt noſtram adeo tam ſingularem prohibitionem, poſt Regium edictum, poſt Rom. Pontificis cenſuram cum retinere, tum ſuis uſibus reſervare. Si graſſantium errorum lues eſſet paſſim incognita, & Paſtoribus gregis Chriſtiani ignota; eſſet fortaſſis ratio, cur omnibus legenda eſſent adverſariorum ſcripta: verum cum jam iſtorum erronum atque ardelionum tenebræ ſint ipſa luce meridiana clariores, lippis adeo & tonſoribus notæ; ecquid obſecro neceſſarium, bonas horas cognoſcendis indoctis iſtorum miſerorum blaſphemiis perdere, quas ſanandis errantium, aut laborantium fratrum vulneribus multo impendas utilius juxta, ac ſalutarius? Proinde cum Rom. Pontificis edicto cautum ſit, ne quis damnatos libros, aut legat, aut detineat, ſimul etiam Regia lege nunc ſit mandatum; Nos vobis ad unum omnibus ſub obedientia, Epiſcopo veſtro jurata, præcipimus, ut nullus poſthac libros, cenſura Tridentina, & appendice Regia damnatos, aut legere, aut detinere auſit: ſed domum reverſus, ſuo quiſque Archi-Presbytero intra dies octo ſide bona tradat; qui noſtrum ſuper iis, nominatim ad Nos perſcriptis, expectabit judicium. Quod ſi quem poſthac (uti nuperrima Viſitatione Autumnali non paucos, qui impune non ferent) deprehenderimus hac in re immorigeros, aut ceſſatores; Nos illis modo denunciamus ſententiam ſuſpenſionis a Divinis ipſo facto incurrendam, una cum correctione arbitraria; ſi, inquam, poſt dies octo a die, qua ex Synodo hac fuerint domum reverſi, detineant libros ullos damnati aut nominis, aut lectionis, ſuoque Archi-Presbytero non tradiderint.

Repurgata nunc malis, damnatisque libris veſtra Bibliotheca, reliquum eſt, V. DD. & Filii in Chriſto Chariſſ., ut bonos ſerio ſtudio, magnaque diligentia perlegatis: & quod a perſolvendis Horis Canonicis, ſive officio veſtris Eccleſiis præſtando, eſt otii, non id ignaviæ, non fabulis, nedum compotationibus, aut prophanis ſtudiis impendatis: ſed Sacris Literis meditandis, ac ruminandis. Hoc eſt, quod ſuum Timotheum monet D. Paulus: Dum venio, attende lectioni. Qua monitione non ſolum vult, nos Paſtores tota hebdomada uni conciunculæ in diem Dominicum præparandæ deditos; ſed perlegendis potius Sacroſanctis Bibliis, Sacris Canonibus diſcendis, Sanctis Patribus evolvendis, & dogmatibus denique nunc controverſis liquido & plene cognoſcendis. His certe ſtudiis non defuerit tempus idoneum, ſi nocturnas horas ſimul & diurnas legitime ac caute (uti prudentes Dei Oeconomos decet, tam pretioſi theſauri nulla ex parte eſſe prodigos) diſpenſaverimus. Siquidem frugi Patrifamilias, aut bono Villico, ait M. Varro, non minorem otii, quam negotii habendam rationem.

Deputemus igitur quotidiano noſtro Eccleſiaſtico officio horas antemeridianas tres, aut ſummum quatuor, pomeridianas vero duas: En, obſecro, quantum nobis quotidie ſacri erit ocii, ad colenda ſacra ſtudia aptiſſimum? Iſtas horas, a Divino cultu quotidie redundantes, ſi ſacris ſtudiis vellemus impendere, bone Deus! quam multo ſuaviſſimam duceremus vitam? quam hominibus jucundam, & Deo longe gratiſſimam? Nullum enim arbitror, tam ruſticano ingenio, qui ſoli ſibi una cum honeſto famulitio non poſſit res familiares, quibus nos æquum eſt non optimam diei, aut etiam ſolicitudinis partem majorem tribuere, commode horula una, aut altera pomeridiana diſponere? Quod ſi ſubinde ſunt aut ægroti viſitandi, coloni movendi, afflicti conſolandi, aut ſimile aliquid pii operis gerendum, id homini ſtudioſo erit feriarum vice, ut feriis ſacræ contemplationis ſtudiis, grafas Deo & hominibus immiſceat actiones: quibus, & quæ in otio ſancto didicit, ſanctiori expleat opere, atque ſuas Chriſti oviculas laudato paternæ pietatis exercitio paſcat.

Etſi hic de ſtudiorum veſtrorum ratione ſupervacaneum arbitror dicere: duo tamen monenda video, ubi de Pſalmorum intelligendorum ſtudio dixerimus, mox paucis, quonam modo oporteat fideles Paſtores populo Verbum Dei, & dogmata Fidei jam controverſa orthotom*ειν*, recte ſecare, ſive orthodoxe Chriſti ovibus explicare, atque ad genuinam Chriſtianæ Fidei regulam, & Analogiam pertractare.

Eſſe plurima in Horis Canonicis, quibus nos aſſidue legendis, meditandis, & Deo decantandis devovimus, quæ ſummi ingenii ſtudium poſtulent, & labores, ut certe non leves, ita non ingratos flagitent, nemo eſt, qui negarit. Pſalmos cum nocturna verſemus manu, verſemus diurna, certe pio ac docto lectori allaborandum, ut quod ore pſallit, pſallat & mente. Nunc cum Pſalterium noſtrum tot Scribarum mendis ſit depravatum, tot impreſſorum corruptelis conſpurcatum; qui Pſalmos recte volet intelligere, laboret neceſſe eſt, ut puram habeat, quantum fieri poteſt, Pſalmorum lectionem. Prodiit hoc anno novum Rom. Breviarium, nobis ad unum omnibus poſthac ex Concilii Provinc. Mechlinienſis Decreto (ut in ipſius publicatione audietis die craſtina) legendum, quod Pſalmos habet, (*) Deus bone! quam mendis plurimis contaminatos?

(*) Hoc loco Revmum Lindanum (quod ſine contumelia tanti Viri dictum ſit) non nihil ultra debitos terminos abripuit zelus; quem non auſim dicere ſecundum ſcientiam: dum Pſalterium Breviarii Romani, Pii V. juſſu tum recens editi, haud paulo acerbius, quam par eſt, ſugillat. Quodnam enim Pius V. Pſalterium Breviario inſereret, niſi illud; quod exhibet nobis Editio vulgata Latina, quam non multo ante probaverat S. Oecumenica Synodus Tridentina *Seſſ. 4. Decr. 2.*? Quamquam enim aliorum librorum V. T. a D. Hieronymo ex Hebræis fontibus Latine redditorum editionem, in vulgatam ſuam cooptaverit pridem Eccleſia; retinendum tamen conſtanter cenſuit Pſalterium, ex LXX. Interpretum verſione in Latii linguam converſum, quale fuit in editione Latina vetuſtiſſima; quam S. Hieronymus communem, & vulgatam, S. Auguſtinus Italam, S. Gregorius veterem translationem appellat. Nec ſine maturo, ac ſapienti conſilio id fecere Majores noſtri. Cum enim Pſalterio huic de memoria cantando aſſueſſet a longo tempore populus fidelis Latinus: evitare voluerunt publicam, quæ ex mutatione hac timeri non vane poterat, ſive offenſionem, ſive perturbationem. Atque illud ipſum editionis antiquiſſimæ Pſalterium Latinum, bis a ſe emendatum, teſtatur idem S. Hieronymus *Præf. in Pſalt. ad Paulam & Euſtoch.*

Inficiari quidem non poſſumus, fuiſſe nonnulla, uti in reliqua editione vulgata, ita etiam in Pſalterio menda, quæ S. Synodus Trid. emendanda voluerit, & emendarint magno ſtudio viri eruditiſſimi ſub Pontificibus Pio V. & Sixto V., ac rurſum, cum nec Sixtina ſatis proceſſiſſet ex ſententia, ſub Clemente VIII. Sed non erant ea ejusmodi, quæ vel ultra Librariorum lapſus procurrerent, vel fidei, aut morum doctrinæ officerent. Qua de re, ut conſtare ſemper poſſet, utilem Romanæ Eccleſiæ operam navavit Franciſcus de Luca, ſummæ Ædis Audomaropolitanæ Theologus, & Decanus: dum unum in libellum congeſſit correctionis Romanæ loca quæque inſigniora. Quem libellum Balthaſar, & Joannes Mureti ad calcem editionis vulgatæ ex officina Plantiniana de anno 1628. in fol. adjungi curarunt. Henricus quoque de Bukentop in *Lucis de luce Lib. 3. Cap. 1.* differentias omnes Biblia Sixtina inter, & Clementina exhibet. Horum commentarios qui inſpicere, & Correcta ſuis cum Correctionibus conferre voluerit; convincetur profecto, nullum in editione antiqua Latina, aut ante correctionem fuiſſe, aut poſt correctionem ſupereſſe nævum, qui Verbi Divini ſubſtantiam vitiet.

Mendis Editionem noſtram vulgatam, & depromptum ex ea Pſalterium carere minutiſſimis quibuslibet omnibus, pro humana infirmitata difficile eſt affirmare, ut fatetur ejus Præfatio. At vero altum exclamare: Pſalmos in illo reperiri *mendis plurimis contaminatos*, *fœdis corruptelis depravatos*, denique *a vera lectione diſcrepantes, & aberrantes*: durus hic ſermo eſt in auribus Catholicis. Nec facile ſtatuero; utrum is Pium V., ejusque Conſultores magis accuſet; quam Eccleſiam, quæ hoc Pſalterium, in vulgata comprehenſum, longo Sæculorum uſu, & Tridentinam Synodum, quæ ſuo illud calculo comprobavit. Sunt in illis quædam, quæ ex Hebræo efferri aliter poſſent, & retenta ſunt tamen; ſive quod D. Hieronymus, ut erat idiomatis

iſtius

natos? quam fœdis corruptelis depravatos? quam denique a vera lectione diſcrepantes & aberrantes? quemadmodum orbi demonſtrabit noſtra Pſalterii Davidici caſtigatio in primam quinquagenam ex Codicibus Hebraicis, Græcis, Vaticanis, Divi Victoris Pariſ., aliisque variis, & Latinis variarum Bibliothecarum innumeris apparata; ſi recognoſcendi otium darent negotia noſtra Eccleſiaſtica, tantum nos, uti noſtis, non obruentia..

Certe ſi quis S. D. N. Pium V. hac de re fideliter monuiſſet, procul dubio eandem Verbo Dei, Scribarum oſcitantia, & Typographorum ignavia deformato, nec paucis locis depravato, adhibuiſſet operam, quam ſuo D. Thomæ Aquinati, aliisve caſtigatiſſime in lucem edendis admoviſſe dicitur. Præclara ſane opera, quæ Magiſtris Eccleſiæ repurgandis adhibetur. Sed quidnam hi ad Verbum Dei ſcriptum? Plane quod ad Solem cereolus, & lucidæ etiam fortaſſis ſtellulæ.

In hac igitur novi Breviarii Rom. caſtigatione ſi Sanctiſſ. Patri tam fuiſſent diligentes ac fideles referendarii (quod vel maxime hic oportuit) quam ſolent eſſe Romæ oculati in Bullis accuratiſſime concipiendis, & affabre omnium ingeniorum calliditate fingendis; immortalem ipſi quidem peperiſſent gloriam, & nos incredibili levaſſent caſtigandi Pſalterii labore. Pudet enim referre quotnam erratorum centurias deprehenderimus. De quibus ſi S. D. N. fuiſſet tempeſtive admonitus, quemadmodum ipſum literis Romam deſtinatis (quas ſubinde non tradi, aut Ss. non referri ſit vero ſimile) admonendum ſuggeſſimus, non dubium eſt, quin idem fuiſſet ſaltem & Pſalterio præſtitum, quod in novo Miſſali Romano dudum edito vidimus: nimirum, ut impreſſo & caſtigato eſſent quædam novarum caſtigationum impoſita malagmata, veluti quædam poſteriorum chirurgorum linteola, quibus voluere poſteriores caſtigatores vulneribus inflictis medicinam facere. Hic igitur per alienam ignaviam, & qui editioni Pſalterii præfuere, oſcitantiam, noſtra excitanda venit diligentia, ut ne diutius, Viri ſtudioſi, magis Dei, quam pecuniæ amantes, & decorem domus ejus magis zelantes, quam opulenta beneficia, aut lautum otium captantes, patiamur illud immaculatum, purgatum terræ, probatum & ignitum Dei eloquium (quod ſupra aurum & Topazion nos quotidie ore & lingua crepamus diligere) tam jacere Scribarum corruptelis depravatum, tam circumferri vicioſa ſcriptura defœdatum, ineptaque lectione obſcuratum. Jucundiſſimum hoc ſtudium corrigendis Pſalmis impenſum erit, ſi veterum Patrum commentarios adhibeamus, quos non de vera tantum conſulemus lectione; ſed de germano etiam ac genuino ſenſu. Hujus ſtudui fructus nos invitat, ut fuſius hanc rem perſequamur; verum inſtituti præſentis ratio vetat, ne quid ulterius.

Illud tantum monebo, ut quotidie horulam unam, aut alteram penſo ſtudiorum ſacrorum decidamus, quod

iſtius peritiſſimus, ob variam Hebræorum vocabulorum ſignificationem, modo in hunc, modo in alium ſenſum interpretationem admittentium, illa retinenda cenſuerit; uti in Præf. in Evangelia ad Damaſum ſcribit ipſemet: *Ita calamo temperavimus, ut his tantum, quæ ſenſum videbantur mutare, correctis, reliqua remanere pateremur:* ſive etiam, quod Eccleſiæ veteris ſenſus communior, unam, alteramve verſionis antiquæ ſententiam Hieronymianæ anteponendam duxerit.

Non tamen propterea carpendus labor; quem Lindanus in prima Pſalterii quindena caſtiganda (moderatior fuiſſet, ſi dixiſſet: *elucidanda*) a ſe poſitum, ait, ex Codicibus Hebraicis, Græcis, aliisque a ſe commemoratis. Ut enim minime per ſeſe vituperandus, imo potius laudandus is labor; ſi hoc ſtudium collimet ad *elucidandam* vulgatam Editionem, atque ad S. Scripturam intelligendam, ut colligere licet ex Reg. 3. Indicis Rom. librorum prohibit.; Ita Præfatio *in Edit. vulg.*, *Clementis VIII. juſſu recuſam*, damnandum cenſet omnium illorum judicium; qui huic Eximio Doctori (D. Hieronymo, quem Pſalterium etiam noſtrum ſi non interpretem, at ſedulum ſaltem Correctorem habet) minime acquieſcendum putant, ſed meliora, aut certe paria ſe præſtare poſſe confidunt.

quod Pſalmis noſtris aſſidue recitandis detur, aut corrigendis, aut intelligendis; brevi guſtum inopinatum, omnique voluptate pleniſſimum hoc ex ſtudio percipiemus theſauri hujus vere cœleſtis, quo illecti exſatiari non poterimus. In hoc enim Pſalmorum intelligendorum ſtudio illud veriſſime habet locum: Quo plus ſunt potæ, plus ſitiuntur aquæ. Nam quo penitius in venerānda Pſalmorum penetralia annitimur ingredi, & pro modulo noſtro veram Spiritus Sancti ſententiam, Rabbinis, aliiſque ventri, opibus, aut ſæculo deditis ignotam, aſſequi; hoc gratior ſemper, & inexplebilis nos illectat penetrandi cupiditas. Hunc igitur in modum unam ſtudiorum Sacrorum partem ſibi vendicabit Pſalmorum Divinorum intelligentia, ex veterum Patrum commentariis petenda & colligenda. Alteram ſtudiorum noſtrorum partem occupabit vera & ſolida Verbi Dei explicatio: quæ non modo veram ſententiam populo proponet Evangeliorum & Epiſtolarum, quæ per anni circulum ſalutaris pabuli loco Chriſti oviculis proponere debemus: ſed dogmata etiam nunc controverſa oportet, quod D. Paulus monet, *Orthotomin*, recte ſecare, ſive recte incidere ad indubiam Chriſtianæ fidei regulam, & inflexam Evangelii analogiam. Magna enim ornatæ orationis probabilitate adverſarii partim in his ipſis noſtris viſceribus graſſati, partim ex vicinia adhuc oblatrantes, ſua venenata populo rudiori proponunt dogmata. Nobis igitur laborandum, ut juxta S. Concilii Tridentini definitiones, ignita illa infeſtiſſimi Sathanæ, ac miniſtrorum ejus, undique circum Chriſti ovilia ululantium, atque tantum non irrumpentium tela fidei Catholicæ objecta, invicto illo immolatæ (*) fidei Apoſtolicæ ſcuto depellamus, ac populum, noſtræ fidei creditum, doctrina Eccleſiæ Catholicæ in Dei Verbo ſolide fundata, orthodoxorumque Patrum teſtimoniis confirmata, & liquido illuſtrata, muniamus. Hac enim ratione fiet, ſi quod aſſidue pſallimus, prudenter pſallere, atque intelligenter capere ſtudeamus; & quod ad ſalutarem facit populi noſtri eruditionem, diligenti ex orthodoxorum Scriptorum, & inprimis veterum Patrum Commentariis ſtudio, breviculis ſubinde orationibus condito, & in flammam ardentiorem exuſcitato; ut & nos ſimus boni, fideleſque Miniſtri CHRISTI JESU, militantes in hac vere militante Eccleſia. Triumphent alii in ſua Eccleſia, quam jactant, triumphante, ut volent; nos illam meliorem, & Cœleſtem expectabimus bonam militiam. Cui, inquam, Eccleſiæ, hac in regione militanti, cum vos pie devoveritis, ejuſque teſſeram non ignavi illa turbulentiſſima ante quadriennium tempeſtate, motibuſque Soëſſaicis geſſeritis (DEO Opt. gratia immortalis) ita, ut nullus Paſtorum vel claudicaſſe, nedum defeciſſe videatur: nihil ad coronam vobis certo deſtinatam deeſſe putabitis, quam ut ſtrenue adverſus omnia, ſaluti tam veſtræ, quam veſtrarum Chriſti ovicularum infeſta & noxia, invicti porro depugnare pergatis. Ejus enim hic militantis Eccleſiæ teſſeram cum adhuc obtineatis, atque militaris quaſi annonæ ſubſidiis victitetis (quæ ſi æquo deprehendamus tenuiora, Nos, uti heri diximus, vobis juxta Concilii Trident. Canones augebimus) æquiſſimum erit, ac Chriſtiano pectore digniſſimum, fortiter, generoſe, ac vere heroice ſtare, ac perdurare hac in ſtatione, vobis Divinitus aſſignata, militantes bonam Chriſto, ſuæque Eccleſiæ Apoſtolicæ militiam, cujus plenum ſtipendium fideliter, & invicto animo momentanea Domini bella belligerantibus, erit vita illa non momentanea, non temporanea, ſed æterna merces, procul dubio copioſa & multa nimis. Sed ex parergo ad inſtitutum redeat oratio.

Orthodoxa igitur Fide, hunc in modum, uti diximus, nobis Concilii Trid. Cannnibus liquido definita, & noxiorum librorum ſubmotione munita, ſtudiiſque ſacris undique armata, nihil ſupereſt, ad hanc juſtitiæ Sacerdotalis partem abſolvendam; quam, ut quod corde credimus, ore profiteamur, verbis, piæque vitæ exemplis ad ſeriam æmulationem provocantibus aſſidue doceamus. Ita enim noſtrum poſtulat officium. Lex veritatis, ait Malachias, fuit in labiis Levi, in pace & æquitate ambu-

(*) *Legendum puto*: immaculatæ.

ambulavit mecum, & multos avertit ab iniquitate: Labia enim Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem requirent de ore ejus, quia Angelus Domini exercituum eſt.

Nunc, ut de altera hujus juſtitiæ Sacerdotalis parte agatur, monet hora. Ea vero ſita eſt in piæ vitæ converſatione: quam cum preſſius animo recogito, illud cum Divo Paulo exclamare me cogit veritas, quosdam & inter nos eſſe, heu dolor, de quibus dicatur, ſpeciem quidem pietatis habentes, ſed virtutem ejus abnegantes: Rurſus & illud: Ore ſe noſſe profitentur Deum, factis autem & vita negant. Quid enim aliud dixeris, quæſo, de iis, qui ventri hactenus & inguini dediti, ſuas Thaidas auſi fuere ad noſtram uſque viſitationem, hoc Autumno peractam, aut domi alere, aut in vicinia fovere, aut ſua etiam domo illis cedere, & alienas habitare? O aſtutos homines, atque percallidos, ut ſi non caſte, ſaltem caute! Quod quosdam audio iſto de Epicuri grege porcos grunnire: dum ſuos clientulos, ſuis cum ſuibus ſubantes, illo quaſi celeusmate ad nefariam libidinem hortantur: atque ſi non lenocinantes, certe adulantes, ad iſthæc ſacrilega adulteria impellunt. Sed ea vox ſubulco aliquo Arcadico, quam Chriſti Sacerdote eſt dignior, de qua & Chriſto Judici rationem reddent: Sicuti & nobis, niſi hæc tam impurioris, quam vitæ libidinoſæ ſcandala, quam primum ſemel aboleverint. Porro quid de illis Simonis impii diſcipulis dicendum, aut manifeſtis etiam uſurariis? Quis enim inficiando fuerit, Simoniam illam execrandam paſſim omnia fere per Sacerdotia graſſatam? Quotusquisque enim fuerit, qui Collatori ſuo, ſive Patrono, ſive reſignanti, aut partem fructuum, aut penſionem annuam, aut tributum aliquod non pendit, aut pependerit? Hic omnes igitur moneo, ut ſuæ ſalutis memores in poſterum omnino abſtineant ab omni mali ſpecie: & ſi qui ſunt ſibi male conſcii, in tempore abſolutionem a Nobis, exemplo non paucorum, jam pœnitentiam impoſitam agentium, requirant, ne in hoc nefario facinore tandem deprehenſi, acerbius luant.

Cæterum de bibaculis noſtris, meronibus & lurconibus, Tricongiis, aut iſtis Tabernarum obſidibus, tantum non aſſiduis, quidnam dicam? quos meliorem, imo majorem diei partem juvat, magis in popinis agere, quam in Templis Deo ſervire, aut legendis ſuis Horis Canonicis, ſacrisve ſtudiis vacare? An non iſti omnes Deum ore prædicant, factis negant? Certe niſi ab iſtis publicis ſcandalis abſtinere in poſterum accuratius ſatagant, nobis ſeveriori utendum erit in poſterum cenſura. Totus mundus inſana iſthac perpotandi & comeſſandi ruit, imo jacet ſaucius, voluptate, aut dementi potius furore bacchatur, Deumque Patrem Clementiſſimum, ad graviora in dies provocare non deſinit flagella, quibus tantum non obruimur, & ad internecionem uſque affligimur. Nos Chriſti Sacerdotes egregii (ſi Chriſto placet) fovendæ iſti peſti aſſidua ſtrenui ſuggerimus fomenta, aſſidua ſeduli ſuppeditamus incrementa: Dum enim nos cum illis & ſtrenue compotamus, & certatim ad æquales hauſtus provocamus, laceſſimus, urgemus, dimenſaque intemperantiæ, imo inſaniæ ultroneæ pocula exhaurimus; quid obſecro aliud, quam potandi artem, aut tanquam Magiſtri viliſſimi profitemur, aut intemperantiæ frena, tanquam ſordidiſſima ventris, gulæque mancipia, turpiter laxamus? Nobis quidem ipſo facto perniciem conciliantes: aliis vero damnoſis noſtris exemplis immoderantiam & intemperantiam, hoc eſt, ſpontaneam plus æquo potandi inſaniam affricantes, quos ut omnis virtutis, ita ſobrietatis inprimis, ac modeſtiæ, ſive temperantiæ oportebat eſſe Magiſtros. Novi equidem, difficile ac vere arduum, inter noſtrates vivere ſobrium, aut potius moderatum & temperatum: maxime qui iſta non convivia (ſed ut veriſſime D. Gregorius) homicidia, immodico vini luxu diffluentia, colere ſibi habet propoſitum. Sed ut honeſta, ſobria, & moderata laudamus convivia: ita illa equidem duco execranda, omnibusque Chriſti Sacerdotibus fugienda, qualia fuere illa Antonii Ro. Conſulis, aut apud Græculos familiaria: ut vox pergræcari,

ri, & forte abligurire etiamnum ſonat: ſive ut notiora dicam, qualia noſter Eſaias depingit Judaica, ſive fuerint Phariſaica, & Sacerdotalia, ſive laica. Væ coronæ ſuperbiæ, ait ebriis Ephraim, errantes a vino! Certe & Sacerdotes fuiſſe hujus intemperantiæ ſocios, ut non authores dixero, diſertis verbis illic indicat Spiritus Sanctus: Sacerdos & Propheta neſcierunt præ ebrietate, abſorpti ſunt a vino, erraverunt in ebrietate: omnes enim menſæ repletæ ſunt vomitu, ſordibusque: ita ut non eſſet ultra locus. In qua invectiva etſi Spiritus Sanctus acerrima utatur in comeſſatores & conbibones Sacerdotes reprehenſione: tamen ſaluberrimum remedium indicat Deum timentibus, quo fiat, ut ebrietatem omnem, fœdamque intemperantiam ex animo peroſi, efficiantur Dei Diſcipuli, hoc eſt, veræ ſobrietatis ac moderationis Profeſſores. Quem docebit ſcientiam, ait, quem intelligere faciet auditum? Ablactatos, inquit, a lacte, avulſos ab uberibus: qui relicto laſcivientis infantiæ cibo, fruuntur ſolidiori eſca cœleſtis doctrinæ. Ad hæc qui eſculentorum, aut poculentorum, & venereorum delectationibus, animæ, corporique noxiis abſtinent. Si tales haberet populus Chriſtianus vitæ Magiſtros, modeſtiæ ſpecula, ſobrietatis archetypos; ſpes eſſet, malum hoc, ita toto Belgio noſtro infeliciſſimo paſſim exundans, omniaque convivia contaminans, extirpari poſſe. Alia enim ratione hanc popularem peſtem demulceri, ſopiri, aut modum capere poſſe, vix quidem mihi perſuaſerim. Cum enim popularis iſthæc perpotandi inſania nonniſi ex Verbo Dei, veriſſimo animarum noſtrarum narthecio, ſanari queat; cur non ſanentur Diſcipuli, in cauſa ſumus nos mali Magiſtri, ac pernicioſi nobis ſimul & ipſis Medicis; quod medicinæ noſtræ optimæ, ſalutarique veræ doctrinæ remedio noſtrum vitæ exemplum ex diametro repugnat: quod plus deſtruit, quam nuda ædificat doctrina, licet veriſſima, licet Evangelica. Itaque ſi nos idoneos profitemur animarum Medicos, ſive germanos ovium Chriſti Paſtores & Doctores, æquiſſimum fuerit, ut doctrinam noſtram initio vitæ noſtræ validis confirmemus exemplis. Ne & in nos illud jaciatur ſcomma: Medice cura teipſum. Qui volet igitur Dei Verbum diſcere, ac reipſa θεοδίδακτος, ſive Chriſti Domini Diſcipulus, tum numero, tum merito fieri, & ſalutariter juxta, ac efficaciter docere; odio habeat, oportet, adeoque ex animo execretur iſtud belluinum, vereque barbarum comeſſandi, ac perpotandi ſtudium: Non, quod amicis non ſit convivandum: ſed citra ſobrietatis jacturam, aut temperantiæ noxam: hoc eſt, ne aurea illa ſobrietas, virtutum omnium alma parens, violetur: ne animus potu obruatur, ne cor, aut mens denique, uti Chriſtus monet, gravetur crapula, nedum ebrietate ſepeliatur. Sit ergo ut comedendi, ita & bibendi modus: ſit exhilarandi, ut ridendi tempus: ne quid nos Chriſti Sacerdotes, quotidianis mancipati myſteriis, ac perſolvendis ſtato tempore devoti precibus, Divinisque Pſalmorum laudibus dedicati, immoderatius agamus, aut intemperantius. Detur una hora neceſſitati, altera fortaſſis hora (ſi omnino oportet) honeſtæ cedat amicitiæ: Sed vel tunc contenti eo, quod ſatis eſt, nos primi ſurgamus, conviviumque diſſolvamus: aut ſi vel hoc nequimus, ſaltem nos illis ſubducamus, negotia, occupationes, aut pia quædam ſtudia publica, valetudinemque minus firmam, tot grandibus inſaniæ poculis epotandis imparem, aut aliquid honeſtioris excuſatiunculæ prætexentes, talique ratione aliqua, quæ vel moroſis non diſpliceat, functioni Sacerdotali, vel Paſtorali vigilantiæ nos reddamus. Ita & nos vulgaris iſtius amicitiæ ſatisfecerimus officio, & alios ſobrietatem atque temperantiam, nobis in primis a Chriſto mandatam, noſtro docebimus exemplo. Vigilate, clamat nobis noctes atque dies Dominus Chriſtus, aſtans ad oſtium Judex: Vigilate. Quod vobis dico, omnibus dico: Vigilate. Cavete, ne corda veſtra graventur crapula & ebrietate. Iſtud quidem omnes oportet facere Dei Miniſtros, qui Clerici nomine gloriantur, ut per bona opera omnibus profiteantur ſuam non fucatam, aut ſimulatam veri Dei

Dei ſervitutem, qua glorificetur Deus ab hominibus, opera illorum bona videntibus. Verum, quo Religioſi Viri, in Monaſteriis agentes, ſe ſe putant arctius, atque majoribus Sanctimoniæ vinculis Deo obligatos, hoc debent ſatagere accuratius, ut iſta nefaria ebrietatis peſtis, atque infanda comeſſationis lues, pietatis veriſſimus hoſtis, & labes indubia, ab omnibus ſemel Monaſteriis expellatur, profligetur, arceatur. Dolendum enim in modum piis omnibus eſt deplorandum, Monaſteria, pietatis Evangelicæ olim vere officinas dicta, nunc eſſe locis non paucis in vinorum voragines, aut cereviſiarias potius cloacas converſa. Ubi enim, pro pudor, & dolor, intemperantius potitatur? Ubi immoderatius helluatur? Ubi inſanius debacchatur? An non Deus de nobis merito conqueratur, quemadmodum olim de ſua illa Judaica vinea: Expectavi, ut faceret uvas, & fecit labruſcas? O Deum immortalem! pias illas virtutis omnis, ac potiſſimum ſobrietatis & abſtinentiæ (quæ ut piæ vitæ, ita caſtitatis, atque totius Religionis eſt baſis & fidiſſima cuſtos) officinas, Monaſteria dico, virtutum omnium Scholas, nunc eſſe ſi non in ganeas, certe in popinas converſa? O immenſam Dei patientiam! Domicilia pietatis, ac Sanctitatis templa, nunc in vitiorum luſtra, atque abominationum ſpeluncas moribus noſtris commutata! Ita ut locis non paucis, pro dolor, magis Baccho furioſo ac vinolento, quam Chriſto ſobrio litetur:, aut ſaltem in ſpeciem duobus Dominis contra Evangelium ſerviatur: de die, Chriſto: de nocte, Baccho. Jam ventres iſtos mero æſtuantes, quænam ſequantur ancillulæ, quæ ludibria, quæ infanda, nefaria, abominanda, dicere non ſuſtineo. Hæc autem probra ut frequenter accidere, inficiari non poſſumus: ita Clericis ad unum omnibus, & viris Monaſtici inſtituti in primis in poſterum navanda opera; ut omnis immoderationis atque intemperantiæ habenas conſtringamus, & in nullius amici, nedum hoſpitis, aut ignoti gratiam, gulæ frena laxemus. Quin potius ita nos domi aſſueſaciamus ſobrio, & moderato potui, ut alios noſtro doceamus exemplo, naturam paucis admodum contentam: & ſi quid dandum putes amicitiæ, ut intra ſobrietatis ac temperantiæ ſaltem limites conſiſtas, neque ad crapulæ, nedum inſaniæ terminos uſque prolabaris. Quid, obſecro, Fratres Chariſſimi, profuerit, totius Quadrageſimæ jejunio ventrem frænaſſe, variisque Vigiliarum abſtinentiis ſubinde macerare, & poſtea inſanæ laxare crapulæ? aut grandioribus ebrietatis poculis infarcire? aut noxiis comeſſationum deliciis indulgere? An illam Dei vocem ſurdi non audimus: Væ, qui potentes eſtis ad bibendum vinum! Item illud vere nobis horribile, ac merito expaveſcendum: Ebrioſi Regnum Dei non poſſidebunt? Potamus quidem, inquient iſti Tricongii, ſed non inebriamur: Compotamus lepidi, ſed animus non ita obruitur, ut ratione non utatur. Atqui num illud nos latet, Diaconos, nedum Sacerdotes, oportere vivere pudicos, non multo vino deditos? Rurſus, viduas, quæ in deliciis vivunt, viventes eſſe mortuas? Certe ſi inſanire tandem deſinere, eſt animus, cuique in poſterum ſatagendum, ne corda, aut corpora noſtra, juxta Chriſti Domini mandatum, non ſolum non ſepeliantur, aut obruantur; ſed ne graventur quidem aut crapula, aut ebrietate. Quod Chriſti Domini mandatum uti corporibus non minus, quam animabus noſtris eſt multo ſaluberrimum; ita & vitam omnem reddet longe ſuaviſſimam. Abſtracti enim a poculis, ſive, ut Propheta loquitur, avulſi ab uberibus, & inſano ingurgitandi ſtudio, amabimus ſcientiam Divinarum Scripturarum, atque ita ex Divi Hieronymi conſilio, non ſolum carnis vitia non amabimus, ſed nec dieculares iſtas compotationum delitias, neque evanidas noxiarum comeſſationum amabimus voluptates: quæ poſtridianum cum animæ, tum capiti pariunt dolorem. Scitum eſt illud Tertulliani, atque perpulchre admodum in Chriſtianos de nocturnis conviviis a rabidis calumniatoribus infamatos: Epulantur quidem, ſed ita ſaturantur, ut de nocte meminerint orandum ſibi Deum. O utinam & hoc vel de Sacerdotibus noſtris affirmare liceat

liceat omnibus: Convivantur quidem, & epulantur ſubinde, ſed ita ſaturantur, ut meminerint de nocte orandum ſibi Deum, atque poſtridie ſacrificandum, & Deum ſibi, populoque, cum precibus, tum hoſtia illa tremenda placandum. Cantamus quidem quotidie omnes: Inclina cor meum Deus in teſtimonia tua, & non in avaritiam: ſive non in pleonexiam, plus æquo aut habendi, aut potitandi, aut comeſſandi cupiditatem. Sed unde, quæſo, fit, ut hujus ſanctiſſimi voti non efficiamur compotes? haud alia certe de cauſa, quam: iſtud ore cantamus, non mente. Corpus eſt in Choro, animus in poculis: corpus Templum occupat, mens huc illuc vagatur, in forum, in Sympoſium, aut tribunal rapitur errabunda, & variis anfractibus, ac mille per meandros vagabunda, pro dolor, & pudor: nihil minus ſubinde agens, quam os magno licet boatu reſonat, aut tonat. Templo enim egreſſi, nihil de Domini teſtimoniis agimus, in quæ cantantes optabamus cor noſtrum inclinari: nihil de Sacrarum Literarum ſtudio cogitamus, quas nos deſiderare, vana mente crepamus: nihil de obſervandis accuratius Dei mandatis, ut de virtute in virtutem procedamus, meditamur, quæ nos diligere lingua potius, quam animo, concinebamus ſuper aurum & Topazion: Lingua dicimus: ea nobis eſſe dulciora ſuper mel & favum, imo exclamamus: Quomodo dilexi Legem tuam Domine: tota die meditatio mea eſt: Sicuti & nos juſti viri exemplo profitemur in Lege Dei nocte & die meditari. Sed quia hæc ore non veridico dicimus, & quia cor noſtrum longe eſt a Deo, licet labiis cum Phariſæis ipſum honorare videamur; hinc fit, ut quod ore petimus, ipſa re non conſequamur. Certe quod petimus, inquam, non impetramus: quia ad Dei laudes imparati, & non præmeditati accedentes, non ex fide oramus, non ex ſerio animi ſtudio precamur, non ex attenta mentis devotione Deum obſecramus. Cantemus igitur non ore tantum, & lingua, ſed opere ac veritate: Inclina cor meum Deus in teſtimonia tua, & non in avaritiam, ſive non in pleonexiam, non in plus æquo habendi, cupiendi, edendi, vorandi, & potitandi deſiderium; facile impetrabimus & nobis, & aliis vitæ correctionem: quam quotidie, in cuſtodiendo ſermones Dei ſitam eſſe, ore quidem dicimus; ſed reipſa orbi non demonſtramus. Nobis, o Chriſti Sacerdotes! Nobis Chriſtus Dominus, vivorum & mortuorum Judex dicit: Vos eſtis Lux mundi. Lux enim gregis eſt vita Paſtoris: Nobis Chriſtus dicit, Vos eſtis ſal terræ: quod olim miſſis Apoſtolis ſuis ad prædicandum Evangelium Chriſtus Dominus dixit, in quorum nos labores ſuccedimus, ut Dei populum Regno Dei aptemus, ac præparemus. Si igitur cibus Dei eſt populus, condimentum cibi (quod D. Gregorius ait) Sacerdotes eſſe debuerunt, hoc eſt, docendo, vivendo, orando, ad omnem pietatem & ſanctimoniam populum Dei informare, ac præcedendo rectum cœleſtis Patriæ tramitem monſtrare. Sed quia, dum nos ab orationis & eruditionis ſanctæ uſu ceſſamus (quod idem ait Gregorius) Sal infatuatum eſt, condiri non valet cibus Dei: atque idcirco ab Authore non ſumitur, quia exigente fatuitate noſtra minime conditur. Meminerimus igitur, O Viri Fratres, noſtræ originis: meminerimus noſtræ dignitatis: Nos ſal terræ fuiſſe initio conſtitutos, & mundi luminaria dictos; eluceat moribus noſtris, quod nomine, ore, veſtibus, & capitis tonſura profitemur. Sicut filii lucis ambulemus, abjicientes opera ſemel omnia tenebrarum, vitæ impurioris, aut obſcœnioris: ſicuti in die honeſte ambulemus, ſive εὐσχημόνως compoſite, atque conformiter ad vitam, quæ noſtrum decet ſtatum, ac Sacerdotalis vitæ profeſſionem, vivamus. Ita & ſal terræ fuerimus, dum noſtro piæ vitæ exemplo, abſtinendum, etiam tacentes, monebimus, a vanis iſtis pereuntium rerum cupiditatibus: dum animos piorum adverſus blandas graſſantis hoc in mundo putreſcenti, & in horas intereunti fœdæ, libidinis, turpiſque concupiſcentiæ illecebras, noſtro continentis, ac moderatæ vitæ typo præſervabimus. Quæ ſi ex animo faceremus, exemplum facti fidelibus in omni pietate, in integritate, caſtitate,

ſtitate, ac ſobrietate ; fieret hac ratione procul dubio, ut Dei populus, noſtræ fidei creditus, ſeriam noſtræ vitæ diſſolutioris emendationem, & impurioris caſtigationem conſpicatus, ſe ſe etiam ad meliorem frugem componeret, atque ad Cœleſtem Patriam nobiscum anhelaret. Verum dum nos vetuſtis noſtris & inveteratis inhæremus vitiis, dum illud verum manet: Qualis populus, talis Sacerdos ; non eſt mirandum, ſi & nos illum Propheticum threnum fruſtra ingemiſcimus : Viæ Sion lugent, eo quod non ſunt, qui veniant ad ſolennitatem: Templa enim, quæ populi frequentia ſolent ſcatere, nunc locis non paucis, eheu dolor! ſunt rariſſima, aut ſi redundant, corporibus redundant : paucos videas ardenter orare, paucos more majorum ſe ſe frequentioribus Myſteriis capiendis dare. Sic & Monaſteria, vera pietatis omnis domicilia, quæ numeroſiſſimum pridem habebant piorum virorum gregem, vix ſuum nomen præ paucitate tueri poſſunt; quod non ſunt, qui veniant ad ſolennitatem Sabbati: hoc eſt, ad veram illam & feſtivam animorum requiem a peccatis celebrandam, ut juge illud, Cœleſteque hic meditari incipiant Sabbatum, quod, teſte Propheta, durabit de menſe in menſem. Sperandum autem eſt, & Eccleſias populis exuberaturas, & Monaſteria piis Viris refloritura ; ſi ſua illa primitiva paulatim reſtituatur per ſeriam diſſolutioris vitæ correctionem integritas, innocentia, Sanctitas : ac in primis abſtinentia, piis Dei Miniſtris peculiaris ac propria, quæ omnium virtutum eſt alma parens, uti diximus, & tutiſſima ſimul & fidiſſima cuſtos. Hinc recte in Ss. Canonibus legimus : A crapula & ebrietate omnes Clerici diligenter abſtineant, vinumque ſibi temperent, & ſe vino: nec ad bibendum quiſpiam incitetur : cum ebrietas & mentis inducat exilium, & libidinis præbeat incentivum.

Nunc ut de religioſo cultu Dei agamus, tempus poſtulat : qua in re maxime Sacerdotalis Juſtitia videri poteſt eſſe collocata. Siquidem ad hoc potiſſimum nos DEO Opt. Max. devovimus, noſque totos dedidimus, conſecravimus, dedicavimus, ut religioſa ſervitute ipſum coleremus, atque pietate vera ipſum aſſidui honoremus, laudemus, veneremur. Eſt enim εὐσέβεια, pietas, teſte D. Auguſtino, cultus religioſus Deo debitus, & ſincera veræ in Deum Religionis obſervantia. Hæc autem pietas, ſive religioſa Dei ſervitus, non eſt legitima, ſincera, aut vera cenſenda, ſi qualicunque modo Divinas laudes, aut pias preces perſolvamus : puta, ſi perfunctorie, ſi leviter, ſi præcipitanter, ſi incogitanter, ſi denique animo huc illuc evagante, aut oſcitante ; ſed ſummo animi ſtudio, attenta cogitatione, ſeria attentione, ac, qua fieri poterit, maxima devotione, ſive animi in Deum evectione, atque a terrenis abſtractione. Quod ut Sacerdotibus foret facilius, placuit Sanctiſſimis Majoribus noſtris, iſtud Divinarum laudum, ſive precationum penſum, in certas diſtribuere diei, noctiſque portiones, quas Horas, ſive preces dixere Canonicas, quod ſingulis ſuis ſtatis temporibus portio quædam diei, quaſi Canon, eſſet præſtanda : ſive, ut D. Baſilius indicat, quod ad Canonem & Regulam, a SS. Patribus præſcriptam, eſſet pendenda. Quam igitur peccent graviter Clerici omnes, nedum Sacerdotes, aut beneficiis Eccleſiæ ornati, qui Horas Canonicas aut negligentia omittunt, aut ignavia prætermittunt, non eſt videre difficile, quemadmodum SS. Canonibus eſt definitum Diſt. 91. allegatis : ubi Clerici penſum ſervitutis jubentur perſolvere, ac negligentiores ſtipendiis privari, officio removeri, adeoque excommunicari. Cum enim beneficium detur propter officium, & Ordines majores, miniſterium Eccleſiæ, quod in precibus aſſiduis pro tota Dei Eccleſia fundendis ſitum eſt, ordinatis imponant, iſtaſque ſua ex functione flagitent preces; dubium piis, Deumque timentibus eſſe non poteſt, mortali ſe ſe contaminare peccato, mortali, inquam, ſe ſe contaminare peccato, qui Horas ſuas Canonicas quotidie non perſolvit, niſi morbo impeditus, aut alia inevitabili neceſſitate conſtrictus, aut legitima denique cauſa excuſatus. Cum igitur nullus Beneficiatorum, aut Sacerdo-

cerdotum, nedum Paſtorum, aut Religioſorum a quotidiana excuſetur Horarum Canonicarum lectione; quanta nos Deum offendimus plerique ignavia? quanta Divinorum incuria, maxime dum foras proficiſcimur, aut peregrinamur? Caſtiganda ergo erit hæc corruptela, neque poſthac quiſquam audeat iter ingredi, aut peregrinari (pœna nobis arbitraria, ſi quis deprehendatur horum incurius) niſi comitem jucundiſſimum, qui & pro vehiculo ſit, ſuum quiſque habeat Breviarium, ut in omni loco, omni tempore, poſſimus Deum laudare, ejuſque beneficia pie recolere, gratum illi animum cum gratiarum actione jugiter offerre. Huic enim optimo juxta, ac ſanctiſſimo vitæ generi nos ultro jam pridem obtulimus, dedicavimus, devovimus. Quid igitur ſupereſt, niſi ut quod quotidie ad Laudes canimus, etiam moribus exprimamus: Benedicite Sacerdotes Domini Domino: Benedicite Servi Domini Domino? Iſtud tota quidem vita, omnibuſque noſtris actionibus eſt agendum, ut Dei nomen per noſtros mores, verba, & actiones omnes glorificetur; ſed præcipue per Laudes & Hymnos, quos illi decantamus aſſidui.

Qua vero pietate, qua reverentia illas Angelicas Dei laudes concinere debemus, docet nos, quod quotidie cantamus: Domum tuam, Domine, decet Sanctitudo. Quæ autem Sanctitudo deceat Dei Domum, iſtud loquitur, quod cum Davide profitemur: In conſpectu Angelorum pſallam tibi. Jam qui Angelos cogitet ſibi aſtare, Deum collaudantes, Cœleſtibuſque hymnis ejus gloriam concinentes: Immo ſe hoc in exilio longe miſerrimo agentem, Angelorum choris inſertum, Divinas Deo laudes, una cum puriſſimis illis ac Beatiſſimis Spiritibus decantare, Hymniſque Sanctiſſimis concelebrare; anne ſumma cum veneratione ſuos decantet Pſalmos? Certe ſi quæ pietatis unciola nobis eſſet reliqua, nos una cum Sanctiſſimis apud Prophetam Cherubin faciem illis reverentiæ alis velaremus, atque nos terra & pulvis, indigniſſimos agnoſceremus, qui ore polluto, cordibus ſorditatis, pectoribus contaminatis audemus intrepidi, neque ſatis expiati, ad tremendas has Dei laudes depromendas accedere. Ex hac Divinæ Majeſtatis ſanctificatione atque cultu vere Chriſtiano, apud Majores noſtros, teſte Caſſiano, tanta olim reverentia, tanta veneratione, tanto ſtrepitus omnis, turbarumque ſilentio, in Templis agebantur omnia, ut vel ſcreare piaculum haberetur; ne ulla daretur occaſio, aliquo ſtrepitu, nedum fabulis, vel colloquiis ullis, etiam non malis, Divinum perturbandi officium. Hujus rei veſtigium in Eccleſiis aliquot Cathedralibus etiamnum videre eſt, ubi pueri Chorales, Dei Miniſtris ſervientes, tam lento, tacito, ac quaſi immoto greſſu, per ſuas tranſeunt ſtationes, ut moveri vix ſentias, ſtrepidum nullum audias. Aſſueſcamus igitur piæ iſtiuſmodi ac religioſæ Horarum Canonicarum Pſalmodiæ, ut eas intelligenter, & reverenter, ſuis, quantum fieri licebit, quaſi ſtatis diei horis Deo Opt. Max. pendamus: erit inpoſterum, mihi credite, vita multo ſuaviſſima, longeque omnium jucundiſſima: &, ut a rebus iſtis terrenis abſtracta, earumque curis ſubmota; ita vere Cœleſtis, Divina, ac Deo procul dubio gratiſſima. A quo vitæ genere, quam longe abſint, qui ſe ſe rebus ſæculi hujus immergentes, Laicorum, aut Domicellorum faciunt Procuratores, Receptores, & ut verum dicere liceat, ſervorum ſervos; non eſt nunc dicendi locus. Illud nunc tantum commemoramus, ut poſthac ab iſtiuſmodi abſtineant officiis prophanis, laicalibus, minimeque Sacerdotalibus; aut juxta Canonum ſeveritatem procedendum mandabimus. Meminiſſe namque oportet illius Canonis vere Apoſtolici, cujus vigore D. Cyprianus Geminium Victorem vel poſt mortem ab Eccleſiæ precibus, & Altaris Sacrificio excludendum mandavit, quod fratrem ſuum Clericum, ſui teſtamenti conſtituens Executorem, & Curatorem, a Divino, inquit, abſtrahens Altari, ad ſæculares devocavit moleſtias: quum ſinguli, Divino Sacerdotio honorati, & cuncti in Clericali miniſterio conſtituti, nonniſi Altari, & Sacrificiis deſervire, & precibus atque orationibus vacare debeant: Scriptum eſt enim: Ne-

Nemo militans Deo, obligat ſe negotiis ſæcularibus, ut poſſit placere Deo, cui ſe probavit. Quo enim pacto nos totos, O Chriſti Sacerdotes, & Fratres in Domino Chariſſimi! re vera Deo conſecraſſe cenſebimur, ſi poſtquam mundo renunciavimus, & Deum nobis Clerum, ſortem, electamque illam hæreditatem nobis matura deliberatione delegimus; mundi officia iterum curamus, ſæcularia tractamus, aut ſuis quisque, non Dei, non Eccleſiæ negotiis vacamus? Certe longe aliud quotidie, nos mutuo extimulantes, illo invitatorio matutino admonemus: Venite, exultemus Domino: Agite læti & alacres, Deum laudibus celebremus. Jubilate Deo ſalutari noſtro. Jubilis, feſtisque vocibus Deum Salvatorem, & e malis liberatorem, ac Salvatorem extollamus, atque pietatem ejus prædicemus. Deinde poſt varias hujus indefeſſæ laudis Deo reddendæ ætiologias, Ploremus coram Domino, qui fecit nos: ploremus peccata noſtra, ploremus populi noſtri lapſus, ploremus plebis ruinas quotidianas, Eccleſiæ calamitates, piorum afflictiones, varias fratrum noſtrorum ærumnas, ovium denique Chriſti divulſiones, diſperſiones, diſſipationes; ut omnes, vocem ejus ad pœnitentiam revocantis, hodie audientes, ad Deum obedienter reverſi, ad illam beatiſſimam Cœleſtis Regni requiem, ſive Sabbatismum populo Dei reſervatum perveniamus. Hæc quidem ut agamus quotidie, nos Divina voce admonemur quotidie. Quæ Chriſtiani Sacerdotis officia, qui prudenter ſecum habet meditata, videt diem ſuo Sacerdotali officio rite peragendo vix ſufficere. Similiter & quotidianus ille Divi Zachariæ Hymnus, qui ut epitomen habet gratiæ, novo Teſtamento piis exhibitæ, ita & ſuccinctam vitæ vere Evangelicæ præſcripſit formulam, quæ nos omnium officiorum Sacerdotalium quotidie admonet: Ut de manu omnium inimicorum noſtrorum liberati, ait, Serviamus Domino in Sanctitate & Juſtitia omnibus diebus noſtris.

De Juſtitia, Chriſti Sacerdotibus digna, nunc dictum ſatis eſt: quæ ut fidem Chriſti Jesu habet erroribus omnibus incontaminatam, nævisque inviolatam; ita & vitam efflagitat piis moribus excultam, ſobrietate aſſidua fulgidam, caſtitate ſplendidam, ac religioſo Dei cultu, juſtaque veneratione, & ad illud apud Eſaiam Angelorum exemplar reverentia exornatam. Verum hæc Sanctitas, qua nos Deo ſervituros, cum Propheta Divo Zacharia quotidie profitemur, ac veluti in gratiarum actionem aliquam, piæ vitæ quaſi talionem reddituri ſpondemus, plerisque videtur ignota. Hæc autem ea eſt, de qua Dominus illis Aaronicis Sacerdotibus, qui noſtri fuere typi, dixit: Sancti eritis, quoniam ego Sanctus ſum. Hæc autem ſanctitas aliud non eſt, quam ſedula vitiorum fuga, aſſiduum pro virili virtutum omnium exercitium: jugis peccatorum evitatio: indefeſſum probitatis, & ſanctæ vitæ ſtudium: quibus rebus fit, ut a malo recedentes, quod rectum, beneplacens, ac Deo gratum eſt, faciamus. Quæcunque pudica, inquit Divus Paulus, quæcunque juſta, quæcunque ſancta, quæcunque bonæ famæ: ſi qua virtus, ſi qua laus diſciplinæ; hæc cogitate, hæc agite, & Deus pacis erit vobiscum. Ad hunc perfectionis Apoſtolicæ gradum, aut virtutum potius omnium culmen nos noſtra, O Chriſti Sacerdotes, & Fratres in Domino Chariſſ. noſtra, inquam, nos vocare ac jugiter extimulare debet functio, dignitas, ac nomen Sacerdotale. Procul dubio ſi nobis nota eſſet noſtra aut dignitas, aut Cœleſtis vocationis ſpes, piis repoſita Sacerdotibus, & Paſtoribus ſedulo vigilantibus reſervata; longe alia cura nos coqueret, longe accuratius Dei gregem paſceremus, non nudo tantum verbo, ſed piæ vitæ in primis exemplo. Quid enim homini hac in vita contingat majus, quid excellentius, quid denique beatius, quam Summi Dei eſſe in terris Miniſtrum? Dei & hominum eſſe mediatorem? adeoque Chriſti Domini, Filii Dei, in terra Vicarium? Certe hac dignitate nihil mundus totus, licet alioqui ſpecioſiſſimus, & undique ornatiſſimus habet aut honore dignius, aut decore ornatius, aut Majeſtate auguſtius. Hujus ergo tantæ digni

tatis vere Divinæ, nobis per Chriſti Sacerdotium communicatæ, conſideratio, Fratres, Chriſti Sacerdotes, quanta nos (ſi hæc ſerio cogitaremus, atque ſubinde pie meditaremur) afficeret erga Deum reverentia? quantam nobis ingereret obſequii Deo præſtandi ſolicitudinem, quantam pareret Divini cultus noſtri venerationem? An ad Myſteria, Chriſti vice peragenda, accurreremus poſt pridianam crapulam, aut heſternam comeſſationem? An illuc irrueremus inconfeſſi, illotis & mentibus, & manibus, aut legitima pœnitentia non expiati? Sane, ſi vel a limine, qua par eſt, reverentia & veneratione, hæc Chriſtiana ſalutaremus Myſteria, & ante tantarum rerum acceſſum, Divinam ipſarum expenderemus, uti oportet, Majeſtatem; magno perculſi tremore, pioque horrore conſternati, cum pio Moyſe, ad typicum Tabernaculum, montemque fumantem acceſſuro, exclamaremus: Expavefactus ſum & tremebundus. Sane, ſi Angeli illi Cherubici, vere puriſſimi Spiritus, non audent intrepidi apud Eſaiam illud Triſagion canere, niſi illis reverentiæ alis, ora, pedesque velati, ecquid nos hominum impuriſſimi, indigniſſimi, & mortalium fere omnium peſſimi, atque deterrimi, audebimus mente illota, & animo a vitiis non ſeveriter expurgato, illis tremendis myſteriis peragendis ingerere? Hujus ergo Sacerdotalis officii memores, Chariſſimi in Domino Fratres, Deo ſervire debemus in ſanctitate & juſtitia omnibus diebus noſtris: videlicet ut myſterium Fidei orthodoxæ & Apoſtolicæ intemeratum, & inviolatum conſervantes in conſcientia pura, vitam etiam noſtram iuſtituamus de corde puro, quod Deo adhærens ſe ſe illo ſolo oblectet: de conſcientia pura, quæ ſibi non ſit ullius ſæcularis impuritatis, aut ſpiritualis adulterii conſcia, & fide non ficta, quæ nomine tantum ſit fides, inanis, & mortua: ſed per charitatem operans ac legem totam Dei dilectione, ac proximi amore conſummans: Ita rebus ipſis tandem implebimus, quod nos monet D. Paulus, ſobrie, juſte, & pie vivamus in hoc ſæculo, expectantes beatam ſpem, & adventum gloriæ magni Dei Salvatoris noſtri JESU Chriſti. Hunc enim aſſidui de hora in horam expectare debemus Salvatorem, qui reformabit corpus humilitatis noſtræ, configuratum corpori claritatis ſuæ.

Hæc ſi aſſidue meditari, hæc ſi ſubinde curare, hæc ſi cordi habere in poſterum, operibusque implere eſt animus, atque hac ratione Deo Opt. ſervire in ſanctitate & juſtitia vere Sacerdotali; futurum eſt, quod Propheta David canebat, ut omnes Chriſti Sacerdotes induamur juſtitiam, ſive copioſis frondeamus, vireamus, & efforeſcamus virtutibus, Chriſto ſobrio, non Baccho vinoſo aut temulento: Deo, non ventri ſervientes in juſtitia vera & ſanctitate non ſimulata; etiam Sancti exultent, atque Dei populus Chriſti Sanguine ſanctificatus præ animi gaudio plaudat, corpore geſtiat, lætis vocibus gratuletur, Deoq; gratias immenſas reddat: quod Sacerdotes, Deique ſummi Miniſtri tandem ſuo reſpondeant nomini Sacerdotali, ut Sancti ſint, ſicut Deus noſter Sanctus eſt, quemadmodum Aaronicis olim mandatum fuit Levitis. Quæ Dei vox ut etiamnum pios & religioſos viros ad quotidiana ſuæ pietatis exſtimulat auctaria, veræque Sanctimoniæ provocat incrementa: ita quæ illic auditur vox altera, Deus ignis conſumens eſt, pigros ſervos, ignavos fucos aut hypocritas, qui nomine quidem glorientur Sacerdotali, beneficiisque fruuntur, imo abutuntur Eccleſiaſticis, & vitam agunt prophanam, aut Epicuream, merito terreat. Vereri namque debent, ne de illorum ſint reproborum genere, de quo D. Paulus prophetat: Terra ſæpe venientem ſuper ſe bibens imbrem, proferens autem ſpinas ac tribulos, reproba eſt, ac maledicto proxima, cujus conſummatio in combuſtionem, ſive cujus exitus huc tendit, ut exuratur. Quæ autem iſtæ ſint ſpinæ, quas ignavi iſti fuci, viduarum eleemoſynas, pauperum ſolatia, peccatorum remedia infructuoſe cum Phariſæis devorantes proferunt, Chriſtus Dominus apud Marcum explicat: Illos per ſemen inter ſpinas ſeminatum intelligendos, qui Dei Verbum audiunt, ſed ærumnæ ſæculi,

li, aut cura immodica deliciarum, ſæcularium rerum, & deceptio divitiarum, & circa reliqua concupiſcentiæ intereuntes ſuffocant verbum. Quod eſt, obortæ poſt adepta Eccleſiæ beneficia rerum ſæcularium cupiditates, libidines, ac deſideria noxia & inutilia, uti Paulus vocat, ſuffocant verbum. Siquidem tanta poſt auditum & cum gaudio ſubinde ſuſceptum Dei Verbum cura, & intemperato ſtudio perſequuntur, & captant iſthæc illecebroſa & maleblanda inanium voluptatum, divitiarum, & deliciarum, inſanarumque comeſſationum ludibria; ut quod ex Dei Verbo didicerant fugiendum, non fugiant: ſed quod vetat, faciant. Unde fit, quod Chriſtus illic ſubtexuit: & ſine fructu efficitur ſemen: quod Verbi Dei Evangelici eſt typus. Si ſemen Verbi Dei, ſive doctrina Evangelica ſine fructu veræ pietatis, vitæque Apoſtolicæ nobis manet infœcunda & ſterilis, ecquid obſecro Fratres mei Chariſſimi, profuerit Sacerdotali dignitate fuiſſe ornatos? Annon erimus vera illa ficus, apud Jeroſolymitanos infœcunda, jejuna, & arida, ad quam Chriſtus Dominus veniens, pietatis poma deſiderans, non invenit fructum? Licet igitur eſſet ſtatura quidem excelſa, ramis longe lateque profuſis pandula, beneque patula, foliis umbroſa, denique ipſo aſpectu formoſa: tamen ei omnia hæc profuere nihil, ut horribilem illam Domini Chriſti execrationem effugeret. An aliud nobis erit expectandum, niſi & nos repleti fructu juſtitiæ, & pietatis Evangelicæ ornati officiis, lampades noſtras claris virtutum, ac in primis continentiæ, ſobrietatis ac modeſtiæ, ſive moderationis luminibus, ſtudeamus illuſtrare? Ita enim tandem re ipſa erimus lux mundi, veraque luminaria in loco caliginoſo refulgentia, & quaſi ſuper candelabrum poſita, ut omnibus luceamus, qui in Dei Domo converſantur. Ita erimus & ſal terræ, quod exemplo piæ vitæ noſtræ probos crediti noſtræ fidei populi mores condiat, vitamque ejus Deo faciat eſcam multo gratiſſimam ſimul & ſuaviſſimam.

Quare admoneo vos Fratres in Domino Chariſſ. Exuſcitate, excitate velut dormitabundum DEI donum, ac recandeſcere facite ocio quaſi ſopitam Chriſti Domini gratiam: quæ data eſt vobis ad uſuram Evangelicam, per impoſitionem manuum Presbyterii. Non enim in Ss. Ordinibus accepimus Spiritum timoris, ut olim Judaici Sacerdotes: ſed virtutis ac potentiæ, qua & mundo, & carni, & Diabolo invicti reſiſtamus, adeoque facile vincamus, ſi modo fortiter & heroice repugnare eſt animus. Inſuper accepimus Spiritum charitatis & ſobrietatis, quo præditi poterimus hujus vaniſſimi Sæculi omnia & inquinamenta facile evitare, & blandimenta ſuperare. Certe hoc Chriſti Spiritu Doctore ac Duce fiet, ne vacui & ſine fructu conſtituamur in die Domini, & in adventu ejus ad horribile illud judicium, ſi videlicet, quod D. Petrus monet, Fidei noſtræ Catholicæ adjungamus virtutem vitæ Apoſtolicæ, virtuti ſcientiam miniſteriorum, & Myſteriorum Dei, ſcientiæ abſtinentiam rerum iſtarum pereuntium, & voluptatum tranſeuntium, abſtinentiæ patientiam adverſorum occurrentium, patientiæ pietatem Divini ac religioſi cultus, pietati amorem fraternitatis cum Dei charitate. Per hæc enim Dei dona abunde nobis adminiſtrabitur introitus in Cœlorum regnum, quando Chriſtus Paſtorum Paſtor, & ἀρχιποιμὴν, Paſtorum Princeps, veniet, omnibus Paſtoribus ſedulo vigilantibus, non ſe, ſed ipſius gregem paſcentibus, redditurus illam immarceſſibilem æternæ & immortalis gloriæ coronam: cujus amore inflammatos pigere non poteſt laborum, aut pœnitere curarum, quas aut ovium Chriſti cauſa, aut noſtræ ſalutis gratia, ſuſtinere debemus; quo tandem beati una cum grege noſtro in cœleſti Patria cum omnibus Sanctis beati vivamus.

Proinde vos ad unum omnes, O Chriſti Conſacerdotes atque Commilitones, moneo, hortor, & per Chriſtum Jesum, noſtrum Archi-Presbyterum obſecro: ut ſuperioris vitæ ſeriam agamus pœnitentiam, priſtinos mores, minime Chriſtianos, nedum Sacerdotales, in melius commutemus, lacrymis emundemus, eleemoſynis redimamus, jejuniis frequentioribus expiemus: nec in poſterum nos ipſos paſcamus cum Pſeudoprophetis, ſed Dei gre-

gregem paſcamus: Paſcamus, inquam, ex animo Dei gregem, animo veri Paſtoris, & corde in illas (*) paterno præditi, providentes, ſive ἐπισκοποῦντες Epiſcopalem illius curam, ſecundum Deum agentes, forma & piæ vitæ typus abſolutiſſimus facti: non coacti, ſed ſpontanei & alacres: non turpis quæſtus cauſa, ſed voluntarie, animoque toto propenſo, diligenter, ſummoque ſalutis æternæ ſtudio. Hac enim via nobis procul dubio illa beatiſſimæ vitæ continget, una cum noſtro grege, corona immarceſſibilis, & immortalis vigilantibus Paſtoribus promiſſa: quam nobis ad unum omnibus affectum erga Chriſti oves Paſtoralem deſiderantibus, ac pro virili officium præſtantibus, per CHRISTUM JESUM largiatur ſua benignitate Pater noſter Cœleſtis, qui vivit & regnat Deus in ſæcula benedictus. Amen.

(*) *Legendum puto*: in illum, *ſcil.* gregem.

CONSTITUTIONES SYNODALES

ECCLESIÆ RURÆMUNDENSIS, quæ pro Titulorum ordine Decretis S. Concilii Prov. Mechlinienſis apte admodum reſpondent.

PRÆFATIO REVERENDISSIMI WILHELMI LINDANI, (*) *Conſtitutionibus his, anno 1571. typo editis, præmiſſa.*

CHARISSIMIS IN CHRISTO FILIIS NOSTRIS AD UNUM OMNIBUS, PER DIŒCESIM NOSTRAM RURÆMUNDEN. CHRISTO DOMINO BONAM ADVERSUS DIABOLUM ET MUNDUM MILITIAM MILITANTIBUS

S. P.

QUæ vobiscum in Synodo hac dudum communicavimus VV. DD. & Filii Chariſſimi, nunc in lucem emittenda videbantur, poſtquam Concilii Provinc. Mechlinien. Decreta ſunt publicata: ut videatis, quidnam ſuo quisque pro officio, & loco emendare, accuratiusque obſervare debeatis.

Nos ita Synodales has Conſtitutiones ordinavimus, ut Titulis Concilii Prov. Mechlinienſis apte inſerantur, atque

(*) Wilhelmus Damaſi Lindanus, eruditionis, virtutumque laude celeberrimus, uti inter peritiſſimos ævi ſui Scriptores, ita inter fortiſſimos etiam Athletas, qui pro tuenda Fide Catholica & Eccleſiaſtica diſciplina reſtauranda decertarunt, meruit connumerari. Natus erat Patricio genere anno 1525. Dordraci, nobili apud Batavos oppido. Poſt transactam integerrima morum probitate Adoleſcentiam, Scientiarumque, Theologicarum præſertim, Lovanii primum, dein Pariſiis conquiſita ornamenta, quibus inſignem Orientalium etiam linguarum, Græcæ & Hebraicæ notitiam addidit, Anno 1554. Dilingam accerſitus eſt, ibidemque in Academia, ab Ottone Truchſeſio Cardinali non ita pridem inſtituta, Theologicas quæſtiones prælegit. Cum triennium in ea doctione cum egregia fama nominis poſuiſſet, a Philippo II. Rege Hiſpaniarum revocatus eſt in Belgium, ut apud Friſios Leovardiæ, corrupto jam hæreſibus loco, Epiſcopi Ultrajectenſis, cui Friſia ante erectos novos in Belgio Epiſcopatus, paruerat, Vicarium ageret. Quo munere ut majore cum auctoritate fungeretur; præter academicos, quos in Univerſitate Lovanienſi obtinuerat, Theologiæ Doctoris honores, primi Conſiliarii Regii prærogativa condecoratus, ac paulo poſt Decani etiam Hagienſis dignitate auctus fuit. Confecto demum de novis in Belgio Epiſcopatibus conſtituendis negotio, Ruræmundenſem Diœceſin adminiſtrandam accepit. Anno 1562. Cardinalis Granvellanus, Archi-Epiſcopus Mechlinienſis, Epiſcopalem illi Mitram ſolenni conſecratione, rituque impoſuit. Ejus tamen temporis acerbitas, & inteſtini, quo Belgium dilacerabatur, belli tumultus integro ſeptennio obſtitere, quominus deſponſatæ ſibi Eccleſiæ poſſeſſionem capeſſeret. Nactus hanc demum eſt anno 1569. ſub Duce Albano. Porro a tem-

atque coaptentur; illis enim ordine reſpondent.

Vos valete diu incolumes in CHRISTO JESU, qui vobis accuratam Divinarum ſuarum Legum, & ſalutarium Conciliorum largiatur obſervationem, ut adoleſcatis in virum perfectum, plebemque, veſtræ fidei creditam, ſalutari Verbi Dei pabulo diligenter ac vigilanter paſcatis.

Ruræmundæ 10. Decemb. anno 71.

Veſtri omnium ex animo amantiſſ.
WILHELM. LINDANUS.

CATA-

a tempore aditi Epiſcopatus adeo cumulate veri Antiſtitis, Paſtorisque partes omnes implevit; ut nihil prætermiſerit eorum, quæcunque ad avitæ & Catholicæ Fidei defenſionem, ad morum reformationem, ad exſtirpationem hæreſum, ad Eccleſiaſticam tum diſciplinam reſtaurandam, tum immunitatem, libertatemque conſervandam pertinere videbantur. Teſtantur hoc graviſſimi & indefeſſi labores, quos eum unice in finem exantlavit: ardua itinera & longiſſima, quæ ſuſcepit: perſecutiones, quas ſuſtinuit: exilia, quæ pertulit: pericula, quæ imperterrito animo ſuperavit: Libri denum, quos tum pro tuenda, tum pro illuſtranda Eccleſia Dei ſcripſit. Horum, ut in edito ab Havenſio Carthuſiano, & Valerio Andrea, Catalogo videre eſt, quadraginta numero typis edidit: parem numerum, uno dempto, partim ad typum expeditorum, partim adhuc elimandorum reliquit. Quanta autem doctrinæ, Scriptorumque ejus fuerit apud Eruditos æſtimatio, ex Illuſtriſſimi, Doctiſſimique Cardinalis Baronii colligere licet elogiis, quibus tum Lindanum ipſum adhuc viventem, tum elucubrata ab ipſo opera exornat.

Tomo I. Annal. Eccleſiaſt. ſub finem anni LIII. n. XXXII. de Traditionibus Apoſtolicis loquens, his, quæ ſubjicio, verbis Lectorem ad Lindani Libros remittit: *Qui plura cupit, ab his petat, qui ejus argumenti commentarios conſcripſerunt, eosque adeat, tum maxime inter alios Reveren. Lindanum Epiſcopum Ruræmundenſem, quem ob egregiam eruditionem, toti Orbi ſpectatam, & vitæ Sanctitatem plurimi facio. Vivit adhuc, non ſibi, ſed Catholicæ Eccleſiæ, jam mille de proſtratis hoſtibus coronis auctus, aliasque in dies majores, & fortaſſe Martyrii, ut qui ante aciem quotidie adverſus hoſtes cominus dimicet, ſibi comparaturus.*

In adnotationibus ad Martyrologium Rom. ad diem 23. Septembr. ſic ſcribit: *Hæc noſtra cum recognoſceret hic Romæ Reverend. Dominus Lindanus, Epiſcopus Ruræmundenſis, vir non tantum omnis generis Literarum eruditione clariſſimus, verum etiam egregii Confeſſoris Fidei nobilitatus inſignibus: quippe, qui exilia, proſcriptiones, ærumnas incredibiles, ac mortes frequentes, inconcuſſo robore, Fidei cauſa ſuſtinuit: quem tot auctum victoriis, ac majora conantem, hiſce diebus Romæ videre meruimus. &c.*

Rurſum ad diem 21. Octobris & 10. Novembr. ejusdem cum laude meminit, probans *graviſſimum judicium & cenſuram accuratiſſimi & diſertiſſimi Domini Lindani.* Immo hoc ejus judicium tanti fecit Baronius, ut easdem illas ſuas in Martyrologium Annotationes non ante voluerit in lucem dari, quam ex Rom. Pontificis auctoritate & juſſu, a Lindano relectæ fuiſſent & expenſæ: ſic enim ait in Libello ſupplici, ea de re ad Sixtum V. Papam dato. *Optarem*, inquit, *prius auctoritate Beatitudinis Veſtræ, illud* (opus) *relegi & expendi a Reverendiſſimo Domino Wilhelmo Lindano, Epiſcopo Ruræmundenſi, viro tum in Theologicis facultatibus, tum etiam in Eccleſiaſtica hiſtoria apprime verſato, quem modo hic opportune ipſius Eccleſiæ negotia detinent. Cumque fuerit a dicto Præſule ejusmodi opus perſpectum, diſcuſſum, atque probatum; jus mihi ſit, illud prelis committere in uſum Chriſtianæ Religionis.* Hæc de Lindano Baronius: quæ, ut tanti Viri laudibus nihil detraheretur, minime prætermittenda putavi.

Præfuit Ruræmundenſi Eccleſiæ, cum Inſigni ejusdem emolumento, fructuque, uſque in annum 1588. quo a Rom. Pontifice translatus eſt ad Gandavenſem, a Cornelii Janſenii, Viri præſtantiſſimi, & egregii Sacrarum Scripturarum interpretis, obitu vacantem. Sed novam hanc Sedem unico ſolum trimeſtri tenuit, eodem anno die 2. Novembris ad meliora Subſellia, æternamque ad requiem & mercedem, pro toleratis tot Chriſti Eccleſiæ cauſa laboribus evocatus. Sepulchrum illi in Eccleſia Gandavenſi Cathedrali cum Cornelio, quem dixi, Janſenio, Anteceſſore & amico

Catalogus Titulorum Concilii Diœceſani Ruræmundenſis.

I. De Baptiſmo.
II. De S. Euchariſtia.
III. De Confeſſione.
IV. De Matrimonio.
V. De Divino cultu.
VI. De Vita & honeſtate Clericorum, & piarum fundationum præſtationibus.
VII. De Scholis publicis & privatis, atque Ludimagiſtrorum officio.
VIII. De Archi-Presbyteris, accurataque ipſorum in oves nobis creditas vigilantia.
IX. De ſanandis, & ad Catholicam CHRISTI JESU Eccleſiam revocandis hæreticis, ubi modus piis præſcribitur Paſtoribus, quo erraticas Chriſti oviculas ad unum illud verum Chriſti ovile ſtudeant reducere.

Appendices.

I. Catalogus peccatorum, quæ a S. Communione impœnitentes excludant: qui in Quadrageſima & Adventu populo eſt proponendus, atque in memoriam revocandus, ut ſe ad S. Communionem accuratius præparet, atque ad idoneam confeſſionem, & Dei reconciliationem accedat præparatius.
II. Juramentum, quod ab omnibus Ludimagiſtris, tam privatis, quam publicis exigent Archi-Presbyteri, quando eos ad docendi officium admittent, quod ex Bulla S. D. N. PII V. eſt mutuatum.

TITULUS I.
De Baptiſmo.

I. Quia maxima eſt Sacramenti Baptiſmi neceſſitas, mandamus ſub obedientia, Epiſcopo jurata, pœnaque arbitraria, omnibus curam animarum habentibus, ut ſubditis ſuis omni diligentia præcipiant, ut ipſi ſtudioſe curent infantes intra ſecundum, aut tertium diem partus ad Eccleſiam baptizandos deferri: ſerioque ſuos adhortentur, ut quos ſciunt parvulos ſuos ad Eccleſiam non mittere, ſine diſſimulatione Paſtori ſuo, vel Decano, vel Epiſcopo denuncient: moneanturque, ſe graviſſime reos futuros in Dei judicio, qui hac negligentia, favore ac inclementia proximum ſuum perire ſinunt.

II. Nullus Paſtorum audeat, propter onera, quibus ſe imperiti gravant, plures duobus admittere in Baptiſmo Suſceptores, quorum nomina libro inſcribet, qui poſt annum unum vel alterum erit in Archivis Templi reponendus.

TITULUS II.
De S. Euchariſtia.

I. Quo vivificum S. Euchariſtiæ Sacramentum ab omnibus ad vitam ſumatur; ſtatuimus, ut Paſtores omnes initio Quadrageſimæ, & Dominica Palmarum admoneant ſuos ſubditos, ut ad inſtans ſolennitatis Paſchalis Feſtum, debita reverentia, legitimaque pœnitentia ſe ſe præparent.

II.

co quondam ſuo, commune datum eſt, unumque ambobus, eorundem Studiorum, parisque pro vera Religione tuenda zeli conſortibus, appoſitum Epitaphium, quod ſequitur:

Unicus eſt Phœnix: cineres hac tumba duorum
Phœnicum veræ Religionis habet.

D. O. M.

Reverendiſſimis in Chriſto Patribus, S. Theolog. DD. Cornelio Janſenio, & Wilhelmo Damaſi Lindano, Primo & Secundo hujus Urbis Epiſcopis, ob multos in ſcrutandis, & interpretandis Sacris Scripturis exantlatos labores, & merita in Dei Eccleſiam & Rempublicam Chriſtianam, poſitum. Obiit hic II. Novemb. M.D. LXXXVIII. Ille vero XI. April. M.D.LXXVI.

Quomodo in vita ſua dilexerunt ſe, ita & in morte non ſunt ſeparati.

Vide Havenſium, qui Lindani geſta, laudesque viginti tribus Capitibus fuſe proſequitur in *Comment. de erectione novorum in Belgio Epiſcopatuum P. II.*

II. Quod ut fiat felicius, populo recitabunt Catalogum peccatorum, a Sacra Communione excludentium, hiſce Statutis annexum. Itaque qui in publicis peccatis vivunt, aut publice habentur Hæretici, niſi vitam emendaverint, eſſe a Sacra Communione excludendos, ut Apoſtatas & Moniales, uſurarios, & qui in publico vivunt adulterio, aut concubinatu: Homicidas item, meretrices publicas, atque lenones, & qui conjugati videri volunt, ſed gradu ab Eccleſia prohibito, potiſſimum, quos nuper in viſitatione ad reſipiſcentiam ſumus exhortati. Unde graviter illis, ſicuti & iis, qui publici habentur Hæretici, erit interminandum, niſi pœnitentiam egerint, non eſſe ad Sepulturam Sacram admittendos. Sic etiam nec illos, qui periculoſe ægrotantes per dies quatuor, aut ſex, non poſtulaverint S. Euchariſtiæ ſibi communicari Sacramentum. Idem judicium erit de iis, qui ſuos infantes non curant baptizari intra quartum partus diem.

III. Si qui non communicaverint in Paſchate, aut diebus Feſtis, tam Dominicis, quam Sanctorum, ad tremenda Miſſæ Sacrificia non venerint, aut ante finem exceſſerint, obſervandi erunt, & a Decanis admonendi: ac niſi obediant, ut corrigantur a nobis, perſcribendi.

IV. Curent Paſtores, ut Sacramenta, quæ pro Viatico infirmorum conſervantur, de menſe in menſem renovent, ac legitimo honore accenſi luminis conſerventur: nec niſi prælatis per Cuſtodem, Cognatos, & Vicinos (ad quod erunt exhortandi) luminaribus, ad ægrotos deferatur, campanula, populum ad reverentiam, & Chriſti Domini adorationem excitante, atque admonente.

V. Quia locis non paucis magna irreverentia populus S. Euchariſtiam accipit; mandamus, ut Paſtores curent, ante Altare ſcamna collocari, ut S. Myſterium non ſumatur, niſi a geniculantibus, & debita reverentia accedentibus: quos pia exhortatione, & Generali Abſolutione ad reverenter ſumendam S. Euchariſtiam præparabunt.

TITULUS III.

De Confeſſione.

I. QUandoquidem Archi-Presbyteri ſunt Paſtores Paſtorum, qui ſuæ ſalutis interdum deprehenduntur æquo negligentiores; mandamus, ut omnes Paſtores ſemel in anno teneantur ſuo Archi-Presbytero confeſſionem facere. Quod & de Canonicis intelligendum volumus, ut omnes ſuo Decano, tanquam ſuo Paſtori, confiteri non amplius omittant, alioqui pœna, noſtro arbitrio imponenda, mulctandi.

II. Qui juvenili ſunt ætate, ne facile ad audiendas Laicorum confeſſiones a Paſtoribus aſſumantur: multo minus qui aut ſurdaſtri ſunt, aut ætate nimium inclinata & deficiente. Varia ergo pericula, plurimæque negligentiæ ante nos admiſſæ, cautiores ad curandam populi Dei ſalutem nos facere debent, ſimul & vigilantiores. Neque ferendum amplius, ut confeſſuri ſuo adſtent, nedum aſſideant Confeſſario, nullum pœnitentiæ ſignum oſtendentes: ſed ſedenti Confeſſario, tanquam Dei Vicario, mente, animoque contrito, & corpore humiliato ſe proſternant, ac quaſi Dei, non hominis, ſententiam ſuis ſceleribus & transgreſſionibus audituri, in terram geniculantes procumbant.

III. Magna diligentia Paſtores in poſterum docere debent, ut ſubditi contrito corde, ac integre confiteantur omnia peccata mortalia, quorum poſt diligentem ſui diſcuſſionem memoriam habent, una cum circumſtantiis, quæ ſpeciem peccati mutant, vel multum aggravant, ſpecificando quantum fieri poterit, quoties in illa inciderint: ut pro qualitate delictorum ſalutaris etiam pœnitentia imponatur. Quod ut faciant felicius ſimul & facilius; Paſtores initio Quadrageſimæ, & ante Palmarum, ſicuti & in Adventu Domini, ſub concione ante invocationem publicam, & Divini auxilii, de more ſolitam ſupplicationem explicandos, Evangelio præmittendam, recitabunt Catalogum peccatorum, a S. Communione excludentium, hiſce Statutis appreſſum.

IV. Adhortandi ſunt, ut omnes ſuo Paſtori ſemel ſaltem in anno confiteantur; aut illi, quem Paſtor aſſumpſerit ſocium. Forma vero hac utendum erit: *Miſereatur tui Omnipotens Deus &c. Et ego authoritate ejus abſolvo te a vinculo excommunicationis minoris, ſi quo ligaris, & abſolvo te a peccatis tuis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen.*

TITULUS IV.

De Matrimonio.

I. MAtrimonium non erit poſthac celebrandum, niſi publice in Eccleſia, & cum Miſſæ Sacrificio: neque admittantur ad illud, niſi antea confeſſi fuerint, quo hujus Sacramenti vim percipiant locupletiorem, ſimul & efficaciorem.

II. Quo varia in Matrimoniis evitentur pericula; mandamus Paſtoribus omnibus, ut quotannis ultimo Feſto Paſchæ, atque Dominica prima poſt Omnium Sanctorum publicetur Edictum Concilii Trident. Quod nullum eſt poſthac ratum Matrimonium, niſi quod præſente Paſtore, & duobus teſtibus contrahitur.

TITULUS V.

De Divino cultu per Canonicos religioſe præſtando, & Feſtorum cultu.

I. GRaviſſimo plurimorum ſcandalo hactenus Canonici cultum Divinum negligenter, ſimul & irreverenter pendere conſueverunt. Ut igitur ira Dei, ſuper Nos, & Chriſtianum populum merito effuſa, tandem a nobis avertatur, ſeveriter mandamus, ut quamprimum Decani omnes una cum ſuis Canonicis, conſtituta ſecundum Canones Trident. & Mechlinien. præſentiarum taxa, Divinum cultum religioſe ac reverenter perſolvere ſatagant, ac per ſe ipſi hebdomadatim Choro Præfecti exiſtant.

II. Curabunt ergo in ſingulis Collegiis, ut ex Canonicis per ordinem aliquis Hebdomadarius conſtituatur, qui Horas Divinas inchoet, Capitulum, & Collectas ipſe canat. Hic autem curabit, ut univerſa in Choro a Cantoribus reverenter ac religioſe peragantur, illis modum cantandi indicendo, ac ſub pœna privandæ diſtributionis mandando, ne quid æquo properantius, negligentius, oſcitantius, aut indecentius in Choro fiat. Quod ſi Cantores in Choro aliquid reprehenſibile deſignent, & non corrigantur; ipſe Hebdomadarius mulctandus veniet Decano ſuo: aut ſi is neglexerit, noſtro Archi-Presbytero.

III. Quo Divinus cultus & a populo pie, religioſe, ac diligenter Deo præſtetur; Mandamus, ut Paſtores ſæpius ſuos admoneant de audiendo Dei Verbo, & ut diebus Feſtis omnibus religioſe ac devote interſint Sacroſancto Miſſæ Sacrificio ad finem uſque, quod ſecundum formam Concilii Tridentini ſub ſummo Sacro (ubi commode fieri queat) ſuis interpretentur.

IV. Ad hæc curabunt Paſtores, ut ſingulis Dominicis populo poſt finem Concionis ſolenniter annuntient Feſtos dies, & Jejunia, cum Anniverſariis, & votivis Miſſis, per hebdomadam occurrentia.

V. Similiter diſertis verbis orandum eſſe admonebit pro defunctis Fratribus & Sororibus in Domino quieſcentibus. Quod ſi quis hic negligentior deprehendatur; ab officio erit ipſo facto ſuſpenſus, pænaque arbitraria puniendus.

VI. Quia Sacroſanctam diem Dominicam, in Chriſti Domini a mortuis reſurgentis memoriam, Ss. Apoſtoli voluerunt omni cum veneratione obſervandam, ſtatuimus, ne officium diei Dominicæ unquam alteri cuicunque Feſto, etiam novem Lectionum, aut compoſito quantumvis magno, cedat, niſi duplex ſit, & populo celebre: ac tum poſtridie Dominica erit agendum, ſicuti & compoſita transferenda.

VII. Sicut ab omni illicito opere Dominica die & Feſtis abſtinendum eſt; ita cavendum, ne fiat mercatus publicus, neque judicium, nec per cantilenas, aut empyricorum, ſive erronum, & impoſtorum in foro fabulantium nugas populus a Dei cultu tempore Miſſarum avocetur. Diebus vero Dedicatio-

tionum, Nundinæ nullo modo ante Veſperas ſunt ferendæ.

VIII. Quo Dei populus a teneris magis in Dei lege inſtituatur, mandamus Paſtoribus omnibus, ut poſt Offertorium tempore primi Sacri, quod ſub auroram fieri ſolet, curent admonitionem fieri brevem, quæ juventuti potiſſimum, & ancillis ſerviat ad Dei timorem & amorem, ex articulo Symboli, aut Decalogi, per ordinem paucis explicando, diſcendum: nec audeat Sacerdos primam Miſſam abſolvere, niſi hac conciuncula finita, alioqui pœna noſtro arbitrio mulctandus.

IX. Caveant Sacerdotes, ne tempore concionis, ſive hujus matutinæ, ſive Paſtoralis, audeant Miſſam legere, ne hac occaſione Auditores a ſuæ ſalutis æternæ pabulo capiendo avocentur.

X. Quia non deſunt arrogantes Concionatores, qui cœco populo adulantes, audent probatos Eccleſiæ Catholicæ ritus temere innovare; Mandamus, ut omnes, qui concionandi per noſtram Diœceſin obibunt officium, ut ante concionis medium, ſolennem de more faciant Divini auxilii invocationem, ut oratione Dominica, & ſalutatione D. Virginis Matris Mariæ Angelica, populus auditor utiliter audiendo DEI Verbo & ſalutariter capiendo præparetur. Quod ſi quis omiſerit, & admonitus non præſtiterit, ſit ipſo facto ab omni officio tam ſacrificandi, quam communicandi ſuſpenſus, & pœna nobis arbitraria puniendus. Super quo & Paſtorum, & omnium Clericorum conſcientias gravamus, ſi iſtud fieri norint, & Nobis, aut ſuo Archi-Presbytero non indicaverint: ne ulla lupis novis irrependi feneſtra relinquatur aperta. Idem & de iis ſtatutum volumus, qui preces publicas pro defunctis in Chriſto fratribus ſub finem concionis non clara voce publicaverint.

XI. Ne quis Mendicantium Fratrum in poſterum audeat concionari; niſi Nobis præſentatus & admiſſus, ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis, tam Concionatoribus (*) ultro currentibus, quam ejus, qui ipſos miſerit.

XII. Tenebuntur igitur Paſtores, a Terminariis, potiſſimum ab Auguſtinenſibus, & Gaudentibus, (**) qui ex Clivia, vel aliunde ad noſtros excurrunt, iſtas dimiſſorias exigere, nec ante noſtras oſtenſas, eos ad concionem, nedum ad publicas eleemoſynas petendas admittere, ſub pœna in negligentes noſtro arbitrio ſtatuenda.

XIII. Monebunt & Paſtores iſtos Fratres Terminarios, ut ſuis concionibus populo explicent dogmata controverſa, ne diſſimulando errantium Chriſti ovicularum vulneribus amplius palpum facere velle videantur.

XIV. Porro ut dies Feſti Deo colendo, pietatique augendæ & fovendæ inſtituti, etiam ſanctis exercitiis ſanctificentur, & tranſigantur ſolito plenius & accuratius, Deique populus a vanis rebus, otio & compotationibus ad ſalutaria ſuæ ſalutis æternæ negotia revocetur, & ad preces, præſentiſſima pietatis ac ſpei cœleſtis fomenta, frequentius excitentur, & aſſueſcant; Hortamur in Domino, & per Jeſum Chriſtum obſecramus Paſtores omnes, ut Feſtis diebus cultum Dei in Templis, potiſſimum a prandio inſtaurent, & Veſperas ſuo cum Cuſtode, & Scholaſticis celebrare ſtudeant, & inter Veſperas & Laudes, ſive Completorium, conciunculam, ſive lectionem de libro faciant, populo exponentes populari explicatione, aliquod Chriſti Domini miraculum, Hiſtoriam, aut eximiam doctrinam, quæ mores ad pietatem, ac electum Dei populum ad imitationem informet, & ad preces ſi non aſſiduas, ſaltem frequentiores exſtimulet, potiſſimum diebus feſtis.

XV. Feſta autem huic Diœceſi Ruræmundenſi peculiaria ſupra numerum in Concilio Provinc. Mechlinienſi præſcriptorum, ſunt hæc, quæ uſque ad prandium inviolabiliter cum ſummo Sacro, ſolenni cantu, organis & concione præcipimus omnibus obſervanda: S. Servatii, Petri Apoſtoli ad Vincula, Lamberti, Dionyſii, Animarum.

XVI. Quia non paucis locis quædam videntur ſuperſtitionis prophanæ, aut impiæ Magiæ ſupereſſe reliquiæ; Mandamus Archi-Presbyteris noſtris, ut ſerio maximo advigilent, ne quis Laicorum, nedum Clericorum, illicitis

(*) *Legendum puto*: Concionatorum ultro currentium.
(**) De Fratribus Gaudentibus vide *Gloſſarium Du Cange Tom. II.*

tis aut inſolitis utatur medicamentis, Ligaturis, Amuletis, Chartulis, Characteribus, Literarum inciſuris, aut rebus etiam ſacratis, verbisque ſacris, extra morem probatum, ad morbos depellendos, febres curandas, aut pecudes ſanandas, aut medicandas, ſub pœna noſtro arbitrio infligenda.

XVII. Ut major ſit Dei populo ſerviendi Dno Deo quotidie occaſio, curabit Decanus, aut Paſtor, ubi magna eſt Miſſarum frequentia, ut per ſingulas horas, aut ſemihoras Miſſa fiat. Sic enim & Myſteriis major redibit reverentia, & populo erit gratior ad Templum veniendi occaſio. Idipſum & in Monaſteriis fieri optamus, ne ſimultanea illa plurimorum celebrantium turba decori Domus Dei, aut Myſteriorum venerationi & gravitati aliquid decedat. Sed omnia ordine, ac ſummo cum decore, dignitateque fiant in Dei Eccleſia.

XVIII. Similiter ne pauciores duobus cereis Domino Creatori accendantur, qui omnibus abunde tribuit: cum nos pudeat hoſpitem ad menſam vocare, cereolo uno ornatam.

XIX. Cum in Dei Eccleſiam organa ſint admittenda ad Dei cultum augendum, & pietatem populi fovendam, ſive excitandam; non debent illa ſuo adverſari ſcopo: Mandamus igitur, ne quis Organiſta, Cantor, aut Ludimagiſter in poſterum audeat abbreviare, nedum abrumpere Epiſtolam, Præfationem, aut Orationem Dominicam. Sileant etiam organa ad *Kyrie eleyſon*, ad Symbolum, & ad illud triſagion: *Sanctus*, quod ante Conſecrationem eſt abſolvendum, ſicuti & cætera Cantorum vocibus tota, non decurtata, ſunt reverentia, qua fieri poteſt, maxima decantanda. Quod ſi quis immorigerum ſe præbeat, puniatur Archi-Presbyteri arbitrio. Licebit autem ſub S. Elevatione, ut a toto Choro canatur, *O Salutaris Hoſtia:* ſive: *Ave verum*, non vero amplius: *Da pacem Domine.*

XX. Ut autem Divinum Officium majori veneratione peragatur, licebit Veſperas transferre in horam uſque vel tertiam, vel quartam, & Nonam una cum Veſperis abſolvere.

XXI. Oratio Dominica erit ſingulis Horis poſt illud: *Fidelium animæ*, interſerenda.

XXII. Ne alicui detur in Choro evagandi, aut aliud agendi occaſio; Mandamus, ut poſthac Reſponſoria omnia & Antiphonæ ab utroque latere decantentur, ſed ſuo erunt ordine inchoandæ.

XXIII. Verſiculi etiam omnes pleni & integri erunt cantandi, non ex dimidio, uti hactenus.

XXIV. Tempore Divini Officii magna quidam irreverentia, & locum & tempus ſacrum violare, ac prophanare non deſinunt, in Cœmeteriis pila ludentes, aut globis, aut taxillis, atque clamoribus Divina interturbantes: Mandamus igitur, ut Parentes, & Magiſtri ſub concione admoneantur, ut ſuos quisque cohibeat pueros, & in Templum adducat tempore Divinorum; alioqui pœna erunt puniendi unius hornenſis.

TITULUS VI.

De vita & honeſtate Clericorum.

I. QUia compotationibus, crapulis, atque comeſſationibus dediti Sacerdotes magnorum malorum, & graviſſimorum ſcandalorum fieri non deſinunt Authores, tametſi a nobis ſeveriter fuerit prohibitum: atque ut pudendum ebrietatis malum, hiſce regionibus dolendum in modum graſſans, ſemel tollatur, aut ſaltem cohibeatur; Ideo ſtatuendum, atque præcipiendum cogit neceſſitas (ne amplius per Dei Sacerdotes Dei nomen blaſphemetur, aut populus in errorem ducatur) ne quis Clericorum noſtrorum Tabernas, aut ganeas, potandi aut comeſſandi cauſa ingrediatur, niſi forte publicum celebretur convivium, aut honeſta poſtularit cauſa: ubi ita honeſte, moderate, atque ſobrie ſe ſe gerant, ut aliis ſint virtutis ac modeſtiæ omnis exemplum.

II. Quod ſi quis in poſterum hiſce mandatis immorigerum ſe præſtiterit, mulctabitur prima vice Carolino uno: ſecunda vice Coronato: tertia ſuſpen-

ſione

ſione a Divinis, & arbitraria. Quod ſi quis Clericorum temulentum ſe ſe, aut ebrium publice, aut in plateis exhibuerit, aut ſuo gradu, nomineque indignum aliquid, aut indecorum deſignarit, pœna ſuſpenſionis a Divinis ad ſex menſes, & arbitraria mulctabitur. Eadem pœna & illos manet, qui pridie inebriati, ad tremenda Myſteria peragenda accurrerint, non expiati legitima pœnitentia, & ab aliquo deſignatorum Confeſſariorum abſoluti.

III. Quandoquidem incautis venenati libri nocent facilius; mandamus, ut quotquot Clericorum nomine cenſentur, aut Ludimagiſtri, libros omnes lectionis damnatæ per Catalogum Tridentinum, aut Appendicem Regiam, tradant ſuo quisque Archi-Presbytero intra dies ſex a fine hujus Synodi, ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis, & arbitraria.

IV. Cum ad Paſtoralia officia quidam irrepant, minus idonei; Mandamus Paſtoribus omnibus, ut poſt hac nullum ſuſcipiant ſibi Coadjutorem, ſive Vicarium Paſtorem, niſi a Nobis approbatum, pœna noſtro arbitrio reſervata, ſi quis hujus mandati violator fuerit.

V. Similiter, ne quis concionari audeat, niſi a Nobis examinatus, & approbatus.

VI. Quia temerario auſu quidam majora ſuis viribus ſuſcipere non verentur onera; Mandamus, ne quis audeat Confeſſiones Sacerdotum, nedum Laicorum excipere: niſi a ſuo Archi-Presbytero admiſſus & approbatus, ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis, & arbitraria: Quos ergo Decani ad hoc officii admiſerint, debebunt Nobis intra hoc trimeſtre ſignificare. Idem eſt de Confeſſoribus, ſive Sacrarum Virginum Patribus intelligendum.

VII. Et ſi tempore bacchantis, ac tantum non inſanientis populi, conveniebat, Sacerdotes, inter Deum & populum mediatores, jejuniis, juxta veterum Canonum præſcripta, eſſe deditos, orationibusque ardentioribus intentos: Hortamur tamen in Domino, & obſecramus, ut ſaltem a carnibus abſtineant Sacerdotes, feria ſecunda & tertia ante Quadrageſimam, quo vel tenue ſervemus priſci jejunii, Clericis ad unum omnibus olim indicti veſtigium. Qui vero ſibi ex juſta cauſa putabit illius bidui tempore carnibus utendum, tres ſtuferos in uſum pauperum Studioſorum dabit ſuo Archi-Presbytero, Ruræmundenſi Seminario applicandos.

VIII. Indignum ſuo officio faciunt quidam, ſui Sacerdotalis nominis obliti, dum ſe colligendis aliorum proventibus addicunt, ſive viliſſimo ſtipendiolo elocant. Nullus ergo Clericorum audeat amplius officium Quæſtoris, aut Receptoris exercere, aut Procuratoris partes agere: nedum in foro, ſive Laico, ſive Eccleſiaſtico ſuum Patrocinium aliis vendere. Si quis hujus Conſtitutionis temerarius violator extiterit, ſuſpenſus pœna mulctabitur Philippeorum 30., aut ſui beneficii dimidio.

IX. Quia non pauci Sacerdotum, aut Beneficiatorum Dominum Deum laudare negligunt, ſuas Canonicas Horas, gravi Sacrorum incuria, negligentes, potiſſimum, ſi foras abeant, aut peregrinentur; Statuimus, ne quis ſine Breviario ſuo deprehendatur, aut ſuas Horas negligere; ut juxta vocationem ſuam, Deum in omni loco Dominationis ejus laudare, ac orationi pro Dei Eccleſia vacare queat. Alioqui pœna mulctabitur unius hornenſis: ſecundo, Carolini: tertio ſuſpenſionis a Divinis.

X. Si quis in poſterum ita ſui obliviſcatur officii, & nominis Sacerdotalis, ut Tabernarium, vel cauponem cereviſiarium agat; ſuo dejiciatur gradu Sacerdotali, & beneficii fructibus ad triennium privetur.

XI. Quo emergentibus igitur vitiis occurratur, aut inveteratis abuſibus extirpandis accuratius invigiletur; Mandamus, ut quotannis ad Synodum Diœceſanam veniant Paſtores omnes, & quotquot intereſſe debent, juxta Cap. ſecundum Concilii Tridentini Seſſ. 24. Ea autem quotannis celebranda erit feria quarta poſt Dominicam, quæ *Cantate* appellatur: quod ſi in eam hebdomadam, Feſtum D. Marci inciderit, tunc celebranda erit hebdomada præcedente.

XII. Cum autem non pauci Clericorum deprehendantur,improbis Simonis illius maledicti artibus, pactiſque illicitis, beneficia obtinuiſſe Eccleſiaſtica; Monemus omnes, ut quotquot ſe hujus reos agnoſcunt, ad Nos veniant abſolvendi ante Natalem Domini: alioqui ſeverius ſecundum Canones puniendi. Si quis vero in poſterum hujus execrabilis flagitii convincatur reus, norit ſe pro veterum Canonum ſeveritate pœnas daturum. Prohibemus igitur, qua poſſumus ſeveritate, ne quid poſthac ex beneficiorum fructibus audeant pendere, aut Collatori, aut Reſignanti: niſi penſio fuerit legitime aſſignata.

XIII. Plurimi etiam beneficia poſſident nondum inſtituti. Hos monemus, ut intra dies octo Inſtitutionem petant: alioqui remedio juris erit providendum.

XIV. Ut autem piæ fundationes nec intercidant, nec impie negligantur; Mandamus Paſtoribus omnibus, ut Cuſtodi quiſque ſuo præcipiat, ut obſervet diligentius, an fundationes Anniverſariorum & Miſſarum fiant: & ſi quæ non fiant, annotabit. Similiter Cuſtodis erit, obſervare & annotare, ſi quis Sacerdotum ſuum non fecerit officium, ex beneficio impoſitum: & ſi qui Sacerdotes non obligati, ſaltem bis, aut ter hebdomadatim, potiſſimum die Dominico, & Feſtis non ſacrificaverint. Idem erit & de cæteris Beneficiatis obſervandum, potiſſimum de Diaconis & Subdiaconis: an ſubinde in Eccleſia ſerviant, & communicent juxta Concilium Tridentinum. Curabitur hac ex diligentia Cuſtodi aliquid præmii.

XV. Plerique Beneficiatorum, ſuæ obliti fundationis, Altaria ſua & ornamenta negligunt inculta, aut ſacra ſupellectile minus æquo inſtructa, aut ornata. Unde mandamus, ut intra menſem poſt Archi-Presbyteri viſitationem, tam ornamenta ſacra curent inſtauranda, quam Altaria ornanda, prout honeſtas & loci pietas poſtulaverit: alioqui Beneficiatorum impenſis Archi-Presbyter caveat, ne quid detrimenti capiat Dei Eccleſia: In quem uſum licebit & fructus arreſtare. Idem faciendum de domibus beneficiorum, ut tempeſtive inſtaurentur, perpetuæque uſufructuariorum ſumptibus conſerventur in debito ſuo ſtatu.

XVI. Quia fratrum hinc decedentium pias voluntates contingit quorundam incuria ſuo voto fraudari; Mandamus, ut intra annum computus Teſtamentorum Epiſcopo exhibeatur. Hortamur autem Sacerdotes omnes, ut ſuis in Teſtamentis meminerint Seminarii hujus Ruræmundenſis: unde non parum fructus Eccleſiæ Dei eſt proventurum, ut participes ſint operis tam pii, & Eccleſiæ Dei cum inſtaurandæ, tum conſervandæ, perquam neceſſarii.

TITULUS VII.

De Scholis publicis.

I. QUo juventus ad veram Dei Religionem formetur aptius, & quotidianis imbuatur veræ pietatis exercitiis; Mandamus, ut omnes omnium Scholarum, quas optamus pauciſſimas, ubi unica impetrari nondum queat, Magiſtri, atque Magiſtræ, ſuos diſcipulos tam Germanicos & Gallicos, quam Latinos ad unum omnes, etiam illi, qui privatim, aut ſuis ædibus, aut herilibus pueros erudiunt, quotidie ad Templum deducant: quod pro loci vicinitate & puerorum commodo decernet Archi-Presbyter, qui ab omnibus Ludimagiſtris, etiam privatis, juramentum exiget ſolenne, quod hiſce Statutis eſt annexum.

II. Scholaſtici autem, quotquot ſunt Beneficiati, aut ordinati Eccleſiæ Clerici, erunt Sabbatho, Profeſtis, ac Feſtis, ad Matutinas, ubi fiunt, ad Veſperas, & feſti diei Miſſam per Magiſtros ad templum deducendi ſtolati, ſive candida induti: quos ad cantum Eccleſiaſticum, Hymnos, & reliqua Sacra, piaſque ceremonias addiſcendas peculiari diligentia & cura excolent; ut idonei fiant cum tempore Eccleſiarum Miniſtri. Erunt & omnes Studioſi ad Veſperas deducendi, ad Sacram Confeſſionem quater per anni circulum, & S. Communionem, aliaque Eccleſiæ officia, ſicuti juramentum Ludimagiſtrorum exponet fuſius.

TITU-

TITULUS VIII.

De Archi-Presbyteris.

I. QUia non levem oneris noſtri, laborisque Eccleſiaſtici ſuſtinent portionem Archi-Presbyteri; æquiſſimum eſt, ut præ cæteris etiam Presbyteris honorentur. Mandamus igitur, ut in omnibus Eccleſiis Parochialibus primum ſemper locum obtineant, in quibus quando verſabuntur, ſtola utentur ſuper candida, quaſi Paſtorum Paſtores, noſtrique non minima ex parte Vicarii. In Eccleſiis vero Collegiatis locum poſt Decanum, & alias dignitates occupabunt, ante Vice-Decanum; vel ſeniorem Canonicum.

II. Deinde ne aut gratis militent, aut immoderato Eccleſiæ graventur viſitationum ſtipendio: Statuimus, ut Archi-Presbyter quilibet quotannis omnes ſuas perdiligenter viſitet Eccleſias, Xenodochia, Capellas, Fraternitates, & ſacras ædiculas, in compitis pie collocatas. Stipendium autem viſitationis Canonicæ in Oppidis erit unius Philippei aurei, 28. ſtufer. in pagis 18. ſtufer., ſalvo tamen (ſi offeratur ab ædilibus) prandio, idque ſub Decanatibus Neomagenſ., Gravienſ. & Batemburgenſ. In reliquis vero 25. & 15. ſolent autem hæc ſtipendia antiquo more ædiles perſolvere: a quibus & nunc erit exigendum.

III. Quando publica ex cauſa Eccleſiaſtica ſuos mittunt per regiunculas Nuncios Archi-Presbyteri; Mandamus, ut Paſtorum ſinguli eis pendant a Paſchate uſque omnium Ss. ſtuferum unum, reliquo vero tempore ſeſqui ſtuferum.

IV. Quum locis aliquot Sacris fœdam iſtam incontinentiam regnare cognoverimus, ubi omnia eſſe oportebat Sanctiſſima, Sacerrima, & in primis Cœleſtia; Mandamus Archi-Presbyteris noſtris, ut omni ſtudio advigilent in Sacrarum Virginum Chriſti Confeſſarios, ſive Spirituales Patres: an frequentioribus dediti compotationibus, veſpertinisque conviviis, aut ebrietatibus: an ulla iſtius labis laborent ſuſpicione, ne chariſſimum Chriſto Domino Sponſo peculium ulla amplius aſpergatur fœdiſſimi ſcandali nota. Quod ſi juſtas iſtius mali alicubi graſſantis, aut merito metuendi cauſas colligere queant, eas ad Nos quamprimum perferendas procurent ſub Divini Judicii interminatione, noſtraque ſevera animadverſione.

V. Idem & de Paſtoribus plurimis obſervandum, qui ſuæ incontinentiæ nunc dedere pœnas, & ſuas dudum domibus ſubmovere viſi ſunt concubinas, ut ea diligentia ab ipſarum conſuetudine, omnique familiaritate prorſus abſtineant, quam ab iſtiusmodi lapſis exigit Sacroſanctum Concilium Tridentinum.

VI. Quod ſi quæ concubinæ reperiantur tam effrontes, atque impudentes, ut ad ædes Paſtorum ultro ſubinde recurrant, aut e vicinia migrare nolint; ſemel, atque iterum monitas, ad Nos de ipſarum pertinacia perſcribant, & Sacramentorum uſu arceant.

VII. Quamvis ad unum omnes turpi concubinatus nota infamati, aut Nobis quidem per aliorum inquiſitionem, ſive noſtram viſitationem noti, ſuis domibus amoverint concubinas; tamen cum perdolenter intelligamus, non paucos adhuc in illorum vicinia hærere, aut locis non ita diſſitis, ut juſta non habeant locum ſcandala; Mandamus, ut Archi-Presbyteri omnes hac ſuper re diligenter inter viſitandum inquirant, & ubi vel ſcandala perſeverare, vel ſuſpiciones non leves deprehenderint; moneant eas, ac ſeveriter interdicant omni Sacerdotum illorum colloquio & familiaritate, nec audeant in domos Sacerdotum recurrere, aut ad convivia, nedum ad Tabernas venire, ubi illi ſunt; alioqui pœna ſex Dalerorum erunt mulctandæ: aut pro gravitate & frequentia ſcandali, arbitraria, etiam carceris, ſi ſecundis Archi-Presbyteri monitis illæ impudentes non paruerint.

VIII. Quia Decani noſtri omnibus iſtis exceſſibus corrigendis ſoli ſufficere non poſſint, ordinent ſinguli Procuratorem officii in ſuo diſtrictu, qui diligenter circa exceſſus tam Clericorum, quam Laicorum invigilent.

IX.

IX. Qui vero contra Statuta hæc & Decreta Conciliorum Tridentini, Mechlinienſis,& Diœceſani peccaverint, per ſe, & ſuo proprio ſigillo citent eos coram Epiſcopo, vel ejus Officiali: niſi moniti Decanis obediant, & mulctas ſatisfaciant.

TITULUS IX.

De ſanandis, & ad Catholicam CHRISTI JESU Eccleſiam revocandis Hæreticis. *

I. Singulari quadam Paſtorum cura, pioque admodum ſtudio illi cumprimis opus habent, qui fraude diabolica, & hominum mente corruptorum aſtutia perniciosè ſunt a Fide Chriſti Domini, ejusque Catholica Eccleſia ſeducti, atque exitialiter ab ea aberrantes perſeverant. Iſtarum erraticarum Chriſti oviculurum cum varii ſint greges, varios item ſeductores, errorumque Magiſtros ſequuti; erit vigilis Paſtoris, ſalutaria cujusque vulneri adhibere ex Dei verbo pharmaca. Sub obteſtatione igitur Divini Judicii omnes Paſtores in Domino requirimus, diſtricteque mandamus, ut ſua pro virili ſtudeant, quos norunt ullo pravo humanæ doctrinæ, aut hæreſeos dogmate infectos, ſanare, atque ad priſtinum Sacrorum, & Sacramentorum ritum in Catholica noſtra Eccleſia uſitandum reducere. Ne ſanguis illorum de manu noſtra olim requiratur.

II. Proinde in concionibus ſubinde dogmata nunc controverſa pro loci opportunitate populariter tractabunt, vulgariaque argumenta ſolide diſſolvent, oſtenſa doctrinæ Catholicæ tam ex Dei verbo, quam ex orthodoxorum Patrum & antiquitate, & conſenſu, veritate. Monendo igitur, hortando, rogando, obſecrando, objurgando, ac dure tandem increpando, & horribilem illam excommunicationis ſententiam, nominatim per Nos in ipſos ferendæ, comminando, Evangelica veri Patris officia erga filios inobedientes, & a vero æternæ ſalutis tramite aberrantes, exhibeant.

III. Si qui contumaciores & procaciores reperiantur, domi ſuæ ſemel, iterum, ac tertio admoneantur cum omni modeſtia, tolerantia, & manſuetudine, ac tum dure increpentur, ſive objurgentur cum minis, quas diximus: nobisque denuncientur: potiſſimum illi, quos dudum in viſitatione nominatim paterno affectu ſuæ admonuimus ſalutis, & ad S. Confeſſionem accedere, atque Eccleſiæ reconciliari, ſuo quemque tempore mandavimus.

IV. Iniquum eſt, ut qui Catholicis vivi noluerunt communicare, mortui horum Cœmiteriis fruantur. Mandamus igitur, ne quis audeat poſthac aliquem in loco Sacro ſepelire, niſi de conſenſu Paſtoris, & præſente aliquo Sacerdote. Qui contra fecerit, pœna unius Daleri mulctandus erit. Sicut autem Sacramentorum contemptores, & impœnitentes, aut publica hæreſeos, aut vitæ flagitioſæ infamia laborantes, ut uſurarii, lenones, meretrices publicæ ac ſimiles, non ſunt in locum Sacrum recipiendi, ſed loco prophano ſepeliendi, ita nec pueri, qui ſine Baptiſmo ſunt hac vita defuncti.

Catalogus peccatorum, quæ a S. Communione impœnitentes excludunt.

UT Dei populus reducatur ad veram peccatorum ſuorum agnitionem, & rectam facere queat illorum confeſſionem, profuerit hæc populo prælegere in Adventu Domini, & initio ac fine Quadrageſimæ Sacro die Palmarum.

I. Inidonei ſunt ad S. Communionem, atque ab eadem merito excludendi, qui annos diſcretionis habentes, nolunt addiſcere Pater noſter, Symbolum Apoſtolorum, & Decalogum Mandatorum Dei cum Eccleſiæ Præceptis.

II. Omnes rectam non habentes fidem, ſicut Judæi & Calviniſtæ, non credentes Corpus Domini in Sacramento: Anabaptiſtæ, non credentes Chriſtum Corpus humanum aſſumpſiſſe de Beata Virgine: Martiniſtæ, aut Confeſſioniſtæ, ſive qui plus, aut minus, aut aliter credunt de Deo, & Sacramentis, & Sanctis Dei amicis, & Eccleſia, quam Parentes noſtri, ante annos 30. aut 40.

III.

III. Sortilegi, Magæ, aut Carminatrices, quæ beſtias, oculos, aut dentes curant., & incantant. Item illi, qui conſulunt quosdam de rebus perditis, aut furto ſublatis. Similiter, qui portant literas ad collum contra dolorem dentium, aut oculorum, aut febrem arcendam.

IV. Blaſphemi, qui jurant per Sacramenta, per ſanguinem, membra & vulnera Chriſti Domini.

V. Qui jurant falſum teſtimonium in judicio, & qui leviter jurant quotidie per Deum & Sanctos, & ſimili blaſphemia. Item falſi Judices, aut cauſidici, & teſtes.

VI. Qui ex contemptu Feſta, & dies Dominicos non celebrant, opera manualia facientes, vecturam navi vel curru exercentes, aut S. Concionem & Miſſam non audiunt. Similiter qui abeunt ad nundinas, & emunt cauſa lucri omittentes audire Concionem ſacram, & Miſſam. Similiter illi, qui ſuos miniſtros aut ancillas patiuntur abeſſe die Feſto a Miſſa, aut ad templum non mittunt audiendæ S. Miſſæ cauſa.

VII. Percuſſores Parentum, aut qui eis, ſive ſuis Dominis & Dominabus pertinaciter ſunt inobedientes & rebelles.

VIII. Qui uſurariis, aut aliis pecuniam mutuo dant cum certo lucro, ſub pacto reſtituendi ad certum tempus, aut quando repetent.

IX. Qui ex contemptu ſolvunt jejunia Eccleſiæ, & qui per Quadrageſimam, aut præcepto jejunandi tempore, ſine cauſa, & Paſtoris conſenſu edunt carnes, vel ova.

X. Omnes Adulteri & Adulteræ, Lenones, publicæ meretrices, inceſtuoſi, qui Sanctimoniales, aut Monachas profeſſas, aut ſuas cognatas in gradu prohibito habent pro uxoribus, aut qui concubinas fovent: qui ſe ſcienter, & data opera inebriant, aut frequenter ebrii ſunt.

XI. Qui ſcienter res injuſtas, aut inventas poſſident, nec volunt reſtituere.

XII. Sacrilegi, & rerum omnium Sacrarum detentores, raptores, & fures, & qui ſcienter emerunt rem raptam, ſive prophanam, ſive Eccleſiaſticam & Sacram.

XIII. Qui damnum intulit proximo ſcienter, vel ex invidia: qui jura aliis debita non ſolvunt, ut decimas, fundationes pauperum, aut eleemoſynarum, aut cultus Divini.

XIV. Mercatores, qui jurejurando, vel mentiendo alios decipiunt, & caupones, hoſpites, & mercatores, qui non dant juſtam menſuram, aut pondus juſtum, aut merces non ſinceras, aut doloſe depravatas.

XV. Parentes, quorum negligentia pueri moriuntur ſine Baptiſmo.

XVI. Mulieres, quæ deſtruunt partum pharmacis aut herbis.

XVII. Qui pueros ſuos aut miniſtros permittunt blaſphemare Deum, Sacramenta, Dei Miniſtros, Monachos, aut Sanctos, aut hominibus maledicere, aut Dei Miniſtros irridere.

XVIII. Qui mendaciter abſtulerunt famam proximi, aut eis maledicendo imprecantur peſtem, mortem ſubitaneam, aut damnum aliquod.

XIX. Servi & ancillæ, qui bona Dominorum clam imminuunt, aut eos notabili damno, aut detrimento afficiunt: Domini & Dominæ, qui famulis & famulabus, & aliis ſuis ſubditis non rependunt juſtam mercedem.

XX. Qui rancorem & inimicitias contra aliquem retinent in corde.

XXI. Incendiarii Eccleſiarum, & Monaſteriorum, & qui filios vel filias cum pacto, ſive Simoniace tradunt ad Monaſteria.

XXII. Qui beneficia conferunt, vel accipiunt propter munera, vel partem fructuum.

XXIII. Qui vota Deo & Sanctis promiſſa non ſervant, & Apoſtatæ ac Moniales in Monaſteriis profeſſi poſt annum probationis.

XXIV. Qui non integraliter & plene omnia peccata ſua occurrentia confeſſi ſunt, ſive quæ habent in memoria, ſed ſcienter aliquod peccatum tacent. Similiter, qui habent ac reti-

nent propoſitum iterandi peccatum aliquod mortale jam confeſſum.

XXV. Qui alicui nocuerunt conſilio, aut auxilio: aut damnum Dei Eccleſiis, aut proximis illatum non impediverunt.

XXVI. Qui ſe iſtis peccatis agnoſcit Deum offendiſſe, & Dei legem infregiſſe, ad Sacram Communionem accedere non poteſt, niſi dolore animi de illis contritus, & cum firmo abſtinendi, vitamque emendandi propoſito confeſſus, & a ſuo Paſtore, aut commiſſionem habente, ſecundum formam Eccleſiæ Catholicæ abſolutus.

XXVII. Qui de iſtis peccatis pœnitentiam non egerint, ſed cum uſurariis, aut publicis meretricibus, aut notoriis adulteris, ſive concubinariis, apoſtatis, aut Monialibus, atque hæreticis in ſuo peccato fuerint mortui, nulla veræ pœnitentiæ ſigna oſtendentes, non erunt ſepeliendi in loco ſacro, & Chriſtianorum Cœmiterio.

JURAMENTUM, quod ab omnibus Ludimagiſtris tam privatis, quam publicis exigent Archi Presbyteri noſtri, quando eos ad docendi officium admittent: quod ex Bulla S. D. N. Pii V. eſt mutuatum.

EGo N. firma Fide credo, & profiteor &c. *Vide hujus Juramenti formulam ſupra in Conſtitutionib. Synodi Conſtantienſ. pag.* 459.

Conſtitutiones has Ruræmundenſes cum præmiſſa Oratione Lindani deſcripſimus ex antiqua Colonienſi editione Materni Cholini, anni 1571.

SYNODUS *Prima* DIOECESIS GANDAVENSIS

Anno Chriſti MDLXXI. Pii V. Papæ VI. Maximiliani Imp. VII.

SUB CORNELIO (*) JANSENIO, EPISCOPO, SEPTIMA DIE MENSIS FEBRUARII.

STATUTA

Primæ Synodi Diœceſis Gandavenſis, ſub Reverendiſſimo Domino CORNELIO JANSENIO, primo ejuſdem Diœceſis Epiſcopo.

INDEX TITULORUM HUJUS SYNODI.

I. Oratio Prœmialis Epiſcopi Cornelii Janſenii.
II. De Sacramentis in genere.
III. De Sacramento Baptiſmi.
IV. De Confirmatione.
V. De Confeſſione.
VI. De Euchariſtia.
VII. De Extrema Unctione.
VIII. De Ordine.
IX. De Sponſalibus & Matrimoniis.

X.

(*) Cornelius Janſenius, Hulſteno in oppido apud Flandros natus, Statutam Gandavenſi in Urbe Cathedram Epiſcopalem primus ingenti omnium gratulatione adiit anno 1568. Multa ſunt, quæ eum virum uti apud coætaneos venerabilem, ita apud poſteros celebrem reddidere. Mirum in illo fuit acumen ingenii, Scientiarum omnium capacis: par capacitati ſciendi cupiditas, laborumque in aſſidua ſtudendi contentione tolerantia: prudentia inſuper in agendo ſingularis, quam longo rerum uſu magis excoluit & perpolivit. Ad hæc ejus ornamenta accedebat eximia pietas in DEUM, veræque Fidei adverſus Novatores tutandæ ac promovendæ ſtudium indefeſſum. Lovanii in Caſtrenſi, quod vocant, Gymnaſio Philoſophicas, Theologicas

X. De Purificationibus.

XI. De Officio Divino.

XII. De Feſtis.

XIII. De Honeſtate & Vita Clericorum.

XIV. De Officiis Paſtorum & Cuſtodum.

XV. De Archi-Presbyteris, ſeu Decanis Parochorum.

XVI. De Gubernatoribus Fabricæ, & Menſa pauperum.

XVII. De Immunitate & Libertate Eccleſiarum & Cœmiteriorum.

XVIII. Forma Publicationis Statutorum.

XIX. ORATIO, in hac Synodo habita, per D. Petrum Simons, Archi-Presbyterum Gandavenſem.

COR-

cas dein diſciplinas in majore Theologorum Collegio proſecutus, præcipuum in recta Divinorum eloquiorum interpretatione, veroque ſenſu perſcrutando laborem poſuit: quam in rem præclaro illi adjumento fuit exacta Sacrarum Linguarum, Latinæ, Græcæ & Hebraicæ peritia, quam ſua ſibi induſtria comparavit. Diſcendi curis perfunctus, alios docendi munus ſuſcepit. Tongerloenſi in Abbatia Præmonſtratenſium apud Brabantos, duodecim ferme annis Ss. Scripturarum interpretem egit, magno Cœnobitarum, & omnium, qui eum audierant, emolumento: ibidemque potiſſima parte præſtantiſſimos illos elucubravit Commentarios, quos poſtea typis editos publici juris fecit. Totidem ferme annis apud Cortracenos in Flandria Parochiæ ad S. Martinum Paſtor præfuit. Inde Lovanium, ad antiquam Studiorum ſuorum Palæſtram, reverſus, Laurea Doctoris, & Decani ad D. Jacobum dignitate condecoratus, ac ſimul majori Collegio Theologorum, ubi diſcipulus olim fuerat, Præſul datus, delatos hos ſibi Magiſtratus, muniaque ſumma cum laude geſſit. *Nemo*, inquit Aubertus Miræus, *Doctrinam Sacram aut in Scholis doctius interpretatus eſt, aut copioſius in concionibus explanavit: nemoque in animis ad virtutem inflammandis, & a vitiis revocandis, acrior aut ornatior Orator fuit.* Sub annum 1563. a Philippo II. Rege Catholico ad S. Tridentinum Concilium cum Michaele Bajo & Joanne Heſſelio Collegis miſſus, in nobiliſſimo illo Doctiſſimorum ac Sapientiſſimorum ex univerſa Europa Patrum conſeſſu, conceptæ de ſe opinioni tam abunde reſpondit, tantamque apud omnes tum eruditionis, tum prudentiæ ſibi conciliavit exiſtimationem; ut mox a reditu Gandenſium fuerit Epiſcopus deſignatus. Rebus tamen omnibus circa novam hanc Cathedram nondum complanatis, conſecrationem Epiſcopalem, & Eccleſiæ poſſeſſionem ante annum 1568. conſecutus non fuit. Paulo ante, quam Cathedram adiiſſet, ſuos edidit *Commentarios in Proverbia & Librum Sapientiæ Salomonis*, eoſque Illmo Viro Viglio Zwichemo, Gandenſis Eccleſiæ Divi Bavonis Præpoſito, & Supremi Senatus Belgici Præſidi, Ordiniſque Equeſtris aurei Velleris Cancellario, quem Mecœnatem ſuum laudat, dedicavit. His dein etiam adnexuit *Commentationes & Notas in Eccleſiaſticum.* Non diu poſt, eodem adhuc ſuſcepti Epiſcopatus anno, evulgavit conſcriptas a ſe *Paraphraſes in omnes Pſalmos Davidicos, & in ea Veteris Teſtamenti Cantica, quæ per ſingulas ferias Eccleſiaſticus uſus obſervat*: quas jam Epiſcopus, Eidem Præpoſito, Decano, totique Capitulo Eccleſiæ Divi Bavonis, ad Cathedralis dignitatem tunc evectæ inſcripſit. Egregiis hiſce voluminibus, novam dein addidit, ſub titulo: *Concordiæ Evangelicæ*: præclariſſimum opus, & eruditorum omnium calculo probatum.

Anno 1570. Synodum Diœceſanam, quam hic referimus, celebravit, utiliſſimis in eadem, ut legentibus patebit, editis Conſtitutionibus. *Manuale* inſuper *Paſtorum* conſcripſit, & prelo dedit, diſtribuitque Parochis, ceu normam agendorum.

Anno demum 1576, poſtquam nullas boni, vigilantiſque Præſulis partes in regenda ſua Eccleſia prætermiſiſſet, ſenio & laboribus confectus, obiit, videturque non ſine Dei conſilio ad laborum ſuorum præmia fuiſſe præreptus; ne funeſtiſſimam, quæ altero mox anno ſecuta eſt, cladem, Eccleſiæ ſuæ a Proteſtantibus illatam, Templorum expilationem, Sacrorum Theſaurorum rapinas, Cleri exilia, Virorum nobiliſſimorum captivitatem, cædeſque intueri cogeretur. Vacavit ob hos tumultus Cathedra Gandavenſis uſque ad annum 1588., quo pacatis utcunque rebus, Lindanus (de quo ſupra) in eandem ſucceſſit.

Vide *Aubertum Miræum in Elogiis Belgic. Anton. Sanderum de Gandavenſib. eruditionis fama clariſſ. Arnoldum Havenſ. de Erect. novor. in Belgio Epiſcopat. Joannem Bapt. de Caſtillion in Sacra Belgii Chronolog. P. II.*

CORNELIUS JANSENIUS, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA EPISCOPUS GANDAVENSIS, OMNIBUS CLERICIS, ET POTISSIMUM ECCLESIARUM RECTORIBUS SUÆ DIŒCESIS.

CUm tam varia extet ubique Statutorum Synodalium multitudo, conſtitueram omnino, non committere prælo hæc noſtra primæ noſtræ Synodi Decreta: ſed a ſingulis, potiſſimum Parochis, requirere, ut ſibi ea quisque ſcripto comparare ſtuderet.

Verum cum ad ſuggeſtionem quorumdam metuerem, non cito obtinendum, ut omnes, quorum intereſt, hæc habere Statuta, ea ſibi ſcripto compararent: viderem etiam, ex frequenti tranſcriptione varios errores obrepturos; accederent item multorum preces, quibus obnixe petebatur, ut prælo excuderentur: mutato conſilio, ad commodandum vobis, eadem prælo commiſi.

In quibus Statutis non eſt, quod quis aut multitudinem, aut omiſſionem eorum, quæ in aliis Statutis utiliter habentur, cauſetur. Studio enim omiſimus, quæ alii ex Concilio Tridentino repetita, ſuis Statutis inſeruerunt: ut ne Statuta noſtra in nimiam multitudinem excreſcerent, daremusque majorem occaſionem vobis, recurrendi ad Sacroſanctum Concilium Tridentinum, illudque diligentius legendi & obſervandi.

Et quanquam paucitas Statutorum non immerito quibusdam placeat; tamen indicavimus, Nos prætermittere non potuiſſe, hac noſtra prima Synodo, ea quæ ab aliis, & maxime a Reverendiſſimis Epiſcopis Tornacenſibus (ex quorum ditione pro majori parte, noſtra Diœceſis deſumpta eſt) utiliter hactenus ſunt conſtituta: ne cum ad majorem perfectionem obtinendam diviſio Epiſcopatuum facta ſit, imperfectiora Statuta in nova noſtra Diœceſi haberetis, quam aſſueti eſtis, legere & obſervare.

Proinde mirandum non eſt, ſi ſubinde advertatur, ad verbum Nos ex aliorum evulgatis prius Statutis quædam decerpſiſſe, & noſtris inſeruiſſe. Non enim tam noſtra edere curavimus, quam quæ bene ab aliis conſtituta erant, ſequi: quanquam pleraque, per experientiam & obſervationem comperta, digna eſſe, aut neceſſaria, quæ ſtatuerentur, in bonum ſubditorum noſtrorum, de noſtro addiderimus.

Supereſt, ut quod magno labore & ſtudio collectum eſt & conſtitutum, ſedulo legatis, populo vobis commiſſo explicetis, & ipſi facto præſtetis, atque ab omnibus obſervari, & opere perfici curetis. Valete in Domino, apud quem veſtris precibus commendari, ex animo deſidero.

Statuta primæ Synodi Diœceſis Gandavenſis, ſub Reverendiſſimo D. CORNELIO JANSENIO, primo ejusdem Diœceſis Epiſcopo.

II. De Sacramentis in genere.

CAPUT I.

CUm Sacroſancta res ſit Sacramentorum adminiſtratio, & proinde Sancte tractanda: omnibus Sacramentorum Miniſtris Nobis ſubditis mandamus, ut magna cum reverentia & gravitate, in ſtatu gratiæ, & ſobrii, nonniſi devote recipientibus illa adminiſtrent: & ſi adminiſtrationis tempore a quoquam riſus leves, ludicros geſtus, aut aliud, quod in irreverentiam cedere poſſit, eos advertere contingat: ſevere redarguant & cohibeant; &, ſi dignum videbitur, Nobis, aut Curiæ noſtræ, corrigendum denuntient.

CAPUT II.

Et quo reverentius Sacramenta & diſpenſentur, & ſuſcipiantur, eorum adminiſtrationem in locis prophanis, vel extra Eccleſiam (niſi ob neceſſitatem, vel viſis deſuper noſtræ conceſſionis literis) prorſus inhibemus.

CA-

CAPUT III.

Item cum in omnibus rebus pro pace & tranquillitate neceſſe ſit ordinem ſervari; ſtatuimus & ordinamus, ut nullus Sacerdos, ceſſante periculo, extra limites ſuæ Parochiæ, aut etiam in ſua Parochia, alienis Parochianis Eccleſiaſtica Sacramenta adminiſtrare præſumat, absque Paſtoris proprii, aut noſtra ſpeciali licentia.

CAPUT IV.

Mandamus item Parochis omnibus, ut nullum hæreticum, aut alium publice facinoroſum, aut notorie de ſcandaloſo crimine diffamatum, ſine legitima pœnitentia, ad Sacramenta, aut Eccleſiaſticam ſepulturam admittant.

CAPUT V.

Nominatim autem excommunicatum ab aliquo Judice Eccleſiaſtico, extra mortis periculum, non prius ad Sacramenta admittant, quam per literas, aut alias fide digno teſtimonio eis conſtiterit, quod ab eodem Judice, aut ejus Superiore, debitam obtinuerit ab excommunicatione abſolutionem.

CAPUT VI.

Uſurarium vero, maxime manifeſtum, ad Eccleſiaſtica Sacramenta aut ſepulturam non admittant, etiam in mortis periculo conſtitutum; niſi uſuris reſtitutis, aut ſaltem de reſtituendis ſufficienti facta cautione.

CAPUT VII.

In Sacramentis adminiſtrandis, Parochi utantur forma, ſolemnitatibus, ceremoniis & precibus, in correcto & nequaquam depravato Manuali ſuæ Eccleſiæ conſcriptis: tantiſper, donec pro confuſione tollenda, & uniformitate inducenda, per totam noſtram Diœceſim formam aliquam in Manuali Paſtorum a Nobis deſcribendam, pro ſingulis Sacramentis receperint.

CAPUT VIII.

Occaſione adminiſtrationis Sacramentorum, nihil exigant ante adminiſtrationem. Poſt eam tamen, vel quod ſponte offertur a fidelibus, vel quod conſuetudine laudabili, tanquam debitum, præſtari ſolet, velut vitæ ſtipendium recipiant: immo & Jurium ſolutionem juridice exigant; cum eam ſubditos ex malitia detractare conſtat. (*)

III. *De Sacramento Baptiſmi.*

Præter ea, quæ circa Baptiſmi Sacramentum recte ſtatuit vel Generale Concilium Tridentinum, vel Provinciale Mechlinienſe, de Obſtetricibus, de Patrinis, eorumque in Regiſtro deſcriptione, deque puerperis; hæc admonenda & ſtatuenda duximus.

CAPUT I.

Imprimis præcipimus omnibus Curatis, ut pro reverentia, qua peculiariter hoc Sacramentum tractandum eſt, tractim & perfecte preces, & potiſſimum verba Sacramentalia proferant. Chriſma etiam, Oleum Sacrum, & Piſcinas omni munditia teneant. Fontem ipſum ſub cooperculo & ſera competenti mundum cuſtodiant, eumque conſuetis temporibus bis in anno renovent, & conſecrent.

CAPUT II.

Item præter Patrinos, in Regiſtro baptizatorum deſcribendos, præcipimus etiam, parentes baptizatorum ſuo nomine & cognomine ſimul deſcribi: idque eo modo, & in tali libro, ut in Archivis Templi poſſit pro futuris aſſervari temporibus. Sic enim & ætas pueri, & ejus conditio, & inter quos ſpiritualis cognatio contracta ſit, facile dignoſcetur.

CAPUT III.

Cum autem Suſceptores ex ſuo officio procurare teneantur, ut infans in Baptiſmo ſuſceptus debito tempore in rudimentis noſtræ Religionis inſtruatur (cujus officii Paſtores debent illos frequenter monere, & illud, cum baptizant, eis injungere) volumus, ut ad ſuſcipiendum non minores quatuordecim annis, & tales, qui rudimenta illa probe norint, admittantur.

CAPUT IV.

Nec permittant Paſtores Suſceptoribus, aut Parentibus, baptizandis nomi-

(*) De Simonia. C. Ad Apoſtolicam.

nomina aliqua plane gentilia, aut impiorum hominum imponere: ſed ea tantum, quæ in Eccleſia commendationem habent: ut per ea ad imitationem Sanctorum baptizati admoneantur.

CAPUT V.

Et quia maxima eſt hujus Sacramenti neceſſitas, mandamus omnibus Curatis; ut ſerio ſubditos ſuos moneant, quatenus, quanto citius & commodius poſſunt, infantes cauſa Baptiſmi ſuſcipiendi, ad Eccleſiam præſentari curent: nec propter moram Suſceptorum ultra biduum differant: nec etiam laici propter eorum moram, Baptiſmum adminiſtrare præſumant.

CAPUT VI.

Si autem cauſa neceſſitatis infantem extra Eccleſiam baptizatum eſſe contingat, & is ſupervivat, ſtatim ad Eccleſiam deferatur, ut omnes cæremoniæ Eccleſiaſticæ ante & poſt Baptiſmum adhiberi ſolitæ, ſuppleantur. Et ſi Parochus juſta ratione dubitaverit, an baptizans extra Eccleſiam, debitam ſervaverit verborum formam; tunc ipſe Parochus Sacramentum Baptiſmi infanti adminiſtret, ſub hac forma: *N. Si es baptizatus, ego te non rebaptizo: ſi autem non es baptizatus, ego te baptizo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

CAPUT VII.

Sicut autem ſalubriter conſtitutum eſt a Concilio Provinciali, ad obviandum Anabaptiſtis, ut obſtetrices, proles a ſe exceptas cum nominibus parentum Paſtori loci denuntient; ita eadem de cauſa præcipimus omnibus Nutricibus, ut nullam prolem nutriendam ſuſcipiant, niſi ſatis ſecuræ ſint, eam Catholice baptizatam eſſe; alioqui contra eas procedi volumus.

IV. De Confirmatione.

CAPUT I.

Cum experientia doceat, Sacramentum Confirmationis per ignorantiam & negligi a plerisque,& neglectim ſumi; ſerio requirimus Paſtores, ut ſuos Parochianos frequenter moneant: quo illos, quorum curam habent, pro Confirmatione ſuſcipienda, ad Epiſcopum adduci procurent.

CAPUT II.

Atque ut illud magis perſuadeant ſuos ſubditos de fructu & utilitate hujus Sacramenti ſæpius inſtruant, potiſſimum in Feſtis Pentecoſtes, & quandocumque intellexerint venturum ad ipſorum loca Epiſcopum. Doceantque illud Sacramentum ſuſcepturos, non minores ſeptem annis eſſe debere, ac jejunos (ſi commode fieri poteſt) & ſi adulti ſint, etiam confeſſos: ſemper adjuncto ſibi aliquo prius confirmato, qui illos Epiſcopo offerat & nominet. Quodque inter eum & confirmatum, confirmatique patrem & matrem contrahatur, non minus quam in Baptiſmo, ſpiritualis cognatio: quæ non ſolum Matrimonium contrahendum impedit, ſed etiam dirimit contractum. Propter quod omnibus conſulendum eſt, ut pro Suſceptore aſſumatur, nonniſi aliquis in Sacris Ordinibus conſtitutus, aut aliquis ex conſanguineis, vel affinibus, per quem impediens matrimonium cognatio non contrahatur.

CAPUT III.

Ut autem hujus Sacramenti utiliſſima ſuſceptio non ita paſſim omittatur, doceant etiam Parochi, non ſatis dignum eſſe & idoneum, ad ſuſcipiendum Euchariſtiam, aut Sacramentum Matrimonii, vel ad levandum alios de Sacro Fonte, qui non ſit confirmatus; eumque, qui confirmandus eſt, merito debere edoctum eſſe Rudimenta noſtræ Religionis, ſaltem ut ſciat Orationem Dominicam, cum Salutatione Angelica, & Symbolum Apoſtolorum.

V. De Confeſſione.

His, quæ ſalubriter in Conciliis, Generali Tridentino, & Provinciali Mechlinienſi, dicta ſunt de Confeſſione, de Confeſſariis adprobatis & admiſſis, de Regiſtro Pœnitentiali, & caſibus reſervatis ſolis Epiſcopis, hæc adjungenda judicavimus.

CAPUT I.

Cum Pœnitentia ſit ſecunda tabula poſt naufragium, & magna ſit in corrupto jam Sæculo humanæ naturæ

infir-

infirmitas: requirimus, ut Parochi & Concionatores, ac Confeſſarii quilibet, populum moneant & inducant ad frequentem Confeſſionem: docentes, eam faciendam cum prævio diligenti examine propriæ conſcientiæ, & expreſſa peccatorum, ſaltem mortalium, aut eorum, de quibus dubium eſt, an ſint mortalia, declaratione; docentes etiam confitendi modum, ubi ruditatem confitentium deprehendunt.

CAPUT II.

Præcipimus etiam, ut Sacerdotes, cum frequenter celebrent, non in longum tempus Confeſſionem ſuam differant: ſed, ſi fieri poteſt, ſingulis hebdomadis, aut ſaltem infra quindenam ſemel confiteantur; quo puriores ad tam Sanctum Sacramentum accedant. Nunquam autem ſine præmiſſa Confeſſione celebrare præſumant, cum ſibi conſcii ſunt mortalis delicti, & copia Sacerdotis haberi poteſt.

CAPUT III.

Monemus etiam Paſtores & Confeſſarios, ne in actu confeſſionis Sacramentalis occupati, nimis vicine accedere permittant alios ad ſimilem Confeſſionem paratos: ut confitens confidentius loquatur, & ab aliis non audiatur.

CAPUT IV.

Item mandamus, ut Parochi ante Pentecoſten Nobis, aut Officiali noſtro denuncient nomina & cognomina eorum, quos non habent deſcriptos per Quadrageſimam in Regiſtro Confitentium.

CAPUT V.

Item Parochi, & alii ad audiendum Confeſſiones admiſſi, in audiendis Confeſſionibus non immiſceant ea, quæ ad ſalutem non pertinent, aut ipſam Confeſſionem non concernunt: nec ab ipſis confitentibus hujusmodi immiſceri permittant.

CAPUT VI.

Inquirant autem, potiſſimum dum rudiores audiunt, an ſciant rudimenta noſtræ Religionis, & an teneant Orationem Dominicam cum Salutatione Angelica, & Symbolum Apoſtolorum cum Decalogo.

CAPUT VII.

Inquirant etiam de contractibus ſibi confitentium, num ſint ex aliqua parte uſurarii, aut illiciti; & ſi tales fuerint, eos non abſolvant, niſi reſtitutis uſuris, & aliis illicitis lucris, aut de reſtituendis ſeria facta promiſſione.

CAPUT VIII.

Similiter non abſolvant eos, quos evidenter cognoſcunt, non habere propoſitum abſtinendi a peccatis, aut nullam in confeſſione admiſſorum peccatorum habere contritionem.

CAPUT IX.

Eisdem omnibus Confeſſariis mandamus, ut mulieres, cum quibus peccaverunt, in confeſſione non audiant: ſed eas ad honeſtos Confeſſarios remittant; alioquin graviter puniendi.

CAPUT X.

Si autem peccatum in pœnitentiali judicio ſibi detectum verbo vel ſigno, vel alias revelare & prodere præſumpſerint; non ſolum ſuſpenſionis, vel depoſitionis pœna, ſed & alia, noſtro arbitrio infligenda, in eos advertendum decernimus.

CAPUT XI.

Caveant etiam Confeſſarii, ne eos, quorum Confeſſiones excipiunt, voto obligent, ad perpetuo ſibi ſolis confitendum, ſublata illis poteſtate, aliis, cum volent, confitendi: ne onerosa nimis fiat Confeſſio. Alioqui, prætерquam, quod hujusmodi votum, tanquam irrationabile, irritum declaramus: non ſinemus impunitos eos, qui hujusmodi votum extorquent.

VI. De Euchariſtia.

QUæ circa Euchariſtiæ adminiſtrationem aut ſumptionem pie a Conciliis, Generali Tridentino, & Mechlinienſi Provinciali ſtatuta ſunt, diligenter obſervari præcipimus: quædam tamen illis particularia adjungentes.

CAPUT I.

Imprimis præcipimus, ut Parochi omnibus modis ad reverentiam hujus tanti Sacramenti eos inducant: docendo, quid de eo juxta Eccleſiæ doctrinam, & Chriſti verba credere debeant, religioſe illud tractando, & Miſſæ officium reverenter celebrando, cum veſtibus ſacris, mundis, & decentibus.

CAPUT II.

Item præcipimus, ut idem Sacramentum in loco aliquo honeſto & tuto, ac ſub ſera cuſtodiant, curentque in ejus reverentiam, ſemper ante illud lumen accendi, ſumptu fabricæ Eccleſiæ, aut Parochianorum contributione.

CAPUT III.

Item quamvis liceat Sacerdoti, quando ægrotis veriſimiliter periculum mortis imminere exiſtimat, etiam poſt prandium, & non jejunis hoc Sacramentum adminiſtrare; caveat nihilominus, ne hoc extra periculum in conſuetudinem deducatur. Proinde ſuos Parochus ſubinde moneat, ut, cum ea reverentia huic Sacramento merito debeatur, ut a jejunis ſumatur; ægroti tempeſtive, & ante prandium ad ſe deferri illud curent.

CAPUT IV.

Cum autem illud ad ægrotum deferri contingit, a fabulis abſtineat Sacerdos inter eundum: & curet, ut ad minus duas Hoſtias conſecratas ſecum habeat; ne populus forte, in redeuntis ejus manibus, inane vaſculum adoret.

CAPUT V.

Et quoniam pro ægrotorum & puerperarum neceſſitate Parochus ſemper aliquas conſecratas Hoſtias paratas habere debet; curare tamen eum volumus, ut non plures Hoſtias conſecret, quam pro numero communicantium ſufficiant ad menſem. Et ſi elapſo menſe aliquæ ſuperſint, ipſe eas inter Miſſarum ſolennia ſumat, & alias pro communione fidelium conſecret.

CAPUT VI.

Præcipimus etiam, ut nullus Sacerdos, niſi Horis ſuis Canonicis Matutinis & Prima perlectis, celebrare præſumat. Idem etiam non præſumat ea die facere, cujus pridie in ebrietatem illum incidiſſe evenerit; alioqui graviter propter ſcandalum populo datum, & irreverentiam in hoc Sacramentum commiſſam, a Nobis in exemplum aliorum puniendus.

CAPUT VII.

Cum autem pro reverentia hujus Sacramenti recte inſtitutum ſit a Conciliis, Generali & Provinciali, ut extra Eccleſiam Sacrum Miſſæ officium non fiat, & ut Altarium portatilium uſus, ob neceſſitatem aliquamdiu toleratus, non temere permittatur: videamus tamen, quosdam negligentes eſſe, ut in locis Sacris Altaria diruta ab impiis, aut prophanata, rurſum erigantur, aut conſecrentur; præcipimus omnibus, ad quos ſpectat, ut infra ſex menſes ſequentes curent in locis Sacris, & ad Divinum officium deputatis, Altaria ſua (ſi in illis volent Sacra fieri) conſecrari.

Nam poſt elapſos ſex menſes prohibemus uſum Altarium portatilium, etiam in locis Sacris, ſine noſtra ſpeciali licentia; quam non facile concedere ſtatuimus.

VIII. De Extrema Unctione.

CAPUT I.

CUm hoc Sacramentum a plerisque ex ignorantia negligi, experientia doceat: Parochi ſæpius, & maxime apud infirmos ex Apoſtolo Jacobo declarent, quam hoc ſit ſalutare, & qualiter, atque ad quem finem ſit ſuſcipiendum: ſtudeantque, ſubditos ſuos liberare ab impia illa perſuaſione, qua metuunt, ſe ex ſuſcepto hoc Sacramento citius morituros; cum non tantum ad animæ ſalutem, ſed etiam ad corporis valeat, ſi ægroto ſit ſalutare, ut corporis ſanitatem conſequatur.

CAPUT II.

Dandum eſt autem hoc Sacramentum, tantum graviter & cum periculo mortis ægrotantibus: nec iis tamen omnibus: utpote non pueris & furioſis; ſed iis tantum, qui alioqui capaces ſunt percipiendæ Euchariſtiæ: cum ad

ipſius

ipſius fructum efficacius percipiendum valde expediat, illud ſumi cum fide & devotione percipientium.

Unde docendi ſunt, ut non differant illud in extremum vitæ periculum, cum omnibus animi & corporis viribus deficientibus, jam jam mors inſtat: ut habet apud quosdam prava conſuetudo, ex infidelitate nata.

CAPUT III.

Doceantur autem ſubditi, etſi in eadem infirmitate Sacramentum hoc iterari non poſſit, in diverſis tamen gravibus infirmitatibus repeti poſſe. Suſcepturi vero hoc Sacramentum, prius confeſſione merito mundandi ſunt. Si autem infirmi aliqui, maxime admoniti, illud ſuſcipere contempſerint, loco ſacro eos ſepeliri nolumus.

CAPUT IV.

Volumus autem, ut adminiſtraturus hoc Sacramentum, ante Litaniam, ſi non ſeptem Pſalmos Pœnitentiales, ut alicubi fit, ſaltem legat Pſalmum: *Miſerere mei Deus*; quando morbus id patitur.

VIII. De Ordine.

QUoniam pleraque, quæ ad Clericalem Tonſuram, & Ordines tam minores, quam majores pertinent, accurate conſtituta ſunt, tum in Generali Tridentino, tum in Provinciali Mechlinienſi Concilio; nihil adjiciendum putavimus, quam ut, quæ ibi ſtatuta ſunt de ætate & qualitate Ordinandorum, de teſtimonio pro illis exhibendo, de proclamationibus pro illis faciendis, & Titulo eorum, ſive beneficiali, ſive patrimoniali, diligenter ſerventur. Sine quorum obſervatione, ſtatuimus neminem ad Ordines admittere.

IX. De Sponſalibus & Matrimoniis.

CAPUT I.

SIcut recte in Concilio Tridentino ſtatutum eſt, Matrimonium nonniſi præſente proprio Parocho, vel alio, de ipſius Parochi, vel Ordinarii licentia, & duobus vel tribus teſtibus celebrari poſſe: ita quoque Sponſalia de futuro, aliter quam coram proprio, ſaltem alterius contrahentium Parocho, vel alio Sacerdote, ex noſtra, vel Parochi licentia, duobus ad minus teſtibus præſentibus, contrahi vetamus. Et ſi quis contraveniat, Officialis noſtri arbitrio eum graviter puniri præcipimus.

CAPUT II.

Et ſicut Sacramentum Matrimonii nonniſi in Templis, & cum Sacrificio Miſſæ celebrari a Parochis volumus: ita quoque vetamus, in tabernis aut locis inhoneſtis ſponſalia contrahi: ſed tantum in loco ſacro, aut in ædibus honeſtorum parentum: non tamen ſine conſenſu noſtro, aut Decani loci: quem nolumus conſenſum præbere, ſine cauſa legitima: & pro ejus cauſæ examinatione, ac conſenſu literis tradendo, non ultra ſex ſtuferos exigere.

CAPUT III.

Sacerdos autem, ante Sponſalia ſciſcitetur diligenter ab utroque volentium ea contrahere, num aliquod ſciant Canonicum impedimentum, propter quod a Matrimonio merito repelli deberent. Nec prius eos ad Sponſalia admittat, quam illud juramento affirmaverint. Similiter etiam ab ipſis deſponſis interroget, antequam ad benedictionem, aut Matrimonii ſolemnizationem eos recipiat.

CAPUT IV.

Cæterum ſi qui ad Sponſalia contrahenda Sacerdotem accedant ebrii, aut potu capti, tales omnino rejiciat, & eorum Sponſalia differat. Et quandocumque contracta legitime ſunt quorumvis Sponſalia, præcipiant deſponſis, etiam ſub pœna excommunicationis, ut ſub eodem tecto ſibi mutuo non cohabitent, atque a carnis actu abſtineant, quouſque fuerint celebratæ Nuptiæ.

CAPUT V.

Præcipiat etiam tunc eis noſtro nomine, ut infra quadraginta dies proxime ſequentes ad Matrimonii ſolemnizationem procedant: niſi Canonicum impedimentum denuntiari contingat. Et ſi præſcripto tempore non proceſſerint, eos Curiæ noſtræ per ſe, aut Decanum Chriſtianitatis loci denuntiari curent.

CAPUT VI.

Moneat item & præcipiat, ut juxta Decretum Concilii Tridentini tres Proclamationes fieri in ſuis Eccleſiis procurent : quas tantum diebus Feſtis fieri volumus, die tamen ſemper intermedio. Sine his autem Proclamationibus ad populum factis , & poſt eas , non niſi die inter ultimam Proclamationem & Nuptiarum celebrationem intermedio, omnino prohibemus Parochis, ne quosvis Matrimonio jungant: niſi ex cauſa per Nos aliter fuerit diſpenſatum.

CAPUT VII.

Et ut ſciant deſponſi , in quibus Eccleſiis ſuas Proclamationes curare debeant, inquirat Parochus, dum ad contrahenda Sponſalia eos admittit , quæ ſit eorum Parochia , & ubi pro majori parte vitæ, maxime poſt pubertatem , ſi adoleſcentes ſint , aut poſt mortem conjugis, ſi conjugati fuerint, habitaverint ; eisque declaret, ubi eorum Proclamationes fieri debeant : inſinuando eis , quod, ubi octo aut ſex annis , vel circiter, poſt pubertatem, vel mortem conjugis habitaverint, ibi Proclamationes fieri debeant. Et ſi forte tribus vel quatuor annis habitaverint in una, & totidem, vel circiter in altera Parochia , eo caſu in utraque Proclamatio fieri debeat.

CAPUT VIII.

Favore tamen prolis ſuperſtitis (nulla proclamatione facta) in duorum teſtium præſentia , concubinam cum viro non ſine periculo mortis ægrotante, Matrimonio jungere poterit Parochus. Sed ſi forſan convaluerit, proclamationes fieri volumus & jubemus.

CAPUT IX.

Ut autem , quod in Mechlinienſi Provinciali Concilio conſtitutum eſt , de contrahentibus Sponſalia & matrimonium, quando ſunt diverſorum Decanatuum ſub eodem Epiſcopatu , aut quando ſunt diverſorum Epiſcopatuum, recte intelligatur, & utiliter in praxin deducatur ; ſequenda erit hæc forma : quam Paſtores diligenter ſervare,& ſuos docere volumus.

Paſtor ergo , qui Sponſalia celebravit, ſcribet Paſtori alterius Decanatus literas , ſignificando illi , ſe contraxiſſe Sponſalia; & requirendo ab eo , ut ſecum deſponſorum Proclamationes faciat legitime. Quibus jam hinc inde factis, Paſtor ille,qui Matrimonium non celebrabit, ſcribet ſuo Decano , teſtando illi per literas, factas eſſe Proclamationes : & ſi nullum impedimentum inſinuatum ei fuerit , aut a ſe cognitum, ſimul hoc ipſum teſtabitur.

Tum Decanus ille literas illas ſui Paſtoris, a ſe corroboratas, mittet Decano ejus Paſtoris, qui Matrimonii ſolemnizationem celebraturus eſt: ſignificando, per literas ſufficientem ſibi fidem factam eſſe de proclamationibus in ſuo Decanatu factis ſine ſubſecuta oppoſitione: nec aliquod impedimentum etiam ſibi cognitum eſſe: & proinde ſe conſentire, ut Sponſus vel Sponſa ſui Decanatus contrahat cum alterius Decanatus deſponſo.

His literis acceptis, ſecundus Decanus ſuo Paſtori, qui nuptias celebraturus eſt, ſcribet , ſidem ſibi factam eſſe de Proclamationibus in altero Decanatu factis legitime , ſine ſubſecuta oppoſitione, nec ſibi aliquod impedimentum celebrandi Matrimonii cognitum eſſe , & ob id illum tuto ad Matrimonii celebrationem poſſe procedere : ſi modo etiam apud ipſum Proclamationes legitime factæ ſint , nec aliquod Canonicum impedimentum ei ſit cognitum.

CAPUT X.

Si vero deſponſi ſint diverſorum Epiſcopatuum, & deſponſus atque deſponſa velint Matrimonium ſolemnizare in alia Diœceſi ; Parochus noſtræ Diœceſis, poſtquam ad requiſitionem Parochi alterius Diœceſis proclamationes fecit, literas ſuas, continentes atteſtationem proclamationum factarum, ſine cognitione impedimenti alicujus (ſi nullum ſit) ad Nos dirigat: ut illis examinatis & approbatis , conſentiamus in Matrimonii ſolemnizationem , miſſis noſtris literis ad Epiſcopum alterius contrahentium.

Si vero deſponſi diverſorum Epiſcopatuum procedere velint in noſtra Diœceſi ad Matrimonii celebrationem ;

non

non conſentiat Parochus, niſi viſis literis deſuper conficiendis: quas non intendimus dare, niſi per literas Epiſcopi alterius Diœceſis Nobis conſtiterit de atteſtatione & conſenſu ipſius.

CAPUT XI.

Si autem contractis Sponſalibus, contingat Canonicum impedimentum denuntiari, aut proclamatione bannorum oppoſitionem fieri: non procedat Parochus ad ulteriorem deſponſorum proclamationem, aut Matrimonii celebrationem: donec re ad Nos, aut noſtrum Officialem delata, quid deſuper ordinatum fuerit, per patentes literas plene intellexerit.

Nec cognoſcet Parochus, an cauſa oppoſitionis, aut denuntiati impedimenti juſta ſit: ſed opponentem, & Sponſum, vel Sponſam coram Nobis, aut Officiali noſtro citabit ad certum diem competentem: dando opponenti literatoriam citationis atteſtationem, cum declaratione cauſæ.

CAPUT XII.

Et ſi poſt oppoſitionem ſemel factam partes inter ſe convenire contingat, & opponentem conſentire in ulteriorem progreſſum: non tamen ob id permittimus Parocho, ut procedat: donec per literas conſtiterit ei, noſtram authoritatem interveniſſe.

CAPUT XIII.

Similiter non permittimus, ut Paſtores conſentiant, ſi, qui legitima Sponſalia contraxerint, ſe mutuo a facta promiſſione futuri Matrimonii abſolvant; ſed illos volumus ab eis Curiæ noſtræ denuntiari.

CAPUT XIV.

Quoniam autem intelligimus, Parochos quoſdam in ſolemnizatione Matrimonii nullam facere diſtinctionem inter primas nuptias & ſecundas; ſtatuimus, ut ſecundum antiquam Eccleſiæ doctrinam & obſervationem, ſecundæ Nuptiæ non benedicantur, ſicut primæ benedici debent.

CAPUT XV.

Omnibus autem jam conjugatis ſub pœna arbitraria mandamus, ne absque Eccleſiæ judicio ſe ab invicem ſeparent, alioſve contractus, promiſſiones, juramenta, aut vota de ſeorſim vivendo, facere aut inire præſumant: quos autem in hoc Decani, vel Parochi noverint culpabiles, Curiæ noſtræ Promotori inſinuent, ſecundum caſus exigentiam puniendos.

X. De Purificationibus.

Circa mulierum Purificationes, præter id, quod recte ſtatuit Synodus Provincialis Mechlinienſis, ſtatuendum duximus, ut Parochus puerperam ad Purificationem extra Eccleſiam non admittat, niſi cauſa neceſſitatis, & imminente periculo mortis, aut etiam, ſi puerperarum infirmitas tam diuturna ſit, ut expleto conſueto puerperii tempore, ſe in Templo ad Purificationem præſentare non poſſint; quo caſu, in propria domo purificari poterunt.

XI. De Officio Divino.

Pleraque recte præſcripta ſunt in Conciliis, Tridentino, & Mechlinienſi, concernentia officium & cultum Divinum: quæ omnia velut hic repetita haberi, ac diligenter obſervari ab omnibus volumus: additis paucis, quæ ſequuntur.

CAPUT I.

Quoniam Parochos convenit inſervire commoditati populi, & quidam cum ſuorum Parochianorum incommodo, pro libitu ſuo differunt vel præveniunt celebrationem Divini Officii; præcipimus omnibus Parochis, maxime in pagis, ut communicato conſilio cum præcipuis Parochianorum ſuorum, certas celebrandi ſummæ Miſſæ officium, cum Concione ac Veſperis, horas commodas, populo conſtituant, divulgent, & firmiter conſervent: ut ſe illi omnes conformare poſſint.

CAPUT II.

Concionem item in pagis ſub officio Miſſæ habendam, non ultra horam Parochi extendant, aut extendi permittant: ne fatigatus populus non audito integro Sacro feſtinet domum repetere.

CAPUT III.

Et quoniam ex prava quadam conſuetudine plerique mox vel poſt concionem auditam, vel poſt Hoſtiæ conſecratæ elevationem, non exſpectato Miſſæ fine, templum exeunt; doceant Parochi, eos qui hoc faciunt, non ſatisfacere præcepto Eccleſiæ de audiendo Sacro diebus Feſtis; eamque Miſſæ partem, quæ a conſecratione incipit, præcipuam eſſe, ideoque expectandum, omnibus eſſe, quouſque ultimam Sacerdotis benedictionem perceperint.

Et ad corrigendum hunc abuſum, Parochi cum Balivo & Senatu diligenter invigilent, inobedientes Curiæ noſtræ denuntiari curent, puniendos, tanquam non audientes Sacrum, & violatores præcepti Eccleſiæ.

CAPUT IV.

Prohibemus autem omnibus conſtitutis in Sacris, ne alba & ſtola induti ante fores Eccleſiæ, aut aliis locis extra, vel intra Eccleſiam cum Laicis fabulari, aut ambulare præſumant: neve Diaconus & Subdiaconus, deſerto Sacerdote, cui inſerviunt, illo aſtante in Altari, ſe ad ſedendum & fabulandum conferant: ſed ei adſtent, ſicut officium eorum requirit.

CAPUT V.

Prohibemus item pravam eam conſuetudinem quibusdam locis receptam, qua quidam Divino officio deputati, ſine habitu Clericali & ſuperpelliceo non verentur illud peragere: præcipientes omnibus, ad majorem Divini cultus reverentiam, ne hoc ulterius facere, vel permittere præſumant, non ſolum in officio Miſſæ, ſed neque in Veſperis, neque in Laudibus canendis.

CAPUT VI.

Sed & illud prohibemus, ne in cantandæ Miſſæ officio, Symbolum Apoſtolorum, Præfatio, aut Oratio Dominica per Organiſtam aut Cantores ex parte detruncentur: ſed hæc omnia pro exigentia officii integre decantari præcipimus.

CAPUT VII.

Prohibemus etiam, ne in Eccleſiis Nobis ſubditis fundationes novæ de extraordinariis & inſuetis officiis Divinis, Miſſarum, Horarum, & Laudum admittantur, ſine noſtro ſcitu & approbatione.

CAPUT VIII.

Et quoniam experientia docet, in Parochialibus Eccleſiis non ſatis dotatis, introductum eum cantum, quem Diſcantum vocant, ob ſtipendiorum tenuitatem non decenter ab aptis Cantoribus abſolvi, & potius dedecorare officium Divinum, quam ornare; monemus Parochos, Magiſtros fabricæ, aliosque, quorum intereſt, ut contenti cantu (quem Gregorianum dicimus) curent illum digne per idoneos Sacerdotes, aut alios Clericos non diſſolutæ vitæ, peragi.

CAPUT IX.

Præcipimus autem omnibus Concionatoribus, ut juxta Catalogum nuper per Nos editum, ſequendo Breviarium Romanum, Epiſtolas & Evangelia populo diebus Dominicis & Feſtis exponant: ut ſit per totam noſtram Diœceſin uniformitas.

CAPUT X.

Ejusdem Catalogi Epiſtolas & Evangelia in omnibus Scholis Latinis noſtræ Diœceſis volumus a Ludi-Magiſtris ſimpliciter & grammaticaliter juventuti diebus feſtis exponi; ut juxta veterem conſuetudinem Scholarum, jam in multis locis collapſam, juventus ſacris hiſtoriis & rebus aſſueſcat.

CAPUT XI.

Item, quo Verbum Dei debite & congruo ordine adminiſtretur; ſtatuimus & ordinamus, ut poſthac Religioſi, qui per Nos ad prædicandum Verbum Dei admittuntur, literas admiſſionis ſuæ Decanis locorum, ubi prædicare intendunt, præſentare teneantur, antequam actum prædicationis exerceant; ut Decani in prima Paſtorum convocatione, nomina eorum Paſtoribus valeant declarare.

XII. De Feſtis.

CAPUT I.

PRæcipiant Parochi ſuis Parochianis, ut dies Dominicos & Feſtos diligenter

genter obſervent & celebrent. Et quos ſciverint in hoc deficere, ſi moniti non pareant, Promotori noſtro denunciare non poſtponant.

CAPUT II.

Feſta autem per univerſam Provinciam Mechlinienſem uniformiter ſervanda, diligenter in Provinciali Concilio recenſita ſunt; quibus nulla alia addenda judicavimus, præter Feſtum Patroni Eccleſiæ noſtræ Cathedralis, *Sti Bavonis*, per univerſam Diœceſin noſtram celebrandum prima Octobris; & Feſtum *D. Livini*, tantum per Civitatem noſtram Gandenſem altera Martini, & Feſta Patronorum ſingularum Parochialium Eccleſiarum, ſemel in anno in ſingulis ſuis Eccleſiis celebranda ſolemniter.

CAPUT III.

Cum autem, tam de Jure, quam vigore Conſtitutionum Synodalium, Parochiani teneantur Feſtis diebus ad audiendum ſervitium Eccleſiæ & prædicationem Verbi Dei, in ſuis Parochialibus Eccleſiis comparere; prohibemus, ne de cætero dictis diebus, hora ſummi Sacri, aut prædicationis Verbi Dei, extra dictas Parochiales Eccleſias, in Capellis Divina celebrare, aut Verbum Dei prædicare quis præſumat.

CAPUT IV.

Declaramus tamen, eos præcepto Eccleſiæ in Civitate noſtra Gandenſi ſatisfacere, qui diebus Feſtis Cathedralem Eccleſiam, tanquam matricem, & communem omnibus Eccleſiam, adeunt, ad audiendum ibi ſummum Sacrum, & Verbum Dei.

CAPUT V.

Cæterum, quo a Verbo Dei & Sacro Miſſæ officio audiendo feſtis diebus, ſicut tenentur, minus avocentur ſubditi; mandamus Parochis, ut in ſuis Parochiis inhibeant, & per Balivum & Senatum loci inhiberi curent, ne tabernæ, aut hoſpitia, & macellum, ſeu locus carnibus vendendis deſtinatus, Dominicis aut Feſtis diebus, tempore ſummi Sacri & prædicationis Verbi Dei, quovis modo aperiantur, niſi tranſeuntibus & peregrinis.

Sed & ſagittarios, baliſtarios, aut quosvis alios, durante prædicto tempore, ſe ſe exercere, nulla ratione permitti volumus.

CAPUT VI.

Doceant autem Parochi ſuos ſubditos, ad quid ſacri dies instituti ſint, eosque non temulentia, choreis, aliisque ineptiis colendos eſſe & tranſigendos; immo tum hæc vitia eſſe graviora, quam alio tempore. Maxime autem impedire ſtudeant, ne tripudia & ſaltationes fiant tempore Divini Officii, neve eadem fiant in tabernis potoriis: ne eorum prætextu virgines licentius potitent; cum id abſque ſcandalo & gravi pudicitiæ periculo difficulter fieri poſſit.

CAPUT VII.

Doceant item populum, eis diebus abſtinendum eſſe ab operibus ſervilibus, negotiatione atque mercatura; denuntiando etiam, Nos tunc prohibere auctiones publicas, teſtium auditiones, & id genus Judicialia; quamvis permittenda ſit ſobria rerum, humano uſui neceſſariarum, quæ facile conſumuntur, venditio.

XIII. De honeſtate & vita Clericorum.

DE vita & honeſtate Clericorum adeo copioſe conſtitutum eſt in Sacris Conciliis, Tridentino, & Mechlinienſi, ut nihil magnopere adjiciendum ſit, ſi eis ſerio intendatur.

Unicum illud addimus, ut otium Clerici melius vitent, atque a luſibus inhoneſtis & potationibus magis alienentur: eosdem monemus, ut ſe ſtudio & lectioni Scripturarum atque bonorum authorum tradant: præcipimusque omnibus Sacerdotibus, ut Biblia Sacra habeant, Concilium item Generale Tridentinum, atque Mechlinienſe Provinciale, Catechiſmum Tridentinum: Concilium item hoc noſtrum apud ſe haberi curent, potiſſimum Parochi noſtræ Diœceſis.

XIV. De officiis Paſtorum & Cuſtodum.

CAPUT I.

CUm autem Paſtorum officium onus ſit graviſſimum; ſolicitos eos eſſe oportet, ut illi, quantum patitur humana fragilitas, ſatisfaciant, juxta præſcripta Legis Divinæ, Canonum, & Conciliorum, potiſſimum Tridentini, & Mechlinienſis, ac noſtrum: ad quæ proinde neceſſe eſt, eos diligenter attendere.

CAPUT II.

Eis inter alia injungimus, ut ſcandaloſa crimina, exceſſus notorios, vel delicta publica, tam presbyterorum, quam Laicorum, nec non omnia & ſingula, quæ cognitioni & correctioni Eccleſiæ ſubjacent, Curiæ noſtræ promotori inſinuent, aut ſuo Decano Chriſtianitatis: ut tandem hujusmodi peccata corrigantur, & emendentur.

CAPUT III.

Item eisdem præcipimus, diligenter curare, ut in ſuis Eccleſiis ſatisfiat piis fundationibus Miſſarum, aliorumque officiorum Divinorum & eleemoſynarum.

CAPUT IV.

Proinde volumus, eos deſcribere Sacellanias ſuarum Eccleſiarum, cum oneribus, fructibus, & poſſeſſoribus earum; eamque deſcriptionem in proxima viſitatione aut convocatione tradere ſuis Decanis: ut per eos Nobis exhibeantur.

Quibus Decanis etiam per parochos denunciari volumus, quibus fundatis Miſſis, aut aliis miniſteriis non ſatisfiat: ut re ad Nos perlata, aliorum negligentiis occurramus.

CAPUT V.

Eisdem parochis præcipimus, ne pro exequiarum aut aliorum miniſteriorum juribus plus exigant, quam ex ſtatuto aut conſuetudine recepta & laudabili recipi conſuetum eſt: alioqui cum contrarium facientes, graviter ſcandalizent populum, & ordinem Sacerdotalem infamia afficiant; non permittemus, tales eſſe impunitos.

CAPUT VI.

Cum autem contigerit, eos ex antiqua & recepta conventione recipere conſtituta exequiarum jura, pro his qui extra parochialem Eccleſiam alibi ſepeliuntur; volumus eos, ne ſine officio beneficium percipiant, aut intereſſe exequiis in loco ſepulturæ, aut proprias exequias in ſuis Parochialibus celebrare Eccleſiis, inſinuando hæredibus diem & horam: ut, ſi volent, intereſſe poſſint.

CAPUT VII.

Quod vero ad Cuſtodes Parochorum Miniſtros attinet, nolumus poſthac aliquem inſtitui Cuſtodem, aut admitti ad officium Cuſtodis exercendum, qui ſit bigamus, aut tabernam, hoſpitiumve tenens, vel cauſas criminales tractans, aut officium parum honeſtum exercens: ſed talem dumtaxat, qui Clericus ſit, & actu Clericalem habitum gerat, potiſſimum cum in Templum ingreditur, & Eccleſiaſtica officia obit: quibus nonniſi cum ſuperpelliceo eum intereſſe volumus.

CAPUT VIII.

Cumque ad Cuſtodes pertineat, in Sacramentorum adminiſtratione adſtare, & reſpondere Paſtoribus, eisdemque, præſertim in pagis, Scholarum regimen committi ſoleat; decernimus, nulli permittendum exercitium officii Cuſtodis, qui non ſit provectæ ætatis, ac ut minimum annorum octodecim, & ſic inſtitutus; ut officio ſuo ſatisfacere poſſit, & Fidei articulos, ac Dominicam Orationem, ſeptem Pſalmos, & alia hujusmodi docere valeat.

CAPUT IX.

Et ut hæc certius præſtentur, volumus eum, qui ad officium Cuſtodis exercendum eſt admittendus, prius in manibus noſtris, aut Officialis noſtri, vel ſaltem Decanorum noſtrorum præſtare Juramentum, & ad fideliter exercendum ſuum officium, & reſpondendum Officiali noſtro de ſua adminiſtratione, quoties opus fuerit.

CAPUT X.

Item quoniam eorum fidei & cuſtodiæ committuntur Eccleſiarum orna-

namenta, volumus eosdem ante officii exercitium, ſufficientem in manibus Paſtoris & Magiſtrorum fabricæ dare fidejuſſionem.

XV. De Archi-Presbyteris, ſeu Decans Parochorum.

CAPUT I.

Quemadmodum Parochorum eſt, curam gerere ſuorum Parochianorum, & invigilare ſuper vita & converſatione ſubditorum ſuorum, tam Clericorum, quam Laicorum, eosque monere, docere, & conſolari, & ſe ſe paratos exhibere ad Sacramentorum, cum opus eſt, adminiſtrationem; ita Archi-Presbyterorum (qui Decani Chriſtianitatis dicuntur) eſt, curam peculiariter gerere ſuorum Parochorum, & totius Cleri. Proinde monemus eos, ut ſui officii meminerint, ſeque veros Paſtores Paſtorum exhibeant: monendo eos, conſolando, conſulendo, corripiendo, & Sacramenta eis, atque Eccleſiaſticam ſepulturam, cum opus eſt, impartiendo.

CAPUT II.

Et quoniam cum Archi-Diacono oculi ſunt Epiſcoporum, monemus eos, ut diligenter attendant ad defectus intolerandos, & ſcandaloſa crimina, quæ in ſuo Decanatu contingunt: eaque vel a ſe obſervata, vel a Paſtoribus, aut aliis ad ſe delata, Nobis; aut Curiæ noſtræ inſinuent.

CAPUT III.

Quo autem ipſi hæc perfectius præſtent, volumus, eos ſingulis annis commiſſas ſibi Parochias diligenter viſitare: inquirendo de Parochis, Cuſtodibus, Sacellanis, Magiſtris Scholæ, fabricæ, & menſæ pauperum: item de Sacramentalibus, veſtibus ſacris, aliisque cultui Divino neceſſariis: & an piis fundationibus, & beneficiorum oneribus ſatisfiat. Inſpiciendo etiam, an ædes ſacræ & Parochorum indigeant reparatione: & an obſerventur Statuta tum Generalis, & Provincialis, Conciliorum, tum noſtra eis ſuperaddita. Ipſos autem Decanos viſitabit ſuo tempore Archi-Diaconus noſter, Advocatis ad hoc aliquot Paſtoribus.

CAPUT IV.

Viſitationem autem & obſervationem defectuum factam, volumus eos in ſcriptis redigere, aſſumpto ad hoc Notario, aut ſaltem aliquo Sacerdote: eamque deſcriptionem Nobis tempeſtive exhiberi: ut ſtatum noſtræ Diœceſis plene cognoſcamus.

CAPUT V.

Ad eundem finem volumus eos bis in anno convocare omnes ſibi ſubditos Paſtores ad aliquam Eccleſiam Parochialem, ſemel ſtatim poſt Paſcha, & ſemel circa Bavonis. In qua convocatione adeſſe debent omnes, qui juſto impedimento, per literas ſignificando, non fuerint detenti.

Et jam collecti, peracto prius Miſſæ in Eccleſia officio, convenient omnes in commodum aliquem locum, in quo admonitione facta ad Statutorum obſervationem, & expoſita declaratione eorum, quæ noſtro forte nomine ſignificanda erunt, locum dabit Decanus Parochis, & ad inſinuandum defectus, ſi quos noverint: & ad exponendum querimonias, ſi quas contra ſe ſe mutuo habeant: ſtudebitque controverſias eorum componere, atque eos in concordiam adducere.

CAPUT VI.

Convivium Paſtorum deinde ſecuturum, nulla ratione volumus fieri in tabernis, idemque volumus ita moderatum eſſe, ut Paſtores nec ſumptibus, nec potu aut crapula graventur: ne qui populum ſuo exemplo & gravitate ædificare deberent, eundem ſcandalizent: a Nobis, ſi ita acciderit, puniendi, juxta delicti qualitatem.

CAPUT VII.

Et ut majori cum fructu inter ſe Paſtores conveniant, mandamus, ut deinceps extranei a Nobis non peculiariter miſſi, per quos impediri aut differri poſſet communicatio de rebus Eccleſiæ, per Decanos non convocentur aut admittantur ad menſam Paſtorum. In cujus menſæ oneribus ferendis, declaramus omnes abſentes Paſtores obligari, etiam ſi legitime ſe per literas aut Procuratorem, ſicut tenentur, excuſaverint.

Reliqua quæ ad Decanorum officicium & jura pertinent, in inſtructione ſingulis eorum privatim a Nobis danda, plenius explicabuntur.

XVI. De Gubernatoribus fabricæ, & menſæ Pauperum.

CAPUT I.

CUm Eccleſiarum, fabricæ & menſæ pauperum bona ſub Epiſcoporum cura ſint: mandamus omnibus & ſingulis Eccleſiarum & menſæ pauperum Gubernatoribus, ut quolibet anno in præſentia Decani Chriſtianitatis loci, aut ſaltem ſui parochi, rationem eorum, quorum adminiſtrationem habent & computum reddant; quem computum debite ſignatum, ad perpetuam rei memoriam, ſecure in ciſtis reponi & cuſtodiri procurent.

CAPUT II.

Item mandamus omnibus & ſingulis Gubernatoribus prædictis, ut bona Eccleſiæ pauperum vendere aut alienare non præſumant: nec deinceps in emphytheoſin aut arendam ultra novem annos dare, aut ullas commutationes de illis & cum aliis facere tentent, ſine noſtra ſpeciali licentia. Et ſi quis contravenerit, contractus ſit ipſo jure nullus, & ipſe arbitrarie puniatur.

CAPUT III.

Item quia Gubernatores prædicti bona, de quibus adminiſtrationem habent, non ſecus atque propria bona curare debent; conſtituimus & ordinamus, ut ſi quando per eorum negligentiam aut incuriam aliquam mulctam pendere, aut damnum ſentire ipſa fabrica, aut menſa pauperum deberet; eo caſu non fabrica, aut menſa pauperum damnum accipiat, aut mulctam ſolvat: ſed ipſi Gubernatores, quorum negligentia damnum provenit. Inhibentes propterea Decanis & Curatis, ne patiantur aut concedant hujusmodi damnum aut mulctam in Gubernatorum rationibus inter expoſita numerari, aut computari.

CAPUT IV.

Item injungimus iisdem Gubernatoribus, ut quandocumque Decanus aut alius nomine noſtro ad eorum Eccleſias viſitationis cauſa advenerit; ipſi ultimos computus tam menſæ pauperum, quam fabricæ, ſine ulla contradictone debite ſignatos exhibeant, & illorum ſtatum ſeu concluſum per Decanum exſcribi conſentiant.

CAPUT V.

Item mandamus, ut cum novus aliquis Magiſter fabricæ, aut menſæ pauperum delectus fuerit, juramentum fidelitatis præſente Parocho infra menſem præſtet. Quod ſi facere recuſaverit, volumus eum Nobis denuntiari, ut opportunis remediis compellatur.

XVII. De Immunitate & Libertate Eccleſiarum & Cœmiteriorum.

CAPUT I.

CUm Sacra non deceat ſæcularibus negotiis prophanari; inhibemus omnibus Nobis ſubditis, ne in Eccleſiis, Cœmiteriis, aut quibusvis locis ſacris, jus dicant: neve in eis hiſtrionum ludos, forum rerum venalium, prandia publica, luſus globorum, aut ſimiles, ulla ratione exerceant, aut exerceri permittant.

CAPUT II.

Mandamus item, Eccleſias & Cœmiteria per muros, ſepes, aut ſpinas communiri & claudi: ne vaccis, porcis, equis, aliisque ſimilibus beſtiis pateat ad illa acceſſus, aut diſſolutis hominibus pugnantibus facilis recurſus, cum prophanationis periculo. Super qua re, Magiſtris fabricæ advigilandum eſt.

CAPUT III.

Paſtoribus vero peculiariter præcipimus, ut, ſi exules, aut alios, ob immunitatem ad ſacra loca confugientes, contingat comeſſationibus ibi & conviviis vacare, aut inſolentias committere; eosdem noſtra auctoritate moneant, ut infra triduum illinc recedant: cum inſinuatione, quod niſi id fecerint cum effectu, declarabuntur privilegiis Eccleſiaſticis indigni.

CA-

CAPUT IV.

Paſtoribus item prohibemus, propter periculum ab hæreticis, excommunicatis, & uſurariis; ne ullum Parochianum nocturno tempore ad Eccleſiaſticam ſepulturam admittant, niſi mulieres puerperii, aut alios tempore peſtis: & ſi vel manifeſtum uſurarium, vel excommunicatum ibi ſepeliri contingat; ejus oſſa exhumari curent, ut extra cœmiterium ejiciantur: aut alias ipſum cœmiterium ſit interdictum.

CAPUT V.

Pro prolibus Parentum fidelium, ſine Baptiſmo decedentibus, volumus in aliqua cœmiteriorum extremitate ſeparata, locum prophanatum deputari, in quo ſolæ illæ ſecreto ſepeliantur: ut ne cum baptizatis ſepeliantur, & impediatur abuſus, ſepeliendi eas in parentum hortis, vel domibus.

XVIII. Forma Publicationis.

Præſcripta Statuta Synodalia fuerunt publicata in prima Synodo Epiſcopali Gandavenſi, per Reverendiſſ. in Chriſto Patrem, & Dominum, *D. CORNELIUM JANSENIUM*, Epiſcopum Gandavenſem, in Eccleſia Cathedrali Gandavenſi celebrata, anno Domini Milleſimo, quingenteſimo, ſeptuageſimo, (*) menſis Februarii die ſeptimo, aſſiſtentibus Dominis ac Magiſtris Clemente Crabeels, Sacræ Theologiæ Licentiato, Archi-Diacono & Officiali: Antonio ab Heetvelt, Sigilliſero, prædictæ Eccleſiæ Cathedralis Canonico: Servatio Tinctoris, Promotore: M. Joanne van Lee, U. J. Licentiato, Scriba Curiæ Gandavenſis: Luca Blommaert, ejusdem Curiæ Apparitore.

Comparente per Procuratorem Rev. Domino, D. Viglio Zuichemio, dictæ Eccleſiæ Cathedralis Præpoſito.

Præſentibus ibidem Venerabilibus Dominis, Marco Sterck, ejusdem Eccleſiæ Decano: D. ac M. Petro Dammans, U. J. Doctore, prædictæ Eccleſiæ Cathedralis Cantore, ac Præpoſito Eccleſiæ Collegiatæ Sanctæ Pharaildis: D. ac M. Jacobo Horſtio, S. Th. Doctore, dictæ Eccleſiæ Cathedralis Scholaſtico, cum reliquis de Capitulo: nec non Rev. Patre Abbate Trunchinienſi, Ordinis Præmonſtratenſis.

Priore item Monaſterii Sancti Petri, Ordinis D. Benedicti, comparente nomine Rev. Domini Abbatis dicti Monaſterii: ſimul & Deputatis Capitulorum & Eccleſiarum Collegiatarum Sanctæ Pharaildis Gandavenſis, & Beatæ Mariæ Teneramundenſis, ac pluribus Prioribus Monaſteriorum, multisque diverſorum Dominorum Eccleſiaſticorum, & temporalium Procuratoribus.

Lecta per D. ac M. Joannem David, Secretarium dicti Reverendiſſ. Domini, adſtantibus quoque Decanis Chriſtianitatis Diœceſis Gandavenſis, una cum Curatis ſuorum Decanatuum: & pluribus aliis Beneficiatis ejusdem Diœceſis, ibidem comparentibus, ad præmiſſa vocatis.

(*) Error eſt, vel hic, vel in ſubſequente mox titulo Orationis, ubi annus denotatur 1571. niſi forte ex eo fuerit hæc nata diverſitas, quod forma Publicationis ſcripta fuerit ſtylo antiquo, quo Flandri olim uſque ad annum 1577. a Paſchate annos ordiebantur: in titulo vero Orationis, quæ in prima editione non invenitur, dein recentiore manu adjecto, facta ſit anni computatio a prima die Januarii. Eundem nos titulum ſecuti, inter Synodos anni 1571. hanc Gandavenſem recenſuimus.

ORATIO

In prima Synodo Diœceſana Gandavenſi, ſub Revmo D. CORN. JANSENIO anno 1571. habita per D. ac M. PETRUM SIMONIS, (*) *Canonicum Graduatum, & Archi-Presbyterum Eccleſiæ Cathedr. Gandavenſis, deinde Iprenſium Epiſcopum.*

Poſteaquam Reverendiſſimo Domino, D. Præſuli noſtro viſum eſt, benigni Auditores, ut aliquam ad vos de more orationem haberem; & diu multumque mecum ipſe cogitaſſem, quid potiſſimum expediret, pro concione tractare: tandem illud forte Paulinum in mentem incidit: *Omnia honeſte, & ſecundum ordinem, fiant in vobis.* Quod ut occurrit, mox aliis relictis cogitationibus, pro argumento qualis-qualis orationis arripui.

Nam, de Conciliorum auctoritate diſſerere, quæ nonnullorum fortaſſe ſententia erit,

erit, ſive Oecumenica, ſeu Provincialia, ſive etiam (ut eſt illud) Diœceſana velimus, non uſque adeo magnum judicavi operæ pretium fore. Extant enim ea de re paſſim, nec pauca, nec ſane pœnitenda, cum veterum, tum etiam Neotericorum monomenta; Synodorum in Eccleſia noo modo longe utiliſſimum, verum etiam pernecceſſarium uſum eſſe.

Numquam enim inter Chriſtianos, alicujus momenti hæreſim aut ſchisma, niſi Conciliorum auctnritate oppreſſum: immo nunquam late pervagantes, alteque jactis radicibus intimis hominum animis inſitas morum ac vitæ corruptelas, niſi auctnritate interveniente Synodica extinctas, profligatasque fuiſſe, & noſtræ & ſuperioris ætatis omnis hiſtoria loquitur. Sed his in aliam opportunitatem miſſis factis, de Paulinis, quæ dixi verbis, agere in præſentiarum conſtitui.

Cum hanc ad Corinthios ſententiam Paulus præſcriberet: *Omnia honeſte, & ſecundum ordinem, fiant in vobis*, erat tum inter illos nonnihil confuſionis, in re quidem non omnino maximi momenti, ſed quæ tamen haud parum officiebat decori Eccleſiæ, ac nominis Chriſtiani. Cum enim alii Divinitus donum linguarum accepiſſent, alii munus Prophetiæ, ſeu interpretationis Divinarum literarum, alii aliud, prout varia ſunt dona Spiritus Sancti, fiebat, ut non ſatis modeſte ac decenter ſuo quisque munere uteretur. Non ſatis deferebat alter alteri, non alium alius expectabat dicendo; ſed ſimul multi in concione proferebant, quod unicuique in mentem veniebat. Dicebant ſimul, alius Romane, alius Græce, alius Aſiatice, alius aliter; adeo, ut qui in cœtum illorum ingrederentur, linguarum præſertim imperiti, audientes confuſum diverſarum vocum ſtrepitum, nihilque omnium intelligentes, inſanire eos dicerent, ut ait Paulus, ac veluti mente captos, Lymphatosque ineptire.

Mandat igitur, ut in Conventibus Eccleſiaſticis, bini dumtaxat loquantur, aut ut plurimum terni; neque id tamen ſimul, ſed per vices: neque rurſus ſoli loquantur, ſed adſit, qui quod ab illis ignota lingua dictum eſt, interpretetur populo.

Quoties, inquit, in publicum cœtum convenitis, ſuam quisque dotem ſecum adfert: alius habet canticum myſticum, quo lubet canere Deum; alius Doctrinam habet, qua poſſit ad recte inſtituendam vitam erudire; alius revelationem habet, ut eruat abſtruſa, reconditaque in Sacris Literis; alius linguæ dono præditus eſt; nihil horum faſtidiatur, ſuus unicuique dono honos & locus detur; ſed omnia conferantur in publicam utilitatem. Ac tandem univerſa concludens: *Omnia*, inquit, *honeſte, & ſecundum ordinem fiant in vobis.*

Iſtam Corinthiorum ineptam, pravamque conſuetudinem ſi quis cum noſtri ſæculi moribus conferat; aut ego vehementer fallor, aut is deprehendet, nos longe majori jure opus habere hac, ſive admonitione, ſeu præceptione Paulina: ut *honeſte omnia, & ſecundum ordinem, fiant in* nobis. Sive enim inſpiciamus ſtatus hominum, diverſaque vitæ genera; quæ dari poterit vitæ conditio, Sæcularis, aut Eccleſiaſtica, in quam non plurimum confuſionis, vitii, corruptelæ, jam olim irrepſerit? Sive oculos convertamus ad unumquemque noſtrum; quotus quisque reperietur, qui munus & functionem ſuam, ut oportet, exequatur? Et hæc cum pridem non laterent Eccleſiæ Proceres, ſtuduerunt illi quidem diu, multumque huic malo mederi, tum aliis diverſis modis, tum maxime variorum celebratione Conciliorum: quoniam ea res, præ cæteris, multum huc momenti adferre poſſe credebatur; nec abs re. Hinc primum Synodus illa Oecumenica Tridentina tantis laboribus, tot omnium expenſis coacta eſt, ac poſt decem & octo annos, plus minus, quam inchoata erat, felici exitu tandem omnibus ſuis numeris abſoluta. In qua exſtant de Fide Catholica, & morum cor-

(*) Petrus Simonis, Tiltanus, Flander, Ss. Theologiæ Licentiatus, inſigni doctrina, rara eloquentia, prudentiaque ſingulari præditus fuit: magna ob eas dotes, multo rerum uſu perpolitas, gratia valuit tum apud alios, tum præcipue apud Sereniſſimum Albertum Archi-Ducem, qui ejusdem conſilia in arduis Reipubl. negotiis non raro expetiit. Quinquennio Cortraci Parochiam rexit: Gandavi inter Cathedralis Eccleſiæ Canonicos adlectus, Pœnitentiarii, primique Archi-Presbyteri munus ita geſſit; ut anno 1585., pacatis nonnihil in Flandria Alexandri Farneſii virtute rebus, Iprenſem ad Cathedram, a Martini Rithovii obitu vacantem, evehi mereretur. Diœceſin hanc Epiſcopali ſolicitudine, curaque adminiſtravit uſque ad V. Octobris anni 1605., quo e vivis diſceſſit. Moriens, condito teſtamento; bona ſua tranſcripſit Seminario: Ingenii vero ſui monumenta, quorum non pauca manuſcriptis in Codicibus reliquit, Joanni David, ſuo quondam Paſtorali in munere apud Cortracenſes Succeſſori, dein Societatis JESU Theologo, commendavit, qui Plantinianis eadem typis evulgari curavit in folio anno 1609.
Vide *Aubert. Miræum in Elog. Belgicis. Joann. Bapt. Caſtillion. in Sacra Belgii Chronologia, & Clariſſ. Joann. Franciſc. Foppens, in Biblioth. Belgica*, edita anno 1739. ubi operum Petri Simonis Epiſcopi Catalogus exhibetur.

correctione Conſtitutiones, tum utiliſſimæ, tum Sanctiſſimæ : Ex malis nimirum moribus bonæ Leges. Huic ſuperiori anno ſucceſſit Synodus Provincialis Mechlinienſis, in qua non minus elaboratum eſt concordibus animis, ut ſuus Eccleſiæ decor tandem aliquando reſtitueretur: nec fruſtra elaboratum eſt ſane.

Verum, ne ſic quidem negotium totum confici potuit : Tantæ molis eſt, Chriſtianam condere gentem. Supereſt, ut quæ in utroque jam commemorato Concilio recte ſalubriterque decreta ſunt, hoc tertio Epiſcopali, ſeu Diœceſano, in executionem mittantur, paratamque veluti medicinam in viſcera hoc pacto trajiciamus. Ita enim natura comparatum eſſe videmus, ut a ſupremis ad inferiora, ab univerſalibus ad particularia ordo omnis, ratioque agendi deſcendat. Quod in genere omnibus dicitur, nemo id fere ſibi in particulari dictum exiſtimat.

Proinde, poſt Oecumenicam & Provincialem Synodum, Diœceſanam ſuccedere neceſſarium fuit: in qua generaliores illæ de morum cujusque honeſtate præceptiones, ſingulis applicentur, & promulgentur. Ut autem quid honeſtum ſit, paulo luculentius explicetur, & clarior habeatur intelligentia ejus, quod tanquam pro Themate orationis deſumpſimus : *Omnia honeſte, & ſecundum ordinem, fiant in vobis* ; repetendum eſt memoria, quod habet Marcus Tullius de Officiis. Primum, tantam eſſe vim ac pulchritudinem honeſti, ut, ſi ejus facies oculis cerneretur, Platone etiam auctore, mirabiles amores excitaret Sapientiæ. Deinde, ſi omnino, honeſti aliquam deſcriptionem requiritis; honeſtum id eſſe, quod decet; & quod decet, honeſtum. Qualis enim, inquit, differentia ſit, honeſti & decori, facilius intelligi, quam explanari poteſt.

Id vero maxime quemque decet, ut idem tradit Cicero, quod eſt cujusque ſuum maxime. Suum igitur quisque noſcat ingenium, ſuum ſtatum, ſuam conditionem & functionem, & mox nullo negotio perſpiciet, quid ſe deceat, quidve honeſti ab eo ratio poſtulet. Quemadmodum enim alia decent coquum aut latomum (exempli gratia) alia Senatorem & Conſulem; ſic alia vita, alii mores decent Laicum, alii Sacerdotem. Sancti, inquit, eſtote, quia Sanctus ſum ego Dominus Deus veſter; & ſeparavi vos a cæteris, ut eſſetis mei.

Quo propius aliquis ad Regem honore ac dignitate accedit; hoc eum decent mores, geſtusque meliores. Eundem in modum, quo magis quis Deo, honore, dignitateque conjungitur, eo vitam ejus convenit omni virtutum genere præ cæteris magis ſplendere. Sacerdotes proinde, quos ita hic in terris Deus evexit, ut nihil ſimile Regibus ullis, aut Monarchis conceſſerit; parum dico, ut præſtantiſſimis illis cœleſtibus Spiritibus, Angelis, Archangelisque prætulerit ; quanto intervallo decet alios homines univerſos in exercitio pietatis antevertere ? Cui enim dixit aliquando Angelorum: Accipite Spiritum Sanctum : quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt? Tanta eſt Sacerdotum dignitas, ait D. Bernardus, ut præcedat ſententia Petri ſententiam Cœli.

Id quod aliis apud Matthæum verbis Divo Petro aliquanto apertius dicitur : Tibi dabo claves Regni Cœlorum : & quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in Cœlis; & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in Cœlis.

Agnoſcite, Honorandi Patres, &, ſi dignum ducitis, Chariſſimi etiam Fratres! agnoſcite, inquam, dignitatem veſtram. Videte, in quo honoris gradu, in quo culmine celſitudinis, Divina vos ſententia collocarit. Et hoc poſteaquam diligenter etiam atque etiam perſpexeritis, attentius deinde conſiderate, quam puram atque innocuam vitam, quam integros, omnique dignos laude mores, præſtare præ aliis debeatis. Legite Levitici quartum caput : reperietis ibi ſimile prorſus idemque Sacrificium præſcriptum pro peccato Sacerdotis alicujus, & pro peccatis totius populi, vel multitudinis.

Quid hoc ſignificare putatis? Alii fortaſſe aliter id interpretabuntur, ut eſt fœcunda Scriptura Sacra, & multiplicem ſenſum admittit. Sed nobis illic ſubindicare videtur, tantum eſſe Sacerdotis alicujus peccatum coram Deo, tamque graviter illi diſplicere, quam diſplicet peccatum totius populi. Adeo bene ſcriptum alicubi ab D. Hieronymo: Non eſt facile, ſtare loco Petri, tenere locum Pauli. Et quod ille de Apoſtolis dicit, idem ſuo modo de ſeptuaginta-duobus dici poteſt; in quorum locum Sacerdotes Eccleſiæ inferiores, & ſingularum Eccleſiarum Paſtores ſuccedunt.

Pulchrum ſane & ſuave auditu eſt, plenumque honoris & dignitatis, quod de Sacerdotibus ac Paſtoribus dicitur : Vos eſtis Lux mundi: vos eſtis Sal terræ. Sed, qui hiſce titulis delectatur, debet & illud animadvertere, quod mox ſequitur : ſi Sal evanuerit, in quo ſalietur? Ad nihilum valet ultra, niſi ut mittatur foras, & conculcetur ab hominibus.

Et illud: Cui multum datum eſt, multum petetur ab eo. Proinde, nolim vos exiſtimare, ſatis eſſe, ſi plane ſimus ab ebrietate

tate omni, & crapula alieni : ſi a fœda libidine, impudicitia & fornicatione immunes: ſi avaritiam & turpem omnem quæſtum vitemus: ſi auram popularem, gloriam mundi, omnemque ambitionis ſpeciem deteſtemur: ſi otium, ignaviamque, ut vitiorum omnium matrem, ac ſeminarium, ſummo ſtudio fugiamus. Majorem perfectionem ac ſanctitatem, mihi credite, ordo noſter, dignitasque requirit; alias longe ac majores laudes poſtulat Sacerdotium.

Quas illas tandem ? Proferam ſententiam meam, quam ratio (ut audietis) mihi, & Sacrarum Literarum inſpectio ſuggerit: Ut nimirum tumultu æſtuantis Sæculi, & mundi hujus, indies magis magisque miſere peſſumeuntis, curis ac negotiis vacui, in Lege Dei meditemur die ac nocte: Ut in tantis, quæ nunc paſſim omnes ſentimus, periculis conſtituti, aſſiduis orationibus benignas, ſemperque patulas Dei aures pulſemus: Denique ut rerum humanarum velut obliti, & omnibus, quæ in terris ſunt, ſuperiores effecti, animo & cogitatione toti in Cœlo verſemur: ut illud in nobis compleatur, quod de ſe Iſaias Propheta commemorat: Nomen tuum & memoriale tuum, in deſiderio animæ meæ. Anima mea deſideravit te in nocte; ſed & ſpiritu meo, in præcordiis meis, de mane vigilabo ad te.

Atqui hoc (dicet aliquis fortaſſe) Carthuſianorum eſt, & eorum, qui Ereniticam, ut loquimur, vitam agunt. Ego vero efficiam, Auditores, ut intelligatis, id non tam ad hos pertinere, quam ad omnes, qui Sacerdotio initiati ſumus. Ut alia omittam capita, quibus Deo plerique magis etiam ſumus & peculiarius obligati:

Dicite mihi, obſecro: Annon a reliquo populo, a vulgi multitudine ſeparavit nos Dominus ? Declarant hoc verba ejus, quæ ſuperius paulo recenſui: Sancti eſtote, quoniam Sanctus ſum Ego, Dominus Deus veſter; & ſeparavi vos a cæteris, ut eſſetis mei. Idem & res ipſa loquitur. A populo autem omni, & vulgo Laicorum, exigere Deum, ut crapulam, ebrietatem, avaritiam, iracundiam vitent, ſupervacaneum eſſet, opinor, argumentis velle docere. Nam nec adulteri, inquit Paulus, nec fornicarii, nec avari, nec ebrioſi, Regnum Dei poſſidebunt.

Niſi igitur hoc, quod dixi, egerimus, ut tumultu & curis mundi omnibus liberi, uni Deo, cui ſemel totos nos conſecravimus, noctesque, diesque vivamus ; qua quæſo in re populum ſuperabimus? Merito enim nos graviter pudere oporteret, illis vitæ ſanctimonia pares tantummodo eſſe, quibus tam immenſo intervallo, honore, gradu, dignitate, opibusque præcellimus.

Neque vero craſſa illa duntaxat, quæ jam meminit, vitia, Apoſtolus deteſtatur in plebe; ſed vult inſuper eo illos uſque contendere, ut non admittant vel μωρολογίαν, aut εὐτραπελίαν, hoc eſt, vanos, facetosve ſermones: interpres vertit, ſtultiloquium & ſcurrilitatem. Quanquam enim εὐτραπελία & facetia, in bonam juxta & malam partem accipiantur; Apoſtolus tamen ibi de inepta & ſcurrili urbanitate proprie loquitur. Idque, velut his verbis: Volo vos in conſeſſibus, & in conviviis veſtris Chriſtum Salvatorem, & beneficia ejus ſonare, non ea, quæ ſtulta ſunt, inepta, ridicula, quoquo modo ſcurrilia: ea enim indigna ſunt Chriſtianis. Locus eſt ad Epheſios quinto Capite.

Si ad hæc & tanta plebem Chriſtianam hortatur Apoſtolus ; quid nos decet facere? Nos inquam, qui tanto, ut diximus, gradu a plebe dividimur ? Olim Dominus noſter novellis Chriſtianis dicebat : Niſi abuodaverit juſtitia veſtra, plusquam Scribarum & Phariſæorum ; non intrabitis in Regnum Cœlorum.

Quid ſi nobis nunc Sacerdotibus , aut Canonicis dicat ; Niſi abundaverit Juſtitia veſtra, plusquam Sæcularium & Laicorum, non intrabitis in Regnum Cœlorum ; An eum aliquis noſtrum exiſtimet, abs re ſine cauſa id eſſe dicturum ? Inter Sæculares , inquit D. Bernardus , nugæ , nugæ ſunt ; in ore vero Sacerdotis, blaſphemiæ ſunt. Conſecraſti os tuum Evangelio : talibus jam aperire illicitum, aſſueſcere ſacrilegum. Labia, ait , Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam : & legem requirunt ex ore ejus : non nugas profecto, aut fabulas. Verbum ſcurrile, quod faceti, urbanive nomioe colorant , non ſufficit peregrinari ab ore; procul ab aure relegandum. Hæc ille.

Jam ſi Orationem ad alteram functionis noſtræ partem velimus convertere ; Deum immortalem , quanta hinc nobis incumbit præ aliis Sanctimoniæ cura! Hac enim altera vel maxime ratione disjuncti ſumus a populo, quod poteſtate ſumus præditi conſecrandi & offerendi Corpus & Sanguinem Domini. Nobis peculiariter, non aliis dictum eſt: Huc facite in meam commemorationem. Hoc eſt , benedicite, conſecrate , offerte, edite, diſtribuite Corpus meum, ut me jam primum feciſſe vidiſtis.

Quæſo, Dilectiſſimi Fratres, ſi intelligitis, quid hæc ſint ; non exiſtimatis, dum hæc facitis, & tractatis, inter mortales verſari, vel in terra peritura conſiſtere? Annon potius e veſtigio , nudo animo , puraque mente, ea conſpicere, quæ in Cœlis ſunt, & quadamtenus ea quoque guſtare , quæ nec oculus vidit , nec auris audivit, nec in cor homi-

hominis aſcenderunt? Hæc ſententia eſt profecto magni illius Chryſoſtomi libro ſexto de Sacerdotio. Quos libros omni laude ſuperiores, & pluſquam aureos, utinam Sacerdotes, & Paſtores præcipue omnes, diligenter evolverent; ut officii ſui dignitatem inæſtimabilem, & quæ eo pertinent, omnia cognoſcere, ut oportet, atque intelligere diſcerent.

Sed redeamus ad tremenda, quæ nobis Divina auctoritate ſunt commiſſa, Myſteria. Si non ſatis exploratum haberis, quantam a nobis iſthæc vitæ puritatem, Sanctimoniam, perfectionem requirant; uno id dumtaxat argumento, ut intelligatis, efficiam. Iſaias Propheta, Chriſti Salvatoris noſtri gloriam videns, ut Joannes Evangeliſta refert, ita concionatur: Vidi Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum & elevatum: & plena erat omnis terra gloria ejus; & ea quæ ſub ipſo erant, replebant Templum. Seraphim ſtabant ſubter illud: ſex alæ uni, & ſex alæ alteri: duabus tegebant faciem ſuam, & duabus velabant pedes ſuos, & duabus volabant. Et clamabant alter ad alterum, & dicebant: Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus exercituum: plena eſt omnis terra gloria ejus. Et commota ſunt ſuperliminaria cardinum a voce clamantis; & domus repleta eſt fumo.

Quanta eſt hæc Majeſtas! nimirum, quam ſupremi illi Angelorum omnium Seraphim intuentes, faciem & pedes ſuos obvelant alis, præ reverentia; indignos ſe reputantes, qui tantæ aſſiſtant gloriæ. Atqui hujus, de quo tanta dicuntur, verum ac vivum Corpus quotidie in Sacro Altari Sacerdotes ſacrificant. Quanto igitur hos in ordine collocabimus? aut, quam ab iis vitæ puritatem, religionemque exigemus? Iſaias Propheta, cum Dominum Jeſum illa in Majeſtate & gloria cerneret, Cœleſteſque illos, ac ter maximos Spiritus illi adſtare, pudoris, timoris, tremoriſque pleniſſimos, denique ad illorum dulciſſimum concentum, Cœlum terramque moveri; vehementer quidem ſe illis conjungere geſtiebat, unaque cum eis decantare, Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus exercituum; ſed mentis ſibi conſcius non ſatis perpurgatæ, tentare id formidabat. Unde & triſtis ſubjungit: Væ mihi, quia tacui! quaſi diceret: O miſerum me & infelicem, qui tanta in lætitia ipſe mihi debui ſilentium imperare; cui laudes illas Dei non licuit propriæ quoque vocis acceſſione promovere, & pars aliqua fieri illius ſuaviſſimi Chori! Cauſam autem, cur id ſibi exiſtimaverit non licere, ſubjungit: Quia, inquit, vir pollutis labiis ego ſum.

Et ſi ulterius, unde illi fuèrint labia hæc polluta, perquiras; In medio, ait, populi, polluta labia habentis, ego habito. Ergo non tam ſuo, quam polluti, cum quo verſabatur, populi vitio, ut fit, pollutionis ac nævorum nonnihil contraxerat. Hoc ſi tantum indignum reddebat laude Dei, ut τρισάγιον illud cum Angelis canere minus auderet; quanta oportet eſſe præditum puritate eum, qui non cum Seraphim modo Sanctus, Sanctus, Sanctus decantet; verum illa etiam ore ſuo verba pronuntiet: Hoc eſt Corpus meum; quæ nulli omnium Angelorum proferre datum eſt? quæque dum a Sacerdote ex Chriſti Domini noſtri præſcripto proferuntur, tremunt nimia præ reverentia & admiratione Angeli univerſi. Quæſo, num ſatis ſuperque eſſe arbitramur, ſi tantæ rei Miniſtri, a crapula, ebrietate, impudicitia, avaritia, cæteriſque id genus craſſis, vulgaribuſque delictis abſtineant? Nonne ad Angelicam puritatem quam proxime accedere convenit? Immo illam potius aut exæquare, aut, ſi fieri poſſit, etiam ſuperare, quando illud eis committitur, quod nulli omnino Angelorum?

In veteri lege de Sacerdotibus ſcriptum eſt: Anima polluta, quæ ederit de carnibus hoſtiæ pacificorum, quæ oblata eſt Domino, peribit de populis ſuis. Et alibi: Omnis, qui habuerit maculam de ſemine Aaron Sacerdotis, non accedet offerre hoſtiam Domino, nec panes Deo ſuo. Denique rationem reddens Omnipotens Deus, quamobrem a Leviticis Sacerdotibus eximiam quamdam corporis atque animæ puritatem, ac peculiarem præ aliis Sanctitatem poſtulet: Incenſum, inquit, Domini, & panes Dei ſui offerunt; & ideo Sancti erunt. Quid eum igitur exiſtimatis de nobis dicturum fuiſſe, qui non panem offerimus, ſed ipſummet, quantus-quantus eſt, Dominum Deum? vel, ſi panem vultis, (nam eam locutionem non omnino aſpernantur Scripturæ) certe non illum panem, qui de terra educicitur, ſed qui de Cœlo e ſinu Patris deſcendit, & dat vitam mundo.

Et hactenus quidem ſatis a nobis, opinor, pro temporis brevitate demonſtratum, quam vitæ honeſtatem requirat Deus a Sacerdotibus & Paſtoribus; ſeu, quid eos peculiariter deceat, juxta Paulinam illam ſententiam, quam explicandam ſumpſimus: *Omnia honeſte, & ſecundum ordinem fiant in vobis.* Nam, uti ex Cicerone oſtendimus, Quod honeſtum eſt, decet; & quod decet, honeſtum eſt. Reliquum eſt, ut de ordine nonnihil adjiciamus: quandoquidem eadem illa ſententia duo dicit (ut auditis) Apoſtolus; *Omnia honeſte, & ſecundum ordinem* fiant in vobis. Tametſi enim hæc fere ſe mutuo conſequantur, ut qui per omnia honeſte agit, is rectum ſervet ordinem, & e converſo;

 diver-

diverſam tamen ambo tractationem admittunt, dicendique de ſe aliam atque aliam materiam ſubminiſtrant.

Ordo in omni re adeo multum valet, ut eo ſublato, nihil uſquam aut fieri, aut dici recte poſſit. Ex quo Natura, ſeu Deus potius, naturæ auctor, dum totam mundi hujus molem digereret, nihil habuit antiquius, quam ut omnia in numero, pondere, & menſura diſponeret: quibus verbis Scriptura ordinem declaravit. Cumque in toto hoc univerſo nihil carius, nihilque pretioſius habeat Eccleſia ſua, ſeu fidelium ſocietate, in illa nihil prius inſtituit, nihil fecit magis obvium, nihil docuit evidentius, quam certo, perpetuo, atque indiſſolubili ordine debere conſtare; uti nullus alius conventus, nulla humana ſocietas, immo nulla prorſus vita mortalium eſſe, aut ſubſiſtere ſine ordine poteſt.

Quam rem, ceu pulcherrimam, & præclariſſimam, ſæpe inculcat, libenterque commemorat D. Paulus. Ad Epheſios 4. Capite: Ipſe, inquit, dedit quosdam quidem Apoſtolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangeliſtas, alios autem Paſtores & Doctores, ad conſummationem Sanctorum, in opus miniſterii, in ædificationem Corporis Chriſti; donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionis Filii Dei, in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti. Hic & Ordinem Eccleſiæ audius, & Ordinis rationem. Verum, ſi amplius aliquid de hujus neceſſitate Ordinis lubet intelligere, advertite quæ ſequuntur. Ut jam, inquit, non ſimus parvuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ, in nequitia hominum, in aſtutia ad circumventionem erroris; veritatem autem facientes; in charitate creſcamus in illo, per omnia, qui eſt caput Chriſtus. Ex quo totum corpus compactum & connexum, per omnem juncturam ſubminiſtrationis, ſecundum operationem, in menſuram uniuscujusque membri, augmentum corporis facit in ædificationem ſui, in charitate. Hæc ibi. Ad Romanos vero duodecimo, & prioris ad Corinthios itidem duodecimo Capite, aptiſſimam ſimilitudinem membrorum humani corporis, quam obiter hic attigit, ad hujus Ordinis decorem, neceſſitatemque declarandam, fuſe & perelegantet explanat. Juverit autem ad majorem hujus rei guſtum, & pleniorem capiendam intelligentiam, ſi obſervemus non illam modo Eccleſiaſticam Hierarchiam, quæ tota fere in actione verſatur, ad quam Paulus dumtaxat reſpexiſſe videtur; ſed illam etiam, quæ meditationi ſacræ & contemplationi addicta eſt: hoc eſt, Religionem Monaſticam; eamque variam quidem, ac diverſi generis, prout aliis, aliisque viis eſt, ad eamdem metam pertingere; ſed quæ omnis tamen mirifice conducit ad ornamentum & decorem Ordinis Eccleſiaſtici: Ut qui hæc omnia, totiusque Eccleſiæ ordinatiſſimum ſtatum, ſeria mentis intentione conſideret, non poſſit non, conſiderando cum Salomone exclamare: Quæ eſt iſta, quæ progreditur, quaſi aurora, pulchra ut Luna, electa ut Sol, terribilis ut caſtrorum acies ordinata?

Hic ſinguli ſuum habent locum, gradum, ordinem, ſtationem, pro ſua quisque conditione. Unum eſt tantummodo neceſſarium, ut ſuam quisque ſtationem, quam Dei benignitate nactus eſt, noverit, ac tueatur. Primum enim eſt, noſſe, quo loco ſis in Eccleſia, quidve ad te proprie pertineat: proximum, præſtare, quod noveris. Ne alioqui Athenienſibus ſimus ſimiles, de quibus olim non ſine probro dici ſolebat, noviſſe eos præclare, quid rectum ſit; ſed præſtare nolle: quod Cicero libro primo de Officiis teſtatur. Qui ordinatiſſimam hanc Eccleſiæ diſpoſitionem non videt, plusquam cœcus eſt: qui videt, & non demiratur, ſtupidus: qui miratur tantum, non etiam ſequitur, nec vitam ſuam ad illam componere nititur; malus, & tanquam neceſſarii, omniumque decentiſſimi ordinis contemptor ac violator, multa caſtigatione digniſſimus.

Quemadmodum enim Miles quispiam, cujuscunque tandem ordinis ſit, ſi ſuum non præſtat officium, perturbare ordinem militarem convincitur, ſæpeque propter leve alioquio delictum, ordinis ac diſciplinæ conſervandæ gratia, ſeveriſſime Ducis baculo caſtigatur, interdum quoque in crucem agitur: ita Chriſtianus, cujusvis conditionis, ſi ſecus vivit, atque ordo ejus & conditio poſtulat; vitiat ac dehoneſtat Ordinem Eccleſiaſticum, quovis militari præſtantiorem. Divus ille Dionyſius Areopagita, Pauli diſcipulus, qui Diviniſſimos Libros de Cœleſti & Eccleſiaſtica Hierarchia conſcripſit, erudite illud, ut omnia, prodidit: Ad hoc Divinæ diſpenſationis proviſione, gradus diverſos, ordinesque diſtinctos, eſſe conſtitutos in humanis rebus, ut, dum reverentiam inferiores ſuperioribus exhiberent, & viciſſim iſti illis officia dilectionis, neceſſariæque gubernationis impenderent, una concordiæ fieret ex diverſitate connexio, & recte officiorum gereretur adminiſtratio ſingulorum. Neque enim univerſitas, inquit, alia potuit ratione conſiſtere, niſi hujusmodi eam magnus differentiæ ordo ſervaret. Quod vero creatura in una eademque qualitate vivere non poteſt, Cœleſtis militiæ nos exemplum inſtituit: in qua dum ſunt Angeli, ſunt & Archangeli; liquet, quia non æquales ſunt, ſed poteſtate & ordine differunt alter ab altero.

tero. Si ergo inter eos, qui ſine peccato ſunt, conſtat, iſtam eſſe diſtinctionem; quis hominum abnuat, huic ſe libenter diſpoſitioni ſubmittere? Hinc enim & pax & charitas mutua ſe vice complectuntur, & manet firma concordiæ in alterna, & Deo placita dilectione ſinceritas. Hæc magnus ille Dionyſius.

Quam eſſet jucundum, Auditores, & præclarum ſpectaculum, ſi nos ſaltem Eccleſiaſtici, & primi Ordinis homines, (ut Laicos, plebejosque prætercam) ſuum quisque munus & functionem ex animo laboraremus præſtare! Si, inquam, Paſtores, quæ Paſtorum ſunt: ſi Canonici, quæ ad eos ex officio pertinent: ſi Religioſi, ad quæ regula eos, quam profitentur, aſtringit; non perfunctorie, ſed ſerio tandem aliquando exequerentur. Quam prudenter nobis ipſi conſuleremus omnes! quam feliciter ſuccederet res Chriſtiana! quam cito novam videremus Eccleſiæ faciem! quam brevi florerent omnia! Nunc (proh dolor) plerique omnes bis in ordinem hunc peccamus graviſſime. Nam & proprium officium fere negligimus, & in aliorum excutiendo, carpendoque, ſumus ſupra modum proclives, & curioſi.

Pudet dicere, quam procul extra ordinem receſſerimus univerſi. Manus ſui oblita, quid oculus agat, inquirit. Oculus ſimiliter, a ſemetipſo velut avertens obtutum, quid manus, quid pes, quid lingua rerum gerat, examinat. O monſtra, o ordinem rerum inverſum! Quam male in nos quadrat id, de quo Sponſa Chriſti in myſtico illo cantico tantopere in Domino gloriatur, dicens: Ordinavit in me charitatem! Optabat olim D. Bernardus (quando hujus viri verbis uti ſemel cœpimus) Utinam, inquiens, in me Dominus Jeſus tantillum ordinet charitatis, quod dedit, ut ſic mihi curæ ſint univerſa, quæ ſunt ipſius; ut tamen, quod mei potiſſimum propoſiti, ſeu officii eſſe conſtiterit, ante omnia curem! Votum ſane maxime omnium ſalutiferum: ſed quod, ut diximus, animos plerorumque noſtrum parum ſollicitat. Et hinc illæ, ut ajunt, lacrymæ. Quamdiu ſiquidem ſuo quisque fideliter ordine ſtetit, ſuo cum modeſtia functus eſt munere, ſua fuit conditione contentus: quamdiu non invidit alter alteri meliorem fortunam, non alius alium lividus oderat; recte in Eccleſia omnia gerebantur, beneque erat omnibus: Non magnopere erat opus, vel Præceptionibus, vel Decretis novis, non Legibus, non Conciliis. Juſto enim non eſt Lex poſita, inquit Apoſtolus; nec eſt opus.

Idipſum dicebant, idipſum ſentiebant, idipſum ſapiebant, idipſum docebant, idipſum agebant omnes: ut facile Civitatem agnoſceres, cujus participatio in idipſum. Sive, ut alius ex Hebræo quidam clarius & ſignificantius vertit: Cujus cives amabili concordia in unum coëunt, illamque ordinatiſſimam & ſuaviſſimam ſocietatem faciunt, de qua dicitur: Ecce, quam bonum, & quam jucundum, habitare fratres in unum! At ſimul atque ſuam quisque cœpit gloriam quærere, ſuum commodum ſectari, ſuo illuſtrando nomini, ſuæ quoquo modo augendæ ditioni ſtudere: cum, inquam, & ſæcularis Poteſtas Eccleſiaſticam pro viribus opprimere; & Eccleſiaſtica ſæculari non ſatis modeſte ac civiliter, ut oportebat, imperare; adeoque jam nemo non ſui immemor eſſe cœpit ordinis, gradus, officii, & dignitatis, quam in Eccleſia obtineret; non modo omnis ille confeſtim Eccleſiæ decor evanuit; ſed velut agmine facto, errorum, ſcelerum, corruptelarum, & vitiorum omne genus ſentina ſe in illam effudit, uti in hodiernum diem nemo noſtrum non experitur.

Quare ut orationem contraham, ſi ad illa, quæ amiſimus, bona tamquam poſtliminio redire velimus: ſi juvat, ad excuſſam dudum e manibus felicitatem aſpirare, ad priſtinamque noſtram, & Eccleſiæ gloriam, procul a tergo relictam, interdum reſpicere; ad ordinem cuique ſuum & ſtationem eſt redeundum. Videndum, quo loco ſis in Eccleſia, quod geras munus, qua ſis conditione; & enitendum omni ſtudio, ut officio tuo & vocationi ex animo ſatisfacias.

Non magnum eſt, vocari Paſtorem aut Sacerdotem; ſed vivere. Non magnopere laudabile, dici Canonicum; ſed præſtare. Non admodum Deo gratum, profiteri Monachum aut Religioſum; ſed eſſe. Qui ſubditi ſunt, cum omni reverentia obediant Præpoſitis ſuis: nec merita perſonarum, ſed officia conſiderantes, debitum illis honorem dependant: quandoquidem obedientia primarium vinculum & veluti nervus eſt Ordinis Eccleſiaſtici. Audiant Apoſtolum, graviſſimis intonantem verbis: Obedite Præpoſitis veſtris, & ſubjacete eis: ipſi enim pervigilant, quaſi rationem reddituri pro animabus veſtris: ut cum gaudio hoc faciant, & non gementes: Hoc enim non expedit vobis. Quam bene urget, quam graviter interminatur, quam ſignificanter explicat omnia!

At quia pondus ſingulorum verborum patheticæ hujus ſententiæ ſuperiori oratione diſcuſſimus; cætera quoad ſubditos, hic miſſa faciemus. Verum & ipſi Superiores viciſſim, ſui quoque officii memores, non indignos ſe præbeant eo, quo perfunguntur, miniſterio.

Benig-

Benignitate ac manſuetudine animos ſibi ſudditorum concilient, atque ita ſevere clementes, & clementer ſeveri eſſe noverint, ut & timeri pariter ſe ſe faciant, & amari. Talem quisque gerat curam ſibi commiſſi gregis, tamquam diſtrictiſſimo Judici de illis omnibus exactam ſemel rationem redditurus: tamquam de cujus manibus requiretur, juxta Prophetam, ſi quis forte ex illis ipſorum culpa perierit.

Sic, ſic demum *honeſte omnia*, & *ſecundum ordinem* fient in Nobis. Non ferunt profecto hæc tempora longiorem cunctationem. Itaque jam jam unusquisque (quod & in Concilio Provinciali Mechlinienſi me dicere memini) a ſe ipſo antiquorum & ſalubrium quorumcumque Canonum executionem incipiat: nec diutius alii in alios, puerorum inſenſatorum more rejiciamus. Non diutius verbis, ceremoniis & profeſſione ſola ſimus pii, ſed rebus. Nunquam licuit Miniſtris Eccleſiæ deſidia torpere, aut omnino ſic vitam inſtituere, ut mores a Sancta Profeſſione diſſideant.

Sed potuit fortaſſe olim Eccleſia, cum robore ſuo, ſatitate, gloria, copiaque floreret, ejusmodi quoquo pacto tolerare: nunc autem ſic deformata, afflicta, imminuta, fracta, dejecta, prorſus non fert amplius inutiles, ignavosque Miniſtros. Quamquam haud ſcio, an ſint digni Miniſtri Eccleſiæ nomine, qui vitam otio tranſigunt, ut alia taceam vitia otio graviora. Qui, ut Propheta Amos inquit, ſicut David putant ſe habere vaſa Cantici, bibentes vinum in phialis, & optimo unguento deliburi, & nihil patiuntur ſuper contritione Joſeph. Hoc eſt, qui indoleſcunt malis proximi, non miſerentur, non ſuccurrunt laboranti Eccleſiæ: quos nulla tangit cura communis calamitatis: qui ita ſuaviter indulgent genio, ſic in utramque aurem ſecuri dormiunt; tamquam nihil ad eos pertineret aliorum afflictio: quaſi eos parum aut nihil concerneret propioquorum ipſorum, vicinorum, patriæ communis, immo totius pœne Eccleſiæ, miſeria ac ruina. Sed quid ego hæc, vera quidem, attamen triſtia admodum & deploranda, commemoro? Quin potius vos una mecum, ut poſſum, exſtimulo, ut longum & perpetuum vale præteritis dicentes erroribus, in rectam pariter omnes viam feramur? & quæ retro ſunt, cum Apoſtolo obliviſcentes omnium, ad ea, quæ priora ſunt, extendamus nos-ipſos.

Si enim ex animo tandem aliquando nosmet convertere velimus ad recta, ſanaque conſilia; non tam procul adhuc a nobis aufugit, quod alias dixi, Divini numinis favor, quin ad hunc ſerium conatum facile ſit rediturus. Pax, Reipublicæ ſalus & proſperitas, ſincera animorum conjunctio, ſecundus negotiationis ſucceſſus, & quibus præterea ſolemus beatam vitam metiri, quæ priſci homines aurea Sæcula nominabant, una cum Pietate & Timore Dei a nobis procul dubio avolarunt. Hæc ſi colere iterum & amare incipimus, illico illa recurrent omnia. Non tam implacabiliter in nos Deus iræ ſuæ furorem accendit, cui proprium eſt miſereri ſemper & parcere, ut non ſit non remoturus a nobis ultionem ſuam; ſi modo nos ſincere, atque ex toto corde, ut ipſe loquitur atque deſiderat, viderit ad ſe eſſe converſos. Præceſſit diſciplina, ſequetur & venia. Utque verbis glorioſi Martyris Cypriani concludam: Si nos Dominus viderit humiles & quietos, ſi ad nos invicem copulatos, ſi circa iram ipſius timidos, ſi præſenti tribulatione correctos, emendatosque conſpexerit; tutos protinus ab inimici infeſtationibus exhibebit.

F I N I S.

Ex edit. ſecunda Gandavenſi typis Gisleni Manilii, quam Adm. Rev. & Clariſſ. D. J. Goyers, Paſtor in Humelghem, nobiscum communicavit.

SYNO-

SYNODUS OSNABRUGENSIS
DIOECESANA
Eodem Anno Chriſti MDLXXI.

Feria 3tia poſt Dominicam, *Oculi.*

SUB ILLUSTRISSIMO AC REVERENDISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
D. JOANNE COMITE DE HOYA,
OSNABRUGENSIS, MONASTERIENSIS, AC PADERBORNENSIS ECCLESIARUM EPISCOPO.

Ubi promulgatur SS. Concilium Tridentinum.

NOTATIO de SYNODO OSNABRUGENSI Anni 1570.

Retulimus ſupra ad annum 1570. pag. 602. Revmi Joannis de Hoya Decretum, ad Officialem ſuum Osnabrugenſem datum, de Synodo bis quolibet anno celebranda, prout illud extat apud *Lunigium, Spicileg. Eccleſ. Tom. II.* unde deſcripſimus. Sed prætermiſſum ibi, forte quia nondum viderat, a Lunigio fuit Mandatum Officialis Osnabrugenſis, quo, ut Epiſcopi ſui voluntati obtemperaret, Clerum univerſum, Ordinariæ Jurisdictioni Diœceſanæ ſubditum, ad Synodum feria 3. poſt Dominicam *Oculi*, in 28., ſeu ultimam Februarii diem incidente, celebrandam evocavit, ſingulosque in eadem comparere juſſit, ſub ſexaginta florenorum aureorum pœna. Reperi illud, ſed ſerius, prioribus foliis jam impreſſis, in oblato mihi codice Synodorum Osnabrugenſium, juſſu Illmi & Revmi Franciſci Guilielmi Comitis de Wartenberg, Epiſcopi Osnabrugenſis LIX., elegantibus Typis Jodoci Kalckovii Colonienſis editarum: quod mox ſubjungam.

Synodum tunc (anno nimirum 1570. die 28. Februarii) fuiſſe celebratam, præterquam, quod mulctæ ab Officiali dictatæ magnitudo perſuadeat, patet ex laudato Codice Synodorum Osnabrugenſium, in quo pag. 183. hic Titulus legitur: *Synodus Diœceſana Osnabrugenſis, habita anno MDLXX. Feria 3tia poſt Dominicam* Oculi &c. In actis tamen ibidem ſubjectis nihil aliud continetur, niſi ipſum illud, de quo dixi Joannis Hojani Decretum ad Officialem Osnabrugenſem, & annexum illi, quod ſequitur:

MANDATUM
OFFICIALIS OSNABRUGENSIS,

Quo Clerum univerſum, Epiſcopali Jurisdictioni ſubjectum, in Synodo Feria 3tia poſt Dominicam OCULI *Osnabrugi celebranda, comparere jubet ſub pœna ſexaginta florenorum aureorum.*

Cum itaque altememorati Clementiſſimi noſtri Principis, ac Domini gratioſiſſimis Mandatis parere obedientiſſime oporteat, prout id ſpecialiter Nobis incumbit; Mandamus omnibus & ſingulis prætactis Prælatis, Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Collegiatarum Decanis, Parochialium Eccleſiarum Paſtoribus, Capellarum, Oratoriorum, Divinorumque Rectoribus, curatis, & non curatis, Presbyteris, & quibuscunque Status Eccleſiaſtici perſonis, quorumvis Monaſteriorum, Collegiorum, Paſtoratuum, Capellarumque Præſidibus, aut alias Ordinariæ Diœceſanæ Jurisdictioni ſubditis, aut quomodolibet ſubjectis: Et volumus (prout omnes & ſingulos in ſpecie & in genere hiſce publicis patentibus, ſub pœna ſexaginta aureorum florenorum Rhenenſium, altememorati Principis ac Domini noſtri Fiſco applicandorum, nec non ſub pœnis aliis, ordinariis & Canonicis, transgreſſoribus ſine

ſine ullo reſpectu imponendis,monemus & requirimus) iisque ſerio præcipimus, ut omnes & ſinguli ſecundum antiquam & immemorialem hujus Oſnabrugenſis Diœceſis laudabilem obſervantiam, feria tertia poſt inſtantem Dominicam *Oculi*, quæ incidit in vigeſimam octavam, quæ ultima ejusdem eſt, menſis Februarii, in majori aula Capitulari Summæ Ædis Oſnabrugi, ad horam octavam Matutinam, ut & alias ſubſequentibus annis, ſtatis temporibus, ordine a Majoribus noſtris accepto, ac etiam vigore præinſerti ſpecialiſſimi Mandati altememorati laudatiſſimi noſtri Principis, ac Clementiſſimi Domini, infallibiliter, obedienterque, ſepoſita omni excuſatione, ut bonos Prælatos, ac Paſtores decet, compareatis, Orationibus, tractationibusque Synodalibus frequentes interſitis, Juſtitialia,ad quæ ab antiquo tenemini, pendatis, & ea denique præſtetis, ad quæ vos obligant Statuta Synodalia, & Diœceſis utilitas ac incrementum. Quod ſi autem contra omnem conceptam ſpem, unus, pluresve Paternis hiſce ſalutaribus ac Clementiſſimis noſtri Illuſtriſſimi Principis monitionibus,ac huic pœnali Mandato debite non paruerit, refractarie ſe eis oppoſuerit, eaque inexcuſabili ſua emanſione contempſerit, ac perſonaliter ſe tempore ordinato, quotannis in Synodo conſueta non ſtiterit, Orationibus, tractationibusque Synodalibus non interfuerit, ſed econtra ab iis ſe ſe in vilipendium inexcuſabiliter abſentaverit;

Nos prænominatus Officialis contra talem, talesve, quotquot refractarii reperti fuerint, ſecundum contenta Epiſcopalis Mandati, ſecundum Conſtitutiones Canonicas, & prout in ſimilibus Canonice procedi conſuevit, ſerio & ſummarie, ulterioribus declaratoriis, ad valvas Eccleſiæ Cathedralis Oſnabrugi affigendis, procedemus, eum vel eos, tanquam refractarie & publice inobedientem, inobedientesve, in prætactam mulctam ſexaginta florenorum aureorum Rhenenſium, aliasque Juris Canonici pœnas, vigore Statutorum Synodalium, incidiſſe declarabimus & condemnabimus; atque ad realem pœnarum earum ſolutionem, via executiva, tenore præinſerti ſæpememorati Clementiſſimi Epiſcopalis Mandati,& authoritate etiam competentis Nobis jurisdictionis, absque ullo perſonarum reſpectu, conſtringi procurabimus. Secundum quæ quisque ſe ſe dirigere ſciat.

Et Nos Officialis prænominatus, pro certiori hujus ſæpius laudati Epiſcopalis Clementiſſimi Mandati intimatione, hoc noſtrum pœnale Mandatum per infra nominatum noſtrum Notarium expediri fecimus,& manus noſtræ ſubſcriptione roboravimus, ac majori noſtri Officialatus Sigillo ſcienter ſigillari & communiri juſſimus. Datum Oſnabrugi feria ſecunda poſt Dominicam *Invocavit:* quæ fuit XIII. dies menſis Februarii, Anno Salvatoris noſtri Jesu Chriſti MDLXX.

Infra ſcriptum:
Ex ſpeciali Mandato antememorati Domini Officialis

Ego Chriſtianus Praſſe, publicus Notarius, præſens Mandatum manu propria ſcripſi & ſubſcripſi.

ACTA SYNODI DIOECESANÆ OSNABRUGENSIS Anni MDLXXI.

MANDATUM

D. JOANNIS, EPISCOPI OSNABRUGENSIS, AD OFFICIALEM CURIÆ SUÆ EPISCOPALIS, De promulgando Concilio Tridentino.

JOANNES, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA EPISCOPUS OSNABRUGENSIS, MONASTERIENSIS, ET PADERBORNENSIS, COMES DE HOYA.

HONORABILIS ET SINCERE NOBIS DILECTE!

CUm non ſine maximo animi noſtri mœrore intellexerimus, jam dudum varias erroneas, & orthodoxæ noſtræ Religioni contrarias, etiam in punctis

ctis fidei paſſim a Paſtoribus præcipue per hanc noſtram Diœceſim Oſnabrugenſem doceri opiniones, easque in rudi & ſimplici populo perinicioſiſſime diſſeminari: cauſam vero hujus mali inde vel maxime profluxiſſe adverterimus, quod rudibus & indoctis plerumque Paſtoribus certa & aperta ad ſalutem ſcitu neceſſariorum Chriſtianæ veritatis articulorum, breviter comprehenſa, ac typis divulgata methodus (ſecundum quam pede inoffenſo & ſe, & ſuos ſimplices ſubditos dirigant) ubique fere defuerit: & hoc quidem per incuriam eorum, qui, licet in ſpecula vigilantiæ Epiſcopalis conſtituti fuerant, hiſce tamen malis hactenus, imo in hoc uſque tempus inexcuſabili torpore indormierunt.

Nos itaque pro officio noſtro paſtorali, damnatis illis dogmatibus tandem aliquando per Dei gratiam finem imponere ſatagentes, nec non incorrigibiles hujusmodi paſtores (cum nulla, proh dolor! in iis amplius ſanæ reductionis ſpes ſuperſit) privari omnino volentes, Sacroſanctam Generalem & Oecumenicam, non ita pridem feliciter, opitulante Domino, concluſam Tridentinam Synodum, nec non ab eadem Synodo præſcriptum Catholicum & orthodoxum Catechiſmum, utpote in quo invariata Chriſtiana, Romana, Catholica Religio ordinate, fundamentaliter & integre tradita continetur, quemque propterea prima die imprimi curabimus, obſervari per dictam noſtram Oſnabrugenſem Diœceſim volumus.

Ne autem paſtores, tanquam hujus noſtræ Decretæ reſolutionis ignari, ullam habeant prætendere excuſationem; hiſce clementiſſime tibi committimus & mandamus, ut hanc noſtræ mentis intentionem in hac proxime inſtanti vernali & conſueta Synodo, in præſentia Archi-Diaconorum, cum prælectione hujus noſtri adjuncti Decreti Synodalis, de recipiendo & ſervando impoſterum per Diœceſim noſtram Oſnabrugenſem Concilio Tridentino, ejusque Catechiſmo, debite inſinuari, publicari, & intimari facias, iisque proinde nomine noſtro ſedulo & ſevere injungas, ut ſe ſe (ſicut in Decreto tranſmiſſo latius continetur) per totam Diœceſim noſtram Oſnabrugenſem tam in ceremonialibus, quam doctrinalibus, ſub comminatione graviſſimæ mulctæ, imo & actuali privatione ſuorum Paſtoratuum, & curæ commiſſæ, ſæpedictis Tridentinæ Synodo & Catechiſmo conformiter per omnia gerant, prout etiam unusquisque, præcipue Paſtorum & Curatorum, quamprimum dictus Catechiſmus editus haberi potuerit, ſibi duos ſimiles, unum nempe Catechiſmum publico Eccleſiæ pulpito pro cujusvis cupientis uſu firmandum, alterum pro ordinario ſuo Manuali ſedulo utendum, infra ſpatium unius menſis comparare tenebitur. Quod noſtrum propoſitum quo facilius & maturius effectui demus, & per hoc quoscunque inutiles & inqualificatos Paſtores penitus exterminemus, aliam adhuc reformationem confici, tibique extradi clementiſſime curabimus. Inſuper volumus, ut, ſi quosdam contra expreſſum tenorem nuper a te authoritate noſtra publicati & typis emanati Synodalis Mandati, ad hanc inſtantem conſuetam Synodum non comparere, atque contumaciter abeſſe contingeret, eos tanquam contumaces in pœnam comminatam ſexaginta aureorum florenorum Rhenenſium incidiſſe declares, eamque in continenti absque omni conniventia, vel perſonarum reſpectu exigi procures ſecundum hanc noſtram invariabilem clementiſſimam voluntatem, prout te, & omnes noſtros ſubditos hiſce Mandatis noſtris morem geſturos, clementiſſime confidimus. Ex Reſidentia noſtra Epiſcopali Iburgenſi, XVIII. Martii, Anno MDLXXI.

JOANNES EPISCOPUS.

Sequitur

DECRETUM EPISCOPALE PRÆDICTUM.

NOS JOANNES, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA EPISCOPUS OSNABRUGENSIS, MONASTERIENSIS, ET PADERBORNENSIS, COMES DE HOYA &c. VENERABILI CLERO PER CIVITATEM ET DIŒCESIM NOSTRAM OSNABRUGENSEM, SALUTEM IN DOMINO, AC GRATIAM NOSTRAM.

AD Epiſcopale munus non ob noſtra quidem merita, ſed Omnipoten-

potentis miſericordia Dei, a quo omnis poteſtas, omne imperium, omneque bonum deſcendit, vocati, nihil curæ, operæ, ac ſolicitudinis a Nobis prætermitti exiſtimavimus, quo poſſemus a Deo nobis commiſſi gregis ſaluti quam commodiſſime proſpicere. Qua de cauſa etſi non parum laboris ac diligentiæ a Nobis ſuſceptum eſt, ut Diœceſis hæc noſtra in pace ac tranquillitate conſervata, quam minimum hoc tam turbulento tempore caperet detrimenti; in hoc tamen uno ab ipſo noſtræ vocationis exordio omnis noſtra cura & cogitatio, vel imprimis conſumpta eſt, ut profligatis, exterminatisque perverſorum hæreticorum perverſis, impiisque erroribus, populus nobis concreditus, ſana atque incorrupta Chriſtianæ & Catholicæ fidei, bonorumque morum doctrina ſalubriter paſceretur. Memores enim, in qua nos ſpecula miſericors Deus collocaverit, & nomine & profeſſione noſtra indignum arbitrati ſumus, ſi cum boni Principis munus, quantum humana præſtari poſſet induſtria, non inſtrenue obire ſtuderemus, boni tamen Paſtoris officium aliquod in nobis requiri pateremur.

Quanquam autem in hac cura, & ſumma noſtra ſolicitudine, & ſævæ temporum horum perturbationes, & plurima maximarum rerum incommoda ita votis, deſideriiſque noſtris obſtiterint, ut hactenus quidem (quod non ſine maximo dolore referimus) multo facilius, quid in hoc tam præclaro ac neceſſario negotio optare, quam quid efficere poſſemus, invenire licuerit, tantum tamen abeſt, ut tam pii operis ſtudium abjecerimus, nulla ut res frequentius animo noſtro obverſetur, nulla cor noſtrum ſtimulis pungat acrioribus. Nam quotieſcunque in univerſi Chriſtiani orbis, ac imprimis in hujus noſtræ Diœceſis ſtatum oculos convertimus (facimus autem illud, ut par eſt, quotidie) quo tandem modo fieri poteſt, ut officii, vocationiſque noſtræ non admoneamur, imo vero ut non potius vehementer diſcruciemur animo, tam miſerandam in fide noſtra Chriſtiana novationum, atque adeo everſionum intuentes faciem? Septingentis & ultra annis Chriſtiana, Catholica, & orthodoxa Fides ac Religio integra in his terris, & incontaminata permanſit, amabiliſque illa pax, animorumque conſenſio in fide, ac morum ſimplicitas, ac integritas ita floruit, ut omnes unum ſentirent & dicerent, eſſetque multitudinis credentium, quaſi cor unum & anima una. At vero nos in quæ tempora, in quos hominum mores incidimus! Annon in ipſo ſtatim ingreſſu maxima ex parte his paucis annis deformatam, & prope everſam religionem invenimus? Nunquid non ſacrilegis erroribus, ac hæreſibus laceratam, ac divulſam Chriſtiani nominis unitatem vidimus? Nonne diſcordiarum ac diſſenſionum facibus accenſis omnia undique lamentabili incendio flagrare, oculis noſtris conſpeximus? Nihil in fide noſtra tam firmum ac ſanctum, quod non hæreticorum impietas etiam in noſtris terris labefactare, nihil tam pie, religioſeque in Eccleſia conſtitutum, quod non ſectariorum perverſitas conata ſit evertere, omnia pernicioſis opinionibus, omnia nefariis erroribus plena reperimus. Quanta, Deum immortalem! diſciplinæ Eccleſiaſticæ, quanta innocentiæ, honeſtatis, integritatiſque morum conſecuta eſt ruina? Plane ut illud affirmare non dubitemus, hoc ſæculo, hac mortalium vita, ipſum ſolem nihil quidquam vidiſſe corruptius; nec inde ab Apoſtolorum temporibus, totis mille quingentis annis, tot extitiſſe hæreſes, quot proximis ſuperioribus quinquaginta annis exortas videmus; vix ut jam Hæreſiarcharum infauſta nomina, nedum impia dogmata enumerando recenſeri poſſint. Neque vero hæc tam contagioſa peſtilentium errorum lues ſimplicem tantum & incautam plebem infecit (quamvis & illam ad furorem uſque inſanire videas) verum illos etiam, proh dolor! corripuit, quos decebat laudabilia Majorum ſuorum exempla imitari, ſeque pro domo Dei murum opponere, proque Sancta Catholica Fide & Religione, ipſis a Parentibus ac Majoribus quaſi per manus tradita ac commendata, ſummis viribus & opibus, etiam ad ſanguinem uſque decertare. Quos quidem ita magna ex parte ſeductos atque obcæ-

obcæcatos ſentimus, ut in eo magnam ſe pietatem colere exiſtiment, atque adeo aperte profiteantur, quod a Parentum, Majorumque ſuorum Fide ac Religione quam longiſſime receſſerint; cum tamen, re exactius penſata & diſcuſſa, neque in Deum, neque in Parentes, avos, proavos, ac majores (quos non quidem infideles Judæos, aut impios Paganos, ſed vita, religione, ac profeſſione pios ac fideles Chriſtianos fuiſſe fateri coguntur) nulla major inveniri poſſit impietas. Mirandum quidem hoc, vel potius ſumme dolendum eſt. Illud vero quam ſit lugendum, quam abominandum, quam deteſtandum, quæ tandem orationis vis explicare poſſit, quod hæc peſtilentium dogmatum contagioſa lepra, ad ipſum uſque Dei Sanctuarium progreſſa, etiam multos ex his invaſit, qui in ſortem Domini vocati, inter lepram & lepram dijudicare, & quorum labia ſanam, rectamq; ſcientiam cuſtodire debebant? Quam enim multos, proh dolor! ex his, quibus animarum cura, docendique munus in Eccleſia demandatum eſt, invenire licet, qui vel ſuam ipſorum erroneam opinionem, vel impuriſſimi cujusque Hæreſiarchæ pernicioſiſſimos errores ſequi maluerunt, quam ſanum, ſincerumque Catholicæ Eccleſiæ judicium amplecti? Ex hac una re illud, quod omnium calamitoſiſſimum cenſeri debet, conſecutum videmus, ut jam amplius inter ipſos Chriſtianos non tantum magna rituum & cæremoniarum ſit diverſitas, verum etiam, ut nec docendi populi, nec adminiſtrandorum Sacramentorum eadem teneatur ratio, denique (ut tribus verbis rem expediamus) ut nec Baptiſma unum, nec Fides una, ac propemodum nec Deus quidem unus colatur. Ad has autem diſſenſiones ac ſeditiones in Chriſtiana doctrina excitandas, ad hoc virus in Dei Eccleſiam infundendum, quamvis haud dubie multum valuerint improborum, ac a Fide Catholica alienorum hominum ſeditioſæ ac venenatæ conciones; multo tamen plus momenti attuliſſe videntur infiniti illi (quibus nunc univerſum orbem refertum videmus) iſtorum Pſycho-tyrannorum impii, ſacrilegique libelli. His enim Catechiſmorum, Inſtitutionum, aliisque plauſibilibus, ac ſpecioſis Divini Verbi titulis, tanquam ſuavi melle perlitis, ac in univerſum prope mundum diſſeminatis, ita ſubdole, ita occulte, perverſi illi, ac ſubverſi Satanæ miniſtri ſuæ impietatis venenum miſcuerunt, ut ex eo ſenes, juvenes, nobiles, ignobiles, docti pariter & indocti non pauci, etiam non ſentientes, corporis animæque exitium imbiberint ſempiternum. Et quanquam non defuerunt præclari veritatis vindices, & doctrina, pietateque præſtantes viri, qui ſuſcepta laborantis Eccleſiæ cauſa, rectam, incorruptamque Fidei Chriſtianæ doctrinam, contra fraudulentas Sectariorum technas, docte, pieque conſcriptis libris defenderint, & aſſeruerint; tamen qui ſemel hæreticæ pravitatis fermento infecti, in ſuis obduruerunt erroribus, ita hactenus pertinaces & reprobi ſunt inventi, ut Sanctæ Matris Eccleſiæ veneranda inſtituta faſtidire, ac per inſolentiam etiam & contemptum ſuperbe oppugnare potius duxerint, quam ejus ſalutaria conſilia & dogmata humiliter admittere. Uſque adeo hi, qui ſe a Catholica Eccleſia ſemel nefario ſchiſmate præſciderunt, omnibus Diaboli inſidiis expoſiti ſunt, ut nullum ſit tam blaſphemum, tam ſacrilegum doctrinæ genus, quod non Catholicæ Veritati (Satana ita ſuggerente) libenter anteponant; in pejus proficientes indies, errantesque, & in errorem mittentes. In hoc tam deplorando rerum ſtatu, ſi quid a Nobis oppreſſæ Eccleſiæ adjumenti potuiſſet afferri, officio noſtro nequaquam Nos defuturos fuiſſe exiſtimari debet. Illud certe, quod unum iſtis temporibus vel maxime ſubditos movere poſſe arbitrabamur, ſtudioſe, diligenterque præſtitimus; ut videlicet ab omni hæreſeos, nefariæque ſeparationis ſuſpicione alieni, Sanctam Catholicam Fidem & Religionem palam, ac publice conſtanti, infractoque animo prædicaremus, profiteremur, atque etiam ſequeremur; (cujus rei teſtimonium omnes, qui Nos vel publicis, vel privatis in rebus paulo noverunt familiarius, facillime Nobis perhibere poterunt) exiſtimantes, futurum (cum nihil ſit, quod lumine clariore præfulgeat,

geat, quam recta fides in Principe) ut hoc noſtro exemplo, ſi nulli alii, ſaltem ſubditi noſtri, qui variis ac peregrinis doctrinis forſan a via veritatis abducti eſſent, excitati, ad gremium Matris Eccleſiæ redire ſatagerent. Cæterum quum, peccatis noſtris haud dubie ita merentibus, is eſſet ſuperiorum temporum ſtatus, ut neque præſidentium ſalutaribus monitis & exemplis, neque doctiſſimis pietate & doctrina præſtantium virorum ſcriptis quidquam proficeretur, Chriſtianæque interea res uſque adeo in deterius prolaberentur quotidie, ut jam amplius humanis viribus, etiamſi omnes omnia ſua contuliſſent conſilia, afflictæ, ac propemodum deſolatæ Eccleſiæ in tantis hæreſum, ac diſſenſionum procellis nequaquam ſubveniri poſſe videretur; jamque nihil aliud reſtaret, quam ut omnes pii, cogitatus ſuos in Dominum Deum conjicientes, aſſiduis eum precibus & ſuſpiriis exorare contenderent; ut ipſe horrendis hiſce Chriſtianæ Reipublicæ malis pro ſua ineffabili benignitate mederi dignaretur: ecce, Pater ille miſericordiarum & totius conſolationis Deus, tandem aliquando Eccleſiam ſuam, tot annos tam miſerabiliter diſciſſam ac divexatam reſpiciens, clementer præſtitit, ut Patres in Sancta Oecumenica Tridentina Synodo ad ipſius laudem & gloriam, totiusque Chriſtiani populi ſalutem, in Spiritu Sancto legitime congregati, eidem Synodo optatum, multisque annis exſpectatum, finem imponerent. Adfuit, inquam, piis illis Patribus benigniſſimus Deus, & horrendis hæreticorum tenebris, quæ hactenus terram operuerant, Spiritu oris ſui depulſis, optatum veritatis lumen fidelibus ſuis reſtituit. In hac enim Sacroſancta Synodo viſum eſt Spiritui Sancto, & iisdem Eccleſiæ Patribus, non modo ut blaſphemos, ac impios hæreticorum, ac ſchiſmaticorum noſtri temporis errores detectos exſtirparent, ac de gravioribus Fidei Chriſtianæ Capitibus, quæ ſemper fuiſſet, ac etiam nunc eſſet ſana ac ſincera, Catholica & Apoſtolica doctrina, decernerent; verum etiam, ut edito, ac in lucem emiſſo ſingulari quodam Catechiſmo, certam præterea formulam, ac rationem Chriſtiani populi ab ipſis fidei rudimentis inſtituendi traderent, quam omnes in omnibus locis Parochi, aliique, quibus animarum cura commiſſa, docendique munus injunctum eſt, unanimiter & fideliter ſequerentur. Ad conſervandam enim in Eccleſia Dei unitatem & concordiam, nec non ad exterminandas novas & peregrinas opiniones valde neceſſarium exiſtimatum eſt, ut, quemadmodum unus eſt Dominus, & una Fides; ita etiam per univerſum orbem una eſſet ejusdem Fidei, & ad omnia pietatis officia Chriſtianum populum erudiendi communis & conſtans regula, atque præſcriptio. Quamobrem omnes merito, quotquot ſunt Chriſtiani nominis homines, gaudere & exultare, miſericordique Deo tantas, quantas eorum animi capere poſſunt, maximas gratias agere convenit, quod beneficio hujus Sacroſanctæ Synodi de tenebris lucem, de mendacio veritatem, de hæreſi Eccleſiam triumphum celeberrimum agere conſpiciant, ſcientes enim, quod & ad reprimendam inſolentiam hæreticorum, ſacrilegam audaciam, & ad Fidei, Religionisque veritatem conſervandam, graviſſima ſemper & ſaluberrima univerſalium Conciliorum in Eccleſia fuerit auctoritas; nequaquam dubitare debemus, quin in hac Ss. Generali Tridentina Synodo ea Fides expoſita ſit, quam Divum Petrum Apoſtolum tradidiſſe Romanis, Religio uſque adhuc ab ipſo inſinuata declarat; quam poſtea Damaſum, aliosque pios Pontifices, ac Apoſtolicæ Sanctitatis Viros ad hunc uſque Pium V. (vere pium Pontificem) continua ſucceſſione ſecutos eſſe elaret; quam denique in omnibus magnis & Oecumenicis Conciliis traditam, manifeſtum eſt; ita ut quæ nunc Reverendiſſimæ Synodi Trident. judicio ſemel judicata, ac recte diſpoſita ſunt, ea deinceps nemini, cujuscunque ſtatus aut conditionis ſit, liceat revolvere, aut contentioſe diſputare. Quapropter cum hæc omnia ita ſe habeant, cumque ex incumbenti noſtris humeris officio non tantum de noſtra, verum etiam de omnium noſtræ curæ & fidei concreditorum ſalute perquam ſoliciti eſſe debeamus, ac etiam ſimus; non ignorantes,

tes, quod animas eorum, qui Nobis commiſſi, noſtra tamen culpa perierint, de manibus noſtris repetiturus ſit Altiſſimus: Idcirco cunctos populos, poteſtati & curæ noſtræ ſubjectos, in ea volumus Religione verſari, quam ab Apoſtolis, Apoſtolicisque Viris acceptam, Sacroſancta Tridentina Synodus expoſuit, probavit, univerſisque Chriſti fidelibus tenendam præſcripſit; ut omnibus Chriſtianorum Catholicorum nomen amplectentibus, novas autem ac peregrinas Sectariorum appellationes, veſanasque & dementes opiniones deteſtantibus, grata his terris pax & tranquillitas reſtituatur; utque, ſicut unus eſt Dominus & Redemptor noſter Jesus Chriſtus, ita una ſit Fidei regula, una omnium ac ſingulorum Sacramentorum adminiſtrandorum ratio, una denique rituum ac ceremoniarum Eccleſiaſticarum obſervatio.

Quo autem facilius id effici poſſit, non modo Sacroſancti univerſalis Tridentini Concilii Decreta, ſed & Catechiſmum, ejusdem authoritate Concilii conſcriptum & editum, typis elegantibus excudi curabimus; mandantes, ac in virtute ſanctæ obedientiæ, pro poteſtate hac in parte Nobis a Deo Omnipotenti conceſſa, diſtricte præcipientes, ut omnes, quorum Nobis a Domino Deo cura eſt commiſſa, præſertim vero hi; quibus paſcendarum Chriſti ovium, ac diſſeminandi Verbi Divini impoſitum eſt miniſterium, cujuscunque ſtatus, conditionis & dignitatis etiam fuerint, tam Decreta, quam Catechiſmum prædictum ante omnia ſibi charum, ac commendatum habeant, utque Fidei, Religionisque Catholicæ doctrinam, erudiendi, ac docendi populi normam in illis traditam, in omnibus, ac per omnia, absque dolo, fraude, & ſimulatione teneant, & ſequantur; reliquos Catechiſmos, ac alios quoscunque hæreticorum libros, quocunque tandem nomine cenſeantur, qui prædictis Decretis, ac Catechiſmo contraria, vel ab iis aliena & diverſa docent, rejiciant, ſibique prohibitos, & penitus interdictos ſciant, omnique adeo innovatione ceſſante, venerandam Catholicæ Fidei antiquitatem in prædictis Decretis, & Catechiſmo expoſitam, defenſam, & aſſertam ament, revereantur & obſervent; pacem, concordiam, ſalutem denique & ſuam, & ovium ſibi commiſſarum provide quærant, ut ſic omnes in ejusdem Fidei unitatem, Sancti Spiritus ductu congregati, pariter uno ore, uno ſenſu & conſenſu laudent, & glorificent Dominum noſtrum Jesum Christum, qui eſt cum Deo Patre, & Sancto Spiritu benedictus in ſæcula. Quod ſi vero quisquam noſtris his Mandatis temerario auſu contravenire, vinculum pacis nefarie rumpere, ſchismatis, diviſionis, ac novationis conſilia inire tentaverit, is Divinam primum vindictam, quam effugere non poterit, deinde noſtram etiam ultionem ſibi noverit pertimeſcendam. Datum in Reſidentia noſtra Epiſcopali Iburgenſi xviii. Martii, Anno MDLXXI.

JOANNES, Episcopus
Osnabrugensis.

RESPONSIO OFFICIALIS de habita Synodo, & promulgatione Concilii Tridentini facta.

PRævia debitorum meorum ſervitiorum humillima oblatione. Reverendiſſime & Illuſtriſſime Princeps, Domine Clementiſſime: pro debita, decima octava currentis menſis accepti ab Illuſtriſſima Sua Celſitudine Mandati paritione, hæc paucis obedientiſſime tranſcribo, me hac Ordinaria die Synodali in frequenti Dominorum Canonicorum Eccleſiæ Cathedralis, nec non Paſtorum, & totius Cleri Oſnabrugenſis, auditorio promulgaſſe, & obſervari nomine Suæ Celſitudinis mandaſſe Sacroſanctum Oecumenicum & Generale Concilium Tridentinum, uti & Catechiſmum, ex auctoritate præfati Concilii emanatum; legendo publice Decretum ſuper hoc Synodale, a Sua Celſitudine mihi clementiſſime tranſmiſſum.

Mirum, quantus hanc inexſpectatam promulgationem, omnium animorum, præcipue inordinatorum, & inutilium quorundam Paſtorum, motus & conſternatio ſit ſubſecuta, tacentibus

bus interim omnibus, nec quidquam contradicentibus. Uti nunc Paternæ hujus Veſtræ Illuſtriſſimæ Celſitudinis vigilantiæ, & nunquam ſatis laudatæ Epiſcopalis ſolicitudinis remunerator & merces erit Deus; ſic indefeſſis meis precibus Altiſſimum deprecari non deſinam pro felici & pacifico Suæ Illuſtriſſimæ Celſitudinis Diœceſium, ac diutino regimine. Oſnabrugi XX. Martii Anno MDLXXI.

Suæ Reverendiſſimæ & Illuſtriſſimæ Celſitudinis

Humillimus Sacellanus

CONRADUS von der Burg.

Ex Actis Synodalibus Oſnabrugenſis Eccleſiæ, juſſu Revmi & Illmi Franciſci Guilielmi Epiſcopi Oſnabrugenſ. &c. editis Coloniæ Agrippinæ apud Jodocum Kalcovium.

Eodem anno 1571. Joannes de Hoya Epiſcopus Oſnabrugenſis facultatem petiit a Rom. Pontifice Pio V., Catechiſmum ex Concilii Tridentini Decreto editum, non ſolum pro Oſnabrugenſi, ſed pro ceteris etiam Diœceſibus ſuis, Monaſterienſi & Paderbornenſi, recudendi: Quam facultatem ei fuiſſe conceſſam, fidem faciunt Literæ Pontificiæ, quas ſubjicio:

PIUS PAPA V.

Venerabili Fratri Joanni, Epiſcopo Monaſterienſi, ac Oſnabrugenſis, & Paderbornenſis Eccleſiarum Adminiſtratori.

Venerabilis Frater, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

EXponi Nobis nuper feciſti, quod pro Tibi injuncto munere Paſtorali, hoc tempore maxime cuperes, quam plurima Catechiſmi Romani, ex Decreto Sacri Concilii Tridentini editi, exemplaria in Tuis Civitatibus & Diœceſibus, ac earum oppidis, villis, pagis, ac Monaſteriis haberi & divulgari, ac in unaquaque Cathedrali, Collegiata, Clauſtrali, Parochialique Eccleſia unum exemplar appendi, quo populus ex eo erudiri, & ab omnibus legi, & palam inſpici poſſit. Verum, quia tot exemplaria in iſtis partibus vix haberi poſſunt, ut pro hoc Tuo deſiderio ſatisfieri valeat; Nobis humiliter ſupplicari feciſti, ut in præmiſſis opportune providere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur, Paſtoralem hanc Fraternitatis Tuæ circa gregem Tibi commiſſum curam & ſolicitudinem plurimum in Domino commendantes, hujusmodi ſupplicationibus inclinati, Tibi & impreſſori tuo, Catechiſmum prædictum, tam Latinum, quam in vulgarem Germanicum ſermonem, per aliquem virum doctum, & in Catholica Religione probatum, fideliter translatum, pro uſu tuarum Civitatum, Diœceſium & locorum prædictorum, juxta tamen exemplum Romanum, nihil prorſus addito, vel imminuto, aut mutato, imprimendi, ſeu imprimi faciendi, Auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium, licentiam & facultatem concedimus. Non obſtantibus Conſtitutionibus Apoſtolicis, prohibitionibusque noſtris ſuper hoc emanatis, cæterisque contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris, die III. Novembris, MDLXXI. Pontificatus noſtri anno VI.

Hac accepta licentia Catechiſmus ille, Coloniæ prelo ſtatim commiſſus, & ſequenti anno Latine evulgatus eſt ſub hoc Titulo: *Catechiſmus, ex Decreto Concilii Tridentini ad Parochos, ante quidem Pii V. Pontificis Maximi juſſu conſcriptus; nunc autem in IV. Libros, certaque Capita diſtributus, & Summariis Capitum, pluribusque ad marginem Scripturarum, ac Patrum teſtimoniis illuſtratus, nihil interim prorſus in Textu addito, imminuto, aut mutato. Mandato & Authoritate Reverendiſſimi in Chriſto Patris, S. R. I. Principis & Domini, D. Joannis, ex Comitibus de Hoya, Epiſcopi Monaſterienſis, nec non Oſnabrugenſis & Paderbornenſis Eccleſiarum Adminiſtratoris perpetui, editus Coloniæ apud Geruinum Calenium, & Hæredes Quentelios, Anno Chriſti nati MDLXXII.*

P. Mich. Strunck, Annal. Paderborn. Tom. III. L. XXII.

SYNO-

SYNODUS *Prima* DIOECESANA
BUSCODUCENSIS
Eodem anno Chriſti MDLXXI.

SUB

REVERENDISSIMO PATRE AC DOMINO LAURENTIO METSIO, (*)
II. EPISCOPO BUSCODUCENSI.

INDEX TITULORUM.

I. De Fide, & Doctrina Religionis Catholicæ, ac Fidei Profeſſione.
II. De Sacramentis in genere.
III. De Baptiſmo.
IV. De Purificatione Puerperarum.
V. De Sacramento Confirmationis.
VI. De Pœnitentiæ Sacramento.
VII. De Sacramento Eucbariſtiæ.
VIII. De Extrema Unctione.
IX. De Sacramento Ordinis.
X. De Sponſalibus & Matrimonio.
XI. De Cultu, & Officio Divino.
XII. De Feſtis.
XIII. De Superſtitione.
XIV. De Vita, & Honeſtate Clericorum.
XV. De Miniſtris Eccleſiæ, & eorum Reſidentia.
XVI. De Archi-Presbyteris, & eorum diſtrictu.
XVII. De Paſtoribus.
XVIII. De Cuſtodibus, ſeu Matriculariis.
XIX. De Scbolis.
XX. De Seminario.
XXI. De Præbenda affecta pro Lectione Theologica.
XXII. De Bonis Eccleſiarum, & Beneficiorum.
XXIII. De Eccleſiis, & Cæmiteriis.
XXIV. De Magiſtris Fabricæ, Menſæ S. Spiritus, & aliorum piorum locorum.
XXV. De Teſtamentis, & eorum executione.

XXVI.

(*) Franciſco Sonnio, Buſcoducenſium primo Epiſcopo, ad Cathedram Antverpienſem translato, ejus in locum, dignitatemque ſucceſſit Laurentius Metſius, Patria Gerardimontanus, S. Theologiæ Licentiatus apud Lovanienſes, celeberrimæque ibidem Academiæ Privilegiorum conſervator. Multis antea annis Bruxellis ad S. Gudulam Plebani officio præclare perfunctus, dein & Decanus eandem Eccleſiam adminiſtravit, in eaque Epiſcopali honore, & gradu donatus fuit anno 1570. die 23. Aprilis. Magnam illi famam peperit eximia in dicendo facundia: majorem integritas vitæ, pietasque in DEUM, & conjunctum huic ſalutis animarum procurandæ ſtudium indefeſſum; quibus a virtutibus maximum pondus acceſſit frequentibus ejus, quos per Dominicos, Feſtosque dies ad Clerum & populum habuit, Sermonibus. Altero a ſuſcepta dignitate Epiſcopali anno, ad Synodum, cujus Statuta hic damus, Diœceſis ſuæ Clerum convocavit. In ea ſubjectam Sacræ ſuæ Jurisdictioni regionem decem in Decanatus diviſit: de Clericorum erigendo Seminario egit, multasque ſaluberrimas edidit Conſtitutiones, quas Buſcoducenſibus typis apud Joannem Thurnhout eodem ipſo anno impreſſas, Paſtoribus transmiſit, uſu aſſiduo obſervandas. Adjunxit his anno ſequente Manuale Paſtorum, mole quidem exiguum, ſed induſtria elaboratum opus, quod eum in finem concinnavit, ut una, eademque rerum Sacrarum adminiſtrandarum ratio, rituumque æqualitas ſuam in Diœceſin introduceretur. Anno 1577. ingraveſcentibus in Belgio factionibus adverſus Regem, Fidemque Catholicam, voluntarius exul Buſcoduco diſceſſit, conſtitutis tamen viris idoneis, qui Diœceſi præeſſent: tandemque poſt longas ambages, invitante Deſiderio Theltichio, Brabantiæ Cancellario, Namurcum ſe recepit, ubi pius Præſul diem vitæ ſupremum clauſit, Anno 1580. die 18va Septembris.

Arn. Havenſ. Comment. de erection. Novor. in Belg. Epiſcopat. Joann. Bapt. de Caſtill. Sac. Belgii Cbronolog. P. II. Joann. Franc. Foppens Biblioth. Belgica. Tom. 2.

XXVI. De Sepultura Eccleſiaſtica, & Exequiis.
XXVII. De Simonia.
XXVIII. De Uſuris.
XXIX. De Obſervatione, & Executione Statutorum, & Synodi indictione.
Series celebrationis Synodi Diœceſanæ Buſcoducenſis.

PRÆFATIO.

LAURENTIUS METSIUS,

Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus Buſcoducenſis, Univerſo Clero & populo noſtræ Diœceſis Salutem in Domino ſempiternam!

PErlibenter quidem fatemur, tantam eſſe hoc tempore Conſtitutionum Synodalium ubique multitudinem, ut alias edere, merito ſupervacaneum videri poſſit; tamen cum animadverteremus, antiqua illa Statuta Diœceſana trium Epiſcopatuum, Leodienſis, Trajectenſis, & Cameracenſis, ex quorum Diœceſibus hic noſter deſumptus & conflatus eſt, alia aliis eſſe minus exacta, & elaborata, ac nonnullis in locis cum Generalibus Tridentinis, & hujus Provinciæ Decretis non ſatis convenire, nec illorum exemplaria amplius venalia exſtare, multoſque demum abuſus, antea non obſervatos, vel præteritos, vel recens introductos offerri, quibus mature occurrendum fuit: Non putavimus Nobis prætermittendum, quin in prima noſtrà Synodo Diœceſana quaſdam Conſtitutiones conciperemus, & ederemus, quæ ab omnibus Nobis ſubditis obſervarentur; ne eos ad aliena Statuta, magno ipſorum incommodo diutius remitteremus, & ut eſſet per univerſam noſtram Diœceſim uniformis jurisdictionis exercendæ uſus, ac eadem præceptionum regula, præſcriptis Decretis, quantum fieri potuit, accommodata & conformis. Quantas enim moleſtias & difficultates ex hac triplicis generis Statutorum obſervatione, & diſſimilitudine hactenus ſenſerimus, id omnibus notius eſſe arbitramur, quam ut hic pluribus explicare oporteat. Sed ſi quis forte dicat, ea omnia, quæ a Nobis hic conſtituta ſunt, vel aperti juris eſſe, vel in Sacris Canonibus, & dictis Decretis contineri, vel ex aliorum Epiſcoporum Statutis deprompta: hoc certe, ut non omnino negamus, ita is ſcire debet. Nos hanc operam non Juris Conſultis navaſſe, ſed Parochis noſtris, Legum & Canonum plerumque imperitis, quos inſtruere, & illis quaſi ob oculos ponere volumus, quomodo & vitam ſuam inſtituere, & gregem ſibi commiſſum paſcere, & munia ſuſcepta obire debeant. Id certe ſi præſtitum ſit, nec Nos laboris noſtri pœnitebit, & quod volebamus, erimus aſſecuti. Quod autem inſtar apis ex alienis Statutis optima, & utiliſſima quæque ſelegerimus, & in unum quaſi corpus coëgerimus, neminem mentis ſanioris futurum arbitramur, qui id Nobis vitio vertet; præcipue ſi ſecum perpendat, Nos hoc ſpectaſſe unum, eoque noſtra conſilia omnia direxiſſe, ut ſalutaribus Conſtitutionibus undequaque collectis, diſciplinam Eccleſiaſticam in hac noſtra Diœceſi labaſcentem pro virili reſtitueremus, & abuſus circa Sacramentorum Eccleſiæ uſum, & adminiſtrationem, partim malitia temporis, partim Paſtorum negligentia paulatim introductos, tolleremus, aliiſque malis quam plurimis mederemur. In quibus quidem Statutis colligendis, & ad normam dictorum Decretorum accommodandis, quantum operæ & laboris ſit inſumptum, quidve illis de noſtro adjectum, aliorum eſto judicium. Nunc, quod reliquum eſt, omnes Nobis ſubditos tam Eccleſiaſticos, quam ſæculares paterne in Domino hortamur, & iiſdem ſerio mandamus, ut devote, obedienter, & obviis, quod ajunt, ulnis hæc noſtra Statuta cum Tridentinis, & Provincialibus Decretis ſuſcipiant, accurate legant, & fideliter, prout illa unumquemque concernunt, obſervent, ac vitam, mores, ſtudia, actioneſque ſuas omnes ad hæc conforment, atque componant. Sic enim brevi futurum ſperamus, ut Sacerdotii dignitas pene amiſſa recuperetur, & veteres, nimiumque diu neglectæ Eccleſiæ ruinæ fulciantur, horrenda quoque Dei ira juſte contra nos ob ſcelera noſtra concitata placetur, & tandem Chriſtus noſtri miſertus, hæreſibus, erroribuſque propulſatis, chariſſimam Sponſam ſuam Sanctam Matrem Eccleſiam priſtinæ ſuæ formæ, ac nitori reſtituat, ut illa, tanquam (*) Caſtrorum acies ordinata, tota pulchra refulgeat. Datum Buſciducis, Anno a Nativitate Domini Milleſimo, quingenteſimo, ſeptuageſimo primo, Menſis Maji die vigeſima ſecunda.

(*) Cant. 6. ℣. 9.

LITE-

LITERÆ INDICTIONIS ET CONVOCATIONIS PRIMÆ SYNODI BUSCODUCENSIS.

LAURENTIUS METSIUS, DEI & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus Buſcoducenſis, univerſis & ſingulis Dominis tam noſtræ Cathedralis, quam aliarum Collegiatarum Eccleſiarum Decanis & Capitulis, Abbatibus, Abbatiſſis, Prioribus, Prioriſſis, Præpoſitis ſecularibus, & regularibus, Perſonis, Decanis ruralibus, Sanctimonialium Patribus Confeſſariis, Eccleſiarum Parochialium Rectoribus, & Vicariis perpetuis, aliiſque quibuscunque noſtræ Diœceſis, de jure vel conſuetudine Synodo Diœceſanæ intereſſe debentibus, ſalutem in Domino ſinceram.

QUanvis pro incredibili zelo, & affectu, quo Nos ad errorum in Fide, & abuſuum extirpationem, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ reſtitutionem, morumque reformationem anhelamus, ſtatim poſt abſolutum Concilium Provinciale Mechlinienſe ea, quæ in illo non minus pie & ſalubriter, quam neceſſario ſancita ſunt, vobis in Synodo noſtra Diœceſana ad hoc habenda intimare, & publicare, executionique demandare vehementer optaſſemus: tamen quia dictorum Statutorum in lucem editio diutius, quam ſperabatur, protracta in eam hyemis partem incidit, quæ & breviſſimos dies habet, & frigoribus, nivibus, inundationibus, aliisque multis Cœli incommodis, præſertim in hoc noſtro Epiſcopatu, fere ſubjecta eſt, id hactenus commode præſtare non potuimus. Cum enim nihil æque cupiamus, quam ut vos omnes, quoad ejus fieri poſſit, noſtræ Synodo Diœceſanæ, ſicut debetis, perſonaliter interſitis, verebamur futurum, ne ſi illam in media hyeme celebraſſemus, plures ex vobis per dierum brevitatem, itinerum iniquitatem, ac Cœli inclementiam, aërisque inconſtantiam a comparendo ſeſe excuſaſſent; eamque ob cauſam exiſtimavimus Nos operæ pretium facturos, & veſtris commoditatibus probe conſulturos, ſi dictæ noſtræ Synodi celebrationem in aliud tempus opportunius rejeceremus. Sequuti itaque præſcriptum Sacroſancti (*) Concilii Tridentini de Conciliis poſt Octavam Paſchæ Reſurrectionis Dominicæ, aut alio commodiori tempore celebrandis, habita prius cum Venerabilibus Confratribus noſtris Decano, & Capitulo Eccleſiæ noſtræ Cathedralis hac de re deliberatione matura, Synodum noſtram Diœceſanam ad Feriam tertiam poſt Dominicam Jubilate, quæ erit octavo die menſis Maji proxime futuri, indicendam, & in Eccleſia noſtra Cathedrali celebrandam duximus, prout tenore præſentium indicimus, denuntiamus, ac intimamus, Vos, & quemlibet veſtrum authoritate noſtra Epiſcopali in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœnis per Sacros (**) Canones contra venire negligentes ſancitis, requirentes, & monentes, ut præſcripto die ſub horam ſeptimam ante meridiem ad Civitatem Buſcoducenſem, quisque in habitu Religionis ſuo Ordini, & dignitati congruente, omni excuſatione, & tergiverſatione poſthabitis, perſonaliter tempeſtive compareatis, & conveniatis, Statutorum prætacti Concilii Provincialis Mechlinienſis publicationem, pro eorundem executione, audituri, ac ſuper noſtris Ordinationibus Diœceſanis pro abuſibus tollendis, & diſciplina Eccleſiaſtica reſtituenda, morumque reformatione introducenda concipiendis & edendis nobiſcum communicaturi, & tractaturi, aliaque facturi, quæ in Synodis Diœceſanis de jure vel conſuetudine, ac juxta Tridentini, & Provincialis Mechlinienſis Conciliorum ſtatuta fieri debent, Conciliis Chriſtianitatis pro hac vice ſuſpenſis. Volumus autem Decanos rurales ſaltem uno die ante dictam feriam tertiam hic adeſſe, ut, quæ quisque intra limites ſuæ regiunculæ corrigenda, reformanda, & ordinanda exiſtimaverit, ea Nobis tempori indicare poſſint, eosdemque, & vos omnes ſupra dictos hortamur, & requirimus, ut interim tam defectus omnes, quos apud veſtros deprehenderitis, quam ea, quæ pro agri Dominici expurgatione ſtatuenda arbitrabimini, diligenter colligatis, & annotetis, ut Nobis fidelis relatio de iisdem per vos in dicta noſtra Synodo fieri poſſit. Datum in Civitate Buſcoducenſi, Anno a Nativitate Domini Milleſimo, quingenteſimo, ſeptuageſimo primo, Menſis vero Martii die vigeſimo nono.

Subſignat.

De Mandato Reverendiſſimi D. Epiſcopi prædicti

MARTINUS BARDOUL,
Secretar.

STA-

(*) Seſſ. 24. C. 2. de Reform.

(**) Diſt. 18.

STATUTA primæ Synodi Diœceſanæ

Buſcoducenſis, celebratæ Anno Domini **1571.** *Menſis vero Maji die* **8.** *& duobus ſequentibus. Præſidente in ea Reverendiſſimo in Chriſto Patre ac Domino, D. LAURENTIO METSIO, II. Epiſcopo Buſcoducenſi.*

I. De Fide & Doctrina Religionis Catholicæ.

CAPUT PRIMUM.

CUm ſine Fide, quæ eſt rerum ſperandarum ſubſtantia, & non apparentium argumentum, impoſſibile ſit placere DEO, nec nobis ſpes æternæ Beatitudinis ulla certa eſſe poſſit; Mandamus omnibus Eccleſiaſticis noſtræ Diœceſis, quocunque gradu & dignitate præfulgeant, & præſertim Eccleſiarum Parochialium Rectoribus, ut doctrinam veræ Fidei juxta Verbum Dei, & receptam Sanctæ Matris Apoſtolicæ, & Catholicæ Romanæ Eccleſiæ traditionem, ſolide teneant, & Symbola tam Apoſtolorum, quam Nicæni Concilii, & Athanaſii probe norint, eaque pro ingenii modulo & captu intelligere conentur, ac denique quæcunque ex Sacroſanctis Conciliis Eccleſia Catholica de Sancta Trinitate, & Orthodoxa Fide credenda tradidit, ſequantur, & credant; quo & ſe & pias mentes adverſus omnes hæreticorum technas & conatus impios muniant.

CAPUT II.

Proinde Decretis Concilii tam Generalis (*a*) Tridentini, quam Provincialis Mechlinienſis inhærendo, ordinamus & præcipimus, ut omnes, qui ad hanc Synodum Diœceſanam convenerunt, & Decretorum dicti Concilii Tridentini receptionem, & obedientiæ profeſſionem hactenus non fecerunt, veram obedientiam Summo Romano Pontifici ſpondeant & profiteantur, ſimulque hæreſes omnes, a Sacris Canonibus & Generalibus Conciliis, præſertimque a Sancta Synodo Tridentina damnatas, deteſtentur, & anathematizent.

CAPUT III.

Et ut, quantum in nobis eſt, Orthodoxa Eccleſiæ Catholicæ Romanæ Fides integra & ſincera per univerſam noſtram Diœceſim, hæreſibus, erroribusque extirpatis, conſervetur, nec non diſciplina Eccleſiaſtica, ubi collapſa eſt, reſtituatur, & reſtituta in debita obſervantia ſtabiliatur; volumus & præcipimus, ut non ſolum juxta præſcriptum Concilii Tridentini proviſi de Beneficiis, curam animarum habentibus, & de Canonicatibus & Dignitatibus in Eccleſiis Cathedralibus, ſed etiam omnes, qui poſthac ad aliquod beneficium, ſeu officium Eccleſiaſticum admittentur, in eorum inſtitutione coram Nobis, aut noſtro ea in parte Deputato, quique in Collegiatis Eccleſiis Canonicatus & Sacellanias obtinebunt, in pleno Capitulo coram ſuo Decano, ſeu Vice-Decano, dictam Fidei Profeſſionem, & Decretorum receptionem faciant.

CAPUT IV.

Presbyteri vero, ac alii omnes beneficia, aut officia Eccleſiaſtica, in noſtra Diœceſi obtinentes, qui dictæ Synodo non interfuerunt, eandem Profeſſionem coram ſuis Decanis Chriſtianitatis, aut aliis, noſtra authoritate eorum Eccleſias viſitantibus, quandocumque ad hoc requiſiti fuerint, juxta formam in Concilio Provinciali Mechlinienſi expreſſam, facere teneantur.

Porro ut ea, quæ in Generali Tridentino, & Provinciali Mechlinienſi Conciliis, recte & Catholice, ad bonum & utilitatem Eccleſiæ conſtituta ſunt, facilius in noſtra Diœceſi in uſum deducantur, quædam ſtatuenda, & illis addenda exiſtimavimus.

II. De Sacramentis in genere.

CAPUT I.

INprimis cum Miniſtrorum circa Sacramentorum adminiſtrationem irreverentia & negligentia Laicos ad illorum contemptum & ab iis alienatio- nem

(*a*) Trid. Seſſ. 25. C. 2. Reform.

nem adducant; Mandamus, ut Sanctiſſima Eccleſiæ Sacramenta diligenter, reverenter & prompte adminiſtrentur, & inter adminiſtrandum, ſingulorum inſtitutio, utilitas, neceſſitas & efficacia, prout tempus & occaſio admittent, ex Concilio Tridentino, & ejusdem, ac Caniſii Catechismis, aliisque libellis, id ipſum tractantibus, ſedulo & dilucide exponantur, ut præſentes inde fructum aliquem reportent, ipſaque demum verba Sacramentalia tractim, & diſtincte proferantur.

CAPUT II.

Volumus etiam, ut in ſolemni Divinorum Sacramentorum adminiſtratione, recepti, & approbati Eccleſiæ Catholicæ pii ritus & cæremoniæ adhibeantur: (b) declarantes graviſſime illos peccare, qui hujusmodi ritus & cæremonias aut contemnunt, aut tanquam inutiles, vel ſuperfluos proprio judicio omittunt aut rejiciunt.

CAPUT III.

Statuimus item, ne ullus Sacerdos, ceſſante mortis periculo, extra limites ſuæ Parochiæ, aut alienis Parochianis intra ſuos limites Eccleſiaſtica Sacramenta ſine Parochi loci, aut noſtra ſpeciali licentia, unquam adminiſtrare præſumat, ſub pœnis arbitrio noſtro infligendis.

CAPUT IV.

Adhæc Parochos, & alios Sacramentorum Miniſtros admonitos cupimus, nihil ipſis æque cordi eſſe debere, quam ut Sanctiſſima Eccleſiæ Sacramenta, non ſolum legitime, ſtatis diebus & horis, juxta temporis & occaſionis exigentiam, verum etiam corde puro, & a peccatis præſertim mortalibus libero, ſumma cum gravitate & reverentia Chriſti fidelibus impendant. Etſi enim ipſa Sacramenta per Miniſtrorum indignitatem, virtutem ſuam Divinam nullo modo amittunt, nulloque modo contaminantur; indecens tamen & indigna eorum adminiſtratio ad irreverentiam Dei pertinet, ac indigne & irreverenter illa adminiſtrantes, iram & indignationem Dei adverſus ſe provocant, mortemque ſibi adferunt: Proinde non niſi corde puro & immaculato ad illa adminiſtranda quisquam accingatur.

CAPUT V.

Nullus a Judice Eccleſiaſtico nominatim excommunicatus, & denuntiatus, ad Eccleſiaſtica Sacramenta, extra veriſimile mortis periculum, admittatur, niſi prius literatorie, ſeu alias per legitimum ac fide dignum teſtimonium conſtiterit, eum ab eodem Judice, aut ſuo Superiore debitam ab hujusmodi excommunicatione abſolutionem obtinuiſſe.

CAPUT VI.

Nullus denique hæreticus, aut publice facinoroſus, absque legitima pœnitentia, nec ullus publicus uſurarius, etiam in mortis periculo conſtitutus, niſi uſuris prius reſtitutis, aut ſaltem de eisdem reſtituendis ſufficienti juxta Sacrorum Canonum diſpoſitionem cautione conſtituta: Nullus etiam concubinarius, vel concubina, niſi ſe tanta loci intercapedine ſeparaverint, ut ceſſet omnis incontinentiæ ſuſpicio: Nulli demum, qui in ſtatu illicito, aut crimine notorio publice vivunt, aut vitam turpiter transactam non deteſtantur, ad Eccleſiaſtica Sacramenta recipiantur.

III. *De Baptiſmo.*

CAPUT I.

Baptizaturus Presbyter ſe præparet oratione, ſit ſobrius, cæremonias honeſte & reverenter expleat, Catechiſmum non perfunctorie, ſed diſtincte pronuntiet, verba denique Sacramentalia cum attentione & reverentia proferat.

CAPUT II.

Præcipimus item, ut antequam Presbyter ad Baptiſmum conferendum accingatur, ſi de Parentibus infantis dubitetur, auctoritate noſtra Ordinaria ſub pœna excommunicationis obſtetricibus & patrinis, ſeu ſuſceptoribus mandet, ut declarent nominatim illius parentes, ac locum, ubi illi habitent, ut quo anno, menſe & die baptizati, quibus parentibus nati, & a quibus ſuſceptoribus ad Baptiſmum oblati fuerint, regi-

(b) Vid. Can. 13. Seſſ. 7. Trid.

ſtro inſcribi poſſit. Volumus autem dictam inſcriptionem fieri, antequam ad exorciſandum accedatur.

CAPUT III.

Ad ſuſcipiendum infantes e Sacro Fonte nulli a Parochis admittantur, qui ad annos diſcretionis non pervenerint, quique ea neſciverint, quæ ſuſceptores ſcire neceſſe eſt. Quibus volumus per Paſtores, dum baptizant, injungi, ut pro ſuo officio infantes baptizatos rudimenta noſtræ Religionis ſuo tempore doceant, aut doceri procurent.

CAPUT IV.

Mandamus inſuper omnibus Parochis, ut diligenter inquirant a ſuſceptoribus, ſi de ſinceritate fidei eorum dubitent, antequam eos ad ſuſcipiendum infantem admittant, num credant, ſicuti S. Mater noſtra Eccleſia Catholica, & Apoſtolica Romana credendum docet. Qui ſi ita ſe credere negaverint, eos rejiciant, aliosque a parentibus, aut iis, quibus id oneris incumbit, poſtulent.

CAPUT V.

Obſervent quoque Parochi id, quod in Conciliis tam Generali Tridentino, quam Provinciali Mechlinienſi de numero Suſceptorum, ſeu Patrinorum admittendorum conſtitutum eſt, ſub pœna unius floreni ad uſum menſæ S. Spiritus loci ab iis, qui contra tenorem dicti Concilii Tridentini Suſceptores plures duobus aſſumunt, aut qui ultra numerum præſcriptum ultro ſe ingerunt, exigendi, & ſolvendi.

CAPUT VI.

Quoniam autem Baptiſmus omnibus ad ſalutem neceſſarius eſt, Volumus, ut ejus ſuſceptio nulla de cauſa diutius, quam duobus diebus differatur, nec quisquam aut ſuſceptorum exſpectandorum, aut alterius rei gratia per laicas perſonas prolem ſuam baptizari curet, aut permittat: Illud enim absque ſummo ſalutis periculo non accidit: Iſtud vero extra neceſſitatem factum, ut Eccleſiæ traditioni contrarium eſt, ita irregularitatis cenſura caſtigatur.

CAPUT VII.

Volumus etiam, infantes non prius ferantur in Chorum Eccleſiæ, quam fuerint baptizati, ſed aut in veſtibulo, aut alio loco Eccleſiæ, extra ſeptum tamen Fontis Baptiſmalis, juxta formam cæremoniarum in Baptiſmo obſervandarum, exorcizentur: Injungentes Paſtoribus, & eorum Vicariis, ut infantem baptizandum ad pectus uſque denudari jubeant, quo is Sacro Oleo liniri & aqua aſpergi commode poſſit.

CAPUT VIII.

De pueris expoſititiis id obſervent Parochi, ut, ſi inveniant certa circa infantem indicia, per quæ conſtet, eum non eſſe baptizatum, utpote ſal, quod mulieres apud eum deponere ſolent, tanquam indicium non collati Baptiſmi; eo caſu talem infantem absque ulla hæſitatione baptizent, nulla appoſita conditione. Si vero nulla ſigna, nullumque teſtimonium ejus rei deprehendant, eum ſub conditione baptizent.

CAPUT IX.

Prohibemus præterea, ne quis Paſtorum Baptismi Sacramentum alio in loco, quam in illis Eccleſiis, in quibus Sacri Fontes conſtituti (c) & conſecrati ſunt, exceptis caſibus in jure expreſſis, conferre audeat.

CAPUT X.

Prohibemus quoque, ne ullæ mulieres ad obſtetricandum admittantur, niſi præter illa, quæ in Concilio Mechlinienſi requiruntur, teneant etiam perfecte lingua vernacula formam Baptiſmi: deinde volumus, ut in earum admiſſione ſerio illis injungatur, ne aliquem infantem extra caſum neceſſitatis baptizare præſumant, & in neceſſitate baptizatum eodem die, aut quamprimum id fieri poterit, ad Eccleſiam, conſuetas cæremonias adhibendi cauſa, adferri curent: & tum Paſtor diligenter obſtetricem interroget, quam formam in baptizando adhibuerit, & quando verba protulerit, & quid fecerit; ut, ſi Baptismum ex defectu alicujus rei, ad ſubſtantiam illius neceſſario requiſitæ, non fuiſſe rite collatum deprehendat, ipſe hujusmodi infantem absque ulla

(c) In Clem. Cap. unic. Tit. de Bapt. & ejus effect.

ulla conditione baptizet: Si vero facta inquiſitione id certo cognoſcere nequeat, aut juſtam dubitandi cauſam habeat, an Baptiſmus fuerit rite collatus, nec ne; tum ſub conditione baptizet, ſub hac verborum forma: *N. ſi baptizatus es, non te rebaptizo; ſed ſi nondum baptizatus es, ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Quod ſi infans adeo infirmus aut debilis ſit, ut ſtatim moriturus videatur, tunc Sacerdos omiſſis aliis ritibus, & orationibus, eum ſub nuda verborum forma baptizet, & poſtea, ſi ſuperſtes manſerit, omiſſas cæremonias adhibeat.

CAPUT XI.

Ad hæc mandamus, ut in omnibus locis Diœceſis noſtræ, in quibus ſunt certæ obſtetrices conſtitutæ & admiſſæ, una illarum ut minimum ab omnibus puerperis in partu adhibeatur: Inhibentes, ne ulla nutrix impoſterum prolem alienam enutriendam ſeu lactandam ſuſcipiat, quam non conſtet per atteſtationem Paſtoris baptizatam eſſe: Requirentes ſerio locorum Magiſtratus, ut tam Concilii Provincialis (d) Mechlinienſis, quam noſtri Diœceſani Decreta, ad Anabaptiſtarum conatibus & erroribus occurrendum de hac re lata, quantum in ipſis fuerit, exacte obſervari curent, ſub pœna ipſis transgreſſoribus arbitrio noſtro infligenda.

CAPUT XII.

Prohibemus ſimiliter, ne poſthac ſuſceptores, vel ſuſceptrices cum infante recens baptizato ad tabernas potorias, potandi cauſa, accedant, ſub pœna unius Coronati, menſæ S. Spiritus loci applicandi, per ipſos ſuſceptores & ſuſceptrices iſtius Statuti violatores ſolvendi. Si vero Paſtor, aut Cuſtos in ea ſocietate potitantes deprehenſi fuerint, duplo, præter correctionem arbitrariam, mulctentur.

CAPUT XIII.

Mandamus denique, ut in ſuis Concionibus populum ſibi concreditum admoneant, admodum indecens eſſe, quod infantibus Chriſtianis nomina Ethnicorum indantur: cum potius ab ipſis Sanctis Angelis, Apoſtolis, Martyribus, Confeſſoribus, Virginibus, vel aliis Eccleſiæ Catholicæ Sanctis nomina deſumenda ſint; ut baptizati per hujusmodi nomina ad imitationem Sanctorum invitentur, & ſuæ fidei admoneantur.

IV. De Purificatione Puerperarum.

CAPUT I.

INjungimus omnibus Parochis, ut, quod in Concilio Provinciali Mechlinienſi (e) de Purificatione Puerperarum in uſum revocanda, recte conſtitutum eſt, ſuis Parochianis diligenter inculcent, & obſervari curent. Cui Conſtitutioni, id quod ſequitur, addendum putavimus: nempe, ut nulla omnino Puerpera ad Purificationem ante vigeſimum quintum a partu diem, admittatur, eaque nonniſi a proprio Parocho, ejusque Vicario in Eccleſiam introducatur & benedicatur.

CAPUT II.

Nullam mulierem ad Purificationem extra Eccleſiam recipere liceat, niſi aut neceſſitas, aut imminens mortis periculum id poſtulent, aut niſi Puerperarum infirmitas adeo diuturna ſit, ut poſt expletum puerperii tempus conſuetum ad Eccleſiam venire nequeant: quibus caſibus in domo purificare poterunt, juxta modum & formam, in Manuali Paſtorum per Nos edendo præſcribendam.

CAPUT III.

Non liceat etiam ſcienter ulli Presbytero ſub pœna ſuſpenſionis, quam eo ipſo incurrat, mulieres, quæ ex illicito concubitu pepererunt, ad Purificationem admittere, niſi facultate ab Archi-Presbytero loci ad hoc literatorie obtenta.

V. De Sacramento Confirmationis.

CAPUT I.

MAndamus omnibus noſtræ Diœceſis Paſtoribus, ut parentes crebro adhortentur, quatenus ſuos liberos nondum confirmatos, ad ſuſcipiendum Confirmationis Sacramentum addu-

(d) Tit. de Sacram. C. 2. vide ſupra pag. 612.

(e) ibid. C. 4.

adducant, non quidem omnes, ſed qui ſaltem ſunt ſeptem aut plurium annorum: Si vero duodecimum annum attigerint, aut eo natu majores ſint, confeſſionem Sacramentalem ante hujus Sacramenti ſuſceptionem præmittant.

CAPUT II.

Moneantur iidem parentes,ne ſuas proles in Confirmatione teneant, ſed adjungant ipſis aliquem prius confirmatum, qui illas Epiſcopo offerat, atque teneat; inter quem, & ipſum Confirmatum, ejusque parentes contrahitur cognatio ſpiritualis, quæ Matrimonium contrahendum impedit, & dirimit contractum, prout in Concilio Tridentino *de Reform. Matrimonii* decretum eſt: Ideoque conſulendum eſt parentibus, ut pro præſentantibus, ſeu tenentibus aſſumant, quantum fieri poterit, conſanguineos, vel affines, aut eos, qui in Sacris Ordinibus conſtituti ſunt. Et cum hujus Sacramenti ordinarius Miniſter ſit ſolus Epiſcopus, illud a nullo alio, etiam in mortis articulo, impendi debet: Nec cuiquam, non confirmato, tonſura Clericalis conferatur, aut ad gradum aliquem Eccleſiaſticum pateat acceſſus.

CAPUT III.

Moneantur quoque, ut proles ſuas confirmatas tertio a Confirmatione die ad Eccleſiam adducant, ut Sacerdos deponat lintea, eaque comburat, & frontem Confirmatorum aqua, & ſale abluat, aqua lotionis cum cinere linteorum in piſcinam effuſa.

CAPUT IV.

Denique quia hujus Sacramenti utiliſſima ſuſceptio nequaquam negligenda, aut parvipendenda eſt; Mandamus Parochis, ut de fructu & utilitate hujus Sacramenti ſuos Parochianos frequenter informent, & præſertim in Feſtis Pentecoſtes, ac quandocumque Epiſcopum ad ipſorum loca venturum eſſe audiverint: Doceantque, eum, qui hoc Sacramentum ſuſcepturus eſt, in rudimentis noſtræ Religionis ſaltem ita inſtructum eſſe debere, ut Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Symbolum Apoſtolorum norit.

VI. De Pœnitentiæ Sacramento.

CAPUT I.

Diligenter docendus eſt populus, & frequentiſſimis exhortationibus inducendus, ut poſtquam ſe in peccatum aliquod, præſertim mortale, prolapſum eſſe cognoverit, primo de eo conteratur, & doleat: deinde coram Sacerdote, abſolvendi poteſtatem habente, Sacramentaliter illud confiteatur, & ſalutarem ſibi injunctam pœnitentiam adimpleat: Nec dictam Confeſſionem ad Feſtum uſque Paſchæ differat, ſed ſæpius, dum id commode fieri poterit, aut ſaltem in Feſtis ſolemnioribus animæ ſuæ, peccatis contaminatæ, per ſalutarem Confeſſionem, & Venerabilis Euchariſtiæ ſumptionem medeatur.

CAPUT II.

Doceant Parochi diligenter ſuos Parochianos inſtitutionem, partes, & effectum hujus Sacroſancti Sacramenti: quodque ſumma humilitate, & animi dolore, ac magna ſpe miſericordiæ Divinæ, ad latebras conſcientiarum ſuarum detegendas, unumquemque accedere oporteat; declarentque, remiſſionem & expiationem peccatorum, quæ in Confeſſione per Sacerdotis Dei Vicarii abſolutionem impenditur, merito Sanguinis Chriſti præcipue inniti, & ab eo pendere.

CAPUT III.

Adhortentur item, & inducant eosdem, ut tempore Quadrageſimali ſtatim in principio, vel ſaltem ante Dominicam *Lætare*, proprio Sacerdoti, aut ejus vicem gerenti confiteantur, & nihilominus circa Feſtum Paſchæ illud idem reiterent, antequam ad Sacræ Euchariſtiæ ſumptionem accedant. Quare injungimus ipſis Paſtoribus, eorumque Vicariis, ut ſe dicto tempore tam in principio, quam in fine Quadrageſimæ, & circa ſolemniora & celebriora Feſta, in Eccleſiis ſuis ad Confeſſiones ſuorum ſubditorum excipiendas, paratos exhibeant: Volentes, ut poſt Paſcha in ipſo Concilio Diœceſano Nobis, aut Sigillifero noſtro nomina eorum denuntient, qui juxta præſcriptum

tum Capituli: Omnis utriusque ſexus, &c. in Paſchate præcedenti confiteri, & communicare in ſua Parochia neglexerint.

CAPUT IV.

Similiter cum Dignitati Decanali cura animarum ſuorum Suppoſitorum plerumque annexa ſit, præcipimus omnibus Canonicis, Capellanis, aliisque, qui noſtræ Cathedralis, & aliarum Collegiatarum Eccleſiarum Capitulis ſubſunt, ut ſemel in anno ſuis Decanis, tanquam propriis Paſtoribus confiteantur; idque in feſto Paſchæ, aut ſaltem ut tunc alteri confitendi licentiam ab illis obtineant. Idipſum etiam a Paſtoribus, & Presbyteris, aliisque in aliquo Sacro Ordine conſtitutis, ſtricte volumus obſervari: nempe, ut ſingulis annis ſemel ſuis Archi-Presbyteris tanquam propriis Sacerdotibus confiteantur, vel ſaltem ab eisdem facultatem petant, aliis idoneis ab ipſis nominandis confitendi. Non enim minus Eccleſiaſticos, quam Laicos obligat dictum Capitulum, Omnis utriusque ſexus, &c. Hujus etiam Statuti transgreſſores Nobis, ſeu Promotori noſtro per Decanos, & Archi-Presbyteros denuntientur.

CAPUT V.

Cæterum cum experientia compertum ſit, nonnullos Sacerdotes inidoneos, aut improbos, ſe ſe absque permiſſu & authoritate, ad aliorum Confeſſiones audiendas, non ſine animæ tam propriæ, quam confitentium periculo, ſua ſponte ingerere: Prohibemus ſub pœnis ſuſpenſionis a Divinis Officiis, & aliis noſtro arbitrio imponendis, ne quis deinceps Confeſſiones audiat, niſi ſecundum Decretum Concilii (*f*) Tridentini, Parochiale habeat beneficium, aut prius a Nobis, noſtrisve ea in parte Vicariis legitime examinatus & admiſſus fuerit: nec is omnes promiſcue ad ſe venientes audiat, ſed eos duntaxat, in quos ordinariam, vel ſubdelegatam habet jurisdictionem.

CAPUT VI.

Ut autem eorum, qui Confeſſionibus audiendis præficientur, recte inſtituatur electio, & nominatio; mandamus omnibus tam noſtræ Cathedralis, quam aliarum Collegiatarum Eccleſiarum Decanis, curam animarum habentibus, ut primo quoque tempore de conſilio duorum Canonicorum ſeniorum, præter Paſtores ipſos, alios tres, quatuor, quinque, aut plures pro Subditorum numero, & neceſſitate, ex gremio ſuo eligant, & nominent Canonicos, vel Sacellanos, Viros inculpatæ vitæ, graves, maturæ ætatis, ac titulo eruditionis (ſi tales inveniri poſſint) inſignitos, eosque Nobis, vel noſtris Deputatis ad Confeſſiones audiendas admittendos, præſentent.

CAPUT VII.

Hæc eadem ratio ſervetur in Eccleſiis Parochialibus, ubi plures ſunt Presbyteri, & tanta eſt hominum multitudo, ut ſolus Parochus excipiendis eorum Confeſſionibus non ſufficiat: Ipſe Parochus Nobis, aut dictis Deputatis unum atque alterum, aut plures idoneos Presbyteros præſentet & nominet, qui ſoli cum ipſo Confeſſiones aliquorum(*) Sacerdotum, & Parochianorum, juxta tenorem literarum ſuæ admiſſionis, audire poſſint.

CAPUT VIII.

Exquirant autem omnes Confeſſarii, dum rudiores audiunt, utrum in rudimentis noſtræ Religionis ſint inſtructi, & an Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam, cum Symbolo Apoſtolorum, ac Decalogo teneant. Quod vero de Uſurariis, & iis, qui peccata admiſſa non deteſtantur, ſuperius dictum eſt, id etiam in hoc Sacramento a Confeſſariis diligenter obſervetur.

CAPUT IX.

Nemo quoque a Caſibus Sedi Apoſtolicæ aut Epiſcopo reſervatis, quemquam, niſi in mortis articulo, abſolvere præſumat: Cum enim Sacerdos in dictis caſibus non ſit legitimus Judex, nullam ab illis abſolvendi auctoritatem habet, adeoque abſolutio, quam impendit, invalida eſt, & nullius roboris, prout hæc tam in Generali (*g*) Tridentino, quam Provinciali Mechlinienſi

(*f*) Seſſ. 23. C. 51. de Reform.

(*) *forte*: aliorum.

(*g*) Seſſ. 14. C. 7.

nienſi Conciliis aperte declarata, & definita ſunt.

CAPUT X.

Quod ſiquis a dictis caſibus Epiſcopo reſervatis abſolvendi poteſtatem, vel ea majorem a Summo Romano Pontifice obtinuerit; inhibemus, ne is illa utatur in hac noſtra Diœceſi, niſi eam prius Nobis examinandam exhibuerit, ne ſub ovina pelle lupi hoc prætextu ſe inſinuent, & gregem noſtrum corrumpant.

CAPUT XI.

Nec amplius tolerandum eſt, ut, qui confitentur, ſive Laici ſint, ſive Eccleſiaſtici, Sacerdoti, Dei nimirum ea in parte Vicario aſtent, nedum aſſideant, ſed mente, animoque contrito non quaſi hominis, ſed Dei ſententiam ſuper ſuis ſceleribus audituri, & recepturi, illi ad genua humiliter advolvantur. Sacerdos vero Confeſſiones excepturus, decenti habitu induatur, nec vultus auſteritate, aut verborum aſperitate pœnitentes deterreat, ſed potius magna cum manſuetudine ad veram, exactamque peccatorum confeſſionem invitet atque alliciat.

CAPUT XII.

Non permittat Presbyter, ut, dum unius confeſſionem audit, alii etiam confiteri cupientes nimium ſibi appropinquent, ne & ipſe confitens, dum ab aliis audiri metuit, peccata quædam graviora reticeat, & Confeſſarius confitentes minus libere examinet ac inſtruat; caveatque, ne in audiendis Confeſſionibus ea in medium proferat, quæ materiam Confeſſionis non concernunt, neve ab ipſis confitentibus aliena a Confeſſione adduci permittat.

CAPUT XIII.

Mandamus præterea omnibus, onus audiendi Confeſſionem habentibus, ut confitentes, præſertim mulieres, in loco publico ac aperto, & non in tenebris, niſi adhibito lumine, neque extra Eccleſiam audiant, niſi neceſſitate aut infirmitate hoc exigente.

CAPUT XIV.

Prohibemus ſub pœna noſtra arbitraria, ne quis Sacerdos Confeſſionem mulieris, cum qua peccatum incontinentiæ commiſit, aut ſocii, vel fautoris peccati, niſi in neceſſitate, excipiat, ſed tales ad alium idoneum Confeſſarium remittere teneatur: ſicut & illos graviter ad arbitrium noſtrum puniendos cenſemus, qui aliquos ad ſibi ſolis confitendum voto obligare præſumpſerint, votum hujusmodi, tanquam irrationabile & indiſcretum, irritum declarantes.

CAPUT XV.

Poſtremo ſtatuimus, ut Presbyter, qui peccatum, quod ſibi in Judicio pœnitentiali declaratum eſt, aliquo modo revelare, & prodere præſumpſerit, præterquam quod ſuſpenſionis, & depoſitionis pœnam incurret, etiam arbitrarie a Nobis puniatur.

VII. De Sacramento Eucharistiæ.

CAPUT I.

QUoniam Sacratiſſima res eſt, quæ in Divino Altaris Sacrificio Deo offertur, eamque ob cauſam non niſi digne & munde tractanda, quo ſic Corporis Dominici oblatio, quæ in illo fit per Sacerdotis miniſterium, Deo acceptior reddatur: Mandamus omnibus & ſingulis Presbyteris noſtræ Diœceſis, ut antequam ad rem Sacram peragendam accingantur, ſe ſe diligenter probent, & examinent, ſæpiusque Confeſſionem Sacramentalem præmittant, nec unquam rarius, quam ſemel in hebdomada eam faciant, ut Sacroſanctam Euchariſtiam, qua Corpus Chriſti continetur, ſumma pietate & reverentia conſecrent, offerant & ſumant, aliisque diſtribuant. (*b*) Nunquam autem cum ſibi alicujus peccati mortalis conſcii ſunt, quantumvis contriti, absque Sacramentali Confeſſione ad hoc Sacrificium peragendum, extra caſum neceſſitatis, accedant, & non alii, quam a Nobis approbato Presbytero, ut ſuperius dictum eſt, confiteantur.

CAPUT II.

Si quis autem Presbyter eo temeritatis devenerit, ut, cum pridie vino & crapula obrutus fuerit, aut crimen incontinentiæ, vel aliquod aliud notorium

(*b*) Trid. Seſſ. 13. Cap. 8. & ibid. Can. 11.

rium perpetraverit, aut horas ſuas Canonicas uſque ad Primam incluſive, cum debita præparatione, non legerit, rem Divinam facere non vereatur; is pro illata Sacramento irreverentia, & ſcandalo dato, præter pœnam arbitrariam, per Nos illi, pro delicti qualitate, infligendam, etiam uno floreno qualibet vice mulctabitur.

CAPUT III.

Cum etiam Epiſcopi ex ordinatione Concilii (*i*) Tridentini ſedulo curare debeant, ne quis publice & notorie criminoſus Sacerdos, aut Sancto Altari miniſtrare, aut Sacris intereſſe permittatur: Mandamus omnibus Capitulorum & Chriſtianitatum Decanis, ac aliis univerſis curam animarum habentibus, Regularibus & Secularibus, ut auctoritate noſtra publicos concubinarios, uſurarios, & Simoniacos, aliosque publice & notorie criminoſos Presbyteros ab Altaris miniſterio arceant, atque cohibeant. Alioquin tam illi, qui in ſtatu publici, & notorii peccati celebrant, quam qui ad illa connivent, graviter a Nobis punientur.

CAPUT IV.

Mandamus itaque omnibus Presbyteris, ut nonniſi modo præmiſſo probati, & mundi cum mundis, honeſtisque Altaris ornamentis & calicibus integris, iisque per Epiſcopum prius conſecratis, hoc tremendum & Sacroſanctum Sacrificium adhibito ſemper lumine offerant: Inprimis autem, ut inter Sacrificandum eam in vultu præ ſe ferant maturitatem, quamque in cæremoniis peragendis gravitatem, quam tanta Myſteria merito requirunt, quæque illum decent, qui Chriſti perſonam in hoc tremendo, & horrore pleno Sacrificio repræſentant, & denique univerſum Miſſæ officium diſtincte & attente pronuntient, & legant.

CAPUT V.

Hortamur item omnes Sacerdotes, ut dum Sacris operantur, pro majori ipſius Sacramenti reverentia, & dignitate, accenſos cereos non pauciores duobus adhibeant, eisdem inhibentes, ne linteolis purificatoriis, quibus calices mundantur, nares emungant, aut ſudores abſtergant.

CAPUT VI.

Adhæc mandamus Parochis, ut Hoſtias conſecratas, quæ ad uſum infirmorum, & mulierum gravidarum ſervantur, ſingulis menſibus ſemel ſaltem renovent, & quæ lapſo menſe ſuperfuerint, inter ſacrificandum ſumant. Et ſedulo advertant, ne in Paſchatis, aliisque ſolemnioribus Feſtis, quando populus communicare ſolet, plures hoſtias conſecrent, quam pene eſſe neceſſarias judicaverint. Volumus autem, ut, cum ad ægrotos accedunt, ſemper plures hoſtias ſecum deferant, ne in reditu populus vacuam pixidem, ſive vaſculum adoret, & ſic idololatriam committat.

CAPUT VII.

Inſuper cum notorii percuſſores Clericorum, etiam non denuntiati, & alii excommunicati poſt publicam denuntiationem ab omnibus vitari debeant, & id maxime in Divina Miſſarum celebratione: caveant Sacerdotes, ne ſcienter illis præſentibus rem ſacram peragere præſumant, ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis eo ipſo incurrenda, ac alia arbitraria. Quod ſi moniti ex Eccleſia recedere noluerint, id ſtatim Officiario loci intimetur.

CAPUT VIII.

Similiter quæ de Miſſis in loco prophano, in privatis domibus, atque omnino extra Eccleſiam deinceps non celebrandis, in Generali (*k*) Tridentino, & Provinciali Mechlinienſi Conciliis, recte ſtatuta ſunt, ea in noſtra Diœceſi diligenter, & inviolabiliter præcipimus obſervari.

CAPUT IX.

Porro quia ſicut corpus pane materiali, ita & anima Spirituali cibo ſæpius reficienda eſt: Ideo Parochi ſuos Parochianos diligenter hortentur, ut frequenter, aut ſaltem in Feſtis celebrioribus Sacroſanctum Corpus Chriſti, qui vere cibus eſt animæ, reverenter & devote ſumant, ac cum hujus tanti Sacra-

(*i*) *Seſſ.* 22. *in Decr. de evitand. in celebr. Miſſ.*

(*k*) ibid.

cramenti ſublimitatem, uſum, & fructum eisdem exponant. Verum cum indigna Corporis Chriſti manducatione, teſte Paulo, nihil ſit damnabilius, caveant Parochi, & alii Confeſſarii, ne quosvis ſine delectu ad frequentiorem, nedum quotidianam Communionem admittant.

CAPUT X.

Moneant quoque eosdem ſuos ſubditos, ut liberos ſuos, poſtquam ad legitimam ætatem & diſcretionis uſum devenerint, ad hujus Divini Sacramenti ſuſceptionem inducant, & Eccleſiæ offerant, ut hoc Sanctiſſimo cibo paſti, in omne opus bonum ſuſcipiant incrementa: Hortentur etiam, ut tam ipſi, quam liberi Sanctiſſimis Myſteriis non tantum corporibus, verum etiam animis interſint, absque ſomnolentia, riſibus, fabulis, & obambulationibus, utque non ſtantes, aut ſedentes, ſed flexis genibus (maxime a Conſecratione uſque ad Communionem) magnaque cum ſui humiliatione, Deo Patri pro immenſis erga genus humanum beneficiis gratias agant, ac eum ſummis precibus peccatorum ſuorum veniam orent: nec non Sacratiſſimam Hoſtiam, cum a Sacerdote celebrante elevatur, non modo humili corporis geſtu, & genuum flexione, ſed corde quoque contrito, & mente in Deum elevata, ſumma cum veneratione adorent.

CAPUT XI.

Mandamus item, ne Paſtores, eorumque Vicarii Sanctiſſimum Corpus Chriſti publicis peccatoribus, utpote publicis meretricibus, uſurariis, excommunicatis, & denuntiatis adminiſtrent, ſicut nec amentibus, & rationis uſu carentibus, niſi lucida habeant intervalla; nam tum illis Corpus Chriſti porrigere licebit, ſi ex devotione, & pio animi affectu illud ſumere deſiderent. Eandem etiam de obſeſſis corporaliter a Dœmone rationem haberi volumus: Prohibentes, ut idololatriæ periculum evitetur, ne Paſtores vel alii Presbyteri hoſtiam non conſecratam pro conſecrata, quacumque ex cauſa, adminiſtrare præſumant.

CAPUT XII.

Quoniam autem in plerisque locis noſtræ Diœceſis, magna cum irreverentia ſtantes Sacram Euchariſtiam ſumunt: Mandamus Paſtoribus, ut curent ſumptibus fabricæ ante Altare, ubi illa miniſtratur, ſcamna collocari, in quibus populus Sacratiſſimum hunc cibum ſumpturus debita cum reverentia, & ſui ſubmiſſione procumbat.

CAPUT XIII.

Mandamus, & diſtricte obſervari volumus, ut juxta edictum Regiæ Majeſtatis in hac patria promulgatum, quandocumque Paſtor, aut ejus Vicarius ad adminiſtrandum ægrotis Sacram Euchariſtiam, aut Extremam Unctionem accerſitur, ſemper duo, ut minimum, ex ipſius ægroti vicinis, propter Sacramenti reverentiam, Paſtorem cum Cuſtode a templo ad ægrotum ducant, & inde ad Eccleſiam reducant. Volumusque, ut tam Paſtor ipſe & Cuſtos, quam alii concomitantes, inter eundum & redeundum, a confabulationibus prorſus abſtineant, & orationibus vacent.

CAPUT XIV.

Mandamus quoque Paſtoribus, ut ægrotis Sacramenta pœnitentiæ, Euchariſtiæ, & extremæ Unctionis diſtinctis temporibus debite adminiſtrent, niſi neceſſitas aliud exegerit, &, ut infirmos, poſt Sacramenta eis collata, ſæpius viſitent, & conſolentur, eosque ad res ſuas pie diſponendas, & ſe totos Deo commendandos ac reſignandos animent, ſub pœna arbitraria per Nos ſtatuenda.

CAPUT XV.

Infirmis denique frequenti vomitu ex levi cauſa laborantibus Corpus Chriſti non Sacramentaliter, ſed Spiritualiter duntaxat, fide & devotione, animique deſiderio adminiſtretur. Monemus interim Parochos noſtros, ut diligenter inquirant, num infirmitas ſit revera talis, ut ei Dominicum Corpus adminiſtrari non expediat. Intelligimus enim (quod dolentes referimus) quosdam a Sanctiſſimi Corporis Chriſti ſumptione ſic eſſe alienos, ut ſe tali corporis

poris conſtitutione eſſe ſimulent, quod absque vomitus periculo illud ſumere non poſſint.

VIII. De extrema Unctione.

CAPUT I.

QUia magna vis eſt & efficacia, magnusque effectus Sacramenti extremæ Unctionis, pro infirmis a Chriſto inſtituti: Ideo populus per Paſtores tam publice in Concionibus, quam privatim, ſerio & frequenter admoneatur, ut, quotiescumque aliquis adultus, qui Corpus Dominicum ſemel ſumpſit, ita infirmus eſt, ut veriſimile mortis periculum immineat, illi hoc Sacramentum tempeſtive, dum adhuc ſenſus vigent, adminiſtretur, ut cum fide, mentisque in Deum elevatione, ac debita animi devotione illud percipiat.

CAPUT II.

Declaretur item per eosdem Parochos, merito illos reprehendi debere, qui dedita opera ex contemptu, vel timore quodam parum Chriſtiano, quo ſibi imprudenter perſuadent, ſe ſe, ſi inungantur, eo citius morituros, ad extremum uſque vitæ diſcrimen hoc Sacramentum ſuſcipere omittunt, aut differunt.

CAPUT III.

Admoneatur etiam populus, quod idem hoc Sacramentum toties utiliter iterari poſſit, quoties quis in gravem, & periculoſum morbum relabitur, præmiſſa tamen ſemper Sacramentali Confeſſione, ſi fieri poſſit: quodque in una & eadem infirmitate iterari non debeat. Nec preces & orationes in hujus Sacramenti adminiſtratione adhiberi conſuetæ unquam omittantur, & in omnibus membris, juxta noſtri Manualis præſcriptum, diſtinctè inunctio adhibeatur, niſi vel mortis periculum, vel morbi genus obſiſtant.

CAPUT IV.

Poſtremo, quia Sacramentum iſtud non exiguum digne ſuſcipientibus adfert fructum: Prohibemus, ne Paſtores in hebdomada ſancta antiquum Oleum Sacrum, & Chriſma ante comburant, quam novum receperint, ne quis, ſi aliter fiat, absque hujus Sacramenti perceptione & fructu e vivis excedat.

IX. De Sacramento Ordinis.

MAndamus, ut quæcumque de ætate, qualitate, & titulis promovendorum ad Sacros Ordines, itemque de bono teſtimonio, & proclamationibus aliisque hanc materiam concernentibus in Generali Tridentino, & Provinciali Mechlinienſi Conciliis ſalubriter ſtatuta ſunt, diligenter obſerventur: Hoc unum adjicientes, ut Ordinandi Copias authenticas titulorum ſuorum, quorum vigore promoventur, & præſentationes Capitulorum ac Monaſteriorum, apud Secretarium Curiæ noſtræ relinquere teneantur.

X. De Sponſalibus & Matrimonio.

QUæ pro tollendis abuſibus, circa Sacramentum Matrimonii committi conſuetis, Sacroſancta Synodus Tridentina, & Provincialis Mechlinienſis obſervanda præcepit, ea omnia obſervari mandamus, & pro faciliori eorundem obſervatione, & executione, illa quæ ſequuntur, adjicienda judicavimus.

CAPUT I.

Inprimis igitur mandamus, ut nulli ad Sponſalia a Parochis admittantur, niſi prius ſolemniter jurent, ſe nullum ſcire Canonicum impedimentum, cur Matrimonio inter ſe conjungi non poſſint, & ea nunquam, niſi coram proprio Parocho, vel ejus Vicario, duobusque, ut minimum, conſanguineis, ſeu amicis contrahentium, aut ſaltem aliis teſtibus honeſtis & fide dignis adſtantibus, non in privatis ædibus, ſed, cum res ſacra ſit, in ſacro loco, neque noctu, ſed interdiu, & a ſobriis animo bene deliberato contrahantur: Pravam proinde illam conſuetudinem, in quibusdam locis noſtræ Diœceſis introductam de Sponſalibus privatim, absque proprii Paſtoris præſentia, & extra locum ſacrum contrahendis, penitus abrogamus, ſub pœna trium florenorum irremiſſibiliter ab eis, qui contra teno-

tenorem hujus noſtri Statuti contrahent, ſolvendorum, & menſæ S. Spiritus loci applicandorum. Ipſe vero Parochus, ſi ejusdem noſtræ Ordinationis violator exſtiterit, pœna dupli, & ſuſpenſionis a Divinis puniatur: cui etiam ſtricte inhibemus, ne ad proclamationes ſuper Sponſalibus aliter, quam prædictum eſt, contractis, aut ad Matrimonii celebrationem procedat, niſi illa præſcripto modo iterentur.

CAPUT II.

Mandamus eisdem Parochis, ut, quando aliquos ad contrahenda Sponſalia admittunt, diligenter ab eis exquirant nomina, cognomina, parentes, & patriam utriusque, & ſub qua Parochia pro majori parte vitæ, maxime poſt pubertatis annos, ſi adoleſcentes ſint; ſi vero aliquando conjugati fuerint, poſt mortem conjugum, habitaverint; & veritate rei probe intellecta, illis declarent, quo in loco, vel locis eorum proclamationes fieri oporteat, & quibus atteſtationibus indigeant, antequam ad Matrimonii ſolemniſationem procedere poſſint.

CAPUT III.

Præcipiant etiam Parochi Sponſalia contrahentibus, ut juxta Ordinationem Sacroſancti Concilii Tridentini tres Proclamationes, ſeu denuntiationes fieri in ſuis Parochiis curent, idque diebus dumtaxat Dominicis, aut feſtivis: Nec volumus absque illis ad Matrimonii ſolemniſationem procedi poſſe, niſi per Nos, vel Sigilliferum noſtrum ex cauſa deſuper diſpenſatum fuerit. Semper autem inter ultimam proclamationem, & Matrimonii ſolemniſationem unus ſaltem dies intercedat. Mandent item eisdem contrahentibus, ne ante Matrimonii contractum in eadem domo, ſeu ſub eodem tecto cohabitent, & ut ab omni copula carnali, donec Nuptiæ celebratæ fuerint, prorſus abſtineant.

CAPUT IV.

Præcipiant item Paſtores eis, qui Sponſalia contraxerunt, ut ſuas proclamationes fieri illis in locis curent, in quibus ſeptem ultimis annis habitaverunt: Quod ſi forte quatuor annis, vel circiter in una, & tribus vel quatuor annis in altera Parochia habitaverint: Volumus eo caſu in utraque Parochia illorum proclamationes fieri, nec niſi illis ſic factis, eos ad Matrimonii ſolemniſationem admitti poſſe, aut debere.

CAPUT V.

Si deſponſi diverſarum ſint Parochiarum, eo caſu Paſtor, qui Sponſalia celebravit, ſcribet Paſtori alterius Parochiæ, Sponſalia hujusmodi a ſe eſſe celebrata: eum requirendo, ut una ſecum tres proclamationes deſponſorum legitime faciat: quibus ſic hinc inde factis, Parochus ille, qui Matrimonium non celebrabit, ſcribet alteri Parocho, ſe proclamationes illas requiſitas feciſſe, ac, ſi nullum impedimentum ſit inſinuatum, aut a ſe cognitum impedimentum, hoc ipſum etiam teſtabitur.

CAPUT VI.

Quod ſi contrahentes Sponſalia ſint diverſorum Epiſcopatuum, (*l*) & velint in alia Diœceſi ad Matrimonii contractum procedere: Parochus noſtræ Diœceſis, poſt factas ad poſtulationem Parochi alterius Diœceſis tres Proclamationes, ſignificabit id Nobis per ſuas literas cum impedimenti, vel non impedimenti declaratione, ut Nos illis examinatis, & approbatis, in ſolemniſationem hujusmodi Matrimonii conſentiamus, noſtris literis ad Epiſcopum alterius Diœceſis transmiſſis. Si vero in noſtra Diœceſi Matrimonium celebrandum ſit, Parochus id non permittat, niſi viſis noſtris literis, quas nulli concedere conſtituimus, niſi prius Nobis per literas alterius Epiſcopi de conſenſu ipſius, & Proclamationibus factis legitime conſtiterit. Similiter in uſum, praximque reducatur, quod de deſponſis diverſorum Decanatuum in provinciali Concilio Mechlinienſi conſtitutum eſt.

CAPUT VII.

Admoneant ſedulo Parochi eos, qui Sponſalia contraxerunt, ut juxta Concilium Tridentinum, antequam contrahant, vel ſaltem triduo ante Matrimonii conſummationem, ſua pecca-

(*l*) Conc. Mechlin. ſupra pag. 614. C. IV. & V.

ea diligenter confiteantur, & ad Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum pie accedant: Et ipſi Parochi, non niſi confeſſos ſaltem, ad ſolemniſationem Matrimonii ſub pœna arbitraria per Nos imponenda recipiant, idque in Eccleſia dumtaxat: quos deinde volumus Miſſæ Paſtoris, aut Sacerdotis per eum ſubſtituendi reverenter intereſſe.

CAPUT VIII.

Ut autem vera Matrimonii impedimenta non reticeantur, nec falſa allegentur: Statuimus, ut quicumque falſum impedimentum ſciens, prudensque propoſuerit, quo Matrimonium futurum impediat, aut verum reticuerit, excommunicationis pœna puniatur, aliaque arbitraria.

CAPUT IX.

Verum cum experientia didicerimus, quoſdam Parochos in dignoſcendis Matrimonii impedimentis parum eſſe attentos, aut verſatos: Monemus omnes & ſingulos, ac ſerio requirimus, ut accurate legant & obſervent, quod in Concilio Tridentino de Cognationis Spiritualis ex Baptiſmo, & Confirmatione contractæ, & Juſtitiæ publicæ Honeſtatis impedimentis recte præſcriptum eſt: caveantque ſub pœna Suſpenſionis ab officio & beneficio, ne quos ſcienter ad Sponſalia aut Matrimonium admittant, qui ſibi Conſanguinitate vel Affinitate uſque ad quartum gradum incluſive conjuncti ſunt, & invicem attinent, niſi ea Affinitas ex fornicatione ortum habeat, quæ tum ultra ſecundum gradum, juxta ejusdem Concilii Ordinationem Matrimonium non impedit. Reliqua vero Matrimonii impedimenta, qualia ſunt inter cætera frigiditas, votum ſolemne, Sacer Ordo, crimen, cultus diſparitas, error perſonæ, vis ſeu coactio, ligamen, ex Canonibus & Summiſtis quærenda relinquimus. Quæ omnia cum non ſolum Matrimonium impediant, ſed etiam dirimant contractum, diligenter a Parochis obſervari volumus, ſub graviſſimis pœnis arbitrio noſtro imponendis.

CAPUT X.

Statuimus proinde, ut ſi futuro Matrimonio ſe quiſpiam opponat, aut Canonicum deſuper impedimentum denuntiet, aut etiam dubium ſit, & controverſum, an Matrimonium de jure ſubſiſtat, nec ne: non prius per Parochos ad ulteriores Proclamationes, aut Matrimonii ſolemniſationem procedatur, quam, re ad Nos, vel Officialem noſtrum delata, quid de ea re fuerit ordinatum, per patentes noſtras literas ipſis legitime conſtiterit. Nec permittimus Parochis, ut de cauſis hujusmodi oppoſitionis, juſtæne ſint, an injuſtæ, cognoſcant, nec de illis inquirant; ſed volumus totum id noſtro, aut Officialis noſtri judicio relinqui. Ipſi vero Parochi denuntiatorem impedimenti, ac deſponſos coram Nobis, aut dicto Officiali noſtro ad certum convenientem diem, ad allegandam oppoſitionis cauſam, citare, illisque literatoriam atteſtationem hujusmodi citationis cum cauſæ declaratione concedere debeant, & teneantur.

CAPUT XI.

Præterea ſi poſt oppoſitionem, ſuper futuro Matrimonio ſemel interjectam, partes inter ſe convenire, & impedimenti denuntiatorem in ulteriores Proclamationes, aut Matrimonii celebrationem conſentire contingat: non tamen ob id Parochus ad Matrimonii hujusmodi contractum procedat; donec illi auctoritatem noſtram ea in re interveniſſe, literatorie ſignificatum fuerit.

CAPUT XII.

Nec conſentiant Parochi, ut illi, qui in ætate legitima conſtituti, Sponſalia contraxerunt, ſe mutuo ab hujusmodi promiſſione futurarum Nuptiarum propria authoritate abſolvant; ſed illos Curiæ noſtræ Promotori denuncient, ut, cauſa per Nos, noſtrumve Officialem diſcuſſa, ſi ea ſecundum juris diſpoſitionem legitima ſit, ab hujusmodi promiſſione abſolvantur.

CAPUT XIII.

Mandamus etiam Parochis, ut, ſi quem ſub ſuis Parochiis habeant, qui mulierem, uxoris loco publice foveat, utrumque ad Matrimonii contractum,

ctum, aut, ſi Canonicum ſubſit impedimentum, cur Matrimonio conjungi non poſſint, ad ſeparationem ſerio hortentur: & ſi ſic moniti Matrimonium non contraxerint, aut ſe a mutua cohabitatione & conſuetudine non ſeparaverint; eos ab Eccleſiaſticis Sacramentis prorſus arceant, & Nobis, vel Promotori Curiæ noſtræ denuntient, graviter juxta Sacros Canones & Sanctum Concilium Tridentinum (*m*) puniendos.

CAPUT XIV.

Cæterum, quis modus, & quæ verborum forma in Sponſalium & Matrimonii contractu ſervari, quibusve nuptiis, & quomodo benedictio Matrimonialis impendi debeat, Parochi ex Manuali noſtro diſcere poterunt.

CAPUT XV.

Præterea, ut Matrimonii Sacramento ſuus honos conſervetur, & omnis irreverentia ab eo tollatur: ineptas illas conſuetudines in quibusdam locis noſtræ Diœceſis introductas, de ſponſo poſt Sponſalium & Matrimonii contractum magna cum petulantia, & ipſius Sacramenti dehoneſtatione manibus tundendo, eodemque ſponſo, & ſponſa, dum finito Sacro apud altare flexis genibus ſub Miſſali procumbunt, attollendis abrogamus, & annullamus, ſub pœna unius floreni, irremiſſibiliter a transgreſſoribus exigendi, & menſæ S. Spiritus loci applicandi, aliaque arbitraria.

CAPUT XVI.

Similiter quia nonnullis in locis dictæ noſtræ Diœceſis mos iſte per abuſum irrepſit, ut adoleſcentes cereviſiam, aut illius loco pecuniam, quam ipſi dons-gelt, bal-gelt, & ſchat-gelt appellant, a deſponſis exigant, unde contentiones, pugnæ cum magna Sacramenti irreverentia non raro oriuntur: mandamus ſub ſimili pœna, ne id deinceps a quoquam fiat: hortantes, & requirentes locorum Magiſtratus, ut eadem ſub ſimilibus, vel majoribus pœnis prohibeant.

CAPUT XVII.

Quod item in Concilio Tridentino (*n*) de tempore clauſo, durante ab Adventu Domini noſtri uſque in diem Epiphaniæ, & a feria quarta Cinerum uſque in octavam Paſchatis incluſive: & de Matrimoniis, nuptialibusque Conviviis, & Choreis, ac ſimilibus inſolentiis dicto tempore in Concilio (*o*) Mechlinienſi prohibitum eſt; id inviolabiliter ſub eisdem pœnis obſervari volumus: mandantes Parochis, ut ſi a quoquam huic Statuto contraventum fuerit, eum ad Nos, vel noſtrum Promotorem deferant.

CAPUT XVIII.

Diſtricte denique inhibemus ſub pœna arbitraria, ne ulli conjuges auctoritate propria, non intercedente Eccleſiæ judicio, etiamſi ſubſit cauſa legitima, & jure permiſſa, divortium attentent, aut ſe mutuo repudient, aliquosve contractus, promiſſiones, juramenta, aut vota de ſeorſim vivendo inire præſumant: ſi autem ſecus a quoquam fiat, id Nobis, aut Officiali noſtro per Parochos denuncietur.

XI. De Cultu & Officio Divino.

Quæcumque de Cultu, & Officio Divino in Generali Tridentino, & Provinciali Mechlinienſi, Conciliis bene decreta ſunt, ea, tanquam hic inſerta, præcipimus diligenter obſervari, iis quæ ſequuntur, ſuperadjectis.

CAPUT I.

In primis ut in Eccleſia Dei omnia decenter & ordinate peragantur: Mandamus paſtoribus, eorumq; vices gerentibus, ut Divinum illud & tremendum Miſſæ Sacrificium reverenter, pie, & devote, juxta cujusque Feſti ſolemnitatem, & integre, absque Symboli Apoſtolici, Præfationis & Orationis Dominicæ, per organum aut Chorum abbreviatione, ſeu mutilatione celebretur, & decantetur.

CAPUT II.

Deinde ſtatuimus, ut in omnibus Eccleſiis Parochialibus non Collegiatis Miſſa

(*m*) Seſſ. 24. de Reform. Matr. C. 8. & Seſſ. 25. C. 14. de Reform. Matrim.
(*n*) Seſſ. 24. de Reform. Matrim. C. 10. (*o*) Vide ſupra pag. 614. C. 7.

Miſſa, quam Summam vocamus, diebus tam Dominicis, & Feſtivis, quam ferialibus in hyeme quidem hora nona, in æſtate vero paulo maturius celebretur. Miſſa autem matutinalis inter quintam & ſextam peragatur, ſic tamen ut ultra ſextam nunquam differatur. In qua optaremus, pro neceſſaria juventutis & ancillarum inſtructione, ſuccinctam aliquam ex Catechiſmo Concilii Tridentini, aut Caniſii, a Parochis, aut aliis a Nobis ad hoc admiſſis, de rudimentis Fidei & Religionis noſtræ concionem fieri, potiſſimum autem tempore Quadrageſimæ: quæ poſt Offertorium fieri poterit, & tum Sacerdos, ne populus in diverſa diſtrahatur, nonniſi ea finita, in celebratione Miſſæ procedat.

CAPUT III.

Et ne Parochiani, qui diebus Dominicis & Feſtivis, juxta Concilii (*p*) Tridentini declarationem, Parochiæ ſuæ intereſſe ad audiendum Verbum Dei tenentur, ab illo avocentur; præcipimus, ne quis Sacerdos eo tempore in Eccleſia Parochiali, aut extra eam in Capellis Sacrum facere, aut concionari præſumat, ſub pœna noſtro arbitrio infligenda.

CAPUT IV.

Doceant quoque Parochi, illos præcepto Eccleſiæ de Miſſa diebus Dominicis, & Feſtivis audienda non ſatisfacere, qui ante finem illius, ſtatim poſt Concionem abſolutam, vel Sacratiſſimæ Euchariſtiæ elevationem e templo exeunt: admonentes, exſpectandum eſſe omnibus ad ultimam uſque Sacrificantis benedictionem. Et, ut id diligenter obſervetur, volumus, ipſos Parochos, & Magiſtratum una cum Prætore ea in re advigilare, & immorigeros Nobis per Parochos denuntiari, ut tamquam violatores præcepti Eccleſiæ puniantur.

CAPUT V.

Inhibemus item, ne quiſquam Eccleſiaſticus veſtibus ſacris indutus cum Laicis, aut aliis extra vel intra Eccleſiam obambulet, aut colloquatur, neve Diaconus, aut Subdiaconus celebrante Presbytero, cui miniſtrant, in altari adſtante, ſedeant, aut fabulentur, ſed ei quoque, ſicut officii eorum ratio poſtulat, adſtent.

CAPUT VI.

Mandamus quoque, ut omnes Chori Miniſtri, etiam Cuſtodes, dum Divina officia ac miniſteria, quibus deputati ſunt, peragunt, habitu Clericali, & ſuperpelliceo ad majorem Divini cultus ornatum utantur: volumusque, ut omnes beneficiorum Rectores & Presbyteri in Eccleſiis, ubi reſident, Divinis interſint, ac ſuis Decanis, ac Paſtoribus ſe morigeros exhibeant: eosdem ſerio hortantes, ut Paſtores in cantu, aliisque miniſteriis adjuvent.

CAPUT VII.

Inſuper, quia intelligimus, quasdam Miſſas pro Defunctis ex fundatione ſingulis diebus non modo ferialibus, ſed & Dominicis, ac Feſtivis etiam ſolemnibus celebrari debere, quod parum convenire judicamus: eapropter ordinamus & ſtatuimus, ut ejusmodi Miſſæ diebus ferialibus dumtaxat celebrentur: declarantes, Sacerdotes fundationi ſatisfacere, ſi aliis diebus Miſſas de tempore aut Feſtis occurrentibus cum Collecta pro Defunctis legant. Nihilominus ſerio requirimus, ut Miſſarum Sacrificia, orationes, vigiliæ & ſimilia, quæ pro Defunctis ex teſtatorum fundationibus, vel alia ratione debentur, non perfunctorie, ſed a Sacerdotibus & Eccleſiæ Miniſtris diligenter & accurate perſolvantur.

CAPUT VIII.

Similiter, quia in quibusdam locis noſtræ Diœceſis illa conſuetudo invaluit, ut in ſupplicationibus frequenter Venerabile Sacramentum circumferatur: ſtatuimus, ut poſthac ea, quæ in Concilio (*q*) Mechlinienſi de hac re conſtituta ſunt, diligenter obſerventur, conſuetudinibus & fundationibus in contrarium non obſtantibus: inhibentes, ne proceſſiones per Confraternitates, & ſagittariorum collegia quovismodo retardentur, aut a meridie unquam

(*p*) Seſſ. 24. de Reform. C. 4.

(*q*) Tit. de Sacram. C. 7. ſupra pag. 612.

quam fiant: nec in illis a Presbyteris curru vectis, ſed euntibus, Venerabile Sacramentum devote & reverenter circumgeſtetur.

CAPUT IX.

Mandamus præterea, ut Clerus in omnibus publicis ſupplicationibus, quibus omnes Presbyteros, Beneficiatos, & habituatos cum ſuperpelliceis perſonaliter intereſſe volumus, bonis exemplis populo præeat, ac canendo, orando, morumq; gravitatem præ ſe ferendo Laicos ad orationes, & preces exſtimulet: nequaquam autem curioſe huc, atque illuc circumſpectet, aut tempore Rogationum, deſerto proceſſionis ordine, ad jentacula divertat, aut cum in Stationibus fit Sacrum, aut concio, vel preces ad Deum funduntur, aliud agat, vel obambulet, aut confabuletur, quæ omnia etiam in Laicis reprehenſione digna ſunt ac graviter punienda. Proinde Promotori noſtro ſerio injungimus, ut contra delinquentes pro delicti qualitate ac gravitate procedat.

CAPUT X.

Poſtremo, ne populus ab Officii Divini viſitatione, & Verbi Dei auditione impediatur, & avocetur, Conſtitutioni (r) Concilii Provincialis inhærendo prohibemus omnibus Tabernariis, & Oenopolis ſub pœna unius floreni ad uſum Seminarii applicandi, ne tempore, quo Divinum Officium peragitur, aut Verbum Dei prædicatur, pro ullis, niſi viatoribus, vinum, vel cerevisiam promant: volentes, etiam omnes & ſingulos, qui prætacto tempore tabernas & œnopolia potandi cauſa frequentaverint, eandem pœnam qualibet vice incurrere. Similiter inhibemus ſub eadem pœna, ne tum aliquod ſpectaculi genus, publice vel privatim inſtituatur, vel tripudia, aliæve inſolentiæ exerceantur, aut tympana pulſentur; requirentes Magiſtratus locorum, ut eadem etiam prohibeant ſub pœnis ipſorum arbitrio imponendis. Quod autem de publicationibus Forenſibus extra Eccleſiam, & poſt Sacrum plene abſolutum faciendis in eodem Concilio (s) ſtatutum eſt, ſub eadem pœna diſtricte obſervetur.

Quæ autem de Officio & Cultu Divino in noſtra Cathedrali, & aliis Collegiatis Eccleſiis noſtræ Diœceſis obſervando hic videntur deſiderari, ea poſt ſedulam ſingulorum Capitulorum viſitationem (quam Nos propediem auctoritate Concilii Tridentini, ac alias, Deo opitulante, facturos confidimus) ſtatuemus, & ſingulis Capitulis trademus.

XII. De Feſtis.

CAPUT I.

MAndent Parochi auctoritate noſtra ſuis ſubditis, ut dies Dominicos pie & diligenter obſervent & colant: ac ne Feſta, in Concilio Provinciali (t) Mechlinienſi expreſſa, ulla de cauſa violent, aut profanent: ſed tunc ab omnibus operibus manualibus, ſervilibus, & ſecularibus abſtineant: neque merces ſuas dictis Feſtis ante fores, vel in feneſtris domorum, vel alibi venales exponant, nec panno lineo lavando, aut dealbando (quod a quibusdam fieri audimus) ſe ſe occupent, ſub pœna in eodem (u) Concilio conſtituta, aliaque arbitraria. Neque poſſint dicti Parochi cum ſuis Parochianis ſuper Feſtorum violatione diſpenſare, niſi magna & notabilis neceſſitas occurrat.

CAPUT II.

Inſtruant autem frequenter iidem Parochi ſuos parochianos, ad quid Feſti dies ſint inſtituti, & vitia eo eſſe graviora, quo celebriori in Feſto perpetrantur: ideoque diebus Dominicis & Feſtivis a crapula, comeſſationibus, aleis, cæterisque ſimilibus eſſe abſtinendum, & orationibus, piisque operibus vacandum.

XIII. De Superſtitione.

CUm in Concilio Mechlinienſi pulchre in genere definiatur, quid ſit, quidque haberi debeat ſuperſtitio: declaramus ad profanam ſuperſtitionem pertinere, quod nonnulli illicitis & inſolitis medicamentis, ligaturis, amu-

(r) Vide ſupra pag. 616. C. 12.
(s) Tit. de Feſt. C. 1. ſupra pag. 617.

(t) Ibid. C. 11.
(u) Ibid. C. 2.

amuletis, chartulis, literarum inciſuris, aut rebus conſecratis, verbiſque ſacris, extra probatam medendi rationem, ad morbos hominum depellendos, febreſque curandas, aut pecudes ſanandas utantur: ac ideo mandamus omnibus Parochis noſtris, ut fidelem populum doceant, uſum dictarum rerum ad effectus hujuſmodi, & ſimiles conſequendos, abſque gravi peccato contra primum Decalogi præceptum, adhiberi a quoquam non poſſe; cum illa ad occulta quædam cum Dæmonibus inita pacta pertineant.

XIV. De vita, & honeſtate Clericorum.

CAPUT I.

CUm Clericos non tantum doctrina, ſed & vitæ integritate cæteris prælucere, ac iis dotibus ornatos eſſe oporteat, quas Apoſtolus in Epiſcopis, Presbyteris, & Diaconis requirit, ut eorum vita aliis ſit ad pietatem incitamentum; mandamus omnibus Clericis noſtræ Diœceſis, ut in iis Eccleſiis, quibus aſſcripti ſunt, honeſte, graviter & modeſte ſe gerant, ac Deum pie & religioſe colant: caveantque diligenter, ne crimine aliquo aut turpitudine vitæ iis ſint offendiculo, quibus exemplo eſſe debent.

CAPUT II.

Et quia inter alia vitia, quibus ordo Clericalis apud populum maxime viléſcit, & in contemptum venit, primum locum merito obtinent incontinentia, avaritia, & ebrietas, quibus Clerici ſe hactenus impune polluerunt; diſtricte præcipimus, ut quæcumque de hujuſmodi ac aliis vitiis, a Clero vitandis, in Generali Tridentino, & Provinciali Mechlinienſi Conciliis, ac Ss. Canonibus copioſe & ſalubriter conſtituta ſunt, ab omnibus Clericis ſub pœnis inibi contentis, noſtriſque arbitrariis, inviolabiliter obſerventur.

CAPUT III.

Ut autem hæc & alia vitia, quæ ex otio, omnium malorum fonte oriuntur, a Clericis facilius vitari poſſint, eoſdem monemus, ut ſtudio & lectioni Ss. Scripturarum, & bonorum Auctorum ſe totos dedant, & ſibi eos libros, qui Cap. 9. Tit. de Paſtoribus, inſeritis exprimuntur, pro ſua quiſque facultate comparent: potiſſimum autem Biblia Sacra, Concilium Generale Tridentinum, & Provinciale Mechlinienſe, atque hoc noſtrum Diœceſanum, ex quibus normam bene vivendi depromant.

XV. De Miniſtris Eccleſiæ, & eorum Reſidentia.

CAPUT I.

MAndamus omnibus, beneficia vel officia Eccleſiaſtica in hac noſtra Diœceſi obtinentibus, aliiſque in Sacro aliquo Ordine conſtitutis, ut Horas Canonicas devote, tractim, & attente ſingulis diebus legant, ſub pœnis in Canonibus expreſſis, aliiſque arbitrariis: declarantes eos graviter peccare, ſuoque officio non ſatisfacere, qui alias Horas Canonicas, aut alio modo legunt, quam a Pio Quinto præſcriptum & conſtitutum eſt.

CAPUT II.

Præterea, ut Paſtoribus, qui multis in pagis ſoli ſunt, de Coadjutoribus provideatur, qui iiſdem legitime occupatis, vel infirmis, in adminiſtrandis Sacramentis ſubſerviant: volumus & præcipimus, ut omnes beneficia ſimplicia obtinentes perſonaliter in loco ſuorum beneficiorum reſideant, aut ſaltem de noſtra ſpeciali licentia (quæ obtinentibus beneficia, vel officia Eccleſiaſtica perſonalem reſidentiam requirentia nullatenus concedetur) oneribus illorum per Presbyteros idoneos laudabiliter ſatisfieri curent, qui Paſtoribus auxilium, & operam ſub mercede competenti præſtent.

CAPUT III.

Cupientes inſuper enormem illam Beneficiorum pluralitatem e noſtra Diœceſi, quantum in Nobis eſt, proſcribere & eliminare: inhærendo Decretis Concilii Trident. mandamus, ut nemo deinceps plura beneficia curata, aliaſve incompatibilia acceptare præſumat: neve quiſquam poſthac ad ullum beneficium admittatur, ſeu in eo a quoquam inſtituatur, niſi juxta dictum Concilium, a Nobis, noſtriſve Deputatis exa-

minatus, & idoneus repertus fuerit, ſub adeptæ proviſionis retractandæ pœna: quoad beneficiorum verò ſimplicium pluralitatem, quæ adhuc, pro dolor, a nonnullis contra tenorem Concilii Trid. uſurpatur, diſtricte obſervari volumus, quod in eodem Concilio de ea re perpulchre conſtitutum eſt.

CAPUT IV.

Diſpenſationes etiam, quæ gratioſe conceduntur, ſuum in noſtra Diœceſi non ſortiantur effectum, niſi juxta Concilii Trid. ordinationem a Nobis examinentur, utrum ſurreptionis, vel obreptionis vitio non ſubjaceant.

CAPUT V.

Adhæc cum teſte D. Paulo nemo militans Deo ſe negotiis ſæcularibus implicare debeat; prohibemus omnibus Sacerdotibus noſtræ Diœceſis, ne poſthac officia Quæſtorum, Procuratorum, vel Advocatorum agant, neve aliis negotiis Forenſibus, & ſæcularibus ſe immiſceant, aut in rebus profanis, & a Sacerdotali dignitate alienis, ſervitio nobilium, vel aliorum ſe addicant: ne etiam Notariatus, vel Tabellionatus officium exerceant, niſi in caſibus a jure permiſſis, ſub pœnis in Canonibus expreſſis, aliiſque arbitrariis.

CAPUT VI.

Inhibemus quoque, ne Presbyteri, ex Miſſis quæſtum facturi, ſe in alienas Parochias conferant, eo maxime tempore, quo funebres Exequiæ celebrantur; niſi a Parocho loci, aut defuncti hæredibus expreſſe requiſiti fuerint, ut vel Sacrum faciant, vel ſua præſentia funus cohoneſtent.

CAPUT VII.

Statuimus item, ne vagi & ignoti, aliique Extradiœceſani Sacerdotes ad Miſſarum celebrationem in noſtra Diœceſi per Parochos admittantur, ſub pœnis in Concilio Mechlinienſi expreſſis: niſi noſtris literis Decano Chriſtianitatis, aut ſaltem Parocho loci per eos præſentatis, quas poſthac non concedemus, niſi iis ſolis, qui juxta Concilii Tridentini & Provincialis Mechlinienſis Decreta, litteras commendatitias Ordinariorum ſuorum Nobis exhibuerint.

CAPUT VIII.

Poſtremo, quæcumque in Concilio Tridentino de filiis Clericorum illegitimis ſalubriter ſtatuta ſunt, ne illi videlicet in Eccleſiis, ubi eorum Patres beneficium aliquod Eccleſiaſticum habent, aut habuerunt, quoquo modo miniſtrare, aut beneficium ibidem obtinere poſſint, ea non ſecus, quam ſi hic inſerta forent, præcipimus ubique ab omnibus inviolabiliter obſervari: prohibentes, ne Presbyteri nuptias, aut exequias hujuſmodi liberorum, ſicut nec ſuarum concubinarum domi ſuæ celebrent, aut eiſdem, ſi alibi celebrentur, perſonaliter interſint: nec dictorum liberorum proles e Sacro Fonte ſuſcipiant, neve illos poſt conjugium ſibi cohabitare, aut in Divinis miniſtrare patiantur ſub pœna ſex florenorum Rhenenſium, Seminario noſtro applicandorum, ac alia arbitraria.

XVI. *De Archi-Presbyteris & eorum Diſtrictu.*

CAPUT I.

Quoniam Synodus Provincialis Mechlinienſis Epiſcopis Comprovincialibus præſcripſit, ut pro ſua diſcretione Archi-presbyteros aſſumerent, qui poſſent Paſtoribus conſilio & exemplo prodeſſe, quique non pluribus præficerentur Eccleſiis, quam commode poſſent regere; Hinc eſt, quod Nos totum noſtrum Epiſcopatum in decem Decanatus, nempe Civitatenſem, Ortenſem, Beeckenſem, Eyndhovienſem, Oſſenſem, Montis S. Gertrudis, Hueſdenſem, Geelenſem, Helmondenſem, & Boemelenſem, commodioris regiminis cauſa, auctoritate prætacti Concilii Mechlinienſis, nec non vigore Bullæ finium Epiſcopatus noſtri, diſtribuimus, atque diviſimus ſuas cuique Eccleſias Parochiales, & pagos aſſignando.

Sub Cura

ARCHI PRESBYTERI CIVITATENSIS erunt hæ Eccleſiæ Parochiales.

1. *Plebania S. Joannis.*
2. *Eccleſia Parochialis Divi Jacobi.*
3. *Eccleſia Parochialis Divæ Catharinæ.*
4. *Eccleſia Parochialis S. Petri.*

5. Ec-

5. *Eccleſia Parochialis Beginagii.*
6. *Eccleſia Parochialis majoris Hoſpitalis, cum univerſis Sacellis, in Civitate Buſcoducenſi conſtitutis.*

SUB DECANATU ORTENSI.

1. *Alem.*
2. *Berlicom.*
3. *Boextel.*
4. *Dunghen.*
5. *Dynther.*
6. *Empel.*
7. *Eſſche.*
8. *Engel.*
9. *Geſtel prope Herlaer.*
10. *Gemonde.*
11. *Helvoert.*
12. *Haren.*
13. *Heeswyck.*
14. *Orten.*
15. *Ooſterwyck.*
16. *Roesmalen.*
17. *Schyndel.*
18. *Vlymen.*
19. *Vucht S. Petri.*
20. *Vucht S. Lamberti.*

SUB DECANATU BEECKENSI.

1. *Arendonck.*
2. *Beecke.*
3. *Bladel.*
4. *Berze Monachi.*
5. *Berze Canonici.*
6. *Beſt.*
7. *Caſteren.*
8. *Neterſel.*
9. *Dieſſen.*
10. *Duyſel.*
11. *Eerſel.*
12. *Geſtel prope Ooſterwick.*
13. *Ghoirle.*
14. *Hulſel.*
15. *Hapaert.*
16. *Hoogheloon.*
17. *Mierdt ſuperior.*
18. *Mierdt inferior.*
19. *Oirſchot.*
20. *Poppel.*
21. *Rueſel.*
22. *Tilborght.*
23. *Wyntelre.*
24. *Veſſem.*

SUB DECANATU EYNDHOVIENSI.

1. *Aelſt.*
2. *Bergheyck.*
3. *Breughel.*
4. *Blaerthem.*
5. *Dommelen.*
6. *Eyndhovia.*
7. *Gheſtle.*
8. *Geldrop.*
9. *Heeze.*
10. *Knechſel.*
11. *Leendt.*
12. *Merefeldt.*
13. *Nederwetten.*
14. *Oerle.*
15. *Roye.*
16. *Rythoven.*
17. *Stryp.*
18. *Steenſel.*
19. *Sonderwyck.*
20. *Tongerle.*
21. *Waelre.*
22. *Weerd.*
23. *Woencel.*
24. *Weſterhoven.*
25. *Zeelſt.*
26. *Zon.*

SUB DECANATU OSSENSI.

1. *Berchem.*
2. *Dieten.*
3. *Demen.*
4. *Derenberch.*
5. *Doerne.*
6. *Geffen.*
7. *Heeſſche.*
8. *Haren.*
9. *Huſelingen.*
10. *Herpen.*
11. *Keſſel.*
12. *Lith.*
13. *Lytthoyen.*
14. *Loon.*
15. *Langhel.*
16. *Maren.*
17. *Megen.*
18. *Macharen.*
19. *Nulant.*
20. *Niſtelroye.*
21. *Os.*
22. *Oyen.*
23. *Raveſteyn.*
24. *Tefelen.*
25. *Uden.*
26. *Velpen.*

SUB DECANATU MONTIS S. GERTRUDIS.

1. *Baertwyck.*
2. *Beſoyen.*
3. *Capella.*
4. *Druenen.*
5. *Drymmelen.*
6. *Mons Sanctæ Gertrudis.*
7. *Raemsdonck.*
8. *Spranghe.*
9. *S grevenmoer.*
10. *Sevenberge.*
11. *Swalve.*
12. *Waelwick.*
13. *Veuloon.*
14. *Waeesbeeck.*

SUB DECANATU HUESDENSI.

1. *Autheusden.*
2. *Almkercke.*
3. *Aelborch.*
4. *Bochoven.*
5. *Brock.*
6. *Doeveren.*
7. *Duſſen.*
8. *Eeten.*
9. *Emmichoven.*
10. *Ghyſen.*
11. *Gheenderen.*
12. *Heusden.*
13. *Heesbeen.*
14. *Herpt.*
15. *Hedichuyſen.*

16. *Meeuwen.*	20. *Sleewick.*	24. *Wercken.*
17. *Neerael.*	21. *Worcum.*	25. *Wiwick.*
18. *Opael.*	22. *Veen.*	26. *Werckendam.*
19. *Ryswick.*	23. *Wick.*	27. *Werthuyſen.*

SUB DECANATU GHEELENSI.

1. *Balen.*	6. *Loemel.*	11. *Poſtel.*
2. *Bel.*	7. *Mol.*	12. *Retby.*
3. *Caſterle.*	8. *Millingben.*	13. *Samale.*
4. *Deſſchel.*	9. *Oevele.*	14. *Tongerloe.*
5. *Gheel.*	10. *Ooſterloe.*	15. *Weſterloe.*

SUB DECANATU HELMONDENSI.

1. *Aſten.*	8. *Gemert.*	14. *Maerberze.*
2. *Aerle.*	9. *Gerwen.*	15. *Nuenen.*
3. *Beeck prope Aerle.*	10. *Helmont.*	16. *Rixtel.*
4. *Bakel.*	11. *Lierop.*	17. *Stiphout.*
5. *Buedel.*	12. *Liesbout.*	18. *Someren.*
6. *Dœrne.*	13. *Mierloe.*	19. *Vechel.*
7. *Erp.*		

SUB DECANATU BOEMELENSI.

1. *Aelſt.*	7. *Gameren.*	13. *Niewael.*
2. *Amerſoeden.*	8. *Herwaerden.*	14. *Poderoyen.*
3. *Bœmel.*	9. *Hedel.*	15. *Roſſem.*
4. *Braeckel.*	10. *Hemert.*	16. *Swlichem.*
5. *Brueckem.*	11. *Horwenen.*	17. *Wel.*
6. *Driel.*	12. *Kerckwyck.*	

CAPUT II.

Sicut autem nuper ad *Archi-Presbyteratum Cavitatenſem* auctoritate dictæ Bullæ finium nominavimus Dominum Antonium Bruyninex, S. Theologiæ Licentiatum, Eccleſiæ noſtræ Cathedralis Canonicum: ita nunc ad hos Decanatus Chriſtianitatis perſonas ſubſequentes, tamquam aptas & idoneas aſſumimus, & primo ad *Ortenſem* D. Petrum Colen, ejusdem etiam Eccleſiæ Canonicum: ad *Beeckenſem* D. & M. Petrum Simonis, Eccleſiæ Beeckenſis Canonicum, & Paſtorem, S. Theologiæ Licentiatum: ad *Eyndovienſem* D. & M. Sebaſtianum Lœthum, S. Theologiæ Baccal. Paſtorem Wœncelenſem: ad *Oſſenſem* D. ac M. Gisbertum Cœverincx, Rodanum, S. Theologiæ Licentiatum, Paſtorem Oſſenſem: ad *Montis S. Gertrudis* D. & M. Arnoldum Olorinum, ibidem Canonicum: ad *Huesdenſem* D. & M. Henricum Chriſtianum Geſtelium, Paſtorem de Eeten: ad *Gheelenſem* D. & M. Hubertum van der Stock, S. Theologiæ Baccal. Paſtorem ibidem: ad *Helmondenſem* D. & M. Mathiam Brants, S. Theologiæ Baccal. Paſtorem loci de Someren: ad *Bœmelenſem* demum D. & M. Gisbertum Joannis, Paſtorem oppidi Bœmelenſis, S. Theologiæ Baccalaureum.

CAPUT III.

Et quoniam dictos Archi-presbyteros, tanquam noſtros in ſuo quemque Decanatu Vicarios conſtituimus: idcirco volumus eos ab omnibus ſibi ſubditis honorari, & in Eccleſiis parochialibus primum ſemper locum obtinere, veluti Paſtorum, & totius Cleri ſui diſtrictus Paſtores. Quorum officium inprimis erit, diligenter obſervare & advigilare, ut Paſtores, & reliqui Presbyteri ac Clerici ſui diſtrictus, vitam agant ſua vocatione dignam, ſuaque munia in Eccleſia Dei diligenter obeant, & eam gravitatem in vultu, geſtu, & moribus præ ſe ferant, quæ Divinis mancipatos miniſteriis decet: deinde ad crimina, & exceſſus tam Cleri, quam populi attendere, eaque Nobis, aut Curiæ noſtræ Promotori indicare.

CAPUT IV.

Præterea dicti Archi-presbyteri, ſeu Decani, Parochias ſibi commiſſas cum

cum Xenodochiis, Capellis, & Confraternitatibus aſſumpto ſecum Notario, vel ſaltem aliquo Presbytero, quot annis ſecundum inſtructionem illis dandam auctoritate noſtra viſitent, ac de vita, fide & moribus Parochorum, Sacellanorum, Cuſtodum, Ludimagiſtrorum, Ædituorum, & Gubernatorum menſæ S. Spiritus, reliquorumque incolarum, ſe ſe diligenter informent: ac advertant, an piis fundationibus, eleemoſynis, & oneribus beneficiorum, & officiorum Eccleſiaſticorum laudabiliter ſatisfiat: itemque utrum Eccleſiæ reparatione egeant, & Cœmiteria bene occluſa ſint: nec Sacramentalium & ornamentorum Eccleſiæ atque Scholarum viſitationem prætermittant. Denique obſervent, an Conſtitutiones Conciliorum tam Generalis & Provincialis, quam noſtri Diœceſani debitæ executioni demandentur, ac in vitam, moresque hominum tranſeant. Mandamus iiſdem Archi-presbyteris, ut juxta ordinationem Concilii Tridentini, rationem ſuæ viſitationis, & defectuum obſervationis Nobis reddere, ac informationes, & omnia acta infra menſem Nobis exhibere teneantur.

CAPUT V.

Inſuper præcipimus dictis Decanis, ut ſinguli quotannis ſemel in Septembri, ſtatis diebus, a Nobis poſtmodum præſcribendis, & ſpecificandis, Conventus ſeu Capitula Paſtoralia celebrent, in quibus, poſt Miſſam, per eos de Sancto Spiritu decantatam, Statuta Synodalia, præſertim Parochos concernentia, legi curabunt: eosdemque ad illorum obſervationem, ac diligentem munerum ſuorum adimpletionem, & defectuum ſuorum Parochianorum declarationem, pia & ſeria oratiuncula adhortabuntur, &, ſi quæ Nos illis ſignificata, aut dicta voluerimus; ea noſtro nomine exponent: deinde locum & tempus ſingulis Paſtoribus concedent, ad ſuas difficultates in medium adferendum: demumque, ſi quid inter eos diſſidiorum vel controverſiarum ſit, eos ad mutuam benevolentiam adducere conabuntur. Si quis autem eorum mandatis minus obtemperaverit, is Nobis, aut Officiali noſtro denuntietur graviter puniendus.

CAPUT VI.

Mandamus quoque, ut omnes, & ſinguli Paſtores his Conventibus, ſeu Capitulis perſonaliter interſint, niſi juſto detineantur impedimento, de quo per literas, ad Decanos ſcriptas, fidem facere teneantur: atque convivia, quæ in tabernis ſeu in diverſoriis fieri vetamus, tam frugalia ſint & temperata, ut nemo ſumptibus, vel potu, aut crapula plus æquo gravetur: ac denique volumus, ut ab hiſce conviviis omnes extranei, præter eos, qui fortaſſe a Nobis mittentur, prorſus excludantur; quo majore cum fructu inter ſe Paſtores de rebus Eccleſiæ colloqui, & conferre poſſint: declaramusque ad ſumptus dictorum conviviorum ferendos, Paſtores abſentes, etiamſi legitime ſe excuſaverint, perinde ac præſentes æqualiter obligari & contribuere debere.

CAPUT VII.

Mandamus item noſtris Decanis, ut juxta antiquam conſuetudinem ſingulis annis in Cœna Domini conſecrationi Chriſmatis reverenter & decenter interſint, niſi legitimo impedimento detenti fuerint; atque tum alios Sacerdotes ſuo nomine mittere teneantur, qui ipſos legitime excuſent, & illorum vices gerant: quique olea conſecrata ſecum deferant, Parochis diſtribuenda. Caveant autem dicti Decani, ne Laicis ea deferenda committant: ſed obſervent, quæ de hac re in Concilio (x) Mechlinienſi recte præſcripta ſunt. Non liceat etiam pro traditione novi Chriſmatis quidquam accipere, niſi ratione (y) ſumptuum ejus cauſa neceſſario factorum, quos pro pagorum numero, & locorum a noſtra Sede Cathedrali diſtantia taxari curabimus.

CAPUT VIII.

Præcipimus etiam, diſtricteque injungimus noſtris Decanis Chriſtianitatis, ut Presbyteros & Clericos, quos per ſæcularis juſtitiæ Miniſtros apprehenſos eſſe ſciverint, ſtatim auctoritate noſtra liberari, atque Nobis reſtitui petant.

(x) Tit. de Decanis Chriſtianit. C. 5. ſupra pag. 622.

(y) Ibid. C. 4.

petant. Quod ſi illi pro aliquo crimine apprehenſi fuerint, id Nobis aut Sigillifero noſtro per literas ſuas ſignificent, ut eos ad carceres noſtros pro criminis qualitate puniendos adduci curemus.

CAPUT IX.

Porro quia dignum eſt, ut qui ſubditorum obſequiis addicuntur, illorum ſuſtententur ſtipendiis: volumus, ut Archi-presbyteri exequias Parochorum, & reliquorum Eccleſiaſticorum, ac nobilium ſui diſtrictus celebrent, & jura funeralia juxta taxationem per Nos faciendam recipiant. Reliqua vero onera, & emolumenta ex literis commiſſionum ſuarum, & præſcripta inſtructione intelligent.

CAPUT X.

Denique Archi-presbyteros noſtros ſerio monemus, & per Dei miſericordiam obteſtamur, ut id eſſe non negligant, quod dicuntur: hoc eſt, ut vitæ, morumque exemplo, & honeſtate aliis ſic præeant, ac ſe omni pietate & virtutibus ita conſpicuos exhibeant, ut Archi-presbyteri, & Paſtores Paſtorum merito debeant, ac mereantur appellari.

XVII. *De Paſtoribus.*

CAPUT I.

QUoniam maximo Eccleſiæ Dei malo experimur, ex pravo negligentium, & officii ſui immemorum Paſtorum regimine, turpique vita plurima incommoda provenire: hortamur, & obſecramus omnes Paſtores, nobis in partem oneris ſurrogatos, ut id eſſe ſtudeant, quod vocantur, & gregem ſibi concreditum verbo & exemplo diligenter paſcant, ac tales ſint; ut ab iis populus exemplar & normam bene vivendi deſumat: hoc ſibi certo perſuadentes, talem fere eſſe populum, quales ſunt ipſi Paſtores: &, ſi quem negligentia Paſtoris perire contigerit, ſanguinem ejus de manibus ipſius eſſe a ſupremo Judice requirendum.

CAPUT II.

Volumus proinde, & ſtatuimus, ut omnes Eccleſiarum Parochialium Rectores, & alii curam animarum habentes, doctrinam Articulorum fidei, præceptorum Decalogi, Sacramentorum Eccleſiæ, ac vim & rationem Orationis Dominicæ probe perdiſcant, & teneant, eamque doctrinam Parochianis ſuis frequentius explicent & inculcent, ac eos præcepta Sanctæ Matris Eccleſiæ doceant, Divinæque benignitatis largitatem erga pios, miſericordiæ promptitudinem erga pœnitentes, & ſuppliciorum gravitatem adverſus impios exponant, eosdemque ad officia virtutum adhortentur, &, ſui officii unumquemque commonefaciendo, a vitiis ſerio deterreant.

CAPUT III.

Cum item Miſſa magnam contineat populi Chriſtiani eruditionem, & propterea elaborandum ſit, ut populus eorum, quæ in illa leguntur, ex Verbo Dei guſtum aliquem, ac notitiam habeat: mandamus Parochis, & ſingulis curam animarum habentibus, ſicut etiam ſerio eisdem S. Synodus (z) Tridentina mandat, ut frequenter in Concionibus aliquid eorum, quæ in Miſſa leguntur, exponant: atque inter cætera Sanctiſſimi hujus Sacrificii Myſterium aliquod declarent, & cæremonias in Miſſa obſervari ſolitas pro populi captu, locique & temporis ratione explanent.

CAPUT IV.

Meminerint Paſtores, ut prædicando Dei Verbo juxta præſcriptum Concilii (a) Tridentini ſuo muneri ſatisfaciant, & tam ipſi, quam alii omnes Verbi Dei Concionatores, a ſcommatibus, maledictis, contumeliis, & manifeſta poteſtatis tam Eccleſiaſticæ, quam Civilis reprehenſione abſtineant, & Verbum Dei pure & ſincere, juxta Eccleſiaſticam traditionem, & Patrum ab Eccleſia Catholica approbatorum interpretationem, cum verborum & morum gravitate populo annuntient: a jocis, fabuliſque, quibus nonnulli (ut auditoribus riſum moveant) plus æquo delectantur, ſibi penitus temperantes. Inſtruant autem populum in controverſis dogmatibus, ut ſic ſentiat, & credat, ſicut Eccleſia Catholica Romana ſentit & credit.

CA-

(z) Seſſ. 22. C. 8.

(a) Seſſ. 5. C. 2. de Reform. Seſſ. 14. C. 4. de Reform.

CAPUT V.

Volumus etiam, ut paſtores, eorumque vicem gerentes in Concionibus juxta ordinationem Concilii provincialis (*b*) Mechlinienſis, tractim & clare Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum Fidei, & Præcepta Decalogi lingua vernacula pronuntient, ut populus frequenti auditione ea diſcat, & memoriæ firmius commendet.

CAPUT VI.

Ad hæc præcipimus iisdem parochis, & aliis Verbi Dei Præconibus, ut pro uniformitate per totam noſtram Diœceſim introducenda, Epiſtolas & Evangelia ſecundum ordinem & formam novi Miſſalis Romani populo exponant: idemque Ludimagiſtri in Scholis ſequantur.

CAPUT VII.

Inſuper mandamus Parochis, ut ſingulis diebus Dominicis Feſta & Jejunia qualibet ſeptimana occurrentia populo ſuo de ſuggeſtu denuntient, & eidem authoritate noſtra præcipiant, ut Feſta & Jejunia ejusmodi omni pietate obſervent: declarentque Feſtorum ac jejuniorum numerum ideo imminutum eſſe; ut tanto exactius, quæ relicta ſunt, obſerventur, & transgreſſores ſeverius puniantur. Denuntient item populo nomina fidelium defunctorum, quorum anniverſaria, ſeu memoriæ in Divino officio qualibet ſeptimana celebranda erunt.

CAPUT VIII.

Moneant diligenter Parochi tam e ſuggeſtu, quam privatim parentes, ut in pietate liberos ſuos, ac totam familiam inſtituant: non permittentes, ut unquam cibum ſumant, vel cubitum eant, aut e lecto vel menſa ſurgant, niſi prius per orationes ſe Deo commendent, & de beneficiis acceptis gratias agant.

CAPUT IX.

Quoniam autem ad munia Paſtoralia quidam non ſatis idonei, impudenter, & temerario auſu quaſi irrepunt, & ſe inſinuant; Mandamus omnibus Paſtoribus, ut nullum poſthac ſibi aſſumant Coadjutorem, ſeu in Cura Vicarium, niſi is a Nobis, noſtrisve in ea parte Deputatis per examen, de ejus fide, vita & eruditione factum, approbatus fuerit: injungentes etiam, ut nulli deinceps ſive Religioſi ſint, ſive ſæculares, ad concionandum admittantur, niſi Parocho loci literas ſuæ admiſſionis a Nobis obtentas exhibuerint.

CAPUT X.

Ad examen vero Parochorum juxta diſpoſitionem Concilii Tridentini aſſumimus & nominamus Venerabiles Viros, Dominos, D. *Gisbertum Cæverincx*, Rodanum, Archi-Diaconum. D. *Petrum de Geſſen*, Sigilliferum. D. *Antonium Bruyninex*, Archi-presbyterum. D. *Joannem Degens*, Pœnitentiarium. D. *Joannem Helſium*, Eccleſiæ noſtræ Cathedralis Cantorem & Plebanum, & D. *Conradum Ottonis*, ejusdem Eccleſiæ Canonicos: quibus mandamus, ut neminem ad functiones Paſtorales, & concionandi munus admittant, niſi ea fide, & doctrina ſit præditus, ut populum recte inſtituere, & pro illius captu Verbum Dei explicare poſſit, & velit: ac ante omnia, niſi literas teſtimoniales vitæ & converſationis ſuæ ab Epiſcopo, ſi ex alieno Epiſcopatu veniat, vel, ſi noſter Diœceſanus ſit, a Decano Chriſtianitatis, vel Paſtore loci, ubi noviſſime habitavit, adferat atque exhibeat. Præfati autem Examinatores non ſinguli, ſed ut minimum, tres ſimul cum Epiſcopo, juxta ordinationem Concilii (*c*) Tridentini hanc examinandi poteſtatem habeant: caveantque, ne quidquam prorſus occaſione hujus examinis, nec ante, nec poſt accipiant, ſub pœna in eodem Concilio expreſſa.

CAPUT XI.

Cæterum, ut Parochi libros habeant officio Paſtorali maxime accommodos, ex quibus populum ſibi commiſſum pie & Catholice inſtituant, ipſique illis legendis doctiores evadant; mandamus eisdem, ut ſinguli habeant Biblia Latina & Vernacula, ac Decreta Conciliorum tam Generalis Tridenti-ni,

(*b*) Tit. de Schola Dominic. C. 5. ſupra pag. 625.

(*c*) Seſſ. 24. C. 18. de Reform.

ni, quam Provincialis Mechlinienſis, & noſtri Diœceſani: itemque ejusdem Concilii Tridentini, & Petri Caniſii Catechiſmos: nec non Sanctorum Patrum, pro ſuo quisque modulo, aliquot libros: Homilias quoque, & ſermones, quales extant veterum Scriptorum, Auguſtini, Chryſoſtomi, Leonis, Gregorii, aut Homiliare Doctorum Neotericorum, quales ſunt Sermones Eckii, Epitome Sermonum Frederici Nauſeæ, Sermones Lanspergii, Polygrani, Hoffmeſteri, Topiarii, vel ſimilium. Ad hæreticorum dogmata refellenda, locis communibus ſe muniant Eckii, Hoffmeſteri, Confeſſione Cardinalis Hoſii: ad Confeſſionis autem munus, utantur aurea Armilla, Summa Sylveſtrina, Methodo Confeſſionis, Tractatu Petri a Soto de Inſtitutione Sacerdotum, & Directorio Polanci. Pro compendio vero materiarum Theologicarum, inſtitutiones Joannis Viguerii ſibi comparent. Ex his, aliisque ſimilibus libris Catholicis, Conciones ſuas Parochi conficiant, easque diligenter deſcribant, atque cuſtodiant. Pro Sacrificio demum Miſſæ debite celebrando, & defectibus in ea vitandis, Rubricas Generales juſſu Pii V. Pontificis editas emant.

CAPUT XII.

Ut autem hæreſes, ac variæ & peregrinæ doctrinæ e noſtra Diœceſi excludantur, arceantur, & extirpentur; diſtricte interdicimus omnibus Eccleſiaſticis, ſub pœna ſuſpenſionis ab officio & beneficio, & tam his, quam univerſis Impreſſoribus, Bibliopolis, aliisque Sæcularibus, ſub pœnis a Sancta Sede (d) Apoſtolica, & Sacris Canonibus conſtitutis, noſtrisque arbitrariis, præter eas etiam, quas ſuper hoc Regia (e) Catholica Majeſtas juſte edidit, & promulgavit; ne libros hæreticos, aut quoscumque alios in Catalogo librorum prohibitorum juſſu Pii IV. Pontificis ex Decreto Concilii Tridentini edito, & appendice ejusdem Regiæ Majeſtatis improbatos, & prohibitos legere, penes ſe detinere, Typis committere, vendere & diſtribuere quoquo modo præſumant.

CAPUT XIII.

Cæterum cum hoc noſtro infelici ſæculo nonnulli per Magiſtros errorum a vera fide ad hæreſes adducti ſint, bonique Paſtoris munus expoſcat, ut, quod infirmum eſt, conſolidet, quod confractum, alliget; & quod abductum eſt, reducat; diſtricte mandamus Parochis, ut ſumma diligentia tam e ſuggeſtu, quam privatim omnes in fide errantes vitæ exemplo, quod eſt quaſi continuum quoddam prædicandi genus, ac piis monitis, ſolidaque doctrina ex Verbo Dei, & orthodoxorum Patrum libris, erudiant & informent, rogando, hortando, obſecrando, &, ſi pertinaciores ſint, corripiendo, & dure increpando, horrendasque pœnas Canonicas, & ſæculares & æternam damnationem eis proponendo, ac demum, ſi ne ea quidem remedia proficiant, illos Nobis denuntiando. In primis autem diligenter curent, ut ſanas oves a contagionis periculo liberent, & præſervent.

CAPUT XIV.

Præterea mandamus Parochis, ut in Sacramentis adminiſtrandis, aliisque officiis Eccleſiaſticis obeundis, ac Divino cultu celebrando, ea omnia quam diligentiſſime obſervent, quæ in Generali Tridentino & Provinciali Mechlinienſi Conciliis præſcripta ſunt, ſicut & alia quæcumque: quale inter cætera eſt, de diligenter ſervando per Parochos regiſtro, in quo nomina tam baptizatorum, & illorum parentum, ac ſuſceptorum, quam matrimonia contrahentium, ac teſtium, & in (f) Quadrageſima confitentium fideliter deſcribantur.

CAPUT XV.

Mandamus quoque eisdem Parochis, ut in reſcriptionibus, quas volumus juxta antiquam conſuetudinem ad Decanos rurales ſingulis annis ante Feſtum Beatæ Mariæ Magdalenæ mitti, reſcribant fideliter non modo beneficia & officia Eccleſiaſtica, etiam in titulum Beneficii non erecta, eorumque Rectores, Deſervitores, & Collatores, ſeu Præſentatores, ac valorem eorundem; ſed etiam quod vel imprimis nos ſcire oportet, an Miſſæ omnes dictorum Beneficio-

(d) *In Bulla Pii IV. præfixa Indici libror. prohib. Vide illam Tom. præced. pag. 945.*
(e) In Edicto præfixo appendici.
(f) Conc. Mechlin. Prov. C. 5. Tit. de Sacram.

ciorum & officiorum laudabiliter peragantur, & aliis oneribus eiſdem incumbentibus, juxta tenorem & exigentiam fundationum ſatisfiat.

CAPUT XVI.

Poſtremo ut ſcandala tollantur, & eorum auctores impuniti non remaneant: præcipimus Parochis, ut notorios exceſſus & ſcandaloſa crimina ſuorum Parochianorum, qualia ſunt adulteria, inceſtus, blaſphemiæ, uſuræ, & ſimilia, aliaque omnia, quæ ad cognitionem & correctionem Eccleſiæ pertinent, Nobis, ſeu Decano ſuo Chriſtianitatis, aut Curiæ noſtræ Promotori abſque diſſimulatione aut conniventia denuntient.

XVIII. De Cuſtodibus ſeu Matricularis.

CAPUT I.

Quoniam Laicos officia Cuſtodum in Eccleſiis exercere jure prohibitum eſt: præcipimus, ut nulli poſthac Bigami, aut tonſura Clericali non inſigniti, aut qui Decretorum receptionem, & fidei Profeſſionem modo ſuperius expreſſo non fecerint, ad deſervituram Cuſtodiarum in noſtra Diœceſi admittantur: quos volumus Clericali habitu incedere, & vita moribusque ſuo ordini congruentibus eſſe præditos, & omnia officia ſibi incumbentia fideliter & diligenter præſtare, ac Scholas aperire, in eis præſertim locis, ubi ea conſuetudo viget, & neceſſitas expoſcit: inhibentes eiſdem ſub pœnis arbitrariis, ne tabernas aperiant, aut officium Prætoris Foreſtarii, ſeu clientis ſubeant, aut aliqua officia ſordida exerceant.

CAPUT II.

Mandamus quoque eiſdem Cuſtodibus, ut pro antiqua, & laudabili Eccleſiæ conſuetudine debitis & congruis horis ad Divina officia, & quandocumque tonitruat, ac circa meridiem, ſi commode fieri poſſit, campanas pulſent, & in omni ſumma Miſſa per campanæ pulſum dent ſignum elevationis Sacratiſſimæ Euchariſtiæ, ut etiam populo extra Eccleſiam orandi & offerendi occaſio ſubminiſtretur.

XIX. De Scholis.

CAPUT I.

Quoniam juventus, niſi a teneris annis pie inſtituatur, & in officio contineatur, facile diffluit, & in omne malum proruit: ideo inhærendo Decretis Concilii (*g*) Mechlinienſis, volumus, ut in iis Parochiis, ubi Scholæ non ſunt, opera Parochi, & Magiſtratus ſtatim inſtituantur, & ubi collapſæ ſunt, reſtituantur: Juventus autem in primis doceatur ea, quæ ad rudimenta Religionis & virtutum pertinent, nec quidquam ei prælegatur, quod prius per Nos, noſtroſve Deputatos approbatum non ſit, quodque ad laſciviam & morum diſſolutionem invitet.

CAPUT II.

Ad hæc, ut quæcumque de Scholis Dominicalibus inſtituendis in Concilio Mechlinienſi copioſe auctoritate Concilii Tridentini conſtituta ſunt, ad effectum deduci poſſint, & ne juventus a viſitandis hujuſmodi Scholis avocetur: requirimus Magiſtratus locorum, ut primo quoque tempore earum erectioni, ſeu inſtitutioni (Parochis, qui ſecundum ejuſdem Concilii diſpoſitionem earum rationem habere debent, adhibitis) diligenter ac ſerio incumbant: ac ſub certis pœnis ipſorum arbitrio imponendis prohibeant, ne eo tempore, quo juventus in iſtis Scholis docetur, tripudia, ſpectacula, aut aliæ id genus inſolentiæ exerceantur: quæ etiam Nos prohibemus auctoritate noſtra Ordinaria ſub pœnis arbitrariis.

CAPUT III.

Provideant ſibi ſtatim Paſtores cum Magiſtratu iis in Parochiis, ubi nullæ ſunt Scholæ, de probo aliquo Sacerdote, ſeu Clerico idoneo, aut ſaltem Laico probo, & pio, qui diebus Dominicis & Feſtivis, bis quolibet die, nempe ante ſummam Miſſam, & poſt meridiem, hora cuique loco magis opportuna, doceat juventutem vernacula lingua

(*g*) Tit. de Scholis. vide ſupra pag. 624.

lingua Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum Apoſtolorum, Decalogum, ac reliqua fidei rudimenta. In illis vero locis, ubi Scholæ ſunt, poterunt hujusmodi Lectiones Dominicales, per ipſos Magiſtros Scholarum fieri, ſi ad hoc idonei reperiantur, & oneri ſufficiant. Volumus autem has lectiones captui auditorum aptari, ac in aliquo templo, vel ſacello, aut alio loco commodo haberi, abſolutaque lectione quempiam ex doctioribus a Magiſtris evocari, qui cæteris attente auſcultantibus, quæ prælecta ſunt, alta voce & memoriter recitet: idque demum per vices ab aliis ordine fieri, ut memoriæ illa, quæ docta ſunt, firmius imprimantur, & tenacius hærcant.

CAPUT IV.

Cæterum cum recta puerorum inſtitutio a Catholicis, doctis, & probis Ludimagiſtris maxime pendeat: diſtricte inhibemus, ne ullus poſthac ad docendum publice, vel privatim in noſtra Diœceſi aſſumatur, niſi per Nos, noſtrosve in ea parte Deputatos examinatus, & idoneus repertus fuerit: volentes, ut antequam quisquam admittatur, fidei profeſſionem, ac hæreſeon deteſtationem juxta tenorem & formam in Concilio Provinciali expreſſam faciat, & ante omnia literas teſtimoniales vitæ & converſationis ſuæ, modo in Tit. de Paſtoribus Cap. 9. præſcripto, exhibeat. Quod ſi quis contra hanc ordinationem ad talem functionem ſe ingeſſerit, aut a Magiſtratu, aut quocumque alio intruſus fuerit, id ipſum Nobis ſtatim per Parochos denuncietur, ut præter pœnas a Regia (b) Majeſtate conſtitutas, quas incurrent, etiam a Nobis graviſſime puniantur.

XX. De Seminario.

CUm Sacroſancta Synodus Generalis Tridentina, & Provincialis Mechlinienſis, juſtiſſimis, graviſſimisque rationibus adducta, omnibus Epiſcopis tam ſerio & ſtudioſe præcipiat, ut in ſuo quisque Epiſcopatu unum, vel plura Seminaria, pro qualitate opulentiæ bonorum Eccleſiaſticorum, & Diœceſis amplitudine inſtituant: ac Sereniſſimo Hiſpaniarum Regi Catholico, Domino harum regionum, acerrimo fidei & Religionis Propugnatori idem hoc inſtitutum tantopere cordi ſit, ut illius Nos per literas ſuas ſemel atque iterum ſedulo admonuerit, Nobis omnem aſſiſtentiam & auxilium in ea re promittendo; nihil ſane eorum, quæ ad hanc cauſam, Judicio Patrum Concilii Tridentini utiliſſimam, & maxime neceſſariam promovendam, abſolvendamque pertinerent, ex officio prætermittere potuimus, aut debuimus. Cum itaque imprimis multi ſumptus, & annui redditus ad hanc rem peragendam neceſſarii ſint, ſecuti formam in eodem Concilio Tridentino de Seminario erigendo præſcriptam, a fructibus menſæ noſtræ Epiſcopalis, Capitulorum tam Cathedralis, quam Collegiatorum, Abbatiarum, Monaſteriorum, Præpoſiturarum, Prioratuum, aliorumque Beneficiorum, ac Bonorum, & Decimarum Eccleſiaſticarum noſtræ Diœceſis, cum conſilio duorum de Capitulo noſtro Cathedrali, itemque duorum de Clero hujus Civitatis, auctoritate Nobis per dicta Concilia attributa, certam portionem per modum proviſionis detraximus, & Seminario hic erigendo aſſignavimus, prout tenore præſentis Decreti detrahimus & aſſignamus: declarantes eadem auctoritate ea omnia, quæ in hac Civitate ad inſtituendos pueros deſtinata aut legata ſunt, eo ipſo huic Seminario ſub cura noſtra eſſe applicata. Statuimus etiam inter alia, ut qui a beneficiis ſuis abſunt, tantum ad opus hujus Seminarii, quantum pro juribus abſentiæ, quotannis ante Feſtum S. Ægidii contribuant, niſi aliter per Nos deſuper conſtitutum ſit, aut in poſterum eadem auctoritate conſtituatur.

XXI. De Præbenda affecta pro Lectione Theologica.

QUoniam in hac noſtra Eccleſia Cathedrali Clerus admodum frequens & numeroſus eſt, nec ulla hactenus præbenda pro Lectore Sacræ Theologiæ juxta Decretum Concilii Tri-

(b) In Edicto edito anno 1570. de Impreſſ. Bibliop. & Ludim.

(*i*) Tridentini deputata reperitur; hinc eſt, quod Nos auctoritate ejusdem Concilii præbendam illam dictæ noſtræ Eccleſiæ, quæ poſt novem affectas præbendas primo vacatura eſt (niſi alia interim alio modo afficiatur) præſenti Decreto illi oneri ex nunc, prout ex tunc, affectam & annexam perpetuo declaramus.

XXII. De Bonis Eccleſiarum, & Beneficiorum.

CAPUT I.

QUia cenſus & proventus Eccleſiarum Parochialium, & Beneficiorum Parochialium, & Beneficiorum, ac officiorum Eccleſiaſticorum illegitime alienari, aut incuria Rectorum perire vel obſcurari ſubinde contingit, quo fit, ut Divinus cultus non parum minuatur; Mandamus univerſis Parochis, aliisque beneficiorum & officiorum hujusmodi Rectoribus, ut cenſus & proventus, ad ſuas Eccleſias, & beneficia, ac officia pertinentes, diligenter conſervent, & ædificia, ſi quæ illis annexa ſint, inſtaurent, fundosque, & agros culturæ aptent: &, ſi quæ bona ſervituti aggerum, ſolutioni certorum cenſuum, aliisque oneribus ſimilibus ſubjaceant, ea onera ſic a Rectoribus ſupportentur; ut bona illæſa, & indemnia remaneant, & ſucceſſores nullum inde detrimentum patiantur: Denique in locum arborum cæduarum, quæ vel vetuſtate, vel alio modo pereunt, vel cæduntur, (quas tamen nonniſi congruo, & debito tempore pro locorum conſuetudine cædi volumus,) alias plantent: quoad arbores vero incæduas, illæ absque ſpeciali noſtra licentia non cædantur, ac pretium inde proveniens, ad augmentum & utilitatem beneficiorum, aut reparationem ædificiorum eorundem applicetur, & nihilominus in locum earum aliæ ſubſtituantur, ſub pœnis noſtro arbitrio imponendis.

CAPUT II.

Prohibemus etiam eisdem Parochis, & Rectoribus, ne prætactos cenſus, proventus, fundos, & ædificia ullo modo (*k*) alienare aut oppignorare præſumant, niſi de expreſſa noſtra licentia, & iis, quæ ad hujusmodi alienationem aut oppignorationem de jure requiruntur, obſervatis: Injungentes eisdem, ut, ſi quæ bona illegitime, & indebite alienata ſint, repetant & recuperent, ſub pœna ſuſpenſionis ab officio, & beneficio, aliaque arbitraria.

CAPUT III.

Mandamus item Paſtoribus & Cuſtodibus, ſeu Matriculariis Eccleſiarum, ut antiqua & conſueta ſua jura ſibi ſolvi a Parochianis curent, ut ſunt inter cætera, panes præbendales, oblationes paſchales, & certa quota ſeu menſura ſiliginis pro agrorum, quos colunt, quantitate & equorum numero, & alia ſimilia emolumenta, Curatis & Matricularis pro anniverſariis, aut alia de cauſa legata, vel debita: utque iis in locis, ubi eorum ſolutio negligentia, vel diſſimulatione Paſtorum, & Cuſtodum, aut alia ratione in deſuetudinem venit, rurſum in uſum revocetur, implorato contra negantes, vel impedientes ſolutionem, noſtro auxilio. Quoad illa vero jura, quæ poſt Sacramentorum adminiſtrationem Parochis dari conſueverunt, obſerventur ea, quæ in Concilio Provinciali (*l*) Mechlinienſi de hac re ſtatuta ſunt.

CAPUT IV.

Ut autem prædicta jura, & emolumenta, nec non omnes & ſinguli fructus ad Eccleſias, & Cuſtodias quovis modo pertinentes, conſerventur: præcipimus Parochis & Cuſtodibus, ut regiſtra de bonis ſuarum Eccleſiarum & Cuſtodiarum pro ſe ipſis, & ſuis ſucceſſoribus reſpective conficiant, & fideliter in Archivis cuſtodiri curent. Quod ipſum etiam univerſis aliis beneficiorum & officiorum Rectoribus dictum, præceptumque intelligimus, & volumus. Diligenter quoque obſervetur, quod de regiſtro bonorum & cenſuum Eccleſiaſticorum in Archivis repo-

(*i*) Seſſ. 5. C. 1. de Reform. (*k*) *Extra. Tit. de reb. Eccleſ. alienand. vel non. L. 3. Tit. 13.*
(*l*) *Tit. de Decan. Chriſtianit. C. 12. ſupra pag. 623. Videatur etiam Cap. 66. Conc. Lateran. ſub Innoc. III.*

reponendo, & ejus copia authentica Epiſcopis tradenda, in Cnncilio (*m*) Mechlinienſi ſalubriter conſtitutum eſt, ſub pœnis inibi contentis, aliiſque arbitrariis.

CAPUT V.

Et cum uſu compertum ſit, pleroſque laicos ex contemptu contra jus Divinum Decimas perſonis Eccleſiaſticis ſubtrahere, nec tanti peccati, ſeu potius ſacrilegii, conſcientia tangi; Mandamus omnibus Parochis, aliiſque Concionatoribus, ut occaſione oblata populum doceant, jus Decimarum Deo auctore introductum eſſe, & ideo graviſſime eos peccare, & Sacrilegium committere, qui illas denegant, aut non integre perſolvunt: adeo ut Concilium (*n*) Tridentinum tales excommunicatione feriendos cenſeat, a qua non ſint abſolvendi, niſi plena reſtitutione ſecuta.

CAPUT VI.

Inſuper cum quilibet Epiſcopus ſit generalis in ſua Diœceſi omnium beneficiorum & officiorum Eccleſiaſticorum, ac fructuum eorundem adminiſtrator, ſeu ſuperintendens: ſtatuimus, quod tempore vacationis, ac litiſpendentiæ, illaudabiliſque deſervituræ Eccleſiarum, Capellarum, beneficiorum, & officiorum Eccleſiaſticorum, ac etiam ob temerariam Rectorum abſentiam ab eiſdem, videlicet, quando illi Nobis literas Privilegii, vel diſpenſationis, quibus a Reſidentia excuſari volunt, tempeſtive ante feſtum S. Ægidii non exhibent, nec juxta ordinationem Concilii (*o*) Provincialis docent, quod extra locum reſidentiæ Clericaliter, & convenienter ordini ſuo incedant, & vivant: tunc adminiſtratio & diſpoſitio ſervitii, ſeu deſervituræ, ac omnium fructuum hujuſmodi Eccleſiarum, & beneficiorum ad Nos, juxta antiquam & laudabilem conſuetudinem ab immemorabili tempore in Curiis Eccleſiaſticis obſervatam, ſpectet & pertineat.

CAPUT VII.

Poſtremo vetamus ſub gravibus pœnis, noſtro arbitrio imponendis, ne deinceps ædificia Eccleſiarum, vel Sacellorum, & Altaria in illis conſtructa, ſine noſtra licentia a quoquam dirnantur, aut ullo pacto profanentur: &, ſi quæ ſint Altaria non conſecrata, id Nobis ſtatim per Magiſtros fabricæ denuntietur, nec ſuper illis etiam in Altari portatili, cujus uſum Concilium Provinciale (*p*) Mechlinienſe prorſus abrogavit, amplius celebretur.

XXIII. De Eccleſiis & Cœmiteriis.

CAPUT I.

QUia Domum Dei mundities maxime decet: præcipimus, ut Eccleſiæ, Sacella, & alia loca Deo Sacra, per eos, quibus id oneris incumbit, frequenter mundentur, ac eadem in tectis, campanis, feneſtris vitreis, pavimentis, oſtiis, ſeris, aliiſque ſimilibus debite interteneantur: Altaria etiam (*q*) tribus aut ad minus duabus pallis mundis benedictis cooperiantur, & antipendiis, cortinis, ac aliis neceſſariis ornentur. In Sacriſtiis lavacra cum aqua, & munda manutergia ad uſum Presbyterorum celebraturorum, ſemper appendeant, & in eiſdem Eccleſiis, præſertim Parochialibus, aqua luſtralis ſuis locis nunquam deſit. Præcipue autem Sacratiſſima (*r*) Euchariſtia & Olea Sacra ſub fideli cuſtodia, & in loco tuto, vaſis mundis ſerventur; ita ut impiis & ſacrilegis hominibus non facilis ad ea acceſſus pateat: & ob reverentiam tanti Sacramenti perpetuum lumen (quo ſignificetur præſens eſſe, qui lucem habitans inacceſſam mentium noſtrarum tenebras illuſtrat) ante Sacratiſſimam Euchariſtiam ardeat. Denique fons Baptiſmalis ſera & operculo, cancelliſque occludatur, & mundus adſervetur, atque aqua cum mantili ibidem etiam in promptu ſit, ut

(*m*) *C. 4. de elocat. & conſervat. Bonor. Eccleſ. ſupra pag. 627.*
(*n*) *Seſſ. 15. Cap. 12. de Reform.*
(*o*) *Tit. de vita & honeſt. Cleric. C. 4. ſupra pag. 623.*
(*p*) *De Offic. & cultu Divino. C. 14. ſupra pag. 616.*
(*q*) *Vide Miſſale Rom. juſſu Pii V. Pontif. editum, de Defect. circa Miſſ. occurrentib.*
(*r*) *Extra. Tit. de Cuſtodia Euchar. Chriſmatis & alior. Sacram. L. 3. Tit. 44.*

ut poſt Baptiſmum collatum Parochus digitos abluat & abſtergat.

CAPUT II.

Quoniam autem præmiſſa ſumptibus fabricarum, quæ plerumque tenuiores habent proventus, magna ex parte curari debent: Hortamur earum Magiſtros, ſeu Proviſores, eosdemque requirimus, ut juxta antiquam & laudabilem conſuetudinam diebus Dominicis, & ſolemnioribus Feſtis per Eccleſias circumeuntes, eleemoſynas in eum uſum a populo petant, & colligant. Adhæc ne populi devotio potiſſimum tempore Divinorum interrumpatur; ea hic renovamus, quæ de profanis colloquiis, & deambulationibus in locis Sacris impediendis, in Concilio (*s*) Provinciali Mechlinienſi, ſub certis pœnis pecuniariis recte ſancita ſunt: Mandamusque, ut prætacto tempore ab eisdem canes arceantur, ac mendicorum quorundam impudentia, puerorumque inſolentia, & diſcurſitatio cohibeantur: requirentes ſerio locorum Magiſtratus, ut etiam nobiscum illi malo remedium adhibere ſtudeant.

CAPUT III.

Inhibemus quoque omnibus Nobis ſubditis, ne in Eccleſiis, Cœmeteriis, aut locis Sacris ſpectacula, & ludos hiſtrionum, forum rerum venalium, prandia publica, compotationes, ac globorum, pilæ, & ſimiles ludos ulla ratione exerceant: Requirentes Magiſtratus locorum, ne eadem exerceri ibidem permittant. Nec deinceps abuſum illum, qui in nuptiis, Dedicationibus, aut aliis ſagittariorum conventibus, in Cœmiteriis, per tympanorum pulſationem, bombardarum ejaculationem, & alias ejus generis inſolentias contingere ſolet, amplius tolerent, ſub pœna unius Coronati, menſæ S. Spiritus loci applicandi, & alia arbitraria, per Nos transgreſſoribus infligenda.

CAPUT IV.

Volumus item Eccleſias, & Cœmiteria per Magiſtros fabricæ muris, foſſis, ſepibus, vel cancellis ita communiri, obſtrui; ut ad ea vaccis, porcis, aut aliis brutis nullus pateat acceſſus, ne ea hoc modo dehoneſtari, aut defædari contingat: Inhibentes, ne ad paſtionem animalium immundorum, utpote vaccarum, & porcorum, elocentur: inprimis autem, ne Cœmiteria fidelium ſepulturæ deputata, etiam hominum excrementis conſpurcentur: Requirentes Magiſtratus locorum, ut hujusmodi profanatores pœnis, ipſorum arbitrio imponendis, coerceant.

CAPUT V.

Denique, quia in Eccleſiis per exules, & alios ad illas tanquam Aſylum confugientes, convivia, & compotationes aliquando cum magna locorum pollutione, & irreverentia haberi contingit: Ideo præcipimus omnibus Paſtoribus, ut ſi ab illis inpoſterum in loco ſacro talia fiant, eos auctoritate noſtra moneant, ut intra triduum poſt monitionem ipſis factam, illinc recedant: alioquin privilegiis & immunitatibus Eccleſiaſticis indigni judicabuntur.

XXIV. De Magiſtris Fabricæ, Menſa S. Spiritus, & aliorum piorum locorum.

CAPUT I.

Cum Epiſcoporum ſit, diligenter curare, ne bona Eccleſiarum, Capellarum, Menſæ S. Spiritus, Xenodochiorum, Confraternitatum, ſeu Collegiorum, aut Gildarum (*t*), ut vulgo vocant, & omnium piorum locorum depereant, ſed ut bene & fideliter conſerventur, & diſpenſentur; Mandamus omnibus, eorum adminiſtrationem per noſtram Diœceſim habentibus, ut ſingulis annis coram iis, quibus id ex laudabili conſuetudine competit, Decano Chriſtianitatis, aut ſaltem Paſtore loci, tanquam noſtris in ea parte Deputatis, præſentibus, exactam rationem & computum ſuæ adminiſtrationis absque fautis, ſeu reſtantiis reddant, omnesque hujusmodi computus debite approbatos, & ſignatos cum ipſis regiſtris cen-

(*s*) *Tit. de Offic. & cultu Divino. C.* 10.
(*t*) *Gilda*, & *Gildum* Confraternitatem ſeu Sodalitium ſignificat, ubi pecunia ad communes uſus confertur, & exſolvitur. *Vide Gloſſar. du Cange Tom. II.*

cenſuum in Archivis reponant & cuſtodiant.

CAPUT II.

Pro illis autem reſtantiis, quæ a multis retroactis annis ceſſerunt, aſſumatur per Optimates cujusque loci Receptor, qui illas absque ulla diſſimulatione ſub certa mercede diligenter exigat, & colligat, ac computum de eisdem modo præmiſſo præſtet.

CAPUT III.

Et quia in diverſis locis noſtræ Diœceſis audimus, cum non mediocri menſæ S. Spiritus, Eccleſiarum, Capellarum, & aliorum piorum locorum detrimento, in uſu eſſe, ut cenſus in tritico, ſiligine, hordeo, leguminibus, oleo, halecibus, cera & ſimilibus conſiſtentes, non in ſpecie ſolvantur, ſed minimo pretio pecuniario redimantur; Volumus, & diſtricte mandamus bonorum hujusmodi Gubernatoribus, ut deinceps prædictos cenſus in ſpecie tantum, aut ſaltem in pecunia numerata, juxta communem fori æſtimationem & valorem, ſolvi procurent.

CAPUT IV.

Cum etiam intelligamus, per abuſum introductum eſſe, ut ea, quæ Eccleſiis, Capellis, Altaribus, Xenodochiis, Confraternitatibus, aliisque Collegiis, in pios uſus a Majoribus relicta, vel legata ſunt, ab illis, qui ea gubernant, in ſympoſiis, & compotationibus magna ex parte abſumantur, & dilapidentur; Mandamus ſub pœna arbitraria, omnibus hujusmodi bonorum Rectoribus, ſeu Magiſtris, ut dicta bona debito modo ad honorem Dei applicent, & de illis quolibet anno legalem computum reddant, nec quicquam eorum (cum id absque ſacrilegio non fiat) in comeſſationibus, & compotationibus abſumant, niſi forte aliquid in talem uſum ſit relictum vel legatum.

CAPUT V.

Præcipimus item, ut eleemoſynæ nonniſi pauperibus frugi, & Catholicis, ſine ullo humano affectu & perſonarum delectu in Eccleſia poſt peractum Divinum officium, quantum fieri poteſt, juſte diſtribuantur.

CAPUT VI.

Volumus quoque, duos, ut minimum, ſimul eſſe eodem tempore Magiſtros fabricæ, menſæ S. Spiritus, & Confraternitatum, & eos non ultra biennium in officio continuari; niſi rurſus legitime aſſumantur: & quolibet anno unum deſtitui, & alium aſſumi; ita ut ſenior (cui in omnibus junior auxilio eſſe debeat) ſolus rationem & computum omnium reddere, & reſtantias ſui anni exigere, & recipere teneatur, & ſimiliter junior anno ſequenti, ac ſic deinceps.

CAPUT VII.

Mandamus inſuper, ut Magiſtri & Adminiſtratores prætacti, juramentum fidelitatis in præſentia ſui Parochi infra menſem a ſuſcepta adminiſtratione præſtent: & ſi id facere moniti noluerint, Nobis denuntientur, ut opportuno remedio ad hoc compelli poſſint.

CAPUT VIII.

Dicti vero bonorum hujusmodi Adminiſtratores, ſeu Magiſtri, nullam ea vendendi, alienandi, aut in emphyteoſim dandi, ſive ultra novennium elocandi, vel denique cum aliis bonis commutandi, ſine noſtra ſpeciali licentia, poteſtatem habeant; alioquin contractus ſit nullus, & prædicti Magiſtri ad arbitrium noſtrum puniantur.

CAPUT IX.

Denique ſi Eccleſiæ vel pauperes, vel alia pia loca damnum aliquod in ſuis bonis per incuriam dictorum Adminiſtratorum recipiant, id non fabricæ, aut menſæ pauperum, aliisve piis locis, ſed ipſis Adminiſtratoribus, quorum negligentia conflatum eſt, decedat: eamque ob cauſam inhibemus Decanis, aut Parochis noſtris, ne tale damnum inter expoſita ab ipſis Adminiſtratoribus in redditione ſuorum computuum adduci, aut referri patiantur: Volumusque, ut Magiſtri prædicti Decanis ruralibus, aut aliis, auctoritate noſtra eorum Eccleſias viſitantibus, computus hujusmodi approbatos, & ſignatos, ac illorum ſtatum, ſeu concluſum exhibere teneantur.

XXV.

XXV. De Teſtamentis & eorum executione.

CAPUT I.

QUoniam Epiſcopi omnium piarum diſpoſitionum, juxta Concilii (*u*) Tridentini declarationem ſunt Executores, adeo, ut ſi illi, qui ad executionem teſtamentariam ſunt aſſumpti, eamque acceptaverunt, infra annum pia legata debitæ executioni non demandaverint; Epiſcopi eorum negligentiam juxta Sacrorum (*x*) Canonum Statuta ſupplere: &, ne, quibus pia legata teſtamento ſunt relicta, longo tempore illis defraudentur, providere debeant; Mandamus diſtricte, ut executores, aut hæredes ſtatim piis voluntatibus, ſeu diſpoſitionibus defunctorum ſatisfaciant: & infra annum a morte teſtatorum, ut longiſſimum, coram Nobis, vel noſtro Sigillifero de ſolutione omnium piorum legatorum legitime edoceant, ſub pœna in jure expreſſa, aliaque arbitraria: Nobisque teſtamentum, codicillos, & alia monumenta ad hoc neceſſaria, ſine ulla tergiverſatione fideliter exhibere teneantur.

CAPUT II.

Notarii omnes, & alii, qui de jure teſtamenta, ſeu ultimas voluntates conſcribendi poteſtatem habent, Nobis, ſeu dicto Sigillifero, intra trimeſtre a morte teſtantium, extractum de piis legatis ſub pœna ſex florenorum Seminario noſtro applicandorum, aliaque arbitraria exhibeant: Mandantes eisdem, ut pia legata, quæ a teſtatoribus conſueverunt Cameracenſi, Leodienſi, & Trajectenſi Eccleſiis adſcribi, deinceps Eccleſiæ noſtræ Cathedrali Buscoducenſi adſcribant, annumque a Nativitate Domini, &c. ſtylo Romano inchoent.

XXVI. De Sepultura Eccleſiaſtica & Exequiis.

CAPUT I.

CUm Eccleſia Catholica Spiritu Sancto edocta, tradiderit ſemper, & etiamnum tradat, Purgatorium eſſe, animasque ibi detentas fidelium ſuffragiis, & precibus, ac potiſſimum acceptabili & vivifico Altaris Sacrificio juvari: Mandamus, ut pro laudabili & antiqua conſuetudine Eccleſiæ, corpora defunctorum ante meridiem cum Miſſa, orationibus, & cæremoniis debitis, caſu neceſſitatis excepto, ſepeliantur: Deinde, ut exequiæ pro eisdem defunctis non perfunctorie, aut negligenter, ſed pie, devote, ac decenter juxta ſtatum defunctorum fiant: nec cerei Deo in hujusmodi exequiis ſemel oblati in profanum uſum convertantur, aut in compotationibus abſumantur, ſed ad Dei cultum & honorem, animarumque refrigerium pie diſtribuantur, & ſuis cuique locis, & temporibus accendantur.

CAPUT II.

Nec exequiarum celebratio ultra ſex ſeptimanas a die mortis, niſi juſtis de cauſis per Nos, aut noſtros Decanos rurales, approbandis, differatur. Quod ſi dictis ſex ſeptimanis elapſis, hæredes, aut conſanguinei defuncti, etiam poſtquam ad hoc a Paſtore præmoniti, & requiſiti fuerint, illas celebrari non curent: injungimus Paſtoribus, ut eos Nobis, aut Promotori noſtro denuntient: Item, ut ſerio admoneant Parochianos ſuos, eisdemque auctoritate noſtra præcipiant, ne, quod per abuſum irrepſit, convivia exequiarum in multas uſque horas protrahant, aut æqualibus poculis in illis certent, quaſi defunctorum memoriam potu abluere velint.

CAPUT III.

Nulli Sacra concedatur (*y*) Sepultura, qui more Chriſti fidelium ſe per Confeſſionem, ac Euchariſtiæ, extremæque Unctionis ſuſceptionem digne non præparaverint; illis tamen, qui inopinata & ſubita morte e medio tolluntur, exceptis, quibus Sacra Sepultura deneganda non eſt, dummodo eos vitam Catholicis hominibus dignam egiſſe, & Sacroſanctis Eccleſiæ Catholicæ Sacramentis, dum viverent,

(*u*) *Seſſ.* 22. *C.* 8. *de Reform.* (*x*) *Extra. de Teſtam. Cap.* Nos quidem.
(*y*) Huic Statuto conforme eſt Edictum Regium, per Belgium publicatum anno 1570.

verent, debito tempore uſos fuiſſe conſtet.

CAPUT IV.

Nullus etiam (z) hæreticus (a) excommunicatus, & publice denuntiatus, Sacra Sepultura gaudeat, adeo, ut ſi quis talis in loco ſacro inhumatus fuerit, illius (b) oſſa exhumentur, & extra cœmiterium ejiciantur, ipſumque cœmiterium reconcilietur, & ipſi ſepelientes pœnis juris, ac noſtris arbitrariis puniantur.

CAPUT V.

Similiter nullus manifeſtus (c) fœnerator Eccleſiaſtica ſepultura cohoneſtetur, niſi aut de perceptis uſuris ſatisfecerit, aut de iis reſtituendis ſufficientem cautionem juxta juris diſpoſitionem poſuerit. Infans quoque, ſi ante ſuſceptum Baptiſmum moriatur, in loco profano ad hoc deputato, aut deputando, juxta cœmiterium ſepeliatur.

CAPUT VI.

Inhibemus etiam ſub pœnis in jure expreſſis, & noſtris arbitrariis, nequis in Eccleſia, vel cœmiterio interdicto, violato aut profanato, a quoquam ſepeliatur.

CAPUT VII.

Poſtremo, ne defunctorum corpora ſepulturæ Eccleſiaſticæ tradita, ſi ſepulchra minus profunda ſint, aërem inficiant, aut terra per canes, aut alio modo effoſſa, tranſeuntibus per cœmiterium fœtorem, vel horrorem adferant: Mandamus ſepulchrorum foſſoribus, ut ea deinceps quatuor pedes profunda, ut minimum, fodiant, ſub pœna arbitraria per Nos infligenda.

XXVII De Simonia.

Quoniam cum gravi Laicorum obloquio experimur, in Beneficiorum & officiorum Eccleſiaſticorum collationibus, reſignationibus, ac permutationibus pactiones aut ſtipulationes plerumque intervenire illicitas, & cum Simoniaca labe conjunctas, nec perſonis idoneis, & juxta fundationes qualificatis, beneficia conferri: Monemus omnes Collatores, tam Eccleſiaſticos, quam ſæculares, eisdemque ſub graviſſimis pœnis in (d) jure, & Concilio (e) Tridentino contentis, aliiſque arbitrariis, mandamus, ut nonniſi idoneis Beneficia conferant, ſeu ad ea præſentent: & id quidem nullius muneris, etiam ſponte oblati intuitu, ſed pure, ſimpliciter, & gratis juxta Dei ordinationem, (f) & Sacrorum Canonum præſcriptum nulla obſequia, neque aliud quidpiam, quod pecunia æſtimari poteſt, ſtipulantes aut paciſcentes, nec partem (g) fructuum beneficiorum reſervantes: Idemque (h) a reſignantibus, & permutantibus Beneficia ſub pœnis prætactis diſtricte volumus obſervari: Declarantes, (i) proviſiones omnes ſimoniace factas viribus omnino carere, nec per eas cuipiam jus acquiri; ſed ſic proviſos, præter pœnam excommunicationis, quam una cum ipſis mediatoribus, eo ipſo incurrunt, etiam ad omnium fructuum, ex beneficiis ſic acquiſitis perceptorum reſtitutionem aſtringi: inhibentes proinde omnibus Notariis ſub pœnis juris & duodecim florenorum, Seminario noſtro applicandorum, aliiſque arbitrariis, nc hujusmodi inſtrumenta conficiant, vel authentizent.

XXVIII. De Uſuris.

Ut inter uſuras, a Concilio Provinciali Mechlinienſi merito interdictas, etiam illud uſuræ genus pro noſtris viribus, tollamus, quod paſſim in oppidis, ac pagis noſtræ Diœceſis, non ſine maximo animarum periculo, committi intelligimus, dum ex mutuo dato certum lucrum ultra ſortem, ſeu nummos capitales exſpectatur, & recipitur, fiuntque deſuper coram Scabinis locorum

(z) *Extra Tit. de Hæretic. C.* 8. (a) *Extra Tit. de Conſecrat. Eccl. C.* 7.
(b) *Extra de Sepult. C.* 12.
(c) *Extra Tit. de Uſur. C. Quia in omnib. in* 6. *Tit. de Uſur. C. Quanquam uſura.*
(d) *Extra L.* 5. *Tit.* 3. *de Simon. per multa Cap.* 1. *Q.* 3. *C.* 2. & 3. ac alibi.
(e) *Seſſ.* 24. *C.* 9. *de Reform. & Seſſ. ead. C.* 14. (f) *Matth.* 10. *Act.* 8.
(g) *Extra L.* 3. *Tit.* 12. *Ut Eccleſiaſt. benefic. ſine diminut. conferantur.*
(h) *Ibid. Tit.* 19. *de rerum permutatione. C.* 5. & 7. (i) *In Extravag. comm. de Simon.*

rum obligationes, quæ vulgo Scabinales promiſſiones vocantur: Prohibemus diſtricte omnibus Nobis ſubditis ſub pœna, juxta qualitatem exceſſus, noſtro arbitrio infligenda, ne poſthac ſub ſpe alicujus lucri pecunias aliis dent mutuo: ac univerſis Scabinis, Notariis, Secretariis, & aliis quibuſcumque, ne hujuſmodi contractibus plane uſurariis, & illicitis interſint, aut eos approbent.

XXIX. *De obſervatione & Executione Statutorum, & Synodi indictione.*

CAPUT I.

CUm fruſtra condantur leges, quæ vel ad eorum, quorum oportet, notitiam non deducuntur, vel cognitæ & evulgatæ non obſervantur: ideo diſtricte præcipimus omnibus Prælatis, Decanis, Paſtoribus, aliiſque Presbyteris, & Beneficiatis noſtræ Diœceſis, ut præſentia Statuta, intra menſem a tempore emiſſionis, ſeu editionis eorundem, una cum Tridentino, & Provinciali Mechlinienſi Conciliis, ſibi comparent: eaque omnia, ſicut & quæcumque in præſcriptis Conciliis ſub quibuſdam clauſulis & verbis præclare ſancita ſunt, diligenter obſervent, & qui aliis præſunt, a ſibi ſubditis, prout illa unumquemque concernunt, obſervari curent. Declaramus autem omnes & ſingulos, tam Eccleſiaſticos, quam ſæculares Nobis ſubditos, ad debitam horum Statutorum obſervationem, poſt elapſum dictum menſem obligari ſub pœnis in eiſdem contentis. Et, ne quis ignorantiæ prætextu ſe ab iis obſervandis excuſet; mandamus Parochis, ut Statuta Provincialia, & hæc noſtra Diœceſana de ſuggeſtu ſtatim legant & publicent, ac ea, quæ populum ipſum concernunt, diligenter exponant & frequenter inculcent.

CAPUT II.

Poſtremo Synodum noſtram Diœceſanam in futurum annum ad hanc eandem feriam tertiam poſt Dominicam *Jubilate*, hic celebrandam indicimus: Monentes peremptorie, & ſerio requirentes omnes, & ſingulos de jure vel conſuetudine eidem intereſſe debentes, ut tempeſtive ad eam decenti habitu conveniant, atque compareant, nec ab ea ſine licentia noſtra abſcedant, ſub pœnis in Ss. Canonibus expreſſis, noſtriſque arbitrariis. Omnes autem curam animarum habentes, antequam itineri ſe accingant, ægrotos, ſi quos habuerint, viſitent, eiſque Sacramenta neceſſaria adminiſtrent, Vicariis idoneis, a Nobis approbatis, ad quos in eorum abſentia, pro neceſſitate occurrente, ſit acceſſus, ſurrogatis: & tam in itinere, quam in hac Civitate, non niſi ad honeſta hoſpitia divertant: ac demum ita ſe gerant, ut modeſtia, ſobrietate, & honeſtate ſe normam vitæ Laicis exhibeant. Quæ omnia etiam ab eiſdem, dum ad Capitula ruralia proficiſcuntur, obſervari volumus, ſub gravibus pœnis pro delicti qualitate ipſis transgreſſoribus arbitrio noſtro infligendis. Salvis ſemper in his noſtris Conſtitutionibus, & aliis omnibus S. Sedis Apoſtolicæ auctoritate & judicio, quibus Nos, noſtraque omnia debita cum reverentia ſubmittimus.

SERIES CELEBRATIONIS *primæ Synodi Diœceſanæ Buscoducenſis.*

CUm octavo die Maji, qui celebrandæ primæ Synodo Buscoducenſi conſtitutus erat, conveniſſent ante ædes Reverendiſſimi, Venerabiles & Eximii Viri & Domini, Decanus, & Canonici Eccleſiæ Cathedralis Buscoducenſis, cum univerſis ejuſdem Eccleſiæ Beneficiatis, Reverendus Pater Abbas Bernenſis. D. Præpoſitus Tongerloenſis, D. Proviſor Domus de Poſtel, Deputati Capitulorum Collegiatorum, Decani Chriſtianitatum, Priores ac Patres Monaſteriorum, tam virorum, quam Sanctimonialium, & Paſtores totius Diœceſis Buscoducenſis, bini in decenti habitu Religionis, eundem Reverendiſſimum, Pontificalibus ornamentis indutum, ad Eccleſiam Cathedralem proceſſionaliter duxerunt: ubi ipſe Reverendiſſimus, poſt Miſſam de S. Spiritu ſolemniter ab eo decantatam, ſedens in medio Chori primum propoſuit breviter cauſas convocationis Synodalis, deinde pie admodum, & graviter oſtendit, quænam ſint partes

tes Ordinis Eccleſiaſtici, & quanta requiratur in Sacerdotio vitæ integritas, quantumque ornamenti Eccleſiæ Dei accedat ex ordine Canonicorum, ſuis muniis recte fungentium, ac nulla ex re majorem rerum Sacrarum,& miniſterii Eccleſiaſtici contemptum, Religionisque perniciem provenire, quam ex Sacerdotii corruptela. Proinde duo inter alia in Concilio Tridentino præclare, & Sancte conſtituta eſſe: alterum de Synodis Diœceſanis, quolibet anno cogendis: alterum de erigendis in unoquoque Epiſcopatu Seminariis: quorum cum neceſſitatem & utilitatem pluribus verbis declaraſſet, demum peroravit, evocatique ſunt poſtea nominatim ſinguli ad Synodum citati, ac iisdem facta inhibitio a Reverendiſſimo, ne ſine licentia ejus abſcederent. Quo facto, idem Reverendiſſimus Benedictionem Epiſcopalem omnibus impertitus, Synodum ad tertiam horam pomeridianam uſque dimiſit.

A meridie Clero Diœceſano, & multis aliis in majori cœnaculo Dominicanorum congregatis, lecta & publicata fuerunt Statuta provincialia Mechlinienſia per Venerabilem Virum & Dominum Balthaſarem de Bont, Decretorum Licentiatum, dictæ Eccleſiæ Cathedralis Canonicum graduatum. Qua lectione abſoluta, omnibusque, qui ad Synodum non ſpectabant, exire juſſis, facta eſt publice juxta formam ejusdem Concilii Provincialis Mechlinienſis, Profeſſio Fidei, & Decretorum Concilii Tridentini receptio, & hæreſium deteſtatio. Ac his peractis, Synodus in ſequentem diem dimiſſa eſt.

Poſtridie vero mane in eodem cœnaculo perquam elegans, gravis & erudita Oratio, a Venerabili Viro ac Domino Gisberto Cœverincx, Archi-Diacono, ad Synodum habita eſt, qua & Oecumenici Tridentini, & aliorum Conciliorum ſuperioribus Sæculis, pro tollendis hæreſibus & ſcandalis celebratorum, neceſſitatem, dignitatem & auctoritatem, tam ex magnificis, a Chriſto Eccleſiæ ſuæ factis promiſſionibus, quam ex orthodoxorum Patrum ſententiis ſolide demonſtravit, morumque in tanta hæreſium varietate ſuaſit reformationem, ac eandem ſumme neceſſariam eſſe declaravit. Ea abſoluta, Venerabilis Vir, D. Petrus Colen, Eccleſiæ Cathedralis Canonicus, mandante eodem Reverendiſſimo, legit & publicavit Statuta Diœceſana, quibus publicatis, & facta inhibitione omnibus & ſingulis Officialibus, ſeu Decanis foraneis, ne deinceps ulli jurisdictioni, aut cognitioni cauſarum Eccleſiaſticarum ſe immiſcerent, eorumque commiſſionibus revocatis, & annullatis, petita ſunt Mandata, ſeu Procuratoria, a Deputatis Capitulorum Collegiatorum, & aliis, qui pro abſentibus, vel infirmis comparuerant: &, quia nonnulli ſine procuratoriis venerant, injunctum eſt eis, ut intra octo dies ea mitterent: ac demum poſt receptam a reliquis, qui eam pridie ob brevitatem temporis non fecerant, fidei Profeſſionem, Synodus in poſterum diem dimiſſa fuit.

Tertio demum die rurſum in Chorum Eccleſiæ Cathedralis conventum eſt, ubi poſt Miſſam de Venerabili Sacramento ſolemniter decantatam, Venerabilis Vir & Dominus Antonius Bruininx, Archi-presbyter Civitatenſis, graviter admodum, docte, & pie de officio paſtorum dixit: oſtendens primum, nihil functione paſtorali difficilius, laborioſius ac periculoſius: deinde, ut functioni illi ſummum periculum annexum eſt, ita eam eſſe ſumme meritoriam, ſi juxta Chriſti Ducis noſtri præſcriptum ſubeatur: poſtremo conditiones omnes in bono Paſtore a Chriſto deſideratas, & quæ Paſtorem numeris omnibus abſolutum efficiunt, paucis complexus eſt.

Poſtea vero Reverendiſſimus Clerum ſuum, ac alios ibidem præſentes, pie & graviter cohortatus ad vitam ſuam bene, & convenienter ordini ſuo inſtituendam, Statutaque tam Tridentina, & provincialia, quam Diœceſana obſervanda: rurſum de neceſſitate, & fructu Seminarii pluribus egit, ut omnes ad prompte, & hilariter, quod cuique imponeretur exolvendum inducerer: concludens, nulla in re opes Eccleſiaſticas aut melius, aut ſanctius, collocari poſſe. Qua adhortatione finita, Hym-

Hymnoque, *Te Deum laudamus*, pro gratiarum actione ob felicem Synodi ſucceſſum decantato, ac tradita unicuique taxato ſua taxa, & accepta benedictione Epiſcopali omnibus domum abeundi copia facta eſt.

Acta ſunt hæc præſentibus Venerabilibus & providis Viris, & Dominis, D. Joanne Typoets, Curiæ Epiſcopalis Buſcoducen. Officiali, D. Petro de Geſſen, Sigilliſero, & Petro de Ruyther, Synodi Secretario, Canonicis Buſcoducenſibus, D. Chriſtiano Schyndelio, ejuſdem Eccleſiæ Beneficiato, & dictæ Synodi Scriba, & Martino Bardoul, Epiſcopatus Buſcoducenſis Secretario, multiſque aliis tanquam teſtibus & Notariis reſpective ad hoc ſpecialiter requiſitis.

Forma Juramenti Profeſſionis

Fidei, ex Bulla Pii IV. edita anno MDLXIV. Idibus Novembris.

EGo N. firma Fide credo & profiteor, omnia & ſingula, quæ continentur in Symbolo Fidei, quo Sancta Romana Eccleſia utitur, videlicet: Credo &c. *ut ſupra pag.*459.

Ex editione anni 1703. *quam Lovanii apud ÆGIDIUM DENIQUE perfici curavit MARTINUS STEJARTIUS S. Theol. Doct. & Profeſſor Lovanienſis, Diœceſis Buſcoducenſis Vicarius Generalis Apoſtolicus.*

SYNODUS II. HARLEMENSIS

SUB GODEFRIDO A MIERLO, (*) HARLEMENSIS ECCLESIÆ EPISCOPO II. ET ULTIMO CELEBRATA 2da DIE OCTOBRIS

Eodem Anno Chriſti MDLXXI.

STATUTA

Synodi Diœceſanæ juſſu & ex mandato Reverendiſſimi Domini, D. GODEFRIDI a MIERLO, Epiſcopi Harlemenſis, Harlemi publicata, anno Domini Milleſimo, quingenteſimo, ſeptuageſimo primo, poſtridie Kalendas Octobris.

REVERENDISSIMUS DOMINUS GODEFRIDUS A MIERLO, EX ORDINE F. F. PRÆDICATORUM ASSUMPTUS CONVENTUS ULTRAJECTENSIS, ET ANTE EJUSDEM ORDINIS MAGISTER PROVINCIALIS PER BELGIUM, S. T. DOCTOR, DIVINI VERBI CONCIONATOR EXIMIUS. &c.

I.

INprimis mandat & præcipit Reverendiſſimus Dominus Godefridus a Mierlo, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus Harlemenſis, ut omnes & ſinguli, qui ad hanc Synodum convenerunt, quique id hactenus non præſtiterunt, ea omnia & ſingula, quæ a Sacroſancto Concilio Tridentino defi-

 nita

(*) Godefridus a Mierlo, ſic ab originis ſuæ pago in Campania Brabantina nuncupatus, Prædicatorum Inſtitutum profeſſus eſt Sylvæducis: Scholaſticoſque diſcendi labores tum Lovanii, tum alibi emenſus, egregium inter Oratores Sacros obtinuit nomen, & non minus eleganti facundia ſermonis, quam ardenti Religionis, Fideique Catholicæ defendendæ ſtudio inclaruit.

Anno 1558. Provinciæ ſuæ Diffinitor Romam ad Comitia Legatus, Lauream ibidem accepit a Magiſtro Ordinis Vincentio Juſtiniani, iiſdem in Comitiis electo.

Inde redux, anno 1559. Provinciæ ſuæ regendæ Præpoſitus, munus hoc per annos fere duodecim ſumma æquitatis & prudentiæ laude geſſit.

Anno 1571. ex Philippi II. Hiſpaniarum Regis nominatione, ac Pii V. Papæ conſenſu, Harle-

nita ſunt, & ſtatuta, palam recipiant, nec non veram obedientiam & reverentiam Summo Pontifici Romano, ac Reverendiſſimo Domino, D. Epiſcopo Harlemenſi pro tempore ſpondeant & profiteantur, ſimulque hæreſes omnes a Sacris Canónibus & Generalibus Conciliis, præſertimque ab eadem Tridentina Synodo damnatas, publice deteſtentur, & anathematizent, & ſub pœna duorum florenorum ſinguli procurent, ut intra ſpatium ſex hebdomadarum habeant exemplar dicti Concilii Tridentini.

II.

Item proponit idem Reverendiſſimus in hac Synodo ſex Examinatores; Reverendum Dominum ac Magiſtrum Hieronymum Vairlenium, Sacræ Theologiæ Licentiatum, Curiæ Epiſcopalis Harlemenſis Officialem: Venerabiles Dominos Magiſtrum Guerricum ab Ham Blyſium, Paſtorem Harlemenſem: Magiſtros Nicolaum Petri Waterſchip, & Franciſcum Alaidi Teſtelen Capellanos dicti paſtoris: egregios & circumſpectos Viros Magiſtros, Philippum Matium J. U. D. & Franciſcum Neſſeum J. D. Licentiatum, Laicos, qui ab eadem Synodo ad hæc approbentur, ut tres ex his, quos Epiſcopus elegerit, una cum Epiſcopo, ejusve Vicario, examinent curatis beneficiis præficiendos.

III.

Similiter ſatisfaciendo Decretis Concilii Tridentini de perſonis aliquot idoneis, ac juxta requiſita ibidem qualificatis, in Synodo Diœceſana ad hoc deſignandis, quibus & eorum cuilibet Cauſæ Apoſtolicæ recte deinceps poſſint delegari, nominandos putavit Reverendiſſimos, Venerabiles Dominos, D. Georgium Leſtanier, Cathedralis Eccleſiæ Harlemenſis Decanum, Jacobum Sathium, Magiſtrum Adrianum Buffelaer, & Alſtenum Blœmaert, ejusdem Cathedralis Eccleſiæ Canonicos.

IV.

Item ſtatuit & ordinavit idem Reverendiſſimus, ut in hac ſua Diœceſi præter dies Dominicos, illi duntaxat Feſti dies obſerventur, qui in Diœceſi Trajectenſi hactenus fuerunt obſervati; quos dies Feſtos, qui violaverint, ſciant ſe pro qualitate delicti arbitraria pœna puniendos.

V.

Harlemenſis Eccleſiæ, quæ Joanne Novaterrano, primo Harlemenſium Præſule, ob decrepitam ætatem oneri cedente, vacaverat, Epiſcopus fuit conſecratus.

Eodem anno ſub initium Octobris Synodum Diœceſanam celebravit, in qua ipſius auctoritate & juſſu promulgatæ fuere Conſtitutiones, quas hic damus. Cæterum ob graviſſimos, queis Belgium tunc agitabatur, tumultus, nec pacatum illi, nec diuturnum Eccleſiæ ſuæ regimen fuit. Anno 1572. Urbe a Geuſiis intercepta cedere coactus, Bruxellis in Sanctimonialium Ciſtercienſium Cœnobio, cui a Camera nomen, anno prope integro exul vixit. Recuperato dein Hiſpanorum armis Harlemo ſuam quidem rediit ad Sedem, ſed non diu poſt iterum deſerendam. Nam anno 1578. quorundam perfidia intromiſſi denuo in Urbem fuere Auriaci Principis milites, qui ipſo Ssmi Corporis Chriſti Feſto, dum ea ſolennitate celebranda occupantur Catholici, in Eccleſiam Cathedralem irrumpentes, Sacris tum conculcatis, tum direptis, fœdiſſimam edidere ſtragem, nullo Laicorum, Sacerdotumque facto diſcrimine. Vix eorum e manibus elapſus Godefridus Epiſcopus Bonnam primum, inde Monaſterium Weſtphaliæ ſe recepit, ubi integro prope decennio Joannis Guilielmi Juliacenſis, Clivienſisque Principis, Monaſterienſis tunc Epiſcopi partes in Spiritualibus Vicarias egit. Extant in *Annalium Paderbornenſium Parte III. pag.* 514. ejus Literæ anno 1586. datæ in Abbatia Marienfeldenſi, quibus de edita coram ſe a Bernardo Comite de Waldeck, ad Osnabrugenſem Cathedram poſtulato, Profeſſione Fidei Catholicæ teſtatur. Literarum hoc initium: *Nos Godefridus a Myrlo, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus Harlemenſis, & in exilio agens Suffraganeus Cathedralis Eccleſiæ Monaſterienſis* &c.

Anno demum 1587. Daventria ab Hiſpanis recuperata, ad viduatam per obitum Ægidii de Monte Daventrienſis Epiſcopi Eccleſiam curandam vocatus, dum optimi Paſtoris partes omnes adimplere ſatageret, ibidem in medio laborum curſu vitæ finem attigit eodem ipſo anno, die 28. Julii, in odeo Eccleſiæ Cathedralis ſepultus. Fuit Harlemenſium Epiſcopus ordine Secundus & ultimus. *Vide Jacob. Quetif in Scriptor. Ordin. Prædicat.* & *Clariſſ. Joann. Franc. Foppens in Biblioth. Belgica. Joann. Bapt. de Caſtillion in Sacra Belgii Chronologia Part. II.*

V.

Item mandat & præcipit idem Reverendiſſimus D. noſter, ut ſinguli Paſtores, & Vice-Curati, Concilii Tridentini Decretum circa Matrimonialia obſervandum, in ſuis eorum Eccleſiis frequenter populo publicent, & exponant.

VI.

Item monet idem Reverendiſſimus omnes & ſingulos, qui mulieres uxoris loco publice fovent, ut intra decem dies poſt publicationem monitionis hujusmodi in ſingulis parochiis faciendam, a mulieribus hujusmodi ſeparentur, aut eas in facie Eccleſiæ ducant, ſub pœna XXV. florenorum, & arbitraria ejusdem Reverendiſſimi Domini.

VII.

Habeant quoque ſinguli Paſtores & eorum vices gerentes Regiſtrum unum, in quo deſcribant nomina & cognomina contrahentium Matrimonium. Item aliud, in quo ſignent nomina baptizatorum & patrinorum, duorum ad ſummum in ſingulos baptizatos. Item & aliud diſpenſationum & abſolutionum, in quo annotent, quis mandaverit, circa quas perſonas, & quo tenore, cum aliis præcipuis circumſtantiis, teneanturque dicta Regiſtra ſinguli ſuum in qualibet Synodo Diœceſana exhibere Reverendiſſimo, vel ejus Commiſſario ad hoc deputato, ſub pœna decem ſcutorum aur., ſi quis in ulla hujus rei parte culpabilis fuerit, negligens aut defectuoſus.

VIII.

Item ſtatuit & ordinavit, ut in ſingulis Eccleſiis parochialibus fiat Regiſtrum omnium beneficiorum, & officiorum ejusdem Eccleſiæ, adſcriptis etiam nominibus poſſeſſorum, & an reſideant, an non; nec non fundationibus eorundem, annotenturque ſimiliter, ſi quæ ſunt in dictis parochiis Capellæ, Sacella, Monaſteria vel Hoſpitalia, & quæ in ſingulis ſint fundata beneficia: Cui negotio tenore præſentium idem Reverendiſſimus præficit Paſtores & Magiſtros fabricæ in ſuis quosque Eccleſiis parochialibus, qui Regiſtrum hujusmodi conficiant, atque in Archivis ſuarum Eccleſiarum fideliter conſervent, copia ejus authentica ad Reverendiſſimum Dominum noſtrum miſſa: Mandans omnibus & ſingulis tam Beneficiatis, quam beneficiorum Patronis, ut in hac re primo quoque tempore perficienda dictorum Paſtorum ac Magiſtrorum fabricæ, imo potius ejusdem Reverendiſſimi monitis hujusmodi, absque ulla tergiverſatione, obedire ſtudeant ac procurent.

IX.

Item mandat ac præcipit idem Reverendiſſimus, ne quis in univerſa hac Diœceſi audeat aut præſumat habere, tenere, legere libros in Catalogo Tridentino, Concilii ejusdem appendice prohibitos, & non repurgatos, aut alias de hæreſi ſuſpectos, Religionive Catholicæ pernicioſos, ſub pœnis in edicto Pontificio comprehenſis.

X.

Monet idem Reverendiſſimus tenore præſentium omnes & ſingulos hujus Harlemenſis Diœceſeos tam Eccleſiaſticos, quam ſæculares, ut vitam ſuam, mores & actiones juxta Sacrorum Canonum, præſertim autem Tridentini Concilii Decreta intra decem dies inſtituant, corrigant ac emendent; quod, qui non fecerint, contra eos tanquam in contemptores primæ hujusmodi monitionis pœnis pro qualitate delicti arbitrio ejusdem Reverendiſſimi decernendis, juxta dictorum Canonum, ac Sacri Concilii Decreta erit procedendum.

XI.

Item ſtatuit & ordinavit, ac vetuit idem Reverendiſſimus, ne Eccleſiaſticæ Sepulturæ tradantur parvuli ſine Baptiſmo defuncti, aut etiam hæretici excommunicati publice denunciati, neve etiam ii, qui more aliorum Chriſtianorum confeſſi & communicati, extremæ Unctionis Sacramentum ante obitum non ſuſceperunt: inopinata morte defunctis ab his exceptis, quos tamen alias Catholice vixiſſe, & ſuo tempore Sacramentis uſos fuiſſe conſtabit; voluitque & mandavit, ut reliquorum in Chriſto defunctorum corpora ſecundum veterem ac ſolitam Eccleſiæ

cleſiæ conſuetudinem non furtive, ac clanculo, ſed publice ac religioſe ſepeliantur. Qui contra hanc prohibitionem & mandatum aliquem ſepeliverit, pœnis Canonum, atque arbitrio ejusdem Reverendiſſimi punietur.

XII.

Mandat etiam ac præcipit idem Reverendiſſimus Dominus noſter omnibus & ſingulis Paſtoribus ac vices eorum gerentibus, ut Statuta hujusmodi, ſæculares laicos quoslibet concernentia, intra quindecim dies proximos in ſuis eorum Parochiis publicent & exponant.

XIII.

Item ſtatuit & ordinavit proximam futuram Synodum Diœceſanam feria tertia poſt Feſtum Sancti Bartholomæi Apoſtoli celebrandam; quem diem omnibus & ſingulis, qui Diœceſanæ Synodo de jure vel conſuetudine intereſſe debent, ex nunc idem Reverendiſſimus præſcribit.

XIV.

Poſtremo præcipit, & in virtute ſanctæ obedientiæ mandat idem Reverendiſſimus, ne qui ex iis, qui præſenti Synodo interſunt, ab hac Civitate Harlemenſi recedant, niſi ſe Reverendiſſimo Domino noſtro, ejusve Commiſſariis ad hoc deputatis antea præſentaverint, ac licentiam obtinuerint abeundi.

De mandato Præfati Reverendiſſimi
HIERONYMUS BERTRANDUS
Secretarius.

Ex Batavia Sacræ Parte II.
Primam Synodum Harlemenſem vide in hujus Tomi initio.

SYNODUS PROVINCIALIS
SALISBURGENSIS
SUB JOANNE JACOBO ARCHI-EPISCOPO,
Anno Chriſti MDLXXIII. Gregorii XIII. Papæ II. Maximiliani II. Imp. X.

Altera hæc eſt Synodus, a Joanne Jacobo Archi-Epiſcopo Salisburgenſi convocata eum in finem, ut Conſtitutiones, quæ in priori Concilio Provinciali anno 1569. conditæ fuerant, ac dein miſſo Romam Feliciano Ninguarda, Archi-Epiſcopi Salisburgenſis Theologo, a Sancta Sede Apoſtolica confirmatæ, denuo promulgarentur, omnesque ac ſinguli ad easdem exequendas, obſervandasque fortius adſtringerentur. Indicta propterea fuit Congregatio Provincialis ad diem Auguſti vigeſimam quartam anni 1573., eademque die Synodus incepta, & uſque ad tertiam Septembris ejusdem anni producta: qua poſtrema Synodi die, ſicut & prima, a laudato ſupra Ninguarda præclara ad Patres habita Oratio fuit. Has una cum Literis Gregorii XIII. Papæ, quibus Synodi præcedentis Conſtitutiones a ſe perlectas probat, ex Lunigio referemus, addita Joannis Jacobi Archi-Epiſcopi Præfatione, quam eisdem Conſtitutionibus Dilingæ typo Sebaldi Meyer anno 1574. excuſis præmiſit.

Conſtitutiones ipſas & acta Synodi prioris vide ſupra a pag. 230. uſque ad pag. 419.

Literæ GREGORII XIII. Papæ
ad JOANNEM JACOBUM Archi-Epiſcopum Salisburgenſem.

GREGORIUS PAPA XIII.

VENERABILI FRATRI JOANNI JACOBO, ARCHI-EPISCOPO SALISBURGENSI.

VENERABILIS FRATER, SALUTEM & APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Quia compertum habemus, Provincialibus Synodis illud eſſe propoſitum, ut in moderandis moribus, corrigendis exceſſibus, componendisque controverſiis verſentur; ac propterea non ſine maxima cauſa a

Sacro Generali Tridentino Concilio decretum eſſe, ut ſingulis trienniis celebrarentur; ea de cauſa magnam in Domino lætitiam accepimus, cognoſcentes, Fraternitatem tuam in Provinciali tua Synodo nuper convocanda ac celebranda Paſtorali ſolicitudine diligentiam curamque adhibuiſſe: In qua quidem Synodo, quod ea decreta fuerint, quæ tuendæ fidei Catholicæ, hæreſibus tollendis, corrigendis moribus accommodatiſſima eſſe dicuntur, hoc prudentiæ, conſtantiæ, pietatique tuæ potiſſimum acceptum referimus, ejusque rei nomine & Omnipotenti Deo, bonorum omnium authori gratias agimus, & Fraternitatem tuam debitis in Domino laudibus vehementer commendamus; cujus Sacerdotalis zelus, & in grege ſibi a Redemptore noſtro commiſſo cuſtodiendo vigilantia eo majoribus eſt laudibus proſequenda, quo propter multiplicium hæreſum venena talibus remediis iſtius Provinciæ mala magis indigere cognoſcuntur. Reſtat nunc, ut quæ tam ſalutariter, tamque utiliter in ea ipſa Synodo communi Coepiſcoporum tuorum conſenſu ſtatuta eſſe intelligimus, hæc ut ab omnibus his, qui tuæ Diœceſi ſubjecti ſunt, fideliter obſerventur, omni ſtudio diligentiaque efficere contendas: quam quidem ad rem Fraternitatem tuam ſic hortamur, ut eam meminiſſe velimus, fruſtra tot, tantosque ab ea labores in convocanda, celebrandaque Synodo ſuſceptos fore, ſi ea, quæ recte ſtatutis rebus maxime deſideratur, executio defuerit. Proinde neceſſe eſt, ut non ſolum ipſe pro tua Pietate cures ea, quæ ſemel decreta ſunt, ſervari; ſed etiam cæteros Coepiſcopos tuos, qui eis ipſis Decretis ſanciendis interfuerunt, ut idem faciant, diligenter admoneas: quod eo quoque ſtudioſius, diligentiusque Fraternitatem tuam facere volumus, quia pro comperto habemus, eorum ipſorum Decretorum executionem, & cætera, quæ reſtituendæ in iſta Provincia Religionis Catholicæ cauſa præclara effici poſſunt, ex Fraternitatis tuæ potiſſimum authoritate pendere; quippe cui ad bene de Eccleſia Dei, Sanctaque hac Sede Apoſtolica merendum, neque voluntas, neque facultas deſit. Hæc igitur (Venerabilis in Chriſto Frater) & quæ alia ſunt officio Paſtorali digna, quod tibi ab Omnipotenti Deo commiſſum eſt, ſedulo meditare, atque exequere; atque ad gregis, tuæ fidei crediti, curam conſtanter invigila: eos, qui integram incorruptamque fidem Catholicam hucusque ſervaverunt, ad perſeverantiam hortare: errantibus ad Eccleſiæ gremium revertendi viam oſtende: denique nihil earum rerum prætermitte, quæ animarum, pretioſo Redemptoris noſtri ſanguine redemptarum ſaluti neceſſaria atque utilia eſſe judicaveris; ut eo copioſioris remunerationis mercedem exſpectare poſſis, quo uberiores advenienti æterno Judici laboris tui fructus obtuleris. Plura a Fratre Feliciano tuo, quem libenter vidimus, multumque amamus, accipies. Datum Romæ apud Sanctum Marcum ſub Annulo Piſcatoris die XXVIII. Junii MDLXXII. Pontificatus noſtri Anno Primo.

Ant. Buccapadulius.

Gregorius PP. XIII.

Venerabili Fratri Joanni Jacobo, Archi-Episcopo Salisburgensi.

Venerabilis Frater, ſalutem et Apoſtolicam Benedictionem.

Inter eas literas, quas permultas undique accepimus, tum a Dilectis Filiis, tum a Venerabilibus Fratribus Noſtris, partim gratulantibus, partim ſuam erga Nos, atque hanc Sedem benevolentiam & obſervantiam teſtificantibus, gratiſſimæ fuerunt Nobis literæ Fraternitatis tuæ, in quibus & illa agnovimus, quæ tibi cum cæteris communia ſunt; & quod Nos ſummopere delectat, perſpeximus ſummum quoddam tuum deſiderium exterminationis hæreticæ impietatis, fideique Catholicæ propagationis; quo quidem deſiderio ut Nobis conjunctiſſimus es, ſic Nos tibi ſumus voluntate, atque amore conjunctiſſimi: Incredibile enim eſt, quantopere cupiamus, Catholicam veritatem, omni cum vitæ ac morum Sanctitate, agnoſci & coli; hanc

autem neque poſſunt hæretici agnoſcere, qui a Deo deſciſcunt, Deus enim veritas eſt; neque impuri homines & flagitioſi: qui enim dicit ſe noſſe Deum, & mandata ejus non cuſtodit, mendax eſt, & veritas in eo non eſt. Laudamus igitur ſummopere tuum ac Fratrum tuorum laborem, pro puro ac pio Dei cultu ſuſceptum ex Decreto Sacri Concilii Tridentini, in conficienda Synodo Provinciali, eamque Synodum legimus, vehementerque probamus; quam quidem tua ſumma vigilantia atque opera cuſtoditam iri non dubitamus. Fratri Feliciano a Morbinio tuo, quo minus ad te redeat, moræ aut impedimento non ſumus; Synodum ei, Apoſtolica authoritate confirmatam, una cum Agendario reddidimus, literasque ad alios iſtius Provinciæ Epiſcopos, ad Principes, ad Canonicos & Capitula, ad ipſum Maximilianum, noſtrum in Chriſto Filium Cariſſimum, dedimus, quibus monemus, ut eam Synodum diligentiſſime obſervari faciant; cum quibus etiam hoc ipſum coram Felicianum vehementer noſtro nomine agere; ejusque verbis illos fidem adhibere volumus, quæ omnia fuſius ab eodem Feliciano accipies. Quod vero ad te attinet, ſic confirmamus, nihil eſſe imminutam eam benevolentiam, qua te ante Pontificatum proſequebamur, quamque ipſe commemoras; atque hoc etiam magis auctam, quod ad eam voluntatem, quam tum habebamus, poſſumus hoc tempore etiam operam adjungere. Itaque pollicemur, Nos tibi tuisque rebus nullo loco defuturos, idque tuæ pietati Nos debere exiſtimamus. Datum Romæ apud Sanctum Marcum ſub annulo Piſcatoris die quinta Julii MDLXXII. Pontificatus noſtri Anno Primo.

Ant. Buccapadulius.

PRÆFATIO
JOANNIS JACOBI ARCHI-EPISCOPI,
Editioni Conſtitutionum Synodalium præmiſſa.

JOANNES JACOBUS, DEI GRATIA ARCHI-EPISCOPUS ECCLESIÆ SALISBURGENSIS, AC SANCTÆ SEDIS APOSTOLICÆ LEGATUS, UNIVERSIS COEPISCOPIS, PRÆLATIS, CLERO POPULOQUE PROVINCIÆ SUÆ, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM DICIT.

UT maturo conſilio ac præparatione bene meditata aggrederemur negotium reformandæ Provinciæ noſtræ, ferendo opem inclinanti Religioni, ſuccurrendo ſaluti commodisque communibus, intercludendo omnes diſſenſionum vias, ab animis errorum diſpellendo caliginem, vitia extrahendo radicitus, officii diſciplinam, ac bene beateque vivendi adjumenta & auxilia ſuppeditando, ad Dei cultum, ad veram pietatem, ad virtutes erudiendo, fidei Catholicæ dignitatem & decus ſuſtinendo, ſervando leges, ac vetuſtiſſimarum cæremoniarum, a Majoribus noſtris quaſi per manus ſumma cum pietate traditarum, jura præſcribendo, nihil niſi populi Nobis commiſſi utilitatem & fructum quærentes, hanc Synodum Provinciæ noſtræ non minus neceſſariam, quam ſalutarem, frequenti Patrum conventu, annis præteritis habuimus: in qua illud primum Nobis conſtitutum fuit, ut Eccleſiaſticus Ordo, quoad ejus fieri poſſit, vitio careat, cæteris exemplo ſit; nec veniat quidem in eum Ordinem quisquam vitii particeps: magnum eſt enim, perſonam tueri Sacerdotis, qui non animis ſolum debet, ſed & oculis ſervire hominum: tum populi mores ita emendentur, corriganturque; ut priſtinus avitæ fidei, religionis, charitatisque ſplendor appareat: Sacerdotum enim vita, victuque mutato, mores civitatis mutari ſolent: nam quales in Civitate Sacerdotes ſunt, tales plerumque reliqui ſolent eſſe cives. Quibus Decretis conſtituendis, Spiritus Sancti aura provecti tantum effeciſſe videmur, ut nemo ſit, qui nihil non magnum ſperet, ſi ad optatum exitum finemque perducantur.

cantur. Id per Nos ne ſtaret, quo minus fieret celeriter ; Venerabilem Ss. Theologiæ Doctorem , & Nobis fidelem, ac dilectum Conſiliarium, Felicianum Ninguardam cum mandatis in urbem ſtatim miſimus, juſſimusque, ut noſtro nomine cauſam approbandæ, confirmandæque Synodi cum Summo Pontifice tractaret, ac perageret, ſine cujus authoritate & judicio nihil magnum usquam in vulgus dari, nihil conſtitui in rebus Religionis, nihil in apertum proferri debet. Qua in re conficienda aliquo temporis ſpatio exacto , anno proxime lapſo ad Nos rediit, ac ſecum Conſtitutiones noſtras Synodales examinatas , ratasque habitas retulit. Eo reverò, in animo erat, quæ ſalutaria remedia reperiſſemus huic perturbato, & calamitoſo ſæculo, errorum , diſſenſionum, hæreticæ fraudis & doli pleno , a Sede Apoſtolica poteſtate jam Nobis facta, ocyus ea publicare & imperare Coepiſcopis noſtris, ut diligenter ubique locorum obſervanda ac cuſtodienda curarent : Veruntamen multis undique obrui curis, in tantam varietatem , magnitudinemque negotiorum incidimus, ut niſi menſe Auguſto proxime ſequentis anni Septuageſimi tertii Nos explicare non potuerimus: quo tandem ſuperatis difficultatibus omnibus , quæ Nobis impedimento fuerant, quo minus id efficeremus, quod maxime cupiebamus, diem vigeſimum quartum conventui habendo indiximus Provinciæ ; ad quem cum Patres conveniſſent, Spiritus Sancti nomine invocato, Decreta Synodalia promulgavimus , eaque ab omnibus cuſtodiri ac obſervari juſſimus; & multa alia inter nos, cum moniti a Summo Pontifice, tum noſtra ſponte conſultavimus, quæ aditum faciliorem Nobis ad univerſam rationem capeſſendæ reformationis factura eſſent. Deinde Coepiſcopis noſtris ſerio mandavimus, ut in Diœceſi ſua quisque idem facere vellent : & profeſſione fidei Catholicæ ab omnibus facta, gratiisque Deo actis , domum denique ad bene ſancita utiliter exequenda redire omnes permiſimus. Cæterum ut Conſtitutiones iſtæ tam in Metropolitana Eccleſia noſtræ Provinciæ , quam etiam per omnes Epiſcopatus eidem ſubjectos, tempori adminiſtrari, & ad optatos effectus perduci poſſent; neceſſarium plane Nobis viſum eſt, earum exemplum Coepiſcoporum, cæterorumque, quorum intereſt , quemque penes ſe habere debere: quod ut commodius fieri poſſet , prælo committi placuit. Quod cum effectum ſit , & nulla amplius neceſſitas rei vel temporis inſtitutum impediat; denuo hortamur, monemus , obteſtamur, præcipimus Coepiſcopis quidem noſtris ac Prælatis minoribus , Archi-Diaconis, & Decanis etiam ruralibus, ut hæc Decreta Synodalia , & ea, quæ huc pertinentia in poſtremo Conventu Provinciali collatis conſiliis mature congeſſimus , atque decrevimus, publicare , ac diligenter exequi velint: Parochis vero, ac reliquo Clero , univerſoque populo, ut imperata diligenter faciant, atque ita quisque in ſtatu, ad quem a Deo vocatus eſt , ambulent , ut a præſcriptis viis non deflectant, aberrentque. Ita enim fiet, ut cum unum membrum in uno corpore fuerimus , & unum ovile ſub uno Paſtore ; ad ſempiterna immortalis , beatæque vitæ paſcua , duce Chriſto Capite noſtro, perventuri ſimus. Datum ex Civitate noſtra Salisburgenſi. Calendis Januariis, Anno a Chriſto nato 1574.

ORATIO habita ineunte Conventu Provinciali Salisburgi Die XXVI. Auguſti MDLXXIII.

A F. FELICIANO NINGUARDA, MORBIN. DOCTORE THEOLOGO, REVERENDISSIMI ET ILLUSTRISSIMI ARCHI-EPISCOPI, AC PRINCIPIS SALISBURGENSIS CONSILIARIO.

UT populus Juvavienſis (*a*) olim (Reverendiſſime & Illuſtriſſime Princeps Metropolitane, Digniſſimi Præſules, Patres Reverendiſſimi, atque quotquot præterea adeſtis Præclariſſimi Auditores) ſe non minus D. Rudberto , (*b*) quam B. Maximo debe-

debere putavit: quia ſi hic Fidei Chriſtianæ fundamenta jecit, ille paganorum iniquitate & infeſta perſecutione everſam, exciſamque pene inſtauravit: Si hic gentilium malitiam & audaciam fregit, ille perverſa conſilia ac barbaram crudelitatem Attiliani exercitus ſuperavit: ſi hic veram ſolidamque Religionem, in animis hominum ſatam, ſanguine ſuo confirmavit, ille Divinum, Chriſtianumque cultum pluribus locis, in hoc veſtro potiſſimum *(c)* Norico, propagatum cum optimis doctrinæ præceptis, tum vitæ ſanctiſſimis exemplis ſtabilivit; Ita ego apud me prorſus ſtatuo, Provinciam Salisburgenſem, atque adeo Eccleſiam univerſam tantum debere vobis, quantum iis debet, qui Religionem tam præclare fundatam nobis reliquerunt. Si enim illi Chriſtiani nominis ſigna fixerunt, vos prope collapſa reſtituitis; ſi illi optimos mores introduxerunt, vos jam depravatos corrigitis; ſi illi falſos Deorum cultus ſuſtulerunt, vos varias & impias hæreſes adverſus Chriſti fidem, ejusque Eccleſiam arcetis ac prohibetis. Quæ ergo ora, quæ ſedes, qui locus erit, in quo non extabont hujus veſtræ cum virtutis, tum induſtriæ, tum animi, tum conſilii impreſſa veſtigia? Ecquæ poſteritas tam ingrata reperietur, quæ ſe vobis obſtrictam memoria beneficii ſempiterna non putabit; cum audiet, vos tot, tantosque labores vel in retinendis vetuſtiſſimis DEI Optimi Maximi cæremoniis, vel improborum ac perfidorum hominum impoſtura jam labefactatis, in priſtinum ſtatum reducendis exantlaſſe? Magnam laudem, ac gloriam tum conſecuti eſtis, cum conveniſtis, ut ea inter vos maturo conſilio decerneretis, quibus afflictis Provinciæ rebus magna utilitate ſuccurri poſſet; nunc vero maximam, quandoquidem eo animo huc acceſſiſtis, ut, quæ decreta ſunt, exequamini: nam (quod in veteri proverbio eſt) finis coronat opus. Proinde fit, ut veſter conſeſſus ac conſpectus iſte reficiat & recreet mentem meam, cum intueor ac contemplor unumquemque veſtrum. Video enim hoc in numero neminem, qui ſua ſponte animatus & inflammatus non ſit ad retinendam, vel reſtituendam Religionem, tantis laboribus fundatam: ad tuendam, propagandamque pietatem Chriſtianam, tanta virtute ſtabilitam, & ad defendendas & conſervandas cæremonias Eccleſiaſticas, tanta Dei benignitate auctas, exaggeratasque. Qua etiam re moneor ego, veteris officii ut memor ſim, atque id nunc quoque præſtem, quod tunc Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi Archi-Præſulis noſtri, in omnium veſtrum gratiam, juſſu feci; non quod ita neceſſe ſit, ſed ut omnia more majorum gerantur, qui in cauſis publicis & magni momenti omnium animos prævia ſemper oratione aut incitari, aut certe de re tota doceri voluerunt. Quare peto a vobis, ut qua me attentione ac benevolentia eo tempore audiviſtis, ea modo breviter dicentem pro humanitate veſtra benigne proſequamini.

Quoniam in ea Synodo, quæ proxime ſuperioribus annis convocata ac celebrata a vobis eſt, multa ſane decreviſtis, corrigendis Cleri populique moribus, hæreſibus tollendis; componendis diſcordiis, Religionique in priſtinum ſplendorem reſtituendæ quam maxime accommodata, & Sedis Apoſtolicæ authoritate ac judicio comprobata & laudata: hic unus actus certe nunc reſtat, ut, quæ ſapienter ac provide, ſalutari Sancti Spiritus aura præclaros cœptus veſtros provehente, & ad exitumque perducente, communi conſenſu ſtatuiſtis, ad effectum adducantur. Nam tot laborum veſtrorum, tot vigiliarum, tot corporis animique contentionum fructus in eo totus poſitus eſt; ut res animo egregie conceptas, & chartis probe digeſtas omni opera ac navitate ſedulo & inſtanter geratis, atque eam, quam mente condendisque Decretis Provinciam conformaſtis, contendatis, ut re etiam habeatis. Parum enim, aut nihil omnino profuturum eſt, habitum eſſe Provinciale Concilium, ac de ſumma rerum conſervandæ augendæque Religionis deliberatum; ſi recte ſtatutis rebus debita executio defuerit: Non tantum decenter Leges ferre (inquit Imperator *(d)* Juſtinianus) ſummo bono

(a) Juvavienſes dicti ſunt olim incolæ hujus Urbis (*Salisburgenſis*) quæ tunc temporis quidem Juvavium a flumine Juvavo, quod illic præterlabitur, hodie Salza dicto: quemadmodum in hoc ipſæ hiſtoriæ cum vetuſtiſſimis ſaxis Rom. literis exaratis, ibique repertis, pulchre conſonant; nunc vero Salisburgum vocatur.

(b) Beatus Maximus primus fuit, qui Juvavienſes a Paganiſmo ad Chriſti fidem convertit, & cum aliis quadraginta Martyrio coronatus eſt eo tempore, quo exercitus Attiliani barbara crudelitas hæc loca pervaſit. Poſt cujus mortem cum gens iſta, Fide Chriſtiana abolita, ad Paganiſmum rediiſſet, D. Rudberti, ex nobiliſſima Francorum Regum familia progeniti, opera ac labore ad Chriſtum, ſublato Paganismo, omni ex parte reducta eſt: ut merito Apoſtolus hujus regionis & habeatur, & appelletur.

(c) Provincia Salisburgenſis apud antiquos in Norico recenſebatur. *Triplex hæc notatio invenitur apud Lünigium a margine* [*Spicil. Eccleſiaſt. Contin. III.*] *ab ipſo forſitan Feliciano, Orationis hujus authore, appoſita.*

(d) In auth. de Prov. Præſidib. Colla. 10.

bono eſt, ſed etiam ſancita accurate cuſtodire, & ad effectum deducere, transgreſſoresque competentibus pœnis ſubjicere. Quæ enim Legum erit utilitas, ſi in literis duntaxat conſiſtant, non etiam per ipſa facta atque opera ſubditis utilitatem de ſe præbeant? An ergo paratis inſtructisque rebus neceſſariis ad Provinciæ univerſæ reformationem, cum facto opus eſt, quieſcendum vobis ac dormitandum putabitis? Habebunt equidem hæretici anſam, Catholicos eo nomine criminandi, quod multa illi quidem decernant, pauca vero exequantur. Nec immerito; ſi enim turpe eſt homini vel infimo aut inſipienti, atque a rebus publicis alieno, ut multa deliberet, nihil faciat, nihil incipiat, nihil perſequatur; quid de iis ſentiendum videbitur, quorum actiones in luce, atque in oculis omnium ſunt, quosque Chriſtianæ ſapientiæ Antiſtites eſſe oportet? Quod ſi in rebus tam Divinis, quam humanis, quæ ad rationem vitæ ſpectant, recti præſcriptio ſatis eſſet, nec præterea actio quæreretur: Sique vos Patres privatam tantum perſonam ageretis; ſola cognitione, diſciplinæque ac præceptorum traditione poſſetis eſſe contenti, ut Plato in Republica, & alii multi fecere, (*e*) qui non tam exquirebant, num res ita ſe habere poſſet, quam quomodo deberet. At vitæ morumque Magiſtris, ac publica munera obeuntibus non idem propoſitum eſt, quod Philoſophis, qui ſola ingenii oſtentatione, quidquid meditantur, ſcribunt, aguntque, metiuntur. Hoc enim maxime inter duas Philoſophiæ partes, ſpeculativam & activam intereſt, quod illa contemplatione circumſcribitur; hæc in actione etiam conſiſtit, imo ſine actione nomen retinere ſuum nullo pacto poteſt. Quo etiam fit, ut ſi genus humanum ſola legum ſcriptione conſtare, ſi Concilia cœtusque hominum jure ſociati, quæ Civitates appellantur, convivere poſſent: nec Magiſtratu opus eſſet, qui jus diceret, nec leges præmia bonis, aut improbis pœnas ullas conſtituerent. Hæc vero Decreta, quæ tam prompto prudentique animo ſtatuiſtis, ad opus, animarum ſaluti magnopere neceſſarium atque utile, conficiendum, ad eam Philoſophiæ Chriſtianæ partem pertinent, quæ Politica appellatur. Oportet itaque vos ea nunc aggredi & bene exequi, niſi inconſtantiæ ignaviæque notam, qua nihil turpius, vobis ad ignominiam ſempiternam inuri, aut omnia caſu ac fruſtra egiſſe videri velitis; quod per vos ſiet, quo minus laborem, qui debet, fructus conſequatur. Antiqui Legumlatores ac publici morum Cenſores in conſtituendis Decretis diligentes quidem; at diligentiores in exequendis fuiſſe perhibentur. Lycurgus Rex & Philoſophus Lacedæmoniis leges ſanctiſſimas dedit, quibus ſcribendis operam & oleum perditurum ſe putavit, niſi acriter etiam curaſſet, ut ab omnibus obſervarentur. Propterea aſtrictis civibus Sacramento, quod tamdiu eas intemerate obſervarent, donec ipſe rediret; e patria nunquam rediturus emigravit, maluitque vir ſapiens & de patria bene meritus, hanc unam ob cauſam apud exteras nationes privatim vivere, quam domi imperare. Moyſes Dux & Imperator Judæorum labores ſuos in accipiendis a Deo, deferendisque ad populum duarum tabularum decretis male poſitos exiſtimavit, niſi etiam elaboraſſet, ut ſuis monitionibus, minis, objurgationibus, publicaque animadverſione Judæi Divina Præcepta inviolate cuſtodirent. Intelligebant optime Majores noſtri, qui tot Generalibus, Provincialibusque Conciliis, quot literarum monumentis continentur, & amplius, Fidem Catholicam, Chriſtianamque Religionem aut retinuerunt, ne laberetur, aut pene collapſam duriſſimis temporibus reſtituerunt, magnum momentum eſſe ad cultus Divini cæremonias integre conſervandas, in exequutione Decretorum. Qua in re quid non tentarunt? quos labores non libentiſſime ſuſceperunt? quos ſumptus ultro non fecerunt? quas potentum hominum inimicitias, perſecutiones, exilia, carceres fortiter intrepideque non ſubierunt? quas tandem difficultates, quæ pericula non facile ſuperarunt? Habebant Reges adverſarios, primum gentiles, deinde etiam Chriſtianos, quibus invitis ac repugnantibus, quidquid e re Chriſtiana erat, ſapienter providebant, conſtanterque gerebant. Non eos dignitatum blanditia, non rei familiaris jactura, non metus ſuppliciorum, non mortis formido, non alia ulla humana ratio ab inſtituto revocare, aut retardare poterat. Nam Deus Optimus Maximus, pro cujus religione atque honore pugnabant adverſus Principes & Poteſtates, adverſus mundi Rectores tenebrarum harum, cum eis ſtabat in acie, quo duce victoriam ſpecioſiſſimam ſemper reportabant; de quorum laudibus nulla unquam ætas conticeſcet, nullæ voces ſilebunt, nulla poſteritas non honorificam mentionem ſemper faciet. Hæc, Patres, exempla domeſtica ad imitandum vobis proponite, horum præclaris veſtigiis inſiſtite, ſi Dei gloria, ſi ſplendor Eccleſiæ, ſi patria & avita religio, ſi veſtra vobis veſtrorumque ſalus chara eſt. Videre obſecro, ne quantam majoribus noſtris gloriam peperit incredibile conſervandæ & augendæ veteris religionis ſtudium, tantum vobis dedecus ejus recuperandæ vel retinendæ negligentia afferat. Fuere & illi homines, ut vos, &

(*e*) Xenophon in Principe. M. Tullius in Orat. perſ.

nunc idem, qui olim, Deus eſt. Hoc vero eos etiam ſuperatis, quod ad voluntatem major facultas adjungitur. Si quid enim difficultatis eſt, in eo potiſſimum eſſe videtur, quod res ſine temporalium Magiſtratuum miniſterio auxilioque habere eam, quam debent, executionem non poſſint. At id vos remorari nihil debet, cum ubique fere non ſpiritualem modo, verum etiam temporalem Dominatum habeatis, & ubi temporalem non habetis, Principes Chriſtiani ac Catholici ſint, qui ſua ſponte ac libentiſſime vobis omnem opem, poteſtatem, authoritatemque præſtabunt. Huc accedit, quod res eo loco adhuc ſunt, ut parvo labore in optimum ſtatum reduci poſſint. In Auſtria, in Styria, in Carinthia plus forte negotii aliqui veſtrum habebunt, ubi major factus eſt de recta ſemita deflexus; ſed induſtria ac diligentia veſtra plurimum proderit, ut pedem aliquo modo referant. Quod profecto vobis operoſum videri non debet, quandoquidem Patres noſtri gentiles, & religione penitus diſcrepantes a nobis, tam facile olim ad veri Dei cultum perduxerunt. Nam idem Deus, qui illis in difficillimis rebus adfuit, vobis etiam in facilioribus aderit. Si diutius exſpectare, & his vulneribus, dum recentia adhuc & curatione facilia ſunt, mederi non velitis; cavete, ne culpa veſtra inſanabilis plaga, & ulcus hujusmodi fiat, ut de ſalute prorſus deſperandum ſit. Nam & quidquid mali hactenus accidit, id non niſi ſummæ præteriti temporis negligentiæ tribui poteſt. Si enim Prælati in ſibi ſubjectorum hominum ſceleribus, atque in maxima vitæ licentia, rerumque omnium libertate nunquam conniviſſent, ſed acerrimos ſe deſertorum ac ſeditioſorum punitores præbuiſſent, non ita nunc de religione laboraremus. Quod Aſſyriorum, Medorum, Perſarum, Græcorum, Macedonum, Romanorum Imperiis contigit, id etiam Reipublicæ Chriſtianæ uſuvenit. Nam quamdiu illi ſuos in officio continuerunt, tamdiu pacatum tranquillumque Regnum habuerunt. Ubi leges nihili fieri, Magiſtratus ſeveritatem remittere, & pœna abeſſe cœpit; corruere omnia: Ita in quibusdam Reipublicæ Chriſtianæ partibus factum eſt, ut cum Prælati ſegniter, remiſſe, negligenter diſciplinam Eccleſiaſticam curarent; charitas paulatim in animis hominum refrixerit, & religio inclinata ſit. Natura & ratione ita comparatum eſt, ut nulla Reſpublica firma ſit, nullum Regnum ſtabile ac diuturnum, niſi Divinarum humanarumque legum authoritate poteſtateque, & ſummis rebus Præfectorum ſeveritate judicioque nitatur. Imperium Romanum, quo nullum florentius & glorioſius priſca vetuſtas intuita eſt, his duabus rebus maxime nitebatur: Deorum cultus obſervatione, ac togæ armorumque diſciplina. Quarum rerum quousque ſeveriſſimos cuſtodes omnium gentium victrix ac Domina Urbs habuit; longe lateque multis Regibus, populis, Civitatibus, toti denique terrarum orbi imperavit: Ut vero Caſtrenſis diſciplina, ac militaris ratio occidit, ut cenſura, pacis magiſtra cuſtosque jacuit, ut pulſa virtute irrepſit flagitiorum omnium impunitas, imperare deſiit. Expugnentur licet urbes, corripiantur gentes, Regnis manus injiciantur; niſi rebus cum intus, tum foris officium ſuum conſtiterit, partarum rerum cœlo cumulus æquatus ſedem ſtabilem non habebit. Tantum autem ſtudium antiquis Romanis non ſolum obſervandæ, ſed etiam amplificandæ religionis fuit; ut florentiſſima tum, & opulentiſſima Civitate decem Principum filii, Senatus conſulto, ſingulis Hetruriæ populis percipiendæ ſacrorum diſciplinæ gratia traderentur, & nihil unquam vel in bello, vel domi, niſi auſpicato gererent: quod inde initium bene gerendarum rerum duci oporteat, hoc eſt, a Deo immortali, ſine cujus nutu ac voluntate nihil præclari effici poſſit. Quod ſi quis vel latum unguem a conſtitutis religionis cæremoniis diſceſſiſſet, tam graves pœnas dabat; ut Lucius Junius, quod neglectis auſpiciis claſſem tempeſtate amiſiſſet, damnationis ignominiam voluntaria morte prævenerit. Tam gravi etiam in arte bellica, cæterisque rebus, cum privatis, tum publicis Cenſorum ac Conſulum ſupercilio tanta populi Romani amplitudo examinata eſt, & ſuſtentata, ut parentes ipſi filiis orbi vivere, quam publicæ vindictæ deeſſe (*f*) maluerint. Exuebant Patrem, ut Conſulem agerent, & ſatius eſſe judicabant genus ſuum interire, quam patriam diſciplina carere, ut digni civibus videremur, qui in Rempublicam viribus omnibus incumberent. At quorſum hæc? quorſum? ut intelligatis, filios hujus Sæculi (*g*) prudentiores eſſe filiis lucis in generatione ſua. Nam ita religionem ſuam vel potius ſuperſtitionem illi colebant, ita Civitatis inſtituta obſervabant, ut hæc fortunis, liberis, ac vita ipſa chariora eſſent. At nos, qui verum Dei cultum proſequimur, quibusque certa immortalitatis ſpes ac beatitudinis merces propoſita eſt, tam ſegnes, tam remiſſi, tam negligentes ſumus in conſervanda vel amplificanda religione, ut nihil ad nos pertinere videatur; ita indulgemus ac connivemus fidei deſertoribus & ſeditioſis, ut pudeat dicere, nos poſthabitis Divinis, humana & caduca bona tanti facere; falſis rerum humanarum ſimulacris deluſi, perinde quaſi

(*f*) Poſthumius, Tiburt., Manl. Torquatus. L. I. Brutus.

(*g*) Luc. 16.

quaſi nihil mentis haberemus: immortalia aſpernamur, & vanis divitiarum pomparumque ſpectaculis retardati, Dei noſtrique obliviſcimur. An propterea Imperia mandantur, & Eccleſiæ committuntur, ut nihil agamus, nihil cogitemus, dignitatum honoribus tantum fruamur, & ſub tecto in utramque aurem dormientes jaceamus? Imo vero ut præſideamus, laboremus, hominum conſilia ac ſtudia intueamur, honeſte recteque viventes præmiis afficiamus; turpiter & flagitioſe puniamus. Neque enim propterea nati, aut publicis functionibus, magnisque rebus præpoſiti ſumus, ut otioſi ac deſides domi ſedeamus; cum nihil adeo reperiri poſſit, uſquequaque quæras licet, quod in munere ſuo a Deo immortali præſcripto aſſidue non exerceatur. Nam quidquid in mundo ſpectari, aut conſiderari poteſt, id ab ignava quiete ad laborem, ab alienis operibus ad officium nos excitat, ac traducit. Ut autem altiora ac majora prætermittam; cœlum continenter mirabili celeritate contorquetur, ſidera curſum ſuum quotidie conficiunt, ignis volitat, aer impellitur, flumina perpetuo labuntur, ac terra locata in media mundi ſede, & modo veſtita floribus, modo nivibus tecta, innumerabiles prope rerum ſpecies vitæ noſtræ neceſſarias producit, & nunc frigore obriget, nunc Solis ardore peruritur. Is autem, cujus præpotenti nutu, ac Divina providentia omnia reguntur, gubernantur, atque ad certum ordinem diriguntur, Deus eſt, qui omnium commodis, cum univerſis, tum ſingulis providet: eadem lex, idem modus, eademque ratio Civitatum & Eccleſiarum, quæ mundi, exiſtimaoda eſt. Nam quemadmodum DEUS Optimus Maximus eam rebus naturam ingenuit, ut infimæ per ſupremas conſervari debeant; ita inter homines varii ordines cum ſint inter ſe ingenio, prudentia, conſilio, variisque artibus plane diſtincti; quosdam paucos e multis delegit, cum naturæ donis excellentes, tum virtutum ſplendore ac gloria præſtantes, qui aliis præſideant. Hos imperare, leges dare, pœnas ſtatuere, jus reddere, officia docere voluit; illos obedire, monita ſequi, & præceptis audientes eſſe. Hoc autem inter utrosque diſcrimen eſt, ut ſi illi ab officio diſcedant, non tantum periculum ſit, quantum ſi hi ad munus ſuum oſcitarint. Ut enim terra, ſi cœlorum motu, ac lumine deſtitueretur, nihil produceret uſquam, & propter hanc ſterilitatem animantia omnia interirent, atque quieſcentibus cœlis, ac ceſſatione torpeſcentibus totus mundus rueret; ita ſi, qui ſummis rebus præfecti ſunt, remittant animum, diligentiam ſeveritatemque abjiciant; non ſibi modo, ſed etiam cæteris omnibus, in quos imperium habent, maximam perniciem bonorum, vitæ, ſalutisque afferant neceſſe eſt. Quod cum animadverterent majores noſtri; ſapientiſſime judicarunt, in eo, qui hominum ſalutem, & Eccleſiæ alicujus gubernacula tractet, cum multa ioeſſe oportere, tum illa maxime, ſcientiam cultus Divini, vitæ ſanctimoniam, zelum religionis, imperandi authoritatem, laborem in negotiis, fortitudinem in periculis, induſtriam in agendo, celeritatem in conficiendo, conſilium in providendo, ut adminicula ſint, quibus adjuvetur. Nam ratio curandæ ſalutis humanæ tam ampla eſt, tamque patens, ut oon una re, aut altera definiri & coerceri; ſed multis atque innumerabilibus prope debeat. Ex quo intelligere poſſumus, otio ac quieti nullum eſſe locum, ſed ſemper reſtare aliquid, in quo cum fructu verſari, atque exerceri poſſimus, modo illud nobis ob oculos ponamus, quantum onus ſuſtineat is, qui animarum ſalutem curat; cui rei ne tum quidem pro officio ſatisfiet, ſi non dies ſolum, verum etiam noctes omnes huic uno labori intenti, & aſſidui inſomnes ducamus. Multa adhuc ſupereſſent, quæ in meotem venerant, quæque dicere conſtitueram, ſed tam longa oratiooe, quam nec præſens tempus patitur, nec fert conſuetudo mea, vereor, ne patientia veſtra nimium diu abutar: præterquam quod ergo temporis anguſtiis excludor, veſtra etiam in me audiendo benignitas tanta, quæ dictionem meam hucusque provexit, nunc monet, ut finem dicendi faciam. Quocirca agitedum, Patres, excubate, perſpeculamini, & memores officii, quidquid oportet, agite. Paſtores ac cenſores eſtis in hac edita, & eminenti Eccleſiæ ſpecula, ut ſeveritatem cum lenitate exerceatis, ut virtutea benigniſſime foveatis, ut vitia ſeveriſſime vindicetis, ut gregi Dominico præſidio ſitis, ut inſidiantes lupos a caulis arceatis, ut morbis medeamini, ut ſalutem detis. Ecquando tempus erit, ſi nunc non eſt, ut vos oſtendatis, qui ſitis, eamque medicinam his tot Provinciæ incommodis ſalutariter adhibeatis, quam ſapienter reperiſtis? Præpoſuit vos Deus ſuis, ut eos regatis, ut actiones moderemini, ut mores corrigatis, ut res neceſſarias ad vitam ſpiritualem ſuppeditetis, ut in tenebris facem præferatis, ut veritatem doceatis, ut ad cœleſtem denique patriam deducatis: Enitimini itaque tantum, quantum poteſtis, & omnibus nervis contendite, ut cum vobis, tum hominibus fidei veſtræ commiſſis nulla in re deſitis, ac tam veſtra, quam eorum dicta factaque omnia coram Judice Chriſto præſtare, atque ea, quorum rationem magna prudentiæ, ac zeli veſtri laude, ad utilitatem cum publicam, tum privatam omnium, iniviſtis, obire celeriter, utiliterque poſſitis; Ita & ſe vobis plurimum debere omnes intelligent, & Chriſtus gravitatem laborum veſtrorum præmiorum ſuorum magnitudine compenſabit.

ORA-

ORATIO habita extremo Conventu Provinciali Salisburgi, Die III. Septembris, MDLXXIII.

AB EODEM F. FELICIANO NINGUARDA, MORBIN. DOCTORE THEOLOGO &c.

NEmini mirum videri debet, ſi hunc locum conſcendi, ut Conventu jam habito, ac re tota bene acta perorem; cum in ejus principio, a quo hæc eadem veſtra congregatio dependet, quoque præfatus ſim: quod novum, ac præter morem videatur, ut is Epilogum etiam agat, qui Prologum egerit. Nam id non tam mea voluntate, quam eorum imperio factum exiſtimate, qui hanc mihi Provinciam demandare & voluerunt, & potuerunt. Cum enim is, quem alioquin perorare oportuiſſet, neceſſariis rebus impeditus, hoc fungi munere minus poſſit; imperatum mihi eſt, ejus vice ut id faciam. Quod ego onus eo libentius ſuſcepi, quod inde occaſionem habeam dicendi ea, quæ in altera mea oratione brevitate temporis prætermiſi. Attentio autem ac benignitas veſtra faciet, ut brevis ſim, ac cum inſtituti mei in dicendo, tum patientiæ veſtræ in audiendo memor.

Gratulor vobis, ac mihi gaudeo (Reverendiſſime & Illuſtriſſime Princeps Metropolitane, Digniſſimi Præſules, Patres Reverend. atque quotquot præterea adeſtis Auditores Præclariſſimi) quod tandem poſt multos labores ac vigilias, tot tantiſque conſiliis, & actionibus veſtris de Chriſtianorum vobis creditorum ſalute curanda, de reſtituendis moribus, de religione retinenda optimum colophonem addideritis. Eſt enim magna laus veſtra, quæ nullis ſæculis interibit, & quam poſteri æmulabuntur, quod ita animati eſtis ad bene de Republica Chriſtiana promerendum, ut toto triennio elaboraveritis in inveſtigandis, inveniendiſque opportunis remediis, quibus Eccleſiis veſtris mederi poſſitis; & nunc etiam ea ſtatueritis tam diligenter, tamque officioſe, quæ ad executionem rerum omnium pertinent. Quid igitur ſupereſt aliud ad tantum gloriæ cumulum, niſi ut vos operi accingatis? Nam ſi conſtitutis Decretis multis, quibus & vetus Chriſtiana religio retinebitur, & non pauci ab animæ interitu ſervabuntur, in exequendo oſcitaveritis; nihil omnino erit, quod vos poſſit apud Deum, & apud homines excuſare, cum nihil videam, quod impedire debeat. An rei gerendæ novitas? at nihil vetuſtius, nihil adhuc ab ineunte Eccleſia uſque uſitatius eſt ad novitates tollendas, abolendaſque. An difficultas ac timor, ne ſubjecti homines tumultum faciant? at turpe eſt, id dicere, aut etiam cogitare, cum partim vos ipſi imperetis, partim habeatis Principes, viros benevolos, de religione recte ſentientes, & fautores amicos, ut nulla res tanta ſit, ac tam difficilis, quam non & conſilio gerere, & virtute veſtra, auxilioque ipſorum conficere poſſitis. At cum ſubditis in gratia eſſe oportet: Quis bonus ab iis gratiam ineat, qui per ſuos errores, & contumaciam in gratia Dei non ſunt? At urgebimur omnium convitio: quis eorum maledicta magnopere curet, quibus etiam ſi benefaciat, blandiatur, indulgeat, non tamen efficiat, quin obtrectent? At fugient, abibunt, a nobis ſecedent: quis non jure lætetur, Provinciam tanta peſte, & tanta perditorum hominum colluvione liberari? At in bonis, fortuniſque jacturam faciemus: Hoc nimirum eſt, quod pleroſque Paſtores ad officium pigriores, & tardiores facit: Nam dum redituum atque obventionum damna metuunt, dum incommoda rei familiaris formidant: dum toti temporalibus facultatibus curandis augendiſque ſunt intenti, ea, quæ ad Dei religionem, ad ſalutem proximi, ad debitum munus pertinent, oculis veluti clauſis prætereunt, quaſi non onus, ſed honorem duntaxat cum proventibus acceperint. Væ Paſtoribus (*b*) Iſrael, qui paſcebant ſemetipſos: nonne greges a Paſtoribus paſcuntur? Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod craſſum erat, occidebatis; gregem autem meum non paſcebatis: quod infirmum fuit, non conſolidaſtis, & quod ægrotum, non ſanaſtis, quod confractum eſt, non alligaſtis, & quod abjectum eſt, non reduxiſtis, & quod perierat, non quæſiſtis. Erraverunt greges mei in cunctis montibus, & in univerſo colle excelſo, & ſuper omnem faciem terræ diſperſi ſunt greges mei, & non erat, qui requireret, non erat (inquam) qui requireret. Si quis Epiſcopatum (*i*) deſiderat, bonum opus deſiderat: non bonas opes, ſed bonum opus (inquit Paulus) hoc eſt labores, curas, ſolicitudineſque in curanda cum ſua, tum aliorum ſalute: Nam Bonus [*k*] Paſtor animam ſuam ponit pro ovibus ſuis: ſi animam, hoc eſt, vitam; quanto magis corpus, id eſt, bona temporalia? Nam pellem (*l*) pro pelle, & cuncta, quæ habet homo, dabit pro anima ſua. Vos Patres gravem Provinciam ſuſtinetis, vos Chriſti perſonam agitis, vos ejus oves paſcendas recepiſtis: Vos ergo facite, ut ipſe fecit. Chriſtus verus Paſtor huma-

(*b*) Ezech. 34. (*i*) 1. Tim. 3. (*k*) Joan. 10. (*l*) Job. 2.

humani generis, præter laborioſas totius vitæ moleſtias, quas omnibus modis pertulit, atrociſſima etiam mortis ſupplicia, cruciatusque duriſſimos ſponte ſubire non dubitavit, ut gregem ſibi a Patre commiſſum e luporum faucibus eriperet, ſalutemque daret. Quid igitur vos rerum caducarum divitiarumque damna deterrebunt, quos etiam, ſi opus ſit, vitam ſanguinemque profundere oportet? Ethnici Philoſophi olim, ut terræ conditionem, ambitum maris, ſyderum motus, totius denique mundi naturam commodius perſcrutarentur, hæc ludibria fortunæ, quæ nos appellamus etiam bona, ne retinenda ſibi quidem putarunt. Reviviſcat nunc aliquis continentiſſimorum hominum majorum noſtrorum, quorum in domo nihil opulentum, nihil ſplendidum, nihil ornatum fuit, præ ſe omnia quaſi ſtercus arbitrantes, ut Chriſto omnes lucrifacerent; Ambroſius, Hieronymus, Auguſtinus, Gregorius, Hilarius, Rudbertus, (*m*) Virgilius Corbinianus, (*n*) Maximilianus, (*o*) Wolfgangus, (*p*) Caſſianus, (*q*) & videat aliquem ſummis Chriſti beneficiis uſum, atque in maxima Eccleſiæ dignitate conſtitutum, tantopere laborantem ac ſolicitum, ne amplificanda religione in opibus detrimentum accipiat; nonne hunc hominem ita rideat, immo nonne ita ſupercilium ponat, nonne ita ſuccenſeat ei, ut ne nomine quidem Chriſtiano dignum putet? Nam ſi Chriſtiani ſumus, & Chriſtus Dux & Autor noſter paupertatem profeſſus eſt; rebus neceſſariis ad liberaliter ingenueque vivendum facile contenti ſimus, nihil quæramus, nihil appetamus, nihil optemus amplius. Tantum autem abeſt, ut id eveniat, quod ita verentur, ut rebus magna etiam acceſſio fiat: ut eſt apud Matthæum: Quærite (*r*) primum regnum Dei, & juſtitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis. Quid porro, ſi oſtendam hos tam formidoloſos homines in eo ipſo, quod Dei religionem, propagationem fidei, cæremoniarum obſervationem ſuis emolumentis poſthabent, graviſſimam in bonis, fundis, poſſeſſionibus, rebusque omnibus jacturam facere? Audite obſecro: Judæi cum Deum ſancte pureque colebant, cum patrias leges obſervabant, cum ſacra, ritusque avitos retinebant, omnibus populis terrori erant, affluentius divitiis abundabant, cuilibet finitimarum Civitatum imperabant. Cum vero Divinos honores falſis Diis deferebant, cum turpi lucro rem quærebant, cum in omni corruptela vivebant, cum Magiſtratus & Reges judiciorum, domeſticæque diſciplinæ ſeveritatem negligebant; domo, fortunisque ſpoliabantur, e natali ſolo diripiebantur, inque miſerrimam ſervitutem ad remotiſſima loca abducebantur. Collecto Concilio Pontifices, & Phariſæi adverſus Chriſtum (*s*) dicebant: Quid facimus? quia hic homo multa ſigna facit: ſi dimittimus eum ſic, omnes credent in eum, & venient Romani, & tollent noſtrum locum, & gentem. Cayphas autem Pontifex anni illius dixit eis: Vos neſcitis quidquam, nec cogitatis, quia expedit nobis, ut unus homo moriatur pro populo, & non tota gens pereat. Chriſtus pedibus clavo ferreo trajectis, & paſſis manibus itidem transfixis, verberatus, contuſus, ſputis aſperſus, contumeliis, ignominiis & convitiis jactatus, cruento latere cruci ſuffixus, ac mortuus tandem eſt. Quam vero id eis expedierit, ipſi viderunt. Nam poſt venerunt Romani, Veſpaſiano patre, ac filio Tito Imperatoribus, ut tam execrandum facinus ulciſcerentur, & omnibus viis obſeſſa principe urbe Hieroſolyma, in quam omnes fere ejus regionis incolæ ad fatalem interitum confugerant, non ſolum hanc, verum etiam totam Judæam crudeliter depopulati ſunt, Civitatibus, oppidisque everſis, agris omni clade pervaſtatis, puberibus, impuberibusque partim interfectis, partim ſub haſta venditis. In ipſa autem Metropolis expugnatione, atque exciſione quot mulierum infantiumque lamentabiles ejulatus, queſtus, gemitus trepidæ ætheris auræ receperunt? quot lacerata ferro corpora Jordanis, impatiens tanti oneris, cruentatis aquis vehere coactus eſt? quot matrum gladios in filiolos genitricis nomine, & complexu ipſo crudelis dextræ miſericordiam implorantes, terra penitus, ac cœlum ipſum exhorruit? quem crudelitatis lachrymabilem habitum, truculentam ſpeciem, violentos ſpiritus, tetram vocem, terribiles minas, cruenta imperia redundaſſe in communem omnium perniciem non legimus? Necarunt Chriſtum pravæ rapti affectionis impetu, iram & odium omne in Dei Filium evomuerunt; non tamen id effecerunt, ut Romani non venirent, & tollerent locum ac gentem. Nam ita patrio ſolo, ita regno, ita libertate a Romanis exuti ſunt, ut nullum certum locum, nullam ſedem firmam amplius habeant, ubi habitare, & certo conſiſtere poſſint. Vagantur nunc Judæorum reliquiæ omnibus orbis terræ partibus pecudum

(*m*) D. Rudbertus ac Virgilius ſunt Patroni Eccleſiæ Salisburgenſis: hic quidem Reſtaurator, ille vero Fundator.

(*n*) D. Corbinianus Patronus Eccleſiæ Friſingenſis.

(*o*) D. Maximilianus Eccleſiæ Patavienſis.

(*p*) D. Wolffgangus Eccleſiæ Ratisbonenſis.

(*q*) D. Caſſianus Eccleſiæ Brixinenſis.

(*r*) Matth. 6.

(*s*) Joann. 1.

dum more, ſine Paſtore, ſine Duce: ſerviunt aliis, ut viliſſima mancipia, vexantur, cruciantur, vix habent, quo vivant. Græcorum gens Patrum noſtrorum memoria [ne ſemper Ethnicos, & Judæos loquamur] dum vigilantiſſimos Paſtores Athanaſios, Baſilios, Gregorios, Chryſoſtomos illos habuit, continentes ac religioſiſſimos viros, dum illorum monitis paruit, dum cum Eccleſia Romana & Apoſtolica ſenſit, jure ſemper apud omnes floruit: ab ea noſtri cum doctrinæ, tum vitæ plurima acceperunt exempla, in ea admirabilis ſanctitatis dignitas, ac ſingularis bene conſtituti imperii ſpecies viguit. Ut vero Epiſcopi, cæterique Prælati remiſſi eſſe in corrigendo, monendoque, leges nihil valere, judicia jacere, mos Chriſtianus occidere, ſolennes cæremoniæ tolli, novæ ſectæ, nova religio, novæ hæreſes oriri cœpere; a Chriſti Vicario defecit, deſcivitque a veritate. Quo diſſidio factum eſt, ut tantæ tyrannidis jugo a Rege Turcarum oppreſſa jaceat, ut ne reſpirare quidem poſſit, amiſſo imperio, libertate perdita, ac nomine Chriſtiano vix ſibi retento. Noſtris vero temporibus quid ſibi volunt quot annis tot terræ motus? tot fluminum inundationes? tot incendia? tot cœli minæ? tot peſtilentiæ? tanta annonæ, rerumque omnium caritas ac penuria? ut idem communiter contingere videatur, quod olim Aggæus Propheta ſuo Sæculo objiciens [t] conqueſtus eſt: Seminaſtis multum, inquit, & intuliſtis parum, comediſtis, & non eſtis ſatiati, bibiſtis, & non eſtis inebriati, operuiſtis vos, & non eſtis calefacti, & qui mercedes congregavit, miſit eas in ſacculum pertuſum. Hæc enim noſtro quoque ævo nimium meticuloſis, ac tepidis Paſtoribus uſuvenire quis non videt? quæ cui tribuaris, niſi ex hoc uno eodem fonte manaſſe puteris? Capiebam anno ſuperiori ex meis redditibus decem millia aureorum; hoc anno vix quatuor capio: antea ex meo vectigali aliquid etiam redundabat, nunc ne ſatis quidem eſt ad neceſſarios ſumptus faciendos. Unde enim hæc tam ſubita, & inopinata mutatio? Quid dicam, niſi dicam, Divina hæc eſſe ſigna, occultaſque & latentes Chriſti voces, quibus aſſiduis nos paterne monet, ut caveamus, ne, dum propter opes religionem negligimus, & umbram [inſtar Æſopici canis] pro veris atque æternis bonis affectamus, utrumque amittamus, idque cum (u) B. Job tandem dicere cogamur: Timor, quem timebam, evenit mihi, & quod verebar, accidit. Nonne diſſimulavi? nonne ſilui? quievi? & venit ſuper me indignatio. Utinam vero his etiam pejora nobis non accidant ſecundum illud (x) Sapientis: Quia deſpexiſtis omne conſilium meum, & increpationes meas neglexiſtis, ego quoque in interitu veſtro ridebo: & ſubſannabo, cum vobis id, quod timebatis, advenerit, cum irruerit repentina calamitas, & interitus quaſi tempeſtas ingruerit, quando venerit ſuper vos tribulatio, & anguſtia. Penetravit jam Chriſtani imperii nomen ad ultimas orbis terras, fidei noſtræ ſplendor ac lumen apud Indos illuxit, ubi dici non poteſt, quantus ſit illorum hominum fervor ac virtus. Si quem ex noſtris videant, ita eum quaſi de cœlo delapſum accipiunt, quod veri Dei cognitionem, diſciplinam ſolidæ religionis, rectæ vitæ inſtitutionem ſalutemque ſuam nobis acceptam referant. Tam impigri vero ſunt, cum ſuperiores ad docendum & jubendum, tum inferiores ad obediendum ac faciendum, ut naſcentem Eccleſiam apud illos cernas, quæ olim apud Patres noſtros fuiſſe ſcribitur. An non turpe videri nobis debet, & ignominiæ plenum, ut novitii ac tyrones Chriſtiani nobis veteranis diligentiores ſint, ac meliores? Verendum profecto eſt, niſi aliam viam ſequamur, ac ſtylum vertamus, ne cum religione, quam tot jam ſæculis a Majoribus noſtris, ab Apoſtolis, a Chriſto ipſo quaſi per manus traditam accepimus, imperium & libertatem omnino perdamus. Habemus ante oculos exempla Judææ, Africæ, ac Græciæ, quæ nobis certa ſatis omnium rerum documenta dare debent: ut interea recentia vulnera taceam, Hungariam & Illyrium, quæ Provinciæ modo magna ex parte Turcarum Imperio ſubjectæ ſunt, ſine ullis fere veſtigiis veteris cultus Chriſtiani. Quare ſi recte ratiocinabimur, ſtatuemus Patres, omnia mala, quæ in rebus cum corporis, tum animæ non in Republica Chriſtiana ſolum, verum etiam in univerſo terrarum gentiumque omnium orbe tam anteactis ſæculis, quam noſtra ætate accepimus, uni religionis Divinæ neglectui ac contemptui tribuenda eſſe: ut nihil prorſus eſſe debeat, quo a curanda religione animi, & conatus noſtri deterreantur, atque avocentur. Quæ cum ita ſint, licet hortatu meo vos egere non exiſtimem, quod veſtra ſponte tam inflammati ſitis, ut nihil ſupra dici poſſit; mearum partium tamen putavi, non prætermittendum ex more id officii eſſe; quin vos monerem, ut quæ ad reformandam Provinciam, & curandam hanc Eccleſiæ Chriſtianæ partem ſapientiſſime conſtituiſtis, nulla interpoſita mora diligentiſſime etiam exequamini, cum nihil omnino ſit, quod vobis moram facere debeat. Agite ergo, & in ea, quæ officio Paſtorali digna ſunt, ſedulo incumbite, atque ad gregis vobis crediti curam conſtanter invigilate, & omnium humanarum, tempora-

pora-

(t) Aggæi 1.

(u) Job. 3.

(x) Prov. 1.

poraliumque rerum ſolicitudine poſthabita, Eccleſias, quas regendas ſuſcepiſtis, prudenter gubernate: in hac re oſtendite Provinciæ lumen animi, ingenii, conſilii operæque veſtræ, in vos enim, atque veſtrum nomen ſe tota convertit: Catholicos ad perſeverantiam exhortemini, errantibus revertendi viam oſtendite, fideliores & paratiores ad obediendum incitate, ut cæteris exemplo ſint, excitate ſegnes, rebelles, & obtemperare recuſantes Canonicis pœnis ad parendum compellite, nullius potentiam, vim, minasque formidate, nullam vitæ, bonorum nullam jacturam timete, non ullis denique ſumptibus, non moleſtiis, non quibuscunque periculis parcite, ut eam Religionis Catholicæ diſciplinam, quæ animarum ſaluti neceſſaria & utilis eſt, quemadmodum inſtituiſtis, in priſtinum ſplendorem reſtituatis, multosque ab interitu ſervetis. Pro hoc nobiliſſimo atque excellentiſſimo opere, pro tot laboribus corporis, pro tot animi contentionibus, pro tot ſudoribus, curis, vigiliisque veſtris digniſſimam, certiſſimamque mercedem, vitæ quidem hujus tranquillitatem, ac ſempiternæ beatitudinem a Chriſto Optimo Maximo exſpectate: Nihil eſt enim illi Principi Deo, qui omnem hunc mundum regit, præcipue vero Rempublicam Eccleſiamque Chriſtianam, quod quidem in terris fiat acceptius, quam ſi veræ religionis cultus, humanæ ſalutis gratia, conſervetur, adjuvetur, augeatur; cujus Rectoribus & Conſervatoribus certus eſt in cœlo, ac definitus locus, ubi beati perpetuo immortalitatis ævo cum Divinis mentibus perfruantur.

Lünig Spicil. Eccleſ. Continuat. III.

SYNODUS II. PROVINCIALIS
MECHLINIENSIS
HABITA LOVANII (*)
Anno Chriſti MDLXXIV. Gregorii XIII. Papæ III. Maximiliani II. Imp. XI.

ACTA SYNODI PROVINCIALIS MECHLINIENSIS Lovanii habitæ Menſe Majo, Anno Domini M. D. LXXIV.

ANno a Nativitate Domini M. D. L. XXIV. die vero octava menſis Maji coram Reverendiſſimo Domino MARTINO Epiſcopo Iprenſi, Seniori Suffraganeo Illuſtriſſimi, & Reverendiſſimi Domini Archi-Epiſcopi Mechlinienſis, ac Concilii Provincialis Lovanii celebrati Præſide, aliisque Reverendiſſimis Epiſcopis Comprovincialibus Antuerpienſi, Ruremondenſi, Gandavenſi, Brugenſi, Boscoducenſi, & Vicario Generali præfati Archi-Epiſcopi, comparuerunt Magiſtri Gerardus Petri *de Steemſsell*, Canonicus Præbendatus Eccleſiæ Cathedralis Iprenſis, & Pe[illegible]us Willelmus utriusque Juris Licentiatus, Presbyteri, per eosdem Reverendiſſimos Dominos ad officium Notariorum, ſeu Scribarum aſſumpti: qui, inſtante Domino Præſide, appoſita manu dextra pectori Sacerdotali, ſolemniter juraverunt, quod ea, quæ ipſis & cuilibet eorum in præſenti Concilio ſcribenda committentur, fideliter conſcriberent, & quæ audierint, ſine conſenſu Reverendiſſimorum Dominorum nemini revelabunt.

Eadem die comparuerunt coram iisdem Reverendiſſimis Dominis Epiſcopis, & Vicario, Domini Servatius *Vogelſan* Decretorum, & Ludovicus *Luenis*, Juris Utriusque Licentiati, Presbyteri, ad officium Promotorum aſſumpti, qui appoſita manu dextra pectori Sacerdotali, ſolemniter juraverunt, quod ea, quæ officio eorum incum-

(*) Decreta Imi Concilii Provincialis Mechlinienſis ſupra retuli pag. 609. ubi in notatione adjecta IIdæ Synodi facta quidem eſt mentio, additum tamen ex Havenſio, quod ejusdem acta nunquam fuerint in lucem edita. Sed reperi eadem poſtea, prout hic exhibentur, in Tomo IV. Theſauri novi anecdotorum Martene & Durandi, qui teſtantur, quod illa depromſerint ex Autographo communicato *a Clariſſimo Viro, Domino VAN DER MEESCH, Canonico & Archi-Presbytero Iprenſi.*

cumbent, fideliter & diligenter implebunt, & exequentur.

Similiter juraverunt Domini Ludovicus Medaert, & Ægidius de Lenis, Presbyteri ad officium Curſorum electi.

Die Dominica, nona menſis Maji, hora nona ante meridiem in Eccleſia Collegiata S. Petri celebrata eſt ſolemnis Miſſa de S. Spiritu per Reverendiſſimum Dominum Præſidem, præſentibus ibidem Reverendiſſimis Dominis Epiſcopis Comprovincialibus Concilii Patribus prædictis, & Vicario Generali antedicto, una cum Prælatis & Dominis in magno & frequenti numero, qui ad Concilium convenerunt: Qua abſoluta, dedit Benedictionem Epiſcopalem. Poſtea præſentibus iisdem Reverendiſſimis Dominis celebrata eſt ſolemnis Proceſſio cum Venerabili Sacramento. Qua finita inchoatus eſt per Reverendiſſimum Dominum Præſidem Hymnus: *Veni Creator Spiritus*, & continuatus per muſicos, & organa uſque ad finem. Deinde cantato verſiculo Reverendiſſimus Dominus Præſidens cantando legit orationes tres ſequentes, videlicet: *Mentibus noſtris*, *Deus qui nos*, &: *Omnipotens ſempiterne Deus*, prout in Pontificali ſub Officio de Synodo Provinciali. Quibus finitis, & data Benedictione, Notarius de mandato Præſidis publicavit Indulgentias XL. diebus in forma conſueta, & dedit idem Præſes Benedictionem cum Venerabili Sacramento, ac per alterum Notarium ſignificatum eſt omnibus, ut a meridie hora tertia comparerent ad Sacellum Collegii Sabaudiæ, locum Synodo deſignatum, ad audiendum propoſitionem per Reverendiſſimum Dominum Præſidem faciendam, & apertionem Synodi, ſi Patribus videretur.

Eadem die, hora tertia a meridie, in Sacello Collegii Sabaudiæ, præſentibus Patribus & Vicario Generali, præmiſſa Oratione incipiente: *Adſumus Domine*, per Reverendiſſimum Dominum Præſidem recitata, præſentibus etiam Dominis, qui ad Concilium Provinciale comparuerunt, nec non doctiſſimo, ac frequentiſſimo auditorio, habita fuit gravis, & doctiſſima oratio per eundem Dominum Præſidem. Qua ad finem perducta, mandato ejusdem Domini Præſidis quæſitum fuit per nos infra ſcriptos Notarios a Patribus, an placeret aperiri Synodum legitime convocatam. Quibus reſpondentibus, placere; Dominus Præſes ſub hoc verborum tenore aperuit, videlicet:

Chriſti Nomine invocato præſentem Synodum Provincialem, poſt debitam deliberationem cum noſtris Confratribus Epiſcopis Comprovincialibus, de eorundem conſilio & aſſenſu, tanquam legitime congregatam, aperiendam eſſe decernimus, & aperimus, apertamque indicamus, & declaramus in his ſcriptis, inhibentes, ne quis ab ea recedat ſine noſtro conſenſu.

Deinde recitata ſunt nomina Officiatorum ante dicti Concilii, & mox lectus Catalogus Prælatorum, & Collegiorum ad Concilium convocatorum.

Poſtremo explicatus fuit per Reverendiſſimum D. Præſidem, præſentibus Patribus & Vicario, ordo certus, & conveniens procedendi in iſto Concilio Provinciali fere ad hunc ſenſum. Dicebat enim, Reverendiſſimis Dominis, & ſibi in votis eſſe, ut præſenti negotio multum induſtriæ impenderetur, ſed temporis non plus, quam eſſet neceſſarium, ut nulli ſubtraheretur officium debitum, nec tamen diu cogerentur abeſſe a ſuis gregibus. Cum autem Concilia Provincialia convocentur, ad moderandos mores, corrigendos exceſſus, & ſopiendas diſcordias & ſimilia; fecit omnibus liberam poteſtatem proponendi, ſi quid haberent, quod eo pertineret; ſed id fieret ex ordine, ut non impedirentur Patres præpoſteris interpellationibus, ſed ex ordine Capitum Concilii Provincialis Mechlinienſis: hoc enim dicebat a Patribus eſſe decretum, ut ex ordine relegerentur Decreta Mechlinienſis Concilii, eademque examinarentur, & proinde etiam cupiebat, eum ordinem ſervari ab illis, qui aliquid propoſituri eſſent. Monebat autem, quod ſcripto proponerentur ea, quæ a Patribus putarentur eſſe ſuggerenda, ſuo tamen loco reſervanda.

Die Lunæ, quæ fuit decima Maji, ante meridiem Reverendiſſimi Domini congregati cum Vicario Generali in Collegio Sabaudiæ loco Concilii, procedendo juxta retroacta, in primis ſuper Decreto: *De abſentia Illuſtriſſi-*

ſtriſſimi Domini Cardinalis Archi-Epiſcopi Mechlinienſis, fuit deliberatum & concluſum, nihil Sereniſſimo Domino, aut Illuſtriſſimo Cardinali hoc tempore ſcribendum. Super Decreto: *De ordine vocatorum & comparentium ad Synodum*, deliberatum fuit, quod ſervaretur idem Decretum cum proteſtationibus, & declarationibus ibidem expreſſis, & inter Eccleſias, ſeu Collegia per modum proviſionis, & ſine præjudicio juris cujusque, ſervabitur ordo expreſſus ſub Titulo: *De Literis Apoſtolicis & Judicibus delegatis in Concilio Provinciali Mechlinienſi:* ita tamen, quod Decani Eccleſiarum Cathedralium ſecundum eundem ordinem ſibi ſocientur & jungantur.

Quoad Decretum: *De recipiendis Decretis Concilii Tridentini*, ex cauſa ob reverentiam Conciliorum Generalium concluſum eſt, quod in novis Statutis Provincialibus edendis, aut ultime editis de novo imprimendis, omittentur iſtæ dictiones: *in Spiritu Sancto*, & quod nulla imprimantur ſine conſenſu Præſidentis Concilii, aut Vicarii Generalis Illuſtriſſimi Domini Cardinalis.

Quoad *Formam receptionis Decretorum & Profeſſionis Fidei*, poſthac ſervabitur forma præſcripta per Bullam Pii IV. de data anni Incarnationis Dominicæ M.D.LXIV. Idibus Novembris, Pontificatus ſui anno V., quæ poſt editionem, & publicationem Statutorum Provincialium Reverendiſſimis Dominis Comprovincialibus demum innotuit; & ordinatum eſt, quod iſta declaratio, ſeu Decretum publicabitur in Provinciali & Diœceſana Synodis.

Super Decreto: *De abſentibus, & eorum Procuratoribus*, fuit concluſum & reſolutum, quod poſthac nominatim ad Concilium Provinciale vocabuntur Decani & Capitula Eccleſiarum Cathedralium, Abbates & Prælati omnes, Præpoſiti, Decani, & Capitula Collegiatarum Eccleſiarum Provinciæ Mechlinienſis, ut per ſe, vel Procuratores in Synodo Provinciali compareant, & ſuper evocatione eorundem concipiatur certa forma literarum. Ad Synodum vero Diœceſanam vocabuntur, & comparere tenentur omnes exempti, & non exempti, prout in Concilio Tridentino Cap. 2. Seſſ. 24. in verbis: *Synodi quoque Diœceſanæ*.

Eadem die a meridie Reverendiſſimi Domini Epiſcopi in loco præſcripto congregati, procedentes juxta retroacta, quoad Decretum: *De facienda Decretorum receptione* &c. ordinaverunt, ut ſervetur, quod ſupra dictum eſt de forma receptionis Decretorum Concilii & Profeſſionis Fidei.

Super Decreto: *De reviſendis Statutis & Juramentis Eccleſiarum*, deliberatum & concluſum eſt, pro obſervatione & executione ejusdem Statuti, quod impetraretur a Rege brachium ſæculare nomine omnium Epiſcoporum Provincialium. (*a*)

Sequitur Titulus de Sacramentis.

Super primo Capite: De Baptiſmo.

Loco iſtorum verborum: *Et niſi jurent ſingulis ſeptimanis*, uſque ad verſiculum: *Curati vero*, quæ illegitime natis cauſare poſſent grave periculum damnationis, quod potius a Baptiſmo ſubtraherentur, quod nomina puerperarum declararentur; ideo concluſum & reſolutum eſt, quod Obſtetrices ultra juramentum conſuetum jurent curare baptizari infra octo dies infantes ab eis exceptos; aut ſi obſiſtentibus Parentibus, vel amicis id efficere non poſſint, aut ſi quos etiam ſciant non baptizatos, ſub juramento Paſtoribus locorum denuncient, & ordinatum eſt, quod iſtud publicetur & edatur.

Super tertio Capite: De Suſceptoribus, ſeu Patrinis.

Ordinatum fuit, quod Paſtores diligenter & fideliter inſiſtant exſecutioni & obſervationi prædicti Decreti, quodque ante exorciſmum interrogent obſtetricem, & adſtantes de ſuſceptore & ſuſceptrice, ac nomina ſuſceptoris & ſuſceptricis ante inchoationem exorciſmi in libro, ſeu regiſtro ad hoc ordinato inſcribant, aliisque declarent, plures, prohibentibus Decretis Concilii Tridentini, admitti non poſſe. Si autem Paſtores in præmiſſis culpabiles, aut negligentes, aut Parentes Paſtoribus moleſti aut im-

(*a*) *In margine legitur in MS.*: Idem XVII. Maji ordinatum eſt quoad Caput 1. & 2. ſub titulo: *De correctione Clericorum.*

portuni fuerint, ut plures admittant, arbitrio Ordinarii puniantur.

Super quarto Capite.

Pro diligentiori ejus obſervatione, & ut ſit uniformis ratio adminiſtrandi Sacramenta, & exorcizandi obſeſſos aut incantatos; ordinatum eſt, quod colligatur & deſcribatur certa forma adminiſtrandi Sacramenta per Provinciam Mechlinienſem, & exorcizandi obſeſſos, ſeu aliquo maleficio affectos, vel animalia affecta, aut purificandi puerperas, nec non officii ſepulturæ infantium. Quod in ſe ſuſcepit Reverendiſſimus Dominus Gandavenſis colligendum, ſub beneplacito aliorum Reverendiſſimorum Dominorum Comprovincialium.

Fiat executio Capitis V.

Sub Titulo de Ordinandis.

Die Martis XI. Maji ante meridiem in Collegio Sabaudiæ, loco Concilii, comparuerunt ante dicti Reverendiſſimi Domini Epiſcopi, Patres ejusdem Concilii cum Vicario Generali, & procedentes juxta retroacta, & primo ad primum Caput concluſerunt Domini, duas (*b*) proclamationes ante Subdiaconatum fiendas quoque. De proclamationibus factis, & probitate vitæ a Paſtore, aut aliis fide dignis reſpective, ordinandi tam ad Subdiaconatum, quam ad alios Majores Ordines teſtimonium Epiſcopis exhibeant. Præterea ordinatum eſt, quod Religioſi, qui ſuſceperunt Ordinem, vel Ordines ab uno Epiſcopo, & poſtea tranſeunt ad alium Epiſcopatum, aut Epiſcopo alterius Diœceſis præſentantur ad ulteriores Ordines, quod ibidem non admittantur, niſi adferant teſtimonium ab Epiſcopo, a quo priores Ordinem vel Ordines ſuſceperunt, ne per ſaltum promoveantur in gravem ſuarum animarum damnationem.

Ad tertium Caput: *De Titulis Ordinandorum.*

Domini conſiderantes nonnullos interdum ordinari titulo patrimonii & reditus, quo caſu opus eſt examine prædicti tituli, & literis corroborativis, ſive erectionis in titulum, cum juramento de non alienando &c. in forma conſueta juxta antiquam & laudabilem conſuetudinem expeditis & ſigillatis; quare ſtatutum eſt & ordinatum, ut id gratis fiat ſalvo ſalario Officiatorum, quod non excedat decem ſcuferos.

Ad quartum.

Patres pro majore ſecuritate adjiciendum cenſuerunt, quod nemo titulum, ſuper quo ordinatus exiſtit, dimittere aut alienare poſſit, ſine ſcitu & conſenſu Epiſcopi.

Sub Titulo de Sponſalibus.

Quia Patres deprehenderunt duo Decreta, videlicet ſecundum, & tertium, prout ſunt in autographo omiſſa in exemplaribus impreſſis, quæ tamen cauſarum matrimonialium deciſionibus neceſſaria ſunt, eſſe de novo publicanda, & præſentibus ſub hoc titulo inſerenda. (*c*)

Super quarto, & quinto Capitibus.

An in ea forma retinenda ſint, an moderanda, maturius deliberandum cenſuerunt Patres, & viſitanda deſuper antiqua Statuta.

Capita omiſſa, Actis inſerenda.

Caput ſecundum: *De clandeſtinis Matrimoniis.*

Cum in Decreto Concilii Tridentini, quo clandeſtina Matrimonia annullantur, nulla omnino mentio fiat de Sponſalibus, aut Sponſionibus Matrimonialibus de futuro, ad Sponſalia, & promiſſiones de futuro extendi non poſſit.

Caput tertium.

Præterea quia certa forma ad contrahendum Matrimonium a Concilio Tridentino præſcribitur, & ad aliter contrahendum omnes redduntur inhabiles,

(*b*) *In margine additur*: Deinde XVII. Maji ordinatum eſt, quod fierent tres proclamationes, videlicet ad ſingulos Ordines, cum atteſtationibus hic mentionatis.

(*c*) *In margine legitur hæc additio:* Deinde poſt XVII. Maji Reverendi Domini judicaverunt, eſſe conſultius, dicta duo Decreta in actis iſtis inſerenda, atque Officiales deſuper informandos, ſed non publicanda.

bilis, præterea Sponſalia etiam legitime contracta, & copula ſubſecuta pro Matrimonio habenda non ſunt, & proinde illa conſenſu partium, aut etiam altera parte invita cauſa fornicationis, aut alia juſta diſſolvi poſſunt; ſerio tamen ante diſſolutionem, qui ſic contraxerunt, monendi ſunt & inducendi, ut ad Matrimonii Solemnizationem procedant, ac caſu diſſolutionis graviter in aliorum exemplum, puniendi, maxime qui diſſolutionis occaſionem præbuerunt, vel fidem fregerunt.

Ad ſeptimum Caput.

Eadem die a meridie convenerunt in eodem loco ante dicti Reverendiſſimi Domini Epiſcopi hujus Concilii Patres, & ad ſeptimum Caput decreverunt addendum: *Si quando Matrimonium contractum fuerit ante tempus clauſum, quod communia nuptialia chorea, & aliæ inſolentiæ, quæ ſolent fieri, non fiant tempore clauſo, ſub pœna eodem Capite expreſſa.*

Sub Titulo de Officio, & Cultu Divino: Ad decimum Caput.

QUoad deambulationes in Eccleſiis, aut foro, vel alio publico loco, ſub Sermone vel Divino Officio, & frequentationem tabernarum prædicto tempore, requiratur Gubernator, ut Edicta Imperialia, & Regiæ Majeſtatis deſuper edita velit renovare, & curare, ut ſtricte mandentur executioni.

Nec non ſuper decimo Capite,

ſuper Titulo de Decanis Chriſtianitatum, Paſtoribus, & eorum officiis.

SImiliter admoneatur Gubernator renovationis Edicti contra Anglos, Scotos, Germanos, & alios mercatores, hæreſibus & novis ſectis infectos, ut ab exercitiis ſuarum ſectarum abſtineant tam publice, quam privatim, neque aliquod ſcandalum committant.

Similiter ſuper ſecundo Capite ſub Titulo: *De Scholis*, ut neque Magiſtratus, neque alius quisquam admittant Præceptores ſine examinatione, & approbatione Epiſcopi.

De Fundationibus factis, & bonis confiſcatis.

Præterea die XVII Maji concluſum eſt, quod Suæ Excellentiæ exprimeretur graviſſimum damnum Hoſpitalium, Menſarum pauperum, Eccleſiarum, & piarum fundationum habentium reditus, aut proventus ſuper bonis confiſcatis, quod hactenus non obſtantibus documentis legitimis dudum exhibitis, ac continua ſolicitatione, non valeant conſequi ſolutionem prædictorum redituum; unde plurimæ fundationes eleemoſynarum, & aliarum piarum fundationum ceſſant, in Divini cultus diminutionem, & gravem animarum læſionem, ac publicum ſcandalum. Ideoque requirenda Sua Excellentia, ut generali edicto ſeu præcepto mandet omnibus & ſingulis prædictis, ſolutiones fieri tam de ceſſis, quam de cedendis, aut quod ſaltem arreptum ad effectum ſolutionis in futurum amoneat, & receptoribus mandet prædictam ſolutionem fieri, eo magis, quod immineat periculum Cenſurarum iis, qui culpabiles ſunt, juxta Caput XI. Concilii Tridentini Seſſione XXII. & Bullam Cœnæ Domini moderni Pontificis.

Quod nulla Pronoſtica, aut Calendaria edantur vel imprimantur ſine expreſſa approbatione Ordinarii loci, propter varia ſeditionum, & ſtultarum conjecturarum pericula.

Et ut occurratur libris, mala præfatione aut annotationibus depravatis aut corruptis.

Ne cogant Officiarii regii Epiſcopos ſuos in Clericos revocare, ſuſpendere, aut caſſare latas ſententias, prout etiam Magnificus Dominus Rector, & Univerſitas poſtulavit, ut latius patet in fine Actorum.

Ad XI. Caput.

Monendus ſimiliter, & requirendus eſt Gubernator, ut ordinetur nomine Regiæ Majeſtatis, & mandetur, proclamationes forenſes fieri extra Eccleſiam, & poſt Officium Divinum, quodque diſtricte inhibeatur in majoribus Feſtis mercatus in loco Sacro.

Sub

Sub Titulo de Jejuniis.

Ad Caput I.

De Jejuniis Vigiliarum.

UT clarius intentio Patrum Concilii provincialis in verbis finalibus: *In locis autem &c.* exprimatur; declarant, quod per diſpoſitionem prædictis verbis comprehenſam non intenderunt, neque intendunt relaxare Vigilias Sanctorum Apoſtolorum Matthæi, Jacobi, & Bartholomæi, & Thomæ in locis & oppidis, ubi ante editionem prædictorum Statutorum fuerunt obſervata, & ſi Vigilia Sancti Matthiæ incidat in diem Martis, aut Lunæ ante diem Cinerum, poterunt Epiſcopi earum Diœceſium, ubi prædicta Vigilia obſervatur, eam transferre in diem Sabbati præcedentem.

Ad II. Caput:

De Feſto S. Marci.

Die Mercurii XII. Maji Reverendiſſimi Patres Concilii in loco conſueto congregati, cum Vicario, juxta retroacta procedentes, ſi Feſtum S. Marci Evangeliſtæ in die Paſchæ, vel infra octavam Paſchæ venerit; ſtatuunt illud celebrari feria quarta vel quinta poſt *Quaſimodo*: quo die etiam erit jejunium, & proceſſio cum Letania majori. Si autem alia die Dominica venerit, feſtum quidem Sancti Marci die Dominica celebrabitur, ſed jejunium & proceſſio fient feria ſecunda ſequenti.

De Feſto Annuntiationis.

(*d*) Et ſi Feſtum Annuntiationis Beatæ Mariæ Virginis in aliqua Dominica Quadrageſimæ venerit; celebrabitur feria ſecunda proxime ſequenti. Et ſi venerit in Hebdomada Sancta, vel infra Octavas Paſchæ, transferetur, prout in prioribus ſtatutis.

Indulgentiæ Roſarii.

Exhibita fuit a Reverendiſſimo Antuerpienſi, ad requiſitionem Illuſtriſſimi Domini Gubernatoris, Copia Indulgentiarum Roſarii approbati per Sanctiſſimum Dominum Noſtrum Gregorium Papam XIII. ſuper qua deliberatione habita, concluſerunt Patres, reſpondendum Suæ Excellentiæ, quod parati ſunt prædictas Indulgentias, dum & quando requiſiti erunt, in ſuis Diœceſibus & Eccleſiis juxta formam a prædicto Sanctiſſimo noſtro præſcriptam, publicare & commendari facere.

De pretio literarum teſtimonialium.

Quoniam per Concilium Tridentinum Cap. I. Seſſ. XXI. decretum eſt, Tonſuram Clericorum, & Ordines gratis conferendos, quodque Secretarii & Sigilliferi pro literis teſtimonialibus, aut dimiſſoriis etiam omnium Ordinum, quando unis literis licentia tribuitur, & pro Sigillo, ac laboribus eorum non poſſunt ſimul accipere ultra decimam partem aurei; & valor aurei frequenter mutetur, atque ea occaſione officiati diverſimode ſtipendium ſcripturæ & laboris exigunt; Concilium decernit, & declarat, decimam partem aurei non extendendum eſſe ultra quatuor ſcuferos cum dimidio.

Sub Titulo de Sigillis.

Super Capite IV.

DEliberatum eſt, quod ſuper diſpoſitione & executione hujus Decreti & Capitis V. *De Cultu Divino*, ac aliorum exprimendorum impetretur a Sua Sanctitate confirmatio.

Ex communi conſenſu Reverendiſſimi Domini deſignarunt Romæ ſolicitatorem negotiorum ſuorum Petrum *Hielle*, cui mittentur pro honorario XXV. Ducati, ad quam ſummam contribuent ſinguli pro ſuo quisque capite. Dum autem particularia procurabit, accipiet ſolutionem ab illo, cujus negotium aget.

Deinde conſtitutum eſt, literas ſcribendas ad Protectorem, ſeu Vice-Protectorem, quibus commendetur ſolicitator, & cauſæ, quas ſolicitandas Reverendiſſimorum Dominorum nomine ſuſcipiet: cui etiam mittetur munusculum honorarium ſuo tempore, videlicet mappæ menſales, opere Damaſceno contextæ, & duæ duodenæ mantilium manualium ex optimis, ad æſtimationem centum quinquaginta florenorum, inter Dominos dividendorum, ut ſupra.

Die

(*d*) *In margine legitur:* Ponatur iſtud Statutum ad Caput V. ſub titulo: *De Feſtis.*

Die Jovis XIII. menſis Maji in loco conſueto congregati Reverendiſſimi Domini Patres & Vicarius, juxta retroacta procedentes, placuit Reverendiſſimis Dominis, ut craſtina die XIV. Maji hora nona ante meridiem convocentur. Qui ad Synodum vocati comparuerunt per cartam affigendam ad valvas Eccleſiæ S. Petri, & portam Collegii Sabaudiæ, ad comparendum in Sacello Collegii Sabaudiæ, ad audiendum, quæ per Reverendiſſimum Dominum Præſidem proponentur.

De Matrimonio, coram altero Parocho contracto.

Fuit Reverendiſſimis Dominis propoſita quæſtio, an Matrimonium contractum coram altero Parocho contrahentium, & duobus teſtibus vel pluribus, alio contrahentium Parocho id ignorante, ſit verum & ratum Matrimonium; reſponderunt Reverendiſſimi Patres, Matrimonium tale eſſe verum & indiſſolubile, & tamen corrigendi ſunt, qui tale Matrimonium contrahere non vereremtur.

Contra Johannem Molinerium.

Quoniam Patres intellexerunt, D. & Magiſtrum Johannem *Molinerium*, Decanum S. Petri Lovanienſis, Romæ exiſtentem, XXVI. Maji Priori & Conventui Religioſorum Affligenienſium ſcripſiſſe literas, plenas gravibus injuriis contra Epiſcopos, & uniones ac incorporationes Monaſteriorum; concluſerunt, illum per literas clauſas vocandum ad perſonaliter comparendum infra triduum a die receptionis literarum, coram Patribus reſponſurus ſuper prædictis literis. Et ſi nolit comparere, aut juri ſtare coram Patribus; ut impetretur Reſcriptum Apoſtolicum dirigendum Præpoſito Eccleſiæ Ubalcurienſis, & aliis; atque ordinaverunt D. Ludovico *Luenis* Promotori Synodi, ut ex parte officii ſui contra eum procedat.

Pro memoria de conſenſu Patrum.

Ut vocentur Officiales Mechlinienſes, Mechliniæ & Lovanii reſidentes per literas & Curſorem reſpective.

Sub Titulo de Decanis Chriſtianitatum, Paſtoribus, & eorum officiis.

Ad Caput IV.

Eadem die a meridie in loco conſueto Reverendiſſimi Domini Patres congregati concluſerunt, admonendos Decanos Chriſtianitatum, & Paſtores, ne poſt conſecrationem novi Chriſmatis, in die Cœnæ Domini factam, veteri Chriſmate utantur; ſed juxta doctrinam S. Fabiani vetus Chriſma comburant, aut in lampadibus Eccleſiæ ad comburendum deponant.

Die Veneris, XIV. Maji hora nona ante meridiem in Sacello Collegii Sabaudiæ coram Reverendiſſimis Dominis Præſide, & Epiſcopis Comprovincialibus Concilii Patribus comparuerunt Domini Decani & Paſtores, & alii de Clero frequenti numero ad eum locum, auctoritate ejuſdem Domini Præſidis, communi conſenſu Dominorum Comprovincialium vocati: Quibus præſentibus, Reverendiſſimus Dominus Præſes legit orationem: *Adſumus Domine.* Qua abſoluta, perlegit eiſdem quædam Capita, in Concilio provinciali inter Patres communicata & tractata, in eum finem, ut ſi aliquid ſuggerendum, adjiciendum, aut mutandum putarent, id iiſdem Patribus verbo vel ſcripto exhibeant die Dominica proxima, hora quarta a meridie in loco prædicto, qui deſuper deliberabunt, & habebunt reſcriptum.

Sub Titulo de Vita & honeſtate Clericorum.

Super Capite IV.

De Scholaribus Studii Lovanienſis.

Eadem die a meridie Reverendiſſimi Domini Epiſcopi in loco conſueto congregati, juxta retroacta procedentes, ordinaverunt, ut admoneantur Domini de Univerſitate Lovanienſi, quatenus mandent Scholaribus Beneficiatis, ut honeſte & clericaliter, ſecundum juris & Concilii Tridentini diſpoſitiones ſe gerant, atque in literis ſuis teſtimonialibus Studii de iiſdem atteſtentur, an ita ſe geſſerint: quod primo proponetur Domino Rectori, &, ſi

ſi opus ſit, Deputatis Univerſitatis, per Dominos & Magiſtros Gisbertum Conervis Boſcoducenſi, & Gerardum Meranum, Ruremundenſis reſpective Eccleſiarum Cathedralium Archi-Diaconos, & Sacræ Theologiæ Licentiatos.

Sub Titulo de Correptione Clericorum. Super Capite I. & II.

Domini concluſerunt declarationem in prædictis Articulis mentionatam ſolicitandam a Sua Sanctitate, aut a Cardinalibus deputatis ſuper interpretatione difficultatum occurrentium ex Concilio Tridentino. Et deputati ſunt ad ſolicitandum apud Suam Sanctitatem Reverendiſſimus D. Epiſcopus Boſcoducenſis, & Vicarius, & apud Suam Excellentiam Dominus Præſes in tranſitu, cum Reverendiſſimo Domino Antverpienſi, & prædictis aliis.

Ad Titulum de Sponſalibus & Matrimonius adjiciatur præſens Statutum:

Quod nemo admittatur ad Matrimonium, niſi confeſſus & confirmatus.

Sub Titulo de Elocatione & Conſervatione bonorum Eccleſiaſticorum, Super IV. V. VI. & VII. Capitibus.

Die Sabbati XV. Maji in loco Concilii conſueto Reverendiſſimi Domini Patres congregati, & juxta retroacta procedentes, concluſerunt, diligenter inſiſtendum exſecutioni & obſervationi dictorum Decretorum, quodque ſinguli in proxima Synodo Provinciali reddant rationem diligentiæ factæ. Illud ponatur inter nova Statuta, & publicetur.

Item concluſerunt Domini, quod ad petitionem partium poterunt permittere redemptionem & dequitationem parvorum cenſuum uſque ad ſex ſcuferos, ſeu duodecim groſſos certo tempore præfixo, infra quod hujusmodi dequitatio fieri permittatur, & denario ad minus vigeſimo quarto; quodque denarii capitales provenientes ex hujusmodi redemptionibus applicentur in emptionem aliorum redituum hæreditariorum, aut bonorum immobilium, niſi forte prædictos nummos capitales neceſſe fuerit applicare in redemptionem aliorum redituum, quibus Eccleſia, Menſa S. Spiritus, beneficia, aut pia loca, quorum reditus redempti ſunt, onerantur. De qua quidem applicatione intra trimeſtre poſt dequitationem, ſeu receptionem denariorum capitalium Epiſcopis fidem faciant.

Sub Titulo de Regularibus & Monialibus.

Super Capite I.

De reformandis Monialium Monaſteriis.

Reverendiſſimus D. Iprenſis expoſuit Patribus difficultatem, quam habet, & hactenus habuit in exſecutione Decretorum Concilii Tridentini & Provincialis, quoad reformationem Abbatiæ Sanctimonialium de Meſinis, & Reverendus Dominus Vicarius Generalis ſimilem difficultatem retulit de Monaſterio in magnis Bigardis, & Reverendiſſimus Dominus Buſcoducenſis de Monaſterio de Hoidonck juxta Xudoniam, & Reverendiſſimus Dominus Ruremundenſis de Abbatia Virginum Civitatis Ruremundenſis, & Monaſterio Virginum albarum in Nerviago. Quibus auditis, Patres decreverunt, via juris ulterius contra rebelles & refractarias procedendum ad obſervationem Decretorum, etiam per cenſuras, & implorato auxilio brachii ſæcularis, ſi opus ſit.

Præterea concluſum, & ordinatum eſt, quod Abbates, Abbatiſſæ, Præpoſiti, Priores, Prioriſſæ, & alii Præfecti, & Præfectæ Monaſteriis, ſubjectis Ordinariis, teneantur ſingulis annis, aut ad ſummum ſingulis bienniis coram Ordinario, aut Deputatis Ordinarii, & Senioribus Monaſterii reddere clarum, diſtinctum & abſolutum computum de eorum adminiſtratione. Illud publicetur.

Ponatur ſub Titulo de Viſitationibus.

De reformando Monaſterio Gerardimontis.

Eadem die a meridie Reverendiſſimis Patribus loco conſueto congregatis, expoſuit Reverendus Dominus Vicarius Generalis diligentias a ſe præſtitas in viſitando, & reformando Abbate & Monaſterio S. Adriani Gerardimontenſis, Ordinis S. Benedicti, & quod

quod impeditus ſit per Abbatem, quem propter ſuas diſſipationes, & prodigalitates a temporalium adminiſtratione per modum proviſionis ſuſpenderat, & ex eo, quod idem Abbas recurrit ad judicium ſæculare Regiæ Majeſtatis, exhibita ſupplicatione privato Concilio, qua contendit, ſe a Regia Majeſtate nominatum, eſſe manutenendum in adminiſtratione, quam hactenus habuit. Quo facto dictus Vicarius expoſuit, & conqueſtus eſt, ſe impediri in ponenda reformatione tam Spiritualium, quam temporalium Monaſterii prædicti peſſimo & pernicioſo exemplo, quod voluit Reverendiſſimis Patribus inſinuatum, ne in poſterum arguatur negligentiæ, ob ruinam & interitum dicti Monaſterii, petens auxilium & favorem a Reverendiſſimis Patribus, ut cum cæteris exponendis Suæ Excellentiæ iſtius quoque facti fiat mentio.

Chriſtophorus Plantinus ad Concilium Deputatus nomine Gubernatoris.

Comparuit coram Reverendiſſimis Patribus Chriſtophorus *Plantinus*, Archi-Typographus Regiæ Majeſtatis, qui exhibuit literas Suæ Excellentiæ ſcriptas ad eosdem Reverendos Patres in Concilio Provinciali congregatos, continentes inter cætera, fidem exhibendam eidem Chriſtophoro de iis, quæ vellet Patribus exponere, quarum literarum, & declarationis dicti Plantini virtute dictarum literarum ſcripto exhibitæ tenor infra inſeritur. Simul etiam exhibuit Jubilæum antedictum Ss. Domini noſtri Gregorii Papæ XIII. Quibus literis prædictæ Suæ Excellentiæ reſpondendum concluſerunt, eidemque gratias agendum de favore & auxilio per literas oblatis & præſentatis.

Tenor autem literarum, & propoſitionis dicti Plantini ſequitur.

LUDOVICUS DE REQUESENS & de Cuniga, Ordinis Militaris Divi Jacobi Caſtiliæ Commendator Major, locum tenens, Gubernator & Capitaneus Generalis.

REverendi, Venerabiles, ſincere Nobis Dilecti. Gratiſſimum Nobis fuit cognoſcere, Reverendas Veſtras Paternitates Lovanium ad legitimum Provinciale Concilium conveniſſe: quippe ex Divina benignitate, & veſtro erga Chriſtianam Religionem, & Sacroſanctam orthodoxam Fidem, Romanamque Eccleſiam ſtudio ſperamus magnas commoditates ex iſto veſtro conventu futuras ad Chriſtianæ & Catholicæ pietatis obſervationem, cultum & promotionem. Quam quidem ad rem, ſi quid a Nobis vel conſilii, vel auxilii, vel operæ expectaveritis, id certiſſimum, ac præſentiſſimum, quantum authoritate, & facultate præſtari poſſe Deus conceſſerit, promittere vobis poteſtis. Satagite igitur, ut omni conſilio, judicio, ſtudio, citra perturbationem officio veſtro ſatisfaciatis, atque hoc cumprimis curate, ut Chriſtianæ Reipublicæ ſalus ardentibus & continuis precibus, Deo miſericordi commendetur, ipſiusque erga populum ſuum miſericordia & meritis ſummis votis rite ac pure imploretur. Id quod ut commodius iniri atque effici poſſit, Sanctiſſimi Domini Noſtri GREGORII Pontificis Maximi gratia ac benignitate Jubilæi ad fidelium omnium utilitatem conceſſi exemplar ipſum ad nos deſtinatum vobis mittimus: quod ut grato ac læto animo excipiatis, ac Diœceſibus veſtris quamprimum communicandum publicetis, omnique diligentia, ut pure ac pie a cunctis fidelibus ſuſcipiatur & obſervetur, curetis, vos amanter hortamur, & in Chriſto poſtulamus. Cetera, quæ vobis communiter, & ſigillatim ex mente noſtra communicanda accepit, Carus Nobis dilectus Chriſtophorus Plantinus, *Architypographus Regius exprimet: cui omnem fidem tanquam integro voluntatis noſtræ interpreti adhiberi poſtulamus. Datum Antuerpiæ XIII. Menſis Maji MDLXXIV. Subſcriptæ:* LUDOVICUS DE REQUESENS. *Signatæ:* Berthi. *Superſcriptio Literarum ſic habebat:* Reverendis in Chriſto Patribus, Venerabilibus, Charis, ſincere Nobis dilectis Epiſcopis & Vicariis Generalibus, ad Concilium Synodale Lovanii congregatis.

Plantini Oratio ad Concilium.

» REverendiſſimi Patres, quæ cau-
» ſa fuerit mei inexſpectati
» adventus, & quæ mandata ab Illu-
» ſtriſſimo Gubernatore noſtro Gene-
» rali mihi commiſſa ſint, quam breviſ-
» ſime potero, exponam, ac tribus ca-
» pitibus ea complectar. Quorum
» primum hoc eſt, ut Clariſſimos ac

" Reverendiſſimos Patres ſuo nomine " quam officioſiſſime ſalutarem, omniaque eis felicia precarer, ac declararem, " ipſum ita affectum eſſe tum erga omnes & ſingulos, tum erga univerſum Ordinem Eccleſiaſticum, ac Religionem Catholicam, cæterosque " ordines, & ſtatus harum regionum, " ut non ſolum facultates ſuas omnes, " verum etiam vitam pro communi " tranquillitate, & totius Reipublicæ ſalute, & utilitate profundere ſit paratus. Plurimum etiam rogarem D. N. " Reverendiſſimos, ut velint diligenter " ac ſedulo ea perpendere, & ſtatuere, " quæ maxime his exulceratiſſimis " temporibus neceſſaria videbuntur, " ad animos hominum inter ſe, & cum " ſuis Superioribus reconciliandos, atque in officio retinendos; communibus etiam precibus toto pectore " Deum orare, ut ſua benignitate ipſi " conſilium, modum ac rationem ſuggerere dignetur, quo poſſit ea, quæ " ad Reipublicæ Chriſtianæ conſervationem pertinent, & animo concipere, & recte exſequi. Secundo ut " id, quod dictum eſt, melius confici " poſſit, rogat in eam rem, rogat diligenter incumbatis, ut Paſtores omnes, & Concionatores id præcipue " ad populum ſuis concionibus agant, " (ſepoſitis interea de Religione diſputationibus, ac ſubtilibus controverſiis) ut animi hominum placari poſſint, ea docentes, quæ ad veram " pietatem, obedientiam & concordiam pertinent, utque ſubditi relictis " ineptis diſceptationibus, ac rixis de " Religione, & potiſſimum de Magiſtratuum gubernatione, cujus rationes " plebeis hominibus ignotæ ſunt, ea " tantum curent, quæ ad Chriſtianos " homines pertinent, ſeque libenter " omnes ſubjiciant ſuis tum in Eccleſia, tum in Republica Gubernatoribus. Tertio rogat Reverendiſſimos " Patres, ut ipſis etiam conveniat cum " Magiſtratibus, & cum eis mutua " concordia conſentire ſtudeant. Quod " ſi quæ forte offenſionum ſemina ſunt, " ea vel obruantur, vel ſaltem ad tempus hæc & alia ſimilia ſeponantur: " ut his turbis invaleſcentibus remedium aliquod, Deo juvante, adhiberi " poſſit. Porro cum multorum oratio " plurimum apud Deum valeat, & bonorum & ſapientium virorum conſilia ad rectam gubernationem multum " conferant, rogat, ut communibus " precibus apud Divinam Clementiam " ea, quæ dicta ſunt, promoveri curetis, ac veſtris ſaluberrimis conſiliis " ipſum juvare dignemini, ut ad exoptatam tranquillitatem Dei Optimi " Maximi beneficio tandem omnia perducantur.

Reſponſum ad prædictas Literas.

Illuſtriſſime Domine, admodum gratæ nobis fuerunt literæ boni favoris plenæ, quas Chriſtophorus Plantinus *ab Excellentia Veſtra nobis exhibendas accepit, ac una cum exemplari novi Jubilæi fideliter tradidit, atque verbo coram latius expoſuit. E quibus non obſcure intelleximus ſingularem affectum ejuſdem Veſtræ Excellentiæ, non modo erga nos; ſed etiam erga univerſum Ordinem Eccleſiaſticum, & Religionem Catholicam, ceterosque Status univerſos harum regionum. De quo gratias agimus Omnipotenti Deo, & tanti candoris affectum gratanter ſuſcipimus, orantes benigniſſimum Deum, ut eum conſervet, & ad felicem ſucceſſum corroboret & confirmet. Nos autem juxta benignam admonitionem earundem literarum, quod officii noſtri eſt, & quod ex Concilio Tridentino ad Religionis conſervationem & inſtaurationem, vel ſtatuendum, vel exſequendum nobis injunctum eſt, pro virium noſtrarum tenuitate libenter facturi ſumus. Sed cum noſtra quælibet ſolicitudo in tanta perturbatione apud multos exiguum fructum ſit habitura, niſi auctoritate Veſtræ Excellentiæ ſubnitatur; gratiſſimum fuit, & animos noſtros* (e) *addidit, & in bonam ſpem erexit aſſiſtentia in eum uſum nobis tam prompte oblata: quam ſane ut nobis multis modis neceſſariam eſſe videmus, ita eam amplectimur in omni gratitudine, & gratiarum actione. In conſervanda pace cum ſæculari Magiſtratu nullum bonum officium in nobis patiemur deſiderari. De vitandis contentioſis quæſtionibus in concione populari, & de inſtructione plebis ad concordiam & obedientiam erga Superiores tam Eccleſiaſticos, quam ſæculares, jam antea leges dedimus, & in poſterum, qua poterimus diligentia, advigilabimus, ut obſerven-*

(e) *forte*: nobis.

ſerventur. Cumque omnis recta gubernatio a Deo petenda ſit, omnis boni fonte, & orationi magnam efficaciam addat multitudo precantium; ſedulo curabimus, ut Jubilæus, juxta exemplar ad nos miſſum, in Eccleſiis noſtris primo quoque tempore publicetur, & populo pro dignitate commendetur. Quod reliquum eſt, Clementiſſimum Dominum precabimur, ut piiſſimos conatus Veſtræ Excellentiæ ad ſalutarem exitum perducere dignetur, & Eccleſiæ ſuæ eam tranquillitatem reſtituere, & conſervare, quæ ad Religionis & publicæ pacis incrementum convenientiſſima ſit. Lovanii XVI. Maji M. D. LXXIV. Subſcriptum : Excellentiæ Veſtræ deditiſſimus Martinus Iprenſis Epiſcopus, Senior Provinciæ Mechlinienſis.

Comparuerunt coram Patribus Venerabiles Domini ac Magiſtri Gisbertus *Conerius*, & Gerardus *Meranus*, Archi-Diaconi, qui juxta mandatum eorumdem Patrum, illis XIII. Maji datum, retulerunt, ſe conveniſſe Magnificum Rectorem, atque eundem reſpondiſſe, ſe propoſuiſſe petitionem & requiſitionem Patrum Deputatis Univerſitatis, qui declararunt, eadem propoſita illis eſſe grata & accepta, ſed quod de illis nihil poſſent diſponere, niſi convocata Univerſitate. Quam infra biduum aut triduum ad eum finem convocabunt, ſperantes gratam ſuper propoſitis reſolutionem.

Sub Titulo de Literis Apoſtolicis.

In Archi-Epiſcopatu Mechlinienſi.

Reverendus Dominus Vicarius in locum defunctorum nominatorum, deſignatorum, & delegatorum ad Cauſas Apoſtolicas, in primis ſub Archi-Epiſcopatu Mechlinienſi nominavit Mechliniæ in locum Domini Roberti *Malpas*, Dominum Ludovicum *Pori*, utriusque Juris Doctorem, Conſiliarium Mechlinienſem, & Eccleſiæ Metropolitanæ Canonicum. Lovanii in locum Domini Johannis *Hauteri*, Abbatis Ulierbacenſis, Dominum Johannem *de Bicmeno*, utriusque Juris Doctorem, & Præpoſitum Ubalincienſem. Bruxellæ in locum Domini Laurentii *Sterck*, Dominum, & Magiſtrum Johannem *Hanchinum*, Decanum S. Gudulæ Bruxellis.

Antwerpiæ.

Reverendiſſimus Dominus Epiſcopus Antuerpienſis nominavit Dominum Silveſtrum *Pardo*, Canonicum Eccleſiæ Cathedralis Antuerpienſis, in locum Domini Franciſci *Donkers*.

Gandavi.

Reverendiſſimus Dominus Epiſcopus Gandavenſis in locum Domini Henrici *Endegbe*, nominavit Dominum... *Crouſſe*, Decanum S. Pharaildis, & in locum Domini Andreæ *Sutter*, Dominum Gislenum *Temmerman*, Abbatem S. Petri.

Brugenſis.

Reverendiſſimus Dominus Epiſcopus Brugenſis in locum Domini Petri *Bellegier*, Abbatis Monaſterii de Eechoult, nominavit Dominum & Magiſtrum Remigium *Druntium*, Canonicum Eccleſiæ Cathedralis, & Officialem.

Boſcoducenſis.

Reverendiſſimus Dominus Epiſcopus Boſcoducenſis in locum Domini Petri *Coelen*, nominavit Magiſtrum Cornelium *Cuychium*, utriusque Juris Licentiatum, Officialem Boſcoducenſem.

Die Dominica XVI. Maji, hora quarta a meridie Reverendiſſimis Patribus cum Vicario in Sacello Collegii Sabaudiæ, loco ad infra ſcripta per Dominum Præſidem indicto, congregatis, idem Dominus Præſes multis Dominis Decanis, & Sacræ Theologiæ Profeſſoribus, aliisque de Clero præſentibus legit orationem: *Adſumus Domine*, qua abſoluta, alter Secretariorum de mandato Præſidis interrogavit ibidem præſentes & comparentes, an aliquid, quod verbo vel ſcripto ſuggerendum ducerent ſuper articulis die XIV. Maji illis perlectis haberent. Quibus reſpondentibus, ſe ſe ad manus nihil habere, quod ſuggerant, excepto Domino & Magiſtro Henrico *Fabri*, Presbytero, & Eccleſiæ S. Petri Lovanienſis Vicepaſtore, qui Reverendiſſimo Domino Præſidi exhibuit ſcripto, quod ad articulos prædictos ſuggerendum putavit. Dixerunt aliqui, quod craſtino die ſcripto exhibebunt, quæ ſuggerere petunt.

Die Lunæ XVII. Maji ante meridiem Reverendiſſimi Domini Patres in loco conſueto congregati, ordinarunt, quod in ſingulis Eccleſiis Cathedralibus & Collegiatis fiant Statuta conformia Conciliis, Tridentino & Provincialibus Ceremoniarum & Rituum Chori, eaque in tabula deſcribantur, ac in loco decenti, ad quem habituatis pateat acceſſus, ponantur ſeu ſuſpendantur, quodque pro obſervatione eorundem conſtituatur aliquis Magiſter Ceremoniarum.

Eadem die a meridie ad propoſitionem & requiſitionem Reverendiſſimi Domini Iprenſis concluſum eſt, ſcribi literis ad Officialem Mechlinienſem, quatenus in cauſa Dominorum Roberti *de Langhe*, & Ludovici *Cuinquet*, & Guillelmi *de Croix*, Canonicorum Eccleſiæ Cathedralis Iprenſis, Appellantium a certo decreto ſeu mandato Suæ Paternitatis contra eandem Suam Paternitatem, quatenus literas appellationis cum inhibitione & inde ſecuta revocet, ad minus inhibitionem Epiſcopo Iprenſi contra Decreta Concilii Tridentini factam revocet, ex cauſis coram eo pro parte Reverendiſſimi Iprenſis exhibendis, & in Synodo Patribus oſtenſis & communicatis.

Ad Caput IV. & V.

Sub Titulo de Sponſalibus.

De ſublevandis Matrimonium contrahentibus.

Die Martis XVIII. Maji a meridie in loco conſueto Reverendiſſimi Domini Patres congregati, ad ſublevandum volentes contrahere Matrimonium laboribus & ſumptibus, ſtatuerunt & ordinarunt, quod ſi ſint diverſorum Epiſcopatuum, quod Paſtores ante Matrimonii ſolemnizationem habeant literas teſtimoniales ab Epiſcopis vel Decanis locorum de proclamationibus factis, nulloque impedimento allegato, quodq; tam Decani prædicti, quam Paſtores clare ac diſerte atteſtantur Sponſalia contracta & proclamationes legitime factas, & utrum quiſpiam ſe oppoſuerit, an non; vel an ipſi ſciant, vel veriſimiliter ſuſpicentur, aliquod fuiſſe impedimentum, & de integritate fidei contrahere volentium, & nemo in ſuis reſcriptionibus ſeu atteſtationibus faciat mentionem jurium ſolutorum, nec inepte inſerat mentionem Diſpenſationis ſuper diverſitate Diœceſium aut Decanatuum, vel amplius pro prædictis literis exigat, quod illi per Statuta Synodalia permiſſum ſit. Alioquin contravenientes, & in præmiſſis defectuoſi, graviter puniantur.

De Viſitatore Carmelitarum in Flandria.

Die Mercurii XIX. Maji a meridie in Concilio Provinciali Patribus congregatis, Reverendiſſimi Domini Epiſcopi Iprenſis, Gandavenſis, & Brugenſis requiſierunt Reverendum Dominum Præpoſitum Vicarium Generalem, ut ſcribat literas eorum nomine ad Reverendiſſimum Patrem Generalem Ordinis Carmelitarum, quatenus dignetur committere Viſitationem Conventuum Flandriæ prædicti Ordinis, Domino, & Fratri Petro *Lupi*, Sacræ Theologiæ Profeſſori, Priori Conventus Mechlinienſis, ac Commiſſario Generali per Provinciam Germaniæ, & Diœceſim Mechlinienſem, & ut eorum etiam nomine precetur Illuſtriſſimum & Reverendiſſimum Dominum Cardinalem GRANVILLANUM, eorum Archi-Epiſcopum, ut dignetur apud prædictum Reverendiſſimum Dominum Generalem intendere pro prædicta Commiſſione, quandoquidem Conventus Flandriæ ſubſunt Viſitatoribus Franciæ, qui hactenus, dum longius abſunt, dignum in Viſitatione ſua fructum non fecerunt.

Deinde coram antedictis Patribus comparuerunt Venerabiles & Conſultiſſimi Viri, Domini & Magiſtri, Cornelius *Riveri*, Gandavus Presbyter, & Sacræ Theologiæ, Michael *Herebout*, & Gerardus de *Canertbon*, utriusque Juris reſpective Doctores, Commiſſarii Magnifici Domini Rectoris & Univerſitatis Lovanienſis, uti declarabant, qui requiſitioni Patrum eis juxta ordinationem eorundem Patrum die XIV. Menſis Maji ultimi præteriti in Concilio Provinciali factam reſpondentes, exhibuerunt ſcriptum inferius inſertum: quo per Dominum Præſidem perlecto, &

& Patribus ab eodem interrogatis, an per hujusmodi ſcriptum requiſitioni prædictæ ſatisfactum eſſet, reſponderunt, ſatisfactum eſſe; petentes nihilominus Patres, ut in pædagogiis etiam, quantum fieri poterit, habeatur ratio veſtitus Beneficiatorum juxta Caput IV. Concilii provincialis Mechlinienſis, ſub Titulo: *De vita & honeſtate Clericorum.* Sed quia in eodem ſcripto in ſecunda clauſula amplius quid continetur, quod admonitio Patrum petitur adverſus Judices ſæculares; iidem Patres matura deliberatione præhabita, quandoquidem in iisdem difficultatibus & moleſtiis verſantur, declararunt, quod pro viribus nitentur, & extremam operam adhibebunt, quo illi malo occurratur; requirentes antedictum Dominum Rectorem, & Univerſitatem, ut conjunctis animis & ſtudiis ad hoc laborare dignentur.

Tenor Scripti ſequitur:

Reverendissimi Domini!

Rector & Univerſitas Lovanienſis. Reverendiſſimarum Gratiarum petitionem de Literis teſtimonialibus non dandis, niſi iis, qui in veſtitu Eccleſiaſtico incedunt, exiſtimat juri, Sacroſancto Concilio Tridentino, & rationi maxime conſentaneum, atque proinde juxta eandem edictum publicum proximo die ſolemni decrevit promulgare. Sed cum in Pædogogiis, aliisque locis diverſarum ætatum, conditionum, & facultatum ſint pueri ac ſtudioſi, in quibus uniformis Eccleſiaſticus habitus conſtitui vix poteſt, non abs re futurum arbitratur, ſi communicato conſilio, aliqua moderatio in his fiat; ut tanto ſincerius, & cum minori periculo prædictæ literæ teſtimoniales concedi queant. Idque ea ſpe, quod Reverendiſſimi Domini aliis Beneficiatis non reſidentibus ſimilem legem imponent. Præterea vero cum hoc miſerabili Sæculo Jurisdictio Eccleſiaſtica a Judicibus ſæcularibus contra Decreta prædicti Sacri Concilii, contra Sacram Scripturam, & contra Sacros Canones plurimum comprimatur & affligatur, quotidianis & pene infinitis caſſationibus impediatur, crebris & gravibus mandatis retardetur: & id quidem non tantum ad inſtantiam laicorum hominum, qui Clericis oppido infeſti ſunt; verum etiam ad poſtulationem & ſuggeſtionem Eccleſiaſticarum perſonarum, quæ omiſſo proprio ſuo judicio, ſæculare Tribunal præferunt; & cum exemplo grave ſit, quod iidem Judices ſæculares reſponſiones Judicum Eccleſiaſticorum de Apoſtolicis Refutatoriis inutiles faciendo, non prævia cauſæ cognitione, an appellatio frivola ſit, nec ne, cujus tamen cognitio ad ipſos Judices Eccleſiaſticos pertinet indiſtincte, frivole appellantibus literas concedunt, iisdemque literis terminum quatuor Menſium ad proſequendum appellationem concedi præcipiunt, aut magnis reſcribendi moleſtiis afficiunt. Ideo prædictus Rector, & Univerſitas easdem Reverendiſſimas Veſtras Gratias orat, quatenus ſuper iſtiusmodi abuſibus maturo conſilio deliberare dignentur, & non tantum prædictos Judices ſæculares quacunque dignitate præditos ex officio ſuo Paſtorali graviter de his admonere; verum etiam Eccleſiaſticis perſonis ſub legitimis pœnis interdicere, ne contra Eccleſiaſticam libertatem aliquid vel hoc, vel alio modo ſimili attentent.

Concluſio Concilii.

Die Jovis XX. Maji, quæ fuit dies Aſcenſionis Domini, in Eccleſia Collegiata Divi Petri, præhabita celebri Proceſſione, cui interfuerunt Reverendiſſimi Patres Concilii, cum Clero Eccleſiæ, celebravit ſolennem Miſſam de Aſcenſione Domini, præſentibus iisdem Patribus, Reverendiſſimus Dominus WILLELMUS Epiſcopus Ruremundenſis; qua abſoluta Reverendiſſimus Dominus Præſes alta voce inchoavit Antiphonam: *Exaudi nos, Domine, quoniam benigna eſt,* &c. prout in Pontificali; quam Cantores proſequentes una cum Pſalmo: *Salvum me fac Deus, quoniam intraverunt aquæ,* uſque ad ejus finem, ſimiliter alta voce cecinerunt. Deinde idem Dominus Præſes cantavit tres Orationes incipientes: *Ad te Domine. Omnipotens ſempiterne Deus,* & *Deus qui populis.* & poſt earum finem, de ejusdem mandato interrogavit Secretarius ſingulos Reverendiſſimos Dominos Patres, an placeret publicari Statuta ſeu Decreta Concilii, quibus ſingulis reſpondentibus: Placere; dictus Secretarius hujusmodi Statuta & Decreta alta & intelligibili voce Canonicis & Capellanis ejusdem Eccleſiæ, & plurimis de Clero & populo aſtantibus, diſtincte legit & publicavit, & poſt publicationem hujusmodi, idem Reve-

Reverendiſſimus D. Præſes de conſenſu Dominorum Patrum Synodum Provincialem ſolvendam duxit, prout ſolvit ſub ſimili verborum forma: *Ad honorem Omnipotentis Dei Patris, & Filii, & Spiritus Sancti præſentem Synodum, de aſſenſu & conſenſu noſtrorum Confratrum concludimus, ipſiusque Decreta & Statuta tam nova, quam vetera, ſecundum moderationem tamen nunc lectam, diſtricte obſervari præcipimus.* Et inchoavit alta voce Hymnum: *Te Deum laudamus*, quem uſque ad finem Cantores cum organis perduxerunt. Quo abſoluto Reverendiſſimus Dominus Præſes legit Orationem ſequentem: *Exaudi quæſumus.* Eaque abſoluta Reverendiſſimus Dominus Epiſcopus Ruremundenſis dedit Benedictionem Pontificalem, poſtea publicatis Indulgentiis conſuetis, Diaconus cantavit: *Recedamus cum pace*, Choro reſpondente: *In Nomine Chriſti.*

Eadem die poſt publicationem novorum Decretorum Concilii Provincialis, ac finita & ſoluta Synodo, Decani, ac ſeu Deputati Collegiatarum Eccleſiarum S. Petri Oirſchotienſis, S. Odæ Rodenſis, & S. Petri Boxtulenſis, exhibuerunt Reverendiſſimo Domino Iprenſi ſchedulam procurationis, ſeu appellationis, ſeu declarationis, & proteſtationis, cujus tenor ſequitur, & eſt talis:

" Decani ac ſeu Deputati Eccleſiarum S. Petri Oirſchotienſis, S. Odæ Rodenſis, & S. Petri Boxtulenſis, audita concluſione & publicatione Decretorum hujus Concilii Provincialis, declarant, quod nulla ratione intendunt conſentire in ejuſdem Concilii Decreta, quatenus vel ſuis Privilegiis, vel Decretis Sacri Concilii Tridentini aliquo modo contrariantur, repugnant, vel ab illis recedunt, aut denique illa excedunt. Sed ab illis & eorum ſingulis per præſentes provocant & appellant ad Sanctam Sedem Apoſtolicam, ac ſeu proteſtando de nullitate, & invaliditate eorundem ſuis loco & tempore congruis proſequendo, declarando & proteſtando, quod per quemcumque actum in poſterum forſan urgente aut compellente aliquo Patrum hujus Concilii, ſeu eorundem Officialibus agendum, aut faciendum, non intendant ab hujusmodi appellatione, provocatione, declaratione, ac proteſtatione recedere.

Qua ſchedula poſtridie per Reverendiſſimos Dominos viſa ac diligenter examinata, concluſerunt, quod attenta nullitate ejuſdem appellationis & provocationis, quæ nullam continet cauſam, ſeu cauſas appellationis, ſeu provocationis, neque aliqua gravamina, aut Capita vel Decreta, quibus ſe gravatos prætendunt, exponuntur, neque de apoſtolis ſibi reſpondere petunt, aliisque de cauſis Reverendiſſimas Paternitates Suas moventibus, ab executione & obſervatione Decretorum tam novorum, quam antiquorum non eſſe ſuperſedendum.

Et quoniam hujusmodi factum exemplo valde pernicioſum eſt, tendens in contemptum, & vilipendium, immo in totalem enervationem Synodi Provincialis, & authoritatum, juriſdictionum Epiſcoporum Comprovincialium, requirendum & rogandum per Dominum Vicarium Generalem Illuſtriſſimum & Reverendiſſimum Dominum Cardinalem Granvellanum, Archi-Epiſcopum Mechliniensem, ut dignetur apud Suam Sanctitatem præmiſſa exponere, & tueri Suæ Illuſtriſſimæ Paternitatis, & Concilii Provincialis authoritatem & juriſdictionem: alioqui enim nullus ſperandus eſt fructus Conciliorum Provincialium, & multa ſcandala, lites & contentiones exinde orientur.

Poſtremo die XXI. Maji Reverendiſſimi Domini conceſſerunt præſentibus copiam novorum Statutorum Synodi Provincialis Mechlinienſis, publicatorum in Eccleſia Collegiata S. Petri, petentium ſumptibus & expenſis.

PETRUS WILLELMUS, Presbyter, Notarius, & Synodi Provincialis Mechlinienſis Secretarius.

Ex Martene & Durandi Theſaur. novo Anecdotorum Tom. IV. a pag. 447.

SYNO-

SYNODUS DIOECESANA
TORNACENSIS,
Eodem anno Chriſti MDLXXIV.
SUB GUILBERTO D'ONGNYES, EPISCOPO TORNACENSI CELEBRATA.

LITERÆ INDICTIONIS SYNODI DIOECESIS TORNACENSIS.

GUILBERTUS D'ONGNYES,(*) DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA EPISCOPUS TORNACENSIS, UNIVERSO CLERO CIVITATIS, ET DIŒCESIS TORNAC. SALUTEM IN DOMINO PERPETUAM.

ETſi noſtræ adminiſtrationis initio, ad quam Nos Divina bonitas, licet immerentes evexit, in maximis & Reipublicæ, & Religionis Chriſtianæ periculis, poſt Oecumenicam & provincialem, noſtram quoque Diœceſanam Synodum prima occaſione ad omnem morum, & diſciplinæ correctionem, ac Catholicæ Fidei illuſtrationem, remediorumque omnium complementum ſubjungere pro maxima cura habuimus, quam & in Dei Nomine feliciter non perfecimus tantum, verum etiam publicavimus, & ratam firmamque haberi voluimus: non una tamen de cauſa ex eo tempore, ut hoc tam ſalutare inſtitutum pro communi uſu repeteretur, deſideratum a Nobis fuit. Verum enim vero tum plurimæ hactenus rationes impedimentum noſtris votis attulerunt, tum maxime perturbatiſſimus hujus Belgicæ provinciæ ſtatus. Siquidem uno fere tempore & civilibus bellis, & peſte graviſſima, & rerum annonæque ſumma caritate adeo perculſi, & tantum non oppreſſi fuimus (prout & nunc varie cum privatim, tum publice Dei populum magno dolore noſtro attritum videmus,) ut ad publicos, & ſolemnes hujus generis conventus non ratio tantum, verum etiam locus ipſe Nobis quo-

(*) Poſt Caroli de Croy Epiſcopi Tornacenſis, anno 1564. 11. Decembris defuncti, obitum, ejus in locum ſuffectus eſt anno 1565. Guilbertus d'Ongnies, ejusdemque anni die 21. Octobris in Eccleſia Monaſterii S. Amandi conſecratus. Magna vir prudentia, moribusque integerrimis, Archi-Diaconus antea & Inſulis ad S. Petrum Præpoſitus, Vicarii inſuper Generalis officio ſub Prædeceſſore præclare perfunctus.

Graviſſimis ſub hoc Epiſcopo motibus, uti aliæ per Belgium, ita Tornacenſis etiam Eccleſia perturbata fuit, ob invaleſcentem ubique hæreſin & atrocia quævis in Catholicos machinantem. Altero poſt aditam ab ipſo Cathedræ poſſeſſionem anno Sectarii arreptis armis Tornaci non minus, ac alibi in dicata DEO Templa involarunt, deſtructiſque Altaribus, dejectis ac violatis Sanctorum imaginibus, rapinis etiam & incendiis in Sacra omnia debacchati ſunt: nec ipſis Servorum Dei, Sacerdotumque corporibus ac vitæ pepercerunt. Anno 1567. Parochum S. Leodegarii, dum Litanias in ſua Eccleſia recitaret, ſpoliatum, expilatumque, ligatis pedibus abduxerunt, qui nunquam deinceps comparuit. Paſtor in Hertain ſuis a Parochianis, Parochus in Eſplechin ab hæreticis vicinæ ſylvæ 1568. occiſus eſt. Parem crudelitatem experti ſunt alii tum Sacerdotes, tum Laici. Anno dein 1572. is in Catholicos ſæviendi furor tantam exarſit in rabiem, ut Molanus, Scriptor coævus, in *Chronica recapitulatione Sanctorum Belgii Cap.* 30. ſcribere non dubitarit, arbitrari ſe, *unico illo anno plures Belgas occubuiſſe Martyrio*, *quam omnibus reliquis annis, qui ab orbe condito anteceſſerint.*

Tam

quodammodo defuerit. At quia neque decorum, neque tutum dignitati noſtræ arbitramur, ut diutius ulla Reipublicæ clades & tempeſtas requiſitum vigilantiæ noſtræ officium remoretur, ne ſcilicet malis ipſis ſuccumbere potius, quam ad eorum depulſionem omne animi conſilium, & virtutem intendere comperiamur: tum etiam experimento edocti, quantum utilitatis & momenti in Sanctiſſimarum Synodorum judicio, & auctoritate, ſecundum efficaciſſimam Salvatoris repromiſſionem (cujus oculi ſuper juſtos, & miſericordia omnibus invocantibus eum) ad conſervationem integritatis Eccleſiaſticæ ſit repoſitum: & ad extremum reverentes Sacroſanctum Tridentini Concilii Canonem, quod (*) id velut pro antidoto contra omnem diſſolutionem præceptum eſſe ſcimus: ex his, & aliis plerisque cauſis de conſilio Venerabilium Virorum Confratrum noſtrorum Decani, & Capituli Eccleſiæ noſtræ Tornacenſis, Diœceſanam Synodum in dicta Civitate, & Eccleſia noſtra ad Omnipotentis Dei gloriam & honorem, nec non ſalutis animarum incrementum, decernere, & edicere in animum firimiter induximus: non dubiam certo certius ſpem a miſericordia Divina concipientes, futurum, ſi tantum pro ſe quisque legitimo zelo, & germana in Eccleſiaſticam fidelium communionem charitate inflammatus (uti veros paſtores, & Sacerdotes Templi viventis Dei decet) proceſſerit, ut illud væ, toties prophetarum oraculis Ordini noſtro impendens, effugiamus, & grex Chriſti ipſiſſimo exemplaris doctrinæ pabulo ſe enutriri, & curari demum manifeſta veritate intelligat; ſicque quod infirmum fuit, conſolidetur: quod ægrotum, ſanetur: quod confractum, redintegretur: quod abjectum, ad ſolicitudinem revocetur: quod perierat, amanter ſtudioſeque perquiratur: & in ſumma paſtores non amplius ſemetipſos, ſed impenſius gregem Domini ſine auſteritate, & dominatu paſcant. Quæ ita quidem accipi deſideramus, non quaſi plurimorum felicem in ſalutis animarum procuratione progreſſum, & egregiam voluntatem ignoremus, aut inſignem illam animi propenſionem, & facilitatem in iis ſuſcipiendis, quæ a Sacroſanctis Oecumenica, Provinciali, & Diœceſana Synodis ſalubriter ante inſtituta, mandataque fuerunt, non laudare unquam velimus (exoſculamur enim) ſed ut ſiqui uſpiam (quod abſit) frigiditate ſua, & puſillanimitate marceſcunt, tanquam hinc renovato ſpiritu, reſumptisque viribus, ad ſacrum laborem reviviſcant; aut ſi quæ bene, & utiliter inchoata partim injuria temporum, partim propria difficultate, & exequendi tarditate ultimam manum non acceperunt, jam certe curentur, & perficiantur; atque adeo omnia, & ſingula quæque ad primitivam ſuam formam, & dignitatem reſtituantur, quo per eum modum nihil in noſtro Ordine, & officio deſit, quo minus verum, & legitimum Sacerdotii, & Sacri Miniſterii munus exercere, & Deo Omnipotenti ſinceris mentibus acceptas, & placabiles hoſtias, & oblationes pro populi peccatis, ad avertendam Divinam iram, a tergo nobis magis magisque ingruentem, offerre valeamus. Tum denique, ne hoc etiam tempore, quo inter omnimodas Reipublicæ clades inimici veritatis diſſeminandis ſuis erroribus & pravitatibus opportunam occaſionem conſecuti ſibi

(*) *forte legendum*: quo.

Tam atroces inter tumultus ac diſcrimina, infracta ſemper perſtitit Guilberti Epiſcopi virtus & conſtantia: qui indefeſſis pro grege ſuo excubans curis, agitatam tot turbinibus Diœceſin modis, queis poterat, juvare omnibus ad extremum uſque halitum ſtuduit Anno 1574. licet pacatis nondum rebus, Synodum Diœceſanam, diu jam antea, ſed ob temporum iniquitatem, fruſtra meditatam, celebravit, nec integro poſt illam trimeſtri ſupervixit, peſtilenti lue ſublatus Cortraci die 25. Auguſti, non ſine magno luctu ſubditorum, quos toto, quo ipſis præfuit, tempore tum vitæ probatiſſimæ exemplis, tum ardentibus etiam ſancto zelo hortationibus ad Fidem orthodoxam retinendam, ſtudiumque veræ pietatis capeſſendum accenderat. Corpus ejus Tornacum deinde translatum, & in Choro Eccleſiæ Cathedralis tumulatum fuit.

Vide Joann. Bapt. de Caſtillion. in Sacra Belgii Chronolog. P. II. . *Le Groux in Synopſi vitæ Epiſcoporum Tornacenſium*, quam *Statutis Synodalibus Tornacenſibus* præmiſit.

ſibi videntur, ulla ex parte circumſpectio, vigilantiaque, & ſolicitum noſtrum ſtudium requiri atque deſiderari poſſit: ſcientes, quia, etſi omnia fecerimus, adhuc ſervos inutiles dicere nos, & exiſtimare debebimus. Quapropter quod tam publice, quam privatim fauſtum ſit, & felix, ſecundum præfatum animi noſtri propoſitum, & inductionem, Diœceſanam Synodum, Confratrum noſtrorum Decani, & Capituli Eccleſiæ noſtræ Tornacenſis adhibito conſilio, in dicta Eccleſia noſtra ad Feriam tertiam poſt Dominicam *Miſericordia Domini*, quæ erit vigeſima ſeptima Menſis Aprilis, incipiendam, proſequendam, & Dei auxilio abſolvendam indicimus, denuntiamus, convocamus, & publicamus. Quocirca Reverendos in Chriſto Patres, Abbates, Præpoſitos, Decanos, Priores, ac alios quoſcunque, qui de jure, vel conſuetudine Synodo noſtræ Diœceſanæ intereſſe debent, auctoritate noſtra ordinaria ſerio requirimus, hortamur, & admonemus, eiſque nihilominus, & eorum cuilibet in virtute ſanctæ obedientiæ, dictique Sacri Concilii Oecumenici, ſub pœnis, & comminationibus diſtricte præcipiendo mandamus, ut ad dictam noſtram Synodum Diœceſanam ibi celebrandam infra Feriam ſecundam dictæ Dominicæ conveniant, & perſonaliter compareant, niſi forte juſto detineantur impedimento, quod per Procuratores ſuos legitimos, qui huic Synodo intereſſe debent, probare tenebuntur: viſuri, & audituri per Nos tractari, ſtatui, & ordinari de & ſuper his, quæ ad Eccleſiarum augmentum, & perſonarum Nobis ſubditarum ſalutem, morum quoque reformationem, & Jurisdictionis Eccleſiaſticæ conſervationem tractanda, ſtatuenda, & ordinanda videbuntur. Datum in Civitate Tornacenſi Anno Domini M.D.LXXIII. Menſis Martii die decima ſeptima.

INDEX TITULORUM.

I. De Sacramentis in genere.
II. De Sacramento Baptiſmi.
III. De Sacramento Confirmationis.
IV. De Sacramento Confeſſionis.
V. De Sacramento Euchariſtiæ.
VI. De Sacramento Matrimonii.
VII. De Sacramento Ordinis.
VIII. De Sacramento Extremæ Unctionis.
IX. De Cultu, Cæremoniis, & Officio Divino.
X. De Obſervatione Feſtorum.
XI. De Jejuniis.
XII. De Vita & Honeſtate Clericorum.
XIII. De Monaſteriis.
XIV. De Immunitatibus & libertatibus Eccleſiarum, ſeu Eccleſiaſticarum Perſonarum.
XV. De Sententia Excommunicationis.
XVI. De Teſtamentis & ultimis voluntatibus.
XVII. De Cuſtodibus Eccleſiarum Parochialium, & eorum officio.
XVIII. De Parochis, & eorum officio.
XIX. De Decanis Chriſtianitatis, & eorum officio.
XX. De Synodo Diœceſana, & eam concernentibus.

DECRETA ET STATUTA
SYNODI TORNACENSIS.

I. De Sacramentis in genere.
CAPUT I.

CUm immortali (*a*) Deo peccatis hominum mederi, & gratiæ ſuæ ſalutaris medicinam mortalibus adhibere per Eccleſiæ Sacramenta viſum fuerit; ratio poſtulat, ut cum omni reverentia fidelibus exhibeantur. Quare Parochis noſtris injungimus, ut in veſte decenti omnibus devote requirentibus Sacroſancta adminiſtrent Sacramenta, non tamen in locis profanis, niſi forte neceſſitas urgeat, vel per Nos ex cauſa diſpenſetur.

(*a*) Trid. Seſſ. VII.

II.

II.

Cæterum ut in adminiſtratione Sacramentorum confuſio, ſchiſmataque vitentur; circa cæremonias, ritus & orationes uniformitas hactenus recepta, & ſecundum formam in Manuali Paſtorum per Nos deſcribendam ab omnibus Parochis inviolabiliter obſervetur.

III.

In Sacramento autem cum aliud videatur, & aliud agatur, Paſtorum partes erunt, præſertim dum adminiſtrabunt, ut in quem finem a Chriſto ſint inſtituta, & quæ ſit eorum virtus & efficacia, populum ſibi commiſſum pie & diligenter inſtruant.

IV.

Et cum Chriſti doctrina ſit: (*b*) *Gratis accepiſtis, gratis date*; pro Sacramentorum adminiſtratione nihil exigant Paſtores, nec pro celebrandis Exequiis, aut aliis functionibus ullam cum populo conventionem faciant: iis tamen peractis, ad ſervandam in hujusmodi receptam conſuetudinem juxta Concilium Lateranenſe jure compelli poterit.

V.

Excommunicatis, ſuſpenſis, publicisve concubinariis, aut notorie de ſcandaloſo crimine diffamatis, omnis active & paſſive Sacramentorum uſus & adminiſtratio interdicta ſit: contra quos, ſi præfatæ adminiſtrationi ſe ipſos ingeſſerint, ſecundum juris formam & regulam rigoroſe procedatur.

VI.

Quod ſi, pendente Sacramentorum adminiſtratione, a quoquam riſus leves, ludicrive geſtus committantur, aut verba inhoneſta proferantur, aliudve fiat in contemptum & irreverentiam Sacramenti; talia committentes per Eccleſiæ Miniſtros, aut alios præſentes, Curiæ noſtræ denuntientur, ob illatam Deo injuriam ſevere puniendi.

II. *De Sacramento Baptiſmi.*

CAPUT I.

Quandoquidem (*c*) exorciſmos, exſufflationes, unctiones, cæteroſque ritus, ceremoniaſve, non ſine gravi cauſa ab initio Religionis Chriſtianæ per univerſam Eccleſiam, in Baptiſmo ordinatas, & in hanc uſque diem ſervatas eſſe certiſſime conſtet, Parochis noſtris hanc curam ſerio committimus, ut ſi quos, his omiſſis (debita verborum ſervata forma) etiam ab hæretico vel infideli baptizatos eſſe compererint, Baptiſmum quidem approbent, ſed exorciſmos, unctiones, alioſve ritus omiſſos, cum ſolitis precationibus caute & pie ſuppleri curent: Et, ſi forte in tali Baptiſmo formam non eſſe ſervatam, deprehendant, vel etiam dubitent; ipſum Baptiſma ſecundum Eccleſiæ ritum hactenus obſervatum conferant.

II.

Quibus etiam mandamus noſtra authoritate Senatum moneant, ut ſolis Catholicis mulieribus, artis obſtetricandi peritis, debitoque juramento adſtrictis (quod in Deputatorum noſtrorum manibus quotannis renovare tenebuntur) ejus artis exercitium concedat: ut in iis, quæ ab eorum officio dependent, legitima fides haberi poſſit, & ſic demum admiſſas, & inſtitutas, qualiter, quaque ratione, premente neceſſitate circa hoc Sacramentum verſari debeant, diligenter edoceant.

III.

Et cum Paſtores prædictum Baptiſmatis Sacramentum adminiſtrant, non antiquo Chriſmate, ſed novo, ſub pœna depoſitionis utantur, niſi forte neceſſitas id poſtulet.

IV.

Dehinc quo incommoda, quæ ex ſuſcipientium multitudine provenire ſolent, vitentur, duo tantùm, vir ſcilicet unus, & mulier una (Catholici tamen) ad ſuſcipiendum de Sacro Fonte parvulum admittantur, nomenque parvulo, quod veteris ſit teſtamenti, omnino non indatur: hoc enim etſi per ſe improbandum non exiſtat, quia tamen hæreticorum peculiare nunc ſignaculum eſt, a talibus nominum impoſitionibus abſtinendum edicimus.

V.

(*b*) Matth. 10.

(*c*) Vid. Trid. Seſſ. VII.

V.

Minores tamen quatuordecim annis, quique probe catechiſati non fuerint, recipiendi non ſunt; ut & ore & mente ad interrogata reſpondere,& parvulos, ubi adoleverint, in fide orthodoxa accuratius inſtruere valeant.

VI.

Suſcipientium nomina & cognomina, baptizati & parentum ejus, Baptiſmique diem, ad perpetuam rei memoriam in regiſtro ad id confecto, ſingulis viſitationibus Decanis exhibendo, per Parochos diligenter conſcribantur: per id enim & ætas pueri & Baptiſmus, & inter quos ſpiritualis cognatio contracta ſit, certius & facilius dignoſcetur.

VII.

Cognatio autem ſpiritualis, quæ Matrimonium impediat, contractumque dirimat, inter ſuſcipientes, baptizatumque, & illius patrem & matrem, nec non inter baptizantem & baptizatum, ejusque patrem & matrem contrahitur, & non ulterius.

III. De Sacramento Confirmationis.

CAPUT I.

CUm mortales (*d*) omnes hoc Sacramento poſt Baptiſmum majoris gratiæ ſpiritualis robore ad pugnam confirmentur, neminem tam ſalutari augmento deſtitui cupientes, Parochis noſtris præcipimus, quavis Dominica, celebrationem ordinum immediate præcedente, populum ſibi commiſſum admoneant, ut pueros nondum confirmatos ad Confirmationis Sacramentum reverenter ſuſcipiendum Sabbato ſequente ſtudioſe præparent: quos, ſi ſeptimum annum compleverint, confeſſique fuerint (& non alias) Deo favente, in loco ad id deſtinato confirmabimus.

II.

Et cum in Confirmationis Sacramento Præſentatores adhiberi ſoleant, qui confirmatum Epiſcopo ſiſtant; unicus in Sacris Ordinibus conſtitutus, vel certe ex proximis (ſi fieri poſſit) ſuffecerit: ſic enim incommoda, quæ ex ſuſcipientium multitudine, & ſuborta ſpirituali cognatione plerumque oriri ſolent, commode vitari poterunt.

III.

Quam quidem cognationem inter confirmantem & confirmatum duntaxat, illiusque patrem & matrem, & præſentantem contrahi, Sacri Canones definiunt.

IV. De Sacramento Confeſſionis.

CAPUT I.

QUia ſanandis hominum peccatis duplicem Eccleſiæ ſuæ Miniſtris poteſtatem Chriſtus conſignavit, ſolvendi ſcilicet, atque ligandi; veram (*e*) commiſſi muneris partem Miniſter exercere debeat, nonniſi præmiſſa peccatorum enumeratione, diſcerni poſſe manifeſtum eſt.

II.

Omnis igitur utriusque ſexus fidelis, cum ad annos diſcretionis pervenerit, proprio Paſtori ſemel in anno, ſcilicet ipſis Paſchalibus, peccatorum confeſſionem facere tenebitur.

III.

Et ob id nullus Sacerdos Regularis, vel ſæcularis, etiam privilegii Apoſtolici prætextu, tempore Quadrageſimæ pœnitentium confeſſiones audire præſumat, niſi de impetrata a Paſtore licentia ſufficienter eidem conſtiterit.

IV.

Imo cum extra Paſchalia jurisdictionalis abſolvendi poteſtas cuilibet permiſſa non ſit; nullus Sacerdos non ſubditi confeſſionem quovis tempore audiat, niſi Paſtor ipſe conſentiat, vel eidem a Sede Apoſtolica (quæ Nobis innotuerit) ſpecialis poteſtas conceſſa ſit.

V.

Sacerdotibus etiam indifferenter, quicunque velint confiteri, liberum non ſit, ſed illis tantum, qui per Nos, vel noſtros Deputatos, ad audiendas pœnitentium confeſſiones fuerint ad-

(*d*) Trid. ibid.

(*e*) *Legendum puto:* utram.

miſſi: demptis tamen Paſtoribus, quos Sacramenta adminiſtrare ſæpius compellit neceſſitas; quibus cum non facile Confeſſoris per Nos approbati copiam habere poſſint, alium quemvis idoneum, qui eos abſolvat, ſibi deligere permittimus.

VI.

Eccleſiæ igitur noſtræ, & cæterarum Capitula hortamur, ut probatæ vitæ Sacerdotes andiendis ſuorum Confeſſionibus præficiant; alioquin hujusmodi negligentiam ſupplere cogemur.

VII.

Confeſſores omnes Regiſtrum confitentium habeant, illudque quotannis renovent, atque defectuoſos ſingulis annis ante octavam Pentecoſtes ad Nos deferant puniendos.

VIII.

Caveant tamen, ne mulierum, cum quibus prævalente tentatione carnaliter vixerint, vel quas ad peccatum forte induxerint, confeſſiones audiant, ſed ad honeſtos Confeſſores tranſmittant: & qui contravenire præſumpſerint; pœnis contra ſpiritualem inceſtum committentes decretis, vel his gravioribus plectantur.

IX.

Quod ſi peccatum, (*f*) in pœnitentiali Judicio detectum, verbo, vel ſigno, vel alias revelare, vel prodere præſumpſerint; non ſolum ſuſpenſionis, vel depoſitionis pœna, ſed aliaarbitraria imminet ei, qui Ordini ſuo hanc notam inurere tentaverit.

X.

Cæterum, ne quis ſolita caſuum reſervatione a ſalutari confeſſionis remedio retrahatur, vel quia Sacerdotem, qui eum abſolvat, in promptu non habet, vel ob ſumptus ad Nos, vel Delegatos noſtros proficiſci differat, huic rei, præſertim hoc tempore pericuroſo, conſulere volentes, poteſtatem abſolvendi a caſibus Nobis reſervatis omnibus Parochis uſque ad revocationem noſtram committimus, exceptis tamen hæreticis, qui a Nobis abſolvendi veniunt: homicidis, quos ad Pœnitentiarium: excommunicatis, ſuſpenſis, ac noſtra authoritate interdictis, vel quibus ſolemnis pœnitentia foret imponenda, quos ad Officialem noſtrum remittimus.

V. De Sacramento Eucharistiæ.

CAPUT I.

Cum (*g*) hoc Sacramento Chriſtus totus contineatur, & proinde nil eo ſublimius habeat Eccleſia, ſitque unicum piarum mentium ſolatium; omnes Chriſti fideles cujuscunque ſexus, ſtatus, & qualitatis exiſtant, admonemus, ut ad hæc tam Sancta Myſteria contremiſcentes, ſive in Eccleſia dum elevatur, ſive plateatim, dum ad infirmos, vel proceſſionaliter defertur, corpore proſtrato ſeſe reverenter inclinantes, eundem adorent.

II.

Hæc Sacroſancta Hoſtia in omnibus Eccleſiis loco ſingulari, ad id deſtinato, accenſo lumine perpetuo (ſi fieri poteſt) honorifice collocata reponatur, & fideliter per Eccleſiarum Parochos conſervetur.

III.

Simili quoque loco Sacræ Hoſtiæ, quæ pro infirmorum viatico præparatæ ſunt, fideli cuſtodia conſerventur, & per Parochos menſibus ſingulis renoventur.

IV.

Verum cum ad infirmos deferuntur, lumina præferri, & campanula fidelibus ſignum dari, nec pauciores duabus deferri, ne forte populus in redeuntis Miniſtri manibus inane vasculum adoret, hac noſtra Conſtitutione jubemus.

V.

Et quamvis anteactis temporibus, qui Paſchalibus, Pentecoſtalibus, & Natalitiis Feſtis non communicaſſent, inter fideles (*) connumerarentur; Eccleſiaſtica tamen diſciplina, hodie indulgentior, Paſchalibus ſaltem communicare præcipit: quod & Nos a ſubditis, qui ad diſcretionis annos pervenerint,

(*f*) Ex Lateran. (*g*) Vid. Trident. Seſſ. XIII.
(*) *Legendum forte:* non numerarentur.

rint, in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte mandamus obſervandum.

VI. De Sacramento Matrimonii.

CAPUT I.

OB varia (*b*) peccata, fraudes, & animarum pericula evitanda, quæ contra Matrimonii Sacramentum ex clandeſtinis conjugiis committi poſſunt; non aliter, quam præſente Parocho, aut Ordinarii licentia, in duorum, vel trium præſentia, juxta Concilii Tridentini Sanctiones Matrimonium contrahatur.

II.

Sed & Sponſalia de futuro, quas affidationes vocant, non aliter fiant, quam in loco ſacro & in manibus Parochi, vel alterius Sacerdotis, ex noſtra, vel Parochi licentia, duobus præſentibus. Et ſi quis contraveniat, & clandeſtine in privatis domibus, vel tabernis contrahat, tam contrahentes, quam Sacerdos, cæterique præſentes & conſentientes, noſtri Officialis arbitrio graviter plectantur.

III.

Quod ſi contrahentes diverſarum Parochiarum, ejusdem tamen Decanatus exiſtant, alterutrius Parochus eos affidare poterit, modo alterius Parocho ſuper bannis, utrobique proclamandis, reſcribat. Si vero diverſorum Decanatuum fuerint, nonniſi receptis prius ſui Decani literis, ad affidationem procedat. Et ſi alienæ Diœceſis perſona cum alia noſtræ Diœceſis contrahere velit, absque noſtra, aut Sigilliferi noſtri licentia, easdem affidare Parochus non attentet.

IV.

Perſonas alienæ Diœceſis eas reputamus, quæ neque originem ex noſtra Diœceſi duxerunt, neque domicilium eo tranſtulerunt, licet forte cauſa literarum, linguæ addiſcendæ, vel opificii, aut alia quavis occaſione, non intentione perpetua habitandi, moram in eadem traxerint.

V.

Peregrini, ignoti, & ſimiles, niſi per literas ſui Curati, vel aliis legitimis teſtimoniis, ſe nullis Matrimonii vinculis aſtringi doceant, rejiciantur.

VI.

Parochus autem, ſub arbitraria pœna, neminem Matrimonio conjungere auſit, quam tribus proclamationibus, tribus diebus feſtivis, à noſtra Synodo per Diœceſim noſtram obſervari præceptis, die ſemper intermedio, infra Miſſarum ſolemnia, factis & edictis, atque die poſt tertiam publicationem interpoſita; niſi cauſa cognita, aliter fuerit diſpenſatum.

VII.

Favore tamen prolis ſuperſtitis, nulla proclamatione facta, in duorum teſtium præſentia concubinam cum viro, non ſine periculo mortis ægrotante, Parochus Matrimonio conjungere poterit: ea tamen cautela, ut ſi poſtea convaluerit, proclamationes rite fiant.

VIII.

Et quod attinet ad bannorum proclamationes, eas fieri volumus tam in Parochia, ubi perſonæ annos nubiles, vel viduitatis transegerint, quam in loco, ubi contraxerunt, ut fraudibus omnibus & impoſturis obvietur.

IX.

Nomina Matrimonio junctorum, nec non teſtium præſentium, dies & locus contracti Matrimonii in regiſtro ad id ſpecialiter ordinato, per Parochos deſcribantur.

X.

Interim, (*i*) ut Matrimonii vim indiſſolubilem quivis intelligat, rite ſemel conjuncti, propria authoritate ſeparari non poſſunt. Quare ſi ſubditorum noſtrorum quispiam, absque Eccleſiæ judicio, ſeorſum habitare attentet, excommunicationis pœnam incurrat.

XI.

Pari modo, non ſolum is, qui in gradu prohibito contrahere volentes con-

(*b*) Vid. Trid. Seſſ. XXIV. Camerac. I. Prov. de Matrim. Tit. XV. h. Tom. ſupra pag. 113.
(*i*) Ex Synodi Tornac. anni 1481. Vid. Tom. V. Conc. Germ. pag. 527.

conjunget, ſed & Curatus, qui horum rite conjunctorum ſeparationem ad Nos confeſtim non deferet: imo, qui fidei datæ privatas remiſſiones ſuper Matrimonio contrahendo aliqualiter recipiet, ſed & qui non obſtante qualicunque oppoſitione, etiam ſi leviſſima conjectura contra Matrimonium fuerit, antequam hujusmodi oppoſitio, vel conjectura in Curia noſtra diluta extiterit, ulterius procedet, eidem excommunicationis pœnæ ſubjaceat.

XII.

Nullus præterea ſubditorum Matrimonium contrahere, vel Matrimoniorum ſolemnizationes facere, nuptiarum convivia celebrare, tripudia admittere, nec Sacerdos ullus Matrimonio aliquos conjungere, futurorum Matrimoniorum dicta publicare, vel prædictis ſolemnizationibus conſentire tempore prohibito, a prima ſcilicet Adventus in Epiphaniam, & a die Cinerum in octavas Paſchæ incluſive, ſub pœna Canonica præſumat.

XIII.

Et ſi quis ſuper Matrimonio contrahendo, vel contracto, vel ſuper delicto, vel alias diſpenſationes, abſolutiones, & quascunque gratias Apoſtolicas, etiam in forma gratioſa conceſſas obtinuerit; ut obreptiones, ſubreptiones, & ejus generis fraudes vitentur, illis uti non poterit, niſi literis a Nobis obtentis, vel Officiali noſtro, ſi ad ipſum dirigantur.

XIV.

Denique ne Sponſus ante ſolemnizatiom Matrimonium, & Benedictionem Sacerdotalem a Parocho in Templo ſolemniter ſuſceptam, cum Sponſa carnaliter converſetur, aut invicem cohabitent, ſub eadem excommunicationis pœna vetamus.

XV.

Quas ſolemnizationes omnes intra dies quadraginta a die contractæ affidationis executioni demandandas cenſemus, alioquin tam contra defectuoſos, quam Parochos, qui ſtatim hos defectus ad Nos non detulerint, rigoroſe procedatur.

(*k*) Vid. Trident. Seſſ. XXIII.

VII. De Sacramento Ordinis.

CAPUT I.

CUm (*k*) citra controverſiam veriſſimum ſit, quod qui in Clerum aſciti ſunt, ſe in Domini ſortem aſſumptos profiteantur, quibus nempe Dominus ſolus, ſors & pars hæreditatis ſit futurus; nullus poſthac hiſce Ordinibus inſigniendum ſe præſentet, niſi quem & vita commendet, ſufficientisque ſit literaturæ, & ætatis, ac ſinceræ voluntatis.

II.

Nemo niſi confirmatus, tonſuratusque fuerit, & qui titulum beneficii, vel patrimonii valoris ſex librarum groſſorum habuerit, quique ſuam promotionem futuram, tertio per edicta publice ad populum proclamari curaverit, & de hujusmodi proclamatione, vitaque ſua & moribus, ac ætate legitima, nec non tituli ſui ſufficientia, per literas Decani docuerit; ad Ordines Sacros accedat, alias rejiciendus: quemadmodum & is, qui pridie diei, quo Ordines celebrantur, octava hora ante meridiem pro minoribus, & ſecunda poſt meridiem pro examine ſe ipſum præſentare neglexerit.

III.

Omnes Beneficiati Nobis ſubditi, beneficia Ordinem requirentia obtinentes, quam citiſſime ad hujusmodi Ordinem ſuſcipiendum ſe præparent, Concilii Tridentini forma diligenter obſervata: ſcilicet ad Subdiaconatum vigeſimo ſecundo, Diaconatum vigeſimo tertio, & Presbyteratum vigeſimo quinto anno; poſt annuum cujusque Ordinis exercitium, & non alias.

IV.

Ad primitiarum tamen ſolemnia infra quadraginta dies a ſuſceptis Ordinibus, Presbyteros teneri palam ſit & manifeſtum: a quibus comeſſationes, crapula, & luxus procul exulent.

V.

Nullus ſubditorum ad primam Tonſuram, vel Ordines capeſſendos, alienis Epiſcopis ſine noſtris dimiſſorialibus, nec exteri Nobis ſe præſentent,

tent, niſi qui de vita ſua, moribus, & converſatione, nec non eruditione & titulo fidem faciant, ac dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum literas exhibeant: alioquin Nobis ſubditos excommunicationis, aliasque pœnas declaramus incurſuros.

VI.

Omnes, qui ficto & emendicato titulo ad Sacerdotii dignitatem evecti ſunt, quique hujusmodi ſuæ promotionis titulum alienarint, priusquam de alio ſufficienti eisdem proviſum fuerit, ſimilem pœnam ſuſtineant.

VII.

Et ne quis prædictorum ignorantiam prætexere queat, omnes Parochi ſingulis Ordinum temporibus ſub inobedientiæ pœna ſummarie ſuos Parochianos præmoneant, horum Statutorum tenorem breviter explicantes.

VIII. De Sacramento Extremæ Unctionis.

CAPUT I.

CUm hoc (*l*) Sacramentum infirmos tantum concernat; furioſis & mente captis (qui tamen ſanæ mentis nunquam fuere, nec ad Confeſſionis & Euchariſtiæ Sacramenta admiſſi ſunt), gladio feriendis, ſuſpendendis, vel aqua ſubmergendis, & ſimilibus, cum non reputentur infirmi, adminiſtrari non debet.

II.

Pueri quoque, qui adhuc carent rationis uſu, quique Euchariſtiæ, aut Pœnitentiæ Sacramentum non receperunt, hoc Extremæ Unctionis Sacramento non gaudeant.

III.

Et ne hoc Sacramentum vileſcat; nullus ægrotus in eadem infirmitate ſæpius inungatur, in diverſis tamen, & gravibus poterit iterari.

IV.

Parochi autem cum ſtola, ac omni reverentia, luminari & aqua benedicta palam præcedentibus, dato prius campanæ ſigno, Oleum Sanctum deferentes, alios omnes indifferenter inungant, & extertionis pannos comburentes, cineres in Sacrario reponant.

IX. De Cultu, Cæremoniis, & Officio Divino.

CAPUT I.

DIvini (*m*) Cultus præcipuam rationem in oblatione Corporis & Sanguinis Chriſti conſiſtere, nemo eſt, qui dubitet. Quare ne tanti Myſterii dignitas ulla ratione minuatur, quicunque notorium crimen admiſerit, vel pridie potus, ad Miſſæ celebrationem ſeſe præſentaverit, pœna arbitraria damnetur.

II.

Quæ autem de Miſſarum celebratione, & ceremoniarum in Choro obſervatione, in Provinciali Concilio Cameracenſi ſtatuta ſunt, tam in Collegiatis, quam aliis Eccleſiis Nobis ſubditis ea omnia diligenter cuſtodiantur.

III.

Quare nullus, dum Sacra fiunt, ſub arbitraria pœna ambulet in templis, riſus & cachinnos excitet, rixas moveat, ſonos edat inſolentiores, aut in proximi ſcandalum cum laicis, vel quibusvis aliis fabuletur.

IV.

In Collegiatis Eccleſiis Canonici & Sacellani Divino cultui pariter intenti reverenter concinant, & ſingulos verſus parvula claudant pauſa; ne præcipitatio inchoantis, verſum finire volentis mutilet.

V.

Incepta Canonicarum Horarum aliqua, ante eam completam nemini (ſalva neceſſitate) Choro egredi liceat, niſi diſtributionibus, illi horæ aſſignatis, fruſtrari velit.

VI.

Et quo vigilantius id obſervetur in quavis Eccleſia Nobis ſubdita, tam Canonicis, quam Capellanis ſingulis horis majoribus diſtributiones fiant, Con-

(*l*) Vid. Trid. Seſſ. XIV.

(*m*) Vid. Trid. Seſſ. XXIV. C. 12. Conc. Camerac. I. Prov. Tit. 6. hoc Tom. pag. 103.

Conſtitutione Concilii Tridentini diligenter in hoc obſervata.

VII.

Quas eorum percipiet nemo, niſi qui ante primi Pſalmi finem, & in Miſſa ante Epiſtolam abſolutam in Choro ſe receperit, & totius ejus Officii finem exſpectarit.

VIII.

Paſtores & rurales Sacerdotes, alba & ſtola induti, præ foribus Eccleſiæ, aut aliis locis, nugandi confabulandive cauſa, laicis nullo modo ſe immiſceant.

IX.

Supplicationes ſolemnes, quæ in honorem Venerabilis Sacramenti, ſeu Beatæ Mariæ Virginis, aliorumve Sanctorum fieri ſolent, in quibus Divorum Imagines & feretra circumferuntur, priusquam fiant, denunciatione præmiſſa illarum cauſæ populo aperiantur, ut majori cum fervore populus aſſiſtat.

X.

Et quo tollatur huc vel illuc diſcurrendi occaſio, tam in Civitatibus, ubi plures ſunt Parochiæ, quam pagis, ubi plures, vel una tantum; ſumma Miſſa, Veſperæque certa hora debite ac devote ſub pœna arbitraria peragantur.

XI.

Certam igitur horam in pagis & Parochiis Miſſam celebrandi conſtituimus in Hyeme nonam, in Æſtate vero octavam: & pro Veſperis ſecundam, a qua Conſtitutione Parochi non recedant.

XII.

In domibus, oratoriisve privatis, Miſſarum ſolemnia celebrari prohibemus: ignorante nemine, Templa & Eccleſias ſacris uſibus & officiis eſſe conſecratas.

XIII.

Celebrare autem nemo præſumat in ligneo, æreo, vel vitreo vaſe: ſed in aureo, argenteo, aut ſaltem ſtanneo; & niſi Canonicas Horas ad Tertiam uſque perlegerit.

XIV.

Simili Conſtitutione cavemus, ut bis in die celebrare nemini permiſſum ſit, niſi diebus ab Eccleſia conceſſis, vel gratia & conceſſione a Nobis obtenta.

XV.

Preces autem, quas Canonicas vocamus, ſecundum ritum & uſum, in Eccleſia Romana juſſu Pii Quinti Pontificis Summi receptum, de cætero perſolvantur, eo quovis ſuppreſſo, quem dicti Pontificis abrogavit auctoritas: qua in re ſi qui negligentes comperiantur, noſtro, vel Officialis noſtri arbitrio caſtigentur.

XVI.

In ſolemni Miſſæ Sacrificio, Præfatio, Dominicaque Oratio a Celebrante: Gloria in excelſis, & Symbolum Apoſtolicum a Clero integre decantentur, nec organis ſupprimantur: & ſuperſtitiones omnes, quæ cum ceremoniis ſancte inſtitutis circa Divini Officii perſolutionem paulatim irrepſerunt, corrigantur.

XVII.

Pendente Summo Sacro, in quavis Eccleſia noſtræ Diœceſis peculiares Miſſæ non celebrentur: & ſi ſecus fiat, hujus noſtri Statuti vigore tam Celebrans, quam Parochus arbitrariæ pœnæ ſubjiciatur.

XVIII.

Denique cum non ſolum in Parochialibus Eccleſiis, ſed etiam in Monaſteriis, Prioratibus, Xenodochiis, Hoſpitalibus, aliisve piis locis, etiam exemptis, in Diœceſi noſtra conſtitutis, providere teneamur, ut Divinus cultus magis ac magis augeatur, horumque bona ſecundum piam Fundatorum intentionem ad Dei laudem adminiſtrentur; Decani noſtri in ſuo Decanatu de his diligenter inquirant, & ſi defectus comperiant, informatione deſuper facta, denuntient, ut eos in locis Nobis ſubditis poteſtate ordinaria, in aliis vero juris ſervata forma, quo poterimus modo & jure reprimamus.

X. De obſervatione Feſtorum.

CAPUT I.

Feſta ſine opere ſervili.

QUoniam Feſtorum multitudine populum plus æquo gravari animad-

madvertimus, juſtis de cauſis eam duximus coarctandam, nec alios dies ſolemnes per Paſtores populo denuntiandos, quam hos: Imprimis Feſtum Paſchæ cum duobus ſequentibus, Aſcenſionis, Pentecoſtes cum duobus ſequentibus, Trinitatis, Venerabilis Sacramenti, Nativitatis Sti Joannis Baptiſtæ, Magdalenæ, Laurentii, Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis, Nativitatis ejusdem, Exaltationis Stæ Crucis, Michaelis Archangeli, Omnium Sanctorum, Martini, Catharinæ, Nicolai, Conceptionis ejusdem Beatæ Virginis, Nativitatis Domini, Stephani, Joannis Apoſtoli, Innocentium, Circumciſionis, Epiphaniæ, Purificationis, Annuntiationis, omnesque dies Dominicales, & præcipue Feſta Sanctorum duodecim Apoſtolorum, Translationis S. Eleutherii, & S. Piati in Civitate Tornacenſi.

II.

Feſta cum opere ſervili.

Feſtis autem ſequentibus, Marci, ſcilicet, quo fit abſtinentia cum proceſſione, Lucæ Evangeliſtæ, Barnabæ Apoſtoli, Commemorationis fidelium defunctorum, & Paraſceves, audita re Divina, ad ſuæ vocationis operas redire cuilibet liberum ſit.

III.

Et ſi forte contingat, Feſtos dies Conceptionis, & Annuntiationis B. Mariæ Virginis ab Eccleſia transferri, eo die ſerventur a populo, quo celebrantur ab Eccleſia, reliqui vero eo die, quo cadunt.

IV.

Quibus Feſtis Tabernæ & hoſpitia, Summo Sacro in Eccleſia nondum peracto, nullatenus pateant, niſi tranſeuntibus & peregrinis: quo tempore Sagittarii, baliſtarii & ſimiles jaculationibus abſtineant, imo domus meritoriæ, & in quibus merces componuntur & ponderantur, Feſtis diebus claudantur.

V.

Paſtorum quoque humeris hanc imponimus Provinciam, ut rudem plebeculam diebus Feſtis a frequentatione œnopoliorum & tabernarum (præcipue virgines & ſolutas) deterreant, cum id absque ſcandalo, & pudicitiæ periculo difficulter fieri poſſit.

XI. De Jejuniis.

CAPUT UNICUM.

Dies (*n*) obſervandi Jejunii ſunt: Quadrageſima tota, Quatuor tempora, vigilia Nativitatis Beati Joannis Baptiſtæ, Apoſtolorum Petri & Pauli, Laurentii, Aſſumptionis Beatiſſimæ Mariæ Virginis, Matthæi Apoſtoli & Evangeliſtæ, Apoſtolorum Simonis & Judæ, Omnium Sanctorum, Beati Andreæ Apoſtoli, Nativitatis Domini, quæ ſi diebus Dominicis vel Lunæ evenerint, Sabbatis præcedentibus jejunentur, diebus vero Marci & Rogationum, quibus fit a carnibus abſtinentia, cum proceſſionibus conſuetis, in alios dies nulla ratione transferendis, uſque ad prandium jejunetur.

XII. De Vita & honeſtate Clericorum.

CAPUT I.

Quandoquidem (*o*) Eccleſiaſticus Ordo id poſtulet, ut cum vitæ integritate externus habitus congruat; omnes Clerici Nobis ſubditi, cujuſcunque conditionis exiſtant, pileum Sacerdotalem & tonſuram, qua inſigniti ſunt, gerant, atque talarem non nimis brevem, ſed eam, quæ Statui Eccleſiaſtico non repugnet; ut hac ratione facilius a laicis diſcernantur.

II.

Inferiorem etiam veſtem gerant a Clericali decore non alienam, & patriæ conſuetudini conformem. Ad longioris tamen itineris commoditatem, breviores veſtes & chlamidem, modo ordinis honeſtati non repugnent, aſſumi permittimus.

III.

Caligis defectis, vel inflatis, calceis inciſis, aut communem uſum excedentibus, ſub pœna arbitraria nullus ex ſubditis utatur.

IV.

(*n*) Vid. Trid. Seſſ. XXV. de delectu ciborum.
(*o*) Trid. Seſſ. XXII. & Conc. Prov. Camerac. I. ſub eod. Tit. ſupra pag. 108.

IV.

Quibus etiam comam indecentem nutrire vel barbam alere, choreas ducere, ebrietatem ſectari, alios ad æquales hauſtus provocare, tabernas publicas, & aleæ ludum, vel ſimiles frequentare, arma ferre, comeſſationibus, & minus honeſtis conviviis, haſtiludiis & ſpectaculis intereſſe, ſub pœnis Juris prohibemus.

V.

Lapſum carnis, notamque libidinis maxime ſcandaloſum eſſe, in iis, qui Sacris initiati ſunt, cum certo certius ſit, eoque magis, quod inceſtum ſpiritualem, ſacrilegiumque committant; idcirco omnibus Nobis ſubditis in virtute obedientiæ mandamus, ne in domibus ſuis concubinas, aut alias mulieres, ætate ſuſpectas, etiam prætextu conſanguinitatis, aut affinitatis retineant, alioquin contra delinquentes per irrogationem pœnæ, a Concilio Tridentino ſtatutæ, ſine ulla diſſimulatione procedemus.

VI.

Horum vero concubinæ ſi ſemel monitæ ab eorum converſatione non abſtineant, præter excommunicationis ſententiam, quam incurrent, noſtro territorio brachio ſæculari, ſi opus ſit, invocato, expellantur.

VII.

Decanos, Promotoresque noſtros, ut ſedulo circa hæc advigilent, admonemus: alioquin qui ſic delinquentes Curiæ noſtræ non detulerint, tanquam conſentientes, vel ſaltem negligentes, arbitraria pœna punientur.

VIII.

Nemo ſub eadem pœna mercaturam exerceat, prædia & cenſas conducat, profanum Magiſtratum gerat, Tabellionum, ſeu Notariorum in cauſis profanis, vel ſimilium officio fungatur, pro aliquo ſpondeat, laicis inſerviat, niſi cauſa id poſtulet a Sacerdotali munere non aliena.

IX.

Præterea cum beneficium detur propter officium; omnes Beneficiati Nobis ſubditi in loco ſuorum beneficiorum perſonaliter reſideant, & dictis beneficiis laudabiliter inſerviant: niſi cum eis per Nos aliter fuerit diſpenſatum. Diſpenſare autem, vel Parochorum abſentiam approbare, niſi Concilii Tridentini ſervata forma, ulla (*p*) ratione prætendimus: imo hactenus quibusvis perſonis conceſſas hac de cauſa gratias, ſive diſpenſationes revocamus, caſſamus, & annullamus.

X.

Hi autem, qui in Univerſitatibus, vel alio loco, quam ſuorum beneficiorum reſident, tonſuram, pileum Sacerdotalem, & habitum, Ordini ſuo & vocationi congruum, juxta Concilii Trid. Sanctionem Seſſ. 14. deferant, & ſingulis annis tempore ſtatuto de eo doceant per literas Univerſitatis, ſi in ea reſideant, fructibus alioquin ſuorum beneficiorum privandi.

XIII. De Monaſteriis. (*q*)

CAPUT I.

Quia Monaſteria noſtræ Diœceſis viſitare humeris noſtris incumbit, ut ſcilicet tali remedio regularis diſciplina in Monaſteriis conſervetur, Abbates, Præpoſiti, & Priores frequenter Divinis interſint officiis, ut ſuis Religioſis ad ferventius Deo miniſtrandum, Divinaque peragendum calcar addant.

II.

Et quia menſæ communicatio fraternæ charitatis unionem declarat; privatæ menſæ, & extra commune dormitorium cubilia in quovis Monaſterio (niſi forte legitimum ſubſit impedimentum) per Prælatos prohibeantur, imo Prælati ſemel aut bis in ſeptimana communi menſæ Religioſorum interſint, ut cæteris bono ſint exemplo.

III.

Præterea, quia Trid. Synodus Lectorem ſingulis Monaſteriis præficiendum

(*p*) *Legendum puto:* Nulla.

(*q*) Trid. Seſſ. XXV. C. 11. & Conc. I. Provinc. Cameracenſe Tit. de Monaſt. ſupra pag. 115.

dum ſtatuit, qui Religioſos debitis horis omnes & ſingulos inſtituat; Monaſteriorum Abbates & Præfectos hortamur, ut tam pium opus juxta Concilii Trid. Sanctiones adimpleant.

IV.

De jejuniis, ſobrietate, menſæ frugalitate, ſilentio, ſervanda caſtitate, laicorum & maxime mulierum prohibita frequentatione, paupertate, proprietate, regulæ obſervatione, & ſimilibus, idcirco nihil in præſens decernimus, quod Tridentina Synodus, & Provinciale Concilium de his omnibus longe lateque ſtatuerint, quorum Conciliorum Sanctiones tam ſanctas Monaſteriorum Præfecti debitæ executioni demandabunt.

IV. De Immunitatibus & libertatibus Eccleſiarum, ſeu Eccleſiaſticarum perſonarum. (r)

CAPUT I.

AD Eccleſiaſticam libertatem in totum vindicandam ſpectare cum videatur providere, ne in ipſis vel cæmiteriis, aut locis ſacris hiſtriones ludos ſuos exhibeant, venales exponantur merces, Dominive temporales ſuis edictis ſubditos congregent, id ipſum ne fiat poſthac, interminamur.

II.

Quemadmodum & nefas eſt, confugientes ad ædem ſacram, tanquam azilum, a quocunque Judice laico violenter extrahi.

III.

Quod ſi quadam animi impotentia hujus gratiæ beneficio indignos ſe reddiderint; Officialis noſter de cauſa prius certior fiat, quam a quoquam avellantur.

IV.

Perſonas quoque Eccleſiaſticas apud alium, quam Judicem ſuum Eccleſiaſticum, pro quacunque cauſa & delicto conveniri non poſſe, explorati juris eſt; quo fit, ut ſub pœnis & cenſuris legitimis omnibus inhibeamus, ne Clericos noſtros alibi, quam coram Nobis conveniant, neque ſe conveniri permittant: Judicesque ſæculares monemus, ne in hoc ulla ratione conſentiant, alioquin tanquam libertatis Eccleſiaſticæ effractores, ſciant, ſe excommunicationis ſententiam incurſuros.

V.

Cæterum cum bona præſertim mobilia perſonam ſequantur, eodemque jure ac privilegio merito gaudeant; præfatos Judices (niſi noſtra authoritate) Eccleſiæ, vel Nobis ſubditorum bona, quemadmodum nec perſonas ipſas capere, arreſtare, detinere, vel detineri facere non poſſe certi juris eſt.

VI.

Quod ſi aliquos noſtræ Diœceſis Clericos, vel etiam extraneos, in flagranti delicto apprehenſos detineri contigerit, per Parochum Decano inſinuetur; ut cum de captivi Clericatu ei ſufficienter conſtiterit, eundem pro meritis per Nos puniendum ad Curiam noſtram remitti, Judicem ipſum noſtra authoritate requirat.

VII.

Verum, ne quis hoc privilegio abutatur, Sancta Tridentina Synodus recte ſtatuit, ne deinceps quis eo gaudeat; niſi Beneficiatus is fuerit, aut ita in Scholis, & alias de Ordinarii licentia, quaſi in via ad majores Ordines ſuſcipiendos verſetur, vel ſaltem Eccleſiæ miniſterio deputatus, habitu & tonſura utatur Clericali.

VIII.

Et quia Eccleſiam ipſam, ſeu cæmiterium, aliumve ſacrum locum pollui ſæpe accidit, ut reconciliatione omnino opus ſit; Parochiani expenſis ejus, qui cauſa pollutionis extiterit, vel ipſius Eccleſiæ eam procurent, actione tamen contra eum reſervata.

XV. De Sententia Excommunicationis.

CAPUT I.

CUm (s) ad ædificationem, non in ruinam, Miniſtris Eccleſiæ data fit

(r) Trid. Seſſ. XXV. & Cameracenſe Prov. I. Tit. XIV. de Poteſtate ac Juriſdictione Eccleſiaſtica. Supra pag. 111.
(s) Vid. Trid. Seſſ. XXV. de Reform. C. 3.

ſit excommunicatio; ad hujusmodi cenſuram non leviter, ſed maturo judicio, ac ad medicinalem curam, non ad contumacium interitum, delegati noſtri poteſtatem ſuam exerant.

II.

Atque ita per monitiones, quas de occultis vocant, ad alicujus inſtantiam, vel ex officio, non aliter procedatur, quam pro rebus Eccleſiæ aliqualiter læſis, vel ademptis, aliisve gravioribus: quas matura deliberatione præhabita, ſufficientes & legitimas judicaverimus.

III.

Feuda quoque, Jura, redditus & proventus, ad Eccleſiam noſtram Tornacenſem & Epiſcopatum noſtrum, vel ad alias Eccleſias, aut beneficia noſtræ Diœceſis ſpectantia, retinentes, aut eos, qui detinent, ad Curiam noſtram non deferentes, parem excommunicationis ſententiam incurrant.

IV.

Omnes quoque & ſingulos utriusque ſexus incendiarios, decimarum retentores, raptores, ſacrilegos, & Eccleſiarum infractores, uſurarios publicos, nec non Jurisdictionis Eccleſiaſticæ violatores, Parochus a corpore Eccleſiæ reſectos proclamet.

V.

Omnes quoque utriusque ſexus, qui debite contractis Sponſalibus in noſtra Diœceſi, absque noſtra, vel Curiæ noſtræ licentia, in alia Diœceſi Matrimonium contrahere, aut ſolemnizare, vel qui his conſilium & favorem præbere præſumunt: quemadmodum & illi, qui ſcienter in gradu prohibito, vel tempore a jure interdicto, Matrimonium contrahere, & qui poſt contracta ſponſalia, ſolemnitatibus omiſſis, audent conſummare, vel qui Matrimonio aliquod impedimentum, quominus effectum ſortiatur, effingent, excommunicationis pœna feriantur.

VI.

Præciſos etiam a communione voluimus omnes & ſingulos Religioſos, liberi ſint illi, vel in ordinem redacti, qui absque noſtra licentia regimen Eccleſiæ Parochialis, Sacramentorum Matrimonii, Confeſſionis, vel alterius adminiſtrationem in noſtra Diœceſi ſuſcipiunt.

VII.

Eos itidem, qui noſtras, vel Curiæ noſtræ literas ab earum latoribus & executoribus eripiunt, ſeu lacerant, vel eosdem verberibus cædunt, & quibus poſſunt, obſtaculis pios conatus noſtros evertunt, huic ſententiæ cenſemus ſubjacere.

VIII.

Quemadmodum, qui authoritate Canonum, vel in vim Statutorum Synodalium, hactenus editorum, excommunicationis ſententia innodati fuerunt, eidem adhuc obnoxios intelligimus.

Omnes autem hac excommunicationis ſententia irretiti, ſi eam per tres menſes, vel amplius ſuſtinuerint, per Parochos Curiæ noſtræ deferantur, a Promotoribus (invocato, ſi opus fuerit, brachio ſæculari) apprehendantur, & contra eos in carcere retruſos, via juris procedatur.

XVI. De Teſtamentis & ultimis voluntatibus.

CAPUT I.

UT Juris eſt, illegitimos absque diſpenſatione ad Sacros Ordines pertingere non poſſe, ſic Sacris initiati de bonis ſuis, præſertim mobilibus, ſine ſpeciali noſtra licentia in ſcriptis obtenta, teſtamento diſponere non poſſunt.

II.

Legitimos vero Clericos, in Sacris Ordinibus conſtitutos, de bonis ſuis teſtari poſſe, eorumque teſtamenta valere, ſi modo in Notarii, aut alterius perſonæ publicæ, duorumque teſtium præſentia confecta reperiantur, hac noſtra Conſtitutione declaramus: quamvis ea quoque teſtamenta, quæ propria teſtatoris ſignatura legitime notantur, ultimæ voluntatis favore non improbemus.

III.

Nullæ tamen horum voluntates ultimæ vim & robur teſtamenti obtineant, niſi quæ per patentes Officialis noſtri literas approbatæ ſint & roboratæ.

IV.

IV.

• Ne Executorum teſtamentariorum fidei, vel aliorum, per Officialem noſtrum eorum loco ſurrogandorum, teſtatoris bona prius committantur; quam ſi in Decani præſentia de prædictis bonis inventarium fecerint, atque de debita eorum adminiſtratione ſecundum teſtatoris voluntatem, & infra annum a die obitus, de rationibus reddendis, vocatis pro ſuo intereſſe vocandis, requiſitum juramentum præſtiterint.

V.

Quæ ſane corroboratio ſi non intervenerit, bona defuncti, tanquam ſi inteſtatus deceſſerit, ab ipſo Decano ſub pœnis juris & triginta librarum Pariſienſ. in inventarium redigantur & arreſtentur, donec Officialis noſter, vel Decanum, vel alios ad hujuſmodi voluntatem ultimam executioni demandandam nominaverit: qui debitæ ſuæ adminiſtrationis, in fine anni rationem reddere teneantur.

VI.

Præterea, ſi quis Sacerdotum Nobis ſubditorum teſtamentum non condiderit, vel alias de ſuis bonis non diſpoſuerit; ſecundum antiquam noſtræ Diœceſis conſuetudinem, ære alieno deducto, omnia mobilia, tanquam ab inteſtato, Nobis competant.

VII.

Quod ſi parentes, vel quosvis propinquos in ſuum convictum receperint, inventario facto bona per ipſos allata in præſentia teſtium deſcribantur; ne forte cum Eccleſiaſticis bonis eorum bona commiſceantur, & pars alterutra rerum ſuarum jacturam faciat: alioquin omnia bona, in domo mortuaria reperta, defuncti eſſe non immerito præſumentur.

XVII. De Cuſtodibus Eccleſiarum Parochialium, & eorum officio.

CAPUT I.

Cuſtodem poſt hac inſtitui bigamum, tabernam, hoſpitiumque tenentem, aut officium aliquod laicale, vel mechanicum exercentem, ab eis, qui jus inſtitutionis habent, inhibemus: ſed is demum inſtituatur, qui Clericus ſit, & actu habitum Clericalem gerat.

II.

Et cum Cuſtodibus, præſertim in pagis, Scholarum regimen committi ſoleat, nullus inſtituatur, qui provectæ ætatis non ſit, & ut minimum annorum octodecim, qui fidei articulos, & Dominicam orationem, ſeptem Pſalmos, & hujuſmodi docere valeat.

III.

Sed & eundem debite inſtitutum, hujuſmodi officium exercere non volumus, priusquam in noſtris, vel Vicariorum, aut ſaltem Decanorum noſtrorum manibus, ad illud fideliter exercendum, & de ſua adminiſtratione Officiali noſtro reſpondendum, quoties opus fuerit, juramentum præſtiterit.

Cæterum quia totius Eccleſiæ ornamenta ejus fidei & cuſtodiæ committuntur, & ſe totum quodammodo in Parochianorum gratiam, negotiis Eccleſiæ mancipare debet, rationis eſt, ut & condignis ſalariis muneretur. Quare Eccleſiarum Æditui, cæterique Parochiani de honeſto ſtipendio eidem quotannis provideant.

XVIII. De Parochis, & eorum Officio.

CAPUT I.

Quemadmodum (t) Parochis noſtris ultra ea, quæ jure illis competunt, gravare populum ſibi commiſſum non permittimus; ita Parochialia jura, quæ Altari deſervientibus debentur, Paſtoribus integre perſolvi mandamus: ſic tamen, ut ſepulturæ nomine nihil exigatur.

II.

Hæretici autem & ſchismatici, publice excommunicati & interdicti, uſurarii manifeſti, & qui ſibi manus violentas intulerunt, vel qui ob patratum ſcelus interfecti ſunt, nullo reſipiſcentiæ ſigno ante mortem edito, in ſacris

(t) Vid. Trid. Seſſ. V. C. 2. de Reform.

batus, in noſtra Diœceſi, cum Concil. Trident. moderatione per Eccleſiarum Rectores retineatur.

XIII.

Quod ſi horum aliqui etiam virtute ſuorum privilegiorum quomodocunque conceſſorum, in Eccleſiis Nobis ſubditis, vel etiam oſtiatim, ſine ſpeciali noſtra gratia per literas probata, contra hanc prohibitionem fidelium eleemoſynas emendicare non erubeſcant; per Parochos noſtros, etiam invocato brachio ſæculari, ſi opus ſit, impediantur.

XIV.

Presbyteri autem extranei, per quos (proh dolor) diverſa hactenus in Eccleſia Dei orta ſunt ſcandala, ad Miſſæ Sacrificium peragendum, aut ullius Sacramenti adminiſtrationem ſubeundam, niſi literas noſtras, Decanis primo præſentandas, obtinuerint; ſub pœna duarum librarum groſſorum per Parochos ſolvendarum, non admittantur.

XV.

Tranſeuntes vero per viam Sacerdotes, celebrare petentes, ſervata ſuper hoc Concilii Tridentini Sanctione, per Parochos noſtros admitti poſſunt.

XVI.

Et cum Eccleſiarum fabricæ, pauperumque bona ſub Epiſcoporum cura & protectione exiſtere dignoſcantur; Parochi noſtri diligenter attendant, ſi hujusmodi bona in Eccleſiæ vel pauperum majus commodum applicentur: & proinde Proviſores ipſos & horum bonorum miniſtros, quotannis ſuæ adminiſtrationis rationes reddere, præſentibus iis, qui de conſuetudine intereſſe ſolent, via juris cogant & compellant.

XVII.

Parochi quoque noſtri legatorum, ad pias cauſas factorum, diligentem curam habeant, ſic ut ante finem anni piis teſtatorum voluntatibus hac in re fiat ſatis.

XVIII.

Verum ne hæc noſtra Conſtitutio illuſoria permaneat, ſi forſitan & prædicti Proviſores, & piorum legatorum executores, ante revolutum annum munus ſibi injunctum non compleverint; Parochi ſuis reſpective Decanis reſcribant, de quo Nobis ſuo tempore rationem reddere teneantur: alioquin tanquam noſtri Statuti transgreſſores, pœna arbitraria corrigantur.

XIX.

Et cum de legatis ad pias cauſas factis de jure cognoſcere debeamus, multosque hoc tempore turbulento Eccleſiæ Dei minus favere intelligamus; ne hac ratione morientium bona defraudetur intentio; Parochi ad tam pium opus morituros adhortentur, & poſt mortem diligenter inquirant, ſi defunctus teſtamentum condiderit, piave legata reliquerit: quo caſu hæc omnia Officiali noſtro quotannis ante feſtum Nativitatis Chriſti per dictos Parochos intimentur.

XX.

Præterea cum Parochis noſtra vel Curiæ noſtræ mandata exequi ex officio competat, id ipſum ſine mora & absque cauſæ cognitione ſecundum cujusque formam & tenorem efficiant, in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus: aliarum vero Curiarum ad evitandas fraudes non aliter, quam de Officialis noſtri conſenſu per literas mandatis transfixas Parochis ſufficienter conſtiterit.

XXI.

In his igitur mandatis exequendis, quoad excommunicatorias, gravatorias, & reaggravatorias, ut vocant, diſcrete Parochi noſtri procedant: quare nunquam eas, niſi publice diebus Dominicis, & inſinuata omnibus cauſa, fulminare præſumant; ſimplicia vero mandata, citationes & monitiones ad propriam perſonam, in præſentia duorum teſtium, vel ad ultimum domicilium, ſi novum ignorent, libere exequantur.

XXII.

Et quia poſt ſententiam ſuſpenſionis a Divinis, debite licet executam, ſuſpenſi non curant a Sigillifero abſolutionem obtinere, ſed duntaxat ex regiſtro ſe deleri; declaramus, eos poſt-

hac non abſolutos, niſi debitam a Sigilliſero abſolutionem obtineant.

XXIII.

Chriſma quoque ac Oleum Sanctum, calices & panni, quibus teguntur, nec non patenæ & corporalia, cum omni munditia fideliter reponantur & obſerventur: Corporalia autem per Parochos, vel alium Sacerdotem primum, deinde per honeſtam matronam laventur, nec priusquam forma ſolita reconciliata fuerint, altari admoveantur. Negligentes autem, & defectuoſi pœna arbitraria caſtigentur.

XXIV.

Denique cum reconciliationes mulierum (quas Purificationes vocant) ad officium Parochorum pertinere videantur: mulieres tamen, quæ in fornicatione conceperunt, ad purificationem non admittant, ſed ad Decanum purificandas remittant: eisdem ſtricte præcipientes, ut tum demum alias mulieres purificent, cum per menſem in puerperio jacuerint, idque de die, in Eccleſia, & non alias, ſalvo mortis articulo.

XXV.

Et ne Parochi circa Statutorum noſtrorum obſervantiam negligenter ſe habeant, & ignorantiæ cauſam prætexant, volumus eos ea ſæpius & diligenter perlegere, ut ea, quæ laicos tangunt, publicare non differant: imo cum his noſtris Statutis, diebus & locis per Nos ordinatis, in Decanorum convocationibus ſub pœna arbitraria compareant, niſi infirmitate, aut alio legitimo impedimento detineantur, quo caſu de tali impedimento per literas doceant, & hujus convocationis jura & expenſas ſolvant.

XXVI.

Poſtremo cum Parochi munus totum hominem, etiam abſolutiſſimum requirat, ne quis duabus Eccleſiis Parochialibus ſimul, vel una dimiſſa, alteri deſerviat: ſub excommunicationis pœna præcipimus, niſi noſtris gratia & licentia deſuper obtentis.

XIX. De Decanis Chriſtianitatis, & eorum officio.

CAPUT I.

Quo Decani debito ſuo munere perfectius fungantur, ſingulis annis commiſſas ſibi Parochias diligenter viſitent: de Parochis, Cuſtodibus, Sacellanis, & aliis Nobis ſubditis, ſi quisque ſuo, ut oportet, fungatur officio, ſuæque vocationi reſpondeat, inquirant: & quos in præmiſſis negligentes repererint, juxta caſus exigentiam corrigendos, absque diſſimulatione Curiæ noſtræ denuntient.

II.

Scholas omnes ſui Decanatus viſitent, an recte inſtitutæ ſint: & ſi forte in eis authores ſuſpecti, vel impudici prælegantur, qui puerorum moribus officere poſſint; ſtatim prohibeant Scholarum Rectores: qui judicio noſtro probati non fuerint, & literas noſtras deſuper non obtinuerint, ab exercitio ſuſpendant, vel ex cauſa removeant.

III.

Quivis in ſuo Decanatu Parochos ſibi commiſſos ter quotannis convocet, inter *Epiphaniam* ſcilicet & *Purificationem*: Dominicam *Exaudi* & *Trinitatem*: Feſtum *Remigii* & *Omnium Sanctorum*, diebus & locis per eum electis.

IV.

In his autem convocationibus ante omnia palam & intelligibili voce per unum ex Parochis, quem Decanus nominaverit, noſtra Statuta, Synodaleſque Conſtitutiones legantur: & ſi quos abuſus contra has commiſſos deprehenderit Decanus, ſuos Parochos, recepto a ſingulis juramento, dictos abuſus ſcripto fideliter tradere compellet, quos poſtmodum cum ſufficienti inſtructione ad Curiam noſtram corrigendos referat.

V.

Ad Decanorum etiam officium pertinet, omnium beneficiorum ſui Decanatus bona & onera cognoſcere, & ſi hujusmodi beneficia debitis non defraudentur obſequiis, perquirere; ne videlicet

cet bona hujusmodi per alienationes, locationes, ſimilesve contractus, aut Rectorum negligentiam depereant.

VI.

Cæterum quo facilius eorum notitiam habeant Decani, in virtute ſanctæ obedientiæ ſubditis noſtris injungimus, quatenus intra ſex menſes ab horum Statutorum publicatione, quisque ſuorum beneficiorum terras, bona & redditus, cum ſuis oneribus particulariter deſcribat, atque deſcripta ſuis Decanis fideliter tradat: Decani autem ad futuram rei memoriam in regiſtrum redigant, cujus etiam authenticum, ſingulis trienniis per eos renovandum, ad Nos transmittant.

VII.

Quare poſthac nullas locationes, bonorum arrendationes, & earum corroborationes fieri volumus ultra novem annos, nec niſi pretio juſto & ſine fraude, Officialique noſtro per atteſtationem Decani ſufficienter conſtiterit, cenſitores ipſos quoad hoc jurisdictioni noſtræ ſeſe ſubmiſiſſe, condemnatione etiam deſuper ſubſecuta.

VIII.

Aliter vero factas arrendationes, quemadmodum & venditiones, alienationes, in Emphyteoſim dationes, niſi pro evidenti Eccleſiæ utilitate, juris forma & ſolemnitate ſervatis, improbamus, & hujusmodi contractus tanquam nullos & irritos declaramus.

IX.

Nemo quoque ſubditorum noſtrorum ſuos fructus elocare, & in cenſam dare prætendat, niſi viris vere Catholicis, & qui de fide nullo modo ſuſpecti ſint: & ſi forte poſt inchoatam cenſam a fide Catholica defecerint, ipſa cenſa (qua via fieri poterit) ſine mora priventur.

X.

Quod ſi beneficia poſſidentes ſuorum beneficiorum onera perſolvere neglexerint, fructus omnes beneficiorum hujusmodi per Decanum arreſtentur, donec de prædictorum onerum perſolutione conſtiterit.

XI.

Bona etiam Eccleſiarum, ſeu beneficiorum, per mortem, vel reſignationem, aut alias vacantium, ſed & litigioſorum, ac aliorum, quorum poſſeſſores Reſidentiam non faciunt, exceptis privilegiatis, qui de privilegio tempore debito fidem facere tenentur, imo eorum, quæ Rectores ob excommunicationis ſententiam, vel commiſſum delictum adminiſtrare non poſſunt, omniumque Presbyterorum illegitimorum, & aliorum ab Inteſtato decedentium, ſimili arreſto ſubjicimus: Decanis noſtris ſerio injungentes, quatenus nomine noſtro hujusmodi beneficiis de fructibus eorundem in Divinis laudabiliter deſervire faciant, nec prius manum ab arreſto levent; quam ſciverint, in feſto Joannis accepta collatione & poſſeſſione per manus Decani legitime ſubſecuta, quempiam idem beneficium pacifice poſſidere: qui tamen Decani de hujusmodi adminiſtratione noſtris Officiariis, tempore & loco debitis, rationem reddere tenebuntur.

XII.

Denique ſi domos, aliaque ad Eccleſias ſpectantia ædificia Rectores collabi permiſerint, per Decanos de bonis ſic arreſtatis hujusmodi ædificia reparentur: alioquin ob commiſſam negligentiam propriis eorum expenſis id ipſum fiat.

XIII.

Eccleſias noſtræ Diœceſis, quæ ruina, aut fortuito caſu periere, reſtaurari debere, rationi conſentaneum eſt; proinde qui decimas percipiunt, expenſas Chori neceſſarias ſuſtinebunt: navis vero per collectam capitatim faciendam, populus ſuppeditabit, & illos per fructuum arreſtationem, hos autem, qua via melius expedire videbitur, invocato etiam ad id, ſi opus ſit, brachio ſæculari, contribuere compellemus.

XIV.

Decanis etiam noſtris prohibemus, ne extraneis Sacerdotibus commorandi, Divinaque celebrandi licentiam concedant, niſi viſis noſtris, vel Vicariorum literis, & quadraginta libra-

bratum Pariſienſium cautionem dederint, aut debite conſignaverint; alioquin ipſi Decani, in hoc negotio negligentes, ad prædictam ſummam tenebuntur.

XV.

Denique Decani diſpenſare non poterunt, niſi cum contrahentibus ſponſalia de futuro, extra locum Sacrum, & ſuper diverſitate Decanatuum; ſi modo contrahentium alter ſui ſit Decanatus, nec non in caſu fornicationis, & ſimplicis adulterii.

XX. De Synodo Diœceſana & eam concernentibus.

CAPUT I.

SAcrorum (u) Canonum authoritatem & Conſtitutiones Provinciales, atque Synodales per Prædeceſſores noſtros editas, inſequentes, quotieſcunque noſtram Diœceſanam Synodum celebrare contigerit, omnibus Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Decanis, Eccleſiarum Rectoribus, & aliis, qui de jure & conſuetudine intereſſe ſolent, ut die & loco præſcriptis perſonaliter compareant, ordinamus; non obſtantibus quibuſcumque gratiis hactenus conceſſis, quas revocamus & annullamus.

II.

Quod ſi aliqui legitimo impedimento detenti, comparere non valeant, Procuratorem idipſum præſtare permittimus; ut quidquid Sancta Synodus ſtatuerit, ſuſcipere poſſint, & de Canonico impedimento in eorum (ſi opus ſit) animam jurent.

III.

Præterea comparentes ad Synodum, ad honeſta ſe recipient hoſpitia, ſumptus moderatos facient, honeſte incedent, nec eis absque noſtris licentia & conſenſu recedere liberum erit.

IV.

Decanis autem noſtris injungimus, ut cum alba & ſtola; Parochis vero cum ſuperpellicio, jejuni & raſi, Synodum intrent, uſque ad finem permanſuri, atque audituri, quidquid in ea ſtabilietur & conſtituetur.

V.

Et quia Synodales noſtras Conſtitutiones probe ſcire & cognoſcere tenentur; proxima Synodo & ſic deinceps eas in manibus habeant, ut ſi quidpiam illis adjungi contingat, ad noſtrum exemplar ſuum corrigere & emendare valeant.

VI.

Poſtremo in hac noſtra Synodo tam malos, quam bonos, noſtræ juriſdictioni ſubjectos, ad melius inducere, animarum ſaluti, boni Paſtoris more providere cupientes, omnibus & ſingulis utriusque Sexus perſonis, ſententiis interdicti & excommunicationis ad Creditorum ſuorum inſtantiam in cauſa civili, vel Sigilliferi pro emendis, aut Promotoribus & criminali (ſi de majoribus criminibus non agatur) noſtra, vel Curiæ noſtræ authoritate ligatis & innodatis, ſi modo infra quadrimeſtre a die publicationis, Creditoribus de debito, Sigillifero de mulctis, Promotoribus de litis expenſis ſatisfecerint, vel cum ipſis convenerint, & ita in eorum abſolutionem conſenſerint (de quo Officiali noſtro conſtiterit) de gratia ſpeciali indulgemus, quod abſolutionem ab Officiali ſine punitione, & ulterioribus expenſis pro ea vice obtineant, & aſſequantur: omnibus Eccleſiarum Parochialium Rectoribus expreſſe mandantes, quatenus dictam gratiam in ſuis Eccleſiis quamprimum notificent, & diligenter inſinuent.

Promulgata in Synodo Reverendiſſimi in Chriſto Patris & Domini, D. Guilberti D'ongnyes, Epiſcopi Tornacenſis, in Eccleſia ſua: Anno Domini Milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quarto, menſis Maji die vigeſima ſeptima, aſſiſtentibus Venerabilibus Viris, Dominis ac Magiſtris Maximiliano *Manare* Archi-Diacono Flandriæ, præfati Reverendiſſimi in Chriſto Patris Vicario Generali: Carolo de *Ladeuze* Officiali: Joanne *Liebart* Cancellario Sigillifero, utriusque Juris Licentiatis: Joanne *Cottreau* Sacræ Theologiæ Doctore: Michaele *Navao* Juris utriusque Licentiato, Eccleſiæ Tornacenſis Canonicis Presbyteris: Martino *van den Woude*

(u) Vid. Trid. Seſſ. XXII. de Reform. C. 2.

Woude Promotore: Jacobo *de Male* Scriba: Stephano *de la Salle* Apparitore: præſentibus Domino ac Magiſtro Petro *Pintaflour* utriuſque Juris Licentiato, Eccleſiæ Tornacenſis Decano, cum reliquis per Capitulum Deputatis, nec non Reverendis Patribus, Abbatibus *S. Martini* Tornacenſis, Ordinis D. Benedicti, & *S. Nicolai de Pratis* juxta Tornacum, Abbate *de Phalempino*, Ordinis Canonicorum Regularium Divi Auguſtini: Deputatis Capitulorum & Eccleſiarum Collegiatarum *B. Mariæ Cortracenſis*, *S. Piati Seclinienſis*, *S. Petri Anthonienſis*, Domino temporali *de Warcoing*, ac pluribus aliorum diverſorum Dominorum tam Prælatorum, quam temporalium Procuratoribus: adſtantibus quoque quinque Decanis Chriſtianitatis, una cum ſuorum Decanatuum Parochis, & pluribus aliis Patronis tam Spiritualibus, quam temporalibus, Diœceſis Tornacenſis, ibidem comparentibus, ad præmiſſa vocatis: per Gerardum *Pangaert*, utriuſque Juris Licentiatum, præfati Reverendiſſimi Domini Secretarium.

De Mandato D. Rmi

Subſcriptum

G. PANGAERT.

Juxta exemplar impreſſum Duaci apud Ludovicum de Winde, anno 1574.
Ex Statutis Synodalibus Diœceſis Tornacenſis, quæ collegit & edidit D. Joannes le Groux, Paſtor in Marque en Baræul Anno 1726. *Inſulis.*

SYNODUS DIOECESANA
CAMERACENSIS,
Anno Chriſti MDLXXV. Gregorii XIII. Papæ III. Maximiliani II. Imp. XI.
CELEBRATA VALENCENIS.

NOTATIO EDITORIS SYNODORUM CAMERACENSIUM.

Habita eſt in oppido Valencenenſi Anno Domini MDLXXV. Synodus Diœceſana, atque in ea præcipue tractatum de Seminariorum inſtitutione. Deſiderantur hactenus tum Actorum, tum Decretorum hujus Synodi exemplaria. Illud unum ad nos pervenit, quod hic ſubjicitur, Mandatum, ut ajunt, Indictionis.

LITERÆ CONVOCATIONIS SYNODI DIOECESANÆ CAMERACENSIS. M. D. LXXV.

LUDOVICUS DE BERLAYMONT, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA ARCHI-EPISCOPUS ET DUX CAMERACENSIS, SACRI ROMANI IMPERII PRINCEPS, COMES CAMERACESII. &C. UNIVERSIS ET SINGULIS ECCLESIÆ NOSTRÆ METROPOLITANÆ, AC MONASTERIORUM ET ECCLESIARUM QUARUMCUNQUE PRÆLATIS, ABBATIBUS, ABBATISSIS, PRIORIBUS, PRÆPOSITIS, DECANIS, CAPITULIS, ARCHI-PRESBYTERIS, PLEBANIS, VICE-PLEBANIS, RECTORIBUS, CANONICIS, CAPELLANIS, PRESBYTERIS, CLERICIS, NEC NON ET LAICIS NOSTRARUM CIVITATIS ET DIŒCESIS CAMERACENSIS, SALUTEM IN DOMINO.

CUm inter alia Sacroſancti Generalis Concilii Tridentini Decreta ſancitum ſit, ut Synodi Diœceſanæ quotannis celebrentur, idque nos ad vitia & abuſus tollendos, moresque tam Cleri, quam populi reformandos, & Eccleſiaſticam diſciplinam, ſicubi neglecta aut corrupta eſt, reſtituendam ſemper aptiſſimum, maximeque neceſſarium remedium eſſe duxerimus, ac proinde in hac tanta Eccleſiæ calamitate & morum depravatione, ex quo tempo-

tempore ad Eccleſiæ Cameracenſis regimen vocati fuimus, in eam curam & cogitationem, pro officii noſtri ratione & exoneratione conſcientiæ noſtræ aſſidue & ſedulo incubuerimus; tamen ea tempora ſecuta ſunt, variaque alia impedimenta, quæ noſtros conatus ſubinde retardarunt, ut hactenus non licuerit ſalubre deſiderium noſtrum ad debitum effectum perducere. Verum quia nunc, Dei benignitate, prædictæ dilationis noſtræ cauſæ utcumque ceſſant: idcirco nos debito incumbentis officii etiam hac in parte, & tam pio prædicti Concilii Decreto ſatisfacere ſummopere cupientes, habita cum Venerabilibus Fratribus noſtris, Præpoſito, Decano, & Capitulo Eccleſiæ noſtræ Metropolitanæ matura deliberatione, Synodum Diœceſanam in oppido Vallencheneníi ad Dominicam tertiam proxime inſtantis Quadrageſimæ indicimus, & ibi cogendam & celebrandam ſtatuimus atque decernimus. Quocirca Eccleſiarum Capitula, Abbates, Prælatos, Conventus, Collegia, ac illos quoſcumque, qui de jure, vel conſuetudine intereſſe debent, requirimus, monemus, & exhortamur, eiſque nihilominus ac eorum cuilibet in virtute ſanctæ obedientiæ, & dicti Sacri Concilii Oecumenici, ſubque pœnis a jure conſtitutis, diſtricte præcipientes mandamus, ut ad dictam Synodum in prædicto oppido celebrandam intra eandem diem conveniant, & perſonaliter compareant, niſi forte impedimento fuerint legitimo præpediti, quod tamen per legitimos Procuratores nobis probare debebunt, ad faciendum, fierique videndum & audiendum, ac nobiſcum communibus conſiliis agendum, quæ ad reformationem Cleri & populi a Deo nobis commiſſi, nec non Eccleſiaſticam diſciplinam, ſi uſquam in noſtra Diœceſi corrupta eſt, reſtaurandam pertinent, quæque ad hanc rem neceſſaria, & pro temporum horum ratione apta & idonea videbuntur. Atque ut præſentes noſtræ literæ ad omnium, quorum intereſt, notitiam perveniant, earum exempla, manu noſtra ſubſignata, ac contra ſigillo noſtro eiſdem ſubimpreſſo munita, valvis dictæ Eccleſiæ noſtræ Metropolitanæ, aliarumque Eccleſiarum noſtræ Diœceſis affigi volumus, ac illos ſic arctare, ac ſi ipſiſmet coram prælectæ & inſinuatæ forent, decernimus & declaramus: cum intimatione tali, quod ſive ad dictam diem comparuerint, ſive non, Nos nihilominus ad dictæ Synodi celebrationem procedemus, & procedi faciemus, prout juris fuerit & rationis, abſentium contumacia in aliquo non obſtante.

Datum in Civitate noſtra Cameracenſi, anno Domini Milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quarto, ſtylo Cameracenſi (*) die vero ſeptima menſis Februarii.

Ex Parte I. Statutorum Synodalium Eccleſiæ Cameracenſis, edit. Pariſ. anni 1739.

(*) Cameracenſes cum Brabantis, Flandris, aliiſque anni exordium a Paſchate ducebant, uſque ad annum Milleſimum, quingenteſimum, ſeptuageſimum ſeptimum, quo vetus illa computandi ratio Diplomate Regio antiquata eſt, commodiorque inducta, a Calendis Januariis principio numerandi facto, ut *Aubertus Miræus in Præfatione Chronici ſui* teſtatur: Hinc ex ſtylo Cameracenſi antiquo annus hic ſubſcribitur ſeptuageſimus quartus; licet ex computatione Italica, vicinis in Provinciis recepta, annus tunc curreret ſeptuageſimus quintus, qui etiam ſupra in Epiſtolæ hujus Titulo notatus fuit.

SYNO-

SYNODUS VARMIENSIS
Eodem Anno Chriſti MDLXXV.

SYNODICÆ CONSTITUTIONES ECCLESIÆ ac DIOECESEOS VARMIENSIS,

Præſidente Reverendiſſimo Domino MARTINO (*) CROMERO, Coadjutore, & Epiſcopo deſignato, promulgatæ anno Domini MDLXXV. Menſe Junio.

MARTINUS CROMERUS, COADJUTOR, AC DESIGNATUS EPISCOPUS VARMIENSIS, OMNIBUS ECCLESIÆ AC DIŒCESEOS VARMIENSIS PRESBYTERIS ET CLERICIS SALUTEM IN DOMINO &c.

CUm Heilsbergæ in Templo Parochiali, ad præſtitutam diem cum Nuntiis Venerabilium Fratrum noſtrorum Capituli Cathedralis Eccleſiæ Varmienſis, & Collegiatæ Gudſtatenſis Archi-Presbyteris, & Parochis cæterarum, aliiſque ejusdem Diœceſeos noſtræ Sacerdotibus conveniſſemus, ut de moribus emendandis, exſtirpandis hæreſibus, erroribus & abuſibus corrigendis, Eccleſiarum & Miniſtrorum earum incommodis amovendis, & ſalutaribus inſtitutis ad gloriam DEI & hujus Eccleſiæ utilitatem, augendis, ſtabiliendisq; in medium conſuleremus: Divina ope primum de more ſolenniter implorata, & Fidei noſtræ Profeſſione ſecundum præſcriptum S. Tridentini Concilii uno omnium ore edita, recitatisque proxime præteritæ ante annos aliquot a Reverendiſſimo & Illuſtriſſimo Domino, Domino Stanislao Hoſio, S. R. E. tituli S. Clementis Presbytero Cardinali, & Epiſcopo noſtro Varmienſi habitæ Synodi Conſtitutionibus, has ſubſequentes partim repetendas & ampliandas, partim iis adjiciendas, Nobis operæ pretium eſſe duximus. Quas ratas, firmasque eſſe, & cum ſuperioribus illis, atque etiam antiquioribus D. Lucæ Epiſcopi (**) Statutis inviolabiliter ab omnibus hujus noſtræ Diœceſeos Sacerdotibus & Clericis obſervari volumus, & authoritate ordinaria præcipimus.

I. Ac primum omnium hortamur in Domino, ut omnes Curati munus ſuum quisque Miſſis celebrandis, Sermonibus faciendis, Confeſſionibus ſuo tempore audiendis, Sacramentis adminiſtrandis, & aliis officiis ad curam animarum, & munus Parochiale pertinentibus, ſedulo impleant.

II. Ad Prædicationes non imparati veniant, neque oſcitanter in iis agant, nec ad oſtentationem, ſed ad ædificationem populi pro captu ipſius eas accommodent. A vitiis & prava vita eum abſtrahant, atque ad ſervandam fidem, ſobrieque, juſte & pie vivendum in hoc Sæculo cohortentur. Nec verbo tantum, ſed etiam piæ vitæ exemplo forma gregis facti ex animo, ei præluceant.

III. Si quando vitia inſectantur, neminem perſtringant nominatim, neque ita aperte carpant & circumſcribant quenquam, ut editus nomine videri poſſit. Hæreſes caute, breviter & modeſte per occaſionem refellant. A maledictis ſibi temperent, ita ut hæreſi vel ſchiſmate infectos placide ad ſanitatem & gremium Eccleſiæ, a quo ſe præciderunt, reducere ſtudeant; ſervandumque unitatis & pacis vinculum ſæpius adhortentur.

IV. Prohibeant etiam, ne juventus mittatur ad Scholas hæreticas, ſimulque denuncient, ſi quis ſtudiorum cauſa eo miſſus vel profectus fuerit, præcluſum ei fore omnem aditum ad Magiſtratus & honores; & inſuper man-

(*) De Martino Cromero vide ſub finem hujus Synodi.

(**) Vide *Tomo V. præcedente* Synodum Varmienſem ſub Luca Epiſcopo celebratam anno 1497. ubi Statuta, quorum hic fit mentio, recenſuimus. Conſtitutiones Illuſtriſſimi Stanislai Hoſii Cardin. vide ſupra, pag. 593.

manſuras eum graves pœnas, tam a jure ſtatutas, quam arbitrio noſtro pro modo contumaciæ & pravitate cujusque infligendas. Nobis autem pro fide ſua deferant, ſi quid tale de quopiam compererint.

V. Inhibemus Sacerdotibus, ne cum hæreticis Miniſtris familiaritatem & conſuetudinem habeant, ſed convictum & compotationes eorum vitent, imo & colloquia. Quod ſi quando uſu veniat, ut ea vitari commode non poſſint, illud caveant, ne de aliquo religionis capite cum eis diſceptent.

VI. Omnino autem fugiant, ne in Sacris Sacramentis, Concionibus, aut orationibus cum ipſis communicent. Quin etiam interdicant, ne quis de plebe id faciat, & participando cum impiis, ſortem maledictionis, damnationisque æternæ cum eis habeant.

VII. Si quem autem cognoverint, apud hæreticos & ſchiſmaticos Sacramentaliter communicare, eum Nobis, vel Officiali noſtro deferant.

VIII. Matrimonia cum hæreticis contrahenda ex ambone ne denuncient; neque copulent eos, qui Sacram Euchariſtiam ritu Catholico, in ſua Parochia confeſſi prius non ſuſceperint.

IX. Ad infantes quoque e Sacro Fonte ſuſcipiendos ne admittant hæreticos & ſchiſmaticos. Neve quenquam e noſtris apud hæreticos ſuſceptoris munus obire permittant. Quod ſi quis monitus pertinaciter facere præſumpſerit; denunciari eum Nobis volumus, ut condigna animadverſione coerceatur. At infantes ab hæreticis allati, adhibitis Suſceptoribus Catholicis, a Sacra Baptiſmatis unda nequaquam debent repelli.

X. Libros hæreticos aut ſuſpectos (in quorum numero eos, qui ſine expreſſo authoris, aut loci nomine excuſi circumferuntur, haberi volumus) a Sacerdotibus, & quibusvis hominibus legi, quin & detineri ulla ratione ſeu aſſervari, tradi & communicari prohibemus, & præſcripta Synodorum Generalium ac Diœceſanarum circa id diligenter ſervari præcipimus: Mandantes, in confeſſionibus diligens examen circa hoc (ſuſpectos præſertim interrogando) adhiberi: Et ne Sacerdotes aliquem abſolvant, niſi confeſſus talium librorum detentionem, aut notorie detinens, Parocho eosdem extradat, & in poſterum de cavendo a talibus promittat.

XI. Opificum ſocii, Mercenarii, & alii homines utriusque ſexus, ſoluti & vagabundi, & in fide Catholica non inſtructi, ſi communicare noluerint, cogi non debent; ſed paterne erunt a Paſtore inſtruendi & invitandi, benigneque cum illis agendum, ut ad amplectendam fidem Catholicam adducantur. Quod ut fiat facilius, Magiſtri & Domini eorum erunt admonendi, ut inducant eos ad frequentandum templum, audiendas conciones, & inſpiciendas cæremonias Chriſtianas; quin etiam, ut nonnunquam adeant Parochum pro privata informatione. Quod ſi ii contemptim templum ingrediantur, & non placide, pacateque ſe gerant, expellendi erunt; ii vero qui blaſphemi publice fuerint, aut in diſputationes de dogmatibus religionis contentioſe ſe ſe ingeſſerint: aut per longum tempus in eodem loco, ſive in Diœceſi hac manentes, communicare renuerint; curandum erit, ut puniantur carcere, aut pellantur e civitate.

XII. Indifferenter, nunc apud Catholicos, nunc apud hæreticos communicantes, monendi ſunt, ut redeant ad unitatem, & priusquam admittantur ad Communionem & Confeſſionem, reconciliandi, ſecundum præſcriptam a Nobis in Agendis Sacramentalibus formulam: reconciliandi autem facultatem Archi Presbyteri habeant.

XIII. Relapſi ſine abſolutione ad Nos remittantur, niſi forte in mortis articulo fuerint. Qui vero fixerunt domicilium, ad Communionem, & ut Catholicis ſe conforment, omnino cogendi erunt, datis eis, ſi ſpem melioris frugis oſtenderint, competentibus induciis ad capeſſenda fidei noſtræ rudimenta.

XIV. Dent autem operam Parochi publice privatimque monendo, ut ſolutis, vagabundis, & quibusvis aliis, in tabernis, ædibus, vicis, aut ubivis locorum hæreticas cantilenas canere, aut de religione diſputare, ne permittatur.

tur. Quod ſi quempiam contra facientem deprehenderint, curabunt tam Patresfamilias, qui domi ſuæ id fieri æquanimiter tulerit, quam ipſum transgreſſorem Magiſtratui civili denunciari puniendos. Quo in numero ii quoque habeantur, qui ejusmodi cantilenas dedita opera cani jubent, ſeu procurant. Quod ſi Magiſtratum & etiam Præfectos noſtros, in ſuo officio minus diligentes cognoverint, ad Nos referre ne prætermittant.

XV. Inter viſitandum Scholas (quod ſtatis temporibus ſecundum Conſtitutionem Illuſtriſſimi Cardinalis, Epiſcopi noſtri, Domini STANISLAI HOSII, Parochi facere debeant) examinent, quales cantiones Scholares per vicos & plateas, oſtiatim petentes eleemoſynam, canant, & nonniſi probatos admittant.

XVI. In oppidis Magiſtratum Civilem admoneant, ne qui libri venum exponantur, niſi prius reviſi ab ipſis fuerint, moneantque Bibliopolam ſub pœna amiſſionis librorum, ut hæreticos libros, ſi quos habet, aut ſuſpectos, omnino ſegreget. Quo facto deponantur ii per Parochum, apud hoſpitem ipſius Bibliopolæ ſub clauſura, & ſub animadverſione ipſius hoſpitis, donec Bibliopola diſcedere voluerit, ſolis Catholicis libris interim venum expoſitis. Parochus ſi cognoverit ſecus fieri a Bibliopola, atque ipſi injunctum fuerit, eumque dolo non vacare, indicabit dolum hunc Præfectis locorum, aut Magiſtratui, qui ablatione librorum, in toto, vel in parte juxta dictamen ipſius Parochi mulctent inobedientem, remque poſtea primo quoque tempore Nobis indicet. Præcipimus autem, Parocho indicem librorum prohibitorum Decreto Sancti Concilii Tridentini editum ſemper eſſe ad manum. Nihilominus tamen ii quoque libri ſeponantur, neque vendi permittantur, qui poſt editionem illius indicis, in publicum emiſſi, & vel notorie hæretici, vel ſuſpecti dumtaxat ſunt.

XVII. Initio Quadrageſimæ admoneant ſedulo populum ad confeſſionem, ante medium Quadrageſimæ frequentandam. Et quoad commode poterunt, arbitrio ſuo, in ſingulas villas, aut aliquot oppidi partes divident plebem, quam certis præſtitutis diebus, & horis ſigillatim audiant, idque ita e ſuggeſtu denuntiabunt; ut in excutienda cujusque conſcientia, examinandis peccatis, & abſolutione impendenda maturius & rectius, atque etiam in iterata Paſchali peccatorum confeſſione, expeditius fungi queant ſuo officio. Quod ſi qui confeſſi non fuerint ante medium Quadrageſimæ, graviter eos in Paſchali Confeſſione objurgent. At ſi compluribus annis id facere contempſerint, poterit eos Parochus arbitratu ſuo a communione ſuſpendere, & pro excommunicatis habere.

XVIII. Extra Templum, ſeu ſacrum locum confeſſiones ne audiantur, præterquam in caſu neceſſitatis.

XIX. Doceant autem populum Parochi pro concione, eſſe de eſſentia veræ Sacramentalis Confeſſionis, & requiri neceſſario ad obtinendam abſolutionem, ut quisque peccata ſua confitendo Sacerdoti (mortalia præſertim) ſpeciatim enumeret, & omnes circumſtantias aggravantes delictum, vel mutantes ſpeciem, ſciens non reticeat.

XX. Illud etiam teneant, & meminerint Parochi, & alii Confeſſarii. Quando in articulo mortis aliquem confitentem abſolvunt, ne ei graviorem pœnitentiam injungant, niſi ſub ea conditione, ſi convaluerit. Quem vero a caſu Papali vel Epiſcopali abſolvunt, eum obligent, ut poſteaquam convaluerit, ipſe ſe ſe repræſentet, & ab eo deinde ad Epiſcopum cum remiſſoria ſcheda remittatur.

XXI. Optaremus quidem Bullam Cœnæ Domini omnibus Curatis & Confeſſariis eſſe ad manum, tamen cum exempla ejus haud facile a vobis haberi poſſunt, & paucos ea caſus, qui vel ad has regiones pertineant, vel in noſtris Agendis Sacramentalibus non ſint expreſſi, complectatur, placuit excerpere ſequentes hos caſus, & ad notitiam omnium deducere.

Sunt igitur Ei Bullæ obnoxii.

Hæretici, ſchiſmatici, & ſectarii, eorumque fautores, complices, & credentes iisdem.

Imprimentes, legentes, detinentes, & defendentes libros hæreticos, quomodolibet ſubtrahentes ſe ab obedientia Romani Pontificis, & Sedis Apoſtolicæ.

Falſificatores literarum & ſupplicationum Apoſtolicarum.

Deferentes equos, arma & munitiones ad terras infidelium.

Qui peregrinos, petentes Romam, aut inde revertentes, lædunt, vel detinent.

Qui manus injiciunt in S. R. E. Cardinales, vel Epiſcopos, ſeu Nuncios Sedis Apoſtolicæ.

Qui Eccleſiaſtica bona uſurpant, & qui Statuta contra libertatem Eccleſiaſticam condunt, vel tributa, & alia onera Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis ratione Eccleſiarum imponunt.

Laici qui ſe intromittunt in cauſas capitales ſeu criminales, contra perſonas Eccleſiaſticas.

Qui cauſarum in Romana Curia pendentium curſum, & literarum atque mandatorum Apoſtolicorum executionem impediunt.

Abſolventes transgreſſores in præmiſſis, quibus ipſo facto excommunicatis, & prædicationis, lectionis, adminiſtrationis Sacramentorum, & audiendarum confeſſionum officio interdictum eſt.

In ſupramemoratis igitur caſibus, vel eorum aliquo, ne quis etiam Archi-Presbyter cuiquam auſit abſolutionem impendere, ſi majoris excommunicationis latæ ſententiæ, & alias arbitrio noſtro ſtatuendas pœnas, effugere velit.

De Concubinatu tollendo.

XXII. Qui Sacerdotes ad proximam viſitationem, quam inſtituere iterum Deo propitio in animo habemus, concubinas, vel non amoviſſe, vel amotas recepiſſe, vel etiam alias ſibi aſciviſſe, reperti fuerint, in eos pœnas S. Concilii Tridentini, quæ Canone XIV. ultimæ Seſſionis continentur, extendemus, atque ſi præfracti fuerint, uſque ad plenam exequutionem earumdem procedemus.

XXIII. Caveant autem interim Sacerdotes ſub gravibus pœnis arbitrio noſtro ſtatuendis, ne quis eorum incorrigibilem concubinam & impœnitentem alterius cujusvis Sacerdotis abſolvere, & ad Sacram Communionem admittere in contemptum Sacramenti audeat.

XXIV. Quin etiam ſtatuimus, ne quis Sacerdos concubinæ ſuæ aliquid teſtamento relinquat. Quod ſi contra factum fuerit, legatum hujusmodi in pios uſus convertemus, & de teſtamento nihilominus arbitratu noſtro diſponemus.

XXV. De mercedibus autem familiæ utriuſque ſexus debitis, Lucæ Epiſcopi Statutum innovamus, ne videlicet eis ultra annum retineantur, non valitura confeſſione ipſius Sacerdotis teſtamentaria. Quod etiam ad mutuatiam pecuniam, de qua liquide non conſtat, extendi volumus.

XXVI. Alterum quoque ejusdem Epiſcopi Statutum de Inventariis conſanguineorum & matronarum, in Parochorum familiam venientium conficiendis innovamus.

XXVII. Ut gravamina, & queritandi occaſiones de Clero ſubmoveantur, mandamus Parochis, ut quisque debitum ſuæ familiæ ſalarium, & opificibus pactam mercedem integre perſolvat. Quod ſi quis patietur vocari ſe coram Nobis, vel Officiali noſtro in jus eo nomine, & convictus de malitia fuerit, luet duplum cum expenſis viaticis.

XXVIII. Publicis conviviis, honeſtis tamen, Sacerdotibus non interdicimus, modo ut decorem in iis ſuum ſervent, neque totum diem, & veſperum in iis hæreant; ebrietatem, choreas, ſaltationes, ludos chartarum & taxillorum, haſtiludia, atque hiſtrionum, mimorum & ludionum, quævis ſpectacula publice privatimque vitent. Ne privilegio Clericali excidant, ſi quid forte adverſi eis acciderit.

XXIX. Parochi ſervent, & ſervari curent edictum noſtrum de frequentando Templo, & commonefieri populum ne diſcedant, niſi peracto Sacro, & accepta Benedictione Sacerdotali: id

id vero edictum, quoniam fortaſſis e memoria multorum excidit, recitetur denuo die aliquo feſto in frequenti concione.

XXX. Inhærentes etiam Statutis Illuſtriſſimi Cardinalis ſupramemorati præcipimus, ut Parochi, ſive Concionatores Canones Concilii Tridentini de clandeſtinis Matrimoniis, & de Suſceptoribus ſive Patrinis in Baptiſmo, nonnunquam minimum bis in anno pro concione ad populum lingua vernacula recitent.

XXXI. Catechiſmum quoque parvum P. Caniſii per tempus Quadrageſimæ, vel quando erit commodum, quotannis pro concione populariter explicari volumus. Catecheſes autem noſtras, quæ Parochis omnibus diſtributæ ſunt, itidem ſtatis diebus lingua vernacula recitari.

XXXII. Jejunia Diœceſeos ad præſcriptum Anteceſſorum noſtrorum indici & ſervari mandamus. Declaramus autem inter Paſcha & Pentecoſten incluſive, licitum fore cuique veſci lacticiniis & ovis, & feriis ſextis, diebus Rogationum, Marci & Vigilia Pentecoſtes, cœna ſemel tantum, ſicuti & in aliis jejuniis per annum, ſumatur.

XXXIII. Totis duplicibus Feſtis interdicimus omnino tam Fraternitatum, ſeu Anniverſariorum, quam recentium funerum exequias peragi, etiamſi ſint plures Sacerdotes, qui abſque fraude & diminutione Summi Sacri debita munia pro defunctis perſolvere queant. Item ne plures ſimul exequiæ peragantur.

XXXIV. Aſperſorii uſum alicubi abrogatum ad priſtinam obſervantiam revocamus, ut videlicet Dominicis diebus in oppidis oſtiatim, ſeu per domos cum caldari circumeatur, & Ludimagiſtro pro debito laboris ſolatio ſinguli denarii pendantur. Si populus pro concione monitus parum officioſus fuerit, inibimus rationem, qua indemnitati Miniſtrorum Eccleſiæ conſulatur.

Meminerint autem & Parochi officii ſui, ut cum aliis prædicaverint, ipſi reprobi ne inveniantur, debent namque ii antiquitus in caldari Ludimagiſtro ſenos denarios Dominicis diebus per annum. Qui itidem obligantur Ludimagiſtro, & aliis Eccleſiæ Miniſtris, tam in villis, quam in oppidis dare prandium ſingulis diebus aſſertorialibus.

XXXV. In concionibus exhortentur populum ad exoſculandas Venerabiles Sanctorum Reliquias, in ſponſarum, puerperarum, & aliis, præterquam in Miſſa defunctorum, offertoriis. Qui mos ſicubi per incuriam exolevit, Parochorum diligentia reſtituatur. Id autem fieri poſſe videtur facilius, ſi pacificale non per æditum ſeu puerum, ſed per Venerabilem aliquem Sacerdotem altari aſtantem, venientibus ad offertorium, teneatur & præbeatur, donec pia hæc cæremonia in priſtinum uſum revocetur.

XXXVI. Abuſus quoque cum detrimento Eccleſiarum & gravamine Parochianorum conjunctos, tollentes: ſtatuimus & declaramus, quod Parochus ſolus non habeat poteſtatem ſuſcipiendi & dimittendi Ludimagiſtrum ſeu Ædituum, ſimiliter & inſtituendi, deſtituendique aliquem e vitricis cum lubet. Neque ſoli vitrici, aut Magiſtratus, aut communitas ſine Parocho. Conjunctim enim idque ſuo loco & tempore, pro more cujusque loci fieri debet. Quod ſi convenire inter eos non poterit, Præfectus loci dirimat differentiam omnem.

XXXVII. Idem juris eſſe volumus circa elocationem ſedilium in Templo. Ea autem ſemel empta, ad hæredes perpetuo transmitti non debent, ſed eos in redimendo jure ſedilium ejusmodi potiores fore declaramus.

XXXVIII. Statuimus plurimis de cauſis, ut in villis poſthac non Æditui, ſed ipſi Parochi, accepta a vitricis in eum uſum pecunia, curam providendi Eccleſiæ, & ſervandi vini ſuſcipiant, denique operam, ut vinum Hiſpanicum, vel quodvis optimum, purum, & corruptioni minus obnoxium comparetur. Quoniam autem vinum jam carius eſt, quam antea, conſtituatur inter ipſum Parochum & vitricos de pretio, quantum in trimeſtre numerandum ſit, quam moderatiſſime, & ſine

ſine gravamine Eccleſiæ. Cæterum diebus Paſchæ, & tempore Jubilæi, ac ſevientis peſtis ipſi vitrici ſeorſim procurare vinum teneantur.

XXXIX. Parochi ne differant ulterius exactionem decimarum, quam Conſtitutionibus Epiſcopalibus eſt præſcriptum; ſi diſtulerint, debitoresque poſtea ſolvendo non fuerint, habebunt ipſi creditores, quod ſibi imputent. Niſi forte rogati cum debitore egenti, mitius ſe egiſſe probaverint.

XL. De Decimis ex agris & prædiis Vaſallorum, & ruſticorum eorum, itemque a cauponis & molendinis, ac de amplianda & conſtituenda proviſione Ludimagiſtrorum in proximo Conventu Epiſcopali certi aliquid conſtituemus.

XLI. Ad eundem modum de domibus quoque & ſepibus, ac aliis ædificiis Parochialibus, communi conventus conſilio conſtituendum erit, ne Parochi de parochianis, & ii contra de parochis queritentur. Interea vero parochi domos, aliaque ædificia ſua in bono eſſe, & ſarta tecta conſervent. Quod ſi qui prætendunt, ea ſe non integra accepiſſe, & per tres annos ſiluerint, ſibi ipſis imputent. Deinceps vero ſemeſtre tempus poſt aditam poſſeſſionem, ad conveniendum ea de re vitricos, vel parochianos, ipſis præfigimus, niſi malint de ſuo impendere.

XLII. Decimæ & Offertoriales paſchæ inter parochum & anteceſſorem ejus intelligantur diſcerni hoc modo: ut pro ſervitiis tempore, quod impendit Eccleſiæ, uterque tollat ratam partem ſuam: ratione quidem decimarum annuum a feſto S. Martini incluſive inchoando, offertorialium vero deſervitionem a *Quaſi modo geniti*, ſive conductus paſchæ incluſive ſupputando.

XLIII. In Legatis, quæ fiunt Eccleſiis, ita obſervari volumus, ſi in teſtamento pure & generaliter, legetur aliquid Eccleſiæ, Parocho præterito, legatum ad Eccleſiam & Parochum ex æquo pertinebit; ſin Parocho peculiariter aliquid relinquatur, id ſolum ei cedet, & Eccleſia legato ſuo gaudebit ſola. Quæ ſi præterita fuerit, teſtamentum, juxta Conſtitutionem Epiſcopalem, totum erit irritum. Si vero teſtator ſcripſerit in hæc verba: Lego fabricæ Eccleſiæ, aut inſtaurando organo, aut certi alicui rei Eccleſiaſticæ: Parochus præteritus nihil in legato hujusmodi ſibi vendicabit. Poterit autem petere ex teſtamento defuncti portionem Canonicam judicio Ordinarii.

XLIV. Circa Oblationes ſervatam hactenus conſuetudinem, præſenti Statuto innovamus. Quidquid offertur ad Altare, ſolius Parochi erit; quid quid ad tabulam, ſeu in ſacculum vitricorum, vel ad truncum, Eccleſiæ fabrica id ſibi vendicabit. Quidquid vero oblationum coram Venerabili Sacramento, aut ad imagines Sanctorum, ſeu alias intra vel extra Eccleſiam obvenerit, ex dimidio dividetur inter Parochum & Eccleſiam. Salvis quarumdam Eccleſiarum pactis, præſcripta conſuetudine approbatis: quibus hac Conſtitutione derogatum nolumus.

De conficiendis Inventariis.

XLV. Quoniam in Inventariis Parochiarum, tam a decedentibus & exeedentibus, quam a novitiis Parochis multa peccantur, non ſine injuria ac detrimento Eccleſiarum, & incommodo Parochianorum: Statutum Lucæ Epiſcopi de eo innovantes & amplian tes, conſtituimus, ut novitius Parochus, cum Archi-Presbytero vel Sacerdote alio ſe introducente, præſentibus vitricis, & primoribus Parochiæ illius, ab anteceſſore ſuo, vel ejus ultimæ voluntatis executoribus, in primo ingreſſu ſuo Inventarium omnium pecorum, jumentorum, frumentorum, ſuppellectilis, & aliarum quarumvis rerum ad Parochiam pertinentium exigat, easque res in poteſtatem ſuam redigat, & ea omnia ter in tres codicillos deſcribat, & a ſe, & ab introducente ſe Sacerdote ſubſcriptos: unum quidem vitricis Eccleſiæ ſtatim tradat, alterum vero intra quindecim dies Epiſcopo, ſeu in abſentia ejus vices gerenti offerat, vel transmittat, tertium ſibi ſervet: & ſecundum ejusmodi Inventarium cedens, vel decedens de Parochia, omnia deſcripta, ſi non meliora, non deteriora tamen Succeſſori relinquat. Et ſiquidem ultra tres annos

nos eam Parochiam obtinuerit, additamentum aliquod conveniens ipſe, vel executores ejus apponant. Si vero ultra ſex annos Parochus fuerit; majus additamentum judicio introductoris, & præſentium ſupra memoratorum relinquat: Qui omnia ea & ſingula, quæcunque relinquuntur, juſtis preciis æſtimare debebunt, eaque precia in ſupradictos codicillos, ſive Inventaria inſcribenda erunt. Si quis autem in aliquo ſupramemoratorum negligens compertus fuerit, omnia ejus bona, quæcunque habuerit, vel reliquerit, etiam credita ubivis exiſtentia, eidem Parochiæ cedant, & in Inventarium ſucceſſorum redigantur.

XLVI. Ad evitandam ſuſpicionem falſi in demetienda meſſali annona, ſive decima, mandamus Parochis, curent fieri communi ſumptu Parochianorum in Parochia quisque ſua, juſtum, & legitimum modium unum, ferro munitum, & ſignatum, qui pro inventario aſſervetur.

XLVII. Parochi & quilibet Sacerdotes in perſonalibus oneribus & actionibus obnoxii non ſunt plebiſcitis oppidorum & villarum. Cæterum in iis, quæ commodum & damnum agrorum, ſegetum, & pecorum, active & paſſive reſpiciunt, ſubeſſe debent: ſalvis tamen ordinariis, & conſuetis exemptionibus. Ubi etiam legitime præſcripſerunt in aliquibus citra injuriam cujusquam, licebit eis uti jure ſuo.

XLVIII. Quandoquidem ad fabricam tam Collegii, quam Seminarii Braunsbergenſis non parum ſumptuum requiritur, conſtitutum eſt, ut Parochi, quorum Decimæ laſtas ſex non excedunt, florenum unum, quorum vero ultra ſex laſtas ad decem incluſive pertingunt, florenum unum cum dimidio, reliqui autem, qui ultra decem laſtas habent, florenos duos monetæ currentis teſtamento relinquere teneantur. Niſi quis bona voluntate ſua in hunc pium uſum plus legare voluerit. Quod ſi prætermiſiſſe quiſpiam compertus fuerit, legatum ejusmodi in primis de teſtamento, ſeu relictis facultatibus ipſius deducendum erit.

XLIX. Quoniam Sanctum Concilium Tridentinum præſcripſit, oportere in Synodo Diœceſana deſignari certas perſonas, quibus poſt hac cauſæ Eccleſiaſticæ ac Spirituales & ad forum Eccleſiaſticum pertinentes, a Sede Apoſtolica, vel ejus Legato delegandæ committantur; placuit pro nunc eſſe hos: Officialem Generalem DD. *Eggertum a Kempen* Decanum, & *Joannem Leoman* Cuſtodem Cathedralis; nec non *Andream Human* Præpoſitum, & *Valentinum Helbingum* Decanum Collegiatæ in Gudtſtadt Eccleſiarum.

L. Cum etiam ab eodem Concilio ſtatutum ſit, ut Examinatores futurorum Parochorum conſtituantur, delecti ſunt hi; Venerabiles Patres Societatis Jesu Braunsbergenſis, Archi-Presbyteri duo, *Valentinus Helbingus* Decanus Gudtſtatenſis, & *Iſaaccus Homer* Parochus Heilsbergenſis.

LI. Has igitur, & a ſupramemorato Illuſtriſſimo Cardinali promulgatas, itemque Lucæ Epiſcopi Synodicas Conſtitutiones, ut quilibet Prælatorum, Canonicorum, Parochorum, Vicariorum, & aliorum Sacerdotum deſcriptas habeat, & ſubinde relegat, actionesque ſuas, & ſubjecti ſibi populi ad eas accommodare ſtudeat, hortamur in Domino, & præcipimus; in Conventibus quoque Fraternitatum, ut eæ diſtincte, & articulate alternatim legantur, mandamus ſub pœna Synodali. *Datum Heilsbergæ, die XVIII. Junii, Anno MDLXXV.*

Ex Libro Conſtitutionum Synodalium Diœceſis Varmienſis, impreſſo Brunsbergæ anno 1612, commodato a Reverendiſſimo & Illuſtriſſimo D. Zaluski, Epiſcopo Kiovienſi.

Martinus Cromerus, natione Polonus, abſolutis Cracoviæ Literarum, & bonarum artium Studiis, Laureaque Doctoris in utroque Jure impetrata, Germaniam, Italiamque peragravit. Inde redux inter Cathedralis Collegii Cracovienſis Canonicos adlectus eſt. Magna apud Sigismundum I. & II. Poloniæ Reges gratia valuit, Regiisque ab Epiſtolis fuit: ad arduas etiam Legationes tum Romanum ad Pontificem, tum ad Imperatorem adhibitus. Sacro Oecumenico Concilio Tridentino, ac variis de pace concilianda Tractatibus interfuit. Sub Stanislao Hoſio Cardinali &

& Epiſcopo Varmienſi Vicarii Generalis, ac dein etiam Coadjutoris munus geſſit, illique demum anno 1579. defuncto in Epiſcopali dignitate ſucceſſit. Tres Heilsbergæ, Epiſcopali Præſulum Varmienſium Sede, Diœceſanas Synodos celebravit. Duas harum, primam nimirum anno 1575. & alteram anno 1577. eo tempore habuit, quo Coadjutoris adhuc nomine pro Cardinali Hoſio Diœceſin adminiſtrabat: tertiam vero poſt obitum Cardinalis, anno 1582. cum Epiſcopalem ad Cathedram jam eſſet elevatus. Primam hic retulimus, reliquas duas ſuum quamlibet ad annum dabimus. Multa varii argumenti ſcripſit, ediditque in lucem, quæ illuſtre illi inter Literatos nomen peperere. Celebriora ejus opera ſunt: *Hiſtoria Poloniæ, de origine & rebus geſtis Polonorum.* in triginta Libros diviſum opus. Aliud præterea, quod *Polonium* inſcripſit, in quo *de ſitu, populis, moribus, Magiſtratibus & Republica Regni Polonici* duobus Libris agitur. Tractatus item Polemici contra Proteſtantes: *Colloquiorum de falſa Lutheranorum, & vera Chriſti Religione Libri IV. De Cœlibatu Sacerdotum. De pœnis Sacrilegorum. De Dogmatibus Eccleſiæ Catholicæ. Catecheſes, ſive Inſtitutiones duodecim de ſeptem Sacramentis, Sacrificio Miſſæ, & Funebribus exequiis. Sermones Synodales:* quorum primus *Petricoviæ in Synodo Provinciali anno* 1542.: Secundus *Cracoviæ ad Synodum Diœceſanam* dictus *anno* 1549. &c. *Oratio Funebris de Sigismundo I. Poloniæ Rege,* quam Sigismundo II. ejus filio & hæredi dedicavit. Legitur hæc in fine *Libri trigeſimi de origine & rebus geſtis Polonorum.* Scripſit etiam *de optima Politia. De Concentibus Muſicis,* &c. Bene de Patria, bene de Eccleſia, ſcribendo & agendo meritus, cum annum ætatis ageret ſeptimum ſupra ſeptuageſimum, menſæ accumbens, vivere deſiit die Martii 23. Anno Chriſti 1589.

Vide Moreri Diction. Menckenii Lexic. Erudit. Zeillerum de Hiſtoric. Chronolog. & Geographis celebribus.

SYNODUS *Prima* DIOECESANA BRUGENSIS,

Anno Chriſti MDLXXI. (*)

SUB REMIGIO DRIUTIO, EPISCOPO BRUGENSI SECUNDO, CELEBRATA MENSE FEBRUARIO.

LITERÆ INDICTIONIS & CONVOCATIONIS SYNODI DIOECESANÆ BRUGENSIS.

REMIGIUS DRIUTIUS, (**) DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA EPISCOPUS BRUGENSIS,

UNIVERSO CLERO ET POPULO DIOECESIS BRUGENSIS SALUTEM.

Quemadmodum olim a Sanctis Patribus, ad retinendam Eccleſiaſticam diſciplinam, reformandosque Chriſti fidelium, præſertim Cleri, mores, exceſſusque corrigendos, atque ad promptiorem Decretorum in Conciliis Generalibus, aut Provincialibus editorum obſervationem & executio-

(*) Synodi hujus Decreta paucos ante dies, multo, quam optaveram, ſerius ad me pervenere. Gratius tamen Lectori futurum putavi, ſi eadem, perturbato licet annorum ordine, infererentur hoc loco, quam ſi inter Supplementa, ſerius forſitan excudenda, rejicerentur.

(**) REMIGIUS DRIUTIUS, natus in pago de Wolkerinckhove, Territorii Casletenſis, poſt impetratos in utroque Jure Doctoris honores, variis, amplisque Magiſtratibus tum Civilibus, tum Eccleſiaſticis, egregie perfunctus eſt. In Supremo Concilio Mechlinienſi Senator fuit, Libellorumque ſupplicum, ut vocant, Magiſter: Brugis

cutionem, religioſe conſtitutum eſt, ut Epiſcopalia Concilia ſingulis annis celebrarentur; ita & a Sacroſancto Oecumenico Tridentino idem diſerte renovatum, & in uſum revocatum, omnibusque Epiſcopis ſub pœnis juris injunctum eſt, ut quolibet anno Synodos Diœceſanas indicerent: Patres quoque Concilii Tridentini, & Comprovinciales Epiſcopi non ita pridem Mechliniæ congregati, quædam in Synodo Diœceſana tractanda, & definienda præſcripſerunt. Ne igitur inobedientiæ, aut certe negligentiæ ſuſpicionem ullam incurramus, ſed ut humilitatis, & obedientiæ forma quædam Nobis commiſſo gregi (juxta Divi Petri exhortationem) efficiamur, Synodi convocationem ad Dei Omnipotentis laudem & gloriam, animarumque ſalutem, indicere & convocare decrevimus. Quapropter de Venerabilium in Chriſto Dilectorum Confratrum noſtrorum Decani & Capituli Eccleſiæ noſtræ Cathedralis conſilio, authoritate prædicti Concilii Tridentini, noſtraque Ordinaria, in virtute ſanctæ obedientiæ in Domino requirimus & monemus quoscunque Abbates, Prælatos, Decanos, Capitula tam Collegiata, quam Ruralia, Prioratuum Priores ſeu Superiores, & Confeſſores quorumcumque Monaſteriorum Sanctimonialium Capitulis Generalibus non ſubditorum, & Paſtores Eccleſiarum Parochialium, nec non quoscumque alios Eccleſiaſticos noſtræ Brugenſis Diœceſis exemptos, & non exemptos, qui ſecundum juris communis, vel Concilii Tridentini diſpoſitionem, aut ex laudabili in vicinis Epiſcopatibus obſervata conſuetudine ad Synodum Diœceſanam comparere tenentur, ut feria tertia Septuageſimæ, quæ eſt decima tertia Februarii mane ante horam ſeptimam (ad quam diem & horam, primam Synodum Diœceſanam Brugenſem indicimus, & convocamus) in Eccleſia Cathedrali perſonaliter compareant, audituri (Sancti Spiritus gratia humiliter ac devote ante omnia implorata) Decretorum Concilii Provincialis Mechlinienſis, pro promptiori obſervatione & executione Decretorum Concilii Tridentini, editorum publicationem, ſimul reipſa, atque præſenti officio præſtituri, quæ ex ordinatione dictorum Conciliorum in Synodo præſtare obligantur; nec non ad tractandum & conſultandum nobiscum de iis, quæ ex præſcripto Concilii Tridentini aut Provincialis, Synodo Diœceſanæ relicta, & commiſſa ſunt, aliisque negotiis occurrentibus; cum intimatione & comminatione, quod, ſive ad diem & horam prædictas præſentes fuerint, ſive abſuerint, Nos nihilominus ad dictæ Synodi celebrationem, Decretorum publicationem, aliorumque in ea tractandorum examinationem & deciſionem (Deo aſpirante) procedemus, & procedi curabimus, prout jus ratioque dictaverint, abſentium contumacia non obſtante, ipſosque abſentes perinde atque præſentes, decidendis & publicandis ibidem ex eo tempore obligari decernimus, dictosque abſentes (niſi legitime excuſati fuerint) ne eorum exemplo & impunitate alii deteriores reddantur, pro qualitate culpæ, juſtitia exigente, puniemus. In cujus rei teſtimonium præſentibus literis manu Secretarii noſtri ſubſignatis, ſigillum noſtrum apponendum duximus. Datum Brugis in domo Reſidentiæ

Brugis in Eccleſia Collegiata Bmæ M. V. Præpoſitus, Officialis etiam Mechlinienſis apud Bruxellenſes, Decani inſuper ad S. Jacobum Lovanii dignitate auctus. Cum Leovardienſi in Eccleſia Cathedra erecta fuiſſet Epiſcopalis; ipſe ad eam occupandam, regendamque primus Antiſtes nominatus quidem Auctoritate Regia, Pontificio etiam aſſenſu confirmatus; Inteſtini tamen, quo Belgium conflagraverat, belli æſtu præpeditus, deſtinatæ hujus ſibi Cathedræ poſſeſſionem adire nunquam potuit. Quare anno 1569. ex Regia nominatione, & Pii V. voluntate, Secundus Brugenſium Epiſcopus conſecratus fuit. Anno 1571. Synodum Diœceſanam, cujus acta, Statutaque hic damus, diebus Februarii 13. 14. 15. & 16. celebravit. Vir DEO, Regique fidus, multa pro Religione Catholica ab Hæreticis perpeſſus. Obiit anno 1594. die Maji 12. Poſtquam Eccleſiæ ſuæ annis 24. menſibus ſex, ſingulari cum laude præfuiſſet. Patruum habuit Michaëlem Driutium, Canonicum & Decanum S. Petri apud Lovanienſes, a quo Driutianum ibidem fundatum eſt Collegium.

Jann. Bapt. de Caſtillion Sacra Belgii Chronolog. Parte II. in Serie Epiſcopp. Brugenſium. Ant. Sanderus de Brugenſib. eruditionis fama claris. L. I.

dentiæ noſtræ, Anno a Nativitate Domini Milleſimo, quingenteſimo, ſeptuageſimo primo, menſis Januarii die XXIX. *Et infra habebatur:* Impreſſum Brugis, ex ordinatione, & mandato Reverendiſſimi Domini Epiſcopi, per Petrum Clericum Typographum juratum. *Et paulo inferius, ſic ſignatum:*

A. Prieels Secret.

SUMMARIUM ACTORUM PRIMÆ SYNODI BRUGENSIS.

Die decimo tertio Februarii, qui celebrandæ Synodo Diœceſanæ conſtitutus fuerat, comparuerunt in Choro Cathedralis Eccleſiæ Brugenſis, Venerabiles & Eximii Domini, Decanus, & Canonici ejuſdem Eccleſiæ, Reverendi Patres Abbates Diœceſis Brugenſis, Deputati Eccleſiarum Collegiatarum, Decani Chriſtianitatis, Paſtores, & aliæ perſonæ Eccleſiaſticæ ad Synodum evocatæ, nec non Spectabiles & Generoſi Domini Scultetus, Burgimagiſtri, Scabini & Conſules utriuſque Collegii, Civitatis nempe & Francotarum, ac Vaſalli ſeu Rationales juriſdictionis Præpoſituræ Sancti Donatiani, ad ſolemnitatem infraſcripti actus & publicationem Decretorum Provincialium invitati & requiſiti; ac celebrata ſolemni Proceſſione cum feretro Sancti Donatiani, & Miſſa de Sancto Spiritu, cantatiſque precibus & orationibus conſuetis ad implorandam gratiam Sancti Spiritus & Synodi Benedictionem ac ſanctificationem, habita fuit oratio ad Clerum, univerſumque Auditorium; qua finita, alta & intelligibili voce per Andream Bottyn Scribam Synodi lecta & publicata ſunt Decreta Concilii Provincialis Mechlinienſis; eaque publicatione abſoluta, Reverendiſſimus ſedens ad ſummum Altare infulatus, Pontificalibusque ornamentis indutus, pie & graviter hortatus eſt Clerum, Senatores, univerſumque Populum ad obedientiam & obſervationem Decretorum tam Concilii Oecumenici Tridentini, quam Provincialis Mechlinienſis; atque finaliter auctoritate Concilii Tridentini & Ordinaria, monuit omnes Prælatos, Paſtores, aliosque curam animarum habentes, ut Decreta Concilii Tridentini ac Provincialis diligenter obſervarent, & a ſibi ſubditis obſervari curarent, ne eorum negligentiam ſupplere & punire, juſtitia exigente, cogeretur: Similiter Senatores, & alios omnes cujuscunque ſtatus aut conditionis forent, requiſivit & monuit, quatenus prædicta Decreta Concilii Tridentini & Provinciæ Mechlinienſis obſervarent, & a ſuis ſubditis obſervari facerent, atque data Benedictione Epiſcopali, publicatiſque Indulgentiis, dimiſſa eſt Synodus uſque ad horam ſeptimam ſequentis diei, qua & aliis duobus diebus, geſta & tractata ſunt, quæ in Synodo agenda & tractanda erant, & infra ſcripta Statuta Synodalia lecta & examinata, maturaque deliberatione prævia, publicari decreta.

DECRETA ET STATUTA
PRIMÆ SYNODI DIOECESANÆ BRUGENSIS,

Præsidente Reverendissimo in Christo Patre ac Domino, Domino REMIGIO DRIUTIO, Episcopo Brugensi,

Celebratæ die XIII. Februarii & tribus diebus ſequentibus, Anno a Nativitate Redemptoris noſtri JESU CHRISTI, Milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo.

De Baptiſmo.
CAPUT I.

Quoniam Sacrum Oecumenicum Concilium Tridentinum, ex certis urgentibus cauſis, cognationem ſpiritualem, quæ in Baptiſmo contrahitur, reſtringere volens, decrevit, quod ad ſummum unus & una tantum ſuſcipiendo Baptizato adhiberentur, eorumque nomina Parochi in libro ſuo ſcriberent, & ſi ultra deſignatos Baptizatum attingerent, cognatio ſpiritualis nullo pacto contraheretur: ideo pro dicti Decreti obſervatione & executione, ſtatuimus & ordinamus, ſub pœna ſex lib. Par., omnibus & ſingulis Paſtoribus Nobis ſubditis, ut librum ſeu re-

giſtrum

giſtrum habeant ad ſcribendum nomina baptizatorum & ſuſceptorum, illudque fideliter cuſtodiant; nec ad ſuſcipiendum baptizatum, ultra unum ſuſceptorem & unam ſuſceptricem admittant, ſeu regiſtro inſcribant, & ſi plures adſint, aut manus baptizato admoveant, tamquam teſtes Baptismi ſolummodo habeantur, talesque declarentur.

CAPUT II.

Item quia Baptismi Sacramentum neceſſarium eſt ad ſalutem, Paſtores ſuos Parochianos admoneant, ut ſaltem infra ſecundum a partu diem proles baptizari curent, nec ultra ſine noſtro conſenſu differant; ſi quos vero admonitos negligere hoc ſtatutum intelligant, ſtatim Nobis, aut Curiæ noſtræ renuncient.

CAPUT III.

Et quia Mulieres, quæ ex illicito coitu conceperunt, ſæpe Religioſos, aut alios Sacerdotes ſæculares non Curatos adeunt, ut ab illis purificentur, & ſua delicta incognita & impunita remaneant, eaque impunitas grave peccati incentivum præbeat, injungimus Decanis noſtris, ut mulieres id attentantes Promotoribus noſtris, prout juris fuerit, puniendas, denuncient, ac etiam nomina Sacerdotum, qui illas absque eorum mandato vel conſenſu purificare præſumpſerint: quatenus eosdem per ſuos Superiores puniri faciamus, aut alias, prout juris fuerit, contra illos procedamus.

De Sacramentis Pœnitentiæ & Eucbariſtiæ.

CAPUT I.

NUlli Sacerdotes Regulares aut Sæculares ad audiendas confeſſiones ſæcularium admittantur, niſi prius a Nobis, aut noſtris in hac parte Commiſſariis examinati fuerint, & admiſſi, aut alias idonei judicati, deque noſtra admiſſione, per literas ſigillo noſtro munitas, Curato fidem legitimam fecerint, idque ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis ipſo facto incurrenda, quoad audientes confeſſiones ſine noſtra licentia; & quoad Decanos & Curatos eos aliter admittentes vel tolerantes, ſub pœna XXIV. lib. par.

CAPUT II.

Præterea ſæpius admoneant Parochianos ſuos, ut ſecundum diſpoſitionem Cap. *Omnis utriusque ſexus, &c.* Omnes qui ad Annos diſcretionis pervenerint, ad minus ſemel in anno, nempe in Quadrageſima, peccata ſua confiteantur, & Sacratiſſimam Euchariſtiam reverenter & devote ſuſcipiant, ac nomina & cognomina tam communicantium, quam non communicantium in Feſtis Paſchalibus, ſeu a Dominica Palmarum uſque *Quaſi modo* incluſive, regiſtro ad hoc deputando fideliter inſcribant, ut de ovibus ſuis, quoties requiſiti fuerint, rationem reddere valeant: neminem autem ad Venerabile Sacramentum Euchariſtiæ Paſtores, aut qui eorum vices ſupplent, admittant, niſi eis conſtiterit, confeſſos eſſe, habenti poteſtatem abſolvendi. Antequam autem pueros vel puellas, annos diſcretionis primum aſſecutos, ad Venerabile & Sanctiſſimum Corporis & Sanguinis Domini Jeſu Chriſti Sacramentum admittant, ſolicite, matureque examinent, an Orationem Dominicam & Salutationem Angelicam, Symbolum Apoſtolorum, decem præcepta, ac Eccleſiæ Catholicæ de prædicto Sacramento fidem firmiter teneant, aliasque idonei ſint, ut ad tremendum hoc myſterium admittantur: Sin autem minus idonei fuerint reperti, antea eos in prædictis & aliis neceſſariis ad fidem Catholicam inſtituant, aut inſtitui curent, atque ad eum finem in ſingulis Parochiis aliquis conſtituatur, qui diebus Dominicis & Feſtis, in prædictis, rudem & indoctam juventutem erudiat.

De Vita & boneſtate Clericorum.

CAPUT I.

OMnibus Decanis, Paſtoribus, Sacerdotibus noſtræ Diœceſis injungimus, ut caſtitatem & continentiam amplectantur, concubinatum autem & ſcortationem, omnemque incontinentiam & immunditiam tamquam viperam deterrimam fugiant; nec ſolum ab incontinentia abſtineant; ſed, ne ullam proximo pravæ ſuſpicionis juſtam occaſionem præbeant, nul-

las mulieres de incontinentia ſuſpectas, ſub velamento miniſterii aut quocumque colore, domi aut alio loco foveant vel intertineant, aut cum ſimilibus in tabernis vel locis ſuſpectis ullam converſationem habeant; alioquin contra eos, qui in præmiſſis fuerint negligentes, imo veriùs præceptis Divinis, noſtriſque monitionibus rebelles, ad executionem pœnarum per Sacrum Concilium Tridentinum contra concubinarios decretarum, ſimiliter contra concubinas, prout de jure, procedi curabimus, eaſque, niſi tertio monitæ a dicta converſatione ſuſpecta abſtinuerint, extra oppidum vel Diœceſim, invocato etiam ad hoc (ſi opus ſit) auxilio brachii ſæcularis ejiciemus.

CAPUT II.

Conjugati vero, ſive ſoluti, ſimiliter honeſte & caſte ſine ulla proximi offenſione vivant, & ab omni adulterio & concubinatu abſtineant; alioquin contra eos, & mulieres ſuſpectas juxta eadem Decreta Concilii Tridentini procedetur.

CAPUT III.

Abſtineant etiam Sacerdotes a viſitatione tabernarum, & comeſſationibus ac compotationibus inordinatis: ſi Divinam ultionem & noſtram correctionem evitare velint.

CAPUT IV.

Nemo, ſecundum Apoſtolum, militans Deo implicat ſe negotiis ſæcularibus; ideoque Sacri Canones, miniſtris altaris ſæcularia negotia merito interdixerunt: aliqui tamen ſuæ vocationis immemores, ſub prætextu charitatis & ſpecie virtutis, non Chriſtum, ſed quæſtum quærunt: & cum mercatoris & mercatus nomen fugiant, lucrum nihilominus ex mercatu avide amplectuntur: quapropter his malis obviare volentes, ſub pœna XII. libr. par. ac alias arbitraria, inhibemus, ne quis in Sacris Ordinibus conſtitutus, ſæcularium receptas, aut arendas acceptet, aut vini, cereviſiæ, vel quarumcumque aliarum rerum emptionem venditionemque, inſtar laicorum lucri gratia, exerceat: hac tamen inhibitione, inter Clericos, vini & cereviſiæ charitativam communicationem, mediante juſto pretio, prohibitam cenſeri nolumus, dummodo pretium fuerit taxatum per Deputatos Epiſcopi, vel Capituli, cui ſubſunt, quam taxam ſi exceſſerint, pro qualibet vice mulctentur ſumma VI. libr. par. Seminario applicandarum. Hortamur igitur omnes Prælatos & Capitula, ut ad præmiſſa ſolicite attendant.

De Dominicis & Feſtis diebus.

CAPUT I.

PAſtores feſtos dies & jejunia Eccleſiæ fideliter populo publicent, & ad obſervationem eorundem, utque Parochiani Dominicis & Feſtis diebus Sacro & Concioni interſint, ſæpius hortentur: defectuoſos vero, præcipue eos, qui contempto aut neglecto Divino officio, tempore celebrationis Divinorum, potationibus, negotiationibus, vel luſibus intenti ſunt, Nobis renuncient, in exemplum aliorum puniendos.

CAPUT II.

Quoniam Concilium Provinciale Statutis I. II. & III. ſub titulo de Feſtis, Feſtorum per Provinciam Mechlinienſem celebrandorum enumerationem faciens, quædam celebriora, quædam minus celebria eſſe cenſuit, in quibus Epiſcopis aliquid pro ſua diſcretione relaxare liceat; ut prædicta diſpoſitio clarior exiſtat, declaramus, quæ ſequuntur, Feſta minus ſolemnia in Diœceſi Brugenſi reputanda, videlicet Sanctorum Innocentium, Converſionis Pauli, Cathedræ Petri, Marci Evangeliſtæ, Magdalenæ, Lucæ, Martini, Catharinæ, Nicolai: in quibus feſtis, ſi forum præcipuum hebdomadale, aut nundinæ ſolemnes, aut dies judiciales inciderint, ac in iis forum vel nundinæ ſervari, vel judicialia exerceri antiquitus conſueverint, eadem pro commoditate ſubditorum toleranda duximus: ita tamen, ut ab omni alio opere manuali omnino abſtineatur, ac Divinum officium, ſacrum nempe & concio non negligantur: reliqua autem feſta ibidem ſpecificata, nec non feſtum Sancti DONATIANI Patroni Eccleſiæ Cathedralis in Civitate Brugenſi, celebriora eſſe, atque ut talia, ſtricte obſervanda mandamus.

CAPUT III.

Quoniam (prô dolor) experientia didicimus, populum fidelem tabernarum, ludorum, ſpectaculorum, aliarumque ineptiarum frequentatione, a Divino officio, & verbi Dei prædicationibus frequenter avocari; ne id in poſterum fiat, Dominumque iratum pœnitentia & vitæ emendatione placemus, mandamus omnibus Oenopolis, tabernariis, cauponibus, hiſtrionibus, tympaniſtis, citharœdis, cantoribus circumforaneis, aliiſque id genus hominibus ſub pœnis ſex libr. Par. & arbitraria qualibet vice incurrendis, ne tabernas, œnopolia, cauponas, tempore concionis aut Divini officii aliis, quam viatoribus ex neceſſitate aperiant, ſeu pocula ſeu eſculenta ſubminiſtrent, aut adminiſtrari faciant: quodque nulli tripudia, ſaltationes, ſpectacula, tragœdias, cantilenas, aliave ludicra, quæ Chriſti fideles a concione aut Divino officio divertant, publice aut occulte inſtituant, aut exhibere audeant: Requirentes Dominos temporales & Magiſtratus, ut idipſum ſedulo impediant, & contravenientes puniant.

CAPUT IV.

Similiter ne juventus diebus Dominicis, & Feſtivis in rudimentis fidei Catholicæ neceſſario inſtituenda, diſtrahatur: tripudia, ſaltationes, ſimileſque quaſcumque ineptias, tempore Catechiſationis puerorum & puellarum inhibemus, atque Dominos temporales & Magiſtratus hortamur & requirimus, ut ſua auctoritate eadem quoque impediant.

CAPUT V.

Diſtrictius etiam inhibemus, ne convivia ulla confraternitatum in ipſis Eccleſiis aut cœmiteriis Paſtores celebrari permittant, & contra facientes, Curiæ noſtræ denuncient, alioquin ipſi pœna arbitraria punientur.

De diverſis Paſtorum Officiis.

CAPUT I.

Curati, Rectores fabricæ, aut quicumque alii, ad quos pertinet admiſſio Magiſtrorum, aut Rectorum, vel Rectricum Scholarum quarumcumque, neminem recipiant, aut inſtituant ad regimen Scholarum, & inſtitutionem puerorum vel puellarum, antequam per Nos, aut noſtros Deputatos examinati, & tamquam idonei literatorie admiſſi, & fidem Catholicam profeſſi fuerint.

CAPUT II.

Item injungimus & ordinamus ſingulis Curatis & Vice-Curatis Eccleſiarum Parochialium dictæ noſtræ Diœceſis, ne aliquos Religioſos ad prædicationem verbi Divini, aut ad audiendum confeſſiones fidelium admittant, niſi eosdem per literas noſtras ad hoc admiſſos eſſe, dictaſque literas Decanis Chriſtianitatis locorum, in quibus ſe ad prædicandum offerent, fuiſſe præſentatas conſtet, idque ſub pœna XII. libr. Par. per ipſos Curatos, quoties contra fecerint, incurrenda.

CAPUT III.

Habeant etiam Curati, & diligenter intertineant & cuſtodiant regiſtra tam baptizatorum & communicantium, quam etiam Matrimonium contrahentium, eaque Nobis aut Decano, dum requiſiti fuerint, inſpicienda & legenda, exhibeant; Curatiſque defunctis aut alio migrantibus, dicta regiſtra, ad ſe Decani recipiant, & e domo mortuaria Decani, noſtro Sigillifero aut Officiali tradantur, ſub pœna XII. Carolinorum, ac alias arbitraria per Decanos, aut Paſtores defectuoſos luenda.

De diverſis Decanorum Chriſtianitatis Officiis.

CAPUT I.

Primum Decanis Chriſtianitatis injungimus, quatenus ſingulis annis omnes Parochiales Eccleſias, Capellanias, Hoſpitalia & alia loca Sacra infra limites ſuorum Decanatuum conſiſtentia, in Spiritualibus & temporalibus viſitent, curentque, ut Venerabile Euchariſtiæ Sacramentum & Sacramentalia, cum debitis honore & reverentia, reſerventur & cuſtodiantur: ac libros, calices, mappas, & alia ornamenta ad ſervitium Divinum requiſita, quatenus reparatione indiguerint, reparari & mundari faciant: computus quo-

que, tam fabricarum, quam menſarum pauperum ac hoſpitalium, inſpiciant ac examinent, ac de eorumdem Bonorum adminiſtratione inquirant; & ſi negligenter aut non fideliter adminiſtrari repererint, Nobis quantocitius denuncient: viſitationes autem ſuas, ut oportet ſcripto redactas, infra duos menſes ab ultima viſitatione, ſignatas & clauſas, cum actis & actitatis per eos, fideliter transmittant.

CAPUT II.

Inſuper domos Presbyterales, ac ædificia, ad antedictos Beneficiatos ratione beneficiorum ſpectantia, debite reparari faciant, ipſosque beneficiorum poſſeſſores per arreſtationem & apprehenſionem fructuum ad eamdem reparationem compellant; alioquin reparationem hujusmodi Decanorum expenſis fieri mandabimus.

CAPUT III.

Inveſtigent etiam, quæ onera Beneficiatis ratione ſuorum beneficiorum incumbant, illaque fieri & perſolvi, & omiſſa recuperari, per eorumdem fructuum ſubtractionem & arreſtationem faciant, quam non relaxabunt, niſi de noſtro expreſſo mandato.

CAPUT IV.

Præterea ſedulo inquirant in dictis viſitationibus, de vita, doctrina & moribus Curatorum, & aliorum Presbyterorum, ac Præceptorum ſeu Magiſtrorum, & cujus ſint qualitatis, fidei & nominis ac famæ; ſimiliter diligentiam adhibeant, ac ſe informent, de qualitate & fide eorum, qui fabricis Eccleſiarum & menſis pauperum præfecti ſunt, omniaque Nobis fideliter referant.

CAPUT V.

Et quia ſæpius vagi & ignoti, alteriusque Diœceſis Sacerdotes ad noſtram Diœceſim ſe conferunt, timentes a ſuis Superioribus pro exigentia ſuorum exceſſuum puniri, ſeu ut liberius apud incognitos vivant: ſtatuimus, ne ignoti vel vagi Sacerdotes, ad Miſſarum celebrationem admittantur, niſi prius Decanis Chriſtianitatis, literas licentiæ celebrandi a Nobis obtentas præſentaverint, & in illorum manibus cautionem uſque ad ſummam quadraginta lib. Par. pro ſecuritate debitorum per eos forſan contrahendorum præſtiterint, quas literas Curatis locorum priuſquam Divinis ſe immiſcere præſumant, præſentare teneantur; & ſi præſenti noſtræ ordinationi contraventum fuerit, tam Curati, qui illos ad celebrationem admittent, quam dicti Sacerdotes delinquentes, per Decanos Promotori denuncientur, pœna condigna puniendi.

CAPUT VI.

Cumque in hac Diœceſi nonnulli Religioſi, obtenta a ſuis Prælatis licentia vivendi extra ſuum Monaſterium (quam obedientiam vocant) in ſuo regulari habitu, ac alii, vigore literarum Apoſtolicarum diſpenſati, ut extra ſua Monaſteria reſidere poſſint, in habitu Presbyteri ſæcularis, deferendo ſcapulare ſub ſua toga aut veſte talari, in ſcandalum Religionis, vagentur: præcipimus, & ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis mandamus, ne aliquis Religioſus ſub prætextu hujusmodi diſpenſationis aut gratiæ, ad Eccleſiarum Parochialium deſervituram, Miſſarum celebrationem, confeſſionum auditionem, aut Sacramentorum adminiſtrationem admittatur, niſi prius literis ſuæ licentiæ ſeu diſpenſationis, per Nos viſitatis & examinatis, ſpecialem a Nobis ad ſupradicta licentiam in ſcriptis obtinuerit.

CAPUT VII.

Conſiderantes etiam indecorum eſſe ſtatui Eccleſiaſtico, laicos, quibus jure vetitum eſt, cancellos ſive chorum Eccleſiarum ingredi, Cuſtodum officia in diverſis Eccleſiis exercere: præcipimus & injungimus ſingulis Decanis, ne deinceps quiſpiam ad cuſtodiæ ſervituram admittatur, non tonſuratus, aut bigamus, aut qui Ballivi aut clientis officium exercet, aut in judicio criminali interfuit, ſuamque in eo ſententiam protulit, vel officium cauponarii vel tabernarii, aliudve vile & Clero indignum exercet, aut barbam defert longiorem, ſeu veſtem Clericis indecentem; atque ante admiſſionem dictis Decanis de vitæ ſuæ honeſtate & fidei ſinceritate teſtimonium ſcripto exhibeat:

hibeat: quod Decanis prædictis, ut ſtricte obſervent & exequantur, mandamus. Si autem dicti Cuſtodes quacumque de cauſa ad deſerviturain inhabiles, per Decanum moniti non pareant, Curiæ noſtræ denuncientur, ad exemplum aliorum puniendi.

CAPUT VIII.

Nec admittantur Proprietarii Eccleſiarum Parochialium ad primam deſerviturain earumdem Eccleſiarum, niſi prius conſtet Decanis Chriſtianitatis, literas ſuarum proviſionum Nobis fuiſſe præſentatas, quodque ipſi præviis examine & teſtimonio probitatis vitæ, profeſſione fidei Catholicæ, & juramento perſonalis reſidentiæ juxta Decreta Concilii Tridentini, ad deſerviturain Eccleſiæ Parochialis admiſſi fuerint. Cum autem aliqua Eccleſia deſtituta fuerit Curato aut Deſervitore, eidem immediate per Decanum noſtra authoritate provideatur, idque prima opportunitate Decanus Nobis ſignificabit, nec ultra menſem Nobis intimare differat, quo per ejuſdem continuationem, aut alterius magis idonei conſtitutionem, Eccleſiæ vacanti plenius provideamus.

CAPUT IX.

Volumus inſuper, quod Decani, omnium & ſingulorum Curatorum, Capellanorum, Cuſtodum, & aliorum Beneficiatorum ſuorum Decanatuum non reſidentium, & qui ante Feſtum Beatæ Mariæ Magdalenæ, literas privilegii aut diſpenſationis ſuper non reſidentia, Nobis aut Decanis non exhibuerint, aut quorum beneficia per obitum, reſignationem aut receſſum, ante dictum feſtum vacaverint, fructus, redditus & proventus, prout ipſi ex officio tenentur, immediate, authoritate noſtra arreſtare, arrendare ac poſtmodum levare, non expectata a Nobis ulteriori ordinatione, dictiſque beneficiis per perſonas idoneas deſerviri facere debeant, jure Patronorum ac alterius cujuslibet ſemper ſalvo; ita tamen, quod nemo ad deſerviendum Eccleſiæ Parochiali conſtituatur, niſi prius, aut ſaltem infra menſem a die inſtitutionis per Decanos (ne interim Eccleſia abſque Deſervitore remaneat) factæ, a Nobis examinatus & admiſſus fuerit, literaſque noſtras deſuper obtinere, & Decanis exhibere procuret, ſub pœna arbitraria, tam per Decanum, aliter inſtituentem, quam per inſtitutum præmiſſa negligentem, incurrenda.

CAPUT X.

Quoniam etiam uſu comperimus, per Beneficiatorum abſentiam fructus beneficiorum deperdi, ac onera beneficiis incumbentia negligi, ordinamus, ut nulli concedantur, nec ſuffragentur literæ de non reſidendo, niſi idem non reſidens conſtituerit aliquem Procuratorem Eccleſiaſticum Nobis ſubjectum, cum electione domicilii ad domum ſui Procuratoris; qui Procurator in literis non reſidentiæ nominabitur, ac Nos, noſtroſque Decanos de fructibus & oneribus beneficiorum ſuorum Dominorum, ſufficienter inſtruet, oneraque beneficiis incumbentia adimpleri demonſtrabit, ac de ſingulis concernentibus beneficia abſentium, reſpondere tenebitur.

CAPUT XI.

Quia autem arreſtationes Decanorum ut plurimum parvi penduntur, Ordinamus, quatenus poſt factam fructuum arreſtationem, citentur per Decanos coram Officiali noſtro Beneficiati ſeu eorum Procuratores, ad videndum dictos fructus arreſtatos ad impletionem onerum, & alias juxta juris aut ſtatutorum noſtrorum diſpoſitionem, deputari & adjudicari: inhibitione nihilominus per Decanos tempore arreſti facta, de non amovendis fructibus, aut alteri non ſolvendo, donec aliter fuerit per Officialem cum cauſæ cognitione decretum, durante: & ſi Decani in prædictis negligentes fuerint, de fructibus ipſi reſpondebunt.

CAPUT XII.

Ordinamus etiam eiſdem Decanis, ut diligenter invigilent & attendant, utrum Eccleſiæ, Altaria, cœmiteria & alia loca pia, ſita infra diſtrictum ſuorum Decanatuum ſint conſecrata: inhibeantque in eiſdem Eccleſiis non conſecratis, aut prophanatis, & in quibus majus, ac Patroni, & Beatæ Mariæ Altaria conſecrata non fuerint, ſine noſtra ſpe-

ſpeciali gratia, Divina celebrari: ſi quis autem in Eccleſiis, aut Altaribus non conſecratis, aut privatorum ædibus celebrare, aut cœmiteria prophana pro benedictis habere, aut in ea mortuos inferre auſus fuerit, ipſum graviter puniemus.

CAPUT XIII.

Et quia Magiſtri fabricarum Eccleſiarum Parochialium, ac alii laici, Altaria erigere & conſtruere, & alia jam conſtructa, etiam conſecrata, nec non Eccleſiarum earumdem ſtructuras & ædificia demoliri interdum ſua authoritate præſumunt: prohibemus, ne quiſpiam deinceps licentia a Nobis non obtenta, hujuſmodi ædificia Eccleſiarum, ſeu Altaria in illis erecta, diruere, evertere aut prophanare præſumat: quod ſi evenerit, delinquentes Nobis denuncientur, pœna condigna puniendi.

CAPUT XIV.

Non admittant poſthac Decani aut Curati aliquos Quæſtores, ſub quocumque prætextu, aut quavis ex cauſa ſub pœna XII. libr. Par. per Decanum, aut Curatum dictos Quæſtores admittentes pro ſingulis vicibus incurrenda: ſi quos vero ſciant Quæſtores eleemoſynas in Templis, aut alibi ſub ſuis Parochiis, ſine noſtra licentia colligere, eos Curiæ noſtræ ſub præſcripta pœna denuncient.

CAPUT XV.

Ne autem pia Chriſti fidelium erga Sanctorum Reliquias devotio, aut ex præcedenti voto obligatio, per præmiſſa pereat vel negligatur, ipſique fideles Indulgentiis, aut aliis ſpiritualibus gratiis, Reliquias venerantibus & ſubſidium charitativum pauperibus, infirmis, aut piis locis porrigentibus conceſſis, priventur: volumus, quod Decani & Paſtores ſine ullo quæſtu, dum & quando requiſiti fuerint, Indulgentias vel ſpirituales gratias hujuſmodi, a Nobis literatorie admiſſas, Parochianis ſuis publicent, eosque admoneant ad promerendum eaſdem, atque vota præſtita vel præſtanda, Deo Sanctisque reddenda; quodque eleemoſynas & charitativa ſubſidia fidelium recipiant, eaque fideliter ſine ullo ſtipendio, Paſtores Decanis Chriſtianitatis in convocationibus Decanalibus, & Decani infra XV. dies a receptione, Cantori vel Archi-Presbytero Eccleſiæ noſtræ Cathedralis numerent, qui dictas eleemoſynas pauperibus vel piis locis, quibus pia fidelium devotione deſtinantur, adnumerari curabit.

CAPUT XVI.

Item præcipimus Decanis noſtris, quatenus bona mobilia Presbyterorum quorumcumque Nobis ſubjectorum, in noſtra Diœceſi decedentium, ſtatim poſt obitum eorum arreſtent & in arreſto teneant, quouſque eis conſtiterit, an defuncti teſtamentum condiderint, aut ære alieno gravati deceſſerint, ac hæredes aut Executores teſtamentorum; onera domus mortuariæ implere voluerint, & ad ea judicialiter vel literatorie ſe obligaverint: ſi autem inteſtati, aut teſtati quidem, ſed ære alieno gravati deceſſerint, nullusque (ut præmittitur) hæreditatem adire voluerit, bona prædicta (ut præmittitur) arreſtata, & in legitimum inventarium redacta, per Decanos plus offerentibus publice ad opus creditorum & jus habentium vendentur, qui de ſua adminiſtratione Officiali noſtro, hæredibus, creditoribus & legatariis, ad id per edictum peremptorie evocatis, computum, loco & tempore debitis reddere tenebuntur, alioquin Decani, damnum quod creditores aut Nos ex præſcriptorum omiſſione incurremus, reſarcient: ſi vero teſtamentum condiderint, non relaxent Decani arreſtum, donec eis legitime conſtiterit, teſtamentum per Nos, aut Officialem noſtrum fuiſſe & eſſe inſpectum, viſitatum, ac approbatum; & inquirant diligenter de literis & documentis concernentibus Eccleſiam & beneficia defuncti, illaque futuro ſucceſſori fideliter reſervent, ac Nos, aut Sigilliferum noſtrum de morte cujuscumque Sacerdotis Nobis ſubditi, indilate a notitia mortis, certiores reddant.

CAPUT XVII.

Decani, Sacerdotes ſub ſuo Decanatu in notorio concubinatu, aut alias ſcandaloſe viventes, ſimiliter & laicos adulteros, fornicatores, aut alia publica

lica crimina, Eccleſiaſtici aut mixti fori committentes, (ne criminum impunitate aut conniventia, peccantium multitudo creſcat, & iram Dei erga nos provocemus) ſi admoniti, ſtatim ſe non emendent, ſed crimina ſua & ſcandaloſam vitam continuent, ad Curiam noſtram deferant.

CAPUT XVIII.

Archi-Presbyter & Decani deinceps unam convocationem Paſtorum ſui Decanatus ſeu diſtrictus, tempore maxime commodo per Nos ſtatuendo, ſingulis annis habebunt, ad quam convocationem Curatos ſuos quindecim diebus ante, ſub pœna quatuor libr. Par. evocabunt.

CAPUT XIX.

Poſtremo volumus, quod omnes in dignitate aut adminiſtratione Eccleſiaſtica conſtituti, ac Paſtores vel vicem eorum gerentes, habeant & diligenter relegant Decreta, Catechiſmum Concilii Tridentini, atque Statuta Provinciæ Mechlinienſis, noſtraque Diœceſana, alioqui, eorum negligentia incorrecta minime remanebit.

CAPUT XX.

Quæ omnia & ſingula *Reverendiſſimus Dominus noſter*, auditis ſententiis & deliberationibus univerſi Cleri in Synodo Diœceſana exiſtentis, publicanda & obſervanda decrevit, prout per præſentes decernit, ac ſub pœnis præſcriptis obſervari mandat.

Lecta & publicata fuerunt prædicta Statuta Synodalia de mandato Reverendiſſimi Domini Epiſcopi Brugenſis, præſentibus Patribus, & Clero Synodali, aliaque Cleri & populi multitudine, in Choro Eccleſiæ Cathedralis Brugenſis, poſt celebrationem Miſſæ ſolemnis in honorem Sanctiſſimæ Trinitatis pro gratiarum actione de felici progreſſu dictæ Synodi Diœceſanæ Brugenſis, per me Andream Bottyn, alterum dictæ Synodi Scribam.

And. Bottyn Notar.

Me A. Priels, altero ejuſdem Synodi Scriba quoque præſente.

Ex recentiſſima editione, juſſu Illmi ac Revmi D. Joannis Roberti Caimo, Brugenſis Epiſcopi, facta Brugis Anno 1765.

SYNODUS *Prima* ANTVERPIENSIS

Anno Chriſti MDLXXVI. Gregorii XIII. Papæ VI. Maximiliani II. Imp. XII.

SUB FRANCISCO SONNIO, (*) PRIMO ANTVERPIENSIUM EPISCOPO, CELEBRATA MENSE MAJO.

STATUTA SYNODALIA,

A Reverendiſſimo Domino, FRANCISCO SONNIO, Epiſcopo Antverpienſi, in Synodo Diœceſana celebrata vigeſima ſecunda Maji Anno MDLXXVI. prælecta & publicata.

INDEX TITULORUM.

I. De Sacramentis.
II. De Baptiſmo.
III. De Sacramento Eucbariſtiæ.
IV. De Sacramento Pœnitentiæ.
V. De Ordinandis.
VI. De Sponſalibus ac Matrimonio.
VII.

(*) Ex novis in Belgio erectis Epiſcopatibus omnium poſtremo Præſulem obtinuit Antverpienſis, non alia fere de cauſa, quam inteſtino obſiſtente bello. Anno quidem 1559. primus, qui Cathedralem hanc regeret Sedem, Epiſcopus a Philippo II. Hiſpaniarum Rege nominatus fuerat Philippus Nigrius, Natione Italus, patria Bonomien-

VII. De Divino Cultu.
VIII. De Doctrina Paſtorum.
IX. De honeſta Clericorum converſatione.
X. De Feſtis & Jejuniis.
XI. De Superſtitionibus.
XII. De Scholis Parochialibus.
XIII. De Bonis fabricæ & Sancti Spiritus.
XIV. De Teſtamentis.
XV. De raptis & clandeſtinis promiſſionibus.
XVI. De Teſtibus Synodalibus reſtituendis.

FRANCISCUS SONNIUS, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA EPISCOPUS ANTVERPIENSIS, OMNIBUS MEMBRIS CLERI SUI, MAJORIBUS ET MINORIBUS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

SAluberrimum inſtitutum celebrandorum Conciliorum a Patribus eſt uſurpatum, ut diſciplina Eccleſiaſtica ſervetur, & quidquid a regula veræ fidei, & bonis moribus alienum eſt, corrigatur. Priſtinis enim temporibus Epiſcopi cum Clero ſuo, velut quodam Senatu, caſus & difficultates emergentes decernebant, 'ut ex Epiſtolis Cypriani conſtat, præcipiente id Canone Apoſtolico trigeſimo octavo. Diſciplina autem Eccleſiaſtica juxta perſonarum diſcrimina diſtinguitur in eam, quæ Clerum gubernat, & eam, quæ laicos in vera pietate retinet: diſciplina Cleri duas habet præcipuas partes, unam videlicet, quæ ipſorum concernit miniſterium, alteram vero, quæ ipſorum

nonienſis, J. U. D. dignus tanto honore vir, aptusque Pontificali dignitati, atque illuſtribus a muneribus, ac rebus in utroque foro, Civili & Eccleſiaſtico egregie geſtis clariſſimus: Verum is, tanquam ſi ſacrum detrectaſſet onus, priusquam inauguraretur, e vita præreptus eſt anno 1562.

Illius ab obitu per continuos tumultus belli diu retardata fuit novi Epiſcopi nominatio, donec anno tandem 1570. Buſcoducenſi e Cathedra ad Antverpienſem translatus eſt Franciſcus Sonnius.

Humili hic ortu natus erat in *Son*, Campaniæ Brabanticæ vico, unde & Sonnii nomen traxit. Poſt facta Sylvæducis & Ultrajecti Studiorum initia, Philoſophiam hauſit Lovanii, primumque inter Artium Magiſtros Anno 1527. locum obtinuit, Collegii pauperum Standonici tunc alumnus. In Pontificio dein Collegio, quod Hadrianus VI. Papa apud Lovanienſes excitavit, Sacrarum Literarum ſtudiis excultus, Parochiam ibidem ad S. Jacobum regendam accepit: nec diu poſt, anno nimirum 1539. una cum Joanne Haſſelio inter Theologiæ Doctores cooptatus, ejusdemque Profeſſor Ordinarius conſtitutus eſt. Ex eo tempore quanto majore fama doctrinæ, virtutumque inclaruit, tanto faciliorem ſibi ad altiora munia, honoresque aditum paravit. Inter Cathedrales Ultrajectenſis Eccleſiæ Canonicos adlectus, & hæreticæ pravitatis Inquiſitor deputatus, ad Concilium Tridentinum, & Wormatienſe apud Vangiones Colloquium anno 1557. miſſus, cum illuſtria utrobique dediſſet eruditionis ac ſapientiæ ſpecimina; anno dein 1559. Romam a Philippo II. Hiſpaniarum Rege legatus, arduum de novis io Belgio erigendis Epiſcopatibus negotium apud Romanum Pontificem tam ſtrenue promovit, ut penitus illud ſumma Regis apptobatione confecerit. Redux in Belgium, Epiſcopalem ipſe evectus ad gradum, Buſcoducenſibus primum annis quatuor, ac ſex dein annis Antverpienſibus præfuit non minore ſui commendatione, quam ſubditorum emolumento. Ad egregiam doctrinam, & Sacrarum rerum ſcientiam, firma illi latera, quamvis puſillo in corpore, miramque natura addiderat eloquentiam: unde Sacros inter Divini Verbi Præcones præcellentis Oratoris conſecutus eſt nomen, qui ſuavi, ornata, eademque gravi orationis copia, & ad movendum inptimis apta, non modo vulgus hominum teneret, & ad officium compelleret; ſed dnctiſſimorum etiam aures mirifice impleret. Ad hæreſes potiſſimum, quæ in Belgium e Germania, Galliaque irrepſerant, reprimendas, & ingenii, & vocis, ſtylique vim omnem contulit. Præter *Statuta Synodalia* ſuæ Diœceſis, quæ hic deſcribimus, edidit *Catechismum*, ſive *Examen tironum militiæ Chriſtianæ*: *Demonſtrationum Religionis Chriſtianæ ex Verbo DEI* Libros III. quibus a morte Auctoris acceſſit *Liber IV. de Septem Sacramentis*: & *Confutationem Calvinianæ Confeſſionis*, per inferioris Germaniæ regiones ſparſæ. Prodiit etiam apud Batavos anno 1570. libellus hoc titulo: *Diviſio totius Belgicæ Urbium, Abbatiarum &c. ad opprimendum per novos Epiſcopos Evangelium, Romæ anno* 1558. *definita, Authore Franciſco Sonnio, Theol. Lovan.*, adjunctis notis impiis & veneno Calviniano ſcatentibus. Sed demum *Acta* genuina *Sonnii pro erectione novorum Belgii*

rum converſationem, tam cum Clericis, quam cum Laicis moderatur. Miniſterium autem Clericorum complectitur Sacramentorum adminiſtrationem, Divini cultus præſtationem, & verbi Dei ad populum doctrinam. In his enim eos inſtructos eſſe oportet, ut ſciant, quomodo debeant in domo Dei converſari. Itaque ut ordine progrediamur, primo de Sacramentorum adminiſtratione, ut plena ſit & Sancta, agemus; in ſecunda vero parte laborandum erit, ut Clerici ſint irreprehenſibiles, ac bonum habeant teſtimonium apud omnes.

Ut autem nemo ignorantiam noſtrorum

Belgii Epiſcopatuum ex ejus Autographo fideliter eruta, prodierunt in *Collectione nova Diplomatum Belgicorum*, ſive Supplemento ad opera Miræi, Tomo III. a pag. 515. Bruxellis 1734. Curante J. F. Foppens, Eccleſiæ Mechlinienſis Canonico: ex cujus Biblioth. Belgica pleraque jam relata deprompſimus.

Obiit Franciſcus Sonnius anno 1576. tempore quidem ſibi non immaturo, nam ſexagenarius erat, laboribusque fractus, & viribus exhauſtus; Reipublicæ tamen, Eccleſiæque Dei laboranti, & Antverpienſi in primis civitati nimis præpropere: Ipſo enim defuncto, Civilis belli contra Regem Hiſpaniæ ſuſcepti incendium apertas in flammas erupit: Antverpia ſpoliata, incenſa, plura civium millia, qui ferro, igne, aqua interierunt, deſiderata. Ob eas turbas vacavit ſedes annis undecim. Diu poſt Sonnii Epiſcopi obitum, ſplendidum illi monumentum, Præſulem decumbentem exhibens, juxta ſummam Aram ad partem meridionalem poſitum fuit a Collegio Canonicorum, & Senatu, populoque Antverpienſi: duplici, quod ſubjicimus, addito Epitaphio:

I.

D. O. M.
A SOLE NOMEN MUTUATUS
HIC OCCIDIT
FRANCISCUS SONNIUS,
QUI AB HUMILI ORTU, ET PER SACRI STUDII GRADUS,
SUMMOSQUE HONORES,
APUD SYLVÆDUCENSES ANNOS IV.
DEIN
HUIC URBI PRIMUS ANTISTES ILLUXIT,
UTQUE PLURES PER BELGIUM ANTISTITES DARENTUR,
LEGATUS EFFECIT.
VIM DOCTÆ MENTIS ET STYLI HÆRESES SENSERUNT,
ET WORMATIENSE COLLOQUIUM.
PEPENDIT AB ORE DOCENTIS LOVAN. SYLVÆDUC.
ET URBIS HUJUS POPULUS.
AT SORTEM INIQUAM!
VIX ANNOS SEX HIC PRÆFUIT,
DUM ÆTATR ET MERITIS GRAVIS
A PRINCIPE PASTORUM EVOCATUS,
DRCESSIT ANNO SALUTIS MDLXXVI.
ÆTERNUM UT VIVAT, LECTOR PRECARE.

II.

D. O. M.
FRANCISCO SONNIO BRABANTINO,
EX ACADEMIA LOVANIENSI DOCTORI THEOLOGO,
PRIMUM SYLVÆD. POST ANTVERP. I. EPISCOPO,
INVICTO IN HÆRESES ATHLETÆ,
HIC SPE RESURRECTIONIS QUIESCENTI,
COLLEGIUM CANONICORUM, ET S. P. Q. ANTVERP.
PARENTI OPT. L. M. PONI CUR.
VIXIT ANN. LX.
OBIIT DAMNO PUBLICO, PRID. KAL. QUINCT CIↃ.IↃ.LXXVI.
MORTALIS CUM SIS, MORTUO BENE PRECARE.

Vid. Hiſtor. Epiſcopat. Antverpienſ. editam Bruxell. apud Franc. Foppens 1718. *Biblioth. Belgic.* ſupracit. *Tom I. Auberti Miræi Elogia Belgica. & Sacr. Belg. Chronol. Part. II. Joann. Bapt. de Caſtillion.*

ſtrorum Statutorum prætendat: mandamus, ut ſinguli Paſtores apud ſe habeant libellos tam Concilii Oecumenici Tridentini, quam Provincialis Mechlinienſis, quibus etiam hujus Diœceſani Statuta adjungant: eosque ſic legant & relegant, ac annotatiunculis memoriæ ſuæ aptent, ut in illis ſerio ſtuduiſſe videantur.

I. De Sacramentis.

CAPUT I.

COgitare debent inprimis Sacerdotes omnes, id quod tam ſerio Divus Paulus monet, videlicet ſe eſſe Miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei. Itaque hoc inprimis eis curandum eſt; ut in omni myſteriorum diſpenſatione illi placeant, cui ſe probaverunt: quod ſine vitæ puritate, ac fervida charitate fieri omnino non poteſt: qui enim Chriſti miniſterio ſunt adſcripti, ſi negotiis ſæcularibus implicentur; placere Chriſto, cui ſe probarunt, ex Apoſtoli doctrina non poſſunt. Hæc itaque duo inprimis proponant ſibi Paſtores, neceſſe eſt, ut tamquam miniſtri Domino ſuo placeant vitæ puritate, & tanquam diſpenſatores in omnibus charitatis regulam ſequantur, atque in diſpenſatione non quæ ſua, tanquam ſæcularibus negotiis impliciti, ſed quæ ſunt Jesu Chriſti quærant, in omnibus ſuorum ſaluti conſulentes: inſtantes miniſterio ſuo, opportune, importune &c. Qui aliter in Chriſti miniſterio verſati fuerint, etſi aliis fuerint miniſtri Chriſti, ſibi tamen omnino non erunt; ſed cum filiis Heli, Ophni & Phinees, cenſebuntur inter filios Belial, neſcientes Dominum, neque officium Sacerdotum ad populum. Vere enim neſciunt Dominum, qui quem credunt ubique præſentem, & in Myſteriis Sacramentalibus operantem, non verentur, non metuunt: neque timent ignem egredientem a facie Domini ad devorandos eos, qui offerunt ignem alienum: quales ſunt, in quorum conſcientiis ignis libidinis, ambitionis, avaritiæ, ac invidiæ æſtuat, quando altare accedunt, Domino miniſtraturi. Et quoniam fœtor fumi, qui ab hoc igne alieno excitatur, populum exacerbat, atque alienum reddit a ſacrificiis & legitimis Dei ritibus: hinc de talibus recte dicitur, quod ignorent officium Sacerdotum ad populum: cum enim juxta Pauli definitionem Sacerdotes conſtituantur ex hominibus pro hominibus, in iis quæ ſunt ad Deum, ut offerant dona & ſacrificia pro peccatis, utque condoleant iis, qui ignorant & errant: conſequens eſt, omnes eos ignorare officium Sacerdotum ad populum, qui ſuis commoditatibus & affectibus ſervientes, de ſalute ſuorum populorum non ſunt ſoliciti: neque eorum erroribus condolendo medentur; ſed ipſi errantes, peſſimis ſuis exemplis alios in errorem ſuum trahunt. Ne ergo ſicuti arca Dei propter peccata Sacerdotum & ignorantiam, venit in manus Philiſtinorum, ita, & Eccleſia Domini, quæ undique oppugnatur, ſit in deſpectum malignantium, doleamusque cum uxore Phinees, dicentes: Tranſlata eſt gloria de Iſrael: monemus omnes, ut omnem laborem eo conferant, ut ſciant Dominum & officium Sacerdotum ad populum.

CAPUT II.

Volumus itaque ab omni irreverentia, & ab omni ſpecie avaritiæ ac Simoniæ, in Sacramentorum adminiſtratione abſtineri: quod ut fiat, mandamus & præcipimus, ut Paſtores, illorumque adjutores nusquam ullum Sacramentum adminiſtrare tentent, niſi decenter induti habitu religionis, hoc eſt, ſuperpellicio, ſive alba cum ſtola, ne ipſimet parvipendere videantur, quod etiam a Laicis ſumma veneratione ſuſcipiendum eſt. Quoties quis contrarium feciſſe repertus fuerit, pendat unius floreni mulctam.

CAPUT III.

Qui potus, vel aliter indiſpoſitus, ac inidoneus ad Miniſterium Sacroſanctum ſe ſe ingerit; ſive is Paſtor, ſive matricularius ſit: deprehenſus juxta irreverentiæ enormitatem pœnas dabit.

CAPUT IV.

Item ſtatuimus, ne quid in uſitatis ritibus ac Ceremoniis Eccleſiæ immutetur, aut temere omittatur, vel etiam addatur, maxime circa Sacramentorum formas: quod ſi factum deprehenda-

hendatur, id Nobis, noſtro arbitrio ſevere puniendum reſervamus.

II. De Baptiſmo.

CAPUT I.

QUæ de materia & forma hujus Sacramenti, item quæ de neceſſitate & effectu, jam olim ab initio naſcentis Eccleſiæ ſunt tradita, & contra omnes hæreſes in Sacroſancto Concilio Tridentino definita: volumus ab omnibus Paſtoribus memoriæ diligenter mandari, ut in promptu habeant, quod calumniatoribus reſpondeant.

CAPUT II.

Item monebunt Paſtores matronas, baptizandum in templo præſentantes, ut modeſte & attente adſint tanto Sacramento; Deo gratias agentes, qui filium iræ & hæredem inferni benigne ad Sacramentum regenerationis admittit, ut fiat Filius Dei & hæres vitæ æternæ: præterea ut in memoriam revocent renuntiationem, quam in Baptiſmo fecerunt Satanæ & omnium pomparum ejus; & obligationem, qua ſe ad novæ vitæ ſtudium obſtrinxerunt.

CAPUT III.

Ut Anabaptiſtarum fraudibus quantum fieri poteſt occurratur, requirimus omnes Magiſtratus noſtræ Diœceſis, ut cogant omnes obſtetrices tam admiſſas, quam admittendas, ad præſtandam ſufficientem cautionem pro mulcta ſolvenda toties, quoties prolem aliquam ultra viginti quatuor horas, ſine Paſtoris conſenſu, different Baptiſmo præſentare: quod ſi obſiſtentibus parentibus, & amicis, efficere non poſſint, aut etiam ſciant aliquos infantes infra octavum nativitatis diem non baptizatos, cogantur ſub juramento ſuo Paſtoribus locorum denuntiare.

CAPUT IV.

Item ut obligent omnes dum admittentur, vel juramento, vel ſub certa mulcta ad accuſandas eas, quas ſciunt ſecreto operam ſuam præſtare hæreticis, aut hæreticarum mulierum partus celare.

CAPUT V.

Item ut majori cautela ſuum officium adminiſtrent, & ne ſemel admiſſæ patiantur ſe ſeduci ab hæreticis, nulla inpoſterum admittatur obſtetrix, niſi ad unum annum, videlicet a feſto Sancti Joannis uſque ad idem proxime recurrens feſtum: quo tenebuntur omnes ſuæ admiſſionis petere continuationem, Fideique Catholicæ facere denuo profeſſionem, atque omnia & ſingula ſua juramenta iterare. In continuatione autem admittantur Paſtorum querelæ, & audiantur.

CAPUT VI.

Curent Paſtores nomina baptizandorum, ubi & quando baptizati ſint, inſcribere libro, in omnibus Parochialibus Eccleſiis ad perpetuam facti memoriam diligenter cuſtodiendo, ut exigente neceſſitate ex eo decidi poſſint quæſtiones, ſuper infantum Baptiſmo exortæ.

CAPUT VII.

Ut Paſtores facilius & minore indignatione executioni mandare poſſint, quod magna neceſſitate juxta antiquos Canones, de vitanda pluralitate ſuſceptorum in Baptiſmo infantium, in Concilio Tridentino conſtitutum eſt: ſtatuimus, ut ante inchoatum exorciſmum interrogent obſtetricem & aſtantes de ſuſceptore ac ſuſceptrice; eorumque nomina etiam ante inchoationem exorciſmi, libro aut regiſtro ad hoc ordinato inſcribant, aliiſque declarent, plures duobus admitti non poſſe: qui hac in re culpabiles aut negligentes invenientur, noſtro arbitrio punientur.

CAPUT VIII.

Exceptis caſibus a jure expreſſis, nemo tentet baptizare extra locum fontis ad hoc conſecrati.

CAPUT IX.

Quia in Concilio Mechlinienſi conſtitutum eſt, ut antiquus de purificandis puerperis ritus obſervetur; ſtatuimus, ut vel a Paſtore, vel Cuſtode, earum nomina, dieſque purificationis regiſtro Eccleſiæ inſcribantur.

CAPUT X.

Ut autem Paſtoribus conſtare poſſit, quæ huic ordinationi obtemperent, volumus eas a ſolis Paſtoribus, ac Sacerdotibus peculiariter ad hoc deputandis introduci in Eccleſiam: animadverſuri in eos, qui abſque conſenſu aliquam introducere tentabunt.

CAPUT XI.

Hæc omnia, quæ Laicos concernunt, volumus frequenter tum e ſuggeſtu, tum in adminiſtratione Baptismi publicari.

III. De Sacramento Euchariſtiæ.

CAPUT I.

QUandocumque Sacra Euchariſtia extra Eccleſiam erit adminiſtranda: volumus & Adminiſtrantem, & Cuſtodem præeuntem, eſſe in habitu religionis; videlicet ſuperpellicio, vel alba cum ſtola: item lumen præferri, ſonante campanula, qua & comitantes admoneantur reverentiæ, & obviantes, ne fabulis, aut levitatibus aliis animum a Sacramento alienum oſtendant, excitenturque, ut pro ſalute ejus, cui adminiſtranda defertur, Deum ſuppliciter exorent.

CAPUT II.

Item mandamus, ut in viſitatione ægrotorum, & hujus Sacramenti adminiſtratione, Paſtores quam diligentiſſime admoneant, ne jam in mortis periculo conſtituti indigne percipiant: quantumque præſidii ſit in hoc Divino viatico adverſus omnes ſalutis hoſtes. Promittit enim Propheta David, quod eos, qui digne fiunt participes menſæ nobis in Eccleſia paratæ, adverſus omnes, qui tribulant nos, conſequetur miſericordia Patris cœleſtis omnibus diebus vitæ ſuæ: habitaturique ſint in domo Domini in longitudine dierum.

IV. De Sacramento Pœnitentiæ.

CAPUT I.

STatuimus, ut Paſtores ad Epiſcopum referant, octo ut minimum diebus ante Concilium Diœceſanum nomina eorum, quos putant non obſervaviſſe Canonem: *Omnis utriusque ſexus.*

CAPUT II.

Ut hoc facilius conſtare poſſit Paſtoribus, mandamus omnibus Confeſſariis, etiam Religioſis, ut circa Feſtivitatem Paſchæ, nomina omnium ſibi confitentium in regiſtro deſcribant, illudque Paſtori confitentis tradant, ut ex eo colligere poſſit, qui ſuorum Eccleſiæ Conſtitutionem contempſerint.

CAPUT III.

Monemus omnes cujuscunque conditionis & ſtatus, quod in prævaricatores dicti Canonis: *Omnis utriusque ſexus*, ſevere animadvertetur, pœnæque in eo contentæ (maxime quod ad ſepulturam Eccleſiaſticam attinet) exigentur: atque de errore hæretico ſuſpecti habebuntur, quouſque legitima ſatisfactione ſe ſe purgaverint.

CAPUT IV.

Facultatem abſolvendi à caſibus reſervatis Epiſcopo, concedimus Prioribus & Gardianis; non aliis, niſi antea ad eam poteſtatem obtinendam Nobis fuerint præſentati, & inventi idonei.

CAPUT V.

In pœnitentiis & confeſſionibus ægrotorum ſedulo obſervent Paſtores, & omnes, qui forte advocabuntur ab ipſis ægrotis, ut diſpiciant, an obnoxii ſint manifeſto adulterio, concubinatui, crimini uſuræ, detentioni rei alienæ, aut pertinaces diſcordias contra proximum exercuerint; diligenterque eos moneant, ut in hujusmodi ſuis delictis integram emendationem, reſtitutionem ac reconciliationem præſtent: neque eos abſolvent, niſi de his complendis expreſſam promiſſionem dederint.

CAPUT VI.

Nemo Paſtorum omittat denunciare excommunicatum e ſuggeſtu, quandocumque ab executore requiſitus fuerit, & literas excommunicationis debite expeditas viderit: niſi forte ad pauciſſimos dies, ut paterno affectu præmonere poſſit excommunicatum, & exhortari, ut ſatisfactione abſolutionem promereatur.

CA-

CAPUT VII.

Notorios concubinarios, adulteros, uſurarios, ſcorta publica, & proſtibula publice foventes, notorie hæreticos, nemo ad Eccleſiaſticam Communionem recipiat, niſi prius pœnituerint, ac vitæ ſuæ conditionem mutaverint, ut probabiliter, ſcandalum ſublatum eſſe, præſumi poſſit; quod ſi in hoc ſtatu pertinaciter perſeverent, volumus eos nobis denunciari.

CAPUT VIII.

Ut autem proſtibulorum ſcandala minuantur, & frequentantes confuſione loci prohibeantur: requirimus locorum Magiſtratus, ut ea nonniſi certo loco, & ad angulum aliquem civitatis rejecto tolerent, pœnasque graviſſimas conſtituant iis, qui alio loco ſcorta fovent, aut hoſpitium concedunt.

CAPUT IX.

Inſtanter eosdem requirimus, ut iis, qui domos ſuas lenonibus extra conſtitutum locum elocant, aut diffamatos de lenocinio in iisdem tolerant, certam mulctam conſtituant, ſingulis hebdomadibus perſolvendam; quouſque ipſos lenones auctoritate Senatus, cum turpi ſua familia inde ejiciant.

V. *De Ordinandis.*

CAPUT I.

Antiquorum Conciliorum & Patrum Canones tria potiſſimum in Ordinandorum perſonis expendenda & exquirenda propoſuerunt, videlicet educationem, converſationem, & eruditionem; quæ niſi in poſterum ab Ordinatoribus ſerventur, difficile erit, Cleri diſciplinam ſuo nitori & integritati reſtituere.

CAPUT II.

Quod ad primum caput attinet, videlicet educationem, grave præjudicium patiuntur Epiſcopi in eo, quod Collatores & Patroni Beneficiorum, ut plurimum magis perſonis, quam Eccleſiis proſpectum volunt, & faſcino carnalis neceſſitatis excœcati, homines peſſime educatos, & ad nihil, quam ad Eccleſiaſticas functiones, minus idoneos, Epiſcopis inſtituendos in beneficia, & ordinandos obtrudunt: quo fit, ut ſæpe per ignorantiam, quandoque etiam inviti, cogantur communicare alienis peccatis; ſed huic rei aliquo uſque in Concilio Tridentino proſpectum eſt, quando Epiſcoporum providentiæ per pulcherrimam Seminariorum erectionem, relicta eſt Clericorum educatio.

CAPUT III.

Ne itaque in poſterum cogamur incognitis Clericis Eccleſiaſtica miniſteria committere, ſed ſub diſciplina noſtra ab prima ineunte ætate probatis, ſtatuimus & ordinamus juxta diſpoſinem *Capitis ſexti* in *Seſſione vigeſima tertia*, ut quicumque Beneficia ſimplicia in noſtra Diœceſi nunc obtinent, aut inpoſterum obtinebunt, conſtituti infra ætatem a Canonibus ad Sacros Ordines requiſitam, fructus Beneficiorum ſuorum non percipiant, niſi habitum Clericalem deferentes, in Eccleſia ſui Beneficii ex mandato noſtro miniſtrent, vel in Univerſitate aliqua privilegiata ſtudeant.

CAPUT IV.

Item ſtatuimus, ut ordinandi titulo patrimonii, pro examine dicti tituli & literis corroborationis, ſive erectionis, cum juramento de non alienando in forma conſueta expeditis & ſigillatis, pro ſalario officiatorum tantum decem ſtuferos perſolvant.

CAPUT V.

Item ſtatuimus, ut ordinandi ad titulum ſui patrimonii a Nobis corroboratum & confirmatum, poſſint, quando Nobis videbitur, ſervitio alicujus Eccleſiæ noſtræ Diœceſis deputari juxta Conſtitutionem *Capitis* 2. *Seſſione* 21. a qua ſine conſenſu noſtro juxta *Caput decimum ſixtum Seſſionis* 23. recedere eis non liceat.

CAPUT VI.

Item ſtatuimus, ut qui ad titulos Eccleſiaſticos noſtræ Diœceſis ordinati ſunt, vel in poſterum ordinabuntur, nulla ratione ad aliam Diœceſim, etiam vocati, absque noſtro conſenſu tranſire audeant.

CAPUT VII.

Ut inquiſitio, quæ de natalibus, ætate, moribus, & vita ordinandorum

rum haberi debet juxta diſpoſitionem *Capitis 5. Seſſionis* 23., non fiat per Commiſſariorum imperitiam, aut deponentium malitiam illuſoria ac inutilis; volumus exactiſſime obſervari eam formam, quam veteres Canones & Eccleſiaſtici Doctores præſcribunt: videlicet, ut communi conſilio mores & merita ſingulorum ponderentur. Fiet ergo hæc inquiſitio, vocatis ad deponendum honeſtis & omni exceptione carentibus, atque probabiliorem perſonæ, quæ cupit promoveri, notitiam habentibus: & ante omnia inquiretur, num ſit deditus aleæ, aliquando infamatus ſuper incontinentia, vel puellarum amoribus, ebrietate, magia, aut aliis illicitis, ac ſtatum Eccleſiaſticum indecentibus artibus: Item an pacificus, modeſtus, parentibus obediens, & ab omni actione inhoneſta alienus.

CAPUT VIII.

Super omnibus præſcriptis vocati, medio juramento calumniæ, notitiam ſuam deponent, quam in ſcriptis redactam ad Nos Paſtor tranſmittet per ipſum ordinandum: qui ſi ad Subdiaconatus Ordinem promoveri voluerit, feria quarta quatuor temporum, hora ſeptima ante meridiem: ſi vero ad Diaconatum, vel Sacerdotium, feria quinta eadem hora in Civitate Antverpienſi in domo reſidentiæ noſtræ eam Nobis exhibebit.

CAPUT IX.

Ad examinandas depoſitiones prædictas, ut non obiter & temere admittantur, deputavimus & conſtituimus novem Eximios Viros Eccleſiæ noſtræ Cathedralis Canonicos, partim in Sacra Theologia, partim in Jure Canonico promotos ad gradum Licentiæ: quoſdam etiam Doctorali dignitate inſignitos: ex quibus ut minimum tres Nobiſcum, vel cum Officiali, aut Sigillifero noſtro ſingulorum examini intereſſe volumus, & quos major pars rejecerit, illos rejiciendos, minimeque admittendos decernimus.

CAPUT X.

Simili modo examinandos declaramus omnes inſtituendos in Beneficiis Eccleſiaſticis, maxime iis, quæ curam animarum annexam habent: quos de articulis fidei, de Sacramentis Eccleſiæ, de peccatis, & eorum differentiis, de caſibus reſervatis, ac de impedimentis matrimonii diligenter interrogari volumus, & non admitti, niſi pertinenter & cum judicio reſpondeant; & præterea ſpecimen aliquod præbeant Verbi Dei de ſuggeſtu prædicandi, in aliquo Monaſterio ſibi deſignando.

VI. De Sponſalibus ac Matrimonio.

CAPUT I.

Cum ardua ſit matrimonialis promiſſionis obligatio, adeo ut ſine ſingulari Dei gratia propter mutuas infirmitates, humanis viribus adimpleri non poſſit; ſtatuimus, ut nemo ad contrahendum admittatur, niſi confirmatus, & qui ante per religioſam peccatorum confeſſionem bene ſit præparatus.

CAPUT II.

Propter temporum difficultates & pericula, Concilio Mechlinienſi & Tridentino adjiciendum duximus Canonem XVI. Concilii Elibertini, qui prohibet, ne fideles cum hæreticis nuptias contrahant: qua de re Paſtores non minorem inquiſitionem habere volumus in faciendis proclamationibus, quam de impedimentis reliquis. Et ſi alterum conjungendorum hæreſi infectum, aut non temere ſuſpectum invenıant; id in literis proclamationum Sacerdoti, qui Matrimonium ſolemnizaturus eſt, indicari volumus.

CAPUT III.

Nullus Paſtorum, aut Decanorum in ſuis reſcriptionibus, aut atteſtationibus mentionem faciat ſolutorum juri um, quaſi ejus rei gratia inſtituta eſſet Paſtoralis teſtimonii corroboratio, & non niſi modeſte literis inſerat mentionem diſpenſationis ſuper diverſitate Decanatuum, aut Diœceſium; nec amplius exigat pro prædictis literis, quam conſtitutum eſt in Concilio Mechlinienſi, ſub pœna arbitraria.

CAPUT IV.

Qui ex indulgentia Epiſcopi ex legitima cauſa tempore clauſo ad contrahendum

hendum Matrimonium admittuntur: abſtinere debent a ſolemnitate Nuptialis convivii, choreis, & ſimilibus inſolentiis, ſub pœna in Concilio Mechlinenſi expreſſa: quam extendimus ad eos, qui Matrimonium ante tempus clauſum contrahunt, ſed convivia nuptialia & reliquas inſolentias transferunt ad tempus clauſum.

CAPUT V.

Mandamus Paſtoribus, ut viduas, quæ ad ſecunda vota tranſire volunt, examinent de obitu priorum maritorum, ubi & quando obierint: & ſi peregre defunctos dicant, non conjungant, niſi eas, quæ certiſſima habent de morte documenta: ſi vero ſolum temporis lapſum adducant, aut alioqui non plene probent, maritos defunctos eſſe; hujusmodi ad Nos, vel Vicarium noſtrum remitti volumus, neque ſine noſtro conſilio & conſenſu conjungi.

CAPUT VI.

Quoniam multi propria auctoritate uxores ſuas a ſe expellunt; & uxores viros ſuos pro libitu ſuo deſerunt: Mandamus omnibus Paſtoribus, ut tales deprehenſos reconciliare ſtudeant: quos ſi inveniant irreconciliabiles, aut præfractos, volumus noſtro Officiali aut Fiſcali denuntiari, ut puniantur atque cohabitare cogantur, ſi deſit Canonica ſeparationis cauſa.

VII. De Divino Cultu.

CAPUT I.

Circa Divinum Cultum hæc tria potiſſimum conſiderantur, ut ſit aſſiduus, tempeſtivus, ac cum debita fiat reverentia. Erit autem aſſiduus cultus, ſi nihil eorum, quæ uniuscujusque Eccleſiæ uſus exigit, omittatur, Feſtorumque ſervetur ordinarius, atque omnes, qui intereſſe tenentur, interſint, funganturque ſuo unusquisque munere, juxta ordinis & beneficii ſui rationem.

CAPUT II.

Quod ut ſine perturbatione fiat, jubemus in choris ſingularum Eccleſiarum, tam Cathedralis, quam Collegiatarum, ſuſpendatur loco congruo tabula cum inſcriptione ceremoniarum ſub Divino officio obſervandarum: ſitque in ſingulis Eccleſiis, potiſſimum in matrice, Magiſter aliquis Ceremoniarum, qui illarum debitam obſervantiam a ſingulis diligenter exigat.

CAPUT III.

Ut autem in Divino cultu præſtando aſſidui ſint omnes, imprimis ſtatuimus, ut Paſtores in ſingulis Parochiis, quatenus commode fieri poteſt, juxta Eccleſias habitent, ſemperque circa eas verſentur; tum ut inveniantur, quacumque hora a ſuis ad Sacramentorum miniſteria requirentur, tum etiam, ut Scholæ Parochiali perpetuo immineant, atque juventutis aliquam rationem habeant.

CAPUT IV.

Item ſtatuimus, ut qui apud regiſtrum noſtrum inſcripti ſunt, tamquam Paſtores miniſtrantes Eccleſiis Parochialibus, non abſint a Parochia ſua per totum octiduum, absque Decani ſui ruralis conſenſu: maxime ii, qui non habent in eodem pago ſubſidiarium cohabitantem Sacellanum: quem, quoties a Parochia longius eos abeſſe contigerit, requirere debent, ut miniſterio intendere velit: qui vero ſubſidiarium non habent, viciniorem Parochum cogantur requirere, ac niſi de ejus ſolicitudine ſecuri, a loco ſui miniſterii non audeant recedere.

CAPUT V.

Item mandamus Decanis noſtris ruralibus, ut quam fieri poteſt citiſſime, poſt Feſtum S. Joannis Baptiſtæ Eccleſias ſuas viſitent, ut ante Feſtum Bavonis Nobis tranſcribant, quæ Eccleſiæ, quæque beneficia ſuis veris Miniſtris pro illo anno careant.

CAPUT VI.

Item volumus horas conſuetas Divini cultus non temere permutari, vel præventione, vel poſtpoſitione Officii.

CAPUT VII.

Item mandamus, & ſtatuimus, ut deinceps in omnibus Eccleſiis Collegiatis noſtræ Diœceſis Horæ Canonicæ perſolvantur tractim, diſtincte, & absque omni levitate, quæ laicos a Divini officii

officii religioſa frequentatione avertere poſſit.

CAPUT VIII.

Et quoniam in multis Parochiis, & maxime in pagis, Miſſæ omnes fundatæ non celebrantur; volumus & mandamus, ut omnes diligenter celebrentur: & non reſidens alicujus Beneficii poſſeſſor, cogatur pro qualibet Miſſa in ſeptimana, extra Civitatem exſolvere decem florenos, ad quas celebrandas præferentur Sacerdotes ibidem reſidentes, qui convenientem Miſſarum numerum in ſeptimana non habent.

CAPUT IX.

Item quod nemo ſub officio Chori, extra Chorum ambulet, vagetur, aut fabulis intendat, ſub pœna perdendi diſtributionem illius Horæ: quod ſi monitus non pareat, mulctetur privatione diſtributionum ſeptem proxime ſequentium dierum.

CAPUT X.

Item Clerici, qui in locis reſident, ubi Horæ Canonicæ non cantantur, ſtudioſe debent Horas ſuas legere integre, & reverenter, neque unquam eas omittere: alioqui enim fructus beneficii pro rata omiſſionis ſuos non facient; juxta Bullam a Pio Quinto deſuper editam. Mandamus autem Decanis noſtris ruralibus, ut diligenter inquirant contra negligentes, eosque ad Nos deferant, maxime quos deprehendent celebrare non lectis Horis.

CAPUT XI.

Item in ruralibus Eccleſiis, ubi eſt Juventus Scholaſtica, quæ ad Chori cantum juvandum inſtituitur; mandamus, ut Chorum non ingrediantur ad cantandum ſine ſuperpelliceis. Qui vero cantandi adhuc ſunt imperiti, extra Chorum, vel in ejus medio collocentur; ut ſine fabulis Divinum officium audiant cum omni modeſtia ad reverentiam compoſiti.

CAPUT XII.

Item Paſtori curæ eſſe debet, ne menſa Domini, hoc eſt, Altaria Eccleſiæ, immundis linteis inſternantur. Item, ut repoſitorium Venerabilis Sacramenti, corporalia, ampullæ, & omnia, quæ ad Divinum Sacrificium peragendum ſunt neceſſaria, munda habeantur. Quod ſi vel Paſtoris, vel matricularii, vel mamburnorum circa hæc negligentia deprehendatur, ſevere pro delicti exigentia punientur.

CAPUT XIII.

Volumus etiam, ut perpetuum lumen habeatur ante Venerabile Sacramentum, exceptis noctibus, propter graſſatores, ſub pœna unius libræ groſſorum exigenda a matriculario, ſi ejus negligentia non incendatur: ab ipſis vero Magiſtris fabricæ, ſi non procurent oleum, vel candelas.

VIII. *De doctrina Paſtorum.*

CAPUT I.

Quid autem, & qualiter docere debeant Paſtores, ſatis in Tridentino, & Mechlinienſi Conciliis eſt prolixe traditum, quibus hic nihil addere decrevimus, præterquam, quod ſtatuimus, ut omnes Divini Verbi Concionatores ſuas conciones, aut ſaltem capita earum præcipua, priusquam eas ad populum habeant, deſcribant juxta ordinem hebdomadarum anni: idque non in chartis rejectitiis, ſed in libello, quem in viſitatione Nobis exhibeant.

CAPUT II.

Item volumus, Paſtores in principio concionis recitare lingua vernacula tractim & intelligibiliter Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum fidei, & decem Præcepta Decalogi, in fine autem confeſſionem generalem, quam vocant vulgo (*die Nachiecht*).

IX. *De honeſta Clericorum converſatione.*

CAPUT I.

Quæ de honeſtate vitæ & converſatione Clericorum ſunt conſtituta in Conciliis Tridentino & Mechlinienſi, inviolabiliter obſervari volumus: mandantes, ne quisquam de Clero ſe miſceat uſquam potatoribus in tabernis vinariis, aut cereviſiariis, ſub pœna unius floreni pro prima vice, pro ſecunda vero pœna duplicetur, pro tertia

tertia vice arbitrio Ordinarii augebitur, etiam uſque ad depoſitionem, ſi protervi inveniantur.

CAPUT II.

Et quia veſtitus ac habitus externus vitæ Clericalis debitam integritatem præ ſe fert & oſtendit; præcipimus, ut in ſingulis Feſtis triplicibus Clericalem tonſuram uniuscujusque Ordini convenientem radant, & deinceps aperte gerant: barbam autem, qui radere non volent, ita tamen inſcindere faciant, ut barbæ quidem ſignum, non barbam geſtare videantur.

CAPUT III.

Capillitium item, qui illud ad aures uſque propter capitis malam conſtitutionem geſtare non valebunt; ita decurtare faciant, ut plurima pars capillorum in capite remaneat, ut videantur plus neceſſitate, quam levitate non gerere capillitium.

CAPUT IV.

Veſtem ſuperiorem omnes ferant talarem, ſimplicem quidem illam & honeſte conſutam, nec incompoſite ad collum reflexam: interiorem autem veſtem, qui ſufficiunt ad ſumptum impendendum, ferant longiusculam: qui autem expenſas facere non poſſunt; veſtem quam vocant tunicam, ſive vulgo (*Palt-rock*), decentem gerant.

CAPUT V.

Sine autem veſte ſuperiori & tunica nunquam incedant.

CAPUT VI.

Pallio qui uti volent, tale habeant, ut a decoro Clericali non ſit alienum, eoque tantum in pluviæ neceſſitate utantur.

CAPUT VII.

Galeris ne utantur, niſi in plateis, & foris extra civitatem, illisque ſimplicibus, ac ſine redimiculis, niſi forte ſimplicioribus, & tantum ad neceſſitatem geſtationis ſervientibus.

CAPUT VIII.

In Eccleſias autem, & alioqui domos publicas intrando, ſtatim galeros deponant, & birreta aſſumant.

CAPUT IX.

Caligis item ex panno, ſimplicibus, non inflatis, ſed ad cruris menſuram confectis: integris, nullo modo inciſis utantur. Abſtineant etiam a ſubligaculis, quæ magis ad vanitatem, quam commoditatem geſtantur.

CAPUT X.

Nullo modo utantur calceis inciſis, aut illis, quos vocant (*Lackep-Schoenen*).

CAPUT XI.

Camiſias ad collum & manus ſimplices, non rugatas, nec arte laboratas habeant, ſapiunt enim levitatem.

CAPUT XII.

Veſtium omnium color ſit niger, ſeu ad nigrum vergens. Vitetur autem in omni veſtitu formæ novitas, & talis ſit, ut nec ſordidus, nec nimis compoſitus videri poſſit.

CAPUT XIII.

Præcipimus etiam, ut abſtineant Clerici a convictu eorum hominum, qui publice habentur pro potatoribus, aleatoribus, uſurariis, vel hæreticis &c.

CAPUT XIV.

In Conviviis etiam nuptialibus a tripudiis omnes omnino caveant: item ab omni compotatione extra neceſſariam refectionem omnino omnes abſtineant.

CAPUT XV.

Item cum dicat Apoſtolus: Nemo militans Deo, implicat ſe negotiis ſæcularibus: diſtricte præcipimus, ne quis Paſtorum munus Notarii, ſeu Tabellionis publici deinceps exerceat; præterquam in caſibus a jure permiſſis. Item ne laicorum bona procurent, aut actiones proſequantur, aut coram Judice laico, tanquam Patroni cauſarum compareant, aut ſuas cauſas rei defendant: & ut ſemel dicatur, ab omni illicito quæſtu ceſſent, ſub pœna noſtro arbitrio reſervata.

CAPUT XVI.

Item nullus Clericus mulierem, quam ſemel propter ſuſpicionem incontinentiæ juſſus eſt dimittere, audeat fre-

frequentare, aut quod turpius eſt, ad convictum ſuum vel ſervitium revocare, ſub pœna in *Capite ſexto Seſſionis* 21. expreſſa.

X. De Feſtis & Jejuniis.

CAPUT I.

QUæ de Feſtis & Jejuniis in Concilio Mechlinienſi conſtituta ſunt, ea obſervari volumus: hoc addentes, ut ſi Feſtum Annuntiationis in aliquam Dominicam Quadrageſimæ venerit, celebretur tam a populo, quam a Clero feria ſecunda ſequente.

CAPUT II.

Si Feſtum S. Marci in die paſchæ, vel infra Octavam ejus venerit, celebrabitur poſt Dominicam *Quaſi modo:* ſi vero in alia Dominica, Feſtum quidem celebrabitur die Dominica, ſed jejunium & proceſſio die ſequenti.

CAPUT III.

Item requirimus Magiſtratus omnium locorum noſtræ Diœceſis, ne diebus Dominicis, ante horam undecimam tolerent Scholas tripudiorum, pilatoria, palæſtras, vulgo (*Schermſcholen*): prohibeant etiam Mimos, vulgo dictos (*Kamerſpeelders*): circumforaneos, quales ſunt, qui publice ſua medicamina venditant, & qui cantilenas a ſe decantatas diſtrahunt, & alii ejus generis homines. Item jubeant claudi tabernas vendentium altilia: prohibeant quoque, ne ullo in loco liceat proponere præmia aleatoribus, qui pecunias conferunt ad jactum fortuitum, vulgo dicunt (*Ryffelen*).

XI. De Superſtitionibus.

CAPUT I.

QUoniam graviter paſſim in obſervationibus ſuperſtitioſis delinquitur, videlicet dando eleemoſynas certas, certo numero, geſtando certis diebus chartas, amuleta, annulos, imagines cum certis caracteribus certo die inſcriptis, & quæcumque naturalem rationem non habent ad eum effectum, qui eis aſſcribitur, aut ad cujus conſecutionem uſurpantur; Item quandocumque ex certis ſignis ſcriptis vel verbis (etiam Sacris) aliquis præſumit certitudinem ejus effectus, qui in rebus particularibus neque integram, neque neceſſariam cauſam habet; mandamus, ut paſtores diligenter advigilent, ne a ſuis hujusmodi perpetrentur: doceantque eos, qui propter morbos prolium, & pecorum, aut ſterilitatem agrorum, prædiorum, aut arborum, in ejusmodi ſuperſtitioſas averruncationes proclives ſunt, ut juxta conſilium Apoſtoli Jacobi Capite quinto, dum ob aliquam adverſitatem contriſtantur, orent: Si remedia petenda ſint, ea adhibeantur, quæ oſtendit Chryſoſtomus ad populum Antiochenum Homilia 21. Deus eſt enim, ut teſtatur Iſaias, qui irrita facit ſigna Divinorum, & in furorem vertit ariolos.

CAPUT II.

Non minus offenditur Deus in variis vaticinationum ac prædictionum modis, dum paſſim aniculæ, infatuatæ a Dæmonibus, ſe ſe pro Divinis venditant: quamobrem præcipimus parochis noſtris, ut ſi qui ſint in ſuis parochiis, qui hoc malo laborant, ad Nos deferant.

CAPUT III.

Rogamus Magiſtratus omnes, ut hoc malum e tota Republica extirpent, & ne nomen quidem tolerent, jubeantque omnes, qui ſuper eventibus futuris, & quibusvis ſecretis reſponſa dant, in exilium agi: atque eos, qui tales conſulunt, graviter puniant: nam & hi, ut eſt Levitici Cap. 19., turpiter polluuntur. Quare mandamus paſtoribus noſtris, ne eos, qui ejusmodi publice conſuluerunt, abſolvere tentent, absque publica pœnitentia.

CAPUT IV.

Incantatores, & qui carminibus ſuis mira machinantur, adeo ut etiam animos hominum faſcinare ſe dicant, multo erunt ſeverius a Magiſtratibus profligandi.

CAPUT V.

Ad magnam etiam Divini nomins irreverentiam pertinet depravatiſſimus mos jurandi variis & abominandis modis: adeo ut hac in parte multi ipſis blas-

blaſphemis Dæmonibus videantur exequandi. Hoc peccatum quantum Deo diſpliceat, & quantam iram Dei in populum excitet, ſatis teſtatur pœna,quæ juſſu Dei blaſphemo fuit irrogata: Voluit enim Deus, illum ab omnibus lapidari extra caſtra; ut oſtenderet, vindictam illius irreverentiæ ad omnes pertinere. Hinc curandum eſt Magiſtratui, ut ſevera in ejusmodi homines animadverſione iram Dei avertant.

XII. *De Scholis Parochialibus.*

CAPUT I.

IMprimis volumus, nullum recipi in Ludimagiſtrum ſine expreſſo conſenſu Decani ruralis, qui ſuper illo admittendo mature cum Parocho deliberabit.

CAPUT II.

Tenebuntur Ludimagiſtri omnes ſuos diſcipulos in Feſto Paſchæ & Nativitatis Domini ducere ad confeſſionem: ſic tamen, ut prius eos pro captu ingenii & ætatis inſtruant de modo confitendi, & ratione reverenter parandi ſe ad Sacram Communionem. Item dum habetur Concio ad populum, conſtituant eos in loco, ex quo commode audire poſſint, contineantque ab inſolentiis & fabulis.

CAPUT III.

Item mandamus Ludimagiſtris, ne quidquam prælegant ſuis diſcipulis, niſi a Decanis Chriſtianitatis, aut ſaltem Paſtoribus approbatum.

CAPUT IV.

Ut autem pauperes, qui Portionarii ſunt menſæ Spiritus Sancti, ſuos filios ad Scholas mittant; ordinamus, ut Præfecti Sancti Spiritus, Ludimagiſtro ſolvant mercedem, pro ejusmodi pauperibus, videlicet, dimidium ejus, quod divites ſolvunt pro ſuis filiis.

CAPUT V.

Item volumus, ut diebus Dominicis & Feſtivis, vel ſaltem Profeſtis, in rudimentis Chriſtianæ Religionis inſtituantur ex parvis Catechiſmis, ad eam rem per Nos & alios editis.

CAPUT VI.

Item, quod veſperi non dimittantur, niſi prius ſub certo cantu recitaverint Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum Apoſtolicum, & decem Præcepta, & hoc in lingua vernacula.

XIII. *De Bonis fabricæ & S. Spiritus.*

CAPUT I.

DE adminiſtratione fabricæ & menſæ S. Spiritus, multa providit Concilium Mechlinienſe: quibus ad commodiorem & utiliorem diſpenſationem cenſuum & redditurum ad fabricam, aut menſam pertinentium, ea, quæ ſequuntur, addenda eſſe putavimus: Inprimis, ut mamburni fabricarum & S. Spiritus reddant computum ſingulis annis ſuæ adminiſtrationis ſine reſtantiis ac defectibus: ne, ut hactenus compertum eſt, per incompletos ejusmodi computus tandem intercidant bona huc pertinentia. Debet itaque quilibet totum, quod ſuæ adminiſtrationis anno ceſſit, tanquam a ſe receptum computare, eoque modo computando ſe ſe ad totum proventum fabricæ, vel menſæ, præſtandum obligare: ſic tamen, ut ſi doceat, quædam non potuiſſe recuperari, ſuamque negligentiam, aut moram purgare poſſit; habeat pro recuperatione non ſolutorum, octo menſes a die concluſi computus: intra quos teneatur defectus omnes explere. Quod ſi aliquid ceſſum in ſua adminiſtratione ſic ſine ſua culpa periit, ut nulla ſpes ſit recuperationis; poterit in proxime futuro computu ſuam innocentiam legitime probare, eaque ratione liberari.

CAPUT II.

Quod attinet ad reſtantias ante hanc noſtram ordinationem ceſſas, dabunt operam mamburni, ut vel ipſi recuperent, vel ex concilio Paſtoris & Seniorum loci, aliquem ad hoc deputent, cui ſtipendii loco decimum quintum nummum de recuperatis aſſignabunt.

CAPUT III.

Item ordinamus, ut in ſingulis Parochiis fiat regiſtrum ex pergameno, cui inſcribantur pertinenter omnia bona & legata, cenſus & proventus, cum deſignatione hypothecarum, & perſonarum eas poſſidentium, reſpective pertinentia ad fabricam, vel menſam Sancti Spiritus.

CAPUT IV.

Hoc autem regiſtrum cum omnibus aliis munimentis fabricæ, vel Sancti Spiritus, in firmo ſcrinio ad hoc parato recludatur ſub tribus diverſis clavibus, quarum unam habeat Paſtor, alteram primarius mamburnus Fabricæ, tertiam primarius mamburnus S. Spiritus. Quibus non permittimus authenticorum e dicto ſcrinio ablationem, niſi auferens relinquat ibi obligationem de reſtituendo ablato.

CAPUT V.

Copias autem authenticas omnium regiſtrorum intra tres menſes poſt hanc Synodum ad Nos deferri volumus propter fortuitos caſus: idemque volumus fieri de omnibus bonis & redditibus beneficiorum, ſecundum tenorem 4. & 5. Capitis Concilii Mechlinienſis, in Titulo de elocatione & conſervatione bonorum Eccleſiaſticorum.

CAPUT VI.

Item præcipimus, ut in ſingulis Parochiis mamburni Sancti Spiritus habeant menſam, convenienti loco poſitam, ad diſtribuendas ex ea pauperum portiones: ut videat populus, neque indignos admitti, neque dignos repelli, fierique hanc diſtributionem ſine perſonarum exceptione. Volumus autem in hac diſtributione obſervari ordinationem Regiæ Majeſtatis, videlicet, ut fiat poſt Concionem & Miſſam, quibus intereſſe debeant omnes participes, ſub pœna perdendi portionem illius diei.

CAPUT VII.

Præterea ſtatuimus juxta voluntatem Regiæ Majeſtatis, ut mamburni Sancti Spiritus notabili tempore ante Feſta Nativitatis & Paſchæ dent Paſtori inſcripta nomina omnium eorum, qui gaudent ſubſidio Sancti Spiritus; ut eorum confeſſiones audiat, atque fidem cognoſcat & religionem. Quod ſi quiſpiam de domo eorum, qui portionem Sancti Spiritus recipiunt, huic ordinationi defuerit; volumus pro prima vice illam domum privari ſua portione trimeſtri tempore: pro ſecunda vice totaliter, ipſamque perſonam detrectantem pro ſuſpecta haberi.

XIV. *De Teſtamentis.*

CAPUT I.

Inprimis ſtatuimus, ut legatum, quod fabricæ Eccleſiæ Cameracenſis ſolet relinqui, hoc omnibus locis noſtræ Diœceſis inpoſterum relinquatur fabricæ Cathedrali Antverpienſi, injungentes omnibus Paſtoribus, & aliis Notariis publicis, ut authentica inſtrumenta non dent hæredibus, aut legatariis, niſi docuerint, legatum Eccleſiæ eſſe perſolutum.

CAPUT II.

Item, ut ſingulis annis ad theſaurarium Eccleſiæ transmittant Catalogum omnium teſtamentorum, quæ ſtipulati ſunt, cum ſignificatione legati fabricæ, quando per mortem teſtatoris erit teſtamentum confirmatum.

CAPUT III.

Item monemus omnes Clericos, ne in teſtamentis ſuis faciendis nimium tribuant carni & ſanguini: ſed meminerint, ea, quæ neceſſitatibus ſuis ſuperſunt ex fructibus ſuorum beneficiorum, eſſe vere pauperum & Eccleſiæ, ac de Jure ex omnibus beneficiis eos tantum poſſe capere ſtipendia vitæ ſuæ, cum non habeantur ut proprietarii, ſed tantum ut uſuarii: neque intuitu perſonæ cujusque ſunt in fundationibus relicta bona beneficiorum; ſed intuitu Eccleſiæ, cujus ſervitio ſunt deputati: ita ut ab Eccleſia honeſtæ vitæ ſtipendia tantum promereantur, & capere poſſint.

CAPUT IV.

Item volumus, de omnibus piis Legatis Nobis, aut Sigillifero noſtro rationem reddi intra annum a confirmato teſtamento, atque intra ſecundum annum legata omnia perſolvi.

CA-

CAPUT V.

Item monemus Paſtores omnes, ut cum teſtamenta eorum ſtipulantur; qui de uſuris expreſſis aut palliatis ſunt infamati, diligenter eos moneant de periculo damnationis, & præcipue, eorum teſtamenta, niſi de reſtitutione uſurarum facienda provideant, eſſe de jure nulla.

XV. *De raptu & clandeſtinis promiſſionibus.*

CAPUT I.

ITem ea, quæ de raptu ſunt ſtatuta in Concilio Tridentino, volumus inviolabiliter a Paſtoribus obſervari: hoc adjicientes, ut teneantur ſtatim, ſi quiſqam ſuorum ſubditorum rapit, aut rapitur, Nobis perſonas rapientes, ſeu raptas denuntiare, ut mature poſſimus in eos animadvertere.

CAPUT II.

Item, quia multi ſubdoli incautas juvenculas promiſſione futuri Matrimonii decipiunt, ſcientes, ſe ab obligatione ejusmodi promiſſionis per Concilium Tridentinum liberatos: contra hanc impoſturam ſtatuimus, ut quandocumque Paſtori aliquid tale innotuerit, ejusmodi perſonam Nobis denuntiet, ut poſſit pro meritis ſuis caſtigari.

XVI. *De Teſtibus Synodalibus reſtituendis.*

CAPUT UNICUM.

QUia peccandi licentia multum invaluit ex eo, quod crimina ſuperioribus plerumque celentur, hinc præſenti Statuto ad vivum obſervari volumus *Cap. Epiſcopus. 35. Quæſt. 6.* Mandantes Decanis noſtris, ut in ſingulis Parochiis conſtituant duos viros honeſtos & zeloſos, teſtes Synodales; qui concubinarios, adulteros, Clericorum invaſores, ac percuſſores, uſurarios, contractusque illicitos exercentes, & quæcumque crimina, ad noſtram correctionem ſpectantia, quotannis coram ipſis Decanis, aut aliis ad hoc a Nobis deputandis exponant, ut habita inquiſitione poſſit contra eos procedi ad emendationem.

Ex Editione Antverpienſi anni 1680. *in Officina Plantiniana apud Viduam & Hæredes Balthaſaris Moreti.*

SYNODUS DIOECESANA YPRENSIS,

Anno Chriſti MDLXXVII. Gregorii XIII. Papæ VI. Rudolphi II. Imp. I.

SUB MARTINO RYTHOVIO (*) EPISCOPO YPRENSI MENSE MAJO CELEBRATA.

STATUTA SYNODI DIOECESANÆ YPRENSIS,

Celebratæ feria tertia ante Pentecoſten, XXI. Maji, anno MDLXXVII. Præſidente in ea Reverendiſſimo in Chriſto Patre, ac Domino D. MARTINO RYTHOVIO, Epiſcopo Yprenſi.

INDEX TITULORUM.

I. De Synodo Diœceſana.
II. De Statutis Synodaticis.
III. De vita & honeſtate Miniſtrorum Eccleſiæ.
IV. De Regularibus & Monaſteriis.
V. De Canonicis & eorum Eccleſiis.
VI. De Archi-Presbytero Civitatenſi, & ejus officio

VII. De Decanis Chriſtianitatum, & eorum officio.
VIII. De Paſtoribus & eorum officio.
IX. De prædicatione Verbi Dei.
X. De officio & cultu Divino.
XI. De adminiſtratione Sacramentorum.
XII. De Sacramento Baptismi.
XIII. De Confirmatione.
XIV. De Sacramento Euchariſtiæ.
XV. De Sacrificio Miſſæ.
XVI. De Pœnitentia.
XVII. De extrema Unctione.
XVIII. De Ordine.
XIX. De Sponſalibus & Matrimoniis.
XX. De Purificatione.
XXI. De Feſtis.
XXII. De Jejuniis & Proceſſionibus.
XXIII. De Scholis.
XXIV. De Capellanis.
XXV. De Cuſtodibus.
XXVI. de Presbyteris & bonis Eccleſiaſticorum.
XXVII. De Collectore, & Beneficiis vacantibus.
XXVIII. De Magiſtris Fabricarum, & Menſarum pauperum.
XXIX. De Libertate & Immunitate Eccleſiaſtica.
XXX. De Uſuris.
Extractum ex Concilio Provinciali Mechlinienſi de Schola Dominicali.
Forma Profeſſionis Fidei, a Pio IV. emiſſa, una cum Paſtorum Juramento.

MARTINUS, DEI GRATIA EPISCOPUS YPRENSIS,

UNIVERSO CLERO ET POPULO CIVITATIS ET DIŒCESIS YPRENSIS SALUTEM.

DEdimus jam nuper Paſtoribus noſtris Librum Ritualem, ad uniformem adminiſtrationem Sacramentorum, & aliorum quorundam officiorum Eccleſiaſticorum. Huic nunc addimus Statuta Diœceſana, Eccleſiis & ſubditis noſtris ſic accommodata, ut qui ad partem Paſtoralis curæ Nobis adjuncti ſunt, per ea in communi gubernatione Eccleſiarum, & parochianorum ſuorum, multis difficultatibus liberentur, nec alio recurrere debeant, ſi modo illa diligenter lecta atque relecta memoriæ mandari curent, eaque per omnia exactiſſime ſequantur: Imo, etiamſi rari & inuſitati caſus occurrerint, invenient in iisdem, quid facere, quove recurrere, vel ſuos remittere debeant. Sumpta ſunt autem hæc partim ex Statutis Eccleſiæ Morinenſis, partim ex Decretis Concilii Tridentini, & Mechlinienſis: quibus etiam, quæ circa viſitationem Eccleſiarum, pro ratione temporis & locorum, viſa ſunt opportuna, adjici curavimus. Nam & hæc Nobis aliqua cauſa fuit, ſerius iſta Statuta emittendi, quod prius longo uſu & obſervatione experiri maluerimus, quæ reformandis moribus & abuſibus corrigendis, in formam ſtatuti præſcriberentur: ne quid temere conſtitutum, vel retractari, vel facile in aliam formam permutari deberet. Cujus ſane ut minor eſſet occaſio, in his ſtatuendis ſerio advigilatum eſt, ſemper & aſſidua communicatione præhabita cum illis, qui longo uſu & experientia edocti, magis intelligere viſi ſunt, quid in hoc toto negotio, & in ſingulis materiis, ſtatui conveniat, & quæ regula vivendi ſervari ſoleat. Nam etſi in officiis illis, quæ ad Sacramentorum adminiſtrationem pertinent, & ad religionis ſubſtantiam propius accedunt, majore neceſſitate retinenda ſit uniformitas; idque etiam facilius ſit, quam in gubernandis moribus, & legibus vivendi (ubi pro perſonarum & locorum, aut temporum varietate interdum mutatio requiritur); tamen non parum ponderis addit Statutis, & vivendi Legibus, ſi Majorum conſuetudine approbata ſunt, & longa temporis obſervatione ſine mutatione corroborentur.

Quare etiam in illis ſervanda eſt Divi Auguſtini regula, qui non patitur, ut ab his, quæ longo uſu recepta ſunt, recedatur, niſi bene perſpectum habeatur, quod perturbationem (quæ ex novitate ſemper ſequitur) uberiori fructu compenſabit utilitas: de quo

Nobis

(*) De Martino Rythovio Epiſcopo vide, quæ ſuperius dicta ſunt ſub initium *Synodi Provincialis Mechlinienſis anni MDLXX. pag. 609.* Plura de hujus Viri virtutibus, doctrina, rebus geſtis, ſcriptisque qui cupit, adeat *Tomum II. Bibliothecæ Belgicæ Cl. Joann. Franc. Foppens*, ubi illuſtre & elegans illi ſcribitur elogium.

Nobis judicium reſervamus. Neque enim, quæ de moribus & vivendi ratione conſtituta ſunt, ſic perpetuo immutata retineri volumus; quin Nos aliquando per occaſionem loci vel temporis, nonnullam in quibuſdam relaxationem admiſſuri ſimus: ſi modo, re bene examinata, id poſtulare videatur neceſſitas, vel evidens utilitas. Verum penes Decanos noſtros, aut Paſtores nullam relaxandi poteſtatem eſſe volumus. Proinde omnes, quæ ſtatuuntur, fideliter exequi & obſervare curent; quisque autem pro ſua vocatione & miniſterio.

INCIPIT LIBER STATUTORUM.

TITULUS I.

De Synodo Diœceſana.

CAPUT I.

UTiliter antiquis Statutis Synodaticis Eccleſiæ quondam Cathedralis Morinenſis ordinatum fuit, & uſque ad erectionem noſtræ Sedis Yprenſis obſervatum, quod ſingulis annis, feria tertia ante Pentecoſten celebrari debebat Synodus Diœceſana, absque alia, quam per Synodaticum Statutum facta indictione, publicatione, aut eorum, qui comparere tenebantur, convocatione. Hanc ordinationem & obſervationem inſequendo (maxime quia Decretis Concilii Tridentini conformis eſt) Nos, qui in diſtrictu dictæ Eccleſiæ Morinenſis (*) Epiſcopalem Sedem erectam obtinemus, præſenti Statuto declaramus & ordinamus, etiam ſingulis annis, eadem feria tertia ante Pentecoſten, Synodum Diœceſanam in noſtra Cathedrali Eccleſia Yprenſi celebrandam eſſe: atque ex nunc, prout ex tunc, illam in ſingulos

(*) Celebris in Belgio jam antiquitus fuerat Epiſcopatus *Morinorum.* Dicebantur eo nomine populi, qui partim modernam Flandriam, partim Arteſiam & Picardiam incolebant, eosque inter & Yprenſes recenſebantur. Originem hujus Epiſcopatus ad Sæculi V. finem Scriptores referunt, primumque ejus Epiſcopum deſignant S. Antimundum, qui ab anno 499. uſque ad 518. illam Eccleſiam rexerit, Succeſſoremque Epiſcopali in officio habuerit Athalbertum. Hunc uſque ad annum 552. ſediſſe volunt, eoque defuncto, poſt ſeptuaginta duorum annorum, queis Cathedra vacaverit, intervallum, S. Audomarum Morinenſium creatum fuiſſe Epiſcopum anno 624., quem deinde continuo ordine alii atque alii uſque ad annum 1553. ſecuti ſunt Præſules. Quam ampla hæc fuerit Diœceſis coojicere ex eo licet, quod ſub Radwaldo Morinorum Epiſcopo undecimo, qui anno 769. a Carolo Rege Romam miſſus fuit ad Synodum, octingentas in eadem Parœcias, Decanatus vero viginti quinque numeratos fuiſſe perhibeant. Caput Diœceſeos, & Epiſcopi Sedes Teruana fuit, Urbs antiqua & munitiſſima, ad Lyſam fluvium ſita. Epiſcopos habuit ex calculo *Joannis Baptiſtæ de Caſtillion in Sacra Belgii Chronologia Parte II.*, quinquaginta novem. Hos inter poſtremus fuit Antonius II. de Creequy, qui anno 1553. cum Epiſcopatum vix adiiſſet, eodem ſe ſpoliatum vidit. Fervente enim inter Carolum V. Imperatorem & Henricum Galliarum Regem bello, cum Galli, qui Teruanam tunc occupaverant, frequentes inde procurſationes ſuſciperent, multamque tum Cæſareo militi, tum Belgis cladem afferrent; ulturus ea damna Cæſar Teruanam obſidione cingi juſſit, ac dein poſt repetitos aſſultus expugnatam, ne tam infeſta ſibi, ſuisque ſtatio Gallici denuo fieret juris, ita funditus everti curavit & exſcindi, ut ex arce illa nobiliſſima nihil, niſi rudera, nudumque nomen ſupereſſet.

Deleta Morinorum Urbe & Baſilica Epiſcopali, Morinenſis etiam florere deſiit Epiſcopatus: Nam anno 1559. pace inter Hiſpaniæ & Galliæ Reges Cameraceſii inita, ex Romani Pontificis aſſenſu ita conventum: Ut Epiſcopatus Teruanenſis bona, ditionesque, ac Parœciæ dividerentur, ac una pars adderetur Eccleſiæ Bolonienſi pro Gallis, altera partim Audomarenſi Eccleſiæ pro Arteſiis, partim Yprenſi pro Flandris.

Spondan. Annal. Eccleſ. Tom. II. Ludov. Guicciardini Commentar. de reb. memorab. Europ. L. II. Joan. Bapt. de Caſtill. L. ſupra cit. &c.

gulos annos ad dictam feriam tertiam indicimus, & celebrandam publicamus.

CAPUT II.

Proinde Reverendos & Venerabiles Viros ac Dominos, Decanum & Capitulum noſtræ Cathedralis Eccleſiæ Yprenſis, cum Paſtoribus Eccleſiarum, ab eadem Cathedrali dependentium, Prælatos, Abbates, Abbatiſſas, Præpoſitos, Priores, Collegiatarum Eccleſiarum Capitula, Decanos Chriſtianitatum, & Eccleſiarum Parochialium Paſtores, atque generaliter omnes & ſingulos, tam exemptos, quam non exemptos, qui ad Synodum Diœceſanam Yprenſem de jure vel conſuetudine, aut etiam ex diſpoſitione Concilii Tridentini, venire tenentur; ex nunc, prout ex tunc, in ſingulos annos requirimus, & monemus, ut absque alia convocatione aut monitione, perſonaliter, vel ſi ex neceſſariis cauſis impediti fuerint, per ſuos legitimos, ad hoc ſpecialiter conſtitutos Procuratores, cum ſufficienti mandato, in eadem Synodo noſtra Diœceſana ſingulis annis in dicta feria tertia, in noſtra Eccleſia Cathedrali celebranda, compareant.

CAPUT III.

Paſtores omnibus modis perſonaliter Synodo intereſſe curent: neque occaſione celebrandarum exequiarum, aut matrimonii ſolemnizandi, ſe ab ea excuſent: ſed hæc & ſimilia officia Paſtoralia, tunc occurrentia, ſuis aut vicinarum Eccleſiarum Capellanis committant, aut potius illa in tempus magis commodum differant, inſinuatione dilationis & cauſæ ipſis, quorum intereſt, prius facta. Neque etiam Decani aliquas Paſtorum excuſationes ab hac Synodo admittant: ſed ſi quas ipſis proponant Paſtores, quæ probabiles aut neceſſariæ videntur, illas in Synodo proponendas tantum ſuſcipiant; ut a Nobis in ipſa Synodo examinentur, & facto examine approbentur, vel reprobentur. Abbatiſſæ vero (quia perſonaliter Synodo intereſſe non ſolent) ſuos proprios Sacerdotes & Confeſſarios cum debito mandato ad Synodum ſuis nominibus mittant.

CAPUT IV.

Omnes prætacta feria tertia ad Synodum comparentes, in Choro noſtræ Cathedralis ad horam nonam matutinalem, ante Miſſarum ſolemnia, in habitu congruo & debito conveniant; & ibidem Divinam opem ſub invocatione Sancti Spiritus, ad ſtatuendum, quæ recta ſunt, & Eccleſiæ ſalutaria, nobiscum implorent, atque Synodo a principio uſque in finem interſint: ſuas comparitiones pro conſuetudine regiſtrari procurent, & alia, ad quæ per Statuta Synodatica obligantur, compleant: neque a Civitate decedant, etiam poſt concluſam Synodum, niſi a Nobis diſcedendi facultatem obtinuerint.

CAPUT V.

Solet in Eccleſia Morinenſi ſingulis annis ſecunda Synodus celebrari, videlicet feria tertia poſt Feſtum Bavonis, atque etiam ita in Eccleſia noſtra Yprenſi aliquot annis obſervatum fuit. Verum propter diverſa incommoda, quæ Paſtores ex hac ſecunda convocatione Synodatica ſentiebant, ab hujusmodi obſervatione receſſum eſt; & generaliter ſtatutum, ut ſingulis annis in dicta feria tertia poſt Feſtum Bavonis, loco hujus ſecundæ Synodi, ſoli Decani (communibus tamen Paſtorum ſuorum impenſis) coram Nobis in aula noſtra compareant, de rebus religionis, & de ſtatu Eccleſiarum ſuarum, ſuis & Paſtorum ſuorum nominibus Nobiscum communicaturi; nec non declaraturi, ſi quæ difficultates poſt noviſſimam Synodum ſubortæ fuerunt, quæ commode uſque ad alteram futuram Synodum differri non poſſunt: atque etiam audituri, quæ ipſis ex officio noſtro proponi continget. Hanc ordinationem, ita ob Paſtorum commoditates factam, præſenti Statuto innovamus & confirmamus.

TITULUS II.

De Statutis Synodaticis.

CAPUT I.

STatuta Synodatica quanquam omnes cujuscumque ſtatus Chriſti fideles reſpiciant, principaliter tamen proponuntur, ut univerſus Clerus, quis-

quiſque autem in ſuo ordine & vocatione, ſecundum illorum præſcriptum vitam ſuam inſtituat, & pro munere ſibi incumbente in Eccleſia Dei miniſtret. Et quamquam quæ ad hanc rem pertinent, per Canones & Decreta Conciliorum, nec non regulas priſcorum Patrum, ſatis ſuperque declarata ſunt; tamen in omnibus Diœceſibus, quarumcunque Provinciarum utiliter receptum eſt, quod eadem diſtinctius, & cum circumſtantiis loci, temporis & perſonarum, pro faciliori intellectu & executione, in Synodis Diœceſanis cujusque Provinciæ proponantur.

CAPUT II.

Itaque, quæ ante in Statutis Epiſcopatus quondam Morinenſis, & poſtea in noſtris Synodis pro diverſitate temporum, non abſque fructu, licet confuſe propoſita & ſtatuta fuerunt, eadem nunc in præſenti Synodo poſt omnium maturam diſcuſſionem, accommodationem & reductionem ad Decreta Conciliorum, tum Generalis Tridentini, tum etiam Provincialis Mechlinienſis, renovantur, ſtatuuntur & confirmantur, prout ad ſingula Capita adnotabitur. Quocirca omnibus & ſingulis, quos reſpective concernunt, præcipimus, ut Statuta Synodatica diligenter & fideliter obſervent, & a ſuis ſubditis obſervari procurent, ſub pœnis arbitrio noſtro pro transgreſſionis quantitate & qualitate imponendis.

CAPUT III.

Atque ne quis per ignorantiam ſe ab obſervatione Statutorum excuſare præſumat, requirimus, & mandamus, ut omnes & ſinguli, quorum intereſt, & præſertim Parochialium Eccleſiarum Paſtores, & Confeſſarii quicumque, hæc noſtra Statuta Synodatica habere curent, attente legant, & edificent, atque ſe illis in omnibus conforment; nec non ſingulis annis, quando in Synodo noſtra comparent, ſemper illa ad exhibendum parata habeant.

TITULUS III.

De vita & honeſtate Miniſtrorum Eccleſiæ.

CAPUT I.

Cum nihil ſit, quod alios magis ad pietatem & Dei cultum aſſidue inſtruat, quam vita & exemplum eorum, qui ſe Divino cultui dedicarunt; præcipimus omnibus Prælatis, Presbyteris, & quibuscumque Clericis Nobis ſubditis, ut vitam & mores ſuos in habitu, geſtu ac ſermone ita componant, ut eorum actiones cunctis adferant venerationem. Proinde ab omni levitate, vanitate & ſpurcitia ſermonis abſtineant: non utantur veſtibus partitis, non caligis ſciſſis aut ſollatis; ſed omnibus veſtibus oblongis, honeſti coloris, vulgari & ſimplici modo confectis; ita ut omni tempore & loco cunctis innoteſcat eorum ſtatus. Abſtineant quoque ab illicitis venationibus, aucupiis, choreis, & luſibus, nec non a potitationibus, comeſſationibus, & ab ingreſſu tabernarum in loco reſidentiæ, niſi adminiſtrationis Sacramentorum cauſa; atque extra locum reſidentiæ, non niſi modicæ refectionis gratia, illas ingrediantur, ut peregrinantes decet.

CAPUT II.

Inhibemus etiam tam Laicis, quam Clericis Nobis ſubditis, ne in ſuis domibus, aut alibi, concubinas, aut alias mulieres aliqua ratione ſuſpectas foveant aut teneant, etiam prætextu conſanguinitatis vel affinitatis: & ſi quas habeant, illas ſtatim dimittant & expellant. Mulieres quoque, ſi a Nobis ter monitæ, ab eorum conſortio ſe non retraxerint, extra oppidum vel Diœceſim noſtram ejiciendas declaramus.

CAPUT III.

Et quia non ſolum a malo, ſed etiam ab omni ſpecie mali Miniſtris Dei abſtinendum eſt, inhibemus omnibus Presbyteris, ne cum ſuis ancillis, quantumcunque honeſtis, nimiam contrahant familiaritatem, aut cum iis ad convivia, quantumvis honeſta, etiam vocati accedant, aut etiam ad forum, negotiorum cauſa, multoque minus

ad tabernas, aut ad choreas. Imagines quoque aut picturas laſcivas aut obſcœnas in ſuis domibus aut hortis nullo modo ſervent, aut habeant.

TITULUS IV.

De Regularibus & Monaſteriis.

CAPUT I.

PRo diverſitate ſtatus & circumſtantiarum, in Monaſteriis tam virorum, quam mulierum, diverſis opus eſt Statutis & ordinationibus: neque in omnibus eadem vivendi norma ſervari poteſt: atque ideo, quæ in illis circa Divinum officium, & regularem obſervantiam, in viſitationibus per Nos factis, ſecundum notitiam, quam de cujusque ſtatu & circumſtantiis hactenus habere potuimus, tam noſtra Ordinaria, quam Concilii Tridentini auctoritatibus propoſita, ſtatuta, & ordinata ſunt, eadem tamquam hic repetita & inſerta, tam a Prælatis, quam a Religioſis (uſque dum de omnibus plenius inſtructi, aliter ordinaverimus) reſpective ſervari mandamus. Statuentes etiam, ad profeſſionem ſeu ſolemnem emiſſionem voti neminem a Prælatis admitti ſeu recipi poſſe, niſi ſecundum Decreta Concilii Tridentini, & circa Regulam & ſubſtantialia vota, juxta ejusdem Concilii declarationem, & interpretationem, bene inſtructum.

CAPUT II.

In Monialium Monaſteriis nullus Sacerdos, etiam regularis, curam animarum exercere, aut Sacramenta adminiſtrare præſumat, niſi a Nobis, ſeu noſtris Deputatis examinatus & approbatus, & ad hujusmodi regimen commiſſus.

TITULUS V.

De Canonicis, & eorum Eccleſiis.

CAPUT UNICUM.

DE Canonicis tam Cathedralibus, quam Collegiatis, & eorum officio, multa præclare a Concilio Tridentino, pro inducenda reformatione, decreta ſunt; quæ etiam Nos in viſitatione Eccleſiarum hujusmodi, ex parte (prout tempus & locus patiebantur) in executionem miſimus. Atque nunc, quæcumque per Nos tam de vita & morum probitate, quam de officio Divino, in viſitationibus noſtris ordinata & publicata fuerunt, eadem in hac Synodo, tamquam de verbo ad verbum repetita, habemus, atque ab omnibus, quorum reſpective intereſt, obſervari præſenti Statuto mandamus.

TITULUS VI.

De Archi-Presbytero Civitatenſi, & ejus officio.

CAPUT UNICUM.

ARchi-Presbyteratus in noſtra Cathedrali Yprenſi a primæva illius erectione inſtitutus eſt pro uno Archi-Presbytero Civitatenſi, qui curam Rectorum Parochialium Eccleſiarum, ac Verbi Dei & Sacramentorum, per Civitatem habeat, & ſub eo conſtituuntur Parochiales Eccleſiæ Sancti Martini Yprenſis, Sancti Petri, Sancti Jacobi, Sancti Nicolai, Beatæ Mariæ de Briele, Sancti Joannis juxta Ypras. Proinde Archi-Presbytero noſtro Civitatenſi committendo mandamus, ut Rectorum dictarum Parochialium Eccleſiarum curam, prædicationis Verbi Dei, & adminiſtrationis Sacramentorum, per Civitatem habeat; & alia, quæ de jure hujusmodi dignitatis propria officia eſſe dignoſcuntur, fideliter exequatur.

TITULUS VII.

De Decanis Chriſtianitatum, & eorum officio.

CAPUT I.

UTiliter in omnibus Epiſcopatibus recepta eſt cujusque Diœceſis in Decanatus partitio; quæ etiam in noſtra Diœceſi a prima Sedis Yprenſis erectione conſtituta fuit, & hactenus recepta, diviſione illius facta in octo diſtinctos Chriſtianitatum Decanatus, qui ſub hiſce nominibus exprimuntur: Decanatus Bergenſis, Furnenſis, Caſſeleteniis, Popringenſis, Balliolenſis, Waeſtenentis, Dixmudenſis, & Neoportuenſis. Proinde Nos præſenti Statuto hanc diviſionem, in erectione noſtræ Sedis factam, approbantes & publicantes, ſub dictis Decanatibus & eorum Decanis conſtituimus & ſubjicimus reſpecti-

ſpective Parochiales Eccleſias, & Paſtores, juxta ſequentem tabulam; ſcilicet

SUB DECANATU BERGENSI ſubjiciuntur Parochiales Eccleſiæ:

Arembaldi Templum.	1	*Herzeele.*	15
Arembaldi Capella.	2	*Killem.*	16
Bergæ Sancti Petri.	3	*Leffrinchoucke.*	17
Bergæ Sancti Martini.	4	*Ledringhem.*	18
Bambeke.	5	*Ooſtcapple.*	19
Bierne.	6	*Quaetypere.*	20
Biſſezeele.	7	*Rexpoede.*	21
Crochte.	8	*Steen.*	22
Chocx.	9	*Teteghem.*	23
Coudekercke.	10	*Vxem.*	24
Duunkercke.	11	*Waerhem.*	25
Eckelsbeeke.	12	*Weſtcapple.*	26
Ghyvelde.	13	*Wildre.*	27
Hontſchote.	14	*Wormhout.*	28
		Zoutcote.	29
		Zegherscapple.	30

SUB DECANATU CASLETENSI.

Bavinchove.	1	*Oudezeele.*	11
Casletum B. Mariæ.	2	*Rubrouck.*	12
Casletum S. Nicolai.	3	*Steenvoorde.*	13
Hazebrouck.	4	*S. Syveſtri Capella.*	14
Hardefort.	5	*Staple.*	15
Hondeghem.	6	*Terdeghem.*	16
Sanctæ Mariæ Capella.	7	*Walſcapple.*	17
Noordtpeene.	8	*Wenemari Capella.*	18
Ochtezeele.	9	*Winnezeele.*	19
Oxelare.	10	*Zermezeele.*	20
		Zuutpeene.	21

SUB DECANATU FURNENSI.

Adinckercke.	1	*Houthem.*	12
Alveringhem.	2	*Iſembergbe.*	13
Avencapella.	3	*Loo.*	14
Bulscamp.	4	*Leyſſele.*	15
Coxida.	5	*Oeren.*	16
Effridi Capella.	6	*Polinckhove.*	17
Furnis S. Walburgis.	7	*S. Richarii.*	18
Furnis S. Dionyſii.	8	*Steenkercke.*	19
Furnis S. Nicolai.	9	*Vinckhem.*	20
Ghyverinchove.	10	*Wulpen.*	21
Hoghеſtade.	11	*Wulveringhem.*	22

SUB DECANATU BALLIOLENSI.

Balliolum.	1	*Eecke.*	6
Berthene.	2	*S. Joannis Capella.*	7
Borre.	3	*Meiris.*	8
Caeſtre.	4	*Lokere.*	9
Dranoultre.	5	*Meternes.*	10
Neocleſia.	11	*Straceele.*	14
Nipkercke.	12	*Steenwercke.*	15
Pradelles.	13	*Vletere.*	16

SUB DECANATU WAESTENENSI.

Becelare.	1	*Moorslede.*	11
Bixſchote.	2	*Neerwaeſten.*	12
Boeſinghe.	3	*Paſſchendale.*	13
Dadizeele.	4	*Vormezeele.*	14
Dukebuſch.	5	*Warneſton.*	15
Gheluwe.	6	*Wytsgate.*	16
Kemmele.	7	*Wulverghem.*	17
Langhemarck.	8	*Zillebeke.*	18
Leghem.	9	*Zantuorde.*	19
Meeſſines.	10	*Zunnebeke.*	20

SUB DECANATU POPRINGENSI.

Bevere.	1	*Poperinghe S. Joannis.*	11
Boeſchepe.	2	*Poperinghe S. Mariæ.*	12
Crombeke.	3	*Provenda.*	13
Eluerdinghe.	4	*Reningbelſt.*	14
Gouaerſuelde.	5	*Stauele.*	15
Haringhe.	6	*Vlamertinghe.*	16
Houtkercke.	7	*Watua.*	17
Oeſtene.	8	*Weſtoultre.*	18
Ooſtvletere.	9	*Weſtuletere.*	19
Poperinghe S. Bertini.	10		

SUB DECANATU DIXMUDENSI.

Caeskercke.	1	*Nieucapelle.*	9
Clerckem.	2	*Ooſtkercke.*	10
Dixmuda.	3	*Peruiſe.*	11
Eeſſene.	4	*Reninghe.*	12
S. Jacobi Capella.	5	*Vetus Capella.*	13
Lamperneſſe.	6	*Woema.*	14
Merckem.	7	*Zuudſchote.*	15
Noordſchote.	8		

SUB DECANATU NEOPORTUENSI.

Beutsboucke.	1	*Neoportum.*	5
S. Catharinæ Capella.	2	*Ooſtdunckercke.*	6
S. Georgii.	3	*Ramſcappel.*	7
S. Guilhelmi Capella.	4	*Zoutenay.*	8

CAPUT II.

Eſt autem Decanorum officium, in ſuo cujusque diſtrictu noſtra auctoritate curare, ut Clerici in ſortem Domini vocati, vitam & mores ſuos ita componant, ut nihil in ipſis, niſi grave, moderatum ac exemplare conſpici poſſit. Atque advigilare, ut Paſtores in functione paſtoralis officii, prædicatione Verbi Dei, & Sacramentorum admini-

ſtratione, debitam ſervent integritatem, honeſtatem & reverentiam: ac eosdem (quando opus fuerit) monere, corripere, viſitare, conſolari, bono conſilio ſubvenire, ac veri Paſtoris officium erga illos exercere.

CAPUT III.

Atque ut hæc & alia, quæ ipſis ratione Decanatus incumbunt officia, facilius exequantur; liceat iis, quoties expedire videbitur, omnes Paſtores ſui Decanatus ad aliquam Parochialem Eccleſiam convocare, atque cum illis communiter & diviſim conſilia de Paſtorali officio, & pro uniformi executione & obſervatione Statutorum tractare; ac differentias, quæ forte inter Paſtores cauſa adminiſtrationis Sacramentorum, ſepulturæ, proclamationis bannorum, aut ſolemnizationis matrimoniorum ortæ ſunt, componere; & alia procurare, quæ quisque pro executione ſui officii Decanalis magis judicaverit convenire.

CAPUT IV.

Ordinarie autem ter in anno, & non ſæpius, absque ſingulari cauſa, convocent omnes ſuos Paſtores Decani. Primo, una atque altera hebdomada poſt noſtram Synodum, ut tunc conferant omnes Paſtores cum ſuis Decanis de his, quæ in Synodo tractata fuerunt, & de eorum uniformi obſervatione. Secundo, una atque altera hebdomada ante feſtum Bavonis; ut omnes tunc ſtatum ſuarum Eccleſiarum ſuis Decanis exhibeant, ſuasque difficultates declarent, ad Nos cum ſtatu ſingularum Eccleſiarum in Decanorum congregatione futura referendas. Tertio, una atque altera hebdomada poſt feſtum Bavonis; ut Paſtores ex ſuis Decanis, a convocatione reverſis, intelligant, quæ in Decanorum congregatione acta ſunt, & Decanis propoſita ſive commiſſa.

CAPUT V.

Sed ita inſtituantur dictæ Paſtorum convocationes, ut omnibus innoceſcat, illas non ad comeſſandum, ſed ad de rebus Eccleſiæ tractandum indictas eſſe. Proinde in illis initium rerum agendarum ſumatur ab invocatione Sancti Spiritus; quo dirigente, de rebus Eccleſiæ inter ſe conferant. Prandium non fiat, niſi frugale & moderatum: atque omnino caveatur, ne qui exceſſus, rixæ, aut ſcandala committantur. Neque advocentur extranei, perquos tractatio de rebus Eccleſiæ poſſit impediri. Et omnes, abſolutis negotiis, honeſte, ſobrii, & absque ingreſſu tabernarum ſe domum conferant. Neque quisquam Paſtorum ſe ab his convocationibus abſentet, niſi de ſui Decani conſenſu; teneanturque abſentes ſicut præſentes omnia onera & expenſas hujusmodi convocationis æqualiter ſupportare.

CAPUT VI.

Decanorum etiam officium eſt, novas campanas benedicere, cœmiteria (poſt declarationem a Nobis factam, quod profanata ſunt) reconciliare, nec non noviter proviſos de Parochiali Eccleſia aut alio beneficio Eccleſiaſtico (viſis literis collationis non vitiatis, non cancellatis, neque aliqua parte ſui ſuſpectis) in veram, realem, & corporalem beneficiorum collatorum poſſeſſionem per pulſum campanæ, traditionem clavium, miſſalis, calicis, aut ornamentorum, & oſculum altaris, atque ſub aliis ſolemnitatibus, pro conſuetudine debitis & requiſitis, inducere, & conſtituere, mediante ſummaria renovatione Juramenti ad formam ſubſequentem.

CAPUT VII.

Ego N. proviſus de N. firma fide teneo, & profiteor omnia & ſingula, quæ continentur in Symbolo, quo Sancta Romana Eccleſia utitur: promitto obedientiam & reverentiam Sanctæ Sedi Apoſtolicæ Romanæ, & Epiſcopo Yprenſi; atque laudabilem deſervituram mei beneficii, ſecundum exigentiam oneris, quod illi annexum eſt. Bona & jura ejusdem mei beneficii, non alienabo aut diſtraham: &, ſi quæ per prædeceſſores meos alienata aut diſtracta fuiſſe intellexero, illa, quantum in me erit, fideliter recuperare ſtudebo.

CAPUT VIII.

Sed quia per literas vitiatas, raſas, aut ſuſpectas, circa Beneficiorum collationes

tiones ſæpe fraudem committi contingit; mandamus omnibus & ſingulis Presbyteris, ut ſine conſenſu Decani loci, introductioni Beneficiatorum ſe non immiſceant, etiamſi in literis collationis omnibus & ſingulis Presbyteris introductionem commiſſam eſſe contigerit. Neque alias cenſebitur proviſus legitime introductus. Et qui absque Decani loci conſenſu quempiam induxerit, arbitrio noſtro punietur.

CAPUT IX.

Mortuo autem aliquo Paſtore, Decanorum etiam officium eſt, exequias celebrare; omnia & ſingula munimenta portionis paſtoralis, & quæ aliquo modo officium paſtorale concernunt, conſcribere, & ſub inventario (ne diſtrahantur ab hæredibus) conſervare, Succeſſori, dum inſtitutus fuerit, ſub atteſtatione de receptis, tradenda. Et ſi defunctorum ædificia non inveniantur, in debita reparatione conſervata, aut defuncti deceſſerint multo ære alieno gravati; etiam curare debent, ut mobilia relicta ſtatim ſequeſtrentur, inhibendo per edictum publicum e ſuggeſtu, &, ſi neceſſe fuerit, cum aſſiſtentia brachii ſæcularis, ne qui debitores quidquam ſolvant hæredibus defunctorum absque cauſæ cognitione, & noſtro conſenſu; ut hac via tum ædificia reſtaurentur, tum etiam creditoribus defunctorum absque difficultate poſſit ſatisfieri.

CAPUT X.

Antiquitus receptum eſt, quod Decani pro laboribus, quos Eccleſiæ, Paſtoribus, & domibus eorum mortuariis circa præmiſſa impendunt, a domo mortuaria cujusque Paſtoris recipiant, ſeu levare poſſint, optimum inter relicta mobilia pignus: quam conſuetudinem, tanquam juſtam & rationi conſonam, præſenti Statuto innovamus & confirmamus.

CAPUT XI.

Neque tantum Presbyteris & Clericis Decanos præfici intelligimus, ſed & univerſo populo: ſic, ut etiam Laici in ſuis difficultatibus, quas forte inter ſe cauſa negotiorum Eccleſiæ, aut cum ſuis Paſtoribus habent, & ex quibuscumque aliis cauſis, animum ipſorum moventibus, poſſint libere ad ſuos Decanos recurrere, & illorum conſilium & auxilium implorare. Neque poterunt Decani, ab incolis ſuorum Decanatuum ſic requiſiti, ipſis officium & operam ſuam ſubtrahere, aut denegare. Quinimo, intellectis hujusmodi ipſorum differentiis (etiamſi a nemine requirantur) debent, quantum poſſunt, ex officio illas componere, & advigilare, ut Eccleſiæ negotia tractentur & finiantur, qua convenit maturitate atque concordia. Et hujusmodi ſolicitudinis & laborum intuitu ipſis conceditur, ut annue a ſingulis Parochialibus Eccleſiis ſuorum Decanatuum octo, decem, vel duodecim ſtuferos recipiant, prout hactenus conſueverunt, ſed non amplius.

CAPUT XII.

De exceſſibus quoque publicis, & quorumcumque incolarum ſuorum Decanatuum ſcandaloſa vita; de blaſphemiis in Deum & Sanctos, de ſuſpicione hæreſis, nec non de pugnis in loco ſacro commiſſis, & aliis quibuscumque ſcandaloſis factis; utpote de publicis adulteriis & ſortilegiis, ipſi ſe per teſtes, ad hoc evocandos, aut alias, ſufficienter informari curent: atque informatione habita, ut corrigantur, Nos ulterius informent. Sint etiam ſoliciti, ut illorum, qui ex illegitimo concubitu naſcuntur, parentes innoteſcant: ne ignoranter poſtmodum per aliquos in gradu prohibito Matrimonium contrahatur; & etiam ne hujusmodi delicta impunita maneant, & impunitas ipſis continuandi in peccato occaſionem præbeat: mulieres tamen fornicarias, poſt partum, facta de his inquiſitione, & expleto tempore, ad purificationem absque alia contradictione admittant, ſeu per ſuos Paſtores admitti curent.

CAPUT XIII.

Ut plenius atque perfectius Epiſcopi cognoſcere valeant de vita & converſatione Paſtorum, & totius Cleri, ac omnium etiam ſubditorum ſuæ Diœceſis; nec non de Catholicæ Religionis ſtatu, & gubernatione bonorum Eccleſiæ, atque omnium piarum Fundatio-

num; decrevit Concilium Tridentinum, quod Epiſcopi propriam Diœceſin per ſe ipſos, aut, ſi legitime impediti fuerint, per ſuos Viſitatores quotannis, vel ſaltem biennio, totam viſitare non prætermittant. Verum, quia noſtra Diœceſis Yprenſis ſatis ampla eſt, & pro majore anni parte viarum difficultatibus multum ſubjecta, atque per hoc nequeamus ordinarie vel biennio totam perſonaliter viſitare; ideo præſenti Statuto Decanis noſtris committimus, ut Eccleſias ſuorum Decanatuum, illis annis, quibus Nos eas contigerit non viſitare, ipſi, adjuncto aliquo Notario, ſeu Sacerdote, noſtro nomine & auctoritate viſitent.

CAPUT XIV.

Viſitaturi autem aliquam Parochialem Eccleſiam, diem viſitationi deſignatam, & horam Paſtori Eccleſiæ viſitandæ præſignificari procurent, & præmoneri, ut ipſe Paſtor, Sacellanus, & Cuſtos, nec non Gubernatores fabricæ & menſæ pauperum, cum aliis notabilioribus perſonis Parochiæ, decem aut duodecim numero, in Eccleſia conveniant, Viſitatorem exſpectaturi. Atque Gubernatores fabricæ & menſæ pauperum ultimos ſuos, ſeu ſuorum in officio prædeceſſorum, computus paratos habeant, ut de ſtatu Eccleſiæ, & omnium piarum Fundationum promptam Viſitatori fidem faciant.

CAPUT XV.

Sed in ſuis Viſitationibus maxime ſint ſoliciti Decani, ut expulſis hæreſibus, abuſibus, & erroribus univerſis, orthodoxam Fidem & Religionem inducant: bonos mores tueantur, & pravos corrigant: populum ad Religionem & pacem piis admonitionibus accendant; & cætera (prout locus, tempus, & occaſio ferent) ſecundum ſuam prudentiam ad fidelium fructum conſtituant.

CAPUT XVI.

Quando itaque Viſitator ad aliquam Eccleſiam viſitationis cauſa appulerit, cauſam ſui adventus & indictæ congregationis, omnibus prædictis, in Eccleſia congregatis exponet, remonſtrando, noſtram intentionem eſſe, ut per hujuſmodi viſitationem abuſus (ſi qui ſint) & ſcandala tollantur & corrigantur: atque quæ pro augmento Religionis & Divini officii neceſſaria fuerint, aut utilia, inſtituantur, ac ordinentur. Monendo etiam noſtro nomine omnes communiter; ut pro zelo juſtitiæ, & amore Dei, atque Eccleſiæ, integre & ſincere ſuper totius Eccleſiæ & Miniſtrorum illius, atque totius Parochiæ ſtatu, teſtimonium fidele perhibeant veritati: & quæ corrigenda fuerint aut inſtituenda, fideliter declarent, ne forte ipſi, veritatem ſubticentes, culpabiles fiant, & de exceſſibus, abuſibus, & ſcandalis, per alios tam commiſſis, quam committendis, in extremo judicii die coram Omnipotente DEO rationem reddere teneantur. Atque abſoluta hujuſmodi admonitione Paſtorem, & alios, qui cauſa viſitationis ad Eccleſiam convenerunt, examinet Viſitator ſuper ſequentibus articulis.

CAPUT XVII.

De Pastore: Si ſit bonæ converſationis, & exemplaris vitæ: Si bona inter eum & Parochianos ſit concordia: Si Dominicis diebus, & Feſtivis ſolemnioribus per ſe, aut per alium concionetur: Si officio ſuo, & piis fundationibus ſatisfaciat: Si in adminiſtrandis Sacramentis, & viſitandis infirmis debitam diligentiam & ſolicitudinem adhibeat, & honeſtatem ſervet: Et, ſi etiam curam inſtituendæ juventutis gerat.

De Sacellano: Si ſit honeſtæ vitæ: Si oneribus ſuæ Capellaniæ ſatisfaciat: Si tempore neceſſitatis, & abſente Paſtore, paſtoralia exerceat: Et, an ſit proprietarius, an mercenarius.

De Custode: Si honeſtæ converſationis ſit, & fidelis: Et, ſi paratus ſit in impendendo ſuo miniſterio Eccleſiæ & Paſtori.

De Magistro Scholæ: Si ſit bonæ converſationis & vitæ: Si non ſuſpectus de hæreſi, & non doceat libros ſuſpectos aut ſcandaloſos: Si Juventutem inſtruat in Oratione Dominica, Symbolo Apoſtolorum, & in præceptis Dei & Eccleſiæ, ac ad ſerviendum Sacerdoti celebranti.

De

De Magistris fabricæ et menſæ pauperum: Si ſint boni & fideles in ſua adminiſtratione: Et, ſi de illis aliqua ſit Parochianorum juſta querela: Et, ſi piis Fundationibus ſatisfaciant, & ſatisfieri procurent.

De reliquis autem: Si qui ſint ſcandaloſæ vitæ, uſurarii publici, excommunicati, publici concubinarii: Si qui conjugati, absque noſtra auctoritate ſeparatim viventes: aut deſponſi, ad Matrimonium intra ſex hebdomadas poſt contracta ſponſalia non procedentes: Si nulli hæretici, aut de hæreſi ſuſpecti, vel ſcandaloſi: Si aliqui magicis artibus ſe immiſceant, aut de illis diffamentur: Si populus debitam adhibeat diligentiam in frequentando templo, maxime Dominicis & Feſtivis diebus: Et finaliter, moneantur ſinguli declarare, ſi quid noverint in Eccleſia aut Parochia correctione vel reformatione dignum.

Reliqua pro ſua diſcretione, & ſecundum acta præcedentis viſitationis, ſuppleat diſcretio Viſitatoris.

CAPUT XVIII.

Abſoluto examine ſecundum præſcriptos articulos, & ſingulorum depoſitionibus ſcripto redactis, ocularem inſpectionem ſumet Viſitator: An pixis, in qua Venerabile Sacramentum Euchariſtiæ reponitur, atque defertur; ſimiliter, in qua Oleum Sacrum, Chriſma, Oleum infirmorum cuſtoditur; & vas Sacri Fontis, Calices quoque, corporalia, libri & ornamenta, quorum in Divino officio eſt uſus, ſint in debita munditia conſervata, atque ſufficiant, ut Divinum officium decenter abſolvatur. Similiter regiſtra Paſtoris viſitabit, in quibus nomina baptizatorum, cum nominibus ſuſceptorum, & nomina contrahentium Matrimonium, cum nominibus teſtium conſcribit, ſi integra ſint, & debito ordine digeſta. Viſitabit etiam ultimos computus fabricæ & menſæ pauperum: atque illorum concluſionem, ſeu ſtatum, in ſuo libro viſitationum annotabit. Poſtremo, domum presbyteralem tam Paſtoris, quam Capellani, & Cuſtodis viſitabit, ſi debite reparata ſit: &, ſi quid in ea deſideretur; illos, qui ad reparandum obligantur, ut debitam reparationem fieri procurent, noſtro nomine monebit.

CAPUT XIX.

Omnibus prædicto modo peractis, Viſitator, quantum in ſe erit, abuſus tollet; bona & utilia pro ſua prudentia (ſemper ad Eccleſiæ ſtatum reſpectu habito) inſtituet: mundanda & reparanda mundari & reparari noſtra auctoritate mandabit; ſed quæ majoris momenti ſunt, ad Nos referat. Et quidquid in ſua viſitatione per prædictam inquiſitionem cognoverit, ſeu juxta informationem, quam habebit, ordinaverit, intra menſem poſt abſolutam viſitationem ſcripto ad Nos transmitti procuret.

CAPUT XX.

Sed ne viſitationes (licet ad prædictam formam utiliter inſtitutæ) fiant lapſu temporis vel Eccleſiis oneroſæ per immoderatas expenſas aut exactiones, vel etiam in contemptum veniant apud Decanos, ſi cum labore adferant diſpendium ſumptus; ordinamus, ut in nulla Parochia, etiamſi minima ſit, Decano, ſecundum præſcripta Statuta viſitanti, detur infra octo aut decem ſtuferos: in nulla autem, etiam maxima, accipiat ultra dalerum, vel coronatum: in mediis vero ſervetur mediocritas, habita ratione laboris & conſuetudinis. Si quid autem extraordinarii laboris per Viſitatores hujusmodi ſubeundum ſit (quod facile ex ſcripto viſitationis deprehendetur) aliunde procurabitur remuneratio. Sed caveant, ne occaſione viſitationum prædictarum comeſſationes inſtituantur, & per illas Eccleſiæ graventur.

CAPUT XXI.

Viſitationi & approbationi rhythmorum, cantilenarum, aut ludorum theatralium, Decani neque in viſitatione, neque extra viſitationem, ſe immiſceant, atque multo minus Paſtores aut Capellani; niſi a Nobis ad hoc ſpecialiter fuerint commiſſi.

TITULUS VIII.

De Paſtoribus & eorum officio.

CAPUT I.

PAſtores diligenter advigilent ſuper vita & converſatione ſuorum Parochianorum: & Verbo Dei, & ſalutaribus monitis gregem ſuum, conſtitutis ad hoc diebus paſcant; & pro eo placabiles hoſtias, ſecundum exigentiam Paſtoralis muneris, Omnipotenti Deo offerant: errantes in omni manſuetudine ad rectam viam reducere ſtudeant: atque ſemper, tam nocte quam die, ſe in adminiſtratione Sacramentorum, & aliis quibuſcumque officiis, obſequio Parochianorum exhibeant paratos. Infirmos viſitent, conſolentur, & ad patientiam inſtruant; atque Eccleſiaſtica Sacramenta ipſis, etiam in quacumque infirmitate conſtitutis, adminiſtrent; non ſolum, quando ad hoc fuerint requiſiti, ſed ſe illis ad adminiſtrandum Sacramenta, propoſita eorum utilitate & neceſſitate, offerant paratos; & ſalutaribus monitis ipſos ad petendum ſibi ea adminiſtrari inducant.

CAPUT II.

Extraneos & vagabundos in numerum Parochianorum ſuorum non recipiant, nec iis Eccleſiaſtica Sacramenta adminiſtrent, niſi ſufficienti teſtimonio Paſtoris, a quo migrarunt, certam fidem faciant, quod non ſint ulla excommunicatione innodati, aut de hæreſi aliquo modo ſuſpecti: &, quantum fieri poteſt, (præcipue, ſi ex vicinis locis venerint) de illis in Paſtorum congregationibus inquirant. Sed ſi gratioſe moniti, hujuſmodi teſtimonium exhibere aut recuſent, aut differant, poteſtati ſæculari inſinuent Paſtores; ut eo modo vel ad exhibendum compellantur, vel extra Parochiam ejiciantur.

CAPUT III.

Publica & ſcandaloſa dicta non ſunt in Eccleſia Dei toleranda: verum, quia hæc publicis pœnitentiis reparari convenit, quas delinquentibus Paſtores imponere prohibentur; mandamus omnibus & ſingulis Parochis, ut publicos exceſſus, & ſcandaloſa crimina, tam Clericorum, quam Laicorum (de quibus Nos in noſtra Curia cognoſcere conſuevimus) Nobis fideliter, tam per ſe ipſos, quam per ſuos Decanos, dum in convocationibus Paſtorum conveniunt, denuntiari procurent, ut per Nos ordine juris corrigantur, & publica ſcandala ab Eccleſia Dei amoveantur.

CAPUT IV.

Meminerint etiam Paſtores Viſitatoribus aſſiſtere; & eorum adventum & indictam viſitationem populo publice e ſuggeſtu præſignificare, atque notabiles, juxta noſtra Statuta, ad futuram viſitationem convocare. Teneantur etiam, mortuis Sacellanis, munimenta Sacellaniarum, apud defunctos reperta, conſcribere; &, ne ab hæredibus diſtrahantur, fideliter conſervare: Decanis ſuis (uſque dum vacantibus Sacellaniis de novis poſſeſſoribus proviſum fuerit,) tradenda.

TITULUS IX.

De prædicatione Verbi Dei.

CAPUT I.

QUia inter Chriſtianæ Religionis exercitia multum neceſſaria eſt Verbi Dei prædicatio, omnibus & ſingulis noſtris Paſtoribus, & curam animarum habentibus mandamus, ut diebus Dominicis & Feſtivis ſolemnibus; nec non in celebrioribus locis temporibus Quadrageſimæ & Adventus, ſaltem ter in hebdomada per ſe, vel (ſi legitime impediti fuerint) per alios idoneos, plebes ſibi commiſſas, pro ſua & earum capacitate, ſalutaribus paſcant verbis, docendo ea, quæ omnibus ſcire neceſſarium eſt ad ſalutem; annuntiandoque eis, cum brevitate & facilitate ſermonis, vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas ſectari oportet. Atque quando Terminarii ſtationes ſuas ſervant, Paſtores, tempore primæ Miſſæ, brevem aliquam monitionem ad juventutem habeant de probitate morum, obedientia erga parentes, & de generalibus regulis atque principiis Fidei. Moneant etiam frequenter populum in ſuis concionbus ad pias pro ſtatu Eccleſiæ preces.

CAPUT

CAPUT II.

Si Paſtores in prædicatione Verbi Dei inveniantur negligentes, aut culpabiles, vel etiam ad prædicandum inidonei; Nos, juxta Concilii Tridentini Decreta, populo per alios idoneos, a Nobis ad hoc deputandns, impenſis eorum, quibus prædicatio Verbi Dei incumbit, Divinam legem & Sacram Scripturam annunciari curabimus.

CAPUT III.

Sint autem Paſtores, & quicumque alii ad prædicandum in noſtra Civitate aut Diœceſi admiſſi, ſoliciti, ut Evangelium Dei populo ſincere, & ordine Evangeliorum ſumpto ſecundum uſum Eccleſiæ Romanæ, prædicent. A librorum hæreticorum & prohibitorum lectione penitus abſtineant: ſemper interpretationibus innitantur Sanctorum Patrum, & antiquorum Eccleſiæ Doctorum: atque a Poetarum auctoritatibus, profanarum legum, minime neceſſariarum, ſupervacaneis allegationibus, nec non a ſubtilium quæſtionum, & plerumque futilium diſputationibus omnino abſtineant. Et in ſumma, pro ſcopo honorem Dei, & animarum ſalutem ſemper præ oculis habeant, nihil ad gloriam facientes, aut ad oſtentationem dicentes; non quæſtui intenti, neque quæ ſua, ſed quæ Jesu Chriſti ſunt, quærentes.

CAPUT IV.

Regulares, etiam cujuſcumque ordinis, nec in Eccleſiis ſuorum ordinum prædicare præſumant, niſi, ſecundum Decreta Concilii Tridentini a ſuis Superioribus examinati & approbati, licentiam ad hoc obtinuerint, & prius Nobis hujusmodi licentiam perſonaliter præſentaverint. Extra vero Eccleſias ſuorum ordinum, nullo modo prædicare permittantur, niſi etiam ad hoc in ſcriptis obtinuerint noſtram licentiam: quam, priusquam actum prædicationis exerceant, Paſtoribus, in quorum Eccleſiis prædicare intendunt, præſentare teneantur, etiam ſingulis vicibus, dum prædicationis cauſa admitti volunt.

CAPUT V.

Qui ex Regularibus extra ſuos conventus, in Terminis ad prædicandum Verbum Dei fixam reſidentiam habere permittuntur, meminerint, ex ſola neceſſitate, vel ut fructum in Eccleſia Dei adferant uberiorem, id eis indulgeri. Proinde ſint exemplaris vitæ & converſationis, atque in pleno habitu ſui ordinis ſemper verſentur. Caveant, ne a modeſtia, & Monaſtica diſciplina ad ſæculares mores degenerent: negotiis profanis ſe non immiſceant: nec ſectentur convivia publica, aut comeſſationes. Quantum Divinum officium & prædicatio Verbi Dei ipſis commiſſa patiuntur, ſe, tanquam a ſæculo abſtractos, in ſuis domibus contineant, & omni actione & converſatione ſua regularibus inſtitutis & exercitiis ſe conforment: eleemoſynas, & populi oblationes fideliter in communem ſui Conventus ſuſtentationem colligant, contenti his ſolis, quæ ad frugalem victum ſufficiunt. Atque omnibus modis ſint ſoliciti, ut nemini dent ullam offenſionem, ne vituperetur ipſorum miniſterium. Verum, maximæ diſſolutionis præcipuam cauſam eis præbere conſuevit Superiorum negligentior obſervatio; potiſſimum, ſi Regulares velut per contractum de ſuis collectis & eleemoſynis receptis certam ſummam quotannis ſuis Conventibus ſolvere teneantur, & quod reliquum eſt, propriis uſibus retinere poſſint, non ſine turpi ſpecie proprietatis. Quocirca Regularium hujusmodi quoscumque Superiores in Domino monemus, & requirimus, ut omnis diſſolutionis cauſam & occaſionem ſuis ſubditis adimant; ne Nos illos, qui ſua converſatione plus deſtruunt, quam prædicatione ædificant, tanquam inutiles in vinea Domini operarios, a ſuis Terminis, & a munere prædicandi amovere debeamus.

CAPUT VI.

Sed ut Nobis de fructu conſtet, quem Regulares Concionatores in Eccleſia Dei reportant, requirimus, ut ſicuti antiquitus utiliter obſervatum fuit, atque etiam ſuperius inter noſtra Statuta relatum eſt, quod Paſtores ſin-

gulis annis in Synodo referant Nobis quisque ſuæ Eccleſiæ ſtatum, & in Religione progreſſum; ita omnes & ſingulos Regulares cujuscumque ordinis, ad prædicandum Verbum Dei in noſtra Civitate, aut Diœceſi admiſſos, requirimus, ut ſingulis annis poſt ſolemnitatem Venerabilis Sacramenti, ſe Nobis, ſeu noſtris ad hoc Deputatis præſentent, Nos ſimiliter de ſtatu Religionis, & de fructu, quem in Eccleſia Dei lapſo anno reportarunt, informaturi, & quaſi ſuſceptæ villicationis rationem reddituri. Si quis autem Regularium requiſitioni & monitioni noſtræ hujusmodi obedire contempſerit, ſeu etiam neglexerit, illum ex nunc, prout ex tunc, tanquam inutilem in vinea Domini operarium, ab exercitio prædicandi in noſtra Civitate & Diœceſi ſuſpendimus, & ſuſpenſum declaramus: diſtricte requirentes omnes & ſingulos Paſtores, ut nullum Regularem ad exercitium prædicandi Verbi Dei in Eccleſiis ſuis admittant, niſi cum literis generalis admiſſionis ad prædicandum, etiam doceat, quod ſecundum præſcriptam ordinationem ſe Nobis, ſeu noſtris ad hoc deputatis, perſonaliter poſt Feſtum Venerabilis Sacramenti noviſſimum, ut prædictum eſt, præſentaverit.

CAPUT VII.

Et quia indiſcreta prædicatio piarum mentium aures tantum ſæpe offendit, quantum erronea deſtruit; ideo omnes & ſingulos Chriſti fideles utriusque ſexus, tam Sæculares, quam Eccleſiaſticos, in Domino monemus, atque rogamus, ut pro zelo Dei & conſervatione Catholicæ Religionis, Nobis cum omni diligentia ſignificari procurent, ſi quos Concionatores audiant, aut noſcant, qui prædicando erroneas & falſas doctrinas ſeminant, aut aniles fabulas recitando, populum in ſuis concionibus ad riſus & cachinnationes excitant; aut indiſcrete (prætextu, quod vitia reprehendant). Principibus, vel Magiſtratibus, vel etiam ſuis Superioribus detrahunt, aut etiam ſunt ſcandaloſæ vitæ: ut ab hujusmodi operariis vinea Domini expurgata, mittantur in eam, qui ſanam doctrinam cum ædificatione prædicando, fructum referant in abundantia.

TITULUS X.
De Officio & Cultu Divino.

CAPUT I.

PAtres Oecumenici Concilii Tridentini juſtiſſimis de cauſis graviſſime tulerunt varietatem orandi, & Divinum Officium celebrandi: atque poſtquam huic incommodo proviſionem adhibere volentes, rationem dicendi & pſallendi Horas Canonicas ad priſtinum morem & inſtitutum redegiſſent, quidquid ab illis ad hanc rem conceptum fuit, ex Decreto ejusdem Concilii Tridentini, ad auctoritatem & judicium Suæ Sanctitatis etiam relatum fuit; & tandem poſt maturum examen, redactum in abſolutum Breviarium, a Pio Quinto approbatum & divulgatum, cum derogatione aliorum Breviariorum, ſecundum literas deſuper confectas, & nuper in Concilio provinciali Mechlinienſi publicatas.

CAPUT II.

Cum autem Nos nuper, ut Paſtoralis officii ratio poſtulabat, curam noſtram impenderemus ad conſtituendam in Eccleſia noſtra Cathedrali commodam rationem decantandi, & celebrandi Divinum officium, & ita cognoſceremus, quod fere apud omnes receptum eſſet in his partibus Breviarium ſecundum uſum Eccleſiæ quondam Morinenſis, jam multoties ita variatum, ut vix commode poſſit reſtitui; habita ſuper hac re matura deliberatione cum Decano, Canonicis & Capitulo noſtræ Eccleſiæ Cathedralis, viſum fuit, dimiſſo Breviario ſecundum uſum Morinenſem, aſſumere quod ſecundum uſum Romanum emiſſum eſt, eoque, & illis ceremoniis in Divino Officio uti: ſicuti illud unanimi conſenſu prædictorum Decani & Capituli aſſumpſimus, atque prætactas literas Pii V. in Synodo noſtra Diœceſana anni Milleſimi quingenteſimi ſeptuageſimi publicari fecimus; atque etiam nunc præſenti Statuto dictum Breviarium ſecundum uſum Romanum acceptamus, & acceptatum publicamus.

CAPUT

CAPUT III.

Quocirca, cum inferiores Eccleſiæ, & illius ſuppoſita, in Divino Officio tam cantando, quam legendo ſe conformare debeant ritibus, cæremoniis & uſui Eccleſiæ ſuæ matricis Cathedralis, neque aliter Decreto Concilii Lateranenſis ſatisfaciant, niſi,ſecundum ritum & uſum Eccleſiæ Matricis Horas Canonicas dixerint; mandamus omnibus & ſingulis noſtris ſubditis, qui ad lectionem aut decantationem Horarum Canonicarum ratione beneficii, aut Sacri Ordinis obligantur, ut deinceps, tam legendo, quam in Eccleſiis cantando, uſum, ritum & cæremonias, ſicuti in prætacto Breviario Romano proponuntur, legant, aut decantent, & in ſuis Eccleſiis legi & decantari procurent; ſub pœnis in prætactis Literis Apoſtolicis juxta diſpoſitionem Concilii Lateranenſis expreſſis.

CAPUT IV.

Præterea, pro reverentia Divini Officii, & ut in eo per externi candoris ſpeciem ſemper interior Miniſtrorum Eccleſiæ denotetur munditia; præcipimus omnibus Eccleſiarum Miniſtris, ut non ſolum quando Officium Miſſæ celebrant, aut Sacramenta adminiſtrant; ſed etiam in omni alio Divino Officio, veſtibus, ad Divinum cultum neceſſariis, utantur mundis, integris, & non laceris: mores etiam ſervent compoſitos, & decentes, vitantes omnes diſcurſus & excurſus, dum Divinum Officium peragunt, omnem quoque inſolentiam & confabulationem: nec non, ſi alba, aut ſtola induti ſint, etiam extra Eccleſiam, a deambulationibus abſtineant.

CAPUT V.

Dum autem Divinum Officium peragitur, non ſolum Paſtor & Cuſtos ad illud peragendum, ſed & Sacellani conveniant: & omnes, quod ore pronuntiant, id jugiter (mente pie elevata ad Deum) cogitent & petant, diſtincte & articulate, quæ cantant & legunt, pronuntiando: memores, quod parum eſt labiis Dominum Deum honorare, & Divino Officio corporalem præſentiam exhibere; niſi etiam corde fiat, quod ab Eccleſia & Fundatoribus principaliter deſideratum eſt, & pietas Miniſtrorum ſanctis deſideriis Fundatorum reſpondeat.

CAPUT VI.

Laici quoque doceantur, quod dum Divinum Officium a Miniſtris Eccleſiæ peragitur, ipſi Sanctis Meditationibus commune officium juvare debent, atque pia meditatione quaſi vim vocalibus precibus Miniſtorum addere. Proinde, dum Divino Officio interſunt, etiam ipſi a deambulationibus & confabulationibus in Eccleſia abſtineant, nec non a mercantiis, & quibuscumque ſæcularibus negotiis: memores, Servatorem noſtrum e templo ejeciſſe ementes & vendentes, atque dixiſſe, Domum Dei Domum orationis vocari.

CAPUT VII.

Cum omnibus modis caveri debeat, ne populus a Divino Officio abſtrahatur, maxime Dominicis & Feſtivis diebus a frequentatione & auditione ſummæ Miſſæ, Veſperarum, & prædicationis Verbi Dei: inhibemus,& per noſtros Paſtores inhiberi mandamus, ne, dum Dominicis & Feſtivis diebus hujusmodi officia Eccleſiæ peraguntur, choreæ ducantur, tabernæ, cabaretta, aut etiam macellum, ſeu alia loca, dividendis carnibus, aut mercibus deſtinata, aperiantur; aut in iis ad potitandum, comeſſandum, aut etiam ad mercatum exercendum, aliqui admittantur, ſeu recipiantur. Nec non, ut eo tempore, prætextu recreationis, ludi, pilæ aut globorum non inſtituantur, vel admittantur, aut populo occaſio aliqua proponatur, ut ſe a Divino Officio abſentet: requirentes etiam locorum Magiſtratus, & Officiarios, ut pro zelo, quo Divinis Officiis afficiuntur, provideant, ne dicto tempore hujusmodi committantur.

CAPUT VIII.

Non minor in quibusdam locis Divinum Officium negligendi præbetur occaſio, dum in præcipuis ſolemnitatibus anni prandia per Paſtores inſtituuntur, ad quæ tum Clerus Eccleſiæ, tum etiam notabiliores perſonæ convenire ſolent, & per multam comeſ-

ſationem, in illis primis & principalibus Feſtivitatibus Officium Veſperarum negligere, etiam magno inde frequenter ſecuto ſcandalo. Quocirca Paſtoribus omnibus & ſingulis mandamus, ut ſi in principalibus illis Feſtivitatibus vel Clerum ſuarum Eccleſiarum, vel notabiliores perſonas ad prandium recipere teneantur, illud ita frugale & moderatum inſtituant, ut in eo omnis occaſio inſolentiarum & ebrietatum tollatur, nec cuiquam ſe ab officio Veſperarum abſentandi præbeatur cauſa: alioqui tam contra Paſtores, quam contra Clerum & notabiles, pro negligentia, in Divino Officio illis diebus viſitando, commiſſa, & pro ſcandalo dato, ad condignam punitionem procedi curabimus.

CAPUT IX.

Cum etiam tam de jure, quam ex Conſtitutionibus Synodaticis, omnes Chriſti fideles diebus Dominicis & Feſtivis in ſua Parochiali Divino Officio intereſſe obligentur; inhibemus, ne dum in Parochiali ſumma Miſſa, aut Veſperæ decantantur, vel etiam Verbum Dei prædicatur, in Capellis Miſſa, aut aliud Divinum Officium celebretur, vel etiam Verbum Dei prædicetur. Quod ut abſque alicujus incommodn in obſervationem mittatur, volumus, ut in Parochialibus ſemper certa & præconſtituta hora (pro tempore tamen & loco commoda) ſummum Sacrum & Veſperæ celebrentur, & Verbum Dei prædicetur; neque propter Paſtorum ſæcularia negotia, aut aliquorum in adveniendo tarditatem, hæc poſtponantur aut antevertantur.

TITULUS XI.

De adminiſtratione Sacramentorum.

CAPUT I.

QUia Sacramenta ſunt res Sacræ, & ſuſcipientibus Divinam gratiam conferunt, atque ideo ſancte & reverenter tractanda; monemus omnes Parochos & Presbyteros, ut Sacramenta adminiſtraturi, ipſi prius ſuas conſcientias expurgent, & ſumma animi devotione Omnipotentis Dei implorent auxilium; ut quod ipſorum miniſterio gerendum ſuſcipitur, ſuæ virtutis compleatur effectu.

CAPUT II.

Parochi adminiſtrationis tempore omnes riſus, geſtus ludicros, atque omnem Sacramentorum irreverentiam, quantum poſſunt, monendo & redarguendo cohibeant: &, ſi circumſtantes moniti, non obedierint, aut in adminiſtratione majores inſolentias commiſerint, vel etiam adminiſtrantem in actione ſua impedierint; Nobis, ſeu Curiæ noſtræ denuntientur, in exemplum aliorum corrigendi.

CAPUT III.

Et ne populus rerum Divinarum ignorantia in Sacramentorum negligentiam aut contemptum adducatur; Mandamus Parochis, juxta Concilii Tridentini Decreta, ut dum Sacramenta adminiſtrant, de eorum inſtitutione, virtute, uſu & efficacia præſentes inſtruant. Ad quam rem in noſtro Manuali Sacerdotum (per capita ad ſingula Sacramenta) materiam pro inſtructione Sacerdotum juniorum digeſtam invenient.

CAPUT IV.

Quia Sanctum non eſt dandum canibus, juxta Canonum traditionem, mandamus Parochis, ut materias Sacramentorum diligenter cuſtodiant, & nulli ſub prætextu medicinæ vel maleficii illas tradere, neque etiam ipſi iis ad alium uſum, quam ad quem ab Eccleſia deſtinatæ ſunt, uti præſumant. Si quis autem illis abuſus fuiſſe convincatur, aut per ſe exercendo, aut per alios exerceri permittendo; graviter juxta Canonicas Sanctiones punietur. Curent etiam, conſtitutis a jure temporibus, novas Sacramentorum materias benedicere, ſeu benedictas & conſecratas habere; atque tunc his ſolis utantur, veteribus (quæ exuri poſſunt) exuſtis, & reliquis in piſcinam projectis.

CAPUT V.

Cum in omnibus rebus pro pace & tranquillitate ſit certus ordo ſervandus, neque conveniat, quempiam in alie-

alienam meſſem manum ſuam mittere, ſed unusquisque ſuper grege ſibi credito vigilare debet; ordinamus, ut nullus Sacerdos (ceſſante periculo, & citra neceſſitatem) extra limites ſuæ parochiæ, aut etiam in ſua parochia alienis parochianis Sacramenta absque proprii paſtoris conſenſu, aut noſtra ſpeciali licentia, adminiſtrare præſumat.

CAPUT VI.

Uſurarium manifeſtum Parochi ad Sacramenta non admittant, etiam in mortis articulo conſtitutum, quanquam forte de receptis uſuris ſatisfieri in ultima ſua voluntate mandaverit; niſi etiam de ipſis uſuris, prout patiuntur facultates, plenarie ſatisfecerit, aut ſaltem de reſtituendis ſufficientem dederit cautionem.

CAPUT VII.

Similiter hæreticos, & publice facinoroſos, absque legitima pœnitentia, a Sacramentorum ſuſceptione arceant Parochi: nec non illos, qui ab aliquo Judice Eccleſiaſtico ſunt excommunicati; niſi per literas, aut fide dignum teſtimonium eis conſtiterit, quod ab eodem Judice, aut ejus Superiore, debitam obtinuerint ab excommunicatione abſolutionem. Hos tamen in mortis articulo ad Sacramenta admittere poterunt, præſtita prius per eos obligatione, &, quatenus poſſunt, data cautione, quod, ſi periculum evadant, ſtatim ſe ab illo Judice a cenſuris abſolvi procurabunt.

TITULUS XII.

De Sacramento Baptiſmi.

CAPUT I.

QUia Salvator noſter JESUS CHRISTUS præcepit Apoſtolis, ut euntes in mundum univerſum, docerent omnes gentes, baptizantes eos in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: & etiam dixit Nicodemo: Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non poteſt intrare in regnum Cœlorum; mandamus Curatis, Vice-Curatis, & omnibus Presbyteris noſtræ Diœceſis, ut hujus Sacramenti neceſſitatem attendentes, ſtatim quando requiritur, ſe offerant ad illud adminiſtrandum paratos: Neque ex aliqua cauſa, etiam ob id forte, quod infans baptizandus ex illegitimo concubitu conceptus ſit, Baptiſmum adminiſtrare differant aut recuſent. Et ſuis ſubditis præcipiant, ut ſaltem infra tertium a partu diem proles baptizandas ad Eccleſiam præſentent, neque propter ſuſceptorum moram præſentare diutius differant.

CAPUT II.

In hoc Sacramento adminiſtrando ſemper utantur Presbyteri (extra caſum neceſſitatis) ſolemnitatibus, precibus, & forma, in Manuali Sacerdotum noſtræ Diœceſis late conſcriptis, atque cum debita reverentia, & morum gravitate illud adminiſtrent: nec non tractim & perfecte preces, & potiſſimum verba Sacramentalia proferant. Chriſma quoque & Oleum Sacrum (alio tamen, quam Sacram Euchariſtiam loco) nec non piſcinas omni munditia cuſtodiant. Fontem quoque ſub operculo & ſera competenti ſervent. Aquas Baptismales non niſi Sabbato Sancto, & Sabbato ante Pentecoſten conſecrent, & renovent; niſi forte quando contingit aquas citius corrumpi. Quo caſu poterit paſtor, quoties opus fuerit, clauſis oſtiis & excluſis laicis, vas ipſum mundare, novam aquam infundere, ac ſub requiſita forma benedicere, etiam cum impoſitione Chriſmatis. Advigilet nihilominus parochus, ne ſua culpa aut negligentia hujusmodi corruptio eveniat.

CAPUT III.

In caſu neceſſitatis, puta, quando imminet baptizando periculum mortis, forma & materia abſolute ſervari debent. Sed tunc nedum Sacerdos, vel Diaconus; ſed & Subdiaconus, Clericus, Laicus, & mulier, atque etiam proprii baptizandæ prolis parentes baptizare poſſunt, quando aliorum copia haberi non poteſt; ſed illis præſentibus, hi baptizare prohibentur. Propter moram autem ſuſceptorum, aut absque neceſſitate, nulla ratione ab his, aut etiam ab aliis, in Eccleſia, in qua fontes ad hoc deputati non ſunt, Baptiſmus adminiſtrari poteſt.

CAPUT IV.

Proinde ne quis error circa adminiſtrationem hujus Sacramenti committatur, inſtruant Parochi, quando opportunum duxerint, ſuos ſubditos, quibus caſibus ipſis baptizare licet, qua verborum forma, & qua materia baptizando uti debeant: illos monendo, ne alio liquore, quam vera aqua, utantur, aut alia verborum forma, quam iſta: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: etiam in vulgari idiomate.

CAPUT V.

A quocumque infans ob neceſſitatem baptizatus fuerit, poſtmodum ad Eccleſiam deferatur; ut preces & cæremoniæ Eccleſiaſticæ, ante & poſt adhiberi ſolitæ, ſuppleantur. Atque tunc ante omnem actionem diligens fiat a Parochis inquiſitio, an qui infantem baptizavit, debitam formam & materiam adhibuit. Cognito autem per Parochum, neque circa materiam, neque circa formam erratum eſſe, ſed ſubſtantialia Baptiſmi rite adhibita; tunc ipſe, omiſſis ſubſtantialibus hujus Sacramenti, quæ reliqua ſunt, ſuppleat. Si vero poſt inquiſitionem debitam certo cognoverit, illum, qui ſe baptizaſſe dicit, vel alia materia, quam vera aqua baptizando uſum fuiſſe, aut non veram formam ſervaſſe: tunc ipſe Parochus ad adminiſtrandum hoc Sacramentum ſimpliciter procedat, tanquam nihil ab alio circa illud tentatum fuiſſet. Sed ſi poſt diligentem inquiſitionem, juſtam dubitandi rationem habeat Parochus, an hoc Sacramentum ſub debita forma atque materia infanti adminiſtratum ſit, nec ne; aut etiam cognoverit, obſtetrices, quæ ſe baptizaſſe dicunt, adeo leves eſſe, ut ipſis certa fides adhiberi non poſſit, neque per alios probari poteſt, quod omnia ſint legitime adhibita; tunc ipſe Parochus ad adminiſtrationem ſub ſolitis precibus & cæremoniis procedat, ſed ſubſtantialia verba conditionaliter proferat, dicendo: N. ſi non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen.

CAPUT VI.

Extra caſum neceſſitatis non adminiſtretur hoc Sacramentum absque Suſceptoribus, qui pro infante baptizando ſpondeant, & Symbolum profiteantur. Sed quia propter multitudinem Suſceptorum, ſæpe in caſibus prohibitis ignoranter Matrimonia contrahi contingit; ideo generali ordinatione Concilii Tridentini ſtatutum eſt, ut unus tantum ſive vir, ſive mulier, juxta Sacrorum Canonum inſtituta, vel ad ſummum unus vel una, baptizatum de Baptiſmo ſuſcipiant, inter quos & baptizatum ipſum, & illius Patrem & Matrem, nec non inter baptizantem & baptizatum, baptizatique Patrem & Matrem tantum ſpiritualis cognatio contrahatur, & non inter alios; adeo ut etiam ſuſcipientium mariti & uxores ab hujusmodi cognatione ſint liberi.

CAPUT VII.

Hanc ordinationem Concilii Tridentini de numero Suſceptorum ita obſervari mandamus, ut neque conſanguinitatis, aut affinitatis prætextu plures duobus ad ſuſcipiendum de Baptiſmo infantem admitti poſſint. Pluribus autem ſe ſe (ut quandoque fit) ad ſuſcipiendum ingerentibus, & a Baptiſterio recedere nolentibus, ex illis omnibus unum, vel unam tantum ſeligat Parochus, quos ſolos ab Eccleſia, tamquam illius Miniſter, pronuntiet in Suſceptores baptizandæ prolis recipi, aliis omnibus prætericis.

CAPUT VIII.

Et quia inordinatum eſt, quod pro aliis in fide reſpondeant, aut aliorum inſtitutionem Catholicam ſuſcipiant, qui illa, quæ fidei ſunt, ignorant, inhibemus omnibus Parochis, ne quem hæreticum ad ſuſcipiendum prolem e Sacro Fonte admittant, aut etiam aliquem, qui non noverit Orationem Dominicam, Symbolum Apoſtolorum, & confeſſionis formam. Sed neque excommunicatos admittant: quandoquidem, quos Sancta Mater Eccleſia arcet a Divinis, illos Sacramentorum confectioni intereſſe non convenit. Quoscumque autem admiſerint, moneant, ut ſuſceptæ prolis, tam inſtitu-

tionis

tionis Catholicæ, quam probæ educationis curam habeant, & ſuſceptum frequenter ad Dei timorem, & pie vivendum adhortentur.

CAPUT IX.

Nec permittant Paſtores Suſceptoribus aut Parentibus, ut baptizandis prolibus nomina aliqua plane gentilia, extranea, aut incognita imponant, ſed illa tantum, quæ in Eccleſia commendationem habent: ut per ea ad imitationem Sanctorum baptizati admoneantur & incitentur.

CAPUT X.

Ut plenius & facilius perpetuis temporibus conſtare poſſit de uniuscujusque ætate, & etiam inter quas perſonas ex Baptiſmo contracta ſit cognatio ſpiritualis; ſtatuimus & mandamus, ut Paſtores adminiſtraturi hoc Sacramentum, de Parentum baptizandi & Suſceptorum nominibus, ac Parochiis, in quibus degunt, diligenter exquirant, atque diſtincte & abſque confuſione, cum aliis, quæ ex officio regiſtrare debent, fideliter & gratis omnium nomina in uno regiſtro conſcribant, cum ſpecificatione diei, menſis & anni, quo hoc Sacramentum baptizato adminiſtrarunt. Et hujusmodi regiſtrum diligenter cuſtodiant; ut in archivis templi poſſit pro futuris temporibus aſſervari, &, ſuborta quæſtione de hujusmodi cognatione & ætate, examinari.

CAPUT XI.

Concilium Provinciale Mechlinienſe ad occurrendum ſtudiis Anabaptiſtarum (qui multis artibus infantes ſuos Sacro Baptiſmo ſubtrahunt, &, ut magis lateant, frequenter alio atque alio migrant) requiſivit omnes & ſingulos Magiſtratus, ne quam obſtetricem ad obſtetricandum parturientibus admittant, niſi de ipſarum probitate per teſtimonium Curati, ſub quo degunt, aut unde migrarunt, ſufficienter conſtet, & niſi jurent, quod curabunt, omnes infantes a ſe exceptos baptizari: & ſi vel parentibus, aut amicis obſiſtentibus, id efficere non poſſint, & etiam, ſi ſciant aliquos infantes non baptizatos ſervari, quod ſub juramento ſuo Paſtoribus locorum infra octo dies hoc fideliter denuntiabunt. Pro cujus rei obſervatione, & ne in Diœceſin Yprenſem migrandi inde majorem occaſionem arripiant, ſi in ea minor, quam in aliis ſit obſtetricum obſervatio; mandamus Parochis, ut ſi cognoverint, aliquas ad obſtetricandum parturientibus admiſſas, quæ hanc Conſtitutionem negligentes, parum ſolicitæ ſunt; ut prolibus, quas exceperunt, hoc Sacramentum adminiſtretur: aut ſi quas ab aliis exceptas, & debito tempore non baptizatas noverint, illas tamen denuntiare negligunt; Magiſtratus locorum noſtro nomine ſtatim requirant, ut hujusmodi periculis Anabaptiſtarum opportune providentes, illas ad obediendum in præmiſſis compellant; atque ipſi Parochi aſſiſtentiam ſibi a Magiſtratibus locorum circa hæc præſtitam, vel denegatam, ad Nos tranſcribant.

CAPUT XII.

Pari ratione, ad obviandum eorundem Anabaptiſtarum conatibus peſtilentibus, præcipimus omnibus nutricibus, ut nullam prolem nutriendam ſuſcipiant, niſi, requiſitæ, legitimam & ſufficientem fidem Nobis facere poſſint, aut ſuis Paſtoribus noſtro nomine, prolem, quam nutriunt, ſecundum ritum & doctrinam Sanctæ Matris Eccleſiæ eſſe baptizatam: alioquin contra eas, tanquam Anabaptiſtarum fautrices, volumus procedendum eſſe.

TITULUS XIII.

De Confirmatione.

CAPUT I.

Licet non ſit Sacramenti Confirmationis tanta neceſſitas, ut eſt Baptiſmi; cum hoc ſufficiat ad ſalutem abſque Confirmatione; tamen illius voluntaria omiſſio non poteſt a peccato excuſari. Proinde Parochi frequenter, maxime autem cum noverint opportunitatem dari hoc Sacramentum ſuſcipiendi, inſtruant ſuos Parochianos de fructu & utilitate hujus Sacramenti, doceantque, per illud conferri fortitudinem & gratiam, tam ad reſiſtendum diabolo & ejus tentationibus neceſſariam, quam ad ſuperanda omnia profeſſioni Chriſtianæ contraria.

CAPUT

CAPUT II.

Hortentur igitur ſerio ſuos ſubditos, ut pueros, non minores tamen, quam ſeptem annorum, & quantum ipſorum ætas & capacitas fert, doctos Orationem Dominicam & Symbolum, ad hoc Sacramentum ſuſcipiendum præſentari curent Epiſcopo, paratos cum mundis faſciis; & illos, qui doli capaces ſunt, etiam præmiſſa Sacramentali Confeſſione. Atque hæc præſentatio non a proprio confirmandi Patre aut Matre fiat, ſed ab alio, qui tamen confirmatus ſit, & præſentatum nominet, liget, & teſtetur, non eſſe confirmatum.

CAPUT III.

Et ut Parentes magis advigilent pro ſuis filiis ad ſuſcipiendum hoc Sacramentum, declarent etiam Parochi ſuis ſubditis, neminem ſatis dignum, & idoneum eſſe ad ſuſcipiendum Euchariſtiam, Sacramentum Matrimonii, Sacros Ordines, vel etiam primam tonſuram, aut ad ſuſcipiendum alios e Sacro Fonte, qui non ſit prius confirmatus.

CAPUT IV.

Doceant etiam, hoc Sacramentum abſque ſacrilegio iterari non poſſe; & ideo opus eſſe (potiſſimum quando ante annos diſcretionis ſuſcipitur) ut parentes ſuis pueris ſæpius in memoriam revocent, quod ſint confirmati, ubi & a quo ad Confirmationem præſentati fuerint; ne per ignorantiam ipſis iterato hoc Sacramentum adminiſtretur, aut poſtmodum ipſi confirmati cum ſuo præſentatore ad Matrimonium procedere attentent nulliter & invalide.

CAPUT V.

Et ne hujuſmodi Matrimonia invalida ignoranter contrahantur, doceant etiam ſubditos, quod ſicut in Baptiſmo, ita quoque in Confirmatione contrahitur cognatio ſpiritualis inter confirmantem videlicet & confirmatum, confirmatique Patrem & Matrem, & eum qui confirmatum præſentat. Quæ cognatio tanta eſt, ut non ſolum Matrimonium contrahendum impediat, ſed etiam dirimat contractum. Atque propterea moneantur parentes confirmandorum, ne dum ſuos filios confirmari volunt, illos præſentent, & etiam tales ad præſentandum requirant, inter quos & ſuos filios non velint eſſe cognationem, quæ Matrimonium impediat, contrahi.

CAPUT VI.

Tertio poſt ſuſceptum Confirmationis Sacramentum die reducantur confirmati ad Eccleſiam; & ibidem depoſitis faſciis, frontes eorum ſale a Sacerdote abſtergantur, & laventur, atque faſciæ exurantur; & aqua lotionis cum cinere faſciarum in piſcinam reponatur.

TITULUS XIV.

De Sacramento Euchariſtiæ.

CAPUT I.

Euchariſtia, quia Chriſtum continet, & Nos ipſi unit, inter omnia Sacramenta eſt excellentiſſimum, & ideo maxima devotione & reverentia adminiſtrari & ſuſcipi debet, atque ab univerſis Chriſti fidelibus, ubicumque locorum, tam in Sacrificio Miſſæ, quam extra, revereri & adorari.

CAPUT II.

Proinde Parochi doceant, & præcipiant ſuis ſubditis, ut cum communicare proponunt, proprias conſcientias per Sacramentalem confeſſionem expurgent, & nonniſi contriti atque confeſſi, & etiam jejuni ad ſuſcipiendum hoc Sacramentum ſe præſentent. Ægrotis tamen, quando periculum mortis imminere creditur, neque tuto poteſt hujus Sacramenti ſuſceptio in ſequentem diem differri, licite etiam non jejunis, hoc Sacramentum adminiſtratur. Sed quia hoc non eſt in conſuetudinem trahendum, moneant frequenter ſuos ſubditos, ut ægroti tempeſtive, dum adhuc jejuni ſumere poſſunt, curent ſibi hoc Sacramentum adminiſtrari.

CAPUT III.

Pueros autem, qui annos diſcretionis primum aſſecuti ſunt, licet confeſſos, ad ſuſcipiendum hoc Sacramentum non admittant Parochi, niſi Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum Apoſtolorum, & decem

decem Præcepta probe norint, & circa myſterium hujus Sacramenti pro capacitate ingenii ſint inſtituti. Proinde Parentes, ut circa hujusmodi inſtitutionem ſuarum prolium advigilent, frequenter moneantur.

CAPUT IV.

Quia ſicut corpus pane materiali, ita quoque anima cibo hoc Spirituali ſæpe reficienda eſt, doceant etiam Parochi ſuos ſubditos, quod omnes doli capaces frequenter, & ad minus ter in anno, videlicet in ſolemnitatibus Paſchæ, Pentecoſtes, & Natalis Domini (niſi pro gravibus criminibus impediantur) debent communicare: & qui in communicando his omnibus ſolemnitatibus ſunt defectuoſi, ſaltem in Cœna Domini, expurgatis conſcientiis, ad Communionem ſe præſentare debent, aut in Paſcha. Neque proprio judicio, etiam pro criminibus, ſe a communione retrahere poſſunt in hac ſolemnitate, niſi etiam ſui Paſtoris judicium, aut conſilium accedat, alioquin propter contemptum, vivi ab ingreſſu Eccleſiæ arcendi ſunt, & mortui Eccleſiaſtica carere debent ſepultura. Neque promiſcue omnes absque diſcretione, quandocumque volunt, ad communicandum Parochi admittant, ſed tantum bene probatos.

CAPUT V.

Et quamquam tum pro ægrotis, tum pro adoratione, in Eccleſiis ſemper aliquot conſecratæ Hoſtiæ debent conſervari; curent tamen Parochi neceſſe eſt, ut non plures Hoſtias conſecrent, quam veriſimiliter ad menſem unum uſibus communicantium in ſuis Parochiis ſunt neceſſariæ: & ſi lapſo menſe aliquot ex conſecratis contigerit ſupereſſe, ipſe Parochus eas (ut evitetur ſpecierum corruptio) inter Miſſarum ſolemnia ſumat, & alias pro communione fidelium conſecret. Advigilet autem circa ſolemnitates, quibus Parochiam magno numero communicare ſolent, ut tot Hoſtias conſecratas habeat, quot communicare volentibus ſufficiant, ne opus ſit ſpecierum fractione.

CAPUT VI.

Ut autem debita reverentia circa hoc Sacramentum ſervetur, ordinamus, ut Sacerdos nonniſi in habitu decenti, ſcilicet ſuperpelliceo & ſtola indutus, hoc Sacramentum tractet, adminiſtret, reponat, aut ad infirmos deferat, accenſa etiam candela, & dato ſonitu nolæ, ut populus ad adorationem excitetur: & ut illud cuſtodiat tantum in Eccleſiis in aliquo tabernaculo mundo & clauſo, in pyxide eburnea, argentea, cuprea, aut ſtannea, incluſo etiam mundo linteo, ſeu corporali, cui Sacra Hoſtia imponatur; ſed absque pyxide in ſolo linteo, ſeu corporali numquam transportare præſumat: atque ante tabernaculum, ſeu locum cuſtodiæ hujus Sacramenti continuo lampas ardeat, ut ſemper aliquo ſigno exterius conſtet, Sacram Euchariſtiam in eo repoſitam eſſe.

CAPUT VII.

Quoniam in plerisque locis noſtræ Diœceſis, in magnis ſolemnitatibus, quando ſubditi multi numero communicare ſolent, magna frequenter irreverentia committitur, dum quaſi gregatim absque ordine ullo confluunt, neque invicem cedunt, & quidam etiam ſtantes ad ſumendum Sacram Euchariſtiam (dum ob multorum concurſum genua flectere non poſſunt) ſe præſentant; mandamus, ut in ſingulis Eccleſiis, pro Communione fidelium, convenienti loco aptentur ſcamna, quibus procumbens populus a concurſu exſpectantium ſeparatus, debita cum reverentia & ſui ſubmiſſione, Sacratiſſimum hunc cibum quieta mente ſumere poſſit; aut alia commoda ratione hi, qui ad communicandum jam procumbere debent, omnino ab aliis, qui tantum accedunt communicaturi, ſeparentur.

CAPUT VIII.

Cum autem hoc Sacramentum ad ægrotos defertur, ipſam pyxidem non occultet Parochus (niſi forte dum puerperis periclitantibus adminiſtrare debet) ſed illam manifeſte ad pectus cum omni reverentia portet, Cuſtode ante deferente tædam, ſeu candelam accenſam, & campanam ſonantem, per quam

populus, illam audiens, ad reverentiam & adorationem excitetur. Hoſtiam quoque ad minus duplicatam habeat Sacerdos, ut abſoluta adminiſtratione, reliquam cum ſimili reverentia ad Eccleſiam referre poſſit, & ne populus forte, in redeuntis Sacerdotis manibus, videns pyxidem hujusmodi uſibus deſtinatam, id quod non eſt, per errorem adoret.

CAPUT IX.

Secundum laudabilem conſuetudinem, etiam in plerisque Diœceſibus obſervatum videmus, quod ex qualibet familia & domo, infirmantibus vicina, ad minus unus moneri, & pro parte infirmantium rogari ſolet ad aſſociandum Sacerdotem, dum hoc Venerabile Sacramentum ad infirmos deferre requiritur: atque in hunc uſum etiam plerique fideles candelam, ſeu tædam, in ſuis domibus habere ſolent, quam concomitantes pro reverentia hujus Sacramenti deferant. Ad hanc conſuetudinem obſervandam, &, ubi collapſa eſt, reſtituendam, frequenter moneant & hortentur Parochi ſuos ſubditos: ſed ne eum incommodo remorentur aſſociantes, curent infirmos confeſſos antequam hoc Sacramentum deferant.

CAPUT X.

Quotquot autem Sacerdotem deferentem hoc Venerabile Sacramentum concomitantur, omnes, tam eundo, quam redeundo, a fabulis abſtineant; ſed pro ſalute infirmantis devota mente Dominum Deum deprecentur. Ipſe quoque Sacerdos intelligibili voce cum ſuo cuſtode Pſalmum quinquageſimum, *Miſerere mei Deus*, &c. aut alterum convenientem devote recitet cum Collecta pro infirmis, & alias orationes, pro cujusque Sacerdotis devotione.

CAPUT XI.

In adminiſtrando hoc Sacramento infirmis, ſervent Parochi regulas & formam in Manuali noſtro præſcriptas: & vel ante, vel poſt abſolutam adminiſtrationem, tam infirmum, quam circumſtantes moneant & inſtruant, prout in eodem Manuali continetur. Idem quoque faciant in ſuis concionibus circa ſolemnitates, quando populus in magno numero communicare conſuevit.

TITULUS XV.

De Sacrificio Miſſæ.

CAPUT I.

Quia res ſancta eſt, quæ hoc Sacrificio peragitur, & ideo ſancte tractanda; mandamus omnibus Presbyteris noſtræ Diœceſis, ut antequam ad offerendum hoc tremendum Sacrificium accedant, ſe ſe bene probent: & memores, quod etiam juſtus ſepties in die cadit, frequenter conſcientias ſuas, & ad minus ſemel in hebdomada, per Sacramentalem Confeſſionem expurgent; atque nunquam ad celebrationem procedant conſcii ſibi alicujus mortalis peccati, quantumvis contriti, absque Sacramentali Confeſſione, nec non, niſi Horis Canonicis devote uſque ad Primam perlectis.

CAPUT II.

Sint quoque induti veſtibus ſacris, eisque mundis, & pleno habitu Sacerdotali, hoc eſt, amictu, alba, manipulo, ſtola & caſula. Corporale quoque habeant mundum, & calicem cum patina integrum; nec non vinum, aquam, & hoſtiam integram, ac non nimis vetuſtam. Vinum quoque ab aqua diligenter ſecernant: & prius vinum & poſtea duas tantum aut tres guttas aquæ in calicem infundant. Exterſoria etiam munda, & tobaleas (*) in debito numero, ac non pauciores, quam duas habeant in altari. Neque ad celebrandum procedant, niſi prius hæc omnia parata habeant, & candelas incenſas, nec non miniſtrum, qui reſpondere celebranti & ſervire noverit: Filii tamen Presbyterorum, in Eccleſiis, in quibus pater Sacerdos eſt, aut Beneficiatus, non permittantur in altari miniſtrare celebrantibus, ſicuti nec feminæ, quantumvis religioſæ.

CAPUT III.

Altare quoque ſit lapideum, mundum & firmum, non autem de loco in locum portatile: quandoquidem tam Concilium Tridentinum, quam Mechlini-

(*) *id eſt*: mappulas. *Vide Gloſſar. du Cange.*

linienſe, portatilium altarium uſum penitus ſuſtulerit. Et in celebratione Miſſæ, ab omnibus Presbyteris ordo, ritus & cæremoniæ ſerventur, prout in Miſſali ſecundum uſum Eccleſiæ Romanæ deſcribuntur, atque difficultate aliqua, ſeu dubio inter celebrandum ex aliquo inopinato caſu occurrente, conforment etiam ſe celebrantes regulis & cautelis, quæ in initio ejusdem Miſſalis continentur: quas etiam ſinguli Sacerdotes (ne aliquo modo inter celebrandum hæreant dubii) ediſcere teneantur. Calix quoque & Corporale ſæpe cum diligentia & maturitate tractari & inſpici debent, ſi forte conſecratarum Hoſtiarum illi adhæreant aliquæ reliquiæ; quæ ſi reperiantur, ſumi debent, ſecundum quod in eisdem regulis declaratur.

CAPUT IV.

Quod concedi ſolet deſideriis diuturno morbo laborantium, de Miſſa in ſuis ædibus interdum celebranda, paulatim longius progreſſum eſt, & tandem in apertum abuſum, contra Canones, irreligioſe uſurpatum. Cui malo occurrere volens Concilium Tridentinum, & Mechlinienſe (ut omnis irreverentiæ circa Miſſæ Sacrificium tollatur occaſio) ſtatuit & abſolute ordinavit; ne quis in privatis ædibus, & omnino extra Eccleſiam, & ad Divinum tantum cultum dedicata Oratoria, ab Epiſcopis deſignanda & viſitanda, aut olim ad id deſignata & appropriata, Sanctum Miſſæ Sacrificium agere præſumat. Quæ quidem ordinatio, ut pro rei gravitate fideliorem obſervationem habeat; mandamus omnibus Presbyteris Nobis ſubditis, ne quis prætextu antiquorum Statutorum, aut conſuetudinis, extra Eccleſiam, aut hujusmodi Oratoria, deinceps Miſſam celebrare præſumat: injungentes omnibus Paſtoribus & Presbyteris, ne deinceps dictæ ordinationi Concilii Tridentini contraveniant: & etiam Laicis quibuscumque, ne per aliquos Presbyteros, etiam exemptos, in ſuis ædibus Sacroſanctum Miſſæ officium aliqua ratione celebrari patiantur, aut petant, in pœnam arbitrariæ correctionis. Paſtores autem ſubditos ſuos, qui morbo detenti Eccleſiam viſitare non poſſunt, doceant, ut pia devotione ſuas preces jungant cum illis, qui corporali præſentia Divinis Officiis interſunt: & ut ad excitandam devotionem obſervent Divinorum Officiorum tempora, vel campanarum pulſum, per quem fit ſignificatio Sacrorum, quæ in Templis peraguntur: & ubi corpore adeſſe non poſſunt, corde & piis orationibus ſe præſentes ſtatuant: quod dum religioſe faciunt, & obedienter ordinationibus parent, per quas antiqui Canones in uſum revocantur, plus in vera pietate proficient, quam ſi ex privata devotione ad domeſticas Miſſas importune conſenſum extorqueant, vel ſub prætextu privilegii irreligioſam ſingularitatem foveant.

CAPUT V.

Doceant Parochi, ex præcepto Eccleſiæ omnes Chriſti fideles obligari ad audiendum Dominicis & Feſtivis diebus Miſſam: atque illos huic præcepto nequaquam ſatisfacere, qui abſoluta conſecratione ab Eccleſia recedunt, neque ultimam benedictionem exſpectant, ſicuti ex eodem præcepto obligantur.

CAPUT VI.

Quicumque ad ordinem Presbyteratus promotus fuerit, a celebratione primæ Miſſæ abſtineat, donec literas ſuæ promotionis Decano loci & Paſtori Eccleſiæ, in qua celebrare intendit, præſentaverit: & in die primæ ſuæ Miſſæ a choreis, ſive tripudiis, ac a luſibus abſtineri curet, in pœnam arbitrariæ correctionis.

CAPUT VII.

Cum nullus peregrinus, ſeu ignotus Sacerdos, absque commendatitiis ſui Ordinarii literis ad Divina celebranda, aut Sacramenta adminiſtranda, admitti poſſit, ſic diſponente Concilio Tridentino: & ne aliquando falſæ literæ ad celebrandum obtrudantur; omnibus noſtris Paſtoribus præcipimus, ut deinceps nullum Sacerdotem alterius Diœceſis ad celebrandum in ſuis Eccleſiis admittant, aut in Sacellanum, vel Cantorem recipiant, niſi prius ipſis lite-

literatorie conſtiterit, quod literæ Dimiſſoriales hujuſmodi per Nos viſitatæ fuerint & examinatæ: quodque qui illas præſentat, ad celebrandum a Nobis ſit admiſſus.

CAPUT VIII.

Apoſtatas autem & excommunicatos omnino ab altaris miniſterio arceri mandamus. Similiter etiam publicos concubinarios, quos videlicet rei evidentia concubinam eisdem domo, menſa & lecto fovere notum eſt, quandoquidem hi, & quoad ſe, & quoad alios, ſunt ſuſpenſi, & celebrando fiunt irregulares.

CAPUT IX.

Atque ne Fundatores ſuo pio deſiderio fraudentur, mandamus omnibus & ſingulis Presbyteris, ut tam frequenter in ſuis Eccleſiis celebrent, ut ſuo muneri & officio, nec non piæ Fundatorum intentioni ſatisfaciant: illisque horis ad celebrandum procedant, quibus ſubditi ad Eccleſiam magis convenire ſolent. Neque occaſione exequiarum de Parochia in Parochiam, tamquam turpe lucrum ſectantes, & tamquam vagi, ad celebrandum diſcurrant; niſi forte a vicinis Paſtoribus ſpecialiter ad celebrandum fuerint evocati. Neque etiam bis in die celebrare præſumant, niſi diebus a jure permiſſis; atque nulla ratione in Eccleſiis aut locis interdictis.

CAPUT X.

Miſſam, quam ſiccam vocant, omnino fieri prohibemus, etiam in locis, in quibus unicus Sacerdos eſt; ſed in his, loco primæ Miſſæ, decantari poterunt Laudes Venerabilis Sacramenti, & ipſa Euchariſtia populo adoranda exhiberi, cum brevi ad populum, & maxime ad juventutem, monitione & inſtitutione circa rudimenta fidei.

TITULUS XVI.

De Pœnitentia.

CAPUT I.

EX poteſtate ſolvendi atque ligandi, ante Paſſionem Petro promiſſa, & poſt reſurrectionem omnibus Apoſtolis collata, ſatis convincitur inſtitutio hujus Sacramenti. Et quia hoc eſt ſecunda tabula, &, poſt Baptiſmum per peccatum mortale naufragium paſſis ad ſalutem neceſſarium; mandamus, ut Parochi, Concionatores, & Confeſſarii quicumque populum frequenter doceant, quæ ſint ad hoc Sacramentum digne ſuſcipiendum neceſſaria: atque in primis opus eſſe diligenti propriæ cujusque conſcientiæ examine, & peccatorum contritione propter offenſam Dei. Secundo etiam opus eſſe omnium peccatorum mortalium (quorum poſt diligentem examinationem eſt memoria, & de quibus, an mortalia ſint, dubitant confitentes) humili coram Sacerdote declaratione, & culpæ agnitione. Atque tertio, quod pro arbitrio Sacerdotis de commiſſis peccatis debent ſatisfacere.

CAPUT II.

Et quia poſt commiſſum peccatum mortale, periculoſum eſt homini, etiam pœnitenti, confeſſionem differre, doceant, quod omnes Chriſti fideles, etiam pueri, dum doli capaces eſſe incipiunt, frequenter debent confiteri, & maxime in tribus illis majoribus ſolemnitatibus, Paſchæ, Pentecoſtes & Natalis Domini: neque aliqua ratione diutius ſuas conſcientias expurgare differant.

CAPUT III.

Verum, quia accidit quandoque, quosdam propriæ ſalutis tam parum memores, ut confeſſionem etiam in annos differant; Sancta Mater noſtra Eccleſia, conſiderans, quod peccare (propter noſtram infirmitatem) humanum quidem eſt, ſed in peccato perſeverare diabolicum: & volens propterea, etiam illos, qui propriæ ſalutis negligentes ſunt, quaſi cogendo ad ſaniorem mentem reducere; ſtatuit, quod omnes Chriſti fideles utriusque ſexus, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerint, ſua peccata ſemel in anno fideliter confiteantur proprio Sacerdoti, & injunctam pœnitentiam ſtudeant adimplere: alioquin viventes ab ingreſſu Eccleſiæ arceantur, & mortui Chriſtiana careant ſepultura.

CAPUT IV.

In qua Conſtitutione, quia generalibus verbis, omnibus abſolute præcipitur cujusque conſcientiæ coram proprio Sacerdote per confeſſionem ſemel in anno expurgatio; ſequitur,quod neque prætextu diſſidii, quod quis cum ſuo proximo habet, poſſit ſe a confeſſione ſemel in anno, proprio Sacerdoti facienda, excuſare: idem enim Dominus, qui ſemel in anno confitendum per ſuam Eccleſiam præcipit, etiam dixit: Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram: Diligite inimicos veſtros: &: Benefacite his, qui vos oderunt. Et ideo illos, qui prætextu diſſidii (quod per annum deponere negligunt) proprio Sacerdoti confiteri ultra annum differunt, præſenti Statuto declaramus, pœnis in dicta Conſtitutione expreſſis ſubjacere; quandoquidem nemini ſua prodeſſe debet malitia.

CAPUT V.

Quod autem in dicta Conſtitutione dicitur: Confeſſionem fieri debere ſemel in anno coram proprio Sacerdote, declaramus intelligendum de tempore Quadrageſimali & octava Paſchæ. Omnes tamen ſubditos in Domino moneri per ſuos Paſtores requirimus, ut tempore Quadrageſimali, ante Dominicam Paſſionis (quo gratiora ſint ipſorum inchoata jejunia) conſcientias ſuas per Sacramentalem confeſſionem expurgent; ut circa Paſcha cum majore reverentia, & mundiore corde, iterato facta confeſſione, Sacroſanctum Corpus Domini ſumere poſſint.

CAPUT VI.

Solent in plerisque locis hi, qui circa faciendam confeſſionem tardiores ſunt, & tantum ſemel in anno confitentur, ad confitendum proprio Sacerdoti ſe præſentare in die Palmarum aut Paſchæ, aut quando proprium Sacerdotem in recipiendis confeſſionibus maxime occupatum conſpiciunt, atque tunc etiam inſtare, ut ad faciendum confeſſionem admittantur. Verum cum tales communiter prolixiore egeant reprehenſione, monitione, & etiam inſtructione: neque æquum videatur, ut qui ſæpius confitendo etiam conſiliis Eccleſiæ acquieſcunt, talium occaſione repellantur; præſenti Ordinatione omnibus Parochis concedimus, ut ſi in horum confeſſionibus audiendis occupantur, illos in tempus magis commodum, audire differant, infra tamen octavam Paſchæ; intra quam niſi obedierint, declaramus illos pœnis prætactæ Conſtitutionis etiam ſubjacere.

CAPUT VII.

Inſuper non de ſolis ſæcularibus, ſed etiam de Clericis, & quibuscumque aliis, in Sacris Ordinibus conſtitutis, dictam Conſtitutionem Eccleſiæ intelligere oportet. Nam hi, æque atque ſæculares, ad confitendum ſemel in anno ſuo proprio Sacerdoti obligantur. Verum ſive Clericus, ſive ſæcularis cupiat ex cauſa rationabili alteri, quam proprio Sacerdoti confiteri, ſi ad id ab eodem ſuo Sacerdote petat conſenſum; non eſt ipſi ſine cauſa denegandus, modo factæ confeſſionis coram Sacerdote, per proprium ſubſtituto, debitam offerat facere fidem.

CAPUT VIII.

Proprium autem Sacerdotem illum intelligi declaramus, cujus curæ quisque propriæ ſubjectus eſt: nec non eum, qui ad cooperandum illi ſpecialiter cum tali poteſtate, noſtra auctoritate aſſumptus eſt.

CAPUT IX.

Verum quando quis prætacto tempore proprio ſuo Sacerdoti ſemel confeſſus eſt, nolumus illum aliquo modo prohiberi; quin, quoties ipſi viſum fuerit, alteri quem elegerit, poſſit confiteri. Sed quia in electione hujusmodi multa opus eſt diſcretione, utiliter in Concilio Tridentino decretum eſt, quod quamvis omnes Presbyteri in ſua ordinatione, a peccatis abſolvendi poteſtatem accipiant; nullum tamen Sacerdotem, etiam regularem, poſſe confeſſiones ſæcularium, etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, niſi aut Parochiale beneficium obtineat, aut ab Epiſcopis judicetur idoneus, & approbationem habeat. Secundum quod Decretum etiam intelligendum declaramus *Cap. ſi. ex. de Pænit.*

& Remiſſ. Quicumque autem ſecundum dictum Decretum admiſſi fuerint, caveant, ne aliquos ad confeſſionem recipiant, pro quibus non obtinuerint literatoriam poteſtatem.

CAPUT X.

Quocirca omnibus Parochis mandamus, ut nullum Sacerdotem ad audiendum confeſſiones aſſumant, aut in ſuis Eccleſiis confeſſiones audire patiantur, qui non ſit a Nobis ſecundum prætactum Decretum examinatus, & approbationem obtineat. Regulares autem examinati & approbati, antequam confeſſiones ſæcularium, etiam Sacerdotum excipiant, teneantur approbationis noſtræ literas Decano loci præſentare: ut in prima Paſtorum convocatione, aut alias, quando opportunum videbitur, per Decanum loci nomina admiſſorum ad audiendum confeſſiones publicentur.

CAPUT XI.

Ne autem per ignorantiam contingat, aliquos non confeſſos, juxta prætactum Decretum, aliquando ad plures annos tolerari; mandamus omnibus Parochis & Beneficiatis, quibus cura animarum commiſſa eſt, nec non ipſorum cooperatoribus prædictis, ut ſingulis annis nomina eorum, quos in confeſſione audiverunt, ſtatim in quodam regiſtro fideliter conſcribant & notent: nec non ut Paſtores ſingulis annis poſt octavam Paſchæ, & ante noſtram Synodum, totam Parochiam, ad quam miſſi ſunt, viſitent: atque nomina eorum, quos non confeſſos cognoverint, & de quibus, ſi confeſſi ſint, dubitaverint, in altero regiſtro fideliter conſcribant: ut hujus regiſtri cum priore facta collatione, clarius & facilius cognoſcatur, an omnes Parochiani in Quadrageſima, aut Paſchate præterito confeſſi ſunt ſuo proprio Sacerdoti: & quinam ſe a confeſſione ſubduxerunt.

CAPUT XII.

Quoscumque ipſi Paſtores, facta collatione regiſtrorum, invenerint ſecundum prædictum Decretum proprio Sacerdoti non fuiſſe confeſſos, illos moneant ſemel atque iterum; & etiam (ſi opus ſit) adhibitis teſtibus, ut absque dilatione ſe ad confeſſionem coram proprio Sacerdote faciendam præſentent, & de cauſa tantæ inobedientiæ, ſeu negligentiæ exquirant, eosque reprehendant. Atque ſi ante noſtram convocationem Synodaticam obedire contempſerint, aut neglexerint, in regiſtro eorum, qui confeſſi ſunt, tamquam non confeſſi adſcribantur. Atque hoc regiſtrum, in dicta convocatione Synodatica debite ſignatum, cum ſpecificatione, an omnes confeſſi ſint, ſingulis annis Nobis exhibeatur; ut rebelles, quique Eccleſiæ & proprii Paſtoris monitis obedire recuſant, noſtra auctoritate ad faciendam confeſſionem, ſecundum prædictum Decretum cogantur.

CAPUT XIII.

Parochi, & quicumque alii ad audiendum confeſſiones admiſſi, extra caſum neceſſitatis nonniſi in Eccleſia, atque in loco claro, & non abdito, aut circumcluſo, confeſſiones audiant, ita ut ad minus confitentes ab omnibus videri poſſint: nec non in habitu decenti, & ſuperpelliceo; oculis etiam manſuetis, & in terram demiſſis, præmiſſa benedictione conſueta. Atque ubi ruditatem confitentium deprehendunt, illos doceant confitendi modum, & circumſtantias, quæ peccata aggravant, declarandas eſſe, absque tamen diſtincta deſignatione perſonarum, cum quibus peccaverunt. Ipſi quoque Confeſſarii ab ea inquiſitione, per quam in notitiam perſonarum, cum quibus peccata commiſſa ſunt, devenire poſſent, abſtineant: Neque immiſceant, dum confeſſiones audiunt, illa quæ confeſſionem non concernunt, aut ad ſubditorum ſalutem non pertinent; neque ab ipſis confitentibus talia immiſceri permittant.

CAPUT XIV.

Injungant Confeſſarii confitentibus pœnitentias ſalutares, peccatis, quæ commiſerunt (quantum fieri poteſt) contrarias, & ſecundum pœnitentium contritionem magis, quam ſecundum peccatorum magnitudinem, ſemper etiam confitentium qualitate attenta. Pro pecca-

peccato luxuriæ, jejunium & abſtinentiam: pro avaritia, largitatem: pro ira, manſuetudinem: pro ſuperbia, humilitatem: pro furto aut detentione rei alienæ, primo reſtitutionem: deinde orationes: pro peccatis ſpiritualibus, meditationes, orationes & ſimilia, prout viderint ſaluti confitentium expedire. Doceant etiam confitentes media, ad obviandum peccatis, quæ commiſerunt, & ad evitandum peccandi occaſionem, opportuna.

CAPUT XV.

Et quia uſuræ nunc temporis tam frequentes ſunt, ac ſi non eſſent Jure Divino prohibitæ, & ſæpe etiam ſub ſpecie recti exerceantur; diligenter inter reliqua inquirant Confeſſarii de contractibus confitentium, ſi aliqua ex parte uſurarii ſunt, & ſi pecuniam dederint ad uſuram. Et ſi cognoverint ipſos confitentes aliquo modo hujuſmodi vitio obnoxios; in primis quarumcunque uſurarum reſtitutionem fieri requirant, aut de illis reſtituendis ſufficientem cautionem; neque aliter abſolvant. Illos autem, quos inter excipiendum confeſſionem cognoverint de commiſſis peccatis debitam contritionem non habere, nec propoſitum, a peccatis cum Dei adjutorio abſtinendi, remittant, & ad majorem contritionem moneant.

CAPUT XVI.

Longa obſervatione in plerisque locis noſtræ Diœceſis introductum intelligimus, quod ancillæ & ſervi, qui in altera, quam nativa Parochia commorantur, circa Quadrageſimale tempus ad Paſtorem Parochiæ, in qua nati ſunt, aut parentes moram trahunt, vel etiam ſepulti ſunt, tanquam ad proprium Sacerdotem, ſingulis annis, facturi confeſſionem, proficiſcuntur. Quæ obſervatio, licet non ſit omnino reprobanda; tamen non ita toleranda eſt, ut per eam aliquis Parochus vultum pecoris ſui, & ovium in ſua Parochia commorantium, ſuæque curæ commiſſarum, impediatur cognoſcere. Quocirca præſenti Statuto ordinamus, quod hujusmodi ſervi & ancillæ, licet Paſtori Parochiæ nativæ confeſſi, debeant nihilominus ſemel in anno Paſtori loci quem inhabitant, tanquam proprio Sacerdoti, conſiteri: quandoquidem hic paſtor ipſis, etiam in quacumque infirmitate conſtitutis, Sacramenta adminiſtrare debet.

CAPUT XVII.

Qui Regularibus & Monialibus ſunt a confeſſionibus, diligenter illos circa votum paupertatis & obedientiæ, juxta doctrinam & Decreta Concilii Tridentini moneant & inſtruant: neque aliquos cujuscumque ſexus rebelles, aut proprietarios, niſi mediante ſponſione præſtandi obedientiam, & a proprietate abſtinendi, abſolvant. Monialium quoque confeſſiones non niſi per cancellos, juxta prætactum Concilium, excipiant: alioquin contra illos ad condignam punitionem procedemus.

CAPUT XVIII.

Socios autem, vel fautores peccati ſui, aut etiam mulieres, cum quibus forte peccavit Confeſſarius in confeſſione, non audiat, etiam ab illis requiſitus; ſed illos ad alios Confeſſarios remittat.

CAPUT XIX.

Et quia de majoribus & gravioribus cauſis judicium juſta ratione relinquendum eſt Superioribus, maxime quando Superiores illas ſibi ſpecialiter reſervaverunt: omnibus & ſingulis Parochis, & quibuscumque Confeſſariis inhibemus, ne de caſibus Sedi Apoſtolicæ, aut Nobis ſpecialiter reſervatis cognoſcere, aut quempiam ab illis, extra mortis periculum, abſolvere præſumant; niſi ultra ordinariam poteſtatem (quam ratione beneficii, quod obtinent, ad audiendum confesſiones habent) ultra commiſſionem & approbationem ipſis a Nobis generaliter conceſſam) ſpecialiter & expreſſis verbis ad abſolvendum in caſibus Nobis reſervatis fuerint etiam commisſi & deputati.

CAPUT XX.

Sed ſi caſus Nobis, aut Sedi Apoſtolicæ reſervatus, inter audiendum confeſſiones obvenerit, ſint Confeſſarii ſoliciti, ut confitentibus gravitatem de-

delicti remonſtrent, & conſolentur, atque eum benignitate & absque aliqua confuſione remittant, illos adhortando, & monendo, ut ſi delictum Nobis reſervatum ſit, & occultum, ad Pœnitentiarium noſtræ Eccleſiæ Cathedralis, aut alios, per Diœceſin in ſingulis Decanatibus ad hoc ſpecialiter pro tempore commiſſos, pro obtinenda abſolutione voluntarie recurrant: offerendo illis etiam gratis literas commendatitias, ſi petiverint; ut facilius, & absque alia remiſſione poſſint ab aliquo eorum abſolutionis beneficium obtinere. Sed ſi delictum ſit publicum, etiam judicium noſtrum, ſeu Curiæ noſtræ Officialis expectandum erit. Nomina autem Confeſſariorum, cum tali poteſtate per Diœceſin conſtitutorum; in ſingulis Synodis publicabuntur: ut unusquisque Parochus cognoſcat, ad quos ſuos ſubditos, caſu reſervato obveniente, remittere poſſit & debeat.

CAPUT XXI.

Sed ne quis per ignorantiam ſe caſibus reſervatis immiſceat, illos ſubjungendos duximus. Atque in primis Nobis reſervamus caſum raptus virginum, homicidii, incendii ex deliberata voluntate procurati, ſodomiæ, hæreſis, adulterii publici, apoſtaſiæ, inceſtus, excommunicationis majoris, injectionis manus violentæ in parentes, ſortilegii, ſacrilegii, perjurii ſolemnis, & omnium aliorum delictorum, quæ his graviora ſunt; illis tamen, quæ Sedi Apoſtolicæ reſervantur, eidem Sedi ſemper ſalvis.

CAPUT XXII.

Caſus autem Sedi Apoſtolicæ reſervati, communiter comprehenduntur his verſibus:

Ad Papam: *Clerum feriens*[1], *Falſarius*[2], *Urens*
Eccleſiam[3], *Simon*[4], *Audens celebrare ligatus*[5].

Quibus verſibus ſignificatur, per ſolum Romanum Pontificem abſolvi poſſe illos, qui Clericum percuſſerunt. Qui caſus intelligendus eſt, quando percuſſio cum gravi injuria & læſione commiſſa eſt: ſi enim ex percuſſione ſit ſecuta tantum modica læſio, & levis injuria; tunc caſus Epiſcopalis cenſendus eſt (quandoquidem etiam tunc excommunicationem majorem conjunctam habet) non autem Papalis. *Secundo*, Sedi Apoſtolicæ reſervatur crimen falſarii, hoc eſt, illius, qui corrupit, ſeu falſificavit literas Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ. *Tertio*, crimen illius, qui deſtruxit, ſeu exuſſit Eccleſiam: quod communiter limitatur ad eum ſolum, qui ob hoc crimen denuntiatus eſt excommunicatus. *Quarto*, omne crimen Simoniæ Sedi Apoſtolicæ reſervatur. Et *Quinto*, quando qui ſuſpenſus eſt a Divinis, ſeu excommunicatus, ſe immiſcuit exercitio Sacrorum Ordinum: nam talis irregularitatem incurrit.

CAPUT XXIII.

Meminerint tamen Parochi, non omnem irregularitatem Sedi Apoſtolicæ reſervatam eſſe; ſed auctoritate Concilii Tridentini licere Epiſcopis in irregularitatibus & ſuſpenſionibus, ex delicto occulto provenientibus (excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & aliis in forum contentioſum deductis) diſpenſare: & etiam in quibuscumque caſibus occultis, Sedi Apoſtolicæ reſervatis, delinquentes in ſua Diœceſi, per ſe ipſos, aut Vicarium, ad id ſpecialiter deputandum, in foro conſcientiæ abſolvere.

CAPUT XXIV.

In abſolutionibus autem ſervent Confeſſarii formam & ordinem in noſtro Manuali expreſſa, ſecundum occurrentis caſus exigentiam: & a publicis pœnitentiis injungendis abſtineant.

TITULUS XVII.

De Extrema Unctione.

CAPUT I.

INſtitutionem hujus Sacramenti promulgavit Apoſtolus Jacobus, dicens: *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus: & ſi in peccatis ſit, remittentur ei.*

CAPUT

CAPUT II.

Parochi Sanctum Oleum infirmorum, ſicuti etiam Chriſmale & catechumenorum honorifice cuſtodiant in aliquo tabernaculo; ſed alio, quam in quo Sacra Euchariſtia reponitur: atque illud cum debita reverentia, & accenſa candela, ſeu tæda, in ſuperpelliceo & ſtola, ad infirmum, quando neceſſe eſt, deferant: absque tamen ſonitu nolæ, concomitantibus infirmi amicis, & vicinis: atque tam eundo, quam redeundo a fabulis omnes abſtineant, devoti in fundendis precibus pro ſalute infirmi.

CAPUT III.

Doceant Parochi ſuos ſubditos utilitatem hujus Sacramenti: & illud omnibus, in magna infirmitate conſtitutis, adminiſtrari poſſe, etiam pueris poſt decimum quartum annum, & poſtquam doli capaces ſunt: nec non in quacumque gravi infirmitate poſſe iterato adminiſtrari. Proinde conſuetudinem, ſecundum quam non conſuevit hoc Sacramentum intra annum ſecundo ſuſcipi, (etiamſi altera obveniat gravis infirmitas) tamquam noxiam abrogamus.

CAPUT IV.

Furioſis tamen, & qui uſu rationis carent, aut perpetuo amentes ſunt, non licet hoc Sacramentum adminiſtrare; cum hi actualia peccata, ob quæ potiſſimum ſuſcipitur, non habeant: neque corroboratione egeant, cum nullum habeant in infirmitate bellum: neque in ſuſceptione, neque ante, moveantur aliqua ſpirituali devotione erga hoc Sacramentum.

CAPUT V.

Et quia hoc Sacramentum inſtitutum eſt in levamen infirmitatis; ſolis infirmis conferri poteſt, & non ſanis, etiam veriſimiliter ſtatim morituris. Neque tamen in quavis infirmitate, ſed tantum in gravi poteſt adminiſtrari: quando videlicet humano judicio de infirmantium morte metuitur, & infirmi morti quaſi appropinquare videntur.

CAPUT VI.

Cavendum tamen, ne dum adminiſtratio differtur, uſque dum veriſimile periculum mortis appareat, interim infirmus aut moriatur, aut uſu rationis privetur. Quanquam enim etiam in extremis conſtitutis, & uſu rationis jam privatis, adminiſtrari poſſit; multum tamen ad ipſius Sacramenti fructum efficacius percipiendum expedit, illud cum judicio & vera devotione ſumi. Quocirca in viſitandis infirmis omnem diligentiam adhibeant Parochi; ut dum adhuc uſum habent rationis, hoc Sacramentum ſuſcipiant: & quando diuturnior eſt infirmitas, etiam non requiſiti illos inviſant: & quando expedire noverint, ad petendum ſibi hoc & alia Sacramenta adminiſtrari hortentur: atque omnibus modis agant, ut debitis temporibus Sacramentum Euchariſtiæ, & extremæ Unctionis prævia confeſſione ſuſcipiant, ne quisquam ſine illis ex hac vita decedat.

CAPUT VII.

Moneant etiam adminiſtrantes hoc Sacramentum infirmos, ut conſiderent, ſe tanquam veros athletas Chriſti inunctos eſſe, exterius quidem oleo, ſed magis interius abundantia gratiæ: atque ob id nihil ipſis metuendum eſſe a quacumque virtute contraria. Et ulterius tam infirmum, quam circumſtantes inſtruant & moneant juxta formam, ad hoc in Manuali noſtro deſcriptam: in quo etiam reliqua, circa hoc Sacramentum ſervanda, ſatis declarantur: Et pro memoria, ad inſtruendum infirmos, ſolent dari verſus ſubſequentes:

Ungor in extremis, ut fiat gratia major,
Et morbus levior, & mea culpa minor.

TITULUS XVIII.

De Ordine.

CAPUT I.

SAcramentum Ordinis non pro ſingulorum ſalute, ſed pro totius Eccleſiæ propagatione & gubernatione inſtitutum eſt: atque hominibus ſpiritualem & plane Divinam confert poteſtatem, & quanquam, quæ hanc ma-

teriam concernunt, abunde ſatis in Concilio Tridentino & Mechlinienſi declarata ſunt, pro faciliore tamen eorum obſervatione ſubjungimus, quæ ſequuntur.

CAPUT II.

Clerici in ſortem & hæreditatem Domini aſſumuntur, & miniſteriis Eccleſiæ mancipantur. Proinde ad primam Tonſuram nemo præſentetur, qui non ſit confirmatus, caſtus, & mediocriter literatus: quique de ſua habilitate, ætate, & natalibus non habet clarum & ſufficiens teſtimonium.

CAPUT III.

Qui non ſunt de legitimo Matrimonio nati, propter Clericalem dignitatem, & paterni criminis deteſtationem, tum etiam, quia tales metuuntur futuri incontinentiæ paternæ imitatores, a ſuſceptione primæ Tonſuræ & etiam Ordinum rejiciuntur; niſi ab indole, morum probitate & pietate ita commendentur, ut credantur non futuri criminis paterni imitatores. Quo caſu ad primam Tonſuram, & minores Ordines, per diſpenſationem ſui Diœceſani; ad Sacros vero Ordines non niſi per diſpenſationem Sedis Apoſtolicæ poterunt promoveri.

CAPUT IV.

Nemo noſtræ Civitatis, aut Diœceſis ad primam Tonſuram coram alieno Epiſcopo præſentetur, niſi de noſtra ſpeciali licentia, ad hoc literatoric obtenta: neque etiam, qui alterius Diœceſis eſt, ad illam ſuſcipiendam abſque ſui Diœceſani literis dimiſſorialibus Nobis præſentetur. Quotquot autem Tonſuram ſuſceperint, illam juſtæ magnitudinis, & pro Ordine & gradu decentem gerant.

CAPUT V.

Ad minores Ordines promovendi bonum a Parocho & Magiſtro Scholæ habeant teſtimonium ſuæ converſationis & vitæ. De his vero, qui ſacris miniſteriis perpetuo dedicantur, & ad majores Ordines ſunt aſſumendi, ordinat Concilium Tridentinum, ut per menſem ante ordinationem ſuum Epiſcopum adeant, qui Parocho, aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, ut de ipſorum ordinandorum ætate, moribus & vita a fide dignis diligenter inquirat: nec non nominibus, & deſiderio eorum tribus diſtinctis Dominicis, aut Feſtivis diebus, publice in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia propoſitis, omnibus & ſingulis (ad formam bannorum Matrimonialium) ſub pœna excommunicationis mandet, ut ſi quod noverint Canonicum impedimentum, ob quod ordinandi a ſuſcipiendis Ordinibus repelli debeant, ſtatim denuntient: qui Parochus, aut is, cui hæc commiſſa fuerint, omnibus his legitime peractis, literas teſtimoniales, hujusmodi inquiſitionem & bannorum proclamationem in ſe continentes, ad Epiſcopum ante ordinationem transmittat, cum declaratione, an aliquod Canonicum impedimentum (ob quod ad Sacros Ordines promoveri non debeant) ſit denuntiatum.

CAPUT VI.

Hanc Concilii Tridentini ordinationem Patres Concilii Provincialis Mechlinienſis declaraverunt utiliter ſervari poſſe, ſi ad ſingulos majores Ordines prætacta inquiſitio & proclamatio fiat: atque primo pro ordine Subdiaconatus, ad excludendum eos, qui majoribus forte criminibus involuti ſunt, & ad deprehendendum eorum fraudes, qui Matrimonii vinculis, aut illicitis pollicitationibus implicati, ad Ordinem Sacrum ſubdole ſe ingerunt: Secundo, pro ordine Diaconatus; & Tertio pro ordine Presbyteratus. Quæ inquiſitiones eo pertinere creduntur, ut aptius, juxta Pontificalia, cohæreant, quæ de teſtimonio populi, in Ordinibus, ex veteri conſuetudine requiruntur.

CAPUT VII.

Mandamus igitur omnibus & ſingulis, ad Sacros Ordines præſentandis, ut ſe præfatæ ordinationi Tridentinæ, ſecundum prætactam declarationem Patrum Concilii Provincialis Mechlinienſis, conforment: & inquiſitione ac proclamatione (ut præmittitur) factis, ſe cum atteſtationibus deſuper obtentis, examini, uno atque altero die antequam Ordines generales celebrentur, coram

coram Nobis, ſeu noſtris ad hoc deputatis, ſiſtant.

CAPUT VIII.

Juxta Decreta Concilii Tridentini, promovendi ad Sacros Ordines, titulum beneficii, quod ipſis ad victum & honeſtam ſuſtentationem ſufficiat, habere debent. Quocirca quando promovendi ſe examini ſiſtunt, etiam docere debent, quod hujusmodi titulum obtineant, & pacifice poſſideant: nec non promittere, quod ſuæ promotionis titulum non alienabunt, niſi noſtro ad hoc obtento conſenſu, & conſtito, quod aliunde commode vivere poſſint.

CAPUT IX.

Patrimonium tamen obtinentes, aut penſionem, etiam promoveri poterunt, quando Epiſcopus illos pro neceſſitate vel commoditate Eccleſiarum ſuarum judicaverit eſſe aſſumendos: & perſpecto, quod illud Patrimonium vel penſionem vere obtineant, & ipſis ad vitam ſuſtentandam mediocriter ſufficiat: interveniente etiam promiſſione, quod Patrimonium aut penſionem hujusmodi nullo modo alienabunt, remittent, aut extingui patientur, niſi noſtro conſenſu obtento, & ſimiliter conſtito, quod aliunde commode vivere poſſint. Neque poteſt dictum Patrimonium, vel penſio minor eſſe, quam quinque librarum groſſorum in annuo valore.

CAPUT X.

Utiliter Concilium Tridentinum decrevit, nullum ad Sacros Ordines promovendum eſſe, qui judicio ſui Epiſcopi non ſit utilis aut neceſſarius alicui Eccleſiæ, aut pio loco, cui in ordinatione adſcribitur. Quocirca præcipimus omnibus & ſingulis Presbyteris, ut Eccleſiam, ſeu locum, cui adſcripti ſunt, absque noſtra licentia ſpeciali ad hoc obtenta non deſerant, aut inde commigrent, in pœnam ſuſpenſionis a Divinis.

TITULUS XIX.

De Sponſalibus & Matrimoniis.

CAPUT I.

Sponſalia ſunt mutuæ promiſſiones futuri Matrimonii. Et quia tantam obligationem inducunt, ut qui illa contraxerunt, non niſi Judicis arbitrio, & in caſibus a jure conceſſis, cum aliis ad Matrimonium procedere permittantur; ideo omnes & ſingulos noſtros ſubditos hortamur, & in Domino monemus, & ad contrahendum Sponſalia non procedant, niſi maturo conſilio, & voluntate bene deliberata. Atque quia etiam ſunt præparatoria ad ipſum Matrimonii Sacramentum, ideo etiam ſolum in loco Sacro, aut ad minus in ædibus honeſtorum parentum contrahi permittuntur, & a ſobriis perſonis: non autem inter comeſſandum, aut in locis inhoneſtis, vel in tabernis, aut etiam noctu, vel a perſonis ebriis.

CAPUT II.

Solum coram proprio alterius contrahentium Paſtore, aut alio Sacerdote, de proprii Paſtoris expreſſo conſenſu, & adhibitis fide dignis teſtibus, Sponſalia celebrari mandamus. Quamquam enim quæ vel occulte, vel abſente Paſtore contrahuntur, valida ſint, & contrahentes obligent: Juſtiſſimis tamen de cauſis Eccleſia ſemper Sponſalia ſic contracta deteſtata eſt; & eos, qui ſic contraxerunt, puniendos decernit. Paſtores autem, quando aliquos noverint, qui clandeſtine, & absque teſtibus, vel coram alieno Sacerdote, absque proprii alterius contrahentium Paſtoris conſenſu ſponſalia contraxerint, ipſos ex officio moneant, ut eadem ſponſalia in facie Eccleſiæ recognoſcant, & publicari faciant: atque ſi ſic moniti non obedierint, noſtram ſeu noſtri Officialis aſſiſtentiam implorent.

CAPUT III.

Parochis injungimus, ut nullos ad Sponſalia admittant, qui non ſint confirmati, & non norint Orationem Dominicam, Symbolum, Decalogum, & generalia fidei principia: atque ab admittendis ad ea, prius ſolemne juramentum recipiant, quo mediante, uterque volentium contrahere, affirmet, quod nullum ſciat Canonicum impedimentum, ob quod inter ſe Matrimonio conjungi non poſſint: quod juramentum ſi præſtare recuſent, a con-

trahendis ſponſalibus repellantur. Atque illud ipſum a parentibus volentium contrahere, & conſanguineis, & aliis amicis circumſtantibus exquirant Parochi: & ſi nullum intellexerint ſubeſſe impedimentum, ad ſponſalia recipiendum procedant. Ab illis quoque, qui ad ſecundas Nuptias convolare volunt, clarum habeant teſtimonium de morte prioris conjugis, antequam illos ad ſponſalia admittant: neque ad probandum mortem, abſentia ſeptem, decem vel duodecim annorum, aut etiam longioris temporis ſufficiat.

CAPUT IV.

Dum Parochi, contrahere volentes ad Sponſalia admittunt, diligenter illos moneant, & præcipiant, ut intra quadraginta dies proxime ſequentes (niſi Canonicum impedimentum denuntiari contingat) ad Matrimonii contractum & ſolemnizationem procedant; inhibendo eiſdem, ne interea in eadem domo, aut ſub eodem tecto ſibi mutuo cohabitent, aut ſuſpecte inter ſe verſentur: Et ſi obedire diſtulerint, ſeu neglexerint; in exemplum aliorum condigne puniantur.

CAPUT V.

Mandamus etiam Parochis, ut quando aliquos ad contrahendum ſponſalia admittunt, diligenter ab eis inquirant nomina, cognomina, parentes, & patriam utriusque: & ſub qua Parochia pro majore parte vitæ (maxime poſt pubertatis annos, ſi adoleſcentes ſint; ſi vero aliquando conjugati fuerint, poſt mortem conjugum) habitaverint, & veritate rei probe intellecta, illis declarent, quibus locis, ſecundum Statuta, eorum proclamationes fieri oporteat, & quibus atteſtationibus indigeant, antequam ad Matrimonii ſolemnizationem procedere poſſint: atque contrahentium tam ſponſalia, quam matrimonium nomina, diem quoque & teſtes in quodam regiſtro conſcribant.

CAPUT VI.

Antequam deſponſi ad Matrimonii ſolemnizationem admittantur, ter a proprio contrahentium Parocho, tribus Dominicis aut Feſtivis diebus diſcontinuis, in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia publice denuntietur, inter quos Matrimonium ſit contrahendum: demandando omnibus & ſingulis, etiam ſub excommunicationis pœna, ut, ſi quod noverint Canonicum impedimentum, ob quod deſponſi a Matrimonii ſolemnizatione prohiberi poſſint, aut debeant, id ſtatim denuntient.

CAPUT VII.

Deſponſis adoleſcentulis mandent Parochi, ut ſuas proclamationes in illis Parochiis fieri procurent, in quibus octo ultimis annis habitaverunt. Quod ſi forte quatuor annis, vel circiter in una, & tribus vel quatuor annis in alia Parochia habitaverint, eo caſu in utraque Parochia, aut etiam in pluribus, illorum proclamationes fiant. Eadem quoque ratio ſervabitur circa proclamationes eorum, qui ad ſecundas Nuptias convolant, quoad Parochias, in quibus poſt mortem conjugis habitarunt.

CAPUT VIII.

Ne quis autem ignorantiam impedimentorum matrimonialium prætendat, illa ſubjungenda duximus: Sunt autem hæc: Conſanguinitas inter eos, qui ex eodem ſanguine deſcendunt, ſive per maſculinam, ſive per fœmininam lineam, uſque ad quartum gradum incluſive: Affinitas inter unum ex conjunctis, & conſanguineos alterius, etiam uſque ad quartum gradum incluſive, quando ex legitimo Matrimonio affinitas provenit; ſed ſi ex fornicatione, tunc ſolum ad ſecundum gradum incluſive. Similiter etiam impedimentum præbet cognatio Spiritualis, ſive per Baptiſmum, ſive per Confirmationem contracta fuerit, ut ſuperius Capite quinto de Confirmatione, & Capite ſexto de Baptiſmo adnotavimus. Impedit etiam Ordo ſacer, & omne votum caſtitatis: impotentia coeundi, promiſſiones validæ priores, & publica honeſtas, ex validis Sponſalibus proveniens, quo ad primum gradum. Qui autem aliquo ex his impedimentis ligantur, a nemine ſcienter ad Sponſalia, & multo minus ad Matrimonii ſolemnizationem admitti poſſunt.

CAPUT

CAPUT IX.

Proinde ſtatuimus, ut ſi contingat aliquod Canonicum impedimentum denuntiari, aut deſponſorum matrimonio vel proclamationibus oppoſitionem fieri; etiam ex ſolis promiſſionibus clandeſtine contractis, aut in populo controverti, an impedimentum inter deſponſos ſubſit, nec ne; non prius per Parochos ad ulteriores proclamationes, aut Matrimonii ſolemnizationem procedatur, quam (re ad Nos, vel Officialem noſtrum delata) quid de ea fuerit ordinatum, per patentes noſtras literas ipſis legitime conſtiterit. Nec permittimus Parochis, ut de cauſis hujusmodi oppoſitionis, juſtæ ne ſint, an injuſtæ, cognoſcant, nec de illis inquirant; ſed volumus totum id noſtro, vel Officialis noſtri judicio relinqui. Ipſi vero Parochi, impedimento audito, opponentem, aut denuntiatorem impedimenti, ac deſponſos, coram Nobis, aut dicto Officiali noſtro ad certum & competentem diem, ad allegandum oppoſitionis cauſam, aut denuntiati impedimenti rationem notitiæ, citare, illisque literatoriam atteſtationem hujusmodi citationis, cum cauſæ declaratione, concedere debeant, & tradere teneantur.

CAPUT X.

Præterea, ſi poſt oppoſitionem, aut impedimenti denuntiationem ſemel factam, partes inter ſe convenire contingat, & opponentem conſentire in ulteriores proclamationes, & Matrimonii ſolemnizationem, vel etiam impedimenti denuntiatorem, impedimentum ſemel denuntiatum revocare; non tamen ob id Parochus ad ulteriorem proclamationem, aut Matrimonii ſolemnizationem procedet; ſed illos, (ut jam dictum eſt) citabit, & donec illi conſtiterit, noſtram auctoritatem interveniſſe, omnem progreſſum ſuſpendet.

CAPUT XI.

Contingit nonnumquam, deſponſos poſt contracta Sponſalia ab eiſdem reſilire, & promiſſiones, quas invicem fecerunt, velle remittere, aliquando temere, aliquando vero ex cauſa forte juſta. Sed cum hujusmodi promiſſionum remiſſio merito fieri non poſſit absque cauſæ cognitione; interdicimus omnibus Parochis, ne deſponſos a Sponſalibus ſemel factis, etiam conſenſu deſponſorum accedente, abſolvere præſumant: ſed recuſantes intra conſtitutum terminum, ad contractum Matrimonii procedere, eo lapſo, ad Nos remittant; ut per Nos, ſeu noſtrum Officialem, juris ordine cauſæ cognitio ſumatur.

CAPUT XII.

Atteſtationes de proclamationibus factis ſcribantur a Parochis clare & diſtincte: atque expreſſe contineant tres proclamationes inter N. & N. deſponſos, in ſuis Eccleſiis inter Miſſarum ſolemnia, tribus Dominicis, ſeu Feſtivis diebus discontinuis, factas eſſe: & nullum conſtare, aut denuntiatum fuiſſe impedimentum Canonicum, ob quod præfati deſponſi a contractu Matrimonii & ſolemnizatione prohiberi poſſint, aut debeant. Addatur etiam declaratio annorum, quibus impetrans hujusmodi atteſtationem, in Parochia, in qua proclamationes factæ referuntur, habitavit. Atque ſine hujusmodi atteſtatione nullus Parochus alienum ad contrahendum cum ſua Parochiana Matrimonium admittat.

CAPUT XIII.

Ad obviandum fraudibus eorum, qui propriæ ſalutis immemores, frequenter falſis proclamationum atteſtationibus utuntur, ut ad Matrimonium admittantur; Concilium Tridentinum omnibus Parochis interdixit, ne extraneos ad Matrimonium admittant, niſi poſt diligentem examinationem, & re ad Ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint. Pro cujus Decreti executione faciliore, in Concilio Provinciali ſtatutum eſt: quod qui alterius eſt Diœceſis, non ſit ad contractum, ſeu ſolemnizationem Matrimonii admittendus, niſi atteſtationes, quas, ad docendum de proclamationibus factis, & quod nullum ſit Canonicum impedimentum, exhibere intendit, prius ab Epiſcopo, ſeu Decano loci, in quo contrahere proponit, fuerint examinatæ, approbatæ,

batæ, & confirmatæ. Quocirca omnibus noſtris Decanis mandamus, ut in examinandis hujusmodi atteſtationibus, ſint diligentes, & illas, quæ de fraude ſuſpectæ ſunt, penitus rejiciant. Et interdicimus eisdem, ne quas extraneorum alterius Diœceſis atteſtationes noſtro nomine approbent, aut confirment, niſi ſigna manualia, eis ſubſcripta, probe norint. Sed ſi ambo deſponſi noſtræ ſint Diœceſis, & ejusdem Decanatus; quia Paſtorum ejusdem Decanatus ſigna manualia inter ipſos ſatis nota ſunt, ideo Paſtoribus examen atteſtationum de proclamationibus deſponſorum ejusdem Decanatus committimus: & ſi diverſorum ſunt noſtræ Diœceſis Decanatuum, atteſtationes, quas de proclamationibus factis a ſuis Paſtoribus obtinuerunt, prius a Decanis locorum examinari, approbari, & confirmari curent, quam ad Matrimonii contractum ſeu ſolemnizationem recipi poſſint.

CAPUT XIV.

Proclamationibus autem debite (ut præmittitur) factis, & requiſitis atteſtationibus confirmatis, moneant Parochi deſponſos, jam ad contractum & celebrationem Matrimonii admittendos: ut antequam contrahant, & ſaltem triduo ante conſummationem ad Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum pie accedant. Atque ipſi Parochi, nonniſi confirmatos, & Sacramentaliter confeſſos, & qui Orationem Dominicam, Symbolum, Decalogum, & generalia Fidei principia mediocriter norunt, ad celebrationem Matrimonii admittant, etiamſi antea diſpenſative ad contrahendum ſponſalia recepti fuerint.

CAPUT XV.

Omni tempore & die, tam feriato, quam Dominico, & Feſtivo Parochi deſponſos ad Matrimonii contractum & celebrationem admittere poſſunt, præterquam ab Adventu Domini noſtri Jesu Christi uſque ad Epiphaniam, & a feria quarta Cinerum uſque ad octavam Paſchæ incluſive: quo tempore Matrimonia celebrari penitus prohibemus, juxta Concilii Tridentini Decreta: ſicuti etiam prandia Nuptialia illo tempore inſtitui interdicimus, etiamſi Matrimonii celebratio ante facta fuerit.

CAPUT XVI.

Quanquam Concilium Tridentinum in contrahendis Sponſalibus ſervandam reliquerit diſpoſitionem Juris communis, absque aliqua circa Sponſalia immutatione; in contrahendis tamen Matrimoniis formam quandam & ſolemnitatem neceſſario ſervandam conſtituit: atque generaliter decrevit, quod qui aliter, quam præſente Parocho, vel alio Sacerdote, de ipſius Parochi, ſeu Ordinarii licentia, & duobus vel tribus teſtibus Matrimonium contrahere attentabunt, ſint ad ſic contrahendum omnino inhabiles: unde & contractus matrimoniales ſic initos, irritos facit, & annullat: atque etiam ſtatuit, Parochum, qui cum minore numero teſtium; & ipſos teſtes, qui ſine Parocho hujusmodi contractui interfuerint, nec non ipſos contrahentes, graviter arbitrio Ordinarii puniendos eſſe.

CAPUT XVII.

Et quia Matrimonium Sacramentum eſt, illud tantum in Eccleſia, & non in privatis ædibus, quantumcumque honeſtis celebrari mandamus, & inter Miſſarum Solemnia, juxta formam, quæ in noſtro Manuali deſcripta eſt: adhibitis etiam ſolemnitatibus, ex Decreto Concilii Tridentini ad validitatem requiſitis, & aliis, pro conſuetudine cujusque loci debitis & conſuetis: ſervata tamen inter primas & ſecundas Nuptias differentia. Atque virgines nonniſi aperto capite, & corona, (in teſtimonium conſervatæ virginitatis) ornatæ, & propendentibus crinibus admittantur: Sed corruptæ, tanquam corona indignæ, illa priventur.

CAPUT XVIII.

Favore autem prolis ſuperſtitis, altero contrahere volentium in periculo mortis conſtituto, concedimus, absque aliis ſolemnitatibus, quam quæ ex diſpoſitione Concilii Tridentini requiruntur, imo etiam absque ſponſalibus præviis & proclamationibus, per Paſtorem, duobus fide dignis teſtibus præſen-

præſentibus, & etiam in privatis ædibus ad admittendum Matrimonii contractum procedi poſſe: ita tamen, ut ſi in periculo mortis conſtitutus, periculum evadat, non prius, qui ſic contraxerunt, ad cohabitationem, aut mutua obſequia præſtanda recipiantur, quam proclamationes ſecundum præſcriptam formam fuerint factæ, & ſolemnitates reliquæ adhibitæ: & dum contrahunt, ad hoc præſtandum ſe obligent: atque ſtatim poſt hujuſmodi contractum Matrimonium, ad bannorum proclamationem procedatur.

CAPUT XIX.

Diſtricte denique inhibemus, ne ulli conjuges, etiamſi ſubſit cauſa legitima & jure permiſſa, auctoritate propria, & non intercedente Eccleſiæ judicio, divortium attentent, aut ſe mutuo repudient, aliquoſve contractus, promiſſiones, juramenta, aut vota de ſeorſim vivendo, inire aut emittere præſumant; ſed ſi qui diverterint, auctoritate Parochi ad thorum, & mutua obſequia redire moneantur: &, ſi monitis Parochi acquieſcere recuſaverint, noſtra auctoritate ad id compellantur, niſi comparentes cauſam prætenſi divortii allegaverint efficacem, de qua ordine juris cognitio per noſtrum Officialem ſumatur.

TITULUS XX.

De Purificatione.

CAPUT I.

Quanquam in nova Lege, poſtquam umbra evanuit, & illuxit veritas, mulieres poſt partum Eccleſiam ingredientes non peccent, & ſi ingredi, gratias acturæ, voluerint, non ſint prohibendæ; quia tamen generali conſuetudine receptum eſt, quod ad viginti quinque, aut viginti ſex dies, ex veneratione & devotione ab ingreſſu abſtineant: quodque nonniſi interveniente Sacerdotis benedictione Eccleſiam ingrediantur; mandamus, hujuſmodi conſuetudinem per noſtram Civitatem & Diœceſin ab omnibus ſervari, ſecundum formam in noſtro Manuali deſcriptam.

CAPUT II.

Solent in quibuſdam locis, quæ ex illegitimo concubitu pepererunt, nonniſi aperto capite, & propendentibus crinibus ad purificationem admitti: quam conſuetudinem pro præſenti temporis ſtatu duximus abrogandam, & præſenti Statuto abrogamus: ſtatuentes nihilominus (ne vitia impunita maneant) ut priuſquam a Paſtoribus ad purificationem recipiantur; Chriſtianitatum Decani, de commiſſo adulterio, ſeu fornicatione, diligenter inquirant, & tunc demum (ceſſante periculo mortis) ad Purificationem recipiantur, quando teſtimonio Decani Paſtoribus conſtiterit, inquiſitionem factam eſſe. Atque tunc ab hujuſmodi mulieribus non amplius recipere præſumant Paſtores, quam ab aliis, quæ conſtante Matrimonio pepererunt, recepturi eſſent.

TITULUS XXI.

De Feſtis.

CAPUT I.

Feſtivitates Dei & Sanctorum ab omnibus ſerventur & celebrentur, atque a Paſtoribus, Dominicis diebus inter Miſſarum ſolemnia, prout inciderint, tam a populo, quam a Clero, nec non a Regularibus quibuscumque, etiam exemptis, celebrandæ indicantur, juxta quod in ſequenti Capite ſpecificantur, videlicet:

CAPUT II.

Inprimis, dies Dominici per totum annum, Feſtum Nativitatis Chriſti, Stephani Protomartyris, Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ, Sanctorum Innocentium, Circumciſionis Domini, Epiphaniæ, Converſionis Pauli, Purificationis Beatæ MARIÆ, Cathedræ Petri, Mathiæ Apoſtoli, Annuntiationis MARIÆ, Feſtum Paſchæ cum feria ſecunda & tertia ſequente, Marci Evangeliſtæ, Philippi & Jacobi, Inventionis Sanctæ Crucis, Feſtum Aſcenſionis Domini, Feſtum Pentecoſtes cum feria ſecunda & tertia ſequentibus, Trinitatis, Venerabilis Sacramenti, Nativitatis Sancti Joannis Baptiſtæ, Sanctorum Petri & Pauli, Viſitationis Beatæ MA-

MARIÆ, Magdalenæ, Jacobi, Laurentii, Aſſumptionis Beatæ MARIÆ, Bartholomæi, Nativitatis Beatæ MARIÆ, Matthæi Apoſtoli, Michaelis, Lucæ, Simonis & Judæ, Omnium Sanctorum, Martini, Catharinæ, Andreæ Apoſtoli, Nicolai, Conceptionis Beatæ MARIÆ, & Sancti Thomi Apoſtoli.

CAPUT III.

Prædictos Feſtivos dies ab omnibus Chriſti fidelibus uniformiter obſervari convenit, & in iis opera manualia & ſæcularia non exerceri, neque mercatum, aut forum rerum venialium, quando populus Sacris Concionibus, & cæteris officiis Eccleſiaſticis vacare debet. Sed quia hac parte magnam difformitatem in omnia fere majora noſtræ Civitatis & Diœceſis loca invexit a Pontificibus indulta, in alium atque alium diem, pro varietate fori, Feſtorum translatio, per quam fit, ut neque die ab Eccleſia conſtituto, neque etiam eo, in quem translatio fit, legitime celebrentur; viſum fuit Patribus Concilii Mechlinienſis, ad hanc confuſionem auferendam, & ad conformitatem reſtituendam, opportune providere, & Feſtorum hujusmodi ſolemnitates ad primam formam reducere, Epiſcopis tamen committendo, ut aliquid in illis feſtivitatibus circa celebritatem pro ſua diſcretione ad populi commoditatem relaxent: videlicet, ut in minus celebribus Feſtis una cum Feſtis celebretur forum: quo ſic transferendi occaſione ſublata, reſtituatur conformitas, & reliqua Feſta cum majore ſolemnitate ſerventur. Atque quia quæ a Patribus dicti Concilii Mechlinienſis in hos fines ordinata fuerunt, etiam poſtmodum a Sede Apoſtolica confirmata ſunt, cum derogatione quorumcumque indultorum, antea ab eadem Sede pro Feſtorum antedicta translatione conceſſorum; (ſicuti conſtat per patentes literas deſuper a Sanctiſſimo Domino noſtro, D. Gregorio XIII. expeditas) ideo majore ſolicitudine ab omnibus ſervanda ſunt.

CAPUT IV.

Atque hanc Patrum Concilii Mechlinienſis ſententiam, a Sede Apoſtolica confirmatam, inſecuti, & populi per Civitatem & Diœceſin Yprenſem commoditatibus conſulere volentes, præteritis Synodis permiſimus, & etiam nunc præſenti Statuto permittimus, in Feſtis Cathedræ Sancti Petri, Sancti Marci Evangeliſtæ, Inventionis S. Crucis, Beatæ Mariæ Magdalenæ, Laurentii, Michaelis, Lucæ, Catharinæ, Nicolai, & Sanctorum Innocentium, hebdomadale, aut aliud quodcumque forum hactenus obſervatum celebrari, & in eo mercatum exerceri; ita tamen, ut ab omni opere manuali, ad illius diei mercatum non neceſſario, abſtineatur; Divinumque Officium ante tempus foro deſignatum, ab omnibus frequentetur. Verum ſi aliquod ex prænominatis Feſtis ſit principale Feſtum primi Patroni Loci, ſeu Eccleſiæ; eo caſu illud tanquam ſolemne celebrari mandamus. Quando autem dies fori in aliquod aliorum a ſupra nominatis Feſtis inciderit; de foro ante vel poſt ſervando diſponat cujusvis loci Magiſtratus, prout magis judicaverit convenire.

CAPUT V.

Dies Dedicationis noſtræ Eccleſiæ Cathedralis Sancti Martini, ſingulis annis Dominica proxime poſt Feſtum Sancti Marci ſequente celebretur; nec non Feſtum Sancti Rumoldi Archi-Epiſcopi & Martyris, Patroni Eccleſiæ Metropolitanæ Mechlinienſis, ſub officio novem lectionum, ſingulis annis, die ſeptima menſis Julii, vel, ſi tunc Dominica fuerit, die octava.

TITULUS XXII.

De Jejuniis & Proceſſionibus.

CAPUT I.

In Vigiliis Feſtivitatum Pentecoſtes, Nativitatis Sancti Joannis Baptiſtæ, Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, Sancti Jacobi Apoſtoli, Sancti Laurentii Martyris, Aſſumptionis Beatæ MARIÆ Virginis, Sancti Bartholomæi Apoſtoli, Sancti Matthæi Apoſtoli, Sanctorum Simonis & Judæ, Omnium Sanctorum, Sancti Andreæ Apoſtoli, Sancti Thomæ Apoſtoli, nec non Nativitatis Domini, & in Quadrageſima ac quatuor temporibus anni, juxta

juxta præſcriptum Sanctæ Matris Eccleſiæ, ab omnibus ætatem habentibus, nec legitime excuſatis, jejunium ſervari mandamus. In Feſto autem Sancti Marci Evangeliſtæ, & in tribus diebus Rogationum, uſque ad prandium jejunium indicimus, & per totum diem abſtinentiam a carnibus.

CAPUT II.

Atque in prædicto Feſto Sancti Marci, & tribus diebus Rogationum, ſolennes proceſſiones in ſingulis Eccleſiis, cum decantatione Litaniæ majoris, celebrari mandamus: nec non in feria tertia, vel quarta poſt Pentecoſten, ubi ex conſuetudine laudabili proceſſiones celebrari conſueverunt. In quibus proceſſionibus, & aliis quibuscumque, ne qui abuſus committantur, caveant Paſtores, & curent, ut Sanctorum Reliquiæ, ſi quæ ſint, non per viles, ſed per honeſtas perſonas, & omni cum reverentia ac devotione deferantur. Neque ad ornatum Proceſſionum, etiam Venerabilis Sacramenti, & quarumcumque Reliquiarum, exponantur imagines, ſculpturæ, vel aulæa, quæ gentilitatem, vel mendaces Ethnicorum, Satyrorum, Faunorum, Sirenarum, Terminorum, vel Nympharum fabulas repræſentant. Neque etiam capſulæ, quantumcumque fuerint pretioſæ, in quibus nullæ ſunt approbatæ Reliquiæ, in Proceſſionibus ad venerationem deferantur, aut etiam in ipſis Eccleſiis venerationis cauſa populo exhibeantur.

TITULUS XXIII.

De Scholis.

CAPUT I.

Quoniam Scholæ Seminaria ſunt non ſolum Prælatorum & perſonarum Eccleſiaſticarum; verum etiam Magiſtratuum & omnium, qui Respublicas regunt; magna cura habenda eſt, ut juventus a teneris annis tam in moribus, quam in Religione recte inſtituatur. Proinde mandamus, ut in omnibus oppidis & pagis noſtræ Diœceſis Parochiales Scholæ, ubi collapſæ ſunt, reſtituantur; & ubi conſervatæ, colantur & augeantur: requirentes, ut de Præceptorum neceſſario ſtipendio Paſtores, Magiſtratus, & Parochiarum notabiliores perſonæ diſponant, & Scholam ipſam in apta domo juxta Eccleſiam parochialem conſtituant; ut facilius Præceptores a Paſtore & notabilibus obſervari, & diſcipuli in Religionis initiis exerceri absque incommodo poſſint.

CAPUT II.

Præceptores præficiantur probatæ converſationis, & qui fidei ſuæ profeſſionem ante fecerint; quique medio juramento promiſerint, ſe non alios libros juventutem docturos, quam a Paſtore cujusque loci prius examinatos, & prælegere permiſſos, non de hæreſi ſuſpectos, aut laſcivos; nec non quod initia ſuæ inſtitutionis ſument a doctrina Orationis Dominicæ, Salutationis Angelicæ, Symboli fidei, & formulæ confeſſionis generalis, nec non modi ſerviendi Presbytero in Sacrificio Miſſæ: quodque non alia ſint docturi, priusquam in his, quantum ſatis eſt, juventus fuerit inſtituta: atque ad hæc omnia obſervanda, frequenter a Paſtoribus moneantur Præceptores & Ludimagiſtri quicumque.

CAPUT III.

Verum quia non omnes quotidianas Scholas frequentare permittuntur; ſed multi etiam ab ineunte ætate artificiis & domeſticis occupationibus a ſuis parentibus deſtinantur, quibus tamen notitia Orationis Dominicæ, & aliorum Catholicæ Religionis principiorum neceſſaria eſt: neque aliter ſuavius & potentius, obviari poſſit triſtiſſimis & turbulentiſſimis hiſce motibus, & miſerabili animarum ſtragi, quam religioſa inſtitutione rudis & teneræ juventutis; diſtrictiſſime præcipimus, ut quæ in Concilio Provinciali Mechlinienſi de inſtituendis Scholis Dominicalibus, & de jam inſtitutis conſervandis, utiliter ſtatuta ſunt, in ſingulis parochiis obſerventur. Atque Paſtores & Sacellani, toti huic negotio ſuperintendant, & quantum per Eccleſiaſtica officia eis licet, in hanc inſtitutionem ſerio incumbant: memores verborum Domini, quibus non ſolum ovium ſed

ſed & agnorum ſuorum curam Petro delegavit: atque hanc rem, ut Sanctam, ita utraque & Eccleſiaſtica & ſæculari auctoritate ſubnixam, nulla ratione patiantur interire. Et niſi aptior locus inveniatur, poterunt hæ Scholæ etiam in Templis inſtitui; ita tamen, ut in iis omnis irreverentia cohibeatur: atque ad vitanda pericula,& petulantiam cohibendam, maſculi, quantum fieri poteſt, a puellis ſeparentur, & ſeparatim inſtituantur. Magiſtratus quoque locorum requirimus, ut provideant, ut hæ Scholæ a pueris & juvenibus diligenter frequententur, ſaltem donec eorum, quæ Religionis Chriſtianæ ſunt, mediocrem guſtum habeant.

CAPUT IV.

Inſtitutionis autem labor in his Scholis Dominicalibus eo dirigatur, ut poſt generalem notitiam (etiam in vernacula lingua) & diſtinctam recitationem Orationis Dominicæ, Salutationis Angelicæ, Articulorum Fidei,Præceptorum Dei & Eccleſiæ, & generalis Confeſſionis peccatorum, etiam ad guſtum aliquem intelligentiæ, pro capacitate ſtatus & ætatis, adducantur; nec non ad intellectum legitimi uſus Sacramentorum: maxime vero, quomodo ad utilem ſuſceptionem Sacramenti Pœnitentiæ (cujus uſus frequentiſſimus nobis in hac infirmitate peccandi eſſe debet) per veram contritionem, & ſinceram Confeſſionem præparari debent.

CAPUT V.

Pro illis autem Juvenibus,quorum indoles & etiam voluntas ſpem adfert, eos Eccleſiaſticis miniſteriis perpetuo inſervituros, ex ordinatione Concilii Tridentini, in noſtra Civitate Seminarium inſtitutum eſt: in quo non tantum abſtineri volumus a prælectione librorum de hæreſi ſuſpectorum, & laſcivorum, ſicuti in vulgaribus Scholis; ſed etiam a lectione aliorum omnium librorum, qui gentilitatem, aut inanes poetarum fabulas complectuntur. Prælegatur autem primo Grammatica, cum quibusdam inſtitutis moralibus, & cum generali interpretatione Evangeliorum Dominicalium, addito exercitio in cantu. His ſuccedant Homiliæ Sanctorum, Rhetorica, Catechiſmus, Dialectica, & Libri Eccleſiaſtici, cum quadam declaratione rituum, & cæremoniarum, quæ in Divino Officio, & maxime in Sacramentorum adminiſtratione & in Sacrificio Miſſæ obſervantur. Neque negligantur exercitia publica diſputandi, & in omni genere, ſecundum artem Rhetorices, dicendi. Omnis autem inſtitutio in hac Schola eo principaliter dirigatur, ut qui inſtituendi ſuſcipiuntur, in timore Dei foveantur, & in bona voluntate miniſteriis Eccleſiaſticis ſe ſe mancipandi confirmentur; ut cum ætate ac literarum ſcientia ad virtutum & gratiarum proficiant incrementa, jactaque in eis ſemina tandem in agro Domini fructus referant copioſos.

CAPUT VI.

De ſumptibus ad Seminarii hujus conſervationem neceſſariis, in Synodo noſtra anni M.D.LXXII. cum deputatis juxta diſpoſitionem Concilii Tridentini, ordinationem proviſionalem emiſimus, quam hic pro inſerta haberi volumus, & illam etiam præſenti Statuto confirmamus: requirentes ulterius Seminarii noſtri Præfectos, ut quæ in eodem Concilio Tridentino de Juvenum habitu, de Tonſura, de Confeſſione ſingulis menſibus facienda, nec non de audienda Miſſa, & aliis eo pertinentibus, conſtituta ſunt, exacte obſervari procurent.

TITULUS XXIV.

De Capellanis.

CAPUT I.

Capellani, & quicumque deſervitores Capellaniarum, etiam illi, qui in Capellis, & extra Parochiales Eccleſias ſuis Capellaniis, aut officiis Eccleſiaſticis deſerviunt, Dominicis & Feſtivis diebus (quando in proprio officio ſuarum Capellaniarum non occupantur) ipſas Parochiales Eccleſias viſitent, atque Paſtori in Divino officio celebrando cooperentur: eoque aut infirmo, aut occupato, vel abſente, (ſi aliqua neceſſitas obveniat) ipſi ſubſerviant, & neceſſaria Sacramenta adminiſtrent. Sed extra neceſſitatem, Paſtoralibus officiis,

ciis, aut Sacramentorum adminiſtrationi, ſe non immiſceant, niſi a Nobis examinati, & ad hoc ſpecialiter commiſſi. Omnes autem in his, quæ Paſtoralis officii ſunt, ſubſint Paſtori, & ipſi obediant. Sed ad officium Capellanorum non aſſumantur Religioſi, niſi ad id etiam a Nobis fuerint admiſſi.

CAPUT II.

Qui diſpenſative ſuis Capellaniis non deſerviunt, neque perſonaliter reſident; habeant in Diœceſi Procuratorem, qui de oneribus Capellaniæ ſpondeat, & ſingulis annis, ante Synodum, per atteſtationem Paſtoris loci, ſeu Decani, doceat, quod illi in Divinis laudabiliter deſerviri curaverint, & oneribus neceſſariis ſatisfecerint, in pœnam ſuſpenſionis a perceptione fructuum ſuorum beneficiorum; donec obedierint cum effectu.

TITULUS XXV.

De Cuſtodibus

CAPUT UNICUM.

CUſtodes diligenter & fideliter ſuum officium exerceant, & Parochis in omnibus Paſtoralibus officiis ſubſerviant, atque ſubſint. Cum autem jure vetitum ſit, laicos Chorum Eccleſiarum tempore Divinorum ingredi; & magis abſurdum ſit, illos ad officium Cuſtodis aſſumi: mandamus, ut ad officium hujuſmodi non aſſumantur aut admittantur bigami, aut qui officium ballivi, vel ſatellites exercent: aut etiam qui judiciis criminalibus ſe ſe quoque modo immiſcuerunt, aut officium cauponarii, vel tabernarii, aliudve vile & Clero indignum exercent. Sed ad hujuſmodi miniſterium aſſumantur ſoli Tonſurati, & de quorum probitate, religione, peritia & laudabili converſatione fide digno teſtimonio (ſicuti decet Miniſtros Eccleſiæ) conſtet: quique de conſervandis bonis Eccleſiæ præſtare poſſint, & præſtent cautionem, Paſtoris & notabilium indicio ſufficientem. Mulieres autem ab hujuſmodi officiis, & aliis illis annexis omnino arceantur.

TITULUS XXVI.

De Presbyteriis & bonis Eccleſiaſticorum.

CAPUT I.

IN Presbyteriis Eccleſiaſticorum ædificandis & reparandis, nec non in reparatis conſervandis, & impenſis ad ædificationem & conſervationem neceſſariis, ſervetur cujusque loci conſuetudo: & Beneficiati, illius curam gerant. Atque Decani Chriſtianitatum, & quicumque Viſitatores, in ſuis viſitationibus ſuperintendant, non ſolum ubi ex recepta conſuetudine beneficiatis, ſed etiam ubi Eccleſiarum fabricis, ſeu communitati id oneris incumbit: neque aliqua ratione patiantur obſervatam conſuetudinem infringi.

CAPUT II.

Ubi autem ipſis Beneficiatis onus reparationis Presbyteriorum ſecundum conſuetudinem incumbit, ad id a Decano & Viſitatoribus, quandocumque defectuoſi fuerint, moneantur; & niſi moniti obedierint, per noſtrum Promotorem per ſubtractionem fructuum ad debitam reparationem faciendam cogantur. Et ſi, neglecta reparatione neceſſaria, e vivis deceſſerint, aut beneficia ſua reſignaverint, procuretur nihilominus debita reparatio per arreſtationem & applicationem mobilium, etiam temporalium ejus, qui beneficium dimiſit, & e vivis deceſſit. Atque adverſus dimittentem, ſeu domum mortuariam defuncti, vel illius hæredes (ſi non ſtatim in beneficio Succeſſor detur) per Magiſtros fabricarum, nomine viduatæ Eccleſiæ, ſeu beneficii, inſtituatur actio, vel per ipſum Succeſſorem, quando ad poſſeſſionem receptus fuerit. Qui Succeſſor etiam teneatur actionem, per Magiſtros fabricarum antea forte pro obtinenda reparatione inſtitutam, ſuſcipere & proſequi. Sed ſi Succeſſor in beneficio negligentior fuerit, & hujusmodi actionem ultra annum inſtituere diſtulerit, ipſe tanquam factum, ſeu potius negligentiam ſui Prædeceſſoris in reparando Presbyterio approbans, ad reparationem ſui Presbyterii obligabitur, ſi-

cuti ſi illud a ſuo prædeceſſore in debita reparatione conſervatum inveniſſet.

CAPUT III.

Solent quandoque Eccleſiæ potiſſimum Parochiales ad multos menſes, cum magno Divini cultus detrimento, & ſubditorum incommodo, deſeri, quando collectis, ſeu receptis fructibus poſt meſſem, Paſtores aut Eccleſias ſuas dimittunt, aut e vivis decedunt. Cui incommodo obviare volentes, præſenti Statuto declaramus, & ordinamus: quod quorumcumque beneficiorum fructus, decimæ, & proventus quicumque uniuſcujuſque anni, ſint obligati, & ſubjecti Divino Officio, & laudabili deſervituræ beneficii unde proveniunt, pro integro anno, quo colliguntur; videlicet, a Feſto Nativitatis Joannis Baptiſtæ unius anni, uſque ad idem Feſtum anni proxime ſequentis; ſic ut mortuo beneficii poſſeſſore, aut poſt beneficii dimiſſionem, non poſſint illius fructus colligi, aut ab aliquo recipi, niſi cautione data de ſatisfaciendo Divino Officio, & de illius deſervitura laudabili, ad noſtrum arbitrium uſque ad Feſtum Nativitatis Joannis tunc proximo ſecuturum: adeo ut quando beneficiorum poſſeſſores, ex tota aut ex magna parte collectis fructibus e vivis deceſſerint, hanc cautionem præſtare tenebuntur etiam poſſeſſorum hæredes, priuſquam ad diviſionem relictorum mobilium admittantur; ne Divinum Officium in aliquo detrimentum patiatur.

CAPUT IV.

Ex eadem cauſa ſemper reprobatæ fuerunt, atque tum a Concilio Tridentino, tum Mechlinienſi reprobatæ ſunt, & præſenti Statuto reprobatas declaramus elocationes, quæ fiunt anticipatis ſolutionibus; nec non ſolutiones, quæ aliquando fiunt, licet ex legitima elocatione, tamen antequam fructus collecti ſunt, aut annus ceſſit. Atque ideo, ſi, (reprobatione hujuſmodi non obſtante) tales anticipationes, aut ſolutiones, ab aliquibus attentari contigerit, dicimus, per eas Succeſſoribus in beneficiis nullum præjudicium generari; quin libere poterunt, (hujuſmodi ſolutionibus non obſtantibus) ab ipſis colonis ſolutionem, pro tempore ſuæ poſſeſſionis, ſeu deſervituræ beneficii debitam, exigere, & conſequi, ſicuti ſi nulla ſolutio præceſſiſſet.

CAPUT V.

Solet etiam Divino Officio, & Succeſſoribus in beneficio, multum damnoſa eſſe fructuum & decimarum elocatio, ſæpe infra nimis longum tempus currentis prioris elocationis facta. Cui malo utiliter per Concilium Provinciale Mechlinienſe proviſum eſt, & ſtatutum, quod renovationes elocationum, quoad Decimas, non prius quam uno anno; & quoad alia bona, ad ſummum triennio ante finem currentis arendæ fieri debeant. Quam Conſtitutionem Concilii Provincialis, ab omnibus noſtris ſubditis obſervari mandamus, in pœnam viginti Librarum Turonenſium, quoties contravenerint, & damnorum ac intereſſe, ſi quæ inde Divinum Officium, aut in beneficio Succeſſores patiantur.

CAPUT VI.

Nec minora incommoda adfert ſucceſſoribus, ad longum tempus fructuum facta elocatio. Quocirca etiam hæc juſta ratione reprobatur per Concilium Provinciale, niſi facta fuerit, ſervata ſolemnitate, quæ de jure in alienationibus requiritur. Et quia reprobatione hujuſmodi non obſtante, Poſſeſſores beneficiorum ſæpius ad longum tempus fructus elocant, & Succeſſoribus (cauſam litium præbendo) multum incommodant; Statuimus, quod deinceps omnes Beneficiati, antequam ad poſſeſſionem beneficiorum (de quibus proviſi ſunt) admittantur, juramento ſe obligare debeant, quod ſuorum beneficiorum fructus ultra terminum novem annorum non elocabunt; aut in emphyteoſin dimittent, abſque noſtra auctoritate & conſenſu. Qui vero nunc ad poſſeſſionem recepti ſunt, ab ejuſmodi elocatione abſtineant, in pœnam ſuſpenſionis a Divinis, ipſo facto (ſi contravenerint) incurrendæ.

CAPUT

CAPUT VII.

Paſtoribus quoque & Succeſſoribus in beneficiis, oneroſæ ſolent eſſe elocationes, a prædeceſſoribus factæ cum facultate conductoribus data, in elocatis fundis ædificandi & plantandi, & cum onere, ædificata & plantata ad arbitrium & æſtimationem intelligentium, termino elocationis revoluto, per proprietarios acceptandi, aut elocationis terminum prolongandi: Quocirca omnibus & ſingulis inhibemus, ne fundorum elocationes faciant cum dictis, aut aliis quibuſcumque conditionibus, quæ aliquò modo in gravamen Succeſſorum vergere poſſint, in pœnam arbitrariæ correctionis, & damna atque intereſſe ab elocantibus recuperandi

CAPUT VIII.

Frequens experientia Nos docet, quod quorundam Beneficiatorum negligentia, & aliorum longa a ſuis beneficiis abſentia, fructus, terras & jura beneficiorum, tam ſimplicium, quam curatorum, ſæpe deperdi, aut ita obſcurari contingit, ut vix aliqua eorum habeatur notitia. Cui incommodo Synodus Provincialis occurrere volens, ordinavit ac mandavit omnibus & ſingulis Beneficiatis, qui nunc in ſuorum beneficiorum ſunt poſſeſſione: ut bonorum & redituum, ad beneficia per eos poſſeſſa ſpectantium, claram ſpecificationem & veram declarationem ſcripto exhiberent; ſicuti etiam Nos aliquoties in præcedentibus Synodis noſtris faciendum publicavimus. Verum, quia hactenus hujusmodi Statuti executio, quamquam maxime neceſſaria ſit, tamen a pleriſque neglecta fuit; illud ipſum in præſenti Synodo innovantes, mandamus, ut omnes Beneficiati noſtræ Diœceſis, Curati & non Curati, tam non reſidentes in ſuis beneficiis, quam in iis reſidentes, intra trimeſtre a concluſione præſentis Synodi, Nobis, ſeu Collectori noſtro, dictam declarationem clare & diſtincte conſcriptam exhibeant, & tradant cum effectu: in pœnam decem Coronatorum, ſi ultra trimeſtre exhibere diſtulerint. Ulterius ſtatuentes, quod deinceps ſemper, quicumque alicujus beneficii proviſionem obtinuerit, teneatur intra annum, poſt adeptam pacificam poſſeſſionem ſui beneficii, ſimiliter ſpecificationem & declarationem fructuum ejusdem ſui beneficii exhibere: in pœnam ſuſpenſionis a perceptione eorundem fructuum, donec juxta præmiſſa ſatisfecerit.

TITULUS XXVII.

De Collectore & Beneficiis vacantibus.

CAPUT I.

CUm beneficiorum vacantium tam ſimplicium, quam Curatorum, adminiſtratio in Spiritualibus & temporalibus de jure & conſuetudine, pro Divini cultus & piarum fundationum conſervatione ad Diœceſanum pertineat; juſta ratione antiquitus in ſingulis Epiſcopatibus inſtitutus eſt Collector, qui nomine Diœceſani adminiſtrationem & curam habeat vacantium beneficiorum, & illis in Divinis laudabiliter deſerviri procuret: fructus, bona, & emolumenta illorum recipiat & conſervet, ac pro oneribus neceſſariis ſatisfaciat; totius ſuæ adminiſtrationis ſemel in anno coram Diœceſano rationem redditurus, & de omnibus reſponſurus.

CAPUT II.

Sub Collectoris cura & adminiſtratione declaramus, non ſolum beneficia vacantia conſtitui, ſed etiam illa, de quorum poſſeſſorio lis inter aliquos pendet indeciſa: nec non beneficia, quæ a ſuis poſſeſſoribus propter tenuitatem dotis deſeruntur, & quaſi tantum in titulum poſſidentur, neque Divini cultus illis annexi aliqua a poſſeſſoribus habetur ratio: ut his omnibus laudabiliter in Divinis (quantum fieri poteſt) deſerviri procuret, illorumque fructus conſervet. Atque pari ratione ipſius curæ & adminiſtrationi ſubjicimus beneficia, quorum poſſeſſores, non reſidentes, negligunt ſingulis annis, juxta noſtra Statuta, atteſtationem mittere, quod ſuis beneficiis laudabiliter in Divinis deſerviri procuraverint.

CAPUT III.

Ut autem Collector dicto ſuo officio facilius & cum majori fructu intendat, monemus & requirimus omnes Decanos, Paſtores, & Presbyteros Nobis ſubditos; ut ipſi circa præmiſſa aſſiſtant: atque alicujus beneficii (ſive Curati, ſive non Curati) vacatione, ſeu deſertione occurrente, vel etiam Divini Officii negligentia cognita, ſtatim vacationem, deſertionem, ſeu hujusmodi negligentiam noſtro Collectori inſinuent.

CAPUT IV.

Inſinuatione vacationis aut deſertionis habita, curet Collector vacanti ſeu deſerto beneficio per laudabilem miniſtrum in Divinis deſerviri, juxta fundationem, & ad modum & formam, quibus ultimus poſſeſſor deſervivit. Atque ſi hunc in deſerviendo defectuoſum fuiſſe, neque deſervituræ juxta fundationem ſatisfeciſſe cognoverit; defectus & negligentias corrigat, atque omnino juxta fundationem illi deſerviri procuret.

CAPUT V.

Proinde omnes & ſingulos noſtros ſubditos in Domino monemus, ut Collectori in præmiſſis nullum obſtaculum præſtent, quo minus quæ ipſi committuntur, fideliter adimpleat: & requirimus, ne qui, niſi a Nobis commiſſi, prædictorum beneficiorum fructus, terras, aut quæcumque jura uſurpent, recipiant, aut diſtrahant, vel etiam ad aliquos pios uſus absque noſtra licentia uſurpent: memores cenſurarum, quæ adverſus uſurpatores hujusmodi bonorum per Eccleſiam latæ ſunt, & ſingulis annis renovantur.

TITULUS XXVIII.

De Magiſtris Fabricarum & Menſarum pauperum.

CAPUT I.

Fabricis Eccleſiarum cujusque loci ex communi deliberatione Paſtoris & notabilium Parochianorum præficiantur Magiſtri, ſeu Gubernatores, omni exceptione majores, bonæ converſationis & induſtriæ, atque ad bona fabricarum conſervandum, recipiendum, & utiliter diſpenſandum, idonei & ſufficientes, & nullo modo de hæreſi ſuſpecti. Sed ad executionem ſuſceptæ adminiſtrationis non recipiantur, niſi prius juramentis ſuis mediis promiſerint in hujusmodi officio fidelitatem, quodque bona fabricarum conſervabunt, & deperdita, quantum poterunt, recuperabunt: ac utiliter (juxta Fundatorum intentionem, & neceſſitatem obvenientem) diſpenſabunt: atque, quod pro eorundem bonorum conſervatione & fideli diſpenſatione non minorem, ſed (ſi fieri poteſt) majorem impendent operam & diligentiam, quam circa res proprias.

CAPUT II.

Menſis pauperum, ſimiliter communicatis conſiliis præficiantur Magiſtri & Gubernatores non tantum probatæ vitæ, & nulla ſuſpicione hæreſis notati, ſed & humani, affabiles, & erga pauperes benigni; ac alias ad communia bona pauperum conſervanda, & pro eorum neceſſitatibus fideliter diſpenſanda idonei & ſufficientes. Sed neq; hi prius ad adminiſtrationem bonorum recipiantur, quam mediis ſuis juramentis ſimiliter promiſerint, quod bona pauperum conſervabunt, & pro eorum neceſſitatibus fideliter diſpenſabunt: quodque pro bonorum hujusmodi conſervatione, & fideli diſpenſatione, non minorem, ſed (ſi fieri poſſit) majorem operam & curam impendent, quam pro rebus propriis.

CAPUT III.

Singulis annis, tam menſarum pauperum, quam fabricarum, inſtituantur novi Gubernatores, vel, ſi ita videatur expedire, inſtituti renovatis juramentis continuentur: & teneantur totius ſuæ adminiſtrationis, ſimiliter ſingulis annis clarum & diſtinctum dare computum, & exactam expoſitorum per partes declarationem: obſervatione contraria, in quibusdam locis pro conſuetudine recepta, non obſtante; ſecundum quam hi Gubernatores non ad aliam expoſitorum in uſus pauperum declarationem tenentur, quam

quam ad ſpecificationem ſummæ generalis, tempore ſuæ adminiſtrationis pauperibus erogatæ: quam, ut ineptam, & minus ſufficientem præſenti Statuto prorſus abrogatam volumus. Atque dum hujusmodi computus redduntur, abſtineatur ab inutilibus expenſis, & comeſſationibus, per quas frequenter fabricæ Eccleſiarum & pauperes gravantur.

CAPUT IV.

Cum indemnitati fabricarum & menſarum pauperum omnibus modis conſulendum ſit, dictos Gubernatores requirimus, & ex incumbente Nobis officio monemus, ut in ſua adminiſtratione Deum, & fabricarum atque pauperum utilitatem ſemper præ oculis habeant. In majoribus & magis arduis negotiis, & maxime, ubi de præjudicio fabricarum, ſeu pauperum agitur, nihil, niſi de unanimi Paſtoris & notabilium conſenſu attentare præſumant: jura, bona, & terras ultra terminum novem annorum, ſine obſervatione ſolemnitatum, quæ de jure requiruntur, non elocent, & multo minus alienent, ſeu in perpetuam emphyteoſin exponant: & ſi contra factum fuerit, ſit irritum, & ipſi ad damna & intereſſe teneantur.

CAPUT V.

Neque ſufficit, bona fabricarum, aut pauperum fideliter, & pro dictamine conſcientiæ Gubernatorum adminiſtrari: ſed in illis adminiſtrandis etiam omnem ſpeciem & ſuſpicionem malæ adminiſtrationis amoveri neceſſe eſt. Quocirca in bonis elocandis trinam denuntiationem publicam præmittant, & ſepoſito omni privato favore, præſentibus notabilibus, & aliis, qui intereſſe voluerint, plus offerenti elocanda bona dimittant. Atque ipſæ elocationes non habeantur firmæ, niſi cautione ſufficienti data, & literis deſuper pro ſecuritate fabricarum & pauperum expeditis, & a conductoribus ſignatis, aut alio firmiore modo communitis.

CAPUT VI.

Quibusdam locis, maxime ubi pauciores Parochiani legere & ſcribere norunt, in Gubernatorum ſublevamen introductum eſt, quod Receptor conſtituatur, qui fabricarum, ſeu pauperum annuos proventus recipiat, & in hoc Gubernatoribus ſubſerviat: quod quamquam non eſt multum uſitatum, tamen non omnino reprobandum, ſi ſuam adminiſtrationem talis Receptor inſtituat ſecundum ea, quæ nunc de Gubernatoribus conſtituta ſunt. Quocirca Paſtores & notabiles Parochiarum hujusmodi requirimus, ut circa hos Receptores advigilent, ne per hanc inuſitatam formam gubernandi, Eccleſiæ vel menſæ pauperum detrimentum patiantur.

CAPUT VII.

Sed tam his Receptoribus, quam prædictis Gubernatoribus ſtricte inhibemus, ne, etiamſi notabilium accedat conſenſus, fabricarum aut pauperum pecuniam exponant, aut etiam ipſi ſibi ſervent, cum obligatione de reſtituenda eadem pecunia cum lucro; ſed ſi quæ pecuniæ expendendæ ſint, illæ per veram & juxta Canonicas Sanctiones approbatam annui reditus emptionem expendantur; hoc eſt, ſemper relicta redituum venditoribus libertate, capitalem ſummam per eos receptam, quandocumque voluerint, cum decurſu ad ratam temporis reſtituendi; absque omni obligatione de eadem ſumma per eos recepta ad certum tempus, aut ad emptorum monitionem reſtituendi. Sed neque hujusmodi reditus emantur, niſi data ſufficienti Hypotheca, cujus in primo computu per Gubernatores ſeu Receptores clara & diſtincta fiat declaratio.

CAPUT VIII.

Literæ originales, regiſtra, computus, & quæcumque alia fabricarum & menſæ pauperum munimenta originalia, recludantur, & ſub tuta ac fideli cuſtodia trium clavium, in Archivis, ad eum uſum deſtinatis, conſerventur; tranſumptis, ſeu copiis eorum tantum, & non originalibus, apud Gubernatores, aut alios relictis. Et ſi ob neceſſitatem ſupervenientem originalibus opus ſit; non prius concedantur, quam deſuper documento conſcripto, & ab ipſis Gubernatoribus, aut aliis, quos illa levare continget, ſignato, ac in locum

cum, quo munimenta recluduntur, depoſito. Atque dictarum trium clavium cuſtodiam habeant tres diſtinctæ perſonæ notabiliores, ad hoc communi conſilio denominandæ.

TITULUS XXIX.

De Libertate & Immunitate Eccleſiaſtica.

CAPUT I.

DE libertate & immunitate Eccleſiarum, Cœmeteriorum, atque etiam perſonarum Eccleſiaſticarum, quanquam omnia tam clare expreſſo jure definita ſunt, ut non opus eſſe videatur illa inter Statuta referre; quædam tamen pro illorum faciliore obſervatione ſubmittemus. Atque in primis, Paſtoribus mandamus, ut loca Sacra, libera ſervare ſtudeant, non ſolum a pugnis, contentionibus, & ſimilibus injuriis; (quæ quia ex ſe malæ ſunt, omni loco fieri prohibentur) ſed etiam a placitis ſæcularibus, conclamationibus, quibuscumque ludis, negotiationibus nundinarum & fori, comeſſationibus, conviviis, pactis, & aliis emptionibus & venditionibus, quæ licet ex ſe non ſunt malæ, tamen ob reverentiam in Sacris locis exerceri prohibentur.

CAPUT II.

Ut autem hæ & aliæ Eccleſiarum & Cœmeteriorum libertates fidelius cuſtodiantur; ipſæ fabricæ Eccleſiarum, quando Divina Officia celebrari non ſolent, claudantur. Cœmeteria quoque per muros, foſſas & ſepes communiantur, ne pugnacibus & diſſolutis hominibus facilis ad ea pateat acceſſus, & per eorum pugnas, aut alias inſolentias illa profanari contingat. Vaccæ autem & porci, & hujusmodi fœda animalia in iis non nutriantur: & generaliter, ab illis omnis irreverentiæ occaſio præcludatur.

CAPUT III.

Non ſolum qui æris alieni, ſed & qui delicti occaſione ad loca Sacra confugiunt, in iis liberi ſunt, & per Eccleſiam ab omni violenta abſtractione præſervantur; niſi forte per inſidias delictum commiſſum fuerit, aut ipſum ex ſe tam enorme fuerit; ut propter illius gravitatem aut circumſtantias, ex Juris diſpoſitione delinquentes hujusmodi libertate ſint indigni. Si vero (quod abſit) contigerit, contra hanc libertatem & in caſibus non exceptis, confugientes ad loca Sacra, per aliquos Officiarios abduci invitos, ſeu violenter; mandamus noſtris Chriſtianitatum Decanis, ut ſtatim hujusmodi Officiarios noſtro nomine requirant, & moneant, quatenus abductos loco Sacro reſtituant, & libertate Eccleſiæ gaudere patiantur: quod ſi Officiarii ſic requiſiti abductos delinquentes loco Sacro reſtituere recuſaverint, ſeu diſtulerint, iterato illos, nec non locorum Magiſtratus requirant, & moneant; ut, juxta edicta & placita ſuæ Majeſtatis, intra menſem, proxime hanc requiſitionem ſequentem, contra delinquentes, invite & violenter abductos non procedant, neque adverſus eos, in præjudicium Eccleſiaſticæ libertatis, ad quam proclamant, quidquam attentent: ut interim ipſi ſibi, ſi velint, pro obtinenda reſtitutione; & Nos Eccleſiæ, pro conſervanda libertate, de remedio juris, ſecundum eadem edicta proſpicere valeamus.

CAPUT IV.

Sed ſi in loco Sacro, per illos, qui eo pro libertate fugerunt, comeſſationes, aut alias inſolentias committi contigerit; præcipimus noſtris Paſtoribus, ut illos moneant, quatenus ab omnibus inſolentiis abſtineant, etiam cum comminatione, quod, niſi abſtinuerint, Nos propter inſolentias & irreverentias commiſſas, illos libertate Eccleſiaſtica reputabimus indignos.

CAPUT V.

Perſonarum Eccleſiaſticarum libertas in eo potiſſimum conſiſtit, quod non poſſint coram Judice laico conveniri, & ab omni violenta manuum injectione & injuria ſint liberi: adeo ut ſi quis illas inſtigante diabolo percuſſerit, ſit ipſo facto excommunicatus, & nonniſi a Nobis, aut Superiore noſtro poſſit abſolvi. Sicuti etiam non poſſunt a laico Judice incarcerari, niſi in flagranti crimine reperti, ut tunc Nobis, ſeu Judici Eccleſiaſtico competenti, intra

intra aptum tempus tradantur. Prohibentur etiam coram laico Judice teſtimonium perhibere, niſi cauſa a Nobis approbata, propter periculum irregularitatis.

TITULUS XXX.

De Uſuris.

CAPUT I.

USuræ Divino & humano Jure, tanquam contra juſtitiam & charitatem, prohibentur. Et ideo licet uſurarii etiam manifeſti in Republica ob quandam neceſſitatem tolerentur; tamen tanquam perſonæ infames, ab omnibus functionibus publicis rejiciuntur. Non admittuntur ad communionem cum Chriſti fidelibus: oblationes eorum tanquam contemptibiles rejiciuntur: teſtari prohibentur: atque morientes (niſi perceptas uſuras vel reſtituerint, aut de reſtituendis per pignora, ſeu fidejuſſores ſufficientem cautionem dederint) Eccleſiaſtica carent ſepultura. Hæc autem omnia ipſis denegantur, ut ſi non amore Dei ad ſaniorem mentem redire ſint ſoliciti; ad minus confuſionem & contumeliam coram hominibus paſſi, a tam execrabili malo abſtineant.

CAPUT II.

Et quamquam hæc expreſſo jure ita conſtituta ſint; tanta tamen eſt hujus temporis calamitas, ut his non obſtantibus, etiam manifeſti uſurarii paſſim non tantum a plebe, ſed & a notabilioribus & nobilioribus perſonis ad prandia, ad familiarem converſationem, tamquam de numero notabilium perſonarum eſſent, invitentur & recipiantur, non abſque magna invitantium & recipientium confuſione & infamiæ nota. Quocirca omnibus noſtris Paſtoribus, illis autem maxime, in quorum oppidis ſeu Parochiis manifeſti uſurarii tolerantur, mandamus, quatenus tum privatim, tum etiam publice ſuos Parochianos moneant, ut ab omni converſatione, & etiam colloquio, cum hujuſmodi hominibus (extra caſum neceſſitatis) abſtineant: atque caveant, ne per hanc familiaritatem eis cauſam præbeant in tam deteſtabili malo perſeverandi. Ipſos quoque uſurarios frequenter moneant, ut, memores æternæ damnationis, vel tandem reſipiſcant.

CAPUT III.

Neque minor cura Paſtoribus incumbit circa occultos uſurarios, qui turpi lucro nimis inhiantes, in ſuis negotiationibus nihil intactum relinquunt, ut quoquo modo rem faciant; aliquando quidem ignorantes uſuram ſubeſſe, ſæpe tamen ſuos contractus diverſis artibus ad tegendum uſuram palliantes. Proinde Paſtores & quicumque Confeſſarii, ſint diligentes in examinandis confitentium conſcientiis, & contractuum, quos fecerunt, circumſtantiis. Atque ſi quos huic malo obnoxios invenerint; illis unice perſuadere ſtudeant, ab omni prorſus lucro, per mutuum principaliter intento, abſtinendum eſſe, in pœnam æternæ damnationis. Neque illos abſolvant, niſi ſecundum quod ſuperius conſtitutum eſt *Cap. XV. de Pœnitentia.* Sicuti etiam confitentibus ſuadere debent, abſtinendum eſſe a quibusdam aliis contractibus: qui quamquam in ſe non ſunt uſurarii, cum tanta tamen pauperum oppreſſione fiunt, ut etiam manifeſte ſint contra juſtitiam & charitatem.

CAPUT IV.

Per Concilium quoque Provinciale Mechlinienſe utiliter ordinatum eſt, ſicuti & Nos præſenti Statuto ordinamus, ne quis Tutor, aut Curator, ſub prætextu augmentandi patrimonii pupillorum, aut ſub eorum curatela exiſtentium, pecunias eorum ſub certo lucro, ſingulis annis ultra ſortem recipiendo, mutuo dent, retenta facultate repetendæ ſortis, quando ad majorem ætatem pupilli pervenerint: aut Matrimonium contraxerint, aut alias ad eorum voluntatem & arbitrium: declarando, omnes hujuſmodi contractus eſſe uſurarios, & contra ſic mutuantes, tanquam contra uſurarios procedendum.

PRæſcripta Statuta in Synodo Diœceſana Yprenſi, celebrata Ypris Feria tertia ante Pentecoſten vigeſima prima

prima Maji, M.D.LXXVII. lecta & publicata fuerunt per organum Notariorum

Gerardi Steenſſel, Canonici Cathedralis Yprenſis, & Epiſcopi Secretarii,

Oliverii Fentin J. U. Licentiati, & Capituli Cathedralis Secretarii,

Et Auguſtini den Hondt, Scribæ Curiæ Yprenſis, Teſtibus ipſorum ſignis manualibus.

MONITIO
contra abſentes a Synodo Diœceſana.

ABbates, Præpoſitos, Decanos, Eccleſiarum Curatos, & alios omnes ac ſingulos, qui ad hanc noſtram Synodum Diœceſanam Yprenſem de jure, aut ex diſpoſitione Concilii Tridentini, vel etiam conſuetudine venire tenentur, qui non comparuerint in eadem, ex nunc declaramus contumaces: eoſdemque monemus, ut ſuas contumacias purgent, & emendent infra triginta dies proxime ſequentes: quorum primos decem pro primo, ſecundos decem pro ſecundo, & alios decem pro ultimo & peremptorio, terminis, ad purgandum hujuſmodi ſuas contumacias aſſignamus.

CONCLUSIO SYNODI.

PRædicta omnia, & ſingula per hanc Synodum, ſicuti præmittuntur, ſtatuta & ordinata, ab omnibus, quorum intereſt, obſervari mandamus, ſub pœnis in eiſdem Statutis & Ordinationibus reſpective contentis, & aliis pro qualitate transgreſſionis arbitrariis.

Atque Magiſtratus locorum, & quoſcumque Officiarios requirimus, & in Domino rogamus, ut Nobis, noſtriſque Decanis & Paſtoribus, præmiſſa exequentibus, aſſiſtant, & eadem Statuta a ſuis ſubditis, quatenus illos concernunt, obſervari procurent.

Monemus etiam omnes & ſingulos, qui huic noſtræ Synodo interfuerunt, ut e Civitate non recedant, niſi a Nobis dimiſſi.

Pro erectione & conſervatione Scholæ Dominicalis, ſubjungitur Extractum ex Concilio Mechlinienſi, ſub Titulo: De Schola Dominicali.

Continet Extractum hoc novem Capita, quæ vide ſupra in Concilio Provinciali Mechlinienſi *pag.* 625. *bujus Tomi.*

Sequitur *Forma Profeſſionis Fidei a PIO IV. emiſſa ſecundum Decretum Concilii Tridentini in Cap. XII. Secundi Decreti de Reformatione, Seſſione XIV. cum Literis Apoſtolicis ejuſdem PII IV. banc formam Profeſſionis in ſe* continentibus. *Vide bas Tomo præcedente pag.* 940.

Additur denique

JURAMENTUM
PER PASTORES IN INSTITUTIONE PRÆSTARI SOLITUM.

EGo N. accepturus collationem, inſtitutionem, & poſſeſſionem Parochialis Eccleſiæ de N., per Sacros Ordines, quos ſuſcepi, juro & promitto obedientiam, reverentiam & honorem Sedi Apoſtolicæ Romanæ, ac Epiſcopo Yprenſi, & ejus Succeſſoribus.

Juro & promitto fideliter dictæ Eccleſiæ deſervire, ſecundum oneris illi annexi exigentiam.

Non alienabo, aut diſtraham dictæ Eccleſiæ bona; ſed quæ alienata, ac diſtracta cognovero, illa, quantum in me erit, fideliter recuperare ſtudebo.

Bona, terras, Fundos & Decimas contra Statutorum diſpoſitionem non alienabo, aut in emphiteoſin dimittam, neque aliquid in fraudem Succeſſorum meorum attentabo.

Fructus anni, in quo me mori, aut dictam Eccleſiam dimittere contigerit, ſubjicio & obligo, juxta Statuta, ad laudabilem deſervituram uſque ad Feſtum Nativitatis Joannis, mortem meam, aut dimiſſionem proxime ſecuturum.

Sic me Deus adjuvet, & omnes Sancti ejus.

Ex Statutis Synodalibus Epiſcopatus Yprenſis, editis Antverpiæ in Officina Plantiniana Balthaſaris Moreti anno 1673.

SYNO-

SYNODUS VARMIENSIS

Eodem Anno Chriſti MDLXXVII.

SUB MARTINO CROMERO, COADJUTORE ET DESIGNATO EPISCOPO VARMIENSI.

STATUTA SYNODALIA promulgata die XV. Julii.

MARTINUS CROMERUS, (*) COADJUTOR ET DESIGNATUS EPISCOPUS VARMIENSIS, VENERABILIBUS ET HONORABILIBUS IN CHRISTO FRATRIBUS NOSTRIS, HUJUS NOSTRÆ DIŒCESEOS VARMIENSIS PRÆLATIS, CANONICIS, ARCHI-PRESBYTERIS, PAROCHIIS, COADJUTORIBUS, VICARIIS, CAPELLANIS, ET ALIIS QUIBUSLIBET CLERICIS, SALUTEM IN DOMINO.

ETſi antiquo *Canonum Eccleſiaſticorum* præſcripto quotannis Synodum Diœceſanam inſtituere Nos oportet, maturavit eam tamen modo etiam nova & externa, quam noviſtis omnes, cauſa. Ac ea quidem tempori convenienter abſoluta, viſum eſt Nobis, nonnulla, etiam, quæ ſunt propria, peculiariaque hujusmodi Synodorum, pro utilitate tam Cleri, quam plebis hujus noſtræ Diœceſeos, vel denuo ſancire, vel ſancita prius repetere, & debilibus memoriis inculcare: quo diligentius & ſincerius omnes ſerviamus Domino in ſanctitate & juſtitia coram ipſo omnibus diebus noſtris, quemadmodum Pater prædicatoris pœnitentiæ Joannis Baptiſtæ Zacharias olim cecinit. Quæ quidem ſcripto edenda, & cum omnibus comminiſtris noſtris Sacerdotibus, hujus noſtræ Diœceſeos, communicanda Nobis eſſe duximus.

I.

Principio hortamur omnes in Domino, ut cum alia, quæ *ſuperioribus Synodis ſtatuta*, decretaque ſunt, pro ſua quisque virili exequatur, tum vero fœdo & ſcandaloſo, Sacerdotalique dignitate plane indigno concubinatu, ſuſpectarumque mulierum cohabitatione, ſine longiori procraſtinatione ſe ſe extricent, niſi malint pœnis S. *Concilii Tridentini* ſubjacere: Eæ vero ſunt ejusmodi in Cap. 14. Seſſionis ultimæ, incipiente ſic: *Quam turpe ac* &c. ubi poſt pauca incipit: *Quod ſi* (Clerici) *a Superioribus moniti, ab iis ſe non abſtinuerint, tertia parte fructuum, obventionum, ac proventuum, beneficiorum ſuorum quorumcunque, & penſionum ipſo facto ſint privati; quæ Fabricæ Eccleſiæ, aut alteri pro loco, arbitrio Epiſcopi applicetur. Si vero in delicto eodem, cum eadem, vel alia fœmina perſeverantes, ſecundæ monitioni, adhuc non paruerint; non tantum fructus omnes, ac proventus ſuorum beneficiorum, & penſiones eo ipſo amittant, qui prædictis locis applicentur: Sed etiam a beneficiorum ipſorum adminiſtratione, quo ad Ordinarius, etiam uti Sedis Apoſtolicæ delegatus, arbitrabitur, ſuſpendantur; & ſi ita ſuſpenſi nihilominus eas non expellant, aut cum iis etiam verſentur, tunc beneficiis, portionibus, ac officiis, & penſionibus quibuscunque Eccleſiaſticis perpetuo priventur; atque inhabiles, ac indigni quibuscunque honoribus, dignitatibus, beneficiis ac officiis in poſterum reddantur; donec poſt manifeſtam vitæ emendationem ab eorum Superioribus, cum iis ex cauſa viſum fuerit diſpenſandum. Sed ſi poſtquam eas ſemel dimiſerint, intermiſſum conſortium repetere, aut alias hujusmodi ſcandaloſas mulieres ſibi adjungere auſi fuerint; præter prædictas pœnas, excommunicationis gladio plectantur.* Clerici vero, beneficia Eccleſiaſtica, aut penſiones non habentes, juxta delicti, & contumaciæ perſeverantiam & qualitatem, ab ipſo Epiſcopo, carceris pœna, ſuſpenſione ab Ordine, ac inhabilitate ad beneficia obtinenda,

(*) De Martino Cromero, & celebratis ab eo Synodis, vide ſupra pag. 801.

nenda, aliisve modis juxta Sacros Canones puniantur.

Concubina quando abſolvenda.

Cum autem abſolvere perſeverantes in concubinatu, qui non habent propoſitum vitæ emendandæ, nihil aliud ſit, quam alere peccatum mortale, & occaſionem dare, ut abominationes Deo Sancto offerantur; Superiora Statuta noſtra innovantes, & declarantes, vel etiam ſupplentes, interdicimus omnibus & ſingulis Sacerdotibus, etiam omnibus Archi-Presbyteris ſub excommunicationis, & aliis pœnis arbitrariis, ne quis auſit cujusquam concubinam in confeſſione abſolvere; niſi eam, quæ forte pœnitentia ducta, a conſortio & cohabitatione concubinarii ſe ſe omnino ſegregaverit.

II. *Concubinis nihil legandum.*

Quod ſi forte mulier in concubinatu Sacerdotis ad mortem ejus perſeveraverit, ea ne quid ex Teſtamento ipſius, & relictis ab ipſo rebus capiat, præter anni illius ſalarium. Alias ejusmodi legata rata non erunt, ſecundum priores Conſtitutiones Synodales.

III. *Mulieres inhoneſtæ pellendæ.*

Omnes autem inhoneſtæ mulieres, non ſolum e Parochiis, verum etiam ex oppidis & pagis ab Officialibus & Magiſtratibus locorum, tam noſtræ, quam Venerabilis Capituli jurisdictionis ejiciantur.

IV. *Concubinæ quam procul a Parochis habitare poſſint.*

Cæterum concubinæ Parochorum & aliorum Sacerdotum ſic ejectæ, ne ſinantur, propius trium milliarum ſpacio a domiciliis eorum, a quibus ejectæ ſunt, habitare. Atque hæc ut ita exequantur, Officialibus ac Magiſtratibus omnibus tam noſtris, quam Capitularibus, in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus.

V. *Liberi Parochorum ubi alendi.*

Sacerdos, qui habet liberos ſuſpectos e concubinis, non alat eos domi ſuæ (cum id ſine ſcandalo fieri nequeat) neque in vicinia; multominus tales Pater ad miniſterium ſuum in Templo adhibeat.

VI. *Feminæ ne quid rei habeant cum vaſis Sacris.*

Neque hoc committendum eſt, ut claves ad Templum fœminæ, quibus nihil rei eſſe debet cum Eccleſiarum miniſteriis, habeant, aut vaſa, veſtesque Sacras attrectent.

VII. *Officians portet calicem ad Altare.*

Volumus autem & mandamus, ut non æditiuus, ſed ipſimet Sacerdotes ſacrificaturi portent ad altare calicem & patenam, cum ſuperpoſito corporali.

VIII. *Ablutio Laicorum qualis.*

Deinde, ne Sacerdos in communione laicorum ipſemet ad altare eodem calice, quo ipſe in Sacrificio uſus eſt, ſed aliquis alius, & alio calice, pede ejus, ſi conſecratus ſit, porrigens autem laicus, obvoluto, uti moris eſt, ablutionem porrigat.

IX. *De Oppreſſione puerorum.*

Quoniam valde increbuit puerorum oppreſſio ab ebriis, aut etiam labore diurno defatigatis mulieribus, infantes in lectum ſuum noctu ad ſe recipientibus. Edicant Parochi & Concionatores pro concionibus Sacris, Nos deinceps non tam faciles fore ad abſolutionem talium; ſed ex ipſo facto excommunicatæ, minimum ſex menſes ingreſſu templi (præterquam ad conciones) abſtinere, ac deinde in capite jejunii quadrageſimalis Parocho ſuo, vel Archi-Presbytero peccata ſua confiteri, nec tamen abſolvi (excepto mortis periculo) debebunt. Verum injungetur eis ipſius Sacerdotis Confeſſarii arbitratu pœnitentia, quam quotidie peragent, uſque ad diem Cœnæ Domini. Tunc demum mittentur ad eum locum, ubi ſit ſolennis pœnitentium reconciliatio, cum ſchedula Sacerdotis ſignificatoria. Viciſſim autem ex teſtimonium reconciliationis inde Sacerdoti ſuo reportare tenebuntur, nec aliter ad Sacramenta, & Sacramentorum participationem admittentur. Idemque obſervetur in viris, qui fuerint culpæ par-

participes. Et nihilominus pœna temporali a Nobis coercebuntur, etiam ii & eæ, qui, quæve comperientur infantes in lecto habuiſſe, quamvis eos non oppreſſerint.

X. *Pœna ſtupri.*

Cum ſtupra indies magis inoleſcant, & puellæ ad ea committenda, matrimonii, dotisve ſpe plerumque allici videantur; ſtatuimus, quod puellæ per vim tantum ſtupratæ, competenti dote in poſterum gaudebunt. Quæ vero ultro paſſæ ſe fuerint deflorari, vel libidine ſua illectæ, vel ſub prætextu clandeſtini matrimonii, eæ aut carebunt omnino dote, aut arbitrio noſtro modicam accipient. Stupratores vero pro qualitate delicti, conditionisque ſuæ, vel carcere, vel mulcta, vel alia pœna arbitraria punientur.

Ne vero hæc tam ſalubria Statuta quenquam lateant, Parochis, vel Concionatoribus præcipimus, ut ea cuncta, a primo ad ultimum, in ſua quisque Eccleſia, etiam in Cathedrali, & Collegiata proximis Dominicis diebus tribus: deinde quolibet anno bis pro concione populo publicent, atque diſtincte declarent. Et quidem non in fine, ſed in media concione.

Recitabunt etiam populo, vel ſummatim duntaxat Decretum Concilii Trident. de clandeſtinis Matrimoniis, e Conſtitutionibus Synodi Diœceſanæ ſub Illuſtriſſimo Domino Cardinali peractæ, petitum.

Hæc autem Parochus quisque ad viciniorem ſibi Parochum de more mittat, & deſcripta habeat ſub pœna Synodali. Poſtremus vero in Cancellariam noſtram referenda curet, & unusquisque Parochus nomen ſuum a tergo inſcribat. Datum Heilsberg die & anno, quibus ſupra.

Ex Codice impreſſo Brunsbergæ anno 1612. *commodato ab Illuſtriſſimo & Reverendiſſimo Zaluskio, Epiſcopo Kioviensi.*

SYNODUS DIOECESANA WRATISLAVIENSIS

Anno Chriſti MDLXXX. Gregorii XIII. PP. IX. Rudolphi II. Imp. V.

ACTA & CONSTITUTIONES

SYNODI DIOECESANÆ, QUAM REVERENDISSIMUS Dominus MARTINUS, Epiſcopus Wratislavienſis, Anno Milleſimo, quingenteſimo, octogeſimo celebravit.

PRÆMITTUNTUR LITERÆ EPISCOPORUM

Pro celebrandis Synodis tum Provinciali, tum Diœceſanis, & promulgatione Tridentini.

EXEMPLUM LITERARUM

Ad Reverendiſſimum Dominum Archi-Epiſcopum Gneſnenſem.

Reverendiſſime in Chriſto Pater, Domine Frater, & Amice obſervandiſſime.

STudia atque officia noſtra cum debita obſervantia Reverendiſſimæ Paternitati Veſtræ deferimus. Certum jam ac perſuaſum nobis fuit, Rever. P. Veſtram prioribus literis noſtris admonitam atque rogatam, de indicenda Synodo Provinciali, quam jam pridem, tot &

 tam

tam graves cauſæ Eccleſiæ Dei, Sacrorumque Canonum inſtituta flagitant, ſeriam cogitationem ſuſcepturam fuiſſe. Verum ex ipſius literis intelleximus, aliter ſibi de eo, quam nobis videri. In eis enim Rma P. V. collegit cauſas, cur ab eo ceſſandum atque abſtinendum ſibi videatur. Quæ tamen cum a nobis ſatis diligenter eſſent perpenſæ & examinatæ, tantum abeſt, quod cum bona gratia Rmæ P. V. dictum ſit, ut nobis ſatisfaciant, ut ſi aliæ graviores non eſſent, vel has ipſas ad indicendam Synodum ſatis juſtas & magnas exiſtimaremus. Nam quod tempus ab eo nunc alienum eſſe, Statuto quodam Provinciali aſſeritur, facile perſpicimus, Statutum illud commoditatem ſpectaſſe, non autem neceſſitati, cui omnes leges cedunt, terminum præfixiſſe. Quot autem & quantæ neceſſitates, Synodum hanc flagitent, ſi minus antea Rma P. V. intelligere potuit, in proximis Comitiis, ſi affuiſſet, intellexiſſet profecto. Animadvertiſſet enim in quanto periculo atque diſcrimine res Eccleſiaſtica verſetur; quibus conſiliis atque machinationibus ab adverſariis appetatur; quæ inſidiæ ab eis Ordini noſtro parentur; denique quid omnes boni, æqui, ac mali, amici atque inimici in nobis deſiderent, quibusque præſidiis nobis ſit opus. Ex quibus Reverendiſſima P. V. ipſa per ſe facile judicaviſſet, ad occurrendum tot, & tantis, partim jam prementibus, partim imminentibus malis, in hoc communi omnium conventu, in quo potiſſimum ad ſalutem Eccleſiæ Divinitus conſilia ſuggeri & ſuppeditari ſolent, unicum eſſe perfugium. Quod ſi id cavemus, ne Decreta Concilii Tridentini exequi neceſſe habeamus; id certe ſalvo officio & conſcientia noſtra facere non poſſumus. Si enim Eccleſiæ Catholicæ membra ſumus, aut filii ejus eſſe volumus, id quod ab ea, ſive de doctrina, ſive de moribus recte & legitime conſtitutum eſt, ſine periculo ſalutis æternæ, vel recuſare, vel negligere, neque poſſumus, neque debemus. Quod ſi quid ab ea tale conſtitutum, decretumve eſt, quod Provinciæ huic non ſatis recte accommodari poſſe videatur, exiſtimandum certe nobis eſt, eam non novercam, ſed Matrem benignam atque indulgentem eſſe, facileque noſtri habituram rationem, ſi modo id, quid ſit, quod nobis durum, & huic Provinciæ non ſatis commodum eſſe videatur, illi demonſtraverimus; præſertim vero ſi id communi omnium conſilio atque authoritate publica factum fuerit. Quin etiam de eo, quod potiſſimum nos urgere videbatur, literæ a Summo Pontifice per Collegium Eccleſiæ Cracovienſis jam impetratæ ſunt, quibus id certo modo remittitur & relaxatur, multitudinique ac tenuitati Sacerdotiorum Provinciæ iſtius conſulitur. Quo minus etiam nobis de cæteris, ſi quæ talia reperientur, quæ nobis minus ſerviant, dubitandum eſt: itaque vel ad eam ipſam Concilii Tridentini Decretorum executionem, ex ipſiusmet præſcripto, Synodum hanc jam olim indictam eſſe oportuit. Quamobrem iterum etiam a Reverendiſſima Paternitate Veſtra petimus, eamque fraterne pro officio noſtro monemus & hortamur, ne ne diutius in indicenda ea Synodo cunctetur: ſed primo quoque tempore, quantum per leges & conſuetudinem antiquam licet, eam communicato cum cæteris Dominis Epiſcopis, qui hinc abfuerint, conſilio, indicat. Cauſam autem Synodi ſatis erit in genere complecti; nimirum ad correctionem & reformationem morum, & ad occurrendum præſentibus atque imminentibus Eccleſiaſticis malis, quæ poſtea in Synodis Diœceſanis prolixius explicari operæ pretium erit. Neque vero Reverendiſſimam Paternitatem Veſtram vel ætas, vel valetudo ſua ab eo abſterrere debet; ad rem enim tam præclaram, tam neceſſario Eccleſiæ Dei tempore, certum habeat, Divinitus ſibi vires ſuppeditatum iri. Plura his de rebus ad Reverendiſſimam Paternitatem Veſtram eſſent ſcribenda; ſed quoniam non omnia tuto neque commode literis committi poſſunt, impetravimus a Reverendo Domino Johanne Sulkowski, Wladiſlavienſi & Lanciczenſi Scholaſtico, ut ad Reverendiſſimam Paternitatem Veſtram excurrat, cum eaque liberius atque copioſius nomine noſtro agat; cui Reverendiſſimam Paternitatem Veſtram & aures benignas accommodaturam, & in omnibus fidem habituram minime dubitamus. Reverendiſſimam Paternitatem Veſtram bene ac feliciter valere optamus. Datæ Thoruni, vigeſima nona Decembris, Anno Domini M. D. LXXVI.

P. V. Rmæ

Addictiſſimi Fratres & Servitores:

Stanislaus Karnkowsky, Epiſcopus Wladislavien.

Petrus Duninwolski, Epiſcopus Pr. & Regni Pol. Cancellarius.

Petrus Coſtka, Epiſcopus Culmen. manu ſua.

Reve-

Reverendiſſimo in Chriſto Patri,

Domino MARTINO, Epiſcopo Wratislavien. nec non Reverendis & Venerabilibus Dominis Prælatis, & Canonicis, totique Capitulo ejusdem Eccleſiæ, Domino, Fratribus & Amicis chariſſimis, ac admodum obſervandis.

Reverendiſſime in Chriſto Pater: Reverendi & Venerabiles, Domini Fratres & Amici chariſſimi & obſervandiſſimi.

POſt fraternam officiorum ſedulam commendationem. Admoniti ſumus literis quorundam Reverendiſſimorum Dominorum Epiſcoporum ex Conventu proximo Thorunenſi ad Nos datis, quorum exemplum bis adjunctum Reverendiſſimæ & Reverendis D. Veſtris mittimus, ut Synodum Provincialem ſtatim poſt Feſta Natalis Domini cogeremus. Quæ quidem literæ, quoniam breviores, tempusque in eis arctius, quam rei magnitudo poſtulat, præfixum eſt: plura vero, eaque maximi momenti neceſſario prius conſideranda, Synodo Provinciali de more, lege, atque conſuetudine præmittenda occurrerent; collegimus breviter Capita eorum omnium, de quibus eorundem rogavimus ſententiam. Ad ea reſpondentes, cum nihilominus Synodum urgerent, prout ex reſponſo ipſorum abundius Reverendiſſima & Reverendæ Dom. Veſtræ intelligent; noſtri muneris eſſe judicavimus, ſuper iis quoque judicium & ſententiam Reverendiſſimæ & Reverendarum D. Veſtrarum exploratam habere. Quamobrem hortamur ac monemus Dom. Veſtras, Reverendiſſimam & Reverendas, ut communicatis ſecum invicem conſiliis, de loco & tempore habendæ Synodi, nobis quamprimum ſuam perſcribant ſententiam. Et quamvis nobis jam conſtet, quarum rerum cauſa, Synodos Sacroſanctum Concilium Tridentinum celebrandas eſſe conſtituit, ita ut etiam iis, quæ in eodem pie, ſancte, & laudabiliter decreta ſunt, a nobis nedum adjici, ſed ne cogitari quidem rectius quicquam poſſit, ſufficeretque ſi ea pro noſtro officio, & nos ipſi exequamur, & univerſo hujus Provinciæ Clero exequenda proponamus: tamen ſi quæ aliæ rationes & cauſæ, recuperandis relevandisque afflictiſſimi in hoc Regno ſtatus noſtri Eccleſiaſtici juribus, & libertatibus, reformandæque vitæ ac morum diſciplinæ, Dominationibus quoque Veſtris Reverendiſſimæ & Reverendis in ipſa Synodo tractandæ videbuntur accommodæ, eas ſuggerere, libereque pro ſuo in Eccleſiam officio nobis perſcribere non graventur. Quo ex illarum, ac reliquorum item Reverendiſſimorum Dominorum Epiſcoporum ſententia, tam de ipſa Provinciali Synodo indicenda, quam Diœceſanis neceſſario præmittendis, quid certi ſtatuere poſſimus. Quod ſupereſt, Dominum Deum precamur, ut conatus omnium noſtrum, ſuo Sanctiſſimo Numine adjuvet, ut ea per Nos agantur, quæ ad Dei Omnipotentis honorem, & laudem, & gloriam; ad animarum ſalutem; Eccleſiæ, atque Reipublicæ tranquillitatem, & ſtatus noſtri Spiritualis augmentum pertineant. Cupio valere Reverendiſſimam & Reverendas D. Veſtras quam feliciſſime. Datæ Lovicii: decima ſexta Januarii, Anno Domini M.D.LXXVII.

Reverendiſſimæ & Reverendarum Dominationum V.

Frater & Amicus

JACOBUS UCHANSKI,
Dei Gratia Archi Epiſcopus Gneſnenſis, Legatus natus, & Regni Poloniæ Primas, ac Primus Princeps:

Manu ſua propria.

EXEMPLUM LITERARUM
AD
Reverendiſſimum & Illuſtriſſimum Dominum Archi-Epiſcopum Gneſnenſem, &c.

QUas Dominatio Veſtra Reverendiſſima & Illuſtriſſima per familiarem ſuum, virum nobilem atque diligentem, ad me miſit literas die XXVIII. menſis Januarii cum omni obſervantia Niſſæ accepi; quibus Dominatio Veſtra Reverendiſſima atque Illuſtriſſima a me, atque Venerabili Capitulo Eccleſiæ S. Joannis Wratislavien. paterne requirit, ut, communicatis conſiliis, de loco & tempore habendæ Synodi, ſententiam noſtram exponere, tum etiam, ſi quæ aliæ rationes atque cauſæ, recuperandis, relevandisque afflictiſſimi Status Eccleſiaſtici juribus, atque libertatibus, reformandæque vitæ ac morum diſciplinæ, in ipſa Synodo tractandæ, nobis videantur accommodæ, eas ſuggerere, libereque pro noſtro in Eccleſiam officio, ad Reverendiſſimam atque Illuſtriſſ. D. Veſtram perſcribere, vellemus. Non omitterem ſane recta hinc Wratislaviam contendere, ac cum Venerabili Capitulo Wratislavienſi, de cauſis

&

& rationibus Synodi, uti poſtulatur, conſilium capere, niſi me publica Provinciæ ſummi & maximi momenti negotia hoc tempore retardarent, atque intra biduuen in Ducatum Teſchnenſem proficiſci, juſſu & mandato Sacræ Cæſareæ Majeſtatis compellerent. Mei tamen officii eſſe duxi, literas Reverendiſſimæ atque Illuſtriſſimæ D. Veſtræ, & Internuncios, Honoradiles Viros, Dominum Doctorem Joachimum Rudolphum, & Joannem Murmellum, Collegiatæ Eccefiæ Niſſenſis Præpoſitum, atque Canonicos, ad memoratum Venerabile Capitulum Wratislavienſe, ſine omni mora, Provincialis Synodi cauſa mittere; ut, quod nunc præſens apud Eccleſiam Cathedralem facere nequeo, per literas atque Internuncios efficiatur. Hæc pro mea erga Dominationem Veſtram Reverendiſſimam & Illuſtriſſimam debita obſervantia, ad benignas Dom. Veſtræ Reverendiſſimæ & Illuſtriſſimæ literas, in hac feſtinatione familiaris ſui, cupientis omni celeritate ad eandem Reverendiſſimam atque Illuſtriſſ. Dominationem Veſtram redire, perſcribenda eſſe duxi. Quaen Dominus Deus ad gloriam Nominis ſui, & Eccleſiæ ſalutem atque incolumitatem, diutiſſime conſervare, & Spiritu ſapientiæ & fortitudinis clementiſſime juvare atque gubernare dignetur. Datæ Niſſæ XXIX. die Januarii, Anno Domini M. D. LXXVII.

MARTINUS Epiſcopus Wratislavienſis.

INDICTIO SYNODI PROVINCIALIS.

JACOBUS UCHANSKI, DEI GRATIA Archi-Epiſcopus Gneſneuſis, Legatus natus, & Regni Poloniæ Primas.

Reverendiſſimis in Chriſto Patribus, Dominis, Archi Epiſcopo Leopolienſi, & Epiſcopis Provinciæ noſtræ Gneſnenſis; Nec non Reverendis & Venerabilibus Dominis Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Decanis, Archi Diaconis, Scholaſticis, Cantoribus, Cuſtodibus, Canonicis, Capitulis, & etiam Chori Hebdomadariis, tam prædictæ Metropolitanæ Leopolienſis, quam & aliarum Cathedralium, Conventualium, & Collegiatarum, per & infra Provinciam prædictam noſtram Gneſuenſem ubilibet conſtitutis, Fratribus Nobis in Chriſto chariſſimis, Salutem in Domino.

Conſiderantibus Nobis jampridem Rempublicam Eccleſiaſticam Regni hujus, iniquitate temporum non enediocriter afflictam, & ex ſede ſua exturbatam, Provinciamque noſtram fere totam, variis & perículoſiſſimis erroribus, ac falſis dogmatibus refertam & diſſectam; nec non Sacerdotum & Miniſtrorum Altiſſimi Dei, qui aliis verbo & exemplo lucere debeant, vitam & mores corruptos & depravatos adeo, ut nedum Regale Sacerdotium in ſe labefactari non abhorreant, ſed etiam maximam occaſionem ſcandalorum & prædictorum malorum præbeant. Sæpe in mentem veniebat, & continue ea ſolicitudo animum noſtrum exagitabat, ut pro officio noſtro Paſtorali, aliquando his malis, quæ in Rempublicam & Provinciam noſtram irrepſerunt, aliquo modo mederi, Clerumque ita informare, quo vitæ ſanctitate, virtutum eminentia, morum venuſtate, operum bonorum efficacia populum antecellant, ipſiſque, quibus præſunt, norma & exemplar bene vivendi ſint, poſſemus. Atque equidem inhærendo majorum Prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis, & exemplis, omnes cogitationes, omnes denique conatus noſtros eo ſemper direximus, & multoties (licet fruſtra) tentavimus, ut Synodum Provincialem, a Sanctis Patribus, & Canonum conditoribus, ad hujusmodi mala extirpanda, & e vinea Chriſti evellenda, inventam & inſtitutam cogeremus. Quam tamen propter multa hujus Regni pericula & impedimenta, variasque & plane quotidianas perturbationes & moleſtias, ac contrarias aliorum Reverendiſſimorum Dominorum, & Venerabilium Capitulorum ſententias, ad effectum ſuum debitum deducere hactenus nunquam potuimus. Verum cum hanc peſtem, non ſolum non ceſſare, ſed magis ac magis pullulare & ſerpere, virusque ſuum profundere, & radices firmius figere indies cernimus, neceſſitate coacti & conſtricti, de Veſtrarum Reverendiſſ. Fraternitatum, illorumque Venerabilium Capitulorum, vel majoris partis conſilio & aſſenſu, ad indicendam hujusmodi Synodum Provincialem. Deo propitio & adjuvante tandem devenimus, eamque ad Dominicam Exaudi, quæ erit die decima nona menſis Maji, Petricoviæ, Diœceſis noſtræ Gnesnenſis, juxta Decreta, & Statuta Provincialia aſſignandam, & deputandam duximus, prout in Dei nomine aſſignamus, & deputamus per præſentes. Quapropter vobis ſupra dictis Reverendiſsimis in Chriſto Patribus, Reverendisque & Venerabilibus Dominis, ac omnibus & ſingulis, qui de jure, more, & conſuetudine, Synodo Provinciali intereſſe debetis, intimamus, inſinuamus, & noti-

notificamus, illosque fraterne in Domino hortamur, monemus, & requirimus, ut pro veſtra in Deum Omnipotentem, Eccleſiamque ſuam, pretioſo Sanguine Filii Dei, Domini noſtri JESU CHRISTI, redemptam, pietate & charitate, ac pro debito officio ſuo, huic Synodo Provinciali, ad diem ſupra ſcriptam, quam quidem diem pro termino peremptorio, trinaque Canonica monitione prævia, præfigimus & aſſignamus, accedere, ibique nobiscum de viis, modis, & remediis aptis & convenientibus, quibus his malis obviare, vitamque & mores Cleri in melius reformare, deliberare & cogitare velitis, & curetis. Et ut facilior & promptior via perficiendi hoc ſanctum inſtitutum noſtrum præbeatur, articulos, de quibus principaliter in prædicta Synodo Provinciali tractatio inſtituetur, ad deliberandum, & ſuper eis tractandum in Synodis Diœceſanis veſtris, quæ de more & conſuetudine Provinciali prævenire debent, vobis Reverendiſſimis in Chriſto Patribus, eorumque Capitulis, una cum præſentibus mittimus. In cujus rei fidem & teſtimonium, ſigillum noſtrum præſentibus eſt ſubimpreſſum. Actum & datum Wladislaviæ, die prima menſis Aprilis, Anno Domini Milleſimo, quingenteſimo, ſeptuageſimo ſeptimo.

JOHANNES PAKOSSOWSKI,
Actorum Curiæ Notarius.

CAPITA SYNODI
PROVINCIALIS FUTURÆ.

I.

OBedientia Summo Pontifici, ab omnibus, ex præſcripto Concilii Tridentini jurejurando eſt confirmanda.

II. Ea quæ de Doctrina Sacra per Concilium Tridentinum ſunt conſtituta, jurejurando itidem ab omnibus ſunt approbanda; hæreſes deteſtandæ & damnandæ.

III. Decreta S. Concilii Tridentini acceptanda, & quæ reformationem in ſe continent, in executionem ſunt deducenda; ad eaque perpetuo conſervanda, Synodi tam Provinciales, quam Diœceſanæ ſuis temporibus ex præſcripto Sacri Concilii Tridentini ſunt celebrandæ; Itidem & Viſitationes per eos, ad quos id de jure pertinet, ſuis etiam temporibus ſunt faciendæ.

IV. Si aliqua Decreta, ex Sacro Concilio Tridentino non poſſent tam facile & cito executioni demandari, conſtituendum, ut quamprimum in executionem ponantur.

V. Quod ſi aliquod Decretum in hujusmodi S. Concilio Tridentino reperiatur, quod huic Provinciæ, iniquitate temporum, & malitia hominum, in executionem deduci, ac ſine incommodo Eccleſiæ accommodari nequeat: conſultandum, & publica Synodi authoritate ad Sanctam Sedem Apoſtolicam referendum, eique ſupplicandum, ut eo nos vel ſolvere, vel aliqua ratione incommoda relaxare velit, ejusque rei rationes per Nuncium, una cum Oratore Sacræ Regiæ Majeſtatis, a Clero mittendum, cum cæteris Synodi Actis exponendæ.

VI. Præſentibus & jampridem Eccleſiam prementibus malis remedium quærendum; de jurisdictione Spirituali penitus enervata, quoad fieri poteſt, in priſtinum ſtatum reducenda, conſultandum: imminentibus vero malis, ne aliquo modo judiciorum genere Eccleſia oppugnetur periculoſe, occurrendum.

VII. De Templis prophanatis & deſolatis; de auro atque argento, per privatos homines ex eis ablato ac diſtracto, conſultandum.

VIII. De Eccleſiis Juris Patronatus Regii, ac etiam Spiritualium, per vim occupatis, ſpoliatis, atque prophanatis, in priſtinum ſtatum vindicandis.

IX. Compoſitionis cum Statu ſæculari modus atque ratio ineunda.

X. De retinendo foro & Jurisdictione Spirituali, pro decimis, ac injuriis perſonarum Eccleſiaſticarum, & aliarum cauſarum, ad forum Spirituale pertinentium.

XI. De reformatione bonorum Regularium, quæ partim propter abuſum, partim propter deſolationem, partim propter alienationem, ad interitum ſpectare videntur; & de meliori regimine, ac majori numero fratrum habendo.

XII. De ponendis in executionem Statutis Provincialibus, alias conſtitutis & decretis.

XIII. De privilegiis omnium Eccleſiarum, tam Sæcularium, quam Regularium, quæ uſque extent, in unum Volumen redigendis.

XIV. De deputandis ad conſcribendum proventus & reditus beneficiorum, Metropolitanarum, Cathedralium, Conventualium, Collegiatarum, & Parochialium Eccleſiarum, ubi erectiones & privilegia deſunt, & de fide facienda libris conſcriptis.

XV. De augendis & reformandis Scholis, præcipue vero de Schola Cracovienſi.

XVI. De authoritate Primatis ſtabilienda.

XVII. De reformatione Cleri.

XVIII. De gratificando Sacræ Regiæ Majeſtati, ex liberalitate Eccleſiaſtica.

XIX. Supplicationes ſolennes cum Litaniis per totam Provinciam, ab indicta Synodo, uſque ad finem ipſius, pro felici illius exitu, per Reverendiſſimos Dominos Ordinarios ſunt indicendæ; Concionatoribusque præcipiendum, ut populum ad Sacra Divina audiendum congregatum, ad implorandum donum Spiritus Sancti, omnibus diebus Dominicis, & Feſtivis exhortentur.

Synodi Diœceſanæ per Ordinarios ad Synodum hujusmodi Provincialem inſtituendæ, & celebrandæ, juxta morem & conſuetudinem antiquam; & ut omnes ac ſinguli, qui de jure vel conſuetudine ad Synodum Provincialem venire debent, ſub pœna Synodali infligenda, & irremiſſibiliter exigenda, per præfatos Reverendiſſimos Dominos Ordinarios injungendum, ut per ſe veniant.

Reverendiſſimo Domino Archi-Epiſcopo Gnesnenſi.

POſt officioſam mei commendationem, obſequia paratiſſima. Literas Dominationis Veſtræ Reverendiſſ. atque Illuſtriſſimæ, quibus inſinuationem Synodi, per Nobilem atque Generoſum Stanislaum Selikowski, familiarem ſuum, ad me tranſmiſit, in Arce Sancti Joannis, quo ex Thermis Landeckianis, propter Sacrum diem Dominicum conceſſeram, die XIII. Aprilis debita cum reverentia atque obſervantia accepi. Eas Literas, & Capita futuræ Synodi, cum diligenter perlegiſſem, Wratislaviam ad Venerabile Capitulum *Cathedralis Eccleſiæ Sancti Joannis, perferri curavi. Habita deliberatione & communicatis conſiliis atque ſententiis, noſtri officii eſſe duximus, Reverendiſſimæ atque Illuſtriſſ. Dominationi Veſtræ pro Paterna pietate, qua Eccleſiam Wratislavienſem benevolentiſſime proſequitur, & ſuarum Eccleſiarum ſaluti conſulere nititur, ingentes atque immortales gratias agere. Quid enim his temporibus magis ſanctum & religioſum, magisque utile & neceſſarium, quam Eccleſiæ Catholicæ laboranti, atque pene oppreſſæ, opem ferre? Quid honeſtius atque laudabilius, quam Ordinem Eccleſiaſticum, extirpatis omnium vitiorum ſcandalis, ad priſcam & avitam vivendi diſciplinam, atque integritatem, revocare? Quid denique Sancta Eccleſia Metropolitana Gnesnenſi, cæterisque Eccleſiis adjunctis magis dignum, quam Sacrorum Conciliorum, imprimis vero Synodi Tridentinæ Decretis rite & devote ſe accommodare, & tot Patrum ſententiis errores & abuſus corrigere, malisque atque incommodis remedia invenire? Quæ omnia inter reliqua præclariſſima Inſtituta, Capitaque in hac S. Synodo pertractanda, cum magnopere neceſſaria eſſe videantur: ego pro mea in Sanctam Eccleſiam Gneſnenſem obſervantia, non omitterem, vel ipſe coram, vel certe per Ablegatos meos, ejusmodi ſalutaribus conſultationibus intereſſe; niſi res maximæ atque graviſſimæ voluntatem & deſiderium meum impedirent.*

Cum enim Sacra Cæſarea Majeſtas Praga jam digreſſa, ad XX. diem Maji, ex Luſatia in Sileſiam venire ſtatuerit, ejusque nomine publicus hujus Provinciæ Conventus celebrabitur, cui me præeſſe, ratione muneris ſupremi Capitaneatus, oportet; nullam hinc abeundi poteſtatem mihi reliquam eſſe video: nec animadverto, quomodo hæc res ablegatis committi poſſit, cum in hoc Conventu publico, non tantum de injuriis & oneribus Eccleſiarum Diœceſis Wratislavienſis, verum etiam de diuturnis & graviſſimis controverſiis, quæ Nobis cum plerisque Ordinibus & Statibus Provinciæ intercedunt, tandem decidendis, agendum ſit, ad quas tam arduas, magnique momenti actiones pleno & integro Capitulo opus erit.

Si tamen Reverendiſſima & Illuſtriſſima Domi-

Dominatio Veſtra huic meæ, & juſtæ, & veræ excuſationi locum dare noluerit (quod tamen minime fore exiſtimo) de ſua benigna ſententia me celerrime certiorem facere dignetur, per Secretarium a Latinis, atque familiarem meum Martinum Hertelium, quem hujus ſolius rei cauſa iſthuc cum hiſce literis miſi: ut Synodo per Legatos, etiam cum magno Eccleſiæ meæ incommodo atque periculo, in tempore intereſſe queam. Non enim dubito, Legatos meos ſatis adhuc mature ad Synodalem tractationem pervenire poſſe; ſiquidem S. iſtius Synodi tempus, circa ſolennem Pentecoſtes feſtivitatem eſt inſtitutum, ubi imprimis gratiam Spiritus Sancti, piis precibus, & orationibus exorare Eccleſia conſuevit.

Cæterum cum Eccleſia Gneſnenſis tot habeat Antiſtites, viros ſapientia & integritate præſtantiſſimos, non dubito, quin ea pro ſua prudentia ſtatuerit, quæ Eccleſiæ ſaluti maxime expedire videbuntur. Cumque ſemper me & Eccleſiam meam, Conſtitutionibus & Decretis Sacroſanctæ Synodi Tridentinæ ſubjecerim, ſeduloque operam dederim, ut omnia illa in hac mea Diœceſi, quoad ejus fieri potuit, executioni demandarentur, in ea quoque ſententia me adhuc eſſe, libentiſſime profiteor; & ideirco quicquid in dicta Synodo Petricovienſi, Sacroſancto Concilio Tridentino congruum atque conſentaneum pertractatum atque concluſum fuerit, mihi atque Eccleſiæ meæ ſummopere gratum atque acceptum eſt futurum.

Quod ad Letanias atque Supplicationes attinet, operam dabimus, ut nihil ea in parte prætermittatur.

Quod vero inter cætera, de gratificando Regiæ Majeſtati ex liberalitate Eccleſiaſtica, Ordines Regni conſultandum eſſe exiſtimant; novit Dom. Veſtra Reverendiſſ. atque Illuſtriſſima, Eccleſiam Wratislavienſem juxta antiqua pacta atque fœdera, Regni Bohemiæ ſubjectam eſſe imperio, & quemadmodum ejus protectione atque defenſione fruitur, ita ejuſdem quoque onera atque incommoda ſuſtinere. Ita ut Dom. Veſtra Reverendiſſima atque Illuſtriſſima, pro ſua ſingulari atque eximia prudentia facile æſtimare queat, Eccleſiam Wratislavienſem, tot contributionibus antea exhauſtam, duplici oneri ferendo non eſſe. Hæc cum ita ſe habeant, Dom. Veſtram Reverendiſſimam atque Illuſtriſſ. majorem in modum oramus, ut habita ratione temporis, atque aliorum incommodorum, tum etiam tenuitatis, atque fortunarum noſtrarum, pro Paterna ſua pietate, nos etiam atque etiam hac in parte excuſatos habere non dedignetur.

Dom. Veſtram Reverendiſſimam atque Illuſtriſſimam, cui me, & Eccleſiam meam Wratislavienſem officioſe commendo, bene & feliciter in Domino ſemper valere & gaudere precor & opto.

Datæ Niſſæ, XIII. menſis Maji, Anno Domini M.D.LXXVII.

MARTINUS Epiſcopus Wratislavienſis.

Reverendiſſimo in Chriſto Patri, Domino MARTINO, Dei gratia Epiſcopo Wratislavienſi, utriusque Sileſiæ Capitaneo: Domino Fratri & Amico obſervandiſſimo.

Reverendiſſime Domine Frater, & Amice obſervandiſſime.

EX literis Reverendiſſimæ Dom. Veſtræ ſatis abunde, nec ſine peculiari mei animi recreatione, tam officioſam erga S. Eccleſiam Metropolitanam Gneſnenſem Reverendiſſimæ Dom. Veſtræ propenſionem, quam & me, ſui amantiſſimum, benevolentiam inſignem perſpexi, cæterisque Reverendiſſimis Dominis Coepiſcopis meis, in præſenti Synodo gratia Dei feliciter congregatis, eam Reverendiſſimæ Dom. Veſtræ præclaram voluntatem ſignificavi. Perjucunda quidem nobis omnibus fuiſſet ipſius Reverendiſſ. Dom. V. vel ſaltem ejus Allegatorum præſentia, in hac noſtra gravi & ardua conſultatione, de relevandis Eccleſiæ afflictæ rebus inſtituta. Cum vero noſtrum hoc deſiderium, & propenſam hac in parte ipſius etiam Veſtræ Dom. Reverendiſſ. voluntatem, maximis atque graviſſimis rationibus impediri agnoſcimus; non difficile in eam adducimur ſententiam, ut Veſtræ Dom. Reverendiſſ. juſtæ ac veræ excuſationi locum, etſi cum dolore, æquis tamen animis dandum cenſeamus. Nec tandem, ut Reverendiſſ. Dom. Veſtra ſuos Legatos, (quod ſine Eccleſiæ ſuæ incommodo atque periculo non poſſe fieri ſcribit) ad eam Synodum adhuc mittere debeat, non uſque adeo neceſſarium, vel etiam tempeſtivum fore arbitramur; ſiquidem præſentem hanc Synodalem conſultationem, brevi, Deo adjuvante, abſolvendam ſperamus: quam ea vel maxime de cauſa hoc tempore inſtituimus, ut quod Reverendiſſ. Dom. Veſtra in ſua Diœceſi jam pridem ſibi curæ fuiſſe ac eſſe peculiari teſtatur,

nos etiam debitæ executioni Conſtitutiones atque Decreta S. Concilii Tridentini in tota Provincia noſtra, publica hujus noſtræ Synodi authoritate demandanda ſtatueremus. Interim pro felici conſiliorum noſtrorum a Divina benignitate impetrando progreſſu, preces ac ſupplicationes ab univerſo Reverendiſſ. Dom. Veſtræ Clero ad DEUM Opt. Max. effundi, cœleſtemque illius miſericordiam devote implorari vehementer optamus.

Quod vero gratificationem Regiæ Majeſtati ex liberalitate Eccleſiaſtica propoſitam attinet, excuſationem Reverendiſſ. Dom. Veſtræ hac in re allatam æqui bonique conſulimus. Quod ſupereſt, mea ſtudia & officia fraterna Reverendiſsimæ Dom. Veſt. ſemper addictiſsima commendo; cui tandem omnia proſpera cum diuturna & felici ſemper incolumitate a Divina bonitate precor. Data Petricoviæ XXI. Maji, Anno Domini M.D.LXXVII.

Reverendiſſimæ Dominationis Veſtræ

Frater & Amicus ſincerus

JACOBUS UCHANSKI, Dei gratia Archi-Epiſcopus Gneſnen. Legatus natus, & Regni Poloniæ Primas.

Reverendiſſimo Domino Martino, Epiſcopo Wratislavienſi &c.

Illuſtris Princeps ac Reverendiſſime Domine, Domine Frater & Amice obſervandiſſime.

Salutem cum fraternæ benevolentiæ, & mutuorum officiorum bonæ vicinitatis, commendatione.

PErlubenter ſane omnes in præſenti Congregatione Provinciali pro Cal. Octobris inſtituta, audivimus ex Reverendo D. Jacobo Brzeſiniczki, Poſnanienſi Canonico, Reverendiſsimam Dom. Veſtram non modo gratiſsime recepiſſe ea omnia, quæ in Synodo Petricovienſi, communi omnium conſenſu conſtituta ſunt, ſed etiam lubentiſsime ſubſcripſiſſe, ac paratam ſuam voluntatem, ad ea executioni mandanda, pro officio Comprovincialis Epiſcopi, apud S. Sedem conteſtatam eſſe. Quo nomine & nobis, & Reverendiſsimæ Dom. Veſtræ ex animo plurimum gratulamur, Deumque precamur, pie ſancteque cœpta, gratia ſua ut proſperet ac ſecundet, quo optatum ad Religionis & Eccleſiarum incrementum, noſtramque omnium ſalutem ſortiantur effectum. Et quoniam ex eodem intellexi, Conſtitutionum Synodi Petricovienſis, a Reverendiſſ. Domino Archi-Epiſcopo ita, uti confirmatæ per S. Sedem ſunt, publicationem per proceſſum, more conſueto, ſive intimationem, Reverendiſſimam Dom. Veſtram expectare, ut quæ primo quoque tempore Diœceſanam ſuam Synodum indicere, ac reformationi operam dare cupiat, ac deſideret: ne quid ad tam pium neceſſariumque ipſius ſtudium ac inſtitutum deſit, quandoquidem Reverendiſſimus Dominus Archi-Epiſcopus, ob adverſam valetudinem abſens, mihi ſuas partes in hac Congregatione tam ad publicanda priori in Synodo conſtituta, quam ad alia juxta articulos conſcriptos tractanda & concludenda ſubdelegavit: mitto Reverendiſſimæ D. Veſtræ Decreta prædictæ Synodi, quæ præſentis Congregationis authoritate, univerſæ Provinciæ publicata, atque ad notitiam, ne quis ignorantiam prætendat in poſterum, omnium deducta ſunt. Nec dubito, hoc meum ſibi, Eccleſiæque ſuæ gratificandi ſtudium, grato & benevolo animo, quod ſane rogo, ſuſceptum iri. Reliqua de quibus nunc etiam tractatum eſt, tum quæ nobis a Sede Sancta noſter, Synodique Nuncius retulit perſpiciet Reverendiſſima Dom. Veſtra ex Actis hujus Congregationis, ubi publicari, & ad Loci-Ordinarios tranſmitti cœperint. Mihi certe, ante alios, quam gratus jucundusque ſit iſte in Eccleſiam & Religionem Reverendiſſimæ Dom. Veſtræ affectus & zelus, vix dici poteſt; cui hoc etiam nomine tanto plus omni genere ſtudiorum ac officiorum devinctus eſſe cupio, & opto, ac me ipſius benevolentiæ amice offero & commendo. Deus Rmam Dom. Veſtram diutiſſime ſervet incolumem ac felicem. Datum Petricoviæ, die V. Octobris M.D.LXXVIII.

P.V. Reverendiſſimæ,

Benevolen. Frater

STANISLAUS KARNKOWSKI, Epiſcopus Wlad. & Pomeraniæ. Manu ſua.

Reſpon-

Reſponſoria Epiſtola ad Reverendiſſimum Dominum Epiſcopum Wladislavienſem.

Reverendiſſime in Chriſto Pater ac Domine, Domine Amice chariſſime, plurimumque obſervande.

PAratam complacendi voluntatem, cum amica noſtri commendatione. Cum jamdiu multumque aliquid literarum a Reverendiſſ. Domino Wladislavienſi, Domino & Amico noſtro, fraternæ benevolentiæ ſtudio & obſervantia ſemper colendo, ſperaremus, Nos vero quid ſcribere ad tantæ authoritatis Epiſcopum, tantæque gravitatis Senatorem Regni Poloniæ, non haberemus: En præter Acta & Conſtitutiones Synodi Provincialis, Gneſnenſis Provinciæ, a S. Sede Apoſtolica approbata & confirmata, humaniſſimæ ejus ad Nos adferuntur literæ, quæ non modo diuturnum deſiderium noſtrum, ſingularis benevolentiæ & amoris ſignificatione expleverunt, verum etiam Eccleſiam noſtræ fidei & curæ concreditam, novo & optato genere beneficii affecerunt. Quid enim a Wladislavienſi optimo Antiſtite in Wratislavienſem Fratrem dedititiſſimum proficiſci poterat gratius, egregia animi voluntate & communicatione earum rerum, quæ in Synodo actæ, in Urbe approbatæ, & nuper Petricoviæ receptæ ac publicatæ fuerunt, præſertim cum hiſce temporibus, labaſcente priſca pietate, & ruente Catholicæ Religionis diſciplina, nullum magis Sanctum, magisque Divinum ſuſcipi poterat ſtudium, quam Sacri Concilii Tridentini partim Decretis & Reformationibus, partim Provincialis Synodi Conſtitutionibus, Eccleſiarum noſtrarum vulnera & morbos fideliter curare, & retenta orthodoxæ Fidei ſinceritate, ac doctrinæ Chriſtianæ veritate, audaciſſimorum hominum temeritatem reprimere, licentiam incredibilem refrænare, collapſa denique & injuria temporum proſtrata inſtaurare. In quo ſtudio ſane tanto majorem Dom. Veſtra Reverendiſſ. meretur laudem atque gloriam, quanto in ipſa Synodo, & in Senatu apud Sacram Majeſt. Regiam, & Romæ apud Sanctam Sedem Apoſtolicam, nec non in proxima Congregatione Petricovienſi, majorem curam, diligentiam, & operam totis viribus ſedulo impendit. Ad Nos, quod attinet, vehementer amamus, & mirifice oblectamur in iſta tam inſigni Dom. V. Reverendiſſimæ pietate, ſolicitudine atque induſtria; & ex animo precamur & optamus, ut excellentis ingenii ſui, & fortis præſtantiſque animi talentum, pro Eccleſiæ commodis, præclare ſapienterque collocare pergat atque contendat. Nobis ſummæ etiam curæ erit, ut ea, quæ per manus quaſi Dom. Veſtræ Reverendiſſimæ accepimus, in Diœceſana Synodo noſtra quamprimum publicentur, & pie ſancteque obſerventur. Ad cujus Synodi celebrationem, cum recentioris Conventus Cleri Actis Petricovienſibus egeamus, & eorum Nobis ſpem certam facit Epiſtola Dom. V. Reverendiſſimæ, percupide ea expectabimus. Quod reliquum eſt, Reverendiſſimam Dom. Veſtram in Chriſto ſemper recte valere atque gaudere optamus. Datum Niſſæ die XVI. Decemb. Anno Domini M.D.LXXVIII.

MARTINUS Epiſcopus Wratislavienſis.

LITERARUM *Reverendiſſimi Domini Epiſcopi, &c. ad Venerabile Capitulum Wratislavienſe* EXEMPLUM.

MARTINUS, DEI GRATIA EPISCOPUS WRATISLAVIEN. &c.

SCripſit ad Nos ſuperioribus diebus Reverendiſſimus Dominus Epiſcopus Wladislavienſis, & Decreto Synodi Provincialis Petricovienſis ad Nos tranſmiſit, ut in noſtra Diœceſi ea promulgari, ac Synodus Diœceſana primo tempore indici poſſit, quemadmodum Frat. Veſtræ ex adjuncto Literarum exemplo cognoſcent. Et quanquam Venerabili Capitulo, & Reverendiſſimo Domino Anteceſſori Caſparo, bonæ memoriæ; nec non Nobis, magnopere ſemper curæ fuit, ut Sacroſancta Concilii Tridentini Decreta & Conſtitutiones, in Diœceſi Wratislavienſi rite & fideliter ſervarentur: tamen cum deceat, & noſtri omnium ſit officii, Metropolitanæ Eccleſiæ Gneſnenſis, & proxime celebratæ Synodi Provincialis Actis & Conſtitutionibus reverenter, in iis, quæ Eccleſiæ noſtræ conveniunt, ſe accommodare; Frat. Veſtras benevole admonendas eſſe duximus, una nobiſcum hanc curam ac ſolicitudinem ſuſcipere, ac cogitare velint, annon expediat, in Diœceſana Synodo Decreta illa publicari, & quando ejuſmodi Synodus celebrari debeat atque poſſit. Datæ Niſſæ, die vigeſima ſecunda Novembris, Anno Domini M.D.LXXVIII.

Reſpon-

Reſponſio Venerabilis Capituli.

Reverendiſsime in Chriſto Princeps ac Domine, Domine obſervandiſsime.

CUm hiſce diebus in Capitulo Generali, ex laudabili more & conſuetudine Eccleſiæ celebrato, Conſtitutiones atque Decreta Synodi Provincialis Petricovien. diligentius paulo revolveremus atque conſideraremus, viſum nobis fuit, omnia illa, tam ſancte atque pie tot ſacrorum Antiſtitum & Prælatorum Eccleſiæ Metropolitanæ Gnesnenſis authoritate & ſtudio eſſe decreta, ſancita, & recepta, atque a S. Sede Apoſtolica approbata & confirmata, ut nobis iisdem nihil demere vel adjicere, ſed potius in iis, quæ Eccleſiæ Wratislavienſi conveniunt, ſe reverenter & ſtudioſe accommodare & conformare deceat atque conveniat. Quarum quidem Conſtitutionum publicationem, quandocunque Reverendiſſ. Celſit. Veſtræ commodum videbitur, exiſtimamus fieri poſſe. Quandoquidem vero labaſcente hiſce temporibus priſca pietate, & Sanctæ Religionis diſciplina corruente, ad reſtauranda ea, quæ temporis injuria proſtrata jacent, & reformanda pleraque, præſertim Virginum Deo dicatarum Monaſteria, maxime ſit neceſſarium, ut tandem in hac Provincia Diœceſana quoque Synodus inſtruatur, quam quidem Eccleſiarum viſitatio præire ſolet: Rogamus majorem in modum, ut Reverendiſſima Celſit. Veſtra Eccleſiarum hujus Diœceſis Archi-Diaconis committere atque injungere dignetur, quo Viſitationem conſuetam quamprimum inſtituant, eandemque ante Feſtum Paſchæ ea, qua poterint, cura & diligentia abſolvant; ut ſtatim illa peracta Synodus convocari & celebrari, aque morbis & defectibus Religionis mederi poſſit.

Ut autem Acta & Decreta Synodi Provincialis Petricovienſis, nobis reddi poſſent familiariora; rogamus ut Reverendiſſ. Celſitudo Veſtra eam operam impendere dignetur, ut Niſſæ typis excudantur, & plura exemplaria ad nos perferantur. Quibus Reverendiſſ. Celſit. V. nos & Eccleſiam officioſiſſime commendamus.

Datum Wratislaviæ XXVI. die menſis Januarii, Anno Domini M.D.LXXIX.

Capitulum Eccleſiæ Cathedralis Wratislavienſis.

EXEMPLUM LITERARUM

Reverendiſſ. Domini Epiſcopi, &c.

AD

Archi-Diaconos: Wratislavienſem, Legnicen., Glogovien. & Oppolien.

MARTINUS, DEI GRATIA EPISCOPUS WRATISLAVIEN. &c.

CUm ſuperioribus menſibus Reverendiſſimus Dominus Epiſcopus Wladislavienſis, Decreta & Conſtitutiones Synodi Provincialis Petricovienſis, a S. Sede Apoſtolica confirmatas, ad Nos tranſmitteret, ut Synodus etiam Diœceſana inſtitui, ac celebrari poſſet; non omiſimus cum Venerabili Capitulo Eccleſiæ noſtræ Wratislavienſis ea de re conſilium capere, ac deliberare, quomodo id commodiſſime ac quo tempore fieri deberet. Verum cum Sacrum Concilium Tridentinum, nec non Conſtitutiones Synodi Provincialis eum modum celebrandæ Synodi Diœceſanæ præſcribant, ut prius generalis Viſitatio inſtituatur, qua ſana orthodoxaque doctrina, expulſis hæreſibus, inducatur, boni mores conſerventur, pravi corrigantur, populus cohortationibus & admonitionibus ad Religionem, pacem, innocentiamque accendatur; Vobis id committendum eſſe duximus, vosque in Domino hortamur, ut Viſitationis munus quamprimum ſuſcipere, ac ante Paſchæ feſtum, ſi fieri poteſt, debita cura ac diligentia abſolvere velitis: ut Viſitatione rite peracta, ſtatim Synodus convocari & celebrari, ac morbis & defectibus Religionis, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ, mederi poſſit. Facturi ea in parte rem veſtra pietate dignam, Eccleſiæ utilem, nobisque vehementer gratam. Datum Niſſæ die XXXI. Januarii, Anno Domini M.D.LXXIX.

INDIC-

INDICTIO SYNODI DIOECESANÆ WRATISLAVIENSIS.

MARTINUS, DEI GRATIA EPISCOPUS WRATISLAVIENSIS, &c.

Universis et singulis Dominis Abbatibus, Prælatis, Canonicis, Collegiatarum Capitulis, Eccleſiarum Parochialium Rectoribus, ſeu eorum vices gerentibus, Monaſteriorum Præpoſitis, Domorum Hoſpitalium Magiſtris, Conventuum Prioribus, Commendatoribus, Manſionariis, Vicariis, Altariſtis, quarumcunque Congregationum Communitatibus; exemptis, & non exemptis, noſtræ Diœceſis Presbyteris, Clericis beneficiatis, aliisque omnibus in obedientia noſtra conſtitutis, Curatis, & non Curatis, quicunque noſtræ Diœceſanæ Synodo ex jure vel conſuetudine intereſſe tenentur, & ad quoscunque præſentes noſtræ pervenerint literæ, Salutem in Domino.

NEminem veſtrum ignorare arbitramur, quæ in Synodo Provinciali, ad Sacro-Sancti Concilii Tridentini præſcriptum, die XIX. Martii, Anno Domini M. D. LXXVII. Petricoviæ celebrata, pro Chriſtianæ Religionis conſervatione acta, ſancita, & S. D. N. authoritate confirmata fuerunt. Inter alia autem ſummi & maximi momenti eſt decretum, Synodos Provinciales quolibet triennio, Diœceſanas autem quotannis celebrari oportere. Deſiderantibus igitur Nobis, & vehementer cupientibus, ſuperiori Anno primo ſtatim Vere, munere noſtro hac quoque in parte omni ſolicitudine animi diligenter & fideliter fungi, Legatio in Bohemiam ad Regni ejus Comitia a Principibus & Ordinibus hujus Provinciæ injuncta fuit: ſubſequente vero Æſtate Provinciali Principum & Statuum Conventu; poſt Autumnali tempore aliis, iisque variis & arduis Supremi Capitaneatus Sileſiæ negotiis impediti, hactenus noſtro deſiderio ſatisfacere non potuimus. Archi-Diaconis interea tamen noſtræ Diœceſis injunximus, ut in ſuo quisque Archi-Diaconatu Viſitationis officium omni fide, ſtudio & diligentia ſuſciperet & obiret. Non omiſimus autem Collegiatas Eccleſias, Monaſteria quædam Virginum Monialium, Scholas, Hoſpitalia, & alia pietatis loca per Commiſſarios noſtros viſitare, & præſentem rerum ſtatum conſcribere, ut communi deliberatione tum publicis, tum privatis malis conſilia atque remedia reperire queamus. Ne vero diutius res adeo neceſſaria differretur, viſum fuit Nobis, commodum aliquod & opportunum congregationis tempus eligere, & communi Fratrum noſtrorum Venerabilis Capituli S. Joannis conſilio, Synodum Diœceſanam, in qua Acta & Conſtitutiones Synodi Provincialis publicabuntur, & de malis & incommodis Eccleſiarum conſultabitur, ad decimam tertiam Junii hujus Anni Octuageſimi indicere, ſicut eandem præſentibus literis noſtris indicimus. Quamobrem authoritate muneris noſtri Epiſcopalis, & Loci-Ordinarii facultate ac poteſtate, benevole in Domino hortamur, paterne requirimus & mandamus, ut ad diem, proxime Synodum præcedentem, duodecima videlicet Junii, veſperi, Wratislaviæ omnes & ſinguli, quibus vel ſuo, vel Capituli, Communitatis, aut Conventus ſui nomine adeſſe incumbit, cum plena omnium rerum neceſſariarum informatione convenire: ſubſequenti vero die mane Sacris atque Divinis intereſſe, ac tandem in Aula noſtra Epiſcopali Wratislavienſi, vos ſcilicet Domini Abbates, Prælati, Præpoſiti, Magiſtri, Commendatores, Archi-Diaconi, & Archi-Presbyteri citra omnem exceptionem perſonaliter; ex Collegiatis autem, Communitatibus, atque Conventibus, duo Seniores, ſeu Procuratores, cum pleno reliquorum Confratrum ſuorum mandato, coram Nobis comparere velitis, ut juxta deſiderium noſtrum, de neceſſariis Eccleſiarum negotiis & rebus, ad Divini Nominis gloriam, Religionis Catholicæ defenſionem, reliquarum Eccleſ. conſolationem, ſanctamque

que totius Cleri noſtræ Diœceſis diſciplinam, deliberationem ſuſcipere, & felici fructu, ac optato fine una vobiſcum pertractare queamus. Nec dubitamus, Vos omnes & ſingulos, qui nobiſcum Catholicæ Religionis vineam excolitis, pro debita obedientia, & pietatis amore, non tantum libentiſſime hanc noſtram Synodi indictionem approbaturos, verum etiam pietatis zelo, & ardenti Religionis ſtudio daturos operam, ut quæ a Matre Eccleſia hauſimus, a Majoribus quaſi per manus tradita accepimus, jam iterum confirmata, & Decretis Sacri Concilii Tridentini renovata, ac ſtabilita ſunt, apertis & obviis ulnis, ſicut jam pridem in hac noſtra Diœceſi factum eſt, amplectamur, atque veneremur: Et, ſi quæ præſcripta reformatione egere videbuntur, ad Canonicam rationem atque diſciplinam reducantur, malisque Eccleſiæ, quantum in nobis eſt, & quoad ejus fieri poteſt, recte riteque conſulatur. Facturi hac in parte officium veſtrum, Domino Deo gratum, Eccleſiis utile & neceſſarium, Nobis vero imprimis optatum. Datum ex Caſtro noſtro S. Joannis, VII. Aprilis, Anno Domini M.D.LXXX. Noſtro appreſſo Sigillo.

PROROGATIO.

MARTINUS, DEI GRATIA EPISCOPUS WRATISLAVIENSIS, &c.

Universis et singulis Dominis Abbatibus, Prælatis, Canonicis, Collegiatarum Capitulis, Eccleſiarum Parochialium Rectoribus, ſeu eorum vices gerentibus, Monaſteriorum Præpoſitis, Domorum Hoſpitalium Magiſtris, Conventuum Prioribus, Commendatoribus, Manſionariis, Vicariis, Altariſtis, quarumcunque Congregationum Communitatibus, exemptis, & non exemptis, noſtræ Diœceſis Presbyteris, Clericis beneficiatis, aliisque omnibus in obedientia noſtra conſtitutis, Curatis & non Curatis, quicunque noſtræ Diœceſanæ Synodo ex jure vel conſuetudine intereſſe tenentur, & ad quoscunque præſentes noſtræ pervenerint literæ, Salutem in Domino.

Synodum Diœceſanam a Nobis ad XIII. Junii diem, Venerabilis Capituli aſſenſu indictam eſſe, ex literis noſtris vos intellexiſſe arbitramur; eam cum jam plane celebrare conſtitueremus, interea a Sacratiſſima Cæſarea Majeſtate, Domino noſtro Clementiſſimo, literæ allatæ ſunt, quibus eodem XIII. Junii, Principum, Ordinum & Statuum Sileſiæ Conventum indici, nobis clementer mandavit.

Quanquam igitur nihil nobis gratius accidere potuiſſet, quam pium & neceſſarium celebrandæ Synodi inſtitutum ſuſcipere; non tamen videre poſſumus, quomodo nobis integrum ſit, in re ardua & gravi, quæ ob ſalutem & incolumitatem publicam moram ferre vix poteſt, Cæſareæ Majeſtatis Mandato non parere. Jam & Conventum publicum, & Synodum uno eodemque tempore habere, turbare potius videretur eſſe, quam rem feliciter & ex ſententia agere: ideoque & aliam diem, primam videlicet Septembris conſtituendam & ſignificandam eſſe duximus, ne interea fruſtra iter Wratislaviam a vobis ſuſcipiatur. Quamobrem eadem authoritate muneris Epiſcopalis, & Loci-Ordinarii facultate ac poteſtate, qua ante Synodum indiximus, his literis nunc denuo benevole hortamur, & paterne requirimus, ut omnes & ſinguli, jam ante in prima Synodi indictione vocati, ad diem proxime Synodum præcedentem, ultima videlicet Auguſti, Wratislaviam venire, ſequenti vero die mane Sacris intereſſe, & in Curia noſtra Epiſcopali comparere velitis; quo juxta deſiderium noſtrum Synodi initium facere, & de Eccleſiarum negotiis deliberationem ſuſcipere queamus. Quod reliquum eſt, vos omnes & ſingulos in Domino recte ſemper valere, atque gaudere exoptamus.

Datæ Niſſæ, ultima Maji, Anno Domini M.D.LXXX.

Noſtro appreſſo Sigillo.

ACTA

ACTA DIOECESANÆ SYNODI WRATISLAVIENSIS Anno Domini MDLXXX. Menſe Septembri.

CUm Diœceſanæ Synodi dies appropinquaret, Reverendiſſimus Dominus Epiſcopus, depoſita civilium negotiorum ſolicitudine, Wratislaviam Niſſa proficiſcitur, omnesque animi cogitationes ad rei Eccleſiaſticæ curam convertit; de cauſis Synodi cum Venerabili Capitulo conſultat, jejunia inſtituit, ſupplicationes decernit, Letanias devote peragit, atque ut omnia & ſingula recte riteque gererentur, officia aptis & idoneis perſonis attribuit: Theodoro Lindano Sacræ Theologiæ Doctori, Archi-Diacono, Vicario in Spiritualibus, & Officiali Generali, Promotoris Synodi dat partes; Caſparo Starkero Canonico Anagnoſtis ſeu Lectoris; Doctori Bonaventuræ Gallo Canonico, Secretarii munus injungit. In Choro pro Sacerdotibus ſcamna oblonga diſponi curat, nec non Spectatoribus, & Auditoribus de populo Eruditioribus Viris, ad januas Chori ſpacium relinquit.

Veniente die Synodi, quæ fuit Calendis Septembris, ſigno mane campana majore ter dato, Dominus Epiſcopus, comitante univerſo Clero, in Curia Epiſcopali congregato, Eccleſiam Cathedralem ingreditur, & in ſua Sede Pontificali, flexo in terram utroque genu, manibusque ſublatis, Divinam opem, gratiam, & benignitatem humillimis precibus implorat; In Sacrario deinde ornamentis Pontificalibus ſeſe induit. Synodi interea Promotor cuique locum in Choro congruentem aſſignat, & in ſubſelliis infra Sedem Epiſcopalem ſitis, primum tribuit locum R. D. Suffraganeo, ſecundum Domino Præpoſito, tertium Domino Decano, ſic cæteris ſuo ordine Cathedralis Eccleſiæ, nec non Sanctæ Crucis & Sancti Ægidii Prælaris ac Canonicis, & Magiſtro Sancti Mathiæ. E regione vero Dominos Abbates collocat, Joannem Lubenſem, Nicolaum Henrichovienſem, Antonium Camenſem, Caſparum Griſſovienſem. Abſentium quoque infirmorum Abbatum Legatos Fratres in arena Vratislaviæ & Sagano Priores. Joannes S. Vincentii Vratislaviæ Abbas, peregre aberat. Poſt hoſce locat Prælatos & Canonicos Eccleſiarum Collegiatarum Glogoviæ majoris, Oppolienſis, Niſſenſis, Ratiborienſis, & Glogoviæ ſuperioris. Ad ſingula Abbatum ſubſellia, imo loco ordinat eorum Sacellanos, manu baculos argenteos gerentes; & Archi-Presbyterorum, Parochorum, ac reliquam Sacerdotum multitudinem.

Facto ſilenrio, Dominus Epiſcopus ad ſummum Templi Altare ex Sacrario progreditur; & exhibita Sanctæ Cruci in Altari poſitæ reverentia, Antiphonam: *Exaudi nos Domine*, &c. cantare cœpit; & abſolutis iis, quæ in Synodo Diœceſana ex præſcripto Pontificalis Romani obſervantur, ſolennem de Sancto Spiritu Miſſam celebravit. Qua finita, & ornamentis Pontificalibus in Sacrario depoſitis, ad ſedem ſuam rediit; Ibi tum Doctor Michael Hilrebrandus Canonicus, accepta ab Epiſcopo benedictione, de Vinea Domini, & operariis ejus, eruditam Orationem habuit latinam. Ubi finem dicendi feciſſet, hortante Domino Promotore, univerſus Clerus, qui Synodi cauſa convenerat, Epiſcopum in Curiam revertentem comitatur; relictis in Eccleſia Vicariis, qui reliquam Divinorum Officiorum partem cum Scholaribus & Miniſtris abſolverent. Seſſioni locus paratus erat in Epiſcopali cœnaculo majore, & obſervato priori modo ſedendi, lectæ fuerunt Literæ Indictionis ac Prorogationis Synodi. Deinde ex conſcripto Catalogo fuerunt recitata omnium nomina, qui vel de jure, vel conſuetudine, Synodo intereſſe tenentur. Abſentes propter adverſam corporis valetudinem partim literis, partim Internuntiis ſe excuſabant; Ex inobedientia vero abſentes, quomodo legitimis cenſuris ac pœnis eſſent ſubjiciendi, Synodi judicio reſervabantur.

His peractis Dn. Epiſcopus gravem inſtituit orationem ad univerſum cœtum, Domino Deo gratias agens, quod Sanctæ Sedi Apoſtolicæ adeo curæ ac ſtudio hoc noſtra ætate fuiſſet, Sacroſancti Concilii Tridentini remedio peſtiferos hæreticorum errores detegere, Decretis perniciofas ſectas damnare, & ſanam Catholicæ Religionis doctrinam oſtendere, ac demonſtrare: nec non ſanctam Eccleſiaſticæ diſciplinæ rationem redocere atque reformare. Hoc ſummo & inenarrabili beneficio, ſiquidem ad publicam Eccleſiarum ſalutem nihil nobis contingere potuiſſet præſtantius, nihil utilius, magisque neceſſarium: noſtri jam officii eſſe, grati animi ſtudio hunc Divinum Eccleſiæ Theſaurum, cum ſumma animi promptitudine, & alacritate amplecti. Sane quod hactenus Decreta præfati Concilii Eccleſia Wratislavienſis, adhibita ſolennitate publica non acceptaſſet, non negligentia aut inobedientia aliqua id accidiſſe, ſed quod Metropolitana Gneſnenſis Eccleſia, ad cujus rationem Diœceſanæ Eccleſiæ, eidem Metropolitanæ ſubjectæ, conformare & componere ſe debent, tum propter diuturnam ſævamque luem, & miſerabilem contagionem, longe lateque in Regno Poloniæ graſſantem, tum propter alias

alias temporum injurias, & varias Interregni perturbationes, Synodum Provincialem habere diſtuliſſet. Ea nunc celebrata, & feliciter abſoluta, ejuſdemque Actis & Conſtitutionibus à S. Sede Apoſtolica approbatis, ac confirmatis, æquum jam eſſe, aliarum Diœceſium exemplo, unanimi conſenſu, & concordantiſſimis votis, in hac Sacra Congregatione Sacroſanctum Tridentinum Concilium cum ſingulari deſiderio acceptare, Fidei profeſſionem & obedientiam Romano Pontifici ſanctè ac religioſè præſtare: Et quanquam eo ipſo ſtatim tempore, quo Epiſcopus electus eſſet, Fidei profeſſionem verbis & ſcriptis edidiſſet, tamen ut aliis Dux & Author eſſet, eandem Profeſſionem jurejurando repetere velle. Flexis igitur genibus, & manu dextra Evangelii libro admota, iterum in Profeſſionis Fidei verba juravit. Cæteri poſtea omnes in genua procubuerunt, dextris pectoribus appuſitis, idem jurarunt ſanctiſſimum pulcherrimumque Profeſſionis Fidei Juramentum, juxta hanc Pii Quarti, felicis recordationis formam.

EGo N. firma fide credo & profiteor omnia & ſingula, quæ continentur in Symbolo Fidei, quo Sancta Romana Eccleſia utitur, videlicet:

Credo in unum Deum, Patrem Omnipotentem, &c. *Vide pag.* 459.

Ut autem in unitate Fidei certa & uniformis omnium Clericorum in Religione Catholica eſſet conſeſſio, Epiſcopus paterne injunxit Archi-Diaconis, ut abſentes Parochos commodo tempore convocarent, atque ab iis Catholicæ Fidei Profeſſionem in ſuo quiſque Archi-Diaconatu exigeret.

Porro Epiſcopus per Synodi Promotorem quærebat: Placeretne facta jam Fidei Profeſſione, Sacri Concilii Tridentini Canones & Decreta recipere, & pro decretis publicari, quemadmodum ipſe ea lubens volensque reciperet, & cum ſumma animi demiſſione obedienter iis ſe ſubjiceret, & publicari deſideraret. Tum magno omnium conſenſu, & hilari acclamatione facta, expreſſis verbis ſinguli publicè teſtati ſunt, ſe omnia, quæ in Sacro Tridentino Concilio tradita, decreta, atque ordinata eſſent, inviolabiliter obſervare, & executioni mandare velle.

Quia vero in nonnullis rebus moderatione opus eſſe videbatur, placuit accurate ea de re cogitari, Capita moderationis interea colligi & conſcribi, & in ſequenti proxima Synodo matura deliberatione, de mittendo ejus rei cauſa Legato in Urbem, certi aliquid ſtatui & decerni.

Lectæ poſtea fuerunt Literæ Epiſcopi, ad Venerabile Capitulum, & Archi-Diaconos, Vratislavienſem, Glogovienſ., Legnicenſ. & Oppolienſ., quibus Eccleſiarum viſitatio injuncta erat. Offerebat quiſque ſuſceptæ viſitationis ſuæ annotationes, quæ ſicut multa ſane perutilia, & ad Eccleſiarum conſervationem neceſſaria, ita quoque infinita damna & gravia incommoda continebant.

Epiſcopus humaniſſimis verbis gratias agebat Dominis Archi-Diaconis, quod pro ſua fide & ſtudio diligenter functi eſſent officio ſuo: jam in medium conſulerent, qua ratione, via, ac modo, tot tantiſque malis remedia adhiberi poſſent: non enim ſatis eſſe morbos inſpicere, ſed prudentis Medici munus eſſe, eoſdem fideliter curare, depellere & ſanitatem revocare.

Produxerunt etiam Commiſſarii quidam ab Epiſcopo conſtituti, libellos quoſdam de viſitatione Scholarum, Hoſpitalium, & aliorum piorum locorum: Placuit Synodo, ut quæ recte conſtituta eſſent, ſalva & integra manerent; ſi quæ vero meliori ordine & diſciplina egerent, ea Dominus Epiſcopus pro prudentia & pietate emendaret, & querelis eorum atque damnis ſubveniret.

Poſtremo Epiſcopus materiam Viſitationis proſequendo, Breve Apoſtolicum, ſibi a R. D. Jacobo Brzeſtitio, Provincialis Synodi Legato, ex urbe allatum, publice legi curavit.

GREGORIUS PAPA XIII.

Venerabili Fratri Martino, Epiſcopo Wratislavienſi.

Venerabilis Frater, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

CUpientes pro noſtro Paſtoris univerſalis munere, ut regulares Perſonæ tuæ Civitatis & Diœceſis, juxta debitam normam, & eorum Regularia inſtituta degant, aliiſque probitatis & virtutis, ac pietatis exempla, prout convenit, præbeant, & quæ a recta diſciplina receſſerint, per Viſitationis & Reformationis remedia, ad priſtinam integritatem reducantur: Fraternitati tuæ, de cujus eximia erga rectum honeſtumque ſtudio, & Religionis Catholicæ Zelo, plurimum in Domino confidimus; per præſentes committimus & mandamus, ut omnes & ſingulos Abbates, etiam quomodolibet exemptos, nec non illorum Monaſteria & domos, ac eorum Fratres & Monachos cujusvis Ordinis exiſtentes, tuæ Civitatis & Diœceſis Wratislavienſis, authoritate noſtra viſites, illosque & illa, ſi reformatione indigere cognoveris,

veris, reformes, & ad Regularem obſervantiam, debitamque vivendi diſciplinam reducas, ac delinquentes repertos, juxta eorum exceſſuum qualitatem & exigentiam, ac ſuorum Ordinum regularia inſtituta, nec non Canonicas Sanctiones, prout juris fuerit, punias, corrigas, & caſtiges: invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, brachii ſecularis auxilio, cæteraque in præmiſſis, & circa ea neceſſaria, ſeu quomodolibet opportuna, facias, mandes, & exequaris. Super quibus omnibus & ſingulis, tibi plenam & liberam per eaſdem præſentes facultatem concedimus & poteſtatem. Non obſtantibus Conſtitutionibus & Ordinationibus Apoſtolicis, ac quibusvis Monaſteriorum & Ordinum bujusmodi Statutis & conſuetudinibus, privilegiis quoque indultis, exemptionibus & literis Apoſtolicis, illis quomodolibet conceſſis & confirmatis, cæterisque contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, ſub annulo Piscatoris, die VIII. Aprilis, M. D. LXXVIII. Pontificatus noſtri Anno ſexto.

Caeſ. Glorierius.

Quia vero Sacratiſſ. Cæſarea & Regia Majeſtas Monaſteriorum partes ſibi vendicaret, viſum ſibi, Epiſcopus ait, fuiſſe, ea de re ad Cæſ. Majeſtatem ſcribere, eandemque de S. D N. paterna ſolicitudine, & ſua quoque Monaſteriis inſerviendi promptitudine certiorem facere. Cogitarent igitur Domini Abbates, & ſuam dicerent ſententiam, quomodo iſta Viſitatio cum Monaſteriorum fructu ſuſcipi, & pro defenſione Eccleſiarum ac bonorum ſuorum perfici poſſit: ſe nulli fore ſumptui, aut oneri, ſed obſervata honeſta frugalitate, ſuam fideliſſimam integerrimamque polliceri atque deferre operam.

Tota jam die, continua rerum tractatione conſumpta, Reverendiſſimus Epiſcopus univerſis Clericis in Synodo congregatis benigniſſimis verbis gratias egit, quod tam placide & quiete in Templo & in Curia, Synodi hujus Diœceſanæ negotiis vacaſſent; monuit autem paterne, & benevole etiam atque etiam rogavit, ut ſequenti die mane Campanæ ſigno dato, ad rem Divinam faciendam redirent, & reliquis Synodi negotiis incumberent. Honeſtum autem non eſſe, Dominos Fratres ſuos, & præcipuos Diœceſis ſuæ Prælatos, nec non reliquos chariſſimos Conſacerdotes jejunos dimittere; itaque univerſam Synodum ad cœnam invitavit. Erat Refectorii loco anterior Sala ad eam inſtructa & præparata, menſæ munda ſuppellectile ſtratæ; præterea diſpoſiti miniſtri, qui cum ſilentio & modeſtia ſedulo omnibus inſerviebant. Epiſcopus conſuetis precibus menſæ benedixit, & ad oblongioris tabulæ caput conſedit: cui a parte ſiniſtra Dominus Suffraganeus, & Venerabile Capitulum, a dextra vero Domini Abbates aſſedere. Ad reliquas tabulas, obſervata cujuslibet dignitate & conditione, ſuum quisque capiebat locum. Poſt cœnam & gratiarum actionem devote Domino Deo perſolutam, facta Epiſcopo reverentia, cuncti ſe in hoſpitia receperunt.

Sequenti die, cum in Cathedrali Eccleſia mane Clero conveniente, Dominus Suffraganeus ſolenne de Sancto Joanne Baptiſta, Patrono Eccleſiæ Wratislavien., Sacrum celebraſſet, & Dominus Epiſcopus cum Clero ad locum, in Curia Epiſcopali, Synodo aſſignatum veniſſet: magnopere ſe dolere ait, quod adeo repentino & perículoſo Epidemiæ morbo, multos Fratres eſſe correptos intelligeret, qui pridie nullo infirmitatis ſigno, aut præſagio aliquo exiſtente, bene ſani & ſalvi fuiſſent; Novum & lethale hoc genus morbi, novos & ferventes requirere pietatis orationisque ſpiritus, ac devotæ precationis ex toto corde gemitus, ut miſericors Deus tam diram ſævamque peſtem hinc inde ſerpentem, clementiſſime avertere dignaretur.

In locum Archi-Diaconi Wratislavien. graviter ægrotantis, ſubſtituit Promotorem Synodi Doctorem Andream Jerinum, Præpoſitum Wratislavienſem; per quem præſentium animos, ob maximum periculum & propinquum diſcrimen conſternatos, ad continuationem Synodi, verbis tempori & rebus accommodatis erexit.

Poſtea Epiſcopus breviter ea, quæ priori die dicta, acta, & comprobata eſſent, recenſuit; & antequam ad res alias progrederetur, Joannes Abbas Jemelnicenſis, & alii complures Parochi, qui tum primum advenerant, fidei Catholicæ Profeſſionem edebant, & quæ acta jam erant, cupidiſſime approbabant. Exhibebat etiam Jemelnicenſis literas Abbatis Raudenſis, quibus abſentiam ſuam infirmitate excuſabat, & ſuas partes, ſi qua in re opus eſſet, Jemelnicenſi committebat.

Collegerat Epiſcopus ex Sacris Canonum Decretis, & tam ex antiquis, quam recentioribus Eccleſiaſticis Conſtitutionibus, breviſſima quædam Capita, Diœceſi Wratislavienſi apta atque idonea, quibus Clerici imperitiores, imprimis rudiores Parochi, commode ſemper uterentur: honeſtam probi & religioſi Sacerdotis vitam, moresque tanquam in ſpeculo inſpicerent: gregis commiſſi curam, Eccleſiæ ſuæ gubernationem, rectam Sacramentorum adminiſtrationem,

nem, & Verbi Divini prædicationem, ante oculos quotidie ponerent atque conſiderarent.

Ea Capita, ut ſub titulo Conſtitutionum Synodi Diœceſanæ infra extant, ubi fuiſſent prælecta, Epiſcopus per Promotorem quærebat, an Synodus ejusmodi compendium Clericis ſuæ Diœceſis uſui fore cenſeret. Digreſſi omnes in vicina cœnacula, & habita deliberatione, reverſi ad Epiſcopum, reſponderunt: Placere ſibi omnia ea, quæ in Compendium redacta, & jam lecta eſſent Capita, & rogare, ut typis Niſſæ impreſſa, in publicum uſum Clericorum ederentur. Annuit Epiſcopus, & ſe id lubenti animo facturum humaniſſimis verbis recepit.

Sermonem deinde Epiſcopus ad Dominos Abbates convertit; eosque perbenigne hortatus eſt, ut religioſam monaſticæ diſciplinæ vitam, & ſaluberrimas Ordinis ſui regulas, a Sanctis Patribus traditas, quibus ſolenni profeſſione devincti atque adſtricti eſſent, ſancte obſervarent. Plurima ubique per Sileſiam Monaſteria, partim Hæreticorum vi & audacia erepta atque proſtrata eſſe, partim Religioſorum culpa jacere; Itaque extremas in tam longa & diuturna calamitate reliquias exiſtentes forti & prudenti animo tuerentur: gregi ſuo diligenter attenderent: bona Monaſteriorum fideliter adminiſtrarent: Sacri Concilii Tridentini de Regularibus decreta crebro legerent, ac cuſtodirent: poſt mortem Abbatum fratres caverent, ne quid Monaſterium detrimenti caperet: non pravam conſpirationem, ſed legitimam & Canonicam obſervarent Electionem, quemadmodum in Conſtitutionibus Synodorum Provincialium, de ſtatu Monachorum cautum eſt. Ubi hæc ſunt verba:

Decrevit Sacra Synodus, ut Reverendiſſimi Domini Loci-Ordinarii, officii ſui, quod tuendis Juribus Monaſticis debent, ſint memores: & ipſi ab intrudendis quovis modo & titulo in illa ſæcularibus perſonis abſtineant, & per alios quoscunque id fieri non patiantur. Sed occurrente cujuscunque Abbatiæ aut Præpoſituræ Regularis vacatione, præcludendo viam improbo & ambitioſo hujusmodi ingreſſui, ſtatim, ut intellexerint de vacatione Abbatiæ talis, aut Præpoſituræ, viros maturos, de gremio ſui Capituli, pro die Electionis, ad Monaſteria ſic vacantia mittant, qui hujusmodi Electioni interſint: diligenterque Conventus Monaſteriorum admoneant, ut ad Abbatias aut Præpoſituras ſic vacantes, viri pii, graves, & exemplares, Regulæque periti, ac vitæ Sanctimonia conſpicui, & ad res gerendas idonei, eligantur, & promoveantur.

Item: Vacante Abbatia, ſine præſentia Dominorum de Capitulo ejus Diœceſis Deputatorum, ad Electionem futuri Abbatis procedere deinceps non præſumant.

Ut autem hæc & illa commodiori tempore perlegerent, Epiſcopus Synodorum Provincialium Conſtitutiones, per Andream Petricovium Cracoviæ impreſſas, non tantum inter Abbates, Abbatumque Legatos, ſed per univerſam Synodum diſtribuit.

Expoſuit etiam Epiſcopus, quomodo ex annalibus Cancellariæ Epiſcopalis conſtaret, Electos Abbates, Canonicæ Electionis ſuæ confirmationem, a Dominis Epiſcopis Anteceſſoribus ſuis, cum omni reverentia poſtulaſſe, & per Diploma obtinuiſſe: verum id a nonnullis jam prætermitti. Viderent ſane, ne ſpreta Epiſcopi authoritate, in aliorum poteſtatem non ſine magno ſuo malo atque incommodo inciderent.

Silente jam Epiſcopo, Domini Abbates aſſurrexerunt, & petita reverenter venia, in vicinum conclave ſeceſſerunt.

Poſt deliberationem reverſi: Antonius, Camenſis Abbas, ſuo & reliquorum Abbatum nomine reſpondit, ſe in exordio ſtatim Synodi, Proteſtationem ſcripto comprehenſam, Reverendiſſ. Domino Epiſcopo exhibere ſtatuiſſe; verum cum animadvertiſſent, Pat. S. Reverendiſſ. graviſſimis Synodi cauſis occupatam atque intentam eſſe, officii & modeſtiæ ſuæ fore exiſtimaſſe, eandem importuni ſcripti oblatione non interturbare; Rogare autem ſe ſe, ut jam illud ſcriptum Epiſcopus recipere, publice legi, & Actis Synodalibus inſerere vellet. Quod ad Viſitationem, Electionem, & Confirmationem, nec non alios Articulos propoſitos attineret, non ipſorum tantum perſonam, ſed totius Ordinis ſui ſtatum concernere; itaque ſpacium deliberandi propter temporis anguſtiam petere, ut non modo domi cum ſuis, verum etiam cum abſentibus Abbatibus, iis de rebus conſultare, & convenienti tempore ſuam ſententiam in medium afferre poſſent.

Lecta deinde fuit Proteſtatio, quæ hæc continebat verba:

Reverendiſſime in Chriſto Præſul, ac Princeps Clementiſſime.

Studia noſtra promptiſſima una cum devotiſſimis precibus, Reverendiſſ. Celſit. Veſtræ unice commendamus.

Poſteaquam Reverendiſſ. Celſit. V. Diœceſanæ Synodi celebrationem, ad ſuſcipiendam de rebus & negotiis Eccleſiarum neceſſariam conſultationem indixit, quam ope Divina optime incboa-

incboatam eſſe plurimum gratulamur; exorandus porro Altiſſimus, ut omnia conſilia, tractata, terminata, ipſamque totam Synodum, ad ſui Sancti Nominis gloriam, Eccleſiæ ſuæ ædificationem, noſtramque deinceps ſalutem, paterne dirigere, ad optatumque finem benigne perducere dignetur. Vocati fuere imprimis a Reverendiſſ. Celſit. V. reliqui Eccleſiaſtici Viri, qui de jure aut conſuetudine in Diœceſana Synodo, convenire tenentur, per literas Reverendiſſ. Celſit. V. publice affixas. Requiſivit & accerſivit Reverendiſſ. C. V. peculiariter ſuis literis, ad indictam Synodum quoque nos Ordinis Ciſtertienſium, Diœceſanos Abbates nimirum omnes. Etſi beneficium exemptionis merito nos excuſare, & ab hac congregatione excludere poſſet, eo quod iis privilegiis, & immunitatibus noſtro ordini antiquitus a Summis Pontificibus indultis, gaudeamus, in quibus explicate invenimus, quod neque ad Synodum, neque ad alium quemcunque Conventum venire aut comparere, teneamur; ſed hac in parte per memoratum exemptionis beneficium immediate Superioribus noſtri Ordinis tam Viſitatione, reformatione, & ſi opus fuerit, correctione ſubjectos eſſe: Nihilominus tamen edictis Reverendiſſ. C. V. paruimus, atque Sacrum hunc Conventum, qui modo celebratur, perſonaliter acceſſimus, non de jure vel conſuetudine, ſed in primis ut Chriſtianæ pietatis Officium huic celebritati præſtaremus: deinde ut noſtram erga Reverendiſſ. C. V. propenſam voluntatem, & debitam obſervantiam declararemus: Salvis denique noſtris Privilegiis, quibus nihil per hoc præjudicatum eſſe volumus. Teſtantur enim noſtri Annales haud obſcure, noſtros Prædeceſſores idem hoc feciſſe, ac in Synodi congregatione comparuiſſe; prævia tamen ſemper illa proteſtatione, ne hoc Privilegiis, laudabili noſtro Ordini conceſſis, diplomatibus, ac ſigillis Summorum Pontificum roboratis, aliquo modo in præjudicium vergeret: Simili ratione nos, quotquot noſtrum de ſocietate Ordinis Ciſtertienſium hic præſto ſumus, præſentiam noſtri quoque facimus, ut noſtram erga Reverendiſſ. C. V. obſervantiam tantummodo oſtenderemus: non quod eo pacto antiqua noſtra immunitas, qua merito utimur ac fruimur, & quæ nobis chariſſima eſt, imminuta, aut ſublata eſſe debet. Id, ſi quiſquam eſt, qui in hoc ſolenni congreſſu cogitet, vel ſi eo res quoquo modo in diſceptationem veniret, planum facturi ſumus, nos hoc minime in præjudicium Privilegiis, aut Succeſſoribus noſtris feciſſe; tantum abeſt, ut noſtra hæc facilitas & animi promptitudo, qua merito Reverendiſſ. C. V. proſequimur, nobis debeat eſſe detrimento, aut Privilegiis noſtris incommodo: de quibus ſolenniter & expreſſe proteſtamur.

Reverendiſſimæ C. V.

Obſequentiſſimi

Fr. Joannes, Nicolaus, Anthonius, & Caſparus: Monaſteriorum Lubenſ., Henrichovien., Camen. & Griſſovien. Abbates.

Ad ea Reverendiſſ. Dominus Epiſcopus ſubjecit: non alienum ſibi quidem videri, ut domi de rebus propoſitis cogitarent, & cum prudentioribus conſilium caperent, eaque agerent, quæ ad ipſorum ſalutem, & Monaſteriorum incolumitatem pertinerent, ſed Reſponſum ultra trimeſtre tempus non differrent; Proteſtationem vero ſibi non integrum eſſe, inquit, quavis ratione admittere, Conſtitutionibus enim Synodalibus expreſſe cautum eſſe, ut Abbates Synodo Provinciali interſint. Cujus hæc ſunt verba:

TAmetſi omnes Pontifices, item Abbates Provinciæ, niſi legali ac probabili impedimento excuſentur, ad Synodum Provincialem venire jure ſint obligati, cui tamen debito plerique Domini Abbates contravenientes, ad eam Synodum venire non curant, ſed neque juſtam ſuæ abſentiæ cauſam exhibent, qua conſtet illos venire non potuiſſe. Decrevit idem eadem Synodus, ut deinceps omnes Domini Abbates, præmoniti tamen ante Ordinariorum literis, ad Synodum veniant, aut vero ſi omnino venire non poſſint, ægritudine, aliave juſta & legali neceſſitate impediti, Procuratorem ſuum, cum ſufficienti inſtrumento publico, impedimentum legale, nec non jurisjurandi in animam mandantis præſtandi, mandatum ſpeciale continente, cum aliquo Abbate vicino mittant: alioqui excuſationi locum non eſſe, contrafacientemque decem Marcarum pœna, per Reverendiſſ. Dominum Archi Epiſcopum fabricæ Eccleſiæ Gneſnenſis inferenda, ſummota omni exceptione, Sacra Synodus mulctandum cenſuit.

Præterea ex libro Statutorum Synodalium conſtare, Ciſtertienſis Ordinis Abbates prioribus ſemper Synodis Diœceſanis interfuiſſe; mirari itaque ſe, ait Epiſcopus, quid Dominis Abbatibus in mentem veniret, quod, præter jus & veterem morem atque conſuetudinem, inani proteſtatione uterentur. Hortatus eſt ergo Synodi Notarium, ut ad

Acta referret, & cæteri memoria retinerent, Dominorum Abbatum proteſtationem prælectam nequaquam fuiſſe receptam, ſed ut ineptam plane rejectam & repudiatam.

Quoniam vero Concilium Tridentinum, Capite decimo, Seſſione vigeſima quinta, de Reformatione ſtatuit, ob malitioſam petentium ſuggeſtionem, & quod ob locorum longinquitatem perſonarum noticia, quibus cauſæ mandentur, uſque adeo haberi non poſſit, in Diœceſanis Synodis perſonas, quæ qualitates habeant, & alioqui ad id aptas deſignari, ut præter Ordinarios locorum, iis etiam poſthac cauſæ Eccleſiaſticæ & Spirituales, ad Eccleſiaſticum forum pertinentes, a quolibet Legato, vel Nuntio, atque etiam a S. Sede Apoſtolica in partibus delegandæ committantur. Quæſivit Epiſcopus, placeretne Synodo, ejusmodi Judices ad cognoſcendas cauſas Commiſſariales ex præſcripto Concilii deligere, quot, & quos ad tale munus recte obeundum aptos & idoneos fore judicaret. Collatis ea de re ſententiis, cenſuit Synodus, ſatis eſſe quatuor conſtitui Judices, videlicet: Reverendos Viros, & Juris utriusque Doctores, Martinum Röricht, Bonaventuram Gallum, Michaelem Hilteprandum, Canonicos Wratislavienſes, & Joachimum Rudolphum, Præpoſitum Niſſenſem: Et a Reverendiſſimo humiliter poſtulavit, ut Sanctæ Sedis Apoſtolicæ Nuncium, apud Curiam Sacræ Cæſ. Majeſt. reſidentem, hac de re certiorem faceret.

Porro Epiſcopus multis verbis oſtendit, quomodo in omni vitæ genere libido eſſet turpiſſima, in Sacerdotibus vero, & viris in ſortem Domini vocatis fœdiſſima; Graves ſemper pœnas ab exordio mundi uſque illiciti amoris, & obſcœnæ voluptatis fuiſſe, ſicut omnium ætatum hiſtoriæ, & antiqua & recentia exempla ſatis abunde teſtantur. Jam ſi quem ultio Divina, & propria criminis conſcientia in officio non contineret; vel ſaltem ſeveritas Canonum a tam turpi delicto terreret. Magnam quidem Clericorum quorundam, præſertim Parochorum, in hanc Diœceſin irrepſiſſe perverſitatem, quod occaſione rei familiaris, & œconomicæ curæ neceſſitate, publico vel privato Matrimonii vinculo mulieribus fidem hactenus dediſſent, liberosque ſummo cum dedecore & ſcandalo procreaſſent: fidem autem Domino Deo & Eccleſiæ datam, irritam feciſſent. Obſecrare ſe eos in Domino, reſipiſcerent, & ex præſcripto Canonum caſte & pie viverent. Quod ſi a turpitudine vitæ, inceſtis, illegitimisque nuptiis poſthac non abſtinere deſierint, ſecundum cenſuras Eccleſiaſticas eorum contumaciam & inobedientiam coercendam fore. Et ne ſuſpicio aliqua eſſet, Epiſcopi conniventia concubinatus & Matrimonia Clericorum, in Diœceſi Wratislavienſi tolerari, Epiſcopus Deum & conſcientiam ſuam ſancte conteſtatus eſt, ſe nihil magis in moribus Clericorum, quam turpiſſimæ libidinis vitium odiſſe. Ideo non ſine gravi auſteritate verborum oſtendit, ſe in libidinoſos & contumaces Clericos, juxta præſcriptum Sacri Concilii, ſevere animadvertere velle.

Legi ergo curavit

Caput Octavum Seſſ. XXIV. Concilii Tridentini, quod incipit:

Grave peccatum eſt, homines ſolutos, concubinas habere; graviſſimum vero, & in hujus magni Sacramenti ſingularem contemptum admiſſum, uxoratos quoque in hoc damnationis ſtatu vivere, ac audere eas quandoque domi etiam cum uxoribus alere & retinere: ut huic tanto malo Sancta Synodus opportunis remediis provideat, ſtatuit, hujusmodi concubinarios, tam ſolutos, quam uxoratos, cujuscunque ſtatus, dignitatis, aut conditionis exiſtant, ſi poſtquam ab Ordinario, etiam ex officio ter admoniti ea de re fuerint, concubinas non ejecerint, ſeque ab earum conſuetudine non ſejunxerint, excommunicatione feriendos eſſe, a qua non abſolvantur, donec re ipſa admonitioni facta paruerint.

Quod ſi in concubinatu per annum cenſuris neglectis permanſerint, contra eos ab Ordinario ſevere pro qualitate criminis procedatur. Mulieres ſive conjugatæ, ſive ſolutæ, quæ cum adulteris ſeu concubinariis publice vivunt, ſi ter admonitæ non paruerint, ab Ordinariis locorum nullo etiam requirente, ex officio graviter pro modo culpæ puniantur, & extra Oppidum, vel Diœceſin, ſi id eisdem Ordinariis videbitur, invocato, ſi opus fuerit, brachio ſæculari, ejiciantur: aliis pœnis contra adulteros & concubinarios inflictis in ſuo robore permanentibus.

Et Caput decimum quartum, Seſſionis XXV.

Quam turpe, & Clericorum nomine, qui ſe Divino cultui addixerunt, ſit indignum, in impudicitiæ ſordibus, immundoque concubinatu verſari, ſatis res ipſa, communi fidelium omnium offenſione, ſummoque Clericalis militiæ dedecore, teſtatur. Ut igitur ad eam, quam decet, continentiam, ac vitæ integritatem

tem miniſtri Eccleſ. revereantur, populusque hinc eos magis diſcat revereri, quo illos vita honeſtiores cognoverit; prohibet Sancta Synodus quibuscunque Clericis, ne concubinas, aut alias mulieres, de quibus poſſit haberi ſuſpicio, in domo vel extra, detinere, aut cum iis ullam conſuetudinem habere audeant, alioquin pœnis a Sacris Canonibus, vel Statutis Eccleſiarum impoſitis puniantur. Quod ſi a Superioribus moniti, ab iis ſe non abſtinuerint, tertia parte fructuum, obventionum, ac proventuum beneficiorum ſuorum quorumcunque, & penſionum ipſo facto ſint privati, quæ fabricæ Eccleſiæ, aut alteri pro loco, arbitrio Epiſcopi applicetur. Sin vero in delicto eodem, cum eadem vel alia fœmina perſeverantes, ſecundæ monitioni adhuc non paruerint, non tantum fructus omnes, ac proventus ſuorum beneficiorum, & penſiones eo ipſo amittant, qui prædictis locis applicentur; ſed etiam a beneficiorum adminiſtratione, quoad Ordinarius, etiam uti Sedis Apoſtolicæ delegatus arbitrabitur, ſuſpendantur: & ſi ita ſuſpenſi nihilominus eas non expellant, aut cum iis etiam verſentur, tunc beneficiis, portionibus, ac officiis, & penſionibus quibuscunque Eccleſiaſticis perpetuo priventur, atque inhabiles, ac indigni quibuscunque honoribus, dignitatibus, beneficiis, ac officiis, in poſterum reddantur, donec poſt manifeſtam vitæ emendationem, ab eorum Superioribus cum iis ex cauſa viſum fuerit diſpenſandum. Sed ſi poſtquam eas ſemel dimiſerint, intermiſſum conſortium repetere, aut alias hujusmodi ſcandaloſas mulieres ſibi adjungere auſi fuerint, præter prædictas pœnas Excommunicationis gladio plectantur. Nec quævis appellatio aut exemptio, prædictam executionem impediat, aut ſuſpendat, ſupradictorumque omnium cognitio, non ad Archi-Diaconos & Decanos, aut alios inferiores, ſed ad Epiſcopos ipſos pertineat, qui ſine ſtrepitu, & figura judicii, & ſola facti veritate inſpecta procedere poſſint. Clerici vero beneficia Eccleſiaſtica, aut penſiones non habentes, juxta Decreti & contumaciæ perſeverantiam & qualitatem ab ipſo Epiſcopo carceris pœna, ſuſpenſione ab Ordine, ac inhabilitate ad beneficia obtinenda, aliisve modis, juxta Sacros Canones puniantur. Epiſcopi quoque (quod abſit) ſi ab hujusmodi crimine non abſtinuerint, & a Synodo Provinciali admoniti ſe non emendaverint, ipſo facto ſint ſuſpenſi: & ſi perſeverent, etiam ad Sanctiſſimum Romanum Pontificem ab eadem Synodo deferantur, qui pro qualitate culpæ, etiam per privationem, ſi opus erit, in eos animadvertat.

Præterea

Synodi Provincialis Gneſnenſis Caput XXXIII.

Quoniam nonnulli ex Sacerdotibus, qui in cæteris Catholicos ſe eſſe profitentur, eo audaciæ atque dementiæ progrediuntur, ut ſibi uxores ducere licere exiſtiment, & de facto nuptias celebrant: Sacra Synodus, inhærendo Canoni Sacro Sancti Concilii Tridentini, declarat, talium copulationes eſſe illegitimas & inceſtas, & tam eos, qui talia audent, quam illos, a quibus tolerantur, ſententia anathematis ferit, eamque ipſo facto illos incidiſſe declarat. Ac ſi qui ex Dominis Epiſcopis tales deinceps auſu temerario toleraverint, ad Summum Pontificem ſunt deferendi.

His omnibus ſecunda die Synodi peractis, Epiſcopus Archi-Diaconis injunxit, libellos ſupplices, & querelas Clericorum colligerent, ut ſequenti die de iis omnibus conſultaretur. Verum Synodus dum ex ſuorum numero multos languere cerneret, & Epidemiæ malum, atque periculum quotidie creſcere intelligeret, cenſuit finem Synodo hoc tempore imponendum, & reliqua negotia in proximam Synodum Diœceſanam, quam ſingulis annis tertia die menſis Septembris celebrandam ſtatuit, reſervanda eſſe. Interea quisque ſua gravamina ſcripto comprehenſa Domino Reverendiſſimo exhiberet, qui pro ſua paterna pietate, & utriusque muneris tam Epiſcopalis, quam Supremi per utramque Sileſiam Capitaneatus authoritate, egentibus conſilio & auxilio ſubveniret, oppreſſos Clericos ab oppugnatione adverſariorum defenderet, inopes protegeret, omnemque vim & injuriam propulſaret.

Cupiebat quidem Epiſcopus, de aliis quoque ſatis magni momenti negotiis in præſenti Synodo, quæ ad Eccleſiarum & Sacerdotum incolumitatem pertinere videbantur, pertractare; verum in tam periculoſo Epidemiæ graſſantis ſtatu, communi omnium ſaluti conſulendum, & tempori cedendum eſſe exiſtimavit. Unum illud etiam atque etiam conſiderarent, omnes benevole hortatus eſt: An non Eccleſiaſtico Ordini conduceret, communi ſumptu & honeſto ſtipendio Virum aliquem eruditum, gravem atque prudentem, apud Curiam Sacræ Cæſ. Majeſt. alere & ſuſtentare, qui in hac injuria temporum Eccleſiaſticorum hominum cauſas diligenter fideliterque ageret atque promoveret.

Nam

Nam in hac calamitate multa plerumque, dum brachii ſæcularis auxilio deſtituantur, concidere atque perire, quæ ſi fidelem patronum haberent aliquem, qui pro Juſtitiæ adminiſtratione ſedulo inſtaret atque urgeret, adverſariorum vires minus creſcerent, & Eccleſiarum jura in firmiori ſtatu perſiſterent, atque permanerent.

Reliquum jam eſſe, ut cœna in Epiſcopali Curia parata, corpora reficerent, & in hoc novo morbi diſcrimine Dominum Deum ardentiſſimis precibus invocarent, tam horrendam, ac deteſtabilem & improviſam peſtem, ob infinita populi peccata, per omnes Europæ partes diffuſam, clementiſſime depellere vellet.

Nota. Cœpit is morbus apud nos vires ſuas exercere paulo ante Julii menſis initium in finem uſque Auguſti, & longe lateque pervagatus Europam, & uti perhibetur Aſiam quoque, intra breve tempus magnam partem humani generis afflixit. Febris continuæ non admodum intenſæ quoddam genus ex putredine natum, & Ichoribus inhærens, Medicis quibusdam videbatur, reclamantibus tamen nonnullis: ſignis a putredine diverſis, & quod absque febre quidam fuiſſent, permoti, cauſam hujus, intempeſtivæ aëris conſtitutioni quidam attribuebant, æſtuanti namque præter modum, aridoque Aprili, unde omnes ſegetes detrimentum patiebantur, ſucceſſit Majus frigidior humidiorque, qui ſegetes quidem ſuſcitavit, ſed in corporibus humanis talem impreſſionem reliquit. Multos cum invaſiſſet, horrore concutiebat, quem laſſitudo corporis, viriumque proſtratio quædam, ſeu tædium potius laborum & calor ſubſequebatur, capiti gravedinem, & menti perturbationem cum dejectione appetitus inferens. Quibusdam ex capite, unde Epidemicum Catarrhum vocabant, humores in pectus deſluebant, & tuſſim excitabant. Aliquos Phrenitides, Anginæ, & faucium inflammationes, alios Pleuritides, & pulmonum inflammationes in diſcrimen ducebant. Hæc vero Symptomatum diſſimilitudo, non niſi ad corporum varietatem referebatur, quæ vehementiora & mitiora fiebant ratione individuorum. Neque enim ſua natura morbus hic adeo exitioſus fuit, ſed vel victus intemperantia, vel medicatio inconveniens quosdam ægros extinguebat. Quia vero juxta Hippocratis ſententiam id curatio oſtendit, &c. In pleriſque omnibus ad Ichores malum hoc Analogiam habuit, & a natura, vel ſpontanea criſi, vel arte ab exercitatis Medicis, medicamentis Diaphoreticis, putredinemque inhibentibus, per ſudores & inſenſibilem perſpirationem ægri ſunt ſanati. In multis tamen cacochymis hominibus atque locis, ubi putredo ſanguinis maſſam attigit, ſanguinis miſſio, & aliquando vacuantia medicamenta profuerunt. Quæ quidem præſidia etiam plurimis ideo fuerunt pernicioſa, quod intro revocarint ea, quæ natura expellere per exhalationes & ſudores contendebat. Nihil in hoc morbo ipſa brevitate fuit melius; duravit plerumque ad quartum diem, & ultra decimum vix protendebatur.

CONSTITUTIONES SYNODI
DIOECESANÆ WRATISLAVIENSIS,
SUB MARTINO (*) EPISCOPO.

OMnes & ſingulos, qui Sacris Ordinibus initiati ſunt, in Domino hortamur, ut Divinam Scripturam aſſidue & diligenter, ſicut fideles Eccleſiæ Dei Miniſtros decet, ſcrutentur, & Sacros Sanctorum Patrum libros revolvant, ex quibus velut perenni fonte, ſalutaris doctrinæ, & vitæ præcepta atque exempla hauriri poſſint.

Libris Catholicorum, publica auctoritate approbatis, utantur. Hæreticorum vero libros, velut venenum fugiant atque devitent: Omnia vero ſtudioſe obſervent, quæ in Bulla Cœnæ Domini, ejus exemplum in fine additum eſt, continentur.

Presbyteri curam animarum habentes, ſingulis Dominicis, & aliis Feſtis diebus, niſi juſta de cauſa impediantur, ſalutare Miſſæ Sacrificium faciant. Diaconi & Subdiaconi, bis ſingulis menſibus, & ſemper cum Miſſæ Sacrificio

(*) Martinus Gerſtmannus, natione Bohemus, Patria Boleslavienſis fuit. Sub annum 1574., *Hubnero teſte Quæſt. Polit. Hiſtoricarum L.* 4. Caſparo de Logau in Wratislavienſi Eccleſia, Epiſcopali cum poteſtate regenda ſucceſſit, illamque ad annum uſque

ficio inſerviunt, communicent: Clerici vero inferiorum Ordinum gradibus initiari, ad minimum ſemel Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum quolibet menſe ſumant.

Parochi omnes Catechiſmum Romanum aſſidue legant, meditentur, & populo partes Catechiſmi commodo & opportuno tempore proponant & explicent, hoc videlicet modo: A die Epiphaniæ uſque ad Quadrageſimam, Decem Præcepta Dei. In Quadrageſima, de Pœnitentia & Sacramento Euchariſtiæ. Tempore Paſchæ, de Baptiſmo & Confirmatione. Circa Feſtum Pentecoſtes, de Oratione Dominica. Poſt Feſtum Trinitatis, Symbolum Apoſtolorum: & ſic per Anni curriculum reliquas Catechiſmi partes abſolvant.

Omnia autem Divina Officia in Eccleſiis ſuis devote peragant. Sacramenta reverenter adminiſtrent, populum fideliter doceant, honeſtatem & gravitatem in verbis ac geſtu obſervent: In habitu, inceſſu, ſermone, aliisque omnibus rebus, nil niſi grave, moderatum, ac religione plenum præ ſe ferant. Præterea in omnibus munditiem tueantur: inprimis vero Sacroſanctæ Euchariſtiæ, Chriſmatis, & Sacræ Unctionis Sacramenta, in loco mundo, ſub fideli clavium cuſtodia aſſervent. Venerabile Sacramentum Euchariſtiæ in Sacrarium ſuper Corporali ponant, & ſingulis ſeptimanis Sacramenti ſpecies ad minimum ſemel renovent: & cum ægroti in ædibus communicantur, Mappam reverentiæ cauſa ſternant.

uſque 1585. gubernavit. Præſulem hunc in ſuſpicionem propenſi nimium in Lutheranos animi, apud Catholicos incidiſſe, idem Hubnerus ſcribit. An vera ſit ea ſuſpicio, an cujuſpiam ſeu malevolentia, ſeu fraude conficta, non equidem diſquiram, cum monumentis, quæ de illius vita, rebusque geſtis fidem faciant, ſim deſtitutus; illud tamen aſſerere tuto poſſe, mihi videor, quod de integerrima ejusdem fide, vereque Catholica, dubitare non ſinant tum hujus, quam afferimus, celebratæ ab ipſo Synodi acta, editaque in eadem Statuta: tum aliorum Epiſcoporum Comprovincialium præclara de eo judicia, in relatis ſupra literis declarata: (*vide pag.* 879. *Epiſtolam Archi-Epiſcopi Gneſnenſis*, & *pag.* 880. *Epiſcopi Wladislavienſis*) tum ipſiusmet de ſe teſtimonia, in iis, quæ ad laudatos jam Antiſtites ſcripſit, expreſſa, quibus, ut Catholicum Præſulem decet, eximium plane ſtudium pro Tridentini Concilii Decretis ſuſcipiendis & exequendis, apertiſſime profitetur. Legantur ea ſolummodo, quæ ad Archi-Epiſcopum Gneſnenſem ab ipſo perſcripta paulo ante exhibuimus *pag.* 878. & 879.

Poſteriore loco ſic ait: " Cumque ſemper me & Eccleſiam meam Conſtitutionibus & " Decretis Sacroſanctæ Synodi Tridentinæ ſubjecerim, ſeduloque operam dederim, " ut omnia illa in hac mea Diœceſi, quoad ejus fieri potuit, executioni demandarentur; in ea quoque ſententia me adhuc eſſe, libentiſſime profiteor: & idcirco " quidquid in dicta Synodo Petricovienſi, Sacroſancto Concilio Tridentino congruum atque conſentaneum pertractatum atque concluſum fuerit, mihi atque Eccleſiæ meæ ſummopere gratum atque acceptum eſt futurum." Tam candida hæc eſt, tamque dilucida Gerſtmanni declaratio, ut animum ejus apprime Catholicum, minime vero ad Lutheranos & eorum dogmata propenſum probet. Atque in hac illum mente deinceps etiam perſtitiſſe, ſatis evincit elegans editio non hujus ſuæ ſolum Synodi, cui relatas ſupra Epiſtolas adnexuit; ſed omnium etiam Synodorum antiquarum, quotquot ſuis ab Anteceſſoribus, Eccleſiæ Wratislavienſis Epiſcopis, celebratæ fuerunt: quam idem Reverendiſſimus Gerſtmannus ultimo vitæ ſuæ anno, nimirum 1585. Wratislaviæ perficiendam curavit: addita Præfatione, paulo poſt a nobis ſubjungenda, in qua teſtari denuo voluit, quam præclare, & Catholice prorſus de Eccleſiaſticis Majorum ſuorum Statutis, ac præſertim de Tridentini Concilii Decretis ſemper ſenſerit.

Non prætermittenda hic arbitror, quæ Socherus noſter in *Hiſt. Prov. Auſtriæ* Soc. Jesu Parte I. de ejusdem Epiſcopi zelo commemorat, quo, ne Lutheri, Calvinive dogmata latius ſua in Diœceſi proveherentur, ſe ſe oppoſuit, advocata etiam in ſubſidium e Collegio Viennenſi Patrum noſtrorum opera. Ipſiusmet Socheri verba, quoniam cum ſingulari Gerſtmanni laude conjuncta ſunt, audiamus:

Ad annum 1581. ſic ait: " Luthero Germaniam omnem permiſcente, (*Wratislavia*) " illo turbine hauſta, Eccleſiæ Catholicæ diſciplinam quinquageſimo admodum ante anno

nant. Singulis annis Chriſma ab Eccleſia Cathedrali, concremato veteri in templo Chriſmate, accipiant.

In celebratione quiſque Calicem & Oblata, non circulo, aut digitorum vacillatione; ſed junctis & extenſis digitis, cruce ſignet, ſicque benedicat; aliena, inepta, & quæ levitatem aliquam aut hypocriſin ſapiunt, ſugiat.

Calix & patina ſint aurei, vel argentei, vel ſtannei: non plumbei, non æ rei, aut aurichalcei, vitrei, vel lignei.

Vinum corruptum vel aceſcens non conſecrent: & in conſecratione vino duas vel tres guttas aquæ admiſceant, & reliqua diligenter obſervent & caveant, quæ in Miſſali Romano, vel Wratislavienſi, præſcribuntur.

Duæ vel plures Miſſæ, ubi voces mutuo ſe confundunt, in una & eadem Eccleſia, ſimul & ſemel nullo modo decantentur.

Baptiſterium, Templum ſit decorum & mundum, Cœmiterium terſum, & ab omni parte, muro vel lignis circumdatum & munitum.

Singulis diebus Dominicis Sal & aqua benedicatur.

Sacrarium, Altare, Corporalia, Calices, Purificatoria, Veſtimenta, & alia ad Sacrificium Miſſæ neceſſaria, in Eccleſia ſint munda & nitida, atque in ſacculis mundis aſſerventur; præter ſacculum vero, Purificatorium quoque adſit, & ſuper Calicem ponatur; Et Corporalia quidem ac Purificatoria, a Sacerdotibus ſingulis annis, temporibus certis laventur.

Quiſque Presbyter Clericum habeat vel Scholarem, qui cum eo Pſalmos cantet, Epiſtolam, lectionem legat, & in Miſſa reſpondeat.

Parochi infirmos viſitent, Confeſſionem ſecreto audiant, Deo & Eccleſiæ reconcilient, & juxta Apoſtolum communicent, & Oleo Sancto inungant. In confeſſione autem vultum humilem & oculos in terram defixos habeant, ne indiſcrete & frequentius faciem inſpiciant confitentis, & maxime mulieris; ſed patienter audiant, quicquid dixerit, in ſpiritu lenitatis: Et ſi opus fuerit, pœnitentes juxta Decem Præcepta examinent.

Quocunque tempore infans ad Baptiſmum defertur, ſine recuſatione baptiſetur: Caveat autem quiſque diligenter, ne per negligentiam ullus infans ſine Baptiſmo, & adultus ſine Communione moriatur.

Sacramentum Euchariſtiæ nemini præbeant, niſi is prius juxta Apoſtoli præceptum, ſe ipſum probaverit, & peccata ſua privatim, Ordinario ſuo Sacerdoti, confeſſus fuerit.

Ut autem uniformis Sacramentorum adminiſtratio in Diœceſi noſtra obſervetur, volumus juxta Conſtitutionem Synodi proximæ Provincialis, ut omnes, ad quos Sacramentorum adminiſtratio

" anno abjecerat. Cæterum populus pro ingenita indole, quanquam abreptus
" prava inſtitutione Miniſtellorum, rectis plerumque moribus erat, nec abhorrens
" a religione antiqua. Forte ita evenit, ut in partes urbs diſtraheretur ſtu-
" dio infelicium duorum laniſtarum, altero, ut nutantem Luthero ex integro vin-
" dicaret; altero, ut ad Calvinum traduceret, contendente. Ergo intereuntis gre-
" gis periculo excitatus Paſtor, Martinus Gerſtmannus, Vratislavienſis Antiſtes,
" idemque utriusque Sileſiæ Supremus Præſes, ut nihil antiquius viro erat Religio-
" nis Catholicæ Sanctitate, opem Societatis expoſcit. Sacerdotes duo Vienna miſſi,
" Stephanus Corvinus, & Matthæus Crablerus cum adjutore laico Daniele Sileſio.
" Benevolentia ingenti & a Senatu omni Canonicorum, & ab Epiſcopo Urbis ac-
" cepti ſunt. Atque illi mox Divinas res in Æde Principe exorſi, Crablerus ver-
" bis ad populum faciendis, Corvinus ſolentia rite curando Sacra, vulneribusque
" animarum perſanandis, uberes laborum fructus cepêre. Multi undique ad au-
" diendns, conſulendosque Patres etiam e finitimis pagis & oppidis advolarunt:
" multi veterum Catholicorum firmati, excultique: multi Sectariorum ab errori-
" bus extracti. Et haud dubie pluribus oboritura Cœleſtis fuerat Lux; niſi edicto
" Hæretici Magiſtratus cautum fuiſſet, ne quis ad Jeſuitarum conciones accederet. &c.
Atque hæc, opinor, ad diluendam, quæ Gerſtmanno Præſuli apud Hubnerum aſperſa eſt, fidei non integræ ſuſpicionem ſufficient. Cætera ejus Viri geſta, cum monumentis caream, aliis e Scriptoribus petenda relinquo.

ſtratio pertinet, Agendorum librum per Reverendiſſ. Dominum Epiſcopum Wladislavienſem editum habeat, & ex ejusdem præſcripto omnia faciant atque procurent.

Antequam Matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium Parocho, tribus continuis diebus feſtivis, in Eccleſia inter Miſſarum ſolennia publice denuncietur, inter quos Matrimonium ſit contrahendum. Alterius autem Parochiæ Sponſos, ſine illorum Parochi licentia, Matrimonio conjungere aut benedicere nemo audeat; inprimis vero caveat, ne inter gradus prohibitos Matrimonium ullum contrahatur.

Parochi omnes peculiarem librum habeant, in quem conſcribant Annum, Menſem & diem, quando infans baptiſatus ſit, qui parentes & patrini fuerint. Simili ratione annotent tempus & nomina eorum, qui Matrimonia legitime contrahunt.

Ad Jejunia Quadrageſimæ, Quatuor temporum, Vigiliarum, Rogationum, & ad reliqua ex præcepto Jejunia, diligenter populum hortentur.

In Feſtivitatibus annunciandis per annum omnes concordent; ne ex diverſitate temporum ſcandalum aliquod in populo generetur: excepta Dedicatione Eccleſiæ, & Feſto Patroni ipſius Eccleſiæ.

Recte autem, pie & ſancte Laici facerent, ſi una cum Clericis, feſtivitates omnes obſervarent, quæ in libro Conſtitutionum Synodorum Provincialium ſub titulo de Feriis expreſſæ ſunt: quia vero pravis hominum moribus, conſuetudo vel potius corruptela irrepſit, ut plerique omnes Laici in quibusdam Feſtivitatibus, Sacerdotibus in Templo rem Divinam facientibus, domeſticis laboribus tam domi, quam ruri occupentur; operæ pretium eſſe duximus, certa quædam & præcipua Feſta præſcribere & annotare, quæ cum omni devotione populus obſervare, & a ſervilibus operibus, in iisdem abſtinere debet.

Primo, Feſtivitates Chriſti, videlicet Nativitatis, Circumciſionis, Epiphaniæ, Aſcenſionis, Corporis Chriſti, Reſurrectionis, & Pentecoſtes, cum duobus diebus immediate ſequentibus, & omnibus diebus Dominicis. Sex Feſtivitates B. Mariæ Virginis, Annunciationis, Viſitationis, Conceptionis, Purificationis, Nativitatis & Aſſumptionis. Item Feſtum Angelorum, quod dicitur S. Michaelis. Feſtum Nativitatis S. Johannis Baptiſtæ. Item ferias Apoſtolorum, videlicet Mathiæ, Philippi & Jacobi, Petri & Pauli, Jacobi majoris, Bartholomæi, Matthæi, Simonis & Judæ, Andreæ, Thomæ, & Joannis Evangeliſtæ. Item Feſtum S. Stephani Proto-Martyris, & Feſtum omnium Sanctorum. Parochis tamen injungimus, ut ii nihilominus reliquas etiam Feſtivitates, ab Eccleſia conſtitutas, in Templo diligenter celebrent, Sacra faciant, & conſuetudines quoque in Feſtivitatibus celebrandis, fideliter obſervent.

Singulis Dominicis & cæteris Feſtivis diebus, Evangelium plebi ſuæ annuncient, adjuncta explicatione Sanctorum Patrum & in Eccleſia Catholica Doctorum. Operam quoque dent, qui populum docent, ſive Sæculares, ſive Religioſi ſint, ne ſibi diſſidere, diverſa aut contraria docere; ſed in omni Oratione, præſertim publica, ſibi conſtare videantur. Deinde in Concionibus ineptas & aniles fabulas, ſcommata, & convitia devitent, & tali utantur ſermonis genere, vel in Sacroſanctorum Myſteriorum, vel Sacræ Scripturæ explicatione, ne populus ſcandalo aliquo offendatur: quin imo curæ ſit ipſis, ſingulari quodam verborum delectu in Concionibus uti, ubi præſertim arcana quædam Fidei Chriſtianæ dogmata & myſteria explicanda erunt.

Statuimus quoque, ne Prædicatores Verbi Divini, venditiones domorum, agrorum, aut aliarum rerum, e ſuggeſtu denuncient.

Parochus nullus ad prædicandum Verbum Dei admittatur, niſi prius admiſſus fuerit per Loci-Ordinarium, aut ejus in Spiritualibus Vicarium, ſeu Officialem generalem, præmiſſo delectu Examine legitimo, & præſtito fidei & promiſſionis juramento: niſi adeo perſpecta

fuerit illius fidei integritas, ut omni inſpicione carere videatur.

Nullus Parochus ſuſcipiat Parochiæ alicujus curam vel adminiſtrationem, ſine Inveſtitura aut Commenda Epiſcopi. Neve Sacellanos recipiat absque Domini Epiſcopi authoritate atque voluntate, vel D. Officialis, vel alterius cujusdam Domini Prælati, aut Commiſſarii Epiſcopi commendatione.

Nullus Eccleſiam aut Eccleſiaſticum aliquod beneficium a Laico accipiat, interveniente aliquo pacto, aut promiſſione Eccleſiæ pernicioſa, quod videlicet privilegiis aut libertatibus ipſis beneficiis conceſſis, uti nolit.

Nullus ad forum ſæculare ſe trahi permittat.

Si quis Rector Eccleſiæ Parochialis linguam ſuorum Parochianorum ignoret, de alio ejusdem linguæ perito, ut ſibi provideat neceſſe erit, ne populus negligatur, vel aliud aliquod malum eveniat: Ac illi quidem Parochiarum Rectores monebunt populum, ut quilibet, ubi legitimam attigerit ætatem, ſi non ſæpius, ſemel tamen ſingulis annis peccata ſua confiteatur, & Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum percipiat.

Quia etiam decet eos, qui habitant in tabernaculis Domini, & Divina myſteria tractant, non tantum omnis impudicitiæ cauſam, ſed & occaſionem & ſuſpicionem a ſe removere; ideo edicimus, ne ſuſpectarum mulierum conſuetudine utantur, nec iis cohabitent, ſed ab omni libidinis vitio abſtineant, & continentia ac vitæ integritate, dignos ſe Sacerdotali officio demonſtrent. In curru cum fœminis nec domi, nec foris vehantur. Diligenter autem perpendant, & conſiderent, vetera & nova Decreta Sacrorum Conciliorum & Synodorum tam Provincialium, quam Diœceſanarum, ſub quibus pœnis Sacerdotibus Matrimonia ſint prohibita.

Mandamus etiam omnibus, qui Ordinis vel beneficii cauſa, aut alia ratione Canonicas Horas recitare debent, ne vel negligentia, vel ſocordia, aut quovis prætextu excuſationis omittant, quin officium ſuum, ea qua decet devotione ac pietate exequantur.

Quia etiam inani & vetita quadam ſuperſtitione, quidam ſortilegia exercent, characteribus, figuris & nominibus incognitis, febres, & alias infirmitates, tam hominum, quam pecudum ſe ſanare poſſe, imperitæ multitudini perſuadent; eas ſuperſtitioſas & damnatas conſuetudines plane interdictas eſſe volumus.

Nulli Eccleſiæ Parochialis Rectori, absque juſta & legitima cauſa, & ſine noſtro conſenſu, eandem deſerere liberum ſit.

Nullus duas vel tres Eccleſias regat, nec duo vel tres unam conveniant & conducant.

Nullus in alienam meſſem falcem ſuam immittat.

Decimam, Miſſalia, aut cenſus atque proventus alterius nemo intercipiat.

Nullus Simoniæ crimen committat.

Nullus Parochus, ſuſpectæ Religionis Prædicatorem, in ſua Eccleſia concionem ad populum habere permittat.

Singuli Sacerdotes Parochialium Eccleſiarum, librum habere debent pœnitentialem, ut quandoque juſta de cauſa pœnitentiam majorem confitenti injungant.

Nullus Clericus curatus peregrinari extra ſuam Diœceſin præſumat, absque noſtra licentia ſpeciali.

Et cum intelligamus, plurima beneficia Eccleſiaſtica propter Miniſtrorum negligentiam perire, præcipue vero, quod literæ, monumenta, & privilegia amittantur; ideo volumus, ut inpoſterum talia in ſacris ædibus aſſerventur.

Omnes autem Clerici tonſuram & coronam congruentem, & Ordini ſuo competentem, ut habeant, ſerio injungimus.

Barbam ne nutriant, & hircorum vel caprarum more prolixiorem geſtent.

Cumque hoc tempore Clerici longe

ge ab antiquâ conſuetudine & honeſtate in habitu & veſtitu receſſerint; præcipimus, ne inpoſterum Clerici palliis vel pileis Laicorum utantur, niſi vel pluviæ tempore, vel ubi peregre alio diſcedendum erit. Veſtem autem Sacerdotalem & ſuperiorem & inferiorem, ſimplicem atque talarem omnes geſtent, compoſite & apte ad collum annexam. Caligas non inflatas nec diſſectas, calceos crepidasve non inaniter inciſas. Veſtes ſericas, præter Tabin, Atlas, Czamlet, deferre non audeant, niſi Prælati & Canonici Cathedralis & Collegiatarum Eccleſiarum, in quibus ſunt diſtributiones, & Capitula per annum celebrantur. Alii vero inferiores Canonici, Plebani & Presbyteri quicunque, ſolo Haraſio & panno ſint contenti. Item induſia ad manum & ad collum criſpa, lactucata, aut arte elaborata, vel acu picta, domi non habeant. In omni denique veſtitu, novitatem tam elegantiæ & concinnitatis, quam negligentiæ & ſordium diligenter vitent. Arma domi ne ferant, neve perſonati incedant.

Interdicimus etiam, ne Comœdias obſcœnas & inhoneſtas fabulas, choreas, haſtiludia, aut ludicrum & profanum aliquod ſpectaculi genus agant vel ſpectent. Decet enim Clericos, quos propter Chriſtum ſpectaculum oportet fieri Mundo, maxime ab iis ſpectaculis, quæ Chriſtum non ſapiunt, abſtinere. Ideoque nec teſſeris, nec alea, nec chartis, aut ullo præterea indecoro ludi genere ludant, nec aliis ludentibus ſpectatores aſſiſtant.

Ab illicitis venationibus & aucupiis abſtineant.

Luxum in cibo & potu evitent. Non ſint ebrioſi aut litigioſi. Comeſſationibus aut minus honeſtis conviviis ne interſint; inter epulas & pocula diſputationes de Religione devitent, ne veneranda Myſteria & arcana fidei profanentur. Cauponas aut tabernas ne ingrediantur, niſi longioris itineris cauſa: neminem ad æquales hauſtus invitent, aut provocati reſpondeant; ſed ſobrie ex doctrina Apoſtoli vivant.

Interdicimus autem eis procuratione, advocatione, patrocinio, & omni actione cauſarum apud Judicem ſæcularem, exceptis cauſis jure permiſſis, quo loco ſcripta licentia a Nobis impetretur, quos præterea in rebus profanis omni Notariatus & Tabellionatus officio prohibemus.

Nullus tutelam curamve, niſi pietatis cauſa, idque conceſſione noſtra, ſuſcipiat.

Nullus plura beneficia curata, aut alias incompatibilia contra formam Sacrorum Canonum recipere, & ſimul retinere præſumat: quod ſi fecerit, Beneficiis ipſis tam curatis, quam aliis omnibus ipſo jure privatus erit.

Ab omni fœnore & uſura abſtineant. Mercaturam ne exerceant, neve in rebus contrahendis ſe medios vel interpretes adhibeant: Prædia ne conducant: pro nemine ſpondeant.

Bona Eccleſiæ immobilia, vel res precioſas mobiles, item Fundationes, Jura aut Privilegia, ne pignori dent aut accipiant, neve ea commutent, donent, vendant, obligent, aut quocunque modo alienent.

Beneficia ſua ære alieno non gravent, aut majori debito onerent, quam ex perceptione fructuum & proventuum, vel ex lege vel conſuetudine, ad ipſos ſpectet.

Ædes Eccleſiæ, aut earum partes, in quibus ipſi habitant, vel habitare debent, Laicis ne locent, niſi Nobis locationis neceſſitas probetur. Quæ vero ab Eccleſiis ſejunctæ ſunt, etiamſi Juris Eccleſiæ non ſint, eas nemini, niſi is bonæ exiſtimationis ſit, locare audeant.

Mandamus etiam, ut Clerici omni modeſtia, honeſtate, & timore Dei, cum piis, honeſtis, & ſui Ordinis viris, converſentur.

Domini Archi-Diaconi, Parochis injungant, ut Eccleſiarum ſuarum fundationes, confirmationes, jura & privilegia ſibi exhibeant, quæ omnia in unum volumen conſcribi, & in proxime futura Synodo exhiberi debent.

Volumus etiam, ut in quolibet Archi-Presbyteratu bis in anno omnes Parochi, in eum, qui a Nobis deſignatus fuerit, locum conveniant, & congrega-

gregationem ſuam habeant, in eaque de ſcandalis amovendis, & occurrentibus negotiis Eccleſiaſticis, præſidente Archi-Presbytero conferant: Et ſi qui inter eos reperti fuerint ſcandaloſi ac reprehenſione digni, ab Archi-Presbytero fraterne admoneantur. Quod ſi Archi-Presbyter gravioribus delictis, aut ſcandalis conſulere, & eis mederi non poterit, ad Vicarium noſtrum in Spiritualibus, vel ad Nos ut Loci-Ordinarium deferat, vel in Synodo Diœceſana, quæ ex Decreto proximæ Synodi, ſingulis annis tertia die menſis Septembris celebrari debet, proponat.

Item ſtatuimus, ut Clericis curatis & non curatis, teſtandi libera ſit facultas, ita tamen, ne turpes & inhoneſtas perſonas hæredes inſtituant, aut eis in Teſtamento vel Codicillo legatum relinquant. Ad Teſtamenti autem factionem duos Sacerdotes (ſi fieri poterit) convocent, aut alios probos viros, per quos poſſit de ipſorum conſtare voluntate. Quod ſi quis exequutores non conſtituerit, Epiſcopus per ſe, aut per ſuos Commiſſarios, res defuncti juxta Teſtatoris voluntatem, in caſibus a jure conceſſis, diſpenſet atque diſponat: quemadmodum Sacra Tridentina Synodus Cap. 8. Seſſ. 22. De Reformatione, decernit. Sin vero quis ab inteſtato deceſſerit, debita per defunctum contracta ſolvantur: familiæ, quæ eidem dum viveret, ſervierat, ſatisfiat, & Exequiæ pro anima defuncti pie & rite celebrentur. Porro ſi quid fuerit reſiduum, id partim pro fabrica Eccleſiæ, cui defunctus præerat: partim amicis defuncti diſtribuatur, aut uſui ſucceſſoris fideliter conſervetur. Curæ autem Nobis erit, ne executio Teſtamentorum, & ultimarum voluntatum quovismodo impediatur, ſed ut teſtantium voluntates extremæ, infra tempus a Teſtatore conſtitutum, ad effectum fideliter deducantur; Vel ſi Teſtator executionis terminum non præfixit, executio ultra unius anni ſpacium nullo modo prorogetur. Cæterum executores ultimarum voluntatum bonis defuncti non ſe immiſceant, niſi prius Inventarium præſentibus fide dignis perſonis, ad eum actum ſpecialiter rogatis & vocatis, ordine & diligenter conſcribi curaverint.

De Sepulturis obſervandum eſt Synodi Provincialis Decretum, Anno Domini M.D.LVII. die 17. menſis Maji Petricoviæ factum, cujus hæc ſunt verba: Cæterum quia præſenti hoc nequam ſæculo, tanta inolevit plurimorum Sæcularium audacia, quod funera Hæreticorum, & ab unione, ſive gremio Sanctæ Matris Eccleſiæ diſcedentium, ſeu excommunicatorum, quibus de Jure Eccleſiaſtica negatur ſepultura, temere, violenter & per potentiam, quibus pauperes Parochi reſiſtere nequeunt, non verentur Eccleſiaſticæ inferre ſepulturæ: propter quod Eccleſiæ ipſæ & Cœmiteria violantur, ſeu execrantur; Sacra itaque Synodus periculis animarum obviando, ne propter ejusmodi Hæreticorum ſepulturas, pii homines a devotione conſueta removeantur, ſeu retrahantur, & per intermiſſionem auditionis Divinorum Officiorum negligentiores ad illam proſequendam poſtea reddantur: ſtatuit juri communi innitendo, ut ſi taliter ſepulti, fuerint judicio Eccleſiaſtico in vita pro publicis Hæreticis pronuntiati & declarati, abſtineatur omnino in illis Eccleſiis & locis a Divinis Officiis, donec ipſi ſepulti, ſi ab aliorum corporibus diſcerni poterint, inde quoquomodo exhumentur, & foras ejiciantur, ne cenſura Eccleſiaſtica vileſcat. Si autem diſcerni non poterint, ex diſpenſatione Loci-Ordinarii, ſeu ejus Officialis, licebit in eis Sacerdotibus & aliis Clericis Divina peragere officia. Quod ſi vero declarati non fuerint, Sacra Synodus non putavit a Divinis abſtinendum eſſe: a quibus vivis communicatum eſt, communicetur & mortuis. Domini tamen Loci-Ordinarii, aut eorum Officiales ſine mora conſulantur in utroque caſu, qui ad requiſitionem ipſorum Parochorum aut Clericorum, quorum templa per hujusmodi ſepulturam exiſtimarentur fore execrata, judicabunt prout de jure, quidnam faciendum fuerit: dabuntque licentiam in locis ipſis execratis ad tempus reconciliationis Sacra peragendi. Et nihilominus, ſi videbitur expedire, judicio cum violatoribus libertatis Eccleſiaſticæ agere Domi-

Domini Locorum-Ordinarii omnino non negligant.

Cum vero hæc Statuta ab univerſo Clero in Diœceſi noſtra obſervari & executioni mandari debent, Archi-Diaconis noſtris in Domino injungimus, ut in ſuo quisque Archi-Diaconatu perſonaliter annuam viſitationem, contentus procuratione debita expenſarum ſuſcipiat, de doctrina & moribus Parochorum diligenter inquirat, & ſi quos ſui officii negligentes aut inobedientes invenerit, ad Nos deferat, ut in eos, pro perſonæ & delicti ratione gravioribus vel levioribus pœnis, ſecundum Leges, Canones, Eccleſiæ noſtræ Cathedralis Statuta, & præſertim Sacri Concilii Decreta, animadvertere queamus.

LITERÆ PROCESSUS
S. D. N. D. GREGORII PP. XIII.

LECTÆ DIE COENÆ DOMINI, ANNI M. D. LXXVIII.
Et hujus Synodi editioni adnexæ.

In Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis: Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

NOverint Univerſi, hoc præſens publicum tranſſumptum inſpecturi, quod Nos Hieronymus Matthæius, Proto Notarius Apoſtolicus, utriusque ſignaturæ S. D. N. Papæ Referendarius, Curiæ Cauſarum Cameræ Apoſtol. Generalis Auditor, Romanæque Curiæ Judex ordinarius, Sententiarumque & Cenſurarum latarum, ac quarumcunque Literarum Apoſtolicarum univerſalis Executor, ab eodem S. D. N. Papa deputatus, vidimus & diligenter inſpeximus Literas Apoſtolicas S. D. N. GREGORII DIVINA Providentia Papæ XIII. hodie, qui fuit dies Jovis Sancti, & Cœnæ Domini, & ſolenniter more ſolito lectas & publicatas, ejusque vera Bulla plumbea cum cordula rubei croceique colorum more Ro. Cu. pendente Bullatas, & omni ſuſpicione carentes, ſubſequentis tenoris:

GREGORIUS
EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI.
AD FUTURAM REI MEMORIAM.

PROOEMIUM LITERARUM.

COnſueverunt Romani Pontifices, Prædeceſſores noſtri, ad retinendum puritatem Religionis Chriſtianæ, & ipſius unitatem, quæ in conjunctione membrorum ad unum Caput, CHRISTUM videlicet, ejusque Vicarium, principaliter conſiſtit, & Sanctam fidelium Societatem ab offenſione ſervandam, arma juſtitiæ per miniſterium Apoſtolatus in præſenti celebritate exercere.

I. *Excommunicatio & anathematizatio in Hæreticos, eorum fautores, Libros legentes, & Schiſmaticos, qui ab obedientia Ro. Pontificis recedunt.*

Nos igitur vetuſtum & ſolennem hunc morem ſequentes, excommunicamus & anathematizamus ex parte Dei Omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, authoritate quoque Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, ac noſtra, quoscunque Uſitas, Viclevitas, Lutheranos, Zwinglianos, Calviniſtas, Ugonottos, Anabaptiſtas, Trinitarios, ac omnes & ſingulos alios Hæreticos, quocunque nomine nuncupentur, & cujuscunque ſectæ exiſtant, & eorum credentes, ipſorumque receptatores & fautores, & generaliter quoslibet defenſores, ac eorundem libros hæreſin continentes, vel de religione tractantes, ſine auctoritate noſtra & Sedis Apoſtolicæ, ſcienter legentes, aut tenentes, imprimentes, ſeu quomodolibet defendentes ex quavis cauſa, publice vel occulte, quovis ingenio vel colore: nec non Schiſmaticos, & eos, qui ſe a noſtra, & Rom. Pont. pro tempore exiſtentis obedientia, pertinaciter ſubtrahunt vel recedunt.

II.

II. *In appellantes a Papa ad futurum Concilium.*

Item excommunicamus & anathematizamus omnes & ſingulos, cujuscunque ſtatus, gradus, ſeu conditionis fuerint, & interdicimus Univerſitates, Collegia & Capitula, quocunque nomine nuncupentur, ab ordinationibus, ſententiis, ſeu mandatis noſtris, ac Rom. Pont. pro tempore exiſtentium, ad univerſale futurum Concilium appellantes, nec non eos, quorum auxilio vel favore appellatum fuerit.

III. *In Piratas, eorum receptatores & fautores.*

Item excommunicamus & anathematizamus omnes Piratas, Latrunculos maritimos, & illos præcipue, qui mare noſtrum a Monte argentario uſque ad Terracinam diſcurrentes, eos, qui in illo navigant, deprædantur, mutilant, interficiunt, rebusve & bonis ſuis ſpoliant, omnesque receptatores eorundem, & eis auxilium ſcienter dantes, vel favorem.

IV. *In rapientes naufragorum bona, aut ſcienter ab aliis rapta accipientes.*

Item excommunicamus & anathematizamus omnes & ſingulos, qui Chriſtianorum quorumcunque navibus, tempeſtate in transverſum (ut dici ſolet) jactatis, naufragium paſſis, aut etiam ſubmerſis, ſive in ipſis navibus, ſive ex eis dilapſa, & in mari, vel littore inventa, cujuscunque generis bona, tam in noſtris Tyrrheni & Adriatici, quam in quibuscunque aliis, cujuscunque maris regionibus, & littoribus rapuerint, aut ſcienter ipſi ſibi acceperint, aut ab aliis rapta, ſeu accepta ſcienter receperint: ita ut nec etiam ob quodcunque privilegium, conſuetudinem, aut longiſſimi etiam immemorabilis temporis poſſeſſionem, ſeu alium quemcumque prætextum excuſari poſſint.

V. *In imponentes nova Pedagia, & gabellas, vel eas augentes.*

Item excommunicamus & anathematizamus omnes, qui in terris ſuis nova pedagia, ſeu gabellas, ad id poteſtatem non habentes, imponunt vel augent, aut imponi, vel augeri prohibita, exigunt.

VI. *In falſificantes Literas Apoſtolicas, aut Supplicationes, a quocunque auctoritatem habente, ſignatas.*

Item excommunicamus & anathematizamus omnes Falſarios literarum Apoſtolicarum, & in forma Brevis, ac ſupplicationum gratiam, vel juſtitiam concernentium, per Romanum Pont. vel S. R. E. Vice-Cancellarium, ſeu gerentes vices eorum, aut de mandato ejusdem Rom. Pont. ſignatarum, aut ſub nomine ejusdem Rom. Pont. ſeu Vice-Cancellarii, aut gerentium vices prædictorum, ſignantes ſupplicationes easdem: Extendentes Conſtitutionem fel. rec. Innocentii Papæ III. quæ incipit: *Ad Falſariorum.* cum omnibus pœnis in ea contentis, ad falſificantes, ſeu mutantes ſupplicationes, per Nos, ſeu de mandato noſtro ſignatas & datatas, ſine noſtra, aut Datarii noſtri licentia.

VII. *In deferentes arma & alia bellico uſui apta ad Turcas, & Reip. Statum concernentia prædictis enuntiantes.*

Item excommunicamus & anathematizamus omnes illos, qui equos, arma, ferrum, filum ferri, ſtannum, chalybem, omniaque alia metallorum genera, atque bellica inſtrumenta, lignamina, canapem, funes, tam ex ipſo canape, quam ex quacunque alia materia, & ipſam materiam, aliaque hujusmodi, quibus Chriſtianos impugnant, deferunt Saracenis, Turcis, & aliis Chriſti Nominis inimicis: Nec non illos, qui per ſe, vel alium, ſeu alios, de rebus Chriſtianæ Reip. Statum concernentibus, in Chriſtianorum perniciem & damnum, ipſos Turcas, & Chriſtianæ Religionis inimicos, certiores faciunt, illisque ad id auxilium, conſilium, vel favorem quomodolibet præſtant: Non obſtantibus quibuscunque privilegiis, & conceſſionibus, quibuscunque Principibus & Dominis, ſive privatis perſonis, per Nos & Sedem prædictam hactenus conceſſis, quæ illis nolumus in aliquo ſuffragari.

VIII.

VIII. *In impedientes eos, qui victualia, & alia neceſſaria Romam convehunt.*

Item excommunicamus & anathematizamus omnes impedientes, ſive invadentes eos, qui victualia, ſeu alia, ad uſum Romanæ Curiæ neceſſaria adducunt, ac etiam eos, qui ne ad Romanam Curiam adducantur, vel deferantur, impediunt, ſeu perturbant: vel qui talia fieri faciunt, vel facientes defendunt, cujuſcunque fuerint ordinis, præeminentiæ, conditionis & ſtatus, etiamſi Pontificali, vel Regali, aut alia quavis Eccleſiaſtica, vel mundana præfulgeant dignitate.

IX. *In eos, qui ex propoſito Romipetas offendunt.*

Item excommunicamus & anathematizamus omnes, ex propoſito interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, ſeu deprædantes Romipetas, ſeu Peregrinos, ad Urbem cauſa devotionis, ſeu peregrinationis, & prorſus omnes alios ad Sedem Apoſtolicam accedentes, vel apud eam morantes, aut recedentes ab ipſa, & illis, dantes auxilium, conſilium, vel favorem.

X. *In eos, qui ſine Jurisdictione in Curia commorantes vexant.*

Item excommunicamus & anathematizamus omnes illos, qui non habentes in eadem Curia juriſdictionem ordinariam, vel delegatam, ejus prætextu capiunt, ſpoliant, detinent morantes in eadem, vel qui talia fieri mandant.

XI. *In offendentes S. R. E. Cardinales & alios Prælatos.*

Item excommunicamus & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, verberantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hoſtiliter inſequentes S. R. E. Cardinales, ac Patriarchas, Archi-Epiſcopos, Epiſcopos, Sedisque Apoſtolicæ Legatos, vel Nuncios, aut eosdem ejicientes a ſuis Diœceſibus, territoriis, terris, ſeu Dominiis, eaque mandantes, vel rata habentes, ſeu præſtantes eis auxilium, conſilium vel favorem.

XII. *In eos, qui ad Rom. Curiam recurrentes offendunt, aut executionem Literarum Apoſtolicarum impediunt, & ad gratias impetrandas accedentes prohibent.*

Item excommunicamus & anathematizamus omnes illos, qui per ſe, vel alium, ſeu alios, quaſcunque perſonas Eccleſiaſticas, vel ſæculares, ad dictam Curiam ſuper eorum cauſis & negotiis recurrentes, illaſque in eadem Curia proſequentes, aut procurantes, negotiorumque geſtores, Advocatos, Procuratores ipſorum, ſeu etiam Auditores, vel Judices, ſuper dictis cauſis, vel negotiis deputatos, occaſione cauſarum, vel negotiorum hujusmodi, verberant, mutilant, vel occidunt, ſeu bonis ſpoliant; vel qui per ſe, vel alium, ſeu alios directe vel indirecte, prædicta exequi vel procurare, aut in eisdem conſilium, auxilium, vel favorem præſtare non verentur, cujuſcunque præeminentiæ & dignitatis fuerint: Ac illos, qui Literas Apoſtolicas, & in forma Brevis, tam gratiam, quam juſtitiam concernentes, ac etiam citationes, inhibitiones, ſequeſtra, monitoria, proceſſus, executoriales, aliaque Decreta quæcunque, a Nobis, & Sede Apoſtolica, ſeu Legatis, Nunciis, Præſidentibus, Cameræ Apoſtolicæ Auditoribus & Commiſſariis, aliiſque Judicibus & Delegatis Apoſtolicis emanata, & quæ pro tempore emanaverint, ſimpliciter, vel ſine eorum beneplacito, conſenſu, vel examine, executioni demandari, aut ne Tabelliones, & Notarii ſuper hujusmodi Literarum & Proceſſuum executione, inſtrumenta, vel acta conficere, aut confecta parti, cujus intereſt, tradere debeant, impediunt, vel prohibent, aut impediri vel prohiberi procurant: Ac Notarios, Executores, & Sub-Executores literarum, citationum, monitoriorum, & aliorum prædictorum, capiunt, carcerant, & detinent, vel capi, carcerari, & detineri faciunt: Quique etiam quibuscunque perſonis in genere vel in ſpecie, ne pro quibusvis eorum negotiis, vel literis impetrandis, ad Romanam Curiam accedant, aut recurſum habeant, ſeu gratias ipſas, vel literas, a dicta Sede impetrent, ſeu impetratis utantur, directe vel

vel indirecte prohibere, ſtatuere, ſeu mandare, vel eas apud ſe, aut Notarium, ſeu Tabellionem, vel alias quomodolibet retinere præſumunt.

XIII. *In Officiales Principum ſæcularium & Prælatos, qui cauſas Eccleſiaſticas a Judicibus Apoſtolicis avocant, & Actores ad revocanda impetrata compellunt.*

Item excommunicamus & anathematizamus omnes & ſingulos Cancellarios, Vice-Cancellarios, & Conſiliarios ordinarios, & extraordinarios, quorumcumque Regum & Principum, ac Præſidentes Cancellariarum, Conſiliorum, & Parlamentorum: nec non Procuratores generales eorundem, vel aliorum Principum ſecularium, etiamſi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacunque præfulgeant dignitate, quocunque nomine nuncupentur: aliosque Judices tam ordinarios, quam delegatos, nec non Archi-Epiſcopos, Epiſcopos, Abbates, Commendatarios, Vicarios & Officiales, qui per ſe, vel alium, ſeu alios, auctoritate propria, & de facto, quarumcunque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & literarum Apoſtolicarum prætextu, beneficiales, & decimarum, ac alias ſpirituales, & ſpiritualibus annexas cauſas, ab Auditoribus & Commiſſariis noſtris, aliiſque Judicibus Eccleſiaſticis avocant, illarumve curſum, & audientiam, ac perſonas, Capitula, Conventus, Collegia, cauſas ipſas proſequi volentes impediunt, ac ſe de illarum cognitione tanquam Judices conſtituunt, ac partes actrices, quæ illas committi fecerunt, & faciunt, ad revocandum, & revocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias literas, in eis decretas, & ad faciendum, vel conſentiendum, eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt, a cenſuris & pœnis in illis contentis abſolvi ſtatuunt & compellunt, vel alias executionem Literarum Apoſtolicarum, vel executorialium Proceſſuum, ac Decretorum prædictorum, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel quod ad Nos informandos, ut ipſi dicunt, ſupplicaverint, aut ſupplicari fecerint; niſi ipſi ſupplicationes hujuſmodi coram Nobis & Sede Apoſtolica legitime proſequantur, quomodolibet impediunt, vel ſuum ad id favorem, conſilium aut aſſenſum præſtant.

XIV. *In Judices ſeculares, qui Eccleſiaſticas perſonas ad ſua Tribunalia trahunt, quique Eccleſiaſticam Libertatem tollunt, vel in aliquo lædunt.*

Quive ex eorum prætenſo officio, vel ad inſtantiam quorumcunque, perſonas Eccleſiaſticas, Capitula, Conventus, & Collegia Eccleſiarum quarumcunque coram ſe ad eorum Tribunal, Audientiam, Cancellariam, Conſilium, vel Parlamentum, præter Juris Canonici diſpoſitionem trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant directe vel indirecte, quovis quæſito colore: Nec non qui Statuta, Ordinationes, Conſtitutiones pragmaticas, ſeu quævis alia Decreta in genere, vel in ſpecie, ex quavis cauſa, & quovis quæſito colore, ac etiam prætextu Literarum Apoſtolicarum uſu non receptarum, ſeu revocatarum, vel cujusvis conſuetudinis, aut privilegii, vel alias quomodolibet fecerint, ordinaverint, & publicaverint, vel factis & ordinatis uſi fuerint, unde libertas Eccleſiaſtica tollitur, ſeu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut alias quovis modo reſtringitur, ſeu noſtris, & dictæ Sedis, ac quarumcunque Eccleſiarum juribus, quomodolibet directe, vel indirecte, tacite vel expreſſe præjudicatur.

XV. *In impedientes Prælatos, ne ſua juriſdictione utantur.*

Nec non qui Archi-Epiſcopos, Epiſcopos, aliosque Superiores, vel inferiores Prælatos, & omnes alios quoscunque Judices Eccleſiaſticos ordinarios, quomodolibet impediunt, quominus ſua juriſdictione Eccleſiaſtica contra quoscunque utantur, ſecundum quod Canones & Sacræ Conſtitutiones Eccleſiaſticæ, & Decreta Conciliorum Generalium, & præſertim Tridentini ſtatuunt.

XVI. *In uſurpantes Sedis Apoſtolicæ, & quarumcunque Eccleſiarum juriſdictiones, vel fructus, aut eos ſequeſtrantes.*

Quive juriſdictiones, ſeu fructus, redi-

reditus & proventus, ad Nos, & Sedem Apoſtolicam, & quaſcunque Eccleſiaſticas perſonas, ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum pertinentes, uſurpant, vel etiam quavis occaſione, vel cauſa, ſine Rom. Pont., vel eorum, ad quos jure pertinent, expreſſa licentia ſequeſtrant.

XVII. *In imponentes Decimas, & onera perſonis Eccleſiaſticis, Eccleſiis, Monaſteriis, aut eorum fructibus.*

Quive collectas, decimas, taleas, præſtantias, & alia onera Clericis, Prælatis, & aliis perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum, & Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum Beneficiorum Eccleſiaſticorum bonis, illorumque fructibus, reditibus, & proventibus hujuſmodi, abſque ſimili Rom. Pont. ſpeciali & expreſſa licentia imponunt, & diverſis exquiſitis modis exigunt, aut ſic impoſita etiam a ſponte dantibus, & concedentibus recipiunt: nec non qui per ſe, vel alium, ſeu alios directe vel indirecte, prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eiſdem auxilium, conſilium, vel favorem, aut votum, ſeu ſuffragium, palam, vel occulte præſtare non verentur, cujuſcunque ſint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut ſtatus, etiamſi Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, ſeu Principes, Duces, Comites, Barones, Respublicæ, & alii Potentatus quicunque, etiam Regnis, Provinciis, Civitatibus & terris quoquo modo præſidentes, aut quavis etiam Pontificali dignitate inſigniti: Innovantes Decreta ſuper his per Sacros Canones tam in Lateran. noviſſime celebrato, quam aliis Conciliis Generalibus edita, etiam cum cenſuris & pœnis in eis contentis.

XVIII. *Contra Judices ſeculares, in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus, contra Eccleſiaſticas perſonas ſe interponentes.*

Item excommunicamus & anathematizamus omnes & quoscunque Magiſtratus, Senatores, Præſidentes, Auditores, & alios Judices, quocunque nomine vocentur, ac Cancellarios, Vicecancellarios, Notarios, Scribas, & Executores, ac Sub-Executores, & alios quoquo modo ſe interponentes in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus contra perſonas Eccleſiaſticas, illas banniendo, capiendo, proceſſando, ſeu ſententias contra illas proferendo, vel exequendo, etiam prætextu quorumcunque privilegiorum a Sede Apoſtolica ex quibusvis cauſis, ac ſub quibuscunque tenoribus, & formis in genere & ſpecie conceſſorum quibuscunque Regibus, Ducibus, Principibus, Rebuspublicis, Monarchis, Civitatibus, & aliis quibuscunque Potentatibus, quocunque nomine cenſeantur, quæ nolumus illis in aliquo ſuffragari, illa omnia ex nunc in irritum revocando.

XIX. *In occupantes loca & terras Eccleſiæ Rom., & in illis ſupremam Juriſdictionem uſurpantes.*

Item excommunicamus & anathematizamus omnes illos, qui per ſe, vel alium, ſeu alios, directe vel indirecte, ſub quocunque titulo, vel colore, de facto occupant, vel detinent, vel hoſtiliter deſtruunt, vel invadunt, aut occupare, detinere, vel deſtruere, aut invadere hoſtiliter præſumpſerint in totum, vel in partem, Almam Urbem, Regnum Siciliæ, Inſulas Sardiniæ & Corſicæ, Terras citra Pharum, Patrimonium B. Petri in Tuſcia, Ducatum Spoletanum, Comitatum Venayſinum, Sabinenſem, Marchiæ Anconitanæ, Maſſæ, Trebariæ, Romandiolæ, Campaniæ, & maritimas Provincias, illarumque terras, & loca, ac terras ſpecialis commiſſionis Arnulphorum, Civitatesque noſtras, Bononiam, Ceſenam, Ariminum, Beneventum, Peruſium, Avinionem, Civitatem Caſtelli, Tudertum, & alias Civitates, terras & loca, vel jura ad ipſam Romanam Eccleſiam pertinentia, dictæque Romanæ Eccleſiæ mediate vel immediate ſubjecta: quive ſupremam juriſdictionem in illis, Nobis, & eidem Romanæ Eccleſiæ competentem, de facto uſurpare, perturbare, retinere, & vexare variis modis præſumunt. Nec non adhærentes, fautores, & defenſores eorum, ſeu illis auxilium, conſilium, vel favorem quomodolibet præſtantes.

XX. *In raptores ſupellectilium & Scripturarum Cameræ & Palatii Apoſtolici.*

Nec non omnes & ſingulos ſupellectilium, librorum, ſcripturarum, & bonorum Cameræ & Palatii Apoſtolici ex eodem Palatio, infirmitatis Romani Pont. ac Sedis Apoſtolicæ vacationis tempore, ablatores, raptores, & illorum detentores, ac quoſcunque alios, ad quorum manus bona prædicta quocunque titulo, & ex quavis cauſa ſcienter pervenerint.

XXI. *Quamdiu præſens Proceſſus duret.*

Volentes præſentes noſtros Proceſſus, ac omnia & quæcunque his literis contenta, quouſque alii hujusmodi Proceſſus a Nobis, aut Rom. Pont. pro tempore exiſtente fiant, aut publicentur, durare, ſuoſque effectus omnino ſortiri.

XXII. *Reſervatio abſolutionis Rom. Pontifici.*

Cæterum a prædictis ſententiis nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, niſi in mortis articulo conſtitutus, nec etiam tunc, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo cautione præſtita, abſolvi poſſit, etiam prætextu quarumvis facultatum & indultorum, quibuſcunque perſonis Eccleſiaſticis, ſecularibus, & quorumvis ordinum, etiam Mendicantium, & Militiarum Regularibus, etiam Epiſcopali, vel alia majori dignitate præditis, ipſis Ordinibus, & eorum Monaſteriis, Conventibus & Domibus, ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hoſpitalibus, & locis piis, nec non Laicis, etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fungentibus per Nos, & dictam Sedem, ac cujusvis Concilii Decreta, verbo, literis, aut alia quacunque ſcriptura in genere & in ſpecie conceſſorum & innovatorum, ac concedendorum & innovandorum.

XXIII. *Contra abſolventes in ſupradictis caſibus.*

Quod ſi forte aliqui contra tenorem præſentium, talibus excommunicatione & anathemate laqueatis, vel eorum alicui abſolutionis beneficium impendere de facto præſumpſerint, eos excommunicationis ſententia innodamus, gravius contra eos ſpiritualiter, prout expedire noverimus, proceſſuri.

XXIV. *Abſolutio Rom. Pontificis, etiam ſolemnis, quos non comprehendat.*

Declarantes ac proteſtantes, quamcunque abſolutionem, etiam ſolenniter per Nos faciendam, prædictos excommunicatos, ſub præſentibus comprehenſos, niſi prius a præmiſſis, cum vero propoſito ulterius ſimilia non committendi, deſtiterint: Ac quoad eos, qui contra libertatem, ut præmittitur, Statuta fecerint, niſi prius Statuta, Ordinationes, Conſtitutiones, Pragmaticas, & Decreta hujusmodi publice revocaverint, & ex Archivis, ſeu Capitularibus locis, aut libris, in quibus annotata reperiuntur, deleri & caſſari, ac Nos de revocatione hujusmodi certiores fecerint, eos non comprehendere, nec eis aliter ſuffragari. Quin etiam per hujusmodi abſolutionem, aut quoſcunque actus contrarios, tacitos, vel expreſſos, ac etiam per patientiam & tolerantiam noſtram, vel Succeſſorum noſtrorum, quantocunque tempore continuata, in præmiſſis omnibus & ſingulis, ac quibuſcunque juribus Sedis Apoſtolicæ, ac S. R. E. undecunque & quomodocunque quæſitis, vel quærendis nullatenus præjudicare poſſe, ſeu debere.

XXV. *Quod non obſtant Privilegia, aut quævis Apoſtolica indulta, quominus quis in hoc Proceſſu includatur.*

Non obſtantibus Privilegiis, indulgentiis, & literis Apoſt. generalibus, vel ſpecialibus, ſupradictis vel eorum alicui, ſeu aliquibus, & aliis, cujuſcunque ordinis, ſtatus, vel conditionis, dignitatis, & præeminentiæ fuerint, etiamſi, ut præmittitur, Pontificali, Imperiali, Regali, ſeu quavis Eccleſiaſtica, & mundana præfulgeant dignitate, vel eorum Regnis, Provinciis, Civitatibus, ſeu locis, a prædicta Sede, ex quavis cauſa, etiam per viam con-

contractus, aut remunerationis, & ſub quavis alia forma, & tenore, ac cum quibusvis clauſulis etiam derogatoriarum derogatoriis conceſſis, etiam continentibus, quod excommunicari, anathematizari, vel interdici non poſſint, per literas Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi, ac de ordinibus, locis, nominibus propriis, cognominibus, & dignitatibus eorum mentionem: Nec non conſuetudinibus etiam immemorabilibus, ac præſcriptionibus quantumcunque longiſſimis, & aliis quibuslibet obſervantiis ſcriptis, vel non ſcriptis, per quæ contra hos noſtros Proceſſus ac ſententias, quo minus includantur in eis, ſe juvare valeant, vel tueri: quæ omnia quoad hoc, eorum omnium tenores, ac ſi ad verbum, nihil penitus omiſſo, inſererentur præſentibus, pro expreſſis habentes, penitus tollimus, & omnino revocamus, cæterisque contrariis quibuscunque.

XXVI. *Quod appenſio Proceſſus in valvis Eccleſiæ S. Joannis Lateranenſis, & Baſilicæ Principis Apoſtolorum, ignorantiæ, aut excuſationi alicujus locum non relinquat.*

Ut vero præſentes noſtri Proceſſus ad communem omnium notitiam facilius deducantur, chartas, ſeu membranas, proceſſus ipſos continentes, valvis Eccleſiæ S. Joannis Lateranen. & Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe appendi faciemus, quæ proceſſus ipſos quaſi ſonoro præconio, & patulo indicio publicabunt, ut ii, quos proceſſus hujusmodi contingunt, quod ad ipſos non pervenerint, aut quod ipſos ignoraverint, nullam poſſint excuſationem prætendere, aut ignorantiam allegare, cum non ſit veriſimile id remanere incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur.

XXVII. *Quod Ordinarii locorum præſentem Proceſſum in ſuis Eccleſiis frequenti populo publicari curent.*

Inſuper, ut Proceſſus ipſi, ac præſentes literæ, ac omnia & ſingula in eis contenta eo fiant notiora, quo in pleriſque Civitatibus & locis fuerint publicata, univerſis & ſingulis Patriarchis, Primatibus, Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, & Locorum-Ordinariis, Prælatis, & Rectoribus ubilibet conſtitutis, per hæc ſcripta committimus, & in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, ut per ſe, vel alium, ſeu alios, præſentes literas, poſtquam eas receperint, ſeu earum habuerint notitiam, ſemel in anno, aut ſi expedire viderint, etiam pluries in Eccleſiis ſuis, dum in eis major populi multitudo ad Divina convenerit, ſolenniter publicent, & ad Chriſti fidelium mentes reducant, nuncient, & declarent.

XXVIII. *Quod Confeſſarii harum Literarum tranſſumptum habeant.*

Cæterum hortamur eosdem univerſos, & ſingulos Patriarchas, Archi-Epiſcopos, Epiſcopos, alióſque Locorum-Ordinarios, & Eccleſiarum Prælatos, nec non Rectores, cæterosque curam animarum exercentes, ac Presbyteros ſæculares, & quorumvis Ordinum Regulares, ad audiendum confeſſiones quavis authoritate deputatos, ut tranſſumptum harum Literarum penes ſe habere, legere, & diligenter examinare procurent.

XXIX. *Quod tranſſumptis ſubſcriptis fides adhibeatur.*

Volentes earundem præſentium tranſſumptis, etiam impreſſis, Notarii publici manu ſubſcriptis, & ſigillo Judicis ordinarii Ro. Curiæ, vel alterius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eandem prorſus fidem in judicio, & extra illud ubique locorum adhibendam fore, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi eſſent exhibitæ vel oſtenſæ.

XXX. *Ut ne quis Literas violet, ſub pœnis &c.*

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ excommunicationis, anathematizationis, interdicti, declarationis, proteſtationis, ſublationis, revocationis, commiſſionis, innodationis, mandati, hortationis & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem

Omnipotentis DEI, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Dat. Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo, quingenteſimo, ſeptuageſimo ſeptimo, X. Cal. Aprilis. Pontificatus noſtri anno ſexto.

Cæsar Glorierius.

M. Datarius A. de Alexiis.

Regiſtrata apud Cæſarem Secretarium.

Publicatio Literarum.

ANNO A NATIVITATE DOMINI Milleſimo, quingenteſimo, ſeptuageſimo octavo. Indictione ſexta. Die vero Jovis vigeſima ſeptima menſis Martii. Pontificatus Sanctiſſimi in CHRISTO Patris & D. N. D. GREGORII Divina Providentia Papæ XIII. anno ſexto, retroſcriptæ Literæ Apoſtolicæ affixæ & publicatæ fuerunt ad valvas Eccleſiæ S. Joannis Lateranen. & Baſilicæ Principis Apoſt. de Urbe, nec non Cancellariæ Apoſt. & in acie campi Floræ, per Nos Marcum Antonium Brutum, & Petrum Guerram, Sanctiſſimi D. N. Papæ Curſ.

Julius Fontana, Mag. Curſ.

Decretum.

QUIBUS QUIDEM LITERIS diligenter inſpectis, illas ad requiſitionem & inſtantiam Magnifici D. Joan. Felicis Salvatorii, S. D. N. Papæ, & Cameræ Apoſtolicæ Procuratoris Fiſcalis, per Ovidium Eraſmum noſtrum, & dictæ Curiæ Notarium publicum infraſcriptum tranſſumi & exemplari, ac in hanc publicam tranſſumpti formam redigi mandavimus. Decernentes & volentes, ut huic præſenti tranſſumpto, juxta earundem Literarum, & Decreti in eis appoſiti formam, continentiam & tenorem, de cætero plena & indubia fides adhibeatur ubique locorum, ac ſi ipſæ literæ originales exhibitæ vel oſtenſæ forent. Quibus omnibus & ſingulis authoritatem noſtram ordinariam, ac Decretum interpoſuimus & interponimus per præſentes. In quorum fidem præſentes literas, atque præſens publicum tranſſumpti inſtrumentum exinde fieri, & per Impreſſores Camerales imprimi, ac per dictum Notarium noſtrum, & Curiæ noſtræ coram Nobis Scribam infraſcriptum ſubſcribi & publicari mandavimus, noſtrique ſoliti Sigilli impreſſione muniri juſſimus, & fecimus. Datum Romæ in ædibus noſtræ ſolitæ Reſidentiæ: ſub anno a Nativitate Domini 1578. *Indictione ſexta, Die vero vigeſima ſeptima menſis Martii. Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini N., D. GREGORII, Divina Providentia Papæ XIII. anno ſexto. Præſentibus ibidem D. D. Pompeio Antonino, & Antonio Guidotto, dictæ Curiæ noſtræ Notariis, & coram Nobis ſcribis Teſtibus, ad præmiſſa omnia & ſingula vocatis & rogatis.*

ROMÆ apud Hæredes Antonii Bladii Impreſſores Camerales.

Deſcriptæ ſupra Reverendiſſimi MARTINI GERSTMANNI Epiſcopi Vratislavienſis Conſtitutiones Synodales bis editæ fuerunt. Primum quidem, ſed ſine actorum hiſtoria, eodem, quo in Synodo publicatæ fuerant, anno 1580., rogante Clero Diœceſano, typis *Joannis Crucigeri, Niſſæ Sileſiorum:* cui editioni hæc data Inſcriptio: *Breves Diœceſanæ Synodi Vratislavienſis Conſtitutiones. MDLXXX.* Dein vero rurſus anno 1585. una cum actis Synodalibus & Epiſtolis præviis, in Codice Statutorum Vratislavienſium, quem idem GERSTMANNUS Epiſcopus pro ſuo in Eccleſiam Catholicam zelo eleganti admodum charactere imprimi curavit ſub hoc Titulo: *Cathedralis Eccleſiæ Wratislavienſis Statuta Synodalia antiqua. Item Acta & Conſtitutiones Synodi Diœceſanæ, anno Domini Milleſimo quingenteſimo octogeſimo: Menſe Septembri: Wratislaviæ habitæ & celebratæ, opera & ſtudio Reverendiſſimi in Chriſto Patris, Domini MARTINI, DEI Gratia Epiſcopi Wratislavienſis, Supremi per utramque Sileſiam Cæſarei Capitanei: reviſa, & ad communem Cleri utilitatem in unum hoc volumen reducta. &c. Vratislaviæ Anno Domini M. D. LXXXV.* Utriusque typi exemplum Illuſtriſſimus & Revmus Dominus EPISCOPUS KIOVIENSIS, ex Comitibus de ZALUSKI, nobis commodavit: cujus inſignem in compluribus Synodis ſuppeditandis benevolentiam, lubenti hic iterum, gratoque animo commemoramus.

Porro tam primæ, quam ſecundæ editioni ſua præmiſſa eſt a GERSTMANNO Præfatio, quarum utraque cum Authoris animum omnino Catholicum prodat, adeoque ad

ad illum a Fidei minus integræ, nimiæque in Lutheranos propenſionis ſuſpicione (de qua ſupra pag. 892.) vindicandum conferat; neutram cenſui prætermittendam.

PRÆFATIO PRIMÆ EDITIONIS

Brevium Diœceſanæ Synodi Vratiſlavienſis Conſtitutionum.

MARTINUS, DEI GRATIA EPISCOPUS VRATISLAVIENS.

UNIVERSO DIŒCESIS SUÆ CLERO SALUTEM IN DOMINO.

SI quis Diœceſanas Synodos, a Majoribus & Anteceſſoribus noſtris celebratas diligenter perpendit atque conſiderat, facile animadvertit, in iis de diſciplina potiſſimum Eccleſiaſtica, & reformatione morum deliberatum & conſtitutum eſſe: de doctrina vero Orthodoxa, & ritibus, atque Ceremoniis Divinis a Sacris Conciliis decretum, poſtea in Provincialibus & Diœceſanis Synodis receptum & publicatum fuiſſe. Itaque in proxima Synodo Diœceſana curæ Nobis inprimis fuit, ut Sacri Concilii Tridentini Decreta, a multis jam annis in Diœceſi Vratiſlavienſi uſu recepta, communi omnium Clericorum conſenſu expreſſis verbis approbarentur, & per Fidei Catholicæ Profeſſionem, in eodem Concilio præſcriptam, concordantiſſimis animis acceptarentur. Studio deinde Nobis fuit, Reformationi etiam operam dare, & inſtaurandæ veteris diſciplinæ gratia, antiquas & recentes Sacrorum Conciliorum Ordinationes, & præcipua Statutorum Eccleſiaſticorum Capita, huic Diœceſi accommodata, in breve Compendium redigere, idque univerſo Diœceſis noſtræ Clero, præcipue vero Parochis proponere, ut ea ſemper in oculis habere, & quaſi in ſpeculo omnem ſui officii, vitæque rationem inſpicere & contemplari poſſint.

Ne quis autem a Nobis aliquid novi, aut alienum a Diœceſi noſtra repertum exiſtimaret: operæ pretium fore duximus, ſi præclariſſimorum Anteceſſorum noſtrorum Statuta eleganiori aliquo typo & charactere imprimerentur, quibus noſtro Compendiolo major accederet fides atque Authoritas: Verum permulti Sacerdotes & Parochi, Eccleſiaſticarum Conſtitutionum amantes & ſtudioſi, ſummis precibus a Nobis contenderunt, ut ea interim Capita, quæ in ſuperiore Synodo Diœceſana, menſe Septembri publice lecta, approbata, & ſancita fuiſſent, ſine longiori mora typo excuderentur.

Noſtri itaque officii eſſe duximus, tam pio & æquo devotiſſimorum Sacerdotum deſiderio hac in parte libenter ſatisfacere, donec reliquum opus commodo & opportuno tempore perfici poſſet. Ex oppido noſtro Niſſeno, Calendis Decembris. Anno Domini M.D.LXXX.

PRÆFATIO ALTERA,

Codici Statutorum Synodalium Vratiſlavienſium præfixa anno 1585.

MARTINUS, DEI GRATIA EPISCOPUS WRATISLAVIENSIS.

UNIVERSO DIŒCESIS HUJUS CLERO SALUTEM IN DOMINO.

COnſuevit grata poſteritas, Majorum ac parentum ſuorum ſigna atque hiſtorias, omni venerationis ſtudio colere, atque obſervare. Et quanquam rudes ſolummodo imagines interdum extent, eæ tamen non minus, quam pulcherrimæ & artificioſæ, in magno habentur precio, ut chariſſimorum parentum memoria, virtutis labores, & egregie facta, vel hiſce etiam rebus ab interitu conſerventur. Non diſſimili ratione, Nos, omnes Dominorum Anteceſſorum noſtrorum Wratiſlavienſium Epiſcoporum Synodales Conſtitutiones, quibus illi Sancti Patres, velut fideliſſimi ovium Paſtores, Clerum officii, ac vitæ ſuæ admonuerunt, diligenter colligere, a mendis repurgare, &

& novis in publicum typis edere conſtituimus, tum ut ſingularem erga Dominos Anteceſſores noſtros obſervantiam, amorem, ac ſtudium demonſtraremus, tum ut ſanctam eorum memoriam veluti ex tenebris in lucem revocaremus: In primis vero, ut Parochorum Diœceſis noſtræ conſuleremus ſimplicitati, qui dum magnis ſeſe voluminibus onerari nolunt, exiguo tamen hoc libello muneris ſui rationem breviter deſcriptam haberent, & quid fieri oporteret, velut in ſpeculo contemplari poſſent, ac ſimul viderent, nihil novi, aut alienum ab hac Diœceſi, in noſtris quoque Conſtitutionibus repertum eſſe. Quas quidem majori aliquo apparatu & copia conſcribere non prætermiſiſſemus, niſi S. Sedes Apoſtolica, indulgentiſſima & vigilantiſſima ovilis Chriſti Mater, Sacroſancti Concilii Tridentini Decretis, & reformationibus, omnia ampliſſime ita ſanciviſſet, ut is qui aliquid addere conetur, omnia potius obſcurare, quam lucis aut utilitatis quicquam afferre videatur. Quia etiam operæ precium fore multi cenſuerunt, hiſce & noſtris, & Anteceſſ. noſtr. Conſtitutionibus, literas inſtituto huic accommodatas, quæ ante proximum Provinciale Concilium Petricovienſe ultro citroque miſſæ ſunt: item alia, quæ Synodum noſtram Diœceſanam, vel præceſſerunt, vel in ipſa Synodo geſta, vel poſt ſecuta ſunt, uno libello conjungi, hac quoque in parte acquievimus, & ea omnia fideliter ex authenticis deſcribi literis, & ſimul imprimi curavimus. Itaque benevole deſideramus, ut has Conſtitutiones ii omnes, qui Deo, & Sacris vitam ſuam conſecrarunt, non literis aut chartis ſolummodo ſecum circumferant, quin potius re ipſa eos ſe eſſe demonſtrent, a quibus populus, vera pietatis & virtutum exempla deſumere, eaque imitari poſſit: ſicuti omnes quicunque ullam vel Reipublicæ Chriſtianæ, vel dignitatis Eccl. vel propriæ ſalutis, & functionis ſuæ, honeſtatisque rationem habendam eſſe cenſent, omni cum ſtudio facturos, minime dubitamus. Datum ex Civitate noſtra Niſſenſi, VI. die Februarii, Anno Domini M.D.LXXXV.

Ex memorato ſupra Codice Vratislavienſi: unde & cætera, ad hanc Synodum pertinentia, deprompſimus.

SYNODUS VARMIENSIS

Anno Chriſti MDLXXXII. Gregorii XIII. PP. X. Rudolphi II. Imp. VI.

SUB MARTINO CROMERO, EPISCOPO VARMIENSI. (*)

CONSTITUTIONES SYNODI, HEILSBERGÆ CELEBRATÆ Anno Domini MDLXXXII. Die XXVIII. Junii.

MARTINUS CROMERUS, DEI GRATIA EPISCOPUS VARMIENSIS: OMNIBUS ET SINGULIS PRÆLATIS ET CANONICIS, ARCHI-PRESBYTERIS, PAROCHIS, VICARIIS, BENEFICIATIS, CÆTERISQUE HUJUS NOSTRÆ DIŒCESEOS CLERICIS, SALUTEM IN DOMINO.

CUm poſt nuperrimam Viſitationem Generalem Heilsbergæ Synodum Diœceſanam indixiſſemus, ut in ea de tollendis ſcandalis, corrigendis abuſibus & erroribus, quos in hanc Diœceſin irrepſiſſe, ex actis ejusdem viſitationis erat deprehenſum, cum Nuntiis Venerabilis Capituli Cathedralis Eccleſiæ noſtræ, & omnium Archi-Presbyteratuum conferremus, communicatis

(*) *Duas alias Synodos, quibus Martinus Cromerus, ceu Coadjutor Varmienſis, vivente adhuc Stanislao Hoſio Cardinali & Epiſcopo Varmienſi, præſedit, vide ſupra pag. 795. & 871. de ipſo Mart. Cromero dictum pag. 801.*

tis cum iisdem præſentibus conſiliis, ſequentes Conſtitutiones ad gloriam Dei, ac diſciplinam Eccleſiaſticam in ſuo ſtatu retinendam, vel & denuo revocandam, & abuſus corrigendos, ſanciendas, vel innovandas duximus.

I. *Manifeſti concubinarii non a quovis abſolvendi.*

Cum nonnulli, qui ſuperiore tempore concubinas habuerunt, ſint pertinaciores in iis retinendis vel revocandis, nolentes neque Paterna noſtra monita ad cor revocare, neque Sacris Canonibus, & Statutis Synodalibus convenienter ſe ſe gerere, cum gravi multorum offendiculo; ei malo occurrere volentes ſtatuimus, ne a quovis Presbytero, vel Parocho manifeſti concubinarii abſolvantur, niſi realiter & cum effectu dimiſerint. Nec concubinis hoc ipſum abſolutionis beneficium impendatur; donec conſtiterit, eas a Parochis, vel a quovis alio concubinario penitus diſceſſiſſe, non reverſuras.

II. *Parochi non foveant ſuos liberos apud ſe.*

Parochi autem illegitimos liberos, tanquam manifeſta Sacerdotalis incontinentiæ argumenta, apud ſe non foveant, cum id ſine ſcandalo non fiat, ſub gravibus pœnis arbitrio noſtro infligendis.

III. *Catecheſes quandoque in Concione proponenda.*

Et quia pauci e vulgo noruntuſum & effectum Sacramentorum, volumus, ut Parochi, eorumque Socii & Capellani, partem concionum ſuarum e Catecheſibus noſtris, vel aliquo alio Catholico Catechiſmo ſumant, ita ut quotannis doctrinam de Sacramentis omnibus abſolvant.

IV. *Inſtruendus populus de extrema Unctione.*

In primis autem, quia per raro petitur Sacramentum extremæ Unctionis, crebrius Parochi populum doceant de illius virtute & effectu, eumque ſedulo admoneant, ne id Sacramentum in gravi ægritudine negligatur, & opinionem illam ei excutiant, quod putatur moriturus eſſe neceſſario, qui id perceperit.

V. *Peccata in ſpecie confitenda.*

Cum autem perpauci ſint, qui peccata in particulari confiteantur cum debitis circumſtantiis, commiſſa aggravantibus: ſuperioribus Statutis inhærentes, mandamus, ut populus pro Sacris Concionibus diligenter inſtruatur, neceſſariam eſſe ad ſalutem conſequendam omnium peccatorum etiam occultorum, quorum memoria habetur, confeſſionem in ſpecie: & abſtergendam eſſe in hac particulari peccatorum enumeratione omnem verecundiam, & ſubeundam neceſſario aliqualem confuſionem temporariam, quæ etiam eſt pars pœnitentiæ; ut qui non veritus ſit, coram Deo & Angelis ejus offendere Divinam Majeſtatem, idem non erubeſcat coram illius Miniſtro, & Judice hac in parte conſtituto, confiteri culpam, atque ſic evadere æternæ gehennæ ultionem.

VI. *De ſigillo confeſſionis, & revelationis peccatorum pœna.*

In hoc etiam Curati conſumant omnem operam & diligentiam, ut excutiant ex animis hominum, ſiniſtram illam opinionem, qua perſuaſum habent, non eſſe tutum, & abſque periculo vitæ aut infamiæ, commiſſa, præſertim graviora, quæ etiam abſque periculo vitæ aut infamiæ, forte pœnam corporalem in judicio ſæculari mereantur, in ſpecie Sacerdoti propalare. Qui metus ut adimatur, populo explicetur, quam graves a Sacris Canonibus ſancitæ ſint pœnæ, in ſigilli hujus Sacramentalis violatores, nimirum depoſitio, perpetua infamia, ignis, ſive aliæ pœnæ corporales, & quod ejusmodi confeſſionis revelationi, in judicio fides non adhibeatur.

VII. *Bis confitendum.*

Ut autem peccata diligentius recolantur, admonendi ſunt homines pro Sacris Concionibus, ut bis in Quadrageſima, ſemel ante medium Quadrageſimæ, & iterum ante Paſcha confiteantur, juxta priores Conſtitutiones noſtras, & Anteceſſorum noſtrorum.

VIII. *Nullus hæreticus abſque diſpenſatione ſe ingerat in officium Eccleſiaſticum.*

Cum ex gravi hæreſeos crimine irregularitas contrahatur; interdicimus, ne ii, qui ſive Laici, ſive Clerici aliquando cum hæreticis ſenſerint, ſeu in Sacris & Sacramentis cum iisdem participaverint; absque diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ, vel habentium diſpenſandi facultatem, Sacris Ordinibus, vel Beneficiis Eccleſiaſticis ſe ſe ingerant, licet fuerint in confeſſione ab hæreſi abſoluti: quandoquidem ea abſolutione ad participationem tantum Sacramentorum reſtituantur, non etiam rehabilitantur ad Sacros Ordines, & Beneficia Eccleſiaſtica capeſſenda.

IX. *Divina peragantur juxta Agenda.*

Præcipimus etiam, ut quivis Presbyteri debitam Sacramentalis abſolutionis formam ex Agendis Diœceſanis diſcant, eaque utantur, aliaque in ipſis Agendis obſervent.

X. *Diebus Dominicis & Feſtis Concio & Sacrum per duas horas duret.*

Dominicis & aliis Feſtis diebus, ne Miſſa & Sacra Concio ultra horam decimam, id eſt, ultra duas horas: vel tempore jejunii, ultra unam horam ante meridiem protrahatur, propter Parochianos longius ab Eccleſia diſſitos.

XI. *Quivis habeat tranſſumptum ſui Beneficii.*

Tranſſumptum erectionis & fundationis Sacerdotii ſui quisque habere curet, e quo ſubinde petere queat modum & rationem ſatisfaciendi officio & obligationi ſuæ. Ipſum autem Originale recondant & ſervent in tuto loco.

XII. *Inventaria Sacerdotum.*

Quemadmodum fit in Inventariis Parochiarum, ita etiam in Inventariis Altarium, & Fraternitatum fieri debet: ut Novitius Vicarius cum Archi-Presbytero, aut loci Parocho, vel alio Sacerdote ſe introducente, præſentibus Proviſoribus Altaris, ab Anteceſſore, vel ejus ultimæ voluntatis Exequutoribus, in prima Altaris aditione Inventarium omnium rerum, ad ejusmodi Altare pertinentium exigat, eaque omnia ſigillatim in tres codicillos deſcribat, & a ſe, ac introducente ſe Sacerdote ſubſcriptos, unum quidem Curatoribus Altaris ſtatim tradat, alterum infra quatuordecim dies Epiſcopo ſuo mittat, tertium ſibi ſervet, & ſecundum ejusmodi Inventarium omnia Succeſſori ſuo relinquere teneatur.

XIII. *Presbyteri omnes Divinis intereſſe debent, induti ſuperpelliceis.*

Statuimus etiam, ut Parochi, vel quivis alii Presbyteri in Eccleſiis, quibus ſunt aſſcripti, ſub Divinis Officiis, etiamſi ipſi ea non peragant, decenter interſint, ſuperpelliceis induti.

XIV. *Alternis Dominicis ex ambone orandum.*

Cum in nonnullis locis rudis plebecula ignoret Orationem Dominicam, & alia ſalutis neceſſaria; præcipimus, ut Curati ad minimum alternis diebus Dominicis finita concione ex ambone recitent, non curſim, ſed tractim & clare; una quidem Dominica Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Symbolum Apoſtolorum: altera vero Dominica Decalogum, & Confeſſionem generalem, cum inſequenti abſolutione generali: exceptis tamen totis duplicibus, ſi quæ in Dominicam inciderint, quibus tunc ejusmodi recitatio omitti poteſt.

XV. *Cantiones vulgares ex recentioribus non admittendæ.*

Statutum (ſanctæ memoriæ) Domini Cardinalis Hoſii & Epiſcopi Varmienſis, Anteceſſoris noſtri innovantes, certis juſtisque de cauſis ſerio interdicimus, ne Parochi, & quivis Concionatores injuſſu Ordinarii ſui, in Eccleſiis admittant cantiones vulgares, ex recentioribus, etiam Catholicis, Authoribus deſumptas; ſed nonniſi antiquas, & longo uſu approbatas, ante & poſt concionem, vel quando commodum eſt, de more cantari concedant.

XVI.

XVI. *De frequentatione Eccleſiarum.*

Pœnale Edictum noſtrum ante aliquot annos de frequentanda Eccleſia editum (vulgo Kirchgang) ubique ſervetur, ſub pœnis ibidem aſſcriptis: in quarum exactione Magiſtratus & Officiales Parocho, authoritate ſua, ſub conſcientia ſua præſto eſſe debent; & ſi quis ante finem Miſſæ, ſeu acceptam Benedictionem Sacerdotalem, e Templo ſe proripuerit, ſeu ſubtraxerit, uno groſſo mulctetur, de quo populus admoneatur.

XVII. *Parochiani filiales Eccleſias frequentent.*

Parochi Eccleſias plures una tenentes, admoneant Parochianos, ſive filialis, ſive alterius Eccleſiæ fuerint, ut iis diebus, quibus una Eccleſia Divinis ab officiis vacat, aliam Eccleſiam, in qua Sacra peraguntur, devote viſitent, cum non longe a ſe invicem abeſſe ſoleant.

XVIII. *Pro afferendis St. Liquoribus, præter ſumptum itineris, nihil exigendum.*

Archi-presbyteri, vel alii parochi pro Sacro Chriſmate adferendo, ab Eccleſia quisque ſua nihil, præter ſumptum itineris neceſſario factum, exigant; ita tamen, ut idem ſumptus pro loci diſtantia & conſuetudine decem vel quinque ſolidos non excedat, juxta Statutum Cardinalis.

XIX. *Qui gratuitam Sepulturam in Eccleſia habeant.*

Gratuitam Sepulturam in Eccleſiis habeant nonniſi earum Parochi, Capellani, & Beneficiati: patroni, & patronorum uxores, qui, quæve deceſſerunt in Fide Catholica, & a jure Eccleſiaſtica Sepultura non prohibentur, atque vitrici in eo officio mortui, ſi ipſi, eorumque hæredes id deſideraverint. Conſules vero Civitatum, & patronorum liberi, ea libertate non gaudebunt. Si quid autem Eccleſiæ legatum fuerit, licet ad ſex marcas aſcenderit, pro ea teſtator in Eccleſia non ſepeliatur, niſi diſerte in teſtamento declaraverit, ſe hoc ejusmodi ſepulturæ nomine legaſſe.

XX. *Litigantes in foro fori poſſunt Paſchali tempore communicare.*

Parochi inſtruant cupientes tempore Paſchali a Sacra Communione propter ſimultates abſtinere, quod non peccent, ſi ſine rancore, vel cupiditate vindictæ, coram judicio litigent: & quod propterea, Sacramentaliter confeſſi & contriti, ſine ſcrupulo communicare poſſint. Si quis autem absque conſilio Parochi proprii abſtinuerit, in eum pœnæ Sacrorum Canonum extendentur.

XXI. *Non licet Parochis, cum Parochianis paciſci de Decimis.*

Cum jura Parochialia crebro intereant ex negligenti Parochorum exactione; prohibemus, ne Parochi cum parochianis, ſine conſenſu Ordinarii, ad aliquot annos paciſcantur, ut pro decimis frumentariis alıud quidpiam ſolvatur in toto, vel in parte.

XXII. *Parochi ſingulis annis a Vitricis rationem exigant tam perceptorum, quam expoſitorum.*

Curati juxta Conſtitutiones Diœceſanas quotannis minimum ſemel, a Vitricis & Procuratoribus Altarium rationem adminiſtrati officii exigant, & non tantum expoſita, veram etiam percepta omnia fideliter in juſtos codicillos conſignent; ut conſtare poſſit, quantum quolibet anno accreverit, decreveritque, ſub dimidia pœna Synodali.

XXIII. *Debitores piorum locorum Magiſtratui indicandi.*

Præterea diligenter moneant Vitricos & Proviſores Altarium, ac Hoſpitalium, ut mature exigant credita eorumdem locorum, nec permittant ea de anno in annum cumulari, & tandem fieri inexigibilia. Non ſolventium autem nomina ad Magiſtratum eorundem locorum, vel ad Nos tempeſtive deferant. Alioquin Proviſores tenebuntur de ſuo ſolvere, & indemnitati loci conſulere.

XXIV. *Eccleſiaſtica pecunia non debet conferri in fabricam domus Parochialis.*

Statuimus etiam, ut ne Vitrici quid de Eccleſiaſtica pecunia conferant in

in fabricam domus Parochialis, vel aliorum ædificiorum, quæ ex contributione communi præſtare tenentur Parochiani, ac Parochus ipſe; niſi forte cum conſenſu Officialium Epiſcopi pro faciliore expeditione inchoati ædificii mutuo dent aliquid ad tempus, quod poſtmodum ex contributione Parochianorum recuperetur. Quin etiam, juxta Conſtitutiones Diœceſanas, Vitrici caveant, ne quid inconſulto mutuum dent quibuscunque aliis de pecuniis Eccleſiæ, ſi damnum, aut periculum effugere velint.

XXV. *Parochi tenentur res ſuorum Vicariorum vehere: Item ſuis equis ad infirmos mittere.*

Quandoquidem Capellani ſunt Parochorum Miniſtri & Vicarii, & jura Plebanalia Parochis in hoc ſolvuntur a parochianis, ut iis deſerviant in cura animarum; Declaramus, quod Parochi tenentur, ſuis, & non Eccleſiæ, nec Parochianorum ſumptibus efficere, ut ejusmodi Capellani, una cum ſuppellectili ſua ad locum deſtinatum vehantur: quod quidem tam ad primam ipſorum conductionem, quam per eos viſitationem infirmorum, poſtmodum ſubeundam, attinet.

XXVI. *Sepes & ædificia Parochialia Parochi ſarta tecta ſervent.*

Mandamus etiam, ut Parochi ædificia Parochialia, & ſepes tam in campis, quam in ædibus Parochialibus, ſarta tecta præſtent; poſteaquam ipſis ſemel a Parochianis integra tradita fuerint. Si quid autem in iis circa eam traditionem (præter fortuitos caſus) deſideraverint, & Parochiani id emendare noluerint; id ad Nos infra duos menſes deferant cum teſtimoniis, quod admonuerint opportuno tempore; alioquin ipſi Parochi de ſuo defectum ejusmodi ſupplere tenebuntur.

XXVII. *Veſtes ſacræ, ſed detritæ, in prophanos uſus non diſtrahantur. Item Jura Eccleſiaſtica ſerventur ſalva. Omnis materia inutilis, vel corrupta cumburatur.*

Indemnitati & irreverentiæ rerum Sacrarum obviare cupientes, prohibemus, ne ſine expreſſo permiſſu noſtro, vel Succeſſorum noſtrorum, veſtes ſacræ, etiam detritæ, ad prophanos uſus diſtrahantur, convertantur, vel donentur. Nec quicquam de aliis bonis mobilibus, vel immobilibus, aut juribus, ad Eccleſias, Sacerdotia, Hoſpitalia, & quævis alia loca pia pertinentibus alienetur, donetur, vendatur, aut obligetur. Si quid ſine authoritate & conſenſu noſtro, vel Succeſſorum noſtrorum contrafactum fuerit; pro irrito habeatur, & alienatum ad præfata loca mox revocetur: precium vero, ſi quod pro tali re ſolutum fuerit, emptor amittat, & alienantes pœnis Sacrorum Canonum ſubjaceant. Tigna autem & ligna, ac quævis materia Eccleſiarum corrupta, vel inutilis, igni comburatur.

XXVIII. *Statuta Synodalia ſint inventarium domus Parochialis.*

Statuimus etiam, ut Parochi poſt obitum ſuum relinquant Succeſſori ſuo omnia Statuta Synodalia, & Edicta noſtra, pro perpetuo domus Parochialis Inventario.

Ut autem hæ Conſtitutiones in omnium notitiam deducantur, in Domino hortamur, & mandamus omnibus & ſingulis Prælatis & Canonicis, Archi-presbyteris, Parochis, Concionatoribus, Vicariis, Capellanis, & quibusvis aliis Clericis, ut eas non tantum deſcriptas habeant, & ſubinde legant; verum etiam fideliter obſervent ipſi; ac ab aliis, quantum in ipſis eſt, obſervari faciant, ſub pœna Synodali.

Actum *in Sacello Caſtri noſtri Heilsbergenſis, die & anno, ut ſupra.*

Ex Codice, impreſſo Heilsbergæ anno 1612., *commodato ab Illuſtriſſimo Zaluskio, Epiſcopo Kiovienſi.*

SYNO-

SYNODUS AUDOMARENSIS

Anno Chriſti MDLXXXIII. Gregorii XIII. PP. XI. Rudolphi II. Imp. VII.

STATUTA SYNODI DIOECESANÆ AUDOMARENSIS, Anno 1583. Audomaropoli celebratæ,

Præſidente Reverendiſſimo in Chriſto Patre ac Domino, D. JOHANNE SIX, Epiſcopo Audomarenſi.

JOHANNES, (*) DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA EPISCOPUS AUDOMARENSIS, UNIVERSO CLERO CIVITATIS AC DIŒCESIS AUDOMARENSIS, SALUTEM IN DOMINO.

QUandoquidem, pro eo quod noſtris humeris incumbit graviſſimo onere, noſtrum ſit attendere nobis & gregi, in quo nos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos, (**) quo regamus, &, cum exemplo ac verbo, tum optimis quibusque legibus, diligentique in earum obſervationem vigilantia, paſcamus Eccleſiam Dei, quam acquiſivit Sanguine ſuo: Nos hic ea, quæ & Clero & populo Diœceſis noſtræ cumprimis præſcriptu neceſſaria videbantur, in unum collecta, &, in Synodo Diœceſana nuper a Nobis convocata, publicata, quo facile in omnium cognitionem venire, & ab omnibus comparari, haberi, ac legi poſſint, in lucem edi curavimus. Quocirca Prælatis, Archi-Diaconis, Capitulis, Archi-Presbyteris, ſeu Chriſtianitatis Decanis, denique Paſtoribus omnibus, noſtræ jurisdictioni ſubditis, in virtute ſanctæ obedientiæ mandamus, ut illa, una cum Decretis Conciliorum, Generalis Tridentini, & Provincialis Cameracenſis, quibus conformia ſunt, habeant, & diligenter legant, ſuosque & ſubditorum ſuorum mores juxta illorum

(*) Cum poſt Morinorum excidium, de quo ſupra pag. 827., Audomaropoli erecta fuiſſet Sedes Epiſcopalis, primus, qui novam hanc Eccleſiam regeret, Epiſcopus anno 1563. inauguratus eſt Gerardus ab Hamericourt, Abbas S. Bertini, qui retenta ex Pontificio, Regioque conſenſu Abbatia, commiſſam ſuæ curæ Diœceſin magna pietatis ac prudentiæ, nec minore liberalitatis laude gubernavit ad annum uſque 1577.

Illo per mortem ſublato, vacantem ad Cathedram, 1581. aſſumptus eſt JOANNES SIXIUS. Hic Flander erat, Inſulis natus. Philoſophicas, Theologicasque diſciplinas cum præclara eruditionis commendatione tradidit Lovanii, ibidemque in majore Theologorum Collegio Præſidis dignitatem & munus geſſit. Inde regreſſus in Patriam, Parœciam S. Stephani apud Inſulenſes adminiſtrandam ſuſcepit, Epiſcopali præludens curæ, qua totam aliquando Diœceſin erat moderaturus. Anno 1562. Audomarenſes inter Canonicos adoptatus, Archi-Diaconus primum, dein & Reverendiſſimi Hamericourtii Antiſtitis Vicarius Generalis conſtituitur: quo utroque Magiſtratu tam egregie perfunctus eſt, ut ab Hamericourtii obitu, ejusdem in Cathedra Succeſſor fuerit deſignatus. Anno 1581. ut ſupra diximus, ſolenni accepta conſecratione Epiſcopalem dignitatem adiit. Biennio poſt Clerum ſuæ Diœceſis ad Synodum convocavit, in qua deſcriptas hic Conſtitutiones, ad Oecumenici Tridentini, & Cameracenſis Provincialis Conciliorum normam digeſtas edidit, typisque Duacenſibus excuſis, Clero ſuo obſervandas commendavit.

Cum anno 1586. ad indictum ab Illmo & Revmo Ludovico de Berlaymont Archi-Epiſcopo Cameracenſi Concilium Provinciale, Montibus Hannoniæ celebrandum, pergeret, ipſo in itinere acri febri correptus, Inſulis, ubi natus fuerat, vivere deſiit. Corpus ejus ibidem in Eccleſia S. Stephani ſepultum, cor Audomaropolim translatum & in Cathedrali reconditum.

Caſtillion Sacr. Belgii Chronolog. P. II. Foppens Biblioth. Belgicæ Tom. II.

(**) Act. 20. v. 28.

præſcriptum forment, atque omni ſollicitudine paſcant & regant, (*) qui in eis eſt, gregem Dei, pervigilentque quaſi rationem pro animabus (**) nobiſcum Domino reddituri. Quin & cæteros omnes Sacris initiatos, & Clericos, potiſſimum beneficiis aut officiis Eccleſiaſticis gaudentes, eadem illa habere, ac ſtudioſe legere, hortamur in Domino: quo & ipſi, vitam ac mores, hiſce noſtris, dictorumque Conciliorum Conſtitutionibus, conforment, &, tamquam Reip. Chriſtianæ luminaria, pro ſui ſinguli Ordinis dignitate ac gradu luceant. Ita fiet, ut & plebis & noſtram ipſorum operari ſalutem, lætemur æternum in conſpectu Domini.

(*) 1. Pet. 5. v. 2. (**) Hebr. 13. v. 17.

INDEX RECENSENS STATUTORUM TITULOS.

TITULUS I. De Fide.
II. De Sacramentis in genere.
III. De Baptiſmo.
IV. De Confirmatione.
V. De Euchariſtiæ Sacramento.
VI. De Miſſæ Sacrificio.
VII. De Sacramento Pœnitentiæ.
VIII. De Sacramento Extremæ Unctionis.
IX. De Sacramento Ordinis.
X. De Sacramento Matrimonii.
XI. De Uſuris.
XII. De Officio & cultu Divino.
XIII. De Statutis & Juramentis Eccleſiarum.
XIV. De Feſtis.
XV. De Jejuniis & Proceſſionibus.
XVI. De Vita & honeſtate Clericorum.
XVII. De Regularibus & Monialibus.
XVIII. De Archi Presbyteris, ſeu Decanis Chriſtianitatis.
XIX. De Paſtoribus & Concionatoribus.
XX. De Sacellanis, Cuſtodibus, Scholis, & Scholarum Magiſtris.
XXI. De Magiſtris Fabricarum & Menſarum pauperum.
XXII. De Bonorum Eccleſiaſticorum conſervatione, & onerum eorum perſolutione.
XXIII. De Libertate & Immunitate Eccleſiaſtica.
XXIV. De Teſtamentis.
XXV. De Eccleſiarum Viſitatione.
XXVI. De Synodo Diœceſana.

TITULUS I.
De Fide.

CAPUT I.

Habendam omnibus rationem Profeſſionis Fidei ſemel factæ.

UT a ſpiritualis ædificii fundamento, Fide, Conſtitutiones noſtræ ſumant exordium; Prælatos omnes, Archi-Diaconos, Capitula, Archi-presbyteros, & Paſtores Nobis ſubditos, paterne cohortamur in Domino, ut Fidei Profeſſionem, & Sacrorum Decretorum, Concilii Generalis Tridentini, ac Provincialis Cameracenſis, receptionem, dudum per ipſos ſolemniter factam, frequenter in memoriam revocent, datumque jusjurandum in oculis habeant, quo ſe ſuosque integros ſervare ſatagant, cum ab omni Sacrorum Decretorum neglectu, tum inprimis ab omni errore, Sacroſanctæ Fidei Catholicæ, ſine qua nemini ſperanda eſt ſalus, adverſo. Quare hic ſubjungemus, ex Bulla fel. rec. PII Papæ Quarti, ejus, quam ſemel omnes fecimus, profeſſionis Fidei formam, ſecundum Decretum Concilii Tridentini, Seſſ. 24. Cap. 12. Decreti de Reformatione.

CAPUT II.

Profeſſio Fidei.

Ego N. firma fide credo & profiteor omnia & ſingula, quæ &c. *Vide ſupra pag.* 459.

CAPUT III.

Quibus ſuperior Fidei Profeſſio facienda ſit.

Porro hanc Fidei profeſſionem non idcirco tantum hic recitavimus, quo ii, qui

qui eam fecerint, meminerint factæ: verum etiam, quo ſciant, ſibi eam, juxta hanc & non aliam formam, faciendam eſſe, quotquot in Diœceſi noſtra, de Dignitatibus, aut Canonicatibus quarumcumque Eccleſiarum, de Monaſteriis, Conventibus, domibus, ſeu locis regularium quorumcumque Ordinum, & aliis quibuscumque Beneficiis Eccleſiaſticis, curam animarum habentibus, provideri continget.

CAPUT IV.

Vigilandum Paſtoribus adverſus hæreſes. Monendi ſubditi, ut ſibi caveant.

Quoniam, ubi dormiunt homines, fit, Servatore teſte, ut veniat inimicus homo, & in medio tritici ſuperſeminet zizania: (*a*) quæ jam, proh dolor, ſupina nimis dormitione multorum, in eum numerum excreverunt, ut triticum ipſum ubique locorum tantum non obruant ac peſſundent; Nos, dictos Prælatos, Archi-Diaconos, Capitula, Archi-Presbyteros, ac Paſtores, monemus in Domino, & diſtricte ipſis mandamus, ut in hoc toti vigilent, ne quem inter oves ſuas lupum ſinant, nedum graſſari falſa dogmata prædicantem aut docentem, ſed ne verſari quidem aut latere: nec ferant omnino, ſubditos, ſive legere, ſive audire, quæ Sacroſanctæ, Catholicæ, ac Romanæ Fidei puritatem vitiare, aut bonos Chriſtianosque mores corrumpere, quomodolibet poſſint. Moneant itaque eos, libros dubios, ſi quos habent, examinandos oſtendere, eorum, qui ſuſpecti ſunt conſortia vitare, quin etiam illos deferre: denique cavere, ne peregrinis doctrinis abducantur; curare potius modis omnibus, quantum ſuæ ſaluti conſultum volunt, ut ſemel traditæ a Sanctis Patribus fidei receptæque ſupercertent, quod Apoſtolus dicit, (*b*) & conſtanter adhæreant. Studeant ergo Paſtores vultum noſſe pecoris ſui, & quos deprehenderint, Eccleſiam, Divina Officia, & Sacramenta, debitis temporibus non frequentare, vel alias de hæreſi, aut quovis crimine ſuſpectos eſſe, niſi moniti ſtatim ſe purgent aut emendent, Nobis, aut Officiali noſtro absque cunctatione denuncient.

TITULUS II.

De Sacramentis in genere.

CAPUT I.

Conciliorum, circa Sacramenta Statuta ſervanda.

CUm Ss. Concilium Tridentinum & Provinciale Cameracenſe, quorum Canones & Decreta dudum a Nobis omnibus, qua oportuit cum reverentia, recepta ſunt, multa de Sacramentorum legitimo ac congruo uſu, aliisque circa illa obſervandis, non minus pie quam docte ſtatuerint; volumus & mandamus, ea omnia non ſecus obſervari, quam ſi totidem verbis præſentibus Conſtitutionibus inſerta eſſent.

CAPUT II.

In adminiſtratione Sacramentorum ſequendum Manuale. Servandam eam, quæ digna eſt, reverentiam.

Ut autem illorum adminiſtratio cum plebis ædificatione fiat, viteturque confuſio, & qualis decet, a Miniſtris omnibus ſervetur uniformitas; volumus ubique ſervari formam, methodum, conſtitutiones, & regulas, in Manuali, quod ut brevi demus, curabimus, deſcribendas. Porro ſemper adminiſtrentur a Miniſtris, decenti habitu indutis, cumque ejusmodi conſcientiæ puritate, animi attentione, reverentia, ac pietate, ut ne benedictio, quæ per Sacramenta confertur, ipſis, qui adminiſtrant, in maledictionem convertatur.

CAPUT III.

Parochi, in Sacramentis adminiſtrandis, & in illorum explicanda virtute, ſeduli ſint.

Quia igitur Sacroſancta hæc Sacramenta benedictionem adferunt, ſuntque, quæ eorum datur definitio, inviſibilis gratiæ, quam conferunt, viſibilia ſigna; volumus, Parochos noſtros, & ſedulos eſſe his in adminiſtrandis, & docere (*c*) frequenter populum, pro ipſius

(*a*) Matt. 13. v. 25. (*b*) Ep. Jud. v. 3.
(*c*) Conc. Trid. Seſſ. 24. C. 7. de Refor. Conc. Camerac. (*Prov. anni* 1565.) tit. de doct. & præd. Verbi Dei. c. 1. *Vide ſupra pag.* 102. *hujus Tomi.*

ipſius captu, ſingulorum inſtitutionem, virtutem, efficacitatem, uſumque legitimum, breviter quidem in ipſa adminiſtratione, latius autem in concionibus ſuis.

CAPUT IV.

Paſtorum Bibliotheca.

Quamobrem habeant Paſtores, quam diligenter evolvant, Catholicam Bibliothecam, libris Paſtorali officio accommodis inſtructam: quales ſunt, Sacra Biblia inprimis, Catechiſmus ad Parochos, Pii V. Pontificis juſſu editus, Catechiſmus Petri Caniſii, Inſtitutio Theologica Johannis Viguerii, Manipulus Curatorum, Catholici enarratores librorum S. Scripturæ, Homiliæ ac Sermones tum veterum, tum recentiorum, Loci communes Catholicorum adverſus hæreticos, Formula inſtructionis pro Paſtoribus Provinciæ Cameracenſ., edita per Reverendiſſimum in Chriſto Patrem, Franciſcum Richardot, Epiſcopum Atrebatenſem, &, ad confeſſionis audiendæ munus obeundum, Directorium Polanci, Enchiridion Navarri, Summa Sylveſtrina, aliique his ſimiles.

CAPUT V.

Cuſtodiendæ ſolicite Sacramentorum materiæ, ne quis eis abutatur.

Porro quia Sanctum (*d*) minime dandum eſt canibus, mandamus Parochis, ut materias Sacramentorum ſolicite cuſtodiant; & nulli, maleficii cauſa, ſub medicinæ prætextu, illas tradere, neque etiam ipſi iis, ad alium uſum, quam ad quem ab Eccleſia deſtinatæ ſunt, uti præſumant. Si quis autem illis abuſus fuiſſe comperiatur, aut per ſe exercendo, aut per alios exerceri permittendo, maleficium; graviter, juxta Canonicas Sanctiones, punietur.

CAPUT VI.

Alienis Parochianis abſque licentia Paſtor Sacramenta non adminiſtret.

Caveant Paſtores, ne alienis Parochianis, extra neceſſitatis articulum, Sacramenta adminiſtrare præſumant, abſque proprii Paſtoris conſenſu, aut noſtra licentia ſpeciali.

CAPUT VII.

Uſurarium manifeſtum ad Sacramenta non admittendum.

Uſurarium manifeſtum (*e*) Parochi ad Sacramenta non admittant, quaſcumque exhibeat literas, etiam in mortis articulo conſtitutum, quantumvis forte de acceptis uſuris ſatisfieri teſtamento mandaverit: niſi etiam de ipſis uſuris plenarie ſatisfecerit, aut ſaltem de reſtituendis ſufficientem cautionem dederit, ſi tamen ei facultas ſit, dandi cautionem.

CAPUT VIII.

Publice facinoroſi & excommunicati a Sacramentis arcendi.

Similiter hæreticos, & publice facinoroſos, abſque legitima pœnitentia, a Sacramentorum ſuſceptione arceant Parochi; nec non illos, qui ab aliquo Judice Eccleſiaſtico ſunt excommunicati; niſi per literas, aut fidedignum teſtimonium conſtiterit, quod ab illo Judice, aut illius Superiore debitam obtinuerint ab excommunicatione abſolutionem. Hos tamen in mortis articulo, ad Sacramenta admittere poterunt, præſtita prius per eos obligatione, &, quatenus poſſunt, data cautione, quod, ſi periculum evadant, ſtatim ſe, ab illo Judice, a cenſuris abſolvi curabunt.

CAPUT IX.

Miniſtri Dei alendi. Pravæ exactiones prohibentur. Laudabiles conſuetudines decernuntur ſervandæ, &, ab Epiſcopis puniendi, qui eas voluerint infringere.

Porro quum dignus ſit operarius (*f*) cibo ſuo, &, quæ Domini ordinatio eſt, qui altari deſerviunt, ut cum altari participent: quique Evangelium annunciant, ut de Evangelio vivant; volumus atque ordinamus, laudabilem & a Patribus traditam conſuetudinem alendorum Miniſtrorum Dei, inviolabiliter obſervari. Cæterum, ne hujus occa-

(*d*) Matt. 7. v. 6. (*e*) De Uſuris in 6. cap. Quamquam. Infra tit. 11. cap. 2. Extra de Uſuris. Cum tu. (*f*) Matt. 10. v. 10. 1. Cor. 9. v. 13. 14.

occaſione irrepant ſcandala, ſive in Clerum, ſive in populum, præcipimus diligenter attendi & obſervari Conſtitutionem Innocentii Tertii, factam in Concilio Generali (*g*) Lateranenſi, & recitatam in Cap. Ad Apoſtolicam, extra de Simonia. Cujus, ut ne quis prætexat ignorantiam, hæc ſunt verba: Ad Apoſtolicam audientiam frequenti relatione pervenit, quod quidam Clerici, pro exequiis mortuorum, & benedictionibus nubentium, & ſimilibus, pecuniam exigunt & extorquent: &, ſi forte eorum cupiditati non fuerit ſatisfactum, impedimenta fictitia fraudulenter opponunt. Econtra vero, quidam laici, laudabilem conſuetudinem, erga Sanctam Eccleſiam pia devotione fidelium introductam, ex fermento hæreticæ pravitatis nituntur infringere, ſub prætextu Canonicæ pietatis. Quapropter, & pravas exactiones ſuper his fieri prohibemus, & pias conſuetudines præcipimus obſervari, ſtatuentes, ut libere conferantur Eccleſiaſtica Sacramenta; ſed per Epiſcopum loci, veritate cognita, compeſcantur, qui malitioſe nituntur laudabilem conſuetudinem immutare.

CAPUT X.

Portio Canonica.

Qui vero hac ratione, pro ſui ſtatus decentia, de honeſta vitæ competentia minus ſibi proviſum eſſe putabunt; agant apud Patronos, ipſis decimis gaudentes, & cum illis de portione Canonica conveniant (*b*). A quibus ſi, quod æquum eſt & juſtum, obtinere non poſſint, ad Nos, aut Vicarios noſtros pro juris opportuno remedio recurrant.

TITULUS III.

De Baptiſmo.

CAPUT I.

Ad Baptiſmum adminiſtrandum mox ſe offerant Paſtores paratos. Parentes non ultra tertium a partu diem differant Baptiſmum prolium ſuarum.

QUum ea ſit hujus Sacramenti neceſſitas, ut pronunciaverit Servator (*i*), introire non poſſe in regnum Dei, qui ex aqua & Spiritu Sancto renatus non fuerit; Paſtoribus diſtricte præcipimus, ut, ſtatim ubi requiruntur, paratos ſe offerant ad illud adminiſtrandum: neque aliqua ex cauſa, etiam ob id, quod infans baptizandus ex illegitimo forte concubitu conceptus ſit, adminiſtrare aut recuſent, aut differant. Subditis quoque ſuis præcipiant, ut, quam citiſſime poſſunt, proles ſuas in Chriſto regenerandas offerant, neque propter eorum, quos elegerint Patrinorum loco, moram, ultra tertium a partu diem differant.

CAPUT II.

Gerenda Paſtoribus cura Fontis baptiſmatis.

Sacrum Fontem, ſub operculo & ſera competenti, ſervent: nec alium ei liquorem, ſive aquæ roſaceæ, quæ multis locis præbetur Baptiſmo dato, ſive alterius generis, admiſceri ſinant. Aquas, tantum Sabbato Sancto & Sabbato ante Pentecoſten, renovent ac conſecrent: niſi forte contigerit eas corrumpi: quod ut ne ſua culpa aut negligentia accidat, advigilet Parochus. Porro ubi id acciderit, clauſis oſtiis & excluſis laicis, vas ipſum mundet, novam aquam infundat, ac ſub requiſita forma benedicat, etiam cum Chriſmatis impoſitione.

CAPUT III.

Eccleſiaſticæ circa Baptiſmum ceremoniæ non omittantur, niſi in neceſſitate. In neceſſitate quemlibet baptizare poſſe, etiam mulierem.

In adminiſtrando Sacramento, ſemper adhibeant ceremonias, ſolemnitates, & preces eas, quas adhibere conſuevit Catholica Eccleſia, in Manuali noſtro ample deſcribendas; extra dumtaxat neceſſitatis caſum. Nam in caſu neceſſitatis, ubi baptizandus in periculo moriendi verſatur, ſufficit Sacramenti formam & materiam ſimpliciter ſervare. Sed tunc, nedum Sacerdos, vel Diaconus, ſed & Subdiaconus, Clericus, Laicus, quin etiam mulier, ſi ita

(*g*) Conc. Lateran. ſub Innocen. III. cap. 66.
(*i*) Joan. 3. v. 5.
(*b*) Conc. Camer. tit. de Decimis c. 3. 4. 5.

ita neceſſum eſt, baptizare poſſunt. Proinde ne quis error in adminiſtrando hoc Sacramento committatur, inſtruant Parochi, quando opportunum duxerint, ſuos ſubditos, imprimis vero obſtetrices, quibus caſibus baptizare ipſis liceat, & qua verborum forma, quaque materia baptizantem uti oporteat. Id enim adeo obſtetrices ſcire tenentur, ut peccent ſuo obſtetricandi officio fungentes, ſi neſciant.

CAPUT IV.

Proles, neceſſitate urgente domi baptizatæ, Eccleſiæ poſtmodum præſententur. Baptiſmus ſub conditione quando dandus. Proles ab hæreticis baptizatæ.

Proles autem ab his baptizatæ, ubi primum poterunt, Eccleſiæ præſententur, tam ut conſtet, an vere baptizatæ ſint; quam ut, ubi vere baptizatas eſſe conſtiterit, ſuppleantur ſolemnitates prætermiſſæ, juxta eum, qui in Manuali noſtro deſcribendus eſt ritum. Porro, ſi, debita inquiſitione facta, in dubium venerit, an per defectum aliquem, ſive materiæ, ſive verborum neceſſariorum formæ, Baptiſmus irritus fuerit, aut quomodolibet non vere adminiſtratus; baptizetur tunc a Paſtore proles ſub conditione, juxta Conſtitutionem Alexandri III. extra. de Baptiſmo & ejus effectu. cap. Quando dubium. At ſi certo conſtiterit, rite eſſe collatum, nullo modo illum volumus vel ſub conditione iterari: quemadmodum e diverſo, ſi deprehenſum fuerit, adhibitum fuiſſe alium liquorem, quam aquam, aut verborum formam, atque eſſentiam non fuiſſe ſervatam integram; quando ſine his Baptiſmus conſtare non poſſit, ſimpliciter illum conferri mandamus abſque omni conditione. Eadem iſta ſervari præcipimus, ſi quæ ab hæreticis baptizatæ ſint proles.

CAPUT V.

Unum tantum, vel ad ſummum unum & unam, ad patrini munus, Paſtores admittant. Patrinorum nomina ſcripto committenda.

Antequam Baptiſmum Paſtores adminiſtrent, perquirant exacte ab iis, ad quos res ſpectabit, quem vel quos delegerint ad novellam in Chriſto plantam e Sacro Fonte ſuſcipiendam. Juxta Decretum autem Tridentini (*k*) Concilii, eoque antiquiores Canones (*l*), unum tantum, ſive virum, ſive mulierem, vel ad ſummum unum & unam, admittant: quorum nomina, cum nominibus, baptizantis, præſertim ſi laicus fuerit, baptizati, ac ejus parentum, parochiasque in quibus degunt, denique diem & locum, quo Baptiſmus eſt datus, codici ad eum uſum ſervienti, fideliter mandent. Quod ſi qui invito Paſtore ad ſuſceptorum munus ſe ingerant, declaretur aperte, (etſi probetur officium juvandæ prolis, quod offerunt, nulloque modo id præſtare prohibeantur) ipſos nec eſſe, nec ſcribi ſuſceptores, nullamque cognationem contrahere. Si quis alterius nomine, a quo rogatus, aut miſſus fuerit, ſuſcipiat; ſcribatur uterque, & miſſus, & mittens, hunc in modum: N. nomine N.

CAPUT VI.

Qui rejiciendi, qui admittendi, ad Patrinorum officium.

Quia vero Suſceptores, Sponſores ſunt pro iis, qui baptizantur, fidei ac vitæ Chriſtianæ, quam illi debent, ac proinde, ut recte illi inſtituantur, paternam in ſe curam recipiunt; videant Paſtores, quibus tenellas Chriſti oviculas credant: caveantque, ne quosvis ad hoc officii admittant, & parentes moneant, ne quosvis promiſcue eligant; verum eos tantummodo, de quibus probabile fiat, fore, ut præſtent id, quod promittunt. Alienum enim eſt, recens in Chriſto renatis oviculis, ejusmodi in Chriſto parentes aut dare, aut admittere, de quorum paterna ſolicitudine ſpes veriſimilis non concipiatur. Rejiciantur proinde ab hoc munere quicumque hæretici, quicumque excommunicati, quicumque notorie criminoſi, & ſcandaloſe viventes; rurſus ii, qui ipſimet neſciant ea, quæ docere oporteat neophytum, (*m*) & qui per ætatem aut mentis inopiam ipſi notitiam non habent fidejuſſionis ejus, ad quam

(*k*) Conc. Trid. Seſſ. 24. c. 2. de Refor. Matrim.

(*l*) De Conſecr. diſt. 4. c. Non plures.

(*m*) Conc. Camerac. tit. de Matrim. c. 12.

quam ſe offerunt: denique alii quicumque, a quibus fidei liberationem, exonerationemque veriſimiliter non exſpectent. His igitur omnibus rejectis, eos, quos admittendos duxerint Paſtores, diligenter officii commoneant ſui: quos tamen nec admittant prius, quam palam & aperte, tribus verbis, profiteantur Sacroſanctam Fidem Eccleſiæ Catholicæ, Apoſtolicæ, ejusque quæ hodie adhæret Romano Pontifici, tanquam ſuo conſpicuo in terris Capiti; ut ne, ſub ovina pelle, in hanc functionem irrepant hæretici.

CAPUT VII.

Munera a Baptiſmo, Patrinos promiſſo non liberant. Paſtores ipſi ſe Patrinos declarent, ubi ita res fert.

Perſuadent ſibi quidam, ſponſioni ſuæ feciſſe ſe ſatis, ſi munus aliquod poſt Baptiſmum offerant baptizati parentibus, quod quaſi ad educationem inſtitutionemque prolis ſerviat: idcirco conſultum foret abrogare prorſus illam munerum offerendorum conſuetudinem, quemadmodum edicto Cæſareo aliquando cautum fuit, ſi temporum iniquitas pateretur. Interim recte faciant in patrinos electi, ſi non tam munera offerre, quam promiſſorum meminiſſe curent, muneribus neutiquam redimendorum: ita fiet, ut idonei patrini, & quærantur, & inveniantur. Quales ubi non ſe offerunt, ipſi Paſtores ſe patrinos, ſive Suſceptores declarent, atque ita baptizare pergant. Porro, prohibere id nolumus, quin ſubveniant tenuioris fortunæ puerperis patrini ii, quibus res lautior eſt, quinimo modis omnibus id probamus & deſideramus.

CAPUT VIII.

Nequaquam admittenda a Paſtore, in nominis impoſitione, prophana aut ridicula nomina.

Ut autem a Sacris prophana, & a ſeriis rebus joci excludantur, in nominis a patrinis impoſitione, abſtineri volumus a prophanis nominibus gentilium, aliisque peregrinis, ridiculis, & inconſuetis, curioſitatem, levitatem, aut ridiculam aliquam alluſionem ſapientibus, ſive ex Scriptura Sacra illa deſumta ſint, ſive alias quomodocunque inventa, & baptizandorum ſexui, perſonis, aut cognominibus, ridicule accommodata. Hic enim hæreticorum & levium quorundam hominum mos eſt, qui, ut non gaudent nominibus, ita neque imitatione priſcorum Sanctorum: magis eis prophanæ placent vocum (*n*) novitates. Hæc itaque & his ſimilia Paſtores non admittant. Suadeant autem imponi nomina Sanctorum, atque illorum potiſſimum, qui in Catholica Eccleſia celebrantur.

CAPUT IX.

Ut ne infantes dum baptizantur, prorſus denudentur.

Præterea, non ſinant, infantes, dum offeruntur baptizandi, prorſus denudari, præſertim verendis partibus: id quod a plerisque ſtudioſe fieri intelligimus, ad ipſorummet confuſionem.

CAPUT X.

Obſtetricum probatio. Denunciandi ii, qui ſuorum, aut ſuum Baptiſmum in longum differunt. Adulti qua ratione ad Baptiſmum admittendi.

Jam ut occurratur fraudibus Anabaptiſtarum, obſtetrices nullæ admittantur, niſi allato a Paſtoribus ſinceritatis fidei & vitæ teſtimonio, datoque jurejurando, ſe, juxta Regiæ Majeſtatis mandatum, nunciaturas Paſtori loci, in quo officio ſuo functæ fuerint, nomina ac cognomina puerperarum, quibus adfuerint, & prolium, quas exceperint numerum. Paſtores vero, ſub pœna ſuſpenſionis, aliaque arbitraria, Nobis, aut Vicariis noſtris denunciare teneantur parentes illos, qui, aut ex hæretica pravitate, aut ex alia quacunque cauſa, in longum differunt puerorum ſuorum Baptiſmum. Quod ſi deprehendantur, qui non baptizati in adultam, rationisque judicio utentem excreverint ætatem; niſi illi ſtatim catechizari, baptizarique deſiderent, ſub eisdem pœnis denuncientur. Hi tamen ad Baptiſmum non prius admittantur,

(*n*) 1. Tim. 6. v. 20.

tur, quam fidei rudimenta docti, & Paſtoribus perſpecti, hæreſes abjuraverint, Satanæ renunciaverint, & baptizari humiliter popoſcerint; præterquam in neceſſitate extrema, qua urgente, ſi ſinceræ converſionis præbuerint argumenta, ſine difficultate, absque majori inſtitutione, explorationeque baptizentur.

CAPUT XI.

Nutricum lex.

Pari ratione ut obvietur eorundem Anabaptiſtarum conatibus peſtilentibus, præcipimus omnibus Nutricibus, nullam ut prolem ſuſcipiant nutriendam, niſi fidem Nobis, aut Paſtoribus ſuis noſtro loco, facere poſſint, prolem, quam nutriunt, ſecundum ritum & doctrinam Sanctæ Matris Eccleſiæ eſſe baptizatam; Alioqui, contra eas, tanquam Anabaptiſtarum fautrices, volumus ut procedatur.

CAPUT XII.

Mulierum a puerperio purificatio. Lex fornicariarum.

Probatiſſimam conſuetudinem, qua conſueverunt puerperæ, ſtato a partu die Deo gratias acturæ ad Eccleſiam venire, & intercedente Sacerdotis benedictione ad ingreſſum Eccleſiæ & Sacrorum Myſteriorum auditionem admitti, præcipimus inviolabiliter obſervari: hoc tamen ſervato diſcrimine, ut, quæ aliunde, quam ex legitimo Matrimonio concepere, Eccleſiaſtica purificatione non honorentur, niſi id a Nobis, aut Decano Chriſtianitatis loci, permiſſum fuerit. Volumus enim illas, una cum eis, quicum deliquerunt, ad Nos deferri, quemadmodum & cæteros criminoſos.

CAPUT XIII.

Interdicitur Sacerdotibus conviviis mulierum purificantium, & conviviis nuptiarum ſecundariis. Non admittatur a Paſtoribus mulierum purificatio Dominicis aut Feſtis diebus.

Poſtremo, diſtricte inhibemus, ne, ad ea, quæ mulieribus ex puerperio excedentibus inſtruuntur convivia, Parochorum, Sacerdotum, aut Clericorum quisquam accedat; quemadmodum neque ad ea, quæ, poſtridie diei nuptialis, ſecundaria celebrantur: quod intelligamus, magno noſtro dolore, ebrietati & laſciviæ his in conviviis habenas laxari. Cui malo, ut quantum poſſumus, occurramus, nolumus, ut ipſa mulierum purificatio, Dominicis aut Feſtis diebus fiat. Nam hos dies ex propoſito pleroſque eligere audimus, quo liberius crapulæ, ebrietati, & inſolentiis vacent.

TITULUS IV.

De Confirmatione.

CAPUT I.

Collatio effectuum Baptiſmi & Confirmationis.

OMnes fideles, Urbanus Papa (o) ait: per manus impoſitionem Epiſcoporum, Spiritum Sanctum poſt Baptiſmum accipere debent, ut pleni Chriſtiani inveniantur. Spiritus Sanctus enim (præclare Melchiades Papa) qui ſuper aquas Baptiſmi ſalutifero deſcendit lapſu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in Confirmatione augmentum præſtat ad gratiam. Et quia in hoc mundo tota ætate victuris, inter inviſibiles hoſtes & pericula gradiendum eſt, in Baptiſmo regeneramur ad vitam, poſt Baptiſmum confirmamur ad pugnam; in Baptiſmo abluimur, poſt Baptiſmum roboramur; &, quamvis continuo tranſituris ſufficiant regenerationis beneficia, victuris tamen neceſſaria ſunt Confirmationis auxilia. Regeneratio per ſe ſalvat mox in pace recipiendos: Confirmatio armat & inſtruit ad agones mundi hujus & prælia reſervandos.

CAPUT II.

Præparatio ad Confirmationis Sacramentum exacta. Faſciæ qui a Sacerdotibus auferendæ.

Quocirca Parochis noſtris præcipimus, ut, duobus illis Dominicis diebus, qui Sacrorum Ordinum collationem proxime antecedunt; ſubditos ſuos ſedulo admoneant, quo pueros ſuos, Sacramento Confirmationis nondum

(o) De Conſecr. diſt. 5. c. Omnes fideles. Ibidem cap. Spiritus Sanctus.

dum inſignitos, qui quidem ſextum ſuperaverint ætatis annum, ad illud reverenter ſuſcipiendum, præparent, doctos Orationem Dominicam, & Symbolum Apoſtolorum, quantum fert ætas atque capacitas, jejunos, ſi permittit valetudo, confeſſione expiatos, ſi doli ſunt capaces, corporis habitu & capite inprimis mundos, denique paratos integris mundisque cum faſciis, quæ, tertio poſt ſuſceptum Sacramentum die, in templo, a Sacerdote deponantur, frontibus ſale frictis, & aqua lotis. Porro faſciæ exurantur, & aqua lotionis, cum cinere faſciarum, in piſcinam mittatur.

CAPUT III.

Cavendum, ut ne iterum a quoquam iſtud Sacramentum accipiatur.

Quia vero Sacramentum hoc, in eo convenit cum Baptiſmo & Ordine, quod ſine grandi ſacrilegio iterari non poſſit; & frequenter fit, ut, parentibus vita defunctis, pueri Confirmationis ſuſceptæ neutiquam memores, iterum ſe offerant confirmandos: nolumus eos ad id præſentari, ante ſeptimum ætatis annum, mandamusque parentibus, ut confirmatos, ſtudioſe memores reddant, tum accepti Sacramenti, tum eorum, a quibus ad id fuerint præſentati, denique moneant, ne ſecundo illud umquam accipere audeant. Cæterum, ſi qui ſint, qui, debita inquiſitione facta, juſtam adhuc habeant dubitandi cauſam, fuerint aliquando confirmati, nec ne; poterunt illi, debite præparati, ſeorſum Nos de dubio ſuo convenire, ut, illo diſcuſſo, id faciamus, quod eorum ſaluti viſum fuerit conſultum.

CAPUT IV.

Illi qui confirmantur, & eorum patrini ineunt inter ſe ſpiritalem cognationem, Matrimonium prohibentem. Ut referatur a Paſtoribus in Regiſtrum nomen Patrini in Confirmatione.

Paſtores ſubditis ſuis diligenter exponant, eos, qui confirmandos Epiſcopo offerunt, & in Sacramenti adminiſtratione tenent, talem contrahere cognationem ſpiritalem, qualem ii, qui offerunt baptizandos; cavendum proinde ſedulo, ne, per ignorantiam, aut neglectum iſtius cognationi, Matrimonia ineantur, quæ non Matrimonia ſint, ſed inceſtus. Quocirca recte faciant Paſtores, ſi ſuos moneant, ut, vel ante Confirmationem, vel mox poſt eam, ad ipſos veniant, indicentque nomen Patrini prolis ſuæ in Confirmatione, in Regiſtrum referendum. Præmoneant autem, ut ne ejusmodi deligant patrinos, quibus nolint intercedere ſecum, aut cum prole ſua, ſpiritualem cognationem, nuptias impedientem: id quod prorſus erit, ſi Sacerdotes, conſanguineos, aut ejusdem ſexus perſonas, delegerint.

CAPUT V.

Patrinorum ad Confirmationem habendus delectus, eorumque officium.

Porro, ne religioſa iſthæc Patrinorum ad Confirmationem adhibitio, ex antiquiſſima Eccleſiæ ordinatione obſervata, reddatur inutilis; volumus ad id muneris non quoslibet absque diſcrimine adſumi, ſed ejusmodi omnino, qui ut ſpirituales parentes, & poſſint & velint, eorum, quos ad Confirmationem obtulerint, paternam curam gerere, eosque inſtruere, quomodo, adverſus viſibiles & inviſibiles ſalutis hoſtes, ſit dimicandum, certandumque viriliter. Habeatur itaque horum delectus & ratio talis, qualem Patrinorum in Baptiſmo habendam eſſe, præſcripſimus.

TITULUS V.

De ter maximo Euchariſtiæ Sacramento.

CAPUT I.

Catholica de St. Euchariſtiæ Sacramento fides.

Quæcunque in Concilio Oecumenico Tridentino (*p*), de Sacroſancto Euchariſtiæ Sacramento, & ejus uſu, iisq;, quæ eo pertinent: item de tremendo Miſſæ Sacrificio, tam copioſe & pie, quam Catholice & docte, compluribus Capitibus (*q*) tractata ſunt; eo loco,

(*p*) Conc. Trid. Seſſ. 13. & 22.

(*q*) Conc. Trid. Seſſ. 13. c. 2. & can. 1. & 3.

loco,quo ſi hic expreſſa eſſent, habentes, mandamus Parochis, ut, adverſus nunc graſſantes, proh dolor, hæreſes, muniant populos ſuæ fidei commiſſos, doceantque, Sacramento iſto ter maximo, ſub qualibet ſpecie, quin etiam ſub cujuslibet ſpeciei qualibet parte, contineri totum & integrum Chriſtum, Deum & hominem, totum ejus Corpus venerabile & Sanguinem pretioſum, Sanctiſſimam ejus Animam, denique & Divinitatem ipſam, quæ cum Patre & Spiritu Sancto ipſi una eſt. Sacramentum auguſtiſſimum, mille adferens theſauros bonorum. Hæc enim ſeparari jam a ſe mutuo in Chriſto haud poſſe, qui reſurgens ex mortuis (r) non amplius moritur, mors ei ultra non dominabitur: quamquam, panis quidem ſpecies, exanguis & mortui in Cruce Corporis; vini autem, Sanguinis in Cruce a Corpore ſeparati, figuram exhibeat.

CAPUT II.

Honor omnis ter maximo huic Sacramento debetur.

Doceant proinde (s) cum verbo, tum exemplo, & honorem Divino huic Sacramento debitum, honorem ſcilicet ſupremum, eum qui Dei Filio debetur, hic revera præſenti, reverentiamque prorſus omnem, tam in auguſtiſſimo Miſſæ Sacrificio, ubi conſecratur, & pro vivis ac mortuis Deo Patri in odorem ſuavitatis offertur, quam ubicunque pro iis, quæ occurrunt neceſſitatibus fuerit, ſive adſervetur, ſive ad infirmos deferatur, ſive in Proceſſionibus Eccleſiaſticis circumferatur.

CAPUT III.

Omni cum reverentia tractandum atque adſervandum.

Sacerdos itaque, non niſi in habitu decenti, ſuperpelliceo ac ſtola indutus, nec niſi corde contrito, menteque ab affectibus vitiorum aliena, Sacramentum hoc adminiſtret, reponat, tractet: & pro fidelium neceſſitatibus honorifice collocet, atque adſervet illud in Eccleſia, non alibi; loco quam fieri poteſt honeſtiſſimo, clauſo quidem, ſed conſpicuo, & puriſſima pyxide, a labe ſordeque omni alieniſſima, eaque aurea, argentea, eburnea, cuprea, aut ſtannea, incluſo mundo linteo, ſeu corporali, cui Sacræ Hoſtiæ impoſitæ ſint, denique lumine ante illud ſemper accenſo. Absque pyxide autem in ſolo linteo ſeu corporali, etiamſi illud ſolidum & integrum fuerit, ita ut eſſe debet, non facile, nec niſi admodum circumſpecte, illud Sacerdos transportare præſumat.

CAPUT IV.

Sacræ Hoſtiæ ſingulis ut minimum menſibus mutentur. In Solemnitatibus conſecrentur eo numero, quo communicaturis ſufficere poſſint.

Porro, ne per diuturniorem adſervationem, quidquam corruptionis circa Sacramentales Species contingat (id quod grave ſit crimen) volumus Sacras ipſas Hoſtias, ubicumque in uſus infirmorum, aut aliorum communicantium adſervantur, aut adorationis gratia ex profeſſo proponuntur, ſingulis hebdomadis viſitari, & ſingulis ut minimum menſibus mutari, ac proinde non plures conſecrari, quam veriſimiliter in menſem unum, uſibus communicantium ſint neceſſariæ, &, quas lapſo menſe contigerit ſupereſſe, inter Miſſarum ſolemnia ſumi, aliasque conſecrari ac ſubſtitui. Advigilent autem Paſtores, circa ſolemnitates, quibus Parochiani magno numero communicare ſolent; ut tot Hoſtias conſecratas habeant, quot perſuadent ſibi facile communicaturis ſufficere poſſe, ut ne opus ſit ſpecierum fractione.

CAPUT V.

Quovis tempore infirmis Euchariſtia adminiſtretur. Qui ad infirmos Euchariſtia ferenda.

Ad infirmos Sacramentum ferri volumus quovis tempore, quo res poſtulabit, tam poſt prandium, quam ante, tam noctu, quam interdiu; Quando autem feretur, (t) non occultari pyxidem a Parocho (niſi forte eo verſetur loco, quo a ſacrilegis hæreticorum injuriis metui poſſit) ſed manifeſte illam omni

(r) Rom. 6. v. 9. (s) Conc. Trid. Seſſ. 13. c. 5. & can. 6.
(t) Conc. Camerac. tit. de Paſtorum reſidentia. c. 3.

omni cum reverentia portari, & a Cuſtode ſuperpelliceo induto ardentem facem lucemve præferri, denique ſonitu campanulæ fideles admoneri præſentiæ Dei & Redemptoris ſui, quo debita eum adoratione recognoſcant. Porro, ne inane Sacerdos vaſculum referat, volumus tot ab eo Hoſtias adferri, quot poſſint ſatis eſſe, ut ſaltem una remaneat, quæ ad Eccleſiam referatur. Quod ſi ita accideret, ut nulla remanſiſſet; pyxide occultata, lumine extincto, & nola tacente, modeſte ac reverenter; cum Cuſtode & comitatu, ad Eccleſiam redeat.

CAPUT VI.

Donantur Indulgentiæ iis, qui comitatu & tedis Sacramentum honorant.

Quo autem omnes magis ad Sacramentum hoc auguſtiſſimum eo, quo decet, honore proſequendum excitentur, iis, qui Sacerdotem illud aliquo ferentem, devote abſque fabulis fuerint comitati, dies pœnitentiæ decem condonamus; iis qui etiam accenſam facem aut cereum dederint, viginti; denique iis, qui facem, quam dederint, ipſimet prætulerint, triginta dies ſimilium indulgentiarum, de Dei bonitate confiſi, largimur. Orent autem omnes unanimiter, Sacerdos & qui eum comitantur, pro ægroti ſalute. Cæterum, ne, quod incommodum ſit, diutius detineantur comites, curet Parochus infirmos confeſſos eſſe, priusquam eis Sacramentum ferat.

CAPUT VII.

Suadenda frequens Communio. Præcepta eſt Communio in Paſchate.

Frequenter ſubditos ſuos Paſtores hortentur, ut Sacroſancta iſta Myſteria, quæ ad uſum noſtrum, noſtræque fragilitatis ſubſidium Servator dedit, non ita raro & ægre (ut magna hominum pars, haud ſine Injuria donatoris) adeant, ſed frequentent: quippe quibus animæ curentur vulnera, infirmitas refocilletur, vires ad juſtitiam reparentur, unusque cum Chriſto Domino Spiritus, quin & unum corpus, efficiamur. Itaque, ſi non ſingulis (id quod optandum ſit) diebus Dominicis, at menſibus ſingulis, & Feſtis anni celebrioribus, conſcientiam, ita ut oportet, contritione & confeſſione expurgati, (*u*) præparati ac probati, humiliter & pie, panem hunc quotidianum ac ſuperſubſtantialem manducatum veniant. Minime porro omittatur, (*x*) quin promulgetur quotannis ante Paſcha Eccleſiæ edictum, in Concilio Generali Lateranenſi ſancitum, citatumque Extra, de Pœnitent. & Remiſſ. Cap. Omnis utriusque ſexus, ut, ſub pœnis & cenſuris illic expreſſis, devote omnes, ut minimum ſemel quotannis, in Paſchate, communicent.

CAPUT VIII.

Multitudine communicante occurrendum inordinationi.

Jam in Paſchate, aliiſque temporibus, quibus magno numero fideles communicant, proſpiciendum eſt, ne qua ſit inter communicandum inordinatio, ne alii aliis impedimento ſint, quo minus tremenda iſta myſteria ſumere queant ea reverentia, eaque animi quiete, qua decet. Aptetur itaque locus, ubi genuflectentibus Sacra Synaxis ordine præbeatur, ita ut ii, qui exſpectant, ab iis ſeparati ſint, qui actu percipiunt.

CAPUT IX.

Jejunum eſſe oportet communicaturum.

Porro ut mundis ſint oportet, qui communicaturi ſunt, animis, ſic & corpora oportet ita ſe habeant, quemadmodum dignum eſt ejusmodi myſteriis; inprimis vero jejuni omnino ſint: niſi quod in ægrotis ejus rei ratio habenda non ſit. Cæterum moneant Paſtores, ut ægroti, dum adhuc jejuni ſumere poſſint, curent ſibi Sacramentum adferri.

CAPUT X.

Pueri, quando ad Communionem admittendi.

Pueros, qui annos diſcretionis primum aſſecuti ſunt, licet confeſſos, ad Communionem non admittant Parochi, niſi Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum Apo-

(*u*) Conc. Trid. Seſſ. 13. cap. 7. & 8.

(*x*) Conc. Trid. Seſſ. 13. can. 9.

Apoſtolorum, & Præcepta Dei atque Eccleſiæ, probe norint, & circa myſterium hujus Sacramenti, quantum ſufficere poſſit, pro ingenii capacitate inſtituti ſint. Quapropter parentes, ut prolibus ſuis inſtituendis incumbant, frequenter moneantur.

TITULUS VI.

De Auguſtiſſimo Miſſæ Sacrificio.

CAPUT I.

Miſſa frequentanda.

Dent operam Paſtores, (y) ut ipſorum, aliorumque concionibus, Diviniſſimi hujus Sacrificii inſtitutio, præſtantia, myſteriorum dignitas, fructuum ubertas, cæteraque huc pertinentia, ſedulo explicentur populo, quo illa, & frequentet diligentius, & audiat religioſius. Doceant, Eccleſiæ præcepto obligari omnes, ut audiant Dominicis & Feſtis diebus Miſſam: illosque huic præcepto neutiquam ſatisfacere, qui peracta Conſecratione ab Eccleſia recedunt, neque (quod tenentur) ultimam exſpectant benedictionem. Porro Chriſtiani hominis eſſe; quamquam in præceptum res concluſa non ſit; nullum ſinere abire diem, quo Miſſa non audiatur.

CAPUT II.

Magna habenda ejus rei ratio, ut in Miſſa omnia reſpondeant Sacrorum ipſorum dignitati. Diaconus & Subdiaconus Sacerdoti celebranti fixe adhæreant.

Quare ne alienetur populus a Sacris Myſteriis, detrahatque Sacrificio Domini; quo modo Iſraelitæ (z) ſcandalizati a filiis Heli Sacerdotibus: Paſtores inſtruant, (a) moneantque ſedulo & ſe & ſuos, ut ne rem tantam, defunctorie, leviter, aut irreverenter; quod multi, proh dolor, peragant; verum ea pietate, gravitateque, quæ, & myſteriorum ipſorum majeſtate ſit digna, & populum poſſit in magnipenſionem, devotionisque ardorem rapere: jugiterque advigilent circa Sacrorum Calicum, corporalium, veſtimentorum, & altarium, integritatem, munditiam, ornatum, decorem. Cujus rei tantus hodie neglectus eſt, ut vel ea ſit iræ adverſus nos Dei cauſa. Diacono & Subdiacono Sacerdotibus miniſtrantibus in Miſſa ſolemni, negetur ſtipendium, ſi, ante Miſſæ finem diſcurrentes, aut alio abeuntes, Sacerdotem relinquant. Si quando Paſtori incumbat officium iſtud, & ſimul ipſi agendum ſit aliquid ſui proprie muneris, ſubſtituat tunc alium, qui Diaconi, ſive Subdiaconi loco ſerviat.

CAPUT III.

Ante Miſſam exacte ſe præparet Sacerdos. Confiteatur ſemel hebdomadis ſingulis. Nunquam niſi confeſſus audeat celebrare, conſcius ſibi peccati mortiferi. Quandoque etiam confeſſus celebrare non præſumat.

Cæterum, non externa ſufficit, oportet & interna, ita, ut decet, eſſe compoſita: illa, ut alii ædificentur; hæc, ut nos Deo placeamus. Præcipimus itaque omnibus Diœceſis noſtræ Sacerdotibus, ut priusquam ad offerenda tremenda iſthæc myſteria ſe accingant, bene ſe probent ac præparent: memoresque ejus, quod aſſerit Sapiens [b], ſepties in die juſtum cadere, frequenter conſcientias ſuas, &, ut minimum, ſingulis hebdomadis ſemel, Sacramentali confeſſione expurgent: numquam vero, (c) niſi illa prævia, celebrare audeant, conſcii ſibi alicujus peccati mortiferi, quantumvis ſibi contriti videantur. Cæterum nec illa prævia præſumant, qui pridie temulenti, inſolentesve fuerint, qui pridie quamcunque ſecretam impudicitiam, aut notum quodcumque crimen, admiſerint; ſub pœna ſevera, pro contumeliæ, qua Dei ſancta affecerint, modo menſuraque, infligenda.

CA-

(y) Conc. Trid. Seſſ. 22. cap. 8. (z) 1. Reg. 2. v. 17.
(a) Conc. Trid. Seſſ. 22. cap. Quanta cura. Conc. Camerac. tit. de Off. Divino. c. 1.
(b) Prov. 24. v. 16. (c) Conc. Trid. Seſſ. 13. c. 7. & can. 11. Conc. Camerac. tit. de Officio Divino. cap. 1. & 2.

CAPUT IV.

Excommunicati, & alii publice ac notorie criminoſi a Sacris arcendi. Miſſa ſub Concione nequaquam fiat.

Hæreticos, (*d*) apoſtatas, excommunicatos, & concubinarios publicos, eos videlicet, quos notum eſt evidenter fovere mulierem, eisdem domo, menſa, & lecto, ab Altaris miniſterio omnino arceri mandamus. Nam & horum Miſſam qui audiunt, peccant, quandoquidem per latam ſententiam, aut alioqui indubitanter ab omnibus noſcuntur eſſe hujusmodi, ita ut nulla poſſit tergiverſatione celari. Quum autem nec permittendi ſint omnes Sacris intereſſe, nequaquam (*e*) Miſſa concione durante fiat, cui omnes & poſſunt & debent intereſſe, mali, ut audiant, unde convertantur; boni, ut unde proficiant.

CAPUT V.

Ad faciendam Miſſam non admittantur, absque clara Epiſcopi facultate, Sacerdotes vagi aut ignoti.

Vagi (*f*) ignotique Sacerdotes ad operandum Sacris prorſus non admittantur absque noſtra expreſſa licentia: quam a Nobis illi non exſpectent ſine commendatitiis Ordinarii ſui literis. Quicunque autem ad Presbyteratus ordinem recens promotus fuerit, primam Miſſam non prius celebret, quam ubi Paſtori Eccleſiæ, in qua celebrare decrevit, aut, ſi ab alieno Epiſcopo Ordinem acceperit, Decano loci & Paſtori Eccleſiæ, Ordinis ſui literas exhibuerit.

CAPUT VI.

Miſſale Romanum noviſſime editum, ſequendum præſcribitur. Altaria portatilia vetantur.

In Miſſæ (*g*) celebratione non adhibeantur alii ritus, aut aliæ ceremoniæ & preces, præter eas, quæ ab Eccleſia probatæ, ac frequenti & laudabili uſu receptæ ſunt. Fiant vero omnia, ita ut in Miſſali, ſecundum uſum Romanum noviſſime editum, & in Eccleſia noſtra Cathedrali ſervatum, præſcribitur: & difficultate, ſeu dubio aliquo, ex inopinato occurrente, conforment ſe omnes regulis & cautelis, quæ in initio Miſſalis dantur: quas etiam ſinguli (ne quando inter celebrandum hæreant dubii) frequenter legant. Altare porro lapideum ſit, & firmum; non autem de loco in locum portatile, absque noſtra diſpenſatione.

CAPUT VII.

Ne in privatis domibus Miſſa fiat. Minime in locis interdictis.

Presbyteris omnibus, tam Regularibus, quam ſecularibus, diſtricte prohibemus, ne, (*h*) alicujus perſonæ intuitu, aut cujuscunque privilegii prætextu, privatis in domibus, aut omnino extra Eccleſiam, & ad Divinum tantum cultum dedicata Oratoria, per Nos viſitata & deſignata, Sanctum Miſſæ Sacrificium celebrent, ac niſi prius, qui interſint, decenter compoſito corporis habitu, declaraverint, ſe mente etiam ac devoto cordis affectu, non ſolum corpore, adeſſe. Infirmos porro, qui Sacrificii audiendi deſiderio tenentur, moneant, ut ſi preces ſuas pia animi devotione eorum precibus conjungant, quos valetudo ſinit Eccleſiam frequentare, rem eſſe facturos Deo longe gratiorem, quam ſi voti compotes redderentur. In Eccleſiis, locisve interdictis, nulla etiam ratione Miſſa fiet.

CAPUT VIII.

Pluries eodem uno die ab eodem uno Sacerdote Miſſam nequaquam dicendam.

Pluries eodem uno die nemo Sacris operetur, absque urgente neceſſitate, noſtraque expreſſa licentia, excepto Nativitatis Domini feſto die: ac tunc ablutio, non niſi in ultima Miſſa ſumatur.

CA-

(*d*) Conc. Trid. Seſſ. 22. c. Quanta cura.
(*e*) Conc. Trid. ibidem.
(*f*) Conc. Trid. Seſſ. 22. c. Quanta cura. & Seſſ. 23. cap. 16. de Reform. & Camer. tit. de Miniſtr. Eccleſ. c. 9.
(*g*) Conc. Trid. Seſſ. 22. c. Quanta cura. & Camer. tit. de Offic. Divino. c. 6.
(*h*) Conc. Trid. Seſſ. 22. c. Quanta cura.

CAPUT IX.

Fundationibus faciendum ſatis. Sacerdotis celebrantis ſtipendium.

Ne (*i*) pio deſiderio ſuo Fundatores fraudentur, Sacerdotes omnes, in Eccleſiis, in quibus debent, tam frequenter celebrent, quam neceſſe eſt, ut officio ſuo & Fundatorum intentioni ſatisfaciant. Nemo unam Miſſam celebrans, plurium ſtipendium aut quærat, aut accipiat. Nemo conventionem ineat pretii pro Miſſa ſolvendi: verum id demum, quod ſponte datum fuerit, accipiat.

TITULUS VII.

De Sacramento Pœnitentiæ.

CAPUT I.

Sacramenti Pœnitentiæ neceſſitas. Partes Sacramenti Pœnitentiæ. Confeſſio cui fieri debeat.

NEmini poſt Baptiſmum in grave peccatum lapſo, peccatorum ſperanda remiſſio eſt, abſque Sacramento iſto, ſecunda poſt naufragium tabula, aut illius, ſi ipſum neceſſitate excludatur, deſiderio. Quare parochis noſtris ſatagendum eſt, ut Sacramenti hujus neceſſitatem ac utilitatem, cæteraque huc pertinentia, e Tridentino Concilio (*k*) inculcent, & ad illud frequentandum hortentur, doceantque inprimis, tres illius eſſe partes, & debita vere pœnitentis officia, cordis contritionem, oris confeſſionem, & operis ſatisfactionem. Confeſſionem autem faciendam Sacerdoti proprio, vel alias legitimam, & per Nos approbatam jurisdictionem habenti, vel denique, proprii cum Sacerdotis venia, cuivis a Nobis probato, & ad pœnitentium confeſſionem excipiendam admiſſo.

CAPUT II.

Confitendum, communicandumque ut minimum in Paſchate annis ſingulis. Confeſſarii nulla ratione manifeſtent cujusquam confeſſionem.

Porro, quos ad frequentandam confeſſionem, nec (quod optemus) octiduis ſingulis, nec ſaltem diebus feſtis anni præcipuis, adducere parochi poterunt, ſevere moneant; ne annum elabi ſinant, (*l*) quin & confiteantur, & communicent ſemel, idque in Paſchate, ſub pœnis in generali Concilio Lateranenſi decretis, & in Capitulo Omnis utriuſque ſexus, *Extra de Pœnit. & Remiſſ.* promulgatis. Ex quo Capitulo diſcant etiam Confeſſarii, diligenterque obſervent, quæ ſuarum ſunt partium, & qui ſe hujus in Sacramenti adminiſtratione gerere debeant: caveantque, ne quovis indicio cujusquam confeſſionem manifeſtent; ſub pœnis ibidem decretis, & aliis gravioribus, quas infligendas duxerimus. Quo autem prædictum Capitulum omnibus reddatur notius, viſum eſt illud totidem hic verbis recitare.

CAPUT III.

Complectens recitationem Capituli:

Omnis utriusque ſexus.

Capitulum Omnis utriusque ſexus recitatur: eſtque Caput 21. Conc. Lateran. ſub Innoc. III. Confeſſio, Communioque annua præcipitur gravi ſub pœna. Licentia obtinenda a proprio Sacerdote, ut alieno confitearis. Prudentia in Confeſſario requiſita. Nequaquam retegendam confeſſionem. Pœna retegentis.

Omnis utriusque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata, ſaltem ſemel in anno, fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam ſibi pœnitentiam ſtudeat pro viribus adimplere, ſuſcipiens reverenter ad minus in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum, niſi forte de conſilio proprii Sacerdotis, ob aliquam rationabilem cauſam, ad tempus ab ejus perceptione duxerit abſtinendum. Alioquin, & vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & moriens Chriſtiana careat ſepultura. Unde hoc ſalutare Statutum frequenter in Eccleſiis publicetur, ne quisquam ignorantiæ cæcitate velamen excuſationis aſſumat. Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit juſta de cauſa ſua confiteri peccata, licentiam prius poſtulet & obtineat a proprio Sacerdote; cum aliter ipſe

(*i*) Conc. Trid. Seſſ. 22. c. Quanta cura.
(*l*) Conc. Trid. Seſſ. 14. c. 5.
(*k*) Conc. Trid. Seſſ. 14. c. 3. & can. 4.

ipſe illum non poſſit ſolvere, vel ligare. Sacerdos autem ſit diſcretus & cautus, ut more periti Medici ſuperinfundat vinum & oleum vulneribus ſauciati, diligenter inquirens & peccatoris circumſtantias & peccati, per quas prudenter intelligat, quale illi conſilium debeat exhibere, & cujusmodi remedium adhibere, diverſis experimentis utendo, ad ſanandum ægrotum. Caveat autem omnino, ne verbo aut ſigno, vel alio quovis modo, prodat aliquatenus peccatorem: ſed ſi prudentiorum conſilio indiguerit, illud absque ulla perſonæ expreſſione caute requirat. Quoniam qui peccatum in pœnitentiali judicio ſibi detectum, præſumpſerit revelare, non ſolum a Sacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctum Monaſterium detrudendum. Hactenus Lateranenſe Concilium.

CAPUT IV.

Prætextu diffidii cum proximo, neminem ab annua Confeſſione & Communione excuſari.

Qua Conſtitutione, cum omnibus ſimpliciter præceptum ſit, ſua, proprio Sacerdoti, quotannis ſemel, peccata confiteri, & Communionem percipere; nec ii excepti ſunt, qui, prætextu diſſidii cum proximo, ſe excuſant; Nemini enim ſua debet ſuffragari malitia: malitia eſt autem ſumma, fovere inimicitiam, nec mox fratri reconciliari; cum Domini (*m*) mandatum ſit: Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram; & rurſus: Diligite inimicos veſtros, benefacite his, qui oderunt vos. Quare illos, qui ob diſſidium, quod ponere negligunt, ſuperiori præcepto non parent; declaramus, pœnarum in ſuperiore Conſtitutione decretarum condemnandos, hoc eſt, dum in vivis ſunt, ab ingreſſu Eccleſiæ arcendos, & mortuos Eccleſiaſtica privandos ſepultura; niſi forte, ex paſtoris judicio, ad tempus breve Communionem diſtulerint.

CAPUT V.

Etiam Clericos teneri confiteri quotannis ſemel proprio Sacerdoti. Venia confitendi alteri, non facile neganda, modo ſubſtituatur vir bonus & idoneus.

Porro, non de ſolis Laicis ſuperior Eccleſiæ conſtitutio intelligenda venit, verum etiam de Clericis, & omnibus, qui in Ordinibus conſtituti ſunt, ſive Sacris, ſive non Sacris. Hi enim æque ac Laici, tenentur quotannis ſemel proprio ſuo Sacerdoti confiteri: quamquam, nec his, nec Laicis, rogantibus proprium Sacerdotem veniam alteri confitendi, ſine cauſa neganda ſit; modo promittant, factæ confeſſionis coram Sacerdote, per proprium ſubſtituendo, fidem facere, & alias opportuno tempore proprium Sacerdotem recognoſcere.

CAPUT VI.

Proprius Sacerdos cujusque quis ſit.

Proprium autem Sacerdotem illum intelligi declaramus, cujus curæ quisque proprie ſubjectus eſt. Sic Parochus proprius Sacerdos eſt Parochianorum ſuorum, tam Sacerdotum ac Clericorum Parochiæ ſubſervientium, aut in Parochia habitantium, nec ad certam Eccleſiam pertinentium, quam Laicorum. Sic Archi-Presbyterum, ſeu Decanum Chriſtianitatis cujusque loci, proprium Sacerdotem eſſe & agnoſci volumus Paſtorum ſui Decanatus; Sic Archi-Presbyterum Civitatenſem, proprium Sacerdotem, ut Paſtorum ſui Decanatus, ita & cæterorum Archi-Presbyterorum, ſive Decanorum Chriſtianitatis. Eorum, qui dignitatem, Canonicatum, beneficium, vel officium, in Eccleſiis Collegiatis Nobis ſubditis obtinent, proprius Sacerdos eſt is, cui ratione dignitatis animarum cura incumbit, aut, ubi hujusmodi non eſt, cui Nos id muneris crediderimus; Monachorum, eſt Prælatus. Singuli itaque, juxta præſcriptum hoc, proprium ſuum Sacerdotem agnoſcant; aliquoties annis ſingulis, &, ut minimum ſemel, ſuo quique confitentes.

CA-

(*m*) Epheſ. 4. v. 26. Matt. 5. v. 44.

CAPUT VII.

Initio Quadrageſimæ conſultum eſt omnibus confiteri. Qui agendum cum iis, qui in Paſchate veniunt, reliquo anni numquam confeſſi.

Admoneant itaque quotannis Paſtores ſubditos ſtatim a Quadrageſimæ principio, ut ex eo ipſo tempore ſe parent ad exactam peccatorum ſuorum confeſſionem; hortenturque, ut faciant eam ante Quadrageſimæ medium, ante Dominicam Lætare, tum ut exomologeſi purgatis animis gratiora ſint Deo jejunia; tum ut operibus, pœnitentia, converſioneque dignis, probati, iterata circa paſcha confeſſione, eo dignius & fructuoſius Sacroſanctorum Myſteriorum participes fiant. Porro, qui a paſchate ſuperioris anni, uſque ad Dominicam palmarum proximi, confeſſionem diſtulerint, ſeque obtulerint, uti fere conſueverunt, ipſa Dominica palmarum, aut paſchæ, quando obſervant paſtorem maxime occupatum; hi, quia majore plerumque reprehenſione, monitione, inſtructioneque indigent, ablegentur a paſtoribus (ſiquidem id illi expedire judicabunt) in aliud tempus magis opportunum, non ultra tamen Octavam paſchæ, intra quam, niſi obedierint, pœnis ſubjaceant.

CAPUT VIII.

Scribantur eorum omnium nomina, qui Eccleſiæ præcepto morigeri in Paſchate ad Confeſſionem venerint. Quotannis viſitetur & deſcribatur a Paſtoribus Parochia.

Ne qui autem, peccatorum, &, quibus peccata gaudent, latebrarum amantes, æquiſſimam hanc annuæ confeſſionis legem transgrediantur, & paſtores fugiant; mandamus paſtoribus omnibus & Beneficiatis, quibus animarum incumbit cura, omnibusque eorum Cooperatoribus (quales ſunt omnes ii, qui in paſchate non præter officium confeſſionem audiunt) tam Regularibus, quam Sæcularibus, ut eorum omnium, quorum in paſchate confeſſionem audierint, nomina & cognomina, in Libro, Regiſtro, ſive Catalogo ſcribant, & Cooperatores quidem, ſtatim poſt Octavam paſchæ, paſtoribus, quibus cooperati fuerint, ſuorum Catalogum offerant; paſtores autem ex omnibus Catalogum unum, totius quiſque parochiæ ſuæ conficiant: in quo, quos non repererint, nec ad Matrimonium contrahendum, nec ad ullius Sacramenti perceptionem admittant, & mortuos Eccleſiaſtica privent ſepultura, eorum inſtar, qui e vivis in notorio crimine abſque pœnitentia deceſſerint. Et quo certius conſtet, ſi qui ſuperiori legi non paruerint, præcipimus paſtoribus, ut quotannis, poſt Octavam paſchæ, ante ordinariam Synodum noſtram, parochiam ſuam quiſque totam, ſingulaſque parochiæ familias viſitet, aut per Cuſtodem, aut alium fide dignum viſitari curet, implorato ad eam rem, ſi opus erit, Magiſtratus auxilio: & parochianorum omnium nomina in Catalogum huic viſitationi proprie ſervientem redigat, quo, ex hujus Catalogi, cum illo, in quem eorum, qui confeſſi fuere, nomina redacta ſunt, collatione, ii, qui a confeſſione ſeſe ſubduxerint, certo deprehendantur: quos ſimiliter volumus in Catalogum redigi, & ad Nos, aut Curiam noſtram, niſi moniti mox obtemperaverint, & ad confeſſionem venerint, per Paſtores deferri, denique Catalogos ipſos ſuos a Paſtoribus in Synodo exhiberi.

CAPUT IX.

Lex Parochorum, una cum Parochianis ſuis ex aliena Diœceſi profugorum.

Parochis, qui ex aliena Diœceſi in noſtra ob temporis iniquitatem degunt profugi, facultatem damus, audiendi confeſſiones Parochianorum ſuorum, ſive illi hic degant cum Parochis ſuis profugi, ſive foris adveniant Sacramentorum cauſa: ita tamen, ut qui hic degunt, recognoſcant ſingulis annis ut minimum ſemel, aut in Paſchate, aut alias, Parochum loci, in quo degunt, qui ipſis extrema Sacramenta adminiſtret, & ſacræ eos ſepulturæ tradat, oportet, denique notitiam habere debet eorum, qui in Parochia ipſius habitant. Teneatur autem parochus profugus, parocho loci, ſtatim poſt octavam Paſchæ, catalogum illorum parochia-

chianorum ſuorum, quos in Paſchate audierit, tradere.

CAPUT X.

Quo loco, & quo corporis geſtu, confeſſiones audiendæ ſint. Confitendi rudes inſtruendi. Perſonæ eæ, quibuscum peccatum eſt, in confeſſione haud nominandæ. Confeſſioni non admiſcenda extranea.

Parochi, & quicumque alii, ad audiendam confeſſionem admiſſi, extra neceſſitatem, non niſi in Eccleſia, atque in loco publico & claro, non autem ſecluſo aut obſcuro, confeſſionem audiant (ita ut confitentes ſaltem, ac mulieres præſertim, videri ab omnibus queant) ſintque habitu decenti, & vultu modeſto ac manſueto, non in ora confitentium defixo, ſed demiſſo in terram. Qui ubi ruditatem confitentium obſervant, doceant eos confitendi modum; doceant eos, & numerum (*n*) gravium quorumcumque peccatorum, quantum fieri poteſt, exprimendum eſſe, & circumſtantias, quæ peccati ſpeciem mutant, declarandas, absque tamen expreſſione perſonarum earum, cum quibus peccaverint. Ipſi quoque Confeſſarii, ab earum rerum perquiſitione, per quas in notitiam ipſorum venire ii poſſint, cum quibus peccata commiſſa ſunt, abſtineant. Minime vero admiſceant confeſſioni ea, quæ ad confeſſionem, aut ſubditorum ſalutem non pertinent; neque ab ipſis confitentibus ejusmodi admiſceri ſinant.

CAPUT XI.

Examinanda bona pœnitentium pars circa uſuras. Eos, qui in affectu peccati perſeverant, abſolutione gaudere non poſſe.

Quandoquidem uſuræ nunc temporis tam frequentes ſunt, proh dolor, quam ſi Dei lege prohibitæ non eſſent, quinimo ſub ſpecie recti ſæpenumero exercentur; diligenter inter reliqua perquirant Confeſſarii, an dederint pœnitentes pecuniam ad uſuram, aliquosve inierint uſurarios contractus. Quod ſi deprehenderint, non prius illos abſolvant, quam uſuras omnes reſtituerint, aut firmiter id promiſerint prima vice: nam ſecundo ubi redeant, non abſolvantur, niſi reipſa id fecerint, modo habuerint facultatem. Eos ſimiliter, quibus animadverterint non diſplicere admiſſorum criminum aliqua, aut non eſſe propoſitum, Dei adjuvante gratia, uſuras, cæteraque vitia omnia relinquendi, nec eos poſſe eo adduci, minime abſolvant: ſed hortentur & moneant, ut convertantur toto corde ad Dominum Deum ſuum, tuncque redeant abſolvendi.

CAPUT XII.

Monachi & Moniales circa vota ſua in confeſſione inſtruendi. Monialium confeſſiones non niſi per cancellos audiendæ.

Qui Regularibus, aut Monialibus a confeſſione ſunt, diligenter examinent, inſtruant, moneantque illos circa caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ vota, juxta doctrinam & Decreta Tridentini (*o*) Concilii: & quos rebelles, aut proprietarios eſſe intellexerint, niſi facta præſtandi obedientiam, & proprietatem omnem relinquendi ſponſione ejusmodi, cui fidi poſſit, non abſolvant. Denique Monialium confeſſiones non niſi per cancellos audiant. Ubi autem cancelli ad hoc parati nondum ſunt, in conventibus aut domibus Monialium; mandamus, ut quamprimum fiant.

CAPUT XIII.

Satisfactiones injungendæ peccatis contrariæ.

Confeſſione audita, injungant pœnitentibus Confeſſarii ſatisfactiones ſalutares, peccatis commiſſis, quantum fieri poteſt, contrarias; ſed contritioni pœnitentium magis, quam peccatorum gravitati reſpondentes, & qualitatum ipſorum ratione ſemper habita, minime publicas, aut ejusmodi, per quas peccata venire in cognitionem aliorum queant. Pro peccato itaque luxuriæ, jejunium præcipiant & abſtinentiam; pro avaritia, eleemoſynam; pro furto, aut rei alienæ detentione, primo reſtitutionem, deinde orationes & eleemo-

Aaa aaa 3 ſynam;

(*n*) Conc. Trid. Seſſ. 14. c. 5.

(*o*) Conc. Trid. Seſſ. 25. c. 1. 2. 4. de Regul. & Monial.

ſynam; pro ira, manſuetudinis opera; pro ſuperbia, humilitatis; pro peccatis ſpiritualibus, meditationes, orationes, & ſimilia, prout obſervaverint pœnitentium ſaluti expedire poſſe. Doceant quoque eos, qua ratione vitare poſſint aliquando admiſſa peccata, & cavere pericula.

CAPUT XIV.

Ut nemo alicubi confeſſiones audiat, niſi Epiſcopi, aut proprii Paſtoris cum licentia, iſque non niſi ab Epiſcopo admiſſus.

Jam (*p*) cum nullius momenti abſolutio illa ſit, quam Sacerdos in eum profert, in quem neque ordinariam, neque ſubdelegatam jurisdictionem habet; ſtatuimus, ut neque in Cathedrali, aut Collegiatis, aut Parochialibus Eccleſiis, neque in alio quovis loco Nobis ſubdito, quisquam, etiam regularis, confeſſiones, ſive Laicorum, ſive Sacerdotum, audire præſumat, (*q*) niſi Paſtor ipſe proprius, & ejus, aut noſtra cum licentia, qui a Nobis ad id muneris admiſſi fuerint: & hi non alios audiant, quam eos, ad quos ſe delegata jurisdictio eorum extendit. Non enim, quod mox dictum eſt, Paſtori, ſive proprio Sacerdoti, ſingulis annis confitendum eſſe cuique ſemel, ita intelligendum venit, quaſi alias liceat cuique confiteri, cui velit. Porro, qui ad confeſſiones audiendas admiſſi a Nobis fuerint, etiam Regulares, ſervent Conſtitutiones, Paſtoribus, eorumque cooperatoribus Confeſſariis, per Nos ſive præſcriptas, ſive præſcribendas.

CAPUT XV.

Revocatur licentia confeſſiones audiendi, eo ipſo, quo Sacerdos notorium commiſerit fornicationem. Sacerdos eorum confeſſiones non audiat, quibuscum peccavit.

Si, quod abſit, poſt confeſſiones excipiendi licentiam a Nobis obtentam, notoriam Sacerdos commiſerit fornicationem, Nos hoc ipſo diſtricte ei inhibemus, ne cujusquam deinde confeſſionem audiat, niſi iterum per Nos probatus, atque admiſſus. Et ut iterum probetur, atque admittatur, nullo tamen modo permittimus, ut illius confeſſionem audiat, quam carnaliter cognoverit. Nec umquam Sacerdos mulieris, quicum peccavit, quantumvis occultiſſime, confeſſionem audiat; ſicut neque illorum omnium, quos brevi ſocios habuerit, aut fautores ſcelerum ſuorum: rogatus enim ad alios Confeſſarios mittat.

CAPUT XVI.

Quid agendum occurrentibus caſibus, Summo Pontifici reſervatis.

Magnopere (*r*) ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinere, Sanctiſſimis Patribus noſtris viſum fuit, ut atrociora quædam & graviora crimina, non a quibusvis, ſed a ſummis dumtaxat Sacerdotibus, abſolverentur. Quare ab illis inprimis criminum cauſis, quas Pontifices Maximi, pro ſuprema poteſtate ſibi in Eccleſia univerſa tradita, ſuo peculiari judicio reſervarunt; præcipimus, ne quis Confeſſariorum Nobis ſubditorum præſumat abſolvere, niſi cui ejusmodi data ſit a Pontifice Max. facultas. Quocirca caſus Pontifici Max. reſervatos, tam jure Canonum, quam ordinatione Bullæ Cœnæ Domini, Confeſſarii frequenter legant, nec non Auctores, a quibus illi declarati ſunt, (*s*) quorum præcipuos ſuperius Paſtorum Bibliothecæ adſcripſimus: ut, quum ita uſu venerit, ſi quidem res incerta eſt, noverint ſaltem dubitare, nec temere excedere limites ſuæ poteſtatis, donec, libris, aut aliis ſe doctioribus, caute conſultis, intellexerint, quid agendum; ſi vero certa res, id unum modis omnibus pœnitentibus ſuaviter benigneque perſuadere nitantur, expoſita eis criminis gravitate, ut ad ſuperiores & legitimos Judices, Nos, aut alios, quibus a Summo Pontifice hujusmodi poteſtas data eſt, pro beneficio abſolutionis accedant.

CAPUT

(*p*) Conc. Trid. Seſſ. 14. cap. 7.
(*q*) Conc. Trid. Seſſ. 23. c. 15. de Reform.
(*r*) Conc. Trid. Seſſ. 14. c. 7.
(*s*) Tit. 2. c. 4.

CAPUT XVII.

Quid, occurrentibus caſibus Epiſcopo reſervatis. Caſus Epiſcopo reſervati. In mortis articulo nihil eſt reſervatum.

Similem rationem a Confeſſariis haberi volumus caſuum Nobis reſervatorum, ut ubi qui hujusmodi inter audiendum confeſſiones occurrerint, pœnitentes ad Nos, aut ad Pœnitentiarium noſtrum, pro abſolutionis beneficio mittant: &,quo minus erubeſcant, faciliusque adſentiantur, offerant etiam illis gratis literas commendatitias, ſi quidem deſiderent. Verum, quia difficile eſt admodum plerisque pœnitentium, qua ſunt animi ad virtutem converſione languida, id perſuadere, ut ad Nos accedant; permittimus, ut, quando id ita accidit, ad Decanos Chriſtianitatis mittantur: nam Decanis Chriſtianitatis noſtræ Diœceſis, donec id Nobis viſum fuerit revocare, in ſuo ſingulis Decanatu, copiam facimus abſolvendi a caſibus & cenſuris omnibus jure Canonum Nobis reſervatis; Quin & ab aliis quibusdam enormibus peccatis, quæ hoc ipſo Statuto Nobis reſervamus, videlicet: Uſu malarum ſive diabolicarum artium, Perjurio ſolemni, Injectione manus violentæ in Patrem aut Matrem, Incendio deliberata voluntate procurato. Cæterum ſtricte reſervamus Nobis, & Pœnitentiario noſtro, iſthæc omnium teterrima crimina, Apoſtaſiam, Homicidium, Congreſſum cum beſtia, Sodomiam, Adulterium notorium, Concubinatum notorium, Violationem Sanctimonialis, Inceſtum in primo aut ſecundo gradu, tam affinitatis, quam conſanguinitatis, Raptum virginis, Exercitium uſuræ publicum; Rurſus caſus, nominatim excommunicatorum, nominatim ſuſpenſorum, aut interdictorum; Denique eos, a quibus abſolvere Nobis non licet, niſi per Nosipſos, aut per Vicarium ad id ſpecialiter a Nobis deputatum, quales ſunt: (*t*) Hæreſis, & omnes Sedi Apoſtolicæ reſervati, modo occulti. Porro, in mortis articulo, nullus eſt reſervatus caſus.

(*t*) Conc. Trid. Seſſ. 24. cap. 6. de Reform.

CAPUT XVIII.

Cum hæreticis qui agendum.

Illis, quibus legitime facta eſt poteſtas ab hæreſi abſolvendi, præcipimus, ut eos, qui pertinaciter hæretici aliquando fuere, hæreſi conſentientes, hæreſim probantes & propugnantes, admittant quidem ad confeſſionem, & pœnitentes, hæreſimque deteſtantes & abjurantes, ac Fidem Catholicam profitentes, abſolvant; ſed, ad Sacrorum Myſteriorum Communionem, non niſi ubi ſinceræ converſionis eorum experimentum ſumptum fuerit. Porro eos, qui errori flagitium addiderunt, Romanamque Eccleſiam abjurarunt, utpote conſiſtoriales, Imaginum fractores, Altarium, Eccleſiarumque everſores, Sacramentorum conculcatores, ad Sacram Communionem haud quaquam admittant, niſi trium, quatuor, quinque, aut plurium menſium ſpatio, fructibus pœnitentia dignis ſe purgaverint, ac probaverint; extrema tantum neceſſitate ſalva.

CAPUT XIX.

Forma abſolutionis Sacerdotibus omnibus ſervanda.

Poſtremo, quia intelligimus, Sacerdotes noſtros aliis & aliis abſolutionis formis uti, & plerosque ea addere, quæ, aut ad rem non pertinent, aut reſtrictius definiunt formam, quam abſolventium poteſtas pateat, volumus, ut uniformiter omnes hac abſolutionis forma utantur: *Dominus noſter JESUS CHRISTUS, qui eſt Summus Pontifex, te abſolvat, & ego ejus auctoritate, inprimis abſolvo te ab omni vinculo excommunicationis, in quantum poſſum, & indiges; deinde, eadem auctoritate, abſolvo te ab omnibus peccatis tuis, in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Ubi autem opus eſſe videbitur, dicatur hoc modo: *Dominus noſter &c. ab omni vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, in quantum poſſum, &c.*

TITU-

TITULUS VIII.
De Sacramento Extremæ Unctionis.

CAPUT I.

Explicanda a Paſtoribus utilitas, uſusque legitimus Sacramenti hujus.

UTilitatem & uſum legitimum Sacramenti hujus, a Chriſto inſtituti, & ab Apoſtolo Jacobo promulgati, doceant Paſtores ex Scriptura Jacobi (*u*): Infirmatur quis in vobis &c. ex Concilio (*x*) Tridentino, ex antiquo Eccleſiæ ritu, denique ex fide & pia obſervatione Majorum.

CAPUT II.

Oleum, hujus Sacramenti materia, honorifice & cuſtodiatur & infirmis feratur. Comitantibus Indulgentiæ dantur.

Oleum, hujus Sacramenti materiam, quod vocamus Oleum infirmorum, adhæc Chriſmale & Catechumenorum, honorifice Paſtores in decenti repoſitorio cuſtodiant, &, ſi fieri poteſt, alio, quam in quo Sacra Euchariſtia reponitur. Oleum autem infirmorum quando ad infirmos Paſtores, aut eorum Vicarii ferunt, induti ſint ſuperpelliceum & ſtolam, & Cuſtos, aut alius ejus loco, ardentem tedam aut candelam præferat, abſque ſonitu quidem nolæ; ſed, ſi quidem fiat interdiu, dato, priusquam e Templo prodeatur, campanæ ſigno, quo admoneantur omnes pro ægroto orare. Admoneantur autem comitari ipſius ægroti amici ac vicini, devoteque una cum Sacerdote preces fundere pro ægroti ſalute, & tum in itinere, tum in reditu a fabulis abſtinere. Id, qui fecerint, atque iſtiusmodi honore Sacramentum proſequuti fuerint, decem eis Indulgentiarum dies, Divinæ miſericordiæ confiſi, largimur.

CAPUT III.

Adminiſtretur devota cum reverentia.

In adminiſtratione hujus Sacramenti ſervent Paſtores omnes formam, ritumque in Manuali noſtro deſcribenda. Adminiſtrent autem ea, qua decet, reverentia: caveantque diligenter, ne, aut per negligentiam ipſorum, fidelium quisquam eo fraudetur, aut per irreligioſitatem ipſorum, abeat in contemptum, exeuntium cumprimis ſalutare Sacramentum.

CAPUT IV.

Quibus conferri debeat, quibus non.

Adminiſtrandum (*y*) eſt autem ægrotis periculoſe laborantibus, quibus humano judicio mors imminere videtur, etiam pueris doli capacibus: poteſtque iterari, quandocumque, qui ſemel convaluit, iterum incidit in morbum periculo ſimilem: ſed præmittendæ ſemper ab infirmis, ſi per ægritudinem licet, Sacramentalis confeſſio & Euchariſtiæ perceptio. Porro iis, qui perpetuo & prorſus amentes ſunt; rurſus iis, qui ſani ſunt, tametſi mox morituri ſint, conferri non debet.

CAPUT V.

Hujus Sacramenti fructus. Non exſpectandum extremum, antequam Sacramentum iſtud petatur.

Stultam, quinimo impiam, illam opinionem, qua perſuaſum eſt nonnullis, nullam reliquam vitæ eſſe ſpem, ubi Sacramentum hoc acceptum fuerit, evellant Paſtores ex animis ſuorum: cum potius ipſam corporis ſanitatem adferat Sacramentum, ubi id ſaluti ægroti expedit; juxta illud (*z*) Apoſtoli: Et oratio fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus. Porro, ubi non expedit, ut corpus convaleſcat, ne pejus anima habeat, aut alioqui viſum eſt Domino, e vita ſervum evocare; at animam ungit Spiritus Sancti gratia: quæ unctio (*a*) delicta, ſi quæ adhuc ſint, ac peccati reliquias abſtergit, & ægroti animam alleviat ac confirmat, magnam in eo Divinæ miſericordiæ fiduciam excitando, qua infirmus ſublevatus, & morbi incommoda ac labores levius fert, & tentationibus dæmonis, calcaneo (*b*) inſidiantis, facilius reſiſtit. Quare non exſpectent extremum, qui ſibi conſultum velint: nam, ut ſenſibus, rationisque uſu adhuc inte-

(*u*) Jac. 5. v. 14. (*x*) Seſſ. 14. (*y*) Conc. Trid. Seſſ. 14. c. 3. de extr. Unct.
(*z*) Jac. 5. v. 15. (*a*) Conc. Trid. Seſſ. 14. c. 2. de extr. Unct. (*b*) Geneſ. 3. v. 15.

integris, quando ſuam ægrotus adferre pietatem poteſt, accipiatur, multum refert ad ampliorem Sacramenti fructum conſequendum. Idcirco inviſant Paſtores infirmos, moneantque, ut tempeſtive illud ſibi adferri jubeant: & ubi animadverterint tempus eſſe, hortentur etiam, ut mox, & cætera, & iſtud Sacramentum, petant, ſeque ipſi offerant paratos, & omnibus modis agant, atque in hoc vigilent, ut ne quisquam, absque Pœnitentiæ, Confeſſionisque primum, tum Euchariſtiæ, denique hoc Exeuntium Sacramento, de vita decedat.

TITULUS IX.

De Sacramento Ordinis.

CAPUT I.

Magnam habendam promovendorum ad Sacros Ordines rationem.

Quæcumque de Ordinis Sacramento, ejusque partibus, & perſonis ad Ordines promovendis, in Oecumenico Concilio (c) Tridentino & provinciali Cameracenſi definita, ac ſtatuta ſunt, eo loco, quo ſi expreſſa hic eſſent, habentes, volumus, maximam diligentiſſimamque promovendorum habere & haberi rationem; ut ne, manibus (*) cito cuiquam impoſitis, peccatis communicemus alienis. Quo itaque accuratius obſerventur omnia, quædam clarius repetenda, nonnulla addenda duximus.

CAPUT II.

Deſiderata in iis, qui Clericali Tonſura initiari cupiunt.

Inprimis itaque ad primam Tonſuram nemo præſentetur, (d) niſi confirmatus, fidei rudimenta doctus, legendi & ſcribendi gnarus, de thoro parentum legitimo, ætate, ac vitæ probitate, clarum adferens teſtimonium, denique, de quo probabilis conjectura ſit, non eum ſæcularis judicii fugiendi fraude; ſed ut Deo fidelem cultum præſtet, numero candidatorum Sacrorum Ordinum adſcribi velle. Compareant autem hi, hora quæ indicta fuerit, in Eccleſia, induti talari tunica, capillitio decenter compoſito, & ſuperpelliceum ac cereum ſinguli parata habentes. Qui ubi Tonſuram acceperint, radi eam jubeant, & juſtæ, decentisque, pro Ordine & gradu ſuo, magnitudinis, perpetuo deinde gerant.

CAPUT III.

Literæ dimiſſoriæ.

Nec Tonſuram (e) nec Ordinum aliquem, quisquam ſubditorum noſtrorum, ab alio Epiſcopo, niſi impetratis a Nobis literis dimiſſoriis, accipere audeat: nec quisquam alienus, absque dimiſſoriis Ordinarii ſui literis, a Nobis exſpectet accipere aut Tonſuram, aut Ordinum aliquem. Literæ autem dimiſſoriæ (f), ab alio, quam ab Epiſcopo impetratæ, nullius ſint ponderis, niſi a Capitulo poſt annum vacantis Epiſcopalis Sedis, aut intra eum annum, ubi Beneficii Eccleſiaſtici recepti, vel recipiendi occaſione, ordinandus fuerit arctatus.

CAPUT IV.

Deſiderata in iis, qui ad minores Ordines promoveri petunt. Minores Ordines non niſi per temporum interſtitia petendos.

Ad minores Ordines promovendi, bonum (g) a Parocho, & Magiſtro Scholæ, in qua educantur, teſtimonium habeant, & ſaltem Latinam linguam intelligant: ſciantque Tridentini Concilii Decreto (h) cautum eſſe, ubi Eccleſiæ neceſſitas, aut utilitas aliud non poſtulat, etiam ad minores iſtos Ordines, non niſi per temporum interſtitia veniendum; nec ad Sacrum Subdiaconatus Ordinem ante annum elapſum ab Acolythatus ſuſceptione: ut in unoquoque Ordine, ad quem promoti fuerint, qui quidem ſtudiorum cauſa non abſunt, ſe exerceant in ea, cui adſcripti erunt Eccleſia, atque ita de gradu in gradum aſcendant; ut in eis, cum ætate,

(c) Conc. Trid. Seſſ. 23. & Camer. tit. de Miniſteriis Eccleſiaſt.
(*) 1. Tim. 5. v. 22.
(d) Conc. Trid. Seſſ. 23. c. 4. de Reform.
(e) Conc. Trid. Seſſ. 14. c. 2. de Reform.
(f) Conc. Trid. Seſſ. 7. c. 10. & Seſſ. 23. cap. 10. de Reform.
(g) Conc. Trid. Seſſ. 23. c. 5. de Reform.
(h) Conc. Trid. Seſſ. 23. c. 11. de Reform.

te, vitæ meritum & doctrina major accreſcat.

CAPUT V.

Nullius Ordinis miniſterium præſtetur ab eo, qui in illo Ordine non eſt.

Dent operam ii, quibus Divini Officii cura incumbit, ut nullius Ordinis miniſterium per alios exerceatur, quam per conſtitutos in ipſo Ordine, qui & Tonſuram & habitum Clericalem geſtent. Porro (*i*) ubi Clerici cœlibes non invenientur, qui quatuor Ordinum minorum miniſteriis exercendis præſto ſint, ſuffici poſſint etiam conjugati, vitæ probatæ; dummodo non bigami, ad ea munia exercenda idonei, & qui tonſuram atque habitum Clericalem in Eccleſia geſtent.

CAPUT VI.

Ordinandi uno menſe ante ordinationis tempus ad Epiſcopum veniant, aut mittant. Curent Proclamationes ſui ad formam bannorum Matrimonialium fieri. Veniant ab Epiſcopo examinandi uno atque altero die, antequam Ordines dentur.

Hi, qui Sacris Miniſteriis perpetuo dedicandi, ad majorum Ordinum aliquem aſſumendi erunt, per (*k*) menſem ante ordinationem ad Nos veniant, aut, legitime impediti, mittant, ut ipſorum nomina ac deſiderium curemus publice in Eccleſia proponi, deque ipſorum natalibus, ætate, moribus, & vita, a fidedignis diligenter inquiri. Curent autem (*l*) & ipſi, a Parocho loci domicilii ſui, nomina ſua ac deſiderium, tribus diverſis Dominicis aut Feſtis diebus, publice in Eccleſia proponi; ubi, ad formam bannorum matrimonialium, omnibus & ſingulis ſub excommunicationis pœna mandetur, ut ſi quod noverint Canonicum impedimentum, ob quod illi, a ſuſcipiendis Ordinibus repelli, aut non admitti debeant, ſtatim denuncient, ſive illud malam & Eccleſiæ Miniſtris indignam converſationem concernat, ſive aliud quidlibet. Quibus legitime peractis, curent etiam literas teſtimoniales Parochi, hujusmodi inquiſitionem & bannorum proclamationem factam continentes, quamprimum ad Nos transmitti, cum declaratione, an aliquod impedimentum, ob quod ad Sacros Ordines admitti non debeant, denunciatum ſit, nec ne. Ut autem nullum denunciatum ſit, nihilominus (*m*) ante diem ordinationi deſtinatum, iterum tempeſtive coram Nobis, & Concilio noſtro compareant, quo ad eruditionem, cæteraque neceſſaria exactius examinandi, admittendique, aut rejiciendi, prout vel idonei, vel inidonei reperientur.

CAPUT VII.

Ordinandorum titulus. Eccleſiæ alicui, aut pio loco, adſcribantur.

Habeant autem, dum ſe examini ſiſtunt, unde doceant & titulum (*n*) ſufficientem ſibi eſſe, ut minimum ſex librarum groſſorum annuatim, quem jurejurando adfirment, vere & absque fraude ſuum eſſe, nec ſe illum reſignaturos, alienaturos, aut in illius extinctionem conſenſuros, antequam de alio æque ſufficienti ipſis proviſum ſit. Qui, (*o*) ut ne incertis vagentur ſedibus, ordinari non exſpectent, niſi Eccleſiæ alicui, aut pio loco, pro cujus neceſſitate aut utilitate adſumantur, adſcripti, ubi, ſi quidem ſtudiorum cauſa non abſint, ſuorum fungantur muneribus Ordinum; nec mutent locum, absque noſtra, aut Vicarii noſtri licentia, ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis.

CAPUT VIII.

Continentiæ perpetuæ lex, majoribus Ordinibus, etiam Subdiaconatui, annexa. Ordinandorum ætas. Inter ſuſceptionem ſingulorum Ordinum majorum, ſit unius anni ſpatium medium. Cujus beneficium certum Ordinem deſiderat, mox ſe ille ad eum paret.

Quum non ſolum Diaconatus & Presbyteratus Ordini, ſed & Subdiaconatui

(*i*) Conc. Trid. Seſſ. 23. c. 17. de Reform.

(*k*) Conc. Trid. Seſſ. 23. c. 5. de Reform.

(*l*) Conc. Camerac. tit. de Miniſteriis Eccleſiaſt. cap. 5.

(*m*) Conc. Trid. Seſſ. 23. c. 7. de Reform. & Camer. tit. de Miniſt. Eccleſiaſt. c. 2. & 3.

(*n*) Conc. Trid. Seſſ. 21. c. 2. de Reform. & Camer. tit. de Miniſt. Eccleſiaſt. c. 4.

(*o*) Conc. Trid. Seſſ. 23. c. 16. de Reform.

conatus, perpetui cælibatus lex annexa ſit, nemo ad illum ſuſcipiendum ſe offerat, qui non ſuam ipſius, Dei beneficio, caſtitatem expertus, firmiter ſtatuat, mulieribus & mulierum deſideriis, omniſque generis turpitudinibus perpetuo abſtinere, &, tum animi, tum corporis caſtitati ſtudere. Ad hunc (*p*) autem Subdiaconatus Ordinem nemo venire præſumat promovendus, ante inceptum 22. ætatis annum, a nativitatis ſuæ die numerandum; ad Diaconatus nemo ante inceptum 23. ad Presbyteratus nemo ante 25. Quare adferant ſecum ad examen teſtimonium ita clarum, ut certam faciat apud Nos ætatis ipſorum fidem. Porro (*q*) non ante elapſum annum integrum a ſuſceptione ſive Subdiaconatus, ſive Diaconatus, ſperet quis ad ſuperiorem Ordinem ſe admittendum; niſi cauſa adſit juri rationique conſona, qualis erit, ſi cujus beneficium certum Ordinem deſideret. Nam & is, Concilii decreto, tenetur, infra annum ab accepto beneficio, Ordines ſuſcipere requiſitos.

CAPUT IX.

Sacerdoti Sacris operandum eſſe.

Evecti ad Sacrum Presbyteratus Ordinem, primitias celebrare non differant ultra ſex hebdomadas a die ordinationis, niſi ex cauſa legitima, noſtraque expreſſa licentia: & quamvis cura eis animarum non incumbat, operentur Sacris, ſi non diebus ſingulis, at (*r*) Dominicis omnibus, & Feſtis ſolemnibus. Nihil enim minus poſſunt, ſi ſuæ vocationi reſpondebunt. Illi porro, quibus cura incumbit animarum, aut beneficium, vel officium eſt Sacrorum celebrationem exigens, tam frequenter Sacrum celebrent, quam neceſſe eſt, ut ſuo muneri ſatisfaciant.

CAPUT X.

Inferioribus Clericis Sacram Communionem frequentandam eſſe.

Cæteri vero Clerici beneficiati, in loco beneficii ſui reſidentes, ſive ad Sacros promoti ſint Ordines, ſive non, ut minimum in his quinque anni præcipuis ſolemnitatibus, Paſchæ, Pentecoſtes, Aſſumptionis B. MARIÆ, Omnium Sanctorum, & Nativitatis CHRISTI, in Eccleſiis ſuis, publice, ſub Summo Sacro, de manibus Celebrantis, reverenter ac devote, tantis digne myſteriis præparati, ſumant Sacroſanctum Domini noſtri JESU CHRISTI Corpus. Porro (*s*) qui ingenui erunt Servi Dei, ſeque ipſi volent Nobis, ac Majoribus ſuis de meliori nota commendare, non illi contenti erunt huic præcepto feciſſe ſatis, ſed ſingulis,aut ſaltem alternis diebus Dominicis, Sacrorum Myſteriorum Communionem frequentabunt, ſpecimen præbentes pietatis ejus, quam, ad majora, & ad Sacerdotium præſertim, evecti, culturi ſint.

TITULUS X.

De Sacramento Matrimonii.

CAPUT I.

Sponſalia non niſi maturo conſilio ineunda. Sponſalia, Matrimoniaque, quæ non fiant libera prorſus utriuſque partis voluntate, a Paſtoribus non admittuntur.

Sponſalia, quæ de ineundo inter ſe Matrimonio, mutuæ viri ac mulieris promiſſiones ſunt, cum tantam obligationem adducant, quantam nemo, niſi Judex ipſe, & is non niſi in caſibus a jure conceſſis, ſolvere queat, quo cum aliis Matrimonium ineatur; Monemus omnes & ſingulos ſubditos noſtros, ut,non niſi maturo capto conſilio, Sponſalia contrahant. Et quoniam Matrimonia libera eſſe debent, & coactæ nuptiæ triſtes ſæpenumero & difficiles habent exitus; parentes, nulla ratione, contra eam, quæ a natura relicta eſt, Matrimonii ineundi libertatem, vim liberis ſuis faciant, quo invitos ad certa Sponſalia, certumque Matrimonium cogant. Cæterum liberi ipſi (*t*) parentes debito obedientiæ, reverentiæque honore non defraudent; quin ſana humiliter

(*p*) Conc. Trid. Seſſ. 23. c. 12. de Reform.
(*q*) Conc. Trid. Seſſ. 23. c. 13. & 14. de Reform. ibid. Seſſ. 22. c. 4. de Reform.
(*r*) Conc. Trid. Seſſ. 23. c. 14. de Reform.
(*s*) Conc. Trid. Seſſ. 23. c. 11. de Reform.
(*t*) Conc. Camer. tit. de Matrim. c. 3.

militer conſilia amplectantur eorum, quibus præcipua eſt cura, ut educandi liberos & inſtituendi, ita & feliciter in Matrimonium collocandi. Paſtores (*u*) itaque a contracturis Sponſalia, & rurſus, ac multo magis poſt a Matrimonium contracturis, diligenter perquirant, an Parentum, vel aliorum quorumcunque vi aut metu, & non libera voluntate, ducantur: quod ſi ita eſſe reperiant, aut alioqui noverint, nullo modo pergant eos conjungere, ſub ſuſpenſionis ab officio & beneficio pœna.

CAPUT II.

Sponſalia contrahantur in Loco Sacro, coram proprio Sacerdote.

Sponſalia (*x*) juxta Concilii provincialis ordinationem, in Loco Sacro fiant, cum ea, qua decet, modeſtia ac reverentia; minime in tabernis, aut locis inhoneſtis, aut inter comeſſandum, aut denique a perſonis ebriis. Adſit autem proprius alterius contrahentium Paſtor, aut alius Sacerdos de proprii Paſtoris expreſſo conſenſu, adhibeanturque teſtes fide digni. Qui contra faxit horum aliquid, Nobis, aut Officiali noſtro deferatur.

CAPUT III.

Inſtructi ſint ſcientia primorum Fidei principiorum, qui ad Sponſalia & Matrimonium ſunt admittendi. Juramentum, quod ab eis exigendum eſt. Illi, qui ad ſecundas anhelant nuptias, clarum adferant de prioris conjugis obitu teſtimonium.

Ad Sponſalia, ac Matrimonium præſertim, nullos Parochi admittant, qui non ſint confirmati, & qui non norint Orationem Dominicam, Symbolum, Decalogum, ac generalia Fidei principia. Exigant, priusquam admittant, ſolemne juramentum, quo affirment, (*y*) nullum ſe ſcire Canonicum impedimentum, ob quod Matrimonio inter ſe conjungi non poſſint: quod juramentum qui dare recuſaverint, minime admittantur. Atque idipſum Parentibus eorum, & conſanguineis, aliisque amicis circumſtantibus, præcipiant Parochi ſub excommunicationis pœna, ut ſi quod noverint impedimentum, aperiant. Porro ab eis, qui ad ſecundas nuptias adſpirant, clarum & indubitatum præter hæc adferatur teſtimonium de morte prioris conjugis. Nequaquam autem ſufficiat ad ſtatuendam illius mortem, abſentia ſeptem, decem, duodecim annorum, aut etiam longioris temporis. Quandocunque autem hic dubium occurrit, ſit illius definitio penes Nos, aut Officialem noſtrum.

CAPUT IV.

Intra 40. dies ab eo, quo Sponſalia contracta ſunt, numerandos, Matrimonium ineundum eſſe. Interea ſeparatim habitare jubentur.

Præcipiant Parochi eis, quos ad Sponſalia contrahenda admittunt, ut intra quadraginta dies proximos (niſi Canonicum impedimentum obveniat) Matrimonium ipſum contrahant, nec diutius illius ſolemnizationem differant, absque noſtra, aut Curiæ noſtræ licentia. Interea vero, ut ne ſe mutuo cognoſcant, aut (*z*) una in domo cohabitent, aut denique ita cum altero alter verſetur, ut fornicationis periculum, aut ſuſpicio eſſe poſſit. Qui contra fecerit, ita, ut meretur, puniendum ſe noverit.

CAPUT V.

Quibus locis Proclamationes eorum, qui Matrimonium ituri ſunt, fieri oporteat.

Petant Parochi ab eis, quos ad contrahenda Sponſalia admittunt, nomina, cognomina, parentes, & patriam ipſorum; denique ubi majorem ætatis partem degerint, præſertim poſt pubertatis annos, ſi etiamnum expertes ſunt nuptiarum; poſt conjugis mortem, ſi vidui. Re cognita, exponant eis, quibus locis, ſecundum Statuta, bannorum proclamationes fieri oporteat, & quorum indigeant atteſtationibus, antequam ad Matrimonium contrahendum admittendi ſint. Non ſolum

lum

[*u*] Conc. Trid. Seſſ. 24. c. 9. de Reform. Matrim. & Camer. tit. de Matrim. c. 4.
[*x*] Conc. Camer. tit. de Matrim. c. 6. [*y*] Conc. Camer. tit. de Matrim. c. 5.
[*z*] Conc. Trid. Seſſ. 24. c. 1. de Reform. Matrim.

lum enim in eo, in quo actu habitant, ſed & in iis omnibus locis, curent, neceſſe eſt, ſui proclamationes fieri, in quibus ultimis annis habitaverunt innupti, ſi quidem habitaverint in diverſis: & a Paſtoribus eorum omnium locorum, in quibus proclamationes fieri debuerint, atteſtationes referant, oportet.

CAPUT VI.

Modus Proclamationis bannorum.

Proclamationes (*a*) autem ita faciendæ ſunt, ut, tribus diebus Dominicis aut Feſtis continuis, uno ut minimum die medio a ſe mutuo diſtantibus, in Eccleſia, infra Miſſarum ſolemnia, publicetur, Perſonas iſtas N. & N. Sponſalia inter ſe iniiſſe, mandeturque omnibus & ſingulis ſub excommunicationis pœna, ut, ſi quod Canonicum impedimentum noverint, aut juſte dubitaverint eſſe, ob quod ad Matrimonium inter ſe ineundum admitti non debeant, id ſtatim ſignificent.

CAPUT VII.

Matrimonii impedimenta.

Ut ne quis autem ignoret, quæ ſint Canonica illa impedimenta Matrimonii, ea hic recenſenda duximus. Sunt igitur hæc: Inprimis (*b*) conſanguinitas uſque ad quartum gradum incluſive. Deinde, affinitas etiam uſque ad quartum gradum incluſive, quandoquidem ex legitimo Matrimonio affinitas oritur; nam ubi ex fornicatione oritur, ſolum uſque ad ſecundum gradum incluſive. Tertio, cognatio ſpiritualis, ſive per Baptiſmum, ſive per Confirmationem contracta. Quarto, Ordo ſacer. Quinto, omne votum caſtitatis. Sexto, impotentia. Septimo, validæ promiſſiones priores. Octavo, juſtitia publicæ honeſtatis ex validis ſponſalibus proveniens, quoad primum gradum. Qui horum impedimentorum aliquo tenentur, a nemine, qui quidem rei conſcius ſit, permitti debet, ut ad Sponſalia, multo minus, ut ad Matrimonium contrahendum, admittantur.

CAPUT VIII.

Ubi contigerit impedimentum annunciari aut ſuſurrari, res conſtanter ad Epiſcopum cognoſcenda mittatur, priuſquam pergatur ulterius. Remiſſiones fidei datæ, ſimiliter ab Epiſcopo veniunt cognoſcendæ.

Quare ſtatuimus, (*c*) ut, ſi contingat, impedimentorum iſtorum aliquod annunciari, aut deſponſorum Matrimonio oppoſitionem fieri, etiam ex ſolis promiſſionibus ſecretis, aut in populo controverti, ſitne inter deſponſos impedimentum, nec ne, etiamſi nulla expreſſa oppoſitio, vel contradictio, vel querela fiat, ſed rumor aut ſuſurrus ſit dumtaxat; ſtatuimus, inquam, ut non prius a Parochis ad ulteriores proclamationes, aut Matrimonii ſolemnizationem pergatur, quam, re ad Nos, aut Officialem noſtrum delata, quid faciendum ipſis ſit, decidatur. Nec permittimus Parochis, ut de cauſis hujusmodi quoquo modo cognoſcant, ſed omnino volumus, totum noſtro, vel Officialis noſtri judicio relinqui. Et etiamſi forte revocari ſemel factam oppoſitionem contingeret, aut partes inter ſe convenire & conſentire; nec ita tamen pergat Parochus abſque noſtra ſententia: ſed conſtanter mittat ad Nos, citetque coram Nobis, aut Officiali noſtro, ad certum & competentem diem, Deſponſos ipſos & Opponentem, ſeu impedimenti Denunciatorem; aut, ſi Opponens ſeu Denunciator non ſit, deſponſos citet & mittat, ipſe autem rumorem, aut id, quod intellexerit, ſcribat. Porro eis, quos mittit, atteſtationem citationis ſuæ cum cauſæ declaratione in ſcriptis det. Remiſſiones adhæc fidei datæ, quando poſt contracta ſponſalia deſponſi nonnumquam reſiliunt, & ſe mutuo promiſſo abſolvunt, ſimiliter non admittant Parochi: ſed ad Nos deſponſos mittant, niſi intra conſtitutum terminum ad Matrimonii ſolemnizationem procedant.

(*a*) Conc. Trid. Seſſ. 24. cap. 1. de Reform. Matrim. & Camerac. tit. de Matrim. c. 5.
(*b*) Conc. Trid. Seſſ. 24. c. 2. 3. 4. de Reform. Matrim.
(*c*) Conc. Camerac. tit. de Matrim. c. 10.

CAPUT IX.

Scribenda a Paſtore factarum proclamationum diſerta atteſtatio, ubi Matrimonium in alia Parochia celebrandum eſt. Ad quos dirigendæ ſint atteſtationes ipſæ. Perſona extraneæ & vagæ non ſine Epiſcopi literis ad Matrimonium admittendæ.

Ubi vero bannorum proclamationibus a Parocho factis, nihil fuerit impedimenti intellectum; niſi in ipſa ipſius Parochia, in qua proclamationes factæ ſunt, Matrimonium contrahendum ſit; ſcribat Parochus atteſtationem, qua diſerte & clare teſtetur, tres proclamationes N. & N. deſponſorum, in ſua Eccleſia, inter Miſſarum ſolemnia, tribus diebus Dominicis aut Feſtis continuis, uno ut minimum die medio a ſe mutuo diſtantibus, factas eſſe, nihilque impedimenti annunciatum aut auditum eſſe, ob quod dicti deſponſi a contrahendo inter ſe Matrimonio prohiberi debeant aut poſſint. Addat etiam numerum annorum, quibus perſonæ deſponſæ, aut earum altera, ipſius in Parochia habitaverint. Sine hujusmodi autem atteſtatione, nullus Parochus Parochianum alienum ad contrahendum in ſua Parochia Matrimonium admittat. Et ſi quidem deſponſi diverſarum ſint Parochiarum, ſub eodem Decanatu ſitarum, dirigat atteſtationem ſua manu ſignatam, Paſtor ad Paſtorem. Quod ſi deſponſi, ejusdem quidem Diœceſis ſint, ſed diverſorum Decanatuum, quo perverſorum fraudibus occurratur; Paſtor atteſtationem ſuam ad Decanum ſuum mittat, quam ille cognitam, & ſua quoque manu ſignatam, ad alterum Decanum mittat, alterque Decanus alterius Decani ſignum manuale recognoſcens, ubi ſuam quoque appoſuerit manum; mittat atteſtationem ad illum Paſtorem ſui Decanatus, qui Matrimonio contrahendo præfuturus eſt, cui, per literas ita triplici chirographo munitas, certa fiat veritatis fides. Quod ſi altera deſponſarum perſonarum alterius Diœceſis ſit, aut perſona ignota (*d*) & vaga, prorſus ad Matrimonii ſolemnizationem non procedatur, absque noſtris, aut Vicarii noſtri literis, ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis. Quando autem ſubditi noſtri in aliena Diœceſi Matrimonium inire volent, Paſtor atteſtationem ſuam de proclamationibus factis ad Nos, aut Vicarium noſtrum dirigat, quo Nos alterius partis Epiſcopo, aut Vicario, per literas ſigillo noſtro munitas, certam omnium fidem faciamus.

CAPUT X.

Ante Matrimonium confitendum & communicandum deſponſis eſſe.

Bannorum itaque proclamationibus factis, & atteſtationibus, ubi requiruntur, eo, quo dictum eſt, modo confirmatis, quo Matrimonium ad Dei honorem & ineuntium ſalutem inſtituatur, moneant Parochi deſponſos, jam ad celebrationem Matrimonii admittendos; ut, antequam illud celebrent, aut ſaltem triduo ante conſummationem, ad Sanctiſſimum (*e*) Euchariſtiæ Sacramentum pie accedant, peccata ſua diligenter Parocho ſuo, aut ipſius Vicario confeſſi. Tanto autem magis ad faciendam, & id tempeſtive, peccatorum confeſſionem hortandi ſunt, quod nonnumquam confeſſione detegi contingat, ſecreta Matrimonii impedimenta, quæ prorſus in occulto latebant: de quibus etiam expediat Parochum, ſub confeſſionis finem, ultro pœnitentem rogare, an nulla ſciat hujusmodi. Non tamen, quod a Parocho revelanda aut aperienda aliquando ſint peccata pœnitentis, aut ea, per quæ in peccatorum illius notitiam veniatur: ſed quod adduci eo, & perſuaderi pœnitens poſſit, ut, aut aperiat ipſe, aut aperiri permittat, propoſito ipſi, æternæ ſalutis ſuæ hinc pendentis, diſcrimine. Nam ſi huc adduci non poteſt, neganda quidem ipſi eſt abſolutio a peccatis, ſed a Matrimonio, etiamſi forte illud vere non ineat, invitus repellendus non eſt, quando res non niſi ex confeſſione nota eſt. Confeſſos autem ſedulo inſtruat Parochus, qui ſe in matrimo-

(*d*) Conc. Trid. Seſſ. 24. c. 7. de Reform. Matrim. & Camerac. tit. de Matrim. c. 8.
(*e*) Conc. Trid. Seſſ. 24. c. 1. de Reform. Matrim.

trimonialibus erga ſe mutuo officiis gerere debeant, cum Dei timore, mutuo amore, & ſanctimonia.

CAPUT XI.

Tempus clauſum. Nuptiæ modeſtè & honeſtè celebrentur.

Tempus (*f*) clauſum, quod eſt a prima Dominica Adventus uſque ad diem Epiphaniæ, & a feria quarta Cinerum uſque ad octavam Paſchæ incluſive, tanto exactius ab omnibus obſervari volumus & mandamus, quanto brevius a Concilio Tridentino definitum eſt. Porro etiamſi Matrimonium ante tempus clauſum initum ſit, nulla tamen ratione, celebritas pompæ ſæcularis, & convivii nuptialis, choreæ item, cæteræque inſolentiæ, tempore clauſo permittuntur, multo minus, quam ipſa Matrimonii contractio. Inſtituantur autem ſemper nuptiæ ea, qua decet, modeſtia atque honeſtate. Sancta enim res eſt Matrimonium, & Sancte tractandum.

CAPUT XII.

Sacramenti Matrimonii celebratio. Secundis nuptiis benedicendum non eſſe. Probentur Miſſæ ſiccæ.

Sancta igitur (*g*) cum ſit res, non contrahatur niſi in Eccleſia; nequaquam in privatis ædibus, quantumcumque honeſtis: celebreturque juxta Manualis noſtri præſcriptum, adhibitis ſolennitatibus, ex Concilii (*h*) Tridentini Decreto ad validitatem requiſitis, & aliis decentibus pro cujuſque loci conſuetudine. Quo rite peracto, Sacris Miſſæ actionibus devote intendant recens conjuncti: &, ſi primæ conjunctorum nuptiæ ſint; Benedictionem Sacerdotalem, a Parocho ſuo, aut ab alio Sacerdote de Parochi, aut Ordinarii licentia, humili corporis demiſſione & mente Deo devota accipiant: quæ, præcipimus, ut neutiquam omittatur. Secundis autem (*i*) nuptiis, præſertim ſi Sponſæ ſecundæ ſint nuptiæ, nemo benedicere audeat. A Miſſis, quas ſiccas vocant, prorſus abſtineatur.

CAPUT XIII.

Unicus caſus, in quo Solemnitates ad Matrimonii ſubſtantiam non neceſſariæ, omitti poſſunt.

Porro in favorem prolis ſuperſtitis, altero eorum, qui contrahere cupiunt, in mortis periculo conſtituto, permittimus, ut, omiſſis cæteris ſolemnitatibus, quin etiam Sponſalibus, & bannorum proclamationibus, modo duobus aut tribus fide dignis teſtibus præſentibus, in privatis ædibus, Paſtor Matrimonium admittat & ſolemnizet: ita tamen, ut promittant iſti, ſi mortem evadat ægrotus, non prius ſe cohabitaturos, aut mutua obſequia ſibi mutuo præſtituros, quam bannorum proclamationes eo, quo decent, modo factæ fuerint, & obſervata quæcumque propter imminens periculum omiſſa fuere. Quare, mox poſt contractum hoc modo Matrimonium, ad bannorum proclamationem procedatur.

CAPUT XIV.

Eos, qui clandeſtino Matrimonium contraxerint, quia nullum eſt Matrimonium, ſeparandos eſſe, donec publice contraxerint.

Sponſalibus clandeſtinis in diſpoſitione Juris communis relictis, Matrimonia clandeſtina, a tempore a Concilio (*k*) Tridentino præſcripto, declarata ſunt irrita & nulla. Quare, qui ab eo tempore, aliter, quam præſente Parocho, aut alio Sacerdote de ipſius Parochi, aut Ordinarii licentia, & duobus aut tribus teſtibus, conjuncti ſunt, quum inter eos verum Matrimonium non ſit, ſeparentur, donec, Sponſalibus pro more initis, & bannis citra contradictionem proclamatis, cæteriſque rite peractis, in facie Eccleſiæ, Parocho, & duobus aut tribus teſtibus præſentibus, contrahant. Porro hac in re, ſi difficultatem Paſtores experiantur, Nos, aut Vicarios noſtros conſulant.

CA-

(*f*) Conc. Trid. Seſſ. 24. c. 10. de Refor. Matrim. (*g*) Conc. Camer. tit. de Matr. c. 7.
(*h*) Conc. Trid. Seſſ. 24. c. 1. de Reform. Matrim.
(*i*) Extra de ſe. Nupt. c. Capellanum, & c. Vir autem.
(*k*) Conc. Trid. Seſſ. 24. c. 1. de Reform. Matrim. & Camer. tit. de Matrim. c. 13.

CAPUT XV.

Excommunicantur, qui incantamentis afficiunt novos conjuges.

Querelas audivimus non infrequentes, quosdam, dum Matrimonium ipſum initur, diabolicis, neſcio quibus ligaturarum præſtigiis id efficere, ut novi conjuges convenire nequeant. Maleficos iſtos præſtigiatores, & quoscunque ſimiles, mandamus Parochis noſtris, ut, quoties Eccleſiæ mandata promulgant, noſtris verbis denuncient, ipſo facto excommunicatos eſſe, extraque ſalutis viam, & æternæ damnationis reos. Quod ſi autem quos tales noverint, ad Nos, aut Vicarios noſtros deferre non differant.

CAPUT XVI.

Regiſtrum Matrimonio junctorum.

Habeant (*l*) Paſtores Librum, ſive Regiſtrum, quod fideliter in Eccleſiis adſervandum, & Succeſſoribus relinquendum curent, in quo, contrahentium tam Sponſalia, quam Matrimonium, teſtiumque præſentium, nomina, diem quoque & locum contractus, fideliter, diligenterque ſcribant.

CAPUT XVII.

Caſtitas & Sanctimonia conjugalis.

Doceant Parochi recens conjugatos, quin etiam cæteros, id quod Apoſtolus præcipit, honorabile eſſe debere connubium (*m*) in omnibus, & thorum immaculatum, atque ab omni turpitudine alienum; nec in re ſacra quærendam eſſe libidinoſam voluptatem, ſed ſpectanda Fidei, Sacramenti, & prolis bona, ita ut ſciat unusquisque vas ſuum poſſidere in ſanctificatione & honore, (*n*) non in paſſione deſiderii, ſicut & gentes, quæ ignorant Deum. Quare & inſtruant, ubi res poſtulat, verecunde & modeſte, ut non exiſtiment, ſibi quidvis inter ſe licere, nec ſe habere mutuam corporum poteſtatem, ita ut quidvis alteri liceat cum alterius corpore; nec enim aliud corporis nomine Apoſtolum (*o*) intelligere, ubi ait: *Mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir: ſimiliter autem & vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed mulier*; quam membra (*p*) ad generationem a natura deputata, quibus utantur eo modo, quo ex naturæ inſtitutione generationi ſerviunt, non alio. Nam ſi alio, non conjuges, ſed virum quidem uxoris adulterum, mulierem autem mariti meretricem eſſe, quod quodam loco ait (*q*) D. Auguſtinus. Porro eo modo, quo generatio a natura inſtituta eſt, non fraudent ſe invicem, juxta Apoſtoli [*r*] præceptum, ſed uxori vir debitum reddat; ſimiliter autem & uxor viro: niſi forte ex conſenſu quandoque abſtineant ad tempus, ut vacent jejunio & orationi. Id quod eo eſt laudabilius Chriſtianis conjugibus, quo frequentius ſincera utriusque pietate ſervatur.

CAPUT XVIII.

Divortium privata auctoritate nunquam licitum.

Diſtricte denique inhibemus, ne ulli conjugati, etiamſi ſubſit cauſa legitima & jure permiſſa, auctoritate propria, & non intercedente Eccleſiæ judicio, divortium faciant, aut ſe mutuo repudient, aliquave juramenta, aut vota, de vivendo ſeorſum, inire, aut facere præſumant. Quod ſi qui diverterint a ſe mutuo, auctoritate Parochi ad communem thorum, mutuaque obſequia redire moneantur: cujus monitis ſi non acquieverint, Nobis denuncientur, compellendi, niſi, comparentes, juſtam attulerint divortii cauſam. Cujus, ordine juris, cognitio, per Officialem noſtrum ſumatur.

TITULUS XI.

De Uſuris.

CAPUT I.

Tutores ut ne pupillorum æs dent ad uſuram.

QUandoquidem uſuræ Divino atque humano jure prohibitæ ſunt, ut juſtitiæ & charitati adverſæ; ſtatui-

(*l*) Conc. Trid. Seſſ. 24. c. 1. de Reform.
(*m*) Hebr. 13. v. 4.
(*n*) 1. Theſſ. 4. v. 4. 5.
(*o*) 1. Cor. 7. v. 4.
(*p*) Aug. lib. 5. contra Julian. Pela. cap. 4.
(*q*) Aug. lib. 1. de Nupt. & concup. c. 15.
(*r*) 1. Cor. 7. v. 3. 5.

ſtatuimus, ne quis etiam tutor, aut curator, ſub prætextu augendi patrimonii pupillorum, aut eorum, qui ſub ipſius tutela ſunt, vel quovis alio prætextu, pecunias illorum, ſub certo lucro ſingulis annis ultra ſortem recipiendo, mutuo det, retenta facultate repetendæ ſortis, ubi ad majorem ætatem pupilli pervenerint, aut Matrimonium contraxerint, aut alias ad tutoris voluntatem & arbitrium. Declaramus enim hujusmodi contractus uſurarios eſſe, & contra ſic mutuantes, ad pœnas juris, ut contra uſurarios, procedendum eſſe; inprimis vero contra defenſores uſurarum & contractuum hujusmodi, juxta Clementinam: *Ex gravi*, Libri quinti, Titulo quinto.

CAPUT II.

Uſurarios publicos vitandos eſſe.

Hic præcipiendum (*s*) etiam putavimus Parochis noſtris, in quorum oppidis ſeu Parochiis manifeſti uſurarii tolerantur, ut, tum privatim, tum publice, Parochianos ſuos moneant, ab omni cum illis converſatione, & inprimis familiari conſuetudine (quæ nonnullis, proh pudor, cum infamibus, non ſine maxima infamiæ nota, intercedit) & ab omni etiam colloquio, extra neceſſitatis caſum, abſtineant: quibus procul dubio cauſam præbent, ſua illa familiaritate, in tam deteſtabili malo perſeverandi. Ipſos quoque uſurarios frequenter admoneant, ut memores æternæ damnationis, vel tandem reſipiſcant: pervicaces, excommunicatos denuncient: oblationes eorum neutiquam recipiant: denique mortuos illos in injuſtitia ſua ad ſepulturam Eccleſiaſticam non admittant, nec exequiis, ſive ſepulturis illorum interſint.

TITULUS XII.
De Officio & Cultu Divino.

CAPUT I.

Divinum Officium, ita ut Deo dignum eſt, ab omnibus faciendum.

QUum in Divino Officio negotium nobis ſit cum Summo DEO, ita peragant illud omnes, quibus ſive ex beneficio, ſive ex officio incumbit, non minus ſupremi gradus, quam infimi, quemadmodum dignum eſt tanto DEO, mente pia & attenta, corpore decenter compoſito, modeſtia gravi, & verborum pronunciatione minime præcipiti, in pſalmorum decantatione quieſcentes, & in medio, & in fine cujuslibet verſus, ut & Deum ita, ut oportet, honorent, colantque, & populum Dei ædificent.

CAPUT II.

Exſulet e Templis laſcivus omnis & ſecularis cantus.

Organorum (*t*) & Muſices uſum, ſicut & campanarum, ita retinendum mandamus, ut nihil laſcivi, aut ſecularis cantus imitentur.

CAPUT III.

Ut in Choro omnes ſe gerant tamquam in conſpectu Dei.

In Choro nemo dormiat, (*u*) nemo ſermones miſceat, nemo prophanum quid, aut ab inſtituto alienum legat, ſub pœna perdendæ diſtributionis illius horæ. Qui riſum ſtudioſe provocaverit, rixatus fuerit, ſtrepitum excitaverit, aut alioqui ſe geſſerit inſolenter, totius diei diſtributione multetur, aut gravius, leviusve pro offenſa: cui ſi nec ea ratione remedium adferatur, Nobis, aut Officiali noſtro ſignificetur. Quare ut ſe in Choro recte habeant omnia, deſignetur Seniorum aliquis, qui omnibus diei horis interſit, & tamquam Chori oculus officio præſit, delinquentes (*x*) ſigno aliquo mox officii ſui admonens: qui, ubi forte a Choro abeſſe cogetur, alteri idoneo vices ſuas mandet.

CAPUT IV.

Præſentia in Choro. Egreſſus e Choro, atque abſentiæ cauſæ.

Studeat (*y*) unusquisque, mox a principio Divino Officio intereſſe; ut mini-

(*s*) Supra Titul. 2. cap. 7.
(*t*) Conc. Trid. Seſſ. 22. c. Quanta cura. Conc. Camerac. tit. de Offic. Divino c. 3. 4. & 15.
(*u*) Conc. Camerac. tit. de Divino Offic. cap. 9. Conc. Trid. Seſſ. 22. c. Quanta cura.
(*x*) Conc. Camer. tit. de Divino Offic. c. 14. (*y*) Conc. Camer. tit. de Divino Offic. c. 9.

minimum vero, quando ita neceſſum eſt, ante primi pſalmi finem in Matutinis & Veſpertinis Horis; in Miſſis, tam de tempore, quam anniverſariorum, ante Epiſtolæ finem, ſub pœna negandæ diſtributionis: nec exeat quis ſub eadem pœna, ante finitum officium, niſi juſta de cauſa, qualem eſſe decernimus eorum, qui, vel confitendi gratia, vel confeſſionem audiendi, vel celebrandi, egrediuntur, vel denique alia de cauſa expreſſa in *Cap. Conſuetudinem, de Clericis non reſidentibus, in Sexto*, nimirum, infirmitatis, ſeu juſtæ & rationabilis corporalis neceſſitatis, aut evidentis Eccleſiæ utilitatis. Ubi cum evidens Eccleſiæ utilitas inter juſtas abſentiæ cauſas numeretur; intelligimus & ordinamus etiam excuſari, & pro præſentibus haberi, non ſolum qui Capituli, vel Fabricæ negotia tractant, ſed & illos, qui in Epiſcopatus negotiis ſuam Nobis operam impendunt.

CAPUT V.

Pœna eorum, qui Chorum relinquunt ambulandi aut fabulandi gratia. Qui diſtributiones ſibi non debitas accipit, tenetur eas reſtituere.

Qui Divino (z) Officio durante, e Choro egreſſi, in Eccleſia, aut apud Eccleſiam ambulant, aut alioqui notorie confabulantur, licet ante officii finem in Chorum redeant, prima vice priventur illius horæ diſtributione, deinde vero univerſo totius diei emolumento. Quod ſi perſeverent, ad Nos deferantur, gravius puniendi. Porro (a) qui ſibi non debitas diſtributiones acceperit, noverit ſe non illarum acquirere dominium, ſed teneri ad earum omnium reſtitutionem, quas ea ratione acceperit, uti eſt expreſſe in *Cap. Conſuetudinem*, mox citato.

CAPUT VI.

Vicarii. Per ſe ipſos quoque officium faciant, quorum illud proprie eſt.

Nulli (b) in quacumque Eccleſia conſtituantur Vicarii, aut Stipendiarii ad cantandum Horas Canonicas, niſi qui Lectores ut minimum ſint ordinati, vitæque honeſtate ac veſtitus decentia Miniſtros ſe eſſe Dei & Eccleſiæ monſtrent. Cæterum (c) ita Vicaria opera officium peragatur, ut nihilominus ii ipſi, quorum proprie eſt illud agere, qui dignitatem, Canonicatum, aut quodvis aliud beneficium vel officium, in Eccleſia obtinent, niſi legitime impediantur, per ſeipſos, & non per alios dumtaxat, illud faciant, atque inprimis altaris miniſterium, & hebdomadarium in choro officium. In ſedilibus ſuis non ſint ocioſi, ſed, Deo laudando incumbentes, & voce & corde pſallant Domino. Minime enim ſe indignum exiſtiment Canonici, aut alii Canonicis etiam Superiores, ſi canant cum aliis & ipſi pſalmos, quos non dedignatus eſt Rex & Propheta David canere; cum Deo canant, ſitque hoc proprium ipſorum officium, denique & hæc noſtra omnium, quam omnes exſpectamus, beatitudo, Dei laudibus, cum omnibus Dei Sanctis, cantandis & celebrandis, æternum occupari.

CAPUT VII.

Tertia pars fructuum beneficiorum omnium, in diſtributiones quotidianas ab Epiſcopo converten- da eſt.

Ut in praxim deducatur, obſerveturque Conſtitutio Tridentini (d) Concilii, decreta Seſſ. 21, & iterata Seſſ. 22, volumus & mandamus, omnes & ſingulos fructus, proventus, & obventiones, tam dignitatum, quam Canonicatuum & officiorum, cum declaratione, ubi, & in quibus conſiſtant, quamprimum ſcripto Nobis exhiberi; ut illorum tertiam partem debite ſeparemus, & in diſtributiones quotidianas convertamus, quas, inter dignitates obtinentes, & cæteros, qui Divinis intererunt, proportionabiliter dividi curemus.

CAPUT

(z) Conc. Trid. Seſſ. 22. c. Quanta cura.
(a) Conc. Trid. Seſſ. 24. c. 12. de Reform.
(b) Conc. Camerac. tit. de Offic. Divino. c. 15.
(c) Conc. Trid. Seſſ. 24. c. 12. de Refor. & Conc. Camer. tit. de Offic. Divino. c. 7.
(d) Conc. Trid. Seſſ. 21. c. 3. de Refor. & Seſſ. 22. c. 3. de Refor.

CAPUT VIII.

Horæ Canonicæ cantentur & legantur conformiter Bullæ Apoſtolicæ.

Quod attinet ad uſum Horarum, ſive in Eccleſiis decantandarum, ſive privatim legendarum, volumus, & in virtute ſanctæ obedientiæ ſubditis noſtris diſtricte præcipimus (quamvis hoc idem Sedis Apoſtolicæ præceptum ſit) ut omnes ſeſe accommodent & conforment Bullæ per fel. re. Pium V. editæ, & Breviario novo præfixæ, quam per totam Diœceſim noſtram inviolabiliter obſervari jubemus; Commendantes etiam iis Eccleſiis noſtræ Diœceſis, ſive Collegiatis, ſive Conventualibus, quæ utuntur uſu, quem a ducentis habuerint annis, Breviarium illud novum, a Bulla commendatum, & a Nobis, atque Eccleſia noſtra Cathedrali, Eccleſia Matrice, receptum, & hactenus uſitatum.

CAPUT IX.

Deambulationes & confabulationes in Templis ſevere prohibentur. Luſibus in Cœmiteriis interdicitur omnibus.

Confabulationes (e) in Proceſſionibus, rurſus deambulationes & confabulationes in Sacroſanctis Templis, impudentiſſimæ illas audaciæ, tam prohibemus ad unum omnibus ſevere, quam quod ſeveriſſime, & eo tempore, quo Divinum ſit Officium, & extra illud. Canonici, juxta Concilii (f) Cameracenſis Decretum, Divini Officii tempore hic delinquentes, & quicumque Eccleſiæ Miniſtri, poſt primam vicem, totius deinde ſemper diei emolumento priventur. Quod ſi offenſæ ab aliquibus iteratæ frequentia graviorem mereatur animadverſionem, Nobis, aut Officiali noſtro denuncietur. In cæteros etiam quoſcumque & Eccleſiaſticos & Laicos, qui hic peccaverint, animadverti ſimiliter volumus. Domus enim Dei, non forum, ſed orationis domus eſt. Idcirco prorſus nihil prophani fiebat Servator (g) per Judaicum Templum transferri, non indignum ſe ducens, præ eo, quo fervebat, domus Dei zelo, ejus rei etiam obſervatorem ſe conſtituere. Coram autem Auguſtiſſimis Corporis & Sanguinis Servatoris & Judicis noſtri Myſteriis, quæ noſtris in Templis quieſcunt, immo coram ipſo Deo Servatore & Judice noſtro, non vereri animi gratia ambulare, res novas, profanaſque tractare, ridere, jocari, abſentibus detrahere, improbitas, impudentiaque eſt, nulla ſatis pœna expianda. In cœmiteriis etiam, ut ne qui luſus fiant, utque ne locus ſacer quicumque, quacumque inſolentia aut immunditia profanetur, diſtricte inhibemus, ſub pœna, quam pro culpæ modo duxerimus infligendam: atque in hoc vigilent, tum Paſtores, tum Æditui Eccleſiarum.

CAPUT X.

Lex admiſſionis novi Canonici. Beneficia incompatibilia plura nemo ſimul habeat.

In admiſſione (h) novi Canonici ad poſſeſſionem, nihil exigatur, quod in pios uſus non convertatur, & a Nobis probatum ſit; non pecunia, non prandium, non aliud quidvis, quod in cæterorum Canonicorum commodum cedat, quacumque conſuetudine, etiam immemorabili, non obſtante. Qui beneficia (i) incompatibilia plura poſſidet, unico retento, cætera reſignet iis, qui perſonaliter piis fundationibus ſatisfaciant: aut diſpenſationem, ſi quam habet, Nobis, aut Vicario noſtro examinandam exhibeat; ſub pœna in Gregorii Decimi Conſtitutione, ad quam ſe Concilium Tridentinum refert, expreſſa.

CAPUT XI.

Ruri, quibus horis faciendum ſit diebus Feſtis Divinum Officium. In Civitatibus ante medium duodecimæ finitum ſit antemeridianum Officium. Populus Parochiam ſuam frequentent.

In Parochiis (k) ruralibus, diebus Dominicis & Feſtis, Miſſa Parochialis cele-

(e) Conc. Trid. Seſſ. 22. c. Quanta cura.
(f) Conc. Camer. tit. de Offic. Divino. c. 9.
(g) Marc. 11. v. 17. 16.
(h) Conc. Trid. Seſſ. 24. c. 14. de Refor.
(i) Conc. Trid. Seſſ. 7. cap. 4. & 5. de Refor. & Seſſ. 24. c. 17. de Refor.
(k) Conc. Camerac. tit. de Officio Divino cap. 15.

celebretur certa conſtitutaque hora, quo omnes ſciant, quando conveniendum ſit: Hyeme, hora nona; Æſtate, hora octava; Veſperæ hora ſecunda pomeridiana: neque propter Paſtorum ſecularia negotia, aut adventus aliquorum tarditatem, aut differatur, aut antevertatur officium. In parochiis quoque Civitatis & oppidorum, Dominicis & Feſtis diebus, ita Officium antemeridianum inſtituatur & Hyeme & Æſtate, ut Summa Miſſa ante medium duodecimæ finita ſit. Populus (*l*) moneatur, ut frequenter ad ſuas Parochias, ſaltem Dominicis & Feſtis majoribus, accedant.

CAPUT XII.

Paſtores interſint Vigiliis mortuorum. Sacris veſtibus non ſerviatur, niſi Altari. Proclamationes forenſes, & ſimilia, ubi & quando non facienda.

Paſtores, quando paſtoralis muneris neceſſitas eos abeſſe non coget, interſint Vigiliis mortuorum; ſed non ii, ut neque cæteri, albis, aut aliis ſacris veſtibus, verum, ſuperpelliciis ſuis, induti: ſunt enim albæ, cæteræque veſtes ſacræ, ſervandæ mundæ, nec ad alium ab aliquo aſſumendæ, aut uſurpandæ uſum, quam Altaris. Proclamationes forenſes (*m*) & oblationum venditiones, nec in Templo, nec durante Divino Officio, fiant.

CAPUT XIII.

Diebus Dominicis & Feſtis nihil permittendum eſſe, quo populus a Verbo Dei, aut Divino Officio abſtrahatur.

Diligenter advigiletur, ne, Dominicis & Feſtis diebus, eo tempore, quo Divinum Officium fit, aut Verbum Dei prædicatur, tabernæ, vel hoſpitia ulla aliis, quam viatoribus pateant, quamquam aliis numquam patere conveniat. Porro loca, carnibus, aut mercibus quibuscumque vendendis deſtinata, nullis aperta ſint. Nulli eo tempore ludi, publice aut privatim, exerceantur, nulli piſæ, aut globorum luſus inſtituantur, nullæ choreæ ducantur, nulla denique occaſio objiciatur, qua populus a Dei Verbo, aut Officio Divino avocetur. Quocirca requirimus etiam locorum Magiſtratus & Officiarios, ut, pro eo, quo Divinum Officium proſequuntur, affectu, juxtaque Regis ipſius edictum, curent, atque efficiant, ut ne eo tempore ejusmodi fiant.

CAPUT XIV.

Ludi theatrales, rithmi, & cantilenæ, non admittantur, niſi ab Epiſcopo probata.

Ludos theatrales, ne, vel hæreſim ſapiant, vel laſciviam doceant, vel quid contineant, quod pias aures queat offendere, nolumus populo exhiberi, niſi per Nos, aut Vicarios noſtros, viſos & approbatos, impetrataque a Nobis expreſſa eos exhibendi licentia: quam nec dabimus, niſi delegato aliquo, qui loco noſtro ludis interſit, ſcriptorum ludorum exemplar inſpiciat, obſervetque, nihilne aliter exprimatur, aut exhibeatur, quam probatum ſit. Porro viſitationi & probationi hujusmodi, cum ludorum theatralium, tum rithmorum & cantilenarum, Decani, neque in viſitatione, neque extra viſitationem, ſe immiſceant, atque multo minus Paſtores aut Sacellani, niſi a Nobis ſpecialiter deputati.

TITULUS XIII.

De Statutis & Juramentis Eccleſiarum.

CAPUT UNICUM.

Statuta, Juramentaque Eccleſiarum ac Monaſteriorum, Decretis Conciliorum Trid. & Camerac. per omnia reddenda conformia.

QUandoquidem jam diu, Decreta Conciliorum, Generalis Tridentini, & Provincialis Cameracenſis, obſervanda receperimus; quibusdam autem Decretorum illorum, nonnulla fortaſſis vetera Eccleſiarum aliquarum Statuta, in quæ fere fit ut juretur, adverſari poſſint: ut ne, haud ſine periculo ſalutis animarum, Statuta illa, ad eum modum, quo hactenus, relinquantur; omnibus Eccleſiarum, quin & Monaſteriorum noſtræ Diœceſis, Præla-

(*l*) Conc. Trid. Seſſ. 22. c. Quanta cura.

(*m*) Conc. Camer. tit. de Divino Offic. c. 10.

Prælatis, Capitulis, & Collegiis, præcipimus, ut omnia & ſingula ſua, ſeu Eccleſiarum ac Monaſteriorum ſuorum Statuta & Juramenta, Nobis examinanda tradant; quo illa dictorum Conciliorum Decretis, per omnia reddamus conformia, &, ſi quid illis repugnet, id mutemus ac reformemus.

TITULUS XIV.

De Feſtis.

CAPUT I.

Dies Feſti ab omnibus ſervandi, etiam exemptis.

Dies Feſti (n) a Paſtoribus, Dominicis diebus, inter Miſſarum Solemnia, tam a populo, quam a Clero, quin & a Regularibus quibuscumque etiam exemptis, celebrandi indicantur, atque ab omnibus celebrentur, ac ſerventur, ii videlicet, qui proximo Capite recenſentur. Qua in re, Diœceſim noſtram Eccleſiæ Metropolitanæ, quoad fieri potuit, juxta Concilii (o) Cameracenſis præſcriptum, accommodavimus.

CAPUT II.

Catalogus dierum Feſtorum.

Dies Feſti itaque ab omnibus in Diœceſi noſtra habeantur, inprimis *Primus quisque hebdomadæ dies*, hoc eſt, *omnes dies Dominici*, dein, Dies

Jan. 1. *Circumciſionis Domini.*
6. *Epiphaniæ.*
Febr. 2. *Purificationis B. Mariæ.*
Mart. 25. *Annunciationis B. Mariæ.*
PASCHÆ, &
Feriæ ſecundæ proximæ.
Maji 1. *St. Philippi & Jacobi.*
3. *Inventionis Sanctæ Crucis.*
ASCENSIONIS DOMINI.
PENTECOSTES, &
Feriæ ſecundæ proximæ.
Sanctiſſ. Trinitatis.
Ven. Sacramenti.
Jun. 24. *Nativitatis B. Johannis Baptiſtæ.*
29. *St. Petri & Pauli Apoſtolorum.*
Jul. 22. *B. Mariæ Magdalenæ.*
25. *S. Jacobi Apoſtoli.*
Aug. 10. *B. Laurentii.*
15. ASSUMPTIONIS B. MARIÆ.
24. *S. Bartholomæi Apoſtoli.*
Sept. 8. *Nativitatis B. Mariæ.*
9. *Depoſitionis S. Audomari.*
14. *Exaltationis Sanctæ Crucis.*
21. *S. Matthæi Apoſtoli.*
29. *S. Michaëlis.*
Oct. 28. *St. Simonis & Judæ.*
Nov. 1. OMNIUM SANCTORUM.
11. *S. Martini.*
25. *S. Catharinæ.*
30. *S. Andreæ.*
Dec. 6. *S. Nicolai.*
8. *Conceptionis B. Mariæ.*
21. *S. Thomæ.*
25. NATIVITATIS DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI.
26. *S. Stephani Proto Martyris.*
27. *S. Johannis Apoſt. & Evangeliſtæ.*

Patroni uniuscujusque Eccleſiæ in ipſa tantum Eccleſia, &, quæ ei adhæret, Parochia. Denique, in ipſa dumtaxat Audomarenſi Civitate
Jun. *S. Audomari in floribus*, &
Sept. *S. Bertini.*

CAPUT III.

Diebus his Feſtis ſervilia opera prohibentur.

Hactenus recenſitis diebus, nulla ſervilia, aut ſecularia opera fieri, nullum forum aut mercatum rerum venalium haberi, nulla judicialia exerceri, volumus; quum Sacris Concionibus, Divino Officio, cæterisque rebus Divinis & operibus ſanctis, vacare omnes oporteat. Porro relaxationem, quam exiget cauſa legitima, Nobis, & Vicario noſtro reſervamus.

CAPUT IV.

Dies pro uniuscujusque devotione Feſti.

Atqui, præter ſuperiores Feſtos dies, quos obſervari omnino præcipimus, ſunt alii quidam, ut:

Jan. 22. *S. Vincentii.*
25. *Converſionis S. Pauli.*
Feb. 22. *Cathedræ S. Petri.*
24. *S. Matthiæ Apoſtoli.*
Paraſceves.

 Feriæ

(n) Conc. Trid. Seſſ. 25. c. 12. de Reform. Regular. & Monialium, & Seſſ. 25. cap. 24. de Reform. in genere. (o) Conc. Camer. tit. de Offic. Div. c. 11.

Feriæ tertiæ & Quartæ a die Paſchæ.
Apr. 25. *S. Marci Evangeliſtæ.*
Feriæ tertiæ & Quartæ a die Pentecoſtes.
Jun. 11. *S. Barnabæ Apoſtoli.*
Jul. 2. *Viſitationis B. Mariæ.*
Aug. 1. *S. Petri ad Vincula.*
29. *Decollationis S. Johannis Baptiſtæ.*
Octob. 9. *S. Dionyſii.*
18. *S. Lucæ Evangeliſtæ.*
Nov. 2. *Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum.*
23. *S. Clementis.*
Dec. 28. *Ss. Innocentium.*

Qui & ipſi aliquando indicti fuere vel integre, vel uſque ad finitum Divinum Officium obſervandi: ſed quum flaccefcens populi devotio, dies Feſtos non raro, ob illorum multitudinem, quæ videbatur, violaret, quin etiam illis abuteretur; ſublata eſt hos obſervandi obligatio, quo tanto integrius & exactius reliqui obſervarentur. Cæterum quum videamus, a magna populi parte etiamnum obſervari, volumus illos publicari, ut pro devotione obſervandos, &, quo foveatur populi devotio, Officium in Eccleſiis ita fieri, ut quum fuerunt dies iſti, ex præcepto Feſti obſervandi, nec quemquam Sacerdotum liberum eſſe ab illarum onere Miſſarum, quas diebus Feſtis debet, denique moneri omnes, ut audiant ut minimum his diebus Miſſam.

TITULUS XV.

De Jejuniis & Proceſſionibus.

CAPUT I.

Jejuniorum præceptorum Catalogus.

IN Vigiliis dierum Feſtorum:
PENTECOSTES,
Jun. 23. *Nativitatis S. Johannis Baptiſtæ,*
28. *Ss. Petri & Pauli Apoſtolorum,*
Aug. 9. *S. Laurentii,*
14. ASSUMPTIONIS B. MARIÆ,
Sept. 20. *S. Matthæi Apoſtoli,*
Oct. 27. *Ss. Simonis & Judæ,*
31. OMNIUM SANCTORUM,
Nov. 39. *S. Andreæ,* &
Dec. 24. NATIVITATIS DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI.

Rurſus omnibus diebus *Quadrageſimæ,* Dominicis dumtaxat exceptis, & in *Quatuor temporibus* anni, (p) ab omnibus ætatem habentibus, nec legitime excuſatis, ſub peccati mortalis periculo, jejunium ſervari mandamus. Porro *in Feſto S. Marci,* & *in tribus diebus Rogationum,* jejunetur uſque ad finitam Proceſſionem. Quando Feſta inciderint in feriam ſecundam, jejunetur Sabbato proxime præcedenti.

CAPUT II.

Quibus cibis abſtinendum in jejuniis.

Hactenus enumeratis jejuniorum diebus, abſtineatur omnino abeſu carnium; in Quadrageſima autem etiam ab ovorum eſu, quin &, niſi aliud a Nobis ex cauſa permiſſum fuerit, a lacticiniorum uſu.

CAPUT III.

Proceſſiones. Adverſus abuſus in Proceſſionibus vigilandum iis, quorum intereſt. Sanctorum Reliquiæ portentur a viris ſpectatis. Non exponantur ſpectandæ laſcivæ aut ethnicæ imagines. Non proponantur venerandæ Sanctorum Reliquiæ haud approbatæ.

Fiant autem in prædicto Feſto die S. Marci, & in tribus Rogationum diebus, Proceſſiones, juxta pium & laudabilem Eccleſiæ morem, cum decantatione Litaniarum: quarum Proceſſionum inſtitutionis cauſas exponant Paſtores populo, quo ad eas alacrius, devotiusque conveniat. In quibus & aliis omnibus Proceſſionibus, ac ſignanter diei Feſti Venerabilis Sacramenti (quando intemperantiæ laxari videntur habenæ, ob honorem ter maximo Sacramento debitum, indecentiſſime) ne quæ comeſſationes, ebrietates, aut abuſus alii admittantur, vigilent Paſtores, cæterique, quorum intereſt: & curent, ut Sanctorum Reliquiæ, quando per inopiam Sacerdotum a laicis eas circumferri contingit, a viris, non contemptibilibus, ſed ſpectatis, omni cum reverentia ac devotione portentur.

(p) Conc. Trid. Seſſ. 25. c. 24. de Reform.

tentur. Ad decorandas autem Proceſſiones, numquam ſpectandæ exponantur (*q*) imagines, ſculpturæ, vel acupicturæ laſcivæ, aut ethnicorum gentilitatem referentes. Denique nec capſulæ quantumcumque pretioſæ, in quibus nullæ ſunt approbatæ Reliquiæ, venerationis cauſa, in Proceſſionibus deferantur, aut in Eccleſiis ipſis populo exhibeantur.

TITULUS XVI.
De Vita & honeſtate Clericorum.

CAPUT I.

Vita Clericorum ædificativa. Veſtes & tonſura eorum. Tabernæ, comeſſationes, & compotationes, eis fugiendæ.

Cum nihil ſit, quod alios magis ad pietatem & Dei cultum aſſidue moneat, quam vita & exemplum eorum, qui ſe Divino cultui dedicarunt, quos cæteris ad virtutem prælucere & anteſignanos eſſe par eſt; (*r*) Omnes de Clero, vitam & mores ſuos ita componant, ut, habitu, geſtu, ac ſermone, cunctis adferant ædificationem. Quapropter ab omni levitate, vanitate, ſpurcitia ſermonis, laſciviæ atque intemperantiæ ſpecie, ſibi caveant; multoque magis ab ipſa inconunentia, comeſſatione, ebrietate. Utantur veſtibus ordini ſuo congruis, iisque vulgari & ſimplici modo confectis, tam extra Eccleſiam, quam in ea. Tonſuram, ſeu Coronam, in capitis vertice conſpicuam, & juſtæ, pro ordinis ſui gradu, magnitudinis, ſemper gerant. Tabernas non ingrediantur, niſi Sacramentorum adminiſtrandorum cauſa, aut, iter facientes, neceſſariæ refectionis gratia. Neminem ad æquales hauſtus provocent: denique nec interſint compotationibus aut comeſſationibus, ſub pœna pro delicti gravitate & frequenua infligenda.

CAPUT II.

A converſatione cum mulieribus abſtinendum. Multo fore & tutius & honeſtius, ſi ancillarum loco viris viri inſerviant. Mulieres, de quibus eſt hominum ſuſpicio, aut rei periculum, mox domo ejiciendas. Picturæ laſcivæ domi non habendæ.

Cum fœminis, etiam Sanctitate ſpectatis, extra honeſtatis neceſſitatem, non converſentur: *De veſtimentis enim* (quod inquit (*s*) Sapiens) *procedit tinea, & a muliere iniquitas viri: & melior eſt*, minusque periculoſa in virorum converſatione, *iniquitas viri, quam mulier benefaciens:* denique *vinum* (*t*) *& mulieres apoſtatare faciunt ſapientes.* Ancillam non accipiant, per quam, incontinentiæ periculum, opinionem, aut ſuſpicionem, poſſint incurrere. Quare non nimis familiariter utantur ancillis ſuis quantumcumque honeſtis: nec cum eis ad convivia, quantumvis honeſta, etiam vocati, accedant, aut etiam ad forum, multoque minus ad tabernas, aut ad choreas. Sciant vero multo fore & tutius & honeſtius, ſi ancillarum loco, viri viris inſerviant, atque iis præſertim, qui ſoli agunt. Nullo (*u*) vero modo aut Clerici, aut Laici, ſive domi ſuæ, ſive alibi, concubinas, aut alias mulieres, de quibus eſt hominum ſuſpicio, vel rei periculum, foveant vel teneant, etiamſi conſanguinitatis, aut affinitatis prætextus ſit: quod ſi quas habeant, illas ſtatim dimittant atque expellant; alioqui, juxta Sacrorum Canonum præſcripta, ſevere a Nobis puniendi. Mulieres quoque, ſi monitæ, ab illorum conſortio non abſtinuerint, oppido vel Diœceſi ejiciendas declaramus. Imagines denique, picturasve laſcivas aut obſcœnas, in ſuis domibus aut hortis, nullo modo aut ſervent, aut habeant.

CAPUT

(*q*) Conc. Trid. Seſſ. 25. c. de Ss. Reliquiarum veneratione. & Camer. tit. de Reliquiis. c. 1.
(*r*) Conc. Trid. Seſſ. 14. cap. 1. de Reform. Seſſ. 22. c. 1. de Reform. & Seſſ. 24. c. 12. de Reform. Conc. Camerac. tit. de Vita & honeſt. Cler. c. 4. & 6. & Conc. Trid. Seſſ. 14. c. 6. de Reform. & Seſſ. 24. c. 12. de Reform.
(*s*) Eccl. 42. v. 13. 14. (*t*) Ecc. 19. v. 2.
(*u*) Conc. Trid. Seſſ. 24. c. 8. de Reform. Matrim. & Seſſ. 25. c. 14. de Reform. & Conc. Camer. tit. de Vita & honeſt. Cleric. c. 3.

CAPUT III.

Clericorum convivia. Convivia Clericis non ſectanda.

Si quando (*x*) Sacrarum primitiarum occaſione, aut quavis alia ratione conſentanea ex cauſa, Sacerdotes aliive e Clero, convivium celebrent, diligentem habeant ſtatus, vocationisque ſuæ rationem. Sit menſa frugalis & brevis, ſanctis & modeſtis condita colloquiis, a temulentia & turpitudine verborum, geſtuumque quam alieniſſima: cui ludicra nulla admiſceantur ſaltationum, chorearum, vel aliarum id genus levitatum, quæ, vel Venerem provocent, vel Sacerdotalem dignitatem infament, aut quomodolibet contemptibilem reddant. Vocati ſimiliter ad convivium, modeſte, temperanterque ſe gerant, meminerintque ejus, quod Beatus Hieronymus in Epiſtola ad Nepotianum, quæ eſt de vita Clericorum (quam operæ pretium ſit, ab omnibus Clericis legi) ſcripſit: *Facile contemnitur Clericus, qui, ſæpe vocatus ad prandium, ire non recuſat. Numquam petentes, raro accipiamus rogati.* Denique, ita ſe in conviviis ſive ſuis, ſive aliorum habeant, ut, a conviviis, ad obeunda ea, quæ occurrere poſſint, ſui muneris ſacra negotia, non ſint imparati.

CAPUT IV.

Sæcularia negotia Clericis interdicuntur.

Celebris Apoſtoli (*y*) ſententia eſt: *Nemo militans Deo, implicat ſe negotiis ſæcularibus, ut ei placeat, cui ſe probavit.* Quare nullus e Clero ullum mercaturæ genus exerceat, fori ſæcularis negotiis ſe implicet, ſervitium ſubeat laicale, vel denique quid aliud profani faciat, ſua vocatione & munere, quod ſpiritale eſt utique, indignum. Sciantque laici, olim (*z*) lege cautum fuiſſe, ne pro ejus dormitione Sacrificium offerretur, qui, impoſitis ſæcularium negotiorum oneribus, Sacerdotem ab altari avocaſſet.

CAPUT V.

Sacerdotum, Clericorumque quæ eſſe debeant ſtudia, eo tempore, quod a Divino Officio ipſis reliquum eſt.

Porro, ne otio ad ea diffluant, quæ ipſos non deceant; eo tempore, quod a Divino Officio & corporis neceſſitatibus ipſis reliquum eſt, Divinarum rerum ſtudio, contemplationi, meditationique ſe dent. Legant Sacras Scripturas & Sanctorum Libros, & inprimis, cum Conciliis Tridentino & Cameracenſi, Statuta hæc noſtra, &, quod huc proprie ſpectat, quæ in illis Conciliis & Statutis noſtris, de vita & honeſtate Clericorum decreta ſunt; frequentent Lectionem Theologicam, quibus hoc beneficii frui datum eſt, (neque enim fruſtra illam fieri voluit (*a*) Oecumenicum Concilium) diſpiciant apud ſe, qui ſatisfacere optime poſſint muneri ſuo ad Dei gloriam & ſalutem ſuam. Ita fiet, ut, ſemper aliquid boni facientes, ſemper a diabolo occupati inveniantur, ita ut nec tempus, nec locus ſit rebus, a Sacerdotis & Clerici vocatione alienis. Qui Paſtoratu funguntur, illi præterea eo tempore evolvant Bibliothecam, quam nuper eis præſcripſimus; dent operam, ut proficiant in cognitione eorum, quæ ad ipſorum ſpectant officium; viſitent ægrotos, conſulant ipſi ſecum, & cum Deo, qua optime ratione, unus Parochianorum ipſorum a vitiis ad virtutem trahi, alius perſuaderi id, quod conſultiſſimum ſit; tertius ad profectum excitari poſſit, & cætera.

CAPUT VI.

Lucri cauſa per diverſas Eccleſias non vagentur.

Contineant (*b*) ſe omnes modeſte ac honeſte in Eccleſiis iis, quibus ſunt adſcripti, illicque vocationi & officio ſuo ſtudeant facere ſatis: nec lucri aut compotationis cauſa, ad alienas ſe parochias conferant; etiam eo tempore, quo funerales illic exequiæ celebrantur.

CA-

(*x*) Conc. Camerac. tit. de Vita & honeſt. Cleric. cap. 2.
(*y*) 2. Tim. 2. v. 4. (*z*) D. Cyprian. Ep. 66. ad Furnitanos.
(*a*) Conc. Trid. Seſſ. 5. c. 1. de Reform. (*b*) Conc. Trid. Seſſ. 23. c. 16. de Reform.

CAPUT VII.

Clerici a beneficiorum loco abſentes, & aliunde huc profugi, tenentur & ipſi ſuperioribus legibus.

Superiora, vitam honeſtatemque Clericorum concernentia, etiam eis decreta declaramus, qui, ſive ſtudiorum, ſive alia quavis ex cauſa, a loco beneficiorum ſuorum abſunt, ſub pœna negationis fructuum, quibus ex privilegio gaudere conſueverunt, aut alia, quæ videbitur; Quin etiam Sacerdotibus & Clericis iis, qui, aliunde hæreticorum tyrannide pulſi, in noſtram hanc Diœceſim refugere: quos omnes volumus uti habitu ſtatus ſui, & tonſuram decentem gerere.

TITULUS XVII.

De Regularibus & Monialibus.

CAPUT I.

Monaſteriorum conditio. Monentur Cœnobiarchæ officii ſui.

Conventus eorum, qui Dei ſervitio ſe conſecrarunt, ſi profeſſioni ſuæ reſpondeant, atque Ordinis ſui leges ac regulas obſervent, Deo gratiſſimi, cariſſimi, ac proximi ſunt, & tamquam gemmæ ſunt illuſtres coronæ Capitis Matris noſtræ, Sponſæ Domini noſtri Jesu Christi, Eccleſiæ Catholicæ, tanquamque arces & caſtra munitiſſima eidem Eccleſiæ adverſus hoſtes. Contra vero omnino eſt, ſi profeſſioni ſuæ non reſpondeant, & ſpreta, neglectave obſervantia ac diſciplina regulari, exleges vivant. Nam, ut cætera prætereaam, dici non poteſt, quantum hinc virium accreſcat Eccleſiæ hoſtibus. Dum enim ii, qui, præ cæteris omnibus Eccleſiæ filiis, Religionis, Sanctitatisque colendæ, ipſo etiam habitu, profeſſores ſunt, atque adeo totos ſe ipſi Dei cultui æternum dedicarunt, a Religione, Sanctitateque alienam agunt vitam; fit, ut cæteri minoris fiant, univerſaque Eccleſia in contemptum veniat. Quare Regularium, Monialiumque Præfectos, quocumque nomine cenſeantur, monemus, eisque Dei nomine jubemus, ut quæcumque in Conciliis (*c*) Tridentino & Cameracenſi, de Monaſteriorum reformatione, & ad regularem obſervantiam reductione, ſancita ſunt, abſque mora (nam moratum eſt ſatis, ubi ſecuris (*d*) radici arborum imminet) exequutioni mandent, & diligenter exacteque obſervari curent, memores ejus, quod ait Sapiens: *Judicium* [*e*] *duriſſimum in his, qui præſunt, fiet.*

CAPUT II.

Abſit a Religionis ingreſſu Simoniæ labes.

Porro, quo commodius & rectius id fiat, ut ea, quæ in mox nominatis Conciliis decreta ſunt, in exequutionem veniant, ſtatuimus quædam eorum hic clarius repetenda, quædam etiam addenda. Abſit (*f*) itaque inprimis, ut, Religionis ingreſſus, irreligioſo Simoniæ crimine maculetur. Nihil ergo, quovis prætextu, etiam paupertatis, a cupientibus Religionem ingredi exigatur.

CAPUT III.

In ſingulis Monaſteriis ſit S. Scripturæ Lector.

Sit in ſingulis Virorum (*g*) Monaſteriis Lector, qui Religioſis Sacras Scripturas enarret, eosque, quæ profeſſionis ipſorum ſunt, doceat. Quod ſi non ſint Religioſi (id enim in excuſationem adferri ſolet) Sacrarum Literarum docti, ſtudioſi, aut amantes; reddantur hujusmodi. Non enim prius bene agetur, quam ubi, vel Sacrarum Literarum ſtudiis, vel manuum operibus, ut antiquitus conſuevere, addicti erunt eo tempore, quo a Templi officiis & miniſteriis vacant.

CAPUT IV.

Novitiorum inſtitutio ac probatio.

Novitiorum diligens inſtitutio fiat: (*h*) neque ſolum Eccleſiæ officium, ſed &

(*c*) Conc. Trid. Seſſ. 25. de Regul. & Monial. & Camer. tit. de Monaſteriis.
(*d*) Matt. 3. v. 10. (*e*) Sap. 6. v. 6.
(*f*) Conc. Trid. Seſſ. 25. c. 3. de Regul. & Monial. & Camer. tit. de Monaſt. c. 12.
(*g*) Conc. Trid. Seſſ. 5. c. 1. de Reform. & Camer. tit. de Lect. Theol. c. 2.
(*h*) Conc. Camer. tit. de Monaſter. c. 14.

& profeſſionem ipſam, ac Religionis vota & Regulam, nec non Monaſterii Statuta, doceantur, probeque ea intelligant, ac in eis exerceantur, priusquam ea profiteri, aut vovere ſinantur: nec admittantur omnino, niſi ſedecim [i] integros annos nati, libera prorſus ac pia voluntate adducti, cæterisque neceſſariis qualitatibus præditi, denique, ita probati; ut certam dederint ſpem, fore, ut profeſſionem, Regulam, Statutaque obſervent, ac facta (k) vota reddant. Diſplicet enim Deo infidelis & ſtulta promiſſio.

CAPUT V.

Profeſſio non fiat, niſi publice & diſertis verbis. Virgines prius ab Epiſcopo audiendæ.

Profeſſio nunquam, niſi publice, & diſertis fiat verbis, idque in manu præditi legitima poteſtate, profeſſiones & vota recipiendi. Porro Deo dicandæ Virgines non prius ad profeſſionem admittantur, quam ubi, vel a Nobis, [l] vel a Vicario noſtro, vel alio, quem ad id duxerimus deputandum, auditæ ſint & examinatæ.

CAPUT VI.

Proprietas e Monaſteriis exterminanda. Ex communi theſauro & penu ſuppeditentur omnibus omnia. Annuæ penſiones abrogandæ. Sint eis omnia communia. Æqualiter fiat omnibus. Murmuratio exſulet.

Ex quo in oblivionem abiit exemplum, initio naſcentis Eccleſiæ in Ananiam [m] & Saphiram editum, invaliit pleraque Monaſteria, exitioſa rerum proprietas, ex diametro Monaſticæ profeſſioni contraria. Quare vigilent Præfecti [n] & Præfectæ, ſi ſuæ, ſuorumque ſaluti conſultum velint, ut exterminetur hæc peſtis: curentque, ut ablatis ab omnibus, iis omnibus rebus, quas ut proprias poſſident: victus & veſtitus, cæteraque vitæ neceſſaria, æqualiter omnibus, pro indigentiæ uniuscujusque neceſſitate, & Monaſterii facultate, placide ac benigne, ex communi Monaſterii theſauro ac penu ſubminiſtrentur, non pecuniis æſtimata ac compenſata, ſed ipſis rerum ſpeciebus præſentia: Id enim eis in virtute ſanctæ obedientiæ Dei loco præcipimus: nec aliud præcipimus, quam id, quod Superiores quidem ex officio prorſus curare tenentur, nulla ipſis relicta diſpenſandi facultate; Religioſi vero, ex ea, quam Deo fecerunt ſponſione, obſervare. Uſque adeo enim abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, annexa eſt Regulæ Monachali, ut contra eam nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere: Verba ſunt ipſius Summi Pontificis Cap. *Cum ad Monaſterium. Extra. De ſtatu Monachorum.* Quare aboleatur ea conſuetudo, qua conſueverunt Superiores Religioſis ſingulis annuam numerare, aut permittere penſionem, atque ita redimere neceſſaria vitæ eorum: nec alicui pecunia permittatur, niſi pro injuncta a Prælato adminiſtratione; ſed prorſus omnia in communem uſum convertantur, ita ut impleatur a Religioſis, quod ſibi imitandum ſumpſerunt, & ad quod religione ſempiterna ſe obligarunt (non poteſt res iſta inculcari ſatis) illud primitivæ Eccleſiæ: *Multitudinis* [o] *credentium erat cor & anima una: nec quisquam eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia. Dividebatur autem ſingulis, prout cuique opus erat.* Habitus ſeu veſtitus omnibus idem, ejusdem materiæ & ſimilis formæ, detur: ſimiliter & victus idem omnibus ſuppeditetur: niſi quod ægrotis, juxta quod poſtulat valetudo eorum, miniſtrandum veniat. Quod ſi cui Fratrum aut Sororum videatur, non æqualiter omnibus a Præfecto proſpici, numquam id ſibi judicandum ſumat: aut ſi ita clarum ſit, ut non poſſit non judicari; meminerit, Religionis ingreſſum, exercendarum virtutum, abnegationis ſui, &, quæ hinc naſcitur, patientiæ, paleſtram eſſe, ita tamen, ut

(i) Conc. Trid. Seſſ. 25. c. 15. de Regul. & Mon. (k) Eccleſiaſtæ 5. v. 3. Deut. 23. v. 21.
(l) Conc. Trid. Seſſ. 25 c. 17. de Regular. & Monial.
(m) Act. 5. v. 1. D. Gregor. L. 4. Dial. c. 55. habet & ipſe memorandum exemplum.
(n) Conc. Trid. Seſſ. 25. c. 2. de Regul. & Monial. & Camer. tit. de Monaſter. can. 9. 10. 11.
(o) Actorum 4. v. 32. 35.

ut poſſit rem Viſitatoribus in viſitatione exponere.

CAPUT VII.

Non ſinantur ingredi Monaſterium, qui non ſunt Monaſterii.

Jam, quo vitentur incontinentiæ pericula, &, Chriſto conſecrata corporis, ſpiritusque ſanctitas, illibata ſervetur (*p*), denique ut ne Sancta Religionis exercitia turbentur, diligenter exequi & obſervari mandamus, quæ in Generali Concilio (*q*) Tridentino & provinciali Cameracenſi, de Monialium clauſura, & de mulieribus a virorum cœnobiis excludendis, exactiſſime ordinata & decreta ſunt. Quibus hoc addimus, ut etiam viri, ad interiora virorum clauſtra, absque Superioris licentia, non admittantur: non ſine delectu autem quosvis Superior admittat.

CAPUT VIII.

Templi, Refectorii, & Dormitorii Leges. Superior exemplo præeat cæteris.

Ad Divinum Officium ſimul omnes conveniant, niſi quorum abſentiam obedientia excuſet: ſimul omnes collaborent, quo illud ita, ut dignum eſt, peragatur: atque in ſacris ritibus, & vitæ regularis exercitiis omnes uniformes ſint. Privatas ſeorſum (*r*) menſas, privatasque ſeorſum domos, non habeant: ſed in eodem uno Refectorio omnes comedant, & in eodem uno Dormitorio omnes dormiant: niſi quos, accedente Superioris conſenſu, ægritudo, aut aliud legitimum impedimentum excuſet. Menſa (*s*) lectione ſacra condiatur, ſitque frugalis & brevis. Ad Dormitorium una omnes ſe recipiant ſtatuta hora: moxque claudatur dormitorium, ita ut nemo ex illo egredi queat, niſi conſcio & conſentiente Superiore. Silentia & jejunia ſedulo obſerventur, cæteraque omnia, juxta Regulæ & Ordinis præſcriptum, locorumque bene reformatorum morem. Porro Superior (*t*) exemplo præeat cæteris in omnibus: &, quoad ejus ab ipſo fieri poteſt, præſens ipſe adſit, præſit, & præluceat ubique gregi ſuo, in Templo, in Refectorio, in Dormitorio.

CAPUT IX.

Hoſpites, qui excipiendi. A prandio nullæ comeſſationes, nullæ umquam compotationes, Religioſis permittantur.

Religioſorum propinquos & alios, qui menſa excipiendi erunt hoſpites, excipiat ipſe Superior, aut ab alio probo, modeſto, & gravi Religioſo, excipi jubeat, advocatis, ſi ita viſum fuerit, iis, propter quos venerint. Sit autem menſa ſimiliter frugalis & brevis, principio quidem lectione ſacra, deinde religioſis condita colloquiis. Abſit intemperantia & laſcivia. Mox ubi remota fuerit menſa, auferantur omnis cibus & potus, prorſusque non referantur: nec ſinantur illic Religioſi familiarius cum fœminis remanere. A prandio numquam ſternatur menſa (niſi qui, recens ex itinere longo advenientes, opus habuerint) nec detur potus, niſi cui opus fuerit ad levandam ex tempore ſitim. Nam compotationes Religioſorum, ſive cum viris extraneis adventantibus, ſive cum fœminis, ſive inter ſe, numquam permittantur: nec extra Cœnobium comeſſationes aut compotationes inſtituere Religioſi ſinantur, aut illis intereſſe. Tabernarum ingreſſum abominentur. Si qui contra fecerint, graviter puniantur: hinc enim omnis diſſolutio diſciplinæ regularis. Qui veſperi adfuerint hoſpitibus, ſint ante horam nonam in dormitorio.

CAPUT X.

Sanctimoniales cum extraneis loqui, aut prandere, numquam ſinantur, niſi mediis cancellis.

In Sanctimonialium Monaſteriis, locus hoſpitalitati deputatus, ita ſecluſus ſit a clauſtro, ut nulli Religioſarum, nec ipſi quidem Abbatiſſæ, ulterior ad eum acceſſus ſit, quam uſque ad cancellos:

(*p*) 1. Cor. 7. v. 34. (*q*) Conc. Trid. Seſſ. 25. cap. 5. de Regular. & Monial. & Camerac. tit. de Monaſter. c. 8.
(*r*) Conc. Camer. tit. de Monaſt. c. 3.
(*s*) Conc. Camer. tit. de Monaſt. c. 4. 7.
(*t*) Conc. Camer. tit. de Monaſt. c. 2.

cellos: per quos medios, quando Superiori videatur, colloquia cum amicis habere, unaque cum eis prandere & cœnare, Religioſis liceat, niſi per ſtatuta ſtrictiora id prohibeatur. Serventur autem ſimiliter ea, quæ virorum Monaſteriis, de hoſpitalitatis & temperantiæ ſervandæ modo & ratione præſcripſimus Capite ſuperiori.

CAPUT XI.

Extraordinarius Confeſſarius Sacris Virginibus aliquando offerendus. Deſiderata in eo, qui Sanctimonialium Confeſſarius ſit.

Quo paci animorum, & Sacrarum Virginum ſaluti ac conſolationi optime conſultum ſit, omniſque tollatur occaſio dividendæ confeſſionis peccatorum, atque admittendorum ſacrilegiorum eorum, quæ ex hac diviſionis peſte naſci conſuevere; mandamus, juxta Concilii Tridentini (*u*) Decretum, ut, præter ordinarios Confeſſarios, alius extraordinarius a Nobis probatus, bis aut ter in anno Sanctimonialibus offeratur; qui omnium confeſſiones audire debeat. Quod ſi quæ forte ſint, quæ medio etiam tempore extraordinarium Confeſſarium petant, non acerbe rejiciantur, nec eis temere negetur, neque conſcientiarum cauſæ curioſius perquirantur; ſed conſideretur, quo id animo faciant, & qualis ſit is, quem petunt: non enim cuivis credendæ ſunt. Sit Confeſſarius earum, ſive ordinarius, ſive extraordinarius, quantum fieri poteſt, provectæ ætatis vir, eruditionis bonæ, prudentiæ, caſtitatis, probitatis, pietatiſque ſpectatæ, denique cui fama omni ex parte incolumis ſit. Nec hujusmodi tamen ad hanc functionem recipi volumus, niſi a Nobis prius, aut Vicariis noſtris probatum, atque admiſſum.

CAPUT XII.

Bona, quæ Cœnobiarchæ obtinent, non pro libitu ab eis diſpenſari poſſe.

Noverint (*x*) Monaſteriorum Præfecti, & Præfectæ; Abbatum, Præpoſitorum, cujus cujus generis dignitate fulgeant; non ſe Dominos eſſe rerum, quas obtinent, nec eſſe a voto paupertatis abſolutos; ſed bonorum communium dumtaxat diſpenſatores eſſe, diſpenſationis, adminiſtrationiſque ſuæ, tam temporalis, quam ſpiritualis, juſto Judici reddituros rationem. Caveant proinde aliter ea diſpenſare, quam ſecundum piorum Fundatorum, & communis Matris Eccleſiæ, intentionem: ut ne in die Judicii, non diſpenſaſſe, ſed diſſipaſſe & dilapidaſſe Crucifixi patrimonium convincantur. De quo crimine ſe Deo purgare non poterunt, qui bonis hujusmodi propinquos vel amicos ditaverint, magnificas habitationi ſuæ domos ædificaverint, menſas extruxerint ſumptuoſiores, ſuppellectilem ſuperbiorem collegerint, famulitium aluerint numeroſius, quam neceſſe ſit. Id, [*y*] quod neceſſariis uſibus ſuperfluit, debetur Paſtoribus, quibus tenuius, quam oportet, proviſum eſt: debetur alendis pauperibus, ædificandis Dei templis, augendæ, ornandæque Chriſtianæ Reipublicæ, & ſimilibus finibus.

CAPUT XIII.

Lex Religioſorum exſulantium.

Religioſi & Religioſæ, hæreticorum tyrannide Monaſteriis ſuis pulſi, & in noſtram profugi Diœceſim, induantur proprio Ordinis ſui habitu, atque ad obſervationem Regulæ & Statutorum ſuorum tam prope accedant, quam fieri poteſt, ſi fieri non poteſt, ut ea integre obſervent; & ii quidem, qui unius ſunt Conventus aut Ordinis, ſi fieri ſimiliter poteſt, una cohabitent. Quod ſi quos ab habitu geſtando paupertas excuſet, teneantur illi excuſationem ſuam Nobis venire ſignificatum, & nihilominus geſtare, ut minimum, aliquod externum ſui ſtatus ac profeſſionis indicium.

TITU-

(*u*) Conc. Trid. Seſſ. 25. c. 10. de Regul. & Mon.
(*y*) Conc. Trid. Seſſ. 25. c. 12. de Reform.
(*x*) Conc. Cam. tit. de Monaſt. c. 16.

TITULUS XVIII.

De Archi-Presbyteris, ſeu Paſtorum, aut Chriſtianitatis Decanis.

CAPUT I.

Decanis incumbit Paſtorum ſui Decanatus cura.

QUæ in Generali Concilio Tridentino & Provinciali Cameracenſi, de his, qui ſub Epiſcopo populi curam gerunt, quales ſunt inprimis Paſtorum Decani, & Paſtores, ſtatuta ſunt, eo omnia habeantur loco, quo ſi hic totidem verbis addita eſſent. Porro eſt Decanorum officium (ut ab illis ordiamur, qui ſunt capita cæterorum) in ſui Decanatus partibus, ſive parochiis, noſtra auctoritate curare, ut Sacerdotes & Clerici omnes, & ſingulariter, ut Paſtores, vitam agant ſua vocatione dignam, ac talem, ut nemo de ipſis queri poſſit, nihilque in ipſis, niſi grave, modeſtum, imitationeque dignum, conſpici; Deinde in hoc advigilare, ut Paſtores, in prædicatione Verbi Dei, Sacramentorum adminiſtratione, & omnino in functione paſtoralis officii ſui, recte, diligenter, & quemadmodum oportet, verſentur: Adhæc ipſos, quando opus fuerit, viſitare, monere, corripere, conſolari, conſilio ipſis ſubvenire: denique veri Paſtoris officium erga illos, ſanos & ægrotos, vivos & mortuos, exercere. Quare mandamus, ut paſtores viciſſim illos agnoſcant pro paſtoribus ſuis, & aliquoties annis ſingulis, ut minimum vero ſemel, illis peccata ſua confiteantur; uti & Decani, ſive Archi-presbyteri cæteri Archi-presbytero Civitatenſi, juxta ea, quæ ſuperius [z] a Nobis conſtituta ſunt.

CAPUT II.

Quæ tractanda in Conciliis Paſtorum, a Paſtorum Decanis convocatis.

Ut autem hæc, & alia, quorum ipſis cura incumbit, facilius exequantur, liceat ipſis, quoties id expedire videbitur, Paſtores omnes Decanatus ſui ad aliquam Parochialem Eccleſiam convocare, de ſtatu & rebus Eccleſiarum, cum illis omnibus ſimul, & cum ſingulis ſeorſum, ſermones conferre: de Paſtorali officio, & uniformi exequutione, obſervationeque Statutorum, conſilia inire: controverſias, ſi quæ forte inter Paſtores ortæ ſunt, componere, & alia poſtremo agere, quæ pro officio facienda ipſis incumbent. Exceſſus autem ac defectus & Cleri & populi, quorum non eſt facilis emendatio, aut qui valde enormes ſunt, fideliter Nobis ſignificent; non tamen illos, quos in Sacramentali confeſſione intellexerint. In ſumma, ad hoc unanimiter agant, & ſtudioſe contendant, ut, ubi collapſa, aut neglecta fuerit diſciplina, reſtituatur: &, quæ graviora aut difficiliora videbuntur, ad Nos, aut Vicarios noſtros referantur.

CAPUT III.

Stata tempora convocandorum a Decanis Paſtorum. Paſtores Statuta iſthæc ſecum adferant, adfirmentque ſe ea legere & obſervare, una cum Tridentinis & Cameracenis.

Porro, ordinarie quotannis bis convocent Decani omnes Paſtores ſuos, ad tractandum hujuſmodi negotia: Semel una, aut altera hebdomada ante noſtram Synodum; Semel una, aut altera hebdomada ante diem Feſtum D. Remigii. Quum enim his temporibus ſit Decanis, ſuo & reliquorum Paſtorum nomine, coram Nobis explicandum, exponendumque, qui ſe Eccleſiæ habeant; oportet, ut Decani prius & paſtores conveniant, & hi illis Eccleſiarum ſuarum ſtatum, qui numquam prorſus latere debet Decanos, particularius exponant, ac ſcripto expreſſum tradant, denique difficultates ſuas declarent, ad Nos una cum Eccleſiarum ſtatu referendas. Decani a Nobis reverſi, quamprimum ſignificent Paſtoribus ſuis, quæ apud Nos acta, tractataque fuerunt, & ut ſuis nuncient mandata: niſi forte neceſſarium fuerit, ut iterum convocentur; quo coram illa ſimul omnes audientes, de uniformi illorum obſervatione inter ſe mutuo conferant. Adferant autem ad hos conventus Paſtores ſinguli Statuta hæc noſtra, eaque, cum Decretis

(z) Tit. 7. cap. 5. & 6.

tis Conciliorum Generalis Tridentini & Provincialis Cameracenſis, & Catechiſmo, ex Concilii Tridentini Decreto, juſſu Pii quinti edito, affirment Decano, ſe, pro opportunitate & occurrente neceſſitate, diligenter legere (atque ipſa quidem Statuta noſtra, quæ mox ut accepta fuerint, ſæpius volvenda, revolvendaque erunt, quo in animum imprimantur; ſingulis annis ut minimum ſemel a principio ad finem uſque perlegere) & obſervare, eaque, quæ populum concernunt, fideliter promulgare, explicare, atque inculcare; quod ſi aliqua in parte negligentiores fuerint, id ſe deinceps exactiori diligentia, Dei gratia adjuvante, compenſaturos.

CAPUT IV.

His in Conventibus fiant omnia, ea, quæ Paſtores, ducesque populi decet, modeſtia.

Ita autem inſtituantur hi Conventus, ut omnibus manifeſtum evadat, non ad comeſſandum illos, ſed ad tractandum de rebus Eccleſiæ, indictos eſſe. Quare in illis rerum agendarum initium, a Spiritus Sancti invocatione Decani ſumant, quo adſpirante, rebus Eccleſiæ cum Paſtoribus ſuis quam optime conſulant. Prandium non celebretur, niſi frugale admodum: caveaturque modis omnibus, Decano præſide curam gerente, ne quæ intemperantiæ, laſciviæ, rixæ, aut ſcandala, committantur. Extranei non advocentur, per quos collatio de Eccleſiæ negotiis præpediri queat; ac proinde mulieres prorſus nullæ. Peractis porro rebus, honeſte ac modeſte omnes domum ſe conferant. Nullus autem Paſtorum ab his conventibus abſit, niſi cum venia Decani ſui: teneanturque, cum præſentibus abſentes, onera & expenſas conventus æqualiter ferre.

CAPUT V.

Novas campanas benedicere, beneficiorum curam habere: Eos, quibus beneficia recens collata ſunt, in poſſeſſionem inducere, Decani ſunt officia.

Decanorum adhæc officium eſt, novas campanas benedicere, Beneficiorum omnium ſui Decanatus curam habere, qua (*a*) de re poſt: Eos, quibus de Parochiali aliqua Eccleſia, aut alio beneficio Eccleſiaſtico Decanatus ipſorum recens proviſum eſt, viſis literis collationis, nulla ſui parte dubiis, in poſſeſſionem inducere, adhibitis ſolemnitatibus requiſitis, exactoque jurejurando conſueto. Et quamquam aliquando literæ collationis inductionem permittant cuivis Presbytero; ob fraudes tamen literarum adulterinarum, prohibemus, ne quis Presbyterorum inductioni Beneficiatorum ſe immiſceat, absque Decani conſenſu.

CAPUT VI.

Decani eſt, vita defunctorum Paſtorum exequias celebrare, & domus mortuariæ nonnullam curam habere. Stipendium laborum Decani.

Mortuo e Paſtoribus Decanatus ſui aliquo, Decani rurſus eſt, exequias celebrare, & mox a morte conſcribere omnia ac ſingula munimenta portionis paſtoralis, & quæ aliquo modo officium paſtorale concernunt: exempli gratia, Regiſtra Baptizatorum, Communicatorum, ac Matrimonio junctorum, & ſub Inventario, ne ab hæredibus diſtrahantur, illa conſervare, Succeſſori, dum inſtitutus fuerit, ſub atteſtatione de receptis, tradenda, niſi ejusmodi ſint, quæ in Archivium referri debeant. Deſcribere adhæc omnia mobilia, &, tamdiu ſub arreſto illa tenere, donec reparata debite paſtoralis domus, & proventus curæ, aliorumque, ſi quæ defunctus habuerit, beneficiorum, a die mortis ipſius currentes, ſi quos forſan acceperit, reſtituti, denique omne æs alienum redditum, aut data pro his ſufficiens cautio. Pro his autem, aliisque laboribus ſuis, accipere Decani poterunt id, quod ex laudabili conſuetudine conſueverunt.

CAPUT

(*a*) Infra Tit. 22. cap. 1.

CAPUT VII.

Leges Decanorum diſtribuentium Chriſma & Sacramentalia reliqua, eorumque, qui curam accipiunt, ea ad ſua loca ferendi.

Accepta a Nobis, in die Cœnæ Domini, Chriſma & reliqua Sacramentalia, caveant Decani, ne alibi, quam in Templo diſtribuant, neque niſi in mundas capſulas, denique non aliis ea ferenda tradant, quam perſonis Eccleſiaſticis. Illis porro, qui curam ſuſceperint, ea domum ferendi, mandamus, ut mox, iis acceptis, omni cum modeſtia ac reverentia, ſe domum conferant, nec ſolum tunc a crapula, ebrietate, inſolentiaque abſtineant; ſed neque ad ulla negotia temporalia, cum his Sacramentalibus, ulla ratione deflectere audeant; verum ea recta in Templum ferentes, aliud non agant, donec eo, quo decet, loco repoſuerint.

CAPUT VIII.

Etiam populo Decani præfecti ſunt.

Porro, non tantum Paſtoribus & Clericis Decani præfecti ſunt, ſed & populo, ita ut etiam laici in controverſiis ſuis, quas forte inter ſe, aut cum Paſtoribus ſuis, ob negotia Eccleſiæ, aut alia quæcumque, habent, libere ad Decanos ſuos recurrere, & illorum conſilium atque auxilium implorare poſſint: nec debeant eis Decani officium operamve negare requiſiti, niſi a Paſtorali officio alienam. Quinimo ubi intelligunt hujuſmodi controverſias, ultro ſtudere debent illis componendis & finiendis, qua convenit brevitate ac maturitate; quo pax, animorumque concordia, inter omnes ſervetur integra.

CAPUT IX.

De exceſſibus, ſe primum, deinde Epiſcopum informent.

Jam de criminibus publicis, blaſphemiis in Deum, aut Sanctos, hæreſi, hæreſis ſuſpicione, publicis adulteriis, ſortilegiis, pugnis in locis Sacris, aliiſque ſimilibus, & de quorumcumque incolarum ſuorum Decanatuum ſcandaloſa vita, Decani informationem ſumant, quam Nobis transmittant. Adhibeant etiam operam, ut, natorum ex illegitimo concubitu parentes innoteſcant, tum ut ne ignoranter poſtea per aliquos in gradu prohibito Matrimonium contrahatur, tum ut ne, ſi crimina impunita maneant, impunitas perſeverantiam gignat. Atque in his, cooperentur Decanis Paſtores, Sacellani, Sacerdotes, cæteræque perſonæ Eccleſiaſticæ, ut, quæ noverunt (non tamen ex confeſſione) enormia crimina, ſive a Sæcularibus, ſive ab Eccleſiaſticis, admiſſa, manifeſta dent, cæteri quidem Paſtoribus, Paſtores autem Decanis, Decani Nobis, aut Vicariis noſtris.

CAPUT X.

Viſitent Eccleſias ſingulis annis.

Præterea, & in hoc Nobis aderunt pro officio ſuo ſingulariter Decani, ut ſingulis annis viſitent Decanatus ſui Eccleſias, & a viſitatione, rerum omnium Nobis ſcribant ſtatum. Quod negotium qui inſtituendum ipſis erit, mox (*b*) latius deſcribemus.

TITULUS XIX.

De Paſtoribus, & qui illis concionando adſunt.

CAPUT I.

A Paſtoribus deſiderata pro gregibus ſuis vigilantia. Semper parati ſint ad Sacramenta adminiſtranda, etiam in quacumque ſuorum infirmitate.

Paſtores noverint ad ſe pertinere id, quod ad Ezechielem (*c*) prophetam dictum fuit: *Fili hominis, ſpeculatorem dedi te Domui Iſrael: audies de ore meo verbum, & annunciabis eis ex me. Si, dicente me ad impium, morte morieris, non annunciaveris ei, neque locutus fueris, ut avertatur a via ſua impia & vivat; ipſe impius in iniquitate ſua morietur, ſanguinem autem ejus de manu tua requiram.* Nequaquam igitur Paſtores (*d*) abſint ab Eccleſiis ſuis,

(*b*) Infra Tit. 25.

(*c*) Ezech. 3. v. 17. 18.

(*d*) Conc. Trid. Seſſ. 6. c. 2. de Reform. & Seſſ. 23. cap. 1. de Reform. & Camerac. tit. de Paſtorum reſidentia.

ſuis, ſed præſentes vigilent aſſidue pro ovibus, pro parochianis ſuis: obſervent vitam ac mores eorum: Verbo Dei ac ſalutis monitis continue eos paſcant: & placabiles hoſtias Omnipotenti Deo pro eorum ſalute offerant. Errantes, delinquentesque conſtanter corripiant: non obtemperantes, Nobis aut Officiali noſtro, tam per ſe, quam per Decanos ſuos, denuncient, & inprimis omnes eos, qui publica ac ſcandaloſa crimina admiſerint. Semper, tam noctu, (*e*) quam interdiu, ad adminiſtranda Sacramenta, & ad alia quæcumque officii ſui, parochianis ſuis ſe exhibeant paratos: nec deſerant quacumque in infirmitate conſtitutos, etiam in peſte contagioſiſſima, niſi per alium iis ſufficienter proviſum fuerit. Bonus (*f*) enim Paſtor animam ſuam dat pro ovibus. Viſitent, conſolentur infirmos, & ad patientiam inſtruant: & ſi eos tardiores eſſe animadverterint ad petenda Sacramenta, perſuadeant eis, ut ea petant, neceſſitate, utilitateque ob oculos poſita, ſeque ad adminiſtrandum ea paratos offerant.

CAPUT II.

Paſtores concionentur diebus Dominicis & Feſtis. Conferant cum iis, qui ipſorum nomine concionantur, de rebus, quas maxime expediat in concione tractari.

Diebus (*g*) Dominicis & Feſtis ſolemnibus, & celebrioribus in locis, ter ut minimum ſingulis hebdomadis tempore Adventus ac Quadrageſimæ, Paſtores, per ſe, vel, ſi legitime impediti fuerint, per alios idoneos, concionentur: plebes ſibi commiſſas pro ſua, & earum capacitate paſcant ſalutaribus verbis, docendo, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt, quod ad orthodoxam Fidem & mores bonos: annunciandoque eis, cum brevitate & facilitate ſermonis, vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas ſectari oportet, ut pœnam æternam evadere, & cœleſtem gloriam conſequi valeant. Explicent frequenter principia Chriſtianæ Religionis e Catechiſmo, & inculcent ea, quæ his noſtris Statutis populo præcipiuntur. Quando religioſi Terminarii eorum loco id facient; ipſi, niſi per confeſſionum auditionem, aut alioqui legitime impediantur, tempore primæ Miſſæ, vel alio opportuno, brevem monitiunculam ad juventutem habeant, de obedientia erga Majores, de morum probitate, de generalibus regulis atque principiis Fidei. Moneant adhæc frequenter populum, devotas pro ſtatu Eccleſiæ preces fundere. Conferant autem quandoque cum Terminariis, cæterisque Regularibus, ipſorum nomine concionantibus, iis de rebus, quas expediat maxime in concione ad populum ipſorum tractari; exempli gratia, ut in vitia, quæ maxime illic regnant, maxime invehantur: ut virtutes, quæ illic frigent, cumprimis commendent, & alia pro populi conditione ſibi ſumant tractanda, quæ non ita noviſſe poſſunt foris advenientes Religioſi, ut Paſtores domeſtici; &, ut noverint, maxime tamen utilis ſit hujusmodi collatio, quo, & Paſtor, & qui ejus loco eſt Concionator, concordes uno ore loquantur, & ſententiam animi ſui, per ſe unus, per alterum alter dicat. Quod ſi Paſtores (*h*) negligentes fuerint in prædicatione Verbi Dei, &, ad prædicandum forte inidonei, non curaverint id per idoneos fieri; Nobis denuncientur, ut impenſis ipſorum id fieri curemus. Moneant autem populum diligenter, teneri unumquemque parochiæ ſuæ intereſſe, ubi commode id fieri poteſt, ad audiendum Verbum Dei.

CAPUT III.

Nullus Verbum Dei prædicet, niſi ab Epiſcopo admiſſus. Admiſſio quotannis renovanda.

Nulli (*i*) Verbum Dei prædicare permittantur, niſi a Nobis probati, & ad

(*e*) Conc. Camer. tit. de Paſtorum reſid. cap. 2. (*f*) Joh. 10. v. 11.
(*g*) Conc. Trid. Seſſ. 5. c. 2. de Reform. & Seſſ. 24. c. 4. de Reform. & Camerac. tit. de Prædic. Verbi Dei. cap. 1.
(*h*) Conc. Trid. Seſſ. 5. c. 2. de Reform. Conc. Camerac. tit. de Doctr. & Prædicat. cap. 6. Conc. Trid. Seſſ. 24. c. 4. de Reform.
(*i*) Conc. Camer. tit. de Doctr. & Prædic. Verbi Dei. c. 4. Conc. Trid. Seſſ. 5. c. 2. de Reform. & Seſſ. 24. c. 4. de Reform.

ad id muneris admiſſi. Regulares etiam cujuſcumque Ordinis, nec in Eccleſiis ſuorum Ordinum prædicare præſumant, niſi licentiam a Superioribus ſuis ſibi datam perſonaliter Nobis exhibuerint, & benedictionem a Nobis acceperint. In Eccleſiis vero non ſuorum Ordinum, ultra licentiam ſuorum Superiorum, etiam noſtram in ſcriptis habere teneantur, quam, priusquam actum prædicationis exerceant, Paſtoribus, in quorum Eccleſiis prædicare cupiunt, præſentare teneantur, novamque a Nobis impetrare ſingulis annis ante diem feſtum Aſſumptionis B. MARIÆ Virginis. Quare permittere non poſſint Paſtores, ut ab hoc die feſto Aſſumptionis Deiparæ Virginis deinceps quisquam in Eccleſiis ipſorum concionetur, cui non ſit novum a Nobis mandatum datum.

CAPUT IV.

Deſiderata a Concionatoribus omnibus. Paſtores aliorum concionibus ſemper interſint, vel per ſe, vel per idoneos ſubſtitutos. Concionatores ſcandaloſi Epiſcopo denunciandi.

Paſtores, & quicumque ad concionandum admiſſi, nunquam riſum, lachrymas ſemper conentur movere auditoribus ſuis. A lectione (*k*) hæreticorum, ac multa citatione Auctorum profanorum, a relatione rerum fabuloſarum ac novarum, a tractatione quæſtionum inutilium, abſtineant. Evangeliorum ordinem ſequantur omnes eum, quem habet Romanum Breviarium noviſſime editum. Quandocumque autem alius, quam ipſemet Paſtor concionatur, Paſtor ipſe per ſe, vel per idoneum ſubſtitutum, concioni interſit, diligenterque audiat, an porrigatur Chriſti ovibus, quale convenit, pabulum; an dicatur aliquid, quod Fidei Catholicæ, aut bonis moribus non ſit conſonum, vel quod pias aures poſſit offendere. Quod ſi quid hujusmodi obſervet, moneat Concionatorem, ut apud populum id revocet, aut Nobis per ſe, vel per Decanum ſuum id ſignificet: denuncientque Nobis Concionatores eos omnes (id quod etiam rogamus omnes utriusque ſexus fideles, pro eo, quo tenentur zelo tuendæ gloriæ Dei) qui opere, ſermone, aut converſatione ſcandaloſi, vel criminum ſuſpecti, maleque famati, plus exemplo ſuo deſtruunt, quam verbo ædificent.

CAPUT V.

Terminariorum Concionatorum inſtructio.

Regulares ad prædicandum Verbum Dei fixam reſidentiam extra ſuos Conventus in Diœceſi noſtra habere nolumus, niſi ex magna & a Nobis probata neceſſitate. Quando igitur id ita permittendum videbitur, & generaliter quandocumque Regulares ad prædicandum in conſuetis terminis agent, ſint vitæ & converſationis exemplaris: atque in pleno habitu ſui Ordinis ſemper verſentur, niſi, imminente ab hoſtibus fidei periculo, habeant a Superioribus ſuis aliam facultatem. Caveant, ne a modeſtia & diſciplina Eccleſiaſtica, ad ſæculares mores degenerent: negotiis prophanis ſe non immiſceant: non ſectentur convivia, comeſſationes, compotationes: habitent honeſte, non in tabernis aut œnopoliis. Quantum permittit Divinum Officium & prædicatio Verbi Dei, domi ſe contineant, ut a ſæculo abſtracti, libris & ſtudiis ſacris vacantes: & in omni actione, converſationeque ſua regularibus inſtitutis atque exercitiis ſe conforment. Eleemoſynas & populi oblationes, fideliter, ad communem ſui Conventus ſuſtentationem, colligant, contenti his ſolis, quibus ad frugalem victum opus eſt. Denique omnibus modis ſint ſoliciti, ut nemini (*l*) dent ullam offenſionem, ut non vituperetur miniſterium ipſorum. Porro præcipuam diſſolutionis cauſam ipſis præbere conſuevit Superiorum (*m*) negligentior obſervatio, potiſſimum, quando, velut contractu cum Superioribus inito, de collectis & eleemoſynis receptis, certam ſummam quotannis ſuis Conventibus ſolvere tenentur, &, quod reliquum colligunt, ſuis uſibus retinere poſſunt, non ſine turpi ſpecie proprietatis. Quare Regularium hujusmodi quoſ-

(*k*) Conc. Camerac. tit. de Doctr. & Prædic. Verbi Dei. cap. 5.
(*l*) 2. Cor. 6. v. 3. (*m*) Conc. Trid. Seſſ. 25. c. 14. de Regul. & Monial.

quoſcumque Superiores in Domino monemus,ut ejusmodi contractus prorſus aboleant, & diſſolutionis omnis cauſam atque occaſionem ſubditis ſuis adimant; ut ne nos illos, tamquam inutiles in vinea Domini operarios, a ſuis terminis & a munere prædicandi, amovere cogamur.

CAPUT VI.

Paſtores vigilent in Bibliopolarum & Circumforaneorum librarias tabernas. Bibliopolarum leges.

Jam, ut ad Paſtores noſtros redeamus, vigilent illi, cumque illis Decani & circa mutos Magiſtros; ut nihil librorum vel ſcripturarum vendant, aut in tabernis (*n*) ſuis habeant Bibliopolæ, aut adferant Circumforanei, quod non ſit a Nobis, aut Deputatis noſtris viſitatum & admiſſum, juxta Regulas Catalogi librorum prohibitorum, Concilii Tridentini Decreto editi: Quare ſint Bibliopolæ omnes jurati, & admiſſi non ſolum a Magiſtratu ſæculari, verum etiam a Nobis, aut Vicariis noſtris, qui non alios vendant aut habeant libros, quam quos contineat Index, a Nobis, aut Deputatis noſtris ſignatus, ipſisque relictus. Ubi accipiunt foris novos libros, niſi Nobis, aut Deputatis noſtris præſentibus, non aperiant ſarcinas. Extranei circumforanei, niſi Nobis, aut Deputatis noſtris ſimiliter ſe ſuosque libros præſentaverint, priusquam aperiant ſarcinas & vendere incipiant; ad Nos, aut ad Magiſtratum loci deferantur: qui ſi hujusmodi libros attuliſſe comperiantur, quos facile ſcire potuerunt hæreticos eſſe, præter hoc, ut libris omnibus multentur, ſevere etiam in eos animadvertatur. Libri ex profeſſo laſcivi aut obſcœni, rurſus necromantici, & quicumque bonis moribus contrarii, in conſpectu illorum, absque diſſimulatione, lacerentur, & auferantur. In domibus mortuariis ſi qui ſint libri, caveant Paſtores, ne diſtrahantur, niſi a Deputatis aut Deputandis noſtris ſimiliter viſitati & admiſſi. Porro pro domibus mortuariis & circumforaneis, ubi non fuerint alii a Nobis deputati, deputamus hac ipſa conſtitutione ipſum loci Paſtorem: qui, quantum fieri poterit, ſecum aſſumat ad hoc negotium, alium aliquem ſincerum & rei intelligentem, ſive Decanum, ſive alium.

CAPUT VII.

In Templis non ſint Imagines, niſi probatæ. Paſtores in hoc ſingulariter incumbant, ut ea omnia, quæ Templorum, Altariumque uſui ſerviunt, ſint integra, munda, & decentia.

In Templis (*o*) non ſinant Paſtores, ut ſint Imagines profanæ, falſæ, fabuloſæ, inhoneſtæ, ſuperſtitioſæ: ſatagant, ut nullæ ſint, niſi probatæ. Calices, patinæ, corporalia, & quæ huc pertinent omnia, curent ſint integra & munda. Doceant cæteros Sacerdotes, ut Calices, quo non muceſcant, aut graviter oleant, tergant poſt Communionem, & ſiccent purificatorio adhibito, quod ſuper calicem reponendum tendatur. Purificatorium autem, ut ne ſordidius evadat, mutent ut minimum hebdomadis ſingulis: quod ſi multi uno utantur quotidie calice, mutent in medio hebdomadæ, aut quotidie, pro utentium multitudine. Quin & Altarium mappæ, cortinæ, celebrantium Sacerdotum amictus, albæ, caſulæ, miſſalia item & libri Eccleſiarum, cæteraque omnia Divino cultui & Sacris Miniſteriis dicata, non patiantur, ut ſint aut ſordida, aut lacera: caventes, ne per negligentiam ſuam, ſacrilegii, aut intolerandæ irreverentiæ apud Deum crimen incurrant cum Paſtores in Eccleſiis ſuis, tum Archi-Diaconi & Decani in viſitationibus, denique Æditui, & quibuscumque harum rerum cuſtodia, cura, aut adminiſtratio incumbit. Minime vero negligant Paſtores, id quod ſupra ordinavimus, de Sacris Hoſtiis ſingulis hebdomadis viſitandis, & ſingulis, ut minimum, menſibus renovandis, & de Baptiſmi fontibus ab omni immunditia & impuritate ſervandis, ſub pœna ſeveræ pro delicti gravitate animadverſionis. Ita enim fit, ut auferat a nobis regnum ſuum Deus, dum videt a nobis Sacra ſua negligi, vilipendi, contemni, deſpici,

(*n*) Conc. Camerac. tit. de Libris vetitis. cap. 1.
(*o*) Conc. Trid. Seſſ. 25. c. de Sanct. Imaginibus. & Camer. tit. de Imaginibus. c. 2.

ſpici, & tantum non conculcari. Quid enim tunc reſtet, niſi ut a nobis ablata det genti (*p*) facienti fructum eorum?

CAPUT VIII.

Superſtitiones, ſi quæ in populum irrepſerint, exſtirpandæ.

Solicite ad hæc perquirant Paſtores, & cum illis Decani, irrepſerintne (*q*) in populum ſuperſtitioſa aliqua aut vana. Quum enim ſuperſtitio idololatriæ crimini proxima ſit, ac proinde perniciosa admodum, ſintque ſimplices & rudes ad eam propenſi: diligenter inculcent Paſtores, omnem illum rerum uſum ſuperſtitioſum eſſe, quo quis vel divinare, vel præſcire aliquid, aut aliquem effectum operari aut conſequi conatur per rem illam, per quam naturaliter hæc fieri nequeunt, nec a Divina Providentia hujusmodi præſcientiam aut effectum debito, decentique modo quærit. Id quod ſæpe fit, præſcriptis certis ritibus & obſervantiis, ab Eccleſia non receptis, quarum veriſimilis ratio reddi non poteſt: in quibus fiducia collocatur certo exſpectandi effectum aliquem, qui ſine illis a Deo non ſperaretur: & quandocumque ſperatur in aliqua vanitate, quæ ad Dei, aut Sanctorum invocationem atque honorem non ſpectat. Ubi igitur aliquid hujusmodi Paſtores, aut Decani comprerint, ſi inveteratum ſit & receptum publice, ita ut ipſi remedium adferre nequeant; quamprimum id Nobis, aut Vicariis noſtris ſignificent, quo nos, ſuperſtitionibus exſtirpatis, in vera populum pietate contineamus.

CAPUT IX.

Viſitatoribus adſiſtant Paſtores.

Curent præterea Paſtores Viſitatoribus adeſſe, & eorum adventum, indictamque viſitationem populo publice e ſuggeſtu ſignificare, denique notabiliores e parochianis ad futuram viſitationem, juxta hæc noſtra Statuta, convocare.

CAPUT X.

Ignotos non admittant in Parochianorum numerum, niſi exhibitis teſtimonialibus literis ultimi Paſtoris.

Ignotos, extraneos, vagabundos, non recipiant Paſtores in parochianorum ſuorum numerum, nec iis extra neceſſitatis caſum Eccleſiaſtica Sacramenta adminiſtrent; niſi certo teſtimonio Paſtoris, de quo migrarunt, doceant, nec excommunicatos ſe eſſe, nec de hæreſi ſuſpectos: perquirantque de eis Paſtores, cum in proximis Paſtorum congregationibus, præſertim ſi ex vicinis advenerint locis, tum ubicumque licuerit. Quod ſi modeſte moniti teſtimonium hoc adferre aut recuſent, aut differant, Nobis, aut Poteſtati ſæculari denuncientur; ut vel hac ratione, aut adferre compellantur, aut parochia ejiciantur.

TITULUS XX.

De Sacellanis, Cuſtodibus, Scholis, & Scholarum Magiſtris.

CAPUT I.

Sacellani Paſtoribus auxilio ſint.

Sacellani, & quicumque deſervitores Sacellaniarum, diebus Dominicis & Feſtis, quando proprio Sacellaniarum ſuarum officio non occupantur, ipſas Parochiales Eccleſias frequentent, & Paſtori in celebratione Divini Officii auxilio ſint, ejusque ægroti, vel abſentis nomine, ſi quidem neceſſitas id poſtulet, adminiſtrent neceſſaria Sacramenta. Cæterum, extra neceſſitatem, Sacramentorum adminiſtrationi, cæterisque Paſtoris officiis, ſe non immiſceant, etiamſi (*r*) Religioſi fuerint; niſi a Nobis ad id muneris admiſſi. Ut autem ſint etiam a Nobis admiſſi; ſubſint tamen Paſtori, nec ad ea, quæ officii ipſius ſunt, contra ipſius voluntatem ſe ingerant.

CAPUT II.

Cuſtodum officia.

Cuſtodes ſubſint, obediant, & ſerviant Parocho in iis omnibus, quæ mu-

(*p*) Matt. 21. v. 43. (*q*) Conc. Camerac. tit. de Offic. Divino, cap. 6.
(*r*) Conc. Trid. Seſſ. 23. c. 15. de Reform.

muneris ipſius ſunt: ornamenta, bonaque Eccleſiæ, ſoliciti ſint, ut ne perdantur; ſeduli, ut lacera, fractave reſtaurent, aut Eccleſiæ impenſis reſtaurari curent; prudentes, ut detrita indecore non prodeant in ſervitium Dei. Dent (s) operam, ut ſurſum & deorſum in Templis omnia ſint munda ac nitida: pavimenta, parietes, altaria, altarium tecta, & ſacras veſtes, verrant frequenter: Altarium mappas, Sacerdotum amictus atque albas, ſacra corporalia, calicum purificatoria, priusquam evadant ſordida, mutent, aut Sacerdotibus mutanda dent: phialas, ſive ampullas, quibus vinum & aqua ſubminiſtrantur, ſingulis ſeptimanis ut minimum lavent, ac mundent: non committant, ut dent Sacerdotibus ad Sacrificium panem mucidum, vetuſtum, aut maculoſum; vinum acidum, impurum, evanidum, aut quod pridie profana menſa reſpuerit: denique in omnibus diligenter & fideliter, quæ officii ſui ſunt, præſtent, magnis a Deo præmiis remunerandi. Nec enim vile ipſorum officium eſt, tametſi ea ſit multorum parum mente ſanorum opinio. Exemplum habent inſignem illum virtute Nepotianum, in cujus laudem ſcripſit Beatiſſimus (t) Hieronymus: *Erat ſolicitus, ſi niteret Altare, ſi parietes absque fuligine, ſi pavimenta terſa, ſi janitor creber in porta, vela ſemper in oſtiis, ſi Sacrarium mundum, ſi vaſa luculenta: &, in omnes cæremonias pia ſolicitudo diſpoſita, non minus, non majus negligebat officium. Ubicumque eum quæreres, in Eccleſia invenires.* Hæc Hieronymus. Quod ſi quædam ſupra memoratorum officiorum, aliquibus in locis, aliorum, quam cuſtodum ſint; noverint illi, quæ dicta ſunt, ad ſe pertinere.

CAPUT III.

Qui aſſumendi ad Cuſtodum officium.

Ad Cuſtodis officium non aſſumatur aut admittatur bigamus, non qui Ballivi aut Satellitis munus exerceat, non (u) qui ſe criminalibus quoquo modo immiſcuerit judiciis, denique nec qui cauponarii, aut alterius vilis, & Clero indignæ profeſſionis ſit. Mulieres porro ab hoc officio arceantur. Aſſumatur (x) autem Clericus, ut minimum tonſuratus, qui & minores Ordines a Nobis petitum veniat: ejusmodi autem, de cujus induſtria, probitate, religioſitate, & laudabili converſatione, qualis decet Eccleſiæ Miniſtrum, fide digno teſtimonio conſtet. Poſtremo, qui conſervandorum eorum, quæ fidei ipſius committentur, Eccleſiæ bonorum, cautionem, Paſtoris & Notabilium judicio ſufficientem, det. Aſſumpti autem qui fuerint, abſtineant omni tabernarum ingreſſu, & converſatione indecenti: vitam ducant Dei Miniſtris dignam, nec prodeant, ſaltem (y) in Eccleſiam, aut ad obeundum, quod ſui eſt muneris, niſi in tonſura & habitu decenti.

CAPUT IV.

Scholæ ubique jubentur inſtitui.

In Scholis quum formari oporteat eos omnes, qui Reipublicæ aliquando recte præerunt, tam in profanis, quam in ſacris negotiis; Mandamus, ut in omnibus Diœceſis noſtræ (z) oppidis & pagis, parochiales Scholæ, ubi collapſæ ſunt, reſtituantur; ubi conſervatæ, magis magisque colantur. Quare Paſtores, Magiſtratus, & Parochianorum notabiliores, Præceptoribus, qui fere in pagis Cuſtodes ipſi eſſe conſueverunt, de ſtipendio neceſſario provideri curent: & Scholam ipſam, in apta domo, prope Templum parochiale conſtituant, tum ut Præceptores a Paſtore & Notabilibus facilius obſervari, tum ut diſcipuli in Religionis initiis exerceri commodius poſſint.

CAPUT V.

Deſiderata a Ludimagiſtris.

Præceptores porro, ſive Cuſtodes ipſi fuerint, ſive alii, nulli præficiantur, niſi fidei ac vitæ probatæ, & a Nobis, aut Decano, ac Paſtore loci ad id muneris admiſſi. Admittatur (a) autem

[s] Conc. Camer. tit. de Min. Eccl. c. 10.
[u] Conc. Camer. tit. de Min. Eccl. c. 10.
(y) Conc. Trid. Seſſ. 23. c. 6. & 17. de Refor.
(a) Conc. Camer. tit. de Scholis c. 3.

[t] Hieron. in Epitaphio Nepotiani.
[x] Conc. Trid. Seſſ. 23. c. 17. de Reform.
(z) Conc. Camerac. tit. de Scholis. cap. 1.

tem nemo, de cujus Religione ac Fide Catholica non prius informatio fiat, quantum ſufficere videtur: quique non ante faciat Fidei Profeſſionem, juxta formam a Pio Papa præſcriptam, denique dato juramento promittat, ſe non doctorum libros hæreticos, de hæreſi ſuſpectos, Catholicæ Fidei offenſivos, laſcivos, aut quos non conſtet eſſe probatos; & ſe inſtitutionis ſuæ initia ſumpturum a doctrina (*b*) Orationis Dominicæ, Salutationis Angelicæ, Symboli Fidei, Præceptorum Dei & Eccleſiæ, numeri Sacramentorum, Formulæ Confeſſionis generalis, poſtremo Modi ſerviendi Sacerdoti Sacris operanti: nec ſe alios libros doctorum, niſi, ubi in his pueri, quantum ſatis eſt, fuerint inſtituti. Atque ut hæc obſervent, frequenter moneant Parochi Præceptores & Ludimagiſtros quoscumque. Abſtineant autem & hi omni tabernarum ingreſſu, & vivant ita, ut tenellam juventutem, quam literis inſtruunt, ad virtutem ædificent. Quod ſi ſecus fecerint, corripiant eos Parochi, &, ni ſe emendent; Nobis, aut Vicariis noſtris absque diſſimulatione denuncient: invigilentque in hoc modis omnibus cum Paſtoribus Decani; ut ne recentes teſtulæ pravæ doctrinæ odore imbuantur & corrumpantur: ac proinde cum Parochias Decani viſitant, Scholas (*c*) etiam non prætermittant, quin, ſi fieri poteſt, ſemeſtribus ſingulis illas viſitent.

CAPUT VI.

Puellis præſint Matronæ Ludimagiſtræ.

Puellæ non eisdem in Scholis cum maſculis inſtituantur, ſed in aliis; nec a Cuſtodibus, aut aliis viris, ſed ab honeſtis Matronis, a Decano & Paſtore loci, accepta ab eis ſimiliter Fidei Profeſſione, probandis, & ad id muneris admittendis, quæ iisdem ſubjiciantur legibus, quibus Magiſtri.

CAPUT VII.

Scholæ Dominicales.

Cæterum, quia non omnes quotidianas Scholas frequentare ſinuntur, quin multi ab ineunte ætate artificiis, aliisq; occupationibus tota hebdomada diſtinentur, quorum parentes, aut inidonei ſunt, ad docendum proles ſuas, aut, ſi idonei, negligentes: Statuimus & ordinamus, ut, præter quotidianas Scholas, etiam Dominicales in omni Parochia inſtituantur, in quibus, Dominicis (*d*) diebus & Feſtis, una aut altera hora, qua vacatur ab Officio Divino in Templo, omnes, qui quotidianas Scholas frequentare non poſſunt, memoriter, vernacula inprimis lingua, diſtincte & explicate doceantur Orationem Dominicam cum Salutatione Angelica, Symbolum Apoſtolorum, Præcepta Dei & Eccleſiæ, & brevem aliquem Catechiſmum Catholicum, a Decano loci viſum & admiſſum. Doceantur & pro ætatis captu horum intelligentiam, doceantur Deum timere, & rebus ſacris honorem habere, Sacramenta, inprimis Pœnitentiæ, tandem etiam Euchariſtiæ, frequentare. Porro, ſi non alius locus aptior inveniatur, poterit in Templis ipſis inſtitutio hæc fieri: ſed occurratur inſolentiæ & irreverentiæ, &, quantum fieri poteſt, a puellis maſculi ſeparentur.

CAPUT VIII.

Ludimagiſtri eſt hic docere; Paſtoris cum ſuis, præeſſe & adeſſe, quin etiam, ubi opus eſt, docere. Ut huc omnes mittant proles ſuas. Ut compellantur etiam mittere. Ut interea a luſibus abſtineatur in plateis.

Negotium autem hic docendi, ex officio incumbat Ludimagiſtro, pro eo, quo afficitur annuo ſtipendio. Quod ſi abſque annuo ſtipendio ſerviat, teneatur nihilominus; ſed emendicet a ditioribus Paſtor, aut donet Magiſtratus, aliquando nummum bonum, quo ſolentur laborem ejus. Paſtor autem ipſe negotio præſit, &, quantum per Eccleſiaſtica munia licet, cum Sacellano & Cuſtode, adſit; quin etiam, ſi opus eſt, auxilientur ipſi Ludimagiſtro, &, potius, quam res non fieret, aut intermitteretur, ſuppleant ipſi Ludimagiſtri vicem: nihil enim ſe dig-

(*b*) Conc. Camerac. tit. de Scholis. cap. 1.
(*d*) Conc. Trid. Seſſ. 24. cap. 4. de Reform.
(*c*) Ibid. cap. 6. & Camerac. tit. de Scholis. c. 2.

nius facere poſſunt. Quin nulli bono viro indecorum id ſit, imo vero ſummæ laudi, quo nullum poſſit fieri majoris miſericordiæ, & Reipublicæ utilius opus. Porro quæ de viris dicimus, intelligimus & de mulieribus, quibus puellarum incumbat inſtitutio. Quocirca Decani & Paſtores, tam palam e ſuggeſtu, quam privatim in vulgari colloquio, commendent omnibus rem iſtam cumprimis piam, curentque, ut huc omnes mittant liberos ſuos, quin etiam comminentur, ſe, ad Euchariſtiæ, & Matrimonii Sacramenta, nec admiſſuros, nec admittere poſſe, niſi (quales hic reddantur pueri) inſtructos, ita ut oportet, ſcientia primorum Fidei principiorum. Pauperes vero, quia parvam, aut nullam curam gerunt inſtituendarum prolium ſuarum, compellantur ſubtractione eleemoſynæ Menſæ pauperum, ut, quas habent proles, ad has Scholas mittant: &, quo facilius deprehendantur ſancti hujus mandati contemptores; jubeant Paſtores, per Cuſtodem, vel alium idoneum, advocato, ſi opus fuerit, Magiſtratus auxilio, deſcribi oſtiatim parentes & proles ſingulorum, redigique eos in Catalogum, qui tradatur Scholarum Præfectis. Qui itaque moniti non paruerint, Magiſtratui denuncientur: qui, interpoſita auctoritate ſua, cogat eos omnes præſertim, quorum liberi non frequentant quotidianas Scholas: Id enim Magiſtratibus mandamus, pro eo, quo indigni fungimur, Epiſcopi officio. Quo autem tempore hæc inſtitutio fiet, abſtineatur in plateis a tripudiis, inſolenciis, & omnis generis luſibus.

CAPUT IX.

Seminarium Clericorum.

Porro, pro adoleſcentibus illis, quorum indoles ac voluntas ſpem præbet, eos Eccleſiaſticis miniſteriis perpetuo inſervituros, decrevimus, juxta Concilii Tridentini (*e*) præceptum, quamprimum fieri poterit (ſunt enim, quæ obſtent hactenus) Collegium inſtituere, id quod ſit, ut Concilii verbis utamur, Dei Miniſtrorum perpetuum Seminarium, regaturque juxta rationem ab ipſo Concilio præſcriptam.

TITULUS XXI.

De Magiſtris Fabricarum & Menſarum pauperum.

CAPUT I.

Magiſtri Fabricarum.

Fabricæ uniuscujusque Eccleſiæ, ex communi conſilio Paſtoris & Notabilium Parochianorum, præficiantur Magiſtri, ſeu Gubernatores, omni exceptione majores, fidei, probitatis, & induſtriæ ſpectatæ: qui dato jurejurando promittant, non minorem ſe adhibituros diligentiam, ut, quemadmodum oportet, diſpenſentur, conſerventur, recuperentur, fabricæ bona, quam adhiberent, ut ſua ipſorum.

CAPUT II.

Magiſtri menſarum pauperum.

Menſis pauperum ſimiliter, communicatis conſiliis, præficiantur Magiſtri, ſeu Gubernatores, non tantum vitæ ſpectatæ, & hæreſeos minime ſuſpecti; ſed & humani, affabiles, & benigni erga pauperes, quique, ad ſubveniendum eis de ſuo, propenſi alioqui ſunt: a quibus tale exigatur jusjurandum, quale a Magiſtris fabricarum.

CAPUT III.

Horum mutatio, computus, convivium.

Mutentur porro ſingulis annis aliqui, tam ex Magiſtris fabricarum, quam ex Magiſtris menſarum pauperum; vel, ſi ita expedire videatur, retineantur iidem omnes, innovatis juramentis. Reddant autem ſinguli annis computum clarum ac diſtinctum omnium in particulari & datorum & acceptorum: ac tunc abſtineri mandamus a comeſſationibus & conviviis, quibus fabricæ, pauperesque gravventur.

CA-

(*e*) Conc. Trid. Seſſ. 23. c. 18. de Reform. & Camer. tit. de Seminario.

CAPUT IV.

Aliæ bonorum leges.

In negotiis majoris momenti, nihil agant Magiſtri, niſi cum Paſtoris & Notabilium conſilio. Elocationi bonorum trinam denunciationem publicam præmittant, &, ſepoſito omni privato favore, palam, plus offerenti bona elocent: ſed non habeantur elocationes ratæ, niſi ſufficienti cautione data, & authenticis literis firmata. Non expendant in uſus ſuos, aut ſervent ſibi, pecuniam ſive menſæ, ſive fabricæ, cum obligatione reſtituendi eam cum fœnore, etiamſi Notabilium accederet conſenſus. Non emant redditus, niſi legitimos, acceptaque ſufficienti hypotheca, quam proximo computu declarent. Receptor ſi quis forte ſit Magiſtris ſubſidiarius, his eiſdem omnibus ſubjaceat legibus. Literæ originales, Regiſtra, computus, aliaque omnia Fabricæ & Menſæ munimenta, ſub tuta & fideli cuſtodia trium clavium, in Archivis ad eum uſum deſtinatis, conſerventur: nec inde a Magiſtris auferantur, niſi neceſſitate id poſtulante, & in ſcriptis data ac relicta ejus rei confeſſione.

TITULUS XXII.

De bonorum Eccleſiaſticorum conſervatione, & onerum eorum perſolutione.

CAPUT I.

Regiſtrum bonorum, & onerum omnium beneficiorum, a Decanis condendum, & Epiſcopo quotannis exhibendum. Omnes Beneficiati dent Decanis ſuis, & Decani Epiſcopo, in ſcriptis, bona omnia & onera beneficiorum.

CUrent noſſe Archi-Presbyteri, ſeu Paſtorum Decani, tam civitatenſis, quam cæteri, beneficiorum omnium ſui diſtrictus, ſive Decanatus, qualitates, bona, onera: quæ redigant in Regiſtrum, adſcriptis nominibus & cognominibus poſſeſſorum, & pretio, pro tempore elocationis bonorum, Nobis, aut Vicariis noſtris quotannis exhibendum: advigilentque, ut ne bona ipſa, vel per alienationes, vel per fraudulentos contractus, vel denique per poſſeſſorum negligentiam, pereant. Porro, quo id præſtent commodius, diſtricte mandamus omnibus noſtræ Diœceſis Beneficiatis, Curatis & non Curatis, reſidentibus in locis beneficiorum ſuorum, & non reſidentibus, ut, intra ſex menſes ab hujus Synodi concluſione, beneficiorum ſuorum terras, bona, redditus, proventus quoſcumque & jura, qualitates item & onera, integre & particulariter, in ſcriptis ſpecificata, Decanis ſuis, & Decani Nobis, tradant, cum declaratione illius, quo jam pretio, & in quot hinc annos, terræ aut bona elocata ſint, iterentque deinde iſtud ſingulis triennis, ſub pœna ſuſpenſionis a perceptione fructuum. Hoc idem ſub eadem pœna facere teneantur, ante annum unum ab adepta pacifica poſſeſſione, ii omnes, quibus deinceps de beneficio aliquo provideri contigerit. Quare Decanis præcipimus, ut, in hanc rem vigilantes, levent, & in ſequeſtro conſervent fructus eorum, qui Statuto huic non paruerint.

CAPUT II.

Beneficiati omnes reſideant, niſi abſentiæ facultate ab Epiſcopo impetrata, & ea ſingulis annis nova. Qui nec deſerviunt, nec curant deſerviri laudabiliter beneficiis ſuis, priventur fructibus. Decani & Paſtores Epiſcopum certiorem reddant vacationis beneficiorum.

Omnes Beneficiati in (*f*) locis beneficiorum ſuorum reſideant, & beneficiorum officiis atque oneribus, propter quæ illa data ſunt, perſonaliter ſatisfaciant; niſi obtenta quotannis a Nobis in ſcriptis, abſentiæ facultate, quam Decano ſuo ſinguli exhibeant ante diem Feſtum D. Magdalenæ, menſe Julio. Alioqui fructus Decani colligant & ſequeſtrent, ſolutis oneribus, ſuo tempore rationes reddituri. Porro, qui impetraverit abſentiæ facultatem, curet ille per alium idoneum officiis beneficii ſerviri & ſatisfieri, ita ut faciendum ipſi eſſet, ſi præſens reſideret: cujus rei factæ atteſtationem, Decano, una

(*f*) Conc. Trid. Seſſ. 6. c. 1. & 2. & Seſſ. 24. c. 12. de Reform.

una cum facultate abſentiæ, quotannis tradat. Quod ſi non faciat, quinimo quandocumque deprehenditur aliquis beneficii onera non perſolvere, levent ſimiliter Decani fructus,& in ſequeſtro conſervent, iiſque curent, ut beneficiorum onera perſolvantur, donec ſequeſtrum noſtra auctoritate ſolvatur, de reliquo ſingulis annis rationes redditori. Quo modo etiam ſequeſtrari jubemus fructus, & fructibus perſolvi onera omnium beneficiorum vacantium, litigioſorum, & deſertorum, ſeu quæ in titulum dumtaxat poſſidentur. Loco mercedis laboris, quem hac in parte Decani ſubibunt, habeant ſeptimam partem eorum omnium, quæ reſtabunt, deductis oneribus. Vacatio autem beneficii alicujus ſimul ac continget, ſive per obitum, ſive alia ratione, Decani ac Paſtores Nos reddant certiores.

CAPUT III.

Leges elocationis Eccleſiaſticorum bonorum.

Bonorum porro (g) locationes eas, quæ fiunt anticipatis ſolutionibus; rurſus, ubi ſolutio fit, antequam fructus collecti ſint, aut annus ceſſerit; adhæc eas omnes, quibus annexæ conditiones in ſucceſſorum gravamen vergere queant, prohibemus ſub pœna correctionis arbitrariæ, ac reſtitutionis damnorum per ipſos elocantes. Et licet horum nihil ſit, eas omnes locationes irritas decernimus & inanes, quæ abſque Noſtra, aut Vicarii noſtri approbatione factæ fuerint. Nullas autem locationes Vicarius admittat, niſi habito fide digno teſtimonio hujus, quod pretio juſto & ſine fraude factæ ſint. Porro, locationes infra tempus currentis arendæ non fiant, niſi uno anno quoad decimas, quoad alia bona ad ſummum triennio, ante finem ejuſdem currentis arendæ. Pro hujuſmodi autem arendæ renovatione, poſſeſſores beneficiorum nihil vini nomine accipiant, quod in damnum poſſit venire ſucceſſorum.

CAPUT IV.

Munimenta conſumptioni proxima, innovanda. Fideliter & tuto ſimul adſervanda munimenta omnia. Decani & Paſtores in hoc advigilent.

Literas originales, Regiſtra, & alia omnia munimenta, quæ ob nimiam vetuſtatem conſumptioni proxima ſunt, curent beneficiorum poſſeſſores, intra trimeſtre ab hac horum Statutorum publicatione, in formam authenticam tranſſumi: quæ ubi eum ad modum tranſſumpta fuerint, tranſſumpta cum ipſis originalibus, in Eccleſia ea, ad quam beneficia ipſa pertinent, aut ſub cujus ſunt tutela, cum cæteris munimentis, reponantur, & conſerventur, ſub tuta & fideli cuſtodia trium clavium: quarum unam Superior Eccleſiaſticus, alteram ſenior Rector fabricæ, tertiam ſenior Adminiſtrator menſæ pauperum habeat. Ubi autem Eccleſiæ extra civitates ſitæ ſunt, deferantur munimenta ad civitatem proximam, ubi ſimiliter cuſtodiantur, donec pacatis publicis rebus, bene tutum ſit ad propriam ea Eccleſiam referre. Porro ſi munimentorum ipſorum aliquod aliqua occaſione levari neceſſum ſit, non aliter tradatur Rectoribus beneficiorum, vel quibusvis aliis, quam ſub recepiſſe, & ſub promiſſione fideliter illud reſtituendi. Quod ſi munimentorum aliqua apud Rectores, ſive poſſeſſores ipſos beneficiorum, aut apud Hæredes vel Exequutores eorum ſint; curent illi, ut intra dictum tempus trium menſium, ad dictam cuſtodiam ea ferantur, atque in ea reponantur. Si id facere neglexerint, & eorum culpa, vel negligentia aliquid deprehendatur perditum; damnum omne reſarcire teneantur, aliam quoque arbitrariam pœnam, pro delicti ratione, incurſuri. Decanis itaque & Paſtoribus diſtricte mandamus, ut, quo Statutum hoc ab omnibus obſervetur, invigilent: Literasque, manualia, & quæcumque beneficiorum munimenta, quæ in domibus mortuariis invenientur, levent & fideliter ſervent, &, pro ratione eorum, aut in dicta cuſtodia reponant, aut Succeſſori in beneficio tradant.

CA-

(g) Conc. Trid. Seſſ. 25. c. 11. de Reform.

CAPUT V.

Curandum omnibus quorum intereſt, ut ne beneficiorum officia in oblivionem abeant, aut bona pereant. Arendæ fiant cum ſpecificatione limitum.

Poſtremo omnibus Prælatis, Capitulis, Paſtoribus, & aliis beneficiorum ac piarum fundationum Rectoribus, ſeu Adminiſtratoribus, præcipimus, ut, in hoc diligentes & ſeduli ſint; ne ipſorum, aut cujusquam alterius negligentia, aut malitia id fiat, ut beneficiorum, aut piarum fundationum officia, aut onera in oblivionem abeant, aut non ita, ut oportet, illis ſatisfiat, vel bona pereant, ſive temporis diuturnitate obſcurentur & alienentur, arendis non renovatis, aut debitis annis non exactis. Renoventur autem arendæ in ſcriptis eo, quod mox ſtatuebatur tempore, cum expreſſa ſpecificatione limitum, quatenus ſpecificari poterunt: & arendæ jam evolutæ, in Archivis adſervandæ reponantur.

TITULUS XXIII.

De Libertate & Immunitate Eccleſiaſtica.

CAPUT I.

Eccleſiæ & Cœmiteria ab omni irreverentiæ genere ſervanda libera.

Loca Sacra, Eccleſias & Cœmiteria, Paſtores libera ſervare ſtudeant, non ſolum a pugnis, contentionibus, & aliis id genus, quæ, quia ex ſe mala ſunt, nullo loco fieri debent; verum etiam a judiciis, placitis, & proclamationibus ſæcularibus, negotiationibus nundinarum ac fori, pactis, emptionibus, ac venditionibus quibuscumque, conviviis, denique omnis generis luſibus: quæ licet ex ſe mala non ſint, ob periculum tamen pugnarum & contentionum, quæ ex his aliquando naſcuntur, &, ut nullum periculum fit; ob reverentiam, quæ locis ſacris debetur, illic fieri non debent. Quare Eccleſiæ, rurales præſertim, quando Divinum Officium nullum fit, claudantur: & Cœmiteria, muris, foſſis, ac ſepibus muniantur; ne, pugnacibus & diſſolutis hominibus, vaccis item, porcis, & cæteris fœdis animalibus, facilis ad ea acceſſus pateat. Quare nec beſtiæ hujusmodi in illis paſcantur, aut alantur: &, ut ſemel dicam, omnis ſordium, atque irreverentiæ occaſio ab illis præcludatur.

CAPUT II.

Loca Sacra aſyla ſunt iis, qui ad ea confugiunt. Ut ne ab eis, qui eo confugerint, quidquam admittatur Loco Sacro indignum.

Ære alieno gravatis, & aliis aliorum delictorum reis, iis tamen exceptis, quos jura excipiunt; ubi ad Loca Sacra confugiunt, jus eſt aſyliæ. Si ergo, quod abſit, contigerit, eos ab Officiariis aliquibus contra fas hinc abſtrahi aut abduci; mandamus noſtris Chriſtianitatis Decanis, ut mox Officiarios hujusmodi noſtro nomine requirant, & moneant, ut abſtractos, ſive abductos, loco, unde abſtracti, ſeu abducti fuerint, reſtituant. Qui ſi id recuſent, moneantur cum ipſi, tum Magiſtratus, juxta Regiæ Majeſtatis Decretum, Concilio (*b*) Tridentino conforme, ut ne intra menſis ſpacium, adverſus abſtractos ulla ratione procedatur: quo, re Nobis interim ſignificata, diſpiciamus, quid agendum Nobis ſit, pro tuendo ſacri loci jure. Porro, ſi in locis ſacris, ab eis, qui aſyliæ cauſa eo confugerint, comeſſationes, compotationes, aut alia, loco ſacro indigna, inſtituantur; præcipimus Paſtoribus, ut illos moneant ab hujusmodi abſtinere, niſi a Nobis illinc ejici velint, ut Eccleſiaſtica libertate indigni. Non enim loca ſacra aſyla ſunt iis, qui ea violant; nec peccata tuentur, ſed peccatores, pœnitentiæ atque emendationis ſpe, miſericorditer excipiunt, & ab iis protegunt, qui, juſtitiæ cum ſint Miniſtri, extremo cum eis rigore acturi eſſent.

CAPUT III.

Perſonarum Eccleſiaſticarum libertas.

Perſonarum Eccleſiaſticarum libertas, in eo potiſſimum conſiſtit, quod in

(*b*) Conc. Trid. Seſſ. 25. c. 20 de Reform.

in jus trahi non poſſint apud laicos Judices: quod capi non poſſint a laicis Judicibus, niſi in flagranti reperti crimine, quod ſub graviſſimis pœnis prohibitum ſit, ne quis in eos violentas manus injiciat: denique quod a publicis vectigalibus immunes ſint. Prohibentur autem coram laico Judice teſtimonium perhibere, niſi cauſa ab Epiſcopo approbata, propter irregularitatis periculum.

TITULUS XXIV.
De Teſtamentis.
CAPUT UNICUM.

Paſtores ſint veluti Procuratores vita defunctorum Parochianorum ſuorum.

PAſtores moneant Parochianos ſuos, ut tempeſtive teſtamentum condant ſalutare, atque ita diſponant tempori domui, rebusque ſuis, ut in morte diſpoſitum eſſe deſiderent, ne opus ſit, animum tum anxie his occupari, cum ea relinquenda ſunt. Ubi illi vitam cum morte mutaverint, ſint eorum veluti procuratores, tum ut animabus eorum, ſubſidio fortaſſis egentibus, Sacrificiis, precibus, eleemoſynis, cæterisque caritatis officiis, ſuccurratur; tum etiam ut piæ eorum, quas ultimo teſtati ſunt, voluntates, ac teſtamentariæ conſtitutiones, exequutioni, ita ut oportet, mandentur. Perquirant itaque, quid condiderint piorum legatorum: quod ubi intellexerint, obſervent, juſtis exequiarum rite peractis, an Hæredes & teſtamenti Exequutores id adimpleant; &, ſi tardi illi aut negligentes fuerint, moneant eos, noſtra etiam auctoritate, ſi opus eſt. Quod ſi anno a morte teſtatoris evoluto, refractarii difficilesque perſeverent, Nobis, aut Vicariis noſtris, vel Procuratori animarum a Nobis deſignato, absque ulteriori diſſimulatione illos denuncient.

TITULUS XXV.
De Eccleſiarum viſitatione.
CAPUT I.

Viſitatio.

JAm, quo ea, quæ hactenus ſtatuta ſunt, aut potius majori ex parte a Conciliis Generali & Provinciali ſtatuta, hic repetita, declarata, & inculcata ſunt, exactius obſerventur, ad hoc facit ea, de qua nunc ſequitur ut agamus, Eccleſiarum viſitatio. Ea enim viſitatio eſt, viſere, num ſerventur ea, quæ ſtatuta ſunt: & is viſitationis ſcopus, efficere, ut ſerventur: ſanam orthodoxamque doctrinam, expulſis hæreſibus, inducere, bonos mores tueri, pravos corrigere, populum cohortationibus & admonitionibus, ad religionem, pacem, innocentiamque accendere, & cætera, prout locus, tempus, & occaſio ferunt, ex viſitantium prudentia, ad fidelium fructum conſtituere; quæ (*i*) Tridentini Concilii verba ſunt. Archi-Diaconi itaque & Decani Chriſtianitatis, ſinguli in Archi-Diaconatus & Decanatus ſui diſtrictu (non alibi, niſi ſingulariter a Nobis legati) Eccleſias, uti ex officio tenentur, viſitent: atque id negotii ad hunc modum inſtituant.

CAPUT II.

Viſitaturi prænuncient diem atque horam, quo in Eccleſia conveniant ii omnes, qui debent.

Viſitaturi Parochialem aliquam Eccleſiam, diem viſitationi ſtatutum, & adventus ſui fere horam, Paſtori Eccleſiæ ſignificent, moneantque, ut Paſtor, Sacellanus, Cuſtos, & Scholarum Magiſtri, nec non Magiſtri Fabricæ & menſæ pauperum, denique aliquot e Notabilioribus Parochiæ perſonis, ſimul omnes duodecim aut tredecim numero, die & hora ſtatutis, in Eccleſia adſint, viſuri, atque audituri ea, quæ ex parte noſtra gerenda, nunciandaque erunt. Magiſtri autem fabricæ & menſæ pauperum, ſecum adferant ultimos ſuos aut Præceſſorum ſuorum computus.

CAPUT III.

Notariis præcipitur, ut ad Viſitatorum nutum præſto ſint; quin & ad omnia Epiſcopi & Curiæ ejus mandata.

Adjungant ſibi Viſitatores Notarium, vel ſaltem Eccleſiaſticum aliquem virum: per quem ne forte ſit mora, omni-

(*i*) Conc. Trid. Seſſ. 24. c. 3. de Reform. & Camerac. tit. de Viſitatione.

omnibus Presbyteris & Notariis Nobis ſubditis, & in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus, ut ne requiſiti operam ſuam Viſitatoribus negent; verum contra, ſtatim & absque mora, omne eis auxilium & conſilium præbeant; nec in viſitationibus ſolum, ſed & in informationibus quibuscumque: quin & ad omnia noſtra, & Curiæ noſtræ mandata, præſto ſint.

CAPUT IV.

Viſitatores adventus ſui cauſam exponant. Moneant omnes teſtimonium perhibere veritati.

Ubi igitur advenerint, omnibus in Eccleſia congregatis, cauſam adventus ſui, & indictæ congregationis, exponant, nimirum: Epiſcopum, cujus hoc in negotio funguntur vicibus, deſiderare, ut hac viſitatione, abuſus & ſcandala, ſi quæ ſint, tollantur ac corrigantur; & quæ neceſſaria aut utilia ſint, inſtituantur atque ordinentur. Itaque eos moneant noſtro nomine, omnes & ſingulos, ut pro eo, quo Deum & Eccleſiam proſequuntur amore, proque eo, quo tenentur juſtitiæ zelo, de Eccleſiæ ac Miniſtrorum illius, deque totius Parochiæ ſtatu, ſincerum atque integrum, absque fuco & diſſimulatione, teſtimonium perhibeant, & quæ corrigenda aut inſtituenda putant, fideliter declarent; ut ne, dum veritatem ipſi ſubticent, & de commiſſis, & de committendis criminibus, Deo Judice, culpam in ſe commereantur.

CAPUT V.

Suis ipſe oculis Viſitator viſitet Templum, & ea omnia, quorum in Templo eſt uſus.

Initio igitur ſumpto ab invocatione Spiritus Sancti, proferatur in medium ad ſummum Altare, ea, qua ſolet, cum reverentia ac celebritate, Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum, viſatque ſuis ipſe Viſitator oculis, ſerventurne Sacræ Hoſtiæ ab omni putredine & corruptione liberæ, quas ſuperius præcepimus, ut ſingulis hebdomadis Paſtor viſitet, & ſingulis, ut minimum, menſibus, innovet; & ſintne pyxides mundæ ac nitidæ, quarum uſus eſt, in Auguſtiſſimo hoc Sacramento ſervando, populo miniſtrando, & infirmis ferendo. Tum, repoſito Venerabili Sacramento, inſpiciat ſimiliter ſuis ipſe oculis Viſitator pyxides, quibus adſervantur Sacrum Chriſma, & Sanctum Oleum catechumenorum, atque Oleum infirmorum; Deinde calices, & calicum purificatoria ac ſacculos, corporalia adhæc, Sacerdotalia indumenta, Miſſalia, Eccleſiæ libros, cæteraque omnia, quorum in Sacramentorum adminiſtratione & Divino Officio eſt uſus, tam in Sacellis & Sanctuario, quam in Choro: an munda, integra, & decentia ſint, dignaque, quæ prodeant in conſpectum Dei. Quod ſi quæ rupta, lacera, aut ſordida inveniant, notent ea ac ſeponant, & mundari ac reparari præcipiant: aut, ſi id mereantur, ita de eis diſponant, ut non amplius prodeant in ſervitium Dei, cum acri increpatione Paſtoris, Cuſtodis, & eorum, quibus harum rerum cura incumbit. Præterea, Sanctorum Reliquias viſitent, an tuto & decenter ſerventur; Altaria, an omnia conſecrata ſint; Altaria portatilia, ſi quæ a Nobis permiſſa, an integra; Imagines ac picturas, an quæ ſuperſtitioſæ aut ſcandaloſæ; Vas Sacri Fontis, an purum ſervetur, nec oleat graviter ſacra aqua; Aquam benedictam, quæ in quotidiano eſt uſu, an mutetur ſingulis hebdomadis, non cum aqua profana, ſed cum recens benedicta; Denique, Templum ipſum, ſurſum & deorſum, intra & extra, ſitne aliquid, quod indignum ſit Domo Dei, aut quod reparatione egeat, de quo monendi veniant ii, quibus Templi eſt cura.

CAPUT VI.

Examen de Miniſtris Eccleſiæ, & totius Parochiæ ſtatu.

His peractis, examinet Viſitator convocatos omnes, ſeorſum ſingulos, perquiratque ex eis Miniſtrorum Eccleſiæ & Parochianorum ſtatum, & ſingulorum reſponſiones excipiat Notarius, aut is, qui ejus loco eſt.

De Pastore, quærat an vivat irreprehenſibilis, an bene audiat, an ei cum Parochianis conveniat, an Dominicis

nicis diebus & Feſtis ſolemnibus per ſe, an per alios concionetur, An qui ejus loco concionantur, ſint ab Epiſcopo admiſſi, & per omnia boni nominis, An officio ſuo & piis fundationibus ſatisfaciat, An faciat ipſe, & fieri curet Divinum Officium ea, qua fieri debet, reverentia, An in adminiſtrandis Sacramentis & viſitandis infirmis ſit diligens, An curam gerat inſtituendæ juventutis, denique, An habeat competentiam vitæ.

De Sacellano, et cæteris illic Sacerdotibus, An bonæ ſint vitæ, An Sacellanus ab Epiſcopo probatus & admiſſus ſit, An omnes Beneficiati oneribus beneficiorum ſuorum ſatisfaciant, An Horas Canonicas legant, An Divinum Officium ab eis, tractim, reverenter, horis opportunis, & ſecundum fundationes, fiat, An in Sacro ſolemni diſcurrant. Quot ſint illic beneficia, quæ illorum onera, & qui poſſeſſores. Quæ & quot illic Sacra, anniverſariaque fundata, & an fiant, An ita tenuiter fundata ſint, ut requiratur facile illorum ad minorem numerum reductio. An a ſobriis adminiſtrentur Sacramenta, An qui illic confeſſiones audiunt, omnes ab Epiſcopo ad id muneris admiſſi ſint, An ſint boni nominis & famæ, An ſit de eis querela aliqua. An ſciant formam abſolutionis, & ad eam functionem inveniantur idonei, An qui ignoti ſunt, aut alienæ Diœceſis, illic celebrent absque Epiſcopi facultate. An norint omnes, qui illic celebrant, Miſſam intelligibiliter legere, An legant ea, qua decet, gravitate & reverentia, An alius, quam Paſtor, oblationes recipiat. (*k*)

De Custode, An ſit converſationis honeſtæ, An ſit fidelis, An ſit obſequibilis Paſtori & Eccleſiæ, An Templum, & ea omnia, quorum in Templo uſus eſt, curet, ut ſint munda, nitida, & decentia, an vero ſit ſordidus. An ſubminiſtret Sacerdotibus ad Sacrificium panem mucidum, aut vinum evanidum, acetoſum, fæculentum, vel impurum.

De Magistris Scholæ, An ſint ab Epiſcopo, aut Decano, ac Paſtore loci admiſſi, An bonæ ſint converſationis & vitæ, An ſuſpecti hæreſeos, aut qui hæreſeos ſuſpectos libros vel laſcivos doceant, An doceant ante omnia juventutem Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum Apoſtolorum, numerum Sacramentorum, Præcepta Dei & Eccleſiæ, & Modum ſerviendi Sacerdoti Sacris operanti, An diligenter ſuo fungantur munere.

De Magistris Fabricæ et Mensæ pauperum, An bona pauperum & fabricæ fideliter adminiſtrent, An ſit de eis juſta aliqua querela, An piis fundationibus ſatisfaciant, &, ut ſatisfiat, procurent: An Eccleſia, &, quæ ad illam ſpectant, ædificia, quemadmodum oportet, reparata ſint, An de cereis funerum ſit inter Parochos & Æedituos aliqua controverſia. Porro Magiſtri ipſi, tam fabricæ, quam pauperum, ultimos ſuos, aut Præceſſorum ſuorum computus, Viſitatori exhibeant, qui ſtatum & concluſionem a Notario jubeat deſcribi.

De Populo, Quot ſint numero Parochiani, An ſuperiori Paſchate omnes proprio Sacerdoti confeſſi ſint & communicarint, An diligenter omnes frequentent Templum, maxime Dominicis diebus & Feſtis, An ſint aliqui contemptores Præceptorum Dei & Eccleſiæ, An aliqui decimis, vel oblationibus, vel aliis bonis Eccleſiam aut pauperes defraudent, aut pia legata non perficiant: An aliqui clandeſtina conventicula habeant vel frequentent, An ſint aliqui hæretici, aut hæreſeos ſuſpecti, An aliqui conjugati absque Epiſcopi ſententia ſeparatim viventes, An deſponſi ante Matrimonii ſolemnizationem cohabitantes, aut ſolemnizationem ultra quadraginta dies differentes: An aliqui concubinarii, adulteri, uſurarii, incantatores, ſeu malefici, nominatim, qui certis ligaturarum modis, aut occultis verbis, Matrimonium ineuntes, aut fœminas puerperio excedentes, maleficio afficiant, aut hujusmodi, vel aliorum criminum ſuſpecti. An ſint, qui inimicitias adverſus ſe mutuo gerant: An aliqui (*l*) excommunicati, maxime in excommunicatione for-

(*k*) Conc. Camerac. tit. de Decimis. c. 2.

(*l*) Conc. Trid. Seſſ. 25. c. 3. de Reform.

ſordeſcentes ultra annum integrum, AN qui præter hæc vitæ ſcandaloſæ.

DE PASTORE, POPULO, ET OMNIBUS IN GENERE, An ſervent Conſtitutiones Conciliorum, Generalis Tridentini, Provincialis Cameracenſis, & has noſtras Diœceſanas: AN quæ ſuperioribus viſitationibus ordinata fuere, obſervata & præſtita fuerint. AN quid ſciant aliud, correctione, reformatione, aut conſtitutione dignum. Denique prudenter conſiderent Viſitatores, quid pro loco & tempore maxime interrogari congruat, & de quo exactius oporteat inquirere.

CAPUT VII.

Viſitentur Paſtorum Regiſtra. Bibliotheca. Domus.

His auditis & ſcripto mandatis, viſitentur Paſtorum Regiſtra. Regiſtrum eorum, qui in Paſchate confeſſi ſunt & communicaverunt, Regiſtrum Parochianorum omnium poſt Octavam Paſchæ deſcriptorum, & iſtorum inter ſe Regiſtrorum collatio: Regiſtrum eorum, qui Sponſalia & Matrimonium inierunt, teſtiumque, qui adfuerunt, Regiſtrum baptizatorum & confirmatorum, & parentum eorum ac patrinorum, Regiſtrum puerorum ad Dominicales Scholas mittendorum. Viſitetur deinde Paſtoris Bibliotheca, AN habeat ea Sacra Biblia inprimis, deinde AN Decreta Conciliorum Tridentini, ac Cameracenſis, & hæc noſtra Statuta. Adhæc an ſit inſtructa Paſtori neceſſariis libris, AN hi diligenter evolvantur, AN ſint in ea libri hæretici, impudici, aut alioqui paſtorali inſtituto & vocationi minime reſpondentes. Poſtremo viſitentur paſtoralis domus, & ædificia omnia ad Eccleſiam pertinentia: quæ ſi collapſa, ruinoſa, vel non ita, ut oportet, reparata inveniantur, jubeantur reparari oneribus eorum, qui ea poſſident, vel quibus id oneris incumbit, ſi quibus forte aliis incumbat. Quod ſi non faciant, aut reluctentur, Nobis, aut Officiali noſtro denuncientur.

CAPUT VIII.

Viſitationis finis. Acta Epiſcopo mittenda. Viſitatorum ſtipendium.

Viſitatis itaque & obſervatis omnibus, moneant Viſitatores, corripiant, increpent, quos oportebit, atque ita ut oportebit, aut ſeorſum, aut palam: eos, qui moniti non reſipuerint, Nobis denuncient. Neglectus, abuſus, delicta, ſcandala, quoad ejus ab ipſis fieri poterit, tollant, atque exterminent. Neceſſaria atque utilia inſtituant, ordinent, ac præcipiant pro ſua prudentia, loci ac perſonarum habita ratione; ita tamen ut quæ dubia & majoris momenti erunt, ad Nos, aut Vicarios noſtros, referant, & denuncient eos, qui ſuperiorum viſitationum ordinationes contempſerint, aut neglexerint, monitisve non paruerint. Denique omnia, quæ ordinaverint, actaque omnia, a Notario, aut eo, qui ejus loco adfuerit, deſcripta, Nobis intra proximum menſis ſpatium mittant. Quod ad Viſitatorum victualia aut ſtipendia attinet, ſervetur Concilii Tridentini Conſtitutio Seſſ. 24. Cap. 3. de Reform.

TITULUS XXVI.

De Synodo Diœceſana.

CAPUT I.

Indicitur quotannis Synodus Diœceſana, feria tertia proxime ante Pentecoſten. Etiam exempti Synodo intereſſe tenentur.

QUædam ſunt ita communia mala, ut Diœceſim unam integram obtineant, nec facile poſſint, niſi communi conſilio & auxilio eorum omnium, qui in Diœceſi præſunt, exſtirpari. Adhæc congruit, ut eadem una Diœceſis, eodem uno modo, & eiſdem unis legibus, univerſa regatur. Quare recte a Patribus, & nominatim (*m*) Tridentinis, ſtatutum eſt, ut præter particulares Eccleſiarum viſitationes, quotannis etiam Synodi Diœceſanæ celebrentur, in quibus, congregatis totius Diœceſis capitibus omnibus, ſtatuantur ea, quæ pro communi totius Diœceſis bono ſtatuenda videri poſſint, &

(*m*) Conc. Trid. Seſſ. 24. c. 2. de Reform.

& caveatur, ne quæ bene conſtituta ſunt temerentur. Quapropter, quotannis feria tertia Pentecoſten proxime præcedente, Diœceſanam Synodum, pro more, in noſtra Cathedrali Eccleſia Audomarenſi, aut Aula Domus noſtræ Epiſcopalis, celebrandam eſſe, ordinamus, indicimus, & publicamus: Et Reverendos ac Venerabiles Dominos, Decanum & Capitulum Eccleſiæ noſtræ Cathedralis Audomarenſis, Prælatos, Abbates, Abbatiſſas, Præpoſitos, Priores, Collegiatarum Eccleſiarum Capitula, Decanos Chriſtianitatis, & Eccleſiarum Parochialium Rectores, atque in univerſum omnes & ſingulos, tam exemptos, quam non exemptos, qui ad Synodum Diœceſanam Audomarenſem, de jure, conſuetudine, aut Concilii Tridentini diſpoſitione, venire tenentur, ex nunc prout ex tunc, in ſingulos annos, requirimus & monemus, ut abſque alia convocatione aut monitione, perſonaliter, vel, ſi neceſſario impediti fuerint, per ſuos legitimos, ad hoc ſpecialiter cum ſufficienti mandato conſtitutos Procuratores, adſint.

CAPUT II.

Paſtores omnibus modis perſonaliter interſint. Abbatiſſæ mittant Confeſſarios ſuos.

Paſtores omnibus modis Synodo interſint perſonaliter: nec exequiis, quæ forte celebrandæ occurrent, aut Matrimonio quod ſolemnizandum, excuſentur. Hæc enim & ſimilia Paſtoralia officia, ſuis aut vicinarum Eccleſiarum Sacellanis tunc committant, aut potius in opportunum illa tempus differant. Nec Decani aliquas Paſtorum excuſationes hic admittant; tantum, ſi quæ ipſis neceſſariæ aut probabiles videantur, eas Nobis proponendas ſuſcipiant, ut a Nobis examinentur. Evocati itaque in Synodo Decani, ut pro ſe, ita & pro Decanatus ſui Paſtoribus, qui una cum ipſis evocantur, reſpondeant, adſint, nec ne: abſentes, & nominent palam, & ſcripto expreſſos evocanti tradant; ita tamen, ut dicant, qui ſe legitime excuſaverint, eorumque rationes paratos ſe eſſe, ubi Nobis placuerit, aut tunc, aut a concluſa Synodo, exponere. Abbatiſſæ proprios Sacerdotes ſuos, cum debito mandato, ſuo nomine ad Synodum mittant.

CAPUT III.

Obſervanda ab iis, qui interſunt Synodo.

Omnes itaque quotannis, quorum eſt Synodo intereſſe, pridie feriæ tertiæ ſuperius præfinitæ, in Civitate Audomarenſi adſint, perquirantque, qua hora poſtridie ad Eccleſiam conveniendum erit (nam pro tractandorum negotiorum ratione maturius nonnunquam erit) atque ea hora adſint in Choro Eccleſiæ noſtræ Cathedralis, habitu congruo & decenti, Prælati cappis induti, Decani albis, Paſtores ſuperpelliceis: atque illic audiant eam, quæ ad implorandam Spiritus Sancti opem fiet, Miſſam. Deinde, eodem ſervato habitu, a principio uſque ad finem, Synodo interſint, præſentiam ſuam jubeant a Promotore notari, quantumvis aliter conſtiterit, ipſos adfuiſſe: & cætera perficiant, quæ ex officio aut conſuetudine debent. Denique Civitate non diſcedant, etiam a concluſa Synodo, niſi data a Nobis diſcedendi facultate.

CAPUT IV.

Statutis Synodi Diœceſanæ, a tota Diœceſi parendum.

Illis ergo, quæ ab hac noſtra annua Synodo continget ſtatui, ſubditi omnes noſtri abſque tergiverſatione pareant, & nominatim iis, quæ hic jam hactenus ſtatuta, lecta, & publicata ſunt: quæ tametſi aliis ante Conciliis, præſertim Generali Tridentino, & Provinciali Cameracenſi, magna ex parte ſtatuta & præcepta fuerint, hunc in modum viſa fuerunt Diœceſi noſtræ accommodanda. Quare Prælati, Archi-Diaconi, Capitula, Archi-Presbyteri, ſeu Chriſtianitatis Decani, denique Paſtores omnes, & Confeſſarii, noſtræ juriſdictioni ſubditi, ea faciant ut habeant mox, ubi in lucem prodierint, ea legant, obſervent, obſervari a ſuis ſubditis curent, denique quotannis ſecum ad Synodum, parati ea Nobis, ubi jubebuntur, exhibere, adferant; Non finiemus, ſub pœna inobedientiæ debi-

debita, ſed, ſpe præmii, eis, qui quod officii ſui eſt, faciunt, a Deo retribuendi.

Lecta & publicata fuerunt hæc STATUTA, in Synodo Diœceſana Audomarenſi, de mandato Rdiſſimi Domini Audomarenſis præſidentis, Anno Domini XV^c. LXXXIII, menſis Maji die XXIV.

F. LUCAS, *Secret.*

Ex antiqua editione, quæ Duaci prodiit apud Joannem Bogardum, Typographum juratum, eodem, quo Synodus hæc celebrata fuerat, anno 1583.

SYNODUS CULMENSIS

Eodem Anno Chriſti MDLXXXIII.

PETRUS COSTKA, (*) DEI GRATIA EPISCOPUS CULMENSIS, REVERENDIS CANONICIS, TOTIQUE CAPITULO NOSTRO CULMENSI, ATQUE ADEO UNIVERSO NOSTRÆ DIŒCESIS CLERO, SALUTEM IN DOMINO.

POſteaquam in proxime præterita Synodo, Culmſehæ feria tertia poſt feſtum S. Dionyſii, hoc anno celebrata, Sacroſanctum Concilium Tridentinum ejuſdem Concilii Decreto, atque Mandato a Nobis ſuſceptum, atque promulgatum eſt: omni cura jam id decet, ea tamen cautione, atque modo, quo id poſtrema Petricovienſis Synodus acceptavit, ab omnibus Nobis obſervari.

Quoniam vero a Prædeceſſoribus Noſtris peculiares quædam Conſtitutiones, moribus, inſtitutisque noſtrorum hominum accommodatæ, huic noſtræ Diœceſi præſcriptæ ſunt: eas Nos vobis omnibus magna ex parte correctas & auctas, atque ad Sacroſancti Concilii Tridentini Decreta conformatas, quemadmodum vobiſcum in ea ipſa Synodo noſtra conſtitueramus, proponi, exhiberique curavimus.

Vobis igitur omnibus & ſingulis mandamus, ac in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis, aliisque pœnis in ipſis Statutis comprehenſis, præcipimus, ut has ipſas Conſtitutiones diligenter obſerveris, atque ex earum præſcripto tum ipſi vitam veſtram inſtituatis, tum Eccleſias adminiſtretis, ovesque veſtras erudiatis, atque moderemini. Eo enim pacto cum ad harum Conſtitutionum quaſi normam quandam, vitam, actionesque veſtras direxeritis, fore, plane confidimus, ut, adjuvante propitio DEO, & priſtina pietas, quæ his tam deploratis temporibus magna ex parte retrixit, in animis hominum excitetur, atque exardeſcat, & impii errores, funeſtæque hæreſes facile profligentur. Datæ ex Arce noſtra Starogrodenſi, die XVIII. menſis Octobris, anno Domini M.D.LXXXIII.

In primis

Quibus veſtibus, & armis Sacerdotes uti poſſint?

CUm Divino Cultui mancipatos tales eſſe deceat, ut digne tractare poſſint Dominica Sacramenta; ideo ſtatuimus, & in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub pœnis inferius annotatis obſervandum præcipimus, & mandamus, ut Clerici omnes noſtræ Diœceſis Tonſuram gerant, & habeant competentem: ut linguam, oculos, & omnia ſua membra ſub frœno caſtitatis, & modeſtiæ cohibeant. Veſtitu quoque accommodato utantur, nihil ſectum, nihil acu pictum, nihil elaboratum ad corporis cultum exteriorem adhibeant: non virides, aut rubeas veſtes deferant. Non utantur manicis conſuticiis: non nodatis metallinis nodulis: non nimis longis, aut nimis amplis. Non ferant calceos roſtratos, aut in ſuperiori parte exciſos. Niteant potius,

(*) Vide notanda ſub finem hujus Synodi.

potius, quam ſplendeant: abſint ſordes, adſit munditiesi. Non ducant, aut ferant arma offenſiva, ſcilicet cuſpides, lanceas, bombardas, arcus, & id genus alia, ſed nec gladios, niſi in via longa conſtituti: lacrimæ enim ſunt arma Clericorum.

Ut mulieres ſuſpectas in domibus ſuis non habeant.

Item Clerici mulieribus ſuſpectis non cohabitent: nec tales in domibus ſuis foveant, & teneant quocunque ſub prætextu, nullaſque omnino in ſuum convictum admittant, niſi ætate provectas, vel genere propinquas, juxta Sacrorum Canonum præſcripta, in quas nulla cadere poſſit ſuſpicio. Qui autem ejusmodi mulieres ſuſpectas habuerint, & infra ſpatium trium menſium a data præſentium computandorum, non removerint, ii debebunt pœnis Synodalibus, & aliis, quæ Decretis Concilii Tridentini Seſſ. ultima Cap. 14. continentur, ſubjacere.

Ut Tabernas non viſitent.

Item a Tabernis prorſus abſtineant, maxime nocturno tempore: nec in eis divertant, aut hoſpitentur, niſi in itinere conſtituti. A luxu quoque, & ludis a jure prohibitis, quales ſunt, chartarum, & taxillorum, atque omni ludicra levitate abſtineant: ab uſuris præſertim, a mercatura, & ab omnibus avaritiæ ſordibus.

Ut Choreas non ducant.

Choreas omnino non ducant, nec hujusmodi vanitatibus ſe immiſceant: non exerceant plauſus manuum moventium: neque canant ſæculares Venereas cantilenas: ſcientes, quod non convenit laus Jovis cum laude Chriſti.

Ut non ſint ebrioſi.

Item a crapula, & ebrietate penitus abſtineant: cum ebrietas mentis inducat exilium, & libidinis provocet incentivum. Qui enim crapula, & ebrietate obruitur, is ſane a brutis, & pecudibus non multum videtur abeſſe.

Ut ad æquales hauſtus non bibant.

Nec ſe ad æquales hauſtus, & ad pocula æque larga mutuo ſumenda aſtringant: illum abuſum penitus reprobantes, quo ſe ad æquales potus ſuo modo obligant potatores.

Ut artem Chirurgiæ non exerceant.

Nullus Sacerdos, Diaconus, aut Subdiaconus artem Chirurgiæ exerceat, maxime illam, quæ aduſtionem, vel corporis inciſionem requirit.

Ut Fidei Profeſſio ab omnibus fiat.

Nullus deinceps ad ullum Sacerdotium, ſive Curatum, ſive absque cura, admittatur, niſi prius poſt obedientiam Epiſcopo Ordinario ſuo, more ſolito præſtitam, Fidem Catholicam juxta formam a S. D. N. Pio Quarto, felicis memoriæ Pontifice Maximo, in Bulla ſupra formam juramenti Profeſſionis Fidei præſcriptam, profiteatur.

Ut Beneficia de manu Laica non recipiant.

Nullus quoque Eccleſiam, ſeu Beneficium quodcunque Eccleſiaſticum de manu Laica recipiat: ſic quod in ea Divina celebret, aut res temporales adminiſtret ſine confirmatione, & inſtitutione noſtra. Nam talis ante noſtram inſtitutionem ſolvere non poterit, nec ligare. Nec quiſquam patiatur ſe intrudi per manum Laicam ad aliquod Beneficium Eccleſiaſticum vacans: quia ſic intruſus, niſi Beneficium intra menſem dimiſerit, & percepta reſtituerit, vel alias ſatisfecerit pro eisdem, ſententiam excommunicationis incidit ipſo facto: nec Parochiani tenentur ſibi in aliquo obedire.

Ut Beneficia in manibus Epiſcopi reſignent.

Nullus dimittat, vel reſignet Beneficium ſuum, niſi in manibus noſtris.

Crimen etiam uſurarum cum omnibus ſpeciebus ſuis Clerici omnino deteſtentur, & devitent: ſcientes, quod uſurarii non ſunt digni ad Sacros Ordines promoveri.

Ut Simoniam evitent.

Simoniacam pravitatem penitus deteſtentur, & fugiant: omnes enim Simoniaci tam Ordine, quam Beneficio inter-

interdicuntur: nec ſalvari poſſunt, niſi renuntient Beneficio ſic adepto,& cum eis in Ordine diſpenſetur.

Ut ſæcularibus negotiis ſe non implicent.

Sæcularibus item negotiis ſe non implicent, immiſceantve: nec fiant procuratores, aut Diſpenſatores Laicorum.

Ut nullus ultra menſem ab Eccleſia ſua ſit abſens.

Volumus, ut Clerici perſonaliter reſideant in Eccleſiis ſuis, nec quiſquam ultra menſem ab Eccleſia ſua ſine noſtra licentia ſe abſentet: indulgemus tamen, ut Plebanus habens negotium extra noſtram Diœceſin, cura Eccleſiæ ſuæ alteri commiſſa, libere illuc vadat, & negotium ſuum ita breviter expediat, quod infra quindenam ad Eccleſiam ſuam revertatur. Si vero negotium ſuum infra tres, vel quatuor ſeptimanas commode expedire non poterit, volumus, ut pro tam longa abſentia a Nobis licentia requiratur.

Ut in dicendis Horis Canonicis Breviariis Romanis utantur.

Item volumus, ut omnes Clerici Diœceſis noſtræ, exceptis Religioſis, in Divinis Officiis diurnis & nocturnis, in legendo, & cantando, Miſſalibus, & Breviariis Romanis ex Decreto Ss. Concilii Tridentini reſtitutis utantur. Quibus etiam in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus, ut Divinum Officium nocturnum, & diurnum, quantum eis Deus donabit, perficiant, & devote, non verba ſyncopando, non perfunctorie tranſcurrendo. Notificamus quoque omnibus vobis, quod quilibet in Sacris Ordinibus conſtitutus, etiam nullum habens Beneficium Eccleſiaſticum, tenetur ad Horas Canonicas dicendas: ad quas etiam obligatur conſtitutus in minoribus Ordinibus, habens Eccleſiaſticum Beneficium, quantumcunque modicum, & exile.

De iisdem Breviariis & Miſſalibus.

Quamvis autem, quod a Nobis jam inde ab initio Epiſcopatus noſtri maxime in optatis fuerat, id tandem Divinæ Miſericordiæ munere perfectum eſt, ut ſumma Venerabilium Canonicorum, Capitulique noſtri conſenſione, ac concordi voluntate, Breviarium, & Miſſale Romanum ex Decreto S. Concilii Tridentini reſtitutum, & Pii Vti, Sanctiſſimi olim Pontificis juſſu editum, ad Eccleſiæ hujus Nobis commiſſæ uſum per Nos induceretur; multos tamen eſſe in hac Diœceſi noſtra Clericos intelligimus, qui Breviariis quibuscunque aliis, etiam abrogatis, utuntur. Nos hanc orandi varietatem, & Divini cultus perturbationem ab hac noſtra Diœceſi removere cupientes, omnibus & ſingulis noſtræ Diœceſis hominibus Eccleſiaſticis, quovis etiam Dignitatis gradu, aut Ordine præditis, Religioſis exceptis, illud edicimus, ac jubemus, ut poſthac Divina Canonicarum Horarum, & Miſſarum Officia, quæ præſtare debent, & publice in Eccleſia, & privatim ipſi celebrent, atque peragant, ut ſupra dictum eſt, ad præſcriptam ejusdem Breviarii, & Miſſalis Romani rationem. Si quis contra fecerit, præter pœnas, & cenſuras, quas ex illa de eo Breviario, & Miſſali a Pio Quinto Sanctione ſubit, aliis etiam pœnis ad Statutorum noſtrorum Synodalium præſcriptum, & gravioribus prætere a, pro culpæ ratione mulctabitur arbitratu noſtro.

Ut nullus Sacerdos ſe immiſceat ſententiæ ſanguinis.

Ut nullus Sacerdos ſententiam ſanguinis dictet, vel proferat, aut ſanguinis vindictam exerceat: nec interſit, ubi exercetur: nec etiam literas dictet, aut ſcribat pro vindicta ſanguinis exercenda, omnino præcipimus.

Ut nullus ſe de Judiciis Epiſcopi intromittat.

Nullus etiam, absque certa licentia noſtra, & ſpeciali mandato noſtro, ſe de Judiciis noſtris intromittere præſumat. Quod ſi quis attentaverit, eo facto ab officiis ſuis ſit ſuſpenſus.

Ut provideant Plebani de Capellanis, idioma Parochianorum ſcientibus.

Quilibet Plebanus, qui habet populum, ſive Parochianos, quorum idioma ignorat, diligenter eis provideat de

de eorum idiomate Sacerdotem, ſub pœna privationis Beneficii ſui.

Ut nullus retineat Capellanum, niſi ab Epiſcopo receptum.

Nullus advenas, ſeu peregrinos Sacerdotes in Diœceſi noſtra celebrare, aut pro Capellano ſervire permittat; niſi prius ad Diœceſin noſtram ſint recepti, habeantque Dimiſſorias ſuas, & formatas literas, ut per hoc apoſtatæ excludantur.

Ut Monachi profugi, Sacerdoteſque vagi, ad Eccleſiarum regimen non admittantur.

Monachos profugos, aliosque Sacerdotes vagos, qui extra obedientiæ jugum, & Ordinis ſui obſervantiam, alii in habitu, alii habitu cum Religione rejecto, degentes, regimini ſe intromittunt Eccleſiarum, Sacramenta conficiunt, & populo adminiſtrant, cum ſint ipſi excommunicati, & Sacramentorum omnium expertes: Confeſſiones audiunt, cum abſolvendi poteſtatem non habeant, multis modis & populo imponentes, & ſe ipſos cenſuris gravioribus illaqueantes: nonnunquam etiam dogmata falſa diſſeminantes: cum animadvertimus eſſe propria quædam Inſtrumenta, quibus Eccleſiaſtica diſciplina ſubvertatur, & pietatis obtentu ſpecie tam ſibi, quam populo perniciem adferre; mandamus, & præcipimus ſub anathematis vinculo, ne quis tales Eccleſiarum regimini, aut Sacramentorum adminiſtrationi admoveat.

Ut Plebani caute attendant, ne Parochiani hæreſi inficiantur.

Hortamur quoque Sacerdotes, curam animarum habentes, ut his potiſſimum temporibus diligentius invigilent ſuper plebem ſuam, attendentes, ne hæretica contagio, quæ nimis jam in his partibus invaluit, gregem ſuum inficiat, & corrumpat. Conſiderent ergo diligenter, ſi quis aliunde advenerit, quis ſit, cujus conditionis, cujus Patriæ, cujusve Religionis.

Ut de ambona doceant Parochianos: Pater noſter, Ave Maria, & Credo in Deum.

Habeant quoque Plebani plebem ſuam exhortatam, quod, cum ad annos diſcretionis pervenerint, Orationem Dominicam, Angelicam Salutationem, & Symbolum Apoſtolorum in ſuo vulgari addiſcant, & iſta per Sacerdotes ſingulis diebus Dominicis, ante vel poſt ſermonem, populo præcipimus recitari. Qui vero in contuberniis laicalibus horum ignari denuntiati fuerint, per privationem Sacramentorum, vel aliam cenſuram Eccleſiaſticam ad ea diſcenda ſeverius compellantur.

De Sacramentis.

Doceant præterea Parochianos ſuos Plebani vim Sacramentorum, & eorum fructum, præſertim autem Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, quibus ut frequenter utatur populus, ſtudioſe admonere debent. Sacramenti vero Euchariſtiæ myſteria nonnunquam etiam in concionibus exponere non prætermittant.

De Sacramento Baptiſmi.

Quacunque hora puer baptiſandus oblatus fuerit, ſtatim baptiſetur. Unus vero tantum Patrinus, vel una, aut ad ſummum duo, & non plures (juxta Decreta Concilii Trid. Seſſ. 23. Cap. 2. de Reformatione) de Sacro Fonte ſuſcipiant. Et cum baptiſant Sacerdotes, nihil penitus pro Baptiſmate extorqueant: quod etiam in omnibus Sacramentis volumus obſervari: ſponte tamen oblata recipere poſſunt.

Quales debeant eſſe Suſceptores.

Suſceptores, quos vulgo Patrinos vocant, ſint ætatis provectæ, & in Fide Catholica bene inſtructi: quos admoneri volumus officii ſui, quod ipſi fidejuſſores ſe pro parvulis conſtituant, dum pro illis reſpondent. Itaque tenentur eos, cum adoleverint, docere Symbolum Apoſtolicum, Orationem Dominicam, & Decalogum, ac omne ſtudium adhibere, ut vitam agant, Chriſto, & profeſſione in Baptiſmo facta, dignam. Eaque de cauſa ad hoc minus ſunt admittendi hæretici, aut communionem Catholicam abhorrentes.

De iisdem Suſceptoribus, ſive Patrinis.

Item ſtatuimus, & ſerio mandamus, ut Parochus, vel quilibet Sacerdos,

dos, ad hoc vocatus & admiſſus, antequam ad conferendum Baptiſmum accedat, diligenter ab iis, ad quos ſpectabit, ſciſcitetur, quem, vel quos elegerint, ut baptiſatum de Sacro Fonte ſuſcipiant, & eum unum, vel duos tantum, ad illum ſuſcipiendum admittat, illumque tangere permittat, & in libro eorum nomina deſcribat, doceatque eos, quam cognationem contraxerint, ne ignorantia ulla excuſari valeant. Quod ſi qui ultra deſignatos baptiſato aſtiterint, cognationem ſpiritualem nullo pacto contrahant, Conſtitutionibus in contrarium facientibus quibuscunque non obſtantibus. Si Parochi culpa, vel negligentia ſecus factum fuerit, pœna Synodali, aliaque arbitrio noſtro infligenda, punietur.

Ut Baptiſmus in Eccleſia conferatur.

Magna quoque ratione Eccleſiaſticis Patribus viſum eſt, ut Baptiſmus in conſpectu Eccleſiæ, in loco ſacro recipiatur; niſi tamen imminens neceſſitas fieri aliud ſuaſerit. Quamobrem diſplicet Nobis, quod quidam faſtuoſi Templum Domini deſpicientes, ambiunt magis ſuos infantes in domibus privatim baptiſari. Quod deinceps, niſi neceſſitas id ipſum exegerit, & cauſæ cognitio præceſſerit, fieri omnino prohibemus.

Ut infantes lecto non excipiantur noctu.

Grave etiam eſt, & immane facinus, quod in noſtra hac Diœceſi ſæpius committi animadvertimus, infantes per imprudentiam illorum ſuffocari, qui eos, ne annum quidem natos, in cubili, ſine cunis, noctu collocant. Cui facinori ut Paſtorali noſtra cura occurramus, omnibus & ſingulis Parochis, Eccleſiarumque Rectoribus mandamus, ac ſerio præcipimus, ut ſibi commiſſo populo denuntient, quam immane, quamque atrox ſit facinus, innocentes propter illorum incuriam, aut negligentiam tam impie ſuffocari: & quam graviter Deus, qui nullum facinus inultum eſſe permittit, ejus facinoris atrocitate offendatur. Quam ob cauſam diligenter eis eſſe cavendum, ne infantes ſuos, anno ætatis nondum expleto, ſine cunabulis lecto excipiant; ſi Dei Omnipotentis indignationem, & tanti facinoris certam ultionem evadere voluerint: hoc autem Decretum noſtrum ut conjugatorum mentibus, animiſque infixum maneat, ſtudioſiusque caveant, prout in Domino optamus, ne tam immane facinus ulterius perpetrent; illud communi ſermone explicatum ab ipſis Parochis, gregi ſibi commiſſo frequenter pro concionibus legi, ac recitari omnino mandamus, ſub pœna arbitrio noſtro imponenda.

Parochi librum habeant, in quo baptiſatorum, & Patrinorum, vel Suſceptorum, baptiſatorumque parentum nomina, diem quoque & annum, quibus baptiſentur, deſcribant.

Qui fontem lapideum habere nequeunt, habeant cupreum.

Qui fontem Baptiſmalem nequeunt habere lapideum, habeant ſaltem cupreum; ſcilicet caldare, vel aliud vas ſolidum, & firmum, in longitudine, & latitudine competenti.

De Confirmationis Sacramento.

Eſt maxime fidelibus cavendum, ne in ſuſcipiendo Chriſmatis Sacramento, per quod Divina munera tam large impertiuntur, negligentia aliqua committatur. Quare Parochi cum ſæpe ſuis cohortationibus, & ſermonibus doceant, quanto Religionis ſtudio tantum Sacramentum a fidelibus Chriſtianis ſuſcipiendum ſit: tum etiam maxime videant, ne quis eorum, qui ſuæ curæ commiſſi ſunt, illud ſuſcipere negligat. Ac propterea quæcunque ad hoc Sacramentum recte ſancteque ſuſcipiendum pertinent, cum illud conferre ſtatuerimus, de quo etiam eos ante certiores faciemus, diligenter populum præmoneant, juxta formam in Catechiſmo Concilii Tridentini traditam.

De Chriſmate, & aliis Sacris Liquoribus.

Ad pie, religioſeque aſſervanda Olea Sacra, Parochi vaſa apte diſtincta, & bene confecta, integra, & non fracta

fracta adhibeant, eaque certo Eccleſiæ loco diligenter includant, unde ad neceſſarios uſus depromant: quæ a Sacerdotibus, aut ab iis, qui Sacris initiati ſunt, deferantur, ab alio præterea nemine. Ea vero ne Plebanis quibusvis, ſed Archi-Presbyteris tantum, aliis diſtribuere liceat ſecundum veterem conſuetudinem, ſub pœna Synodali ſtatuimus, & decernimus.

De eodem Sacro Chriſmate.

Sacerdotes per ſe ipſos, vel per certos fideles Clericos, in Cœna Domini Chriſma ab Archi-Presbyteris recipiant. Et cum Sacramentum Chriſmatis ad civitatem, vel villam pervenerit, reponatur in aliquo honeſto loco, & exinde cum ſolemnitate, & reverentia cum cereis & vexillis cantando ad Eccleſiam deferatur. Volumus etiam, ut vetus Chriſma ſtatim, poſtquam novum confectum fuerit, per Sacerdotem concremetur. Item quia Sanctum Chriſma mandatur de jure ſingulis annis conſecrari, & innovari: Volumus, ut pro die Cœnæ Domini ad illum locum, ubi officium noſtrum celebraverimus, omnes Plebani, & Commendatarii illius diſtrictus aut ſoli venire, aut aliquem Sacerdotem mittere teneantur, qui Nobis in ejusmodi cæremoniis peragendis miniſtrent, Nosque in Sacro Chriſmate conficiendo juvent. Nullus autem tam in Baptiſmo, quam in aliquo alio Sacramento, de alio, quam de novo Chriſmate, niſi mortis periculo præoccupante, ſub gravi peccato, uti præſumat.

De celebratione Miſſæ, & de Sacroſancto Euchariſtiæ Sacramento.

Statuimus, ut quilibet Plebanus ruralis, ſine alicujus abſentiæ excuſatione legitima, ad minus bis in hebdomada, præcipue feria quarta, & ſexta, in Eccleſia ſua celebret, præter dies celebres, & Feſtivos. Inſuper caveant omnino Sacerdotes, ne habeant inordinatos, & ineptos geſtus in Miſſis quoad ſigna, & inclinationes: & quod non proferant cum anhelitu verba Conſecrationis. Nec aſſerant, Miſſas ſub certo numero valere ad hoc, vel ad illud.

Ut non celebrent Miſſas in Capellis ſæcularium ſine licentia.

Prohibemus etiam, ut Clerici non celebrent Miſſas in Curiis, vel Capellis quorumcunque ſæcularium, vel etiam ſpiritualium, absque licentia noſtra ſpeciali.

Ut Venerabile Sacramentum ultra quatuordecim dies non aſſervetur.

Intelleximus etiam, quosdam Parochos in renovando Venerabili Sacramento adeo eſſe negligentes, ut conſecratæ Hoſtiæ vetuſtate corruptæ nonnunquam reperiantur. Quare præcipimus, & mandamus, ut decimo quarto quoque die parentur Hoſtiæ, quas Oblatas vocant, easque conſecratas in loco mundo conſervent Plebani, mundis velis, & corporali ſubſtratis, nec aſſerventur ultra dies quatuordecim: ſed conſumptis hoſtiis prioribus, alias ſufficiant recentes, ut ſemper in promptu ſint, ad eos Viatico cœleſti muniendos, qui jam univerſæ carnis viam ingreſſuri videntur.

Quod Corpus Dominicum non debet ad infirmos deferri, niſi candela, & campanella præcedente.

Item ſtatuimus, ut Corpus Dominicum tam in civitatibus, quam in villis Eccleſias habentibus, niſi præcedente lumine, & campanella ſonante, ac manibus Sacerdotum publice, & honorifice cum omni reverentia, & timore non feratur ad infirmos, nec referatur: Quodque quilibet Sacerdos plebem ſuam doceat, ut, cum in celebrationibus Miſſarum ſalutaris Hoſtia, & Calix elevantur, & cum ſic publice Corpus Domini defertur, ſe reverenter inclinent, & humiliter adorent; ne propter incuriam Sacerdotum Divina indignatio contra populum graviter inardeſcat.

Ut Sacramentum, fons Baptiſmalis &c. caute cuſtodiantur a Presbyteris.

Ut in cunctis Eccleſiis Euchariſtia, Chriſma, & Fons Baptiſmalis ſub fideli cuſtodia, ſeris, & clavibus adhibitis conſerventur; ne ad illa manus ſacri-

ſacrilega pro exercendis ſortilegiis extendatur. Utque Sacerdotes ſoli ad easdem ſeras claves deferant, & non ſæculares perſonæ, ſerio etiam mandamus.

Ut Corporalia ſint nitida, & de bona tela, & qualiter, & per quos lavari debeant.

Utque omnia vaſa, & ornamenta ad Divinum cultum deputata, nitida, & munda habeantur. Quodque Corporalia ſint de ſubtili tela linea nitida, & munda, & cum lotione indiguerint, prius manibus Sacerdotum ſupra fontem Baptiſterii abluantur: deinde laicis dentur ad lavandum: quibus tamen ſic lotis ad Sacrum Miniſterium uti non licebit; niſi debite reconciliata fuerint.

Item volumus, ut ſinguli Presbyteri habeant ſpeciales panniculos de ſubtili, & nitida tela pro Calicibus, ſub Officio Miſſæ, ante, & poſt Sacrificium extergendis: quia ſatis inhoneſtum eſt, iſtud ſacculo Calicis fieri.

Præterea prohibemus, ne Sacerdotes loco ſtrophioli ejusmodi ſacculo utantur, ac vel naſum ſibi emungant, vel os abſtergant: quod plerique ſordide, & illiberaliter facere ſolent.

Habeant etiam Sacerdotes flaſculum ſtanneum pro vino ad Sacrificium conſervando: & qui non habent, infra menſem comparent, ſub pœna Synodali.

Poſtquam autem vinum corruptum eſt, aut acetoſum factum, non ponatur ad Calicem pro Sacrificio: ſimiliter de pane obſervari debet: quodque minus de aqua, & magis de vino Calici infundatur.

De Sacramento Pœnitentiæ. Ut denuntient populo ſuo Plebani, quod quilibet Catholicus teneatur ſaltem ſemel in anno confiteri, & communicare.

Plebani frequenter populo, & plebi ſuæ denuntient, quod omnis fidelis Chriſtianus, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, teneatur, & debeat ſaltem ſemel in anno omnia peccata ſua non generaliter tantum, ſed etiam ſpecialiter, non gregatim, ſed ſeorſim, proprio ſuo Sacerdoti confiteri: & ad minus in Paſcha, vel circa illud Feſtum reverenter ſuſcipere Corpus Chriſti; niſi forte de conſilio Sacerdotis ſui ex cauſa rationabili duxerit abſtinendum. Alioquin vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & moriens Eccleſiaſtica careat ſepultura. Adhortabuntur etiam eos ad veram contritionem, præcipue vero in Quadrageſima, ut bis confiteantur, videlicet ante Dominicam Lætare, & ſub Feſtum Paſchatis.

Quod ſi qui non confeſſi fuerint ante medium Quadrageſimæ, graviter eos objurgent, ac ſi per contemptum fecerint, pœnitentiam quoque graviorem injungant.

Quomodo confiteri debeant?

Parochi, cæterique Confeſſarii Sacerdotes, confeſſiones cum magna diſcretione, & non agminatim, ſed ſeparatim audiant, atque ex Eccleſiæ S. inſtituto pœnitentibus peccata confeſſis communem abſolutionis formam adhibeant, eamque memoria recte teneant, ac diſtincte, & attente proferant, dum illos abſolvunt.

Forma vero hæc eſt, qua omnes uti debent: Miſereatur tui Omnipotens Deus &c. Indulgentiam, abſolutionem, & remiſſionem &c. Dominus noſter Jesus Christus per immenſam miſericordiam ſuam, & meritum Sanctiſſimæ Paſſionis ſuæ te abſolvat: & ego authoritate ejus, qua fungor, te abſolvo a vinculo excommunicationis minoris, ſi in eam incidiſti, & ab omnibus peccatis tuis: in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

Omnes ſunt excommunicati, qui dicunt, quod fornicatio ſimplex non ſit peccatum.

Noſſe volumus Sacerdotes, & potiſſimum Confeſſores, quod omnes ſunt excommunicationis vinculo innodati, qui præſumunt aſſerere, quod ſimplex fornicatio absque peccato mortali poſſit exerceri.

Ut nullus ſe intromittat de male ablatis, ſub pœna excommunicationis.

Quicunque etiam ſine Mandato noſtro ſpeciali de reſtitutionibus male abla-

ablatorum ſe intromiſerit, aut quidquam de eis ſibi uſurpaverit, ipſo facto volumus ipſum excommunicationis ſententiæ ſubjacere.

Ut nullus prodat confitentem.

Caveant quoque Sacerdotes, ne verbo, ſigno, aut nutu, vel quocunque modo prodant confeſſionem, & perſonam confitentem: quia, ſi de tali crimine quis convictus fuerit, non ſolum a Sacerdotali officio deponetur, ſed ad perpetuam agendam pœnitentiam in arctum Monaſterium detrudetur. Si vero quis non ſufficiat per ſe pœnitenti conſulere, & prudentiori eguerit conſilio, tale conſilium caute a peritiore inquirat, tacita omnino perſona peccatoris pœnitentis, vel confitentis.

Ut nullus aliquem abſolvat a Caſibus Epiſcopo reſervatis, qui ſequuntur.

Mandamus etiam Plebanis, & eorum Vicariis, ut Parochianos ſuos in foro Pœnitentiæ a caſibus tantum a jure eis conceſſis abſolvant, & pœnitentiam eis ſalutarem injungant. De ſubſcriptis vero caſibus, quorum diſpenſatio, & diſcuſſio Nobis reſervata eſt, ſe non intromittant: ſed eos, qui uno, vel pluribus eorum rei inventi fuerint, ad Nos, vel Commiſſarios noſtros, pro pœnitentia, & abſolutione dirigant, & remittant: inſtructos tamen, ut tantum caſum, vel caſus, pro quibus remittuntur, & non alia exprimant, & proponant. Hi autem ſunt caſus, in quibus ſoli Epiſcopi habent diſpenſare, & abſolvere, qui his verſibus comprehenduntur:

Caſus Epiſcopales.

Qui facit inceſtum, deflorans, aut homicida,
Sacrilegus, Patris percuſſor, vel Sodomita,
Transgreſſor voti, perjurus, ſortilegusque,
Et mentita fides, faciens incendia, prolis
Oppreſſor, blasphemus, hæreticus, omnis adulter,
Cum bruto coiens, Judæa, ſive Pagana:
Aut cum Commatre, ſeu nata ſpirituali,
Conjugis in mortem machinans, Sacris & abutens,
His ſimul uſuram jungas publicam, vel occultam.
Pontificem ſuper his ſemper devotus adibis.

Archi-Presbyteris tamen ſolis poteſtatem facimus, ab illis, quatenus occulti ſunt, Laicos utriusque ſexus abſolvendi. Quatuor exceptis, homicidis, opprimentibus pueros, hæreticis, & excommunicatis, quos remitti ad Nos volumus. Ad publicam etiam pœnitentiam Parochi eos, qui publice peccaverunt, cohortentur.

Sacerdotes ſingulis annis de novo ſibi eligere debent Confeſſores de conſenſu Epiſcopi, vel ejus Officialis.

Item revocamus omnes Confeſſores hactenus datos, & indultos quibuscunque. Et volumus, ut omnes Sacerdotes annis ſingulis a Nobis, vel Officiali noſtro petant Confeſſores. Cum ſecundum Canones nulla poſſit conſuetudine introduci, quod quis præter ſui Superioris licentiam poſſit ſibi eligere Confeſſorem. Quibus etiam Confeſſoribus non damus ampliorem authoritatem ad futura delicta, quam in ſimplicibus caſibus ad ſolvendum.

De Confeſſariis Sacerdotum.

Quia vero relatum Nobis eſt, multos reperiri Sacerdotes, præſertim inter eos, qui in pagis degunt, qui nunquam, aut raro admodum peccata ſua confitentur, nec proprios Confeſſarios habent: idcirco huic errori occurrere, conſcientiisque ſcrupuloſis conſulere cupientes, ut facilior pateat omnibus ad veniam, & abſolutionem peccatorum aditus, omnibus Archi-Presbyteris, qui ſunt aliorum Paſtorum Paſtores, facultatem damus, ſuorum Plebanorum confeſſiones audiendi, & eos abſolvendi in caſibus tantum ſimplicibus, & non reſervatis: cum poteſtate, etiam illis Confeſſarios ad annum concedendi, quos ſingulis annis vel ab ipſis Archi-Presbyteris, vel a Nobis, vel Officiali noſtro petere tenebuntur.

Semel

Semel ſaltem in hebdomada confiteri debent Sacerdotes.

Nec Sacerdos quiſquam ſemel in hebdomada confiteri, Miſſam celebraturus intermittat. Et quoties peccato mortali ſe gravatum eſſe ſenſerit, niſi confeſſione præmiſſa, ad Altare accedere non præſumat.

De Authoritate Archi-Presbyterorum.

Quod præcipit Apoſtolus, ut omnes Præpoſitis ſuis obediant, atque ſubjaceant, intelligant Paſtores rurales, non ad laicam modo turbam, ſed etiam ad ſe pertinere, qui debent Archi-presbyteris ſuis, in licitis, & honeſtis omnibus reverenter auſcultare, & parere. Et æquum eſt, ut obedientiam, quam ab inferioribus ſuis tanquam Chriſti Vicarii, exigunt, Superioribus exhibeant. Præcipimus ob id, ut Viſitatores de obedientia, quam mavult Deus, quam Sacrificium, potiſſimum inquirant, nec ſinant inobedientiam impunitam.

De eorum Officio.

Conſiderantes inſuper, quod Archi-presbyteri iis de cauſis maxime ſunt conſtituti, ut Clericorum honeſtatem, & Confratrum utilitatem procurent, exceſſus eorum referant, Mandata noſtra, & Officialium noſtrorum debite exequantur, & ſingula, quæ a Superioribus mandantur, ad notitiam Confratrum ſuorum deducant: idcirco univerſis, & ſingulis Archi-Presbyteris præcipimus, ut notorios exceſſus, & præſertim illos, in quibus Eccleſia ſcandalizatur, quorumcunque infra ſuum Archi-presbyteratum Beneficiatorum, ſeu aliorum Clericorum, infra quatuor ſeptimanas, a tempore notitiæ ſuæ computandas, Nobis, ſeu Officiali noſtro notificent, & conſcribant. Quod ſi quis facere neglexerit, & hujusmodi Statutum executus non fuerit cum effectu, præter Omnipotentis DEI indignationem, quam incurret, pœna condigna per Nos, vel Officialem noſtrum punietur, & mulctabitur.

De Sacramento Extremæ Unctionis.

Mandamus inſuper, ut Parochi diligenter inſtruant parochianos ſuos, neceſſarium eſſe omnibus ægrotis, & jam animam agentibus Chriſtianis Sacræ Unctionis Sacramentum: atque in concionibus eos monebunt, ut ne id temere, & contumaciter negligant. Addant etiam comminationes, eos, qui id Sacramentum temere neglexerint, Chriſtiana ſepultura prohibitum iri. Ut autem id eis facilius inculcare poſſint, frequenter declarabunt, cur ſit inſtitutum hoc Sacramentum: quæ ſit vis ipſius, & efficacia, & quam gravitet peccent ii, qui ex contemptu aliquo illud prætermittunt. Formam vero ejus Sacramenti adminiſtrandi ex libro Agendorum repetant.

De Sacramento Matrimonii.

Statuimus etiam, & ſerio prohibemus, ne quiſquam Sacerdotum quibuscunque tribuat, Nuptiarum ſolemnitates tempore interdicto celebrare, ſcilicet a prima Dominica Adventus uſque ad diem Epiphaniæ, & a feria quarta Cinerum uſque in Octavam Paſchatis incluſive, & juxta antiquam, & laudabilem conſuetudinem a feria ſecunda Rogationum uſque ad Feſtum Trinitatis incluſive. Ac licet quolibet tempore Matrimonia contrahi poſſint mutuo conſenſu interveniente; his tamen Nuptiarum ſolemnitates, ſcilicet convivia, & carnis commixtio prohibentur.

Clandeſtina Matrimonia prohibentur.

Clandeſtina quoque Matrimonia omnino prohibemus. Nec quiſquam Sacerdotum, ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis, intereſſe his præſumat.

Ne clandeſtinæ deſponſationes per copulam Sacerdotis confirmentur.

Si duo clam, ſcilicet ſolus cum ſola venerint ad Plebanum, ſeu quemcunque Sacerdotem, petentes ſe matrimonialiter copulari, prohibemus tales copulari: niſi advocatis prius aliquibus teſtibus, & ſint de Parochia ſua, præmittanturque banna conſueta. Idem ſervari præcipimus, ſi duo ad fores Eccleſiæ, vel alias copulandi venerint: quod non copulentur, niſi teſtes aliqui advocentur. Nec alias fiat copulatio,

latio, niſi in facie Eccleſiæ, & in præſentia Teſtium aliquorum : niſi eſſent inſignes perſonæ, & hoc de noſtro, vel Officialis noſtri conſenſu.

Ut rapta raptori nullatenus copuletur.

Raptam etiam, ſive virginem, ſive viduam, raptori nullus copulet, quamvis rapta in raptorem conſentiat.

In caſu quoque dubio nullus copuletur : ſed talis contractus ad Nos, vel Officialem noſtrum remittatur.

Quod trina Proclamatio fiat ante copulationem.

Mandamus quoque, ut de contrahentibus Matrimonia, antequam copulentur, trina proclamatione, competentibus terminis, juxta Statutum Concilii Tridentini publice in Eccleſia proponatur; quatenus, ſi quis legitimum quid inter contrahentes opponere voluerit, habeat infra ipſum terminum opponendi facultatem. Presbyteri nihilominus inveſtigare tenentur, an inter contrahentes aliquod impedimentum lateat. Et ſi hoc ex probabili conjectura, vel fama apparuerit, copula Sacerdotalis interdicatur, vel ſuſpendatur, donec rei veritas habeatur.

Item mandamus, ut quilibet Plebanus librum habeat, in quo dies, & locus contractus, & nomina contrahentium, ac teſtium deſcribantur.

Copulandi ante Matrimonii conſummationem confiteri & communicare debent.

Volumus etiam, ut conjuges admoneant Parochi, ne Matrimonio copulentur, quin, antequam contrahant, vel ſaltem triduo ante ipſius Matrimonii conſummationem peccata ſua diligenter confiteantur, & ad Sanctiſſimum Euchariſtæ Sacramentum pie accedant.

Matrimonia veſpere facta, & de mane revocata, non admittantur.

Sæpe quoque contingit, quod in tabernis, quando ebrietas rationem abſorpſit, vel aliis crapuloſis locis contractus Sponſalium, vel Matrimoniorum fiant, & de mane recuperata ſobrietate revocentur, & dirimantur, ex quo pericula animarum, & plurima inconvenientia compertum eſt eveniſſe: ne hoc de cætero fiat, ut authoritate noſtra ſtrictiſſime prohibeatis, ſerio præcipimus, & mandamus.

Ut nullus copulare, aut aliis Sacramentis procurare audeat alienos Parochianos, ſine licentia proprii Parochi.

Nullus alienos Parochianos ſine proprii Plebani licentia copulare, nec eos in contemptum proprii Sacerdotis ad Divina admittere, ſeu Sacramentis Eccleſiaſticis procurare præſumat.

De his, qui alienos Parochianos ſine licentia proprii Parochi Sacramentis Eccleſiaſticis procurant.

Certa namque relatione accepimus, quod nonnulli Parochi, ſuis juribus, & finibus non contenti, Parochianos alterius ad Divina recipere temere præſumant contra Canonicas Sanctiones, & expreſſa Eccleſiæ noſtræ Statuta : & cum dictorum Parochianorum Judices non exiſtant, nec ligandi, vel ſolvendi in eos receperint poteſtatem, ſe tamen Judices conſtituendo, in foro pœnitentiali pro libitu ſuæ voluntatis abſolvunt, & ligant : ſicque ipſis, qui proprios ſpernunt Sacerdotes, minime abſolutis, illud ſalutiferum noſtræ peregrinationis Viaticum, quod non proficit, niſi prius a criminum labe mundatis, ut in animarum ſuarum, & eorum, qui id non dijudicantes, indiſcrete recipiunt, periculum conferre non verentur. Noſtrorum itaque Patrum, qui Eccleſiæ S. Dei, & Perſonis Eccleſiaſticis terminos, quos non licet transgredi, poſuerunt, Statuta conſiderantes, univerſis Sacerdotibus cujuscunque ordinis, conditionis, ſive ſtatus exiſtant, in Diœceſi noſtra degentibus, ſub debito juramento, quod in receptione ſuorum Ordinum præſtiterunt, & ſub interminatione Divini Judicii, firmiter inhibemus, ne quis alienum Parochianum, cujus cura per Nos, vel Officialem noſtrum alii eſt commiſſa, præſumat, excepta neceſſitatis cauſa, quæ legem non habet, ad confeſſio-

feſſionem recipere, vel ad porrigendum aliquod aliud Eccleſiaſticum Sacramentum, niſi petita deſuper, & obtenta licentia proprii Sacerdotis, accedere: cum certi, & indubitati juris exiſtat, talem a tali Presbytero abſolvi non poſſe aliquatenus, vel ligari: & ex hoc ordinem Eccleſiæ, per Majores & Sanctos Patres noſtros Divina Providentia inſtitutum confundi. Quod per univerſos Plebanos ſingulis diebus Dominicis in Adventu, & Quadrageſima coram ſuis plebibus præcipimus publicari. Transgreſſores vero hujus Statuti noſtri ultra pœnam in noſtris Conſtitutionibus contentam, aliis pœnis, mulctisque, arbitratu noſtro irrogandis plectentur. Hunc quoque abuſum, ſcilicet, quod quandoque Plebanus timens non timenda, non audet aliquos in propria Eccleſia copulare: ſed vocat eos ad aliam Eccleſiam, vel alio, ubi eos liberius copulare poſſit, ſtrictiſſime de cætero prohibemus. Volentes, ut ſecundum ſuperius dicta, præmiſſis Bannis, & nullo apparente obſtaculo, publice in Eccleſia, vel præ foribus Eccleſiæ contrahentes mutuo copulentur.

Ut Matrimonium contrahentes in Eccleſia copulentur.

Superbia enim, ac faſtu tumidis, qui in privatis domibus malunt, quam in Templo, ubi Eccleſia convenit, ac conjungendis bene precatur, copulari, non inepte oppoſuerimus illud D. Pauli: *Num Eccleſiam Dei contemnitis?* Quare Matrimonium ne poſthac, niſi publice in Eccleſia celebretur, conjunctioque ne fiat, niſi per Sacerdotem cum Benedictione Sacerdotali in Templo, ac præmiſſa trina denuntiatione, ſecundum Statuta noſtra Synodalia, & Concilii Tridentini Decreta, omnino prohibemus.

Ut Sacerdotes Nuptiis, aut Conviviis non interſint inhoneſtis.

Præterea, ſicut dicit Apoſtolus: *Corrumpunt bonos mores colloquia prava*, Clericis noſtris conſulimus, & præcipimus, ut propter comeſſationes & ebrietates, propter turpiloquia ſcurrarum, & conventicula mulierum, decenti aliquo ſubterfugio ſtudeant a nuptiarum ſcurrilitatibus declinare. Si vero conſanguinitatis, & affinitatis, ſeu notiſſimæ familiaritatis gratia aliquarum oportuerit nuptiarum conviviis intereſſe; hortamur, ut ad Clericalem honorem reſpectum habentes, ſic ſe in omnibus modeſte, & decenter habeant, ut filiis Belial nullum ex eorum præſentia ſcandalum generetur.

Ut Judices ſæculares cauſas Matrimoniales non judicent.

Cum vero ipſum Matrimonii Sacramentum, ut Sacramenta reliqua, in theſauris Eccleſiæ numeretur, nec ſit civilis quidam contractus, ut olim putarunt Ethnici, ad ſolius Eccleſiæ judicium, præſertim, ubi quæſtio juris verſatur, ejus diſcuſſio pertinet; ideo ſtatuimus cum præſenti Synodo, & ſub excommunicationis pœna prohibemus, ne Magiſtratus, aut Judices ſæculares in Matrimonialibus, aut aliis ſpiritualibus quibuscunque cauſis, ad cognitionem ſolius Eccleſiaſtici Judicis ſpectantibus, inter ſuos ſubditos, aut alienos judicent: nec diſpenſandi, aut tranſigendi poteſtatem in Matrimonio, ac gradibus prohibitis ſibi uſurpent: ſed ejusmodi cauſas omnes ad Judicis Eccleſiaſtici cognitionem, & definitionem remittant.

Quando Sacerdotes debent eſſe ſuperpelliceis induti?

Item volumus, ut Clerici tempore Divinorum in Eccleſia exiſtentes, quando baptizant, quando populum communicant, quando confeſſiones audiunt, quando infirmos Oleo benedicto inungunt, quando Corpus Dominicum infirmis porrigunt, vel quandocunque Sacramenta miniſtrant, & quando ad Synodum Clericalem conveniunt, ſuperpelliceis, & ſtolis ſint induti.

Ut nullus alicui Sacramenta ſubtrahat, aut a Sacramentis ſecludat, ſine Epiſcopi, vel ejus Officialis licentia.

Statuimus etiam, & mandamus, ut nullus Sacerdotum quenquam ex ira, aut odio, vel ob negata jura Parochiæ, vel redditus interverſos, & impeditos, propria authoritate ab ingreſſu Eccleſiæ ſecludat, aut cuiquam Sacramenta, ſeu

ſeu officia Eccleſiaſtica deneget, & recuſet; nec aliquem excommunicet, aut excommunicatum denuntiet, niſi de Noſtra, vel Officialis noſtri licentia ſpeciali: ſed Sacramentis adminiſtratis, juris ſui apud legitimum Judicem perſequendi, poteſtatem habeat.

Ut nullum permittant in Eccleſia ſepeliri, niſi privilegiatos.

Nullus infra Eccleſiam quemcunque Laicorum tumulare præſumat, niſi habeat ſuper hoc licentiam noſtram. Cum ſecundum Canones nemo in Eccleſia ſepeliri debeat, niſi Epiſcopi, & digni Sacerdotes, ac fideles Laici, ſcilicet Patroni.

Ut non legantur Divina in Eccleſiis pollutis.

Caveant etiam Sacerdotes, ne in Eccleſiis ſanguinis, vel ſeminis effuſione pollutis, Divina celebrent: vel ubi excommunicatum conſtiterit eſſe ſepultum. Similiter in Cœmiteriis eodem modo pollutis, & execratis, conſuetas Proceſſiones facere, & corpora mortuorum ſepelire non præſumant.

De Horis cantandis, & Cereis coram Venerabili Sacramento cremandis.

Super Horis frequenter dicendis in Eccleſia, & ſuper habendo nocturno tempore coram Euchariſtia lumine: nec non de Clerico, & ad modum Clerici Tonſurato, pro Altaris miniſterio aſſidue habendo, pro præſenti Plebanos non arctamus: ſed ſinceriſſime adhortamur, ut ad præmiſſa facienda & habenda operam diligentem adhibeant. Quod conſcientiis ipſorum duximus relinquendum.

De Cœmiteriis.

Cœmiteria cum Loca Sacra ſint, animalium ingreſſui patere nulla ex parte debent. Quamobrem quæ a parietibus nuda ſunt, ab iis, quorum intereſt, ſi facultatem habent, muro undique cingi mandamus: qui ita a terra alte ductus ſit, ut beſtiis aditus prohibeatur.

In Cœmiteriorum autem oſtiis crates ligneæ, aut ferreæ, foſſa ſubjecta, aut cancelli erecti apte collocentur: quibus ab ingreſſu beſtiæ arceantur. Ubi vero loci incolæ per facultatum tenuitatem id præſtare non poſſunt, Cœmiteriorum ſitum undique muniant lignis humi defixis, & in transverſum apte compactis, ut animalibus ingreſſus omni ex parte obſtructus ſit.

Ut ſordes ab Eccleſiis, & aliis locis ſacris amoveantur.

Parochi, cæterique Eccleſiarum Præfecti a ſuis Eccleſiis, & ab earum Cœmiteriis, atriis, veſtibulis, parietibus, tectisque ſordes, aliamque omnem fœdam turpitudinem per eos amoveri quamprimum curent, ad quos pro officii munere pertinet. Videantque inpoſterum, ne ſordibus inquinentur, obſordeſcantque loca ea, quæ, cum ſancta ſint, ab omni labe pura eſſe debent.

Ut Clerici in cauſis Eccleſiaſticis Judices ſæculares non requirant.

Item prohibemus, ne Clerici in cauſis Eccleſiaſticis ad Judices ſæculares recurſum habeant, forum Eccleſiaſticum, & Judicium noſtrum declinantes. Nec Clericus ad noſtrum citatus Judicium, adverſarium ſuum, lite pendente, per Judicem ſæcularem directe, vel indirecte impediat, vel impedire faciat, aut aliqualiter moleſtare. Alioquin jurisdictionem noſtram ſic impediens, ſententiam excommunicationis ſe incurriſſe noverit, a qua abſolvi non debet, niſi parti læſæ, & Judici ſatisfecerit competenter.

Ut Clerici coram Judice ſæculari non jurent, nec Teſtimonium ferant ſine Epiſcopi conſenſu.

Omnino quoque prohibemus, ne Clerici in cauſa aliena coram Judice ſæculari juramenta præſtent: nec teſtimonium in cauſis profanis ferant ſub pœna depoſitionis: niſi ex cauſa legitima, & rationabili noſter, vel Officialis noſtri ad hoc acceſſerit conſenſus. Nullus etiam Plebanorum ſub colore cujuscunque neceſſitatis res Eccleſiæ ſuæ impignoret, aut ſine conſenſu noſtro alienet, ſub pœna privationis: & ipſum factum ſit irritum, & inane.

Ut

Ut nullus Patrocinium alicui contra Epiſcopum, aut propriam Eccleſiam impendat.

Item nullus Sacerdos, ſeu Clericus Diœceſis noſtræ in favorem cujuscunque, ſeu lucri gratia, contra Nos, ſeu Eccleſiam noſtram, nec etiam contra Eccleſiam propriam, in qua Beneficium habet, Patrocinium, conſilium, & auxilium cuique impendat publice, vel occulte, ſub perjurii, & privationis pœna.

Ne admittant ad Divina excommunicatos, aut interdictos, nec coram eis celebrent, nec eos ſepeliant.

Caveant quoque Sacerdotes, ne excommunicatos tam a jure, quam ab homine, aut interdictos, ad Divina admittant, nec coram eis Miſſas celebrent: nec eos Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradant: ſi notam irregularitatis, per ſolum Papam diſpenſabilem, voluerint evitare. Sub ſimili quoque pœna caveant celebrare in Eccleſia ſuppoſita interdicto Eccleſiaſtico.

Ut ſententiam excommunicationis incurrant, qui Clericum ubicunque pignorant, aut invadunt, & econtra.

Cupientes etiam, quantum Domino Auctore poſſumus, injuriam patientibus aliquo remedio ſubvenire, ſtatuimus, ut quotiescunque aliquis Presbyter, ſive Clericus, in Sacris Ordinibus conſtitutus, in dote, vel extra dotem, in campo, vel in via, per laicum invaſus, vel impignoratus fuerit, non conventus judicialiter coram Nobis, vel Judicio noſtro, ipſo facto præſumptor ſententiam excommunicationis incurrat, & ſtatim in tribus vicinioribus Eccleſiis excommunicatus nuncietur, ab omnibus evitandus. Reſervamus tamen Nobis propter dubia, quæ in talibus caſibus ſæpe latent, declarationem, & interpretationem hujus Statuti, quando talis ſententia cenſeri debeat lata, vel ferenda.

Econtra volumus, quod ſi Presbyter, vel Clericus Laicum aliquem in Eccleſia, Cœmiterio, vel alibi, ſuæ manus invaſione, vel violentiæ repulſione percuſſerit, aut vulneraverit, ſe Divinis non immiſceat ſub pœna excommunicationis, & Synodali: niſi prius cum parte adverſa compoſuerit, & per Nos fuerit abſolutus.

Ut quilibet Plebanus Sigillum Eccleſiæ ſuæ habeat, & habere procuret, idque ad Synodum deferat.

Cum ſæpe in cauſis Matrimonialibus, & plerisque aliis, teſtimonium Plebanorum ſit neceſſario requirendum, dignum duximus ſtatuendum, ut omnes Plebani, qualia velint, & valeant, dum tamen ſint ſub titulo Eccleſiarum ſuarum, Sigilla habeant: & qui non habent, infra tres menſes, a notitia harum ſibi comparent; ut etiam longe poſiti, vel infirmi, credibilia poſſint coram Nobis teſtimonia reddere veritati. Et quoties Synodum Clericalem celebrandam duxerimus, Sigillum ſuum quilibet ſecum portare tenebitur: quæ Sigilla per Commiſſarios noſtros inſpicere faciemus.

Qualiter quilibet in ægritudine ſe gerere debeat, & de Eccleſiæ ſuæ bonis providere?

Cum in perfectionem pietatis, & in exemplum benignitatis nos ipſos aliis dare debeamus, volumus, & pia ſolicitudine hortamur, ut, dum aliquis Plebanorum, vel etiam aliorum Sacerdotum, gravi tactus infirmitate, in lectum ægritudinis ceciderit, omiſſis curis omnibus, de ſalute ſua cogitet: advocet duos Sacerdotes vicinos, quorum fidem probatam habet, minimeque ſuſpectam, & cum iis de ſalute animæ, de ſalutari confeſſione, de debitorum ſolutione, & de teſtamenti, ſi res habet, unde teſtari poſſit, ordinatione fideliter tractet. Quibus etiam ſic advocatis injungimus, ut curam infirmi fideliter gerant, & ne res ejus inaniter diſtrahantur, caute provideant, & procurent: ſique migrare ipſum de hoc ſæculo contigerit, circa defunctum tam in ſolvendis debitis, quam exequiis defuncto exhibendis, bona fide agant: ſi vero convaluerit, ut res ſuas integras inveniat: facturi ſic circa proximum, ſicut circa ſe in ſimili caſu fieri vellent. Notificamus etiam, quod Succeſſor tenetur de jure ſolvere debita

bita Prædeceſſoris ſui, quæ pro utilitate ſuæ Eccleſiæ ſunt contracta.

Item nullus præſumat Teſtamentum alicujus Presbyteri, vel Clerici beneficiati, in Diœceſi noſtra mortui exequi, exceptis impenſis, de relictis bonis pro ipſo honeſte ſepeliendo faciendis; niſi prius a Nobis, & hoc quamprimum examinatum fuerit, an Canonice factum exiſtat, confirmetur.

Quod ſi aliquis Plebanus in villa inteſtatus deceſſerit, volumus, ut duo, aut tres viciniores Plebani ad illum ſine mora pergant, & vocatis Eccleſiæ Vitricis, iiſque præſentibus, omnia conſcribant, Inventariumque conficiant, & Nos quantocius certiores de omnibus reddant relictis. Idipſum faciant Vicarii, ſive Altariſtæ cum Capellanis & Vitricis, in ipſis oppidis defuncto Plebano. Monemus quoque omnes cujuscunque conditionis Sacerdotes, ut familiæ ſuæ annuam mercedem perſolvant, nec eam in tempus longius protrahant, quaſi velint ipſi familiæ teſtamentis a ſe condendis eſſe proſpectum. Quod fieri ab iis ſolet, qui focariis ſuis vel omnem ſuppellectilem ſuam, vel magnam ejus partem teſtamento legant. Id autem nullo modo Nobis ferendum eſſe arbitramur: neque enim expedit, mercedem cujusquam retardari, cum Scriptura dicat: *Opus Mercenarii non maneat apud te in craſtinum*: Et ſit hoc unum ex peccatis illis, quæ vindictam a Deo poſtulant.

De Curiis, fundisque Plebanalibus.

Perlatum eſt quoque ad Nos, domos, fundosque dotales Plebanatuum, & aliorum Beneficiorum, per incuriam poſſidentium fere ubique corruere: Inventaria quoque eorum ob eam maxime cauſam perire, quod Plebani ipſi non ſunt in eis legitime inſtituti, ſed plerumque per laicos recepti, vel intruſi. Idcirco ſtatuimus, & decernimus, ut nullus Sacerdos in adminiſtrationem alicujus Parochialis Eccleſiæ inpoſterum admittatur, qui non ſit legitime per Nos, vel ad id a Nobis poteſtatem habentem inſtitutus. Cujus quidem Parochialis domus, ſi collapſa fuerit, poſtquam ejus poſſeſſionem adierit, curabit, ut per eos, ad quos ſpectat, quamprimum inſtauretur, quantum neceſſitas poſtulaverit. Sicque reparatam in debita ſtructura conſervare omnino tenebitur. Non enim gaudere de Eccleſiaſticis Beneficiis debent Clerici, quorum prædia, & domos non inſtaurant. Ideoque quilibet Archi-Presbyter ſingulis annis ſui Archi-Presbyteratus Eccleſias viſitare tenebitur; & ſi quos in hac re negligentes invenerit, ad Nos, vel Officialem noſtrum eos ſine mora deferet. Quicunque vero poſt acceptam inſtitutionem, poſſeſſionem Beneficinrum aſſequentur, Inventaria rerum, bonorumque ad ea pertinentium conficere ſint obſtricti: quorum unum Vitricis, & Proviſoribus Eccleſiæ, alterum autem Nobis, vel Cancellariæ noſtræ dent aſſervandum. Si qui vero negligentes fuerint, per ſubtractionem proventuum authoritate noſtra arctius compellantur.

De Feſtis per annum celebrandis, & Vigiliis jejunandis.

Ut in Diœceſi noſtra in Feſtivitatibus per anni circulum nuntiandis, & celebrandis omnes concordent, exceptis Patronorum, & Dedicationum Eccleſiarum Feſtis; ſtatuimus, ut infraſcripta Feſta tam quoad populum, quam quoad Eccleſiam ſolemniter celebrentur: Circumciſionis Domini. Epiphaniæ. Purificationis B. MARIÆ Virginis, cujus vigilia jejunetur. Mathiæ Apoſtoli, cujus vigilia jejunetur. Annuntiationis B. MARIÆ Virginis, cujus vigilia jejunetur. Feſtum Paſchæ cum duobus ſequentibus diebus, cujus vigilia jejunetur. Marci Evangeliſtæ uſque ad meridiem. Adalberti Epiſcopi, & Martyris. Philippi, & Jacobi. Inventionis Sanctæ Crucis. Stanislai Epiſcopi, & Martyris. Aſcenſionis Domini, cujus vigilia jejunetur in lacticiniis. Pentecoſtes cum duobus diebus ſequentibus, cujus vigilia jejunetur. Trinitatis, Corporis Chriſti, S. Joannis Baptiſtæ, cujus vigilia jejunetur. Petri, & Pauli, quorum vigilia jejunetur. Viſitationis B. MARIÆ Virginis, cujus vigilia jejunetur. Mariæ Magdalenæ. Jacobi, cujus vigilia jejunetur.

Trans-

Transfigurationis Domini uſque ad meridiem. Laurentii, cujus vigilia jejunetur. Aſſumptionis B. MARIÆ Virginis, cujus vigilia jejunetur. Bartholomæi, cujus vigilia jejunetur. Nativitatis B. MARIÆ Virginis, cujus vigilia jejunetur. Exaltationis Sanctæ Crucis. Matthæi, cujus vigilia jejunetur. Michaëlis. Simonis, & Judæ, quorum vigilia jejunetur. Omnium Sanctorum, quorum vigilia jejunetur. Martini Epiſcopi. Catharinæ. Andreæ, cujus vigilia jejunetur. Nicolai. Conceptionis B. MARIÆ Virginis, cujus vigilia jejunetur. Thomæ Apoſtoli, cujus vigilia jejunetur. Nativitatis Domini, cujus vigilia jejunetur. Stephani Proto-Martyris. Joannis Evangeliſtæ.

Ut in feriis Paſchatis oppidani, & ruſtici cum Crucifixo non equitent.

Item volumus, ut omnes Plebani, & Commendatarii tam in oppidis, quam villis ſerio prohibeant ipſis oppidanis, & ruſticis, ne in die Reſurrectionis Domini cum Crucifixo equitent per campos, aut alia loca, neque aliis duobus diebus ſequentibus: ſed duntaxat in octava Paſchæ, hoc eſt, Dominica in Albis, *ſive Quaſi modo geniti*, & nonniſi poſt prandium: ita quod iidem equitantes caveant tunc viſitare tabernas propter inebriationes, & plures inſolentias, quæ ibi evenire conſueverunt. Per hoc enim magnam irreverentiam faciunt Sacræ Communioni, quam tunc acceptarunt:. procul dubio, non ſine gravi offenſa Majeſtatis Divinæ.

Ut Plebani populum prædicando doceant, & libros neceſſarios ſibi comparent.

Et quia Verbum Dei cibus eſt animæ, quoniam non in ſolo pane vivit homo, ſed etiam in Verbo Dei: quia etiam omnes Curati, ut dicit quidam Doctor Henricus de Gandavo, tenentur ad prædicandum Verbum Dei plebibus ſibi commiſſis: quod ſi neſciunt, & diſcere nolunt; vel ſciunt, & non faciunt, ſunt in ſtatu damnationis; Mandamus Sacerdotibus curam animarum habentibus, ut ſubtractis ſibi ſuperfluis ſumptibus, ad comparandum ſibi aliquos libros ſermonum, maxime vero expoſitiones Evangeliorum, & Epiſtolarum alicujus Doctoris, ab Eccleſia approbati, & recepti, Decreta Concilii Tridentini, ejusdem Catechiſmum, & librum Agendorum, curam apponant, & ſe ſtudio adhibeant prædicandi, ne eos ſententia Domini involvat, contra negligentes per Ezechielem data, ſcilicet: *Quia non annuntiaſti impio injuſtitias ſuas, ipſe quidem in peccato ſuo morietur, ſanguinem autem ejus de manu tua requiram.* Ubi gloſſa: Quia tacuiſti, & noluiſti eſſe ſolicitus in prædicatione, eris particeps in damnatione.

Item committimus ſingulis Plebanis oppidorum, ut ſtudio ſummo conentur inducere cives, ne Dominicis, & Feſtivis diebus contra Divinum Præceptum permittant annuale forum, ſive nundinas celebrari, ac etiam noſtra authoritate illis ita demandent: obſervatur enim hoc in omnibus inſignioribus civitatibus, & oppidis, intra, & extra terram iſtam. Item ut ſinguli Plebani, & Commendatarii exhortentur parochianos ſuos, ne Dominicis, & Feſtivis diebus, infra officium Miſſæ ſummæ, aut prædicationis Verbi Dei, ante prandium permittant aliqua in foro vendi, neque aliquem cibum, vel potum, niſi viatoribus, & valetudinariis, pro pretio, aut ſine pretio dari.

Ne quiſpiam conſcientiam ſuam uſuris polluat, & quibus admiſſum eſt, unam Marcam cenſus pro duodecim comparare.

Caveant etiam tam ſæculares, quam Eccleſiaſticæ perſonæ Diœceſis noſtræ, ne contagione uſurarum ſe, ſuasque conſcientias polluant, qualitercunque pro mutuata videlicet pecunia aliquid recipiendo, ne ſententiam maledictionis, in Bulla quondam Alexandri Papæ III. expreſſam, & per Lateranenſe Concilium approbatam incidant. Admiſit tamen Eccleſia per Bullam Martini Papæ quinti Eccleſiaſticis, & miſerabilibus perſonis annuum cenſum ſub titulo reemptionis, pro duodecim marcis unam marcam ſuper bonis aliquibus immobilibus comparandum: pro eo, quod tam emptores, quam venditores de cenſibus ejusmodi

æquum oporteat perpeti damnum. Quod tam in hac noſtra Pruſſia, quam in aliis Regnis & Dominiis hodie ſic ſervatur.

De his, qui ſingulis annis non confitentur, nec communicant.

Permultos etiam eſſe, magno noſtro dolore audivimus, tam ex Nobilibus, quam ex eorum ſubditis, qui pluribus annis non ſunt confeſſi, nec Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum receperunt: cum tamen de Præcepto Eccleſiæ quilibet Chriſtianus, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, ſaltem ſemel in anno, omnia peccata proprio Sacerdoti ſuo confiteri, & ad minus in Paſcha, vel circa illud Feſtum, Corpus Chriſti reverenter ſuſcipere teneatur, & debeat. Itaque pro Paſtoralis officii noſtri debito, ut tales circa propriam ſalutem deſides, ad meliorem vitam omni ſtudio, & ſolertia reducantur; diſtricte præcipimus, & mandamus, Conſtitutionem S. Matris Eccleſiæ, in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio Tertio celebrato, editam, & factam, a S. Tridentina Synodo approbatam, & renovatam, quæ habetur ſub Titulo de Pœnitentiis, & Remiſſionibus, cap. 21. in omnibus Parochialibus Eccleſiis, annis ſingulis, per Eccleſiarum Parochialium Rectores bis in Quadrageſima, ſemel in Dominica: *Invocavit*, & iterum Dominica Paſſionis publice, & ſolenniter vulgari ſermone publicari. Et ne Conſtitutio hujuſmodi cuipiam ſit incognita, illam præſentibus de verbo ad verbum inſerendam curavimus.

Conſtitutio in Lateranenſi Concilio ſub Innocentio Tertio edita, & promulgata.

Omnis utriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata ſaltem ſemel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam ſibi pœnitentiam ſtudeat pro viribus adimplere. Suſcipiens reverenter ad minus in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum; niſi forte de proprii Sacerdotis conſilio ob aliquam rationabilem cauſam ad tempus ab hujuſmodi perceptione duxerit abſtinendum: alioquin & vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & moriens Chriſtiana careat ſepultura. Unde hoc ſalutare Statutum frequenter in Eccleſiis publicetur, ne quiſquam ignorantiæ cæcitate velamen excuſationis aſſumat. Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit juſta de cauſa ſua confiteri peccata, licentiam prius poſtulet, & obtineat a proprio Sacerdote, cum aliter ipſe illum non poſſit abſolvere, vel ligare.

De his, qui dictus Feſtis, & Dominicis Divinis Officiis intereſſe contemnunt.

Inſuper intelleximus, populum vulgarem in pleriſque locis Nobis ſubjectis diebus Dominicis, & Feſtivis Divino Miſſæ officio, & prædicationi Verbi Dei raro intereſſe, licet juxta Ordinationem, & Statutum S. Matris Eccleſiæ eiſdem diebus intereſſe debeant, ut ibidem de Divinis Præceptis, & Evangelicis doctrinis informentur; Nos volentes huic morbo, prout cum Domino poſſumus, mederi, ac animarum ſaluti conſulere, ſtatuimus, & decernimus diſtricte univerſis Presbyteris curatis noſtræ Diœceſis, mandando, quatenus plebes, & Parochianos ſuos, qui ad annos pervenerint diſcretionis, hortentur, & moneant, ut deinceps ſingulis Dominicis, & Feſtivis diebus Officio Miſſæ in Eccleſiis ſuis intereſſe ſtudeant, & Verbi Dei prædicationem diligenter audiant; niſi legitimo impedimento, ex cauſa rationabili quis excuſetur, nec ab officio hujuſmodi ante Benedictionem Sacerdotis, donec compleatur, recedant. Si vero in iis exequendis negligentes, aut contumaces erunt, per eorum Plebanos & Paſtores ad Nos deferantur: Nos vero contra eos pro rei gravitate, proque illorum inobedientia, dante Domino procedemus.

Ut nullus utatur Crucibus, vel aliis vaſculis Eccleſiaſticis, niſi ab Epiſcopo conſecratis.

Statuimus quoque, ut nullus Clericus utatur in Eccleſia ſua aliquibus Crucibus ex quocunque metallo, aut Vaſculis, ſive Baptiſteriis, & Ciboriis, ſive

ſive Monſtrantiis pro Corpore Chriſti, pro Chrismate, aut Oleo, vel capſis pro Reliquiis Sanctorum recondendis, niſi prius benedictis ab Epiſcopo: ne contra antiqua Sanctorum Patrum inſtituta facientes, ubi Deum placare miniſteriis noſtris quærimus, iraſci magis faciamus.

Ut in Proceſſionibus non deferatur Venerabile Sacramentum, dempto feſto Corporis Chriſti, niſi ex diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ.

Item mandamus omnibus Plebanis, & Commendatariis, ne ullo pacto exponant in Altaribus Eccleſiarum ſuarum Corpus Chriſti, aut proceſſionaliter illud deferant publice, intra, vel extra Eccleſiam per circuitum, quibuscunque diebus, & Solemnitatibus anni, aut Fraternitatum celebrationibus, dempto Feſto ejusdem Glorioſiſſimi Corporis Chriſti, & ejus Octava: niſi ſpeciale indultum habeant deſuper a Sede Apoſtolica, aut ejus Summo Pœnitentiario, vel aliquo Legato.

Ut nullus celebret cum Calice facto ex ære, auricalco, vel plumbo.

Item nullus audeat celebrare cum Calice facto ex ære, vel auricalco: ſed Calix ſit ex argento, & ad minus ex ſtanno, & non ex plumbo. Neque etiam aliquis præſumat celebrare Miſſam in veſtibus, aut ornamentis non conſecratis, ſive Altari non conſecrato, vel etiam conſecrato, & enormiter fracto; ſi contra Canonicas Sanctiones damnabiliter facere reformidat.

De Exequiis defuncto Epiſcopo faciendis.

Item obſervari omnino decernimus, ut omnes & ſinguli Plebani, quamprimum eis innotuerit mors ſui Epiſcopi, ſine omni dilatione debeant, & teneantur honeſtas exequias facere, cum decantatione tam integrarum Vigiliarum, quam Miſſarum, cum incenſione, candelis communibus Eccleſiarum ſuarum, ac pulſu omnium campanarum. Iſtud tamen ante pronuntient de ambona Parochianis ſuis, ut, quem animarum ſuarum vigilem habuerunt Paſtorem in terris, ejusdem jam mortui ſalutem procurare dignentur in Cœlis ſuffragiis charitatis. Ita etiam, quod ſinguli Presbyteri vel tunc, vel poſtea obligati ſint unam Miſſam pro defuncto ſuo Prælato celebrare. Præterea injungimus omnibus ſupradictis Plebanis, ut hoc pietatis officium ſimiliter non omittant, quando ſcilicet Dominicis, & Feſtivis diebus pro mortuis aliis peculiariter orare conſueverunt, ut pro proxime defuncto Epiſcopo ſuo nominatim, ac omnibus hujus Eccleſiæ Epiſcopis in genere Deum exorent, Parochianos ſuos admoneanr. Hoc ipſum volumus per omnia obſervari apud ſingulos Plebanos, erga ſuos Anteceſſores præmortuos Plebanos tam in Exequiis, quam commemorationibus hujusmodi faciendis.

Ut Plebani unam clavem, & Vitrici Eccleſiæ aliam ad Theſauros Eccleſiarum ſuarum habeant.

Item mandamus, ut ſinguli Plebani, & Commendatarii debeant omnino in Eccleſiis ſuis ad theſauros, & contributiones Eccleſiarum pecuniarias habere unam clavem, & Vitrici aliam: ita ut cum eorundem ſcitu, & conſilio ædificationes, & reparationes Eccleſiarum, & comparationes rerum Eccleſiaſticarum fiant. Neque ullas rationes Vitrici illarum Majoribus ſuis, niſi Plebanis præſentibus, faciant. Idem etiam in omnibus Beneficiis, quorum proventuum adminiſtratio penes certos Proviſores eſt, obſervari volumus: ut ſcilicet præſente illius Beneficii poſſeſſore ejusmodi rationes reddere teneantur: ut per hoc quæcunque ſiniſtræ ſuſpiciones, quæ ſuboriri poſſent, alterius in alterum, auferantur, & officio Plebani, cui Eccleſia commiſſa eſt, nihil detrahatur.

De Vitricis, & Procuratoribus Eccleſiarum.

Accepimus præterea, plurimarum Eccleſiarum noſtræ Diœceſis Procuratores, & rerum Eccleſiaſticarum Adminiſtratores raro, aut nunquam dare adminiſtrationum ſuarum rationem: ſed omnia ad nutum ſuum, absque Plebanorum ſcitu, & conſenſu gerere, non ſine ſuſpicione infidelitatis, cui permagna

magna datur occaſio : unde res Eccleſiarum diffluunt , & quæ a Majoribus ad ornatum Eccleſiarum magnis ſtudiis congeſta ſunt, negligentia, & fraude poſteritatis turpiter dilabuntur. Idcirco ut huic negligentiæ, ad animarum perniciem introductæ occurramus , præter id, quod in ſuperiori Conſtitutione de ratione a Vitricis Eccleſiarum reddenda ſancitum eſt , hæc etiam ſtatuimus, & ordinamus ; ut Eccleſiarum Procuratores, & Præfecti, quibus ſtatus adminiſtrandorum, & diſpenſandorum bonorum Eccleſiaſticorum committitur , jurejurando promittant , ſe velle ea fideliter conſervare, tractare , & miniſtrare: ac quotiescunque petuntur,dare rationem , & ea,quæ rationes ſectari debent, præſtare. Quam rationem ad minus ſemel in anno , præſente Parocho reddere teneantur. Ut ſi quid inordinate egerint, pro utilitate Eccleſiarum corrigatur, & reformetur.

Ut Sacerdotes ante cibum menſam benedicere, poſt vero gratias Deo reddere non omittant.

Mandamus etiam, ut omnes Presbyteri , & Clerici exemplo Salvatoris noſtri menſam benedicere , antequam comedant , & poſt ſumptum cibum Deo gratias reddere nequaquam omittant. Et hoc ſtando , non ſedendo ; prout nonnulli ad Dei laudes tepidi, contra communem omnium Spiritualium obſervantiam facere conſueverunt, in malum exemplum Laicorum.

Tempore frugum, & aliorum terræ fructuum quomodo ſe gerere debeant Eccleſiarum Rectores?

Item volumus, ut pro frugibus, & aliis terræ fructibus , quotiescunque aliqua aeris intemperies inciderit, fiant Proceſſiones cum Litaniis, & aliis orationibus conſuetis , nimirum pro bona ipſius aeris diſpoſitione, & ejusmodi fructuum conſervatione, non exſpectatis etiam ſuper hoc proceſſibus noſtris, ſive mandatis.

De Scholis.

Ad Scholarum regimen nullus admittatur, niſi qui eandem , quam Sacerdotes , Fidei Profeſſionem fecerit. Quæ cura penes Archi-Presbyteros, & Parochos eſſe debebit: qui etiam providebunt, ne quid ab ipſis Scholarum Rectoribus doceatur , quod ſit contra Fidei noſtræ Catholicæ profeſſionem.

Ut Mandata, & Proceſſus Epiſcopi ſubito ab uno Plebano ad alium tranſmittantur.

Intelleximus etiam, & per experientiam comperimus ita eſſe ; quod noſtræ , etiam Officialium noſtrorum literæ valde negligenter, & tarde tranſmittuntur. Volentes igitur huic negligentiæ occurrere, ſtatuimus,& mandamus, ut quotiescunque noſtræ, & Officialium noſtrorum literæ ad Vos, vel ad aliquem veſtrum pervenerint , eis perlectis , & ſi neceſſe fuerit, deſcriptis, mox ad alium plebanum ordine conſueto cum certo nuntio deſtinentur : ne remaneant per integrum diem naturalem, id eſt, diem, & noctem in uno loco.

Volumus etiam, ut, qui habuerit aliquam Eccleſiam vicinam, proprio Rectore carentem, literas noſtras , & Officialium noſtrorum cum proprio ſuo nuntio dirigat ad Eccleſiam, proprium Rectorem habentem. Et qui negligens in his convictus fuerit , pœnam Synodalem ſe noverit incurriſſe.

Ut omnes Sacerdotes ſecundum hæc Statuta ſe honeſte gerant, ſub pœna Synodali, quæ ad tres Marcas bonæ monetæ ſe extendit.

Mandamus itaque omnibus Clericis noſtræ Diœceſis , & Sacerdotibus curatis, & non curatis, ut hæc Statuta noſtra diligenter legant, & attendant, ac fideliter cuſtodiant, & ſe ſecundum ea Clericaliter dirigant , atque regant. Decernentes , ut quicunque ea , vel aliquid eorum tranſgreſſus fuerit, & quoties, præter pœnas aliquibus ſtatutis ſupra ſpecialiter annexas , pœnam Synodalem , quam trium marcarum bonæ monetæ valere æſtimamus , ipſum volumus incurriſſe: ad alias nihilominus & graviores pœnas proceſſuri , ſecundum quod culpa exegerit delinquentis.

Ut

Ut Statuta, quæ ad morum diſciplinam pertinent, Parochianis vulgari ſermone explicentur.

Parochi præterea, quo in dies magis, adjutrice Dei gratia, fideles ſibi in curam traditi, Chriſtianæ diſciplinæ moribus in omnes partes conformentur, non modo noſtras Synodales, ſed Provinciales etiam Conſtitutiones ad morum diſciplinam pertinentes, quam ſæpiſſime, prout uſuvenerit, omni paterna charitate eis proponant, ac denuntient, earumque ſententiam ſermone vulgari explicent, quo planius eosdem inſtruant ad eorum non modo intelligentiam, ſed etiam uſum.

Ut hæc Statuta a ſingulis Plebanis habeantur & obſerventur.

Hæc ſunt Decreta, quæ in hac Synodo noſtra Diœceſana per Nos confecta, atque promulgata, ab omnibus, & ſingulis, quorum intereſt, ſervari mandamus, præcipimus, & jubemus. Quicunque vero contra, quam his Decretis præſcriptum eſt, ullo modo fecerit, is tum pœnas luet ex Eccleſiaſticis, Synodalibusque Sanctionibus, & Canonum jure, tum alias pro culpæ gravitate, arbitrio noſtro conſtituendas. Volumus autem, ut has Conſtitutiones noſtras Plebani omnes, a notitia præſentium infra ſex ſeptimanas, ex Cancellaria noſtra, vel ab Officialibus noſtris ſub ſuis, & Eccleſiarum ſuarum expenſis, extrahere non negligant, & eas in Eccleſiis ſuis ſemper habeant in loco aliquo conſpicuo, & competenti, ut per frequentem illarum intuitum a memoria non recedant ſub pœna Synodali, & alia arbitratu noſtro imponenda.

Acta ſunt hæc in Choro Eccleſiæ noſtræ Cathedralis Culmenſis, die duodecima menſis Octobris, Anno Domini M.D.LXXXIII.

LAUS DEO OPTIMO MAXIMO.

PETRUS COSTKA DE STARENBERG, Nobilis Pruſſus, ut ait *Hartknockius* in *Diſſertatione XIV.*, *quam de origine Religionis Chriſtianæ in Pruſſia inſcripſit*, ab Henrico (Valeſio Andegavenſi) Rege Poloniæ, Culmenſium Epiſcopus nominatus fuit anno Chriſti 1574., adeoque intermedio ſpatio temporis, quod a 24. Februarii ejusdem anni uſque ad Junii finem interceſſit, Culmenſem Cathedram obtinuit: Nam Henricus Valeſius deſignata ſuperius die 24. Februarii Cracoviæ coronatus, ultra quadrimeſtre Poloniam non rexit, properatis itineribus reverſus in Galliam, ut hujus regni, quod a fratris ſui Caroli IX., die 30. Maji eodem anno defuncti morte vacaverat, Sceptrum, Coronamque adipiſceretur.

Dicta in *Diſſertatione* erraſſe videtur *Hartknockius* circa hujus Epiſcopi prænomen, dum illum non *Petrum*, ſed *Paulum* appellavit; cum ipſe tamen Coſtka non ſolum in ſua ad hanc Synodum Præfatione, ſed alibi etiam (vide ſupra pag. 874.) PETRUM ſe ſcripſerit. Egregia virtute Præſul fuit, Fideique Catholicæ, adverſus graſſantes tunc hæreſes tuendæ, propugnandæque ſtudioſiſſimus. Comprobavit imprimis zelum hunc ſuum in Epiſcoporum conventu Thorunienſi, ubi, quo citius periclitanti per Pruſſiam, Poloniamque Eccleſiæ ſubveniretur, & imminentia eidem certius arcerentur mala; Archi-Epiſcopum Gneſnenſem, in promovenda Tridentini promulgatione, neſcio, qua cauſa, cunctantem, modis omnibus urgendum ſuaſit, ut quamprimum Provincialem indiceret Synodum, in eaque Tridentinos Canones ac Decreta recipienda proponeret. Inſpiciatur Epiſtola, quam pag. 873. retulimus, communi Epiſcoporum conſenſu ad Archi-Epiſcopum Gneſnenſem data, cui cum Revmis *Stanislao Karnkowski* Epiſc. Wladislavienſi, & *Petro Duninwolski* Epiſc. Pr. & Regni Pol. Cancellario, Petrus Coſtka Culmenſis Epiſcopus ſubſcripſit. Nec minus ſtrenue poſt promulgatum denique in Concilio Provinciali, Petricoviæ anno 1578. celebrato, Tridentinum, Catholici Antiſtitis perfunctus eſt munere in ſua Synodo Diœceſana, in qua non id ſolum egit, ut ejusdem Tridentini dogmata, Statutaque ab univerſo Clero Culmenſi, ea, qua par eſt reverentia, publica ſolennique declaratione ſuſciperentur; ſed antiquas inſuper Conſtitutiones Synodales Eccleſiæ Culmenſis, ad Tridentini normam accomodatas, unum in corpus digeſſit, publicavit, atque omni deinceps cura obſervandas, cunctis ſibi ſubjectis commendavit. Quæ Conſtitutiones, ut concinnatæ ab ipſo fuerant, ejus poſt obitum duabus vicibus in lucem ſunt editæ: primum quidem anno 1614. opera & impenſis *Odineti Perrenot*, Canonici, & Officialis Generalis Culmenſis: dein rurſus anno 1641.

1641. ab Illmo & Rmo *D. Caſparo à Dzialyn Dzialynski*, Epiſcopo Culmenſi & Pomeſaniæ, qui easdem recudi denuo, & Synodi ſuæ, eodem anno 1641. habitæ, Statutis annecti curavit. Utriusque editionis exemplum ab Illuſtriſſimo ac Reverendiſſimo Domino Epiſcopo Kievienſi, e Comitibus de Zaluski, Eximio Synodalis hujus Collectionis fautore, commodatum accepimus.

De aliis Petri Coſtkæ geſtis plura non refero ob monumentorum, quibus careo, Pruſſicorum penuriam. *Hartknockius* licet in *cit.* ſuperius *Diſſertat.* annum deſignaverit, quo Petrus Culmenſem nominatus fuit ad Sedem; non tamen memorat, quamdiu eandem tenuerit. Succeſſorem illi datum fuiſſe ſcribit Petrum Tilicki, de anno, quo ſucceſſerit, ſilet: Hoc unum adjungit, quod Tilickio, anno 1599. Warmienſem ad Epiſcopatum translato, Culmenſi in Cathedra ſurrogatus fuerit Laurentius Gembicki. Ex quibus eruitur, quod Petrus Coſtka ſaltem ultra annum 1599. Culmenſi Eccleſiæ non præfuerit. De Gembickio redibit Sermo Tomo ſequenti, ubi ad annum 1605. ejusdem Conſtitutiones Synodales referemus.

Subjiciendam his duxi Epiſtolam Odineti Perrenot, Canonici & Officialis Culmenſis, qua Conſtitutiones Petri Coſtkæ, ut ſupra dixeram, anno 1614. ſuis expenſis recenti typo excuſas, Illmo ac Revmo Joanni Kucborski, ſuo tunc Epiſcopo inſcripſit & dedicavit, ubi præter alia, quæ ad eam hic inſerendam impulerunt, virtutum Petri Coſtkæ præclara & perhonorifica facta eſt mentio.

Illuſtriſſimo, ac Reverendiſſimo in Chriſto Patri & Domino, D. JOANNI KUCBORSKI, Dei gratia Epiſcopo Culmenſi & Pomeſaniæ, Domino & Patrono ſuo Clementiſſimo.

Editæ ſunt, Illme & Revme Præſul, & promulgatæ a Sacris & piis Antiſtitibus, Illmæ & Revmæ D. Veſtræ Anteceſſoribus, jam a multis annis certæ Conſtitutiones, e Corpore Juris Spiritualis & Ss. Patrum Decretis excerptæ, moribus & inſtitutis hominum hujus Regionis accommodatæ: quas Revmus piæ memoriæ D. PETRUS KOSTKA, Illmæ & Revmæ D. Veſtræ Prædeceſſor eximius, magna ex parte correctas & auctas, ac ad Sacroſancti Concilii Tridentini Decreta conformatas, Parochis & Presbyteris, atque adeo Univerſo ſuæ hujus Diœceſis Clero propoſuit & exhibuit, ſub cenſuris Eccleſiaſticis, & aliis pœnis, in ipſis Conſtitutionibus comprehenſis, firmiter obſervandas. Quibus in ſuo robore & authoritate retentis, Illmus & Revmus D. Laurentius Gembicki, Illmæ & Revmæ D. Veſtræ quoque Anteceſſor, dum hanc Eccleſiam feliciter regeret, in Synodo Diœceſana, ab ipſo Anno Domini 1605. Culmſæ celebrata, nonnullas adjunxit, quas typis excuſas in lucem edi, ac evulgari curavit. Quia vero hæ poſtremæ Conſtitutiones, utpote quædam priorum appendices, ſine illis mancæ ſunt & imperfectæ: pauci autem jam exiſtunt Sacerdotes, aut vix etiam aliqui, qui eas priores habeant: cum ſingulorum tantum Parochorum manibus deſcriptæ fuerint, & a plerisque oſcitanter & raptim, ac non ſine multis mendis atque erroribus exaratæ: operæ pretium me facturum, atque adeo rem, hominibus Eccleſiaſticis hujus Diœceſis gratiſſimam & utiliſſimam exiſtimavi, ſi ſub incudem utrasque & priores & poſteriores revocari, & pariter excudi curarem; ut exemplarium copia, ob quorum penuriam multi earum lectione & fructu carere coguntur, piarum Sanctionum & Inſtitutionum amatores ad illarum emptionem invitarentur, ſimulque ad eas diligenter perlegendas, & firmiter obſervandas incitarentur. Ut autem aliquod perpetuæ meæ in Illmam & Revmam D. Veſtram, Dominum meum Clementiſſimum, obſervantiæ teſtimonium declarare poſſim, Illmo Nomini ipſius has Sanctiones, quarum executio pro Chriſtiana populi ſibi commiſſi inſtitutione, & diſciplinæ Eccleſiaſticæ conſervatione, ad Ipſam in primis ſpectat, conſecrandas eſſe, inque clientelam ipſius & Patrocinium ſumma animi devotione offerendas duxi: cum propter inſignem Fidei & Pietatis zelum, aliasque præſtantiſſimas Virtutes, quas in Illma & Revma D. Veſtra elucere, omnes animadvertimus, tum propter Clariſſimi & Ampliſſimi Præſulis, Prædeceſſoris Ipſius, D. PETRI KOSTKA, Domini & Benefactoris mei, ſempiternam, & omni benedictione dignam memoriam, cujus non ſolum Pietatis, Integritatis, Prudentiæ, Beneficentiæ, cæterarumque excellentiſſimarum Virtutum, ſed etiam Dignitatis & Honoris Succeſſor eſt & imitator: Demiſſiſſime rogans, ut Illma & Rma D. Veſtra placido vultu, pro ingenita ſua Humani-

manitate, hoc meæ erga Illam ſubjectionis & obſervantiæ teſtimonium qualecunque ſuſcipere, neque ſuo Favore, Gratia, & Clementia complecti non gravetur. Ego vero DEUM ter Optimum Maximum toto pectore aſſidue orabo, ut Illmam & Revmam D. Veſtram quam diutiſſime ſervet incolumem, eamque donis Sancti Sui Spiritus in dies magis ac magis augeat, quo Eccleſiam hanc ſuam feliciter regere, & ab omnibus peccatorum ſordibus & erroribus expurgatam, & immaculatam ipſi DEO Optimo Maximo reddere valeat. Datum Culmſæ, die 19. *Septembris, Anno* 1614.

Illmæ & Revmæ D. Veſtræ,
Domini mei Clementiſſimi

Humillimus Sacellanus
ODINETUS PERRENOT,
C. & Off. C.

CONCILIUM PROVINCIALE CAMERACENSE

Anno Chriſti MDLXXXVI. Sixti V. PP. II. Rudolphi Imp. X.

IN OPPIDO MONTIS HANNONIÆ.

Præſidentibus Illuſtriſſimis & Reverendiſſimis in Chriſto Patribus & Dominis, JOANNE FRANCISCO BONHOMIO, EPISCOPO, & COMITE VERCELLENSI, Nuncioque Apoſtolico cum poteſtate Legati a latere, ac LUDOVICO DE BERLAYMONT, ARCHI-EPISCOPO ET DUCE CAMERACENSI, S. R. I. Principe &c.

PRÆFATIO, editioni hujus Synodi præmiſſa.

LUDOVICUS DE BERLAYMONT, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA ARCHI-EPISCOPUS ET DUX CAMERACENSIS, SACRI ROM. IMPERII PRINCEPS, &C. UNIVERSO CLERO ET POPULO SUÆ PROVINCIÆ, SALUTEM.

QUæ ſuperiore anno in Concilio noſtro Provinciali una cum bonæ mem. Illuſtriſſimo & Revmo Domino Epiſcopo Vercellenſi, Nuncio Apoſtolico, Reverendiſſimis Coepiſcopis noſtris, cæteriſque Patribus, legitime congregatis, ad majorem Dei gloriam, communemque veſtram omnium ſalutem Decreta edidimus; ea ne in lucem venerint citius, ex eo accidit, quod pro feliciore eorundem executione Regiam Majeſtatem Catholicam multis de cauſis implorandam duximus: quæ dum maturo Senatorum ſuorum conſilio modum expendit, quo minore negotio, & majore cum fructu per totam Provinciam hæc executio decernatur, ſupervenientibus interim undequaque graviſſimis aliis rei bellicæ negotiis, tempus elapſum eſt, ſed ut ſperamus, non ſine fructu. Cum enim dicta Sua Majeſtas pro ſua in Deum pietate, in Catholicam Religionem zelo, ac Eccleſiaſticum Statum ſtudio, publico Edicto ea, pro quibus Regia ipſius auctoritas neceſſaria viſa fuerat, a vobis omnibus juxta mentem Patrum dicti Concilii inviolabiliter obſervari caverit; confidimus, Deo bene juvante, futurum, ut dum concordes inter ſe, in vos autem, communemque veſtram ſalutem propenſiſſimas intelli-

telligetis Superiorum veſtrorum tam ſpiritualium, quam temporalium voluntates, conjunctis etiam animis in hoc unum incumbatis; ut piiſſimis eorum deſideriis, & conceptæ de vobis exſpectationi modis omnibus reſpondeatis. Sic fiet ſane, ut nemo impoſterum (quod hactenus, proh dolor! ſæpius contigit) juſte conqueri poſſit, aut in vanum, aut exiguo fructu edi toties & tot ſanctiſſima, & utiliſſima Decreta; cum per univerſam Provinciam noſtram, quod ſummopere optamus, quivis facile percipiet, Catholicam Fidem ſtabilitam, diſciplinam Eccleſiaſticam reſtitutam, & ab ipſo populo morum mutationem factam in melius. Fiet quoque, ut Deus Optimus Maximus, quam juſtiſſime concepit, & jam tot annis adverſum nos exercuit, iram ſuam remittat, totiesque optatam pacem in diebus noſtris largiatur. Fiet denique, ut reliquæ Provinciæ, quæ veſtra erit & noſtra gloria, ad puriorem Dei cultum, & rerum Divinarum ſtudium, nec non ad omnem virtutis æmulationem veſtro exemplo incitentur. Accipite igitur, ſeu potius magno & alacri animo arripite prædicta Decreta, ſicque ad eorum præſcriptum & normam, veſtros mores, ſtudiaque veſtra componatis; ut pœnis in eiſdem contentis nullus relinquatur locus: magisque veſtra in obſervandis promptitudo, quam noſtra in condendis legibus diligentia commendetur.

Datum in oppido Montis Hanoniæ, Anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, Kalendis Octobris.

ORATIO

Habita ab Illmo & Rmo Domino Archi-Epiſcopo in ingreſſu Concilii.

SI grave ac moleſtum eſt Patri familias, domeſticæ rei, privatis, inteſtiniſque diſſidiis turbatæ, qua vellet prudentia non poſſe mederi; gravius certe ac moleſtius mihi fuit Illuſtriſſime ac Reverendiſſime Domine, Patres Ampliſſimi, eorum annorum prætcritorum ſpatio, quo DEI Omnipotentis auctoritate, cura hujus Chriſtianæ Familiæ mihi commiſſa eſt, & veſtrum omnium conſiliis prudentiſſimis, & mea, qua debebam, opera & officio plenius huic opitulari non potuiſſe. Nam vel ſceleratiſſimorum quorundam hominum paſſim graſſantium, itinerumque aditus occupantium latrociniis, vel ſeditioſorum, vel perverſiſſimorum hæreticorum, penes quos tum temporis erat ſumma rerum, per omnes fere civitates & oppida dominantium, diabolica calliditate ita impediti fuimus, ut libera de rebus noſtris communicandi omnino facultas non fuerit. Nunc vero cum ſedatiore tanquam aura in ſecuro portu appulſo, veſtrum omnium aſpectu jucundiſſimo recreari hodierna die mihi conceſſum ſit; non modo dolorem hunc eſſe leniendum, ſed & de tanta DEI Omnipotentis clementia & beneficio applaudendum mihi ipſi, & Chriſtianæ, hac in noſtra Provincia, Reipublicæ gratulandum eſſe video: & eo maxime, quod non armatorum, non tumultuantium, ſeditioſorumque hominum nunc iſte ſit conventus, ſed veſtrum omnium, quorum in deliberando modeſtia, in judicando doctrina, in ſtatuendo prudentia ſumma eſt: ex quo fit, ut quæ cauſa, quæve conſilii mei ratio fuerit, ut vos hoc loco in unum cogendos eſſe cenſerem, lætior aperiam. Illa eſt, Patres Ampliſſimi, quod ſtatus mei Archi-Epiſcopalis conditione recogitata, ſumma illa DEI Omnipotentis erga me, quamvis immeritum benignitas, animum ſubierit, qua factum eſt, ut, ne aut in agnoſcendo munere ingratus, aut in officio præſtando negligens viderer, me, quamprimum licuit, ad Eccleſiæ reformandam œconomiam, & ad antiquam diſciplinam priſtino ſtatui hac in Provincia reſtituendam converterim. Verum cum rem hoc funeſtiſſimo tempore difficilem, & pene viribus meis imparem ſenſi, ſecutus conſilium Jetro, vos in partem conſilii & ſolicitudinis meæ vocandos eſſe exiſtimavi. Adeſte ergo animis, Patres Ampliſſimi, & conjunctis mecum veſtris ad DEUM Omnipotentem precibus in Spiritu Sancto & omni charitate deficientem, & hæreticorum veluti ariete crebro labantem, hanc noſtram Eccleſiam veſtris non modo conſiliis reficite, ſed & humeris quoque veſtris & authoritate fulcite. Adeſte animis, vos omnes ut uno ore alloquar, commiſſi mihi filii, & quæ de veſtris & noſtrum omnium moribus, & Eccleſiaſticis neceſſitatibus ſtatuta fuerint, quæ vos decet obe-

obedientia, reverentia, benignitate, Domino adjuvante, ſuſcipite; quæ emendatione digna erunt, pie & fideliter corrigere ſtudete; & ſi, quod Deus avertat, cuiquam veſtrum, quod hoc loco aut agetur, aut proferetur, diſpliceat; humaniter, quæ ſibi in contrarium dicenda videbuntur, palam explicet. Sic fiet, ut pulſo procul hinc humani generis hoſte, inceptum hoc Sacroſanctum & Divinum opus juſtitiæ finibus terminetur. Atque ita totius hujus convocationis ſcopum fuiſſe cognoſcetis, ut mecum pro reformanda Eccleſia noſtra conſideretis ſolicite, quæ deeſſe & deficere noſtris, & ejus rebus videantur: quin etiam quæ impedire poſſint fructus & effectus noſtrarum Conſtitutionum; & quibus præcipue remediis ac medicamentis languentes tantopere hujus Provinciæ Eccleſias ſublevare, ſanare, & in priſtinam ſtatus ſui valetudinem reſtaurare, Deo cooperante poſſimus, judicetis. Solent dato claſſico Duces exercituum poſt prælia, quis exitus eorum ſit, ſimul etiam ſuperſtitem militum numerum recognoſcere: quod poſt tot tam noſtra, quam aliorum undique prælia commiſſa cum hæreticis, & clades, jure optimo mihi faciendum foret: ſed horret animus, luctuque refugit. Sat enim non modo præteritorum, ſed horum temporum calamitas, qua hæreticorum & tumultuantium vulnere ſaucia Dei Sancta Eccleſia jacet, perſpecta eſt. Sat exercitus noſter ſpiritualis, ſat non militum modo, ſed præcipuorum ſuorum Ducum, Epiſcoporum ſcilicet ac Prælatorum, Paſtorum etiam tanquam centurionum, ſigniferorum, & ut uno nomine dicam, fortium Bellatorum in caſtris Domini Sabaoth, nota ruina: ut mihi cum Mathathia jure optimo dicendum ſit: Væ mihi! ut quid natus ſum, videre contritionem populi mei: & contritionem Sanctæ Civitatis, & ſedere illic, cum datur in manibus inimicorum? Sancta in manu extraneorum facta ſunt, Templum ejus ſicut homo ignobilis, vaſa gloriæ ejus captiva abducta ſunt, trucidati ſunt ſenes ejus in plateis, & juvenes ejus ceciderunt in gladio inimicorum. Quæ gens non hæreditavit regnum ejus? & eſt ancilla, & ecce Sancta noſtra, & pulchritudo noſtra, & claritas noſtra deſolata eſt, & coinquinaverunt eam gentes. Hæc enim triſtis & mœſta miſeriarum Judaicæ gentis & Synagogæ commemoratio, quænam alia eſt, quam totius Eccleſiæ Belgicæ, & Miniſtrorum ejus, ac populi mihi commiſſi deſolatio? Nam quæ Civitas, quis pagus mutua & inteſtina civium ſuorum diſcordia fere non periit? Quæ Templa Domini inſolenti hæreticorum aggreſſu vel contaminata, vel funditus pene everſa non fuere? Quotusquisque tandem vel Epiſcopus, vel Prælatus, quo majori zelo domus Dei pro officii ſui debito munere ardebat, eo inſtantius, eo amarius non modo calumniam paſſus, ſed deſpectus & contemptus a propriis etiam ovibus non eſt? Qui fuere alii inferioris gradus Paſtores, qui idem non paſſi, &, quod deterius eſt, ſæpe afflicti, ſæpe dilacerati, ſæpe carcerum fœtore & inedia confecti: multi laqueo extincti, multi aquis ſubmerſi, pro cujusque privati lubito & neſaria atrocitate, tanquam ſceleratiſſimi latrones ſublati fuere? Quid dicam de aliis, ad quos hæreticorum, & facinoroſorum populorum crudelitas nondum pervaſerat, & qui ſe pro Dominici gregis reliquiis ſalvandis & conſolandis ſervaverant? In tam diutina tamen profligationis calamitate, hos magna ex parte vel morbus abſumpſit, vel quod eſſent ætate, & longæva laborum gravitate confecti, ut veterani, de iſto noſtro conflictu & ſæculo in debitam quietem deceſſerunt: ſic, ut videre ſit, tot commilitonum noſtrorum millibus, vel exilio, ut diximus, ejectis, vel morte partim violenta, partim naturali ſublatis, caſtra Domini Sabaoth diminuta, & deſolata eſſe. Quo factum eſt, ut puſillus & pretioſus grex Chriſti, hiſce ſuis cuſtodibus ſubmotis diſcerptus, non aliter, quam a lupis lacer languensque remaneret. Sed, quod magis deplorandum, huic etiam calamitati, acceſſit, quod exierunt, ut tempore Machabæorum, ex Iſrael filii iniqui, qui ſuaſerunt multis, dicentes: Eamus & diſponamus teſtamentum cum gentibus, quia ex quo receſſimus ab eis, invenerunt nos mala multa. De his, Patres Ampliſſimi, loquor, qui olim fidi canes & ovium Chriſti defenſores, nunc perfidi, naturam luporum induti, rapaciſſimi facti ſunt, & transfugæ, & perduelliones, in Fidei noſtræ Catholicæ hoſtium numerum & ſocietatem aſcribi perpetuo ſe paſſi ſunt: quorum tanta fuit veſania & rabies, ut qui antea Paſtores gregis ſui & obſervatores vigilantiſſimi, perverſorum morum reformatores duriſſimi, caſtitatis & continentiæ ſtudioſiſſimi, Verbi Dei annunciatores piiſſimi; nunc mactandi gregis avidiſſimi, depravatæ ac damnandæ libertatis fautores obſtinatiſſimi, denique cum corporum, tum animarum ſceleratiſſimi prædatores exiſtunt. Quos nominatim recenſere, vel commemorare neceſſe non eſt, quod his tota Hollandia, tota Zelandia, tota Anglia, multaque Germaniæ, ac aliorum Nationum pars ſcateat: quorum ſermo viſus eſt bonus in oculis multorum, tum quod natura proclivis eſt a labore ad libidinem, tum quod quidquid ab his vel dictum, vel geſtum eſſet, ſanctum & indubitatum eſſe ſibi perſuaſiſſent. Nam hi nihil ex ore effutire ſoliti ſunt, quin veluti Sacræ Scripturæ quamvis con-

conciſis & obtortis teſtimoniis roboratum, & munitum eſſe videretur: quorum authoritate, falſaque doctrina & exemplo allecti, tanquam abyſſo abyſſum invocante, pedetentim, quod aut ſimpliciores exiſterent, aut quod mala mens & malus animus in iis eſſet, in omne vitiorum & malorum genus ruere cœperunt. Hinc multi libenter, aperteque profeſſi ſuos errores, hinc cupide carnis libertatem amplexi ſunt, quos poſtea deſerere & caſtiorem vitæ modum ſequi, quod iis vel difficile, vel impoſſibile videretur, negatum fuit, & ſic membra Chriſti membra facta ſunt meretricis. Ita enim pleræque, quæ multo antea Sanctimoniales caſtiſsimæ erant, violatis & profanatis clauſtris, diſsipatis innocentiæ inſtitutis, ſine Rectore, ſine Duce, ſine jugo, ſine lege, incertis ſedibus errantes, ſanctum illum & immaculatum vitæ priſtinæ modum mutavere: quibus multis, ne leviori peccati vinculo detineri viderentur, cum per ſe omne peccatum ſit grave & perplexum, ad iſtas pedicas & compedes, ne cito & facile poſſent ad Eccleſiæ ſanctam & certam libertatem, & immunitatem redire, additum eſt pondus, prætextus nimirum Matrimonii, Sponſaliorum quaſi fœdera humanæ voluptatis vela, & ſimillimus conjugatorum convictus, longæque conſuetudinis nexu inceſti amoris collecta neceſsitudo: tandemque, quod caput malorum eſt, prolis amor, & mutua compagiois cura & educatio, ut lege, velut ſolicitorum parentum abſtracti, non debeant amplius curare, quæ Domini ſunt; ſed quomodo placeant viro: & debeant ſolum eſſe ſolicitæ, quid filii comedant, aut inpoſterum, quid Patrimonii ex Chriſti proventu poſsideant. Hæc ego, Patres Ampliſsimi, etſi mœroris & triſtitiæ plena, proponenda tamen hodierna die eſſe putavi, non renovandi veſtri doloris cauſa, ſed ut quæ deficere noſtris, & Eccleſiæ rebus videantur, aperte cognoſcatis. Quæ cum multa & gravia ſint, non tamen ideo a vobis & nobis deſerenda eſt militia; ſed Jonathæ & Simonis exemplo, facto novo quaſi delectu, providendum a nobis, non ſolum ut numerus, ſed ut virtus multo magis Fratrum noſtrorum reſtauretur. Sic Abraham Pater fidelium, audita captivitate Loth, fortem & copioſum quinque Regum exercitum cum trecentis decem & octo vernaculis aggredi, & ſuperare non dubitavit. Itidem & Gedeon, trecentis ſolum ſtipatus viris, ſe dans certamini, de Medianitis triumphavit. Quæ ſingula, ne nunc quidem nobis eſſe deſperandum, ſatis ſuperque nos admonent. Nam etſi ab hæreticis copioſis, impiis, impuris, conjuratis, & potentia ſuperbis, Eccleſiæ Romanæ hoſtibus premamur, fuſis nihilominus ad DEUM Omnipotentem aſſiduis & importunis precibus, eos nos facile vincere poſſe, certo nobis polliceamur. O paſſi graviora! dabit Deus his quoque finem. Nam etſi dormiente, & diſſimulante olim Domino, navicula Petri periclitata eſt, & fluctuavit; oratione tamen ad ſe clamaotium: Domine, ſalva nos, perimus, incolumis evaſit. Sub Herode, magno Judæorum applauſu, diris afflicta eſt tormentis Eccleſia; Stephanus lapidatus interiit; Jacobus frater Joannis, gladio decollatus occubuit; Petrus Apoſtolorum Princeps tenebroſis mancipatus carceribus, pedes manusque catenis conſtrictus, quatuor quaternionibus militum cautiſſime cuſtodiendus datus, ac poſt Paſcha internecioni deſtinatus eſt: Oratione interim ab Eccleſia ſine intermiſſione facta, Angelorum miniſterio ſolutus evaſit. Et Paulus infeſtus perſecutor, ovium Dominici gregis lupus rapax, oratione Stephani & Prædicator maximus, & Petri ſocius extitit. Quid dicam de Neronis, Domitiani, Diocletiani temporibus, quorum acerbitate & perſecutione vix coalitus Eccleſiæ conceptus, & tanquam abortivus, ad interoecionem uſque opprimi videbatur, & ita, ut univerſum orbis imperium, quantis ubique polleret viribus, adverſus Dominum & Chriſtum ejus conjuraſſe videretur. Sed Dominus, qui ſuis hanc confidentiam dederat: Confidite, puſille grex, ego vici mundum, tanquam palma, quo plus calcatur, eo fortius & fœcundius erigitur, & numerum & virtutem ſuorum fovit, auxit, erexit; adeoque tandem Conſtantinum, tanti Imperii tantum Imperatorem, adhuc alioqui perſequentem, Crucis ſigno ad ſua caſtra traduxit, nec Eccleſiæ tantum Alumnum, ſed & Protectorem Chriſtianorum, Patronum Clericorum, Obſervatorem Epiſcoporum effecit. Quin nec longo poſt intervallo, quietis & pacis Chriſtianæ invidus Satanas, triticum cribrare, & Patris familias arcam turbare expetens, non ceſſavit, quin novos & inteſtinos, ac domeſticos Eccleſiæ hoſtes ſuſcitaret. Quorum de numero præcipuus, ac prope primus erupit Arrius ille impius, & hæreticorum Coriphæus, qui trecentorum annorum ſpatio zizania in agro Domini duratura conſevit, & præſtantiſſimos quosque non Imperatores tantum, & Aulæ Principes, ſed Epiſcopos etiam, numero & doctrina admirandos infecit, miris & miſerandis modis Eccleſiam circumveniens. Sed cum non ſit ſapientia, non ſit prudentia, non ſit conſilium adverſus Dominum; idem ipſe, cujus infinitus miſericordiarum eſt numerus, operis manuum ſuarum memor, tandem ſuperbum & vana ſcientia inflatum monſtrum, egeſtione extorum ſuorum, non ſine ſummo ſuorum dedecore & rubore extinxit. Neque minorem

rem ultionem pro ſacrilega Eccleſiæ direptione, & temeraria in Chriſtianos perſecutione, Julianus apoſtata ſenſit: qui ad intima uſque viſcera, unde tantum odium conceperat, conto confoſſus interiit. Omitto, ne prolixior ſim, Arrii progeniem & mali ſeminis nepotes Manichæos, Neſtorianos, Pelagianos, Donatiſtas, Circoncelliones: horum enim nullum extat veſtigium, niſi aliquot pervicacium Mahometiſtarum, qui ad Eccleſiæ gremium redire noluerunt, quos nos Chriſtiani, tanquam jam olim reſecta membra contemnimus. Confidite ergo, Patres Ampliſſimi, & Chriſti noſtri promiſſis certam non minus, quam indubitatam adhibete fidem, hanc ſuam ſuper firma petra fundatam Eccleſiam nunquam interituram, nec inferorum portas adverſus eam prævalituras: neque vos moveant horum temporum tempeſtates, easque non ad noſtrum interitum, ſed exercitium a Domino nobis exhiberi cogitate. Nam ut olim Majores noſtros ſua benignitate, ita & nos ineffabili miſericordia a tribulationibus noſtris eruet: orandus tamen, & vitiorum noſtrorum in melius correctione, & vitæ mutatione erit expiandus; nemini ut demus ullam offenſionem, ne miniſterium noſtrum vituperetur: ſed ſatagentes, ut per bona opera noſtram certam vocationem & electionem faciamus. Qua in re, quæ noſtrum omnium partes ſint, quive modus in rebus agendis obſervandus, veſtris ſententiis omnium decerni, quam mei ſolius opinione judicari malim. Obſecro itaque & obteſtor vos, Reverendiſſime & Illuſtriſſime Domine, Patres Ampliſſimi, omnesque mihi commiſſi Filii; ut quæ emendatione in noſtris omnibus moribus digna videbuntur, inter nos etiam cum omni charitate palam recitentur; quatenus quæ hic ſtatuta & decreta de novo fuerint, tanquam Spiritus Sancti dictata flamine, ad DEI Omnipotentis gloriam obſerventur: quod nobis Ipſe concedat, qui vivit & regnat in ſæcula ſæculorum, Amen.

D E C R E T A

SYNODI PROVINCIALIS CAMERACENSIS,

HABITÆ IN OPPIDO MONTIS HANNONIÆ ANNO DOMINI M.D.LXXXVI.

Præſidentibus Illuſtriſſimis & Reverendiſſimis in Chriſto Patribus & Dominis JOANNE FRANCISCO BONHOMIO (*) *Epiſcopo, & Comite Vercellenſi, Nuntioque Apoſtolico cum poteſtate Legati de latere, ac LUDOVICO DE BERLAYMONT,* (**) *Archi-Epiſcopo & Duce Cameracenſi, Sacri Romani Imperii Principe &c. &c.*

INDEX TITULORUM.

TITULUS I. De Fidei Profeſſione, & de his, quæ ad ejusdem Fidei integritatem tuendam & conſervandam pertinent.
II. De Doctrina & prædicatione Verbi Dei.
III. De Officio Divino.
IV. De dierum Feſtorum cultu & jejuniis.
V. De Sacramentorum adminiſtratione.
VI. De Baptiſmo.
VII. De Sacramento Confirmationis.
VIII. De Sacramento Pænitentiæ.

IX.

(*) Joannes Franciſcus Bonhomius, Epiſcopus Vercellenſis, adulta jam ætate Vir, anno 1583. cum poteſtate Legati de latere in Germaniam venit, ibidemque partam jam antea ſua virtute, quam ex S. Caroli Borromæi Inſtitutione ac diſciplina hauſerat, gloriam, egregie auxit. Ejus in Germaniam mittendi occaſionem præbuit funeſtus Gebhardi Truchſeſii, Archi-Epiſcopi tunc Colonienſis, impuris amoribus in præceps abrepti caſus, & ſecuta dein, quo ſuis liberius indulgere cupiditatibus poſſet, aperta a Fide Catholica ad Calvinianos defectio: quem Gregorius XIII., cum in eo, a ſcelere revocando, & ad ſaniora conſilia reducendo, graviſſimis adhibitis monitionibus, fruſtra laboraſſet; tandem lata Romæ Kalendis Aprilis ejusd. anni 1583. in Cardinalium conſeſſu ſententia, Archi-Epiſcopali dignitate exutum, ceu putre membrum & noxium, ab Eccleſiæ corpore, & fidelium communione ſemovit.

Ad

IX. De Sanctiſſimo Eucbariſtiæ Sacramento.
X. De Sacramento Ordinis.
XI. De Sacramento Matrimonii.
XII. De Sacramento extremæ Unctionis.
XIII. De Funeribus, Sepulturis, & Exequiis.
XIV. De Oblationibus, Decimis, & portione Canonica.
XV. De recta bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtratione.
XVI. De Clericis in genere.
XVII. De Epiſcopis.
XVIII. De Capitulis & Canonicis.
XIX. De Paſtoribus.
XX. De Regularibus & Monialibus.
XXI. De Scholis & Seminariis.
XXII. De Foro, Juriſdictione & Immunitate Eccleſiaſticis.
XXIII. De Uſuris.
XXIV. De Synodo Provinciali & Diœceſana.

TITU-

Ad Sententiam hanc in Germania, atque in ipſa Metropoli Colonia promulgandam, a Gregorio Papa delectus eſt is, de quo agimus, Joannes Franciſcus Bonhomius, ſingularis prudentiæ, multoque rerum uſu probatæ Præſul: qui pro eximio ſuo in Religionem ac Eccleſiam Catholicam ſtudio, arduam & graviſſimis obſeptam periculis Provinciam, majoribus animi, quam corporis, jam ſenio debilitati viribus aggreſſus, & in DEO fidens, cujus acturus cauſam erat, exiguo cum comitatu mox itineri ſe dedit, illudque profectione tam celeri ac fortunata confecit; ut quibuscunque ſuperatis difficultatibus, & inſidiantium, qui vias obſidebant, conatibus eluſis, eodem adhuc menſe Aprili Coloniam pervenerit. Ubi ſine mora longiore, quidquid adverſæ factionis fautores, & Proteſtantium Principum Legati obniterentur, Pontificia executus mandata, Gebhardum anathemate percuſſum, ab Eccleſiæ cœtu excluſum, omnique dignitate Eccleſiaſtica privatum declaravit. Metropolitani deinde Collegii Primarium Clerum commonuit, ut Comitia, pro novo Archi-Epiſcopo in Truchſeſii jam exauctorati locum collatis ſuffragiis ſubſtituendo, maturaret. Statutus electioni dies Maji 23.; quo communi conſenſu, maximo Senatus, populique Agrippinenſis, Catholicum Præſulem omnibus votis optantium gaudio, plauſuque, Erneſtus, Bavariæ Dux, Friſingenſis, Leodienſisque Eccleſiæ Antiſtes, Gebhardo non ita pridem poſthabitus, nunc eidem dejecto ſurrogatus eſt, & Colonienſis Archi-Epiſcopus renuntiatus. Poſt hæc Bonhomius ad Metropolitanum Collegium ab hæreſi purgandum converſus, Hermannum Adolphum Comitem Solmenſem, Joannem Baronem a Winnenberg, Canonicos, tum & Georgium a Sayn, Comitem a Witgenſtein, Eccleſiarum Metropolitanæ, Sancti Gereonis, & SS. Apoſtolorum Coloniæ Præpoſitum, qui Truchſeſii partibus, & cum illo Calvini dogmatibus palam adhærebant, ſimili anathematis ſententia damnatos, omnibus Eccleſiaſticis honoribus, titulis, dignitatibusque, ac beneficiis orbatos pronuntiavit. Quibus demum peractis, cæteriſque rebus apud Colonienſes ex Romani Pontificis voluntate & auctoritate compoſitis, Leodium abiit, ubi anno 1585. pro Erneſto Archi-Epiſcopo, gravi bello, a Truchſeſio, pluribusque Proteſtantium Principibus impetito, Synodum Diœceſanam celebravit, in eaque, non levibus obſtaculis ſingulari prudentia perruptis, Concilium Tridentinum promulgavit. Nos hujus Synodi Leodienſis mentionem in Indice duntaxat faciemus, eo quod paulo ante, quam hæc ſcriberemus, oblata ſpes fuerit, ejusdem acta integra, nunquam hactenus edita, ex autographis monumentis obtinendi: quæ proinde, cum hujus Tomi typus ad finem decurrat, ſub initium Tomi octavi ſequentis inſerenda reſervabimus.

Multa alia Leodii Bonhomius nomine Erneſti Antiſtitis præclare geſſit: plura gerere meditabatur, ac re ipſa geſturus fuiſſet, maximo illius Eccleſiæ ac Diœceſis emolumento; niſi ejusdem immatura mors, ſaluberrima, quæ animo conceperat, conſilia interrupiſſet.

Nam anno 1586. poſt celebratum Montibus Hannoniæ Concilium Provinciale Cameracenſe, cui cum Berlaymontio Archi-Epiſcopo præſederat, peragratamque omnem ferme, quæ Leodienſi Epiſcopo ſubeſt, Provinciam reverſus, dum ad Jacobenſe in Inſula Monaſterium, quo divertere conſueverat, ſe recepiſſet, debilitatis ex aſſidua tot laborum & curarum contentione viribus, languere cœpit, accedente dein articulari morbo, qui continuis cruciatibus corpuſculum diſcerpebat, brevi ad extrema deductus. Morti propinquior, procurato Sacris Chriſtianis animo, Catholicam Religionem, Conciliique Tridentini, quod adferri, prælegique juſſerat, magna pieta-

TITULUS I.

De Fidei Profeſſione, & de his, quæ ad ejusdem Fidei integritatem tuendam, & conſervandam pertinent.

CAPUT I.

CUm Fides ſit verum Symbolum, quo Catholici ab aliis diſcernuntur, ſine qua impoſſibile eſt placere Deo; Sacra Synodus Provincialis Cameracenſis, in Spiritu Sancto legitime congregata, ab ea principium ducens, in nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & ejusdem Spiritus Sancti ſtatuit ac decernit, ut juxta formulam a Pio Quarto præſcriptam Fidei profeſſionem faciant omnes Profeſſores, Concionatores, Confeſſarii, Ludimagiſtri., ac præterea Typographi, Bibliopolæ, & qui libros quomodolibet diſtrahunt, tam viri, quam mulieres. Item quicumque ſemel in hæreſim lapſi, ad Eccleſiæ gremium redeunt, & qui ex uno loco in alium transmigrant, nec adferunt ſufficiens teſtimonium ſuæ fidei, & converſationis a Paſtore loci ſuæ ultimæ reſidentiæ, antequam ad Sacram Communionem admittantur: nec non quicumque ad Sacros Ordines promovebuntur, idque in manibus Ordinariorum cujusque loci, vel ab eis deputandorum, qui hujusmo-

pietate ac veneratione profeſſus eſt fidem: Ac demum adſtantibus bene precatus, inter omnium lachrymas exceſſit anno, 1587. die 25. Februarii.

Michael ab Iſſelt de Bello Colon. L. II. & III. Chappeavil. de Geſt. Pontif. Leodienſ. Tom. III. Foullon Hiſt. Leodienſ. Tom. II.

(**) De Illmo Berlaymontio hæc, quæ ſequuntur, notat *Cl. Foppens in Biblioth. Belgicæ Tomo II.* " Ludovicus de Berlaimont, Caroli, Equitis aurei Velleris, Filius, Archi-Epiſcopus & Dux Cameracenſis, ordine ſecundus, unaque Epiſcopatus Tornacenſis Adminiſtrator;, Vir in dicendo promptus, in congreſſu facilis, comis atque acutus, in Divinis, humanisque Literis plurimum verſatus. Anno 1586. Menſe Octobri Montibus in D. Waldetrudis *Concilium* celebravit *Provinciale*, præſente, ac præſidente *Joanne Franciſco Bonhomio*, Epiſcopo Vercellenſi, Nuntio Apoſtolico, ibidem editum 1587. & alias ſæpius."

" Moritur Montibus Hannoniæ anno 1596. apud Nigras Sorores in Sacello D. Mariæ Magdalenæ, a ſe conſtructo, depoſitus, hoc Epitaphio:

D. O. M.
HONORIS ET ÆTERNITATIS M.
ILLUSTRISSIMO PRÆSULI
LUDOVICO DE BERLAIMONT
ARCHI-EPISCOPO ET DUCI CAMERACENSI,
CLEMENTISSIMO CAMERACENÆ DITIONIS
COMITI, S. R. IMP. PRINCIPI,
NOBILISSIMÆ COMITUM DE BERLAIMONT
PROPAGINIS HEROI,
SYNODI PROVINCIALIS
IN HOC OPPIDO HABITÆ, AUCTORI
ET EXECUTORI VIGILANTISSIMO,
TORNACENSIS EPISCOPATUS
OB RES INCONCUSSA FIDE GESTAS
IN DEUM ET PRINCIPEM,
ADMINISTRATORI,
PATRIÆ CAMERACENSIUM
LIBERTATIS ASSERTORI, AC DEMUM
POST MULTOS GENEROSISSIMI ANIMI
IN REBUS ADVERSIS PERPESSOS LABORES
VITA FUNCTO 15. FEBRUAR. M. D. XCVI.
ET IN HOC SUO SACELLO QUIESCENTI,
ÆTATIS SUÆ LIV. PRÆSULATUS XXV.

juſmodi profeſſionis atteſtationem ad eosdem Ordinarios transmittant.

CAPUT II.

Supplicetur Regiæ Majeſtati, ut idem mandare velit de iis, qui ad gerendos Magiſtratus, aut alia officia publica tam in urbibus, quam in pagis aſſumuntur, nempe ut in ipſorum admiſſione dictam Fidei profeſſionem facere teneantur (*a*); nec admittantur, niſi, præhabito Paſtorum ſuorum, de anteactæ vitæ Catholicæ converſatione teſtimonio, quod ipſi Paſtores dent gratis: & ſi prece aut pretio inductos teſtimonium hujusmodi contra veritatem dediſſe compertum fuerit, Ordinariorum arbitrio graviter puniantur.

CAPUT III.

Nulli præterquam Typographis, Bibliopolis, & Librariis juratis ullos libros typis committere, inferre, aut venales exponere liceat ſub pœnis Concilii Tridentini, & primi (*b*) Provincialis Cameracenſis, aliisque arbitrariis. Qui etiam in ſua admiſſione præter ſupradictam Fidei profeſſionem juramentum præſtent de non invehendis libris prohibitis, nec ſecreto diſtribuendis, & de hoc agatur cum Magiſtratibus. Nulli vero libri imprimantur, quacunque de materia tractent, niſi expreſſam habeant approbationem Epiſcoporum, aut ab eis Deputatorum, vel alicujus Cenſoris in Univerſitate Lovanienſi, aut Duacenſi.

CAPUT IV.

Non permittantur cuivis de populo libri Sacræ Scripturæ lingua vernacula, contra quartam regulam indicis librorum prohibitorum, niſi de licentia Epiſcoporum, aut Deputatorum ab eis.

CAPUT V.

Ut Concilii Tridentini Decreto de invocatione, veneratione, Reliquiis Sanctorum, & Sacris Imaginibus Seſſ. 25. ſatisfiat, nullæ inſolitæ imagines in Eccleſiis ponantur, aut ex quarum inſpectione aliquod offendiculum generari poſſit, vel quæ veritati Sacrarum Scripturarum, traditionum, aut hiſtoriarum non reſpondeant: neque etiam in privatis domibus habeantur, & multo minus in publicis proceſſionibus exponantur picturæ, quæ referant hæreticorum ludibria. Imagines quoque quibusdam in locis per Eccleſias ab hæreticis mutilatæ quamprimum reparentur, & horum omnium in viſitationibus diligens ratio habeatur.

CAPUT VI.

Quoad Sanctorum Reliquias, ſicubi bellorum injuria direpta aut diſperdita fuerunt vaſa argentea, reſtaurentur, aut alioquin decentes capſulæ fiant, quæ ut minimum pannis ſericis ornentur. Et ut majori in veneratione ſint apud populum eædem Sanctorum Reliquiæ, appendantur tabellæ in ſingulis Eccleſiis, quibus declaretur, quæ in unaquaque Reliquiæ, judicio Epiſcopi approbatæ, aſſerventur. Et Paſtores ac Concionatores Verbi Dei ſubinde refricent memoriam Sanctorum, quorum Reliquiæ in iis Templis habentur & coluntur: cumque populo pietatis cauſa ſolemniter oſtenduntur, luminaria aliqua accendantur: ne temere tamen omnium oculis exponantur, nec ex loculis ſeu capſulis per alium, quam Epiſcopum, aut ab eodem poteſtatem in ſcriptis habentem, educantur.

CAPUT VII.

Signa vel Imagines, annulive, orationes ſcriptæ, vel, ut vocant, brevia, characteribus, aut nominibus incognitis impreſſa, ne ad alicujus morbi hominis, jumentive curationem adhibeantur: ne etiam ligaturæ matrimonii actum impedientes, aliave veneficia, vel faſcinationes ſuperſtitioſa obſervatione fiant, aut diſſolvantur: nec vulnera aut plagæ ullæ ſuperſtitioſo adhibito ſignorum, verborum aut precum numero, linteolis, vel alia, quæ a Medicis comprobata non ſit, ratione curentur. Denique quicunque hujusmodi, vel aliis ſuperſtitionibus, Dœmonum invocationibus, implicitis vel explicitis pactis cum iisdem uſi fuerint, quive artem Aſtrologicam judiciariam, a Sanctiſſimo Domino noſtro Sixto V. ſpeciali Conſtitutione damnatam, exercuerint, excommunicationem incurrant, & per Paſtores in ſuis concionibus

(*a*) Vide infra Edictum Regium Art. I. II. Tit. I. ſupra pag. 99.

(*b*) Conc. I. Prov. Camerac. anno 1565.

bus publice excommunicati denuntientur, & aliis pœnis a jure impoſitis ſubjaceant.

CAPUT VIII.

Inhærendo Conſtitutioni felicis recordationis Leonis X. contra Blaſphemos editæ in Concilio Generali Lateranenſi Seſſ. 9., a Pio V. innovatæ, pœnas in ipſa contentas exacte obſervari mandat hæc Synodus, præcipitque Paſtoribus, ut in ſuis concionibus declarent ſuis Parochianis gravitatem hujus delicti, eoſdemque hortentur ad ſupplicandum Epiſcopis pro erectione ſodalitatum Nominis Dei, ad eundem finem, juxta Conſtitutionem felicis record. Gregorii XIII. his Decretis annexam.

TITULUS II.

De Doctrina & prædicatione Verbi Dei.

CAPUT I.

Quicumque prædicandi aut docendi Sacram Scripturam munere funguntur (quod juxta Tridentini (*c*) Concilii Decreta nullis etiam Regularibus in Eccleſiis non ſuorum Ordinum abſque Epiſcopi licentia facere licet) eam interpretentur eo ſenſu, quem Catholica & Sanctorum Patrum conſentiens auctoritas comprobarit. Ne hiſtorias ex apocryphis Scriptoribus populo narrent, neve paſſim hæreticorum opiniones & argumenta apud imperitam multitudinem referant. Quod ſi quandoque neceſſitas poſtulabit, ut eorum falſa dogmata confutentur, id non longa diſputatione, ſed gravi & ſolida redargutione faciant, ne oſtentandæ doctrinæ aut eloquentiæ cauſa difficiles atque inanes quæſtiones moveant, unde ſui ipſius potius, quam Jesu Chriſti Prædicatores eſſe videantur; ſed præcipue in articulis Fidei, Oratione Dominica, & Salutatione Angelica, decem Præceptis Decalogi, & quinque Præceptis Eccleſiæ, nec non Septem Sacramentis, ac Evangeliis & Epiſtolis diei breviter & dilucide explicandis verſentur.

(*c*) Seſſ. 5. c. 2. de Ref. & Seſſ. 24. c. 4.

CAPUT II.

Vitia quoque reprehendant, ſed ita, ut peccatorum, non hominum odio, id eos facere omnes intelligant: ac proinde nominatim neminem arguant, ne etiam in alios Prædicatores ejuſdem aut alterius Ordinis invehantur, aut eos reprehendant.

CAPUT III.

Indulgentias novas populo ne annuntient ſine Decreto Epiſcopi; ſimiliter neminem extraneum paupertatis nomine ex ſuggeſtu commendent, niſi teſtimonium ſcripto ab Ordinario attulerit.

CAPUT IV.

Potiſſimum autem hoc provideant, ut quod verbo ædificant, id vita & moribus non deſtruant, ne cum aliis prædicaverint, ipſi reprobi efficiantur.

CAPUT V.

Qui in ſupradictis peccaverint, etiam Regulares & exempti, non obſtante ipſorum exemptione, juxta Decretum Concilii (*d*) Tridentini ab Epiſcopis puniantur.

CAPUT VI.

Decani Chriſtianitatis referant Epiſcopis, aut eorum Vicariis, ſi quos deprehenderint Paſtores, vel ob imperitiam, vel ob negligentiam a prædicatione Verbi Dei abſtinentes: & longe magis, ſi quos noverint, qui ſuis prædicationibus magis deſtruant, quam ædificent.

CAPUT VII.

Dum habetur Concio in ea Eccleſia, nec ſolennes, nec privatæ Miſſæ celebrentur; ſed nec per ipſam Eccleſiam quiſquam pauper permittatur mendicare, nec Horæ Canonicæ decantentur, nec Cantores, Vicarii, aut Canonici eas incipere audeant ante concionem finitam. Quod ſi Concionator prolixior æquo fuerit, modeſte per aliquem moneatur, non autem hoc prætextu in ſua concione turbetur.

CAPUT VIII.

Clerici, Cantores, Capellani, & Canonici concionibus frequenter interſint,

(*d*) Seſſ. 5. cap. 2.

ſint, ut ipſorum exemplo Laici ad Dei Verbum frequentius audiendum concitentur.

CAPUT IX.

Eadem hora, qua concionem habebit Epiſcopus, nullibi in toto oppido alia concio habeatur.

CAPUT X.

Denique hortatur Synodus Concionatores, ſive Paſtores ſint, ſive alii, qui plures in eadem urbe degunt, ut conveniant inter ſe aliquoties, deque tractandis materiis, abuſibusque arguendis conſentiant.

TITULUS III.

De Officio Divino.

CAPUT I.

Ubi Cathedrales Eccleſiæ Romani officii uſum ſuſceperunt, eundem reliquæ omnes totius Diœceſis Parochiales Eccleſiæ, una cum ritu & cæremoniis tam in Miſſæ celebratione, quam reliquo Divino Officio ſequantur; nec non ſimiliter omnes Beneficiati, in iiſdem Eccleſiis reſidentes, in ſuis Horis Canonicis privatim legendis obſervent. Ubi vero Eccleſiæ Cathedrales ſuum antiquum uſum retinent, idem quoque per totam Diœceſim, quoad dictas Parochiales, earumque Beneficiatos ſervetur; deputentque quamprimum Epiſcopi cum ſuis Capitulis viros aliquos in Officio Divino, ac cæremoniis ad illud pertinentibus exercitatos, qui imprimis cæremonias ipſas ſcripto mandent, ac etiam dictorum veterum uſuum repurgationi, & novæ editioni incumbant; quibus peractis, non liceat dictis Parochialibus, & in eisdem Beneficiatis, etiam privatim uti alio uſu, quam Eccleſiæ Cathedralis.

CAPUT II.

Quoad Collegiatas vero, quæ nondum receperunt uſum Romanum, ſuos quamprimum uſus repurgent, repurgatosque Deputatis Epiſcoporum exhibeant approbandos & confirmandos: alioqui infra ſex menſes a publicatione uſus Cathedralis Eccleſiæ repurgati, eundem omni excuſatione poſtpoſita amplecti teneantur, & nihilominus tam Cathedrales, quam aliæ Eccleſiæ, etiam Regularium, quæ jam uſum Romanum receperunt, hiſtorias Sanctorum ſuorum etiam repurgare, & ad ipſum Romanum uſum accommodare, atque approbari curare debeant.

CAPUT III.

Paſtores quoque, & alii Prædicatores Verbi Dei, in Evangelii vel Epiſtolæ explicatione ſequantur uſum Cathedralis Eccleſiæ.

CAPUT IV.

Omnia, quæ ad Sanctiſſimum Miſſæ Sacrificium celebrandum pertinent, munditia & puritate commendentur, ideoque graviter puniantur quicunque Sacerdotes corporalibus, purificatoriis, mappis & indumentis ſacris uti ſordidis, & laceris, ſive in viſitationibus, ſive alias reperti fuerint.

CAPUT V.

Ne alibi, quam in locis Deo dicatis, & ab Epiſcopis viſitatis & deſignatis, Miſſæ Sacrificium fiat; Tridentini Concilii (*e*) Decretis inhærendo omnino prohibet hæc Synodus, niſi quis forſan ſpeciale Privilegium Apoſtolicum ad hoc habeat: quo etiam uti nequeat (ſive Sæcularis, ſive Regularis ſit) quin prius illud loci Ordinario, aut ab eo Deputatis oſtenderit, ſub pœna ſuſpenſionis ad tres menſes.

CAPUT VI.

Miſſas etiam duas in die, extra caſus jure permiſſos, celebrare nulli Sacerdoti liceat, niſi ad hoc expreſſam licentiam ab Epiſcopo in ſcriptis habeat (quæ non niſi ex magna neceſſitate concedatur) qui contraveniſſe repertus erit, a Divinis ſuſpendatur. De cætero autem optaret Synodus Succurſus, quos vocant per ſimplicium beneficiorum unionem, aut alia commodiori ratione, Epiſcoporum induſtria, ubi fieri poterit, in Parochiales Eccleſias erigi.

CAPUT VII.

Interdicit vero quibusvis Sacerdotibus, ne quidquam in officio Miſſæ, maxime in Canone, etiam prætextu pieta-

(*e*) Seſſ. 22. de obſerv. in celebr. Miſſæ.

pietatis intermiſcere, aut novas cæremonias inducere præſumant, ipſumque Canonem ſecreto pronuntient: neque etiam Miſſas ſiccas quocunque prætextu (quas penitus abrogat Synodus) celebrare liceat.

CAPUT VIII.

Mandat inſuper, innovando Decretum ſecundum tituli de Cultu, Cæremoniis, & Officio Divino, dicti Concilii Provincialis Cameracenſis: ut ſi quis temulentia, vel alio notorio crimine ſcandalum dederit, & nihilominus poſtridie celebraverit, aut in officio Diaconatus, vel Subdiaconatus Celebranti inſervierit, Officiali, aut Promotori ſevere caſtigandus denuntietur. Qui vero alius Sacerdos id ſciverit, nec denuntiaverit, arbitraria pœna corrigatur.

CAPUT IX.

Ne peregrini, & ignoti Sacerdotes, ſive ſæculares, ſive regulares admittantur ad celebrandum in ullis Eccleſiis, niſi oſtenſis teſtimonialibus, & commendatitiis literis ſui Ordinarii, juxta Decretum Concilii (*f*) Tridentini.

CAPUT X.

Horam præſcriptam ſingulis Parochis per Statutum ipſius Concilii provincialis ad celebrandum Miſſam parochialem, nempe a feſto Paſchæ, uſque ad feſtum Remigii circa horam octavam, a feſto vero Remigii uſque ad Paſcha circa horam nonam, ut obvietur querelis multorum, uniformiter & exacte per totam provinciam, quacunque in contrarium allegatione non obſtante, hæc Synodus mandat obſervari, ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis, ipſis Parochis contravenientibus, infligenda, niſi forte ſuperveniente Concionatore horam ſervare nequeant.

TITULUS IV.

De dierum Feſtorum cultu, & Jejuniis.

CAPUT I.

AD tollendos abuſus, quibus in hunc uſque diem præcedentium Conciliorum Decreta mederi non potuerunt, ut videlicet impedirentur deambulationes, luſus, ſpectacula ludicra, exercitia Sagittariorum, Baliſtariorum, Bombardariorum, Gladiatorum, & ſimilium, piſcationes, & potationes, aliaque prophana opera Dominicis & aliis Feſtis diebus tempore Divini Officii, maxime Veſperarum & Concionis; decernit Sacra Synodus, ut in ſingulis Eccleſiis parochialibus ſingularum urbium totius provinciæ Veſperæ canantur eadem hora, & ſemper poſt prandium extra Quadrageſimam, impetraturque a Regia Majeſtate, aut Magiſtratibus edictum publicum (*g*), quo ante finem earum prædicta prohibeantur, imo exitus e portis urbium, hujusmodi exercitiorum cauſa, tam Veſperarum, quam Miſſæ parochialis & Concionis tempore omnino impediantur.

CAPUT II.

Similiter eidem Regiæ Majeſtati ſupplicetur pro Edicto (*h*) contra aurigas, nautas, & ſimiles, ne Dominicis, & aliis Feſtis diebus merces vehere poſſint, utque etiam ſubhaſtationes, quas vulgo Recours, aut Paſſemens appellant, & multo magis mercatus, auctiones publicæ, luſus publici, choreæ etiam nuptiales, & compotationes tempore Miſſæ & Veſperarum ſub gravi pœna prohibeantur; Nundinæ etiam annuæ, & forum rerum venalium hebdomadarium, cum in diem Feſtum incidunt, in alium transferantur ab Epiſcopis cum conſilio Magiſtratuum, neque etiam permittantur agrorum cultus, aut meſſis, molitorum, coctorum cervisiæ, lanionum, piſtorumque operæ, niſi ob notabilem neceſſitatem, cujus cognitio ad Decanum Chriſtianitatis, vel eo abſente, aut minus procul degente, ad Paſtorem loci ſpectabit.

CAPUT III.

Qui autem ſint Feſti dies, quibus populus ab opere ſervili ceſſare debeat, quæ item jejunia obſervare teneatur, ſtetur conſuetudini cujuſque Diœceſis, qua non minus Regulares, etiam exemptos, quam Sæculares obligari Synodus declarat.

(*f*) Ibid. & Seſſ. 23. cap. 16. in fine.
(*h*) Edict. Reg. Art. VI. VII. VIII.

(*g*) Vide infra Edict. Reg. Art. V.

CAPUT IV.

Si feſtum Annuntiationis Beatæ Mariæ Virginis inter Dominicam Palmarum, & Dominicam Quaſi modo inciderit, feria ſecunda poſt Dominicam Quaſi modo etiam a populo ferietur.

TITULUS V.

De Sacramentorum adminiſtratione.

CAPUT I.

Quo majore animi pietate, ac debita præparatione Sacramenta ſuſcipiuntur, eo majorem gratiam conferunt; idcirco præter ea, quæ Sacroſancta Tridentina Synodus, & prima Provincialis Cameracenſis de iis ſtatuerunt ad tollendos abuſus, quos in nonnullis locis vel culpa, vel negligentia hominum, aut injuria temporum in Sacramentorum adminiſtrationem invexit, hæc Synodus decernenda duxit, quæ ſequuntur.

Ubi Parochialis Eccleſia magnam partem populi ſui habet extra mœnia, ſeu portas urbium, ita ut nocturno tempore ejus loci incolis commode Sacramenta adminiſtrari non poſſint, quamdiu per Epiſcopos proviſum non eſt, ut dicta pars viciniori Parochiæ uniatur, aut in novam Parochiam erigatur; provideant Parochi, ut nocturno tempore ibi reſideat aliquis Capellanus, etiam ſumptibus ejus loci Parochianorum, ſi aliunde ipſi provideri non poſſit.

CAPUT II.

Iis in locis, ubi certi Parochiani certam Parochiam non habent, ſed pro ſuo arbitratu, modo ad hanc, modo ad illam confluere poſſunt, mandat Synodus, ut infra proximum Paſcha, poſt publicationem Decretorum hujus Concilii, Epiſcopi, prout melius expedire judicaverint, dictos Parochianos cum ſuis familiis certis Parochiis aſſignent. In iis vero Parochiis, quæ certis familiis, non autem certis finibus diſtinctæ ſunt, præcipit earum Parochis, ad evitandas cum vicinis Parochis controverſias, ut ſingulis annis de eiſdem familiis etiam ſcripto exhibendis, inter ſe concordent.

CAPUT III.

In Sacramentorum adminiſtratione omnes Parochi Manuale Eccleſiæ Cathedralis ſequantur, & in illius defectum utantur Manuali Eccleſiæ Metropolitanæ.

CAPUT IV.

Cum Sacra Tridentina (*i*) Synodo conſtitutum ſit, ut Eccleſiarum Rectoribus tot Sacerdotes adjungantur, quot & ad Sacramenta Parochianis adminiſtranda, & ad Divinum cultum ſatis eſſe poſſint; in plurimis autem hujus Provinciæ Eccleſiis Parochialibus unus ſit cum ſuo Cuſtode, ſeu Clerico Sacerdos; æquiſſimum judicat hæc Synodus, ut, qui in iiſdem Capellanias obtinent, ad Paſtori in prædictis cooperandum, ideoque ad perſonalem reſidentiam, juxta veriſimilem Fundatorum intentionem obligentur. Verum cum hoc ſit difficillimum, quoad omnes obtinentes Capellanias in uſum revocare, in iis ſaltem hoc omnino mandat obſervari, in quibus de dicta obligatione ex originali, aut authentica fundationis copia conſtare poterit.

CAPUT V.

Cum Sacramenta Eccleſiæ non ſolum ſine Simoniæ labe: verum etiam ſine avaritiæ ſuſpicione adminiſtranda ſint, caveant omnes, ne in eorum adminiſtratione quidquam exigant directe, vel indirecte; ſponte autem oblatum accipere, & juxta laudabilem locorum conſuetudinem debitum, a fidelibus Parochianis poſt ipſam adminiſtrationem etiam exigere poſſint.

CAPUT VI.

Omnes, qui adminiſtrant Sacramenta, illorum vim & uſum, pro eorum, qui ſumpſerint & adfuerint, capacitate, & intelligentia, diligenter explicent. (*k*)

CAPUT VII.

Maxime provideant, ne dum aliis Miniſtri ſunt ad ſalutem, ſe ipſos in periculum damnationis injiciant, ideoque diligentiſſime præcaveant, ne ſint aliquo mortali peccato infecti, cum Sacramentum quodcunque adminiſtrant.

CA-

(*i*) Seſſ. 21. cap. 4. (*k*) Trid. Seſſ. 24. c. 7.

CAPUT VIII.

Sacra Olea quotannis quiſque Parochus per ſe ipſum, aut alium honeſtum Sacerdotem adferat ex ea Eccleſia, unde conſuevit: eaque in vaſculis honeſtis & mundis recondat, & reverenter ſtatim ad ſuam Eccleſiam deferat, nec interim cum eiſdem in via in tabernis compotationibus ſe dare audeat, ſub pœna decem florenorum, quoties quiſpiam hac ratione ſcandalum dediſſe comperietur.

CAPUT IX.

Cum primum Sacra Olea acceperit, ne veteribus ullo pacto utatur, ſed quidquid ex iis ſuperfuerit, totum id lampadi, quæ lucet ante Venerabile Sacramentum, infundatur, vel ſuper piſcinam comburatur.

CAPUT X.

Tametſi Sacra Synodus non ignoret, Paſtores ex ſe paratos eſſe adminiſtrare Sacramenta omnibus ſuis Parochianis, etiam peſte infectis; tamen quia experientia cognitum eſt, eam eſſe multorum Parochianorum infirmitatem, & puſillanimitatem, ut a proprio Parocho abhorreant, ſimul atque eundem alicui, vel leviter de peſte ſuſpecto Sacramenta adminiſtraſſe intelligunt; præcipit, ut tempore peſtis Capellani conſtituantur ſumptibus ærarii publici, vel collectis ſingulorum Parochianorum, in quorum utilitatem evidenter hoc cedere intelligitur, qui Sacramenta dictis peſte infectis, iis ſolis adminiſtrent, quibus Capellanis Epiſcopi dent curam animarum.

TITULUS VI.

De Baptiſmo.

CAPUT I.

Fons Baptiſmalis ſingulis annis in Sabbato Sancto, & Vigilia Pentecoſtes mundetur, idque non a laico Cuſtode, ſed ab aliquo Sacerdote, & in eo toto anno aquam baptiſmalem ſemper mundam Parochus aſſervet.

CAPUT II.

Parochi pro pueris baptizandis vocati, quanto breviorem poterunt horam præfigant, qua puer ad Eccleſiam deferatur, eaque ad Eccleſiam ſe conferant: quod ſi propter ipſorum moram puer ſine Baptiſmo moriatur, graviter puniantur; nec differant eo prætextu Baptiſmum impendere puero, quod ſit illegitimus, nec habeat fidejuſſorem pro ſua alimentatione, neque in eo obediant Magiſtratibus ſæcularibus.

CAPUT III.

Contra, ſi parentes fuerint in mora diutius puerorum Baptiſmum differentes, moneantur diligenter a Parochis, quibus, ſi obedire noluerint, Epiſcopi certiores reddantur.

CAPUT IV.

Decretum Concilii Tridentini (*l*) de uno patrino, aut una matrina, & ad ſummum uno & una, diſtricte ſervetur ab omnibus Paſtoribus, ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis.

CAPUT V.

Cum patrini ſint Sponſores fidei pro puero ſuſcepto, qui ad eum, cum adoleverit, in fide erudiendum obligantur; non admittantur in patrinos aut matrinas pueri, qui nondum habent uſum rationis, multo minus hæretici, aut de hæreſi ſuſpecti, excommunicati, aut qui in Paſchate non ſunt confeſſi, nec Sacram Communionem receperunt.

CAPUT VI.

Pueris etiam non permittant Parochi imponi nomina paganorum; ſed nec eorum, qui ab Eccleſia pro Sanctis non coluntur.

CAPUT VII.

Antequam procedant ad Baptiſma, diligenter inquirant ab obſtetricibus, num puerum baptiſarint; quod ſi aſſerant, ulterius rogent, qua forma & qua materia uſæ fuerint. Quod ſi deprehendant, vel in forma, vel in materia erratum fuiſſe, ipſi baptiſent: alioquin a Baptiſmo abſtinentes, exorciſmos tantum, & cæteras Eccleſiæ orationes, adhibitis ſolitis cæremoniis pronuntient, nec unquam conditionali Baptiſmo utantur, niſi cum re diligenter perquiſita, dubium relinquitur, an Baptiſmum rite ſuſceperit puer: qui contra

(*l*) Seſſ. 24. de Ref. Matr. cap. 2.

contra fecerit, ſciat ſe Sacrilegium committere, & irregularitatem incurrere.

CAPUT VIII.

Infans vero expoſitus, licet appenſum collo ſcriptum habeat, quo baptiſatus ſignificetur; ſi tamen hoc aliter conſtare non poſſit, ea conditionali formula baptiſetur, quam præſcribit ex Alexandri tertii Conſtitutione Catechismus Concilii Tridentini: Si tu es baptiſatus, ego te iterum non baptiſo; ſed ſi tu nondum es baptiſatus, ego te baptiſo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

CAPUT IX.

Baptiſati ab hæreticis, ſi conſtare poſſit, formam non eſſe ſervatam, in forma Eccleſiæ conſueta baptiſentur; alias etiam ſi ſint adulti, poſt abjurationem hæreſis, & reconciliationem cum Eccleſia Catholica, ſolæ cæremoniæ, exorciſmi, & orationes, ut in pueris, adhibeantur.

CAPUT X.

Quod & ſervetur in iis, quos neceſſitas coegerit extra Eccleſiam baptiſari, ut videlicet poſtea, ſi bene habeant, ad Eccleſiam pro dictis cæremoniis adhibendis, deferantur.

CAPUT. XI.

Quia vero experientia cognitum eſt, multas obſtetrices in forma, aut in materia interdum errare; mandat Sacra Synodus, ut nullæ mulieres deinceps ad hujus officii exercitium admittantur, niſi prius per Paſtorem loci examinatæ, &, ſi opus ſit, inſtructæ fuerint. Rogentur autem Magiſtratus, ut inter cætera ab eiſdem obſtetricibus juramentum exigant, quod pueros baptiſandos, ante diem tertium omnino Parochis denunciabunt. (m)

CAPUT XII.

Non omittat Parochus monere omnes, qui Baptiſmo aſſiſtunt, ut dum Sacra illa Myſteria peraguntur, non riſibus aut fabulis, ſed precibus vacent, aut diligenter ad ea, quæ aguntur, intendant.

(m) Edict. Reg. art. IX.

CAPUT XIII.

Prima vice qua mulieres a puerperio domum exeunt, juxta antiquam Eccleſiæ conſuetudinem, ad Eccleſiam recta ſe conferant, gratias actura Deo pro beneficio puerperii, & ut a proprio Paſtore, ſeu ejus vicem gerente, & non ab alio purificentur.

CAPUT XIV.

Parochus habeat librum, in quo ſingulorum baptizatorum, nec non parentum, & patrinorum ac matrinarum nomina, diemque Baptiſmi diligenter deſcribat, qui (ſi ſit Collegiata Eccleſia) cum impletus fuerit, in Archivio Capituli reponatur; ſi Parochialis, Æditui Eccleſiæ aſſervandus tradatur, cujus tamen libri inſpectio ipſi Parocho, & aliis, quorum intererit, libera ſit, quoties opus fuerit.

TITULUS VII.

De Sacramento Confirmationis.

CAPUT I.

Epiſcopi Sacramentum Confirmationis adminiſtraturi, aliquot ante diebus curent per Parochos populum de ſequentibus diligenter moneri. Imprimis de dignitate, vi, & effectibus hujus Sacramenti: de Confeſſione præmittenda ab iis, qui erunt confirmandi, ſi ad diſcretionis annos pervenerint: de prohibita ejusdem Sacramenti iteratione ſub pœna ſacrilegii, eo quod imprimat caracterem; denique de patrinis aut matrinis neceſſariis non minus, quam in Baptiſmo: ut proinde ſinguli puerorum ab aliquo præſentandi adducantur, mares quidem, quoad fieri poterit, a viris, & puellæ a mulieribus: quorum etiam officium Parochus declaret, nempe quod eorum puerorum, quos ſuſceperint, tanquam filiorum ſpiritualium curam gerere, eosque prima Fidei rudimenta docere debeant, ſi ea ignorent. Qui quidem Suſceptores ipſi antea ſint Sacro Chriſmate confirmati, majores quoque natu, aut ſaltem pares iis, quos præſentant, aut ſuſcipiunt, cum minor majori monendo aut corrigendo patris vice eſſe non poſſit. Moneantur etiam de conferendis mundis linteis, juſtæ longitudinis, ut fronti & capiti circumcingi poſſint.

CA-

CAPUT II.

Non infra ſeptimum aut octavum annum pueri confirmentur: qui ſciant diſtincte Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Symbolum Apoſtolorum, niſi Epiſcopis aliter videatur.

TITULUS VIII.

De Sacramento Pœnitentiæ.

CAPUT I.

Sacerdoti præter Ordinis poteſtatem, quam in Sacerdotio accepit ad audiendas confeſſiones, etiam poteſtas jurisdictionis neceſſaria eſt: ideoque Sacroſancti Concilii Tridentini Decreto (*n*) inhærens hæc Synodus, neminem etiam Regularem, quantumvis exemptum, ad audiendas ſæcularium & Clericorum confeſſiones idoneum eſſe declarat; qui non antea per Epiſcopum idoneus judicatus fuerit, & admiſſus. Admiſſionem autem cum eadem Tridentina Synodus gratis dandam eſſe decernat, eam in ſcriptis concedi voluiſſe ſatis apparet; proinde præcipit, ut ab omnibus, qui beneficium non habent, cui cura animarum ſubſit, in ſcriptis habeatur.

CAPUT II.

Quod etiam de confeſſionibus Sacerdotum, & aliorum Clericorum, qui paſſim hactenus, ſine admiſſione ſibi invicem ſua peccata confitentur, intelligendum decernit.

CAPUT III.

Cum autem varii libri inſtructiones Confeſſariorum contineant, ad eos recurrant Parochi, & alii ad confeſſiones deputati: utpote ad Catechiſmum Concilii Tridentini, Directorium Polanci, & alios ſimiles.

CAPUT IV.

Quæ tamen ſequuntur, ut non omnibus obvia, hic exprimenda duxit hæc Synodus. Imprimis caveant diligenter Confeſſarii omnes, ne quemquam abſolvant a caſibus Sedi Apoſtolicæ, aut Epiſcopo reſervatis, ſi ad hoc ſibi ſpecialiter conceſſam non habent facultatem. (*o*)

CAPUT V.

Quia vero ſæpe occaſione Indulgentiarum a Summo Pontifice, vel alias ab Ordinario poteſtas datur commutandi vota, videat hoc caſu Confeſſarius, ut vel in majora pietatis opera, quæque Deo gratiora futura ſint, vel ſaltem in æque pia, Deoque grata illa commutet, habeatque rationem in dicta commutatione laborum & ſumptuum, quos, ſi perſolvendum fuiſſet votum, pœnitens ſubire, aut ferre debuiſſet, fiatque hujusmodi commutatio ſine præjudicio tertii.

CAPUT VI.

Confeſſionis ſigillum, quod ſub graviſſima depoſitionis pœna Sacri (*p*) Canones inviolatum eſſe voluerunt, ſi quis Confeſſariorum violare præſumpſerit, ab audiendis confeſſionibus in perpetuum ſuſpendatur, & prout juris eſt, graviter puniatur.

CAPUT VII.

Salutarem Innocentii Tertii Conſtitutionem (*q*) in Concilio generali editam in uſum revocando; ſtatuit hæc Synodus, ut Medici ad ægros in lecto decumbentes vocati, antequam illorum curam ſuſcipiant, eos moneant de advocando Confeſſario: qui ſi intra quatriduum non paruerint, eorum curam deſerere ſub excommunicationis infligendæ pœna omnino teneantur, niſi æger paulo ante morbum confeſſus ſit.

CAPUT VIII.

Parochum etiam curabunt moneri, quamprimum aliquem ægrum in ejus Parochia viſitaverint: qui ſic monitus ægrum ipſum accedere, eumque ad ſuſcipiendum hoc ſalutare Pœnitentiæ Sacramentum modis omnibus inducere debeat. Idem facere teneantur Moniales, quæ ægrotis aſſiſtunt.

CAPUT IX.

Ne autem negligatur præceptum Eccleſiæ de confitendo proprio Paſtori, & communicando quotannis, juxta C. *Omnis utriusque ſexus. Ext. de Pœnit. & Remiſſ.* ſcribantur omnium, tam confitentium, quam communicantium in Paſchate nomina & cognomina tam a Regu-

(*n*) Seſſ. 23. cap. 15.
(*o*) Trid. Seſſ. 14. de Pœnit. c. 7.
(*p*) C. *Sacerdos.* de Pœnit. diſt. 6.
(*q*) C. *Cum infirmitas.* Extra. de Pœnit. & Remiſſ.

Regularibus, quam Sæcularibus, qui ea Paſtoribus tradant in regiſtrum conſcribenda: & poſt Paſcha Paſtores omnium eorum, qui non communicaverunt, nomina ad Epiſcopum referant.

CAPUT X.

Neminem vero obligent Paſtores, aliive Confeſſarii, ut perpetuo ſibi, nunquam alteri confiteantur: neque vota caſtitatis a filiabus confeſſionis exigant, aut admittant, absque Epiſcopi conſilio: & a nimia familiaritate abſtineant.

TITULUS IX.

De Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento.

CAPUT I.

CUm is, qui in Auguſtiſſimo Euchariſtiæ Sacramento continetur, ſit ſplendor lucis æternæ,(r) cui non poteſt a nobis condignus honor impendi; non immerito antiquus Eccleſiæ ritus obtinuit, ut tam de die, quam de nocte in Templis cum lumine aſſervetur, & non niſi lumine præeunte, & cum campanulæ ſono, ad ægros deferatur. Quare eorum imprimis ſive avaritiam, ſive nimiam incuriam damnat hæc Synodus, qui in Eccleſiis tam Regularium, quam ſæcularium continuum ante ipſam Euchariſtiam lumen non fovent, niſi Ordinariis conſtiterit, Eccleſias ita pauperes eſſe, ut ſumptibus neceſſariis ſufficere non poſſint; quo caſu, ſaltem toto Officii Divini tempore, ante ipſum Sacramentum lumen habeatur: in ipſo vero Altari omnino cerei, non autem candelæ ſebaceæ ſolæ accendantur.

CAPUT II.

Improbat ſimiliter abuſum eorum, qui Sanctam Euchariſtiam ægris, quia morbum diſſimulare volunt, ſeu alio quocunque prætextu, occulte ſine lumine & ſine honore deferunt, niſi de expreſſa Epiſcoporum licentia id faciant; ſed & eorum, qui deferunt quidem cum lumine, ſed ſine lumine, & interdum etiam ſine Sacra Hoſtia ad Eccleſiam revertuntur: præcipit itaque duas ſemper hoſtias deferri, ne Parocho, ad Eccleſiam redeunte, populus inane vaſculum adoret; & cum eodem honore præeuntis luminis Parocho ipſo non minus redeundo, quam eundo ſtola & ſuperpelliceo ornato; niſi forte per aſpera & difficilia loca ipſi gradiendum ſit: quo caſu Sacerdos, quo poterit decentiore modo, ad ægrotos Sanctiſſimam Euchariſtiam deferat.

CAPUT III.

Admodum etiam indecens eſt, quod ſolus Paſtor cum Clerico ſuo præeunte, ut plurimum ad ægris deferendum hoc Sacramentum procedat, aut pauci ex populo ſequantur. Quare ſæpe populum ſuum moneant Parochi, ut frequens Sanctiſſimum hoc Sacramentum proſequatur, maxime ii, qui ſunt Confratres Sodalitatum Corporis Chriſti, quas optaret Sancta Synodus ubique per Epiſcopos erigi, atque inſtitui.

CAPUT IV.

Antequam autem ad ægros deferatur, certis campanæ pulſibus ſignum detur, ut fideles, quibus vacat, convenire poſſint.

CAPUT V.

Sacerdos illud deferens, ſi quem videat non flectentem genua, & non adorantem hoc Sanctiſſimum Sacramentum, moneat illum verbo, aut ſigno, ſui officii: ſi quem animadvertat facere ex contemptu, eum deferat ad Epiſcopum, aut ejus Vicarium.

CAPUT VI.

Qui Eccleſiæ præcepto de communicando ut minimum in Paſchate non obedierint, tranſacta Dominica in Albis Epiſcopo denuntientur. Qui autem eo tempore a Parochia abſuerint, & reverſi, ſpatio dierum octo fidem non fecerint, quod in Paſchate communicarint, ſimiliter denuntientur: ut per ipſum Epiſcopum, niſi legitimam excuſationem attulerint, vivis Eccleſiæ ingreſſus, mortuis autem Eccleſiaſtica ſepultura denegetur.

CAPUT VII.

Publicos concubinarios, fœneratores, & eos, qui palam inimicitias exercent, ad Sacram Communionem admitti

(r) C. *Sane.* Extra. de celebr. Miſſ.

mitti vetat hæc Synodus, niſi prius aliquod veræ & ſolidæ contritionis argumentum dederint: & primi quidem concubinas dimiſerint; alii uſuris renunciaverint, & injuſta lucra reſtituerint, aut de reſtituendis cautionem dederint: tertii pacem inierint, & ex vero charitatis affectu inimicum animum plane depoſuerint.

CAPUT VIII.

Calicum ſtanneorum uſum, ob tanti Sacramenti reverentiam optaret eadem Synodus plane eſſe abolitum; ſed quia plurium Eccleſiarum paupertas, nec non pericula direptionum, hoc adhuc commode ferre poſſe non videntur; hortatur omnes, ut paulatim alios, quorum cuppa ſaltem ſit argentea, ſubſtituant, & interea qui dictis ſtanneis utuntur, eosdem ipſimet ſingulis menſibus quam diligentiſſime mundent.

TITULUS X.
De Sacramento Ordinis.

CAPUT I.

QUamvis Tridentina (*s*) Synodus, & prima provincialis (*t*) Cameracenſis exacte complectantur ea, quæ ad Sacramenti Ordinis adminiſtrationem pertinent, quæ tamen ſequuntur, adjicienda duxit hæc Synodus.

In primis, ut teſtimonia vitæ & probitatis morum, quæ adferri debent a ſingulis ordinandis, omnino ſignata ſint a Decanis ruralibus, ac deinceps ab eisdem Decanis clauſa & obſignata mittantur, ſub pœna rejectionis eorundem, & non admiſſionis ipſorum ordinandorum. Si quis autem ſine illis literis venerit, is non admittatur, immo nequidem examinetur.

CAPUT II.

Proclamationes promovendorum ad ſingulos Ordines, fiant juxta Decretum (*u*) Concilii Tridentini; & qui de his fidem non fecerint in examine, rejiciantur.

CAPUT III.

Tituli patrimoniales & beneficiales ſint impoſterum quadraginta, ut minimum, florenorum, oneribus deductis: nec ullus eorum, niſi viſis literis in debita forma expeditis, admittatur: impetreturque a Regia Majeſtate ſeu Conſilio Regio Edictum, quo fraudibus eorum, qui dictos titulos, contra juramentum a ſe præſtitum, ſæpe alienant, occurratur. (*x*)

CAPUT IV.

Forma vero Juramenti, quod præſtare tenebuntur ii, qui patrimoniali titulo ad Ordines promovebuntur, ſit hæc:

Ego N. juro, quod in acquiſitione bonorum meorum patrimonialium, ad quorum titulum ſum promovendus ad Sacros Ordines, nulla fraus aut dolus interceſſit: quodque illa vere poſſideo, neque impoſterum directe, aut indirecte alienabo, niſi fuerit mihi de beneficio Eccleſiaſtico æque ſufficienti proviſum; quo caſu id ipſum non faciam ſine conſenſu mei Epiſcopi, in literis ipſius alienationis ſpecialiter exprimendo. Beneficium autem, quod in dicti tituli mei locum ſucceſſerit, ſine ſimili conſenſu non reſignabo. Ita me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

CAPUT V.

Favore Seminarii & Studiorum, proviſio ejusdem cum certa ſpe de futura proviſione alicujus Paſtoratus, aut alterius beneficii, pro ſufficienti titulo habeatur: modo tamen fidejuſſor detur, qui, deficiente ejusmodi proviſione, pro ejus alimentis reſpondeat.

CAPUT VI.

Omnes, qui ordinantur, alicui Eccleſiæ aſcribantur: (*y*) & in proximi Ordinis ſuſceptione examinentur ſinguli, num in iis Eccleſiis, quibus aſcripti fuerint, ſuas functiones obierint: ſinguli autem ordinati in ſuis Ordinibus miniſtrare teneantur, Sacerdotes quidem frequenter celebrando, reliqui per vices, diebus maxime ſolennioribus, Sacerdotibus miniſtrando.

TITULUS XI.
De Sacramento Matrimonii.

CAPUT I.

CUm Sacroſanctum Generale Concilium (*z*) Tridentinum, eos, qui aliter,

(*s*) Seſſ. 23. (*t*) Vide illam ſupra ad annum 1565. Tit. *de Miniſteriis Eccleſ.*
(*u*) Seſſ. 23. cap. 5. (*x*) Vide infra Edict. Reg. Art. X.
(*y*) Trid. Seſſ. 23. c. 16. (*z*) Seſſ. 24. de Reform. Matr. c. 1.

ter, quam coram Parocho, vel alio Sacerdote de ipſius Parochi, ſeu Ordinarii licentia, & duobus vel tribus teſtibus Matrimonium contrahere attentabunt, ad ſic contrahendum omnino inhabiles reddiderit, & hujusmodi contractus irritos & nullos eſſe declararit; hæc Synodus in vim illius Decreti, Matrimonia omnia in iis, quas hæretici occupant, provinciis, ab iis contracta, qui ſunt oriundi ex aliquo loco, ubi publicata ſunt Decreta ejusdem Concilii, omnino nulla & irrita eſſe (niſi contracta ſint coram aliquo Sacerdote ad hoc ſpecialem poteſtatem habente) & iis non obſtantibus, eos, qui ſic contraxerint, poſtquam ad gremium Eccleſiæ redierint, ſi induci non poſſint ad dicta Matrimonia ratificandum, & in facie Eccleſiæ de novo celebrandum, convolare poſſe ad alias veras nuptias, etiam adhuc viventibus, quas ſic contra Canones duxerint, conjugibus, declarat, & decernit: & ſic ſæpe a Concionatoribus populum doceri, ut imposterum ab hujusmodi Matrimoniis omnino abſtineant, hortatur, & præcipit.

CAPUT II.

Quia vero quis ſit proprius Parochus, & ea occaſione, quæ ſint valida aut invalida Matrimonia, in dubium ſæpius revocari contingit; declarat eadem Synodus, neminem cenſeri alicujus Parochiæ, aut Diœceſis, quoad Matrimonium contrahendum, niſi qui animo ibidem reſidendi, non autem ſtatim ad propria redeundi, vel alio commigrandi, in ea vel Diœceſi, vel Parochia ſedem fixerit: ita ut Studioſi, qui in aliqua Univerſitate, vel alio oppido ſtudiis incumbunt, & alii ſimiles ſedem fixam non habentes, non cenſeantur eſſe illius parochiæ, vel Diœceſis, quoad dictum effectum Matrimonii contrahendi.

CAPUT III.

Parochus, qui trinas tribus diebus Dominicis, aut Feſtis discontinuis proclamationes non fecerit, antequam Matrimonio jungat conjuges, niſi remiſſionem earumdem viderit per Epiſcopum, aut ejus Vicarium in ſcriptis factam, graviter Ordinarii arbitrio puniatur, non obſtante quacunque per eum prætenſa in cæteris exemptione.

CAPUT IV.

Qui vero alienos Parochianos Matrimonio jungere auſus fuerit, non habita proprii earundem Parochi, aut Ordinarii licentia in ſcriptis, & de proclamationibus in loco fixæ eorundem reſidentiæ factis, atteſtatione, ab officio ſit eo ipſo ſuſpenſus, (*a*) quoad uſque ab Ordinario ejus Parochi, qui Matrimonio intereſſe debebat, ſeu a quo benedictio ſuſcipienda erat, abſolvatur.

CAPUT V.

Ignoti, & qui certas ſedes non habent, (*b*) non admittantur ad Matrimonium contrahendum, niſi præviis atteſtationibus Paſtoris, ubi noviſſimam fecerint reſidentiam, aut aliorum fide dignorum, quorum ſigilla vel ſignaturæ ſint Paſtori, coram quo contrahere volent, bene notæ, aut ſufficienti aliorum depoſitione apud eundem comprobatæ.

CAPUT VI.

De cætero quoque non admittantur ad Matrimonium contrahendum, qui ignorant Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum Apoſtolorum latine omnino, ac etiam vernacule ſi velint, decem Præcepta Decalogi, & quinque præcepta Eccleſiæ vernacule; quod Decretum ſæpe a Paſtoribus inculcetur populo, & vigorem habere incipiat poſt ſex menſes a publicatione ejusdem.

CAPUT VII.

Propter pericula ſalutis animarum, innovandam duxit hæc Synodus prohibitionem antiquorum Canonum, (*c*) ne fideles cum hæreticis nuptias contrahant. Quare Paſtores non minorem rationem habeant hujus inquiſitionis, in faciendis proclamationibus, quam reliquorum impedimentorum, & ſi alterum conjungendorum hæreſi infectum, aut non temere ſuſpectum inveniant: eos non conjungant, niſi parati ſint hæreſim abjurare, & Fidei profeſſionem facere.

CA-

(*a*) Trid. l. cit. (*b*) Ibid. c. 7. (*c*) C. *Cave.* cum ſeq. XXVIII. q. 1. & Conc. Eliber. can. 16.

CAPUT VIII.

Quibus temporibus Eccleſia prohibet (*d*) nuptias, iisdem multo magis prohibet publicas choreas, & ſolennitates nuptialium conviviorum, & Sponſarum publicas traductiones. Ideoque ſi quæ nuptiarum convivia, aut choreæ, vel Sponſarum publicæ traductiones dictis temporibus celebratæ fuerint, Sponſus & Sponſa incurrant pœnam quinquaginta florenorum, burſæ communi pauperum cujusque loci applicandam, cui ex nunc, prout ex tunc jus quæſitum fore declarat hæc Synodus.

CAPUT IX.

Paſtores ſæpius doceant populum, tum cætera omnia, tum vero ea, quæ circa hujus Sacramenti adminiſtrationem decernit Sacroſanctum Concilium Tridentinum. (*e*)

CAPUT X.

Habeant iidem Paſtores, juxta Decretum ejusdem Concilii librum, in quo eorum, quos Matrimonio conjungent, nomina & cognomina, nec non & ipſorum teſtium, ac diem & horam contracti Matrimonii deſcribant, quem diligenter apud ſe aſſervent: & ubi impletus fuerit, in Archivio Capituli reponatur, vel ab Æditu is Eccleſiæ, prout de libro baptiſatorum ſupra ſtatutum fuit, aſſervetur.

CAPUT XI.

Parochi diligenter obſervent, num aliquod ſit inter contrahere volentes conſanguinitatis, aut affinitatis, vel publicæ honeſtatis, aliudve Canonicum impedimentum. Quod ſi ipſi ea diſcernere non norint, peritiores conſulant. Alioqui ſi ſcienter aliquos in gradibus prohibitis conjunxerint, ad annum ſuſpendantur, aut alia arbitraria pœna puniantur.

TITULUS XII.

De Sacramento Extremæ Unctionis.

CAPUT I.

Eo diligentiores & promptiores in hujus Sacramenti adminiſtratione Parochi eſſe debent, quo difficilius ac periculoſius certamen fideles, in illa extrema hora, adverſus antiquum hoſtem ſuſtinere coguntur. Itaque non exſpectet Paſtor, ut rogetur de hoc Sacramento adminiſtrando, ſed ipſe ſæpius viſitans ægrotos, eos ad illud petendum & ſuſcipiendum cohortetur, & campana aliqua pulſetur ex Parochiis, cujus ſono omnes intelligant, deferendum Extremæ Unctionis Sacramentum, moneanturque fideles, ut hoc ſigno dato, ſe ad Eccleſiam conferant, & Sacerdoti ſe jungant, pro ſalute ægri cum eodem deprecaturi, & ad hoc opus charitatis, etiam propoſitis Indulgentiis, ubi expedire judicaverit Epiſcopus, invitentur: cæteri, quibus non vacat, erigant ſaltem animum in Cœlum, & pro ſalute decumbentis aliquam oratiunculam offerant Deo; extrema enim hac neceſſitate, fidelium precibus ægri maxime indigent, & iisdem plurimum juvantur.

CAPUT II.

Nec ſine ſuperpelliceo, nec ſine parvæ Crucis geſtatione Unctio deferatur. Quoad fieri poterit, is, cui Sacramentum extremæ Unctionis adminiſtratur, prius confeſſus, & Sacramento Euchariſtiæ refectus & munitus ſit; ſic enim fiet, ut hoc Sacramentum vim ſuam, & proprios effectus in eo melius operetur.

CAPUT III.

Hoc Sacramentum nec pueris, qui rationis uſum nondum habent, nec amentibus aut furioſis, qui lucidum circa mortem non habent intervallum, nec iis, qui bene valent, etiam ſi mortis periculo ſe brevi exponere debeant, ulla ratione eſt conferendum.

CAPUT IV.

Sed nec una ægritudine, etiam ad plures menſes perdurante, eidem ſæpius conferri debet, quamvis in diverſis ægritudinibus liceat.

CAPUT V.

Si cui forte manus amputata, erutus oculus, aut aures præciſæ ſint, aliave corporis pars, ex iis, quæ ungi ſolent, quavis ratione deerit, propinquior pars inungatur.

(*d*) Trid. l. cit. c. 10. (*e*) Ibid.

CAPUT VI.

In Sacerdote vero ungendo, manus non ab interiori parte, quæ in Ordinum ſuſceptione uncta fuit, ſed extrinſecus inungendæ ſunt.

TITULUS XIII.

De Funeribus, Sepulturis, & Exequiis.

CAPUT I.

PUblicos Simoniacos, religioſos proprietarios, hæreticos, ſchismaticos, veneficos, ſortilegos, uſurarios, & eos, qui ſibi manus violentas intulerunt, aut in duello mortui ſunt, eosque, qui tempore Paſchali confiteri peccata ſua, & Sanctiſſimum Sacramentum Euchariſtiæ recipere contempſerunt, ac poſtmodum ſubita morte præventi ſunt, nec non etiam eos, qui cum antea fuerint ſuſpecti de hæreſi, Paſtorem ad ſe in morbo advocare neglexerunt uſque ad extremam pene vitæ horam, qua ipſis jam rationis uſu, & officio privatis, a parentibus & amicis Paſtor advocatur (niſi eodem Paſtore præſente, ſignum aliquod notabile pœnitentiæ dederint) Eccleſiaſtica ſepultura privandos, ac per eorum ſepulturam in Templis, tam Templum, quam cœmeterium contiguum; in cœmeteriis vero, cœmeterium tantum de jure pollutum eſſe, declarat hæc Synodus. Qui autem eos ſepelierint, aut ſepeliendos curaverint in Templis, aut cœmeteriis, excommunicentur.

CAPUT II.

Reliquis Chriſti fidelibus, in Fidei Catholicæ confeſſione defunctis, Paſtores prætextu ſuorum jurium, ſeu alio quocunque, Eccleſiaſticam ſepulturam nec denegare, nec differre præſumant.

CAPUT III.

Pro loco ſepulturæ, etiam eo prætextu, quod cedat fabricæ, aut alii piæ cauſæ, nihil ex pacto exigatur, ſed ſi quid juxta cujusque loci piam & laudabilem conſuetudinem a defuncti hæredibus, vel executoribus donetur, ipſi fabricæ cedat, non autem in uſus Canonicorum, Paſtorum, aut aliarum perſonarum convertatur.

CAPUT IV.

Si qua controverſia de efferendis, aut jam ſublatis defunctorum corporibus, vel aliqua alia re eo ſpectante oriatur; ad Epiſcopi judicium referatur.

CAPUT V.

Sepulturas eminentes fieri, nec non inhumata ſemel corpora exhumari, ſine expreſſa licentia Ordinariorum, Synodus interdicit.

CAPUT VI.

Cœmeteria diligenter ſepiantur, & claudantur, nec animalia in eisdem ad paſcendum admittantur: multo minus in eis ſordes fiant, aut aliunde inferantur. Qui in iſtis culpabiles fuerint, arbitrio Epiſcoporum puniantur.

CAPUT VII.

Quod Clero ob funus, aut exequias defunctorum datur, ne durante ipſo officio, & ſpectante populo, ſed eodem officio finito, iis, qui eidem ab initio uſque ad finem adfuerint, diſtribuatur.

CAPUT VIII.

Proprio Paſtori tam pro officio exequiarum, quam reliquis charitatis officiis, defuncto, vita ejus durante, impenſis, æquum eſt debitum honorarium poſt mortem præſtari: ſed quia hoc difficillimum viſum eſt Patribus pro ſingulis locis uniformiter ſtatuere atque definire, curent Epiſcopi in ſuis ſinguli Diœceſibus circa id providere, prout ſtatuitur *Cap. 7. Tituli de Decimis*, dicti Concilii Provincialis.

TITULUS XIV.

De Oblationibus, Decimis, & Portione Canonica.

CAPUT I.

OBlationes a Chriſti fidelibus factas, durante ipſo Sacrificio, ab iis, qui ipſis colligendis præſunt, auferri omnino prohibet hæc Synodus, ſed hoc fiat finito ipſo officio.

CAPUT II.

Quæ vero communiter ad Paſtores, & alios Eccleſiaſticos pertinent, eæ ſimiliter poſt Officium Divinum ad ratam

tam juris, quod unuſquiſque in iis habet,fideliter dividantur, &in eis conducendis, cæteris paribus, paſtores præferantur.

CAPUT III.

Quoniam in Decimarum ſolutione fraudes multas committi quotidie videmus, non tam ob paupertatem, quam ob avaritiam multorum; Decretum Concilii Tridentini *Seſſ.* 25. *C.* 12. *Reform.* hic inferendum cenſuit.

" Non ſunt ferendi, qui variis artibus Decimas, Eccleſiis obvenientes, ſubtrahere moliuntur: aut qui ab aliis ſolvendas temere occupant, & in rem ſuam vertunt: cum Decimarum ſolutio debita ſit Deo; & qui eas dare noluerint, aut dantes impediunt, res alienas invadunt. Præcipit igitur Sancta Synodus omnibus, cujuſcunque gradus, & conditionis ſint, ad quos Decimarum ſolutio ſpectat, ut eas, ad quas de jure tenentur, impoſterum Cathedrali, aut quibuſcunque aliis Eccleſiis, vel perſonis, quibus legitime debentur, integre perſolvant. Qui vero eas aut ſubtrahunt, aut impediunt, excommunicentur; nec ab hoc crimine, niſi plena reſtitutione ſecuta, abſolvantur. Hortatur de hinc omnes & ſingulos, pro Chriſtiana charitate, debitoque erga paſtores ſuos munere, ut de bonis ſibi a Deo collatis, Epiſcopis, & parochis, qui tenuioribus præſunt Eccleſiis, large ſubvenire ad Dei laudem, atque ad paſtorum ſuorum, qui pro eis invigilant, dignitatem tuendam, non graventur."

CAPUT IV.

Quod Decretum ab omnibus Concionatoribus præcipit eadem Synodus populo ſæpe inculcari, ac ejuſdem tenorem, mandato Epiſcoporum ſingulis annis paulo ante meſſem per omnes Parochos e ſuggeſtu publicari, nec non copiam ejuſdem ad valvas ſingularum præcipuarum Eccleſiarum parochialium affigi, & dimitti; & nihilominus eos, qui Decimas vi, dolo, terroreve ſubtraxerint, vel occupaverint, aut alios, ne ſolvant, impedierint, vel diſſuaſerint, competenti monitione præmiſſa, excommunicatione feriant Epiſcopi, nec eos ante reſtitutionem integre ſatiſfactam abſolvant.

CAPUT V.

Eos etiam, qui in fraudem Decimæ lanarum & agnorum, poſtquam oves majore anni parte paverint in territorio alicujus parochiæ, eaſdem alio abducunt, & paſtoribus prioris parochiæ, ad ratam ſaltem temporis Decimam ſolvere recuſant, ſimili ſententia excommunicationis feriendos: paſtores vero, qui cum ejuſmodi mercatoribus, aut paſtoribus ovium in fraudem decimæ, dicto priori paſtori debitæ, ſcienter convenerint, ab officio & beneficio, donec male recepta reſtituerint, ſuſpendendos eſſe decernit.

CAPUT VI.

Ut Eccleſiis parochialibus inopia laborantibus tandem aliquando ſuccurratur: ad executionem Decreti Concilii Tridentini,(*f*) quo triplex via ad ipſarum proviſionem aperta eſt, videlicet per Beneficiorum Eccleſiaſticorum unionem, primitiarum, decimarumve aſſignationem, & parochianorum ſymbola, ſeu collectas, ſerio procedere volens hæc Synodus, mandat, ut omnes, qui ad portionem Canonicam parochis aſſignandam tenentur, in iis locis, ubi decimas percipiunt, altero priorum modorum eiſdem provideant infra quatuor menſes a die publicationis Decretorum hujus Concilii. Alioquin Epiſcopi, ſeu eorumdem Vicarii, aut Officiales ſummarie & de plano, ſine ſtrepitu & figura judicii, audita nuda petitione parochorum, ac eorum, quorum intereſt, reſponſione, & facta deſuper ſummaria informatione, quod ipſis parochis deeſſe compererint, ad ſummam inferius taxatam per modum proviſionis, ſuper qua appellatio executionem non ſuſpendat, adjudicabunt.

CAPUT VII.

Dicta vero parochorum petitio continere debebit veram & certam, ſeu particularem bonorum, ipſis ratione Eccleſiæ parochialis competentium, & onerum annexorum (quæ deduci debebunt) proprio juramento firmatam declarationem: in qua, ſi ipſi parochi aliquid

(*f*) Seſſ. 24. c. 13.

quid ſcienter ſuppreſſiſſe deprehendantur, & cauſa cadant, & graviter arbitrio Ordinarii puniantur. Decimarum tamen aſſignationes ita fiant, ut onerum uniuscujusque æqua ratio habeatur.

CAPUT VIII.

In Parochiis vero, ubi decimarum aſſignationes, aut nullo modo, aut ſaltem ſufficienter fieri non potuerunt, neque ſimplicia Beneficia, quæ uniantur, erunt ad manum, implorato, ſi opus ſit, brachio ſæculari, Epiſcopi ad tertiam collectarum viam procedent, quas de Concilio Magiſtratus ſtatuent, & definient: nec patientur diutius aut incuria, aut ingratitudine Parochianorum, Parochis in vinea Domini tota die deſudantibus, & portantibus pondus diei, & æſtus, denegari denarium diurnum. (*g*)

CAPUT IX.

Taxa autem, quam præſcribit Synodus, ſit in pagis centum ut minimum Florenorum, & non major 150.; in urbibus autem non minor centum quinquaginta: & non major Florenis ducentis. Arbitrabitur autem Ordinarius, ſi Paſtoribus cum iis, quos negotium tanget, non conveniat, attentis circumſtantiis perſonarum, locorum, & temporum, an in pagis dictam ſummam centum Florenorum; in urbibus autem centum quinquaginta pro ſuam ſententiam excedere debeat. Sed dictam ſummam centum quinquaginta in pagis, & ducentorum in urbibus nulla ratione excedere poſſit: habebitque rationem in æſtimatione valoris bonorum cujusque Parochiæ, quoad urbes tantum eorum accidentium, quæ tribus aut quatuor communibus annis ſimul computatis, aliqualiter ad ſuum valorem in ſingulos annos reduci poſſunt.

CAPUT X.

Si tamen in aliquibus locis majorem ſummam Paſtoribus adjudicari, aut accidentia in æſtimationem non venire, jam uſu receptum fuerit; declarat Sacra Synodus ſuæ intentionis non eſſe, ut ab illo uſu, in præjudicium Paſtorum recedatur.

CAPUT XI.

Cum decimæ (*b*) Jure Divino deſtinatæ ſint ſervitio Dei, æquiſſimum, & juri conſentaneum judicat eadem Synodus, ut quotquot habent in aliqua Parochia decimarum portionem, ad contributionem portionis Canonicæ, Paſtoribus earumdem Officium Divinum facientibus debitam, pro rata earumdem teneantur, ſive per Laicos, ſive per Clericos poſſideantur. Sed quia in quibusdam locis ſuper decimis Laicorum difficultas in dies oritur, exponatur Regiæ Majeſtati Eccleſiarum Parochialium neceſſitas, & difficultas, quam patiuntur Epiſcopi in dictæ portionis Canonicæ aſſignatione; ut ſuper eo authoritatem impartiri dignetur, nec non omnibus Judicibus Regiis mandet, ut ſententias Judicum Eccleſiaſticorum, maxime proviſionales ſuper dicta portione Canonica exequantur, ſimul atque fuerint requiſiti, absque nova cauſæ cognitione. (*i*)

CAPUT XII.

Quoad ipſarum vero Eccleſiarum reparationem vel in toto, vel in parte, ſervetur loci conſuetudo: ita tamen, quod ubi integri Chori reparatio ad eos, qui decimas poſſident, pertinet, hoc ad omnes infra limites Parochiæ decimas poſſidentes, juxta Decretum octavum, *Tituli de Decimis*, *Oblationibus*, & *Portione Canonica*, primi Concilii Provincialis Cameracen., prout juris eſt & rationis, extendatur.

TITULUS XV.

De recta Bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtratione.

CAPUT I.

Ferendum non eſt, Eccleſiarum, pioſrumque locorum bona, quæ Chriſti & pauperum patrimonium non immerito appellantur, a multis Clericis indigne diſſipari & dilapidari, a plurimis vero Laicis aut temerarie uſurpari, aut injuſte retineri. Cui malo hodie (proh dolor) frequentiſſimo, occurrere volens Sacra hæc Synodus, inhærens Decretis Sacroſancti Concilii Triden-

(*g*) Edict. Reg. Art. XI.
(*i*) Edict. Reg. Art. XII. & XIX.
(*b*) Exod. 22. Levit. ult. Num. 18.

Tridentini, ſancienda duxit, quæ ſequuntur.

Cum alienationes bonorum Eccleſiaſticorum jure communi ſint prohibitæ, contingatque nihilominus non raro commiſſiones, ſeu delegationes a Sede Apoſtolica impetrari ad Decretum alienationi interponendum, ſi in evidentem Eccleſiæ utilitatem cedere deprehendantur; Animadvertant diligenter Judices omnes, ut Eccleſiarum, de quibus agitur, nuda utilitate perſpecta, mature examinent, & inveſtigent omnia, quæ literis Apoſtolicis præſcribuntur, nulla perſonarum, aut partium ratione habita: quæ cum in hujusmodi negotiis ſint concordes, eo attentius Judici eſt invigilandum, ne Eccleſiæ bona non tam utiliter vendita, quam leviter dilapidata eſſe, aliquando inveniantur.

CAPUT II.

Quæ vero alienationes hucusque factæ ſunt, eæ revideantur ab Epiſcopis, aut ab eis deputandis: & quæ in damnum Eccleſiæ, aut ſine decreto Superiorum, ac cauſæ cognitione factæ invenientur, irritentur, (*k*) &, ſi opus fuerit, nomine ipſius Epiſcopi, ejus Procurator fiſcalis, iis etiam invitis, qui eas alienationes fecerint, aut iisdem ſimul in cauſa adjunctis, & eorumdem ſumptibus, ad dictas irritationes procedat: ac de cætero ejusmodi alienationes perpetuas ſub pœna excommunicationis, ipſo facto tam per Clericos, ſive Sæculares, ſive Regulares eas facientes, quam per Laicos cum eisdem contrahentes (a qua nonniſi locorum Epiſcopi abſolvere poſſint) incurrenda, prohibet hæc Synodus.

CAPUT III.

Locationes etiam bonorum Eccleſiæ ad longius tempus, quam Sacri Canones præfixerunt, factas, etiam ſub beneplacito Sedis Apoſtolicæ, ſed eo non ſecuto, neque unquam impetrato, Epiſcopi diligenter examinent, irritasque & nullas declarent, &, ſi opus fuerit, etiam per Judices ſæculares reſcindi curent. (*l*)

CAPUT IV.

Ut impoſterum vero ab hujusmodi locationibus abſtineatur, Clericos, Capitula, & Prælatos ad ſic contrahendum de jure inhabiles eſſe, & inſuper eos, qui tot juris communis, & Sacri Tridentini, ac hujus Concilii Decretis contravenire, & ad longius tempus bona Eccleſiæ locare præſumpſerint, excommunicationem ipſo facto incurrere: Laicos vero, qui ſic cum Clericis contrahunt, non facere fructus rerum conductarum ſuos, & ad eorum reſtitutionem obligari, eadem Synodus declarat, & decernit.

CAPUT V.

Venditiones vero granorum, (*m*) & aliarum rerum, quæ viliſſimo pretio fiunt ob anticipatas ſolutiones, ſive pro una tantum vice, ſive ad plures annos contractus ineatur, tanquam uſuram ſapientes plane interdicit; Clericisque vendentibus pœnam ſuſpenſionis imponit. Contra ementes autem ſive Clerici ſint, ſive Laici, tanquam contra uſurarios procedatur.

CAPUT VI.

Terminus vero ordinarius locationis (*n*) domorum, & terrarum arabilium ſit novem annorum, pro pratis ſex, pro decimis trium, ſi tamen ſeorſim a terris arabilibus elocentur: nec renovari poſſit contractus locationis terrarum arabilium, niſi finito ſexennio prioris contractus, quoad prata vero quadriennio, & quoad decimas biennio: alioquin contractus ſint irriti, & qui eos fecerint Clerici, per Epiſcopos puniantur.

CAPUT VII.

Pro conſervatione deinceps bonorum ad Eccleſias parochiales, & Capellanias pertinentium, jubet Synodus, ut ſinguli Parochi, & Capellani Inventarium eorundem faciant, illudque ſubſignent, nec non a Majore, & Scabinis etiam ſuæ parochiæ ſubſignari curent, & Ordinariis transmittant: qui Ordinarii Regiſtrum, in quo ſingula Inventaria

(*k*) Edict. Reg. Art. XXIII. (*l*) Edict. Reg. ibid. (*m*) Ibid. eod. Art.
(*n*) Edict. Reg. Art. XXIV.

ria hujusmodi deſcribantur, confici mandent, ipſaque Inventaria originalia & authentica in Archivium aliquod reponant, & ad poſteritatis memoriam diligenter aſſervent.

CAPUT VIII.

Dicti vero Parochi, & Capellani bona Beneficiorum ſuorum, (o) non niſi tribus proclamationibus factis, relicta cuilibet facultate plus offerendi, elocare poſſint.

CAPUT IX.

Fabricarum vero Eccleſiarum tam Parochialium, quam Collegiatarum, nec non omnium piorum locorum computus, (p) Ordinarii in ſingulos annos per ſe ipſos, aut aliquem, ſeu aliquos ſpecialiter ab eis deputatos (q) (ſine præjudicio eorum, qui hactenus dictorum bonorum adminiſtrationem habuerunt) audire non omittant; & diligenter proſpiciant, ne quod piis locis pro Dei cultu donatum & relictum eſt, in profanos, & multo minus impios & ſacrilegos uſus convertatur.

CAPUT X.

Poſtremo, quia contra occupatores quorumcunque bonorum & jurium Eccleſiæ non poteſt neque gravius, neque convenientius Decretum concipi, quam fuit editum a Sanctiſſimis Patribus Tridentini Concilii *Seſſ.* 22. *Cap.* 11. illud hæc Synodus de verbo ad verbum inſerendum, & per Paſtores, ac Concionatores ſubinde populo inculcandum cenſuit, ut ſequitur.

Si quem Clericorum, vel Laicorum, quacunque is dignitate, etiam Imperiali, aut Regali, præfulgeat, in tantum malorum omnium radix cupiditas occupaverit, ut alicujus Eccleſiæ, ſeu cujusvis ſæcularis, vel regularis Beneficii, montium pietatis, aliorumque piorum locorum jurisdictiones, bona, cenſus, ac jura, etiam feudalia & emphyteutica, fructus, emolumenta, ſeu quascunque obventiones, quæ in Miniſtrorum & pauperum neceſſitates converti debent, per ſe, vel alios, vi, vel timore incuſſo, ſeu etiam per ſuppoſitas perſonas Clericorum, aut Laicorum, ſeu quacunque arte, aut quocunque quæſito colore in proprios uſus convertere, illosque uſurpare præſumpſerit, ſeu impedire, ne ab iis, ad quos jure pertinent, percipiantur; is anathemati tam diu ſubjaceat, quam diu jurisdictiones, bona, res, jura, fructus, & redditus, quos occupaverit, vel qui ad eum quomodocunque, etiam ex donatione ſuppoſitæ perſonæ pervenerint, Eccleſiæ, ejusque Adminiſtratori, ſive Beneficiato integre reſtituerit; ac deinde a Romano Pontifice abſolutionem obtinuerit. Quod ſi ejusdem Eccleſiæ Patronus fuerit, etiam Jure Patronatus ultra prædictas pœnas, eo ipſo privatus exiſtat. Clericus vero, qui nefandæ fraudis, & uſurpationis hujusmodi fabricator, ſeu conſentiens fuerit, eisdem pœnis ſubjaceat, nec non quibuscunque beneficiis privatus ſit, & ad quæcunque alia beneficia inhabilis efficiatur; & a ſuorum Ordinum executione, etiam poſt integram ſatisfactionem & abſolutionem, ſui Ordinarii arbitrio ſuſpendatur.

CAPUT XI.

Et quia dictum Decretum eos non tangit, qui licet ipſi non detineant titulos, literas, chartas, inſtrumenta, & munimenta, ad Eccleſias, aut Beneficiatos pertinentia, ſciunt tamen ab iis prædicta detineri; in eos, ſi poſt trinam monitionem præmiſſam, iis, quos negotium concernit, non denunciaverint, ſimilis excommunicatio decernatur.

CAPUT XII.

Adminiſtratores piorum locorum, & eorum Superintendentes, ſive ſint Clerici, ſive Laici, pias fundationes ad certos uſus, propria auctoritate ad alios uſus, etiam pios convertere non præſumant: ſed ad Epiſcopos, &, ſi opus fuerit, ad Sanctam Sedem Apoſtolicam, cum cauſa occurret, recurratur.

CAPUT XIII.

Piorum etiam locorum bona, ne pro Adminiſtratorum arbitrio elocentur, ſed publice locanda proponantur: (r) ne vina, quæ vocant, ab iisdem Adminiſtratoribus accipiantur; ſed proclamationibus præhabitis, pro majore eorundem locorum piorum utilitate publice elocentur, nec prandia fiant ſumptibus ipſarum fundationum, niſi quæ a Fundatoribus ſunt inſtituta.

CA-

(o) Edict. Reg. Art. XXV.
(p) Conc. Trid. Seſſ. 22. de Reform. c. 9.
(q) Edict. Reg. Art. XIII. & XIV.
(r) Ibid. Art. XXV.

CAPUT XIV.

In Hoſpitalibus, piisque diverſoriis, ubi hoſpitalitas exercetur, mares cum fœminis, etiam prætextu Matrimonii, verſari ne permittantur: neve ea loca, quæ pauperum & peregrinorum ſubſidio ſunt addicta, aleatoribus, hiſtrionibus, atque id genus nebulonibus pateant.

CAPUT XV.

Ut autem hæc, & cætera omnia, quæ Tridentina Synodus de Hoſpitalibus, & aliis piis locis ſtatuit, facilius Epiſcopi præſtare poſſint; præcipitur Parochis, ut diligenter ſingula, quæ in Parochiis ſuis ſunt Hoſpitalia, & pia loca obſervent, & ſicubi Hoſpitalitas non exercetur, aut alii abuſus culpa Adminiſtratorum, ſeu aliorum quorumcunque irrepſerint, de iis Ordinarios reddant certiores.

CAPUT XVI.

Non eſt etiam ferendus abuſus, qui paſſim cernitur circa teſtamentorum, maxime ad pias cauſas executionem, quo ſæpe numero fit, ut defunctorum extrema voluntas ſuum non ſortiatur effectum, & quæ in pios uſus erant inſumenda, in alios injuſte expendantur. Quare præcipit Sancta Synodus omnibus Parochis, ut diligenter eos, qui intra limites ſuæ Parochiæ Executores ſunt ejusmodi piarum voluntatum, moneant ſui officii: quod ſi poſt annum negligentes ſint, ad Ordinarios referant, qui eos etiam per cenſuras Eccleſiaſticas compellant: Capitula etiam tam Cathedralium, quam aliarum Eccleſiarum, ſi in prædictis defecerint, ab Ordinariis eorum negligentia ſuppleatur.

TITULUS XVI.

De Clericis in genere.

CAPUT I.

Meminerint Clerici omnes ſui nominis, (*s*) quo continuo admonentur, ſe a mundi curis ſequeſtratos, & in ſortem Domini vocatos eſſe: meminerint etiam maxime Presbyteri dignitatis ſuæ, nec ſe vilibus & Sacerdotio indignis officiis mancipent, (*t*) aut addicant, utpote negotiationi, ſeu mercimonio, conductioni, & culturæ alienorum agrorum quæſtus faciendi cauſa, famulatui ſervili Dominorum, aut Dominarum ſæcularium, & ſimilibus parum decoris, ac ſtatui Eccleſiaſtico minime convenientibus.

CAPUT II.

Cum jure antiquorum Conciliorum, Sacris Canonibus (*u*) ſæpius innovato, conſtitutum ſit, ne Clerici coram Judicibus laicis ſe ſiſtant, aut alterius Judicis, quam Eccleſiaſtici (idque ſui Ordinarii accedente conſenſu) jurisdictionem prorogent; Sacra hæc Synodus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ (a qua nemo, præterquam ipſe Ordinarius abſolvere poſſit) interdicit omnibus in Sacro Ordine conſtitutis, ne unquam fidejubeant, aut alias ſe obligent, aut contrahant cum renuntiatione privilegii Clericalis: & ſi ſecus fecerint, fidejuſſiones, & inde ſecuta, nullius ſint momenti. Sed neque ſe mutuo conveniant coram laicis Judicibus actione perſonali, ſub eadem pœna excommunicationis latæ ſententiæ contra actorem, quam ipſe reus loco ſuæ exceptionis ante litis conteſtationem allegare poſſit, & debeat.

CAPUT III.

Tabernas, niſi peregre proficiſcentes, nullo prætextu intrent; (*x*) ut ibidem potationibus indulgeant: ab aleæ quibusvis luſibus omnino abſtineant, nec non a choreis tam publicis, quam privatis: nec Chirurgicam, nec Medicam artem ex profeſſo ad quæſtum exerceant.

CAPUT IV.

Barbam ne alatam, vel militum more nutriant, & ita omnino a labro ſuperiore

(*s*) C. *Cleros.* Diſt. 21. & C. *Duo ſunt.* &c. XII. q. 1.
(*t*) C. *Clerici officia.* Extra. *De vita & honeſtate Clericorum.* C. *Secundum.* Extra. *Ne Clerici vel Monachi.* Et C. *Decrevit.* Diſt. 88.
(*u*) C. 1. & 2. &c. *Significaſti.* Extra. *De foro comp.* C. *Inolita.* C. *Placuit.* & per tot. XI. q. 1.
(*x*) C. *Clerici.* Diſt. 44. c. *A crapula.* & *ſeq.* Extra. *De vita & honeſtate Clericorum.*

riore præſcindatur (maxime in Sacerdotibus) ut Sacram Communionem non impediat.

CAPUT V.

Tonſuram Clericalem (*y*) pro qualitate gradus & ordinis ſui ſemper conſpicuam habeant: omnes vero, qui in Sacris Ordinibus ſunt conſtituti, vel Beneficium Eccleſiaſticum habent, præter tonſuram etiam habitum Clericalem deferant. Si moniti ferre noluerint, illi quidem ab executione ſuorum Ordinum arbitrio Ordinarii ſuſpendantur; hi vero etiam fructus ſuorum Beneficiorum amittant.

CAPUT VI.

Veſtibus decentis coloris, non diſſectis, non etiam ſuperfluo cultu ornatis, (*z*) omnes utantur. Collaria vero induſiorum ejusmodi habeant, quæ modeſtiam Clericalem ſapiant, Clericosque a ſæcularibus, & maxime mundanis hominibus aperte diſtinguant. Proinde omnibus in univerſum Clericis deinceps induſia, ſive ad collum, ſive ad manus criſpata, hæc Synodus interdicit.

CAPUT VII.

Nulli in Sacris Ordinibus conſtituto annulum (*a*) aureum, aut argenteum geſtare liceat, niſi iis, quibus propter gradum, aut Eccleſiaſticam dignitatem, vel eximiam nobilitatem hoc competit: qui etiam, dum Sacrificium Miſſæ celebrat, (Prælatis exceptis) eundem deponant.

CAPUT VIII.

Ex una Diœceſi ad aliam non tranſeant ſine conſenſu, & literis commendatitiis ſui Ordinarii, (*b*) nec in aliquibus Eccleſiis virtute ſolius admiſſionis quorundam laicorum admittantur, etiam Vicarii, ſeu Cantores; ſed ut minimum admiſſionem ſuam Paſtori loci exhibere teneantur, priusquam officium ſuum exerceant.

CAPUT IX.

Contra concubinarios & ebrioſos, ſi qui ſint, quod abſit, juxta Decreta Concilii Tridentini (*c*), & primi Provincialis Cameracenſis (*d*) omnino procedatur.

CAPUT X.

Beneficiati, qui Horarum Canonicarum lectionem contemnunt, aut negligenter omittunt, ſe fructus ſuos non facere: in Ordinibus vero Sacris conſtituti, etiam Beneficium Eccleſiaſticum non habentes, ſe graviter peccare intelligant, juxta Conſtitutionem Pii Quinti ad finem horum Decretorum adjectam.

TITULUS XVII.

De Epiſcopis.

CAPUT I.

Epiſcopi, ut alios omnes dignitate antecellunt, ita ſtudioſe provideant, ne a quoquam virtute ſuperentur: aſſidue memores ſe in ſpecula Domini conſtitutos, tum ut in ea continue vigilent, quaſi rationem pro animabus ſibi commiſſis aliquando reddituri; tum vero ut ex ea aliorum omnium vitam & mores contemplentur, & ſi quid vitioſum animadverterint, verbo & exemplo corrigant, & reforment: ideoque quæcunque in aliis optant, & probant virtutum officia, ea in ſeipſis primum exprimere omni ſtudio adnitantur: præſertim vero in ſubventionis pauperum, viſitationis & conſolationis infirmorum, aliorumque deſolatorum, piis charitatis officiis ſe ſe exerceant.

CAPUT II.

Et quia inter munia Epiſcopalia potiſſimas partes ſibi merito vendicat prædicatio Verbi Dei, & ab Apoſtolis memoriæ proditum ſit, non eſſe æquum, ipſos relinquere Verbum Dei, (*e*) & miniſtrare menſis; quantum fieri poterit, diligentiam adhibere ſtudebunt Epiſcopi, ut negotiis ſæcularibus ſe ſe expediant, etiam regiminis Epiſcopalis maxi-

(*y*) C. *Clerici officia.* Extra. *De vita & honeſtate Clericorum.*
(*z*) Eod. Cap. *Clerici officia.* (*a*) Ibid. (*b*) C. *Non oportet.* De Conſ. Diſt. 5.
(*c*) Seſſ. 25. c. 14. *de Reform.* (*d*) Tit. VIII. *De vita & honeſtate Clericorum.* c. 3.
(*e*) Act. c. 6.

maximam partem doctis & prudentibus viris committendo, & rerum temporalium adminiſtrationem œconomo fideli concredendo; ut prædicationis officio ſibi proprio liberius vacare poſſint. Quod ſi legitime impediti (*f*) per ſe ipſos id præſtare non poſſint, alios viros doctos, tum in ſuis Eccleſiis Cathedralibus, tum in aliis ſuæ Diœceſis deputent, qui eorundem nomine hoc aſſidue præſtent, ſaltem quoad dictas Cathedrales ſolennioribus Feſtis, & tempore Adventus & Quadrageſimæ, ut minimum ter in ſeptimana: horam autem, cum ipſemet Epiſcopus concionatur, ſibi commodiorem præſcribere poſſit, non obſtantibus quibuscunque.

CAPUT III.

Decretum Concilii Tridentini *Seſſ.* 25. *Cap.* 1. *de Reform.* ſæpe & ipſi legant, & ſibi in menſa legi curent; in reliquis autem ejusdem Concilii Tridentini Decretis, & hujus Provincialis ſæpius verſentur, & multo magis de eorundem executione & praxi per univerſam ſuam Diœceſim ſerio cogitent.

CAPUT IV.

Familiam vero ejusmodi habeant, quæ etiam cæteris propoſita ſit ad imitationem, cui ita præſint, ut ex eo diligentia, quam in Eccleſia Dei regenda adhibent, colligi poſſit.

CAPUT V.

Inter cætera vero munia ſuæ Epiſcopalis dignitatis, Viſitationis officium non negligat Epiſcopus: (*g*) ſed ſingulis annis, ſi id commode fieri poſſit, ſin minus, biennio per ſe ipſum, niſi gravi aliqua & legitima cauſa excuſetur, totam ſuam Diœceſim viſitet: legitime impeditus, ad id munus exequendum viros idoneos deputet.

CAPUT VI.

Epiſcopo de vita periclitante, Capitulum Eccleſiæ ejus Cathedralis vicinum Epiſcopum invitet, qui, ſi non ſit neceſſario impeditus, ſtatim veniat, & ſi vivum Epiſcopum invenerit, ei omnia charitatis officia impendat, quæ ad animæ ſalutem eo tempore requiruntur; mortuum vero una cum ſæculari & regulari Clero ſolenni more ad ſepulchrum proſequatur.

CAPUT VII.

Idem Capitulum primo quoque tempore omnes Provinciales Epiſcopos de Epiſcopi morte faciat certiores: qui in Eccleſiis Cathedralibus Miſſam ſolenni ritu pro ejus anima celebrandam curabunt, & publicis ſupplicationibus & precibus indictis Deum rogabunt, ut orbato gregi Paſtorem dare velit juxta cor ſuum.

CAPUT VIII.

Similes ſupplicationes indici curabit idem Capitulum per univerſam Diœceſim Epiſcopi defuncti ad eundem finem, juxta Decretum ſuper ea re editum, in primo Concilio Cameracenſi, *titulo de examine Epiſcoporum.*

CAPUT IX.

Novo autem Epiſcopo electo, aut nominato, proceſſus ſuper ejus doctrina & moribus Romam transmittendus fiat, juxta diſpoſitionem ejusdem Decreti primi Concilii Provincialis.

TITULUS XVIII.

De Capitulis, & Canonicis.

CAPUT I.

CApitula Cathedralium, & aliarum Eccleſiarum a ſingulis, qui virtute cujuscunque proviſionis admitti petent ad poſſeſſionem quarumcunque dignitatum, beneficiorum, aut officiorum in eorum Eccleſiis, teneantur exigere Fidei profeſſionem, juxta Decretum hujus Synodi, *Tit. De Fidei Profeſſione.*

CAPUT II.

Magna etiam diligentia inquirant, num aliqua Simoniæ labes, aut alia illicita pactio intervenerit, præſertim quando ejus rei aliqua ſuſpicio erit, antequam admittant recens proviſum.

CAPUT III.

Denique exigant legitimam atteſtationem qualitatum, quas ſingulæ dig-

(*f*) Conc. Trid. Seſſ. 5. cap. 2. Seſſ. 24. c. 4. de Reform. C. *Inter cætera.* Extra. de offic. Jud. Ord. (*g*) Conc. Trid. Seſſ. 24. c. 3. de Reform.

dignitates, aut beneficia, ex fundatione, aut indulto Apoſtolico requirunt.

CAPUT IV.

In omnibus Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis diſtributiones fiant juxta Decretum Concilii Tridentini, (*h*) quæ attingant tertiam partem fructuum, & tales ſint, ut veriſimiliter non negligantur, & inter ſolos reſidentes, & actu præſentes in ſervitio Divino dividantur; niſi excuſentur cauſis expreſſis de jure communi, (*i*) videlicet ob infirmitatem, ſeu juſtam, & rationabilem corporalem neceſſitatem, aut evidentem Eccleſiæ utilitatem.

CAPUT V.

Declarat autem Synodus, evidentem Eccleſiæ utilitatem intelligi, quando Canonici, vel in negotiis Capituli, aut fabricæ ſuæ Eccleſiæ, vel in negotiis Diœceſis cum Epiſcopo, vel ex ejus commiſſione, occupantur, fraude tamen & dolo ſecluſis.

CAPUT VI.

Similiter eos, qui vel celebrant, vel audiunt confeſſiones, ipſa hora, qua hæc faciunt, pro præſentibus habendos eſſe, modo tamen ad principales Horas juxta Eccleſiæ ſuæ conſuetudinem ingreſſum fecerint, & Miſſa ſua, aut confeſſionibus finitis, ſi nondum ſit peractum officium Chori, in ipſum redeant.

CAPUT VII.

Favore vero ſtudiorum, eos, qui ad docendum, vel in ipſis Eccleſiis Cathedralibus, aut Collegiatis, vel in Univerſitatibus (quoad beneficia, quæ in ipſis Univerſitatibus poſſident) obligantur, iis diebus, quibus actu docebunt, aut publicis diſputationibus intererunt, pro præſentibus habendos eſſe ſtatuit, modo duabus de majoribus horis in die interſint.

CAPUT VIII.

Prædicatores quoque Verbi Dei, qui ad hoc munus ab Ordinariis deputati erunt, quibus diebus concionabuntur, eodem privilegio gaudeant.

CAPUT IX.

Præter dictas vero diſtributiones etiam amittant reliquos fructus ſuarum præbendarum, juxta Decretum Concilii Tridentini, (*k*) qui ultra tempus ibi definitum abſuerint.

CAPUT X.

Abſentes autem cum habeantur, qui extra Civitatem ſunt, multo magis, qui cum ſint in Civitate, Officio tamen Divino, ſaltem ſemel in die pro dictis fructibus lucrandis non interſunt.

CAPUT XI.

Cum autem intelligat hæc Synodus, fieri commode non poſſe omnibus in locis, ut diſtributiones actu, ſive reipſa, omnibus diebus & horis perſolvantur, permittit, ut a Capitulo punctuator aliquis nominetur, qui præſtito fidelitatis juramento, diligenter annotet eos, qui Divinis non intererunt Officiis, eorumque diſtributiones aliis præſentibus in ſingulas horas accreſcere faciat.

CAPUT XII.

Paſtus omnes ac jura receptionum, ac etiam jucundorum, ut vocant, adventuum, quæ non in pios uſus convertebantur, juri communi, & dicti Concilii Tridentini Decretis (*l*) inhærendo, eadem Synodus impoſterum exigi plane interdicit.

CAPUT XIII.

Convivia vero, quæ in quibusdam Eccleſiis non pro receptione, ſed ex onere certis dignitatibus, aut præbendis ex fundatione, aut ab immemorabili tempore incumbente, certis diebus ſolennibus celebrantur, non damnat; ſed ad minorem numerum, & minores ſumptus, Epiſcoporum judicio reduci præcipit, & ita provideri, ut in iis neque ebrietates, neque alii committantur abuſus.

CAPUT XIV.

Canonici Sacerdotes, quotquot ſunt, per ordinem celebrent ad majus Altare, ſive per ſe ipſos, ſive per alios Canonicos ab eis ſubſtitutos, niſi aliquæ ſint

(*h*) Seſſ. 21. cap. 3. Seſſ. 22. c. 3. Seſſ. 24. c. 12. (*i*) C. un. de Cler. non reſid. in 6.
(*k*) Seſſ. 24. c. 12. (*l*) Seſſ. 24. c. 14.

ſint præbendæ, aut Vicariæ, vel Capellaniæ, ex fundatione, aut auctoritate Apoſtolica, vel ab immemorabili tempore Miſſis in majori Altari celebrandis deſtinatæ.

CAPUT XV.

Qui Sacerdotes non ſunt, diebus ſaltem ſolennioribus de manu Sacerdotis, Miſſam ſolennem celebrantis, Sacram Euchariſtiam recipiant, ſalva conſuetudine eorum locorum, ubi frequentior Communio eſſe ſolet.

CAPUT XVI.

Lectio Theologica juxta Decretum dicti Concilii Tridentini (*m*) in omnibus Cathedralibus & Collegiatis inſignium oppidorum, ubi Clerus eſt numeroſus, omnino habeatur, provideantque Superiores, ne vacuum ſit auditorium.

CAPUT XVII.

Canonicorum congregationes pro Eccleſiarum ſuarum negotiis, quæ Capitula dici ſolent, hora competenti fiant, nec ſummæ Miſſæ tempore ullo modo habeantur, niſi neceſſaria aliqua cauſa ſuperveniat, quæ differri non poſſit, quo caſu, ut minimum mittantur aliqui Canonici in Chorum.

CAPUT XVIII.

Ita vero in Cantores, Vicarios, & Capellanos Decanus, & Canonici oculos intentos habeant, ut neque pſallendo, neque confabulando, neque hac, & illac ſæpius diſcurrendo alicui ſcandalo eſſe poſſint.

CAPUT XIX.

In reliquis ſervent Canonici Decreta Concilii Tridentini, & noviſſimi Provincialis, *titulo de Miniſteriis Eccleſiaſticis.*

TITULUS XIX.

De Paſtoribus.

CAPUT I.

PAſtores ab Epiſcopis in partem ſolicitudinis vocantur, ideoque hoc ipſis elaborandum eſt, ut Epiſcopis in ſuis functionibus Eccleſiaſticis quam diligentiſſime cooperentur, populum ſibi commiſſum ita verbo & exemplo paſcant, ut ipſi Epiſcopi reipſa cognoſcant, ſe eorum vigilantia magna laborum ſuorum parte ſublevari.

CAPUT II.

Ut autem hoc melius præſtare poſſint, Decreta Sacroſanctæ Synodi Tridentinæ, hujus, & prioris Provincialis, nec non & Diœceſanarum diligenter legant, & ea, quæ paſſim in iiſdem ponuntur, Parochorum officium concernentia, quam diligentiſſime exequantur.

CAPUT III.

Parochus in ſua admiſſione una cum juramento hactenus conſueto, in manibus Ordinariorum, aut ab eis Deputatorum, Fidei profeſſionem (*n*) facere teneatur.

CAPUT IV.

In omnibus locis, ubi domus Parochiales non ſunt, vel temporum injuria collapſæ ſunt, provideat Paſtor cum ſuis Parochianis, ut quanto citius fieri poterit, aliqua domus, ipſique Eccleſiæ propinqua, & in fundo Paſtoratus, ſi quis ſit, ædificetur: quam, ubi ædificata erit, ipſe Paſtor juxta ſuum juramentum ſartam tectam conſervare debeat.

CAPUT V.

In collationibus Parochialium Eccleſiarum ſervetur exacte Concilium Tridentinum *Seſſ.* 24. *Cap.* 18. *Reform.*

CAPUT VI.

Studioſe obſervent Paſtores eos, qui diebus Dominicis ac Feſtis, vel omnino Miſſam non audiunt, vel ad Miſſam parochialem non conveniunt, ac primum privatim & paterne ſui officii commonefaciant; quod ſi poſt admonitiones non emendentur, ad Ordinarios deferant.

CAPUT VII.

Multo magis eam diligentiam faciant, ſi quos reſcire poterunt, vel eſſe hæreticos, vel de hæreſi vehementer ſuſpectos.

CAPUT

(*m*) Seſſ. 5. c. 1. de Reform.

(*n*) Trid. Seſſ. 24. c. 12.

CAPUT VIII.

Curent omnino, ut Cuſtodes, ſeu Clerici, qui eisdem aſſiſtunt in Officio Divino, tonſuram Clericalem ſemper, habitum vero ut minimum in ipſis Eccleſiis deferant, nec bigamum admittant, niſi viſa ſufficienti diſpenſatione.

CAPUT IX.

Quamvis ſingulis diebus non teneantur Parochi ad celebrandum Miſſæ Sacrificium; ut tamen ſatisfaciant devotioni ſuorum Parochianorum, provideant, ut Miſſas votivas, quas vocant, ut feria ſecunda pro Defunctis: feria quinta de Venerabili Sacramento: Sabbato de Beata Virgine, & alias pro cujusque loci more vel ipſi celebrent, vel per alios Presbyteros celebrari curent, idque hora competenti & conſueta.

CAPUT X.

Parochiani autem pro hoc charitatis officio Paſtori ſuo condignum honorarium præſtent, ſive ex fundationibus ad hoc inſtitutis, ſive, ubi eæ deſunt, vel ſufficientes non ſunt, collectis ad hoc piorum eleemoſynis.

CAPUT XI.

Si quas inimicitias aut rixas, præſertim inter conjuges ac domeſticos eſſe cognoverint, eas, ne diuturniores ſint, & ſcandaloſæ, omni ſtudio componere Parochi admitantur.

CAPUT XII.

Decani autem rurales, Parochorum, adeoque omnium, etiam Sacerdotum & Clericorum, quin & Laicorum ſuorum Diſtrictuum mores diligenter obſervent: potiſſimum autem, ut Paſtores in prædicatione Verbi Dei, Sacramentorumque adminiſtratione, ac in cæteris omnibus ſuo muneri ſatisfaciant.

CAPUT XIII.

Eccleſias Parochiales, & Capellas, ac Hoſpitalia, aliaque pia loca eorundem Diſtrictuum quotannis, ut minimum ſemel, viſitent, & de eorum ſtatu, ac quam recte Divinum Officium in eis peragatur; utrumne Miſſis, & aliis piis fundationibus & oneribus ſatisfiat, ac de cæteris huc pertinentibus, accurate inquirant.

CAPUT XIV.

Exceſſus vero & defectus (ſi quos repererint) quibus ipſi mederi nequeant, Epiſcopis, locorumve Ordinariis, ſeu eorum Vicariis quamprimum ſignificent.

CAPUT XV.

Paſtorum ſuorum Capitula Generalia, ut minimum bis in anno, aut alias pro cujusque Diœceſis more convocent, ad quæ ſinguli Parochi, legitima excuſatione ceſſante, venire omnino teneantur.

CAPUT XVI.

In his de morum correctione, abuſuum reformatione, de Decretorum Sacri Concilii Tridentini, & hujus, priorisque Provincialis, nec non Diœceſanarum Synodorum (quatenus eos, eorumque officium concernunt) & ſi quæ præterea ab Ordinariis eis mandata erunt, executione tractetur: quæ omnia ut ab iis, quos contingunt, exacte ſerventur, ſerio advigilabunt dicti Decani.

CAPUT XVII.

Qui etiam aut per ſe, aut per aliquem ex Paſtoribus, ab eis deſignatum, exhortationem habeant ad totam congregationem in eum finem, ut omnes de abuſibus, aut negligentiis, a poſtrema congregatione per eos obſervatis, ſincere deponant.

CAPUT XVIII.

Porro uno menſe ante dicta Capitula, ſinguli Decani ſignificent Epiſcopis, aut eorum Vicariis diem & locum dictorum Capitulorum; ut, ſi eis expedire videbitur, vel aliquem ad ea mittant, vel ſcripto ſignificent, quæ toti congregationi ſignificanda occurrent.

TITULUS XX.

De Regularibus & Monialibus.

CAPUT I.

Abbates & Superiores Regularium in correctionibus eum modum teneant, ut nec diſciplinam ſine miſeri-cor-

ricordia, nec miſericordiam ſine diſciplina reliquiſſe videantur: ſed ſit in eis juſte conſulens miſericordia, & pie ſæviens diſciplina; cum plus agat aliquando erga corrigendos clementia, quam nimia ſeveritas: plus admonitio, quam comminatio: plus charitas, quam poteſtas.

Abbate, aut Priore mortuo, Epiſcopus per ſe ipſum, aut ſuum Vicarium accedens Monaſterium, Inventarium faciat bonorum omnium, maxime pretioſorum ipſius Monaſterii, & aliquot ejuſdem Religioſos œconomos conſtituat, a quibus juramentum accipiat de nihil alienando ſine conſenſu ipſius, & fideliter adminiſtrando, uſque dum de Prælato proviſum fuerit. Similiter & Officiarios quoad ſpiritualia prius adminiſtrationem habentes, utpote Priorem, & Confeſſarios, & alios confirmet, & ſua Ordinaria auctoritate adjuvet.

CAPUT II.

Quamvis Prælati Regularium pro ſuorum ſubditorum confeſſionibus audiendis Confeſſarios deputare poſſint, id tamen non faciant, niſi prævio examine ſeu per ſe, ſeu per Lectorem ſuum faciendo, & cum delectu eorum, qui ad hoc munus maxime ſunt idonei.

CAPUT III.

Sacra Lectio Theologica (o) ubique habeatur, ad quam omnes Religioſi conveniant, exceptis iis, qui propter adminiſtrationem rerum Monaſterii ſibi commiſſam, legitime impediuntur: & præter eam, etiam pro Novitiis Lectio fiat pro eorum capacitate, ut ad Sacros Ordines nonniſi bene inſtructi in cæremoniis Eccleſiaſticis, & rudimentis doctrinæ Chriſtianæ præſententur.

CAPUT IV.

Mulieres intra ſepta Monaſteriorum, ſeu locorum regularium, quæ ſunt clauſtrum, capitulum, dormitorium, refectorium, ſive conventus, & quæ eorumdem ambitu continentur, ac ſi quæ alia pro Statutorum cujuſque loci ratione, pro Regularibus locis habeantur, extra tempus ſupplicationum, ſeu proceſſionum, quocunque prætextu ne admittantur.

CAPUT V.

Quamvis Religioſi, qui a ſuis Prælatis deſtinantur ad Paſtoratus, ſuis Monaſteriis ſubjectos, ſeu incorporatos (quorum inſtitutio ad Epiſcopos, aut Archi-Diaconos pertinet) adminiſtrandos, ob id non eximantur ab obedientia eorundem Prælatorum: tamen quia & Epiſcoporum, a quibus dicti Religioſi curam animarum accipiunt, & parochianorum intereſt, ut non temere & ſine cauſa revocentur, Decreto primi Concilii Cameracenſis (p) *Cap. 6. De miniſteriis Eccleſiaſticis* inhærens hæc Synodus ſtatuit, & decernit, ut non niſi ex cauſa legitima, quam ipſe Prælatus Epiſcopo exponere debeat, ad Monaſteria poſſint revocari. [q] Cauſa autem expoſita, Epiſcopus & revocatum dimittere, & in ejus locum præſentatum, ſi idoneus ſit, admittere teneatur.

CAPUT VI.

Quæ de Officio Divino, de Sacramentis, de recta bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtratione, & alias in hujus Synodi Decretis hactenus conſtituta ſunt, quatenus eos tangere poſſunt, ea omnia tanto diligentius ſervent, quanto ipſi ex ſua profeſſione ad perfectiorem vitam magis obligantur.

CAPUT VII.

Miſſas, & alia pietatis officia, ad quæ tenentur ex fundationibus, diligenter & accurate perſolvant, ideoque liber in Sacriſtia ſemper habeatur, in quo ea omnia in ſingulos dies deſcripta ſint.

CAPUT VIII.

Quia vero Monaſticæ vitæ perfectio ex trium votorum, quæ omnes Religioſi faciunt, obſervatione dependet, Prælati ea omnia, quæ ad ipſorum votorum obſervationem faciunt, curent ab omnibus inviolabiliter obſervari.

CA-

(o) Trid. Seſſ. 5. cap. 1. de Reform. (p) Vide ſupra ad annum 1565. Tit. VII.
(q) Conſule Trid. Seſſ. 25. de Regular. c. XI.

CAPUT IX.

Omnes autem conſuetudines, dictis votis contrarias, quales ſunt in pleriſque Monaſteriis multæ contra votum paupertatis, plane abrogat, & impoſterum prohibet hæc Synodus: ideoque Prælatis omnibus utriusque ſexus præcipit, ut communem victum & veſtitum omnibus Religioſis æqualiter, prout cuique opus erit, diſtribuant, nec pro veſtiario, aut pro vini portione, ſingulis Religioſis dari conſueta, ulla ratione pecuniam aſſignent: ſecretas compotationes plane prohibeant, & ſobrietatem, individuam caſtitatis comitem, ab omnibus coli faciant, ideoque præter jejunia Eccleſiæ, etiam Adventus Domini, & Ordinis ſui jejunia exactiſſime obſervent.

CAPUT X.

Epiſcopi, & alii Sanctimonialium Superiores earum Statuta & Regulas in ſuis viſitationibus diligenter examinent: & ſi quid in iis juri communi, aut Concilii Tridentini Decretis repugnare animadverterint, id abrogent, aut corrigant: nova etiam Statuta, ſi ita expedire judicaverint, atque omnino vivendi formulam, ad dicti Concilii Tridentini præſcriptum vernaculo ſermone conceptam, eisdem tradant, & diſtricte obſervari mandent.

CAPUT XI.

Provideant etiam Epiſcopi, quanto citius fieri poterit, ut clauſura (r) Monialium, etiam exemptarum, ubi violata eſt, reſtituatur, etiam applicatis in eum finem, ſi Monaſteriorum facultates neceſſarios ſumptus non ferant, reorum pœnis pecuniariis: ubi vero hactenus inviolata permanſit, quam diligentiſſime conſervetur.

CAPUT XII.

Ad eas vero nullus omnino aut viris, aut mulieribus, etiam illuſtribus, etiam in veſtitionum, aut Profeſſionum ſolennitatibus, pateat acceſſus: ſed per cancellos, cum neceſſitas erit, colloquantur, exceptis tamen perſonis neceſſariis, utpote Confeſſario (cum ad ægrotantium Monialium, quæ ad confeſſionale accedere non poſſunt, confeſſiones audiendas, aut Sanctiſſimum Euchariſtiæ, vel extremæ Unctionis Sacramenta ipſis deferenda, & ſimilia charitatis officia, iisdem ægrotis impertienda, erit admittendus) Medico, Chirurgo, bajulo vini aut cereviſiæ, fabris, & ſimilibus perſonis, quibus tamen nonniſi in neceſſitate ingreſſus pateat, quos duæ antiquiores Sanctimoniales comitentur.

CAPUT XIII.

Præfectus quoque ejusmodi Monialium, ſeu ejus Capellanus, aut alius Sacerdos eam Eccleſiæ partem, ubi ipſæ pſallunt, ne quidem prætextu ibidem celebrandi, vel concionandi, ingrediatur. Quod ſi quis ibi celebrare, aut concionari auſus fuerit, ſuſpenſionis a Divinis, & Præfecta, quæ eum admiſerit, excommunicationis pœnam ipſo facto incurrant.

CAPUT XIV.

Sed nec ipſi Epiſcopi, aut eorum Vicarii, & alii Superiores Monialium unquam ingrediantur ſepta clauſuræ, niſi viſitationis, aut alia neceſſaria cauſa, ſub pœnis contra ingredientes a jure decretis.

CAPUT XV.

Nullus aut ex ſupradictis, aut aliis quibusvis unquam admittatur intra dicta ſepta, qui non in ſcriptis ſibi conceſſam ab Epiſcopo facultatem exhibuerit.

CAPUT XVI.

Quia vero non paucæ, neque leves in pleriſque Monaſteriis claudendis difficultates ſuboriuntur, ſupplex totius Synodi nomine libellus conficiatur, qui expreſſis omnibus & ſingulis incommodis, difficultatibusque, nec non Monialium clauſuram recuſantium rationibus, & argumentis diligenter expoſitis, Sanctiſſimo Domino noſtro offeratur, rogeturque illius Sanctitas, ut hujus Provinciæ neceſſitatibus & incommodis pro ſua paterna charitate peculiari aliqua ratione providere, ac ſuccurrere dignetur: habito autem ab illius Sanctitate reſponſo, & cum Rmis Domi-

(r) Conc. Trid. Seſſ. 25. de Regul. cap. 5. Cap. *Periculoſo.* de Statu Regular. in 6.

Dominis Epiſcopis per literas communicato, quæcunque ad hanc materiam pertinebunt, certius explicari poterunt. Interea vero in dictis Monaſteriis, quæ clauſuram non admittunt, obſervari curent Epiſcopi, ut nec viris, nec mulieribus intra loca regularia dictorum Monaſteriorum pateat acceſſus.

CAPUT XVII.

Religioſæ vero, etiam mendicantes, quæ ægrotorum ab immemorabili tempore, atque adeo ex fundatione curam agunt, ſolæ nunquam emittantur ad curandos ægrotos, nec juniores, quantum fieri poterit, ſed eæ, quæ Matris, vel Præfectæ judicio probabuntur.

CAPUT XVIII.

Concionatores quoque deputent Epiſcopi viros pios & graves, qui ſæpius ipſas Moniales ſpirituali Verbi Dei cibo reficiant, tam publicis concionibus, quam privatis ad cancellos colloquiis.

CAPUT XIX.

Confeſſarios ſimiliter aliquoties in anno extraordinarios (*s*) mittant, quibus omnes Sanctimoniales ſe præſentare teneantur.

CAPUT XX.

Decreto Concilii Tridentini *Cap.* 17. *Seſſ.* 25. *de Regularibus & Monialibus* inhærens hæc Synodus, præcipit, ut nulla puella ad habitum regularem ſuſcipiendum, aut Profeſſionem emittendam admittatur, etiamſi Monaſterium ſit exemptum, priusquam exploraverit Epiſcopus, aut ab eo deputatus, puellæ voluntatem, juxta requiſita in dicto Decreto: ideoque teneatur Præfecta certiorem Epiſcopum facere uno menſe ante dictam habitus ſuſceptionem, aut profeſſionem, ſub pœna ſuſpenſionis ibidem decretæ.

CAPUT XXI.

Ad Profeſſionem vero dictæ puellæ, niſi confirmatæ, & viri, niſi confirmati, & tonſurati, non admittantur.

(*s*) Trid. Seſſ. 25. de Regular. c. 10.

TITULUS XXI.

De Scholis & Seminariis.

CAPUT I.

IN Scholis nulli libri prælegantur, qui in indice librorum prohibitorum continentur, ſed nec ii, qui aliquid turpe aut obſcœnum continent.

CAPUT II.

Dictæ Scholæ ſæpe viſitentur a Scholaſticis Cathedralium & Collegiatarum Eccleſiarum, & iis deficientibus, a Decanis ruralibus, qui Ordinariis fideliter & diligenter referant, ſi quæ eorundem authoritatem deſiderare intellexerint.

CAPUT III.

Quia vero Scholæ quotidianæ Chriſtianæ juventutis inſtitutioni non ſufficiunt, cum maxima puerorum pars diebus ferialibus opificium aliquod exerceat, neque ob parentum inopiam Scholas frequentare poſſit, quorum tamen animæ non minus, quam aliorum, Chriſti Sanguine redemptæ, Chriſtiana doctrina imbui debent; erigantur tam in omnibus urbibus, quam in pagis celebrioribus Scholæ Dominicales, & ad earum faciliorem progreſſum, inſtituantur auctoritate Epiſcoporum, ubicumque id commode fieri poterit, Sodalitates doctrinæ Chriſtianæ, propoſitis ſingulis Sodalibus Indulgentiis, juxta Bullam Pii Quinti, per fel. record. Gregorium XIII. confirmatam & ampliatam, cujus tenor ad feliciorem dictarum Scholarum Dominicalium, & Sodalitatum erectionem ad finem horum Decretorum adjectus eſt.

CAPUT IV.

In his locis, ubi dictæ Scholæ & Sodalitates commode inſtitui non poterunt, Parochus ipſe a prandio, commodiore ante, aut poſt veſperas hora, pueros campanæ pulſu convocatos, ex parvo Catechiſmo (qui ad hoc pro tota Provincia imprimetur) prima fidei rudimenta doceat, eumque memoriter ab iis recitari faciat. Pueros autem Magiſtratus, Ballivi, Majores, ſeu alii loco-

locorum Præfecti, tum ad dictas Scholas, tum ad dictam Parochi Lectionem omnino (*t*) compellant. Parentes etiam & heros, non mittentes pueros ſuos ac miniſtros, propoſitis pœnis coerceant, & rebelles etiam ſuis urbibus aut pagis expellant.

CAPUT V.

Si quis autem Parochus non legitime impeditus, hoc tam neceſſarium officium, quod etiam ex Concilii (*u*) Tridentini Decreto præſtare debet, prætermiſerit, is toties unius floreni mulctam, fabricæ ſuæ Eccleſiæ applicandam, incurrat, quoties hoc neglexerit.

CAPUT VI.

Ut autem ipſi etiam Parocho ſuccurratur, omnibus Sacerdotibus & Clericis, qui intra fines Parochiæ degunt, præcipit hæc Synodus, ut eum in hoc ſancto docendi munere pro ſua quisque virili adjuvent.

CAPUT VII.

Porro quoad Seminaria Clericorum, juxta Sacroſancti Concilii (*x*) Tridentini ſaluberrimum Decretum inſtituenda, cum experientia in hac Provincia docuerit, modicum fructum ex hactenus inſtitutis provenire, neque impoſterum, ſaltem pro præſenti Eccleſiæ neceſſitate expectari poſſe; hanc rationem, quam toti Provinciæ utiliſſimam fore confidit, hæc Synodus ineundam duxit: nempe, ut in Univerſitate Studii Generalis oppidi Duacenſis ejusdem Provinciæ, unum pro tota Provincia communibus ſumptibus Archi-Epiſcopi, & ſuorum Coepiſcoporum, aliorumque omnium, qui pro Seminariis contribuere debent, comparato ad hoc loco amplo & commodo, erigatur: ad quod Archi-Epiſcopus cum duobus a Capitulo, & totidem a Clero ſuæ Civitatis, ut minimum viginti ex ſua Diœceſi: ſinguli autem Epiſcopi, cum ſimilibus reſpective Deputatis, ut minimum duodecim ſtudioſos mittere teneantur, ſalvo, quod ipſe Archi-Epiſcopus, durante hac rerum omnium caritate, & Eccleſiarum inopia, admittere poterit juſtas & legitimas Epiſcoporum, cum dictis Deputatis excuſationes pro minori numero mittendo ad certum tempus, qua etiam caritate & inopia ceſſante, majorem poterit numerum definire, & præſcribere.

CAPUT VIII.

Pro felici autem dicti Seminarii inchoatione, & feliciore progreſſu eadem Syodus decernit, quæ ſequuntur:

Imprimis Seminarium ipſum uni Rectori, ſeu Præſidenti, committatur, qui per Archi-Epiſcopum de conſenſu, ſeu conſilio ſuorum Coepiſcoporum eligatur, & nominetur: ſitque Sacerdos, Sacræ Theologiæ, aut Decretorum Doctor, aut Licentiatus: bonus Oeconomus, qui promittat in ſua receptione, ſe ad minus triennio illi regimini præfuturum, & ſingulis annis ſuæ adminiſtrationis computus fideliter redditurum ad certam diem, ad quam comparebunt in dicto Seminario, pro dictis computibus audiendis, Epiſcopi per ſe, vel ſuos Deputatos, & Deputati a Capitulis, & Clero ſuarum Civitatum, aut eorum aliqui, ſumptibus illorum, a quibus reſpective mittentur.

CAPUT IX.

Dictus Præſidens habeat in ſingulos annos ultra victum ſuum, qui ipſi cum ſtudioſis erit communis, ſummam ducentorum florenorum.

CAPUT X.

Studioſi ſint omnes viginti annorum, pietate & eruditione commendabiles, & habito delectu ingeniorum & doctrinæ, ad Seminarium per concurſum a ſingulis Epiſcopis in ſuis Diœceſibus cum dictis Capituli, & Cleri Deputatis, aut eorundem ſubſtitutis celebrandum aſſumantur, & pauperum filii, ac commendati a contribuentibus dicto Seminario, cæteris paribus, aliis præferantur: ſintque ex legitimo Matrimonio nati, non claudi, non in manibus, aut alia corporis parte notabilem defectum habentes. Quod ſi aliqui ſint, qui integram burſam contribuant, habebunt jus præſentandi idoneum ſine concurſu.

CA-

(*t*) Edict. Reg. Art. XV. (*u*) Seſſ. 24. cap. 4. (*x*) Seſſ. 23. c. 18.

CAPUT XI.

Sint burſæ omnes duodecim librarum groſſorum pro victu ſingulorum ſtudioſorum; veſtiantur autem ſumptu parentum, & mœcenatum eodem habitu, ac nigri coloris, nempe veſte exteriore ad talos uſque, interiore vero ad genua propendente, & pileo Clericali.

CAPUT XII.

Incedant bini, ſequente uno ex Præfectis, cum ad Scholas & Templum gradientur.

CAPUT XIII.

Doceantur præter Theologicas Lectiones cantum Gregorianum, computum Eccleſiaſticum, & cæremonias Eccleſiæ; & præterea in concionibus, tum inter ſe domi, tum ad populum habendis, diligenter exerceantur. Diſputationes domeſticas, aliquo ex Præfectis præſidente, ſingulis ſeptimanis habeant, quo pia quadam æmulatione ad ſtudium inflammentur.

CAPUT XIV.

De cætero, quamdiu in ipſo Seminario erunt, legibus & ſtatutis ejusdem, quæ ab Epiſcopis præſcribentur, vivant, & ſi dyſcoli ſint, ab eisdem Epiſcopis ejiciantur.

CAPUT XV.

Cum ad eam ætatem pervenerint, qua fieri poterunt Subdiaconi, mittantur ad eum Ordinem ſuſcipiendum, in quo per annum miniſtrent: quo finito ordinentur Diaconi, & in eo ſimiliter miniſtrent, quoad fieri poterunt Sacerdotes.

CAPUT XVI.

Curſum autem ſtudiorum ſuorum in dicto Seminario ſpatio quatuor annorum abſolvant, niſi videantur eſſe ejus expectationis, ut ad aliquem gradum, maxime ſi mœcenates habeant, promoveantur.

CAPUT XVII.

Singuli autem Studioſorum in ſua ad dictum Seminarium aſſumptione jurent, ſe cum idonei invenientur, id muneris in Eccleſia Dei ſubituros, quod ſuus Epiſcopus illis injungendum exiſtimaverit; alioquin refundent ſumptus, quos fecerint in Seminario, pro quo dabunt fidejuſſores, promittentque, cum ad pinguiorem fortunam devenerint, ſe memores futuros accepti beneficii, & in communem ejusdem Seminarii utilitatem aliquid liberaliter elargituros.

CAPUT XVIII.

Ut autem provideatur de ſumptibus ad ſupradicta, nec non ad Studioſorum alimoniam neceſſariis, ſinguli Epiſcopi cum dictis ſuis Deputatis, quamprimum fieri poterit, portionem aliquam ex omnibus beneficiis (ubi hactenus detracta non eſt) detrahant, quæ in ſolos uſus Seminarii convertatur, quæ portio diminuetur ad ratam, aut in totum ceſſabit, accedente beneficiorum unione, & incorporatione, juxta prædictum Decretum Concilii Tridentini.

TITULUS XXII.

De Foro, Jurisdictione, & Immunitate Eccleſiaſticis.

CAPUT I.

Ut in foro Eccleſiaſtico quam minimis fieri poterit ſumptibus, & partium incommodis cauſæ agantur, & quam breviſſimo tempore finiantur, nec Clerici occaſionem accipiant, quocunque prætextu ſe ſe mutuo ad judicia ſæcularia contra Canonum diſpoſitionem pertrahendi; præter ea, quæ in priore Synodo Provinciali (*y*) eum in finem edita fuerunt, Decreta, Sancta hæc Synodus ſtatuenda duxit, quæ ſequuntur.

Imprimis Epiſcopi primo quoque tempore definiant, atque præſcribant certam taxam pro ſalariis, & ſtipendiis ſingulorum practicorum ſuæ Curiæ, quam ipſe Judex in taxando omnino ſequi teneatur, neque practici ipſi amplius exigere poſſint.

CAPUT II.

Cauſas omnes verbales, quæ ſine ſcripto expediri poſſunt, Judices ſummarie & de plano expediant, nec per-

(*y*) Tit. XIV. De poteſt. ac Jurisdict. Eccleſ.

mittant eas in ſcriptis agitari, etiam conſentientibus partibus aut practicis, & unicam tantum dilationem ad probandum, aut ad ſummum duas in iis cauſis concedant.

CAPUT III.

In iis cauſis, quæ ſcripto tractantur, ſimul atque ad libellum actoris reſpondet reus, illeque replicæ, hic duplicæ ſcripturam exhibuit, proceſſus ad manus Judicis deferatur; ut ſententiam ſuam vel definitivam, vel interlocutoriam ferat, nec antea unquam liceat plures exhibere ſcripturas.

CAPUT IV.

Judex autem, poſtquam ipſi exhibitus fuerit proceſſus, quanto citius fieri poterit, eum viſitet, & decidat, maxime ſi ſint cauſæ matrimoniales, beneficiales, alimentorum, dotis, correctionis, & aliæ ſimiles, quæ accelerationem requirunt: in quibus etiam cauſis alimentorum, incarceratorum, & ſimilibus, de triduo in triduum procedatur, & dilationes præſcindantur, & abbrevientur.

CAPUT V.

Scribæ, ſeu Notarii cauſarum ab omnibus ſuperfluis abſtineant, ideoque nec dies Feſtos ad ſubſtantiam rei non neceſſarios apponant, nec dignitates Judicum, vel Litigatorum, vel Procuratorum ſæpius repetant, nec tenorem totum ejuſdem inſtrumenti, citationis, & cujuſcunque ſcripturæ unquam reiterent. Sed ſi tenore ſemel inſerto, ejus alibi mentio facienda ſit, fiat remiſſive, nec proceſſibus, aut actis Curiæ pluſquam una continuatio cauſæ in ſingulis terminis ordinariis inſcratur, & ſi inſertæ fuerint plures, non veniant in taxam.

CAPUT VI.

Denique etiam Commiſſarii, ad quos pertinet ſcribere teſtium depoſitiones, aut extracta quæcunque proceſſibus inſerenda, abſtineant a ſuperfluis præambulis, longiſque & inutilibus præfationibus, ac etiam concluſionibus, & aliis omnibus, quæ ad principale negotium non pertinent.

CAPUT VII.

Cauſæ omnes infra biennium a die motæ litis terminentur, alioquin poſt id ſpatium, liberum ſit partibus, vel alteri illarum, Judices ſuperiores, alias tamen competentes adire, qui cauſas in eo ſtatu, quo fuerint, aſſumant, & quamprimum terminari curent juxta Concilii Tridentini Decretum *Seſſ.* 24. *Cap.* 20.

CAPUT VIII.

Decreta vero, quæ ibidem ſubjiciuntur, cauſas appellationis concernentia, a Metropolitano, ſeu ejus Vicariis, aut Officialibus exacte ſerventur, prout reliqua omnia, quæ eos tangunt, ne Comprovincialium Epiſcoporum jurisdictio turbetur, aut impediatur.

CAPUT IX.

In cauſis vero Beneficialibus, quæ coram Judicibus Eccleſiaſticis in petitorio agitantur, poſt primam ſententiam, etiam ſi appellatum erit, fructuum perceptio victori ſub cautione tribuatur, aut ſaltem apud tertiam perſonam ſequeſtrentur.

CAPUT X.

Porro ad compeſcendas frivolas appellationes, Sacra hæc Synodus Judicibus appellationum præcipit, ut pro qualitate cauſæ, & modo culpæ, quos deprehendent male, ſeu frivole, ac perperam appellaſſe, in aliquam pœnam pecuniariam, arbitrio ſuo piis uſibus applicandam, condemnent.

CAPUT XI.

Quod ſi de gravamine agatur, quod per appellationem a definitiva reparari nequeat, quale eſt gravamen indebitæ incarcerationis cum appellare liceat, appellationi omnino deferatur, nec prohibeatur quominus acta cauſæ ad Judicem appellationis deferantur, interea vero is, cujus cauſa agitur, in carcere permaneat, quoad cognita cauſa Judex *ad quem* aliter decreverit.

CAPUT XII.

Cum variis modis contingat turbari, aut impediri Juriſdictionem Eccleſiaſticam per Judices laicos, ſupplicetur ex parte hujus Sacræ Synodi Regiæ

Regiæ Majeſtati, ut utriusque Fori & Eccleſiaſtici, & Civilis indemnitati, & Judicum omnium quieti, & ſecuritati conſulens, quod ſuum cuique eſt, tribuere, & ne ſe invicem turbent, aut impediant, ſua auctoritate Regia providere (z) dignetur. In primis vero, quod indigniſſimum eſt, ne in ipſas perſonas Eccleſiaſticas aliquid juris, aut de eorundem exceſſibus cognitionis Judices laici uſurpent aut prætendant: nec eosdem coram ſe pro actionibus perſonalibus etiam Civilibus pertrahant, ſive ſint ſæculares Clerici, ſive Capitula, aut Monaſteria, dictis Judicibus Eccleſiaſticis ſubjecta: ne Epiſcopos, aut eorumdem Officiales ullo pacto impediant, quin Clericos ſibi ſubjectos criminoſos libere capere, ſeu apprehendere, & incarcerare, & prout Sacri Canones dictaverint, pro modo culpæ eos punire poſſint.

CAPUT XIII.

Quod ſi ipſi Epiſcopi, aut alii Judices Eccleſiaſtici petant auxilium Judicum laicorum ad dictam apprehenſionem in locis jurisdictionis eorundem faciendam; ne exigant viſionem informationis præparatoriæ, aut ipſi de cauſa apprehenſionis cognoſcant: ne cum ipſi Judices Eccleſiaſtici aliquos citaverint, qui ſe prætendant exemptos, dummodo notorie tales non ſint, laici Judices cognitionem declinatoriæ exceptionis, coram Judicibus Eccleſiaſticis propoſitæ, eisdem inhibeant, aut eam ſibi uſurpent, contra apertiſſimam utriusque juris diſpoſitionem, qua cautum eſt, ut qui ad aliquod judicium evocatus, ſe aliquo privilegio eximere vult, teneatur nihilominus comparere, & ibidem dictum ſuum privilegium allegare, & de eo fidem facere.

CAPUT XIV.

Ne dicti Judices laici Judicibus Eccleſiaſticis præcipere audeant, ut revocent ſuas ſententias ſuſpenſionis a Divinis, aut excommunicationis, aut alia Decreta per ipſos lata, & ne eo prætextu arreſtare præſumant bona temporalia dictorum Judicum Eccleſiaſticorum: quin potius, ſi dictos Judices Eccleſiaſticos prætendant exceſſiſſe in ſuis Sententiis aut Decretis, ad Epiſcopos, aut eorundem Superiores, ii, quorum intereſt, recurrant.

CAPUT XV.

Ipſas vero ſententias Judicum Eccleſiaſticorum, cum requiſiti fuerint, ſine nova cauſæ cognitione exequantur per captionem pignorum, (a) & alias: maxime cum hodie Concilium Tridentinum (b) vetet, ne frequens ſit uſus excommunicationis, & quandocunque executio realis, aut perſonalis fieri poteſt, a cenſuris Eccleſiaſticis abſtineatur.

CAPUT XVI.

Nullam etiam moveant difficultatem in executione ultimarum voluntatum ipſorum Clericorum; ſed penes Epiſcopos, ſeu alios Judices Eccleſiaſticos ſit libera facultas cogendi executores dictorum teſtamentorum, etiam Laicos, ad reddendum ſuos computus, & pia legata, aut fundationes executioni demandandum.

CAPUT XVII.

Ut etiam Magiſtratus & Præfecti ſæculares, non cogant Clericos, maxime in Sacris Ordinibus conſtitutos, qui Chriſto militare debent, ad excubias diurnas aut nocturnas: nec eorundem bona, ſine conſenſu Ordinum Eccleſiaſticorum, ad aliquas contributiones obligare, & taxare præſumant, in grave detrimentum animarum ſuarum, & immunitatis Eccleſiaſticæ præjudicium.

CAPUT XVIII.

Poſtremo, ut omnes Judices Regii, ac Magiſtratus omnibus modis juvent Epiſcopos, & eorundem Vicarios ad executionem omnium & ſingulorum Decretorum Sacroſancti Concilii Tridentini.

TITULUS XXIII.

De Uſuris.

CAPUT I.

Eos, qui cum publicis uſurariis, utpote excommunicatis, communicant

(z) Vide infra Edict. Reg. Art. XVI. & ſeq.
(b) Seſſ. 23. c. 3. de Reform.

(a) Edict. Reg. Art. XIX.

cant in Divinis , excommunicationem majorem incurrere Synodus declarat : ideoque Parochis omnibus diſtricte præcipit, ut nequidem in articulo mortis ipſis uſurariis (niſi de reſtituendis per uſuras injuſte acquiſitis cautionem dederint) Eccleſiæ Sacramenta adminiſtrent : eosque ab ingreſſu Eccleſiæ prohibeant.

CAPUT II.

Qui vero in aliis, quam in Divinis, cum uſurariis communicant , excommunicationem minorem incurrunt, niſi ob cauſas a jure expreſſas excuſentur.

CAPUT III.

Eisdem tamen Parochis inhibet hæc Synodus ſub pœna majoris excommunicationis, ne cum iiſdem uſurariis quocunque modo converſentur , niſi ut pro negotio ſuæ ſalutis eos cohortentur.

CAPUT IV.

Quoties autem ex mutuo aliquid præter ſortem exigitur , vel accipitur, cujuscunque generis illud ſit , modo pecunia æſtimari poſſit, uſura committitur : ideoque Tutores & Curatores pupillorum & pupillarum , etiam Magiſtratus, (c) qui plerisque in locis patrimonii eorundem augendi cauſa, ſeu quovis alio prætextu, pecunias eorum ſub certo lucro , ſingulis annis ultra ſortem recipiendo, mutuo dare ſolent, retenta facultate repetendæ ſortis, ubi ad majorem ætatem pupilli vel pupillæ pervenerint , aut Matrimonium contraxerint, aut alias ad dictorum Tutorum, ſeu Curatorum arbitrium & voluntatem, uſuram committere, declarat hæc Synodus: & præcipit, ut contra eos, tanquam Uſurarios, ſi poſt publicationem Decretorum hujus Concilii moniti, hujusmodi contractus non mutaverint, procedatur.

TITULUS XXIV.

De Synodo Provinciali & Diœceſana.

CAPUT I.

CUm Sacroſancta Tridentina (d) Synodus Provincialia Concilia quolibet triennio haberi voluerit poſt octavam Paſchæ Reſurrectionis Domini, ſeu alio commodiori tempore pro more Provinciæ : hæc Synodus proximo Concilio Provinciali , neque certum diem, neque certum locum commode præfigere poteſt; ſed hoc Metropolitani, ad quem dictorum Conciliorum convocatio pertinet, arbitrio relinquit : qui pro commoditate locorum & temporum, convocationem facere poterit, quando ipſi magis expedire videbitur.

CAPUT II.

Convocatione autem per Metropolitanum facta , die & loco per eundem præfixis, comparere teneantur, primum omnes ejus Coepiſcopi, deinde Capitula omnium Eccleſiarum Cathedralium hujus Provinciæ, ac omnes, qui de jure & conſuetudine intereſſe debent. Qui, niſi legitima cauſa impediantur, (e) per ſe ipſos, non autem per Procuratores, comparere debeant: eam vero ipſam Metropolitano ſignificare, ac de ea opportuno tempore ſidem facere teneantur.

CAPUT III.

Et nihilominus ſi cauſa impedimenti probetur, ſeu excuſatio, ne quis perſonaliter compareat , admittatur ; Procuratorem aliquem virum Eccleſiaſticum mittat, (f) non ad audiendum tantum & referendum , ſed ad deliberandum & gerendum, quæ principalis faceret, ſi perſonaliter intereſſet : nec non ad acceptandum & recipiendum, quæcunque in ipſa Provinciali Synodo acta, geſta, conſtituta, & decreta fuerint.

CAPUT IV.

Contra vero abſentes, vel procuratorium ſufficiens non mittentes, primum ad contumaciam, etiam per affixionem Edicti publici ad valvas Metropolitanæ Eccleſiæ, aut alterius loci, ubi Concilium celebrabitur, deinde ad alias pœnas, juxta Canonicas Sanctiones decernendas, procedatur.

CAPUT

(c) Edict. Reg. Art. XXI. (d) Seſſ. 24. c. 2. (e) C. *Placuit.* 2. Diſt. 18.
(f) C. *Epiſcopus.* ibid.

CAPUT V.

In iis de hæreſibus extirpandis, & fidei integritate conſervanda, de moribus reformandis, & exceſſibus corrigendis, denique de controverſiis componendis agatur. Quod ſi Epiſcopi, & alii, qui intereſſe debent, a noviſſimo Concilio circa hæc aliquid obſervaverint, quod in Concilio proponendum videatur; id uno menſe ante diem præfixum ipſi Metropolitano per literas ſignificent.

CAPUT VI.

Prima die opportuna poſt apertam Synodum Proceſſio ſolennis fiat, convocato univerſo Clero Sæculari & Regulari ipſius Civitatis: poſt proceſſionem Miſſæ Sacrificium ab ipſo Metropolitano fiat, in qua etiam vel ab eodem, vel ab alio, ejus juſſu, ſermo habeatur. Quod & ſequentibus diebus per ordinem faciant Epiſcopi, aut alii ab ipſis Deputati.

CAPUT VII.

A Concilio autem nemini recedere liceat, niſi ex juſta & neceſſaria cauſa, Metropolitano expoſita, & ab eodem recedendi facultate in ſcriptis obtenta, & Promotori Concilii intimata, ac per Secretarios Concilii regiſtrata, Procuratore etiam idoneo, ſuo nomine relicto.

CAPUT VIII.

Epiſcopi, ſeu eorum legitimi Procuratores, antequam a Concilio recedant, ad Altare majus accedentes, Decretis ac Conſtitutionibus in eodem Concilio confectis, & promulgatis, poſtquam Metropolitanus ſubſcripſerit, ſinguli ordine ſuo ſubſcribant.

CAPUT IX.

Denique abſoluto Concilio, & ſanctis acclamationibus factis, omnes Epiſcopi ſurgentes, oſculum pacis a Metropolitano accipiant, & ſibi invicem dent, ſignificantes, ſe conjunctiſſimis animis omnia Concilii Decreta exequi velle, quod proinde omni ſtudio ac vigilantia reipſa præſtent.

CAPUT X.

Diœceſanam Synodum ſinguli Epiſcopi in ſuis Diœceſibus ſingulis annis habeant. (*g*)

CAPUT XI.

Et in prima poſt Concilium Provinciale, quæ quidem infra ſex primos (*b*) poſt illud menſes habeatur, omnia Decreta ipſius Provincialis promulgentur.

PUBLICATA fuerunt hæc Decreta in inſigni Eccleſia Collegiata S. Waldetrudis oppidi Montis Hannoniæ, poſt Miſſam ſolennem ab Illmo & Rmo Domino Archi-Epiſcopo celebratam, die vigeſima tertia menſis Octobris, anno Domini Milleſimo, quingenteſimo octuageſimo ſexto, & ſignata ſuper Altare majus dictæ Eccleſiæ, prout ſequitur:

Ego Joannes Franc. Epiſcopus Vercellenſis, Nunciusque Apoſtolicus & Sacræ hujus Synodi una cum Illmo & Rmo Domino Archi-Epiſcopo Præſidens, ſupra exaratis Decretis conſentiens ſubſcripſi.

Ego Ludovicus Archi-Epiſcopus Cameracenſis his Decretis conſentiens ſubſcripſi.

Ego Matthæus Atrebatenſis Epiſcopus conſentiens ſubſcripſi.

Ego Fr. Franciſcus Namurcenſis Epiſcopus conſentiens ſubſcripſi.

Ego Joannes Cotreau Vicarius & Deputatus a Capitulo Tornacenſi, Sede vacante, conſentiens ſubſcripſi.

Ego Jacobus Pamelius, tanquam Procurator piæ memoriæ Rmi Domini Joannis Six, Epiſcopi Audomarenſis, ad diem uſque decimam ſextam Octobris excluſive, quo mors ipſius nuntiata eſt, Decretis, quorum deciſioni interfui, conſentiens ſubſcripſi.

Ego Ludovicus de Berſacques, Eccleſiæ Audomarenſis Decanus, quia deciſioni Decretorum ſubſequentium, tanquam Procurator Sedis vacantis, interfui, ipſis conſentiens ſubſcripſi.

NO-

(*g*) Conc. Trid. Seſſ. 24. c. 2. & Cap. *Annis ſingulis.* Diſt. 18.
(*b*) C. *Decernimus.* Diſt. 18.

NOMINA Deputatorum a Capitulis Cathedralium & Collegiatarum Eccleſiarum iſtius Provinciæ: nomina item Abbatum, Priorum, Procuratorum, & aliorum, qui huic Synodo interfuerunt, ſuo ordine in actis ſunt deſcripta.

Promotores Concilii fuerunt Joannes *Froidmont*, Sacræ Theologiæ Licentiatus & Scholaſticus, ac Nicolaus *Goubille*, Decretorum & Legum etiam Licentiatus, Canonici Cameraeenſes.

Secretarii, Petrus *Preudhomme* & Valerianus *du Flos*, Decretorum & Legum Licentiatus & Doctor, Canonici etiam Cameracenſes.

ACCLAMATIONES FACTÆ poſt publicationem Decretorum, & decantatum in gratiarum actionem Hymnum: Te Deum laudamus.

Deo Noſtro, Patri miſericordiarum, & Deo totius conſolationis, omnis Honor, Laus & Gloria in ſæcula ſæculorum.

Reſp. Amen. Amen. Amen.

Beatiſſimo Sixto Papæ Quinto, Sanctæ & Catholicæ Eccleſiæ Pontifici, cunctarum gentium obedientia, & Chriſtiani nominis in omnem terram propagatio, ac diuturna proſperitas.

Reſp. Domine Deus, Sanctiſſimum Dominum noſtrum diutiſſime & feliciſſime Eccleſiæ tuæ conſerva, atque illum ab omni adverſitate cuſtodi: mitte ei auxilium de Sancto, ut eo gubernante gentes omnes illuminentur, & in unum Eccleſiæ tuæ ovile colligantur.

Illuſtriſſimis & Reverendiſſimis Dominis, Epiſcopo Vercellenſi, Nuncio Apoſtolico, & Archi-Epiſcopo noſtro, Sacræ Synodi Præſidibus, nec non Reverendiſſimis Dominis, hujus Provinciæ Epiſcopis, ac Venerandis Patribus, ſalutaris vigilantia, in laboribus conſtantia, & fœlix ad Eccleſias ſuas reditus.

Reſp. Deus Pater luminum, illuſtra faciem tuam ſuper ſervos tuos, & dirige greſſus eorum in viam pacis, ad dandam ſcientiam ſalutis plebi tuæ.

Imperatori, Regi Catholico, & Alexandro Gubernatori noſtro perpetua felicitas.

Reſp. Æterne Deus, Chriſtianæ Religionis Defenſoribus optabilem de hoſtibus crucis Filii tui, Dexteræ tuæ potentia victoriam concede.

Provinciæ noſtræ Clero & populo, omnibusque fidelibus Chriſtianis tranquillitas, ſalus, & Divinarum gratiarum abundantia.

Reſp. Benedic Domine filios tuos, & eſto in circuitu populi tui, ex hoc nunc, & in ſæculum.

Decretorum hujus Provincialis Synodi obſervationem ſalutarem ad Provinciæ noſtræ Spirituale incrementum, omnes, qui hic adſumus, unanimi voto, a Deo bonorum omnium Largitore humiliter imploramus, intercedente Deipara Virgine Maria Domina noſtra, cum Beato Joanne Baptiſta, Sanctis Apoſtolis Petro & Paulo, Beata Waldetrude, & omnibus Sanctis.

Reſp. Fiat. Fiat. Amen. Amen.

Subnectuntur deinde variæ Conſtitutiones Summorum Pontificum, quarum in Decretis hujus Concilii Provincialis facta eſt mentio.

I. BUlla PII IV. ſuper forma Juramenti Profeſſionis Orthodoxæ Fidei. *Vide illam in Tomo VI. præcedente ſub finem Concilii Tridentini.*

II. Conſtitutio SIXTI V. contra exercentes Aſtrologiæ Judiciariæ artem, & alia quæcunque divinationum genera, libroſque de eis legentes ac tenentes. Incipit: *Cœli & terræ Creator Deus, quem unum Omnipotentem* &c.

III. Conſtitutio PII IV. de Indulgentiis Confraternitatis Nominis Dei. *Injunctum nobis Apoſtolicæ Servitutis officium nos admonet*, &c.

IV. Conſtitutio PII V. de eadem Confraternitate. *Decet Romanum Pontificem æqui & boni ſupremum Aſſertorem* &c.

V. Conſtitutio GREGORII XIII. de eadem Confraternitate SSmi Nominis DEI & Juramentorum, ejuſque Indulgentiis.

Alias

Alias per felicis recordationis Pium Papam quartum &c.

VI. De Confraternitatibus Doctrinæ Chriſtianæ, in ſingulis Civitatibus & Diœceſibus erigendis, & earum Indulgentiis. Conſtitutio PII V. *Ex debito Paſtoralis officii nobis meritis licet imparibus* &c.

VII. GREGORII XIII. Ampliatio Indulgentiarum, a Pio V. Confraternitatibus Doctrinæ Chriſtianæ conceſſarum. *Illius, qui pro Gregis Dominici* &c.

GREGORII XIII. Aliæ Indulgentiæ eisdem Confratribus Societatum Doctrinæ Chriſtianæ. *Sanctiſſimus D. N. Gregorius Papa XIII. per literas ſuas* &c.

VIII. PII V. Contra non recitantes Horas Canonicas. *Ex proximo Lateranenſi Concilio hæc ſalubris Sanctio* &c.

IX. Conſtitutio PII IV. Quod Diſpenſationes de non reſidendo, & beneficiorum fructus percipiendo ratione Studii, non valeant ſine conſenſu Ordinariorum. *Sanctiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus Noſter, D. Pius, Divina providentia Papa IV. ad cujus aures nuper pervenit*, &c.

X. PII V. Papæ: Quæ Medici teneantur obſervare in curatione Infirmorum. *Supra gregem Dominicum, noſtræ vigilantiæ Divinitus creditum* &c.

Conſtitutionum harum initia, eodem quo Cameracenſibus Decretis appoſitæ ſunt ordine, hic indicaſſe ſufficiat. Integrum illarum contextum, qui ſatis prolixus eſt, ne nimium augeretur hujus libri moles, prætermittendum putavi, præſertim cum reperiantur in Bullariis, ad quæ Lectorem remitto.

Sequitur nunc EDICTUM REGIUM *de Concilii hujus Provincialis obſervatione & executione*, quod inſpiciendum, non uno loco ſupra monuimus.

PLACCART

DE SA MAJESTÉ,

Sur l'Execution des Decretz de la Synode Provinciale de Cambray, tenue en la ville de Mons, au Mois d'Octobre 1586.

PHILIPPE PAR LA GRACE DE DIEU ROY DE CASTILLE, D'ARRAGON, de Leon, des deux Sicilles, de Hieruſalem, de Portugal, de Navarre, de Grenade, de Tolede, de Valence, de Galice, des Mailloreques, de Seville, de Sardine, de Cordube, de Corſicque, de Murcie, de Jaen, des Algarbes, de Algezire, de Gibeltar, des Isles de Canarie, & des Indes tant Orientales, que Occidentales, des Isles & terre ferme de la Mer Oceane, Archiduc d'Auſtrice, Duc de Burgoingne, de Lothier, de Brabant, de Lembourg, de Luxembourg, de Geldres & de Milan, Conte de Hasbourg, de Flandres, d'Artois, de Bourgoingne & de Tirol Palatin, de Haynnau, de Hollande, de Zelande, de Namur & de Zutphen, Prince de Zwaue, Marquiz du S. Empire de Rome, Seigneur de Frize, de Salins, de Malines, des cité, Villes & Pays d'Utrecht, d'Overyſſel & de Grœninghe, & Dominateur en Aſie & en Africque.

A TOUS CEUX, QUI CES PRESENTES VERRONT, SALUT.

COMME il ſoit, que en la Synode Provinciale de Cambray, tenue en noſtre ville de Mons au mois d'Octobre de l'An XV^c. quatre vingtz & ſix dernier, ayent eſté decretées & ordonnées beaucoup de choſes grandement importantes à l'avancement de l'honneur de Dieu, & du ſalut des ames; & que pour tant mieux pouvoir mettre en execution iceux Decretz, nous ſoyons eſté requiz de la part de tres-Reverend Pere en Dieu, l'Archeveſque & Duc du dict Cambray, enſemble des Eveſques, & Chapiſtres des Sieges vacans d'icelle Province, à fin d'y enterpoſer noſtre auctorité, en aidant à faire effectuer les poinctz, pour l'execution deſquelz noſtredict aſſiſtence pourroit eſtre neceſſaire. SCAVOIR FAISONS, *que après avoir fait meurement veoir & examiner en conſeil la ſusdicte Ordonnance & Decret, veuillans, tant qu'en nous eſt, avancer un œuvre tant bon, pieus & Sainct, avons par la deliberation de noſtre tres-cher, & tres-amé bon Neveu le Duc de Parme & de Plaiſance, Chevalier de noſtre Ordre, Lieutenant, Gouverneur & Capitaine General de noz Pays de pardeça, ordonné & ſtatué, ordonnons & ſtatuons par ces preſentes les poinctz & articles, que s'enſuivent.*

Article I. *Premierment, que tous ceux qui d'ores en avant ſeront miz en Magiſtrat & Loy, tant des villes que villaiges dudiƈt Archeveſché de Cambray, enſemble tous Officiers publicques, ſicomme Baillis, Prevoſtz, Conſeilliers, Penſionaires, Grefiers, Procureurs de villes, & tous autres dependans de la Juſtice, ſeront tenuz faire Profeſſion de leur foy, touchant des doigtz la Croix ou les Sainƈtes Evangiles, en la forme & maniere, que s'enſuyt.*

Art. II. Je N. Jure par le Dieu tout puiſſant, & ſur la damnation de mon ame, que je croy tout ce, que croit l'Egliſe Catholique Apoſtolique & Romaine; & que je tiens la doƈtrine, qu'elle a tenu & tient ſouz l'obeiſſance de noſtre Sainƈt Pere de Pape, deteſtant toutes doƈtrines contraires à icelle, ſicomme des Lutheriens, des Calviniſtes, des Anabaptiſtes, & tous autres Heretiques & Seƈtaires: Et qu'entant, qu'en moy ſera, je m'opposeray, & contrairay a icelles. Ainſi m'aide Dieu, & tous ſes Sainƈts.

Art. III. *La quelle Profeſſion de foy ſera renouvellée chacun an par les Officiers permanens, ſignamment les principaux, ſi comme Baillis, Conſeilliers, Penſionaires, Grefiers, & Procureurs, tant des Villes, que d'autres lieux; & ſe fera ladiƈte Profeſſion de foy par les Magiſtratz es mains de noz Commiſſaires, ou autres ayans charge & auƈtorité de renouveller les Loix ou Magiſtratz, & par les Officiers de villes, és mains du Magiſtrat nouveau. Et quant aux Villaiges, icelle Profeſſion de foy ſe fera ſemblablement és mains de celuy ou ceux, qui ont auƈtorité de renouveller la Loy, y preſent le Paſteur.*

Art. IV. *Auſſy ordonnons, que tous Libraires, Imprimeurs, Maiſtres, & Maiſtreſſes d'eſcolles Latines, ou autres, ſans nulz excepter, feront ſemblable Profeſſion de leur foy és mains de l'Eſcholaſtre, és lieux ou y a Eſcholaſtre, & ou point. és mains des Archiprestres, ou Doyens de Chreſtienté, ſauf que les Maiſtres d'eſcolles Latines le feront ſelon la forme preſcritte par la Bulle de feu noſtre Sainƈt Pere le Pape Pius quartus; & dont ſera tenu note par tous les ſouſditz.*

Art. V. *Et pour remedier aux abus inveteres contre l'expres commendement de Dieu & de l'Egliſe, touchant la violation des Feſtes, & Saints Dimenches: Ordonnons en conformité des Placcarts ſur ce publiez és années* Trente & ung, & Soixante, *que eſdiƈts jours de Feſtes & Dimenches, durant la grande Meſſe & Sermon, que ſe fait en icelle, ou autrement du Matin, & durant les Veſpres, ne ſera loiſible a perſonne, de pourmener au marché, ou places publicques, ou pres des Egliſes, ny aller en tavernes, s'addonner a quelques jeux publicques, ſicomme d'Archiers, Canoniers, ou Harquebuſiers, Eſcrimeurs, Jeux de palmes, & autres, d'aller aux danſes, ſoit pour ſolemnité de nopces, ou autrement, ny auſſy d'aller peſcher en rivieres ou foſſez, ny auſſy ſe pourmener és Egliſes, tant hors l'Office Divin, que durant iceluy, à paine arbitraire, ſelon la qualité des perſonnes.*

Art. VI. *Comme auſſy les Chartiers & Batteliers, ne pourront charger ny commencer voitures de marchandiſes ou denrées, par ung jour de Feſte ou Dimenche, ny auſſy eſtans arrivez, ou ilz veullent eſtre, deſcharger leurdiƈt marchandiſe eſdiƈts jours, du moins durant le ſervice Divin.*

Art. VII. *Et de meſmes, ne pourront les laboureurs cultiver les terres, ou moiſſonner, ny les Muſniers, Braſſeurs, Bouchiers, Boulengiers faire leur beſongne eſdiƈts jours, n'eſt pour quelque notable neceſſité, à declarer par l'Officier & Magiſtrat du lieu, par l'advis du Doyen de Chreſtienté, ou en ſon abſence du Curé du lieu.*

Art. VIII. *Et pour oſter le grand ſcandal & diſcommodité, qui advient au ſainƈt ſervice Divin, par les paſſemens & recours de maiſons & autres heritaiges, & venditions de biens meubles, qui en pluſieurs lieux ſe font eſdiƈts jours de Feſtes & de Dimenches, encores que après lediƈt ſainƈt ſervice Divin; Voulons & commandons, que pour l'advenir telz debvoirs ſoient remis à quelque autre jour. Bien entendu que eſdiƈts jours de Feſtes & Dimenches s'en pouront faire les criées & denunciations hors l'Egliſe à l'iſſue de la Meſſe, ou de Veſpres, à raiſon que le peuple eſt lors aſſemblé. Comme auſſi les foires, & autres marchez publicques de chacunne ſepmaine, quand ilz eſcherront, ou tomberont ſur le ſainƈt Dimenche, ou quelque jour de Feſte, ſeront anticipez au jour precedent, ou poſtpoſez au ſequent par les Magiſtratz, par communication & advis des Eveſques, ſi meſtier eſt.*

Art.

Art. IX. *Et pource que par experience l'on a remarqué pluſieurs abus touchant le Baptiſme des enfans fait par les ſaiges femmes, ordonnons aux Magiſtratz de ne permettre quelque ſaige femme exercer ſon office, quelle ne ſoit eſté premierement examinée, &, ſi beſoing ſoit, inſtructe de ſon Paſteur, & ait fait le ſerment és mains dudict Magiſtrat, de denoncer fidellement audict Paſteur les enfans qu'elle ſçaura eſtre à baptizer deans ſa Paroiche, & ce avant le tiers jour.*

Art. X. *D'aultrepart comme nous ſommes informez, que aulcuns promeuz aux ſainctes Ordres ſoubz tiltre de leur patrimoine, s'avancent nonobſtant leur ſerment faict au contraire és mains de leur Eveſque, ou ſes Officiers, d'aliener, obliger, donner, ou renuncer iceluy leur patrimoine à leurs parens, ou aultre, par ou ilz demeurent improuveus, ſignamment en leur vielleſſe: Nous pour à ce obvier, voulons que toutes alienations, engaigemens, hypotecques, donations ou diſpoſitions faictes de telz biens ſoient nulles, & de nulle valeur, ſi ce n'eſt en reſervant l'uſufruict, & libre joyſſance d'iceulx biens, durant la vie naturelle de ceulx, qu'auront eſté promeus aux Ordres ſacrez ſoubz tiltre de leurdict patrimoine.*

Art. XI. *Et pource qu'en pluſieurs lieux les Curez ſont petitement prouveus, & n'eſt poſſible, ſignamment és villes, les prouveoir de portion Canonicque par aſſignation des diſmes, ou union des ſimples benefices, ains eſt neceſſaire venir à la troiſieſme voie ordonnée par le Sainct Concil de Trente, ſçavoir des collectes ſur les Paroichiens, laquelle collecte ne ſe povant practiquer ſans noſtre authorité & conſentement: Ordonnons à tous Magiſtratz & gens de Loy, qu'ilz ayent à aſſiſter les Eveſques à trouver ce que defauldra pour l'entretenement deſdicts Paſteurs là ou ne leur poura eſtre ſuffiſamment pourveu par les deux premieres voyes ordonnées par ledict Concil de Trente, juſques aux ſommes adviſées par ceſte Synode Metropolitaine, leſquelz Magiſtratz feront l'aſſiette de ce qu'iceulx Eveſques auront declaré defaillir aux deux premieres voyes, pour trouver la ſuſtentation deſdicts Curez.*

Art. XII. *Pareillement, comme journellement ſe repreſentent auſſy grandes difficultez touchant la proviſion deſdicts Curez, ou bien la reparation des Egliſes, par la voye d'aſſignation des diſmes, quant icelles ſe trouvent eſtre occupées, ou poſſedées par gens layz, ſoit en fief, ou aultrement: Nous declarons noſtre intention eſtre, que à la portion Canonicque, & reparation deſdictes Egliſes, deveront contribuer les diſmes, aians autresfois eſté laïcales, leſquelles preſentement ſeroient retournées es mains des gens d'Egliſe, de quelle nature qu'elles ſoient, fiefz, ou aultres, pour eſtre retournées à leur primitive nature; enſemble celles que l'on poura verifier avoir eſté achaptées, ou aultrement acquiſes par gens layz des Eccleſiaſtiques, depuis le premier Concil de Latran quy fut l'an* 1179. *ſoubz Alexandre troiſieſme.*

Art. XIII. *Et à fin que les biens des fabricques d'Egliſes, & d'autres lieux pieus ſoient bien employez, & les fondations entretenues comme il appartient: Voulons que partout à l'audition des comptes du bien deſdictes fabricques des Egliſes, ſoit preſent, & appellé le Curé du lieu, ou bien que l'Eveſque y envoie quelque autre ſien deputé, quant pour quelque cauſe il eſtimera eſtre expedient, moyennant que ce ſoit ſans aulcuns fraiz de ladicte fabricque, & ſans prejudice de noz drois & authorités, ou des Seigneurs particuliers des lieux.*

Art. XIV. *Comme auſſy ledict Curé poura de la part de l'Eveſque eſtre preſent à l'audition des comptes des Hoſpitaulx, Maladries, maiſons d'Orphelins, Eſcolles, & aultres lieus pieus des villaiges; pourveu que ce ſoit ſans fraiz & charge deſdictes maiſons, & ſans prejudice comme deſſus.*

Art. XV. *Et pource qu'en ce temps preſent il eſt plus que neceſſaire de faire partout dreſſer des Eſcolles Dominicalles pour l'inſtitution de la pouvre jeuneſſe: Nous enchargeons bien expreſſemens à tous Officiers, Magiſtratz, & gens de Loy de Villes & plat Pays reſpectivement, d'aſſiſter les Eveſques, ou leurs deputez tant à l'erection d'icelles Eſcolles, que au recouvrement des deniers à ce requis & neceſſaires; & à ce que leſdictes Eſcolles ſoient bien frequentées, auront à faire conſtraindre les enfans, ſerviteurs & ſervantes d'aller ausdictes Eſcolles, en puniſſant les parens, maiſtres ou maiſtreſſes, qui ne feront devoir d'envoyer leurſdicts enfans, ſerviteurs & ſervantes ayans beſoing d'inſtruction.*

Art. XVI. *Au reſte veuillant mettre ordre à ce que la Juriſdiction Eccleſiaſticque ſoit maintenue & conſervée ſy avant que de raiſon: Nous defendons à tous noz Conſaux & ſieges Provinciaus, & toutes aultres Ju-*

ſtices ſeculieres, de n'entreprendre ſur ladicte Jurisdiction Eccleſiaſticque, ny prendre cognoiſſance des cauſes criminelles, ou civilles ſur les perſonnes deſdicts Eccleſiaſticques, Chapiſtres ou Monaſteres, ny permettent iceux eſtre attirez par les Juges ſubalternes de leur reſortz; Sauf és cas eſquelz ilz ſont de temps immemorial accouſtemez de ce faire; & ou à ceſte occaſion leſdicts Archeveſque, & Eveſques pretendroient y avoir empriſe, auront leur recours vers nous, ou vers noz treſchiers, & feaus les Chief-Preſident & gens de noſtre Conſeil privé, pour y ordonner ce que de raiſon. Ne veuillant que noſdicts Conſaux ou Juges Provinciaus baillent, ou ſeuffrent eſtre baillé à l'advenir aulcun empeſchement ausdicts Archeveſque, Eveſques, ou leurs Juges d'Egliſe en l'apprehenſion deſdicts Eccleſiaſticques de leur charge, les laiſſant par eux punir ſelon les Decretz & Saintz Canons. Bien entendu qu'ilz ne pouront les tirer hors des maiſons des Bourgeois, ou manans eſtans perſonnes layes, ou de ce il y à previlege, ou couſtume prohibant ladicte extraction; enquoy toutesfois ne ſeront compriſes Tavernes, Cabaretz, Hoſtelleries, & ſemblables lieux, n'eſt qu'iceulx ſoient auſſy previlegiez comme les aultres maiſons de Bourgeois.

Art. XVII. *Sy voulons & ordonnons, que lors que les Eveſques, ou aultres requereront ayde des Juges layz pour apprehender leurſdicts ſubjectz Eccleſiaſticques, és lieux de leur Jurisdiction, qu'ilz aient à leur donner confort, ayde, ou bras ſeculier, s'ils en ſont requis, ſans demander inſpection des informations, ſoient preparatoires ou aultres, & ſans prendre cognoiſſance des cauſes de l'apprehenſion. Et quant leſdicts Juges Eccleſiaſticques auront cité quelques perſonnes, quy ſe pretendent exemptes de leur Jurisdiction: Nous ordonnons à noz Conſaux, & Sieges Provinciaus que leur en eſtant faicte plaincte, auparavant decerner quelque proviſion de ſaiſiſſement, ou caſſation, ilz ayent à eſcrire audict Juge Eccleſiaſticque, à fin d'advertir que c'eſt du proces, de quelle matiere il y a queſtion, & ſur quoy le demandeur fonde la cognoiſſance du Juge Eccleſiaſticque, & s'il luy ſemble la matiere diſpoſée, pour ſoubmettre ledict lay à ſa Jurisdiction, & par quelle raiſon: pour la reſcription veue, & examinée en Conſeil, ſi les raiſons ſont trouvées inſuffiſantes, requirer ledict Juge Eccleſiaſticque iterativement de ſe deporter de ladicte cognoiſſance, à paine d'y pourveoir par les remedes accouſtumez, comme en cas de default ilz feront. Tenant pendant cette communication toutes procedures en ſurceance.*

Art. XVIII. *Veuillant que le meſme debvoir ſe face auſſy par les Juges laiz, devant decerner arreſt, ou ſaiſiſſement des biens temporelz deſdicts Juges Eccleſiaſticques, pour faire revocquer les citations, procedures, excommunications, ſuſpenſions, ou ſemblables ordonnances par eulx faictes.*

Art. XIX. *Sy ordonnons à tous noz Juges de mettre en execution toutes les fois que requis en ſeront, par priſe des gaiges, ou aultrement, les ſentences deſdicts Juges Eccleſiaſticques non ſuſpendues par appel, n'eſt que le Juge requis ait cauſe pregnante au contraire, dont il advertira le Juge Eccleſiaſticque, lequel ne trouvant icelle cauſe ſuffiſante, poura avoir ſon recours en noſtre dict Conſeil privé.*

Art. XX. *Et au regard de l'Immunité Eccleſiaſticque, Nous voulons que icelle ſoit entretenue aultant que convenablement faire ſe pourra; & en cas de difficulté, les Eccleſiaſticques ſe pourront addreſſer à nous, ou ceulx de noſtre dict Conſeil privé, pour y avoir le regard que de raiſon.*

Art. XXI. *Auſurplus, comme en pluſieurs lieux jusques à preſent, les Tuteurs des pupilles ont accouſtumé bailler l'argent deſdicts pupilles à quelque gaignaige, en retenant la liberté de repeter ledict argent principal avec les moutes, quant iceulx pupilles viennent en aage, ou ſe marient, ou aultrement; ce que de droict Canon eſt tenu pour uſure: Nous voulans y pourveoir, ordonnons à tous Magiſtratz de villes, Notaires, & aultres, ayans faict telz contractz, au nom deſdicts pupilles, de incontinent apres la remonſtrance des Eveſques à eulx faicte, les changer, & d'ores en avant ſe garder de faire recevoir, ou paſſer ſemblables contractz, à paine que contre ceulx quy les feront, ou ne changeront ceulx deſia faictz, ſera procedé comme contre uſuriers. Et en tous cas declarons telz contractz nulz, & illicites pour l'advenir.*

Art. XXII. *D'avantage, nous entendons que quant perſonnes Eccleſiaſticques intenteront quelque action pardevant noz Juges Provinciaus, ou aultres ſeculiers, pour la reſciſſion, ou annullation de quelque alienation des biens d'Egliſe, ou de quelque loage faict à longues années, ou aultre contract dommageable à l'E-*

à l'Egliſe, noſdicts Juges ſe reigleront ſelon les Canons, & Conſtitutions du droict civil non repugnantes ausdicts Canons, & ſelon les Placcartz, Couſtumes, ou uſances obſervées pour le plus grand bien des Egliſes.

Art. XXIII. *Comme auſſi voulons & entendons que par noz Juges Royaus, & tous aultres, ſoient tenues pour nulles les alienations, & loages à longues années des biens Eccleſiaſticques faictes ſans le conſentement det Superieurs, & deue cognoiſſance de cauſe: Et ce, nonobſtant toutes couſtumes au contraire, au regard des alienations, & loages ſuſdicts qui ſe feront à l'advenir; comme pareillement ſeront tenues pour nulles toutes ventes de grains, dont les termes ne ſeront eſcheuz, faictes à vil pris par anticipation de payement.*

Art. XXIV. *Veuillant auſſy qu'en conformité des Decretz de ladicte Synode, le terme ordinaire de louer les biens d'Egliſe ſoit quant aux maiſons, cenſes & terres labourables, de neuf ans; pour les pretz, de ſix ans; & pour les diſmes que ſe baillent à ferme ſans terres labourables, de trois ans; & que le bail deſdictes terres labourables ne ſe puiſt renouveller ſinon apres les ſix ans; pour les pretz, apres les quatre ans; & pour les diſmes, apres les deux ans. Sans que aucunement ces termes ſe puiſſent exceder, ne fut en obſervant les ſolemnitez requiſes en cas d'alienation des biens Eccleſiaſticques: autrement, que telz contractz ſoient tenuz pour nulz & invalides, comme ladicte Synode les a declaré telz.*

Art. XXV. *Au ſurplus declarons que les biens d'Egliſes Parochialles, Chapelles, & des lieux pieus ne ſe pouront bailler en ferme, ou loage, ſi ce n'eſt apres trois proclamations, ou attaches de billetz faites és lieus accouſtumez, ou qu'ilz ſoient louez auſſy cherement, que ſe baillent en ferme les terres circonvoiſines de ſemblable bonté, le tout ſans prendre pot de vin à la diminution du rendage, ne ſoit du conſentement du Superieur: à paine que telz contractz ſeront tenuz & reputez pour nulz, & de nulle valeur.*

Sy donnons en mandement à noz tres chers & feaus les Chief-Preſidens & gens de noz privé & grand Conſaux, Gouverneur, Preſident, & gens de noſtre Conſeil Provincial en Artbois, Grand Bailly de Haynnau, & gens de noſtre conſeil à Mons, Gouverneur, Preſident, & gens de noſtre conſeil à Namur, Gouverneur de Lille, Douay & Orchies, Bailly de Tournay & du Tourneſis, Prevoſt le Conte à Valenchiennet, & à tous autres noz Juſticiers & Officiers, leurs Lieutenants, & chacun d'eux endroit ſoy, & ſicomme à luy appertiendra, que ceſte noſtre preſente Ordonnance & Statut, & tout le contenu en ceſdictes preſentes, ilz facent publier chacun en ſon endroit és lieus & limites de leur Juriſdiction, ou l'on eſt accouſtumé faire criz & publications, afin que nul n'en puiſſe pretendre cauſe d'ignorance. Et au ſurplus gardent, obſervent, & entretiennent, & facent garder, obſerver, & entretenir inviolablement tous les poinctz & articles y contenuz, ſelon leur forme & teneur. Procedant, & faiſant proceder reſpectivement contre les tranſgreſſeurs, à l'execution des peines, & punition deſſus mentionnées, ſans aucune faveur, port ou diſſimulation. De ce faire, & qu'en depend, leur donnons & à chacun d'eux plain povoir, auctorité & mandement eſpecial. Mandons & commandons à tous, que à eux ce faiſant ilz obeiſſent & entendent, diligemment. Car ainſi nous plait il. En teſmoing de ce, nous avons fait mettre noſtre ſeel à ces preſentes, qui furent faites en noſtre ville de Bruxelles, le premier jour de Juin, l'an de grace Mil cincq cent quatre-vingtz & ſept, de noz Regnes, aſſavoir de Naples & Hieruſalem le XXXIIIIe. de Caſtille, Aragon, Sicille, & des autres le XXXIIe. & de Portugal le VIIIe. Soubſcrit *par le Roy en ſon Conſeil.* Et plus bas ſigné *Verreyken.* Et eſtoient lesdictes lettres ſeellées du grand ſeel de ſa Majeſté en cire rouge à double queue pendant.

Verreyken.

FINIS.

SYNO-

SYNODUS TORNACENSIS

Anno Chriſti MDLXXXIX. Sixti V. PP. IV. Rudolphi II. Imp. XIII.

Præſidente Reverendiſſimo in Chriſto Patre, D. JOANNE VENDUILLIO, Epiſcopo Tornacenſi.

JOANNES VENDUILLIUS, (*) DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA EPISCOPUS TORNACENSIS, UNIVERSO CLERO CIVITATIS ET DIŒCESIS TORNACENSIS, SALUTEM IN DOMINO.

Cum ad morum reformationem & diſciplinæ Eccleſiaſticæ inſtaurationem, ubi ea prolapſa, vel inclinata eſt, vehementerque promovendum honorem Dei & ſalutem animarum (qui Epiſcoporum unicus finis & ſcopus eſſe debet, ad quem ſuas cogitationes omnes dirigant) incredibile momentum poſitum ſit in frequenti celebratione Synodorum Provincialium & Diœceſanarum, & frequenti totius Diœceſis viſitatione; Canones Ss. Apoſtolorum, & Concilium Nicænum, & alia Concilia Oecumenica, Synodos Epiſcoporum frequenter haberi, & multa vetera magnæque authoritatis Concilia Diœceſim per Epiſcopum quotannis viſitari præceperunt. Quæ duo Sanctiſſima maximique momenti Decreta, celeberrimum Generale Concilium Lateranenſe, ſub Innocentio III. habitum, renovavit, & diligenter obſervari præcepit. Sed cum nihilominus multorum Epiſcoporum negligentia, magno cum detrimento plurimarum animarum, Synodi Provinciales, & Diœceſanæ, ac Epiſcoporum viſitationes longo tempore fuiſſent intermiſſæ; ſumma ratione S. Concilium Trid. Seſſ. 24. Cap. 2. & 3. enixe præcepit, ut Synodi Provinciales tertio quoque anno, Diœceſanæ autem quotannis celebrentur, utque Epiſcopi omnes per ſe, ſi fieri poſſit, alioqui per Vicarium ſuum Generalem Viſitatorem, totam ſuam Diœceſim, ſingulis annis, vel ſaltem ſingulis bienniis viſitent. Quibus Ss. Legibus, ut pareremus, officiumque faceremus, vocati ad hanc periculoſiſſimam, pleniſſimamque ſolicitudinis curam Paſtoralem, æſtate ſuperiore paulo poſt noſtram conſecrationem incubuimus in viſitationem præcipuorum locorum noſtræ Diœceſis, hoc anno, Deo volente, eam abſoluturi.

Et per illam noſtram viſitationem, & eas, quas fecerunt noſtri Decani Chriſtianitatis, mediocriter cognito ſtatu Diœceſis, noluimus prætermittere; quin primo quoque tempore Synodum Diœceſanam celebraremus ad honorem Dei, & ſalutem animarum nobis commiſſarum. Ideoque de conſilio Confratrum noſtrorum Decani & Capituli Eccleſiæ Tornacenſis, in Eccleſia Cathedrali feria tertia ante Pentecoſten, (ut ſcitis) Synodum Diœceſanam habuimus, in qua cum Decreta & publicata fuerint nonnulla, quæ poſt maturam deliberationem viſa ſunt fore perutilia, ad certius pleniuſque promovendum honorem Dei, & ſalutem animarum in hac Diœceſi, ut illa omnibus Prælatis, Decanis, Paſtoribus, & aliis, quorum intereſt, melius, certiusque innoteſcant, & exactius obſerventur: tot eorum exemplaria excudi curavimus, quot neceſſaria viſa ſunt. Enimvero enixe vos oro, & per Chriſtum obteſtor, Conſacerdotes, & Fratres in Chriſto Chariſſimi, ut identidem ad memoriam & animum revocantes, quanta ſit dignitas & excellentia Sacerdotii Evangelici, & cujusmodi vitam præſtare teneantur Sacerdotes novæ legis, qui in ſua ordinatione eam poteſtatem acceperunt, quæ ne Angelis quidem conceſſa eſt, nimirum conficiendi & offerendi Corpus Domini pro vivis & defunctis, & remittendi pecca-

ta

(*) Vide notanda ſub finem hujus Synodi.

ta contritis & confeſſis, magnn ſtudio in hoc incumbatis, humiliter & inſtanter implorato Dei auxilio, ut vivatis digne vocatione veſtra, hoc eſt, exemplariter: utque, quemadmodum facere debetis, Laicos & Clericos inferioris gradus ædificetis exemplo vitæ, quod veluti continuum prædicationis genus eſt, ut etiam pulcherrime monet S. Concilium Trid.: Et præſertim vos Prælati, Præpoſiti, Decani, Paſtores, quibus commiſſa eſt cura animarum, *Attendite vobis & univerſo gregi*, (*) *in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei, quam acquiſivit Sanguine ſuo*: & gnaviter facite officium, in quo conſiſtit bona pars juſtitiæ, vitæque Chriſtianæ: ad illud autem commodius exactiusque præſtandum, non parvo auxilio vobis erit diligens obſervatio Statutorum hujus Synodi.

(*) Actor. 20. v. 28.

STATUTA
SYNODI DIOECESANÆ TORNACENSIS,
HABITÆ ANNO DOMINI M.D.LXXXIX. FERIA III. ANTE PENTECOSTEN,

Præſidente Reverendiſſimo in Chriſto Patre ac Domino, JOANNE VENDUILLIO, Epiſcopo Tornacenſi.

INDEX TITULORUM.

TITULUS I. *De Profeſſione Fidei, & de his, quæ ad ejusdem Fidei integritatem tuendam & conſervandam pertinent.*
II. *De Doctrina & prædicatione Verbi Dei.*
III. *De Divino Officio.*
IV. *De Feſtorum cultu & jejuniis.*
V. *De Sacramentis in genere.*
VI. *De Baptiſmo.*
VII. *De Sacramento Confirmationis.*
VIII. *De Sacrameuto Pœnitentiæ.*
IX. *De Sacramento Eucharyſtiæ.*
X. *De Sacrameuto Ordinis.*
XI. *De Sacramento Matrimonii.*
XII. *De Sacramento Extremæ Unctionis.*
XIII. *De Sepulturis.*
XIV. *De recta bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtratione.*
XV. *De Clericis in genere.*
XVI. *De Epiſcopis.*
XVII. *De Capitulis & Canonicis.*
XVIII. *De Paſtoribus, Decanis, & Cuſtodibus.*
XIX. *De Regularibus.*
XX. *De Scholis & Seminariis.*
XXI. *De Foro, Juriſdictione, & Immunitate Eccleſiaſticis.*
XXII. *De Uſuris.*
XXIII. *De quibusdam magni momenti ad obſervationem Decretorum S. Concilii Trid., utriusque Synodi Provincialis, & tam hujus, quam ſuperioris Synodi Tornacenſis.*

CUm in S. Concilio Trid. & utraque Prnvinciali Synodo Cameracenſi, & ultima Diœceſana Tornacenſi habita anno 1573. (*) plurima ſint ſanctiſſime, utiliſſimeque conſtituta ad bene promovendum honorem Dei, & ſalutem animarum tam Cleri, quam populi, & ad diſciplinam Eccleſiaſticam inſtaurandam: ſed cum parum proſint etiam optimæ leges, niſi diligenter obſerventur, & executioni mandentur: immo vero noceant tam illis, quibus poſitæ ſunt, quam illis, ad quos pertinet curare, ut executioni mandentur: in hac noſtra prima Synodo non tam nobis laborandum eſſe duximus, ut nova Decreta condamus; quam ut, quæ ſancte & utiliter conſtituta ſunt, diligenter obſerventur, & executioni mandentur: & quidem præcipua diligentia ea, quæ

(*) Indicta anno 1573. celebrata vero 1574. *Notatio Jacobi Le Groux in editione hujus Synodi.* Vide, quæ ſupra dixi pag. 794. de antiqua apud Cameracenſes, Brabantos & Flandros, annorum computandorum ratione. Synodum hic citatam vide pag. 769.

quæ ſunt præcipui momenti. Ideoque major pars eorum, quæ hic ſtatuentur, pertinebit ad executionem illorum, quæ per S. Concilium Tridentinum, & duas illas Synodos provinciales, & ultimam Synodum Tornacenſem ſanĉte, valdeque utiliter decreta ſunt.

Addemus tamen nonnulla, quæ viſa ſunt magni momenti, & perquam utiliter addi poſſe ad bene promovendum honorem Dei, & ſalutem animarum nobis commiſſarum. Et ſi quæ in illis Synodis videbuntur determinationem poſtulare, ea determinabimus: & ſi quid dictum videbitur obſcurius, elucidabimus.

Imprimis ergo diligenter obſerventur Decreta S. Concilii Trid. & tam I. quam II. Synodi Provincialis (*) Camerac., itemque Decreta ultimæ Synodi Tornacenſis, habitæ ſub Rmo in Chriſto Patre, Dno Guilberto D'ongnyes, prædeceſſore noſtro, anno Domini 1574. Sed cum ea fere omnia in Titulos digeſta, compendioſe & dilucide contineantur in II. Provinciali Synodo, & illa ultima Synodo Tornacenſi, ne multitudo turbet; præcipue legantur Statuta, ſeu Decreta duarum iſtarum Synodorum. Ad quæ etiam præcipue accommodata ſunt, quæ hic ſubjiciuntur: idque ſervato ordine titulorum ejusdem II. Synodi Provinc., quæ poſtrema eſt, & plures habet titulos, quam ultima Synodus Tornac.

TITULUS I.

De Profeſſione Fidei, & de his, quæ ad ejusdem Fidei integritatem tuendam & conſervandam pertinent.

CAPUT I.

Ut quæ de Fidei Profeſſione II. Camerac. Synodo Tit. I. Cap. I. decreta ſunt, facilius executioni mandentur, deputandos cenſuimus aliquos, qui Fidei profeſſionem ab illis, qui ad eam tenentur, accipere poſſint, & debeant. Atque imprimis ab ordinandis omnibus finito examine, eam accipiemus Nos ipſi, vel noſter Vicarius Generalis: ſimiliter a Paſtoribus in ipſorum inſtitutione. Pro Concionatoribus autem, Profeſſoribus, Confeſſariis, & Bibliopolis in Civitate Tornacenſi, ad hoc deputamus Vicarium noſtrum Generalem: Inſulis vero Decanum Chriſtianitatis, & Cortraci ſimiliter. In quorum manibus ſingulis annis dictam Fidei profeſſionem renovent Bibliopolæ, ut ſtatuit I. Synodus Camerac., Scholarum autem Magiſtri & Magiſtræ dictam profeſſionem facient in manibus Scholaſtici, ubi Scholaſticus eſt: ubi autem is defuerit, in manibus Decani Chriſtianitatis.

II.

Omnes, qui ad Fidei profeſſionem faciendam tenentur, ejus exemplum ſeu copiam deſcriptam habeant; & interdum relegant, ut videant, & ad memoriam revocent, quid profeſſi ſint, quidque ſanĉte juraverint.

III.

Ut Cap. II. IIdæ Synodi Provinc. Camerac. (cui acceſſit Art. I. Edicti Regii, facti ad commodiorem executionem Decretorum dictæ Synodi) debite mandetur executioni: Tornaci Vicarius Generalis, Inſulis autem, & Cortraci Decanus Chriſtianitatis quotannis ſub tempus renovandi Magiſtratum, moneant Commiſſarios Regios, ut illam Fidei profeſſionem a novo Magiſtratu exigant; in oppidulis autem & pagis, ubi non eſt Decanus Chriſtianitatis, idem officium præſtet Paſtor loci apud eos, qui habent jus renovandi Magiſtratum.

IV.

Et, ut ad effectum deducatur, articulus III. Edicti Regii, inſtent iidem quotannis apud novum Magiſtratum, ut præcipui officiarii perpetui, nempe Baillivi, Conſiliarii, Graphiarii, & Syndici, ſeu Procuratores Communitatum, illam Fidei profeſſionem in ipſius novi Magiſtratus manibus renovent.

V.

De libris prohibitis diligenter obſerventur, quæ conſtituta ſunt in utraque Synodo Camerac., & indice libro-

(*) Synodum Camerac. Provincialem I. vide hoc Tomo pag. 54. Secundum pag. 991. In fine ejusd. additum eſt *Edictum Regium*, cujus in hac Synodo Tornacenſi frequens fit mentio.

brorum prohibitorum, a Pio IV. comprobato: quod ut melius obtineatur, quando Bibliopolæ librorum ſarcinas accipient, antequam illæ aperiantur, præſentes ſint ut minimum II. Deputati, qui omnes libros diligenter inſpiciant, nec ullos vendi permittant, qui ſuſpecti ſunt, ſed eos ſecum afferant. Quam ad rem deputamus in Civitate Tornacenſi Vicarium noſtrum Generalem D. Colbry Sac. Theol. Doctorem, & D. Michaelem Navæum utriusque Juris Licentiatum; Inſulis D. Jodocum van den Berge Decanum S. Petri, J. Licent., & D. Franciſ. d'Oſtreleau Decanum Chriſtianitatis, Sacr. Theol. Licent., & Magiſt. Hieronym. Bave paſt. S. Catharinæ, Sac. Theol. Baccal.; Cortraci D. Tſautelium Eccleſiæ Collegiatæ B. Mariæ Decanum, & D. Joannem Coëns Decanum Chriſtianitatis, Sac. Theol. Licentiatos, & tertium, quem bene idoneum ad hoc, ſibique adjungendum judicabunt; ita tamen, ut duos eorum præſentes eſſe ſufficiat; aliis autem in locis paſtorem cum alio Sacerdote per ipſum aſſumendo.

VI.

A Typographis & Bibliopolis, qui nondum præſtiterunt Juramentum, de quo agitur in Cap. III. Synodi prov., illud exigant, quod ſupra dictum eſt Cap. I. ab eis accipere debere profeſſionem fidei.

VII.

Ne habeant, & multominus communicent Bibliopolæ indicem librorum hæreticorum, qui ſingulis annis in nundinis Francofordienſibus, & alibi apud proteſtantes venales prodeunt, quia talis Catalogi inſpectio infirmis in fide facile ſcandalum parit, & nonnullis curioſis parum doctis præbet occaſionem ruinæ.

VIII.

Hortentur Paſtores ſuos Parochianos, ut ſi quos habeant libros prohibitos aut ſuſpectos, eos ipſis exhibeant, expoſito periculo animæ, quod incurrunt non illi tantum, qui libros tales legunt, ſed & qui eos habent, propter cenſuras, in quas ipſo facto incidunt.

IX.

In domibus mortuariis, ſi qui ſint libri, caveant Executores & paſtores loci, ne diſtrahantur, niſi ab illis, quos ſupra deputavimus ad viſitationem librorum, viſitati & vendi permiſſi fuerint; quæ viſitatio fiat gratis.

X.

Cum multi etiam Catholici contra prohibitionem Summi Pontificis, & II. Synodi prov. Tit. I. Cap. IV. non ſine magno animæ ſuæ periculo legant libros Scripturæ Sacræ lingua vernacula, non obtenta hoc faciendi poteſtate: de eo moneant Paſtores ſuos parochianos, eosque valde hortentur, ne deinceps id faciant, & ut, qui fecerunt, de eo pœnitentiam agant. Ut autem facilius eam facultatem impetrent omnes illi, quibus ſine periculo concedi poteſt, ad eam facultatem concedendam deputamus Tornaci Vicarium noſtrum Generalem & D. Doct. Colbry; Inſulis & Cortraci Decanos Chriſtianitatis, qui tamen in ea concedenda obſervent formam præſcriptam a Summo Pont. in IV. regula indicis libror. prohibitorum, & non permittant eis uti alia verſione, quam approbata per Facultatem Theologicam Univerſitatis Lovanienſis, vel Duacenſis.

XI.

Diligenter obſervetur Cap. VII. II. Synodi prov., & hortentur paſtores ſuos parochianos, ne animalia ſua tuta reddant a lupis per verba quædam magica; & ne conſulant divinos (quos vocant) ad cognoſcendum, quis rem aliquam ſurripuerit, cum deteſtabile & homine Chriſtiano indigniſſimum ſit, ad utilitatem aliquam conſequendam uti mediate vel immediate diaboli auxilio & opera.

XII.

Decretum ultimum Tit. I. II. Synodi prov. contra Blaſphemos diligenter obſervetur. Moneant etiam Paſtores & Concionatores populum, eos graviter peccare, qui ſine juſta cauſa jurant, & nomen Dei ſumunt in vanum, foreque, ut Promotor contra eos procedat, niſi deinceps abſtineant.

TITU-

TITULUS II.

De Doctrina & Prædicatione Verbi Dei.

CAPUT I.

CUm nimium imperiti Concionatores & Confeſſarii plus noceant, quam proſint, & nullum fructum faciat Concionator quamvis doctus, niſi etiam ſit vitæ emendatæ: declaramus, Nos deinceps neminem admiſſuros eſſe ad concionandum, vel audiendas confeſſiones, qui non fuerit examinatus per eos, qui in Civitate Tornacenſi deputati ſunt ad examen Paſtorum, vel alios, per Nos Inſulis, & Cortraci deputandos; & de quo non habeamus ſufficiens teſtimonium probitatis & honeſtatis vitæ, illis exceptis (quod attinet ad examen) qui ſunt Licentiati vel Baccalaurei Theologiæ, vel alioquin notæ & ſpectatæ eruditionis, vel qui fuerint prævio olim examine admiſſi per aliquem Prædeceſſorum noſtrorum, vel per Præſidem Seminarii Regii Lovanienſis, aut Duacenſis, vel Seminarii Provincialis, idonei judicati ad ſanctas illas functiones obeundas. Et vetamus, ne Vicarius noſter Generalis eos aliter admittat.

II.

Multa præclare conſtituta ſunt de Doctrina & prædicatione Verbi Dei in S. Concilio Trid., & utraque Synodo Prov., & Synodo Tornacenſi, quæ diligenter obſervari volumus, utque ea obſerventur, curent Epiſcopus, ejusque Vicarius Generalis, & Decani Chriſtianitatis. Sed tamen, cum ad bene promovendam ſalutem animarum tanti referat, ut Verbum Dei prædicetur valde utiliter, & populus Chriſtianus præcipue doceatur de eis, quæ præcipue neceſſaria ſunt ad ſalutem: pauca quædam illis adjiciemus.

III.

Sit igitur hoc in primis ſtudio Concionatoribus & Paſtoribus omnibus, ut concionentur valde utiliter, & apposite ad populum adducendum ad veram pœnitentiam de peccatis mortalibus commiſſis, veramque contritionem (quæ eſt prima, præcipuaque pars Sacramenti Pœnitentiæ, & reliquarum baſis & fundamentum,) & ad ſummum odium ac deteſtationem peccati, firmumque propoſitum de cætero non offendendi Deum mortaliter. Cum hoc firmum propoſitum ſit neceſſarium ad obtinendam remiſſionem peccati mortalis, ut etiam monet Concilium Trid. Seſſ. XIV. Cap. IV. & deinde, ut fideles per veram pœnitentiam ipſis communicato merito Chriſti, conſecuti remiſſionem peccatorum, ſummo ſtudio fugiant peccata mortalia, & peccandi occaſiones, ſtudioſeque obſervent Dei Præcepta (Quæ (*) ſervanda ſunt volenti ad vitam ingredi); item præcepta Eccleſiæ, quæ nos veluti manuducunt ad obſervationem mandatorum Dei.

IV.

Quod ut faciant commodius Concionatores, & Paſtores hujus Diœceſis, eam fere rationem toto hoc biennio obſervent in populi inſtitutione, & exhortatione, quam menſe Februario ſuperiore eis præſcripſimus, & ſcripto complexi ſumus, cujus tot exemplaria excudi curavimus, quot ſufficere poſſunt his omnibus. Eam enim in ſumma rationem & ordinem toto hoc biennio ſummopere obſervari cupimus. Et vero ab iis, qui nobis ſubſunt, vel ex noſtra admiſſione concionantur, aut concionabuntur in hac Diœceſi, eam toto hoc biennio in ſumma obſervari mandamus; tempus in eo ſcripto præfixum ſic prorogantes. Præſertim cum S. Concil. Trid. Seſſ. V. Cap. II. & Seſſ. XIV. & alibi, & plenius doctiſſimi quidam Theologi, iidemque periſſimi animarum Medici Petrus a Soto, & Ludovicus Granatenſis in Præfatione I. Tomi ſuarum concionum, talem rationem & ordinem fere judicent ad bene promovendam ſalutem animarum. Qui noſter & omnium Paſtorum, & Concionatorum unicus ſcopus eſſe debet. Quod ſi diligenter obſervaverint toto biennio, Nobisque fuerint ea ratione cooperati, ſperamus fore, ut, Deo juvante, ante tempus illud exactum multum profectum ſit.

TITU-

(*) Matth. XIX.

TITULUS III.

De Divino Officio.

CAPUT I.

PAſtores & alii Divina Officia, & præſertim Ss. Miſſæ Sacrificium ſemper quidem reverenter & honeſte, devoteque celebrent; ſed diebus Feſtis, Dominicis valde reverenter & devote, ut populi devotio augeatur, & idem tanto libentius Divinis Officiis interſit.

II.

In illis locis, ubi Dominicis & Feſtis diebus tantum una Miſſa celebratur, moneant Paſtores patres & matres-familias, ut tempore Miſſæ parochialis unum tantum ad familiæ neceſſitatem relinquant domi, neque ſemper eundem, ſed viciſſim, nunc hunc, nunc illum: qui per Paſtores admoneantur, ut domi manentes animo Divinis Officiis interſint, & cum Sacerdote, & iis, qui in Templo ſunt, ſua vota conjungant, & orent. Quod ſi in aliquo vicino loco duæ Miſſæ diverſis horis eò die celebrentur; ad eam, quæ ante Miſſam parochialem abſolvitur, mittatur is, qui tempore Miſſæ parochialis domi manſurus eſt. Quod ubi non continget, mittetur ille idem ad Veſperas ſuæ Parochiæ.

III.

Deambulationes in Templis non tantum tempore Divini Officii, ſed etiam extra illud prohibemus; itemque confabulationes, quæ aliorum devotionem impediunt. Cum enim Domus Dei domus orationis ſit, & fideles Dominum & Deum ſuum illic in Euchariſtiæ Sacramento vere præſentem eſſe firmiter credant, indigniſſimum, ea illic agi, quibus tanta Majeſtas offendatur.

IV.

Et cum intellexerimus, in nonnullis Parochiis hujus Diœceſis raro decantari Veſperas diebus Feſtis & Dominicis; enixe præcipimus, ut deinceps decantentur, idque ea hora, qua Veſperas decantari voluit ultima Synodus Tornacenſis, nempe IIda pomeridiana, aut circiter. Ut autem illis in locis Veſperæ magis frequententur, Paſtores illorum pagorum catechiſent, & examinent juventutem, (tam eam, quæ viſitat Scholam quotidianam, quam quæ tantum diebus Feſtis & Dominicis inſtituitur) partim paulo ante Veſperas, partim a Veſperis.

V.

Et tam illis in locis, quam alibi, ubi celebrantur quidem Veſperæ, ſed parum frequentantur, Paſtores, & Concionatores non raro populum Catholicum moneant, ut Veſperas diligenter frequentent, quemadmodum fecerunt eorum Majores, & Confeſſarii ad idem hortentur ſibi confitentes; illiſque omnibus præcipimus, ut ita faciant: & admoneant Edicti Regii, quod etiam tempore Veſperarum vetat potitari, ludi, vel deambulari. Et eos, qui contra fecerint, puniri jubet; itemque prohibitiones noſtræ eadem de re factæ Tit. ſeq. Cap. VI.

TITULUS IV.

De Feſtorum Cultu & Jejuniis.

CAPUT I.

PRohibemus, ne aurigæ, nautæ, & ſimiles Dominicis diebus & Feſtis mercium ſarcinas navibus, aut curribus imponant, vel vecturam incipiant; & ne, cum ad locum deſtinatum pervenerint, iiſdem diebus onera deponant. Item agrorum culturam & meſſem, molitorum, coctorum cereviſiæ, lanionum, & piſtorum operas, niſi ob notabilem neceſſitatem, cujus cognitio ad Decanum Chriſtianitatis, vel, eo abſente, ad Paſtorem loci ſpectabit.

II.

Prohibemus etiam, ne die Dominico aut Feſto vendantur carnes in macello, vel etiam in domibus privatis, niſi ſuperveniente neceſſitate: in hoc renovantes Statutum Synodale Prædeceſſoris noſtri Ludovici, factum Anno 1520.

III.

Item vetamus ſubhaſtationes vel auctiones publicas fieri diebus Feſtis aut Dominicis, & nundinas annuas: ac forum rerum venalium hebdomadari-

um, cum in diem Feſtum incidat, in alium diem transferri volumus.

IV.

Cum duo ſint Eccleſiæ præcepta præcipua, omniumque vetuſtiſſima, & incredibilis plane momenti ad promovendam ſalutem animarum, quæ in Eccleſia primitiva, & media, & a noſtris Majoribus ad hæreſim uſque Lutheri, & aliquot annis poſt diligentiſſime fuerunt obſervata: Unum de ſanctificatione dierum Dominicorum & Feſtorum, alterum de obſervatione jejunii Quadrageſimalis, & aliorum jejuniorum ab Eccleſia indictorum: eorumque diligens obſervatio ſit efficaciſſimum medium ad bene obſervanda Dei mandata, & utrumque hodie perniciosiſſime, frequentiſſimeque violetur, atque adeo, proh dolor! diebus Dominicis & Feſtis, & jejuniorum ab Eccleſia indictorum, ad noſtram ſanctificatiónem inſtitutis, Deus præcipue offendatur; diebus quidem Dominicis & Feſtis per ebrietatem, comeſſationes, & alia plurima peccata graviſſima, quæ ex his fontibus oriuntur: diebus autem jejuniorum violatione jejunii ab Eccleſia indicti. Nos nolentes in hac Diœceſi diutius tolerari tantas, tamque frequentes Dei offenſiones, tantumque abuſum, & ea tolerando communicare peccatis alienis (qui, quantum poſſumus, debemus ſaluti animarum nobis commiſſarum conſulere) imprimis præcipimus omnibus Paſtoribus, Concionatoribus, & Confeſſariis noſtræ Diœceſis, ut frequenter & acriter hortentur populum & Clerum ad diligentem illorum ſanctiſſimorum maximique momenti præceptorum obſervationem. Eos etiam admonentes, fore, ut contra illos procedatur, qui ea violaverint, idque præcipue faciant in quinque præcipuis ſolemnitatibus anni, quo tempore Clerus & populus ſolent eſſe animo melius præparato ad amplectenda ſalutaria conſilia.

V.

Et præcipimus omnibus curæ noſtræ commiſſis, ut deinceps dies Dominicos & Feſtos diligenter ſanctificent, & tota Quadrageſima (præter dies Dominicos) aliiſque diebus jejuniorum indictorum ab Eccleſia jejunent. Illis exceptis, qui propter ætatem, morbum, vel aliam cauſam legitimam a jejunando excuſantur; qui tamen ita ſumant, quod poſtulet eorum neceſſitas, ut alios non ſcandaliſent, & paulo minus ſumant, quam facerent, ſi jejunium non eſſet. Qui dies Dominicos & Feſtos non ſanctificaverint, quinimo opere prohibito violaverint, vel jejunium ab Eccleſia indictum non obſervaverint, pro modo delicti pœna aliqua Eccleſiaſtica puniantur.

VI.

Prohibemus, ne quis Dominicis aut Feſtis diebus tempore Summi Sacri, Concionis, aut Veſperarum ludat, vel ambulet in foro, vel alio loco publico, vel prope Eccleſias, vel in taberna aliqua vel popina, alio ve loco potitet. Qui contra fecerint, puniantur, & ſimiliter tabernarii & caupones, qui hos in ædibus ſuis paſſi fuerint.

VII.

Item cum in hac Diœceſi frequentiſſima ſit ebrietas, (idque præcipue diebus Feſtis & Dominicis) & per ebrietatem plurima graviſſima peccata committantur, ut rixæ, pugnæ, & multa etiam homicidia: ſummopere hortamur, & rogamus in Domino omnes Chriſti fideles curæ noſtræ commiſſos, ut ebrietatem, *quæ* (ut non ſemel monet B. Paulus) excludit a regno cœlorum, & proinde peccatum mortale eſt, & plurimorum aliorum cauſa & ſcaturigo, ſtudioſe caveant quovis tempore.

VIII.

Et diſtricte prohibemus, ne quis diebus Feſtis, Dominicis, vel jejuniorum, ad ſcandaloſam uſque ebrietatem potitet in popinis, tabernis, vel publicis diverſoriis, Deum graviſſime per hoc offendendo. Qui contra fecerint, quamvis extra tempus Summi Sacri, Concionis, aut Veſperarum, pro modo delicti, & exceſſus coerceantur. Et ſimiliter puniatur tabernarius vel caupo, qui diebus jejuniorum paſſus fuerit domi ſuæ jejunium violari.

IX.

IX.

Cum autem homines Eccleſiaſtici emendatius quam laici vivere, illosque vitæ exemplo ædificare debeant; ſi qui illorum deinceps in iis, quæ ſupra dicta ſunt, peccaverint, ſimili ratione, ſed gravius puniantur, quam laici. Et vero, ſi qui eorum aliis diebus aut locis ad ebrietatem uſque potitaverint, vel tabernas ingreſſi fuerint, etiam puniantur ſecundum Canones.

X.

Quod ſi quis laicus ex cauſis ſupra ſcriptis citatus, confidat ſe habere juſtam facti ſui excuſationem, & proinde puniri non debere; adire poterit DecanumChriſtianitatis illius diſtrictus, & apud eum allegare ſuas excuſationes. Qui Decanus teneatur ea de re certiorem reddere Dominum Officialem, vel Promotorem: eaque ratione evitabit neceſſitatem comparendi in judicio per ſe, vel Procuratorem, niſi Promotor contendat, eam excuſationem veram aut juſtam non eſſe.

XI.

Et cum intelligamus in quibusdam Parochiis, præſertim diebus Dominicis & Feſtis puellas, & viduas, vel etiam conjugatas ſine ſuis maritis deduci ad tabernas, vel popinas, vel publica diverſoria, & illic cum juvenibus aut viris potitare, magno cum pudicitiæ ſuæ periculo: præcipimus Paſtoribus & Concionatoribus illorum locorum, ut acriter hortentur Parochianos ſuos & Parochianas, ne deinceps tale quid faciant, aut fieri permittant, oſtendentes, quam hoc ſit turpe, & periculoſum pudicitiæ puellarum & mulierum, & triſtiſſimos eventus inde provenire, adhortantes omnes & ſingulos, ne tale quid fiat. Itemque, ne tabernarii, vel caupones illud domi ſuæ fieri patiantur.

XII.

Item, quia in pagis hujus Diœceſis diebus Dedicationis Eccleſiarum præcipue peccatur per ebrietatem, unde rixæ, pugnæ, & homicidia non pauca, multis juvenibus ex pagis circumvicinis eo confluentibus, ut potitent & choreas ducant: præcipimus Paſtoribus, ut Dedicationes omnium hujus Diœceſis Eccleſiarum, quæ ſunt in pagis, vel etiam in ſuburbiis oppidorum, celebrent uno eodemque die, idque IV ta Dominica poſt Paſcha. Sed cum illa Dominica jam præterierit, ut confeſtim occurratur magnis illis peccatis & inconvenientibus, Dedicationes nondum celebratæ celebrentur I. Dominica Julii proximi.

XIII.

Interdicimus etiam, ne confraternitates Sclopetariorum, vel Arcubaliſtarum, & ſimilium diebus Feſtis aut Dominicis ſua certamina vel recreationes exerceant ante abſolutam Miſſam Parochialem.

XIV.

Feſta illa in hac Diœceſi ſervari volumus, quæ ultima Synodus Tornacenſis obſervari voluit. Sed Feſtum Sti Medardi VIII. Junii, & Sti Eligii I. Decembris in omnibus Eccleſiis hujus Diœceſis duplici officio celebretur: cum & Viri Ssmi, & Epiſcopi Tornacenſes fuerint de tota Diœceſi optime meriti.

XV.

Jejunetur ab omnibus in Vigilia Pentecoſtes, ut tanto melius, majorique fructu ſanctificetur ſanctiſſimus ille dies.

XVI.

Cum, ut ex multorum gravium & fide digniſſimorum virorum relatu & querimoniis intelleximus, ex ludis theatralibus, qui diverſis in locis hujus Diœceſis exhibeantur, alii ſint ejusmodi, vel ſic agantur, ut in eis doceantur quædam, quæ hæreſim ſapiant; vel res ſanctas, quasque Sancta Religio Catholica merito veneratur, in contemptum adducant: alii vero laſciviam doceant, vel alioqui bonos & Chriſtianos mores corrumpant: ne deinceps ulli ludi theatrales exhibeantur, niſi viſitati & approbati per Nos, vel aliquos a Nobis ſpecialiter deputandos, & niſi actores omnes ſint extra omnem ſuſpicionem hæreſis, & de eo Nobis, vel illis Deputatis conſtet per teſtimonium Paſtoris ipſorum, & Magiſtratus loci.

XVII.

XVII.

Item vetamus in eiſdem theatralibus adhiberi veſtes ſacras, aliaque Divino cultui deputata: diſtricte inhibentes omnibus Eccleſiaſticis, iiſque, qui curam ſacrarum veſtium habent, ne ad hujuſmodi ludos, aut alia ludicra, veſtes, aut res ſacras, aliave Divino cultui deputata concedant, ſub pœna correctionis arbitrariæ.

TITULUS V.

De Sacramentis in genere.

CAPUT I.

Quamdiu in illis Parochialibus Eccleſiis, quæ magnam partem populi extra mœnia, ſeu portas oppidorum habent, Sacellanus conſtitutus non erit, qui nocturno tempore ejus loci incolis Sacramenta adminiſtret; occurrente noctu neceſſitate, recurratur ad Paſtorem viciniorem: quem etiam requirat Paſtor oppidanus, ut, occurrente tali neceſſitate, Parochianis ſuis paratus eſſe velit ad Sacramenta adminiſtranda.

II.

Sacramenta adminiſtraturi, ſint in veſte decenti, neque unquam Baptiſmum, Euchariſtiam, aut extremam Unctionem ulli adminiſtrent, vel aliquos Matrimonio conjungant, niſi induti ſuperpelliceo, vel ſarroto, & ſtola.

III.

Ut Eccleſiarum Rectoribus non deſint neceſſarii adjutores, decernimus, ut omnes poſſidentes Capellaniam aliquam, fundatam in Eccleſia parochiali, cujus fundatio non invenitur: ſi tam ſit opima, ut ex ejus fructibus Sacellanus honeſte ſuſtentari poſſit, perſonaliter reſideant; vel aliquis alius illorum nomine & expenſis, qui Paſtorem in Divinis Officiis, Sacramentorum adminiſtratione, & catechiſatione juventutis adjuvet: ſi vero fructus Capellaniæ tam tenues ſint, ut ex illis quis ali non poſſit, permittimus, ut per Paſtorem, vel alium quemvis eo loco non reſidentem, Miſſæ exonerentur (de quarum exoneratione fidem faciant, cum pro gratia non reſidentiæ ſupplicabunt). Si tamen ex fundatione non appareat, quibus diebus Miſſæ celebrandæ ſint, & per alium, quam per Paſtorem loci valde tenuiter dotatum, celebrentur: volumus eas diebus Dominicis & Feſtis mane celebrari pro famulis & famulabus, cæteriſque, qui Miſſæ parochiali intereſſe non poſſunt. Hactenus dicta intelligi volumus eo caſu, quo unica Sacellania eſt fundata in Eccleſia parochiali. At ſi in ea fundatæ ſint plures, poterunt Sacellani omnes contributione facta, illic conſtituere unum aliquem Sacellanum, qui Paſtorem adjuvet.

IV.

Ut, quod Cap. VII. hujus Tit. per Concil. II. Camerac. ordinatum eſt, commodius fiat, Manuale Paſtorum, Deo volente, brevi edendum continebit etiam formulas, quibus Paſtores, cum Sacramenta adminiſtrabunt, eos, quibus adminiſtrabuntur, & alios, qui præſentes erunt, utiliter admonere poſſint.

V.

Quando Sacrorum Oleorum vaſcula evacuanda erunt, ut eis novum oleum imponatur; alia honeſta vaſcula ſint parata, in quibus pro ea, quæ occurrere poſſet, populi neceſſitate, vetera tantiſper conſerventur, donec nova olea allata ſint; quibus allatis vetera in Eccleſiæ lampadibus comburantur.

TITULUS VI.

De Baptiſmo.

CAPUT I.

Ut Baptiſmus, qua decet, reverentia adminiſtretur, caveant diligenter Paſtores, ne ad proles ſuſcipiendas admittant eos, qui ebrii, vel ſemiebrii ſunt.

II.

Cum autem Suſceptores, & Suſceptrices ſint tanquam parentes ſpirituales eorum, quos ſuſcipiunt, ac fidei eorum ſponſores, & curare debeant, ut, cum per ætatem poterunt, addiſcant, & teneant prima elementa Chriſtianæ Religionis, Chriſtianeque vivant (ut

(ut etiam pulchre monet Catechiſmus Rom. Tit. *de Bapt. Sacram.*) neque ad hoc munus admittantur, niſi adulti & adultæ, qui probe norint Chriſtianæ Religionis rudimenta, & ſint Sacro Chriſmate confirmati, ut de Suſceptoribus confirmandorum conſtituitur Tit. VII. II. Synod. Prov. Cap. I. Si qui Paſtores alios deinceps admiſerint, puniantur.

TITULUS VII.

De Sacramento Confirmationis.

CAPUT UNIC.

Cum ſumma ſit utilitas Sacramenti Confirmationis: Paſtores, & Concionatores eam interdum populo declarent, & nonnunquam, præſertim ſub tempus viſitationis Epiſcopalis, vehementer adhortentur adultos nondum confirmatos, ut prima quaque opportunitate Sacramentum hoc ſuſcipiant; & patres ac matres-familias, ut curent ſuos liberos & curatores ac tutores fidei ſuæ commiſſos prima quaque occaſione confirmari. Ad quod ut facilius inducantur, admoneant, nullos poſſe deinceps admitti in patrinos vel matrinas, vel tonſura Clericali inſigniri, vel ad profeſſionem vitæ regularis, ſeu religioſæ admitti, niſi in Fide Chriſtiana per Sacramentum Confirmationis roboratos, & roboratas, ut partim II. Synodus Prov. Tit. VI. Cap. I. & Tit. XX. Cap. ultimo, partim hac Synodo decretum eſt.

TITULUS VIII.

De Sacramento Pœnitentiæ.

CAPUT I.

Habeant Paſtores omnes & Confeſſarii deſcriptum Catalogum caſuum, Summo Pontifici, & Epiſcopo reſervatorum, quem ſæpe legant & relegant. Et vero ne per lapſum memoriæ quemquam abſolvant aliquo caſuum reſervatorum, recte facturi ſunt, ſi illum ipſum catalogum etiam deſcribant in calce ſui Breviarii, vel Diurnalis, vel alterius libri, quem, dum confeſſiones audient, in manibus habere poſſint; ut, ſi opus ſit, eum velut aliud agentes inſpiciant, utque ita faciant, eos hortamur.

II.

Quamvis non ſit confitendi neceſſitas iis, qui non ſunt contaminati peccato aliquo mortali, vel de quo dubitent, ſitne mortale: tamen quia etiam venialia peccata, quando negliguntur, multum diminuunt charitatis fervorem, ſerio monemus, & hortamur Paſtores, & alios Sacerdotes omnes, qui frequentius celebrant, ut ſaltem octavo quoque die peccatorum ſuorum confeſſionem facere non omittant, & ut bonum, probumque Confeſſarium ſibi deligant: cum bonus Confeſſarius magno ſit auxilio ad obtinendam veram contritionem, & ſeriam vitæ emendationem.

III.

Cum autem multi veniant ad confeſſionem Sacramentalem nimium imparati, nempe non contriti, vel etiam non præmiſſo examine debito conſcientiæ, Confeſſarii ne tales facile abſolvant, ſed in aliud tempus rejiciant, ut alio die redeant melius præparati; ne ſi aliter fecerint, communicent illorum peccatis, & eos, quos abſolvunt, decipiant, pacem dantes, accipientibus non profuturam, & dantibus periculoſam, ut dicit Cyprianus Serm. V. *De lapſis.*

IV.

Et quia tales magno numero ſolent venire vigilia Paſchæ, & Nativitatis ſub Veſperam: ne talium multitudine nimium graventur Paſtores, & ad officium poſtridie bene faciendum minus apti reddantur; optamus, ne diebus illis ſerius confeſſiones audiant, quam in horam ſeptimam vel octavam veſpertinam.

V.

Sub finem ſcripti a Nobis editi menſe Februario ſuperiore, cujus mentionem fecimus ſupra Tit. *de Doctrina & prædicatione Verbi Dei*, etiam adjecimus quædam pertinentia ad valde utiliter audiendas confeſſiones, quæ a Paſtoribus & Confeſſariis etiam diligenter legantur, & obſerventur.

TITULUS IX.

De Sacramento Euchariſtiæ.

CAPUT I.

CUm ad infirmos defertur Euchariſtia, moneantur vicini ejus, ad quem defertur, ut accenſis tædis, ſi quas habent, Venerabile Sacramentum comitentur; ut autem magis incitentur fideles ad comitandum hoc Venerabile Sacramentum, dum ad infirmos defertur, de poteſtate nobis conceſſa largimur XL. dies Indulgentiarum ſingulis, qui illud comitati fuerint.

II.

In die Nativitatis Chriſti, Palmarum, Paſchatis, illis in Parochiis, ubi major eſt populi frequentia, quo majori cum devotione ac reverentia, ac ſine preſſura ad Sacram Communionem veniatur; volumus, ut ſaltem unus Sacerdos conſtituatur, qui continue a mane uſque ad meridiem petentibus Euchariſtiam adminiſtret, etiam extra Miſſarum ſolemnia: moneantur tamen, non debere ipſos communicare, antequam Sacrum audierint.

III.

Dum primum adoleſcentes vel puellæ ad hujus Auguſtiſſimi Sacramenti ſuſceptionem admittendi ſunt, curent Paſtores & Confeſſarii, ut, antequam eos admittant ad Communionem, ſint mediocriter inſtructi de hujus Sacramenti Myſterio, ſciantque Religionis Chriſtianæ rudimenta, nimirum Symbolum Apoſtolorum, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, decem Præcepta Dei, & quinque Præcepta Eccleſiæ.

IV.

Paſtores hortentur fideles ad frequentem Confeſſionem, & Communionem, & ut ſaltem quinque præcipuis anni feſtivitatibus communicent: videlicet Paſchatis, Pentecoſtes, Aſſumptionis B. Mariæ Virginis, Omnium Sanctorum, & Nativitatis Chriſti: Sacerdotes autem ut minimum ſingulis diebus Dominicis & Feſtis ſolemnioribus celebrent; Diaconi vero & Subdiaconi frequenter communicent.

TITULUS X.

De Sacramento Ordinis.

CAPUT I.

CUm tanti referat, ut non alii ordinentur in Miniſtros Eccleſiæ, quam ad tam præclaram functionem bene idonei, & multa ſint ad eum finem obtinendum præclare conſtituta in S. Concil. Trid. & utraque Synodo prov. & Synodo Tornacenſi anni 1573., & noviſſime in Bulla S. D. N. Sixti V; ea diligenter obſerventur, & executioni mandentur.

II.

Quod autem attinet ad Titulos beneficiales, & patrimoniales ordinandorum, ſint illi deinceps XL. florenorum, ut decrevit II. Synodus prov. Cap. III.

TITULUS XI.

De Sacramento Matrimonii.

CAPUT I.

Sponſalia contracturi jurent in manibus Paſtoris, ſe plane exiſtimare non ſubeſſe aliquod Canonicum impedimentum, quominus inter ſe Matrimonio jungi poſſint. Quod ſi Paſtor audierit, inter eos aliquam eſſe cognationem, vel affinitatem, ſed dicatur eſſe remotiorem, quam, ut conjungi non poſſint, diligenter inquirat; ſitne illa cognatio, vel affinitas intra gradus prohibitos, & ſi de hoc aliquo modo dubitet, eo quod non ſatis cognitam habeat rationem computandorum graduum cognationis & affinitatis, conſulet ſuum Decanum. Decanus autem, ſi & ipſe dubitet, Dominum Officialem. Idemque faciant Paſtores, ſi dicatur ſubeſſe aliquod alıud impedimentum, de quo dubitent, ſitne verum impedimentum, nec ne.

II.

Moneant Paſtores eos, qui Sponſalibus conjunguntur, ut antequam Sacramentum Matrimonii ſuſcipiant, confiteantur peccata, præmiſſo diligenti examine conſcientiæ, ut ea repurgata uberiorem accipiant gratiam, ad bene & Chriſtiane vivendum in conjugio.

III.

III.

Et quia ex viris gravibus & fide digniſſimis intelligimus, permulta & magna peccata in hac Diœceſi ex eo provenire, quod in pagis frequentiſſime celebretur convivium nuptiale diebus Dominicis & Feſtivis: inde enim fieri, ut multis juvenibus ex pagis vicinis eo confluentibus, ad ſpectandum & ſaltandum, potitetur in tabernis ad ebrietatem uſque, unde & ex choreis rurſum rixæ, pugnæ, cædes; inde etiam fieri, ut multi diebus illis Miſſam non audiant; Diſtricte præcipimus Paſtoribus omnibus, qui in pagis aliquos Sponſalibus conjungant, ut eos, eorumque parentes, vel qui parentum locum apud eos obtinent, ſerio hortentur, & ex parte noſtra enixe rogent, ne nuptias celebrent die Dominico vel Feſto, idque ad vitanda maxima illa peccata, maximaque incommoda, & triſtiſſimos eventus: eis declarantes, nos hoc ſummopere cupere, & eos per Chriſtum rogare, ut ita faciant: admonentes etiam, quod hoc efficiet, ut ſumptus nuptiarum ſint minores, & omnia tranſigantur multo tranquillius & honeſtius.

TITULUS XII.

De Sacramento Extremæ Unctionis.

CAPUT UNICUM.

HOrtentur Paſtores infirmos, ut ad ſuſceptionem hujus Sacramenti non exſpectent tempus extremum; ſed tempeſtive illud ſuſcipiant, vigente adhuc uſu rationis, quo majorem ex eo fructum percipiant.

TITULUS XIII.

De Sepulturis.

CAPUT UNIC.

TAxa Parochialium jurium, quæ in oppidis eſt conſtituta, obſervetur; in pagis autem ea, quæ propediem conſtituetur.

TITULUS XIV.

De recta Bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtratione.

CAPUT I.

QUo citius revocari poſſint alienationes bonorum Eccleſiaſticorum antehac indebite factæ, Decani Chriſtianitatis, & Epiſcopus ipſe in ſuis viſitationibus de illis etiam diligenter inquirant.

II.

Ut ſaluberrimum Decretum Synodi provinc. Cap. VII. hujus Tit., primo quoque tempore executioni mandetur; conficiant Paſtores & Sacellani, & ſuo Decano Chriſtianitatis tradant intra IV. menſes a die hujus Synodi, inventarium omnium bonorum, pertinentium ad ſuum beneficium, ſub pœna X. flor. Et Decani idem inventarium intra quintum menſem tradant Nobis, aut Vicario noſtro Generali, ut in Archivo noſtro, vel alio tuto loco conſervetur.

III.

Ne computus fabricarum, piorumque locorum, qui quotannis reddi debent, omittantur, vel in longum tempus differantur: Paſtores denuntient Nobis, ſi Eccleſiarum æditui redditionem rationum diſtulerint ultra duos menſes ab eo die, quo reddi conſueverunt.

IV.

Curent Paſtores & Decani Chriſtianitatis, ne Æditui Eccleſiarum bibendo, & comeſſando cum venditoribus candelarum, cereorum, aliarumque rerum, Divino cultui neceſſariarum, & cum conductoribus bonorum Eccleſiæ, ad onus ejus ſumptum faciant, neque in auditione rationum illorum ſumptuum ratio habeatur; niſi fuerint valde moderati, & facti ex juſta cauſa. Et hac de re Ædituos ſerio admoneant Paſtores & Decani Chriſtianitatis.

V.

Ut autem piæ teſtatorum voluntates plene executioni mandentur, diligenter obſerventur, quæ hac de re tam in IIda Camerac. Synodo hoc Tit. Cap. XVI. ſunt ordinata, quam quæ in ultima Synodo Tornacenſi ſunt conſtituta.

TITULUS XV.

De Clericis in genere.

CAPUT I.

AD declarationem I. Cap. Synodi prov. adjicimus, ne Clerici Sacris initiati, & maxime Sacerdotes decimas conducant: Paſtoribus tamen permittentes, ut ſuam quotam ipſi per ſe colligere poſſint.

II.

Iisdem inhibemus, ne tabellionum munus exerceant in negotiis profanis extra caſus a Canonibus permiſſos, neque ſeſe occupent procurandis negotiis profanis hominum laicorum, ſive nobilium, ſive aliorum: cum Clerici non debeant ſe negotiis ſæcularibus immiſcere; ſed intendere lectioni, orationi, & meditationi rerum Divinarum, & ſanctis operibus.

III.

Clerici omnes in acquiſitionibus, & reſignationibus beneficiorum magnam ſinceritatem adhibeant, ne cum magno animæ ſuæ detrimento per Simoniæ labem, vel aliquid Simoniæ vicinum, beneficium, vel aliud quid acquirant.

IV.

Quod in Diœceſana Synodo conſtitutum eſt, ut Decani & Promotor deſerant concubinarios, alioquin tanquam conſentientes, vel ſaltem negligentes pœna arbitraria puniantur: ad Clericos ebrioſos & crapulæ deditos hoc extendimus.

V.

Cum Clerici, qui ad lectionem Horarum Canonicarum teneantur, earum lectionem omittendo graviſſime peccent, & pro rata temporis fructus ſuos non faciant: ideoque ad eorum reſtitutionem teneantur (ſine qua non dimittitur peccatum) & tamen ſunt, qui cum ſummo animæ ſuæ periculo earum lectionem frequenter omittant in totum, vel ex parte: decernimus, ut Clerici beneficium Eccleſiaſticum habentes, ſi ſint ſuſpecti, quod Horas Canonicas non legant, vel earum lectionem frequenter omittant, citentur, ut fidem faciant ſe legiſſe, vel ſaltem jurejurando ſeſe expurgent; alioquin cogantur pro rata temporis reſtituere fructus perceptos ſecundum Conſtit. Pii V.

VI.

Clerici præſertim Sacris initiati, & maxime Sacerdotes diligenter obſervent, quæ pulcherrime, utiliſſimeque de vita & honeſtate Clericorum conſtituta ſunt in I. Synod. Prov. Tit. *de vita & honeſtate Clericorum*, & quæ habet eadem Synodus Tit. *de Cæremoniis & Offic. Divino*: qui magna ex parte eodem pertinet.

VII.

Item Clerici omnes Sacris initiati, & præcipue Presbyteri ſubinde attente legant & relegant excellens Decretum Concil. Trid. Seſſ. XXII. Cap. I. & Seſſ. XXV. Cap. I. (ut fieri præcipit idem Decretum) & hortamur in Domino, ut id faciant quotannis ſaltem ſub Paſcha & Natalem Domini, cum ſint magni momenti, & late pateant.

VIII.

Cum S. D. N. Sixtus V. graviſſimis de cauſis Bulla in hoc anno promulgata præceperit, ut ſecundum Canones Clerici omnes non ſolum in Sacris, ſed & in minoribus Ordinibus conſtituti, vel etiam duntaxat tonſura Clericali inſigniti, tonſuram & Clericalem habitum gerant ſub gravibus pœnis, in dicta Bulla expreſſis, ipſo facto incurrendis: Sanctum illud ejus Decretum diligenter & accurate a Clericis omnibus obſervetur, longeque diligentius, & exactius, quam hactenus factum fuit.

TITULUS XVI.

De Epiſcopis.

CAPUT I.

QUod Tit. ſuperiore Cap. VII. dictum eſt de Presbyteris, & aliis Clericis initiatis Sacris Ordinibus, multo magis a Nobis, & aliis Prælatis faciendum eſſe profitemur. Ideoque prædicta duo Decreta S. Concil. Trid. non tantum bis quotannis, ſed ſæpius diligenter & attente Nobis, & aliis Prælatis omnibus legenda eſſe cenſemus;

mus; eis mandantes, ut quotannis in quinque præcipuis anni ſolemnitatibus, vel uno altero die poſt ita faciant.

II.

Ad executionem eorum, quæ fieri jubent Cap. VII. & VIII. IIdæ Synod. Prov. Epiſcopo defuncto, qui fuerit ejus Vicarius Generalis, & Officialis, inſtent apud Capitulum, ut illa fiant.

TITULUS XVII.

De Capitulis & Canonicis.

CAPUT I.

Decretum Concilii Trid. *de Diſtributionibus quotidianis*, per totam Diœceſim diligenter obſervetur, ſaltem ſecundum benignam declarationem I. Synod. Camerac. *Tit. de Cultu & Officio Divino Cap. IX.* & proinde, ubi Decretum illud nondum executioni mandatum eſt, mandetur primo quoque tempore.

II.

Ut lectio Theologica, quam S. Conc. Trident. & utraque Synod. Prov. ſaluberrime in Eccleſiis Cathedralibus, & præcipuis Collegiatis inſtitui præceperunt, frequenter, & magnum fructum adferat, illi lectioni interſint omnes, qui in Eccleſia Collegiata Dignitatem, vel Canonicatum habent. Item Sacellani, Vicarii, & Cantores, exceptis illis, qui grandioris ſunt ætatis, puta quinquaginta annorum aut circiter, vel Licentiati, aut Baccalaurei Theol., vel Juris Pontificii Licentiati: idque ſub pœna tantæ pecuniæ, quanta eſt diſtributio unius ex principalibus horis. Et valde hortamur Paſtores & Confeſſarios omnes, item Horiſtas, & alios Preshyteros & Clericos, qui in eodem oppido, vel loco habitant, ut eandem lectionem diligenter frequentent, ex qua haud dubie fructum non vulgarem reportabunt.

III.

Valde autem ſuademus & hortamur, ut illius Profeſſionis Theologicæ initium ſumatur a Catechiſmo, qui ſic exponatur, ut ad ſummum ſeptem aut octo menſibus abſolvatur. Cum Catechiſmus contineat omnes præcipuas Chriſtianæ Religionis partes, & recta ratio docendi poſtulet, ut inde ſumatur initium: quod etiam efficiet, ut qui nunc ſunt rudiores literarum Sacrarum, lectionem illam Theologicam audiant perlibenter, & longe majore fructu.

IV.

In Eccleſiis Collegiatis minoribus, in quibus Concil. Trid. & Synodi Prov. non præcipiunt inſtitui lectionem Theologicam, ejus loco quater, aut quinquies in ſeptimana, videlicet feria II. III. IV. VI. & Sabbato per unum, aut alterum, ad hoc per Decanum & Capitulum deligendum, legatur intelligenter, & diſtincte liber aliquis Sacræ Scripturæ, vel liber Eccleſiaſticus pius & doctus ex illis, quos deſignabimus, idque ſpatio bonæ mediæ horæ, omnibus in hoc convenientibus in locum Capitularem, vel alium commodum: ſicque fieri mandamus, utque omnes illi lectioni interſint ſub pœna expreſſa ſupra Cap. II., exceptis illis, quos ibidem excepimus a neceſſitate frequentandi lectionem Theologicam. Videtur autem illud in Quadrageſima commodiſſime fieri poſſe ſtatim poſt Completorium; extra Quadrageſimam autem ſtatim poſt Matutinas. Et hic etiam ſumatur initium a lectione Catechiſmi.

V.

Decretum S. Concil. Trid. Seſſ. XXIV. Cap. XIV. & II. Synodi Prov. Cap. XII. hujus Tituli, vetans exigi pactus, & ſimilia ab iis, qui petant admitti ad poſſeſſionem beneficii Eccleſiaſtici, diligenter obſervari præcipimus.

TITULUS XVIII.

De Paſtoribus, Decanis, & Cuſtodibus.

CAPUT I.

Si qui Paſtores nondum habent Sacra Biblia, primo quoque die illa ſibi comparent: neque enim Sacerdos, & præſertim Paſtor illo cœleſti theſauro carere poteſt. Habeant etiam Catechiſmum Romanum, & Summam Doctrinæ Chriſtianæ Petri Caniſii, & ejus-

ejuſdem parvum Catechiſmum, vel Catechiſmum Eccleſiæ Parmenſis ad inſtitutionem & examen puerorum & adoleſcentum.

II.

Juramenti, quod quiſque Parochus poſt inſtitutionem vel collationem ſibi factam præſtare tenebitur, formula hæc obſervetur: Ego N. accepturus collationem, inſtitutionem, & poſſeſſionem Parochialis Eccleſiæ N. juro, & promitto obedientiam, reverentiam, & honorem Sedi Apoſtolicæ Romanæ, ac Epiſcopo Tornacenſi, & ejus Succeſſoribus. Juro, & promitto fideliter dictæ Eccleſiæ deſervire, ſecundum oneris illi annexi exigentiam. Non alienabo, aut diſtraham, vel in Emphyteoſim concedam Eccleſiæ meæ bona: & quæ alienata, aut diſtracta cognovero, quantum in me erit, fideliter recuperare ſtudebo.

Fructus anni, in quo me mori, aut meam Eccleſiam dimittere contingет, ſubjicio & obligo ad laudabilem deſervituram uſque ad Feſtum Nativitatis S. Joannis, mortem meam, aut dimiſſionem proxime ſecuturum. Sic me Deus adjuvet, & omnes Sancti ejus.

III.

Ad commodiorem executionem Cap. VI. VII. & XI. Synod. Provincialis, & ad commodius præſtanda alia id genus officia, Paſtores ſibi deligant unum aut alterum diem ſeptimanæ, quo in illa pia opera incumbant.

IV.

Cum ad bene promovendum honorem Dei in aliqua Parochia, utque cultus Divinus bene, & reverenter peragatur, & juventus bene inſtituatur, neceſſarium ſit, ut inter Paſtorem & Cuſtodem Eccleſiæ bene conveniat; ſtatuimus, ut deinceps illi, ad quos pertinet electio Cuſtodum, eam faciant de Paſtoris conſilio & aſſenſu.

V.

Si quando Paſtores nuptialibus conviviis intererunt, & ut interſint, expedire judicabunt, ſemel tantum interſint, idque primo die, eoque caſu ita ſe gerant, ut ſui ordinis ſint memores, & exemplo ſuo ædificent, enixeque operam dent, ne ſit Seſſio nimis longa, vel in potu excedatur. A puerperarum autem conviviis penitus abſtineant.

VI.

Ut Decani fructuoſius viſitationes ſuas obeant, ſequantur viſitandi formulam, quam, Deo volente, eis brevi præſcribemus.

VII.

Capitula Paſtorum celebrentur bis quotannis in omnibus Decanatibus hujus Diœceſis; Primum quidem paulo ante Quadrageſimam, alterum vero paulo poſt feſtum B. Remigii. Et feria IV. poſt Paſcha conveniant etiam Paſtores omnes unius Decanatus in Eccleſia Parochiæ, in qua Decanus reſidet, ut Sacra Olea ab eo cum reverentia debita accipiant, & ante celebretur Sacrum, cui omnes interſint in habitu honeſto, & cum ſtola, quo tempore poterunt etiam quadantenus eadem fieri, quæ in Capitulis ipſis.

VIII.

In Capitulo habendo poſt feſtum S. Remigii, prandeant una Decanus & Paſtores omnes, ſitque convivium illud frugale, & non nimis longum; cum Sacerdotes etiam ſuas recreationes ſic inſtituere debeant, ut Deus in illis non offendatur, & per eos populus ædificetur.

IX.

Cum ad bene promovendam ſalutem animarum tanti referat, ut Eccleſiis Parochialibus præficiantur valde boni Paſtores, & quam maxime idonei haberi poſſint, ut etiam diſtricte præcepit S. Concil. Trid., facto ad hoc obtinendum excellenti Decreto Seſſ. XXIV. Cap. XVIII. illud in hac Diœceſi diligenter & exacte, Deo juvante, obſervabimus, & diligenter obſervari mandamus.

X.

Sed cum hactenus Patronis Eccleſiaſticis fecerimus poteſtatem præſentandi ex iis, quos Examinatores judicarint idoneos, illum, quem ipſi in conſcien-

ſcientia judicarint maxime idoneum,(ſic hactenus per nos intellectis verbis Decreti Conc. Trid.) & nonnulli eorum illa facultate, noſtraque benigna interpretatione abutantur, præſertim in curis majoris momenti, (in quibus tanto major delectus adhiberi debet) dum cupiunt gratificari alicui amico, vel alio aliquo affectu humano eos impellente, eorumve judicium ſeducente; decernimus, ut ſi quando Patroni Eccleſiaſtici alium Nobis præſentare volent, quam eum, quem Examinatores judicarint eſſe digniorem, ſeu maxime idoneum, priusquam id faciant, ſancte jurent in præſentia duorum teſtium, ſe in conſcientia, omnique humano affectu ſepoſito, & ſolum Deum, & ſalutem animarum præ oculis habentes judicare, illum, quem præſentare volunt, eſſe digniorem inter probatos ab Examinatoribus, ejusque rei teſtimonium in ſcriptis ſecum adferat ille, qui ab ipſis præſentabitur, cum a Nobis petet inſtitutionem. Alioqui eum recuſabimus, & a noſtro Vicario Generali recuſari volumus. Decernentes, ut inſtitutio aliter facta ſit nullius momenti.

XI.

Cum maximi ſit momenti officium, quod cuique præſtatur, cum ex vita emigrandum eſt, & exſpectandum Dei judicium, Paſtores enixe operam dent, ut bene cognitam habeant rationem juvandi morientes, eorumque ſalutem promoventes. Quam ad rem magno auxilio eis eſſe poterit pius, & elegans libellus P. Polanci, cui Tit. eſt (*Methodus ad adjuvandos morientes*), quem, ut ſæpe legant, hortamur.

TITULUS XIX.
De Regularibus.

CAPUT I.

Quod in II. Cap. Synod. provincialis Prælatis conceſſum legitur, ut in ſuis ſubditis Confeſſarios deputare poſſint; ad Abbatiſſas, & alias Sanctimonialium Præfectas trahendum non eſſe, declaramus.

II.

Lectio Theolog. in omnibus Religioſorum Monaſteriis inſtituatur, niſi tam ſint tenues alicujus Monaſterii facultates, ut Profeſſorem alere non poſſit. Quo caſu bis de die, nempe media hora poſt Matutinas, & media hora poſt Veſperas ex aliquo libro Scripturæ Sacræ, vel aliquo pio & erudito libro Eccleſiaſtico, ex eorum numero, quos præſcribemus, legatur diſtincte & intelligenter ab aliquo per Abbatem vel Priorem ad hoc deligendo, omnibus præſentibus & auſcultantibus. Et antequam lectio inchoetur, breviter omnes orent genibus flexis, & Dei gratiam implorent, & quidem tota Quadrageſima, & ſtatim a Paſchate per duas aut tres ſeptimanas, & toto tempore Adventus, & ſtatim a Nativitate Domini per duas ſeptimanas legantur, quæ videbuntur illi tempori convenientiſſima, utiliſſimeque tunc temporis legi poſſe.

III.

Ut autem fructus uberior ex hac lectione reportetur, optamus, ut Abbas ipſe, vel Prior, vel aliquis ex doctioribus Religioſis ab ipſis deputatus, finita illa lectione breviſſime admoneat, quæ duo aut tria puncta notanda, & obſervanda ſint ex iis, quæ lecta fuerunt: efficiet enim hoc, ut melius meminerint rerum præcipuarum, & ut ii, qui non ſatis diligenter auſcultarint, fructum tamen non contemnendum reportent.

IV.

Hujus autem lectionis initium etiam ſumatur a parvo Catechiſmo, & Summa Doctrinæ Chriſtianæ Petri Caniſii, ut illi etiam, qui rudiores ſunt Sacrarum Literarum, proficiant. Sed quia Catechiſmus continet res præcipuas, & paucis multa tradit; ne una vice ex eo legantur nimis multa. Sed quamdiu Catechiſmus legitur, ſic dividatur tempus, ut tantum unum aut alterum Caput legatur ex eo, reliquo autem tempore legatur bona aliqua homilia, vel pius, & doctus aliquis libellus, pertinens ad mores formandos, & pietatem charitatemque augendam.

V.

V.

Quod ſi erunt aliqui Religioſi tam rudes, ut ne ſic quidem videantur ex ea lectione fructum reportaturi, niſi & alio modo præparentur; curet Abbas, vel Prior duobus, aut tribus menſibus ab aliquo doctiorum Religioſorum privatim eis breviter, & familiariter exponi parvum Catechiſmum Caniſii.

VI.

Et quia Religioſi, qui in Monaſteriis habitant, ad bonam aliquam concionem audiendam exire non poſſunt, diebus Dominicis & Feſtis aliqua hora antemeridiana, vel ſtatim a veſperis ſimiliter legatur bona aliqua & intellectu facilis homilia, ſive concio, eaque non nimium prolixa de Evangelio, vel Epiſtola diei, vel de Sancto, cujus Feſtum Eccleſia celebret; ut ſunt Sermones Jodoci Clictovei, & Dionyſii Carthuſiani.

VII.

Quod attinet ad Religioſas mendicantes, quæ ad cuſtodiendos ægrotos mitti ſolent, nullæ mittantur, niſi quadragenariæ, ſi ejus ætatis haberi poſſint; vel ſi tales haberi non poſſint, quæ ad eam ætatem propius accedent; reliquæ autem Religioſæ, niſi ex magna admodum cauſa, egredi non permittantur.

VIII.

Cum plurimum momenti ſit poſitum in recta inſtitutione, & formatione novitiorum; præcipimus, ut Superiores Monaſteriorum magnum delectum agant in præficiendo bono Magiſtro, & Formatore novitiorum: eumque præficiant, qui ſit pius, gravis, & maturus, quique exemplo & verbo eos bene inſtructurus videatur in mortificatione, ſuique abnegatione, humilitate, & charitate DEI & proximi. Quod etiam obſervent in ſuo genere Præfectæ Sanctimonialium.

IX.

Et quia homines dyſcoli, vani, & non timentes Deum ſuis ſermonibus & colloquiis multum nocent Religioſis, mandamus Abbatibus, & Prioribus, ne ſine delectu patiantur quoslibet inviſere Religioſas.

X.

Quod II. Synod. Prov. Cap. XII. fieri præcipit, de ſæpius mittendis ad Monaſteria Monialium aliquibus Concionatoribus, viris piis, & gravibus, qui Spirituali Dei cibo eas reficiant; fiat ſubinde in Monaſteriis virorum. Et quod S. Concil. Trid. Seſſ. XXV. Cap. X., & Synod. Provincialis Cap. XIX. præcipit, bis aut ter quotannis mitti bonum aliquem Confeſſarium ad Monaſteria Sanctimonialium, diligenter obſervetur.

TITULUS XX.

De Scholis, & Seminariis.

CAPUT I.

UT Decretum Prov. *de non prælegendis Libris prohibitis* bene executioni mandetur, omnes Scholarum Magiſtri, & Magiſtræ Scholaſtico (ubi Scholaſticus eſt) alibi autem Decano Chriſtianitatis bis quotannis cum viſitabunt, exhibeant Catalogum librorum, quos docent, ſua manu ſubſcriptum, adjecto etiam loco impreſſionis & nomine Typographi, neque ullos alios libros doceant, quam eo catalogo comprehenſos, ſub pœna correctionis arbitrariæ.

II.

Viſitent Scholaſtici, ut minimum tertio quoque menſe, Scholas ſuæ curæ commiſſas, & ſæpius, ubi hoc habet ſtatutum, & conſuetudo; Decani autem Chriſtianitatis bis quotannis viſitent Scholas illas ſui Decanatus, quæ Scholaſtici curæ commiſſæ non ſunt.

III.

In catechizanda juventute Paſtoribus auxilio ſint Cuſtodes, ipſi tamen Paſtores pueros, puellas, & adoleſcentes examinent, idque in Eccleſia præſente populo, eisque breviter & apposite ad puerilem captum declarent, quæ pueri didicerunt ex Catechiſmo, ad eum fere modum, quo fecit P. Caniſius in ſuo parvo Catechiſmo, & Auctor Catechiſmi Parmenſis Diœceſis, qui in Schola Dominicali Tornacen-

nacenſi, & Inſulenſi juventuti proponitur.

IV.

Si qui parentes, heri, vel heræ a Paſtore moniti non mittant ad catechiſationem ſuos liberos, miniſtros, vel ancillas, qui ea indigent, (in quo ſtetur judicio Paſtoris) requirat Paſtor ex parte noſtra Baillivum loci, ut eos cogat, quemadmodum fieri præcepit Edictum Regium ſubjectum Decretis Synod. Prov. Quod ſi Baillivus nec ſic rogatus faciat officium, Paſtor hoc Nobis indicet, vel ſuo Decano, qui Nobis ſignificet, ut Nos ipſi Baillivum moneamus, & ſi opus erit, de eo conqueramur, ubi maxime expedire judicabimus.

V.

Et cum neceſſarium ſit, ut etiam, qui Scholas viſitant quotidianas, elementa Chriſtianæ Religionis teneant; omnibus in Scholis, in quibus pueri, adoleſcentes, vel puellæ docentur legere, & ſcribere, ſtatim poſt libellum A. B. C. D. proponatur eis parvus Catechiſmus Caniſii, vel Parmenſis (idem tamen, qui in Schola Dominicali docetur) in linguam vernaculam eorum converſus, quem imprimis diſcunt legere, deinde memoriter diſcant.

VI.

Earundem Scholarum Magiſtri, & Magiſtræ in iis oppidis, in quibus eſt Schola Dominicalis, ſuos diſcipulos, & diſcipulas certo die ſeptimanæ, ſive feria VI. (ut fit Tornaci) ſive alia, quæ ad hoc videbitur commodior, binos deducant ad locum Scholæ Dominicalis, vel alium publicum, ubi per Catechiſtam examinentur, & doceantur elementa Religionis Chriſtianæ breviter & dilucide, ut ſupra Cap. III. dictum eſt. Eoque facto, binos eadem modeſtia ad ſuas Scholas reducant. In pagis autem, qui Scholam quotidianam viſitant, die Dominico vel Feſto a Magiſtro ſuo deducantur ad ipſum Paſtorem ſimiliter examinandi, & catechiſandi. Quod ab eo fiet in Eccleſia: Poteritque hoc facere eodem tempore, quo reliquos pueros examinabit, & catechiſabit (cum in pagis non ſit ea frequentia puerorum, & puellarum, quæ eſt in oppidis) ſicque uno eodemque labore id faciet.

VII.

In Scholis quotidianis, & Dominicalibus doceantur etiam pueri reſponſoria Miſſæ ſecundum uſum Romanum, idque etiam, antequam diſcant parvum Catechiſmum.

VIII.

Quod autem attinet ad Scholas latinas, Dominicis & Feſtis diebus in eis doceatur parvus Catechiſmus Caniſii latinus, eumque pueri ad verbum diſcant, & tertio quoque menſe in auditis examinentur per Scholaſticum, vel per Decanum Chriſtianitatis, ubi nullus eſt Scholaſticus.

IX.

Ut Cuſtodes diligentius pueros doceant legere & ſcribere, neque ad victum conquirendum nimium ſeſe occupent rebus aliis; Quibus in locis ſolvitur ipſis nimis exiguum ſalarium pro inſtitutione juventutis, deinceps accipiant a ſingulis pueris & adoleſcentibus tres ſtuferos in ſingulos menſes; ſicubi tamen amplius ſolvitur, non intendimus ſalarium minuere. Pro pauperibus autem ſolvat eis aliquid Magiſtratus ex burſa pauperum: erit enim eleemoſyna illa optime collocata.

TITULUS XXI.

De Foro, Juriſdictione, & Immunitate Eccleſiaſticis.

CAPUT I.

Quæ hoc Tit. in II. Camerac. Synodo primis undecim Capitulis pulcherrime, utiliſſimeque conſtituta ſunt ad lites breviandas, & earum ſumptus minuendos, diligenter obſervari præcipimus. Et ſimiliter quod conſtitutum eſt in I. Synod. Prov. *Tit. De poteſtate & juriſdictione Eccleſ. Cap. IV.* utque ea diligenter obſerventur, curent Officialis noſter, & Promotor.

II.

Cupientes autem ſaluti animarum Nobis commiſſarum more pii patris, & boni paſtoris providere, inſiſtendo veſtigiis Prædeceſſorum noſtrorum, omnibus

nibus utriusque ſexus perſonis noſtræ Diœceſis, ſententiis interdicti, & excommunicationis ad inſtantiam ſuorum creditorum in cauſa civili, vel Sigilliferi promulgatis, vel Promotoris in cauſa criminali (ſi de majoribus criminibus non agatur) noſtra, vel Curiæ noſtræ auctoritate innodatis, ſi infra quadrimeſtre a die publicationis creditoribus de debito, Sigillifero de mulctis, Promotori de litis expenſis ſatisfecerint, vel cum ipſis convenerint, ſicque illi in eorum abſolutionem conſenſerint; (de quo Officiali noſtro conſtiterit) de gratia ſpeciali indulgemus: ut abſolutionem ab Officiali ſine punitione, & ulterioribus expenſis pro ea vice obtineant, mandantes omnibus, & ſingulis Paſtoribus noſtræ Diœceſis, ut hujusmodi gratiam in Eccleſiis Parochialibus, & aliis, ubi opus fuerit, quamprimum, & repetitis vicibus publice legant, notificent, & diligenter inſinuent.

TITULUS XXII.

De Uſuris.

CAPUT I.

QUoniam non obſtante excommunicatione, contra manifeſtos Uſurarios lata, illi a populo non vitantur, atque adeo non tantum a plebeis, verum etiam a ditioribus & honoratioribus ad convivia invitantur, & ad familiaritatem admittuntur, tanquam nulla labe aſperſi, non ſine magna Dei offenſione, & cenſurarum Eccleſiaſticarum contemptu: præcipimus omnibus Paſtoribus, & illis præſertim, in quorum Parochiis hujusmodi homines tolerantur, ut privatim, & publice ſuos Parochianos moneant, ne extra neceſſitatis caſum cum manifeſtis uſurariis colloquantur, aut converſentur: eisque declarent, illos, qui aliter faciunt, Deum graviter offendere, & in excommunicationem minorem incidere, ideoque a Sacramentorum participatione arcendos eſſe.

II.

Et cum intelligamus, dictos uſurarios manifeſtos, & alios etiam excommunicatos ſeſe interdum ingerere Divinis Officiis: diſtricte vetamus ipſis, & aliis omnibus excommunicatis, ne deinceps Divinis Officiis interſint, antequam impetraverint abſolutionem. Qui contra fecerint, graviter puniantur pœna pecuniaria, arbitrio noſtro, vel Officialis noſtri taxanda.

TITULUS XXIII.

De quibusdam magni momenti, latiſſimeque patentibus, ad plenius obtinendam executionem, & obſervationem Decretorum S. Concil. Trid., & utriusque Synod. Prov., & tam hujus, quam ſuperioris Synodi Tornacenſis.

CUm, ut initio dictum eſt, parum proſint bonæ leges, niſi diligenter obſerventur, & executioni mandentur: ſuperioribus Decretis adjungenda cenſuimus, quæ ſequuntur.

CAPUT I.

Imprimis, ne Paſtores committendo vel omittendo peccent per ignorantiam illorum Decretorum, quæ ad officium ipſorum pertinent; mandamus omnibus, & ſingulis Paſtoribus, ut ſibi comparent, & habeant Decreta hujus, & ſuperioris Synodi Tornac., & utriusque Prov. Camerac., & S. Concil. Trid., (quod etiam propter ea, quæ ſunt Doctrinæ, habere debent) & ad Capitula Paſtorum ſecum adferant Decreta utriusque Synodi Tornac. anni 1573, & hujus. Eique libri per Nos, & Decanos Chriſtianitatis apud eos inveniantur tempore viſitationis ſub pœna 25. ſtuferorum toties, quoties contra fecerint, eroganda partim in pauperes Parochiæ, partim in uſus fabricæ Eccleſiæ Parochialis.

II.

Eosdem omnes hortamur, ut diligenter legant illa Decreta utriusque Synodi Prov. & utriusque Diœceſanæ, quæ ad ipſorum munus pertinent.

III.

Item in primo Capitulo Paſtorum, quod poſt hanc Synodum futurum eſt, relegantur ea Statuta hujus Synodi Diœceſanæ, & ſuperioris, quæ aliquo modo

do pertinent ad officium Paſtorum; (quæ autem illa ſint, relinquimus judicio Decanorum) ſequenti autem Capitulo Decreta II. Synodi Prov., & præterea in ſingulis Capitulis legatur breve ſcriptum, continens præcipua capita eorum, quæ Paſtores exequi debent præter ordinaria, & quotidiana, ejusque ſcripti exemplum ſibi deſcribant ſinguli Paſtores, & illud frequenter inſpiciant.

IV.

Et ut populus ſciat, quæ ſibi per iſtas Synodos, & S. Concil. Trid. injuncta ſunt, Paſtores ex ſuggeſtu inter Miſſarum ſolemnia bis quot annis, nempe Dominica II. Quadrageſimæ, & Dominica poſt Aſſumptionem B. M. V. publicent ea Decreta, quæ concernunt populum, ejusque diſciplinam. Quæ in hunc uſum collecta, & in linguam vernaculam verſa, tradere propoſuimus Decanis Chriſtianitatis. Illa autem Decreta, quæ Concil. Trid., vel Synodi Provinc., vel Diœceſanæ populo ſæpius publicari voluerunt, veluti Decretum Concil. Trident. de Reform. Matrimonii Seſſ. XXIV. & Decret. VI. Tit. XI. Synodi II. Prov., quater in anno populo ſuo publicent: nempe duobus ſupra dictis Dominicis diebus, & Dominica poſt Pentecoſten, & Dominica I. Adventus.

V.

Decani Chriſtianitatis bis viſitent quot annis totum ſuum Decanatum; ſemel paulo poſt Paſcha adjuncto ſibi aliquo Paſtore ſui Decanatus, viro pio, & gravi, quem eligere voluerint: & quæ in ſingulis Parochiis peccari comperierint, ſcribant, & intra dies octo poſt viſitationem, quod ſcripto mandaverint, ad Nos mittant.

VI.

Ut autem exactius illam ſuam viſitationem inſtituant, aliquot diebus ante diligenter relegant Decreta utriusque Synodi Prov., & utriusque Diœceſanæ, ſibique annotent, quæ judicabunt annotanda, ad melius faciendum officium ſuum. Utque ita faciant, mandamus, & nihilominus, ut Decani & Paſtores melius meminerint, quæ facere tenentur; in animo habemus, propediem conficere brevem quendam Catalogum, & veluti memoriale eorum, quæ præter ordinaria, & quotidiana Paſtores & Decani Chriſtianitatis exequi debent, eumque ad ſingulos Decanos mittere.

VII.

Et, ut delicta ſeu exceſſus tam Clericorum, quam Laicorum (quod attinet ad ea, quæ ſunt Eccleſiaſtici vel mixti fori) Nobis, vel Officiali noſtro melius innoteſcant, inquirant diligenter Decani Chriſtianitatis non tantum tempore viſitationis, ſed & extra eam, partim ex Paſtoribus, partim ex aliquibus laicis viris bonis & timentibus Deum; qui exceſſus admiſſi ſint in ſuo Decanatu, & delinquentes Nobis, vel Promotori noſtro ſignificent.

VIII.

Cum autem ſit valde difficile, ut unus Decanus obſervet tot Parochias, quot habent ſinguli Decanatus hujus Diœceſis, cum præſertim earum multæ ſint magnæ & populoſæ, & Decani ipſi fere ſint Paſtores; ad melius promovendum honorem Dei, & ſalutem animarum in hac Diœceſi, videtur vehementer expedire, ut ſinguli Decanatus dividantur. Quod & re diligenter expenſa facere propoſuimus.

IX.

Epiſcopus ipſe, & Vicarius ejus Generalis, Officialis, & Sigillifer relegant quot annis Decreta Reformationis Concilii Tridentini, & utriusque Synodi Provinc., itemque utriusque Synodi Diœceſanæ; & vero hi tres Epiſcopum moneant, quorum Decretorum executio fuiſſe neglecta videatur.

X.

Item Epiſcopus ſecundum Concil. Trident. Decretum, quot annis, ſi poſſit, alioquin intra biennium Diœceſim totam viſitet. Et, ne ea res ſit viſitatis oneroſa, ſit contentus valde frugali procuratione, & viſitatis minime ſumptuoſa, in eaque viſitatione diligenter inquirat, an obſervata fuerint præcepta Eccleſiæ, & Decreta S. Concil. Trid., &

& iſtarum Synodorum. Quod ſi legitime impeditus, per ſe ipſum viſitare non poſſit, viſitet per Deputatos bene idoneos: qui viſitationem ſuam ſcripto mandent, & Epiſcopo tradant; ut inde cognoſcat ſtatum Diœceſis, & emendanda emendet.

XI.

Relegat frequenter Promotor Decreta utriusque Synodi Prov. & utriusque Synodi Diœceſanæ, ut ſibi renovet memoriam eorum, quæ exequi debet, faciatque officium diligenter, & ſincere, ut ſine ulla conniventia, aut diſſimulatione ſub pœna privationis officii, & correctionis exemplaris. Idem quotannis poſtridie Dominicæ *Quaſi modo* renovet in manibus noſtris ſuum juramentum, de gnaviter, & magna integritate faciendo officio.

XII.

Prælati omnes, & Decani Eccleſiarum hujus Diœceſis, etiam habeant S. Concil. Trident., utramque Synodum Prov., & utramque Diœceſanam, & ut minimum ſemel quot annis diligenter relegant ea, quæ pertinent ad ſuum officium, & eorum, quibus præſunt. Et illa eadem ut minimum quot annis ſemel ſuis intelligenter & diſtincte legi curent in ſolemni Capitulo, omnibus ad hoc vocatis ſub juramento, & ſub magna pœna pecuniaria; neque hoc tantum faciant, ſed ea ipſi diligenter obſervent, & ab illis, quibus præſunt, diligenter obſervari curent.

Ex Statutis Synodalib. editis a Jac. Le Groux Inſulis A. 1726.

Magnum Eccleſiæ Belgicæ ornamentum ex illuſtribus Joannis Venduillii virtutibus & vitæ meritis acceſſit. Natus fuerat Inſulis anno 1527. mediocris quidem fortunæ parentibus, ſed quos eximia Religio, veræque & Catholicæ Fidei tuendæ ſtudium commendaverat. Anno ætatis decimo quinto miſſus Pariſios, Juri Civili operam non ſegnem dedit. Reverſus in Patriam, Lovanii anno 1553. Juris utriusque Doctor renuntiatus fuit una cum *Joanne Wameſio*, *Joachimo Hoppero*, & *Petro Pecquio*, illuſtris inter Juris-Conſultos famæ viris, & quos magni poſtea tituli, honoresque conſpicuos fecere. Uxorem deinde duxit Venduillius e Patricia apud Lovanienſes familia, cum qua annis circiter 24. vixit. Multum ſuis apud Regem Catholicum conſiliis eo contulit, ut nova Duaci Academia excitaretur, primusque ibidem e primaria Cathedra interpretandi juris provinciam obtinuit. Sed turbatis non diu poſt inibi rebus, ut communem, incumbentem tunc Belgio procellam effugeret, loco ceſſit, variisque ſuſceptis peregrinationibus, Leodicum, Lutetiam, demum Coloniam divertit. Anno 1578. a Joanne Auſtriaco revocatus, inter Arcani Conſilii Regii Aſſeſſores adlectus fuit. Mortua conjuge, ad ſanctioris vitæ inſtitutum capeſſendum animum adjecit, & Sacerdotio inauguratus, totum ſe ſe rerum ſacrarum ſtudiis, atque omnium exercitationi virtutum devovit, tantumque eminuit religioſiſſimæ vitæ exemplis, ut Rithovio Iprenſi, Sixio Audomarenſi, & Bonhomio Vercellenſi Epiſcopis agentibus, Tornacenſem ad Cathedram, quæ ab obitu Maximiliani Morilloni vacaverat, a Rege Catholico fuerit nominatus. Anno 1588. ſolenni ritu Epiſcopalis dignitatis inſignia accepit a Ludovico de Berlaymont Archi-Præſule Cameracenſi: ac mox demandatum ſibi Paſtorale munus adminiſtrare aggreſſus, ipſe e ſuggeſtu ad populum verba facere, monita ſalutis inſtillare, errantes reducere in viam, peccatores ad pœnitentiam hortari cœpit: nec urbes ſolum, ſed etiam pagos concionando excoluit. Maximam vim verbis ac pondus addidit ſuis ipſe operibus & ratione vivendi, quibus ea, quæ docuit, in ſemetipſo expreſſit, ſimul ſe & Doctorem ſui gregis & exemplum exhibens. Rigide corpus habuit, ut carnem domaret, ac ſpiritui ſubjiceret. Præter ea, quæ ab Eccleſia præcepta ſunt, frequentia ſibi indixit, ſervavitque jejunia, diebus cæteris menſa frugali uſus, quam ſacrorum librorum lectione condiebat. Veſtitus illi tam modicus, ut quidquid neceſſarium non eſſet, reſpueret, gaudebatque plura ſibi ſubtrahere, ut plura haberet, quibus aliorum indigentiæ ſubveniret. In familiari congreſſu & alloquiis quam ſolicitus fuit, ne verbulum ederet, quod otioſum eſſet, aut ſupervacaneum; tam ſtudioſe pariter cavit, ne cui gravis accideret, aut moroſus videretur. In temporis obſervatione, uſuque pie avarus, ſic omnes diei horas diviſit, ut ne momentum quidem ſine ſacro fœnore, fructuque utilitatis collocaret.

Primo ſuſcepti Epiſcopatus anno ſexaginta circiter millibus hominum S. Confirmationis Sacramentum impertiit. Anno altero totius Diœceſis Clerum convocans, Synodum

odum, cujus Statuta jam dedimus, celebravit. Bis intra quinquennium, quo Cathedram tenuit, Romam ſe contulit, ut collatis cum Romanis Pontificibus Sixto V. & Clemente VIII. conſiliis, Eccleſiæ ſuæ rebus, gregisque concrediti ſaluti certius proſpiceret. Pari zelo actus, Regem Catholicum ad inſignia duo Seminaria Paſtorum & Concionatorum, alterum in Lovanienſi, alterum in Duacena Academiis inſtituenda, dotandaque permovit. Pædagogium inſuper Lovanienſe, cui a falcone nomen, ruinis deformatum, eleemoſynis partim ſuis, partim alienis egregie reſtauravit: & ut rectam Belgicæ Juventutis inſtitutionem amplioribus ſubſidiis procuraret, Societatis JESU Patres Inſulas & Tornacum evocavit, domumque eisdem, ac dotem obtinuit. Paria beneficia ad ſtabiliendam apud Belgas Fidem Catholicam, in aliorum Ordinum Religioſos Viros aut ipſe contulit, aut, ut in eos conferrentur, ab aliis impetravit. Ut dicam compendio, in Sanctæ Eccleſiæ, Patriæque commoda ſemper intentus, non ſolum nullam de utraque bene merendi occaſionem prætermiſit; ſed vias etiam ac modos, quibus utrique conſuli poſſet, excogitavit, aliisque ſuggeſſit. Scripſit ad Regem Hiſpaniæ *de juvanda Belgarum Republica*: Ad Pium V. Papam *de Sacro Fœdere contra Turcas ineundo: & de mittendis in Meſſem Domini operariis:* Ad Gregorium XIII. *de gentibus, paganis, idololatris & hæreticis convertendis:* quo ejus ſcripto viſo, lectoque, Pontifex mox conſultare cœpit de Collegiis Maronitarum, Græcorum, Illyricorum &c. erigendis. Nec illud hic prætereundum, quod, cum Regio adhuc allideret Concilio, ipſe ſua potiſſimum prudentia, conſiliis, operaque indefeſſa, quanquam non ſine vitæ periculo, effecerit, ut Ordines Inſulenſes, Hannonienſes & Atrebatenſes, Confœderatis derelictis, in fide ſui Principis, obedientiaque perſtiterint.

Ex viſitatione Cortracenſi, in qua continuos inter labores febrim contraxit, Tornacum redux, ad virtutum, meritorumque ſuorum præmia evocatus eſt die 15. Octobris anno 1592. Ætatis 66. Epiſcopatus anno quinto. Hoc ſummo ſibi ſolatio eſſe ſub vitæ finem teſtatus, quod Epiſcopatum, Angelicis formidandum humeris munus, nunquam ambiviſſet.

Vir, *ut ait Cl. Foppens*, ingenio, doctrina, & in primis pietate erga DEUM, beneficentia in pauperes, zelo propugnandæ, ac propagandæ Eccleſiæ admirabilis: cujus ſolius vita exemplo ſit, quid, quantumque in quovis vitæ genere præſtare quis poſſit, & debeat. Cæteras ejus virtutes libro ſingulari complexus eſt *Nicolaus Zoeſius*, illi quondam a ſecretis, & Officialis Tornacenſis, dein Epiſcopus Sylvæducenſis.

Præter hujus *Statuta Synodi*, edidit Venduillius *Paſtorale Eccleſiæ Tornacenſis*. Scripſit & alia quædam, typis nondum excuſa, quæ laudatus jam *Zoeſius* recenſet.

Vid. Joan. Franc. Foppens Biblioth. Belgic. & *Jac. le Groux, Paſt. in Marque en Barœul, Synopſ. vitæ Epiſcop. Tornacenſium*, quam editis a ſe Statutis Tornacenſibus præmiſit.

CONSTITUTIONES & DECRETA
PRO CLERO DIOECESIS RATISBONENSIS,
EDITA
Anno Chriſti MDLXXXVIII. Sixti V. PP. IV. Rudolphi I. Imp. XII.

JACOBUS MYLLERUS, (*) Ss. THEOLOGIÆ DOCTOR, PRO ECCLESIA ET EPISCOPATU RATISBONENSI VICARIUS APOSTOLICUS, &c.

VENERABILIBUS, NOBIS IN CHRISTO DILECTIS, OMNIBUS ET SINGULIS ARCHIDECANIS, DECANIS, ECCLESIARUM RECTORIBUS, SIVE PLEBANIS, VICARIIS, PROVISORIBUS, BENEFICIATIS, DIVINORUM OFFICIORUM COOPERATORIBUS, AC UNIVERSO CLERO PER EPISCOPATUM RATISBONENSEM, SALUTEM IN DOMINO.

CUm primum Nobis rerum ſpiritualium Civitatis, & Diœceſis Ratisbonenſis cura a Sanctiſſ. Domino noſtro SIXTO Quinto, Pontifice Maximo,

loco

loco & nomine Reverendiſſimi in Chriſto Patris, Sereniſſimique Principis PHILIPPI, Epiſcopi Ratisbonenſis, Comitis Palatini Rheni, ac utriusque Bavariæ Ducis, &c. Domini noſtri obſervandiſſimi, demandata eſt, illud pro virium noſtrarum tenuitate conati ſumus, ut, quæ optimo cuique in eo munere propoſita imprimis eſſe debent, ea Nos, & quoad cultus Divini reſtaurationem atque augmentum, & collapſæ Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ac morum Chriſtiana pietate dignorum reſtitutionem, ſedulo curaremus. Quod cum Æſtate proxime præterita, ut ab optimo Pontifice juſſi fueramus, per generalem viſitationem (quæ ratio ad id præſtandum ab optimis & prudentiſſimis viris maxime conveniens ac ſalutaris ſemper judicata eſt) efficere proponimus, gravibus aliis curis & moleſtiis, non ſine dolore, ab hac cogitatione avocamur, ac tam pium & neceſſarium opus in ſequentem æſtatem, tempus, ubi DEUS vitam conceſſerit, magis opportunum, rejicere debuimus. Ut autem malis & afflictis rebus vel aliqua ratione occurratur, & conſulatur, vos etiam melius, quæ muneris & officii veſtri ſint partes, intelligatis, & eas evitare poſſitis pœnas, quas in futura viſitatione, qui rei, ac negligentes reperti fuerint, omnino non effugient; infra ſcriptas Conſtitutiones, ex Sacris Canonibus, & præſertim Tridentini Concilii Decretis, ac Statutis Metropoliticis deſumptas, ad morum honeſtatem, vitæ ſanctimoniam, & Sacramentorum debitam ac condignam adminiſtrationem perutiles, ſalutares, ac neceſſarias, donec Decreta futuræ Reformationis plenius conficiantur, vobis omnibus & ſingulis obſervandas proponere voluimus. Rogamus igitur omnes, & per viſcera miſericordiæ CHRISTI Domini obſecramus, ac pro authoritate noſtra ſerio & diſtricte præcipiendo mandamus, ut illas, quanto maximo poteſtis amore & pietate amplectamini, legatis, ſequamini, totos vos ad earum ſententiam, rationemque accommodetis: ut reliqui etiam homines morum veſtrorum mutatione, innocentia & pietatis perſeverantia ad cultum virtutis, & officii Chriſtiani hominis incitentur. Nobis porro; ut in his Conſtitutionibus nihil propoſitum fuit, niſi DEI gloria, & veſtra, ac multorum ſalus; ſic nihil optatius eſſe poteſt, quam ut ita ſerventur, ut pœnis,

(*) Mortuo Davide Köldereno, Ratisbonenſium Epiſcopo, anno 1579. Canonici Cathedrales, ut Catholicorum in ea urbe Civium reliquias, & ſimul Eccleſiæ ſuæ jura vicini Principis præſidio tuerentur, ad Philippum, Guillielmi Bavariæ Ducis filium ſecundo genitum, a Pontifice poſtulandum ſua ſuffragia contulere. Ratam eam poſtulationem habuit Gregorius XIII. & cum Philippus Princeps, ob ætatis imbecillitatem, oblatæ ſibi Eccleſiæ præeſſe non poſſet; nam ut ait Meichelbeckius, *Hiſt. Friſingenſis Tom. II.* vix tertium, vel ut P. Agricola *Hiſt. Soc. JESU. German. Superioris P. I.*, vix decimum tertium ætatis annum attigerat: aliis egregiis viris Diœceſim pro Philippo, dum adoleſceret, adminiſtrandam commiſit. Primus hos inter fuit Felicianus Ninguarda, ex Ordine S. Dominici, Ss. Theologiæ Doctor, & Epiſcopus Scalenſis, rerum Germanicarum ex variis, quas obiit, Legationibus, longaque inter Germanos commoratione apprime gnarus. Huic ſucceſſit Sbigneus Berka, Baro de Duba, Præpoſitus Ratisbonenſis, Olomucenſis & Oetinganus: quo dein ad Pragenſem Archi-Epiſcopatum evecto, Romanus Pontifex Eccleſiæ Ratisbonenſis curam commendavit Jacobo Millero, SS. Theologiæ Doctori, viro Religionis defendendæ ſtudioſiſſimo, qui Conſtitutiones has Diœceſano Clero præſcripſit. Philippus interea, maximorum ornamentorum Princeps, poſt abſoluta Ingolſtadienſi in Academia Literarum ac Philoſophiæ Studia, luſtratamque ex Sereniſſimi Patris voluntate Germaniam, Italiam, ipſamque urbem Romam, Præpoſiti in Eccleſia Metropolitana Colonienſi dignitate auctus, & anno 1597. Romanæ etiam Eccleſiæ Cardinalium purpura a Clemente VIII. Papa donatus, ampliſſimas in ſpes adoleverat: quas tamen non diu poſt mœſtiſſimus caſus evertit, atque ipſum quoque Philippum e terris abſtulit. Nam eodem, quem dixi, anno, vehementi impetu ex equo excuſſus, læſis inteſtinis, purulento ex ſanguine tabem contraxit, qua lente conſumptus, ac demum maximo bonorum omnium luctu extinctus fuit anno 1598. 21. Maji.

Vide Meichelbeckium & Agricolam Libris ſupra cit. & Hiſt. Eccleſiaſt. Germaniæ anno 1724. *Bruxellis gallice editam apud Franciſcum Foppens.*

nis, quæ delinquentibus propoſitæ ſunt, nullus locus relinquatur: magisque in agendo veſtra Religio ac probitas, quam noſtra in decernendo diligentia commendetur. Valete feliciter, noſtri in veſtris Sanctis Sacrificiis & orationibus memores. Ratisbonæ ipſo die Omnium Sanctorum, Anno Domini Milleſimo, quingenteſimo, octuageſimo octavo.

De Vita & moribus Sacerdotum, atque nonnullis aliis, ad ipſorum officium pertinentibus.

CUm nihil ſit, quod alios magis ad pietatem & Dei cultum aſſiduè inſtruat, quam eorum vita & exemplum, qui ſe Divino Miniſterio dedicarunt; hortamur inprimis omnes & ſingulos per viſcera Chriſti, ut in omnibus ſe ipſos exhibeant ſicut Dei Miniſtros, nemini dantes ullam offenſionem, ne vituperetur miniſterium illorum, & nomen Dei propter ipſos inter gentes blaſphemetur.

Sacerdotes, quo purius ad Divinam rem faciendam accedant, ſingulis hebdomadis, ubi copiam Confeſſarii habere poterunt, vel ſaltem & ad minimum decimo quinto die peccata ſua confiteantur, niſi eos ob mortalis peccati culpam frequentius id facere oportuerit.

Similiter omnes ſingulis ſaltem diebus Feſtivis Miſſæ Sacrificium offerant, ac ii, qui Plebani & Eccleſiarum Rectores ſunt, ſæpius in ſeptimana, (præſertim ſi id Eccleſiarum & Beneficiorum fundationes poſtulant) idque præſtare ſtudeant ex intimo potius pietatis ac ferventis devotionis affectu, quam ex conſuetudine aut neceſſitate.

Diaconi vero & Subdiaconi, qui ſunt per Epiſcopatum, Sacram Communionem, prævia Confeſſione Sacramentali, ſingulis menſibus ad minimum ſemel percipiant: Quos etiam in Domino hortamur, ut omnibus præterea Chriſti Domini, ac B. Mariæ Virginis ſolennitatibus, atque in die Omnium Sanctorum, ac toties, quoties ſolemni ritu Miſſæ inſervierint, idem præſtent: Et de hoc, ubi ad ulteriores Ordines procedere voluerint, ferant Confeſſariorum ſuorum, Sacerdotum probatæ vitæ, authenticum teſtimonium, ni repulſam pati, & re infecta remitti velint.

Horas Canonicas ſingulis diebus devote ac diligenter recitent: quod ſi prætermiſerint, noverint, ſe juxta Sacros Canones non ſolum mortali culpa obſtrictos eſſe, ſed teneri etiam ad reſtitutionem perceptorum fructuum ac proventuum, pro ratione ac portione prætermiſſæ horæ.

Omnes gerant in capite Coronam conſpicuam, & inſtar hoſtiæ magnæ, qua utuntur Sacrificantes, latam, quam decimo quinto ſaltem die renovari curent.

Veſtes induant, nigri tantum coloris, quæ neque exquiſitæ ſint, neque ſordidæ, ſuperiorem quidem Talarem, inferiorem autem ad mediam tibiam, vel ſaltem infra genua, ſine qua nec domi ab aliis videri ſe patiantur.

Caligas item non niſi nigras, & nequaquam turgidas, diſſectasve, neque inciſos calceos geſtent.

Neque uti præſumant interulis, ſeu induſiis ad collum, aut manus criſpis vel rugoſis, aut lactucatis; ſed collaria habere procurent plana, quæ commode & apte ſuper veſte reflecti poſſint.

Monilia, aut quemcunque alium ornatum muliebrem ad brachia, neque alibi ulla ratione adhibeant.

Clericale byrethum in crucis modum conſutum ſemper gerant, niſi cum ob pluviam, aut aeris intemperiem aliquo alio honeſto pileo uti licet.

Aleis, aut foliis pictis, aliove ejusmodi ludi genere, ne unquam ludant ipſi, ſed neque etiam ludentes ſpectent.

Multo vero minus choreas, tripudiave agere præſumant. Et quidem ſerio mandamus omnibus & ſingulis, ſub pœna quinque librarum denariorum Ratisbonenſium, ut non ſolum a turpiſſimis illis motibus & geſticulationibus ſint alieni, ſed ne iis quidem, ſpectaculisve aliis ludicris, interſint.

Et ſi ad nuptias invitati fuerint, poſſint quidem accedere, memores tamen ſint Eccleſiaſtici decoris, & non niſi Cle-

ſi Clericali honeſtate dignos geſtus præ ſe ferant.

Tabernas fugiant, niſi ob neceſſariam itineris cauſam, ſimiliter comeſſationes & publica convivia. Iis vero, quæ propinquitatis,aut aliqua alia honeſta de cauſa interdum fiunt, intereſſe quidem poterunt, ſed modeſtiæ & ſobrietatis aliis exemplo ſe eſſe debere, meminerint.

De mulierum autem cohabitatione, ut non crimen modo, ſed omnis incontinentiæ ſuſpicio evitetur in Clero, id ſtrictiſſime obſervandum edicimus, ut nulli Presbyterorum cum quavis muliere cohabitare liceat, præterquam cum matre, avia, amita, matertera, ſorore, nepte, fratris uxore, aut alia, quæ ad minimum quadrageſimum quintum annum exceſſerit,& quæ nunquam ſuſpectæ vitæ fuerit.

Etſi autem credimus non fore, qui dictarum perſonarum in adminiſtranda re domeſtica aliquam habere non poſſit; permittimus tamen, ut tales, ſi qui ſint, conducant perſonas bonæ famæ in Matrimonio conſtitutas, conjunctim tamen,ac nullo modo uxorem a marito ſuo ſeparatam.

Quod ſi quis huic noſtro Decreto in termino unius menſis, poſt publicationem non paruerit, & concubinam, vel aliquam aliam inhoneſtæ vitæ mulierem ſuperinduxerit, aut ſuperinductam retinuerit, eum omnibus dignitatibus & beneficiis privatum, extra Diœceſim Ratisbonenſem,absque ſpe reſtitutionis, relegabimus.

Si vero Decani per Diœceſim ſciverint, unum aut plures in ſuis Decanatibus fœdo concubinatus & incontinentiæ vitio involutos, & Nobis non revelaverint, eadem plane pœna, tertia parte omnium ſuorum bonorum Fiſco relicta, irremiſſibiliter plectentur.

Quod ipſum etiam de quocunque alio Sacerdote, ſui vicini concubinam Nobis, vel ſaltem ſuo Decano non revelante, intelligi omnino volumus.

Qui Deo militat, implicare ſe negotiis ſæcularibus prohibetur. Idcirco edicimus, ne Sacerdos, aut etiam Sacris initiatus, coram Judice ſæculari, Advocati, aut Procuratoris nomine cauſam agat, aut in prophanis negotiis officium Tabellionatus,aut Notariatus exerceat.

Nec ſe etiam mutuo ad ſæculare Tribunal trahant, aut ſi ab aliquo iſtic citentur, non compareant, ſive reſpondeant, ſed ad Nos id referant.

Similiter, & quidem ſeveriſſime, prohibemus, ne pecunias ad uſuram, vel aliquo alio illicito contractu,mutuo dare præſumant, ſub pœna amiſſionis pecuniarum, & privationis omnium dignitatum & beneficiorum.

Interdicimus etiam iiſdem omnem negotiationem & mercaturam prophanam, item medendi artem,& ſimilia.

Parochi, & curam animarum gerentes, ab Eccleſiis ſuis ne diſcedant absque facultate a Nobis in ſcriptis impetrata, niſi ad breve tempus abfuturi eſſent. Qui autem ſecus facere præſumpſerint, meminerint, ſe ex Concilii Tridentini Sanctionibus & Canonum jure, præter peccati mortalis culpam, quam ſtatim committunt, fructus etiam beneficiorum, quæ obtinent, pro abſentiæ ratione ſuos non facere: proindeque eos cum male perceperint, ad reſtitutionem teneri, atque aliis pœnis, a Sacro Tridentino Concilio ſtatutis ſubjectos eſſe.

Quicunque plures Eccleſias Parochiales, aut alia incompatibilia beneficia retinent, intra menſis ſpatium, aut ſaltem primo quoque tempore, diſpenſationem Nobis exhibeant, aut intra tempus a Sacro Concilio Tridentino præſtitutum, alterum dimittant; alioquin Nos eos omnibus beneficiis Eccleſiaſticis ipſo jure privatos eſſe, declarabimus, eaque aliis conferemus.

Parochi ſingulis Dominicis & aliis Feſtis diebus, qui Eccleſiæ præcepto agi ſolent, pueris ac puellis, ſinguli in ſuis Parochiis, initia fidei ex minori Catechiſmo Caniſii,vulgari idiomate edito, tradant, eosque ad obedientiam primum Deo, deinde parentibus præſtandam erudiant, ac propterea a prandio ſtatuta hora, proprio campanæ ſigno, ad id munus aſſignato, ad Eccleſiam convocandos,omnino curabunt.

Qua

Qua quidem ratione, & illud conſequuturos Nos ſperamus, ut rudis utriusque ſexus populus in rure, paulatim a choreis, tripudiis & aliis ludicris ſpectaculis ad pietatem & mandatorum Dei obſervantiam perducatur.

Quod ſi quis huic noſtro Decreto in menſis ſpatio a publicatione non ſatisfecerit, pro prima vice numerabit duas, ſecunda vero vice quatuor, tertia ſex libras Denariorum Ratisbonenſium ad pias cauſas, pro arbitrio noſtro, applicandas. Quarta autem vice, omnibus beneficiis privatus, eas præterea pœnas ſubibit, quæ in re tam gravi ac neceſſaria inobedientibus, prudentum judicio debentur.

Cum Verbi Dei prædicatio præcipuum ſit munus Sacerdotum, multa haud dubie ea de re præcipienda nobis forent: ſed quia ſperamus, id nos peracta viſitatione facturos, hoc unum in præſenti omnibus Concionatoribus ac Prædicatoribus proponimus, & eos obſecramus; ut nimirum ſedulo curent, ne quod monitis, conſiliis & verbis prædicaverint, actionibus, atque operibus, moribus ſcilicet parum religioſis, parumque honeſtis, & labe levioris ac mollis vitæ inquinatis, negent, ut cum aliis prædicaverint, ipſi reprobi efficiantur.

Parochi non locent aut oppignorent Decimas, aut alios proventus, ſeu quævis alia bona Eccleſiaſtica, ſive mobilia, ſive immobilia, absque noſtro præſcitu atque conſenſu.

Condant teſtamenta & ultimas voluntates in tempore, eademque ad Conſiſtorium Ratisbonenſe transmittant, ut in eo videri poſſit, num aliquas patiantur difficultates: ut iis emendatis, multis ac prope infinitis litibus ac contentionibus, quæ poſt obitum Clericorum oriri ſolent, provideatur.

Quicunque Sacerdos, aut etiam in Sacris conſtitutus, primum ac de obitu alterius Presbyteri, vel Clerici cognoverit, rem ſtatim ad Decanum, vel Camerarium ſuum deferat. Quod ſi caſus ad eos tam cito deferri nequeat, præſertim ſi a defuncto nulli ſint conſtituti Teſtamentarii, vel non ſint præſto, vel ignorentur, ipſi Sacerdotes proximi, & primi ejus obitus ſcientiam habentes, nomine Reverendiſſimi Domini Ordinarii obſignent, remque ſtatim ad Conſiſtorium deferant.

Parochi eorum locorum, in quibus Scholæ habentur, illas frequenter viſitent, & hæc potiſſimum curent:

Ut tales habeantur Ludimagiſtri, qui non fidei modo puritate, ſed etiam vitæ, morumque integritate & doctrina, quantum fieri poteſt, præſtent.

Ut libri tantum probatæ lectionis pueris, adoleſcentibusve exponantur: & ii, qui ab Ethnicis conſcripti ſunt, ſi omnino, aut majori ex parte ſunt obſcœni, prætermittantur: ex aliis ea, quæ fuerint obſcœna aut turpia, taceantur, nullaque ratione explanentur.

Ut diſcipuli Fidei Chriſtianæ doctrina informentur.

Ut Dominicis, Feſtisque diebus, Miſſæ Sacro, Concioni, item & Veſperarum officio interſint.

Ut Magiſtrorum ea ſit cura præcipua, ut a Scholis & obſcœna verba, impudicæ actiones, nugæ, rixæ, contumeliæ, & reliqua hujusmodi procul omnino ſint; & modeſtia, obedientia, ſilentium, &, quæ eſt bonorum omnium morum cuſtos, pietas introducatur.

De Sacramentorum administratione.

QUo major & uberior eſt Sacramentorum fructus, eo diligentius & intima animi pietate, & externo cultu ac veneratione tractanda, & percipienda ſunt. Quod officium ut omni ſtudio & opera noſtra adjuvemus, præter ea, quæ ad ſalutarem hanc rationem, Sacra Tridentina Synodus conſtituit, quæ omnes Parochi Ratisbonenſis Diœceſis, inviolate ſervare debent, nonnulla etiam uſque ad plenariam reformationem ſtatuenda duximus. Primo autem, cum Sacramenta Eccleſiæ non ſolum ſine Simoniæ labe, verum etiam ſine avaritiæ ſuſpicione præbenda ſint, caveant omnes, ne in eorum adminiſtratione præter id, quod de jure ac ratione officii debetur, quidquam exigant, aut etiam verbis vel ſignis,

ſignis, directe vel indirecte petant. Qui ſecus fecerit, eum & pœnis jure communi ſtatutis, & aliis arbitrio noſtro plecti volumus.

Omnes in adminiſtratione eorundem Sacramentorum ſemper ſuperpelliceum, & ſtolam adhibeant, ac illorum vim & uſum pro aſtantium captu & intelligentia diligenter explicent, & ea maxime ratione & ſententia, quæ in Catechiſmo Romano præſcribitur.

Ægrotos Parochianos etiam non vocati inviſant, ut ad Sacramentorum ſuſceptionem inducant, & eorum animabus, quacunque ratione poſſunt, conſulant; & cum eorum nomine vel media nocte accerſentur, quo quidem tempore nulla difficultate deterreantur, quo minus quocunque oportuerit, vel in ultimos Parochiæ fines, vel ſupra montium cacumina, eo prompte, alacriterque ſe conferant.

Circa Baptiſmi adminiſtrationem.

NEmini liceat quemcunque intra domeſticos parietes baptizare, ſed natum infantem ii, quorum eſt ea cura, ad ſuſcipiendum Baptismum in Eccleſiam deferendum curent, nullo plane perſonarum, nobilium, aut aliarum, absque noſtro præſcitu, habito reſpectu.

Ne tamen infantes hyemali tempore ob intenſa frigora patiantur; curabunt Parochi habere aquam Baptismalem tepidam, & infantem pannis involutum, nulla ratione omnino explicabunt; ſed denudato tantum capite & collo, quantum fieri poteſt, &, ad formandum dextro pollice Crucis ſignum in pectore, & inter ſcapulas, ſufficit, aliquo vaſculo, vel certe manu ſuperefſundant aquam Baptismalem per modum Crucis, proferendo Sacramentalem formam: *Ego* &c.

Quod ſi infans in periculo & caſu neceſſitatis domi baptizatus, poſtea vixerit, omnino cum primum per valetudinem licuerit, eum in Eccleſia ſiſtant illi, qui curam ejus gerunt. Ubi ſi rectam Baptismi formam ſervatam eſſe conſtiterit, ei tantum ritus & ceremoniæ Baptismi adhibeantur.

Parochi populum, & obſtetrices præſertim, diligenter doceant, hac una verborum formula: *Ego te Baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti:* nec aucta, nec diminuta utendum eſſe in Baptismi adminiſtratione, &c.

In baptizandis etiam infantibus tempore neceſſitatis, in privatis ædibus, Sacerdos, ſi haberi poteſt, Clerico, Laico Clericus, vir mulieri, præferatur, quippe dignior, qui adfuerit, dummodo formam & baptizandi modum rite noverit.

Atque ut certius conſtare Parocho poſſit, ritene domi Baptiſmus miniſtratus ſit, mandamus omnibus & ſingulis Parochis, ſub pœnis arbitrio noſtro infligendis, ut mulieres, præſertim quæ obſtetricis officio funguntur, de baptizandi formula & modo bene inſtruant ac doceant, cum publice ex ſuggeſtu, tum privatim.

Singuli Parochi curabunt, ne contra Sacri Tridentini Concilii Decretum plures patrinos vel compatres admittant, quam virum unum tantum, vel ad ſummum virum unum, & mulierem unam; nunquam autem viros duos, aut mulieres duas admittant.

Parochi ſæpius admoneant ſuos Parochianos, ut in baptizandis filiis eos potius eligant compatres, qui eorum animæ conſulere, quam qui inopiæ ſubvenire poſſint. Caveant vero, ne hæreticos, excommunicatos, vel eos, qui eo anno, Paſchæ tempore, ex præcepto Eccleſiæ Catholicæ peccata confeſſi non fuerint, & Sanctiſſimam Euchariſtiam non ſumpſerint, admittant ad levandum baptizatum de Sacro Fonte.

Quivis Parochus librum habeat, diligenterque cuſtodiat, in quo baptizati, parentum & compatrum nomen, cognomen, diemque nativitatis & Baptiſmi, & an ex legitimis nuptiis procreatus ſit, deſcribat, ut ſingulis annis Ordinario ſuo poſcenti rationem reddere poſſit.

Moneant Plebani puerperas, ut cum primum poſt partum domo exierint, mox ad Eccleſiam, Deo acturæ gratias accedant, atque benedictionem a Parocho ſuſcipiant. Reliqua, quæ ad dig-

dignam hujus, ac aliorum etiam Sacramentorum adminiſtrationem pertinent, trademus, Deo volente, peracta, ut ſperamus, mox futura viſitatione.

De Confirmatione.

PArochi curabunt, ut aliquoties in anno ii, qui per occaſionem confirmandi ſunt, de ejus Sacramenti vi & efficacia inſtituantur, ac ob id nemo, qui hujus inſtitutionis capax non ſit, & præſertim ſeptennio minor, admitti debet: niſi neceſſitas, vel ratio aliqua id ſuadeat, quám judicio confirmantis relinquimus.

Dabunt etiam operam, ut mature in Eccleſia, tempus, quo Sacramentum hoc miniſtrandum erit, denuntient.

Deſcribant etiam in proprio libro confirmatos & compatres, ſervatis omnibus iis, quæ de libro baptizatis deſcribendis præſcripſimus.

De Sacramento Euchariſtiæ.

CUm Sacratiſſima Euchariſtia ſit Sacramentorum omnium ſummum, a Chriſto Domino, ad ſempiternam ſuæ acerbiſſimæ Paſſionis memoriam, & noſtram ſalutem inſtitutum; dabunt imprimis Presbyteri operam, ut Parochiani ſui intelligant, illud, qua maxima fieri poteſt, animi pietate, puritate, atque humilitate, & omni religioſo, exteriori etiam, cultu, ſumi ab illis debere.

Cum etiam hoc Sacramentum ex antiquiſſimo Sanctæ Eccleſiæ ritu aſſervari ſemper in Templis conſueverit, moneant Parochi fideles, ut illud, in eoque Chriſti Domini Divinitatem religioſe adorent, & ab eo toties,quoties Templum vel ingrediuntur, vel egrediuntur, opem in quotidianis hujus ſæculi neceſſitatibus implorent.

Idcirco id magnopere præcipimus, ut in Eccleſiis omnibus, in quibus animarum cura geritur, Sacroſancta Euchariſtia in tabernaculo tuto, bene munito, & decenter ornato, dies noctesque aſſervetur.

Curabunt etiam Plebani, ſub pœna unius libræ Denariorum Ratisbonenſium, toties, quoties neglexerint, Capituli Burſæ ſolvendæ, ut ante illud una ſaltem, & perpetua lampas colluceat.

Studeant Parochi efficere, ne quis Paſchæ tempore Euchariſtiæ ſumptionem ulla ratione differat.

Qui vero præſtituto tempore non communicaverint, eorum nomina parochus ad ſex dies poſt octavam paſchæ ad Nos, vel Epiſcopale Conſiſtorium ſcripto deferat, expoſitis etiam cauſis, quas extra Confeſſionem cognoverit; alioquin pœnas dabit unius libræ Ratisbonenſis,toties,quoties neglexerit.

Ne autem huic Decreto fraus fieri poſſit, ſtatuimus, ut ſi quis ex neceſſitate, vel alia juſta cauſa, a Nobis, vel proprio Parocho comprobanda, extra Parochiam ſuam dicto tempore Euchariſtiam ſumpſerit, parocho ſuo de eodem fidem faciat: ſin minus, in eum agatur, ac ſi non communicaſſet.

Publici Concubinarii, Fœneratores, aut Uſurarii, Blaſphemi, & alii ejusmodi facinoroſi homines, bis, vel ad ſummum ter, propter promiſſam vitæ emendationem, ad pœnitentiam & communionem admiſſi, ſi deinceps eos, non ſervata fide, in eodem luto peccatorum hærere cognitum fuerit, amplius ad Sacram Communionem ne recipiantur; niſi poſtea eos re ipſa vitam & mores emendaſſe parochi perſpexerint.

Sacerdos Sanctiſſimam Euchariſtiam iis,qui raro ſumunt, non prius miniſtret, quam eos diligenter vel ex ſuggeſtu, vel in confeſſione admonuerit (ut ſupra diximus) quanta reverentia & humilitate, ad tremendum illud Sacramentum accedere debeant, quantaque illis ſupplicia, juxta Apoſtoli Pauli ſententiam, ſint parata, qui indigne ſuſcipiunt.

Adoleſcentibus, qui tunc primum Euchariſtiam ſumere voluerint, parochi non præbeant, niſi eos ante bene examinaverint, & de vi & ratione Sacramenti diligenter inſtruxerint.

Ut Sacramentum hoc ſumma cum religione ad ægrotos deferatur; parochi populum ſæpiſſime hortentur, ut frequens ſemper proſequatur.

Quamobrem volumus, ut populus, ſemper cum deferendum eſt, prius campanæ ſonitu præmoneatur, ut vel de vico in vicum, vel de pago in pagum Sacratiſſimam Euchariſtiam comitentur, etiamſi ad ultimos fines Parochiæ deferenda foret.

Lumina, tintinabulum, & decorum vaſculum, burſæ ex holoſerico incluſum, (ſi præſertim longius progrediendum ſit) vel certe velo decenter contectum, ac præterea, ubi fieri poterit, umbellam adhibeant.

Duas autem Sacræ Euchariſtiæ particulas deferant, ne eis ad Eccleſiam redeuntibus, populus inane vaſculum adoret. Quod ſi plures forent infirmi, plures etiam hoſtiæ ſumendæ erunt, ita tamen, ut ſemper una pro reditu reſervetur.

Quod ſi contingat, Parochum etiam illam particulam, quam pro reditu ſervare conſtituerat, ægroto, quem antea ignorabat, vel ex ſimili cauſa, daret; tunc in reditu luminibus extinctis, & vaſculo recondito, ſtolam & ſuperpelliceum exuat.

Conſecrabunt etiam Parochi pro una vice, non plures particulas, quam quatuor, quinque, ſex, ſeptem, vel ad ſummum decem, pro ægrotantium numero, vel Parochiæ frequentia.

Atque illas quidem non ultra octo, vel ad ſummum quindecim dies ſervari decet: Ac proinde mandamus omnibus Parochis, ut intra illud tempus illas ſumant, aliasque denuo, recentesque hoſtias conſecrent.

De celebratione Miſſæ.

QUia vero in Miſſarum celebratione multa correctione digna committi animadvertimus, hæc caveri & obſervari nunc jubemus. Plura de his deinceps, Deo auxiliante, in Decretis noſtris Generalibus ſancituri.

Miſſa inpoſterum a Sacerdotibus non adeo ſubmiſſa voce recitetur, ut ab aſtantibus non intelligatur, neque vero, quæ ſecreto dicendæ ſunt preces, ac præſertim Sacri Canonis verba, altius, quam par eſt, pronunciari debent.

Quilibet Celebrans ſtudeat habere pro poſſe reſpondentem miniſtrum, ſuperpelliceo indutum, quod certe iis in locis, ubi vel Scholæ, vel plures Sacerdotes ſunt, minime difficile eſt, ac ob id, ut fiat, omnino præcipimus. Ubi vero occaſio reſpondentis miniſtri non eſt, ſinguli Plebani ſuos æditnos ita inſtituant, ut ſaltem apte, opportune, ac devote Celebranti inſerviant.

Duæ ad minimum candelæ ex pura cera, & non ſevo (ut fieri a quibusdam intelleximus) mixtæ, eæque non nimium exiles, ad ſingula Sacra accenſæ ſint, quæ non niſi poſt recitatum Sancti Joannis Evangelium, quod in fine cujuslibet Miſſæ dici debet, reſtinguantur.

Quoties genu in Miſſa flectendum, quod præcipue in actione Sacri Canonis, circa Conſecrationem Hoſtiæ & Calicis, item quotiescunque Sacra Hoſtia tractanda eſt, ante & poſt, fieri debet, Sacerdos genu dextro, cum decore & condecenti corporis motu, manibus altari innixis, quaſi terram attingat, ut & actus ipſi exteriores aſtantium mentes ad pietatem invitent.

Caveant omnes diligenter, ne absque indulto Apoſtolico in Sacris Ordinibus miniſtrent, ſi forte ad eos ante debitam, & in Sacro Tridentino Concilio præſcriptam ætatem promoti eſſent. Videlicet ad Subdiaconatum ante vigeſimum ſecundum, ad Diaconatum ante vigeſimum tertium, ad Presbyteratum ante vigeſimum quintum annos ſaltem inchoatos; eo quod ipſo jure ſuſpenſi ſint, & ſi celebrarint, irregulares efficiantur, aliisque Sacrorum Canonum pœnis ſubjiciantur.

Clericis alienæ Diœceſis rei Divinæ faciendæ facultatem ne permittant Decani & Plebani, niſi ſcriptam celebrandi a Nobis facultatem exhibeant, aut alias de eorum dignitate & qualitate evidenter conſtet.

Ornamenta & inſtrumenta altarium pro celebratione Miſſæ pura ac munda ſint, præſertim corporalia, purificatoria, manutergia, & panni illi, quibus calices involvi ſolent; Quamobrem etiam vino albo tantummodo ad Miſſæ Sacrificium Sacerdotes utantur.

Nullus

Nullus Sacerdos, quemadmodum a Tridentina Synodo ſtatutum eſt, in privatis ædibus, & omnino extra Eccleſiam, & Oratoria, quæ Divino tantum cultui dicata, & ab Ordinariis deſignata ac approbata ſint, Miſſam celebret. Quod ſi interdum in gratiam infirmi alicujus foret celebrandum, id non, niſi ſpeciali a Nobis obtento indulto, facere præſumat.

De Sacramento Pœnitentiæ.

QUanto ſtudio ac diligentia Pœnitentiæ Sacramentum miniſtrandum ſit, id unum, ſi rite conſideretur, facile oſtendere poteſt, quod poſt Baptismum in peccatum lapſis, nulla alia prorſus ratione remitti peccata aut condonari poſſint, quam hujus Sacramenti virtute, atque ope, ſi rite tamen ſuſceptum, miniſtratumque ſit.

Ne igitur tantum, tamque neceſſarium Sacramentum in populo Dei imperite & negligenter miniſtretur, ex Sacri Tridentini Concilii Decreto ſerio & diſtricte mandamus, ne ullus Sacerdos, etiam Regularis, confeſſiones ſæcularium, etiam Clericorum, audire præſumat, niſi aut parochiale beneficium obtineat, & ad illud ſit per Ordinarium admiſſus, aut alias ab eodem Ordinario per examen ſit approbatus, & idoneus judicatus: quam admiſſionem, ut in ſcriptis conceſſam habeat, omnino volumus.

Quare caveant Eccleſiarum Rectores, ſive alii Presbyteri, ne ſuſcipiant Cooperatores ad curam ex alienis Diœceſibus, niſi prius ſe Nobis ſiſtant, ut de ſuſceptis ab ipſis Ordinibus ac tranſacta vita & moribus, cognitio haberi poſſit: multo minus Religioſos profugos, aut vagantes recipiant, & admittant.

Qui aliter ſe audiendis confeſſionibus immiſcuerit, præter grave peccatum, quo obſtringitur, ſeveriſſimas pœnas Ordinarii non facile evitabit, etiamſi alioqui & doctus, & pius, & prudens, atque de animarum ſalute ſolicitus eſſet.

Cum Eccleſia proprius ſit Sacramenti miniſtrandi locus, in privatis ædibus, niſi ob ægritudinem, Sacerdotes audire confeſſiones nequaquam debent: & ne quidem in Eccleſia, niſi aperto loco & conſpectu fidelium, non autem, ut magna pars Ratisbonenſis Diœceſis conſuevit, in Sacrario, vel poſt altaria, aut aliis obſcuris locis & angulis: Quod ſi forte in Eccleſia extra Sacriſtiam commodus ad id locus haberi nequeat, confeſſionale ſaltem idoneum, in quo pro Confeſſario ſedile, pro pœnitente vero ſcabellum, cui genu flexus innitatur, & tabula intermedia rite accommodata ſint, in Sacriſtia ita collocetur, ut aperta Sacriſtiæ janua tam Confeſſarius, quam pœnitens, ab aliis in Eccleſia exſpectantibus commode conſpici poſſint.

Si quis vero aliter, & præſertim mulierum confeſſiones audire præſumpſerit, ipſo jure, & de facto ab audiendis confeſſionibus, ac omnibus Divinis ſit ſuſpenſus. Confeſſarii omnes curent, ut præter Bullam Cœnæ Domini, quæ in Conſiſtorio Epiſcopali impreſſa habetur, etiam alios libros habeant, ex quibus cognoſcere poſſint caſus, cum Ordinario reſervatos, tum eos, qui ex Canonum jure cenſuras aliquas annexas habent.

Quia vero ex reſervatione caſuum Epiſcopalium in delictis occultis ſæpius ſcandala & mala accidunt, idcirco omnes, qui cum de jure, tum de conſuetudine auctoritati Epiſcopali ſunt reſervati (exceptis iis, qui huic Decreto ſubjiciuntur) Parochis, & Eccleſiarum Rectoribus, atque iis omnibus, qui per Epiſcopatum Ratisbonenſem pro excipiendis fidelium confeſſionibus rite deputati ſunt, uſque ad noſtram revocationem, vel aliam diſpoſitionem delegamus, ac plenarie committimus.

Caſus autem & peccata, quorum abſolutionem Nobis extra caſum neceſſitatis expreſſe reſervamus, & in eo indulto, quod aliquot jam annis Confeſſariis, ſub titulo *Auctoritatis ad Parochos*, promulgari conſuevit, comprehendi minime volumus, ſunt:

Sanctiſſimi Sacramenti Euchariſtiæ, ac rerum ſacrarum quarumcunque ad magicas artes, veneficia, ſuperſtitiones, & alii ejus generis abuſus.

Proditio confeſſionis auditæ.

Homicidium facto, præcepto, conſilio, conſenſu, vel quovis alio illicito modo commiſſum, etiam caſuale.

Raptus Virginum.

Sanctimonialium violatio.

Inceſtus in primo & ſecundo gradu commiſſus.

Abortus, vel ſterilitatis procuratio.

Eccleſiarum, ſanguinis aut ſeminis effuſione, pollutio.

Delictum Incendiariorum nondum denunciatorum.

Propriorum parentum percuſſio.

Reſervatio & injuſta detentio Legatorum, & omnis malitioſa impeditio ultimarum voluntatum.

Reſervamus ſimiliter eorum abſolutionem, qui executionem noſtrarum Conſtitutionum quocunque modo malitioſe impedire voluerint; ſi bis, vel ad ſummum ter, a quovis etiam, & præſertim Sacerdote, moniti non reſipiſcant.

Quod ſi Confeſſarii in his etiam ſic reſervatis caſibus, aliquod evidens, vel ſaltem probabile periculum, aut ſcandalum, ſi pœnitens aliquis ad Nos remitti deberet, timerent, rem ad Nos, absque perſonæ notificatione, perſcribant, ut illis eo etiam caſu vel vices noſtras (quod facile obtinebunt) committere, vel id ſtatuere poſſimus, quod magis expedire videbitur.

Ut Eccleſiæ conſtitutio, qua ſancitum eſt, ut fideles, ſaltem & ad minimum ſemel in anno, proprio Parocho peccata ſua confiteantur, inviolate obſervari debet, ita optandum eſt, ut idipſum ſæpius etiam infra annum fiat.

Quare curabunt Parochi, ut populi ſæpe, præſertim Adventus ac Quadrageſimæ initio, ad hoc neceſſarium Sacramentum per ipſos invitentur, & accurate de iis inſtruantur, quæ ad peccatorum remiſſionem obtinendam neceſſaria ſunt; Vera ſcilicet ac profunda cordis contritio, pura, atque integra oris confeſſio, atque exacta operis ſatisfactio. Quæ omnia ex Catechiſmo Romano doceri poterunt.

Cum pœnitentem auditurus eſt Confeſſarius, primo brevi aliqua oratione ad tantum miniſterium ſe paret, ac pœnitentem ipſum Deo diligenter commendet.

Tum præmiſſa hac precatiuncula, *Dominus ſit in corde tuo, & in labiis tuis, ut digne & competenter confitearis peccata tua, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, &c.* ab illo humaniter, ſi id ignorat, exquirat:

Cujus ſtatus & conditionis ſit?

Utrum ſemper fuerit in Fide Catholica? & ſi ſe aliquando hæreticum fuiſſe fateatur, a quo ſit abſolutus? & ſi forte ab illo fuerit abſolutus, qui facultatem abſolvendi non habuerit, atque ipſe Confeſſarius eadem facultate non ſit præditus, non debet ulterius progredi, niſi forte pœnitentem inſtituendo; ſed eum ad Superiorem remittere.

Quamdiu ſit, quod peccata ſua non ſit confeſſus?

An conſcientiam ſuam diſcuſſerit, & de peccatis ſerio cogitaverit?

An habeat propoſitum vitam ſuam emendandi?

Num aliquas habeat inimicitias?

An ſtudioſe & ex propoſito mortale forte peccatum aliquod reticuerit?

An pœnitentiæ injunctæ ſatisfecerit?

Utrum habeat in conſcientia ſua peculiarem aliquam difficultatem, remorſum, afflictionem aut perturbationem, & quænam illa ſit?

Si forte proximum ſuum in honore, vel bonis temporalibus offenderit, & num ſit ad reſtitutionem faciendam pro poſſe & noſſe paratus?

Num ex animo cupiat ſufficienter dolere de omnibus peccatis, præſertim mortalibus, & inpoſterum tam peccata, quam occaſiones peccandi evitare?

An ſit paratus in omnibus ſe ſubjicere clavibus S. Matris Eccleſiæ, & præceptis illius parere?

His itaque, & ſimilibus quæſtionibus, aut iis ſaltem, quas pro perſonæ qualitate & conditione neceſſarias, aut utiles judicaverit, præmiſſis, tunc pœniten-

nitentem ad confeſſionem ſuam faciendam progredi permittat, in qua timidum confirmet, triſtem conſoletur, errantem dirigat & juvet, paterna gravitate & benignitate ſemper adhibita. Prius tamen eundem pœnitentem diligenter hortetur & moneat, ut peccata ſua ipſe non expectatis ad ſingula interrogationibus, confiteatur: ac cum interrogare oportere cognoverit, neceſſaria duntaxat, & non inutilia, aut otioſa quærat, aut ea, quæ a tali pœnitente communiter commiſſa non eſſe, aut committi non ſolere judicantur.

Ut autem omnia, quæ ad tantum miniſterium neceſſaria ſunt, ad Dei gloriam & profectum pœnitentis, Confeſſarii digne & prudenter præſtare poſſint; ſerio præcipimus, ut omnes Parochi ſibi ad hoc neceſſarios, & maxime in fine harum Conſtitutionum nominatos libros comparent.

Confeſſarii præterea, etiamſi pœnitentis conſcientiam magno ſtudio excuſſerint, hac tamen diligentia contenti eſſe non debent, ſed etiam illud ſui muneris eſſe ſedulo cogitent, ut remedia opportuna adverſus tentationes, & ea præſertim peccata, in quæ pœnitens maxime, & ut plurimum labi ſolet, doceant, atque ita inſtituant; ut quivis facile rationem inire poſſit novæ & ſpiritualis vitæ. Quod certe præſtabunt, ſi, quos diximus, libros comparaverint, & frequenti lectione ſibi familiares reddiderint, & præſertim Polanci Directorium.

Circa Satisfactionem, vel Pœnitentiam injungendam, quæ ante abſolutionem fieri debet, videant omnium primo Confeſſarii, an aliqua reſtitutione bonorum, famæ, vel honoris, vel bonorum etiam animæ opus ſit, idque ſignificetur pœnitenti, ac ſerio injungatur, ut ſatisfiat.

Ut autem confeſſione peracta, omnes una utantur abſolutionis formula, hanc, quæ ſequitur, jam ante publicatam, ſtricte omnibus ſervandam, perpetuoque retinendam proponimus.

I.

FORMA COMMUNIS ABSOLVENDI quoſcunque Laicos utriuſque ſexus in foro conſcientiæ.

Miſereatur tui Omnipotens DEUS, &c. Indulgentiam, abſolutionem & remiſſionem &c.

DOminus noſter JESUS CHRISTUS, qui eſt Summus Pontifex, dignetur te abſolvere: & ego auctoritate qua fungor, abſolvo te ab omni vinculo excommunicationis, in quantum poſſum, & tu indiges: & ab omnibus peccatis tuis: in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen.

Paſſio Domini noſtri JESU CHRISTI, merita Beatæ Mariæ ſemper Virginis, & omnium Sanctorum, quicquid boni feceris, & mali ſuſtinueris, ſint tibi in remiſſionem peccatorum tuorum, in augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ, Amen.

II.

FORMA ABSOLVENDI SACERDOTES, & alios Clericos in foro conſcientiæ.

Miſereatur tui Omnipotens DEUS, &c. Indulgentiam, abſolutionem &c.

DOminus noſter JESUS CHRISTUS, qui eſt Summus Pontifex, dignetur te abſolvere: & ego auctoritate qua fungor, abſolvo te ab omni vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti, & diſpenſo tecum ſuper omni irregularitate: Reſtituendo te gremio Sanctæ Matris Eccleſiæ, & Sacramentis ejus, atque executioni Ordinum & officiorum tuorum, in quantum poſſum, & tu indiges: inſuper abſolvo te ab omnibus peccatis tuis: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen.

Paſſio Domini noſtri JESU Chriſti, ut ſupra.

III.

FORMA ABSOLVENDI TEMPORE Indulgentiarum plenariarum.

Miſereatur &c. Indulgentiam &c.

DOminus noſter Jeſus Chriſtus, qui eſt Summus Pontifex, dignetur te abſolvere: & ego auctoritate, qua fun-

fungor, abſolvo te ab omni vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti, ſi incurriſti, & ab omnibus peccatis tuis plenarie juxta tenorem Bullæ Apoſtolicæ: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen.

Paſſio Domini noſtri JEſu Chriſti, ut ſupra.

Etſi autem multa ſunt verba, quæ partim ante, partim poſt abſolutionem proferuntur, ſcire tamen debent omnes Confeſſarii, vim ac veram formam abſolutionis in his conſiſtere. *Ego te abſolvo*, vel quod idem eſt, *Abſolvo te*; ac ob id omnibus maxime cavendum, ne ſaltem illa omittantur, aut minus diſtincte proferantur.

Ut præterea Confeſſionis ſigillum, quod omnino ſanctum, inviolatumque Sacri Canones eſſe voluerunt, graviſſima etiam depoſitionis pœna, iis, qui illud violaverint, conſtituta, nulla ratione directe vel indirecte, aut imprudenter unquam aperiatur.

Caveant Confeſſarii omnes, ne quidquam eorum, quæ in confeſſione acceperint, etiam tacitis nominibus, & præſertim inter ſuos Parochianos, & ubi populus minus frequens eſt, aliqua ratione referant, ſignificentque.

Quod ſi occurrat caſus, a quo Confeſſarius abſolvere non poſſit, pœnitentem ad Nos, vel alium Superiorem mittat; quod ſi illum adire recuſaverit, ipſe id curæ libenter ſuſcipiat, ut tacito illius nomine caſum ad eum, qui facultatem habeat, deferat, ita tamen dextre, ne Sacramentalis Confeſſionis ſigillum ullo pacto violetur, &c.

De Sacramento Extremæ Unctionis.

QUoniam extremo vitæ noſtræ tempore nos tanto plura munera Divinæ gratiæ habere oportet, quanto majore in periculo verſamur, curabunt Parochi quam diligentiſſime, ne deinceps aliquis fidelium absque præſidio Extremæ Unctionis ab hac vita decedat, ut hactenus per totum fere Epiſcopatum, gravi ipſorum culpa & negligentia, factum eſſe, non ſine dolore comperimus.

Quia vero Sacramentum hoc non niſi illud petentibus miniſtrari debet, ut ægroti illud petere meminerint, Parochi illos, cum in periculo verſantur, ſponte ſua accedant, atque vim ac virtutes hujus Sacramenti diligenter explicent; tunc autem præcipue, cum Sacram Communionem illis pro viatico attulerint.

Studeantque Sacram hanc Unctionem laborantibus in tempore adhibere, dum ſcilicet integris ſenſibus adhuc ſunt, & poſtquam jam Pœnitentiæ & Euchariſtiæ Sacramenta perceperunt.

Hoc Sacro Unctionis Oleo non ungantur pueri, nec amentes, nec furioſi, neque impœnitentes & deſperati homines, qui nullum pœnitentiæ ſignum dederint.

Parochi, cum ad ungendum infirmum acceſſerint, diligenter eum conſolentur, & hortentur, ut bono animo ſit, & mentem a curis ac deſideriis hujus vitæ avocet, & ad iter cœleſtis beatitudinis ita erigat; ut abjecto mortis metu ſe a DEO in æternam requiem vocari gaudeat, eoque nomine maximas gratias agat.

Tum etiam, ut diximus, Sacramenti hujus fructus ſedulo exponent, illud nimirum non ad animæ modo ſalutem, ſed ad corporis etiam valetudinem, cum id Domino placuerit, mirabiliter conferre.

Omnes vero, qui præſentes aderunt, diligenter moneant, ut pro ægroto atque laborante, Domino Deo preces fundant.

In reliquis, quæ ad materiam, formam, & cæremonias, quæ in adminiſtratione hujus Sacramenti adhiberi debent, remittimus Parochos ad librum Ritualem, ſeu Obſequialem.

Hoc unum autem rogamus, ut ea omnia omni pietate, omnique ſolicitudine præſtent, &c.

De Funeribus & Exequiis.

UT vetus Eccleſiæ inſtitutum, funus mortuorum piis precibus & officiis ſolenni more proſequendi, multis locis per Epiſcopatum, avaritia, ambitio-

bitione, aut negligentia depravatum, ad priſtinam pietatis rationem revocetur, hæc pauca in præſenti omnibus ſervanda proponimus.

Et primo quidem, ut mortuorum corpora ante Solis vel ortum, vel occaſum ad ſepulturam efferri & recipi non volumus: ita prohibemus etiam,& quidem ſtrictiſſime, ne ultra viginti quatuor horas domi inſepulta detineantur.

Quod ſi illuſtrium ac nobilium perſonarum corpora fuerint, concedimus biduum pro convocandis ad luctum amicis; quod tamen ne excedatur, omnino curabunt Parochi.

Ne Parochi, turpis lucri,quæſtusque immoderati gratia, gravius delinquant, declaramus, illos pro Eccleſiaſtica ſepultura absque Simoniæ labe nihil paciſci poſſe, ut ſcilicet, corpus aliquod in Eccleſia potius, quam in cœmeterio, aut in digniori Eccleſiæ vel cœmeterii loco ſepeliatur. Quod ſi quis ſponte hujus rei gratia, vel quocunque alio ejusmodi titulo aliquid dederit, illud, ut non Parochi, ſed Eccleſiæ uſibus cedat, ſerio mandamus.

Excipimus autem ea, quæ Eccleſiis funeralium nomine jure debentur, illa enim & peti,& exigi poſſunt. A miſerabilibus autem perſonis recipere quidquam, etiam ſponte oblatum, aut quovis alio prætextu, nulla ratione præſumant.

Quod ſi quis huic noſtro Decreto contravenire præſumpſerit, præter reſtitutionem in duplo, condemnamus ipſum in unam libram denariorum Ratisbonenſium, burſæ Capitulari toties, quoties deliquerit, absque ſpe remiſſionis reddendam.

Parochorum conciones, quas in funere ad populum habent, non ad inanes demortui laudes, ſed totæ referantur ad humanam miſeriam fidelium oculis proponeodam, omnesque ad vigilandum cohortandos, ne, cum venerit Dominus hora, qua non putarint,inveniat eos dormientes.

Quoniam compertum habemus, quorundam defunctorum, etiam Sacerdotum, dies depoſitionis, Septimum, Tricefimum, & Anniverſarios, omnino negligi, vel quia hæredes ob impiam avaritiam non curant, vel quia lites occaſione Teſtamentorum oriuntur, aut aliqua alia levi de cauſa: ſerio ac ſub gravibus pœnis præcipimus omnibus & ſingulis Eccleſiarum Rectoribus, ut religioſum hoc Exequiarum inſtitutum ſuo ſemper tempore inviolate obſervent, ac obſervari ab omnibus faciant.

Hæredes etiam, qui ob ſordidæ avaritiæ culpam pia Eccleſiæ inſtituta negligunt, auxilio brachii ſæcularis ad ea ſervanda, vel compellant omnino, vel quamprimum ad Nos deferant.

Statuimus etiam ac ordinamus hoc Decreto, ut ex bonis a defuncto relictis, primo omnium perſolvantur funeralia, & ea, quæ Eccleſiæ debentur: & quod hæc nullo unquam tempore, quovis quæſito colore in dubium vocari poſſint, vel debeant, etiam declaramus, qualescunque alioquin lites circa Teſtamenta & ultimas voluntates oriantur.

Quod ſi quis ita pauper ac miſerabilis ſit, ut ex ejus bonis impenſæ ad funus & Exequias neceſſariæ colligi non poſſint, curabunt Parochi, ut ea, quæ defuncto debentur, ſumptibus Eccleſiæ, vel piorum hominum conquiſita eleemoſyna, peragantur.

Caveant autem Parochi, ac Eccleſiarum Rectores, ne, quod pietate adducti, mortuorum hæredibus, vel aliis ſuadere debent, ut Anniverſaria, ac alia officia illorum cauſa celebranda curent, id cupiditate impulſi moleſtius flagitent.

Et quoniam Diabolus, qui pietatis ſeminibus zizania impietatis ſuperſeminare nunquam deſtitit, præter alia ſcandala, quæ occaſione funerum & exequiarum excitavit, & illud, quod facile maximum eſt, induxit, ut Presbyteri, quando ad Anniverſarios dies plures conveniunt, plus comeſſationibus & ebrietati ſtudeant, quam pietati ac Sacris Officiis:

Quare ut hujusmodi populi offenſiones e medio tollamus, omnibus & ſingulis Sacerdotibus in virtute ſanctæ obe-

obedientiæ, diſtricte præcipiendo, mandamus, ut, cum ad hujusmodi Anniverſaria conveniunt, peractis Sacris ac Divinis Officiis, ſe quamprimum, ſi omnino vicini ſunt, ad Eccleſias ſuas, absque ulla mora recipiant: ſi autem longius habeant iter, in ædibus Parochialibus illius Eccleſiæ, in qua Divina Officia peracta ſunt, tribus ferculis ſimplicioribus tantum, ac una menſura vini aut cereviſiæ contenti, cibum ſimul capiant, quo ſumpto, & anima illius, cujus gratia convenerant, piis precibus Deo commendata, domum ſe conferant, ut omnibus modeſtiæ ac ſobrietatis exemplum relinquant.

Quod ſi quis huic Conſtitutioni contravenerit, & inebriare ſe, aut ultra præſcriptam menſuram bibere auſus fuerit, graviſſime arbitrio noſtro plectetur, & non is ſolum, qui deliquerit, ſed etiam aſſidentes, & quidem gravius Rector, apud quem peccatum fuerit.

De Matrimonio.

SAncta res Matrimonium cum ſit, magnumque Sacramentum, ad procreandos filios, qui cœleſtem hæreditatem accipiant, a Chriſto Domino inſtitutum, ſancte quoque, ac pie ineundum atque tractandum eſſe, frequenter Parochi docebunt.

Omnemque operam dabunt, ut frequenti cohortatione & admonitione id efficiant, ne illi, qui contrahere volunt, tanquam equus & mulus, concupiſcentia carnis ducti id faciant.

Ut præmiſſa diligenti peccatorum confeſſione, triduo, antequam Matrimonium conſumment, Sacram Communionem percipiant, id præcipue deprecantes, ut omnia ad Dei gloriam & honorem peragantur, ac mali atque triſtes, tum ipſorum conjugum, tum filiorum eventus, ipſius Dei gratia auxiliante, arceantur.

Moneant etiam Parochi filios ſedulo, ne Matrimonia absque parentum ſuorum ſcitu & conſenſu facile contrahant. Quamvis enim liberum eſſe debeat Matrimonium, ac ſine parentum conſenſu, juxta tamen Sacri Concilii Tridentini præſcriptum, rite contractum, firmum, ratumque ſit; filii tamen, qui parentes revereri ac venerari Divina Lege jubentur, iis inconſultis, multo minus repugnantibus, contrahere non debent.

Econtra hortentur ſimiliter parentes ſerio valde, ne filios propter uberiorem dotem, aut alias leves cauſas, quod, proh dolor! ut plurimum fieri videmus, aut in contrahendis pro voluntate Matrimoniis impediant, aut ad alia invitos cogant, ac ſe ipſos iis peccatis, quæ ex coactis & involuntariis Matrimoniis oriri ſolent, obnoxios reddant.

Diligentiſſimi ſint Parochi, ne a regula, quam in celebrando Matrimonio ſervandam Sacra Tridentina Synodus ſtatuit, ulla ex parte diſcedant.

Et præſertim, ne trinas illas denuntiationes, quæ ex ejusdem Concilii præſcripto, tribus diebus Feſtis, qui ex Eccleſiæ præcepto, vel loci conſuetudine coli ſolent, inter Miſſarum ſolemnia, quando populus eſt frequentior, fieri debent, ullo pacto omittant, niſi ejus rei ex gravi aliqua & rationabili cauſa peculiare a Nobis mandatum haberent.

Parochus autem, qui animarum curam quomodolibet gerit, alienæ Parochiæ ſponſum vel ſponſam Matrimonio non jungat, niſi de licentia proprii Parochi: qui etiam literis teſtatum faciet, trinas factas eſſe denuntiationes, nullumque ſubeſſe impedimentum, quo minus inter illos Matrimonium contrahatur.

Qui vero Matrimonium inituri ſunt, diligenter moneantur, ne, antequam illud rite in Eccleſia celebrent, & a Sacerdote benedictionem accipiant, cohabitent, aut quod gravius eſt, carnali copula commiſceantur, quod non ſine dolore a pluribus fieri cognovimus.

Caveant Parochi, ne cum ſponſalia coram ipſis contrahuntur, & ipſi voluntatem & conſenſum partium requirunt, talibus verbis utantur, quibus Matrimonium ipſum contrahatur, quod ob quorundam imprudentiam ſæpius eveniſſe compertum eſt.

Non

Non enim ambigendum eſt, quando mutuo conſenſui, præſente Parocho & teſtibus, verba de præſenti accedunt, quin vere Matrimonium contrahatur: ſi tamen mutuus ille conſenſus feratur ad tunc contrahendum.

Cum ergo vocafitur, ut ſponſalibus contrahendis præſentes ſint, in exquirenda voluntate & conſenſu partium iis utentur verbis, quæ contractum de futuro, non autem de præſenti exprimant.

Verbi gratia: Joannes, vel Petre, visne præſentem Annam, filiam N. certa die, de qua inter vos conſtitutum fuerit, pro more & conſuetudine Eccleſiæ Catholicæ, in legitimam tuam conjugem & uxorem, nunc autem & in præſenti in ſponſam ducere? Similiter ad illam: Anna visne præſentem Joannem, filium N. &c. in legitimum tuum maritum, nunc autem & in præſenti, in ſponſum ducere? &c.

Quibus utrumque per verba affirmativa reſpondentibus, Parochus eos ſerio ad ea, quæ ſupra diximus, hortabitur, ac data benedictione eis pie precabitur, omiſſa manuum conjunctione, ac quacunque alia cæremonia.

Ipſi autem ſponſus & ſponſa, ad aliorum potius, quam Parochi cohortationem, ſibi mutuo dabunt dexteras, pollicendo, ſe, quod in præſentia Parochi & teſtium invicem promiſerint, ſuo tempore ſervaturos.

Caveant ſimiliter Parochi omnes, ſub gravibus pœnis arbitrio noſtro infligendis, ne ullos, cujuscunque etiam dignitatis & præeminentiæ exiſtant, in privatis ædibus per verba de præſenti matrimonialiter conjungant, ſed neque etiam in Eccleſia non Parochiali, quæ propria non ſit; ſed in propria, & quidem ad Altare majus, vel ante fores Eccleſiæ, juxta loci conſuetudinem.

In Benedictione autem ſponſis impertienda, ſi ſponſi, vel alter eorum benedictionem, quæ Matrimonium contrahentibus dari debet, in primis nuptiis acceperit, caveat Parochus, ne eis amplius benedicat.

Poſtremo, omnino caveant Parochi, ne ſe in cauſis matrimonialibus controverſis ulla ratione immiſceant, ſed eas omnes, quamprimum de iis cognoverint, ad Conſiſtorium Epiſcopale remittant: qui ſecus fecerit, graviter arbitrio noſtro plectetur.

De Libris Eccleſiarum Rectoribus comparandis.

Ut autem Parochi, ac quicunque alii Presbyteri, has noſtras Conſtitutiones, & ea, quæ muneris ac officii ſunt, opportune & recte exequi poſſint, ac ſimul ſtudio literarum incumbere aſſueſcant, volumus, ut præter eos libros, quos ſponte ſua comparaverint, hos ſequentes omnino habeant.

Breviarium, ex quo recitare Horas Canonicas debent.

Catechiſmum Romanum.

Catechiſmum Petri Caniſii, ſaltem minorem.

Concilium Tridentinum.

Conſtitutiones Metropoliticas Salisburgenſes.

Manuale Parochorum Reverendiſſimi Feliciani, Epiſcopi Scalenſis.

Ejusdem Enchiridion de Cenſuris, &c.

Rituale, ſeu Obſequiale Epiſcopatus Ratisbonenſis.

Directorium Confeſſariorum Joannis Polanci, Societatis Jesu.

Methodum Confeſſionis.

Rationale Divinorum Officiorum.

Summam aliquam Caſuum conſcientiæ, ut Sylveſtri, Armillam Fumi, Cajetani, vel aliam probatam.

Itidem Manuale Navarri.

Probatum aliquem novi & veteris Teſtamenti expoſitorem, præcipue autem Franciſcum Titelmannum in Pſalmos.

Miſſæ, & præſertim Sacri Canonis aliquem interpretem.

Similiter pro Concionibus unum aut duos probatos Authores, ut Homilias, cum de tempore, tum de Sanctis, Joannis Eckii, ejusdem de Sacramentis.

Poſtillam Jacobi Feuchtii, Suffraganei

ganei Bambergenſis, cum de tempore, tum de Sanctis.

Item Homilias Joannis Hoffmaiſteri, F. Joannis Naſi, Kraeudonis, Epitomen Friderici Nauſeæ, & ſimilium.

Item pro excitanda mente ad Dei amorem aliquos libros habeant ſpirituales, &c.

Ut inprimis piiſſima opuſcula Ludovici Granatæ, quæ non ſolum jam latino idiomate, ſed etiam germanico paſſim venduntur.

Dionyſii Carthuſiani de quatuor noviſſimis.

Joannis Gerſonis de imitatione Chriſti.

Opuſcula Thomæ de Kempis, &c.

Martyrologium P. Caniſii.

Omnes præterea curati Sacerdotes ſub pœnis gravibus, arbitrio noſtro infligendis hos quatuor libros, in termino unius menſis, poſt publicationem hujus noſtræ Conſtitutionis, ſibi compingi, aut ligari curent.

In primo deſcribant Baptizatorum nomina, in hunc, qui ſequitur, modum:

Die 10., verbi gratia, Octobris, Anno 1588. fuit a me Rectore, vel curam gerente Parochialis Eccleſiæ Sancti N. in Pondorff, vel N. baptizatus filius N. & N. conjugum, natus die 9. Octobris ejuſdem anni, eique fuit Petri vel N. nomen impoſitum. Patrini autem fuerunt, Joannes N. filius N. & Maria uxor N. & filia N.

Quod ſi filius non fuerit de legitimo Matrimonio natus, nomen tantum matris deſcribatur.

In altero, eorum nomina deſcribant, qui Matrimonium contrahunt, hoc modo:

Die 16. Octobris, Anno 1588. Jacobus filius N. contraxit Matrimonium per verba de præſenti cum Anna filia N. in Eccleſia Sancti N. in Frantenhauſen, præſente me Rectore Parochiæ prædictæ, & N. atque N. teſtibus præſentibus, & aliis multis de populo, qui ad Eccleſiam convenerunt, præmiſſis tribus denuntiationibus inter Miſſarum ſolemnia, quarum prior facta eſt, die Dominico 23. Octobris, proxime præteriti. Altera, die N., & tertia, die N. & nullo prorſus inter eos detecto impedimento, quo minus libere contrahere poſſent.

In tertium vero eorum, qui confirmantur, nomina, hac ratione referantur:

Die Dominica, quæ fuit 30. Octobris, Anni 1588. Confirmatus eſt N. filius N. & N. per Reverendiſſimum in Chriſto Patrem ac Dominum Joannem Baptiſtam, Epiſcopum Almirenſem, Suffraganeum Ratisbonenſem, &c. in Eccleſia Sancti N. loci N. ejus Patrinus fuit N. fil. N. & N.

Pro mulieribus autem, ſi nuptæ fuerint, tum quæ ſuſcipiunt, quam quæ ſuſcipiuntur, præter ipſarum & parentum nomina & cognomina, addantur etiam virorum nomina & cognomina, hunc in modum: Maria filia N. & uxor N.

In quarto libro diſtinctim deſcribantur omnes familiæ totius Parochiæ, & ſingulorum nomina, ad hanc formam:

Joannes N. Paterfamilias, annorum circiter 50
Maria ejus uxor, annorum 40
Petrus eorum filius, annorum 20
Barbara filia, annorum 14
Et ſic de ſingulis filiis & filiabus.

Deinde

Antonius N. famulus, annor. 30
Anna N. ancilla, annorum 24

Qui jam ex iſtis in Paſchate ſua peccata confeſſus eſt, & Communionem ſumpſerit, hoc charactere notabitur Com.

Qui tantum confeſſus, hoc alio Conf.

Qui confirmatus, iſto Chri.

Qui autem e finibus Parochiæ diſceſſerint, quod alibi nupſerint, ſic notabuntur Nup.

Qui autem ad alia ſervitia tranſierint, hunc in modum Ser.

Qui vero vita exceſſerint, transverſa linea deleantur, Crucis etiam adjuncto ſigno, hunc in modum Jacobus †

De

De Executione harum Conſtitutionum.

Quia vero parum eſt Ordinationes & Decreta præſcribere, atque decernere, niſi etiam ſint, qui earum executionem debite procurent; & quia ipſi omnia propriis oculis luſtrare nequimus: idcirco Venerabilibus Nobis in Christo dilectis Archi-Decanis, & Decanis omnibus, per Diœceſim Ratisbonenſem, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub gravibus pœnis arbitrio noſtro infligendis, diſtricte mandamus, ut has noſtras Conſtitutiones omnes & ſingulas exacte obſervent, & ab aliis obſervari faciant.

Ut autem id commode præſtare poſſint, hoc perpetuo valituro Decreto decernimus, ut omnes, & quilibet eorum poſthac ſuæ regionis Presbyteros curam animarum habentes, & cujuscunque conditionis Sacerdotes, ſacris ſemper quatuor temporibus in aliquem commodum ejus regionis locum capitulariter convocent, &, quæ ſubjicimus, ſervent, ac ab omnibus ſervari curent.

Pridie ejus diei, quam in unum locum conveniant, peccata ſua omnes confiteantur, ſequenti die in ea Eccleſia, in qua coacti fuerint, Miſſam ſinguli celebrent.

Tum univerſi in Choro Miſſam pro mortuis, vel de Sancto Spiritu, ſolemni more cantent, in qua eorum aliquis, a ſuo Archi-Decano, vel Decano prius admonitus, concionem ad populum habeat.

Peractis Sacris, conferant inter ſe, quæ ad boni Paſtoris officium, & ad curam animarum recte gerendam pertinent, & quibus remediis atque conſiliis Eccleſiarum ſuarum difficultatibus & incommodis mederi & proſpici poſſit.

Præcipue autem quærant Præſidentes Decani de Presbyterorum vita & moribus, & quales ſe in Paſtorali præbeant cura: & an eorum culpa Divinus cultus in Eccleſia deſideretur.

Et præſertim an re ipſa præſtentur ea, quæ in his Conſtitutionibus ſancita ſunt, interrogando omnes per ordinem ad ſingula:

An libros habeant neceſſarios, & quos ex Decreto noſtro habere debent. Et ſic de aliis ſimilibus prout ipſi Decani pro ſua pietate & prudentia expedire judicaverint.

Quia vero ejusmodi Capitula & Sacerdotum Conventus hactenus magno piorum ſcandalo, propter intemperantiam & comeſſationes quorundam, habiti ſunt; quod ne impoſterum accidat, mandamus, ac ſerio præcipimus, ut peractis iis, quæ fieri debere diximus, in domo Rectoris illius Eccleſiæ tribus tantum communibus & minime exquiſitis ferculis, & una menſura vini aut cereviſiæ contenti, ea, qua decet, modeſtia & charitate cibum capiant.

Ne autem Parochus damnum & incommodum ſolus patiatur, volumus, ut ſinguli Conventus & Capitula (ſi ante hoc factum non eſt) rationem communis burſæ ineant, in quam omnes Sacerdotes capitulares Plebani annuatim duos, Cooperatores ac reliqui Beneficiati unum florenos conferant, ex quibus, Parochis, pro miniſtrato cibo recompenſationem fieri volumus. Nos ejusmodi etiam opus pœnis pecuniariis delinquentium Capitularium, quantum fieri poterit, moniti præſertim, juvabimus aliquando, etſi credimus Capitula ſingula alios etiam habere communes proventus.

Curam hujus burſæ committent reliqui Camerario Capituli, qui ſingulis ſemper annis exactam de receptis rationem Confratribus omnibus reddet.

Ut vero non unus ſemper Parochus gravetur, mandamus Archi-Decanis & Decanis omnibus, ut Confratres non ſemper in unum locum evocent, ſed modo in hanc, modo in aliam ejus regionis Parochialem Eccleſiam cogant, idque in orbem eodem ordine ſemper faciant.

Si quis vero ſobrietatis & Sacerdotalis modeſtiæ immemor, in hujusmodi Capitulis contra noſtras Conſtitutiones, uſque ad ebrietatem ſe injurgitare non dubitaverit, illum Decani abſque remiſſione pro prima vice in

unam, pro ſecunda in duas, pro tertia in tres libras denariorum Ratisbonenſium condemnabunt. Quam ſummam Nos pro nunc, uti ex tunc burſæ Capitulari applicamus & donamus. Quarta autem vice, talem ut Nobis puniendum denuntient, omnino volumus, ac mandamus.

Quod ſi quis in idem vitium in nuptiis, & aliis conviviis, quæ quandoque permitti poſſe diximus, aut quacunque alia occaſione inciderit, eadem plane pœna ſic applicanda per Decanos, plectatur.

Qui vero eo impudentiæ, quod abſit, proceſſerit, ut contra id, quod a Nobis decretum eſt, etiam ad choreas ducendas, ſeditiones, & contentiones excitandas, aut ſimiles actus leves, vel indecentes, atque ſcandaloſos, prorumpere non vereatur, eum abſque ullo reſpectu duplici pœna plecti volumus.

Quod ſi iſta ratio communis convictus in unius vel alterius Rectoris ædibus iniri non poſſet, quod tamen non arbitramur, permittimus, ut in publico honeſtiori hoſpitio ad ſumendum cibum conveniant, dummodo tribus illis ferculis, atque una tantum vini aut cereviſiæ menſura Ratisbonenſi contenti, Eccleſiaſtici decoris memores ſint.

Caveant autem Decani, ne quamlibet excuſationem Rectorum quoad hoc probent, & admittant; & ſi aliquæ minus probabiles forent, nec tamen Plebani, quod jubemus, exequi vellent, Nos moneant, ut debito modo proſpicere poſſimus.

Ut autem Decani ſcire queant verane ſint ea, quæ Parochi de obſervatione Decretorum noſtrorum, & aliis ad officium ipſorum ſpectantibus, in Capitulo de ſe ipſis deponunt: Volumus, ut omnes & quilibet ipſorum ſingulis etiam quatuor temporibus, Plebanos ſui diſtrictus in propriis reſidentiis eorum, viſitent, ac diligenter omnia, quæ ad ipſorum officium, honeſtam vitam, ac probos mores ſpectant, perquirant & inveſtigent.

In ſingulis etiam Parochiis, a viris ætate, uſu, & probitate commendatis, de omnibus ſubtiliter inquirent, quæ eos pro officii munere ſcire oportebit.

Eccleſiam, & ejus partes omnes inſpiciant.

An eo cultu & nitore teneatur, qui domum Dei decet?

An Venerabile Sacramentum, & Sanctorum Reliquiæ, tuto, ornate, decenterque aſſerventur?

Videndum etiam, an deſint veſtes, libri, calices, patenæ, corporalia, & reliqua ejus generis inſtrumenta & ornamenta, quæ ad Altaris miniſterium, & ad Divina Officia ſint neceſſaria?

An illa munda & purgata ſerventur?

An Miſſæ, aliaque Divina Officia, qua oportet, pietate & devotione celebrentur: & his ſimilia, quæ Nos ipſi omnia, Deo auxiliante, in futura viſitatione perquiremus, ac plures etiam pro rei neceſſitate & exigentia Conſtitutiones præſcribemus?

Diſpiciant etiam Decani, quod & ſingulis Parochis ſerio & diſtricte injungimus, An in populo ſint Hæretici, Uſurarii, Concubinarii, aliique flagitioſi ac facinoroſi homines, qui Quadrageſimam, alia jejunia, Feſtos dies, & reliquos Eccleſiæ ritus non ſervent? Qui ſaltem in anno peccata ſua confeſſi non ſint, & Sanctam Euchariſtiam non ſumpſerint, &c.

Curati vero, quicunque etiam quavis dignitate præditi, in iis, quæ ad officium ſuum ſpectant, dictis Decanis exacte obtemperent.

Quod ſi aliqui ad conveniendum negligentes, vel ad mandata eorundem Decanorum exequenda contumaces fuerint, eos Decani absque mora, ſub pœna unius libræ denariorum Ratisbonenſium, Nobis deferant, ut id, quod conveniens fuerit, ſtatuere poſſimus.

Volumus autem, ac mandamus omnibus & ſingulis Eccleſiarum Rectoribus, ac Presbyteris, ut Decanis ſuis, Viſitatoribus pro illo tempore, non modo hoſpitium reverenter, ſed & neceſſa-

ceſſarium victum libenter tribuant: quo quidem ipſi contenti ſint, nec quicquam præterea, vel etiam minimo ſigno exigere præſumant, niſi velint Simoniæ, ac avaritiæ rei condemnari.

Et quia, quo tempore Decani Eccleſias ſibi commiſſas obeunt, propriis ſatisfacere non poſſunt, ne propter eorum abſentiam ſubditorum periclitetur ſalus, duos viciniores Plebanos Parochiæ eorum non minus, quam ipſos Decanos pro illo tempore adſtrictos eſſe volumus, & hoc Decreto obſtringimus, maxime ſi Decani Sacerdotes cooperatores non alant: ii autem mature a Decanis officii admonebuntur, ut rectius omnia proſpicere poſſint.

Peracta Viſitatione hortabuntur Decani, ac omnes ſummo ſtudio monebunt, ut officii ſibi commiſſi munus fideliter ac diligenter exerceant: Noſque quamprimum de omnibus & exacte abſque perſonarum reſpectu certiores reddant, ut ea ſtatuere valeamus, quæ ratio officii,& rei neceſſitas poſtulabunt.

Reliqua, quæ ad officium omnium & ſingulorum Presbyterorum, vitæ ac morum honeſtatem, nec non ritus & cæremonias Eccleſiaſticas pertinere dignoſcuntur, & his inſerenda forent, in Conſtitutionibus Metropoliticis Salisburgenſibus,& Ritualibus ſeu Obſequialibus libris hujus Diœceſis (ad quæ etiam brevitatis cauſa omnes & ſingulos remittimus) prolixe traduntur.

Et quoniam ſingulis annis a Prædeceſſoribus noſtris in hoc munere ordinationes quædam ſalutares, omnibus Sacerdotibus obſervandæ, conſcriptæ ſunt, illas, quatenus in his noſtris Conſtitutionibus comprehenſæ non ſunt, confirmamus & approbamus, ac ab omnibus obſervari debere, diſtricte præcipimus.

Hæc ſunt, quæ pro communi ſalute Diœceſis Ratisbonenſis, hoc tempore, & donec, ut diximus, Decreta Generalis Reformationis plenius conficiantur, ſtatuenda videbantur.

Deum, a quo omne bonum & optimum, votis omnibus oramus & obſecramus, ut cunctas actiones noſtras, aſpirando præveniat, & adjuvando proſequatur, ut ab ipſo ſemper incipiant, & per ipſum cœptæ finiantur. Per Chriſtum ejus Filium, Dominum noſtrum, cui laus ſit & honor in ſæcula ſæculorum, Amen.

Ex Lunig Spicilegii Eccleſiaſtici Continuatione II.

Reliquas Synodos Sæculi XVI., ne nimium extendatur hujus voluminis moles, dabimus ſub initium Tomi ſequentis, una cum Digreſſione, ac cæteris appendicibus, ad Sæculum XVI. pertinentibus.

FINIS TOMI VII. CONCIL. GERMAN.

VAA 1524362

Digitized by Google

162
H
12

162
H
~~24~~

Digitized by Google